הלכה · שולחן ערוך · מפרשים · דרכי תשובה

דרכי תשובה - ד

רבי צבי הירש שפירא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

דרכי תשובה - ד

רבי צבי הירש שפירא

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/דרכי-תשובה-ד/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן פז 4
סימן פח 72
סימן פט 80
סימן צ 99
סימן צא 111
סימן צב 142
סימן צג 236
סימן צד 310
סימן צה 347
סימן צו 387
סימן צח 416
סימן צט 467
סימן ק 519
סימן קא 534
סימן קב 572
סימן קג 603
סימן קד 632
סימן קה 645
סימן קו 736
סימן קז 741
סימן קח 748
סימן קט 772
סימן קי 807
סימן קיא 966

סימן פז

סעיף א:

א ג' פעמים. עפר"ח סק"א שהביא מתרגום אונקלוס דבכולהו לא תבשל תרגם לא תיכלין ומשמע דאם אכל בב"ח שנתבשל עובר בג' לאוין וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"א מ"ש בזה ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ב' וג':

ב אחד לאיסור בישול. כ' הרמב"ם ריש פ' ט' מהלכ' מאכלות אסורות ומי שאכל כזית בב"ח כאחד לוקה וע' במ"מ שם שמבאר דעת הרמב"ם דר"ל דאף שאין בבשר לבד כזית וכן לא בחלב לבד כזית רק בצירוף שניהם כגון חצי זית מבשר וחצי זית מחלב לוקה על בישולו עיי"ש ועי' ביד אפרים בקיצור דינים שבסוף סי' זה סעי' ב' ובמנחת חינוך מצוה צ"ב שכ' דלאו דוקא חצי מזה וחצי מזה דה"ה אפי' למשל שבישל חלק ששי מכזית בשר בחמשה חלקי כזית חלב כל שיש ס"ה בשניהם כזית ונותנים טעם זה בזה הר"ז לוקה עיי"ש וה"פ:

ועיין בכו"פ שכ' דאף אם בישל כזית בשר א' עם ע' ביצים חלב ה"ז עובר דאף דלא שייך בזה הלאו דלא תאכל כל תועבה דהא הבשר לא נתן טעם כלל בהחלב מ"מ כיון דהבשר מקבל טעם מהחלב ה"ז עובר על לאו דלא תבשל עיי"ש ועי' בס' מנחת חינוך שם שהביאו וכ' דמ"מ אינו עובר בזה אלא אם הי' עכ"פ חצי זית בשר דאז אמרינן שהוא נבלע בחצי הזית בשר עכ"פ כחצי זית חלב ובין שניהם יש שם כזית אבל אם בישל דרך משל רק רבע זית בשר אינו עובר עליו דכיון דאינו בולע יותר מכמותו הרי ס"ה אין שם רק חצי זית בשר שיש בו טעם חלב שהרי על החלב שביורה אינו עובר על בישולו כיון שיש בה כדי לבטל הבשר ואף דקיי"ל דסגי בכל שהוא ממין א' דהכל מצטרף לכזית היינו אם יש בו בנ"ט בפחות מס' א"כ החלב מצטרף ג"כ לכזית אבל אם בישל בהרבה חלב דיש בה כדי לבטל הבשר א"כ על החלב איני חייב כלל כיון דאינו נ"ט רק במה שיבלע בבשר א"כ אם אין בבשר ובחלב שנבלע בו שיעור כזית ודאי הוי חצי שיעור ואינו עובר עליו עכ"ד: ועיין בס' ערוגות הבושם בפתיחה לבב"ח אות ט"ו שעמד על המחקר בזה: דאיך מלקינן לאוכל בשר שמבושל בחלב דמנא ידעינן שיש בחתיכה הזאת טעם חלב ואפי' אם הוא בעצמו מודה שיש בו טעם חלב אין אדם לוקה ע"פ עצמו וא"ל שע"י טעימת קפילא ידעינן שיש בה טעם חלב דז"א דאיך לוקין ע"י עדות עכו"ם ואין לומר דסמכינן על סתמא שכל שאין ס' בודא יש בה טעם חלב דז"א דהא קיי"ל דאם טועם עכו"ם קפילא החתיכה ואמר שאין בה טעם אף בפחות מס' מהימן לדעת רוב הפוסקים וא"כ איך נחייב אותו מלקות הא יכול לומר ברי לי שאין בה טעם דהא אפי' בתר רוב וחזקה לא

אזלינן היכא שהוא מכחיש ואומר נגד החזקה והרוב ודוחק לומר דלא משכחת באמת מלקות רק אם נזדמן שטעמו בשוגג וטעמו בו טעם חלב ובשלמא בשאר איסורין לדעת הסוברים דלוקין על טעם כעיקר שפיר משכחת לה לפמ"ש הריב"ש דטעימה לא אסור כ"א מדרבנן א"כ מה"ת מותר לטעום א"כ שפיר משכחת לה שטעמו שנים והרגישו בהחתיכה טעמא דאיסורא אבל בבב"ח דאסור בהנאה הוא גם הטעימה אסור מה"ת דהרי נהנה א"כ איך משכחת לה מלקות בבב"ח והעלה דבע"כ לא משכחת לה מלקות בבב"ח אלא בנפל כזית בשר ליורה גדולה של חלב דבכה"ג שיש אומדנא גדולה בודאי לוקין עיי"ש באריכות ויש בזה נ"מ גם לדידן בזמה"ז לענין לפסלו לעדות וכיוצא וכנודע: ועיין בס' מנחת חינוך שם שהביא מדברי הרמב"ם פרק ז' מהלכ' שבת שמבואר מדבריו שאם א' נתן את האור וא' נתן את העצים ואחד נתן את הקדירה וא' נתן את הבשר וא' נתן את החלב וא' הגיס כולם חייבים משום בישול שכל העושה דבר מצרכי בישול הרי זה עובר משום מבשל אבל לדעת רש"י בביצה דף ל"ד משמע דאין כולם חייבים וסיים דגם לדעת הרמב"ם אינו מוכרח שכולם חייבים שהרמב"ם לא כתב נן רק לענין שבת וי"ל שיש חילוק בין שבת לבב"ח וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' אנורה באהליך בחידושיו ליו"ד דף ל"ז ע"ב שנסתפק בזה והביא ראי' מדברי הש"ס דאם א' הטיל הבשר וא' הטיל החלב שניהם חייבים עיי"ש:

ג לאיסור בישול. עפר"ח סק"ג שכ' דשיעור בישול בב"ח הוא שליש בישולו דהיינו כמאכל ב"ד ואם לא נתבשל כמאב"ד אין אסור מה"ת עיי"ש ועי' כו"פ שהשיג עליו בזה וכתב דכל שבא לחום כלי ראשון ה"ז אסור מדאורייתא ועיי"ש עוד בדבריו להלן סי' צ"ב בפלתי סק"ג וכ"כ בבית מאיר דאפי' פחות משיעור מאכל ב"ד אסור בהנאה מה"ת עיי"ש ועי' בס' ערך שי ריש סי' זה ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' מ"ח מ"ש בזה באריכות ועי' בפרמ"ג בפתיחה לבב"ח מ"ש בזה וכ' דלענין איסור באכילה ובהנאה שפיר הו"ל בב"ח מה"ת אף בפחות משליש בישול וכל שנפל חתיכת בשר לכלי ראשון של חלב אף שהסירו מיד אסור באכילה ובהנאה אע"פ שלא נתבשל שליש בישולו אמנם לענין מלקות יש לצדד אם מלקין אף כשנתבשל כמאב"ד כ"ז שלא נתבשל לגמרי כי מפרש"י משמע דלא לקי אלא בנתבשל כל צרכו וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' ביד אפרים להלן סעי' ג' שכ' כן להדיא דשיעור הבישול שנתחייב עליו משום מבשל בב"ח הוא כשמבשלו עד שיהי' ראוי לאכילה דהיינו שליש בישולו למאכל כל אדם עיי"ש ומבואר דיש חילוק בין לענין איסור אכילה והנאה ובין לענין מלקות דלענין מלקות אין לוקין אא"כ הוא נתבשל בשליש בישולו משא"כ לענין איסור אכילה וכאמור ועי' מזה

בדבריו בתשובת בית אפרים חיו"ד סי' ל' באריכות ועי' בקונט' נועם מגדים על הפרמ"ג (מהגאון מלבוב ז"ל) שהביא מדברי הריטב"א דבנפל בשר לכלי ראשון חלב והוסר מיד אין בו איסור תורה עיי"ש וכו' בס' אמרי בינה (להגאון מו"ה מאיר אויערבאך ז"ל) בדיני בב"ח סי' ב' בס' דברי שאול ויוסף דעת ובשו"ת מהר"מ יפה סי' מ"ב מ"ש בזה באריכות ועי' בישועות יעקב בפיה"א סק"ב שכ' וז"ל ונ"ל דהא דבעינן נתבשל כמאב"ד היינו לענין איסור הבשר דאין דרך לבשל בשר שיתן החלב טעם לתוכו פחות מכדי בישולו דאין דרך בישול בשר כדי לאכלו חי אבל החלב נאסר מיד שהרי החלב דרך לאכלו כך והבשר נותן טעם בהחלב אף שלא נתבשל כמאב"ד עכ"ל וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"א דלא בעינן כמאב"ד רק לענין הבשר אבל החלב כיון שמתבשל לוקין עלי' מיד וכן אם הבשר שכבר נתבשל וראוי לאכילה נפל לחלב רותח עובר עלי' מיד דכל שבולע החלב ע"י רותח דכלי ראשון או בצונן לתוך חם דכלי ראשון אשור מדאורייתא אך לענין מלקות יש חילוק דאם יש בהחלב לבד כזית אז אפי' כשלא נתבשל הבשר עדיין אף שליש בישולו אפ"ה אמרינן כיון שעכ"פ על החלב עובר מיד ממילא דעובר גם על הבשר ולוקה אף על הבשר בין על אכילה בין על הנאה זולת באין בהחלב כזית רק בהצטרפו עם בשר דאז כל זמן שלא נתבשל הבשר כמאב"ד אין לוקין עליו לא על בישולו ולא על אכילתו עיי"ש ועי' בחוו"ד להלן סי' צ"א בביאורים סק"ז מ"ש בזה ועי' בש"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' קי"א אות א' מ"ש על דברי החוו"ד בזה ועיי"ש עוד באות ז' ובסי' קט"ז אות ח' ט' י' וי"א באורך ועי' בשו"ת בית ישראל סי' מ"ד בעובדא שנפל חתיכת בשר לקדירה של חלב אצל האש וסלק החתיכה מיד מן הקדירה ונשפך עד שא"א לעמוד על, השיעור אם יש ששים נגד הבשר וכ' דלכאורה כיון שלא נתבשל הבשר כמאב"ד דהא סלקו א"כ אין אסור מה"ת רק מדרבנן ובנשפך הולכין בספק דרבנן להקל כדלקמן סי' צ"ח סעי' ב' אמנם לדינא סיים כיון דהחלב נאסר מיד א"כ הו"ל לגבי החלב ספק דאורייתא ואזלינן לחומרא בנשפך עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת אמרי אש חיו"ד סי' ל"ב באמצע התשו' שכ' דמשמע מפשטות דברי הש"ס דכל זמן שלא נתבשל הבשר כמאב"ד גם על הלחלוחות והחלב אינו חייב עיי"ש לדרכו ועי' בס' דברי יוסף סי' תקס"ד שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה ועי' בס' ערוגות הבושם אות ה' מ"ש בזה באריכות ובמ"ש בזה לדינא ועי' בסידור הגאון יעב"ץ ז"ל בחלק מגדל עוז בדיני בב"ח פ"א אות כ"ד שכ' דמ"מ בנפלה טפת. חלב על חתיכה בדרך שאסרתה כיון שלא ניעור וכיסה מתחלה אלא לבסוף אע"פ שלא נתבשלה עדיין עם החלב כמאב"ד אפ"ה פשיטא שנאסרה מה"ת גם בהנאה כיון שיש בה כדי ליתן טעם בחתיכה לפי

שטעם כעיקר דאורייתא ואיכא לשיעורא בתערובות הטעמים שנתבשלו כל צרכן וסופו ליתן טעם בכל החתיכה הלכך הרי הוא כילה כמבושלת בחלב אפי' לא הגיעה עדיין למאב"ד ואוסרת גם הקדירה בהנאה אם אין בה ששים עכ"ד איברא כי בדבר זה כבר עמד הפר"ח סק"ג וכ' דאם בישל בב"ח רק חצי בישול ולא נתבשל בישול גמור שהוא כמאב"ד אינו אסור אלא מדרבנן ומותר בהנאה עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ"ח שהקשה עליו דמ"ש מכל איסורין שבתורה דקיי"ל דחצי שיעור אסור מה"ת עיי"ש באריכות ועי' מזה בשו"ת בית יצחק הנ"ל חלק או"ח סי' פ"ב אות ב' ובסי' פ"ג ובס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הת' סוף כלל ט' מ"ש בזה בשם הס' מנחה טהורה ובמ"ש ע"ד הרב חקרי לב הנ"ל עיי"ש אמנם יעוין בבית מאיר שצידד לומר דאף דאינו עובר קודם שנתבשל כמאב"ד מ"מ עכ"פ איסור תורה הוי משום דחזי לאצטרופי אם יגמור בישולו עיי"ש ועי' בס' שערי שמחה שער ב' סי' ה' (בד"ה ולאחר) שהביאו והשיג עליו דזה אין לדמותו לשאר חזו לאצטרופי דאיסורין דעלמא דקיי"ל שאסור מה"ת דחזו לאצטרופי דבב"ח בתחלת בישולו אין בו נדנוד איסור כלל מה"ת דאם הי' הדין שאינו חייב משום בב"ח אלא כשנתבשל הבשר עם החלב מתחלת הבישול עד סופו אז שפיר הוי אמרינן דגם תחלת בישולו לבד אסור מה"ת דחזו לאצטרופי עם גמר בישולו אבל כיון דבאמת אינו כן דהלא אף אם בישל הבשר תחלת בישול במים עד גמר בישולו ואח"כ עירב בו חלב בעודו עומד אצל האש ה"ז עובר משום בישול בב"ח וא"כ איך נימא דתחלת בישול בב"ח אסור מה"ת משום דחזו לאצטרופי אטו גמר בישול שחייב עליו מה"ת משום תחלת בישולו הוא הלא גם אם תחלת בישולו הי' במים ג"כ חייב ותחלת בישולו אינו מסייע לחייבו על גמר בישולו ממילא דלא שייך בזה לומר חזו לאצטרופי ועיי"ש במה שהאריך עוד בזה וסיים דכ"ז הוא רק אם לא הי' בהחלב רק כחצי זית דאז לפי האמת אם לא נתבשל הבשר כמאב"ד לא נאסר גוף החלב רק מדרבנן דאף שהחלב נתבשל מיד מ"מ כיון דליכא רק חצי שיעור לא אסר רק מדרבנן וממילא דאינו אוסר הבשר משא"כ אם הי' כזית חלב דאז נאסר החלב מיד בתחלת בישולו מה"ת מחמת שקיבל טעם מהבשר אך כ' דמ"מ גם אם הי' כזית חלב כאמור כל שהבשר לא נתבשל כמאב"ד עכ"פ אין הבשר נאסר אלא באכילה ולא בהנאה עיי"ש באריכות (וע"ל בס"ק שלפ"ז):

ועיין בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בריש הפתיחה שכ' וז"ל הנה אם הי' אור ואש למטה והקדירה עם הבב"ח הי' למעלה רחוק מן האש עד כמה רחוק יהי' ויהא חייב משום מבשל וכו' ע' בפרק ז' דמס' כלים משנה א' ד"ה קלתות של בעלי בתים שם

מוכח דעד ג' טפחים למעלה נחשב בישול ובג"ט אין עליו עוד תורת בישול יש ללמוד מזה לנ"ד ה"ה כלי העומד למעלה על הנר נראה דעד ג' טפחים נאסר ונהי דמחבת חלב על קדירה של בשר הוי שיעורו ביד סולדת בזיעה וכו' ואפשר דיד סולדת בזיעה הוי יותר מג' טפחים ולאסור נאסר אף בגובה למעלה מג' טפחים אבל תורת בישול אינו רק עד ג' טפחים ודו"ק עכ"ל אבל לפענ"ד לא נהירא זה כלל דלפי זה יקשה מדין דמעושן שכ' הפר"ח סק"כ דמוכח מירושלמי דחייב במעושן משום בישול מה"ת ולא נתנו גבול כמה גבוה יהי' תלוי למעלה במקום יציאות העשן ומשמע בודאי מסתמא אפי' הוא רחוק מן האור והאש הרבה יותר מג' טפחים ואפי' לדעת המחבר דס"ל דאין לוקין היינו משום דהוי איבעיא דלא איפשטא (ועי' בדברונו להלן ס"ק ס"ו) ומפשטות הענין משמע שאין הדבר תלוי במרחק מגוף האור והאש רק בהחום שהוא מתבשל והוי איבעיא בש"ס אם אינו מתבשל מחמת החום היוצא מן האש רק מחמת העשן אבל במתבשל מחום האש בודאי אין נ"מ במרחק כל שהוא מתבשל מגוף האור עד כשיעור שהיס"ב יהי' מרחק מהאור כמה שיהי' ה"ז חייב משום מבשל ומ"ש הראי' מהמשנה דמס' כלים שם הנה המעיין יראה דאין ראי' משם דלעולם יש לומר שהוא מבשל גם כשהאש הוא רחוק מהקדירה יותר מג' טפחים רק משום דקשה לבשל כך ובודאי צריך להשהות זמן רב עד שיתחמם כ"כ עד שיתבשל כל שאין הקדירה סמוך אצל האש ע"כ לא משתמשי אינשי בכירה כזו ודרך בני אדם שלא לבשל בו עד שיתקננו כמו דאשכחן בכ"מ בענין טהרות כלים ע"י שבירה שחז"ל שיערו הדבר איך הוא דרך העולם (ומה"ט כ' התוס' בשבת דף צ"ה ע"ב בד"ה ניקב כמוציא רימון בכלי שלם שניקב כמוציא רימון דאינו ראוי לגיסטרא אף אם אירע שא' יחדו לגיסטרא לא מהני דבטלה דעתו אצל כל אדם וטהור הוא עיי"ש) אבל בודאי בלי הפונה שא"א להוכיח ולהביא ראי' מהמשנה דשם דכל שהאש רחוק ג' טפחים לעולם אינו מבשל ובודאי דאין ליתן שיעור כמה ירחק האש ממנו דהכל לפי ענין הקדירה ויורה גדולה אצל נר קטן אף אם הוא סמוך ממש להיורה לא מתבשל לעולם ובקדירה קטנה אצל מדורה גדולה ואש מתלקחת בודאי במהרה יתבשל אף שהוא רחוק יותר מג' טפחים מהאש ואין ליתן שיעור לדבר אלא כל שרואין שנתבשל כשיעור שהיס"ב הרי זה עובר על בישולו ולוקין עליו וה"פ לדינא לפענ"ד (ד) בישול כ' בסידור הגאון יעב"ץ ז"ל בחלק מגדל עוז בדיני בב"ח פ"א אות כ"ה נסתפקתי אם יש בישול אחר בישול בבב"ח ונ"מ לעבור בשני לאוין ונ"ל דאסור כמו במחמץ אחר מחמץ ולא דמי לשבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה ואינו חייב אלא על מלאכה שצריכה לגופה משא"כ בב"ח אבישול קפיד רחמנא אע"ג דלא צריך לה עכ"ד

ועכו"פ ס"א י"ב (בד"ה והנה הש"ך) שמעורר ג"כ בספק זה אם יש בבב"ח בישול אחר בישול וכ' דמסברא נראה דגם בבב"ח אין בישול אחר בישול אך מדברי הש"ס משמע דבבב"ח יש בישול אחר בישול וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' מ"ז להלן סי' ק"ה סוף סק"ב שלמד מדברי האו"ה דהא דאסור לבשל בב"ח דוקא אם לא נתבשלו עדיין אבל חתיכה שכבר נתבשלה בחלב מותר לחזור ולבשלה. ומיהו כל זה בנתבשלה מתחלה ביחד וכאמור אבל אם נתבשלו הבשר והחלב קידם בל או"א בפ"ע י"ל דאסור לבשלן אח"כ ביחד דע"י הבישול שמבשלן ביחד נותנין טעם זה בזה ובכה"ג יש בישול אחר בישול ואסור נמי בהנאה עיי"ש וכדברים אלו כ' ג"כ באו"ח סי' תרע"ג בא"א סק"א וכ"כ בשפ"ד כאן סוף סק"ב ובס"ק י"ח ולהלן סי' ק"ה במ"ז סוף סק"ב דפשוט הוא דאפי' ביבש או רותת לח דלא שייך בישול בשבת אפ"ה בבב"ח יש בישול אחר בישול עיי"ש לדרכו וכ"כ באלי' רבה באו"ח ריש סי' תרע"ג בפשיטות ועיי"ש עוד בפרמ"ג או"ח בא"א שם סק"א שכ' דבבב"ח יש בישול אחר בישול בין בלח ובין ביבש היינו כשבישל תחלה כל א' לבדו ואח"כ ערבם יחד ע"י בישול שנית לאחר שנצטנן בינתים אבל אם היו מעורבים ביחד. בבישול הראשון אע"פ שנצטנן ובישלן שנית י"ל דתו אינו עובר בבישולו אח"כ שנית עיי"ש והנה בשו"ת נפש חיה חיו"ד סי' ל' חולק על הפרמ"ג בזה עיי"ש אמנם יעוין בס' יד אלימלך סי' י"א שהשיב ע"ד הרב נפש חי' בזה וכ' שאין ראיותיו כדאי לדחות דברי הפרמ"ג בזה עיי"ש ועי' עוד בתשו' נפש חי' שם שכ' דהעיקר לחלק בזה הוא רק בין אם נצטנן בינתיים או לא דכל זמן שלא נצטנן לא הוי בישול אחר בישול והכל הוא בישול אחר אכן אם נצטנן בינתיים אם חזר והרתיחו הרי פנים חדשות בא לכאן ויש בישול אחר בישול אפי' אם גם בבישול הראשון הי' מעורבים יחד ועובר גם על הבישול הב' עיי"ש באריכות וע' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) ובס' אמרי בינה (מהגאון מהר"מ אויערבאך ז"ל) בדיני בב"ח ותערובות סי' ג' ובערוגות הבושם אות ט' מ"ש בזה באריכות ועי' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף סי' ס' שעשה מערכה גדולה בענין זה והעתיק בזה פלפולים מכמה רבנים בענין זה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' ביד אפרים בקיצור דינים שבסוף סי' זה סעי' ג' שפסק בפשיטות דבכ"מ יש בישול אחר בישול בב"ח בין אם כבר נתבשל כ"א בפ"ע כשיעור שליש בישול ושוב חזר וערבן יחד כמו שהן מרותחין מכלי ראשון ובין אם נתבשל בב"ח יחד ונצטנן והחזירו לאש עד שהרתיח שנית הרי זה עובר על איסור בישול אבל להניח בשר חם מכלי ראשון עם גבינה חמה מכלי ראשון או זה ע"ג זה אפי' העליון צונן והתחתון חם אסור ואין לוקין עליו עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף סק"א ובפיה"ק סק"א מ"ש בזה והעלה

דבב"ח כל שכבר נתבשלו ביחד פעם א' וקבלו הטעמים זה מזה ע"י בישול לא הוי בישול אחר בישול ואין חילוק בין יבש ללח ובין נצטנן או לאו דאף אם היו שניהם לחין וחזרו ונצטננו וחזר והרתיחן כך אינו עובר עוד משום בישול בב"ח עיי"ש ועי' במחזיק ברכה אות טו"ב (בד"ה והרב) שהביא מה ששמע מרב א' דבכ"מ לא הוי בבב"ח בישול אחר בישול אלא במצטמק ויפה לו אבל במצטמק ולא יפה לו לא הוי בישול אחר בישול כמבואר באו"ח סי' שי"ח והוא ז"ל כתב דכל זה דוקא בידוע בודאי שאינו יפה לו אבל בספיקא אין להקל דלאפרושא מאיסורא יש לחוש שמא יפה לו הבישול הב' עיי"ש:

ועיין עוד בשפ"ד ס"ק י"ח שכ' דכל מ"ש לענין בישול אחר בישול בבב"ח הוא רק בבב"ח ממש אבל קדירה שנבלע בה בב"ח יחד ע"י בישול מותר לבשל בה תבשיל אח"כ אפי' בתוך מעל"ע דלא חיישינן שהבליע ופליט לחוץ ויתבשל עוד הפעם דזה לא הוי דרך בישול אבל אם בישל בשר בקדירה ב"י מחלב זה ודאי הוי דרך בישול עיי"ש וכ"כ ביד אפרים שם סעי' ה' דאם בישל בשר בקדירה של חלב ב"י או להיפך אע"פ שאסור אינו לוקה עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות ה"ב אות י"ב שכ' דלאו דוקא אם הקדירה הוא בלוע מבשר אסור לבשל בה חלב כנזכר אלא דגם אם הקדירה הוא ב"י מבליעת בשר בחלב אם מבשל שאר דברים למ"ד דס"ל טעם כעיקר דאורייתא הוי הבישול איסור דאורייתא אפי' כדי להאכיל לעכו"ם אבל להמ"ד דטעם כעיקר דרבנן יש להקל לענין הבישול דלא מצינו שגזרו חז"ל רק באכילה אבל בבישול לא גזרו אלא דנראה דבבב"ח לכ"ע הוי טעם כעיקר דאורייתא ממילא דהוי איסור תורה לבשל בקדירה עיי"ש ותמהני שלא הביא מדברי הכו"פ והפרמ"ג הנזכר דבלוע בכלי לא הוי לכ"ע בישול אחר בישול וכנ"ל:

והנה ראיתי בהגהות יד שאול להלן סי' צ' סעי' ג' בהגה שכ' דמ"ש האחרונים דבשר שנכבש בחלב מעל"ע ובשלו אח"כ הו"ל בב"ח דאורייתא ז"א כיון דאין בישול אחר בישול כמ"ש הכו"פ ה"ה דאין בישול אחר כבישה עיי"ש אמנם לפמש"ל סי' ק"ה (ס"ק ט"ז) מהמ"ז דמ"ש בש"ס ופוסקים דכבוש הרי הוא כמבושל אינו ר"ל כמבושל ממש אלא שהוא מפליט ומבליע כמו בישול ממילא דנדחין דברי היד שאול בזה ואין לתמיהתו כלל דהא עתה כשהוא מבשלו ממש פנים חדשות בא לכאן דמעולם לא הי' בב"ח זה מבושל ממש ופשוט דעובר עליו מה"ת והבו"פ:

ה ואחד לאיסור אכילה. עפת"ש מ"ש מהרמב"ם דאפי' שלא כדרך הנאתן אסור בבב"ח ועי' בס' החינוך להרא"ה) פ' כי תשא מצוה קי"ג שכתב דאפי' יבלענו חם ששורף גרונו וכיוצא שאין לו הנאה מ"מ עובר על אכילתו וה"ז לוקה עיי"ש ועי' ברמב"ם שם שכ'

דאף אם עירב לענה ורוש או שאר דבר מר בתוכו חייב אם אוכלן עיי"ש ועי' מזה בפרי תואר סק"ב ועבכו"פ ס"ק ט"ו ובפרמ"ג בפתיחה (בד"ה הנאה) שכ' דזה דוקא אם בישול הבב"ח מתחלה בנ"ט ואח"כ עירב בהם דברים המרים א אמרינן דאע"ג דנפגמו מאוכל אדם מ"מ כיון דבשעה שבישלן יחד לא נפגמו לא מהני מה שנפגם אח"כ אבל אם בישלן מתחלה בתערובות דברים פגומים כגון שעירב קודם הבישול דברים מרים או בשר שהסריח ונפסד מאוכל אדם ובשלו עם חלב אין אסור מן התורה וכ"ש קדירה של בשר שאינה ב"י שבישל בה חלב דמותר דכ"ז שלא קבלו טעם משובח אין אוסרין עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע' וסי' ע"ג מה שהאריך בענין זה והעלה דגם בבב"ח מותר נטל"פ עיי"ש ועי' בספר ערוגות הבושם להלן סי' ק"ג אות כ' שנסתפק אם אסור בבב"ח היכא שאינו נ"ט לא לשבח ולא לפגם כיון דלא אסרה תורה רק דרך בישול שיתנו טעם זה בזה וכ' דמ"מ עכ"פ מדרבנן נראה דבודאי אסור גם בכה"ג ורק מדאורייתא י"ל דשרי ונ"מ לענין בישול והנאה וסיים בצ"ע ועיי"ש ועי' בס' גן נעול כפתור א' פרח י"א אות א' ב' מ"ש בדברי הכו"פ הנזכר באריכות ועיי"ש בדינים היוצאים שבסוף אות ד' מה שהאריך בענין זה והעלה דהיכא דאחשבי' דהיינו שכוונתו להנות מטעם האיסור ונחשב בעיניו לטעום מטעם האיסור אז אף שמעורב בו דבר מר ולענה והוא שלכדה"נ אסיר מה"ת אבל היכא דלא אחשבי' אינו אסיר אלא מדרבנן ונ"מ לענין נשפך ולענין חולי שיש בו סכנה שמאכילין אותו הקל קל עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ב שכ' דלוקין מן התורה על בב"ח אף שלא כדרך אפילה והנאה ונ"מ במלקות לדידן לענין פסולי עדות עיי"ש:

והנה דעת הכו"פ שם דאף אם נפל בב"ח שנפגם לתבשיל אחר אוסר עיי"ש אמנם בפרמ"ג שם ובשפ"ד ס"ק י"ח ובחוו"ד להלן סי' ק"ג בביאורים סק"א חולקין עליו בזה וכ' דהא דקיי"ל דאם בישלן מתחלה בנ"ט ואח"כ עירב בתוכה דברים המרים אסור מה"ת כנ"ל זה דוקא לענין זה הבב"ח עצמו אבל אם נפלו אח"כ לתבשיל אחר אין אוסרין דכל נטל"פ רחמנא שרייא ועיי"ש עוד בפרמ"ג להלן סי' ק"ג בשפ"ד סק"ד מ"ש בזה עוד ונסתפק שם אם נתערב בב"ח שנפגם שנפסל ממאכל אדם אם צריך רוב בתערובות או דינו כיתושים וזבובים וא"צ רוב וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדבריו עוד להלן סי' צ"ד במ"ז סק"ד ועי' עוד בפרמ"ג בהנהג' הנשאל באו"ה סדר שני אות ט"ז ואות ל"ב שכ' דנטל"פ מהני גם בבב"ח דאף דקיי"ל דבבב"ח אסור אפי' שלכד"א מן התורה היינו אם מתחלה נעשה בב"ח כדרך הנאתן אבל אם קודם שנתערב הבשר עם החלב עירב בדבר מר לא חל עלי' שום איסור בב"ח גם לאחר שנתערב אמנם לענין בלוע שבכלי אפי' אם הי'

בשר וחלב מעליא שהוא נ"ט לשבח ממש בקדירה א' ולאחר מעל"ע בישלו בה היתר מותר התבשיל כיון שנפגם הטעם בב"ח הבלוע בהקדירה לאחר מעל"ע עיי"ש וע' עוד בדבריו בשער התערובות פרק ו' (בד"ה והנה ובד"ה דין חדש) שכ' דחתיכה שנאסרה מבב"ח אפי' נפסדה לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם כלל ונתערב בהיתר אם אין רוב רק מחצה על מחצה אסור דגם בנפגם לגמרי אוסר בב"ח ובעינן עכ"פ רוב מהיתר עיי"ש וע' בהגהות הגאון מו"ה ברוך פרענקיל על החוו"ד ריש סי' ק"ג שם מ"ש בזה ועי' בס' גן נעול שם אות ב' ובמהר"ם שיק על המצות מצוה קי"ד אות ב' ובשו"ת רמ"ץ חלק יורה דעה סימן מ"ת ובס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הב' סי' כ"ה מ"ש בזה באריכות וע' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בפתיחה שהתיר לבשל אף לכתחלה בורית (שקורין זיי"ף) שנעשה מחלב (בציר"י) בחלב (בקמ"ץ) כיון שהבורית נפגם ע"כ לכ"ע דאף לדעת הרמב"ם דס"ל דלוקין על בישול חלב (בציר"י) עם חלב (בקמ"ץ) מ"מ בבורית שהחלב (בציר"י) כבר נפגם לגמרי לכ"ע לא הוי שם חלב עלי' ולא חל עליו עוד איסור בב"ח כלל עיי"ש:

ו לאיסור אכילה. עפת"ש סק"ב מ"ש מהפרמ"ג לענין חצי שיעור אי אסור מה"ת בבב"ח ועי' בשו"ת מהרא"פ סי' י"ח מה שהאריך בדברי הפרמ"ג בזה והעלה לדינא דחצי שיעור לא אסר בהנאה מן התורה בבב"ח וכן בשאר איסורי הנאה רק מדרבנן עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת חלק א' אות י"ז שמצדד גם לענין אכילה וכ' דאף להמ"ד דבאיסורין דעלמא חצי שיעור אסור מה"ת אבל בבב"ח י"ל דלכ"ע גם באכילה אינו אסור מה"ת אלא מדרבנן עיי"ש וע' בגנזי יוסף שם ס"ק ס"ג מ"ש ע"ד בזה והביא מדברי הפרישה והט"ז דמבואר מדבריהם להדיא דחצי שיעור בבב"ח אסור באכילה מה"ת עיי"ש וע' מזה בעפרא דארעא מערכת הב' אות י"א ובשו"ת משיב דבר חלק א' סי' ל"ג ובשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' קי"א וקי"ב ובשו"ת שאילת שלום תניינא סוף סי' קפ"ז ובשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' י"ב ובשו"ת שם ארי' חיו"ד סי' ס"ה ועי' בשו"ת בכורי שלמה (מהגאון מהר"ש מאזארקאוו) חיו"ד סי' כ' וכ"א פלפול ארוך בענין זה ועי' בסי' שדי חמד חלק כללים מערכת הח' כלל ט' וכלל י"ז ובס' אמרי בינה (מהגאון מהר"מ אויערבאך ז"ל) בדיני בב"ח ותערובות סי' ב' וביד יהודה ריש סי' זה מ"ש בזה באריכות ועי' במנחת חינוך פרשת תשא מצוה קי"ג שכתב דחצי שיעור בבב"ח דינו שוה לחצי שיעור בשאר איסורין שבתורה והצירוף הוא ג"כ כשאר איסורין שבתורה שהשיעור הוא בכדי אכילת פרס ובין השינים אין מצטרף אבל בין החניכים מצטרף עיי"ש:

ז אכילה. עי' בקרית ספר (להמבי"ט) בפרק ט' מהלכות מאכלות אסורות אזהרה קל"ו שכ' דבב"ח שנתבשלו ביחד ונתנו טעם זב"ז הבשר אסורה מה"ת ולוקין עלי' דהא נתערב גוף החלב בהבשר ויהיב בה טעמא אבל החלב אע"פ שהיא ג"כ אסורה מה"ת מ"מ אין לוקין עלי' דהא לית בה אלא טעם בשר ולא ממשו עיי"ש ועפרמ"ג בשער התערובות חלק ב' פרק ב' (בד"ה ודע) שהביאו והשיג עליו והעלה דכזית חלב שנבלע בה טעם בשר לקי עלי' עיי"ש ועי' בשו"ת עמק הלכה (להה"ג מזיטל ז"ל) חאו"ח סי' קל"ג באמצע התשו' (בד"ה וראיתי) מ"ש בזה אגב אורחי' ומדחה דברי הפרמ"ג בזה והעלה דהעיקר כהמבי"ט בקרית ספר דלא לקי עליו עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק ע"ז וס"ק קל"ו):

ח ואחד לאיסור הנאה. עפת"ש מ"ש מהרמב"ם דאינו לוקה על הנאה בבב"ח והנה ברמב"ם אינו מבואר כן להדיא רק שהלחם משנה שם הלכה ב' והמשנה למלך פרק ה' מהלכות יסודי התורה הלכה ח' (בד"ה ודע דאחר) ובדברי הרב המגיה שם ובפרק י"א מהלכות טומאת אוכלין הלכה י' ובפרק ד' מהלכ' מלוה ולוה ובספרו פרשת דרכים בדרך מצותיך כתבו שכן דעת הרמב"ם ועיי"ש עוד שהביא גם מדברי הרא"ה בספר החינוך מצוה קי"ג דאין לוקין על הנאת בב"ח ע"ש ועי' בפר"ח או"ח סי' תמ"ג אות א' שהבין ג"כ דעת הרמב"ם דס"ל הכי אך כ' שדעת התוס' והרי"א אינו כן אלא דלוקין אף על הנאה עיי"ש ועי' בפרמ"ג בפתיחה לבב"ח מ"ש בזה עיי"ש ועי' להרב לשון לימודים ריש סי' זה מ"ש בדברי הפר"ח בזה והאריך בזה בפלפול עצום ועיי"ש במ"ש בזה לדינא וע' בס' גנזי יוסף על הפתיחה הכוללת חלק א' אות ל"ג מה שהאריך בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' מטה אפרים (להרב מהר"א ארדיטי ז"ל הספרדי) בריש חידושיו על הרמב"ם מ"ש בזה ועי' בכנפי יונה מ"ש ע"ד הפר"ח בזה ועי' בפרי תואר שם שהרחיב הדיבור בזה והעלה שדעת הרמב"ם באמת דגם הנהנה מבב"ח לוקה עיי"ש וכ"כ הכו"פ ס"ק י"ג (בד"ה אבל הרמב"ם) ועיי"ש במ"ש בזה על המל"מ הנ"ל ועי' בס' דינא דחיי (מהכנה"ג) על הסמ"ג לאוין קמ"א מ"ש בענין זה:

ועיין בשו"ת מהר"ם יפה סי' מ"ט שנסתפק השואל באיסור הנאה אם שיעורו בכזית כמו באכילה או שיעורו כפרוטה דחשיב ממון ועיי"ש במ"ש בזה והביא ראי' דשיעור הנאה הוא בכזית דוקא עיי"ש וכ"כ במנחת חינוך פ' כי תשא מצוה קי"ג דנראה מדברי האחרונים דצריך כזית דוקא עיין שם: ועיין עוד במנחת חינוך שם שעמד על המחקר אי גם לענין הנאה אמרינן דכזית בכדי אכילת פרס מצטרף די"ל דדוקא באכילה הוא דמצטרף בכא"פ אבל באיסור הנאה דלאו בר אכילה בעינן כזית בב"א דוקא עיי"ש:

ועיין בס' החינוך שם שכ' דהסך מבב"ח אפשר דלא לקי כיון שאינו עשוי לסוך הו"ל שלא בדרך הנאתן אבל יש לדין ולומר ג"כ שילקה ע"ז ועיי"ש במנחת חינוך מ"ש בזה ועי' בכנפי יונה שם שכ' דבהנאה דסיכה אפשר דגם הרמב"ם מודה שהוא לוקה כיון שהוא קרוב לשתיה עיי"ש:

ועיין בס' ערוגות הבושם בפתיחה אות ט"ו באמצע הדיבור שכ' דפשוט הוא דאפי' להמ"ד דס"ל דטעימה באיסורין אינו אלא מדרבנן מ"מ בבב"ח איסור הטעימה מדאורייתא דהרי נהנה וכמ"ש הט"ז באו"ח סי' תקס"ז דטעימה הוי הנאה עיי"ש לדרכו:

ט לאיסור הנאה עפת"ש מ"ש דבב"ח הנאסר בהנאה קוברין אותו וע' בפר"ח להלן סי' צ"ד סק"י שכ' דאותן ששורפין בב"ח טעו דקיי"ל כל הנקברין לא ישרפו ובב"ח הוא מהנקברין אמנם בסלת למנחה כלל פ"ה דין ג' כ' דהרוצה לשרפו יש לו על מי לסמוך ויכול לשרפו וא"צ לקברו דוקא עיי"ש ועי' בס' כנפי יונה להלן סי' צ"ד ובשו"ת פנים מאירות חלק ג' סי' ל"ד מ"ש בענין זה ועי' בערך השלחן הספרדי אות ז' מ"ש ע"ד הפנים מאירות בזה באריכות: ועיי"ש עוד בסלת למנחה שכ' ח"ל ופשוט הוא דכל שהמאכל אסור בהנאה צריך לקברו או לשרפו מיד כדינו ושלא לקיימו בתוך ביתו דלמא אתי לידי תקלה אבל א"צ בדיקה לבערו רק בחמץ דצריך בדיקה משום חומרא עכ"ל ועי' בערך השלחן אות ח' שהביא כן בשם הבית הלל להלן סי' רצ"ד דכל איסור הנאה אם הוא בעין ומונח אצלו צריך לבערו מיד ואסיר להשהותו וסיים דמדברי הרא"ש פסחים ר"פ אלו עוברים משמע דאיסור הנאה הבדילו מיני' לא חיישינן לתקלה ומותר להשהותו עיי"ש וצ"ע:

ומ"ש הפת"ש דבב"ח אפרו אסור הוא מהרמב"ם סוף פי"ד מהלכ' מאכלות אסורות וכ"כ בכנה"ג בהגהות ב"י אות ט' ובפרי תואר סק"ב לדינא דאפר בב"ח אסור בהנאה עיי"ש ועי' בכו"פ אות ד' שהתפלא דלמה אסור האפר הא אי הוי ברור שנסחט טעם החלב בודאי מותר וא"כ בנשרף לאפר בודאי נסחט בבירור טעם החלב ולמה אסור וכ' דבע"כ מ"ש דהאפר אסיר אינו כ"א מחומרא דרבנן לאפרושא מאיסורא אבל מה"ת הוא מותר עיי"ש ועי' בסלת למנחה כלל פ"ה דין ג' שכתב באמת בהחלט לדינא דבב"ח שנשרף אפרו מותר בהנאה כיון שנתפרד מהבשר לחלוחית החלב עיי"ש אמנם יעוין בפרמ"ג בפתיחה בד"ה הנאה (באמצע הדיבור) שהשיג על הסלת למנחה בזה וההיא מדברי הרמב"ם דלא מהני מה שנשרף לחלוחית החלב והביא גם בשם הפרי תואר סק"ב שכתב דאפר בב"ח אסור בהנאה אך כ' שיש להסתפק אם האפר אסור מה"ת או רק מדרבנן וכתב דנראה דמה"ת הוא עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תקס"ו שהביא דבריהם ועיי"ש

במ"ש בזה לדינא ועי' בס' חידושי מהרא"ל צינץ על הלכ' בב"ח דף ג' ע"ג מ"ש בענין זה וכ' דאין זה סברא לומר דכשנשרף נסחט החלב לגמרי ולא הוי האפר רק מן הבשר דהא כמו שנשרף הבשר ונעשה ממנו אפר כן נשרף גם החלב ונעשה אפר א"כ הרי יש כאן אפר מבשר וחלב עיי"ש ועי' בס' לשון לימודים (להרב מו"ה ברזלי יעב"ץ ז"ל) סי' ד' שהאריך בענין זה ועי' בשו"ת מצות כהונה (להרב בעל שלחנו של אברהם ז"ל) סי' י"א מה שהאריך בענין כל הנקברין דקיי"ל: דאפרן אסור אם הוא מה"ת והוכיח בכמה ראיות מש"ס ותוס' דבכל איסורין הנקברין אין אפרן אסור מה"ת רק מדרבנן עיי"ש באריכות: ועיין עוד בכנה"ג שם אות ו' שכ' מהאו"ה דמאכל שנאסר משום בב"ח שאסור בהנאה אין די במה שיזרקנה לרחוב אפי' כשאין שם כלב אלא דנוהגין: לשפוך התבשיל לבה"כ והוא קבורתו או ישליכנו לנהר דזה הוי ג"כ כנשרף או כנקבר דאינו יכול לבוא לידי הנאה שיהנה ממנו שום ברי' עיי"ש וע' בפר"ח להלן סי' צ"ד סק"י שכ' דרבים משליכין בב"ח לאפר שע"ג הכירה וטעות הוא בידם דקיי"ל דכל הנקברים לא ישרפו ובב"ח הוא מהנקברין עיי"ש ועי' בסלת למנחה שם מ"ש להמליץ בעדם שהם ס"ל כהרא"ש דמותר לשרוף הנקברים עיי"ש ועפרמ"ג שם שכ' דמ"מ הנכון לקבור דוקא עיי"ש. ולענין אם מותר ליתן בב"ח הנאסר בהנאה לכלב של הפקר עפת"ש להלן סי' צ"ד סק"ה ובדברינו שם (ס"ק מ"ח):

ועיין בשו"ת שערי דעה חלק ב' סי' נ"ה שנשאל בא' שנטרף אצלו תבשיל של בשר בהמה מחמת תערובות בב"ח והחליף עם עכו"ם בעד תרנגול שלקח מחיר זה והורה רב אחד שהתרנגול אסור מצד חלופי איסור הנאה וכ' דאם כי בדין זה יש מריבה רבה בין הפוסקים הראשונים אם חלופי איסור הנאה אסורים כמ"ש במל"מ בהלכ' אישות והב"י בש"ע לא הכריע לדינא אמנם בנ"ד בודאי אסור שכל פלוגתת הפוסקים הוא היכא שהי' קנין גמור אבל בנ"ד שיש דיעות הראשונים שאין העכו"ם קונה במשיכה ובחליפין רק במעות וכמ"ש השער אפרים סי' ע"ט ולפ"ז לא נגמר עוד כל האיסור בשנות החליפין שהרי לא קנה גם הישראל את התרנגול מן הדין וכו' א"כ ממילא אם יבוא הישראל לאכול בשר התרנגול קא מתהני מאיסורי הנאה כיון שבא לידו ע"י דבר שאסור בהנאה דומיא דשאר מכירת איסור הנאה שאסרה התורה לכתחלה כיון שיש הנאה מהאיסור בפועל דהא עיקר הנאה חל בשעה שיבא להנות מהתרנגול וא"כ ממילא חיובא רמי עלי' להפקירו או להחזירו לבעליו כדי שלא יבא למפרע להנות מאיסור הנאה של תורה דלענין זה הו"ל כלכתחלה במקום חשש איסור תורה שהרי אם יאסור להנות מזה יהי' מעשיו בטלין ודברי תורה קיימין עי"ש:

ועיין עוד בפרמ"ג שם שכ' שיש לחקור כזית בב"ח שנאסר בהנאה ואח"כ נתערב בנ"ט אי שרי למכור לעכו"ם כיון דהעכו"ם בודאי אינו נותן דמיו טפי בשביל זה או דלמא כיון שהנ"ט זיתי היתר נהפכו לאיסור גם הנ"ט זיתים הללו אסירים בהנאה ולדינא העלה דמותר למכור לעכו"ם ושכן כ' האו"ה ועיי"ש במ"ז סק"ב מ"ש עוד בענין זה אמנם יעוין בס' שבילי דוד בפתיחה לבב"ח ובפנים הספר להלן סי' צ"ד אות ה' שהשיג על הפרמ"ג בזה והעלה דכולה מיתסרא בהנאה ואסור למכרה לעכו"ם עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (מהגאון מהרי"ל ז"ל) בחידושיו לסי' זה שכ' דכזית חלב שנפל על חתיכה שיש בה נ"ט זיתי בשר ונאסרה ואח"כ נפלה החתיכה לשאר בשר ויש ס' נגד החלב אך עדיין מרגישין הטעם בשאר הבשר יש להתיר למכור שאר הבשר לעכו"ם דאף שכ' במ"ז שם דכל שהחלב עדיין נ"ט חלב בבשר אוסרת עד אלף פעמים בהנאה מ"מ עכ"פ מותר למכור שאר הבשר לעכו"ם דאף שהחלב נותן טעם בשאר הבשר מ"מ הא העכו"ם אינו נותן יותר בשביל טעם החלב שיש בו ואין לומר כיון שהבשר קיבל טעם מהחלב נעשה גוף הבשר נבילה ואסר בהנאה דז"א דהכא כיון שהחלב כבר נאסרה פעם א' נמצא שאר הבשר שקבלו אח"כ טעם מחלב זו הוי כקבלו טעם משאר איסורין ואע"ג דקיי"ל דהבא מבב"ח כבב"ח דייניגן לי' מ"מ אינו אלא מדרבנן ומותר בהנאה ואף דהחלב אסור בהנאה והרי הוא נותן טעם בהבשר וקיי"ל דטעם כעיקר דאורייתא דהא הוא מין באינו מינו מ"מ הא אין העכו"ם נותן יותר בשביל טעם החלב שבהם והם אינם נעשים גוף האיסור כ"א מדרבנן וכיון שאין העכו"ם נותן יותר בשביל שעם החלב שבהם מותר למכרו לו עיי"ש וע' בס' דברי יוסף סי' תקע"א מ"ש בענין זה באריכות וע' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר שני אות י"ז שהביא דברי הפרמ"ג הנ"ל וסיים דכ"ש הוא דכשתחב כף של חלב ב"י לתבשיל שנתבשל בקדרה של בשר בן יומו דמותר למכור התבשיל לעכו"ם עיי"ש וה"פ ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קס"ב שנראה ג"כ שהסכים לדברי הפרמ"ג הנ"ל דמותר למכור חוץ מדמי איסור שבו ועיי"ש שנשאל שם בעובדא שהיו שתי קדירות שפותות על הכירה הנקרא ענגליש"ע קע"ך בקדרה א' הי' בה חלב רותח ובקדרה השני' הי' בה בארש"ט עם בשר בהמה ונשפך חלב מהקדירה של חלב סמוך לקדירה השני' ולא נגע הקלוח בהקדירה רק מחמת שהכירה הי' רותחת מאוד עלה הזיעה מהחלב הנשפך ועלה הבל גדול על הקדירה שעם הבשר והורה מורה אחד שהבשר אסור בהנאה והבארש"ט מותר בהנאה ואסור באכילה יען שלא הי' בבארש"ט ס' כנגד החלב וכתב דהמורה לא טוב הורה כי אם הבארש"ט אסור באכילה ברור הוא שאסור ג"כ בהנאה ועכ"פ צריך למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו ומ"ש הפרמ"ג

במ"ז להלן בכה"ג משום דאין העכו"ם נותן יותר בשביל טעם הבלוע בו לא שייך בנ"ד דפשיטא דבארש"ט שנתבשל עם בשר שוה יותר מבארש"ט שנתבשל בלא בשר מחמת טעם בשר שבבארש"ט וא"כ כיון שהבשר בבארש"ט אסור בהנאה משום בב"ח ממילא הטעם בשר שבבארש"ט איסור הנאה הוא והגע עצמך אם הי' הבארש"ט מים והי' בו בשר ונאסר משום בב"ח דבודאי צריך לשפוך הכל ואסור בהנאה הכל אף המרק וכן מורים כל בעלי הוראה ע"כ עכ"פ גם הבארש"ט צריך למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו עיי"ש:

י הנאה. עפת"ש מ"ש מהשער אפרים והפרמ"ג ושאר אחרונים אם מותר להדליק נר חנכה משומן וחמאה בב"ח הנאסר בהנאה וע' בס' אגורה באהלך חלק או"ח דף כ"ה ע"ג שהעלה להתיר דעד כאן לא אמרינן כתותי מכתת שיעורא אלא בדבר שהחפץ עצמו בעי שיעור כגון לולב וכיוצא ואז כיון דכתותי מכתת חסר השיעור משא"כ בנר חנוכה דלא בעינן שיעור בשמן כלל אלא הפועל היוצא ממנו דהיינו שיעור הדלקה עד שתכלה רגל מן השוק וכיון שהוא דולק והולך כשיעור הנצרך בודאי שפיר דמי עיי"ש וע' בשו"ת תשובה מאהבה חלק ב' בגליון הש"ע או"ח הי' תרע"ג שמצדד ג"כ להקל בזה מטעם אחר משום דלעולם לא יבא לידי בישול בב"ח כי בכל רגע ורגע טרם שיבא לידי בישול מקלי קלי עיי"ש אמנם בחלק ג' בגליון הש"ע יו"ד ריש סי' זה חזר מדבריו שם וכ' לאסור דלו יהי' דאינו אלא עירוי אסור בבב"ח דקיי"ל דאפי' עירוי מכלי ראשון מבשל לי' אף דודאי אינו כמאכל ב"ד וא"כ ה"נ בנ"ד אי אפשר דלא הוי בישול כל שהוא ומ"ש שצ"ל עכ"פ כמאכל ב"ד הוא רק לענין מלקות אמנם בעובדא זו לדינא הדין דין אמת שאין להחמיר כיון שלא הי' שם ממש כ"א בקדירה של בשר ב"י ואין האיסור אלא ע"י הבליעה ובבליע' בעלמא לית בי' משום איסור בישול מה"ת ומותר בהנא' עיי"ש (וע"ל ס"ק ד') ועי' בהגהות יד אברהם סוף סי' זה שמבואר מדבריו להתיר בזה אפי' בהי' בו בשר בעין דאין זה הנאה דלא כהס' דרישת הזאב שכ' לאסור בזה משום דמשתרשי לי' עיי"ש אולם יעוין בפרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת חלק א' אות כ"ט שבא לחלק בזה בין אם יש לו שומן אחר או לאו דאם אין לו שומן אחר רק שומן מבושל עם חמאה יש להקל דמצות לאו להנות ניתנו אבל אם יש לו שומן כשר אסור להדליק בו דמשתרשי לי' דאם לא הי' לו זה השומן האוסר הי' צריך להדליק שמן הכשר אך לא כ' כל זה בהחלט רק בדרך צ"ע עיי"ש ועי' בגנזי יוסף שם ס"ק קכ"ד מ"ש בזה באריכות ועי' עוד בדבריו בפרמ"ג או"ח סי' רס"ד במ"ז סוף סק"א ובהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות א' איברא כי בס' לשון לימודים חיו"ד סוף סי' ד' כ' בפשיטות לאסור מטעם דמשתרשי לי' ועיי"ש במה

שפלפל עוד בדברי השער אפרים בזה באורך ועי' בס' דרכי הוראה חלק ב' פרק נ"ט מ"ש ע"ד הרב לשון לימודים בזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בס' מחזיק ברכה אות טו"ב שהביא ג"כ דברי הרב לשון לימודים הנזכר וכ' דלפי דבריו מבואר דאם הי' עני ביותר ואין לו במה לקנות שמן בדמים להדליק נר חנוכה מותר להדליק בחמאה זו כיון דלא משתרשי לי' דהא בלא"ה לא יקנה שמן אחר אבל לדינא כתב כמה צדדים וטעמים לאסור בכ"מ להדליק בו נר חנוכה עיי"ש:

יא שאינו אסור מה"ת אלא דרך בישול. עי' בס' ישרי לב (להרב מהרחד"ח ז"ל) חיו"ד אות ב' שהעתיק ממה שמצא כתב מכת"י הרב מלי"ץ ז"ל אות קטן ג' שעמד על המחקר לענין בב"ח שבשלו עכו"ם בשלו אם מותר לישראל בהנאה והביא מדברי הכ"מ הטעם דבב"ח אסרה התורה בבישול הוא כדי שלא יבא לאכול ממנו וא"כ מינה נשמע דבב"ח שבישלה עכו"ם בשלו דלא שייך גזירה זו מותר לישראל להנות ממנה ולא דמי לחמץ בפסח דקיי"ל דאף של עכו"ם אסור בהנאה שאני חמץ דהוי איסור כרת ומזה הוא מתמה על גדולי האחרונים שאסרו נרות של עכו"ם שערבו חמאה בהחלב (עי' בדברינו להלן ס"ק י"ח) דהא אפי' את"ל דטיגון הוי כמו בישול ואפ"ה אין לאסור לישראל להנות ממנו כיון שנעשה ענין הבישול אצל העכו"ם עיי"ש ועי' בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הב' סי' כ' שהביאו ועיי"ש במה שהאריך בזה והביא מכמה מקומות והעלה דגם בשל עכו"ם אסור לכל הפחות מדרבנן ועיי"ש עוד בחלק פאת השדה בכללים מערכת הבי"ת סי' י"ט באריכות: (יב) אסור מה"ת אלא דרך בישול. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט אבל לא ע"י כבוש ומליחה וכו' עי' בס' לשון לימודים דף ד' ע"ג ובס' ערך השלחן הספרדי אות ד' וביד דוד בהגהות הטור סוף אות י' ועי' בדברינו להלן (ס"ק קי"ט) ובסוף סי' צ"א (ס"ק צ"ד) מ"ש עוד בזה. ועי' במ"ז ס"ק א' בשאלה הג' בקדירה שהי' כבוש בתוכה חלב מעל"ע ובישלו בה אח"כ בשר עוף דלכאורה י"ל כיון דבשר עוף בחלב הוא רק מדרבנן יש לסמוך על המ"ד דס"ל דכבוש אינו אוסר הכלי רק כדי קליפה אבל לדינא חלילה להקל דבאמת כבוש אוסר בכל הכלי ואסור באכילה עיי"ש ועי' בשו"ת מהרלב"ח סי' פ"ז (ועבאה"ט להלן ריש סי' ק"ה ובדברינו שם ס"ק י"א):

יג מן התורה. עבאה"ט מ"ש דצלייי' בכלל בישול ועי' בפלתי אות ב' מ"ש בזה ומ"ש ע"ד הפר"ח בזה ולדינא כ' כיון שהוא פלוגתת הפוסקים יש להחמיר לדינא עיי"ש ועי' בחידושי מהרא"ל צינץ ז"ל על הלכ' בב"ח דף ב' ע"ג מ"ש ע"ד הפר"ח והכו"פ בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' בלחם חמודות פרק כל הבשר אות רל"ז שכ' בפשיטות דצלי הוי בכלל בישול עיי"ש וכ"כ בשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד ריש סי' פ"ז עיי"ש ועי' בסולת

למנחה כלל פ"ה דין ג' שהביא כן גם מהס' תורת האשם (מהגאון בעל תוס' יו"ט) אך כ' שם שיש לחלק בין צלי קדר לשאר צלי דצלי קדר דהיינו שנתבשל בקדירה בלא מים ובלי שום משקה אלא במה שנפלט משמנו הוי בכלל טיגון (ע"ל ס"ק י"ח) ולא הוי בכלל בישול אבל צלי גמור דאינו מין טיגון באופן שהשומן זב ונפלט ודאי דלא הוי בכלל בישול עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ג מ"ש בזה באורך והעלה להלכה דבצלי לא מחייב משום בישול בב"ח עיי"ש וכ"כ בחוו"ד סק"א עיי"ש וכ"כ בתורת יקותיאל סק"ו דצלי אינו אסור מן התורה דלא הוי דרך בישול כ"א מדרבנן עיי"ש ולא כתבו כלל לחלק בין צלי קדר ובין צלי אש ומשמע דבכל עיני צלי לא מחייב ועי' במ"ז ס"ק א' שכ' וז"ל והנה צלי אסור מה"ת וכו' וכן הלכה עכ"ל ועי' בס' ערוגות הבושם אות א' שהרבה להשיב ע"ד הסלת למנחה והפרי מגדים הנ"ל שהחליטו להחמיר בזה והעלה דדוקא בטיגון בחמאה בכלי הוא שאסור מן התורה דזה הוי שפיר דרך בישול אבל בצלי שאצל האש י"ל דאינו אסור מה"ת ובמקום שיש עוד צדדים או במקום הפ"מ יש לצדד להתיר צלי בהנאה עיי"ש אמנם יעוין במחזיק ברכה אות י"ד מה שהאריך בזה והעלה שכן עיקר לדינא כהסלת למנחה דצלי הוי בכלל בישול ואסור בב"ח מן התורה ועיי"ש עוד באות טו"ב (בד"ה ומה שרצה) ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"א מ"ש בזה ולדינא העלה ג"כ דהעיקר הוא כמ"ש הפר"ח דצלי הוי כמו בישול ועובר גם בצלי משום בישול בב"ח עיי"ש ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' רצ"ג שכ' לחותנו הגרעק"א ז"ל לחלק בענין זה בין שומן לכחוש דבשומן הוי צלי כבישול אבל בכחוש לא הוי כבישול עיי"ש ועי' בדברי יוסף סי' תקס"ג אות י"א מ"ש בדברי הח"ס בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת אורי וישעי מהד"ק סי' ס' ובשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב ני') חלק א' מיו"ד סי' קי"ט אות י"א ובשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ו' ובשו"ת אוהל יוסף להרב מהר"י מלכו ז"ל) חיו"ד סי': כ"ד:

ועיין בחוו"ד בביאורים להלן סי' צ"ב סק"ט שכ' שם אגב אורחי' דהא ודאי דאם יבשל כזית בשר ביורה של חלב אף שמקצת החתיכה הוא בחוץ בודאי דחייב גם על החלב שחוץ להחלב ואף שחלק זה לא הוי דרך בישול מ"מ כיון שהחלק שבתוך החלב הוא דבוק בה נחשב כל החתיכה דרך בישול עיי"ש לדרכו :

יד התורה. עבאה"ט ופת"ש ועי' בחידושי הגרעק"א להלן סוף סי' צ"א שכ' דלפי מה שמבואר באו"ח סי' שי"ח דכ"ר נא הוי רק כשעומד אצל האש אבל לאחר שהעבירו מעל האור לא מבשלה י"ל דאם נפל בשר שור לתוך כ"ר חלב שהעבירו מן האור כיון דלא מבשלה א"כ אף דבלע ופלט מ"מ אינו אסור מה"ת משום בישול בב"ח והוי רק כמו

כבוש ומותר בהנאה עכ"ד ולפענ"ד נראה דמדברי הש"ס חולין דף ק"ד ע"ב דאמרינן גזירה שמא יעלה באלפס רותח ופריך סוף סוף כלי שני הוא וכ"ש אינו מבשל ומתרץ אלא גזרה שמא יעלה באלפס ראשון עיי"ש ואם נימא דבבשר שור לא הוי בישול רק בעומד אצל האש קשה מדוע פריך הגמ' כן רק אבשר עוף הו"ל להקשות אבשר בהמה גופי' ש"מ דאפי' שלא כדרך בישול אסור דאי תימא דלא אסור אלא בדרך בישול מדוע אסור לעלות גם בשר שור הרי בבשר שור א"א לבוא בדרך העלאה לידי איסור דאורייתא דכל שהוא על השלחן ואינו אצל האש ממש אינו מבשל ובע"כ לומר דכיון שיש מין בשר שעוברים עליו גם בעומד על השלחן גזרו גם על בשר שור משום לא פלוג ממילא שלא יקשה גם על בשר עוף דגם בשר עוף הוא משום לא פלוג אלא לומר דעל בשר שור לא ס"ד להקשות כי גם בבשר שור אם העלהו על השלחן בכלי ראשון עובר עליו וע"כ פריך דייקא רק בשר עוף ולזה מתרץ גזירה שמא יעלה באלפס ראשון ומבואר דגם בבשר שור אף שכבר הוסר מהאש והאלפס של חלב עומדת על השלחן מ"מ כל שהוא רותח עדיין מחום כ"ר תן בתוכה בשר הו"ל דרך בישול ונאסר מה"ת ככל בב"ח ואין להביא ראי' מדין שבת לבב"ח וכמ"ש במ"ז ריש סי' זה עיי"ש לדרכו. שוב נתעוררתי מחכם אחד שדבר זה תלוי אי אמרינן דיש בבב"ח בישול אחר בישול דהא לפימש"ל (סק"ד) דבבב"ח יש בישול אחר בישול אין ראי' מש"ס שם דשפיר גזרינן שמא עלה בשר שור שכבר נתבשל באילפס רותח דכלי ראשון:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דאף שאינו אסור מה"ת יזהר ליתנם לעכו"ם קודם שיבשלנו דאם יבשלו ישראל יאסר בהנאה וגם יהי' חייב משים בישול עי' מזה בחידושי הגרעק"א ועי' עוד במ"ז להלן סי' ק"ה סק"ב (בד"ה אמנם ובד"ה עוד למדתי) ועי' ביד יהודה להלן סי' צ"א בפיה"א ס"ק כ"ב מ"ש בזה וע' בדברינו להלן סוף פי' צ"א (ס"ק צ"א וס"ק צ"ג):

טו אלא דרך בישול. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט וצונן לתוך חם וכו' עי' ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"ב שהעלה דאף צונן לתוך חם אסור מדאורייתא עיי"ש ועי' בשו"ת כור הבחינה סי' א' שהביא ג"כ ראי' דבשר צונן שנפל לחלב רותח דקיי"ל דתתאה גבר ומבשל אסור בב"ח מדאורייתא אך כתב דנהי דתתאה גבר מ"מ כשנותן צונן ברובה מבטל החמימות ואינו מבשל כדקיי"ל לענין שבת עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' צ"א (ס"ק ט"ו) שכתבתי כן גם מהפרמ"ג או"ח עיי"ש:

ועיין בפרמ"ג ביו"ד שם שכ' דחם לתוך צונן אף דנאסר כדי קליפה מ"מ הקליפה בודאי לא אסור מה"ת רק מדרבנן דאמרינן אדמיקר לי' בלע אבל לא אדמיקר לי' מבשל: עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דחם בחם בלא רוטב ג"כ לא אסור כ"א מדרבנן ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות כ' שכ' ג"כ הכי דחתיכת בשר שנגעה בגבינה חם בחם בלא רוטב לא נאסרו מה"ת רק מדרבנן דלאו דרך בישול הוא ומותר בהנאה עיי"ש ובמ"ז סק"א ושפ"ד סק"ג וע' ביד יהודה שם שכ' דהמעיין במהרש"ל יראה שגם הוא לא כ' כן בהחלט רק בד אפשר וגם המהרש"ל לשיטתו וכו' אבל לדידן גם חם בחם בלא רוטב אסור מדאורייתא עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם להלן סי' צ"ד שהתפלא על הפרמ"ג כאן שסותר לדברי עצמו במ"ש שם במ"ז ס"ק י"ד דדבר גוש עם דוחקא מבשל ממש ואסור בהנאה וזה פשוט דדוחקא לא עדיף מכלי ראשון אצל אש עיי"ש לדרכו ועי' במשמרת שלום בפתיחה לבב"ח שעמד בזה וכ' דבע"כ מ"ש הפרמ"ג כאן דבנגעו זה בזה חם בחם בלא רוטב אינו אסור אלא מדרבנן ומותר בהנאה מיירו דוקא בנגעו זה בזה שלא בכלי ראשון אצל האש רק בכלי שני וקמ"ל דאף דקיי"ל בעלמא דדבר גוש אף בכלי שני הוי ככלי ראשון מ"מ עכ"פ לא הוי דרך בישול ומותר בהנאה ורק לענין מפליט ומבליע הוא דהוי ככלי ראשון אבל אם מונחים בכ"ר אצל האש ונגעו זה בזה בודאי דהוי דרך בישול אף דהם בלא רוטב עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק י"ג ולעיל סי' ע"ג ס"ק כ"ה):

טז אלא דרך בישול. עבכנה"ג בהגהות הטור אית י"ב שכ' די"ל דכל שנתבשל מעיקרא כל או"א בפ"ע ונתערבו אח"כ חם בחם אע"פ שלא נתבשלו שניהם ביחד אסור מן התורה אם לא כשהוא צונן בצונן ועיי"ש עוד שכתב בשם הדמש"א דכל מ"ש דרק דרך בישול אסרה תורה היינו אם אוכל רק הבשר לבדו שנבלע בו טעם חלב או חלב לבדה שנבלע בה טעם בשר בזה בעינן מה"ת שנבלע דרך בישול דוקא דלאכול גוף בשר בחלב כל שכל א' הי' מבושל בפ"ע ונתערבו אח"כ אפי' צונן בצונן הו"ל איסור דאורייתא עיי"ש ועי' בס' לשון לימודים (להרב ברזלי יעב"ץ ז"ל) אות ד' (סוף דף ה') ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' נ' שהתפלא על דברי הדמש"א והכנה"ג בזה שדבריהם הם היפך הסוגיא דר"פ כל הבשר שמבואר דאפי' כי אכיל להו כי הדדי צונן בצוק ליכא איסור תורה דדרך בישול אסרה תורה ומשמע שם אפי' אם כבר נתבשלו כל או"א בפ"ע עיי"ש באריכות:

יז דרך בישול. עבאה"ט מ"ש מהפר"ח דעירוי אף שמבשל כדי קליפה לא אסיר רק מדרבנן ועי' מזה בשו"ת גנת וורדים חיו"ד כלל ג' סי' ה' ובשו"ת דרכי טעם סי' ה' ובס' ערך השלחן הספרדי אית ה' ובספרו ספר הזכרון מערכת אות עי"ן סי' ו' באריכות ועי' בפרמ"ג שם שכ' דעירוי מכלי ראשון שלא נפסק הקילוח הוי הכדי קליפה איסור תורה עיי"ש ועי' ביד יהודה שם מ"ש בזה והעלה דהוי ודאי איסור תורה עיי"ש ועי' בשו"ת

התשב"ץ חלק ג' סי' רצ"ה שכ' להדיא דהמערה חמאה נתכת חמה על בשר הרי זה עובר בלאו דבישול בב"ח ואם מכרו עובר בלאו הנאה עיי"ש. ודע דכל זה במערה חלב על בשר או שומן על גבינה דהיינו צלול על גוש אבל במערה צלול:

לתוך:

צלול דהיינו חלב או חמאה חמה לתוך רוטב או שומן צלול עפרמ"ג או"ח סי' שי"ח בא"א ס"ק ל"ה שכ' דאם עירה רוטב:

צלול:

חם:

לתוך חלב אע"פ שמתערבים יפה ונאסרו באכילה שרי בהנאה דלאו דרך בישול הא עיי"ש וכ"כ בחוו"ד להלן סי' צ"א בביאורים סוף:

סק"ה דאפי' כשהתחתון רותח אם נתן לתוכה צוננים כ"כ עד שאין היס"ב אין בו משום בישול בב"ח עיי"ש ועי' מזה בדברינו להלן פי' צ"א (ס"ק ט"ו) באורך :

יח בישול. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דבהפ"מ ש להקל דטיגון לא הוי בכלל בישול עי' בפרמ"ג או"ח בהנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ט שמצדד להקל לגמרי דטיגון לא הוי בכלל בישול ואין לאסור בהנאה וגם הולכין בספיקו להקל אפי' שלא בהפ"מ עיי"ש וכ"כ ביד אפרים להלן סעי' ו' ובקיצורי דינים שבסוף סי' זה אות ד' בשם המהר"ם שיף דטיגו' הוי רק מדרבנן עיי"ש וכ"כ בשו"ת אגודת אזוב מדברי האו"ח ריש סי' ט"ז אמנם הנה המהר"ם שיף בעצמו סיים דלא מלאו לבו להתיר בזה עיי"ש. וגם בגוף דבריו של המהר"ם שיף שיצא לדין בזה להקל ע' בתשובה מאהבה חלק ג' שכ' שדברי המהר"ם שיף דברי תימא הם ואין ספק שיש ט"ס וכו' עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל ח' סעי' א' שפסק להדיא כהפר"ח דטיגון הוי מה"ת כבישול עיי"ש וכ"כ בס' זכור לאברהם (להרב מהר"א אלקלעי ז"ל) חלק ב' אות ב' ערך בב"ח לדינא עיי"ש ועי' במחזיק ברכה שכתב שכן עיקר לדינא כהפר"ח והמטה יוסף דטיגון הוי כבישול ואסור בהנאה עיי"ש והביאו היד אפרים עיי"ש וכן העלה בס' ערוגות הבושה אות א' לדינא עיי"ש ועי' בס' מהר"ם שיק על המצות מצוה ס"ב אות ג' שכ' דנראה דעת הח"ס חיו"ד סי' צ"ב וסי' צ"ד דס"ל כדעת הסוברים דטיגון אסור בבב"ח כמו בישול ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה וכתב די"ל דאפי אם נימא דצלי וטיגון לא חשיב בישול מה"ת מ"מ מקצת בישול מקרי עכ"פ והרי מבואר מדברי הרמב"ם דיש חצי שיעור בכמות ויש חצי שיעור באיכות וה"נ טיגון או צלי הוא חצי שיעור באיכות וא"כ י"ל שהוא אסור מה"ת אבל אין לוקין עליו וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א שם שהרבה ג"כ להשיב ע"ד המנח"י והפרמ"ג

המקילין בזה והעלה בראיות דטיגון אסור מה"ת כמו בישול עיי"ש וכ"כ בהגהות חכמת שלמה עיי"ש איברא כי מלשון שו"ת התשב"ץ חלק ג' סי' רצ"ה שהבאתי לעיל (ס"ק י"ז) משמע דהמערה חמאה נתכת על בשר הרי הוא עובר בלאו דבישול ואם מכרו ה"ז עובר בלאו דאיסור דהנאה עיי"ש משמע להדיא דפשיטא לי' דטיגון הוא בכלל בישול ודוחק לומר דמיירי שהבשר הי' בקדירה עם רוטב דהול"ל לקדירה של בשר וממ"ש בלשונו על בשר משמע שלא הי' שם רק בשר לבד בלא רוטב ועי' מזה בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הט' כלל כ"ו ועי' בס' אפריון שלמה בקונט' מזבח אבנים סי' א' בעובדא שטיגנו בצלים בחמאה וכיסו אותם בכיסוי של בשר בן יומו ומלאו מהם לחמים ואפו אותם והעלה שכל הלחמים אסורים בהנאה דטיגון חשיב בישול מה"ת לענין בב"ח וכיון שאסור מה"ת אסור ג"כ בהנאה ואין תקנה למכרו חוץ מדמי איסור שבהם דהעיקר כדעת הסוברים דלא מהני האי תקנה אלא באיסורין שאוסרין בכל שהוא מפני חשיבתם שכבר נתבטלו מה"ת אבל באיסור שנותן טעם דטכ"ע מה"ת בין לאכילה ובין להנאה לא מהני האי תקנה למכור חוץ מדמי איסור שבו עיי"ש ועי' בס' שדי חמד חלק אסיפות דינים מערכת בב"ח סי' י"ד שהביא וסיים שיש לעיין מה יהי' אם ישליכו הבצלים ונשאר בהלחמים:

רק טעם הבב"ח אם מותר למכרם כיון שלא נתרבה האיסור עיי"ש ובמקום שציין שם לעיין (וע"ל ס"ק ט' ולהלן סי' צ' ס"ק כ'):

ועיין בסלת למנחה כלל פ"ה שנשאל בנרות של חלב (בציר"י) שערבו בהן חמאה וצידד להתיר להדליקן ועי' בס' ארעא דישראל מערכת הב' סי' י"ד שנסתפק בנרות של חלב שמוכרים העכו"ם ויצא קול שמערבים חמאה בהחלב אי מותרין בהנאה ועיי"ש במ"ש בזה ומצדד להחמיר עיי"ש באריכות וכיוצא בזה כ' ג"כ בכנפי יונה שפעם א' הי' חלב (בציר"י) ביוקר ע"כ עשו העכו"ם המוכרים נרות תחבולה וערבו חמאה בהחלב ועשו מהם נרות ועמד שם על המחקר אם מותר לקנותם ולהנות לאורם וכ' שם דלכאורה תלוי דין זה אי טיגון אסור בבב"ח וכיון דמשמעות הש"ס בבלי וירושלמי דטיגון בכלל בישול ממילא דגם בבב"ח אסור הטיגון מדאורייתא וא"כ לפ"ז לכאורה אותן הנרות אסורים בהנאה מה"ת אך באותן הנרות בלא"ה אין להקל דכיון שהוא בישול חמאה וחלב (בציר"י) מהותך והוא בישול גמור שהרי הם מתבשלים זה עם זה אפי' אם יהיבנא דטיגון מותר מה"ת מ"מ הנרות הללו אסורים מה"ת בהנאה כיון שנתבשלו יחד עיי"ש באריכות וכ"כ בשו"ת שמן המור חיו"ד סי' ב' עיי"ש באריכות ועי' בסידור הגאון יעב"ץ ז"ל בחלק מגדל עוז בדיני בב"ח אות כ"ה שכ' שדבר זה אם מותר להדליק אותן הנרות

תלוי אי אמרינן בבב"ח אין בישול אחר בישול דאי אמרינן בבב"ח אין בישול אחר בישול אין איסור דאי משום הנאה הלא אין נהנה רק לאחר שנשרף הבב"ח וכ' דמסתבר להתיר עיי"ש וכן ראיתי בשו"ת אוהל יוסף (להרב מהר"י מולכו ז"ל) חיו"ד סי' כ"ד שנשאל ג"כ בעובדא כזו וכתב שרב גדול א' אסר הנרות אבל לדעתו אין לאסרם אפי' אם ידע בודאי שמערבין בהם חמאה הם מותרין בהנאה עיי"ש אמנם יעוין במחזיק ברכה אות ט"ו שהביאו והאריך בזה ומדחה כל דבריו וסיים וז"ל תורת העולה דהנרות שעירבו העכו"ם חמאה בחלב וקנו ישראל אסור להדליקם וטעונים קבורה עכ"ל ועי' בס' משה ידבר הלכות מאכלות אסורות מסי' א' עד סי' ה' מה שהאריך בדין זה ובסוף הדברים הביא תשו' ארוכה מאביו ז"ל שסיים קם דינא להחמיר בזה עיי"ש ופשוט הוא דכל זה הוא במקום שעושין הנרות מהחלב טרם שנסרח אבל בנרות שלנו שידוע שעושין אותן מחלב שכבר נסרח כמש"ל סוף סי' צ"ב (ס"ק קפ"ט) מהפלתי בודאי לכ"ע דאינו עובר על בישולו ואם קנו הישראל הנרות בודאי דא"צ קבורה ומותר בהנאה דאף שהבאתי דעת האחרונים להלן סי' צ"ב שם דלא ס"ל כהכו"פ להתיר התבשיל שנפל שם הנר אבל עכ"פ להחמיר כ"כ לאסור בהנאה ולהצריך קב רה בודאי יש לסמוך על הכו"פ בזה בצירוף דברי האחרונים המתירין להדליק הנרות הללו כנ"ל ועי' בשו"ת נחפה בכסף בסוף חלק ב' סי' א' שנשאל אודות הנרות הללו ושם במקומו לא הי' הדבר בבירור שמערבין העכו"ם חמאה בהחלב רק שיש חשש וכ' להתיר משום ספק שמא לא עירבו כלל ואת"ל שעירבו שמא לא עירבו כ"כ חמאה עד שאין ס' וגם יש ספק שמא הלכה כהמ"ד דהמבשל חלב (בציר"י) בחלב (בקמ"ץ) אינו עובר מה"ת רק מדרבנן וכיון שיש ג' ספיקות יש להתיר לקנותן אפי' לכתחלה עיי"ש (ולפמש"ל יש עוד ספק שמא החלב כבר נפגם לגמרי כמו שהוא שכיח וכאמור):

ועיין בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב ני') חלק א' מיו"ד סי' קי"ט בעובדא: שא' התיך ביורה עשרה פינ"ט חלב (חרבא) עם י"ג פינ"ט שמן לעשות משיחה למנעלים ואח"כ לקח פינ"ט א' חמאה והשליך לתוך היורה כי לא ידע שיש איסור בדבר ונשאל אם מותר למכור המשיחה הזו אם אינו אסור בהנאה ופלפל שם בדין טיגון בבב"ח אי הוי בכלל בישול וסיים דבנ"ד בלא"ה אין נ"מ בזה דאפי' את"ל דטיגון לא הוי בכלל בישול זה דוקא בתרבא עם חמאה אבל בנ"ד שהי' שם רוב שמן הרי הו"ל בישול דמה לי בישלו במים ומה לי בשלו בשאר משקים עיי"ש:

יט אסור בכל ענין. עי' בפרי תואר סק"ד שכ' דה"ה כל מין שריי' בשר בחלב אסור מדרבנן ואף כשאינו אוכל אותו אח"כ אפ"ה אית בי' איסור דרבנן משום לתא דבישול בב"ח דכל

דאית בי' צד בישול דיהיב טעמא זב"ז אסור מדרבנן משום לתא דבישול בב"ח עיי"ש ועי' בדברינו להלן סוף סי' צ"א (ס"ק צ"ו) מ"ש בדבריו בזה:

כ כל בב"ח שאינו אסור מה"ת מותר בהנאה. אבל מ"מ נכון לזהר בזה שלא לעשות לכתחלה בשר בחלב דרבנן על מנת להנות ממנו. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"א (ועי' בדברינו להלן ס"ק פ"ח ובסוף סי' צ"א שם מ"ש בזה): (כא) בב"ח שאינו אסור מה"ת מותר בהנאה. עי' בשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' אות ב' שכ' שכן כל תערובות בב"ח שאין בו בנתינת טעם אע"ג דמדרבנן צריך ס' מותר בהנאה עיי"ש:

כב שאינו אסור מה"ת. עי' בפרי תואר סק"ה שכ' דנראה דעת הרמ"א דאפי' הוא בענין שעיקרו הוא מדאורייתא מותר בהנאה עיי"ש וע' בס' ערוגות הבושם שנסתפק בבב"ח דאורייתא שנאסר ע"י בישול רק דמצד אחר נעשה בב"ח דרבנן כגון שנתערב חד בתרי דבטל מדאורייתא רק מדרבנן לא בטל כגון חהר"ל וכיוצא שנעשה דרבנן ע"י גלגול אי אסור בהנאה או לאו ועיי"ש במ"ש בזה ובמה שמצדד בזה לדינא:

כב אסור מה"ת. עי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ח שכ' דאם נולד ספק בב"ח כגון בנשפך וכיוצא באופן דקיי"ל להחמיר מספיקא הנה לכאורה לדעת הרמב"ם דס"ל דכל ספק דאורייתא הוי רק מדרבנן להחמיר א"כ לא הוי רק בב"ח דרבנן ומותר בהנאה אבל באמת לדינא דכשם שאסור באכילה מטעם ספק דאורייתא כן הוא אסור ג"כ בהנאה מכח ספק הזה דהא איסור הנאה בבב"ח ג"כ דאורייתא עיי"ש ובמנחת שי שם ובס' ערוגות הבושם שם:

כד מותר בהנאה. כ' בחידושי הגרע"א ז"ל והא דלא כתב בזה דמותר גם בבישול משום דבכלל זה הוא גם כבישה ומליחה דמותר בהנאה ומ"מ אסור לבשלו משום שנבלע בו החלב וכו' ועובר משום בישול דנעשה בב"ח דאורייתא עיי"ש ומבואר דעתו דבשר חי' ועוף שאינם אסורים מן התורה בחלב רק מדרבנן מותר בבישול אמנם יעוין במ"ז סק"א ושפ"ד סק"ב שכ' דגם בשר חי' ועוף אסור לבשל בחלב מדרבנן משום מראית עין עיי"ש ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' ט' שהתפלא על הפרמ"ג בזה דמנ"ל לחדש דבר נגד אבות העולם ובודאי דכל בב"ת דרבנן מותר גם בבישול כמו שמותר בהנאה עיי"ש ועי' בדברינו להלן ס"ק נ"ב): (כה) בהנאה. עבאה"ט ועי' בדברי זקני הלבוש שכ' ג"כ דבשר עוף בחלב מותר בהנאה אך להלן סעי' י' כתב דבב"ח שהוא מדרבנן כגון שלא נאסר ע"י בישול אלא ע"י מליחה או כבישה בצונן יש להסתפק בי' אם אסרוהו ג"כ בהנאה אם לאו והמתירין אין מוחין בידו והמחמיר תע"ב עכ"ד ועי' בחגורת שמואל סק"ב שהתפלא עליו דמ"ש בשר עוף בחלב דפשיטא לי' דמותר בהנאה

לגמרי וע"י מליחה וכבישה שנסתפק וכ' דהמחמיר תע"ב וסיים בצ"ע עיי"ש ועשפ"ד סק"ב שהבין מדברי זקני הלבוש במ"ש והמחמיר תע"ב שזה קאי גם על בשר עוף בחלב והיינו דהמחמיר לאסור גם בשר עוף בחלב בהנאה תע"ב עיי"ש ועי' בס' בית אל חלק א' חדר ל"ט שנסתפק אם נתנו בשר רותח בקדירה של חלב צונן דאין אסור הבשר רק כ"ק משום דאדמיקר לי בלע כדלקמן סי' צ"א אם גם בזה ס"ל להלבוש שאסור בהנאה וכ' דבזה גם הלבוש מודה דמותר בהנאה דב' חומרא לא מחמרינן בא סיר בב"ח דרבנן עיי"ש באורך:

ומ"ש הבאה"ט מהרדב"ז בענין הסוקא"ר וצוה לעיין בפר"ח ר"ל כי הנה בשו"ת הרדב"ז חלק ג' סי' תר"ו נשאל על מה שנהגו לתת חלב בתוך הסיקא"ר בשעת בישול ואומרים האומנים שנותנים תרי למאה אם מותר הסיקא"ר עם בשר והשיב דאין כאן בית מיחוש שהרי נותנין עם הסוקא"ר כפלים מים א"כ נתבטל החלב בהסוקא"ר עם מים עיי"ש והפר"ח סק"ז הביאו וכ' דבע"כ מיירו שבשלו הצוקע"ר בתחלה בקדירה חדשה אבל אם בשלו בתחלה בקדירה של בשר ב"י ונתנו בו חלב בודאי נאסר הצוקע"ר ואף שנתמעט החלב אח"כ ע"י האור אפ"ה אינו חוזר להתירו לאחר שכבר נאסר עיי"ש והביאו בשפ"ד להלן ריש סי' צ"ז וכ' שיש לעיין אף אם בשלו בקדירה חדשה רק שנתנו בו חלב של עכו"ם אם יש להחמיר היכא דלא הי' בהצוקע"ר ס' נגד החלב עיי"ש ועי' בשו"ת קול אליי' חלק א' ביו"ד סי' ל"ה ועי' בדעת קדושים לעיל סי' ס"ו סק"ב ועי' בשער המצות (כתבי הרח"ו ז"ל) פ' משפטים שכתב שראה מחמירים שלא לאכול הצוקע"ר הנעשה מקנים מתוקים עם בשר לפי שהאומנים מתקנים אותו ע"י שמערבים בו חלב עזים כנודע וכ' ואני ראיתי למורי ז"ל (האר"י ז"ל) שאכל אותו עם בשר ביחד עכ"ל ועי' במחזיק ברכה אות ט' מה שהאריך בדבריהם בזה וסיים דלדינא א"צ לכל זה כיון שנודע שמטילין מים הרבה לתוך היורה עד שמתבטל החלב ע"כ אין להחמיר כלל עיי"ש ועי' ביד אפרים מ"ש בזה וע' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' מ"ז מ"ש בדברי המחזיק ברכה בזה וע' בדברינו להלן סי' צ"ז (ס"ק א') מ"ש בכעין זה מהצמח צדק בענין החלב שמשימין לתוך היין לצחצחו ועי' בישועות יעקב להלן סוף סי' ק"ה שנשאל בכעין זה מהגאון מליסא ז"ל בדבר הצוקע"ר הנעשה ברעפארנאר"י שבעת הרתיחה מערבין בתוך הצוקע"ר דם הרבה והשיב כיון שאין הדם רק ללבן הצוקע"ר אין לחוש עיי"ש:

סעיף ב :

כו :

שור שה. עי' בהגהות מראה כהן שכ' דנראה שכוי שהוא ספק חי' ספק בהמה וכלאים הבא מבהמה וחי' אסור לבשלן בחלב בהמה או בשר בהמה בחלבן דהו"ל ספיקא דאורייתא ואסור בהנאה דספק בהמה הוא ומ"מ לדעת קצת פוסקים דס"ל דאם בישל חלב (בציר"י) בחלב (בקמ"ץ) מותר בהנאה משום דאין איסור חל על איסור ועפת"ש סק"ו ובדברינו להלן ס"ק ל' מ"ש בזה) גם בחלב (בציר"י) של כוי שבשלו בחלב (בקמ"ץ) בהמה שרי בהנאה ממ"נ אם חי' הוא וחלב (בצר"י) של חי' שרי הוא מותר לבשלו בחלב (בקמ"ץ) ואם בהמה הוא אין איסור חל על איסור ופשוט הוא עכ"ד:

כז ולא שנא בחלב אחרת. ולא שנא בחלב של עצמה ול"ש אם מבשל בחלב גדי שלא הניקה שיש לה חלב דכשהיא קרובה לימי לידתה יש לה חלב בכל זה אסור מדאורייתא ולוקין מה"ת. פר"ח סק"ד:

כח בחלב אחרת. ר"ל אפי' בשר שה בחלב פרה. פרי תואר סק"ו: סעיף ג':

כט אינו נוהג אלא בבשר בהמה. עי' בס' התורה והמצוה על החומש פ' וירא שכ' דמש"ה האכיל אברהם למלאכים בב"ח משום דברא את:

הבקר ע"י ס' יצירה כמו מעשה דר"ח ור' אושעיא בסנהדרין (דף ס"ה) והיינו דכתיב ובן הבקר אשר עשה ובשר שנברא ע"י ס' יצירה מותר לבשלו בחלב ואין לו דין בשר כלל עיי"ש ועיין בחידושי חשק שלמה שנדפס ביו"ד סוף הלכ' עכו"ם שהביאו וכ' דה"ה החלב שנחלב מבהמה שנבראת ע"י ס' יצירה אין לה דין חלב ומותר לבשל עם בשר עיי"ש:

כט בבשר. עפת"ש מה שכתב לענין כבד שטגנו בחמאה ועיין במחזיק ברכה אות י"ח שפסק גם כן דאסור מדאורייתא ואסור בהנאה עיי"ש ועי' בכו"פ לעיל סי' ע"ג סק"ב שהביא מהירושלמי שנסתפקו בבשר כבד בחלב מאי ולא איפשטא וכ' דהוי ספיקא דאורייתא עיי"ש ועי' בחוו"ד שם בביאורים בסוף הסי' וביד יהודה בהלכ' מליחה שם בפיה"א סק"ג מ"ש ע"ד הירושלמי בזה ועי' מזה בדברי שאול ויוסף דעת בסי' ע"ג שם (בד"ה והנה) מ"ש בדין זה ועי' בסידור הגאון יעב"ץ ז"ל במגדל עוז ה' בב"ח סי' ט"ז שכ' דבכבד של עוף יש להקל דסגי ברובא ולא בעינן ס' עיי"ש:

ל בהמה טהורה. עי' בחידושי חשק שלמה שנדפס ביו"ד להלן סוף הלכ' עכו"ם שעמד על המחקר בבשר בהמה מפסולי המוקדשין לאחר פדיונן או בכור ב"מ בזה"ז דאתקשי לצבי ואיל אי מותר לבשל בחלב וגם אם מותר בהנאה יעי"ש במ"ש בזה (ל) או בישר טמאה. עפת"ש מ"ש מהדגמ"ר ומהפרמ"ג בדין חלב (בציר"י) בחלב (בקמץ) ועי' בשו"ת שבות יעקב חלק א' סי' ס' ובשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ט ובשו"ת אמרי אש חיו"ד

סי' ל"ב ובשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב ני') חלק א' מיו"ד סי' קי"ט מ"ש בענין זה ועי' בישועות יעקב בפיה"א סק"ד שנשאל בא' שיש לו מחלת שלשול דם ואמרו הרופאים שיש לו תקנה שיבשלו לו חלב (בציר"י) שור עם חלב: (בקמ"ץ) וימשחו אותו וגם יניחו אותו על בית הרעי שלו וזה יהי' קצת תועלת למחלתו ועי"ש במ"ש בענין זה ובמה שמצדד בזה לדינא ועי' בס' ערוגת הבושם בסוף הפתיחה מ"ש בזה באורך ובמ"ש בזה לדינא ועי' בס' בן אברהם סי' כ"ה ובס' שאילתות אבוה כלל י"א תשו' ב' מ"ש בזה באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ז שכ' דהעיקר לדינא כהפרמ"ג להחמיר עיי"ש: ועיין בהגהות הפרמ"ג להגאון מהרש"ק ז"ל בסוף הפתיחה שכ' שהוא התיר לבשל לכתחלה בורית שקורין זיי"ף בחלב (בקמ"ץ) אף שיש בהבורית חלב: (בציר"י) ודעת הרמב"ם דלוקין על חלב (בציר"י) עם חלב (בקמ"ץ) מ"מ כיון דהבורית נפגם כבר לגמרי מותר עיי"ש ועי' בשו"ת מהר"מ שי"ק חיו"ד סי' ק"ז בדבר הרטי' שנעשה מחלבן (בציר"י) וחמאה ושמן זית ושעוה וחלמון ביצה וצריף הנקרא אלוי"ן ועשב יבש כתוש ומטגנין זה עם זה בתר שנתערב וטרפם יחד ונשאל אם רשאים לעשות רסי' זו לחולה שאין בו סכנה והסכים לדברי השואל שיש לאסור משום בישול חלב (בציר"י) בחלב (בקמ"ץ) דקיי"ל דלוקין על בישולו ונהי דזה נקרא טיגון והפרמ"ג כ' דלצורך ובמקום הפ"מ יש להתיר טיגון אמנם הנה שאר אחרונים מחמירים וגם מדברי הח"ס חיו"ד סי' צ"ב וסי' צ"ד נראה דאוסר טיגון וא"כ כיין דאסיר לבשלו ממילא דגם בהנאה אסור ובבב"ח אסיר אפילו שלא כדרך הנאתו מן התורה ואפי' חצי שיעור אסור מה"ת בהנאה ואף שנתערב בו האלוי"ן קודם שנעשה בב"ח לא נפסל עי"ז מאכילת אדם כיון שמערבין האלוי"ן לאחר שנשרף ואז הוי האלוי"ן ראוי לאכילת אדם שהרי לאחר שנשרף לוקחין אותו גם למעשה אופה לכן אסיר לעשות רטי' זו לחולה שאב"ס עיי"ש באריכות: (לא) בשר טמאה. עפת"ש מ"ש בדין בשר נבילה בחלב ועי' בבית הילל סק"ב שהעלה בראיות דבין בשר נבילה ובין בשר טריפה בחלב אסור מה"ת בבישול ובהנאה עיי"ש וכן כתב במשבצות זהב סק"ב ובפתיחה ובשפ"ד להלן סי' צ"ב סק"י ובחוו"ד להלן סי' צ"ד בביאורים סק"ד ועי' בס' שערי שמחה שער ב' סי' ד' שנשאל בא' שבישל בביתי בשר ספק טריפה עבור עכו"ם ואח"כ נודע שבקדירה זו בשלו בה ביום שלפניו חלב ולא הי' מעל"ע מבישול החלב לינת לילה ונשאל אם הבשר מותר בהנאה וכ' שם דאם הי' הבשר ודאי טריפה הי' מקים לסמוך להתיר בהנאה עפ"ד הרמב"ם דאין איסור בב"ח חל על איסור טריפה ואף אם הוי ספיקא אי נקטינן כהרמב"ם בזה או לא מ"מ היינו יכולין לצרף שיטת ר"ת דלינת לילה פוגם דהוי כעין ס"ס ספק כדברי ר"ת ספק כדברי הרמב"ם דאין איסור בב"ח חל על

איסור טריפה אמנם אחרי שהוא ספק אם הוא טריפה אם לא בזה צ"ע דליכא ס"ס דלא מיבעיא לשיטת הרמב"ם דכל ספק מה"ת לקולא י"ל דמה"ת אין איסור כלל על הבשר ושפיר חל עליו איסור אחר בב"ח אלא אפי' להמ"ד דכל ספק מה"ת לחומרא מ"מ עכ"פ לא עדיף מאיסור עשה דקיי"ל דכיון שאין לוקין עליו חל עליו איסור אחר וה"נ הרי אינו לוקה משום ספק י"ל ג"כ דשפיר איסור בב"ח חל עליו ועיי"ש עוד. בסי' שאח"ז מה שהאריך עוד בזה וכ' סניפין להתירו בהנאה עיי"ש:

לב טמאה. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ה שנשאל בבשר אדם אם שייך בי' איסור בב"ח וכ' שאין זה שאלה כלל דפשוט הוא דלא שייך בו איסור בב"ח דכמו דממעטינן מגדי טמאה אף דנקרא בהמה כמו כן ממעטינן גדי ולא אדם עיי"ש:

לג בבישול ובהנאה. עבאה"ט ועי' בחידושי הפלאה ריש סי' זה שכ' שיש נ"מ כגון שנפל חתיכת בשר כשירה וחתיכת בשר טמאה לתוך חלב ואין בכ"א מהם כדי ליתן טעם נמצא ששפיר יש נ"מ במה שגזרו בזה שיאסר (אטו כל בשר טהור) דהא טועם טעם בב"ח כיון שיש בשניהם כדי ליתן טעם בחלב וכן בחלב טמאה וטהורה שנפלו לבשר ואיך בכל או"א לבדו ליתן טעם רק בשניהם יחד והאחרונים שהקשו ונראה לכאורה שמאנו בנ"מ זו י"ל דהוא משום דס"ל דאפי' אם טועם ע"י שניהם בב"ח אין מצטרפין משום דהטעמים חלוקים וטהורה וטמאה אין טעמם שוה וכמש"ל סי' צ"ח דהיכא דאין טעמם שוה איסורין מבטלין זה את זה אבל באמת ז"א דבין בשר טהורה ובשר טמאה ובין חלב טהורה וחלב טמאה טעמם שוה וסיים בצ"ע עיי"ש והנה במה דפשיטא לי' דבשר טהורה וטמאה טעמם שוה הנה בפרמ"ג בשפ"ד סק"ב מעורר בזה שהביא דברי הכו"פ סק"ה שכתב שיש נ"מ לענין אם נפל כזית בשר שחוטה וכזית בשר טמאה לנ"ט זיתים חלב דלדעת הט"ז והש"ך דלא שייך לאסור בבשר טמאה משום בב"ח ה"ז מותר דחלב אינו מקבל טעם מבשר שחוטה רק חלק ס' דהא הכזית בשר טמאה ג"כ מקבל הטעם א"כ נשאר להחלב פחות מכזית דאיסורין מבטלין זה את זה וכ' ע"ז בשפ"ד שם וז"ל ולי נראה אם לומר דטמא וטהור אין טעמן שווין יש לצדד בזה אבל באמת אין זה ברור והלכך בטעמא תליא מלתא וכל שנרגש טעם הבשר ודאי אסור באכילה ולענין הנאה יש לעיין דלאכילה אסור משום טמא ג"כ דנ"ט וחיך אוכל יטעם אבל הנאה י"ל דרך בישול אסרה תורה וכל שאין בבשר טהור כדי ליתן טעם לא נעשה בב"ח ושרי בהנאה ועמ"ש בשער התערובות וצ"ע עכ"ל ועי' במחזיק ברכה אות י"ט ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק:

סק"ה מה שכתב בדבריהם בזה ולדינא העלה דאם בישל כזית בשר טהורה וכזית בשר טמאה בס' זיתי חלב אז החלב אסור באכילה ומותר בהנאה והכזית בשר טהורה אסיר גם בהנאה אבל אם בישלם בנ"ט זיתי חלב י"ל דגם החלב אסור בהנאה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ"א (הנכפל) באמצע התשו' מ"ש בדברי הכו"פ והפרמ"ג הנ"ל באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

לד ובהנאה. עבאה"מ מ"ש מהט"ז דהיכא דא' אסור בפ"ע לא שייך חנ"נ ועי' בנקה"כ שהשיג על הט"ז בזה דבע"כ אף שא' אסור בפ"ע שייך חנ"נ עיי"ש ועי' מ"ז סק"ב שהביא כן מהרמב"ם ועי' בדברינו להלן סי' צ"ב (ס"ק ל"ט) מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד ועשפ"ד סק"ג שכ' וז"ל יראה לי כזית חלב שנפל על חתיכה שיש בה נ"ט זיתי בשר ונאסרה ואח"כ נפלה החתיכה לשאר בשר ויש ס' נגד הכזית חלב ולא נגד החתיכה אזי החתיכה נשארה אסורה בהנאה והשאר מותר בהנאה דהא לית בהו טעם חלב כלל אלא דקבלו טעם מהחתיכות איסור דנ"נ תו הוי כקבלו טעם משאר אסורין ומותרין בהנאה אבל אם החלב עדיין נ"ט בשאר אוסרת עד אלף פעמים בהנאה אף שכבר נאסר החלב פעם א' וכו' וכן להיפך כזית בשר לנ"ט זיתי חלב ואח"כ נתערב עם חלב אחר עכ"ל וע' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) סוף סי' זה שהשיג על הפרמ"ג בזה והעלה דודאי אף השאר אסור בהנאה דאף דלית בהו טעם חלב מ"מ הא הבשר כבר נאסר בהנאה מחמת החלב והוי הבשר גוף איסור הנאה ואוסרת ממילא שאר הבשר בהנאה וכ' דאף שיש לצדד בזה להצדיק דברי הפרמ"ג להתיר שאר הבשר בהנאה משום דאף דהבשר כשבלעה מהחלב נעשה מתחלה גוף האיסור מ"מ הא הוי מין במינו עם שאר הבשר וקיי"ל דמין במינו מדאורייתא ברובא בטיל רק חכמים הצריכו ששים נמצא אם יש רוב בשאר בשר אינו אסור כ"א מדרבנן והרי קיי"ל דכל בשר בחלב שאינו אסור מה"ת מותר בהנאה ואף שהחלב המובלע בבשר הוי מין בשאינו מינו מ"מ הא נגד החלב יש ששים בכל הבשר אמנם לפ"ז עכ"פ קם דינא דאם נפלה חתיכה זו שנאסרה מחלב כנ"ל לירקות וכדומה שהם אינן מינו נאסר התבשיל בהנאה כשאין בכל הירקות ששים כנגד החתיכה עיי"ש באורך:

לה ובשר חיה. עפת"ש מ"ש דה"ה בשר בהמה טהורה בחלב חי' טהורה מותר מה"ת ועי' בהגהות מראה כהן שהביא כן להדיא מהתוספתא עיי"ש ועי' במנחת חינוך פ' משפטים מצוה צ"ב והנה הרב מגילת ספר לאוין ריש סו' ק"מ כ' בפשיטות דבשר בהמה בחלב חי' אסור מן התורה עיי"ש אמנם יעוין: בערך השלחן הספרדי אות י"א ובס' אוזן אהרן בקונטרס ארעא סמיכתא מערכת הב' אות ט' שהביאו דבריו וכ' שאין דברי הרב מגילת

ספר נכונים לדינא והוכיחו בראיות דלא נאסר חלב משים בב"ח אלא ממין שנאסר הבשר משום בב"ח וכיון דבבשר חי' לא שייך מה"ת דין בב"ת כן נמי בחלב חי' לא שייך מן התורה דין בב"ח עיי"ש וע' בס' בית יהודה הנ"ל סי' פ"א שכ' דחלב מכוי הנולד מאמו חי' ואביו בהמה עם בשר בהמה הוי ספק ולכן אם נפל כזית מחלב זו לבשר בהמה ונשפך וידוע שהי' שלשים זיתי בשר ומסופק אולי הי' ס' זיתי בשר אמרינן דספיקו להקל דהוי ספק אי חוששין לזרע האם ועכ"פ מקצת חי' היא יכו' ונמצא בכל הזית אין בו אלא חצי זית איסור ומתבטל בשלשים דיש ס' נגד החצי זית וכמו כן כזית בשר מכוי הנולד מאמו חי' ואביו בהמה שנפל לחלב בהמה ונשפך וידוע שהי' שלשים זיתי חלב ומסופק אולי היה ס' זיתי חלב ספיקו להקל דספק דרבנן לקולא ועיי"ש במ"ש מזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש:

ולו) חיה. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק ששי סי' שני אלפים קע"א מ"ש בביאור דעת הרמב"ם בדין זה באורך עיי"ש ועי' בס' דינא דחיי על הסמ"ג (מהכנה"ג) לאוין קמ"א שהוכיח מדברי הרמב"ם דס"ל דדוקא בשר עוף בחלב הוי דרבנן אבל בשר חי' בחלב הוי מה"ת עיי"ש ועי' בדבריו בכנה"ג בהגהות ב"י אות ג' מ"ש בזה ולדינא העלה דהעיקר כמ"ש בש"ע כאן דאין חילוק בין בשר חי' לעוף בזה דגם בשר חי' בחלב אינו אסור כ"א מדרבנן עיי"ש והנה בס' בנין אריאל בחדרי תורה פ' משפטים בפסוק לא תבשל גדי העלה דהעיקר לדינא כדעת הסוברים דיש חילוק בין בשר חי לבשר עוף דבשר חי' בחלב אסור מדאורייתא עיי"ש אמנם יעיין במחזיק ברכה אית ג' שהביאו והשיב על כל דבריו והעלה דהעיקר לדינא כדעת המחבר וסייעתו דאיני אסור כ"א מדרבנן עיי"ש יעי' בשו"ת יטה יוסף חלק ב' סי' ז' אות ה' מ"ש בענין זה באריכות ועי' בכסף משנה וברדב"ז על הרמב"ם הנדפס מחדש מכתי' בסיף פ"ב מהלכ' ממרים שהוכיחו כן מדברי הרמב"ם בעצמו דבשר חי' בחלב איני אלא מדרבנן עיי"ש:

לז בחלב טהורה. עפת"ש ועי' בפרי תואר ס"ק י"ד (בד"ה ובשר חי') דבשר חי' ועיף במי חלב ובמעושן ומבושל בחמי טבריא ובחלב מתה ובחלב זכר אסירים באכילה אע"ג דתרווייהו דרבנן עיי"ש אמנם יעוין בסידור הגאון יעב"ץ ז"ל במגדל עוז הלכ' בב"ח אות י"ט שפסק דבשר חי' ועיף ט"י כביש או מליחה אי בשאר בישולים שאינם אסורים מה"ת כגון מעושן מיתר אפי' באכילה דהוי תרי דרבנן וא"צ אפי' ביטול ברוב ובפרט ע"י ביטול ברוב בודאי לית דחש לי' עיי"ש וכ"כ בשו"ת גור ארי' יהודה חיו"ד סי' ע"ד בעובדא שנפל בשר עיף לחלב ונכבש מעל"ע וכ' דכיון שהוא לצורך שבת יש להתיר דהוי תרתי דרבנן בשר עיף וגם כביש עיי"ש אמנם ועיין בדגמ"ר להלן סוף סי' צ' שעמד

על המחקר בזה וכ' דלדברי הט"ז דס"ל שם דכבוש בחלב שחוטה מותר גם בשר עיף שהוא מדרבנן אינו נאסר בכבוש וקשה על זה מש"ס חולין דף קי"ב ע"ב בעובדא דבר גוזלא שנפלה לכדא דכמכא דלא שריא ר' חיננא אלא מטעם דהוא נאכל מחמת מלחו ומבואר משם דגם בשר עיף בחלב נאסר בכביש מעל"ע עיי"ש ועי' בשו"ת ברית אברהם חיו"ד סי' י"ד ועי' במ"ז סק"א שכתב ודע דבשר חי' ועוף ע"י כביש ומליחה איסרין אף דהוי גזירה לגזירה עכ"ל ופשיט הדבר לפ"ז דה"ה בשר חי' ועוף בחלב חי' דאסור ג"כ באכילה אע"ג דהוי תרתי דרבנן ועי' להלן מזה בשי"ת עמודי אש בקונטרס דיני או"ה אות י"ג ואות י"ט (ועי' להלן ס"ק ק"ב):

ולח) מותר בבישול ובהנאה. עפת"ש מ"ש מהחמודי דניאל ועי' ביד יהודה על הלכ' תערובות בהשמטות שבסוף הס' בסי' צ"ט ס"ק כ"ז שהביא דברי החמודי דניאל בזה והשיב עליו דבע"כ הא דבב"ח דרבנן מותר בהנאה הוא דוקא באיסור דרבנן אשר לא שייך אלא בבב"ח כגון חי' ועוף או כבוש ומלוח דהתורה הותרה בזה בבב"ח וחכמים אסרוהו לא גזרו על הנאה אבל דבר שאין הגזירה כלל על בב"ח לבד אלא על כל אסירים כגון מין במינו דמדאורייתא בטל בכ"מ ברוב רק שחז"ל גזרו בכ"מ מינו אטו אינו מינו בזה פשוט דגם בבב"ח אסיר בהנאה מדרבנן כיון שחז"ל השוו תמיד מינו לאינו מינו וע"כ ברור הוא דאסיר לבשל בשר טריפה לעכו"ם בקדירה של חלב שאינו ב"י כיון שחז"ל גזרו בכ"מ אינו ב"י אטו ב"י ה"ה בזה אסור לבשל ומה"ט פסק הרמ"א דאסור לחתות אש תחת קדירה של עכו"ם וכו' עכ"ד: (לט) ובהנאה עבאה"ט ועשפ"ד להלן ריש סי' צ"ח שכ' וז"ל שמעתי אומרים שהי' שאלה באיזה קהלה שהתיכו יורה גדולה של המאה ופרח לתוכה עוף ומת שם והי' מבוכה בין הלומדים באשר לא הי' ס' נגד העוף ואני לא אאמין אם הי' זה שאלה כי לדעתי פשוט יותר מביעותא בכותחא שהחמאה אסור באכילה ומותר בהנאה כדין בב"ח עיף וכו' עכ"ל אמנם ועיין בפת"ש להלן סי' ק"ד סק"ג מ"ש בעובדא זו מהחתם סופר ועיי"ש בח"ס שכתב בהסבר הענין דלף שכ' הפרמ"ג באו"ח סי' תמ"ז דדגים אינם בולעים חמץ בחייהם זה דוקא לענין בליעה אבל לענין פליטה אמרינן דגם בחיי' הוא פולט ואיסר עיי"ש וע' ביד יהודה על הלכ' תערובות בריש סי' צ"ח שהרחיב הדיבור בזה והעלה דמותר למכור החמאה לנכרי ולא חיישינן כלל להא דבלע ממני בעודו חי עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ג ס"ק ס' ולהלן סיק"ד סק"כ):

מ אינו אסור אלא מדרבנן. ולכן אם אירע איזה ספק הולכין בספיקו להקל. יד אפרים בקיצור דינים שבסוף סי' זה סעי' ה':

מא אלא מדרבנן. עבאה"ט מ"ש מהרמב"ם דהאומר בשר עיף בחלב אסיר מה"ת עובר בבל תוסיף ועי' בפרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת חלק א' אית ל"ד ועי' בס' חתם סופר חלק א' בסוגיא דמצות צריכות כונה חלק ג' אית כ"ט מ"ש בביאור ענין זה:

מב מדרבנן. ולענין אם בשר עוף בחלב מקרי עיקר מן התורה עי' בפר"ח סי' צ"ב ס"ק י"ז שכ' בפשיטות דבשר עוף בחלב לית לי' עיקר מה"ת עיי"ש אמנם יעוין בס' ארעא דרבנן במערכת המ' אות תי"ד שהביא דברי הכסף משנה פרק ט"ו מהלכ' מאכלות אסורות הלכה י"ד שהוא פלוגתת הרמב"ם ותוס' דלדעת הרמב"ם לא מקרי עיקר מה"ת ולדעת התוס' מקרי עיקר מה"ת עיי"ש ועי' בשו"ת דברי אמת (דפוס הלברשטאם) דף קי"ג ע"ב שהביא תשו' מהראנ"ח חלק א' סי' קי"ב בשם המרדכי דבשר עוף בחלב לא הוי עיקרו מה"ת עיי"ש וכ"כ בשו"ת עמודי אש בקונט' דיני או"ה סי' י"ג אית ו' בשם הא"ז עיי"ש ועי' במ"ז להלן סי' צ"ט ה"ק י"ב שכ' לדינא בשם המהרש"ל ביש"ש דיש לו עיקר מה"ת כיון דאסרוהו כדי שלא יקילו באיסור תורה דבשר בהמה וחלב עיי"ש ועי' בס' כלילת המנורה מערכת הדל"ת אות ג' מ"ש בזה אגב אורחי' וע' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף סי' קכ"ד מה שהאריך זה ובמ"ש בזה לדינא:

מג אין בהם איסור. עבאה"ט ופת"ש ועי' בפחד יצחק מערכת הב' ערך בשר דגים מה שהאריך בזה וכ' ואני צעיר הרופאים כל ימי גדלתי בין ברכי הרופאים ולא מצאתי סעד לדברי רבינו הב"י ולא לדברי השארית יהודה שרצה להיות בעזרו דאע"ג דאיכא סכנת חולי גדול וכבד מאד עד מות לשותה חלב ממש ואח"כ דגים או לאוכל דגים ואח"כ שותה חלב מה תועיל נטילת ידים בינתיים להציל האוכל או השותה מן הסכנה ואינו דומה לנוטל ידיו בין דגים לבשר או בין בשר לדגים מפני סכנת צרעת דהוא דבר התלוי במגעת יד יחד בלא נטילת ידים בינתיים והאריך בזה וסיים ומ"מ כיון שיצא מפי הב"י מנעתי בתוך ביתי אכילת דגים עם גבינה וחמאה עיי"ש ועי' בהגהות מילואים שהביא מהס' אוצר החיים למהר"י צהלון אשר הי' רופא מומחה לרבים והביאו בס' מוסר השכל בלשון חכמים על הלכ' דעות להרמב"ם פרק ד' אות י' דאין לאכול דגים לא עם בשר ולא עם חלב כי אז מולידים חולאים קשים עכ"ד ועי' בס' מור וקציעה על האו"ח סי' קע"ג ובשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' ובאלי' רבה או"ח סי' קע"ג ובס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' ל"ג ובמחזיק ברכה אות ד' ובעקרי הד"ט חיו"ד סי' י"ד אות ה' ועי' בס' יד דוד בהגהות ב"י אות יו"ד מה שהאריך בזה ומאסף לכל דברי האחרונים שמדברים בענין זה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בפרמ"ג או"ח בא"א ריש סי' קע"ג שכ' בשם השיורי כנה"ג והא"ר סקט"ז שיש נמנעים מדגים בחלב ודוקא בחמאה מבשלים אבל לא בחלב

עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ו שכ' דכיון שדבר זה אין לו יסוד בדברי חז"ל רק מהלכות הרופאים ע"כ יש להורות הכל לפי המקום והזמן דאין כל המקומות והזמנים שוין בטבע עיי"ש ועי' ביד אפרים מ"ש בזה וסיים דבמדינותינו עמא דבר מבשלין דגים עם חלב ולא קפדו כלל עי"ש: (מד) לעשות חלב משקדים. עבאה"ט ופת"ש ועי' בס' רוח חיים (להרב מו"ה חיים פלאגי ז"ל) אות ז' שכ' דגם מה שנוהגין לעשות מאכל לביבות ממולאים בשקדים וצוקע"ר ועל גביו מבחוץ זורקין שקדים מכותשים הדק היטב עד שנראה כגבינה טוב לזהר שלא לאכלו בתוך סעודה של בשר עיי"ש אמנם יעוין להלן (בס"ק שאח"ז) שהבאתי מהס' שלחן גבוה דכל שאין בשר בהתבשיל ואכלו לחודיה אע"פ שהוא בתוך הסעודה של בשר אין לחוש: (מה) חלב משקדים. עבאה"ט ופת"ש ונ"צ ועי' בפר"ח סק"ז שהעלה דהעיקר כדעת הרמ"א דבעוף א"צ להניח שקדים עיי"ש וכ"כ בכו"פ ובשו"ת אדני פז סי' מ"א לדינא עיי"ש אמנם בפרי תואר סק"ה מדחה דברי הפר"ח ופסק לדינא כהש"ך להחמיר עיי"ש ועי' בשלחן גבוה ס"ק י"ב שהביא מנהגי ערי הספרדים בסעודות חתונה או שאר שמחה וגיל שבתוך המאכלי בשר אוכלין ג"כ מאכל הנעשה מאורז או עלי גפן בחלב שקדים ואין נזהרים להניח שקדים אצלו וכתב הטעם כיון שאוכלין אותו לחוד ואין נותנין אותו עם בשר רק עם שאר תבשיל אע"פ שיש על השלחן בשר לל"ב עיי"ש ומבואר מדבריו דדוקא אם אין שם בשר בתוך המאכל אבל ביש בשר בתוכו אין היתר אמנם בכנה"ג בהגהות ב"י אות ח' מבואר דנוהגין שם להקל בזה גם בעלי גפן או בכרוב שהם ממולאים בבשר עם חלב שקדים עיי"ש ועי' במחזיק ברכה אות ו' שהביאו וכ' די"ל הטעם כיון שהבשר מכוסה בהעלים והכרוב ואינו ניכר בהקערה לא הבשר ולא החלב רק בפיו הוא מרגיש אין כאן מראית עין ועוד י"ל טעם ההיתר דכיון שאין עושין כן אלא בסעודות גדולות כגון חתונה ומילה ומשימין אותן בקערות פארצילא"ן או בשאר קערות יפות שאין דרך לאכול בהן שאר תבשיל וגם נותנין אותן עם פירות ומגדנות על השלחן וכמעט הוא ניכר במקומו ושעתו יותר מהנחת עיי"ש ועשפ"ד סק"ו מ"ש בזה וסיים ולענין דינא בסעודות גדולות בודאי ראוי להניח אצלו משקדים עכ"ל ועי' מזה בשו"ת פאת השדה סי' ל"ו במנהג מקום א' שבסעודות חתונה מביאין על השלחן בשר בהמה עם איזה מעשה בצק עם מאכל אשר מראהו כמראה גבינה ממש אשר עשתה המבשלת מן חלבון ביצים עד שא"א להכיר כלל אם אינו גבינה ממש ועיי"ש במ"ש בזה והעלה ג"כ לדינא שיש לחוש למראית עין ואין לאכלן אא"כ מניחין בצידו קליפת ביצה עיי"ש באריכות: (מו) בשר עוף. עי' בהגהות יד אברהם ובס' מאורי אור בחלק באר שבע בסוף מס' חולין בחידושיו ליו"ד סי' זה שכ' דבכונה כ'

הרמ"א בזה ומניחין בה בשר עוף דבשר חי' יש להחמיר טפי מבשר עוף כיון דבשר חי' דומה לבשר בהמה ואיכא למיחש טפי למראית עין דהרואה יאמר שהוא בשר בהמה עיי"ש וכ"כ בחגורת שמואל סק"ו עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת מטה יוסף חלק ב' סי' ז' אות ט' שכ' דשוה חי' לעוף בזה לכל דיניו והא דנקיט הרמ"א עוף משום דעוף שכיח טפי והביא ראיות לזה מלשון הפוסקים עיי"ש וכ"כ בפר"ח סק"ז אגב אורחי' שאין לנו להוסיף להחמיר בזה בבשר חי' יותר מבשר עוף אף שבשר חיה דומה לבהמה עיי"ש:

מז הואיל ואינו רק מררבנן. עי' בנחלת צבי מה שתמה על המהרש"ל והש"ך וכ' דבאיסור דרבנן לא חיישינן למ"ע רק בפני הרואים אבל לא בחדרי חדרים ועי' בשו"ת מחנה יהודה סי' ל"א מה שהאריך בדברי הנ"ל בזה ותמה עליו על שנעלם ממנו דברי הנו"ב תניינא חלק או"ח סוף סי' ל' שכ' דאיכא פלוגתת הפוסקים בזה ועיי"ש במה שפלפל בזה ובמה שכ' בזה לדינא עיי"ש באריכות:

סעיף ד:

מח בחלב אשה. אף שלא כנסו בכלי. יד יהודה:

מט מפני מראית עין. עי' בחגורת שמואל סק"י שכ' וז"ל אם הניח אצל חלב אשה שקדים נמי מותר דאז נמי ליכא משום מראית עין עכ"ל: (נ) ואם נפל לתוך התבשיל. ואם עירב במזיד בתבשיל אסור לו ולמי שנעשה כן בשבילו חידושי הגרעק"א:

נא בטל ואין צריך שיעור. עי' בדברי זקני הלבוש שהתנה שלא יהא נראה מראית החלב שאם נראה מראית החלב אסור משום מראית עין שהרואה יאמר חלב בהמה הוא עיי"ש וכ"כ בערך השלחן הספרדי אות ט"ו מהרשב"א דבעינן שלא יהי' ניכר התערובות דכל שניכר התערובות אסור עיי"ש ועי' מזה ביד דוד הספרדי בהגהות ב"י אות ד':

נב ואין צריך שיעור. עי' פרי תואר סק"י שכ' דאף אם החלב הוא רוב נגד מה שבקדירה אין לאסור דאע"ג דקיי"ל דכל דאיכא רוב הוי כבעינא מ"מ בכה"ג אין לאסור עיי"ש אמנם יעוין בערך השלחן שם שהביא מלשון הרשב"א דעכ"פ רוב בעינן בזה ופחות מרוב אסור עיי"ש:

נג דאסור לבשל עיין ש"ך ס"ק ז' מ"ש דבבישול לחוד ליכא למיחוש למ"ע דיכול להיות שמבשל לצורך רפואה ועי' בהגהות אמרי ברוך שהניח להש"ך בצ"ע בזה דהא בב"ח ממש אסור לבשל אף לרפואה אם לא לחולי שיש בו סכנה עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט דהרמ"א מיירי בכל סעי' זה בבישול ולא באכילה דבאכילה גם בבשר עוף אסיר עי' בת"ח סוף כלל ס"ב דין ח' שכ' דכל האיסור בזה הוא רק לבשל או לאכול

דרך בישול אבל בלא בישול רק באכילה לחודא מותר וליכא מראית עין עיי"ש ועי' בשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' אות ז' ועשפ"ד סק"ז:

ומ"ש הבאה"ט לתרץ קושיות הט"ז והש"ך על הרמ"א במה שהתיר לבשל בשר עוף בחלב עי' בהגהות חכמת שלמה שכ' דגם הרמ"א לא התיר לבשל בשר עוף בחלב: רק בביתו דליכא משום מראית עין ואף דקיי"ל דכל שאסור משום מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסיר זה דוקא בדבר שיש בו משום איסור דאורייתא משא"כ בבשר עוף בחלב דליכא רק איסור מדרבנן מותר בחדרי חדרים וכמ"ש המ"א באו"ח סי' ש"א דבאיסור דרבנן מותר בחדרי חדרים אבל ברה"ר גם הרמ"א מודה דאסור עיי"ש (וע"ל ס"ק מ"ז):

נד בשר טמא בחלב טהור עי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שמתמה על הרמ"א במ"ש בחלב טהור דמדוע לא נאסר לבשל גם בשר טמאה בחלב טמאה משום מראית עין עכ"ד:

נה אבל בעוף דרבנן. וה"ה חי' אלא דנקיט עוף משום דשכיח טפי וכו'. שו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' אות ט' עיי"ש וע' בדברינו לעיל (ס"ק מ"ו) מ"ש בזה:

נו בעוף דרבנן אין לחוש. עבאה"ט מ"ש דבשר עוף בחלב אשה או בחלב טמאה דהוי תרתי דרבנן אין לחוש עש"ך ושפ"ד סק"ח שכ' לדינא להחמיר גם בשר עוף בחלב אשה עיי"ש ועי' בפרי תואר ס"ק י"ד דאף בתרתי דרבנן שייך מראית עין ואסור עיי"ש והביאותיו לעיל (ס"ק ל"ו) וע"ל (ס"ק ק"ב):

סעיף ה:

נז שהיא מעורה בגידים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דכל זמן שהוא מעורה בגידין חשיב כבשר ועשפ"ד סק"י שכ' וז"ל ודע דמעורות היינו דאית בהו שורייקי סומקא אפי' נגמרה החלבון והחלמון מקרי מעורות עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו ובפיה"ק ס"ק י"ז שהתפלא עליו מדברי הש"ך שהעלה דמעורה בגידין היינו שתלוי בבשר השדרה אך כ' דלדינא בלא"ה אין נ"מ בזה כי זה דבר שאי אפשר שיהי' מעורה בגידין אחר שיש לו גם החלבון עיי"ש אמנם יעוין בדברינו לעיל סי' פ"ו (ס"ק מ"ב) מ"ש מתשו' בעי חיי חיו"ד סי' קמ"ט דגם בנגמרה החלמון והחלבון כל זמן שאין הקליפה קשה יש חשש דמעורה בגידין וצ"ע ועיי"ש עוד לעיל בסי' הנ"ל (ס"ק כ"ט). (נח) ה"ז גמורה. עי' במנח"י כלל ע' סק"א ועי' בישועות יעקב בפיה"א סק"ט:

נט ומותר לאכלה בחלב. עבאה"ט מ"ש מהרא"י דנהגו הנשים שלא לאכלו בחלב אף אם הקליפה החיצונה קשה לגמרי ועש"ך סק"י שכ' דכיון דאינו אלא חומרא בעלמא במקום שאין מנהג אין להחמיר ועי' בבית הילל סוף סק"ד שכ' שראוי לנהוג כן עיי"ש ומבואר מדבריו דגם במקום שאין המנהג ידוע בזה יש להם לנהוג להחמיר אמנם יעוין במנח"י

כלל ע' סק"ב שהעלה דהיכא דליכא מנהג ידוע אין מקום להחמיר בזה כלל עיי"ש ועי' בשו"ת רבינו חיים כהן ז"ל חיו"ד סי' ב' מ"ש בדברי המנח"י בזה וכ' שם טעם אחר דאע"ג דלגבי מליחה מחמרינן למלוח גם כשיש קליפה קשה מ"מ לענין בב"ח אין להחמיר כלל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ז שכ' די"ל דטעם המנהג שנוהגין להחמיר בזה הוא משום דהרבה פעמים מולחין הביצים ביחד עם בשר ואף אם נזהרים שאינם מניחין סמוך לבשר רק ברחוק קצת מ"מ כיון שמולחין אותו בעת שמולחין הבשר וממשמשין בהם ביד שלוקחין הבשר והמלח וכן המלח נחתך לפעמים בסכין של בשר ובמלח זה מולחין הביצה מכל הלין יש חשש עכ"פ לכתחלה ולפעמים גם לענין דיעבד ע"כ נזהרים בכמה מקומות שלא לאכלם עם חלב כלל. וכ' דפשוט הוא דבמקומות שנוהגין לאכלן בחלב שצריך לזהר בכל זה עכ"פ עיי"ש: ומ"ש הבאה"ט דכ"ז הוא רק לכתחלה אבל בדיעבד כל שהקליפה קשה מותר עי' בס' בית דוד חיו"ד סי' ל"ב שהביא דברי המהרש"ל שנראה מדבריו דאפי' יש לו חלבון וחלמון וקליפתו קשה אסיר אפי' בדיעבד ושכן עיקר לדינא עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת עולת שמואל הספרדי חיו"ד סי' ד' שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה והניחו בצ"ע ולדינא העלה דבדיעבד בודאי אין לאסור עיי"ש:

ס :

לאכלה בחלב עבאה"ט מ"ש בסוף הס"ק מהש"ך דאפי' לא נגמר אלא החלמון והן מעורות יש להקל בהפ"מ וממילא נשמע מדברי הש"ך דבלא הפ"מ יש להחמיר אפי' בד דיעבד כשלא נגמר אלא החלמון בלבד אפי' אינן מעורות בגידין. ס' הליכות עולם בנתיבות ההוראה. ועי' פר"ח סק"ט ופרי תואר ס"ק י"ב:

סא בחלב. עי' בשו"ת מגן שאיל הספרדי סי' ט' בעובדא שנמצאת ביצה בקליפתה הרכה שלא נגמרה עדיין בקליפתה הקשה בתוך בר אווזא שחוטה ונמלחה ביחד עם הבר אווזא ואח"כ נתנו הביצה לתוך גבינה וערבו הביצה עם הגבינה ובישלו אותה והתיר התבשיל דכיון דאינה מעורה בגידין אין לה עוד דין בשר ומשום שנמלחה עם הבשר אין לאסרה אלא כ"ק וכיון שהסיר הקליפה שעלי' קודם שנתנוה לתוך הגבינה אין עוד שום חשש עיי"ש באריכות אמנם הנה הם חכמי הספרדים ז"ל לשיטתם דגררו תמיד בתר הוראות המחבר ע"כ גם בזה פשיטא להו דאין אוסרת רק כ"ק אבל לדידן דקיי"ל דכל מליחה אוסרת עד ס' בלא"ה הביצה אסורה משום איסור דם כדין בשר שנמלח והודח וחזר ונמלח עם בשר שלא נמלח וכמש"ל סי' ע"ה (ס"ק ל') ואם נמלחה ביצה כזו אפי' עם בשר שכבר נמלח יש ג"כ נ"מ לענין בב"ח ולדידן דאסרינן מליחה עד ס' אם בשלה אח"כ עם חלב אוסר התערובות עד ס' וה"פ: (סב) אסור לבשלם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דר"ל

לאכלם ולא דוקא לאכלם ע"י בישול דה"ה דאסיר לאכלם ביחד עם חלב דדוקא לאכול אחריהם מתיר המחבר. יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ט:

סג לבשלם. עפת"ש מ"ש משאילת יעב"ץ דאם הטילה בחיי' כדרכה אפי' אם הקליפה רכה מותר ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ו (ס"ק מ"ב) מ"ש מהס' ב"י (למהר"י עייאש ז"ל) ממנהגי ק' ארגיל דדוקא כבידעינן שלא הטילה מחמת חילי אבל אם הטילה מחמת חולי דינה כמו הכה על זנבה ובסתמא חיישינן שמא הטילה מחמת חולי עיי"ש ותלמוד משם לכאן:

סד מותר לאכול אחריהם. ר"ל בלא נטילת ידים ובלא קנוח הפה. ב"י וביאור הגר"א ס"ק י"ב מהא"ח:

סה לאכול אחריהם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' הן מחוברות בשדרה מותר לאכול אחריהן גבינה ועפר"ח סק"י ובפרי תואר ס"ק י"ג שהשיגו על הש"ך וכ' דכל שאינם גמורות אסור לאכול אחריהם חלב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח שכ' דהעיקר לדינא כהש"ך ואף שלא נגמר עדיין החלמון לגמרי מותר לאכול אחריהן חלב עיי"ש:

סעיף ו:

סו המעושן. פי' שנשרו בשר בחלב ואח"כ תלאו בעשן. פרישה:

סז המעושן. עי' במ"מ פרק ט' מהלכ' מאכלות אסורות הלכה ו' שכ' דמעושן הוי איבעיא דלא איפשטא ויש להחמיר באיסור תורה אלא שאין לוקין עליו עיי"ש ועי' בפר"א סק"ב שהביא מדברי הירושלמי בשבת פרק כלל גדול דאיפשטא האיבעיא דמחייב במעשן משום שבת וממילא דמחייב ג"כ משום בישול בב"ח עיי"ש ועי' בפלתי ס"ק י"ב שמפקפק בדברי הפר"ת בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בפרי תואר ס"ק י"ד מ"ש בזה ועי' בשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' אות ב' ואות י"ג מ"ש בזה והעלה לדינא דמעושן ומבושל בחמי טבריא הוי בב"ח דאורייתא אפי' לפמ"ש בש"ס בבלי דילן דהמבשל בשבת בחמי טבריא הוי רק מדרבנן וחייב רק מכות מרדות דרבנן מ"מ לענין בב"ח גם לתלמודא דידן הוי מה"ת גם זה הוי דרך בישול עיי"ש באריכות אמנם יעוין במחזיק ברכה אות י"ג שהשיב ע"ד הרב מטה יוסף הנ"ל ומדחה דבריו דאין שום סברה לחלק בין שבת לבב"ח וכמו שאמרינן בתלמוד בבלי דילן לענין שבת שאינו עובר מה"ת כן הוא ג"כ לענין בב"ח דכיון שאין זה בישול מה"ת ממילא שאינו עובר מה"ת משום מבשל בב"ח עיי"ש ועי' בשו"ת אוהל אברהם (מהה"ג מה"ר אברהם שאג ז"ל) סי' צ"ד שכ' לענין בישול בשבת דאף דקיי"ל דהמבשל בשבת בחמה מותר וכן המבשל בחמי טבריא פטור מ"מ אם הניח קדירה שעמדה אצל האש ונעשית חום כלי ראשון והעמידה בחמה או

בתולדה דחמה כגון לחמי טבריא כדי שלא תפסוק מלבשל חייב אם הוא באופן ששייך עדיין בישול כגון שלא נתבשלה אצל האש כמאב"ד וכן אם מטמין קדירה חמה מכ"ר שאצל האש כנ"ל בדבר המעמד החום בכה"ג חייב עיי"ש ובהגה מבעהמ"ח שם ולפ"ז ממילא דגם לענין בב"ח כן היא (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ג'):

לענין אם נתנו בב"ח בעשן או בחמי טבריא אם אסיר בדיעבד גם בהנאה עי' בפר"ח סק"ב וס"ק ג' שכ' לחלק בענין איסור הנאה בין המעושן בין המבשל בחמי טבריא דמעושן אסור בהנאה אבל מבושל בחמי טבריא מותר בהנאה עיי"ש אך בפרי תואר ס"ק ד' השיג עליו והעלה דגם המבשל בחמי טבריא אסור בהנאה וסיים דכל זה במעשן בשר בחלב באופן שאם הי' מבשלו ממש הי' אסור מה"ת אבל המעשן בשר במי חלב או בחלב שחוטה אינו אסור כ"א באכילה אבל לא בהנאה ואין בו חשש איסור בישול אף לכתחלה עיי"ש ועי' בכנפי יונה שכ' ג"כ דכיון דחז"ל מספקא להו במבשל בחמי טבריי' יש לנו לילך לחומרא גם לענין איסור הנאה עיי"ש וכ"כ בשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' אות ב' לדינא ועי' מזה בס' מצרף לכסף בחלק תרומות כסף ביו"ד סי' ט"ו באריכות:

סח אין לוקין עליו. עבאה"ע מ"ש מהש"ך דבכל הני איסורא מיהו איכא ופשוט הוא דהיינו מדרבנן ועי' בערך השלחן הספרדי אות י"ז מ"ש בזה (סט) וכן המבשל בשר במי חלב עבאה"ט מ"ש דכל הני יש בהם עכ"פ איסורא ועי' בס' תפארת למשה שכ' דנראה מזה דאסור לבשל כל הני דנחשבים כאן וצ"ע דמ"ש מבשר בחלב טמאה ובשר חי' ועוף דמותר בבישול והנאה ועיי"ש במ"ש לתרץ בזה ועי' בחידושי הגאון רעק"א ז"ל שמביא תירוצו של הרב תפארת למשה הנזכר ולא נהירא לי' וכ' דביותר קשה על איסור בישול דם בחלב וסיים בצ"ע גדול עיי"ש עכ"פ מבואר גם מדבריו דפשיטא לי' מדברי הפוסקים דכל הני אסיר בבישול ובהנאה איברא כי בפרמ"ג לעיל סק"ג כ' להדיא שכל הני מותרין בהנאה דאע"פ שרבנן גזרו על אכילתן מ"מ לא מצינו שגזרו בהם איסור הנאה והביא כן גם מתשו' הרדב"ז שכ' להדיא דכל הני מותרין בהנאה עיי"ש וממילא דמותרין גם בבישול וכ"כ בפרי תואר שם דכל הני פרטים האמורים במחבר כאן שהם בשר במי חלב או בחלב שחוטה אין לאסור בכלהו לא בבישול ולא בהנאה עיי"ש וכ"כ בעצי לבונה ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י מ"ש בזה והעלה בראיות דבבישול כל הני אסורים מדרבנן אבל בהנאה מותרים לגמרי עיי"ש ועי' בשו"ת עולת יצחק סי' קנ"ד מ"ש בזה וכ' דמדברי הלחם משנה פרק ט' מהלכ' מאכלות אסורות הלכה ד' משמע שיותר יש לגזור לאסור בהנאה מלאסור לבשל והכריע דבמקום הפ"מ יש לסמוך על המתירין בבישול והנאה

אבל במקום שאין הפ"מ יש להתיישב ואין להקל רק במימי חלב כיון שיש פוסקים החולקים על הרא"ש וס"ל שמי חלב היינו נסיובי דחלבא אבל המימי חלב מותר גם לכתחלה דלא הוי רק מימי בעלמא ע"כ יש לצרף דעתם עכ"פ להתיר בבישול והנאה בהפ"מ אבל בשאר השנויין בסעי' זה אין לבשל כיון דלא שייך סניף זה ואולי יש לחלק בין בישול להנאה עיי"ש:

ע המבשל בשר במי חלב. עבכנה"ג להלן סי' צ"א בהגהות הטור אות ל' דמבואר מדבריו דציר גבינה היינו הלחלוחית היוצא מהגבינה ע"י מליחה הוי לכ"ע כמו הגבינה עצמה ולבשלה עם בשר הוי איסור תורה כמו בבישול חלב ממש עם בשר עיי"ש לדרכו (וע"ל ס"ק ע"ה):

עא במי חלב. ומה נקרא מי חלב ע"ל סעי' ח' דהיינו המימי חלב: (עב) או בחלב מתה עפת"ש מ"ש לענין חלב בן פקועה ועי' בס' שאילתות אבוה כלל י"א תשו' א' מ"ש בזה ועי' בשו"ת משיבת נפש חלק ב' סי' נ"ח מ"ש בדברי השער המלך בזה וסיים בצ"ע למעשה עיי"ש ועי' במהרי"ט אלגאזי הלכ' בכורות פרק א' מ"ש בדברי השער המלך הנזכר וכ' נלענ"ד דבן פקועה שהפריס ע"ג הקרקע ונתגדל דמן התורה א"צ שחיטה וכו' בחלב שאין בו דין בב"ח מה"ת ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב שכ' דהוא פשוט יותר מביצה בכותחא דהוי, חלב מעליא ואסור מדאורייתא ועיי"ש במ"ש ע"ד השער המלך והמהרי"ט אלגאזי והח"ס בזה:

עג בחלב מתה. עבאה"ט ועשפ"ד ס"ק טז שכ' מהאו"ה דדוקא מתה לגמרי אבל אם לא מתה אף שהוא ודאי טריפה ועומדת למיתה אסור חלבה בבשר מה"ת בבישול והנאה דהא ראוי להיות אם אם היתה מעוברת כבר עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א מ"ש בזה וכ' דלפי דעת האו"ה והפרמ"ג משמע דבטריפות שמתחלת יצירתה כגון יתרת וכיוצא י"ל דאין בחלבם דין בב"ח מדאורייתא וסיים בצ"ע עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט או שנשחטה עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ג שכ' דביצא ממנה אחר שחיטה בעודה מפרכסת צ"ע כיון דנקטו דוקא מתה עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה בערך בשר בחלב אות א' שעמד על המחקר בזה והביא ראי' מדברי הרמב"ם דכל זמן שלא מתה ממש אסור חלבה בבשר מה"ת ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע:

עד מתה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך פי' חלב שיצא ממנה לאחר מיתתה ועי' בשו"ת עמק הלכה (מההה"נ מזיטל) מ"ש בדברי הש"ך בזה והניח בצ"ע עיי"ש: (עה) בחלב זכר. אבל בחלב גדי שלא הניקה הוי דאורייתא. ש"ס חולין דף קי"ד:

עו שבישל דם בחלב. עפת"ש לעיל סק"ה מ"ש לענין כבד בחלב ועי' בס' אמרי בינה (מהגאון מו"ה מאיר אויערבאך ז"ל) בדיני בב"ח סי' א' שכתב בפשיטות דכבד אע"פ שהיא דם אם בישלה בחלב חייב דלא גרע משאר אבר עיי"ש:

עז דם בחלב. ולענין המבשל ציר בשר בחלב אם עובר עליו עפת"ש להלן ס"ק י"ט ולעיל סי' פ"א סק"א שכ' מהח"ס דאם מוצצין ציר מחתיכת בשר ובישלו בחלב לא מצינו שתהא הציר כעיקר הגדי לאסור משום בב"ח מן התורה וכ' שדעת הפרמ"ג לעיל ריש סי' פ"א אינו כן והיינו שכ' בשפ"ד סק"א דציר בשר היוצא ע"י מליחה שנפל לתבשיל חלב ונתבשל הוי מה"ת בב"ח ואסור בהנאה עיי"ש ועי' במחזיק ברכה אות ו' שכ' ג"כ דציר בשר דינו כבשר לענין בב"ח לכל דבריו עיי"ש ועי' בחוו"ד להלן סי' צ"ח בביאורים סק"ט שכ' לחלק בזה דבציר מהבשר ע"י מליחה כל זמן שהבשר לא נחשב עדיין כרותח אינו אוסר הגבינה ודינו כמו מי רגלים של פרה בחלב דאין אוסר משום בב"ח ואפי' מדרבנן אין לאסור כיון דליכא בהציר בשר כלל אכן ציר היוצא מבשר שהוא כבר רותח מחמת המליחה אוסר דהא אז הוא מפליט טעם שמנונית ובודאי דהציר מקבל ג"כ טעם שמנונית דמה בכך שהציר הוא זיעה בעלמא מ"מ לא יהא אלא מיא בעלמא שמקבלים טעם מבשר בשעת מליחה ובישלם בחלב דאסור עיי"ש באריכות ועי' בהגהות אמרי ברוך על החוו"ד שם שהתפלא עליו בזה דאפי' קודם שנחשב כרותח מ"מ כשנמלח להוציא דמו הרי הציר שבתוך הבשר קיבל טעם הבשר במליחה וא"כ לו יהיבנא להחוו"ד דהציר בעצמותו מיא בעלמא מ"מ הרי קיבל טעם בשר עיי"ש ועי' ביד יהודה להלן סי' צ"א בפיה"א ס"ק כ"א שהשיג ג"כ על החוו"ד בזה והרבה להשיב על גוף הראיות של החיו"ד והעלה דהעיקר לדינא דכל ציר בשר אוסר גבינה כמו הבשר עצמו וע"י בישול אסור מדאורייתא אף כשיצא ע"י מליחה מועטת דהיינו מליחת צלי: שאין הבשר רותח בשעת פליטה כלל עיי"ש והיינו כמש"ל מהפרמ"ג ועי' בשו"ת שואל ומשיב רביעאה חלק ב' סי' קכ"ה שהשיב ג"כ ע"ד החיו"ד הנזכר והעלה דאפי' זיעה בעלמא של בשר אוסר מה"ת בחלב עיי"ש ועי' בדבריו בס' דברי שאול ויוסף דעת ריש סי' פ"א מ"ש בזה באורך ועי' בשו"ת שם ארי' חיו"ד סי' כ"ט באמצע התשו' שהאריך בענין זה ומבואר דעתי דציר היוצא מבשר וחלב אפי' אם כבר נאסר משום בשר וחלב מותר וזה פשיטא לי' דציר בשר כגון שנכבש בשר במים או בירקות ופלט ציר אם בישלו המים אח"כ בחלב דאין בו איסור בב"ח אפי' מדרבנן עיי"ש ועי' בשו"ת אבן שתיה חיו"ד סי' מ"ו בעובדא בציר של בשר כחוש שיצא מעצמו לאחר מליחה והדחה ונפל לתבשיל של חלב ובודאי הי' שם רוב רק שיש ספק אם יש בו ששים או לא מה הדין של התבשיל

והכלים והאריך בענין זה והביא דברי המחברים הנ"ל והעלה בראיות דהעיקר דציר בשר אוסר בחלב כמו הבשר עצמו אמנה מדברי המרדכי משמע דס"ל דציר בשר אינו אוסר בחלב ע"כ פסק לדינא דלענין התבשיל גופא אין לסמוך להקל אפי' בהפ"מ רק על הכלים שא"א להגעיל כדאי המה הח"ס והחו"ד לסמוך עליהם בשעת הדחק דכל הכלים שאי אפשר להגעיל מותרים לאחר מעל"ע כיון שמדברי המרדכי נראה כדבריהם וכל זה אם הבשר כחוש אבל בבשר שמן צ"ע אם יש לסמוך להתיר אפי' לענין הכלים עיי"ש באריכות:

עח בשר בחלב. עבאה"ט ומ"ש דגם משום דם אינה לוקה עי' מזה בדברינו לעיל סי' ס"ז (ס"ק ה'). ומ"ש הבאה"ט דלא קאי אלא על חלב מתה וכו' עפרמ"ג להלן בשאר התערובות חלק ב' פרק א' (בד"ה ויש לחקור) שעמד על המחקר בזה אם נתערב חלב בהמה חי' ברוב חלב של בהמה שחוטה ואח"כ בשלה בבשר אם הוא מדאורייתא כיון דהיתר בהיתר הוא עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר שני אות י"ז שהאריך בחקירה זו ועיי"ש במ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה וסיים בצ"ע עיי"ש:

עט לא מקרי חלב כלל. עבאה"ט ועפר"ח סק"ז (בד"ה ועוד) ובהנה"ג בהגהות ב"י ס"ק כ"ו ועשפ"ד ס"ק ט"ז ובארעא דרבנן אות צ"א ובערך השלחן אות י"ז ס"ק ט"ז ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג מה שהאריך בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' אזן אהרן בקונטי ארעא סמיכתא מערכת הז' אות א' ובס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת האלף אות צ"ג ובחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף סי' ד' מ"ש בזה:

פ אינו אוסר. עי' בס' זר זהב על האו"ה כלל ל"א סק"ח שהתפלא על דין זה במ"ש דאם נפל לקדירה אינו אוסר דנהי דמשום בב"ח אין בו איסור וא"צ ביטול מ"מ יהי' אסור משום אבמה"ח כיון דלא הוי בכלל חלב שהתורה התירה וכמ"ש הש"ך בסי' פ"א ס"ק י"ב ועיי"ש במ"ש לתרץ בזה בדוחק וצ"ע :

פא אבל חלב מתה וכו' יש לאסור לכתחלה עי' בהגהות יד אברהם שמדקדק מלשון הרמ"א דדוקא בחלב מתה או במי חלב אסור לכתחלה לבשל אבל בחלב זכר כיון דלא מקרי חלב כלל גם בבישול מותר לכתחלה אך הקשה דמי גרע מחלב אשה דלעיל סעי' ד' דאסור לכתחלה לבשל בבשר משום מראית עין וסיים בצ"ע עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ו שכתב בפשיטות דאסור לכתחלה לבשל גם בחלב זכר משום מראית עין עיי"ש:

פב ומי חלב. עבאה"ט ומ"ש דאפי' אותו מי חלב וכו' אוסר המאכל ר"ל מדרבנן. שפ"ד ס"ק י"ז. ועי' בחמודי דניאל הלכות בב"ח אות מ"ג שעמד על המחקר בנפל חלב לקדירה

של בשר ויש בקדירה ששים בודאי כנגד החלב ונסובי רק באופן אם הי' מפרידין אותה מהמי חלב שבו אבל בצירוף המי חלב הוי ספק אם יש ששים ונסתפק אם נימא כיון דהמי חלב שבתוך החלב אינו אוסר מה"ת רק מדרבנן א"כ הו"ל כדין נשפך וסגי במה שידוע עכ"פ דנגד האיסור דאורייתא שהוא החלב והנסיובי יש בודאי ששים ונגד המי חלב שיש ספק אם יש ששים אינו אוסר דהוי ספיקא דרבנן ולקולא או דלמא דנימא דגם המי חלב כל זמן שהוא עם גוף החלב הוי הכל מדאורייתא בכלל חלב ולדינא כתב ממשמעות הפוסקים להחמיר דכל זמן שלא נפרד המי החלב בעינן ששים מן התורה גם נגד חלק המי חלב שיש בהחלב עיי"ש וע' בס' מנחת פתים שכ' שכן עיקר לדינא עיי"ש: אמנם בעיקר הדין שכ' הפוסקים דמי חלב אינו אסור כ"א מדרבנן הנה ידוע קושיית העולם אמאי מי חלב שנשאר לאחר בישול הגבינות הוא רק מדרבנן והרי קיי"ל דטכ"ע אסור מה"ת א"כ כשנתבשל הגבינה עם המי חלב נפלט בו טעם בגבינה א"כ יהי' משום זה המי חלב מה"ת בבשר כמו רוטב של בשר דאסור מה"ת בחלב דמ"ש זה מזה ועי' בס' יד יוסף (מהה"ג מזאלקווא ז"ל) כאן ובס' ידות נדרים (מהגאון מלבוב ז"ל) סי' רי"ז סק"ו ובשו"ת שואל ומשיב רביעאה חלק א' סי' כ"א מ"ש לתרץ בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א שם שתירץ דמסתמא ידעו חז"ל בהמי חלב שיש תמיד ששים כנגד טעם הגבינה שנבלע בה עיי"ש וע' במשמרת שלום בשפ"ד ס"ק י"ז מה שהאריך בזה עיי"ש ועי' בשו"ת נטע שורק חיו"ד סי' ל"ד מ"ש ג"כ לתרץ קושיא זו עיי"ש: (פג) חלב. עבאה"ט מ"ש דאפי' אותו החלב וכו' ועי' בשו"ת אבן שתי' חיו"ד סי' מ"ו מ"ש ע"ד המי חלב שלנו שאחר שנתחמץ החלב מעמידין אותו בתנור חם קצת, ועי"כ נקפה ונעשה גבינה והמי חלב נשאר בפ"ע אם גם זה נקרא מי חלב לענין אם נשפך תחת קדירה של בשר וכיוצא כי לפי האמור בפוסקים דמי חלב היוצא ראשונה מן הגבינה אסור מה"ת כחלב ממש ואין נקרא מי חלב אלא זה שנשאר לאחר שעושין הגבינות מבשלין הנסיובא והאוכל צף למעלה ומה שנשאר תחתיו זה נקרא מי חלב והכא נעשה הכל בפעם אחת עם הגבינה וגם לא נתבשל א"כ משמע דזה המי חלב שלנו הוא חלב ממש ועיי"ש במ"ש בזה והעלה בראיות דאין נ"מ בין המי חלב היוצא ראשונה מן הגבינה או הנעשה ע"י בישול או לאו אלא העיקר בזה כל דלא נשאר בהמי חלב מאומה מהחלב יהי' בכל אופן שיהי' הוי בכלל מי חלב והגבינות שעושין הבע"ב בביתם רוב פעמים לא נשאר בהמי חלב מאומה מהחלב הלכך בנשפך ולא הספיקו לראות אם נשאר בהם חלב ממש אחר הבישול או לא יש לצדד להקל עיי"ש:

פד אוסרים המאכל. אפי' בשר עוף יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ח מהרשב"א ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ל"ו) ולהלן (ס"ק ק"ב):

פה ואפי' בבישול. עי' בחידושי הפלאה אות ו' שכ' דלאו מדינא אסור בבישול דהא לא אסרו בבשר חי' ועוף הבישול ולא אסור אלא משום מראית עין ואף דבמי חלב ליכא מראית עין כ"כ דהא מינכר שאינו חלב ממש אפ"ה איכא מראית עין עיי"ש ועי' ביד יהודה שם בס"ק שאח"ז שנסתפק אם צריך לו לאיזה רפואה שאין בו סכנה אם מותר לו לבשל וכ' דמהרמב"ם והמחבר משמע דאסור מדינא וסיים בצ"ע עיי"ש:

פו דאסור לחתות האש. עבאה"ט מ"ש דאינו אלא חומרא ואין העולם נזהרים בזה ועי' בהגהות אמרי ברוך שכ' דמלשון המרדכי שהוא הי"א אלו נראה דאין מקים להקל אלא בחומרא זו שצריך שיהי' להשפחות ב' קדירות א' של בשר וא' של חלב שזה אינו אלא חומרא בעלמא אבל בהא שאסור לבשל בקדירה של עכו"ם מחשש שמא יחתה אין מקום להקל דיש בו איסור מדינא עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת ח"ס חיו"ד סוף סי' צ"ב שכ' דגם האי דינא דאסור לחתות אש וכו' אינו אלא חומרא בעלמא דאיכא כמה ספיקות אם בישל בה העכו"ם או אם הוא ב"י ואם ליכא ס' במה דנפיק מיני' ואע"ג דלענין שיעור ביטול איסורין משערין בכל הקדירה מ"מ לאסור החיתוי מטעם זה אינו אלא מרא בעלמא עיי"ש ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ב' סי' מ' שנשאל על דבר א' שהוא משרת באכסניא של עכו"ם ולפעמים הוא מוכרח להשגיח בבית המבשלות ומזדמן לו לקחת כף שנשתמשו בה חלב ולנער בקדירה של בשר ועיי"ש במה שהאריך בזה עד סי' מ"ד ובס' מ' שם הביא דברי הח"ס הנזכר וכ' דכיון שכ' הרמ"א שנוהגין להחמיר חומרא זו אין להורות קולא לכתחלה נגד דברי הרמ"א ומ"ש הש"ך שאין נזהרים בזה לא קאי אלא על מ"ש בשם המרדכי דאסור לבשל בקדירות עכו"ם דחיישינן שמא יחתה הישראל אבל על הדין שאסור לחתות אש לא כתב הש"ך כן ובזה שפיר צריכין לזהר דהוי איסור גמור מדינא ולפ"ז קם דינא שאסור לנער קדירה של עכו"ם בכף של עכו"ם ועיי"ש בסי' מ"ג שכ' דמ"מ היכא שידוע שיש להעכו"ם קדירות מיוחדות לבשר בפ"ע ולחלב בפ"ע כפי המנהג באכסניות שיש להם קדירות מיוחדות לכל דבר ודבר בפ"ע בשביל סדר הנקיות וא"כ יש ספק שאף אם נתבשל בו חלב אולי יש בזה זמן רב וכבר בשלו בו דברים אחרים איזה פעמים ונקלש הטעם ועוד ספיקות אז יש להקל עיי"ש באריכות בכמה דפין: (פז) לחתות האש תחת קדירה של עכו"ם. עש"ך ס"ק י"ח שכ' מהמרדכי דאפי' אם אינו מבשל כעת בהקדירה רק בשר לבדו אפ"ה אסור משום דהקדירה יש בה מן הסתם בלוע מחלב או להיפך וכ' הש"ך דלפ"ז גם אם מבשל בקדירה שאר דברים אסור לחתות

שמא יש בה קדירה בלוע מבשר וגם מחלב וסיים שזה אינו רק חומרא בעלמא עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שמפקפק על חומרא זו דהא קיי"ל דסתם כלי של עכו"ם אינו ב"י עיי"ש ועי' בס' מאורי אור בחלק באר שבע בסוף חילין (דף מ' ע"ב) בחידושיו לש"ע יו"ד בסי' זה שכ' שהמרדכי שהחמיר בזה אף דקיי"ל בכ"מ דסתם כלים של עכו"ם אינן ב"י מ"מ המרדכי לשיטתו אזיל דס"ל דכלי חרס גם באינם ב"י אוסרים דבכ"ח לא נעשה לפגם גם לאחר מענ"ע וע"כ מדייק המרדכי וכ' בלשונו תחת קדירה של עכו"ם משום דסתם קדירה שבימיהם הי' של חרס עיי"ש ולפ"ז ממילא דלדידן דקיי"ל בכ"מ דכל כלים של עכו"ם אינם ב"י ולא מחלקינן בין כ"ח לשאר כלים ממילא דלדידן אפי' בכ"ח אין להחמיר וכן כ' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ל' דהטעם שאין העולם נזהרים בזה משום דסתם כלים של עכו"ם אינם ב"י מבישול הקודם ומבואר מדבריהם דאם הוא באופן שיש לתלות יותר שהי' הכלי ב"י מבישול הקודם (עי' פת"ש להלן סי' קכ"ב סק"ד) יש לזהר בזה מדינא עיי"ש ועי' בס' בית מנחם סי' י"ב מ"ש בזה באריכות:

אמנם צריכין לידע דכל הדברים אלו לא נאמרו רק בקדירה של עכו"ם וכאמור:

אבל בקדירה של ישראל שנאסרה מבב"ח עי' במ"א סי' ת"נ ס"ק י"ב שכ' מהת"ח דאסור לבשל בה אפי' לצורך עכו"ם דכיון דהבלוע שבתוך הכלי אסור בהנאה אם יאכילהו לעכו"ם הוי כאלו הישראל יהנה ממנו עיי"ש וכ"כ בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"א והבאתי דבריו להלן סי' צ"ד (ס"ק נ"ד) ועיי"ש במה שהבאתי מהס' גנזי יוסף שכ' שם דאפי' אם הקדירה אינה ב"י יש לומר דאסיר לבשל בה לצורך עכו"ם ואפי' למכור המאכל לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו אסיר בזה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תקס"ט באריכות מזה ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות י"ב שכ' דלבשל בשר בכלי של חלב שאינו ב"י לאכול לעכו"ם לכאורה נראה דמותר די"ל דכשגזרו חז"ל על קדירה שאינה ב"י אטו ב"י לא גזרו אלא על אכילה שלא יבשלו לאכול בקדירה שאינה ב"י שמא יבשלו לאכול בקדירה ב"י אבל משום איסור בישול והנאה לא גזרו ומדברי הרמ"א כאן והש"ך אין ראי' די"ל דמיירו שאינו ידוע אם בישל בה הנכרי קודם בשר או חלב עיי"ש באורך [ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ד') מ"ש לענין אם שייך איסור בישול בב"ח בבלוע שבכלי ואם שייך דין בישול בב"ח בבישול אחר בישול] ועי' בשו"ת הגרעק"א קמא סי' פ"ד ובשו"ת ח"ס חיו"ד סי' צ"ז ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ב' סי' מ"ד מה שהאריך בענין זה ובמ"ש בזה לדינא:

פח של עכו"ם. עי' פרמ"ג או"ח סי' ז' בא"א ס"ק כ"ט שכ' דאסור ליתן לעכו"ם בשר בחלב ולומר לו בשל לך וכן אסור ליתן לו בשר בקדירה חולבת ב"י ולומר לו בשל לך כיון דלהישראל אסור אין רשאי לומר לעכו"ם עיי"ש:

פט לידי בישול בשר בחלב. עי' בחידושי הגרעק"א שהתפלא על דין זה דהא אינו מכוין לבשל רק לחתות באש ופסיק רישי' לא הוי דהא יש ספק שמא לא בישל העכו"ם בהקדירה בשר עם חלב וסיים וז"ל כתבתי זה שלא להיות האיסור חמור כי כמעט אי אפשר לזהר וכו' עכ"ל ועי' בס' גן נעול כפתור א' פרח י"ד אות ד' ובחידושי דינים שם אות י"ג מ"ש בענין זה והעלה דבע"כ איסור בישול בב"ח לא שייך אלא אם מתכוין לבשל הבב"ח אבל אם אינו מתכוין לבשל הבשר בחלב אף דהוי פסיק רישי' אפ"ה מותר כיון דלא ניחא לי' ומ"ש הרמ"א שאסור לחתות אש תחת קדירות של עכו"ם הוא משום דמתכוין לבשל דהא חזינין דמחתה במכוין שיבשל התבשיל שבקדירה אף שיש בה בב"ח אבל אם אינו חותה הגחלים כדי שיבשל אין איסור כלל עיי"ש:

צ דאין לערב מים וכו'. דאסורים בהנאה. עש"ך ס"ק י"ט שכ' דבע"כ ר"ל כשהדיחם במים רותחין ועירבם כך רותחין הא לא"ה אינו אסור בהנאה דאין אסור מה"ת אלא דרך בישול עיי"ש וע' בחידושי הפלאה אות ט' שכ' דכיון דבע"כ אין החשש מחמת הבליעה דהא הו"ל נ"ט בר נ"ט וצ"ל דהחשש הוא מחמת הבעין ולפ"ז גם אם הדיחן במים צוננים רק שעירבן רותחין יש חשש וכ' דאפשר דס"ל להש"ך דנגד הבעין מסתמא יש ס' ואין חשש רק מחמת עירוב הפליטות יחד בשעת התערובות וע"כ לא אסיר אלא אם עירבן כך רותחין עיי"ש ולפ"ז ממילא דבמקום שיש חשש שאין ס' בהמים נגד הבעין גם בהדיחן צוננים רק שעירבן רותחין יש לחוש לאסור ועשפ"ד שכ' דמ"ש הש"ך דמיירו שהדיחם במים רותחין בע"כ ר"ל כשהיס"ב בכלי ראשון אבל בכלי שני אף שהיס"ב אין לחוש עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם שכ' דצ"ל שהודחו הכלים כל א' בכלי ראשון ונתערבו ג"כ בכ"ר אבל ע"י עירוי אין חשש דהא עירוי לא הוי בישול עיי"ש ועי' בחידושי הגרע"א שכ' דלפי דברי הש"ך בלא"ה יש איסור לערב מטעם איסור בישול וכ' די"ל דמיירו דהמים שבב' הכלים הם ס' כנגד בעין של אחד מהם ולכך אין בו משום איסור בישול אלא דאסור לערב ולהנות ממנו דהוי מבטל איסור לכתחלה וסיים בצ"ע עיי"ש וע' במנח"י כלל פ"ה ס"ק י"ט שתפס על גוף דברי הש"ך דהא בהאו"ה מבואר להדיא דאף בצונן אסור לכתחלה לערב (ועי' בדברינו לעיל ס"ק י"ט ולהלן סי' צ"א ס"ק צ"ו). וכן משמע מלשון הרמ"א ולכן סיים דכ"ז הוא חומרא בעלמא. וברותחין דכ"ר אין חומרא בעלמא דהא אסור מה"ת אפי' בדיעבד עיי"ש וכ"כ בחידושי הרז"ה לדינא עיי"ש וע' ביד יהודה

בפיה"א ס"ק ט"ו ובפיה"ק ס"ק ל"א שכ' ג"כ שכן עיקר לדינא דדוקא בצונן הוא דמותר בדיעבד ואף לכתחלה לא הוי רק חומרא בעלמא אבל אם עירב אותם ברותחין בכ"ר כנ"ל אסור מדינא דהא עובר משום בישול בב"ח ואם עשה כן אף בדיעבד אסור בהנאה דהא יש בו תערובות בב"ח וגם לא ימלט שלא יהא איזה פרורין בעין זולת אם יש ס' במים נגד הלכלוך שעל כלי א' של בשר או של החלב עיי"ש:

צא דאסורים בהנאה. ע"ל (בס"ק הקודם) מ"ש מהש"ך ועי' בכו"פ ס"ק י"ד שכ' דאם נתערבו ברותחין דכ"ר דאית בי' בישול תורה וידוע שאין במים ס' נגד הליכלוך דבב"ח גם ע"י עכו"ם אסור משום לאו דלא תבשל דאמירה לעכו"ם שבות דהוי איבעיא דלא אפשיטא אי גם בשאר איסורין הוי אמירה לעכו"ם שבות אבל אם יש ספק שמא יש ס' במים נגד האיסור אף דהוי רק ספק א' מ"מ לגבי שבות דאמירה לעכו"ם אין להחמיר בזה ומותר לבשלו ע"י עכו"ם עיי"ש לדרכו:

צב שעושין בו מים לחפיפת הראש. עבאה"ט סוף ס"ק י"ח ומ"ש דהוי נטל"פ עי' בכו"פ ועי' בשו"ת צמח צדק סי' צ"א מ"ש בביאור דין זה באורך והביא מדברי מהרי"ל שפעם א' חימם השמש בבית הרב מים לחפיפת הראש עם אפר בכלי כשר וצוה להגעיל הכלי וכ' שמשם לאו ראי' משום די"ל דהא דהחמיר אפי' בדיעבד הוא משום קנסא הואיל והשמש עבר על גזירת הרב הגוזר שלא לעשות כן ובכה"ג לא חשיב דיעבד כיון דעבר על דבריו במזיד אבל אם עשה זאת שום אדם בשגגה ודאי דשרי דיעבד עיי"ש ועשפ"ד ס"ק י"ח ועי' מזה בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה מירושלים נ"י) חיו"ד סי' מ"ח:

צג מאפר שעל הכירה. עבאה"ט ועי' בהגהות יד אברהם שכ' שצ"ל דהרמ"א מיירו דהאפר שעל הכירה אינו מהבשר שנשרף שם עד שנעשה ממנו אפר אלא שהאפר הוא של העצים והבשר והחלב שנתערב שם הוא עדיין בעין וע"כ שפיר כ' הש"ך דמותר לחפוף בו הראש כיון דאינו נהנה מגוף האיסור אבל אם האפר הוא מבשר וחלב שנשרף שם על הכירה נאסר לחפיפת הראש כמבואר ברמב"ם רפ"ט מהלכ' מאכלות אסורות דאפר בב"ח אסיר עיי"ש (וע"ל ס"ק ט') אמנם יעוין בפלתי ס"ק ט"ו שהבין שהחשש הוא שזב מקדירות בשר ומקדירות החלב על הכירה ומתבשלין שם במקומם דליכא אפר ונאסרו ואח"כ באים לתוך המים עם אפר של העצים עיי"ש ועי' במחזיק ברכה אות כ"ד שהשיג עליו דלזה אין לחוש כלל דמה שמטפטף מהקדירות ע"ג הכירה במקום דליכא אפר קמא נבלע בכירה דנורא משאב שאיב ונשאר שם במקומו ואין דרך שיתבשל שם בב"ח יחד ואח"כ ירד אל האפר והביא מלשון המהרי"ל שכ' דהחשש הוא דמקדירות בשר וקדירות חלב נשפכים או זבים אל תוך האפר ומתערב בהאפר

בב"ח וממילא יתכן הא דאין עוברין על איסור בישול בב"ח באפר ההוא משום דהוי נטל"פ עיי"ש וע' בחידושי הפלאה אות י' כ' דבודאי חלילה לומר שיש לחוש שיתערב על הכירה בב"ח כי שארית ישראל בודאי לא יעשו כזאת וכו' ובודאי כשנשפך מרק בשר או חלב גורפין הכירה כמנהג כל ישראל אם לא כשיש הרבה אפר ואין הליחות מגיע לכירה כלל כ"א למעלה על האפר דכיון דהאפר מפסיק אין הבליעה הולכת אל הכירה וכו' רק דבכל פעם אחר הבישול גורפין האפר או שיש חשש ממה שלוקחין האפר שגוררין בכל פעם מן הכירה לצד אחד ויש שם אפר הבלוע מחלב ואפר הבלוע מבשר וכשמתערבין נעשים בב"ח ע"י עירוב הפליטות במים עיי"ש וע' בשו"ת צמח צדק סי' צ"א שכ' וז"ל והא דאנן נוהגין היתר לכתחלה לעשות חמין ממי אפר כדי להדיח בו כלי אכילה היינו דוקא אפר שבא מן התנור של בית החורף או שאופין בו לחם וכיוצא בו מקום שאין מבשלין אבל אפר כירה שמבשלין עליו ורגילין לבשל שם בשר וחלב אסור לכתחלה עכ"ל ועי' בס' בני חיי להלן סי' צ"ה בהגהות ב"י אות א' שהביאו וסיים וז"ל ולא ראיתי מי שנזהר בזה כי מעשים בכל יום שמקנחים את הקדירות במי אפר כירה שמבשלין שם בשר וחלב עיי"ש ועי' במנח"י כלל ע"ו ס"ק כ"ז שהביא ג"כ דברי הצמח צדק הנזכר וסיים וז"ל ובאמת ראיתי שגם בזה אין נזהרין כלל דנוטלין אפי' אפר כירה או מתנור מקום שמבשלין שם ואפשר שסמכו כיון שזה הוא רק חשש בעלמא ומסתמא כבר נשרף כל הלחלוחית שבתוך האפר גם נתבטל תוך המים ונטל"פ מכח האפר וגם התשמיש להדיח כלי אכילה הוא רק ע"י עירוי וכלי שני כן נ"ל ליישב המנהג עכ"ל והנה במ"ש דסתמא כבר נשרף הלחלוחית עי' בדברינו לעיל (ס"ק הנ"ל) מ"ש מהסלת למנחה דבב"ח שנשרף י"ל דנתפרד ממנו לחלוחית החלב לגמרי ובהאפר אין בו עוד שום איסור בב"ח אכן מדברי הפרמ"ג שהבאתי שם שהשיג על הסלת למנחה בזה והביא מדברי הרמב"ם דלא מהני בזה מה שנשרף לחלוחית החלב עיי"ש אין צד היתר מכח זה אלא מחוורתא כתירוצו הג' דבע"כ לא אסור אלא אפר בב"ח בעצמו שנשרף ונעשה אפר אבל אם נשפך בב"ח לאפר כירה לא נאסרו בהנאה כיון דהוי נטל"פ וכנזכר וע' בס' דברי יוסף סי' תק"ע אות ד' מ"ש בזה באריכות והעלה דמ"מ בדיעבד אם עשה מים לחפיפות הראש מאפר כירה בכלי אע"פ שבישל האפר בהכלי לא נאסרה וא"צ הגעלה עיי"ש:

צד יש לאסור ג"כ להשתמש. עבכנה"ג בהגהות הטור אות ז' שהוכיח מלשון המהרי"ו דלא החמירו בזה רק מחשש איסור אכילה אבל להחמיר לאסור גם בהנאה לא חששו כ"כ לאסור ולא כתבו רק שלא להסתפק מאותן המים לאכילה לא לבשר ולא לחלב

אבל שלא למידי דאכילה מותר להשתמש בו וכ' דמלשון הרמ"א משמע דלאו דוקא לבשר אי לחלב אסור להשתמש במים הללו אלא אף לדגים ופירות אסור להשתמש בהם לכתחלה עיי"ש:

צה מן הקדירות. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבקדירות של מתכות מותר אף לכתחלה דחוזר ומתלבן ע"י האש וכ"כ בכנה"ג שם עיי"ש וכ' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ג וז"ל ולא ידעתי אופן קביעתם כי כפי הנראה א"א להוחם אצל האש בלא מים כי נתקלקלו מיד וכל שיש בהם מים היאך מתלבנים וגם הגעלה אינו וצ"ע עכ"ל:

צו של התנורים שבבית החורף. כ' בשפ"ד ס"ק כ"א ובתנורים שלנו בבית החורף שאין רגילין להתבשל שם כלל ודאי שרי ומיהו יש לזהר שלא לשאוב מים בכלי חולב ואח"כ בכלי בשר דפעמים שהם מלוכלכים ולא הי' ב' נ"ט להיתר ויש למחות ביד העושים כן עיי"ש:

צז ואף לכתחלה וכו'. כ' בס' שאול בן הלוי וז"ל נראה לי דלא קאי אלא אשתים האחרונים לפי ששם כבר בטל טעם החלב באפר ובקדירות תנורים בודאי לאו בני יומן הוא ומעטים הניצוצות ובטלו ונפגמו אבל בשתים הראשונות אסור בודאי בקדירות עכו"ם לפי שאף בבשר טריפה ונבילה חייב משום בישול בב"ח וכו' וכן באידך לערב מי הדחה נמי אסור שמא יערבם באילפס ראשון וכו' עכ"ד אמנם יעוין בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות י"ח שמבואר מדבריו דגם במחתה אש תחת קדירה של עכו"ם הוא רק משום חומרא בעלמא דהא סתם כלי של עכו"ם אינו ב"י וכל בב"ח שאינו אסור מה"ת מותר בבישול ובע"כ דכיון דמתחלה הי' בו חלב גמור החמירו בו קצת עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק פ"ד): סעיף ז:

צח אבל המבשל שליא וכו' פטור. עי' בהגהות יד אברהם לעיל סי' פ"א סעי' ד' מה שהקשה ע"ד הש"ך במ"ש כאן דגם שליא בחלב פטור אבל אסור ומשמע דג"כ אוסר תערובתו והרי מבואר שם בסי' פ"א דשליא הוא פירשא בעלמא ומותר לגמרי עיי"ש ובמח"כ לא ראה מ"ש הפר"ח והפרי תואר שם דשליא האמור שם אינו שליא ממש אלא עור הבא נגד פניו וכאן ר"ל שליא ממש (ועי' בדברינו שם ס"ק ס"ב):

צט או עור עשפ"ד ס"ק כ"ב שכ' וז"ל באלו שעורן כבשרן שחשב הרמב"ם פ"ד הלכה כ"א מהלכות מאכלות אסורות נמי עור שליל ועור שתחת האלי' ועור בית הבושת דהוי מה"ת כבשר ה"ה לענין בב"ח אפשר שאסור באכילה ובהנאה עכ"ל ועי' בשו"ת תשובה מאהבה חלק ג' בגליון הש"ע כאן שהביאו וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת עזרת ישראל סי' צ"ה בעובדא שהניחו רגל על האש לחרוך השער אחר המליחה ונגע בקדירה

עם חלב והביא השואל דברי הרמב"ם דעור הארכובה אינו כבשר וע"כ רצה לדמותו לדין שני כלים הנוגעים זה בזה שאין אוסרים זה את זה בנגיעה כמש"ל סי' צ"ב סעי' ח' ועיי"ש במ"ש בזה וכ' דמה שרצה השואל להחליט שעור הרגל הוא רק כמו כלי להלכה אי אפשר לסמוך על זה דהא חזינן דלענין מליחה אין העור של הארכובה חשיב הפסק והמלח מוציא הדם מן הבשר דרך העור דהא מותר למלוח ע"ג השער וגם אולי נחשב העור עם הרגל לחתיכה אחת ע"כ לא אוכל להחליט עוד בזה וסיים בצ"ע עיי"ש באריכות:

קי וגידים. עי' בס' מקור מים חיים מ"ש בענין אם כל הגידין במשמע ואם גם הגידין הרכין אינם בכלל בשר לענין בב"ח והניח לדינא עיי"ש: (קא) ועצמות. עפת"ש מ"ש בדין תבשיל של חלב שנמצא בתוכה עצם חלל ויש ספק שמא הי' בו מוח ועי' בס' בן אברהם בדיני ספיקות סי' ל"ד מ"ש בענין זה באורך ועי' בבית מאיר להלן סי' צ"ה שהסכים להמנח"י להחמיר כי דבריו מסתברים עיי"ש ועי' מזה בשב שמעתתא מהגאון בעל הקצה"ח) שמעתא ג' פרק ה' ועי' בשו"ת בית שלמה חלק ב' מיו"ד סי' רכ"ג באמצע התשובה מ"ש ע"ד הס' ש"ש בזה עיי"ש וע' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' ק"ח ועי' ביד אפרים שהביא דברי המנח"י והבל"י בזה וסיים שם בקיצור דינים לסי' זה סעי' י"ט דאותן עצמות שרגילות הוא שיש בו מוח ודרכו לצאת בבישול יש להחמיר בתבשיל מעט שאין בו ס' כפי אומד הדעת נגד המוח שבעצם ואם אינו מאותן העצמות הידועים שקורין מאר"ך ביי"ן אין להחזיק איסור ולומר שהי' בו מוח כלל עכ"ד ועי' בשפ"ד להלן סי' צ"ט סק"א מ"ש בזה וסיים דהכל הוא לפי ראות עיני המורה דבעצם יבש וישן בודאי אין חוששין אבל בנמצא עצם שיש לתלות לפי ראות עיני המורה שהי' בו מוח ונפל וא"א להכיר השומן בתבשיל משום שהתבשיל עב ולא ידעינן אי נפל לארץ קודם שנפל העצם להתבשיל יש להחמיר דבזה הוי שכיח לאיסורא טפי משום דשכיח יותר שנמס בתוך התבשיל ממאי דנימא שנפל המוח לארץ בעודנו חי ע"כ באינו מינו דקיי"ל דספיקו לחומרא יש לאסור ואף במינו יש לעיין אם יכולין להקל בזה. וכ' שם עוד וז"ל ויראה לי אם העצם סתום מכל צד ויש בו מוח אף שלא נחסר מהמוח כ"א קצת משערין נגד כל המוח כמו בכל חתיכה דלא ידעינן כמה טעם נפק מיני' וכו' ואם נמוח כל המוח יכולין לשער נגד כל החלל ואין דומה ללב שא"א לשער נגד חללו משא"כ כאן עכ"ל ועי' ביד יהודה להלן סי' צ"ט בפיה"א סק"ו מ"ש בזה לדינא עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ט ס"ק ל'):

ודע דכל זה הוא בנפל עצם מבהמה לחלב ברותח דכלי ראשון שיש בו דין בישול דהוי חשש איסור בב"ח דאורייתא וה"ה אם נפל עצם מבהמה או עוף נבלה או טריפה שנטרפה בטריפות דאורייתא לאינו מינו דאוסר מה"ת בנ"ט עד ס' אבל אם נפל עצם עוף לחלב או עצם של טריפות דרבנן או אף של טריפות דאורייתא רק שנפל למינו ואיכא רוב דאינו אוסר התערובות מדאורייתא הנה מבואר מלשון המנח"י בתשו' שם במה שסיים וז"ל ואף שיש לחלוק ולדחות הראי' שהביא מ"מ קשה להקל בחשש וספק איסור דאורייתא עכ"ד ומבואר מדבריו דאם אירע כזאת בחשש וספק איסור דרבנן גם הוא ז"ל מודה שאין להחמיר וכן מבואר בשפ"ד שם דהמנח"י לא החמיר רק בספיקא דאורייתא באינו מינו עיי"ש ועי' בבינת אדם שער רוב וחזקה סי' מ"ג מה שהאריך בדין זה ולבסוף סיים וז"ל ולפ"ז יתבאר לנו שאילתא דידן במצא עצם חלול שמוחזק שהי' בו מוח לעולם הוא בחזקה זו ולא מהני החזקות כשרות דקדירה של חלב דהוי חזקה נגד חזקה וא"כ צריך ס' מדאורייתא נגד המוח ודוקא שיודע שהי' חי רק שמסופק אם כבר נפל ממנו המוח מכבר אבל אם הוא מסופק אם הוא חי או מבושל מכבר ולא שייך לאוקמי אחזקה שהי' חי דאע"ג שהי' חי פעם א' מ"מ כיון שחזקה זו עשוי להשתנות ומצוי לא מקרי חזקה כלל ולכן צריך ס' נגד כל העצם והכל לחומרא שאם המוח יותר מן העצם כגון בעצם דק צריך ס' נגד המוח ואם העצם עב ביותר מן המוח צריך ס' נגד כל העצם שמא הי' מבושל כדאיתא ביו"ד סי' צ"ט אבל לא חיישינן שמא הי' מבושל וגם יש בו מוח דהדבר מצוי שעצמות הגדולות כמו הקוליות שכיח הדבר שנימוח ע"י בישול ראשון או עכ"פ אכלו אותו וא"כ אם איתא שהי' מבושל לא הי' בו מוח. ואמנם בעצמות הרכות צריך ס' נגד כל העצם והמוח דלא ידעינן כמה נפיק מיני'. וכל זה בנמצא בתבשיל כשהוא רותח עכשיו אבל אם נמצא בתבשיל שהי' רותח ועכשיו הוא צונן אמרינן כיון שעכשיו הוא צונן א"כ מה"ת מעמידין הקדירה על חזקתה שהוא עתה לפנינו ואמרינן השתא נפלה וכו' אלא כיון שהאחרונים ס"ל דמחזיקין מזמן לזמן עכ"פ מדרבנן ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה ס"ק ל' (סי' ק"ד ס"ק כ"ו) וא"כ ה"נ צריך ס'. והכל לקולא דאם העצם יותר מן המוח לא בעינן רק נגד המוח דאיכא ס"ס שמא עכשיו נפל ואת"ל מקודם שמא הי' חי אבל אין לומר שמא לא הי' בו מוח כלל כיון שהוא נגד החזקה דסתם עצם יש בו מוח ואם המות יותר מן העצם לא בעינן רק נגד העצם דאיכא נמי ס"ס שמא עכשיו נפל ושמא הי' מבושל שאז מסתמא אין בו מוח ובעצמות הרכות בעינן ס' נגד כלו ומ"מ כשנמצא עכשיו שהקדירה צוננת ויש הפסד מרובה צ"ע לפי מה שהוכחנו לעיל הרבה פעמים דלא מחזקינן כלל מזמן לזמן עכ"פ בבדוק וכו' ומי שלבו שלם לסמוך על

עצמו להתיר בהפ"מ יש לו סמך מדעת או"ה וכו' אך כבר כתבתי וכו' שהרמ"א אוסר ומי יבא אחר הכרעת הרמ"א וכו' וכל זה כשנמצא על הכירה במקום שמבשלין אבל אם נמצא בקערה לא מחזקינן בודאי ממקום למקום וכו' עכ"ל וע' בחמודי דניאל הלכות בב"ח אות מ"ו שכ' דאם נמצא עצם בתבשיל של חלב אם ידוע שהעצם נתבשל תחלה עם הבשר שעליו אין להתיר מטעם ס"ס שמא העצם אינו ב"י ואת"ל שהוא ב"י שמא נתבשל עם איזה תבשיל שהבלוע מתקלקל ונעשה נטל"פ ע"י התבשיל דזה דוחק וכו' וליכא רק ספק א' שמא הוא אינו ב"י ואין להתיר אא"כ יש ספק אם נתבשל כלל בזה יש להתיר דהוי שפיר ס"ס שמא לא נתבשל ושמא אינו ב"י וכן אם נמצא העצם בתבשיל של בשר ויש חשש שמא הוא מבשר טריפה ג"כ יש להתיר דהוי ס"ס שמא מבשר כשר ושמא אינו ב"י ואם ידוע וניכר שהעצם נתבשל תחלה רק שיש ספק אם נתבשל עם הבשר שעליו או שמא נתפרק מהבשר שעליו בעודו חי אזי מסתמא לא נחשב זה לספק דאין דרך העצם להתפרד מהבשר רק לאחר הבישול והכל הוא לפי העצם כי יש עצמות שנתפרקים חיים מהבשר ויש דוקא לאחר הבישול וכ' שם דאם נמצא עצם במאכל חריף אזי אין להקל רק כשנמצא עצם במאכל בשר והחשש הוא שמא הוא מטריפה דבזה אכתי יש ס"ס שמא לא נתבשל כלל ושמא הוא מבשר כשר אבל בנמצא בחלב דצריכין לצרף הספק שמא הוא אינו ב"י כנ"ל בזה אין להקל דבדבר חריף גם באינו ב"י אסור ועיי"ש עוד בהלכ' תערובות הא' אות מ"א מ"ש עוד בענין זה בעצם שנמצא בתבשיל ואין בו מוח רק שיש ספק אימתי נתבשל העצם עם הבשר ושמא נתבשל היום א"כ הרי העצם בלוע מבשר כמו שאר כלי ב"י וכ':

להקל מטעם ס"ס שמא לא הי' העצם ב"י ואת"ל שהי' ב"י שמא בשלו בו בדבר שהוא נטל"פ אך כ' דאם נמצא העצם במאכל חלב חריף איכא לעיונא אם יש להתיר דהא לא שייך זה הספק שמא הוא אינו ב"י ומ"מ כ' דיש להקל גם בחריף כיון דקיי"ל להלן סי' צ"ו סעי' ב' להקל בדבר חריף אפי' רק בספק א' משום דדעת המהר"מ דלא הוי ד"ח רק קורט של חילתית וסיים בצ"ע ועיי"ש עוד בהלכ' בב"ח אות ל"ב מ"ש לענין אם נמצא עצם בתבשיל חריף שבשלו בקדירה של חלב ומצדד שם ג"כ להקל מטעם דלהחשש שהדבר חריף מחליא גם אינו ב"י לנ"ט לשבח סגי בספק א' ע"כ כל שיש ספק שמא לא נתבשל העצם מקודם עם בשר אין להחמיר ובפרט די"ל דהוי גם בזה ס"ס דיש עוד ספק שמא בישלו אותו תחלה בדבר שהיא נטל"פ להבלוע שבעצם ומ"מ לדינא סיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדלתי תשובה סי' צ"ט סק"ג ובשו"ת אוריין תליתאי סי' צ' מ"ש בזה באריכות:

קב ועיקרי קרנים וכו'. לרבותא נקיט דאע"ג דעיקרי קרנים הם תחת העור סמוך לבשר וכן טלפים הרכים אע"פ שהם דומים קצת לבשר אפ"ה אין להם דין בב"ח. שלחן גבוה ס"ק כ"ז:

קג הרבים. עבכנה"ג בהגהות הטור אות כ"ב שכתב דמלת הרכי"ם חוזר ג"כ לקרנים עיי"ש ועי' בשלחן גבוה שם שכ' שתיבת הרכי"ם קאי ג"כ על העצמות ור"ל דאף העצם הרך אע"פ שיש בו לחלוחית וטעם בשר ונאכל אפ"ה המבשלו וכן האוכלו פטור ועי' בס' מקור מים חיים מ"ש בענין זה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' במנח"י בתשו' שבסוף הס' סי' ט"ו שכ' דדוקא בעצמות הרכים יש איסור באכילה עיי"ש וע' בשפ"ד ס"ק כ"ב שהתפלא עליו דהא כאן משמע דעצמות הקשים נמי אסורים באכילה ולא הרכים דוקא וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בעצי לבונה מה שהתפלא על הפרמ"ג בזה ועי' ביד אברהם בגליון מה שכתב בזה ופסק דדוקא בעצמות הרכים שבישלם בחלב הוא דצריך ס' נגדם אבל עצמות יבשים שבשלם בחלב אין צריך ששים נגדם וכמ"ש כל האחרונים עיי"ש ועי' בס' יד אלימלך סי' ח' מ"ש בדין זה באריכות: (קד) פטור. עבאה"ט מ"ש אבל איסורא מיהו איכא ועי' בפרי תואר ס"ק ט"ו שכ' דאף המבשל עור וגידין וכו' במי חלב ובחלב שחוטה ובחלב זכר אסירים באכילה מידי דהוי אבשר חי' ועיף בחלב שחיטה עכ"ל ועי' בדברינו לעיל (ס"ק נ"ו):

והנה בפרי תואר שם ובשפ"ד ס"ק כ"ב כתבו דכל הני אסירים באכילה עיי"ש ומשמע מדבריהם דרק באכילה אסורים אבל לא בבישול אמנם בחגורת: שמואל ס"ק י"ז ובחכמת אדם כלל מ' סוף סעי' ו' כתבו דאסורים גם בבישול מדרבנן עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ה לדינא דכל הני אסירים באכילה ובבישול רק בהנאה מותרין עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק כ"ה):

קה וכן האוכלם פטור. עבאה"ט מ"ש אבל אסורא מיהו איכא וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ו שהעלה דדוקא העיר והגידין: והקרנים והעצמות הן עצמן נאסרים מחמת החלב הנבלע בהם אבל החלב אינו נאסר מעור וגידין ועצמות כיון שאין להם טעם כלל עיי"ש:

סעיף ח:

קו אינם בכלל מי חלב. עבאה"ט מה שהראה מקום לדלעיל סי' פ"א ועפר"ח לעיל סי' פ"א ס"ק י"ד שכ' דמי חלב שהוא הנסיובא ג"כ:

אין אסור מה"ת עיי"ש ועי' בפרי תואר ס"ק ט"ז מ"ש בזה וכ' דהוי ספיקא דאורייתא עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ג שהביא דברי הפר"ח הנ"ל וסיים ולענין דינא אין לנו אלא

דברי המחבר ואפי' בהפ"מ יש לאסור בהנאה ומיהו אם יש עוד ספק אי מצטרפין דלהוי ס"ס או לאו איני אומר לא איסור ולא היתר וצ"ע כעת בזה עכ"ל:

קז זהו הנקרא מי חלב. ע"ל סעי' ו' דמי חלב בבשר אסור עכ"פ מדרבנן (וע' בדברינו שם ס"ק פ') ועי' בס' בית דוד חיו"ד סי' ל"ד שנשאל בחולה שאין בו סכנה שאמר הרופא שצריך לבשל תרנגולת שלמה במים הנופלים מהגבינה לחה כשמקפיאין אותה שהוא נסיובא דחלבא מבלי מליחת התרנגולת כדי להוציא המים באלנבו"ק וזה רפואתו לשתות מים אלו והורה לצלות התרנגולת תחלה כדי להנצל מאיסור דם ויכול לצלותו בלי מליחה תחלה כלל ויבשלו הנסיובי דהיינו המים הנופלים מהגבינה דע"י הבישול מה שיש קצת חלב נקפה וצף למעלה וישליכו אותו ואח"כ יסננו איתו עד שישאר המים צלולים ואותו המים אין בהם משום איסור בב"ח כלל ויכולין שפיר לבשלו עם התרנגולת וישתה החולה אע"פ שאין בו סכנה עיי"ש והביאו השלחן גבוה ס"ק כ"ח מחודש א' ובמחזיק ברכה וביד אפרים סעי' י"ח לדינא עיי"ש:

קח מי חלב. עי' בשו"ת אוהל יוסף (להמהר"י מולכו ז"ל) חיו"ד סי' כ"ד באמצע התשו' שכתב שם לענין הנרות שנעשים מחמאה וחלב (תרבא) דאינו עובר בהם משום בישול בב"ח משום דרק במבשל בשר בחלב ממש כמו שיצאה מבטן הבהמה הוא שאסרה התורה אבל המבשל בשר בחמאה ביון שנשתנה ממה שהיתה בשעה שיצאה מבטן הבהמה שנחלק ממנה המי חלב רק השומן הצף למעלה הנה לא עדיף בזה ממי חלב שאינו עובר על בישולו ואין לוקין על אכילתו משום בב"ח עיי"ש באריכות ותמהני על רב גדול כמותו יטעה במח"כ לומר דבר זר כזה ובודאי דכד ניים ושכיב אמר להדא שמעתא דמבואר בפוסקים דדוקא במי חלב אינו עובר עלי' משום בב"ח משום שהוא רק מיא בעלמא שנשאר כל החלב בהגבינה והחמאה והמים הנחלקים אין להם דין חלב וא"כ כ"ש דבחמאה שעיבר עליו כיון שלוקח ממנה כל המים ולדבריו אדאשמיענו הטוהמ"ח דהמבשל בשר במי חלב פטור הו"ל לאשמעינן רבותא יותר דאפי' המבשל בשר בחמאה פטור ואין מהצורך להאריך בזה שהוא טעות גמור במח"כ שוב ראיתי במחזיק ברכה אות ט"ו באמצע הדיבור שהביאו והתפלא ג"כ ע"ד בזה עיי"ש (שוב הראה לי חכם אחד שסברה זו עמד בה בתשו' בשמים ראש סי' רפ"ה ותפשו עליו בערוגת הבושם כאן ובס' דלתי תשובה ס"ק כ'):

סעיף ט:

קט אינו חלב. עבאה"ט מ"ש דחשיב כפרש ור"ל דאף דנ"ט לשבח הוא והוא דבר המעמיד אפ"ה קים להו לחז"ל דנפיק מתורת חלב ולא הוי אלא כפירשא בעלמא ואף אם בישלו

בה דהוי דאורייתא אפ"ה שרי לדעה זו. שפ"ד ס"ק כ"ד. וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט מ"ש בביאור ענין זה באורך: (קי) ויש מי שאוסר. עבאה"ט מ"ש דבצלול אסור אפי' בדיעבד ועי' בהגהות חכמת שלמה שכ' בפשיטות דהוי איסור תורה וכ' שיש נ"מ לענין איסור הנאה עיי"ש אמנם יעוין בבאה"ט להלן סי' צ' ס"ק כ"ב במוסגר שמבואר מדבריו דחלב הנמצא בקיבה אפי' הצלול שבו הוי לענין בב"ח רק כדין חלב שחוטה עיי"ש וכ"כ בשער המלך בפרק ט"ו מהלכ' מאכלות אסורות הלכה ה' דחלב הנמצא בקיבה הוי כחלב שחוטה עיי"ש אמנם יעוין בהגהות יד שאול להלן סי' צ' בהגה סעי' ג' שהניח דין זה בצ"ע מהא דחולין דף ק"ט שאמרו זה כנוס בתוך מעיו וזה אינו כנוס במעיו עיי"ש:

קיא וכן נוהגין. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל דאפי' בקרוש אסור בדיעבד ועשפ"ד ס"ק כ"ה וביד יהודה בפיה"ק סק"מ ועי' ביד אפרים בקיצור דינים שבסוף סי' זה שכ' לדינא דאסור לבשל בחלב הנמצא בקיבה אפי' בקרוש ואפי' בדיעבד אין להתיר אלא בהפ"מ ובצלול ונקרש אין להתיר בדיעבד אלא בהפ"מ וצורך גדול עיי"ש:

סעיף י:

קיב חלב הנמצא בקיבה. ע"ל סי' פ"א סעי' ו' ובדברינו שם (ס"ק ע"ב): (קיג) לכתחלה אין להניחו בקיבה וכו' עי' בחגורת שמואל ס"ק כ"ב שכ' דזה דוקא בצלול אבל חלב הקרוש מותר להניח עד שיצטנן אף לכתחלה אפי' להעמיד בו גבינות עיי"ש:

קיד שנמלח בקיבתה. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דאם נמלח מליחה מועטת וכו' ואח"כ בשלו אפשר דאין להקל דתו הוי דאורייתא עי' בהגהות אמרי ברוך שהניח בצ"ע מה הדין אם טועם ואוכל מהגבינה ואינו מרגיש בו טעם בשר אם אסור בבישול דהא טעימת ישראל מהני אף לפי מנהגינו וכמ"ש הש"ך להלן סי' צ"ח סק"ה עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ח שם ס"ק י"ז):

קטו בקיבתה עבאה"ט מ"ש מהש"ך שצריך לשהות במליחתו וכו' ועי' בחגורת שמואל ס"ק כ"ג שהביא דברי הש"ך בזה וכ' דכל זה בחלב צלול אבל בחלב קרוש אם לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי או שלא שהה במלחו כדי שיתן על האור ויתחיל להרתיח אין להחמיר כלל ומותר להעמיד בו אף לכתחלה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ' ובפיה"ק ס"ק מ"ב מ"ש בזה והעלה דאם נמלחו במליחה לקדירה ונמלחו שניהם אז חלב הצלול נאסר מיד אכן אם לא נמלחו רק מליחה מועטת כמליחת צלי יש חילוק דאם רואין פליטת ציר מהקיבה נאסר ג"כ מיד כשרואין הפליטה אבל אם אין רואין שם פליטת ציר לא נאסר אא"כ שהה כשיעור שיתן על האור וכו' וכל זה בנמלחו שניהם וכאמור. אבל אם לא נמלח רק הקיבה בין בצלול ובין בקרוש מותר מטעם דאינו מפליט

מהקיבה דהוי טהור מלוח וטמא תפל וגם כל זה בהי' החלב צלול אבל בחלב קרוש אף שנמלחו שניהם אין לאסור מהקרוש רק כדי קליפה אך כ"ז הוא כשהוא קשה כמו גבינה אבל אם אינו קשה כ"כ אם אין הציר יכול לעבור בו יש להקל אבל אם הציר יכול לעבור בו בודאי לא מהני לי' קליפה להתיר להעמיד בו ועיי"ש עוד בפיה"ק בס"ק שאח"ז שכ' דכל זה הוא בשהי' כולו קרוש אבל חלב קרוש שיש בו ג"כ צלול דינו כמו צלול עיי"ש:

קטז שעמד בו יום א' עבאה"ט מ"ש פי' מעל"ע ועי' בשו"ת הרדב"ז חלק ד' סי' אלף קמ"ו מה ששפך חימה על מנהג מצרים שנהגו ע"פ מקצת חכמים אשר חדשים מקרוב באו שהנכרי הממונה על מכירת הקיבה הולך למקום שחיטת העגלים של מריא והוא מקום מיוחד וקודם שיביאו העגל לשחטו מלעיטין אותו שיונק בע"כ עד שתתמלא קיבתו ושוחטין אותו ויש לו חביות גדולה מלאה מים ומלח עזים ולוקח הקיבה וקושר את פיה ומשליכה לתוך אותו חביות ועומד שם כמה ימים וישראל קינים הקיבה ומעמידים הגבינות וכ' שטעות הוא בידם כי הוא אסור לכ"ע כיון שיש שם מלח הרבה והוי הכל כמו ציר חריף וכיון שנשרה שם עור הקיבה נאסר הכל ויכריזו על גבינתם שהיא אסורה ולענין אם יהי' הגבינה אסורה בהנאה כשיש בה בנ"ט כדין בב"ח הדבר ברור שאין אסור בהנאה שאין איסורו מה"ת דדרך בישול אסרה תורה ואין כאן אלא איסור דרבנן ומותר בהנאה עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת גינת וורדים חלק יורה דעה כלל א' סימן כ"ו שנשאל מרב א' ע"ד הגבינות שלוקחין גדיים וטלאים קטנים יונקי חלב ומשקים אותם חלב הרבה בע"כ ותיכף לזה שוחטים אותם ומריקין החלב שבקיבה ומשיירים בו קצת חלב וחוזרים וממלאים אותו ושורין אותו כך קצת ואח"כ מריקים אותו וחוזרין ושונין ומשלשין ובכל פעם משיירין קצת חלב לפי שאותו החלב שכבר נשתהה בהקיבה נעשה כמו שאור ויש בו כח להפך טבע החלב לטבע הקיבה ונעשה כמו שאור שמחמץ העיסה אך כל המעשים הללו של מילוי ועירוי כמה פעמים לא הוי יותר מי"ח ולכל היותר עד כ' שעות משעת שחיטת הגדי עד שזורקין הקיבה כי עושין למגדר מלתא שיהי' פחות הרבה ממעל"ע. אמנם דעת החכם השואל דבכה"ג גם בפחות ממעל"ע יש לאסור כי עד כאן לא כתבו הפוסקים להקל בפחות ממעל"ע אלא בחלב שנמצא בקיבה שיינק העגל קודם שחיטה כיון שנפגם החלב מאוד כשבא מעט חלב בכל פעם לתוך הקיבה מעט מעט ובכל עת כשהוא יונק מתגבר תיכף כח העיכול ונעשה פגום ע"כ לא חששו להחמיר אף שרואין שהוא חריף וחומץ דנעשה כבוש כשיעור שיתנו על האור וכו' משא"כ בנ"ד ששופכין לתוכו חלב הרבה בע"כ עד שאין בכחו לעכל חלב הרבה כ"כ ומכ"ש במה ששופכין לתוכו חלב לאחר שחיטה וכיון דנעשה חריף וחזק יש להחמיר ולאסרו אף

לפחות ממעל"ע ומה"ט מנע א"ע הרב השואל מלאכול הגבינות הללו והוא ז"ל השיב ע"ד והוכיח בראיות דאין עור הקיבה חריף בעצם רק שבטבעו הוא שהוא מעמיד החלב ומקפיא אותה לגבינה אבל אין לו דין דבר חריף לענין כבוש ובפחות ממע"ל אינו אוסר מטעם כבוש עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת הגיד מרדכי חיו"ד סי' ב' באמצע התשו' מרב גדול א' שהביא מדברי הרדב"ז בחדשות חלק א' סי' תקנ"ב שמבואר מדבריו דענין מה שעור הקיבה מעמיד החלב אין בו שום סגולה בעיר הקיבה כלל רק חריפות וחיזק החלב אשר נבלע בעור הוא הוא המעמיד ראיות הגינת וורדים עיי"ש אמנם יעוין שם בסי' שאח"ז בתשו' הרב ז"ל שם שמדחה כל דברי הרב הנזכר ומצדיק דברי הגוו"ר הנ"ל ושגם כי מדברי הרדב"ז שם אין ראי' נגד דברי הגינת וורדים עיי"ש באריכות ועי' בשלחן גבוה ס"ק ל"ד (באמצע ד"ה וזהו) מ"ש ע"ד הגינת וורדים בזה לדינא גם הוא מסכים עמו שיש להקל עיי"ש:

קיז אסור להעמיד בו. עי' בשו"ת טיטו"ד תליתאי סי' קמ"ח דפשיטא לי' דבדוקא קאמר המחבר דין זה דהחלב נאסרה מחמת שקבלה טעם מעיר הקיבה ולא כ' ג"כ דעור הקיבה אסורה משום שאין לה ממה לאסור כיון דהחלב פירשא בעלמא הוא אין לה כח לאסור את עור הקיבה עיי"ש אמנם יעוין בהגהות יד אברהם כאן שכ' דפשוט הוא דאם נכבש כשיעור גם עיר הקיבה אסורה אם אין בה ס' נגד החלב צלול שבה. אך כ' דזה דוקא אם הי' החלב צלול כך בכל משך מעל"ע אבל אם נקרש בתוך מעל"ע לא הוי כבוש כדלקמן סי' ק"ד לענין שומן הנקרש ויש נ"מ לענין עור הקיבה או לענין החלב בלא הפסד דאלו לענין החלב כשיש הפסד בלא"ה דעת הרמ"א בסמוך להתיר בצלול ונקרש וכ' שם דנראה מדברי הפוסקים דאפי' מדחה כל המחבר בספק אם נקרש בתוך מעל"ע או לאחר מעל"ע יש להקל דהוי ספק כבוש בבב"ח דשרי עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום להלן סי' ק"ה בחידושי דינים אות כ"ג שהביא דבריהם בזה וכתב דבספק נקרש החלב בתוך מעל"ע כנזכר יש התיר אף לבשל אח"כ עור הקיבה (ע' בדברינו להלן סי' ק"ה ס"ק ל"א) דהוי כעין ס"ס דשמא נקרש בתוך מעל"ע ושמא כהטוטו"ד דעור הקיבה עצמה לא נאסרה אף כששהה הצלול בתוכה מעל"ע ובפרט שיש לצרף בזה דעת הרב בתשו' מנחת עני המובא בפת"ש סי' ק"ה סק"ד להתיר גם בבב"ח בספק כבוש לבשלו אח"כ עיי"ש:

קיח להעמיד בו פי' שלא יתן מאותו חלב שנמלח בקיבתה או שהעמיד בה יום א' לחלב בשביל שיקפיא לעשות ממנה גבינה. ט"ז סק"ט. ועי' בשו"ת מהרי"ט צהלון סי' פ"א שנשאל במקום שאין מצוי לקנות אצל ישראל חלב הנקפה להקפות בה גבינה אם מותר לקנות אצל עכו"ם מעט חלב נקפה להקפיא בו גבינה וכ' דאין לאסור דלמאי ניחוש לה

להך חלב הנקפה שמא מחלב טמא הלא קיי"ל דחלב בהמה טמאה אינה נקפה ובודאי הוא רק של חלב בהמה טהורה דהא באמת גם חלב הנקפה בעצמה של עכו"ם הי' מותר אלא דאמרינן משים דאיכא למיחוש לצחצוחי חלב טמאה ואין אנו יודעין כמה הוא דלבטל אבל הכא דלוקחין ממנה רק דבר מיעוט להקפות בו חלב אחר והמקפיא שהוא מחלב בהמה טהורה הוא המקפה להגבינה ואף אם יש בה צחצוחי חלב טמאה הרי היא בטלה בס' ואינה דבר המעמיד ומשום אין מבטלין איסור לכתחלה אין לחוש בזה דלא שייך אין מבטלין איסור לכתחלה אלא דבר שחפץ בו ורוצה להתירו ומרבו עליו כדי לבטלו ולהתירו משא"כ בהך צחצוחי חלב טמאה שאינו חפץ בו ואדרבה קץ בה וזה לא מקרי ביטול איסור לכתחלה עיי"ש:

קיט ואם העמיד בו וכו'. עי' בס' תפארת ישראל על המשניות פרק ב' דע"ז משנה ה' ס"ק מ"ה שכ' לענין הגבינות (שנקרא וואלעכשע"ר קע"ז) שמעמידים ישראל החלב עם חלב הקיבה (הנקרא לאא"ב) שיש להתירן דאע"פ שידוע שעמד הלאא"ב בהקיבה ימים רבים הרי עכ"פ יש ס' בהחלב נגד הלאא"ב ואף שיש לחוש שהעמידו עם החלב הצלול שבקיבת נבילה ג"כ אין לחוש כיון דמערבין הלאא"ב עם יי"ש קודם שמעמידין בו החלב וגם היי"ש מסייע להעמיד החלב א"כ הו"ל זה וזה גורם ומותר ואף שיש בהלאא"ב לבדו כח להעמיד החלב מ"מ כיון שע"י היי"ש הוא ממהר להעמיד הו"ל זוז"ג ומיתר ויש להקל בכגון דא כיון שכבר החליט במ"ז סוף סי' זה דהא דמעמיד לא בטיל הוא רק מדרבנן עיי"ש:

קכ העמיד בו. עי' בתפארת ישראל שם שכ' דאם העמיד בלאא"ב קרוש מעורב עם צלול אף אם העמיד בו במזיד כשיש ס' שרי ולא אמרינן דהו"ל מבטל איסור לכתחלה כיון שאין מתכוין להעמיד בהצלול דוקא רק בהקרוש והוי ספק אף שיש חשש שמתכוין להעמיד גם בהצלול הרי אינו מתכוין לבטלו רק להעמיד החלב דהא אינו נהנה מטעם הלאא"ב כלל ע"כ אין להחמיר עיי"ש באריכות:

קכא אוסר כל הגבינות. ע' בשו"ת מהרי"ט חלק ב' בתשו' השייכים ליו"ד סי' ג' באמצע התשו' (בד"ה והך טעימא) שהוכיח מדברי התוס' דאם נמלחה הקיבה בעורה או שנשתהה מעל"ע דהוי כבוש הו"ל איסור דאורייתא עיי"ש וע' בשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' מה שהתפלא עליו בזה דהא קיי"ל דבכבוש ומלוח ליכא איסור בב"ח דאינו דרך בישול עיי"ש (ועי' במקומות שציינתי לעיל ס"ק י"ב):

קכב עד שיהא ס' בחלב. עבאה"ט ופת"ש וע' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות כ"ב שכ' דכל זה הוא ע"י כבישה ומליחה דהיינו שנמלח בקיבתה או שעמדה

בקיבתה מעת לעת וכאמור כיון בדלא הוי איסור מחמת עצמו אף על גב שהוא דבר המעמיד הרי זה בטל בס' אבל ע"ג בישול דהיינו שנתבשלה החלב עם הקיבה ואח"כ העמידו באותו חלב גבינות צ"ע כי י"ל דבב"ח נעשה גוף א' של איסור והוי כאיסור מחמת עצמו עיי"ש ובמנחת שי שם ועי' בשו"ת הרדב"ז חלק ד' סי' ע"ד ובתשו' מהרי"ט שם שמבואר מדבריהם דאף אם בישל חלב הקיבה בעורה והעמיד בה גבינות בטל בס' ואין לה דין דבר המעמיד דלא בטיל אפי' באלף עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א ובפיה"ק ס"ק מ"ה שהעלה בראיות מדברי הפוסקים דלדינא אין לסמוך על זה אלא דכל שנתבשל הקיבה בעורה כיון דנאסר מדאורייתא וגם נאסר בהנאה אז גם הגבינה שהעמידה בה אסורה בהנאה כמו כל מעמיד באיסורי הנאה ואין להקל שום קולא בזה ולאו דוקא בכה"ג דהוי דאורייתא אם בישלו כנ"ל אלא אף אם העמיד גבינה בבב"ח שאינו אסור כ"א מדרבנן מ"מ כל שאסור עכ"פ מדינא מדרבנן אין להקל בזה כלל אכן אם העמיד בשאר דבר הנ"נ מחמת בליעת איסור אז אם הבלוע אינה בעצמה דבר המעמיד אף שהדבר הנאסר ונ"נ הוא דבר המעמיד אינו אוסר אלא עד ס' אבל אם הבלוע הוא ג"כ דבר המעמיד אין להקל כ"א בהפ"מ דאז יש לסמוך ע"ד הרבה פוסקים דס"ל דבשאר איסורים לא נעשה נבילה כלל והבלוע אין בה שיעור להעמיד. ועיי"ש עוד שכ' די"ל דמ"מ אין להחמיר אף בעור הקיבה שנתבשלה והעמיד בה אלא אם נתבשלה מקודם בחלבה ונאסרה קודם שהעמיד בה ואח"כ העמיד בה אבל אם לא נאסר רק בשעת העמידה כגון שהרתיח חלב ונתן בו עור הקיבה י"ל דאינו אוסר וסיים בצ"ע עיי"ש:

קכג ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה. עפר"ח ס"ק כ"ט (הנכפל) שהעלה דחלב שנכבש או נמלח בעור קיבת נבילה או טריפה והעמיד בה גבינות אין אסור אלא אם כן יש באותו טעם שקיבל מהעור כדי להעמיד לבדו אז אסור אבל אם אין בטעם העור שבהקיבה בעצמה כדי להעמיד רק בצירוף חלב הקיבה אז אמרינן דאע"פ דהקיבה נאסרה ונ"נ מ"מ אינה אוסרת הגבינות דהו"ל זה וזה גורם עיי"ש ועי' בכנפי יונה שהתפלא על זה דאיך יעלה על הדעת לשער דבר זה כמה הי' הטעם של העור אלא דלעולם כנגד ממשות של כל העור משערין ובגוף הדין דא"צ לשער כנגד החלב גם הוא מסכים דאם אין בהעור לבדו כדי להעמיד רק בצירוף החלב אין להחמיר עיי"ש ועי' ביד יהודה שם (ועי' בדברינו להלן בס"ק שאח"ז):

קכד ואם הי' הקיבה קרושה. עפת"ש מ"ש מהש"ך הטעם דאין כח בטעם שקיבל פרש זה מן העור להתחבר וכו' ועש"ך ס"ק ל"ב שכ' דמ"מ אין להחמיר אף בקרוש אלא בהפ"מ דוקא ועי' כו"פ מ"ש בזה והעלה דמ"מ אין להקל אף בקרוש אלא בצונן שלא נתבשל וגם

לא נכבש בתוכו יום שלם אבל אם נתנו חלב הקיבה בעורו ברותחין או אף בצונן אלא שנכבש מעל"ע יש להחמיר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ב ובפיה"ק סק"א מ"ש בזה והעלה לדינא דאפי' בצונן אין להקל אלא בהפ"מ אבל שלא בהפ"מ יש להחמיר דאף אם חשבינן להחלב שבקיבה לפרש וטיט מ"מ הא גם בלוע שנבלע בחרסי האדמה הוי טעם לאסור ואף בהפ"מ אין לסמוך להקל אלא בבב"ח דנ"ט בר נ"ט מותר בו אבל בחלב קיבה קרושה שבא מעור קיבת נבילה יש לאסור אף בהפ"מ מיהו בכ"מ שאמרנו להחמיר בזה בין בעור כשרה משום בב"ח ובין בעור נבילה כנ"ל אם הי' בהגבינה ס' נגד חלב הקיבה הקרושה סגי ואין אוסר מטעם מעמיד עיי"ש:

קכה הי' הקיבה קרושה. עכו"פ שכ' דכל שהוא קרוש עתה לפנינו אף שהוא ספק שמא הי' צלול רק שנקרש אח"כ אזלינן מספיקא לקולא עיי"ש ועי' בשו"ת הרדב"ז חלק ששי סי' שני אלפים קע"ד שכ' דאע"פ שיש לחוש דקיבה זו שהיא קרושה עתה לפנינו היתה צלולה וע"י העור שנמלחה בו נעשית קרושה ונקפית כגבינה ונעשה חלב הקיבה עצמה כגבינה שהעמידוהו בעור קיבת נבילה ונעשית חתיכה דאיסורא וממילא דאסור להעמיד בה גבינות אחרות דז"א דלהלכה ולמעשה אין לחוש לזה כיון שהפוסקים אמרו שהוא פירשא בעלמא אין לנו לחוש לחששא זו בדיעבד אבל לכתחלה בודאי ראוי להחמיר עיי"ש וכ"כ בשפ"ד ס"ק כ"ט לדינא דדוקא בדיעבד אין אוסרות אבל לכתחלה אסור אף בקרוש עיי"ש וע' בחגורת שמואל ס"ק כ"ו:

קכו ובמקום הפסד יש להקל. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' בכשרה שינקה מן הטריפה יש להקל בזה בהפ"מ ועי' בפר"ח ס"ק כ"ב שהעלה דכשרה שינקה מן הטריפה בכל גווני אסור בין בקרוש ובין בצלול עיי"ש אמנם יעוין בפרי תואר סוף סי' זה שפסק להקל בזה כהש"ך ודלא כהפר"ח עיי"ש ועי' בכנפי יונה שהביא ג"כ דברי הפר"ח הנזכר וכ' דאם הוא בתוך המעל"ע שינקה מן הטריפה אין להקל אבל אם הוא לאחר מעל"ע יש להקל דלאחר מעל"ע הו"ל פירשא בעלמא עיי"ש (ועי' בס"ק שאח"ז):

קכז יש להקל. עי' בכנפי יונה שכ' דמ"מ אין להקל בצלול ונקרש אפי' בהפ"מ אא"כ כבר עבר מעל"ע משינקה דאז הו"ל פירשא בעלמא אבל כל שינקה בתוך מעל"ע אפי' בהפ"מ אין להקל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ג ובפיה"ק ס"ק מ"ז מ"ש בזה והעלה לדינא דאין להקל אלא א"כ נפסד לגמרי אחר שנקרש מאכילת אדם ואז אף שראוי להעמיד אין להחמיר כ"כ די"ל דהוי כמעמיד בפרש וטיט אבל אם עדיין ראוי לאכילת אדם אין להקל אף בהפ"מ עיי"ש:

קכח עור הקיבה. פשוט דמיירי שהסירו השומן מעור הקיבה דאם הי' הקיבה עם השומן אסור משום בשר. חמודי דניאל הלכ' מליחה אות נ"ז: (קכט) מולחין אותו. עי' בחמודי דניאל שם שכ' דהך מליחה אינה כדי להוציא את דמו כשאר מליחת בשר לקדירה דפשוט הוא דאפי' לא מלחו דכיון דנעשה כעין לענין בשר ה"ה לענין דם ועוד דהא הקיבה א"צ מליחה כלל כמש"ל סי' ע"ה אלא דאורחי' דמלתא נקיט דדרך למלחו עיי"ש:

קל ומייבשין אותו ונעשה כעין עי' בשו"ת מים חיים חיו"ד סי' כ"ה שנשאל אם מותר לעשות גבינה הנקרא האלענדריש"י דהיינו שלוקחין עור הקיבה מעגל רך בן שמונה ימים ומייבשין אותה בחמה יום א' ונעשה כעין כיס יבש שקורין פאחי"ר ומשימין חתיכה מעור הקיבה ההוא לתוך צלוחית מים ומלח ונכבש בתוך הצלוחית שם כ"ד שעות ואח"כ זורקין חתיכות העור הקיבה מן הצלוחית ונותנין מן המים שבצלוחית ג' או ד' כפות לתוך כלי גדול של חלב מחזיק חמשים קוואר"ט ומיד נעשה גבינה וכ' דלדעתו אסור לעשות לכתחלה גבינה באופן זה ורק בדיעבד אם עשו כבר אין לאסור אבל לכתחלה אסור דהוי מבטל איסור לכתחלה וכמשמעות הש"ע ואי משום שנתייבש העור שכ' הרמ"א דמאחר שנתייבש והוי כעין בעלמא ואין בו לחלוחית בשר מותר אין להקל בזה חדא דהא הרמ"א כתב דוקא כשנעשה כעין ובנ"ד שמייבשין עור הקיבה בחמה רק יום א' והלא בכחל שהוא רק מדרבנן מבואר ברמ"א להלן סי' צ' סעי' ב' דנתייבשה היינו לאחר ל' וכו' ומבואר דעכ"פ בעינן ל' יום ואף שהש"ך כתב דזה דוקא מסתמא אבל אי חזינן שנתייבשה אפי' קודם שרי מ"מ עכ"פ מבואר דבעינן יבשה ממש ובנ"ד שיבשה רק יום א' בחמה אילי אין יבישה ממש שיהי' בכלל יבש כעין ועי' בדברינו להלן ס"ק קל"ז) ועוד דכיון שנכבש במים עם מלח כ"ד שעות יש לחוש שנתרכך העור ויהיב טעמא וכו' עיי"ש באריכות אמנם בתשו' שאח"ז לאחר שכתב לו השואל שבכל המקומות פשוט להתיר ואין פוצה פה לאסור וכל האומנים אומרים שמעולם אין עושין גבינות רק באופן זה הוא חוזר מדבריו במ"ש לאסור לכתחלה וכתב כיון שהמנהג להתיר בלי פיצה פה ח"ו להרהר על חכמי וראשי הדור ע"כ מוטל עלינו לחפש צדדי היתר ובע"כ לומר כמ"ש הרמ"א סי' צ"ו סעי' א' דבמקום שאין בנמצא לקנות רק החתוכים בסכין של עכו"ם נוהגין לקנות דבכה"ג הוי בדיעבד מכיון שאין מבטלין איסור לכתחלה היא רק מדרבנן וגם כי גוף האיסור בזה הוא רק מדרבנן דבכבוש בב"ח הוא רק מדרבנן ע"כ אין להרהר אחר מנהג ישראל וכו' עיי"ש:

קלא ונעשה כעין. עבאה"ט מ"ש דה"ה שאר בני מעיים כשמייבשין אותן וכו' וכ' בכנה"ג בהגהות ב"י אות מ"ג שבמקומו נזהרים העם שלא לאכול גבינה שהושמה תוך העור

אע"פ שהוא יבש כעץ בעלמא זולת אם הופרש העור והושם הגבינה לצד השיער וכ' דאינו יודע טעם החומרא שמחמירים כ"כ בזה אם לא שנאמר דס"ל דלא התירו בעור הקיבה שנתייבשה ונעשה כעץ וכו' אלא אם הושם בחלב זמן מעט ואינו שוהה שם שיעור כבישה כ"ד שעות אבל אם שהה שיעור כבישה אסור מפני שהעור חוזר ומתרכך ובולע הגבינה מהבשר או שי"ל משום שע"פ הרוב מולחין העור כדי לייבשו וא"א שלא ישאר שם איזה חתיכות מלח שמובלע בו מהעור עיי"ש ועשפ"ד ס"ק כ"ב שהביאו וכ' די"ל דהטעם שמחמירים כשהוא לצד הבשר משים שיש עדיין תלתלי בשר מחובר בעור משא"כ לצד השער אף דכבוש אוסר בכולו מ"מ העור לחוד אין בו טעם כ"כ עיי"ש וע' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' מ"ה ובשו"ת באר מים חיים חלק א' ביו"ד סי' ט' ובשו"ת פרח מטה אהרן חלק ב' סי' ל"ג (סוף ד"ה הדעת) שהביאו ג"כ מנהג הנ"ל ועי' בשו"ת דבר משה (למהר"מ ארמילייו ז"ל) חלק א' ביו"ד סי' י"א שמתווכח עם הרב מהר"ש מולכו ז"ל (בעל שלחן גבוה) בדין זה שדעת הרב מהר"ש מולכו ז"ל שכ"ז הוא לכתחלה אבל בדיעבד או בהפ"מ או לחולה אע"פ שאין בו סכנה שצריך לחמאה או גבינה פשיטא שמותר אף שהי' מונחת בתוך העור כמה ימים לצד הבשר ולא לצד השיער והרב דבר משה השיב ע"ד ופסק לאסור אף בדיעבד והפ"מ וסיים אך לחולה אע"פ שאין בו סכנה מודינא לי' למעכת"ה אם לא נמצא אחרת והוא צורך גדול דמותר עיי"ש ועי' בשלחן גבוה כאן ס"ק ל"ד שהעתיק הויכוח שהי' ביניהם בענין זה והביא כ"כ מה שהשיב להרב דבר משה ז"ל לחזק דבריו הראשוני' ומה שהרב דבר משה ז"ל חזר והשיב לו לחזק דבריו שבתשו' שם להחמיר אם לא לצורך גדול וכן בדיעבד אם אירע שנתן ישראל גבינה או חמאה בשוגג בנוד של עור לצד הבשר ואם נצוה למכרו לעכו"ם יפסיד שתות מן הקרן מותר לישראל לאכלו או למכרו לישראל אחר עיי"ש וע' מזה בשו"ת חיים ביד סי' י"ו ועי' בס' שדי חמד בחלק אסיפות דינים מערכת הד' סי' י"ב וי"ג שהאריך בזה והביא מהרבה אחרונים שמדברים בזה וגם כמה חלוקי מנהגים בענין זה ויען כי במדינתינו לא שכיח זה ע"כ לא העתקתי כל האריכות בזה:

קלב וממלאים אותו חלב. עי' במחזיק ברכה אות ל"ז שהעתיק לשון השבלי לקט דר"ל דמותר לאכול החלב עצמו שנתנוהו בתוך העור וכ"ש שמותר לתת קיבה לתוך העור להעמיד בה חלב עיי"ש:

קלג שנתייבש. עפת"ש מ"ש מתשו' תפארת צבי בתולעים אדומים שצובעים בהם משקה יי"ש ועי' מענין זה בשו"ת שערי צדק חיו"ד סי' צ"ט וסי' ק' באריכות וכ' דבעינן שיהי' ישן יב"ח דאז לאחר י"ב חודש נעשה כעפרא דעלמא ואין בו איסור כלל וכ' שם דאם יש

ספק בדבר אם הוא לאחר יב"ח ואם הוא בגדר שלא יהא ראוי לאכילת כלב כל שרואין שאותו הצבע הוא יבש ממש וקשה כ"כ עד שאפשר לפרוך אותו אין לחוש כלל ויש לדונו שבודאי עברה שנתו ואינו ראוי להחמיר עיי"ש באריכות:

קלד הוי כעץ בעלמא. עפת"ש מ"ש מהפרמ"ג ותשו' תפארת צבי ותשו' נו"ב באם מתרכך אח"כ ע"י שריי' ועי' בפרמ"ג או"ח במ"ז סי' תמ"ז ס"ק א' שכ' דאפי' אם הבשר יבש כעץ כמה שנים אם נפל לחלב י"ל שנתרכך ואוסר עיי"ש וע' בס' דברי יוסף סי' תקע"ה מ"ש בענין זה והביא ראיות לדברי הפרמ"ג להחמיר בזה והשיב על כל דברי הנו"ב עיי"ש ועי' בשו"ת מים חיים חיו"ד סי' כ"ה באמצע התשו' שהשיג ג"כ על הנו"ב במה דפשיטא לן דלאחר שנתייבש אפי' ע"י שריי' לא ישיב להיות אוכל אדם דמי הגיד לו הה הזה שיכול להיות שע"י שריי' ישוב להיות אוכל אדם עיי"ש באריכות אמנם יעוין בשו"ת דת אש סי' י"ג בעובדא בחתיכת עינוניתא דורדא שהיתה דבוקה בכותל יותר מרבע שנה והיתה קשה ונתייבשה ממש כעץ יבש שלא הי' בה לחלוחית כלל וע"י סיבה נפלה לתבשיל שיש בה חמאה ונימוח מקצת מהחתיכה בתוך התבשיל והאריך בזה והעלה דאע"ג דנימוח מגוף הבשר לתוך התבשיל אין לאסור דכל שנתייבש מתחל' כ"כ שוב א"א לו לאסו' עוד בדיעבד עיי"ש ועי' בתשו' דבר משה ושלחן גבוה שהבאתי (בס"ק הקודם) מה שנתווכחו בזה שדעת הרב דבר משה ז"ל דכל בשר יבש אף שנתייבש כעץ ואינו אוסר מ"מ בשוהה כ"ד שעות במשקה הוא חוזר ומתרכך ואוסר והרב שלחן גבוה העלה בראיות דכל שנתייבש ונעשה כעץ אף אם חזר ונתנוהו בחלב ועמד כך ימים רבים שוב אינו אוסר עיי"ש ובאמת הדבר מבואר בש"ך להלן סי' קי"ד סוף ס"ק כ"א שכ' להדיא דכל שנתייבש בתחלה ונעשה כעץ בענין דלית בה לחלוחית אף שנעשה אח"כ רטוב ולח לל"ב עיי"ש (וע' בדברינו בס"ק שאח"ז) ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה מירושלים נ"י) חיו"ד סי' ל"ט שנשאל אודות האנשים המביאים יי"ש בכיס השתן (מה שקורין בלא"ז) של בהמה שנתייבש כדי להעלים המכס ויש בהם חשש שהם מבהמה טריפה ונבילה והיי"ש הוא דבר חריף וחשיב כבוש כשיעור שיתן על האש ויתחיל להרתיח וגם לפעמים שוהה היי"ש בתוך הכיס מעל"ע ויותר ובולע היי"ש ע"י כבוש מהכיס שהוא אסור משום נבילה וטריפה ועיי"ש במ"ש בדברי הפרמ"ג הנ"ל והביא ראי' לדעת המקילין דלאחר שכבר נתייבש שוב אינו נותן טעם אח"כ אפי' במשהו אפי' לאחר שנתלחלח ועוד דאזלינן בתר רובא ורוב בהמות כשרות הן ואף במקומות ששכיח טריפות כמו כשרות מ"מ הוא רק מחמת חומרא או מחמת ספק אנו מטריפין וא"כ בנ"ד שפיר שייך לומר רוב בהמות כשרות הן ועוד כיון דהכיס דק מאוד והחלל

רחב י"ל דאיכא ס' בהיי"ש נגד הכיס וסיים מכל הלין טעמי נ"ל דאין חשש איסור כלל וכלל לשתות היי"ש עכ"ל ועי' בחמודי דניאל הלכ' מליחה סוף סי' נ"ז מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק ס"ק מ"ח שהעלה דאף ששהה בו החלב מעל"ע אין להחמיר בדיעבד אכן אם נתבשל עמו יש לדון הכל לפי הענין אם נתרכך בבישול כ"כ עד שהוא ראוי לאכילה יש להחמיר ואין חילוק בזה בין עור הקיבה ובין בשר יבש וכן אין חילוק בזה בין איסור בב"ח בין איסור נבילה עיי"ש ועי' מזה בס' שערי שמחה שער ב' סי' ג' באריכות ועי' בשו"ת לב ים סו' כ"ו שנשאל אם מותר לערב דבק (שקורין קלייי"א או ליי"ם) הנעשה מדגים וקרוב הדבר שנעשה מדגים טמאים בדבש הנעשה מצוקע"ר ועוד איזה דברים והדבק הנ"ל הוא כעצם יבש אך שמתרכך ע"י שרייי במים וכוונת עירוב הדבק הנ"ל הוא רק כדי שיהי' הדבש עב ולא משום טעם וגם יש ששים בדבש נגד הדבק שאינו מתערב רק רבע ליטרא בפו"ד ומחצה ועיי"ש במה שהאריך בזה וכ' דאם הי' עוד לחלוחית בתוך הדבק בודאי אסור לערבו משום דאין מבטלין איסור לכתחלה אך בנ"ד כיון שנתייבש לגמרי ואין בו לחלוחית עוד ואף שחזר ונתלחלח אח"כ מ"מ עכ"פ יש לצרף דעת המקילין דגם בחזר ונתלחלח מותר להקל עכ"פ בכה"ג שיש בודאי ששים כנגדו וגם יש עוד ספק בעיקר האיסור אם נעשים מדגים טמאים או מטהורים והו"ל ס"ס שמא הוא מדגים טהורים ואת"ל מטמאים דלמא נתייבש לגמרי שאין בו שום טעם עוד לכן יש להתיר אף לכתחלה ליתנו בתוך הדבש עיי"ש באריכות:

קלה בעין בעלמא. עפת"ש מ"ש דבשר אפי' יבש כעץ אסור ועשפ"ד להלן סי' ק"ג סק"ב ועי' בחמודי דניאל שם שכ' שהש"ך שמתיר להלן סי' קי"ד ס"ק כ"א מיירי בחוטים דקים של בשר דזה הוי כמו עור הקיבה אבל אם הוי חתיכה גם כשנתייבש כעץ אוסר עיי"ש ועי' בשו"ת מור ואהלות (מהרב ר"א פוסק ני') באוהל ים המלח סי' י"א (בד"ה נשאלתי) שהביאו ולדינא כתב דלעשות מהבשר חוטים דקים ולייבשו כדי לאכלו עם חלב בודאי אסור לכתחלה לכ"ע ואף בדיעבד אם עשה כן צ"ע אם יש לסמוך ע"ד הח"ד להקל, בזה כיון שדעת הפר"ח נראה דאפי' אם הוא חוטין דקין אסור עיי"ש: (קלו) בעלמא. עי' בדברי שאיל ויוסף דעת שנשאל בעובדא שהניחו כבד על הכירה לצלות ונצלה כ"כ עד שנתחרך עד שלא הי' אפשר להכיר הכבד בין הגחלים כלל אם הוא כבד או גחלת והניחו על הכירה מאשי"ן לבשל בתוכה חלב ולקחו מהגחלים האלו ונתנו לתוך המאשי"ן לחמם ונסתפקו אם הי' מן הכבד ג"כ בתוך המאשי"ן וכ' דלכאורה נראה דכיון שנחרך כ"כ עד שא"א להכיר כלל הו"ל כעפרא דעלמא ולא מצוי לאסור כלל דלא מצוי לחול עליו שם בב"ח אמנם למעשה לא מלאו לבו להקל דאולי אם הי' נותנין לב

להכיר הי' מכירין שעדיין יש בו תואר בשר כבד ומלתא דלא רמיא עלי' דאינש הוא בשעה שלקחו הגחלים להכיר זאת ע"כ לא רצה להתיר וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש:

קלז ואין בו לחלוחית בשר. עפת"ש מ"ש מהח"ס בחלב שמעמידין אותו ע"י מיץ העור שמוציאין ע"י כבישה במים וייש ועי' בשו"ת כנף רננה חיו"ד סי' ל"ח מה שהאריך בדברי הח"ס בזה והעלה דאם כי כל דברי הח"ס שהחמיר בזה הם רק חומרא דמעיקר הדין אין לחוש כלל מ"מ נכון לחוש להחמיר ולעשות ככל דבריו אך מה שהחמיר שם עוד שלא להעמיד במיץ העור לחוד רק בצירוף חלב הקיבה שיהי' זה וזה גורם הנה אם הי' אפשר לעשות כן הי' טיב אך הנה יען שהאומנים אומרים שהגבינה מתקלקל ע"י חלב הקיבה נראה דאין לחוש לזה נגד ההלכה הקבועה דאין במעמיד משום בב"ח ואין שום חשש בהעמדה במי שרי' מעור קיבה יבשה אלא שיזהר שלא ישהה העור מעל"ע רצוף במים ואז אין לחוש דאין בזה חשש משום מבטל איסור לכתחלה ובפרט אם העושים המלאכה הם עכו"ם וכשיש להם חלק בהגבינה אפי' א' ממאה בודאי יש לסמוך להתיר לכתחלה גם במי שרי' לחוד דעכו"ם אדעתי' דנפשי' עביד עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת זכרון צבי מנחם סי' י"ב וי"ג וי"ד שנשאל במה שנהגו במקומו לכבוש העור במים ומלח כמה שבועות ואח"כ מעמידין החלב בהמי מלח וכ' שם דלכאורה נראה דבזה לכ"ע אסור כיון דתרי אתנייהו שרי' במים כמה שבועות וגם מלח שנתרכך העור עי"ז בודאי וכאשר החוש יעיד על זה אמנם לדינא כ' דאדרבא דע"י השרי' במלח יש צד קולא כיון דהמי מלח בודאי נמלח יותר מדאי וטעם העור נפסל מאכילת כלב בתוך המי מלח אשר נמלח עד למאוד ונעשה נטל"פ ואף דלאחר שנותנין אותו לתוך החלב הוא מעמיד עכ"ז אנן בתר האיסור אזלינן ובפוגם ולבסוף השביח לכ"ע מותר ועכ"פ הוי זו"ז גורם דהעור לבד בלא המלח אינו יכול להעמיד ע"כ אם יש עוד סניף דהיינו שלא כבשו העור בתוך המים מעל"ע רצופים רק לערך ט"ו שעות ונטלו מהמים לאיזה שעות ואח"כ חזרו ונתנוהו בתוך המים ככה עשו תמיד באופן שלעולם לא הי' מעל"ע רצופין בתוך המים אין להחמיר כי יש לצרף דעת הסוברים דזה לא נחשב לכבוש ויש להתיר אף לכתחלה לעשות כן עיי"ש. ומ"ש הפת"ש מהח"ס והפרמ"ג לענין ציר של בשר בחלב אם הוא אסיר מה"ת עי' בדברינו לעיל (ס"ק ע"ח) מזה:

קלח לחלוחית בשר. עבאה"ט מ"ש דמ"מ לכתחלה אין לעשות כן וע' בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' כ"ו באמצע התשו' (בד"ה ומזה נלפענ"ד) מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה בטעם הדבר שצריך לזהר לכתחלה שלא להעמיד בעור הקיבה גם לאחר שנתייבש ונעשה כעץ כי יש לחוש לדברי הפוסקים המחמירים דגם לאחר שנתייבש יש לו דין בשר לענין

בב"ח עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ' סוף סעי' ט' שכ' כן לדינא דלכתחלה יש לחוש דאפי' כשנתייבש לגמרי ונעשה כעץ אסור להעמיד בה ובדיעבד אם אירע שהעמידו בו יש להתיר עכ"ד ועי' בשו"ת הגיד מרדכי חיו"ד סי' ב' בתשו' מרב א' בזמנו מ"ש ע"ד הגבינות שעושים באמשטרדם שמעמידין בעור קיבת כשרה לאחר שנתייבש ונעשה כעץ והי' הרבה מפקפקים ומונעים עצמן מלאכול כיון שהש"ך כתב דלכתחלה יש לחוש להחמיר וכ' דאין שום חשש בחומרא זו דעד כאן לא החמיר הש"ך אלא במעמיד בעור קיבת נבלה או אפי' בעור קיבת כשרה רק שאין ששים בהחלב נגד העור שמניחין בתוכה להעמיד דאז חיישינן לכתחלה שמא לא נתייבש כ"כ ושמא גם אם נתייבש מ"מ לאחר שנותנים אותו לתוך החלב חוזר וניער לחלוחית הבשר ואוסר בנ"ט אבל במעמיד בעור קיבת שחוטה ויש ששים בהחלב כנגד העור לכ"ע מותר להעמיד בו אף לכתחלה דאף את"ל שלא נתייבש כ"כ או שמא כשנתלחלח חזר בו לחלוחית הבשר ג"כ אין איסור דהא סוף סוף כיון דעור שחוטה היא הלא הוא בטל בששים ומשום מבטל איסור לכתחלה לא שייך בזה ועיי"ש בתשו' שאח"ז שהרב המחבר הרבה להשיב ע"ד והביא מתשו' זרע אמת שמבואר מדבריו דגם להעמיד בעור קיבת שחוטה לאחר שנתייבש כעץ אסור לכתחלה ואפי' יש ששים בהחלב נגד העור דלא הוי הטעם שמא לא נתייבש כ"כ רק כמ"ש הנו"ב שיש לחוש לדברי האומרים דילפינן איסור מטומאה וגם לאחר שנתייבש ונעשה כעץ אסור להעמיד בו ולכן באלו הגבינות שעושין לכתחלה תמיד באופן זה אם כי מדינא מותר לאכלם מ"מ המחמיר על עצמו שלא יאכלם תע"ב עיי"ש באריכות (ועי' בדברינו לעיל ס"ק קכ"ט):

סעיף י"א:

קלט אם העמיד גבינה בעור וכו'. פי' שנתן חתיכת העור בחלב כדי להקפות. ט"ז ס"ק י"ב. ועבשפ"ד ס"ק ל"ה וביד יהודה בפיה"ק ס"ק ס"ט בביאור דין זה דאף דהעמדה בעור הוא שנותנין העור בהחלב בצונן ואינו שוהה מעל"ע מ"מ כל שהוא מעמיד הגבינה אמרינן שיש טעם בשר בהגבינה וצריך שיהי' בעור קיבת כשרה ס' ובעור קיבת נבילה וטריפה אוסר בכל שהוא עיי"ש:

קמ אסורה. עי' בהשמטות שבסוף הס' יד יהודה על הלכ' תערובות השייך לסי' זה שהקשה לו א' על גוף דין זה דהא מה שמעמידין בעור קיבה הוא משום דשהה בה החלב שינקה לכך נעשה חריף עד שיכולין להעמיד בו וא"כ הרי אין גוף בשר עור הקיבה דבר המעמיד רק הבלוע מחלב הקיבה הבלוע בו וזהו עיקר המעמיד והרי הבלוע אינו נבילה לאסור והשיב דז"א דגם גוף העור הוא בעצמו דבר המעמיד כיון שהי' בה החלב מחיים

מכח התולדה עשה את עור הקיבה בעצמה להיות חריף להעמיד בה והוא כמו שאור שמחמץ בטבעו עיסה אחרת עד שהעיסה הב' נעשה ג"כ חומץ עיי"ש ועי' בשו"ת הרדב"ז חלק ששי סי' שני אלפים קע"ד שכ' כן באמצע התשו' דהחלב הנקפה בתוך הקיבה אינו אלא מחמת טבע העור עיי"ש ולפ"ז א"צ לדברי הגאון יד יהודה הנזכר דבאמת אין החריפות של עור הקיבה מחמת החלב כלל אלא אדרבא החריפות של החלב הוא מחמת העור ולק"מ:

קמא ואם לאו. עי' בשו"ת שבסוף הס' גדולי טהרה סי' ל"ג שנשאל בא' שדרכו להעמיד גבינות בענין שמבשל מעט מעור הקיבה בכלי גדולה שיש במים ס' נגד הקיבה ואותן המים נותן אח"כ לתוך החלב ומבשלם יחד וכ' שם דבדיעבד פשוט הוא דהגבינות מותרות דהרי נתבטל כבר טעם הבשר במים בששים אך מה שיש לעיין בזה הוא איך מותר לכתחלה להעמיד בו דהוי מבטל איסור לכתחלה אכן אם בישל הקיבה בקדירה של בשר ב"י יש לדון דאפי' בדיעבד אסור דבזה לא מהני מה שיש במים ס' נגד הקיבה דהא המים עצמם יש בהם טעם בשר ואף דהוי נ"ט בר נ"ט הרי לדעת רש"י נ"ט בר נ"ט אסור בבישול ולדעת כמה אחרונים אסור אפי' דיעבד וכ' דאם דלענין לאסור בדיעבד יש לסמוך על המקילין בכה"ג מ"מ לכתחלה אסור להביא עצמו לידי מחלוקת וע"כ אין להקל לכתחלה בשום גווני בזה אפי' בבישול הקיבה בקדירה של בשר שאינה ב"י אבל בדיעבד יש להתיר אפילו בבישול הקיבה בקדירה של בשר ב"י עיי"ש:

קמב המעמיד בעור קיבת נבילה. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק א' סי' תקנ"ב דגבינות של הקראי"ם אע"פ שמעמידין בעור קיבת שחוטה שלהם אסור כי השחיטה שלהם אם אין ישראל עע"ג ובודק סכין ונותן לו אינה שחיטה כלל ואסיר בכל שהוא כדין מעמיד בעור קיבת נבילה עיי"ש:

קמג אוסר בכל שהוא. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק ששי סי' שני אלפים קע"ד שנשאל בעובדא שמצאו בתוך תלב הקיבה חתיכת עור קיבת נבילה שנמלח עמה ושהה שם כמה ימים ומחלב הקיבה העמידו גבינות וכ' שם דכל מ"ש לאסור בז הוא רק אם אין בחלב הקיבה ששים נגד העור אבל אם יש ששים בחלב הקיבה נגד העור והעמידו רק בחלב הקיבה ולא בהעור אין לחוש ומותר להעמיד בו אפילו לכתחלה עיי"ש:

קמד בכל שהוא. עי' ביד יהודה כפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק ס"ק נ"ב שהעלה מדברי רוב הפוסקים דהטעם דדבר המעמיד לא בטיל הוא משום דכיון דניכר האיסור שם ע"י ההעמדה דבע"כ מעורב בהגבינה עכ"פ משהו מגוף עור הנבילה או מטעמו אבל היכא דאין שם ממשו או מטעמו בהגבינה כלל אפי' במשהו כגון שידוע שלקחו תיכף מתוך

החלב ולא נשאר שם מאומה וכו' אע"פ שרואין שהעמיד עי"ז לא איכפת לן כלל ולא דמי לפת הנאפה בעצי ע"ז או בגד הנארג בעצי ע"ז דקיי"ל דאפי' אין בו מגוף הדבר כלום אסור הכא שאני כיון דהחלב הי' ראוי מתחלה לאכילה אך שהוא משביחו לעשותו גבינה ע"כ אינו אוסר אא"כ נתערב בהגבינה עכ"פ משהו מהעיר אמרינן דהעמדה גורם שלא להתבטל אבל בלא זה אינו אוסר עיי"ש:

קמה דדבר האסור בעצמו. עפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' סוף אות כ"ב שהראה מקום לדברי הש"ך סי' צ"ח ס"ק ל"א דדבר המעמיד אפי' באיסור דרבנן לא בטיל אפי' באלף עיי"ש ועי' בשו"ת פרי תבואה סי' ל"ג שדעתו דלא אמרינן כן באיסור דרבנן ועפ"ז התיר אם העמידו עיסה בשמרי חמץ שעבר עליו הפסח עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש דף מ"ט ע"א שהביאו והשיג עליו והביא ראיות דאפי' באיסור דרבנן אמרינן דמעמיד לא בטיל עיי"ש:

קמו ומעמיד אפילו באלף לא בטיל. עי' בשו"ת הרמ"א סי' נ"ד שנשאל בדבר השמן זית שמחליקין החביות בשומן חזיר כדי שיהא מעמיד השמן זית להיות נקפה ומצדד שם דאף שהשומן חזיר בשמן הוי נטל"פ מ"מ נחשב לדבר המעמיד דלא ליבטל בס' עיי"ש שמבואר מדבריו דדבר המעמיד אפי' נטל"פ לא בטיל והביאו בשפ"ד להלן סי' ק"ג ס"ק י"ד עיי"ש אך בגוף הדבר שכ' שם הרמ"א דכיון דנקפה השמן עי"ז הוא בכלל דבר המעמיד שאינו בטל עי' ביד יהודה להלן סי' ק"ג בפיה"א סוף ס"ק כ' שכ' שדברי הרמ"א תמוהין דמה ענין זה לדבר המעמיד עיי"ש:

קמז אפי' באלף לא בטיל. עי' בפר"ח להלן סי' ק' ס"ק ג' שכ' דזה לא הוי רק מדרבנן עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהרי"ט חלק ב' בתשו' השייכים ליו"ד סי' ג' באמצע התשו' (בד"ה והך טעמא) שדין זה דדבר המעמיד לא. בטיל הוא רק מדרבנן ע"כ יש להקל בספיקו עיי"ש ועי' במ"א או"ת ס' תמ"ב סק"ט שהביא כן מהאו"ה דמעמיד לא בטל הוי רק מדרבנן אבל דעת הטור דדבר המעמיד לא בטל מדאורייתא עיי"ש ועי' בחק יעקב שם ס"ק ט"ז שכ' שאין דברי המ"א מוכרחין די"ל דגם הטור ס"ל דלא הוי רק מדרבנן עיי"ש ובמחה"ש שם ועי' בס' נהר שלום על האו"ח שם סק"ג שהביא דברי הפר"ת הנ"ל שכ' דפשוט הוא דדבר המעמיד הוא מדרבנן וכ' ע"ז דמדברי הרשב"א מוכח דפשיטא לי' דהוי בכלל נ"ט ואסיר מה"ת עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות מ"ה מ"ש בענין זה ועי' במ"ז ס"ק י"ג שכ' בפשיטות דקיי"ל דמעמיד הוי רק מדרבנן עיי"ש ובשער התערובות חלק ג' פרק א' (בד"ה ודבר המעמיד) ועי' מזה בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ג' סי'

פ"ג ובתשו' רבינו חיים כהן חאו"ח סי' י"ב ובתשו' מנחת משה חלק או"ח סי' ט"ו אות ג' ועיי"ש עוד בשואל ומשיב חלק ב' סי' ס"ו:

קמח ג"כ מעמיד היתר. עבאה"ט ועי' בשו"ת מהרי"ט צהלון סי' פ"א שכ' דמותר אף לכתחלה ליקח חלב עכו"ם ולהעמיד בו דאע"ג דמעורב בו חלב טמא מ"מ כיון דאין בהטמא לבד להעמיד הו"ל זו"ז גורם ואין זה בכלל איסור לכתחלה כיון דאינו ודאי שיש בו חלב טמא וגם אין כוונתו לבטלו דאדרבה הוא קץ בו ועוד דהא חלב המקפה בודאי הוא מהחלב הטהור דחלב טמא כיון שאינו נקפה מכ"ש שאינו מקפה אחרים עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק נ"ד מ"ש ע"ד המהריט"צ הנזכר והעלה דלכתחלה אסיר לעשות כן להעמיד בחלב עכו"ם דהו"ל בכלל מבטל איסור לכתחלה אך בדיעבד בודאי אין לאסור עיי"ש:

קמט הוי זוז"ג ומותר. עי' בשערי דעה סק"ז שכ' דלפמ"ש הט"ז באו"ח סי' שי"ח ס"ק ט"ו דלא מהני זוז"ג אלא אם באותו הזמן שגורם האיסור פעולתו גורם גם ההיתר פעולתו משא"כ בנידון דשם דנתבשל תחלה במלח של היתר ואח"כ הוסיף עליו מלח של איסור לא חשיב זוז"ג כיון שהמלח של היתר כבר עשה פעולתו רק שאינו מספיק לטעמא ואח"כ ע"י מלח של איסור בא לו טעם טוב לא הוי זוז"ג אלא אמרינן שהאיסור גורם טעם טוב ולפ"ז נראה לכאורה גם כאן דדוקא כשנתן המעמיד של איסור עם של היתר ביחד אבל בזה אחר זה אסור אבל לדינא ז"א דכאן גם הט"ז מודה דאין חילוק עיי"ש אמנם בגוף דברי הט"ז שם עי' בא"ר באו"ח שם ס"ק כ"ד ובפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק א' (סוף ד"ה ופשיטנא) שהשיגו על הט"ז וכתבו דכל זה וזה גורם מותר אף בזה אחר זה דכל שאין באיסור לבדו לפעול פעולתו אף שגם בהיתר אין בו כדי לפעול פעולתו אפי' נתן האיסור בסוף הו"ל זוז"ג עיי"ש:

קנ זוז"ג ומותר. עי' ביד יהודה שם שהעלה מדברי הפוסקים דאם העמיד חלב בדבר איסור ולקח ממנו והעמיד השני מותר מטעם זוז"ג דהמעט מה שנשאר בו מהתערובות איסור בודאי אין בו כדי להעמיד והו"ל זה וזה גורם אך אם עשה כן במזיד אסור מטעם מבטל איסור לכתחלה וכן השלישי אבל משלישי ולהלאה תו מותר אף לכתחלה להעמיד בו הרביעי דאז תלינן דגם משהו מהאיסור אין במעמיד עיי"ש:

קנא וזה גורם. עי' בשו"ת הר"ן סי' ע' שכ' דהא דשרינן זה וזה גורם היינו כשאין שם גופו של איסור שאין האיסור אלא גורם בלבד אבל כל שנתערב שם גופו של איסור א"א להתירו מטעם זוז"ג ושאור של חולין ושל תרומה שאמרו דשייך בו זה גורם אע"פ שיש בו ממשות מהשאור של תרומה התם שאני כיון שכבר נתבטל השאור של תרומה

במאתים שאין כאן טעמו של תרומה אלא החמוץ הבא בגרמתו של איסור בזה אמרינן דאע"פ ששבחו של איסור ניכר בהעיסה מ"מ כיון שאותו שבח בא אלי' משני גורמים שרי אבל אם נרגש הטעם מממשו של איסור לא שייך דין זוז"ג עיי"ש:

קנב גורם. עבאה"ג ובאה"ט מ"ש מהט"ז דוקא בשלא הי' בכח האיסור להעמיד וע' בכנה"ג שם אות נ"ד מ"ש בענין זה והעלה די"ל דכל מ"ש דלא מהני ס' הוא דוקא כשהאיסור לבדו גורם להעמיד בלתי סיוע מההיתר אבל אם גם ההיתר גורם אע"פ שיש בהאיסור לבדו שיעור להעמיד הו"ל בכלל זוז"ג עכ"פ דמהני ס' לבטלו וסיים בצ"ע ועיי"ש באות הקודם שהביא מהל"ח בהחלט לדינא דאם העמיד גבינה בעור קיבת נבילה ועור קיבת שחוטה הו"ל זה וזה גורם ואם יש ס' בהחלב נגד שניהם מותר עיי"ש ומשמע מדבריו דאף אם יש בעור קיבת נבילה לבד כדי להעמיד אם יש ס' מהני ועי' בבצ"י סוף סי' זה שהביאו והעלה דכיון דהמהרש"ל פוסק אף בגבינה שהעמיד בעור קיבת נבילה לבד דבטיל בס' לכן יש לסמוך עליו עכ"פ כשיש סיוע גם מההיתר להוי בכלל זה וזה גורם לענין זה דמהני ס' עיי"ש אמנם במ"ז ס"ק י"ג הכריע להחמיר בזה עיי"ש ועי' בס' לשון לימודים חיו"ד סי' י"ב שהאריך טובא בזה והעלה ג"כ דדוקא כשאין בהאיסור לבדו להעמיד מהני ס' אבל כשיש בהאיסור לבדו להעמיד לא מהני מה שיש שם גם מעמיד היתר ולא מהני ס' עיי"ש וכ"כ בפר"ח ס"ק ל"א לדינא וכ' שם דאפי' הי' כבר הגבינה נקפה ע"י העור קיבת כשרה ואח"כ נפל לתוכה עור קיבת נבילה אם יש בעור קיבת נבילה כדי להעמיד הו"ל כמו נפל מתחלה ולא בטל בס' עיי"ש וכ"כ בשיורי ברכה אות ה' ו' לדינא עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש בפסקי דינים השייכים לסי' זה מ"ש בענין זה לדינא:

קנג ומותר. דע דמבואר מדברי הש"ס ופוסקים ובר"ן ע"ז סוף פרק כ"ה דהא דקיי"ל דזה וזה גורם מותר היינו בדיעבד אבל לכתחלה אסיר דהוי כמבטל איסור לכתחלה במזיד ועי' בשו"ת שבסוף האבני מלואים חלק ב' סי' ו' מזה ועי' בס' אמרי בינה בדיני בב"ח ותערובות סוף סי' ו' שכ' דאף דקיי"ל דזה וזה גורם אסור לכתחלה משום דהוי כמבטל איסור לכתחלה מ"מ בדיעבד אם עבר ועשה הישראל ע"י שני גורמים מותר אף לדידי' ולא קנסינן לי' כמו דקנסינן לכל מבטל איסור לכתחלה דאסור לו ולכל מי שמבטל בשבילו זה לא הוי רק כעין מבטל איסור לכתחלה אבל לא מבטל איסור ממש עיי"ש:

קנד אם איכא ס' נגד האיסור. עי' בס' פרי האדמה חלק א' בהלכות מאכלות אסורות סי' כ"ב בעובדא שבא לידו בא' שקנה מחבירו אוקי' של קיבה והעמיד ממנה גבינות ואח"כ רצה להשרות הקיבה שהיתה יבשה מאוד ומצא בה עצם א' והלך לשאול להמוכר מהיכן

בא העצם הנזכר והשיב לו שהוא הי' קונה ומאסף הרבה קיבות למו"מ וזרקן לתוך כלי א' ופעם א' נפל הכלי עם הקיבות לארץ ונשברה והלכה האשה ואספה כל הזרוק בארץ ואפשר שהי' שם עצמות וליקטה עצם א' ג"כ בין הקיבות ונשאר שם עד שנתייבש והשיב להתיר כיון שהי' העצם של היתר אין כאן אלא איסורא דרבנן דהרי מה"ת אינו אוסר אלא בבישול ע"כ לא מיבעיא אם נימא שהי' העצם בלא בשר בודאי אין להחמיר אלא אפי' אם ניחוש בשר על העצם מ"מ כיון שאמר המוכר שבעת שנתערב העצם בודאי הי' ששים נגד הבשר הרי כבר נתבטל הבשר בתוך הקיבה אמנם לו יהא שהמוכר מגזם ולא הי' בהקיבה ס' נגד הבשר שהי' דבוק להעצם מ"מ מה שלקח מהקיבה בכל פעם כדי להקפות ודאי הי' עשר פעמים יותר מס' ונתבטל ואע"פ שהוא דבר המעמיד בע"כ לא אמרינן דהמעמיד איסר בכל שהוא אלא דוקא בעור קיבת נבילה אבל לא בשאר בשר המעורב בקיבה ע"כ לכ"ע כשרה הגבינה וגם הקיבה הנשארת מותרת להעמיד בה לכתחלה אחרות וסיים שכן הסכים עמו רבו עיי"ש:

קנה האסור. עפר"ה סוף סי' זה שכ' מהרשב"א בתשו' סי' קמ"ג בדבר קדירה של עכו"ם שהעמידו בה חלב שחלבו עכו"ם אם מותר להעמיד באותו קדירה חלב שחלבו ישראל והשיב לאסור דכיון דהקדירה אסורה שהרי בולעת מחלב האסור דהא העכו"ם מחממין החלב על האש בשעה שמגבנין א"כ כשחוזר הישראל ומעמיד שם חלב כשרה ומחממה ע"ג האש לעשות גבינה פולטת הקדירה ונאסר הגבינה כדין מעמיד בקדירה וכן יש לזהר מה"ט שלא לגבן בקערות שלהם וכ"ז לכתחלה אבל בדיעבד אין לחוש. דתלינן שאינה ב"י דסתם כלים של עכו"ם אינן ב"י עכ"ד ועי' בשיורי ברכה אות ג' שהביא מתשו' רב גדול א' להתיר גם במגבן בקדירה שעשו בה העכו"ם גבינה בתוך מעל"ע ואח"כ הביא דברי רב גדול א' שפלפל עם הרב הנ"ל ולא התיר בזה רק בהפ"מ ושעת הדחק דוקא עיי"ש ועי' בשו"ת יד ימין הספרדי בהליקוטים שבסוף הספר השייך ליו"ד (בדף קע"ג ע"ד) שעמד על המחקר בענין זה היות כי בעירו נהגו העכו"ם להעמיד הגבינות בקיבה ומשהין הקיבה בעורה יום או יומים וא"כ פשוט הוא שהגבינות שלהם אסורות מה הדין לענין היורה שמעמיד בה העכו"ם הגבינה הנ"ל ואח"כ מרתיחין בה המי חלב ועושין הריקיט"ה ואם עשה ישראל גבינה בריקוט"ה שנתבשלה ביורה הנ"ל בלתי הכשר מה דין הגבינות שהרי היורה בלועה מריקיט"ה של עכו"ם שנעשה מקיבה שעמדה בעורה מעל"ע ואח"כ פולט מהיורה להריקיט"ה של ישראל וכ' שם שיש להכשיר הגבינות דמדינא היורה מותרת בלתי הכשר דהדבר ידוע שהקיבה שמטילין ביורה להעמיד הגבינה הוא דבר מועט ולעולם יש בהחלב שביורה עשרה פעמים ששים נגד הקיבה

שמטילין בתוכה וא"כ הרי כבר נתבטל הקיבה בהחלב ולא נאסרה רק הגבינה כיון שהעמידה ע"י הקיבה אבל לא היורה עיי"ש:

בשו"ת אבני צדק חיו"ד סי' ל"ה שנשאל במי מלח שמביאין העכו"ם בכליהם לפעמים בכלים עגולים הנקראים ברילע"ן שכפי הנשמע רובן ככולם מחזיקים בהם חלב טריפה היינו שהועמדה בעור קיבת נבילה ולפעמים מביאים בחביתין שאין מחזיקין בהם חלב רק שיש ששם שמא הי' המי מלח תחילה בברילע"ן האסורים ואח"ז הריקו מהן לחביתין והשיב דבאותו המי מלח דמביאין בברילע"ן בודאי אסיר לקנותם כיון שרוב ומצוי הוא שמחזיקים בו חלב טריפה אבל אותן שמביאין בחביתין מותר ואין לחוש שמא הי' תחלה בברילע"ן האסורים דהא כל עיקר איסור דחלב שהועמד בעור קיבת נבילה אינו אלא מדרבנן דהא אין נותנין עור קיבה בחלב להעמידו רק מעט מן המעט באופן שיש כמה פעמים ששים נגדו ואסור רק, מדרבנן משום דהוי ועיין מעמיד א"כ הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא ועוד דמסתמא יש לעולם ששים בקדירה שנותנין בה המי המלח הזה כנגד הבלוע שיש במי המלח מהחלב האסורה ואע"ג דקיי"ל דחנ"נ גם בשאר איסורים מ"מ הנה זה לא הוי רק מדרבנן והכא דהוי רק ספק שמא הי' המי מלח תחלה בברילע"ן אמרינן ספק דרבנן לקולא וגם הוי ס"ס להתיר וכו' ותו יש לומר דאין לחוש שמא הי' תחלה בהברילע"ן מכח חזקה דכאן נמצא המי מלת וכאן הי' ולא הי' מעולם בברילע"ן תחלה וכו' עיי"ש באריכות:

סימן פח

סעיף א:

א בשר וכו' אסור להעלותו וכו'. וה"ה איפכא גבינה אסור להעלות על השלחן שאוכל עליו בשר. ש"ך ושפ"ד ס"ק א':

ב אסור להעלותו על השלחן שאוכל עליו גבינה. היינו אפי' אינו שלו והוא אכסנאי המקפיד אפ"ה חיישינן שמא יאכל. חידושי הפלאה אות א' עיי"ש:

ג להעלותו. עי' ביד אברהם שכ' דפשוט הוא דהאיסור הוא רק העלאה אבל אם כבר העלה אין איסור לאכול כל א' בפ"ע אם סילק את הב' מן השלחן עיי"ש:

ד על השלחן. עפת"ש ועי' בפרי תואר סק"א שכ' דבכלל זה הוא ג"כ שלא להעלות חלב (תרבא) מהותך על השלחן שאוכלין עליו בשר שמא יאכלנו בחשבו כי הוא שומן עיי"ש ועי' בס' מזמור לדוד (למהרד"פ ז"ל) שכ' דבכלל זה יש לזהר ג"כ במקומות שנוהגין לעשות נרות של חלב מהותך שלא ישתמשו בהם שמא יחשבו שהם של שומן ולא יזהר

אבל במקומות אלו שאין דרך לעשות נרות כ"א מחלב (בציר"י) שרי עיי"ש ועי' בשיורי ברכה אות ב' שכ' ששמע שרבים מיראי ה' אין מביאין על השלחן ולא בבית תבשיל נר של חלב (בציר"י) דכמה תקלות יוצאים מזה ואע"פ שהוא פתילה יש לחוש דגם נר פתילה זמנין דמטיף וכיוצא וסיים שכן ראוי לנהוג לזהר בזה עיי"ש וכ"כ בס' מזמור לדוד שם שטוב לזהר שלא ידליק בנרות של חלב שיש חשש שמא יפול טפה על המאכל והוא לא ידע עיי"ש וע' בס' רוח חיים לעיל סי' ס"ד אות א' מ"ש תוכחת מוסר איך לזהר בזה עיי"ש וכן ראיתי לרבנן קשישאי שהיו משתמשים בנרות חלב שהי' להם טס מיוחד שמעמידין על השלחן שעליו עומדות המנורות שמה שמטיף מן הנרות של חלב נוטף על הטס ועתה בזמה"ז נתבטל כל החשש בזה כי נרות שלנו רובא דרובא אין בהם חלב כלל רק ממין שומן שאין בו חשש איסור ואם יש איזה נרות שיש תערובות חלב הנה נתערב בו עוד מינים אחרים אשר על ידם בודאי שהחלב שבו נעשה נטל"פ בלי פקפוק וכמש"ל (סי' צ"ב ס"ק קפ"ט) אין להחמיר גם בענין זה כ"כ ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"י דאנשי מעשה שאין מעמידין נר של חלב על השלחן שאוכלין עליו צריכין יותר לזהר דבעת שאוכל מאכלי חלב (בקמץ) לא ידליק בנר של שומן כיון שהרבה פעמים נוטף ממנו על השלחן רק בנר של חלב (בציר"י) זהירין ובדילי מיני' אין לחוש כ"כ אבל בנר של שומן יש לחוש דלא בדילי מיני' עיי"ש והנה ראיתי בשו"ת מהר"מ מרוטינבורג האחרונים חיו"ד סוף סי' י"ב שכ' שיש למנוע עשיית הנרות של שומן לגמרי דיש לדמות דבר זה להא דסי' צ"ז דאין לשין עיסה בחלב ואם לש כל הפת אסור לאכלו עם חלב דגזרינן שמא יבא לאכלו עם בשר ה"נ בנ"ד איכא למגזר שמא ישתמש עם מאכל חלב עיי"ש ולפענ"ד לא דמי כלל דהתם לא מינכר כלל שיש בעיסה זו חלב א"כ הרואה הפת לא יעלה זכרונו לחזור אם יש חלב משא"כ בנ"ד דניכר שהנר הוא של שומן ולא גרע מעיסה שניכר בה השומן שמבואר בסי' צ"ז שם שמותרות ומה אמרת כיון שלא ניכר אם הוא של שומן או של חלב (בציר"י) הנה כשירצה לאכל בחלב (בקמ"ץ) בממ"נ לא יבא לאכלה בין אם הוא חלב (בציר"י) או בשומן ע"כ נלפענ"ד שאין להוסיף בזה חומרות רק שלא ישתמש בה למאכלי חלב ואין לנו לגזור גזירות מדעתינו מה שלא נזכר בש"ס ופוסקים אשר מפיהם אנו חיים: (ה) גבינה. עי' בהגהות מהרש"ש בחולין ר"פ כל הבשר שכ' די"ל דלכך שביק התנא לישנא דחלב דפתח בי' ונקיט גבינה דאלו חלב שהיא נוזלי ואין מעלין אותו אלא בכלי דלא הוי כעין תפיסה אחת לא גזרו עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק ט'):

ו שלא יבא לאכלם יחד. עי' בשו"ת גינת וורדים בגן המלך סוף סי' ע"א שכ' דלא מהני בזה שיניח אדם לשמור עליו כיין ששמירה הזאת צריך להיות תדירית שלא תזוז מחשבתו ועינו בלא הפסק כלל והא לא אפשר דאי אפשר שלא תסוח דעתו ממנו לשעה קלה עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א ז"ל לדינא:

ז אבל בשלחן וכו'. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ד' שהוכיח מלשון הרי"ו דהא דאמרינן דאסיר להעלות בשר וגבינה על שלחן א' ומפלגינן בין שלחן שאוכל עליו לשלחן שמסדר עליו התבשיל היינו דוקא בזמנם שכל א' הי' אוכל בשלחן קטן בפני עצמו ולא הי' מקום לסדר המאכלים בשלחן שאוכל עליו אבל בשלחנות שלנו מותר אלא שצריך היכרא עיי"ש:

ה בשלחן שסידר עליו התבשיל מותר. עי' בערך השלחן אות ב' שכתב דמסתימת הלשון משמע דאפי בשר בהמה מותר בזה אבל בראב"ן מבואר דרק שר עיף מותר לעלות על השלחן שסודר עליו תבשיל של גבינה אבל בשר בהמה אסיר עיי"ש:

ט מותר ליתן זה בצד זה. עי' ביד אברהם שכ' דגם בשלחן שסודר עליו התבשיל לא שרי אלא במכוסים דוקא אבל במגולים אסיר לכתחלה וכמ"ש לקמן סי' צ"ה דאסור להניח כד של בשר אצל כד של חלב דשמא יפול מזה לזה עיי"ש. והנה לפמש"ל (ס"ק ז') דבשלחנות שלנו אפי' בשלחן שאוכל עליו דינו כשלחן שסידר עליו התבשיל ושרי ע"י היכר לכאורה ג"כ דעכ"פ לא שרי אלא במכוסים דלא עדיף משלחן שסודר עליו התבשיל ואולי י"ל דעדיפו שלחנות שלנו בזמה"ז גם משלחנות שלהם שסודר עליו התבשיל שיכול להיות שהי' ג"כ קטן והי' עומד הכלי של בשר סמוך ממש אצל הכלי של חלב ויש חשש שמא יפלו מזה לזה משא"כ בשלחן שלנו שהוא גדול וזה עומד בצד זה וזה עומד בצד זה ויש הפסק גדול בינתיים ע"כ מסתבר דאפי' כשאינם מכוסים שרי וע"ל (סק"ה) מ"ש בזה בשם מהרש"ש:

י ליתן זה בצד זה. עי' בערך השלחן שם שכ' מהראב"ן ובלבד שלא יגעו הקערות זו בזו עיי"ש ועי' ביד אברהם שם שכ' דאפי' במכוסים אסיר לכתחלה בנוגעים זה בזה אבל בדיעבד פשוט הוא דשרי מידי דהוי אשתי קדירות נוגעות זו בזו דשרי להלן סי' צ"ב אפי' ברותחין עיי"ש: (יא) זה בצד זה. עי' ביד אברהם שם שכ' דכל שהן מכוסים ואין נוגעים זה בזה מותר גם לכתחלה אפי' ברותחין ולא חיישינן להחמיר בזה אף לכתחלה מחשש שהם עומדים על שלחן והשלחן בולע משניהם שאין השלחן נאסר ע"י מה שסידר עליו תבשילין של בשר ושל חלב דיש כאן כמה נ"ט מן התבשיל של בשר לקדירה ומן הקדירה לשלחן ומן השלחן לקדירה הב' של חלב וכולי האי לא חיישינן שיהי' הבליעה נפלטת

ביבש. וסיים ומ"מ ישראל קדושים הן ונהגו ליחד שלחן או ספסל לבשר לבד ולחלב לבד עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' פ"ט (ס"ק מ"ח):

יב בצד זה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמותר להעלות בשר נבילה על שלחן שאוכל עליו בשר כשר ועי' בס' תוספות ירושלים שעמד על אם מותר להעלות גבינה אסורה על השלחן שאוכלין בשר כשר וכן אם מותר להעלות בשר נבילה על השלחן שאוכלין עלי' גבינה כשרה ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' מגדים חדשים אות א' שהביא מדברי הג"א דאסור להעלות יין נסך על השלחן ששותה יין כשר עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"א שהאריך בענין זה וסיים כללא דמלתא דבכ"מ אין להעלות דבר איסור על השלחן שאוכל עליו אלא היכא דמינכר האיסור אבל כל דבר דלא מינכר בי' איסורי' אסור להעלות על השלחן ובכלל זה הוא גם שלא להעלות על:

השלחן שאוכל עליו חלב (בציר"י) מהותך שמא יאכלנו בחשבו כי הוא שומן דבזה יש להחמיר טפי שלא יבא לידי איסור דאורייתא עיי"ש ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דאסור להעלות לחם של איסור על השלחן כדרך שאסור בבב"ח עפר"ח סק"א שפסק ג"כ הכי עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ב שכ' זה בדרך אפשר עיי"ש ועי' בתורת יקותיאל ס"ק א' שהשיג על הש"ך בזה והעלה דאין חילוק בין לחם דלא בדילי מיני' לשאר דבר ואין להחמיר בלחם איסור להעלותו על השלחן עיי"ש ועי' בשיורי ברכה שהשיג ג"כ על הש"ך והפר"ח שהחמירו בלחם איסור בזה עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ג לדינא דכל דבר שאסור בעצמו אפי' לחם מותר להעלות על השלחן בעת האכילה ואין חושש עיי"ש ולפמש"ל מהפרי תואר בע"כ אין להקל גם בלחם אא"כ ניכר בתואר הפת שהוא של איסור ונשתנה מצורת פת כשר וע"ל סי' צ"ז סעי' א':

סעיף ב:

יג דוקא בשני בני אדם המכירים זא"ז. הנה מלשון זה משמע לכאורה דבאדם א' אין שום איסור אמנם יעוין בבית הילל סק"א שהעלה בראיות דגם באדם א' אסור להעלות בשר עוף על שלחן שאוכל עליו גבינה דחיישינן שמא יבא לאכלם יחד ע"י שכחה עיי"ש והביאו הפר"ח בקו"א שבסוף הס' עיי"ש ועי' בס' קהל יהודה הספרדי ריש סי' זה מ"ש ע"ד הבה"י בזה ועי' בס' יד דוד בהגהות הטור אות י' מ"ש ע"ד הקהל יהודה בזה ועי' בשו"ת מהר"ם שרוטינבורג האחרונים חלק יו"ד סי' י"ב שכ' ג"כ דפשוט הוא דמ"ש בסעי' ב' הא דאסור להעלות דוקא בשני בני אדם המכירים זה את זה לא לפרושי דינא דסעי' א' אתי לומר דעיקר איסור העלאה דסעי' א' הוא דוקא בב' בני אדם דז"א דאפי' יחיד האוכל בשר על השלחן אסור להעלות על אותו שלחן גבינה וכו' עיי"ש:

יד המכירים זה את זה. עבאה"ט מ"ש שאין מתביישין זה מזה וע' בס' ויקרא יהושע בחידושיו ליו"ד סוף סי' זה שכ' דאפי' אם ידוע שאחד מתבייש בטבעו לאכול ממה שלפני חבירו אפ"ה אם מכירין זא"ז אסור דחיישינן שמא מתוך אהבה שיש ביניהם יתן א' לחבירו עיי"ש:

טו זה את וה. עבאה"ט ופת"ש וע' בשו"ת בית יעקב סי' י"ב (בד"ה ומה שהקשו) שכ' דכ"ז בב' ישראל אבל אם בישראל ועכו"ם שאוכלין על שלחן א' דהעכו"ם אוכל בשר נבילה והישראל בשר שחוטה אין לחוש וכו' ועוד דסתם עכו"ם מקפידים יותר משני ישראלים המקפידים עיי"ש ומשמע מדבריו דדוקא בסתמא אין לחוש ותלינן שהם מקפידים אבל אם ידוע שהם אוהבים זא"ז יש לחוש והנה בפלתי סק"א כתב דביהודי ועכו"ם שפיר יכולין לאכול על שלחן אחד אף אם הם אוהבים זה לזה כיון שהלבבות רחוקים ואין פירוד לבבות כפירוד הדתות אף אם הם מכירים זא"ז ויש ביניהם אחוה וריעות יש להם דין אכסנאים וכבני אדם שאין מכירין זה את זה עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א סק"ב שהעלה דבע"כ גם בעכו"ם המכירו ואוהבו שייך דין זה כמו שמצינו הרבה בגמרא דהי' להם אוהבים עכו"ם עיי"ש וע' בפרי תואר שם שהחמיר ג"כ בזה אך כ' שיש חילוק בין אם מעלין להעכו"ם על השלחן מאכלים שמביאים לו מביתו אז אף שהם מכירים זא"ז ואינם מקפידים זע"ז אין לחוש דאין לך היכר גדול מזה אם הישראל יודע שהוא מאכל העכו"ם ואין חילוק בין בשר נבילה וטריפה או שאר דבר איסור או גבינה בכ"מ מותר להעלות לעכו"ם על השלחן שאוכל עליו הישראל בשר דכל שיודע הישראל שהוא של עכו"ם הו"ל בכלל מינכר איסורה דלא גזרו בכה"ג אכן אם הביאו לפני העכו"ם מאכל גבינה מביתו של ישראל אז אם אין מקפידין זע"ז אסור כמו בב' ישראל עיי"ש ועי' בדלתי תשובה סוף סק"ו שכ' דאם עכו"ם אוכל מאכל חלב כשר והוא שכיר ולקיט אצל בעה"ב ישראל מותר להעלותו על השלחן שאוכל עליו הבעה"ב בשר ולא חיישינן דלמא אתי בעה"ב למיכל מיני' כמשחז"ל בכתובות דף נ"ז גבי לקיט כהן השתא מדידי' ספו לי' מיכל קאכל מיני' לכן בכה"ג לכ"ע שרי עיי"ש:

טז זה. עבאה"ט סק"ב מ"ש מתשו' בית יעקב דמי שאוכל בשר וכו' הנה מדבריו משמע דוקא מי שאוכל עכשיו בשר והמעיין בתשו' בית יעקב שם יראה דאף שאינו אוכל עכשיו בשר רק שהוא בתוך שש שעות מאכילת בשר ואוכל עכשיו לחם אפ"ה אסור לישב אצל מי שאוכל גבינה אם לא שחבירו שאוכל גבינה יודע שזה אכל בשר בתוך שש שעות אז מותר ולא חיישינן שמא יושיט לו כאשר יראה המעיין שם וע' בכנפי יונה שהביא דברי הבית יעקב הנ"ל ולדינא כ' וז"ל דלעולם לא חיישינן אלא כשהוא אוכל

ג"כ כיון שהוא דרך לטעום מאכל חברו דאל"כ מי שאכל בשר לא יתעסק במאכל חלב תוך ו' שעות עכ"ל ומתוך דבריו נראה שגם הוא לא השיג עליו אלא אם הוא אינו אוכל כעת אבל אם גם הוא אוכל כעת אע"פ שאוכל רק לחם גם הוא מודה שאסור לו לישב אצל השלחן שחבירו אוכל עליו גבינה כי דרך האוכל לטעום גם ממאכל חבירו אשר על השלחן שעומד לפניו ולכן לא אמרינן דמי שכבר אכל בשר לא יתעסק במאכל גבינה בתוך ו' משום שאינו אוכל אז בשעה שהוא מתעסק אמנם הנה גם במ"ז סק"ב ובשערי דעה סק"ב ובס' תשובה מאהבה חלק ג' ריש סי' זה וביד אפרים השיגו על הבית יעקב בזה שאין לגזור ולעשות גזירות חדשות מה שלא נזכר בהדיא בדברי חז"ל עיי"ש ומשמע דאפי' אוכל לחם אין להחמיר ורק באוכל בשר עכשיו הוא שגזרו חז"ל אבל אם אוכל רק לחם עכשיו אין לחוש שגם בכה"ג הו"ל גזירה לגזירה וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"ד דכל שאין שם בשר על השלחן אף על פי שזה אכל בשר ולא סילק ובירך ואוכל עדיין שאר דברים מותר לחבירו לאכול עליו גבינה עיי"ש. שוב ראיתי בחידושי הפלאה שהוכיח ג"כ דדוקא בשעה שאוכל גבינה אסור להעלות בשר אבל לאחר אכילת הגבינה אע"פ שאוכל עוד שאר דברים מותר לעלות בשר דהגזירה הי' רק שמא יעלה באילפס רותח בששניהם לפניו אבל שמא יאכל בזה אחר זה לא גזרו עיי"ש וכ' שם עוד ביד אפרים דאף לדברי הביי"ע כ"ז דוקא אם זה שאכל בשר לא סעיד עדיין רק אכל מעט בשר באקראי אבל אם כבר סעיד סעודתו ואינו האב לאכול אין לחוש וכ"ש אם הוא איש מכובד בענין שגנאי הוא שיושיט לו חבירו ויאכל פשיטא שאין חשש וכן מי שאכל בשר מותר לכ"ע לעסוק במאכלי חלב וגבינה ולא חיישינן דלמא אתי למיכל מיני' אם אין דרך שהמתעסק לתקן המאכלים יאכל ממנו בשעת התיקון וכו' וכן עמא דבר שבני בית הם עוסקים בסעודה לצורך לילה במאכלי חלב אף שאכלו בשר בסעודת צהריים ואין פוצה פה ומצפצף:

אך כ' דנראה דבמאכלים שדרך שהמתעסק בהם אוכל בשעת מלאכתו יש להחמיר שיש לחוש דאיידי דטריד בעבודתו בלע ג"כ וקאכל איסורא והכל לפי הענין וסיים דכ"ו הוא רק בא' אבל אם שנים עוסקין במאכלי חלב כנ"ל ויודעים זה מזה ששניהם אכלו בשר ודאי אין להחמיר עיי"ש:

יז אם עשו שום היכר וכו' מותר. עי' בתורת יקותיאל סק"ב שהעלה דזה הוא רק מדינא אבל מ"מ כל בעל נפש יחמיר לעצמו שלא לאכול אפי' ע"י ההיתר דהפסק עיי"ש ועי' בשו"ת משכנות יעקב חיו"ד סי' ל"ג דכל זה בבשר בהמה אבל בבשר עוף אין שום מקום להחמיר ע"י היכר עיי"ש: (יח) עשו שום היכר. עי' בס' בגד ללבוש בחידושיו לסי' זה

שהביא ראי' מדברי הש"ס בשמעתין דלא מהני היכר רק בשני בני אדם כיון שיש ב' דעות אז מהני היכר ושינוי אבל להעלות בשר על שלחן שאדם א' אוכל גבינה לא מהני היכר כיון דליכא ב' דיעות עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהר"מ מרוטנבורג האחרונים חיו"ד סי' י"ב עיי"ש וכבר קדמם בזה בס' קהל יהודה הספרדי ריש סי' זה ועי' בס' יד דוד הספרדי בהגהות הטור אות ז':

יט כגון שכל א' אוכל על מפה שלו. עי' כנה"ג בהגהות הטור אות י"ט שהביא מהא"ז שאף בב' אכסנאים שאין מכירין זה את זה ומקפידים אסור לאכול על מפה א' זה בשר וזה גבינה ואפי' במפה חדשה וצריך שיהי' לכל אחד מפה בפ"ע דשמא יבואו לאכול בשר על מפה זו באותו צד שאכלו גבינה וכן להיפך ואין ראוי לאכל שום דבר על מפה זו לא גבינה ולא בשר שהרי יש עליו פרורי מאכל מבשר וגבינה וסיים שכן נוהגין עיי"ש (וע"ל סי' פ"ט סעי' ד' ובדברינו שם ס"ק מ"ו ומ"ז):

כ שכל א' אוכל על מפה שלו. עי' בכנה"ג שם אות כ' שכ' דנראה דהא דמפה אחרת הוי היכר היינו כשמתחלה הי' אוכלין על מפה א' ובסוף כשמביאין לא' גבינה או בשר נתחלקו ואוכל כל א' על מפה שלו דבזה הוי היכר אבל אם אכלו מתחלה כל א' על מפה בפ"ע ואח"כ הביאו גבינה או בשר לא מהני זה להיכר וצריך היכר אחר כיון דגם מתחלה הי' מחולקים במפות אך סיים דמדברי הפוסקים לא משמע כן עיי"ש וע' בשיורי ברכה שכ' בהחלט דאף דמתחלה היו מחולקים במפות והביאו אח"כ לא' גבינה ולהב' בשר אין צריך היכר אחר עיי"ש ועי' ביד אברהם שכ' דמ"מ לא הוי מפה היכרא אלא במקום שאין דרכם לאכול כל א' על מפה בפ"ע אבל אם דרכם בכך שכל א' אוכל על מפה שלו לא מהני עיי"ש וכ"כ בדלתי תשובה סק"י דלפי הנהוג עתה בבתי עשירים לאכול כל א' על מפה בפ"ע לא הוי היכר עיי"ש: (כא) ודוקא שאין אוכלין מן הפת. עי' בדברי זקיני הלבוש באו"ח סי' קע"ג שהחמיר מטעם זה להניח דוקא פת שלם דאם יניח פת חתוך יבא לאכול ממנו עיי"ש והביאו בכנה"ג שם אות כ"א ובבל"י לדינא והנה בשפ"ד סק"ח הביא זה רק בשם הבל"י והשיג עליו והקול אף באינו שלם עיי"ש אמנם יעוין בשיורי ברכה אות ז' שהתפלא על הפרמ"ג איך נעלם ממנו שכן מבואר להדיא בלבוש ושכן כתב הכנה"ג לדינא עיי"ש וכ"כ בפרי תואר סק"ח דכל שפירסו מתחלה מהפת אף שלא פרסו ממנו בשעת סעודה ואין אוכלין ממנו בשעת סעודה זו כלל לא הוי היכר כיון שדרך הפת כן הוא לפרוס ממנו ולהניח הנשאר מהפת על השלחן עיי"ש:

כב שאין אוכלין מן הפת. עשפ"ד ס"ק ח' שכ' דבע"כ מיירי שאין שום אחד מהם אוכל ממנו אבל אם א' אוכל ממנו אף שהב' אינו אוכל לא הוי היכר עיי"ש וכ' ביד אברהם

דכ"ז דכשדרכם לאכול כל או"א מפת שלו מש"ה לא הוי היכר אא"כ אין שום א' מהם אוכל ממנו אבל אם דרכם מעולם לאכול שניהם מפת א' והשתא אוכל כל אחד ואחד מפתו בפ"ע זה הוי היכר עיי"ש וכ"כ בדלתי תשובה סק"י לדינא עיי"ש ודבריהם נכונים מאוד לפענ"ד דהנה מעולם תמהני על בעלי הש"ע ונושאי כליהם שהשמיטו דברי הס' יראים עמוד מאכלות סי' קמ"ט שכ' וז"ל אבל אם הפסק ביניהם כגון ב' לחמים עיי"ש וע' בס' פתח הדבור חלק א' סי' קע"ג אות א' שהביאו והביא שם בשם הס' שם עולם שכ' טעם לזה שצריכין ב' לחמים להיכרא ועיי"ש במה שגם הוא הוסיף עוד טעם לזה שצריכין ב' לחמים דוקא עיי"ש ותמהני מדוע לא חשו רבותינו בעלי הש"ע לדבריו אבל לפי האמור י"ל דאין מדברי הס' יראים ראי' להחמיר בזה בכ"מ די"ל דהס' יראים מיירי בודאי בסתם בני אדם האוכלין על שלחן אחד שדרכם לאכול מפת א' גדול המונח על השלחן וע"כ כתב דאם הונח על השלחן ב' לחמים שכל א' יאכל מפת שלו מה שלא הורגלו בזה זה הוי בודאי היכר וה"פ:

כג אוכלין. ע' בס' שאול בן הלוי שכתב דאם הי' עומד ביניהם שאר היכר אף שלכ"ע הוי היכר מ"מ אם עומד על השלחן איזה מין מאכל (שאינו של בשר ולא של חלב) ואוכלין שניהן ממנו לא מהני ההיכר דכל שיש שם על השלחן מאכל ששניהם אוכלין ממנו אז אין שום היכר חולק ביניהם אלא אמרינן שכשם שאוכל ממין זה שאוכל חבירו כן יבא לאכול גם הגבינה של חבירו עיי"ש :

כד מן הפת. עבכנה"ג בהגהות ב"י אות ט"ו שכתב מהדמש"א דהא דמהני לחם שלם וקנקן להפסקה זה דוקא כשאין לא' מהם רשות להשתמש בהם לאכול מן הפת או לשתות מן הקנקן שאין הלחם או הקנקן של שום א' מהם אבל אם יש לא' מהם רשות לאכול מן הפת או לשתות מן הקנקן אע"פ שאין להשני רשות בו לפי שאינו שלו לא הוי הפסק כל שמכירים זה את זה או אחים אפי' מקפידים זע"ז דחיישינן שמא השני שאין לו רשות ישכח ויאכל ג"כ מן הלחם וישתה ג"כ מן הקנקן והו"ל גם בזה כדין תפיסה אחת עיי"ש:

כה אע"פ ששותין מן הכלי. כתב ביד אברהם ר"ל שא' שותה ממנו והב' אינו שותה דאין לפרש דשניהם שותין מכלי זה דהא הוא גופא גופא אסיר כמ"ש בהגה בסמוך עיי"ש אמנם בשפ"ד סק"ו וביד יהודה בפיה"ק סק"ט כ' דמיירי שהקנקן עומד על השלחן רק שכל א' יש לו כלי קטן מיוחד לשאוב מהקנקן עיי"ש:

כו אם נתנו שם מנורה עפ"ז סוף סק"ד שכתב שצריך שתהי' המנורה גבוהה קצת ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ה ובפיה"ק סק"י דה"ה בכל דבר שעומד על השלחן להיכר צריך שתהא גבוה קצת כגון קערה או קנקן אבל טעללי"ר שאינו גבוה לא הוי היכר עיי"ש :

כז מנורה עבאה"ט מ"ש היינו שאין דרכה להיות שם וכו' ועי' כרתי סק"ד ומ"ז סק"ד ושפ"ד סק"ז שכתב דאף אם דרכה לעמוד על השלחן רק שדרכה לעמוד בסוף השלחן ועכשיו העמידוהו באמצע להפסיק בין מאכל חלב לבשר הוי היכרא עיי"ש:

כח או שאר דברים. כתב בכנה"ג שם אות י"ז מהדמש"א הא דמהני שאר כלים להפסיק דוקא כשאינם כלי בשר או חלב אבל אם הם של בשר או חלב אין להעמידה להפסיק דשמא ישכח זה שאוכל גבינה ויבא להשתמש בהן וכן להיפך עיי"ש :

כט שלא לשתות מכלי א' אם לא שידיח הכוס בין כל שתי' ושתי'. כנה"ג שם אות ז':

ל בלי של מלח לכל א' בפ"ע, עי' כנה"ג שם שכ' דמה"ט נכון לכל הבעה"ב לזהר שיהי' לו שני כלים על מלח אחד לבשר ואחד לגבינה ומכ"ש דאין למלוח בשר במלח שנשתמשו בו לגבינה או איפכא ועיי"ש עוד שכ' דאם אין לו על מלח כלי מיוחדת לבשר בפ"ע ולחלב בפ"ע כשמביאין מאכל של גבינה על השלחן יש לזהר להסיר כלי המלח מעל השלחן עד שיאכלו הגבינה וכן כשרוצין לטבל איזה מאכל של גבינה או של בשר במלח שלא יטבלהו בתוך כלי המלח רק שיקח בידו מלח מן הכלי ויתן על אותו המאכל וכן כשהמאכל תפל מבלי מלח לא יטבלו הכף במלח ואח"כ יתחבנו בהמאכל ויאכל כדרך שאיזה אנשים עושים דכשעושין כן יצא מכשול שהמלח נבלעת מבשר ונותנין אותו לחלב או להיפך וכן צריך ליזהר דכשחותך איזה מאכל בשלחן מבשר או מגבינה שלא יהי' ניצוצות נתזין ממנו לתוך כלי המלח שלא יבא לאכלה אח"כ בבשר או בגבינה ונמצא אוכל בב"ח עיי"ש:

סימן פט

סעיף א:

א אכל בשר. עי' בשו"ת מור ואהלות (להרב מהר"א פוסק) באוהל ברכות והודאות באמצע התשו' דגם אם אכל בשוגג בשר נבילה או טריפה אסור לאכול אחריו גבינה אבל אם אכל בשוגג בשר טמאה מותר לאכול אחריו גבינה תכף עיי"ש:

ב לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה. עי' בטעמי מצות להאריז"ל פ' משפטים שכ' הרח"ו ז"ל ומורי הי' נוהג שלא לאכול בשר אחר גבינה וגבינה אחר בשר כל היום עכ"ל וע' בשער המצות שם דמ"ש כל היום אינו ר"ל עד למחר אלא בעוד יום דוקא שכ' שם

וז"ל מורי ז"ל נהג שכל אותו היום שאכל גבינה לא הי' אוכל בשר עד הלילה עכ"ל ועי' בשיורי ברכה אות ו' ובספרו ככר לאדן בהתשו' שבסוף הס' סי' ח' מ"ש בזה ובמ"ש בזה בשם הרמ"ז ועי' בס' יפה לב חלק ח' שכ' דפשוט הוא דגם האריז"ל לא החמיר רק בגבינה וכיוצא בזה מאכל עב כגון אורז מעורב בחלב שהוא מידי דאכילה דלועס בשיניו ושייך בזה ענין מושך טעם אבל בשתה חלב דרך שתי' לבד לכ"ע בהדחת הפה סגי ברוצה לאכול בשר אח"כ עיי"ש ועי' במקדש מלך על הזה"ק פ' פנחס דף רל"א ע"ב שכ' שקיבל מפי מגידי אמת שהאריז"ל לא הי' מקפיד שלא לאכול בשר באותו היום שאכל גבינה רק כשהי' אוכל גבינה קשה וסיים וז"ל נקיט מהא שלא יתבטל מעונג שבת ויאכל מאכל חלב ואח"כ ידיח פיו ויאכל בשר עכ"ל:

ג גבינה. עי' בשו"ת נטע שורק חיו"ד סי' ל"ד (סוף ד"ה עוד נוסף) שכ' וז"ל עכ"פ באוכל בשר שצריך להמתין שש שעות מדרבנן נ"ל שגם במימי חלב אסיר עד שש שעות אחר אכילת בשר כיון שמדרבנן עכ"פ דין חלב יש לו וכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון אם לא במקום חולי שיש להקל כנלענ"ד עכ"ל:

ד עד שישהה שש שעות. ר"ל מסוף אכילת בשר עד תחלת סעודת הגבינה. דגול מרבבה עיי"ש:

ה שישהה שש שעות. ע' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה שכ' דביש לו ספק אם יש שש שעות צריך להחמיר ולהמתין עד שיהא ודאי שש שעות ואין מקילין מטעם ספיקא דרבנן כיון דהוי דבר שיש לו מתירין עיי"ש אולם לפמ"ש הפת"ש להלן סי' ק"ב סק"ו בשם הצ"צ והצל"ח דדוקא בדבר שאם יעשנה היום לא יעשנה למחר שייך דשיל"מ ע"כ ובדברינו שם (ס"ק ל"ז) ממילא הכא לא שייך ענין דשיל"מ דהא יכול לאכול גבינה עתה וגם לאחר שש שעות וצ"ע שוב ראיתי בס' דלתי תשובה שהעתיק שם תשובה מרב א' שהעלה להקל בזה מטעם ס"ס שמא העיקר כהפוסקים שא"צ להמתין שש שעות ואת"ל דצריך להמתין שמא כבר עבר שש שעות וא"ל דהוי דבר שיש לו מתירין ולכמה פוסקים לא מהני ס"ס בדבר שיל"מ דהא ודאי ליתא דהא הכא עיקר הספק הוא הזמן והזמן הזה לא יבא לידי היתר לעולם ולא דמי לספק ביצה שנולדה ביו"ט דהתם הוי עיקר הספק על הביצה ועיי"ש בדברי המחבר דלתי תשובה שגם הוא כתב כמה טעמים לזה דלא שייך דין דשיל"מ ע"כ יש להקל בזה עיי"ש ועי' בס' דברי שאול ויוסף דעת שמצדד ג"כ להקל בספק זה אם עבר שש שעות עיי"ש:

ו שש שעות. עבאה"ט של מהרי"ט ופת"ש מ"ש לענין אם ר"ל שעות זמניות וע' בס' מטה אפרים הספרדי בסוף פרק ס' מהלכ' מאכלות אסורות מ"ש בזה וע' בס' מזמור

לדוד (להרב מהרד"פ ז"ל) שהביא מנהג מכמה מקומות שאין ממתינין אחר הבשר רק ג' שעות בקירוב אפי' בקיץ ויש למנהג זה על מה לסמוך הואיל ואם הי' בחורף אז הי' כבר זמן סעודה אחריתא א"כ ממילא מוכח דאינו מושך טעם גם לאחר ג' שעות עיי"ש וע' ביד אפרים שהביא מתשו' גוו"ר בגן המלך סי' קע"ד דבקיץ שהיום ארוך ימתין הרבה ובחורף שהיום קצר ימתין מעט אמנם המעיין בגוף התשו' בגן המלך שם יראה שכ' זאת רק בדרך שלילה ולשון בתמי' ודעתו באמת כמ"ש שם בתחלה דבריו דשיעור זה דשש שעות הוא דוקא חלק רבע ממעל"ע בין בקיץ ובין בתורף כאשר יראה כל רואה שם שוב ראיתי בשלחן גבוה סוף סק"ג ובשיורי ברכה אות ג' שהביאו ג"כ מדברי הגן המלך כמו שכתבתי וכן ראיתי עוד בשו"ת פרח שישן ביו"ד כלל א' סי' א' שהאריך בדברי הגוו"ר בזה וכ' ג"כ דעיקר כוונת הגוו"ר שצריך להמתין שש שעות בין בקיץ ובין בחורף ושכן עיקר לדינא עיי"ש איברא כי לדינא הנה גם היד אפרים כ' דהמנהג להחמיר ולהמתין שש שעות בין בקיץ ובין בחורף וכ"כ בכנה"ג בהגהות הטור אות ו' ובשלחן גבוה שם לדינא ועיי"ש עוד בשיורי ברכה מ"ש בענין זה ולדינא סיים דלא מיבעיא לדידן דפשטה ההוראה כמהמחבר להמתין שש שעות דיש להשוות שיעור זה בין בקיץ ובין בחורף אלא אפי' בערי אשכנז דהמון עם נהגו להמתין רק שעה א' והמדקדקין לבד ממתינין שש שעות יש להם להמדקדקים להשוות מידותיהם ולהמתין שש שעות בין בקיץ ובין בחורף עיי"ש וע' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות ט"ו שמזהיר שלא להקל בזה רק להמתין שש שעות:

שלימות:

דוקא וכן למי שמחמיר על עצמו כמו אביו של מר עוקבא שלא לאכול גבינה עד למחר כי השתא כמ"ש בש"ס צריך להמתין כ"ד שעות שלימות עיי"ש: (ז) אם יש בשר בין השינים. עבכנה"ג בהגהות הטור אות ו' שכ' דמשמע דעת המחבר דדוקא כשיודע שיש בבר בין השינים צריך להסירו אבל בסתם אינו חושש אבל מהרש"ל כ' מהרשב"א להחמיר גם בספיקו עיי"ש ועי' ביד יהודה שם ובפיה"א סק"ב שכ' ג"כ מהכלבו דאף בספק יש להחמיר לנקור שיניו וכ' שכן עיקר לדינא להחמיר לנקור שיניו תמיד כי הוא בדוק ומנוסה דאם לא ינקר שיניו יפה ישאר גם אחר שש שעות בשר בין שיניו עיי"ש וע' בס' ויכוח מים חיים על הת"ח כלל ע"ז דין ב' שכ' שאותן בני אדם שהתליעו שיניהם ויש בהם נקבים נקבים יש להם לזהר ביותר לחטט יפה בין אותן הנקבים עיי"ש אמנם יעוין בהגהת הגאון הכתב סופר על היו"ד שכ' שמצא בכתביו של אביו הגאון בעל הח"ס ז"ל שכ' שהאוכל שבשיניים החלולים נמאס ונפסל מיד ואין צריך כלום עכ"ד וכן נדפס

ס' חתם סופר על חולין וראיתי שם בדף ק"ה ע"א (בד"ה בשר שבין השיניים) שכ' כן (ועי' בדברינו להלן ס"ק י"ז):

ח צריך להסירו. וכן הלועס לתינוק אע"פ ששהה כשיעור אם יש בשר בין השינים צריך להסירו כנה"ג שם באות שאח"ז מהדמש"א וה"פ:

ט והלועס. עפת"ש ועי' בס' תוספות ירושלים שעמד על המחקר אם אכל תבשיל של שומן והקיאה והורק מעיו עד שלא נשאר כלום אם מותר לאכול גבינה דלא שייך לחוש משום מושך טעם אמנם י"ל גם לאידך גיסא דבעינן המתנת ו' שעות מזמן ההקאה דהוי כאכילה כמ"ש המ"א בהלכות יוה"כ סי' תר"ח עיי"ש:

י לתינוק. עפת"ש ומ"ש מהמ"ז דהלועס לתינוק תבשיל שיש בו שומן ג"כ צריך להמתין ולא לפרוץ גדר עי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שכ' ע"ז מיהו דוקא לועס אבל אם לא לעס כלל רק טעם בלשונו ופלט מיד אין צריך להמתין לכ"ע ואין בזה גדר וסייג כלל עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק כ"ב):

יא השינים. עי' בשו"ת שאילת שלום תניינא סי' קצ"ה שנשאל בדבר השינים הזרים אשר רבים יעמדו להם בפיהם ויאכלו בהם מאכלי הלב ומאכלי בשר וכ' שאין להחמיר דבודאי נעשו ממין דבר קשה ושיע שלא בלעו ולא פלטו כמו כלי זכוכית וגם המאכלים שאוכלים ע"פ הרוב המה רק מכלי שני ואין היס"ב עיי"ש וכן כשהייתי בוויען שאלתי לרופא מומחה גדול ואומן בעשיית השינים מהו תוכן השינים הללו ואמר לי במסל"ת שהוא נעשה ממין א' המובא מאמעריקא שבטבעו אינו בולע שום בלוע לתוכו כי כן יסדו הרופאים לעשותו ממין זה דוקא שהוא מההכרח שאם יהי' בהשינים איזה בלוע ממאכל הנה יבא מזה ענין העיפוש להבלוע וכשהוא בפיו יצמיח מזה חולאים שונים להגוף. אמנם עכ"ז הנני מזהיר לכל שואל אותי דמהראוי לכל ירא שמים שיהי' לו שינים של בשר בפ"ע ושל חלב בפ"ע ומכ"ש לפסח שראוי להחמיר לעשות לו חרשים וכן ידעתי מכמה אנשים יראי ד' שנזהרים בזה אמנם כל זה היא בהשינים שמשימים בתוך הפה שעשוים לחלצם ולהסירם בכל עת שירצה ויכולין להחליפם אבל יש כמה אנשים שיש להם נקבים גדולים בשיניהם והרופא מדביק הנקבים במין דבק ולפעמים הדבק הוא גדול בכמות יותר מן השן ע"ז לא ראיתי ולא שמעתי שיזהר שום אדם למנוע שלא לתקן השינים חשש תקלה זו שאוכלין בהם פעמים חלב ופעמים בשר ובע"כ שסומכין על היתר זה שהדבק הוא דבר שאינו מקבל שום בלוע לתוכו וכנזכר:

יב צריך להדיח פיו. עבאה"ט ומ"ש מהש"ך דפשיטא דבעינן גם קנוח עי' באלי' רבא באו"ח סי' קע"ג סק"ה שפסק דסגי בקנוח לבד או הדחה לבד עיי"ש ועי' ביד יהודה

בפיה"ק סק"ה שכתב דבהמתין כשיעור רק שמצא אח"כ בשר בין השינים ומסירו יש לסמוך על הא"ר דסגי בחדא והרמ"א דנקיט הדחה משום דהדחה עדיף מקינוח עיי"ש (וע"ל ס"ק ט"ו):

יג אם סלק ובירך. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל דאם לא סילק ובירך אפי' כל היום אסור וע' בדמש"א דף שי"א ע"א סי' מ' שהרחיב הדיבור בזה והעלה דבע"כ כל שלא שהה מעל"ע בעינן שלשתן סילק ובירך דהיינו שסילק עצמו מסעודה זו לגמרי וגם בירך וגם המתין שש שעות מסוף אכילת בשר לתחלת אכילת הגבינה אבל ו' שעות בלא סילוק ובירך או המתין ו' שעות ובירך ולא סילק או סילק והמתין ו' שעות ולא בירך או סילק ובירך ולא שהה ו' שעות אסור לאכול גבינה אא"כ שהה מעל"ע אז מהני אף בלא סילק ובירך עיי"ש והביאו בכנה"ג בהגהות הטור אות ג' בקצרה עיי"ש וכ"כ בשו"ת גנת וורדים בגן המלך סי' קנ"ד דאף שנמשך סעודתו יותר משש שעות ואכל בשר בתחלת הסעודה אסיר לאכול גבינה בסיף הסעודה אע"פ שיש שש שעות בינתיים דבסעודה א' אסור בכל גווני עיי"ש:

יד סלק ובירך. עבאה"ט ולענין אם אכל גבינה ורוצה לאכול מאכל של בשר אם צריך לברך ברכת המזון ע' במ"א או"ח סי' תצ"ד סק"ו שכ' דאם אינו אוכל גבינה קשה מותר לאכול אח"כ בשר וא"צ להפסיק בברהמ"ז ומשמע דבגבינה רכה א"צ לזהר ועי' במחצית השקל שם דבאכל גבינה קשה צריך להפסיק בברכת המזון ואם לא סילק ובירך אפי' המתין כל היום אסור לאכול אח"כ בשר עיי"ש הרי שגם הוא כתב דייקא גבינה קשה אמנם מדברי הכנה"ג שם אות י' משמע דאין חילוק בזה בין גבינה קשה לרכה שכתב שם דמי שנוהג שלא לאכול בשר אחר גבינה אם לא בסילק ובירך ברהמ"ז ה"ה אם אכל גבינה בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם עיי"ש ומבואר מפשטות דבריו דלאו דוקא גבינה קשה דה"ה ברכה יש נוהגין שלא לאכול בלא סילק ובירך וכן מבואר להדיא ברבריו בשיורי כנה"ג באו"ח סי' תצ"ד וז"ל אע"פ שאני מן הנוהגין שלא לאכול מאכל חלב ובשר בסעודה אחת מ"מ כדי לקיים המנהג לאכול מאכל מחלב ובשר בחג השבועות אני אוכל מאכל חלב קודם ואח"כ אני מברך ברהמ"ז ואוכל מאכל בשר עכ"ל וע' במנח"י כלל ע"ו סק"ה שהביאו וסיים וראוי לנהוג כך עיי"ש וע' בס' באר מים חיים על התורה פ' וירא (בפסוק ויקח חמאה וחלב) שהתפלא על המ"א הנ"ל וכ' דאפשר דנפל ט"ס בדפוס המ"א כי הדין פשוט שבודאי צריך להפסיק בברהמ"ז גם בין גבינה רכה לבשר עיי"ש וע' מזה בשו"ת תוספות חיים סי' י"ז וכ"כ באלי' רבה באו"ח סי' קע"ג

סק"ח אך כ' שם דכל זה באוכל בשר ממש אחר הגבינה אבל תבשיל של בשר מותר לאכול אחר גבינה אפי' בסעודה אחת עיי"ש והביאו בשיורי ברכה אות ז' עיי"ש:

טו שעה אחת. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דעכ"פ מי שנוהג קולא זו להמתין רק שעה אחת צריך לזהר שיהי' לו קינוח והדחה אמנם בס"ק שאח"ז הביא מהש"ך סק"ז שפסק דגם להנוהגין להמתין רק שעה אחת א"צ קינוח והדחה וע' במנח"י כלל ע"ו סק"ג שכתב דהעיקר לדינא כהט"ז להחמיר עיי"ש ע' בחגורת שמואל סק"ג שהשיג עליו ופסק להקל כהש"ך עיי"ש וכ"כ בפר"ח סק"ז ובאלי' זוטא על הלבוש או"ח שם ס"ק ב' הביא ראי' להט"ז להחמיר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ט שהעלה שכן עיקר לדינא להחמיר עיי"ש ולפענ"ד נראה דלצורך חולה אף שאין בו סכנה שמקילין לפעמים לשתות חלב או מי חלב קודם שש שעות מאכילת בשר ע"פ ציווי הרופאים ואי אפשר להם בנקל לעשות קינוח שאין להם בנקל איזה דבר ללעוס ולקנח פיו וגם קשה להם הדבר יכולין לסמוך על הדחת הפה בלבד דבלא"ה הבאתי לעיל (ס"ק י"ב) מהא"ר דסגי בחדא א"כ בכה"ג בודאי יש לסמוך להקל להדיא:

טז בלא ברהמ"ז לא מהני וכו'. ע' ביד יהודה בפיה"ק סק"ו שכ' דלכאורה באוכל בשר פחות מכזית כגון דאינו מברך ברכה אחרונה שוב אין לו תקנה לכאורה אלא דבע"כ צ"ל כיון דלא הוי בדעתו בברכה הראשונה שבירך על הבשר גם על הגבינה שיאכל אח"כ וצריך לחזור ולברך על הגבינה הוי זה כסעודה אחריתא עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' איתי ט"ו שעמד ג"כ על המחקר בזה במי שאינו מברך ברכת המזון כגון נדה ויולדת דאע"ג דכתב המ"א באו"ח סי' פ"ח שתברך בלחש מ"מ לפעמים ביולדת אין מקומה נקי וכדומה שא"א לה לברך אי מי שאכל פחות מכשיעור שא"צ לברך ברכה אחרינה וכ' דבהם מהני בסילק והיינו כל שנראה שמסלק עצמו מסעודה ראשונה מותר לאכול חלב עיי"ש:

יז מצא בשר בין שיניו אחר השעה. עבאה"ט יפשיט היא דה"ה אם מצא בשר אחר שש שעות צריך ג"כ לנקר וצריך נמי לקנח פיו ולהדיחו אח"כ. עצי לבונה. ועיי"ש שנסתפק אם גם בסתמא נמי צריך נקור שיניה לאחר שש שעות שמא יש שם בשר או דלמא דוקא בידעינן צריך לנקר אבל בסתמא לא חיישינן לאחר שש שעות שמא יש עוד בשר שם וסיים בצ"ע עיי"ש וע' בדברינו לעיל (סק"ז) מה שהבאתי בזה:

יח וי"א דאין לברך וכו'. היינו ברוצה לאכול עוד פת נמצא לא סילק מן הסעודה אבל באינו רוצה לאכול פת עוד למה לא יברך ברהמ"ז ואח"כ יאכל ממילא גבינה או איפכא. חידושי הפלאה אות ב':

יט אין נזהרין בזה. עפת"ש וכ' מ"ז סק"ז דכל זה בגבינה אחר בשר אבל בבשר אחר גבינה רכה אפי' מאן דמחמיר מברך בחג השבועות ברהמ"ז על סעודות חלב ומכינים עצמם לאכול בשר אח"כ כיון דהוא גופא חומרא הבו דלא להוסיף עלה ועיי"ש בשפ"ד סוף סק"ו ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ט':

והנה:

בעיקר המנהג שנוהגין לאכול מאכלי חלב בחג השבועות ראיתי בס' תורת חיים בחולין דף פ"ג (סוף ד"ה וערב עצרת) שהעלה כיון דמבואר בש"ס שם דעצרת הוא יום טבות שנוהגין לאכול בשר דוקא ולכל הטעמים צריך למיכל נמי בשרא בעצרת וגם אם אוכל חלב יצטרך בע"כ לאכול שר אח"כ ממילא דלפי דברי הזהר שאסור לאכול בשרא בתר חלבא עדיף טפי למנוע המנהג עיי"ש וע' באורח מישור שהתפלא ג"כ על השל"ה שכ' במס' שבועות דבעצרת שהמנהג לאכול מאכלי חלב יש לעשות קינות והדחה היטב ולפסוק בברכת המזון ולהמתין שעה ואח"כ יאכל בשר דהלא זה הוא כמברך ברכת המזון על מנת לאכול בשר כיון דמוכרח לאכול בשר ביו"ט כמ"ש השל"ה גופי' שם וא"כ כשמברך ברהמ"ז הוי כמכין עצמו לאכול בשר דואי בלא"ה לא הי' מברך עדיין ברהמ"ז וגם הוי קצת כברכה שאינה צריכה ע"כ עדיף טפי לבטל המנהג הזה כמ"ש התורת חיים ולא יאכל בשבועות מאכלי חלב כלל עיי"ש ואני אומר כיון שמנהג זה לאכול מאכלי חלב בחג השבועות הביא מרן הרמ"א באו"ח סי' תצ"ד מי הוא אשר יעבור על זה וע' במנח"י כלל פ"ו סק"ה ובספרו חק יעקב באו"ח שם ס"ק י"א שהביא מנהג זה בשם הכלבו דכדי לקיים המנהג יש להקל לאכול קודם בשר ואח"כ גבינה בהמתנת רק שעה אחת דכיון שמאריכין בתפלה עד חצי היום הוא תאב לאכול נתעכל המאכל גם בפחות משש שעות אך יש לחצוץ שיניו עיי"ש והנה אם כי אין לנו רשות לסמוך על הכלבו לאכול בשר תחלה ולא להמתין שש שעות בין אכילת גבינה וכמ"ש בשיורי כנה"ג באו"ח סוף סי' תצ"ד רק אוכלין תחלה גבינה ואח"כ בשר אבל למנוע המנהג דאכילת גבינה בודאי דאינו נכון. והנה שמעתי רבים נוהגין שאוכלין בחג השבועות סעודה אחת מאכלי חלב ואין אוכלין בשר כלל ביום הזה וגם למנהג הזה אין מקום בדברי הפוסקים ולפענ"ד דמלבד המשמעות מדברי הש"ס חולין סוף פרק אותו ואת בנו שהביא התורת חיים דמשמע מדברי הש"ס דיום עצרת הוא יום טבוח ואכילת בשר אצל כל אדם הנה לא גרע משאר יו"ט דמחויב לאכול בשר וכמ"ש ביד אפרים לעיל ריש סי' א' והביא ראי' מדברי הש"ס ביצה דף י' דאם לא ישחוט אתי לממנע משמחת יו"ט והביא מדברי התוס' כתובות דף ה' שכתב דבד' פרקים בשנה הי' רגילין להרבות

בבהמות עיי"ש הן אמת כי בשאגת ארי' סי' ס"ה העלה דאף דשמחת יו"ט בזמה"ז הוא מה"ת מ"מ לא הוי החיוב לאכול בשר דוקא רק לעשות השמחה כראוי לו ובמה שנהנה ממנו עיי"ש באריכות וא"כ י"ל דאם נהנה יותר ממאכלי חלב יכול לאכול מאכלי חלב וע' במ"א סי' תרצ"ו ס"ק ט"ו שכ' להדיא דביו"ט אע"ג דכתיב ביה שמחה מ"מ אין חיוב לאכול בשר רק בזמן שבהמ"ק קיים עיי"ש אמנם הנה מבואר בישש"ס פ"ב דביצה שכ' וז"ל כי פשיטא דאין שמחה אלא בבשר דהא שמחת יו"ט הוא הסעודה ולא נקרא סעודה להיות בו לב טוב ושמח בלי אכילת בשר אלא שבזמן שבהמ"ק קיים הי' אוכלין בשר שלמים וכו' וע' במ"א לעיל שם תקכ"ט סק"ג שכ' המ"א בעצמו בשם הרמב"ם דהוי מצוה לאכול בשר ביו"ט עיש ודברי המ"א אין סותרין זא"ז דלא הוי מצוה חיובית רק מצוה לכתחלה וזכרתי ימים מקדם כד הוינא טליא ששמעתי מפי אדמו"ר הגאון הקדוש רשכבה"ג מצאנז זצלה"ה בעל תשו' דברי חיים שאמר שאין דברי השאגת מוכרחין אלא שצריך לאכול ביו"ט בשר בהמה דוקא והנה שמעתי שיש שאינם רוצים למנוע מלאכול ביום בשר לכבוד יו"ט ויחכמו שבלילה אוכלין בסעודתם רק מאכלי חלב ובסעודת שחרית אוכלין רק מאכלי בשר באמרם שבזה יוצאין י"ח לכ"ע אמנם גם מנהג זה לא יתכן לפענ"ד דאם כי בשאגת ארי' שם סי' ס"ו מבואר שם דאין חיוב מה"ת בשמחה רק בסעודת שחרית של יו"ט אבל בליל ראשון של יו"ט לא הוי השמחה מה"ת רק מדרבנן עיי"ש יש מקום להקל דעכ"פ אין חיוב לאכול בשר דוקא ויכול לקיים סעודות הלילה לענגו ולשמח א"ע בשאר מאכלים שנהנה מהם אמנם הנה בשערי תשובה סי' תקכ"ט שם סעי' ב' הביא מדברי המ"א סי' תקמ"ו סק"ד דגם בלילה הראשונה של יו"ט הוי החיוב שמחה מדאורייתא עיי"ש ולפי האמור גם בלילה הוי מצוה לאכול בשר דוקא ע"כ נכון לפני יותר המנהג שקבלתי מרבותי ומאבותי הקדושים נ"ע לאכול המאכלי חלב בעצרת תיכף אחר התפלה בשעת הקדושא רבא בלא פת רק בדרך סעודת ארעי ומברכין ברכה אחרונה וממתינין בערך שעה ויותר ואוכלין סעודת שחרית בבשר ויין ויוצאין בזה לכ"ע רק שצריך לחצוץ את שיניו קודם הסעודה מהגבינה שבין השינים כנ"ל וזהו המנהג המובחר לפענ"ד ובזה יוצא י"ח לכ"ע]:

כ ויש מדקדקים וכו'. עי' בכנפי יונה שכ' דכיון שיש להפוסקים סמך גדול בש"ס להמתין שש שעות וכן הסכימו כל האחרונים והרמ"א שהקיל קצת הוא רק משום שראה מנהג לפניו ע"כ הרבה נדחוק כדי לקיים המנהג לכן כל בעל תורה מוטל עליו להחמיר בכך עיי"ש וע' בשפ"ד סק"ח שכ' דעכשיו נתפשט המנהג בכל מקום דממתינין שש שעות ואין לפרוץ גדר עיי"ש וכתב בחכמת אדם כלל מ' סוף סעיף י"ג ומ"מ לצורך חולה קצת

נ"ל פשוט דיש להתיר אפי' אכל בשר בהמה לאחר שימתין שעה ויחטט שיניו ולאחר ברהמ"ז עכ"ל:

כא נכון. עי' בס' זכור לאברהם (להר"א אלקלעי ז"ל) חלק ב' ביו"ד אות ב' שכתב דבדידי' הוי עובדא אחר שאכל בשר ולא עבר רק ד' שעות בימות החורף ושכח ובירך על גבינה ונזכר קודם שאכלו ובעודו בפיו נזכר וכ' דנראה דמותר לבלוע מעט כדי שלא יהי' ברכה לבטלה דהא באמת לדעת הפר"ח גם לכתחלה בחורף א"צ להמתין רק ד' שעות ואם כי האחרונים חולקין עליו מ"מ כדי שלא יהי' ברכתו לבטלה כ"ע מודים דמותר עיי"ש ועי' בס' שדי חמד חלק אסיפות דינים מערכת בב"ח סי' י"ב שהביאו וכ' דפשוט כוונתו דדוקא בהמתין עכ"פ ד' שעות הוא דשרי לאכול מעט כדי שלא יהי' ברכתו לבטלה אבל אם לא שהה כלל אסור לאכול לכתחלה אע"פ שיברך בזה ברכה לבטלה עיי"ש:

כב לעשות. עי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שהוכיח מלשון הרמ"א דדוקא לאחר אכילה הוא דמחמרינן במדינותינו להמתין שש שעות דוקא אבל לאחר לעיסה לתינוק כיון דיש מתירין לגמרי:

אין ממתינין שש שעות עיי"ש וע' במ"ז סק"א שכ' דגם בלעס לתינוק אין: להקל ואין לפרוץ גדר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"ג שפסק לדינא כהגרעק"א ז"ל שיש לסמוך בלועס לתינוק שלא להמתין רק שעה א' וכ' שם בס"ק י"ד דמ"מ צריך עכ"פ קינוח והדחה ולנקר שיניו יפה עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בשפ"ד ריש סי' זה שכ' דמ"מ כל החומרא בזה (אף מצד דישראל קדושים ואין לפרוץ גדר) הוא רק בלועס עכ"פ אבל אם אינו לועס רק טועם בלשונו ופלט מיד לכ"ע אין צריך להמתין ואין בזה משום גדר וסייג כלל דדוקא בלועס בשר הוא דהחמירו קדמונינו שכן ראוי לגזור לעיסה לתינוק משום לעיסה דאוכל בעצמו משא"כ בטעימה לבד לא שייך לגזור כלל ואף אם לקח חתיכת בשר לתוך פיו אם החזירו תיכף שלם אין צריך להמתין וכו' ואין בזה משום גדר וסייג כלל עכ"ד (וע"ל סק"י):

סעיף ב:

כג ובלבד שיעיין ידיו. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט שיש לרחצם אף ביום עשפ"ד סק"ט שכ' דמ"מ אם אין לו מים בסמוך אין להחמיר ביום עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט מהפר"ח דהאוכל במגריפה אין צריך נטילה ע' בשלחן גבוה סק"ח שכ' דה"ה דהאוכל בכף עיי"ש אולם בחגורת שמואל סוף ס"ק כ"ה כ' שאין להקל דאף שאוכל במגריפה א"א שלא נדבק מה בידיו עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"כ שכתב ג"כ דאף שאוכל במזלג נכון להחמיר ולרחוץ ידיו עיי"ש:

כד ידיו. וטוב לנקר הצפרנים. כנה"ג בהגהות הטור אות כ"ג: (כה) ואם הי' בלילה וכו'. עש"ך ס"ק כ' דאחר תבשיל של גבינה יש לטול ידיו אף ביום ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות כ' שכ' כן לדינא דהא דביום א"צ נטילה וסגי לעיין ידיו זה דוקא בגבינה עצמה שהוא קשה ויבש קצת וניכר היטב אבל בתבשיל של חלב או אפי' של גבינה אף ביום לא סגי לעיין ידיו וצריך ליטול ידיו דוקא עיי"ש והביאו הרב לשון לימודים סוף אות י"ז לדינא עיי"ש:

כו צריך לרחצם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שצריך לרחוץ ידיו במים דוקא ולא בשאר משקאות ועי' פר"ח סק"י שהשיג על הש"ך ופסק שיש ללמוד ממים אחרונים שאין ליטול ידיו בחמין שהידים נכוין בו וכן יש ללמוד ממים אחרונים שאין צריך ליטול אלא עד פרק שני של האצבעות וכן יש ללמוד ממים אחרונים שצריך להשפיל ראשי אצבעותיו למטה משא"כ לאסור שאר משקים אין ללמוד ממנו ומותר לרחוץ בכל מיני משקים כיון דגם שאר משקים מעבירין הזוהמא ולחלוחית המאכל עיי"ש וכ"כ בכנה"ג בהגהות הטור אות ט' בשם הדמש"א עיי"ש אמנם באלי' רבא או"ח סוף סי' קע"ג הסכים לדעת הש"ך להחמיר עיי"ש וע' בכו"פ שהוכיח ג"כ דשאר משקים אינו מועיל למים אמצעיים עיי"ש וע' בשו"ת חכם צבי סי' נ"ה שהשיג ג"כ על הפר"ח במה שהשיג על הש"ך בזה בחנם דהעיקר כהש"ך עיי"ש וכ"כ בחגורת שמואל ס"ק י"ג דהעיקר כהש"ך להחמיר ודלא כהפר"ח עיי"ש והנה בשפ"ד סק"י כ' שקצת אחרונים מקילין בזה עיי"ש ונראה לכאורה מדבריו שנוטה להקל בזה אמנם באו"ח סי' קע"ג בא"א סק"ד כ' הפרמ"ג בעצמו דהעיקר לדינא כהש"ך עיי"ש וכ"כ בברכי יוסף באו"ח שם אות ב' לדינא להחמיר לרחוץ דוקא במים ולא מהני לרחוץ בשאר משקים עיי"ש וע' במנח"י כלל ע"ו ס"ק ט"ו שכ' דכיון דליכא טורח ליקח מים אין להקל נגד הש"ך עיי"ש ומבואר דעתו דהיכא שים טורח יכולין לרחוץ גם בשאר משקים ועי' בשיורי ברכה כאן אות י"ח מ"ש בזה והכריע כן לדינא דהיכא דאפשר ירחץ במים דוקא אבל בשעת הדחק כגון שהוא בדרך ואין לו מים לפי שעה אין צריך להמתין וכדאי המה המהרש"ל והפר"ח לסמוך עליהם עיי"ש באריכות:

ועיין עוד בפר"ח שם שכ' דמים אמצעים נוטלין גם ע"ג הקרקע עיי"ש אבל יעוין בשו"ת חכם צבי שם שהרבה להשיב ע"ד הפר"ח בזה והעלה דגם מים אמצעים אין ניטלין ע"נ הקרקע משום סכנה דקיי"ל דרוח רע שורה על כל דבר המאוס וסיים שכן יש לנהוג דלא יהא אלא ספק רוח רע יש להחמיר דהא קיי"ל דספק סכנתא לחומרא עיי"ש וכ"כ הא"ר

באו"ח שם סק"י והביאם בברכי יוסף באו"ח שם אות א' וכ"כ בשיורי (ברכה כאן אות י"ט ובשערי תשובה שם ס"ק א' לדינא עיי"ש:

ועיין עוד בש"ך והפר"ח שם דלכ"ע לא מהני במים אמצעים שפשוף בגופו או בכותל וע' באלי' רבא שם סק"ב דהטעם הוא שמא נגע במאכולת או ברוק או בזיעה הואיל ועומד באמצע הסעודה ויצטרך נטילה אחרת עיי"ש וממילא דאם אינו אוכל פת רק אכל מקודם גבינה לבד ואח"כ רוצה לאכול בשר דמהני גם שפשוף בגופו או בכותל ובכל שמנקה ידיו מהני וה"פ:

כז וצריך לקנח פיו ולהדיחו. עבאה"ט וכ' בטור יש נוהגין לשרות פת ביין או במים ולאכלו והוא עולה בשביל קינוח והדחה ויותר טוב להיות כל א' בפ"ע עכ"ל והביאו בשפ"ד ס"ק י"א וע' בשלחן גבוה ס"ק י"א שכתב דמנהגם לאכול מתחלה פת שרוי' ביין או במים (למי שאין לו יין) ואח"כ להדיח והוא הנכון עכ"ל:

כח לקנח פיו ולהדיחו. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאיזה שירצה יקדים ועי' בדברי זקיני הלבוש שכתב שלא יחליף להקדים ההדחה קודם הקינוח כי ההדחה אינה מועלת כלום בעוד ששמנונית הגבינה בפיו עיי"ש וע' בחגורת שמואל ס"ק ט"ז ובכנסי יונה דהעיקר לדינא כדברי הש"ך דאיזה שירצה יקדים עיי"ש וכ' בכנה"ג בהגהות הטור אות כ"ט ומיהו נראה לי דאע"ג דלענין דינא אין חשש איזה מהם יקדים נכון הדבר להקדים הקינוח להדחה מפני שהקינוח שהוא בדבר קשה כמו פת וכיוצא בזה אפשר שישארו איזה פתיתין בפה ולזה באה ההדחה לבסוף שאם באולי ישארו פתיתין ההדחה מדיח הכל עכ"ל וכ"כ בשיורי ברכה אות כ' ובשערי דעה סק"ב לדינא עיי"ש: (כט) פיו. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות כ"ג שכ' שטוב לנקר השינים עיי"ש:

ל שילעוס פת. עפת"ש מ"ש מהפרי תואר שיבלע דוקא ועשפ"ד ס"ק י"ב שמתמה על הפרי תואר מדברי הרמב"ם שכ' להדיא יבלע או יפליט עיי"ש וכ"כ בשיורי ברכה אות ט"ז עיי"ש וביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ח: (לא) ויקנח בו פיו יפה וכו' ואח"כ ידיח פיו. עי' בחידושי הגאון רש"ש ז"ל בחולץ ר"פ כה"ב דדוקא באכל גבינה הוא דבעינן קינוח והדחה משום שהגבינה דרכה להיות מדובק בחניכים ובבין השינים ואינו יוצא ע"י הדחה לחודה אבל באכל חלב סגי בהדחה לחודא עיי"ש:

לב ואח"כ ידיח פיו. עי' בפרישה שכ' דמ"ש הטור באו"ח סי' קע"ג שצריך להדיח פיו ב' פעמים ט"ס הוא דגם בפעם א' סגי עיי"ש וע' בעטרת זקנים באו"ח שם שכ' וז"ל וי"א שצריך להדיח פיו במים או ביין ב' פעמים (מהרש"ל) וכך הגיה ב' פעמים דוקא ע"פ ספרים מדויקים אבל איני יודע מניין לו דלא נמצא בשום ספר כאן באו"ח ולא בי"ד סי'

פ"ט עכ"ל ועי' בכנה"ג שם אות ל"א שכ' ג"כ דא"צ לחוש לזה להדיח פיו ב"פ דוקא שבודאי ט"ס ביד הסוברים שכן איתא בטור עיי"ש:

לג או ביין. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות כ"ט שכ' מהרמ"א דאפשר י"ל דגם בשאר משקין מהני הדחת הפה עיי"ש והביאו בשיורי ברכה אות כ"א ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ט"ז שכתב דלפי מ"ש הש"ך דדוקא במים מהני רחיצת ידים ולא בשאר משקים צ"ע אמאי מהני יין להדחת הפה ומה חילוק יש בין הדחת הידים להדחת הפה עיי"ש:

לד טוב להחמיר. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאם אינה מתולעת ואינה מגבינה שהועמד בקיבה אף שעברו עלי' ששה חדשים ונתייבשה אין להחמיר כ"א מי שמפורסם בחסידות ועבפר"ח ס"ק ט"ז שהשיג על הט"ז בזה ופסק דכל שהוא ישנה ו' חדשים חשיבה קשה דלדעת הרמב"ם כמו דבשר שבין השינים מקרי בשר ה"ה גבינה שבין השינים מקרי גבינה עיי"ש וכ"כ במ"ז סק"ד לדינא דלאו דוקא גבינה מתולעת או גבינה (וואלכישע"ר קע"ז) שהועמד בקיבה שהיא מלוח וחריף וחזק דה"ה גבינה מפרה שהוא קשה ונשאר בין שיניו צריך להמתין דגבינה שבין שיניו נמי מקרי גבינה עיי"ש וע' בדברי הגאון ח"ס בהגהותיו ליו"ד במכד"ב מ"ש בזה וכתב דכל שהיא מתולעת אפי' היא חדשה יש להחמיר ואפי' לא הועמד בקיבה ואם הועמד בקיבה והוא ישנה אפי' אינה מתולעת יש להחמיר אכן אם היא חדשה אין להחמיר בהועמד בקיבה עיי"ש ועי' עוד בשפ"ד ס"ק ט"ו שנראה דעתו כן דאפי' לא עבר עלי' ששה חדשים כל שהוא קשה ראוי להחמיר ונראה לפענ"ד דמי ששיניו נקובים או שכבר בא מכשול לידו שאכל בשר ואח"כ מצא גבינה בתוך שיניו יש לו להחמיר אף בגבינה שאינה קשה דבע"כ לא כ' המהרש"ל שלא לחוש ע"ד המור"ם שהביא הת"ח מהמרדכי שלא לאכול בשר אחר גבינה כמו בגבינה אחר בשר אלא משום דלהמור"ם בא מכשול לידו וכ' שם דה"ה מי ששיניו נקובים יש להחמיר אבל באין שיניו נקיבים ולא בא מכשול לידו אין לו להחמיר וכמו שהעתיק לשונו המנח"י כלל ע"ז סק"ח עיי"ש הרי דבשיניו נקובים או שבא מכשול לידו גם דעת המהרש"ל להחמיר כדעת המור"ם שבמרדכי ושם לא נזכר שום חילוק בין גבינה קשה וישנה ובין גבינה רכה וכאשר הוא בחוש דבשיניו נקובים יכול לתקוע בנקבי השן אף דבר לח קצת ויהי' מונח זמן רב וכן במי שיש לו סדקים בין שיניו שטבעו שכל מאכל נתעכב שם זמן רב כן נלענ"ד:

והנה ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ו כתב דכל זה הוא באוכל אבל בלועס גבינה לתינוק אין להחמיר בדברים אלו כלל עיי"ש ולפענ"ד לא ידעתי איך פשיטא לי' כ"כ להקל דאף דלא שייך החשש דמושך טעם מ"מ כיון דאמרינן דגם גבינה שבין השינים מקרי גבינה

א"כ מהיכא תיתי להקל במקום שיש חשש שנתחב גבינה בתוך השינים וכמ"ש בס' וכוח מים חיים על הת"ח כלל ע"ז דין ב' שטבע הגבינה להיות נדבק בשינים ובפרט מי שיש לו נקבים בשיניו עיי"ש:

סעיף ג:

לה ויש מצריכים נטילה. עבכנה"ג בהגהות הטור אות מ"א שכ' דאע"ג דאינה חובה נהגו להחמיר וליטול ידיו ולא חשבינן לי' כיוהרא עיי"ש ור"ל דמבואר באו"ח סי' קנ"ח סעי' ד' הנוטל ידיו במקום שא"צ הרי זה מגסי הרוח עיי"ש והיינו דדוקא כשנוטל ידיו לתוספות קדושה זה הוי יהורה ואסור אבל בעושה מחשש איסור הרי זה משובח:

לו נטילה. עי' בחגורת שמואל ס"ק כ"ב שכ' דא"צ קינוח הפה רק בנטילת ידים לבד סגי עיי"ש אמנם יעוין במנח"י שה סק"י שהביא מהת"ח בסימניו דגם בין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה בעינן קינוח והדחה עיי"ש איברא כי מדברי הרמ"א כאן משמע כמ"ש החגורת שמואל דבנטילת ידים לבד סגי ולדינא עי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכ' ממשמעות הת"ח לפי מה שביאר דבריו המנח"י שם שיש חילוק בין אם אוכל תתלה התבשיל בשר או התבשיל של חלב דבא כל תחלה תבשיל של בשר ואח"כ תבשיל של גבינה בעינן קינוח והדחה אבל בהיפוך שאוכל תחלה תבשיל של גבינה ואח"כ תבשיל של בשר סגי בנטילה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ז שסיים שכן הוא המנהג עיי"ש (וע"ל ס"ק מ"ד):

לז ושומן. עבאה"ט ועי' באלי' רבא באו"ח סי' קע"ג סק"ב ועשפ"ד סק"א וס"ק י"ז שכ' דגם לענין להמתין שש שעות ראוי להחמיר גם בשומן אווז עיי"ש ועי' בס' ויכוח מים חיים על הת"ח כלל ע"ז דין ד' שדעתו להקל בתבשיל שנעשה משומן אווז וכ' שם עדות נאמנה שראה בק' פוזנא כי שנה א' הי' שם דוחק בחמאה של חלב ושומן אוז מצוי שם ביותר והגאון אבד"ק הנ"ל התיר אז אל הנערים הקטנים שאוכלים בקופה לתקן התבשילין עם שומן אווז ושיאכלו אח"כ גבינה והי' אומר בפירוש שאינו מתיר זה רק מפני שדוחק גדול היא ובפרט לנערים אלו שיש הרבה מהם בקופה וגם הואיל ומתפרנסים מן הציבור נקראים עניים אבל לא רצה להתיר כן בשנה אחרת וגם לא לשאר בעלי בתים כלל עכ"ד וע' בתורת משה שם מ"ש ע"ד בזה וניחא לי' דברי הגאון דק"ק פוזנא בזה רק שמעורר דהא בילדים קטנים ק"ל דמותר לספות להם בידים איסור דרבנן עיי"ש:

לח דינו כבשר. עי' בהגהות תוספות שבת שכ' דאפי' אין השומן בעין דינו כבשר עיי"ש אמנם יעוין בגליון מהרש"א שהביא מדברי הב"י באו"ת סי' קע"ג מהנה"מ דדבר המטוגן בשומן אינו מושך הטעם בפה כ"כ עיי"ש ומבואר מדבריו דדבר המטוגן בשומן כיון

שאין השומן בעין דינו רק כדין תבשיל של בשר וא"צ להמתין וע' בדברי זקיני הלבוש באו"ח שם סעי' א' שכ' וז"ל יש נוהגין היתר לאכול גבינה אחר שאכלו ביצים מטוגנים בשומן אווזא ושאר עופות שאין טעם שומן העוף מושך בפה אבל אם הם מטוגנים בשומן בהמה וחי' אסור מפני שהוא ממשיך הטעם בפה עכ"ד וע' בחגורת שמואל כאן ס"ק י"ט שהביאו וכתב דלדינא יש להחמיר אף במטוגנים בשומן עוף עיי"ש וע' באלי' זוטא על הלבוש באו"ח שם סק"ב מ"ש בזה וכ' דלדינא גם הלבוש מודה שיש להחמיר בזה בכ"מ עיי"ש:

לט כבשר. עבאה"ט ומ"ש דמרק דינו כתבשיל של בשר עי' בשו"ת גנת וורדים חלק יו"ד כלל א' סי' י"ז מה שהאריך בענין זה וסיים כללא דמלתא בכ"מ אין להקל במרק של בשר שיהא דינו רק כתבשיל של בשר אלא אם אין שם בהמרק רק שומן שיצא מעצמו מן הבשר לתוך המים שבקדירה אבל אם נתנו בקדירה שומן נוסף על הבשר חזר הדבר להיות הדין כדין מעשה אילפס שנעשה בשומן וגם אין להתיר במרק שיש בו שומן אלא בתבשיל של בשר שיש בו מים כאורחיה שיש בו מרק מרובה לאפוקי מצלי קדירה שנותנין בו רק מעט מים ויוצא השומן של הבשר ומתערב במעט המרק דפשיטא דכל כי האי אסיר שאין זה תערובות שומן במרק אלא תערובות מרק בשומן וגם אין להתיר רק כשאין לחוש שיש חתיכות בשר דקות מעורב בהתבשיל אבל היכא שיש לחוש שיש שם בהמרק חתיכות בשר דקות אין להקל עיי"ש באריכות: ומ"ש הבאה"ט דאם הוא עב כמו ירקות יש לו דין בשר עי' בפרי תואר סוף סי' זה דר"ל דדוקא במרק של בשר אבל בירקות שהוא תבשיל טב אסיר לאכול אחריו גבינה עיי"ש ועי' במ"ז סק"ה ומבואר מדבריו דמ"ש להחמיר כשהוא עב היינו כשיש בו מיחוי בשר עיי"ש ונראה מדבריו דאין נ"מ בין רוטב ובין תבשיל של ירקות אלא כל שיש שם מיחוי בשר ה"ז נקרא עב ודינו כבשר וצריך להמתין שש שעות אמנם בהגהות הגאון בעל תוספות שבת כ' דעכשיו נוהגין איסור שלא לאכול גבינה אף אחר התבשיל הנעשה ממרק של בשר עיי"ש ומשמע מדבריו דאף שאין רואין בו מיחוי בשר עצמו וכ"כ ביד שאול ועי' מזה בס' ערך השלחן אות י' ועי' בס' מאורי אור בחלק קן טהור בחידושיו ליו"ד סי' זה (בדף ק"ט ע"ב מהספר) שכ' דנהגו להחמיר להמתין גם באוכל רוטב צלול וליתא דא"צ להמתין רק בעבה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ח שכ' דבאוכל אח"כ גבינה עצמו נהגו עכשיו להמתין גם אחר תבשיל של בשר וממילא דה"ה ברוטב אפי' אין בי מיחוי בשר עיי"ש ובחגורת שמואל סק"כ ועי' בפרי הארץ חלק ב' סוף סי' י' ועי' בגנת וורדים הספרדי שם שכ' דמשמע מדברי הש"ע כאן דאפי' אכל רוטב של בשר בהמה

שרי לאכול גבינה אחריו ועיי"ש עוד שכ' דמ"מ אין להקל להתיר במרק שיש בה שומן אלא בתבשיל שנתבשל כי אורחי' שיש בו מרק מרובה משא"כ בצלי קדר שהדרך ליתן בו רק מעט מים ויוצא השומן ומתמעט עם המים ע"י הבישול פשיטא דאסור והבאתי דבריו לעיל) עיי"ש ועי' בשיורי ברכה מאות כ"ו ולהלאה מ"ש בזה והביא גם דברי הר"ב בעל גוו"ר הנ"ל וסיים באות ל' וז"ל כל הני שריותא היינו מדינא למה שנהגו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כמ"ש הרמ"א בסמוך ה"נ אפי' שתה מרק צלול אין לאכול אחריו גבינה והכי נהוג להחמיר במרק כמו בבשר עצמו וכבר כ' מרן בב"י דאין לפרוץ גדר עכ"ל ועיי"ש עוד באות שאח"ז שהביא מדברי אלי' רבא או"ח סוף סי' קע"ג דהמנהג להחמיר גם במרק צלול של עוף עיי"ש:

ועיין בס' פרי האדמה ח"ב סי' י"ד שנשאל על משקה שנעשה מרוטב עוף ע"ד זה שנותנין תרנגולת ומי וורדים ושמנים ועשבים ובתוך הקדירה משימין כוס ריקן ומכסין הקדירה למעלה בכיסוי וטחון הכיסוי שלא יצא ההבל ומרתיחין אותו עד כי ההבל עולה ומזיע הכיסוי והזיעה נופלת לתוך הכוס שעומד בתוך הקדידה וכו' אי שרי לאכול אחר שתיית זיע זו גבינה בלתי שהה שש שעות והעלה דמותר חדא דאף במרק גופא אין להחמיר מכ"ש בזו דהוי רק זיע בעלמא דלא מרגישין בה טעם רוטב ולא טעם תרנגולת דבטל טעמו ע"י התערובות ומכ"ש בבשר עוף בודאי אין להחמיר וכ' דאפי' קינוח והדחה א"צ בזה מדינא אלא דהמחמיר בזה תע"ב עיי"ש והביאו הפרמ"ג באו"ח שם בא"א סק"א ובשיורי ברכה כאן אות ל"ב בקצרה ועי' בס' מכתם לדוד (להרב מהרד"ף ז"ל הספרדי) חיו"ד סי' ט"ו שמתיר ג"כ לשהתת זיעת מי חלב בתוך הסעודה שאוכלין בה בשר לחולה שאין בו סכנה דעכ"פ לא עדיף זיע הבאה ממי חלב מן תבשיל של בשר או של גבינה דא"צ להמתין עיי"ש ועי' בס' עין המים הספרדי בחידושיו ליו"ד בסי' זה או ד' שהביאו והרבה להשיב ע"ד מ"מ לדינא העלה דהיכא שהוא לצורך רפואה יש להתיר דבמקום חולה לא גזרו רבנן אבל אם אינו צורך רפואה אסור לאכלו בתוך סעודה של בשר וצריך להמתין שש שעות כמו בשאר חלב ועיי"ש בהגהות אה"ק באריכות:

מ שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר. עי' באלי' רבא שם סק"ג ובספרו אלי' זוטא על הלבוש שם סק"ב שהעמיס בלשון הרמ"א כאן דדוקא גבינה עצמה נהגו שלא לאכול אחר תבשיל של בשר אבל תבשיל של גבינה מותר אף לדידן לאכול אחר תבשיל של בשר ע"י קינוח והדחה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ח ומבואר מדבריו דגם אם אכל רוטב א"צ להמתין כשרוצה לאכול רק תבשיל של גבינה ורק באוכל גבינה עצמה הוא שהחמירו ברוטב עיי"ש (ועי' בדברינו בס"ק הקודם):

מא מיהו אם אין בשר בתבשיל. עי' בשיורי ברכה אות כ"ד שכ' במי שאכל תבשיל שנמלח במלח שמלחו בו לשון כמנהג איזה אנשים שלאחר שמולחים הלשון ומדיחין אותו כדין חוזרין לתת עלי' מלח ומונח כך במלחו כמה ימים ואח"כ מנפצים המלח שעליו ומייבשים אותו ומשתמשים במלח זה למאכלי בשר ואירע פעם א' שבשלו ירקות בלי בשר ולקחו מהמלח ונתנו בירקות הללו ושואלין אם מותר להם לאכול אחר הירקות הללו גבינה בסעודה אחת וכ' דנראה דשפיר דמי להקל בזה דמה שהחמיר הרמ"א דגם באכל תבשיל של בשר לא יאכל גבינה אחריו דוקא תבשיל של בשר שיש עכ"פ בהתבשיל בשר או שומן ממש משא"כ בזה שאין כאן בשר ממש רק מה שהוא בלוע בהמלח ה"ז דומה לתבשיל שנתבשל בקדירה של בשר שכ' האחרונים דאף שלא הידחה הקדירה יפה מן כבשא דיש קצת ממשות על הקדירה וה"נ בנ"ד ומה גם בנ"ד דהוי מלתא דלא שכיחא ולא גזרו בה רבנן עכ"ד:

מב בקדירה של בשר. עבאה"ט ופת"ש ועי' באלי' רבא באו"ח סי' קע"ג סוף סק"ד ובספרו אלי' זוטא שם סוף סק"ג שהשיג על הש"ך בזה ופסק דתבשיל שנתבשל בקדירה של בשר שלא הודח יפה אסור לאכול אחריו גבינה עיי"ש אמנם יעוין באורח מישור על הד"מ כאן סק"ה שהשיג על האלי' רבא בזה ופסק לדינא כהב"ח והש"ך להקל בזה אך כ' דכ"ז הוא רק באין שם כ"א קצת לחלוחות טוח ע"פ הקדירה דבטל במיעוטו אבל אם טוח בקדירה בשר בעין או שומן הרבה בודאי גם הב"ח והש"ך מודים לאסור עיי"ש: ומ"ש הפת"ש דתבשיל שהושם בו מעט שומן מותר לאכול לאחריו אף שלא הי' ס' עי' בס' בית יהודה (למהר"י לאנדא ז"ל) שפסק דאם אין ששים כנגד ממשות השומן הוי כמו אכל בשר עצמו ואסיר לאכול אחריו גבינה עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים אות ה' מ"ש ע"ד הפת"ש בזה וכ' לדינא דאפי' אם יש ששים בהתבשיל נגד השומן יש לפקפק אם מותר לאכול אחריו גבינה כיון שמרגישין בהתבשיל הטעם של השומן הרי הוא כאלו אכל בשר בעין אכן אם אין בהתבשיל ששים נגד השומן אין שום היתר ואין לסמוך על הפת"ש להקל בזה כלל עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ה ועיי"ש ביד יהודה שמדחה דברי האומר כמ"ש הפת"ש דתבשיל שהושם בו מעט שומן שוה לקדירה שלא הודחה יפה דז"א דבקדירה שלא הודחה יפה כיון שאין כוונתו כלל לאכול הטיח שע"פ הקדירה ואדרבא דרך בני אדם להקפיד ע"ז ולהדיח הקדירה יפה משום נקיות רק שזה לא טרח להדיחו יפה בזה אמרינן כיון שאין כוונתו לאכילת טעם הבשר כלל אין לגזור בו שלא לאכול אחריו גבינה אבל בנותן שומן לתבשיל בודאי אסור לאכול אחריו גבינה כיון שנותן השומן כדי שיתן טעם בהתבשיל נחשב כל התבשיל כבשר ממש ואסור

לאכול אחריו גבינה והביא שם גם דברי האורח מישור הנזכר וכתב דאף שלא התירו לאכול גבינה אחריו אלא כשאין שם קצת ממשו של בשר או שומן בהקדירה אבל אם נשאר להדיא שומן או בשר בעין ומבשל בו בזה אסור לאכול אחריו גבינה מ"מ אם אכל התבשיל ולא הרגיש בו טעם בשר מותר לאכול אחריו גבינה דאף דבעלמא אין סומכין על טעימת ישראל מ"מ בזה יכולין לסמוך עיי"ש וע' בפרמ"ג או"ח סי' תקנ"א בא"א ס"ק כ"ט:

ועיין בחידושי הגרעק"א ז"ל שכ' דאף אם בשלו חומץ חריף בקדירה של בשר דאין בו משום נ"ט בר נ"ט אפ"ה מותר לאכול גבינה אחריו עיי"ש וכ"כ בבית מאיר עיי"ש אמנם יעוין בפרמ"ג או"ח סי' תצ"ד בא"א סק"ו ושכ' ולאכול צנון שחתך בסכין חלב אחר בשר תוך ששׁ שעות י"ל דאסור ע' יו"ד סי' פ"ט וצ"ו עכ"ל וע' ביד יהודה שם שהביאו וכ' שהוא צ"ע וכ' דהא ודאי דאם בישל דבר חריף בקדירה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה די"ל דדוקא בסכין החמיר הפרמ"ג דסתם סכין שמנונית טוח על פניו אכן אם אכל תחלה בשר יש לעיין אם מותר לאכול אחריו דבר חריף שנתבשל בקדירה של חלב דגם המקילין בתבשיל של בשר לא מצינו אלא אם אכל מתחלה תבשיל של בשר לאכול אחריו גבינה כיון שלא אכל בשר ממש אבל אם אכל תחלה בשר ממש לא מצינו קולא לאכול אחריו תבשיל של חלב ובסוף הס"ק שם סיים דכ"ז בהי' הקדירה ב"י אבל בהי' הקדירה חולבת אינה ב"י אף שבשלה בו דבר חריף מותר לאכול אף לאחר אכילת בשר ממש ועי' בדלתי תשובה סק"א שכ' דאם חתך צנון בסכין של בשר יש לעיין אם צריך להמתין ששׁ שעות לאכול חלב דלכאורה לא גרע מרוטב של בשר ואפשר דעדיף וכמבואר להלן סי' צ"ו דחורפי' משוי לי' כאילו הוא בעין ולא שייך נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' בשו"ת מור ואהלות (להרב מהר"א פוסק) באוהל ברכות והודאות סי' ל"ט באמצע התשו' שכתב דכמדומה שנהגו העולם להקל גם בבשלו דבר חריף בקדירת בשר לאכול אחריו גבינה תיכף וכן להיפך וכ' שם עוד יותר דאפי' אם בשלו מאכל חריף בקדירות בשר נבילה ב"י ואכלו בשוגג דאף דאיכא תרתי לריעותא בדבר חריף לא שייך נ"ט בר נ"ט ובאיסור לא שייך נ"ט בר נ"ט אפ"ה מותר לאכול אחריו גבינה עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ג שרצה חכם א' לומר דמ"ש הרמ"א דבנתבשל בקדירה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה בדוקא נקיט הכי דאלו כשאוכל בשר ממש ורוצה לאכול אחריו תבשיל שנתבשל בקדירה ב"י אסיר כיון שהבשר מושך טעם הוי כאלו אוכל אותן ביחד ואנן קיי"ל להלן סי' צ"ה לאסור לכתחלה בבישול נ"ט בר נ"ט והוא ז"ל מדתה דבריו בשתי ידים שדבר זה מביא לידי גיחוך שהדבר פשוט וכן עמא דבר ולית מאן דחש

חומרות כאלו ענין זה עיי"ש וע' בס' משמרת שלום בשפ"ד סוף ס"ט י"ט שהביאו וסיים שכן נראה דעת הפרמ"ג באו"ח שם דרק בצנון שהוא חריף החמיר עיי"ש:

מג אחר תבשיל שיש בו גבינה. וכ' ביד יהודה בפיה"ק סוף ס"ק ל' דאף דקיי"ל דגבינה קשה יש לה דין בשר כנ"ל בסעי' הקודם מ"מ לענין תבשיל של גבינה א להחמיר כלל בגבינה קשה יותר מרכה לענין זה כיון דנתרככה ע"י הבישול עיי"ש:

מד מיהו יש ליטול ידיו ביניהם. עי' במנח"י כלל ע"ו ס"ק י"ב שהביא מדברי הת"ת בסימניו דבאוכל בשר אחר תבשיל של גבינה לא סגי בנטילת ידים אלא צריך גם קינוח והדחה אכן מלשון הרמ"א כאן משמע דסגי נטילה ואין צריך קינוח והדחה עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל' שכ' דלדינא יש לחלק דבישׁ גבינה בעין בתבשיל גם דעת הרמ"א כאן דצריך קינוח והדחה דוקא ומ"ש הרמ"א כאן דסגי בנטילת ידים לבד מיירי שנתערב מעט גבינה שאין ממשו בעין כלל עיי"ש וע' באלי' זוטא שם סוף סק"ב שהוכיח מלשון הפוסקים דגם אם אכל תבשיל של בשר צריך קינוח והדחה דוקא ולא סגי בנטילת ידים עיי"ש וכ"כ בספרו אלי' רבא שם סוף סק"ג לדינא עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ל"ו):

מה ליטול ידיו. כ' במ"א סוף סי' קנ"ג וז"ל נכון שיהי' לו סובין מזומנים בכלי שאם יגע בחלב ירחץ בסובין עכ"ל וכ' במחה"ש שהסיבין מעבירין החלב משא"כ מים עיי"ש:

מו המשמש בסעודה ה"ט מ"ש דהש"ך חולק ופסק דגם המשמש צריך נטילה וע' בכו"פ שמישב דעת הרמ"א דלא מצינו בשום דוכתא דתקנו בנוגע בבשר בעלמא שלא יגע בגבינה עד שמטיל ידיו דלא תקנו רק באוכל דידיו מלוכלכות ביותר וגם משום דבאכילה עשו הרחקה יתירה משא"כ במשמש דלא הוי רק כנגע בעלמא לא גזרו עיי"ש אבל בכנה"ג בהגהות ב"י אות י"ז כ' כהש"ך להחמיר דאין חילוק בין אוכל או נוגע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו מ"ש בזה וסיים שכן נהגו להחמיר עיי"ש:

סעיף ד:

מז מי שאכל גבינה. להכי נקיט גבי פרורין מתחלה גבינה ואח"כ בשר משום דאם אכל בשר מקודם כיון שצריך להמתין לסעודה אחרת ממילא ליכא למיחוש לפרורין דבודאי יפלו הפרורין מעל השלחן שלא ימצא עוד פרורין עליו אבל גבי מפה נקיט בשר תחלה לרבותא דאע"ג דשהה כ"כ ומסתמא לא נשאר עוד פרורין עליו אפ"ה אסור. יד יהודה בפיה"ק סוף סי' זה:

מח על מפה. עפת"ש ועי' בתגורת שמואל ס"ק כ"ז ובמנח"י כלל ט"ו ס"ק י"ז ובמדרש תלפיות אית ב' ענף בב"ח בשם היש נוחלין דבכ"מ יש לזהר להיות לו ב' מפות א' יהי' מיוחדת לבשר וא' מיוחדת לאכול עלי' חלב ויזהר שלא יחליפו אף אם אינו מניח המאכל

על המפה עצמו רק על הקערה עיי"ש ועי' בס' שורש מיעקב הראשון לעיל סי' פ"ח אות א' וביד אברהם כאן שהעלו בראיות דעל מפה ארוכה מותר לאכול מצד א' בשר ומצד הב' גבינה וכדבר האמור במ"א ריש סי' קע"ג עיי"ש ומבואר מדבריהם דאף אם מניחין הבשר והגבינה על המפה מותר ועיי"ש בס' שורש מיעקב שהביא מנהג כזה מאיזה אנשים שנוהגין לעשות מפה ארוכה חצי חלק ממנה לבשר וחצי חלק השני לחלב ומסמנין איזה חלק לבשר ואיזה חלק לחלב כדי שלא יבואו לידי חילוף עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ח (ס"ק י"ט): (מט) שאכלו בה בשר. עי' במ"א ריש סי' קע"ג שכ' מהב"ח דכשמשים קערה של בשר על השלחן ואח"כ משום קדירה של חלב במקומה בולעת טעם הבשר הנבלע בשלחן ואוסרת כדי קליפה והשיג עליו דהא קיי"ל דאין בליעה הולכת מכלי אל כלי עיי"ש ובמחה"ש שם וע' בפרמ"ג או"ח שם בא"א מ"ש בזה וכ' דלכתחלה בודאי יש לזהר עיי"ש ועי' מזה בדברינו לעיל סי' פ"ח (ס"ק י"א):

נ שאסור לחתוך גבינה וכו'. הנה מלשון המחבר לכאורה משמע דרק לכתחלה אסיר לחתוך אבל אם כבר חתכו הפת בסכין שאכלו בו בשר אין לאסרו לאכול עם גבינה אמנם יעוין בפר"ח ס"ק כ"ב דזה תלוי בפלוגתת הר"ש והרמב"ן שהביא הב"י ולדעת הרמב"ן שאסור לחתוך לפי שלפעמים קרוש ודבוק שמנונית ע"פ הסכין וכשחותכין הפת נדבק בו אף בדיעבד אסיר לאכלו עם גבינה אם לא שהי' הסכין מקונח יפה עייי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ד דדוקא בהי' קינות יפה יפה עד שראה בעיניו שלא נשאר עליו כלום אז יש להתיר בדיעבד לאכלו עם גבינה עיי"ש וע' בס' ויכוח מים חיים על הת"ח כלל ע"ז דין ז' שכתב וז"ל ובמדינת פולין ראיתי כמה בני אדם אשר אין להם אוכלין הרבה וקשה בעיניהם לחתוך עוד פת שלם וחותכין מן הפת כמו עובי אצבע ממקום שאכלו בו הבשר בסכין המקונח או בסכין שאינו של בשר ולא של חלב והשאר אוכלין עם הגבינה בסכין של חלב ולא ראיתי עושין כן בארצות אלו וכן ראוי להחמיר משום דבכל צד של הפת יש לחוש שנדבק בו המאכל הראשון והי' ראוי לקלוף כל הפת עכ"ל וע' בשערי דעה סק"ד (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ו ס"ק פ"ה):

נא ע"י נעיצה. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דלדידן אין נ"מ משום דקי"ל בסי' צ"ו דדוקא בדבר חריף אמרינן דבולע משום דוחקא דסכין ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל מה שהתפלא על הט"ז בזה וסיים בצ"ע ולענין דינא עי' בבאה"ט בס"ק שאח"ז מ"ש בזה עוד מהט"ז והש"ך ועי' בנקה"כ ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' ל"ח אות קטן נ"ה שהתפלא על המחמירים בזה ועייי"ש בחכמת אדם כלל מ' סעי' י"ד שפסק דלחתוך לחם לא בעינן נעיצה אלא סגי בקינות יפה שלא יהי' שום שמנונית דבוק בו ואף שלא בשעת הדחק יכולין לסמוך ע"ז

עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים סוף סי' זה מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין בתורת יקותיאל סוף סי' זה שכ' דאפי' קינוח וגם הדחה לא מהני להסכין של בשר לחתוך בו לחם לאכול עם חלב ודוקא נעיצה י"פ בעינן וצריכין להזהיר למי שמקיל בזה כי הוא נגד הדין עיי"ש:

נב נעיצה בקרקע קשה. עי' בחגורת שמואל ס"ק כ"ח שכ' דסגי בזה נעיצה פעם א' וא"צ נעיצה עשר פעמים עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ד שכ' דהעיקר דצריך נעיצה עשר פעמים עיי"ש וע"ל סי' קכ"א סעי' ז' ובדברינו שם אי"ה:

נג להיות להם שני סכינים. כ' בפר"ח ס"ק כ"ד והמדקדקין יש להם ג' סכינים א' של גבינה וא' של בשר וא' לחתוך בו לחם ומנהג נכון הוא עכ"ל והביאו בחגורת שמואל ס"ק כ"ט וסיים שכן יש לזהר כל ירא וחרד לדבר ה' לנהוג הכי עיי"ש ועי' בשלחן גבוה סוף סי' זה שהעיד שכן הוא המנהג עיי"ש וכן נתפשט המנהג גם במדינתנו:

נד ונהגו לרשום של חלב. כ' זקיני הלבוש דנתפשט המנהג ברוב ישראל לרשום ולחרוץ של חלב ונותנין סי' חרוצי חלב ואין לשנות המנהג שאם ישנה המנהג לחרוץ בשל בשר יש לחוש לתקלה דאע"ג דהוא יכירנה שמא אחרים יבואו לטעות בו ולאכול בו חלב כיון שכלים החרוצים של רוב ישראל הם חולבות עיי"ש וכדברים אלו כ' ג"כ הדברי חמודות בפ"ק דחולין אות כ"ח עיי"ש וכ' בתשו' אדני פז בהשמטות דף ל"ט בשאלה השלישי' מי שיש לו שני מיני סכינים של חלב ושל בשר ומשונים בהקתות שיודעין לסימן איזה מיני קתות הוא של חלב אם צריך לרשום דוקא והשיב על זה וז"ל ועל השאלה אם יש לסמוך על שני מיני קתות של סכינים שיהי' לו לסי' איזה מהן של חלב נ"ל דאין לעשות כן כי חיישינן שלפעמים ישתמש בהם ארם אחר בבשר כיון שאין בהם חרוצין עכ"ל:

נה לרשום של חלב. דע דהמנהג לעשות שלשה חרוצים בשל חלב וע' בתשו' אדני פז שם שכתב טעם למנהג זה שעושין ג' חרוצים עיי"ש:

נו ואין לשנות. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הנכפל אות י"א דגם סכין שקורין הא"ק מעסס"ר (ר"ל אע"פ דלעולם אין משתמשין בו בחמין רק בצונן) שחותכין בו בשר ולפעמים חותכין בה עיסה של חלב נכון להיות לבשר בפ"ע ולחלב בפ"ע דשמא ישכח להדיחו אחר הבשר ולעשותו נקי גמור עיי"ש וכן נוהגין העולם:

סימן צ

סעיף א:

א הכחל. כ' בגליון מהרש"א כל דיני כחל היינו בלא הודת אבל בהוסר החלב והודח עי' בסוף הסי' ובב"י שם עכ"ל וכפי הנראה שהבין דאם הודחה הכחל במים שוב אין לה דין כחל דאמרינן דאזדא לה החלב אבל לא מצאתי גילוי לדין זה בשום מקום ובסוף סי' זה לא נמצא כלל מדין כחל שהודח רק בטור הקיבה כ' הרמ"א שם דלאחר שהוסר חלבו ממנו והודח יש לו דין שאר בשר דהתם שפיר כיון דלא נבלע בתוכו חלב כלל והחלב הוא בעין בתוך הקיבה וכאשר מדיח אותם לא נשאר מאומה משא"כ כחל שהחלב מובלע בתוך גוף הכחל וגם במה שמציין להב"י לא מצאתי בב"י מזה כלל ואדרבה נלפענ"ד מהא דאיתא בטוהמ"ח בסעי' שאח"ז דנהגו שלא לבשלו עם בשר משמע להדיא דלא מהני כלל גם אם הדיחו קודם במים שהרי קודם בישול בודאי מלחו כדין שאר בשר קודם בישול והרי בע"כ שרו אותו קודם מליחה והודחה כדת כמה פעמים גם לאחר מליחה בשטף מים רבים כמכר לעיל סי' ס"ט ולדבריו דבהודח במים אזדא לה תורת כחל בטל כל הדין שבסעי' ב' דבע"כ לא יצויירי לדבריו דין דכחל רק בצלי לכן נלענ"ד שאין לסמוך על זה להקל כלל אלא אף בהוסר החלב והודחה כמה פעמים בכמה מימות יש לה דין כחל וכאמור:

ב הדד של בהמה. ר"ל דגם בשר הכחל בעצמו אסיר. יד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה עיי"ש:

ג אסור מדברי סופרים. אבל בהנאה מותר דכל בב"ח שאינו אסור מה"ת מותר בהנאה. שפ"ד סק"ג. וכ' ביד יהודה בפיה"ק סק"ב אבל אסור לבשל הכחל אף כשאינו רוצה לאכול. ומה שפרש"י בשמעתין אינו עובר על בישולו דוקא אינו עובר קאמר אבל איסור יש גם מחמת הבישול עיי"ש:

ד מדברי סופרים. ע' בערך השלחן הספרדי להלן סי' צ"ב אות ג' שכ' דעכ"פ חשיב עיקרו מה"ת עיי"ש וכ"כ בשו"ת עמודי אש בקונט' דיני או"ה סי' י"ג אות ו' עיי"ש:

ה ואם קרעו שתי וערב היינו שקרעו קריעה אחת לארכו ואח"כ לרחבו. וטחו בכותל היינו שכבשו בכותל ת"ח כלל ל' סעי' ו':

ו מותר לבשלו עם הבשר. וכן אף אם רוצה לבשלו בלא בשר צריך לכתחלה קריעה וטיחה בכותל ואין חילוק אלא לענין דיעבד. ביאר הגר"א סק"ג וע' בשו"ת פאת נגב חיו"ד באריכות מזה:

ז בין של קטנה וכו'. וכן בכל דיני כחל אין חילוק בין של גדולה או של קטנה שלא הניקה. ש"ך סק"ב:

ח שלא הניקה. ואפי' של עגל. מנח"י שם ס"ק י"א וחגורת שמואל שם בשם הרמב"ם. וע' במנח"י שם בסיף דבריו שהביא דברי הרוקח סי' תל"ז שכתב לחלק בין מניקה לאינה מניקה דיותר יש להקל באינו מניקה עיי"ש וע' בס' צמח צדק החדש בפסקי דינים אות א' שהביא כן גם בשם הריטב"א דבכחל של גדיים הקטנים שאין דרך להיות בהם חלב אין להחמיר ובקריעה כל דהוא סגי אפי' עם הבשר ואם פשעו ונתנו בקדירה של בשר בלא קריעה אין אוסרין דלא שכיח בהו חלבא וכי שכיח נמי מעוטא הוא ולא סגי דלא בטל בששים וסיים דמ"מ גם לדעת הריטב"א נראה דהכחל עצמה אסור כשנתבשל עם הבשר בלא קריעה אפי' כשיש ששים עיי"ש וע' בס' יד דוד בהגהות הטור אות מ"ה שהאריך בזה והביא מכמה מקומות וגם הביא מדברי הפרדס לרש"י שכ' וז"ל וכחל אפי' מבת יומא אסורה בלא קריעה עם בשרא שא"א בלא צחצוח חלב והעלה שכן עיקר לדינא להחמיר ואין להקל כלל עיי"ש: (ט) מותר לאכלו. ע"ל סעי' ב' שהרב חולק אמ"ש המחבר כאן בהרבה דינים. ש"ך סק"א:

י וכחל מן המנין. כ' בטור ובת"ח כלל ל' סעי' ז' מהרשב"א דוקא אם בשלו לבדו או עם בשר דבעינן לבטל טעם חלב שבו הוא דאמרינן דהכחל עולה למנין ס' אבל אם בשלו ביורה של חלב צריך ס' והוא כיון שאין חלב שבו ניכר ונודע שיצטרף עם שאר חלב שביורה לבטל הבשר ועיי"כ במנח"י ס"ק ט"ו מ"ש בזה וכ' דאף אם הי' חלב הכחל ניכר ונודע ג"כ אין להקל לצרף הכחל כיון דבשר הכחל בשר גמור הוא עיי"ש:

יא מן המנין. עט"ז ועי' בחידושי הלכות שבסוף הס' עבודת ישראל (מהמגיד הקדוש מקאזניץ זצללה"ה) בחידושיו לחולין דף צ"ו בתוס' בד"ה וכחל מן המנין שמתרץ דברי הת"ח שלא יקשה עליו קושיות הט"ז עיי"ש: (יב) בין כך ובין כך. פי' בין שהי' שם ס' עם הכחל בין פחות מס' מ"מ אסורה הכחל דאפי' ביש ס' בקדירה נעשה הכחל נבילה. ט"ז סק"ג: (יג) אם נפל לקדירה אחרת אוסר אותה. עי' במנח"י כלל ל' סק"י שכ' דמ"מ חילוק יש בין אם הי' ס' בראשונה או לאו. דאם הי' ס' בהקדירה הראשונה שבשלה עם בשר מהני לה קריעה שו"ע וטחו בכותל ואף שנפל אח"כ לקדירה שאין בה ס' מותר אבל אם לא הי' ס' בהקדירה הראשונה לא מהני לה קריעה שקרעו קודם שנפלה לקדירה הב' אם אין בהשני ס' אסור עיי"ש ועשפ"ד סק"ה ובחגורת שמואל ס"ק י"ז שהביאו והשיגו עליו דבע"כ אף אם הי' ס' בראשונה לא מהני לה קריעה אח"כ דכל שנתבשלה פעם א' תו אינו יוצא אחר הבישול ואם נפלה לפחות מס' אוסר אף בהפ"מ ועיי"ש בחגורת שמואל שכ' דבע"כ אין לחלק בין אם נגמר בישולה בראשונה או שלא נגמר בישולה בראשונה

דבכ"מ כל שלא קרעו קודם בישול הא' כדת שווינהו רבנן כחתיכת נבילה ולא מהני לה שוב קריעה עיי"ש:

יד כמות שהוא בעת שנתבשל. עי' במגיד משנה ובלחם משנה בפרק ט' מהלכות מאכלות אסורות הלכה ג' שכ' דמיירי אפי' כשידוע שבשעה שנפל הי' בודאי יותר ולא הי' ס' והי' כפלים ממה שהוא עכשיו אפ"ה אין לשער רק כשיעור שהכחל הוא עתה לפנינו עיי"ש ועי' בפרי חדש סק"ו ובפרי תואר סק"ח מ"ש בזה ובמ"ש בביאור דברי המחבר בזה ועי' בסו"פ סק"ה מ"ש בזה וכ' דהא ודאי הוא דלענין הקדירה שצריכין ס' נגד הכחל בודאי שצריך לשער כמו שהי' בעת שנפל לקדירה ואף שנצטמק עכשיו מ"מ משערין רק כמו שהי' בשעה שנפל קודם הצימוק אך כוונת המחבר שהוא דעת הרמב"ם במה שכ' שמשערין בכחל כמו שהוא עכשיו רק לענין מש"כ דמצטרפין הכחל עצמו לשיעור ס' לזה כתב דאין חושבין הכחל כמו שהי' בשעה שנפל למשל אם הי' בתחלה בהכחל שיעור ב' זיתים ועכשיו ליכא אלא כזית א' אין מצטרף רק כדי כזית אחד כמו שהוא עכשיו דמה שהי' מתחלה ב' זיתים אין לומר שהי' מכח החלב שהי' כנוס בו ועכשיו שנפלט החלב ממנה ונשאר רק בשר הכחל עצמו. שאין בו רק כזית א' א"כ אין מצטרפין רק הכזית בשר של הכחל משא"כ הזית חלב שהי' בתחלה אין מצטרף לבטל דאיך יצטרף החלב לבטל חלב עיי"ש והנה ביד אברהם נכנס בדחוקים כדי לתרץ דברי הש"ע בזה ובמחכ"ת לא ראה דברי גדולי האחרונים הנ"ל שביארו דברי מרן המחבר באופן שא"צ כלל לדבריו ועי' בחגורת שמואל סק"ד:

טו נפל תחלה לקדירה שאין בה ס'. כלומר שאין בה ס' אפי' עם הכחל דהיינו שנפל לפחות מחמשים ותשע אבל אם יש נ"ט בקדירה הא' דהיינו שיש ס' עם הכחל בודאי דגם בקדירה האחרת מצטרפות לס' וא"צ אלא נ"ט. ש"ך ושפ"ד סק"ה:

טז לקדרה שאין בה ס'. עפת"ש מ"ש מהפרמ"ג ור"ל דבשפ"ד שם ביאר לשון הש"ך שם שכ' דהרמ"א מיירי בנפל תחלה לקדירה של בשר שאין בה ס' דלכאורה נראה דרק להמחבר כ' כן דדוקא שנתבשלה מתחלה בקדירה של בשר הוא דצריך אח"כ ס' בקדירה הב' אבל בנתבשלה מתחלה לבדו או בירקות בלא בשר שרי אף הכחל וא"צ ס' בקדירה הב' כלל אבל לדעת הרמ"א בסעי' ב' אף שנתבשל מתחלה לבדו כל שלא הי' ס' נאסר הכחל וצריך בקדירה הב' ס' ואח"כ כתב דאפשר דאף לדעת הרמ"א מיירי דוקא שנתבשלה מתחלה בקדירה של בשר אבל אם נתבשלה לבדו לא מחמרינן כולי האי וסגי ביש נ"ט גם בקדירה האחת עכ"ד וע' ביד יהודה בפיה"א סק"ל ובפיה"ק ס"ק י"ב שכ' כן

בהחלט לדינא דאם נפלה תחלה לקדירה שאין בה בשר הגם דנאסר לדידן כמ"ש הרמ"א בסעי' שאח"ז מ"מ אם נפלה אח"כ לקדירה אחרת יש להקל ולומר דמצטרפת עיי"ש:

יז ונאסר הכחל. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"ז ובפיה"ק ס"ק י"ג שכ' דאף בנפלה לקדירה שיש בה ס' רק שהגביה אותה פעם א' לחוץ טרם שנתבשלה י"ל דנאסרה מדינא כיון דעדיין לא נסחט ממנה החלב א"כ בולע אז הכחל מהחלב שבה ושוב אח"כ כשנתנה להקדירה אינה מצטרפת עיי"ש:

יח הכחל. עבאה"ט ומ"ש דכחל לא הוי ברי' עי' בפר"ח ס"ק ה' ובמנח"י כלל ל' ס"ק י"ט ועי' במ"ז סק"ד ובשפ"ד סק"ה מ"ש בדבריהם בזה וסיים אבל חהר"ל הוי ואם נתערב כחל טריפה בין הכשירות לא בטיל עיי"ש. אמנם במ"ש בלשונו ואם נתערבה באחרות וכו' לא בטיל עיי"ש ומשמע דגם אם בישל כחל בלא קריעה בין שארי כחל לא בטלה אפי' באלף כדין חהר"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו שכ' דאין להחמיר בזה רק לדעת הרשב"א דס"ל דכיון שנתבשלה בלא קריעה נאסר מחמת בשר בחלב ע"כ שפיר הו"ל חהר"ל אבל לשאר פוסקים דס"ל דהכחל שנאסר מחלבו אין בו איסור בב"ח לא הוי חהר"ל והגם דאנן מחמרינן כרש"י י"ל דאינו מדינא רק משום חומרא ע"כ לגבי חהר"ל יש להקל עיי"ש:

יט לקדירה אחרת. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו ובפיה"ק ס"ק י"ב שכתב דאם נפלה תחלה לקדירה שיש בה ס' ואח"כ נפלה לקדירה שאין בה ס' ואח"כ נפלה לקדירה שלישית יש להקל דמצטרפת עיי"ש:

סעיף ב:

כ בטיגון. עבאה"ט ומ"ש ואנן לא נהגינן הכי ר"ל דלידידן גם טיגון במחבת הוי כמו בישול בקדירה לבדו ואין להתיר לכתחלה אפי' ע"י קריעה שו"ע וכמ"ש הרמ"א. שפ"ד סק"ז. ובגוף הדבר אם הטיגן במחבת הוי כמו בישול עיין במקומות שציינתי לעיל סי' פ"ז (ס"ק י"ח) דיש כמה דעות דס"ל דטיגון לא הוי בכלל בישול אך י"ל דדוקא לענין הלאו דבישול בב"ח מה"ת אמרו כן אמנם לענין איסור כחל בטיגון במחבת שפיר נאסר כמו בבישול וצ"ע:

כא או בפשטידא. כ' בפר"ח סק"ז פי' אפי' במחבת עיי"ש וכ' בשפ"ד סק"ז דכ"ז להמחבר אבל לדידן מחבת הוי כמו בישול בקדירה לבדו כמ"ש הרב בהגה ואין להתיר לכתחלה אפי' בקריעה שו"ע עכ"ד:

כב במקום הפ"מ. עבאה"ט ומ"ש אבל לבדו מותר אפי' בלא הפ"מ היינו בקריעה שו"ע וטחו בכותל אז מותר אף הכחל עצמו אע"פ שאין ס' ואם יש ס' אף שלא קרעו שו"ע

וטחו בכותל מותר אף הכחל. מ"ז סק"ה ו'. ועי' בדברינו להלן (ס"ק ל"ט) ועבאה"ט להלן ס"ק י"ב מ"ש מהט"ז להחמיר בכל ענין זה מטעם מנהג וע' בדברינו :

שם מ"ש בזה מהפרי תואר:

כג אבל בלא"ה אין להתיר. פי' בלא ס' אבל אם יש ס' בבשר שבקדירה עם הכחל נגד הכחל אז הבשר מותר והכחל אסור עכ"פ. ט"ז סק"ו. (וכ"ז בנתבשלה עם בשר אבל בנתבשלה לבדו בלא בשר ע"ל בס"ק הקודם ולהלן ס"ק ל"ט):

כד ולחתכו. עפת"ש מ"ש מתשו' מהר"א ששון והמנח"י בכחל שנחתכה עם בשר ביחד ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ל שהביא דבריהם בזה וכ' דמ"מ אין להחמיר בזה אלא כשהי' בהכחל חלב ונסחט על הבשר ונצלה כך אבל בסתמא אין להחמיר דלאו בכל כחל יש חלב דאם כי לענין בישול החמירו לחוש בכל כחל מטעם גזירה אבל בענין זה אין להחמיר רק בכחל שיש בה חלב והכל לפי הענין עיי"ש:

כה כמה פעמים. עי' בביאור הגר"א ס"ק ט"ו ועי' בת"ח שם סעי' ו' שכתב מהת"ה וז"ל דמה שנהגו האידנא לחתכו שו"ע כמה חתיכות ע"פ כולו עדיף מכבשו בכותל דבהכי כל הגומות שהחלב כנוס בהם נפתחות עכ"ל ועי' במנח"י שם ס"ק י"ב שהעתיק לשון התה"ד סי' קפ"ג וז"ל שחותכין כמה חתיכות שתי וערב לאורך ורוחב ע"פ כולה וחותכין אותה אח"כ לחתיכות קטנות וכו' וכ' המנח"י דבאמת אף שלא חתכו לחתיכות קטנית אלא כל שחתכו כמה פעמים שתי וערב כיון שכל הגומות נחתכות ונפתחות סגי בהכי עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ז אמנם לדינא לפענ"ד שהעיקר לדקדק לחתוך חתיכות קטנות דוקא דהנה בכנפי יונה התפלא על גוף דברי התה"ד בזה דהא התה"ד אין לו ראי' לדבריו מהש"ס אלא מן החוש ואדרבה החוש לא יעיד ביהי' עדיף מטיחה בכותל שהרי מלשון הרמב"ם משמע שפעולת החתיכה הוא למרק החלב והטיחה הוא להתמצות לחלוחית הנשאר בו וא"כ כל החתיכות לא יועילו ואת"ל שכל שנפתחים היטב כל הגומות שפיר דמי שהרי מדיחין אותו קודם הבישול ויודח לחלוחית החלב גם זה אינו וכו' אלא די"ל דסברת התה"ד הוא דכיון דחותכין אותו אח"כ חתיכות קטנות א"א שלא יסחט ממנה לחלוחית החלב שעל כל חתיכה ממנו איכא דוחקא דסכינא והוא עומד במקום דחק הכותל אבל בלא"ה לא וסיים בצ"ע עיי"ש וא"כ די לנו להקל במה שתה"ד מקיל בחתכו עכ"פ אח"כ לחתיכות קטנות אבל אין להקל יותר גם בלא נחתך לחתיכות קטנות דבזה אין משמעות גם מדברי התה"ד להקל:

כו עדיף ומהני יותר. עבאה"ט מ"ש דמכבש הוי כטחו בכותל. אמנם דוקא ע"י קריעה שתי וערב מהני מכבש כמו טחו בכותל אבל בלא קרעו שו"ע לא מהני מכבש. מ"ז סק"ט:

כז ולצלי נוהגין לכתחלה וכו'. ומהרש"ל פסק דמדינא נמי בעי הכי לכתחלה. ש"ך סק"י. ועי' מזה בשו"ת פאת נגב חיו"ד סי' י"א:

כח ואם לאו העליון מותר והתחתון אסור. כ' בשלחן גבוה ס"ק י"א ר"ל בשצלו בתנור שבימי חכמי הגמרא שתולין השפוד לאורך כדלעיל סי' ע"ג סעי' ד' עיי"ש אבל לדינא פשוט הוא דלאו דוקא הוא אלא אף אם נצלו בשפודין שלנו שמונחים לארכן אם הגביה ראש א' ומשפיל ראש הב' שייך עילוי ותחת שמפעפע מלמעלה עיי"ש (ועי' להלן ס"ק ל"ב):

כט העליון מותר. עי' בחידושי הגרעק"א שכתב ממשמעות לשון האו"ה דדוקא בהי' הכחל למטה הוא דמותר הבשר שלמעלה משום דאין החלב מפעפע למעלה אבל אם הי' הכחל למעלה יש לאסור הכחל דהבשר מפעפע למעלה לתוך חלב הכחל וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"ט מ"ש בדברי האו"ה בזה ולדינא העלה דהעיקר כמשמעות הפוסקים דדוקא בהי' הכחל תחת הבשר הוא דנאסרה הכחל אבל עלוי' בשרא רק הבשר אסיר אבל הכחל מותר וכן אם יש בשר למעלה ולמטה והכחל הוא בינתיים רק הכחל עם הבשר שתחתיו אסור אבל הבשר שלמעלה מותר עיי"ש וע' בחיו"ד בביאורים סק"ג שנותן פנים מסבירות לדברי הפוסקים שלא חשו לאסור הכחל שלמעלה מטעם שהבשר מפעפע למעלה דבזה לא אמרינן שהבשר מפעפע למעלה עיי"ש:

ל והתחתון אסור. עבאה"ט ועי' במנח"י שם סוף סק"ל שכתב כיון שדעת איזה פוסקים להקל בזה ע"כ היכא דקרעו קצת עכ"פ אין להחמיר בדיעבד בהפ"מ ולהתיר בין תותי בשרא ובין עליו בשרא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק סק"ט שכ' דהסומך עצמו על המנח"י בזה לא הפסיד עיי"ש:

לא אסור. עי' מנח"י שם ס"ק ל"ב ועי' בכנפי יונה סוף סי' זה שכתב דמ"מ אין לאסור גם בודאי נתהפך אלא דוקא במקום שיש לחוש שנטף הרבה מן העליון על התחתון אבל בלא"ה כל שאירע שהגביה צד א' במהירות מותר דא"א לומר שנטף לשם כ"כ ורבה עד שלא יתבטל במשך זמן קצר כזה ולכל הפחות אם יש עוד ספק א' שמסתפק איזה צד השפיל למטה יש להתיר בכה"ג כיון דבלא"ה ספיקא דרבנן הוא עיי"ש:

לב ואין לאסור שניהם שמא נתהפך וכו'. ר"ל כשצלאו בשפודין שלנו שמונחים לארכן אף ששכיח כמה פעמים להפך זה למעלה וזה למטה מ"מ בדיעבד לא מחזקינן איסור לחוש שמא נתהפך. ת"ח כלל ל' סוף סעי' י"ב מהאו"ה. ולפמש"ל סי' ע"ג (ס"ק כ"ז) מהכנה"ג שם בהגהות ב"י אות מ"ז מבואר דאף דלאו דוקא בכירים של מוכרי בשר

שהשפוד שוכב תמיד לאורכה בשוה אלא אפי' בסתם שפודין שנועצין חודו של שפוד בכותל הכירים או התנור והזנב שוכן על האבן ואינו שוכב בשוה דלפעמים משפיל הזנב ומגביה חודו ולפעמים להיפך אפ"ה מסתמא לא מחזקינן איסור בדיעבד כל זמן שלא ראו שנתהפך:

לג אבל לכתחלה אין לצלותו עם בשר. עי' בפרי תואר ס"ק י"א שכ' דכ"ז הוא בצלוי' בשפוד דיש חשש שמתהפך לפעמים ויעשה עליון לתחתון וכאמור אבל במין צלי על אסכלאות שמונחים ברוחב על הכירה ומניחים עליהם בשר ברוחב האסכלא שפיר דלכ"ע יכול להניח על כירה א' כחל עם בשר לצלות שניהם על האסכלא באופן שלא יגעו זה בזה ואף שיש גם בזה חשש שלפעמים מסלק הבשר ומניח הכחל במקומו וכן להיפך אין בכך כלום דהחלב היוצא מהכחל נורא מקלי קלי לי' ואין לחוש כלל במלתא דרבנן כי האי עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות נ"ז שכ' דאף במ"ש הרמ"א להחמיר שלא לצלות כחל ובשר ביחד בשפודין שלנו שמונחים לארכן הוא דוקא בסתם שפודין אבל בשפודין שהם עשוים כתקונן בענין שמתגלגלים ומתהפכים בעצמן אפי' לכתחלה מותר דלא שייך בהו עילוי ותחת דתמיד מונחים בשוה לאורכן עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק י"ג בקצרה:

לד לכתחלה אין לצלותו עם בשר כלל. ר"ל אפי' אם קרעו שתי וערב וט"ב. ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ד שכתב דאף אם עבר ונתנם ביחד בשפוד קודם שצלאן צריך להפרידן ולהפרישם זה מזה אם לא כשהבשר והכחל כבר מעורבין וא"א להפרידן ולהפרישן זה מזה בלתי הפסד גדול ה"ז כמו דיעבד ומותר לצלאן כך אף לכתחלה עיי"ש:

לה נוהגין בו איסור לכתחלה. עבכנה"ג בהגהות ב"י אות נ"ג שהביא חילוק מנהגים בענין זה בין ערי הספרדים דבמקצת עירות לא קבלו חומרות הרמ"א בזה ונהגו בו היתר לבשלה בפ"ע (ע"י קריעה וש"ו וט"ב) בכלי של בשר ומקצת נשים מבשלין אותה בכלי המיוחד לה ובמקצת מקומות אין רגילין לאכול כחל כלל וכתב שאינו יודע אם הוא משום שחשו לחומרות הרמ"א או שלא הוי מחשש איסור אלא מפני שלא הורגלו לאכלו עיי"ש ועי' בשלחן גבוה סק"י מחודש א' מ"ש בדברי הכנה"ג בזה וכתב' דבע"כ לא הוי מחמת איסור בב"ח שבכחל דהא הו"ל להתירו עכ"פ לצלי דהא גם הרמ"א לא כ' רק דנוהגין שלא לבשלו אבל לצלי בלא בשר כ"ע לא פליגי דשרי וכל האשכנזים מתירין הכחל לצלי אלא בע"כ שטעם המקומות שאין אוכלין איתה אף בצלי הוא משום המנקרים שבארצותם שאינם בקיאים להפריד הכחל מן הבשר לפי שהכחל מונחת על שומן הירך שהיא לבנה כמראה הכחל ואפי' המנקרים הבקיאים מסתפקים לפעמים עד

היכן הוא כחל ועד היכן הוא שומן וכו' וחוששין שמא יש בי משומן הירך ואסור אף לצלותם יחד בשפוד א' עיי"ש באריכות:

לו איסור לכתחלה עי' בשיורי ברכה אות ד' שהביא מהריטב"א בחידושיו לחולין דף ק"י דמותר בשל הכחל בכל כלי בשר אפי' בני יומן שלא גזרו על פליטת כלים בכחל אבל קדירה של חלב אסור לבשלה דהא עיקר הכחל בשר גמור הוא מדאורייתא וסיים מהכנה"ג בהגהות ב"י אות נ"ג שיש נוהגין לבשלו בכלי בפ"ע וכתב שכן כ' הרב דמש"א עיי"ש ויש נ"מ בזה לדידהו בני ספרדים דגרירו בתר הוראות המחבר אבל לדידן אין נ"מ דהא גם בקדירה של בשר נוהגין לאסור לכתחלה וכמ"ש הרמ"א ואם בשלו בקדירה של חלב ב"י פשיטא דאסורה הכחל וגם הקדירה:

לז לכתחלה. עבאה"ט ועש"ך ס"ק ט"ו דכ"ז בארצותינו אבל לדעת הב"י (ור"ל במקומות הספרדים דגרירו לעולם בתר הוראות המחבר) בין בבישול ובין בטיגון נוהגין לכתחלה לבשלה לבדה ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ל"ה) מ"ב מהשלחן גבוה ועיי"ש בסוף הס"ק שהביא המנהג בשאלוניקי לבשלה בקדירה וכף מיוחדת ומבשלין אותה בבצלים או ירקות או שאר מטעמים דמ"ש דנוהגין לבשלה בקדירה לבדה לא בא אלא לאפוקי שלא יבשלנה עם בשר וגם כתב דנהגו דאם צולין אותה אין מדקדקין שוב ליתנה לאחר צלייי בקדירה מיוחדת כנ"ל אלא נותנין אותה בקדירה של בשר עיי"ש:

לח נתייבש הכחל. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ז שעמד על המחקר אם מותר לייבש הכחל וכ' דלכאורה נראה מלשין הרמ"א כאן דנתייבש שוה לנצלה דהא אם נתייבש אפי' בשלו עם בשר מותר בדיעבד אמנם מדברי הט"ז משמע דיובש לא הוי כצלייי וסיים בצ"ע עיי"ש:

לט בדיעבד מותר. עבאה"ט ומ"ש מהש"ך אבל אם לא קרעו וכו' עד שיהי' במים ס' נגד הכחל עי' מנח"י שם ס"ק ח' ובחידושי הגרעק"א ובמ"ז סק"ה ו' וסק"ח דביש במים ס' כאמור גם הכחל עצמו שרי עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק כ"ב):

ומ"ש הבאה"ט מהט"ז מהמהרש"ל דאסיר אף בדיעבד וכו' דנהגו כל ישראל דלא מבטלין כחל כלל הוי כדבר שנאסר במנין וכו' עש"ך סק"ח שהביא זה גם בשם הב"ח ועי' בב"ח שכ' ג"כ דאסיר אף בדיעבד מטעם זה דכיון דנהגו כל ישראל וכו' הוי כדבר שנאסר במנין וכו' עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ט בהביאו וכתב וז"ל ואינו נראה דהא אפי' יהי' מנהג כל ישראל מי גזר דהוי דבר שנאסר במנין והדבר רחוק מהשכל ועוד הרי אני רואה דלאו כל ישראל נהגו דבר זה ע"כ נראה דבד עבד שרי וכו' עכ"ל:

מ מותר. כ' במנח"י שם ס"ק כ"ה בשם האו"ה אבל הקדירה אסורה לבשל בה בשר אח"כ כ"ש חלב) ואף בדיעבד אסיר הבשר שנתבשל בקדירה זו תוך מעל"ע דהוי כנתבשל הבשר עם הכחל והביא בחידושי הגרעק"א לדינא עיי"ש אמנם יעוין בשלחן גבוה סוף סק"י שכ' דהמתירין בזה מתירין אף לבשל בקדירה זו בשר אח"כ עיי"ש וכן העלה ביד יהודה בפיה"א סק"י ובפיה"ק ס"ק כ"ג דהת"ה דמחמיר בזה אזיל לשיטתו וכו' אבל לדעת הרמ"א דמתיר בנתבשל הכחל מ פשוט הוא דלא חיישינן לפליטת כלים כלל ולא נאסרה הקדירה לבשל בה בשר אח"כ וכן אע"ג שנתבשל בקדירה זו מתחלה בשר ובתוך מעל"ע בישלו בה הכחל לא נאסרה במקום הפ"מ עיי"ש:

מא אם אין אופין הפשטיד"א במחבת. עבאה"ט ועשפ"ד ס"ק י"ט שכ' משמע דדוקא ע"י קריעה שתי וערב וט"ב היא דהקילו הואיל ולא הוי אלא גזירה שמא יבא לבשלו עם בשר אבל בלי קריעה שו"ע וט"ב דאסיר לשיטת רש"י אפי' לבדו בקדירה בהפ"מ ה"ה פשטיד"א בתנור בלא מחבת נמי כן הוא עכ"ל:

מב ויש פירושים המחמירים בכל פשטיד"א. עי' בת"ח שם שכ' ת"ח נמנעים שלא לאכול פשטיד"א (מכחל) אפי' קרעו שתי וערב וט"ב אם לא ביבש וכו' מ"מ לא חזינן בקמאי דהוי מוחין בו בנהגו היתר לאחר שקרעוהו שו"ע כמה פעמים וכו' עכ"ל ועי' במנח"י שם סוף ס"ק כ"ו שכתב מהמהרש"ל דעכשיו כ"ע נהגו כתלמידי חכמים ואין אוכלין פשטיד"א (מכחל) כ"א ביבש עכ"ל: (מג) אם לא נתייבש הכחל. עבאה"ט מ"ש אבל אם נתייבש מותר בפשטיד"א אפי' במחבת וכו' ועי' במנח"י שם שהשיג על הש"ך במ"ש שדעת הרמ"א דלא כהמהרש"ל דזה אינו כי גם הרמ"א ס"ל דבמחבת אף ביבש אין להקל כיון דהוי בישול גמור עיי"ש:

מד כי אינו אלא חומרא. עבאה"ט ומ"ש דודאי כחל בשר גמור הוא עשפ"ד סק"כ שכ' מהרשב"א בתוהבה"א דפשוט דאם נפל כחל ליורה של חלב צריך ס' כנגדו דבשר גמיר הוא מה"ת עיי"ש:

סעיף ג:

מה לחתוך כחל רותח. עבאה"ט ומ"ש אם קרעו שתי וערב וטחו בכותל היינו במבושלת אבל בצלי סגי בקריעה לבד אף בלא ט"ב וכמ"ש המחבר לעיל סעי' ב'. שלחן גבוה ס"ק י"ג וע' בבאה"ט סק"כ דזה בנצלה כל צרכו: (מו) וכ"ש כחל חי. עש"ך ס"ק כ"ב דר"ל אע"פ שהיא מלאה חלב מ"מ כיון שאינה רותחת שרי ועפת"ש סק"ב ובדברינו לעיל (ס"ק כ"ד):

מז בשפוד שצלו בו זה. עבאה"ט ומ"ש דאל"כ בלא"ה צריך ללבן השפוד וכו' עי' בדברינו לעיל סי' ע"ו (ס"ק מ"א) ועי' בש"ך ס"ק כ"ד דאף אם מלחוה מקודם מ"מ אם לא קרעו שתי וערב וט"ב כדת צריך השפוד לכתחלה ליבון קודם שיצלו עליו בשר:

מח דלאחר צליית הכחל עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל דאפי' לאחר צליית הכחל אסור לבשלה ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ז שכ' דנראה דה"ה דאסיר לטגנה אפי' בלא בשר ובלא מים עיי"ש ועי' בעצי לבונה שכ' ג"כ דמה שנוהגין העולם לטגן הכחל אחר צלייתו במחבת או בקערה לא נכון לעשית כן דאם לא נצלה כל צרכו בודאי אסור דהטיגון אסור בה כמו בישול ואסור אפי' בלא בשר וכמ"ש הרמ"א אלא אפי' אם נצלה כל צרכו יש לחוש לדעת המהרש"ל שאוסר לבשלה אחר הצלייי' וטיגון הוא כמו בישול עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א מ"ש בזה וכ' דהעולם מקילין הרבה בזה ומטגנים אותו אחר צלייי' עם קמח וכ' דאף דיש לתרץ המנהג דהמהרש"ל שמחמיר שלא לבשלה אחר צלייי' אזיל לשיטתו בזה וכו' מ"מ ראוי למנוע מזה מטעם אחר כי לפעמים ממהרים ליתנו בכלי טרם שנצלה כל צרכו ואז יש בו גם מחשש איסור דם אם לא נמלח מקודם ואע"ג דהרמ"א לא חש לזה לעיל סי' ע"ו מ"מ בנ"ד כיון דבלא"ה יש מחמירים ראוי למנוע מזה עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ק"ח שנשאל על מה שנוהגין בכחל שלאחר חצי צלייתו מדיחין אותו במים ואח"כ משימין עליו קמח והשואל רצה לאסור מהא דלעיל סי' ע"ח דאין טופלין וכו' והשיב דזה לא דמי להתם דשם מיירי בבצק המחובר יחד משא"כ בקמח המפוזר ומפורד כל קורט בפ"ע ואין להוסיף חומרות בענין זה בדבר שלא נזכר בש"ס ופוסקים כי אפי' לבשל כחל אחר צלייי' בלי בשר אין אסור אלא משום חומרא בלבד ונהי דקודם חצי צלייתו אין להתיר אבל לאחר חצי צלייתו ובקמח שאינו בצק ודאי דאין להחמיר והנח להם מנהגם עיי"ש באריכות:

מט דינו כשאר בשר. עבאה"ט ס"ק כ"ב מ"ש מהדמש"א ופשוט הוא דכן האוכל כחל לא יאכל גבינה עד שישהה כשיעור שצריך לשהות בין בשר לגבינה. שלחן גבוה ס"ק י"ד מהר"י. ועי' בערך השלחן אות ד' שכ' מהאו"ה דמותר לאכול כחל אחר בשר בלי שום קינוח והדחה וגם אין צריך לחטט שיניו בינתיים כי הוא כבשר לכל דבריו ומה"ט אסור לאכול גבינה אחר כחל כמו אחר שאר בשר עיי"ש ועי' בס' יד דוד בהגהות ב"י מ"ש בזה והביא מהשבלי לקט כת"י שכ' בשם הר' קלונימוס הזקן שאסור לאכול בשר אחר כחל כמו שאסור לאכול בשר אחר גבינה רק שצריך להמתין מעט וכו' ע"י קינוח והדחה דממ"נ אם בשר הוא הרי הוא אוכל בשר אחר בשר ואם חלב הוא הרי אוכל בשר אחר חלב ע"י קינוח והדחה עיי"ש:

ג אם הניחה כך שלם וכו' יום שלם. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"ח שכ' דאפי' שהה הכחל ג' ימים מותר לצלותו דלא מצינו בכחל שנתקשה חלבו בתוכו ולא יצא ועוד אפי' אם נתקשה ולא יצא הא חלב שלא פירש מותר עיי"ש:

נא ולא אמרינן כבוש כמבושל בכה"ג. עבאה"ט ועי' ביד אברהם דבע"כ מיירי שמלחוה מקודם כדין שאר בשר דאל"כ הא יש לו דין כבוש בלא מליחה שנתבאר לעיל סי' ס"ט סעי' ט"ו וסעי' א' בהגה ומש"ה ניחא מה ששינה הרמ"א מלשון האו"ה דבהאו"ה איתא שמותר לכתחלה להניחו יום שלם והרמ"א נקיט לשון דיעבד משום דבע"כ א"א לצייר רק אם אירע שעבר ומלחו קודם דהא אסור לכתחלה למלחו בלא קריעה ורק בדיעבד שרי וכמ"ש הרמ"א בסעי' שאח"ז ועיי"ש במה שמתמה על האו"ה בענין זה וכ' שא"א ליישבו וסיים בצע"ג עיי"ש ואחריו העתיק כן גם בס' הלכתא בטעמא סעי' ג' סק"ה לדינא ועיי"ש בטעם כעיקר אות קטן כ' ובמח"כ שגה ולא ראה שהיד אברהם עמד בדריו על יסוד רעוע וסבר אגב חורפי' שמבואר ברמ"א דלכתחלה אסור למלחו בלא קריעה שתי וערב וט"ב והוא טעות במח"כ דברמ"א לא נזכר רק שאין למלחו עם בשר אבל למלחו בפ"ע ליכא שום מ"ד לאסור וממילא דבריו נדחים כאשר יראה המעיין (שוב הראה לי חכם א' שבד"מ מבואר דאפי' בלא בשר לא שרי אלא בדיעבד]:

נב כבוש כמבושל. עבאה"ט במוסגר מ"ש גם לי צ"ע מהא דלעיל סי' פ"ז בחלב הנמצא בקיבה ועי' בשער המלך פרק ט"ו מהלכות מאכלות אסורות שכ' כן להדיא דחלב שבקיבה הוי ג"כ חלב שחוטה עיי"ש ועי' בס' לקוטי צבי (מהרב מהרצ"ה מבראד ז"ל) ובס' ערוגות הבושם לעיל סי' פ"ז וכאן בסי' זה שהתפלאו עליו מדברי הגמ' בשמעתין חולין דף ק"ט דאמרו לחלק דזה כנוס במעי' וזה נכנס במעי' וכו' ועיי"ש במה שכתבו בזה איברא כי בס' החינוך להרא"ה מצוה קי"ג כ' כן להדיא וז"ל חלב הנמצא בקיבת בהמה יש מתירין אותה משום שהוא בכלל חלב מתה ועוד שאינה אלא כפירשא בעלמא עכ"ל ועי' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת הב' אות ל' מ"ש בזה והביא דברי הרב ערוגות הבושם במ"ש להשיג על הבאה"ט והשעה"מ ועיי"ש במ"ש לתרץ קושייתו ועיי"ש עוד לעיל אות ח' באריכות מזה: (נג) כמבושל. עבאה"ט ופת"ש ועי' בפר"ח סק"ח שהשיג ג"כ על הט"ז עיי"ש וכ"כ במ"ז ס"ק י"ב ובתורת יקותיאל סק"ג לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב שהעלה שכן עיקר לדינא כדעת הנקה"כ ודעמי' החולקים על הט"ז דאם נשרה מעל"ע בהחלב שיצא ממנו נאסר כי כן מבואר בתשו' מהר"ם סי' שכ"ח וכן משמע מדברי כמה פוסקים ועיי"ש עוד ביד יהודה שכ'

דמ"מ יש להסתפק אם נשרה הכחל לבדה במים מעל"ע וכ' דבזה יש לעיין אם נאסר וסיים בצ"ע עיי"ש:

נד בכי האי גוונא. עבאה"ג מ"ש דחלב שחוטה הוא דרבנן ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סוף סי' זה שכתב דכל מה שנמצא בסי' זה כמה קולות להקל בכחל מטעם דהוי חלב שחוטה אינו אלא בכחל דלא הי' בו החלב בעין מקודם ומה שנפרש כעת ע"י צלי ובישול אין נראה כ"כ אבל אם פירש ממנה החלב ע"י סחיטה וחזר ונפל עלי' אין להקל כלל עיי"ש: סעיף ד:

נה ויש מי שמתיר למלוח כחל על הבשר. עבאה"ט שכ' משום דאין דרך המלח להפליט חלב ועשפ"ד ס"ק כ"ו שכ' דזה דוקא חלב של כחל אבל אם נבלע חלב בחתיכה נ"נ ואוסר אח"כ ע"י מליחה עיי"ש:

נו בכל ענין. עבאה"ט מ"ש מהט"ז בעובדא דהגהמ"ר דכלי שא"מ דנקיט משום דם שבכחל ור"ל דמשום חלב אף שהניחו בכשא"מ נמי שרי. מ"ז ס"ק י"ג. וכ' שם דכ"ז בלא שהה כשיעור שיתן ער האש וכו' אבל אם שהה בכשא"מ כשיעור שיתן על האש וכו' ויש שם ציר אף שכבר הוכשר מדם אסור מחמת החלב מטעם כבוש' כמבושל עיי"ש:

נז מותר. עבאה"ט מ"ש מהש"ך אפי' בלא קרוע שו"ע ועי' בשו"ת בעי חיי (מהכנה"ג) חיו"ד סי' קל"ב שהשיג על הש"ך והעלה דשלא בהפ"מ יש להחמיר דרק ע"י קריעה שו"ע הוא דשרי ומה"ט הורה בעובדא שהי' לפניו בכחל שלמה שמלחוה עם שאר בשר לאסור אפי' בדיעבד הכחל והבשר כיון שלא הי' הפ"מ עיי"ש אמנם יעוין בשלחן גבוה ס"ק י"ז שהביא דברי הכנה"ג הנזכר וכ' שאין להחמיר ואפי' שלא בהפ"מ יש לסמוך על הש"ך ושכן הי' עובדא לפני רבו והורה להתיר להדיא עיי"ש :

נח ומותר למלחו עם שאר בשר.

עבאה"ט ועי' במנח"י סוף כלל ע"ט ובחידושי הגרעק"א ז"ל שכתבו דזה דוקא כשהי' הקיבה מוכשר כבר מדמו אז מותר למלחו עם בשר שג"כ כבר נמלח והודח אבל למלוח קיבה מדמו להכשירו לקדירה אסיר למלחו עם בשר לכתחלה כי הקיבה הוא בכלל ב"מ ומבואר לעיל סי' ע"ה דאין למלוח מעיים עם בשר עיי"ש וביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ז ועי' עוד מזה בדברינו לעיל סי' ע"ה (ס"ק י"ד):

סימן צא

סעיף א:

א בשר וגבינה וכו' אלא שצריך להריח. עי' בבינת אדם שער או"ה סי' ל"ט שכ' שם אגב אורחי' דלפרש"י בחולין דף ח' ע"ב בפלוגתא דרב אמר קולף דפרש"י כיון דהוא מדאורייתא אזלינן לחומרא משמע לפ"ז דה"ה היכא דצריך הדחה או גרירה הוא דאורייתא דהיינו במקום שיש לחוש שנדבק בו איסור קצת ולמאן דס"ל דקליפה אינו אלא מדרבנן ה"ה הדחה עיי"ש לדרכו (ועי' בדברינו להלן ס"ק כ"ז):

ב אלא שצריך להדיח. עפת"ש מ"ש מהחוו"ד לענין אם חתך בשר בסכין חולבות והנה לענין דיעבד אם אירע שחתך בשר בסכין חולבות ובשלו כך ולא הדיחו עבט"ז סק"א שמבואר מדבריו דא"צ הדחה אלא לכתחלה אבל בדיעבד אינו מעכב אמנם להלן בס"ק שאח"ז במ"ש מהמהרש"ל דהקשואין כיון שצריכין הדחה והמי מלח דלא שייך בו הדחה נאסרה כולה מבואר דבכ"מ דצריך הדחה אם לא הדיחו אסור אף בדיעבד ועבמ"ז סק"א י"ב מ"ש בזה וכתב לחלק בין אם ההדחה הוא מן הדין ובין אם הוא רק משום חומרא בעלמא דהיכא דצריך הדחה מן הדין ולא הדיחו אפי' דיעבד אסיר משא"כ היכא דהוא רק משום חומרא לא אסור בדיעבד כשלא הדיחו או אף לכתחלה כשא"א להדיחו עיי"ש ועי' במנח"י כלל ט' סק"ג וכלל ס"א ס"ק ל"ז שהעלה דהעיקר לדינא דבכ"מ שצריך הדחה מותר בדיעבד בלא הדחה אפי' שלא בהפ"מ עיי"ש ועי' בבינת אדם שם שהוכיח כן מלשון הש"ע דלהלן סעי' ד' שכ' דאם נפלו זה לתוך זה צוננים מדיח הבשר ומותר הרי דהחלב מותר אע"פ דלא שייך בה הדחה ובע"כ דההדחה הוא רק לכתחלה היכא דאפשר אבל בדיעבד אינו מעכב עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם כלל מ"ב סוף סעי' ב' לדינא עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"י שעמד בדין זה היכא דנפל היתר לח לאיסור גוש היכא דא"א בהדחה וכתב שדין זה תלוי בפלוגתת הפוסקים היכא דצריך קליפה וא"א לקלפו ומה"ט אוסר המנח"י מלח של אוגרקי"ס עיי"ש איברא כי באמת מבואר בת"ח כלל ס"א דין י"א דאם חתך בשר דק דק בסכין חולבות כולו אסור משום דלא יכלו לגררו או להדיחו במקום החתך ועי' במנח"י שם סק"ז שהתפלא עליו דלפי מה דקיי"ל דבמקום שצריך קליפה אם לא קלפוהו כשר בדיעבד מכ"ש בנ"ר כשאין צריך רק גרירה או הדחה דבודאי מותר אפי' שלא לצורך וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת באר המים חיו"ד סי' כ"ז מ"ש בזה וסיים דכיון דמסתמא יש ס' בהבשר כנגד הטוח של חלב שנדבק בו מהסכין ע"כ אין להחמיר כלל עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק קי"א): ומ"ש הפת"ש מהחוו"ד דדוחקא ושמנונית בעי שפשוף וכו' עי' תב"ש לעיל סי' י' ס"ק י"ז שכ' דהסכין צריך נעיצה דוקא עיי"ש וע"ל סי' קכ"א סעי' ז' ועי' בדברינו להלן סי' צ"ד (ס"ק ק"א):

ג שצריך להדיח. עפת"ש מ"ש מיהו דבר חריף וכו' וכתב בעצי לבונה אבל בדיעבד אפי' חריף לח מותר דאינו יכול להפליט מהכלי רק ע"י דוחקא אבל למלוח בשר חי ע"ג כלי של חלב אסור דאף דאין מליחה לכלים להפליט מ"מ נבלע ע"י מליחה בהבשר מה שיש בעין על הכלי ועל זה אינו מועיל הדחת הבשר אח"כ וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם לענין דינא הנה מ"ש דבנתן דבר חריף בכלי מותר בדיעבד עי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק ר"ט) מ"ש בענין זה:

ד שצריך להריח. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט דבשניהם יבשים אפי' הדחה א"צ כ' בחידושי הגרעק"א דזה דוקא בתפלים אבל במלוחים אף בשניהם יבשים צריך הדחה כדלקמן סעי' ו' עיי"ש ועשפ"ד סק"א:

ועיין בפרי תואר סק"א דכל זה דוקא בדבר כחוש אבל בבשר שמן אף שהוא יבש בלי לחות מ"מ מסתמא השומן נסרך ואינו ניכר וצריך הדחה וכן אף בדבר שאינו שמן רק שהוא דבר הנפרד כגון גבינה אף שהיא יבשה מ"מ כיון שיש לחוש לפרורין הנדבקים ממנה ביותר יש להחמיר וצריך הדחה עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א סק"ב מ"ש בזה וסיים דבכל זה אין ליתן כלל רק הכל לפי ראות העיין אם דרכו להדביק מאתר לחבירו דבר מה צריך להדיחו עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק י"ג) ועי' בשו"ת אהל יצחק הספרדי חיו"ד סי' ט' (ה) להדיח עפת"ש מ"ש מהפרמ"ג והחוו"ד והבית אפרים ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ד (ס"ק ק"ט) ועי' במ"ז סק"א שכ' שיש להחמיר אפי' בדברים שאינם שמנים להצריך שפשוף דוקא ולא סגי בהדחה עיי"ש אמנם בחוו"ד סק"א כתב דכל שלא הי' דוחקא סכינא אפי' בדבר שמן סגי בהדחה וא"צ שפשוף עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' הק"צ שהביא דברי הפרמ"ג והחוו"ד הנזכר והעלה בראיות דהעיקר לדינא בזה הוא דאין נ"מ אם הי' דוחקא או לאו דבדבר שאין בו שמנונית אפי' הי' דוחקא א"צ שפשוף וסגי בהדחה ובדבר שמן אפי' לא הי' דוחקא דסכינא צריך שפשוף עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן הספרדי אות א' שכ' דלאו דוקא בדבר שמן דה"ה בכל דבר הנדבק לא מהני סתם הדחה וצריך שפשוף גדול דוקא עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' מליחה סוף אות כ"ט מ"ש בענין זה וכ' דאפי' במקום שהקילו שא"צ שפשוף גדול וסגי בהדחה לבד יש לעיין איך יהי' ההדחה דאין כל ההדחות שוות וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד אפרים שהביא מדבריו בתשו' בית אפרים בחלב מהותך או חמאה שהי' חמין ונתקררו אך אעפ"כ הי' עדיין נימוח ונימוס בשעת הנפילה ע"ג הבשר ונקרשו שם ע"פ הבשר וכן דם לח שנשפך ע"ג בשר ונקרש עליו אין מועיל הדחה בעלמא וצריך הדחה היטב עם שפשוף גדול עד שידע באומד הדעת שסר האיסור ממנו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"ב

מ"ש בזה והעלה דאין כל הדברים שוים בזה אלא תוכן הענין כך הוא דבכ"מ שנפל היתר לאיסור אם האיסור הוא לח דקיי"ל דצריך הדחה להסיר האיסור אף בדבר שאינו שמן צריך להדיחו שלש פעמים כמו הדחה שאחר המליחה אך כל זה בנפל ממש לאיסור לח אבל אם לא נפל ממש רק שנגע בו מעט דאינו אלא משהו בעלמא סגי בהדחה אתת דמסתמא יש בהמים שמדיח בו אפי' רק פעם א' ששים נגד האיסור ונתבטל בהמים וכל זה כשנפל דבר כחוש יבש לדבר לח אבל אם נפל דבר רטוב לדבר לח כנ"ל אף הדחה ג' פעמים לבד לא מהני אלא שצריך גם שפשוף יפה עד שיסור ממנו לגמרי מה שנדבק בו ובדבר שמן בודאי צריך לשפשף יותר וכן יש עוד כמה דברים שנדבקים ביותר וצריך לשפשף עוד הרבה יותר עד שיסור וכן אם נתייבש ע"ג צריך לרככו במים תחלה כדי שיכול להדיחו עיי"ש:

ו להדיח עי' בס' ישועות חיים בפתיחה הכוללת שבריש הס' אות ב' בעובדא שהניח בשר שנאסר על טעלע"ר באופן שצריך להדיח הטעללע"ר במים חמין כנהוג כדי שיעבור הדבוק מהאיסור על הכלי וכ' צריך לזהר דכשמדיחין במים רותחין שיערה מתחלה המים לתוך הכלי גדול שמדיחין בה הכלים ואח"כ יניח הטעללי"ר הללו בתוכו ולא יערה עליהם מים מכלי ראשון וכ"ש שלא ידיחם בכ"ר דיש לחוש שמבליע לתוכן הטעם מהמאכל בעין הדבוק בהטעללע"ר משא"כ בכלי שני אין לחוש לזה וכו' ומ"מ טוב דאפי' בכלי שני שלא יהי' המים יד סולדת בהם עיי"ש:

סעיף ב:

ז כל מידי דבעי הדחה. עפת"ש ור"ל דלאו דוקא בב"ח דלא בדיל מיני' חיישינן שמא ישכח אח"כ מלהדיחו דה"ה בשאר איסורין חיישינן ג"כ שמא ישכח מלהדיחו אח"כ. ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ג':

ח דילמא אכיל בלא הדחה. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דלא יפה עושים ההולכי דרכים שאוכלים הערינג"ש מלוחים על כלי עכו"ם וע' בכנה"ג בהגהות ב"י אות א' מהדמש"א דמ"מ היכא שכבר מונח על כליהם סגי במה שקולפין הקליפה מן ההערינ"ג שדרך להשליכו רק שיזהרו שלא יניחוהו אחר הקליפה על כלי העכו"ם עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט דכ"ש דלא יפה עושים הקינים אונירקי"ס עם המי מלח מעכו"ם לאכלם בקערה שלהם עמ"ז סק"ב שכ' דאף שיש לו מים לרחוץ הכלי היטב אפ"ה אסור לכתחלה עיי"ש:

ט בלא הדחה. עבאה"ט ומה שסיים מהת"ח דבשעת הדחק כדיעבד דמי עי' בחוו"ד שכ' דבשעת הדחק כזה אף אם א"א לו לעשות שפשוף להכלים כדיעבד דמי ושרי לכתחלה עיי"ש אמנם במ"ז שם כ' דמ"מ צריך עכ"פ לרחוץ הכלי היטב עיי"ש ונראה מדבריו דאם

אין לי מים לרחוץ הכלי היטב בכ"מ אסור לכתחלה ועי' בבינת אדם שער או"ה אית ל"ט שכ' כן בהחלט דבכ"מ לא שרי אלא אם רחץ עכ"פ הכלי תחלה היטב והכלי היה נקי אבל אם אין הכלי נקי דבעי מדינא הדחה בודאי אין בין אם הוא בביתו או בבית עכו"ם בכ"מ אסור לכתחלה דכי ס"ד לו כלי חלב מותר לבשל בקדירה של בשר חלב לכתחלה ח"ו לומר כן עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א סוף סק"ח שכ' דבכ"מ שמתירין בשעת הדחק להמתאכסן בבית עכו"ם להשתמש בכליו של עכו"ם אין חילוק בזה בין כלי חרס לשאר כלים ואף בכלי חרס מותר להשתמש ע"י הדחת הכלי תחלה היטב עיי"ש:

ועיי"ש עוד בבינת אדם ובחכמת אדם כלל נ"ו סעי' א' שכ' דמתירין להשתמש כליהן של עכו"ם אף אם רחץ וקנח הקערה היטב לא שרי אלא הערינ"ג שהיא מלוח רק במקצת וחומץ שאינו חזק אבל בחומץ חזק וכן במלח בו בשר או דגים מלוחים הרבה דבמלוח הרבה שיש בו ציר וחומץ חזק לכ"ע אם שהה כשיעור שיתנו על האור וירתיח מפליט מן הכלי ואפי' בדיעבד אסור עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם וכ' דכל זה בדבר חריף לח אבל דברים חריפים יבשים מותר לתת בו ע"י הדחה ושפשוף הכלי היטב עיי"ש: ועיין בס' לקוטי צבי (מהרב מהרצ"ה מבראד ז"ל) סוף סי' כ"ב שכ' דכל זה הוא לענין היתר לאכול האוגירקי"ס על כליהן של עכו"ם וכאמור אבל לחתוך האוגירקו"ס בסכין על כלים של עכו"ם בודאי אסור דהוי חורפא ודוחקא דסכינא קיי"ל שהוא בולע כמו שימוש בחמין ואוסר עיי"ש ולדעתי שהדבר תלוי בפלוגתת החכמת אדם עם הגאון בעל תשו' ספר יהושוע המובא בדברינו להלן סי' צ"ו (ס"ק ל"ז) לענין מה שחותך בסכין על הכלי אי הוי בכלל דוחקא כיון שאין הדוחק של הסכין מגיע לתוך הכלי רק על גבי עיי"ש וצ"ע:

י ודוקא דבר שיש בו לחלוחית. עבאה"ט וע' חוו"ד שכ' דאחר השפשוף מותר ליתן בתוכו אף דבר חריף לח עיי"ש ועשפ"ד סק"ג שהחמיר בזה והעלה דכשבלע הכלי ע"י רותחין מותר להשתמש בה לאחר הדחת הכלי היטב רק דבר חריף יבש אבל דבר חריף לח אינו מותר להשתמש רק בכלים שלא נשתמשו בהם אלא ע"י צונן עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם שם עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט דכלי חרס שאני וכו' עי' בחגורת שמואל סק"ד ועי' בחוו"ד שכתב לדינא להקל גם בכלי חרס אחר הדחה לשמש בו בצונן דרך ארעי ולא בקביעות עיי"ש אמנם בשפ"ד סק"ג פסק להחמיר בזה לדינא דבב"ח אסור להשתמש בצונן אפי' ע"י הדחת הכלי דכיון דאין לו תקנה בהגעלה יש חשש ואם יתירו להשתמש בו דרך ארעי יבא לידי תקלה וכ' דלפ"ז ה"ה כלי צם או בלי עץ שבלעו ע"י חם כגון שנפל עליהם חלב מהותך מנר וכו' דנבלע ע"י אור דלא מהני הגעלה אסור להשתמש בהם בצונן אפי'

דרך ארעי עיי"ש ועי' בעצי לבונה שהתפלא על הפרמ"ג בזה במה שמחמיר בזה בכלי עצם או כלי עץ שנפל עליהם נר כמו בב"ח דהא רוב תשמישו הי' שלא ע"י אור וא"כ שפיר מהני להם הגעלה וממילא דמותר להשתמש בהם ע"י ארעי עיי"ש ועי' בחכמת אדם שם סעי' ג' שכ' וז"ל ומ"מ נ"ל דלצורך שבת יש לסמוך על המתירין ולהשתמש (דרך ארעי) ע"י הדחה אפי' בכלי חרס בדברים צוננים שאינם חריפים ואפי' להניח עלי' הערינ"ג ואוגירקי"ס וכו' וכן אסור למלוח בהם דגים ובשר וכיוצא בהם או להשהות בתוכו חומץ חזק וכן לשרות בו הערינ"ג אסיר דעינינו רואות דמי שריית הערינ"ג הוא חזק עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ז מ"ש בזה וכ' דכל זה הוא אם בא להשתמש בהם דבר היתר אבל אם רוצה ליחדו שיהא לשרות בו בשר חי קודם מליחה כיון דבלא"ה יש בו עדיין איסור דם מותר אף לכתחלה דלא שייך לחוש לתקלה כיון שאין משתמשין עוד בכלי ששורין בו בשר לשום דבר היתר וכשהוא מיוחד לאיסור לכ"ע לא חיישינן לתקלה וכמו דקיי"ל דהכלי שמדיחין ומולחין בו הבשר מותר להיות גם של חרס ואדרבה בכלי של היתר אסור לשרות בו קודם מליחה דחיישינן שמא ישכח להדיח הכלי עיי"ש: ומ"ש הבאה"ט בסוף הס"ק דבדבר יבש מותר להשתמש בו בלא הדחה עמ"ז סוף ס"ק ב' שסיים בזה בצ"ע עיי"ש וע' בכנפי יונה ובחכמת אדם ובינת אדם שם שכ' לדינא להחמיר דאם הכלי אינו מקונח יפה אסור להשתמש בו אף בדברים יבשים שאינם חריפים עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ח לדינא עיי"ש:

סעיף ג:

יא צריך ליזהר שלא יגע בשר בלחם וכו'. ומכ"ש שצריך לזהר שלא יגע בו בשר תי קודם הדחה ומליחה כדת דחיישינן דלמא אשתלי ואכל לי' בלא הדחה מדם הנדבק בו ויאכל איסור דאורייתא וכ"ש הוא מהא מלתא דלמא אכיל לי' עם גבינה לא הוי אלא מדרבנן ואם נגע לחם בבשר חי כנ"ל צריך לקלפו ולכל הפחות יש לגרור מקום מגעיו. פרי תואר ס"ק ג':

יב שלא יגע בשר בלחם. עפת"ש מ"ש מהפרמ"ג דמשמע דאין תקנה לפת זה אפי' לאכלו עם בשר ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק סק"ט מ"ש בזה והביא מהא דלהלן סי' צ"ז שמבואר לחלק בזה בין פת מועט לפת מרובה וכ' דכאן שסתמו בזה ולא מחלקו בכך משמע שצריך לזהר אף בפת מועט בע"כ שהוא רק מצד זהירות דלכתחלה צריך להרחיק אבל מצד הדין אם הוא פת מועט ורוצה ליחדו לבשר או לגבינה ליכא איסור עיי"ש ועי' בערוגות הבושם ריש סי' זה שהעלה דבע"כ הטוהמ"ח שכ' שיש לזהר שלא יגע היינו אם אינו נזהר לאכול הלחם דוקא עם בשר לכן חיישינן דלמא אשתלי ולא ידיח

ויבא לאכלו עם גבינה וכן להיפך אבל אם מיוחד הלחם לאכלו רק עם בשר או עם חלב בזה לא חיישינן דלמא אשתלי וכו' כיון דנגיעת הבשר או הגבינה בלחם הוא דבר מועט וכו' והכי נהוג עלמא כשאוכלין לחם עם בשר או עם חמאה חותכין הלחם בסכין אשר שמנונית נקרש על פניו ואין איש שם על לב להיות נזהר בזה והטעם משום שמייחדים הלחם לבשר או לחלב ובפת מועט לא חיישינן דלמא אשתלי עיי"ש:

יג עם גבינה. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט דוקא כשא' מהם לח עכנה"ג בהגהות הטור אית ג' שכ' דלא הקפיד הטור אלא שהבשר יהי' לח שאם הוא יבש פשיטא דאפי' הדחה א"צ כלל שהנגיעה בבשר יבש אינה מלכלך כלום אבל גבינה אפי' יבשה א"א שלא תלכלך מעט ולכן אפי' תהי' יבשה צריך הדחה עכ"ד ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ד') וע' בשלחן גבוה סק"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י שכתב דמ"מ אף בבשר יבש כנ"ל צריך לראות שלא יהא שום שמנונית ע"ג דאם יש איזה שמנונית ע"ג ידבוק בהלחם כאשר נראה לעינים וכ' די"ל דמה"ט לא נזכר במחבר תיבת לח כמ"ש בטור משום דסתם בשר יש בו בודאי שמנונית ע"ג זולת אם נתייבש לגמרי וזה לא שכיח עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דאין תקנה בלחם בהדחה עי' במנח"י כלל ס"א ס"ק ל"ו עי' בדלתי תשובה סק"ד באורך ועי' בכנפי יונה שכ' דבלחם וכיוצא בו בדבר שדרכו ובטבעו לבלוע מדבר לח אף בצונן לכל הפחות קליפה בודאי בעי אמנם גם אם סגי בקליפה תלוי לפי ראות עינים עד כמה נכנס הבלוע עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש בסוף הס"ק לחלק בלחם בין צד הפנים לצד החיצון דבצד חוץ סגי גם בלחם הדחה עי' ביד יהודה שם ובפיה"ק סק"ט שכ' דאפי' נגע בהפת למעלה לא מהני הדחה וצריך גרירה דוקא דע"י הדחה יתרכך יותר עיי"ש [ולפי דברי הכנפי יונה הנ"ל לא סגי בגרירה רק קליפה בעי] ועי' בשו"ת חקקי לב חיו"ד סי' כ"ב בעובדא שנגע לחם בחלב וראו שנבלע בו קצת מהחלב ומחמת שהקליפה של הלחם הי' קשה הבינו שלא נבלע בתוכו רק כדי קליפה וכפי ששיערו בו הי' בכל הלחם ס' כנגד החלב שנבלע ואפ"ה לא רצו לאכלו בבשר והניחוהו לבדו משאר לחמים ואח"כ נתערב זה הלחם עם שאר הלחמים ואין מכירין אותו שכבר נתייבש וכ' דפשוט דמהני מה שיש ששים בהלחם לבדו כנגד מעט החלב שנבלע בצד א' ממנו ואפי' לא הי' ששים בהלחם הי' מותר כיון שלא נבלע רק כדי קליפה הרי קיי"ל דכל מידי דבעי קליפה אם בשלוהו בלא קליפה בענין שאין מכירין עתה מקום הצריך קליפה מותר בדיעבד ואף אם באנו לחוש למ"ש הרמ"א להלן סי' ק"ה סעי' ה' ובפרי תואר שם סק"י דחלב הוי דבר המפעפע ולא סגי בקליפה הרי יש ששים בכל הלחם לבטל החלב שבלע עיי"ש באריכות:

סעיף ד:

יד רותחין. ר"ל חום כלי ראשון וכמ"ש הרמ"א להלן סי' ק"ה סעי' ג'. הגהות חכמת שלמה וה"פ:

טו לתוך חלב רותח. הנה כאן ולהלן סי' ק"ה סעי' ג' בדין תתאה גבר לא נזכר רק בהי' א' גוש והב' צלול או בשניהם גושים אבל אם הי' שניהם צלולים כגון שנפל רוטב צונן לתוך חלב רותח או להיפך לא נזכר והנה ראיתי בס' מקדש מלך על הזה"ק פ' פנחס דף רל"א ע"ב שכ' אגב אורחי' דקיי"ל גבי משקה של איסור שנפל במשקה של היתר דתתאה גבר ואם התחתון חם הוא אסור ואם התחתון קר מותר עכ"ל ולא כתב שום מקיר לזה דגם בלח בלח שייך דין תתאה גבר ולדינא אין זה דבר פשוט כ"כ כי הנה בחוו"ד בביאורים סק"ו הוכיח מהא דלקמן סי' ק"ה סעי' ג' ברמ"א בדין דמערה שומו לנר דלוק של חלב דכשר בדיעבד דאע"ג דהתתאה הי' תם אפ"ה לא אמרינן תתאה גבר לאסור העילאה ובע"כ דחילוק יש בין דבר גוש לדבר לח דדבר לח אינו מבליע למעלה אפי' אם התחתון הוא חם משום דדבר לח לא נחשב חיבור עיי"ש באורך לדרכו ומבואר מדבריו עכ"פ דפשיטא לי' ג"כ דגם בשני דברים לחים הנותנין זה בתוך זה שייך דין דתתאה גבר רק בנידן דיד' לא אסור משום שאין העליון מחובר להתחתון ע"י הקילוח כאשר יראה המעיין שם איברא כי בטוש"ע או"ח סי' שי"ח סעי' י"א בענין בישול בשבת בדין אמבטי מבואר כמ"ש המקדש מלך דגם במים צוננים לתוך רותחין שייך דין תתאה גבר שאם הי' הרותחין למטה ה"ז מבשל אמנם יעוין בט"ז שם ס"ק י"ח ובמ"א ובמחה"ש שם ס"ק ל"ה ופרמ"ג שם שיש חילוק בענין זה בין אם הי' הצוננים מרובים או מועטים דאם הי' החמים מרובים והצוננים מועטים אעפ"י שהי' הצוננים למטה אסור כיון שמתערבין עם החמין המרובים ומבשל ועיי"ש בפרמ"ג בא"א ס"ק ל"ה שכ' דבנתן חמין לתוך צונן לענין אדמיקר לי' וכו' דאם הי' התחתון הצונן מרובים הרבה העליון לא אמרינן אדמיקר לי' וכו' ואינו מבשל כדי קליפה ונ"מ לענין בב"ח שאם עירו רוטב בשר צלול רותח לתוך חלב צונן אע"פ שמתערבים יפה ונאסרו באכילה שרי בהנאה דלאו דרך בישול הוא עכ"ד וע' עוד מזה בחוו"ד שם בס"ק שאח"ז שכ' ובדבר המתערב נראה דאפי' התחתון רותח אם נתן צוננים עד שאין היס"ב אין בו משום בישול כלל עכ"ד ועיי"ש עוד בס"ק ח' שמבואר ג"כ מדבריו דגם אדמיקר לי' בלע כ"ק לא שייך בלח בלח דבדבר המתערב לא שייך זה עיי"ש לדרכו ועי' מזה בדברינו לעיל סי' פ"ז (ס"ק י"ז):

טז רותח. עי' חיו"ד בביאורים סק"ה שהביא ראי' דהיכא שהעליון צונן לא אמרינן תתאה גבר שיתבשל רק שיפלוט ויבליע עיי"ש וע' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב ז"ל) חלק א' מיו"ד סי' ק"ה אות א' מ"ש בזה והניח בצ"ע עיי"ש:

יז או חלב צונן לתוך בשר רותח. יש בזה חידוש מרישא דהגם דדרך משקה הקר לקרר יותר ממה שדרך בשר קר לקרר משקה חמה אפ"ה אמרינן תתאה גבר פרי תואר סק"ד:

יח לתוך בשר רותח. ע' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' י"א וי"ב שעמד בזה דאיך נתנו חז"ל כלל בזה לומר דתתאה גבר דמשמע לכאורה גם אם נפל הרבה חלב רותת על מעט בשר צונן נאמר תתאה גבר ומקרר העליון הלא אין לך דבר תמיה יותר מזה שהרי עינינו רואות שהחלב נשאר ברתיחותו וגם מעט הבשר צונן נעשה רותח ואיך נאמר דתתאה גבר וכן להיפך אם נפל הרבה חלב צונן על מעט בשר רותח איך נאמר דתתאה גבר ואסור החלב כשאין ששים הרי עינינו רואות שהחלב צונן לגמרי וגם הבשר נצטנן ולפי הראות בחוש נראה דכשיש ד' או ה' פעמים מהאחד נגד השני בהכרח לפעול על השני שיהי' כמותו ואם נאמר דבאמת יש שיעור בזה קשה למה לא למדנו חז"ל כמה הוא השיעור וכ' דבע"כ ברור הוא דבכ"מ שנזכר בדברי הש"ס והפוסקים תתאה גבר מירי כששני דברים הן שווין בהכמות שלהן דלפי ערך החלב כן הוא ג"כ כמות הבשר ולכן נחלקו חז"ל האיכות של מי גובר העליון או התחתון ואפסקא הלכתא דהתחתון גובר אבל אם יש באחד מהן רבוי בכמות לא שייך סברה זו דתתאה גבר והביא ראי' לדבריו מדברי התוס' שבת דף מ"ב ע"א עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה להלן סי' ק"ה בפיה"א ס"ק י"ב ובפיה"ק ס"ק כ"א שעמד בזה וכ' דלכאורה נראה דאם נפל צונן הרבה לתוך חם אפי' אם החם הוא כלי ראשון מ"מ כיון שאין החום של הכלי ראשון יכול להחם הצונן ההרבה והוא מקיף אותו מכל הצדדים בזה יש להתיר ולומר דהצונן ההרבה גובר ומקרר להחם המעט גם כשהוא למטה אבל מדברי הש"ס והפוסקים משמע דגם בנפל הרבה צונן לתוך מעט חס אסור כולו דמיד בעת הנפילה טרם שנפל כל הצונן למטה נאסר ראשון ראשון מהתתאה החם ואסור כולו עיי"ש ולדינא נלפענ"ד שיש לנו לחוש בכ"מ לחומרא דאם התחתון חם אע"פ שהוא קטן יש לחוש לחומרא כמ"ש ביד יהודה שם דאע"פ שהקר שנופל עליו מלמעלה הוא הרבה מכמות החם שתחתיו חיישינן שנאסר ראשון ראשון קודם שנפל הכל כשיעור שיתקרר וכנזכר אמנם להיפך אם הי' התחתון צונן אין לסמוך דתתאה גבר ומקרר העליון אלא אם לא הי' בהעליון שיעור גדול בכדי שיהי' בו לחמם את התחתון אבל בלא"ה בודאי יש לחוש להחמיר וכמ"ש הרב ערוך השלחן וע' בדברינו להלן (סק"כ) ולהלן סי' ק"ה (ס"ק ס"ז):

יט הכל אסור. פי' אם אין ס'. ש"ך סק"ה:

כ אסור. ולענין אם הוא אסור מדאורייתא ואם הוא אסור גם בהנאה עי' ביד אברהם שכתב בפשיטות דאסור מדאורייתא ואסור בהנאה עיי"ש ועחוו"ד סק"ט שכ' לחלק בזה בין הבשר להחלב דחלב רותח שנפל על בשר צונן אין הבשר נאסר מדאורייתא כל זמן שלא הגיע למאכל בן דרוסאי ואינו אוסר בזה כ"א מדרבנן ואינו נאסר בהנאה אבל החלב נאסר מדאורייתא ואסור בהנאה עיי"ש אבל ביד יהודה בפיה"א ריש סי' פ"ז וכאן בפיה"ק ס"ק י"א כתב דגם הבשר, נאסר בהנאה מיד מדאורייתא אע"פ שלא נתבשל כמאב"ד כיון דהוי דרך בישול עיי"ש (וע' בדברינו לעיל סי' פ"ז ס"ק ג') ועי' בס' פרי הלולים בש"ך ס"ק י"א (בד"ה אם נפל) שכ' דאע"ג דקיי"ל דהחלב נאסר בהנאה כיון שהוא לח וממהר להתבשל מ"מ יש תנאי בזה דדוקא כשהחלב הוא מעט ולכן הוא יכול להתבשל מהר משא"כ אם הי' החלב מרובה אף שמעט ממנה יכול להתבשל מ"מ כיון שאינו יכול להתבשל כולו וזה המעט הוא מעורב אין נאסר בהנאה דאנן קיי"ל כהר"ן דבדבר המתערב לית בי' משום בישול כל זמן שלא נתבשל כולו עיי"ש (וע' בדברינו לעיל ס"ק י"ח ולהלן סי' ק"ה ס"ק ס"ז):

כא משום דתתאה גבר. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דכל זה דוקא באיסור מחמת עצמו וכו' ועמ"ז סק"ה שהתפלא על הט"ז בזה וכתב דזה ברור הוא דחתיכה שבלעה דם וכדומה מדברים המפעפעין ונפלה לרוטב רותח אמרינן תתאי גבר ומפליט מן החתיכה ולא עוד אלא אפי' רוטב קר שנפל לבשר רותח הבלוע מאיסור י"ל דאמרינן תתאי גבר ומרתיח לרוטב העליון ומפליט הבלוע מבשר ונאסר הרוטב עיי"ש וע' בחוו"ד שם שכ' דהט"ז מוקי דברי המחבר דמיירי בחוץ לקדירה דבחוץ לקדירה שפיר הדין דאיסור בלוע אינו יוצא בלא רוטב והא דאוסר הכל מיירי בשמן אבל לענין בלוע אינו יכול לפטם ואינו יוצא רק ע"י רוטב ולא מקרי רוטב רק כשהוא בקדירה אבל בלא קדירה כגון שנפל דבר צלול כמו דם או חלב על צלי חוץ לקדירה לא מקרי רוטב אבל בקדירה כגון שנפל רוטב צינן על בשר רותח שבקדירה ה"ז כדין רותח דכ"ר ושפיר גם הט"ז מודה דמפליט הטעם הבלוע בחתיכה ונאסר הרוטב עיי"ש ואי"ה להלן סי' ק"ה סעי' ג' יבואר עוד מדין זה:

כב דתתאה גבר. עי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ה אות ה' שהביא בשם חכמי הטבע דדוקא כשחתיכה א' מונחת על חברתה דיש שם דוחק אז אמרינן שהתחתון מחמם העליון משא"כ אם אוחז החתיכה בידו שאין דוחק להתחתון אין התחתון מחלק מהחמימות שלו להעליון והביא סמוכין לזה מלשין האו"ה כלל כ"ט שכ' בטעם תתאה גבר שהעליון מכביד על התחתון וכן משמע מדברי החוו"ד בסי' צ"ב

ס"ק כ"ד שכ' דכל הנסמך על חברו מקרי הסומך עילאי והנסמך תתאה וא"כ מוכח מזה ג"כ דדוקא כששוכב ונסמך עליו משא"כ כשאינו נסמך עליו רק אחזו בידו לא שייך דין תתאה גבר עיי"ש באריכות:

כג גבר. עבאה"ט מ"ש דאפי' בבשר רותח צלי חוץ לקדירה וכו' ועי' בשו"ת ארץ צבי חיו"ד סי' כ"א בעובדא שנתחב ראש העוף ביורה של חלב רותחין אצל האש והביא מדברי הטוטו"ד והקנאת סופרים (שהבאתי לעיל סי' ס"ט ס"ק קע"ט) שהקיל בזה כיון שלא נתחמם כל העוף לא אמרינן תתאה גבר והשיג עליו והעלה בראיות דגם בכה"ג אסור ואף דהוי רק איסור דרבנן דבשר עוף בחלב אינו אסור רק מדרבנן אפ"ה יש להחמיר ואפי' הכלים שבשלו בה עוף זה אסורים עיי"ש באריכות ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ט שם:

כד אבל חלב רותח שנפל על בשר צונן וכו'. עי' במ"ז להלן סי' ק"ה סק"ו (בד"ה אם) שכתב דבע"כ מיירי כאן בעירוי שנפסק הקילוח וכמו שמורה פשטות הלשון שנפל על בשר וכו' היינו דרך נפילה שנפסק הקילוח דבלא נפסק הקילוח אפי' ס' לא מהני דכל טפה וטפה מהעירוי שנוגע תמיד בהבשר נאסר ונעשה נבילה עיי"ש והביאו בחידושי רעק"א ז"ל כאן בש"ך סק"ח וכ' ע"ז דאף דלדעת הכו"פ להלן סי' ק"ד נראה להקל מ"מ לדידן דקיי"ל דבב"ח גם בלח בלח חנ"נ יש להחמיר עיי"ש וע' בפת"ש סק"ו מ"ש מהח"ס ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ד:

כה על בשר צונן או בשר רותח וכו' היינו באין בו בקעים אבל באית בי' פילי להי"מ שבסעי' ז' בהגה אסור אף בצונן אם לא בהפ"מ ובבשר רותח אסור אף בהפ"מ. דגול מרבבה תניינא ותשובה מאהבה חלק ג' בגליון הש"ע כאן:

כו או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן. אשמעינן חידוש בזה דהגם שהחלב הוא קר ומרבה הקרירות בבשר דיותר הוא קרירות החלב בטבעו מקרירות הבשר וסד"א דמקרר לי' בפעם א' ואין לו זמן לומר דאדמיקר לי' בלע פורתא ודי בהדחה קמ"ל דבעי קליפה בבשר בכל גוונא. פרי תואר סק"ו (כז) לתוך חצב צונן. לאו דוקא צונן ממש דאפי' חם והוא כ"ש מקרי צונן כדמוכח להלן סי' צ"ב סעי' ו' בהגה חוו"ד בחידושים סק"ח (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ב סוף ס"ק קכ"ט ולהלן סי' ק"ה ס"ק ע"ו): (כח) קילף הבשר עמ"א או"ח סי' תס"ז ס"ק ל"ג ומ"ז סק"ה דקליפה זו אינו אסור מה"ת שהוא חומרא בעלמא מדרבנן וכ' במ"ז דמה"ט יש להקל בספיקו דהיינו כשיש ספק אם נפל חם לתוך צונן אם הקליפה הוא הפסד קצת י"ל ספק דרבנן לקולא ועיי"ש בסוף הס"ק ובשפ"ד סק"ז דכל זה הוא בנפסק הקילוח אבל בחלב רותח שנפל על בשר צונן ולא נפסק הקילוח

הוי מה"ת אך מ"מ לא הוי ודאי איסור תורה רק ספק איסור דאורייתא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ד דגם בהנאה יש לאסור הקליפה בלא נפסק הקילוח עיי"ש ועי' בס' חיי עולם (מהמר"י מציפער ז"ל) הלכה י"ט (ועי' בדברינו לעיל ס"ק א'):

איברא כי בחוו"ד להלן סי' צ"ה בביאורים ס"ק י"ב כ' דכשיש ספק אם נאסר ע"י עירוי הוי כעין הקליפה ניכרת ומותר אף אם לא קלפוהו עיי"ש לדרכו ועי' בשו"ת בית שלמה חלק חו"מ סי' נ"ג באמצע התשו' שהשיג על החוו"ד בזה כי הוא נגד דעת הרמ"א להלן סימן ק"ד סעי' ב' שכתב דאם שפכו תמיד שומן בקדירה ויש להסתפק שמא העכבר הי' שם כשעירו עליו שומן רותח הכל אסיר והטעם הוא משום דהוי כניכר הקליפה ולפ"ד החוו"ד הו"ל להתיר דאף שניכר הקליפה מ"מ כיון שיש ספק אם היה העכבר שם הוי כעין הקליפה ניכרת אלא ודאי דהא ליתא ובפרט שגוף הסברה אינו עולה שפיר עכת"ד עיי"ש:

ועיין עוד במ"ז לעיל סי' ס"ח סק"ט (בדין הג') שכ' וז"ל ואיכא לעיונא בבב"ח אי יש ספק שנפל ע"י עירוי אם יש לחשוב לס"ס עי' סי' ק"י ואין להקל עכ"ל וע' במשמרת שלום כאן במ"ז סק"ח שהביאו וכתב בביאור דבריו דר"ל דהוי ס"ס שמא לא נפל ע"י עירוי ושמא עירוי אינו מבשל רק מפליט ומבליע לבד ומותר מה"ת בבב"ח ואין כאן רק איסור דרבנן ונגד דרבנן מהני גם ספק א' שמא לא נפל ע"י עירוי כלל דספיקא דרבנן לקולא ולהכי מסיים דאין להקל דאולי אין לצרף דעת הפוסקים דעירוי אינו מבשל אף כ"ק לס"ס כיון דאנו תופסין לעיקר דעירוי מבשל כ"ק ועיי"ש במ"ש בדבר שנשאל שהמשרתת לקחה בלילה הקערות וטעללי"ר פארצילייי"ן של בשר אחר שהדיחה אותם והעמידה אותם על הכירה קרה מן הצד ובאמצע הכירה עמדה קדירה חלב רותח ומעט גחלים סביבה ובבוקר ראו שנהפכה בלילה הקדירה של חלב ע"י חתול ונשפך החלב תחת כל הכלים של בשר הנ"ל וספק אימת נשפך אם מתחלת הלילה שאז הי' החלב רותח או בסוף הלילה שהי' אז החלב צונן לפי שלא היה רק מעט גחלים והי' מהנמנע שישמרו חומן יותר מערך שעה אבל זאת ברור הוא שהי' בודאי עירוי שלא נפסק הקילוח מחמת שנזחל תחתיהם הרבה חלב מה דינם של כל הכלים והי' הפסד מרובה והשיב להתירן לאחר מעל"ע עפ"ד הפמ"ג הנ"ל דעירוי שלא נפסק הקילוח לא הוי רק ספיקא אם מבשל א"כ הרי יש ס"ס שמא נשפכה החלב בשעה שהי' צונן ואת"ל בשעה שהי' חם שמא עירוי אינו מבשל אלא מפליט ומבליע ומותר מה"ת בבב"ח כל זמן שאינו מבשל והיכא שהוא מותר מה"ת מס"ס מהני ספק א' שמא הי' החלב צונן דספיקא דרבנן לקולא ואף שהפרמ"ג בסי' ס"ח כתב דספק זה שמא עירוי אינו מבשל אין לחשבו לספק ממש לצרפו

לס"ס מ"מ י"ל דזה דוקא בעירוי ממש דהיינו שלא הלך הקילוח על מקום קר משא"כ בנ"ד דהלך הקילוח על הכירה צונן יש לומר דאף דבודאי לא נפסק הקילוח הוי ספק מעליא אם מבשל בכה"ג והביא שם גם תשו' הגאון מבערזאן ני' שהסכים עמו להתיר עיי"ש באריכות ועי' בדברינו להלן סי' צ"ב (ס"ק קנ"ד): (כט) מותר. עפת"ש סק"ה ועי' במ"א סוף סי' תס"ז ס"ק ל"ג שהעלה דהיכא שהקליפה הוא מדינא אף שאינה ניכרת אוסרת עד ס' כנגדה אכן בדין תתאה גבר כיון דאינו אלא מצד חומרא מותר אף אם אי אפשר לקלוף עיי"ש ועי' במחצית השקל שם שהחזיק דברי המ"א בזה והביאו בהגהות אמרי ברוך ובחכמת אדם כלל מ"ב סוף סעי' ו' לדינא עיי"ש וכ"כ בכנפי יונה כאן דבאלו הנאסרים כ"ק מחמת מליח' או עירוי פשיטא כיון שהקליפ' אסור מדינא אם נתבשל בלא קליפה צריך ס' כנגדה עיי"ש והנה ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד העלה דבדבר רך ונבלל אף היכא דהקליפה הוא מדינא א"צ ס' עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ז ושפ"ד סק"ח שהביא דברי המ"א המכר לדינא ומשמע עם מדבריו דאפי' בהפ"מ אין להקל ולא חילק בין דבר הנבלל או לאו ועי' בס' משמרת שלום בט"ז ובש"ך שם מה שהאריך בזה:

ל כולו. עפת"ש סק"ה וע' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכ' דחלב רותח שנפל על בשר בעירוי שלא נפסק הקילוח י"ל דאפי' ס' לא מהני כיון דכל עירוי נוגע תמיד בבשר כל טפה וטפה נאסר וכדלקמן סי' ק"ד בעירוי שומן על עכבר עיי"ש אמנם לפמ"ש הפת"ש כאן מהח"ס דהא דמחמרינן להלן סי' ק"ד לומר כן משום דשם מיירי שהריקו השומן בנחת וידוע שהקלוח וכו' א"כ אין ראי' מהתם להחמיר כל כך אפי' בלא נפסק הקילוח וע' במשמרת שלום בשפ"ד סק"ח באמצע הדיבור מ"ש בזה:

לא נפלו וה לתוך זה צוננין מדיח הבשר. היינו הדחה היטב ולא סגי בהדחה מועטת. בית מאיר ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ה'):

לב מדיח הבשר ומותר. עי' במנח"י כלל כ"ב ס"ק ט"ו שכ' מהאו"ה דאם לא הדיח הבשר ונתבשל אותה חתיכה צריך שיהי' בהחתיכה ס' נגד כל אותו מקצת שהי' בתוך החלב ואם אין בכל החתיכה ס' צריך שיהי' בהקדירה ס' נגד כל החתיכה ככל איסור דבוק ואע"פ שלא הי' צריך מתחלה רק הדחה מ"מ כיון שלא הדיחו צריך לבטל החלב שהי' עליו בס' ואין אנו יודעים כמה חלב הי' על החתיכה כיון שנראה לעין שיש הרבה חלב תוך הבשר עיי"ש אמנם יעוין בבית מאיר שהעלה דמדהשמיט הת"ת דברי האו"ה בע"כ דלא ס"ל כן וכן עיקר דאין צריך ס' אפי' נגד הקליפה עיי"ש:

לג ומותר. עבאה"ט מ"ש האו"ה דצריך קליפה והש"ך הניחו בצ"ע וכ' דמדברי הט"ז משמע דאף בבב"ח צריך קליפה דוקא ועי' במנח"י כלל כ"ב סק"א ובפרי חדש סק"ז

שהסכימו להש"ך דסגי בהדחה וכמ"ש המחבר והביאו בשפ"ד סק"י וכתב שכן משמע דעת הת"ח בסימניו עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ז מ"ש בזה והכריע דבב"ח דהוי רק איסור דרבנן יש לסמוך על הש"ך דסגי בהדחה אבל בשאר איסורים דהוי דאורייתא ואנן קא חזינן שנשאר האיסור דהגם שמדיחין ההיתר עדיין נשאר קצת טעם יש להחמיר להצריך גרירה ומ"ש האו"ה דבעי קליפה קצת ר"ל גרירה עיי"ש ועי' בס' חיים מדבר (להרב מו"ה חיים די טולידו ז"ל) בחידושיו ליו"ד דף מ' ע"א מ"ש בענין זה והעלה לחלק בזה דהיכא דההיתר הוא דבר יבש לגמרי ואין בו לחלוחית בזה יש להורות כמ"ש האו"ה דצריך קליפה וכדעת הפרי תואר שכ' שכן עיקר לדינא כיון דהדבר נראה לעין שכשנפל לתוך האיסור הלח נתרכך מעט למעלה וא"א דלא בלע פורתא ע"כ צריך קליפה עכ"פ אבל בדבר שיש בו לחלוחית קצת כגון בשר בזה סגי בהדחה שהאיסור הלח לא עביד בי' שים פעולה דבלא זה הי' רך מעט מלמעלה והלחלוחית של איסור לא עשה בי שום השתנות בזה סגי בהדחה עיי"ש ונראה דאפי' במקום שכ' דצריך קליפה אינו ר"ל קליפה ממש אלא גרירה וכמש"ל מהפרי תואר:

לד ובמקום שהבשר צריך קליפה וכו'. עבאה"ט שכ' שהש"ך חולק וכתב בס' קהל יהודה בחידושיו לסי' זה ומשמע לי דה"ה צונן בצונן דבעי הדחה ובשלו בלא הדחה דלדעת הש"ך אוסר וכמחלוקת בזה כך מחלוקת בזו עיי"ש וע' בשו"ת פרת מטה אהרן חלק ב' סי' מ"ז שנשאל בעובדא שחתכו בשר דק דק לצורך פשטיד"א בסכין של גבינה ומחמת דקותו א"א לקלפי אם יש להכשירו ע"י הדחה ועיי"ש במ"ש בזה והעלה דמעיקר הדין כל צד שיש להחמיר בזה הוא רק אם חתך בשר רותח אבל בחתך בה בשר צונן וידוע שהי' הסכין נקי לא בעינן לא קליפה ולא הדחה ע"כ בנ"ד אין מקום להחמיר כלל אכן ע"צ היותר טוב אם אפשר לקלוף ה"ז משובח ואם א"א לקלוף בודאי דבהדחה בעלמא סגי עיי"ש וע' בשו"ת נאמן שמואל סי' ט"ו שנשאל ג"כ בעובדא כזו וכ' להחמיר ולאסור הפשטיד"א גם בחתך בשר קר עיי"ש באריכות אמנם יעוין בשו"ת אוהל יוסף (מהגאון בעל שלחן גבוה) חיו"ד סי' כ"ב שהביאו והרבה להשיב על דבריו והעלה דכל שהי' הבשר קר אין שום צד להחמיר ואם הי' הסכין מקונח אפי' הדחה לא בעי עיי"ש באריכות (וע' בדברינו לעיל ס"ק ב') :

לה שהבשר צריך קליפה וכו' מותר. עבאה"ט מ"ש שהש"ך חולק על זה ועי' בס' קהל יהודה שם וביד אברהם להלן סי' ק"ו סעי' ב' באמצע הדיבור שכ' דפשוט הוא דכל זה הוא רק היכא שלא נאסרה רק כדי קליפה אבל אם נאסרה כדי נטילה לכ"ע אם נתבשלה בלא נטילה צריך ס' נגד הכדי נטילה וכדמוכח בש"ע ריש סי' צ"ו עיי"ש: (לו) צריך

קליפה. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ח שנשאל במאכל שצריך קליפה והוא בענין שאם הי' אפשר לקלפו בעי קליפה כגון בדין דתתאה גבר אם אירע כן בשבת והמאכל מתקלקל עד לערב אם נימא כיון דמצד שבת אסור לקלוף א"כ הו"ל כדבר שא"א לקלפו ומותר בלא קליפה או נימא להיפך כיון דמצד עצמו ראוי לקליפה הקליפה מעכב בו ואסור לאכלו עד עד שיקלפנו או אם נימא דכיון דאם נימא דאי אפשר לקלוף א"כ יהא מותר בלא קליפה שוב לא נחשב למתקן גם אם קלפו ומותר לקלפו ושוב אסור לאכלו בלא קליפה ועיי"ש במ"ש בזה והביא ראיות דלא מיבעיא בדבר שצריך קליפה רק משום חומרא דמותר לקלוף בשבת אלא גם בדבר שצריך קליפה מדינא מותר לקלוף בשבת ואסור לאכלו בלא קליפה עיי"ש:

לז קליפה עבאה"ט ופת"ש ועי' בשו"ת בית יהודה (להמהר"י עייאש ז"ל) סי' מ"ה בתבשיל שעירו המרק לתוך קערה ומקערה לקדירה אחרת ואח"כ נמצא בתבשיל ביצה שיש בה אפרוח ואין ס' בתבשיל וכתב שיש להחמיר כדעת הט"ז דאף שהקערה ההיא כ"ח וא"א לקלוף אותה צריך ס' נגד קליפת הקערה אם נשתמש בה ברותחין אם לא כשהיתה כולה מלאה תבשיל אז יש להקל דמסתמא יש סי' נגד קליפתה והקערה השני' שעירו מן הקערה לתוכה יש להתיר דאפי' לדעת הפר"ח לעיל סי' ס"ח דכל שהיס"ב גם בכלי שני אסור מ"מ כאן כיון דהכלי קר אפי' קליפה לא בעי ועוד שאינו ברור אם הי' היס"ב דחום כלי שני אינו אלא מדרבנן ואזלינן לקולא עיי"ש ועי' ביד אפרים להלן סי' צ"ב סעי' ז' שהביאו וכ' דמ"ש לענין הקערה הראשונה דאם היתה כולה מלאה תבשיל כשרה צ"ע שהקערה שמערין לתוכה רותחין קמא קמא דמטו נאסר ומה מועיל שהוא לבסוף מלאה דאם נתוסף אח"כ לא הדרה להכשירה וכמש"ל סי' צ"ט וכו' ואפי' אם לא הפסיק באמצע העירוי והוא מחובר מתחלה ועד סוף ע"י ניצוק אין להתיר דניצוק אינו מועיל להקל לצרף ע"י חיבור זה התבשיל שבקדירה שמערין ממנה כיון דא"א שהטעם האיסור יתחלק לשם ועוד דכיון שהדרך הוא כשמערין מרק מקדירה לקערה שבתחלת העירוי כשעדיין המרק מעט בשולי הקערה הרחבה מתפשט בכל פעם המים מעט משולי הקערה ממש ומתגלין פני שולי הקערה והעירוי נוגע בקערה עצמה ונאסר מקליפת הקערה עצמה והוי דומיא דעכבר שנמצא בשומן דלקמן סי' ק"ד דאמרינן שבכל פעם ששופך שומן נימס השומן שמכבר והעירוי מחדש נוגע בהעכבר ונאסר ולענין הקערה השני' כ' דיש להתיר בפשיטות אם הי' הקערה השני' קר ובפרט אם הי' הקערה רחבה שרגילות שיתקרר בתוכה ומכ"ש אם שהה התבשיל קצת קודם שעירה מן הקערה לתוכה עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דמיירי כשהוא דבר הנבלל וכו' ר"ל דנבלל אח"כ ע"י הבישול עד שאין הקליפה ניכר ועי' בפרי תואר סק"ח שהשיג על הש"ך בזה והעלה דדוקא בהחלב כיון שהוא מתנענע בעת נגיעתו ולעולם אין כדי קליפתה ממנה עומד בצד אחד אלא היא בלולה תמיד חיצון בתיכון ומעיקרא לא הי' במציאות איסור קליפה בזה הקילו משא"כ בבשר דכבר נאסר כ"ק ונעשית הקליפה נבילה מי יתירה לאחר שנימוח עיי"ש ועי' חוו"ד שכ' לדינא כדעת הש"ך דכל שהקליפה ניכרת צריך ס' נגד הקליפה ואם נבלל ואין הקליפה ניכרת מותר אף כשאין ס' נגד הקליפה וכ"ז היכא שהקליפה הוא מדינא אבל היכא דהקליפה הוא רק לחומרא כגון בעירוי שנפסק הקילוח אף שניכרת הקליפה א"צ ס' נגד הקליפה עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' ק"ח והסכים לדעת השואל בקערה פארצילייי"ן שדמי' יקרים שנפל עליו איסור חם בעירוי שנפסק הקילוח כיון שיש הפ"מ יש להתירה אחר שהיי' מעל"ע כיון שלא נאסרה הקערה כדי קליפה מדינא רק מחומרא וא"א לקלפה שרי בדיעבד בהפ"מ אכן כל זה הוא רק בעירוי שנפסק הקילוח כיון שאין הקליפה מדינא וכאמור אבל במקום שהקליפה הוא מדינא כגון בעירוי שלא נפסק הקילוח וכיוצא לא מהני התקנה להשהותה מעל"ע והיכא דא"א לקלפה אסירה הכלי אפי' בהפ"מ עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ומבואר מדבריו דאפי' בעירוי שנפסק הקילוח אין שום מקום להתיר הכלי פארצילייי"ן דא"א לקלפה כיון שהקליפה ניכרת ויותר מזה כתב שם דהעיקר לדינא כדעת הפרי תואר הנזכר דבבשר כיון שנאסר מתחלה כ"ק ונ"נ אף שנבלל אח"כ עד שאין הקליפה ניכרת מ"מ כיון שמתחלה הי' הקליפה ניכרת אין להקל וצריך ס' נגד הקליפה אף היכא דהקליפה הוא רק לחומרא כגון בעירוי שנפסק הקילוח ועיי"ש להלן סי' צ"ב בפיה"א ס"ק מ"ז ובפיה"ק ס"ק ס"ג שכתב דכל זה הוא בעירוי מכלי ראשון שעומד ע"ג האש אבל בעירוי מכלי ראשון שהוסר מהאש אף שלא נפסק הקילוח ונוגע למאכל ונתבשל אח"כ בלא קליפה יש להקל שלא להצריך ס' נגד הקליפה עיי"ש: ועיין בחידושי הגרעק"א ז"ל לעיל סי' צ' בט"ז סק"ד (בד"ה גם) באמצע הדיבור שכ' דחתיכה שנאסרה כ"ק בבב"ח כגון שנפל בשר רותח לחלב צונן וכיוצא ובשלוהו בלא קליפה ולא הי' ס' נגד הקליפה אם חזר ונפל לקדירה בעי ס' נגד כל החתיכה דהקליפה הוי איסור דבוק עיי"ש ולפמש"ל (ס"ק כ"ז) מהמ"א דבדין זה דתתאה גבר אין הקליפה מדינא רק חומרא בעלמא מדרבנן ממילא דגם לענין איסור דבוק אין להחמיר בזה וכמ"ש להלן סי' ק"ה (ס"ק קנ"ז) דהיכא דאינו אסור מדינא אין לה חומרא דאיסור דבוק ולא שייך דינו של הגרעק"א ז"ל רק בחתיכת בשר שנאסרה מחלב ע"י עירוי שלא נפסק הקילוח :

לח בדיעבד. דע דכל זה הוא אם לא קלפוהו ובשלו כך בשוגג אבל אם עושה כן במזיד דינו כדין מבטל איסור במזיד דלהלן סי' צ"ט סעי' ה'. יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ז:
סעיף ה:
לט שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק י"ט שהביא מדברי רש"י בפסחים דף ט"ו דאינו ר"ל דלגמרי נתקלקל עד שא"א עוד לשום אדם לאכלו מחמת מלחו אלא כל שנתקלקל טעמו ע"י המלח אינו נאכל מחמת מלחו קרי לי' עיי"ש:
מ ושהה כדי מליחה לקדירה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ועפר"ח סק"ט שהבין מדברי המחבר דכל שלא שהה כדי מליחה צונן מקרי ולא בעי אלא הדחה בעלמא והשיג עליו ופסק דאף בלא שהה כדי מליחה אסור אפי' בהפ"מ עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ט שמדחה ראיות הפר"ח והעלה דהעיקר כדעת המחבר להקל בזה עיי"ש איברא כי בש"ך כאן בסוף הס"ק כ' מדברי כל הפוסקים דאפי' בהפ"מ וסעודת מצוה חשבינן בזה גם קודם ששהה שיעור מליחה כרותח והנה בפלתי סק"ג וכרתי סק"ח השיג על הש"ך וכ' לחלק בין איסור דאורייתא לדרבנן דבאיסור דאורייתא שפיר יש להחמיר כדברי הש"ך הנ"ל אבל באיסור דרבנן כגון בנ"ד דמליחה בבב"ח הוא רק מדרבנן יש להקל כדעת המחבר דלא מחשב כרותח קודם שיעור מליחה עיי"ש אכן ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ז הרבה להשיב ע"ד הכו"פ הנזכר וכ' דהעיקר כדברי הש"ך להחמיר בכ"מ אף בדין זה דבב"ח במליחה אף דהוי רק מדרבנן עיי"ש וכן נראה דעת הפרמ"ג בשפ"ד ס"ק י"א והחוו"ד:
מא כגון בהפ"מ והוא לצורך סעודת מצוה. עבאה"ט סק"י מ"ש מהפר"ח שחולק על הרמ"א וכ' דאפי' בהפ"מ וסעודת מצוה אין לסמוך דלאחר שיעור מליחה פסק כח המלח ועשפ"ד ס"ק י"ז דלאחר שהביא דברי הש"ך הנזכר סיים וע' מ"ש בט"ז סי' ס"ט עיי"ש ונראה כונתו לדברי הט"ז שם ס"ק מ"ז שכ' ג"כ לחלק כמ"ש הש"ך כאן אך סיים שם דמ"מ כדאי המה המרא"י והרמ"א לסמוך עליהם בהפ"מ וסעודת מצוה עיי"ש ועי' בדבריו במ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק מ"ז עוד מזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' במנח"י כלל כ"א סק"ו דנראה שדעתו מכרעת דכיון דגם הט"ז עמד בחילוקו של הש"ך ומ"מ סיים דבהפ"מ וסעודת מצוה יש לסמוך על התה"ד והרמ"א כנ"ל יש להורות כוותי' ועיי"ש עוד בדבריו לעיל כלל כ' סק"ב ועי' בכו"פ ובחוו"ד שכתבו דהעיקר כהש"ך להחמיר אפי' בהפ"מ עיי"ש אבל לא נזכר בדבריהם אם גם בהי' שניהם יחד הפ"מ וצורך גדול לסעודת מצוה אין להקל ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח ובפיה"ק ס"ק כ"ב שכתב לדינא להקל בהי'

שניהם ביחד בהפ"מ וצורך סעודת מצוה ע"י קליפה עכ"פ דוקא עיי"ש. אכן בחכמת אדם כלל מ"ג סעי' ד' פסק בהחלט כהש"ך דאפי' שהה כך כמה ימים איסר ההיתר שנגע בו אפי' בהפ"מ וגם צורך סעודת מצוה עיי"ש וצ"ע:

מב אפי' לא נמלח הבשר כשני צדדין. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"יט דמ"מ אין להחמיר בזה אלא אם עכ"פ נמלח כל החתיכה מצד א' אבל במולח רק חצי חתיכה מצד א' בודאי אינו מועיל להרתיח כל החתיכה וכן דבר חלל שמולח חצי הלל דהחלל מפסיק בין צד א' לחבירו בזה בודאי אין מועיל להרתיח גם הצד הב' שלא נמלח ואין לאסור אלא אם נגע באותו צד שנמלח ובכ"ז אין להחמיר אלא אם עכ"פ אותו הצד שנמלח אינו נאכל מחמת אותו המלח ואז יש להחמיר אפי' בלא ראו נטיפת ציר עיי"ש:

מג דאנן אין בקיאין בדבר. עי' ביד יהודה שם בס"ק שאח"ז שכתב דמ"מ אף לדידן בזמה"ז אין להחמיר אלא אם עכ"פ נרגש בו הרבה מלח אבל אם לא נרגש רק מעט מלח בעלמא אין להחמיר כלל עיי"ש:

מד וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ. עשפ"ד להלן סי' ק"ה ס"ק כ"ו שכ' בפשיטות דאף בכחוש אסרינן במליחה מועטת משום דאא"ב עיי"ש עי' בחידושי הגרעק"א כאן שכ' דאין דבריו מוכרחין די"ל דלא אמרינן תרתי דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ולא בקיאין בין מליחת צלי לקדירה דעכ"פ דחדא מתרתי אין אנו טועין וסגי גם לדידן בקליפה עיי"ש: (מה) להחמיר במקום שאין הפ"מ. עי' כו"פ שכתב דבבשר עוף דרבנן יש לצדד להקל דהוי ספיקא דרבנן ומסיק דאם יש עוד צד להקל אין להחמיר עיי"ש והביאו בהגהות אמרי ברוך לדינא עיי"ש:

מו במקום שאין הפ"מ. עמנח"י כלל ו' ס"ק ט"ו שכ' דכ"ז בלא נטף ציר אבל נטף ממנו ציר בודאי אף במליחה מועטת חשיב רותח ואף בהפ"מ יש להחמיר עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק ט"ו וכתב דנכון הוא ולפ"ז צריך המורה לזהר כשרוצה להתיר בהפ"מ במליחה מועטת שלא להתיר אלא אם אין שם טפת ציר כלל אך מ"מ אין להחמיר בזה אלא אלא ביש שם ממש ציר אבל אם אין שם ממש ציר רק שהם לחים קצת אך שמונחים זא"ז או זה על זה יש להתיר במליחה מועטת בהפ"מ עיי"ש:

מז לאסור כדי קליפה. עי' פרי תואר סק"י שכ' דכיון שדעת כמה פוסקים לאסור הכל אלא שהרא"ה עשה פשרה בין הסברות והחמיר להצריך עכ"פ כדי נטילת מקום יש לחוש לדבריו להצריך נטילה והיכא דהוי איסור דאורייתא כגון בשר נבילה אין להקל בזה אפי' בהפ"מ אלא דבב"ח במליחה דמדרבנן הוא יש לסמוך בהפ"מ דסגי בקליפה

אבל באין הפ"מ יש להחמיר אף בבב"ח להצריך נטילה עיי"ש ויש בזה נ"מ גם לדידן עפמ"ש הרמ"א להלן סי' ק"ה סעי' ט' דלפעמים גם לדידן סגי במליחה בקליפה וק"ל:

מח בין מלוח עליון ותפל תחתון. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ועשפ"ד ס"ק י"ב דלפי דברי המ"א דהקליפה בתתאה הוא רק חומרא (ע"ל ס"ק כ"ז) א"כ בלא"ה יש חילוק במליחה בין תתאה דמדינא צריך קליפה אם לא קלטוהו ובשלו כך אוסר עד ס' נגד הקליפה ובין עלאה דלא הוי מדינא דבדיעבד אם בשלוהו כך מותר בלא ס' עיי"ש (ויש בזה נ"מ גם לדידן כמש"ל בסוף ס"ק הקודם) (מט) צריך לקלוף. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלא שייך לומר איידי דטריד למפלט ולא כבכ"פ ר"ל ודלא כהאו"ה שכ' דדוקא בבשר וגבינה מלוחים מחמרינן כיון דהוי איסור תורה אם יבשלם אח"כ אבל באיסור דרבנן דעלמא יש לומר איידי דטריד וכו' כבכ"פ דז"א ואין להקל כלל אפי' בצירוף כמה צדדים. שפ"ד ס"ק י"ג:

נ דבבל מליחה אנו משערין בס'. עי' בגליון מהרש"א שהביא ע"ז מדברי הש"ך להלן סי' צ"ח ס"ק י"ד דבכלי גס לדידן אין משערין כ"א כדי קליפה וכבר קדמו לעורר בזה במנח"י כלל י"ג סק"ג וכלל פ"ה ס"ק י"א וכלל י"ד סק"ד ועשפ"ד לעיל סי' ס"ט ס"ק פ"ב מ"ש בזה:

נא שהטמא יבש. עבאה"ט סוף ס"ק י"ג שהעתיק דברי הש"ך דחלב (ר"ל תרבא פר"ח) רך שאינו מהותך לא מקרי דבר צלול ור"ל אף שהוא לח קצת מ"מ כל שהוא גוש שרי. שפ"ד ס"ק י"ד:

נב דבר צלול. עפת"ש מ"ש מתשו' צמח צדק ותשו' נו"ב ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ט (ס"ק קכ"ז) מ"ש מהשפ"ד ס"ק ל"א ועי' בתשו' צמח צדק שם שכתב דבע"כ צ"ל דאף דהחלב מבטל רתיחות המליחה מ"מ קודם שמבטל בולע קצת עיי"ש ועי' פר"ח או"ח סי' תס"ז אות י"ד שהביא דברי הצ"צ הנזכר ותמה עליו עיי"ש ועשפ"ד סי' ס"ט ס"ק ל"א שהביא דבריהם עיי"ש וע' במנח"י כלל ו' ס"ק כ"ג ובספרו חק יעקב סי' תס"ז ס"ק מ"ו מה שהשיג ע"ד הצ"צ הנזכר וע' עוד בדבריו בכלל כ"ב סק"ג וע' בפרמ"ג או"ח סי' תר"ז בא"א ס"ק ל"ג ועי' בחוו"ד כאן בביאורים ס"ק י"א שמתרץ קושית הפר"ח על הצמח צדק הנזכר וכ' דבע"כ מיירי כאן שהי' החלב מועט שלא הי' מכסה כל החתיכה דאז ודאי נחשב החתיכה עדיין רותח אבל אם נפל לחלב הרבה דהוי כמו הדחה בודאי אינו אוסר יותר מכ"ק לכ"ע עיי"ש ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' כ"ה שכ' לדחות דברי החוו"ד בזה ודעתו להחמיר בכ"מ אפי' הי' הרבה חלב דחלב כיון שיש בו שמנונית אינו מדיח היטב ומיסרך סריך ואינו מבטל כח המלח מכל וכל עיי"ש

ועי' בס' ראש פינה על הלכות מליחה באבן פינה סי' ס"ט סעי' כ' בהגה ובאבן הראשה שם ס"ק נ"ג ובפינת יקרת ס"ק ר"י מ"ש בזה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא וע' ביד יהודא בפיה"א ס"ק כ"ג ובפיה"ק ס"ק כ"ח מ"ש בדבריהם בזה והעלה לדינא כדברי החוו"ד הנ"ל דאם הי' חלב הרבה נתבטל רתיחת הבשר ואינו נאסר כלל כמו במים עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"ט שכ' ג"כ כדברי החוו"ד הנ"ל ועיי"ש בעובדא שעירבו מעט חלב במים ואח"כ נפל מזה מעט על בשר שהי' נמלח וכתב שם דכיון דלא נפל רק מעט מזעיר על מקום א' מהבשר מזה לא נתבטל החריפות אפי' ממקום הזה לבד כיון שהוא מלות מכל הצדדין עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שכ' דמ"מ חילוק יש בין חלב למים דבחלב צריכין שיהי' הרבה חלב כ"כ עד שיהא נאכל מחמת המלח שנופל בו מהדחת הבשר דאל"כ החלב עצמו נעשה רותח כיון שאינו נאכל מחמת מלחו ולא דמי למים דשאני מים דאינו נעשה רותח ממלח אלא אם המלח הוא הרוב וכן צריכין לדקדק הרבה אם הבשר נאכל מחמת מלחו כיון דאנו רואין דדרך הנשים להרבות מלח שאם לא ידיחו אותו יפה יפה במימות מחולפים עדיין אינו ראוי לאכול מחמת מלחו ע"כ צריך לדקדק ולראות שע"י הדחתה בהחלב בזה תהי' נאכל בלא טעם מלח יותר מהראוי ולא דמי למים דבמים כל שיש רוב מים אע"פ שאינו נאכל מחמת מלחו אינו נעשה רותח. וכל זה בחלב צלול אבל אם נפל בשר לתוך מאכל חלב כגון כותח שהוא עב אע"פ שיש בו הרבה חלב ומכסה כל הבשר אינו מבטל רתיחת הבשר עיי"ש ועי' עוד בחמודי דניאל הלכ' מליחה אות מ"ג שכ' בשם המנח"י דכל מ"ש להחמיר בדין חלב שנפל על בשר בשעת מליחה הוא רק בחלב ממש בלא תערובות מים וה"ה שאר איסור צלול בלא מים בזה שפיר מסתבר לאסור כמ"ש האחרונים משום דקודם שמבטל כח הרתיחות הוא אוסר אבל אם הי' החלב או שאר איסור צלול מעורב עם מים כגון רוטב עם מים ואפי' אם לבנו הרוטב עם חלב מ"מ כיון שלא הי' החלב או האיסור בעין ממש רק בתערובות מים יש להקל משום שהמים שמעורב בהחלב או בהרוטב מבטלין כח המלח קודם שנאסר עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף סי' נ"א בעובדא שמלחו אווז לכבוד שבת ולאחר שיעור מליחה קודם הדחה לקחה המשרתת כלי שהי' בה נסיובי דחלבא מעורב עם מים לערך ג' חלקים מים והדיחה בו הבשר והתיר האווזא גם בלא קליפה כיון שהי' מעורב עם מים ג' חלקים יש להקל אף לדעת הצמח צדק שכתב בנ"ד שאסור כ"ק עכ"פ דהכא שאני כיון שלא נאסר הקליפה רק חלק רביעית דהא לא נ"נ שוב אמרינן חד בתרי בטל דהא לא ניכר האיסור מעולם וגם יש לצרף לזה דעת הט"ז דס"ל דאחר שיעור מליחה לא נחשב רותח וכו' וגם הי' לכבוד שבת ע"כ התיר האווזא גם בלא קליפה עיי"ש:

נג מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו. עי' בחגורת שמואל ס"ק י"ג שכ' דבדיוק כ' הרמ"א כן דאע"ג שהרמ"א כ' בעצמו לעיל שאפי' במליחה מועטת אנו מחמירים כיון שאין אנו בקיאין בין מלוח שאינו נאכל מחמת מלחו ובין נאכל מחמת מלחו מ"מ כשהי' התפל דבר צלול אין לאסור במלות קצת דבכה"ג אנו סומכין על בקיאותינו ואין לאסור את המלוח אלא להצריכו הדחה עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד ס"ק ט"ו שכ' דאף לפי גירסת הט"ז י"ל דבאין הפ"מ אסור אפי' בהיה האיסור התפל צלול עיי"ש:

נד ושניהם אסורים. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שהניח בצ"ע בדין אם החלב לבד מלוח ועי' ביד יהודה לעיל סי' ע' בפיה"א ס"ק י"ג מ"ש ע"ד הש"ך בזה ועיי"ש בפיה"ק ס"ק כ"ג וכאן בפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק סק"ל שהעלה דאם החלב לבד מלוח הבשר נאסר דחלב הרותח נבלע בו אבל החלב מותר דאינו מפליט מהבשר ואף אם נפל בו בשר רותח כל שלא הרתיח החלב מחמת זה החלב מותר עיי"ש אבל בשפ"ד סק"ט ובחוו"ד בחידושים ס"ק י"ג כתב בהחלט דאף אם החלב לבד מלוח אסור אף החלב עיי"ש וע' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות כ"ט בעובדא שהי' קשואין (שקורין אוגירקי"ס) עם מי מלח בקערה של בשר והמי מלח הי' מלוח הרבה ונפל לתוכה גבינה ולא שהה בתוכה כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח וכ' דהקערה מותרת דהא באמת לדעת הת"ח גם הקשואין והמי מלח אין בולעים כלום מהגבינה דהוי טהור מלוח וטמא תפל ואע"ג שהש"ך הניח להת"ח בצ"ע בזה מ"מ לענין הקערה יש לסמוך על הת"ח להתיר דאע"פ דבלעו המי מלח מהגבינה מ"מ לא מבליע בהקערה בשעה מועטת כזו פחות מכדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח והקשואין והמי מלח יש לערותן לתוך כלי של חלב כיון דלדעת הש"ך בלעו מהגבינה וכו' אכן אם שהה שם הגבינה בתוך המי מלח כשיעור שיתנו על האור ויתחיל להרתיח בודאי נאסרה הקערה דבשיעור כזה אמרינן דבלעי המי מלח מהגבינה ונבלע בהקערה וכו' ומ"מ המי מלת והקשואין לא נאסרו וכו' כיון דלא בלעו כלום מהקערה אפי' כששהו כשיעור שיתנו על האור ויתחיל להרתיח אלא יערה אותם לכלי של חלב וגם הגבינה לא נאסרה וכו' ועיי"ש שכ' דאפי' אם הגבינה רכה מאוד ובודאי נמחת בתוך המי מלח מ"מ אם לא שהה בתוכה כשיעור שיתנו על האור ויתחיל להרתיח יש לומר דלא נאסרה הקערה של בשר אלא שיש לערות תכף המי מלח לתוך כלי חולבות וכ' שם עוד דאם חתכו את הקשואין בסכין של חלב אין הסכין נאסר כיון דלא בלעו הקשואין מן הקערה כלום אפי' שהו שם כשיעור כבישה כנ"ל והקשואין צריך לערותן לכלי חולבות כיון שבלעו מהסכין אגב דוחקא דסכינא וכ' דלכאורה נראה שהקערה נאסרת דכיון דבלעו הקשואין טעם חלב מבליעים תיכף הטעם בקערה כמו

כל מלוח דמבליע תיכף כדי קליפה אמנם י"ל כיון דאין בהקשואין אלא איסור בלוע לא נאסרה הקערה דסמכינן על אותה דעה דאין מפעפע במליחה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ואף שיש לומר דכיון דאיכא מי מלח הוי כרוטב מ"מ בנ"ד יש לומר כיון דהוא רק חומרא יש לצרף דעת המהר"מ דאם אין הסכין בן יומו גם בדבר חריף מותר ולא אמרינן דחורפי' מחליא לי' לשבח המובא בש"ע סי' צ"ו סעי' א' ע"כ יש לצרף זה לסניף שלא לאסור הקערה עכ"פ עכת"ד:

נה אם הוא יבש לגמרי, עבאה"ט מ"ש מהפר"ח ועי' בכנפי יונה מ"ש בדברי הרמ"א בזה וסיים בצ"ע ואח"כ כ' וז"ל וי"ל עוד שיש לחלק בין אם הוא מתייבש ממליחתו עד שאפשר שהלך לו כח מלחו אין חוזר מחמת לחלוחית מים בין אם הוא מלוח (והמלח) עודנה עלי' בחוזק אלא שנתייבש והדבר מורגש ונראה לעין המורה עכ"ל ועשפ"ד ס"ק י"ז שכ' בביאור דברי הרמ"א בזה דר"ל דכל שהוא יבש לגמרי שאין בו שום לחלוחית אף שנמלח מחדש חשיב כתפל וכן אפי' אם נמלחו ונתייבשו ואח"כ נתלחלחו מחמת דבר אחר וגם המלח נתלחלח חשיב ג"כ כתפל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"א מ"ש בזה וכ' ג"כ כעין דברי הכנפי יונה הנ"ל דמ"ש הרמ"א אם הוא יבש לגמרי ר"ל שנתייבש במליחתו אחר שהפליט המלח כל הציר שבו שאז דינו נתפל מחמת שפסק כח המלא ואם חזר ומלח אותו שנית במלח (ר"ל במלח לח) או הבשר במים אז חזר הבשר להיות כרותח ונ"מ בזה דנחשב כרותח הוא רק שהוא בולע מאיסור צלול אבל הוא אינו יכול לאסור לאחרים כיון שאינו פולט ציר ועיי"ש עוד בס"ק שאח"ז:

נו יבש לגמרי. עבאה"פ מ"ש מהש"ך פי' אפי' מלוח הכל מותר וכ' בשפ"ד שם דר"ל דאפי' אם שניהם מלוחים דהיינו הלח והצלול וגם היבש אפ"ה שניהם מותרין רק שכתב שהיא תמוה דהיבש אמאי מותר דהא היבש הוי כתפל והלח הצלול הוי מלוח הרי המלוח מבליע בתפל ואוסר היבש ולא עוד אלא דאפי' שניהם גושים ושניהם מלוחים וא' מהם יבש היבש אסיר והלח מותר כמו טהור מלוח וטמא תפל והביא כן גם בשם המנח"י כלל כ"א סק"י שכ' דט"ס יש בש"ך במ"ש הכל מותר וצ"ל הלח מותר וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בחוו"ד שכ' כן בהחלט דרק הלח מותר אבל היבש אסור דבולע מהלח עיי"ש ועי' בהגהות הגרעק"א על החוו"ד שם מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ז מ"ש ע"ד הגרעק"א בזה ועיי"ש בפיה"ק ס"ק ל"ב שכ' תבנא לדינא דאם היבש לבד מלות שניהם מותרין אבל אם הלח מלוח היבש אסור והלח מותר. ואף אם גם היבש נמלח שנית הלח מותר אכן אם הלח מלוח הרבה עד שנחשב כציר לדעת המחבר והרמ"א להלן ריש סי' ק"ה אם שהה בו כדי שירתיח נאסר גם הלח אף כשאין היבש מלוח משום שהלח בולע

מטעם כבוש כמבושל אבל אם לא שהה כשיעור שירתיח אין להחמיר בזה גם לדידן דמחמרינן להלן סי' ק"ה אף בפחות מכשיעור שירתיח מטעם מלוח הרי היא כרותח מ"מ בזה יש להקל אף לדידן כיון דנתייבש והמלח גופו אינו פועל בו להפליט עיי"ש:

נז ציר מבשר שנמלח. כ' בס' שאול בן הלוי דבע"כ צ"ל דציר זה הוא מבשר שכבר נמלח להוציא דמו והדיח כדינו וחזרו ומלחו הבשר מעט לקדירה ואע"פי שלא נמלח רק מעט ועדיין נאכל מחמת מלחו אפ"ה הציר שיוצא ממנו יש לו טעם מלח יותר חזק מהבשר והוא אינו נאכל מחמת מלחו ועיי"ש במ"ש עוד בזה:

נח חשוב רותח. פי' אע"ג דבסוף הגהה הראשונה מסיק הרמ"א דמליחת צלי לא חשיב רותח בהפ"מ קאמר הכא דזה דוקא בסתם מליחה בלא ציר אבל אם יש שם ציר חשיב רותח אפי' בהפ"מ. ס' שאול בן הלוי שם:

גט נפלה ציר על הגבינה. עי' בד"מ אות ו' שכתב מהאו"ה וז"ל בשר המונח על התיבה והוא מלוח ובתוך התיבה הי' גבינה ונמצא לחלוחית על הגבינה אע"ג דאיכא לספוקי שמא מן הבשר נפל הציר עליו מ"מ לא מחזקינן איסורא אלא אמרינן דהלחלוחית מן הגבינות עכ"ד ומדבריו משמע לכאורה דאף בדליכא דבר לתלות הלחלוחית שבגבינה שהוא מהגבינה עצמה או מדבר אחר כיוצא בה אפ"ה כל דלא ראינו שנטף עלי' מהבשר לא מחזקינן ריעותא אמנם המעיין בגוף לשון האו"ה כלל י"ב דין י"ג יראה דלא משמע להקל כ"כ שכ' וז"ל תיבה שיש בה גבינה ושמו עלי' חתיכת בשר מלוח ונמצא לחלוחית על הגבינות אע"ג דשניהם מלוחים ואיכא לספוקי שבא מן הבשר וכו' לא מחזקינן איסור ממקום למקום מאחר שיש לתלות שהוא מהגבינות עצמם אוקמינן הגבינה על חזקתה וכו' עכ"ל ומבואר מדבריו דדוקא בכה"ג שהי' גם הגבינה מלוחה דאיכא דבר למיתלי גם בהיתרא שמהגבינה בא הציר ע"י המליחה אבל אם הוא בגוונא דליכא דבר למיתלי בהיתרא רק באיסורא בודאי י"ל דגם הוא מודה דתולין באיסורא ויש להחמיר ועתב"ש סי' כ"ט וע' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ג שהביא דברי הד"מ הנזכר וסיים דהכל הוא לפי הענין עכ"ד:

ס אוסר. ע"ל סי' ק"ה סעי' א' ובש"ך ושפ"ד שם סק"ב דכדי קליפה אוסר מיד ולאסו' כלו בעינן שישהה כדי שיתן על האור ויתחיל להרתיח ועי' בדברינו שם (ס"ק מ"ו):

סא מ"מ הציר חשיב אינו נאכל מחמת מלחו. פי' ואוסר אפי' בהפ"מ דבלא הפ"מ אפי' הבשר חשוב רותח כדלעיל. חידושי יעב"ץ :

סב וציר של בשר וכו'. היינו אם רואין נטיפת ציר אז גם בנוגעין זה בזה אסור אבל כל זמן שאין רואין שפולט ציר אין חוששין מסתמא בחתיכה שנמלח במליחת צלי. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ד :

סג שנפל על הכלי. עי' בחמודי דניאל הלכ' מליחה אות מ"א שכ' דאם נפל כלי על הכלי מנוקב שמולחין עליו בשר ונתלחלח הכלי לא נאסר הכלי ואע"ג דקיי"ל דציר זה אוסר הכלי מ"מ זה דוקא אם נפל ציר ממש על הכלי משא"כ כאן שנגע רק בלחלוחית ציר שהי' על הכלי ולא הי' טופח ע"מ להטפיח זה לא חשיב משקה וציר שיאסר בדיעבד עיי"ש (וע' בדברינו להלן סי' ק"ה ס"ק ל"ז):

סד צריך הגעלה. עי' בס' בית ישראל שכ' דסגי בכה"ג הגעלה ע"י עירוי מכ"ר כיון דבמליחה לא נאסרה הכלי רק כ"ק עיי"ש ועי' בבל"י ס"ק י"ז שהביאו והשיג עליו וכ' דגם כלי הנאסר ע"י מליחה לא מהני הגעלה ע"י עירוי דעירוי ספק אם הוא מבשל ויש לילך לחומרא עיי"ש והסכים עמו בשפ"ד ס"ק י"ח עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק לעיל סי' ס"ט ס"ק ק"ט ובסי' זה ס"ק ל"ה:

סה כלי חרס צריך שבירה. עפת"ש סק"ח מ"ש דבכלי הרס לא מהני קליפה ועי' מנח"י כלל י"ג סק"ג שהוכיח דוקא בנפל על כלי הרבה ציר אבל אם לא נפל רק מעט ציר על מקים א' אף בכלי תרס יכול לקלוף כמו בכלי עץ כי הוא דבר הנראה לעינים דגם כ"ח יכולין לקלוף מעט מעט ודוקא כלי זכוכית וכיוצא בו דא"א בשום אופן לקלוף הוא דצריך שבירה עיי"ש ועי' בשפ"ד שם שהביאו וכ' דמה"ט פסק בעובדא שנפל טפת ציר מלוח על צאלינ"ט טא"פ מבחוץ להקל ע"י קליפת הקדירה במקום ההוא כיון שהי' ע"ש ושעהד"ח שא"א להכין אחרת והתיר להטמין בה רק על אותו שבת עיי"ש וכדברים אלו כ' לעיל סי' ס"ט ושפ"ד ס"ק פ"ב ושם כ' בביאור יותר משום דיש לומר דאף הש"ך דס"ל דגם בב"ח אוסר כולו היינו בנפל לתוכו אבל בנפל עלי' מבחוץ גם הש"ך מודה שיש להקל דסגי בקליפה כיון דמבחוץ הוא שריק ונופל מיד עיי"ש ועי' בשבילי דוד אות י"ח וביד יהודה שם ס"ק צ"ג מה שתמהו על דברי הפרמ"ג בזה במ"ש לחלק בין אם נפל הציר לתוך הכלי או חוץ לכלי כי באו"ה מבואר דגם אם נפל על הכלי מבחוץ בכלי חרס אוסר כולו עיי"ש וע' בס' ראש פינה על הלכ' מליחה סי' ס"ט באבן פינה סוף סעי' י"ז ובפינת יקרת אות קס"ת וקס"ט דכל זה בסתמא אבל אם ידוע שלא נתעכבה הטפה כלל על הכלי מבחוץ דכשנפלה הטפה שרקה תיכף ולא נתעכבה כלל בודאי אינו אוסר כולו רק כדי קליפה עיי"ש:

סו צריך שבירה. ואם עבר ובישל בה אם מועיל ס' נגד הקליפה של הכלי עי' שפ"ד לעיל סי' ס"ט שם שהבין מדברי הש"ך דאם נשתמש בה אח"כ רותח צריך לשער נגד כולה דכלי חרס רך הוא ודינו כמו אוכל ועיי"ש במה שהביא ע"ז מדברי המנח"י ובמ"ש ע"ד בזה לדינא:

סז בכלי עץ וכיוצא. עשפ"ד לעיל סו' ס"ט שם מ"ש לענין אם יש חילוק בין כלי עץ לאבן או מתכת ר"ל אי מתכת ואבן דין כלי חרס יש לו דלא מהני קליפה או שיש לו דין כלי עץ דמהני קליפה ועיי"ש במ"ש בזה מתשו' חוט השני סי' ס"ז:

סח וכיוצא. עפת"ש מ"ש מהחמודי דניאל דבנפל ציר או חלב על כלי וא"י באיזה מקום בטל ברוב ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה שכ' דאין להקל בזה רק בכלי עץ כיון דאם הי' ידוע מקומו לא חל איסור על כל הכלי זולת על מקום זה ויש לו תקנה לקלוף מקום ההוא ועכשיו ששכח הוי כמו שאר תערובות איסור ובטל אבל בכלי שא"א לקלפו דאז כל שנופל האיסור על מקום א' גם אם נודע מקומו חל האיסור על כל הכלי דא"א להשתמש בו לחצאין א"כ אם שכח אח"כ מקומו מה מהני הרוב הלא הכל הוא איסור א' דהא חל האיסור על כל הכלי ומחמת השכחה אינו חוזרת להיתר וסיים דמ"מ הנכון דגם בכלי עץ להגעיל כל הכלי עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום בשפ"ד ס"ק י"ח שהביא בשם רב א' סמוכין לדברי החמודי דניאל להקל בזה בכל הכלים מדברי הפרמ"ג או"ח סי' תס"א במ"ז סק"ד עיי"ש ולפענ"ד העיקר לדינא כדעת הגאון יד יהודה כי ההכרח הוא להגעיל כל הכלי אף בכלי עץ ולא מהני בזה ביטול ברוב עפמש"ל סי' ק"י (ס"ק ל"ב) מדברי גדולי המחברים דענין קבוע שייך גם בדבר הנייד ומטולטל ממקום למקום כל שהכל הוא בכנופיא שם והאיסור קביע בזוית א' ואחת ממנו איני נפרד ממנו בשום פעם עיי"ש א"כ ה"נ גם בזה בוודאי שייך לומר קבוע כיון דמקום האיסור שבכלי קבוע במקום מיוחד בו ואינו נפרד ממקומו בשום פעם אף שכל הכלי נייד ומטולטל ממקום למקום מ"מ הו"ל קבוע ואף שלדינא הבאתי שם ראי' להיפוך מ"מ למעשה צ"ע להקל נגד הני גדולי המחברים הנ"ל ואף שאין האיסור ניכר בהכלי ויש כמה מקילין דהיכא דאין האיסור ניכר לא אמרינן קבוע מ"מ הנה הבאתי להלן שם בשם הט"ז באו"ח סי' תרע"ג דגם באין האיסור ניכר דנין דין קבוע א"כ ממילא דלא מהני ביטול ברוב בזה דהא מקום שנאסר מנטיפת האיסור הוא קבוע בכלי ולא מהני בה רובא שוב ראיתי בס' ערך שי שהעיר קצת ע"ד החמודי דניאל הנזכר מדין קבוע והביא מדברי זקיני הלבוש והש"ך והנקה"כ דלהלן סי' רצ"ט דפליגי היכא דהאיסור יש לו מציאות במקום א' ולא נתפשט אלא שאין מקומו ניכר אי בטל וכתב שם דנראה דגם לדעת החמודי דניאל אין להקל

רק בכלי שדרכו להשתמש בו בשפע באופן שתמיד יהי' ששים נגד הבלוע שבמקום זה עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ב ס"ק קפ"ח):

סט קולף מקומו ודיו ע"ל סי' ק"ה סעי' ט' בהגה שכ' דציר אוסר עד ס' עיי"ש וע' בש"ך להלן סי' צ"ח ס"ק י"ד שיש חילוק בין מאכל לכלי דבכלי אינו אוסר רק כ"ק ועי' במנח"י כלל פ"ה סק"ז שכתב הטעם בשם האו"ה דכלי שהוא קשה א"א להבלוע לכנוס כ"כ ע"כ סגי בקליפה עיי"ש ועי' בדברי שאול ויוסף דעת מ"ש בענין זה (וע"ל בס"ק שאח"ז):

ע ודיו. עשפ"ד שם שכתב דאף אם נבלע דבר שמן ע"י מליחה בכלי ג"כ אינו אוסר יותר מכ"ק דבכלי אין לחלק בין כחוש לשמן עיי"ש וכ"כ לעיל סי' ס"ט בשפ"ד ס"ק פ"ב עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' ת"ר שהתפלא על הפרמ"ג בזה והביא מדברי כמה פוסקי' דמבואר מדבריהם דאין להקל בענין זה בכלי יותר מבאוכל דאדרבה מבואר מדבריהם דכלי בולע יותר ממאכל עיי"ש וצ"ע (וע"ל בס"ק הקודם):

סעיף ו:

עא וכן חברתה אסורה. היינו אם המלוחה היא למטה וכמ"ש המחבר לעיל סי' ע' (סעי' ד') דבזה יש חילוק בין תתאה לעלאה דהא שלא פירש המחבר כאן משים שסמך על מ"ש לעיל סי' ע'. פרי תואר ס"ק י"ד. ועי' ברמ"א להלן סי' ק"ה סי' י"א ובדברינו שם (ס"ק ר"ה) מ"ש בזה לדינא: (עב) לקמן סי' ק"ה. עבאה"ט מ"ש דשם נתבאר דלדידן אין חילוק בין כחוש לשמן פי' באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן יש להקל בדבר כחוש דלא שייך בי' שמנונית שפ"ד ס"ק י"ט. (וע"ל סי' ק"ה ס"ק ר"ב):

סעיף ז:

עג אבל צלי. האי צלי לאו דוקא דאפי' בחי רותח נמי נאסר כדי קליפה וכמבואר לעיל סעי' ד' אך כתב זה לרבותא דאף שהוא צלי ונמלח קצת אפ"ה אינו אוסר יותר מכ"ק. יד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ט ובפיה"ק ס"ק ל"ט ומ"ש (עד) צלי רותח. עפת"ש מ"ש מתשו' בית אפרים ועי' בחידושי הגרעק"א בש"ך ס"ק כ"ו שהניח ג"כ להש"ך בצ"ע מדברי התוס' הנזכר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"א שהעתיק לשון הבית אפרים הנזכר והרבה להשיב עליו והעלה דהעיקר כהש"ך דאפי' בצלי רותח אם אינו מתובל בתבלין ואינו מלוח א"צ נטילה וסגי בקליפה עיי"ש באריכות:

עה מחמת מלחו. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' לא נמלח כלל בעי קליפה עי' בהגהות צבי לצדיק שכתב דהא דקיי"ל דביש בו בקעים כולו אסור זה דוקא במלוח עכ"פ קצת שנאכל מחמת מלחו אבל בלא נמלח כלל אסור רק כדי קליפה עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"ק סק"מ שכ' דבאית בי' פילי או מתובל בתבלין נאסר כולו גם בלא נמלח

כלל עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט ואע"פ שהצלי שוקע לתוך החלב והחלב צף על הצלי וכו' בקליפה סגי פשוט הוא דה"ה איפכא דאם החלב רותח אע"פ שהצלי שוקע והחלב צף על הצלי אפ"ה כולו אסור דתתאה גבר. עשפ"ד ס"ק כ"ו:

עו בעי קליפה. כתב בחגורת שמואל ס"ק כ"ד ודע דכל זה לא מיירי אלא שנפל לדבר לח ודבר צלול כגון חלב וכיוצא בה אבל אם נגע צלי צונן בדבר יבש אפי' לח קצת אין צריך אלא הדחה כשאר צונן בצונן עיי"ש וכ"כ בס' חידושי מהרא"ל צינץ על בב"ח בחידושיו לסי' זה והביא ראי' מדברי הש"ס פרק כ"ה צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אע"פ שסתם גבינה הוא לח קצת עיי"ש באריכות:

עז ואם יש בו בקעים. עי' בפר"ח ס"ק י"ח שכ' דבישׁ בו בקעים אפי' ידעינן דאיכא ששים בבשר נגד החלב שנבלע בתוכו הכל אסור דאין ידוע עד כמה הוא מתפשט מחמת הבקעים ולא דמי לשאר רותח דבודאי מתפשט בכולו משא"כ בזה שאין החלב נבלע ומתפשט בשוה דהרבה ממנו מתכנס במקום א' ומעט במקום א' ולא שייך בי' ביטול בס' עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהרי"ט סי' י"ח ובחוו"ד בביאורים ס"ק י"ד לדינא עיי"ש ועי' בהגהות אמרי ברוך שנסתפק בזה אם מהני ס' ותמהני שלא הביא מדברי הפר"ח והמהרי"ט והחוו"ד הנ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א לעיל סי' ע' סמוך לסוף ס"ק י"א וכאן ס"ק ל"ד ובשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ל"ג מה שהאריכו בזה ושניהם לדבר א' מתכוונים להלכה דב' פעמים ס' בודאי מהני דנהי דלא ידעינן לאיזה מקום נבלע האיסור מ"מ כיון דאיכא ב' פעמים ס' שוב בטל זה המקום שיש בו טעם האיסור ברוב דעכ"פ לא נאסר רק פחות מס' ובטל ברוב כדין יבש ביבש עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת כנף רננה חיו"ד סי' מ' מ"ש בזה באריכות:

עח יש בו בקעים. עי' חק יעקב סי' תס"ה סק"ו ובמחה"ש שם סק"ד דאווזא שהופשט עורה יש בקעים בגוף בשר האווז בכל צד עיי"ש: (עט) מתובל בתבלין. עבל"י סק"כ שכתב מהדמש"א דבעינן שלא יהי' נאכל מחמת תבולו עיי"ש והביאו בחוו"ד ס"ק י"ד ובהגהות אמרי ברוך לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ח ובפיה"ק ס"ק מ"ג מ"ש בזה והעלה בראיות דלא בעינן דוקא שלא יהא נאכל מחמת תבולו אלא דכל שעכ"פ נרגש בה חריפות התבלין היטב אע"פ שהוא נאכל מחמת תבולו אסור עיי"ש: (פ) בתבלין. עחוו"ד שם שנסתפק אם גם מלח ושאר דברים חריפים כגון שומים ובצלים דינן כתבלין וכו' או דבעינן דוקא תבלין וכתב דמסתברא דכל הדברים חריפים דמי לתבלין בענין זה ואוסרין בצלי עיי"ש ועי' ביד יהודה שם מ"ש בזה:

פא והוא צלי רותח. גם האי צלי הוא לאו דוקא דבאית בי' פילי או מתובל בתבלין אין תלוי אם נצלה או לאו דהעיקר תלוי אם הוא רותח או צונן דבאית בי' פילי או שהוא מתובל בתבלין אף שהוא חי כל שהוא רותח אוסר כולו אף להמחבר. יד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ט וס"ק מ"ד:

פב כולו אסור. היינו הבשר אבל החלב מותר אע"פ שהי' הבשר צלי ורותח וגם מתובל בתבלין. או"ה כלל ל' דין י"ד:

פג וה"ה אפוי ומבושל. עפת"ש מ"ש מהמנח"י אם נכבש הבשר תחלה במים מעל"ע וכו' ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ו בזה והעלה דבין בכבוש במים מעל"ע ובין בכבוש בציר כשיעור שיתן על האור ויתחיל להרתיח דינו כחי גמור לענין זה דבדין זה העיקר תלוי בנגמר לאכילה דהוי אפוי ומבושל ממש דאז נתרכך היטב עיי"ש:

פד אפוי ומבושל. עבאה"ט מ"ש למר ברותח ולמר בצונן ור"ל להמחבר ברותח בעי קליפה ולהרמ"א במקום שאין הפ"מ אף באפוי צונן יש לאסור אע"פ שהחלב צונן. שפ"ד ס"ק כ"ד:

פה ומבושל. עחוו"ד סוף סי' זה שכתב שנראה דבעינן דוקא שיהי' מבושל כמאכל ב"ד עכ"פ אבל קודם לכן אף שהוא רותח מכלי ראשון שהוא מבשל לאו רכיך הוא ואין לו דין בישול עיי"ש:

פו וי"א דאפי' הם צוננים. עבאה"ט ועי' בדמשק אליעזר דף שע"ג ע"ד מ"ש בזה והעלה דהיכא שהוא מבושל אז אוסר אפי' אינו מתובל בתבלין והוא צונן כל דאית בי' פילי וכן אם הוא מתובל בתבלין הוא אסור אפי' הוא חי וצונן דכל שיש תרתי לגריעותא פילי ומבושל אסור עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ל"ח מ"ש ע"ד הדמש"א בזה ועיי"ש עוד באות מ"ב ועי' בס' פרי האדמה חלק א' בפרק ו' מהלכ' מאכלות אסורות סי' כ"א בדף ק"ט וק"י מ"ש ע"ד הדמש"א והכנה"ג בזה באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ז שהעלה שכן עיקר לדינא דכשהוא מתובל בתבלין אפי' חי וצוננים אסור בדאית בי' פילי עיי"ש:

פז דאפי' הם צוננים. היינו הצלי או האפוי או המבושל אבל חי ותפל לכ"ע מותר בצונן. יד יהודה שס. ועי' במ"א סי' תס"ה ובפרמ"ג או"ח במ"ז שם סק"ב ובא"א שם סק"ד ובחק יעקב שם סק"ו ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הנכפל אות י' בעוף שנפל לאחר ההבהוב למים מעורב בחלב וחמאה צוננים והותר על ידי הדחה היטב אע"ג דאית בי' פרצי פרצי ועיי"ש עוד בדבריו בהלכות מליחה אות כ"ח שכ' דשומן כשר שנפל לתוך איסור צלול כגון לתוך מים ששרו בהם בשר או לתוך חלב לכ"ע מותר בהדחה

ולא אמרינן איידי דרכיך בולע דאפי' בדבר שהוא רך ואית בי' בקעים אם הוא חי ואינו מתובל בתבלין אינו בולע בצונן עיי"ש אך כתב דמ"מ צריכין עכ"פ להדיח אותו יפה יפה וישרו אותו ולהוציא הבלוע מתוכו דע"י השרי' נפק וגם ידחקו אותו להוציא הבלוע ואע"פ שבשאר שומן ששורין קודם המליחה אין נוהגין לדחוק אותו אע"פ שכמה פעמים שורין השומן עם שאר בשר והמים הוא מעורב בדם דשם כיון שעשה כתקנות חכמים לא הטריחוהו יותר עיי"ש:

וכתב ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ח ובפיה"ק דכל מה שכ' הפוסקים להקל אפי' באית בי' פילי בחי ותפל שנפל לצוננים וכאמור הוא רק אם הם צוננים וכאמור אבל אם אינם צוננים אפי' הוא חם דכלי שני שהיס"ב אין להקל גם בחי ואינו מתובל בתבלין כל דאית בי' פילי וכל זה אם עכ"פ היס"ב אבל אם אין היס"ב אין להחמיר בכלי שני עיי"ש:

פח הם צוננים. כתב בחגורת שמואל ס"ק כ"ד ודע דכל זה לא מיירי אלא בנפל לדבר לח וצלול כגון חלב וכיוצא בה אבל אם נגע צלי צונן בדבר יבש אפי' לח קצת אין צריך אלא הדחה כשאר צונן בצונן עיי"ש וכ"כ בס' חידושי מהרא"ל צינץ על בב"ח בחידושיו לסי' זה עיי"ש באריכות. וכל זה אם הי' שניהם תפלים אבל אם הי' א' מהם מתובל בתבלין עי' בדברינו לעיל (ס"ק פ"ה) שהבאתי פלוגתת האחרונים בזה:

פט דינא הכי. עבאה"ט מ"ש דאין חילוק בין נמלח קצת ללא נמלח כלל וכו' ומ"מ החלב מותר וכו' ועשפ"ד ס"ק כ"א וס"ק כ"ה דר"ל דלענין הבשר לעולם אין חילוק דכל שהבשר צלוי או אפוי אפי' לא נמלח החלב כלל מ"מ אסור הבשר אפי' בהפ"מ והחלב מותר ודוקא כשלא נמלח כלל אבל בנמלח קצת גם החלב אסור באין הפ"מ כי שלא בהפ"מ אין אנו בקיאין בין מליחה מרובה למליחה מועטת עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט דתרי קולא לא מקלינן בשביל הפ"מ יבואר אי"ה בדברינו להלן סי' רמ"ב כי שם מקומו:

צ הכי. כתב בחוו"ד סוף סי' זה ונראה דלאו דוקא בדבר צלול הדין כן אלא אפי' נגע חתיכה מתובלת לחתיכה רותחת ג"כ נאסר כולו כיון דהחתיכה רותחת פולטת וחתיכה זו מחמת תיבולה בולעת ונאסרה עכ"ל וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ז ובפיה"ק ס"ק מ"ח שהשיג עליו והעלה בראיות דכל הדינים אלו שבסעי' זה הם דוקא בגוש עם דבר לח וצלול אבל שני דברים גושים אע"פ שהם לחים אפי' הם אפוי ומבושל אם שניהם צוננים א"צ אלא הדחה ואם א' מהם חם אין להחמיר יותר מבשאר דברים דא' חם וא' צונן דאמרינן בכ"מ דתתאה גבר ואם שניהם חמין דינם כשאר ב' חתיכות חמין הנוגעין זה בזה אכן אם א' חם ע"י צלי שנוטף ציר ממש בזה נראה להחמיר באית בי' פילי לאסור

בכולו וסיים בצ"ע. ואם א' מתובל בתבלין לא גרע משאר טהור מלוח וטמא תפל עיי"ש (וע"ל ס"ק פ"ה):

צא הפסד מרובה. עבאה"ט וע' חכמת אדם כלל מ"ב סוף סעי' ו' שכתב דלעצמו ראוי להחמיר אפי' בהפ"מ ולאחרים צ"ע עיי"ש:

סעיף ח:

צב ע"י מליחה. עפת"ש לעיל ריש סי' פ"ז מ"ש מהפרמ"ג בפתיחה דגם כשקיבל בשר טעם מחלב ע"י מליחה ונתבשל אח"כ אסור מה"ת ועי' מזה עוד במ"ז להלן סי' ק"ה סק"ב שכ' ג"כ דפשוט הוא דאע"ג דכבוש הוא רק מדרבנן ובב"ח מותר בהנאה מ"מ אם הי' החתיכה כבושה מעל"ע בחלב ובשלה אח"כ נאסרה מה"ת ע"י הבישול גם בהנאה ועיי"ש עוד לעיל סי' פ"ז ס"ק א' (בד"ה תשובה בשאלה השני') שכ' ג"כ דקדירה שהי' כבוש בה חלב מעל"ע ובשלו בה בשר בהמה אסור בהנאה דאף דלא בלעה הקדירה רק ע"י כבוש מ"מ הא פלטה אח"כ ע"י בישול לבשר ואסור בהנאה עכ"ד ועי' מזה בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' כ"ו ועי' בחו"ד בביאורים להלן סיק"ה סק"ה ועי' בס' ערוגות הבושם לעיל סי' פ"ז אות ב' שכ' שדבריהם צ"ע והעלה בראיות דלדעת הסוברים דטעם כעיקר מדרבנן לא הוי הבישול אח"כ רק מדרבנן וכ' דאף מסתפינא להקל בדבר שהחמירו האחרונים מ"מ עכ"פ במקום שיש עוד צדדים להקל יש לסמוך על זה לומר דלא הוי רק מדרבנן עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת מור ואהלות (מהרב מהר"א פוסק ני') באוהל ים המלח סוף סי' ז' בעובדא שמלחו בשר במלח המעורב בגבינה והי' לערך שליש גבינה וב' שלישים מלח ובשלוהו כך בלא הדחה לאחר המליחה וכתב דבזה כ"ע מודים דנעשה איסור תורה ע"י הבישול דהא ממשות הגבינה נתבשל אח"כ עם הבשר אך לכל זה פשוט הדבר להתיר דבודאי יש בחתיכה ס' כנגד הגבינה דהא קיי"ל דיש בחתיכה שלשים כנגד הדם והמלח שע"ג החתיכה מכ"ש שיש ס' נגד שליש גבינה אמנם יען שהגבינה כחושה בטבעה צריכין ג"כ קליפה כיון שנאסרה החתיכה מקודם ע"י המליחה כ"ק ע"כ צריכין לקלוף כל החתיכה ומותר ליתן הקליפה לעכו"ם דהקליפה מותרת בהנאה כיון שלא נאסרה ע"י המליחה רק מדרבנן והשאר מותר אמנם אם נפל להקדירה אח"כ עוד חלב חוזר וניעור וצריכין ס' עד חשבון עיי"ש:

צג או ע"י כבוש. עי' בשו"ת מטה יוסף חלק ב' ביו"ד סי' ז' ועי' בפרמ"ג בפתיחה (בד"ה עוד) שכ' דאין חילוק בין כבוש מעל"ע בשר בחלב או שכבוש בשר וגבינה בחומץ וציר או בשר בכותח חריף כשיעור שיתנו על האור וירתיח בכ"מ אינו אסור מה"ת רק מדרבנן עיי"ש:

צד ע"י כבוש. עמ"ז להלן סי' ק"ה סק"ב שכ' דאם נכבש מקצת החתיכה בחלב ואח"כ נתבשלה אזי אם ידעינן כמה חלב נבלע באותו מקצת ויש בכל התתיכה ס' נגד החלב מן התורה הכל שרי החתיכה והקדירה דהא בעת הבישול נתפשט החלב בכל החתיכה ודרך הלוכו לא נ"נ ואינו אסור רק מטעם כבוש וכבוש אינו אסור רק מדרבנן (ואינו אסור רק באכילה אבל בהנאה מותר אבל אם אינו יודע כמה חלב נבלע בהמקצת צריך מה"ת ס' בהחתיכה נגד המקצת חתיכה שנכבשה ואז החתיכה ג"כ מותרת מלבד אותו המקצת ואי ליכא ס' בהחתיכה נגד אותו המקצת חתיכה צריך ס' בכל הקדירה נגד אותו החתיכה ואם לאו הכל אסור מדאורייתא אבל בהנאה מותר הקדירה כיון שאין החלב נותן טעם בהקדירה רק החתיכה מכח חנ"נ והוי כשאר איסורין שנתנו טעם ומותר בהנאה למכור לעכו"ם עיי"ש ובמ"ז לעיל סי' פ"ז סק"ב (ועי' בדברינו לעיל ס"ק צ"א ובסי' פ"ז ס"ק י"ד):

צה כבוש. ע' בס' בית יהודה (מהגאון מהר"י לאנדא ז"ל) בחידושיו ליו"ד לעיל סי' פ"ז (בד"ה שם כתוב בתורה) שנסתפק אם בישל בשר בחלב ואח"כ נשרה זה הבשר הבלוע מחלב בחלב צונן מעל"ע אם נאסר החלב גם בהנאה אם נאמר דאין הנאסר חמור מהאוסר דהא הבשר לא נאסר כ"א ע"י בישול בחלב א"כ אינו יכול לאסור החלב ג"כ רק ע"י בישול ולדינא כ' דנאסר החלב בכה"ג אף בהנאה דגזירת הכתוב הוא דבשר בחלב אינם איסרים זה את זה כ"א ע"י בישול אבל כשכבר נאסר הבשר או החלב בהנאה הוי הבשר דבר איסור בהנאה כשאר איסורין שאסורים בהנאה ואוסר את החלב שנכבש בה בהנאה דהא הבשר איסור הנאה נותן טעם בהחלב ע"י הכבישה וטעם כעיקר דאורייתא וצריך ששים נגד הבשר ולא מהני טעימת קפילא מה"ת דהא חלב הבלוע בתוך הבשר נפלט לתוך החלב שבקדירה ולא ידעינן כמה נפיק מיני' וצריך מה"ת ס' כנגד כל הבשר דהא הקפילא אינו מרגיש טעם חלב האיסור שהיא מין במינו עם שאר החלב ועיי"ש עוד שכתב דמ"מ יש להקל בזה ולומר בהפ"מ דהחלב לא נ"נ ואם נתערב החלב בתערובות אחר א"צ ששים כ"א כנגד הבשר שנכבש בתוכה ולא נגד כל החלב והחלב מצטרף עם תערובות האחר לבטל טעם הבשר בששים דבלח בלח קיי"ל דבהפ"מ לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין והרי גם הכא הוי לח בלח דטעם הבשר הנפלט ע"י הכבישה לתוך החלב הוי לח בלח וזה הוי כשאר איסורין עיי"ש:

צו אבל לא בהנאה. עי' ביד יהודה סוף סי' זה שהעלה דבדין חם לתוך צונן דאית בי' פילי או מתובל בתבלין דמבואר בסעי' הקודם דאסור כולו כשהוא חם דכלי ראשון יש לעיין

אם הוא מותר בהנאה אכן אם הוא רק חם דכלי שני יש להתיר בהנאה עיי"ש (וע"ל סי' פ"ז ס"ק ט"ו) וע' בס' ערוגות הבושם לעיל סי' פ"ז אות ד':

צז בהנאה. כתב בפרי תואר ס"ק י"ז וה"ה משום בישול בב"ח לא שייך במליחה וכבוש כגון למלוח בב"ח לעכו"ם או לכבוש בב"ח לעכו"ם מותר עכ"ד אמנם לעיל סי' פ"ז סק"ד כתב הפרי תואר בעצמו להחמיר אף בשרי' דיהיב טעמא זה בזה ואסור משום לתא דבישול בב"ח והבאתי דבריו לעיל סי' פ"ז (ס"ק י"ט) ועי' במנח"י כלל פ"ה ס"ק י"ט שכ' בענין מ"ש הרמ"א דאסור לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב וכתב בשם האו"ה דמבואר מדבריו דמיירי כשמערב צונן בצונן וכן כשמערב בשר בחלב ע"י כבוש מעל"ע ואף דמותר בהנאה מ"מ דעת היש מחמירים שלא לגרום לכתחלה בשר בחלב ע"כ פוסק הרמ"א שיש להחמיר לכתחלה שלא להנות ממנו ליתנו לפני בהמתו לשתות אבל מדינא אין להחמיר כלל רק שהמחמיר תע"ב עיי"ש:

סימן צב

סעיף א:

א כזית. לאו דוקא דה"ה פחות מכזית דהא חצי שיעור אסור מה"ת ורק לענין מלקות יש חילוק. ט"ז סק"א וכנה"ג בהגהות הטור ריש סי' זה. ואפשר יש לומר דנקיט כזית להודיעך דאפי' יהי' כזית דחייב עלי' מדאורייתא אליבי' דכ"ע אפ"ה סמכינן מדינא אטעימת עכו"ם פרי תואר סק"א. ועי' בס' בגדי שש הספרדי אות א' מ"ש בזה:
ועפרמ"ג בפתיחה (בד"ה אמנם) שהביא מהסלת למנחה שכ' לדעת הרמב"ם וסיעתו דבשר שקבלה טעם מחלב או חלב מבשר אף שקבלה טעם ע"י בישול מ"מ אין איסור מה"ת אא"כ יש בהתערובות כזית בכדי אכילת פרס דהיינו חלק ששית מפרס ופחות מזה אין איסור מה"ת וממילא שהוא מותר בהנאה והתפלא עליו בזה דאף דהרמב"ם ס"ל בעלמא כן דטעם כעיקר דרבנן עד שיהי' כזית בכא"פ זה דוקא בשאר איסורין אבל בבב"ח כ"ע מודים דטכ"ע מה"ת אפי' בפחות מכשיעור וטפת חלב שנפלה לחתיכה שבקדירה אם בחתיכ' ס' לוקה על כל כזית מבשר אף שלא הי' אלא מעט חלב עיי"ש ובמ"ז ריש סי' זה: (ב) בשר. עי' בערך לחם (למהריק"ש) שכ' דמלשון הפוסקים דנקטו בשר סתם מוכח דאין חילוק בזה בין בשר בהמה לחי' ועוף דגם בטפת חלב שנפל על בשר, עוף אוסר עד ס' ודלא כהג"א וכ"כ בפר"ח ס"ק י"א ועי' בשיורי ברכה אות א':

ג של חלב רותח. פי' שהחלב מעלה רתיחות שפ"ד סק"ב. וזה דוקא אם בעת נפילה הי' מעלה רתיחה אבל אם נתניהו בעת שלא הי' מעלה רתיחה אף אם אח"כ התחיל

להעלות רתיחה צריך ס' מדינא דבע"כ בעינן שלא יהי' הבשר בקדירה שום זמן בלא רתיחה לא בתחלה ולא בסוף דאז מהני מדינא קפילא. פרי תואר סק"ב ועי' ביד יהודה ריש סי' זה (ד) טועם העכו"ם. עי' בערוגות הבושם ריש סי' זה שהקשה דאיך מותר ליתן לעכו"ם לטעום הא בב"ח אסור בהנאה ואסור ליתנו לעכו"ם דהא יש לחוש דלמא יש כאן טעם בב"ח וקא עביד איסורא במה שנותן לטעום ובפרט לפמ"ש הפרמ"ג להלן ריש סי' צ"ח דבטעימה בעינן אכילה ממש כדי להבחין הטעם דחיך אוכל יטעם ותירץ עפ"ד הנו"ב קמא חיו"ד סי' נ' ותשו' ברית אברהם חיו"ד סי' ל"ב דבאמת קשה אהא דצריך כלל טעימת קפילא ולא מוקמינין התבשיל בחזקת היתר לומר שאין בו טעם משום דאיכא לברורי ע"י קפילא א"כ ממילא א"ש דהא באמת מדינא מותר בלא טעימה משום שי"ל חזקת היתר ורק משום דאיכא לברורי נותנין לקפילא ממילא אין שום איסור בהטעימה דאדרבה אם תאמר דאסור ליתנו לקפילא לטעום הו"ל א"א לברור ובלא"ה מותר משום חזקת היתר ובע"כ הא דנותנין לקפילא לטעום היא רק לחומרא וסומכין על החזקה לגבי איסור הנאה דטעימה משום דא"א בלא"ה ולפ"ז העלה דהיכא דליכא להקדירה חזקת היתר אסור ליתן לקפילא עכו"ם לטעום עיי"ש באריכות ועי' בדברינו להלן סי' צ"ח (סק"ד):

ה העכו"ם. עבעה"ט ומ"ש דבעינן קפילא או מסלפ"ת לדידן אין נ"מ בזה כלל. שפ"ד סק"א. (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ח ס"ק ט' וס"ק ט"ו): (ו) שתפלוט חלב שבלעה. עי' ביד יהודה ריש סי' זה שהעלה דדוקא מה שבלע מהרתיחה אינו חוזר ופולטו קודם שתנוח מהרתיחה אבל מה שבלע מבחוץ שפיר פולט גם בעת שמעלה רתיחה ועיי"ש הנ"מ שיש בזה לדינא: (ז) אע"פ שטעמו וכו'. עבאה"ט מ"ש הטעם דחיישינן שהחלב עצמו שנבלע בבשר וכו' יצא ונתערב בחלב וכו' ועי' בפלתי סק"א שהקשה כיון דקדם וסילקו ואי אפשר להפליט יהי' מותר אפי' החתיכה אם יטעום הקפילא ויאמר שאין בו טעם חלב דהא ליכא למימר דבלעה ופלטה ונעשה החתיכה נבילה ואין העכו"ם מרגיש עתה טעם החלב דהא קדם וסלקו דליכא חשש פליטה עיי"ש ועי' במ"ז סק"א מ"ש לתרץ קושית הפלתי בזה ועי' בס' שערי תורה חלק ג' כלל כ' פרט ו' אות כ"ב וכ"ג וכ"ד שהאריך בפלפול בענין זה ועיי"ש במ"ש לתרץ קושית הכו"פ בזה:

ח אא"כ יש בו ס'. ע' בכנה"ג בהגהות הטור אות ב' שכתב דמ"מ סגי בפעם א' ס' וא"צ ב' פעמים ששים עיי"ש ועפר"ח סק"ב שהקשה לפי דברי הש"ך דאיך מקילין דסגי בפעם א' ששים דאכתי ניחוש דלמא בלע ופלט כמה פעמים ובכל פעם נעשה החלב נבילה ולצטרך כמה פעמים ס' ועוד דעכ"פ לצטרך ס"א דלא הוי לך לשעורי אלא החלב

המותר והרי מעורב בתוך החלב גם הכזית חלב שנעשה נבילה ועיי"ש מ"ש לתרץ בזה ועי' בכו"פ ובמ"ז סק"א ובחוו"ד מ"ש בישוב קושיא זו ועי' בפרי תואר סק"ד שכ' דאם חזרו והרתיחו הקדירה אחר שנצטנן בעוד הכזית בשר בתוכה ונחה הקדירה פעם ב' מהרתיחה אפי' במין במינו בעינן ב' פעמים ס' כנגד הכזית הא' אם לא נודע בינתיים עיי"ש ועי' בשפ"ד להלן סי' צ"ד סק"ד שכ' דכ"ז לדעת המחבר אבל לדעת הרמ"א להלן סי' צ"ח אף בנפל הבשר ב' פעמים א"צ רק פעם א' ס' עיי"ש ועי' ביד יהודה כאן בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ה שהאריך בענין זה והעלה שכן עיקר לדינא דאף אם לקח הבשר מהחלב וחזר ונפל אף שלא נודע בינתיים סגי בפעם א' ס' לדידן אך כ' דכ"ז הוא בבשר שנפל ב"פ וכאמור אבל אם נפל חלב לבשר ונתבטל רק שהחלב נ"נ וחזר אותה החלב שנ"נ ונפל שנית לבשר ההוא ולא נודע בינתיים צריך ב' פעמים ס' כנגד אותה החלב ע"ש. ומ"ש הבאה"ט דצריך שיהי' בהחלב ס' כנגד כל החתיכה דלא ידעינן כמה נפיק מינה עי' בכנה"ג שם אות ג' שכ' דאף אם נפל הבשר להחלב כשהי' החלב רותח דהוי כחליטה אפ"ה צריך ס' כנגד כל הבשר ולא סגי לשער נגד טעם הבשר עיי"ש:

ט ובעינן ס' ר"ל נגד כל החתיכה והיינו אף שלא נפלה כל החתיכה לתוך החלב שלא נכנס בחלב ובקדירה רק חלק קטן מהחתיכה דאם נשער רק מה שנכנס ממנה בחלב יהי' בהחלב ס' נגדו לא מהני ולעולם בעינן ס' נגד כל החתיכה ואפי' במה שהוא חוץ לקדירה דע"י הרוטב הוא פולט מכל החתיכה אפי' ממה שהוא חוץ לקדירה. בינת אדם שער או"ה סי' ס"א מהאו"ה: סעיף ב:

י נפל חלב. עבאה"ט ופת"ש ועי' במנחת כהן חלק ב' מס' התערובות סוף פרק ה' שכתב וז"ל והנה צ"ע אם נפל טפת שומן של איסור או חלב וכיוצא ע"ג חתיכה שבקדירה שהוא חוץ לרוטב ויש בה ס' נגד האיסור אם צריכה אותה חתיכה נטילת מקום כל שלא ניער ולא כיסה הקדירה וכו' ונ"ל שצריך ג"כ ליטול כדי נטילת מקום מן החתיכה שנפל האיסור עלי' וכו' ולכן צריך ששים ונטילת מקום וכו' עכ"ל ועי' בחיו"ד בדינים היוצאים אות ב' ואות ד' וה' ואות ט' שכתב כמה חלוקי דינים בעלין זה היכא דאיסור גוש נפל על חתיכה שכולה חוץ לרוטב בין בבב"ח ובין בשאר איסורין בעינן ס' בכל הקדירה נגד האיסור והחתיכה שנפל עלי' האיסור א"צ רק כדי נטילה ואם ניער בסוף אז יש חילוק בין בב"ח לשאר איסורין דבבב"ח בעינן ששים נגד כל החתיכה ואותה החתיכה כולה אסירה דהנטילה הוי כאיסור דבק ובשאר איסורין לא בעינן ס' רק כנגד הכדי נטילה ואותה החתיכה ג"כ אינו אסור רק כדי נטילה. וכ"ז הוא בנפל על חתיכה שכולה חוץ לרוטב וכאמור. אבל אם נפל גבינה שהוא דבר גוש על חתיכה שמקצתה ברוטב בעינן

ס' בכל הקדירה נגד הגבינה ואותה החתיכה אין אסור רק כדי נטילה ואי ליכא ס' בכל הקדירה נגד הגבינה הכל אסור דאנן אין בקיאין בין כחוש לשמן. ואם ניער הקדירה אח"כ בעינן בקדירה ס' נגד החתיכה ואותה החתיכה אסורה דהנטילה הוי איסור דבוק בבב"ח. אך כל זה דוקא אם יש שיעור כדי נטילה בהחלק שחוץ לרוטב. אבל אם הרוטב נוגע בתוך הכדי נטילה של החתיכה אף שלא ניער הקדירה כלל בעינן ס' בקדירה נגד כל החתיכה דהרוטב מוליך הטעם מהכדי נטילה לחלק התחתון ונאסר וחוזר ואוסר השאר ואותה חתיכה אסורה דבב"ח הוי איסור דבוק. ואם נגעו חתיכות אחרות חוץ לרוטב בהחתיכה שנפל עלי' האיסור אם נגעו בהכדי נטילה הסמוך לנפילת האיסור נאסרים גם הם בכ"נ וצריכין ליטול מכל חתיכה כדי נטילה ואם נגעו למטה מהכדי נטילה של אותה חתיכה אם אותה החתיכה הוא בשר כחוש אין נאסרין כלל ויש לסמוך אבקיאותינו שאינו שמן דבבלוע בקיאין אנו בין כחוש לשמן ולענין לאסור אחרות אוקמי' אדינא וחשבינן החלב לכחוש ואמרינן דלא נתפשט החלב כלל רק עד כ"נ. אך כל זה כשהבשר כחוש וכאמור. אבל אם הבשר הוא שמן יש להחמיר בכ"ז דאז נעשה הכ"נ מהבשר גוף האיסור וטעם בשר של הכ"נ אוסר אף בלא החלב ע"כ בעינן ס' בכל הקדירה אף נגד כל החתיכה כיון דהנטילה הוי איסור דבוק בבב"ח כנ"ל ואף שיש, ס' כנזכר צריך ליטול גם כ"נ מהחתיכות שנגעו חוץ להרוטב בהכ"נ כמו בכל צלי דבעינן ס' בכל החתיכות בצירוף נגד האיסור וגם נט לה ואי ליכא ס' בין הכל נגד החתיכה אזי נאסרו כולם ג"כ מטעם הנ"ל דכיון דכ"נ נ"נ אזי הוי איסור דבוק וטעם של הבשר אוסר אף בלא החלב אכן בהפ"מ יש להקל דהכ"נ לא הוי איסור מחמת עצמו כיון דהוא בישול בלא רוטב ולא הוי דרך בישול עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים סק"ד שכ' דאף שדעת רוב הפוסקים דצלי הוי בכלל בישול (ע' בדברינו לעיל סי' פ"ז ס"ק י"ג) מ"מ יש לסמוך ע"ד החוו"ד בזה ולהקל במקום הפ"מ במקצתה תוך הרוטב שלא לאסור שאר הקדירה אם יש בה ס' נגד החלב ולא ניער אח"כ דבהפ"מ יש לסמוך ע"ד הש"ך שכ' דהעיקר לדינא כהר"י דאם נפל חלב על חתיכה שמקצתה ברוטב כל הקדירה מצטרף לבטל החלב ואף אותה חתיכה מותרת לדעתו א"כ די לפנינו אם נחמיר לאסור אותה חתיכה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"ג מה שהרבה להשיב ע"ד החוו"ד הנזכר במה שהחליט דגם בב"ח הוי איסור מחמת עצמו לצאת בלא רוטב וכן במ"ש דהנטילה שנ"נ הוי איסור דבוק בב"ח וכן במ"ש דאם נפל גבינה על חתיכה שמקצתה ברוטב אי ליכא ס' בקדירה נגד הגבינה הכל אסור דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן כנ"ל דהעיקר הוא כהסכמת גדולי קדמונינו ז"ל וגדולי האחרונים אשר כל בית ישראל נשען עליהם דגם בב"ח לא הוי

איסור מחמת עצמו לענין לצאת בלא רוטב וכן יש להקל דבבלוע בקיאין אנו בין כחוש לשמן אף אם האיסור עצמו נוגע לחתיכה הראשונה עכ"פ בצלי וכן אין אומרים בנטילה חנ"נ דהוי איסור דבוק אף בב"ח וכתב עוד דלהלן סי' ק"ה יתבאר דבצלי אף באיסור שמן אין מצטרפין שאר החתיכות שאינן נוגעין להאיסור לבטל האיסור אלא אף אם יש ס' בכל החתיכות נגד האיסור עכ"פ חתיכה זו הנוגעת באיסור אסורה רק דבאיסור שמן יש חומרא דאם אין ס' אף בצירוף כל החתיכות גם שאר החתיכות נאסרו ובאיסור כחוש שאר החתיכות מותרות וסיים שכל זה עיקר להלכה עיי"ש ולדבריו ממילא נשתנו הדינים במש"ל מהחוו"ד בדין א' ובדין ב' דבניער בסוף בעינן בבב"ח ששים נגד כל החתיכה ואותה החתיכה כולה אסורה וכן במ"ש בסוף דין ג' דאותה החתיכה כולה אסורה לפי דעת היד יהודה יש להקל בכ"ז דגם בבב"ח לא בעינן ס' כנגד הכ"נ ואותה החתיכה ג"כ אין אסור רק כ"נ כמו בשאר איסורין כיון דגם בבב"ח לא אמרינן דהכ"נ הוי איסור דבוק וכן במ"ש החוו"ד בדין ב' דאי ליכא ס' בכל הקדירה נגד הגבינה הכל אסור אף בכחוש לפ"ד היד יהודה גם בזה יש להקל דבכה"ג גם אנו בקיאין בין כחוש לשמן, וכן במ"ש החוו"ד באות ד' דהכ"נ מהבשר נעשה גוף האיסור וטעם הבשר דכ"נ אוסר אף בלא החלב וכו' גם בזה יש להקל לפ"ד היד יהודה דגם בב"ח לא הוי איסור מחמת עצמו לצאת בלא רוטב כנ"ל ממיל' דה"ה גם בזה אין להחמי' וכאמור (וע"ל ס"ק מ"ד ולהלן סי' ק"ה ס"ק קכ"ז): (יא) טועמין החתיכה. עבאה"ט מ"ש לענין חלב אי מקרי איסור שמן ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ה שכתב דהוי ספיקא דדינא וע"כ כ' בדינים היוצאים אות ח' דאם נפל חלב לתוך הרוטב מצטרפין אף אותן חתיכות שמקצתן חוץ לרוטב לס' ואותן שכולן חוץ לרוטב אין מצטרפין לס' ואי ליכא ס' בין הכל אף הן נאסרין מטעם דשמא הוא שמן ואם כשנצרף אותן יהי' ס' ובלא צירופן אין ס' אז העליונות שחוץ לרוטב מותרין ממ"נ דאפי' בשמן מצטרפין כל החתיכות בצלי ואותן שבתוך הרוטב אסורין משום ספק כחוש דאז אין העליונות מצטרפות ואם ניער אח"כ כולן נאסרות עכ"ל אמנם לפמש"ל מהיד יהודה דבצלי אף באיסור שמן אין מצטרפין שאר החתיכות שאינן נוגעין להאיסור לבטל האיסור כנ"ל ממילא דאם בלא צירוף החתיכות שחוץ לקדירה אין ס' אין להתיר דהא אין כאן ממ"נ ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק ק"ג) מ"ש בדין זה אי חלב הוי איסור שמן ולענין נסיובא דחלבא אם דינו כחלב ממש לענין זה:

יב החתיכה. עבאה"ט מ"ש דלר"י אם מקצתה ברוטב הוי ככולו תוך הרוטב ועי' בס' מנחת פתים שכ' דלדעת החוו"ד לעיל סי' צ"א סק"ה מיירו דוקא באם החתיכה חמה אבל אם החתיכה שלמעלה מהרוטב היא צונן אין מקום כלל לאסור אפי' החתיכה

דאע"ג דמה שהוא למטה בתוך הרוטב הוא חם ותתאה גבר מ"מ כל שלא נעשה החלק שלמעלה חם אין חלק התחתון שבתוך הרוטב בולע מהטפת חלב שנפל על חלק העליון עיי"ש דרכי:

יג בעינן ששים. עי' בשו"ת חינוך ב"י סי' ל"ז שנשאל בסכין חולבית ב"י שנתחב לחתיכת בשר רותח שבקדירה והעלה החתיכה מן הקדירה ונתנו בקדירה אחרת ונגד חתיכת הסכין שנתחב הי' ס' בקדירה הראשונה אבל כנגד כל החתיכה שנתחבה על הסכין לא הי' בקדירה הראשונה ששים ולא בשני ששים והעלה להתיר הקדירה הראשונה אע"פ דלכאורה תלוי בפלוגתת רש"י ור"י דלרש"י לפמ"ש הט"ז שחלק התחתון נאסר ואוסר וכאן בשעת ההוצאה הוי הסכין כטפה שנפלה על החתיכה שמקצתה ברוטב שיאסר השאר שבקדירה אבל מ"מ יש להתיר דהסכין לא הוי איסור המפעפע ואינו אוסר אלא עד כדי נטילה וכ"ש שלא יאסר השאר. ולענין הקדירה השני' אם היתה חמה או אם אחר נתינת הבשר חזר ונתנוה אצל האש אם הי' בה ס' נגד הכדי נטילה במקום תחיבת הסכין מותרת ואם לאו אסורה והסכין פשיטא שאסור עכ"ד ועי' ביד אפרים להלן סעי' ז שהביאו ומתמה עציו במה שהתיר הקדירה הראשונה מטעם דהסכין לא הוי איסור המפעפע דהא להלן סי' צ"ד מבואר להיפך וסיים דמ"מ נראה דאם לא בלע הסכין ב"י דבר המפעפע יש להקל אבל אם הוא ב"י ממה שבלע דבר המפעפע אין להקל כ"א במקום הפסד עיי"ש: (יד) ששים. עבאה"ט מ"ש בפלוגתת הט"ז והש"ך אי קיי"ל לדינא כרש"י או כר"י ועי' במ"ז סק"ב שכתב בשם רב א' וז"ל ולדידן אין נ"מ בין מחלוקת רש"י ור"י במקצתה חוץ לרוטב דביורה רותחת מבלע בלע מפלט לא פלט ונ"נ ואח"כ כשנח מרתיחתו אוסר השאר ואין אנו בקיאין בין יורה רותחת או לאו עכ"ל ועי' בספר יד אלימלך סי' י' מ"ש. בזה:

ומ"ש הבאה"ט מהט"ז דאף לרש"י אם מקצתה ברוטב אוסרת זו החתיכה השאר דנאסר חלק התחתון מחלק העליון וכו' אף שיש ס' נגד מקצת החתיכה שחוץ לרוטב עי' בנקה"כ מ"ש ע"ד הט"ז בזה וע' במ"ז סק"ב שכ' דמ"מ כשכל החתיכה הוא תוך הרוטב רק שפני' מגולים ונפל הטפה על פני' גם הט"ז מודה דאין להחמיר אמנם בעיקר דינו של הט"ז עי' בשפ"ד סק"ד וס"ק י"ג וביד יהודה בפיה"א סק"ה ועי' בחוו"ד בדינים היוצאים אות ג' שכ' שיש לחוש להחמיר לדעת הט"ז בזה דבנפל חלב שהוא דבר צלול על החתיכה שמקצתה ברוטב יש להצריך ס' בקדירה נגד כל החתיכה ולאסור אותה חתיכה אף בדאיכא ששים עיי"ש ועי' בחידושי דינים שבסוף הס' אהל יעקב על הש"ס (למהר"י כהנא ז"ל) שכ' ונראה לי דחם יש ספק על חתיכה כזה שהיא מקצתה ברוטב

ואין בה ס' שהיא אסורה אם נפלה אח"כ לקדירה של היתר יש לצדד להקל כיון שהוא רק ספק איסור דרבנן עיי"ש:

טו ומשערין בכולה. עי' בס' מנחת פתים שיצא ליזון בדבר חדש דאם יש עצם בהחתיכה שמקצתה ברוטב ומקצת העצם הוא בתוך הקדירה ומקצת העצם הוא חוץ לרוטב ונפל איסור לתוך הרוטב דלכ"ע אין עצם שלמעלה מצטרף דעצם דינו ככלי אמנם אח"כ מפקפק בזה עיי"ש:

טז בד"א וכו'. כלומר בד"א שנאסרה אותה חתיכה שנפלה עלי' טפת חלב כשלא ניעור הקדירה ולא נתערבה אותה טפה בכל הקדירה אלא באותה חתיכה בלבד וכיון שאין באותה חתיכה ס' לבטל אותה טפה נעשית תתיכת נבילה וכו' שלחן גבוה סק"ז:

יז בתחלה וכו' לבסוף וכו'. ע' בט"ז סק"ו מ"ש בביאור הדברים במ"ש ניעור מתחלה ועד סוף או ניעור מתחלה או לבסוף ועי' בדברי הרב מהריק"ש ז"ל בס' ערך לחם דפי' תחלה היינו תחלת זמן נפילת הטפה. וסוף היינו לאחר שכבר נפלה הטפה. ומתחלה ועד סוף ר"ל שניער פעם א' בין תיכף בתחלת זמן נפילת הטפה או אח"כ לאחר שכבר נפלה עיי"ש וע' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' י' מ"ש בביאור ענין זה דהלשון אינו מובן לכאורה מהו עד סוף דקאמר דאיזה סוף יש בזה וכתב דבע"כ ברירא דהא מלתא כך הוא דכל זמן שלא עברה הטפת חלב על כל החתיכה מהני ניעור ורק כשעברה הבליעה בכל החתיכה לא מהני ניעור אך במה יודע אם כבר עברה או לאו פשוט הוא להכיר אם עדיין ניכר החלב למעלה על החתיכה הוא סי' שלא עברה בליעת החלב בכל החתיכה אבל כשנבלע בכל החתיכה שוב אינו ניכר מלמעלה וכמובן דמעט מעט נחסר החלב מלמעלה עד שנחסר כולו וזהו שאומר מתחלה ועד סוף כלומר שהניעור מהני מתחלת הבליעה של החתיכה (כשהחלב עדיין ניכר כולה על החתיכה) עד סוף הבליעה של החתיכה (והיינו שאין החלב ניכר כלל) אבל לגמרי לבסוף (דהיינו כשאין החלב ניכר כלל) אז לא מהני ניעור וכתב דמ"מ יש להתיישב איך להורות בזה למעשה וצ"ע לדינא עיי"ש:

יח או שכיסה. והיינו כי ע"י הכיסוי מרתיח הקדירה היטב ועי"ז עולה רתיחה והבל ומתוך שאין מקום להבל לעלות שהכיסוי מעכבו הוא יורד למטה וחוזר ועולה ע"כ מבלבל הטעם בכולן. יד יהודה. וע"ל סעי' ז' בהגה:

יט אם לא ניער בלל. וכש"כ כשלקח מיד והוציאו מן הקדירה דאין שאר הקדירה נאסרה כלל יד יהודה בפיה"ק סק"ט:

כ אם יש ס' בקדירה וכו'. עי' חוו"ד בביאורים סק"ד שכתב דהרמ"א מיירי אפי' כולו חוץ לרוטב אעפ"כ הוצרך להיות ששים בקדירה נגד הטפה משום דקיי"ל דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן וגם יש עוד ריעותא שהוא צלול ויש הבל ע"כ צריך ששים בקדירה וגם אותה החתיכה אסור עיי"ש וכן פסק שם בחידושים ובדינים היוצאים עיי"ש וכ"כ בחידושי הגרעק"א ז"ל לדינא עיי"ש אמנם במ"ז סק"ה כתב וז"ל והיינו ע"כ במקצת' תוך הרוטב דאי כולה חוץ לרוטב אין צריך נגד הטפה אלא במקצתה תוך הרוטב עכ"ל ועי' בס' יד אלימלך סי' י"ב מ"ש בזה והביא ראיות שדברי הפרמ"ג עיקר לדינא ודברי החוו"ד צ"ע וקשים מאוד לתרצם עיין שם :

כא ושאר הקדירה מותר. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמ"מ שאר החתיכות שנגעו בזו החתיכה צריכים נטילה ועשפ"ד סק"ו וז' שכתב דכל זה הוא היכא דהחתיכה אינה שמינה אבל אם היא שמינה אוסרת אחרים אף בלא רוטב ואנו בקיאים בזה אם הוא שמן או לאו עיי"ש וע' בחוו"ד בביאורים סק"ה מ"ש בדברי הש"ך בזה וע' ביד יהודה בפיה"ק סק"ח שכ' דאין להחמיר בזה להצריך נטילה אלא בכולו חוץ לרוטב אבל במקצתה תוך. הרוטב אין להחמיר להצריך נטילה ביש ס' אף באיסור כחוש עיי"ש:

כב לתוך המרק. עב"י שמתמה דאם נפל לתוך המרק מה צריך לנער עיי"ש ועי' בהגהות דרישה שמתרץ דשם מרק אינו ר"ל הרוטב לבד אלא כולל כל מיני לפתן ושאר דברים שמתבשלים עם הבשר אבל בנפל לרוטב גרידא באמת א"צ לנער כלל ועיי"ש בפרישה שכתב דבשם מרק נכלל גם בצלים ועשבים שנותנין בקדירה לבשם המאכל עיי"ש וע' בהגהות יד אברהם :

כג נוער את הקדירה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך לתרץ דאיך מותר לנער הא מבטל איסור לכתחלה ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שהקשה דאכתי איך שרי לנער דהא אם לא ינער ישאר הטפה באותה חתיכה וע"י ניעור מעיילי הטפה בחתיכות אחרות והוי מבשל בב"ח ומדוע לא נימא דיטעום קפילא דלמא ימצא שיש בחתיכה א' טעם בכולה ועבר על בישול בב"ח וסיים בצ"ע עיי"ש:

כד שישוב ויתערב הכל. עי' בשו"ת חוות יאיר ס' ק"ז שנשאל בתערובות לח בלח דקיי"ל דבטל בששים אמאי לא חיישינן שמא לא נתערב יפה ונשאר עדיין האיסור עומד באותו צד שנפל וכו' וכ' דבנתערב דרך נפילה שנפלו בשפיכה ודאי נתערב יפה וכן אם מערים אותו מכלי אל כלי עיי"ש ועי' בערך השלחן להלן סי' צ"ח אות א' שהביאו והביא מדברי הט"ז באו"ח סי' תס"ז ס"ק י"ח שכ' לענין מים של הגעלה שירדו לבור דאם לא עירב ולא שאבו מן הבאר כמה פעמים חיישינן שנשאר במקום א' וציין לדברי החק יעקב שם

ס"ק מ"ד שמבואר מדבריו דאפי' נפלו דרך נפילה אפשר שנשארו למעלה ולא נתערב עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונט' דיני או"ה סי' י"ג אות ד' מ"ש בזה והביא מדברי הראב"ן סי' כ"ח שמבואר מדבריו לחלק דאם לא שהה חיישינן באמת שמא לא נתערב וצריך לערב בידו דוקא אכן כששהה מעט א"צ לנער בידו עיי"ש ועי' בס' שערי תורה חלק ג' כלל כ' פרט ה' אות ט"ז י"ז וי"ח מה שהאריך בזה וכ' דלכאורה נראה לחלק דדוקא בדבר לח קר הוא דחיישינן שמא לא נתערב יפה ועומד בפ"ע במקום א' אבל היכא שנתערב לח בלח ברותח נראה מסברה דע"י רתיחה ודרך בישול נתערב הטעם בכולו ואינו עומד במקום א' אבל מדברי הרמב"ם וטור בסוגיא דטפת חלב משמע דאפי' בלח בלח רותח יש לחוש שמא לא נתערב יפה אמנם מדברי הב"י משמע דבאמת מדינא לא חיישינן ברותח ומ"ש נוער את הקדירה לאו לעכובא קאמר כיון דהוא חשש רחוק רק דלכתחלה נכון לעשות כן עצהיו"ט כדי שלא יהי' שום חשש ופקפוק עיי"ש ועי' בחיי אדם הלכ' פסח כלל קס"ב סעי' י"ט שכ' וז"ל ונ"ל מדברי הט"ז שאם נשבר כד של חלב לתוך הבור ובשלו בו בשר קודם ששאבו (ור"ל שבודאי הי' בהבאר ס' נגר החלב רק מחמת שלא שאבו עדיין מן הבאר לא נתערבה החלב בתוך המים ועמדה החלב במקום א' בתוך המים) והי' הרוטב מלבין מן החלב אסור ודמות ראי' לזה עירה דם הפר לדם השעיר וכו' כדי שיתערבו יפה וכן נראה לעינים וכו' עכ"ל ומבואר מדבריו דה"ה בנפל מעט חלב לקדירה של בשר עם רוטב וכיוצא אע"פ שבודאי יש ששים בהקדירה נגד החלב אפ"ה אם לא הרתיחה הקדירה אח"כ אסור לאכול מן התבשיל עד שיערב יפה מקודם כל התבשיל שבקדירה עד שנודע בבירור שלא עמדה החלב במקום א' אבל בלא"ה חיישינן שיקח בכף במקום הזה שיש יותר חלב ויהא באותו המעט תבשיל טעם חלב וכדעת השואל של החוות יאיר והערך השלחן הנ"ל:

כה דאינו מועיל מה שנוער הקדירה. עבאה"ט מ"ש הטעם דל נכנס הכל בספק ועשפ"ד סק"ח שכ' דגם המחבר דס"ל להקל משום דנכנס הכל בגדר הספק לא התיר אלא ביש רוב חתיכות של היתר כיון דלא הוי רק מדרבנן ע"כ דמי לדלקמן סי' קי"א דהכל מצטרף לבטל אבל אם לא הי' רוב רק חד בחד דהוי מה"ת גם המחבר מודה שיש להחמיר דבדאורייתא לא סמכינן על זה להקל וממילא דלדידן אף שהי' רוב חתיכות של היתר אסור עיי"ש:

כו אם לא שניער מיד. עי' בחגורת שמואל סק"ט שכ' דדוקא במין בשאינו מינו הוא דלא מהני אם ניער אח"כ דאף שאין אנו נוהגין לסמוך אטעימת עכו"ם מ"מ כיון דאפשר למיקם עלה דמלתא אלא דאנו מחמירים עלינו ע"כ לא שייך לומר שנכנס הכל בספק

ע"כ אינו מועיל מה שניער אח"כ אבל במין במינו מותר לנער גם אח"כ דהכל נכנס בספק דומיא דשתי קדירות דלהלן סי' קי"א עיי"ש והיינו אם יש עכ"פ רוב וכמש"ל (בס"ק הקודם): (כז) והכי נהוג. כ' בפר"ח ס"ק ט' ולפיכך אין להתיר אא"כ איכא ס' נגד הטפה בכל חתיכה וחתיכה ואי איכא חתיכה דלית בה ששים נגד הטפה והוא חוץ לרוטב היא אסורה והשאר הכל מותר עכ"ד ועי' בדברינו לעיל (ס"ק כ"א) שכ' מהשפ"ד דכ"ז אם החתיכה אינה שמינה אבל אם היא שמינה אוסרת אחרים אף בלא רוטב [והנה אף דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ולכאורה גם בכחוש יש לנו לאסור האחרים גם בלא רוטב אבל הלא כבר כתב בשפ"ד בס"ק ו' וז' עפ"ד הש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז דלענין בליעה לאסור גם אנו בקיאין ואינו אוסר בכחוש):

סעיף ג:

כח נעשית כל החתיכה איסור. עחוו"ד לעיל סי' פ"ז בביאורים סק"ב שכ' דלא אמרינן באיסור הנאה חנ"נ שיהא גוף החתיכה אסור בהנאה כיון שהוא רק מדרבנן עיי"ש ועי' בהגהות הגרעק"א על החוו"ד שם שהביא מדברי האו"ה דאף בדאורייתא כן הוא דלא אמרינן חנ"נ לענין איסור הנאה עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול להלן סי' קל"ד סעי' ד' מ"ש בזה מהרז"ה ומ"ש ע"ד בזה (ועי' בדברינו להלן ריש סי' ק"י ס"ק ז'):

כט ואם בשלה עם אחרות וכו'. דוקא בישלה אבל בלא בישול אינה אוסרת אחרות בנגיעתן אפי' בשניהם חמין וכו'. ט"ז סק"ז. אבל בשמן גם בלא בישול אוסרת בשניהם חמין וע' בפרי תואר ס"ק ח' שכ' דכל זה דוקא כשנאסרה החתיכה מחמת חלב שאינו מפעפע בטבעה אבל כשנאסרה החתיכה מחמת חמאה אוסרת בחם בחם שהאיסור מפעפע ויוצא גם בלא רוטב עיי"ש וכיוצא בזה כ' ג"כ במ"ז ס"ק ז' דכ"ז מיירי שהחתיכה שנאסרה היא כחושה אבל בשמן גם בלא בישול אוסרת כששניהם חמין וכתב דמ"מ אין להחמיר בזה אף בכחוש משום חשש דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן דלענין בלוע אנן בקיאין כמבואר בש"ך להלן סי' ק"ה ס"ק י"ז עיי"ש:

ל צריך ששים לבטל כולה מן התורה. ש"ך ס"ק י"ב. ועי' בדברי יוסף סי' תר"ה מ"ש בדברי הש"ך בזה באריכות:

לא והאחרות מותרות. כשיש ששים נגד החתיכה ש"ך סק"ט:

לב הרוטב מותר. כשיש ס' בחתיכות וברוטב. ש"ך שם. (ור"ל דלא תימא דבעינן דוקא שברוטב עצמה יהי' ס'. שפ"ד) ובזה בודאי אין ליקח שום דבר מהקדירה קודם שתצטנן שמא נשאר האיסור בלא ס' וחוזר אוסר ואף בדיעבד אם לקח נראה דאסור כמו שאר חתיכות איסור שנתערב בחהר"ל ונפל א' מהם לקדירה. יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"א:

לג אם חתיכת האיסור ראויה להתכבד. עבאה"ט מ"ש דאם אינה ראוי' להתכבד בטלה ברוב ור"ל דרוב עכ"פ בעינן. הגהות יד אברהם. וכתב ביד יהודה שם ס"ק י"ט דפשוט הוא דבאינה ראוי' להתכבד תו מותר ליקח מהקדירה כיון שכבר נתבטלה החתיכה וניתרה ואף לדעת המחבר להלן סי' ק"ט דאין לבשלם כא' מ"מ כיון שלוקח א' תו אין מתבשלין יחד עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ג שכ' דדוקא בעינן שאותה שנאסרה מבב"ח אינה ר"ל ולא מהני מה שאין אחרות ראוין להתכבד דכל שאותה חתיכה ראוי' להתכבד כולן אסורות עיי"ש ועמ"ז סק"ח ושפ"ד שם שמתמה עליו דהא קיי"ל דחתיכ' א' משאר החתיכו' שאינה ראוי' להתכבד מותרת ממ"נ עיי"ש:

סעיף ד:

לד אלא בבב"ח. עבאה"ט מ"ם מהט"ז והש"ך דהטעם דמחלקינן בין בב"ח לשאר איסורין לענין חנ"נ הוא משום דבב"ח אין כל א' איסור בפ"ע רק לאחר התערובות ועש"ך להלן סי' צ"ד סק"ד שכתב דאפי' בבב"ח גופא אם נאסר הבשר פעם א' מחמת חלב תו הוה כשאר איסרין ואף אם נפל אח"כ שנית לחלב הוי כשאר איסורין לענין חנ"נ עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ז מ"ש מהב"ח בזה עיי"ש אמנה בפר"ח שם סק"ד השיג על הש"ך שם וכ' דאף כשנאסר מקודם משום בב"ח אם נפל שנית לחלב נ"נ מה"ת עיי"ש ועפרמ"ג בפתיחה לבב"ח (בד"ה טעם כעיקר) שכתב לדינא כהפר"ח להחמיר עיי"ש ועי' בדבריו כאן בשפ"ד סק"י מ"ש עוד מזה ועי' בחוו"ד להלן סי' צ"ד בביאורים סק"ד שכתב ג"כ ע"ד הש"ך בזה שדבריו תמוהין וצריך בר נגר דיפרקיני' עיי"ש ועי' בשו"ת אבני קודם סי' א' מ"ש בדברי הש"ך והחוו"ד בזה והביא ראיות לדברי הש"ך בזה עיי"ש ותמהני שלא הביא מדברי הפר"ח והפרמ"ג הנ"ל שכתבו לדינא להחמיר בזה וכנזכר ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל לעיל סי' צ' בט"ז סק"ד מ"ש בענין זה ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ג (בד"ה ובדין) ובשו"ת מהר"י הכהן תניינא חיו"ד סי' כ' באריכות :

לה בבשר בחלב. עשפ"ד לעיל סי' פ"ז סק"ג דגם בבשר חי' ועוף בחלב אמרינן חנ"נ ואף בלח בלח כגון ציר בשר עוף שנתבשל עם עם חלב ונתערב אח"כ עם שאר תבשיל צריך ס' נגד הכל אף בהפ"מ עיי"ש וכ"כ הפרמ"ג באו"ח בהנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ג כיון דבב"ח הוי חנ"נ מדאורייתא ע"כ יש להחמיר גם בבב"ח דרבנן כגון כביש ובשר עוף בחלב ומליחה וכיוצא לענין חנ"נ יותר מבשאר איסורין עיי"ש:

לו אבל לא בשאר איסורין. עי' בערוגות הבושם אות ז' שכ' דאפי' לדעת הר"א דס"ל דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין בשום גווני מ"מ אם האיסור הוא רוב נגד ההיתר גם הוא

מודה דאמרינן חנ"נ דנהפך ההיתר לאיסור והוי הוא כאלו הוא כולו איסור עיי"ש (וע"ל ס"ק נ"ט ולהלן סי' ק"ט ס"ק א'):

לז כזית חלב שנבלע בחתיכה. פי' לא מיבעיא אם נבלע רק טעמא אלא אפי' בבליעת גוף האיסור לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין. פרי תואר סק"ט:

לח אלא ששים כרי כזית חלב. היינו בצירוף החתיכה כדלקמן סי' ק"ו יד יהודה. והיינו לדעת המחבר אבל לדידן אין גוף החתיכה מצטרף וצריך ששים כנגד כל החתיכה וכמ"ש בבאה"ט להלן סי' צ"ט ס"ק ה' ועיי"ש בדברינו (ס"ק ט"ז):

לט חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת. עבאה"ט ועי' בדבריו לעיל סי' פ"ז סק"ג מ"ש מהט"ז דהיכא דהבשר או החלב הוא אסור בפ"ע לא שייך חנ"נ ועי' בדברינו שם (ס"ק ל"ב) מ"ש מהנקה"כ ועי' במ"ז לעיל סי' פ"ז סק"ב שכתב מהרמב"ם פ"ט מהלכ' מאכלות אסורות דגם בבשר נבילה וטריפה בחלב אמרינן חנ"נ עיי"ש ועי' בחוו"ד להלן סי' צ"ד בביאורים סק"ד שכ' ג"כ דפשוט הוא דחצי זית בשר טריפה בחלב נאסר מן התורה משום בב"ח ואמרינן בי' חנ"נ ומה"ט כתב דפשוט הוא דאם בישל בב"ח ונוסף עלי' אח"כ עוד בשר בבישול אמרינן גם בבשר הנוסף חנ"נ אע"פ שהחלב כבר נאסר ונ"נ מבישול הבשר מתחלה אפ"ה כל שנשאר עוד חלק גדול מהחלב שיכול להטעים הבשר הנוסף ויהי' לו טעם בב"ח אמרינן בי' חנ"נ עיי"ש ועבשפ"ד סק"י שנסתפק בחתיכה שנאסרה מחמת שבלעה כזית חלב (בציר"י) או דם ואח"כ נבלע בה חלב (בקמ"ץ) ונפלה אח"כ לקדירה אחרת אינה מינה אי נ"נ מה"ת ונ"מ גם לדידן היכא דנפלה לקדירה אחרת ונשפך והי' ס' נגד הזית חלב (בציר"י) וגם נגד הזית חלב (בקמ"ץ) רק שאינו יודע אם הי' ס' נגד כל החתיכה מי אמרינן כיון שבשעה שבלעה חלב (בקמ"ץ) כבר נאסרה מחמת החלב (בציר"י) ובשאר איסורין לא נ"נ מה"ת וכתב דלענין הלכה אין מקום להקל דטעם כעיקר בשאר איסורין לא דבר ברור הוא דהוי מה"ת אלא מחמת ספיקא אסיר וא"כ ממילא דנאסר אח"כ מה"ת מחמת החלב (בקמ"ץ) וכ' דכל זה בנאסרה מקודם בחלב (בציר"י) וכאמור אבל בנאסרה מקודם מדם ודאי דאם בלעה אח"כ חלב (בקמ"ץ) נעשה נבילה מן התורה דהא מחמת הדם לא נאסרה מן התורה כלל דדם שבשלו הוא רק מדרבנן עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) בחידושיו ליו"ד להלן סי' צ"ד שעי' כ' שהביא דברי החיו"ד והפרמ"ג הנזכר ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה לדינא החלוק בין אם נאסרה מתחלה מחמת איסור אחר בין אם נאסרה משום בב"ח דאם הוא אסור מתחלה מחמת איסור אחר כגון בשר טריפה או כשבלע תחלה חלב (בציר"י) שפיר שייך בי' עוד איסור בשר בחלב כשמבשלין אותו בחלב ואמרינן בי' חנ"נ אבל בנאסר

הבשר או החלב כבר מחמת איסור בב"ח ואח"כ נתוסף עליו בשר או חלב לא אמרינן בי' חנ"נ ע"כ אם בישל בב"ח ואח"כ נתוסף עוד בשר יש לומר דאינו לוקה אם אכל חצי זית מבשר הנוסף עם חצי זית חלב דכיון שכבר נאסר משום בב"ח שוב לא חל עליו שנית איסור בב"ח מה"ת ואף את"ל כמ"ש הפרמ"ג באכל חצי זית מבשר הנוסף וחצי זית חלב לוקה משים בב"ח כיון שקבלו טעם זה מזה וטעם כעיקר דאורייתא מ"מ הא ודאי דהבשר הנוסף לא נעשה נבילה ואם נפל בשר זה לקדירה של בשר א"צ ס' רק כנגד החלב הבלוע בו ולא נגד הבשר. אך אם נאסר הבשר תחלה מחמת איסור אחר ואח"כ נפלה לחלב שפיר אמרי' בי' חנ"נ עיי"ש באריכות. ומה שסיים הבאה"ט מהט"ז ממילא אין לך אלא ספק איסור וכו' עי' בחוו"ד בביאורים סק"ז שכתב שט"ס יש בט"ז וצ"ל אלא תערובות איסור עכ"ל ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קל"א מ"ש בענין זה באריכות:

(מ) דאמרינן בכל האסורי' חנ"נ. עבאה"ט מ"ש דלכ"ע אינו אלא מדרבנן ועי' בחידושי הגרעק"א מ"ש בזה ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ל"ח ובפלתי סק"ט ובשפ"ד להלן סי' צ"ה ס"ק כ"א שכ' מתשו' מהרי"ק להחמיר דגם בשאר איסורין הוי חנ"נ מה"ת אלא דאין לוקין עליו עיי"ש אמנם במ"ז כאן ס"ק י"א ובשפ"ד ס"ק י"ב ובאו"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ג כתב דהעיקר כמ"ש הט"ז והש"ך דבשאר איסורין לא הוי חנ"נ אלא מדרבנן ונ"מ להקל בספיקן כגון אם נפלה לאינה מינה ונשפך ולא ידעינן אם הי' ששים נגד כל החתיכה דהוי ספיקא דרבנן עיי"ש וכיוצא בזה כ' עוד להלן ס"ק כ"ד דאם בישלו מים בקדירה חדשה ויש בה זית איסור ואח"כ בישלו בקדירה זו היתר אף דבשאר איסורין קיי"ל ג"כ דנ"נ מ"מ אין התבשיל הב' אסיר מה"ת ביש ס' לפי ערך כיון דחנ"נ מדרבנן הוא ויש להקל בספיקן עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם שהעלה דהיכא דנבלע כזית איסור בחתיכה ויש בה כזית בכדי אכילת פרס בזה גם לדידן בשאר איסורין הוי חנ"נ מדאורייתא ולא סגי בס' נגד הכזית איסור וצריך ס' נגד כל התערובות עיי"ש ועי' פרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת בההקדמה להלכ' פסח חלק ב' פרק א' אות א' ואות ט' י' וי"א ואות ט"ו ובפנים בס' תנ"ב בא"א ס"ק י"א (בד"ה עיין) ועי' בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הח' כלל מ"ט מ"ש בזה וסיים שצריכין להתיישב בזה:

ועיין במ"ז ס"ק י"ב ובחוו"ד בביאורים סק"ט ובסי' צ"ח בביאורים סק"ד שכ' דאף דקיי"ל דבשאר איסורין חנ"נ רק מדרבנן מ"מ אפשר לסוחטו דאורייתא הוא גם בשאר איסורין עיי"ש ועי' בישועות יעקב בפיה"ק סק"ו אך בפלתי להלן סי' קי"א סק"ז כתב דאפשר לסוחטו בשאר איסורין הוי רק מדרבנן עיי"ש וע' מזה עוד בשפ"ד סי' ק"ו סק"ב ובסי'

צ"ט סק"ד וע' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות י"ח (וע' בדברינו להלן סי' ק"ו סק"ו):

מא בכל האיסורים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאפי' באיסור דרבנן אמרינן חנ"נ ועפר"ח ס"ק ט"ו שהוכיח דבאיסור דרבנן לא אמרינן חנ"נ עיי"ש ועי' בס' שלחנו של אברהם הספרדי אות ב' שהביא כמה ראיות לדעת הפר"ח בזה עיי"ש ועי' בתורת יקותיאל סק"ד ובכנפי יונה שהשיגו על הפר"ח והעלו דהעיקר לדינא כהט"ז דאפי' באיסור דרבנן אמרינן חנ"נ עיי"ש וכ"כ במ"ז ס"ק י"א ולעיל סי' נ' סק"ד וכתב דחלילה לסמוך על הפר"ח בזה ואפי' בהפ"מ אין לצדד להקל בזה אלא דהכי הלכתא דאפי' באיסור דרבנן אמרינן חנ"נ עיי"ש וכן העלה בס' בית יהודה (מהה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) ובחידושי הגאון מהרא"ל צינץ ז"ל להלכ' בשר בחלב סוף סי' זה לדינא עיי"ש ועי' בערך השלחן הספרדי אות ו' ובס' קהל יהודה בחידושיו לסי' זה מ"ש בזה והנה בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' נ"ב כתב דהמקיל בשאר איסורין באיסור דרבנן לא הפסיד עיי"ש אמנם יעוין בס' דברי יוסף סי' תקפ"ח שהביאו ומדחה דבריו והעלה שהעיקר כדעת המחמירים ואין מקום להקל בענין זה באיסור דרבנן יותר מאיסור דאורייתא עיי"ש:

מב האיסורים. עי' בטור שכ' דדוקא בדבר שנאסר בנ"ט שלא הי' בהיתר ששים לבטל האיסור שנבלע בו אמרינן חנ"נ אבל דבר שנאסר במשהו לא אמרינן חנ"נ עיי"ש ועי' בט"ז (שהביאו הבאה"ט ס"ק י"ד) ועמ"ז להלן סי' ק' סק"א (בד"ה ודע) שעמד על המחקר בדבר האוסר למעלה מס' כגון מחמץ ומתבל וחזותא ומלתא דעבידא לטעמא אי אמרינן בי' חנ"נ וסיים שיש לצדד להקל מאחר דחנ"נ בשאר איסורין לא הוי אלא מדרבנן עיי"ש ועי' בדבריו כאן במ"ז סק"א שנסתפק בדבר שיש לו מתירין ובנדרים אי אמרינן חנ"נ ועיי"ש בדבריו בס"ק ט"ז שכ' מהנקה"כ דאמרינן בדבר שיש לו מתירין חנ"נ עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א להלן סי' צ"ח בש"ך סק"ה מ"ש בענין זה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח ובפיה"ק ס"ק כ"ד שהעלה לדינא דאף בדברים שאסורין למעלה מששים כגון תרומה וכיוצא וכן דבר שיש לו מתירין אמרינן בי' חנ"נ חוץ מטבל שנתערב כיון שיש לו תקנה להפריש עדיין חלה לא נ"נ עיי"ש. ועי' עוד בפרמ"ג או"ח סי' תס"ז במ"ז סוף ס"ק י"ז שמעורר לענין דבר המעמיד אי אמרינן חנ"נ וכ' בפשיטות דאף דמעמיד הוי כבעין מ"מ לא אמרינן חנ"נ ואין מחשבין אלא לפי החשבון עיי"ש אנן יעוין שם לעיל סי' תמ"ב בא"א סק"ט לענין גבינה שהעמיד אותה בערב פסח בחלא שכ' מתחלה דא"צ ס' רק נגד החלא דבמשהו לא אמרינן חנ"נ אך סיים שם די"ל דמעמיד הוא כולו חמץ

וכו' ובהפ"מ צ"ע עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות י"ד וט"ו מ"ש בזה:

מג חתיכה נ"נ. וכל זה הוא היכא שהאיסור עצמו יוצא כגון שנפלה החתיכה לקדירה עם רוטב שהטפה יוצאת ע"י הרוטב אז אמרינן דאף שאין להטפה כח לאסור הקדירה דיש ס' נגדה אפ"ה רואין כאלו כל החתיכה הוא דם או שאר איסור שבלעה ובעינן בקדירה ס' כנגד כל החתיכה אבל היכא שאין הטפה יוצאת כגון כתוש בלא רוטב אע"פ שהחתיכה נותנת טעם באחרות אפ"ה מותר דבשאר איסורין לכ"ע לא גזרו כולי האי כמבואר להלן סי' ק"ה ובדוכתא טובא דאיסור הבליע ובכתיב דאינו יוצא בלא רוטב דבשאר איסורין אפשר לסחטו מותר דאין הנאסר חמיר מן האיסור בשאר איסורין וכל שאין האיסור עצמו יכול לילך לשם אין הנאסר אוסר את חבירו. ראש יוסף חולין סוף דף צ"ו. וע' מזה להלן סי' ק"ה סעי' ז':

מד נעשית נבילה. עט"ז להלן סי' צ"ו סק"ו בדין דחתך בסכין. של עכו"ם דא"צ ס' רק נגד מקום הנטילה וז"ל ואין שייך לומר שאותו חלק הנאסר יאסר את החלק שלא נאסר דכבר קיי"ל דאין אומרים בחצי חתיכה דנעשה נבילה עכ"ל וע' בס' חומות יהושוע בסוף דיני חנ"נ שנסתפק לדעת הר"א ממיץ דס"ל דבחצי חתיכה לא אמרינן חנ"נ איך הדין אם שומן דבוק בחצי החתיכה שנאסרה אם נימא דנהי דגוף הבשר אינו יכול לאסור משום דהוא רק חצי חתיכה אבל שומן הדבוק שם כיון שהוא מין בפ"ע י"ל דהך שומן לאו דין חצי חתיכה יש לו ועיי"ש במ"ש בזה והביא ראי' שהר"א ממיץ מידה להחמיר בזה דהשומן יש לו דין חתיכה בפ"ע ולכ"ע אמרינן דהשומן נעשה נבילה עיי"ש. איברא כי בגוף הדין דפשוט לי' להט"ז דלא אמרינן בחצי חתיכה חנ"נ הנה בתורת יקותיאל בסי' צ"ו בסוף הסי' שם התפלא על הט"ז בזה כי דעת הר"א ממיץ הוא דעת יחיד נגד דעת כמה פוסקים החולקים עליו וס"ל דגם בחצי חתיכה אמרינן חתיכה נעשה נבילה והניחו בצ"ע טובא כי יש בזה נ"מ לכמה דינים עיי"ש ועי' בשפ"ד לעיל סי' כ"ב סק"י שכ' בהחלט וראוי שתדע דלהלכה קיי"ל חנ"נ אף בכדי נטילה או כדי קליפה כמבואר בכמה ובריש סי' צ"ו דבעינן ס' כנגד הנטילה ורק איסור דבוק לא אמרינן עכ"ד אמנם בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ה כתב וז"ל בשאר איסורין דבר הנאסר כ"ק או נטילה לא אמרינן בי' חנ"נ ודבוק וכו' משא"כ בב"ח כה"ג וכו' עכ"ל וע' בגנזי יוסף שם סק"כ ובמנחת שי שם שהתפלאו על סתירת דברי הפרמ"ג בזה ובמנחת שי כתב דבע"כ ט"ס יש בהנהגות הנשאל שם וצ"ל דלהלכה יש דעות דס"ל דלא אמרינן חנ"נ בכדי נטילה או כדי קליפה ונ"מ שלעת הצורך יש לסמוך אדעת המקילין ולפענ"ד

אין מהצורך לשבש דבריו כי יותר נכון שהפרמ"ג בשפ"ד חזר בו ממ"ש בהנהגות הנשאל או להיפך שבהנהגת הנשאל חזר ממ"ש בשפ"ד שם כי נודע שכן דרך הפרמ"ג לחזור מפסקיו לפעמים ממקום א' למקום הב' ועדיין הדבר בצ"ע לדינא ועי' מזה בדברינו להלן (ס"ק נ"ב) ובמקומות שציינתי שם ועי' עוד בדברינו להלן (סי' צ"ו ס"ק כ"ו) :

מה ודוקא אם האיסור דבוק. עבאה"ט מ"ש בדג שנמצא בו שרץ אי חתיכת שרץ בראשו בעינן ס' נגד כל הראש וכו' ועי' בבית מאיר שכ' דאין להחמיר בזה רק בשרץ הנקרא קרעפ"ש כיון דנאכל לעכו"ם אבל בשאר שרץ דמאוס לכל אדם אין להחמיר בכל זה מצד איסור דבוק אף שנתבשל בהדי חלא עיי"ש וע' בדברינו להלן סי' ק"ד (ס"ק ל"ו וס"ק מ"ד):

מו אם האיסור דבוק. עי' בשו"ת מנחת משה חיו"ד סי' כ' שנשאל אם אמרינן באיסור בלוע דין איסור דבוק כגון עוף שנמלח והבני מעיים שבתוכה לא נמלחו דנאסרו ונתבשל כך בקדירה שנאסרו הבני מעיים מחמת איסור בלוע אם אין ס' בעוף עצמו נגדם אם אמרינן בכה"ג איסור דבוק ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה דגם באיסור בלוע שייך איסור דבוק דלא נמצא בשום פוסק לחלק בכך ואין להקל מצד סברה בעלמא אך כתב שיש לחקור בזה היכא דאין האיסור דבוק בעצם רק שנמצא מונח בתוכו דלפ"ד הט"ז ס"ק י"ב גם בזה שייך איסיר דבוק דאף דהטעם דממהר לבלוע לא שייך בזה אבל הטעם דשמא הוציאו פעם א' רותחת חוץ לקדירה ונ"נ שייך א"כ יש לחקור בדבר הבלוע שאינו דבוק בעצם לחתיכה רק שנמצא בתוכו וכדומה אי שייך בו איסור דבוק כיון דהטעם דממהר לבלוע לא שייך באינו דבוק בעצם רק החשש שמא הי' פ"א חוץ לרוטב ובכה"ג אין חשש כיון דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלי רוטב ועיי"ש במה שמצדד בזה ולא העלה דבר ברור לדינא עיי"ש וע' בס' מגדים חדשים ריש סי' זה שהביאו והתפלא עליו שנעלם ממנו דברי הש"ך להלן סי' צ"ו סק"ט שמבואר מדבריו דגם באיסור בלוע שייך איסור דבוק והראה מקום לדברי השפ"ד שם וסיים דלדינא צ"ע עיי"ש:

מז האיסור דבוק. עבאה"ט ועמ"ז ס"ק י"ד ועי' בש"ך לעיל סי' ע"ב ס"ק י"ז שהביא מהמהרש"ל במ"ש דאם נדבק הלב בחתיכה ע"י צימוק נקרא ג"כ איסור דבוק והשיג עליו דאם נדבק ע"י צימוק בבישול לא מקרי איסור דבוק דמ"מ אינו ממהר לבלוע יותר בשביל זה ועיי"ש בשפ"ד שכתב דגם הטעם הב' שמא הי' פעם א' חוץ לרוטב לא חיישינן כל שאין מחובר מתולדה עיי"ש (ועי' בדברינו שם ס"ק ל"ב) ועי' בחוו"ד כאן בביאורים סק"ח שכ' כן בהחלט לדינא דדוקא כשהוא דבוק בתולדה מקרי איסור דבוק כגון חלב הדבוק בבשר דהוי כאלו הוא כולו חתיכה אחת אבל אם הוא בענין אחר כגון שהוא

דבוק ע"י מילוי וכיוצא בו אף שאין הרוטב יכול לבוא מכל דדין לא מקרי איסור דבוק אך כתב שם בחידושים סק"ט דאם אין הרוטב יכול לבא מכל צדדים יש לאסור אותה חתיכה אפי' יש בכל הקדירה ס' נגד האיסור דעכ"פ שייך הטעם הב' שמא נשאר לבדו דאפשר לסוחטו דאורייתא והוי ספיקא דאורייתא עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת טוט"ד קמא סי' קכ"ה שהשיג עליו וכתב דברי החוו"ד לא נהירין ויחיד הוא בזה אלא העיקר כדעת הסוברים דגם באינו דבוק בתולדה מקרי איסור דבוק עיי"ש ועי' בכנפי יונה מ"ש בענין זה והעלה דלא בעינן דוקא שהוא דבוק מתחלת ברייתו אלא כל שהוא בתוך ההיתר סתום מכל צד שאפשר הו"ל בכלל איסור דבוק אבל אם אינו סתום מכל צד רק שמצטמק ונדבק בו מחמת בישול או שנתחב ומונח בין כפלי ההיתר לא אמרינן בי' איסור דבוק עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אית נ"ח שכ' וז"ל באיסור דבוק יש ב' מינים א' דבוק בתולדה וזה אף באיסור דרבנן משום דממהר לבלוע יותר ולדידן דחנ"נ בשאר איסורין צריך לשער נגד כל החתיכה שהאיסור דבוק בי' אבל איסור שאינו דבוק בו בתולדה כמו חתיכת קרעפ"ש מונח בראש דג טהור ונתבשל כך אם הוא איסור תורה צריך לשער נגד כל החתיכה דשמא הי' פעם א' חוץ לרוטב ונעשה נבילה משא"כ באיסור דרבנן לא חיישינן שמא הי' פעם א' חוץ לרוטב ואף אותה חתיכה ראוי להתיר ובהפ"מ אף באיסור תורה יש לצדד בשאר חתיכות דחתיכה נעשה נבילה דרבנן וע"י גלגול הוא ולא נודע וכו' ואם נמצא חתיכת בשר בקרעפלי"ך עם גבינה שהבצק מקיפו מכל צד אי צריך לשער נגד חתיכת בצק וכו' י"ל דהוי כדבוק ממש שא"א לרוטב לכנוס ולהוציא טעם פליטת הבשר וכו' עכ"ל ועי' בס' גנזי יוסף על הפרמ"ג שם ס"ק ל"ג מ"ש בזה וע' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות י"ט שכתב ג"כ בעובדא שבשלו עגולים מעיסה בקדירה ואח"כ שפכו לתוך הקדירה חלב רותחות ואח"כ נמצא בתוך עגול א' חתיכה אחת בשר ואין בעיגול לבדו ששים נגד הבשר אמרינן חנ"נ וצריך שיהי' בקדירה ששים נגד כל העיגול כמו בכל איסור דבוק דהעיקר לדינא דלא בעינן שיהי' דבוק בתולדה ע"כ אפי' אם יש ששים מ"מ זה העיגול שהי' בו הבשר נשאר באיסורו דאין דמית דין זה למש"ל סי' צ"ח בט"ז סק"ה בבצלים הבלועים מבשר שבשלם בחלב דאם יש ששים אמרינן דגם הבצלים מותרין דשם לא הוי אלא בלוע ונסחט לגמרי משא"כ כאן שנשאר ממשות בשר בתוך העיגול בודאי לא שייך היתר זה וכל שאין ששים בהעיגול בעצמו נגד הבשר שבו נשאר העיגול באיסורו אע"פ שיש בכל התבשיל ששים נגד העיגול עיי"ש וע' מזה במשמרת שלום לעיל סוף סי' פ"ג ובחידושי דינים שבסוף סי' זה אות י':

ומ"ש הבאה"ט מהט"ז דאם הוא מינח במקום שאפשר לרוטב לבוא לכל הצדדים לא אמרינן חנ"נ ע' במ"ז ס"ק י"ב שכתב דמ"ש הט"ז להקל היכא שהיא מונח במקום דאפשר לרוטב לבוא לכל הצדדין דלא אמרינן חנ"נ כוונתו רק להתיר שאר הדגים כיון דיש בין הכל ס' נגד הדג טמא ולזה החשש שמא הי' פעם א' חוץ לרוטב ונ"נ אין לחוש דהוי ספיקא דרבנן ולקולא אבל זה הדג טהור שנמצא בו הדג טמא בודאי דאפי' בכה"ג אסור דלגבי דג זה יש ספק איסור דאורייתא שמא הי' פעם א' חוץ לרוטב ונאסר ושוב אינו ניתר אח"כ דאפשר לסוחטו אסור מה"ת אמנם המ"ז לעצמו מצדד להחמיר באין הפ"מ לאסור בכ"מ גם שאר החתיכות כיון דהוא ספיקא דאורייתא גבי חתיכה זו שהי' בה הדג טמא ממילא דגם לגבי שאר החתיכות לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא וסיים בצ"ע אם יש להתיר בזה אפי' בהפ"מ עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ד סעי' ט"ו שהבין מדברי הט"ז שכל מה שמקיל להתיר השאר הוא רק בדין דנמצא שרץ בראשו דבזה דוקא יש להקל דלא שייך הטעם דממהר לבלוע כיון שמונח במקום שאפשר לרוטב לבא לכל הצדדים משא"כ בנמצא במעיו דלשם לא יוכל הרוטב לבוא כיון דנחבא הדג במעיו אין להתיר השאר עיי"ש אמנם יעוין בחיו"ד שם שהעלה לדינא דלעניין לאסור שאר הקדירה אין להחמיר גם אם אין הרוטב יכול לבוא מכל הצדדים דלא גרע מנפל איסור על חתיכה שמקצתה חוץ לרוטב שאז בודאי הרוטב אינו מגיע סביב האיסור ואפ"ה הכל מצטרף בשאר איסורים ואין לאסור רק אותה חתיכה עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קכ"ה שהשיג על החוו"ד בזה עיי"ש ועי' בס' בית יצחק מהשו"ב מפעסט בתיקון הבית בסי' זה חלק ב' סק"א אות ב' מ"ש בדברי החיו"ד בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' בס' משמרת שלים על המ"ז כאן ולעיל סוף סי' פ"ג ובהערו' הג' מבערזאן ני' שם מ"ש בדין זה באורך ובמ"ש בזה לדינא:

ועיין במ"ז ס"ק י"ד שכ' מהאו"ה דאפי' יש בחתיכה שדבוק בה ס' מ"מ צריך ג"כ קליפה וכן באינו דבוק בו אלא מונח בתוכו אם הוא איסור תורה שצריך ס' בחתיכה שמא הי' פעם א' חוץ לרוטב ממילא שצריך ג"כ נטילה דבשעה שהי' חוץ לרוטב הו"ל חם בחם בלא רוטב דקיי"ל דאע"ג שיש ס' צריך ג"כ נטילה וסיים בצ"ע עיי"ש :

מח דבוק. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות מ' שכתב דאם נטף חלב (בציר"י) על כף באופן שלא הי' צריך אלא גרירה (ע"ל סעי' ט') או שנדבק חלב (בציר"י) בכף ע"י כלי שני וכדומה באופן שהי' הכף כשר לגמרי רק שהי' דבוק בו זה האיסור ואח"כ תחבו הכף לקדירה רותחת בענין שהי' ששים נגד האיסור אם הי' החלב רק מעט בענין שמובן שתיכף כשבא להרותחין נמס החלב מן הכף מותר גם הכף וגם הכף מצטרף

לששים לבטל החלב דאין זה מקרי איסור דבוק לפי שמיד שמשימין הכף ברותחין נמס החלב ובטל בששים אבל אם הי' דבוק על הכף הרבה חלב באופן שמובן שלא נמס תיכף ויכולין להכניס ולהוציא הכף ועדיין החלב על הכף אז נאסר הכף דהוי איסור דבוק וכו' ולכאורה נראה דהכף נעשה נבילה וצריך ס' כנגד כל הכף כמו כל איסור דבוק אמנם דינא כ' דאין הכרע להחמיר בזה די"ל נמי להיפך דאין הכף נאסר דלא שייך בזה לומר דהוי איסור דבוק דלטעם שמא הי' פעם א' חוץ לרוטב או שמא נשאר בסיף העירוי לא שייך כיון דלא שהה הכף בתוך הקדירה בכדי שיוכל להסתפק שמא שכח ולא בא הדבר לידי ספק כלל וכן לטעם שממהר לבלוע נמי י"ל דלא שייך הכי דממ"נ אם ניחוש שמא לא נמס החלב מן הכף בע"כ הוא משום דלא עבר החום הגדול בכל עובי החלב והכף דאם הי' עובר בודאי הי' נמס החלב וכו' עיין שם:

מט בחתיכת היתר. עבאה"ט מ"ש מהסמ"ק שהביא הט"ז שיש עוד טעם לאיסור דבוק דחיישינן שמא הי' פעם א' חוץ לקדירה וע' ביד יהודה לעיל סוף סי' ע"ג וכאן בפיה"ק ס"ק כ"ו שהביא מדברי כמה פוסקים דלא ס"ל טעם זה אלא עיקר הטעם דאיסור דבוק הוא רק משום דממהר לבלוע דלא חיישינן שמא הי' פעם א' חוץ לרוטב זולת אם נולד איזה ריעותא לחוש לזה עיי"ש אמנם הפרמ"ג ושאר אחרונים נקטו בכ"מ לחוש גם לטעם של הסמ"ק וצ"ע: (נ) היתר. עמנח"י כלל ב' סק"ב ושפ"ד לעיל סי' ס"ט ס"ק ס' דמבואר מדבריהם דגם בכבוש מעל"ע אמרינן איסור דבוק וע' ביד יהודה בפיה"א סק"כ ובפיה"ק ס"ק כ"ז ולעיל סוף סי' ע"ב שהעלה לדינא דדוקא ברותחין חיישינן כשהוא דבוק בו דממהר לבלוע בו קודם להרוטב ושאר דברים שבקדירה אבל בכבוש מעל"ע אין לחוש לזה דכיון שהוא צונן גמיר ופעולת הכבוש הוא רק שהמים מרככין אותו ומפליטין ממנו וכיון דא"א לעשות פעולתו בלי המים כלל היאך תאמר שהוא בולע קודם להמים וגם פשוט הוא דלא שייך החשש שמא הי' פעם א' לחוץ ע"כ אין להחמיר בזה כלל וע' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק י"ז) מ"ש בזה והבאתי גם דברי היד יהודה הנזכר ועיי"ש כמ"ש בזה לדינא:

נא ונפל עלי' איסור. פי' בעודו רותח נפל האיסור אבל אם נפלה תחלה לאיסור צונן ואח"כ נפלה לרותחין אף בבשר בחלב אין להחמיר דאם נפלה חתיכה לחלב צונן ואח"כ נפלה לתבשיל של בשר פשיטא שמצטרף הבשר עצמו עם שאר התבשיל לבטל החלב מאחר שלא נאסרה עד שתבא לתבשיל ואז מתחיל האיסור ומתחיל גם הביטול בכל מה שבקדירה ואפי' אם מגביה את החתיכה ההיא לחוץ לבדה בעודה רותח אינו נאסר דבבואו למים תכף נחלק הטעם. ט"ז ומ"ז ס"ק י"ג. וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ג

ובפיה"ק ס"ק כ"ח שכ' דבע"כ כל זה הוא רק בהיתה כל החתיכה מכוסה ברוטב דאז מסתמא יצא בהתבשיל כל החלב ממנה אבל אם הי' החתיכה חוץ לרוטב נאסרה כל החתיכה ואם הי' מקצתה בחוץ תלוי בפלוגתת האו"ה והרמ"א דלאו"ה כל הקדירה מצטרף לבטל החלב ומותרת ולהרמ"א גם בזה נאסרה ואין שאר הקדירה מצטרף וכל זה אם לא הגביה החתיכה מתוך הרוטב אבל אם הגביה פעם א' לחוץ גם להאו"ה נאסרה וכשחזר לקדירה נאסר התבשיל וכתב שם דאם היתה כל החתיכה ברוטב כנזכר יש להקל גם אם נסתפק אילי שהה מקצת החתיכה מעל"ע בהחלב וכל הקדירה מצטרף לבטל אותה המקצת גם המקצת ההיא מותרת וכ"ז כשהיתה כולה ברוטב כנזכר אבל אם היתה חוץ לרוטב אף אם הדיחה מהחלב שעלי' נאסרה החתיכה ואם ניער הקדירה אח"כ אוסרת הקדירה ואם הי' מקצתה ברוטב צ"ע אם נסמוך עכ"פ בכה"ג על הר"י כיון דהודח מהחלב ויש ספק שמא לא נכבש מעל"ע ולא בלע מהחלב כלל עכת"ד:

נב ואין האיסור דבוק בו. עחוו"ד בביאורים סוף סק"ט שכ' דאם נאסרה חתיכת בשר מחמת החלב שנפל עליה כדי נטילה הוי איסור דבוק דהא הנטילה איסור דבוק הוא דדוקא בשאר איסורין הכריע הש"ך להלן סי' צ"ו סק"ט דכ"נ לא הוי איסור מחמת עצמו אבל בבב"ח דהוי איסור מחמת עצמו הוי הנטילה איסור דבוק עיי"ש דרכו וכ"כ הפרמ"ג באו"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר א' אות ל"ה דבשאר איסורין דבר הנאסר כ"ק או כ"נ לא אמרינן חנ"נ ואיסור דבוק משא"כ בבב"ח עיי"ש ועי' בדבריו לעיל סי' כ"ב בשפ"ד ריש סק"י שכ' וז"ל וראוי שתדע דלהלכה ודאי קיי"ל חנ"נ אף כ"נ או כ"ק כמבואר בכמה דוכתי וכו' ונהי דדבוק לא אמרינן בכה"ג (ר"ל בשאר איסורין) אבל חנ"נ אמרינן עכ"ל וע' בדבריו להלן בשפ"ד בסי' צ"ו סק"ט שכ' דבאמת יש לראות אמאי לא אמרינן איסור דבוק בכה"ג וכו' ובפלתי סק"ג חוכך להחמיר וכו' עיי"ש ועי' עוד בדבריו להלן סי' ק"א בשפ"ד סק"ו שכתב דבבב"ח כ"ע מודים דמה"ת נ"נ גם הכדי קליפה וכ"כ במ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ה וכ' דגם הש"ך מודה לזה עיי"ש ועי' בדבריו עוד מזה בסי' ק"ה במ"ז ריש ס"ק י"א ועי' בחדושי הגרעק"א לעיל סי' צ' בט"ז סק"ד באמצע הדיבור מה שהאריך בביאור ענין זה ועי' מזה בדברינו לעיל (ס"ק מ"ד):

נג ומצטרף כל הקדירה לבטל האיסור. ור"ל אפי' אם ניער וכיסה אח"כ אין שאר הקדירה נאסר. ביאור הגר"א ויד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ט וה"פ: (נד) כל הקדירה. עי' בס' יד אלימלך סי' ט"ו שנסתפק מה הדין אם תחב קדירה קטנה אינה ב"י או חדשה עם חלב צונן לתוך קדירה גדול של בשר רותח אם צריך ששים נגד החלב וגם החלב שנבלע בתוך הקדירה הקטנה כי הלא מקודם לא הי' בלוע חלב בקדירה הקטנה רק עכשיו בשעת

תחיבה לתוך קדירה של בשר א"כ יש לומר לכאורה דכל שיש ס' נגד החלב שבתוך הקדירה סגי וא"צ ששים נגד החלב שבלוע בדופני הקדירה הקטנה וכתב שם דפשוט הוא דצריך ששים גם נגד החלב הבלוע בתוך דופני הקדירה הקטנה כיון שהרוטב שמבחוץ בהקדירה של בשר מושך לפנים את החלב שבתוך הקדירה הקטנה והחלב שבפנים יוצא דרך הדופן והביא כמה ראיות לזה וכתב שם אמנם לענין אם צריך ששים גם נגד הקדירה עצמה של חלב זאת צריכין לעיין דלכאורה נראה דכיון שהי' הקדירה חדשה א"כ לא הי' מקודם שום בלועת חלב בתוך דופן של קדירה זו וסגי במה שיש ששים נגד החלב שבלעה עכשיו ואם יכולין לידע כגון שידוע כמה חלב הי' קודם וכמה חסר עכשיו ע"י שבלעה הקדירה כעת) וא"צ לשער נגד גוף הדופן של הקדירה אמנם לפי מה דקיי"ל להחמיר באיסור דבוק ה"נ שייך חשש זה ועוד יש טעם להחמיר בזה משום דהחלב שבתוך דופן הקדירה נאסר מחמת שפגעו שם החלב עם בלועת הרוטב ומן הסתם אין ששים בהחלב שבתוך הדופן נגד בלועת הרוטב שבתוך הדופן שם א"כ ממילא דהחלב נ"נ ואוסרת את הקדירה של חלב ואפי' אם נאמר דבלועת הרוטב שבקדירה של חלב לא נ"נ משום דמקושר הוא עם הרוטב שבקדירה אבל הקדירה עצמה עכ"פ נאסרה ונ"נ כי בבב"ח נעשה גוף הקדירה נבילה ובפרט בכלי חרס עיי"ש באריכות:

נה לאסור אותה חתיכה. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ב ובפיה"ק סק"ל שהעלה לדעת הרמ"א במקצתה תוך הרוטב אם ניער הקדירה מיד גם אותה החתיכה מותרת וכתב דנראה דבמקצתה תוך הרוטב יש להקל ולנער מיד אף לכתחלה אבל בכולו חוץ לרוטב אין לנער לכתחלה גם מיד אך בדיעבד אם ניער מיד צ"ע אם יש לדינו כדין מבטל איסור לכתחילה עיי"ש:

נו ומקצת החתיכה תוך הרוטב. עבאה"ט וע' ביד יהודה בפיה"א שם ובפיה"ק בס"ק שאח"ז שכ' דהעיקר כהכרעת הרמ"א דבבב"ח יש לחוש לדעת רש"י כאמור ומ"מ אם לא ניער הקדירה כלל רק הגביה החתיכה מיד ולקחה מן הקדירה אין לחוש כלל לאסור שאר הקדירה כיון דבלא"ה רוב הפוסקים ס"ל כר"י א"כ עכ"פ יש לסמוך להקל בזה עכ"פ בלא ניער רק סילקה תיכף מהקדירה עיי"ש:

נז אם נתערב איסור לח בהיתר לח עי' ביד יהודה בפיה"א סק"כ שעמד על המחקר מה דינו של הקדירה בלח בלח דקיי"ל דהתבשיל לא נעשה נבילה אם נימא דה"ה לגבי הקדירה נמי אמרינן כן והיינו אם נפל תבשיל של היתר לח בדבר לח של איסור ואח"כ ניתוסף עוד היתר באופן שהתבשיל מותר אם נימא דגם הקדירה מותרת דאף שבלעה מתחלה מהאיסור לפי ערך ולא הי' ס' מ"מ אם מוסיף אח"כ תבשיל ומתבטל

האיסור ממילא אמרינן דגם בליעת האיסור שבדופני הקדירה חוזרין להכשרן כיון דגם בהקדירה נבלע עוד היתר עד כדי ביטול האיסור והאריך בזה והביא דברי הפוסקים דמשמע מדבריהם דאף אם נבלע בהקדירה איסור לח נחשב בתוך הכלי לאיסור יבש ואין הכלי חוזר להכשרו ואף אם התבשיל שבתוכו חוזר להכשרו ע"י תוספות היתר מ"מ גוף הקדירה א"א להתיר אך לא אמרינן דכל הבלוע שבקדירה נ"נ ויצטרך לבטל כל הקדירה דז"א דהבלוע לא נ"נ אלא דסגי לבטל רק בליעת האיסור עם מעט ההיתר שנבלע מתחלה בתוכה עיי"ש ועי' בדברינו (בס"ק שאח"ז):

נח איסור לח. ולענין אי אמרינן לגבי בלוע שבכלי חנ"נ עי' בש"ך להלן סוף סי' ק"ג שכתב בדין דחממו מים בקדירת איסור ב"י ואחר מעל"ע מהאיסור בשלו בה היתר וכו' וכתב שם דבמקום הפסד גדול בלא"ה מותר מטעמא די"א דאין אומרים חנ"נ באיסור לח שנבלע בהיתר לח וכתב שם בשפ"ד דר"ל דמה שפולטת הקדירה במים הוי לח בלח עיי"ש וכיוצא בזה כ' גם הפרמ"ג בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' סעי' ה' בחממו מים בכלי איסור ב"י ונתנו ממים לקדירת רוטב עם בשר וכו' מ"מ קיי"ל בסי' צ"ב דלח בלח בהפ"מ אסורין לא נ"נ וכאן הפליטה מהקדירה למים לח בלח הוא וכשנתערב ברוטב חזר להיתרו וכו' ואין המדמע אלא לפי חשבון בהפ"מ ויש ברוטב ששים נגד זה עכ"ד ועי' בשו"ת כח שור סי' ט' באמצע התשו' (בד"ה פלטינין בדף י"ב ובדף י"ג) מה שהאריך בזה וע' מזה עוד בדברינו להלן (ס"ק ע"ח):

ועיין בתשו' הה"ג מו"ה יהודא ליבש מפאטיק הנדפס בס' ישועות חיים סוף של חלב אצל האש לטגנה ולאחר שהתחיל להתבשל קצת נתנו במחבת חתיכה שומן ואח"כ שפכו שם קצת מים חמין לערב שם הבצל ואח"כ נתנו הכל לתוך קדירה של בשר עם הכף שהגיס בתחלה הבצל בתוך המחבת ונגד הבצל יש ששים אך נגד כל מה שנשפך בתחלה במחבת ונגד הכף אין ששים ודעת הרב השואל להקל בזה כיון דהוי לח בלח ולא נ"נ בהפ"מ והוא השיב בזה דאם נאסרו הבצללים מבלע בב"ח גמור או שטיגן אותם בכלי חלב ב"י עם שומן יש להחמיר שזה דומה לדין דחתיכת בשר שנאסר מבלע חלב שנפלה לתבשיל שיש להחמיר דכל התבשיל נעשה נבילה אם אין ששים נגד כל החתיכה וה"נ יש להחמיר כיון דאיכא תרי טעמא לאיסורא חדא דדעת הרמ"א להחמיר דכל הבא מבב"ח כבשר בחלב חשבינן לי' א"כ לו יהא שנקרא לח בלח ממש צריכין לומר בו חנ"נ ועוד דגם בשאר איסורין לא הקיל הרמ"א רק באיסור לח גמור והיתר לח משא"כ באיסור יבש בהיתר לח וה"נ בנ"ד דהבצלים נאסרו מכח בב"ח ואח"כ הוסיף עליהם מים דבודאי יש להחמיר דבעינן ס' נגד כל המים כיון דהבצלים הוין כדבר יבש

והוי יבש בלח דאמרינן חנ"נ גם בשאר איסורין עיי"ש אמט כתב שם הגה במוסגר (וכפי הנראה הוא מהרב בעל ישועות חיים) שדבריו צ"ע בזה דהא אנו דנין על טעם המחבת שנכנס להמים ולא על הבצלים דהא כנגדו יש ס' עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק ס"ו) ועוד להלן סי' צ"ו (ס"ק כ') מ"ש שם עוד בעובדא זו מדברי הרבנים הנ"ל:

נט לח. עי' בכנפי יונה להלן סוף סי' צ"ד שכתב ממשמעות הרמב"ם דהא דאמרינן בכ"מ דבלח בלח לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין בהפ"מ הני מילי בנתערב מעוט איסור ברוב היתר אבל כשנתערב מעוט היתר ברוב איסור אמרינן חנ"נ גם בלח בלח אפי' בשאר איסורין כיון דנתהפך גם ההיתר ונעשה כגוף נבילה שהרי מדאורייתא אמרינן דהלך אחר הרוב ודוקא בדבר שאינו נבלל דאפשר לברר ההיתר מן האיסור הוא שיש להקל דלא נתהפך ההיתר לאיסור דאמרינן כל פריש מרובא פריש אבל בדבר לח ונבלל אם ההיתר הוא מיעוט והאיסור הוא סי' צ"ו אות ג' בעובדא שחתכו בצל בסכין של בשר ונתנו אותה למחבת רוב אמרינן דנהפך ההיתר להיות אסור מה"ת אפי' להמ"ד אין היתר מנטרף לאיסור וא"כ מבלי ספק דבודאי אמרינן בה חנ"נ עיי"ש וכ"כ בספר ערוגות הבושם אות ז' עיי"ש (וע"ל ס"ק ל"ו ולהלן סי' ק"ט סק"א):

ס בהיתר לח. עפת"ש ומ"ש מתשו' נו"ב סי' נ' בשומן שהי' מהותך ונקרש אח"כ אי דינו כלח בלח עי' בשו"ת שערי דעה חלק ב' סי' רכ"ד מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק ס"ק נ"ב שהעלה דגם בחלב (בציר"י) שנתערב בשומן אע"ג דנקרש אח"כ ונעשה חתיכה מ"מ כיון שיכולין להתיכו ולהחזירו להיות לח דינו כלח עיי"ש ותמהני שלא הביאו דברי הכו"פ להלן סי' ק"ד סק"ג שכ' דבשומן לא שייך לומר דהוי לח כיון דנקרש מיד מקרי יבש ונ"נ עיי"ש איברא כי בשפ"ד להלן סי' צ"ט ס"ק י"ג כ' בפשיטות דבהפ"מ יש להקל דהוי כלח בלח כיון שנתערב יפה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תר"ז אות ג' ועי' בשו"ת טיטו"ד קמא סוף שי' קכ"ה שמדחה דברי השואל בשתי ידים שרצה להקל בענין זה לומר דכשנתערב שומן טריפה בשומן כשר קודם התכה ואח"כ התיכו אותו הוי כלח בלח דלא אמרינן חנ"נ דז"א דחתיכות שומן אף שפולטין שמנונית נשארים קיימים בגוש ממש ואף שאח"כ הם נימוחים לגמרי מ"מ בתחלת בישולן הוי עדיין בגושן ונ"נ ואע"פ שנעשה אח"כ כולו לח מה בכך הרי כבר הוא נ"נ בתחלת בישולו והרמ"א לא הקיל רק אם תחלת התערובות הוי לח מיד ולא כשנעשה אח"כ לח ע"י בישול הרבה עכ"ד ועי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' ס"ו שהאריך טובא בענין זה והעלה דבהפסד גדול יש להקל דאע"פ דבשעה שנתערב

השומן הי' נקרש מ"מ כשנימוח אח"כ ונעשה לח בלח הוי כמו שהי' מתחלה לח בלח ולא נ"נ עיי"ש באריכות (וע"ל בס"ק שאח"ז):

סא לח. עיין בחידושי הגרעק"א בש"ך ס"ק י"ד מ"ש לענין חתיכה שנתרסקה ונימוחה אם דינה כלח וכתב דזה תלוי בפלוגתת המרדכי והרשב"א עיי"ש אמנם בשפ"ד להלן סי' צ"ט ס"ק י"ג כתב דבנבלע איסור לח בהיתר יבש ונ"נ אף שאח"כ נעשה לח ונימוח אינו חוזר להיתרו ועיי"ש שכ' דזה ודאי דאיסור לח שנפל לקטניות נימוחים ופלוימע"ן כעין פאווידל"א מקרי לח בלח וכתב שם עוד (בד"ה אי לאו) דלכאורה י"ל דאם נבלע איסור בגריסין ועדשים וכדומה בפירות שדרכן להיות נימוחים בבישול כמו פלוימע"ן וכדומה ואין בהם ס' ואח"כ ניתוסף עוד ונאסרו הכל כיון שנ"נ ואח"כ נתרסק בשוגג ונימוחו הכל עד שנעשה כמין משקה ה"ז חוזר להיתרו מאחר שעכשיו לח ובלול הוא ונתערב איסור הא' בהיתר האחרון אבל לדינא אין להקל בזה אפי' בהפ"מ וצורך גדול עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בביאורים ס"ק י"ב דלדינא יש להחמיר לחוש לדעת המרדכי דכל שבשעת בליעות האיסור לא הי' נימוח ונבלל והי' נחשבת לחתיכה ונ"נ אף שנתמחה אח"כ שוב לא יצאה מידי איסורה ובעינן ס' נגד כל החתיכה עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א להלן סי' צ"ט ס"ק כ"א (קודם ד"ה אך) לדינא עיי"ש ועי' בפתיחה הכוללת שבריש הס' ישועות חיים שם אות ח' וע' בס' דברי יוסף סי' תר"ז אות ג' שכתב דאף שכ' הפרמ"ג דבנבלע איסור ביבש אף שנימוח אח"כ ונעשה לח אינו חוזר להיתרא מ"מ בהפ"מ יש להקל דבלא נודע עד אחר שנימוח יש לסמוך בזה עכ"פ על האו"ה דכ"ז שלא נודע לא נ"נ ולא נקרא שום איסור עליו מעיקרא רק עכשיו כשנודע הלא כבר הוא נימוח ולח ומעורב יפה עיי"ש:

סב לח. כתב בחכמת אדם כלל נ"א סעי' כ"ד ונראה לי דעיסה הנילושה מקמח ומי ביצים הוי ג"כ לח בלח ונ"מ דבהפ"מ לא אמרינן חנ"נ וא"כ אם יש ס' בין הכל דהיינו הקמח והרוטב והתבשיל הכל מצטרף לבטל הביצה שמצא בה טפת דם או שנולדה ביו"ט ואפשר דלא אמרינן גם בזה:

אפשר לסחטו אסור ובמקום הפ"מ או סעודת מצוה יש לסמוך על הפוסקים דאף אפשר לסחטו לא אמרינן באיסור דרבנן אך הגאון בעל חוות דעת אמר לי שדעתו לאסור אפשר לסחטו ומי שלבו שלם ויודע להכריע יכריע עכ"ל ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ע"ח שהעתיק לשונו וסיים ואני העני נראה בעיני להכריע לפי דברי הפרמ"ג ביו"ד סי' ק"ד בשפ"ד סק"י שכתב וז"ל דודאי הכי הוא וכו' וכיון שנתערב הכל יפה ודאי למ"ד דלא נ"נ בשאר איסורין שרי דלא שייך אפשר לסוחטו נבלל יפה וכו' וא"כ בעיסה הנילוש מקמח ומי

ביצים דנבלל יפה ודאי דלא שייך בי' אפשר לסוחטו וכיון דיש ס' בין הכל הכל מצטרף לבטל הביצה שנמצא בה הטפה דם כנלענ"ד עכ"ל ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ג שהביא דבריהם ומתפלא עליהם איך יאמרו דבר כזה דבכזה יהי' שייך לומר אפשר לסוחטו כיון דנעשה הכל גוש א' ונתאחדו ולא יתפרדו וגם איך שייך לומר דזה מקרי לח בלח דאף דקמח בקמח מקרי לח בלח זה דוקא בקמח בקמח וכו' אבל במי ביצים עם קמח בודאי דהקמח מקרי יבש בלח לגבי הביצים ואף שיש בילה ונתערב יפה המי ביצים עם הקמח ולא נשאר במקום א' יותר מחבירו אפ"ה לא נוכל לומר על כזה שהוא כמו לח בלח דלא נ"נ וכי נימא דאם מבשל ביצה טריפה במים שנסחט ממנה בליעתה ותתכשר ע"כ פשוט הדבר כביעותא בכותחא דהעיסה אסורה ואמרינן בה חתיכה נעשה נבילה ואם נתערבו הלאקשי"ן באחרים צריך ששים כנגד כל הלאקשי"ן דהא הטעם דלא אמרינן חתיכה נעשה נבילה בלח בלח הוא משום דאין האיסור ניכר ונבדל משא"כ הכא דהביצה ניכר בהקמח ונבדל וכו' וכיון דאין האיסור יוצא להתערב עם הרוטב אמרינן חנ"נ עיי"ש ונשנין דבריו בקונט' ועד חכמים ש"א סי' רט"ו אמנם להלן שם בש"ב סי' פ"ח נתווכחו ב' ת"ח בזה שדעת חכם א' דהעיקר כדעת הג' גדולים הנ"ל הואיל והתערובות הי' לח בלח ע"כ גם אחר שנילוש ונעשה גוש לא נעשה נבילה וכמ"ש בפת"ש מהנו"ב לענין שומן שנקרש דכל שהי' צלול בשעת התערובות אף שנקרש אח"כ ונעשה גוש לא נעשה נבילה ובשעת בישול הלאקשי"ן הרי יש בהרוטב ובהקמח של הלאקשי"ן ס' נגד הביצה אבל חכם א' השיג עליו ומצדיק דברי הרב המחמיר הנ"ל דהא הביצה נילושה ומתקשה בתוך העיסה וא"כ הוי איסור דבוק כי אין הרוטב מקיף את כל חלקי הביצה שהיא מוסתרת בתוך העיסה ובפרט מ"ש בחכמת אדם להתיר גם הלאקשי"ן ולומר דלא אמרינן אפשר לסוחטו בזה בודאי צדקו דברי החוו"ד דכיון דחזינן דניכר מראה הביצה בתוך הלאקשי"ן בודאי אין להקל וכן הי' עובדא כיוצא בזה והחמירו מה"ט עיי"ש ועי' בספר דברי יוסף סי' תר"ז אות ג' שהשיג ג"כ על הח"א בזה וכתב גם כן דהעיקר להחמיר דלא מקרי לח בלח כי הקמח אינו מתפשט בכולו כמו דבר לח עיי"ש ועי' מענין זה בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ט"ו שנשאל במילוי דגים שנחתך דק דק כנהוג ונתנו בתוכו חלמון ביצה ונתערב היטב המילוי עם החלמון ומלאו הדגים ונתבשלו אח"כ ונמצא טפת דם במותר הביצה ובכל מה שבקדירה הי' ס' נגד החלמון אבל במילוי לבד לא הי' ס' נגד החלמון והשואל מצדד לומר דזה הוי כמו לח בלח כמו קטניות נימוחים וכמו קמח בקמת דהוי לח בלח והוא ז"ל השיב דאין

זה ענין ללח בלח כיון דהתערובות ראשון ניכר ועומד בפני עצמו שהרי המילוי עומד בפ"ע עיי"ש באריכות:

סג לח. עשפ"ד להלן סי' צ"ט ס"ק י"ג שכתב ודע דלח בלח דקיי"ל להקל בהפ"מ בשאר איסורים דלא אמרינן חנ"נ אין חילוק בין שנתערב איסור לח בהיתר לח ע"ד משל רוטב איסור ברוטב היתר ואח"כ לרוטב אחר או שנתערב אח"כ להיתר יבש וכן שומן איסור בשומן היתר ואח"כ בהיתר אחר כל שהאיסור נמחה ונבלל יפה עם ההיתר האחרון דינו כלח בלח דלא אמרינן חנ"נ בהפ"מ וכאמור. וכן אפי' איסור גוש רק שהשני הוא לח ע"ד משל זית א' נבילה במ' זיתי רוטב ואח"כ ניתוסף עוד כ' זיתי רוטב וזית נבילה עדיין בתוכו בהפ"מ א"צ ס' כ"א נגד הזית א' נבילה בלבד דמה שנפלט מהזית גוש להמ' זיתי רוטב לח הוא ומה שיוצא עכשיו מהזית גוש יש ששים ופשוט עיי"ש (ועי' בחיו"ד בביאורים להלן סי' צ"ח סק"ד) והנה ראיתי בדברי שאול ויוסף דעת בעובדא שבשלו מיני קטניות ומעשה קדירה ברביעית חלב טריפה ולקחו כף והגיסו בו את הקדירה ואח"כ תחבוהו לקדירה שהי' בה חלב כשר שלא הי' ס' נגד כל הכף רק נגד החלב הבלוע בו כפי ערך המדומע ואח"כ נודע שהי' החלב טריפה והי' הפ"מ וכתב שם דאף דבהפ"מ לא אמרינן בשאר איסורין חנ"נ בלח בלח מ"מ כיון שהי' שם בהקדירה גם מיני קטניות ומעשה קדירה שהם דבר גוש ונאסרו מהחלב הלא חזרו ואסרו הכף וא"כ שוב לא הוי לח בלח כיון שנעשו גוף הקטניות ומעשה קדירה נבילה וכף בלוע גם מאיסור גוש א"כ ממילא שאין לשער בו כפי המדומע לבד עיי"ש ותמהני שלא הביא מדברי הפרמ"ג הנזכר דאף שהזית נבילה הגוש הוא בתוך הקדירה לא נחשב לדבר גוש דהבלוע שיוצא מהזית נבילה הוא לח וכנזכר וא"כ ממילא דה"ה בנידון של הדברי שאול הנזכר כיון דהבלוע היוצא מהמעשה קדירה לתוך הכף הוא דבר לח ממילא שא"צ לשער רק כפי ערך המדומע וכיוצא בזה כתב גם כן בשו"ת כח שור סי' ט' דבמ"ש הרמ"א דבלח בלח לא אמרינן חנ"נ לא בעינן שיהי' כל התבשיל שבקדירה לח ונפל בה איסור דה"ה אם נתערב איסור אל תוך קדירה שבו חתיכה של בשר עם רוטב ואין בכל מה שבתוכו ס' כנגד האיסור אף שהחתיכה של בשר נעשית כולה נבילה ואם נפלה החתיכה לתוך היתר אחר צריך שיהי' בו ס' כנגד כל החתיכה מ"מ הרוטב אף שנאסרה לא נעשית נבילה כיון שלא נאסרה רק ע"י איסור לח ואם אח"כ נתערב הרוטב בהיתר אחר א"צ ס' רק כנגד שיעור האיסור שנפל כפי ערך המדומע וכ' שם דאף דהרמ"א דייק בלשונו אם נתערב איסור לח בהיתר לח לא אמרינן חנ"נ ומשמע דבעינן דוקא שיהי' גוף האיסור דבר לח ממש אמנם לדינא אין ראי' די"ל דגם בכה"ג כל שהוציא גוף החתיכה של איסור ונשאר

בהרוטב רק מוהל שיוצא מחתיכת האיסור נחשב ג"כ לדבר לח ועיי"ש במה שהאריך בזה עי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה ני' מירושלים) חיו"ד סי' נ"ד בעובד דחתיכה שבלעה חלב (תרבא) ונ"נ שלא הי' בה ס' נגד החלב (תרבא) לדידן דקיי"ל חנ"נ בשאר איסורין ובשלה במים ולא הי' ס' במים כנגד החתיכה ונאסר כל הרוטב ואח"כ נתנו מהרוטב לתבשיל אחר דא"צ בתבשיל ס' אלא לפי ערך המדומע דבלח בלח לא אמרינן חנ"נ בהפ"מ ויש להסתפק אי סגי לפי ערך המדומע מהחלב (תרבא) הנבלע בחתיכה או דלמא כיון דגבי החתיכה אמרינן חנ"נ צריכין ס' לפי ערך המדומע מן כל החתיכה וכ' שם דליכא למימר דא"צ לשער רק נגד טעם החלב המדומע בחתיכה כיון שהטעם יוצא לתוך הרוטב הו"ל לח ובלח א"צ לשער אלא לפי ערך המדומע דז"א דכיון דהחתיכה עצמה לא נימוחה והיא עומדת בפ"ע אמרינן כיון דעדיין החתיכה ניכרת ומובדל אף דהטעם היוצא ממנה הוא לח מ"מ כיון שכבר נ"נ כל החתיכה בעינן ס' נגד שיעור המדומע מכל החתיכה עיי"ש באורך:

וצריך אתה לידע כי פשוט לפענ"ד דבדיוק כ' הפרמ"ג ונקיט בלשונו דוקא בנפל כזית בשר נבילה במ' זיתי מים דאז שפיר יתכן דכיון דלא אמרינן בלח בלח חנ"נ לא נתהפך המים להיות נחשב כגוף בשר ואם נפל מהרוטב לקדירה אחרת א"צ לשער רק כפי ערך המדומע וכאמור אבל אם הי' הרבה בשר כדרך שמבשלין רוטב בזה אין צד להקל וכמש"ל (בס"ק שאח"ז) דעת הפוסקים דברוטב אמרינן דנהפך כל הרוטב ונעשה ממש כגוף בשר נבילה וצריך לשער גם נגד המים וה"פ:

סד נגד האיסור שנפל. עבאה"ט ועי' בט"ז ס"ק ט"ו שכ' דאם נפל מהרוטב לתבשיל היתר צריך ס' נגד כל הרוטב שנפל ולא סגי לחשוב כמה נבלע בשיעור רוטב זה מן האיסור לפי ערך והנה הט"ז מיירי לענין רוטב של איסור וכ' דגם המים של הרוטב נ"נ אמנם לענין רוטב של היתר שנפל לחלב אם סגי לשער לפי ערך המדומע בשר שיש בהמים או שצריך לשער נגד כל הרוטב עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות מ"א שהביא מהמרדכי ועוד מאיזהו מקומן דברוטב של היתר א"צ לשער רק כפי ערך דמוע הבשר שיש שם דלא נהפך גם המים לבשר וכ' דמ"ש האו"ה בשם המרדכי להיפך ט"ס יש באו"ה שם עיי"ש וכ"כ בחוו"ד ריש סי' צ"ג וז"ל כזית בשר מעורב עם מים אין מדמע אלא לפי חשבון עיי"ש וכ"כ בסי' זה בחידושים ס"ק כ"ב בתבשיל שנבלע בו בשר או חלב אף שאין בו ס' א"צ לשער רק לפי ערך המדומע ועיי"ש עוד שכ' דאם בשלו מים בקדירה חדשה ונפל בה כזית חלב או חמאה ואח"כ בשלו בה בשר א"צ ס' נגד כל הכזית רק לפי חשבון המדומע עיי"ש וכ"כ הצל"ח בפסחים דף ע"ו ובמ"ז ס"ק כ"ד עיי"ש ועי' בשפ"ד

להלן סי' צ"ד ס"ק כ"ב שכ' וז"ל הלכך ב' זיתי חמאה או שומן במים ותחב כף משערין לפי אומד לא כפי ב' זיתים וא"ת מה נעשה במ"ש הש"ך דהטור פוסק כסה"ת י"ל דבכל הקדירה משערין דלא ידעינן שיעורא מש"ה לא שייך לומר אין המדומע וכו' משא"כ בידעינן שיעורא עכ"ל ועי' בחכמת אדם כלל ו' סעי' ד' וכלל מ"ד סעי' ט' בביאור דין זה וכ' דבזה יש חילוק בין שאר תבשיל ובין רוטב דרוטב של בשר שנפל לחלב צריך ס' נגד כולה דהוי שם בשר על כל המים דמשערין כל המים כאלו הוא בשר אך כל זה דוקא הוא ברוטב אבל בשאר תבשיל כגון שנפל מעט חלב למים ונפל מן המים לבשר א"צ לשער רק לפי ערך החלב שנפל למים עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' קכ"א שכ' לחלק בזה דברוטב כיון שאין שם רק מים עם בשר והמים אין לו טעם בפ"ע בטל המים לגבי הבשר ונחשבים גם המים לבשר משא"כ בשאר תבשיל שיש לו טעם בפ"ע לא בטל לגבי הבשר ואין צריך לשער רק לפי ערך המדומע עיי"ש באריכות ולפי דבריו ממילא דה"ה אם נתערב הרבה חלב עם מים באופן שכשטועמין התערובות טועמין בו טעם חלב היטב צריך ג"כ לשער כנגד המים דהמים בטלים לגבי החלב כיון שאין להם טעם בפ"ע ועי' בס' מנחת שי על קיצור כללי הוראה מהפרמ"ג בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' סק"ב מה שהאריך בזה והעלה לחלק בין רוטב עבה לקולשתא היינו אם מבשלין צלי קדר (גיבראטינ"ס) שאין שם רק מעט מים יש להחמיר כיון שכל טעם הבשר נכנס לזה המעט המים אזי נהפך כולו לבשר וצריך ס' כנגד כל הרוטב אבל ברוטב שמבשלין ע"פ רוב שיש תמיד עכ"פ ג' חלקים מים וחלק א' בשר ותבלין שקורין פרסאלע"ס ופעטרישק"א יש להקל לשער לפי חשבון אמנם לפעמים יש להחמיר גם בסתם רוטב באם הבשר הוא שמן ונשפך הרוטב שלמעלה תחת קדירה עם תבשיל של חלב דבזה בלא"ה יש לחוש להחמיר כיון דלמעלה הוא השומן שדרכו לצוף למעלה ובודאי נשפך רק שומן וצריך לשער כנגד כל הנשפך עיי"ש וע' מזה עוד להלן בדברינו סי' צ"ד (ס"ק י"א) וסי' צ"ה (ס"ק ס"א):

וכתב שם במ"ז דכל זה בבב"ח אבל בשאר איסורין נ"נ וצריך לשער תמיד כנגד כולו מיהו אין התבשיל הב' אסור מה"ת כשיש ס' לפי ערך כולן דחנ"נ (בשאר איסורין) הוא רק מדרבנן ויש להקל בספיקו עיי"ש: ועיי"ש עוד במנחת שי שכ' בשם רב מורה א' שכתב וז"ל באם נשפך קאוו"ע מעורב בחלב וכדומה תחת קדירה של בשר הדבר פשוט אצל בעלי הוראה שמשערין לפי ערך המדומע ואני אומר דאם נשפך תחת הקדירה גרע טפי וצריכין לשער כנגד כולו שאני אומר שהקאוו"ע בלע מהקדירה של בשר ונ"נ ושוב גם ההיתר נאסר עכ"פ באין הפ"מ ולשיטת הב"י דהבא מבב"ח כבב"ח דיינין לי' גם בהפ"מ

עכ"ד הרב המורה הנזכר והוא השיב על דבריו וכתב דאין לחוש להחמיר בזה והביא מדברי הפרמ"ג והחוו"ד שכ' בכמה דוכתא להקל בענין זה שלא לחוש לומר שנכנס הבלוע של בשר לתוך הקדירה מהנשפך תחתיו ונ"נ דהבלוע הוא מין במינו וברובו בטל עיי"ש: (סה) האיסור שנפל, עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל דוקא כשנתערב שלא כדרך בישול ועי' בפת"ש מ"ש מהנו"ב דמדברי הרמ"א לא משמע כן וכו' ועי' מזה בפרי תואר ס"ק י"ב ועמ"ז ס"ק ט"ו שמתמה על הט"ז במה שהביא דברי המהרש"ל ע"ד הרמ"א בזה כאלו לא פליגו אהדדי דהלא לדעת הרמ"א אין חילוק כלל בין אם נתערב בדרך בישול או שלא כדרך בישול ועי' בשפ"ד ס"ק י"ד שהעמיס ג"כ בדברי הש"ך דבשאר איסורין גם כשנתערב לח בלח מתחלה ע"י בישול לא נעשה נבילה ועיי"ש עוד בסי' ק"ו סק"א שכ' וז"ל ומיהו לח בלח בודאי אף דרך בישול ויש אח"כ ששים עם ההיתר הא' הכלי שרי להמחבר ואף לדידן בהפ"מ וכו' והוא פשוט לדעתי ע"י בישול וכאמור עכ"ל ועי' בדגול מרבבה החדש שציין ע"ד המהרש"ל הנזכר לדברי הש"ך להלן סי' ק"ג סק"ב דמשמע שם דס"ל דאפי' ע"י בישול שייך קילא זו עיי"ש ועי' בחוו"ד בחידושים ס"ק י"א שהעתיק דברי הט"ז לדינא דכשנתערב שלא בדרך בישול מקילין בשאר איסורין דלא אמרינן חנ"נ אף שלא בהפ"מ אבל כשנתערב בדרך בישול אמרינן אף בשאר איסורין חנ"נ עיי"ש אכן הנה החוו"ד בעצמו כ' בביאורים שם סק"י דמדברי הש"ך מוכח דלא ס"ל כהמהרש"ל לחלק בזה בין אם נתערב כדרך בישול או שלא כדרך בישול עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ד וכלל מ"ו שכ' לדינא להחמיר בזה שלא בהפ"מ ואין להתיר בדרך בישול אלא בהפ"מ וצורך גדול עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים בפתיחה הכוללת שבריש הס' אות ז' מ"ש בזה וסיים דבמקום הפסד קצת יש לחוש לדעת המחמירים דס"ל כמהרש"ל בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק ס"ק ל"ג מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא דאם נתערב לח בלח בחמין אין להקל אלא בהפ"מ דוקא אכן בנתערב בצונן אין להחמיר כלל בשאר איסורין אף שלא בהפ"מ עיי"ש וכ"כ בס' דברי יוסף עיי"ש באריכות ועי' בס' דרכי הוראה חלק ב' פרק ס' באריכות מזה וע' בשו"ת גברי סי' כ' בעובדא שנשחטה בהמה בסירכא ולקחו ממנה החלב תוך ג' ימים לשחיטתה אך שנחלב עמה עוד ח' בהמות אחרות והבעלי בתים שלקחו החלב חממו תחלה החלב לבד ואח"כ נתנו אותה לתוך הקאפפ"ע מה דינם של הכלים והשיב דכיון דבלח בלח לא אמרינן חנ"נ רק בבב"ח א"כ ה"ה כאן לא נעשה החלב נבילה בעת שחוממה וא"כ ממילא כשנתערבה אח"כ עם הקאפפ"ע הרי יש בין הכל ביחד היינו בהחלב מהח' בהמות ובהקאפפ"ע ששים כנגד החלב טריפה ואף לדעת הט"ז שכ' מהמהרש"ל דבנתערב דרך בישול נ"נ גם

בשאר איסורין ג"כ אין להחמיר בנ"ד דהא יש כאן ב' דרבנן דהחלב טריפה וחלב כשורה הוי מין במינו דמדאורייתא בטל ברובא וגם חענ"נ בשאר איסורין הוא רק מדרבנן ע"כ יש להתיר כל הכלים חוץ מהקדירה הראשונה לבד שהיא טריפה עיי"ש באריכות:

סו בשאר איסורים. עי' בס' ישועות חיים סוף סי' צ"ו שנדפס שם תשו' מרב א' בעובדא שחתכו בצל בסכין של בשר ונהנו אותה למחבת של חלב אינו ב"י אצל האש לטגנה ולאחר שהתחיל להתבשל קצת נתנו במחבת חתיכת שומן ואח"כ שפכו שם קצת מים חמין מן איזה תבשיל שנתבשל בקדירה של בשר לתוך המחבת לערב היטב עם הבצל כנהוג ואח"כ נתנו הכל לתוך קדירה של בשר עם הכף שהוגס בתחלה הבצל בתוך המחבת ונגד הבצל יש ששים אך נגד כל מה שנשפך בתחלה במחבת ונגד הכף אין ששים וכ' דלכאורה נראה שזה תלוי באם הבא מבשר בחלב כבב"ח דיינין לי' ולפי שיטת הש"ך בסי' צ"ד ס"ק כ"ב ובסי' ק"ג ס"ק י"ח דהוי כשאר איסורין א"כ בהפ"מ נוכל להתיר שלא להצריך ששים גם נגד המים שהי' במחבת כי בלח בלח אין נ"נ בהפ"מ בשאר איסורין וגם יש עוד סניף להתיר בזה מחמת שלא נודע מקודם דיש ג"כ קצת אחרונים המקילין בהפ"מ בשאר איסורים בזה אמנם הנה החוו"ד בסי' צ"ד בחידושים ס"ק כ"א פסק בפירוש שהבא מבשר בחלב הוי כבשר בחלב (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ד ס"ק פ"ה) א"כ נראה לכאורה שצריכין ששים נגד כל מה שהי' במחבת ומ"מ לדינא כתב שהדעת נוטה להקל בזה שלא להצריך ששים רק נגד הבצל דיש סניף לסמוך בכה"ג עכ"פ ע"ד הר"ם מרוטנבורג שאין דבר חריף מחליא לשבח רק קורט של חלתית ועי' בדברינו להלן סי' צ"ו ס"ק מ"ד) ועכ"פ במקום הפ"מ נוכל לומר דבכה"ג יש לסמוך על הש"ך דאף שבא מבב"ח כיון שכבר נתערב ונאסר הוי כשאר איסורין ולא נ"נ בלח בלח וא"צ ששים רק נגד קצת רוטב שהי' בהמחבת עיי"ש ואח"כ העתיק שם תשו' בענין זה מהה"ג מפיאסק שהסכים עם הרב הנ"ל כיון דאפי' לדעת המחמירים דהבא מבשר בחלב כבב"ח דמי הנה גם הם מודים שהוא רק חומרא מדרבנן דמה"ת לא שייך לומר חנ"נ אפי' בבא מבב"ח כמ"ש בשפ"ד סי' צ"ד ס"ק כ"ב והחוו"ד בסי' צ"ב בביאורים ס"ק י"א וכיון דאיסור דרבנן הוא הלא קיי"ל דבדרבנן אזלינן בתר המקיל ע"כ בנ"ד שלא הי' המחבת ב"י יש לצרף דעת הסוברים דלא אמרינן חורפי' מחלי' לשבח רק קורט של חילתית ויש להקל בזה אפי' בנודע מהתערובות ודם ששמו הכל בתבשיל אפ"ה א"צ ס' רק נגד הבצלים לבד ואפי' הכלי גדולה נמי א"צ יותר דזה פשוט דמתחלה לא נבלע בבצלים יותר מכמות הבצלים ולבליעה שפלטה הכלי אחר שהוסיפו המים אין חשש דהא הבצלים אחר הטיגון בטל חריפותן וכ"ש בנ"ד שהוסיפו מים בהם וכו' אכן בהי'

המחבת בן יומו אין להקל בנודע אבל בלא נודע יש להקל ומ"מ גם בלא נודע אין להקל בכל מקום דכיון דהמחבת הוא ב"י בעינן עכ"פ ס' נגד כל הבלוע שבמחבת עם השומן ואם הכלי גדולה באופן שעם השומן יהי' יותר מהבצלים עם המים א"כ בודאי דבעינן ס' נגד הכל דהא לא ידעינן כמה בלוע יש בכלי ע"כ בע"כ כל מ"ש להקל בהי' המחבת ב"י בלא נודע הוא רק שהבצלים מרובים והמחבת קטנה באופן שאין בבלע של בשר בחלב גופי' טפי מהבצלים אז לענין תוספות המים יש להקל בלא נודע עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק נ"ח) ולהלן סי' צ"ו (ס"ק כ') מ"ש עוד מדברי התשו' ההיא בעובדא זו :

סז איסורים. עי' בס' משמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות ה' שהביא בשם הגאון מהרי"א ז"ל אבד"ק לבוב שהביא ראי' מדברי הש"ך להלן סי' קי"א סק"ז דמוכח מדבריו דזה דקיי"ל בשאר איסורין באין הפ"מ גם לח בלח אמרינן חנ"נ הוא לאו דוקא במבשא"מ אלא אף במין במינו בפחות מס' דנתבטל ברוב מה"ת וגם ליכא נתינת טעם אפ"ה אמרינן חנ"נ שלא בהפ"מ עיי"ש:

סח לצורך הפסד גדול. עבאה"ט מ"ש מהט"ז בשם המהרש"ל דמשמע מדבריו דאפי' שלא במקום הפסד לא אמרינן בלח חנ"נ וע' בשו"ת כח שור סי' ט' (בד"ה ועוד תיוהא) שהתפלא מאד ע"ד המהרש"ל בזה וסיים וז"ל ואי לקמי דידי הוי אתי הך עובדא הייתי ירא לגשת להקל במקום הפסד מועט אף בהצטרף אלי' מעט כבוד שבת כגון שיש לו תבשיל א' דדי לו לענג את השבת בתבשיל א' מלהרבות בדבר שיש להסתפק בו בהכשרו ספק עצום כזה ואף שבאמת עיקרו של דבר הוא מחלוקת דרבנן דבשאר איסורין חנ"נ הוא רק מדרבנן לכ"ע מ"מ כיון דאנן בדידן נקטינן כסברת הסוברים דבכל איסורין אמרינן חנ"נ ואינהו סברו דכמו כן אף בלח אמרינן חנ"נ אין לסמוך למיעבד עובדא בנפשי' שלא במקום הפ"מ על משענת מיעוט הפוסקים דמחלקי בהכי ודי לנו לסמוך עלייהו בהפסד גדול עכ"ל:

סט אבל לא בבב"ח. עשפ"ד ס"ק ט"ו לעיל סי' פ"ז סק"ג שהעמיס בלשון הא"ר דאפי' בבשר עוף בחלב דרבנן אמרינן חנ"נ בלח בלח כגון ציר בשר עוף עם חלב שנתערב בפחות מס' ואח"כ נתערב בתערובות הב' או ציר בשר בהמה שנתערב דהוי דרבנן יש להחמיר בלח בלח שצריך ס' בהתערובות הב' נגד כל התערובות אפי' בהפ"מ עיי"ש ועי' מזה בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג האחרונים סוף סי' י"ג:

ע לא בבשר בחלב. עי' שפ"ד ס"ק ט"ו דבבשר בחלב אף בלח בלח חנ"נ מן התורה וכ"כ עוד בש"ך להלן סי' צ"ט ס"ק י"ד וע' במנח"י כלל פ"ה ס"ק ל"ב שכ' כשזכה ללמוד ס' תמים דעים להראב"ד מצא שם סמוכין לדעת המ"ד דס"ל דגם בבב"ח לא אמרינן חנ"נ

בלח בלח ע"כ העלה דעכ"פ היכא דאיכא עוד צד להיתר יכולין לסמוך על זה בהפ"מ עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד להלן סי' צ"ט ס"ק י"ד שהרבה להשיב ע"ד המנח"י בזה וסיים וז"ל באופן דנקיטנא מהני מילי מעליותא דכתיבנא דבב"ח לח בלח נ"נ מה"ת וצריך ס' נגד כולו ואי איכא ספק אם היה ס' נגד כולו ספיקא דאורייתא לחומרא וכו' ואם נתערב לח בלח ואח"כ ניתוסף ויש בין הכל ששים עם ההיתר הראשון אף דבשאר איסורין בהפ"מ שרינן אבל בב"ח אף שיש בהיתר האחרון לבד ס' נגד האיסור לחוד אסיר אף בהפ"מ וכמה צדדים אין מועילים אא"כ יש ששים גם נגד ההיתר ואז כל הלח שרי ואם יש שם חתיכה ה"ו אסורה אא"כ יש גם רוב נגד החתיכה ואז גם החתיכה שרי עכ"ד ועי' בס' מקור מים חיים מה שהתפלא בזה ע"ד המנח"י והפרמ"ג עיי"ש ועי' בשו"ת מהר"ם מרוטונבורג האחרונים חיו"ד סי' י"ג באמצע התשו' מה שהאריך בביאור דברי המנח"י בזה והעלה דעכ"פ כשיש בלא"ה עוד איזה צד להקל יש לצרף דעת המנח"י להקל דגם בבב"ח מקילין בהפ"מ דלא אמרינן חנ"נ בלח בלח עיי"ש באריכות:

עא בבשר בחלב. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קצ"ד שנשאל בקדירה עם חלב שתחב לתוכה כף של איסור ב"י ולא הי' ששים נגדו ושוב אח"כ תחב לתוכו כף של בשר ב"י ולא הי' ששים נגדו ושכח ושפך החלב לתבשיל הנקרא בארש"ט ללבן הבארש"ט ולא הי' ששים נגד החלב רק נגד השני כפות ודעת השואל להקל לצורך סעודת מצוה ולכבוד שבת דכיון דכבר נאסרה החלב תחלה מכח כף האיסור ממילא כשתתב אח"כ הכף של בשר ולא הוי כל חד וחד היתר בפ"ע לא נעשה החלב נבילה מה"ת אפי' בבב"ח וא"כ לא הוי נבילה רק מדרבנן ובלח בלח בהפ"מ סמכינן אמקילין דבשאר איסורין לא אמרינן חנ"נ וכתב דהמורה טעה בזה טעות גדול דהבארש"ט ממ"נ אסור דכיון דנאסרה החלב תחלה משאר איסורין אם אמרינן בשאר איסורין חנ"נ בלא"ה צריך ששים נגד כולו מתחיבה הראשונה ואם לא הוי נ"נ מתחיבה הראשונה משאר איסורין א"כ שוב הוי החלב היתר בפ"ע ונהי דאסור באכילה מכח איסור של הכף הראשון הבלוע בה מ"מ עכ"פ הוא גופי' הוי היתר מפאת עצמו וכשנתערב בו אח"כ בשר הרי החלב עצמה נ"נ וא"כ ממ"נ בעינן בהבארש"ט ששים נגד כל החלב או מפאת תחיבה הראשונה או מפאת תחיבה השני' עיי"ש: (עב) ואם נתערב יבש ביבש. עי' פרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' סק"י שכתב דאף שנתערב חד כשרה בב' איסור אפ"ה לא אמרינן ביבש דיבש דהוי ככלו איסור שנצטרך אח"כ שיתערב הג' בד' אלא כל שניתוסף אח"כ והוי רוב היתר שרי עיי"ש (ועי' בדבריו בשעה"ת חלק א' פ"ג בד"ה ועיין וכו' מיהו אי ב' של איסור וא' של היתר י"ל וכו' עיי"ש) ועי' מזה להלן סי' ק"ט ובדברינו שם (ס"ק א') ובסי'

זה לעיל (ס"ק נ"ט): (עג) נתערב יבש ביבש. עחוו"ד להלן סי' קי"א בביאורים סק"א מ"ש לענין אם נתערב תחלה חד בחד ואח"כ נפל א' מב' חתיכות ונתערב בתתיכה אחרת וחתיכה אחת נשארה במקומה וכתב דהשנים שנתערבו כשרים כיון שקודם נתערב חד בחד ואח"כ כשניתוסף עוד חתיכה הו"ל רוב דהא ביבש ביבש לא אמרינן חנ"נ וכו' עיי"ש במ"ש בזה לדינא ואי"ה להלן סי' קי"א יבואר עוד מזה:

עד יבש ביבש. כתב בט"ז ס"ק ט"ז פי' שלא כדרך בישול יחד דאז דינו דבטל האיסור ברוב ע"כ אם נתערב תחלה שלא ברוב א"צ אח"כ רוב נגד כל התערובות הראשון אבל אם נתבשלו יחד ודאי אמרינן חנ"נ וכ' במ"ז דמ"מ יש לצייר דין זה דיבש ביבש לא נ"נ אף ע"י בישול כשבישל זית נבילה עם זית היתר בס' זיתי רוטב דרוטב מותר והבשר אסור דהוי חד בחד כמו יבש ביבש ואם נפל אח"כ עוד זית היתר גם החתיכות מותרות דלא נ"נ ביבש דמה"ט הרוטב מותר אף שאין בה ק"כ זיתים דיבש ביבש לא נ"נ עכ"ד: (עה) לא אמרינן בשום איסור. עבאה"ט מ"ש דאפי' בבב"ח לא אמרינן חנ"נ ביבש וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו שכתב דלכאורה לא משכחת דין זה בתערובות יבש ביבש בבב"ח דאי נתערב חתיכה (ר"ל לחם או לפתן וכיוצא) הבלוע מחלב עם חתיכה (כנ"ל) הבלוע מבשר בודאי לא שייך כלל ענין חנ"נ דהא עדיין אין כאן איסור כלל דיכולין לאכול כל א' בפ"ע ואין אסורין רק לאכלם יחד. וא"ל דר"ל חתיכת בשר הנאסר מחלב עם חתיכה אחרת של בשר דזה ודאי אין לו דין בב"ח דהא החתיכה שבלוע מחלב אין לה איסור בב"ח רק מחמת הבשר ואם נתערבה עם חתיכת בשר אחרת אין לה דין תערובות בב"ח רק תערובות שאר איסורין וכתב די"ל דיש מציאות לדין זה גם בבב"ח בבשר הנאסר מחלב באופן שלא נבלע החלב בכל גופו של החתיכה אלא הוא עומד בין נקביו דבכה"ג אמרינן כיון שכל א' הוא עומד בפ"ע לא אמרינן דגוף הבשר נ"נ וכתב דלפ"ז יש להמציא דין חדש דצלי צונן שיש בו פילי שנפל לחלב ונאסר כולה (כנ"ל סוף סי' צ"א) שנתערבה עם חתיכה אחרת יבש ביבש לא אמרינן גבה חנ"נ וכן אם נתבשלו אח"כ א"צ בהתבשיל ס' אלא נגד החלב הנבלע בו בצירוף החתיכה עצמה אך חתיכה זו יש לאסור תמיד גם אם נתבשלה לבדה עיי"ש:

עו מדין חנ"נ. עבאה"ט ומ"ש מהש"ך דבהפ"מ יש להקל דלא אמרינן במליחה חנ"נ אף בשמן ע' בפר"ח ס"ק י"ז ועי' בדגול מרבבה שהעיר מדברי הרמ"א לקמן סי' ק"ה סעי' ט' דמשמע דאמרינן במליחה חנ"נ עיי"ש וכבר קדמו בזה במנח"י כלל ל"ח סק"ה והשיג מה"ט על הש"ך בזה והעלה דאין לסמוך להקל אפי' בהפ"מ אא"כ יש עוד צד להקל או שהוא רק איסור דרבנן או כחוש גמור עיי"ש ועשפ"ד ס"ק י"ז מ"ש ע"ד בזה והעלה

דהמקיל בהפ"מ כדברי הש"ך אף בשמן לא הפסיד מיהו אותה חתיכה ודאי אסורה דמי יודע אם נסחט ממנה האיסור וכ' דכל זה הוא בשאר איסורין כיון דבלא"ה דעת רוב הפוסקים דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין אבל בבב"ח במליחה גם הרב בת"ח מודה דאין להקל ואם נפל חלב (בקמ"ץ) במליחה על בשר נ"נ וצריך ס' נגד כל החתיכה ואפי' בהפ"מ אין להקל עיי"ש וכ"כ בשפ"ד לעיל סי' צ' ס"ק כ"ו עיי"ש אמנם דעת החכמת אדם כלל מ"ד סעי' י"ג נראה להתיר במליחה בהפ"מ אפי' בבב"ח עיי"ש ועי' מזה ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ז ועי' בס' יד אלימלך סי' ט' מה שהרבה להשיב ולתמוה ע"ד הפרמ"ג במה שפסק בפשיטות דאם נפל חלב במליחה דנ"נ אפי' בהפ"מ והעיר מכמה מקומות דעכ"פ אין מקים להחמיר בזה אלא אם החתיכה שנבלע בה החלב היא שמנה אבל אם היא כחושה אז אין אוסרת אחרת רק כדי קליפה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש וע' בהגהות מהרש"ק על הפרמ"ג שם ובהגהות חכמת שלמה להלן סי' ק"ה סעי' י"א שכ' כן לדינא דבשמן יש להחמיר בזה אף בהפ"מ וכמ"ש הפרמ"ג מיהו בכחוש קצת יש לסמוך לצרף הכל לששים דלא נ"נ ואף להתיר אותה חתיכה יש לסמוך להקל וכל זה בכחוש קצת אבל אם היתה החתיכה כחוש לגמרי יש לסמוך להתיר הכל ע"י קליפה לבד עיי"ש:

ועיין עוד בשפ"ד שם שכתב מיהו יש לעיין באיסור דבוק וידעינן ודאי שחתיכה זו שדבוקה בו האיסור לא נמלחה לבדה רק מונח עם האחרות ויש ס' בהכל נגד האיסור וכ' דיש לצדד ולהתיר אותה חתיכה לצורך שבת או לעני בדבר חשוב כגון צלע שלם עיי"ש, והנה בחידושי הגרעק"א להלן סי' ק"ה על דברי הרמ"א שם שכ' דבעינן ששים נגד כל החתיכה שהחלב דביק בה כ' דזה דוקא שלא בהפ"מ אבל בהפ"מ בעינן ששים רק נגד החלב דבמליחה בהפ"מ לא אמרינן חנ"נ ולענין אותה חתיכה שהחלב דבוק בה אם נשאר באיסורה גם בהפ"מ יש לעיין לדינא עכ"ל הנה אתה רואה שהגאון רעק"א ז"ל נסתפק בזה אם יש להתיר אותה חתיכה אמנם יעוין בחכמת אדם כלל מ"ד סעי' י"ג ובישועת יעקב לעיל סי' ס"ט ס"ק י"ד ובחוו"ד בביאורים ס"ק י"ב שדעתם דבהפ"מ יש להקל במליחה אף בשמן דגם אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה מותרת בדאיכא ששים בין הכל דמ"ש להלן סי' ק"ה דבעינן ס' נגד כל החתיכה אף במליחה כשהאיסור דבוק בה מיירי בע"כ שלא בהפ"מ דבהפ"מ לא אמרינן כלל במליחה חנ"נ וכ"ש דין איסור דבוק דלא דיינין בהפ"מ עיי"ש ועי' עוד בשפ"ד שם שכ' דכל זה הוא אם יודע עכ"פ בודאי שנמלחה ביחד עם שאר חתיכות באופן שיש ששים בין כולן נגד האיסור וכאמור

אבל אם איני יודע בודאי שנמלחה יחד עם שאר חתיכות אסור אפי' בהפ"מ דיש לחוש שמא נמלחה לבדה ואין בהחתיכה ששים נגד האיסור הדבוק בה ונאסרה עיי"ש:
וכתב בחידושי הגרעק"א דבכ"מ שמקילין בזה הוא רק אם אכלם כך בלא בישול אבל אם בשלו אח"כ חתיכה זו עם שאר חתיכות אין להקל כלל דעתה כשנתבשל הבלוע שבתוכה נעשה נבילה והראה מקום לדברי השפ"ד להלן סי' צ"ו סק"ט עיי"ש וכדברים אלו כתב ג"כ בדגול מרבבה תניינא לעיל סי' כ"ב ובהגהותיו לש"ך סק"י ובסי' זה בש"ך ס"ק ט"ז דאף המקילין דלא אמרינן במליחה חנ"נ היינו אם גם בתערובות השני' אוסרת רק ע"י מליחה דהיינו שמלחוה עם האחרות אבל אם נתבשלה אח"כ בקדירה בעינן ס' נגד כל החתיכה דשפיר נ"נ אף בשאר איסורין משום לתא דבב"ח שהרי חתיכת בשר שבלעה. חלב ע"י מליחה אף שאין אסורה אלא מדרבנן מ"מ כשבשלה אח"כ בקדירה נעשית נבילה מדאוריי' וכו' א"כ אף בשאר איסורין כן הוא עיי"ש ועי' במ"ז כאן ס"ק ט"ו במ"ש (ולפירוש הב' קולא וכו') ומדינא כל שנכבש בשר עם מעט דם וכדומה ואח"כ בישל עם היתר הוי דרך בישול ואף שיש ס' בהיתר נגד הדם מ"מ חנ"נ בבישול דהוי דבוק וכו' ותו צריך ס' נגד כל החתיכה וכו' עכ"ל ועי' בדבריו להלן סי' צ"ו בשפ"ד ס"ק ט"ו (ועי' בדברינו עוד להלן סי' ק"ה ס"ק ל"א):

עז חתיכה נעשית נבילה. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דדבר הנאסר במשהו לא אמרינן חנ"נ דתרי משהו לא אמרינן וחתיכה שנאסרה במשהו אינו אוסר אח"כ רק עד ס' וכו' וסיים שבנקה"כ חולק על הט"ז ר"ל דהנקה"כ פסק דדוקא במקום שאין משהו אוסר רק במינו שם אינו אוסר תרי משהו אפי' נפל אח"כ למינו דמשהו חשיב כאינו מינו אבל במקום דמשהו אוסר אפי' באינו מינו כגון בחמץ בפסח אוסר אפי' כמה משהו וסיים וז"ל העולה מזה חתיכה שנאסרה מחמת דבר שיש לו מתירין וכן חמץ בערב פסח משש ולמעלה וכל דבר האיסר במשהו במינו אם נפלה החתיכה אח"כ לחתיכות אחרות ונתבשלה עמהן אפי' הוא ג"כ מינן א"צ ששים נגד החתיכה וכ"ש שאינו אוסר במשהו וכ"ש כשנפלה לאינו מינו שאין צריך ס' נגד החתיכה רק נגד האיסור וכן חתיכה שנאסרה במשהו מחמת חמץ בפסח ועבר עליו הפסח במזיד בענין שנשארה באיסורה אם חזרה ונתבשלה בחתיכות אחרות אפי' במינו א"צ ששים נגד החתיכה אבל חמץ בפסח עצמו שאוסר במשהו בין במינו בין שלא במיני אוסרת הכל במשהו אבל אם נתערבה בחתיכות אחרות ביבש אפי' במין במינו בטל ברוב אף בתוך הפסח אבל אם נאסרה החתיכה מחמת נתינת טעם ונתערבה ביבש במינה אפי' באלף לא בטיל משום דבר שיש לו מתירין ואם נתערבה שלא במינה ביבש בטל בס' וכל זה בחתיכה אבל אם

נאסר דבר לח מחמת משהו ונתבשל אח"כ אותו לח במינו דהיינו שהאיסור הוא מין של תערובות הב' אסור אף התערובות השני כאלו נפל האיסור הראשון שם אבל אם נתערב אח"כ אותו לח באינו מיני א"צ בתערובות השני רק ששים נגד האיסור הראשון דלעולם לא אמרינן בחתיכה שנאסרה מחמת משהו חתיכה עצמה נעשה נבילה עכ"ל וע' בכנפי יונה מ"ש בענין זה והרבה להשיב ע"ד הט"ז בזה עיי"ש באריכות ועי' במ"ז ס"ק ט"ז מ"ש בדברי הט"ז והנקה"כ בזה וכתב דלדעת הט"ז כלל העולה לדינא בדבר לח הנאסר במשהו אין לו כח לצאת כלל וחתיכה שנאסרה במשהו בפסח שנפל לאחרות אף שאין ס' נגד המשהו האחרות מותרות והחתיכה נשארה באיסורה. ואם מכירה זורקה ואם לאו הכל אסור כדין יבש שנתערב בפסח והרוטב הב' מותר ואם דבר לח נאסר במשהו ונוסף עוד לח כגון יי"נ או דשיל"מ שאוסר בכ"ש במיני בלח ואח"כ נתערב באינו מינו דבטל הוא בס' ונתבשל כך צריך ס' נגד כל התערובות הראשון באין צורך גדול ובחמץ בפסח בלח איסר בכ"ש התערובות הב' עד אלף והיכא שהגיסו בכף תבשיל הנאסר במשהו ותחבו הכף בתבשיל אחר אם יש רוטב בקדירה אין להחמיר דהא הרוטב מבלבל הטעם בכולו ומשהו איסור שיש בהתבשיל שבקדירה אינו יוצא כלל כל זה הוא לדעת הט"ז אבל לדעת הנקה"כ שהסכים עמו המ"א והחק יעקב בה"פ דמשהו ודאי יוצא ע"י רוטב אלא דלא נ"נ במשהו הלכך דשיל"מ ויי"נ וחמץ בפסח יבש ביבש או בע"פ למ"ד דהוי דבר שיש לו מתירין אם נפלו לאחרים אפי' במינו אין אוסרים דהוי כח אחר מעורב בו והוי אינו מינו אבל בפסח אוסר אף באינו מינו דאותו משהו הבלוע יוצא ואוסר ובלח אוסר במינו דוקא ובאינו מינו א"צ ס' רק נגד המשהו דלא נ"נ לדעתו עיי"ש וע' בחידושי הגרעק"א להלן סי' ק"ו מ"ש בדין דתרי משהו באריכות וע' בפרמ"ג או"ח סי' תס"ז בא"א סוף ס"ק י"ג ובמ"ז ס"ק י"ז ובס' תנ"ב במ"ז סק"ד ועי' בס' מכתב לדוד (מהגאון מו"ה טעביל ז"ל מליסא) בסוף הס' מ"ש בזה ועי' בחידושי הגרשוני שהביא דברי גאון א' שנותן פנים מסבירות לדעת הנקה"כ ועי' בחוו"ד בחדושים ס"ק י"ב ובביאורים ס"ק י"ב שכתב שכן המנהג כדעת הנקה"כ וכתב דנ"ל דה"ה אם נתערב לח בלח במשהו ונאסר ואח"כ בשלו עם יבש דאוסר ג"כ במשהו אפי' איכא ס' ביבש נגד הלח עיי"ש ועי' במנח"י כלל ל"ט ס"ק ט"ז שכ' ג"כ דהעיקר לדינא כדעת הנקה"כ עיי"ש וכ"כ בתשו' שבו"י חלק א' סי' כ"א אך כתב שם דמ"מ היכא שיש עוד בלא"ה צד להתיר יש להקל עיי"ש והביאו בשערי תשובה באו"ח סי' תס"ז סק"ב:

עח כלי הנאסר. היינו חדשה אבל בישנה אמרינן לגבי בלוע חנ"נ. ביאור הגר"א ס"ק כ"ה ושפ"ד ס"ק י"ז. ועי' בחכמת אדם כלל מ"ד סעי' י"ח שכ' דכל זה בנתבשלה בתוך

מעל"ע אבל אם לא נתבשלה בתוך מעל"ע רק קודם מעל"ע דינה כדין קדירה חדשה דאע"ג דיש בלוע בקדירה זו וא"כ הרי נעשה הבלוע נבילה אפ"ה א"צ ס' אלא נגד הכזית שבלע בתוך מעל"ע דמה שבלעה הקדירה קודם מעל"ע נעשה לפגם ואף שקבלה טעם איסור לא נאסר עיי"ש וע"ל בדברינו (ס"ק נ"ח) ולהלן סי' צ"ח (ס"ק פ"ב):

עט לא אמרינן בי' חנ"נ. עי' במנח"י כלל נ"א ס"ק מ"ח שכ' דבכלי חרס אין להקל בזה אלא בהפ"מ אבל שלא בהפ"מ יש להחמיר דגם גוף החרס נ"נ עיי"ש ועי' מזה ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח ובס' דברי יוסף סי' תרט"ו: סעיף ה:

פ טיפת חלב שנפלה על הקדירה. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ט שכתב דנראה דאם אירע כזה במינו שנפל טפה על הקדירה מאיסור שהוא מינו של התבשיל היתר שבתוך הקדירה בזה נראה דאפי' ידוע שאין ששים בקדירה נגד הטיפה מותר כל שידוע שיש עכ"פ רוב בקדירה כיון שיש ספק אם הוא מפעפע לפנים עיי"ש:

פא על הקדירה. עי' במנח"י כלל נ"ו סק"א שכתב ממשמעות הפוסקים דאין חילוק בדינים אלו בין אם הקדירה היא של חרס או מתכות עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ח מ"ש בזה והעלה דזה תלוי בפלוגתת הפוסקים אי אמרינן בכלי חנ"נ אף בכלי מתכות דלדעת המחמירים בדין זה אין חילוק בין כלי מתכות או כלי חרס אבל למ"ד דלא אמרינן בכלי חנ"נ רק בכלי חרס ממילא דליתא לדין דסעי' זה רק בכלי חרס אבל בכלי מתכות אמרינן דאין כח בטפה שנפלה אצל האש מבחוץ להבליע ולהתפשט בכל הכלי עיי"ש ולענין דינא עש"ך ס"ק י"ח שהראה מקום לדלקמן סי' קכ"א ס"ק י"ז וכ' בשפ"ד דר"ל דשם מבואר דיש חילוק בין כלי מתכות לכלי חרס בחם מקצתו ומ"מ בדין דסעי' זה בין נפלה כנגד הריקן ובין שלא כנגד הריקן אין לחלק בכל הלכות בין כלי מתכות לכלי חרס עיי"ש וע' מזה בס' דברי יוסף סו' תרי"ד באריכות (וע' חוו"ד בחידושים ס"ק י"ט שכ' דכ"ח פולט וכו' ועי' בס' ישועות חיים ס"ק י"ט מ"ש ע"ד החוו"ד בזה) ועי' בדברינו להלן (ס"ק צ') מ"ש עוד בזה:

פב ששים כנגד הטפה. עבאה"ט ועי' בס' יד אלימלך סי' ט"ו שכ' דכ"ז כשהי' רוטב בתוך הקדירה אבל אם הי' בתוך הקדירה רק פשטיד"א בלא רוטב הרי זה דומה למ"ש לקמן סי' ק"ה סעי' ד' דבצלי צריך ס' וגם נטילה וה"נ דומה לצלי ועיי"ש בעובדא שעשו פשטיד"א הנקרא קיגי"ל בתוך כלי מיוחדת ותחב הקיגי"ל עם הכלי לתוך קדירה של רוטב כדרך העולם שעושין טשאלינ"ט לשבת והעמידו בתוך תנור חם ונשפך חלב רותח בתוך התנור לתחת הקדירה של רוטב וברוטב לבדו אין ששים נגד החלב רק בצירוף הפשטיד"א אם מצרפין הפשטיד"א לבטל החלב כיון שהכלי של הפשטיד"א מפסיק בין

הרוטב של הקדירה החיצונית ובין הפשטיד"א שמבפני' והביא מדברי הפרמ"ג באו"ח סי' קע"ג בא"א סק"א דמשמע מדבריו דגם אם יש רוטב מבחוץ לקדירה מהני כאלו הוא בתוך הקדירה מבפנים ועיי"ש במ"ש בזה לדינא וגם מ"ש שם לענין הפשטיד"א עצמה כשיש ששים אם ניתרת וא"צ נטילה אע"פ שיש ששים ועיי"ש בסוף הסי' מ"ש לענין הכלי של הפשטיד"א אם היא מותרת כשיש בין הכל ששים וכ' שם דזה תלוי אם נחליט דמצטרפין הפשטיד"א לבטל החלב ממילא דאז גם הכלי של הפשטיד"א מותרת דכלי זו אינו דומה לכלי החיצונית דקיי"ל דבכלי שנפל עלי' הטפה אסורה דהתם חיישינן שמא לא מפעפע בכולו אבל הקדירה שהיא בפנים בתוך הרוטב הוי כחתיכה בעלמא אך אם נאמר שאין הפשטיד"א מסייע לבטל החלב ואסורה הפשטיד"א בכדי נטילה אזי הכלי אסורה כיון שהוא מן הכדי נטילה עיי"ש:

פג כנגד הטפה. עבאה"ט ועי' בהגהות יד אברהם סוף סעיף זה שכתב דדוקא החתיכות שבתוך הרוטב מצטרפין לס' אבל החתיכות שחוץ לרוטב אין מצטרפין לבטל הטפה וכמש"ל ריש סי' זה שאם נפלה טפה על החתיכה שחוץ לרוטב שאין החתיכות שברוטב מצטרפין לבטל הטפה וה"ה הכא. וכתב דמ"מ לא דמי דין זה לגמרי לדהתם דאלו התם יש קולא ג"כ שאין החתיכות שברוטב נאסרין בלא ניער וכמש"ל סעי' ב' משום דאין איסור הבלוע בחתיכה יוצא ממנה לבלוע באחרות בלא רוטב משא"כ הכא שאם אין ס' נגד הטפה נעשה הקדירה איסור ואוסרת שאר החתיכות שמחוץ לרוטב דכלי אוסרת מאכל בלי רוטב עיי"ש ועי' בחוו"ד סק"כ ובדברי יוסף סי' תרמ"ז אות ג' ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ד בצלי קדר שקורין ראסי"ל של בשר שנשפך עלי' מעט קאוו"ע מעורב בחלב והטריף המורה אע"ג שהי' בין הכל ס' כנגד החלב שבקאוו"ע כיון דדרך ראסי"ל להיות החתיכות בולטין חוץ לרוטב והסכים עמו דמה שחוץ לרוטב אין מצטרף וכל שלא נודע בבירור שהי' הרוטב צף למעלה או עכ"פ שוה לחתיכות ודאי יש לאסור עיי"ש ומ"ש הבאה"ט אבל קשה לי לפ"ז וכו' עי' בביאור הגר"א ס"ק כ"ו בביאור ענין זה ועי' בפרי תואר ס"ק י"ג וביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ט:

פד הטפה. עב"י שכ' מהמרדכי דדוקא כשראינו הטפה מקודם ועמד עלי' כמה היתה אבל אם לא ראינו אותה אלא לאחר שנפלה חיישינן שמא נבלעת בדופן הקדירה וצריך לשער ס' נגד עובי הדופן במקום שנפל עלי' הטפה עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' ג' דפשוט הוא דאם יש ספק אם יש בתבשיל ששים נגד מה שנפל על הקדירה אע"ג די"ל דהוי ס"ס שמא אינו מפעפע ואת"ל דמפעפע שמא הי' ס' אין לסמוך להתיר דספק זה שמא אינו מפעפע לא נחשב לספק דמה שיסתפקו הראשונים לא נכנס בגדר

ספק להצטרף לס"ס אכן במקום הפ"מ צ"ע עכ"ד ועי' בס' דברי יוסף סי' תר"י אות ה' מ"ש בדברי החכמת אדם בזה והעלה דבהפ"מ יש להקל בזה דשפיר חשיב ס"ס עיי"ש באריכות ועי' בדברינו להלן סי' ק"י בדיני ס"ס (סוף ס"ק שס"ט): (פה) ואם נפלה במקום הריקן. עבאה"ט ס"ק י"ח במוסגר מ"ש מהפר"ח דאם היתה הקדירה בשעת נפילת הטפה מכוסה דינה כמו נפלה נגד הרוטב אף אם נפלה כנגד הריקן דכיון שהקדירה מכוסה ההבל עולה וכו' ועט"ז ס"ק כ"ח ועפר"ח ס"ק ל"ג ובמ"ז שם ס"ק כ"ח דפשוט הוא מדבריהם דלא מהני מה שהי' הקדירה מכוסה אלא אם העלה רתיחות ואם רואין שהעלה רתיחות כאמור תולין להקל ולא חיישינן שמא בשעת נפילת הטפה לא העלה רתיחות באותו פעם ונאסרה הקדירה ונ"נ דאין לחוש לזה עיי"ש ופשוט לפענ"ד דה"ה להיפך דרתיחות לבד לא מהני אלא בכיסה הקדירה אבל אם הי' הקדירה מגולה אף שעמד על האש וחזינן כעת שעולה רתיחות מ"מ כל שלא ידעינן בודאי שבשעת נפילת הטפה עלה הרתיחה עד כנגד הטפה יש לחוש שמא בשעת נפילת הטפה לא הגיע הרתיחה עד כנגד הטפה דדוקא בכיסה שייך לסמוך להקל בזה משום דבכ"מ יש שם הבל הקדירה שמקושר תמיד עם הרוטב וכמ"ש החוו"ד בביאורים ס"ק כ"ה משא"כ אם לא כיסה שאין שם הבל דאין להקל בספיקו:

פו והיא מפעפעת וכו'. כלומר לא שודאי הוא מפעפע אלא דר"ל שיש לחוש דלמא הוא מפעפע ט"ז ומ"ז ס"ק י"ח:

פז נאסר אותו מקום. עבאה"ט מ"ש דמקצת הכלי נעשה נבילה וכו' ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ב שכתב דכ"ז הוא בבב"ח כיון דכ"ע מודים דאמרינן בבב"ח חנ"נ אבל אם נפל איסור על קדירה של היתר כיון דבלא"ה דעת הטוהמ"ח דלא אמרינן בשאר איסורים חנ"נ ואף דאנן קי"ל להחמיר דגם בשאר איסורים אמרינן חנ"נ מ"מ בנ"ד כיון דאף בבב"ח מתירין בע"ש רק בס' נגד הטפה לבד לכן בשאר איסורין אין להחמיר כלל עיי"ש ועי' עוד במנח"י כלל נ"ו ס"ק ז' ובחכמת אדם כלל מ"ה סעי' ה': (פח) ואם יערה וכו' יאסר התבשיל עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמיירי כשאין בתבשיל ס' פעמים ס"א נגד הטפה ועי' ביד אברהם שכ' דאפי' יש ס' פעמים ס"א אסור לערות לכתחלה דשמא לא יערה כולו בפעם א' וישאר מעט בסוף העירוי עד שאין ס' פעמים ס"א ויאסר וכתב דאם עבר ועירה ואינו יודע אם נשאר בקדירה כשיעור הנ"ל יש לאסור התבשיל וסיים בצ"ע עיין שם ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' ק"י שנשאל בענין זה בטפת חלב שנפלה על הקדירה מבחוץ שלא כנגד הרוטב ולא הי' שהות להניחו להצטנן כגון בערב שבת דקיי"ל דאם יש ששים נגד הטפה יערה בצד האחר ועבר ועירה כנגד הטפה מה דינו

דנהי דיש ס' כנגד הטפה מ"מ הלא כשמערה לבסוף לא נשאר ס' ברוטב שבקדירה נגד הטפה ועיי"ש במה שהאריך בזה ובסוף דבריו סיים לדינא וז"ל והדרן לנידון שלנו דברוטב נראה להקל אבל בדבר יבש כל שנתמעט מס' או שלא כנגד הרוטב ואין ס' פעמים ס"א בבב"ח יש לאסור ובשאר איסורין דחנ"נ רק מדרבנן ומדרבנן כל שהוא בכלל ספק מצטרף ה"נ כאן יש להתיר ולצרף הכל ובדבר גוש לא שייך סופו להתערב דאין בלוע יוצא מהחתיכה לחתיכה בלא רוטב והרוטב נעשה כלי שני ואינו מפליט ומבליע והעירוי ג"כ אינו אוסר רק כדי קליפה ולכך בגוש אם לא נשאר בסוף בכדי ששים אסור ובלח בשאר איסורים בודאי שרי לא מיבעיא בהפ"מ דקיי"ל בלח אינו נעשה נבילה ואפי' בלא הפ"מ יש להתיר להלכה ולמעשה צ"ע עדיין עכ"ל (ועי' בדברינו להלן ס"ק ק"י וקי"א מ"ש עוד מזה): (פט) וזה תקנתו. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דכן לא יערה מצד השני דחיישינן שמא ינענע ויגע ברוטב ועי' מנח"י כלל נ"ו סק"ח שהסביר הטעם דלא יערה מצד השני שלא כנגד הטפה דאם כי מצד הסברה י"ל דלא שייך חשש נענוע בזה כ"כ כיון דאפשר שמטה הקדרה מיד לצד השני באופן שלא ינענע אלא די"ל דהוא משום שיש לחוש שהטפה מפעפע נמי ברוחב הקדירה בעיגול ואף כשיערה להצד הב' יש לחוש דכיון שדרך כשמערין הקלוח מתפשט לרוחב קצת וא"א לצמצם שלא יגע אל מקום האיסור במקום שנתפשטה הטפה ברוחב בעיגול קצת שלא כנגד הרוטב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ג ובפיה"ק ס"ק מ"ג:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דבעינן שיהי' בתבשיל ס' פעמים ס"א פחות מעט עי' בישועות יעקב סק"י ועי' חוו"ד בביאורים ס"ק י"ד מה שהרבה להשיב ע"ד הש"ך בזה והעלה דהעיקר כמשמעות הפוסקים דסגי בס' פעמים ס' עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ב שהשיב ע"ד החוו"ד בזה והעלה דהעיקר כהש"ך דבעינן דוקא ס' פעמים ס"א פחות מעט עיי"ש וכ"כ שם בפיה"ק ס"ק מ"ד לדינא אמנם יעוין בשו"ת שבסוף הראש אפרים סי' כ"ה שהעלה ג"כ כדעת החוו"ד דסגי בס' פעמים ס' אך סיים דמ"מ יש לומר דשפיר כתב הש"ך דצריך ס' פעמים ס"א כיון דלא מיירי שהתבשיל הוא של בשר דוקא ואם התבשיל הוא מירקות וכיוצא הוי כנפל תערובות מבב"ח לתוך תבשיל זה דבעינן ס' נגד כל התערובות כמות שהוא כדי שלא יהא בתוכו נ"ט מתערובות בב"ח ובזה שפיר כ' הש"ך דבעינן ס' פעמים ס"א עיי"ש: ועיין בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' ק"כ שכתב שקיבל ממורו הח"ס ז"ל דשיעור ס' פעמים ס"א שהם סך ג' אלפים ושש מאות וס' טיפין ע"כ צריך שיהי' לקדירה קרוב לד' רביעית של תורה עיי"ש. שוב ראיתי בכללי הש"ס של הגאון הח"ס ז"ל הנדפס בס' לקוטי חבר בן חיים חלק ד' אות פ"ט שכתב כן הח"ס

ז"ל בעצמו כדברים הנ"ל וסיים שהוא שכל רביעית מחזיק ביצה ומחצה והוא פחות מגרוי"ס אוסטרייכ"ר זיידי"ל עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט במוסגר מהפר"ח דאם הוא כלי שדרכו להשתמש בו בשפע מותר עי' במנח"י שם סק"ה ובכרתי ס"ק י"ט שכ' דאף הט"ז והש"ך שהשיגו על דין זה להלן סי' צ"ט וסי' קל"ב סעי' ה' ודעתם דאין להקל בקדירה שדרכה להשתמש בה בשפע יותר מבשאר כלי מ"מ בנ"ד בנפל כנגד הרוטב דמעיקר הדין הו"ל כנפל לתוך התבשיל ואין כאן רק חששא רחוקה שמא נשאר איסור מועט בקדירה בכה"ג גם הם מודים לסמוך ע"ז להקל עכ"פ בקדירה שדרכה להשתמש בה בשפע עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' ג' ובבית מאיר לדינא עיי"ש ועי' ביד אברהם שכתב דמ"מ בנפלה כנגד הריקן אין לסמוך ע"ז להקל דכיון דהטפה מתפשטת ואוסרת עד ס' כנגדה א"כ לא הוי איסור מועט ובע"כ דגם הפר"ח לא כ' דין זה רק בנפלה כנגד הרוטב (ובמח"כ לא ראה שכ"כ במנח"י שם) אבל אין זה דעת הפרמ"ג דבמ"ז ס"ק י"ז כ' דלדעת הט"ז דס"ל להלן סי' צ"ט וסי' ק"ה דאין חילוק בין קדירה שדרכה להשתמש בה בשפע או לאו גם כאן אין לחלק בזה עיי"ש ועבשפ"ד ס"ק י"ט שכתב דאין חילוק בין נפל הרבה חלב או מעט דאפי' לא נפל רק טפה א' אסורה הקדירה להשתמש בה עוד עיי"ש ונראה מדבריו דר"ל אף בקדירה גדולה (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ט ס"ק ק"ו):

צ ודוקא אם הקדירה ישנה. והיא בת יומא אבל באינה ב"י אע"פ שהיא ישנה הו"ל כמו חדשה דכל שהיא אינה ב"י והבלוע שבתוכה הוא לפגם הוי כאלו אין בתוכה בלוע כלל וגוף החרס לא אמרינן דנ"נ לכ"ע. חכמת אדם כלל מ"ה סעי' ו' וה"פ (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ע"ח וס"ק פ"א): (צא) אם היא חדשה. עבאה"ט ס"ק י"ח מ"ש מהש"ך ועשפ"ד ס"ק כ"ג שכ' דלפ"ז צריך המורה לשאול אם הי' מתחלה מליאה רוטב ונצטמק ע"י רתיחות דאם הי' תחלה מליאה ונצטמק אף שנפל הטפה למקום הריקן לא שייך לומר דהוי חדשה לכל התירוצים וכתב דאף את"ל דאין המורה צריך לשאול מ"מ הדין אמת ויציב עכ"ל ועחוו"ד בביאורים ס"ק י"ז ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ה ובפיה"ק ס"ק מ"ו מ"ש בזה וכתב דקשה המציאות בזה דבע"כ מיירי דשמר הקדירה קודם נפילת הטפה שלא יגיע התבשיל למעלה ע"י נענוע או ע"י רתיחה שעלה פעם א' וכעת הוא למטה ועיי"ש מ"ש בזה ועי' בפרי תואר ס"ק י"ד וט"ו שכ' דבע"כ אין להקל אא"כ הי' הקדירה מגולה אבל אם הי' מכוסה כיון דההבל והרתיחה עולה בולע הקדירה מקודם וכן אף אם הי' מגולה אין להתיר אלא אם האש שתחת הקדירה אין בה חום כ"כ שהתחילה להיות עוממת אבל בלא"ה אף שלא כיסה לא ימלט שלא תעלה הרתיחה ותגיע למקום הפה

זולת כשנפלה הטפה למעלה הרבה בפה הקדירה דאז שפיר תלינן להקל דהגם שעלתה רתיחת התבשיל מתחלה לא הגיע לשם והכל הוא לפי ראות עיני המורה וסיים שם ודע שיש הפרש בין עליית הרתיחה ע"י כיסוי לשלא ע"י כיסוי דע"י כיסוי עולה הזיעה עד הכיסוי ושלא ע"י כיסוי הגם שעולה הרתיחה מ"מ אינו עולה רק במקצת וכפי רוב החום עולה ממקום הנחתו קצת עיי"ש אמנם כפי המובחן גם בזה אין לומר דרך כלל כי עינינו רואות דאף באין הקדירה מכוסה אם האש גדולה עולה הרתיחה תמיד למעלה על כל גדותיו עד שכמה פעמים שופך בזעף חוץ לקדירה אלא מחוורתא כדקאמר מעיקרא דאין ליתן כלל לזה אלא הכל לפי ראות עיני המורה לפי גודל תבערת האש ומקום עמידת הקדירה על המוקדה ולפי ערך גדלות הקדירה עם הרוטב אם מעט או הרבה כי אם הקדירה עם התבשיל הוא קטן בכמותו ושריפת האש גדולה ובוער סביבותי' גם אם אינו מכוסה כלל עולה הרתיחה עד מהרה ועולה על כל גדותיו:

צב סי' צ"ד. צ"ל סי' צ"ח. והוא שם בסעי' ה' שפ"ד שם:

צ' גבי כף. עבאה"ט ועי' במ"א או"ח סי' תנ"א ס"ק כ"ד שהקשה אהא דלהלן סי' צ"ד דא"צ ס' רק נגד מה שתחב מהכא דמספקינן אי בישול מפעפע בכל הכלי ועיי"ש במ"ש בזה ועיי"ש בפרמ"ג באשל אברהם ובחוו"ד כאן בביאורים ס"ק ט"ז וביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ו מ"ש בזה באריכות: סעיף ו:

צד נהגו העולם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהמהרא"י כ' דנוהגין להתיר ע"י צינון ועשפ"ד ס"ק כ"ד שהעיד שעכשיו אין נוהגין להקל אלא בהפ"מ וע"ש דוקא וכמ"ש הרמ"א להלן סעי' ז' והכי נהוג עיי"ש וע' בפרי תואר ס"ק י"ד שכ' דמנהג זה תורה הוא כי קשה להבחין ולדקדק שלא יעלה פעם א' הרתיחה כנגד אותה מקצת הקדירה שנאסרה ואע"ג דקיי"ל שאין לנו לגזור גזירות מדעתינו זולת מה שגזרו בעלי הש"ס זה לא חשיב כגזירה שאין בה אלא הרימו מכשול מדרך עמי עיי"ש:

צה לאסור. עבאה"ט ועחוו"ד בחידושים סוף ס"ק י"ז שכתב דבע"כ כל זה מיירי שהיס"ב בקדירה במקום נפילת הטיפה אבל אם אין היס"ב במקום נפילת הטפה בכ"מ מותר עיי"ש:

צו שלא כנגד הרוטב. עבאה"ט ומ"ש דבחדשה לא נהגו לאסור כשיש ס' נגד הטפה עי' בהגהות לבושי שרד בש"ך ס"ק כ"ה דבע"כ צ"ל דמיירי שנפל הטפה כשעדיין לא נתחמם התבשיל שבקדירה או שנפלה קודם שנתנו בו הבשר דאל"כ חיישינן שמא עלה פעם א' הרתיחה קודם שנפלה הטפה ובעת נפילת הטפה לא עלה ושוב אח"כ עלה כי ביני וביני דהיינו בעת נפילת הטפה נח עיי"ש: (צז) כנגד הרוטב. עבאה"ט מ"ש דבחדשה

לא נהגו לאסור כשיש ס' וכו' וכ' בחוו"ד ס"ק י"ז דכל זה אם לא עירו דרך מקום הטפה אבל אם עירו דרך אותו מקום אפי' בחדשה ואפי' יש בקדירה ס' נגד הטפה אסור אא"כ יש בקדירה ס' פעמים ס' נגד הטפה עיי"ש:

צח הרוטב. עי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קכ"ו שרצה השואל לומר דבבשר עוף יש להקל אפי' בנפלה שלא כנגד הרוטב כיון דכל החומרא דמחמרינן הוא משום דהוי איבעיא דלא איפשיטא ובדרבנן אמרינן בכמה דוכתא בעיא דלא איפשטא לקולא והוא ז"ל העלה דאין להקל בענין זה בבשר עוף יותר מבבשר בהמה עיי"ש באריכות:

צט אבל אם נפל כנגד האש וכו'. עי' בערך השלחן אות י"א שכתב מהרדב"ז בתשו' ס' רכ"ג דמ"מ אפי' אם נפלה כנגד האש אם אין האש חזק כ"כ ולא קנח המקום שנפל בו הטפה אסור אא"כ קנח אותו המקום מיד אז אפי' אם אין האש חזק כ"כ מ"מ זה מעט הנשאר האש שרפו מותר עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ז שהביא כן מהגהות סמ"ק והגמ"ר שסיימו ובלבד שיקנח הטפה מיד וסיים אכן כל הפוסקים לא הביאו דין זה שצריך לקנחו מיד וסיים בצ"ע עיי"ש ולפי האמור הנך רואה שכן כתב בתשובת הרדב"ז וצ"ע:

ק כנגד האש. היינו בעודנו עומד אצל האש אבל לאחר שסילקו אע"פ שהוא רותח עדיין מ"מ אינו שורף ומייבש וה"פ. ט"ז ס"ק כ"א:

קא מותר עי' בכנפי יונה שהתפלא על דין זה וכתב דהא שהקילו הפוסקים בנפל טפה קטנה כנגד האש דא"צ ס' במאכל כנגד הטפה הוא קולא גדולה להקל בכך דהא קיי"ל דלא מהני שום הגעלה וליבון לכלי חרס אפילו מילא אותו גחלים ולמה נקל בדין זה כ"כ ובאמת י"ל דלא הקילו הסמ"ק והא"ז רק כשיש ס' והקילו דא"צ ס' פעמים ס' אבל להקל שגם ס' א"צ י"ל דלא עלתה על דעתם לעולם וסיים דבלא"ה אין מציאות לדין זה כיון שצריך להיות טפה קטנה דוקא א"כ בודאי דלעולם יש ששים בהתבשיל נגד הטפה עיי"ש ועי' בס' ערך שי שהביאו וכתב דאין שום תפיסה על הפוסקים בזה דלא אמרו על כלי חרס רק שאינו יוצא מידי דופי' דהיינו לאחר שכבר נכנס הטפה אינו יוצא אבל כאן אמרו שהאש שורפו קודם שנכנס ואינו מניחו לכנוס כלל וזה יש לומר דגם בכלי חרס מהני עיי"ש:

קב ואז הקדירה נמי שרי. עבה"ט מ"ש מהת"ח להחמיר לכתחלה לאסור הקדירה ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות י"ט דמ"מ גם להש"ך שהחמיר לאסור הקדירה הוא רק בטפת חלב על קדירת בשר או בטפה של איסור ממש אבל אם בשלו בקדירה של איסור שאינה ב"י דבר חריף ונפל ממנה טפה על קדירת היתר יש להתיר הקדירה

אם יש ששים נגד הטפה כיון דלא הי' איסור בעין ויש ספק אולי העיקר כהפוסקים דלא הוי דבר חריף אלא קורט של חלתית אבל שאר ד"ח לא אמרינן דחורפי' מחליא לשבח ויש לצרף ג"כ הספק דשמא אינו מפעפע לפנים ע"כ בנ"ד כיון דמן הדין הקדירה מותרת ורק מחומרא בעלמא הוא שהחמיר הש"ך מהת"ח ובכה"ג אין להחמיר עיי"ש:

(קג) הקדירה נמי שרי. עבאה"ט מ"ש מהת"ח לאסור הקדירה ועשפ"ד ס"ק כ"ו שהביא מהאו"ה דאף שהוא נגד האש וגם כנגד הרוטב אפ"ה הקדירה אסורה עיי"ש ועי' במנח"י כלל נ"ה ס"ק כ"ה שכ' שכל מ"ש הפוסקים להחמיר לאסור הקדירה בזה הוא רק בקדירה קטנה שאין דרכה להשתמש בה היתר מרובה אבל בכלי שדרכה להשתמש בה בשפע יש להתיר בכה"ג הקדירה אפי' לכתחלה ואף להט"ז והש"ך שהשיגו על דין זה שהביא המחבר להלן סוף סי' צ"ט ודעתם להחמיר מ"מ כאן כשנפל הטפה כנגד הרוטב דהוי כנפלה לתוך התבשיל דאין כאן רק חששא בעלמא שמא לא מפעפע כולו לתוך התבשיל ונשאר עדיין איסור מיעוט בקדירה גם הם מודים דמותר עיי"ש והביאו בבית מאיר כאן וכ"כ בכרתי ס"ק י"ט ובישועות יעקב בפיה"ק ס"ק י"ב ובחכמת אדם כלל מ"ה סעיף ג' לדינא עיי"ש אך מדברי השפ"ד ס"ק י"ט ובמ"ז ס"ק י"ז לא משמע להקל בכך עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות ט"ז ועי' בשו"ת עמודי אש בדיני או"ה סי' י"ג אות ט' מה שהאריך בזה והביא כמה טעמים שיש לסמוך ע"ד המנח"י להקל בזה וסיים וז"ל וידעתי שמנהג מורה הוראות לאסור בכל גווני הקדירה אולם בשעת הדחק יש לסמוך על מה שכתבתי עכ"ל:

קד בדבר מועט כגון טיפה. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ז שיש לעיין בדין זה כיון שיש חילוק בין מעט להרבה יש מקום לומר דאין אנו בקיאין בזה כ"כ וכתב די"ל כיון דאינו מותר אלא בכגון טפה א' דכל שיש יותר מטפה א' אין מתירין תו יש שיעור לזה ולא שייך לומר שאין אנו בקיאין עיי"ש:

קה ואז הקדירה הוי אסורה. עפת"ש מ"ש דלא מהני כשימלאנה מים וכו' ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ג' סי' נ"ז שנשאל בענין זה אם מהני בכה"ג הגעלה מבחוץ והשיב שהוא נהוג להקל בזה בכלי שדרכה להשתמש בה בשפע לאחר מעל"ע עיי"ש:

קו אפי' יש ס'. עי' בשו"ת דברי מלכיאל שם שנשאל אם נפלה טפת חלב על הקדירה בשר שיש כיסוי עליו ויש ס' נגד הטפה במקום שנפלה מה דין הכיסוי והשיב דפשוט הוא שהכיסוי מותר דהא ממ"נ אם לא נתפשטה הטפה לא נבלעה בהכיסוי ואם נתפשטה הרי נתבטלה קודם שבאה אל הכיסוי וכתב שם דאפי' אם נפלה הטפה סמוך לקצה

הקדירה באופן אשר עד הכיסוי אין ס' בגוף הכלי ג"כ אין לחוש דאם מתפשט הטפה מתפשטת גם למטה עד שיש ס' עיין שם:

קז יש ס' בתבשיל. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ואין להקשות וכו' ולכך אם בישל בה תבשיל אחר דינו כמו בפעם הא' וכו' ועמ"ז ס"ק י"ז ושפ"ד ס"ק כ"ז שהקשה דאמאי יש להתבשיל השני דין תבשיל ראשון דהא אם לא המתין עד שיצטנן הרי כשעירה התבשיל הראשון ונעשה הכלי ריקן בלא רוטב נאסר כל הבלוע כיון שעדין יס"ב בהקדירה ויש לה דין כ"ר א"כ אמאי יש להתבשיל השני דין תבשיל ראשון דהא הבלוע נ"נ בינתיים וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ח מ"ש לתרץ זה והעלה שכן עיקר לדינא להלכה ולמעשה שאין לחוש להחמיר בתבשיל הב' יותר מתבשיל הא' עיי"ש:

(קח) ויערה מיד. עבאה"ט ועשפ"ד ס"ק כ"ח שכתב דפשוט הוא דאם לא עירה מיד בדיעבד ודאי שרי עיי"ש ופשוט הוא דמיירי שלא נפחת התבשיל ע"י הבישול ולא נחסר עי"ז משיעור ס' נגד הטפה אבל אם נפחת ונתמעט ע"י הבישול בודאי שחזר ונאסר דאף דבנפלה הטפה לתוך הרוטב אין חשש במה שנתמעט אח"כ כמש"ל סי' צ"ט סעי' ד' דבנבלל לח בלח אמרינן כמו שנתמעט מההיתר כך נתמעט מהאיסור משא"כ בנפל טפה על דופן בקדירה מבחוץ שאינו מתערב עם הרוטב דיש חשש שמא לא מפעפע מתחלה הבל לפנים ועתה מפעפע וכדקיי"ל להלן סימן ק"ו סעי' ב' שלא יסיר שום דבר מהקדירה בעוד חתיכת האיסור בתוכה ועי' בקונט' תורה מציון ש"א ח"ג סי' ה' בתשו' מרב א' בעובדא שעמדו על הכירה אצל האש ב' קדירות רוטב עם בשר ונזחל חלב תחת הקדירות ושערו שהי' ס' בכל א' נגד החלב שנזחל תחתיה ואח"כ עמדו קדירה שלישית עם בשר ורוטב בשפת הכירה סמוך לצד חוץ וקרוב להמבשלת ואח"כ לקחו מאחת מהג' קדירות קצת רוטב ואינו יודע מאיזה מהן וספק שמא נלקח מא' מהב' קדירות שנזחל תחתיהן חלב ונתמעט ממנה עד שאין ס' נגד החלב מה הדין של הב' קדירות וכ' דלכאורה הי' לנו לאסור הב' קדירות משום ספיקא דלמא נתמעט מאחת מהן והו"ל תערובות חד בחד דאסור דאם הי' עכשיו כל הג' קדירות בלתי ניכרות לתחת איזה מהן זב חלב הי' אפשר להתיר מטעם חד בתרי בטל כדין יבש ביבש דלהלן סי' ק"ט אך כאן כיון שהקדירה הג' לא נכנסה לספק נפילת החלב כלל והיא מותרת בודאי א"כ אינה מצטרפת לבטל וכו' ועוד דכשאנו דנין אם נתמעט מהקדירה הג' או מהב' שייך לומר כל דפריש מרובא פריש ואמרינן שמאותן הב' קדירות נתמעט שעמדו ביחד ואף שהקדירה הג' עומדת יותר לצד חוץ ולצד המבשלת ויש לתלות יותר שלקחה המבשלת ממנה הרוטב ולא מהב' העומדים ברחוק קצת ממנה הא קיי"ל כר' חנינא בב"ב דף כ"ג ע"ב

דרוב וקרוב הלך אחר הרוב ועוד דלו יהיבנא דבזה אזלינן בתר קורבא כיון שאנו דנין על כל קדירה בפ"ע אם נחסר מזו או מזו לא חשבינן להו להרוב נגד הקרוב ואזלינן בתר קורבא מ"מ הא תינח אם נלקח הרוטב מהקדירה ע"י עכו"ם שלא בפני ישראל דהוי פרוש מן הקבוע שלא בפנינו משא"כ בנ"ד שלקח ישראל בידים או שלקח נכרי בפני ישראל והוי נולד הספק בקביעות דבכה"ג לא אזלינן בתר רובא ממילא דה"ה דלא אזלינן בתר קירבא כמ"ש הכו"פ להלן סי' ק"י סק"ז (וע' בדברינו שם ס"ק מ"א) וא"כ בנ"ד כיון שכל קדירה ניכרת בפ"ע ונלקח רוטב מא' מהן הוי כלקח מן הקבוע וכמחצה על מחצה דמי ואכתי מידי ספיקא לא נפקו אמנם לדינא סיים שיש לצדד להקל כי גוף הדין דטפת חלב שנפלה על הקדירה מבואר בסמ"ק דהוי רק ספק דמספקא לן אי מפעפע בכל הכלי כמ"ש בט"ז ס"ק י"ט ובש"ך להלן סי' צ"ט סק"ב ומה"ט פסק בחכמת אדם כלל מ"ה דין ג' בנפלה טפת חלב על הקדירה וספק אם יש ס' בתבשיל נגדה יש להקל בהפ"מ מטעם ס"ס שמא אינו מפעפע ואת"ל שמפעפע שמא יש ששים א"כ ה"נ בנ"ד יש ס"ס שמא אינו מפעפע ושמא מהקדירה הג' נתמעט וגם יש עוד ספק ג' דאפי' את"ל שנתמעט מא' מהב' קדירות שמא כבר נמשכה הטפה ונתערבה לפנים בהקדירה קודם שנתמעט ולא נשאר מהטפה בהקדירה שתוכל לפעפע אח"כ ע"כ יש להתיר הב' קדירות עיי"ש באריכות: (קט) מיד. עבאה"ט מ"ש דיש לחוש שיפעפע יותר מכאן ואילך וע' ביד יהודה בהשמטות שבסוף הספר ס"ק ל"ט שכ' דמה"ט נכון ג"כ להדיח הקדירה תמיד מיד לאחר שמערה ממנה המאכל שלא יהא חוזר ונפלט להקדירה עיי"ש: (קי) התבשיל. וזה החילוק בין כנגד הרוטב לנגד מקום הריקן דכנגד הרוטב ויש ששים נגד הטפה צריך לכתחלה לערות מיד לצד הב' וכנגד הריקן צריך לכתחלה להניחו עד שיצטנן וכו' שפ"ד שם. ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בשפ"ד שם שכתב דמ"מ אף בנפלה כנגד הרוטב לא אמרינן דמוטב יותר לערות מיד וכאמור אלא אם נפלה הטפה בראש הקדירה דאז מועיל מה שמערה לצד אחר נסתלק המאכל ממקום הטפה אבל אם נפלה באמצע הקדירה ומכ"ש למטה דאז כשמערה מעט מעט ונתמעט התבשיל נשאר אח"כ בלא ס' נגד הטפה ואז אין תקנה רק לערות בזריזות להפוך הקדירה בפעם א' ולשפכה הכל יחד כמו רגע אך במאכל עב שא"א לעשות כן יותר טוב להניחו עד שיצטנן עיי"ש ועי' ביד יהודה להלן סי' צ"ח סוף ס"ק י"ט שכתב דבכ"מ נכון יותר להמתין עד שיצטנן כדי שלא יצטרך לדקדק לערות כולו בפעם א' וסיים שכן הוא נוהג להורות עיי"ש (וע"ל בס"ק שאח"ז) ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) שכתב לחלק בזה דבתבשיל צלול שיכול לערות הכל בפעם אחת מוטב לערותו מיד ולא יניח עד שיצטנן כדי שלא

יפעפע יותר אבל אם התבשיל עב כגון אורז ודוחן וגראפי"ן שאי אפשר לערות הכל בבת אחת רק צריך להוציאם בכף מעט אז מוטב להניח עד שיצטנן דיש לחוש שישאר מעט גראפי"ן בדופן הקדירה ולא יהי' ס' כנגד הטפה עיי"ש באורך קצת:

קיא בצד אחר. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קצ"א שכ' שהוא מורה תמיד בדין זה שצריך לערות לכלי הב' בפעם א' ואפי' בדיעבד הוא אוסר אם עירה מעט מעט אמנם במה שנשאל שם בעובדא שלא עשו כן ועירו מעט מעט ונשאל על הכלים וכתב דבדיעבד יש להקל לענין הכלים מטעם ס"ס עיי"ש באריכות ועיי"ש עוד בדבריו שם סי' קפ"ד דפשיטא לי' וגם להרב השואל דאם לא עירה הכל בפעם א' אף בדיעבד אסור ועיי"ש שנשאל בקאוו"ע עם חלב מעט שנשפך תחת קדירה של בשר ורוטב באופן שהי' ס' כנגד החלב ועירו מיד הבשר לקדירה אחרת עוד קודם שהורה להם המורה לעשות כן ודעת השואל להחמיר ולאסור דשמא לא עירו הכל ביחד ואף שאומרים שעירו ביחד אין לסמוך על דבריהם דהוי מלתא דלא רמיא עלי' דאינש ולאו אדעתי' והשיב דזה אינו דכיון שידעו קידם שעירו שיש כאן שאלה ועבור זה עירו אותה הוי שפיר מלתא דרמיא עלי' דאינש ואף שלא ידעו שצריך לעשות הכל ביחד מחמת עיקר הדין מ"מ כיון שעשו כן מחמת איסור והיתר הוי כל עשיות שעשו בזה בכלל מלתא דרמיא עלי' דאינש וכל שאומרים שזוכרין שעירו הכל ביחד מותר עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ח' שעמד על המחקר בזה בטפת חלב שנפלה על הקדירה של בשר כנגד הרוטב והי' ששים רק שלא עירו כל הקדירה בפעם א' אלא מעט ועירה באותה צד שנפלה הטפה אם יש לחוש כיון דבסוף העירוי לא הי' ששים הרי איכא למימר שנשאר מעט חלב בדופן הקדירה ופלטה לבסוף כשלא הי' ששים אמנם לדינא העלה דאין להחמיר לאסור בדיעבד דהוי ס"ס שמא מפעפע הכל בפעם א' ולא נשאר כלום וא"ת נשאר שמא לא נשאר רק מעט עד שיש ששים עיי"ש וכדברים אלו כתב ג"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ט ובפיה"ק ס"ק נ"ד דאם כי לכתחלה צריך לערות כל התבשיל הכל ביחד בפעם א' אמנם בדיעבד אם לא הי' נזהר בזה ולא עירה בפעם א' אין להחמיר שאין להוסיף חומרות בדין זה כיון דבלא"ה יש דעות כמה פוסקים דס"ל להתיר גם הקדירה עיי"ש עוד בהשמטות שבסוף הס' ס"ק ל"ט שכ' דמ"מ אם אי אפשר לו לערות הכל בפעם א' עכ"פ יזהר להדיח הקדירה יפה מבחוץ מהטפה שנפל עלי' דיש לחוש בכל עת במה שנבלע בה מ טפה שנפל עלי' מבחוץ דכל מה דאפשר לתקן שלא יבא לידי ביטול איסור לכתחלה מתקנין עיי"ש ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' קי"א בעובדא שזב על השפא"ר חלב תחת קדירה של בשר והי' ס' ומיד עירו המאכל בשר לקדירה אחרת ורצה

למדן א' לאסור התבשיל דהא הטעם שצריך לערות מצד אחר הוא משום דחיישינן שמא נשאר בסיף רוטב פחות מס' ונ"נ ונאסר הכל ובנ"ד שזב תחתי' שא"א לערות מצד אחר ע"כ צריך בע"כ להניח להצטנן וכיון שהוא לא עשה כן ועירה מיד אסור והוא הסכים לדברי השואל שהלמדן טעה בזה דהא שצריך לערות מצד אחר הוא מטעם אין מבטלין איסור לכתחלה דחיישינן שמא יפעפע לפנים אבל משום שמא ישאר פחות מס' אין לחוש כיון דאינו מפסיק ומערה הכל בפעם א' ע"כ כיון שאין בזה חשש לענין דיעבד אם א"א להמתין עד שיצטנן שרי וכ' שכן מורין בבי מדרשא כל בעלי הוראה דאם נפל במקום שא"א לשפוך נגד צד הב' מערין אותו ג"כ מיד עיי"ש באורך:

קיב כנגד הטיפה. עי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ב בעובדא שנפלה טפת, חלב על הקדירה נגד הרוטב ועירו הרוטב לכלי אחר והקדירה אחרת היתה קטנה ונשאר מעט רוטב עם חתיכת בשר בקדירה הראשונה ולקחו קדירה אחרת לערות הרוטב הנשאר בקדירה הראשונה ואח"כ עירבו הרוטב כולה בקדירה אחרת ונסתפק השואל כיון שהקדירה היתה רותחת מהאש ואותה המעט רוטב עם החתיכה קטנה בשר שנשאר חזר להיות כטפה שנפל נגד הריקן שצריך להניח עד שתצטנן וכיון שלא המתין עד שתצטנן רק עירבה תיכף יש לחוש דלמא ע"י הנענוע נגע הרוטב בצד שנאסר והשיב דהרוטב יש להתיר לפמ"ש הש"ך להלן סי' צ"ד וסי' ק"ג דבב"ח לאחר שנאסר הוי דינו כשאר איסורין ובשאר איסורין קיי"ל דלח בלח לא אמרינן חנ"נ ואף שהש"ך כ' להחמיר דכל הבא מבב"ח כבב"ח דיינין לי' מ"מ הרי כתב הפרמ"ג דזה אינו אלא מדרבנן וא"כ בנ"ד דלא הוי אלא ספק אולי נגעה הרוטב במרום הקדירה שנאסר מהטפה הרי הו"ל רק ספיקא דרבנן ולא אמרינן חנ"נ בלח בלח ע"כ יש להתיר הרוטב אך החתיכות בשר שהי' בתוך הרוטב המבט הנ"ל אותו החתיכה יש לאסור מטעם אפשר לסוחטו עיי"ש:

קיג ואם בשלו בקדירה. עמ"ז סוף ס"ק כ"ח שכ' דקדירה ריקנית חמה שנפלה טפה עני' ובשלו בה אח"כ בשר צריך ס' פעמים ס"א עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) שהביאו וכתב מלתא דפשיטא לי' להפרמ"ג לדידי מספקא לי טובא וכתב דלדעתו נראה דסגי בפעם א' ששים כנגד הטפת חלב שנפלה אף שהקדירה היתה ב"י בעת נפילת הטפה דכיון דהיתה הקדירה ריקנית בשעת נפילת הטפה ולא הי' שם הבל בקדירה אין הטפה מתפשטת יותר לכן כשמבשלים אח"כ תבשיל בתוך קדירה זו סגי בפעם א' ס' כנגד הטפה עיי"ש ופשוט הוא דהיינו כשהגיע התבשיל שבקדירה שבשלו בה אח"כ כנגד מקום נפילת הטפה וה"פ:

קיד תבשיל אחר. עי' בכנפי יונה שהקשה דאפי' אם הי' בפעם הא' ס' פעמים ס"א נגד הטפה מ"מ איך מותר התבשיל הב' הא יש לחוש שמא לא יצאה הטפה בפעם א' ולאחר שעירה התבשיל ועדין הקדירה חמה התחיל הטפה לפעפע ואסרה עד ס' טפין בבליעת הדופן ונצטרך בפעם ב' ג"כ ס' פעמים ס"א ועיי"ש במ"ש בזה ועי' במ"ז ס"ק י"ז שעמד ג"כ בזה וע' בס' ערך שי בסעי' ה' שמתרץ דכיון דאף דאנן קיי"ל דבלוע אוסר בלוע לעשותו נבילה כמ"ש סי' צ"ח מ"מ עכ"פ אינו רק מדרבנן אפי' בבב"ח ע"כ אין להחמיר בספיקו וכאן יש ספק כיון שנפלה הטפה נגד הרוטב ויש ששים אין כאן רק ספק שמא לא הי' הטפה מפעפע תחלה רק אח"כ עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א בש"ך ס"ק כ"ח שכ' לצדד בזה בדרך הכרע דאם הגיע הרוטב בתבשיל השני כנגד מקום נפילת הטפה אין לחוש אבל אם התבשיל השני לא הגיע הרוטב כנגד נפילת הטפה בעינן גם בתבשיל השני ס' פעמים ס"א נגד הטפה דהטפה מתפשט במקום הריקן עד סמיך לרוטב ונ"ל ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א סק"ח ובפיה"ק ס"ק נ"ה שהאריך בזה והעלה דגם אם בפעם הב' הי' הרוטב למטה מהטפה סגי בס' נגד הטפה וא"צ ס' פעמים ס"א עיי"ש:

קטו דינו כמו בפעם הראשון. כ' במנח"י כלל נ"ה סק"ז וז"ל ונ"ל דאם לא הי' בתבשיל ראשון ס' פעמים ס"א דאז אסרינן התבשיל ראשון וכו' מ"מ אם חזרו ובשלו בתוכו תבשיל אחר ובאותו תבשיל הוא ס' פעמים ס"א נגד הטפה מותר ג"כ וכו' ואף דאיכא למימר כיון דהתבשיל ראשון נאסר וא"כ נעשה כל הבלוע שבקדירה איסור מתבשיל ראשון שנאסר ונ"ל וצריכין שוב ס' נגד הקדירה דכיון דהא דאסרינן התבשיל ראשון הוא חומרא גדולה ורבו המתירין וכו' וא"כ פשיטא דאין להחמיר יותר ולומר בבלוע בכלים חנ"נ באיסור כזה וכו' עכ"ל וכ"כ בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' ה' לדינא עיי"ש: סעיף ז:

קטז בערב שבת. עבאה"ט מ"ש דה"ה לצורך גדול או הפסד או לעני. וכ' בכנה"ג בהגהות הטור אות כ"ז בשם תשו' מהר"ם מינץ סי' ט"ו דעני כל ימות השבוע ועשיר בע"ש שוין הם עיי"ש וכ' בגליון מהרש"א דכ"ז הוא בבשר בחלב אבל בשאר איסורין כיון דקיי"ל דגם בהפסד מועט לא אמרינן בבלוע חנ"נ ממילא דגם כאן א"צ כ"א הפסד קצת עיי"ש:

קיז אפי'. עבאה"ט ועשפ"ד להלן סי' צ"ג סק"א שכ' ודע דהא דמתירין בע"ש או בהפ"מ היינו שישפוך מצד אחר אבל מצד זה או שאח"כ מלאו הקדירה במים נגד הריקן אף בהפ"מ אסיר וכו' עכ"ל אמנם להלן סי' צ"ח במ"ז סק"ח (בד"ה דע) כ' בעצמו דרק לכתחלה צריכין לזהר בזה אבל בדיעבד אין לחוש עיי"ש לדרכו ועי' ביד יהודה כאן בפיה"א ס"ק מ"א ובפיה"ק ס"ק נ"ו מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה והעלה דהעיקר לדינא כמ"ש

הפרמ"ג בסי' צ"ח דבדיעבד יש להקל דגם אם עירה התבשיל מצד זה או מילא הקדירה במים ובא התבשיל כנגד מקום נפילת הטפה מותר בדיעבד ואף כדין אין מבטלין איסור לכתחלה אין לדונו בזה עיי"ש ועי' מזה בס' דברי יוסף סי' תר"י וסי' תרי"ד ועי' מזה בדברינו לעיל (ס"ק קי"א):

קיח ע"י ס'. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה בנפלה טפת חלב על קדירה עם מים ובתוך מעל"ע בשלו בה בשר ועי' בחכמת אדם כלל מ"ה סעיף ד' שסיים על דברי האו"ה בזה וז"ל דמ"מ אסור לבשל באותן מים בשר כיון שאין בו ס' ושמא מפעפע לפנים וכו' אבל מותר לשתותה כך עכ"ל וכ"כ בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות י"ו דאם בשלו ירקות בקדירה ונפל הטפת חלב על הקדירה מבחוץ ואין ס' כנגד הטפה לא אמרינן דהוי נ"ט בר נ"ט אלא אמרינן שמא מפעפע הטפה לפנים והוי כאלו נפלה הטפה לתוך התבשיל ממש ואם נתנו הירקות לתוך בשר אסור אפי' בדיעבד ועיי"ש עוד בהלכ' בב"ח אות כ"ט ועי' במ"ז ס"ק כ"ד שהביא מדברי האו"ה שכתב לחלק בין נפלה הטפה נגד המים ובין נפלה כנגד הריקן דאין להקל בזה באין ס' רק בנפלה נגד המים אבל בנפלה נגד הריקן אם בשלו בה בשר בתוך המעל"ע אסור ועיי"ש במה שהתפלא על דין זה וכתב דאם היה הקדירה ישנה ותוך מעל"ע אף שנפלה כנגד המים אם לא הי' במים ס' כנגד הטפה נעשה הבלוע שבקדירה נבילה ונאסר אח"כ הבשר השני ואם הי' הקדירה חדשה או ישנה לאחר מעל"ע אין לחלק בזה בין נפלה נגד המלא או נגד הריקן ואף כנגד הריקן מותר אף באין ס' וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בחוו"ד שכ' לדינא כמ"ש האו"ה דגם בקדירה חדשה או אינה ב"י יש חילוק בין אם נפלה הטפה נגד המים או כנגד הריקן דכשנפלה כנגד המים מותר אף באין במים ס' נגד הטפה אבל בנפלה מתחלה שלא כנגד המים ואח"כ בבישול הבשר הוא כנגד הרוטב בעינן ס' בבשר נגד הטפה עיי"ש ועי' בדברי שאול ויוסף דעת בעובדא בכלי שקורין ריינדי"ל בן יומו מחלב שבשלו בה בתוך מעל"ע חלב והי' בה כעת חלב צונן ואירע שלקחו כף של רוטב חם שהעבירו בו זהומת הרוטב כנהוג והי' שם שוי"ם בהכף ונגע הכף עם השוי"ם בהריינדי"ל והשוי"ם הי' רותח ורצה השואל לומר שהריינדי"ל נאסרה כולה וממילא נאסרה החלב שבשלו אח"כ בכלי זו והוא ז"ל השיב דז"א שהרי כשנגע השוי"ם בהכלי הצוננת אינו אלא כחם לתוך צונן ובהפ"מ מקילין דלא נאסר הכלי רק כ"ק וא"כ לענין בב"ח אינו רק בב"ח דרבנן ויש לתלות שיש ששים אף בכלי כזו כנגד הקליפה מן הכלי דלו יהי' שהוא ספק אם יש ששים הנה אינו אלא ספק דרבנן ולקולא עיי"ש:

קיט ידי. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל דמ"מ הקדירה אסירה ועי' בגליון מהרש"א בט"ז ס"ק כ"ד שכתב דאם נפל מים שבשלו בקדירה של חלב על קדירת בשר שיש בה מים לכאורה יש להתיר הכלי עכ"פ אחר מעל"ע והראה מקום לדבריו להלן סי' קכ"ב סעיף ב' עיי"ש ור"ל ששם הביא משו"ת נו"ב תניינא חיו"ד סי' נ"א שכ' דלולא סתימת הפוסקים הי' מסתבר דלא גזרו חז"ל לאסור קדירת איסור שאינה ב"י רק בנתבשל בה איסור דאורייתא עיי"ש אמנם לדינא בודאי אין לסמוך על זה כיון שגם הנו"ב מודה שהוא נגד סתימת הפוסקים דמשמע מדבריהם דאפי' נתבשל בה איסור דרבנן אין להקל ועי' בדברי שאול ויוסף דעת שכ' שהי' לפניו עובדא בעש"ק סמוך לבין השמשות שעמדה קדירה מלאה רוטב ובשר גדולה לערך ב' וחצי קוואר"ט ונשפך חלב לערך כף תחת הקדירה והתיר גם הקדירה כיון שהי' האש משני הצדדים של הקדירה אמרינן שהאש שורפו ומייבשו ואז הקדירה ג"כ שרי ואף דלכתחלה כתב הש"ך דאסור להשתמש עוד בקדירה זו מ"מ כיון שהי' בע"ש ובע"ש קיי"ל דמתירין ע"י ששים אפי' בנפלה הטפה שלא כנגד הרוטב ה"ה שיש לסמוך בע"ש על הרמ"א דגם הקדירה נמי שרי וכיון דשרי בע"ש הותרה גם אח"כ כמ"ש הפרמ"ג בסי' צ"ד עכת"ד והנה כפי הנראה הי' העובדא שה' ע"ש ולא הי' לו קדירה אחרת להטמין הרוטב ובשר לכבוד שבת אמנם הנה בשפ"ד לעיל סי' צ"א ס"ק י"ח בעובדא שנפל טפת ציר על צאלינ"ט טא"פ בע"ש ולא הי' לו פנאי להכין כלי אחרת להטמין והתיר הקדירה ע"י קליפה והתנה שם בפירוש דרק לאותו שבת התירה אמנם גם בגוף הקולא שהתיר הקדירה מטעם שהאש שורפו הנה כיון שהט"ז ס"ק כ"ג כתב מהמהרש"ל דאפ' בע"ש ושעת הדחק מ"מ הקדירה אסורה וגם בש"ך כתב מהת"ח דבכ"מ יש לאסור הקדירה וכ' בשפ"ד שם דאף נגד האש ונגד הרוטב אסורה הקדירה עיי"ש אין לנו לעשות מעשה כנגדם אפי' בשעהד"ח ולצורך שבת וכיוצא: (קכ) ס'. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שיניחו להצטנן היינו אם אפשר אבל אם צריך מיד לאורחים וכה"ג אין צריך להמתין וכו' ועי' בסלת למנחה כלל נ"ה דין ב' סק"ח שהביא בשם ס' תורת האשם דבערב שבת אף שיש שהות עוד לצננו ולערות לקדירה אחרת ולחזור לחממו אפ"ה אין זה כבוד שבת לאכול מאכל שנתחמם אחר שכבר נצטנן ע"כ התירו לערות מיד מצד אחר עיי"ש וע' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סוף סעי' מ"ד שסיים וז"ל אך אצלינו המנהג לערות תיכף התבשיל מפני שבתנורים שלנו קשה לדקדק אם היתה הנפילה כנגד הרוטב או כנגד הריקן וע"פ רוב הוא כנגד הרוטב ובענגליש"ע קעכי"ן אין מבשלין בלא כיסוי ובזה נחשב בכל מקים שנפלה הטפה כנגד הרוטב עכ"ד:

ומ"ש הבאה"ט מהאו"ה דמ"מ אין בקדירה מן החלב אלא לפי שיעור המדומע במים עי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בשפ"ד להלן סי' צ"ה סק"ה שכ' דאם בשלו מים בכלי שהי' בה חלב מעורב בתבשיל שני חלקים תבשיל ושליש חלב ואח"כ בשלו בשר בהמים הללו נראה להתיר כיון דאנן משערין הכל רק לפי המדומע א"כ גם הקדירה לא בלעה רק שליש חלב ושני שלישים תבשיל אחר א"כ י"ל דאיכא ס' בהמים נגד החלב בהקדירה כיון שיש ס' בכלי נגד קליפת הכלי כמ"ש הש"ך לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ב ומסתמא כיון שהכלי הוא דקה מן הסתם אין בה רק לערך ב' קליפות מן הקדירה בעובי' וכיון דא"צ לשער רק נגד שליש חלב שיש בקדירה זו הוי כמו שא"צ ס' רק נגד שליש הכלי וא"כ כיון שלא נבלע בה רק שליש חלב הרי מסתמא יש בהקדירה ס' נגד החלב שנבלע בעובי חרסית הקדירה ועי' בס' דרכי הוראה חלק ב' פרק ל"ח שהביאו והתפלא עליו בהא דאטו משתוים כל דופני הכלי בעובים וכ' די"ל כוונתו לסתם כלים אכן בנידון שאלתינו אין אנו צריכין לכל זה ואפי' אם בשלו מחצית חלב ומחצית מים תצא בהכשר שהרי הפרמ"ג כתב בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ב' דלעולם יש במה שבכלי שלשים נגד הבלוע בכלים וא"כ כיון דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון אם הוי מחצית מים הוי חלק ששים וממילא כשר עיי"ש אמנם בעיקר הדין והפסק שהחליטו דאמרינן בזה אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ע' בס' שערי שמחה שער ב' סי' ט"ו מה שהאריך בענין זה והניח דין זה בתימא כי מבואר מדברי הפוסקים דחיישינן שנבלע בהקדירה כל טעם החלב ועיי"ש במה שהאריך בזה ועי' בדברינו להלן סי' צ"ד (ס"ק י"א):

קכא והכי נהוג. עי' במנח"י כלל נ"ו סק"ד שכתב דאם לא הי' בהתבשיל הראשון ס' פעמים ס"א אע"ג דאסרינן התבשיל, הראשון שלא בשעהד"ח מכל מקום אם חזרו ובשלו בתוכו תבשיל אחר אם יש בתבשיל הב' ס' פעמים ס"א נגד הטפה מותר דכיון דהא דאסרינן התבשיל הראשון הוא חומרא גדולה ורבו המתירין רק שנהגו לאסור שלא בשעהד"ח א"כ פשיטא דאין להחמיר יותר ולומר בבלוע בכלים חנ"נ באיסור כזה עיי"ש ועי' ביד יהודה שם מ"ש להשיג ע"ד המנח"י בזה והעלה לדינא דשלא בשעהד"ח או ע"ש שאוסרין בנפל שלא כנגד הרוטב כנזכר אז גם אם בשלו אח"כ בקדירה זו מאכל שני אם הוא שלא בע"ש או שעהד"ח גם התבשיל השני אסור אף שיש ס' פעמים ס"א זולת כשהי' העובדא בתבשיל הראשון שנפל הטפה כנגד הריקן בע"ש או שעהד"ח דקיי"ל להקל בס' לבד אז יש להקל ולהתיר גם התבשיל הב' אף שהרוטב של התבשיל השני

בא כנגד הטפה אם יש בהתבשיל הב' רק ס' עכ"פ נגר הטפה אף שלא בשעהד"ח ואם אין ס' כנגד הטפה דינו כמו בראשונה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרי"ג אות ב':

קכב נהוג. עבאה"ט סוף ס"ק כ"ג שכ' מהס' תורת האשם דאם נפל טפת חלב על אוזן הכלי אין לאסור התבשיל ועי' בחוו"ד בחידושים ס"ק י"ז שכתב דאם היס"ב שם במקום נפילת הטפה יש להחמיר בזה שדינו כאלו נפלו על גוף הכלי וכתב דאם היד הוא נגד עובי הכלי והוא כנגד הרוטב הוי כנפל בגוף הכלי כנגד הרוטב ואם הוא שלא כנגד הרוטב הוי כנפל שלא כנגד הרוטב אכן אם אין היס"ב במקום הנפילה בכ"מ מותר עיי"ש ועי' בשוו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רמ"ז ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל ל"ט סק"ג שכתב שיש להסתפק דאפשר יש לחלק דדוקא אם היד הוא גוש א' עם הכלי אבל אם אינו גוש א' רק שהוא מחובר במסמרים ואפי' אם הוא מחובר בבדיל יש להסתפק אם נעשה גוף א' שיבלע בכולו וסיים בצ"ע עיי"ש ואני העני אינו יודע לחלק בזה בין אם הוא גוף א' או שנתחבר אח"כ ונעשה א' כי הלא יש כמה כלים שלא הותכו מעשת אחת ונעשים מרעפים של בדיל או ברזל ונחושת ונתחברים מכמה חתיכות אחת אל אחת והי' אחד כפי האומנות במסמורים או בבדיל שלא יזובו המים ממנו אף טפה א' היתכן לומר שאם נפלה טפה על חלק א' מהכלי לא נבלע בשאר החלקים שנעשה מרעפים אחרים הס כי לא להזכיר ולא נמצא בשום מקום שיהי' גילוי לקולא זו ובודאי דכל שנתחבר והי' לכלי א' יהי' באיזה אופן שיהי' הו"ל כאלו הוא עשת אחת ולאו דין צריך בושש:

קכג ואם נשפך וכו' ע"ג קרקע. עי' בס' גילוי דעת בסוף הס' (אחר לוח התיקון) שכתב בתנור שנבלע בו איסור וטחו בטיט חדש פחות מכעובי אצבע ובהיותו רותח העמידו שם דבר רותח ומצדד שם להקל עפ"ד הפרמ"ג או"ח סי' תס"א בא"א סק"ב דע"י הטיט נעשה הבלוע נטל"פ ועיי"ש במ"ש עוד בזה לענין אם הי' המאכל דבר חריף עיי"ש ויותר מזה ראיתי בשוו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ב בשאלה הב' אין לחוש להחלב הנבלע בקרקע התנור שיאסר הקדירה שהעמידו שם כי הבלוע שבתנור נעשה לפגם ע"י הטיט והאבנים ואינו דומה לכלי חרס שכשנצרף בכבשן בטל ממנו טעם הטיט לגמרי משא"כ בטיט שלא נצרף בכבשן ואף שמדליקין אש תדיר שם מ"מ אין זה בכלל החזרה לכבשונות שיבטל עי"ז טעם הטיט שבו לכן הטיט פוגם המאכל הנבלע אפי' הוא ב"י הו"ל כאלו עירב בו דבר מר וכדין בורית דהוי נטל"פ כיון שנותנין בו אפר דהוי לפגם עיי"ש אמנם יעוין בלשון הד"מ במה שהביא מהאו"ה דאם נפל לארץ חלב והקרקע לחה וכו' עיי"ש וכתב בבאה"ט של מהרי"ט ס"ק ל"ד וז"ל ביאור הדבר אם נשפך חלב או שאר איסור רותח ע"ג קרקע הכירה והעמיד עליו קדירה חמה של בשר אם אין הכירה לחה מהנשפך רק שחלב

השפיכה הוא נבלע בקרקע הכירה הכל כשר מידי דהוי כמו שתי קדירות שנוגעות זו בזו וכו' אבל אם קרקע הכירה הוא עדיין לחה מחלב השפוכה כשהעמיד עליו הקדירה של בשר אז אם הקדירה של חלב השפוכה הי' עומד אצל האש וכו' הכל אסור הקדירה והתבשיל עכ"ל ומבואר מזה דדוקא באין שם במקום שהעמידו הקדירה בעין רק בלוע בעלמא שמבליע תחת הטיט אין להחמיר אבל אם יש שם לחלוחית ממש שפיר אוסר גם הבלוע שבתוך הכירה אע"פ שנבלע דרך הטיט ובע"כ דהטיט של התנור או הכירה אינו פוגם בעצם ודלא כהמהרש"ק וע' מענין זה בחוו"ד להלן סי' ק"ה בביאורים ס"ק ט"ו שכ' דאף אם הכירה היא לחה מהנשפך אינו אסור אא"כ יש שם ממשות מהאיסור הנשפך אבל אם אין שם ממשות איסור אין להחמיר וסיים שם שכן מעשים בכל יום שעומדין על הכירה קדירה של בשר וקדירה של חלב ותחת כל הקדרה לח ממאכל הנשפך ולא אמרינן דהכירה בולע מהנשפך ונאסר הכירה הרותחת ממאכל שתחת קדירה זו ואוסר הקדירה משום דאין כלי מקבל טעם בלוע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א בסי' זה סוף ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק ע"ג מ"ש ע"ד החוו"ד בזה והעלה דע"כ אין להקל בזה רק בדיעבד אבל לכתחלה כל שומר נפשו ירחק מזה ובודאי דהנכון למנוע שלא לבשל כלל תבשילי בשר ותבשילי חלב על הכירה ביחד כי באים עי"ז לכמה מכשולות וכו' ומי שיכול להיות לו כירה מיוחדת לבשר ומיוחדת לחלב תע"ב עיי"ש: (קכד) ע"ג קרקע עי' בישׁ"ש חולין פ' גה"ג ריש סי' ל"ח בסימניו שכ' דאין חילוק בזה בין אם נשפך על הקרקע ובין אם הי' החלב בכלי והעמידו עליו אותה קדירה עיי"ש ופשוט לפענ"ד דר"ל דאף שהחלב הוא בכלי שיש לה דפנות סביב שמחזיק חומו אפ"ה אם אינו אצל האש לא הוי רק בכלי שני וה"פ. ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ג:

קכה קדירה חמה. עבאה"ט מ"ש לאפוקי צוננת ומשמע דכל שאינה צוננת אע"פ שאינה חם דכלי ראשון רק כלי שני אפ"ה נאסרה הקדירה ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק כ"ב דלדעת הט"ז להלן סי' ק"ה סק"ה שהחמיר בחום כ"ש שהיס"ב ה"נ כאן אם היס"ב יש לאסור הקדירה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א שם ובפיה"ק ס"ק נ"ט שהעלה לחלק בזה בין כלי חרס לכלי מתכות ע"פ דברי הש"ך להלן סי' ק"ה להחמיר בכלי חרס גם בכלי שני שלא במקום הפסד ע"כ גם כאן יש לחלק בזה דאם הי' לחלוחית הרבה בקרקע בשעה שהעמידו עלי' הקדירה כיון דחלב הרבה מחזיק בטבעו החום יש להחמיר בכ"ח שלא במקום הפסד אף אם השיבו עלי' קדירה צוננת אבל בכלי מתכות אין להחמיר כלל וכל זה בהי' הרבה חלב כאמור אבל אם הי' רק מעט חלב כיון שאין לו כח להחזיק החום אף בכ"ח אין להחמיר בזה אפי' שלא במקום הפסד עיי"ש ודע דכ"ז אם הי' היס"ב

בודאי אבל אם הי' ספק אם היס"ב אין להחמיר בזה כלל וכמ"ש במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח דבכ"ש אף שמחמירים שלל הפ"מ היינו בודאי יס"ב אבל בספק אם היס"ב יש להתיר אף שלא בהפ"מ דהוי ס"ס עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק קכ"ט):

קכו חמה עבאה"ט מ"ש לאפוקי צוננת דבצוננת אפי' הקדירה מותרת היינו אם אינה אצל האש אבל אם הוא אצל האש אף דהקדירה צוננת הכל אסור ואף התבשיל דתתאה גבר. ש"ך ס"ק ל"ב ושפ"ד ס"ק ל"א. וע' מזה בערך השלחן אות י"ג וע' בחוו"ד בביאורים ס"ק כ"א שכתב שדין זה תמוה דאם החלב אינה מכסה כל עובי השוליים שיהי' מגיע עד כנגד המאכל שבקדירה רק שהקדירה עומד על החלב נראה דודאי התבשיל מותר דהא אפי' אם הי' החלב בקדירה אצל האש ותחב בתוכה קדירה זו מבואר בש"ך להלן סי' קכ"א ס"ק י"ז וכו' וכן מבואר בסי' צ"ד בכף דאין צריך ס' רק כנגד מה שנתחב בקדירה וא"כ כיון דאפי' עובי השוליים אין הבלוע עוברת ואפי' המקצת מעובי השוליים שלמעלה מהחלב אינו נאסר היאך יתפשט הבלוע להתבשיל שבתוך הקדירה ואפי' אם החלב מכסה כל עובי השוליים עד שמגיע כנגד האוכל כגון שעומד בגומא אפ"ה נראה דאם מונח בקדירה הרבה חתיכות דאין הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה אחרת שלמעלה הימנו בלא רוטב דהמים שבתוכה ודאי דאין לו דין רוטב כל זמן שהוא צונן עכ"ל והנה בבינת אדם שער או"ה סי' מ"ב השיג על החוו"ד בזה והעלה דאף שאין החלב מכסה עובי השוליים ואינו מגיע כנגד התבשיל יש לאסור התבשיל וכתב דאין להקל בזה רק בספיקו דאם יש ספק אם יש ס' בקדירה נגד החלב שתחתיו מותר מטעם ס"ס שמא הי' ס' ושמא אינו מפעפע לפנים עיי"ש ועי' בדברי יוסף ס' תרס"ו שהסכים עם הבינת אדם בזה ודלא כהחוו"ד עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) שכתב ג"כ לדחות דברי החוו"ד בזה דכיון דמיירי שהקדירה הוא אצל האש והיא מרותחת מחמת האש שאצלה שפיר אמרינן דאפי' אין החלב מכסה כל עובי השוליים של הקדירה מבליע בכולו עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ד שמדחה דברי הבינת אדם בשתי ידים וכתב דבעיקר לדינא כהחוו"ד הנ"ל והביא כמה ראיות לזה עיי"ש וע' בבית יצחק (מהשו"ב מפעסט) בחלק ד' בתקה"ב סק"א שהביא דברי החוו"ד הנזכר וסיים דכ"ז הוא כשהקדירה הוא צונן לגמרי אבל אם גם הקדירה הוא חם אפי' אין היס"ב מ"מ כיון שהנשפך הוא חם שאצל האש אסור אף התבשיל אפי' בהפ"מ עיי"ש ואני לא מצאתי מקום לחומרא זו שיהי' חילוק בזה בין צונן לגמרי ובין חם שאין היס"ב ומבואר בכל הפוסקים דכל שאין היס"ב דין צונן יש לו ואין לחוש לדבריו לפענ"ד כלל: (קכז) אם מה שנשפך אינו אצל האש. עי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי'

מ"ט ונ' שכתב דמיירי שנשפך שלא במקום החום כגון במקום שבראש התנור שקורין פריפעצא"ק ששם אין החום שולט כ"כ ע"כ אין בו רק דין כלי שני והיינו כשהוא רחוק הרבה מן האש באופן שאין היד סולדת שם במקום ההוא אבל כשהיס"ב במקום ההוא דנין בו דין כלי ראשון ולפ"ז בתנורים שלנו ידוע שבתחלת ההיסק המקום שלפני התנור שקורין פריפעצא"ק אינו חם כלל ואחר ההיסק אם הסיקו התנור כראוי גם המקום ההוא הוא חם מאד ע"כ צריך המורה לשאול מתי הי' זה עיי"ש:

קכח מה שנשפך. עבאה"ט ס"ק כ"ד ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) להלן סי' ק"ח (בד"ה ומים) שעמד על המחקר במה שנוהגין העולם דכשזב חלב והלך הקילוח מקדירה רותחת תחת קדירה של בשר שאין אוסרין רק הקדירה של בשר והלא גם הקדירה של חלב עם מה שבתוכה נאסרה דהוי כמו שהקדירה של בשר נאסרה מן החלב כמו כן נאסרה החלב מן הקדירה וחוזרת ואוסרת את הקדירה והחלב וכשעומדים בב' צדדי האש אפשר שהאש בוער ואינו מניחו להבליע להצד הב' אבל כשעומדים שניהם בצד א' אין טעם להקל וצ"ע במה שלא ראיתי בימי לשום מורה הוראה להיות נזהר בזה עיי"ש אמנם יעוין בס' שבילי דוד אות ט"ו שם בשם חמיו הגאון מו"ה קאפל ז"ל דאם נשפך הלב מקדירה רותת על קדירה של בשר רותח דלכאורה נראה דנאסר גם הקדירה של חלב כיון שהחלב בולע מהקדירה של בשר חוזר החלב ואוסר הקדירה של חלב אבל בעלי הוראה לא נהגו כן והוא בע"כ דאמרינן דהקדירה של חלב לא בלעה מהחלב עצמה שבנדה דאין קדירה בולעת מלחלוחית שבצדה רק מה שהוא תחת הקדירה דלחלוחית לא הוי חיבור וע"כ לא נאסר רק הקדירה של בשר כיון שהוא זב תחתיו משא"כ הקדירה של חלב לא נאסרה כלל עיי"ש הנך רואה לפי דבריו שאין הדבר נכון להתיר אלא אם אין שם לחלוחית חלב תחת אותה הקדירה של חלב אבל במה ששכיח שנשפך הרבה חלב על הכירה וזב גם תחת אותה הקדירה של חלב בזה גם לדבריו צריכין להחמיר דהא אפי' אם יהיבנא שאין הקדירה נאסרה מהחלב שבצדה הא מ"מ החלב שתחת הקדירה נאסרה כי בלעה מהחלב שבצדה ושוב תאסר הקדירה מהחלב שתחתיה וזה אין סברא לומר דאם אמרינן שדבר לח אינו חבור לא נאסר החלב שתחת הקדירה מהחלב שבצדה והיתכן לומר שאם יגע שומן לח חם בחלב לא יאסרו זה את זה דבע"כ כל מה דאמרינן דדבר לח לא מיקרי חיבור לא נאמר רק לגבי דבר גוש הנוגע בו והרבה יש להאריך בזה ולפלפל וגם אפי' אם לא זב תחת הקדירה של חלב לא יתכן רק אם נחליט דהעיקר כדעת החוו"ד שהבאתי (בס"ק שאח"ז) דלח לא הוי חיבור אבל לדעת גדולי המחברים שהבאתי שם שחולקים על החוו"ד וס"ל להצריך ס' כנגד

כל הנשפך דדבר לח הוי חיבור ממילא דגם בזה צריכין להחמיר וזה תימא כי ידעתי שיש כמה מורים שמחמירים ואין סומכין ע"ד החוו"ד ומשערין כנגד כל הנשפך אפי' לא נגע הקילוח רק מעט בצד הקדירה של בשר ובכ"ז אין שמים לב להחמיר לאסור גם הקדירה של חלב כנזכר וצ"ע:

קכט אינו אצל האש. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאם הוא אצל האש צריך ששים במה שאומדין שיש חלב תחת הקדירה וע' בחוו"ד בביאורים סק"ב ובחידושים ס"ק כ"ד ובשבילי דוד אות ט"ו דדוקא קאמר הט"ז כנגד הבעין שתחת הקדירה עיי"ש ועי' בחוו"ד שם שכ' דדוקא כנגד החלב שתחת הקדירה ממש אבל א"צ לשער כנגד החלב שבצדדי הקדירה עיי"ש וכ"כ לעיל סי' צ"א סק"ו והביא ראי' מפסקי מהרא"י סי' ק"ג דניצק דלח לא הוי חיבור עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רכ"ו שכתב כן לדינא דדוקא דבר גוש הנוגע בקדירה צריכין ששים כנגד כולו אבל בדבר לח שזב ונגע הלחלוחית בקדירה א"צ ס' אלא נגד זה המעט שנגע בקדירה ולא כנגד הנמשך מן הקילוח ע"כ א"צ לשער רק כנגד מה שיש תחת הקדירה ולא כנגד כל הקילוח שזב בקדירה עיי"ש. וכ"כ ג"כ בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' מ"ח בפשיטות לדינא ומה"ט כתב שם דאם קרקע התנור במקום שהקדירה עומדת עלי' הוא שוה וחלק בלי גומות יש להכשיר תמיד דבכה"ג בודאי יש ששים לעולם כיון דתחת הקדירה בודאי לא בא החלב כיון שאין מקום חלל ובית קיבול להחלב בין התנור לשולי הקדירה ורק סביבות הקדירה בתחתיותיו וכנגד זה המעט פשוט שיש תמיד ששים בקדירה כנגד זה עיי"ש איברא כי בפרמ"ג להלן סי' צ"ה בשפ"ד ס"ק י"ח כתב וז"ל מ"ש הת"ח דצריך ס' נגד מה שנגע בקדירה קשה הא הכל מחובר וצ"ל דמשערין באומד יפה עכ"ל אמנם ביד אפרים לעיל סוף סי' ע"ו סמוך לסוף הדיבור הסכים לדעת החוו"ד להקל עיי"ש לדינא וכן דעת הגרעק"א בסי' זה סעי' ז' בד"ה הכל אסור עיי"ש וע' בעצי לבונה שהאריך בזה והביא דברי החוו"ד הנ"ל והניח בצ"ע כי מדברי הרא"ש משמע שדבר לח הוי חיבור א"כ אמאי לא נצטרך לשער בכל מה שזב ועומד אצל הקדירה כיון דלא ידעינן כמה נבלע בקדירה דאין אנו בקיאין לשער באומד הדעת וסיים בצ"ע עיי"ש וכה ראיתי דאתא לידי מכתב כתב יד קדשו של אדמו"ר הגאון הקדוש רשכבה"ג מצאנז זצללה"ה שכ' לרב א' שכ' דמתחלה הי' מורה ובא לשער נגד כל הנשפך והי' לו הוכחה על פסק זה אך כעת הוא חוזר מדבריו בזה כי עיין בלשון האו"ה והת"ח וראה דפשט דבריהם מוכיחין כדעת החוו"ד שא"צ לשער רק נגד מה שתחת הקדירה ע"כ מבטל דעתו נגד דעת החוו"ד עכתדה"ק. ועי' בקונט' ועד חכמים ש"א סי' קנ"ח מ"ש ע"ד העצי לבונה

בזה ועי' בשו"ת משיב דבר (מהגאון בעל העמק שאלה ז"ל) חיו"ד סי' כ"ג שפסק ג"כ כהחוו"ד ולא מטעמי' והוא ז"ל הקיל עוד ביותר דאפי' אם יש גומא בכירה תחת הקדירה ממש כל שרואין שהגומא מלא ולא חסר מהחלב שבגומא א"צ לשער כנגד כל החלב שבגומא וסגי לשער רק כנגד המעט שנגע בהקדירה ממש עיי"ש טעמו באריכות ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס דיני או"ה סי' י"ג מ"ש בזה ודחה ראיות העצי לבונה והעלה דהעיקר לדינא שדבר לח לא הוי חיבור וכמ"ש החוו"ד וא"צ לשער רק מה שתחת הקדירה ומה שבצדדיו א"צ לשער עיי"ש אמנם בשו"ת הרד"ם חיו"ד סי' כ"ז האריך להשיג על החוו"ד והביא כמה ראיות שדבר לח הוי חיבור ע"כ צריך לשער כנגד כל הנשפך עיי"ש באריכות ועי' בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' י"ד שכ' כן בפשיטות לדינא שצריך לשער כנגד כל הנשפך עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ס"ה שכ' דלדינא מסתבר להחמיר כפשטות לשון הת"ח דמשמע מלשונו שצריך לשער כנגד כל הנשפך עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים סוף סי' זה שהרחיב קצת הדיבור בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת החכמת אדם הנזכר ולהחמיר באיסור דאורייתא להצריך ס' כנגד כל הנשפך על הכירה כל שהוא מחובר להקדירה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרט"ז שהאריך בזה והעלה ג"כ דהחלב שבצדדים הוי חיבור וצריך לשער כנגד כל החלב שנשפך אף מה שאינו תחת הקדירה רק כנגד מה שאינו בעין רק שהוא בלוע בקרקע הכירה א"צ לשער עיי"ש ועי' בס' מנחת יצחק (מהרב מו"ה יצחק מאליר ז"ל מו"ץ מבראד) ריש הספר ובסוף הס' שהרחיב הדיבור בזה והביא מכמה מקומות והעלה דעיקר הדבר בזה הוא דניצוק הוי חיבור היכא שסופו לירד לשם אבל בניצוק שאין סופו לירד לשם לא הוי הניצוק חיבור ע"כ בקילוח חלב הזב בכירה וזב תחת הקדירה של בשר א"צ לשער כנגד כל הנשפך אלא אם הוא באופן שכל הקילוח שזב ע"ג הכירה סופו לירד תחת קדירה ממש אבל אם אין סופו לזחל גם תחת צדדי הקדירה אז מה שבצדדי הקדירה לא הוי חבור עם הקילוח שתחת הקדירה וא"צ ששים רק כנגד מה שתחת הקדירה והביא כמה ראיות לזה עיי"ש (ועי' בדברינו בסוף ס"ק שלפ"ז ולהלן סי' ק"ה סוף ס"ק ס"ד וס"ק פ"ז):
וכתב עוד בחכמת אדם שם וז"ל י"מ נ"ל דאם יש ספק אם יש ששים בקדירה כנגד מה שזב מותר משום ס"ס שמא הי' ששים וספק שמא אינו מפעפע לפנים עכ"ד ועי' בבינת אדם סי' מ"ב מזה ועי' בס' דברי יוסף סי' תרט"ז אות ד' מ"ש בדברי הבינת אדם בזה ובמ"ש בזה לדינא:

קל לא הוי רק כלי שני. עפר"ח סק"ל שכתב דמשמע דאע"פ שהיס"ב בהחלב אפ"ה התבשיל מותר דאם אין היס"ב לא מקרי כלי שני אבל לפי מה שהעליתי לעיל סי'

ס"ח ס"ק י"ח (ר"ל שכ' דכשהיס"ב גם כ"ש אוסר) ממילא גם כאן כשהחלב רותח בכדי שהיס"ב אוסר הקדירה וכל מה שבתוכה עכ"ד אמנם יעוין בחוו"ד בביאורים ס"ק כ"ב שכ' דאף לפ"ד הט"ז להלן סי' ק"ה סק"ה שמחמיר בכלי שני שהיס"ב אין להחמיר כאן ולאסור התבשיל אפי' כשיס"ב כל שהוא כלי שני כיון שצריך להפליט עוד מהקדירה ולהבליע להמאכל הרי זה דומה כמפליט ומבליע כאחד דמודה הט"ז דכ"ש אף שהיס"ב אינו מפליט ומבליע כא' עיי"ש וע' בהגהות הח"ס במהד"ב שכ' דאפי' לקלוף המאכל א"צ בזה משא"כ בעלמא דאפי' בעירוי שנפסק הקילוח דצריך המאכל קליפה דהכא שאני וכו' עיי"ש וע' בפרמ"ג לעיל סוף סי' ס"ח וע' בדברינו להלן סי' ק"ה (סוף ס"ק ס"ב): ועיי"ש בחוו"ד שכ' דכל זה הוא כשהקדירה היא צוננת אבל כשהקדירה היא רותחת אף התבשיל אסור עיי"ש ועי' במנח"י כלל נ"ו ס"ק כ"א שכ' דכל שעכ"פ עדיין הנשפך רותח שהיס"ב אף דהוי רק בכלי שני מ"מ כיון שהעמידו עלי' קדירה מרותחת בקל מתבשל גם ע"י כלי שני ולכן צריך ס' נגד הנשפך עיי"ש והביאו בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' י"ד לדינא עיי"ש אמנם יעוין במ"ז ס"ק כ"ה שהביאו ג"כ וכתב דדעת הרמ"א בודאי אינו כן אלא גם בהי' הקדירה רותחת והנשפך יס"ב בחום כ"ש אמרינן תתאה גבר ולא נאסר התבשיל עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק מ"ה ובפיה"ק ס"ק ס"א ובדברי יוסף סי' תרט"ז אות ה' מ"ש בדברי המנח"י בזה ובמ"ש בזה לדינא וע' בדברינו לעיל סי' צ"א (ס"ק כ"ו) ולהלן סי' ק"ה (ס"ק ע"ו): (קלא) דתתאי גבר. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ם מהמנח"י והלב"ש בדאיכא אפר במקום שנשפך עמ"ז סוף ס"ק כ"ה מ"ש בזה וכתב דלמעשה אין להקל עיי"ש אכן להלן סי' צ"ה בשפ"ד ס"ק כ"א כתב דמ"מ בהפ"מ וצורך ע"ש אפשר לצדד עכ"ד ובמ"ז שם ס"ק ט"ו כתב שהמתיר בהפ"מ ולצורך ע"ש אין לגעור בו עיי"ש וע' בס' דברי יוסף סי' תרי"ח שמצדד ג"כ להקל בזה עיי"ש וע' בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' י"ח שכ' ומ"מ נראה לי שאם זב הרבה והי' שם רק מעט אפר אין להקל והכל לפי הענין עכ"ד וכה ראיתי בשו"ת שם שלמה כת"י לאאמו"ר הגאה"ק זצללה"ה (וצוה שלא להדפיס הס' הנזכר ולא שום חיבור מחיבוריו) שכתב ג"כ לדינא להחמיר בענין כזה וכ' באמצע התשו' וז"ל אבל בנ"ד שהחלב הוא למעלה והאפר הוא למטה דאף אם נימא דכמעט חלב אשר למטה הנוגע. באפר נבלל בו מעט אפר מ"מ כיון שלמעלה יש הרבה חלב שלא בא בו אפר ולא נבלל בו כלל בזה ודאי לא נימא שנעשה כולו פגום אף מה שלא נגע וכו' בפרט שדין זה שנזחל על הכירה עם אפר אף שנבלל עם האפר אינו מוסכם עוד וכו' עכ"ד וע' במשמרת שלום סוף ס"ק ב"ה שכ' דכעת נהגו להחמיר

בזה בכל ענין אפי' בהפ"מ וכמ"ש הלב"ש עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ה ס"ק פ"ג מה שהבאתי בזה כמה חילוקי דעות ובמ"ש בזה לדינא):

קלב גבר. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאם הכירה הוא אצל האש גם התבשיל אסיר ובשם הש"ך כ' דאם הקדירה מרותחת מחמת האש וכו' אפי' התבשיל אסור ועבאה"ט של מהרי"ט ס"ק ל"ד שנראה דעתו שהט"ז מחולק מדעת הש"ך ולדינא כ' דהעיקר כדעת הט"ז להלכה ולמעשה עיי"ש אמנם יעוין במ"ז ס"ק כ"ה שכ' דלדינא שניהם אמת דאם הכירה יס"ב אף שהקדירה צוננת הכל אסור דתתאי גבר ואם הקדירה רותחת אצל האש אף שהכירה אין היס"ב ג"כ הכל אסור דלא שייך תתאי גבר דכיון שעומד אצל האש אין התחתון מקרר העליון עיי"ש:

ודע:

דמ"ש הש"ך בלשונו דאם הקדירה מרותחת מחמת האש אין כוונתו שלקחה מהאש והיא מרותחת עדיין מחום האש אך כוונתו שעומדת עדיין אצל האש ומרותחת ממנו אבל אם לקחה מן האש אע"פ שעדיין חום האש עלי' מ"מ אמרינן תתאה גבר וכל שהוא עדיין אצל האש אע"פ שאין האש למטה במקום שנשפך מ"מ כל שעכ"פ הוא אצל הקדירה אינו מניח להקדירה להתקרר יד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ו מהפרמ"ג והחוו"ד ובפיה"ק ס"ק ס"א עיי"ש:

קלג וקילוח מן קדירה רותחת וכו'. עשפ"ד ס"ק ל"ה שכתב ודע דאם נזחל ע"ג כירה ולא נפסק הקילוח דהוי עירוי והקדירה חמה אף אי נזחל מתחת הקדירה דאפשר דמודה הרמ"א דעירוי הוי תתאה וע"כ אמרינן דהקדירה הוי תתאה וכו' עכ"ל ועי' בדלתי תשובה ס"ק כ"ה שהביא בשם רב גאון א' שהתפלא על הפרמ"ג בזה מדברי המנח"י כלל נ"ו ס"ק כ"ג שכ' לדינא בשם הב"ח והדרישה דכשזב תחת הקדירה אפי' אם הקדירה צוננת ג"כ אוסר כולו משום תתאה גבר והניח בצ"ע עיי"ש אמנם המעיין בשטת הלשון של הפרמ"ג יראה שמ"ש בלשונו שם והקדיר"ה חמ"ה קאי אסיום דבריו במ"ש שם אל"א בנזח"ל מן הצ"ד ע"ל הקדירה מ"מ כל התבשי"ל שבקדיר"ה אסירה וכו' עכ"ל ומבואר מדבריו להמעיין דדוקא בזה הוא שהוצרך שיהא הקדירה חמה (וכדרך הלשון של הפרמ"ג ז"ל למי שמעיין בלשונו) אבל אם נזחל תחת הקדירה גם הוא מודה דאפי' אם הקדירה קרה אוסר כל התבשיל ולא קשה מידי. ועי' בס' דברי יוסף סי' תרס"ז:

קלד קדירה רותחת. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"א שנשאל באשה שעירה קאוו"ע עם חלב מכלי ראשון שעמד אצל האש לתוך כלי אחר ונשפך יותר ממה שהכלי יכולה לקבל והי' כאשר נתרבה הקאוו"ע ע"ג הכלי תיכף כרגע כמימרא נשתפכו משם ע"ג

הכירה והלך הקילוח למטה ע"ג טעלי"ר וכתב שם די"ל דכיון ששפכה לכ"ש רק ע"י ששפכה יותר נשפך למעלה ע"ג הכירה א"כ י"ל דמה שיצא מהכלי ראשון בא להכלי שני ודוחה את מה שהי' בהכלי שני לחוץ ויצא לחוץ רק מה שכבר הי' בכלי שני ולו יהי' שי ספק בדבר עכ"פ אין להחמיר בזה רק באיסור דאורייתא אבל כאן כיון דהוי רק איסור דרבנן שפיר תלינן להקל דמה שיצא הי' מכלי שני ויהי' איך שיהי' עכ"פ מה שיצא לחוץ מעורב בו גם מכ"ש א"כ אין לאסור הטעלי"ר עיי"ש: (קלה) רותחת. עמ"ז סוף ס"ק כ"ו ולהלן סי' צ"ה בשפ"ד ס"ק י"ח (בד"ה והוי יודע) שכתב דמדברי הכנה"ג נראה דוקא כשהקדירה שנזחל ממנה היא רותחת אצל האש אבל אם אינה אצל האש לא חשוב כעירוי אף שלא נפסק הקילוח אבל למעשה אין לסמוך ע"ז להתיר כיון שדעת הרמ"א כאן ובת"ח משמע דאף שסילקו מן האש חשוב עירוי עיי"ש וע' מזה ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ז ובפיה"ק ס"ק ס"ג ועי' במה שפלפל בענין זה בחמודי דניאל הלכ' כלי ראשון אות א' באריכות:

קלו שהלך אל קדירה וכו'. היינו אם מקום הכירה שהלך הקילוח אינו רותח אבל אם מקום הכירה רותח הוי ככלי ראשון אף שנפסק הקילוח ועכ"פ הקדירה אסורה כדין חם לתוך צונן. ט"ז ומ"ז ס"ק כ"ו ועבשפ"ד ס"ק ל"ד ולהלן סי' צ"ה בשפ"ד ס"ק י"ח ובחמודי דניאל שם וע' בס' דברי יוסף סי' תרט"ז הנכפל מ"ש בביאור ענין זה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא: (קלז) אל קדירה צוננת. ע' בחמודי דניאל הלכ' כלי ראשון אות ח' שעמד על המחקר באם הלך הקילוח תחת הקדירה ממש אם אמרינן תתאה גבר וכ' דלכאורה נראה דאפי' אם בא הקילוח תחת הקדירה הצוננת לא נאסר אלא הקדירה אבל התבשיל שבתוכה מותר ולא אמרינן תתאה גבר דהא התתאה הוא הכירה צוננת והוא גובר על הקילוח שלא יחשב כלי ראשון ודי לנו אם לא נחשוב אותו ככלי שני לגמרי אלא כמו עירוי משום שכל טפה וטפה אחרונה מחזקת את הראשונה אבל להחשיבו ככלי ראשון לא מצינו לו מקור בשום מקום אמנם למעשה סיים שהדבר צ"ע עדיין עיי"ש:

קלח קדירה. דע דכל זה כשיש בהקדירה בשר או חלב בעין אבל אם לא הי' בה רק מים לחוד יתבאר דינו להלן סי' צ"ה בדין נ"ט בר נ"ט. שפ"ד ס"ק ל"ו:

קלט אם נפסק הקלוח. ואע"ג דקיי"ל לקמן סי' ק"ה דאף עירוי שנפסק הקילוח אוסר כדי קליפה הכא שאני כיון דנפל על כירה קרה נתקרר מיד והוי כלי שני קודם שהגיע לקדירה ע"כ אם נפסק הקילוח אינו אושר כלל. מ"ז שם ושפ"ד ס"ק ל"ד. ועחוו"ד בביאורים ס"ק כ"ג ובחמודי דניאל הלכ' כ"ר אות ח' (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה ס"ק ס"ד):

קמ הוי נמי ככ"ש. עמ"ש לעיל סי' צ"א סק"ה מ"ש בדין זה וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם לפמ"ש הפרמ"ג בסי' זה דכאן מיירי כשהכירה היא צוננת (ע' בדברינו לעיל ס"ק קל"ח) לא קשה מידי והדין דין אמת וכ"כ במשמרת שלום לעיל סי' צ"א במ"ז שם:

קמא ואם לא נפסק הוי כעירוי. עבאה"ט מ"ש דלא אמרינן דנתקרר כשנזחל ע"ג הכירה צוננת ועשפ"ד להלן סי' צ"ה ס"ק י"ח שהסביר הענין דכל זמן שלא נפסק העמוד אף שנזחל ונח על הכירה צוננת ומשם ניתז צרורות על כלי צוננת ומגיע לכלי אחר הכל חשיב כעירוי ולא חשוב לנפסק הקילוח אא"כ נפסק הקילוח וגם נח ע"ג קרקע או כלי ומה"ט כתב דאם נזחל מכלי ראשון על כירה צוננת שלא בהפסק ומשם ניתז צרורות על כלי קר ג"כ הוי כעירוי ואיסר כ"ק אא"כ נפסק הקילוח ונח ע"ג כלי קר ומשם ניתז לכלי אחר אז אינו אוסר אבל כשלא הי' תרתי לטיבותא דין עירוי יש לו עיי"ש וע' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג להלן סי' צ"ה שם דמ"ש הפרמ"ג דכשלא נפסק הקילוח אף שנזחל על דבר קר ומשם ניתז על כלי אסיר כנ"ל דמשמע דאף שנפסק הקלוח כשניתז משם לכלי אחר אסור דז"א דבע"כ אין להחמיר רק בשלא נפסק הקילוח כלל ומחובר הוא לגמרי ואז אף שבאמצע הוי על כירה או כלי קר אסור אבל אם נפסק הקילוח מכלי רותחת ואינו הילך בקילוח להלן רק ניתז נצוצות ממני מה בכך במה שלמעלה לא נפסק הקילוח כיון שסוף סוף למטה נפסק הקילוח ויש עוד מעלה שהוא ע"ג כלי קר ויש לו דפנות המקררות דהו"ל תרתי לטיבותא דנפסק הקילוח ויש לו דפנות המקררות ואין להחמיר אא"כ לא נפסק הקילוח כלל לא למעלה ולא למטה אז אף שהלך דרך כלי קר יש להחמיר עכ"ד וכדברים אלו כ' ג"כ בספרו טוטו"ד קמא סי' צ"ה ובמהדורא תליתאי סי' קע"ה וסי' קפ"ג וכתב שם שכן הי' מורה תמיד להקל בזה עיי"ש אמנם יעוין בעצי לבונה להלן סי' צ"ה סעי' ג' שהביא דברי הפרמ"ג הנ"ל לדינא דגם בניתז נצוצות למרחיק כל שלא נח ע"ג דבר קר אסור וכתב שיש לעיין לדברי הפרמ"ג בעינן דוקא נפסק ונח אם נזחל חלב מכלי ראשון ע"ג כירה צוננת והלך הקילוח בשוה אל כלי א' של בשר שעומד תחת הכירה ומשם ניתז נצוצות על כלי אחר של בשר אי אסור אף דהוי כלי שלישית מ"מ משמע מדברי הפרמ"ג דגם בזה אסור הואיל ולא נפסק העמוד מהקדירה הראשונה של איסור וסיים בצ"ע וכתב דכל זה הוא בנזחל רוטב א' חלב ממש וכאמור אבל היכא שיש עוד צד היתר מטעם נ"ט בר נ"ט יש להקל בזה עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' צ"ה (ס"ק ס"ג) ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק מ"ז שכתב לחלק בזה דאם הלך הקילוח על כלי קר וניתז משם נצוצין אף שלא נפסק הקילוח מלמעלה אין להחמיר בכל מקום אלא בנזחל מכלי ראשון שעומד עדיין אצל האש אבל בנזחל

מכלי ראשון שהעבירו מן האור אין להחמיר כלל בשום גווני ובפרט כיון שאינם אלא טפוח קטנית אשר כח רתיחתן פוסק במהרה ועיי"ש בפיה"ק ס"ק ס"ג שכתב דנראה דגם אם הולך קילוח מקדירה שעומדת ע"ג האש ונוטף ע"ג קרקע וע"י כח ההכאה מטיף ממנו נצוצות על כלי אחר אין להחמיר בשום גווני אלא אם בודאי לא נפסק הקילוח הראשון בשעה שניתזו הנצוצות אבל בספק אם כבר נפסק הקילוח אין להחמיר עיי"ש ועי' בחמודי דניאל שם באריכות מזה: (קמב) לא נפסק. עי' בחמודי דניאל שם שכ' דמשמע מדברי התה"ד דאין חילוק ברחוק המקום שהלך הקילוח כל שהי' עדיין יס"ב בהקילוח דינו ככ"ר אמנם לדינא כ' שדבר זה צ"ע שאין זה מוכח להחמיר בזה כ"כ וע"כ כתב דכיון שאין לדין זה שורש כ"כ בגמרא ע"כ אם יש ספק בזה אם רחוק כ"כ עד שאינו ודאי שעדיין הי' היס"ב בהקילוח יש להקל בצירוף סניף כגון שהי' הקדירה שהי' עלי' הקילוח גדול ודרכה להשתמש בה בשפע וכ"ש אם הי' הקילוח על קדירה צוננת מבחוץ דלא נאסר מן הקדירה רק כ"ק דבודאי יש להקל בספק זה עיי"ש:

קמג הוי בעירוי. עבאה"ט ומ"ש מהפר"ח דכל שהיס"ב אף שנפסק הקילוח אסור עי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק ס"ד) מ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"ה בעובדא בתנור של ברזל שקורין שפאה"ר והתנור עומד ע"ג רגלים ותחת התנור עד הקרקע הוא גבוה לערך עשרה טפחים ותחת התנור עמדו קדירות הרבה של בשר ומהם קדירות של חרס ונשפך מהתנור קדירה של חלב רותח ע"ג הקרקע צוננת שתחת התנור ומשם נזחל ע"ג הקדירות ולא נזחל מן התנור על הקדרות רק קודם נשפך ע"ג הקרקע ואח"כ נזחל על הקדרות וספק אם הי' היס"ב בהחלב על הקרקע וכתב דאם כי התנור של ברזל בודאי נתחמם הרבה כיון דעכ"פ הי' על הקרקע תחלה א"כ נצטנן מן הקרקע לכן כיון שנפסק הקילוח יש להתיר כל הכלים לגמרי עיי"ש: (קמד) והקדירה הצוננת וכו'. עמ"ז לעיל סי' צ"א סק"ה שכתב ממשמעות הב"י מהתה"ד דמיירי אף כשהקדירה עומדת ג"כ על הכירה אצל ראש מ"מ כל שעדיין צוננת היא שייך בה דין תתאה גבר אפי' בעומדת אצל האש עיי"ש: (קמה) אם היד סולדת בקלוח הנוגע בקדירה. עי' בס' ערך השלחן בסי' שאח"ז אות י' שכתב דכיון דעירוי אינו אוסר כ"ק רק מדרבנן ע"כ אם הי' ספק אם היס"ב יש להקל וע"כ כתב בעובדא שבשלו קדירה של חלב והעבירוה מעל האש ושהתה על הקרקע זמן מועט עד שנעשה ספק אם היס"ב עוד ועירו החלב לתוך קערה של בשר יש להתיר החלב וגם הקערה דהוי ספק דרבנן שמא אין היס"ב עיי"ש וע' מזה בשו"ת הרד"ם חיו"ד סי' כ"ד מ"ש בענין זה ג"כ שיש חילוק בין אם הכ"ח עמד אצל האור או הוסר מהאור דבעומד אצל האור דאז אם היס"ב ולא נפסק הקילוח הוא

מבשל ואוסר מה"ת יש לילך בכ"מ בספיקו להחמיר אבל בהוסר מהאור דאז הוי עירוי שלא נפסק הקילוח רק מדרבנן יש להקל בספיקו וכ' דבכ"מ יש לשער בזה לפי הענין דכשנזחל במקום רב ובמקום הקר וכן כשנזחל עד תחת הכירה הקרה ובאויר הקר הוא מתקרר ויש לתלות יותר דאין היס"ב יש להקל וכן תלוי לפי המין אם טבעו להחזיק החום כגון חלב או דבר אחר. וכ' ועוד נראה דמקום הכירה שחום האש שם תמיד אינו מתקרר כ"כ אפי' כשאין שם אש וכן תלוי כל זה לפי שאר איזה ענין שבגופא דאיכא וכשנראה לפי הענין להתיר אין לפול לב האדם כ"כ עליו מאחר שהתה"ד אמר זה רק מסברא והכל לפי מה דמסתבר הענין עכ"ד:

קמו והתבשיל שבתוכה שרי. עי' במנח"י כלל כ"ו ס"ק כ"ג שחולק על דין זה במה שמתיר התבשיל וכ' דאם החלב זב תחת הקדירה אפי' אם הקדירה צוננת יש לאסור גם התבשיל דאמרינן תתאי גבר וכדין צונן לתוך חם דאוסר כולו ואין להתיר התבשיל רק בזב ונגע רק אל דופן הכלי דאז יש לו דין נוגעין זה בזה וכן אם נפל על הקדירה או לתוך הקדירה הוי כדין חם לתוך צונן עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרי"ז מה שהאריך בזה והעלה לדינא דיש להקל אפי' אם זב החלב תחת הקדירה ממש דהא גם החוו"ד בס"ק כ"א כתב דלא נאסר התבשיל שבקדירה רק כשהחלב הי' נוגע כנגד המאכל אבל בלא"ה אף שמכסה כל עובי השוליים של הקדירה לא נאסר התבשיל ואף דלא קיי"ל כן מ"מ בדין זה דעירוי וזב תחתיו כיון דבלא"ה יש מקילין יכולין לצרף דעת הנך פוסקים שלא לאסור התבשיל אפי' כשזב תחת הקדירה ממש עיי"ש באריכות:

קמז דאין עירוי אוסר רק כ"ק עי' בס' חיי עולם הלכ' ד' מה שהאריך בזה והעלה דכל זה מיירי רק בעירוי מכ"ר וקדירה שהוסר מן האש אז אינו אוסר רק כדי קליפה אבל עירוי מכלי העומדת אצל האש והאור מהלך תחתיו דינו כחלוט שמבליע בכולו וסיים כן נראה להלכה ולא למעשה עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד להלן סי' צ"ה ס"ק י"ח שהוכיח דאף כשהכלי ראשון עומד אצל האש אפ"ה אין הקילוח היוצא ממנה אוסר רק כ"ק עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' כ"ר אות א' מה שהאריך בזה:

קמח עירוי אוסר רק כדי קליפה. עבאה"ט ועי' בגליון מהרש"א שכ' דכל זה הוא רק באירע כן רק פעם א' או שתים אבל אם אירע כן הרבה פעמים ה"ז אוסר גם התבשיל כולו וכמ"ש הט"ז להלן סי' צ"ה ס"ק י"ב דע"י עירויות הרבה בולע בכולו עכ"ד אמנם יעוין בדברינו להלן שם (ס"ק ס"ב) שדין זה אינו פשוט כ"כ ואין להחמיר אא"כ הי' כמה עירויות רצופין באופן שנתחמם הקדירה ע"י העירוי וקודם שנתקרר עירוי זו עירה עלי' עוד הפעם ואח"כ עוד ועוד והכל קודם שנתקרר וכמ"ש שם:

קמט רק כדי קליפה. עי' מנח"י כלל נ' סק"א שכ' דהא דקיי"ל דאין עירוי אוסר יותר מכ"ק הוא רק בשעורו על דבר צונן אבל אם התחתון הוא חם מחום כ"ש אוסר בכולו עיי"ש וכדברים אלו כתב שם עוד להלן כלל נ"ה ס"ק כ"א עיי"ש אמנם יעוין בחמודי דניאל הלכות כלי ראשון סוף אות ד' שהשיג עליו והוכיח דאף אם התחתון הוא חם בחום כלי שני אין עירוי אוסר יותר מכ"ק ועיי"ש עוד בסוף אות א' מזה:

קנ אבל וכו'. עבאה"ט ס"ק כ"ח מ"ש בתירוץ הא' מהש"ך דהכא כיון שבא הקילוח מלמעלה הוי כמו עילאה ועחוו"ד בביאורים ס"ק כ"ד שמדקדק דהא הכא מיירי בנזחל על הכירה ומן הכירה זב לקדירה א"כ איך נחשב שהקילוח בא מלמעלה וכתב דבע"כ צ"ל דמיירי שיש בהכירה גומא והקדירה עומד בגומא למטה והקילוח בא עלי' מלמעלה עיי"ש:

קנא אם הקדירה היא חמה. עבאה"ט ס"ק כ"ח במוסגר מ"ש דאם מקים הכירה הוא חם שהיס"ב הוי החלב בכ"ר וכו' ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) להלן סי' ק"ח (בד"ה ומימי) שתימה הוא שכמה פעמים שכשמבשלים ב' קדירות של בשר ושל חלב על כירה רותחת וזב מקדירה של חלב ואח"כ מן הקדירה של בשר וכל זמן שלא ניזב תחת הקדירה שני' אין מורין שום איסור ולדעת הש"ך להלן סי' צ"ז ס"ק ב' שכתב דכשזב מן הפשטיד"א אפי' לא זב תחת הפת אסור הפת משום דמפעפע בכל התנור ונעשה כל התנור בלוע מחלב ונאסר הפת מהבלוע שבתנור וא"כ ה"נ בנ"ד אפי' לא ניזב תחת הקדירה של בשר איסור גדול הוא דהא כל הכירה הוא בלוע מחלב ובולע הקדירה של בשר מחלב שבכירה וכשעומדים בב' צדדי האש אפשר שנתלבן אותו מקום שבנתיים באופן שאין הבלוע הולך מצד זה לצד זה כיון שהאש בוער ואינו מניח להבלוע להתפשט לצד הב' אבל כשעומדים שניהם בצד א' צ"ע ולא ראיתי מימי לשום מורה הוראה להיות נזהר בזה עכ"ד והנה אף דלכאורה י"ל שאין תמיה על הוראה זו דלא גרע זה משתי קדירות הנוגעות זב"ז שכ' הרמ"א בסעי' שאח"ז שמותרין (ועי' בדברינו להלן ס"ק קע"ט) ומ"ש הרב הנ"ל מהש"ך בסי' צ"ז אין זה ענין לכאן לכאורה דשם מיירי הש"ך שאפו הפת על התנור בלא הפסק כלי ולזה שפיר קאמר דכיון דזב מן הקדירה על התנור והפת נוגע בגוף התנור ה"ז בולע הפת מגוף התנור שבלוע בו הבשר אבל אם אפו הפת בתוך בעקי"ן פשוט הדבר דגם הש"ך אינו מחמיר שם (וגם במה שהשיב הש"ך בנקה"כ בסי' צ"ז שם על הט"ז שם סק"ג שזה לא דמי לשתי קדירות וכו' הנה המעיין שם יראה בנקה"כ שכתב הטעם משום שהאיסור אינו בלוע בתנור רק שהוא בעין עיי"ש כאשר יראה המעיין שם) וממילא בנ"ד כיון שהחשש הוא רק מחמת הבלוע דהא אין לפנינו

דבר בעין על הכירה בודאי כאן שאין התבשיל נוגע בהכירה שהרי חרסית הקדירות מפסיק בין התבשיל להכירה אין להחמיר ואין לאסור כל שלא זב להדיא מקדירה אחת תחת קדירה הב' אפי' אם עומדים בצד א' באופן שאין האש מכלה הבלוע שבתוך הכירה אין לאסור אמנם כד מעיינין בי' שפיר עדיין יש לעיין בהוראה זו דמ"מ לא דמי זה לשתי קדירות נוגעות זב"ז דהתם לא הי' ממשות לחלוחית איסור מבחוץ על הקדירה משא"כ בנ"ד שהכירה בלעה (מצד חוץ) מהקדירה של חלב ע"י לחלוחית שזב ממנה על הכירה החמה ובלעה הכירה חלב שפיר יש לחוש שהלכה הבלוע על כל שטח הכירה ואח"כ כשזב מהקדירה של בשר הנה נעשה שם לחות תחתי' ושפיר יכול הקדירה של בשר לבלוע מהכירה כל זמן שלא נשרף הלחלוחית וע"י לחלוחית שפיר בולע הקדירה מבחוץ דשתי קדירות הנוגעים זה בזה דקיי"ל להתיר הוא רק כשהם יבשים מבחוץ וכמש"ל להלן שם (ס"ק קפ"ב) אבל לפי מש"ל (ס"ק קכ"ב) מהטוטו"ד דהבלוע שנבלע בתוך קרקע נעשה נטל"פ ע"י הטיט הדבר יתכן שגם בזה אין להחמיר מה"ט אבל הלא כתבתי שם לדחות דבריו והבאתי ראי' מדברי הד"מ שהביא מהאו"ה דמבואר מדבריו דמה שמבליע בקרקעותיו של התנור לא הוי נטל"פ אך הבאתי שם מדבריו שכ' לחלק בין נראה לחלוחית בקרקעית התנור או לא דאם לא נראה לחלוחית אין לאסור אבל אם יש שם לחלוחית יש לאסור עיי"ש ולפי האמור שם הרי נכון מנהג העולם ע"פ רבותינו האו"ה והד"מ דאם לא נתפשט הלחלוחית מקדירה זו לזו אין מחמירים וכדין ב' קדירות ובע"כ דאין חילוק אם נבלעה בהקדירה מבחוץ או מבפנים כל שלע"ע לפנינו לא נרא' לחלוחית מבחוץ אין אוסרין כן גם הקדיר' כיון שלא נרא' לחלוחית שם אין להחמיר וכה ראיתי בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רכ"ו שנשאל בכירה שעמדה עלי' קדירה של בשר ונשפך אצלה רוטב הרבה באופן אשר בודאי לא הי' ס' בקדירה נגד הרוטב אשר תחת הקדירה וקצת מן הרוטב אשר סביבות הקדירה ומצד השני של הכירה עמדה קדירה של חלב ונשפך מן החלב ג"כ אצלה בקילוח גדול באופן שלא הי' בהחלב שבקדירה ס' כנגד הנשפך והקילוחים לא נגעו זה בזה והכירה הי' חמה מאד שהיס"ב והשואל חשש לאסור ב' הקדירות דלמא מפעפע הנשפך מזו לזו ונאסרו הקילוחים משום בב"ח והשיב שאין להחמיר כלל דאף דהקילוחים בודאי נאסרו וממילא שנאסרו גם הב' קדירות אבל הבשר והרוטב שבקדירה א' והחלב שבקדירה הב' אם יש עכ"פ ס' כנגד הלחלוחית שיש תחת הקדירות ממש אע"פ שאין בכל קדירה ס' כנגד הנשפך מותר אכן אם אין בכל קדירה ס' כנגד הנשפך שתחת הקדירה ממש אז גם המאכל שבקדירה אסור עיין שם:

קנב והוא כלי ראשון. עי' בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ב' סי' מ"ה בעובדא שעמדו כלי של בשר וכלי של חלב אצל האש על הכירה ונתזה מא' לחבירו אבל לא נודע אם היה חם ורותח כאשר ניתז או לאו וכתב דלכאורה כיון שהי' רותח מתחלה יש לחוש ולהחזיק איסור מזמן לזמן כדקיי"ל בכ"מ דמזמן לזמן מחזיקין ריעותא אבל באמת ז"א דדוקא דכשהוא כמו שהוא כעת לפנינו הוא ג"כ טריפה אז אמרינן דמחזיקין מזמן לזמן דגם קודם הי' כן משא"כ בנ"ד דכיון דעכשיו כמו שהוא לפנינו אין איסור דהוא אינו חם עוד אין להחזיק ריעותא לומר שמתחלה הי' חם שהיס"ב ואין לאסור עיי"ש באריכות:

קנג דתתאי גבר. עבאה"ט מ"ש מהש"ך מהמהרש"ל דאם הקדירה מרותחת מחמת האש אפי' הנשפך הוא צונן אסור אפי' התבשיל וכו' ועי' במנח"י כלל ק"ה ס"ק כ"א ושפ"ד ס"ק ל"ב שהביא מדברי המהרש"ל דמירי שהקדירה עומדת עדיין אצל האש דוקא עיי"ש וע' בחמודי דניאל הלכ' כלי ראשון אות ו' מ"ש בזה באורך והעלה דשלא בהפ"מ יש להחמיר אפי' אם הקדירה רותתת אינה אצל האש ממש והנשפך הוא צונן אמנם במקום הפ"מ או לכבוד שבת אין להחמיר אא"כ הוא אצל האש ממש עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרט"ז: (קנד) גבר. עבאה"ט ס"ק כ"ח מ"ש מהש"ך בהתירוץ הב' כיון שהקדירה עומד במקומו הוי הקדירה תתאה וכו' ועפר"ח ס"ק ל"ב שכ' דמ"מ אין לאסור כשהקילוח הוא צונן אלא כשהוא מקלח על הקדירה או אצלה בצדה אבל אם זב עד תחת הקדירה יש לו דין תתאה גבר ואינו אוסר התבשיל שבתוך הקדירה עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' י"ג לדינא. אמנם יעוין בבאה"ט של מהרי"ט ס"ק ל"ח שהביא דברי הפר"ח הנזכר וסיים אבל לפי דעת המהרש"ל והש"ך דכתבו דאם הקדירה הוא רותח מחמת האש אפי' אם הנשפך הוא צונן אוסר התבשיל ממילא דאפי' החלב תחת הקדירה נמי אוסר התבשיל וכן לפי דעת הט"ז אם מקום הכירה חם שהיס"ב והוי החלב ככלי ראשון אוסר נמי התבשיל אף שזב תחת הקדירה. עכ"ד וכ"כ בשפ"ד ס"ק ל"ה דאין לחלק בזה בין אם נזחל החלב מן הצד ובא על צד הקדירה ובין אם נזחל תחת הקדירה כל שגם הקדירה היא חמה נאסר גם כל התבשיל שבקדירה עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד שם שהתפלא דא"כ לפ"ז אם הי' מונח בשר כבר מקודם ואח"כ הניח גבינה אצלו הוי הבשר תתאה כיון שהבשר מונח כבר במקומו ולפ"ז לא נקרא זה אצל זה רק כשנעקרו שניהם ממקומן והניחם זה אצל זה בפעם א' וזה לא ניתן להאמר כלל אלא דבע"כ צריך לומר דכל דבר הנסמך על חבירו כמו הכא שהקילוח נסמך על הקדירה הוי הסומך תתאה והנסמך עילאה אבל בשני דברים שאין א' נסמך על חבירו רק מונחים זה בצד זה ונוגעים

בהדדי מקרי זה אצל זה וכתב דלפ"ז בע"כ לומר דאם החלב הי' זב תחת הקדירה ודאי דהחלב הוי תתאה עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט בתירוץ הג' מהש"ך כיון שמקלח על הקדירה וכו' עשפ"ד ס"ק ל"ו שכ' דר"ל אף שמקלח על צד הדופן מ"מ הוי כמו עלאה והקדירה תתאה והכל אסיר עיי"ש ולזה י"ל דגם החוו"ד מודה ודו"ק:

ומ"ש הבאה"ט מהט"ז משום דדמי למליחה ע' בחידושי הגרעק"א מ"ש ע"ד הט"ז בזה:

קנה דכולו אסור. עי' בשו"ת עונג יו"ט חיו"ד סי' פ"א שעמד על המחקר בחלב רותח שעמד סמוך לקדירת בשר רותח ומסופק אם נשפך החלב על הבשר או לאו ועתה א"א להכיר ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא וע' בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' י"ט שם דאם לא ראה בשעה שזב אלא שמצא שקרקע הכירה הוא לח בין קדירה זו לזו אבל אינו יודע אם נגע איזה קדירה או לאו וגם אינו יודע כמה זב נראה לי דאפי' שניהם עומדים אצל האש מותר דהוי ס"ס שמא לא הגיע הקילוח עד הקדירה ואת"ל שנגע שמא הי' ששים דכל דלא חזינן להדיא שזב תחת הקדירה לא מחזקינן איסורא עיי"ש וכיוצא בענין זה כ' ג"כ בס' חמודי דניאל הלכות כלי ראשון אית א' שכ' באמצע הדיבור שבנזחל על קדירה וספק אם נפסק הקילוח קודם שבא אל הקדירה כמו שהוא שכיח ע"פ הרוב יש להקל ועיי' עוד בהלכ' תערובות הנכפל אות י"ג שכ' שפעם א' אירע לפניו שנשפך מקדירה של בשר עד סמוך לקדירה של חלב והי' ספק אם זב תחתיו והי' איזה ת"ח שאמרו להחמיר כיון שהי' קרוב כ"כ תלינן במצוי יותר שבא הקילוח תחתיו אבל הוא ז"ל מדחה דבריהם דאין להחמיר בזה מספק וכ' דהמאכל בודאי מותר דיש ג' ספיקות שמא לא זב תחת הקדירה ושמא לא מפעפע לפנים ושמא הי' במאכל שבקדירה ס' כנגד הבלוע אמנם לענין הכלי אם היא כלי שמשמשים בה בשפע עד שא"א לבוא לידי נתינת טעם יש לסמוך בכה"ג ע"ד הפר"ח שפסק כהמחבר דלהלן סי' צ"ט סעי' ז' עיי"ש אמנם יעוין בס' משמרת שלום במ"ז ס"ק כ"ה סוף אות ד' שכ' דבעובדא כזו פשוט לדעתו דעכ"פ הקדירה צריך לאסור בזה דלגבי הקדירה לא הוי רק ספק א' אם נגע בה החלב או לא עיי"ש (וע' בדברינו לעיל סי' צ"א ס"ק כ"ז) ועי' בס' גילוי דעת בסוף הס' (אחר לוח התיקון) שהביא דברי החמודי דניאל הנזכר להביא מש"ס זבחים דף ט"ו ע"א דקאמר לבראי נפק לגוואי לא עייל ומשני במקום מדרון דמבואר משם דאם אין שם בכירה מדרון לצד אחר שיש לתלות יותר שנתפשט הקילוח רק לצד הב' אמרינן דמסתמא נתפשט גם לצד זה שהקדירה עומדת שם ולא הוי ספק כלל ואין להקל אא"כ יש קצת מדרון לצד שכנגדו שיש לתלות יותר שלא זב לצד זה של הקדירה אז יש להקל

בפשיטות עיי"ש וע' בשו"ת מנחת יהודה חיו"ד סי' ט' בעובדא שעמדה קדירה עם חלב בצד א' של הכירה ובצד הב' מהכירה עמדה קדירה של בשר ונשפך מהחלב ע"ג הכירה אבל לא נשפך כלל תחת הקדירה של בשר וזה ידוע אלא שהם מסופקים אולי התיז למרחוק טפה אחת של חלב ע"ג הקדירה של בשר שלא כנגד האש אמנם אפי' אם ניחוש שהתיז עלי' כנזכר אין שאלה על התבשיל כי בודאי יש בהתבשיל ס' כנגד הטפה רק שהספק הוא על הקדירה אם יש לאסרה מספק והשיב שיש להתיר גם הקדירה כיון דלשיטת הט"ז אפי' בודאי התיז על הקדירה אם יש בהתבשיל ששים כנגד הטפה גם הקדירה מותרת והספק הוא רק לדעת הש"ך שאוסר הקדירה בכ"מ הנה גם הש"ך אינו אוסר הקדירה רק מטעם ספק דחיישינן שמא לא פעפע הכל לפנים ונשאר משהו בדופן הקדירה ויצא אח"כ וא"כ כיון שיש בנ"ד עוד ספק שמא לא התיז כלל הו"ל ס"ס ובפרט כיון שיש להקדירה חזקת היתר בודאי אין לאסרה מספק בכה"ג ע"כ יש להתיר הקדירה עכ"פ לאחר מעל"ע עיי"ש וע' בס' מ"י הנ"ל ברישׁ הס' שם שכ' בדבר השכיח שעמדו ג' קדירות של בשר ותבשיל של בשר על הכירה כל א' מחזיק ב' קוואר"ט וקנקן עם קאפ"ע רותח מעורב עם חלב היתה עומדת ברחוק להם והחלב המעורב לא הי' רק חלק ששית מרביעית ונשפך הקאפ"ע עם החלב תחת הקדירות הנ"ל ונכנסו כולן בספק ואם הי' ידוע שנשפך עכ"פ תחת ב' קדירות הי' בודאי כל התבשילין כשר שיש בודאי במה שבתוך הב' קדירות ס' נגד החלב המעט שהי' בהקאפ"ע שנשפך והחשש הוא רק שמא לא נשפך בתחלה רק תחת קדירה א' ובקדירה א' אין ס' כנגד הנשפך וכ' שיש להתיר הכל אפי' הקדירות מטעם ס"ס שמא לא נשפך תחת שום קדירה ואת"ל שנשפך שמא הי' באופן שיש במה שבתוכן ס' כנגד הנשפך תחתיהן שנשפך תחת קדירה א' לבד באופן שלא הי' בהתבשיל ס' כנגד החלב הנשפך הרי יש עוד ספק בעיקר הדין שמא אין בישול מפעפע להבליע ולהפליט בכלי וממילא דגם כל הקדירות מותרות דהקדירה א' שחוששין שנשפך תחתי' בטילה בב' הקדירות שלא נשפך תחתיהן וא"ל דהקדירות הוי דבר חשיב דלא בטל דבודאי לא גרע מדין חביות קטנות של יי"נ שכ' הרמ"א להלן סי' קל"ד סעי' ב' דאינם חשיבות ובטלים ומותר להשתמש בכל הג' קדירות דאף דבעלמא בכה"ג מחמירין לערבם יחד כדלקמן סי' ק"ט מ"מ בנ"ד כיון שיש בלא"ה ס"ם אין להחמיר כלל עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת שואל ומשיב. תניינא חלק ב' סי' מ"ה שנשאל בקדירה בשר ורוטב שעמדה על הכירה אצל האש מרותח ושם אחר הכירה הי' שם טעלע"ר של חלב ונסתפקה המבשלת אם כאשר שפתה הקדירה של בשר כנהוג עם הכף אם לא נשפך מהשפיתה מהכף על הטעלע"ר של חלב שעמד למטה במקום שזרקה

השפיתה כי לא היתה יודעת שהטעלע"ר הוא של חלב להיות נזהר ואח"כ כאשר נודע לה שהוא של חלב חפשה ומצאה קצת רושם על הטעלע"ר שנראה שהוא מן השפיתה אבל על כל זה יש עוד קצת ספק אם הוא מן השפיתה וכ' דאם לא הי' הרושם בהטעלע"ר אין מקום להחמיר כלל דאין להחזיק ריעותא אכן כיון שיש רושם יש לעיין ועיי"ש במה שמצדד בזה ובסוף דבריו סיים דלדינא חלילה להקל כל שיש רושם עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ר"א שנשאל בנידון מחבת של חלב מלאה שעמדה על הכירה כל הלילה ובבוקר ראו שנשפך החלב ונזחל על הכלים שעמדו על הארץ ולא ידעו אם הי' החלב רותח או צונן בשעה שניתז על הכלים והמורה התיר הכלים מטעם ס"ס שמא הי' החלב קר ואת"ל שהי' חם שמא נפסק הקילוח וכתב דאם כי אין זה ס"ס דהכל הוא חדא ספיקא אם הי' חם בשעה שנפל על הכלי או לאי אך בזה בלא"ה יש להתיר מטעם ב' חזקות שיש בזה חזקת היתר של הכלים ובצירוף חזקה דשעת מציאתן כיון דהשתא צונן הוי עיי"ש: (קנו) אסור. ע' בס' דברי יוסף סי' תרי"ז מה שהאריך בענין זה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש:

קנז כמו שנתבאר לעיל סי' צ"א. סעי' ד' וע' עוד להלן סי' ק"ה סעי' ג':

קנח על גבי כיסוי קדירה. ע' בבאה"ט של מהרי"ט שכ' ואם נשברה חתיכה מן הכיסוי או שאין הכיסוי מונחת יפה על הקדירה בענין שיש להזיעה דרך לצאת במקום הנקב ע' בדמש"א דף ק"ז ע"ב (ט"ס וצ"ל דף שמ"ו) עכ"ל ור"ל שכ' שם בדמש"א דדוקא כשהכיסוי שלם ומכסה כל פי הקדירה אבל אם הכיסוי נקוב למעלה או שנשבר חתיכה מן הצד או שאין הכיסוי מונחת יפה על הקדירה בענין שיש להזיעה מקום נקב לצאת אין להחמיר בזה עכ"ד אמנם יעיין בכנה"ג בהגהות ב"י אות ע"ט שהביאו והביא מדברי זקיני הלבוש להלן סי' צ"ג שכ' דאף שהכיסוי נקוב באופן שיש מקום להזיעה לצאת דרך שם יש להחמיר ולאסור עיי"ש:

קנט שהתחילה הקדירה להרתיח. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט שהמהרש"ל אוסר בנפל על הכיסוי עמ"ז ס"ק כ"ח דר"ל דס"ל דצריך בתבשיל ס' פעמים ס"א נגד הטפה כמו בנפלה נגד הריקן ומ"ש הבאה"ט והפת"ש שהפר"ח והבית יעקב חולקים על המהרש"ל והט"ז ופוסקים כהרמ"א ע' כו"פ ומנח"י כלל נ"ו ס"ק י"ב שפסקו ג"כ כהרמ"א להקל בזה ודלא כהמהרש"ל והט"ז עיי"ש ומה שסיים הפת"ש ועיין בפרמ"ג ר"ל כי במ"ז שם נותן פנים מסבירות לדעת המהרש"ל והט"ז להחמיר באיסור דאורייתא בזה עיי"ש וע' בחוו"ד בביאורים ס"ק כ"ה בחי' ס"ק כ"ט שנותן ג"כ פנים מסבירות לדעת המהרש"ל והט"ז ומתרץ קושית הפר"ח ומדחה דחיותיו אך כתב דכיון שכ' הט"ז דאין להחמיר

בזה רק באיסור דאורייתא ממילא דאין להחמיר בזה רק כשהכיסוי בלוע מבשר ונפל עלי' חלב דאז חנ"נ מדאורייתא ועכשיו מבשלין קדירה זו ירקות דאז הוי הבלוע שנבלע בקדירה מין בשאינו מינו עם מה שבקדירה דהוא ג"כ דאורייתא אבל בשאר איסורין דקיי"ל דמה כהבלועה נ"נ הוא רק מדרבנן וכן אפי' בב"ח כשמבשלין בה עכשיו ג"כ בשר דהבלוע עם הבשר שמבשלין עכשיו בקדירה הוא מין במינו דאינו רק מדרבנן יש להקל עיי"ש אמנם יעוין בדברי יוסף סי' תרי"ט מ"ש להשיג ע"ד החיו"ד בזה והעלה דהעיקר כהרמ"א דסגי בס' כנגד הטפה עיי"ש וע' בס' יד אלימלך סי' י"ז שהתפלא ג"כ על החיו"ד בזה היתכן שנאמר שאם בישל עכשיו ירקות הוא חמור מאלו מבשל כעת בשר ומ"ש החוו"ד דבבישלו בה עכשיו בשר הוי מין במינו והוי רק ספק דרבנן ז"א דזה הוי ספיקא דאורייתא שנעשה מדרבנן ע"י גלגול דלא אזלינן לקולא ולא שייך לומר מה שבלוע בהכיסוי הוי מין במינו עם הקדירה משום דלגבי הכיסוי עצמה הוי נ"נ מדאורייתא ונעשה דרבנן ע"י גלגול דקיי"ל להחמיר בספיקו ואוסרת הקדירה עד ס' פעמים ס"א עיי"ש וכדברים האלה כתב ג"כ בהגהות חכמת שלמה והשיג על החוו"ד בזה והעלה דאף אם בשלו עכשיו בשר נאסר התבשיל שבקדירה אף שהוא מין במינו עם הבלוע שבכיסוי לא מהני כיון שנולד גוף הספק בדאורייתא שאנו דנין על הכיסוי בעודה על הקדירה אם הבלוע נעשה בה נבילה ע"י הטפת חלב או לא דזה הוי ספק תורה ממש וספיקא דאורייתא לחומרא עיי"ש באריכות:

קס הקדירה להרתיח. עמ"ז שם שכ' דמ"ש הרמ"א לא התחיל להרתיח בע"כ ר"ל שלא התחיל להזיע או אף שהתחיל להזיע רק שאין היס"ב בהזיע למעלה אצל הכיסוי והכיסוי הוא צונן אבל אם הכיסוי הוא חם אע"פ שאין הזיע יס"ב כדלקמן סי' צ"ג ע"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מ' אבלי ז"ל) מה שהתפלא על הפרמ"ג בזה במ"ש דאם הכיסוי הוא חם אע"פ שאין היס"ב בהזיע אסיר דלפמ"ש השד"ך סי' צ"א סק"ט דהיכא דאין הקליפה ניכר שנתערבה אינה אוסרת התבשיל ה"נ הרי הזיע גופה לא נאסרה רק כדי קליפה כ"ז שאין היס"ב וכיון שלא ניכר אינה אוסרת כלל עיי"ש (ועי' עוד מ"ה בדברינו להלן ס"ק קע"ג):

ועיי"ש עוד במ"ז שכתב דאם הי' הכיסוי צונן ולא נתחמם הזיע עדיין וגם לא הי' היס"ב בהזיע אז התבשיל מותר אבל הכיסוי אסיר עיי"ש ועיין בשפ"ד להלן סי' צ"ג סק"ד מ"ש מהמ"ב אמנם יעוין בס' זכרון אברהם שם שהתפלא על הפרמ"ג גם בזה דאם הכיסוי צונן וגם אין היס"ב בהזיע מדוע נאסרה הכיסוי וכי תאמר דכיון דהזיע רותחת ותתאה גבר גם הכיסוי חשיבה רותחת אע"ג דהיא צוננת זה לא ניתן להאמר דלא אמרינן תתאה

גבר אלא לענין להבליע ולהפליט מזה לזה אבל לא להבליע דבר המונח על הצונן וזה פשוט ומוכח בכמה דוכתא וכו' עכ"ד:

ועיין ביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ב וס"ק נ"ה ובפיה"ק ס"ק ס"ז שכתב דכל זה הוא אם בעת שנפלה הטפה כבר הי' היס"ב בהזיעה למעלה תחת הכוסוי אבל אם לא הי' היס"ב בהזיעה למעלה ושהה על הקדירה עד שהרתיח הזיעה ונעשה רותחת למעלה תחת הכיסוי עד שהיס"ב אז אם הוא של חרס צריך ששים לכ"ע נגד כל הכיסוי דנ"נ ואין להקל אף בע"ש וצורך גדול דזה חמור יותר מנפלה כנגד הריקן דכיסוי גרע כיון שאין לו התחברות כלל עם הקדירה אא"כ הכיסוי הוא של ברזל אז יש להקל בהפ"מ ועיי"ש במ"ש בזה כמה חילוקי דינים ועי' בהגהות חכמת שלמה שם שכ' דאם נפלה הטפה על הכיסוי בעודה צוננת כנ"ל יש להחמיר אף אם אין הכיסוי ב"י בשעה שנפל עליה הטפה ולא אמרינן דסגי שיהיה בקדירה ששים נגד הטפה לבד דתיכף שהתחילה להזיעה מעט טרם שעלה הרתיחה היטב כבר נבלע בהכיסוי פעם הבשר ונעשה נבילה ע"י החלב שעלי' ולהיות נחשב כמעורב יחד זה לא נעשה רק ע"י רתיחה היטב וכבר נ"נ עיי"ש:

קסא להרתיח. עבאה"ט מ"ש דאם לא התחיל להרתיח לא נאסר מה שבקדירה וכ' בשפ"ד ס"ק ל"ז ובחוו"ד שם דכל זה הוא לענין התבשיל אבל הכיסוי נאסר אע"פ שלא התחיל להרתיח עיי"ש וע' בפר"ח סוף ס"ק ל"ד ובחכמת אדם כלל מ"ה סעי' ט' דכל זה אם עכ"פ הכיסוי חם שהיס"ב אבל אם אין היס"ב סגי בהדחה עיי"ש:

סעיף ח:

קסב של חלב. פי' שיש בהמחבת חלב. ערך לחם (להמהריק"ש). וע' מזה בדברינו להלן (ס"ק קס"ז):

קכג תחת קדירה של בשר. עי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קס"ב שנשאל בשני קדירות שהי' שפותות על הכירה הנקרא ענגלישע"ע קי"ך בקדירה א' הי' בה חלב רותח ובקדירה השני' הי' בארש"ט עם בשר בהמה ונשפך חלב מהקדירה סמוך לקדירה השני' ולא נגע הקילוח בהקדירה רק שעלה הבל גדול ממקום השפיכה מחמת שהי' הכירה רותחת מאוד והי' נראה שעלה הזיע מהחלב הנשפך על הקדירה שעם הבשר ורצה השואל להתיר הבארש"ט דזה לא דמי לדין דמחבת שבסעי' זה שהי' הקדירה על המחבת משא"כ בזה דהזיע הוא בצד הקדירה והשיב דאין להקל משום זה כלל דהא ודאי דהזיע הולכת ג"כ מן הצדדים ודע שבמרחץ יוכיח וכו' והדבר תלוי בקרבת המקום והתרחקותו שאם יתרחק עוד יותר מהצד לא יגיע הזיע לשם כלל וגם תלוי בכמות החמין ואיכות החים וכ' שם דלכאורה אם נשפך מעט חלב רותח סמוך לקדירה של

בשר כיון שלא נתפשט הזיע לצדדים רק מעט בכמות א"כ אם יש ספק אם הגיע הזיע אל הקדירה לצדדין יש להתיר התבשיל של בשר מס"ס כמו בספק זב שבסוף סי' צ"ז אכן לענין להתיר הקדירה אין להקל די"ל דהוי ספק חסרון ידיעה דהבקי יוכל לשער לפי כמות החלב אם הגיע הזיעה אל הקדירה אך כל זה לענין הקדירה אבל לענין התבשיל שבקדירה יש להקל משים דהוי ספיקא טובא דעכ"פ גם חם הגיע לקדירה שמא לא הגיע רק זיעה מועטת באופן שיש בהתבשיל ששים ע"כ יש להתיר הבארש"ט רק שהקדירה אסורה עיי"ש:

קסד הזיעה עולה עי' בפת"ש מ"ש לענין זיעת אוכלין ועש"ך להלן סי' צ"ג סק"ד שכ' מהת"ח כלל פ"ה דחמיר זיעה וריחא מאיסור עצמו שהוא הטעם עצמו עיי"ש וע' בשו"ת משאת בנימין סי' כ"ח שכתב באמצע התשו' לענין יי"ש של חמץ וז"ל וכ"ש דחמץ גמור הוא כי הוא נעשה מהעשן והאד ומזיעה המחומצת והעשן הוא עיקר המאכל וכו' וכן השיב הגאון מהר"א אשכנזי להגאון מהרי"ק ז"ל בעל ב"י והש"ע שמטעם זה מחמרינן לאסור הכיסוי אפי' שאינו ב"י מפני שהכיסוי הוא מקבל טעם המאכל ע"י זיעת העשן האיד והוא טעם העיקרי והמובחר שבתוך המאכל וכו' עכ"ל וע' בס' דברי יוסף סי' תר"כ ובשו"ת אבן שתי' חיו"ד סי' מ"ז ובס' חקר הלכה אות ת' ערך תערובות אות ב' ובשו"ת הרד"ם חיו"ד סי' ס"ה מ"ש בענין זה באריכות והנה ראיתי בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ' שהביא במה ששמע ממיפלג א' מצד השכל נראה דהזיעה מחלב הוא רק מים בעלמא והא ראי' שאם ינתן כלי זכוכית על כלי של חלב רותח יתהוו בו מים צלולים והרי קיי"ל בסי' פ"ז דמי חלב אינו אוסר בשר רק מדרבנן וה"נ הזיעה של חלב כיון שהוא רק מים בעלמא לא עדיף ממי חלב דשם דהוי רק מדרבנן ומה"ט פסק שם במחבת של חלב שנתנו תחת קדירה של בשר ורוטב באופן שהזיעה עלה תחת הקדירה של בשר והי' צריך ס' בהקדירה בשר כנגד החלב ונשפך הרוטב של הקדירה ולא נודע אם יש כאן ששים נגד החלב שיש להקל וכ' שם דאפי' נתבשל בהקדירה בשר בהמה יש להקל כיון דגם בשר בהמה עם מימי חלב לא הוי רק מדרבנן ובדרבנן מקילין בנשפך עיי"ש אמנם יעוין בס' יד אלימלך סי' ט"ז שהשיג עליו מכמה מקומות שמשמע להדיא דהזיע מתבשיל הוא כגוף התבשיל ואין ראי' ממה שנראה רק כמים משום דנקלש טעמו ע"י הבישול אבל אעפ"כ יש בו עיקר הטעם ושמנונית של החלב ואם הי' בהקדירה בשר בהמה הו"ל בב"ח דאורייתא ואם נשפך ולא נודע אם יש ששים נגד החלב יש להחמיר כמו בכל איסור דאורייתא דקיי"ל להחמיר בנשפך עיי"ש ותמהני שלא הביאו מדברי

המ"ב והת"ח שהבאתיו לעיל ולדבריהם בודאי אין שום מקום להקל ח"ו אפי' לצרפו לסניף כל דהו:

ולענין גוף דברי הפרמ"ג שכ' מהרמב"ם לחלק בין זיעת משקין לזיעת אוכלין עיין בשו"ת בית שלמה חלק א' מיורה דעה סימן קס"ב וסימן קס"ד שהאריך בזה והביא ראי' דגם באוכלין הזיעה כמותו ושכן הוא דעת הטור באו"ח סי' תנ"א וכ"כ הפרמ"נ בעצמו באו"ח סי' תנ"א בא"א סק"ל עיי"ש וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב חמישאה סי' ד' ודחה ראיות הפרמ"ג וכ' להוכיח מכמה פוסקים דגם זיעת אוכלין אוסר עיי"ש ועי' בשו"ת זקיני הפני יהישוע חלק ב' סי' ט' בס' על הש"ס פני יהושוע בקונטרס אחרון למס' קדישין בפסק חדש בדרך השלישי ובשו"ת חכם צבי סי' כ' ובחק יעקב סי' תמ"ב סק"ד ובמהר"ם טיקטין בהגהות הרי"ף בהקדמה לסדר נשים ובשו"ת צמח צדק החדשות חלק או"ח סי' מ"ג איברא כי בת"ח כלל ל"ה דין ו' כתב כן די"ל דדבר יבש מעלה זיעה והזיעה הוי כמו ריחא בעלמא שאין בו ממש עיי"ש ועי' בשו"ת פרי הארץ חלק ב' ביו"ד סי' י"ד באריכות גדול מזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ג מ"ש בזה ועי' בס' גנזי יוסף על הפתיחה הכוללת חלק ג' אות י"ח ס"ק מ"ב מה שהאריך טובא בענין זה בכמה דפין ולבסוף העלה להלכה דמדאורייתא זיע של כל מיני אוכלין אפי' של בשר לא הוי כמותן רק ממשקין אבל מדרבנן גם זיע של אוכלין אסור עיי"ש:

קסה עולה ונבלע בקדירה. עי' בפרי תואר ס"ק ט"ז שכתב דנראה דגם המחבת אסורה אך כ' לחלק בזה דהיכא שהיתה המחבת רחבה כ"כ כשיעור שהזיע הקדרה מההבל ותפול הזיעה למחבת אז הוא שיש לאסור אבל אם הוא באופן שיש כח להאש לגבור שיתייבש הזיע בלתי תפול למחבת יש להתיר המחבת עיי"ש אמנם בשו"ת פרי הארץ שם פסק דהמחבת אינה נאסרת בכל גווני עיי"ש והביאו בערך השלחן הספרדי אות י"ד עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם וכתב דמשמע כן מלשון הפוסקים דזיעה עולה דוקא ולא יורדת לכך אינה חוזרת ואוסרת המחבת עיי"ש וע' בשפ"ד שם שכתב באמת דאם הזיעה נפלה למחבת גם המחבת אסור עיי"ש ונראה מדבריו דס"ל דאם הוא בגווני שיש לחוש שתפול הזיעה למטה להמחבת אוסרין גם המחבת וכ"כ בדגול מרבבה ובמחצית השקל באו"ח שם ס"ק מ"ד ממשמעות המ"א דאם היס"ב בהזיעה גם המחבת אסורה דחיישינן שהזיעה תפול למטה עיי"ש ועי' בהגהות אמרי ברוך על הדגול מרבבה שכתב לחלק בזה דהיכא שהוא רק פתיח קצת מן הצד למעלה לא נאסרה המחבת כיון שהזיע אינה יורדת למטה שיב רק בעליותה מן המחבת הולכות אל הקדירה ולחוץ אבל אם

הוא פתוח לגמרי כל שטח רוחב המחבת שפיר יש לחוש שנופל הזיע למטה ואוסרת המחבת עיי"ש:

קסו ונבלע בקדירה. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ה ובפיה"ק ס"ק ע"ב דאותן שיש להם יורות גדולות קבועים בתנור בית החורף ולמטה בוער האש תחת היורה ומבשלים שם אצל האש תחת היורה לפעמים בשר ולפעמים חלב יש לחוש ולאסור היורות הללו מפני ששולי היורה אינו מרוחק הרבה מהקדירה ואף שיכול להיות שאין היס"ב עוד בהזיעה שם מ"מ יש לחוש לדברי האחרונים שכ' דכל שהקדירה מרותחת בפ"ע אף שאין היס"ב בהזיעה אסור וכ' שכן הי' עובדא כזו לפניו וצוה להגעיל היורה ולהגביהה שיהי' מרוחק הרבה ממקום שמבשלים עיי"ש ועי' מזה בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' ק"ס שנשאל בא' שהי' לו בביתו יורה מתכות קבוע בתנור בית החורף והאש בוער תחת היורה וכעת נודע לו שבני ביתו העמידו תמיד קדירות עם תבשילין לבשל אצל האש תחת היורה הנ"ל לפעמים בשר ולפעמים חלב ולפעמים ביום א' מבשלין קדירה עם חלב ואח"כ באותו יום קדירות עם בשר וביורה הנ"ל יש בה תמיד מים חמים ולקחו תמיד מן המים הן לתבשילי בשר ולהדחת כלי בשר והן לתבשילי חלב ולהדחת כלי חלב כשהיס"ב ולאחר זמן רב נתוודע להבעה"ב אשר שלא כדין עשו ב"ב עד עכשיו יען כי הזיע מהבשר וחלב שמבשלין תחת היורה נבלע ביורה וא"כ יש חשש איסור על הכלים שהשתמשו בהם מן המים של היורה והשיב דאם בעת שנודע שיש איסור במים שביורה הי' הכלים אינו ב"י יש לצדד להתירן כיון שהי' רק ספק איסור אם נאסרו המים דהיינו הספק שבש"ס אם בישול מפעפע בכל הכלי וא"כ כיון שלא נדע עד שנעשו הכלים אינם ב"י הוי ספיקא דרבנן ויש להקל בהפ"מ כיון שיש בזה עוד ספק אם קדירה רותחת מקבלת זיע וכמ"ש בהגהות מהרלב"ח על הטור סוף סי' צ"ד בשם תשו' הרא"ש דהוי ספק וא"כ יש ס"ס וספק א' מתיר יותר מחבירו דשמא אינה מקבלת זיע וא"כ אף היורה מותרת ואת"ל שמקבלת וא"כ היורה אסורה שמא אין בישול מפעפע בכל הכלי והמים עכ"פ מותרים ובנ"ד עדיף יותר מהא דהרא"ש כיון שהשלהבת הולך תחת היורה א"כ י"ל שאין הזיע אוסרת היורה משום שכל טפה וטפה מהזיע נשרפת קודם שהגיע אל היורה ועדיף מהא דלעיל סעי' ו' דאם נפל כנגד האש שהאש שורפו ומייבשו וגם יש כאן ספק שמא בכל יום הי' בהמים ס' נגד הזיע ואין זה ספק חסרון ידיעה דבאמת אם הי' אדם עומד שם ורואה כל הזיע שעלה מתחלה ועד סוף שפיר יכול לשער אם יש ס' נגד הזיעה שעלה ואם יש ס' כנגד הזיעה שעלה אף שאין במים ס' כנגד כל החלב סגי ועוד יש סניף להקל בזה לפי המבואר בציור השאלה שבשולי היורה הי' מדובק בו

אפר שרוף הנעשה מהאש ששורף את היורה וא"כ כיון שא"א להזיע להבליע בהיורה עד שתעבור דרך האפר הו"ל נטל"פ לרוב הפוסקים ואף שהמנח"י לא החליט שחלב שזב דרך אפר אם נעשה לפגם בשעה מועטת שאני התם דתחת הקדירה זב החלב רק שעבר דרך האפר משא"כ בנ"ד דא"א לו ליגע בשולי היורה רק במקום האפר ובכה"ג פשיטא דע"י האפר הוי לפגם ואף שנאמר בציור השאלה דאינו יודע אם נתהוה זה האפר שרוף בשולי היורה זה כביר או נתהוה מחדש מ"מ בודאי תוך מעל"ע של עכשיו לא נעשה ובודאי היה עכ"פ קודם מעל"ע שפיר אמרינן אוקי הכלים אחזקתן דהשתא ודנינן עליהם גם למפרע שהי' כמו שהן עכשיו בשעת מציאתן ולא אמרינן השתא הוא דאיתרע. מכל הלין יש להתיר כל הבשר וכל השומן וכל הכלים ואפי', הכלים שנשתמשו בהם תוך מעל"ע קודם שנודע מותרים הם בהפ"מ ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז מה שהאריך בדברי הרא"ש הנ"ל שכ' שים ספק אם קדירה רותחת מקבלת זיע עיי"ש באריכות:

קסז אם הי' חלב במחבת. אבל אם אין חלב בעין במחבת אף שהמחבת הי' ב"י מחלב אין ריח הכלי של חלב אוסר. ת"ח כלל נ"ה דין ח' והביאו בהגהות אמרי ברוך. וע' במ"ז ס"ק כ"ט מ"ש בזה והעלה דכ"ז דוקא בבב"ח הוא שיש להקל דכיון שאין עתה חלב בעין במחבת רק מים הו"ל נ"ט בר נ"ט אבל אם הי' המחבת התחתונה ב"י מאיסור אף שעתה אין אלא מים אסור עיי"ש:

קסח בעינן ששים בתבשיל וכו'. ואז התבשיל מותר והקדירה אסור כדין נפלה הטפה נגד החלב. שפ"ד שם ובחידושי הגרע"א:

קסט ששים בתבשיל נגד החלב. עי' בס' שאול בן הלוי שהתפלא על דין זה מדוע לא אמדינן שיש למדוד החלב שנשאר במחבת אח"כ כמה נפחת ממה שנתנו חלב בהמחבת תחלה כשהעמידו אצל האש תחת הבשר ולמה נצטרך ששים נגד כל החלב ואם אמרו בחתיכת בשר דמשערין בכולה דלא ידענא כמה נפיק מיני' היינו משום דאיכא לספוקי דלמא יצא מהבשר הרבה וחזר ובלע מרוטב ולכן א"א לשער כמו שהוא עתה נגד מה שהי' בתחלה שברוב פעמים הוא עתה עב יותר משא"כ הכא בחלב שבמחבת שעולה ממנו הבלוע ואין לו ממה לחזור ולבלוע א"כ הרי יש לנו דבר ברור כמה בלע ע"פ המדידה לידע כמה נחסר חלב מהמחבת. וכ' בשם רבו הגאון מהרי"ל שהשיב דאין ראי' במה שלא נחסר חלב מהמחבת דאף שלעינים יש חלב בהמחבת מ"מ אפשר שנתן טעם ע"י הזיעה ודחה שאין זה תשובה דאם תאמר כן נמצא אתה אומר שעכשיו נותנת טעם כנגד כולה ע"י הזיעה ובודאי שאם תפול גוף החלב אח"כ לקדירה של בשר ותתערב שצריכין עוד הפעם ששים כנגדה כיון שנותנת טעם בהקדירה א"כ מצינו שהחלב נותן

טעם יותר כדי כולה ומדוע אמרו חז"ל דבכולה משערין ולא יותר הא אפשר שתתן טעם ותחזור ותתן טעם עד כמה פעמים כדי כולה. ועוד דבלא"ה לא מסתבר מלתא שתתן טעם יותר מכדי כולה ולא מצא מענה להבין פשר הדבר בזה עיי"ש:

קע נגד החלב. עשפ"ד שם שמפקפק מדוע לא בעינן ס' גם נגד כל הבלוע שבמחבת וכ' די"ל משום דהבלוע הוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא ואה"נ דאם אירע בזה באיסורא צריך לשער גם נגד הכלי התחתונה עיי"ש אמנם בחוו"ד בביאורים ס"ק כ"ו כ' דאף באיסור א"צ לשער רק נגד מה שבמחבת אבל לא נגד הכלי דאין זיעה עולה רק מן התבשיל ולא מן המחבת עיי"ש ועי' בס' לקוטי צבי (מהרב מהרצ"ה מבראד ז"ל) סי' כ"ג שכ' דלדעתו נראה עיקר כדברי הפרמ"ג דצריך לשער גם נגד המחבת והביא ראי' לדעת הפרמ"ג עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות ה' וביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ד מ"ש בזה:

קעא שהמחבת מגולה והזיעה עולה. ע' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קס"ד שנשאל בדבר תנורים של ברזל שיש בהם תנור קטן ולמעלה יש כיסוי מטס של ברזל והכיסוי נמוך והמנהג שמבשלים שם בשר ואח"כ בתוך מעל"ע מבשלין שם חלב והסכים לדברי השואל לאסור אפי' בדיעבד יען שבעת שמבשלין שם בשר עולה הזיעה למעלה ואח"כ כשמבשלין שם חלב ומזיע למעלה ותפול הזיעה למטה והראה מקום לדברי הפרמ"ג או"ח בא"א סי' תנ"א ס"ק מ"ד שמבואר שם לאסור אפי' בדיעבד בכה"ג וכ' דאף שמסיקין התנור בכל פעם לא נחשב כליבון משום דהיסקו מבחוץ והיסק מבחוץ לא מהני אפי' במקום שצריך רק ליבון קל עיי"ש ועי' בשו"ת הרד"ם חיו"ד סו' כ"ה מ"ש בדבר התנורים שבבית החורף אם מותר להעמיד שם קדירות בשר עם קדירות חלב בזה אחר זה או ביחד ועיי"ש במ"ש בזה וסיים עתה נבוא לדין שאלתינו להעמיד בתנורים בית החורף הקטנים קדירות מבשר וקדירות מחלב דקדירות מכוסות מותר להעמיד אפי' לכתחלה ואפי' בבת אחת וכו' דבזה אין לחוש לא לנצוצות שיתזו מזה על זה ולא לזיעה והוי כמעמידם על הכירה דמותר כמ"ש בש"ך סוף סי' קי"א ס"ק ל"ו ובקדירות מגולות יש הרבה חילוקים. א' אפילו יש הפסק אויר בין הקדירות לגג התנור אסור להעמידם לכתחלה ולא מיבעיא דאסור להעמידם בבת אחת קרובות זה לזה דיש לחוש שיתזו נצוצות מזה על זה וכו' אלא אפי' להעמידם בזה אחר זה אסור בתנור כזה שיש לחוש שיפלו להקדירה טפת זיעה מגג התנור והוא בלוע מהתבשיל שבשלו שם מקודם ובמקום שאין לחוש לטפת זיעה מותר להעמידם אפילו בב"א רחוקות זו מזו בגוונא שלא יתזו נצוצות מזו לזו ולדעת הדגול מרבבה צריך שיהיה מרחק רב בין הקדירות

לגג התנור באופן שתתפשט הזיעה ולא תגיע לגג התנור והכל לפי הענין אי נמי כשיש מרחק רב מאוד בין קדירות בשר לקדירות חלב אז לא חיישינן שתלך הזיעה מרחק רב מאד ואם לא נזהר בזה והעמיד שם בתנור קדירה עם בשר וקדירה עם חלב אפי' בזה אחר זה אסורה הקדירה האחרונה בין ע"י נפילת טפת זיעה לתוכה דהטפות הויין ממש כחלב שנתבשל בקדירה של בשר או כבשר שנתבשל בכלי חלב בין ע"י שגג התנור מכסה על הקדירה האחרונה דבזה כ"ע מודים דזיעה מפלטת וכו' ועיי"ש במ"ש עוד בזה וכתב כמה חילוקי דינים בזה באריכות (קעב) והזיעה עולה מן המאכל עצמו. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"ו שנשאל בדבר השכיח בכמה מקומות שיש בתנור בית החורף תנור קטן עם בלעכי"ן ומבשלין על הבלעכי"ן בעת שמסיקין התנור וכן בשפאה"ר של בלעכי"ן אם מותר לבשל בקדירה של בשר על הבלעכי"ן הללו ואח"כ באותו יום יבשלו שם קדירה של חלב כיון שנשפך תחלה מהקדירה של בשר מאכל על הבלע"ך ואף עתה שאינה בעין מ"מ הזיעה אוסר וכתב דאין לחוש לזה דבדיוק כתב המחבר דהקדירה אסורה ולא כ' דגם המחבת אסורה משום דס"ל דהזיע אינו כמאכל עצמו ואין הזיע אוסר רק אם עולה מן האוכל עצמו אבל לא כשעולה באמצעות הכלי ולכך הקדירה אסורה כיון דהזיעה עולה מהחלב עצמה משא"כ המחבת כיון דאין הזיעה יורד רק דרך הקדירה וזיעה מכלי אינו אוסר עיי"ש באריכות ועי' בדברינו להלן (ס"ק קפ"ב):

קעג שהיד סולדת בזיעה. דע דכל מ"ש כאן דבעינן שיהיה היס"ב בזיעה הוא רק אם אין הקדירה רותחת בפ"ע אבל אם הקדירה רותחת בפ"ע אז א"צ כלל שיהיה היס"ב בזיעה דאפי' אין היד סולדת בזיעה נאסר וכמ"ש זקיני הלבוש ומנח"י סוף כלל נ"ו וחידושי הגרעק"א מהתה"ד בפסקיו וכ"כ בחמודי דניאל בהלכ' תערובות הב' סוף אות ה' עיי"ש והנה בד"מ הארוך הנדפס עם האורח מישור הביא מהרא"י דאם אין היס"ב בהזיעה אע"פ שהקדירה רותחת בפ"ע אין לאסור עיי"ש וביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ה ובפיה"ק ס"ק ע"ב העמיד ע"ז יסוד לדחות דברי זקיני הלבוש והאחרונים הנ"ל ומצדד להורות כן לדינא דכל שהוא מרוחק כ"כ שאין היס"ב בהזיעה גם אם הקדירה רותחת אין לחוש עיי"ש אבל האמת יורה דרכו שזקיני הלבוש ושאר גדולי האחרונים לא טעו ח"ו ומה שהביא מלשון הד"מ שלא כ' כן הנה המעיין בד"מ שם יראה שא"א לעמוד יסוד על דבריו שם שהרי הד"מ העתיק לכון המהרא"י וסיים עכ"ל והמעיין בגוף לשון התה"ד שם יראה שלא כתב כן והיתכן שהד"מ ישנה ח"ו הלשון ויכתוב ע"ז עד כאן לשונו ובע"כ שט"ס נפל בד"מ שם ועי' בחגורת שמואל ס"ק מ"ז שכ' דמ"ש התה"ד והלבוש בלשונם אבל כשהקדירה חם בפ"ע בדיוק כתבו כן ור"ל דדוקא כשהיא רותחת מחמת

האש בפני עצמה אבל בלא"ה אף שהוא חם הוי כמו חם לתוך צונן (וכמ"ש הש"ך ס"ק ל"ג מהמהרש"ל) והנה בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) התפלא על דין זה דמ"ט יאסר אף אם הזיעה נופלת על התבשיל דהא מ"מ הזיעה גופא לא נאסרה רק כדי קליפה והרי קיי"ל דהיכא דאין הקליפה ניכרת אין אוסרת אם נתערבה עיי"ש אמנם יעוין בס' מגדים חדשים אות ח' שמתמה על תמיהתי דהא מ"מ גם לפי דבריו עכ"פ הקדירה אסירה כיון דנאסר כ"ק רק התבשיל מותר לפי דבריו עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שכ' כן לדינא ומדייק כן מלשין זקיני הלביש דמ"מ אף אם הקדירה רותחת אין לאסור רק הקדירה ולא התבשיל עיי"ש:

קעד סולדת. ואם הוא ספק אם היד סולדת בזיעה יש להקל אא"כ הוא בענין שאין מקום להזיעה להתפשט חוץ מהמחבת אז יש להחמיר גם בספק אם היס"ב. תשו' הב"ח החדשות סי' כ"ד והביאו בחידושי הגרעק"א. ועי' בהגהות חכמת שלמה בעובדא שהי' לפניו בכיסוי קדירה של בשר שהיתה גדולה ורחבה והיתה מונחת על קדירה שהבשר בתוכה הי' רותח ע"ג האש ואצל הקדירה של בשר עמד קדירה קטנה של חלב ובתוכה חלב מעורב עם מים והכיסוי היתה בולטת מן הקדירה של בשר עד שנתפשטה וכיסתה גם הקדירה שהי' בה חלב ונמצא שהי' מכוסה בכיסוי אחת שתי הקדירות של בשר ושל חלב יחד אך הי' ספק אם הי' הקדירה של חלב חם שהיס"ב או לא הי' חם כ"כ וכ' דלכאורה י"ל דשניהם אסורים כדין כל ספק תורה לחומרא אך לדינא מצדד כיון דהוי ספק אבעיא אי בישול מפעפע בכל הכלי או לאו א"כ הוי כאן ס"ס דלמא לא הי' עדיין היס"ב ולא הזיע כלל ואת"ל שהזיע דלמא אין בישול מפעפע בכל הקדירה ולא נאסר רק חלק הכיסוי שכנגד החלב אבל החלק שכנגד הבשר לא נאסר ומצדד לכאן ולכאן וסיים דשלא בהפ"מ יש להחמיר די"ל דלא הוי ס"ס מעליא אבל בהפ"מ יש להקל עיי"ש:

קעה אם אין הי"ס בזיעה הכל שרי. וכתב בשו"ת משאת בנימין סי' י"ט דכל שאין הי"ס בהזיעה אין לאסור אף שהן נוגעות זו בזו ואין שום הרחקה בין המחבת להקדירה דלאו בהרחקה תליא מלתא דאם אין הי"ס בהזיעה אין שים טעם לאסור בשביל הנגיעה ואין אוסרת אפי' נוגעות בגוף האיסור עיי"ש:

קעו הכל שרי. אבל מ"מ עכ"פ צריך הדחה כדלעיל סי' צ"א. ס' תוספת ירושלים:

קעז תולין בשר לייבש וכו'. ע' בשו"ת ב"ח החדשות סי' כ"ד שכ' דמדברי הרמ"א משמע דאפי' בתנורים שלנו שיש להזיעה מקום להתפשט בצדדים אפ"ה כל שעולה גם למעלה על הבשר אם היס"ב בהזיעה במקום הבשר דהיינו שהבשר תלוי בנמוך באופן שמחמת חום הזיעה של התבשילין היס"ב בבשר אסיר אמנם כיין דמדברי הפוסקים להלן סי' ק"ח

מבואר דכל שיש מקים להזיעה להתפשט גם לצדדים אפי' אם היס"ב בהזיעה במקום שעולה למעלה מותר משום דריחא היא ע"כ עכ"פ ביש ספק אם הי' היס"ב אין לאסרו מספק מאחר דאפי' אם היס"ב שרי מדינא אלא שאנו מחמירים וחוששין לדעת הרמ"א אבל עכ"פ בספיקי יש להקל עיי"ש:

קעח ולא חיישינן לזיעה שעולה. עי' ביד דוד לעיל סי' צ"א בהגהות הטור אות י"ד ע"ד המנהג שתולין בשר ליבש למעלה מן הכירה שעומדים שם קדירות של חלב שכתב מהס' חיי עולם שאין לחוש לאסור בדיעבד הואיל ואין היד סולדת בהזיעה וסגי להדיח הבשר היטב יפה יפה קודם הבישול וההדחה מעכב בזה אפי' בדיעבד כיון שתמיד עולה הזיעה מהחלב ויש על הבשר זיעה הרבה מחלב ונאסר ע"י הבישול וא"א לשער בששים ועיי"ש עוד בסוף סי' זה בהגהות הטור שכ' דכל זה אם הי' הבשר תלוי בגובה מקום למעלה במקום שאין היס"ב בהזיע אבל אם תלוי נמוך וקרוב להתבשיל ממש באופן שהיס"ב בהזיע במקום שבא על הבשר יש לאסור אבל בספק אם היס"ב אין לאסור בדיעבד עיי"ש וע' מזה בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ו שכתב דכשתולין בשר למעלה מן הקדירה ולמטה מבשלין תדיר חלב וסומכין ע"ד הרמ"א כיון שאין היס"ב למעלה יש לזהר עכ"פ שירחצו הבשר היטב יפה יפה כי עכ"פ יש זיעה מחלב אלא דקיי"ל דכל שאין היס"ב אינו נבלע ודבר דלאו אורחי' למיכלי' בלא הדחה שרי ע"כ צריך עכ"פ להדיחו מדינא ואם נתבשל כך בלא הדחה אני חוכך לאסור כי א"א לשער בששים עיי"ש ועי' במנחת שי על הפרמ"ג שם שכתב הטעם שהחמיר הפרמ"ג בזה לאסור אף בדיעבד אע"ג דקיי"ל דכל דבר שצריך הדחה אם נתבשל בלא הדחה מותר בדיעבד וכמ"ש החוו"ד בסי' צ"א סק"ג מ"מ הכא שאני כיון דהזיעה עולה תמיד ונדבק הרבה הוי יותר ממשהו וי"ל דליכא ששים ועיי"ש עוד שכתב דאפי' אית בי' פילי בבשר מהני לי' הדחה ורחיצה יפה כי כשתולה הבשר באויר הבקעים מתקבצים עיי"ש וע' מזה בס' שבילי דוד אות י"ז ומה שכתב בביאור דברי הפרמ"ג בזה (ועי' בדברינו להלן ס"ק קפ"ה):

קעט מידי דהוי אשתי קדירות נוגעות זו בזו. עי' בהגהות חכמת שלמה שכתב דאם נבלע איזה איסור בבגד ואח"כ כרכו בו קדירה דינו כדין ב' קדירות שנוגעות זו בזו וכשר עיי"ש:

קפ אשתי קדירות נוגעות זו בזו. עי' בתורת יקותיאל להלן סי' ק"ה סק"ח שכתב דמ"ש הרמ"א בפשיטות להקל בשתי קדירות הנוגעות זו בזו וכ"כ האחרונים צ"ע דמה חילוק יש בין פליטת הכלי למאכל או מכלי לכלי דכיון דאמרינן דמכלי יכול לצאת גם בלא רוטב א"כ מ"ט לא יבלע הכלי שבצדדה ועוד קשה טובא הלשון שכ' בסתם ב' קדירות

נוגעות זב"ז מותר משמע דאפי' אם הקדירה בלוע מאיסור שמן המפעפע ג"כ מותר בפשיטות וזה בודאי צ"ע כיון דקיי"ל דאיסור שמן יכול לצאת ממאכל בלא רוטב מכ"ש מכלי דבודאי יכול לצאת ועכ"פ לא עדיף מבלוע שבמאכל וא"כ אמאי אינו אוסר הקדירה שבצדה כמו היתר הבלוע מאיסור שמן שאוסר ההיתר שבצדו אפי' בלא רוטב ומנ"ל להקל בכלי יותר מבמאכל וסיים וז"ל וכעת צ"ע גדול ולפענ"ד נראה מי שרוצה להחמיר על עצמו בב' קדירות הנוגעות זב"ז הרי זה משובח עכ"ל ועי' בס' דברי יוסף סי' תל"ד בריש התשו' שם מ"ש בזה ע"ד התורת יקותיאל הנזכר עיי"ש ועי' בכנפי יונה שהאריך ג"כ בזה והביא כמה ראיות דשתי קדירות הנוגעות זב"ז אסיר עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול שהביא דבריו וכתב שאין ראיות הכנפי יונה מוכרחות להחמיר רק בשאר איסורים אבל בבשר בחלב אם בישלו בקדירה א' בשר ובהב' חלב אין ראי' מכל המקומות שציין הכנפי יונה להחמיר דאף אם נימא דמדופן לדופן ג"כ מפעפע מ"מ עכ"פ אינו טעם גמור רק טעם קלוש ואנן קיי"ל דבבב"ח אינו אוסר טעם קלוש אמנם לענין עיקר הדין הביא הוא ז"ל ראי' מדברי הש"ס להתיר עיי"ש ועי' בשו"ת כתב סיפר חיו"ד סי' נ"ד מ"ש בענין זה ודעתו לחלק בין בלוע כחוש לשמן דבהי' בתוך הקדירה בלוע שמן אסור בב' קדירות נוגעין זה בזה דבלוע שמן יוצא מקדירה לקדירה גם בלא רוטב עיי"ש אמנם יעוין בס' דברי יוסף סי' תרכ"א שמדחה ראייתו והעלה להתיר אפי' בבלוע שמן עיי"ש וכה ראיתי בהגהות אמרי ברוך שהביא דברי התורת יקותיאל הנ"ל וסיים דלדינא יש להקל אפי' בהי' הבלוע שמן עיי"ש ועי' בשו"ת ברכות משה סי' ט' בתשו' הגאון מפיעטרקוב מ"ש בדברי הכנפי יונה והתורת יקותיאל הנ"ל ולדינא כתב ג"כ דאפי' אם הקדירה בלוע משומן אין להחמיר וחלילה לנו לחדש פסק המוחלט מרבינו הרמ"א ואחריו כל אבות ההוראה הט"ז והש"ך וכל הגאונים בעלי הוראה וע"ז וכיוצא בזה אמר הח"ס החדש אסור מה"ת בכל מקום אפי' להחמיר עיי"ש. וע"ל סי' קי"ח סעי' י"א ברמ"א ובבאה"ט שם ס"ק כ"ב ובדברינו שם:

קפא קדירות. עי' בשו"ת ברכות משה בקונט' התשו' סי' ח' שרצה השואל לחלק בזה דהא דאמרינן דב' קדירות אין אוסרין זו את זו בנגיעה זה דוקא בכלי מתכות אבל בכלי חרס דטבעה שמתמצה מגבה ופולטת מדופני החיצון שפיר בולע קדירה רותחת הנוגעת בה ממה שנתמצה מגבה והוא השיב שאין להחמיר נגד סתימת כל הפוסקים שכ' סתם דב' קדירות אין אוסרין וסתם קדירות מחרס הן ואף דמדאורייתא לא חששו להו לאסור ועיי"ש עוד בתשו' שאח"ז שהעתיק תשו' הגאון מפיעטרקוב ז"ל בענין זה שהסכים עמו שאין להחמיר כלל בזה עיי"ש ועי' מזה בשו"ת נטע שורק חיו"ד סי' ל"ה באריכות:

קפב נוגעות זב"ז. עבאה"ט מ"ש מהט"ז להתיר כשהושיבו דירה של בשר בתנור במקום שאפו שם פלאדי"ן של חלב וע' בנקה"כ להלן סי' צ"ז אות ג' שהשיג על הט"ז עיי"ש ועי' במנח"י כלל נ"ו ס"ק כ"ב שכ' דהש"ך שהשיג על הט"ז הוא משום שהבין דגם אם נשאר טוח בעין מהפלאדי"ן על קרקע התנור מתיר הט"ז שבזה כ"ע מודים לאסור ובאמת שגם הט"ז לא מתיר אלא כשמקונח יפה במקום מושב הפלאדי"ן עיי"ש והביאו במ"ז ס"ק כ"ט לדינא עיי"ש ועי' עוד בדבריו במ"ז להלן סי' צ"ט סק"ג ועי' חיו"ד סי' צ"ז בביאורים סק"ז וחידושים סק"ז שכ' ג"כ בדעת הט"ז שם סק"ד שלא הקיל כשהעמיד הקדירה במקום שהי' הפלאדי"ן אלא כשלא הי' שומן בעין בתנור רק בלוע מהפלאדי"ן אבל אם זב שומן בעין מהפלאדי"ן להתנור והעמיד הקדירה במקום שהי' הבעין ממש אסורה הקדירה וכ' החוו"ד ע"ז דמ"מ לדינא אפי' אם הי' שומן בעין בתנור במקום שהעמיד הקדירה מותר התבשיל שבקדירה דהא א"צ ס' רק נגד הבעין שתחת הקדירה ובודאי יש ס' במאכל נגד הבעין שתחתיו עיי"ש ועי' בתורת יקותיאל להלן סי' ק"ה שם בסוף הס"ק שכ' וז"ל ויש לזהר בזה הרבה שלא להעמיד קדירה של בשר במקום שהעמידו עלי' קדירה של חלב וכן להיפך ואם הקדירה בלוע מאיסור שמן לפענ"ד צ"ע למעשה אפי' בדיעבד עכ"ל ועי' מזה בשו"ת הרד"ם חיו"ד סוף סי' כ"ה שכתב עוד צריך לזהר כשנשפך רוטב או חלב בתנור בית החורף והוא רותת מחמת האש שמסיקין תחתיו צריך להכשירו שיניחו הרבה גחלים מבפנים שנוכל לחשבו לליבון וכו' ולא מהני כלל היסק שמסיקין תחתיו דצריך היסק במקום שנפל האיסור ועכ"פ אם רוצה לסמוך על ההיסק שמסיקין תחתיו צריך שיתאדם הברזל מב' צדדים שיהי' נצוצות נתזין ממנו וכשתחתית התנור או הכירה הוא מלבנים וטיט אין תקנה דהא כתב המ"א סי' תנ"א דלבנים דין כ"ח יש להם דהא מעשיו ממש ככ"ח וכן הטיט מעשיו ממש ככ"ח ולא מהני רק היסק כבשונים ועכ"פ אם ניקל לסמוך על מה שהנשים מניחים גחלי אש על הטיט במקום שנשפך שם על הכירה כדי ללבנו עכ"פ נאסר להשתמש שם תוך מעל"ע לשפיכת התבשיל עיי"ש באריכות ותמהני שלא שם לבו שאין מקום להחמיר בזה כ"כ כיון שאין המאכל נוגע בגוף הכירה או התנור רק בכלי ולא גרע מב' קדירות נוגעים זב"ז וכמבואר בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סי' ק"ג שהוא הי' מונע בביתו להחם בתנור של חרס מאכל חלב אחר שנשתמש בתנור זה לחמם מאכלי בשר ולא מחמת שיש לחוש לבלוטה דאין חוששין מכלי אל כלי וכו' (ע' בדברינו לעיל בס"ק הקודם) אך המניעה מטעם שלא יבא לידי מכשול להשם שם מאכלים בלי כלי וכו' מיהו בשעת הדחק וצורך קצת אין למנוע להשתמש בכלי במקום ההוא וכל זה בשאר תנורים אבל בתנור של ברזל שבאשכנז א"צ להחמיר כלל

דמיד הוא מתלבן ע"י היסק אפי' נשפך עלי' דבר לח הוא מכשירו ע"י ההיסק ומכ"ש בנ"ד שאינו אלא ספק ואפי' הרוצה להחמיר על עצמו בזה אין לו להחמיר אלא בגוונא שיש לחוש שמא יושיבו מאכל בלי כלי מיד שנשפך קודם שנתלבן ע"י ההיסק אבל בדוכתא דלא רגילי לחמם מאכלים בלי הפסק כלי אין להחמיר כלל שהרי מעשים בכל יום שמבשלים בשר בתנור וכיריים שמבשלים שם חלב וכן להיפך אע"פ שא"א שלא נשפך שם מהתבשילין וגם שופתין קדירה של היתר בצד איסור ואין חוששין לצינורות עכת"ד ועיי"ש עוד שכתב דאפי' העמיד כלי בשר במקום שנשפך שם רוטב של חלב או איפכא ג"כ אין המאכל נאסר רק הכלי עיי"ש והביאו היד אפרים להלן סי' צ"ז עיי"ש ועי' בשו"ת בית היוצר חיו"ד סי' כ' וכ"א מ"ש בענין זה באריכות ועי' בשו"ת כ' ספר חיו"ד סי' נ"ד שנשאל בדבר התנורים של ברזל הנקרא שפאהרהער"ד שמבשלים שם קדירות של בשר ושל חלב יחד ובכל פעם נשפך מן הקדירה של בשר על השפאהרהער"ד וכמה פעמים מן הקדירה של חלב ומושיבין במקום שנשפך של בשר קדירה של חלב וכן איפכא בלא הכשר וכנראה שסומכין ע"ד הרמ"א כאן כדין שתי קדירות הנוגעות זב"ז דאין כלי אוסרת כלי בנגיעה בלא רוטב וכתב שיפה עשה השואל שלמד זכות בזה דיש להם על מה שיסמוכו דכיון שהוא ברזל בודאי מתלבן יפה קודם שמעמידין עליו קדירה הב' אבל אלו שאין ממתינין עד שישרוף הנשפך יפה ומשימין באותו רגע על מקום זה קדירה אחרת לא יפה עושים שבודאי א"א שבאותו רגע ישרף ויכלה הנשפך לגמרי וסיים כל זה אני כותב ללמד זכות קצת על העושים ומשמשים בכה"ג ובל כל הירא דבר ה' מדקדק ונזהר שיהי' לו חתיכת ברזל לקדירה חולבות בפ"ע וכן נוהגין בפ"ק כל הירא וחרד לדבר ה' וכן ראוי להזהיר ולהנהיג עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרכ"א ובשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מירושלים) חיו"ד סי' מ"ז מ"ש בזה באריכות: (קפג) זו בזו. עי' במ"ז ס"ק כ"ט שכ' בפשיטות דשתי קדירות הנוגעים זה בזה אין אוסרין גם אם מזיעין מבחוץ עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בביאורים ס"ק כ' וכתב דכיון דאין בנוע יוצא מדופן לדופן ע"י מעט רוטב ע"כ יש להתיר בשתי קדירות נוגעים זה בזה אפי' אם הם לחין דדבר מיעוט כזה לא מקרי רוטב עיי"ש אמנם יעוין בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) שהתפלא על הפרמ"ג הנ"ל וכ' דאם הכלים מזיעין מבחוץ אין שום סברה להתיר והראי' שהביא הפרמ"ג מהת"ח אינו ראי' דהת"ח לא מיירי כלל כשמזיע מבחוץ רק כשמזיע מבפנים עיי"ש וע' בס' דברי יוסף סי' תרכ"א אות ו' שהעלה ג"כ בראיות דכשהם לחים מבחוץ או שהם מזיעים אין להקל כלל דלא התירו בב' קדירות נוגעים זה בזה אלא אם הם יבשים לגמרי עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ד ס"ק ס"ג):

קפד בזו. עי' בס' תוספת ירושלים שכתב שבא לפניו עובדא שהטמינו קוגי"ל בכלי של בשר ושמו הכלי בשר בתוך כלי של חלב עם מים כמנהג והטמינו כך בתנור לשבת והורה שיש להתיר גם הכלי של חלב החיצון רק שישהה אותה ולא ישתמשו בה עד אחר מעל"ע שיש לחוש משום נצוצות שזב והראה מקים לדלקמן סי' צ"ז בפשטיד"א במחבת דחיישינן שזב עיי"ש ולפענ"ד נראה דזה דוקא כשהיא מובן מענינו שהוא באופן דלא חיישינן שזב דאז שפיר כתב דאין לאסור הכלי של חלב לגמרי אבל אם הוא באופן שיש לחוש שזב מהקוגי"ל לחוץ לתוך הכלי או משאר קדירות של בשר שעומדים שם בתנור על הקדירה ההוא של חלב בודאי שיש לאסור הכלי של חלב לגמרי ואם הי' הכלי של חלב ב"י יש לאסור גם הכלי של בשר עם הקוגי"ל דע"י השומן של הקוגי"ל שזב בין הקדירות נבלע הבלוע גם מהכלי של חלב לתוך הכלי של בשר ונאסרה וצריך שיהי' בהקוגי"ל ס' נגד הכלי של חלב וכמובן:

קפה יש ליזהר בכל זה. עי' בכנה"ג בהגהות הטור לעיל סי' ס"ט אות נ"ד שכתב בשם המהרי"ל שיש לזהר בענין הנהוג כשתולין בשר לייבש שרגילין לעשנו שיעשנו אותו במקום מיוחד ולא במקום שמבשלין שם מאכלי חלב תחתיו או להשם את הבשר מן הצד שלא כנגד מקום שמבשלין שם דיש לחוש מהציר הנוטף מהבשר כי בעת ירידת הגשמים לעולם נוטף ואותו ציר דין בשר ממש יש לו עיי"ש וכל זה בתולה שם בגובה למעלה מן הקדירות במקום דאין היס"ב בהזיעה אבל אם אינו בגובה כ"כ עד שהיס"ב בהזיעה כבר כתבתי לעיל (ס"ק קע"ח) דבלא"ה אסיר ועיי"ש עוד מזה:

קפו בכל זה. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"ו שנשאל בדבר השכיח בכמה מקומות שיש בתנור בית החורף תנור קטן עם בלעכי"ן ומבשלין על הבלעכי"ן בעת שמסיקין התנור אם מותר לבשל בקדירה של בשר שם על הבלעכי"ן ואח"כ יבשלו על הבלעכי"ן בקדירה של חלב כיון שהזיעה עולה למעלה על חומות התנור קטן וכשמבשלים אח"כ קדירה של חלב נבלע הזיעה של בשר בקדירה של חלב והרי הרמ"א כתב דלכתחלה יש ליזהר גם בב' קדירות משים זיעה וכתב דאין זה שאלה כלל חדא דלמעלה ליכא ברזל ובלעכי"ן רק טיט ואבנים והוא עושה בודאי נטל"פ את הזיעה וגם אינם מזיעין כלל ואף אם הוי גם למעלה בלעכי"ן אין חשש שהרמ"א לא כתב שיש לזהר לכתחלה גם להזיעה רק אם הולך הזיעה מכלי הבלוע ממאכל עצמו אבל אם מתחלה נבלע רק מכח הזיעה ודאי לא חיישינן להזיעה שבא מחמת זיעה דבודאי אין בו ממש כלל ואין לחוש בכה"ג להחמיר כלל אף לכתחלה עיי"ש: סעיף ט:

קפז נר של חלב. עבאה"ט של מהרי"ט ופר"ש וכ' בגליון מהרש"א וז"ל עובדא בתינוק שהחזיק סכין על אור של נר עד שהוחם ודנתי כיון שלא נגע בחלב אולי שלהבת אין בו ממש עכ"ל ועי' בדעת קדושים (הנדפס ביו"ד בלבוב) סוף חלק א' סי' ס"ד ריש סק"א שמצדד דבשלהבת של נר חלב יש חשש מצד דקיי"ל דהבל היוצא ממשקה הוא כמשקה עיי"ש ולפ"ז נראה להחמיר בעובדא הנ"ל ועי' בשו"ת בית שלמה חלק אה"ע סי' י' שנשאל בענין זה ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא סיים דאם לא נתחמם הסכין עד כדי שיעור שיהי' היס"ב אין לאסור אבל אם נתחמם עד שהיס"ב אסור עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א לעיל סי' ס"ח סוף סק"ח ובסוף סי' זה שכתב ג"כ דהיכא שמעביר הכלי על הלהב במהירות ומשנה מקומו תמיד באופן שלא נתחמם יש להתיר אבל אם לא עשה כן יש להחמיר עיי"ש ועי' במ"ז להלן סי' ק"ה סק"ו (ד"ה אם) שכתב דאם כפה כלי על נר דולק והדעה למעלה או שהכלי העליון הוא חמה שהיס"ב מכלי ראשון אוסר עכ"ד: עוד בד"ק שם שכ' שש לחוש ג"כ במאכלים וכלים העומדים על השלחן סמוך להנר מצד נצוצות של חלב שניתז מהנר כמו שרואין שבנייר המונח בצד הנר ניכר נצוצות מהחלב אך כל זה דוקא בעומדים בסמוך להנר כנ"ל אבל כשעומדים ברחוק קצת מהנר אפי' לא רחוק הרבה אין לחוש משום שיש כמה ספיקות וצדדים לקולא עיי"ש:

קפח של חלב. עבאה"ט של מהרי"ט ופת"ש מ"ש לענין אם מותר להדליק שפופרת של טאבא"ק מנר של חלב ועי' בשו"ת בעי חיי (מהכנה"ג) חיו"ד סי' קמ"ב שכ' לאסור להדליק מנר של חלב או הטיטו"ן בין אם הוא למעלה או למטה עיי"ש ועי' בדג"מ תניינא להלן סי' ק"ה סעי' ג' שהובא כן מהכנה"ג דאף בדיעבד אם עשנו הטיטו"ן בנר ש"ח אסור הטיטון לשתותו עיי"ש עי' בשו"ת סמא דחיי סי' ה' שהעלה ג"כ להחמיר בזה וכתב דאפי' אינו מדליק בעצמו רק שחבירו הדליק הפיפ"ה בנר של חלב אסור לעשן הטיטו"ן הזה ויותר מזה העלה שם דמי שדרכו תמיד להדליק מנר של חלב אותה הקנה של הפיפ"ה אסור לשתות בו הטיטו"ן לעולם לפי שהקנה ההוא בלוע מחלב וכתב דמי שמיקל בזה ונותן לחבירו פיפ"ה שהדליק מגר של חלב הרי זה עובר על לאו דלפני עור עיי"ש ועי' בס' בני חיי ביו"ד סי' ק"ה בהגהות ב"י אות ד' שכתב דבמה שנוהגין לזהר מלהדליק הטיטו"ן בנר של חלב הי' סבר מתחלה שהוא רק ממדת חסידות ולא מדינא הן עתה האר עיניו וראה שאסור מדינא כי מבואר מדברי הרמב"ם פ"ז מהלכ' טומאת אוכלין שעשן החמין אף שאין בו ממש הוא חשוב כמשקין ומבואר משם שלהב הנר הנמשך מן החלב מתערב בטיטו"ן ונמצא ששואף חלב עיי"ש ועי' בשו"ת דברי דוד (להרב מו"ה דוד מילדולה ז"ל) סי' נ' שהאריך בענין זה והביא דברי הרב סמא דחיי

והרב בני חיי הנ"ל ומפלפל בדבריהם ולדינא העלה שאין איסור מצד הדין דלא גרע זה מאיסור ע"ז דקיי"ל דמותר להנות משלהבת דבשלהבת אין עוד שם שום ענין לחלוחית ושום טעם איסור ואם עולה מן החלב איזה לחלוחית השלהבת בעצמו שורפו ומקלי קלי לאיסורא ואינו מגיע לתוך פיו כלל ועיקר עיי"ש באריכות אמנם יעוין בעקרי הד"ט חיו"ד סי' ז' שהביא דעת הרבה מחברים שמקילין בזה והוא ז"ל מתמה עליהם ודעתי לאסור לכתחלה עיי"ש וע' בשו"ת צרור הכסף חיו"ד סי' ד' מ"ש בזה וסיים כיון שהרבנים המחמירים הם מעולם אנשי שם יש להחמיר כוותיהו לאסור לכתחלה עיי"ש ועי' בס' יד דוד בהגהות ב"י אות כ"ז שהביא מכמה מחברים שמדברים מענין זה הללו איסרין והללו מתירין וסיים הנה רואה אני שיש לנטות בזה לכל צד ע"כ אין למחות ביד מי שמקיל בזה כי המקילין הם רוב נגד המחמירים עיי"ש ועי' בדעת קדושים שם שכ' דאם כי משורת הדין יש ללמד זכות על המקילין בזה אבל מצד מדת חסידות יש למנוע עיי"ש וע' בבאה"ט של מהרי"ט שסיים דעכ"פ ת"ח בודאי אסור לעשות כן עיי"ש: (קפט) חלב. עכו"פ סוף סי' זה שכתב דבנרות שלנו העשוין מחלב שעמד ימים רבים ומוסרח למאוד טרם שנעשה הנרות יש להקל בכל מקום בזה דהוי נטל"פ עיי"ש והביאו בחכמת אדם כלל מ"ה סעי' כ' לדינא עיי"ש ועי' בישועות יעקב בפיה"ק סוף סי' זה שכ' וז"ל וראיתי באחרונים שכ' דחלב שעושין ממנו נרות הבאיש ולא עמד טעמו בו והוי נטל"פ והחוש מגיד בקצת נרות שמסריחין ויש לסמוך על זה במקום הפ"מ עכ"ל אמנם יעוין בס' מאורי אור בחלק קן טהור בחידושיו ליו"ד כאן (בדף ק"י ע"א מהס') שהתפלא על הכו"פ בזה דהלא ריח החלב הוא מוטבע בו בטבע וגם חלב חדש ריחו רע וא"כ איך משכחת לה חלב אסיר ובע"כ צ"ל דאע"פ שריחו רע מ"מ עכ"פ טעמו משובח ע"כ אין לסמוך להקל בזה כלום עיי"ש ועי' בתוספות ירושלים שכתב ג"כ ששמע דנרות דידן רובן נ"ט לשבח עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ע"ו שכ' ג"כ דלדינא אין לסמוך ע"ד הכו"פ להקל בזה דכיון דעינינו רואות דהנרות שלנו אין להם שים ריח כלל ואף אם הי' מוסרח מתחלה משביח אח"כ ע"י בישול וכן שמע שהגוים נותנין הנרות בקדירה לשומן ע"כ אין להקל כלל בזה וסיים שכן עמא דבר עיי"ש וע' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רל"ז שנשאל על עשייני"ק של חרס גלייזיר"ט שנפל נר של חלב בתוכה וכו' ואסרו המורה וקמו עליו עוררים עפ"ד הכו"פ דהוי נטל"פ והשיב שיפה הורה המורה בזה לאסור וחס להזכיר ולומר דהחלב הוי לפגם ושום מורה אינו מורה כן ואף בהפ"מ ח"ו להורות כן עיי"ש אולם בד"ק שם בריש הסי' מצדד להקל בנרות של חלב כיון ששוהה הרבה קודם שמהתכין אותו והוי ספק נטל"פ עיי"ש וכן ראיתי בס' מנחת יצחק (מהרב מו"ה יצחק

מאהליר ז"ל מו"ץ דק' בראד) באמצע הספר (בד"ה ועוד שהרי הכו"פ) שכ' ג"כ דנכונים דברי הכו"פ להקל בסתם נרות מטעם נטל"פ דאף אם נימא דהוי רק ספק נטל"פ ואף אם נימא עוד יותר דרוב אינה נטל"פ אפ"ה יש להקל כיון דהספק הוא בעת בישול הנרות אם הוי בהאי שעתא נטל"פ ואז הי' להחלב חזקת היתר מדאורייתא דהאוכל חלב חי פטור מה"ת ואינו אסיר רק מדרבנן (עי' בדברינו לעיל סי' ס"ד ס"ק א' וסי' פ"ז ס"ק י"ח) וא"כ סמיך מיעוטא שהם פוגמים לחזקת היתר מדאורייתא של חלב חי והו"ל פלגא ופלגא וא"כ מוקמינן לכלי אחזקת היתר דילה מדאורייתא וסמך ע"ז בצירוף עוד סניף להקל בנידון דידיה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרכ"ב מ"ש בדברי הכו"פ הנ"נ ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש בפסקי דינים שבסוף סי' זה אות א' ובשו"ת בית שלמה חלק אה"ע סי' ו' שכתב דמ"מ אין לסמוך ע"ד הכו"פ הנזכר אלא בצירוף סניפים עיי"ש ועי' בגליון מהרש"א שכ' דבכלים השועים שא"א לגרום ונטף עליהם טפה יש לגבב היתרים להשהות הכלי עד שיהי' איני ב"י ולצרף דעת הכו"פ דחלב הוי נטל"פ וגם יש לצרף דעת המחבר להלן סוף סי' צ"ט דבכלי שדרכו להשתמש בשפע אין להחמיר דנגד הטפה יש תמיד ס' והוי כל שימוש שמשמשין אח"כ בכלי זו שימוש בשפע לגבי הטפה גם יש לצרף לסניף כיון שכשרוחץ החלב ממנו ולא נודע מקום שהיה הטפה נתבטל איתו בשאר חלקי הקערה עיי"ש (ועי' מזה בדברינו לעיל סי' צ"א ס"ק ס"ז) ועי' בשו"ת גור ארי' יהודה חיו"ד סי' ק"ט שכתב ג"כ בעובדא שנפל נר של חלב דולק על הקערה פארצילייי"ן יקרה והטפה הי' מעט באופן שכל מה שישתמשו יהי' תמיד ששים נגד הטפה והורה כיון שהכלי היא יקרה והוא הפ"מ יש להתירה לאחר מעל"ע ולסמוך בכה"ג ע"ד המחבר בכלי שדרכה להשתמש בה בשפע עיי"ש ולפי האמור הי' לו לצרף לסניף גם דברי הכו"פ הנ"ל דחלב הוי נטל"פ וכנזכר וע' בשו"ת תפארת אדם חיו"ד סוף סי' י"ג בעובדא שמצאו על כלי א' טיפין טיפין של חלב דבוק ומראה הטיפין נוטה לשחרות וירקות ככרתי כנראה שהי' סמוך להנר של חלב שנתנו על פיו גחלת כדי להתיך החלב המקובץ שם מנרות שהדליקו בו כבר כדי להדביק שם נר אחר ומחמת שדחקו שם את הנר בכח עלה החלב המהותך וניתז על הכלי וכ' דנראה להתיר כיון שניכר שהלב זה שניתז הוא מזוהם ומאיס כאשר חזיתי' מוכיח עליו שנשתנה מראיתו מלובן לשחרות וירקות ואפי' העכו"ם שא כלין חלב הם בדלים מכזה כי מראה זה נעשה מחמת המחבת כי כן דרך השמן או השומן המבושל בכלי מתכות שאינו מצופה בבדיל מה שנשאר דבוק בו איזה ימים חוזר לירוק ככרתי והוא ניכר ומורגש בפה כדבר ארסיי וגם הוא נטל"פ כי כשנשארה סוף הפתילה דולקת בפיו נופל שם האפר והפחם והעשן

ומחמת זה נוטה לשחרות וכו' עיי"ש: (קצ) א"צ כ"א גרידה. עש"ך להלן סי' צ"ג סק"ו וסי' צ"ו ס"ק כ"ג וע' מנח"י כלל נ"ה ס"ק ט"ז וע' בדברינו להלן סי' צ"ו (ס"ק ע"ז) וע' עוד במנח"י כלל י"ג סק"ג שכ' דגם בכלי חרס שייך גרידה דאפשר גם כ"ח לקלוף מעט עי"ש וכ"כ בחגורת שמואל ס"ק מ"ט עיי"ש ועי' בישועות יעקב בפיה"ק סוף סי' זה שכתב וז"ל והא דמבואר לעיל דדי בגרירה הוא בכלי מתכות אבל כלי חרס בעי קליפה במקום נפילתו ובכלי פארצלייי"ן צריך לגרור כל הגלייזי"ר עד שיתראה הכלי חרס כמו שהוא קודם שנעשה גליזיר"ט עכ"ד וע' בס' שירש מיעקב הראשון אות ז' שהוכיח ג"כ מלשון הפרמ"ג לעיל סוף סי' ס"ח דבכלי תרס אף בעירוי שנפסק הקילוח צריך קליפה וכתב אבל נראה דאף אם נאמר דכלי חרס הוי כמאכל ממש ובולע כ"ק מ"מ פשיט הוא דאם גורר בערך עיבוי כדי קליפה בודאי סגי דאע"ג דקיי"ל בכ"מ דלא מהני קליפה בכלי חרס מ"מ בכה"ג בודאי מהני עיי"ש: (קצא) גרידה. עי' בתה"ד סי' קע"ו שכתב הטעם דסגי בגרירה וז"ל שהרי ידוע ומורגש לנו שטפה רותחת שנופלת מכלי ראשון על בשר אדם שרפתו יותר מטפה הנופלת מנר חלב שסביב הפתילה. והטעם שהחלב הכרוך סביב הפתילה ברתיחה מועטת נמחה הוא שנופל ומטפטף ממנו עכ"ל ועי' מנח"י שם ס"ק י"ט שהביאו וסיים נראה לי דמטעם זה אף לאותן דעות שכתבתי וכו' דאפי' בעירוי שנפסק הקילוח אסור כדי קליפה מ"מ הכא אינו איסר רק כדי גרירה עכ"ל וע' בס' דברי יוסף סי' תמ"ט:

קצב אבל חלב מהותך. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאם נפלה טפת חלב רותח על כלי צונן א"צ כ"א גרירה במקום שנפלה הטפה הואיל ונפסק הקילוח ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' קי"ג בעובדא שנשפך חלב (בקמ"ץ) רותח שהיס"ב על קערת בשר פארצילי"ן ופסק ע"פ דברי הח"ס שהורה לפעמים גם ברותח דכ"ש להצריך הגעלה ג"פ בכלי חרס א"כ גם בנ"ד כיון שא"א לגוררו כיון שהוא כלי פארצילייי"ן מובחר כמו כלי זכוכית ע"כ יש לחוש לחומרת הח"ס להצריך עכ"פ הגעלה ג"פ ע"י עירוי עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' א' (ס"ק צ"ד):

קצג חלב מהותך. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך ועפר"ח ס"ק ל"ז שהעלה להחמיר בכ"מ בזה וכ' זה הכלל כל שהי' היס"ב בהחלב אוסר הכלי ואין חילוק בין נר של חלב קרויזי"ל או נר של חלב מהותך כל שהיס"ב אוסר כ"ק ואם היא כלי חרס אין לו תקנה עיי"ש ועמ"ז סק"ל שכתב דהעולה לדינא דחלב (בקמ"ץ) או חלב (בציר"י) רותח שנפסק הקילוח שנפל על הקדירה א"צ כ"א גרירה ובלהב נעיצה ואפי' נפל מכלי ראשון וכ"ש גבר קרויזי"ל מצד אחר שלא מפי הכלי משא"כ מפי הכלי צריך הגעלה דהוי מחמת האור

שדולק ממש עכ"ל ועשפ"ד שם מ"ש עוד מזה ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אית כ"ג מ"ש בדין זה (ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ח ס"ק נ"ח) וכ' בכי"פ דבכ"מ דמקילין בזה בנפסק הקילוח הוי רק בסתם חלב מהותך מכלי ראשון שלא מפי האיר הנ"ל שאין חומו גדול כ"כ אבל חלב שיש לרופאים שמקיזין דם שקורין שרעפי"ן וכדומה שהוא חום גדול יש להחמיר וצריך הגעלה עיי"ש ועי' בד"ק לעיל סי' ס"ד (שנדפס בדף האחרון מחלק א' מיו"ד דפוס לבוב) שכתב שספק אם נגע נר של חלב בקדירה של בשר העומדת אצל האש למעלה מהרוטב יש להקל כיון שיש בודאי במה שבתוך הקדירה ששים כנגד הנר רק שהחשש הוא מצד מה שנגע למעלה מן הרוטב והקדירה נ"נ וצריך ס' פעמים ס"א יש להקל כיון דבלא"ה חנ"נ בשאר איסורים רק מדרבנן עיי"ש:

קצד חלב מהותך. עבאה"ט מ"ש דנר של קרויז"ל חשיב ע"י האור ועי' בשו"ת חסד לאברהם תניינא חיו"ד סי' ל' בנר של חלב דולק שנפל על בלא"ט לאקשי"ן הנעשה מעיסה ושהה קצת והורה המורה שאם אין ס' בהעיסה של הלאקשי"ן נגד כל הנר אסורה כל העיסה עפ"ד החיו"ד להלן סי' ק"ה סק"ט דדבר הנתלבן באור והונח על דבר צונן אוסר ולא אמרינן בזה תתאה גבר אדרבא עילאה גבר לתתאה ואוסר כולו א"כ גם בזה כיון שהנר למעלה אצל הפתילה הוא חם מחמת האור איסר להעיסה וממילא בעינן ס' נגד כל הנר אף שלמטה ממקום שהוא דולק היא צונן שהרי חלק שהוחם באור מושך הטעם מכל הנר כמו בכ"מ דאמרינן תתאה גבר אף שהעליון הוא צונן אמרינן דתתאה שהוא חם מושך טעם מכולי וא"כ כן ה"נ בנ"ד דחלק החם מהנר מושך הטעם מכל הנר ומבליע העיסה ויצא עוררין על המורה בזה והשיב שיפה הורה המורה לאסור עיי"ש באריכות ועי' בדברינו להלן סי' צ"ד (ס"ק כ"ה):

קצה חלב מחותך. עפת"ש מ"ש מתשו' בית אפרים דאם נפל הפתילה על הכלי וכו' וע' בחכמת אדם שם שכתב ג"כ דאם הסיר הפחם מנר ונפל על כלי אסור ולא אמרינן שכבר נשרף החלב דעדיין יש בו לחלוחית ואסיר עיי"ש ועי' בד"ק בהשמטות שם שהחמיר ג"כ מזה עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש דהוי כנבלע ע"י האור עי' בישועות יעקב בפיה"ק סוף סי' זה שכ' דבנפל נר כשהוא דולק על כלי ובשעת נפילתו בעודו דולק נטף מן החלב על הכלי בעי ליבון כיון שנבלע ע"י האור אמנם העולם אין מדקדקין בזה עכ"ד אמנם יעוין בשפ"ד ס"ק ל"ח שכתב שיש לדקדק בזה וכתב ודע דאם נפל נר חלב על הכלי ושהה שם קצת צריך הכלי ליבון כיון שנבלע ע"י האור ולא מהני לי' הגעלה לכן אם הוא מתכות יש לו תקנה בליבון אבל אם הוא של עץ אין לו תקנה עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק אה"ע

סי' י' שהסכים לדינא לדברי הפרמ"ג בזה דבשהה קצת צריך ליבון וכתב שם דשיעור שהי' שיצטרך ליבון הוא אם כפי השערה נתחמם המקום ההוא עד שהי' היס"ב בכלי במקום ההוא שנגע הנר או הפתילה וכן אפילו בספק שמא הי' היס"ב בכלי במקום שנגע יש להצריך ליבון דוקא עיי"ש אמנם יעוין בס' מנחת יצחק שם מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה וכתב דהפריז על המדה כיון דאין תשמישו קבוע ע"י אור והרי כתב המחבר באו"ח סי' תנ"א סעי' ח' דבעינן רוב תשמישו ע"י אור וכיון דכלי זה של עץ הוי רוב תשמישו ע"י חמין יש להקל דסגי בהגעלה וכ"כ בעצי לבונה לדינא ועי' בס' מנחת יצחק שם שסיים דבצירוף קליפה בודאי מהני הגעלה וכתב שם במנחת יצחק שהי' עובדא לפניו בקערה של בדיל גדולה שנפל לתוכה נר של חלב בוערת ושהה קצת והותר לקולפה במקום זה ואח"כ יגעלנה וסיים שכן הסכימו חכמי בראד עיי"ש באריכות והנה ראיתי בהגהות חכמת שלמה לעיל ריש סי' צ"א שכתב וראיתי בס' א' וכו' (וכפי הנראה כוונתו על הס' מנחת יצחק הנזכר) ומדחה דבריו בשתי ידים והעלה דהעיקר, כהפרמ"ג דבע"כ צריך בזה ליבון וממילא דבכלי עץ או בדיל אין לו תקנה עיי"ש ועי' בדבריו בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קצ"ג אמנם שם להלן סי' רל"ז כתב שם בעצמו בנידון לאקשי"ן ברע"ט שנפל עליו נר דלוק ושהה קצת דמהני הגעלה ואף שהפרמ"ג כתב דבנשתהה קצת צריך ליבון הנה הפרמ"ג לא כתב כן בהחלט רק דרך אפשר ולדינא אין להחמיר בזה וסגי בהגעלה גם בנשתהה הנר קצת שם עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות כ"ג מ"ש בענין זה וכתב דאם נפל הנר על הכלי ונשתהה עד שחמם את הכלי אפשר דהוי נבלע ע"י האור ולא מהני להכלי הגעלה אך אם לקחו הנר תיכף ומיד כשנפלה אע"פ שהי' היס"ב בהכלי כשנפל הנר עלי' א"צ אלא הגעלה ועיי"ש עוד באות מ"ג שכתב בכלי של בדיל שנפל נר של חלב עם אש לתוכו ונשתהה קצת ונטף חלב ממקום האש על הכלי והאש הי' שורף שם במקום החלב וכיון שהכלי הוא של בדיל דא"א ללבנו אין לצדד להקל ולהתיר ע"י שיגרור כדי קליפה ואח"כ יגעילנה וכן לא מהני שיחמם את הבדיל הרבה באש וימרקנה הרבה על האור ולומר כבולעה כך פולטה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה עוד בסיף סי' זה מ"ש למורה א' בנר של חלב שנפל על כלי והי' דלוק וסלקוהו מיד והורה המורה דמהני גרידה וסמך עצמו ע"ד הפרמ"ג הנ"ל שכתב דאם נפל הנר על הכלי ושהה מעט צריך הכלי ליבון דמשמע מדבריו דאם לא שהה כלל סגי בגרידה ושכן כ' בשו"ת בית אפרים חלק חו"מ סי' י"ז והשיב שלא טוב הורה שלא כן מורין כל מורי הוראות בישראל כי אף שכן כתב בתשו' בית אפרים שם דעתי איני מסכמת לזה כי מ"ש הפרמ"ג ושהה מעט צריך ליבון לא בא להורות דאם לא שהה כלל

אין צריך גם הגעלה דכל ששהה מעט אף שלא נחשב נבלע ע"י אור עכ"פ הוא כשאר בלועה ע"י רותחין וצריך הגעלה עכ"פ עיי"ש ועי' בשו"ת גור ארי' יהודה חיו"ד סי' ק"ט בעובדא כזו שנטף נר של חלב דולק על קערה פארציליי"ן טוב והטפה הי' מעט באופן דכל מה שישתמש בהקערה הוא מהדרך שבודאי יהי' ששים נגד הטפה והוא הפסד גדול לאסרה וכ' דיש להתירה ע"י שישהה הקערה מעל"ע עד שיהי' אינו ב"י ואז מותר להשתמש בה כיון דאיכא תרתי לטיבותא נטל"פ ודרכה להשתמש בה בשפע וכמ"ש הט"ז להלן סי' צ"ט עיי"ש והסכים עמו בשו"ת יד יוסף סי' ס"ו עיי"ש באורך אמנם יעוין בשו"ת בית שלמה חלק ב' מיו"ד סי' כ"ה שהסכים לדברי השואל שהשיג על דברי הגור ארי' יהודה בזה ופסק דאם נפל נר דלוק על כלי ונטף טפה אם שהה קצת אין להקל כלל אכן אם לא שהה כלל המקיל בהפ"מ להתיר הכלי ע"י גרידה לא הפסיד עיי"ש:

קצו מהותך. עי' בשו"ת אדמו"ר דברי חיים חלק ב' ביו"ד סי' נ"א שנשאל בעובדא שיצאו הנרות להבערה וראו חלב שנטף על המפה ונשרפה המפה וגם השלחן נחרך והחלות שעל השלחן נחרכו ונסתפק השואל אם יש לחוש דלמא הלכה הבליעה עד החלות וכ' הנה מהנראה שהנרות עמדו מרחוק קצת מהחלות אף דלכאורה יש לאסור דבודאי החלב נמחה קודם והולך למהלאה מהאש כידוע בחוש בנר דולק הנופל שהחלב הולך סביבו מכל הצדדים והאש הולך ומתלהב וא"כ כאשר החם השלחן ע"י האש הלכה הבלוע שבצד השני לצד החלות כיון שהוחם מקום החלות וא"ל שהאש שרף החלב לגמרי קידם שנבלעה דאדרבא מבליעו מתחלה ע"י האור וזה דמי ממש לנר שנפל ע"ג הכלי כשהוא דולק דאוסרין הכלי אמנם לדינא יש להקל דיש ספק ספיקא ספק אם מפעפע בכל הכלי וגם ספק אולי יש ס' בהחלות נגד החלב שניתך וגם י"ל דהחלב הוי נטל"פ ע"כ יש להתיר החלות ואפילו קליפה א"צ עיי"ש באריכות: (קצז) שנפל ממנו וכו' צריך הגעלה. עשפ"ד ס"ק ל"ח שהתפלא על זה דמשמע מזה דעירוי אוסר בכולו וע"כ צריך הגעלה והרי אנן קיי"ל דעירוי אינו איסר אלא כ"ק וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש בפסקיו לסי' זה שהכריע דהעיקר לדינא דלדידן דקיי"ל דעירוי גמור אינו אוסר רק כדי קליפה ה"ה בזה יש להקל דסגי בקליפה עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' כלי ראשון אות ג' מ"ש בדברי התה"ד והשפ"ד בזה וכתב דלכאורה נראה דלהכי כתב התה"ד שצריך הגעלה משום דמיירי בכלי שא"א בקליפה אבל בכלי שאפשר לקלפה סגי לדידן בקליפה אבל לדינא כתב דאין לסמוך על זה דיש לומר דס"ל להתה"ד אף אם נימא דעירוי אינו מבליע רק כ"ק מ"מ בזה צריך הגעלה דלא ברירא לן אם זה אינו בלוע יותר משאר עירוי ולכן אין להקל בלא הגעלה וסיים בצ"ע עיי"ש:

קצח טפה על כלי. עפר"ח שם בעובדא שבא לפניו בכ"ח חדש שקנה מן העכו"ם ומצא בדופנה מבחוץ חלב מהותך ופסק לאסור הכלי וגם מה שנתבשל בהכלי באותו מעל"ע אף שנגרר החלב דמוכחא מלתא שנפל עלי' נר של חלב מבחוץ ונתעכבה שם מעט עד שהותך החלב ממנה ונבלע בהקדירה ולו יהי' שהוא ספק שמא נטף עליה טיפין מרחיק דסגי בגרידה לדעת המחבר הו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא וכתב שם דאסור להחזיר הכלי לאותו עכו"ם שמא יחזור וימכרנה לישראל אא"כ לא גרר החלב ונשאר החלב דבוק עלי' שרי להחזירה להעכו"ם עיי"ש והביאו הבל"י והבאר אברהם סוף סי' זה לדינא ועי' בפרי תואר ס"ס זה שכ' ס"ד הפר"ח וז"ל ולפענ"ד נראה דהגם דנאסר הכלי אין לאסור התבשיל דאין לך ס"ש גדול מזה ספק שמא נפלו טיפין בהפסק ואינו אוסר רק כ"ק הכלי הוא במקום קליפה ואת"ל שנפל עליו באופן האוסר שמא עבר עליו מעל"ע ונפגם ושרי אם גררו החלב מבחוץ עכ"ל ועי' בבית יצחק (מהשו"ב מפעסט) בתקה"ב סק"ד שכ' דמ"ש הפרי תואר להתיר התבשיל הוא ה בדיעבד אבל לכתחלה בודאי אסור לבשל בקדירה זו אם לא לצורך גדול שאין נו קדירה אחרת עיי"ש ועי' בסלת למנחה סוף כלל נ"ה בהגה מבהמ"ח שכ' דהכל תילין במצוי דהיכא דמוכח מלתא שנפל עלי' הנר באופן המטריף יש להחמיר אבל מן הסתם אין להחמיר דתולין בדבר המצוי לטפטף עלי' מנר של חלב ולא מחזיקינן אסורא שנבלע ע"י האור וסגי בגרירה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סוף סימן זה מ"ש בזה. ובגוף דברי הפר"ח דאוסר למכור הקדירה לעכו"ם עי' בדעת תורה סי' נ"ז ס"ק נ"ו וס"ק נ"ט מ"ש בביאור דברי הפר"ח בזה:

קצט כלי. עכאה"ט בסוף הס"ק מ"ש אבל אם נפל על הברזל נועץ עשרה פעמים קרקע ודיו ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י סוף סי' זה דר"ל היכא דנפלה הטפה באופן דבכלי אחר א"צ כ"א גרידא אבל אם הוא באופן דבכלי אחר צריך הגעלה לא מהני נעיצה להסכין אלא בבא להשתמש בה בצונן אבל בבא להשתמש בה רותח צריך הגעלה או ליבון למר כדאית לי' ולמר כדאית לי' להלן סימן קכ"א ואי"ה להלן סי' קכ"א יבואר עוד כי שם מקומו: (ר) צריך הגעלה. עט"ז סוף סי' זה שהעלה דהכלי ששאב מן הכלי ראשון והוציאו עם משקין מן הכלי ראשין דין כלי ראשון יש לו ועי' במ"א סי' תנ"ב סק"ט שכ' שלא ישאב עם כלי אחר מקדירה דזה מקרי כלי שני אא"כ הוא שוהה את הכלי ששואב עמו תוך המים שמעלין רתיחות מקרי שפיר כלי ראשון וכ"כ בחק יעקב ס"ק ט"ז ובשיורי כנה"נ או"ח סי' תנ"א בהגהות הטור אות ז' לדינא עיי"ש ועי' בשו"ת חו"י סי' ק"ב מ"ש בזה וכתב דמי יחלוק על הט"ז מסברת הכרס להקל עיי"ש וכפי הנראה שגם המ"א לא כתב זאת אלא להחמיר דלענין הגעלה כיון דבעינן מה"ת כלי ראשון י"ל דלא

מהני לחשבו לכלי ראשון כיון דבעינן רותח יותר אבל להקל עי"ז לא אמר וגם הוא מודה שיש להחמיר לחשבו לכלי ראשון ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק כ"ז מה שהרבה להשיב ע"ד הט"ז אמנם בחידושים בסוף הסי' סיים שיש להחמיר כהט"ז בזה עיי"ש ומבואר מדבריו דאפי' אם הוציאו ריקן יש להחמיר דיש לו דין כלי ראשון לחומרא איברא כי להלן סי' ק"ה בביאורים סק"ט וחידושים ס"ק י"ג פסק בפירוש דיש לו רק דין כלי שני עיי"ש ועי' במ"ז סק"ל שסיים בצ"ע גדול היכא שהריק המאכל בכף מהקדירה אם נעשה עי"ז כלי שני עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף סי' זה מ"ש בזה ועמ"ז סוף סי' שכתב מהש"ך בנקה"כ דהוי ספק אם הוא כלי ראשון עיי"ש ועי' בחידושים להרמב"ם שבסוף תשו' אוהל יצחק פרק ט' מהלכ' מאכלות אסורות הלכה טו"ב מ"ש בדברי הט"ז הנזכר ולדינא העלה להקל דהוי הכף כלי שני אמנם הוא סותר את דבריו שלמעלה בתשו' סי' ג' שפסק להחמיר דהוי הכף כלי ראשון עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש בפסקי דינים שבסעי' זה אות ב' שכ' דלדינא הוא תלוי בפלוגתת הפוסקים דיש אומרים דאם שהה הכלי בתוך הכ"ר עד שהמים שבתוכה הרתיחו יפה יפה יש לו דין כ"ר לכל דבר אבל אם לא שהה בתוכה כשיעור זה אע"פ ששהה עד שהמים שבתוכה העלו רתיחות הוי ספק אם דינו ככלי ראשון ויש אומרים דסגי כששהה עד שהמים העלו רתיחות וא"צ לשהות עד שהרתיחו יפה יפה וסיים דלמעשה צ"ע כי מסתימת הפוסקים משמע דהוי ספק עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' כ"ר אית א' באמצע הדיבור שכתב שם אגב אורחי' שיש לחלק בדין זה דאם שאב מכלי ראשון שעומד אצל האש אז שפיר יש לומר שיש על הכלי ששואב בו ג"כ דין כלי ראשון כיון שהי' אצל האש אבל אם העבירו הכלי ראשון מהאור ושאבינהו אף שיש עלי' עדיין דין כ"ר מ"מ אין בה כח לעשות גם את הכלי ששואב בו כלי ראשון כיון שהכלי ששואב בה לא הי' אצל האור לעולם וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' ע"ד שנשאל בעובדא שבשלו בשר טריפה עם גרויפי"ן ואחר גמר הבישול היתה עדיין בתנור איזה עת בלא בישול ולקחו הקדירה בידים והעמידו על איזה מקום ולקחו מעליון הקדירה בלא עירוב בקדירה מקודם ושפכו כף אחת בקערה והסכים לדברי השואל להתיר הקערה שיש צדדים להקל כיון שיש ספק שמא לא הי' היס"ב ברוטב שבקדירה ועוד כיון שלא שהה הכף בתוך הקדירה כלל ובכה"ג נוטה הסברה יותר שלא נעשה הכף כלי ראשון ע"כ נכון להשהות הטעלע"ר מעל"ע ובדיעבד גם אם נשתמשו בטעלע"ר זה בתוך המעל"ע ג"כ מותר מדינא עיי"ש באריכות וע' מזה בשו"ת שארית הפליטה הנספח לתשו' מעט מים סי' כ"א באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה בשו"ת שער שלמה סי' נ"ד:

רא הנעלה. עט"ז מ"ש דקדירה שהריקוהו מהתבשיל דין כלי שני יש לו ולא כלי ראשון אמנם באו"ח סי' שי"ח ס"ק י"ח כתב הט"ז בעצמו דהוי כלי ראשון דמבשל עיי"ש וא"כ כ"ש הוא שהוא מפליט ומבליע ועבמ"ז כאן סוף סי' זה שכתב דז"פ דבע"כ כל זה מיירי דוקא לאחר שהוסר מהאש דבעודו על האש לכ"ע בודאי בולע אם היס"ב. אמנם בעיקר הדין של הט"ז כתב במ"ז שם דקדירה רותחת שהוסר מהאש והורק ממנה התבשיל ואח"כ נפל איסור צ"ע עכ"ל וע' בעצי לבונה סוף סי' זה מה שמצדד בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' פרי אלימלך בסוף הס' מ"ש בדין זה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בדברינו להלן סי' צ"ג (ס"ק ל"ה) מ"ש בזה מהפרמ"ג וציינתי שם לדברי הרב ערך השלחן הספרדי שם אות י"ב ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות כ"א מ"ש בדין זה והעלה דאם עירו התבשיל מכלי ראשון אף שנשאר הקדירה ריקנית שעירו ממנה כל התבשיל אפ"ה הוא עדיין כלי ראשון אמנם אם לקחו כף מקדירה של איסור שמבשלין בו בשר איסור או שהוא ב"י והכף ריקנית והניחו הכף בכלי בשר נגוב ונפרש מן הכף להלוחית על הכלי הנה לפמ"ש הש"ך סי' צ"ג סק"ו גבי כיסוי קדירה דאע"ג שהכיסוי הוא ריקנית מ"מ חשיב הלחלוחית שעלי' ככלי ראשון וה"כ בדין זה חשיב הלחלוחית שעל הכף ככלי ראשון וכן אפי' לדעת הט"ז יש להחמיר בזה כיון דידוע הוא שהלחלוחית של הכף כשמוציאין אותו מהקדירה הוא הרבה עד שמה שנפרש ממנה הוא נגרר על הכלי אפשר דמידה גם הט"ז דהוי עלה דין כלי ראשון וסיים בצ"ע עיי"ש וע' בס' יד אלימלך סי' ל' בעובדא שבשלו בארש"ט בקדירה של בשר ב"י והבארש"ט הי' מעורב עם מים באופן שלא הי' עוד בכלל דבר חריף ובקדירה חולבות צוננת עשו תערובות חלב עם ביצים צוננים ואח"כ שפך הבארש"ט רותח מהקדירה של בשר רותחת לתוך הקדירה של חלב והגיס ועירב בכף את הבארש"ט בשעת הקילוח לתוך הקדירה חולבות כדי לערב החלב עם הביצים כנהוג ואח"כ חזר ושפך הבארש"ט לתוך הקדירה הראשונה שעדיין חמה ואח"כ נודע לו שהקדירה הראשונה הי' של בשר ב"י וכתב שם דלענין מה שנתבשל הבארש"ט בקדירה של בשר ב"י אין לחוש בדיעבד כיון דהוי נ"ט בר נ"ט אך מה שיש לחוש בזה הוא מטעם שהחזיר אח"כ לתוך הקדירה של בשר בעודה חמה והחכמת אדם פסק בריש כלל נ"ז דאם הכלי חם שהיס"ב ונתן עליו רוטב צריך ששים נגד כולן מטעם תתאה גבר וא"כ באנו לזה לדינו של הט"ז דקדירה שהורקו מהתבשיל אם דין כלי שני יש לו וכיון שהפרמ"ג הניח בצ"ע וכו' ובנ"ד שהקדירה של בשר שבישלו בה בתחלה הבארש"ט הוחם ע"י האש א"כ אפי' לאחר שהורק הוי ככלי ראשון וא"כ נאסר הבארש"ט והכלי עכת"ד אמנם יעוין מדין זה בחמודי דניאל שם באות

שאח"ז שכתב דאם עירו תבשיל מכלי ראשון לכלי שני והחזירוהו לכלי הא' לפי דברי המ"א באו"ח סי' רנ"ז ס"ק י"ד מבואר דלא הוי ככלי ראשון איברא כי דברי המ"א צ"ע דמדעת הר"ן משמע דלא ס"ל כן וכן משמע מהטור והב"י דלא ס"ל כהרמ"א בזה ועיי"ש עוד בחמודי דניאל שכ' דאם חממו מים בכלי בשר ועירו המים לכלי איסור בן יומא ותיכף עירו אותן המים לכלי בשר הראשון והכל הי' חם שהיס"ב הנה לדעת הש"ך בסי' ס"ט ס"ק כ"ד שכתב דבעירה תבשיל בשר לקערה אסורה התבשיל מותר כיון דמדינא לא נאסר התבשיל רק כדי קליפה ומאחר דא"א לקלוף שרי נמצא ממילא דה"ה בנ"ד שלא נאסרו המים ואפי' אם לא הי' הכלי של איסור נקי אפ"ה אין להחמיר דהא מ"מ לא הוי אלא עירוי לתוך צונן דתתאה גבר ואינו נאסר אלא כדי קליפה אמנם זה דוקא כשיש ס' בהמים נגד הלכלוך אבל אם אין ששים במים נגד הלכלוך נאסרו המים וממילא שאוסרים המים את הכלי ע"י העירוי וצריך הגעלה עיי"ש:

ועיין ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ב ובפיה"ק ס"ק נ"ח שכתב דאם נפלה טפה על קדירה חמה ריקנית שהוא ב"י מבשר פשוט הוא דבזה לכ"ע אם בישל בה אח"כ בתוך מעל"ע בשר אם אין בהתבשיל ס' פעמים ס"א פחות מעט נגד הטפה אף שהתבשיל הוא כנגד מקום נפילת הטפה אם הוא כלי חרס אסור אפי' בהפ"מ זולת בכלי מתכות יש לסמוך במקום הפ"מ להקל ולומר דהבלוע לא נ"נ וסגי בפעם א' ששים וכל זה אם נפלה הטפה בתוך מעל"ע מבישול הבשר אבל אם כשנפלה הטפה כבר עבר מעל"ע מבישול הבשר והקדירה כבר היתה אינה ב"י מבשר אם הי' התבשיל הב' נגד הטפה גם בכלי חרס סגי בס' נגד הטפה וצריך להניח הקדירה עד שתצטנן ולא יערה הקדירה בעודה חם אבל אם התבשיל הב' לא הגיע כנגד הטפה דינו כמו בנפלה על קדירה של בשר לאסור שלא בע"ש ולהתיר בע"ש או בשעהד"ח בפעם א' ששים נגד הטפה מיהו באופן זה צריכין לזהר לערות הכל בפעם א' שלא ישאר בלי ששים בתבשיל כנגד הטפה דאל"כ, נאסר אף בדיעבד וכל זה בכלי חרס אבל בכלי מתכות מותר תמיד בפעם א' ששים כנגד הטפה עכ"ד:

סימן צג

סעיף א:

א קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב. ע' בערך השלחן סי' צ"א אות ג' שכתב מהאו"ה דמ"ש שבשלו בה קאי דוקא אשאר כלים אבל כלי חרס או כלי נתר אפי' לא

נשתמש בה בשר אלא בצונן אסור להשתמש בה חלב ברותח עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק ל"ז) ולעיל סי' ס"ט (ס"ק ל"ו) ולהלן סי' ק"ה (ס"ק י"א):

ב שבשל בה בשר. עי' בהנהגות הנשאל באו"ה (מהפרמ"ג) סדר ב' אות ג' שכתב שצריך המורה לחקור בכה"ג במה ששמשו בה בשר אם הי' ע"י בישול אבל אם הי' רק ע"י עירוי לבד כשר בדיעבד דהא בודאי יש בתבשיל ששים נגד קליפת הכלי עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהג' הנשאל שם שכתב ע"ז דע דזה דוקא אם היתה מלאה עכשיו בשעת בישול החלב אבל בלא"ה אסורה החלב דהבליעה מתפשטת למטה ושוב ליכא במקצת שבישל ס' נגד קליפת הכלי וכן אפי' היתה מלאה צריך לזהר בנ"ד אם רוצה לערות ממנה החלב שיערה בפעם א' הכל אי להניחה עד שתצטנן דאל"כ נאסר מה שנשאר בה לאחר עירוי קצת עיי"ש:

ועיי"ש עוד במנחת שי שכ' דאם יש איך השתמשו תחלה באותו כלי בשר אם ע"י עירוי או בישול ואח"כ בישלו בה חלב בתוך מעל"ע אין לומר סתם כלים אינם ב"י וכו' דהא הטעם דאמרינן סתם כלים אינם ב"י היא מטעם ס"ס שמא לא השתמשו בו וכו' ובנ"ד כיון דבודאי השתמשו שוב ליכא ס"ס ואין לצרף כאן הספק דלינת לילה פוגם דהרבה פוסקים ס"ל דאין לצרף ספק זה לס"ס עיי"ש:

ג בה. עי' בהגהות יד שאול להלן סי' צ"ח שכתב דאם בשלו בקדירה חדשה מים או תבשיל אחר ונתנו בתוכה שומן אף שהי' ששים בהמים או בהתבשיל נגד השומן מ"מ נעשה הקדירה של בשר וכן להיפך אם נתנו לתוכה חמאה אף שיש ששים נעשה הקדירה חולבות וכתב שכן נוהגין בעלי הוראה עיי"ש ועי' בספרו שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' ע"ט שנשאל ע"ז וכתב לחזק דבריו כנ"ל וסיים שם ג"כ שכן נוהגין כל בעלי הוראה עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים להלן סי' צ"ח אית ו' שהביאו והתפלא עליו כי הוא חומרא חדשה שלא נמצא בשום מקים ולא שמענו זאת ואדרבא נמצא פירכא לזה מכמה מקומות ומ"ש שכן נוהגין כל בעלי הוראות כמדומה שנוהגין בעלי היראה להיפך וסיים בצ"ע עיי"ש:

ד בשר. עי' בשו"ת בית יהודה (להמהר"י עייאש ז"ל) חלק ב' סי' פ' שנשאל במכתשת של עכו"ם שכתשו בה חטים שהרתיחו אותה על האש ביורה שבישלו בה בשר אם היא אינה ב"י מיתר לכתוש בה תבואה דאע"ג דנטל"פ אסור לכתחלה אפ"ה מותר דאין דוחקא דמדוכה מפליט בצונן אלא ד"ח עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן להלן סי' ק"ג אות י"ב שהביאו והתפלא עליו דלמה לי לטעם דאין דוחקא מפליט בצונן דא היורה אינה ב"י בלא"ה מותר לכתוש באותה מכתשת לכתחלה דהוי נ"ט בר נ"ט היורה בחטים והחטים במכתשת ועוד דדוקא כלי שקבלה טעם משובח אסור להשתמש בו אחר שנפגם שמא

ישתמש בו בעודו משובח אבל הכא במכתשת שבתחלת בליעתה בלעה טעם פגום מותר להשתמש בה אף לכתחלה עיי"ש:

ה לא יבשל בה חלב. לעולם אפי' לאחר מעל"ע. פרישה:

ו ואם בישל בה. עי' בדברינו לעיל (ס"ק ב') מ"ש מהפרמ"ג דדוקא בבישל בה אבל אם לא נשתמש בה רק ע"י עירוי א"צ לשער רק נגד קליפת הכלי ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' מ"ג שכתב בדגים שבשלו בחלב ביורה ועירו כך רותח לקערה של בשר ב"י דלכאורה לפמ"ש הש"ך לעיל סי' ס"ט דמסתמא ליכא בקדירה ששים נגד קליפת הכלי כל התבשיל אסור אמנם הנה בשלטי הגבורים מבואר שיש ששים בתבשיל נגד קליפת הקערה ובאמת שגם החוש מעיד ע"ז שכך הוא אלא שהדבר פשוט דמ"ש הפוסקים דאין ששים במה שבתוך הקערה נגד קליפת הקערה היינו בקערות שהי' בימיהם ועדיין נראה בגליל פוזנא מן הקערות הישנות של בדיל שכמעט אין להם תוך אלא דבו מיעוט ועל כלים כאלו כתב דמסתמא אין ששים אבל בקערות שלנו אין ספק דמסתמא יש ששים נגד הקליפה עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ג' שכ' דאם כי פשיט הוא דבכה"ג החלב מותרת כיון דלא בלעה רק כ"ק ויש ששים במה שבתוך הכלי נגד קליפת הכלי מ"מ הנה זה דוקא אם עירו לתוכה החלב בקילוח גדול בפעם א' ובשפיכה גדולה אבל אם עירו לתוכה רק בקילוח קטן אז נאסר כל החלב דהא כל טפה וטפה בפ"ע נ"נ כשנגעה בהכלי וכמ"ש להלן סי' ק"ד בעכבר שנמצא בשולי הקדירה שנאסר כל השומן ע"י עירוי וכתב דאפי' לא בלעה הקדירה מתחלה בשר רק ע"י עירוי ג"כ דיני הכי דאם לא שפכו החלב בשפיכה גדולה ובפעם א' רק בקילוח קטן נאסר החלב דהא בטפה אחת אין ששים נגד קליפת אותו מקום מהכלי שנגעה שם עיי"ש:

ועיין שם בפרמ"ג בהנהגות הנשאל סדר ב' אות ה' שכתב שהי' עובדא לפניו שהביאו לעכו"ם בבית ישראל מאכל עם רוטב חם בקדירה ואכל ואח"כ לקחו הקדירה והדיחו וחממו מים ונתנו מהמים לכמה קדירות של רוטב עם בשר ואח"כ בשלו בקדירה ההיא לאקשי"ן והיה עש"ק והפ"מ והתיר הקדרות של בשר ורוטב אבל הלאקשין לא רצה להתיר וכ' הטעם שהתיר הקדירות של בשר ורוטב כי לאחר שחקר נודע לו שהקדירה שהביאו לעכו"ם המאכל הנ"ל לא בישלו בה המאכל הזה רק שבישלו בכלי אחרת ואח"כ עירו מכלי ראשון המאכל לקדירה זו והרי ע"י עירוי לא נבלע בה רק כ"ק ויש במים ס' נגד הקליפה ואף את"ל שאין ס' במים נגד הקליפה מ"מ בהפ"מ יש לסמוך על מש"ל סי' צ"ב דבלח בלח בשאר איסורין בהפ"מ אמרינן דלא נ"נ וכאן הפליטה מקדירה למים לח בלח הוא וכו' וכשנתערב ברוטב בודאי יש ששים כנגד הבלוע דכיון דלא נ"נ

אמרינן דאינו מדמע אלא לפי חשבון וכי תימא ניחוש שמא שמשו בקדירה זו מחלב תוך מעל"ע ובבב"ח גם בלח בלח אמרינן חנ"נ זה אינו חדא דסתם כלי של עכו"ם אינו ב"י ועוד בשר טריפה עם חלב י"א דלא נ"נ מה"ת וכו' ועכ"פ בהפ"מ יש להתיר משא"כ הלאקשי"ן שבישלו בקדירה זו לא רצה להתיר דיש כאן קצת ס"ס לחומרא שמא שמשו היום בקדירה זו בכלי ראשון ושמא עירוי מבליע בכולו וכיון דהלאקשי"ן לא הי' הפ"מ כ"כ לכן אסיר הלאקשי"ן והתיר הקדירות של בשר ורוטב כיון שהי' של כמה ב"ב והפ"מ ולצורך שבת עיי"ש ועי' במנחת שי שם מ"ש בביאור דברי הפרמ"ג בזה ועי' בס' גמי יוסף על הנהגות הנשאל שם סק"ג מ"ש בביאור דברי הפרמ"ג ובגוף הפסק שהחמיר לגבי הלאקשי"ן מתמה עליו דאין טעם לאסור ובפרט כיון שבין הכל יש הפסד מרובה אין לחלק הלאקשי"ן מהרוטב וסיים בצ"ע עיי"ש:

ז אסור בנותן טעם. ואם איסור זה הוא מדאורייתא או רק מדרבנן הנה בכרתי ופליתי סי' צ"ח סעיף קטן ב' מסתפק דאפי' להרמב"ם וסייעתו דס"ל טכ"ע דאורייתא והוא משום דילפינן לה מגיעולי נכרים מ"מ י"ל דדוקא בליעת איסור בכלי של נכרי אסור מה"ת וזהו חידושה דגעולי מדין אבל בליעת איסור בכלי ישראל י"ל דאינו אסור מה"ת עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ג' (בד"ה והנה בסוף הדיבור שם) שכתב דלמ"ד דס"ל בעלמא בשארי איסורין לא הוי טכ"ע מה"ת אף דבב"ח לכ"ע הוי דאורייתא מ"מ בטעם היוצא מכלי אפשר דלא הוי רק מדרבנן אף בבב"ח דלא דמי לטעם היוצא מאוכל ממש עיי"ש אכן בפתיחה לבב"ח (בד"ה טעם כעיקר) נסתפק בזה ולא החליט לדינא עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' ק"א שכתב דאפי' לדעת האומרים דטעם כעיקר לאו דאורייתא מודה דפליטת כלים הוי דאורייתא עיי"ש ועי' מזה בשו"ת יד יוסף סי' ס"א בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ז מ"ש בענין זה:

ח וצריך לשער. עפת"ש מה שציין לדברי המרכבת המשנה בביאור חשבון זה ע"פ המופת ועי' בס' שורש מיעקב הראשון בסי' זה שהאריך ג"כ בחשבון זה ומצייר ענין החשבון הזה במדה ארוכה עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן הקטן ריש סי' זה מ"ש בזה ועיי"ש עוד לעיל סי' ס"ט סעי' ט"ז ע"ד הש"ך ס"ק מ"ה שמבאר החשבון הזה בדרך מרווח יותר וכתב שם כי חכמי החשבון יעידו כי בכלים המרובעים ומעוקבים אשר ישווה בהם הרוחב והגובה לא יהי' בהם ששים נגד הקליפה אם לא יהי' בהם שלש מאות עובי הקליפה ברוחב חללם אבל לא כן בכלים הגבוהים למעלה אשר יש שיהי' בהם ששים גם בהיות רוחב חללם רק מאתים וחמשים עובי הקליפה בערך וכו' ולא כן בכלים הנמוכים כי כל אשר תקצר קומתם מהראוי שיתרבה רוחב חללם לעומתו למען

יהי' בהם ששים נגד קליפתה וכו' ועיי"ש במה שמבאר סדר החשבון בזה באריכות: (ט) לשער. עבאה"ג ועי' פרי תואר סק"א שהניח להמחבר בצ"ע בזה ועשפ"ד סק"א שמתמה על תמיהתו של הפרי תואר ועיי"ש במ"ש על דבריו בזה: (י) נגד כל הקדירה. עבאה"ט מ"ש דאין חילוק בזה בין קדירה של מתכות או של חרס ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ח (ס"ק ס"ח) ועי' בש"ך מ"ש א"נ משכחת לה לפעמים וכו' ועי' בהגהות לבושי שרד שכ' די"ל עוד נ"מ לדינא לענין שתי קדירות שבסוף סי' קי"א דהיכא דשניהם בספק מצטרפין א"כ אם בישלו בקדירה זו ועוד בקדירה חולבות ולא נודע איזהו מצטרפין שניהם לבטל קדירה זו עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט שאם בישלו בשר תוך מעל"ע של בישול בשר א' אפ"ה א"צ לשער רק נגד הבשר הב' עשש"ד סוף סק"א שכתב דאם הי' בחלב דברים חריפים והרבה פלפלין וכדומה משערין גם נגד הבשר הראשון עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ע"ד ובסי' זה בפיה"ק סק"ג שפסק דגם אם בישל בה בתוך מעל"ט דבר חריף לא נעשה ב"י וא"צ לשער רק נגד הבשר הב' עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' צ"ד (ס"ק פ"ג ופ"ד):

יא כל הקדירה. עי' בפרמ"ג או"ח בהנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' אות ה' שכתב בפשיטות דעכ"פ יש בתוך מה שבקדירה שלשים כנגד הקדירה עיי"ש וכ"כ במחצית השקל באו"ח ה"פ סי' תנ"א סק"מ עיי"ש ועי' בנשמת ארם הלכות פסח סי' כ"ב שכתב ודל ואע"ג דאין כלי שיש במה שבתוכה ששים מ"מ איכא בודאי שלשים ויותר עכ"ל וע' בשו"ת חתם סופר חלק או"ח סי' ק"כ שמצדד ג"כ לומר כן דנגד חצי הקדירה יש במה שבתוכה ששים עיי"ש אמנם יעוין בס' דרכי היראה חלק ב' פרק י"ט ובגנזי יוסף על הנהגות הנשאל שם סק"ג שהתפלאו על דברי הפרמ"ג הנ"ל דמנ"ל הא דלא נמצא כן בשום פוסק דיש בתבשיל שלשים נגד הקדירה ועיי"ש בגנזי יוסף שכתב די"ל דאין כוונת הפרמ"ג דיש מה שבתוכו ל' נגד כל גוף הכלי אלא דר"ל מד קליפת הכלי עיי"ש ועי' בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' כ"ט מ"ש בזה וע' בדרכי היראה שם שסיים דמ"מ לעת הצורך יש לצרף דעת הפרמ"ג הנזכר כגון באינו ב"י וכיוצא עיי"ש באריכות ועי' ביד יהודה הלכ' מליחה בפיה"א סי' ס"ט ס"ק ס"ד (דף ס"ט ע"ב) שכ' ע"ד ששמע אומרים דסתם כלי הוא חלק ל' מד מה שבתוכו וסמכו עצמם על הפרמ"ג בהנהגות או"ה דז"א דהוא רק חלק ששית וכן שערתי לעצמי דפעמים הוא יותר עיי"ש ועי' בספר מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה שם מ"ש בזה ולבסוף כ' ג"כ דבע"כ כוונת הפרמ"ג שם הוא שיש שלשים רק גד קליפת הכלי כי באמת אין ליתן כלל לזה כי הכל תלוי בגודל הכלי ולפי עובי הדפנות וכתב שהוא מדד יראה שבכלי קטנה אין בתוכה אפי' ששה פעמים נגד

הדופן וביירות גדולות שנחשתן דק אז איכא שלשים עיי"ש ועי' בס' גילוי דעת בסוף הספר (לאחר לוח התיקון) מ"ש בענין זה וכתב ג"כ שאין ליתן כלל על זה שהיא מדד וראה שהכל הוא לפי גודל וקוטן ועובי הכלי ומ"מ כמעט תמיד יש ערך ד' פעמים ויותר ולפ"ז כתב שאפשר לשער במה שהיא שכיח שנופל קילוח של חלב על קדירה של בשר וכדומה דאם המקום שנתלחלח אינו רק חלק ט"ו מכל הקדירה תמיד יש ששים ובכלי גדול יש להקל יותר עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ט ס"ק רע"ו ולהלן סי' צ"ה ס"ק י"ט וסי' צ"ח ס"ק נ"ה):

יב הקדירה. עבאה"ט מ"ש דאם ידעינן כמה בלע א"צ לשער אלא כנגד הבלוע בו ועי' חוו"ד בחידושים סק"א דר"ל דאם נשתמש בה בכזית בשר עם מים א"צ לשער נגד כל הכזית רק לפי שיעור המדומע במים עיי"ש (ועי' בחכמת אדם כלל מ"ד סעי' ט' וכלל מ"ו סעי' ז' מ"ש בזר) ועי' במ"ז לעיל סי' צ"ב ס"ק כ"ד ובשפ"ד בסי' שאח"ז ס"ק כ"ב שכ' כן לדינא דקדירה חדשה או שאינה ב"י שנתבשלה בה כזית בשר או יותר ברוטב ובתוך מעל"ע בישלו בה חלב א"צ ששים נגד כל הבשר אלא לפי חשבון עיי"ש ועי' בלב"ש בחידושי דינים ס"ק ק"מ שכתב דר"ל דיש לשער שכשם. שנבלע בקדירה כך נבלע במים ובאופן זה ישער לפי חשבון עכ"ד וכ"כ בחמודי דניאל הלכ' תערובות הנכפל איתי כ' ועי' בס' משמרת שלום במ"ז לעיל סי' צ"ה ס"ק כ"ד שהביא בזה מהחוו"ד להלן סי' ק"ג סק"ו ושו"ת בית שלמה חלק או"ח חלק ב' סי' פ"ז בהגה (והבאתי דבריהם להלן סי' ק"ג ס"ק מ"ג) דהא דאמרינן דא"צ לשער רק כפי ערך המדומע כנזכר הוא דוקא אם יש בהיתר לחוד עכ"פ כפי ערך חרסית הקדירה אבל היכא דהתבשיל הוא פחות מערך חרסית הקדירה ויש בו חלק איסור לעולם משערין נגד כל האיסור דמי גרע אם הי' האיסור לבד בהכלי דמשערין בכל האיסור כיון דלא ידעינן כמה בלע א"כ מה מועיל שיש עוד יתר רק היכא דידעינן דאין כח בהכלי לבלוע הכל אז אמרינן לשער בהכלי לפי ערך הבלועה משניהם עיי"ש ועי' בס' ישועית חיים בהתשו' שבסוף סי' זה אות ח' שכתב בביאור ענין זה דמשערין כפי המדומע בדרך משל אם חלל הקדירה מחזיק עשר פעמים כנגד דופן הקדירה א"צ לשער רק נגד חלק עשירית מהכזית דהא כיון דהמים הי' מחזיקין עשר פעמים כנגד דופן הקדירה לא בלעה מהבשר ג"כ רק חלק עשירית ומה"ט כתב שה בעובדא שבשלו מאכל שקורין גרי"ץ בקדירה של חלב שאינה ב"י ונתנו לתוכה חמאה כנהוג ולאחר שעירו הגרי"ץ מתוכה בישלי בקדירה זו בשר בתוך המעל"ע דלפי האמור מותר הבשר והרוטב כיון שיש עכ"פ ששים בהבשר ובהרוטב נגד החמאה לפי חשבון אבל הקדירה אסורה כדין מבשל בקדירה שאינה ב"י. אך שצריך לזהר שלא

לערות הבשר והרוטב מן הקדירה לכלים של בשר בעוד שהקדירה רותח אם לא כשהוא לצורך אז מותר לערות גם כשהיא רותח אך אם לא הי' ששים בהגרי"ד נגד החמאה רק ההיתר היא מטעם שעכשיו יש ס' לפי חשבון כנ"ל צריך לזהר שלא לערות מעט מעט כשהוא רותח רק יערה כל הקדירה בשפיכה אחת עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק קי"א וקי"ב):

ועיי"ש עוד במ"ז לעיל סי' צ"ב שם שכתב דכל זה הוא רק בבשר בחלב משא"כ בשל איסור נ"נ וצריך ס' נגד כל הקדירה מיהו אין התבשיל הב' אסיר מה"ת כשיש ס' לפי ערך כיון דחנ"נ מדרבנן הוא ויש להקל בספיקו עי"ש וכ"כ בלב"ש שם סעי' מ"ז וביאורו שם ס"ק קמ"ג וקמ"ד לדינא דאם בישלו בקדירה תבשיל ונפל בו איסור באופן שנאסר התבשיל ואח"כ בתוך מעל"ע בישלו בקדירה זו תבשיל היתר צריך ס' בתבשיל הב' נגד כל הקדירה משום דכל מאכל הראשון נ"נ ונאסרה כל הקדירה אכן אם יש איזה ספק כגון שנפך ולא ידעינן אם הי' ס' נגד הקדירה וידוע עכ"פ שהי' בתבשיל הב' ס' נגד האיסור אפי' לא נמדד כולו אלא לפי חשבון שרי וכתב שם עוד ובביאורו ס"ק קמ"ה וקמ"ו דיש עוד צד קילא גם בלא נשפך כגון שהאיסור הי' ספק איסור ולא נודע עד אחר שנפל לתבשיל הראשון ואחר כך בתבשיל השני יש ששים נגד האיסור לפי חשבון שרי דכיון דלא נודע הספק קודם שנתערב בתבשיל הראשון דאז התבשיל נ"נ רק מדרבנן ממילא דלאחר שנודע הספק הוי ספיקא דרבנן ולא נ"נ אבל אם נודע קודם שנתערב בתבשיל הראשון דאז הוי ספיקא דאורייתא שע"י גלגול נעשה דרבנן שאין הולכין בו להקל. וכתב עוד דאפשר י"ל דבעינן שלא נדע עד שנתבשל בה תבשיל השני דוקא די"ל דכיון דבתבשיל הראשין אין נ"מ אם נ"נ או לאו א"כ אין הידיעה פועלת אז כלום ולא הוי אז כלל ספק איסור אלא נעשה מיד ודאי איסור ושוב של תבשיל הב' הוי ספיקא דרבנן ע"י גלגול דלא מהני משא"כ בעת הכני דאז נעשה דרבנן ואם לא נודע הספק עד אז שפיר נחשב ספיקא דרבנן וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' ק"ג (ס"ק פ"ז): (יג) אכל אם כהה מעל"ע. עבאה"ט סוף סק"א מ"ש מהש"ך שא"צ לשער רק נגד בשר השני ועי' בדברי שאול ויוסף דעת לעיל סי' צ"ב סעי' ה' שהביא במה שנתווכחו ב' רבנים הגדולים מהבד"צ רבא מלבוב שדיין אחד אמר במה שאירע כמה פעמים ששמשו בכף חלב ואח"כ שמשו בתוך מעל"ע חלב עם מים ואח"כ לאחר מעל"ע משימוש הראשון שמשו בו בשר דמהראוי שלא להצריך ס' רק נגד מה שבלע בפעם שני חלב עם מים דנגד החלב הראשון א"צ לשער דהוי אינו ב"י וכיון שהי' בפעם הב' החלב מעורב במים א"צ לשער רק לפי המדומע והדיין הב' אמר שיש לשער נגד כל הכף דכיון ששמשו

בו בתוך מעל"ע של הבישול הראשון נעשה הבלוע דקודם מעל"ע לשבת וצריך לשער עד מה ששימש בכף בפעם הראשונה והדיין המקיל הביא ראי' לדבריו מדברי הש"ך סק"א הנזכר וכתב שיפה כיון הדיין המקיל שא"צ לשער רק עד החלב השני שבלע וכפי המדומע וכנזכר עיי"ש:

יד אם שהה מעל"ע. ופשוט הוא דכל זה הוא אם הי' הכלי נקי שכבר הדיחו אותה מהתבשיל שבשלו אתמול אבל אם לא הדיחו אותה עוד בודאי צריך שיהי' בהתבשיל ס' עכ"פ נגד הבעין שהי' דבוק בהכלי ועי' במנח"י כלל נ"ז ס"ק י"א וס"ק י"ח דמסתמא אמרינן שיש בהתבשיל ששים נגד השומן הדבוק בהקדירה. עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ד שכ' דמ"מ צריך לשאול אם הי' הקדירה מלא דאם לא הי' מלא אין ששים ואע"ג דאין התבשיל נוגע בהבעין שלמעלה אפ"ה צריך ס' כנגדו דע"י נענוע הכלי נוגע המאכל בכל הדפנות ועיי"ש בעובדא שטיגנו קרעפלי"ך עם מעט חמאה במחבת של בשר שאינה ב"י רק שלא היתה נקי' שהיתה מלוכלכת בשומן שטיגנה בה לפני איזה ימים וכ' שם דאם הי' המחבת מלאה והי' חמאה כ"כ שנחשוב לבישול מותר הכל דודאי יש ששים בכל הקרעפלי"ך נגד השומן הדבוק אבל אם לא הי' רק מעט שומן באופן שא"א לחשבו לבישול רק כאפי' או צלייי' צ"ע אם סגי בששים דלפי דעת הש"ע להלן סי' ק"ה סעי' ה' לא סגי בששים לבד וצריכין עוד נטילה ולהדעות המובא' בש"ך שם ס"ק ט"ו גם בזה סגי בששים וא"צ נטילה אמנם אפי' לדעת הש"ע שם אף שכ' הט"ז סי' צ"ד ס"ק י"ג דכנגד השמנונית הדבוק בהסכין יש ששים בכדי קליפה מ"מ הכא אפשר דבהמחבת דבוק שמנונית יותר מעל הסכין דבסכין אינו נדבק שמנונית אלא דרך חתיכה אבל בכלי זו הי' שומן בתוכה ונרתח בו ונדבק בו יותר אמנם בלא"ה יש לעיין אם מצטרפין כל הקרעפלי"ך (אף אותן שלא נגעו בהשומן הדבוק) לבטל ואפשר יש לומר שצריכין שיהי' בכל קרעפי"ל ששים נגד השומן הדבוק בהכלי אמנם לזה י"ל דלו יהיבנא שאותן שהיו סמוך להכלי ונגעו בה נאסרו מ"מ בודאי דאותן אמצעים שלא נגעו בהכלי הם יותר מאותן שנגעו וא"כ ממילא אמרינן דאותן שנאסרו בטלים חד בתרי בהאמצעים כדין יבש ביבש דבטל חד בתרי אלא דלפ"ז צריך לזהר לאכלם כדין חד בתרי דלהלן סי' ק"ט אם לא כשיוכל לשער כמה הי' דבוק שומן בהמחבת וגודל הקרעפלי"ך שי' בכל קרעפי"ל הנוגעת בהמחבת ששים בה לבדה אז יש להתיר בכל גוונא עכ"ד:

טו הו"ל נטל"פ ומותר התבשיל. ואם בישל בשר בקדירה חולבות שאינה ב"י ובעוד התבשיל על האש נזכר שהקדירה הוא של חלב אסור לגמור הבישול בקדירה זו וצריך

לסלק תיכף הקדירה מעל האש דהשתא הוי ודאי לכתחלה ונטל"פ אסור לכתחלה והתבשיל יגמור בשולו בקדירה של בשר תשו' קול אלי' חיו"ד סי' י' וערך השלחן אות ז':

טז ומותר התבשיל. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק ג' סי' אלף מ"ג (ובדפוס ישן ס' תרי"ז) דכל זה הוא אם בישל בשוגג אבל אם בישל במזיד קנסינן לי' ואסרינן לי' התבשיל עיי"ש:

יז אבל הקדירה אסור לבשל בה. עי' בתשו' הרדב"ז שם שכ' דאף דאיסור זה אינו אלא מדרבנן מ"מ עכ"פ הוא בכלל איסור דרבנן דאית לי' עיקר מן התורה עיי"ש והנ"מ ידועה:

יח אבל שאר דברים מותר. עבאה"ט מ"ש דכאן סתם הרמ"א הדברים לענין דינא ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות כ' שכ' דמ"מ גם מצד הדין אסור לבשל בה דבר חריף דהא עכשיו יהי' טעם הבשר וטעם החלב לשבח ונעשה עכשיו נבילה ואם אירע שבשלו בה דבר חריף אסור שוב לבשל באותו קדירה אפי' שאר דברים לעולם אפי' לאחר מעל"ע דהא הי' בה פעם א' איסור לשבח עכ"ד:

יט שאר דברים. עט"ז סק"ב שכ' בשם הרשב"א דאם בשלו בשר בכלי מתכות ואח"כ בשלו בו מים והי' ס' במים נגד הבשר שבישלו בה קודם ואח"כ בישלו בה חלב דמותר דנקלש בלע הבשר מכח בישול המים שהי' בהן ס' והביא ע"ז בשם המהרש"ל דלדינא לא קיי"ל כוותי' ועי' בנקה"כ שהש"ך הסכים להרשב"א ודלא כהמהרש"ל עיי"ש ועי' בחוו"ד שכתב דהעיקר לדינא כהרשב"א והש"ך בנקה"כ להקל בזה וכתב דלאו דוקא כשבישלו בה מים הדין כן אלא אף אם בישלו בה חלב והי' ס' בהחלב נגד הבשר שבישלו בה קודם נקלש טעם הבשר ומותר לבשל בה אח"כ חלב עיי"ש ותמהני שלא הביא דברי הפר"ח שהעלה דהעיקר כדעת המהרש"ל שדחה דעת הרשב"א מהלכה בזה עיי"ש ועי' בפרי היאר סק"ב מ"ש בזה וסיים ולענין הלכה הגם כי דברי הרשב"א נכונים ונכוחים מ"מ כיין דכמה רבוותא פליגו עלי' אין לסמוך להתיר זולת היכא שהבליע פגים עד"מ קדירה של מתכות בלוע מבשר ושהתה מעל"ע שבליעת הבשר שבה פגום הוא ובישל בה אח"כ ירקות אי מים יכול לבשל בה חלב בלי שום תיקון להיותה פגים ועיין לקמן סי' קכ"ב עכ"ל ועי' בס' שערי דעה (מהגאון בעל שמן רקח) סק"ב מ"ש בדברי הנקה"כ והפרי תואר בזה ובסוף סיים להקל כדעת הנקה"כ שדבריו נכונים וברורים ואף בתוך מעל"ע מיתר לבשל לכתחלה ומיהו דוקא כשבישלו ירקות בכל הקדירה במילואה וגם שהעלה רתיחה עכ"ל אמנם יעוין במ"ז סק"ב במוסגר שכתב בהחלט דקיי"ל דלא כהרשב"א עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"א שהעלה ג"כ להחמיר בזה עיי"ש באריכות ועי' בס' יד אלימלך סי' כ"א באמצע הדיבור שהעלה דעכ"פ לסניף יש לצרף דעת הנקה"כ הנ"ל שפיסק כהרשב"א עיי"ש לדרכו:

ב ויש מחמירים בכיסוי. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך משום שבנקב הכיסוי יש שם בעין דבוק מחמת הזיעה שעולה תמיד למעלה ונדבק שם וכו' אמנם יעוין בדברי זקיני הלבוש שמבואר מדבריו דאפי' אם הכיסוי נקוב למעלה שההבל יוצא אפ"ה אסור דהטעם שבכיסוי נכנס להתבשיל ומבואר מדבריו דאפי' אם אין שם בעין בראש הכיסוי במקום הנקב אפ"ה חששו היש מחמירים אלי שע"י ההבל שעולה נבלע שם ביותר ויוצא הטעם מהכיסוי ונכנס להתבשיל וצ"ע:

כא מחמירים בכיסוי. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך ועי' בחכמת אדם כלל מ"ו סעי' ג' שפסק כהש"ך אמנם בגוף דברי הש"ך ע' בחידושי הגרעק"א שהתפלא דלו יהי' שיש שם מאכל בעין במקום הקצר דכיון דהזיעה עולה למעלה מ"מ עכ"פ לא גרע מדין נפלה טפה נגד הרוטב דקיי"ל דסגי בס' נגד הטפה ולא נעשה הבלוע שבקדירה נבילה וכמש"ל סי' צ"ב סעי' ז' ברמ"א וסיים שדברי הש"ך צע"ג עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ד שפסק דבאין הפסד יש להורות כהש"ך עיי"ש אמנם בחיו"ד בחידושים סק"ד פסק דכיון דהוא רק מנהג יש להקל בזה כהט"ז עיי"ש ועי' בס' תוספת ירושלים ובס' מנחת יצחק (להרב מו"ה יצחק מו"ץ מבראד ז"ל) בחידושים ליו"ד דף ט"ז ע"ב שכתבו להכריע בזה לדינא דבנתן הכיסוי עד שלא התחיל הקדירה להרתיח דאז בכל עת שעלתה הזיעה נעשה הזיעה גופה נבילה עם הקצת בעין שבמקום הקצר ולא ידעינן כמה זיעה בלע הכיסוי ע"כ שפיר יש להורות כהש"ך להחמיר אבל אם נתן הכיסוי על הקדירה בשעה שהרתיחה דאז דינה כנפל הממשית כנגד הרוטב דא"צ ס' רק כנגד הבעין אז יש להורות כהט"ז עיי"ש: ועיין בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג ובהגהות חכמת שלמה שכתב דאם כיסה הקדירה בכיסוי כזו והיתה מהופכת שהנקב הי' לצד חוץ תלוי בפלוגתת הרמ"א והט"ז לעיל סי' צ"ב שם ס"ק כ"ח דלדעת הרמ"א שם דס"ל דטפה שנפלה על הכיסוי דינה כדין טפה שנפל על הקדירה כנגד הרוטב וכן היא דעת הש"ך לעיל סי' ס"ו ס"ק י"ג ה"נ סגי בס' בקדירה נגד מקום הקצר לבד אכן לדעת הט"ז שחולק שם על הרמ"א וס"ל דדינו כדין שלא כנגד הרוטב ה"נ צריך ס' פעמים ס"א ועיי"ש במ"ש עוד מזה וסיים בצ"ע: (כב) מחמירים בכיסוי. עבאה"ט ועיין בס' עיון יעקב (מהגאון בעל שבו"י) על העין יעקב בפסחים דף צ"ג (בד"ה נמצא שכל העולם ככיסוי קדירה לגיהנם) שכתב דלכאורה יש קצת ראי' מדברי הגמ' שם דאם הקדירה מלא יש בה ס' נגד הכיסוי אם הוא מכוון עליו אך לדינא ליכא למילף מהא מידי דאין למידין הלכה מדברי אגדה ויש לשער הכל ע"פ אימוד בכל מה דאפשר עיי"ש:

כג בכיסוי. עבאה"ט מ"ש הטעם משום שהזיעה של הרתיחה עולה למעלה ועי' בדברי זקיני הלבוש שכ' דאפי' אם הכיסוי הוא נקוב למעלה שההבל יוצא אפילו הכי אסור עיין שם (והוא מדברי הד"מ והבית יוסף לעיל סי' צ"ב) ועי' בכנה"ג לעיל סי' צ"ב בהגהות ב"י אות ע"ט מ"ש בזה ועי' בס' מאורי אור חלק קן טהור בחידושיו ליו"ד (דף ק"ו ע"א מהס') שכ' כן לדינא וכ' דמה"ט יש להחמיר גם בכף מנוקב ששואב הזוהמא המונח על פי הקדירה כמו בכיסוי שע"פ הקדירה עיי"ש אמנם יעוין בס' חמודי דניאל הלכ' בב"ח אות מ' דדוקא בכיסוי הוא שאמרו להחמיר כיון שהוא סתום מכל צד ועי"ז נתלחלח הרבה מחמת הזיעה ע"כ יש לחוש להזיעה וכאמור משא"כ אם אינו סתום מכל צד אין להחמיר ע"כ כתב בעובדא דידי' שהניחו כף של בשר על קדירה של חלב רותחת או איפכא ולא נגע הכף בהתבשיל כלל רק שנתלחלח קצת מחמת הזיעה שאין לאסור רק הכף אבל הקדירה אין לאסור שאין כח בהכף לאסור הקדירה דלא דמי לכיסוי דכיון שהוא פתוח אין שם זיעה כ"כ שיהא נבלע מהכף אל הקדירה כיון שהזיעה יוצא דרך שני הצדדים הפתוחים מכאן ומכאן עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק ח' ובפיה"ק ס"ק ט' ובס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' סוף אות י"ג עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק ל"ב):

כד יש להתיר אם אין הכיסוי ב"י. עב"ח שכתב דכל זה בכיסוי שהיא כלי אבל בכיסוי שעושין מבצק אסיר מדינא אף כשאינו ב"י דבאוכל אין הבלוע נפגם גם לאחר מעל"ע עיי"ש והביאו בשפ"ד שם ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ו שהביאו וסיים דנראה דאף לאחר כמה חדשים אסור בזה דאע"ג שנתייבש טובא מ"מ כיון דעדיין יכול להתפרך לא נחשב ככלי לפגום הבלוע שבתוכו במעל"ע עיי"ש:

כה אם אין הכיסוי בן יומו. עי' בחידושי הגאון יעב"ץ ז"ל שכתב דבכיסוי יש להחמיר עד שנדע בודאי שהוא אינו ב"י אבל בסתמא לא אמרינן דסתם כיסוי אינו ב"י (כדקיי"ל בשאר כלים להלן סי' קכ"ב דסתמן אינם ב"י) משום דדרכו להשתמש בכיסוי תדיר מקדירה לקדירה וכל זמן דלא ידעינן בכיסוי שאינו ב"י אמרינן דמסתמא הוא ב"י ובעי ס' נגד כל הכיסוי עכ"ד:

כו בן יומו. עי' בשו"ת משאת בנימין סי' י"ח שכ' דלא בעינן שיהי' בהקדירה בשר או חלב ממש דה"ה אם הי' שאר דברים בקדירה כל שהי' הקדירה והכיסוי ב"י אסור אכן אם הי' הכיסוי אינו ב"י אף דנוהגין להחמיר דנחשב כב"י מ"מ לענין זה אין להחמיר ואין לאסור כשהי' הכיסוי אינו ב"י אלא אם כיסו בה בשר או חלב ממש אבל כשלא הי' בקדירה בשר או חלב ממש רק שאר דברים דהוי נ"ט בר נ"ט אין להחמיר עיי"ש

והביאו בבל"י סק"ח ושפ"ד ס"ק י"ח ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות כ"ח שהביאו וכ' דמ"מ אפי' בכה"ג הכיסוי עכ"פ אסור דהא המנהג לאסור אותו שאינו ב"י כמ"ש הרמ"א להלן סי' צ"ד סעי' ה' אכן אם גם הקדירה אינה ב"י אע"ג דנוהגין לאסור הכלי שאינה ב"י לא חיישינן בכה"ג דלא חשבינן לענין זה הכיסוי לב"י לאסור הקדירה וכן אם הי' הקדירה לא של בשר ולא של חלב וכיסוהו בכיסוי שאינה ב"י של בשר מותר לאכול המאכל בחלב וכו' דלגבי נ"ט בר נ"ט לא חשבינן הכיסוי לבן יומו עכ"ד: (כז) אם שניהם חמים. פי' שהיס"ב. פר"ח. ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו ובפיה"ק סק"ז שהוכיח מלשון הרמ"א וש"פ דכל ששניהם חמין שהיס"ב א"צ לדקדק אם הזיעה עולה משום דמסתמא כשהוא מכוסה עולה ההבל של הרותחין שבקדירה למעלה וכיון שהכיסוי הוא ג"כ חם הוי כרוטב ומפליט מהכיסוי ומבליע בהמאכל עיי"ש וכל זה בסתמא אבל אם בדק וראה שלא הזיע עי' בל"י סק"י שכ' דאם זכר והסירה מיד קודם שהתחיל להזיע והיא עדיין יבשה מבפנים הכל מותר אפי' אם הסיר הכיסוי מקדירה רותחת מ"מ כל שבדק וראה שהיתה יבשה ונקיי' שרי עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' כלי ראשון אות ד' שהשיג על הבל"י דפשיטא לי' להקל אם הסיר תיכף הכיסוי קודם שהתחיל להזיע כנזכר כי מדברי הרמ"א משמע דאפי' לא שהה כלל ולא התחיל עדיין להזיע כלל והוא יבש לגמרי אפ"ה בשניהם חמין אסיר ועיי"ש במ"ש בזה ומ"מ בסוף דבריו סיים בצ"ע בדין זה עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' צ"ב בפיה"א ס"ק נ"ה ובסי' זה סק"ו ובפיה"ק סק"ז מ"ש בביאור דין זה באורך:

כח שניהם אסורים. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות י"ד שכ' לבאר ענין זה דלמה אוסר הכיסוי להקדירה עד ס' כנגד כל הכיסוי דמ"ש מדין כף דלקמן סי' צ"ד דאין צריך ס' רק נגד מה שנתחב תוך הרוטב ואפי' אם נתחב גוף הכיסוי בתוך המאכל שבקדירה לא יצטרך ששים רק כנגד מה שנתחב מן הכיסוי בתבשיל ולא כנגד כל הכיסוי דמ"ש כיסוי מכף ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע אמנם יעוין בחוו"ד לעיל סי' צ"ב סוף ס"ק כ"ה שעמד ג"כ בזה ומבאר הענין דכיסוי שאני כיון שמכוסה והרוטב מגיע יעד לכיסוי הוי הכיסוי כחלק מן הקדירה ממש וכדופן הקדירה שהוא נגד הרוטב ממש עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ז ובפיה"ק סק"ח שהביאו וכתב דעדיין הדבר תימה דלמה יגרע מהקדירה עצמה דקיי"ל דאין הרוטב מתפשט למעלה למקום שהוא צונן וה"נ בנ"ד כיון דהכיסוי הוא צונן הא לא בלע מלמעלה וכתב דבע"כ לומר דכיסוי שאני משום דדרך הכיסוי להיות עגול והזיעה בא לשם ע"כ הוי כמו נגד הרוטב דלצדדים שפיר מתפשט גם בצונן אבל אם מכסה בדבר שהוא שוה מלמעלה ואינו עגול כלל יש

להקל ולומר דאין הכיסוי נאסר רק כדי קליפה וא"צ בקדירה ס' נגד כולה רק נגד קליפה התחתונה עיי"ש אכן בהשמטות שבסוף הס' הוא חוזר מדבריו והעלה דאף אם הכיסוי הוא שוה מלמעלה ואינו עגול אין להקל יען טבע ההבל לעלות מעצמו ולילך למעלה ומפליט מכל הכיסוי ע"כ צריך ס' בקדירה כנגד כל הכיסוי עיי"ש:

כט אם התחיל להזיע עבה"ט מ"ש דצריך שתהא היס"ב בזיעה ועי' בשו"ת משאת בנימין סי' י"ט שכ' דבהי' שניהם חמים הקדירה והכיסוי לא בעינן שיהי' היס"ב בהזיע ואף שאין היס"ב בהזיע למעלה שניהם אסורים וכ' דכל זה בהי' הכיסוי ב"י אבל באינו ב"י אף ששניהם רותחין אין לאסור אא"כ הי' היס"ב בהזיעה אבל אם אין היס"ב בהזיעה יש להתיר הקדירה והתבשיל שבתוכה ולא אסור רק הכיסוי עיי"ש והביאו בכנה"ג לעיל סי' צ"ב בהגהות ב"י אות פ"ד ושפ"ד סק"ד ועיי"ש עוד בשפ"ד בס"ק שאח"ז ועי' מזה ביך יהודה בפיה"א לעיל סי' צ"ב ס"ק נ"ה ובסי' זה סק"ו ובפיה"ק סק"ז: (ל) התחיל להזיע. אבל כשהסירו מיד שניהם מותרין אף שהכיסוי מסתמא הי' מלוכלך ויש חשש שנפל מהמאכל שהי' דבוק בו לתוך התבשיל שבקדירה אפ"ה אין לאסור דלא מחזקינן איסור לומר דנפל ועוד דגם אם נפל בודאי דבר מיעוט הוא ובודאי יש ס' בתבשיל כנגדו. בית מאיר:

לא להזיע. עפר"ח סק"ז שכתב דאפי' אם הי' בהכיסוי לחלוחית מ"מ אם הכיסוי צונן אין הכיסוי אסור אא"כ התחיל להזיע עיי"ש ונראה מדבריו דדוקא הכיסוי אינו נאסר בלא התחיל להזיע אבל הקדירה נאסרה ע"י לחלוחית הכיסוי שנגע בה אף בלא התחיל להזיע. אבל מדברי הבית מאיר שהבאתי (בס"ק הקודם) מבואר דלענין הקדירה אין להחמיר וצ"ע: (לב) תחת הכיסוי. עי' ביד יהודה בפה"א סק"ח ובפיה"ק סק"ט שכ' דמ"מ אין להחמיר בזה אלא אם הנקב שבכיסוי הוא צר וגם הכיסוי מונח ממש על הקדירה לכך אסיר משום דא"א שלא יחזור ממנו להתבשיל ג"כ אבל אם אין הכיסוי מונח כ"כ ממש על הקדירה ואין הנקב צר שיש מקום הרבה להבל להתפשט אין חוששין שיחזור נמי למטה עיי"ש ועי' מזה בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות מ' והלכ' כלי ראשון אות ד' ועי' בדברינו לעיל (ס"ק כ"ג) מ"ש עוד מזה:

לג הכל שרי. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דביש לחלוחית בכיסוי יש לאסור הקדירה ועי' במנח"י כלל נ"ו ס"ק ט"ו מ"ש בדברי הש"ך בזה ונראה דעתו לחלק בזה בין כ"ח לכלי מתנות וסיים בצ"ע עיי"ש אבל דעת הש"ך כאן נראה דאף בכלי מתכות אוסר דכל שהכיסוי עצמו חם נוגע עם הטפה לא נחשב לעירוי שנפסק הקילוח עיי"ש וע' ביד

יהודה בפיה"א סק"ט שהעלה שכן עיקר להחמיר בזה להצריך הגעלה גם בכלי מתכות עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דמן הסתם אמרינן שיש לחלוחית בהכיסוי עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"א שכ' דזה דוקא בסתם כיסוי שלקחו עתה מקדירה של בשר בזה שפיר אמרינן דמסתמא יש לחלוחית עליה מהבל הקדירה אבל אם לוקח סתם כיסוי של בשר ומכסה קדירה של חלב אין להחמיר בסתמא דאין סברה לומר דבסתמא יש עלי' לחלוחית ובודאי דינו כשאר כלי עיי"ש: (לד) ואם לאו הכל שרי. עי' בהגהות יד אברהם שכתב דזה ודאי דעכ"פ ס' נגד הלחלוחית שנפל מן הכיסוי לקדירה מיהו בעי וזה שלא כתב הרמ"א זאת משום דמסתמא איכא ס' עיי"ש:

לה ואם לא הי' מאכל בקדירה הכל שרי. עי' חוו"ד בחידושים סק"ז שכ' דזה קאי אדלעיל בשניהם המין דאסורין דוקא ביש מאכל אבל כשאין מאכל שניהם מותרין עיי"ש אמנם יעוין בחידושי הגרעק"א דלא נהירא לי' כן ומתמה ע"ד הרמ"א הנזכר אהיכא קאי ומה חידש בזה דאי קאי אמאי דסליק בכיסוי הם והקדירה צוננת קשה הא אף אם יש מאכל בקדירה הקדירה מותרת ואין לומר דקאי אריאשא בשניהם חמים דלא אסור אלא אם יש מאכל בקדירה אבל אם ליכא מאכל אף ששניהם חמים הכל שרי דז"א דהא ודאי דאם שניהם חמים נאסר הקדירה מחמת לחלוחית שבכיסוי אף אם אין מאכל בקדירה דלא שייך לומר דהוי עירוי שנפסק הקילוח דכיון דהקדירה חם במה יפסיק חמימותה וסיים בצ"ע עיי"ש. ועי' במ"ז לעיל סוף סי' צ"ב שכתב מהנקה"כ לחלק בכלי ריקן אם יש לו דן כלי ראשון בין עומד על האש ובין הוסר מהאש דבעומד על האש בודאי דין כ"ר יש לו אך בהוכר מן האש אם הכלי ריקן אין לו דין כלי ראשון עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן אות י"ב מ"ש בביאור דין זה וע' בדברינו לעיל סיף סי' צ"ב (פ"ק ר"א) מ"ש בזה לדינא:

לו מאכל בקרירה. עבאה"ט ופת"ש מ"ש מהט"ז באם עמד חלב צונן מעל"ע בקדירה וכו' דאסור מכח כבוש אפי' בקדירה ישנה וכו' ועט"ז שכתב הטעם משום דמפליט וחוזר ובולע ועחוו"ד בביאורים סוף סי' כש זה שכ'. דלרווחא דמלתא כ' הט"ז כן דבודאי אף במקום שאינו מפליט כגון ע"י מליחה שאינו מפליט או ע"י עירוי שאינו מפליט ומבליע כאחד אפ"ה אסור עיי"ש ועמ"ז סוף סי' זה שכתב בשם חכם א' שדעתו להיפך דאם מלח בשר בכלי ישנה חולבות דהקדירה שרי משום דטבע לבלוע ואין מבליע אא"כ מפליט שלו וכיון שאין מליחה לכלים להפליט א"א לבלוע והפרמ"ג מדחה דבריו והעלה שיש להחמיר ואין למצוא שום קולא בזה עיי"ש ועי' בעצי לבונה וביד יהודה סוף סי' זה מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה:

ומ"ש הבאה"ט דמ"ש הט"ז דאם נתן דבר היתר בכלי אסור מעל"ע בצונן אסור אינו נ"ל דהא אחר מעל"ע נטל"פ ע' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק י"ד) מ"ש בזה לדינא:

לז בקדירה. עבאה"ט ופת"ש מ"ש לענין קדירה חדשה שהנקה"כ חולק על הט"ז ועי' בכנפי יונה שהשיב ע"ד הנקה"כ והעלה דהעיקר כהט"ז להחמיר דהא קיי"ל בכל דבר ספוגי שהוא בולע אפי' בצונן גם בפחות מעל"ע וה"נ בכלי חרס דומה לשאר דבר ספוגי דבולע דחזינן דמדייתי וכמו שאנו רואין בכל קדירות של חרס שלנו דכשנתמלאו בצונן ועומדים שעה מועטת הוא מזיע מבחוץ עיי"ש ועי' בחוו"ד בחידושים סק"ז שפסק כן לדינא כהט"ז דכלי חרס חדש בולע בצונן אפי' לא נשתהה בתוכו מעל"ע אבל אם כבר עמד בתוכו משקה ג' ימים שהוא כבר שבע מלבלוע שוב אינו בולע בצונן בלא נשתהה בתוכו שיעור כבישה וכו' עכ"ל ועי' במ"ז סק"ב שדעתו דבהפ"מ יש לסמוך על הנקה"כ ורק באין הפ"מ יש להחמיר כהט"ז דכלי חרס חדש אפי' בחצי מעל"ע אוסר עיי"ש אמנם להלן ריש סי' ק"ה כתב דאף בהפ"מ אין לסמוך על הנקה"כ בזה ואין להורות היתר בזה וכלי חרס חדש בולע מיד ואוסר אף בצונן וא"צ מעל"ע עיי"ש וכ"כ בלב"ש בחידושי דינים סעי' נ"א לדינא עיי"ש והנה ראיתי בס' דלתי תשובה ס"ק ט"ז שכתב שבספרו באר יעקב העצה לחלק בזה דדוקא מים ויין בולע כ"ח חדש מיד משא"כ שאר משקין אפי' כ"ח אינו בולע מיד וצריך מעל"ע. עיי"ש וספרו הנ"ל אינו תח"י ולא ידעתי טעם לחלק בזה בין מים ויין לשאר משקין ולא ראיתי בשום פוסק חילוק בזה וכן כל האחרונים נקטו לדינא להחמיר בכל המשקין וגם בנתן חלב בכ"ח חדש קיי"ל להחמיר וכמבואר בכל האחרונים ואין לסמוך ע"ז להקל כלל ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג ובהגהות חכמת שלמה שכתב וז"ל ונראה דאף להסוברים דכלי חרס חדש בולע מיד מ"מ אינו בולע רק כדי קליפה כמו עירוי כיון שאינו כבוש ממש לכן אם הי' חלב בקדירה ואח"כ בשלו בו בשר התבשיל מותר והקדירה אסורה וכן פסקתי הלכה למעשה עכ"ל ועי' בס' ישועות חיים סוף סי' זה שהביאו וסיים דאף דמדברי הט"ז כאן לא נראה כן מ"מ אפשר שיש לסמוך עליו בצירוף דעת הפוסקים דאינו בולע כלל בפחות ממעל"ע עיי"ש ועי' בשו"ת מנחת עני חיו"ד סי' ל"ד מ"ש בענין זה איברא כי מדברי הכנפי יונה הנ"ל שהביא ראי' דחזינן להו דמדייתי ונראה הבלוע מצד חוץ נראה שיש להחמיר ולחוש לדעת הפוסקים שהוא בולע בכל הקדירה וצ"ע ועי' ביד יהודה בפיה"ק סוף סי' זה שפסק בזה לדינא כך דקדירה חדשה שנתן בה חלב צונן אף אם לא שהה בה החלב כלל אין להשתמש בה בבשר עור ויש ליחדה לחלב אבל בדיעבד אם בישל בה

בשר אף בתוך מעל"ע של נתינת החלב יש להתיר התבשיל והקדירה יש לאסור עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סק"א ובסי' ס"ט ס"ק ל"ו ולהלן סי' ק"ה ס"ק י"א):

וכל זה הוא בסתם כלי חרס אבל בכלי חרס גלייזיר"ט עבמ"ז ברישׂ סי' ק"ה שם שכ' דאם הי' הכ"ח גלייזיר"ט יש להקל אף בהפסד קצת דגם כשהוא חדש אינו בולע מיד דאף שהגלייזיר"ט שלנו אינו דומה למצופה באבר מ"מ יש להקל כנ"ל עיי"ש ועי' ביד יהודה להלן ריש סי' ק"ה שכתב לדינא דאם הכ"ח הוא מצופה יפה ואין בהם בקעים כלל יש להתיר בדעבד עיי"ש ומבואר מדבריו דר"ל אפי' בלא הפסד קצת (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה שם): ולענין השיעור עד כמה הוא נקרא כלי חרס חדש או ישן עי' בלב"ש שם שפסק לדינא בהחלט דכל שבישלו בה מקודם ב' פעמים אז נקרא כ"ח ישן ואינו בולע בפחות ממעל"ע כמו שאר כלים ועיי"ש בביאורו ס"ק קמ"ז שהערה מקור דין זה מהמ"ז רישׂ סי' זה עיי"ש אמנם יעוין בס' בגד ללבוש בחידושיו לסי' זה שהתפלא על הלב"ש בזה כי המ"ז אלי לקוחים מדברי המחבר להלן סי' קל"ה סעי' ד' ושם מיירי בנתן מים צוננים בזה הוי פלוגתא אי בעינן ב"פ או ג' פעמים אבל בבישול לכ"ע סגי בפעם א' ועיי"ש בעובדא הבא לפניו בכלי חרס שבשלו בה בשר פעם אחת ועירו אח"כ לתוכה חלב צונן לערך שעה ואח"כ בישלו בה בשר שנית והתיר בפשיטות הבשר דבישל בה עכשיו דכיון שכבר בישלו בה פעם אחת דינו כישן וצריך מעל"ע דוקא וכתב שכן הסכים עמו הגאון מהרש"ק ז"ל עיי"ש ועי' בשו"ת הרי בשמים מה"ת סי' קמ"ד מ"ש בזה והעלה ג"כ דבבישל כל שנתבשל בה אפי' רק פעם א' מחשש ישן דע"י בישול אפי' בפעם א' מלבלוע אכן אם נשתמש בה רק בצונן בעינן ב' או ג' פעמים לפי שבתחלתי הוא רכיך ובלע וכל מה שמשתמשין בו יותר נבלע יותר ומתקשה טפי אך אם עמד בה רביע היום אפי' רק פעם א' הוי שבע מלבלוע עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם דה"ה אם הי' המים צוננים בהקדירה רק פעם א' רק ששהה בה שש שעות יש לה דין ישן ואם לא שהה החלב שם אח"כ מעל"ע אין לה דין כלי חלב ויכול ליחדה עוד לבשר דאין בולעת עוד בצונן בפחות ממעל"ע עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קל"ד מ"ש להשיג ע"ד הפרמ"ג והלב"ש הנזכר והעלה לדינא דכל שעמד בקדירה אפי' רק פעם א' חלב או מים בצונן שעה אחת דינו כשבע מלבלוע ומכ"ש בבישל אפי' בישלו בה רק פעם א' ואפי' לא הי' בישול ממש רק שהי' מחמימות כלי ראשון באופן שאם הי' איסור היה נאסר הכלי בשביל זה אז בודאי דנעשה שבע מלבלוע ודינו ככלי ישן לכל דבריו עיי"ש:

לח כשתי קרירות שנגעו זו בזו. עי' ברמ"א לעיל סי' צ"ב סעי' ח' ובדברינו שם (ס"ק ק"פ): סעיף א:

התוחב כף. עבאה"ט ופת"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"א מ"ש לענין אם יש ספק אם תחב כלל הכף של חלב כגון שהי' ב' כפות א' של בשר וא' של חלב ותחב כף לקדירה של בשר ואינו יודע איזה כף אזי אם תחבו לקדירה של בשר בהמה יש להחמיר מספיקא להצריך ששים נגד הכף אבל אם הקדירה הוא מבשר עוף יש להקל בספיקו דהוי ספיקא דרבנן ולקולא אכן אם הי' הקדירה ב"י עדיין מבשר בהמה שבישלו מקודם ועתה מבשלין בה עוף אע"פ דמה שנבלע כעת בהבשר עוף הוי נ"ט בר נ"ט אפ"ה יש להחמיר לדידן דאמרינן דנתערבו הפליטות בלי אמצעות המים כמש"ל סי' צ"ה עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קע"ה שנשאל בעובדא שהי' מונחים במקום א' הרבה כפות של בשר וכולם אינם ב"י רק כף א' הי' ב"י מבשר ולקחה כף א' מהם והגיסה בה קדירה של, חלב ולא הי' ס' בחלב נגד הכף וכתב דכיון שהרוב כפות הי' אינם ב"י אמרינן דמרובא פריש ולקחה מהרוב שאינם ב"י ואין לאסור עיי"ש וע' בשו"ת יד מאיר סי' ט"ו וע' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב ני') חלק ב' מיורה דעה בקונטרס אחרון סי' כ"ח בעובדא שהי' מונחים ב' כפית של חלב א' ב"י ואחד אינו ב"י ונערה אשה בכף א' קדירה של בשר ואינה יודעת אם נערה בכף ב"י ולאחר שנערה שפכה מים לקדירה ויש עתה ששים בקדירה נגד הכף רק שיש ספק אם גם בעת שנערה הקדירה ה' ג"כ ששים או לא והסכים לדעת השואל להתיר מטעם ס"ס ספק אם תחב הב"י או האינו ב"י וספק אם הי' ששים אכן אם הי' ג' כפות שנים ב"י וא' אינו ב"י ויש ספק אם יש ששים בזה אין להקל די"ל כל דפריש מרובא פריש ולא הוי ס"ס ואסיר ועיי"ש במ"ש לענין אם הי' ג' כפות א' הוא ב"י ושנים אינם ב"י ולקח כף א' ותחב בקדירה דלכאורה יש להתיר אפי' לא הי' בקדירה ששים נגד הכף דאמרינן כל דפריש מרובא פריש ואף שי"ל דלא שייך לומר דהכלי ב"י בטל ברוב כיון דאין נ"מ אז בין הכפות דלא עדיף מלא נודע התערובות דלא שייך ביטול וכמ"ש הש"ך בסי' ק"ט דאף דהיתר בהיתר בטל היינו היכא שיש נ"מ בהביטול עון חלב שנפל למים דיש נ"מ אם מותר לבשלו עם בשר ומקרי נודע התערובות משא"כ בכפות דלכתחילה אסור לתחוב אף אינו ב"י אין נ"מ והוי כלא נודע התערובות אפ"ה יש להקל דהא גם בלא נודע אמרינן כל דפריש מרובא פריש אמנם לדינא צ"ע אם זאת מקרי פירש מה שתחוב לקדירה ועוד כיון שחזר והניח הכף במקומו הראשון אולי חזר הקביעות במקומו אך גם לזה יש לומר כיון שהספק הוא על שעה שפירש לא איכפת לן במה שחזר למקומו וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדלתי תשובה ס"ק י"ג שכתב שנשאל בענין כזה שהי' מונחים בתיבה על מקום א' כפות של בשר ובמקום השני הי' מונחים כפות של חלב ולקחה האשה כף א' ונערה בה קדירה

של בשר ואינה יודעת מאיזה כפות לקחה אם משל חלב אי משל בשר וגם הי' ספק אם הי' ששים בקדירה נגד הכף וכ' שיש להקל מטעם ס"ס והראה מקום לדברי הפרי תואר סי' צ"ט ס"ק י"ב ובשו"ת מרן דברי חיים חלק א' ביו"ד סי' כ"א וכתב דכל זה הוא אם הי' מספר הכפות של חלב ושל בשר שוה דאז הוי ספק השקול אכן אם הי' מספר הכפות של חלב יותר מבשל בשר צ"ע אם נחשב זה לספק השקול אמנם כתב די"ל דגם בכה"ג הוי ספק השקול משום שהי' כל א' מונח במקום א' הו"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי והניח בצ"ע ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ד' סי' קפ"ט שנשאל בעובדא שלקחו כף של עץ חולבית ושפתו בו כמה קדירות של בשר במקצת מהקדירות הי' ששים נגד הכף ובמקצת לא הי' ששים והי' ספק אם הכף הי' ב"י שלא נודע אם שמשו תמול בכף זה בשעה הלז או שעה קודם וכתב שיש להתיר כל הקדירות דהא באמת הביא בב"י וט"ז קושיית הגהת ש"ד בהא דקיי"ל דגם אם יש ששים בתבשיל נגד הכף מ"מ הכף אסור דאמאי לא יהי' התחיבה זו הגעלה וכתב שהוא גזירה דגזרינן דלמא אתי להקל גם אם לא תחבו כל כף בכלי רק מקצתו דאז לא הוי הגעלה לפ"ז יש לומר דבנ"ד אין להחמיר דהוי ס"ס מה"ת וספק א' הוא מדרבנן דמה"ת יש ס"ס שמא אינו ב"י ואז הכל מותר ואת"ל שהי' ב"י שמא נתחב קודם להקדירה שהי' ששים ואז נעשה הגעלה ואף דמדרבנן אסור מטעם גזירה דלמא אתי למטעי הא קיי"ל דבדרבנן סמכינן על ספק א' שמא אינו ב"י עיי"ש ועי' מזה בקונט' תורה מציון ש"א ח"ג סי' כ"ג וע' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ד בעובדא שתחבו כף חולבות בקדירה של בשר ולא הי' ששים נגד הכף אמנם הוא ספק אם הי' הכף ב"י כי הי' הרבה כפות חולבות בבית ונשתמשו בא' מהם ולא נודע באיזהו מהן השתמשו בתוך מעל"ע וכתב להתיר כיון דיש להקדירה חזקת היתר תלינן להקל דמסתמא לקח כף שאינו ב"י ואף דבדאורייתא לא תלינן להקל כמש"ל סי' קי"א מ"מ בכה"ג כיון דבאמת אין מרגישין בהמאכל שיש טעם חלב והאיסור רק משום שאין סומכין אטעימת קפילא והוי רק מדרבנן שפיר אמרינן תולין ועוד כיון דגופא דעובדא הי' שלא לקח בר דעת את הכף רק תינוק לקח כף א' מהכפית של חלב ותחבו לקדירה של בשר שלא בידיעה א"כ י"ל דבזה אמרינן כל דפריש ורובא פריש והרי נודע דעת הפרמ"ג בשפ"ד סי' ק"י ס"ק ע"ט דכל דפריש מרובא פריש נחשב כודאי ולא ספק ע"כ אין להחמיר עיי"ש:

ב כף חולבת עבכנה"ג בהגב"י אות כ"א דאין חילוק בזה איזה כף הוא אם של מתכות או של עצם דגם בתוחב כף של עצם דינא הכי דמשערין רק כנגד מה שנתחב ממנו בקדירה עיי"ש:

ג חולבת. ע"י בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רמ"ז בשאלה הא' בעובדא שעמדה מחבת רותחת עם בשר צלי קדר על האש ועמד בשוה בצד קדירה של חלב רותחת וסיבב א' את יד המחבת שהיתה היס"ב והניח מקצתה על הקדירה של חלב והרתיח החלב על קצה היד וכתב שם דאם לא הי' ששים בבשר שבמחבת נגד המעט חלב שעל היד וכן בקדירה של חלב לא הי' בה ששים נגד החלב שהי' על היד בודאי דגם הבשר והחלב נאסרו שניהם וכן אפי' אם הי' בהם ששים נגד החלב רק שלא הי' המאכל של בשר שבמחבת מלא כנגד היד וכן החלב שבקדירה לא הי' מלא נגד מעט החלב שעל היד נמי אסור שניהם כדין טפה שנפלה כנגד הריקן שלא כנגד הרוטב דלא מהני ששים וצריכין ס' פעמים ס"א דוקא אכן אם הי' תבשיל בהכלים נגד החלב שעל היד והי' בהם ששים אז הכל מותר רק המחבת צריך הגעלה ואף שעלה הרתיחה של החלב עד היד עד שנעשה כל החלב מחובר אל היד אפ"ה סגי בששים בחלב כנגד מעט היד שהי' על הקדירה כדין אם הי' נתחב מקצת היד בתוך הקדירה דצריך ששים כנגדו עכ"ד:

ד בקדירה של בשר עי' בשער המלך פרק ז' מהלכ' חובל ומזיק הלכה ג' באשה ששאלה משכנתה קדירת בשר לבשל בה ובעודה מבשלת שכחה ותחבה כף חולבות ולא הי' ששים ונאסרה הקדירה והתבשילים דאינה חייבת לשלם לה בעד הקדירה כיון דהוי היזק שאינו ניכר ויכולה לומר הרי שלך לפניך ואף אם נימא דאיבעיא לה למידק אי הכף של בשר או חלב והוי כפושע ומזיד מ"מ מפטרי נפשה מלשלם וכו' דכיון דכל מה שאמרו דבמזיד חייב הוא משום שלא יהי' כל א' הולך ומטמא טהרותיו של חבירו וכו' ובנ"ד כיון דנזוקה גם בעצמה שנאסר הכף והבשר שלה כל כי האי לא שייך למגזר דכיון דמטו לה היזק בודאי לא עביד ועוד כיון דעוסקת במלאכתה מלאכת הבישול הוי כמו מתה מחמת מלאכה דפטור עיי"ש באריכות ועי' בזה בהנהגת הנשאל (להפרמ"ג) סוף סדר ב' שעמד ג"כ בזה וכ' דבאינו מינו י"ל כיון דהטעם נרגש הוי היזק ניכר וסיים בצ"ע עיי"ש והביאו הפת"ש בחו"מ סי' שפ"ה:

ה של בשר. עי' בשיורי ברכה אות א' שכ' דבע"כ ר"ל שמבשלין בה בשר עכשיו. וכן להיפך בתחב כף של בשר בקדירה חולבות ר"ל בקדירה שמבשלין בה חלב עכשיו אבל בתחב כף של בשר בקדירה שאין בה עכשיו חלב אף שהוא ב"י מחלב והכף הוא ב"י מבשר שרי מטעם נ"ט בר נ"ט ואפי' יש מעט חלב בהקדירה רק שיש בהתבשיל ששים כנגדו מותר כיון דהחלב נתבטל והוי כמו שאינו לכן צריך המורה ליזהר שכשבא שאלה כזו לפניו שתחבו כף של בשר ב"י לקדירה חולבות שיחקור אם יש חלב בקדירה זו וגם כשיש חלב כמה חלב יש דלפעמים נותנין רק מעט וכו' ועיי"ש והוא לשיטתו שהי'

מבני הספרדים דגרור תמיד בתר הוראת המחבר אבל לדידן דקיי"ל להלן סי' צ"ה סעי' ג' דהטעמים מתערבים גם אם השתמשו בכף זה בקדירה של מים אם הי' הקדירה ב"י מבשר ותחבו אח"כ לחלב ג"כ אסור אם אין ס' עד הכף וכמ"ש הש"ך כאן סק"ח ועיי"ש בשפ"ד באורך:

ו או. עב"י בכתב מהסמ"ק דהיינו בקדירה רותחת אלא שא"צ שיהי' רותחין שמעלה רתיחות רק כל שהיס"ב דינא הכי וכתב שם דאף בספק אם הי' התבשיל רותח צריך ס' נגד הכף עיי"ש ועי' במ"ז סק"א שכתב דר"ל דלא מיבעיא אם התבשיל עכשיו חם שהיס"ב דבודאי אסור דאוקמינן אחזקה דהשתא ואע"ג דמעיקרא הי' צונן אפ"ה מוקמינן לה אחזקה דהשתא משום דהוי חזקה העשוי להשתנות בכל רגע שעומד אצל האש ואמרינן דבשעה שתחב הכף הי' רותח אלא אפי' הקדירה הוא צונן עכשיו אפ"ה יש לחוש שמא בשעה שתחב הכף הי' רותח ויש להחמיר להצריך ס' נגד הכף אך כתב דמ"מ אין להחמיר כשהוא עכשיו צונן רק במין באינו מינו דהוי מה"ת וספיקא דאורייתא לחומרא אבל במין במינו ויש רוב אין להחמיר עיי"ש ועי' בדלתי תשובה ריש סי' זה שהביא קושיות האחרונים שהתפלאו בזה אמאי אסיר בספק אם הי' היס"ב שאפי' במין באינו מינו אמאי לא נוקי הקדירה והמאכל בחזקת היתר כמ"ש הט"ז בסי' ק"ה והש"ך בסי' ק"ז והניחו בצ"ע עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות י"ז שכתב דאם תחב כף וכו' ולא הי' ס' רק שיש ספק אם הקדירה היתה רותחת בשעה שתחב יש להקל דהוי ס"ס שמא הי' צונן ואת"ל רותח שמא לא נתנה טעם דאינו מוכח שיתן טעם אף בפחות מס' ועיי"ש עוד באות כ"ד בעובדא שתחבו כף בקדירה שהי' ספק אם הי' רותח שהיס"ב והי' ידוע שהשתמשו בכף זה בתוך מעל"ע רק שהי' ספק אם בכלי ראשון או בכלי שני וכ' דבזה י"ל לכאורה דהוי ס"ס לאוסרה שמא הי' ב"י מכ"ר ואת"ל מכ"ש שמא קיי"ל כהפוסקים דכלי שני נמי מפליט ומבליע אמנם לדינא כ' דגם בזה יש להקל כיון שיש בלא"ה ספק אם הי' הקדירה רותח שהיס"ב א"כ יש כמה ספיקות שמא לא הי' רותח שהיס"ב וגם ספק שמא הוא אינו ב"י מכלי ראשון ואת"ל מכלי ראשון שמא לא פלט הכף כ"כ עד שיתן טעם בהקדירה רק טעם קלוש והספק שמא בשהוא ב"י מכלי שני נמי אוסר לא הוי ספק כיון שהרמ"א הכריע דבהשתמשו בכלי שני לא נחשב ב"י אין לחוש להחמיר בזה כלל עיי"ש:

והנה כל הראשונים והאחרונים שמדברים בסעי' זה מיירי רק בתחב כף לקדירה רותח מחום כלי ראשון אבל בהי' היס"ב מחום כלי שני לא נזכר כאן וראיתי בדגול מרבבה תניינא סוף סי' ק"ה בט"ז סק"ד שכתב וז"ל עי' ברש"ל פרק כל הבשר סי' ס"ד והעולה

מזה שכלי שני עושה רק פעולה אחת או להפליט אי להבליע אבל לא שנים יחד שיבליע הפליטה וא"כ אם נותן כף חולבות ב"י לקערה עם בשר ורוטב הכף אסור וגם הרוטב והקערה והבשר מותרין עיי"ש עכ"ל והנה המהרש"ל לשיטתו דס"ל בעלמא דכ"ש מפליט או מבליע כמ"ש בט"ז להלן סי' ק"ה ס"ק ד' אבל לדידן דקיי"ל כמ"ש הט"ז דבדיעבד אמרינן דאינו מפליט ולא מבליע כלל אפי' היס"ב אין נ"מ בזה וכה ראיתי בס' דלתי תשובה ס"ק ט"ו שהביא ממה שכתב אליו רב גדול א' וז"ל ראוי לפרסם ברבים בדבר המצוי בכל יום שתחבו כף של בשר ב"י בתוך קערה (שהוא כ"ש) שיש בה תבשיל חלב רותח דלדעתי ברור דהתבשיל נאסר לדידן דכלי שני מבליע אבל הקערה לא נאסר משום דאין כלי שני מפליט ומבליע כאחד מהכף לקערה וכו' וא"כ פשוט לדעתי דהקערה מותרת ורק המאכל אסור משום דהוי צלול וכו' עכ"ד ופשוט הוא שכל דבריו הוא רק באין הפ"מ אבל בהפ"מ הא כ' הט"ז שם דבהפ"מ אפי' אם היס"ב אין כ"ש אוסר כלל ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה שם (ס"ק ס"ב):

ועיין בתשו' מהר"ש דוראן ז"ל שנדפס בתשו' התשב"ץ בס' חוט המשולש טור הא' סי' מ"ד בקדירה של בשר שהעבירו אותה מעל האש ושהתה על הארץ כמו שעה ואח"כ תחבו בה כף של חלב והי' ספק אם הי' היס"ב בהקדירה של בשר בשעה שתחבו בה הכף ואשה אחת אמרה שלא הי' היס"ב תבשיל באותה שעה נאמנת דאע"ג דבעלמא אינה נאמנת מ"מ הכא נאמנת דבודאי איסור נאמנת והכא הוי ודאי איסור עיי"ש והביאו בערך השלחן אות ג' עיי"ש (וע' בדברינו להלן סוף ס"ק י"ב מ"ש עוד מענין נאמנות אשה בענין תחיבת כף) (ז) משערים בכל מה שנתחב. דע כי פשוט המנהג בכמה מקומות במה שהוא שכיח כמה פעמים שתוחבין כף שאינו נקי ממאכל שהשתמשו בו מקודם דצריכין לשער גם נגד המאכל שהי' על הכף ואף שלא הי' המאכל של חלב ממש רק ירקות מבושל עם חלב אפ"ה צריכין לשער נגד כל הלכלוך דהא לא ידעינן כמה חלב הי' בלוע בהירקות וה"פ. וע' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות י"ז שעמד על המחקר באם בישלו ירקות או קטניות עם בשר בקדירה ותחבו לתוכה כף של בשר ואח"כ תחבו הכף לחלב ויש ששים נגד הכף אמנם הנה בלי ספק שהי' הכף מלוכלך בפרורי מאכל מתחיבה הראשונה ועתה נשארו הפרורין בהחלב אם צריך להסירן כיון שלא היו הפרורין מבשר רק ממאכל הבלוע מבשר וכתב דלדברי הט"ז להלן סי' צ"ו סק"ה שכתב בבצלים שנחתכו בסכין של בשר ונתנן בחלב דא"צ להסירן ה"נ א"צ להסירן אמנם כיון שיש דעות אחרונים שחולקים על הט"ז שם וס"ל דגם שם צריך להסירן ובפרט באלו הירקות שבלעו בודאי הרבה מגוף הבשר בודאי צריך להסירן כיון דאנן קיי"ל אפשר

לסחטו אסור א"כ חיישינן שמא נשאר בהפרורין כדי נתינת טעם וכל זה בחלב וכיוצא דאפשר להסירן אבל אם תחב הכף למאכל עב שאי אפשר להסיר מותר עיי"ש והיינו בהי' בהתבשיל ס' גם נגד הפרורין כמש"ל וע' בשו"ת תפארת אדם חיו"ד סי' ט"ו בכף חולבות שאינה ב"י אבל היתה בלתי נקיה מחמת שטרפו בה ביצים עם גבינה ושכחו וניערו בה קדירה של גריסין עם בשר רותחין וכתב דאף אם בודאי יש ששים בקדירה נגד כל הלכלוך לכאורה יש לאסור דשמא בזאת הכף דהיינו בין הכף הרחב להבית יד נשאר מעט ממשות הגבינה ונשאר בעין בתוך הגריסין ושמא נפגע בממשו של איסור אינו מינו ואין לו ביטול כיון שהאיסור ניכר ובעין וכו' ומ"מ לדינא כתב שיש להתיר בזה מטעם ס"ס ספק שמא לא הי' שם ממשות גבינה כלל ואת"ל שהי' שמא נימוח בתבשיל ונתבטל ועיי"ש עוד בעובדא שבא לידו שאכלו לביבות עם גבינה גרידה במורג חרוץ בכף א' ואחר יום א' ניערו בכף זה קדירה של בשר מכלי ראשון לתוך קערה ותיכף הרגישו ובדקוהו והי' נקיה וקודם שניער בה המנער העביר אצבעותיו עלי' לקנחה משום נקיות וכתב דלכאורה דבזה יש לאסור דהא לא שייך הכא האי ס"ס דלעיל דבשלמא כשינער בקדירה בכלי ראשון והמאכל נשאר שם בהקדירה כ"ר אפשר להיות שנימוח הגבינה ע"י הרתיחה משא"כ בזה שניער הבשר והרוטב לתוך קערה שאין שם עוד רתיחה רחוק הוא לומר שנימוח מאליו ואין ספק ומ"מ לדינא שגם בזה אין להחמיר כיון שיש ידים מוכיחות שלא הי' כאן שום דבר דבוק כיון דנחית המנער למשמש בה באצבעותיו משום נקיותא מסתמא ראה והביט בה ואם הי' שום דבר דבוק בזויותיו הי' מעבירו אך מהיות טוב יבדקו הבשר כל חתיכה בפ"ע כל האפשר ויסננו הרוטב והיכא דלא אפשר בתקנה זו כגון שיש עם הבשר גריסין נימוחים או שאר דברים והרוטב הוא עב וא"א לסננו אזי נכון שיניחנו ע"ג האור להרתיח איזה שעות באופן שאם יהי' איזה דבר יהי' נימוח עיי"ש באריכות:

ח בכל מה שנתחב. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל דאם אינו ברור לו עד כמה תחוב משערין עד ראש הכף ועי' בב"י שכתב מהסמ"ק בספק אם תחב כולו או מקצתו יש להחמיר מספיקא להצריך ס' נגד כל הכף עיי"ש והביאו במ"ז סק"א ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ד' שכ' דמ"ש הב"י מהסמ"ק דמשערין בכולו ר"ל דמשערין בכולו חוץ מהבית יד שלו עיי"ש ועי' בשלחן גבוה סק"ד מחודש א' שהביאו וכתב וז"ל דחוץ מבית יד שלו דקאמר אינו ר"ל כל הבית יד של הכף שאי אפשר לידע אם לא תחב גם מן הבית יד של הכף תוך הקדירה אלא דר"ל חוץ ממה שתופס בידו שזה בודאי אין ספק שלא תחב תוך הקדירה כיון שהוא תופסה בידה וא"כ חוץ מהבית יד שלו דקאמר מדויקת הוא

וקאי על התופס הכף בידו עכ"ל אולם יעוין במנח"י כלל פ"ה סק"א מ"ש בענין זה וסיים מהמהרש"ל דבספק יש לשער בסתם תוחב כף דהיינו ראש הכף והוא העגול ולא הבית יד של הכף עיי"ש וכ"כ בשפ"ד סק"א ובחוו"ד ריש סי' זה לדינא דמ"ש עד ראש הכף בדוקא קאמר ור"ל כל מה שהוא עגול ועיי"ש בשפ"ד שכ' דמ"מ צריך לשער נגד כל העגול של הכף ולא סגי לשער במקצתו ואין לחלק בזה בין מין במינו ובין מין בשאינו מינו לעולם צריכין לשער כן כיון שהוא שכיח יותר שיתחוב כל העגול שבכף עיי"ש וכ"כ בחידושי הגרעק"א ריש סו' זה עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' כלי ראשון אות ה' ומבואר מדבריו דכל זה בתחב הכף ליקח מאכל או לנער הקדירה וכיוצא אז צריכין להחמיר לשער בכל הכף וכאמור אבל בלקחו עם הכף רק את הזוהמא מעל הקדירה א"צ לשער נגד כל הכף וסגי לשער במה שדרך לתחוב כשלוקחין הזוהמא כיון שיש בזה עוד סניף שכשלוקחין הזוהמא לוקחין במהירות ולא הי' פנאי לפלוט לתוך הקדירה ואף שע"ז לבד אין לסמוך דהא קיי"ל שהוא מפליט הבלוע מתוכו מיד מ"מ עכ"פ לסניף יש לצרף זה להקל בספיקו עיי"ש באורך:

ט מה שנתחב ממנו. עמ"ז סק"ב שכתב דלא דמי לחתיכה דמשערין בכל החתיכה דהחתיכה כולו רותח משא"כ כף שהוא קר ע"כ אין צריך לשער אלא כנגד מה שנתחב עיי"ש ומבואר מדבריו דאם הי' הכף חם צריך לשער בכולו וכ"כ בחוו"ד בביאורים סק"א דאם הכף תם אפי' לא נתחב רק מקצתו צריך לשער כנגד כולו כמו בחתיכה עיי"ש אמנם יעוין בבינת אדם סי' מ"ד שכ' מהאו"ה דלא דמי לחתיכה שנפל מקצתה לקדירה דצריך ס' כנגד כולה דכף של מתכות שאני דא"צ לבטל כילו ולא דמי לדין דחתיכה דיש חילוק בין דבר מאכל לכלי עיי"ש ומבואר מדבריו דאפי' הי' כל הכף חם א"צ לשער רק כנגד מה שתחב בקדירה ועי' בס' דברי יוסף סי' תרכ"ז מ"ש בזה וכתב דהעיקר כמשמעות האו"ה דאפי' אם הכף חם א"צ לשער רק כנגד מה שתחב בקדירה דכלי אין טבעו להפליט מכולו כמו דבר מאכל עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק כ"ב כ"ג וכ"ד) מ"ש עוד מזה לענין אי אמרינן חם מקצתו חם כולו וע' בס' קהל יהודה (להרב מהר"י אשכנזי ז"ל מאיזמיר) שכתב ודע דאף אם נשתהה הכף בתוך הקדירה ואיכא למיחוש דלמא בלע ופלט וחזר ובלע ופלט מרוטב שבקדירה אפ"ה אין צריך לשער רק כנגד מה שתחב עיי"ש וכ"כ בשפ"ד סק"ד עיי"ש:

י שנתחב. עחיו"ד שם שכ' דמשערין דבשני קוואר"ט יש ס' נגד מקום העגול שבכף עיי"ש ועשפ"ד שם בסוף הס"ק שכ' וז"ל ומה שנוהגין העולם לשער בחצי טא"פ י"א ב' קוואר"ט וי"א קוואר"ט וחצי וטוב לשער באימוד יפה ע"י מדידה שימלא כלי מלא מים

ואח"כ יתחוב הכף לתוכן והמים היוצאין הם שיעור הכף עכ"ל ובס"ק ז' כתב מהאו"ה וז"ל שיעור לשער נגד הכף ממלאין כלי מלא מים ותוחבין ס' פעמים הכף ובכל פעם ממלאין הכלי כבראשונה והמים היוצאין הם שיעור ס' והעולם נהגו לשער בג' קוואר"ט והכל לפי ראות עיני המורה עכ"ל אמנם בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ג כתב דלעת הצורך יש להקל דבקוואר"ט וחצי יש ס' ואין חילוק בזה בין כף עץ או מתכות או חרס עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שכ' דהעולם נהגו לשער בא' וחצי קוואר"ט פולי"ש מיהו הכל לפי גודלו ועוביו של הכף וכף של מתכות הוא דק הרבה מכף של עץ ודי בפחות עכ"ד וע' בס' משמרת שלום בשפ"ד סק"ז שכ' ששמע מרבנים שיש מקילין לשער בכף של מתכות בקוואר"ט ורביעית ויש מקילין בקוואר"ט וכל א' לפי ראות עיניו ומקומו אבל בכף של עץ הכל מודים דבעינן ב' קוואר"ט ובהפ"מ קוואר"ט וחצי אמנם כל זה הוא בסתם כף אכן בכף הפרור של עץ שמשתמשים בו על הכירה בעת הבישול שהוא גדול הרבה מסתם כף מזה לא דברו המחברים ובזה צריכין לשער באימוד יפה ע"י מדידה לפי גודל הכף ועובי' עיי"ש ועי' בס' גנזי יוסף על הנהגות הנשאל שם סק"ט מ"ש בזה וראיתי ביו"ד של הגאון המנוח מו"ה חיים צבי מאנהיימיר ז"ל אבד"ק אונגוואר שכתב על הגליון בכת"י שהוא דקדק ושיער דכף של בדיל בינינו מזמה"ז הוא חלק א' משמונים להאלב"ע שלנו אבל כף של כסף ושל באקפע"ן שדרכם להיות עבים יותר קצת הם א' מששים מהאלב"ע שלנו ועפ"ז יכול המורה לשער בכל מה שבא לפניו עכ"ד וע' בס' מים רבים על היו"ד בכללים באו"ה שבריש הס' אות י' שכתב שהוא מדד ובחן ב' פעמים בהכפות שאוכלין בהם גם כעת גם בהגדול מהכפות שבערך ב' רביעיות לוג וחצי יש ששים ע"כ על שיעור קוואר"ט א' יוכל כל אדם לסמוך כי בזמן הפרמ"ג הי' הכפות יותר גדולים משלנו עיי"ש שוב ראיתי בס' גילוי דעת בסוף הס' (אחר לוח התיקון) ובס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה שם שכ' שניהם שמדדו בזה ומצאו כדי מדתם דכפות שלנו שהם דקים וקטנים ממה שהי' בימים הקדמונים שהכפות שבזמה"ז נראה להדיא שבשיעור ליטע"ר א' יש ששים נגד כף של עץ בינינו שבגלילותינו וכנגד כף של בלע"ך דק סגי ברבע ליטע"ר וחצי וכנגד כף של באקפין סגי בחצי ליטע"ר והיינו מקום העגול ששואבין בו לבד אבל נגד כל הכף צריך יותר עיי"ש:

יא ממנו. עבאה"ט מ"ש מהכנה"ג מהרדב"ז דהא דמשערין בכל הכף דוקא בודאי איסור אבל בספק יש להקל דא"צ ס' רק נגד הפליטה ועי' במ"ז סק"א ובערך השלחן הספרדי להלן סי' צ"ח אות כ"א (בד"ה וראיתי) שהשיגו על הרדב"ז והכנה"ג בזה והעלו לדינא דאף בכף שבלע ספק איסור משערין בכולו עיי"ש ועי' ביד יהודה בהשמטות שבסוף

הלכ' תערובות סי' צ"ח סעי' ד' מ"ש ג"כ להשיג ע"ד הבאה"ט מהכהנ"ג בזה וסיים דאפי' יש עוד ספק אין לסמוך ע"ד הכנה"ג בזה דאין לצרף סברה זו לשום ספק עיי"ש: ומ"ש הבאה"ט לענין אם ידעינן כמה בלע וכו' עי' בספר שערי שמחה שער ב' סי' ט"ז מה שהאריך בדין זה והוכיח מדברי הפוסקים דבכ"מ לא אמרינן אין המדומע וכו' רק דאמרינן כמו דבולע מהאיסור כמו כן בולע מההיתר וכשפולט אח"כ פולט גם מההיתר ומסייע ההיתר הנפלט לבטל אבל זה לא אמרינן דאם תחב כף במאכל של חלב והי' בו ב' חלקים מים וחלק א' חלב ותחבו אח"כ לתוך מאכל של בשר דא"צ ס' רק עד שליש מהכף דנימא דהגם דבכל הכף נבלע מהתבשיל הראשון מ"מ נבלע רק שליש מהחלב ושני חלקים הי' מים דז"א דאע"פ דלא נבלע בהכף ממשות החלב רק שליש הכף מ"מ יוכל להיות דלאחר שהי' הכף שבע מלבלוע בלע רק טעם החלב גרידא ולא ממשו וטעם החלב בלא ממשו יכול לבלוע תמיד גם כשהוא שבע מלבלוע ויכול להיות שנכנס הטעם של החלב מכל החלב שהי' בתבשיל ודי לן אם אין משערין רק נגד הכף ורק כיון שהי' ב' חלקים מים וחלק א' חלב אמרינן דכמו שבלע חלב בלע ג"כ מים וכשנפלטים המים מצטרפים לבטל וא"צ רק נ"ח זיתים לבטל הכף אבל לומר כ"כ אין המדומע וכו' שא"צ לשער רק נגד שליש הכף זה לא אמרינן וסיים בצ"ע גדול עיי"ש איברא כי הגאון המחבר שם בעצמו סיים דלפ"ד הט"ז לעיל סי' צ"ב ס"ק כ"ד ובמ"ז שם מבואר דמשערין רק כפי חשבון החלב וא"צ לשער רק נגד שליש הכף עיי"ש וכ"כ הפרמ"ג באו"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ב' בפשיטות לדינא שצריך המורה לחקור בבא לפניו עובדא כזו כמה הי' חלב בתבשיל ע"ד משל קדירה חולבות של ירקות ומעט חמאה בתוכה ותחבו כף לשם ומשם לבשר א"צ לשער כ"א לפי חשבון ערך המדומע מהחמאה שבתוך התבשיל וכמ"ש הט"ז בסי' צ"ב ס"ק כ"ד עיי"ש וכ"כ בשיורי ברכה אות א' ובערך השלחן הספרדי אות ב' וביד יהודה בפיה"ק סק"ג ובגליון מהרש"א ובחכמת אדם כלל מ"ו סעי' ז' לדינא עיי"ש:

ועיי"ש עוד בחכמת אדם שכ' דכל זה בתבשיל של חלב או בתבשיל שנתנו בתוכו שומן לפטמו כנהוג אבל בתחב כף לקדירה של בשר ורוטב ואח"כ לחלב צריך לשער כנגד כל הכף דהרוטב נחשב הכל כמו בשר עצמו דהוי שם בשר על כל המים שברוטב כמ"ש המרדכי עיי"ש ועי' מזה בשו"ת שואל ומשיב רביעאה חלק ב' סי' קמ"ה ועי' בשו"ת הואיל משה (מהגאון בעל תשו' דבר משה ז"ל) סי' י"ז שהביא ג"כ מנהג המורים דברוטב אין משערין לפי המדומע וחושבין שגם המים הוא בשר ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בתשו' הרב מו"ה יהודה ליבש ז"ל מפאלטשען סי' י"ד שהרחיב הדיבור בזה והביא בשם הגאון

מהרש"ק מבראד לחלק בין אם הרוטב עב בין אם הוא צלול דאם הרוטב הוא עב דינו כבשר וכמ"ש בט"ז לעיל סי' פ"ט בשם הגה"מ דמרק של בשר דינו כבשר ממש ועיי"ש במ"ש בזה באורך:

ועיין בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה שם סק"ב שכתב דלפמ"ש בתשו' פני ארי' סי' מ"ח מבואר דבתחב כף לתבשיל שיש בו שומן דייניין כאלו תחב לשומן ממש כיון שהשומן צף למעלה על התבשיל הרי נגע הכף בגוף השומן שלמעלה על התבשיל אבל לדעת הפרמ"ג נראה שאין לחוש לזה אלא דגם בהי' השומן צף על הרוטב מלמעלה א"צ לשער רק כפי ערך המדומע עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה ריש סי' זה שעמד בזה וכתב וז"ל נשאלתי למה המנהג לשער בכף בשר בכלי חולבות בשני קוואר"ט וחצי וכמ"ש הפרמ"ג והרי בהקדירה יש שם בשר ורוטב וכיון שאין בהקדירה שתחבו בו הכף מתחלה בשר לבד רק בצירוף מים וא"כ נשער רק בשיעור המדומע הנה כבר עלה ברעיוני זה זמן זמנים טובא אך אעפ"כ אני מחמיר בזה מתרי טעמים חדא דאפשר שהכף נוגע בהבשר עצמו ונבלע ממנו בכולו ועוד לפעמים כשהקדירה נח מהרתיחה עומד השומן למעלה על הרוטב כפי אשר יעיד החוש ואז כשתוחב בו הכף בולע מכולו שומן דהמים נשאר למטה והשומן לבדו צף למעלה כדרך השומן מיהו הכל לפי הענין אם הקדירה חולבות אינו ב"י דאז הוי דרך חומרא לאכול המאכל במין הכלי שהוא ב"י בזה אני מקיל בכף לשער כפי ערך המדומע כיון דבלא"ה הוי רק חומרא בעלמא כן אני נוהג להלכה ולמעשה ודו"ק עכ"ל וכדברים אלו כתב ג"כ בספרו טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ג ובסוף דבריו סיים דבהי' הרוטב של בשר עוף ואח"כ נתחב לחלב כיון דהוי ספיקא דרבנן יש לסמוך על זה לשער לפי ערך המדומע אבל בבשר בהמה כיון דהוי ספיקא דאורייתא צריך לשער נגד כל הכף אכן גם בבשר בהמה אם יש עוד איזה ספק יש להקל לשער רק כפי ערך המדומע עיי"ש והנה מדבריו נראה דלא החמיר רק בכף של בשר כיון ששייך הב' טעמים הנ"ל שהכף נוגע בהבשר עצמו וגם השומן צף למעלה אבל בכף של חלב שנתחב לקדירה של בשר גם הוא מודה דא"צ לשער רק כנגד המדומע לפי ערך אמנם היודע ובקי יבין דלאו דוקא בכף של בשר שייך חשש זה דגם בכף של חלב ששמשו בו בתבשיל של חלב אף שלא שייך הטעם הא' אבל הטעם הב' בודאי שייך בו כי יש לחוש לפעמים שהקום והשמנונית של החלב הוא צף ועומד למעלה על התבשיל וכן אם התבשיל עם גבינה שייך גם הטעם הא' שהכף נגע בגבינה עצמה והכל לפי ראות עיני המורה ועי' בשו"ת בית יצחק ומהגאון מלבוב ני') חלק א' מיו"ד סי' קכ"א והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ס"ד וס"ק קי"ט):

ועיין עוד בחכמת אדם שם שכתב דלאו דוקא בכף של בשר לחלב או להיפך שצריך לשער כפי המדומע אלא דגם בכף שתחבו לקדירה שמבשלין בשר נבילה ותחבו אח"כ לקדירה של בשר כשר יש להקל בהפ"מ דלא נעשה כל הבלוע שבכף נבילה וא"צ לשער רק לפי ערך המדוע משיעור בשר נבילה שנבלע בהכף עיי"ש אמנם יעוין במ"ז לעיל סי' צ"ב ס"ק כ"ד ובחוו"ד בסי' צ"ב שם שכתב דבשאר איסורין אין להקל כלל לשער כפי ערך המדומע כיון דקיי"ל בשאר איסורין חנ"נ עיי"ש וכ"כ בלב"ש בחידושי דינים סעי' י"ז ובביאורו שם ס"ק קמ"ג וקמ"ד לדינא אך כתב שם ובביאורו ס"ק קמ"ה וקמ"ו דמ"מ אם יש עוד איזה צד קולא בלא"ה לצרף לסניף כגון שנשפך וכיוצא יש לצרף דעה זו דגם בשאר איסורין לא נעשה כל הבלוע נבילה וא"צ לשער רק לפי ערך המדומע עיי"ש והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ג (ס"ק י"ב):

ועיי"ש עוד בס' מנחת שי שכתב עוד שאלה בענין זה שעמדו על הכירה שתי קדירות עם בשר ורוטב א' גדולה בת קיואר"ט ומחצה (היינו עפ"ד הפרמ"ג דבהוואר"ט ומחצה יש ששים נגד הכף) וא' בת שלש רביעית קוואַרט ולקחה האשה כף שעירבה בו תחלה תבשיל של מים וחלב ותחבה אותו לתוך הב' קדירות של בשר ורוטב הנ"ל וכתב דאם תחבה תחלה לקדירה הקטנה של ג' רביעית ואח"כ להגדולה מותרין שניהם כיון דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואותו הכף לא בלע אלא מחצה חלב א"כ הרי יש ששים אף בהקדירה הקטנה נגד בלוע של חלב שבו דהא א"צ לשער רק כנגד חצי כף והקדירה הגדולה פשיטא דמותרת דהא יש בה ששים אף נגד כל הכף אבל אם תחב הכף תחלה לקדירה הגדולה ואח"כ לקטנה אסורה הקטנה דהא הכף נ"נ כולה בתחיבה הראשונה וליכא ששים בהקטנה נגדו ואם ספק לאיזה מהם תחבה תחלה לא מיבעיא אם אחת מהם הי' של בשר עוף בודאי מותרין שניהם דספיקא דרבנן לקולא אלא אפי' אם הי' שניהם של בשר בהמה ג"כ יש להתיר ב' הקדירות דגם בכה"ג הוי ספיקא דרבנן ולקולא דהא אין כאן גוף הבשר רק שהבלוע של בשר נכנס בתוך הבלוע ונ"נ והבלוע הוא מין במינו עם הקדירה הב' ובמין במינו הוי מה"ת ברובא וכמ"ש במ"ז לעיל סי' צ"ב סק"א ובסי'. זה סק"ג עיי"ש:

יב ממנו בקדירה. עפת"ש מ"ש מהנו"ב דלא אמרינן מלתא דלא רמיא וכו' ומ"ש הפת"ש הנה בש"ך אין זכרון מזה כלל וכ' דאפשר דנפל ט"ס בנו"ב וצ"ל סוף סי' ל"ד עי' בס' מגדים חדשים אות ב' שהתפלא עליו דהא הנו"ב כתב להדיא ששואלין עד היכן תחב הכף ולא אמרינן שבשעה שנתחב לא ידע שזה בשר וזה חלב וע"ז הביא ראיה מדברי הש"ך הרי בהדיא דקאי על דברי הש"ך דמיירי מתחיבת כף שנזכר בתחלת הסי' אבל

האמת שהפת"ש שגג והנו"ב דבריו ברור מללו שיש ראיה מדברי הש"ך ריש סי' זה שכ' בשם המהרש"ל דאם אין ברור לו עד כמה תחב וכו' ומבואר מדבריו דאם אמר ברור לי עד כמה תחב מהני ולא אמרינן מלתא דלא רמיא וכו' ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה בהגהות יד אברהם ועי' בדעת קדושים סי' נ"ח סק"ה שכ' בפשיטות דחוששין בתחיבת הכף משום מלתא דלא רמיא וכו' עיי"ש ועי' בהגהות חשק שלמה על הש"ס (דפוס ווילנא) בריש מס' חולין ובנימוקי הגרי"ב שם ועי' בס' דלתי חשובה סק"ב מ"ש ע"ד בזה ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג בהנהגות הנשאל דאם לא ניכר עד היכן תחוב יש לפקפק אם מהני אמירת ברור לי עי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל שם מ"ש בזה ועי' בשו"ת בית ישראל סי' מ"ג מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה וכתב דלפמ"ש הפרמ"ג בעצמו להלן סי' צ"ו במ"ז סק"ה בשם מהרש"ל מבואר מדבריו דיש חילוק בין סכין לכף שבסכין דרכו לחתוך ולהוליך ולהביא כמה פעמים ע"כ לא מהני ברי לי עד כמה חתך משא"כ בכף שתחב רק פעם א' בקדירה במקרה אם אומר שברור לו עד כמה תחב מהני גם אם לא ניכר על הכף עד כמה תחב עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת עמודי אש בקונט' דיני או"ה סי' י"ג אות י"ט מ"ש בזה באריכות ועי' בשו"ת חסד לאברהם קמא חיו"ד סי' ל"ז שנשאל באשה שנערה קדירה של חלב בכף של בשר ואמרה שבבוקר שאבה הזוהמא מקדירה של בשר בכף זה ולא תחבה רק מקצתו בקדירה באופן שיש ס' בקדירה של חלב נגד זה המקצת הכף ודעת השואל לאסור עפ"ד הפרמ"ג בהנהגות הנשאל שם דזה הוי מלתא דלא רמיא עלי' דאינש ולא מהני אמירתה רק כשניכר ויש רושם עד היכן נתתב וזה לא שייך בנ"ד כיון דבשעה שתחבה לקדירה של חלב לא ידעה שהכף הוא של בשר לראות אם יש רושם ניכר ושוב אינה נאמנת לומר שלא תחבה רק במקצתו ובעינן ששים כנגד כולו ועיי"ש במה שהאריך לחלק בענין מלתא דלא רמיא וכו' והעלה דאין להחמיר בענין זה כי מבואר מדברי הישו"ש דבתחיבת כף לא חשיב טרדא כלל ומהימן לומר שיודע עד כמה תחב ומה גם בנ"ד שלא היה זמן רחוק מן תחיבה הראשונה לשני' שבבוקר שאבה הזוהמא בהכף מקדירה של בשר ובחצות היום תחבתהו בקדירה של חלב ובזמן קצר כתב הט"ז סי' ק"צ דשפיר רמי אנפשי' ומדכיר ומה גם שדרך לשאוב הזוהמא רק בחצי כף ע"כ אין להחמיר עיי"ש באריכות (ומה שהתפלא שם על הפרמ"ג שנעלם ממנו דברי הישו"ש בזה המה עליו אאמו"ר הגאה"ק זצלל"ה בגליון החסד לאברהם שלו בכתי"ק שלא זכר במח"כ דברי המ"ז סי' צ"ו סק"ד שהביא דברי הישו"ש בזה והבין בו פירוש אחר) ועיין בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ג' סי' קל"א שנשאל ג"כ בעובדא כזו שתחבו כף של בשר אינו ב"י ברוטב אבל לא תחבו רק מקצתו ואח"כ ניערו בו מאכל עם חלב

רותח ולא הי' בו רק א' קוואר"ט ואנן נוהגין לשער ב' קוואר"ט או לכה"פ א' קוואר"ט וחצי והכשיר המורה המאכל מטעם דכיון דלא ניערו מתחלה הרוטב רק במקצת הכף א"כ לא הי' ב"י רק מקצת הכף ונגד המקצת מן הכף שהוא ב"י בודאי יש גם בקוואר"ט א' ששים וחכם א' עירער עליו מטעם שכ' הפרמ"ג בהנהגות או"ה דיש לחוש שמא תחב כל הכף ומלתא דלא רמיא הוא דהא כאן אי אפשר לסמוך על הרושם שנשאר בכף מתחיבה הראשונה דכיון שתחבו אח"כ לקדירה של חלב שוב אינו ניכר הרוטב והאריך בזה וסיים בסיף דמ"מ אין לערער על המורה דמסתבר דבריו ושפיר הורה דבודאי הי' ששים בהתבשיל של חלב נגד מה שהיה ב"י מהכף מהתחיבה בהרוטב עיי"ש ועי' בס' דלתי תשובה סק"ט שהביאו וסיים דהמעיין בשו"מ בתשו' ההוא יראה שכל דבריו הוא רק משום שרצה להפוך בזכותו של הרב השואל להצילו מהעוררין עליו בזה אבל באמת לדינא צע"ג בהוראה זו עיי"ש:

ועיין ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"א ובפיה"ק סק"ד שכתב דכל זה הוא בסתמא שלא אמר אמתלא מדוע הוא יכול לעמוד על עצמו לאמור שלא תחב יותר משום שלא הי' צריך לתחוב רק מעט לשאוב הזוהמא או לתחוב איזה דבר לתוך הקדירה שלא הי' צריך להשתמש בכל הכף אלא במקצתו למעלה ואין הדרך כלל לתחוב יותר שפיר מהני אם אמר ברי לי עד כמה תחוב עיי"ש ועי' בשו"ת אורי וישעי מהד"ק סי' כ"ז וכ"ח ובשו"ת דברי נחמי' סי' י"א ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק א' ביו"ד סי' י"ג מה שהאריך בזה והעלה ג"כ דהכל תלוי לפי הענין וראות עיני הדיין אם נותן אל לבו לכוון עיי"ש:

ועיין ברא"פ סי' ל"ו סוף ס"ק רכ"ז ומבואר מדבריו דכל זה בלא הי' שם רק אחד אבל אם שנים אומרים עד כמה תחב לא אמרינן מלתא דלא רמיא וכו' דבשנים אפי' טרידו בעבודתם מהימנים כשאומרים ברי עיי"ש ועיין בשו"ת חסד לאברהם שם שהביאו והתפלא על דבריו והביא ראי' דגם בב' שייך מלתא דלא רמיא וכו' עיי"ש אמנם יעוין בס' דעת תורה סי' י"ת ס"ק ט"ו מ"ש לדחות דברי החסד לאברהם ומחזיק בדברי הרא"פ להקל בזה ועיי"ש עוד בסי' נ"ח סוף סק"כ מזה:

ועיין בשו"ת שאילת שלים קמא סי' ס"ט באמצע התשו' שכ' בדבר שאנו סומכין על הנשים בתחיבת כף חלב דבשר או זיבת חלב תחת קדירה של בשר ולהיפך וכדומה ולא מצרכינן לה להביא עדים על הנדתה וסמכינן על דברי' ולא חיישינן שתסמוך להקל בספיקא כמו דקיי"ל בכ"מ דאין אשה נאמנת בספק איסור אלא דבע"כ הוא משים דכיון דלא אתחזק איסורא ואדרבה הקדירה היא בחזקת היתר ואף שאירע בה ריעותא כעת סמכינן על החזקה ולא חיישינן למידי עיי"ש ועי' מזה בשו"ת בית יהודה (להמהר"י

עייאש ז"ל) חיו"ד סי' מ"א שנשאל בכף חולבות ב"י שניערו בה קדירה של בשר ולפי מה שהאשה הבעה"ב הראתה עד איזה מקום מהקדירה הי' התבשיל שיערו שהי' ס' והשיב דלפמ"ש הרמ"א להלן סי' קכ"ז דבספק איסור שיש בו צדדים להקל אין אשה נאמנת לפי שדעתה קלה גם כאן אין להאמין להאשה ואף דאיכא אומדנא דמוכח שהיה הרבה תבשיל בהקדיר' עד שהי' ס' נגד הכף כמו שהגידה האשה מ"מ כיון שהוא חשש איסור אין לסמוך על זה ואין להקל עיי"ש ועי' ביד אפרים (בסעי' שאח"ז) שהביאו וכתב דנראה דכל מה שהחמיר הבית יהודה בזה הוא רק משום דמיירי שנודע הדבר מתחיבת הכף ההוא שלא מפי' של האשה בעה"ב הנ"ל דאל"כ פשיטא דנאמנת משום דאם היה ברצונה להקל שלא כדת היתה מעלמת הענין לגמרי אך כ' דנראה דאפי' אם הי' אחרים רואין כשאירע הספק ההוא תמיה לומר שלא להאמין להאשה כי מעשים בכל יום שהאשה הבעה"ב או המשרתת באה להמורה לשאול וסומכין על אמירתה אם אומרת שהי' בענין שהוא מותר ואין מדקדקין כלל אם הוא בענין שיש צדדים להקל או ספק איסור דאורייתא או דרבנן והעלה שכן הלכה וכן מורין בכ"מ דכל שאלה שבא לפנינו בעניני איסור והיתר שסומכין בפשיטות על האשה שאומרת שכך הי' הענין באופן שהוא מותר ואין לחוש כלל לומר שמא כחשה לפנינו מלהגיד האמת ואף היכא שנודע דאתיילד ריעותא ע"י אחר כגון בעובדא זו שאחד אומר שנתחב כף סומכין על דברי האשה שאומרת אח"כ שיודעת שהי' הקדירה מלאה בענין שיש ס' נגד הכף ונאמנת ומתירין על פי' עכת"ד (ועי' בדברינו לעיל סוף סק"ו): (יג) בקדירה. עפת"ש מ"ש מהכו"פ והחוו"ד שצריך לשער גם נגד מה שהוא למעלה מן התבשיל כל שהוא נגד הקדירה דחם מחמת ההבל ועי' בחוו"ד לעיל סי' צ"ב בביאורים סוף ס"ק כ"ו שכ' וז"ל ונראה דה"ה בכף שתחב לתבשיל אף דחם מקצתו חם כולו מ"מ הכף נאסר עד מקים שמגיע הזיעה והיס"ב רק שאינו מפליט ע"י הזיעה לכן א"צ ס' רק נגד מקום שנתחב אבל בלוע שפיר בלע ע"י הזיעה ונאסר עכ"ל אמנם ברישׁ סי' זה בביאורים סק"א וחידושים סק"ב כתב דאף שאין דברי הכו"פ מוכרחים מ"מ לדינא יש להחמיר כדבריו להצריך ששים כנגד כל מה שתחב מהכף בתוך הבל הקדירה אפי' מה שהוא למעלה מן התבשיל עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרכ"ב מ"ש ע"ד החוו"ד בזה עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהר"ר שלמה כהן ני' מווילנא הנדפס בתוך דברי המטה יונתן שבגליון היו"ד כאן שכ' דגם הכו"פ לא החמיר בזה רק בכף של מתכת אבל בכף של עץ בודאי לא דמי לחתיכה דמחלוקת רש"י ור"י לעיל סי' צ"ב עיי"ש ועי' במ"ז סק"א שקדמו בסברה זו עיי"ש והנה לכאורה הי' נראה להכריע לפמ"ש החוו"ד דמתוך מחלוקת רש"י ור"י מבואר שאין להחמיר רק בהי'

בהקדירה דבר לח אכן אם הי' מאכל יבש אין להחמיר וכמ"ש בס' יד אלימלך סי' י"ח בהתשו' מהג' מו"ה ארי' ני' אבד"ק אזרוב דהבל הקדירה לא שייך רק בהי' בהקדירה תבשיל לח ורוטב משא"כ בתבשיל יבש י"ל דלא מקרי הבל עיי"ש לדרכו וכן לענינינו י"ל דגם אם נחמיר כדעת הכו"פ מ"מ עכ"פ די לן אם נחמיר בתבשיל לח שיש הבל משא"כ בתבשיל יבש אמנם הנה בגוף הדין של הכו"פ יעוין בבינת אדם שאר או"ה סי' ס"א שכתב ג"כ כמ"ש הפת"ש מהח"ס דאין לחוש כלל להחמיר בזה והוכיח כן מלשון האו"ה שאינו מפליט מכלי רק מה שבתוך הרוטב אבל ע"י הבל הקדירה אינו מפליט מכלי ועיי"ש בחכמת אדם כלל מ"ו סעי' ו' שכ' כן לדינא דמה שלא תחב בתבשיל גופי' אפי' מה שהוא בתוך חלל הקדירה א"צ לשער נגדו אפי' בכלי מתכות עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב שהעלה שכן עיקר לדינא דאין לחוש כלל לדברי הכו"פ כי ע"י הזיעה אינו מפליט כלל עיי"ש לכן פשוט הוא דאפי' בתבשיל לח אין להחמיר והנה ראיתי בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר שני סוף אות י"ג שכ' דנראה מצד הסברה להכריע דאם לא נשתהה שם הכף בתוך הקדירה ותיכף כשנתחב לתוך הקדירה לקחוהו ממנה יש לסמוך על המקילין אכן אם נשתהה הכף בתוך הקדירה יש לחוש לדעת הכו"פ עיי"ש אולם לפ"ד החכמת אדם והיד יהודה הנ"ל גם על זה אין להשגיח כיון שאין מקום לחומרת הכו"פ כלל וכן נוהגין העולם להקל ואין משערין רק במה שתחב לתוך התבשיל אפי' בתבשיל לח ואפי' בנשתהה הכף בתוך הקדירה:

בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ד' סי' קפ"ט ותמצא שם מה ששאלתי אותו כד הוינא טליא במה שאירע כמה פעמים בכף בשר שנתחב לחוך חלב ועל הרוב נוגע הכף בשפתי הקדירה במקום שאינו כנגד הרוטב וא"כ לכאורה לא מועיל מה שיש ששים בקדירה דסוף סוף הלא הכף הוא נוגע בשפת הקדירה ואינו מפליט בכולו ונעשה הקדירה נבילה במקום שנגע שם הכף והשיב לי דבבב"ח בודאי ליכא למיחוש כיון שנוגע שם בלא רוטב הו"ל כמו נצלו דאינו אסור מה"ת וא"כ יש להקל דהא הוי ספק אם מתפשט בכולו או לא וספיקא דרבנן לקולא עיי"ש:

ועיין בס' ערוגות הבושם אות א' שמפקפק בענין זה דעכ"פ לצטרך בכ"מ ששים גם נגד הקליפה מה שלמעלה מן הרוטב דכיון שנוגע ברוטב עכ"פ מפליט כדי קליפה כדין דלהלן סי' ק"ה סעי' ג' בהגה בצונן וחם שנוגעין זה בזה דאיסר כדי קליפה ה"ה כאן מדוע לא נימא דפולט הכף כדי קליפה ממה שלמעלה מן הרוטב ולמה כתבו דאינו אוסר רק עד מקום שתחב הכף ולא גם עד הקליפה שלמעלה מן הרוטב וסיים בצ"ע עיי"ש:

יד אם הכף ב"י. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ק"צ שנשאל באשה שלקחה כף בשר ב"י שעברה לילה אחת ותחבה אותו לתבשיל של חלב וידעינין הבלוע של חלב כמה הוא לערך חצי זית ובבוקר שבה ולקחה הכף והגיסה בו תבשיל שיש בו ג"כ שומן בהמה ערך חצי זית ואח"כ תחבה הכף לקדירה שיש בה תבשיל של בשר ולא הי' בכל מה שבקדירה ס' כנגד כל הכף רק כנגד חצי זית חלב וחצי זית בשר הי' ששים והמורה התיר התבשיל אף שלא בהפ"מ שסמך עצמו על דעת הסוברים דכל כלי שיש לה היתר בהגעלה לא אמרינן דהבלוע נ"נ בהפ"מ כמ"ש הש"ך להלן סי' צ"ח ס"ק כ"א ובשפ"ד שם דאף בבב"ח אמרינן כן וכיון שמותר כך בהפ"מ עכ"פ ממילא דבנ"ד יש להתיר אפי' שלא בהפ"מ כיון שיש דיעה דלינת לילה פוגמת והשיב שלא טוב הורה בזה ואם הי' בא לפניו עובדא כזו לא הי' מתיר בשום גווני דהש"ך מיירי ביש ששים נגד החלב שבכף ואם הי' פולט הי' כולו מותר רק דחיישינן שמא לא פלט ובלע בשר בזה כ' הש"ך כיון דהוי בלוע לא מחמרינן ואמרינן דלא נ"נ ומותר ממ"נ משא"כ בל"ד דיש לחוש שמא פלט הכף תחלה וחזר ובלע והו"ל ס"ס לאיסורא דלמא בלוע בכלי נ"נ ואת"ל לא נ"נ דלמא פלט תחלה ומה שסמך עצמו ע"ד הסוברים דלינת לילה פוגמת ג"כ אינו נכון דהא כתב הש"ך בסוף סי' ק"ג דלא סמכינן אלינת לילה פוגמת רק לאחר שנעשה איסור אבל אם עברה לילה בין חלב לבשר לא סמכינן אלינת לילה פוגמת לכן לא הי' לו להקל בזה ובפרט שלא בהפ"מ עיי"ש באריכות:

טו בן יומו דהיינו ששמשו בו בכ"ר. עבאה"ט ומ"ש מהש"ך דוקא כששמשו בו חלב אבל אם שמשו בו מים אינו מחשבו מעל"ע וכו' עי' בדברינו להלן (ס"ק פ"ג) ועי' בשו"ת מראה יחזקאל סי' קנ"א בעובדא שאשה לקחה כף של חלב אינו ב"י ועירבה בו בצלים עם שומן אווז אצל האש ואח"כ לקחה אותו ושאבה הזוהמא באותו הכף מהרוטב עם בשר שאצל האש ורצה השואל לומר דאף שאין הכף ב"י מחלב מ"מ כיון שעירבו קודם עם הכף הזה בצלים שאצל האש ובתחלה כאשר עירבה בו לא הי' שם במחבת שומן רק בצלים לבדם ובצלים הוי דבר חריף ודבר חריף משוי לאינו ב"י בן יומו והוא ז"ל השיב שיש בזה כמה צדדים להתיר חדא דבצלים לאו לכ"ע עדיפא כצנון וגם בצנון גופא יש כמה מקילין אם החריפות מהני לענין אינו ב"י וגם בנ"ד יש תרי דרבנן שומן אווז הוי בשר עוף דרבנן וגם לא הוי דרך בישול ע"כ יש מקום להקל אפי' בדליכא ששים בקדירה של בשר כנגד המקום שתחב מהכף וכו' ויהי' איך שיהי' א"צ ס' בקדירה רק נגד המקצת שתחב בבצלים מקודם דהחלק הכף שלא תחב קודם בבצלים דינו ככף חדשה וא"צ ס' כנגדו עיי"ש באריכות :

טז דהיינו ששמשו בו בכ"ר. ע' בשו"ת מור ואהלות (להרב מהר"א פוסק) באוהל ים המלח סי' י"ז בעובדא שהדליקו בטעלע"ר חלב יי"ש ועירבו בכף בשר אינו ב"י מצד השוה (לא מצד העיגול) וכ' דלכאורה יש לאסור אפי' אם הכף איני ב"י כיון דהיי"ש הוי דבר חריף ובחריף לא שייך נ"ט בר נ"ט ולא נטל"פ והוי בשניהם ב"י אמנם הנה המ"א באו"ח סי' נ"א כתב דאזלינן בכלי בתר רוב תשמישו וא"כ בנ"ד כיון דכף של כסף דרכו להשתמש בו תמיד רק בכ"ש וכן טעלי"ר דרכו להשתמש רק בכלי שני ולענין כלי שני דעת כמה פוסקים דאינו בולע כלל ואת"ל שהוא בולע מ"מ לכ"ע אינו בולע רק כדי קליפה ונגד הקליפה בודאי יש ס' ושרי אמנם אם ידוע שפעם א' השתמשו בהם בכלי ראשין אע"פ שעיקר תשמישו בכלי שני מ"מ כאן בדבר חריף אף שהוא לאחר מעל"ע דמי לב"י מכלי ראשון שאינו חריף ויש לאסור וגם י"ל דאפי' אם אין ידוע שהשתמשו בו אפי' פעם א' בכלי ראשון יש לאסור בזה דהלא ידוע מדברי הט"ז בסי' ק"ה סק"ד שכתב לאסור כלי שני שהיס"ב באין הפ"מ והח"ס בתשו' חיו"ד סי' צ"ה כ' דאנו נוהגין לאסור אף כלי שלישי כשהיס"ב עיי"ש ובפרט עתה במדינותינו ששכיח לאכול מאכל הנקרא בארש"ט רותח והלא מבואר בסי' ס"ט סעי' ט' ובש"ך שם ס"ק ל"ח דחריף עם כלי שני אוסר ובארש"ע הוי חריף וכן יש לחוש כיון דשכיח לאכול בכף וטעלי"ר דבר גוש ע"י דוחקא ובזה אף המהרש"ל מודה דאף בכלי שני מבשל אך משום הא אין להחמיר דיש לומר כמ"ש המ"ז סי' צ"ו ס"ק כ"ב לחלק בין אוכל לכלי וה"נ שמא להבלוע בכלי אף ע"י דוחקא אינו מבליע בכלי שני מה"ת וא"כ הוי ס"ס שמא אינו מבליע מה"ת ואת"ל שהוא מבליע מ"מ שמא הלכה בכ"מ דאינו חם כולו להוליך בלוע בכולו ובנ"ד אף שערבו בצד השוה מ"מ סגי בס' נגד צד העגול לבד ונגד הצד העגול יש ס' בהיי"ש וע"כ שרי היי"ש והטעלי"ר מיהו הכף אסור אם ידוע שהשתמשו בו פעם א' בכלי ראשון דנגד הטעלי"ר בודאי אין ס' דאין במה שבתוך הכלי ס' כנגד הכלי עיי"ש באריכות:

יז ששמשו. עבאה"ט מ"ש אבל כף של איסור כשלא הי' במים ס' נגד הכף וכו' ועי' בחוו"ד בחידושים סק"ג דה"ה כשהוציא מעט מים מן הכלי חושבין מעל"ע משעה שהוציא המים ומ"מ במקום הפסד קצת שרי אכן אם הי' שימוש המים אחר הלילה של שימוש האיסור מותר אפי' בלא הפסד כלל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ז. ועי' עוד בחיו"ד שם שכתב דאם בישלו בקדירה בשר וחלב זה אחר זה בתוך מעל"ע ואח"כ בישלו בקדירה זו מים והי' בין החלב למים לילה מותר אף שבתוך המעל"ע למים בישלו בו היתר כיון שהוא אחר מעל"ע להחלב שנאסר אא"כ הוא תוך מעל"ע להחלב אז אסיר אפי' כשהוא אחר מעל"ע להבשר עיי"ש ועשפ"ד סק"ב מ"ש

בזה: (יח) בו. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דה"ה אם עירו מכלי ראשון על כלי שהוא מלוכלך מבשר נחשב כאלו השתמשו באותו כלי בכלי ראשון ועי' בנקה"כ שהשיג על הט"ז בזה וכתב דא"צ ס' רק נגד הקליפה כיון שאין עירוי מבליע יותר מכדי קליפה עיי"ש ובש"ך להלן סי' צ"ח ס"ק י"א וכתב במ"ז סק"ב דהא ודאי דיש בקדירה ס' נגד קליפת הכף עיי"ש וכ"כ בהנהגות הנשאל באו"ה בסדר ב' אות א' וכ"כ בחכמת אדם כלל מ"ו סעי' י"א לדינא עיי"ש ובבינת אדם שם סי' מ"ו עיי"ש וע' בדלתי תשובה ס"ק י"ד שכ' דזה פשוט דלפמ"ש הט"ז להלן סי' צ"ה ס"ק י"ב דע"י עיראות הרבה בלע איסור בכולו ממילא דאם עירו בתוך המעל"ע הרבה פעמים על הכף צריך ס' נגד כולו עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ה ס"ק ס"ב ולעיל סי' ע"א ס"ק י"ז):

יט בכלי ראשון. עט"ז להלן סי' ק"ה סק"ד שכ' דכל החומרות שנזכר בסי' זה בענין כף שתחבו לקדירה כשהוא ב"י ששמשו בו בכלי ראשון יש להחמיר במקום שאין הפ"מ גם אם שמשו בו בתוך מעל"ע בכלי שני עיי"ש ועי' בבית מאיר שהשיג עליו דזה אינו דהא אינו נאסר רק כדי קליפה עיי"ש ועי' ביד הודה בפיה"ק סק"ב מ"ש בזה וכ' דאם השתמשו בו בכלי שני במקום הפסד א"צ ביטול כלל ושלא במקום הפסד דעת הט"ז הנ"ל בולע בכולו ולדעת הש"ך שם אינו בולע אלא כדי קליפה אך כל זה הוא בכף של עץ אבל בכף של מתכות אף שלא במקום הפסד א"צ לשער כלל עיי"ש וע' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק ס"ב):

כ תוך מעל"ע. עפת"ש מ"ש מתשו' תו"י באופן שאתמול בשעה זו הי' עדיין חם שהוא יותר מפושרין ששיערו כחמימות הרוק נראה לאסור אבל לפמ"ש בפת"ש להלן סי' ק"ה סק"ח (הנדפס מחדש) מגליון הגאון ר' בצלאל ז"ל מווילנא יש להקל גם אם הי' חם יותר מחמימות הרוק כל שלא הי' יותר מחלב בעת שחלבו אותו מהפרה ועיי"ש בדברינו (ס"ק נ"א): (כא) שאם הכף של מתכת וכו'. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק ששי סי' ב' אלפים שי"ח שכתב דבמקום שנהגו להחמיר לומר חם מקצתו חם כולו הוא אפי' בכלים העשויים משני חתיכות ומחובר במסמורים כגון הכלים שיש להם בית יד ארוך ואין הבית יד מגוף הכלי אלא שהוא מחובר במסמורים עיי"ש: (כב) הכף של מתכת, עי' בהגהות חכמת שלמה סוף סעי' זה שכתב שיש להסתפק במה דאמרינן דבכלי עץ וחרס לא אמרינן חם מקצתו חם כולו אם נימא דזה דוקא אם נשתמש בו איסור בדרך הניחתו בשוה ולא הי' חלק החם למטה אבל אם הי' חלק החם למטה ונפל בו איסור י"ל דתתאה גבר ונאסר כל הכלי אף חלק העליון וסיים בצ"ע עיי"ש וע' ברמ"א להלן סי' ק"ה סעי' ג' ובש"ך שם

סק"י מה שחולק עם המהרש"ל אם אמרינן בכלי דין תתאה גבר וע' שפ"ד סוף ס"ק ג' וע' בדברינו להלן סי' ק"ה שם (ס"ק צ"ב) מ"ש בזה באריכות ומשם תלמוד לכאן:

כג וסברא ראשונה עיקר. עפת"ש ועשפ"ד סק"ג שמבואר מדבריו דכל זה אם הי' הכף קר בשעה שתחבו לקדירה אבל אם הי' חם כולו מתחלה ותחבו לקדירה אפי' לא תחבו רק במקצת צריך ס' כנגד כלו ועיי"ש עוד במ"ז סק"א שכ' וראוי שתדע דהא דאמרינן דגם במתכות לא אמרינן חם מקצתו חם כולו להפליט ולהבליע היינו כשהכף צונן ותוחב לקדירה רותחת דאין כח לרוטב להפליט מלמעלה לתבשיל כיון דצונן הוי אבל אם הכף כולו רותת שהסירו מכ"ר ויס"ב אה"נ אם תחבו לקדירה חולבת או להיפך צריך ס' עד כל הכף דפולט מכולו לתבשיל כמו בנפלה טפה על הקדירה שלא כנגד הרוטב דצריך ס' פעמים ס"א בתבשיל נגד הטפה עיי"ש ועי' בשו"ת מראה יחזקאל סי' קנ"א שכ' דבע"כ בעינן שיהי' היס"ב מקודם בכל הכף אבל המקום שאין היס"ב לא נחשב לחם דבחלק שאין היס"ב אינו מוליך בליעתה ולא אמרינן חם מקצתו חם כולו עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ט' שכ' דכל זה בנתחמם בכולו בקדירה אחרת כנ"ל אז אמרינן דמוליך בליעתו בכולו אבל אם נתחמם כולו ע"י מקצתו אף שרואין שכולו חם לא אמרינן דמוליך בליעתו בכולו ועיי"ש מזה עוד לעיל סי' צ"ב בפיה"א ס"ק ל"ו ובפיה"ק ס"ק מ"ז שכ' דאם הי' מקודם כל הכף חם אף שהי' הכף רק במקצת בתוך האש ועי"ז הרתיח למעלה מחמת חום התחתון אפ"ה כל שהוא בלא"ה חם מחמת האש הוא מפליטו מכולו וצריך ס' כנגד כל חלק מהכף שהי' חם עיי"ש ועי' בשו"ת קול יהודה (מהרב הגאון מחאראסקוב ז"ל) סי' כ"ז שנשאל בכף של חלב אינו ב"י שתחבו כולו לקדירה שאינה של בשר ולא של חלב ונתחמם שם ואח"כ תחבו חצי הכף לקדירה של בשר ואח"כ תחבוהו לקדירה של חלב רותח כל הכף ולא הי' ס' בהחלב כנגד כל הכף רק כנגד החצי כפי ערך שנתחב ממנו קודם לקדירה של בשר והביא דברי הפרמ"ג הנ"ל דאם הי' הכף חם בלא"ה צריך לשער כנגד כולו וא"כ ה"נ כיון שהי' הכף תם בשעה שתחבו לבשר אף שלא תחבו רק חצי ממנו בלע בכולו וממילא דצריך אח"כ בהחלב ס' כנגד כל הכף אמנם לדינא כתב דאין להחמיר כיון דלא נתחמם הכף בתחלה מחמת האש רק שתחבוהו בקדירה רותחת כיון שהוציאוהו אח"כ מהקדירה אע"פ שהוא עדיין חם שהיס"ב לא הוי חום דכלי ראשון וא"כ אח"כ כשתחבוהו חצי ממנו לקדירה בשר לא נאסר רק חצי הכף ולא בעינן אח"כ בהקדירה של חלב ס' רק כנגד חצי הכף עיי"ש באריכות:

כד ראשונה עיקר. עבאה"ט של מהרי"ט ופת"ש ועי' בבינת אדם שטר או"ה סי' ס"ב וס"ג שפסק כהמ"א דחם מקצתו חם כולו לענין שמוליך בליעתו שכולו עיי"ש אמנם

בחוו"ד לעיל סי' צ"ב ס"ק ט"ז פסק להקל כהש"ך דלא אמרינן שמוליך בליעתו בכולו עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"א שכתב דכיון דמסתבר יותר בפשט הענין דחם מקצתו חם כולו הוא גם להשליט בליעתו כדרך כל דבר חם ומי יעמוד בסודו לומר כי חום זה אינו מוליך בליעתו ומה גם בספק דאורייתא ומה גם דגדולי המורים וכו' ע"כ יש להחמיר בזה כוותייהו זולת במין במינו יש לסמוך להקל כיון דבלא"ה מה"ת ברובא בטל עכ"ד ועי' בהנהגות הנשאל באו"ה (להפרמ"ג) סדר ב' אות י"ד שכ' שצריך המורה לחקור בדין זה כי יש לצדד ולומר דדוקא להפליט הבלוע של הכף במקום שלא נתחב לא אמרינן חם מקצתו חם כולו אבל להבלוע בכולו י"ל דאף שלא נתחב כולו מוליך בליעתו בכולו והראה מקום לדברי הש"ך להלן סי' קכ"א ס"ק י"ז ובמ"א סי' תנ"א ס"ק כ"ד עיי"ש ועי' בשו"ת בית ישראל סוף סי' מ"ג בעובדא שתחבו מקודם חצי כף של מתכות בקדירה של בשר להסר הזוהמא ואח"כ באותו מעל"ע תחבו הכף הזה בחלב באופן שנתחמם מקצתו וכתב שיש לשער כנגד כל הכף דאף שהחוו"ד לעיל סי' צ"ב פסק כהש"ך דלא אמרינן דמוליך בליעתו בכולו מ"מ כיון שהמ"א סי' תנ"א חולק על הש"ך וס"ל דאמרינן דמוליך בליעתו בכולו וכן הוא דעת הבינת אדם להחמיר ע"כ יש להחמיר ולשער כנגד כל הכף עיי"ש אמנם במ"ז כאן סוף סק"א נראה מדבריו שהחליט כדעת הפוסקים דלא אמרינן חם מקצתו חם כולו גם לענין שאינו מוליך בליעתו בכולו ואין חילוק בין להבליע ובין להפליט והיכא דאמרינן שאינו מפליט בכולו אמרינן ג"כ שאינו מבליע בכל הכלי כאשר יראה המעיין שם וצ"ע:

כה עיקר. עפת"ש מ"ש בסוף הס"ק מהש"ך דבחם ע"י אור ממש מוליך ומפליט בליעתו בכולו ועי' בפרמ"ג או"ח סי' רע"ט במ"ז סק"ג ובהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אות כ"א שכתב דנר הנעשה ע"י מה שמשימים חלב חתיכות ודולק שם עם פתילה אף מתכות אין אומרים בו דבלע כולו מאיסור כ"א בפיה במקום שהי' חם הוא בולע ע"כ אם לא נתנו שם חלב רותת כ"א חתיכות לא נאסרה כל הכלי רק במקום שנתחמם ואף אם הוא של מתכות לא אמרינן חם מקצתו חם כולו ע"כ אם נפלה הכלי להיתר א"צ לשער כנגד כולו כ"א נגד פיה ומקצת הכלי שאצל פיה כפי מה שמשערין באומד יפה שנתחמם שם מחמת הפתילה שדולקת שם עיי"ש ועי' בגנזי יוסף שם ס"ק י"ד מה שהתפלא על הפרמ"ג בזה מדברי הש"ך בסי' קכ"א שם בשם מהר"ם מינ"ץ דבכלי מתכות אמרינן חם מקצתו חם כולו כשנעשה חם בראש א' ובפרט לפמ"ש שם הש"ך דבחם שע"י אור מוליך בליעתו ופליטתו ופסק כן הפרמ"ג כאן במ"ז סק"א להלכה א"כ מדוע לא יצטרך ששים נגד כל הכלי של הנר ועיי"ש במ"ש לחלק בזה אמנם הוא מודה שחילוקו הוא דבר חדש

שלא נזכר חילוק זה בשום פוסק והניח בצ"ע והנה ראיתי במנחת שי שנדפס מחדש על הנהגות הנשאל שם שהביא דבריו וכ' לתרץ בפשיטות דהש"ך שאמר שבמתכות אמרינן כשנתחמם בצד א' נתחמם גם צד הב' היינו אם רואין שהוא חם במקצת רק שאין היס"ב אבל אם הוא קר לגמרי לכ"ע גם במתכות שנתחמם במקצת ע"י אור לא אמרינן חם מקצתו חם כולו עיי"ש אבל הנה לא הביא שום ראי' לדבריו ולא ידעתי מנ"ל לחלק בזה ובפרט דגם בזה אין דברי הפרמ"ג נכונים דבכלי של נר זה מנ"ל שבכל הלילה לא אירע שנתחמם כולו עכ"פ שיהי' חם מקצתו כאשר נתרבה האור של הפתילה ואף אם אומר שיודע שלא נתרבה האור בכל הלילה ולא נתחמם כולו כלל איך מאמינין לי' הא הו"ל מלתא דלא רמיא וכו' (ועי' בדברינו לעיל ס"ק י"ב) :

כו עיקר. עפת"ש ועי' בשו"ת מור ואהלות שם בעובדא ששרפו יי"ש בכלי הנקרא טעלע"ר של חלב ועירבו בכף של בשר מצד השוה ולא מצד העגול וכתב דצריך ס' כנגד כל הכף דאף דקיי"ל דגם במתכות לא אמרינן חם במקצתו חם כולו וכשאין ס' הכל אסיר ואפשר דגם בהנאה אסור אמנם הנה לכאורה לפמ"ש בתשו' הר הכרמל סי' ה' מובא דבריו בשערי תשובה או"ח סי' תנ"א ס"ק כ"ז דבייי"ש אין להחמיר לחשוב כנשתמש ע"י אור ולכן כשבוחנין יי"ש ומדליקין אותו לראות כמה מים נשאר בכלי אין מחויב רק הגעלה וא"צ ליבון ותמצית דבריו דטבע יי"ש הוא להדליק מיד ואינו נבלע בהכלי דמיד שחום אש מגיע אליו נמשך אחר השלהבת ואינו עושה ב' פעולות לשרוף ולהבליע וה"נ בנ"ד י"ל דכח האש מהיי"ש אינו כשאר אש שאינו רק שורף ואינו מפליט ומבליע מן הכף לטעלע"ר ומן הטעלע"ר לכף וכמו דקיי"ל לעיל סי' צ"ב בנפלה הטפה כנגד האש דאמרינן דהאש שרפו ולא אמרינן שנבלע בהקדירה קודם שישרוף וה"נ כן אמנם לדינא אין לסמוך על זה ואין להתיר בלא ס' נגד צד העגול כי מהנו"ב תניינא או"ח סי' נ"ח נראה דלא כההר הכרמל הנזכר וגם מסי' צ"ב שם אין ראי' דשם לא אמרו רק בטפה אחת משא"כ בשורף יי"ש דחם טובא י"ל דמפליט ומבליע עיי"ש:

כז וכן גוהגין. עפת"ש סוף סק"ג מ"ש מהש"ך בשם האו"ה דוקא בחם ע"י בישול אבל בחם ע"י האור ממש וכו' וע' ביד יהודה לעיל סי' צ"ב בפיה"א ס"ק ל"ו בד"ה ולענין הלכה ובפיה"ק שם ס"ק מ"ז ובסי' זה סק"ט שהעלה דגם בנתחמם ע"י האש ממש לא אמרינן דמוליך בליעתו בכולו אלא אם נתחמם כולו אבל אם לא נתחמם כולו אף שהמקצת נתחמם ע"י האש אינו מוליך בליעתו למקום הצונן וכן אין מקום הצונן בולע איסור צונן עיי"ש ולמעשה צ"ע לפענ"ד להקל בזה נגד דעת הש"ך וכל הבאים דס"ל להחמיר בזה וע' בעצי לבונה שכ' שהמורה לא ישכח מ"ש הפרמ"ג והאחרונים בענין אם חם מקצתו

חם כולו בנתחמם ע"י האש היינו ר"ל שנתחמם רק מעט עד שהיס"ב אבל עדיין לא הגיע לכלל ליבון אבל בנתחמם הרבה עד שבא לכלל ליבון לית דין צריך בושש שאין כאן שום חשש עכ"ד:

כח נוהגין. דע דכל הדינים שבסעי' זה הוא רק לענין דיעבד שכבר תחב אבל לכתחלה בודאי אסור לתחוב כף חולבות ב"י לקדירה של בשר איפכא דהו"ל מבשל בב"ח. יד אברהם בגליון להלן סוף סעי' ג':

סעיף ב:

כט אם תחב. עשפ"ד סק"ד ועפר"ח לעיל ריש סי' צ"ב ובמ"ז שם סק"ב (בד"ה ויש לחקור):

ל הכף. וה"ה זית בשר ליורה חלב בנפל ב' פעמים צריך ב"פ ס' לדעת המחבר ולדעת הרמ"א סגי בפעם א'. שפ"ד שם. וע"ל סי' צ"ח סעי' ד': (לא) ולא נודע בנתיים. עש"ך סק"ה דבנודע בנתיים כבר נתבטל הראשון ושוב גם בפעם הב' בטל באותן הס' ועשפ"ד דאף בתחב כף חולבות לקדירה של בשר ויש בקדירה גם רוטב אין לחוש דכשתחב הכף ב' או ג' פעמים נבלע בכף ב' או ג' זיתי בשר איסור וחוזר ופולט בקדירה ולכאורה נהי דיש רוב היתר ומה"ת ברובא בטל מ"מ כיון שהרוטב אינו מינו יש לומר לכאורה דנאסר אף שנודע בנתיים דזה אינו דמשמעות המחבר דבנודע שרי משמע אף הרוטב אף שתחבו הרבה פעמים עיי"ש (וכ"ז הוא לדעת המחבר אבל לדידן דקיי"ל כהרמ"א אין נ"מ בזה :

לב נודע. עבכנה"ג בהגהות הטור אות ד' שכ' ממשמעות דברי המרדכי דענין הידוע הנצרך לזה צ"ל ב' דברים צריך לידע שנפל איסור וגם צריך לידע שיש בו שיעור כדי לבטלו אבל אם לא ידע שיש בהיתר כדי לבטלו אע"פ שידע שנפל שם האיסור הוי בכלל לא נודע בנתיים אבל יש חולקים ע"ד המרדכי בזה עיי"ש ועי' בס' מזמור לדוד (להרב מהרד"ף ז"ל) דף ע"ז ע"ב שמבואר דעתו מכרעת דסגי לידע רק שנפל שם האיסור וא"צ לידע בביטולו עיי"ש ועי' בס' יד דוד בהגהות הטור אות י"ג שהביא בשם הרב בעל שמחת עולם שהרחיב הדיבור בזה ועיי"ש במ"ש ע"ד הכנה"ג בזה:

לג צריך ב"פ ס'. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאף בתחב הרבה פעמים סגי בב' פעמים ס' ועפר"ח סק"ד שהשיג על הש"ך בזה והעלה דכפי הפעמים שתחב צריך ס' בכל פעם נגדו לדעת המחבר עיי"ש וכ"כ בכו"פ סק"ז עיי"ש ועשפ"ד שם מ"ש ע"ד בזה וסיים בצ"ע (וכ"ז הוא לדעת המחבר אבל לדעת הרמ"א אין נ"מ בכל זה):

לד ב"פ ס'. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ' שכתב מהדמש"א דדוקא אם חזר ותחבו לקדירה אחרונה שאינה ממין הקדירה הראשונה אבל חזר ותחבו בקדירה שהיתה ממין

הקדירה הראשונה כלומר ששניהם של בשר והכף של חלב או שניהם של חלב והכף של בשר לכ"ע מותר דהכף הוגעל בקדירה הא' ואינה אוסרת קדירה שני' עיי"ש ועי' בערך השלחן הספרדי אות ה' שהביא כמה חולקים על זה דאפי' להמ"ד דס"ל דמהני הגעלה בשאר משקים מ"מ לא מהני הגעלה לכף של בשר בחלב ולא לכף של חלב ברוטב של בשר עיי"ש ועי' מזה בס' קהל יהודה הספרדי ועי' בט"ז ובמ"ז סק"ג ובדברינו להלן (ס"ק מ') (לה) וי"א דסגי בפעם א' ס'. עבאה"ט ועבמ"ז לעיל סי' צ"ב סק"ב (בד"ה ועוד יש לחקור) ועי' ביד יהודה לעיל סי' צ"ב בפיה"א סק"ב מ"ש לחלק בדין זה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בדברינו להלן סי' צ"ח (ס"ק ע"ח): (לו) בפעם א' ס'. עי' בחכמת אדם כלל מ"ו סעי' ז' שכ' דפשוט הוא דדוקא אם תחב אותו הכף עצמו הוא דסגי בפעם א' ס' כיון שאינו נ"ט אבל אם תחב אח"כ כף אחרת אפי' נודע בנתיים צריך ס' כנגד שניהם דקיי"ל חוזר וניעור אם ניתוסף איסור הראשון וכן אפי' באותו הכף רק שבנתיים חזר ותחב אותו לקדירה של בשר וחזר ותחבו בחלב דלכ"ע צריך כ"כ ששים כפי הפעמים שתחב בו שהרי בכל פעם היא תחיבה חדשה עיי"ש אמנם יעוין בס' שערי שמחה שער ג' סי' י"ד שנשאל בעובדא כזו שתחבו ב' כפות של חלב בקדירה בשר בזה אחר זה אם אמרינן חוזר וניעור וצדד להתיר כדאמרינן בנותר דהוא נ"ט בר נ"ט טעם א' בקדירה וטעם הב' בבשר טרם שנעשה נותר וה"ה בזה כיון דבתחיבת הכף הראשון לא הי' נאסר הבשר משום בב"ח כיון שהי' ס' נגד הכף וממילא אח"כ גם כשתחב הכף השני הגם דליכא ס' נגד שניהם ליכא למימר חוזר וניעור ולא אמרינן שהטעם היוצא מהכף השני מצטרף עם הטעם שיצא מהכף הראשון דכיון דהטעם של הכף הא' הוא נ"ט בר נ"ט כנזכר ולא הוי ההיתר בזה משום ביטול אלא דבלא זה מותר דבבב"ח רק דרך בישול אסרה תורה והיכא דלא נרגש הטעם אינו דרך בישול א"כ לא מצי לחול עליו בתחיבת הכף הב' איסור דבב"ח כמו גבי נותר וכתב דלכאורה לפי דברי הכו"פ סק"ה שמבואר מדבריו דאף היכא דאיכא ס' בחלב ולא נאסר החלב מ"מ טעם הבשר שקיבל טעם מהחלב נאסר משום בב"ח ולפ"ז גם בנ"ד דבתחיבה הראשונה נהי דהבשר לא נאסר מטעם החלב שבכף כיון דאיכא ס' נגדו מ"מ מעט החלב שמכף שנבלע בו טעם בשר נאסר משום בב"ח וא"כ בתחיבת הכף השני' הגם דאינו חוזר וניעור להבליעה של חלב מכף הראשונה לאסור משום בב"ח מ"מ הא' הבליעה השני' מחלב נאסר ג"כ משום בב"ח וחוזר וניעור הבליעה הראשונה שנאסרה משום בב"ח וא"כ נהי דאין לאסור הבשר בהנאה כמ"ש האחרונים דלגבי איסור הנאה לא אמרינן טכ"ע דאורייתא שיהי' נהפך ההיתר לאיסור הנאה אבל באכילה בודאי נאסר הבשר אמנם לדינא העלה דגם באכילה אין לאסור הבשר שדברי

הכו"פ נדחים עפ"ד הר"ן בסוגיא דנ"ט בר נ"ט שכתב בשם הרמב"ן דבב"ח בעינן שיקבלו טעם זה מזה והיכא שא' לא קיבל טעם מהב' גם הא' לא נאסר וא"כ ממילא דהכא כיון דאיכא ס' בבשר נגד החלב גם טעם החלב שבכף לא נאסר ג"כ וא"כ ממילא בנ"ד בתוחב שני כפות של חלב בזה אחר זה כיון שיש ס' נגד הכף הראשונה שוב לא נאסרה בקדירה בתחיבת כף השני' דלא שייך לומר חוזר וניעור כיון דהטעם מכף הראשון הוא נ"ט בר נ"ט דהתירא עיי"ש ועי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ"ח שהרחיב ג"כ הדיבור בדברי החכמת אדם הנזכר והעלה ג"כ דלא שייך בזה חוזר וניעור כיון דבפעם הא' הי' ס' והי' נ"ט בר נ"ט והביא כן גם מהגהות הגרעק"א באו"ח סי' תנ"ב שכ' כן בפירוש ועיי"ש במה שפלפל בזה ובסוף דבריו סיים דעכ"פ נראה דהיכא דהוי ספק אם תחב שני כפות זה אחר זה או לא תחב רק כף א' ב' פעמים דכשר להרמ"א בפשיטות דהא גם לו יהי' שתחב ב' כפות הוי נ"ט בר נ"ט אין להחמיר בספיקו ואף דאנן קיי"ל דצריך ג' נ"ט מ"מ הרי קיי"ל דגם בב' נ"ט היכא שיש צירוף עוד קולא לא מחמרינן ע"כ יש להקל בספיקו עיי"ש:

לז וכן נוהגים. עפת"ש סק"ד מ"ש מהחמודי דניאל ועי' במנח"י כלל פ"ה סק"ה שכ' וז"ל ואם לקחו עם הכף מן התבשיל לחוץ וחזר ושמוהו לתוכו צריך ששים גם נגד אותו תבשיל שנעשה נבילה בתוך הכף וכו' וכ"כ בתמים דעים סי' ק"א עכ"ל ועי' בחוו"ד בחידושים סק"ו שכ' דאם לקחו בכף כמה פעמים חלב וחזרו ונתנוהו לקדירה זו עצמה צריך ששים נגד כל פעם ופעם שחזר ונתנוהו לקדירה עיי"ש והיינו חוץ ממה שצריך ששים נגד התבשיל צריך ששים ג"כ נגד גוף הכף שחזר ושמוהו לקדירה זו ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות ח' מ"ש בענין זה במה ששכיח כמה פעמים שמגיסין הקדירה של בשר בכף של חלב ומגביהין מעט תבשיל ומחזירין להקדירה דנעשה בכל פעם נבילה ולכאורה יש להצטרך ששים נגד כל פעם ופעם שהגיס והחזיר התבשיל להקדירה והביא מדברי הפר"ת ריש סי' צ"ב דבמין במינו אין מדקדקין כולי האי כיון שיש ספק שמא כבר פלט כל הבלוע שבתוכו בתחיבה הראשונה עיי"ש אמנם להלן בהלכ' תערובות הב' אות ב' כתב לחלק בזה בין בב"ח לשאר איסורין דכשהי' בקדירה איסור משאר איסורין יש להקל דסגי רק בפעם א' ששים וכנזכר אבל בבב"ח יש להחמיר קצת הואיל ובכל פעם נעשה נבילה מן התורה ואע"ג דעכשיו הוא מין במינו עם החלב שבקדירה מ"מ כיון שניתוסף בכל פעם האיסור ולא נודע בנתיים יש להחמיר קצת אכן אם יש שום ספק בדבר יש להקל כמו בנשפך דלהלן סי' צ"ח עיי"ש ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' ס"ה מ"ש בענין זה בעובדא שעמדה קדירה של בשר על הכירה והתחיל

הקדירה להרתיח הרבה ולצאת חוץ ולקח כף של חלב ב"י ושאב בו מן הקדירה והחזיר לתוכו כדרך שעושין כשמטפחין ע"פ קדירה מרותחת וכן עשה כמה פעמים וכנגד הכף הי' ששים אך אם נצטרך ששים נגד כל התחיבות אין בו ששים והביא דברי המנח"י הנזכר והעתיק גם לשון התמים דעים והעלה דאפי' לפי הכרעת הרמ"א דלהלן סי' צ"ט בנפל איסור בין בנודע בין בלא נודע אמרינן חוזר וניער מ"מ בנ"ד בדבר שבא ע"י בלוע אין חילוק בין בנודע בין בלא נודע בין בבשר בחלב ובין בשאר איסורין לא אמרינן חוזר וניער ואם לקח התבשיל בכף והחזיר התבשיל לקדירה זו אין צריך אלא פעם א' ששים אלא שיש חילוק בזה בין אם התבשיל שתוך הכף הוא יותר מן גוף הכף או שגוף הכף הוא יותר מן התבשיל שבתוכו דכף שנחשתו דק והתבשיל שבתוכו מרובה באופן שתבשיל שמוציא בכל פעם עם הכף הוא יותר מן הכף גופא אזי צריך ששים נגד התבשיל שהוציא בכף ובכף הפרור של עץ שהכף הוא יותר מן התבשיל שבתוכו צריך ששים נגד הכף ע"כ בעובדא זו שהי' שעת הדחק וביטול שמחת יו"ט יש להקל דסגי בפעם א' ששים עיי"ש באריכות והנה בשו"ת עטרת צבי סי' ח' ובשו"ת יד יוסף סימן נ"ד כתבו דאם תחב הכף כמה פעמים לשאוב הזוהמא בעינן ס' בקדירה נגד כל תחיבה ותחיבה כיון שבכל פעם נעשה הכף נבילה מחדש מחמת הזוהמא שלקח בו עיי"ש ומבואר מדבריהם דאפי' בשאר איסורין ואפי' באיסור דרבנן יש להחמיר ואם כי המה העלו שם להקל בשאלה שלהם הנה המעיין יראה שם שהם לא הקילו בנידון דידהו רק מחמת שהי' שם. טעמים וסניפין אחרים וצדדים שאין שם איסור כלל אבל בעלמא היכא שלא שייכי הצדדי היתר והסניפים שהי' שם נראה דעתם להחמיר להצריך ס' נגד הכף של כל תחיבה ותחיבה אמנם דעת הפרמ"ג לא נראה כן שכתב בשפ"ד סק"ו שאלה כף של בשר ב"י שתחבו לקדירה מלאה חלב כמה פעמים ונתנו מן החלב לקדירה אחרת חולבות ב' פעמים עם זה הכף ובקדירה הראשונה והשני' יש ששים נגד הכף מה הדין תשובה דבר פשוט הוא דצריך ששים בקדירה שני' נגד כל התבשיל שהוציא בכף זה מקדירה הא' ונתנוהו בתוכה דבכל פעם שהוציא התבשיל בכף נעשה התבשיל שבכף נבילה ואפי' באיסור דרבנן הדין כן אך כל זה הוא בבשר בחלב וכאמור אבל אם הי' הכף של איסור ותחבוהו לתבשיל ויש ששים נגד הכף יש להקל בהפ"מ וצורך גדול דאף כשלקח בכף זה כמה פעמים מעט תבשיל ונתנו בקדירה אחרת אפ"ה מותר דיש לסמוך בכה"ג על הסוברים דבשאר איסורים בלח בלח לא אמרינן חנ"נ עיי"ש הרי דגם בבב"ח שהחמיר לא הוצרך בקדירה הראשונה ששים על כל תחיבה אף שהוציא הכף מלא מתבשיל רק שבקדירה הב' הוצרך ששים נגד החלב שבכף אבל לא נגד גוף

הכף ועי' בס' מנחת שי (שעל הנהגות הנשאל באו"ה) בסוף הספר שדעתו בפשיטות להקל בזה דאם לא החזיר התבשיל לקדירה הראשונה רק החזירו ריקם אף שהוציאו בכל פעם מלא תבשיל אפ"ה א"צ בקדירה הראשונה רק פעם א' ששים עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרכ"ח ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות ג' שכתב דפשוט הוא דמ"ש הפרמ"ג בלשונו ונתנו בקדירה אחרת וכו' לאו דוקא נקיט דה"ה אם לקחו בכף זה של בשר כמה פעמים חלב וחזרו ונתנו לקדירה זו עצמו דצריך ס' כנגד כל פעם וכמ"ש החוו"ד עיי"ש והנה אם אמנם כי בחמודי דניאל בהלכ' תערובות הב' סי' ב' הביא דבנתן לקדירה אחרת חמור יותר דהוי כמו שנפל האיסור בכל עת לקדירה אחרת דצריך ששים בכל קדירה וקדירה שנפל עיי"ש אמנם יעוין בס' מנחת פתים שהתפלא על החוו"ד בזה דמה הבדל יש בין קדירה זו לקדירה אחרת דכמו שמסתבר להחמיר בקדירה אחרת כן מסתבר להחמיר גם בהחזיר לאותה הקדירה עצמה עיי"ש ועי' בשו"ת מהר"מ מרוטינבורג האחרונים חיו"ד סי' י"ג שהאריך בזה טובא והעלה דהמקיל בזה בהפ"מ או לצורך גדול דסגי בפעם א' ס' לא הפסיד עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קכ"ח מ"ש בזה באריכות. ועי' עוד בחמודי דניאל שם שכתב דכל זה בנתן החלב לקדירה של חלב דהוי מי במינו וכאמור אבל אם נתן החלב בכף זה בכל פעם לתבשיל אחר שאינו של חלב יש להחמיר דהוי שלא במינו עיי"ש ועי' בס' שערי דעה סק"ד שכתב דאם ידוע שהתבשיל הי' מעלה רתיחה בעת שתחב הכף וגם ידוע שתחב כל הכף אין להחמיר להצריך ס' נגד התבשיל שלקח עם הכף דהא באמת הקשה הסמ"ק דביש ס' אמאי הכף אסור יהי' חשוב כהגעלה והתירץ הוא משום דחיישינן דלמא אתי למטעי היכא דלא נתחב הכף כולו בקדירה ושמא לא יהי' התבשיל רותחין כ"כ עד שמעלה רתיחות וכמ"ש הב"י ע"כ נהי שחוששין להחמיר גם בידוע בודאי שתחב כולו וגם אם הי' רותחין אבל עכ"פ לא הוי רק מצד חומרא ובאמת מדינא לא נעשה התבשיל שבכף נבילה וגם בלא"ה לדעת כמה פוסקים לא אמרינן באיסור בלוע חנ"נ ע"כ בידוע שהי' רותחין וגם תחב כל הכף אין להחמיר להצריך ס' גם נגד התבשיל שלקח עס הכף עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה מ"ש בענין זה וכתב וראיתי לבאר כאן הדין דאם לקחו כף חולבות ותחבו לתוך קדירה של בשר והי' בהקדירה ששים נגד הכף ולקחו מן הקדירה רוטב בכף הזה ושמו לקדירה אחרת וכן חזר ועשה כן כמה פעמים ובכל פעם שתחב הכף הוציא רוטב ושפכו לקדירה ובצירוף כולם לא הי' בקדירה של בשר ששים דלכאורה י"ל כיון שהוציא הכף עם התבשיל בכל פעם נאסר וחזר ונבלע המאכל בכף ויצטרך כ"כ פעמים ס' כפי מספר הפעמים שתחב אבל כד דייקינין הא ליתא אלא דגם בכה"ג א"צ ס' רק פעם א'

דמבחוץ הוי הכלי כדין כ"ש ואף שכתב הט"ז לעיל סי' צ"ב דאף בחוץ יש לו דין כלי ראשון היינו רק לפלוט למה שבתוכו אבל לא לחזור ולבלוע ממנו ואין בו כח להפליט ולהבליע כאחד (עי' בדברינו לעיל סוף סי' צ"ב ס"ק קצ"ט) והיינו דאף דכניס דברי הט"ז דגם לאחר שהוציאו מהקדירה יש לו עדיין חום כלי ראשון היינו רק באותו רגע דייקא כשהוציאו מן הקדירה אמרינן שיש לו דין כלי ראשון להפליט הבלוע מתוכו אבל לאחר אותו רגע שהפליט כשהוא צריך להבליע הלא כבר נצטנן קצת ע"י האויר ואין בו כח לחזור ולבלוע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י ובפיה"ק ס"ק י"ד מ"ש בזה ופסק לדינא דאם תחבו כף של חלב בקדירה של בשר או איפכא והוציאו עם התבשיל אף שמחזיר התבשיל לקדירה זו עצמה צריך ב' פעמים ס' ואף שלא שהה הכף בהקדירה שיתחמם כ"כ עד שהי' היס"ב בהכף אפ"ה מחזירין דיש על התבשילין דין כלי ראשון ובולע מהכף וכן הדין בכף של איסור לדידן דחנ"נ גם בשאר איסורין מיהו כל זה דוקא כשלא נודע בינתיים אבל אם נודע בינתיים סגי בפעם א' ס' עיי"ש:

לח נוהגים. עפת"ש מ"ש מהחמודי דניאל באם תחבו לקדירה ואח"כ תחבו לקדירה אחרת ולא הי' ששים וכו' ועי' בהגהות חכמת שלמה שכתב ג"כ הכי דאם תחבו לקדירה א' שהי' ס' ואח"כ תחבו לקדירה ב' שהי' בו ג"כ ס' וחזר ותחבו לקדירה הראשונה דפשוט הוא דסגי בקדירה הראשונה פעם א' ס' אך אם לא (כצ"ל) הי' ששים בהקדירה השני' אז בודאי בעינן בהקדירה הראשונה ב"פ ס' עיי"ש אמנם יעוין בס' ערך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' י"ג שהשיג על החמודי דניאל בזה במ"ש דאם חזר ותחב אח"כ לראשונה צריך ב"ש ס' דאף דטעמו מסתבר לכאורה דכיון דנתחדש בהכף איסור חדש שאסרה הקדירה השניה וכל מה שבלעה מהשניה הוי ודאי איסור על כן אם חזר ותחבוהו לראשונה צריך ב"פ ס' מ"מ לדינא לא נראה לומר כן דכיון שהבלוע לא נעשה נבילה א"כ ממילא דאין חילוק בזה בין אם חזר ותחבוהו לקדירה הראשונה או לאו שהרי הכף בעצמו גם מתחיבה הראשונה נאסר ועכ"ז א"צ ס' רק פעם א' וא"כ גם כשאסר את הקדירה הב' לא ניתוסף בהכף עצם איסור והבלוע לא נעשה נבילה עיי"ש: ועיין בשו"ת חינוך בית יהודה סי' ל"ז שנשאל בעובדא שתחב סכין חולבות לחתיכת בשר שבקדירה של בשר אצל האש והעלה את החתיכה מן הקדירה ונתנו לקדירה אחרת וכנגד הסכין שתחב הי' ס' בהקדירה הראשונה אבל נגד החתיכה שנתחב על הסכין אין ס' לא בראשונה ולא בשניה והעלה להתיר הקדירה הראשונה דא"צ ס' נגד כל החתיכה דסגי בס' נגד הסכין לבד דסכין אינו איסור המפעפע ואינו אוסר רק כדי נטילה והקדירה השני' אם היתה חמה דכ"ר אם הי' בה ס' נגד הכדי נטילה במקום תחיבת הסכין מותרת

ואם לאו אסורה והסכין פשיטא דאסור עיי"ש ועי' ביד אפרים לעיל סי' צ"ב סעי' ד' שהביאו והתפלא עליו במ"ש דסגי להחתיכה בנטילה במקום שנתחב וכן בקדירה השני' א"צ בה ששים רק נגד הכדי נטילה דהא קיי"ל דע"י דוחקא הוא בלע בכולו וכו' ועיי"ש במ"ש בזה והעלה דמ"מ לדינא אין להחמיר בזה רק דעכ"פ אם בלע הסכין ב"י דבר המפעפע אין להקל בזה כ"א בהפ"מ עיי"ש:

סעיף ג':

לט ס' לבטל הכף. ע' באו"ה כלל י"ד דין י' שכתב דאם נתחב בקדירה של ירקות ב' כפות א' של בשר וא' של חלב ואין בקדירה לבטל שניהם רק א' מהם המאכל מותר ואח"כ כתב דאף שאין בקדירה לבטל אף א' מהם בלי צירוף חבירו כל א' מסעיית לבטל חבירו דממ"נ אי א' פולט גם השני פולט עיי"ש והביאו הבל"י לדינא עיי"ש אמנם יעוין בד"מ להלן סי' צ"ח שהשיג על האו"ה בזה במ"ש שא' מסייע לבטל חבירו ופסק דאין כף א' מסייע לבטל כף הב' עיי"ש והביא דבריו הל"ח בחולין פרק גה"נ סי' קפ"ב והפר"ח להלן סוף סי' צ"ח והשפ"ד כאן סק"ז ועיי"ש בפר"ח שכ' דמבואר מדברי האו"ה דבתחב כף איסור של מתכות לתוך קדירה של היתר של מתכות ואין בהתבשיל לבד ס' נגד הכף זולת בצירוף גוף הקדירה בשר דהיכא דהכף והקדירה הם של מין א' מצטרף גוף הקדירה לבטל טעם הכף של איסור ודוקא אם הם מב' מינים כגון שהכף הוא של עץ והקדירה הוא של מתכות או להיפך וכיוצא ודחה דבריו והביא כן גם מהד"מ שהשיג עליו וכתב שאין לסמוך עליו אלא אף אם הם ממין א' אין גוף הקדירה מצטרף לבטל הכף עיי"ש (וע"ל סי' צ"ח ס"ק קי"ג):

מ אבל הכף אסור. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דלא אמרינן דמה שנתחב הוי כהגעלה וכו' וע' בכרתי סק"ט ובפלתי סק"ה מ"ש בזה וע' בחכמת אדם כלל מ"ו סעי' ח' שעמד על המחקר באם עבר על הכף לינת לילה בין תחיבה א' לתחיבה ב' (עד"מ שתחב כף של בשר לקדירה של חלב קודם ערבית והי' ס' ולמחר בבוקר חזרו ותחבו אותו שוב לחלב ואין ס') די"ל דהוי ס"ס שמא הוי התחיבה הראשונה הגעלה ופלט הכף הכל ונעשה כמין שתחבו בראשונה ושמא הלכה כהמ"ד לינת לילה פוגם והניח בצ"ע עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ג ס"ק פ"ט) אמנם יעוין במ"ז סק"ג שדעתו שאין לעשות זה לספק כלל שמא הוי כהגעלה אלא דהוי דבר ברור דלא הוי כהגעלה ועיי"ש עוד שכתב ויראה לי דאם תחב כף בשר לקדירה חלב שהעלה רתיחה ואח"כ תחבו עוד לקדירה אחרת חלב ונשפך וא"י אם הי' ס' אין להקל ולומר דמה"ת הוי כהגעלה והכף נעשה חולב ומדרבנן הוא דאסור משום לא פלוג והוי דינו כדין ספק איסור דרבנן דלקמן סי' צ"ח בנשפך

במינו דז"א ואין להקל. ועוד נראה דאם תחבו הכף אח"כ לקדירה של בשר ונשפך ואינו ידוע אם הי' ס' לא אמרינן כיון דכל מה דקיי"ל בזה שהכף נ"נ הוא רק לענין הבלוע בשר שבתוכו וא"כ הוי מין במינו ברובא בטל וכדין מין במינו ונשפך דלהלן שם דז"א דאמרינן דהכף בלע חלב והחלב נ"נ והו"ל מין באינו מינו עם הבשר שבקדירה ואסור בנשפך עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות ז' מ"ש בביאור דברי המ"ז בזה וכתב שם באות שאח"ז דלפי דברי המ"ז הנזכר ה"ה ביש ספק אחר כגון שהכף של בשר הוא ספק ב"י דאין להקל ולומר דמה"ת הרי נגעל הכף בחלב הא' ותו הוי ספיקא דרבנן שמא הכף אינו ב"י וזה דלא כמ"ש בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ד' סי' קפ"ט בעובדא שלקחו כף עץ חולבת ושפתו בו כמה קדירות של בשר במקצת הי' ס' נגד הכף ובמקצת לא הי' ס' וגוף הכף הי' ספק ב"י וכתב דיש להתיר דהא מה"ת יש ס"ס דלמא נתחב תחלה לקדירה שהי' בה ששים נגד הכף ואז נעשה הגעלה ואף דמדרבנן אסור דלא הוי כהגעלה הא עכ"פ לא אסור אלא מדרבנן ובדרבנן סמכינן על ספק א' שמא הוא אינו ב"י עיי"ש דהא לדברי הפרמ"ג גם בודאי תחבוהו לקדירה שהי' בה ששים נגד הכף ואח"כ להפחות מס' אין להתיר הקדירה הב' וכמו שלא רצה הפרמ"ג להתיר בספק אם הי' בקדירה הב' ששים דמספק זה שמא הוי כהגעלה אין להקל כלל משום לא פלוג וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם בעיקר היסוד שהחליט הפרמ"ג בדין הראשון דאין לחשוב לספק שמא נגעל הכף בחלב הא' ותו הוי ספיקא דרבנן עיין בספר זכרון אברהם (מהגאון ר' אבלי הכהן ז"ל) שהתפלא על הפרמ"ג בזה למה החמיר כ"כ דהא על כל פנים מידי ספיקא לא נפקא והוי ס"ס מעליא עיין שם ולדבריו גם דברי הגאון בעל שו"מ הנ"ל שפיר יצדקו ויש לו תנא דמסייע וצ"ע וכה ראיתי בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה בסוף הספר שהביא שם עובדא שבא לפניו דלאחר שעירו הרוטב מהבשר ונשאר בהקדירה מעט בשר ותבלין ונמצא שהי' מונח בהקדירה כף קטן של חלב ב"י באופן שא"א לתלות שנפל שם אח"כ רק שבודאי הי' שם מתחלה ובעת שהי' הקדירה מלאה הי' בהקדירה ששים נגד הכף רק אח"כ כשיעירו הרוטב לא הי' ששים בהנשאר והורה להתיר כיון שהכף הי' מונח שם בכל משך הבישול הוי הגעלה מעליא עיי"ש ולפענ"ד נראה שלא הורה יפה בזה ואם הי' בא עובדא כזו לפני לא הייתי מתירו דאפי' בצירוף עוד ספק דעת הפרמ"ג להחמיר שלא לסמוך דהוי הגעלה ואם כי יש חולקין עליו מ"מ עכ"פ בנ"ד דבודאי לא הי' ס' אח"כ בודאי דאין לסמוך על היתר זה דהוי הגעלה שהוא נגד דעת כמה גדולי המורים וכנזכר (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה ס"ק ס"ד בד"ה וכתב במ"ז):

מא הכף אסור. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלדעת הרב להלן סי' צ"ה אפי' לא הי' בקדירה אלא מים וכו' הכף אסור ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ב' ובאורח מישור סק"א ובחידושי הגרעק"א ז"ל שתמהו על הש"ך בזה דהא ביש ס' גם להרמ"א הכף מותר עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ו סעי' ט' שכתב שכן הוא מדינא דאם בישל ירקות או מים בקדירה של בשר ב"י ותחב בו כף חולבות ב"י דאם יש ס' בירקות נגד הכף גם הכף מותר שהכף לא קבלה טעם בשר אלא מנ"ט בר נ"ט אך סיים אפשר דמצד המנהג יש לאסור הכף עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בביאורים סק"ה דכוונת הש"ך הוא ע"פ המנהג שכתב הרמ"א שם דנוהגין לאסור הכלי שאב"י גם ביש ס' אסור עיי"ש ועשפ"ד סק"ח מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה והעלה דאם נתן כף בשר ב"י בקדירה רותחת דכ"ר של מים והקדירה הי' ב"י מחלב או להיפך יש חילוק בין אם הי' הכף קר או רותח שהיס"ב שאם הי' הכף צונן ולא שהה בקדירה רק שהוציאו תיכף עד שלא נתחמם שיהי' היס"ב בהכף כשהוציאו לחוץ אז הכל שרי אף הכף דאף אם מפליט ומבליע בשעה שהי' בתוך הקדירה לא איכפת דנ"ט בר נ"ט דהיתרא הוא וגם גוף הכף אין בו כח לאסור אח"כ כיון שלא הי' היס"ב כשהוציאו לחוץ אבל אם שהה הכף בהקדירה עד שהי' היס"ב אזי כשהוציאו לחוץ נאסר הכף מספק דיש לומר שזה דומה לכזית בשר שנפל לתוך יורה חלב דהחלב מותר וכי מעליהו קצת מהחלב נאסר המעט חלב שעל הבשר שחוץ לקדירה עיי"ש:

ועיי"ש עוד בשפ"ד שכ' דכ"ז כשהוציאו ריקן אבל אם הוציא הכף עם מים יש לעיין כי להלן סי' ק"ז משמע דאף שאין היס"ב בכף אסור בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק י"ד שכתב ע"ד ספיקו של הפרמ"ג לגבי מאכל שהוציאו עם הכף היכא שהכף הוא צונן אם דין כלי ראשון יש לו כנ"ל דמסתימת הפוסקים נראה דכל שהוציא מאכל עם הכף אף אם הוציאו מיד דבודאי לא נתחמם הכף ואפי' הוא של עץ דאין דרכו להתחמם הרבה אפ"ה כיון שהי' התבשיל עם הכף הזה בתוך הכלי ראשון וא"א שלא נתחמם אז הכף ג"כ קצת בתוך הכלי ראשון ע"כ גם אחר שהוציאו מהכלי ראשון אין דינו ככלי שני עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ו סעי' ח' שכתב בפשיטות דאם לקח עתה עם הכף מאכל מהקדירה זו והחזיר המאכל לקדירה צריך ס' נגד כל המאכל שהכף יש לו דין כלי ראשון וא"כ נעשה המאכל נבילה בתוך הכף עיי"ש:

מב אסור. עבאה"ט ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל' שכ' דאם לקחו בכף של חלב שומן ונתנו בתבשיל של ירקות המתבשלים בקדירה של בשר אע"פ שיש ששים בקדירה נגד הכף וגם נגד השומן ואפי' הי' הכף אינו ב"י אפ"ה הכף אסור משום שהאיסור דבוק

בה וממהרת לבלוע בהכף ואין לומר דהשומן נמס בתבשיל דז"א דאינו נמס כל כך מהרה כמו מלח מן הבשר דלעיל סי' ס"ט דשומן אינו ממהר להיות נמס כ"כ ויש שהות לבלוע עוד קודם שנמס עיי"ש:

מג בין עם בשר. עש"ך סק"ח דאפי' שאר דברים אסור להשתמש בכף זה וכתב בשפ"ד וראוי שתדע דאם תחבו כף זה לשאר דברים נראה דהמאכל מותר בהנאה עכ"פ דאינו מרויח מהטעם הבלוע בו מבב"ח וכ"כ באו"ה וכו' אך קשה שאו"ה סותר א"ע דבכלל ל"ה כתב להדיא דאסור אף בהנאה עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג מ"ש בזה:

מד לפי שהיא בלועה מבשר בחלב. עי' בשו"ת ברכת יעקב חיו"ד סי' ו' שכתב שבפעם א' ישב לפני בד"צ מופלגי תורה ובא לפניהם שאלה שתחבו כף חולבות בשני קדירות של בשר בזה אחר זה קדירה א' הי' מחזקת ב' קוואר"ט באופן שהי' בה ס' נגד הכף והקדירה הב' לא הי' בה ס' כנגד הכף שלא היתה מחזקת רק חצי קוואר"ט והכף נשתמש באותו יום עם קאפפ"ע מעורב בחלב והחלב הי' חלק רביעית מהקאפפ"ע והורו הב"ד מאחר שהיתר בהיתר אין המדומע אוסר אלא לפי חשבון וא"כ הרי אין כאן בליעת חלב בהכף אלא חלק רביעית מהכף לכן אם נתחב הכף חולבות בהקדירה של חצי קוואר"ט בראשונה הקדירה זו בודאי כשר כי נגד חלק רביעית מהכף שיש בו חלב אף בחצי קוואר"ט יש ששים והקדירה הב' ממילא שרי כי בשני קוואר"ט לעולם יש ס' כנגד כף אפי' הוא מובלע כולו בחלב נבילה אכן אם תחבו תחלה בהקדירה של שני קוואר"ט נמצא דהקדירה זו בודאי כשירה כיון שיש בה ס' כנגד כל הכף אבל הקדירה בת חצי קוואר"ט שתחבו בו אח"כ אסורה משום דכיון דהכף נעשה כולו נבילה בתחיבת הקדירה הראשונה וצריכין בהקדירה הב' ס' נגד כל הכף ובחצי קוואר"ט ליכא ס' כנגד כולו והוא אמר להם שטעות הוא בידם דאף אם נתחב הכף תחלה בקדירה של שני קוואר"ט ואח"כ בהקדירה של חצי קוואר"ט נמי השני קדירות מותרים דהא באמת צריכין להבן מ"ש המחבר דגם אם יש ס' הכף אסור בין עם בשר בין עם חלב משום דמה שבלע הכף מהקדירה שיש בה ששים נ"נ הא קשה מתי נעשה הבלוע שבכף נבילה דהא בעודנה הכף בהקדירה ליכא למימר דנ"נ כיון שהבלוע שנכנס בהכף הוא מקושר עם המאכל שבקדירה ובהמאכל יש ששים וא"ל דנ"נ בזמן שהוציא הכף ריקן מן הקדירה דהא דעת הט"ז לעיל סוף סי' צ"ב דכשהוציאו הכף ריקן מן הקדירה אין על הכף דין כלי ראשון רק דין כלי שני ובלוע שבכלי שני בודאי לכ"ע לא נ"נ אלא דבע"כ צ"ל דמ"ש המחבר כאן שהכף נ"נ מיירי שהוציא הכף עם רוטב או עם מאכל שבקדירה דאז הוי על הכף דיו כלי ראשון דאז שפיר נעשה הבלוע שנכנס בהכף נבילה לכן נאסר

כל הכף ובעינן ס' כנגד כולו ולפ"ז בעובדא שלפנינו שהמעשה הי' שהוציאו הכף ריקן מהקדירה ראשונה א"כ לא נעשה כל הבלוע שבכף נבילה רק חלק רביעית חלב מהכף זה נאסר לכן גם אם תחב מתחלה בהקדירה של שני קוואר"ט מ"מ אינו נאסר רק הבלוע חלב שיש בו ונגד הבלוע חלב שבכף שהוא רביעית הכף יש ששים גם בקדירה של חצי קוואר"ט לכן מכ"מ השני קדירות מותרים והודו לו הבד"צ שטעו עכ"ד אמנם תמהתי איך פשוט לי' הדבר להקל והבד"צ שהי' מופלגי תורה הודו לו שטעו כאלו הדבר הוא בהחלט דכשהוציא הכף ריקן מן הקדירה אין עליו דין כלי ראשון הלא החוו"ד סוף סי' צ"ב השיג על הט"ז ופסק דאפי' הוציא ריקן יש עליו עדיין דין כלי ראשון והפרמ"ג שם הניח בצ"ע לדינא וכמש"ל סוף סי' צ"ב (ס"ק קצ"ט) וכן כתבתי לעיל (ס"ק ל"ז) מהגאון מהרש"ק בהגהות חכמת שלמה דפשיטא לי' שעכ"פ לענין הבלוע לבד אמרינן דגם כשהוציא ריקן מכ"ר יש לו דין כ"ר וה"נ הרי לענין הכף עצמו יש חשש דכהשוציא מן הקדירה והוא לח מרוטב הוא בולע ברגע קודם שנתקרר וצ"ע:

מה כל זמן שהיא ב"י. כתב במ"ז סק"ד מזה מוכח דאם היא אינה ב"י אף שנאסרה מחמת בב"ח אפ"ה נטל"פ שרי ואם בישלו בה דיעבד מותר המאכל ואף דמי הקדירה א"צ להשליך ודלא כדעת הכו"פ שכתב דבב"ח כל שנעשה בב"ח לא מהני נטל"פ ואסור אף שלא כדה"נ דז"א עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק מ"ח):

מו שהיא ב"י. ע' בס' דלתי תשובה ס"ק ל"ו שכ' דבע"כ כל זה מיירי שהוא בת יומו מכלי ראשון אבל אם הכלי הוא ב"י רק מכלי שני אע"פ דנוהגין להחמיר שלא בהפ"מ כמ"ש בט"ז להלן סי' ק"ה סק"ד מ"מ בדין זה אין להחמיר כיון דכל עיקר איסור שבזה הוא רק מטעם מנהג וכיון שכבר כתב הרמ"א ריש סי' זה דכל זה הוא אם הוא ב"י מכלי ראשון ממילא שבכל הדינים שבסי' זה שנוהגין להחמיר בזה ובכיוצא בזה הוא רק אם הוא ב"י מכלי ראשון אבל אין לנו להוסיף בזה להחמיר גם בהי' ב"י מכלי שני עיי"ש:

מז בת יומא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' אינה ב"י משעה שבישל בה חלב וכו' וע' במנח"י כלל פ"ה ס"ק י"ד ובכרתי סק"י ובלחם הפנים סק"י ובחכמת אדם כלל מ"ו ריש סעי' ח' שכתבו כן לדינא כהש"ך ודלא כהב"ח אכן בדגמי"ר תניינא כתב דיש מקום לקיים דברי הב"ח בזה עיי"ש וע' בשו"ת גאוני בתראי סי' ל"ח שהב"ח בעצמו ביאור דבריו בזה ומתרץ מה שהקשו עליו חכמי דורו בדין זה עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ו שנותן פנים מסבירות לדעת הב"ח והשיג על הש"ך בזה ועיי"ש בחידושים סק"ט ועי' בס' בית מאיר שפסק דבמקום הפ"מ יש לסמוך על הב"ח דאם אינה ב"י משעה שבישל בה חלב אף שהוא ב"י משעת תחיבה לבשר מותר עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א

ז"ל שמצדד ג"כ להקל בהפ"מ לסמוך על דברי הב"ח בזה אך בסיף סיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' במשמרת שלום בשפ"ד סק"ו (בא"ד ז') שכתב דבע"כ כל מ"ש המחברים לסמוך ע"ד הב"ח להקל בזה מיירי דוקא כשהי' ס' נגד הכף חולבית בבשר הא' דבזה מה שיצא מהכף חלב הרי הוא נתבשל ומה שנשאר בכף כיון דבעת כשתחבו אותו שוב לבשר הוא לאחר מעל"ע משימש החלב הוא נטל"פ אבל בלא הי' ס' מקודם נגד הכף לכ"ע אף בהפ"מ בעינן שלא יהי' ב"י מתחיבה זו ולא מהני מה שהוא אינו ב"י משעת החלב וכמבואר כל זה מדברי החוו"ד והבית מאיר וחידושי הגרעק"א ז"ל עיי"ש: ועיין בשפ"ד סק"י מ"ש בענין זה ולדינא העלה שיש חילוק בין אם תחבו למין החיבה הא' או למין שהי' הכף מתחלה ע"ד משל אם הי' הכף של בשר ותחבו לחלב ובתוך מעל"ע של חלב תחבו לבכר פשיטא דאסור הבשר בהנאה מן התורה וכל ספיקותיו לחומרא דחנ"נ מה"ת משא"כ אם תחבו לחלב בזה יש להקל דהואיל והוא אחר מעל"ע לבשר נהי שהחלב הא' שבכף נ"נ מ"מ חלב שני' אין בו רק דין שאר איסורין א"כ מותר החלב שני' בהנאה ובמקום הפ"מ וצורך גדול יש להקל עוד דאם נתערב זה החלב עם שאר תבשיל דבלח לא אמרינן בהפ"מ חנ"נ בשאר איסורין וכן יש להקל בספיקו כגון אם יש ספק אם נפל מחלב זה לתבשיל אחר הולכין בספיקו להקל דמן התורה מין במינו חד בתרי בטל עיי"ש ועי' בקונט' אוהל מועד ש"א סי' פ' בעובדא שעמדו ב' קדירות על הכירה א' של בשר וא' של חלב וב' כפות ב"י א' של בשר וא' של חלב ותחבו זה לזה וספק שמא תחב הכף של בשר לתוך החלב והכף של חלב לתוך הבשר ואחר כך לאחר מעת לעת משימש הראשון ותוך מעת לעת מתחיבה האחרונה תחבו הכף שתחבו אז לתוך הבשר והי' ספק אם הוא של בשר או של חלב ג"כ לתוך בשר וכתב דהתבשיל הב' בודאי יש להתיר משום דהוי רק ספיקא דרבנן ולקולא דהא כתב בשפ"ד סק"י דהיכא דתחב כף בשר לתוך חלב ולאחר מעל"ע מחלב תחבו פעם ב' לחלב לא נ"נ רק מדרבנן דטעם הבשר כבר נפגם וא"כ הכא יש להתיר התבשיל הב' מכח ספיקא דרבנן דשמא גם בפעם הא' תחב הכף של בשר לתוך הבשר ואין כאן איסור כלל ועיי"ש במה שהעיר עוד בזה ועיי"ש בסי' שאח"ז מה שהאריך בזה ופלפל בפלוגת הב"ח והש"ך הנ"ל ולדינא העלה בדבר השאלה הנ"ל שיש חילוק בזה בין אם הי' ששים בתחיבה הראשונה נגד הכף או לאו דכשלא הי' ששים בתחיבה הראשונה אין מקום ספק כלל דאף לשיטת הב"ח אוסר מה"ת משום דהטעם שיצא חזר אל הכף ונעשה ב"י וגם נאסר התערובות מבב"ח דרך בישול ונבלע בתוך הכף ושוב כל א' הוי איסור מחמת עצמו ואוסר אח"כ אף כשנפרדו אכן כשהי' ששים בתחיבה ראשונה נגד הכף הזה תלוי בפלוגת הב"ח והש"ך והפרמ"ג

מחליט כהש"ך לאסור אף בהפ"מ והחוו"ד מקיל וגם בחידושי הגרעק"א מקיל ועכ"פ בנ"ד בספק יש להקל ולסמוך על הב"ח עיי"ש באריכות:

מח הכל אסור בהנאה. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש שעל דכרי המקור חיים יש לפקפק עי' בס' מגן האלף (הנדפס כעת עם המקור חיים) סק"ט שהשיב ג"כ ע"ד המקור חיים בזה ודעתו להחמיר בזה גם בשאר איסור הנאה כמו בחמץ בפסח עיי"ש איברא כי בחוו"ד כאן בחידושים סק"י הסכים להלכה לדברי הט"ז דבב"ח שנאסר אסיר ליתנו לפני הכלב אפי' אינו שלו ולא הזכיר כלל מדבריו במקור חיים שם ועי' בס' שדי חמד בפאת השדה חלק הכללים מערכת האלף סי' ל"ח שעמד שם חכם א' בסתירת דברי החוו"ד לדברי המקור חיים והגאון הנ"ל ז"ל מתרץ כי הנה בחוו"ד כאן לא הזכיר בהמת הפקר כלל רק שאסור ליתנו לפני כלב וא"כ יש לומר דמה שכתב במקור חיים דבשאר איסור הנאה מותר היינו דוקא לבהמת הפקר דכיון שאין לה בעלים ואין מי שיחזיק לו טובה על זה אין איסור דזה לא מקרי הנאה אבל לבהמה שיש לה בעלים שיחזיקו לו טובה ע"ז אף אם אינו מאכילה לפני בעלי ג"כ אסור דכיון שיש לה בעלים שיוודע לבעלים שהוא האכילה ויחזיק לו טובה עיי"ש ועי' בס' יד דוד על סדר מועד בפסחים דף כ"ב ע"א שהביא מתשו' התשב"ץ חלק ג' סי' רצ"ג שכל דבר הנאסר בהנאה אסור ליתן אפי' לכלב של הפקר ושכן כתב בירושלמי והביא כן גם מהכנה"ג לעיל סי' כ"ט בהגהות הטור אות י"ד עיי"ש ועי' בכנה"ג לעיל סי' פ"ז בהגהות ב"י אות י' ועי' בפרמ"ג בפתיחה שכ' דנראה דה"ה לשאר בהמה וחיה אסור ליתנו עיי"ש ועי' מזה בפרמ"ג בפתיחה להלכות בב"ח ובס' שבילי דוד בפתיחה להלכ' בב"ח ובס' דברי יוסף סי' תקס"ו אות ג' מ"ש ע"ד בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה עוד בס' חקרי לב חלק א' מיו"ד סוף סי' מ"ו ובס' יד דוד על היו"ד לעיל סי' פ"ז בהגהות הטור אות ה' במוסגר:

ומ"ש הבאה"ט מהגהות אשר"י שישליך דמי הקדירה לנהר והת"ח חולק עליו עי' בהגהות צבי לצדיק דאפי' לדעת הא"ז שצריך להשליך דמי הנאה לנהר תמיה אמאי צריך להשליך דמי כל הקדירה הא הקדירה לא נאסרה בהנאה שהרי מותר לתת בה פירות רק הבלועה אסורה בהנאה וא"כ סגי להשליך דמי הבלועה ואין זה אלא משהו בעלמא עיי"ש איברא כי גם במנח"י כלל פ"ה ס"ק י"ז כתב שראוי להחמיר כדעת המהרש"ל שהשיג על הת"ח והוצרך השלכת הנאה לים המלח כיון שנהנה שכשהקדירה ישינה אין נבלע עתה מתבשיל זו עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק י"א וכתב דלפ"ז קדירה שבישל בה כמה פעמים מים וירקות ואח"כ בשר ואח"כ חלב לכ"ע אין צריך להשליך הנאה לים המלח דבודאי אין המים והירקות הבלועים בהקדירה אסורים בהנאה איברא דהמקיל

בזה בלא"ה אין לגעור בו עיי"ש ומדבריו נראה ג"כ דסגי להשליך רק דמי הנאת הבלועה ולא יותר ועי' בשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' ק"ט: (מט) אסור בהנאה. עשפ"ד להלן סי' ק"י סק"ב ובדברינו שם (ס"ק ז'): (נ) לתת לתוכה פירות. עבאה"ט ומ"ש אפי' דבר לח כל שהוא צונן מותר ר"ל באקראי אבל לא להשתמש בו תדיר כמש"ל סי' צ"א באורך. שפ"ד ס"ק י"ג. והיינו דוקא ע"י הדחה מקודם יפה ועראי ג"כ לא שרי אלא דיקא כשהוא בבית עכו"ם ואין לו כלי אחר. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"א: (נא) או צונן. עבאה"ט ובאה"ג מ"ב דמותר לחום בו לוג"א לחוף הראש ועש"ך לעיל סי' פ"ז סק"כ (ובדברינו שם ס"ק צ"א):

נב צונן. עבאה"ט במוסגר מה שהתפלא הלא להלן בסי' קכ"א מבואר דאפי' להשתמש בו ביבש בצונן אסור ועי' בס' מאורי אור בחלק קן טהור בחידושיו ליו"ד כאן (בדף ק"י ע"א מה"ס) מ"ש בזה וסיים דבע"כ מש"ל סי' קכ"א להחמיר שלא להשתמש בהם אפי' בצונן הוא רק בכלי שיש לה תיקון בהגעלה או ליבון אבל בכלי חרס שאין לה תקנה אינו מחמיר בצונן ומכ"ש לאחר מעל"ע דהוי נטל"פ אקמוהו אדינא עיי"ש ועי' בספר דברי יוסף סי' תקצ"ב מ"ש בזה וסיים דלדידן אסור להשתמש בשום דבר לח בכל כלי שנאסר אפי' של מתכות ואף דלא בלע רק לאחר מעל"ע ואז הוי נטל"פ הא לדידן גם נטל"פ אסור לכתחלה עיי"ש:

נג שאינו נהנה מגוף האיסור. עפת"ש מ"ש מתשו' חתם סיפר דמותר למכור קדירה הבלוע מבב"ח לעכו"ם ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג לעיל סי' פ"ז בשפ"ד ס"ק י"ח שהתפלא על הח"ס בזה שכ' שאין דבר זה בפשיטות כ"כ להתיר כי הלא דין זה תלוי בפלוגתת הפוסקים אי אמרינן בבב"ח דגוף הכלי נ"נ דלהפוסקים דס"ל בבב"ח דגוף הכלי נ"נ א"כ הו"ל הקדירה כמו הבב"ח עצמו ואסור למכרה לעכו"ם כמו הבב"ח עצמי עיי"ש ועי' בשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' ק"ט שהאריך בזה וסיים וכן אנו מורים להלכה למעשה דאסור למכרו לעכו"ם אא"כ יש הפסד מרובה או שאר צדדים להתיר אז יש להתיר עיי"ש ועי' בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ד' סי' קפ"ט שנשאל ג"כ בענין זה ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ק"ז ובפיה"ק סק"כ שהאריך בזה והביא כמה דעות הפוסקים האיסרין והמתירין בזה ולדינא העלה דהעיקר כדעת המתירין למכרו לנכרי וכן אם בישל בו א"צ להשליך דמי הקדירה לנהר עיי"ש וכ"כ בס' משמרת שלום במ"ז סק"ד (בא"ד ג') בשם הגאון מבערזאן נ"י לדינא עיי"ש ועי' בספר שדי חמד חלק אסיפות דינים מערכת בב"ח סי' מ' מ"ש בזה מספר פורת יוסף:

ועיין בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' נ"א שנשאל בכלי חדש שנבלע בה איסור אם מותר למכור הכלי לעכו"ם אחר שנעשה אינו ב"י אם יש לחוש שמא חזור וימכרנה לישראל דאינו ניכר שכבר נשתמש בו ויש לחוש שיחזור וימכרנה ישראל או נימא כיון שהיא אינו ב"י ואין אסור להשתמש בה רק מדרבנן אמרינן וכל כולי האי בדרבנן לא חיישינן שיחזור וימכרנה לישראל ועיי"ש במה שהאריך בזה העלה דאפי' באיסור דרבנן אסור למכור לנכרי מהאי חששא שמא יחזור וימכרנה ישראל וממילא נשמע דכלי שאינו ב"י ג"כ אסור למכור לו כשאינו ניכר שנשתמש בו או שנבלע בו איסור אמנם אם הי' תרתי למעליותא שנבלע בה רק איסור רבנן והוא אינו ב"י בתרתי דרבנן אפשר שיש לצדד להקל והמקיל בזה בהפ"מ ב"י דלית להו תקנה בהגעלה שבלועים מאיסור דרבנן ואינו ב"י למכרם לעכו"ם גם כשהוא באופן שיש לחוש שמא יחזור וימכרנה לישראל לא הפסיד עיי"ש [ובכן צריכין לידע דכל מש"ל מהח"ס ושאר אחרונים להקל בכלי שנבלע בב"ח למכרה לנכרי מיירי בע"כ בכלי ישינה באופן שניכר שכבר נשתמש בה ואין חשש שמא יחזור וימכרנה לישראל אבל אם היא חדשה וא"א להכיר אין להתיר אפי' בב"ח דרבנן אלא כשהוא אינו ב"י ובהפ"מ שאין לו תקנה בהגעלה כנזכר]: (נד) נהנה מגוף האיסור. עמ"א סי' ת"נ ס"ק י"ב שכתב ממשמעות הת"ח דאפי' לצורך עכו"ם אסיר לבשל בקדירה זו דכשהעכו"ם נהנה ממנו נחשב כאלו ישראל נהנה ממנו עיי"ש וכ"כ בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"א דקדירה של בשר שנאסר מחלב אסור לבשל בה שום תבשיל אפי' לעכו"ם אבל כף של בשר שנאסר מחלב אפשר לומר דשרי להגיס בה קדירה של עכו"ם אבל באין צורך יש להחמיר גם בכף בזה שלא להגיס בה שום מאכל לעכו"ם עכ"ד ועי' במנחת שי שם מ"ש בביאור דברי הפרמ"ג בזה וכתב דהטעם דשרי לצורך להגיס בכף בזה קדירה של עכו"ם משום דלא ימלט שלא יהי' בהקדירה ששים כנגד הכף ולא ירגיש העכו"ם טעם בב"ח כלל ולא יהנה ממנו אך היכא דאפשר יש למנוע שלא להגיס גם בכף כזה דיש לחוש דלמא יאורע לפעמים שיגיס קדירה קטנה שאין בה ששים נגד הכף עיי"ש אבל המעיין בלשון הפרמ"ג שם יראה שאין הלשון סובל פירושו וקשה להעמיס דבריו בכוונת הפרמ"ג ועי' בס' גנזי יוסף על הפרמ"ג שם ס"ק ט"ו מ"ש בביאור דברי הפרמ"ג וכ' דאפשר דאפי' באין הקדירה ב"י דעתו לאסור לבשל בה אפי' לצורך עכו"ם ואפי' כדי להאכיל המאכל לעכו"ם בחנם אסור לבשל בה ועיי"ש עוד שכ' טעם למ"ש דאפי' אם מוכר המאכל לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו אסור בזה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ז ס"ק פ"ה מ"ש עוד מזה):

סעיף ד:

נה אם אין הכף כן יומו. עי' בתשו' התשב"ץ בחוט המשולש (להמהר"ש דוראן ז"ל) סי' ל"ו וסי' מ"ד בעובדא בכף חולבות שאינו ב"י לאחר שהוציאו מחמאה צוננת שהי' בכלי תחבוהו לכלי של בשר ולא הי' הכף מקונח וכ' שיש להתיר דאנן סהדי דמן הסתם לא הי' מדובק בהכף כ"כ חמאה אלא מיעוט מן המיעוט נגד התבשיל שבקדירה ובודאי יש ששים בתבשיל נגד הבעין שהי' דבוק טל הכף עיי"ש ועי' מזה בשו"ת חסד לאברהם הספרדי חיו"ד סי' ז' באריכות ועי' בס' חמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות י' שמעורר בכף שאינו ב"י מתבשיל רותת רק שנתלחלח מחלב צונן קר שתחבוהו לקדירה של בשר רותח לכאורה י"ל דהחלב הוי איסור דבוק ויצטרך בהכף לבדו ס' נגד החלב ואם לאו יצטרך בהקדירה ס' נגד כל הכף אע"פ שהוא אינו ב"י וציין לדברי הש"ך להלן סי' ק"ג ס"ק ט"ז שכ' בשם הת"ח מהאו"ה דהיכא שיש ממשות בעין על הכלי אז גם הטעם שבכלי אף שאינו ב"י ניתן טעם לשבת והוי הכל טעם הבא מן הממש אמנם לדינא הביא מדברי הש"ך בסי' ס"ט ס"ק ל"ה דבכה"ג לא אמרינן איסור דבוק כיון דמיד נמס החלב ונתערב בתוך הקדירה וסגי שיהי' בהקדירה ס' נגד הלחות עיי"ש:

נו אסור לכתחלה עי' בהגהות חכמת שלמה שכתב דכל זה הוא דוקא אם הי' עכ"פ אחד מהם ב"י כמ"ש המחבר דבזה אסור לכתחלה להשתמש בו כיון שעכ"פ יש טעם א' תחוב רק שטעם השני קלוש אבל אם שניהם אינם ב"י שאז שני הטעמים קלושים ליכא שום איסור ומותר אפי' לכתחלה דיש כמה וכמה נ"ט ולא פגעו זה בזה עיי"ש אמנם יעוין בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ה ואות מ"ב שכתב דאפי' שניהם אינם ב"י אם אין ס' נגד הכף אין לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב דהוי לכתחלה עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק ס"ב): (נז) ומ"מ בדיעבד אינה אוסרת. עבאה"ט מ"ש דאם חזר ותחבה במין שהי' בלועה ממנה תחלה בתוך מעל"ע מתחיבה אוסרת ועי' במ"ז סוף סק"ה שסיים דזה פשוט דבתחבוהו לבשר אם ידוע כמה חלב הי' א"צ לשער כ"א נגד החלב עיי"ש:

נח בדיעבד אינה אוסרת. עבאה"ט מה שסיים מהש"ך וכ"ש אם חזר ותחבוה בשאר דברים כגון מים וירקות דמותר בדיעבד ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח מ"ש בביאור דין זה (כי לא נתבאר בש"ך באיזה קדירה הי' המים והירקות) וכתב דאם הי' הקדירה ב"י מבשר או חלב פשיטא שדינו כמו אם תחבה לבשר וחלב עצמו אך אם אין הקדירה ב"י צ"ע דלכאורה לפי המנהג שנתבאר לקמן דנוהגין לאסור הכלי שאינו ב"י אם תחבוהו לבשר ובתוך מעל"ע תחבוהו למים וירקות שהם בכלי שאינו ב"י מחלב יש לאסור הקדירה אמנם לדינא י"ל דאין להחמיר די"ל דדוקא בדין דכף דלהלן הוא דנוהגין לאסור הכלי שאינו ב"י דהכף הוא של בשר לבד משא"כ כאן דהכף הוא כמין הקדירה ג"כ אך

שאינו ב"י ממין זה ובכה"ג י"ל דאין לאסור הקדירה דלא נחשב הכף עכ"פ כמין השני כיון שהוא העיקר ג"כ של חלב לא שייך כאן הגזירה כ"כ שיאמרו דכף ב"י אינו אוסר בו וגם בלא"ה הכף אסור הוא אין אוסרין עוד הקדירה ג"כ מחמת המנהג וכיון דכל המנהג בזה הוא רק מחומרא בעלמא יש להקל עכ"פ בכה"ג עיי"ש:

נט אינה אוסרת. עי' בהנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' אות ט"ו שמעורר דלפי דעת המנח"י כלל ל"ג סק"ג דבכלי שיש תקנה בהגעלה אף אם בלע בכלי שני הוי כלכתחלה וצריך הגעלה (והבאתי דבריו להלן סי' ק"ה ס"ק ס') לפ"ז נראה דה"ה בתחב כף ב"י לקדירה שאינו ב"י אם הוא כף מתכות או עץ צריך להגעיל דנטל"פ לכתחלה אסור ורק בכף של קרן אין להחמיר דהוי כדיעבד כי יתקלקל ע"י ההגעלה אבל בשאר כלים שיכולין להגעיל צריך לכתחלה להגעיל וסיים וכמדומה שאין העולם נוהגין כן ועיי"ש במנחת שי במ"ש בזה אמנם יעוין בגנזי יוסף שם סק"י שהרבה להשיב ע"ד הפרמ"ג בזה והעלה בראיות דהיכא דקבלה הכלי טעם פגום אין לנו לאסרה אפי' לכתחלה ולא דמי לההוא דהמנח"י דשם קבלה הכלי תחלה טעם איסור משובח רק שהי' בכלי שני ולכן צריך הגעלה לכתחלה משא"כ בזה עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' צ"ב (ס"ק ס'):

סעיף ה:

ס ובשום אחד מהפעמים לא הי' במים ס'. דוקא בעינן שיהי' בכל פעם ס' נגד הכף אבל בהי' בין שני הפעמים ס' לא סגי. גליון מהרש"א וה"פ: (סא) לא הי' במים ס'. עי' במנחת כהן בחלק א' מס' התערובות פרק י"ב מ"ש בענין זה ובמ"ש בזה לדינא:

סב אסור להשתמש בקדירה לא בשר ולא חלב. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שהניח להמחבר והרמ"א בצ"ע מאחר דאיכא ג' נ"ט וכו' ועי' בט"ז בדף האחרון שהשיג על הש"ך ומתרץ דעת המחבר אמנם הנקה"כ בקו"א חזר להשיג עליו ומדחה דברי הט"ז עיי"ש ועי' במנח"י כלל פ"ה ס"ק כ"ה שכ' דבחנם השיג הש"ך על המחבר ורמ"א בדין זה דתחבו שתי כפות דבאמת מדינא שריא רק מצד המנהג יש לאשור והעיד שכן המנהג כעת להחמיר בב' כפות כדעת המחבר עיי"ש ועיין שפ"ד ס"ק כ"א שכ' שכן ראוי לחוש להחמיר מצד המנהג לדידן אך כתב דמשמע דעת הש"ך דאף לפי המנהג שאנו אוסרין בבישול אותו שאינו ב"י מ"מ בב' כפות אף מנהגא ליכא וראוי להקל יותר מאלו שמשו בה פעם א' בעין עיי"ש ועי' בכנפי יונה מה שהאריך בזה ועי' באורח מישור סק"ב מה שהרחיב הדבור לדחות דברי הש"ך בזה ולהצדיק דברי המחבר והרמ"א עיי"ש ועי' בבית מאיר שמתרץ דברי הש"ך ועי' בביאור הגר"א ס"ק ט"ז ובחוו"ד שפסקו לדינא כן כהש"ך דאפי' לדידן מותר כיון דאיכא ג' נ"ט להיתר ליקבע בו תשמיש של תחיבת הכף האחרון

עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"כ מה שהאריך לדחות דברי האורח מישור והעלה ג"כ שם ובפיה"ק ס"ק כ"ה דהעיקר כהש"ך אך לכתחלה נכון להחמיר מאחר שיצא מפי המחבר וגם הרמ"א לא הגיה על זה ע"כ אין להקל לו יהי' אלא דברים המותרין אשר נהגו בו איסור אך אם יש לו צורך גדול בזה הסומך על הש"ך לא הפסיד ואם הקדירה אינו ב"י מתחיבת כף החלב גם המחבר מודה עיי"ש ועי' בחוו"ד שם שסיים דכל זה בקדירה חדשה ותחב בה ב' כפות א' של בשר וא' של חלב וכאמור אבל בקדירה שבלוע מבשר בעין ותחב בו כף וא' אינו ב"י מבואר בהג"ה איך המנהג לדידן עיי"ש:

סג קדירה שבשלו בה ירקות וכו'. כתב במ"ז סק"ז שאלה מיני הריפות שקורין טטרק"י או גרויפי"ן ואורז ודוחן שדרכן לבשל בקדירה עם מים ואח"כ שופכין המים לחוץ ונשארו בקדירה בלי מים כלל או שהמים נצטמקו בתוך הגרויפי"ן ונעשה גוש ואין שם לחלוחית מים איך יש לנהוג בתחיבת הכף בתוכן גם אם יש חילוק בין נ"ט בר נ"ט לגבייהו. תשובה הנה אם תחבו כף בשר ב"י לקדירה חולבות ב"י ולא הי' בקדירה ס' נגד הכף הדין מבואר לקמן וכו' והכי קיי"ל דהקדירה והכף והתבשיל אסורים דהטעמים פוגעין זה בזה וכו' ונאסרו כל הגרויפי"ן דאף דחם בחם בלא רוטב אינו אוסר רק כדי נטילה מ"מ אין אנו בקיאין בין כחוש לשמן וכו' ואם יש בקדירה ס' נגד הכף הכלי שרי רק שהגרויפי"ן נאסרו כדי נטילה עכ"פ כדין חם בחם בלא רוטב ואף שיש ס' צריך נטילה ואם לא נודע מקומו מותר אף שאין ס' נגד הנטילה דיבש ביבש חד בתרי בטל עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה וכתב דמ"ש הפרמ"ג בזה דביש ששים הכל שרי יש כמה פרטים בזה דאם נזכר בעוד שלא הוציא הכף אזי לא יוציאנה עד שיצטנן דאז יש להתיר גם הכף משום דקיי"ל דבעודה בקדירה הוא מחובר למה שבקדירה אך אם הוציא הכף קודם שנצטנן אז אין להתיר הכף אא"כ הי' הכף של בשר והקדירה של חלב ולא נגע הכף בקדירה אבל אם הי' הקדירה של בשר שבישל בה בשר שמן בתוך מעל"ע אז יש לאסור הכף דטעם הבשר הבלועה בקדירה יכול לצאת מן המאכל לכף ואוסר הכף עיי"ש:

וגם במ"ש הפרמ"ג דאף שיש ס' צריך נטילה ונאסרו הגרויפי"ן כדי נטילה עכ"פ כדין חם בחם בלא רוטב כתב בזכרון אברהם שם שבחנם החמיר הפרמ"ג בזה והעלה דאם תחב הכף בתוך הגרויפי"ן רחוק מהקדירה כשיעור נטילה אין סברה שיצטרך נטילה מהגרויפי"ן אכן אם תחב בקרוב לקדירה בתוך כדי נטילה להקדירה בזה צ"ע אם יש להקל עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד בחידושים ס"ק כ"ו שפסק לדינא כמ"ש הפרמ"ג דאם תחב כף בקדירה של גרויפי"ן או של דוחן במקום דליכא רוטב בעינן ששים וגם נטילה

ואפי' בכלי שני כל זמן שהיס"ב ושניהם ב"י עיי"ש ועי' בס' יד יוסף על היו"ד (מהגאון מו"ה יוזפא ז"ל מזאלקווא) בט"ז ס"ק י"ד שהניח בצ"ע אם מועיל ס' בדוחן נגד הכף דהא כשתחב הכף בהדוחן מסתמא ניעור בו כל הקדירה ונעשה הדוחן נבילה בכמה מקומות כדי נטילה וא"כ מסתמא אין בדוחן ס' נגד כל הנטילות ואף לדידן דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ומצריכין ס' היינו לחומרא שמא הוא שמן אבל באמת אמרינן שהוא כחוש ואינו נכנס במאכל אלא כדי נטילה ובמקום שאסור כדי נטילה לא מהני ס' וכ' דאפשר יש לצדד להקל משום דבשאר איסורים חנ"נ אינו אלא מדרבנן והש"ך כ' לעיל סי' צ"א דהיכא דאין הקליפה ניכר א"צ ס' נגדה ה"ה הכא כיון דאין הכדי נטילה ניכרת וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) להלן סי' צ"ה סעי' ב' מ"ש בענין זה (ועי' בדברינו להלן ס"ק צ"ח) ועי' בס' ישועות חיים שנדפס שם הגהות מהרב מראחוב (בעהמ"ח ס' יד אלימלך) שכ' דבע"כ מה שהחמירו הפרמ"ג והחוו"ד להצריך בתחיבת הכף בבב"ח גם בכחוש כדי נטילה הוא רק כשתחב הכף סמוך לכדי נטילה של הקדירה דאז שייך לומר דהטעמים פוגעים זה בזה כיון שטעם של הכף וטעם של הקדירה הם סמוכים זה לזה בתוך כדי נטילה אבל כשהתחיבה הוא רחוק מהכדי נטילה של דופן הקדירה אין סברה שיצטרך נטילה וסגי בששים לבד כי אז לא פוגעין הטעמים זה בזה כלל כיון דבכחוש אין הבליעה הולך יותר מכדי נטילה וא"כ הו"ל נ"ט בר נ"ט וא"ל דחיישינן שמא הי' שמן משום דאין א"ב בין כחוש לשמן דז"א דממ"נ אם נחזיק שהי' הבלוע שמן א"צ נטילה כלל רק ששים לבד וא"כ ממ"נ סגי בששים לבד וא"צ נטילה עיי"ש ועי' בספרו יד אלימלך סי' י"ח שהרחיב הדיבור בזה ומבאר דבריו עוד יותר באריכות והעתיק שם עוד תשו' מרב גדול א' שכ' לו בענין זה באריכות וכיוצא בזה כתב ג"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ג ובפיה"ק סק"ל לדינא אך כ' דמ"מ אפי' כשתחב הכף רחוק מהכ"נ של הקדירה כנ"ל אפ"ה אין לאכול הגרויפי"ן שסביב לנטילת הכף לא עם בשר ולא עם חלב וגם כתב שם דמ"מ אין סברה לחשוב לתבשיל דאורז ודוחן וגרויפי"ן לדבר גוש א' רק כשהגרויפי"ן הם דקים עד שנעשו כחתיכה א' ממש אבל אם לא נעשו מדובק זה בזה כדבר גוש א' רק שכל א' מובדל מחבירו אף שהם מתדבקים קצת ע"י הבישול זה בזה לא נחשב לחתיכה א' ממש ואינו בולע רק מה שהם סמוכים לכף ממש ולקדירה ממש אבל מה שהם רחוקים מהכף ומהקדירה אין לאסור עיי"ש:

ועיי"ש עוד בחוו"ד שכ' לענין הכלים (היינו הקדירה והכף) דאם הי' הבלוע (שבקדירה ושבכף) כחוש אינן נאסרין בשאר איסורין זה מזה דבשאר איסורין בקיאין אנו בין כחוש לשמן אבל כשהי' הבלוע שמן נאסרין זה מזה ובב"ח נאסרין זה מזה אפי' בבלוע כחוש

עכ"ד והנה לא חילק בין אם נגע הכף בהקדירה או לאו אמנם יעוין במ"ז שם שכ' דאם לא נגע הכף בהקדירה וגם לא הכניס הכף לתוך הכדי נטילה מהקדירה אין להחמיר לענין הכלים כלל אכן אם נגע הכף בהקדירה או שעכ"פ הכניס הכף לתוך כדי נטילה מהקדירה יש לעיין דיש לומר דאף דקיי"ל דבשתי קדירות הנוגעות זב"ז אין אוסרין זה את זה דאין מפליטין מזה לזה בלא רוטב היינו בנוגעין זה בזה מבחוץ משא"כ בנוגעין זב"ז בפנים ע"י הבל הקדירה שפיר מפליט וסיים בצ"ע עיי"ש ועיין בס' יד אלימלך סי' כ"ח מה שהתפלא על החוו"ד במ"ש דבב"ח אפי' בכחוש נאסרו הכלים זה מזה דהא החוו"ד פסק בעצמו להלן סי' ק"ה בחידושים ס"ק י"א שדבר גוש אינו מפליט ומבליע כא' אפי' בבב"ח והלא הכלי הוא דבר גוש כמ"ש המ"ז לעיל סק"ז וסיים בצ"ע עיי"ש והנה לפמש"ל מהיד יהודה לכאורה נראה דאין להחמיר בכ"מ בזה לאסור הקדירה או הכף אלא אם הגרויפי"ן הם כגוש א' אבל אם הם נפרדים זמ"ז כמו שהוא מהדרך שהגרויפי"ן הם כמה פעמים כ"א בפ"ע אין לאסור לא הקדירה ולא הכף אלא אם נגע הכף בגוף הקדירה או שעכ"פ לא הי' מפסיק ביניהם רק גרוי"פ א' אבל ביותר מגרוי"פ א' אין הבלוע נכנס מחתיכה לחתיכה ונכנס לתוך הכף או לתוך הקדירה וכנזכר אמנם הלא הנה ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ג התפלא מאד על גוף הדין שכתב לאסור הכלים דהיינו הכף והקדירה כנזכר והעלה דפשוט הדבר יותר מכביצה בכותחא דלא נאסר הכף והקדירה דהא ברור הדבר לכל מי שיודע בטוב או"ה דאין בלוע יוצא בלא רוטב בין מחתיכה ובין מכלי ואם הי' הבלוע שמן הרי ממ"נ ממילא דנתבטל הבלוע שבכף קודם בתוך הגרויפי"ן קודם שהגיע הכף לנגע בקדירה עיי"ש וכ"כ בס' שבילי דוד אות ו' ובשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' קס"ז דאין לאסור הקדירה והכף בשום גווני אפי' אם נגע הכף בהקדירה דהא אפי' שני חתיכות שמונחים זה אצל זה בתוך שיעור נטילה אין הבלוע יוצא מזה לזה בלא רוטב וכלי לא עדיף מחתיכה וכו' עיי"ש אמנם יעוין בס' זכרון אברהם הנ"ל מ"ש בענין זה ורצה ג"כ מתחלה לצדד להקל בזה להתיר הכלים ובסוף דבריו חזר בו וכתב דאם נגע הכף בהקדירה עצמה נכונים דברי הפרמ"ג לאסור הכלים דאורז ודוחן בודאי יש בהם רטיבות קצת ואינם רטובים לגמרי ובכה"ג גם בשתי קדירות הנוגעים זב"ז מבחוץ שמורטבים קצת ואינם נגובים לגמרי בולעין זה מזה (עי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק קפ"ד) וסיים בצ"ע עיי"ש ולפ"ז ממילא דאין לחלק בין אם הגרויפי"ן הם נפרדים זה מזה או שהם כגוש א' דאפי' אם הם נפרדים זה מזה כנזכר יש לאסור כדי נטילה כיון שהרטיבות שבהם מוליך הבלוע מא' לחבירו:

וכתב עוד במ"ז שם מיהו אם הוציא הגרויפי"ן מהקדירה בכף חולב כל פעם שמוציא נאסר מה שבכף דעדיין כלי ראשון עליו כיון שתחבו לכלי ראשון ויש בו עדיין מאכל ועיי"ש שגם ביש ששים נגד הכף לדעת הש"ך יש לצדד להחמיר דלא מהני כיון דבכל פעם נאסר כרי נטילה ולא החליט לדינא אך כתב דכל זה בבב"ח אבל אם לקחו גרויפי"ן בכף של איסור על יד על יד לאחדים ודאי נאסרו הגרויפי"ן בכל פעם שהם בכף אבל לדעת הט"ז דלא נאסר הכף דהא אין הבלוע יוצא מהגרויפי"ן בלא רוטב ולא נאסר הכף מהכדי נטילה אין להחמיר עיי"ש:

סד והקדירה אינה ב"י. דאלו הקדירה הוא ב"י הכל אסור הקדירה והמאכל והכף (כשאין ס' נגד הכף) כדלקמן סי' צ"ה סעי' ג' בהג"ה כיון שהקדירה בלעה מתחלה גוף הדבר בעין ולא בלעה ע"י הכף וכיוצא ש"ך ס"ק ט"ז וט"ז סי' צ"ה סק"ח. ועשפ"ד לעיל סק"ט שהביא מהאו"ה כלל ל"ה דין ו' דאם הכף והקדירה ב"י הכל אסור אף בהנאה אע"פ שמבשלין בה עתה רק ירקות והניחו בצ"ע דכיון דאין שם בקדירה בשר או חלב רק שאר דברים מדוע יאסר המאכל בהנאה דהא אינו מרויח כלל מהטעם בב"ח שמעורב בהירקות וכמ"ש האו"ה בעצמו לעיל כלל ל"א דין ו' עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג מ"ש ע"ד האו"ה והפרמ"ג בזה וע' בס' ישועות חיים ס"ק ט"ו שכ' דכיון שדעת המחבר להלן סי' צ"ה להתיר בזה לגמרי ע"כ יש לסמוך עליו עכ"פ (להורות כדעת האו"ה הראשונות שבכלל ל"א) להתיר עכ"פ בהנאה וכסברת הפרמ"ג כיון שאינו מרויח כלל מטעם בב"ח הבלוע בו עיי"ש: (סה) שיש במאכל ששים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאפי' שניהם ב"י אם יש ששים הכל מותר ועמ"ז סק"ז שכ' דמשמע דאף הכף שרי וזה דלא כדעת הש"ך דלדעת הש"ך לא שרי רק הקדירה והמאכל אבל הכף אסור עי"ש ובשפ"ד סק"ח וכ"כ בבינת אדם שער או"ה סי' ס"ד דלדעת הש"ך אסור הכף וסיים שכן יש לנהוג עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בביאורים סק"י ובחידושים שם לדינא דאם הקדירה הוא ב"י אף שהכף אינו ב"י ויש ס' אפ"ה נאסר הכף לפי המנהג ומכ"ש אם הכף אינו ב"י עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת הרמ"א דאף בשניהם ב"י אם יש ס' גם הכף שרי וכתב דבע"כ גם הש"ך ס"ל כן לדינא באמת עיי"ש וע' בהגהות יד אברהם שסיים בזה בצ"ע עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות ד' מה שהאריך בענין זה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

וכתב עוד במ"ז שם ודע דאם תחבו כף חולב ב"י לקדירה ירקות והי' וכדומה והי' ס' נגד הכף והקדירה אינה ב"י דודאי הכל שרי הכף כיון שבלע מאינה ב"י והקדירה כיון שיש

ס' נגד הכף והמאכל יש להתיר לאכול בכל מין שירצה במין הקדירה דהא הי' ס' נגד הכף ובמין הכף ג"כ דהא הקדירה אינה ב"י עיין שם:

ומ"ש הבאה"ט מהע"ז הטעם דלא חיישינן הכא שמא נגע הכף בגוף הקדירה עמ"ז שם שכ' דלדעת הש"ך בע"כ צ"ל דמיירי כאן שידוע ודאי שנזהר ולא נגע הכף כלל בקדירה כגון שהי' מאכל עב ממיני הריפות וכיוצא שתחב באמצע המאכל אבל בספק לו אם נגע בקדירה אסור אבל לדעת הט"ז בכל ענין שרי עיי"ש ועשפ"ד ס"ק ט"ז ובחוו"ד בביאורים סק"ט שכתב דמ"מ אין נ"מ בזה אלא לענין אם לאסור הכף אבל הקדירה ודאי שרי בכ"מ אף אם בודאי נגע הכף בדופני הקדירה בפנים כיון שיש ס' ואפי' הי' בהקדירה בשר מ"מ כל שיש ס' הקדירה אינו יכול לבלוע מהכף אע"פ שנוגע בו כיון שהוא מקושר עם התבשיל שבתוכה אבל הכף אינו מקושר עם התבשיל שבקדירה עיי"ש:

סו במאכל ששים. עבאה"ט מ"ש דכאן אין חשש כיון שיש ס' ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות מ"ב שכתב דאם בשלו ירקות בקדירה של חלב שאינו ב"י ותחבו בו בכף של חלב ב"י ולא הי' ששים נגד הכף ואח"כ נתנו בשר באותו קדירה הקדירה אסורה אבל הירקות והבשר מותרין ויערם לכלי של בשר דמשום הקדירה לא נאסרו הירקות והבשר כיון שאינה ב"י ומשום הכף ג"כ לא נאסרו כיון דלא פגעו הטעמים אהדדי וליכא תערובות טעמים דהא סלקו הכף מהקדירה קודם שנתנו בה הבשר והו"ל נ"ט בר נ"ט ומותר בדיעבד כמש"ל ריש סי' צ"ה ואם בשלו ירקות בקדירה חדשה ותחבו בה כף של חלב ואח"כ נתנו בשר בקדירה הכל מותר והקערה תהי' של בשר וכו' עכ"ד:

סז ונוהגין להחמיר. קאי אחלוקה ראשונה כשא' מהם אינו ב"י ולא קאי איש במאכל ששים. ש"ך ס"ק י"ז. וכתב בשפ"ד דהש"ך אשמעינן בזה דלא נימא דאם הקדירה אינה ב"י והכף הוא ב"י ויש ס' נגד הכף דאוכלין במין הכף דדא דכיון שיש ששים ראוי לאכול כמין הקדירה שאינה ב"י ולא כמין הכף עיי"ש:

סח לאכול המאכל במין הכלי. כתב בס' תפארת למשה ואם הקדירה אינה ב"י והכף הוא ב"י אין לערות מהקדירה לכלי שהוא כמין הכף בעוד הקדירה רותחת דבשעת עירוי יבלע המאכל מהקדירה והקערה בפעם א' ונטל"פ אסור לכתחלה עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א ז"ל:

סט המאכל. דוקא המאכל אבל המים הואיל ואינם מאכל אסורין כדלעיל סי' צ"ב סעי' ב' בהג"ה ש"ך ס"ק י"ט. ועשפ"ד מ"ש בזה ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שכתב ע"ז וז"ל נלפנ"ד דוקא אם הי' אחד מהם עכ"פ ב"י דבהכי מיירו כל הפוסקים בזה אסורים המים דעכ"פ כיון שטעם א' חשוב יש כאן רק שטעם השני הוא קלוש וכו'

לכן אסור המים אבל אם שניהם אינם ב"י שאז הוי שני הטעמים קלושים וגם יש כמה נ"ט בר נ"ט דהתירא ולא פגעו זה בזה כלל כיון ששניהם אינם ב"י בזה ליכא שום איסור כלל ומותר אף לכתחלה וכו' עכ"ל אמנם יעוין בחמודי דניאל הלכ' בב"ח סוף אות כ"ה שכתב בפשיטות דבע"כ גם בשניהם אינם ב"י יש לאסור המים לכתחלה עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' צ"ה (ס"ק נ"ד):

ע כמין הכלי שהיא ב"י. עבאה"ט ובאה"ג ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דצ"ל במי"ן (בבי"ח) ע' עוד בש"ך שמתמה באמת על גוף הדין דמדוע לא יהא מותר לאכול כמי"ן (בכ"ף) הכלי שהוא ב"י ואם הכלי היא ב"י של בשר אמאי לא יהי' רשאי לאכלו עם בשר ממש והנה במנח"י כלל נ"ז ס"ק כ"ז מתרץ תמיהת הש"ך בזה וכתב דלדינא העיקר כהרמ"א לאכלו במי"ן (בבי"ת) ולא כמי"ן (בכ"ף) הכלי שהוא ב"י עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד ס"ק י"ח שמדחה דברי המנח"י בזה עיי"ש וכ"כ בחגורת שמואל ס"ק ל"ג שדברי המנח"י דחוקים ולדינא כתב דמי שיכול לאכלו כך דהיינו במין (בבי"ת) הכלי שהוא ב"י בודאי יש לו להחמיר על עצמו ולא לאכלו אלא בתבלין אבל מי שאין דעתו יפה ולא יוכל לאכלו כך מותר לאכלו שפיר כמין (בכ"ף) הכלי שהוא ב"י עיי"ש וכ"כ בכו"פ ס"ק ט"ו ובחכמת אדם כלל מ"ח סעי' י"א לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה מ"ש ע"ד הש"ך והפנח"י והפרמ"ג בזה ולדינא סיים ג"כ דהמקיל בזה לאכלו כמין (בכ"ף) לא הפסיד וכן הוא דעת הרב חמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"א דאם יש להבעה"ב איזה קפידה לאכול התבשיל בחלב דוקא וכמין הכלי שהוא ב"י יש לסמוך על המקילין אבל אם אין לו קפידה בזה אין לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מקאסב) חיו"ד סי' מ"ה בעובדא שבשלו בע"ש ירקות לצורך שבת לאכול עם רוטב של בשר וטעו ובשלו בכלי של חלב אינו ב"י ותחבו כף של בשר ב"י בהקדירה ולא הי' ס' נגד הכף והעלה להתיר לאכול הירקות עם רוטב לכבוד שבת כיון שא"א לאכלו בלא רוטב וכ' שם דלא מיבעיא דאם אירע הדבר סמוך לחשיכה שא"א להכין אחרים פשיטא דמותר אלא אפי' אי איכא שהות לבשל אחרים ורק שידוע שלא יכינו אחרים ויאכלו אותם בפ"ע בלא רוטב יש ג"כ להקל דגם בכה"ג הוי כבוד שבת רק אם יש שהות להכין אחרים וידוע שיכיני עוד אחרים בזה יש להחמיר עיי"ש ועי' בשו"ת דת אש סי' ז' שנשאל ג"כ בענין זה והשיב ג"כ דכשהתבשיל הוא דבר שא"א לאכלו בלי שום טעם בשר או חלב יכולין להקל אכן אם יכולין לאכלו עם שמן זית או שמן שומשמין אין להקל לאכלו עם בשר או עם חלב וגם כתב ששמע מרבותיו דנוהגין העולם להחמיר עוד יותר דכשמערין המאכל מן הקדירה יש להקפיד שהכלי שמערין בו שהוא כמין

הכלי שהוא ב"י יהי' זה הכלי ג"כ אינו ב"י דאם הכלי שמערין בו הוא ב"י הרי הוא כאלו נותנין בו טעם ממין שהוא ב"י אבל זהו חומרא בלא טעם דאפי' אם הוא ב"י הלא הוא נ"ט בר נ"ט וכו' ודי לנו בהחומרא שכתב הרמ"א שאין אוכלין התבשיל עם בשר או עם חלב ממש וכו' אכן במקום שכבר נוהגין כמנהג הזקינים בזה אל יזוזו ממנו בו גם טעמם ונמוקם עמהם דאסור לגרום נ"ט בר נ"ט לכתחלה וכל נטל"פ אסור לכתחלה אפי' בלא בישול וכ"ש ע"י בישול עיי"ש וכ' בס' בית יצחק (מהשו"ב מפעסט) שצריך המורה לזכור דבע"כ כל מה שאמרו לאכול המאכל כמין (בכ"ף) או במי"ן (בבי"ח) כנ"ל היינו בע"כ רק לאחר שעירו התבשיל מהקדירה זו למין הכלי שהוא ב"י וה"פ. ומ"ש הבאה"ט מהמהרש"ל דצריך לאכלו בכף חדשה עמ"ז סק"ח מ"ש בזה והעלה דאם הכלי שאינו ב"י אינו נקי ומלוכלך בבשר או בחלב אף שיש בקדירה ס' נגד הליכלוך מודה הרב להיש"ש דיש לאכלו בכף וקערה חדשה עיי"ש:

עא שהוא ב"י. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ה שכתב דפשוט הוא דאם שניהם אינם ב"י אם אין ששים נגד הכף אין לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב דהוי לכתחלה ועיי"ש עוד להלן אות ל"א ועי' בס' מנחת פתים שהביאו וכתב בדבריו צ"ע וגם במ"ז סק"ז משמע דלא כהחמ"ד בזה עיי"ש: (עב) ולאסור הכלי שאינו ב"י. עחוו"ד בביאורים סק"ט וחידושים ס"ק י"ז שכ' דאפי' יש ששים בהקדירה נגד הכף נאסר הכף שאינו ב"י לפי המנהג עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם כלל מ"ו סוף דין ט' ועיי"ש בבינת אדם סי' מ"ה אמנם יעוין בהגהות מט"ז הנדפס בסיף היו"ד שכ' דמ"ש הרמ"א דנוהגין לאסור הכף שאינו ב"י קאי אאין ס' בקדירה נגד הכף עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרל"ב שכ' שכן משמע דעת הפרמ"ג דביש ס' בקדירה נגד הכף שרי הכף אפי' למנהגא והעלה בראיות שכן עיקר לדינא עיי"ש: (עג) אינו אלא חומרא בעלמא. עבאה"ט מ"ש דלפ"ז ממילא גם מ"ש בש"ע בדין ב' כפות ג"כ אינו אלא חומרא בעלמא ועי' בנקה"כ שכתב דז"א דהא הב"י כתב כן בשם הסמ"ק ועי' בדלתי תשובה ס"ק ל"ה שהעלה דהעיקר לדינא כהט"ז בזה כי כן כתב ג"כ בת"ח כלל פ"ה דין ה' שב' דינים אלו שוים ושניהם הם רק מחמת מנהג וחומרא בעלמא עיי"ש ועי' מזה ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק ל"ה ובחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' סוף אות כ"ו:

עד חומרא בעלמא. עבאה"ט מ"ש דכל זה במאכל אבל אם בישלו מים בכלי של בשר ותחבו בו כף חולבות ב"י המים אסורים והוא מהט"ז סק"ט וש"ך ס"ק י"ט ועש"ך להלן סי' קכ"ב סק"ה ובמנח"י כלל נ"ט סק"ב וכתב בשפ"ד ובמ"ז דמשמע דעת הת"ח והש"ך דלאו דוקא בהוחם המים לאפות וללוש חמיר אלא אף אם החמו לשתי' אסיר במים

גרידה עיי"ש וכתב במ"ז דמ"מ אף שאוסרין המים כאמור אין להוסיף עוד להחמיר לאסור משום זה גם הקדירה, שאינה ב"י דז"א אלא דאף לפי המנהג הקדירה שריא עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ו ובספרו יד יהודה על הלכ' שחיטה בהשמטות להלכ' בב"ח בסי' זה מ"ש בזה:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך ויש לערותו לכלי שהוא כאותו שהוא ב"י דוקא ר"ל אף אם אינו רוצה לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב מ"מ כיון שאוסרין הכלי נכון לערות ממנה לכלי אחרת שהוא כמין הכלי שהוא ב"י. יד יהודה שם: (עה) בי מדינא הכל שרי. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות כ"ו שכתב דלפי שנוהגין לאסור הכלי שאינו ב"י עפ"ד הרמ"א יש להחמיר אפי' אם נשתהה הכלי שהוא ב"י לילה אחת ואע"פ שמבואר להלן סי' ק"ג סעי' ז' להקל לפעמים כשנשתהה הכלי לילה אחת זה דוקא בדבר שאינו מנהג אלא שאנו מחמירים מצד איזה דין סמכינן ע"ד הפוסקים דס"ל כר"ת דלילה אחת פוגמת אבל כאן הלא מדינא בלא"ה אפי' לא נשתהה לילה אחת מותר אלא משום מנהג וכיון שהרמ"א לא כתב לחלק בזה בע"כ דגם בנשתהה לילה אחת נוהגין להחמיר ובודאי שנעשה המנהג מחמת איזה גזירה שלא יטעו וכדומה ע"כ לא שייך לחלק בכך אך אם הכלי ב"י רק מתשמיש כלי שני אע"פ שנוהגין להחמיר עפ"ד הט"ז סי' ק"ה סק"ד מ"מ בדין זה יש להקל דהא כל המנהג להחמיר בזה הוא רק עפ"ד הרמ"א שמקיים מנהג זה והרי דעת הרמ"א בסי' צ"ד סעי' א' דלא הוי ב"י רק מתשמיש כלי ראשון אבל מכלי שני לא הוי ב"י וכיון דלרמ"א גופא אין נוהגין חומרא זו רק בב"י מכלי ראשון למה לנו להוסיף חומרא על זה כיון דמדינא הכל שרי אין לנו להחמיר במנהג הזה יותר עיי"ש:

עו מדינא הכל שרי כתב במ"ז סוף סק"ט על כן בע"ש ובשעת הדחק נוכל לסמוך לבשל בקדירה כזו ואף בחול אח"כ תו שרי דלא מסתבר לאסור אח"כ וכן כל היכא דמתירין לצורך ע"ש אי נשתייר לחול לא מסתבר לאסור אח"כ הואיל ואשתרי אשתרי עכ"ד ועיקר הדין היכא שמתירין משום כבוד שבת אם נתותר לימי החול אם ראשון לאכול ע' בדברינו אי"ה להלן סי' רמ"ב כי שם מקומו:

סעיף ו:

עז בצלים. עי' בהגהות חכמת שלמה שכ' שנשאל בדגים שבשלו אותם בכלי חולבות אינו ב"י רק שהבצלים חתכו אותם בסכין של חלב ב"י ואח"כ תחבו בו כף של בשר ב"י מה דינם והשואל רצה לצדד להקל כיון דקיי"ל בקערות של בשר שהודחו ביורה חולבות בזה אחר זה מותרים הכלים וכו' וא"כ הרי תיכף כשהורתח הקדירה טרם שתחבו הכף כבר נתבטל טעם הבצלים שוב אף אם תחבו בו אח"כ הכף הוי כמו בזה אחר זה והוא

מדחה דבריו דאין זה דמיון לדין דקערות הנ"ל מכמה טעמים ולכן אין להקל בזה כלל ולא מהני בזה ס' נגד הטעם הבשר שבבצלים אלא דצריך ס' או נגד כל הבצלים או ס' נגד הכף ואף כשיש ס' נגד הכף הדגים מותרים אבל הכף אסור עיי"ש:

עח שבלועים מבשר. עבאה"ט מ"ש או שחתכן בסכין של בשר דק דק ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ו דלדעת הטור והמחבר בע"כ מיירי דוקא כשבישלם עם חלב עצמו אז נאסרו הבצלים עד ס' אף כשאין בהם בלוע מבשר עצמו רק בלוע של בשר מן הסכין אבל אם לא בישלם בחלב עצמו זולת עם מים בקדירה חולבות כמשמעות פשטות לשון הטוהמ"ח אין לאסור רק אם בלועים מבשר עצמו ולא כשחתכם בסכין של בשר שאין בהם אלא בלוע מן הסכין וכל זה לדעת הטוהמ"ח וכאמור אבל לדידן גם כשלא בישלם בחלב עצמו רק במים בקדירה חולבות ואין בהם רק בלוע מבלוע של בשר כגון שחתכם בסכין דק דק נאסרו הבצלים עד ס' עיי"ש:

עט אלא כגנד הבשר. עכו"פ שהקשה אמאי לא נימא דהחלב הנכנס בהבצלים נ"נ ותו צריך ס' נגד כל הבצלים והניח בצ"ע עיי"ש ועי' במ"ז לעיל ריש סי' צ"ב ועי' בשפ"ד כאן ס"ק כ"ג מ"ש בזה וראיתי בגליון פרמ"ג כת"י לחכם אחד שכתב לתרץ קושיא זו משום דהכא מיירי שבישלם בקדירה של חלב ולא בחלב ממש דהוי נ"ט בר נ"ט אבל אם בישל הבצלים בחלב ממש באמת שנעשו הבצלים נבילה עכת"ד. אמנם יעוין בחוו"ד לעיל ריש סי' צ"ב שמתרץ קושיות הכו"פ שבכאן באופן דאף אם בשלם בחלב ממש לא נעשו הבצלים נבילה כאשר יראה המעיין שם וכן ראיתי ביד יהודה כאן בפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק ס"ק ל"ז שפסק כן לדינא דאף אם בישלם בחלב עצמו כן הוא דלא חיישינן דהחלב הנכנס בבצלים נ"נ ואף הבצלים עצמם מותרין עיי"ש שוב ראיתי בחידושי הגרעק"א שכתב כן להדיא דאף דמלשון המחבר משמע דבדקדוק נקט ובישלם בקדירה חולבות ולא נקט ובישלם בחלב להורות דדוקא כשבישלם בקדירה של חלב אבל אם בישלם בחלב עצמו גם הבצלים נ"נ אך מדברי המהר"ם מלובלין והרמ"א משמע דאפי' אם בישלם בחלב עצמן א"צ ס' אלא כנגד הבשר עיי"ש אכן בהגהותיו על החוו"ד שם מצדד דכשבישלם בחלב עצמו צריך ס' כנגד כל הבצלים וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש: (פ) נגד מה שבלע. עבאה"ט מ"ש מתשו' מהר"מ מלובלין דאם יש ס' נגד הבשר הבלוע בבצל אף הבצל מותר ועכו"פ ס"ק י"ז שהשיג על המהרמ"ל והש"ך בזה ופסק דאף שיש ס' נגד הבשר הבלוע בבצל אסור הבצל עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק כ"ג וכתב דודאי כשנטל הבצלים בכף מהקדירה דעדיין שם כלי ראשון עליו ודאי דנאסרו הבצלים וסיים בצ"ע עיי"ש וכ"כ בתורת יקותיאל שיש לאסור הבצלים עיי"ש וכ"כ עוד להלן סי' ק"ו

עיי"ש אכן בחוו"ד העתיק דברי הש"ך בשם המהר"מ מלובלין הנ"ל להלכה והשמיט דברי הכו"פ ונראה דעתו דבכ"מ מתיר הבצלים וכמשמעות דעת הש"ך עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש שהרחיב הדיבור בזה ומדחה כל דברי המחמירים בזה והעלה דהעיקר כדעת המקילין הנ"ל להתיר הבצלים עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ל ובפיה"ק ס"ק ל"ז לדינא דאף אם לקחן בעודן חמין בהכף מותרין הבצלים כשיש בקדירה ס' נגד הבשר משום דבבליעת היתר אמרינן דנסחט הבליעת בשר שבהם מיד ולא נשאר בהם כלל עיי"ש וכ"כ בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בשפ"ד שם וכתב שכן נוהגין כל מורי הוראות עיי"ש ועי' בשו"ת ברכת יוסף חיו"ד סי' ל"א מ"ש בזה באריכות ועי' בדברינו להלן סי' צ"ו (ס"ק י"ט) וסי' ק"ו (סק"ה) מ"ש עוד מזה: ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דאם חתכו הבצל בסכין של איסור אפי' יש ס' צריך להפריש הבצלים מן התבשיל ע"י סינון כ' בדגול מרבבה תניינא וצריך שימתין עד שיצטנן דאל"כ יש לחוש שישאר עם פחות מששים ויחזור ויאסור הכל עכ"ד:

פא שבשלו בה מים תוך מעל"ע. עי' בחידושי הגאון יעב"ץ ז"ל שכ' שהגאון אבד"ק פראג והבד"צ שלו רצו להורות שאף המים הראשונים מצטרפין לבטל החלב אבל אביו הגאון הח"צ ז"ל לא רצה לסמוך ע"ז משום שאפשר דבזמניהם היו בקיאים לשער כמה יוצא בפעם ראשון ואיך שהי' הרתיחה אבל אנן בזמה"ז אין אנו בקיאים ואין סומכים להקל בזה וכדמשמע מדברי הרמ"א לקמן סי' ק"ג סעי' ב' ובט"ז שם דס"ל להדיא להחמיר בזה עכ"ד: (פב) ואח"כ בשלו בה בהר. פי' אפי' בתוך מעל"ע של בישל חלב. ט"ז ועמ"ז ס"ק י"א:

פג רק נגד החלב שבלעה הקדירה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך לענין קדירה שבלוע מבב"ח שהוחמו בה מים תוך מעל"ע וכו' ועי' בפר"ח סוף ס"ק כ"ו שהשיג על הש"ך במ"ש דבהחם מים תוך מעל"ע מבליע דבב"ח שוי' כל הבלוע שבקדירה לשבח ולא שייך גבי נ"ט בר נ"ט בשאר איסורין והעלה דאף בכה"ג אמרינן שנפגם בשהי' מעל"ע עיי"ש ועי' במנח"י כלל פ"ה ס"ק כ"ו מ"ש בענין זה ועי' בכנפי יונה שהשיב ע"ד הפר"ח בזה ועלה דהעיקר כדברי הש"ך בזה עיי"ש וכ"כ בשו"ת אבני קודש סי' ב' עיי"ש באריכות ועי' בחוו"ד שפסק דכיון דקיי"ל דבהפ"מ לא אמרינן בשאר איסורין לח בלח חנ"נ יש להקל ממילא גם לענין קדירה של איסור שבישלו בה מים תוך מעל"ע שא"צ לשער אח"כ רק כפי שיעור המדומע במים עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ל ובפיה"ק ס"ק ל"ח שהעלה לדינא דגם אם בישלו בקדירה איסור יש להקל במקום הפסד קצת שלא לחשוב מעל"ע מבושל המים אלא חשבינן מעל"ע משעת בליעת האיסור כיון דגוף האיסור נפגם

אמרינן אין הנאסר וכו' כמבואר להלן סי' ק"ג ולא אמרינן דע"י הבישל מים תוך מעל"ע כיון דחוזר להקדירה נחשוב מעל"ע משעת בישל הב' דכל ששהה מעל"ע בצירוף בתוך הכלי נפגם אך הזמן ששהה בו המים רותחין אינו מצירוף להמעל"ע וצריכין מעל"ע חוץ מזה מיהו במקום הפ"מ דלא אמרינן בלח בלח חנ"נ אז גם זה הזמן ששהה בו המים רותח מצטרף אם יש במה שבקדירה ס' נגד מה שחזר ונבלע בו מהמים לפי ערך עיי"ש עוד מה שפלפל לענין חתיכות איסור שפלטה ובלעה היתר אי אמרינן דההיתר שבה נ"נ אף להמ"ד דלא אמרינן חנ"נ וכן כיוצא בזה בכלי שבלע איסור ופלטה קצת וחזרה ובלעה היתר עיי"ש באריכות. וכ"ז בשלא הי' הדבר שבישל בה דבר חריף אבל אם בישל בה דבר חריף בין בשר להחלב עי' לקמן סי' קכ"ב בש"ך סק"ב. חוו"ד:

פד החלב שבלעה הקדירה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהכא שכבר נאסר הבלוע בקדירה לא שייך חנ"נ וסיים דלדידן דקיי"ל חנ"נ בכל איסורים אין נפקותא כאן בכל זה ועי' בס' באר יעקב שהתפלא על הש"ך בזה דהא מ"מ נ"מ בהפ"מ דבשאר איסורים לא אמרינן חנ"נ בלח בלח בהפ"מ רק בהפסד מיעוט כמבואר לעיל סי' צ"ב סעי' ד' בהגה משא"כ בב"ח דגם בהפ"מ חנ"נ גם בלח בלח כמ"ש הש"ך שם ס"ק ט"ו ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בשאלות ותשובות טוטו"ד תליתאי סי' קצ"ד בקדירה עם חלב שתחב לתוכה כף של איסור בן יומו ולא הי' בה ששים כנגדו ושוב אח"כ תחב לתוכה כף של בשר בן יומו ולא הי' בה ג"כ ס' כנגדו ונשפך החלב לתבשיל הנקרא בארש"ט ללבן את הבארש"ט ולא הי' בהבארש"ט ששים נגד החלב רק נגד השני כפות והעלה דצריך שיהי' בהבארש"ט ששים נגד כל החלב דממ"נ אם אמרינן (בלח בלח) בשאר איסורין חנ"נ א"כ הרי החלב נ"נ בתחיבת כף הראשון ואם לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורין (בלח בלח) א"כ שוב החלב הוי היתר בפ"ע ונהי דאסור באכילה מכח הבלוע של איסור מהכף שנבלע בה מ"מ הרי עכ"פ הוא גופה הוא היתר בעצמותה וכשתחב בה הכף של בשר ב"י פעם הב' נ"נ מכח בב"ח ואין דומה למ"ש הש"ך וכו' וא"כ ממ"נ בעינן ששים נגד כולה או מתחיבה ראשונה או מתחיבה שני' וכיון דליכא ששים אסור עיי"ש ועיין בס' מגדים חדשים אות ז' שהביאו וכתב שדבריו צ"ע לדינא דאין כאן ממ"נ גמור דאף אם אמרינן דלא נ"נ מתחיבת הכף הראשון אבל עכ"פ כבר נאסר החלב וממילא דלא נ"נ ג"כ התחיבה שני' בכף של בשר מכח בב"ח דעכ"פ לא שייך לומר דכל א' היתר בפ"ע הוא כיון דהחלב אינה היתר ואף שאינה אסור מצד עצמו מה נ"מ בזה סוף כל סוף לא דמי ממש לבב"ח דעלמא דהוי היתר מעליא וזה לא יתכן רק אם נחליט לדינא דטעם כעיקר דרבנן אבל אם נימא כהמ"ד דטעם כעיקר דאורייתא הרי הו"ל איסור ממש וסיים וז"ל ולדינא אפשר להקל

היכא דיש עוד צדדים להקל כגון היכא שעבר לילה אחת על הכפות שלא נשתמשו בהם כיון דיש סוברים דלינת לילה פוגמת אפשר לצדד להקל בהפסד גדול ולכבוד שבת וא"צ ששים רק נגד הכפות עכ"ל: (פה) הקדירה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהב"י כתב בס"ס ק"ג וז"ל וכו' ועי' בחידושי הגרע"ק לעיל סי' צ' בט"ז סק"ד ועי' בחוו"ד בחידושים ס"ק כ"א שפסק לדינא כהב"י דהבא מבב"ח דינו כבב"ח ואפי' בהפסד גדול אין להקל בזה ואפי' בלח בלח אמרינן בזה חנ"נ עיי"ש [ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ס"ו וס"ק ע"א) מ"ש בזה] והנה בשפ"ד ס"ק כ"ב כתב ע"ד הש"ך הנזכר דכל זה הוא להמ"ד דלא אמרינן בשאר איסורים חנ"נ אבל לדידן דאמרינן גם בשאר איסורין חנ"נ אין נ"מ בכל זה לדינא עיי"ש אמנם יעוין בעצי לבונה שהתפלא על הפרמ"ג בזה דהא עכ"פ יש נ"מ במקום הפ"מ לענין לח בלח כי אם נימא דהבא מבב"ח כבשר בחלב דיינינן ליה אין להתיר לח בלח אפי' בהפ"מ וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים בהתשו' שבסוף סי' צ"ו מ"ש בענין זה והעלה מדברי הפרמ"ג והחוו"ד דבע"כ אפי' להמ"ד דהבא מבשר בחלב כבשר בחלב דיינינן ליה הוא רק מצד חומרא בעלמא מדרבנן אבל מעיקר הדין מן התורה הוא כמו שאר איסורין לכ"ע ועיי"ש בהגהות מאיזה רבנים שנדפס שם על הגליון:

פו בשר רותח. עי' בשו"ת פרח מטה אהרן חלק ב' סי' מ"ז:

פז רותח. היינו שהיס"ב. תורת יקותיאל סק"ב ועיי"ש במ"ש לענין השיעור דהיס"ב והבאתי דבריו להלן סי' ק"ה (ס"ק נ"א) ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

פח שחתכו בסכין חולבת. עבאה"ט מ"ש מהש"ך אפי' הי' הסכין למטה והבשר למעלה וכו' ועשפ"ד ס"ק כ"ב שהניחו להש"ך בתימה בזה כי לא נמצא כן באו"ה וכו' עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"א ובפיה"ק ס"ק ל"ט מ"ש בזה והעלה דמ"מ לדינא יש להחמיר עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק צ"ה):

פט בסכין חולבת. כתב בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סוף סי' זה וז"ל ודע דסכין חולבות במדינותינו כשבא שאלה לפני החכם יחקור במה הסכין חולבות דע"פ הרוב אין משמשין בסכין של חלב ברותח כלל ורק שחותכין גבינה וחמאה צוננים ואין בו דין סכין חולבות כלל ולכן צריך החכם לחקור בזה כדי שלא להפסיד ממון חנם דהשואלים אינם בקיאים להגיד מעצמם עיי"ש וכ"כ בשו"ת בית דוד הספרדי חיו"ד סי' ל"ט עיי"ש: (צ) כל החתיכה אסורה. עי' בשו"ת חינוך בית יהודה סי' ל"ז בסכין חולבות ב"י שנתחב בקדירה של בשר רותחת אצל האש לתוך חתיכה בשר והעלה את החתיכה מן הקדירה ונתנה לתוך קדירה אחרת ונגד חתיכת הסכין שנתחב בבשר יש ס' בקדירה הראשונה אבל כנגד חתיכות הבשר שנתחב על הסכין אין ס' לא בקדירה הראשונה

שניטל ממנה ולא בקדירה שני' שניתן לתוכה וכתב דהסכין בודאי נטרף וכן הקדירה השני' עם כל מה שבתוכה ג"כ נטרף כי בעוד הבשר תחוב בסכין חוץ לקדירה שהוא עדיין יס"ב אין בו ס' נגד הסכין התחוב בו ונעשה הבשר נבילה ואוסר את הקדירה שניתן לתוכה ומאחר שאין ס' בקדירה ההוא נגד הבשר נאסר כל הקדירה אף בענין הקדירה הראשונה יש לעיין אם מהני במה שיש בכל הקדירה ס' נגד הסכין או דלמא החתיכה ההוא נעשה נבילה ואוסר את כל הקדירה אמנם לדינא כתב דהקדירה הראשונה מותרת דכל זמן שהחתיכה הוא בתוך הקדירה לא נ"נ עפ"ד הט"ז לעיל סי' צ"ב ריש סק"ב גבי טפת חלב שנפלה על חתיכה א' שבקדירה דאם החתיכה היא בתוך הרוטב כל הקדירה מצטרף לבטל הטפה רק שהחתיכה נשאר באיסורה ובסוף דבריו צידד די"ל דלא נאסרה כל החתיכה עד ס' נגד הסכין רק כדי נטילה כיון שאין זה איסור המפעפע וכיון שהוא איסור גוש אינו אוסר רק כדי נטילה ואע"פ כן נאסרה הקדירה השניה כיון דעכ"פ צריך ס' נגד הכדי נטילה שהוא כעובוי אצבע סביב מקום תחיבת הסכין ולא הי' בקדירה כשיעור הזה עיי"ש :

צא אסורה עי' בדברי שאול ויוסף דעת בעובדא שהי' פשטיד"א של בשר שקורין קאליכע"ר בקדירה של בשר וניתז מעט חלב על אחת מהקאליכע"ר שהי' למעלה מן הרוטב ומעט בגובה ולקחו סכין וקלפו מהקאליכע"ר במקום שנפלה עלי' הטפה ובאו לשאול על הקאליכע"ר ועל הסכין כיון שהי' דוחקא עם רותח וכתב דכיון שהי' חוץ לרוטב אינו אוסר רק כ"ק והרי הוא חתך בסכין בהבשר שלאחר הקליפה ולאחר הקליפה לא קבלה הסכין טעם מאיסור כלל ועיי"ש במ"ש עוד סניף לזה עיי"ש אבל לפמש"ל סי' צ"ב (סק"י) אין מקום לסמוך להקל ולומר דלא נאסר מהבשר רק כדי קליפה כי עד כדי נטילה בודאי נאסר וממילא שנאסר הסכין שחתך בה בתוך הכדי נטילה ובפרט לפמ"ש להלן (סוף ס"ק שאח"ז) מהשפ"ד לעיל סוף סי' ו' דבחתך דבר רותח בסכין אפי' הוא יבש לגמרי שאין בו רטיבות כלל אפי' באיסור דרבנן אמרינן דמתפשט בכולו מכ"ש דהקאליכע"ר א"א לומר עליהם שאין בו רטיבות כלל כי הלא הם מלא שמנונית לכן. חלילה לסמוך עליו בזה להקל כלל:

צב שחתך הבשר. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דזה נמשך לסברה הראשונה שבריש סי' זה דאע"ג דחם מקצתו חם כולו מ"מ לא הולך בליעתו בכולו ועי' פר"ח ס"ק י"ד ובס' שלחן גבוה ס"ק כ"ד ובפלתי סק"י וביד דוד בהגהות ב"י אות י"א ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ד ובפיה"ק ס"ק מ"א מ"ש בזה וכתב דמ"מ יש בזה נ"מ גם לדידן בסכין שהי'

חם מעצמו שחתך בה לפמש"ל (ע' בדברינו לעיל ס"ק כ"ג) דאם נתחמם מעצמו בכולו מוליך בליעתו בכולו ה"נ אוסר כאן בכולו עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דלא אמרו אלא כשידוע לו בבירור עד כמה חתך עי' ביד יהודה שם דהיינו דוקא כשניכר מקום החתך בסכין ע"י השמנונית שעלי' או שלא הי' צריך להוליך ולהביא בסכינו רק לתחוב ראש הסכין זה נקרא שידוע לו בבירור אבל בלא"ה לא נקרא ידיעה בבירור ואף שאומר ברי לי לא מהני עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק י"ב) ועי' בס' יד אלימלך סי' י"ט בעובדא שגררו שערות הרגל בסכין חולבות ב"י ויכול להיות שאין ששים בהרגל נגד הסכין וכתב שם דכאן הוי כמו ברור שלא השתמשו בכל הסכין כיון שלא חתכו בו את הרגל רק גררו השערות א"כ הגם שמגרר בכל אורך הסכין מ"מ הנה ברוחב הסכין אינו מגרר ורק בהחוד לבד וא"צ ששים רק נגד החוד בלבד עיין שם ועין בשו"ת מלחמות ארי סימן ט"ו בעובדא כזו ועיין שם במ"ש בזה לדינא:

ומ"ש הבאה"ט הטעם שצריך ס' נגד כל הלהב ולא סגי וכו' משום דשאני הכא כו' א"נ דסתם סכין הוא בלוע ג"כ משמנונית של חמאה א"נ מיירי שהבשר הוא שמן עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ג שכתב דלא נראה מלשון המחבר דמיירי כאן בבשר שמן דוקא עיי"ש ועי' שפ"ד לעיל סוף סי' יו"ד שכ' כן לדינא דאף אם חתך בסכין של איסור תם יבש לגמרי שאין בו רטיבות כלל כגון לחם חם ואף שהי' הסכין של איסור דרבנן אפ"ה אמרינן דע"י דוחקא דסכינא מתפשט בכולו עיי"ש:

צג אלא כרי קליפה. עבאה"ט ועי' בדברי שאול ויוסף דעת שהביא מהרב הדיין דשם בעובדא שאכל עכו"ם אצל יהודי בשר בכלים כשרים ולקח העכו"ם חמאה עם הסכין שאכל בה בשר והמשרתת אומרת שראתה שלא חתך העכו"ם הבשר לאחר שלקח חמאה עם הסכין אמנם הבעה"ב לא רצה לסמוך על דברי המשרתת כי לא האמין לה והורה הדיין הנ"ל דאין שום ספק שיכולין לסמוך על עדותה של המשרתת וכדין ע"א נאמן באיסורין אפי' אשה במקום שא"צ לטרוח אמנם אם לא ראתה יש להחמיר דאף דהחמאה הי' קר מ"מ יש ששה שמא נשאר על הסכין מעט חמאה וכשחתך הבשר רותח הנה אף שיש ששים נגד המעט חמאה מ"מ כיון שהחתיכה הוא דבר גוש אין מועיל צירוף כל החתיכה וצריך נטילה באותו מקום שחתך וממילא דגם הסכין נאסר כיון דאותו הכדי נטילה נאסרה וחממה להסכין וקיבל הסכין טעם מכדי נטילה מאותו בשר ונאסר כיון שיש בה טעם מבשר וחלב ועיי"ש במ"ש ע"ד הדין בזה ובמ"ש בזה לדינא:

צד בדי קליפה. עבחה"ט מ"ש מהט"ז דגם ברישא אם יש ס' נגד מקום הסכין צריך קליפה ועמ"ז ס"ק י"ג ובחוו"ד שם דבע"כ ר"ל כדי נטילה דהא אנן קיי"ל בכ"מ דלא סגי בקליפה

וצריך נטילה דוקא עיי"ש אמנם יעוין בעצי לבונה ובשו"ת צמח צדק החדשות חלק יו"ד סוף סי' ס"ד שהשיגו על הפרמ"ג בזה ובעצי לבונה הביא מדברי הט"ז להלן סי' צ"ו סק"א שמבואר להדיא מדבריו דא"צ רק ששים וקליפה וא"צ נטילה ועי' בחכמת אדם כלל מ"ז סעי' ב' שכתב ג"כ דסגי בקליפה עיי"ש ועי' בביאור הגר"א ס"ק כ"ד שכתב טעם לזה במה דסגי הכא בקליפה וא"צ נטילה כי השמנונית הנדבק על הסכין הוא רק מעט ואין בו לבלוע כדי נטילה רק כדי קליפה לבד עיי"ש ועי' בס' לחם הפנים סק"ל שכתב ג"כ בשם תשו' פרח מטה אהרן דלהכי סגי הכא בקליפה משום דסכינים שלנו דרכינו לנקות אותן תמיד ואין שם שומן דבוק בהם עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ג וס"ק ל"ה ועי' בס' יד אלימלך סוף סי' י"ט שלא רצה לסמוך ע"ד המקילין בזה להתיר ע"י קליפה רק בצירוף סניפין עיי"ש ועי' בס' שורש מיעקב הראשון אות ה' מ"ש בזה והכריע דלדינא הכל תלוי בראות עיני המורה ובאנשים המפונקים שמנהגם לנקות הסכינים שלהם תמיד יש לסמוך על המקילין דסגי בקליפה אכן ברוב בני אדם שאינם מפונקים וסכיניהם אינם נקיים לגמרי בודאי יש להמורה להחמיר ולהצריך נטילה עיי"ש ועי' בדברינו להלן סימן צ"ו (ס"ק ד'): (צה) בבשר רותח. עי' ביד יהודה שם והעולה מדבריו עפ"ד האו"ה דדוקא בחתך גוף הבשר אבל אם חתך דבר שיש בו בלוע מבשר לא נאסר הסכין רק ביש בו בלוע משומן שמפעפע אבל אם הוא בלוע מאיסור שאינו שמן מותר דאף ביש דוחקא דסכינא אמרינן דאין בלוע יוצא בלא רוטב ומכ"ש דחריף עם דוחקא דסכינא אינו מועיל להפליט בלא רוטב עיי"ש :

צו הכל אסור.

עי' מנח"י סוף כלל ס"א דמ"מ עכ"פ לא הוי זה דרך בישול לאסור מדאורייתא ומותר בהנאה כיון שהוא בלא רוטב עיי"ש והביאו בחוו"ד בביאורים ס"ק ט"ו לדינא עיי"ש אכן במ"ז ס"ק י"ד מצדד להחמיר וסיים דע"י דוחקא דסכינא י"ל שהוא מבשל ממש ואסור בהנאה עיי"ש אבל הדבר תימה דהוא ז"ל בעצמו כתב בפתיחתו להלכ' בב"ח דבלא רוטב לא הוי כדרך בישול עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם שעמד בדברי הפרמ"ג בזה ומתמה על דבריו דמה יתרון לדוחקא דסכינא לחשוב לבישול דבשלמא לענין בלועה שייך לומר אגב דוחקא דסכינא מבליע אבל לענין בישול מה בישול הוא ע"י דוחקא דסכינא והעלה בראיות דלא נחשב לבישול ומותר בהנאה אף בחתך בשר רותח דכ"ר עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בביאורים ס"ק ט"ו ובחידושים ס"ק כ"ו ובבינת אדם שער או"ה סי' מ"ח אות ס"ו וביד יהודה דאין לאסור בהנאה עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום בפתיחה להלכ' בב"ח אות י"א מזה: (צז) צריך הגעלה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבאינה ב"י אין אסור

להשתמש בה אלא בשר או חלב אבל שאר דברים כגון דגים וירקות מותר להשתמש בו ועשפ"ד ס"ק ל"א וחוו"ד שם שכ' דכ"ז הוא רק מדינא אבל ממנהגא שכתב הרמ"א לעיל אף שאר דברים אסור להשתמש בו בלא הגעלה וצריך הגעלה אפי' לשאר דברים אף באינו בן יומו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ו: (צח) אבל אם הוא כלי שני. עבאה"ט ופת"ש מ"ש מהש"ך והט"ז מהאו"ה ומהרש"ל דבדבר גוש אין חילוק בין כלי ראשון לכלי שני ועי' בס' תפארת ישראל על המשניות פרק ו' דפסחים משנה ב' אות ל' שהביא ראי' לדעת הרמ"א שיש להקל בכלי שני אפי' בדבר גוש עיי"ש ועי' בס' מנחת יהודה (מהרב מהרי"ל אופנהיים ז"ל) שכ' וז"ל ובעיני תמוה על גדולי הדור כמותם לחלק בטבע החום באיזה דבר נשאר החום יותר ואם באנו לחלק בזה יש לנו לחלק במאכל דוחן שקורין היר"ז וקטניות שמשמרים חומן זמן ארוך אף בכלי שני' וישנו כמה מינים שממהרין להתקרר ולא ראינו ולא שמענו בשום תלמוד ובשום פוסק שרצה לחלק בזה בכלי שני עכ"ל איברא כי במ"א באו"ת סי' שי"ח ס"ק מ"ה כתב דאסור לטוח בשבת שום על הצלי אם הוא רותח שהיס"ב דדבר גוש אפי' בכלי שני מבשל וכ"ש צלי עיי"ש ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' ס"ה שהתפלא על המ"א בזה דאף שהדין דין אמת דדבר גוש אף בכלי שני אסור כל זמן שהוא רותח אבל מה שסיים דאפי' בכלי שני מבשל אינו מדוקדק דכלי שני אינו אלא מפליט ומבליע אבל לא מבשל וממילא דבבב"ח אינו אלא מדרבנן ומותר בהנאה עיי"ש ועי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' ס"ה שהביא מתשו' ב"א סי' מ"ז בעובדא שחתכו בסכין של בשר מולייתא של גבינה חם שהיס"ב לאחר שהניחו אותה בכלי שני ונתערב הסכין וכו' והעלה להקל והוא ז"ל האריך לדחות כל דבריו דבאמת בדין זה לא תליא כלל אי דבר גוש בכלי שני מבשל או לאו דלו יהי' דדבר גוש בכלי שני אינו מבשל רק מבליע והסכין אינו אסור כ"א מדרבנן מ"מ הלא אח"כ כשיחתוך בה בשר רותח בכלי ראשון פשיטא שיבא לידי איסור דאורייתא דהא עכ"פ החלב בלוע בסכין וכשיפלוט הסכין זה החלב לבשר רותח שבכלי ראשון הרי זה בב"ח ממש מדאורייתא ומה בכך שאין הסכין נאסר מתחלה אלא מדרבנן הא אפי' סכין כשר של חלב שנתערב בסכינים של בשר אוסר הפר"ח משום שיבא לידי איסור דאורייתא אע"פ שבשעת התערובות הי' היתר גמור עיי"ש באריכות:

אמנם גם לענין זה אי דבר גוש בכלי שני הוא מפליט ומבליע עי' בשו"ת זקני הפני יהושע חלק ב' ביו"ד סי' כ"ה מה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בפרמ"ג או"ח סי' רנ"ג בא"א ס"ק ל"ב ובסי' שי"ח במ"ז סוף סק"ח וסק"ד ובסי' תנ"א בא"א ס"ק ל"ח וביד אברהם מ"ש בזה באריכות ועי' בבית מאיר על הט"ז ס"ק י"ד שהביא ראי' מדברי הר"ן

דלא סבירא לי' הסברה דדבר גוש חמור שיפליט ויבליע גם בכלי שני עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל ס' סוף סעי' י"ב שכתב דבהפ"מ יש לסמוך על הפוסקים דדבר גוש בכלי שני אינו מבליע אא"כ יש ג"כ דוחקא דסכינא אז יש להחמיר עיי"ש ועי' בשו"ת מלחמות ארי סי' נ"ה בקדירה שעמד בה חלב מעל"ע ואח"כ בישלו בה תבשיל עב ולא הי' נ"ט בר נ"ט ולקחו בכף מתבשיל זה ונתנו לקערת בשר וכתב שם דלכאורה נראה לאסור דהוי תרי קולא בהפ"מ כיון שלדעת הש"ך שדבר גוש גם בלא דוחקא דינו כך"ר ורק בהפ"מ הכריע החכ"א כהט"ז להקל אמנם בכה"ג אפי' הי' רוטב ולא הי' תבשיל עב הא כתב הרמ"א בסי' צ"ה דאם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי של חלב אסור והש"ך הכריע שם להקל בהפ"מ א"כ איך נתיר תרי קולא בהפ"מ אמנם לדינא כתב דבזה יש להקל בלא"ה כיון שלא שפכו מהכ"ר ממש לתוך הקערה רק לקחו בכף ונתנו להקערה וזה הוי ספיקא דדינא אם זה חשוב ככלי ראשון וכבר כתב הפרמ"ג דהיכא שאינו מותר רק בהפ"מ אם יש ספק יש להתיר אפי' שלא בהפ"מ א"כ אין כאן תרי קולא בהפ"מ דהא בחד צד מותר אפי' בלא הפ"מ וגם יש לצרף לזה דעת החוו"ד ריש סי' ק"ה דבהתירא בלע אינו בולע בכבוש א"כ מעולם לא נעשה כאן הקדירה חולבות ע"י כבישה מעל"ע עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ה ס"ק מ"ט מ"ש מתשו' מגדל השן בעובדא כעין זו):

ומ"ש הפת"ש מהסלת למנחה דאם עירו הבשר עם רוטב תוך הכלי שני מתקרר גם הבשר וכו' עפרמ"ג או"ח סי' רנ"ג בא"א סק"ל שכתב ג"כ הכי אכן במ"ז להלן סי' ק"ז סק"ב כתב שם בלשונו בשופך ביצים או הדגים עם הרוטב וכו' או הכל וכו' למאן דמחמיר בגוש וכו' עיי"ש משמע דלא ס"ל לדינא לחלק בכך אלא דגם אם יש רוטב לא נתקרר הגוש בכלי שני כאשר יראה המעיין שם וכן מבואר בחוו"ד בביאורים סי' צ"א סוף ס"ק י"ג וסי' ק"ז סק"ג עיי"ש אמנם ביד אברהם כאן כ' בפשיטות דכשהבשר הוא עם רוטב לא מקרי גוש עיי"ש ועי' במשמרת שלום במ"ז ס"ק י"ד בא"ד ב' שכתב דבהפ"מ יש לסמוך להקל בזה כיון דבלא"ה יש דעות הרבה מחברים להקל לגמרי בהפ"מ בכלי שני בדבר גוש אפי' בלא רוטב א"כ עכ"פ בכה"ג כשהוא עם רוטב יש לסמוך להקל בהפ"מ עיי"ש:

ימה שסיים הפת"ש ע"ד הח"ס שכ' שאנו נוהגין להחמיר בכל הכלים אפי' כלי שלישי וכתב הפת"ש שהמורים שלנו אין נוהגין כן עי' בס' ערוגות הבושם להלן סי' ק"ה אות ט' מ"ש בזה וסיים לדינא דבלא הפ"מ אין להקל גם בכלי שלישי וד' ויותר כל זמן שהיס"ב וכמ"ש הח"ס רק אם הדבר ספק אולי נתקרר ע"י ג' או ד' כלים אז יש להקל אפי' שלא בהפ"מ עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק ס"ב):

צט אם הוא כלי שני. עבאה"ט ועי' ט"ז שהביא מהמהרש"ל דאורז ודוחן גם לאחר שנתערו בכף מהקדירה לתוך קערה כל זמן שהיס"ב הם ככלי ראשון ונ"מ לענין בב"ח דאם האורז והדוחן בלוע מחלב והכף הוא בן יומו מבשר או איפכא נאסר הדוחן מבליעת איסור וגם הכף נאסר ועי' בבית מאיר שהתפלא עליו בזה למה יאסר הכף דהא ודאי דלא חשוב האורז והדוחן גוף האיסור אלא בלוע מבב"ח והלא קיי"ל דאין בלוע יוצא בלא רוטב עיי"ש ועי' במ"ז ס"ק י"ד שעמד בזה וכתב דמ"ש הט"ז מהמהרש"ל אורז ודוחן שבלוע מחלב ר"ל שיש בהם חלב ממש (ותיבת שבלוע שגירת הלשון הוא) אבל אם המאכל הוא רק בלוע מחלב כ"ע מודים דאין בלוע יוצא מאוכל בלא רוטב עיי"ש ועי' בחוו"ד שעמד ג"כ בזה וכתב לתרץ דברי המהרש"ל אף אם נפרש דבריו כפשטא דלא הי' בהם בעין חלב רק בלוע מחלב ועיי"ש במ"ש בזה ועי' ביד יהודה מה שפלפל בדברי הפרמ"ג והחוו"ד הנזכר והעלה דהעיקר לדינא דאורז ודוחן שאין בהם רק בלוע מחלב והם רותחין שהיס"ב ותחב בהם כף בשר אף בכלי שני נאסר הכף אך זאת הניח בצ"ע דמלשון נאסרו האורז והדוחן משמע שכולו נאסרו דהא כיון שאין בהם רוטב והם אינם גוף אחד דהא כל אחד נפרד מחבירו א"כ שייך לומר בהם אין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ולא נאסרו רק הסמוכים להכף דאטו משום שהם קטנים לא אמרינן בהו אין בלוע יוצא בלא רוטב דמה נ"מ בזה בין חתיכה עבה לדקה וכו' וסיים בצ"ע עיי"ש ולמעשה נלפענ"ד דהכל לפי הענין דאם הדוחן הם שלימים וכל או"א עומד בפ"ע ואינם דבוקים זה בזה כמאכל גוש א' בודאי נכונים דבריו אמנם ע"פ רוב אין כל או"א עומד בפ"ע ונעשה כל הקדירה כמאכל סמוך ועב וגוש א' בודאי אין להקל וה"פ. ועי' בס' יד יוסף (מהגאון מו"ה יוזפח ז"ל מזאלקווא) מ"ש בענין זה ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ס"ב) מ"ש בזה באורך:

ועיין בחמודי דניאל הלכ' בב"ת אות כ"ח שעמד על המחקר לפי דעת המהרש"ל דאורז ודוחן אף שנתערו לקערה יש להם דין כלי ראשון מה יהי' הדין אם הי' אורז או דוחן עב וסמוך בקערה של בשר (שנתערו מכלי ראשון בכף לתוך קערה זו) ועירו חלב צונן וכתב דלכאורה נראה להתיר הקערה ולומר דאין כח להאורז להבליע מצונן אל צונן דהא החלב הוא צונן והקערה ג"כ צוננת אמנם לדינא כתב שיש לחוש להחלב הנבלע שיאסר את הקערה כיון שנתחממה מהתבשיל וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מקאסוב) חיו"ד סי' מ"ד בעובדא שכתשו שום על דף של עץ ועל אותו הדף נתנו עליו קודם איזה ימים דייסא חמה שהיס"ב שנתבשלה בכלי חולבות ונתנו על הדייסא למעלה חמאה בעודה חמה שהיס"ב והחמאה בעצמה לא נגעה בהדף

ונתנו השום בקדירה של בשר צלי קדר ולא הי' ס' נגד השום וכ' דלכאו' כיון דקיי"ל כדעת המהרש"ל דדבר גוש גם בכלי שני מפליט ומבליע א"כ בלע הדף מהחמאה ואח"כ ע"י דוחקא דכתושא בלע השום הטעם מהחמאה ואוסר אח"כ הצלי קדר דהא שום הוי ד"ח ולא מהני מה שהדף הוא אינו ב"י אבל לדינא כ' שיש לצדד להתיר דהא דעת הט"ז דדוקא ע"י דוחקא בולע בדבר גוש בכלי שני וכאן דליכא דוחקא לא בלע הדף מהחמאה לסברתו ונהי דהש"ך להלן סי' ק"ה סק"ח מחמיר כדעת המהרש"ל דאף בלא דוחקא בולע בגוש בכלי שני מ"מ הנה זה דוקא מבעין בולע כגון אורז ודוחן דאיכא בהם חלב בעין כמ"ש במ"ז ס"ק י"ד אבל אי ליכא רק בלוע לא נאסר א"כ ה"נ כאן כיון שלא נגע החמאה בהדף והבלוע הולכת דרך הדייסא לא בלע הדף כלום מהחמאה ואף שהחמאה הוא דבר שמן ובבלוע שמן קיי"ל דיוצא בלא רוטב מ"מ זה דוקא במאכל אבל כלי אינו בולע אף בבליעת שמן בלא רוטב וכמ"ש החוו"ד בסי' צ"ז סק"ו ובסי' ק"ה ס"ק ט"ו א"כ בנ"ד אינו בולע הדף כלום דרך הדייסא ועוד יש לצרף לזה דעת הסוברים דלא הוי ד"ח אלא קורט של חלתות על כן יש להתיר הבשר רק לחומרא ישליך השום והשאר מותר עיין שם באורך:

ומ"ש הבאה"ט מהב"ח דאם חתך בשר רותח דכ"ש בסכין חולבות שאין הבשר נאסר עי' בחידושי הגרעק"א שכ' מהת"ח דהיינו אם הי' ידוע שהסכין הי' נקי דאז אמרינן כיון שא"א לאסור אא"כ הוא מפליט ומבליע אמרינן דאין כלי מפליט ומבליע אבל אם לא הי' ידוע שהי' הסכין נקי שלא הי' צריך להפליט רק להבליע לבד צריך להחמיר להצריך הבשר קליפה טעכ"פ משום הבעין שעל הסכין עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק ס"ב): (ק) צריך קליפה והיינו אם עכ"פ היס"ב. ס' תוספת ירושלים. ועיי"ש שכתב דכל שהוא כלי שני אף שהבשר או הגבינה חם כ"כ עד שנימוח מזה השומן שעל הסכין אפ"ה סגי בקליפה בין בצלי ובין במבושל עיי"ש: (קא) והסכין נעיצה. עי' בשו"ת ריב"ם שנייטוך חיו"ד סי' ל"א שנשאל בא' שאכל עם מזלג של חלב ב"י בשר חם על כלי של בדיל ועיי"ש במ"ש בזה וסיים אמנם לומר שהמזלג אינו כסכין זה אינו שבודאי שימוש המזלג של מתכות בתיחובו והבאתו וניחובו בדוחקא הוא כמו דוחקא דסכינא על כן צריך המזלג נעיצה והמאכל קליפה עיין שם:

קב נעיצה. היינו כשהוא בחום כלי שני עכ"פ אבל אם הי' הבשר קר גם נעיצה א"צ וכל זה בחתך בה בשר שהוא רך אבל אם חתך בה דבר קשה כגון שחתך בסכין של בשר ב"י גבינה קשה וכיוצא אע"פ שהוא צונן צריך הסכין נעיצה. ש"ך ס"ק ל"א מהאו"ה. ועי' בפר"ח ס"ק כ"ח שהביא דברי האו"ה בזה וסיים ולי נראה דדוחקא דסכינא לחודא

בלא חום כל דהו אינו כלום עיי"ש (ותמהני על הכו"פ שכתב בכרתי ס"ק כ"ג דין זה של האו"ה דאם חתך דבר קשה צריך נעיצה אפי' בצונן לגמרי וסיים פר"ח והלא הפר"ח משיג ע"ד האו"ה בזה) ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ו שהביא לדינא דברי האו"ה להחמיר וכתב דכל מ"ש דאם חתך בשר צונן ורך גם נעיצה א"צ וסגי בקינוח דוקא אם קינחו מיד לאחר שחתך בה הבשר אז מהר הקינות לבד אבל אם לא קינחו מיד ונתייבש הלחלוחית שעליו צריכין נעיצה אף שחתך בה צונן כמ"ש הרמ"א לעיל סוף סי' ס"ט עיי"ש:

ולענין הבשר עי' בעקרי הד"ט סי' י' אות א' שהביא בשם תשו' כרם שלמה סי' י"ב וי"ג ותשו' אוהל יוסף סי' ר"ב דכשהי' הסכין נקי והבשר הי' צונן סגי להבשר הדחה ושפשוף יפה אף אם חתכו להבשר דק דק ובדיעבד אם בישלו הבשר גם בלא הדחה מותר ודלא כתשו' נאמן שמואל סי' נ"א דלא התיר הבשר רק בהפ"מ אלא דגם בלא הפ"מ שרי עיי"ש:

קג יש לקלוף הבשר מעט. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ט ובפיה"ק ס"ק מ"ז דאף כשחותכין בשר מבושל הרך שמונח בטעלי"ר אף כשאין היס"ב בהבשר נוהגין להחמיר לקלוף הבשר והסכין צריך נעיצה ואף אם הבשר צונן לגמרי הנכון לקלוף עיי"ש והיינו בסתם סכין שיש חשש משום הבעין שעליו חבל אם הי' ידוע שהסכין נקי אף בב"י א"צ קליפה וכמש"ל (ס"ק צ"ח) מהגאון ר' עקיבא איגר בשם הת"ח:

סעיף ח:

קד לתנור פנאד"ש גבינה. עבאה"ג ור"ל שהי' בתנור קערה עם מאכל של בשר שנקרא פנאד"ש ונפל הגבינה על הבשר מ"ז ס"ק ט"ו. ועי' בס' יד יוסף (מהגאון מו"ה יוזפא ז"ל מזאלקווא) בש"ך ס"ק ל"ב מ"ש בזה: (קה) פנאד"ש. עי' במ"ז שם מ"ש לענין אם נפל גבינה לחה על קערה חמה שעושין בה פנאד"ש בשר ואח"כ שמוהו שם הפנאד"ש בהקערה אם י"ל דבזה כ"ע מודים דאין הבלוע מהקערה נכנס בהפנאד"ש יותר מכדי קליפה אף לדידן והניח בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"מ מ"ש בענין זה. (קו) גבינה. עי' בשו"ת דבר שמואל (להמהר"ש אבוהב ז"ל) סי' ק"כ: (קז) ובן גבינה חמה. ר"ל אף כשהקערה ג"כ חמה. ביאור הגר"א סק"ל ועש"ך ס"ק ל"ג ובדגול מרבבה:

קח אלא בדי קליפה עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהגבינה עצמה צריך נטילה ועי' בדגול מרבבה ובחוו"ד דזה רק להמחבר אבל לדידן שאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן אין נ"מ בזה דבכל ענין נאסרה כולה עיי"ש ועי' ביד יהודה שם ובפיה"ק ס"ק מ"ח ומ"ט:

סעיף ט:

קט והוריקוהו. דוקא דיעבד שכבר הוריקוהו אבל לכתחלה בודאי דלכ"ע אסור לערות בקערה חולבות. פרי תואר סק"י ושפ"ד להלן סי' צ"ה סק"ד עיי"ש. ועי' בדברינו להלן סי' צ"ה (ס"ק ח'):

קי דהיתרא. עבאה"ט וכלל העולה לדינא דאפי' אם עירו הדבש להקערה בעירוי שלא נפסק הקילוח אפ"ה שרי הקערה ואם הי' זה המשקה שהוריקוהו מע"ד הנעשה מדבש אפי' אם הי' עם בשר בעין מותר דזה נותן טעם לפגם ביותר. חוו"ד:

סימן צד

סעיף א:

א בקדירה של בשר רחוצה יפה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דסתם קדירה כשנתבשל בה מחזקינן לרחיצה דמסתמא לא הי' שומן דבוק בה קודם הבישול החדש ועי' במנח"י כלל נ"ז ס"ק י"ז וכלל ס"א ס"ק י"ג ושפ"ד סק"א מ"ש בזה ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הנכפל אות א' שכתב דמ"ש הש"ך כאן דכשנתבשל בה מסתמא מחזקינן לה לנקי לאו דוקא נתבשל דה"ה אפי' כל תשמישין שנשתמש בכלי אמרינן דמסתמא הי' נקי ועוד נראה דאפי' נשתמש בכלי דבר שאין להקפיד כלל אם הוא נקי אפ"ה אמרינן מסתמא הי' נקי וכגון הא דסעי' ב' במבשל ביצים בקדירה חולבות וכו' אע"ג דאין דרך כלל להקפיד לבשל ביצים בקדירה נקיה אפ"ה אמרינן דמסתמא הי' נקי עיי"ש ועי' בס' ובא הלוי בחידושיו ליו"ד בסי' זה שנשאל בחביות של נחושת שפיה צר שהי' בה שומן אווז מעל"ע והוריקוהו השומן מתוכו וייחדו אותה לשום בתוכה שמן זית אם מותר השמן לאכלו עם גבינה וכתב דכיון שידוע שהודיחוהו י"ל לכאורה דמסתמא הדיחוהו יפה מ"מ לדינא יש להחמיר דדוקא בכלים שפיהם רחב שהיד שולטת בהן הוא דאמרינן דמסתמא הדיחו יפה ואין לאסור משום חשש איסור בעין המודבק בקדירה משא"כ בנ"ד שפי הקדירה צר ואין היד שולטת יפה בשעת הדחה יש לאסור בסתמא משום חשש איסור שומן בעין שנדבק בקדירה כמ"ש הט"ז סק"ז בתנור שטחו משום שא"א לשלוט בו הידים כ"כ עיי"ש באריכות:

ועיין במנח"י ושפ"ד שם שכ' דכל זה בשאר כלים אבל בסכין אמרינן דמסתמא לא הי' מקונח יפה כיון שדבוק בו הלכלוך טפי ע"י דוחקא ותשמישו תדיר וכמ"ש הש"ך להלן סי' צ"ו סק"ג עיי"ש ועי' בס' מנחת כהן בריש פרק א' מספר התערובות שכתב דאם חתך רותח בסכין של בשר אסור לאכלו בחלב אם אין שם ס' כנגד מקום הסכין ואפי' אם הי' מקונח נמי דינא הכי משום דלעולם נשאר מעט שומן טוח על פניו ואינו ניכר והוי טעם

הראשון הבא מן הממש אבל בסכין של איסור או סכין של חלב שחתך בה בשר אין אנו צריכין לזה הטעם דאפי' אם לא הי' שם שום שומן נשאר דבוק על הסכין הכל אסור אם הוא ב"י כיון שאין שם נ"ט בר נ"ט וז"פ עכ"ל ועי' בס' דברי יוסף סי' תרל"ה (הנכפל) מ"ש בדברי המנח"י בזה והעלה דבחתך דבר רותח בסכין של בשר אם הסכין הוא צונן מותר לכתחלה לאכלו בחלב אם קולף אותו הדבר דגם אם אינו מקונח יפה אינו אוסר יותר מכדי קליפה דיותר מכרי קליפה הוי נ"ט בר נ"ט ואם בשלו בלא קליפה צריך ס' כנגד כל מקום שהסכין חתך ואם אינו יודע מקום שהסכין חתך צריך ס' כנגד כל הסכין עיי"ש באריכות':

ועיי"ש עוד במנחת כהן חלק א' סוף פרק י"ב שכתב דבמדוכה אמרינן דמסתמא אינה נקיה כיון שאין מדקדקין לקנח המדוכה יפה, כ"כ והעמיס זה בלשון הרשב"א עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק א' שהביאו ומדחה ראייתו והעלה לדינא דגם במדוכה אמרינן דסתמה נקיה היתה ואדרבה המדוכה דרך יותר להחזיק אותה נקי כיון שאין משתמשין בה רק לפעמים וכדי שלא יפגמו בה התבלין עיי"ש לדרכו:

ב רחוצה יפה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך לאפוקי כשידוע בבירור שלא היתה רחיצה יפה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ג' שכתב דכיון דקיי"ל בכ"מ שנזכר בש"ע ובפוסקים רחוצה יפה היינו ע"י שפשוף היטב יותר מהרגיל לרחוץ בכל עת ע"כ אף שדעת הש"ך דמסתמא מחזקינן לרחיצה יפה מ"מ כיון שאנו רואין כעת דאין דעת הנשים שוין בזה דיש נשים שמבשלין לפעמים בלא רחיצה יפה כ"כ ע"כ יש לשאול על זה עיי"ש ופשוט הוא דאם האשה אמרה שדרכה תמיד לרחוץ יפה שאינה זוכרות כעת בפרטות על קדירה זו אם הודחה יפה היטב כ"כ מ"מ סמכינן ארגילות שלה וכמ"ש הש"ך וע"ל סי' נ"ה (ס"ק קל"ה):

ג שאין שום שומן דבוק בה. לכאורה לשון זה כפול כיון שכתב בראשונה רחוצה יפה למ"ל לכפול שאין שום שומן דבוק בה דכל שהוא רחוצה יפה בודאי שאין שום שומן דבוק בה ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' ז' שעמד בזה וכ' די"ל דהמחבר קמ"ל בזה דהקפידה הוא רק על דבוקת השומן ובשר ממש אבל אם בשלו בה תבשיל של בשר כגון גראפי"ן או תפוחי אדמה וכיוצא ונתנו בה בשר או שומן כדרך שמבשלין אצלינו דהבשר והשומן הוא מיעוט והתבשיל הוא הרבה אז אפי' הקדירה אינה רחוצה יפה לית לן בה דמה שנשאר דבוק סביבות הקדירה בפנים מהתבשיל של בשר אע"פ שיש בו טעם בשר מ"מ כיון שאינו בשר או שומן ממש דנין בו דין נ"ט בר נ"ט עיי"ש:

ד בכותח. שיש בה נסיובא דחלבא. רש"י:

ה משום דהוי נ"ט בר נ"ט. עפר"ח סק"ג שהוכיח דנ"ט בר נ"ט שרי אפי' היכא שנרגש טעם הבשר דאי ליכא טעמא פשיטא דשרי אלא אפי' איכא טעמא אפ"ה אמרינן כיון דהוי ב' טעמים של היתר הוקלש הטעם ואין בו כדאי לאסור כשנתערב עם חלב עיי"ש ועי' בכנפי יונה ריש סי' זה שהביאו והשיג עליו ופסק דלא שרינן נ"ט בר נ"ט אלא בסתמא אם לא ידעינן שיש בו טעם או לאו אז אמרינן דנ"ט בר נ"ט אין צריך לטעום ע"י קפילא ואפי' בעצמו א"צ להשגיח דהדבר מוחזק דכל נ"ט בר נ"ט אין טעמו מורגש אבל אם מרגישין הטעם פשיטא דאסור עיי"ש וכ"כ בס' ערך השלחן הספרדי אות ג' מהמהרש"ל דאם טעם הבשר נרגש אע"פ שהוא נ"ט בר נ"ט אסור עיי"ש ועי' בראש יוסף חולין דף קי"א ע"ב שהאריך בדברי הפר"ח בזה והביא ג"כ מדברי המהרש"ל הנזכר וכ' דמדברי הר"ן משמע כדעת הפר"ח וגם על דברי המהרש"ל מתמה בהרבה דברים וסיים דלדינא אינו מכריע עיי"ש:

ו דהוי נ"ט בר נ"ט. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש מתשו' פני ארי' לענין נ"ט בר נ"ט באוכלין עי' בקונט' נועם מגדים על הפרמ"ג (מהגאון מלבוב ז"ל) במ"ז סק"א שהביא דברי הפני ארי' הנזכר והביא מדברי המהרש"ל והכו"פ שיש חילוק בין אוכל לכלי ולפ"ז א"צ לשבש בדברי השערי דורא עיי"ש ועי' בחוות דת בחידושים ריש סק"ב ועיין בספר זר זהב על איסור והיתר הארוך כלל ל"ט סק"א שהתפלא על הגאון בעל פני ארי' הנ"ל ועל הרב השואל שם שנעלם מהם דמבואר להדיא באו"ה שם דין ו' דמאוכל לאוכל לא חשיב נ"ט בר נ"ט ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועמ"ז או"ח סי' תנ"ב סק"א ועי' ביד יהודה לעיל סי' צ"ד בפיה"א ס"ק י"ט (בד"ה הפ"מ ובד"ה ומיהו) ובסי' זה בפיה"ק סק"ב מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא כהפרמ"ג ודלא כתשו' פני ארי' דכל זמן שלא בא הבלוע בכלי אפי' באה בכמה אוכלין אין למחשב נ"ט בר נ"ט עיי"ש:

אך מ"ש הפרמ"ג שם עוד דבעינן דוקא טעם ראשון בכלי והב' לאוכל אבל להיפך לא עי' בחוו"ד בביאורים סק"ד שנראה דעתו דלא ס"ל כהפרמ"ג בזה דלא בעינן דוקא תחילה לכלי כאשר יראה המעיין שם ועי' בס' פרי החג שער התערובות כלל מ"א אות ג' ובס' שבילי דוד אות א' מ"ש בענין זה ועי' ביד יהודה שם ובס' זכרון אברהם (מהגאון ר' אבלי הכהן ז"ל) שהשיגו ג"כ על הפרמ"ג בזה והביאו ראי' מהרמב"ן ומפירש"י דמשמע להדיא דגם להיפך כשהי' הטעם הא' לאוכל והב' לכלי נחשב נ"ט בר נ"ט עיי"ש אמנם יעוין במשמרת שלום במ"ז סק"א (בא"ד א') שהביא דברי היד יהודה בזה והביא מדברי הפרמ"ג בספרו גינת וורדים כלל ס"ז שהעיר בעצמו מדברי הרמב"ן ומפרש"י הנזכר

ודחה זה וסיים שם לכן אני אומר שאין להקל כ"א בטעם א' לכלי והב' לאוכל אבל לא מאוכל לאוכל ואח"כ לכלי עיי"ש:

וכתב שם עוד ביד יהודה דכל זה הוא אם לא הי' בעין ממש רק טעם ובלוע אבל אם הי' בשר או חלב בעין כגון שנתבשלו הדגים בחלב ממש אין נחשב זה לבלוע כיון דגוף החלב נכנס בהדגים וכן רוטב של בשר לא נחשב לטעם רק לבעין וממש של בשר ולא יצוייר נ"ט בר נ"ט באוכל בכה"ג רק בב' מאכלים גושים יבש ביבש שבלעו זה מזה חם בתם אז אף שנגעו זה בזה בעינא לא נחשב לבעין רק לטעם ואם נבלע ממנו שוב לכלי אז הוי נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרל"ט אות ה' מ"ש בזה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה בדברינו להלן (ס"ק ט'):

ז נ"ט בר נ"ט עפת"ש מ"ש מהחוו"ד דאם נפל חלב על הקדירה מבחוץ בשעת בישול לא אמרינן דהוי נ"ט בר נ"ט דבשעת בישול לא שייך כלל דין נ"ט בר נ"ט וכתב שבתשו' בית אפרים השיג עליו ועי' בס' לקוטי צבי (מהרב מהרצ"ה מבראד ז"ל) סי' כ"ז שהביא ראי' לדברי זקינו הבית אפרים הנזכר ועיי"ש עוד בסוף סי' כ"ט מה שהתפלא בזה על החוו"ד וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' במ"ז סק"ב במ"ש לפרש כוונת דברי הרשב"א בענין אם נתבשלה ביצה בקדירה של בשר וכו' וכ' שם דלכך כתב הרשב"א דמנוקבת הוא דאל"כ הוי נ"ט בר נ"ט וכו' עיי"ש הרי דסובר הפרמ"ג דגם בשעת בישול שייך נ"ט בר נ"ט ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג ריש סי' זה ובספרו טוטו"ד תליתאה סי' קס"ט ובס' דברי יוסף סי' תרל"ח ובשו"ת שם ארי' חו"מ בהוספות סי' י' שהשיגו ג"כ על החוו"ד בזה והעלו דגם בשעת בישול שייך דין נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' בהגהות אמרי ברוך על החוו"ד שהעיר ג"כ מדברי הר"ן פרק כ"ה דלא משמע כדעת החוו"ד אמנם יעוין בסוף ס' דרוש וחידוש מהגאון רעק"א ז"ל בתשו' דפירות יבשים שנתייבש בתנור שמבואר שם מדבריו באמצע התשו' שגם הוא ז"ל הסכים לסברה זו דבשעת בישול לא שייך נ"ט בר נ"ט עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ז ועיי"ש שהשיג ע"ד הבית אפרים וכ' דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא ויש לחוש להחמיר מספיקא לדעת החוו"ד דאולי לא נחשב לנ"ט בר נ"ט כשהוא בשעת בישול וסיים דכל זה בבישול אבל בצלי דהיינו אם צלה שום דבר בכלי כדרך צלי קדר ונפל על הכלי מבחוץ בודאי הוי נ"ט בר נ"ט ועיי"ש בפיה"ק סק"י ועי' בשו"ת באר יצחק (מהגאון מקאוונא ז"ל) חיו"ד סי' ט' מ"ש בזה ועי' בס' דלתי תשובה סק"א שהעתיק שם תשו' רב גדול א' מ"ש ע"ד הבאר יצחק בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בדברי שאול ויוסף דעת בעובדא שהגיסו בשר ורוטב חם בקערה והניחו הקערה ע"פ קדירה חולבות אינה ב"י והי' בה מים חמים והשואל רצה לאסור

אפי' הי' הבשר והרוטב שבקערה קר עפ"ד החוו"ד הנזכר דבשעת בישול לא שייך נ"ט בר נ"ט דהקדירה הוא חלק מהמאכל וה"ה כאן הקדירה החמה מחמם להקערה והרוטב ונאסר והוא ז"ל השיב דלא מיבעיא אם הקערה עם הבשר ורוטב הי' קר דודאי מותר ואף שעלה הזיעה מהקדירה החמה אל הטעלע"ר הנה לא עדיף מעירוי שאין בכחו להפליט ולהבליע אלא אפי' הי' הקערה עם הבשר ורוטב חם אין להחמיר כיון דהי' הקערה כלי שני ואינו אוסר רק כ"ק רק דבבשר שהוא גוש אוסר בכולו וכיון שהבשר לא יוכל להפליט רק באמצעות הרוטב פשיטא דאין כח בהקדירה לחמם הקערה עם התבשיל שבתוכה עד שתפליט הרוטב דחום כלי שני אינו אוסר ורק ע"י הקדירה והוא צריך לעשות הפליטה והבלועה וזה אי אפשר עכ"ד:

ח בר נ"ט דהיתרא. עבאה"ט מ"ש דבאיסורא אפי' כמה נ"ט אסור ועשפ"ד לעיל סי' צ"ד ס"ק כ"ב שעמד על המחקר בהא דקיי"ל דבאיסורא גם נ"ט בר נ"ט אסור אם הוא מן התורה או רק מדרבנן ונ"מ לענין ספיקא והביא מדברי הסמ"ק והאו"ה שכ' להדיא דהוא רק מדרבנן ובדעת הר"ן יש להסתפק אי ס"ל דהוי מדאורייתא או מדרבנן ומ"מ לדינא כתב דאין להורות להקל בספיקו עיי"ש ועמ"ז ריש סי' זה שכתב דמשמע קצת דעת הרשב"א דהוי מדאורייתא עיי"ש ועי' בס' מקור מים חיים שהביא ראי' דנ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור מדאורייתא עיי"ש ועי' בשו"ת אבני קודש סי' ב' מ"ש בענין זה ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ה ובפיה"ק סק"ו מ"ש בזה ולדינא כ' דהעיקר תלוי אם מרגישין הטעם או לאו דכל זמן שהטעם נרגש הוי מה"ת אבל כשאין מרגישין הטעם לא הוי רק מדרבנן עיי"ש ועי' בס' ראש יוסף חולין דף י' שהאריך הפרמ"ג בעצמו עוד בענין זה והתפלא דמה חילוק יש בין נ"ט בר נ"ט דהתירא או דאיסורא ואם נ"ט בר נ"ט דהיתרא שרינן משום דקלוש טעמא ואין בו כדי לאסור ה"ה נמי דאיסורא וכי היתרא נביא הוא עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) מה שהאריך בדברי הפרמ"ג והראש יוסף הנזכר ודחה דבריו כי מדברי הסמ"ק והאו"ה אין ראי' דס"ל דהוי דרבנן והביא מדברי הרשב"א המובא בפר"ח להלן סי' קכ"ב דמדאורייתא חילוק יש בין היתירא לאיסורא בענין זה דבהיתר כיון שנעשה נ"ט בר נ"ט וקלש הטעם שוב לא חשוב טעם שיחול עליו שום איסור משא"כ באיסורא לא פקע מיני' שם איסור אפי' כשהוא טעם קלוש וכ' שדבר ברור הוא דנ"ט בר נ"ט דאיסורא מדאורייתא אסור עיי"ש ומבואר מדבריו שם דאפי' לא נרגש הטעם אסור מה"ת עיי"ש ועי' בס' גן נעול כפתור א' פרח י"א אות ב' מה שהאריך בענין זה והעלה לחלק בין בב"ח לשאר איסורים דבבב"ח הוי נ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור מה"ת אבל בשאר איסורים אינו אסור כ"א מדרבנן עיי"ש

באריכות לדרכו. ומ"ש הבאה"ט לענין סכנה הואיל ואין שם בעין אלא טעם דפליטת כלים עיי' בדברינו להלן סי' קי"ו ושם יבואר כי שם מקומו:

ט נ"ט. עמ"ז סוף סק"א שכתב בפשיטות דגם חלב צלול בעין שנבלע בקדירה ומשם לדגים הוי ג"כ נ"ט בר נ"ט ועי' בשו"ת מנחת משה חיו"ד מסי' ט"ו עד סי' כ' שנתווכח שם עם הגאונים בעל שו"ת שם ארי' ושו"ת צלותא דאברהם והעיר מכמה מקומות דמשמע דכשנבלע בקדירה ממשות החלב לא שייך בזה נ"ט בר נ"ט דממש אינו נקלש אמנם לדינא כ' כולם שדינו של הפרמ"ג אמת דגם דבר צלול שנבלע בדופני הכלי נקלש כמו טעם עיי"ש באריכות ועי' מזה בדברינו לעיל (סוף ס"ק ו):

י אם יש בממש וכו'. עי' בפרי תואר סק"ג שכתב דכשאין ידוע כמה הי' הלכלוך יש לדון בי' כדין נשפך וא"י אם הי' ס' האמור להלן סי' צ"ח עיי"ש אמנם יעוין במנח"י כלל נ"ז ס"ק י"א וס"ק י"ח שכתב מהאו"ה דמסתמא יש בתבשיל שבתוכה ס' נגד השומן הדבוק בו זולת במי הדחה כיון שאין הדרך שיהי' מי הדחה מרובין כ"כ בענין שידע בודאי שהי' ס' עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א לדינא עיי"ש ועשפ"ד סק"א מ"ש בדברי האו"ה והפר"ת והמנח"י בזה ולדינא סיים דמ"מ נכון שצריך לשאול אם יש ס' דבקערה אפשר לפעמים שאין ס' עד הטיח שעליו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ז שהעלה דבע"כ מ"ש האו"ה דסתם כלי יש בה ס' נגד הלכלוך שעליו היינו כשהיתה רחיצה רק שלא היתה רחיצה יפה בשפשוף היטב כדין הדחה ורחיצה הנזכר בש"ע ובפוסקים בכ"מ דצריך שפשוף היטב יותר מכפי הרגיל בזה כ' דכל שהי' עכ"פ סתם רחוצה נגד המעט לכלוך שנשאר אמרינן שיש ס' בסתמא אבל אם לא היתה רחוצה כלל בזה לא אמרינן דמסתמא יש ס' והכל לפי הענין ואם אין יכולין לשער דינו כדין נשפך עיי"ש :

יא מאחד בששים בדגים. כ' בשפ"ד סק"א ודע שמ"ש המחבר ס' בדגים קאי אנצלו אבל בנתבשלו א"צ שיהיה ס' דוקא בהדגים ובצירוף המים לס' סגי עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו ובפיה"ק סק"ח שכ' דבנצלו לא מהני ס' אא"כ יש ס' בהכדי נטילה עצמה נגד הטוח אבל בלא"ה אף שיש ס' צריך גם נטילה עיי"ש:

סעיף ב:

יב ביצה שנתבשלה. להמחבר דין זה אין צורך כלל כיון דהמים עצמן מותרין בבשר מכ"ש הביצה שנתבשל בו אך משום סיפא נקיט לה במ"ש אם נתבשלה וכו' דסד"א שתהי' הקליפה נידונית בפ"ע והו"ל כנ"ט בר נ"ט הבשר בקליפה והקליפה בביצה עצמה קמ"ל. פרי תואר סק"ד:

יג ואפי' בקליפה. עבאה"ט מ"ש מהרשב"א דקליפת הביצה מנוקבת וכו' ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ו בפיה"א סוף סק"ט שכ' דדוקא לענין גוף הביצה שתהא בולעת ופולטת דרך הקליפה אמרינן שהוא בבירור מנוקבת דהיינו שיש בה נקבים יותר משאר כלי ע"כ היא בולעת ופולטת דרך קליפתה יותר משאר כלי אבל אם לקח הקליפה מהביצה והניח בתוכה חלב או איסור והניחה אצל כלי שיש בה בשר בזה לא אמרינן שיאסר הכלי מחמת בליעת איסור שבתוך הקליפה דלענין זה י"ל דהוי כשני כלים שנגעו זה בזה דאינו אוסר עיי"ש ועמ"ז סק"ב וחוו"ד בחידושים סק"ב:

יד ויש מחמירין בצלייה ובישול. ואין חילוק בין אם בישל וצלה אותה בקדירה שמקבל טעם בשר ע"י בישול בין אם צלה ובישלה אותה בקערה שלא קבלה מתחלה טעם אלא ע"י עירוי שהי' הקערה צונן בשעה שעירו עליו רוטב רותח ובלעה רק מכח דין דתתאה גבר אפ"ה דעת היש מחמירים לאסור. יד יהודה בפיה"א סק"ח ובפיה"ק סקי"ב עיי"ש:

טו בצליי' עפת"ש מ"ש מהחוו"ד הא דנצלו אסור דוקא שצלו הדגים בשפוד או בכלי שצלו בו בשר אבל אם צלו דגים בכלי שבשלו בה בשר מותר ועי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ל"א שהרבה להשיב ע"ד החוו"ד בזה והביא גם מדברי הפרמ"ג ברישׁ סי' זה דמשמע מדבריו דלא ס"ל לחלק בכך עיי"ש אמנם יעוין בס' יד אלימלך סי' כ"ב שהביא לדברי הרב הנפש חי' בזה ומתרץ דברי החוו"ד באופן שלא יקשה עליו קושייתו ומבאר שגם דברי הפרמ"ג אינם סותרים לדברי החוו"ד בזה עיי"ש איברא כי בהגהות אמרי ברוך על החוו"ד העיר מדברי הפרמ"ג הנ"ל במ"ז רישׁ סי' זה דמשמע דלא ס"ל כהחוו"ד בזה עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאה סי' ק"ע שהשיג על החוו"ד הנ"ל והביא ג"כ מדברי הפרמ"ג וגם דחה הראי' שהביא החוו"ד מהתוס' והעלה דהעיקר לדינא כמשמעות הפרמ"ג דאפי' הי' ע"י בישול מן הבשר למים ומן המים לקדירה לא מיחשב רק חד נ"ט ומן הקדירה לדגים הוי טעם שני ולא הוי ג' נ"ט ואסור להמהרש"ל דאוסר בנצלו וע"כ כתב שם בעובדא שבשלו בקדירה של בשר ב"י נקיה תבשיל הנקרא גרי"ץ והיה צלול ואח"כ שמוהו בקערה של חלב ב"י ונתנו בו חמאה דאסורין הגרי"ץ אפי' בדיעבד עיי"ש ועי' בשו"ת שם ארי' בהשמטות סי' י' שהשיג ג"כ על החוו"ד בזה ודחה ראיותיו עיי"ש ועי' בס' פרי החג חלק א' שער התערובות סוף כלל מ"ג מ"ש בזה ועי' בשו"ת חסד לאברהם תניינא חיו"ד סי' כ"ו בעובדא שבישלו בשר בקדירה ואחר שעה בישלו בה ירקות ואח"כ בתוך מעל"ע בישלו בה גרויפי"ן עד שנצטמקו ואח"כ נתנו לתוך הגרופי"ן חלב וחמאה והאריך בדברי זקינו החוו"ד והרבה ג"כ להשיב ע"ד אמנם בעובדא זו כתב כיון שיש עוד צד קולא שבישלו ירקות בקדירה בינתיים שדעת הרשב"א בסי' צ"ג דאם

בישלו ירקות בקדירה של בשר מותר לבשל בה חלב לפי שכבר נקלש טעם הבשר ע"כ אף דאין בידינו להקל בחד מהני מילי ומחמרינן לאסור נ"ט בר נ"ט וכן אנו אוסרין לבשל חלב בקדירה של בשר אף שבישלו ירקות בינתיים מ"מ בזה דאיכא לפנינו הני תרתי קולא בהדי הדדי דהוא נ"ט בר נ"ט וגם בישלו ירקות בנתיים יש להקל מטעם ס"ס עיי"ש באריכות:

טז והמנהג לאסור. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאסור לבשלם לכתחלה בקדירה של בשר ע"ד לאכלם בכותח ועי' במנחת כהן בחלק א' מספר התערובות פרק י"ב שכתב דאם עבר ובישל או צלה ע"ד לאכלן בכותח אסור לאכלן בכותח עיי"ש ועפר"ח סק"א שהביאו והשיג עליו דכיון דלא הוי אלא הרחקה מדרבנן בעלמא שלא לגרום לכתחילה נ"ט בר נ"ט אם כבר עבר ובישל לא קנסינן לי' שלא לאכלן בכותח עיי"ש והביאו בכו"פ לדינא עיי"ש ועי' במ"ז סק"ד שהביא דבריהם בזה והחמיר לדינא בזה וכתב דאם עשה כן לכתחלה ע"ד כן הו"ל כמבטל איסור לכתחלה וא"כ אפי' אם כבר נתנו בכותח יש לאסור עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"ג מ"ש בזה והעלה להקל דאפי' עשה כן במזיד כנ"ל אין דינו כמבטל איסור ומותר גם לדידי' עיי"ש וכ"כ בדברי יוסף סי' תר"מ עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ב מ"ש בענין זה וכ' דדוקא בדגים כיון שעל הרוב הי' דרכם שלא לאכול הדגים כ"א בכותח ולזה כאשר כבר עלו בקערה של בשר הוי כהפסד אם נאסר לו שלא לאכלו בכותח והוי כדיעבד ושרינן לי' אבל מאכל אחריתא אף שכבר עלו אסור לאכלו בחלב לכתחלה עיי"ש ומדבריו משמע דאף שעלו בשוגג ושלא במתכוין ע"ד לאכלן בחלב אסור בשאר דברים אמנם יעוין במ"ז שם שהביאו וכ' דמדברי הרמ"א מבואר שלא כדעת הפר"ת אלא דאין חילוק בזה בין דגים בכותח ובין שאר דברים ובכ"מ שרי כנ"ל עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ט מ"ש בזה ומצדד דבג' נ"ט ע"י ב' כלים מותר אף לכתחלה עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה:

יז לאסור לכתחלה. עי' בפלתי סק"ב שנסתפק אם גם בבשר עוף יש להחמיר בזה לכתחלה כיון דלא הוי רק מדרבנן וכתב דמדברי התוס' משמע דאין לחלק בזה בין דאורייתא לדרבנן דאף בדרבנן צריך להחמיר לכתחלה בזה עיי"ש איברא כי בגוף הראיה שהביא הכו"פ מהתוס' הנה בס' שערי דעה סק"ב השיב ע"ד הכו"פ ודחה ראייתו דמדברי התוס' אין שום ראי' והעלה דהעיקר לדינא דבבשר עוף דרבנן אין להחמיר בזה עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שנסתפק אם יש להחמיר בזה בכבוש דהיינו שתיכף כאשר פינו ממנו הבשר נתנו בתוכו המים והי' כבוש מעל"ע וכ' שהוא צ"ע לדינא עיי"ש:

יח ובדיעבד מותר בכל ענין. עפת"ש מ"ש מהש"ך דדוקא נתבשלו אבל בנצלו אסור ועי' בכנפי יונה מ"ש בזה וכ' בספ"ד סק"ד וז"ל ודע דמיני הריפות שקורין גרויפי"ן וטאטערק"י ואורז ודוחן שמבשלין עם מים ואח"כ מצטמק ועומד לעורך רבע שעה בלי מים כלל הוי כנצלו דמה בכך שהי' בתחלה מים ואסור אף בדיעבד להמהרש"ל עיי"ש: ומ"ש הפת"ש דלפ"ז גם בנתבשלו אף דהדגים מותרין מ"מ הרוטב אסור עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ג שכ' דאף דנכונים דברי הפרמ"ג והחוו"ד דהרוטב אסור מ"מ א"צ להדיח הדגים מן הרוטב עיי"ש:

יט מותר בכל ענין. עפת"ש ועי' בשפ"ד ס"ק י"ד שכ' דפשוט הוא דהמים גופא הוי כמו נצלו ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ט"ז מ"ש בזה והעלה דאם בישלו מים בקדירה חולבות ואח"כ לקחו המים מן הקדירה ובישלו באותן מים ירקות בקדירה אחרת חולבות שאינה ב"י מותר לאכול הירקות עם בשר דהא איכא ג' נ"ט וכו' וכ"ש אם לא בישלו הירקות בהן אלא עירו המים על הירקות דמותר דהא ע"י עירוי לא קיבל טעם רק בלועה מועטת וכו' וכן אם נבלע בשר בקדירה כדי קליפה כגון שעירו לתוכו רותח ואח"כ בישלו בו ירקות אע"פ שלא הי' בו ששים נגד קליפת הקדירה אפ"ה מותר לאכול עם חלב דבלועה מועטת הוא עיין שם:

ועיין בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בשפ"ד שם שכ' דאף שכ' הפרמ"ג דפשוט הוא דהמים גופא הוי כמו נצלו מ"מ אם בישלו מים בכלי דהי' חלב מעורב עם מאכל דהיינו שהי' בכלי מתחלה שני שליש מאכל ושליש חלב ואח"כ בתוך מעל"ע בישלו בה מים ואח"כ לקחו המים הללו ובישלו בה בשר יש להתיר גם המים כיון דאנן משערין רק לפי המדומע א"כ גם הקדירה לא בלעה רק שליש חלב ושני שלישי מאכל אם כן יש לומר דאיכא ששים בכל המים נגד החלב שבקדירה כיון דקיי"ל בכ"מ שיש ששים בכלי נגד קליפת הכלי והרי הכלי בודאי דקה והקליפה הוא כעין ערך שליש מעובי' ובע"כ שיש ס' בתוך הכלי נגד שליש הכלי בעבי' אם כן ממילא בנ"ד כיון שא"צ לשער רק נגד שליש חלב שנבלע בדופני קדירה ההוא הו"ל כמו דא"צ ששים רק נגד שליש הקדירה ונגד שליש יש ששים בתוכה ואף אם יש לומר דהוי רק ספק אם יש בתוך הכלי ששים נגד שליש מדופני הכלי מ"מ בנ"ד שיש עוד ספק כיון שהרמ"א וכמה פוסקים מתירין עכ"פ בדיעבד הו"ל כעין ס"ס לכן יש להתיר גם הרוטב עכ"ד (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ג ס"ק י"א): ומ"ש הפת"ש מהחוו"ד דוקא כשצלו הדגים בשפוד או בכלי שצלו בו בשר אבל אם צלו דגים בקדירה שבישל בה בשר גם להמהרש"ל מותר עיי"ש בחוו"ד בביאורים סק"ד הטעם משום דמעיקרא קבלה הקדירה טעם על ידי הרוטב א"כ הרי

יש מעיקרא ג' נ"ט דהיינו מן הבשר למים ומן המים לקדירה ומן הקדירה לדגים עיי"ש ועי' בשוו"ת השיב משה סי' ל"ה שנראה דעתו ג"כ כדעת החוו"ד עיי' שם אמנם יעוין בשוו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ל"א שכתב דאין דברי החוו"ד מוכרחין בזה שיש לחלק דדוקא המים שמבשלין עתה חשוב טעם בפ"ע וחשוב כג' נ"ט אבל לא המים שמבשלין בתחלה וכמ"ש הפרמ"ג דטעם א' לאוכל ואח"כ בכלי ומשם לבשר או לחלב אסור דכל שהי' בתחלה באוכל חשוב כממש עיי"ש ועי' בשוו"ת טוטו"ד תליתאי סוף סי' ק"ע ובשוו"ת שם ארי' חלק חו"מ בהוספות סי' י' וביד יהודה לעיל סי' צ"ד בפיה"א סוף דיני נ"ט בר נ"ט ובסי' זה בפיה"ק שם שהשיגו ג"כ על החוו"ד בזה והעלו לדינא דאין חילוק בין אם צלה אותו בשפוד שקיבל טעם בשר עצמו או בקדירה שקיבל הטעם ע"י המים עיי"ש אמנם בשוו"ת בית שלמה ח"א מיו"ד סי' קס"ז הסכים לדעת החוו"ד ועיי"ש בהגהות בהמ"ח שכ' דסברת החוו"ד מבואר להדיא בתשו הרדב"ז חלק חמישי סי' ב' אלפים קנ"ח עיי"ש אמנם בעיקר הדין אף כי היד יהודה העלה בפיה"א סק"י דאין לחוש להחמיר כהמהרש"ל ואין לזוז מדברי הרמ"א ושאר גדולי המחברים שמתירין אף בנצלו ואמת הדבר שכן כתב בפר"ח סק"ה שדברי המהרש"ל שאוסר אף בדיעבד בנצלו אינו עיקר עיי"ש אולם יעוין בכנה"ג בהגהות ב"י אות י"א שהעלה דהעיקר לדינא כהמהרש"ל שהביאו הש"ך להחמיר בנצלו עיי"ש וכ"כ בבית לחם יהודה סק"ד אך כ' דבנצלו במחבת של בשר מיובש בלא רוטב ושומן כלל נראה דעכ"פ אינו אוסר רק כ"ק ואם נצלו הדגים עם הקשקשים אין להחמיר כלל דהסרת הקשקשים הוא הקליפה ומותר עיי"ש והביאו בשפ"ד שם וכתב שהדין דין אמת עיי"ש:

כ בכל ענין. עפמ"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הנכפל אות כ"ה שכתב דאם לקחו בכף של בשר ב"י דבר גוש שנתבשל בקדירה של בשר ב"י והניחו הכף עם המאכל לתוך חלב צונן יש להתיר לכאורה דהא משום המאכל אין אסיר דנ"ט בר נ"ט מותר בדיעבד אמנם י"ל דבזה יש להחמיר דכאן גרע טפי מנ"ט בר נ"ט דעלמא שאין שני הטעמים באים כאחד שכבר קיבלו הדגים טעם מן הקערה ואח"כ באים לכותח משא"כ בנ"ד פגעו בתוך המאכל ב' הטעמים ביחד שמקבל המאכל טעם מהחלב כדי קליפה כדין חם לתוך צונן וגם נותן בה אז גם הכף טעם דהא הכף כשהוציאו מכלי ראשון עם המאכל יש לו דין כ"ר לחומרא כמ"ש הט"ז סוף סי' צ"ב וא"כ הרי יש פליטת בשר וגם חלב בתוך קליפת המאכל וכשנתמחה כדי קליפה ההוא אל תוך החלב אוסר אותו עד ס' כנגדו וכו' ובסוף מסיים שצריכין לעיין עוד בעובדא כזו דאם הי' רק מעט חלב ודבר גוש דקיי"ל דהוי לעולם ככ"ר כמ"ש הש"ך סי' ק"ה סק"ה א"כ מחמם המאכל את מעט

החלב והוי עכ"פ ככלי שני ואנן אסרינן שלא בהפ"מ אפי' בכלי שני עד ששים כנגד כולו אם לא בהפ"מ או לכבוד שבת עיי"ש:

כא ענין. עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ב שכ' דאם בישלו בשר עוף בכלי שבלוע בו בשר בהמה אמרי' דטעם בשר בהמה הנבלע בהבשר עוף הוי נ"ט בר נ"ט ואין לו רק דין בב"ח דרבנן ונ"מ לענין בישול והנאה ולענין ספיקא ועיי"ש עוד מ"ש לענין אם נתחב כף חלב ב"י לקדירה שמבשלין בה בשר עוף והוא ב"י מבושל מבשר בהמה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"א שנשאל בדין כזה אם בישלו בשר עוף בקדירה של חלב ב"י ואח"כ נתנו בשר עוף זה בתוך קדירה עם בשר בהמה ואין בהצטרפותם יחד ס' נגד ערך החלב שנבלע בהעוף אם מותר הבשר בהמה בהנאה משום שטעם החלב הנבלע בבשר הבהמה הוא נ"ט בר נ"ט דהיתרא מן התורה והוא ז"ל השיב להחמיר דבכה"ג לא מהני נ"ט בר נ"ט כיון דעכ"פ מדרבנן לא הוי נ"ט להתירא ואנן בעינן שיהי' נ"ט בר נ"ט להתירא גם מדרבנן וסיים לכך נראה דהבשר בהמה אסור בהנאה וגם הבשר עוף אסיר בהנאה עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' נ"ה אות ז' שהסכים להשואל דהבשר בהמה מותר בהנאה מטעם דלענין איסורא דאורייתא הוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום לעיל סי' פ"ז במ"ז סק"ב שהביא דבריהם והעלה שכן עיקר לדינא להקל בזה והעתיק שם תשו' הגאון מבערזאן נ"י שכתב לו ג"כ שיש להקל בזה דגם בכה"ג הוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ הגאון רעק"א ז"ל דאם בישלו חלב שחוטה בקדירה חולבת ב"י ועירבו אותה אח"כ עם בשר דהוי רק בב"ח דרבנן לכל דבריו ולא נידון כדין בב"ח דאורייתא מחמת הבלוע ב"י שבקדירה דהבלוע שבקדירה שנפלט הוי נ"ט בר נ"ט ולא אמרינן דדוקא היכא דנבלע באינו מינו מזה נקלש טעמו אבל בכה"ג דהפליטה נתערב בחלב שחוטה דהוי מינו נתחזק הטעם ולא נקלש דז"א דאין לחלק בכך דבכל ענין הוי נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ג' סי' קל"א בעובדא שאירע לפני המו"ץ שלו שבישלו בשר עוף בקדירה שהי' ספק ב"י מתשמיש חלב רותח ואח"כ לקחו אותו בשר עוף ובשלו ביחד עם בשר בהמה והורה המו"ץ להתיר מטעם דכשבישלו בה מתחלה בשר עוף לא נאסר משום דהוי ספק דרבנן דבשר עוף בחלב הוי רק מדרבנן ובספק בלוע ב"י באיסור דרבנן הוי ספיקא דרבנן ולקולא וממילא כשבישלו בקדירה עם בשר בהמה אף שנתעורר ספק תורה לגבי בשר בהמה הרי אז הוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא והשיב שהוא טעות דאם נחזיקנו בנ"ט בר נ"ט והיינו שהיא ב"י דהא לגבי בשר בהמה הוי ספק תורה וצריכין לומר לחומרא שהי' ב"י ממילא דשוב אין כאן נ"ט בר נ"ט דהא

אם הי' ב"י נאסר גם בעוף דכיון דלגבי בשר בהמה מחזיקינן לחומרא שהי' ב"י צריכין ממילא להחמיר ולומר כן גם לגבי עוף כדי שלא יהא זלזול לגבי דרבנן וכמ"ש המ"א באו"ח סי' קפ"ד לענין ברכה ד' דבהמ"ז עיי"ש ועי' בשו"ת אלף המגן בסוף הס' שהביאו ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

כב אבל ליתנן בכלי שלהם. עבאה"ט ופת"ש ועשפ"ד סק"ה דמבואר מדבריו דבאין הפ"מ יש לאסור גם המאכל אם נתנוהו בעירוי שלא נפסק הקילוח אבל בהפ"מ שרי עיי"ש ועי' מזה עוד בדברינו להלן (ס"ק ס"ג):

כג מותר לכתחלה. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ' (בד"ה אמנם) שהתפלא על הרמ"א בדין זה כי בהאו"ה מבואר דגם ליתנן בכלי שלהם אסור לכתחלה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א ובפיה"ק ס"ק י"ד מ"ש בזה והעלה שכן עיקר לדינא להחמיר לכתחלה שלא ליתן גם בכלי שלהם עיי"ש ולמעשה נלפענ"ד כיון שכתב הרמ"א וכן נהגו אין לנו אחר הכרעתו כלל ובפרט כיון שגם הט"ז והש"ך סק"ה הכי ס"ל וגם הכנה"ג בעצמו כ' דבהגהות או"ה איתא כן בהדיא וגם בדברי האו"ה בעצמו יש לצדד שלא יהי' לניגוד לדברי הרמ"א כאשר יראה המעיין שם ע"כ אין להחמיר:

כד לכתחלה כ' בפר"ח סק"ז מסתברא שאף לכתחלה מותר לבשלם בקדירה של בשר ע"ד ליתנם בכלי של חלב וכו' עכ"ל ועי' בב"ח שכ' כן דדוקא כדי לאכול עם החלב עצמה הוא דאסור לכתחלה אבל כדי לערותן לכלי חלב שרי אף לכתחלה עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ד שהביא דברי הב"ח בזה והניח בצ"ע כי מדברי הרמ"א משמע דאף לערותן לכלי חלב אסור לכתחלה לגרום נ"ט בר נ"ט עיי"ש ובס"ק ה' כתב ואפשר דלכבוד שבת וכדומה המקיל לבשל לכתחלה במחבת של בשר ב"י ע"ד לערות בכלי חולב או להיפך אין גוערין בו עכ"ל וע' בשפ"ד סק"ג שכתב להקל אף לבשלו לכתחלה בכלי חולבות ע"ד ליתן לכלי של בשר או להיפך אך כתב דבט"ז כ' שיש לעיין בזה עיי"ש: (כה) רק עלו. עש"ך סק"ו שכ' דמיירי דרק א' מהם הכלי או הדגים חמים אז מותר אבל אם שניהם חמים אסור דהו"ל כנצלו ועשפ"ד דר"ל דכל שלא הי' רק א' חם אפי' הי' התחתון חם מותר וכתב שם עוד דראוי לידע דמ"ש הש"ך דבשניהם חמים הו"ל כנצלו היינו בלא רוטב אבל עם רוטב הו"ל כנתבשלו ונ"מ לדינו של המהרש"ל דאוסר בנצלו לאכול בכותח ובנתבשלו מותר (ע"ל ס"ק י"ט) עיי"ש ועי' בהגהות הפרמ"ג מהגאון מהרש"ק ז"ל שכ' דנראה דמ"ש הש"ך דבשניהם חמין הוי כנצלו היינו אם שהו כשיעור בישול שהוא כמאכל בן דרוסאי או כשיעור צלוי' דהיינו כחצי צלייתו אבל אם לא נשתהה

כלל רק שסלקוהו תיכף אין דינו כנצלו אף כששניהם חמים ומותר בדיעבד לאכלו עם חלב עיי"ש:

כו שלא הי' בן יומו. עי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה מקאסיב נ"י) חיו"ד סי' מ"ה בעובדא שבשלו ע"ש ירקות לצורך שבת לאכול עם רוטב של בשר וטעו ובשלו בכלי של חלב שאינו ב"י וכ' שם דפשוט הוא דמותר לאכול הירקות עם רוטב עיי"ש באורך קצת. ועי' מענין זה לעיל סי' צ"ד סעי' ה' בהג"ה במ"ש ונוהגין להחמיר לאכול המאכל כמין הכלי שהוא ב"י ובבאה"ט שם ס"ק י"ד ובדברינו שם (ס"ק ס"ט וע'):

כז נוהגין היתר. ובכה"ג אף בשל איסור מותר. ביאור הגר"א סק"י: (כח) אבל אם הי' דבר חריף. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש לענין אם יש ג' נ"ט עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק י"ז שהעלה שיש להחמיר בדבר חריף גם בטעם שלישי אך כ' דמ"מ אין להחמיר בזה אלא אם מבשל נמי בדבר חריף כגון חומץ אבל אם מבשלם במים יש להקל דחוץ מה שהמים מסתמא מבטל מהם החריפות הנה אף אם מהם עצמן לא נתבטל החריפות ע"י המים מ"מ כיון שאין בולעין זולת באמצעות המים והמים אינם חריף שפיר הו"ל נ"ט בר נ"ט ועיי"ש עוד בפיה"א סוף ס"ק י"ז ובפיה"ק ס"ק י"א דמ"מ אף דמחמרינן אף בג' נ"ט בדבר חריף זה דוקא אם הקדירה ב"י אבל אם הקדירה אינה ב"י הסומך להתיר בטעם ג' לא הפסיד עיי"ש (וע"ל סי' צ"ו ס"ק ג'):

כט אם הי' דבר חריף. עפת"ש מ"ש מתשו' שיבת ציון דהא דחורפי' מחליא לשבח הוי דאורייתא ועי' מזה בישועות יעקב סק"א ולהלן סי' קכ"ב סק"ב ועי' בס' באר יעקב שהביא שם רב א' דברי הפנים מאירות שהביא הפת"ש ודחה ראייתו וכ' שאין ראייתו מוכרחת והוא ז"ל בדף נ"ח ע"ב כתב לו שיפה השיג על הפנים מאירות בזה עיי"ש איברא כי במ"ז להלן ריש סי' שאח"ז מביא מתשו' הרשב"א שכתב להדיא דהוי מה"ת עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן להלן סי' ק"ב אות ט' שהביא בשם הפלתי שכ' דהוי רק מדרבנן והשיג עליו מדברי הרשב"א הנזכר ועי' מזה בס' יד יהודה (להרב מראדיחוב) על פסחים דף מ"ד ע"ב ובס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הח' כלל צ"ט (ל) הי' דבר חריף. עי' בט"ז או"ח סי' תמ"ב סק"ד שכתב דהא דקיי"ל דכשהכלי אינו ב"י הוא נטל"פ דוקא כשבישלו בה שאר תבשילין שאינו ד"ח אבל אם בישלו בה דבר חריף אז הוא נ"ט לשבח גם להתבשיל שמבשלין בה לאחר מעל"ע אע"פ שהתבשיל הב' אינו דבר חריף עיי"ש ועי' במ"א שם להלן סי' תמ"ז ס"ק כ"ה שחלק עליו דהא מבואר להלן סי' קכ"ב סעי' ג' דגם בבליעת דבר חריף אם עבר עליו מעל"ע נפגם עיי"ש וע' בשו"ת שבות יעקב חלק א' חאו"ח סי' כ"א:

לא דבר חריף. עבאה"ט מ"ש דחורפי' מחליא לשבח ועי' ביד יהודה שם בסוף הס"ק שכתב דמשמע דעת הפרמ"ג דאף אם הבלוע בקדירה אינו דבר חריף וגם הוא מבליע אח"כ בדבר שאינו חריף מ"מ כל שהדבר שבולע מהקדירה הוא דבר חריף לא הוי נ"ט בר נ"ט אבל לדינא העלה להקל דאף אם מה שבולע מהקדירה הוא דבר חריף מ"מ כל שהוא מבליע אח"כ בדבר שאינו חריף שפיר הו"ל נ"ט בר נ"ט עיי"ש (וע"ל סי' צ"ו ס"ק ג'):

לב כגון שבשלו וכו'. עבאה"ט מ"ש אבל לא משוי הקדירה לשבח ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תפ"ד שהביא מדברי הש"ך להלן סי' קכ"ב שמבואר אם בישל דבר חריף בקדירה שאינה ב"י מאיסור לא נעשה הקדירה ב"י ואם בישל בה אח"כ היתר בקדירה זו אין התבשיל נאסר עיי"ש וכ"כ בשו"ת גור ארי' יהודה חיו"ד סי' מ"ב עיי"ש ועי' מזה בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"ט ועי' ביד יהודה שם בס"ק שאח"ז שכ' דאפי' אם בישלו בקדירה זו דבר חריף תוך מעל"ע אינו נעשה ב"י מחמת זה לחשוב המעל"ע מעת בישל הדבר חריף כמו בכל קדירה של היתר שבישל בה מים תוך מעל"ע דמה שחוזר ונבלע מהדבר חריף להכלי נמי הוי נ"ט בר נ"ט עיי"ש (וע"ל סי' צ"ו ס"ק הנ"ל):

לג שבשלו דברים חריפים. עט"ז להלן סי' צ"ו סק"ג דלאו דוקא בבישלו ד"ח לא שייך נ"ט בר נ"ט אלא גם בדוחקא דסכינא עם דבר חריף לא אמרינן נ"ט בר נ"ט ועיי"ש במ"ז מ"ש בזה ועי' ביד יהודה שם בפה"א סק"ג: ועיין בתשו' קנאת סופרים בהשמטות לנדרי זרוזין סוף סי' א' שכתב דגם בכבוש בציר שייך נ"ט בר נ"ט וע"כ כתב בנידון הדגים שנמלחו בכלי בשר אם מותר לבשלן בחלב והשיב שהוא מורה תמיד דמה שבתוך הציר אסור לבשל בחלב אכן מה שחוץ לציר מותרין לבשל בחלב ע"י הדחה קודם עיי"ש: ועיי"ש עוד במ"ז שהביא מהכנה"ג בהגהות ב"י אות ה' דה"ה רותחין עם דוחקא דסכינא הוי כמו חריפות עם דוחקא דסכינא ולכן אם דגים רותחין בסכין של בשר אסור לאוכלן בכותח עיי"ש והבאתי דבריו להלן סי' צ"ו (סוף ס"ק ט"ו):

לד דברים חריפים. לאו דוקא דה"ה אם בישלו דבר שאינו חריף ואח"כ בתערובות נתנו הרבה תבלין עד שנעשה חריף ג"כ דינא הכי דגם כשהכלי אינו ב"י דינו כאלו הוא ב"י. ס' תוספות ירושלים:

לה בכלי של בשר אפי' אינו ב"י. עי' בתשו' הרב מראחיב שנדפס בס' ישועות חיים סוף סי' שנסתפק איך הדין באם בישל דבר חריף בכלי שאינו ב"י לערך חצי כלי אם נאמר שמחליא לשבח לכל מה שבלוע בכלי אפי' מה שלמעלה מהדבר חריף או נאמר שאין מחליא רק נגד הדבר חריף ונ"מ באם שפך רוטב לתוך הדבר חריף עד למעלה ומתבטל

עי"ז החריפות של הד"ח דבאם נאמר שהדבר חריף הי' מחליא לי' עד למעלה ומשוה אותו כב"י א"כ הרי נבלע הבלוע חלב שהי' בכלי לתוך הרוטב א"כ צריכים ששים נגד כל הרוטב דהא לא ידעינן כמה חלב נבלע בתוך הרוטב דהא אפי' אם לא נאמר חנ"נ אפ"ה צריכין ס' נגד כל הרוטב מחמת בליעת החלב שבקדירה שנבלע לתוך הרוטב אבל אם נאמר שלא הי' מחליא לשבח רק הבלוע שהי' בקדירה נגד הדבר חריף ולא למעלה ממנו א"כ א"צ ס' רק נגד חלק מהקדירה שהי' נגד הדבר חריף ואין חשש רק אם נימא חנ"נ והביא מדברי הש"ך להלן סי' קכ"ב סק"ב דמשמע דמה שהוא בלוע בקדירה למעלה מכנגד הדבר, חריף לא מחליא לי' לעשות אותו ב"י ועיי"ש עוד בתשו' שאח"ז מ"ש בזה:

(לו) שדכו תבלין במדוך של בשר. עי' בלב"ש בחידושי דינים סעי' ל"ח שכ' נראה דמיירי דוקא שטעם התבלין נרגש הרבה בחלב עד שכל החלב הוי דבר חריף וכמ"ש הט"ז להלן סי' ק"ג סק"ט דאל"כ הו"ל כהאי דלהלן סי' קל"ד בבשמים הבלועים מיי"נ ועש"ך סי' קכ"ב סק"ב וצוה לעיין בתשו' גבעת שאול סי' י"ט ובתשו' כנסת יחזקאל סוף סי' כ"ד וסיים דמ"מ למעשה צ"ע בזה עיי"ש אמנם יעויין ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו שהביאו והשיג עליו והעלה דאע"פ שהחלב אים נעשה חריף מחמת התבלין אלו מ"מ כיון שכבר נעשה הבלוע לשבח בהתבלין ונחשב טעם הראשון אף אם נתבטל אח"כ החריפות מהם אסור עיי"ש:

לז אם אכלו בחלב. עי' בס' מאורי אור בחלק קן טהור בחידושיו ליו"ד כאן (בדף ק"מ ע"ב מהס') שכתב שתיבת אכלו הוא ט"ס וצ"ל שמוהו בחלב וכמ"ש בד"מ עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם שכתב דלאו דוקא אם עירבו בחלב ממש בבישל אוסר אלא אף אם נתנו בכלי של חלב אוסר אפי' בדיעבד עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה שם שהעלה דהרמ"א מיירי דוקא בבישלו ממש בחלב אבל אם לא בישלו בחלב ממש רק שנתנו בכלי של חלב נשתנה דינו דאם הוא דבר גוש נאסר רק כדי קליפה אבל אינו אוסר הכלי כלל זולת אם נבלע בו שומן אבל אם עירו דבר לח דלא שייך בי' קליפה המאכל מותר אע"פ שהוא דבר חריף אבל הכלי אסורה אם הוא ב"י כיון שמקבל הטעם הראשון שבהדבר חריף ונתערב בה הפליטות אבל אם אינו ב"י גם הכלי מותר שמה שמתערב בהמאכל לא איכפת לן כיון שהמאכל עצמו מותר ומה יאסור הכלי ומה שבא להכלי תו הוי נ"ט בר נ"ט וכן אם בשלו דברים חריפים כנ"ל בכלי חלב אם הכלי ב"י נאסר הכל דאע"ג שהמים מבטלין החריפות אפ"ה יש להחמיר אבל אם הכלי אינו ב"י מותר הכלי עיי"ש:

לח אוסר אפי' בדיעבר. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ז' שהעלה דבע"כ כל מ"ש כאן להחמיר בדבר חריף גם באינו ב"י דע"י החריפות הוי נ"ט לשבח הוא רק בגווני

דצנון שחחכו בסכין של בשר משום דהסכין מפליט עיקר טעם הראשון בצנון וכיוצא אבל אם בישלו תבשיל שאינו חריף בקדירה של בשר ואח"כ שמו התבשיל לדבר חריף של חלב מותר כיון דכבר איקלש הטעם של בשר בהתבשיל אינו ראוי לחוש וליתן לו שם חדש ואע"פ שהדבר חריף מפליט עיקר הטעם מהתבשיל לא מהני כיון דבתבשיל גופי' ליכא אלא מעט טעם עיי"ש:

לט מאכל דבר חריף. כתב בס' תוספות ירושלים ואם הוא כולו (או רובו) דבר חריף ונתנו אח"כ בתבשיל אף דהדבר חריף נתבטל שם ברוב לא מהני כדלקמן סי' צ"ו דבעינן ס' נגד כל הצנון ואפשר דטעמא דהוי כמשביח ולבסוף פוגם דאסור לקמן סי' ק"ג עכ"ל:

מ משום מעט תבלין. עמנח"י כלל ס"א ס"ק ל"ט וחו"ד שכ' דאם אין שם רק מעט תבלין א"צ להסיר התבלין מהמאכל משום דכיון דרובו לאו דבר חריף הוא בטל חרפייהו אף מהמעט תבלין שבתוכו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח ובפיה"ק ס"ק כ"א שהביא מהרשב"א דלאו דוקא בבישול הדין כן דגם אם כתש במכתשת ביחד מעט תבלין או שאר דבר חריף מעט עם שאר דברים נתבטל מהם החריפות וכ' שם דלגבי מה שדרך לדוך בצלים עם ביצים דהיינו שמערבין מעט בצלים ברוב ביצים וכותשן אותם ביחד בסכין גדול יש לעיין מה יהי' אם כתשן בסכין של חלב או של איסור דבזה י"ל דע"י תערובות הביצים אין כח בחריפתן לבלוע מהסכין או שי"ל דבזה בא יותר החתך לפעמים להבצלים עצמן בלא תערובות ביצים וסיים בצ"ע עיי"ש: (מא) ורובו ככולו. עי' בס' בית האוצר שכ' דלפי מה דקיי"ל בכ"מ דא"א לצמצם א"כ אפשר דגם במחצה על מחצה הוי כרוב וטכ"ע דאורייתא א"כ הו"ל ספיקא דאורייתא ואסור ועכ"פ מדרבנן לכ"ע אסור עי"ש:

איברא כי בהגהות אמרי ברוך התפלא על גוף דברי הרמ"א בזה כי ממוצא הדין שהביא בד"מ מהרשב"א לא משמע דבעינן שיהי' מהדבר חריף רוב בהתבשיל ובפרט היכא שהדבר חריף הוא משקה דבודאי אין סברה דלצטרך רוב דכל שהחומץ בעצמו פוגע בו הו"ל ככולו ובסוף הביא מדברי הט"ז להלן סי' ק"ג סק"ט שכ' דבעינן עכ"פ בתבלין חלק גדול שהוא נרגש הרבה בקדירה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט ובפיה"ק ס"ק כ"ב שהעלה דאין ליתן כלל בזה דהכל לפי הענין לפי גודל חריפות התבלין ומתיקות הדבר שנתערב בו ובדרך משל כי בדבש גם בפחות נתבטל החריפות אף שהדבר הוא הרבה ע"כ הכל לפי הענין עיי"ש ועי' מזה בדברינו להלן סימן ק"ג (ס"ק פ"ב):

סעיף ג':

מב שיאמר ברי לי. אע"ג דסתם כלים מודחים יפה כמש"ל סי' צ"ד שאני הכא שעדיין לא הודחו דהא השתא מדיחן. פר"ח ס"ק י"ב. ועי' שפ"ד ס"ק י"א מ"ש בזה ועי' בדברינו לעיל (ס"ק א'):

מג ברי לי. עי' ט"ז ומ"ז סק"א ועי' בשו"ת חוט השני סי' נ"ה ובמנח"י כלל ס"א סק"ז וס"ק י"ד מ"ש לענין כל מלתא דלא רמיא עלי' דאינש אם מהני אם אומר ברי לי ועי' בדברינו לעיל סי' ו' (ס"ק ה') ובסי' זה לעיל (סוף סק"ב) במקומות שציינתי שם ובפת"ש לעיל ריש סי' צ"ד ובדברינו שם (ס"ק י"ב) ועי' ביד יהודה כאן בפיה"ק ס"ק כ"ד שכ' דכאן לא שייך כלל לומר דהוי מלתא דלא רמיא עלי' ולאו אדעתי' דהא יכול לידע שהדיחו יפה מבשר ובישל בו תבשיל אחר ומזה התבשיל מדיחו כעת או שמדיחו כעת מאבק וכיוצא עיי"ש:

מד ואם היה שומן דבוק וכו'.

כתב בפר"ח ס"ק י"ג פי' אם הי' שניהם ב"י אפי' אין שומן רק בא' מהן הכל אסור לפי שהמים מקבלים טעם הראשון הבא מן הממש וכו' ועוד שהשומן נוגע בכלי האחד ונאסר הכל ואם הי' שומן בשניהם אסורים אפי' אינם ב"י ואם הי' שומו בא' מהם ושניהם אינם ב"י הכלי שיש בו שומן מותר והכלי הב' אסור לפי ששומן שבכלי הא' אוסרו וכו' ואם הי' הכלים א' ב"י והאחר אינו ב"י ויש שומן בא' מהם אם השומן הוא באותו שאינן ב"י הכל אסור לפי שהשומן אוסר הכלי שהוא ב"י והמים נאסרים מפליטת הכלי האסור וכו' וחוזרים המים ואוסרים הכלי שאינו ב"י אבל אם השומן דבוק בכלי שהוא ב"י הוא מותר לפי שפליטת הכלי האחר הוא פגום ואינו אוסר והכלי האחר שאינו ב"י אסור לפי שהשומן אוסרו וכו' עכ"ל וכ"כ בכרתי סק"ח ועשפ"ד סק"ח שציין לדברי הפר"ח הנזכר וכתב דיש בזה נ"מ גם לדידן (דקי"ל כהרמ"א דאף אם אין שומן דבוק עלי' אסור) דאם הכלי שהוא ב"י הוא מלוכלוך בשומן או לא נאסר מדינא הכלי שאינו ב"י אלא לבשר או לחלב אבל לשאר דברים אינו אסור רק ממנהגא אבל אם האינו ב"י הוא מלוכלך בשומן שניהם אסורים אף לשאר דברים מדינא דהמים נ"נ ואוסרים הכל ואם שניהם אינם ב"י המלוכלך מותר והנקי אסור מדינא רק לבשר או לחלב אבל לשאר דברים אסור רק ממנהגא ואם הדיחו ג' כלים וב' הם ב"י וא' אינו ב"י אף אם שלשתן נקיים לדידן אסור הכל עכ"ד ועי' בס' דברי יוסף סי' תרמ"ג שמפקפק על גוף דברי הפרמ"ג במה דפשיטא לי' דלדידן גם אם השומן דבוק באותו שהוא ב"י האינו ב"י אסור ממנהגא גם לשאר דברים כי מדברי הרמ"א מוכרח דבזה לא שייך מנהגא ומותר להשתמש בכה"ג בהאינו ב"י לשאר דברים ואפי' אם היורה עומד אצל האש ליכא לאסור ממנהגא להשתמש

הקדירה שאינה ב"י לשאר דברים עיי"ש באריכות: (מה) הי' שומן דבוק. וה"ה להיפך אם הי' הקדירה ב"י מבשר אע"פ שעכשיו אין בה בשר ונשפך חלב על הקדירה מבחוץ אסור הכל לכ"ע גם להמחבר. חמודי דניאל הל' בב"ח אות ב'. [וה"פ ונ"מ למקומות הספרדים דגרירי בתר הוראות המחבר]:

מו שומן. כתב בש"ע הרב גור ארי' הלוי סוף סק"ז בשם הבדק הבית דוקא שומן דבוק אבל אם הם מלוכלכים במרק בלבד אין להקפיד עיי"ש אמנם לדינא עי' ביד יהודה שם בס"ק שאח"ז שפסק דה"ה מרק דינו בזה כמו שומן ממש עיי"ש ועי' בשו"ת חכם צבי סי' פ' באמצע התשובה שהוכיח דכל דבר בעין הדבוק על פני הקדירה אינו נפגם אחר מעל"ע עיי"ש באריכות: (מז) צריך שיהא במים ס'. היינו שידע בבירור שיש במים ס' נגד הממשות שומן שע"פ הקערה אבל בסתמא אסור ואע"ג דקיי"ל דמסתמא יש בתבשיל ס' נגד הליכלוך שומן שדבוק בקדירה מ"מ בזה אמרינן דאין בסתם מי הדחה ס' נגד השומן הדבוק. מנח"י כלל נ"ז ס"ק י"ח (ועי' מזה בדברינו להלן סי' ק"ג ס"ק ע"ט):

מח ויש אוסרים. עבאה"ט ומ"ש דמאן לימא שלא יתערבו פליטת הבשר ופליטת החלב יחד וכו' עי' בשו"ת באר יצחק (מהגאון מקאוונא ז"ל) חיו"ד סי' ח' מ"ש בזה באריכות:

מט אסורים. עבאה"ט מ"ש דאם נתבשלו מים בקדירה חולבות ב"י ותחב כף וכו' ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ו ובפיה"א ס"ק כ"ד שהעלה דאף אם נתבשל בקדירה דבר גוש כגון גרויפי"ן ותחב בה כף ממין אחר אף שיש לומר דבזה לא אמרינן דטעם הב' הוי מיד לאסור מ"מ לדינא אין לסמוך ע"ז ואין להקל אכן כשתחב הכף בכדי נטילה סמוך לקדירה צ"ע אם יש להחמיר עיי"ש ועי' בשו"ת מגדל השן סי' מ"ו בעובדא שחתכו בכף בשר של מתכות פרי הנקרא באלב"י מבושלת על טעלע"ר של חלב ושניהם הי' ב"י והבאלב"י הי' רותח ומפלפל שם אם יש לדמות זה לדין קערות של בשר שהודחו ביורה חולבות דהחשש הא' משום דהטעמים פוגמים שייך גם בזה בדבר גוש כיון שהבאלב"י בולע מן הטעלע"ר ומן הכף שחתך בה דהא מכלי יוצא בלוע גם בלא רוטב ונאסרה הבאלב"י וממילא שחוזר הבאלב"י ואוסרת הטעלע"ר וגם הכף משא"כ החשש הב' דהכלים בולעים זה מזה שלא באמצעות המים זה לא שייך כאן דדוקא כשיש מים בכלי יכולה הכלי הא' להפליט והכלי הב' לבלוע משא"כ בדבר גוש שאין שם רוטב אין הכלים מבליעים זה מזה כמו שני קדירות הנוגעים זה בזה וגם לטעם הראשון נראה שאין לאסור שהרי אין הבלוע יוצא מן הבאלב"י בלא רוטב שהרי אין איסור יוצא מחתיכה בלא רוטב ואף שהי' הכף ב"י משומן א"כ י"ל דין פיטום מ"מ י"ל דנהי שהבלוע השמנה של שומן יוצאה מן הבאלב"י בלא רוטב מ"מ טעם החלב של הקערה אינה נגרר עמה

וכיון שאין החלב יוצא ממילא אין איסור וכו' וגם יש לצרף כיון דדבר גוש שהוא נחשב לכלי ראשון אין הכל מסכימים ולכן אין להחמיר ויש להתיר הכף וגם הטעלע"ר עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ד (ס"ק צ"ז) מ"ש עוד מזה (ג) אא"כ א' מן הכלים אינן ב"י והיינו כשאין שומן דבוק בהכלי שאינו ב"י אבל אם היה שומן דבוק בהאינו ב"י נאסרו שניהם אם אין ששים ואם היה שומן דבוק בכלי ב"י אז הכלי שאינו ב"י אסור והב"י מותר וכמש"ל (ס"ק מ"ד) מהפר"ח:

נא מבליעת כ"ר. עבאה"ט מ"ש. מהש"ך דמן הסתם חיישינן שמא השתמש בכף או בטעלע"ר בכ"ר וכו' ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ז שכ' דדוקא כשידוע שנשתמש בו באותו מעל"ע רק שאינו יודע אם בכ"ר או בכ"ש חיישינן למה שדרך להשתמש בו וחיישינן לכ"ר אבל כשאינו ידוע אם נשתמש בו כלל באותו מעל"ע אמרינן דמסתמא אינו ב"י כשאר סתם כלים דקיי"ל דסתם כלים אינם ב"י עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ בחידושי הגרעק"א ז"ל עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט מהפר"ח דביס"ב יש להחמיר גם כשנשתמש בכלי שני תוך מעל"ע עי' בדברינו להלן (ס"ק ס"א) מ"ש מהמ"ז והחוו"ד ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק ס"ב) ולעיל סי' צ"ד (ס"ק מ"ו) ועיי"ש עוד להלן (ס"ק צ"ז וצ"ח):

נב ואז כל הכלים מותרים. עבאה"ט ע"ש מהט"ז הטעם דאותו שהוא ב"י מותר דהא פגם הוא מקבל ועמ"ז סק"ט שכ' דנראה דאף דכלי מתכות יש לו תקנה בהגעלה וסתם יורה כלי מתכות הוא מ"מ לא החמירו לכתחלה להגעילו אף דנטל"פ אסור לכתחלה אפ"ה להצריך הגעלה לא הוי כלכתחלה עיי"ש ובשפ"ד ס"ק י"ב:

נג והמים נוהגין בהן איסור לכתחלה. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש מהמנח"י דמיירי בלא הוחמו לשתי' עמ"ז סק"י שכ' ממשמעות האו"ה והט"ז דאפי' הוחמו לשתיה אסור עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ד (ס"ק ע"ד): (נד) נוהגין בהם איסור לכתחלה. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח סוף אות כ"ה שכ' דה"ה אם שניהם אינם ב"י יש לאסור המים לכתחלה דהא מ"מ יש בהם פגם בב"ח עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ד ס"ק ס"ט):

נה והדיח אותן ביחד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' הדיח כלי בשר עם כלי חלב ביחד בכלי א' הכל אסור ר"ל אף הכלי שהדיחן בה ביחד. שפ"ד ס"ק ט"ו:

נו בכלי ראשון. היינו שהיד סולדות בהן. ת"ח כלל נ"ט דין י"ב. ועי' במנח"י שם סק"ב ולעיל כלל כ"ג סק"ד:

נז אבל אם הודחו זה אחר זה. כתב בחוו"ד בביאורים סק"ח נראה דלדעת המחבר והרב בסי' צ"ד סעי' ה' לא שרי כאן רק הכלים שהודחו אבל אותו הכלי שהודחו בתוכו הכלים אסור לבשר ולחלב דהא אפי' בקדירה חדשה אסור שם רק דלדעת הש"ך שם מותר עכ"ל

ונראה דאף לפמ"ש שם (ס"ק ס"ב) דהרבה אחרונים הרבו להשיב ע"ד הש"ך שם ופסקו כהמחבר והרמ"א להחמיר מ"מ בנ"ד מודים להקל דגם שם לא כתבו רק לתרץ דעת המחבר והרמ"א כאשר יראה המעיין שם וכיון שהרמ"א פסק כאן בעצמו דאם הודחו בזה אחר זה הכל שרי משמע דעתו דכאן גם הוא מודה דגם הכלי שהודחו בה שרי. כן נ"ל: (נח) הודחו זה אחר זה. עבמ"ז ס"ק י"א שכ' דר"ל דבהודחו זה אחר זה אף המים שרי והיינו להשתמש כך אבל עם בשר ממש או עם חלב ממש אסור המים לדידן עיי"ש:

נט זה אחר זה. היינו דוקא כשהם נקיים אבל אם הכלי שהודח בראשונה הוא מלוכלך אע"פ שהודחו בזה אחר זה נאסר הב'. ואם הכלי הב' הוא מלוכלך אינו מזיק כלום לב' לדידן דנצלו שרי, שפ"ד ריש ס"ק י"ח: (ס) או בבלי שני. עבאה"ט מ"ש דבכלי שני אינו אוסר אפי' היס"ב ועי' במנח"י כלל נ"ז ס"ק כ"א שכ' דאף שכ' דכל כלי שיש לה תקנה בהגעלה אף שלא נשתמש בו איסור רק ע"י כלי שני יש להגעילה לכתחלה עכ"פ בכלי שני כפי תשמישן ולא שרי בלא הגעלה רק בדיעבד (והובא בדברינו לעיל סי' צ"ד ס"ק נ"ט ולהלן סי' ק"ה ס"ק ס') מ"מ בזה א"צ להחמיר להגעיל כלל דלענין להבליע מכלי לכלי אפי' לכתחלה אינו אוסר עיי"ש:

סא בבלי שני. עמ"ז ס"ק י"ב וחוו"ד שכ' דאפי' לפמ"ש הט"ז להלן סי' ק"ה סק"ד לאסור בכ"ש שהיס"ב באין הפ"מ מ"מ כאן שרי אף באין הפ"מ וסיים במ"ז שם דכ"ז בהודחו במים כיון שצריך להפליט ולהבליע וכאמור אבל בחלב צלול אסור גם כאן באין הפ"מ עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"א שכ' דאם נתנו שומן בכלי שני שהי' בה מים שהיס"ב כיון שהשומן נתמחה בתוך המים הוי כרוטב של בשר ויש להחמיר דהמים נחשבים האלו הם גופם רוטב של בשר ונבלע אף בכ"ש להמהרש"ל עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ס"ד) מ"ש בזה לדינא וע"ל סי' צ"ד (ס"ק י"א) מ"ש עוד מזה:

סב הכל שרי. עט"ז ס"ק י"ב שכ' מהאו"ה דע"י עיריות הרבה בלע בכולו ועי' במ"ז ובחוו"ד שם שהניחו דין זה בצ"ע דכיון דעירוי אינו יכול להרתיח יותר מכדי קליפה א"כ איך אפשר להעירוי הב' והג' להבליע יותר מכ"ק בהצונן כיון דלהלן מהכ"ק צונן הוא ומה לי שהוא עירוי א' או הרבה עיריות וסיימו דמ"מ זה ברור הוא אף לפי דינו של האו"ה נראה דבעינן שיהא בתוך המעל"ע עיריות הרבה דהבלוע שנבלע מהעירוי דקודם מעל"ע נטל"פ הוא עיי"ש ובשפ"ד לעיל סי' ס"ח ס"ק נ"ה (והבאתי דבריו שם ס"ק נ"ה) ובהנהגות הנשאל באו"ה מהפרמ"ג סדר ב' אות ע' ועי' בס' דברי יוסף סי' תרמ"ד מ"ש בזה באריכות ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ז שמתמה ג"כ על דברי האו"ה בזה והניחו בצ"ע אמנם לעיל שם סי' קמ"ו כ' דלדעתו

הפי' בדברי האו"ה הוא דלא כמ"ש הפרמ"ג דאוסר אם נשתמש בו הרבה עיריות תוך מעל"ע דבזה באמת מותר רק דהאו"ה מיירי שעירוי עליו פעם הב' בעוד שהי' חם מעירוי הא' דאז בולע בכולו כיון שעדיין דפנותי' חמין וא"כ אפי' בפעם א' אם נזחל עלי' הרבה חמין בענין שיש לעשות מהמים הרבה קילוחים בולע בכולו עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' כ"ר אות ד' שכ' דבע"כ מיירי שהי' העיריות תכופות זה אחר זה דבא עירוי השני' בעוד הקערה חמה מעירוי הראשון אבל אם נצטננה מעירוי הראשון אין שום טעם וסברה לאסור ועיי"ש עוד שכ' דיהי' איך שיהי' דמ"מ אין להחמיר אלא בהי' עיראות הרבה וכאמור אבל במה שמערים עד שנעשה הקערה מלאה (אף שנשתהה בה החמין) לא אמרינן דזה גופה הוי כמו עיראות הרבה דזה אינו ולכ"ע אין להחמיר בזה עיי"ש באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק ס"ק כ"ח מ"ש בזה והעלה דכיון שחזינן שהרמ"א השמיט דברי האו"ה הנזכר וכ' דוקא כשהי' ב"י מבליעת כ"ר ונראה שבכיון השמיטו וס"ל דדוקא כשהוא ב"י מבליעת כ"ר אבל ע"י עירוי אפי' הי' הרבה עיריות ביום א' א"צ ס' אלא כנגד קליפת הכלי ע"כ אין לחוש לזה כלל עיי"ש וצ"ע (ועי' בדברינו לעיל סי' ע"א ס"ק י"ז וסי' צ"ד ס"ק י"ח):

סג ואם עירה מכלי ראשון. עמ"ז ס"ק י"ג שכ' דהיינו בעירוי שלא נפסק הקילוח אבל אם נפסק הקילוח דלא הוי ניצוק פשיטא שאין מקום לחומרא זו אפי' הוא כלי הראוי להגעיל א"צ להגעילה עכ"ד וכ"כ בגליון מהרש"א דבניתז עלי' כיון דנפסק הקילוח בודאי יש להקל דבזה י"ל דגם הרמ"א מודה דמ"ש להחמיר בעירוי מכ"ר וכו' סתם עירוי הוא בלא נפסק הקילוח עכ"ד ועי' בס' עצי לבונה שכ' דאם עירו מים מכלי של בשר בעירוי שלא נפסק הקילוח על כלי אחד ומשם ניתז טיפות על כלי ב' של חלב קרה וכתב דהכלי הב' שרי ולא נאסר רק אותה הכלי שבא הקילוח עלי' ממש וכו' ואף שהפרמ"ג פסק לעיל סי' צ"ב דבכלי ראשון אף שהוסר מהאש כל זמן שלא נפסק הקילוח וגם נח על גבי כלי אחר ומשם ניתז נצוצות על כלי אחר וכו' אבל אם לא נפסק העמוד אע"פ שנח אסור מ"מ בזה יש להקל כיון דבאמת הוא נ"ט בר נ"ט ומה שאנו מחמירים בזה הוא רק חומרא בעלמא וכמ"ש הש"ך סק"ה ואינו אסור אלא דמטעם ניצוק אמרינן דהפליטות מתערבים וזה לא שייך בהכלי הב' שלא בא עלי' הקילוח להדיא רק שנתזו טיפות עלי' עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק ק"מ) ועי' בס' יד אלימלך סי' כ' דכל זה בהי' בהקדירה (שבא עליו הקילוח) רק מים רק שהי' ב"י מחלב וכאמור אבל בהי' בה כעת חלב ממש זה חמור טפי ויש להחמיר אפי' בעירוי שנפסק הקילוח וכמ"ש הפרמ"ג וכ' שם בעובדא שבישלו מים בקדירה של חלב ונשפכו שלא כדרך עירוי על קדירה שמבשלים בתוכה

בשר והביא מתשו' השיב משה סי' ל"ה שמבואר מדבריו להדיא דכיון שהי' בהקדירה כעת בשר יש להחמיר ואפי' בנפסק הקילוח אסור הקדירה והבשר אמנם לדינא כ' שיש לפקפק על פסק זה והביא שה מכמה מקומות שמבואר שאין לאסור אפי' הי' בשר או חלב ממש בקדירה וסיים וז"ל אך מחמת שיצא מפיו הקדוש לאסור מצוה לשמוע דברי החכמים אך כל זה היא בבשר בהמה אבל אם שנתבשל בשר עוף בהקדירה אז אפי' בכלי חרס יש לצדד להקל אך בכלי מתכות אולי יש לצדד להקל אפי' בבשר בהמה ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז שכ' עוד לחלק בדין זה דמ"מ אין להחמיר בזה אלא אם נתבשל המים בקדירה פעם ראשון לאחר שעירוי מתוכה החלב אבל אם כבר בישלו ירקות או מים בינתיים בקדירה זו לאחר שעירו החלב מתוכה וגם בפעם הראשון שבישלו בינתיים המאכל של ירקות או המים שהיתה מלאה וגם העלה רתיחה והקדירה הי' של מתכות אפשר יש להקל בזה אפי' בהי' בהקדירה בשר בהמה (ועי' בדברינו בס"ק שאח"ז מ"ש עוד משמו ע"פ סברא זו) וסיים בכל זה בצ"ע עיי"ש. איברא כי בס' תשובה מאהבה חלק ג' בגליון הש"ע בש"ך ס"ק י"ח כתב דאף שהש"ך מחמיר להלן סי' ק"ה סק"ד לאסור אפי' בעירוי שנפסק הקילוח כדי קליפה זה דוקא כשבא העירוי על המאכל אבל כשבא העירוי על הכלים הקשים גם הש"ך מודה שיש להקל בנפסק הקילוח וכמ"ש הש"ך כאן סק"כ עיי"ש ולפ"ז אין להחמיר בדין זה אפי' בהי' בשר בהמה בהקדירה וצ"ע:

סד עירה מכלי ראשון של בשר. עי' בס' יד אלימלך סי' כ"א שכ' ע"ד הרמ"א וז"ל הנה לולא דמסתפינא נראה לי לומר בכאן חילוק חדש דהיינו דוקא במאכל או במים שנתבשל פעם ראשון אחר הבשר או החלב אז אוסר הכלי התחתון אבל אם בישל פעם שנית מאכל או מים אחר הבשר או החלב והקדירה שעירו ממנה היא של מתכות וגם פעם הראשון שבישל המים אחר הבשר היתה מלאה וגם העלה רתיחה נראה לי דאפשר להתיר באם בישל אחר זה פעם שנית מים או ירקות ועירו אחר כך לכלי אז אפשר לומר דאין אוסר הכלי וכו' עד כאן לשונו (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ג ס"ק י"ט):

סה מכלי ראשון. עבאה"ט מ"ש מהט"ז ועי' בש"ך לעיל סק"ה (והביאו הבאה"ט שם סק"ו) שהשיג על גוף הדין של הרמ"א ופסק דאם עירו מכלי ראשון של בשר על כלי של חלב שרי דהוי דיעבד עיי"ש (ועי' מזה עוד בש"ך לעיל סי' צ"ד סק"ח) ועי' בשו"ת זקיני פני יהושע חלק ב' סי' כ"ד מה שהאריך ג"כ להשיג ע"ד הרמ"א בזה עיי"ש ועי' בחידושי הלכות שבסוף הס' עבודת ישראל (מהגאה"ק המגיד מקאזניץ זלה"ה) בסוגיא דנ"ט בר נ"ט אות ז' ח' ט' מ"ש בדברי הרמ"א בזה וסיים לכן נ"ל דהמקיל לא הפסיד עכ"ל ועי' בשפ"ד לעיל סק"ה שם שכ' ג"כ דבהפ"מ ולעת הצורך אין להחמיר עיי"ש

ועי' בדבריו באו"ח בהנהגות הנשאל סדר ב' אות ל' ועי' בס' מנחת שי שם ובגנזי יוסף שם סק"ד מ"ש בזה אכן במ"ז ס"ק י"ג העתיק דברי המ"ב שהביא הש"ך להתיר לגמרי עיי"ש אמנם בחוו"ד בביאורים סק"י נותן פנים מסבירות לדעת הרמ"א לאסור בכ"מ בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ח ועי' ביד אפרים מ"ש בזה והכריע דבכלי שאפשר להגעלה יגעילו אך בכ"ח חשוב כגון פארצילייין דא"א להגעילה יש להתיר לאחר שהיי' מעל"ע אבל בסתם כ"ח יש לאסור עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ב' שכתב דהיכא שיש סניף בלא"ה יש להתיר בזה לגמרי ולכן אין לאסור אלא במקלח להדיא מכלי של בשר על כלי של חלב אבל אם שניהם שפותים על הכירה ונשפך מא' על הכירה והלך הקילוח תחת השני אע"פ שהכירה חמה אפ"ה אין להחמיר דהא מ"מ עכ"פ לא שייך הטעם של הט"ז דחושבין לקילוח העירוי כאלו הוא בקערה שמערה ממנו כיון דלא מקלח להדיא מן הקערה על הכלי והכירה מפסיק ביניהם וכתב ששמע דה"ה אם עבר לילה אחת דסומכין בזה על המ"ד דס"ל דלינת לילה פוגמת וכ"ש אם יש ספק בענין זה דאזלינן בכל ספק לקולא כיון דהוא רק חומרא בעלמא עיי"ש :

סו דינו ככלי ראשון ואוסר. כל זמן שלא נפסק הקילוח אף שאינו על האש ונח. על כלי שני אפ"ה חשיב כעירוי וכו'. שפ"ד ס"ק י"ח. ועיי"ש מ"ש עוד מענין זה והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ק"מ) ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

סז ככלי ראשון ואוסר. ומ"מ לא נאסר רק הכלי שנפל קילוח העירוי עליו אבל לא הכלי שנזחל ממנה על הכלי האחרת ואפי' במערה מכלי על כלי אין לאסור רק הכלי שבא הקילוח עליו. ש"ך ושפ"ד ס"ק י"ת ומ"ז ס"ק י"ג עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק קכ"ז) מ"ש בזה עוד ועי' בחמודי דניאל שם אות ג' מ"ש בביאור דין זה:

סח ואוסר. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ד' שכתב דמדברי הש"ך סק"ה משמע דפשיטא לי' דאפי' לפי מה שהחמיר הרמ"א בעירוי מכלי ראשון של בשר על כלי חלב בשניהם ב"י מ"מ לא החמיר לאסור רק הכלי התחתונה שעירו עליה אבל המאכל שעירו מותר אכן לפי דעת הט"ז ס"ק י"ג נראה לכאורה דגם המאכל שעירו אסור אמנם כיון שגם הרמ"א שהחמיר לאסור הכלי התחתונה הוא רק משום חומרא בעלמא ע"כ י"ל דעכ"פ לענין המאכל גופא שעירו יש לסמוך על הש"ך להתיר עיי"ש ועי' בשו"ת זקיני פני יהושע חלק ב' סי' כ"ד שנשאל בעובדא שעירו מים רותחין מכלי חולבות ב"י על בשר רותח וכ' דאע"ג דקיי"ל עירוי אינו אוסר יותר מכ"ק מ"מ בנידון זה יש לאסור כל הבשר כיון שהבשר רותח א"כ תתאה גבר ונאסרו המים וחוזרים ונבלעים בבשר אלא שיש להקשות מאן לימא לן שהכלי שמערין ממנה נ"ט בשעת העירוי למים הנשפכין חוץ

לכלי באופן דשייך בהו הטעם שכ' הפוסקים בכלים של בשר שהודחו ביורה חולבות וכו' שיוצאין ב' טעמים בפעם א' למים וכו' ואם באנו לאסור בעירוי צ"ל שהכלי נ"ט במים הנשפכים בשעת העירוי ואז יוצא הטעם מן הבשר ג"כ והטעמים מתערבים ונאסרו המים וזה מנין לנו וכו' ולדינא העלה דבעירה על בשר רותח דתתאה גבר י"ל דנותן טעם בכולה ואסור עד דאיכא ס' נגד המים שנשפכו על הבשר דבכולה משערין דלא ידעינן כמה בלע עיי"ש ועי' ביד אפרים שהביאו ועיי"ש מה שפלפל בדבריו ובסוף סיים ודאתן לענין דינא נראה לפענ"ד בהך דינא שעירוי מכלי חולבות ב"י נקי על בשר רותח המקיל במקום הפ"מ לא הפסיד אבל שלא בהפ"מ אין להקל כיון דאפי' בעירה על כל בשר ב"י יש מחמירים וכו' עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ג מ"ש בענין זה ומ"ש בדברי זקיני פני יהושע בזה ולדינא העלה להקל לגמרי וה"ה אם עירה מים שאינם של בשר ולא של חלב על בשר המונח בקערה חולבות ב"י ג"כ הכל שרי הבשר והקערה לפי מה דקיי"ל דאין דבר לח נאסר ע"י עירוי כלל כיון דלא שייך ביה קליפה א"כ לא נאסר המים כלל א"כ אין ממה לאסור הבשר והקערה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"א ס"ק ל"ז) אבל לפי דברי החוו"ד בביאורים סק"י שכתב הטעם של הרמ"א כאן דאוסר הכלי חלב שעירו עליו מכלי בשר אע"ג דאין כח במים לאסור הכלי כיון דלא נאסרו רק כדי קליפה וא"א לקלפם כנ"ל דהוא עפמש"ל סי' צ"ד סעי' ה' דהמנהג לאסור הכלי שאינה ב"י אף דלא שייך שום טעם מהטעמים של האוסרין דהכא משום שכן הוא המנהג לאסור הכלי ואע"ג דבמאכל מתירין כשקיבל נ"ט בר נ"ט בבישול אבל בקדירה אפי' חדשה המנהג לאסור גם כשקיבל נ"ט בר נ"ט בבישול עיי"ש ממילא דבנידון של היד יהודה הנ"ל שעירו מים על כלי חלב ב"י ועל בשר יש. להתיר הבשר אבל לענין הכלי יש להחמיר מטעם מנהג וכן נראה דעת הלב"ש בחידושי דינים סעי' ל"ט שכ' דאם נשפך מים רותחין מכלי חולבות ב"י מקונח על הכירה שיש עליו אפר והגיע הקילוח תחת הקדירה של בשר יש להתיר הקדירה של בשר משום דטעם החלב נעשה פגום ע"י האפר עיי"ש ומבואר מדבריו דרק חמת ההיתר של האפר הוא שמקיל אבל בלא ההיתר של האפר גם הוא לא נחית להקל בזה. שוב ראיתי בשו"ת השיב משה חיו"ד סי' ל"ה שנשאל בענין זה אם נשפך מכלי של חלב ב"י על כלי עם בשר על הכירה כשעומדת אצל אש ולא הי' ששים בקדירה של בשר נגד כל השפיכה מה דינו של הקדירה והבשר. והשיב דאם הי' הכלי חולבות מחלב ממש ודאי אסורה הקדירה והבשר מן הדין דבישול חלב הוי כנצלו וכמ"ש השפ"ד דכל שלא קיבל הכלי הטעם ע"י מים רק מהחלב עצמו בלי מים הוי רק ב' נ"ט ומנהגינו שלא להתיר רק בג' נ"ט וא"כ בנ"ד שהי' הקדירה ב"י

מחלב ממש דהוי כנצלו ודאי אסורה הקדירה והבשר מן הדין אך אם לא הי' ב"י מחלב ממש רק מאיזה מאכל של חלב שנתבשל עם מים אז אם לא נפסק הקילוח בהעירוי של השפיכה מן הקדירה של חלב על הקדירה עם הבשר אז אם אין שם רק הפסד קטן ג"כ יש לאסור ולחוש דניצוק הוי חיבור (עט"ז ס"ק י"ג ובמ"ז שם ובש"ד סק"ה) והוי כאלו הי' בקדירה החולבות ולא הוי נ"ט בר נ"ט. אמנם לעני בדבר חשוב יש להתיר גם בכה"ג אכן אם נפסק הקילוח קודם שבא על הקדירה של בשר יש להתיר בכל ענין אבל אם הקדירה ב"י מחלב ממש אסור כנ"ל אפי' בנפסק הקילוח עיי"ש ועי' מזה בס' ישועות חיים בהתשו' שבסוף סי' צ"ה ועי' בס' יד אלימלך סי' כ' מ"ש בזה והבאתי דבריו לעיל (ס"ק ס"ג) ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) בחידושיו ליו"ד ריש סי' צ"ו בעובדא שבישלו דגים במחבת של בשר והי' בתוכה בצלים שחתכן בסכין של בשר אינו ב"י ונשפך מהמים שבמחבת לאחר שהרתיחו על קדירה של חלב ולא הי' ששים בהחלב שבהקדירה נגד המים שנשפך מהמחבת על הקדירה ובהדגים עם המים שבמחבת לא הי' ס' לא נגד הבצלים שנחתכו דק דק ולא כנגד הסכין כי הי' סכין גדול והשיב דהחלב בודאי מותר דאף שאין בהחלב ס' כנגד המים מ"מ בודאי לכל הפחות הבצלים הם חלק מעשרים מהדגים עם המים שבמחבת א"כ אין בהמים שנשפך טעם בשר כי אם חלק עשרים ונגד זה יש ס' בהחלב ע"כ החלב בודאי מותרת רק הקדירה לכאורה הי' נראה לאסור דהא בדבר חריף לא שייך נ"ט בר נ"ט וגם לא שייך נטל"פ וכיון שאין ששים בדגים ובמים כנגד הבצלים נמצא שיש בהמים טעם בשר והוי כמו טפת חלב שנפלה על הקדירה דהקדירה אסורה אף שיש ס' במה שבקדירה כנגד הטפה אבל לאחר העיון זה ליתא דאין לאסור הקדירה כלל דהא אין במים שבמחבת ממשו של בשר כי אם טעמו ואף שהוא ע"י הבצלים שהם דבר חריף אפ"ה הוי נ"ט בר נ"ט דהטעם שיוצא מהבצלים למים הוי נ"ט א' ואח"כ להכלי הוי טעם שני ובפרט דגם בטפת חלב שנפלה על הקדירה של בשר כנגד הרוטב דקיי"ל דמה שאוסרין הקדירה הוא רק חומרא בעלמא דמצד הדין הקדירה מותרת רק מחומרא בעלמא אסיר לכתחלה להשתמש בה ע"כ בנ"ד שיש ב' נ"ט אין להחמיר ואין לאסור הקדירה אפי' לכתחלה עיי"ש:

סם אם הי' ב"י. עחוו"ד שסיים דהואיל שכל עיקר הדין שכ' הרמ"א להחמיר בזה בעירוי מכלי ראשון של בשר ב"י על כלי חלב ב"י אינו אלא מטעם מנהג אבל משורש הדין אין לו יסוד (עי' בדברינו לעיל ס"ק ס"ז) ע"כ אין להחמיר רק לאסור הכלי שאסור לבשל בה לכתחלה אבל ודאי בדיעבד אם כבר בשלו בה המאכל מותר דהמנהג אינו אלא לאסור הכלי לכתחלה עיי"ש:

ע הי' ב"י. עבאה"ט סוף ס"ק ט"ו מ"ש מהט"ז דאם זה הכלי שמערה עליו אינו ב"י לא נאסר וכו' ועשפ"ד ס"ק י"ט דאף המים מותרין בזה עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל שם דהיינו אפי' בעירוי שלא נפסק הקילוח עיי"ש וה"פ:

עא בן יומו עבאה"ט סוף ס"ק ט"ו מ"ש מהט"ז דאם זה הכלי שמערה עליו אינו ב"י לא נאסר דלא גרע מהאי שכ' בסמוך דהכלים מותרין אם א' אינו ב"י ועי' בחמודי דניאל חלב תערובות הנכפל אות ח' שכ' דלפ"ז נראה דאם יש ששים נגד הכלי שמערה עליו ג"כ מותר דלא גרע מתוחבו לתוכו דקיי"ל להכשיר לעיל סי' צ"ד בקדירה שבישלו בה ירקות או מים וכו' אמנם לדינא צ"ע דא"כ למה אסור בעירוי הא עירוי אינו מבליע אלא כ"ק וא"כ הרי הו"ל השאר ככלי אחר כיון שלא נבלע בו כלל ונגד כדי קליפה הא יש ששים וכ' דאפשר ס"ל להפוסקים בזה דאפי' לא נבלע רק כ"ק מ"מ חשבינן כאלו נתחב כל הכלי וסיים וז"ל ומ"מ נראה דאם לא עירו אלא על מקצת הכלי ויש ששים נגד כל המקצת שעירו שם כשר ולא חשבינן כמו נתחב כל הכלי עכ"ל:

עב שאינן של בשר ולא של חלב. כגון מקדירה חדשה או שלא נשתמש בה רק ירקות וכיוצא בהן או שאינה ב"י. ש"ך ס"ק י"ט. וכתב בשפ"ד דמ"מ חילוק יש בין כלי חדשה לכלי שאינה ב"י לענין המים דבמערה מקדירה חדשה או ירקות כנ"ל המים מותרין אבל במערה מקדירה של בשר או של חלב שאינו ב"י אפשר שהמים אסורים לשיטת הרב עיי"ש:

עג ואפי' שומן דבוק בהם הכל שרי. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם שניהם אינם נקיים ושומן דבוק אסור דעירוי מבליע בהכלי ועי' במנח"י כלל נ"ז ס"ק כ"ב וכ"ג שכ' דבהפ"מ יש להקל ולסמוך על הרמ"א להתיר בזה עיין שם ועי' בדברי יוסף סימן תרמ"ה מה שכתב בביאור דברי הרמ"א בזה והעלה דבכלים דאפשר בהגעלה יש להחמיר כהש"ך אבל בכלים שא"א בהגעלה יש להתירן ע"י שהיי' מעל"ע ומ"מ בדיעבד אם בישלו בכלים אלו גם בתוך מעל"ע הסומך על הרמ"א להתיר התבשיל לא הפסיד עיי"ש באריכות ועי' בכנפי יונה מ"ש בענין זה וסיים דהרוצה לסמוך על הרמ"א ולהקל בזה במקום הפ"מ לא הפסיד עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק י"א וחידושים ס"ק י"ט שהכריע דאין לאסור אף כשהם אינם נקיים אלא דוקא בנוגעים זה בזה אבל אותן כלים שלא נגעו באיסור בודאי מותרין ע"כ אם הודח כלי של חלב בין כלים של בשר ע"י עירוי אין אסור רק הכלי הנוגע בכלי של חלב ואם אינו יודע איזה נגע הכל שרי עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ו' שכ' דאם הי' כלי של בשר מלוכלך בחלב ועירה עליה מים רותחין אסור הכלי לכ"ע דלא שייך בזה טעם של האו"ה שכ' דמיד שנחו המים על הכלי הוי כלי

שני ושוב אינו מבליע בכלי אחר דהא הכא החלב דבוק באותו כלי של בשר שבא עלי' הקוליח וא"צ להבליע בכלי אחר עיי"ש אמנם להלן בהלכ' תערובות הנכפל אות ל"ה כ' בפשיטות דהרמ"א כאן מיירי אפי' הי' לכלוך שומן בא' מן הכפות ועירה מים רותתין לתוכו לא נאסרו הכפות זה מזה ואע"פ שהכפות נוגעים זה בזה והרי הכף של חלב נוגע בשומן שהי' טוח בהכף של בשר אפ"ה מותר ומוכח כן מדברי הרמ"א דאי אפשר לומר דלא שרי אא"כ ידוע לו שבודאי לא נגע הכף של חלב בשומן דהא א"א לידע זה כיון דמיירי דשלא במתכוין נעשה הדבר כדרך סתם הדחה וגם אין הכלי התחתון שמדיחין בה הכפות נאסרה מה"ט אע"פ שהוא בודאי של בשר או של חלב ובהכפות הי' דבוק טוח מהפיכו ונגע בהכלי עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ל ובפיה"ק ס"ק ל"ה מ"ש בענין זה והעלה לדינא דאף אם נגעו הכלים של בשר ושל חלב זה בזה מ"מ אם אין העירוי עצמו נוגע להכלים רק שהקילוח נופל על המחבת וממנו בא הרותחין אל הכלים יש להתיר במקום הפ"מ דלאחר שבאו הרותחין להכלים נעשו המים כ"ש עיי"ש:

ועיין בס' יד יוסף על בבא מציעא דף מ' ע"ב (בד"ה א"נ) שכ' וז"ל והנה בא לפני דינו של הרמ"א הנ"ל שהי' שיורי המאכל דבוקים בכלים רק שהי' כלי חרס ישנים ששבעו מלבלוע ואמרתי כיון שגם הש"ך מודה דאין כת בעירוי להפליט מן הכלי ולהבליע להכלי לכן בנ"ד שהכ"ח שבעו מלבלוע ואינו יכול לבא לידי בלוע אם לא ע"י שיפליט מן הכלי מה שבלע מכבר ואח"ז יבליע לכלי הפלוטה דהשתא וכל כך אין כח בעירוי להפליט מן הכלי ולהבליע להכלי עכ"ל וע' בפת"ש לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ח שהביא כעין סברה זו מהפרמ"ג שכתב בשם ח"א ודחה זה ע"פ דברי החו"י סי' ק"א דמה דאמרינן דכ"ח ישנים כבר שבע מלבלוע היינו שאינו בולע גוף הדבר אבל הטעם מהדבר שבתוכו בולע עיי"ש וכ"כ בכו"פ ובחוו"ד לעיל סי' צ"ג עיי"ש וממילא ליתא לדברי היד יוסף הנזכר ואין לסמוך בזה להקל בכ"ח ישנים יותר מבחדשים. שוב ראיתי בשו"ת יד יוסף סי' ס"ז שנשאל בענין זה והביא ג"כ דברי היד יוסף על ב"מ הנ"ל וסיים שהוא נוהג להחמיר בזה עפ"ד החו"י והכו"פ והחוו"ד הנזכר עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סימן ס"ט ס"ק שי"ט ולהלן סימן ק"ה ס"ק רי"ב) מ"ש עוד מזה:

ועיין עוד בחמודי דניאל הלכ' בב"ח סוף אות כ"א שכתב דאע"פ שהאחרונים חלקו על הרמ"א ודעתם להחמיר בזה מ"מ אם הי' ספק אם הי' רותחין או לאו מותר דהוי כעין ס"ס שמא לא הי' רותחין ושמא קיי"ל כהרמ"א עיי"ש (עד) שרי. עי' בחמודי דניאל הלכ' כלי ראשון סוף אות ח' שכ' דאם בשלו ירקות בקדירה של בשר שאינה ב"י ונזחל על הכירה עד שבא הקילוח לקדירה חדשה אפי' נשפך להדיא על הקדירה מותר לקבוע

הקדירה לבשל בה חלב כיון דהוי ג' נ"ט ואם נשפך מקדירה של בשר ב"י ונזחל על כירה צוננת לקדירה חדשה אפשר שיש להקל ולהתיר לקבוע הקדירה בשל חלב עיי"ש אמנם לפמ"ש הש"ך לעיל סי' צ"ד ס"ק ט"ו דבקדירה חדשה אפי' בג' נ"ט אין להקל לקבוע תשמיש לקדירה זו להיפך דכיון דצריך לקבוע תשמיש א' לקדירה זו יש לקבוע לה תשמיש הראשון אפי' שהי' של ג' נ"ט ה"נ פשוט לפענ"ד דגם בנ"ד יש להחמיר שלא לקבוע תשמיש לקדירה זו להיפך מהבלוע שנבלע בה ע"י הזחילה וה"פ:

עה דאין עירוי בכלי ראשון. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הנכפל אות ל"ה שעמד על המחקר באם הי' עומד קדירה צוננת על השלחן ותחתי' הי' חלב (בציר"י) מנוטף צונן על השלחן ועירו תבשיל רותח לקדירה וניתך כל החלב שתחת הקדירה אם נאסר הקדירה וגם אם נאסר גם התבשיל שבתוך הקדירה אם אין בו ס' נגד החלב והביא ראיות דאין כח בעירוי שמערה לתוך הקדירה בפנים להבליע החלב שמבחוץ כיון שאינו בתוך הכ"ק מן העירוי דאע"פ שאנו רואין שהחלב שתחת הקדירה נמס אין ראי' ששלט כח החמימות כ"כ גם מבחוץ כיון דבמעט חמימות הוא ניתוך כמש"ל סי' צ"ב מהתה"ד גבי טפה מנר של חלב דברתיחה מועטת החלב נמחה עיי"ש: (עו) יבלעו זה מזה עבאה"ט מ"ש שהש"ך חולק ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות י"ד שכתב דאפי' לדעת הט"ז והש"ך שחולקים על הרמ"א ואוסרים בזה מ"מ אם יש במים שמערה עליהם ששים נגד הטוח שדבוק בא' או בשניהם מותר וכ' דאע"פ שבתחלת העירוי ליכא ששים ולכאורה איכא למימר שמבליע תיכף מזה לזה לא אמרינן הכי אלא כיון שמערה בלי הפסק הוי כאלו מערה כל המים בבת אחת עיי"ש:

עז זה מזה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם שניהם נקיים יש להתיר ועי' במנח"י כלל נ"ט אות כ"ב ופר"ח ס"ק י"ז שהשיג על הש"ך וכתב להחמיר גם כששניהם נקיים ע"ש ועשפ"ד שם שכתב דבהפ"מ יש להקל ואם הוא כלי שאפשר בהגעלה יגעילנה עיי"ש וע' בחכמת אדם כלל מ"ח סעי' י"ב שכ' דלעולם יש להורות בזה שימתין מלהשתמש בכלים אלו עד לאחר מעל"ע כדי שלא יהי' בזה חשש איסור דאורייתא עיי"ש:

ועיין עוד בשפ"ד שם שכתב דכל זה הוא אם אין במי הדחה ס' נגד קליפת כלי אחד אבל אם יש במי הדחה ס' נגד קליפת כלי א' מהני וא"צ ס' נגד קליפת שניהם ומסתמא אמרינן דיש במי הדחה ס' נגד קליפת הא' אבל נגד כל הכלי א"צ שיהי' ס' דהא עירוי אינו אוסר יותר מכ"ק עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים ס"ק י"א שכתב דפשוט הוא דהפרמ"ג כתב זאת רק בנקיים אבל באינם נקיים בודאי צריך שיהי' במי ההדח' ס' נגד הליכלוך של ב' הכלים עיי"ש וה"פ:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דאם א' נקי והב' אינו נקי דיש לאסור האינו נקי שלא בהפ"מ עי' בחידושי הגרעק"א ז"ל מ"ש בזה וכתב שיש לעיין אם יש להתיר האינו נקי (היינו אפי' בהפ"מ) דאף דעירוי אינו מבשל להפליט ולהבליע מכלי לכלי מ"מ הא מתחלת העירוי נאסר הלכלוך שבכלי חלב כדי קליפה יען בלע מהכלי נקי דעירו מפליט לאוכל ואח"כ כשמערה עוד מבליע הלכלוך נבילה לכלי ואסרה עי"ש:

עח ואם נמצא קערה חולבת וכו' עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ט"ו שכתב דאם נתערבה קדירה של בשר בתוך כלי חלב (נראה דר"ל כפות וקערות) וידוע שבישלו בהקדירה חלב (והשתמשו בהכלים של חלב בתוך הקדירה) אך אין יודעין אם היתה הקדירה ב"י מבשר כשבשלו בה חלב אזי הקדירה אסורה אבל כל הכלי חלב מותרין ואפי' התבשיל של חלב שבישלו בקדירה זו מותרת משום דמן הסתם תלינן שבודאי הי' הקדירה אינה ב"י כמש"ל סי' קכ"ב סעי' ז' דסתם כלים אפי' של ישראל אינם ב"י וכ' שם דאפי' ידוע שבישלו מתחלה בקדירה זו דבר חריף של חלב מותר כיון דאיכא ספק דלמא הי' התבשיל הראשון לפגם בהבלוע שבקדירה דהא אפי' בתבשיל חריף איכא כמה דברים שהם לפגם בכלי זו ורק באינו ב"י אמרינן דלא הוי לפגם בדבר חריף משא"כ בשאר דברים שהם פוגמים בטבעם זה בזה פשוט הוא דשייך גם בדבר חריף. וכתב שם עוד דאם נתערבה קדירה של בשר בתוך כלים של חלב ואינו ידוע אם נשתמשו בו שום דבר מחלב י"ל דגם הקדירה הזאת מותרת לאחר מעל"ע כמו בהניח כלים ביד עכו"ם דלקמן סי' קכ"ב משום דאמרינן העמיד הכלי על חזקתו דאינו ב"י ושמא לא השתמשו בו ואת"ל נשתמשו הו"ל פגומה עיי"ש וכדברים אלו כתב גם עוד להלן בהלכ' תערובות הא' אות ז' ועיי"ש עוד בהלכ' בב"ח אות ל"ד:

עט נמצא קערה חולבת וה"ה אם נמצא כלי של עכו"ם יש להקל בזה וכו' דסתם כלים של עכו"ם אינם ב"י. מנחת יהודה (מהרב מהרי"ל אופינהיים ז"ל) וע"ל סי' קכ"ב סעי' ו' (וע"ל ס"ק הקודם):

פ לא חיישינן שמא הודחו ביחד. עי' בעקרי הד"ט סי' י' אות כ"ד שהביא בשם רב גדול א' בעובדא אשר שפחה עכו"ם באה והגידה שהניחה בשגגה כלי חלב עם כלי בשר להדיחן רק שיודעת בודאי ששל בשר הודחו קודם הדחת כלי חלב אין מחזיקין איסור אך מ"מ מחשש אשר פיהם דיבר שוא ישהו הכלים מעל"ע דאז לא הוי רק איסור דרבנן אינו ב"י אטו ב"י ובספק כה"ג לא גזרו עיי"ש:

פא שמא הודחו ביחד. עבאה"ט מ"ש דהוי ס"ס ועי' בכנפי יונה סוף סי' זה שכ' דלכאורה נראה דאם חסר ספק א' מאלו הספיקות אסרינן הכלים אמנם לפי הטעם שכתב שם

באו"ה דיש להתירם משום דלא מחזקינן איסור ממקום למקום נראה דגם בחסר ספק א' יש להתיר דתלינן שהניחם שם לאחר הדחה רק ששכח כעת או שאדם אחר הניחם שם אח"כ אמנם בכלים ששייך בהם הגעלה טוב להגעילם אכן אם יש שם כלים שלא שייך בהם הגעלה וגם כלים ששייך בהם הגעלה כולם מותרים בלא הגעלה עיי"ש ועי' במנח"י סוף כלל נ"ט שכתב דלכאורה משמע דאם ידעינן שהודח בכלי ראשון אסרינן ומחזקינן איסורא שהודח יחד כיון שא"א לומר שנפלה כלי זו בין הכלים מעצמו אם לא ע"י אדם וכיון שאין שם אדם לפנינו שיגיד שהוא הניח כלי זו בין הכלים א"כ ודאי יש להסתפק שהודח יחד וע"י כך בא בין הכלים ויש לאסור מספק אכן בהגש"ד ובהאו"ה כלל ל"א דין כ"א משמע דאף ברגילין להדיח באותו הבית בכלי ראשון ג"כ מותר דלא מחזקינן איסור כלל דאמרינן שלא הודח כלל יחד אלא ע"י אדם אחר ששמו זאת הכלי בין הכלים וכו' בשו"ת צמח צדק שהחמיר בכה"ג צ"ל דשאני התם שיש עוד צדדים להחמיר עכ"ל (וע"ל בס"ק שאח"ז) ועי' בפר"ח ס"ק י"ח שכ' ממשמעות האו"ה דאם ידוע שהוא בודאי ב"י אין להתיר ומחזיקינן איסורא בזה כיון דליכא אלא חדא ספיקא עיי"ש ועי' בבל"י ס"ק י"ז שכתב דכיון שכ' בהגהות ש"ד עוד טעם שאין מחזקינן איסור ממקום למקום דמשמע לפ"ז דאפי' הי' בודאי ב"י אין לאסור דבספק א' לבד שמא לא הודחו יחד סגי להתיר ע"כ יש לסמוך להקל גם בודאי ב"י אלא דכל כלי שאפשר בהגעלה לא יתירו אלא ע"י הגעלה אבל כלי חרס שא"א בהגעלה ישהנה מעל"ע ולאחר מעל"ע מותר להשתמש בה אפי' לכתחלה עיי"ש ועי' בתורת יקותיאל להלן סוף סי' ק"ד שהרחיב הדיבור בדין זה וסיים בצ"ע למעשה עיי"ש ועי' מזה בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ב' סי' מ"ה (בד"ה והנה מעשה) ובמ"ז ס"ק י"ד ובחוו"ד בביאורים ס"ק י"ד וביד אברהם ובהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג ובדברי יוסף סי' תרמ"ז ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"ג שמעורר אם יש לחלק בזה בין אם נמצא הכלי במקום שהודח ובין אם לא נמצא במקום שהודח וכ' דלכאורה י"ל דבנמצא במקום שהודח חיישינן שהודחו יחד וכן י"ל גם לאידך גיסא דגם אם נמצא במקום שהודח לא חיישינן כיון שצריכין לומר שעשה שם מעשה בכלי זו ולא מצינן בשום מקום לומר שיש להחזיק ריעותא שאם נמצא שם עשה שם גם מעשה בדבר זה והניח בצ"ע ועיי"ש שכ' דאם נמצא הכף בכלי שני בודאי לא מחזקינן ריעותא שמא תחבו גם בכלי ראשון דמכלי לכלי בודאי לא מחזקינן אסורא עיי"ש ועי' מזה עוד בדבריו בהלכ' כלי ראשון אות ב' ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ב ובפיה"ק ס"ק ל"ו מ"ש בזה וסיים דכל זה בהודחו בכלי ראשון אבל אם הודחו בעירוי שמערה הרותחין על הכלים יש להתיר בכל ענין אף בספק א' כיון דבלא"ה מתיר הרמ"א

בהודחו ע"י עירוי בכ"מ ואף שהש"ך חולק עליו מ"מ עכ"פ בצירוף ספק א' יש לסמוך על הרמ"א להקל לגמרי עיי"ש:

פב בדרך שנאסרים. עמ"ז שם שכ' דנראה דאם הודחו כלים של איסור והיתר ביחד וספק אם בכלי ראשון או כלי שני או אם הי' היס"ב או לאו ועברה לילה אחת עכ"פ (בין שימוש של איסור להדחה) יש להתיר דהוי ס"ס שמא הלכה כר"ת דלינת לילה פוגמת ושמא לא הי' היס"ב ולכן בכלים הראוים להגעלה יש להגעילם אבל בכ"ח דא"א בהגעלה יש להתירן בהפ"מ עיי"ש אכן בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה השני אות י"ב נוטה להחמיר בזה עיי"ש אמנם לפמש"ל סי' ק"ג (ס"ק פ"ט) בשם המנח"י וגם הפרמ"ג בעצמו במ"ז שהחליטו לצרף בכ"מ ספק זה דשמא לינת לילה פוגמות עיי"ש ממילא דגם כאן יש להקל בפשיטות ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג כאן שכ' דמ"ש במ"ז להקל בזה מיירי בע"כ דלאחר לינת לילה הדחוה יחד דאז נולדו ב' הספיקות יחד וכן בנידון של המנח"י שלאחר לינת לילה בישלו בו בשר והי' שני הספיקות יחד אבל אם הודחו תחלה יחד ואחר לינת לילה בישלו בהם אין להקל דלא הוי ס"ס כיון דלא נולדו הב' ספיקות יחד עיי"ש:

סעיף ד:

פג שאם נתנו אפר. עבאה"ט ופת"ש ועי' בעצי לבונה ובשערי דעה סק"ה שהביא דברי הצמח צדק והכנסת יחזקאל ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בפרי תואר סק"ו שפסק כהמחבר להתיר להדיא הקדירות דלא דמי לכלים הבלועים מאיסור שאינם ב"י דאסור לבשל בהם לכתחלה דהתם בלעו מעיקרא טעם לשבח משא"כ בנידון זה דכשבלעו לא בלעו רק טעם פגום וכ"כ בשו"ת חכם צבי סי' ק"א דכלי בשר וחלב ב"י שהודחו במים שיש בהם אפר אע"פ שהם מלוכלכים ויש בהם ממשות מן המאכל מקרי נטל"פ ומותרין עיי"ש אמנם יעוין בכנה"ג בהגהות ב"י אות מ"ו שמפקפק על מנהג שנוהגין בכמה מקומות לסמוך על זה להקל שע"י האפר נפגם דהא מ"מ עכ"פ גם נטל"פ אסור לכתחלה ואיך שרינן להשתמש לכתחלה בכלי שקבלה טעם כזה עיי"ש ועי' בשלחן גבוה סוף סי' זה שהתפלא על תמיהתו של הכנה"ג בזה וכתב שאין לחוש להחמיר בזה כלל ואפי' אם הב' כלים שניהם ב"י אין להחמיר עיי"ש ועי' במנח"י כלל נ"ט ס"ק כ"ו שהעלה ג"כ להקל בזה כדעת המחבר וכמ"ש בתשו' צמח צדק סי' צ"א עיי"ש אכן בפר"ח ס"ק י"ח אף שגם הוא נותן פנים מסבירות לדעת המחבר מ"מ לדינא מסיים שאין להקל בזה רק בהפ"מ דוקא עיי"ש וכ"כ בחוו"ד עיי"ש ועי' במ"ז ס"ק ט"ו שכתב דהמתיר בזה בהפ"מ ולצורך שבת אין לגעור בו עיי"ש ועי' בס' עטרת שלמה (מהרב מהר"ש גליוויטץ ז"ל)

בחידושיו לסי' זה שכתב בשם רב גדול אחד דמ"מ אין להקל בזה אלא אם נתן האפר קודם שהניח הקדירות דכבר נפגמו המים משא"כ אם נתן אפר לקדירה שיש שם מים דאז בולע הקדירה מן המים מיד קודם שנפגמו המים מן האפר ואין טעם האפר נכנס אח"כ להכלי לפגמו עיי"ש ועי' מזה בדברי יוסף סי' תרמ"ח באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

ועיין עוד במנח"י שם שכ' דמטעם דאפר פוגם י"ל דבנשפך מן הקדירה חולבת על הכירה וזב תחת הקדירה של בשר דקיי"ל לעיל סי' צ"ב דברותחת אוסר היינו דוקא כשאותו המקום הי' נקי מאפר משא"כ אם הי' אפר על אותו מקום י"ל דע"י האפר נעשה הטעם חלב שבמים לפגם ושוב אינו אוסר וסיים דמ"מ למעשה צ"ע דאולי יש לחלק דבשעה קלה שעובר הקילוח דרך אפר אינו נעשה לפגם עיי"ש אמנם לעיל כלל נ"ה סק"כ כ' בהחלט להתיר בזה ועי' בס' שערי דעה סק"ה שכ' דבדינו של המנח"י אין להקל אא"כ יש ספק אם נשפך כ"כ עד שאין בו ששים משא"כ אם בודאי אין בו ששים דאין כאן אלא ספק א' אם אפר פוגם בזמן מועט כזה ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא אא"כ הי' העובדא בבשר עוף דהוא מדרבנן דהוי רק ספיקא דרבנן אז יש להקל גם אם בודאי אין ששים אבל בבשר בהמה אין להקל אלא היכא דאינו יודע אם יש ששים דאז הוי ס"ס שיכול להתהפך עיי"ש וכפי הנראה שלא ראה דברי המנח"י דלעיל כלל נ"ה הנ"ל שכתב בהחלט דגם בזמן מועט כזה הוא נפגם ולא הוי ספק כלל שוב ראיתי בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' נ"ג בעובדא שעמד בתנור קדירה של בשר טריפה עם ד' קדירות של בשר כשר ונשפך רוטב מבשר טרפה תחת ד' קדירות עם בשר כשר ומצדד להקל דכיון דנשפך על [התנורים ספק אולי יש שם אפר ונעשה נטל"פ ויש לצרף לספק שיטת הפוסקים שמא אינו מפעפע לפנים כיון שהוא מין במינו דרבנן עיי"ש הנך רואה דפשיטא לי' דאם הי' אפר בודאי פוגם ומותר אפי' בנשפך רוטב של בשר שהוא כמו כשר ממש. איברא כי גם בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל' כתב להקל לעת הצורך בהפ"מ גם בנשפך חלב ממש על האפר והשיבו שם קדירה חמה או שנשפך תחת הקדירה בשוליים המלוכלך באפר ובפרט בבב"ח כיון שנקלשה טעם קצת קודם שנבלע בקדירה עיי"ש ועי' עוד מזה בדבריו בשפ"ד כאן ס"ק כ"א ועיי"ש במ"ש בדברי המנח"י הנזכר ומבואר ג"כ דעתו שיש לצדד להקל בהפ"מ בזב דרך האפר ועי' בלב"ש בחידושי דינים שלו סעי' ל"ט ובביאורו ס"ק קל"ה וקל"ו שכ' כן להדיא לדינא דכיון שדין זה דאפר הוא פוגם הוא מחלוקת לכן ח"ו לסמוך ע"ז בנזחל חלב ממש על הכירה שיש בה אפר אלא בנשפך מים רותחין מקדירה של חלב ב"י מקינוח תחת קדירה

של בשר או להיפך אז יש לסמוך על המקילין דטעם חלב או בשר שבמים נפגם ע"י האפר וכן כל כיוצא בו כשיש עוד היתר טוב אבל לא בענין אחר עיי"ש ועי' ביד אפרים מ"ש בענין זה ולדינא כתב ג"כ כמ"ש הפת"ש שיש לחלק בענין זה בין אם נזחל מים של איסור תחת קדירה היתר ובין אם נזחל מים של בשר תחת קדירה של חלב או איפכא דאם נזחל מים מקדירה של איסור תחת קדירה של היתר י"ל דאין האפר מועיל לפגום טעם האיסור כיון שיש בהמים טעם איסור גמור ולהפכו להיתר אי אפשר משא"כ במים הבלועים מבשר או מחלב י"ל כיון שכבר נפגם טעמם מחמת האפר קודם שבא לכלל איסור אין אוסר בהבלעתן אמנם בסיף דבריו מצדד להחמיר גם בנזחל מים מקדירה של בשר וסיים דמ"מ לצורך או במקום הפ"מ יש לסמוך להקל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ג ובפיה"ק ס"ק ל"ז שמפקפק מאוד בגוף ההיתר שכ' המחברים להקל כמה פעמים משום דאפר פוגם התבשיל כי עמד בזה על המיבתן במים חמין ואפר וראה דאם כי כל זמן שהאפר מעורב בו אינו ראוי לשתיי' מ"מ הנה אינו נעשה נטל"פ בעצם והוא רק כמו אם עירב בו עפר וטיט וחול דלא נחשב משום זה נטל"פ שאם יצללו המים מהם הוא חוזר למעליותא וראוי לשתיי' והגם דהמים נעשה חריף קצת ע"י האפר אף לאחר שנצלל מ"מ לא הוי חריף כ"כ עד שיהי' מקרי משום זה נטל"פ לכן העלה שאין להקל בדין זה רק אם הכלים הם נקיים מבעיין חלב או בשר או שיש ס' נגד הלכלוך דאין שם ממשו של בשר או חלב אז שפיר אמרינן דכשבא להכלי הו"ל נ"ט בר נ"ט ואף דבמים בעלמא מחמירים בזה מ"מ בנידון זה כיון דבלא"ה יש הרבה מקילין יש לסמוך עכ"פ בצירוף הקולא דאפר פוגם אבל בהי' הכלים מלוכלכים מבעין בשר או חלב ואין ס' נגד הליכלוך העיקר כדעת הש"ך לאסור ואין להקל כלל עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן (להרב מנאוואהרדק) סעי' כ"ד מ"ש בזה וסיים וז"ל והמנהג פשוט הוא אצל כל בעלי הוראה בנשפך איסור או בשר תחת קדירה של חלב או להיפך בתנור והי' שם אפר דמכשירין התבשיל אף בלא ששים ואוסרין רק הקדירה ואף שיש מפקפקין דאולי ברגע אחת אינו פוגם אמנם כן נהגו והחוש מעיד שאין לך דבר פוגם יותר מזה ואף אם יסננו התבשיל נשאר טעם האפר ופשיטא שבן אדם לא יאכלנו וכן יש להורות עכ"ל והנה מ"ש והמנהג פשוט אצל כל בעלי הוראה וכו' תמהני איך יכול להעיד על כל העולם ודי לו אם הי' מעיד על איזה בעלי הוראה שהוא ראה אותם וספרו לו שכן מנהגם ואיך יכול להעיד על המורים שבכל העולם והלא הא לך גדולי בעלי הוראה היד אפרים והלב"ש והיד יהודה והפת"ש שאין דעתם כן ומ"ש דפשוט הוא שנעשה נטל"פ הנך רואה שהיד יהודה שהבאתי לעיל כתב שהוא בחן וראה שאינו כן וגם מ"ש לחלק בין הקדירה להתבשיל

לא ידעתי דמנ"ל לחלק בכך דממ"נ אם אוסרין הקדירה יש לנו לאסור גם התבשיל באין ששים נגד החלב שנזחל. ולכן לפענ"ד דהעיקר לדינא כהכרעת המחברים שהבאתי לעיל שאין לסמוך ע"ז להקל רק בנזחל מים או תבשיל אחר אבל בנזחל חלב או רוטב של בשר אם אין ששים נגד הרוטב של בשר או החלב הנזחל אין להתיר התבשיל אך בזה נלענ"ד שיש להקל בכה"ג דאפי' הנוהגין לחוש לדעת המחמירים שהבאתי לעיל סי' צ"ב (ס"ק קכ"ח) שצריך לשער נגד כל הזחילה אפי' מה שאינו תחת הקדירה מ"מ בכה"ג כשזב לתוך האפר ונתערב החלב שנזחל באפר הכירה יש לסמוך על המקילין עכ"פ בכה"ג דסגי לשער בששים נגד מה שיש תחת הקדירה ממש וא"צ לשער גם נגד מה שיש בצדדי הקדירה כן נלפענ"ד:

ועיין במנהגי ק"ק ארגי"ל שבסוף תשו' בית יהודה (למהר"י עייאש ז"ל) סוף ס"ב שכתב שהי' עובדא בכף בשר ב"י שרחצוהו במים חמין שיש בהם אפר ואח"כ תחבו הכף בקדירה של חלב בתוך מעל"ע לבליעת הבשר ושאל למורו והתיר אע"פ שלא הי' בהקדירה ס' כנגד הכף משום דכשנרחץ הכף במי אפר בחמין נפגם טעם הבשר שנבלע בו עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת דבר שמואל (להמהר"ש אבוהב ז"ל) סי' י"א בכף שנשתמש בקדירת איסור ושוב הדיחוהו ביורה של מים חמים מעורב באפר ובתוך מעל"ע תחבוהו לתבשיל בשר ואין ס' כנגדו וכתב שיש לאסור התבשיל דמה שהודחוה במי אפר לא מהני לפגום הטעם הבלוע בהכף דדוקא כשנפגם הטעם ע"י אפר קודם שנבלע בהכף מהני אבל לאחר שכבר נבלע טעם משובח בכלי לא מהני מה שהדיחוהו במי אפר לעשות נטל"פ עיי"ש והנה בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' מ"א הביא בשם מהר"י קיב"ו ז"ל דע"י אפר נפגם הבלוע שבכלים ונעשו הכלים כאלו אינם ב"י שאם הי' הכלים של בשר ובתוך מעל"ע מהבשר בישלו בהם חלב וכן להיפך שרי בדיעבד כל שרחצוהו במים רותחין מעורב באפר בינתיים בין בשר להחלב עיי"ש והביאו הרב שלחן גבוה סק"ז לדינא עיי"ש וכ"כ בשו"ת דברי מנחם סי' י"א דאם נתנו כף של חלב ב"י במים חמין עם אפר ושוב נתחב לבשר יש להתיר הבשר מטעם זה דנפגם הטעם החלב שנבלע בהכף ע"י האפר ואין בו כח לאסור הבשר וכ' דזה דוקא בכף של חלב וכאמור אבל בכף ששמשו בו בקדירה של איסור ושוב הדיחוהו ביורה של מים חמין עם אפר ובתוך מעל"ע תחבוהו לתבשיל בשר ואין ס' כנגדו בזה יש להחמיר ולאסור דהבו דלא להוסיף על הקולא המבואר בש"ע דדוקא בדין של הש"ע שנפגמו המים קודם שבלעו איסור וכו' משא"כ כשכבר נאסר הכף בבליעת איסור גמור לבדו י"ל שאין כח פליטת האפר בהמיס כדי לפגום טעמם הראשון עיי"ש אמנם יעוין ביד אפרים שהביאו וכתב דבמח"כ

שגיאה הוא מה שכ' להתיר בכף של חלב שנתנוהו למי אפר דאטו בהיתר הכלים שמתיר הש"ע הוא משום שקבלו טעם מאפר ונפגם טעמם דז"א דעיקר היתר הכלים הוא לפי שאין להם במה לאסור כי הטעם שלהם שנפלט לתוך המים נפגם בהמים מכח האפר משא"כ כשבאנו לומר שהבליע שבכף יהי' נפגם ע"י המי האפר שרחצוהו בו יש לומר דהאפר לא נכנס לתוך הכף כלל ואח"כ כשתחבוהו לקדירה נפלט ממנו טעם לשבח עיי"ש ועי' בס' בית דוד שם ובשו"ת קול אלי' חלק א' ביו"ד סי' י"א שהביאו ג"כ ראי' מהש"ס דהבלוע שבתוך הכלי לא נעשה לפגם ע"י שנתנוהו אח"כ במי אפר עיי"ש ועי' בשו"ת שערי רחמים חיו"ד סי' י"ג באורך מזה ועי' בס' מלך שלם דף ס"ז וס"ח בעובדא שבשלו עשרה בצלים בקדירה של בשר ונתנו הבצלים ע"ג כיסוי הקדירה של חלב והקדירה והכיסוי הי' רחוצים במי אפר והיו נקיים וכתב שיש להתיר הכיסוי והבצלים דכיון שרחצו תחלה הקדירה והכיסוי במי אפר נעשה הבלוע שבתוכן נטל"פ עיי"ש אבל לפמש"ל הנך רואה שהרבה גדולי מחברים החמירו דהבלוע שכבר נבלע בקדירה לא נעשה לפגם כשרחצוהו במי אפר והסכימו להחמיר. (שוב ראיתי בס' יד דוד הספרדי בהגהות הטור אות ט"ו שהביא דברי הרב מלך שלם הנזכר וסיים שפסק זה צ"ע כיון שהרב בית דוד והרב דבר שמואל כ' דדוקא טעם החלב ההולך דרך אפר הוא דהוי לפגם משא"כ לטעם הבלוע בכלי א"א לפגמו ולפי דבריהם הבצלים וגם הכלים אסורים עיי"ש): (פד) הוא נטל"פ. עבאה"ט מ"ש לענין בורית ועי' בשו"ת צמח צדק סי' צ"א (שציין עליו הפת"ש) שכ' לענין הבורית כיון שמעורב בו אפר וסיד ומלח הרבה והאומנים העכו"ם טועמין אותו וכל זמן שמרגישין טעם החלב אין הבורית כתיקונה רק כשמתבטל טעם החלב לגמרי אז הוא בורית כתיקונו והאומנים מעידין שטעם הבורית פגומה לגמרי עד שנפסלה מלאכול לכלבים וגם שונרא ועכבר אין אוכלין מן הבורית מפני שהיא פגומה הרבה ולכן העלה דאם נפל בורית לקדירה שרי בדיעבד עיי"ש והנה החמודי דניאל הלכ' מליחה אות כ' מצדד דדוקא כשהבורית הוא שלם אז מעורב החלב עם האפר עד שאין הכלב אוכל ממנו אבל כשנמחה הבורית במים או בתבשיל דאז מתפרד כל חלק מחבירו ונשאר החלב בעין י"ל דאוסר וע"כ לא רצה לסמוך להתיר בבורית שנמחה במים שנפל על בשר בשעה שמונח במליחתו לסמוך על זה דבורית הוי נטל"פ אלא בצירוף סניפים אבל בלתי הסניפים מבואר שדעתו שלא להתיר עיי"ש אמנם במ"ז ס"ק ט"י ובשו"ת חכם צבי סי' ק"א ובשאר אחרונים נקטו כולם להלכה כדעת המקילין בכ"מ בזה ומסתימת דבריהם מבואר דגם בנפל בורית לקדירה באופן שיש לומר שנמחה הבורית בקדירה ונתפרדו החלקים ונשאר החלב לבדו בלא האפר

אפ"ה אין להחמיר דכל שנתערב עם האפר וסיד ושאר דברים שנותנין בבורית ונתבטל עמו בטל טעם החלב ונפגם בעצמותו ואין בו איסור כלל והנה בד"ק בהשמטות לסי' ס"ד שבסוף חלק א' מיו"ד מצדד להחמיר דאלו הזיי"ף הנעשה במדינותנו נעשה בסגנון אחר ואינו נטל"פ ואדרבה יש חשש שאף שהחלב קודם שעשו ממנו הזיי"ף הי' נסרח ונטל"פ נעשה לשבח כשעושין ממנו זיי"ף יען שמערבין בו דבר חריף עיי"ש אמנם יעוין ביד אפרים כאן שכתב דאדרבה בבורית שלנו יש להקל יותר כי ידוע שהם נפגמים יותר מהבורית של דורות הקודמים ובבורית שלנו נראה דגם הש"ך מודה להתיר עיי"ש ועי' מזה בשו"ת תשובה מאהבה חלק ג' סי' של"ב באריכות ועי' בדברינו להלן סי' צ"ח (ס"ק ו') מ"ש בענין הטעימה בבורית:

סעיף ה:

פה אין מניחין. עפר"ח ס"ק כ"א שכתב דאף דלא גזרו אלא להניחן בתמידות זה אצל זה אבל אם מניח בפ"א באקראי בעלמא לא חיישינן מ"מ יש לומר דלא פלוג רבנן וראוי להחמיר גם בזה עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ד מ"ש והעלה דדוקא במניחו בקביעות אבל אם מניחו רק לפי שעה אדעתא ליטלו תיכף ומיד אין לגזור בשום גווני עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ו ובפיה"ק ס"ק ל"ח מ"ש בזה והעלה להחמיר דגם לזמן מועט אין להניחן זא"ז עיי"ש:

פו שיש בו כותח. עי' בת"ח כלל ס' שכתב מהאו"ה דוקא כותח שהוא עב אסור אבל חלב שאינו עב מותר והביאו הד"מ עיי"ש ועי' במנח"י שם סק"ה אבל זקיני הלבוש כ' לאסור גם בחלב צלול עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ד ובפיה"ק ס"ק ל"ט שהביא כן גם מהסמ"ג והר"ן והעלה שכן עיקר לדינא לאסור גם בחלב עיי"ש:

פז אצל כלי שיש בו מלח. עי' פרי תואר שם שכ' שאין להניחן זה בצד זה אא"כ הם מכוסין אז לא חיישינן במרוחקין זה מזה עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק ט"ז לדינא וכ"כ בשערי דעה סק"ו לדינא שיש לזהר לכתחלה שלא יניחם אלא מכוסה וגם לא יהי' נוגעים זה בזה עיי"ש:

פח ודוקא וכו'. עי' בפרי תואר שחולק על היתר זה והעלה להחמיר שאין להניחם זה אצל זה אפי' מכוסים שיש לחוש לדעת הרמב"ם שאוסר מפני שהמלח שואב מהכותח עיי"ש והביאו במ"ז שם לדינא עיי"ש ועי' בשו"ת הרדב"ז חלק א' סי' רל"ו שכתב וזה לשונו ומיהו מסתברא דלא אמרה הרב ז"ל אלא בכלים של חרס דנוח הוא לשאוב מדופנותיו אבל בשאר כלים לא שאב המלח דרך דפנותיו וכו' עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ה מ"ש בזה והביא מדברי הגהות או"ה שבסוף הס' דדוקא בכותח שהי' בימי חכמי

הש"ס שיש בו חריפות משום שמערבין בו הרבה מלח ויש לו ריח חזק הוא דיש לחוש גם לטעם הרמב"ם מפני ששואב ויש לאסור גם במכוסים אבל בכותח שאינו חזק כ"כ וכש"כ בשאר מאכלי חלב אין לחוש לטעם ששואב ומותר במכוסה עיי"ש:

פט מותר. היינו דאף לכתחלה מותר למלוח במלח זה בשר. פרי תואר סוף ס"ק הנ"ל. וכ"כ ביד יהודה שם ובפיה"ק ס"ק מ"ב לדינא עיי"ש: (צ) כד של בשר אצל של חלב. עבאה"ט שכ' משום דמיזהר זהירי. ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ג שכ' דנראה ממשמעות הפוסקים דדוקא בשר עם חלב ממש דבזה נזהרים שלא יפול מזה לזה אבל ליתן שאר דברים יבשים ודרכו לאכול אותן עם חלב או עם בשר אסור עיי"ש:

צא ויש מחמירין לכתחלה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דוקא במגולים ועי' מ"ז ס"ק ט"ז שכתב דאף שהפרי תואר החמיר בסעי' הקודם דצ"ל מכוסין וגם רחוקין זה מזה מ"מ בדין דסעי' זה מודה דבמכוסין לחוד סגי דבמכוסין אף שהם סמוכין זה לזה שרי עיי"ש (כן הבנתי מדבריו) אבל יעוין בבל"י סק"כ שכ' מהמהרש"ל שסיים דהעולם נהגו שאין מעמידין שום מאכל של שומן עם מאכל של חלב בתיבה אחת אם לא שיש הפרש ביניהם ולאו דוקא בב"א נזהרים בזה אלא גם בזה אחר זה נזהרים שלא להעמיד כלי עם מאכל של חלב במקום שעמד כלי עם מאכל של בשר שמא יפול מן המאכל של בשר על התיבה ויעמוד אח"כ המאכל של חלב ולפעמים יהי' הקדירה חמה ולאו אדעתי' עיי"ש וכן נתפשט המנהג בכל מדינותינו שיש לכל אחד מקום מיוחד להעמיד שם כלים ומאכלים של בשר ומקום מיוחד להעמיד כלים ומאכלים של חלב והוא מנהג וותיקין:

צב מחמירין לכתחלה. היינו אפי' אם אינו לזמן מרובה רק לזמן מיעוט מחמירים לכתחלה. יד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ז ובפיה"ק ס"ק מ"ח: (צג) ליזהר לכתחלה. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות נ"ט שכתב וז"ל וכ' ד"א וכל זה חומרא ולכתחלה דוקא ואפי' בזה אני מפקפק לומר דע"כ לא אמר אלא כדא דמלח עם כדא דכותח דשניהם רותחין מלוח כרותח וכן כותח דבר חריף מקרי וכן בחלא דחומץ דבר חריף הוא דאפי' צונן בצונן אבל כד של חלב עם כד של בשר דשניהם צוננים וליכא מלח ולא חריפו לא וצריך עיון לענ"ד עכ"ל:

סעיף ז:

צד מלח. וה"ה צנון וקריי"ן ושאר דברים חריפים כיון שאין בזה דוחקא דסכינא. גליון מהרש"א:

צה הנתון בקערה של בשר. ע' בכנה"ג להלן סי' ק"ה בהגהות ב"י אות ע"ט דדוקא במונח בהקערה אבל אם דכו במדוכה של בשר אסורה לכ"ע וכדמוכח באו"ח סי' תמ"ז במלח שדכו אותה במדוכה של חמץ עיי"ש והבאתי דבריו להלן סי' ק"ה (ס"ק רי"ט):

צו מותר ליתנו בחלב. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' בקערה של איסור מותר ועי' מנח"י כלל ט"ז סק"ג שכתב דוקא בדיעבד שרי בקערה של איסור אבל לכתחלה לא שרי רק בקערה של היתר דהיינו דמשל בשר מותר ליתנו בחלב אפי' לכתחלה וכן להיפך אבל בקערה של איסור אסיר לכתחלה עיי"ש. אבל יעוין בשפ"ד ס"ק כ"ה שביאר דעת הש"ך דאף לכתחלה מותר להניח מלח בקערה של איסור כל זמן שהוא יבש לגמרי וסיים דמ"מ לענין דינא ודאי אין ליתן מלח בכלי היתר (דהיינו מכלי של בשר לחלב וכן להיפך) וכ"ש בכלי איסור ודיעבד אין איסור אפי' נתלחלח המלח דאין מליחה לכלים להפליט אפי' שמנונית עיי"ש ובמ"ז ס"ק י"ח ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ח ובפיה"ק ס"ק מ"ה מ"ש בזה והעלה דמסורת הדין מותר ליתן גם לכתחלה מלח בקערה של בשר אע"פ שיודע שמשתמש בו אח"כ לחלב מיהו זה דוקא מבשר לחלב וכאמור אבל בקערה של איסור אסור מדינא לכתחלה עיי"ש:

צז והמחמיר גם בזה. עפת"ש מ"ש מהרדב"ז דדוקא בכלי חרס ראוי להחמיר אמנם מסתימת שאר הפוסקים לא משמע לחלק בכך ובפרט לפמ"ש הט"ז והשפ"ד שם דיש עוד חשש שמא יקח ממלח בידים מלוכלכות בודאי אין טעם לחלק בין כ"ח לשאר כלים ובכ"מ נכון להחמיר שיהי' לו ב' כלים:

צח תע"ב. עט"ז שהשיג על הרמ"א דמ"ש התוס' והמחמיר תע"ב לא קאי אמלח הנתון בקערה דבמלח הנתון בקערה א"צ להחמיר כלל אפי' לכתחלה ועי' בנקה"כ שהשיב ע"ד הט"ז ומסכים להורות כדעת הרמ"א בדין זה עיי"ש ועי' במנח"י כלל י"ז סק"ה שנותן פנים מסבירות להלכה כהרמ"א והנקה"כ עיי"ש:

צט מחמירין לכתחלה. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל שמשבח מנהג אשכנז להיות כלי מיוחד למלח של בשר וכלי מיוחד למלח של חלב ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ו שכתב שנכון לזהר שלא להחזיק המלח בכלי שאינו של בשר ולא של חלב ויקח ממנו פעם לבשר ופעם לחלב מטעם המהרש"ל דפעמים אין ידיו נקיות רק יהי' לו דוקא מלח מיוחד לבשר ומלח אחר לחלב עיי"ש:

סימן צה

סעיף א:

א צנון. עי' בס' מנחת פתים שהביא מדברי הש"ס שבת דף ק"ח דצנון שבמלח פקע מיני חורפי' וכ' דמסתימת הפוסקים כאן שלא חלקו בכך משמע דאף כשנמלח והודח ואח"כ נחתך בסכין של בשר אסור לאכלו בחלב עיי"ש: ועיין בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' י"ג שכ' וז"ל ודע דצנון אנו רגילין לפרשו מה שקורין רעטי"ך בלשונינו ובילדותי שמעתי מאחד מהגדולים שגאון א' הקיל ברעטי"ך שקליפתו לבנה ואמר שאותו רעטי"ך שקליפתו שחור הוא חריף ביותר והחוש מעיד כן שהרעטי"ך הגדולים בא"י ובבל כולם קליפתן שחורה ומרים הרבה ואפשר לסמוך על זה במקום הפסד עכ"ל ולמעשה צ"ע אם יש לסמוך ע"ז אפי' במקום הפ"מ כי מסתימת הפוסקים בדרו במדינותנו ששכיח טובא גם הרעטי"ך שקליפתו לבנה וכתבו כולם בסתמא דצנון הוי ד"ח ולא כתבו דוקא אותו שקליפתו שחורה משמע דס"ל דכל צנון יש לו דין ד"ח והדבר מוכרח לענ"ד דאם נימא דהדבר תלוי בחריפות החזק דוקא מדוע לא נקטו חזרת שהוא חריף יותר מצנון ובע"כ שצנון יש לו בטבעו זה הכח שמשביח הטעם אע"פ שאינו חריף כ"כ ואולי הוא כיון דהטעם מצנון מפליט הטעם של הסכין הוא משום שיש לו כח המושך כמ"ש הרשב"א בתוה"ב גבי סילקא א"כ י"ל דגם אם אין מרגישין החריפות כ"כ מ"מ מעט החריפות שבו יש לו כח המושך כמו הצנון שקליפתו שחורה יהי' איך שיהי' אין לנו לחדש קולא חדשה מה שלא נמצא זכר ממנה בשום פוסק ועי' בדברינו להלן (בס"ק שאח"ז ובס"ק ל"ט) וצ"ע:

ב או סילקא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך פי' תרדין וכו' מ"מ אגב חורפי' וכו' ועפר"ח סק"א שכתב דתרדין הוא אסילקא"ר בלע"ז ולא אסורי משום דחריפי אלא מפני שיש להם בטבעם כח המושך עכ"ד ועשפ"ד סק"א שיש נ"מ בזה לדינא דלטעם שיש להם כח המושך אף שבישלה במים תחלה והלך ממנה החריפות חמור משא"כ לטעם שכ' הש"ך הואיל והוא חריף אם בישלה תחלה במים ובטל החריפות אינו בולע ועיי"ש במ"ש בזה והניח בצ"ע ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא דסילקא הוא תרדין ודינו כצנון בכל דיניו ואם אבד ממנו החריפות כגון ע"י בישול וכיוצא אינו בולע עיי"ש:

ג של בשר ב"י. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדבר חריף אוסר גם נ"ט בר נ"ט ועפר"ח סק"ב שהוכיח ג"כ דדין נ"ט בר נ"ט שייך גם בדבר חריף עיי"ש ועי' בפלתי סק"א שהביאו וכ' דבמקום שיש עוד צד קולא יש להקל כהפר"ח עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בביאורים סק"י וחידושים ס"ק י"א ובישועות יעקב בארוך סק"ב לדינא עיי"ש ועי' בס' תוספות ירושלים לעיל סי' צ"ה סעי' ב' בעובדא שבא לפניו שבישלו בארש"ט במחבת חולבת

ב"י ועירו לקדירה חדשה ואח"כ בשלו בקדירה זו בשר וכתב דיש לומר שהבשר מותר כי הבארש"ט אע"פ שהוא דבר חריף מ"מ לגבי הקדירה החדשה הו"ל נ"ט בר נ"ט ועדיין כולו היתר עיי"ש ועי' מזה בשו"ת גברי סי' כ"ב אמנם יעוין בשפ"ד סק"ב שכתב דחלילה לזוז מפסק המחבר והרמ"א בזה דבדבר חריף אסור גם נ"ט בר נ"ט עיי"ש ובמ"ז סק"ג וסק"ט ובשפ"ד סק"ו וס"ק י"ט וכ"כ בפרי תואר סק"א וסק"ו עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א סק"ג שהעלה שכן עיקר לדינא להחמיר וכ' שם דלאו דוקא ע"י דוחקא הדין כן דה"ה דבר חריף שבולע בחם ע"י עלאה גבר כדי קליפה נמי לא אמרינן נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' בדברנו להלן (ס"ק ס"א) ועי' בשו"ת מנחת יהודה חיו"ד סי' ד' ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' נ"ב ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה מקאסוב נ"י) חיו"ד סי' מ"ג בעובדא שחתכו בצלים בסכין של בשר לעשות מלייתא לדגים ונתנו הבצלים על דף עם פנימיות של דגים לחותכן דק דק וחטב בסכין של בשר על הדף עד שנעשו דק דק ואח"כ בשלו הדגים בכלי של בשר והבצלים הי' רוב נגד פנימיות של הדגים בשעת שחטב אותם קודם הבישול ואח"כ נודע שהדף הי' של חלב אבל לא נבלע בו חלב ממש לא ע"י רותחין ולא ע"י כבוס רק במה שחותכין כמה פעמים בצלים בסכין של חלב וחוטבין עליו עם הקרביים של העריני"ג ופסק להתיר הדגים דאף דלדעת המ"א יש להדף זה דין מדוכה מ"מ כיון שהרבה אחרונים פוסקים כדעת האבן עוזר דבדבר חריף אמרינן ג"כ דין נ"ט בר נ"ט וא"כ בנ"ד דהוי נ"ט בר נ"ט בדף שוב אין אוסר ועוד יש לצרף בזה לומר דאין הדף בולע מהבצלים דהפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז במ"ז ס"ק י"ג ובא"א סי' תנ"א הניח בצ"ע אם דבר חריף ע"י דוחק יכול להבליע לתוך הכלי הבלוע שבתוכו ואף שהפרמ"ג שם בסי' תנ"א ס"ק ל"ד מצדד גבי בשמים כיון שהוא דק כמו קמח לא שייך בלוע מ"מ אין זה פשוט לו והחוו"ד כתב בפשיטות בסק"ו דאף אם נעשה כמו קמח מ"מ אינו יכול להבליע בהכלי הטעם שבלוע בבשמים ובפרט כאן גבי בצלים שחוטבין אותן על הדף שלא נעשין דק כמו קמח בודאי אין להחמיר וגם יש לצרף לזה דהדבר ידוע שאחר שנעשו הבצלים דק ונתערב בפנימיות הדגים נתבטל החריפות של הבצלים ע"כ התיר הדגים עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק ל"ז מה שהבאתי עוד מדבריו בעובדא זו):

ועיי"ש עוד בשפ"ד סק"ב שכ' דפשוט הוא דבדבר חריף אפי' אלף טעמים לא מהני למשל בחתך צנון בסכין של בשר ונתנו במים ומשם לחלב אפ"ה אסור עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שהתפלא ע"ד הפרמ"ג בזה והעלה להקל דלא עדיף כח הדבר חריף מטעם ראשון שבכלי ואין להחמיר ולאסור נ"ט בר נ"ט בדבר חריף אלא אם גם הטעם הב' הוא לדבר

חריף אבל מה שיוצא ממנו עוד למאכל שאינו חריף יש לו דין נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום בשפ"ד סק"ב (בא"ד א') מ"ש בענין זה וכתב שנשאל בא' שלקח סכין של בשר ב"י וחתך מלח מטאלפי"ן ומלחו בו דגים ואח"כ הדיחו הדגים ובישלו אותן עם חמאה או חלב ולא הי' בהדגים ס' נגד הסכין מה דינם. והשיב דלהמ"א והפרמ"ג אסור בנ"ד בפשיטות כיון דהוי דוחקא עם מלח ומלח הוי דבר חריף אבל להאבן העוזר והחוו"ד הנ"ל יש להקל דהוי נ"ט בר נ"ט וכדאי הם המקילין לסמוך עליהם בכה"ג דהוי ג' נ"ט ונגד הבעין שהי' טוח על הסכין בודאי יש בהדגים ובמה שבקדירה ס' כנגדו ועיי"ש עוד בדבריו לעיל סי' צ"ד בשפ"ד ס"ק כ"ב (בא"ד ז') ועי' בפרמ"ג בהנהגות הנשאל סדר ב' אות יו"ד ואות כ"ט שכתב דמ"מ לא אמרינן דבדבר חריף לא מהני נ"ט בר נ"ט אלא אם הטעם לא נחלש קודם אבל אם כבר נחלש האיסור בב' טעמים מקודם אף אם בא אח"כ לחריף שוב אינו אוסר דאין כח עוד בהחריף לחזק הטעם שנחלש קודם בכ' טעמים עיי"ש וע' בשו"ת הרד"ם חיו"ד סי' כ"ח במים שהוחמו בקדירת איסור שאינו ב"י והוריקו לכלי ועשו מן המים בארש"ט בסובן והוא חריף ומצדד ג"כ להקל מה"ט עיי"ש באריכות ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' ס"ו וס"ז מ"ש בענין זה וכ' דכל זה הוא בסכין של בשר לחלב או להיפוך כיון דשייך בו ענין נ"ט בר נ"ט אבל אם חתכו דבר חריף בסכין של איסור ב"י אף שהסכין הוא מקונח היטב אין להקל דעכ"פ ע"י דוחקא דסכינא וחריפות מפליט ומפליט עיי"ש:

ד שאינו מקונח. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמסתמא אינו מקונח ושמנונית קרוש על פניו ועפר"ח סק"ג שכתב דמ"ש המחבר שאינו מקונח פי' שידוע שאינו מקונח אז צריך נטילת מקום אבל בסתם סכין אע"ג דסתמא שמנונית קרוש על פניו לא מחמרינן כולי האי וסגי בקליפה עיי"ש אמנם בפרי תואר סק"ג האריך בזה והעלה דאף בסתמא שאינו ידוע אם הוא מקונח או לאו צריך נטילה עיי"ש וכ"כ בשפ"ד סק"ג ועי' במנח"י כלל נ"ז ס"ק י"ז ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד שפסק להלכה כהפר"ח להקל בזה עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת חוט השני סי' נ"ה שפסק להחמיר ויותר מזה כתב שם דאפי' אם אומר השואל שיודע שהסכין הי' מקונח בשעת חתיכה אינו נאמן דכל מלתא דלא רמיא עלי' דאינש לאו אדעתי' עיי"ש ועי' במנח"י כלל ס"א ס"ק י"ד שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה וכתב דיש לומר דגם החוט השני שם לא החמיר רק בעובדא דידי' שמדבר בזה לענין חמץ בפסח אבל לענין שאר איסורים י"ל דגם הוא מודה דאם אמר שיודע שהי' נקי בשעת חתיכה מהימנינן לי' וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת פרח מטה אהרן חלק ב' סי' מ"ז שהקיל לגמרי בענין זה וכתב דכל מה שאמרו להחמיר גם בסכין שאינו

ב"י מפני השמנונית הדבוק עלי' היינו בסכיניהם שלא הי' מקונחים ונקיים כראוי אבל סכינים שלנו שדרכם לנקות היטב ואין שום שומן דבוק בהם הוי כשאר כלים עיי"ש והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ד (ס"ק צ"ג) ומעתה יבין המורה מעצמו לדון בזה הכל לפי מקומו ושעתו ופשוט הוא דגם במקום שדרכם תמיד לנקות היטב הסכין כנזכר מ"מ לא כל הזמנים שוין בזה כי גם במקומות שמקפידין בבית המבשלות לרחוץ הסכינים ולנקות הוא רק בשעה שרוחצין ומנקין שאר הכלים לאחר הבישול והאכילה אבל בשעה שעוסקין בבישול שדרך לחתוך בסכין אחת הנה ואחת הנה אין רוחצין אותו בין תשמיש לתשמיש ובזה יהי' המורה עיניו בראשו לדרוש על זה:

ה אסור. עפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז במ"ז ס"ק י"ג שנסתפק בצנון שחתך בסכין של בשר ואח"כ חתך בסכין של חלב אם נאסר הסכין של חלב אם נימא דבלוע אינו יוצא בלא רוטב או דלמא ע"י דוחקא וחריף מפליט את הבלוע גם בלא רוטב ובכלי ודאי מפליט ואפשר דאף במאכל מפליט ע"י דוחקא וחריף וסיים בצ"ע ועיי"ש בא"א סוף ס"ק ל"ב שכ' בהחלט דגם בדבר חריף עם דוחקא אין מבליע בלא רוטב ועיי"ש עוד בא"א סי' תנ"א ס"ק ל"א וס"ק ל"ה מ"ש בזה ועי' בעצי לבונה בסי' זה סעי' ד' שהביא דברי המ"ז הנזכר ועיי"ש במ"ש בזה והביא מדברי המנח"י דפשיטא לי' שע"י דוחקא וחריף מבליע גם בלא רוטב ומ"מ לדינא סיים בצ"ע עיי"ש ועי' בלב"ש בחידושי דינים סי' מ' ס"ק קל"ז שכ' שצריך להתיישב בדין זה עיי"ש ועיי' בחוו"ד בביאורים סק"ו מ"ש בזה ועי' בשו"ת כנף רננה חיו"ד סוף סי' מ' מ"ש בדברי החוו"ד בזה וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט' ובפיה"ק סק"ט מ"ש בזה והעלה דאם חתך צנון בסכין של בשר ואח"כ חתך הצנון הזה בסכין של חלב אין לאסור הסכין בדיעבד דאין הבלועה חוזר ויוצא אח"כ מהצונן עיי"ש ועי' בבינת אדם סי' מ"ט ובחכמת אדם כלל מ"ט סעי' י' שכ' ג"כ דבדיעבד אם אירע שחתכו דברים חריפים בסכין של בשר ואח"כ דכו אותן במדוכה של חלב צ"ע אם יש להתיר המדוכה שהרי נבלע בה בשר וחלב וצריך הגעלה עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' נ"ה שאלה ח' שכתב שמנהג העולם הוא להקל בזה להדיא ומתירין הסכין וסומכין על סברא זו דאין בלוע יוצא בלא רוטב מהמלח להסכין אך כתב שהוא דרכו להחמיר בזה באין הפ"מ ואינו מקיל בזה רק בהפ"מ עיי"ש אמנם בחלק א' מיו"ד סי' קס"ח האריך להחמיר בזה לגמרי ולפי דבריו בתשו' ההוא מבואר דאפי' בהפ"מ יש לאסור הסכין כאשר יראה המעיין שם ועי' בס' משמרת שלום בשפ"ד ס"ק י"ח וע' בס' ערוגות הבושם להלן סי' ק"ה אות י"ד מ"ש בזה ולדינא כתב דאם הי' איסור שמן יש לאסור הסכין דבלוע שמן יוצא מחתיכה גם בלא רוטב ונבלע בסכין עיי"ש באריכות

ועי' בשו"ת בנין של שמחה חיו"ד סי' ה' שנשאל ג"כ בענין זה ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים סוף דבר לא מצאתי היתר ברור להסכין דנ"ד וגם מי שדעתו וכחו יפה לסמוך על הכרעתו להתיר עכ"פ לא יתיר עד אחר מעל"ע מחתיכת הצנון בו וגם זה עכ"פ ע"י השחזה או נעיצה בקרקע קשה י"פ לצאת עכ"פ דעת הרא"ש דס"ל דלא בלע ופלט חורפי' דצנון אלא כדי קליפה ולדידי' סגי בהשחזה או נעיצה ואם הי' בא מעשה לפני הייתי מחמיר להצריכו הגעלה לכתחלה עכ"ד ועי' בשו"ת בית ישראל סי' מ"ה שהאריך בזה והעלה דאם חתך דבר חריף בסכין של בשר ואח"כ חתך בסכין של חלב אינו ב"י את הדבר חריף בתוך הכדי נטילה אם ידוע שהבלוע מהסכין של בשר הוא כחוש ודאי אין לאסור הסכין השני מאחר דהבלוע שנבלע בהדבר חריף אינו שמן שוב אינו יוצא בלא רוטב אבל אם הבלוע הוא שמן הסכין הב' צריך הגעלה וכן אם הדבר חריף בלע מחלה מסכין איסור שחתך בו ואח"כ חתך בתוך הכדי נטילה בסכין של היתר אם הבליעת איסור הוא כחוש לא נאסר הסכין הב' דאין איסור בלוע יוצא בלא רוטב אף ע"י דוחקא וחריף עיי"ש באריכות:

ו לאכלם בחלב. אבל בבשר מותר ולא דמי לפת שאפאו בחלב שאסור לאכלו גם בחלב וכמ"ש הצ"צ סי' פ' ביין שערבו בו חלב לצחצחו דאסור היין לגמרי דחיישינן שמא יבא לשתותו בסעודה עם בשר דהתם שאני דיש בהיין שמנונית וחלב בעין בתוכו משא"כ בצנון שחתכו בסכין של בשר שאין בו שמנונית בעין כ"כ לא גזרו. מנח"י כלל ס' סק"ג (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ז ס"ק ג'):

ז עד שיטול. עש"ך סק"ד שכתב דדבר האוסר מחמת חריפות אינו אוסר יותר מכ"נ ועשפ"ד שכתב דהיינו אפי' טוח על הסכין דברים שמנים אפ"ה אינו אוסר רק כ"נ ויש נ"מ לדידן לענין דיעבד עיי"ש:

ח כעובי אצבע. עי' ביד יהודה להלן סי' ק"ה בפיה"ק ס"ק ל"ה שכ' דהיינו אצבע אגודל ועי' בדברינו לעיל סי' נ"ג (ס"ק ל"ד) ותלמוד מדברי הרב אפריון שלמה שהבאתי שם שיש לשער באדם בינוני ובלא דחיקה עיי"ש ותבין:

ט או שיטעמנו. ע' בתשו' הרב מו"ה יהודא ליבש מפאלטשען ז"ל סי' ט"ז שעמד על המחקר אם חתכו בצל גדול בסכין קטן שהדין נותן שא"צ ס' רק נגד הסכין מה הדין אם נפל חתיכה לקדירה ואין ס' בהקדירה נגד כל הסכין רק עד חלק ממנו כפי ערך חלק מהבצל שנפל לתוכה אם שייך בזה לומר אין המדומע וכו' לומר שהטעם מהסכין נחלק בשוה בכל המקומות מהבצל וכתב דמלשון המחבר כאן שכ' שאם טעם ולא הרגיש בו טעם בשר כשר ולא חיישינן אולי במקום שטעם לא הי' שם טעם בשר כ"כ ובמקום

אחר יש טעם בשר אלא ודאי אמרינן שהטעם נחלק בשוה עיי"ש אמנם יעוין בחידושי הגרעק"א שכ' דנראה דהטעימה צ"ל בכל אורך החתך דרך משל אם חתך הצנון לשנים דעבר הסכין בדרך חתיכתו בכל אורך הצנון צריך לטעום כל המשך אורך החתך כנ"ל ולא סגי אם יטעום רק במקום א', של מקום החתך דשמא באותו מקום שטועם לא פלט הסכין כ"כ ובמקום אחר פלט אך הניח בצ"ע דמדברי הרשב"א לא משמע כן עיי"ש וע' בדלתי תשובה סק"ו מ"ש בדברי הגרעק"א הנזכר שלא יקשה מדברי הרשב"א בזה עיי"ש ולפ"ד הגרעק"א מבואר דבאמת חיישינן שנבלע במקום א' בהבצל יותר מבמקום הב' ולפ"ז ממילא דאם נפל חתיכה א' מהבצל לקדירה צריכין לשער כנגד כל הסכין ולא סגי לשער כפי ערך המדומע איברא כי בדלתי תשובה שם העתיק תשובה מרב גדול א' שהעלה לדינא דאם חתך כל אורך הצנון מראשו ועד סופו לא מהני במה שיטעום בסופו כי בסופו נקלש הטעם היוצא מהסכין מחמת שפלט בתחלת החתיכה אבל אם טעם מתחלה החתיכה ולא הרגיש שום טעם ודאי מהני וא"צ לטעום עוד בסופו וה"ה אם קלף צד א' מהחתיכה ואינו מרגיש שם טעם בשר באותה קליפה ודאי מהני לצד השני עיי"ש:

ועיי"ש עוד בתשו' הרב מהר"י ליבש ז"ל הנ"ל שם בעובדא שבא לפניו שחתכו בצל בסכין של חלב לב' חתיכות וזרק חתיכה א' לקדירה עם בשר ובהקדירה לא הי' ס' לא נגד הסכין ולא נגד חתיכת הבצל ואפליגו בה רבנים גדולים שהי' הרבה אומרים שאין בזה שום צד היתר והוא ז"ל כתב שיש להתיר ע"י טעימת החתיכה שנשארה אם לא ירגיש בה טעם בשר ידעינן ממילא שגם בהחלק הב' מהבצל אין בה טעם בשר ומותר הכל כי אנן קיי"ל דעל טעימת ישראל סמכינן גם האידנא בזמה"ז עיי"ש וכדברים אלו כתב ג"כ בדלתי תשובה שם בעובדא כזו שיש תקנה להכשיר המאכל ע"י שיטעום חתיכת בצל הנשארת שאם לא יטעום בה טעם בשר מותר המאכל כי בודאי גם חתיכה שנפלה לא הי' בה טעם בשר אך כל זה הוא אם לא הי' החתיכה שנשארה גדולה מהחתיכה שנפלה אבל אם חתיכת בצל שלפנינו היא גדולה מהחתיכה הנופלת צ"ע אם מהני הטעימה של חתיכה זו לברר עי"ז גם על החתיכה הנופלת ודבר זה יהא תלוי אם נימא דפליטת הסכין הוא נחלק לכל הבצל בשוה דאם נימא דנחלק לכל הבצל בשוה אז מהני הטעימה גם מהחתיכה הגדולה על הקטנה אבל אם נימא שהתפשטות הטעם היוצא מהסכין נתחלק לחצאין מחצה נבלע להבצל אשר מצד א' של הסכין ומחצה לצד השני' א"כ נבלע בהתתיכה הקטנה מחצה של פליטת הסכין כמו בהגדולה וא"כ יש להרגיש בהקטנה יותר מהגדולה לכן אם נפלה החלק הקטן של הבצל במאכל שאין בה ס' אין תקנה

להתיר המאכל ע"י טעימה החלק הגדול וגם במחצה על מחצה צ"ע אם יש להכשיר בטעימה של הנותרת דהא קיי"ל דא"א לצמצם רק אם החתיכה הנשארת הוא קטנה מהנופלת אז יש להכשיר ע"י טעימה וכנזכר וכתב שם עוד דלפי הספק הנזכר נראה עוד דאם חתך בצל גדול בסכין קטן של בשר לב' חתיכות חלק א' גדול כשני שליש מהבצל ונפלה למאכל חלב והחלק הב' קטנה רק כשליש א' של הבצל נפלה לקדירה אחרת של חלב יש להחמיר מחמת ספק בדאורייתא ולפסוק שהקדירה שנפל בה החתיכה הגדולה צריך שיהי' בהמאכל ששים נגד שני שליש סכין מחמת הספק הנ"ל דלמא הסכין מבליע לכל הבצל בשוה וכן לענין הקדירה שנפל בה חלק הקטן מהבצל צריכין להחמיר שיהא בהמאכל ששים כנגד חצי הסכין דשמא נבלע מחצי מפליטת הסכין גם בהחתיכה הקטנה אך בסוף דבריו העתיק תשובה מהגאון בעל שו"ת דברי מלכיאל (והיא נדפסה כעת בתשו' דברי מלכיאל חלק ב' סוף סי' מ"ה) שכ' דכל הספיקות הוא רק לשיטת הפוסקים דס"ל שכל הבצל או הצנון אסורים אבל לשיטת הפוסקים דס"ל דאינו בולע רק כדי נטילה א"כ אין נ"מ בגודל החתיכה וכן אם נימא שהסכין אינו פולט רק מה שעלי' בעין או לדעת קצת פוסקים מה שמובלע בקליפתו ג"כ אין מקום לספיקות הנ"ל ואין מקום להספיקות הנ"ל רק לדעת הסוברים שנפלט מכל הסכין ושנבלע בכל הצנון והבצל ולפ"ז אין נ"מ לדידן בזה למעשה כיון שאנו מקילין בה בדיעבד וכמבואר ברמ"א כאן אך יש נ"מ בכל זה לענין אם חתך בסכין רותח דבר רותח דלכ"ע פולט בכולו ומבליע בכולו אמנם לדינא סיים דלדעתו פשוט שמבליע לפי ערך גודל החתיכה דהרי אם התחיל לחתוך הצנון או הרותח והניח באמצע באופן שנשאר עוד קצת מחובר נראה ודאי שמצטרף כל הצנון או הרותח לששים נגד הסכין ואף מה שתחת מקום החתך והיינו בע"כ משום דאמרינן דהטעם מתפשט בכל הצנון וכמו בכל דבר רותח וכן בקדירה כשניער וכיסה וכו' וא"כ כשגמר לחתוך הצנון או הרותח ודאי שמשערין לפי ערך הנבלע לפי גודל החתיכה ומה לי כשחתך בבת אחת או כשחתך אח"כ וזה ודאי לא שייך לומר כשחתך בבת אחת לא הספיק עדיין להתפשט דלא מצינו חילוק בזה עיי"ש:

י שיטעמנו. עבאה"ט ומ"ש שהפר"ח כ' דאפי' לכתחלה יכולין לסמוך אטעימת ישראל הנה בפר"ח הביא ראי' לדבריו מדברי הש"ס דצנון שחתכו בסכין של בשר דמותר לאכלו בכותח ע"י טעימה ולשון מותר משמע אף לכתחלה עיי"ש אמנם לפמ"ש בשפ"ד סק"ה מהת"ח דהא דלא סמכינן בזמה"ז אטעימה הוא משום דאין אנו בקיאין כל כך ע"כ אין לנו לסמוך אטעימה לכתחילה עיי"ש ממילא אזדא לה ראיות הפר"ח דבזמן הש"ס שפיר היו בקיאין משא"כ בזמה"ז ולכן פשוט הוא לדינא דאין לסמוך ע"ד הפר"ח להקל נגד

דעת הש"ך בזה וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ו וז' ובפיה"ק ס"ק ו' ועי' בחגורת שמואל סק"ג ועי' בבכור שור בחולין דף צ"ז ע"א שהוכיח מדברי הרמ"א לעיל סי' מ"ב שכ' דאף עכשיו יש לסמוך אטעימת הכבד וביאור הטעם בד"מ שם משום דרבו המכשירים ע"כ יש לסמוך אטעימה וממילא דבמקום אחר אין לסמוך אטעימה אפי' על טעימת ישראל וסיים ולענ"ד אין להקל עכ"ל ועי' ביד יהודה שם מ"ש בזה וסיים בצ"ע לדינא אם נסמוך דעת ע"ז אפי' בדיעבד עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' מ"ב (ס"ק ל"ז) ולהלן סי' צ"ז (ס"ק י"ג) וסי' צ"ח (ס"ק ו') וסי' ק"ח (ס"ק צ"ד):

יא דה"ה לאינו ב"י. עי' בשו"ת פנים מאירות חלק א' סי' ס"ד שדעת חכם א' דהא דקיי"ל דחורפא משוי לאינו ב"י לשבח הוא רק מדרבנן והגאון בעל פנים מאירות ז"ל מפלפל בדבריו בזה עיי"ש ועי' במ"ז ריש סי' זה שהביאו והביא מתשו' הרשב"א וכן ממשמעות הש"ע כאן דהוי דברי תורה עיי"ש ועי' בישועות יעקב פיה"א סק"א מ"ש בזה ועי' בד"ק סי' ל"ט ס"ק ס':

יב לאינו ב"י והוא מקונח. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש מהמשכנות יעקב עי' במנחת כהן בסוף חלק א' מהלכ' תערובות מ"ש בענין זה והכריע דהעיקר כדעת המחמירים כי כן נראה דעת המחבר להלן סי' ק"ג סעי' ו' שדעתו כדעת המחמירים בזה עיי"ש ועי' בבל"י סק"ד שב' דכיון דהכנה"ג פסק להקל כדעת הא"ר להקל באינו ב"י בכ"מ דסגי בכ"נ ע"כ יש להכריע דהדחה בודאי לא מהני לזה דהא כתב הרשב"א אפי' הדיחו הסכין תחלה אסור אבל אם לא הי' סתם הדחה וקינוח רק בהשחזה או בסמרטוט קשה דהוא עדיף מהדחה או סתם קינוח יש להתיר הצנון ע"י קליפה עיי"ש. ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח ועי' בשו"ת עמק הלכה (להה"ג מזיטל) חיו"ד סי' ל"ט: (יג) בן יומו. עבאה"ט עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"ט בעובדא שחתכו הרבה בצלים בסכין של בשר על דף חולבת והדף לא נשתמש זמן רב עם חלב והסכים עם השואל להתיר כיון דדף זה תשמישו בצונן וכעת הי' נקי היטב יש להקל דאע"ג דקיי"ל דבדבר חריף אינו מועיל אינו ב"י מ"מ כיון שי"ל דלא נבלע בהדף הזה חלב כלל דאפי' אם לפעמים גלגלו עליו עיסה עם חמאה ושפכו חמאה רותחת לעשות מולייתא ואפי' יצק מכלי ראשון על הבצק מה"ת נחזיק שבשעה שיצק על הבצק הלך הקילוח לאיבוד על הדף שמא השגיח שלא יזחל בקילוח רק על העיסה וקמח דוקא ושמא לא נגעה גוף החמאה בדף כלל כשהיתה רותח ואת"ל שנגע באיזה מקום בדף כשהי' רותח שמא לא נגעו הבצלים במקום הזה מהדף וגם שמא בצלים לא נקרא ד"ח מכל הלין טעמא הסכים עם השואל להתיר עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת מלחמות ארי סי' ס"ה שנשאל ג"כ בעובדא כזו והשיב ג"כ להקל

מטעמים הנ"ל עיי"ש באריכות: (יד) והוא מקונח. עי' בת"ח כלל ס"א דין ד' שכתב דאם הדיחו צריך להדיח כ"כ עד שיזוב המים מראשו לסופו ומסופו לראשו בלא עיכוב כי כל זמן שדבוק עליו השמנונית מעכב המים מלזוב עכ"ל וכ' במנח"י שם ס"ק ט"ו ונראה דה"ה אם מקנחו היטב בדבר קשה מהני וכו' ומ"מ לכתחלה לא יחתוך בו אלא א"כ שנעצה עשר פעמים בקרקע קשה וכו' עכ"ל אמנם בתב"ש סי' ו' ס"ק י"ח העלה דלא מהני הדחה ולא קינוח יפה אלא נעיצה ואפי' בדיעבד לא מהני כ"א נעיצה דוקא עיי"ש: ועיין במ"ז סוף סק"ג שכ' דבכלי הנקרא רי"ב אייזי"ן של בשר לא מהני אם אומר שגיררו מהבשר בעין שעליו שאי אפשר לנקותו היטב עיי"ש: (טו) מקונח. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דקריי"ן שנמלל תוך קערה חולבת נקי' מותר לאכלו עם בשר עמ"ז סק"ג שמפקפק בדין זה כיון דבת"ח כלל י"ז דין ב' מבואר להקל רק בדבר חריף יבש משא"כ קריי"ן שיש בו לחות קצת וכתב דלכתחלה י"ל דאסור מדינא ליתנו בחלב מיהו לענין דיעבד אם נתנו בכלי איסור צ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ד וכאן סק"ב שהביא מתשו' אבקת רוכל (להב"י) דמבואר מדבריו דס"ל דיש בלוע לדבר חריף גם בלא דוחקא ולדינא העלה כמ"ש הט"ז דלהפליט מכלי אינו מפליט אלא ע"י דוחקא ואף מדבר בעין דקיי"ל דהוא בולע אף בלא דוחקא אין לאסור יותר מכדי קליפה אף בשמן דאף דקיי"ל כהראב"ד דאוסר בדבר חריף עד כדי נטילה כמ"ש המחבר הנה לא שמענו רק עם דוחקא אבל בלא דוחקא אף שהוא בולע מעט אינו אלא כדי קליפה וגם כל זה הוא מדבר בעין לח אבל אם אין לחלוחית בהדבר בעין והוא דבר יבש אף כדי קליפה אינו אוסר דלא גרע מטהור מלוח וטמא תפל דאינו מפליט ואינו דומה למלח בעצמו דהוא בכחו להרתיח גוף החתיכה להפליט ואף מלח מעט דאינו מרתיחות החתיכה מ"מ טבעו של מלח בעצמו לכנוס בכל חלקי הבשר ולהפליט קצת אבל שאר דבר חריף אינו בולע אלא מן המוכן אבל אין בכחו להרתיח שאר דבר שיהא פולט זולת אם גם הדבר ההוא נעשה חריף מחמת רוב תבלין וכתב דמ"ש הט"ז דקריי"ן שנמלל תוך קערה חולבת נקי' וכו' דמשמע דאם אינה נקי' ויש עלי' שמנונית בולע אף בלא דוחקא ואין חילוק בין הלכלוך שעל הקערה הוא יבש או לח הוא משום דאף שהלכלוך שעל הקדירה הי' יבש מ"מ ע"י לחלוחית הקריי"ן והחריפות שבו נתמעך הלכלוך בעצמו ונעשה לח ונבלע ולכן כ' דאם רואין שאין שם בקערה לחלוחית בעין זולת מה שלא הודחה היטב ויש איזה ממשות שנתייבש היטב ע"ג באופן שאין להסתפק שנתמעך מהלחלוחית הדבר חריף כנ"ל אין לאסור וסיים שם עוד בפיה"ק סוף סק"ב דבצלים ושומים שיש עליהם קליפתן שהם חלקים ויבשים צ"ע אם בולעים גם מדבר לח עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט דכ"ז הוא בדבר חריף אבל בדברים שאינם חריפים דין סכין כשאר כלים שאם אינו ב"י והוא נקי מותר עמ"ז סק"ג שכ' מהכנה"ג בהגהות ב"י אות ה' דזה דוקא בחתך דבר קר אבל בחתך דבר רותח דינו כמו דבר חריף דרותחא עם דוחקא דסכינא הוי כמו חריפות עם דוחקא וכתב דאם רתך דגים רותחין בסכין של בשר ב"י אף אם הדיח הסכין יפה קודם יש לעיין לענין דיעבד אם נתנם בחלב מה דינן וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד לעיל סי' צ"ה בביאורים סק"ד שמבואר מדבריו לאסור בזה לדעת משום דהוי שנצלו עיי"ש והביאו בפת"ש סי' צ"ה סק"ב עיי"ש:

טז בחלב. זה דעת המחבר לא ס"ל כהסה"ת לעיל סי' צ"ה סעי' ג' ע"כ כתב דוקא אם בישלם בחלב עצמו אבל לדידן דקיי"ל כהסה"ת שהביא הרמ"א שם ה"ה אם בשלם בקדירה של חלב ב"י נמי אסור הכל. אך כל זה בהי' הקדירה ב"י עכ"פ אבל בקדירה אינו ב"י מותר הכל גם לדידן כיון שע"י הבישול נתבטל החריפות א"כ מה נבלע מהם בקדירה הו"ל נ"ט בר נ"ט. יד יהודה שם וה"פ:

יז כנגד מה שנגע מהסכין. עבאה"ט מ"ש מהש"ך והט"ז דהוי מלתא דלא רמיא עלי' אינש וכו' ועי' בשפ"ד לעיל סי' צ"ד ס"ק כ"ח שנסתפק אי סברה זו דמלתא לא רמיא וכו' הוי דאורייתא ועי' בב"ח לעיל סי' א' סעי' ו' דפשיט לי' דהוי דאורייתא עיי"ש ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק א' חיו"ד סוף סי' מ"ג שהביא דברי הב"ח הנזכר וסיים שכן נראה מדברי הש"ס שבועות דף ל"ד דודאי מדאורייתא קאמרינן עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט דמן הסתם דרך לחתוך בכל הסכין עי' בערך השלחן הספרדי אות ז' שהביא מהרב בית דוד שהתפלא ע"ז ממ"ש הרמב"ם בהלכ' שחיטה בדין דרסה שהניח הסכין על הצואר ודחק וחתך למטה כחותך צנון או קישות ועפ"ז מסתבר לומר דאם אומר ברי לי שפסק רק במקום א' בודאי מהימן וכמ"ש הש"ך עיי"ש ועי' בס' דרכי הוראה חלק ב' פרק ס"א באריכות מזה ועיי"ש במה שנסתפק בהאי כללא דאמרינן כל מלתא דלא רמיא עלי' דאינש לאו אדעתי' אם הכוונה שאינו יודע כלל בשעת מעשה מה שהוא עושה ועושה בבלי דעת או דלמא דר"ל דמלתא דרמיא עלי' חוקק הדברים במחשבתו לזוכרם אבל מלתא דלא רמיא עליה אינו חוקקם במחשבתו לזכרו ועי"ז אזדא מלתא מיני' ועיי"ש במ"ש בזה ובמה שיש בזה נ"מ לדינא עיי"ש באריכות: אמנם לענין גוף הפלוגתא שבין הט"ז להש"ך עי' במנח"י כלל ס"א סק"ט שפסק לדינא כהש"ך דמהני בכ"מ אם אומר ברי לי שלא חתכתי רק במקום הזה עיי"ש ועי' מ"ז סק"ד שכ' בשם המהרש"ל דלא כל הדברים שוים דתלוי בענין הדבר שהדרך לעשות כן ובדבר שהדרך לחתוך בכל הסכין לא מהני אם אומר ברי לי שלא חתך רק במקום הזה ואף אם אומר

ברי לי שלא חתך רק בחלק א' מהסכין אינו מהימן אבל בסתמא שיכול להיות כך או כך מהני ברי עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' ו' ס"ק כ"ה וס"ק ל' וסי' צ"ד ס"ק י"ב):

יח מה שנגע מהסכין. עבל"י סק"ה שכ' מהס' פ"י דא"צ ס' נגד כל הלהב דסגי בס' נגד קליפת הסכין ברוחב קש עיי"ש וכדברים אלו כתב ג"כ בס' חקי דעת ערך אות ב' ס"ק נ"ו עיי"ש אמנם ראיתי בס' זר זהב על היו"ד כת"י מהגאון בעל אורח מישור ז"ל שכ' שטעות נזדקר לו להחקי חיים בזה כי אין שום טעם לזה וגם בס' פני יצחק לא כ' זאת מעולם ועי' בשפ"ד סק"ח שהביא דברי הבל"י הנזכר וכתב ג"כ דחלילה לסמוך על זה כי בטור ובכל הפוסקים מבואר דצריך ס' כדי כל הלהב ממש והכי נוהגין כל מורי הוראות עיי"ש ועי' בשו"ת משיבת נפש חלק ב' חיו"ד סי' מ"ט שהתפלא באמת ע"ד הראשונים והאחרונים דמשמע מדבריהם דאם חתך דבר חריף בסכין חולבת צריך לשער נגד כל הסכין וכמ"ש בש"ך ובשפ"ד סק"ט והלא מבואר להלן סי' קכ"א סעי' ז' דבסכין ישן צריך נעיצה אפי' להשתמש בו דבר חריף כמו צנון ומבואר דבחתך בה רותח מהני השחזה וכ' שם הפר"ח בשם מהרא"ה הטעם משום דהכי קים להו לחז"ל שאין ברזל בולע אפי' ע"י רותח יותר מקליפה וההשחזה הוא במקום קליפה והש"ך בסוף הסי' כ' דאפי' לב"י מהני השחזה א"כ אין לנו לשער תמיד כנגד כל הסכין רק על דבר מועט מן הסכין וסגי בכל דהו שיהי' ששים לפי שיעור הדק מן הדק שעל פני הסכין שמעבירין ע"י ההשחזה ותימא על כל האחרונים שלא עמדו בזה וכ' דמקום הניחו לו אבותיו מן השמים שלא להפסיד ממון ישראל בחנם ובסוף דבריו כ' דמ"מ קשה עליו לפסוק נגד הש"ע והאחרונים שכ' כולם כא' בפשיטות דצריך ס' דוקא כנגד כל הסכין אבל עכ"פ במקום שיש צדדים בלא"ה יש להקל דסגי בס' נגד קליפת הסכין עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב מ"ש בזה ועי"ש עוד בפיה"א סק"ט ובפיה"ק סק"ט שכ' דאם חתך בסכין של איסור כמה צנונות לא אמרינן דלא נאסרו מהם יותר מב' הראשונות שחתך ותו מתבטלין אותן הב' בהשאר צנונות דז"א דכיון דלא הי' בכל צנון בפ"ע ס' נעשה הצנון נבילה ותו גם מה שנבלע מן הצנון עצמו בהסכין אסיר ואוסר השאר עיי"ש באריכות:

יט שנגע. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאם יש ס' א"צ להסיר הבצלים ועי' במ"א או"ח סי' תמ"ז ס"ק ל"ח ועי' בתורת יקותיאל סק"א ובכו"פ לעיל סי' צ"ד ובפלתי סק"ח שהשיגו על הט"ז בזה וכ' דאפי' יש ס' יש לאסור הבצלים עיי"ש ועשפ"ד לעיל סי' צ"ד ס"ק כ"ג מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש וכאן בס"ק ח' כ' די"ל דוקא אם טעמו ישראל וראה שאין בו טעם דחזינן שנסחט הטעם מהם משא"כ אם לא טעמו איך שייך להתיר משום אפשר לסחטו דמאן אמר שנסחט עיי"ש אמנם בחוו"ד מתרץ קושיית הכו"פ שם ופסק לדינא

כהט"ז ותשו' מהר"ם מלובלין להקל עיי"ש וכ"כ ביד יהודה ובס' בית יהודה (להגאון מהרי"ל מוולאדאווי ז"ל) ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ת אות י"ז (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ד ס"ק פ'):

וכתב עוד בשפ"ד שם דמבואר מדברי המ"א שם דדוקא בבישול התירו הבצלים אבל בכבוש דהיינו שנחתכו בצלים בסכין של בשר ונתנם בחלב ונכבשו מעל"ע לכ"ע אסורים הבצלים דבכבוש לכ"ע לא אמרינן שנסחט הטעם ונתבטל עיי"ש וכ"כ בחידושי הגרעק"א לעיל סי' צ"ד ס"ק כ"ג עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"א:

כ מהסכין. עבאה"ט מ"ש מתשו' נ"ש דבצל לאחר שבשלוהו בטל חרפייהו ועי' בשפ"ד להלן סי' ק"ח סק"ט ועי' בשו"ת גברי סי' י' ובס' יד אלימלך סי' צ"ד שכתבו דמלשון הנחלת שבעה מבואר דלאו דוקא כשנתבשלו הבצלים במים דה"ה אם נתבשלו כעין צלי קדר בלי מים בטל חרפייהו עיי"ש וכתב שם בס' יד אלימלך דזה צריכין לבאר מה שלא נזכר בפוסקים כמה השיעור שנקרא מבושל לענין זה דאמרינן דבטל חריפתו אם צריך להיות מבושל לגמרי או לאו ועיי"ש במ"ש בזה והעלה דכל שנתבשל עכ"פ כמאכל ב"ד דהיינו שליש בישולו בטל החריפות אבל קודם זה השיעור לא עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים בתשו' הרב מלענטשנא אות ו' שכתב בעובדא שטגנו בצלים שחתכו בסכין של בשר במחבת של חלב אינו ב"י עם שומן ומים וכו' וכ' שם דאם נתנו תיכף השומן והמים מבטל החריפות של הבצלים ואין לאסור והרב המחבר ישועות חיים בתשו' שאח"ז השיב ע"ד הרב הנ"ל דחלילה להקל בזה דדוקא אם בישלו הבצלים קודם בכלי אחר ואח"כ נתנוהו במחבת זו של חלב הוא שיש להתיר שכבר נתבטל חריפתן קודם משא"כ בנ"ד שלא בשלוהו קודם שנאסרו הבצלים מן המחבת בעודן חריפים ואין כת בהשומן או מים לבטל חורפייהו שלא יאסר בפעם הראשון כי תיכף כשהיס"ב הם בולעים מהמחבת ועדיין לא בטלה החריפות עיי"ש (ועי' לעיל סי' צ"ב ס"ק נ"ח וס"ק ס"ו מ"ש עוד מדברי הרבנים הנ"ל בעובדא זו) ועי' בשו"ת מלחמות ארי' סי' נ"ז בעובדא שטגנו בצלים בקדירה חולבת אינו ב"י ולקחו כף בשר ב"י ועירבן כדי שיתבשלו כולן כנהוג וכתב שם דאף דקיי"ל דאם נתבשלו הבצלים בטלה חורפייהו מ"מ כאן כיון שלא הגיעו עדיין כל הבצלים לגדר בישול אלא אותן שבצדדי הקדירה אבל השאר שבאמצע אף שהן רותחין מ"מ לא הגיעו עדיין לכלל בישול כי בצל אינו מתבשל כ"כ במהרה א"כ אף שהן רותחין מכ"ר מ"מ כל זמן שלא הגיעו לגדר בישול לא נתבטל חריפתן עדיין ועכ"פ ספיקא מיהא הוי מחסרון ידיעה וכ' דמ"מ אם ידוע שהי' נגובים לגמרי ולית בהו עדיין קצת לחלוחית פשיטא הוא דעכ"פ הכלים מותרים בודאי דאינם בולעים מהבצלים דאין

איסור בלוע יוצא מאוכל בלא רוטב אך הבצלים נאסרו במקום שהגיעו קליפת בליעת הבשר עם קליפת בליעת החלב וכיון שאינו ניכר מקומן בטלים ברוב וכמש"ל סי' צ"א דהיכא שאין הקליפה ניכרת א"צ ס' נגד הקליפה וכ' שם דלכאורה מותר לאכול הבצלים עם איזה מין שירצה כיון שכבר נתבטל טעם הבשר וטעם החלב שבהם וכמש"ל סוף סי' צ"ט בנפל חלב למים הרבה מ"מ בנ"ד מאחר שיש לספק אולי הגיעו כל הבצלים לכלל בישול ואז נתבטל חריפתן וכיון שהקדירה אינה ב"י יש לאכול כמין הכלי ב"י ולאסור הכלי שאינה ב"י אמנם לדינא כ' כיון שאינו אלא חומרא בעלמא כי מדינא הכל שרי ובספק אוקמהו אדינא מותר לאכול כמו שירצה וגם בלא"ה לא נאסר הכלי שאינה ב"י אפי' אם בודאי נתבטל החריפות כיון דלא בלע כלל בלא רוטב. וכתב דכל זה מיירי שלא הי' בהבצלים שום רטיבות והי' נגובים לגמרי אבל אם הי' בהם רטיבות קצת דבכה"ג קיי"ל דאוסר כדי נטילה אף שיש ששים א"כ בעירב בכף של בשר כמה פעמים ופגעו נטילת הבשר והחלב ונאסרו בזה יש לחוש אולי אין רוב לבטלם ונאסרו הבצלים. אמנם על הכלים יש לדון לפי הנראה מלשון הפרמ"ג וכן נראה מהחוו"ד דגם דבר יבש שיש בו רטיבות קצת מקרי איסור בלוע דאין בלוע יוצא בלא רוטב וכו' עיי"ש:

ועיין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"ט שרצה השואל לומר דבצלים שנבלע בהם טעם בשר מכלי שאינו ב"י דקיי"ל שדברים חריפים מחליא לשבח אם בשלו הבצלים אח"כ כיון שנתבטל החריפות ממילא דגם הפגם חזר למקומו והביא ראי' לדבריו מדברי הש"ך להלן סי' קכ"ג סק"ב שכ' דהטעם היוצא מדבר חריף חוזר לפגמו והוא ז"ל מדחה דבריו בשתי ידים דלא דמי כלל לדברי הש"ך שם שהש"ך מיירי שיצא הטעם למקום אחר ע"כ שפיר אמרינן דשם במקום השני הוא חוזר לפגמו משא"כ כאן שהבלוע הוא במקומה הראשון בודאי אמרינן דכל שהוא במקומו כיון שהי' מתחלה מושבח אינו חוזר ונפגם גם לאחר הבישול וחלילה להקל עיי"ש וכ"כ בשו"ת מלחמות ארי' סי' ס"ב בעובדא שחתכו בצלים בסכין של בשר אינו ב"י ובשלוהו עם דגים בכלי חולבת אינו ב"י ואחר שבשלוהו נתנו חמאה לתוך הדגים וכתב דאין להקל ולומר שלאחר שנתבשלו הבצלים בטל החריפות ממילא דחזר הנטל"פ למקומו דז"א כנ"ל והדגים אסורים עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק מ"ה בד"ה ומ"ש הפת"ש לענין דבר חריף שנתבשל במים) מ"ש עוד מענין זה ועי' מענין זה:

והנה ראיתי בס' ערך השלחן (להרב מהרי"ם מנאוואהרדק) סעי' כ' דפשיטא לי' דצנון ובצלים כשנתן בהם שמן או שומן גם בצונן בלא בישול בטלה חורפייהו והביא ראי' לדבריו מדברי הט"ז והמ"א באו"ח סי' שכ"א עיי"ש אבל המעיין יראה שאין משם שום

ראי' כי שם מיירי לענין עיבוד באוכלין אבל לא נזכר שם שע"י השמן בטלה החריפות מהן ולא דמי לבארש"ט שמלבנין בביצים דקיי"ל דבטל החריפות דדבר לח שאני שנבלל ונתערבו הביצים עם הברש"ט משא"כ בבצלים וצנון שהם דברים גושים ואין מערבים עם השומן רק השומן מונח עליהם ואיך נקלש פנימיות טעם הבצלים או הצנון ע"י השומן שעלי' לכן ברור לענ"ד שאין לסמוך ע"ד להקל בזה:

כא בהם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דכשמקום הסכין שחתך בה הוא פחות מכ"נ א"צ ס' כנגד הכדי נטילה וסגי בס' נגד מקום הסכין ועט"ז סק"ה שכ' הטעם דסגי נגד מקום שנגע מהסכין ולא אמרינן דחנ"נ הואיל והוא כולו היתר קודם הבישול ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א דכל זה הוא בבישול אבל אם חתך צנון בסכין והניחו בחלב ונכבש מעל"ע אז בעינן דוקא נגד הכדי נטילה משום דכבוש אינו סוחט וא"כ נכנס בו חלב בעוד שיש בו הבלוע מבשר ונעשה הצנון עצמו נבילה עיין שם:

כב וה"ה לחחכם בסכין של עכו"ם. ולדידן דאמרינן חנ"נ בכל האסורים בעינן בסכין של עכו"ם ס' כנגד הנטילה. ס' זר זהב כת"י מהגאון בעל אורח מישור ז"ל וה"פ:

כג ואם חתכן דק דק. עבאה"ט ועי' בשו"ת גור אריה יהודה חיו"ד סי' מ"ח שכ' דאף דמדברי הרמ"א משמע דזה קאי גם אאינו ב"י והוא מקונח דאם לא נטל מהם כדי נטילה וגם לא טעמם ובישלם בחלב צריך ששים כנגד מה שנגע בסכין ואם חתך דק דק צריך לשער בס' כנגד כל הצנון אבל באמת זה אינו דהעיקר לדינא דבצלים שנחתכו בסכין של בשר מקונח ואינו ב"י ושמוהו אח"כ לקדירה של חלב ואין ששים נגד הסכין או הבצלים סגי להשליך הבצלים והתבשיל של חלב מותר דכיון שהשליך הדבר חריף ונשאר שם רק הבלוע של בשר והרי אין שם חריפות שיעשה אותו לשבח הדר הבלוע לפגמו כיון דהוא אינו ב"י ונטל"פ עיי"ש באריכות וכיוצא בזה כתב ג"כ בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תפ"ד עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סו' קע"ט שהביא דבריהם ומדחה כל דבריהם וסיים דבמכת"ה של המחברים הנ"ל לא דקו בהאי מלתא וחלילה להקל בזה היכא דליכא שאר ספיקא עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת שאילת שלום קמא סי' צ"א שהביא ג"כ דברי הרב גור אריה יהודה הנ"ל וכ' דאם כי הראי' שהביא הגור אריה יהודה אינה מוכרחת מ"מ רואה אני את דבריו לדינא כי כן משמע באו"ה ובת"ח וכיון דבלא"ה דעת הרבה פוסקים דאין דבר חריף רק קורט של חילתית ע"כ בודאי יש לסמוך להקל בזה עכ"פ לעת הוצרך עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ז שהביא גם כן ראי' לדחות דברי הרב גור אריה יהודה הנ"ל ומ"מ לדינא כ' במקום הפסד יכולין לסמוך ע"ד להקל עיי"ש:

כד חתכן דק דק וכו'. עבאה"ט ועי' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' ל"ח באמצע התשו' (דף י"ז ע"א) שכ' הטעם דלא סגי בס' נגד הסכין משום דבחתך דק דק הרי חתך כמה פעמים וצריך כ"כ ששים נגד כל הפעמים שחתך וכמש"ל סי' צ"ד בדין תחב כף כ"פ עיי"ש באריכות י"ל דהוא לשיטתו שהי' ספרדי דגריר בתר הוראות המחבר בסי' צ"ד סעי' ב' וממילא דלדידן דנקטינן לעולם בשיפולי גלימא של הרמ"א וגררינן אבתריה והרמ"א פסק שם דסגי בפעם א' ס' אפי' תחב כמה פעמים ממילא דגם הכא בחתך דק דק כמה פעמים סגי בפעם א' ס' נגד מקום החתך אמנם בעיקר דברי הרב בית דוד שם עי' בס' ערך השלחן הספרדי אות ח' שהביאו והשיג עליו דזה לא דמי לתוחב כף ב"פ דהתם בתוחב כף חולבת בקדירה של בשר דחנ"נ אמרינן דצריך ס' נגד כל תחיבה ותחיבה משא"כ הכא דעדיין כולו היתר דלא נ"נ א"צ ס' רק פעם א' ע"כ אין צריך ס' רק כנגד הסכין אפי' הוא קטן מהצנון ובע"כ מ"ש ברמ"א שצריך ס' נגד הצנון היינו היכא שהצנון הוא קטן מהסכין עיי"ש:

כה צריך לשער. עי' בדברי שאול ויוסף דעת להלן סי' צ"ח סעי' ו' בעובדא שחתכו בסכין של בשר י' בצלים לחתיכות קטנות ונתנם בתוך הגבינה ואפו לחמים הנקרא פוטפ"ר גיבעק"ס ממולאים באותו המלוי ואחר האפיה נתוודע שהי' סכין של בשר והורה המורה שהמילוי אסור כיון שהבצלים בלועים מבשר ע"י חריף ודוחקא דסכין נאסר כל המילוי ואף דבצלי ואפיה קיי"ל שאינו אוסר רק כדי נטילה בכחוש מ"מ כאן נאסרה כל חתיכה וחתיכה כדי נטילה וכיון שנחתך לחתיכות קטנות נאסר כל המילוי אך בזאת צדד המורה להקל להסיר המילוי ולקלוף קצת מהלחמים ולהתיר השאר ולסמוך על המ"א דס"ל דחריף לא הוי אלא קורט של חלתית והשיב דמ"ש המורה לאסור המילוי בזה יפה הורה אך במה שמצדד להתיר הלחמים ע"י קליפה בזה לא נכונים דבריו ואין מקום להתיר הלחמים דצריכין נטילה דוקא ולא סגי בקליפה עיי"ש:

כו ס' נגד כל הצנון. עבאה"ט מ"ש דאם לא בשלו הצנון אם לא הי' סכין של איסור רק של בשר לחלב אם הסכין קטן מהצנון והוא לפנינו פשיטא דא"צ ס' אלא כנגד הסכין ועמ"ז סק"ו שכ' דכ"ז הוא רק בדיעבד שכבר בישלו בחלב אבל קודם בישול אם בא לשאול אמרינן לי' דאסור לבשלו בחלב ולהרבות עד ס' נגד הסכין דאין מבטלין איסור לכתחלה ואף שיש בבצל עצמו ס' נגד הלהב אפ"ה אסור לבשל לכתחלה כיון שהבלוע אינו מתפשט רק כ"נ לא שייך ס' אלא אם כן רואין שיש בהכדי נטילה עצמה ס' נגד הלהב אז שרי אף לכתחלה לבשלו עיין שם:

ומ"ש הבאה"ט דבסכין של איסור לדידן דקיי"ל חנ"נ בשאר איסורים כשחתכו דק דק כל חתיכה וחתיכה נ"נ כדי נטילה וצריך לשער נגד כל הצנון עפר"ח שהשיג על זה דאפי' אמרינן חנ"נ בשאר איסורים לא אמרינן אלא בנבלע בדרך בישול דומיא דבב"ח משא"כ בזה שלא נבלע דרך בישול לכ"ע לא נ"נ וא"צ ס' אלא נגד הסכין עיי"ש ועשפ"ד סק"ט שהשיג על הפר"ח והעלה שאין להקל אפי' בהפ"מ כיון שבא כעת בתבשיל שפיר הו"ל בלוע דרך בישול ונעשו הבצלים נבילה וצריך ס' נגד כולו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב מ"ש בזה לענין סכין שאינו ב"י והוא מקונח כיון שיש דעת המקילין ומתירין לגמרי באינו ב"י ומקונח א"כ יש לסמוך על הפר"ח עכ"פ בכה"ג עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ק"צ שנשאל בענין זה בצנון שחתכו בסכין של איסור דק דק דקיי"ל דנעשה כולו נבילה אם יש להקל עכ"פ באינו ב"י לומר כיון דחנ"נ בשאר איסורין הוא דרבנן והרי יש דעה דלא הוי דבר חריף רק קורט של חלתית והיכא שיש עוד צד להקל מצטרפין גם דעה זו דלא הוי ד"ח רק קורט של חלתית ועיי"ש במ"ש שם לדחות דברי השואל והעלה דאפי' באינו ב"י יש להחמיר להצריך ס' כנגד כל הצנון דגם באינו ב"י אמרינן בזה חנ"נ ואין לגבב קולות בענין זה עיי"ש אמנם בעיקר הדין דאמרינן בזה דהכדי נטילה של הצנון נ"נ עי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק מ"ד) מ"ש בזה אי אמרינן בדבר הנאסר כ"נ חנ"נ ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

כז נגד כל הצנון. עש"ך סק"ט מה שמתמה על דברי זקיני הלבוש ועי' בשו"ת אוהל יצחק הספרדי סי' ט' (בד"ה והפר"ח) מ"ש לתרץ קושיות הש"ך בזה ועי' בשו"ת מעט מים סי' ה' שהביאו ועיי"ש במ"ש בזה באריכות: (כח) אבל בדיעבד וכו'. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדיעבד מקרי אם כבר נתבשל כך ועי' במנח"י כלל ס"א ס"ק י"ג שהשיג על הש"ך במ"ש דגם בסכין של איסור כל זמן שלא נתבשל הוי כלכתחלה והעלה דדוקא בסכין של בשר הוי קודם הבישול כלכתחלה כיון דיש תקנה שלא לאכלו בחלב אבל בסכין של איסור כל שנחתך חשיב דיעבד וכ' שכן הוא משמעות הט"ז סק"ו ותשו' מהר"ם מלובלין סי' נ"ב עיי"ש וכ"כ הלחם חמודות אות קמ"ח עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו שכ' דגם הש"ך שהחמיר לא החמיר רק ביש בנמצא לקנות צנון אחר אבל כשאין בנמצא לקנות צנון אחר או קרייי"ן אחר אף קודם בישול חשוב דיעבד עיי"ש ולענין דינא עשפ"ד סק"י שהשיג על המנח"י והל"ח והביא ראי' לדעת הש"ך עיי"ש אמנם במ"ז סק"ח ציין לדברי הש"ך הנזכר וכתב דמתירין לקנות קריין מעכו"ם אע"פ שהם חתוכים דהוי בדיעב כיון שאין נמצא אחר לקנות כ"א חתוכים ודי בנטילה עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם ובפיה"ק ס"ק ט"ז לדינא דהעיקר כדעת הל"ח והמנח"י דדוקא בסכין של בשר אין

לאכול כולו בחלב וכן אם חתך עכו"ם הצנון או הקריי"ן בסכין שלו אין לקנות ממנו לכתחלה ולהתיר ע"י נטילה כיון שאין שום היזק בזה כיון שיש בנמצא לקנות אחרים כנ"ל אבל אם חתך הישראל בביתו בסכין של איסור דיש לו היזק אין להחמיר ואין לאסור יותר מכדי נטילה עיי"ש וכן נראה דעת הגרעק"א בהגהותיו שהביא דברי מנח"י הנזכר והסביר דבריו וכנראה שגם דעתו נוטה דהעיקר כהמנח"י בזה: (כט) אבל אם חתך הירק. עי' בדגול מרבבה שהביא דברי האו"ה המובא בד"מ שכ' דעכ"פ צריך שישאר בירק כדי רוחב קש חטים (ר"ל דאם חתך בהירק תוך רוחב קש סמוך לצנון הוה כמו חתך בצנון עצמו) ומתמה על מה שהשמיטו ולא הביאו בהגה כאן ולדינא עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק י"ז שהעלה דכל דלא חתך גוף הצנון עצמו ונשאר עוד מעט מהירק ע"ג הצנון אע"פ שלא נשאר מהירק אלא כקליפה דקה אף בפחות מברוחב קש אין לחוש עיי"ש:

ל הירק. עבאה"ט מ"ש מהת"ח דזנבות של שומים ובצלים נמי לא חריפים ולא בלעו אלא כדי קליפה ועי' ביד יהודה שם שהביא ראיה מלשון הת"ח דה"ה אם חתך הזנבות הצנון ג"כ סגי בקליפה כנ"ל כי גם זנבות הצנון אינם חריפים עיי"ש:

לא אין לחוש. עשפ"ד ס"ק י"א שכ' דמ"מ כדי קליפה צריך ליטול גם בחתך העלין היינו הירק עיי"ש:

לב ואם יש ספק. עבאה"ט ופת"ש מ"ש מהש"ך ותשו' תולדות יצחק ועי' במנח"י כלל ס"א ס"ק י"ט ובכנה"ג בהגהות ב"י אות ל"ה שתמהו ג"כ על הש"ך בזה ועשפ"ד ס"ק י"ב מ"ש בדבריהם בזה ולדינא סיים להחמיר עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ז ובפיה"ק ס"ק י"ח לדינא דאם ידעינן שהסכין הוא ב"י רק שיש ספק אם נחתך בו אסור עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט דכ"ז בצנון אבל בקריי"ן מקילין עשפ"ד שם שכ' דאף בקריי"ן ובצלים אין להקל כיון שאנו רואין שהם חריפים יותר מצנון עיי"ש:

לג לצד זנבותיהן עבאה"ט מ"ש דעד חצי הצנון תלינן וכו' ועי' בד"מ שהביא מהאו"ה דה"ה אם נחתך לצד ראשו לא תלינן בצנון אבל בקריי"ן גם אם נחתך ראשו ולמעלה מחציו תלינן לפי שכולו טמון בקרקע והביאו בשפ"ד ס"ק י"ד וביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ט:

לד כי תלינן. עש"ך ס"ק י"ג שכתב הטעם דתלינן במרא וחצינא משום דאף אם נחתכו בסכין מ"מ סתם סכין עכו"ם אינו ב"י וכ' בשפ"ד ס"ק י"ד ודע דאף דסתם סכין אינו נקי וגם בסכין של נכרי לא אמרינן אנקיותא קפדו מ"מ יש לומר בזה משום דיש לתלות שנתקנח באחרות ומש"ה שרי עיי"ש ומבואר מדבריהם דאם קנו מעכו"ם שידוע שאין

לו אלא סכין א' והוא ב"י או שידוע שלא נתקנח עדיין אף שיש לתלות גם במרא וחצינא אין להקל. וה"פ:

לה ובמקום. עבאה"ט מ"ש במקום שנמצא לקנות אחרים ועי' מנח"י כלל ס"א ס"ק י"א שכתב דאם עכו"ם מוכר צנונות חתיכות ומצוי לקנות צנונות שאינם חתיכות אסיר לקנות מהם לכתחלה החתוכות בסכיניהם אבל אם אין מצוי לקנות אינם חתיכות מותר לקנות אף אותן שידוע שנחתכו בסכינן ואין לתלות במרא וחצינא כי תלינן שהסכין הי' אינו ב"י ואוכלין אותן לכתחילה ע"י נטילת מקום החתך עיי"ש ועי' במ"ז סק"ח שהביאו וכתב דאם יש למכור צנון שנחתך ודאי בסכין שלהם וגם יש צנון שהוא ספק אם במרא וחצינא או בסכין שלהם יש לקנות הספק ולא הודאי (בסכין) ואם נמצא לקנות אין חתוכים כלל לא יקנה החתוכים אף בספק אם נחתכו במרא וחצינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"כ ובס' דברי יוסף סי' תרנ"ב מ"ש בזה:

לו רק החתוכים בסכין. עמנח"י שם ס"ק כ"א ושפ"ד ס"ק ט"ו שכ' מהל"ח דה"ה העירינ"ג מלוחים אסור לקנות מעכו"ם בחתוכים בסכין שלהם דהוי כלכתחלה אא"כ קנם בשוגג אין לאסור דהוי כדיעבד ועיי"ש במנח"י בס"ק שלפ"ז שכתב הטעם כי הקנוי מקרי לכתחלה אבל לפי דעת הסוברים דהקנוי מקרי דיעבד שרי לקנות עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ח ס"ק כ' מ"ש בזה) ועיי"ש עוד במנח"י להלן ס"ק כ"ו וס"ק כ"ח שכ' דכל זה בקונה ההעירינ"ג אצל עכו"ם בעל החנות שדרכו לחתוך ההעירינ"ג בסכינו וכאמור אבל באותן הדגים מלוחים שמביאין העכו"ם הרבה ביחד אף שודאי נחתכו כל א' בסכין שלהם אין לחוש כלל לקנותם אפי' לכתחלה כיון שרבים מהם נחתכים בסכין א' בטל בהם טעם הסכין כיון שכבר נתקנח והוציא הטעם של הסכין בחתיכות הראשון והשני וא"כ אף שראוי עכ"פ לאסור הראשון והשני דנ"ן אין לחוש כי נתבטל באחרים שאין בהם איסור כלל עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סעי' ד'):

סעיף ב:

לז אם חתך. כתב בחכמת אדם כלל נ"ו סעי' ב' ונראה דאם חתך על כלי איסור העירינ"ג ואוגירקי"ס חמוצים אפי' בדיעבד אסור דדוחקא דסכינא וחורפא מפליט מן הכלי עכ"פ במקום החתך ואף ששמעתי מקילין בזה שאומרים דזה לא הוי דוחקא לא נראה לי כלל עכ"ד ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' קכ"ב שדעתו להקל בזה דאין הדוחקא מגיע לכלי התחתון רק במכתשת עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רט"ו שנשאל בחתך בצלים בסכין של בשר על טעלע"ר של חלב או להיפך וכ' שהוא מורה תמיד לאסור בזה דודאי שייך בזה דוחקא במה שדוחק הבצלים על הטעלע"ר

עיי"ש והיינו כדעת החכמת אדם הנזכר ועי' בדברינו לעיל סי' צ"א (ס"ק ק') וע' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה מקאסיב נ"י) חיו"ד סי' מ"ג בעובדא שחתכו בצלים בסכין של בשר לעשות מולייתא לדגים ונתנו הבצלים על דף של חלב עם פנימיות של הדגים לחתכן דק דק וחטב בסכין של בשר על הדף של חלב עד שנעשו דק דק ואח"כ בשלו אותן הדגים בכלי של בשר והבצלים הי' רוב נגד פנימיות של הדגים בשעת שחטב אותם קודם הבישול וכ' דאם הדף הוא של חלב ממה שנבלע בו מתחלה חלב ממש ע"י רותח או כבוש בודאי אסורין הדגים וגם הכלי כי ע"י דוחקא דסכינא והדף ודאי בלעו הבצלים ונעשו נבילה ואוסרין אח"כ הדגים שנתבשלו יחד עד שיהי' ס' כנגדן וגם לא מהני ס' כנגד הבצלים לבד דכל המולייתא נ"נ דהוי איסור דבוק וצריך ס' כנגד כל המולייתא ואף אם הי' הדף והסכין אינו ב"י אסור דהבצלים הוי דבר חריף והבצלים הי' רוב נגד פנימיות הדגים ואם הרוב דבר חריף אסור כמש"ל סי' צ"ה סעי' ב' ברמ"א עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ג' מה שהבאתי עוד מדבריו בעובדא זו): (לח) חתך בו שומין ובצלים עי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קל"ד בעובדא שחתכו בסכין בצלים ותבלין ובשר דגים למלאות דגים כנהוג ונתנו לתוך המולייתא חלבון ביצה ואח"כ נמצא בהחלמון קורט דם ורצה השואל לומר דהמולייתא לא נאסר בצונן אף שהי' בהם בצלים שהוא ד"ח ודוחקא כיון שבהבשר דגים ושאר דברים שנתנו לתוך המולייתא הי' רוב נגד הבצלים א"כ בטל חורפי' וכתב שהמורה טעה בזה דדוקא בלח בלח המתערב יפה או אף ביבש ביבש ברותחין דבטעם תליא מלתא והטעם מתערב ונבלל אז מהני אם הי' התפל רוב נגד החריף משא"כ ביבש ביבש בצונן דהחריפות של הבצלים עומד בעצמו ואין טעמו נבלל וע"י דוחקא שפיר בולע מהביצה שאצלו אף בצונן עיי"ש:

לט וכרישין ותמכא וכו'. עי' בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י' שכ' וז"ל וצריך המורה לחקור איזה נקרא דבר חריף ועי' בס' מנחת שי שם בביאור דברי הפרמ"ג בזה דר"ל שצריך לשאול ליודעי הטבע איזה נקרא דבר חריף וכ' דע"כ ר"ל באותן הדברים אשר לא הובאו בש"ע ובפוסקים אבל בדברים שכבר דברו בו הפוסקים וכבר הורו לנו אם נקרא דבר חריף אין אחר דבריהם כלום עיי"ש וה"פ. ועי' בס' ערך השלחן (להרב מהרי"ם מנאוואהרדאק) סוף סעי' ו' דלפי דעת הרשב"א בתוה"ב דגם דבר שאינו חריף אלא שיש לו כח המושך דינו כחריף ונתחדש לנו דין חדש שאם ידוע אצלינו איזה מין מאכל שיש לו כח המושך אף שאינו חריף בטעמו יש לו דין דבר חריף עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק א'):

מ וכיוצא בהם. עט"ז או"ח סי' תמ"ב סק"ד דס"ל דיין שרף הוי דבר חריף עיי"ש וכ"כ בס' בית דוד חיו"ד סי' ע"ד בשם הת"ח עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' נ"ב שכתב שהוא מחלוקת הפוסקים אי ייש הוי דבר חריף וכתב שגם הת"ח נסתפק בזה עיי"ש ועי' מזה בשו"ת דבר משה (למהר"ם ארמילייו) חלק א' חיו"ד סי' י"ב ובזכור לאברהם (להר"א אלקלעי ז"ל) חלק ב' חיו"ד ערך אות ח' (בד"ה יין שרף): (מא) בהם. עי' מ"א סי' תמ"ז ס"ק ל"ג שהוכיח מלשון המחבר דבוסר לא הוי דבר חריף והניח בצ"ע דלדידן דקיי"ל דכל דבר חריף אסור א"כ אף בוסר הוי דבר חריף וסיים בצ"ע למעשה עיי"ש אמנם בט"ז שם ס"ק י"ג כ' בפשיטות דבוסר הוי דבר חריף גמור וכ"כ הפר"ח שם סעי' ז' עיי"ש ועי' מזה בחק יעקב שם ס"ק ל"ט ובפרמ"ג או"ח במ"ז ובא"א שם ובמחצית השקל שם ועי' בס' בית דוד חיו"ד סי' ל"ח מ"ש בזה:

ועיי"ש עוד במ"א שהביא מהרשב"א דאתרוג הוי דבר חריף עיי"ש: (מב) מדברים החריפים. עי' בשו"ת זקיני פני יהושע חלק ב' סי' י"ט שכ' בתשו' להש"ך דיין הוי דבר חריף וכ"כ בס' בית דוד חיו"ד סי' ל"ח ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"ז דף קי"ב סוף ע"ב ועי' בס' תוספות ירושלים להלן סוף סי' קי"ט דנסתפק בזה והביא מדברי הירושלמי דיין הוא כחומץ עיי"ש ותמיהני שלא זכר דברי הפ"י שם ועי' בס' מנחת פתים כאן שהביא מדברי המ"א באו"ח סי' תמ"ז ס"ק כ"ח דמשמע דיין לא מקרי דבר חריף וכן משמע בש"ך להלן סי' קל"ג ס"ק ל"ג עיי"ש ועי' בס' זכור לאברהם (להר"א אלקלעי ז"ל) חלק ב' ביו"ד מערכת אות ח' בד"ה יין מ"ש בזה והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

מג החריפים. עי' בדברי שאול ויוסף דעת סי' צ"ד ס"א (באמצע ד"ה והנה) בעובדא שנתנו סכין של בשר אינו ב"י לתוך עיסה שנילושה בחמאה ונשתהה שם כמו רבע שעה והורה הדיין שהוא אסור כולו דהשאור הוא דבר חריף ע"כ אף באינו ב"י הוא נותן טעם בעיסה של חמאה ואין ששים כנגד הסכין ועיי"ש במ"ש ע"ד הדיין בזה ובסוף דבריו הודה לדבריו שיש להחמיר ולאסור עיי"ש ונראה פשוט דמיירי בנפל לתוך השאור שעושין מתחלה לחמץ העיסה שאז הוא בכלל דבר חריף משא"כ אח"כ כשעושין העיסה שמערבין אותו בהרבה קמח ומים דאז שוב לא הוי בכלל דבר חריף וה"פ: (מד) ופירות חמוצים. עבאה"ט מ"ש מהת"ח דתפוחים חמוצים לא מקרי דבר חריף ועע"ז סק"ט ושפ"ד ס"ק י"ז דרק במקום הפסד יש לסמוך על זה אבל שלא במקום הפסד יש לחוש דגם תפוחים חמוצים מקרי דבר חריף עיי"ש: וכתב בפרי תואר סק"ה וז"ל ונראה דהיבחושים דבר חריף נינהו ויש להסתפק בפרי הנקרא דוראזנ"י בלע"ז להיות שמביאים הרבה מהם

חתוכים בסכין של עכו"ם והם אינם חריפים אפי' כתפוחים חמוצים ונראה דעכ"פ אין להחמיר בהם כקורט של חלתית שאין בהם אלא חששת שמנונית שעל הסכין בב' או בג' הראשונות מתקנחת הסכין ומתבטלים בשאר לפי שרגילות לחתוך מהן הרבה והשאר הגם שנאמר שבלועין מהסכין סתם סכין אינו ב"י ולומר דמחליא לשבח כקורט של חלתית לא אמרינן עכ"ד:

ובעיקר הדין דפירות חמוצים עי' בט"ז סק"ח וט' ועי' בחכמת אדם כלל מ"ט סעי' ז' שכ' דבמקום הפסד יש לסמוך על המ"ד דס"ל דלא הוי דבר חריף אלא חלתית דוקא ועכ"פ בדברים שאינם חריפים וחמוצים הרבה אם חתכו בסכין שאינו ב"י ולסמוך על הפוסקים דס"ל דאפי' בצנון אינו אוסר אלא בב"י ובמקום הפסד אפשר שיש לסמוך ולהקל אפי' בב"י ולסמוך על הפוסקים דס"ל דאפי' בדברים חריפים מותר נ"ט בר נ"ט אבל בסכין של איסור ב"י אין להקל כלל עכ"ד ועי' בס' ערך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' י"ג שכתב לדינא דירקות חמוצים כמו אוגירקי"ס וקרוי"ט ובוריקע"ס חמוצים וכן שאר מיני ירקות חמוצים אין להחמיר דנראה בחוש שאין בהם חריפות כלל וכתב עוד ודע דעשב שקורין שצאוו"יי ובאצווינ"א ג"כ אינו דבר עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א שכתב דאין ליתן כלל בענינים אלו אלא הכל לפי הענין דאם הפירות חמוצים מאד כמו לימיני"ס וכדומה בודאי נחשב דבר חריף אבל אינם חמוצים כ"כ במקום הפסד שרי ושלא במקום הפסד יש להחמיר עיי"ש:

מה חמוצים. עבאה"ט ופת"ש מ"ש לענין בארש"ט ועי' בכרתי להלן סי' ק"ח סק"י שהביא מדברי המ"א סי' תמ"ז דבארש"ט מקרי דבר חריף אבל חומץ שכר לא מקרי דבר חריף עיי"ש ועי' בשפ"ד להלן סי' ק"ח שם ס"ק י"ח (דין ג') מ"ש בדברי המ"א והכר"ו בזה ועי' בשו"ת פנים מאירות חלק א' סי' ס"ד שהשיג על הט"ז במה שהמציא דגם משקה בארש"ט הוי דבר חריף דשום משקה אפי' חומץ לא מקרי דבר חריף לענין זה לשויא שעם הפוגם לשבח עיי"ש אמנם יעוין במ"ז לעיל סק"א שהביאו ומדחה ראייתו עיי"ש עוד בדבריו בסק"ט שכתב דה"ה בבארש"ט הנעשה מרויט"י ריבי"ן וכיוצא דינא הכי עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ט סוף סעי' ד' שכתב דבמקום הפ"מ יש להתיר בבארש"ט שאינו מחומץ הרבה עיי"ש ומבואר מדבריו דשלא בהפ"מ יש להחמיר אפי' באינו מחומץ הרבה ובמחומץ הרבה אין להקל אפי' במקום הפ"מ ועי' בשו"ת השיב דבר (מהגאון בעל העמק שאלה ז"ל) חיו"ד סי' כ"ה ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ג בעובדא שבא לפניו שבישלו בארש"ט חריף בקדירה חולבת אינה ב"י ולקחו מן הבארש"ט בכף חלב ג"כ אינו ב"י ונתנו לרוטב של בשר ב' כפות בארש"ט זה אחר זה וכתב דלכאורה

הי' נראה לאסור הרוטב כיון שלא הי' ס' בהרוטב נגד הב' כפית בארש"ט אולם לדינא כ' שיש לצדד להתיר מטעם ס"ס שמא בארש"ט לא מקרי דבר חריף ועוד כיון שלא נתן הב' כפות בארש"ט בב"א רק בזה אחר זה א"כ הרי הכף הא' בטל תחלה ואח"כ כשנתן הכף הב' הוי איסור רק משום דאמרינן חוזר וניעור והרי יש פוסקים דס"ל דלא אמרינן חוזר וניעור ויש ספק דלמא קיי"ל כוותייהו להקל עיי"ש אמנם לפמש"ל סי' ק"י (ס"ק שע"א) שכל דבר שהכריעו המחבר או הרמ"א כחד מ"ד אינו מצטרף לס"ס וממילא גם בדין זה כיון שכבר הכריע הרמ"א להלן סי' צ"ט סעי' ו' להחמיר דאמרינן חוזר וניעור ממילא דאין לצרפו לס"ס ואין להקל: ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דאם טורפין הבארש"ט בביצים ללבנו לא חשוב דבר חריף עמ"ז שם שכ' דלאו דוקא בביצים אלא כל שממתיק טעם החריפות לא חשיב חריף עיי"ש ומשמע דכל שטרפו אותו באיזה דבר הממתיק חריפותו שרי אפי' שלא במקום הפסד כלל:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דכשיכולין לשתותו חי שרי במקום הפסד עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א וכ"ב ובפיה"ק ס"ק כ"ב שכ' דכשיכול לשתותו חי יש להקל אפי' רק במקום הפסד קצת אך כל זה אם הי' הכלי ב"י אבל אם הי' הכלי אינו ב"י כיון דבלא"ה יש מקילין בזה יש להקל בראוי לשתותו חי אפי' באין הפסד כלל עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג בענין בארש"ט הנעשה ממי סובין שדרך לחמם מים בכלי ראשון על האש ונותנין על הסובין בחביות ע"י עירוי וכו' אם הוחמו המים בקדירה חולבת ב"י מותר בדיעבד דהוי נ"ט בר נ"ט ובתשו' פרי תבואה השיג עליו בזה דהא בנצלו אף בדיעבד אסור וזה הוי כנצלו עי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה מקאסוב נ"י) חיו"ד סי' שהתפלא ג"כ על הפרמ"ג בזה וכ' ועוד נ"ל אף אם בישל בלא בשר רק בכלי של בשר נמי אסור אף בדיעבד והביא דברי הפרי תבואה הנזכר עיי"ש ועי' במשמרת שלום במ"ז סק"ט (בא"ד ב') שהביא דברי הפרי תבואה בזה וכתב וז"ל והנה אף שיפה השיג על הפרמ"ג בזה דהא הפרמ"ג עצמו כתב בסי' צ"ה בשפ"ד סק"ד דמים גופא הוי כנצלו עיי"ש וכן הוא בחוו"ד שם בביאורים סק"ד מיהו לדינא יש לדון בזה ע"פ מה שחידש החוו"ד שם בסי' צ"ה בחידושים סק"ה ובביאורים סק"ד דהא דנצלו אסור הוא דוקא כשצלו דגים בשפוד וכו' א"כ יש להקל בזה עכ"ל (ועי' בפת"ש בסי' צ"ה סק"ב שהביא דברי החוו"ד הנזכר) אמנם יעוין בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) בסוף סי' זה שמפקפק בדברי הפרמ"ג במה שמתיר בדיעבד בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה שם מ"ש בזה באורך ולדינא העלה דאם הוחם מים בכלי של חלב ב"י ושפך לבארש"ט ואח"כ נתחמץ ובישלו עם בשר יש להקל בדיעבד ואם הי' הכלי שהוחם בה

המים אינו ב"י מותר אף לכתחלה לאכלו עם בשר וכן אם הוחם המים בכלי של איסור שאינו ב"י מותר עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) שהביא דברי הפרמ"ג הנזכר וז"ל והנה נלפענ"ד אם נתנו סיבין עם מים בקדירה של חרס חולבת ושהה שם כמה ימים עד שנתחמץ ונעשה בארש"ט ואח"כ בישלו הבארש"ט עם בשר הבשר אסור וכו' ולא אמרינן דהא כבר נשתהה שם המים עם הסובין מעל"ע קודם שנתחמץ וכבוש כמבושל וכבר נפלט הבלוע מהקדירה לתוך המים קודם שנתחמץ והוי נ"ט בר נ"ט ומה יוסיף כח אחר שנתחמץ ז"א דהא כלי חרס לא מהני בהו הגעלה דאינו יוצא מידי דפיו א"כ מכ"ש דאין לומר בהו כבוש כמבושל וכבר פלטה לאחר מעל"ע קודם שנתחמץ ויש לחוש אולי אח"כ כשנתתמץ אז פלטה ולא הוי נ"ט בר נ"ט אבל אם נותנו בכלי נחושת סובין ומים כנ"ל שפיר יש לומר דכבר פלטה הבלוע מהכלי לאחר מעל"ע קודם שנתחמץ והוי נ"ט בר נ"ט ושוב אינו אוסר אח"כ וכו' דלענין להפליט ולהבליע הוי כבוש ממש כמבושל כמבואר בכל הפוסקים עיי"ש ודבריו תמוהין מאד היתכן לומר דכבוש מעל"ע הוא נחשב כבישול ממש גם לקולא שיהא כמו הגעלה להוציא כל הטעם הבלוע בהקדירה ולדבריו אם נאסר כלי מתכות ע"י בליעת איסור א"צ הגעלה וסגי ליתן בתוך הקדירה מים מעל"ע וזה הכשירו חם מלהזכיר לומר כן וא"צ להביא שום ראי' לזה שדבריו מעיקרא אינם ואינם ראוין לסמוך אפי' לשום סניף כלל:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג ואם שהה שם עד שנתתמץ ושהה כדי שיתן על האש וירתיח אחר שנתחמץ אסור בין בחולבת ובין בכלי איסור עי' בחוו"ד בביאורים סק"ד שכ' ג"כ הכי דסגי כשעמד בכלי כשיעור הנ"ל אחר שנתחמץ עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ב שהתפלא ע"ז דהרי הפרמ"ג פסק בעצמו בסי' ס"ט במ"ז ס"ק מ"א ובשפ"ד שם ס"ק ס"ח ובמ"ז ריש סי' ק"ה דבכדי שירתיח אינו מפליט מכלי אף בחומץ חזק כלל אלא במעל"ע דוקא עיי"ש ועי' במשמרת שלום שם (בא"ד ג') שעמד ג"כ ע"ד הפרמ"ג בזה והביא מדברי הפרמ"ג באו"ח סי' תמ"ז בא"א ס"ק ט"ז וס"ק כ"ח שהפרמ"ג בעצמו צידד שלא להתיר בשהה כדי שירתיח אלא בהפ"מ דוקא אבל באין הפ"מ משמע דעתו לאסור ולפ"ז יש לומר דמה דתפס כאן הפרמ"ג דדבר חריף מפליט בשהה כדי שירתיח מירי באין הפ"מ וסיים בצ"ע עיי"ש ולדינא עי' ביד יהודה שם שהעלה דאם כבש הסובין בכלי חולבת או בכלי איסור אף שאינו ב"י ושהה מעל"ע בהכלי עד שנתחמץ הרבה עד שאינו ראוי לשתותו חי אע"פ שלא שהה עוד כלל מעת שנתחמץ מ"מ כיון ששהה מעל"ע בולע ובעת שנתחמץ חי משוי הטעם פגום לשבח אך אם לא נתחמץ הרבה כ"כ יש להתיר אף בכלי ב"י כיון דשהה מעל"ע א"א שלא יהא נטל"פ עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג דנ"ט בר נ"ט ונטל"פ לא שייך בדבר חריף עי' בדברינו להלן (ס"ק ס"ב) שכתבתי כן לדינא אמנם במ"ש הפרמ"ג דבר זה כאן למנין אם נשתהה הבארש"ט שם עד שנתחמץ ושהה כדי שיתנו על האור וירתיח דאסור בין בחולבת דנטל"פ ונ"ט בר נ"ט לא שייך בד"ח וכמו שהעתיק הפת"ש כאן סי' בחק יעקב או"ח סי' תמ"ז ס"ק ל"ט שכ' כן לענין חומץ יין שנתנוהו בכלי שאינו ב"י מחמץ ושהה כדי שירתיח דאסור מה' דל"ט בר נ"ט אוסר בד"ח אפי' באינו ב"י והתפלא על המ"א שם שהוצרך דוקא שיהא ב"י עיי"ש אמנם יעוין ביד אפרים שם במ"א ס"ק כ"ח שהביא דברי החק יעקב שם ותירץ דבכבוש כדי שיתנו על האש וירתיח כיון דבלא"ה יש כמה פוסקים המקילין דאפי' בדבר חריף בעינן מעל"ע ע"כ אין להחמיר בב' חומרות ואמרינן דבאינו ב"י שרי בנ"ט בר נ"ט אף בדבר חריף עיי"ש וכן כתב הפרמ"ג שם בא"א וז"ל ואפשר בחריף בתרי היתרים אינו ב"י ונ"ט בר נ"ט יש מתירין וכו' וגם להפליט מכלי כדי שירתיח וכו' אף חומץ אינו מפליט כ"א במעל"מ מש"ה אפשר להקל באינו ב"י בשעה שירתיח עכ"ל שוב ראיתי במשמרת שלום במ"ז סק"ט שם (בא"ד ג') שעמד בזה וכ' דבע"כ מ"ש במ"ז שם לענין בארש"ט הנ"ל דנטל"פ ונ"ט בר נ"ט לא שייך בד"ח אין הכוונה דאף בדאיכא תרתי לטיבותא נ"ט בר נ"ט וגם אינו ב"י אלא שהוא"ו הוא ו' החולקת ור"ל דנטל"פ או נ"ט בר נ"ט לא שייך בד"ח כגון כלי איסור אינו ב"י או כלי חולבת ב"י אוסר באין הפ"מ בשהה כדי שירתיח בדבר חריף אבל בכלי חולבת ואינו ב"י מודה הפרמ"ג דבלא שהה רק כדי שירתיח דיש להקל עיי"ש והיינו כמש"ל מהיד אפרים ועי' בס' דברי יוסף סי' תרנ"ג:

ומ"ש הפת"ש מהפרי תבואה דמה שחולק הפרמ"ג על חק יעקב נראה לי עיקר כהחק יעקב ושגם החוו"ד מסכים עם החק יעקב עי' בנשמת אדם בה"פ סי' ל' שהשיג ג"כ על החק יעקב בזה ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ד מ"ש בדברי החק יעקב בזה וכתב דבע"כ דמה שמקיל החק יעקב להתיר הזיתים אף לאחר שנתחמצו אח"כ כאמור מיירי בע"כ דקודם שנתחמצו לקחו אותם מהכלי חמץ דאל"כ כיון שעומדים בכלי חמץ אף אחר שנתחמץ הרי הם מקבלים טעם חדש גם בעת שנתחמצו עיי"ש ועי' במשמרת שלום (בא"ד ה') מה שהרחיב הדיבור בדברי החק יעקב והפרמ"ג בזה והביא כן מדברי הפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז בא"א ס"ק ל"ט שכתב דהחק יעקב מיירי שסלקו הזיתים רה קודם שנשתהו ונעשו חריפים והתפלא על הפת"ש במ"ש בשם הפרי תבואה דבמה שחלק הפרמ"ג על הח"י נראה עיקר כדעת החק יעקב כי הלא הפרמ"ג אינו חולק עם החק יעקב בעיקר הדין עיין שם באורך:

ומ"ש הפת"ש מתשו' מקום שמואל בדבר הרויט"י ריבי"ן וכו' הנה קיצר בהעתקתו כי המעיין במקום שמואל שם יראה שהשאלה הי' שהרויט"י ריבי"ן נתחמצו תחלה ע"י כבישה במים ובזה כתב דאם בישלו אותם אח"כ במים בטל חרפייהו אפי' הי' תחלה מחומצים הרבה ויש שם סתירה מרישא לסיפא דמתחלה משמע דעתו שלא להקל רק בנתבשלו כנ"ל אך בסיף דבריו משמע דעתו להקל במקום הפסד אפי' לא נתבשלו כאשר יראה המעיין שם ועי' ביד אפרים שהביא דברי הרב מקום שמואל הנזכר ועמד בסתירת דבריו בזה וסיים דהכל הוא לפי הענין דאם הם מחומצים הרבה עד שיש לדמותו לפירות חמוצים אז אין להקל כ"א במקום הפסד ובמקום צורך כגון בע"ש וכיוצא אז יש להקל גם בכה"ג עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש לענין דבר חריף שנתבשל במים נתבטל החריפות ולא נקרא ד"ח עשפ"ד להלן סי' ק"ח סק"ט ועי' מזה בשו"ת פנים מאירות חלק א' סי' ס' ובמנח"י כלל ל"ו סק"ח ועי' בס' ערך השלחן הספרדי אות ו' שהתפלא על המקילין בזה והביא מכמה מקומות שנתבאר דגם לאחר הבישול לא בטל החריפות וכפי הנראה הבין דבכל דבר חריף אמרו דלאחר הבישול בטל החריפות אבל הנה בפנים מאירות ובמנח"י ובשפ"ד מבואר דרק בבצלים אמרו כן וכאשר אנו רואין בחוש דבצלים לאחר הבישול נתבטל מהם החריפות משא"כ שאר דבר חריף ומה שהתפלא על המקילין בזה ממ"ש הפוסקים אם בישל הבצל עם עדשים וכו' גם מזה אין תפיסה דהא לא נתבטל החריפות מהבצלים רק לאחר הבישול וא"כ הרי עדשים נאסרו מהבצלים בתחלת הבישול קודר שנתבטל חריפתן ע"כ אין להחמיר כלל לענ"ד ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י' שכתב דשומים שוה לבצלים בזה דע"י הבישול בטל חרפייהו עיי"ש ועי' מזה בדברינו לעיל (ס"ק כ') ולהלן סי' ק"ח (ס"ק כ"ט):

וכתב בשפ"ד לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ז עובדא בא לידי בשר שנפל לקערה רותחת והי' בה בארש"ט מחומץ מאד עם חלב והוס"ב ואסרתי הבשר והבארש"ט מטעם דע"י דבר חריף מפליט ומבליע מיהת בכלי שני ואף בשר שור חי י"ל נהי דאינו מבשל אבל מ"מ מפליט ומבליע וכו' ואף להש"ך וכו' יראה דמודה כאן אפי' בהפ"מ מטעמא דכתיבנא ובהנאה יש להתיר הבשר דרק מפליט ומבליע ולא מבשל והקערה צ"ע לדינא עכ"ל ועי' בדבריו בפרמ"ג או"ח סי' שי"ח במ"ז סק"ח שכ' בפשיטות לאסור בהנאה ועיי"ש בא"א סק"ל ובסי' שכ"א בא"א סוף ס"ק כ"ד ובעיקר הדבר שכ' הפרמ"ג שלענין הקערה צ"ע עי' במשמרת שלום על הפרמ"ג בסי' ס"ט שם מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה וכ' דלפמ"ש הפרמ"ג בעצמו במ"ז שם סק"ב אין שום סברה להתיר הקערה והניח בצ"ע עיי"ש:

מו ודגים מלוחים. עבאה"ט מ"ש מהש"ך לענין דגים מלוחים דיש חילוק בין מלוחים הרבה ובין מליחה מועטת ועי' בשו"ת דבר משה (להמהר"מ ארמילייו ז"ל) חלק או"ח סי' כ"ט דף י"ח ע"ג ועי' בשו"ת מעט מים סי' ס"ה (בד"ה ודע) מ"ש בדברי הש"ך והפר"ח בזה והביא ג"כ דברי הרב דבר משה הנזכר ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועשפ"ד סוף ס"ק ט"ו שכתב דהערינ"ג נקרא מלוחים הרבה ויש להחמיר עיי"ש ועי' עוד בדבריו בס"ק שאח"ז שכ' דכל זה הוא רק בהיה הסכין נקי אבל אם אין הסכין נקי אף במליחה מועטת יש לאסור לדידן דאין אנו בקיאין בין מליחה מועטת למלוח הרבה אך בספק אם הי' הסכין מלוכלך אין להחמיר דאף דסתם סכין אינו נקי מ"מ אין להחמיר בנמלחו מעט עיי"ש ובחוו"ד בחידושים סק"י ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד מ"ש בזה וכתב דלדעתו אין להחמיר אף במלוחים הרבה אלא בסכין ב"י אבל כשהסכין אינו ב"י אין להחמיר וכשהסכין הוא ב"י יש להחמיר שלא במקום הפסד אף במליחה מועטת לאסור כדי נטילה וסיים בצ"ע ובפיה"ק ס"ק כ"ג פסק כן בהחלט עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט דאם חתכו קודם שנמלחו סגי בהדחה עי' בשו"ת חוות יאיר סי' קע"ט ועי' בס' ערך השלחן הספרדי אות י' מ"ש ע"ד החוו"י בזה והביא מדברי הפוסקים דיהי' איך שיהי' עכ"פ לא סגי בסתם הדחה רק צריך שפשוף גדול עיי"ש:

מז מלוחים. עבאה"ש ופת"ש ועי' בס' ערך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' כ' שכתב בפשיטות שדגים שמבשלין בהרבה פלפלין ובצלים לא מקרי דבר חריף כיון שריבוי המים והדגים בעצמם מחלישין כח החריפות וכן הערינ"ג אפי' למי שסובר דהוי דבר חריף מ"מ אותן ההערינ"ג שמבשלין בחומץ ודבש הדבש ממתיק חריפות החומץ וההערינ"ג ואין דינם כדבר חריף עיי"ש וה"פ:

מח דינם שוה לחתך בו צנון. ובבשר בחלב יש להחמיר לכתחלה דאם הי' הסכין של בשר שלא לאכלו בחלב וכן להיפך. ובשל איסור מותר כדי נטילה. וכ"ז בדבר מלוח אבל אם חתך מלח עצמו אז בסתם סכין דהוא ספק מקונח יש להתיר בכדי נטילה אבל אם בודאי אינו מקונח נאסר כולו אם אין בו ס' נגד מה שע"ג הסכין ואם חתך דבר תפל בסתם סכין ואח"כ מלחו ולא הדיח מקודם יש להחמיר ולקלוף אח"כ יד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ג ובפיה"ק ס"ק כ"ד:

מט ונגביל. (שקורי"ן אינגב"ר בלע"ז) עבאה"ט מ"ש דזנגבי"ל אינו נחשב דבר חריף ועי' בפר"ח ס"ק י"ד שכתב ג"כ בהחלט דזנגביל לא הוי דבר חריף עיי"ש והביאו הבל"י ס"ק י"ד ועשפ"ד ס"ק י' שכתב דמ"מ שלא בהפ"מ יש להחמיר דלא עדיף מתפוחים חמוצים דקיי"ל דדוקא במקום הפסד הוא דמותר עיי"ש וביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה ועי' באלי'

רבא באו"ח סי' תנ"א ס"ק ל"ג שהסכים דהוי דבר חריף עיי"ש והביאו בערך השלחן הספרדי אות י"א לדינא ועי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) בחידושיו לסי' זה סעי' ב' שכתב דאף שיש דיעות דזנגביל הוי דבר חריף מ"מ עכ"פ אין לו פליטה מגופו ודינו כדין עור הקיבה ושאר בני מעים שמייבשים אותם עד שנעשו כעץ שאין בהם לחלוחית דמבואר לעיל סוף סו' פ"ז שאינם אוסרים עד שמרככים אותם ע"י כבוש או ע"י בישול עיי"ש ועי' במנח"י כלל ס"א ס"ק כ"ב שכתב ג"כ לחלק בזה בין אם הזנגביל הוא רטוב ולח קצת ובין אם הוא יבש דאם הוא יבש אין להחמיר אבל אם הוא רטוב יש להחמיר עיי"ש וכן ראיתי בספר יד יוסף (מהגאון מו"ה יוזפא ז"ל מזאלקווא) לעיל סי' צ"ה בש"ך סוף סק"ז שכתב כדעת הרב הג' מו"ה עוזר ז"ל דס"ל דכיון דסתם זנגביל הוא יבש לגמרי ע"כ הוי טעם הבלוע בו כמו טעם הבלוע בכלי עיי"ש לדרכו אמנם יעוין בס' דברי יוסף סי' תרנ"ד שהעלה לדינא דזגביל הוי דבר חריף ואפי' ביבש הוא נ"ט לשבח ומחליא לאינו ב"י כאלו הוא ב"י עיי"ש באריכות:

נ דיש להם כלים מיוחדים. כל זה הוא מדינא אבל לבעלי נפש ולאנשי מעשה עי' במחבר ורמ"א להלן סי' קכ"ב סעי' י' שכ' דאף שהנעשה ע"י הרקחים ושאר אומנים עכו"ם מותר מדינא כיון שכל האומנים מייחדים כלים נקיים למלאכתם כדי שלא יפגמו אומנתם מ"מ כל בעל נפש יחוש שדברים אלו מביאים לידי טהרה ונקיות עכ"ד ועי' ביד יהודה כאן בפיה"א ס"ק כ"ו: (נא) להם. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה דזה פשוט דכל דבר חריף יבש מותר בהדחה ועי' מנח"י כלל ס"א ס"ק כ"ה שפסק להחמיר דאפי' הוא יבש לגמרי מ"מ עם דוחקא הוא מבליע ומפליט עיי"ש ועי' בכנפי יונה שהשיג על המנח"י והעלה דהעיקר כמ"ש הש"ך והסכים עמו הפר"ח דכל דבר יבש לגמרי אינו מוציא בלוע מכלי אפי' איכא נמי דוחקא דסכינא עיי"ש אמנם בשפ"ד ס"ק י"ז פסק כהמנח"י להחמיר ועיי"ש שסיים ומ"מ העולה מזה דאפי' יבש לגמרי עם דוחקא בדבר חריף אוסר וכו' ועיי"ש עוד בס"ק שאח"ז וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק כ"ה:

נב כלים מיוחדים. עבאה"ט ועי' בס' ערך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) שסיים וז"ל וכן מותר לאכול הפירות שמטגנים בדבש או בצוקע"ר שעל זה יש כלים מיוחדים וכן המנהג לאכול הקאנפעטורי"ן המובאים ממרחק וכן כל מיני פירות קאנריטערסק"י המטוגנים מותר מטעם זה עכ"ל ודע דעתה בזמנינו נודע לנו שיש חשש על כל הקאנדיטי"ן שעושין בהפבריקי"ן של עכו"ם אפי' בבתי ישראל שאינם יראים את ה' כי תהלוכות עשיות הקאנדיטי"ן הוא לעשותן בכלים של אבן וכדי שלא יתדבק הצוקע"ר בהכלי מושחין תחלה כל כלי וכלי בשומן או בשמן איסור לכן בודאי כל מי שיש בו

נדנוד יראת שמים שלא יתגעל ח"ו באכילת איסור שלא לקנות הקאנדיטי"ן הללו אלא מבית איש ירא ה' ויש לו כתב הכשר מרב מובהק שיכולין לסמוך עליו שימשח הכלים בשמן כשר בלא שום חשש תערובות איסור:

נג או תולשין אותן. ואם הוא דבר שאין דרכו לתלוש זולת לחתוך בסכין עי' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' ל"ח (בדף י"ז ע"ב) שכ' דדוקא בדבר שדרכו לתלוש מותר אבל בדבר שאין דרכו לתלוש אסור עיי"ש אמנם יעוין בס' ערך השלחן אות י"ב שהביאו והשיג עליו והביא מדברי הת"ח שמבואר בדבריו דגם בדברים שאין דרכן לחלוש רק לחתוך מותר דבזה תלינן שנחתך בסכין מיוחד לכך עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק כ"ו שכ' דאם לוקח ממי שאינו אומן ואינו עושה הרבה ביחד אסור דחיישינן שחתך בסכין שאינו מיוחד אבל אצל האומנים יש להקל אפי' הוא דבר שאין דרכו לתלוש דתלינן שחתך בסכין מיוחד עיי"ש:

סעיף ג:

נד תבלין. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דה"ה מלח ושאר ד"ח ועי' במ"א סי' תמ"ז ס"ק ל"ב שכתב דמלח הוי דבר חריף עיי"ש וע' בס' יד יוסף (מהגאון מו"ה יוזפא ז"ל מזאלקווא) לעיל סי' ס"ט בש"ך ס"ק פ"ט שהוכיח כן גם מדברי הרמ"א לעיל סי' צ"ה סוף סעי' י"ב במ"ש בתוך שיעור מליחה בנמלח להוציא דמו מקרי רותח וכו' עיי"ש לדרכו ועי' בש"ך לעיל סי' צ"ה ס"ק כ"ה שכתב כן בפשיטות דמלח הוי דבר חריף ועי' בדגול מרבבה תניינא סי' צ"ה שם שמתמה על הש"ך בזה דלפמ"ש הש"ך בעצמו לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ח וס"ק פ"ג דמשמע דמלח לא הוי דבר חריף עיי"ש וע' במ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק כ"א שמצדד בזה להקל בצירוף סניפין דמלח לא הוי דבר חריף עיי"ש וע' בשו"ת משיבת נפש חלק ב' חיו"ד סי' מ"ט שהעלה דבע"כ לא הוי דבר חריף רק דבר שהוא מאכל בפ"מ משא"כ מלח אע"פ שיש בו חריפות מ"מ כיון שאינו רק אבן בעלמא י"ל שאין בו כח לעשות טעם פוגם לשבח ושכן משמע מדברי הפוסקים שכ' בדין זה רק תבלין שנדוכו ולא זכרו מלח עיי"ש אמנם יעוין בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שם שכתב וז"ל מלח ודאי הוי דבר חריף ומה דס"ל להמ"ד דלא הוי ד"ח אלא קורט של חלתית היינו לגבי פירות אמרו כן דבפירות לא הוי דבר חריף אלא קורט של חלתית אבל מלח הוי לכ"ע דבר חריף עיי"ש:

ועשפ"ד כאן ס"ק י"ח שכ' דאותן טאלפי"ן קשים (הוא המלח הנעשה ממי מלח אחר הבישול שמבשלים המי מלח כ"כ עד שנעשה גוש ונציב מלח) שחותכין בסכין של

עכו"ם או מחלב לבשר ודאי איסור גמור הוא דמה לו חוזק המדוכה או דוחקא דסכינא עיי"ש ועי' מזה בשו"ת רב טובך חלק ב' סימן נ"ו באורך:

ועיין עוד במ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק כ"א שכתב בעובדא שבא לפניו בא' שחתך מלח קשה שקורין טאלפי"ן בסכין חולב ומלח בו בשר ולא הי' ס' במלח נגד הלהב של הסכין והי' הפ"מ דע"ש והתיר משום דהוי כעין ס"ס ספק שמא הלכה כהמ"ד דיש בחתיכה עצמה ס' נגד כל המלח שעלי' וגם יש ספק שמא הלכה דמלח לא הוי דבר חריף והפר"ח מקיל בנ"ט בר נ"ט אף דאנן לא קיי"ל כן מ"מ כיון שיש גם צירוף דיש בחתיכה ס' נגד המלח יש להתיר בהפ"מ וע"ש עיי"ש ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תמ"ד וביד יהודה לעיל סי' ס"ט שם בפיה"א ס"ק ל"ג וכאן ס"ק כ"ז ובפיה"ק ס"ק כ"ז שהשיגו על הפרמ"ג בזה וכ' דבע"כ צריכין לידע בבירור שיש ס' בהבשר נגד המלח ואין להתיר הספק וגם לא סגי בס' נגד הלהב רק דבעינן ס' נגד כל המלח דוקא עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חא"ח סי' נ"ה שאלה ח' מ"ש בזה והכריע לדינא דאם ידוע שהי' הסכין חולב אינו ב"י דאיכא עוד סניף דעת מהר"מ או אפי' שהי' ב"י אם עכ"פ ידוע שלא שמשו בו תוך מעל"ע בשמן או בחמאה בכה"ג המקיל דסגי בס' נגד הלהב לא הפסיד אבל אם שמשו בו בתוך מעל"ע בשמן או בחמאה אין להקל כלל עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (מהגאון מהר"י לאנדא ז"ל) לעיל סוף סי' ס"ט שהתפלא על הפרמ"ג בזה מדוע לא כ' שהבשר צריך עכ"פ קליפה דקיי"ל להלן סי' ק"ה דכל מליחה אף שיש ס' צריך ג"כ קליפה אא"כ נתבשל בדיעבד וא"א לקלפה אז יש להקל דא"צ ס' נגד הקליפה עיי"ש ועי' בשו"ת מהרי"א הלוי חלק א' סוף סי' כ"ג מ"ש בביאור דברי הפרמ"ג בזה עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד כאן סוף סק"ז שכ' דאם גורר מלח בסכין של חלב ומלח בו בשר אם יש ס' בבשר נגד המלח א"צ קליפה דזה לא דמי לכל מקום דקיי"ל במליחה אף שיש ס' צריך קליפה דהכא שאני דאמרינן דבטל טעם החלב שבסכין בגרירה הא' והב' וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' מים רבים בציץ זהב לעיל סי' ס"ט ס"ק כ"א מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א שם שהעלה דהעיקר בזה דאף שיש ס' צריך קליפה אא"כ גרר המלח עד שנעשה כמו קמח דהוי לח בלח סגי בס' אף בלא קליפה עיי"ש ועי' בשו"ת משיבת נפש חלק ב' חיו"ד סי' מ"ט שהתפלא על הפרמ"ג שם שמגבב בזה קולות וצירוף דעת האומרים דנ"ט בר נ"ט מותר גם בדבר חריף וגם דעת האומרים דסתם סכין הוא מקונח דכיון דבש"ס חולין דף קי"א אמרו צנון שחתכו בסכין של בשר אסור לאכלו בכותח ובע"כ הטעם הוי חדא מתרתי או משום דסתם סכין שמנונית קרוש על פניו שאינו מקונח או משום שדבר חריף משוי גם נ"ט בר נ"ט לטעם מעליא נמצא דאם נתפוס קולא דסתם סכין הוא מקונח

וגם הקולא דנ"ט בר נ"ט מותר אפי' בדבר חריף הוי תרתי קולא דסתרי אהדדי עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סוף סי' קפ"א במלח שחתכו בסכין של חלב ב"י ואח"כ חתכו ממנו בסכין של בשר וכתשו אותו בסכין הזה דק דק ומלחו בו בשר והסכים עם השואל להתיר הבשר דאף שאין בבשר ס' כנגד כל המלח מ"מ בזה לא נאסר רק כדי נטילה כדין צנון א"כ נגד המלח שנאסר כדי נטילה יש ס' בבשר ואף דהמלח של כדי נטילה נתערב בשאר מלח דק דק לא נאסר כל המלח וכיון דאינו דרך בישול לא נעשה נבילה וכתב דכל זה הוא רק אם עשה כן בשוגג שלא ידע שחתך תחלה בסכין של חלב אבל אם עשה כן במזיד אסור למבטל ולמי שנתבטל בשבילו כדין מבטל איסור לכתחלה בידים עיי"ש:

וכתב שם עוד במ"ז דכל זה בחתך בסכין חולבת וכאמור אבל בחתך המלח בסכין של איסור דלא שייך נ"ט בר נ"ט אף בהפ"מ וצורך שבת אין להתיר עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג במ"ז שם מ"ש בזה ועי' בשו"ת יד יוסף סי' נ"ג בעובדא שמלחו כבד במלח שחתכו בסכין של איסור והסכין אינו טריפה ממה ששמשו בכלי ראשון רק ממה שחתכו בו חלב תרבא בצונן וגם חותכין בסכין הווירידין של הבהמה לאחר שחיטה וידוע שהסכין הי' נקי ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא העלה דבזה בודאי יש להכשיר לפי מה שהעלה הש"ך לעיל סי' י' שאין הסכין בולע מבית השחיטה רק כ"ק א"כ מסתמא הי' במלח ובכבד ס' נגד קליפת הסכין עיי"ש:

עוד כתב שם במ"ז וז"ל וראיתי נוהגין קלות שחותכין בסכין של בשר טאלפי"ן והנשאר נותנין למאכל חלב והמדקדקין שבהם משימין הנשאר בהאש ללבן ומנהג בורות הוא כי ליבון מה יפעול באוכלין אלא בכלי ועד שיהא נצוצות נתזין הימנו ובהיתרא בלע עכ"פ בעינן שיהא הקש נשרף והם מניחים להתחמם מעט לכן ראוי לגער בהם עכ"ל ועי' ביד יהודה שם שהתפלא עליו בזה במ"ש דליבון לא מהני באוכלין אלא בכלי דמנ"ל זאת דלא נמצא כן בשום פוסק דלא מהני ליבון באוכלין דדוקא הגעלה דלא מהני אבל ליבון דשורף כל הלחלוחית מהיכא תיתי לומר דלא שייך גם באוכלין דכל שהגיע לקש נשרף עליו בודאי נעשה הבלוע שבתוכה לאפר וכלה לגמרי דכיון שעבר האש בכל חלקיו היתכן לומר שלא נשרף הבלוע שבתוכה וכי מי עיכב על ידו ומ"ש מכלי חרס דכל שמתלבן יפה מהני ואין לומר דשייך חשש בזה דילמא חייס כמו בכ"ח כיון שמתקלקל קצת בהאור דז"א דדוקא בכ"ח הוא דחיישינן דחייס דלמא פקעו ויתקלקל לגמרי משא"כ בנ"ד במה שמתקלקל רק קצת ממנו ונפחת בהאור לא שייך לומר דחייס וכמו דקיי"ל דמהני ליבון לכל הכלים אף דא"א לשום דבר שבא על האש שלא יתקלקל ויפחות קצת ממנו ואפ"ה לא מצינו לחוש רק בכלי חרס שאם יפקע יפסיד לגמרי ע"כ

גם במלח כל שמתלבן יפה באש עד שהקש נשרף אצלו כנ"ל אין לחוש עיי"ש: ועיין בס' עצי לבונה לעיל סי' ס"ט שם שכתב דכל מ"ש הפרמ"ג להחמיר בחתך מלח בסכין של איסור כנ"ל הוא רק כשחתך בסכין בדרך חתיכה אבל אם לא חתך בדרך חתיכה רק גרר בסכין למעלה על הטאלפי"ן אין להחמיר דנראה דזה לא הוי בכלל דוחקא דסכינא כלל וכמ"ש הט"ז בסי' נ"ה סק"ז בשם הטור והש"ך סי' ס"ד ס"ק י"ד דבגורר אין בו דוחקא דסכינא וא"כ ה"נ י"ל כאן וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה כאן בפיה"א ס"ק כ"ז שהביאו ודחה דבריו בשתי ידים דזה לא דמי להא דלעיל סי' ס"ד שם דדוקא בניקור חלב שהוא דבר רך אז אמרינן שאם אינו חותך רק גורר בהסכין ליכא דוחקא משא"כ בטאלפי"ן מלח שהוא קשה וכמו שאנו רואין לפעמים כשגוררין צנון פשוט שיש הרבה דוחקא יותר מחתיכה ואין להקל עיי"ש ועי' מזה בס' ערוגות הבושם להלן סי' ק"ה אות י"ב שכ' וז"ל אך במלח מאלפי"ן שמגררין בסכין דק דק כמו שהיא הדרך לעשות שמעתי בעיר מולדתי בסטנאב שהי' אומרים בשם הגאון מו"ה סענדר מרגליות שהי' אבד"ק הנ"ל שאמר דאין זה מקרי דוחקא דסכינא דדוחקא לא הוי רק כשחותך בחתיכה אבל לא בכה"ג שמגררים דתיכף נעשה דק כקמח ונופל מהסכין הלאה ואמרו לו שכן הורה ובא אבל איני יודע אם יש לסמוך על זה למעשה ועיי"ש במ"ש עוד בזה וסיים בצ"ע שוב ראיתי בשו"ת יד יוסף שם באמצע התשו' שמצדד ג"כ דבגורר מלח טאלפי"ן בסכין י"ל דאין דוחקא דסכינא עיי"ש ובצירוף עוד איזה קולא פשוט לפענ"ד שיש לסמוך על המקילין בזה במקום הפ"מ או לכבוד שבת וסעודת מצוה:

נה שנדוכו במדוכה של בשר. עי' בס' בית דוד הספרדי חאו"ח סי' רי"ז שדעתו דלאו דוקא בדבר חריף אמרינן דדוחק המדוכה מבליע ומפליט אלא דגם בדבר שאינו חריף אמרינן כן משום דדוחק המדוכה מחמם ועי"ז הוא מבליע ומפליט עיי"ש לדרכו אמנם יעוין בשו"ת בית יהודה (להמהר"י עייאש ז"ל) חלק ב' סי' פ' שכתב דאין דוחק המדוכה מפליט בצונן רק בד"ח ושכן כ' בפר"ח סי' ס"ט סק"ד עיי"ש ועי' בערך השלחן להלן סי' ק"ג ס"ק י"ב מ"ש בזה והביא ג"כ דברי הרב בית דוד הנ"ל והשיג עליו מכמה דוכתא דמבואר דאין המדוכה מפליט בצונן דבר שאינו חריף עיי"ש: (גו) במדוכה של בשר עב"י סוף סי' זה שהביא מהרשב"א בתשו' וז"ל מכתשת חולבת שאינה ב"י וכבשו בה ביצים עם מרק בשר דמותר לפי שהמכתשת אינה ב"י ולא אסרו משום תבלין שמשימין בביצים דתבלין שנתערב עם הביצים דבר מעוט הוא ואין כל כך חריפות בהם להחזיר לשבח פליטת המכתשת עכ"ל ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' ס"ו וס"ז שלמד מדברי הרשב"א בזה בדבר הסכין שנקרא הא"ק מעסע"ר של בשר שחותכין בו בשר ובצלים יחד בעריבה

של בשר דזה הסכין לא נקרא סכין של בשר דלא בלוע בו בשר כלל שהרי לא חתכו בו בשר רותח אלא בצונן ואף שהי' מעורב בבצלים שחתכו בו אין לחוש דאין כח בבצלים המועטים שנתערבו עם הבשר להבליע בכלי ההאקמעסע"ר טעם הבשר עיי"ש:

נז של בשר ב"י. עי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכ' דבע"כ המחבר שמקיל באינו ב"י לא קאמר רק בתבלין ושאר דברים חריפים כיון דבלא"ה איכא דיעות הפוסקים דלא הוי דבר חריף מש"ה מקיל בדיעבד באינו ב"י אבל בצנון גם להמחבר אסור אפי' באינו ב"י עיי"ש (ועי' במשמרת שלום בשפ"ד סק"ב) ועי' בדברינו להלן וס"ק ס"ב):

נח בשר. וכ"ש במדוך של איסור שנאסרו. ת"ח כלל ס"א סוף סעי' י"ב והרב גור ארי' הלוי סק"ה וה"פ:

נט אסור לאכלם בחלב. עי' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' ל"ח באמצע התשו' (דף י"ז) ובערך השלחן אות י"ד שכתבו דמדוכה שלנו אע"פ שאין כותשין בה בשר אלא בצונן אפ"ה אסור אע"פ שהיא מקונחת יפה משום דלפעמים כותשין בה בשר עם מעט תבלין ואע"ג דקיי"ל דמשום מעט תבלין לא חשיב המאכל חריף מ"מ עכ"פ הוא מפליט ומבליע גם במעט תבלין עיי"ש: (ס) לאכלם בחלב. עי' במנחת כהן בחלק א' מס' התערובות סוף פרק י"ב שהתפלא על דין זה דהא ד"ח לא עדיף מבישול וכיון דהוי נ"ט בר נ"ט דשרי בבישול אמאי יהי' אסור בד"ח וכתב דבע"כ אפשר לומר דמדוכה שאני כיון דמסתמא אינו נקי ויש בו שמנונית בעין ע"כ החמירו בו הפוסקים עיי"ש אמנם יעוין במנח"י כלל נ"ז סק"ו שהביאו והשיג עליו כי דבריו הם נגד משמעות הפוסקים אלא אפי' הי' נקי אסור כי ד"ח חמור מבישול דבדבר חריף לא שייך נ"ט בר נ"ט עיי"ש וכ"כ בפר"ח ס"ק ט"ז ועי' בבית מאיר שכתב דאם כי כן הוא האמת כדעת החולקים על המנחת כהן כיון שכן הוא משמעות הש"ע מ"מ לדינא אין להחמיר בזה רק לכתחלה אבל בדיעבד אין להחמיר ואם הי' אינו ב"י וגם מקונח היטב שרי בדיעבד עיי"ש אמנם בשפ"ד ס"ק י"ט ובמ"ז סק"ט מבואר דהעיקר כהמנח"י והפר"ח דנ"ט בר נ"ט לא שייך בדבר חריף ואפי' הי' תרתי למעליותא שהי' נקי דהוי נ"ט בר נ"ט אם הי' אינו ב"י אפ"ה אסור לדידן בדבר חריף עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק ס"ב):

סא אינו ב"י. עבאה"ט ועי' מ"א או"ח סי' תנ"ח ס"ק ל"ג שכ' דשלא כדין עושין מה שלפעמים חותכין זנגביל בסכין של בשר ודכין אותו במדוכה ונמצא המדוכה בלוע מבשר ואח"כ דכין באותה המדוכה בשמים ואוכלין בחלב לכן יש ליזהר שלא לחתוך הזגביל רק בסכין חדש עכ"ל ועיי"ש בפרמ"ג בא"א שם ובאבן העוזר כאן שכ' דמבואר מדברי המ"א הנזכר דדוקא סכין חדש בעינן אבל סכין ישן אף שהוא מקונח יפה לא

מהני ואסור לחתוך בו אבל בעיקר הדין האריך הרב אבן העוזר בהגהות הש"ע כאן להשיג על המ"א בזה והעלה דאין להחמיר דאף דנ"ט בר נ"ט לא שייך בדבר חריף מ"מ בזה אין להחמיר דהוי ג' נ"ש דהא מהסכין להזנגביל נחשב עכ"פ לטעם א' דמדבר חריף אינו יוצא רק טעם א"כ הרי הו"ל ג' נ"ט טעם א' אל הסכין והב' אל הזנגביל והג' אל המדוכה וטעם השני הוי להיתר לכן אף שחזר ודכו במדוכה זו בשמים מותר לאכלן בחלב עיי"ש ועי' בס' יד יוסף (מהגאון מו"ה יוזפא ז"ל מזאלקווא) בריש סי' צ"ה שהרבה להשיג ע"ד האבן העוזר הנזכר והעלה דהעיקר לדינא כדעת המ"א עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה כאן מ"ש בזה והביא ראי' לדעת האבן העוזר דדוקא לבלוע לא שייך נ"ט בר נ"ט עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סק"ג):

סב ב"י. בש"ך ס"ק י"ט שכתב דאפי' הי' תרתי לטיבותא שהי' נ"ט בר נ"ט וגם אינו ב"י אפ"ה נוהגין להחמיר גם בשאר דבר חריף ולאו דוקא צנון אלא ה"ה בתבלין ושאר ד"ח וכ"כ בשפ"ד ס"ק י"ט דאנן קיי"ל כהרמ"א דאפי' נ"ט בר נ"ט ואינו ב"י לא מהני בד"ח עיי"ש והנה בבית מאיר כתב דהרמ"א לא כתב דיעה זו להחמיר אפי' באינו ב"י אלא בצנון אבל בשאר דבר חריף הרמ"א מודה דאין להחמיר בדיעבד באינו ב"י ומה"ט כ' לדינא דאם חתכו בצלים בסכין חולבת ונתנם בקדירה של בשר דמותר דמסתמא הסכין אינו ב"י מבליעת כלי ראשון ובפרט סכין חולבת שרוב תשמישו הוא בצונן וא"כ הרי הוא נטל"פ ונ"ט בר נ"ט ותרי חומרא לא מחמרינן בזה ומצד השמנונית שיש בסתמא טוח על פניו תמיד בטל בששים תוך הקדירה לכן אפי' אין ס' נגד הסכין נמי דיעבד שרי עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום בשפ"ד סק"ב שנשאל בעובדא כזו והי' הפ"מ וצורך שבת וסמך א"ע ע"ד הבית מאיר הנזכר להתיר ומ"מ סיים דמ"מ אין לסמוך על זה להקל רק בסכין של חלב משום שיש עוד סניף דרוב תשמישו הוא בצונן אבל להיפך בסכין של בשר וכו' אין להקל נגד משמעות דברי הרמ"א דגם בשאר דבר חריף אסרינן נ"ט בר נ"ט אפי' באינו ב"י אפי' בדיעבד עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים בהתשו' שבסוף סי' זה בתשו' הה"ג מלענטשינא אות ג' וד' שעמד ג"כ יסוד ע"ד הבית מאיר הנזכר להקל ולהתיר בנ"ט בר נ"ט באינו ב"י ועיי"ש והנה אמת הדבר שגם בבינת אדם סי' מ"ט מצדד להקל כדעת המחבר בזה דכל דהוי תרתי לטבותא נ"ט בר נ"ט ונטל"פ לא אמרינן דחורפי' מחליא לשבח עיי"ש ובפנים בחכמת אדם כלל מ"ט סעי' זה אמנם הנה המעיין בבינת אדם שם יראה שלא מלאו לבו להקל אלא בנידון דידי' בעלין חמוצים (שקורין בל"א שצאוו"י) שאינם חמוצים כ"כ די"ל דאינן בכלל ד"ח וגם יש עוד סניף שהעובדא הי' בסכין הנקרא האקמעסטע"ר שחתכו בו בשר עם בצלים וכו' די"ל דהסכין לא בלוע כלל מבשר שהרי

אין דרך לחתוך בשר רותח בסכין כזה ואין בלוע בו בשר אלא במה שבלע בצונן ע"י שחתכו בשר עם בצלים וכבר נודע דעת הרשב"א שהביא הב"י סוף סי' זה דבכה"ג לא בלע הכלי רק טעם קלוש ע"כ כ' שיש להקל כאשר יראה המעיין בדבריו שם לכן לענ"ד אם לא הי' סניף בלא"ה להקל אין לנו להקל אפי' בהפ"מ ולעני נגד המחמירים בזה וכל זה הוא לענין הבשמים שנדוכו במדוכה הנ"ל אמנם לענין המדוכה עצמה שדכו בה מקודם תבלין של בשר ואחר כך דכו בה תבלין של חלב ע' בדברינו לעיל (ס"ק ה') ומשם תלמדנו:

סעיף ד:

סג מי לימוני"ש. עבאה"ט מ"ש שהוא ממשו של הלימוני"ש ועי' בפרי תואר סק"ז דדוקא בציר של הלימוני"ש מקילין אבל אם הביאו הלימוני"ש עצמן נחתכין (וכנראה שהי' הגירסא לפניו במחבר לימוני"ש שמביאים העכו"ם וחסר במחבר תיבת מי) שכל לימונ"א נאסרת מהסכין אא"כ נעשו כל הלימוני"ש כגוף א' ע"י שהקפה אותם בציר או באיזה דבר ונעשו שרויים בציר דאז הכל מצטרף לבטל אבל בלא"ה אסורים כל הלימוני"ש ואין להקל כלל עיי"ש:

סד לימוני"ש. עיין באר היטב מ"ש מהש"ך שהבית חדש חולק ומחמיר וכו' ועיין במנחת יעקב כלל ס"א ס"ק כ"ו מה שכתב ע"ד הרמ"א בזה מדוע לא נימא דנאסר הלימונ"א הראשונה דנ"נ ונאסר הסכין עי"ז שבולע ע"י חורפא ודוחקא וחוזר ונבלע בלימוניש כשחותך פעם שנית וכן בפעם שלישית ועיי"ש במ"ש בזה ועשפ"ד סק"כ ועי' בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' נ"ד שאלה ח' מ"ש בדברי המנח"י בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תפ"ד מ"ש בביאור דין זה והעלה לדינא שאין להחמיר בזה כלל עיי"ש:

סה שמביאים. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דזיתים חריפי טפי ועי' במ"א סי' תמ"ז ס"ק ל"ג שהביא מדברי הש"ע שם דזיתים הוי דבר חריף ועיי"ש להלן ס"ק ל"ח דכ"ז הוא כשלא נכבשו אבל לאחר שנכבש הזיתים תו לא הוי דבר חריף עיי"ש ועי' בחק יעקב שם ס"ק מ"ב ובפרמ"ו או"ח בא"א שם ס"ק ל"ח שזה דוקא תחלת כבישתן לאחר נתינת המים דבעגל חרפייהו בהמים אבל לאחר שנכבשו כמה ימים במים בודאי נעשו חריפים עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ' ובפיה"ק ס"ק כ"א מ"ש בזה:

וכל זה הוא לענין גוף הזיתים אמנם לענין שמן זית עי' בשו"ת שבות יעקב חלק א' סי' נ"ו שהביא מפסקי תוס' דשמן זית עז וחריף ומפליט כמו רותחין אפי' בצונן. והוא ז"ל הביא ראי' מדברי הש"ס פסחים דף ע"ו דלא משמע כן עיי"ש] ועי' בבאר יעקב להלן סי'

ק"ג סעי' ד' שהביאו ועיי"ש במ"ש ליישב דברי הפסקי תוס' שלא יקשה עליהם קושיות השבו"י אמנם לדינא גם הוא העלה שאין להחמיר כי דעת תוס' והרא"ש נראה דשמן זית לא הוי חריף ע"כ אם נפל חלב תרבא בשמן זית וסילק אותו לאחר שעה כשר השמן אפי' בלא הפ"מ עיי"ש באריכות גדול ועי' בדברי שאול ויוסף דעת להלן סי' ק"ג בעובדא שאפו לחמים שנעשו בחלב וחמאה במחבת ואחר איזה ימים אפו במחבת זו לחמים עם שמן זית ואח"כ אירע שאפו לחם ומשחוהו בשומן והביא מדברי הפסקי תוס' הנ"ל דשמן זית הוי דבר חריף ופלפל בדברי השבות יעקב והבאר יעקב הנזכר והביא ראי' מדברי הרמב"ם פ"ג דמעשר דשמן זית לא מקרי דבר חריף עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ר' ובשו"ת משיב דבר (מהגאון בעל העמק שאלה) חיו"ד סי' כ"ד ובס' דורש לציון דרוש י"א ובשו"ת תולדות יצחק הנספח להס' עולת יצחק סי' ט"ז ובס' חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ט"ז (דף קט"ז ע"ד):

סו הרבה ביחד. ולענין השיעור כמה נקרא בזה הרבה ביחד עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"א מ"ש בזה וסיים דכיון שיש בזה כמה ספיקות דפלוגתא ע"כ אם יש בודאי בהנשארים רוב כנגד אותן שנחתכו בראשונה טרם שנתקנח הסכין יש להתיר עיי"ש:

סז נתבטלו באחרים. עי' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' ל"ח באמצע התשו' (דף י"ח ע"ב) שכתב מהאו"ה דאפי' ידוע שבישל העכו"ם את שלו והשתא לא הוי יבש ביבש אפ"ה כיון שכבר נתבטל בידו בתערובות יבש ביבש שוב אינו חוזר לאסור כשנעשה לח בלח להצריך ששים עיי"ש ועי' בערך השלחן הספרדי אות ט"ז שהביאו וכתב דהאו"ה לשיטתו שפסק כהרא"ש דאם נודע התערובות ביבש ביבש מותר לבשלם יחד דנהפך להיתר לגמרי אבל לדידן דקיי"ל להלן סי' ק"ט דיבש ביבש שנתבטל ברוב לא נהפך להיתר ואם בישלם יחד אח"כ נאסרו ממילא דגם בזה אם ידוע שכבר בישל העכו"ם את שלו אסור עיי"ש:

סח נתבטל טעם הסכין בראשונים עי' פר"ח סקי"ח שהאריך להביא ראיות דלא אמרינן שנתקנח שמנונית הסכין בראשונים עיי"ש ועי' בש"ך ס"ק כ' שכ' דבודאי לענין דינא אין לסמוך על זה דכבר נתבטל טעם הסכין ומה"ט כ' הרב דבמקום שנוהגין להחמיר אין לשנות והרב כתב זה רק דיש ליישב המנהג שסומכין אהאי טעמא דכבר נתבטל וכו' משום שיש בלא"ה צד קולא שיש ספק וכו' מש"ה סמכינן אהך סברא דנתבטל הטעם וכו' עיי"ש איברא כי בחוו"ד בביאורים סוף סי' זה כ' להקל לסמוך על סברה זו באם גורר מלח בסכין חלב ומלח בו בשר דאמרינן דבטל טעם הסכין בגרירה הא' והב' עיי"ש וכה ראיתי בס' זר זהב על היו"ד כת"י מהגאון בעל אורח מישור שסמך לדינא אסברה

זו דנתקנח הסכין וכו' שכתב ומה"ט נראה לי דאם חתך עיסה שקורין לאקשי"ן דק דק בסכין של בשר ב"י אם יכול להדיחן או לגוררן במקום החתך פשיטא דמותר לאכלו בחלב כדין קשואין אלא אפי' חתכן דק דק וקטן מאד באופן שא"א להדיחן או לגוררן ג"כ מותר לאכלן בחלב דהסכין נתקנח בראשונות ואח"כ האחרים בטלים ברוב כדין יבש ביבש ולא עוד אלא דאפי' ששים יש דהא חותכים הרבה וה"ה אם חתכן בסכין של איסור ב"י דק דק דינא הכי כמו בפירות יבשים שכ' הרמ"א עכת"ד אמנם יעוין במנח"י כלל ס"א ס"ק כ"ז שעמד ג"כ בזה וכתב וז"ל וי"ל דשאני הכא שחותכין וממלאין מהם חביות גדולות מאוד ע"כ בודאי נתבטל משא"כ לעיל וכו' עכ"ל והביא בס' חגורת שמואל ס"ק כ"ד עיי"ש הנך רואה שהמנח"י לא רצה לסמוך אהא שנתקנח הסכין בחתיכה א' וב' רק היכא שחותכין הרבה מאוד וצ"ע:

סט הכרוב. עי' ביד יהודה בפיה"א באמצע ס"ק ל"ב מ"ש בדברי הרמ"א בזה וכתב דנראה לכאורה מלשונו דכרוב לאחר שנכבש נחשב לדבר חריף וז"א דברור הוא דגם לאחר שנכבש לא הוי דבר חריף כלל כיון שאוכלין אותן כך חי והוא רק חומץ קצת ובודאי לא גרע מבוסר דלא מקרי דבר חריף עיי"ש ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' י"ט שכתב דפשוט הוא דזה הכרוב אינו ר"ל כרוב שלנו שקורין בל"א קרוי"ט ובלשון רוסי"א קאפוסט"א דזה המין חותכין קודם החימוץ ועוד דזה המין מוחזק הרבה בתולעים ואסור לאכול של עכו"ם מפני התולעים הרבים הנמצאים בהם ולכן אף שנהגו לאכול אוגערקי"ס וברקי"ס שלהם אין ראי' לקרוי"ט דבאוגערקי"ס ובוריקע"ס אין בהם חשש איסור רק מפני הכלים והכלים שמעמידים בהם הם נקיים ואף שמעמידין את האוגערקע"ס בחמין סתם כלים של עכו"ם אינם ב"י ועוד שמבשלין את המים בהכלים נקיים במכוון שלא יקלוטו טעם פגום משא"כ קרוי"ט אין אוכלין בשום מקום מפני התולעים אך זה כרוב איני מין קרוי"ט אלא הוא מין שאינו מוחזק בתולעים וחותכין אותן אחר שנתחמצו ודינם כדין הלימוני"ס עכ"ד ובע"כ שזה הכרוב הוא חריף באמת ודלא כהקרוי"ט שלנו שכ' היד יהודה (ע) ויש מקומות שמחמירין בזה. עבאה"ט שכתב מהט"ז שהמחמירים בכרוב וכו' יחמירו ג"כ במרקחת תפוחים ומי לימוני"ס ועי' בחוו"ד בחידושים ס"ק י"ד שפסק כהש"ך דאף להמחמירים בכרוב פרוס מתירין מי לימוני"ס כיון שיש עוד סברה לומר שיש להם כלים מיוחדים וסיים שכן המנהג עיי"ש ועי' במ"ז ס"ק י"ב שכתב ג"כ סברות להקל במי לימוני"ס אף להמחמירים בכרוב פרוס עיי"ש:

עא שמחמירין בזה. היינו כשחותכין אחר חמיצתו. מאורי אור בחלק קן טהור בחידושיו ליו"ד כאן (בדף ק"י ע"ב מהס'):

עב תפוחים או לפתות עבאה"ט מ"ש מהט"ז אם חתך התולע עם הפרי מותר ע"י קליפה מעט וכו' יעי' בפר"ח סוף סי' זה מ"ש בזה והעלה דצריך ליטול כדי קליפה היינו לקלוף סביבות המקום שישנו שם התולע עיי"ש ועי' בס' מזמור לדוד (להרב מהרד"ש ז"ל) שהתפלא על הפר"ח בזה מדוע לא יאסר רק מקום סביבות התולע הגע עצמך כשהתולע הוא למעלה בתחלת הפרי או באמצעו והרי אחר שחתך התולע הלך וחתך את הפרי עד גמר חתוכו נמצא דכל מה שחתך אחר התולע הי' בסכין האסור שלחות התולע הוא דבוק ובעין עליו וא"כ דבר פשוט הוא שאסור כ"ק בכל הפרי שנגע בו הסכין דאגב דוחקי' וחורפי' דפרי בלע עכ"ד ועמ"ז ס"ק י"ג דמ"ש קליפ"ה מע"ט ר"ל לא קליפה ממש אלא קליפה קצת כעין גרירה די בין בשאר פירות ובין בצנון עיי"ש ועי' בעצי לבונה שכתב דאף בפירות חמוצים סגי בקליפה מעט ולא קליפה ממש וכן אף בפירות שאינם חמוצים צריך קליפה מעט ועיי"ש במ"ש דכל הפוסקים דברו רק לענין הפרי אבל לענין הסכין לא נמצא בפוסקים מה דינו אם חתך פירות חמוצים או בצנון וחתך תולע שבתוכו ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא סיים דעכ"פ סגי בנעיצה י' פעמים בקרקע קשה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ג ובפיה"ק ס"ק ל"ד שהעלה דבצנון בעינן קליפה ממש ובשאר פירות חמוצים סגי בגרירה ולענין הסכין הביא בשם המהרש"ל והב"ח שים להחמיר לנעוץ עשרה פעמים בקרקע קשה וסיים בצ"ע עיי"ש:

עג או לפתות. עבאה"ט מ"ש מהט"ז כיון שמקילין בדבר שנפשו של אדם קצה בהם וכו' ועי' במ"ז סוף סי' זה שהביא בזה מהמנח"י כלל כ"א ס"ק כ"ז בחתך הפרי עם תולע דאין לאסור הפרי דהטעם של תולע הוא פגום וכתב דאע"ג דקיי"ל בכ"מ דחורפי' מחליא לי' לשבח אפ"ה אין חריפות הפרי מחליא להטעם של תולע לשבח דדוקא טעם דאינו ב"י הוא דמחליא לשבח אבל דבר הפגום מעיקרא לא מחליא לשבח ע"י חריפות ומיהו ודאי שאין ללמוד מזה לכל הדברים וצ"ע עכ"ד ועי' בדבריו בשער התערובות חלק ג' פרק י' שכתב וזה לשונו עוד אבאר לך נטל"פ בדבר חריף דקיי"ל דאסור דחורפי' מחליא לי' לשבח לאו בכל נטל"פ כן הוא דמאכל הנפסד מאוכל אדם ונפל לדבר חריף אף שאין פגמו יש להתיר דמ"מ אוכל גופא פקע שם איסור מיני' עכ"ל ועי' בחידושי הלכות שבסוף הס' אמרי יואב סי' ב' מ"ש בביאור דברי הפרמ"ג בזה וכתב שם בבורית שנפל לתבשיל חומץ כיון שהעיד הצ"צ דבורית הוא פגום לגמרי עד שנפסל מאכילת כלב ע"כ פשוט הוא דגם אם נפל לדבר חריף כמו חומץ שוב אינו חוזר לאיסור עיי"ש באריכות:

סעיף ה:

עד קישואים. וה"ה אבטיחים. ס' זר זהב על היו"ד כת"י (מהגאון בעל אורח מישור ז"ל):

עה בגרירה. עי' מנחת כהן חלק א' מס' התערובות פרק י"ג שכתב דגרסינן גרידה בדלי"ת ולא ברי"ש עיי"ש ועי' בס' מלאכת שמים על דיני סת"ם בבינה סוף כלל ו' מ"ש לחלק בין גרירה ברי"ש ובין גרידה בדלי"ת עיי"ש:

עו בלבד. עי' באה"ט ומ"ש שהקליפה צריך שתהי' גסה קצת כדי שתוכל להנטל כולו כא' הנה באו"ה כלל כ"ד אות ה' וכלל ל"ח אות א' נראה מדבריו דשיעור קליפה הוא ברוחב קש עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ח שהביאו וכ' רוחב קש לא ידענא מה הוא וסתם קליפה דקה שיוכל להנטל כאחת עיי"ש וראיתי בהגהות פרמ"ג כת"י ישן לחכם א' שכ' דמ"ש האו"ה ברוחב קש כוונתו דבשיעור זה יוכל להנטל כאחת עכ"ד איברא כי מדברי הפוסקים שהשמיטו דברי האו"ה הנזכר וכן מדברי השפ"ד הנזכר נראה דס"ל דמ"ש האו"ה שם ברוחב קש לאו דוקא הוא דאין ליתן גבול לזה דלא כל דבר שוה דבצנון וכיוצא שיכולין לקלוף קליפה דקה שתנטל כאחת אף בפחות מכדי רוחב קש בודאי סגי:

עז שיגרוד מקום החתך. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהוא פחות מקליפה ועי' במנח"י כלל נ"ו ס"ק ט"ז מה שמתמה על הש"ך שסותר א"ע מכאן לדלעיל סי' צ"ג סק"ו שכתב דגרידה הוא כמו קליפה ועשפ"ד לעיל סוף סי' צ"ב שהביאו ועיי"ש במ"ש לתרץ דברי הש"ך בזה ועי' ביד יהודה לעיל סי' צ"ג בפיה"א סק"ט שמתרץ כוונת הש"ך במ"ש בסי' צ"ג שם דגרידה הוא כמו קליפה דבאמת גם הש"ך ס"ל בעלמא דבכ"מ דצריך קליפה לא מהני גרידה כי גרידה הוא פחות מקליפה ומ"ש שם דגרידה הוא כמו קליפה כוונה אחרת אתו בזה עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ה שהבאתי מהאו"ה דבכ"מ דצריך ליטול כדי קליפה צריך ליטול קרום עב כרוחב קש חטים והפרמ"ג כתב דמדברי כל הפוסקים משמע דאין שיעור לדבר דכל שיכול להנטל כולו כא' אפי' פחות מזה סגי עיי"ש:

עח אם חתך בו לפח. עי' בגליון מהרש"א שציין לדברי הש"ך לעיל סוף סי' פ"ט דכ"ש נעיצה דמהני בזה דהא נעיצה עדיף מחתיכת לפת עיי"ש והנה לפי הטעם שהביא הש"ך ס"ק כ"א משום דסתם סכין שמנונית קרוש על פניו עיי"ש מבואר דאם ידוע שהי' הסכין נקי וליכא שמנונית קרוש על פניו סגי אף שלא נעצה מיהו הנה הש"ך מסיים שהת"ח מביא טעם אחר והביאו בשפ"ד שהוא משום שהסכין פולט כיון שהם חריפים קצת וכתב דלפ"ז אפי' במקונח בעינן חתך בה לפת עיי"ש ממילא דאף שהי' נקי לא מהני אא"כ הי' נעיצה אולם לדינא עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ג ובפיה"ק ס"ק ל"ה מ"ש בזה

והכריע דלכתחלה יש להחמיר להצריך גרידה אף בסכין נקי ובדיעבד מותר בהדחה עיי"ש:

עט לפת. שקורין ריבי"ן ש"ך ס"ק כ"ב. ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ט שכ' דה"ה מה שקורין מייערע"ן הוא לפת והראה מקום לדברי המ"א באו"ח סי' ר"ה סק"ט עיי"ש:

פ אלא הדחה בעלמא. היינו בשאינו מקונח. ביאור הגר"א ס"ק ט"ו ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ה ובפיה"ק ס"ק ל"ו מ"ש בזה והעלה כיון דלדעת כמה פוסקים אף בסתם סכין שאינו מקונח כל שחתך בה לפת אפי' הדחה א"צ ע"כ אם א"א להדיחו יש להתיר גם בלא הדחה עיי"ש:

פא אפי' צנון. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"מ ובפיה"ק ס"ק מ"א שהביא מדברי הש"ס והפוסקים דה"ה סילקא ושאר דבר חריף ועיי"ש שכתב דבחלתית צ"ע אם מהני חתך לפת עיי"ש:

פב צנון שחתך. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלחתוך לכתחלה לפת כדי לחתוך אח"כ צנון אסור וע' בערך השלחן אות י"ז מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ו ובפיה"ק ס"ק ל"ז מ"ש בזה ומצדד דבהי' הסכין מקונח היטב היטב אולי יש להתיר גם לכתחלה עיי"ש:

פג ומבטל טעם הנפלט מהסכין. עשפ"ד ס"ק כ"ב שהביא מהת"ח דדוקא מבשר לחלב מהני לפת אבל בסכין איסור לא מהני מה שחתך לפת ועיי"ש עוד בס"ק כ"ג ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ז שהעלה דבסכין של איסור יש להחמיר בזה אפי' בדיעבד ובפיה"ק ס"ק ל"ח לא פסק כן בהחלט רק בצ"ע עיי"ש: (פד) לפת שטעמו משונה. עבל"י ושפ"ד ס"ק כ"ב שכתב דה"ה כל מיני מתיקה מבטלין טעם ומחליש עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ט מ"ש בזה והעלה דלדינא אין לסמוך ע"ז ואין לסמוך להתיר בדבר אחר מתוק רק לפת דוקא דהיינו ריבי"ן או מייערע"ן עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ע"ט):

פה לחם. עי' במנחת כהן סוף חלק א' מספר התערובות שכתב וזה לשונו והנה מכל מ"ש נראה שדבר פשיט הוא שאסור לחתוך פת בסכין של בשר לאכלו עם חלב או איפכא ואם חתכו ורוצה לאכלו עם חלב צריך גרידה במקום החתך כדין החותך צנון שאינו חריף וכו' וזה אפי' בסכין מקונח ואינו ב"י משום שלעולם נשאר בסכין קצת שמנונית טוח על פניו ואינו ניכר והוא נדבק בלחם וכו' עכ"ל ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ט (ס"ק מ"ט): (פו) רק פעם א' עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ט ובפיה"ק סק"מ שנסתפק גם בחתך רק בפעם א' אם שוהה הרבה בין הלפת להצנון עד שיש שהות להתייבש הלחלוחית מהלפת שעל הסכין וסיים בצ"ע עיי"ש:

פז הרבה פעמים. עי' ביד יהודה שם שכתב דזה ברור הוא דלאו דוקא בחתך כמה פעמים צנון בזה אחר זה דמפסיק בין לפת לצנון בחתיכות צנון אלא דה"ה אם מפסיק בחתיכת דבר אחר בינתיים דהיינו שחתך דבר אחר אחר הלפת אין להתיר לחתוך אח"כ צנון דכיון שמפסיק בכל דבר בינתיים תו נתקנח לחלוחית הלפת מהסכין ואינו מבטל טעם השמנונית עיי"ש:

סימן צו

סעיף א:

א אין לשון. עפת"ש ונחלת צבי מ"ש מתשו' צמח צדק שאסור לתת חלב לתוך היין לצחצחו אף שיש ס' דהוי מבטל איסור לכתחלה והפת"ש חולק עליו בנ"צ ותמהני שלא הביא דברי הכנה"ג בהגהות הטור אות ג' שכתב כדבריו להתיר לערב ביין מעט חלב והסכים עמו מהר"י אושקפ"ה עיי"ש ועי' במ"ז סק"א שהביא דברי הצמח צדק והכנה"ג הנזכר וכתב דבאמת לא פליגו הצ"צ עם הכנה"ג רק במערב, חלב ביין לתקנו דמשום הפסד היין מתיר הכנה"ג דהו"ל כמו דיעבד אבל לערב לכתחלה מעט חלב בפת אפי' בפחות מס' אפי' שלא ע"מ כדי לאכלו בבשר אסור הפת לכ"ע עיי"ש אכן בשו"ת מהרי"ט חלק ב' ביו"ד סי' י"ח מתיר גם במערב מעט חלב בפת בפחות מס' דאין זה מבטל איסור לכתחלה דהיתר בהיתר הוא עיי"ש ועי' מזה בס' בית יהודה (מהגאון מהר"י לאנדא ז"ל מפוזנא) בחידושיו ליו"ד לעיל סי' ס"ט סעי' י"ד מ"ש בענין זה ונותן פנים מסבירות להלכה לדברי המהרי"ט בזה עיי"ש ועי' בס' קול בן לוי (מפתחות הכנה"ג) סי' קל"ו שכתב וז"ל מותר לערב חלב ביין אם יש ביין ס' כנגד החלב ולשתותו עם בשר עכ"ל והביאו הגאון הח"ס בהגהותיו להיו"ד כאן והסכים שכן עיקר לדינא להקל אך כתב דכ"ז ביין אבל ליתן מעט חלב במים צ"ע קצת עיי"ש (וע"ל סוף ס"ק ב' מ"ש מהגאון מהרש"ק) ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ב שהעלה דבמה שנותנין מעט חלב ביין כדי לצחצחו ויתלבן ויהי' לו מראה יין טוב כיון דאין דרך כלל לתת הרבה וגם אדרבה החלב פוגם ביין שממתקו ומבטל חריפתו ובודאי אין נותנין אלא מעט מותר גם לכתחלה דלא שייך לאסור מלבטל איסור לכתחלה אלא אם יכול לבא לידי טעם אך הוא נותן בכוון פחות מס' כדי שיתבטל לכך הוי מבטל איסור משא"כ אם אופן תיקונו אינו בנמצא כלל שיתן טעם זולת באינו נ"ט אין זה מבטל איסור וסיים שכן המנהג להתיר בכה"ג עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרנ"ז אות ו':

ועיין בבאה"ט לעיל ריש סי' פ"ז מ"ש מהרדב"ז אודות הצוק"ר שמערבין בו חלב ועי' בדברינו שם (ס"ק כ"ה) מ"ש בזה לדינא ועי' עוד בדברינו להלן סי' צ"ט (ס"ק מ'):

ועיין בחמודי דניאל הלכ' בשר בחלב אות י"א שהעלה דה"ה שאר משקה שדרך לשתותו בצמא ועושין ממנו הרבה (דמיעוט אפי' פת מותר) כגון קווא"ס אסור לעשות בחלב או בשר ואם הוא משקה חומץ אסור לעשותו אפי' בכלי של א' מהם דלא שייך בזה נ"ט בר נ"ט ולא נטל"פ מחמת שאינו ב"י דכל זה לא שייך בדבר חריף שאם יבשלו עם הפוכו אסור אפי' בדיעבד עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ו ס"ק ס"א):

ועיין עוד בשו"ת מהרי"ט שם שכתב שכל מה שכ' בפוסקים להחמיר בענינים אלו בזה ובכיוצא בזה הוא רק אם יש לחוש שיאכל עם בשר או חלב ממש אז גזרינן שלא יאכל כלל אבל בדבר שאין לחוש רק שיאכלו אחר אכילת בשר או גבינה וחלב אין לחוש כולי האי כיון שאינו בשר או גבינה וחלב ממש אלא שהוא בכלל תבשיל של בשר או של גבינה עיי"ש והביאו במנח"י כלל ס' סוף סק"ג עיי"ש:

ב לשין. עי' פלתי סק"א שהביא מדברי המהרי"ט דאם יש ס' בעיסה נגד החלב נתבטל בס' ומותר לאכלה בבשר והשיג עליו והוכיח דלא מהני מה שיש ס' נגד החלב עיי"ש אמנם יעוין בבית מאיר שהתפלא על הפלתי בזה וכי ס"ד שיהא איסור דרבנן חמור מאיסור דאורייתא שאם בישל בב"ח ממש יהי' בטל בס' ושרי ובכגון זה יהי' הפת כולו אסור עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ' סעי' ד' שפסק כן לדינא בפשיטות דדוקא כשהי' בהעיסה כ"כ חלב עד שלא הי' בה ס' כנגדו אסיר אבל אם אין שם רק מעט חלב עד שיש בהעיסה ס' כנגדו מותר עיי"ש:

ולענין אי שרי לכתחלה לעשות כן לערב מעט חלב במים באופן שיש ס' בהעיסה נגד החלב ולאפות בו פת אפי' ע"ד לאכלו לבדו עם חלב עי' בדברינו להלן (ס"ק ל"א):

ג עיסה. עבאה"ט ועי' בס' עצי לבונה שכתב דמדברי הלו"ז בענין מדוכה יש ללמוד לכאורה דמי שיש לו קדירה מיוחדת תמיד להחם בה חמין ואינה לא של בשר ולא של חלב ומשתמשין בכל יום תמיד בהמים פעמים לבשר ופעמים לחלב ואח"כ זב תחת קדירה זו רוטב של בשר דאסור להשתמש בקדירה זו אף לבשר דלמא ישכח וישתמש בהמים לחלב ג"כ כמו שהי' רגילים עד עתה אמנם לדינא העלה מדברי הפרמ"ג דאם יחדוהו לבשר וייחד ג"כ קדירה אחרת להשתמש בה בחלב שרי עיי"ש ועי' בשו"ת אוריין תליתאי סי' צ"א שהעלה ג"כ להקל בזה עיי"ש ועי' בהגהות מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג ריש סי' זה שכתב ג"כ להקל בזה דאין כאן חשש כלל דאף כשיטעו להשתמש בהמים שבקדירה זו לחלב ג"כ אין איסור שהרי יש כמה נ"ט ולדעת כמה פוסקים מותר אף

לכתחלה וגם אין חשש רק כל זמן שהוא ב"י דלאחר מעל"ע הוי נטל"פ ואין לחוש בזה לשום מכשול ע"כ אם נעשה של בשר או של חלב יכול להחזיקו כך עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום במ"ז ריש סי' זה שהביא דברי הגהות מהרש"ק הנזכר וסיים וז"ל ונלענ"ד די"ל דדוקא אם אירע שנבלע בהקדירה הנ"ל הנקרא פארוו"ע טא"פ הרבה בשר או חלב אז הוצרך הגאון הנ"ל להחזיק הקדירה לבשר או לחלב דוקא ולהחזיקה כמו שהיתה מקודם אסור אבל אם רק ניתז על קדירה טפה מרק של בשר או חלב יכול אף לכתחלה להשהות הקדירה מעל"ע ואח"כ ישתמש בה כמקודם מים וליתנם לבשר או לחלב וכמו שהעלה כן בבינת אדם שער או"ה סי' מ"א אות נ"ח ע"ש טעמו ונימוקו בזה עכ"ל (ועי' בדברינו להלן סי' צ"ט ס"ק ק"ו) מ"ש עוד בזה: ובגוף הדין שכ'. הבאה"ט מהט"ז לענין מדוכה וסיים שהפר"ח חולק ומתיר עי' במנח"י כלל ס' סק"ג ובתורת יקותיאל סק"א שהשיגו ג"כ על הט"ז בזה ומתירין עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ' סעי' ז' ובחוו"ד ריש סי' זה שכתב שכן עיקר לדינא להתיר בזה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרנ"ו מ"ש בזה ועי' בשו"ת מנחה חדשה סי' כ"ד מ"ש להצדיק דברי הט"ז בזה ומדחה דברי הפר"ח והמנח"י עיי"ש באריכות אבל המעיין בגוף דברי הפר"ח ריש סי' זה יראה דכל ההיתר של הפר"ח הוא משום שכן הוא רגיל להיות בכל בית מדוכה מיוחדת לבשר ומיוחדת לחלב וכשדכין התבלין דכין התבלין שרוצים לאכול עם בשר במדוכה של בשר והתבלין שרוצין לאכול עם חלב דכין בכדוכה של חלב ע"כ מדוכה זו אע"פ שלא ייחדה מתחלה לא לבשר ולא לחלב מ"מ עתה כשחוזר ומייחדה לבשר לבד מזהר זהיר בה עכ"ד ומשמע מדבריו דדוקא במקום שרגילים לעשות מדוכה של בשר בפ"ע ושל חלב בפ"ע אז אף שאירע שזה לא הי' מדוכה לכל אחד ואחד בפ"ע מ"מ עתה כשנעשית של בשר לא חיישינן אבל במקום שאין הרגילות להיות מדוכה לכל אחד בפ"ע רק מדוכה אחת ובה דכין דברים שאינם לא של בשר ולא של חלב אם אירע שדכו בה שומן אווז אסורה המדוכה דחיישינן שידוך בה תבלין הנתונים בתבשיל של חלב עיי"ש וכ"כ בפרי תואר סק"א ובמ"ז סק"א ובמחצית השקל ריש סי' זה לדינא עיי"ש:

וכתב שם עוד בפרי תואר דכל זה הוא רק היכא שיש לחוש לשומן הדבוק במדוכה אבל היכא דליכא שומן דבוק כגון שרחצו אותה היטב אף במקום שהרגילות להיות רק מדוכה אחת כנ"ל אין לחוש דלו יהי' שיתנו התבלין שנידוכו באותה מדוכה בתבשיל של חלב הא הו"ל נ"ט בר נ"ט ואפי' להמחמיר בעלמא בדין נ"ט בר נ"ט מ"מ כאן לא יחמיר לגזור בשבילו עכ"ד אמנם במ"ז שם הניחו בצ"ע דבודאי אף אם הדיחו המדוכה

אח"כ אסור דהא נ"ט בר נ"ט ואינו ב"י לא מהני במדוכה עיי"ש ועי' בדברינו בסי' הקודם (ס"ק ס' וס"א) וצ"ע לדינא:

ומ"ש הבאה"ט מהא דלעיל סי' צ"ו דתבלין שנדוכו במדוכה של בשר אין אסורין אלא לחלב אבל לבשר מותר עי' בפר"ח סק"א שכ' הטעם דלא גזרו רק בפת ולא בדבר אחר עיי"ש ועי' בנחלת צבי מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה סק"ו מ"ש בענין זה והעולה מדבריו לדינא דאם כי הדין דין אמת דלאו דוקא עיסה דה"ה כל דבר אשר הדרך להחזיקו לזמן מרובה ולאכלו בין עם חלב בין עם בשר דינו כדין עיסה ואף בדיעבד אסור כמו פת מ"מ בתבלין ומלח כיון שהדרך להחזיק כלי מיוחד למלח של בשר בפ"ע ולשל חלב בפ"ע אין לחוש ולכן לא שמענו בשום מקום שמלח וכיוצא שנבלע בו בשר או חלב דנימא דאסור לגמרי ופשוט דהטאלפי"ן מלח שנבלע בו בשר שמחויב לפררו ולטחנו תיכף וליתנו בכלי של בשר וכן בנבלע בו חלב ליתנו בכלי של חלב ולא יניחנו שלם כדי שלא יבא לידי מכשול ומכ"ש שאסור ליתנו לאחר הפירור בכלי חדשה שאינה של בשר ולא של חלב אא"כ ייחדה בפירוש לשל בשר או לשל חלב עיי"ש וה"פ:

ד בחלב. עי' בהגהות חכמה שלמה שנסתפק בלש עיסה במי חלב או במימי חלב דהוי דרבנן לכל חד כדאית לי' לעיל סי' פ"ז אם נאסר פת זה לאכלו בחלב ועיי"ש במ"ש בזה והעלה לדינא להחמיר עיי"ש ועי' בס' יד אלימלך סי' כ"ט שעמד ג"כ בחקירה זו אם יש להקל בעיסה שנילושה במי חלב הנקרא סערוויטק"א יען כי הוא רק מדרבנן ועיי"ש במ"ש בזה ותמהני שלא הביאו מדברי הלחם הפנים לעיל סי' פ"ז ס"ק כ"ט בלחם לבן של עכו"ם אע"פ שבקצת ערי אשכנז דרך האופים להחמיץ העיסה במי חלב הנקרא מולקי"ן בצירוף שאר שמרים אין לאסור דכיון דלא הי' כח במולקי"ן לבד להחמיץ העיסה רק בצירוף שאר דברים הו"ל זה וזה גורם עיי"ש והביאו בבל"י שם בסוף הסי' ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה והביאו גם בשיורי ברכה שם אות ז' לדינא עיי"ש וביד דוד שם בהגהות ב"י אות ל"ה הרי דפשיטא להו דמשוה דין עיסה שנילוש בחלב לא אסרוהו דהא מה"ט הו"ל לכמה דיעות אחרונים לאסור אפי' יש ס' בפת נגד החלב וגם אינו מחמץ העיסה ובע"כ דהוא משום דהמולקי"ן שהוא מימי חלב הוא רק מדרבנן ע"כ לא שייך גזירה ודוחק לומר שהעכו"ם האופה עושה שינוי בצירוף הפת להיכר שנעשה עם מולקי"ן ואולי יש לומר כיון שכל פת פלטר שם בעיירות הללו נעשו באופן זה ופת פלטר ניכר לכל לא שייך לגזור כיון דניכר לכל רואה ולא אתי למיכל שום פת פלטר עם בשר בעיירות הללו וצ"ע. אמנם כל זה הוא לענין דיעבד או בגווני שכתב שם בלחה"פ ובבל"י שכל פת

פלטר נעשה באופן זה וא"א להשיג פת אחר אז מותר אבל לכתחלה כשאפשר להשתמט מלעשות פח כזה בודאי פשוט הוא דאסור ויותר מזה כתבו האחרונים והבאתי דבריהם להלן (ס"ק ל"ז) דאפי' ללוש פת במים שהוחמו בקדירה של חלב ב"י אסור לכתחלה דשמא ישכח ויאכל הפת עם בשר דאע"ג דגם אם ישכח ויאכלנה עם בשר לא יאכל איסור בדיעבד מ"מ לענין פת החמירו חז"ל לאסור ללוש לכתחלה אפי' בדבר שמותר בדיעבד עיי"ש באורך א"כ פשיטא דבנ"ד אע"ג דבדיעבד לא עביד איסור דאורייתא גם אם יאכלנה עם בשר אסור לכתחלה:

ה שמא יבא לאכלה עם בשר. עפת"ש מ"ש מהלב"ש לענין אם נתערב פת זה עם ככרות אחרות וז"ל הלב"ש מעשה באשה שערכה לחמים גדולים מתוך העריסה לתוך התנור ולבסוף לא נשאר בהעריסה רק שיעור לחם אחד ונשפך רוטב של בשר הרבה מהקדירה להעריסה והושיבה גם הלחם ההוא לתוך התנור כי לא ידעה כי יש קפידא בדבר ואח"ז נתערבו הלחמים והוריתי דמדינא נ"ל שנתבטל הככר ההוא ככל דין ביטול יבש ביבש המבואר בסי' ק"ט ואף דהוי חהר"ל ודבר שבמנין אפ"ה בטל דליכא למימר כיון דלא הוי איסור מחמת עצמו רק איסור בלוע מחמת הרוטב שנבלע בככר א' דז"א דזה מיקרי איסור מחמת עצמו כמו בשר הבלוע מחלב וכו' אמנם בנ"ד כיון שלא הי' רק ככר א' דהוי פת מועט וכו' ואע"ג שאחר שנתערב נעשה פת מרובה מ"מ הא הכא בא האיסור והתערובות כא' וכו' אך לרווחא דמלתא אמרתי לחלק כל הפת לבעלי בתים הרבה באופן שיהי' בכל מקום פת מועט ובכה"ג בודאי שרי עכ"ד ועי' מזה בדבריו בתשו' נאות דשא סי' ל"ד אמנם בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג. כאן כתב דאם נתערב פת שנבלע בו שומן עם פת אחר אינו בטל ברוב אף דהוי יבש ביבש וכאן לא שייך שמא יבשל ויתן טעם דאין דרך לבשל פת הרבה ביחד מ"מ לא מהני רוב דחיישינן שמא יערב הפת עם חלב וחמאה חם ויזדמן הפת שנבלע בו השומן עיי"ש ועי' בערוגות הבושם אות ד' מה שכתב ע"ד הלב"ש בזה והעלה דאם הי' פת מרובה בודאי לא בטל אף אם נתערב בכמה ככרות אך בעובדא זו שלא זב הרוטב רק על פת א' דהפת הזה בפ"ע הוי דבר מועט אף אם לאחר שניתוסף עליו פת היתר אם נימא דלא בטל לא הוי שוב דבר מועט מ"מ בכה"ג שנתערבה ע"י התערובות הרי הוא בטל ואין צריך לחלקו לכמה בעלי בתים וכל זה אם הי' עכ"פ רוב היתר וכאמור אבל אם נתערב פת מועט שנילושה בחלב חד בחד וליכא רוב היתר לכאורה פשוט הוא דחוזר ונאסר כיון דהוי עכשיו פת מרובה ויש לגזור שמא יבא לאכלו עם בשר אמנם לדינא גם בזה אין להחמיר כיון דמעיקרא הי' פת מועט שוב אינו חוזר ונאסר דאיך יעלה על הדעת דאם הי' תחלה רק כדי אכילה יום א' עם אנשי

ביתו דהוי אצלו דבר מועט ואח"כ נתמעט ב"ב שהלכו ממנו וכיוצא האם נימא דיהא חוזר ונאסר כיון שנתמעטו הב"ב ויש יותר מאכילת יום א' לפי מנין הב"ב של עכשיו וכן להיפך אם הי' מתחלה ב"ב מועטים ונאסר הפת ואח"כ נתרבו הב"ב שיהי' מותר דבודאי ז"א דעיקר הוא איך שהי' בשעת אפיי' א"כ ה"ה אם אח"כ נתרבה הפת ע"י תערובות דלית לן בה כל שהי' מתחלה פת מועט כיון דהותר הותר אך סיים שם דמ"מ אין להתיר אלא ע"י טעימה שיטעום כל פת ופת דעל טעימת ישראל סומכין גם בזמה"ז אבל בלא טעימה אין להתיר וכל זה בפת מועט שנתערב אכן בפת מרובה שנתערב לאכלו עם בכר בודאי אסור אמנם לענין אם מותר לאכלם בחלב כיון דעיקר האיסור הוא רק גזירה דרבנן יש' לסמוך דשפיר בטל אף דהוי דבר שבמנין ואם אפשר לעשות תקנה לחלק לכמה אנשים שיגיע לכל אחד דבר מועט בודאי מה טוב ואפשר להתיר גם למכור אחד אחד להרבה אנשים ולהזהירם שלא יאכלו עם בשר עיי"ש באריכות ועי' מזה בשו"ת באר יצחק (מהגאון מקאוונא ז"ל) חיו"ד סי' י"ב אבל ביד יהודה בפיה"א ס"ק ה' ובפיה"ק ס"ק ה' שהעלה להקל בזה לגמרי דשפיר בטל זה הפת בין שאר הככרות ברוב דמסתברא דלא גרע פת זה מפת עכו"ם ובישוליהן וחלת חוץ לארץ וחמץ אחר הפסח דבטל ברוב אפי' בשאינו מינו ע"כ אם נתערב הפת הזה ברוב פת אחר אם יש בכולן ששים כנגד החלב הבלוע בפת זו מותר ואם אין בכולם ששים נגד החלב יש לעשות סימן בכולם שנילוש בחלב או לחלק להרבה בעלי בתים עיי"ש (וע"ל ס"ק י"א): (ו) לאכלה. עי' במ"א סי' תמ"ב סק"ו (סוף ד"ה ואחר כך) שהביא מהמרדכי דאם נפל חלב (בקמ"ץ) על חטים אסור לאכלן עם בשר עכ"ד ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קצ"ב בעובדא כזו שנפל קדירה גדולה של חלב צוננת על חטין ולא הי' בהחטין ס' כנגד החלב והמורה התיר החטין לטוחנן לעשות מהם פת כיון שלא נבלע החלב בהחטין רק בצונן וכ' דהמורה הורה כבן סורר ומורה דפשוט שהחטין אסורים לגמרי שבודאי נבלע בהן החלב גם בצונן וחיישינן שמא יבא לאכול הפת בבשר דכיון דאין ידוע כמה חלב נבלע בהחטין ושמא נבלע הרבה חלב יש להחמיר מספיקא דאף דהוי דרבנן אין להקל כיון דבדין זה חזינן שהחמירו גם בב"ח דרבנן והביא מהא דלקמן סי' קל"ד דמבואר משם דאפי' למכור החטין לעכו"ם אסור שמא יחזור וימכרם לישראל והביא ממה ששאל חכם א' בזה דאף שהמרדכי כתב רק שאסור לאכלן עם בשר ולא כתב שאסורין לגמרי משמע דמותר למכרם לעכו"ם אין זה ראי' די"ל דכוונת המרדכי שיש היתר לאפות מקמח זה פת באופן שישנה צורת הפת שיכירם שהם של חלב שלא יאכלנו עם בשר אך כתב שם שיש היתר אחר לחטין אלו לערבן בחטין אחרים שיהי' בודאי ששים נגד החלב

או כנגד כל החטין ואז מותר לטחון כל החטין ולאפות פת לאכלו במלח או בחלב ולא שייך בזה משום אין מבטלין איסור לכתחלה דלחלב אין בו איסור רק שהחשש הוא שמא יטעה לאכלו עם בשר ולענין חשש זה לא שייך הא דאין מבטלין איסור לכתחלה עיי"ש באריכות:

ז ואם לש. עי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' ס"ט מ"ש בעובדא שבקדירה חולבת העלה רתיחות החלב עד שזב החלב בתנור תחת ככר פת א' ויש אם זב ג"כ תחת שאר ככרות ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא אמנם בעיקר הדין אם גם כשלא נילוש מתחלה בחלב רק שבעת אפייה זב תחתי' חלב אם נאסר הפת עי' בחכמת אדם כלל נ"ג סעי' ה' דלאו דוקא בלש העיסה עם חלב דה"ה אם נאפה הפת כדינו בלי שום תערובות רק שאחר האפייה זב תחתיו חלב או שומן דינו כמו עיסה שנילושה אך במקום הפ"מ יש לסמוך להורות בפת שזב תחתיו חלב או שומן שיחלק הפת לבתים הרבה לכל בע"ב ככר א' וכו' וגם יעשה וסימן בכל ככר וככר דהיינו אם זב חלב ימשח מלמעלה בגבינה ואם זב שומן ימשח מלמעלה בבשר וכיון שעושה ב' דברים אלו שמחלק לבתים הרבה וגם עושה סימן יש להתיר אע"ג דקיי"ל דלא מהני הסימן שעושה לאחר האפייה (ע"ל ס"ק כ"א) מ"מ בכה"ג מהני וכתב שכן הורה מורה זקן א' מווילנא וסיים דמ"מ אין להקל בזה רק בדיעבד כשאירע כן שזב כנ"ל אבל לכתחלה אין לסמוך ע"ז עיי"ש ובבינת אדם שער או"ה סי' נ"א ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל מ' סק"ד שכ' דאם נשפך חלב על פת אפוי או רוטב של בשר שנשפך על פת כיון דבאמת בש"ס ובפוסקים ראשונים לא נזכר לאסור רק באפוי עם חלב אבל בנשפך לאחר שכבר נאפה לא נזכר רק שהחוו"ד החמיר בזה ע"כ יש למצוא עכ"פ תקנה שלא לאסרו שימשח הפת היטב מלמעלה בחמאה או בשומן שיהא ניכר היטב שהיא של חלב או של בשר במ"ש הפוסקים בפשטיד"א דכשניכר היטב מהשננונית שעליו מלמעלה מהני וה"נ מהני ואף דבעלמא לא מהני לעשות סימן לאחר האפיה מ"מ בכה"ג שפיר מהני עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ד שדעתו דבכה"ג שזב חלב על הלחם לאחר שכבר נאפה סגי בתיקון א' דהיינו שיחלק הפת להרבה אנשים או לעשות סימן עליו גם לאחר האפייה עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ד' סי' קפ"ט שכתב ג"כ בעובדא כזו דצריך לעשות שניהם דוקא דהיינו לחלק הפת להרבה אנשים וגם למשוח עליו מלמעלה מהגבינה או מהבשר עיי"ש וכה ראיתי בס' כרה שלמה בעובדא שאשה אחת אפתה לחם בתנור ושכחה וקטפה הלחם ממרק של בשר ואסר הפת להבעה"ב לאכול בעצמו רק שתחתוך הלחם ולמכור לנכרים חוץ מפלטר ונחתום ועמד למדן אחד

וערער עליו ודעתו הי' להקל כיון שהעובדא הי' באשה עניה ע"כ יש להתיר גם להאשה עצמה לאכול ע"י הסימן שיעשה אח"כ וא"צ לחלקו לכמה אנשים ושאלו את פי הרב הגאון מו"ה נחום טריביטש ז"ל והעתיק שם תשובת הגאון הנזכר ותוכן דבריו הוא כיון שלא עירב חלב או בשר ושומן בגוף הפת רק שסכו הפת מלמעלה במרק והרי אנן קיי"ל דסיכה רק משהו בעלמא עברו לי' ואינו מבליע רק כ"ק ע"כ אין צריך להחמיר וסגי במה שעושה ההיכר אח"כ להתיר גם להאשה בעצמה לאכול הפת במלחא או עם בשר דוקא עיי"ש:

ח לש. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות מ"ד ומ"ה בעובדא שטמנו לרפואה כלי חרס עם יי"ש ומעט חמאה בככר לחם אחד בשעת אפייי' ונאפה הפת כן עם הכלי שבתוכו ופי הכלי הי' סתום בתוך הככר וכתב דזה פשוט הוא דהחמאה שמעבר הפנימי של הכלי הוא מפעפע לחוץ לתוך הלחם ע"כ אם יש ששים בהפת הזה נגד החמאה מותר הפת אפי' לאכלו עם בשר ואע"ג דבעלמא קיי"ל דבאפייי' אינו אוסר רק כדי נטילה מ"מ הכא שיש מעבר השני איסור שמן וצלול גרע טפי ואוסר לכ"ע עד ששים וגם צריך נטילה מספק שמא לא מהני ששים אבל שאר הככרות אע"פ שנוגעים בזו הככר לא נאסרו כלל דממ"נ אי מפעפע בטל בס' דפשוט הוא דאפי' רק בב' ככרות יש ששים נגד החמאה ואין לאסור שאר הככרות משום ריחא דכאן ליכא כיון שמכוסה בבצק כמש"ל סי' ק"ח דאם א' מכוסה בבצק מותר ואי ליכא ששים באותו הפת לבדו כנ"ל נגד החמאה נאסר זה הככר לאכלו אפי' במלח אע"פ דלכאורה נראה להתיר לאכלו במלח או בחלב דהא יש באותו הפת שנזכר שינוי מקום עמידת הכלי שיש בו גומא מ"מ אין לסמוך על זה דאין זה שינוי גמור ובודאי חתכו הלחם לב' כשלקחו הכלי ונשאר רק מעט כאן ומעט כאן וכשיחתוך ממנו עוד חתיכה א' לא יהי' הגומא ולכתוב תיבת על הלחם בכל מקום צ"ע אם מהני וכתב שם באות מ"ה דלאו דוקא בטמנו היי"ש והחמאה בכלי חרס כנ"ל דה"ה אם טמנו אותו בכלי זכוכית שקורין פלעשי"ל אע"ג דקיי"ל בעלמא דדוקא בפסח מחמרינן בכלי זכוכית אבל בשאר איסורין אמרינן דכלי זכוכית אינו מפעפע ואינו בולע וא"כ אינו מפליט לתוך הלחם כלל מ"מ בזה יש לחוש דאע"פ שאינו מפליט מהצדדים מ"מ מפליט מלמעלה דהא מכוסה הפה מלמעלה בבצק או בדבר אחר הבולע ומפליט ואפי' יש כיסוי של זכוכית כיון שאינו גוש א' עם הפלעשי"ל בודאי לא עדיף מכלי עץ שהוא גוש א' ואפ"ה אמרינן דהבלוע הולכת בו וה"נ אמרינן דהבלוע הלכה בההפרש שבינו ובינו אע"פ שהוא דקה מן הדקה עיי"ש: (ט) כל הפת אסור. עפת"ש ונחלת צבי מ"ש מהפרמ"ג אם נתערב חלב בעיסה בשוגג אם קנסו חז"ל בשוגג ועי' בס'

אמרי בינה בדיני בב"ח ותערובות סי' י"ג בסוף הסי' מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ב שכתב שיש להסתפק מה הדין אם נתערב לו בשוגג חלב לתוך העיסה אם מותר להוסיף עליו קמח עד שיעור ס' כדי שלא יאסר הפת כיון דעדיין בעת האיסור אין כאן איסור דהא יש לו תקנה לשנות צורת הפת ולדינא העלה דאם נתערב חלב או שומן בעיסה אין להוסיף עלי' קמח לכתחלה כדי שיתבטל בששים אלא יעשה היכר בהפת שלא יבא לאכלו עם מין השני עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות י"ג שעמד ג"כ על המחקר בזה ועמד גם בזה דהא יכול לשנות צורת הפת אמנם לדינא דחה כל זה והעלה דאין שום איסור בזה ושפיר יכול להוסיף קמח ומים עד ס' וא"צ לשנות צורת הפת עיי"ש (וע"ל ס"ק ל"א):

י הפת אסור. עי' ביד יהודה שם בפיה"ק בס"ק שאח"ז שכ' דמדלא כתבו הטוהמ"ח ואם לש אסורה העיסה רק הפת אסור משמע דעל העיסה לא גזרו חז"ל לאסור כיון דעדיין יש לו תקנה לשנות צורת הפת ומותר גם לכתחלה ללוש עיסה בחלב ע"מ לשנות בעת אפיי' אך אם עבר ואפה בלא שינוי נאסר הפת בשעת האפיי' עיי"ש (וע"ל ס"ק ט"ז):

יא אסור. עי' בלב"ש בחידושי דינים שם בביאורו ס"ק ל"ח שכ' דפת זה האסור הוי איסור מחמת עצמו כמו בשר הבלוע מחלב כמ"ש בסי' ק"א סעי' ב' משום דכל א' בפ"ע היתר הוא וה"נ הא בלע היתר עיי"ש אמנם יעוין בטוטו"ד תליתאי סי' ק"ה שהשיג עליו והעלה דבע"כ לא הוי איסור מחמת עצמו ואין זה דומא לבב"ח דבזה נהי דהחלב לבדו הי' מותר והפת לבדו הי' מותר וע"י חיבורו נאסרו מ"מ עיקר איסורן אינו אלא מחמת החלב ולא מכח הפת והחלב ג"כ אינו אסור מחמת שנבלע בפת רק משום שע"י הפת אפשר לבא לידי טעות בהחלב לאכלו עם בשר ובע"כ לא הוי בזה רק כמו שאר איסור בלוע ולא איסור מחמת עצמו ולכן אם נתערב פת שנילושה בחלב עם שאר פת אע"פ שהוא דבר חשוב בטל כיון דהוי רק איסור בלוע וכל דלא הוי איסור מחמת עצמו שפיר גם דבר חשוב בטל ועיי"ש עוד בסי' ק"פ שנשאל אם חתכו טאלפי"ן מלח בסכין חולבת אינו ב"י ולא הי' ששים בהמלח נגד הלהב ונתנו מלא זו לתוך עיסה ואפו בתנור אם מותר הפת או לאו והשואל חשש לדברי הלב"ש הנזכר דהוי איסור מחמת עצמו ולאו איסור בלוע וא"כ הוי המלח איסור מחמת עצמו דהא הבלוע נמי היתר הוא וא"כ ממילא דאף שיש בהפת ששים נגד המלח לא מהני דהא המלח לטעמא עבידא ולא בטל באיסור מחמת עצמו וכתב דאין לחוש כלל דהלב"ש שגג בזה במה שהחליט דהוא איסור מחמת עצמו דלא דמי לבב"ח דשניהם אוסרין זה את זה הבשר אוסר להחלב והחלב להבשר משא"כ בנ"ד בשר או חלב שנבלע במלח אף שהבשר או החלב אוסר המלח אבל אין המלח

אוסר את הבשר או החלב ולכן בנ"ד פשוט הוא דהפת מותר אפי' עם בשר כיון שיש ששים בפת נגד הלהב ואפי' לא הי' ששים נגד המלח כיון דעל כל פנים בצירוף המלח עם העיסה יש ששים נגד הלהב של הסכין נמי מותר עיי"ש:

ועיין בחוו"ד בביאורים סק"ב שהביא מתשו' צ"צ סי' פ' שאם נפל הפת שנילוש בחלב בירקות אסורין הירקות והשיג עליו וכ' שיש להתיר התבשיל עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ה דלא גרע פת זה מפת עכו"ם ובשולי עכו"ם וחמץ שעבר עליו הפסח דבטל במין בשאינו מינו עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ה'):

יב אפי' לאכלו לבדו. עי' בשו"ת מעין אריה חיו"ד סי' ט' שהעלה דאם רואין שאחד אוכל פת שנילוש בשומן מחמת שאינו יודע מזה שנילוש בשומן אם אכלו לבדו א"צ להפרישו וא"צ להודיעו רק שצריך לעמוד אצלו ויראה שלא יבא לאכול עם חלב עיי"ש:

יג לאכלו לבדו. עי' בפלתי ריש סי' זה שהעלה דאפי' אם טעמו הפת ולית בי' טעם חלב אפ"ה אסור הפת וכתב דלפ"ז יש לפקפק ע"ד המהרי"ט שפסק דאם יש ששים נגד החלב מותר דהא אפי' טעימה לא מהני וסיים אמנם דעת המהרי"ט יש לתרץ דביש ששים לא גזרו אבל לדינא עכ"פ אטעימה אין לסמוך עיי"ש ועי' בשו"ת יד מאיר סי' ב' מ"ש בזה באריכות ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' ס"ט מ"ש בזה ומ"ש ע"ד הכו"פ בזה ולדינא כתב שם להקל דמהני טעימה אפי' לאכלה עם בשר אך כיון שיצא מפי הכו"פ לאסור יש להחמיר עכ"פ שלא לאכול הפת עם בשר ובפרט אם נתכוין לבטל החלב כדי לאכול עם בשר הו"ל מבטל איסור לכתחלה עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם שם כלל נ' סעי' ד' לדינא דאם אינו יודע אם יש בו טעם חלב מותר לטעמו ואם אין בו טעם חלב מותר לאכלו לבדו עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים אות ה' שהביאו וכתב דפשיט הוא דמ"ש הח"א דמותר לאכלו לבדו אין הכוונה דרק לבדו דוקא מותר דבאמת גם עם חלב מותר לאכלו רק עם בשר אסור עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק כ"ח) מ"ש עוד מהמ"ז דמהני טעימה בכה"ג ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ו (ס"ק י') מ"ש לענין הטעימה בזמה"ז לדידן בדבר היתר:

יד לבדו. עבאה"ט ופת"ש סוף סק"ו מ"ש מהמהרי"ט וכדברים אלו כתב גם בפר"ח סוף סק"א דמה שאין דרך לאכלו עם בשר ואוכלין אותו בפ"ע לקינוח עם משקה מותר ולא חיישינן שיאכלנו עם בשר או גבינה דכולי האי לא חיישינן עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם כלל נ' סעי' ג' לדינא עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א סק"ו ובפיה"ק סק"ג שהעלה דלאו דוקא כשיש חשש שיאכלנו עם בשר ביחד דה"ה היכא שיש לחוש שמא יאכלנו מיד אחר אכילת בשר ג"כ גזרו חז"ל ואסור עיי"ש:

טו ואם הי' דבר מועט. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות י"ב שעמד על המחקר באם הי' פת מרובה אם מותר למכור ממנו מעט כדי סעודה אחת והשאר ימכור לנכרים וכתב דמלשון הגמ' משמע דאם הי' פת מרובה אסור להניח לעצמו כלום וצריך למכרו כולו לעכו"ם עיי"ש:

טז דבר מועט. עפת"ש סק"ג מ"ש מהחוו"ד דאינו מועיל לחלקו להרבה בני אדם שיגיעו לכל א' דבר מועט כיון שכבר נאסר ועי' בס' מגדים חדשים אות ג' שכתב דפשוט היא דכל זה אם כבר אפו הלחם וכאמור אבל אם אירע שלשו עיסה בחלב ובאו לשאול קודם שאפו הפת שפיר יכולין להורות שמותר לחלק העיסה לכמה בני אדם ויאפו הפת אח"כ אע"פ שלא ישנו צורת הפת דהא כל זמן שלא אפו אותו ועודו עיסה לא חל עליו עדיין שם איסור (עי' בדברינו לעיל ס"ק י') דהא יכול לאפות מעט מעט או לשנות צורת הפת ושפיר יכול לחלקו להרבה בני אדם אף לכתחלה עיי"ש ועי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סוף סי' ס"א שכ' בדרך אפשר שיש לחלק בענין זה דבשלש מתחלה הרבה כדי לאכול בעצמו עם בני ביתו אז אסור בדיעבד אפי' מעט לביתו ולחלק או למכור לאחרים אבל בזב תחת הפת חלב או רוטב במקרה אפשר שיש להורות בזה כהוראות אותו זקן שהביא הכו"פ עיי"ש:

יז כדי אכילה בבת אחת. היינו לסעודה אחת. אבל לדעת הרמ"א להלן ובת"ח כלל ל"ו דין ט' יש להקל דכל שיש כדי אכילת יום אחד ולא ישאר למחרתו הוי דבר מועט ושרי. שפ"ד סק"א וחוו"ד. ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח ריש אות י"ב מזה (וע"ל ס"ק ל"ג ל"ד ול"ה):

יח או ששינה צורת הפת. עי' בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סי' ס"ב שכתב דנהוג עלמא היתר בלחמניות דידן דמינכרי טובא שהם של חלב וכן אותן כעכי"ן יבשים הנחתכים לשנים אחר אפיה הראשונה ומחזירין אותן לתנור ונאפת שנית הנקראים בלשון לע"ז בישקוויי"ט ובל"א צווי"א בא"ק המקיל לא הפסיד דג"כ ניכר בהם שינוי והוי כעין תורא עיי"ש והיינו בודאי באותו הצווי"א בא"ק שנעשה במקומו בימיו שהי' של חלב או של שומן אבל אותו הצווי"א בא"ק או הבישקווי"ט שעושין במדינותינו עם ביצים וצוקע"ר בלי שמנונית ובלי חלב אם אירע שעשו אותו עם חלב או שומן ולא עשו שינוי משאר צווי"א בא"ק או בשקא"ט בודאי אסור דאף שאין מהדרך לאכלו עם בשר או חלב ביחד מ"מ יש חשש שמא יאכלו אחריהן וכמש"ל (ס"ק י"ד):

יט ששינה צורת הפת. הנה לא מצאתי מבואר בפוסקים אם בעינן שינוי גדולה או אם גם שינוי מעט סגי ונחזה אנן הנה בב"י או"ח סי' קס"ח בדין פת שפחת אותו פתים הביא

דעת איזה פוסקים שהעלו בביאור דברי הרמב"ם שם דמלשון נשתנית צורתה משמע אפי' שינוי מעט ולשון עברה צורתה משמע העברת כל הצורה מכל וכל עיין שם ולפ"ז בנ"ד נראה דאפי' שינוי מעט הוי בכלל שינוי לצורת הפת דאם הי' צריך שינוי גדולה הי' צריך לכתוב שהעביר צורת הפת אמנם הנה הב"י כתב שם דאין לחלוקים אלו שורש בגמרא וביאר שם לשון הרמב"ם באופן אחר עיי"ש וא"כ י"ל דלשון זה משמע גם שינוי גמור ולפ"ז לכאורה יש להחמיר לעשות שינוי גדולה דוקא אמנם הנה מלשון הרמב"ם המובא בב"י שכתב ואם שינו צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר ה"ז מותר עכ"ל משמע דאפי' שינוי כל דהו כל שניכר לעיני הרואה סגי וראיתי בס' זר זהב כת"י מהגאון בעל אורח מישור ז"ל שכתב וז"ל וצריך לשנותו בענין שיהא ניכר ג"כ לבני אדם הבאים מחוץ לעיר לקנות מאותו פת עכ"ל:

כ צורת הפת. עפת"ש מ"ש מתשו' מהרי"ט ועכו"פ סק"ב שכתב וז"ל ופה העיר וכל הגלילות הנחתומים אופים כל הפת עם חלב ומחיתי בבואי הנה לאכול כל הפת גלוסקאות כפת שאפה באלי'. ובעוה"ר פורצים בו כי הוא דבר שאין רוב הציבור יכול לקיים בו וההיתר שלהם דגמ' מיירי במקרה אבל בעירנו שידוע לכל שאינו אופה רק בחלב וכל הפת נעשה כך כיון שידוע לרבים תו ליכא טעות וחששא דהכל יודעים דהוא נעשה בחלב ואף המהרי"ט בחיו"ד סי' י"ח דחה סברה זו אוחזים בו מבלי שומעים קול מוחה ומחמת חלב שחלבו עכו"ם ואין רואה סמכו עצמן אפר"ח דבמקום דחלב טמא ביוקר מחלב טהור לא חיישינן. והירא וארד לדבר ד' ישמור נפשו ויזכה ללחם שמים עכ"ל ולענין גוף דברי המהרי"ט שכ' דלא מהני שינוי רק לבעה"ב בביתו אבל לנחתום למכור בשוק לא מהני שינוי עי' בחוו"ד בחידושים סק"ד ובביאורים סק"ה שהעתיק לדינא דברי המהרי"ט שהביאו הפת"ש דלמכור בשוק לא מהני שום שינוי דאורחים לא יכירו השינוי עיי"ש אכן בחכמת אדם כלל נ' סעי' ג' החליט לדינא דבשינוי צורת הפת מותר בכל מקום ולא חיישינן משום אורחים הבאים לשם עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרנ"ו מ"ש בדברי המהרי"ט הנזכר והעלה ג"כ להקל כיון דבלא"ה האידנא לא שכיח להעלות לחם באלפס רותח ע"כ בודאי יש להקל גם אם נעשה למכור בשוק ויש לסמוך שהמוכר יודיע להם אם הוא של בשר או של חלב ומכ"ש אם נילש בשומן אווזא בודאי יש לסמוך על ההודעה בצירוף קצת היכרא שיש בלחמניות עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ז שהביא ג"כ דברי המהרי"ט הנזכר וכתב דעתה נהגו כן בכל תפוצות ישראל בעיירות הגדולות לאפות למכור בשוק פת משונה עם חלב אע"פ שנמכר גם לאורחים כיון שהוא מפורסם שמין פת זה נאפה בחלב וכתב די"ל דגם המהרי"ט לא

החמיר שם אלא משום דהשינוי לא הי' שינוי גמור וכמה אנשים נכשלו בזה כמ"ש שם אבל בפת שהוא משונה באמת משאר פת והכל יודעין שמין פת זה נילוש בחלב אין לחוש אכן בסוף דבריו מבואר דכל הקולא הזה הוא בנחתום ישראל אבל בנחתום עכו"ם אין מקום להתיר כיון שיש איסור מחמת חלב של עכו"ם ואנן לא סמכינן על ההיתר של הפר"ח הנ"ל עיי"ש ודע בזמה"ז בודאי צריכין לזהר בזה יותר ויותר כי המציאו המתחדשים לעשות חמאה משומן וחלב (בציר"י) ע"י תחבולות ומכונות (ונקרא בשם קונצבוטטע"ר) והוא בזול מחמאה אמיתיות של חלב (בקמ"ץ) ואינו ניכר כלל בריחו וטעמו מחמאה אמיתיות בודאי אין שום צד היתר והאוכל מפת שלהם מתגעל בנפשו במאכלות אסורות מה"ת ועתיד ליתן את הדין. ועל של עתה באתי כי לפני איזה שנים המציאו הרופאים לפני בני אדם שיש להם איזה מיחוש על האצטומכא לאכול פת יבש הנקרא צוויבא"ק הנעשה בעיר קארלסבא"ד ע"פ פקודת הרופאים דשם ובפרט לאותן הנוסעים למקום הרחצה קארלסבא"ד אמרו להם הרופאים לאכול רק הצוויבא"ק הזה [ונקרא קארלסבאד"ער צוויבא"ק] ובאשר הייתי שם עמדתי על המחקר ונודע לנו בבירור שנותנין בו חמאה הנ"ל או שומן אחר וכל היראים נזהרים מלאכלו כי הוא איסור תורה וצריכים להזהיר הבאים שמה שלא יתגעלו נפשם באיסור תורה שלא התירו רק לחולה שיש בו סכנה וזה אינו רפואה בדוקה כ"כ ובפרט שע"פ הרוב החולים הנוסעים שם הוי חולה שאין בו סכנה ואף אלו שהם חולים שיש בה סכנה צריכין לשער אם הפת ההוא מן ההכרח ולא סגי מבלעדו וצריכים לשום עין בקורת על זה ולעשות שאלת חכם כי בנפשו הוא:

כא הפת. עפת"ש מ"ש מהפרמ"ג והחוו"ד דלא מהני לעשות שינוי לאחר האפיי' או לחלקו להרבה ב"ב ועי' בשו"ת דת אש סי' י"ב שכתב דמ"מ מהני תקנה לאחר האפיי' לחתוך בו אותיות חלב עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות י"ח שמתחלה כתב כן דמהני אם עושה בה שינוי לאחר האפיי' או שחקק תיבת חלב סביב הלחם בענין שאף כשיאכל ממנה ישאר השינוי לעולם מותר דמ"ש כשעשה שינוי קודם האפיי' או אח"כ אמנם אח"כ סיים בצ"ע כי מהאו"ה משמע דלא מהני אח"כ שום תקנה עיי"ש ועי' בגליון מהרש"א שהעלה ג"כ דלא מהני תקנה לאחר האפיי' דאף אם יחתוך בו אותיות חלב יש לחוש שמא לא ישגיח בסימן וכתב דאולי י"ל דגם בתשו' דת אש לא סמך על זה רק לרווחא דמלתא בנידון דידי' שהי' בהפת רק מעט חלב כו' עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ד מ"ש בזה וכתב דמ"מ אין להחמיר אלא אם נתערב בו במזיד ואף שלא ידע שאסור לעשות כן מ"מ הא עכ"פ בכוונה הבליע בו חלב ולא שינו

צורתו דנאסר הפת ע"כ לא מהני שוב סימן שיעשה אח"כ לחזור להתירו אבל אם נעשה הדבר שלא בכוונה כלל כגון שנשפך חלב או בשר תחת הפת שלא במתכוין כלל בזה יש לסמוך על זקינו של הכו"פ שיכול לעשות בו היכר גם לאחר האפיי' שלא יבא לאכלו עם מין השני או לחלקו להרבה ב"ב שיהא ביד כל א' דבר מועט עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ט"ז) ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל מ' סק"ד שכתב דכל זה הוא לאחר שכבר נגמר הפת הוא דלא מהני לעשות סימן אח"כ אבל אם נזכר קודם גמר אפיית הפת פשוט הוא שיכול להוציאו מן התנור ולעשות בו סימן דכל זמן שלא נגמר הפת לגמרי אינו אסור עדיין ויכול לעשות תקנה שיהי' ניכר היטב שהוא של חלב או להיפך עיי"ש:

כב שתהא ניכרת. עי' בהגהות שערי דורא סי' ל"ה מ"ש מהרא"ש. שיש לחוש לכתחלה לעשות במולייתא של בשר סימן שהוא של בשר דהיינו שיניח עליו קצת עצמות ובשל חלב יעשה סימן שהוא של חלב שיניח עליו קצת גבינה עיי"ש ולפי דבריו ממילא שצריך לזהר לכתחלה לשנות צורת הפת של חלב בצורה אחרת ושל בשר בצורה אחרת באופן שיכירו הכל אם הוא של בשר או של חלב או שיניח עליו עצמות בשל בשר וגבינה בשל חלב וכן ראיתי בשיורי ברכה אות ב' שכתב שבארץ הצבי ובארץ טוהקא"י נהגו לעשות לחמניות ממולאות בבשר וכן עושים כאלו ממולאים בביצים וגבינה ועושין לשניהם סימן כעין תור"א וצריכין להזהירם שיעשו בשל בשר סימן אחר ובשל גבינה סימן אחר כדי דלא אתי לאחלופי עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת תפארת אדם חיו"ד סי' ט"ו שהביאו וכתב שא"צ להחמיר בזה כולי האי שהרואה יכירו שנעשה לסימן שאינו סתם פת ושיש בו מולייתא בודאי לא יאכלו לא בבשר ולא בחלב עד שישאל מקודם ויאמרו לו שהוא של בשר או של חלב עיי"ש ועי' בס' שדי חמד בחלק אסיפות דינים אות ב' מערכת בב"ת סי' ח' שהביאו והסכים עמו וכתב שכן נוהגין בעירו לעשות מין מולייתא וממלאין אותה במיני מתיקה ועושין אותה בשומן ולפעמים עושין אותה בחמאה וממלאין אותה בגבינה ואין עושין שום שינוי ביניהם ואין בזה בית מיחוש כי אין אוכלין אותן עד ששואלין תחלה מה הוא אם של בשר או של חלב עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרנ"ו ועי' בדברינו להלן (ס"ק ל"ו):

כג ניכרת. עפת"ש ופשוט הוא לפענ"ד דבמקום שהמנהג לעשות הלחמניות וקיסנין של חלב בצורה ידועה כעין קרני פרה וכיוצא כמו שהוא המנהג במקומנו אם עבר ועשה הפת שנתערב בו שומן בצורת הלחמניות של חלב בודאי נאסר הלחמניות ולית דין צורך בושש (וע"ל בס"ק שאח"ז): (כד) ניכרת. ואותן הלחמים שמשימים בהם הרבה שומן עד שהשומן ניכר אין לך שינוי גדול מזה. שפ"ד סק"א ויד יהודה בפיה"ק סק"ח

מהרוקח פרק ח'. וכ"כ בפרי תואר דאותן הפת שטוחים פניהם בשומן אליה והשומן ניכר בפת אין לטעות ומותר עכ"ל ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סעי' ו' וז"ל והנה בזמנינו זה עושים האופים פת שקורין סאחארקי"ס ויש מהם של חלב שקורין מילכיק"א סאחארקע"ס ואין הפרש בתמונתם בינם לבין שאינם לא של בשר ולא של חלב ולכאורה אסורים באכילה ושאלתי לאופים בני תורה ואמרו לי שאלו של חלב ניכרים הרבה במראיתם מפני שומנם שאינם דומין כלל לאחרים ועוד אפשר לומר דעל יותר מיום אחד אין לוקחין ובזמן מועט לא חיישינן עכ"פ עכ"ל והנה מ"ש בטעם ההיתר כיון דעל יותר מיום א' אין לוקחין אין שייך בפת פלטר דפשוט הוא דלא שייך ההיתר דפת מועט רק בבעה"ב בעצמו או גם אם מוכר לבעה"ב אחר אם אומר לו ומזהירו שלא יאכלנו עם בשר אז שפיר אמרינן דבזמן מועט לא חיישינן שישכח ויאכלנו עם בשר משא"כ בפלטר המוכר שמובן הדבר שקשה לזהר להגיד לכל קונה שלא יאכלנה עם בשר כי הרבה פעמים אין הפלטר מוכר בעצמו רק מעמיד לו מוכרים הרבה אשר אינם בני תרבות לסמוך עליהם שלא יעברו ע"ד רבונם שמזהירים להגיד לכל קונה וכן גם כמה פעמים קונה הבעה"ב ע"י שליח עם הארץ וקל בדעתו ולא ישמור להגיד את דברי המוכר ויבואו לידי מכשול ופשוט הוא דאין היתר אא"כ ניכר לכל אדם בתבניתו ומהשמנונית שנראה עליו מבחוץ שהוא מחמאה ואז שרי ולא זולת וה"ב לפענ"ד לדינא (ועי' בדברינו בס"ק שלפ"ז):

כה מותר. עי' בשאלות ותשובות הלכות קטנות חלק א' סימן נ"ו מ"ש בדבר הלחמניות ופת הבאה בכיסנין שקורין ביסקוני"ס (שהוא מין רקיקין) והביא בשם אביו הגאון מהר"י חגיז ז"ל להתיר כיון שהיא משונה לא אתי למסמך והמחמיר לא הפסיד ותע"ב עיי"ש והעתיק דבריו גם בלקט הקמח עיי"ש ועי' בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סי' ס"ב שהביאו והשיג עליו דכיון דאינם נעשים כעין תורא הרי הוא כשאר פת דזה שהם דקים קצת לא מהני דלא הוי שינוי כ"כ ולכן אסורים לגמרי עיי"ש והביאו היד אפרים: (כו) אין אופין פת בתנור שטחו באליה. ולענין אם טחו באליה בצד א' אם מותר לעשות בו בצד הב' עי' בדברינו להלן (ס"ק מ"ט):

כז שטחו באליה. וה"ה בשומן אווזא וכיוצא דאף דהוי רק מדרבנן מ"מ לא חלקו חז"ל בזה שפ"ד סק"א:

כח ואם אפו וכו'. עמ"ז סק"א שכתב דאם אפה פת בתנור ולא ידע שטחו את התנור באליה מהני טעימה לפת כיון דלא הי' כוונתו לבטל ובכה"ג ליכא הוכחה מהש"ס לאסור עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק י"ג) מ"ש לענין הטעימה בזה:

כט בעיסה שנילושה בחלב. כתב חב"י דגם בזה מהני אם עשאה כעין תורא עיי"ש וה"פ:
ל שנילושה בחלב. עי' בשו"ת יד יוסף סי' ע' בעובדא שאשה אחת אפתה לחם בתנור ושכחה ולקחה מרק מסיר הבשר וקטפה הלחם במרק הזה וחכם א' רצה להתיר כל הפת מטעם דאמרינן שאני סיכה דמשהו בעלמא הוא ובסכו בשמן תרומה סגי בקליפה גם למ"ד תתאי גבר והוא ז"ל השיב ע"ד והביא מדברי הכנפי יונה שכתב הטעם דתנור שטחו באלי' דאסור לאפות בו דהוא משום דאפי' אם לא יאסור הפת רק כדי קליפה אסור כל הפת משום גזירה שמא יאכלנה עם בשר בלא קליפה וה"נ בנ"ד דאע"ג דע"י הסיכה לא נאסר מהפת רק כ"ק מ"מ איכא להאי גזירה שיאכלנה בלא קליפה ע"כ אפי' אינו אסור רק כדי קליפה שוה להאי דינא לאסור כל הלחם עיי"ש ועי' בשו"ת דת אש סי' י"ב בעובדא כזו שהי' עומד על הכירה מים מתובל עם חמאה ומשחו באותן מים פת חמה שהוציאו מן התנור והי' חלוקי דיעות בין הלומדים מה הדין של הפת הזה דיש אוסרין לאכלו אפי' עם מלח וכתב שם דאפי' אם הי' שם הרבה חמאה בהמים עד שאין ס' בהמים נגדו יש להתיר עכ"פ ע"י קליפה כיון דבודאי הי' ס' בהפת נגד החמאה ורק מעט החמאה שנשאר דבוק למעלה שלא נכנס לתוך הפת לזה בודאי סגי בקליפה ולכן היותר יש להחמיר להצריך שיעשה בו סימן שהוא של חלב עיי"ש ועי' בס' בית האוצר סוף סי' זה שהביאו והתפלא עליו דהא קיי"ל דלא מהני סימן אלא אם עושה קודם האפיי' אבל לאחר האפיי' לא מהני לעשות בו סימן עיי"ש ולא ידעתי מה הוא תמיהתו דבאמת היכא דמדינא אסור בלא סימן גם הוא מודה שלא מהני מה דעושין סימן לאחר האפיי' אבל המעיין בדבריו יראה שהרחיב הדיבור שאין חשש מדינא על הפת רק להצריך קליפה ולא יותר וזהו רק לחומרא, בעלמא ובכה"ג בודאי נכונים דבריו דגם אח"כ מהני וכמש"ל (ס"ק כ"א): (לא) שנילושה בחלב. עי' בשו"ת מהרי"ט חיו"ד סי' י"ח שכתב דדוקא בהי' הרבה חלב בכדי נתינת טעם אבל יכול ללוש עיסה בחלב מועט כל שאין בו בנ"ט ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה דאכתי היתרא הוא עיי"ש והביאו בארעא דישראל מערכת ה"א סי' ח' לדינא עיי"ש אבל יעוין במנח"י ריש כלל ט' שהביא דברי המהרי"ט הנזכר והביא מתשו' צמח צדק דגם כשנערב חלב בקמח כשיעור ס' אסור לאפות פת לאכלו עם בשר משום דהוי מבטל איסור לכתחלה עיי"ש איברא כי בש"ך להלן סי' צ"ט ס"ק כ"ב על מ"ש הרמ"א שם סעי' ו' דכזית חלב שנפל למים ונתבטל בס' ואח"כ נפל מן המים לקדירה של בשר מותר שהרי נתבטל במים כתב שם הש"ך דאפי' לכתחלה מותר ליתן המים לקדירה של בשר כיון שכבר נתבטל ומבואר מדבריו לחלק בין אם נפל הכזית מעצמו בתחלה למים ובין אם הפילו הוא בידים דבנפל

מעצמו מותר ליתן אף לכתחלה המים בבשר אבל אם לא נפל מעצמו לס' רק לפחות מס' אסור להוסיף מים בידים כדי לבטל המים וליתנו אח"כ לבשר וכ"ש שאסור לערב לכתחלה חלב במים בששים כדי ליתן המים לבשר ומבואר ממילא דבנידון של הצמח צדק בנפל חלב לקמח מעצמו מותר אף לכתחלה לאפות בו פת לאכלו עם בשר רק שאסור לערב לכתחלה מעט חלב בקמח כדי שיאפה מהקמח פת לאכלו עם בשר ועי' בשו"ת בעי חיי (מהכנה"ג) חיו"ד סי' קל"א שהוכיח בראיות דשרי אף לכתחלה לערב מעט חלב במים באופן שיש ס' בהעיסה נגד החלב ולאפות בו פת אפי' ע"ד לאכלו בבשר אמנם יעוין בשו"ת גנת וורדים בגן המלך סי' קי"ו שדעתו להחמיר בזה עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן אות א' שהביא דבריהם ודעתו כדעת המחמירים בזה לכתחלה עיי"ש ועמ"ו סק"א מ"ש בזה וכ' אבל זה ברור דלערב מעט חלב בעיסה כדי לאכול הפת עם בשר אסור לכ"ע לכתחלה ואפי' לענין דיעבד אם כבר עירב נראה דאסור עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד בביאורים סק"ב וחידושים סק"ב שנראה מדבריו דאפי' ע"ד לאכול הפת עם בשר אין איסור אפי' לכתחלה כל שיש ס' בהעיסה נגד החלב שכ' דביש ס' שרי ולא חילוק דלא שרי רק ע"ד לאכלו לבדו ומשמע דאפי' עם בשר שרי ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ב מ"ש בענין זה והעלה דבכ"מ אסור לכתחלה ליתן אפי' מעט חלב לתוך העיסה אף שיש ס' בהעיסה נגד המעט חלב אך בדיעבד אם כבר נתן בו מעט חלב בפחות מששים במזיד ולא עשה סימן בהפת להכירו כדת יש לסמוך על המקילין עכ"פ לענין שלא לאסור את הפת לגמרי וסגי אם נאסר עליו שלא לאכלו עם בשר עיי"ש וע' בהגהות חכמת שלמה שכ' לדינא דלאכלו עם בשר כמו שהוא בלא בישול יש לסמוך על המקילין בזה דכל שיש ס' בפת נגד החלב שרי אבל לבשלו עם בשר אסיר וכ' שם דכל זה בחלב ממש וכאמור אבל במי חלב (ע"ל סק"ד) יש להקל אף ע"י בישול עם בשר כשיש ס' בפת נגד החלב עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק י"ג מ"ש עוד מזה) ועי' בדברינו להלן סי' צ"ט (ס"ק מ"ו) ועי' בשדי חמד בחלק הכללים מערכת הא' סי' א' דף ג' ע"ב (בד"ה וביטול):

לב בחלב. עי' בפרי תואר סק"ג שכתב דלכאורה נראה דאסור למכור לעכו"ם עיסה שנילושה בחלב מחשש שמא יחזור וימכרנה לישראל ואפי' דבר מועט דשרי לי' אסור למכור לעכו"ם או ליתנו במתנה דשמא יחזור וימכרנה לישראל ויאכל אותה בבשר אמנם לאחר העיון נראה דשרי משום דהוי ס"ס ספק שמא עכו"ם זה לא ימכרנה לישראל ואת"ל שימכרנה ספק שמא לא יאכלנה הישראל עם בשר כלל עכ"ד וכ"כ בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות י"ב באמצע הדיבור עיי"ש אמנם לפמ"ש השד"ך דלדעת הרב האי

ספק שמא לא יאכלנה עם בשר לא חשוב ספיקא כלל כיון דהרגילות לאכול פת עם כל מיני אוכלין קרוב הדבר לאכלו גם עם בשר עיי"ש ממילא שיש להחמיר גם לענין זה אף בדיעבד שלא למכרו לעכו"ם. שוב ראיתי בשו"ת מעין ארי' חיו"ד סי' ט' שעמד על המחקר בדין זה וכ' שם דאפי' אם נחליט דליכא ס"ס בזה אפ"ה מותר למכור לעכו"ם דבע"כ לא גזרו חז"ל למכור לעכו"ם דבר איסור מחשש שמא יחזור וימכרנה לישראל אלא אם הוא כעת איסור ברור משא"כ בזה דאף אם ימכרנה לישראל לא הוי איסור ברור לפנינו בכה"ג לא גזרו חז"ל על המכירה עיי"ש ולפמש"ל (ס"ק י"א) הדבר תלוי בפלוגתת הלב"ש והאחרונים דלדעת הלב"ש שהבאתי שם דס"ל דאם לש עיסה בחלב ואפו בלא סימן הוי איסור מחמת עצמו נפל היתרא בבירא ובודאי אסור למכור פת כזה לעכו"ם ככל שאר איסור מחמת עצמו אמנם לדעת גדולי המחברים שהבאתי שם שהשיגו על הלב"ש בזה ממילא נכונים דברי הרב מעין ארי' הנזכר להתיר למכרו לעכו"ם. שוב ראיתי בס' מזמור לדוד (להרב מהרד"פ ז"ל) שהתפלא על גוף דברי הפרי תואר בזה במה שנכנס לחקור אי שרי למכור לעכו"ם ולא מצא היתר רק מטעם ס"ס וכ' וז"ל לא ידעתי שום סרך איסור בזה למכרו לגוי שאינו פלטר שהרי ידע דפת של בע"ב אסור בלא"ה ואיך שייך חשש שמא יקנה ממנו ישראל ולא דמי לביצים דטריפה וכדומה דבהני בודאי איכא חשש שהרי מותר ללקחם מכל גוי משא"כ בפת עכ"ד:

ועיין:

בפרי תואר שם שסיים שכל זה הוא רק בדיעבד שכבר עברו ואפו פת כזה אבל לכתחלה בודאי אסור לאפות פת כזה כדי למכרו לעכו"ם עיי"ש:

לג בחג השבועות. עי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ל"ו שנשאל בעובדא שאפו חלות לשני ימים טובים ונשפך לתנור חלב תחת הפת ורצה השואל להתיר כיון דעל שבת ויו"ט הוי רק דבר מועט והוא ז"ל מדחה דבריו כיון דבאמת יש דיעות דדוקא בכדי אכילה בבת אחת הוי דבר מועט רק שהת"ח כלל ס' דין ב' כתב דכדי אכילה ליום א' הוי כשיעור דבר מועט וכתב בשפ"ד סק"א דכל שיאכל ביום א' ולא ישאר למחרתו הוי בכלל דבר מועט א"כ היכא שאפה לשני ימים טובים לכ"ע לא הוי דבר מועט עיי"ש ולפ"ז מ"ש הרמ"א להתיר הלחמניות לחג השבועות גם בלא שינוי צורה בע"כ היינו כשאופין רק ליום א' אבל אם אופין לב' יו"ט של שבועות צריך בע"כ לשנות צורת הפת ואם לאו אסור וה"פ (וע' בס"ק שאח"ז):

לד לכבוד שבת. עפר"ח סק"ב ובס' מזמור לדוד (למדרד"פ ז"ל) ועשפ"ד סק"א שכתב בשם הת"ח דהלחם שאופין על שבת מקרי דבר מועט עיי"ש ועי' בס' זר זהב על האו"ה

כלל מ' סק"ה מ"ש בזה ועי' בס' מחצית השקל ריש סי' זה שכ' דאם לש עם שומן אותן הלחמים שעושין בכל ערב שבת לכבוד שבת לבצוע עליהם בשבת אין לאסרן לאכול עם בשר דליכא גזירה שמא יבא לאכלן עם חלב שאין דרכן בכך אלא לאכלן בשבת עם בשר עכ"ל וכתב ביד יהודה בפיה"א סק"ח דמ"מ אין להקל רק בחלות שעושין לסעודות שבת בלילה ובבוקר הנקרא קוליטשי"ן כיון שאינם רק מעט וגם אין דרך לעשות בחול בתמונה זו אבל שאר חלות שאינם כתמונה המיוחדת לחלות של שבת והרבה פעמי' אוכלין ממנו בסעודה שלישית עם חלב וחמאה והרבה פעמים נשאר ממנו על יום א' ויום ב' אין להקל כלל עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח ריש אות ב' שהוכיח מלשון ההגהות ש"ד דלא מהני להקל בלחם משנה שאופין לכבוד שבת בנילוש עם שומן אלא כשהם קטנים באופן שיאכלו אותן תיכף אצל הסעודה ולא ישאר ממנה אבל אם הי' גדולים באופן שאין להתירם משום דבר מועט רק משום שמשונה צורת הפת של שבת משאר פת לא מהני עיי"ש:

ועיין בקונטרס אוהל מועד ש"ב סי' קנ"ז שכתב שם חכם א' דאם זב חלב תחת פת בימי המצרים שאין אוכלין בשר יש לצדד להקל לכ"ע ואף להחולקים בדין פת של שבת שאוכלין אז רק בשר מ"מ בזה יש לומר דגם הם מודים להקל דזה קיל טפי דא"א כלל לבא לידי אכילה עם בשר מצד איסור של הימים הללו ועכ"פ יועיל ההיתר לחלק לכמה בעלי בתים שהביא הכו"פ. ובחכמת אדם הוסיף עוד לעשות אח"כ סימן בפת וכאן בודאי מהני עיי"ש: (לה) מיחשב דבר מועט. עי' בתשו' דת אש שם שכתב בעובדא הנ"ל שטחו פת חמה שהוציאו מן התנור במים מעורב עם חמאה וכ' דמשורת הדין הפת מותר ממ"נ דאם הלחמים הם קטנים הוי דבר מועט ושרי לאכלם בחלב ואם הם גדולים אמרינן דמפעפע בכולן ונתבטל החמאה עיי"ש ועי' בס' בית האוצר שם שהביאו והתפלא עליו דבע"כ לא מיחשב דבר מועט אלא אם אין שם רק לחם א' והוא קטן עד שאפשר לאוכלו בסעודה א' אז נקרא דבר מועט אבל אם יש כמה לחמים אפי' הם קטנים לא מהני דנהי דאחת מהן הוא דבר מועט מ"מ מה יעשה בהנשארים דיבא לאכול הנשארים עם בשר גם במ"ש דאם הלחמים הם גדולים בטל החמאה קשה דהרי כמה פוסקים ס"ל דבצלי כיון דליכא רוטב לפעפע חיישינן שמא הלך האיסור למקום א' ונשאר שם ונהי דלא קיי"ל כן מ"מ בטחו פת בשומן בודאי דאין דרך הפת לפעפע אפשר דכ"ע מודים דאפי' ס' לא מהני עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ל'):

לו וכ"ש פלאדי"ן או פשטיד"א. הא דכתב הרב בלשון כ"ש פשוט לפענ"ד כי מבואר מלשון הפוסקים דפלאדין הוא של חלב ופשטיד"א הוא של בשר (ועי' ביד יהודה

בפיה"ק ס"ק י"ב) והנה באמת הבאתי לעיל (ס"ק כ"ב) מהגהת שערי דורא שצריכין לזהר לכתחלה לעשות סימן כפי מה שהוא המולייתא אם הוא של בשר או של חלב דאם של בשר הוא ישימו עליו קצת עצמות ואם הוא של חלב ישימו עליו קצת גבינה רק דאנן לא קיימא לן כן וס"ל כמו שכתב הבית יוסף מהרשב"א דסגי לשנות צורתו משאר סתם פת כדי שהרואה יכירו שנשתנה צורתו להיכר וישאל ויאמרו לו אם הוא של בשר או של חלב וכמ"ש שם ולזה י"ל שכ' הרמ"א וכ"ש בפשטיד"א ופלאדי"ן כיון שידוע דפלאדי"ן הוא של חלב ופשטיד"א הוא של בשר בזה לכ"ע אין לחוש להצטרך להניח עליו קצת עצמות או גבינה ממש ואפי' הרא"ש שהביאו בהגהות שערי דורא מודה לזה. ויש בזה נ"מ לדינא גם לדידן כי פשוט הוא לפענ"ד דאם שינה ועשה המולייתא של חלב כתמונת פשטיד"א או של בשר כתמונת פלאדי"ן דבודאי אסור אף בדיעבד אא"כ עשה כדעת הרא"ש שהניח עליו מקצת עצמות או מקצת גבינה דאל"כ יבא לידי מכשול דהא הרואה לא ישאל כלל כיון שידוע לכל שתמונה זו דפשטיד"א הוא לעולם של בשר ותמונת הפלאדי"ן הוא לעולם של חלב והוא מסתבר ופשוט לפענ"ד לדינא:

(לז) ואין לאפות. עפת"ש מ"ש מתשו' פני ארי' ועי' בכנה"ג לעיל סי' צ"ה בהגהות ב"י אות ל' שכתב דמותר אף לכתחלה ללוש עיסה במים שמחממים במחבת של חלב בת יומא אע"פ שאוכלין הפת עם בשר דהוי נ"ט בר נ"ט אבל המהרש"ל כתב דאף שמותר מן הדין לאכול עם אותו לחם מה שירצה מ"מ נוהגין העולם להחמיר שלא לאכול עם אותו הפת אלא ממין הקדירה שבישלו בה המים עיי"ש ועי' בשלחן גבוה לעיל סי' צ"ה סק"ה מחודש א' שהביא דברי הכנה"ג הנזכר וסיים דבמקומו נוהגין להקל בזה ומחממין המים בכלי מקונח של בשר אע"פ שאוכלין מאותו פת עם חלב ומ"מ מי שיש לו כלי מיוחד להחם המים ללוש ואין משתמשים בו לא לבשר ולא לחלב תע"ב עיי"ש ועי' בס' בית דוד חלק יו"ד סי' מ"ב מ"ש בדברי הכנה"ג בזה והביא ראיות להקל להתיר להחם מים לכתחלה בכלי בשר כדי ללוש בהן הפת אף שכמה פעמים אוכלין הפת עם גבינה עיי"ש ועי' בשו"ת מגן שאול הספרדי סי' ח' שהרבה להשיב ע"ד הרב בית דוד ומדחה כל ראיותיו והעלה להחמיר עיי"ש וכ"כ בחמודי דניאל הלכות בב"ח סוף אות י"ד שיש להחמיר ולאסור לכתחלה דאם של מים הוא ב"י מבשר חיישינן שמא ישכח ויאכל הפת עם חלב וכן להיפוך ואע"ג דגם אם ישכח ויאכלנה עם חלב לא יאכל איסור בדיעבד והרי קיי"ל דבכ"מ דמותר בדיעבד לא חיישינן שמא ישכח מ"מ לענין פת יש להחמיר כיון דחזינן שחז"ל החמירו לאסור ללוש לכתחלה אפי' בדבר שמותר בדיעבד עיי"ש באריכות וכ"כ בשו"ת דבר משה (להמהר"מ ארמילי ז"ל) חלק א' ביו"ד סי' ט'

שיש למרות ביד הנוהגין להקל בזה עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ח סעי' ב' שכתב וז"ל וכשחממו מים בכלי של חלב ב"י ולש בהם לחם אסור לכתחלה לאכול הלחם עם בשר אבל אם חממו בכלי שאב"י מותר. ונ"ל דאם אין לו כלי אחר לחמם בו יש לסמוך להתיר ללוש בהם אפי' לכתחלה כיון דאיכא תרתי נטל"פ ונ"ט בר נ"ט ואף דהאו"ה כתב דוקא דיעבד שכבר הוחם נ"ל דאם אין לו כלי אחר וא"א לשאול הוי כדיעבד וכו' אבל אם חימם בכלי איסור אפי' אינו ב"י אסור ללוש בהם וכו' דזה מקרי לכתחלה ואפי' אם חממו לצורך שתיה דכל זמן שהמים בעין הוי כלכתחלה דבאיסור לא שייך נ"ט בר נ"ט וכו' עכ"ל ועי' בס' דברי יוסף סי' תר"מ אות ב' מ"ש בענין זה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בס' תוספות ירושלים שכתב שבא לפניו עובדא במוכר שמרים (שקורין הייווי"ן) שעירה הרבה שמרים לכלי חלב ב"י ועמד שם איזה ימים ורצה לאסור למכור להבעה"ב לצורך שבת אמנם יען שהמוכר הי' איש עני והי' הפסד מרובה הורה להקל באופן שיודיע להבעה"ב שלא יאכלו הפת עם בשר עיין שם:

ועיין בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות כ"ט בעובדא שעמד בשר מלוח כמה שבועות בכלי ואח"כ לקחו משם הבשר ועמדה הכלי ריקן כמה שבועות ואח"כ כבשו בתוכו קישואין (אוגערקי"ש) ג' שבועות ולקח המים מלוחים של האוגערקי"ס ולשו להם וכתב דהלחם בודאי אסור לאכלו עם חלב והנה לכאורה הי' נראה דאפי' עם בשר אסור וכו' אבל לדינא אין להחמיר כיון דאיכא דיעות דבאינו ב"י לא משוי דבר חריף לשבח וא"כ לדידהו טעם בשר שיש בהמים הוי נטל"פ כיון דהי' בכלי אינו ב"י ועוד כיון דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא דאיכא ספק שמא אין בהמים טעם בשר כלל ואפי' יש בו טעם שמא נתבטל טעמו בלחם כיון שנתערב עם קמח הרבה ובפרט אם לא נתנו לתוך הלחם רק מעט ממים אלו אע"פ שאין בלחם ששים נגד המים מ"מ י"ל דעכ"פ יש בהמים וכהלחם ששים נגד טעם הבשר שבתוך המים דבדבר היתר לא אמרינן חנ"נ וכו' וסיים ומ"מ צויתי לכתוב תיבת בשר על כל לחם ולחם כדי שלא יטעו לאכלו בחלב דזה הוי קצת כאלו עשה סימן עיי"ש:

לח לאפות שום פת עם פלאדי"ן. עפת"ש מ"ש מהפני ארי' דדוקא בהי' שמנונית בעין אבל אם לא הי' בה רק טעם הבלוע מותר ועי' בשו"ת השיב משה חיו"ד סי' ל"ד בעובדא שאפו בתנור פת שנילוש בחלב ופת הנילוש בשומן ועוד פת חלות של שבת בלא חלב ובלא שומן והפת שעם חלב נתנו למעלה בקצה התנור והפת שעם שומן למטה בקצה התנור ובאמצע היו החלות לשבת וכתב שם דאם הי' בזה כל התנאים שמבואר בפוסקים שצריך להיות בזה דהיינו שהנילושים בשומן והנילושים בחלב לא הי' שמנונית טוח על

פניהם מבחוץ רק כבלוע בהם מחמת מעוטן וגם הי' התנור גדול ופתוח וגם הי' ידוע בודאי שלא נגעו החלות לא לזה ולא לזה וגם לא הי' התנור משופע וגם לא ראו שזב כלל אז יש להתיר בדיעבד אבל אם חסר תנאי א' אין להתיר וכתב שם דאף דכשהי' כל התנאים ביחד יש להתיר מדינא בדיעבד גם כשלא הי' העיסה של חלב ושל בשר כל א' בכלי בפ"ע אבל לכתחלה ראוי להם לומר שהוא אפקרותא גדולה ואם יעשו כן יאסור להם ובכל מקום גם אם יש כל התנאים הנ"ל אם ירצה המורה לאסור משום מגדר מלתא כפי ראות עיניו ודאי הרשות בידו דהא יש גדולי הפוסקים שאוסרים בשני מינים בדיעבד אף כשהתנור גדול ופתוח וכן אם יש חשש שנגעו החלות לאחד מהם בודאי יש לאסור כדי שלא יטעו לאכלו בחלב עיי"ש:

לט שום פת עם פלאדי"ן. עי' בשו"ת שפת הים (מהרב מסעלץ) סי' כ"ז באמצע התשו' שכתב דלכאורה הי' נראה דבנתבשל מים בתנור א' עם הצלי אסור לאכול אח"כ המים אלו עם חלב דמים אם יאסרו לא מקרי הפ"מ ובפרט כיון שיכול לאכלו עם בשר אמנם לדינא כתב שיש לדחות די"ל דדוקא בפת שאופין אותו בתנור ממש בלא הפסק כלי משא"כ בפת שאופין אותו עם צלי קדירה דהקדירה מפסקת בין הצלי להפת בזה לא שייך לאסור וה"נ במים שבישלו בתנור עם צלי שהי' בתנור כיון שהקדירה מפסקת בין המים להצלי אין להחמיר עיי"ש באריכות:

מ פת עם פלאאדי"ן עי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ל שנשאל אם יש טעם למנהג העולם שנוהגין להקל דלאחר שקרמו פני הלחם מניחין בתוך התנור פשטיד"א של בשר או של חלב והשיב שאין לזה שום תירץ ואין למנהג זה שום מקים והוא דבר הבל ובדוי מלב וח"ו להורות קולא זו עיי"ש וע' מזה בשו"ת בית שלמה חלק חו"מ סי' נ"ג שרצה השואל להקל כן בפשטיד"א שאפו בתנור עם לחם כשהניחו הפשטיד"א לתנור לאתר שקרמו פניו של הלחם והשיב דאם הפשטיד"א הוא של שומן בהמה אין מקום להקל אך אם הפשטיד"א הוא משומן עוף לכאורה יש מקום להקל אף אם זב מהפשטיד"א לחוץ כל שלא זב תחת הפת דכיון דבשר עוף בחלב הוא מדרבנן ובישול הוי ספק אם מפעפע בכל הכלי והוי ספק אם הוא מפעפע בכל התנור גם בזב וא"כ הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא אלא דלענין לאכלו בחלב יש להחמיר גם בהי' הפשטיד"א של שומן ואין להקל אלא לענין להתיר לאכלו במלחא ועיי"ש במ"ש עוד בזה וסיים בצ"ע למעשה עיי"ש:

מ עם פלאדי"ן או פשטיד"א. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאי חזינן דזב אף דלא חזינן להדיא שזב תחת הפת אסור בדיעבד ועפת"ש מ"ש מהכו"פ והאבן עוזר שהשיגו על הש"ך ופסקו דאי לא חזינן שזב תחתיו אף שזב לחוץ אין לאסור ועיי"ש במ"ש מהחוו"ד ועי'

בשו"ת באר יצחק (מהגאון מקאוונא ז"ל) חיו"ד סי' ט' שמצדד להקל בזה כדעת הכו"פ ודלא כהחוו"ד עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קצ"ט מ"ש בדברי הכו"פ והחוו"ד בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' במ"ז סק"ב מ"ש בזה וכתב שאין להקל אלא להתירו בדיעבד לאכלו לבדו עם אותו המין של הפשטיד"א אבל לאכלו עם מין השני בודאי אסור ואין להתירו אף בדיעבד דלענין זה הוי כלכתחלה ועיי"ש בשפ"ד סק"ב מ"ש עוד מזה וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"ב וי"ג וי"ד לדינא עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ' סעי' א' שאין דעתו להקל להתירו לאכלו לבדו כנ"ל רק בהפ"מ דוקא עיי"ש ועי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ל"ו בעובדא שזב חלב לתוך תנור שאפו בו לחם ונגע באותן הלחמים שבשורה ראשונה אבל לשאר הלחמים שמשורה הב' והלאה לא הגיע החלב כלל וכתב דאותן הלחמים שבשירה ראשונה שלא הי' בהם ששים כנגד החלב שנשפך בודאי אסירים אכן שאר הלחמים שלא הגיע אצלם החלב יש להתיר אפי' לאכלם עם בשר מטעם ס"ס ספק אם מפעפע בכל התנור ואת"ל שמפעפע בכל התנור שמא כל חרסית התנור מצטרף לבטל החלב ואע"ג דבעלמא קיי"ל שאין הכלי מצטרף לבטל האיסור שנפל לתוכה מ"מ בכה"ג בודאי יש לומר דמצטרפין גם גוף החרסית לבטל עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ח בעובדא שאפו לחם לכבוד שבת וגם לחמים ממולאים בבצלים עם מעט שומן והי' כל התנור מלא מן הלחם שעשו לכבוד שבת ובסוף התנור הי' קדירה קטנה עם חלב ונשפך מעט חלב על האפר כירה שבשם ומשם הלך הקילוח בתוך התנור תחת הלחמים שהי' ממולאים בבצלים ושומן וכתב דלכאורה לפ"ד הש"ך שלא התיר רק כשלא ראינו שזב מטעם ס"ס אבל כאן שראינו שזב אין כאן ס"ס רק ספק א' שמא לא זב תחת הלחמים שעשו לכבוד שבת ובספק א' אין להתיר אבל לדינא כ' להקל כי גם כאן יש ספק ב' לפמש"ל סי' צ"ה דאפר פוגם והוי החלב שנשפך לתוכו ספק נטל"פ ע"כ הלחמים שהי' ממולאים בשומן ובצלים אסורים אבל שאר הלחם שאפו לכבוד שבת מותרין עיי"ש: ועיין בשו"ת השיב משה חיו"ד סי' ל"ד ול"ה מ"ש בענין זה והעלה דדוקא היכא שהבצק של הפשטיד"א הוא כבצק בעלמא אז הוא דיש להקל היכא דלא זב תחתיו משום נ"ט בר נ"ט אבל אם ניכר שמנונית טוח על הפשטיד"א מבחוץ והיינו שהעיסה עצמה הוא שמן היטב אז גם כשלא זב תחתיו ממש רק שראינו שזב ונפלט לחוץ ע"ג קרקעות התנור מן העיסה של הפשטיד"א אסור דלא הוי נ"ט בר נ"ט דכיון דשמנונית בעין נבלע בתנור הרי מוליך פליטתו בכולו ע"י חום התנור ואין כאן נ"ט בר נ"ט עיי"ש:

מב דחיישינן שכא יזוב. עבאה"ט שכתב מהש"ך דאפי' רחב ואינו משופע אבל בדיעבד אם אין משופע וכו' ועי' בשו"ת דברי מנחם סי' ס"א שכתב דמשמע דעת הש"ך דבהי' התנור משופע אפי' לא חזינן דזב נמי מחזקינן איסורא דשמא זב ואם זב קרוב לודאי דזב תחת הפת אמנם בנידון דידי' בעובדא שאפו הרבה ככרות בתנור והניח האופה בתנור שם פלאדי"ן הנמשח בשומן חזיר וכתב דאף שלא הי' התנור משופע יש לאסור לדעת הש"ך וגם בתנור רחב וכו' וגם יש בזה חשש דלמא נגעו הככרות בהפלאדי"ן ומפעפע ממנו והיכא שיש חשש דלמא נגעו זב"ז יש לאסור אפי' בתנור משופע מכ"ש כאן שלא הי' משופע מ"מ בזה אין להחמיר כיון שהי' הרבה ככרות באופן שגם אם באמת נגע או שזב מהפלאדי"ן תחת איזה מהם מ"מ הלא לא בכולן נגע רק בא' או בשתים וכן בודאי ג"כ לא זב רק תחת א' או שתים א"כ כיון שכל הפת בספק מצטרפין כל הככרות לבטל השומן האסור ואפי' את"ל דלא מצטרפי מ"מ עכ"פ הככרות שנאסרו בטלין חד בתרי בהככרות שלא נאסרו כדין יבש ביבש אע"פ שככרות של בע"ב דבר חשיב הן מ"מ הלא אותו הפת שנאסר לא הוי איסור מחמת עצמו רק איסור בלוע שנבלע בו שומן אסיר ואותו בלוע אינו חהר"ל ושפיר בטל עיי"ש באריכות:

מג ואם זב. עפר"ח סק"ג שכתב מהרקח דדוקא בנ"ד דהוי השמנונית דבר מועט כשנבלע בפת ואינו ניכר מבחוץ ע"כ נאסר הפת מחשש שמא יבא לאכלו עם חלב אבל אם עמד בתנור מולייתא של בשר ובצדו הי' הפת ונשברה המולייתא ויצא הבשר לחוץ ונדבק בפת אין לאסור דכיון שהבשר נדבק ע"פ הפת וניכר אין כאן בית מיחוש עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק כ"ד):

מד זב. עי' בשו"ת אבן שתי' חיו"ד סי' מ"ז בעובדא שנאפה פת בתנור וסמוך להפת בהפסק שני לבנים עמד שם קדירה רותח עם רוטב ובשר ונשפך מהרוטב לתוך גומא שהי' שם בתנור ולא הגיע מהרוטב לפת רק שההבל והזיעה עלה עד הפת ובודאי הי' היס"ב בזיעה ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים דכיון שיש כמה פוסקים דס"ל דזיעה אינה אוסרת א"כ יש ס"ס שמא זיעה אינה אוסרת כלל וגם הא יש פוסקים דס"ל דדוקא דבר צונן מקבל זיעה אבל לא דבר חם משום דטבע שהחום של הרתיחה מעכבת מלקבל הזיעה ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא הלכך הוי בזה ס"ס להכשיר ומה שיש בזה חשש משום דנבלע בחרסית התנור ונבלע תיכף בהפת גם משום זה אין לאסור חדא כיון דנשפך הרוטב לתוך גומא עמוקה מהפת בודאי אינו מפעפע למעלה דרך הלבנים של התנור וגם בודאי אין הלבנים חמים שם וגם הלא דעת הח"ס דכל לבינה עצמה נחשבת

ככלי בפ"ע ואינו מפעפע מקדירה לקידרה ומצורף לזה סברת הפרמ"ג דבאוכל לא אסרינן כלל משום זיעה וגם הי' הפ"מ ע"כ יש להתיר הפת לאכלן עם חלב עיי"ש:

מה לשים הטפילה בפי התנור. עי' בחיו"ד בביאורים סק"ד ועי' בכנפי יונה שכ' וז"ל נראה דהגה זאת מקומה לדין ריחא (בסי' ק"ח) ומיירי בתנור משופע לצד חוץ דליכא למיחש שמא יזוב ממנו אל הפת וא"ל משום ריחא כיון שהוא בפי התנור אין בו משום ריחא ג"כ וכו' עכ"ל: (מו) הטפילה. הפשטיד"א או הפלאדי"ן נקרא טפילה מפני שהוא טפל לפת. הרב גור ארי' הלוי סק"א:

מז ואפי' הוא במחבת. עבאה"ט מ"ש מהט"ז באשה שאפתה פלאדי"ן וכו' ועי' מזה בט"ז לעיל סי' צ"ב ס"ק כ"ט וע' בדברינו שם (ס"ק קפ"א) מ"ש בזה מדינא:

מח במחבת. עי' בשו"ת בית יהודה (להרב מהר"י עייאש ז"ל) חלק ב' סי' צ"ב שנשאל בדבר המנהג שנתפשט אצלם לאפות פת בכלי שנאפה בו פת שנילושה בחלב והשואל רצה לבטל המנהג דכיון דהכלי בלוע מן החלב של הפת שנאפה בו האיך יאכלו פת זה השני עם בשר והשיב שלא יחמיר על הציבור בחומרא יתירא בזה דהא הו"ל כמו דגים שעלו בקדרה של בשר דמותר לאכלם בכותח דלעיל ריש סי' צ"ה ופסק שם המחבר דלאו דוקא עלו דה"ה נתבשלו או נצלו מותר משום דהוי נ"ט בר נ"ט וה"ה כאן עיי"ש באריכות אמנם הנה המחבר הנזכר הנהו מרבני ספרד שהם גרורים תמיד בתר הוראות מרן המחבר אבל לדידן דקיי"ל להחמיר בנצלו ובעינן ג' נ"ט דוקא וכמש"ל סי' צ"ה שם ממילא דגם בזה יש לבטל המנהג ואין להקל כלל וה"פ שוב ראיתי לרב חכם א' שכ' ע"ד הבית יהודה שדבריו תמוהין דהא אפי' להמחבר דמתיר נצלו לכתחלה אפ"ה אסור בנ"ד כיון דלחם דרכו לאכלו ג"כ עם בשר והוי כמו לאכלן עם כותח שכ' הש"ך לעיל סי' צ"ה ס"ק ג' דאף להמחבר אסור עכ"ד סעיף ב :

מט תנור שטחו באליה. עשפ"ד סק"ב ומבואר מדבריו.

דאף אם לא טחו כל התנור רק במקום א' נאסר הפת אפי' בצד הב' שלא במקום הטיחה דע"י חום האש הוא מפעפע בכל התנור עיי"ש לדרכו ועי' בס' זר זהב על האו"ה שער ל"ט סק"ג שנסתפק בתנורים שלנו שקרקע התנור אינו נעשה מגוש א' כמו בזמן התלמוד אלא שקרקע התנור הוא מרוצף בלבנים שרופים והם מחוברים יחד ע"י טיט מה יהי' הדין אם זב שומן או שטח בשומן על לבינה א' אם נאסר הפת שנאפה במקום אחר בתנור דכיון דמקודם הי' כל לבינה כלי בפ"ע ואנו רואין בחוש שאף אם נדבקו יחד אינם נעשים גוף א' ויכול לקלוף מהם הטיט בפ"ע וא"כ הו"ל הבלוע שנבלע בשאר הלבנים נ"ט בר נ"ט ועיי"ש במ"ש עוד מזה ועי' בשו"ת שאילת שלום תניינא סי' קס"א שכתב כן

בפשיטות דכל החומרות בזה הוא רק בתנורים שהי' בימי קדם שהי' כל התנור מחתיכת חרס א' וא"כ שפיר יתכן דעת המחמירים דע"י הבישול מחום התנור הוא מפעפע בכולו משא"כ בתנורים שלנו שמרוצף בלבנים מיוחדים אף אם נבלע בלבונה א' או בשנים לא יוכל להתבלע מלבינה זו לאחרת דלא גרע משני קדירות הנוגעות זב"ז דאין חשש ובפרט כשיש בין לבינה ללבינה טיט וצרורות בודאי אין מקום להחמיר עיין שם וכ"כ בשו"ת חתם סופר בהשמטות בחלק חו"מ סימן ר"ו ע"ש ועי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סוף סי' ל"ו מ"ש בענין זה אם חיבור רצפת הלבנים שבתנור בטיט אם הוי עי"ז כל הרצפה א' והביא דברי הח"ס באו"ח סי' ק"ל שמבואר מדבריו לחלק בזה בין לבינים שנתייבשו בחמה ובין לבינים שנשרפו באש דבלבינים שנתייבשו בחמה כל שהם מחוברים בטיט הוי כל הרצפה כחתיכה א' אכן כשהתנור מרוצף בלבינים השרופים בכבשן אש לא הוי הטיט חיבור והוי כל לבינה ולבינה ככלי בפ"ע והוי כשתי קדירות נוגעות זב"ז עיי"ש:

נ שמחו באליה. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קצ"ט שנשאל במה שנוהגין העולם כשגורפין התנור לאפות בו פת מעמידין קדירות של בשר או של חלב שם לתנור והרי מן הקדירות נזחל לתנור והפת שנותנין אח"כ בו בולע ממה שנשפך מן הקדירות וכ' שם ללמוד זכות דכיון דבשעה שמבשלין שם הקדירות אין שם פת בתנור והרי אז כל מה שנשפך שם כבר כלה ומה שהוא נבלע בקרקעות התנור הוי נ"ט בר נ"ט ואפי' להאוסרים נ"ט בר נ"ט בנצלו מודים כאן דשרי ולחוש שמא יש שם בקרקע התנור קצת ממשות בעין להא נמי לא חיישינן דהתנור שהוא חם מאוד כשבא הלחלוחית עליו מתייבש תיכף ואינו דומה לתנור שטחו באליה דחיישינן שמא נשאר בתוך הבקעים דהתם מירי שטחו במקום שמושיבין הפת ממש משא"כ כאן דהקדירות אין עומדים במקום מושב הפת דהוי החשש רק משום שעושין נ"ט בר נ"ט לכתחלה ולזה שוב יש לסמוך להקל דהוי ספק שמא אינו מפעפע בכל התנור ע"כ אין להחמיר רק שיזהירו שלא להעמיד הקדירות סמוך ממש למקום מושב הפת עיי"ש באריכות :

בא באליה. עפת"ש מ"ש מהמהרי"ט והחוו"ד והבית אפרים אי מהני ס' ועי' במ"ז סוף סק"א שפסק ג"כ להתיר כשיש ס' נגד הבעין שעל התנור רק דכדי נטילה מיהו אסור עיי"ש וכ"כ בסוף ס"ק ד' ועיי"ש עוד בדבריו לעיל סי' צ"ה סק"ז שכ' דעכ"פ לאכול עם בשר שרי הפת עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ט מ"ש בזה באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ז ובפיה"ק ס"ק י"ז מ"ש בזה ודעתו לאסור אפי' בנטל ממנו כדי נטילה כיון שיכול לבא לידי איסור שישכח ליטול את מקומו עיי"ש אמנם בגוף הסברה שהחליט החוו"ד כאן ולעיל סי' צ"א בביאורים ס"ק י"ד להחמיר דלא מהני ס' כיון שיש בפת

בקעים ואין ידוע עד כמה מתפשט מחמת הבקעים עי' ביד יהודה על הלכ' מליחה סי' ע"ו בפיה"א ס"ק י"א (בדף ק' ע"א בד"ה עוד ראיתי לבאר) וסי' צ"א ס"ק ל"ד שהתפלא על החוו"ד בזה כי מעולם לא שמענו ששומן שנפל על חתיכה רותחת שנדייק אם יש בה בקעים שלא להני ס' ונטילה ובע"כ דאף שיש בו בקעים אמרינן דרק במקומו נשאר יותר וצריך נטילה אבל להא שמתפשט גם להלן מכדי נטילה בתוך הבקעים לא חיישינן ואמרינן דאם נתפשט להלן מחמת החום במקום הבקעים תו יתפשט בכולו ואף את"ל שנתפשט בהבקעים מ"מ תו הוי יבש ביבש וכו' עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת שם ארי' חלק חו"מ בהוספות סי' י' שהשיג ג"כ ע"ד החוו"ד בזה וכתב שדבריו לא נהירין דפת שלם כשהוא אפוי אין בו בקעים כלל וכן בעיסה אף טרם שנאפה והחוש מעיד על זה עיי"ש ועי' בשו"ת כנף רננה חיו"ד סי' מ' באמצע התשו' מ"ש בדברי החוו"ד בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג כאן שהביא דברי החוו"ד הנזכר וכ' דכיון דכל האיסור הוא רק משום דחיישינן שמא יש איסור בעין בתוך הבקעים ע"כ אם חותך הפת במקום שנתבקע עד כלות הביקוע מהני כשיש ס' בהפת נגד כל האיסור ואם נפל במקום מיוחד על הפת ולא ניכר מקומו צריך לחתוך כל מקום הביקוע ואם נתערב זה הפת שנפל עליו שומן ויש בו בקעים ברוב פת אחר מותרין כיון דבאמת יש ס' בכל א' א"כ יש כאן ס"ס שמא ליכא כאן איסור בעין ושמא לא יבא לאכול זה הלחם עם חמאה חמה לבא לידי נ"ט ואין להחמיר עיי"ש אבל לפמש"ל (ס"ק ל"ב) מהש"ך דזה לא נחשב לספק שמא לא יבא לאכול עם חלב אין להקל וצ"ע ועי' בדברינו לעיל ריש סי' זה (ס"ק ב' ובס"ק ל"א):

נב שיסיקנו מבפנים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דלא סגי בקינוח דאי אפשר לתנור להתקנח יפה ולכאורה הי' נראה דזה דוקא בתנור של לבינים וטיט אבל בתנור של חרס שהוא שלם בלי בקעים וכן בתנור של ברזל שלנו הנקרא בראי"ט רעה"ר בודאי מהני קינוח אמנם יעוין בט"ז לעיל סי' צ"ה סק"ז ובמ"ז כאן סק"ד במוסגר דמבואר מדבריהם דבכל תנור לא מהני קינוח אפי' הוא מגוש א' משום שאין הידים שולטות בו יפה כ"כ לקנחו קינוח יפה עיי"ש:

נג עד שיתלבן. אבל בלא"ה פשוט הוא דהפת בעי ששים וגם נטילה כדין בליעת כל איסור שיש בו שמנונית דלהלן סי' ק"ה ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל מ' סק"ה שכתב וז"ל וראיתי להעיר בדבר פשוט לפענ"ד במה שדרך הוא ליקח טסי ברזל אצל האופים תופיני חלב וראיתי כמה אנשים ששואלים הטסים לאפות עליהם לעקי"ך או קיכלי"ך ובאמת נמשחו הטסים בחמאה ולא נתקנח היטב החמאה וא"כ הוי פת שנילוש בחלב

כי אף שהוא משהו ונתבטל מ"מ נטילה בעי כדין כל בליעת דבר שמן דבעי ס' בנטילה ואפשר שסומכין משום דאין דרך לאכול קיכלע"ך בבשר ועי' בתשו' מהרי"ט חלק ב' סי' י"ח עכ"ל ולפמש"ל (ס"ק י"ד) דלא דוקא בדבר שדרך לאכלו עם בשר דה"ה אם יש. לחוש שיבא לאכלו לאחר בשר אסור ממילא דגם בזה אין היתר דשפיר יש לחוש אף שהדרך לאכלן בפ"ע מ"מ שמא יבא לאכלו מיד לאחר אכילת בשר קודם שישהה בינתיים כדת ע"כ יש לזהר בזה:

גד שיתלבן. עמ"ז שם שכתב דמ"ש המחבר עד שיתלבן היינו עד כדי שיהא נצוצות נתזין ממנו. אך כתב די"ל דכ"ז הוא רק לענין להתיר לאכול הפת בחלב אבל לאכלו לבדו יש להתיר אף בהיסק מעט אף כשאין נצוצות נתזין ממנו ועיי"ש מ"ש עוד מזה והניח בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב ובפיה"ק ס"ק י"ח מ"ש בזה והעלה דלא מהני היסק קל אף לאכלו לבדו אא"כ כשהתנור אינו ב"י אז יש להתיר בדיעבד כשאפה בו אף לאחר היסק קל עיי"ש:

נה ואפי' אם הוא של בוכיא. פי' לא מיבעיא תנור דדרך להסיקו מבפנים דלא מהני היסק מבחוץ אלא אפי' בוכיא שהוא חלל כעין שפיתות קדירה דדרך להסיקו מבחוץ אפ"ה לא מהני אם הסיקו מבפנים ט"ז ומ"ז סק"ה. ועי' בשלחן גבוה ס"ק י"א מ"ש בביאור לשון המחבר בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג ובפיה"ק ס"ק י"ט שכתב דכל זה בתנור של חרס שא"א שיתלבן יפה במקום הבלוע ע"י היסק דמבחוץ אבל בתנור של מתכות דאנו רואין שמתלבן יפה גם בהיסק מבחוץ שפיר מהני אם רואין שנתלבן היטב עיי"ש:

סעיף ג:

נו ודגים. לא מיירי כאן אלא מדין איסור אבל מסכנתא לא מיירי וזה יתבאר בריש סי' קי"ו סעי' ב'. ש"ך סק"ג:

נז אסור לאכלם בחלב. עבאה"ט ועי' בס' יד אלימלך סי' כ"ט שעמד על המחקר אם אפו פת עם צלי בתנור א' באופן שאסור מן הדין לאכול הפת עם חלב אם מהני כשיש בכל מה שבתנור ששים נגד הבשר והביא מדברי הרמ"א להלן סי' ק"ח סעי' א' שכתב דבכ"מ דאמרינן ריחא מלתא ואוסר בדיעבד היינו בדליכא ס' מן ההיתר נגד האיסור אבל בדאיכא ס' מן ההיתר אין לאסור בהפ"מ ואז אפי' כל מה שבתנור מצטרף לבטל האיסור וא"כ כיון דלא שרי אלא בהפ"מ ממילא דבנ"ד כיון דלענין לאכול הפת עם חלב לא שייך הפ"מ ממילא אין מועיל ששים ועיי"ש במ"ש עוד בזה:

נח לאכלם בחלב. עבאה"ט מ"ש דהכא כיון דאפשר לאכלם בלא חלב הוי כלכתחלה ועי' בס' יד אלימלך שם בעובדא כזו שאפו ערב שבועות פת עם פשטיד"א של חלב בתנור א' שאינו מחזיק י"ב עשרונים והי' פתוח קצת איך הדין אם מותר לאכול הפת עם בשר וכתב דלכאורה לפי דברי הש"ך דכיון שאפשר לאכלו בלא חלב הוי כלכתחלה נראה בנ"ד שיש לאסור לאכול הפת עם בשר כשהתנור אינו מחזיק י"ב עשרונים ופתוח רק קצת אך לדינא כתב דאם אין לו על יו"ט רק אותו הפת ואם יאמרו לו שאסור לאכלו עם בשר אתי לממנעי משמחת יו"ט יש להקל כיון שכתב הרמ"א להלן סי' ק"ח אבל אם אין לו פת אחר בריוח מותר דזה מקרי דיעבד אבל אם יש לו על יו"ט פת אחר אסור לאכול זה הפת עם בשר ואף דבש"ע כאן לא נזכר רק פת שאפו עם הצלי וכן להלן סי' ק"ח כתב פת שאפו עם בשר אבל לענין פת שאפו עם עיסה שנילושה בחלב לא נזכר בש"ע להדיא להחמיר אמנם יען כי בכו"פ ובפרמ"ג מבואר דגם באפו עם עיסה שנילושה בחלב וחמאה הדין כן כמו בחלב ממש ע"כ אם יש לו פת אחר לצורך סעודת יו"ט אין להקל עיי"ש:

נט המחזיק י"ב עשרונים. עבאה"ט ופת"ש ועי' ביד יהודה להלן סי' ק"ת בפיה"א סק"ד מה שהשיב ע"ד היד אלי' בזה ולענין דינא עי' בפר"ח בקו"א שכתב דר"ל שקרקעות התנור מחזיק י"ב עשרונים של מצות שכל א' עבה פחות משהו מטפח עיי"ש ועי' מזה בכו"פ ועי' בחידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקער ז"ל) להלן סי' ק"ח שכתב וז"ל תנור שחללה רוחב ה' טפחים ושליש אצבע ואורך חללה כ"ז אצבעות ותשיעית אצבע שהם ז' טפחים בקירוב וגובה חללה ז' אצבעות הרי התנור הזה מחזיק י"ב עשרונים ויותר ע"פ חשבון שכ' הרמ"א שיעור חלה שהוא עשרון אחד וכו' ולפ"ז התנורים שלנו רובם ככולם מחזיקים י"ב עשרונים עכ"ל אמנם יעוין בבינת אדם שער או"ה סי' פ"א שעמד ג"כ על החשבון בזה וכתב דצריך שיהי' התנור מחזיק ב' אמות (באמת בת ו' טפחים) וחצי טפח על ב' אמות וחצי טפח וגובהו יהי' ששה טפחים אז יש בו כשיעור לאפות בו י"ב עשרונים מצה שכל מצה מחזיק עוביה טפח אכן לפמ"ש הפר"ח דבעינן י"ב עשרונים בשטח קרקעות התנור צריך להיות התנור גדול כשיעור ח' אמות ורבע בקירוב על ח' אמות ורבע עיי"ש ועי' בשו"ת כח שור סי' ב' שהאריך טובא בענין זה והתפלא מאד ע"ד הפר"ח והיד אלי' בזה ועיי"ש במה שהאריך בזה ומצייר החשבון ע"פ חכמת המדידה והעלה שדין זה תלוי בפלוגתת ר"מ ור"י בתנור של מקדש כמה החזיק דלמר הוי תנור המחזיק י"ב עשרונים מצות הרוחב י' טפחים והאורך ל' טפחים ולמר הרוחב ט"ו טפחים ובאורך כ' טפחים ומעתה ממילא דבזמה"ז

נפל ההיתרא דתנור גדול בבירא כי אין לנו עתה בזמה"ז על תמונת אורך ורחב כזה ומה"ט כתב הב"ח בשם מהרא"י דתנורים גדולים שמחזיק י"ב עשרונים מצות אינו מצוי לנו עיי"ש באריכות (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ח ס"ק ז'):

ס מותר וע"ל סי' ק"ח בבאה"ט ס"ק י"ז דמ"מ לא שרי אלא אם אינו מוציא שניהם במרדה אחת וראיתי בכתבי אאמו"ר הגאה"ק זצללה"ה בספרו שו"ת שם שלמה כת"י שנשאל בדבר האופים שמקילין לאפות פת שנילוש בחלב עם לחם בלא חלב בתנור א' ורודין אותו במרדה אחת והביא מדברי המ"א סי' תנ"א ס"ק ל"ז דבדבר שמן אוסר אם רודה במרדה אחת והאריך בזה וסיים דבאופים יש להחמיר לאסור לכתחלה גם בתנור גדול ופתוח הרבה ובמרדה אחרת משום שהאופים אופים הרבה כדרכם לאפות למכור וא"א לזהר שלא יגעו זה בזה כיון שאופין הרבה ביחד בתנור א' וסיים ע"כ צויתי בכאן להאופים שלא יאפו בתנור אחד בשום אופן רק כל א' בפ"ע וגם במרדה אחרת עכת"ד:

סימן צח

סעיף א:

א איסור שנתערב. ולענין מחלוקת הפוסקים אי טעם כעיקר דאורייתא ע' בפר"ח או"ח סי' תמ"ב מה שהאריך בזה ועי' בשו"ת שאגת ארי' החדשות בקונטרס חיבת קרקע ריש סי' י"ג שכ' שרוב רבוותא פסקו דטעם כעיקר בכל איסורין הוא מן התורה עיי"ש לדרכו ועי' מזה בשו"ת מכתב שלמה סי' ל"ז ובשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ב' סי' קמ"ג ועי' בשו"ת זרע אמת חלק ב' סי' מ"ז שכ' ג"כ דנקטינן להלכה העיקר כדעת הפוסקים דטעם כעיקר דאורייתא אמנם נסתפק שם אם אפשר להתיר לחולה שאין בו סכנה דבר שיש בו טעם איסור מן התורה משום ס"ס ספק אי הלכה כהמ"ד דטעם כעיקר דרבנן ומותר לחולה שאין בו סכנה ואת"ל דאורייתא שמא הלכה דאף איסורי תורה כל שאין בהם מלקות מותרין לחולה שאין בו סכנה ובטעם כעיקר אין בו מלקות עיי"ש באריכות ועי' בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הט' כלל י"א י"ב וי"ג מ"ש בענינים אלו באורך:

ב שנתערב בהיתר. עי' בגליון מהרש"א שציין לדלקמן סי' קל"ד סעי' י"ג שמבואר משם דלא מהני ביטול איסור בס' אלא כשנתערב במקרה אבל כשדרכו תמיד שיערב בו העכו"ם האיסור לא מהני לבטלו בס' ועי' בפת"ש שם מ"ש בזה מהנוב"י ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' י"א ובס' שבילי דוד חיו"ד בקונט' מדיני הציקארי"א שבסוף הס' בריש הקונט' מ"ש בזה ואי"ה להלן סי' קל"ד נדבר עוד בזה:

ג בהיתר וכו'. היינו שנתערב לח בלח או לח ביבש אבל כשנתערב יבש ביבש נשתנה דינו ויתבאר להלן סי' ק"ט:

ד כגון חלב שנתערב בבשר. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהיינו חלב בציר"י ועי' בס' חלקו של ידיד בחידושיו לסי' זה שהשיג על זה והעלה בראות דבע"כ ר"ל חלב בקמ"ץ ולא חלב תרבא דחלב תרבא ובשר מין א' הוא עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ס"א מזה ועשפ"ד ריש סי' זה מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה דמנ"ל דמיירי דוקא בחלב בציר"י ולא בקמ"ץ ולכאורה היה נראה דלא יצוייר לפרש דברי המחבר שבסעי' זה דמיירי בדין בב"ח שכ' יטעמנו עכו"ם דהא בעינן מסלפ"ת א"כ בודאי לא שייך לומר לו שיטעום ויפליט ולומר לו בפירוש שאין נותנין לו לאכול רק לטעום ולפלוט דאם יאמר לו כן ממילא יבין העכו"ם שיש בזה איזה ענין דת תורה שכן מצותו שאסור לאכול רק לטעום וממילא דליכא מסלפ"ת ובע"כ שנותנין לו לאכול ואומרים לו שיאכל ולידע אם יש בו טעם זר כי יש נ"מ לאיזה ענין כמ"ש המפרשים ובפרט לפי דברי הריב"ש שהבאתי להלן (ס"ק ה') דלעולם לא מהני טעימת קפילא אלא בטועם ואוכל ואפי' לפי דברי החולקים על דין זה מ"מ הבאתי שם מתשו' כ"ס דזה דוקא בקפילא אבל בסתם עכו"ם הטועם בודאי צריך ללעוס ולבלוע ובלא"ה אין סומכין עליו א"כ בודאי לא יצוייר הדבר בבב"ח דהא אם יש בו טעם עובר הישראל על איסור הנאה במה שנתן להעכו"ם לאכול ממנו דהא גם זה אסור מה"ת כמו לאכול בעצמו כמש"ל סי' פ"ז ודוחק לומר דכל זה מיירי דוקא כשנתערב שלא בדרך בישול או בבשר עוף וממילא דלפמש"ל סי' צ"ב (ס"ק ד') מהס' ערוגת הבושם לא יצוייר כלל דין זה אלא במידי דלית ליה חזקת איסור אבל בדבר שיש לו חזקת איסור אסור ליתן לו לאכול כדי לטעום. ומ"ש הבאה"ט מהראב"ן עי' בהגהות הש"ס (דפוס ווילנא) מהס' פורת יוסף בש"ס שבועות דף כ"ד ע"ב ובס' מלא הרועים חלק ג' בחידושיו לש"ס חולין דף ק"ח מ"ש בזה ועי' בהגהות יד אברהם ריש סי' זה ובשפ"ד ס"ק א':

אמנם בגוף דברי הש"ך עי' ביד יהודה בפיה"א סק"א שהרחיב הדיבור בזה וכ' שקשה להבן הדבר בפשיטות ענין טעימת הקפילא בזה שירגיש בקדירה של בשר אם יש בה טעם חלב (בציר"י) דהא בקדירה של בשר לא ימלט בעולם שלא ימצא בו קצת שמנונית הבשר ג"כ וא"כ במה יודע איפה הקפילא בהשמנונית שיטעום אם הוא טעם חלב או מהשמנונית שמגוף הבשר שבקדירה ולומר דבלתי החלב לא הי' צריך לטעום בו שום שמנונית זה הוא רחוק המציאות זולת בבהמה כחושה מאוד וילקוט ממנה כל הקצת שמנונית שעליו וגם בזה צ"ע דהא גם בציר של בשר כתב הרשב"א וש"פ שיש בו

שמנונית. וכתב דגם זה ברור הוא דטעם בשר בשומן בודאי א"א להכיר דהא אין השינוי אלא במה שזה כחוש וזה שמן א"כ איך אפשר להכיר בהשמן טעם הכחוש ואם הבשר הוא איסור והשומן היתר בודאי הוי מין במינו בטעמו עיי"ש:

ה יטעמנו עכו"ם. עבאה"ט ועמ"ז סק"ב שכ' מהריב"ש סי' רפ"ח דאין סומכין אקפילא בטעימה בלשון לחוד בלא אכילה גמורה וכ' דלפ"ז בע"כ לומר דמ"ש המחבר יטעמנה עכו"ם היינו לאכול ולבלוע אבל לאכול ולפלוט לא מהני וסיים שיש נ"מ גם לדידן היכא דמהני טעימת ישראל בעינן אכילה ממש עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ב מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה וכתב דאם כי המעיין יראה דמדברי הריב"ש משמע דלא ס"ל כן בהאוקימתא מ"מ לדינא נכון הדבר להורות כן דהטעימה באיסור לא מהני בטעימה בלשון וצריך ליקח לתוך פיו דוקא ואם הוא דבר גוש צריך ללעסו יפה כדי שירגיש הטעם אך אין צריך לבלוע דוקא ויכול לפלוט עיי"ש ועי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' נ"ח מה שהאריך בדברי הריב"ש והפרמ"ג בזה ולדינא סיים וז"ל וזאת העולה מדברינו להלכה דאקפילא בודאי סומכין עליו אפי' בטעימה בעלמא ע"י מגמע ופולט וכו' ודוקא מגמע ופולט אבל ע"י טעימה ולחיכה בלשונו לא וכו' אבל מי שאינו קפילא אפשר דבעי דוקא שיאכל ויבלע דבלא"ה אינו מרגיש עכ"ל ועי' בס' שדי חמד מערכת הט' כלל ל"ב מ"ש בזה והעיר מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

ו עכו"ם. עבאה"ט ועי' מ"ז סק"א מ"ש ע"ד הט"ז בזה ועי' בדבריו שם לעיל סי' צ"ה ס"ק ט"ו שכתב לדינא דאסור לישראל ללחוך בלשונו אם הוא מלות עיי"ש ועי' בדבריו בשפ"ד לעיל סי' צ"ו סק"י וסי' ק"ח במ"ז סק"ט שהשיג ג"כ על הצ"צ והביא ראי' דגם באיסור דרבנן אסור לטעום והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בדבריו בפרמ"ג או"ח סי' תרי"ב בא"א סק"ב שכתב בפשיטות דבשר עוף בחלב אסור למטעם עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ח שם ס"ק צ"ד וס"ק צ"ו) ועי' בשו"ת בעי חיי (מהכנה"ג) חיו"ד ס' קל"ה שהחמיר ג"כ בזה ועי' בס' ארעא דרבנן אות א' סי' ל' ועי' בקונט' פרח שישן שבסוף הס' הצבי על הקרניים דף ט"ו וט"ז מ"ש ע"ד הצ"צ והפר"ח והארעא דרבנן בזה ועי' בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סי' מ"ה ובלשון לימודים הלכ' שאר ברכות סי' קכ"ז ובשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' קפ"א ובשו"ת חתם סופר חלק א' מאה"ע סי' צ"ד ובשו"ת עמודי אש בדיני או"ה סי' י"ג אות ח"י ובשו"ת אלף המגן סי' ל"ח ובשו"ת אבן הראשה סו' י"א ובס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הט' כלל ו' ובס' ישרש יעקב על יבמות דף פ"ט ע"א וע' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק סק"ב מ"ש ע"ד הפרמ"ג הנ"ל ולדינא העלה דמ"מ גם בספק איסור דרבנן אינו רשאי ליקח לתוך פיו רק לטעום בלשונו ולענין אם רשאי לטעום

הבשר אם הוא מלוח העלה דהסומך עצמו על הט"ז לטעום הבשר בלשונו לא הפסיד עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ב שכ' דלטעום המאכל אם יש בו תערובות אפי' ללחוך בלשונו אסור זולת בטעימת הכבד דלעיל סי' מ"ב או לטעום הבשר אם הוא מלוח יש היתיר ע"י שיקנח מקודם הבשר או הכבד באותו מקום היטב ואח"כ יכול לנגוע בקצהו בלשונו כי טעימת המרה והמלח נרגשת בנגיעת הלשון תיכף ומיד קודם שיתלחלח אבל בלא"ה אסור לטעום אף בלשונו בין הכבד ובין הבשר עיי"ש ועי' עוד ביד יהודה שם שסיים שיש תקנה לצאת לכ"ע להדיח מקודם הבשר יפה ואח"כ לטעמו ואם הוא מלוח אז הוא מהדרך להרגיש טעם מלח אף לאחר ההדחה ועיי"ש מ"ש עוד מזה ועיי' במקומות שציינתי להלן (ס"ק י"ז) ולעיל סי' מ"ב (ס"ק ל"ז) וסי' צ"ו (ס"ק י') וסי' צ"ז (סעיף קטן י"ג):

ומ"ש הפת"ש מהצ"צ לענין הטעימה בבורית ומ"ש בשם הפר"ח בסי' ק"ח עי' בבל"י סי' צ"ה ס"ק י"ח שכתב ג"כ להחמיר שלא לטעום הבורית וכמ"ש הפר"ח עיי"ש אמנם יעוין בפרי תואר בסי' ק"ח שם סק"ה שהשיג על הפר"ח והעלה והעיקר כהצ"צ דשרי לטעום הבורית ובפרט כיון שאינו מתכוין לטעום האיסור רק לראות אם יש בו מלח ככל הצורך למלאכתו עיי"ש ועי' במ"ז לעיל סי' צ"ה ס"ק ט"ו מ"ש בזה ובסוף סיים דלפי מה דקיי"ל דגם בלחיכה בלשון אסור לטעום דבר איסור גם בזה יש להחמיר עיי"ש אמנם להלן סי' ק"ח במ"ז סק"ט כ' וז"ל ומ"מ טעימה בבורית יש להתיר מטעם דאין ראוי כלל אפי' לאכילת כלב וכו' ודלא כהפר"ח והמחמיר תע"ב עכ"ל: (ז) אם אומר שאין בו טעם. עי' בשו"ת מור ואהלות (להרב מהר"א פוסק נ"י) באוהל ברכות והודאות שהביא ראי' דגם טעימת קפילא סומא מהני אכן אם הוא חולה אז אם הוא חילי גדול י"ל דלא מהני טעימתו דבחולי גדול אינו מבחין הטעם ועיי"ש במ"ש לענין זקן בן שמונים שנה אם מהני טעימתו והביא ראי' מש"ס דזקן ע"ה ושטוף בזימה אין לסמוך על טעימתו דאינו מבין בטעם אבל ת"ח גם כי יזקין מבחין בטעם היטב עיי"ש: (ח) שלא יהא סופו להשביח. ופרטי הדין דפוגם כעת וסופו להשביח יתבאר להלן סי' ק"ג ועבאה"ט שם ס"ק ז' ובדברינו שם (ס"ק ל' ל"א ל"ב ל"ג ל"ד):

ט שסומכין עליו. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך ועמ"ז סק"ב ושפ"ד סק"ב ועחוו"ד שפסק כהט"ז דבקפילא מהני אפי' בלא מסלפ"ת אבל בלא קפילא בעינן מסלפ"ת ואז באיסור דאורייתא לא מהימן דמסלפ"ת לא מהני באיסור תורה עיי"ש אכן בפרי תואר לעיל סי' כ' סק"ג וכאן סק"ג העלה לדינא דבע"כ בעינן תרווייהו קפילא ומסלפ"ת אבל חדא לא מהני ועכ"פ היכא דלא הוי קפילא לכ"ע אין לסמוך אמסלפ"ת שלו דמסלפ"ת של

עכו"ם אינו מעלה ואינו מוריד באיסורים עיי"ש וע' בחכמת אדם כלל נ"א סעי' ה' שפסק כהש"ך דהיכא דאיכא למקום עלה דמלתא כגון הכא בטעימת טעם מין בשאינו מינו דהרי כשיאמר שאין בו טעם ואכל הישראל ויודע שקרותו סמכינן אמסלפ"ת אף באיסור תורה עיי"ש ועי' בס' עצי ארזים על האה"ע סי' י"ז ס"ק נ"ג ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות י"ד שכ' בשם רבו הרב ז"ל דהא דאם הוא אומן אפי' יודע שסומכין עליו נאמן ה"מ בשל אחרים אבל בשלו לא מכסיף ולא מרע חזקתי' דאדרבא משתבח בנפשי' דמפליא יהודאי עכ"ד וע' בשו"ת חכם צבי סי' ל"ט שכתב דמ"מ אף במלתא דאיכא למיקם עלה דמלתא לא סמכינן אמסלפ"ת אלא דוקא בלא ידע שהוא נ"מ לישראל לענין איסור והיתר אבל אם ידע וכו' יש לחוש שבכיון משקר כדי להכשיל את ישראל עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ה לדינא עיי"ש ויש בזה נ"מ גם לדידן לענין מ"ש הש"ך להלן ס"ק כ"ט:

ומ"ש הבאה"ט דבאיסור דאורייתא בודאי לא מהני מסלפ"ת עבש"ך סק"ב ובמנחת כהן חלק א' פרק ח' דאפי' היכא דלא איתחזק איסורא לא מהני מסלפ"ת במילי דאורייתא ועי' באו"ח סי' תקי"ג בהגה סעי' ו' ובמנח"י כלל א' ס"ק י"ד:

אמנם בגוף הדבר האמור כאן דמהני טעימת קפילא אם אומר במסלפ"ת שאין בו טעם הקשה בספר עצי ארזים שם דהא קיי"ל במסלפ"ת לא נקרא אלא אם אומר מעצמו ע"י מסלפ"ת והכא כיון שנותנין לו לטעום ושואלין אותו אם מרגיש הטעם איך נקרא זה מסלפ"ת והביא שם ראיות מכמה דוכתא דכל שהוא ע"י שאלה ששואלים אותו לא מהני דאפשר שידע הנכרי שאני רוצים לסמוך עליו ועל דיבורו ועיי"ש במ"ש בזה והעלה שדין זה אם מהני דברי העכו"ם במסלפ"ת ע"י שאלה באיזה אופן שיהיה הוי ספיקא דדינא אם הוא בכלל מסלפ"ת או לאו ולכן במילי דרבנן אזלינן לקולא וסמכינן דגם בכה"ג הוי בכלל מסלפ"ת אבל במילי דאורייתא לא סמכינן על מסלפ"ת בזה ולכן בנ"ד אם לא הסירו גוף האיסור מן הקדירה ונמחה שם ממשו של איסור לא מהני טעימת קפילא אם אומרים לו לטעום ושואלין אותו אם מרגיש הטעם אא"כ טעם מעצמו ואמר בלא שאלה אבל אם לא נמחה גוף האיסור שהסירוהו תיכף מו הקדירה ונשאר רק הטעם בזה סמכינן על הפוסקים דס"ל טכ"ע לאו דאורייתא להתיר ע"י טעימת קפילא כיון דיש אומדנא דאינו משקר דלא מרע אומנתי' גם ע"י שאלה עי"ש באריכות:

י משערינן בס'. עפת"ש מ"ש דמשערין זה. במדה ולא משקל ועי' בס' בעי חיי בהשמטות לסי' זה שבסוף חיו"ד מ"ש בזה באורך ועי' בשלחן גבוה לעיל סי' ס"ח ס"ק י"א שכתב דהמנהג במקומות הספרדים לשער רק במשקל דוקא כיון שהוא מופת חותך ועיי"ש עוד

להלן סי' צ"ח סק"ט ובסי' צ"ט סק"י מחודש א' שכתב עוד שכן המנהג ונעשה מעשה כמה פעמים, דכשמולחין בשר בלא ניקור מנקרים אח"כ החלב ושוקלין החלב נגד הבשר אם יש בבשר ס' כנגד החלב מתירין שמשקל החלב והבשר שוים בכמות ובמשקל אכן אם הבשר הוא עם עצמות אין לסמוך על המשקל כיון שהעצמות הם כבדים יותר מהבשר והחלב ע"כ צריך להיות בהיתר במשקל יותר מס' זיתים כדי שיהא ס' בכמות נגד הכזית חלב עיי"ש ועי' בר"ע ברטנורא פ"ה דערכין משנה א' שכ' דמשקל בשר חמור הוא כמשקל בשר אדם ומשקל עצמות וגידין אינו כמשקל הבשר עיי"ש והביאו הרב בית דוד בהשמטות סוף חלק או"ח (דף קל"ו ע"ב) עיי"ש ולענין דינא ע' בפר"ח להלן סי' צ"ט סק"ז שהביא ג"כ מנהג זה וכתב דהנוהגין כן טעות הוא בידם והעיקר לשער רק בכמות ולא במשקל ואם ירצה לשקול כדי שלא לטעות באומדנא לפי כובד האיסור וקלות ההיתר או להיפך הכל באומד יפה טוב ונכון הדבר אבל לא לסמוך על המשקל לגמרי שזה אינו כלום עיי"ש וכ"כ בפרי תואר שם סוף סק"ד לדינא אך כתב שצריך לזהר לשער באומד יפה כי לפעמים יהי' בעצם חלל וכתב שם דכל זה דוקא כשהי' האיסור משונה מההיתר כגון שהי' ההיתר דבר לח והאיסור דבר גוש או שהא' הי' עצמות שהם כבדים והב' הי' בשר שהוא קל אבל אם היו שניהם שוים כגון שהי' האיסור בשר בלא עצמות וההיתר הי' ג"כ בשר בלא עצמות יותר טוב לשער ע"י משקל שאז יצא השיעור מכוון ביותר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ל:

ומ"ש הפת"ש לענין כזית קרוש שנפל לתבשיל וכו' עי' ביד יהודה בפיה"ק שם שפסק כן לדינא דמשערין הכל רק כמו שראינו האיסור לפנינו בשעה שנפל שאם נפל כזית חלב לרוטב הגם שהחלב נמחה מיד ויתוסף בהשיעור מ"מ אין משערין אלא בס' זיתים רוטב ולא מיבעיא בנפל לרוטב דכל תן מים צוננים וצף החלב למעלה ונעשה יבש כמו שהי' ולא נשאר אלא פליטתו אלא אף אם נפל לשומן רותח של היתר כן הוא ואם הי' נמוח בעת הנפילה משערין כפי המדה שהי' אז וכן איסור נימוח בהיתר יבש משערין בהיבש כפי המדה נגד האיסור נימוח ולא אמרינן דאם הי' ההיתר נימוח הי' בו יותר עכ"ד:

יא בס'. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם אמר דאית בי' טעם אסור אפי' יש בו ס' ובביאור הענין עי' פרמ"ג בשער התערובות חלק ג' ריש פרק א' דהוא משום דכל מה שאמרו חז"ל לשער הכל בס' הוא משום דע"פ רוב כל שיש ס' אינו נותן טעם ואף דלפעמים נותן טעם אפי' ביותר מס' לא חשו חז"ל בסתמא על זה משום דאזלינן בתר רובא עיי"ש ועי' בס' דרך יבחר בשער התשו' סי' ל"א ועי' בשו"ת כור הבחינה סי' ב' שנסתפק באיסור שנפל להיתר ויש ס' ואכלו ממנו ולא הרגישו שום טעם איסור ואח"כ בא א' לאכול ואמר

שטועם בו טעם איסור מה הדין וכ' דלהמרגיש עצמו נראה דאסור דאף שכ' הרשב"א בחולין צ"ו דטעם שאינו נרגש לכל מותר היינו לאחרים אבל למרגיש עצמו אסור דכיון דטועם טעם איסור וטכ"ע דאורייתא ורק לאחרים לא נאסר בשביל א' שטעם כיון שאינו נרגש לכל ועיי"ש במ"ש בזה באריכות:

בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' קכ"ט שנשאל במקום דמהני טעימת ישראל אם טעם ישראל בשוגג שלא ידע שיש בו איסור ואומר שאין בו טעם אם סומכין עליו להתיר בפחות מס' או דלמא כיון דלא ידע שיש בו איסור הוי מלתא דלא רמיא וכו' ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בס' בית דוד בהשמטות סוף חלק או"ח (דף קל"ו ע"ג) שכ' דאם נתערב איסור בהיתר וסבר שיש שם ששים בהיתר בהתבשיל נגד האיסור ואכל ואח"כ נזכר שטעה בחשבונו ואין שם שיעור ששים נגד האיסור אזי אם נשאר עוד מהתבשיל מותר לאכלו כיון שכבר אכל ממנו ואם הי' בו שינוי טעם היה מרגיש וכיון שלא הרגיש שום שינוי טעם הרי מן הדין כל שאין מרגיש טעם איסור אפי' בפחות מששים מותר וזה אין לומר דהוי מלתא דלא רמיא עליו וכו' דהא גם לפי טעותו שסבר שיש ששים הי' צריך לדקדק אם אין מרגישין בו טעם איסור דהא אפי' כשיש ששים כל שמרגישין טעם איסור אסור ע"כ בנ"ד כיון שאמר. שאכל ולא מרגיש טעם האיסור בע"כ בודאי גם אם באמת לא הי' ששים מותר עיי"ש:

יב ואין נוהגים וכו' ומשערין הכל בס'. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ד שהעלה בראיות דבע"כ כל עניני טעימה ושיעור ששים לא נאסרו רק באיסור אכילה אבל באינו איסור אכילה אף אם הוא דבר דראוי ליתן טעם כמו מי פירות במקוה אפי' שלא במינו בטל ברוב בעלמא ועיי"ש בהשמטות שבסוף הס' שהביא מדברי המ"א באו"ח סי' ש"י סק"ח דמשמע מדבריו דגם בדבר דלאו מידי דאכילה הוי השיעור בס' והתפלא עליו בזה עיי"ש:

יג נוהגים עכשיו וכו'. עי' בס' טוב החיים חיו"ד דף י"ז ע"א שכתב דלדעתו נראה דבכל מקום אף כשיש ששים בהתבשיל נגד האיסור נכון הדבר שיטעום הישראל קודם ויאכל פחות מכשיעור כזית בתחלה ואם ירגיש שיש בו טעם איסור אסור לאכול יותר אפי' בנתערב יותר מששים וצריכין לזהר בזה משום דכשיאכל כשיעור ויש בו טעם איסור יעבור על איסור תורה ע"כ נכון לאכול קודם חצי שיעור וכתב דאם כי מסתימת הפוסקים משמע דאינו מחויב מן הדין לטעום קודם וסמכינן אסתמא דכשיש ס' אין בו עוד טעמא דאיסורא מ"מ עכ"פ למדקדקין ראוי להחמיר עיי"ש אמנם הנה מימי לא שמעתי מי שמורה כן ואף לחסידים ואנשי מעשה לא שמעתי שיהי' מדקדקין להורות

כן והטעם פשוט לפענ"ד כי לא מצינן שיהא צריך לבדוק נגד חזקה או רוב רק בדבר העשוי להשתנות כמו בסכין דלעיל סי' א' וכמ"ש במ"א או"ח סי' ח' ס"ק י"א ובפרמ"ג שם כי דרך הברזל לפגום מאליו וכן בציצית כיון דעשוין לפסוק בכל שעה עיי"ש וזה הטעם לא שייך כאן וכן לפי הטעם שכתב שם בט"ז סק"ח דמשום חומרא דחשש ברכה לבטלה אמרו שהחרד לדבר ה' יש לו לבדוק אף כשיש רוב וחזקה עיי"ש בודאי לא שייך הכא ובפרט לפי הטעם שכ' שם במ"א בשם הב"ח דלהכי צריך בציצית לבדוק משום שאין החזקה בטבע ממילא אלא מכת אדם שתיקן הציצית עיי"ש (ועי' במגן גבורים על האו"ח שם בשלטי הגבורים שם סק"ה בביאור דברי הב"ח בזה) בודאי לא שייך ענין זה כאן דהא בנ"ד החזקה הוא כן מהטבע וממילא שכשיתערב כזית א' בין ס' זיתים אין מרגישין הטעם ע"כ לפענ"ד לא עלה על דעת שום פוסק שיצטרך לבדוק ולא לסמוך על רוב וחזקה וה"פ:

יד עכשיו לסמוך וכו' עי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכתב וז"ל ולא ידעתי טעם נכון בזה וכו' וא"כ לפ"ז באיסור דרבנן דמהני בכ"מ מסלפ"ת הי' לנו להתיר בקפילא מסלפ"ת וכו' עכ"ל איברא דעיקר הטעם הוא עפ"ד התוס' משאנ"ץ המובא בהגהות מרדכי בחולין פרק כל הבשר שכתב דבזמה"ז אין לנו קפילא עיי"ש ולפ"ז ממילא פשוט הטעם שאין סומכין עכשיו אקפילא אפי' באיסור דרבנן ואפי' במקום דמהני בעלמא מסלפ"ת ועיי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ג:

טו לסמוך על עכו"ם. ר"ל אפי' הי' תרווייהו קפילא ומסלפ"ת לא מהני לדידן. שפ"ד סק"ה (וע"ל ס"ק ט'):

טז על עכו"ם. ואפי' בהפ"מ ושעת הדחק אין לסמוך אטעימת עכו"ם עכשיו מנחת כהן חלק א' סוף פרק ז' עיי"ש:

יז עכו"ם וכו'. עבאה"ט ופת"ש מ"ש לענין טעימת ישראל א"צ אומן דוקא ועי' בכנפי יונה מ"ש בענין זה וכתב דאע"ג דקיי"ל בכ"מ דכל מה דאפשר לברר מבררינן וה"נ לכאורה הי' צריכין לישראל מבין ומבחין בטעמים אבל באמת ז"א דבישראל א"צ להדר כלל אחר מבין בין הטעמים דכל שסתם ישראל אינו מרגיש אין לחוש אם יש אחר שהוא מבחין יותר ממנו דהעיקר רק בטעם הנרגש לסתם אדם זהו טעם גמור אבל כל שאינו נרגש לסתם אדם אינו טעם גמור עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים שהביא ראי' מש"ס שבת דף קנ"ב דבמקום שסומכין אטעימה אפי' טעים בה זקן בן צ"ב שנים מועיל וסמכינן עליו אבל זקן יותר מצ"ב שנים אין טעימתו מועיל עיי"ש:

אמנם בגוף הדין אי טעימת ישראל מהני עמ"ז לעיל ריש סי' צ"ב שכתב דבנדר מבשר ונפל כזית מבשר ליורה של תבשיל לא מהני טעימה מישראל אחר דשמא נכנס ההיתר באיסור ונ"נ וחזר ופלט והוי מין במינו וצריך ס' וכתב דהן אמת דמשורת הדין בלקחו קודם שנח היורה מרתיחה דקודם שנח אמרינן דמה שבלע אינו פולט ולא שייך חשש הנ"ל בודאי מהני טעימה מישראל ולא בעינן ס' אך לדינא אין לסמוך על זה כיון שאין אנו בקיאין בענין נח מרתיחה או לאו עיי"ש ועי' בחידושי הגרע"א ז"ל כאן שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה והניח בצ"ע לדינא עיי"ש:

ולענין מ"ש הפת"ש מהתב"ש דבכ"מ אין לסמוך אטעימת ישראל משום דאא"ב עי' בחוו"ד בביאורים סק"ב וחידושים סק"ד שפסק דהיכא דגוף האיסור מעורב לא סמכינן אף אטעימת ישראל אבל אם הסירו גוף האיסור ולא נשאר רק הטעם לחוד סמכינן אטעימת ישראל ועי' בשו"ת עמודי אש בדיני או"ה סי' י"ג אות ז' מ"ש ע"ד החוו"ד בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ה ופיה"ק סק"ז מ"ש בזה והביא ראי' מדברי הפוסקים דעכשיו אין לסמוך על הטעימה כלל אפי' בדיעבד כיון דהדבר תלוי בבקיאות ואין אנו בקיאין בזמנינו ועיי"ש בפיה"א שסיים מ"מ בדבר שכל העולם אוכלין אותו ואין טועמין אולי יש לסמוך גם בזמה"ז להקל עיי"ש אמנם בהשמטות שבסוף הס' חזר מדבריו והביא ראי' דאפי' בדבר שכל העולם טועמין אותו ואין מרגישין אין לסמוך על בקיאות עיי"ש ומבואר מדבריו דאפי' לא נתערב גוף האיסור שהסירו גוף האיסור עצמו ולא נשאר רק הטעם ג"כ לא בקיאינן ולא סמכינן אטעימה בזמה"ז בשום גווני (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ו' ובסי' מ"ב ס"ק ל"ז וסי' פ"ז ס"ק קי"ד ובסי' צ"ו ס"ק י' וסי' צ"ז ס"ק י"ג):

יח ומשערין הכל בס'. ויש לשער באומד יפה ואפי' באיסור דרבנן אין אומרים בזה ספיקו להקל כיון שהוא לפנינו לשער. פרמ"ג בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אות כ'. ועי' בדברינו להלן סי' צ"ט (ס"ק ל"ג) מ"ש בזה מהכנפי יונה ובס' דרכי הוראה:

יט הכל בס'. עפרמ"ג בסוף שער התערובות שכתב דין חדש יש בחתיכה שנאסרה מבב"ח וכו' דלוקה אף שלא כדה"נ אף אם נפסד לגמרי שאין ראוי למאכל אדם כלל ונתערב בהיתר מחצה טל מחצה אסור הכל דהוי כאלו הוא בעין עכ"ד ועי' בשו"ת מהר"י אסאד ז"ל חיו"ד סוף סי' קכ"ו שהביאו וכתב דמשמע מדברי הפרמ"ג הנזכר דדוקא בנתערב במחצה על מחצה אבל אם נתערבה ביותר ממחצה היתר אף שעדיין אסור התערובות בששים מ"מ שלא כדרך אכילתן מותר הוא וכתב ע"ז וז"ל אבל נ"ל היינו דוקא במין במינו או מין באינו מינו למ"ד טעכ"ע לאו דאורייתא אבל למ"ד טעכ"ע דאורייתא ודאי

כל שנותן טעם עד ס' גם שלא כדרך אכילתן אסור כולו והפרמ"ג שכתב במחצה צ"ע עכ"ד:

כ בס'. עש"ך להלן ס"ק כ"ח ובמ"ז ס"ק י"א ובשער התערובות ריש חלק ג' דכל זה בסתמא שחז"ל אמרו כיון דע"פ הרוב כל שיש ס' אינו נותן טעם אזלינן בתר רובא אבל אם אירע שמרגישין הטעם גם ביותר מס' פשוט הוא דאסור אפי' ביותר הרבה מס' עיין שם:

עוד בפרמ"ג בשער התערובות שם ובמ"ז סק"ג שנסתפק בחצי זית בשר כשר וחצי זית בשר נבילה שנפלו לפחות מס' (כצ"ל) זיתי ירקות וכדומה לאינו מינו מי אמרינן כיון שיש ס' נגד החצי זית איסור שרי או דלמא כיון דעכשיו נרגש הטעם בשר הרי טועם טעם דאיסורא עיי"ש ועי' מזה עוד בדבריו להלן סי' צ"ט במ"ז ס"ק י"ג ולעיל סי' י"ג בשפ"ד ס"ק י"ז (בד"ה כתב התב"ש) ובפרמ"ג או"ח סי' שו"ת במ"ז ריש ס"ק ט"ו אמנם בפרמ"ג או"ח סי' תנ"ב בא"א סק"ו כתב וז"ל הגע עצמך זית בשר כשר ושני זיתי בשר נבילה שנפלו לירקות ויש ק"כ זיתי ירקות דשרי אע"פ שטעם הבשר נרגש בירקות ויש במינו רוב איסור וכ' דזית היתר מצטרף לירק ת לא לעורר האיסור עיי"ש ועי' בדבריו לעיל סי' צ"ב במ"ז ריש ס"ק ט"ז שכ' ג"כ בפשיטות להקל בזה עיי"ש ועי' מזה עוד בדבריו בסי' פ"ז בשפ"ד סוף סק"ג ובסי' צ' במ"ז סוף סק"ב (בד"ה והנה יש לחקור) ועי' מזה בשו"ת שאילת שלום קמא חיו"ד סי' ס"ג ובפתיחה לנדרי זרוזין חלק ב' ובשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קכ"ה ובשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' שס"ח ובס' שבילי דוד בהפתיחה להלכ' תערובות ובהגהות הגאון מהרש"ק על הפרמ"ג בשער התערובות ועי' בס' משמרת שלום בע"ז לעיל סי' צ"ב ס"ק ט"ז ועי' בקונטרס תורה מציון ש"א ח"ד סי' י"ג בתשו' מרב א' מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה וכ' דספיקו של הפרמ"ג הנ"ל אין מקום להסתפק דאיך יעלה על הדעת דבנתוסף היתר שייך לומר חוזר וניער אך זה יש להסתפק היכא דגם מיני דהיתר מסייע לאינו מינו לבטל מינו דאיסור כגון שנתערב כזית וחצי בשר עז טריפה בכזית בשר עז כשרה ועם כזית בשר שור כשרה והי' כולן מבושלין (ונפרך לחתיכות דקות באופן שא"א להכיר האיסור ולהפרישו כמ"ש הש"ך להלן סי' ק"ט סק"ח) והוי יבש ביבש ודינו שהבשר עז טריפה דהוי כזית וחצי בטל בשני זיתים בשר כשירה ואע"ג שהבשר שור הוא אינו מינו ובאינו מינו אף יבש ביבש בעי ס' אבל הלא זה רק מדרבנן (משום דשמא יבשלם ויתן טעם) ומדאורייתא סגי ברוב וממילא דאם כבר נתבשל או בדבר שנאכל כמו שהוא חי דלא שייך דשמא יבשל ויתן טעם לא גזרו וסגי ברוב וא"כ בודאי דמצטרפין הב' זיתים דהיתר המינו ואינו מינו לבטל האיסור

ולפ"ז יש להסתפק אי אזלינן בזה בתר טעמא או בתר רובא כיון דנגד טעם זית אחד וחצי עז טריפה ליכא רוב דהא ליכא רק כזית א' בשר עז כשר ואם ניזל בתר רובא הרי טועם טעם טריפה והכזית בשר שור כשירה בטל בשני זיתים וחצי של בשר עז ובהטעם יש רוב של טריפה או דלמא דאף דקיי"ל דגם כשיש רוב כל שמרגישין הטעם אסור מה"ת ה"מ היכא דהאיסור לחוד הוא הנותן טעם משא"כ בנ"ד אף שמרגיש טעם בשר עז מ"מ לא של איסור לחודא הוא כיון שיש עמה גם בשר עז כשר רק דהטריפה הוא מרובה ובטעמא לא אזלינן בתר רובא לומר דהטעם של היתר בטל ברוב איסור ומרגיש רק הטעם דבשר עז טריפה ואיך אפשר לומר דברים דסותרין אהדדי דלענין הגוש וגופו של האיסור לא אזלינן בתר רובא אף דבכלל יש רוב היתר נגד האיסור ובטעמא ניזל בתר רובא שזה של אישור ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע:

כא בס'. עבמ"א סי' תצ"ח ס"ק כ"ח שכ' לענין אפר של חמץ דבטל ברוב דאע"ג דקיי"ל דקמח בקמח הוי לח בלח מ"מ כיון דעיקר איסור הוא רק מדבריהם בטל ברוב עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן הספרדי שם אות ז' שהבין מדברי המ"א הנזכר דלאו דוקא שם הדין כן דה"ה בכל איסור דרבנן לח בלח כל שעיקר איסורו הוא רק מדרבנן בטל ברוב והביא מכמה גדולי הפוסקים דס"ל כן ושכן הסכים הפר"ח לעיל סי' צ"ב עיי"ש אמנם יעוין בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת האלף אות ת"א שהביאו והביא ע"ז מדברי המחצית השקל שם שהבין מדברי המ"א במ"ש כיון דעיקר איסורו אינו אלא מדרבנן בטל ברוב היינו ר"ל כיון שאינו אסור אלא מדרבנן סמכינן ע"ד הפוסקים דקמח בקמח הוי יבש ביבש ולפ"ז ממילא דבלח בלח ממש מודה המ"א דאף שעיקר איסורו אינו אלא מדרבנן אפ"ה צריך ס' עיי"ש איברא כי לעיל סי' צ"ב אות ג' כתב הרב ערך השלחן מדברי כמה פוסקים דבכל איסור דרבנן אפי' אין לו עיקר מן התורה כגון שומנו של גיד בלח בלח בעינן ס' עיי"ש ועי' בשדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף אות ל"א שחזר ושנה פרק זה והאריך טובא והעיר מכמה מקומות והביא פלפולים מכמה רבנים גדולים גדולי זמנינו בזה:

כב בס'. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ל"א שהביא מדברי הפרישה דאפי' בכחצי זית איסור שנפל להיתר נוהגין לשער בס' אבל דעת הש"ך הוא דדוקא בדבר שעיקרו מדאורייתא רק השיעור הוא מדרבנן אז בעינן ס' אבל באיסור שעיקר איסורו אינו אלא מדרבנן אפי' בכזית וטפי מכזית בטל ברוב אמנם דעת המהרש"ל הוא דבמין באינו מינו בלח אפי' באיסור דרבנן צריך ס' ולא סגי ברובא עיי"ש ועי' במנח"י כלל כ' ס"ק ט"ז מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת המחמירים דאפי' באיסור דרבנן צריך ששים במין

באינו מינו אך זה דוקא בדבר שיש לו שורש בדאורייתא אבל באיסור דרבנן שאין לו שורש ועיקר בדאורייתא סגי ברוב עיי"ש וע' בשפ"ד ס"ק כ"ג דהעיקר הוא דאף באיסור דרבנן וחצי שיעור בעינן ס' וכן הלכה ולאו דוקא באינו מינו אלא גם במינו בלח הדין כן עיין שם ועי' בהגהות יד שאול לעיל סי' צ"ב ובסידור הגאון יעב"ץ ז"ל בחלק מגדל עוז הלכ' בב"ח פרק ו' סי' כ"ט מ"ש בזה עי' בשו"ת עמודי אש בדיני או"ה סי' י"ג אות ו' מ"ש בזה והעיר מכמה מקומות עיי"ש וע' בש"ך להלן סי' נ"ט ס"ק ט' ובדברינו שם (ס"ק מ"ז):

סעיף ב:

כג אם נתערב וכו'. עי' ביד אברהם שהוכיח שאם נתערב ממשו של איסור והוא בעין רק שאינו ניכר בע"כ צ"ל שנשפך לאחר שנצטנן דאם נשפך בעודו רותח אף אם ה' מתחלה ודאי ס' א"א להיות מותר כיון שעכשיו אין ס' והאיסור הוא בעין בקדירה הרי אוסר עכשיו והראה מקום להא דלהלן סי' צ"ט סעי' ד' ובסוף סי' ק"ו עיי"ש וכבר קדמו בזה הפרמ"ג במ"ז סק"ה וכתב וראוי שתדע דכ"ז מיירי בתערובות לח בלח או שסילק לאיסור קודם שנשפך הא לא"ה כל שעכשיו אין ס' הוא נ"ט עתה ואפי' במינו אסור מדרבנן עכ"פ עכ"ד וכיוצא בזה כתב ג"כ להלן במ"ז סוף סי' זה וז"ל דע דאם נפל איסור בלול להיתר ויש ס' ונשפך שרי דיש בילה. איסור גוש והסירו ונשפך נמי שרי. הא לא הסירו נותן טעם עתה כשאין ס' וזה פשוט לא ניתן לכתוב מרוב פשיטתו עכ"ל וכ"כ בחוו"ד דמיירי שנשפך לאחר שנצטנן עיי"ש וע' ביד יהודה בפיה"א סק"י ובפיה"ק ס"ק י"ג מ"ש בזה והעלה דלדידן דקיי"ל כהרא"ש דכל שנתבטל ברוב מותר לבשלם יחד ע"כ אם כבר נודע התערובות ויש רוב בהחתיכות עצמן ואין האיסור ניכר מותר גם אם לא סילקו האיסור קודם שנשפך ולא ציננו כיון שהי' פעם א' ס' כשהי' ביחד קודם שנשפך כבר נתבטלה ואף שאח"כ אין כאן ס' אינה חוזרת ואוסרת אך בכל זה אין להקל אלא בחתיכות קטנות שאינם ר"ל אבל בחתיכות הר"ל דלא נתבטל תו חוזר ואוסר גם הרוטב ואין להקל ואף אם נאבד מהם מקודם לא תלינן שהאיסור נאבד ואין להקל עיי"ש: (כד) ונשפך. עי' ביד אפרים לעיל סוף סי' צ"ב שמביא בשם הרב בית יהודא דלאו. דוקא נשפך ה"ה אם נאכל מעט מהתבשיל ואח"כ נודע התערובות ובא לשאול הוי כנשפך והיד אפרים מסכים לזה דמה לי אם נשפך או שנאכל בשוגג כל שכעת אינו לפנינו ספיקא הוי עיי"ש:

כה לעמוד עליו לשערו. ולעינן אם לא נודע כמה הי' האיסור קודם שנפל לתבשיל ועכשיו אינו לפנינו לשער עי' בשיורי ברכה סי' צ"ד סוף אות א' שכתב בשם הרב מהר"ש עמאר ז"ל וז"ל ודע שאם לא נודע כמה הוא האיסור מתחלה אנו משערין עד שיצא הספק

מלבנו עכ"ל ועי' בשו"ת לב שלמה הספרדי חלק או"ח סי' י"ב בעובדא שנמלחה חתיכת בשר שלא ניקרה משומנו של גיד עם שאר בשר והמותר אמר שלפי אומדן דעתו בודאי לא הי' כ"כ שומן עד שלא יהי' ששים כנגדו והרב השואל התיר התערובות דבודאי סמכינן על אומדן הדעת בזה כמה הי' האיסור בשעה שנפל אע"פ שלא ידענו בבירור דאל"כ מה תאמר בכל מקום שנפל האיסור להיתר דמשערין בס' דבודאי אין הדעת נותן שיהי' כפשטן שיודע שיש כזית איסור או ב' זיתים במכוון דאיך נשער טפה דם או חלב שנפל לקדירה ונימוח היתכן ששקלנו ומדדנו הטפה מקודם לידע כמה הוא אלא ודאי דמשערין באומד יפה הדעת למרבה ועיי"ש במ"ש עליו המחבר הנזכר ומה שהשיב ע"ד בזה ועי' בשו"ת תפארת אדם הספרדי חיו"ד סי' כ' מה שהאריך בזה והביא דברי הרב מהר"ש עמאר הנ"ל שהביא השיורי ברכה שם והוכיח שדבריו מבוארים בדברי הרשב"א דאפי' באיסור דרבנן ובשיעורי דרבנן צריך לשאר לחומרא ע"פ דעתו עד שיצא הספק מלבו ועיי"ש במ"ש ע"ד הרב לב שלמה בזה באריכות:

כו אם נודע שהי' רובו היתר. עבאה"ט מ"ש דמדאורייתא מין במינו בטל ברוב והיינו אף בלח בלח לאכלם יחד משום דהאיסור נהפך להיתר מה"ת לכ"ע. יד יהודה בפיה"ק סק"ח. ועי' בפרמ"ג בשעה"ת חלק ב' סוף פרק א': (כז) גורע שהי' רובו היתר. עבמ"ז להלן סי' ק"ב סק"י שכתב וז"ל עוד יש ללמוד מדבריו דין חדש עד מאוד דהא דבמינו בטל ברוב היינו כשיש שם ממשו הא פליטה אף רובא א"צ וכו' אלא בספק אם נפל למינו ואין שם אינו מינו ולא רוב כפי הנראה דהולכין לקולא דמה"ת אף רוב א"צ דטעמו שאין נרגש אין אוסר כלל וזה לא מתבאר. בשום פוסק וצ"ע רב עכ"ל:

כח שהי' רובו היתר. עי' במנחת כהן חלק א' מספר התערובות פרק א' שכתב וז"ל ואמנם אם נתערב האיסור במיעוט היתר או אפי' מחצה על מחצה הרי כל התערובות אסורה מן התורה אע"פ שאין טעם האיסור נרגש בהיתר (כיון שהוא מין במינו) ואף שאין האיסור בעין וחייבים עליו מלקות או כרת אמנם נ"ל שזה בתנאי שיאכל כזית מן האיסור לבדו מלבד ההיתר המעורב עמו כגון אם נתערב בכל זית של היתר זית א' של איסור צריך שיאכל מן התערובות שיעור שני זיתים להתחייב מלקות או כרת (ושלא ישהה באכילתן יותר מזמן שיעור אכילת פרס) שנמצא שאכל כזית מן האיסור וכן אם נתערב זית א' של היתר בשני זיתים של איסור צריך שיאכל מן התערובות זית וחצי וכן כל כיוצא בזה אבל על כזית מן התערובות נ"ל שאין חייבים כרת או מלקות ואף שהאיסור הוא רוב כיון שאין כזית שלם מן האיסור וכו' ואע"ג דמין בשאינו מינו לוקים על כזית א' מן התערובות לדעת קצת פוסקים ואפי' ההיתר הוא הרוב וכו' שאני מין בשאינו מינו שטעם האיסור

נרגש בהיתר והיפך אם ההיתר להיות כמוהו והרי כל התערובות הוא כגופו של איסור וכו' אבל במין במינו נהי שאם האיסור הוא רוב אינו מתבטל בתוך ההיתר מ"מ אין הכל נהפך לאיסור כיון שאין טעמו נרגש בתוך ההיתר לכן לד"ה אין חייבים כרת על זית א' מן התערובות וכו' עכ"ל ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק נ"ט) מ"ש בשם הכנפי יונה לחלק בענין זה בין דבר לח ונבלל יפה ובין דבר שאינו נבלל יפה עיי"ש:

כט מותר. עי' בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' ס"א בעובדא שנפל כחל לתוך חבית מים ביום ה' בבוקר ולא נודע עד יום ו' בבוקר השכם והשתמשו בהמים על שבת וכשהחבית היתה מלאה הי' בודאי ששים נגד הכחל אמנם בתחלת נפילתה במים לא היתה החבית מלאה י"ל שלא הי' ששים וכן כאשר השתמשו בהמים לא נשאר בהחבית מים שיהי' ששים בודאי נגד הכחל וכתב דמצד איסור בשר בחלב בודאי אין להחמיר כיון דהוי ספק דרבנן אמנם לענין איסור דם יש לעיין דאם נימא דם שנכבש הוי דאורייתא הרי הו"ל ספק בדאורייתא ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ז (ס"ק ה') מ"ש לענין דם שנכבש:

ל בחר שמא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדבר הבטל בס' הכל הולך בתר טעמא וע' במנח"י כלל ע"ד סק"ג שהעלה דה"ה בדברים ששיעור ביטולם הוא למעלה מששים כגון במאה ומאתים אזלינן ג"כ בתר מטמא ולא בתר שמא עיי"ש אמנם יעוין בכנפי יונה שמדחה דבריו עיי"ש ובעיקר הדין עיין חוו"ד שנותן פנים מסבירות לדעת הרמ"א ומה"ט פסק שם בסוף הס"ק דאותן ב' דברים שטעמן קצת דומין זה לזה עד שנקראים מין במינו וכו' אף דשלא בהפ"מ יש להחמיר כל שהקפילא מרגיש ומכיר הטעם של א' בחבירו מ"א במקום הפ"מ יש להקל דראוי לסמוך על הרמ"א דלא אזלינן בתר טעמא עכ"פ בכה"ג עיי"ש אמנם יעוין בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) שהשיב על כל דברי החוו"ד בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת הש"ך דתליא בטעמא ולא בשמא עיי"ש וכ"כ בשפ"ד סק"ו דהעיקר לדינא כדעת הש"ך שכן הסכימו המנח"י והפר"ת והמנחת כהן בשער התערובות וכן ההלכה עיי"ש ומשמע מדבריו דאפי' בהפ"מ אין צד להקל בזה וכה ראיתי בס' האשכול הלכות יי"נ סי' ס"א שמבואר להדיא כדעת הש"ך דהיכא דנתנו חז"ל שיעור גדול למין במינו כגון בערלה ותרומה וכה"כ ודשיל"מ בזה דוקא אזלינן בתר שמא אבל בשאר איסורין אזלינן בתר טעמא וכל שאין טעמן שוה מקרי מין בשאינו מינו עיי"ש. שוב ראיתי ביד יהודה בפיה"א סק"ז שמדחה כל ראיותיו של החוו"ד הנזכר והביא גם מדברי האשכול הנזכר והעלה שכן עיקר לדינא דלא כהחוו"ד עיי"ש ע"כ אין לסמוך להקל בזה כלל:

לא שמא. יען שיש נ"מ לדינא בין מין במינו ומין באינו מינו לענין ביטול אסורים ביבש ביבש (ולענין נשפך גם בלח בלח) ובדבר שביטולו הוא למעלה מששים גם לדידן אזלינן בתר שמא ראיתי להעתיק מדברי הפוסקים הראשונים ומחברים אחרונים כמה דברים מה נקרא מין במינו ומה הן הנקרא אינו מינו בין בטעמא ובין בשמא:

עיין במ"א או"ח סי' שי"ח ס"ק ט"ז שכתב בשם זקיני הלבוש ז"ל והב"ח דחלמון עם החלבון של ביצה מיחשב ב' מינים אבל לדעת המהר"ם מלובלין משמע דהם מין א' עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח בא"א שם ובמ"ז שם ס"ק י"ב שהוכיח שדעת הט"ז הוא דלא כהלבוש והב"ח אלא דהוי מין א' ועיי"ש במה שנסתפק בזה בנתערב חלמון ביצה בחלבון אם הוי מין באינו מינו כיון שחלוקים בשמן שזה נקרא חלבון וזה חלמון שבטעמן הם א' ונ"מ לענין אם נימא סלק את מינו וכו' וסיים בצ"ע ועיי"ש עוד להלן סי' תקי"ג במ"ז סק"ב שכתב דהוי פלוגתת הפוסקים עיי"ש ובא"א שם סק"ג כתב די"ל חלבון וחלמון ב' מינים הם וכו' וסלק את מינו וכל א' מבטל חבירו עכ"ל ועי' בס' מנחת פתים בחידושיו לסי' זה שכתב שכן עיקר לדינא דנחשבים לב' מינים כי נראה בחוש שטעמם משונה מאוד זה מזה ועיי"ש עוד מ"ש לענין ביצה גמורה שנמצא במעי התרנגולת טריפה ונתערבה בביצים כשרים דבטל ברוב כשאר יבש ביבש מין במינו ואף דאמרו חז"ל בירושלמי ריש מס' ביצה אינו דומה טעם אכילתה בפנים לטעם אכילתה בחוץ דנראה משם שיש שינוי ביניהם בטעמא מ"מ אין לחמוד סוד על זה שיהי' נחשב מין באינו מינו משום דהוי רק שינוי מועט עיי"ש ועי' בחידושי יו"ד שבסוף ספר שמן המשחה על הרמב"ם סי' כ"ו:

וכתב בב"י דכבד ובשר שני מינים הם. ועי' בס' הארוך מש"ך שכתב דר"ל דלא מיבעיא כשהכבד לא נצלה ונתבשלה עם בשר כיון דעדיין לא יצא מידי דמה דאז פשיטא דהוי מין בשאינו מינו עם בשר כיון דהאיסור הוא משום דם דדם ובשר שני מינים הם אלא אפי' בכבד מבהמה טרפה שכבר נצלה ויצאה מידי דמה אפ"ה מיחשב מין באינו מינו עם בשר כדמייתי ראי' מן הנודר מן הבשר מותר בכבד עיי"ש ולענין דינא עי' בלשון הב"י שם שכ' מהאגור דכבד ותרנגול שני מינים הם עיי"ש ועפר"ח סק"ז שהביאו וכתב דר"ל כבד של עוף אמנם לדינא השיג עליו והעלה דבשר עוף וכבד ולב וכחל הוי מין א' דאף שחלוקים בשמן מ"מ עכ"פ מין בשר הוא עיי"ש אמנם יעוין בכנפי יונה שהשיג עליו בזה ודעתו דבשר ולב וכבד וכחל כל א' הוי מין בשאינו מינו עם השני כיון שאין קורין אותן בשם הכולל והמשתתף וסיים בצ"ע עיי"ש. ועי' עוד בפר"ח (שם בד"ה וגם מ"ש האו"ה) שכתב דכבד ובשר שוין בטעמן ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק

ד' מ"ש בזה והביא מדברי כמה פוסקים דבשר כבד הוי מין בשאינו מינו בטעמא ובסוף סיים שאינו אומר בזה דבר ברור לדינא עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ז שדבר זה הוא מחלוקת הפוסקים ולא החליט לדינא עיי"ש:

וכתב עוד בב"י שם בשר עוף ובשר בהמה שני מינים הם ועי' בפרמ"ג בשער התערובות שם ובשפ"ד ריש סי' זה שהביא ראיות דבשר בהמה ובשר עוף הוי מין במינו בטעמא והניח בצ"ע לדינא עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' פ"ז וסי' צ"ז ובשו"ת כתב סופר מבנו הגאון ז"ל חיו"ד סי' נ"ט שכתב דהעיקר לדינא דהוי מין בשאינו מינו בין בשמא ובין בטעמא ודלא כהפרמ"ג עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת השיב משה סי' ל"ב שכ' וז"ל כי הכרעתי דתרנגול בבשר בהמה הוי מין במינו לענין הטעם אף שחלוקים בטעמן דהא העיקר תלוי בהרגש הטעם ומין באינו מינו היינו שיוכר בו טעמו וזהו החילוק בין מין במינו לשאינו מינו וא"כ הרי אנו רואין בחוש שאם נתבשל בשר עוף ובשר בהמה בקדירה יחד אף שיש מן העוף כמו מן הבהמה אינו נרגש כלל בהבשר של בהמה הטעם של בשר עוף רק בהמרק וא"כ הו"ל מין במינו ומן התורה ברובא בטל ורק מדרבנן בעי ס' עכ"ד ועיי"ש בהגהות נכדו (הגאון הצדיק ז"ל מסיגעט) שמעורר על זה מדברי הפרמ"ג הנ"ל וכ' דבע"כ כוונת זקינו ז"ל הוא רק בדבר שאלתו שהי' התערובות במליחה ולא בבישול דבמליחה י"ל כיון שנכנס רק טעם קלוש ע"כ החליטו להקל משא"כ בבישול גם הוא ז"ל מודה שיש להחמיר כיון דהוי אינו מינו בטעמא עיי"ש ועי' בדברי שאול ויוסף דעת מ"ש ע"ד ההשיב משה בזה והתפלא עוד ביותר דהרי גם לדבריו אם יבשל בשר עוף עם בשר בהמה ביחד המרק בודאי נאסר כיון שבמרק מרגישין הטעם א"כ שוב יאסר המרק את העוף והבהמה כיון שבמרק הוא נ"ט והוי מין באינו מינו עיי"ש ועי' בדעת תורה הלכות שחיטה סי' י"ט ס"ק ט"ז מ"ש בענין זה באמצע התשו' ועי' בס' דברי יוסף סי' תכ"ח בעובדא שטיגנו חתיכה קטנה מעוף עם הרבה בשר שמן של בהמה לבראט"ל ונאכל חתיכת העוף ואח"כ נמצא מחט בהקרקבן של העוף באופן שנודע שהעוף שנאכל הוא טריפה ועתה יש ספק אם הי' בהבשר ששים כנגד החתיכה קטנה של העוף ונסתפק השואל אם הבשר עוף נחשב מין במינו כיון דהבשר בהמה הי' שמן והבשר עוף הי' כחוש והאריך בדברי הפרמ"ג אי בשר שמן עם בשר כחוש הוי מין במינו ולדינא העלה דאין להקל כי משמע מדברי הראב"ן דבשר שמן בבשר כחוש הוי מין בשאינו מינו ובפרט בבשר עוף די"ל דבשר עוף משונה בטעם מבשר בהמה ביותר עיי"ש באריכות וע' מזה בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ"א וסי' כ"ג:

וכתב בפרי תואר סק"א דגידין ועצמות היבשות הוי בין עם הבשר ובין עם החלב (בציר"י) בין עם השומן מין בשאינו מינו כיון דאין בגידין ועצמות היבשות בנ"ט והו"ל כעץ בעלמא א"כ כל מידי דאית ביה טעמא נחשב אצלם לאינו מינו כי כל דבר ניתן בהם טעם וניכר בהם טעם של הדבר הנבלע בהם חיי"ש. ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אית ע"ה שכתב כן גם מהדמש"א דגיד הנשה עם בשר ב' מינים הם ועיי"ש באות שאח"ז שכ' דכל זה בגוף הגיד אבל השמנונית של גיד הנשה מקרי מין דמינו עם בשר עיי"ש אמנם בפר"ח שם פסק דגיד ובשר מין א' הוא וע' בס' ד דוד בהגהות ב"י אות י"ח שכ' מהס' שמחת עולם שהשיג על הפר"ח בזה עיי"ש וע' בס' ראש יוסף חולין דף צ"ו בסוגיא דירך שהאריך קצת בדברי הפר"ח בזה וסיים וז"ל אמנם מ"ש דמין בשר הוא אין ראי' אלא לענין שמא ולא לענין טעמא וכדכתיבנא וא"כ בקנוקנות דיש בהם טעם או בשאר גידין דאיסורא של נבילה צ"ע לדינא אי מקרי מין במינו לענין טעמא עם בשר וכפי הנראה מדברי הר"מ וכו' דמין באינו מינו מקרי וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה וכו' עכ"ל:

ועיין עוד בב"י שם שכ' דחלב (בציר"י) ובשר ב' מינים הם עיי"ש ועי' בפר"ח שם שהשיג על זה ופסק שהם מין א' עיי"ש ועי' בכנפי יונה ובראש יוסף חולין בסוגיא דירך שם שדחו ראיות הפר"ח והעלו דהוי מין בשאינו מינו בין בשמא ובין בטעמא אא"כ הי' הבשר שמן אז הוי מין במינו בטעמא עיי"ש וע' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ס' שפסק ג"כ להחמיר בזה עיי"ש ועי' בס' שלחנו של אברהם אות א' ובס' חלקו של ידיד בחידושיו לסי' זה ובערך השלחן הספרדי אות ב' ובס' יד דוד בהגהות ב"י אות י"ט מ"ש בזה באריכות ובמ"ש ובמ"ש בזה לדינא ועבשפ"ד סק"א שכתב דשומן וחלב (בציר"י) הוי מין במינו בטעמא ושומן ובשר כחוש הוי ודאי אינו מינו אמנה בשר שמן עם חלב (בציר"י) צ"ע לדינא אם הוא מינו או אינו מינו ובשר כחוש ובשר שמן י"ל בהפ"מ דהוי מינו והראה מקום לדברי הפרי תואר סק"א שכ' דנראה דעת הראב"ן דשומן הבשר בבשר הוי מין בשאינו מינו אך הקשה דאיך יצוייר דבר זה דהא כל בשר אף שהוא שמן מאוד יש לו טעם בשר מלבד טעם השומן שבו וכיון שכן הנה כל בשר אף שהיא שמן עכ"ז הוי עם השומן מין בשאינו מינו ובשלמא לדברי המחבר דפסק דאמרינן רואין את שאינו מינו כאלו אינו וכו' אבל לדעת הש"ך שהשיג על המחבר בזה אין נ"מ במה דאמרינן דחלב ובשר שמן טעמן שוה דהא עכ"פ בעינן ס' לבטל טעם הבשר דהוי אינו מינו ואין לומר דס"ל להש"ך דבשר שמן אין לו טעם בפ"ע זולת השומן דמנ"ל לומר כן ולענין גוף הדין האריך עוד להלן סק"ה והעלה כללא דמלתא דכל מה שבבהמה בשר ושומן ודקין וחלב (בציר"י) כל מידי דאית בה טעמא נחשב למין במינו עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף

סי' תכ"ח מ"ש בזה באריכות ועי' בשו"ת שאילת שלום קמא סי' מ"ח באמצע התשו' בעובדא שנתערבה אווזא ספק טריפה בין י"ב אווזות כשרות והתכו השומן במחבת ובכל פעם נתנו הגריבי"ן לקדירה אחרת ורצה השואל לומר דהגריבי"ן אף שהם יבש ביבש מ"מ כיון שיש בהגריבי"ן ג"כ טעם שומן הוי מין באינו מינו דשומן ובשר הוי מין באינו מינו וכ' דהא בדותא הוא דאף אם נימא דבשר שמן עם שומן הוי מין באינו מינו מ"מ הגרירי"ן עם השומן ודאי למין במינו יחשב כיון דגם הם מין שומן הם עיי"ש: ועיין שפ"ד שם עוד שכתב דבשר שמן או שומן בחמאה פשיטא דהוי אינו מינו דהא אין טעמן שוה עיי"ש:

ועיי"ש עוד בשפ"ד שהביא דברי הראב"ן דבשר חזיר ובשר פרה אין טעמן שוה עיי"ש: ועיין עוד בב"י שם שכתב דבשר איל ושור ועז ג' מינים הם וכן ב' מיני עופות וב' מיני דגים שחלוקין בשמן שני מינים הם עיי"ש אמנם יעוין בפרמ"ג בשעה"ת שם חלק א' פרק ב' ובשפ"ד ריש סי' זה שמפקפק בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שהעלה דהעיקר לדינא להקל בזה עיי"ש ועי' בכו"פ לעיל סי' צ"ב סק"ד שכתב שהוא פלוגתת הפוסקים שדעת האו"ה הוא דכל זה דוקא כשהם שלימים אבל כשהם חתוכים הוי מין במינו אבל הד"מ אינו מסכים לזה ודעתו דאפי' כשהם חתוכים הוי מין באינו מינו עיי"ש ועי' בפר"ח שם שפסק לדינא כהאו"ה דכל זה הוא כשהם שלימים אז אמרינן דכיון שכל א' נקרא בשם בפ"ע הוי מין באינו מינו אבל כשהם חתוכים דכיון דלאחר שנחתכו לחתיכות אינו נקרא כל א' בשם בפ"ע איל או שור או עז רק בשר שור ובשר איל ובשר עז אז לא נקרא חלוקין בשמן והו"ל מין במינו וכן כ' בפרמ"ג וכתב שם דדוקא כששניהן חתוכות אבל אם רק א' חתוך והב' שלם פשיטא דהוי ב' מינים לענין שמא ועיי"ש שכ' דכל זה הוא כשהם מין א' עכ"פ בשם הכולל כגון מיני עופות ויש להם גם שמות נפרדים וכאמור אבל שור ועוף ודג אף אם נחתכו שניהם לכ"ע מקרי מין באינו מינו בשמא עיי"ש ועי' מזה בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ"ד: ועיי"ש עוד בב"י שכ' דזה פשוט דביצים של עוף זה בביצים של עוף זה אע"פ שהעופות חלוקים זה מזה בשמן אפ"ה הביצים הם מין במינו ועי' בט"ז לעיל סי' ס"ו סק"ה וש"ך שם סק"י שכ' ג"כ דביצה האסורה מחמת טפת דם עם ביצים אחרים מקרי מין במינו עיי"ש אכן להלן סי' ק"ז בט"ז סק"ד וש"ך סק"א חזרו שניהם מדבריהם וכ' בפשיטות דביצה שיש בה אפרוח או ביום שיש בה טפת דם הוי עם שאר ביצים מין בשאינו מינו עיי"ש ועי' בפר"ח (שם בד"ה וגם מ"ש האו"ה) שעמד בסתירת דברי הט"ז והש"ך בזה ולדינא פסק דהעיקר לדינא בזה

דאי אזלינן בתר שמא הוי מין במינו דהאי ביצה מקרי והאי ביצה מקרי אכן אי אזלינן בתר טעמא הוי מין בשאינו מינו עיי"ש:

וכתב שם עוד בפר"ח דחלב (בקמ"ץ) של פרה וחלב (בקמ"ץ) של רחל מין א' הוא עיי"ש ועי' בש"ך להלן סי' קי"ח ס"ק ח' דחלב טמא בחלב טהור אע"פ דחלב טהור חיור וחלב טמא ירוק נחשב למין במינו ועיי"ש בבית מאיר דנחשב למין במינו גם בטעמא עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת טו"ב תנינא חלק או"ח סי' ס"ו דפשיטא ליה דחלב טמא בחלב טהור הוי מין באינו מינו בטעמא עיין שם לדרכי ועי' בפת"ש להלן סימן קי"ח ס"ק א' מזה צריך עיון:

ועיי"ש עוד בפר"ח שכתב מהאו"ה סוף כלל כ"ג חלב הכליות ושל דקין שני שמות להם והו"ל מין בשאינו מינו וכ' לדחות דבריו דמסתבר דשוין בשמא ובטעמא והו"ל מין במינו עיי"ש ועי' בס' כנפי יונה שהשיג עליו כי באו"ה מבואר שם להדיא בשם המרדכי ששני מינים הם ואנו מחוייבים לשמוע דברי הראשונים דאינהו הוי בקיאי טפי בעניני השמות עיי"ש:

ועיי"ש עוד בפר"ח ובכנה"ג בהגהות ב"י אות ס"ט שכתב מהאגור דשומן הדקין של עופות ושומן דקין של דגים שני מינים הם שהרי של דגים מקרי קרבי דגים ושל עופות מין חלב (בציר"י) הן עיי"ש:

ועיין בש"ך לעיל סי' ס"ט ס"ק נ"ז שכ' דם ובשר הוי מין בשאינו מינו עיי"ש ועי' בשו"ת גינת וורדים חיו"ד כלל א' סי' כ"ט שהוכיח שדם היוצא מבשר הוי מין במינו עם הבשר עיי"ש ועי' בס' נשמת חיים חיו"ד סי' כ"ט שהשיג על הגוו"ר דהעיקר כהש"ך שם דדם ובשר הוי מין בשאינו מינו עיי"ש ועי' מזה בשו"ת תפארת אדם חיו"ד סי' יו"ד ובס' ערך השלחן סי' ס"ט אות י"ט ועי' בס' טהרת המים מערכת המ' אות נ"א ובשיורי טהרה שם מערכת הד' אות כ"ה שהביא ראי' לדעת הגוו"ר ועיי"ש עוד במערכת היו"ד אות ט"ו בד"ה והנה הש"ך מ"ש עוד מזה באריכות:

ועיין עוד בב"י שם שכתב דשאור ועיסה שני מינים הם עיי"ש ובס' ערך השלחן שהביא כן גם בשם האגור והמרדכי דשאור ועיסה הם ב' מינים ועי' בס' תורת חיים על הש"ס בע"ז דף ס"ו שהשיג על זה והביא מדברי הר"ן בשם הרמב"ן דהוי מין במינו עיי"ש ועיין בפר"ח שם שכתב ג"כ דאם כי גם במרדכי כתב כן דעיסה ושאור שני שמות הן מ"מ לדינא זה אינו ובע"כ לומר דלא הוי ב' מינים אלא אם כן הם מב' מינים כגון שהשאור הוא של חטים והעיסה הוא של שעירים או להיפך דדכותיה שאור של חטים ושאור של שעורים מקרי מין במינו לפי ששם של שאור א' הם לזה קמ"ל דשאור ועיסה של שני

מינים מקרי מין באינו מינו עיי"ש ועי' ביד יהודה שם ובספר קהל יהודה הספרדי דף י"ג ובס' שלחנו של אברהם אות ו' ועיי"ש במ"ש בזה לדינא וע' בעפרא דארעא על הארעא דרבנן במהד"ב אות ל"ו שהעלה לדינא כדעת הסוברים דהוי מין באינו מינו עיי"ש אמנם בנשמת אדם סי' י"ט העלה דהעיקר לדינא דשאור ועיסה הוי מין במינו וסיים שכן מצא בכו"פ וכ"כ בכנפי יונה ועי' מזה בשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חלק או"ח סי' כ"א אות ב' ובשו"ת אורי וישעי סי' ה' ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הט' כלל י"ג אות א' מ"ש בזה באריכות: ועיין בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' צ"ג שהוכיח מדברי הש"ס דקמח חטים בקמח שעורים הוי מין בשאינו מינו עיי"ש ועי' מזה בחכמת אדם כלל נ"ג אות כ"ח ובשו"ת בכורי שלמה חיו"ד סי' ז' ובס' שדי חמד שם באריכות מזה:

ועיין בש"ך להלן סי' ק"ח סק"א דכ' שדג טמא עם דג טהור הוי מין באינו מינו ועבשפ"ד שם שהתפלא עליו מהא דמבואר בסי' זה שדג טמא עם דג טהור הוי מין במיגו עיי"ש ועי' מזה בדבריו בשעה"ת חלק א' פרק ב' (בד"ה ודע דהרשב"א) ובפרמ"ג או"ח סי' תקי"ג במ"ז סק"ב ובבית מאיר סי' ק"ז וסי' קי"ח ובחידושי הגרעק"א ריש סי' ק"ז שכתב כן בהחלט דהוי מין במינו בטעמא עיי"ש ועי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ"ד וכ"ה מ"ש בזה באריכות:

ועיי"ש עוד בפר"ח שהביא מהרשב"א בחידושיו לחולין שעמד על המחקר אי המוהל ופליטת הבשר עם הבשר מקרי מין במינו או לאו והניח בצ"ע והוא העלה דדוקא הרוטב דהיינו המים שנתבשל בה הבשר הוא דמקרי אינו מינו עם הבשר אבל המוהל דהיינו פליטת הבשר מקרי מין בשר והו"ל מין במינו עם גוף הבשר עיי"ש ועי' בכנפי יונה וביד יהודה שם מ"ש בזה ועיי"ש עוד בפר"ח שכתב דגם רוטב עבה מין בשר הוא והוי מין במינו עם בשר עיי"ש וע' בכנפי יונה שם שהשיג עליו בזה והעלה דדוקא המוהל בלא מים נחשב למין בשר אבל רוטב שיש בו מים הוי שלא במינו עם בשר עיי"ש: (לב) אבל אם נתערב בשאינו מינו. עפת"ש מ"ש לענין טעם כעיקר דאורייתא ועיי' בחיו"ד להלן סי' ק"ט שכ' דלא הוי טכ"ע דאורייתא רק בכזית שלם ולא בחצי שיעור עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד כאן ס"ק כ"ג שכתב דגם טעם הבא מחצי שיעור הו"ל כבא משיעור שלם והוי דאורייתא עיי"ש איברא כי מדברי הכו"פ לעיל סי' צ"ב נראה דס"ל כהחוו"ד שמחלק בזה בין טעם הבא מכזית ובין טעם הבא מחצי זית עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' קי"ח אות ג' וד' ומ"ש בזה. ועי' במנחת כהן בשער התערובות חלק ב' פרק ד' שכ' דאף דקיי"ל דטעם כעיקר דאורייתא מ"מ אם אכל פחות

מכזית בכא"פ בתערובות הוי רק מדרבנן דאף דחצי שיעור אסור מן התורה היינו בעין אבל לא ע"י תערובות עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ב' פרק ב' שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה וכ' שיש לעיין במינו אם נתערב חצי שיעור חד בחד אם נימא דלא הוי אלא מדרבנן ולפ"ז ממילא דבספק אם נתערב חצי שיעור חד בחד במינו ביבש או בלח נאמר בו דהולכין בספיקו להקל וכתב דלכאורה נראה דאם הי' בקדירה מינו ואינו מינו יש להקל אף כשאין במינו רוב נגד האינו מינו אבל באמת זה אינו דממ"נ אם רוב איסור הוי א"כ הו"ל כאלו הוא בעין דאחרי רבים להטות ואם רוב היתר הוא הלא אפי' כזית שלם בטל מה"ת ברובא אפי' בלח ואי חד בחד מצומצם הלא נראה מדברי הרשב"א דקיי"ל דא"א לצמצם וסיים דלהלכה נראה דחצי שיעור אסור מה"ת אפי' ע"י תערובות ולא מיבעיא באינו מינו דאיכא דעה דההיתר מצטרף להאיסור ונהפך ההיתר לאיסור וכו' אלא אפי' במינו ושוה בשוה אפ"ה הוי טעם כעיקר מן התורה והולכין בספיקו להחמיר עיי"ש. ומ"ש הפתחי תשובה מהח"ס דדוקא כשקיבל החלב טעם ממשות הגדי וכו' עי' בפרמ"ג שם (בד"ה ודע) מ"ש מזה: ועיי"ש עוד בפרמ"ג (בד"ה ואני) שנסתפק בהא דקיי"ל טכ"ע דאורייתא אם הוא בתורת ודאי או דמספיקא מחמרינן וכתב דהן דאין נכנס בגדר ספק פלוגתא דרבוותא דאל"כ איך קיי"ל בנשפך להחמיר באינו מינו והא הוי ס"ס ספק שמא הלכה כרש"י דטעם כעיקר דרבנן ושמא הי' ששים ש"מ כיון דקבלו עלייהו כן ליכא ספיקא אך יש לעיין אם גם לקולא אמרינן כן ועיי"ש במ"ש הנ"מ לדינא בזה ועי' עוד בדבריו באו"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות נ"א:

ועיין ביד יהודה בפיה"א סק"ז מ"ש בענין טעם כעיקר והעלה בפיה"ק תמצית הדברים דאם נתערב כזית איסור בתוך אכילת פרס היתר אז לכ"ע אסור מדאורייתא ואם אכלו כלו בתוך שיעור אכ"פ לוקה עליו אבל אם לא נתערב בכשיעור אכילת פרס וכן אם לא נתערב ממשו כלל אלא הטעם בלבד בזה אף שיש כמה פוסקים דס"ל דבטל מדאורייתא מ"מ אנן קיי"ל להחמיר כדעת הפוסקים דכל שטעמו ניכר אינו בטל אך מ"מ אין להחמיר בכה"ג רק לומר דהאיסור אינו בטל אבל אין להחמיר ולומר בזה דגם ההיתר נחשב לאיסור מחמת טעם האיסור שבו דמהלימוד מבב"ח או מגעולי מדין אינו מוכח אלא דלא בטל. ועיי"ש מ"ש בדברי רש"י וסה"ת והרמב"ן דס"ל דגם לח הנבלע בדבר יבש הוי טעמו ולא ממשו אבל דעת התוס' והרשב"א והרמב"ם הוא דזה הוי ממשו. ועיי"ש עוד מ"ש לענין פליטת דבר גוש בתוך דבר לח אי הוי בכלל טעמו ולא ממשו וגם כתב שם לענין קמח בקמח דאם הוא מתערב יפה וא"א לאכול א' בלא חבירו וכן שאר שני דברים גושיים שבללן נמי הוי בכלל טעם כעיקר דאורייתא עיי"ש:

לג אפי' נודע שהי' רובו היתר. עבאה"ט ופת"ש מ"ש לענין אם גם בבשר עוף בחלב מחמרינן במין בשאינו מינו בנשפך ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ז שהעלה שכן עיקר לדינא להחמיר בזה בבשר עוף בחלב כמו בבשר בהמה עיי"ש וכ"כ בשו"ת בית יעקב סי' קע"ב לדינא עיי"ש אמנם יעוין בכנפי יונה שהשיג ע"ד הבית יעקב בזה ודחה ראיותיו ונותן פנים מסבירות לדעת המקילין בזה עיי"ש ועי' במ"ז סוף סק"ה שכ' ונראה דבהפ"מ המיקל כהש"ך לא הפסיד עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח שהעלה דהעיקר לדינא שאין להחמיר בזה כלל אפי' בהפ"מ עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ז שעמד על המחקר אם חלב תחת שתי קדירות של בשר אחת של עוף ואחת של בשר בהמה ואינו יודע אם הי' בהם ששים ובא לשאול על שניהם כאחת אם נחמיר בשניהם ע"פ דברי האחרונים שכ' דהיכא דאתרמו בהדדי ספיקא דאורייתא וספיקא דרבנן כאחת מחמרינן בשתיהן דאל"כ יהי' זלזול לדרבנן וכ' די"ל דדוקא היכא דרבנן תלוי בדאורייתא אז הוי זלזול משא"כ בנ"ד דאין אחת תלוי בחברתה דאפשר אף שבאחת לא הי' ששים בשני יש ששים ובזה אין זלזול ע"כ אף אם ניקל להתיר הקדירה של בשר עוף אין זלזול להדאורייתא וכמו שמצינו בש"ך דגם בהי' בקדירה א' מינו ואינו מינו שהאינו מינו אסור והמינו מותר עיי"ש:

לד נודע שהי' רובו היתר. עבאה"ט מ"ש דלדידן דקיי"ל דבשר עוף מדרבנן יש להקל בנשפך גם בעין בשאינו מינו ועי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' כ"א שכתב בקדירה שהי' בה בשר בהמה ובשר עוף והבשר עוף הי' רובא ונפל חלב לתוכה או שתחב לתוכה כף של חלב ונשפך ואינו יודע אם הי' ששים או שהי' מתחלה בתוכה בשר עוף ונפל לתוכה חלב או שתחב לתוכה כף של חלב ואח"כ נתן לסוכה בשר בהמה ואינו יודע אם הי' ששים או שתחב לקדירה זו כף ואח"כ תחב הכף לחלב ונשפך ואינו יודע אם הי' ששים ועיי"ש במ"ש בזה וכתב דהיכא שידוע שיש ס' כנגד הבשר בהמה והספק הוא אם יש ס' גם נגר הבשר עוף בודאי יש להקל אך נסתפק שם היכא דהוי ספק אם הי' ששים גם נגד הבשר בהמה והאריך בזה והעלה דגם בזה מותר משום דאמרינן סלק החלב שאינו מינו כאלו אינו ובשר עוף רבה עליו ומבטלו ואף שהש"ך פסק כמהרש"ל דלא אמרינן בזה סלק מ"מ בכה"ג כשנתערב תחלה עם מינו ונתבטל ברובו יש לסמוך על המקילין לומר סלק ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז מ"ש עוד בזה עיי"ש באריכות:

ועיין בשו"ת יד יוסף סי' ס"א שנשאל במה שבעובדא כזו כשבא לפני המורים דין נשפך בבשר עיף חלב מדוע אין שואלין אם לא בשלו בקדירה זו בשר בהמה בתוך מעל"ע וכתב שם סברות וצדדים למנהג זה משום דגם אם בשלו בשר בהמה בקדירה זו בתוך המעל"ע

ג"כ לא הוי רק ספיקא דרבנן דטעם בלוע היוצא מכלי אפי' בב"ח לא הוי רק מדרבנן ע"כ שפיר מנהגם שאין שואלין על זה כלל עיי"ש ועי' בשו"ת שאילת שלום קמא סי' ס"ג שכתב ג"כ פנים מסבירות להקל בזה עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ב אות ו' באמצע התשו' שהביא דברי חכם אחד שרצה לומר טעם למנהג המורים שאינם חוקרים על זה בעובדא כזו והוא מדחה דבריו וכ' דבאמת צריך המורה לשאול על זה עיי"ש לדרכו ומי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ט' שכ' בפשיטות דאם בשלו בקדירה בשר עוף וספק אם נפל לתוכה חלב אם בשלו מקודם בתוך המעל"ע לנפילת החלב בקדירה זו בשר בהמה אסור דהוי ספיקא דאורייתא עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בהשמטות שבסוף הס' השייך לס"ק הנ"ל דבספק אם נפל חלב לקדירה שיש בה בשר עוף אם הי' הקדירה ב"י מבשר בהמה אין להקל עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ז מ"ש בזה וכ' ג"כ דהעיקר להחמיר בזה כשהי' הקדירה מבשר בהמה אך נסתפק שם די"ל דדוקא אם סיפר השואל בעצמו שבשלו בקדירה זו בשר בהמה בתוך מעל"ע אבל אם לא סיפר בעצמו י"ל דהמורה א"צ לחקור אחר זה ע"פ דברי הנו"ב קמא חיו"ד סי' מ"ג וסי' נ"ז דאף לדעת הרשב"א דמצריך בירור בס"ס היינו היכא שיכול לברר ב' הספיקות אבל אם לא יתברר רק צד א' של הספק א"צ לברר (עפת"ש להלן בסי' ק"י בדיני ס"ס אות ל"ה ובדברינו שם ס"ק שע"ז וס"ק ש"פ) וה"נ בנ"ד הרי לא יתברר רק ספק א' ספק אם בשלו בה בשר בהמה אבל הספק הב' אם יש ששים או לאו לא יתברר וא"כ לכ"ע א"צ לברר גם זה הספק אמנם לדינא כתב שאין לסמוך על זה להקל מלברר די"ל דכיון דהשואל הוא לפנינו אם לא יחקור אותו על הנעשה הקדירה זו מהחל עד כלה הוי כמעלים עין מן האיסור רק בספק אם בשלו בקדירה זו בשר בהמה שמיל"ע זה בודאי יש להקל מטעם ס"ס עיי"ש:

ועיין:

עוד במנחת שי שם שכתב בפשיטות דאם בשלו בשר עוף בקדירה של בשר בהמה ב"י ואח"כ עירו הבשר עוף לקדירה רותחת ונפל לתוכה חלב ואינו יודע אם הי' ששים יש להתיר דהוי ספק דרבנן ומה שהבשר עוף הוא בלוע מבשר בהמה לא איכפת לן דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא עיי"ש ועי' מענין זה בשו"ת בית יצחק שם ועי' עוד ביד יהודה בהשמטות שם שכתב דאף אם הי' הקדירה שבשלו בה בשר עוף אינה ב"י מבשר בהמה ונפל לתוכה חלב ונשפך ואינו יודע אם הי' ששים נגד החלב כנ"ל אם חזר ובישל בקדירה זו אח"כ בשר בהמה בתוך מעל"ע חוזרת הקדירה לאיסורא מספיקא דאורייתא ואם עמדה קדירה של חלב לפנינו וספק אם נפל בה בשר עוף אע"פ שבשר עוף שהי' שם

הי' מבושל בקדירה של בשר בהמה ב"י אפ"ה אין להחמיר כלל דהוא נמי ספיקא דרבנן משום דהבלוע בעוף מבשר בהמה הוא נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' מענין זה בחמודי דניאל שם שכתב דאם בשלו בקדירה בשר עוף וספק אם נפל בה חלב אף הקדירה והעוף כשר משום דהוי ספיקא דרבנן כנ"ל אבל צריך לזהר שלא לבשל אח"כ בקדירה זו בשר בהמה בתוך המעל"ע דהוי ספיקא דאורייתא אבל לאחר מעל"ע אפשר יש להתיר וכן אסיר לתחוב בתוך קדירה של בשר עוף שיש ספק אם נפל בה חלב כף ב"י מבשר בהמה ואם תחבו אם אין ס' הכל אסור ואם יש ס' התבשיל מותר והכף אסור ואם בשלו בשר עוף בקדירה של חלב ויש ספק אם הקדירה ב"י או לאו התבשיל מותר דהוי ספיקא דרבנן והקדירה אסורה ויערה לקדירה אחרת של בשר אפי' ב"י מבשר בהמה דהא ליכא כאן איסור דאורייתא דהוי נ"ט בר נ"ט כדין דגים שעלו בקערה של בשר דמותר לאכלן בחלב אלא שאנו מחמירים לכתחלה כמש"ל סי' צ"ה א"כ בודאי דמותר לשומו בכלי של אחד מהן אפי' הי' ב"י דהא הוא נותן בתוך הכלי רק דרך עירוי ודרך עירוי אין קפידה כ"כ כמ"ש הש"ך סי' צ"ה סק"ה. ואם חממו בשר עוף בקדירה של חלב ב"י והספק הי' אם הי' היס"ב גם הקדירה מותרת עיי"ש:

לה שהי' רובו היתר. עפת"ש מ"ש מתשו' אמונת שמואל שם שהותנה דבכ"מ אין להקל אלא אם עכ"פ יש שם רוב נגד האיסור עיי"ש ועי' ביד יהודה בהשמטות שבסוף הספר שהביא דברי האמונת שמואל בזה ועיי"ש במה שפלפל בדבריו בזה:

לו שאין יכולין לעמוד עליו. עי' בשו"ת צמח צדק סי' מ"ג בעובדא שנמצא בשר בשומן וחלב (בציר"י) יחד ולא נודע אם נמלחו יחד כך וכתב שם דאילו הי' שם רק שומן וחלב הי' ספק דרבנן דחלב ושומן מקרי מין א' ובטל ברוב מדאורייתא אבל כיון דאיכא שם גם בשר שהוא עם החלב מין בשאינו מינו הו"ל ספק דאורייתא וכו' דלא שייך כאן לומר רואין את שאינו מינו כאלו אינו דלא אמרינן רואין אלא בנשפך ולא כשהוא לפנינו עיי"ש ועי' בשו"ת עבודת הגרשוני סי' י"ד שכתב ג"כ כדברי הצמח צדק בזה עיי"ש ועי' בשפ"ד לעיל סי' ס"ט ס"ק מ"ג שהתפלא ע"ד הצ"צ בזה דגם בזה שפיר לומר רואין האינו מינו כאילו אינו והשומן רבה עליו ותו הוי ספיקא דרבנן ולקולא דשמא לא נמלח החלב עמהם כלל דגם זה הספק אם נמלח הוי ספק לכל העולם כולו דמי יכול לידע זאת ודמי לנשפך ואין ידוע אם הי' ששים עיי"ש ועי' עוד בדבריו כאן בשפ"ד סק"ח שהתפלא ג"כ על דברי הצ"צ בזה עיי"ש ועי' בגליון מהרש"א בסעי' זה וסעי' שאח"ז מ"ש בזה איברא כי בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' ל"ב ובסי' ל"ג בהגה כתב כן באמת דלא אמרינן סלק את שאינו מינו במליחה עיי"ש ועי' בלב"ש בחידושי דינים ס"ק קכ"א שהביא דבריו והסכים

עמו משום דבמליחה אינו מתערב ממש כמו בבישול וגם אין ידוע שנגעו כולם זה בזה נגיעה ממש עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת בית שלמה חיו"ד ריש סי' קל"ה שהשיג על הנו"ב והלב"ש בזה והעלה דגם במליחה אמרינן רואין את שאינו מינו כאלו אינו עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום לעיל סי' ס"ט בשפ"ד ס"ק מ"ג (בא"ד ד') מ"ש בזה באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ד שהביא דברי הנו"ב הנ"ל וכ' עליו וז"ל מיהו היינו כשהבשר נוגע לשניהם או שהבשר נוגע להשומן והשומן להחלב בודאי דאמרינן סלק ובודאי מצד הסברה דהיכא דנוגע לשניהם אין לומר סלק במליחה כיון דאינו כמו בישול להתחלק ממש בשוה מי יודע אם בא הפליטה של זה בשוה כמו זה להבשר אך עכ"ז צ"ע במליחה כיין דבלא"ה הרבה סוברים דגם שומן אינו אוסר במליחה אלא כדי קליפה וכאן יש ספק אם יש ס' ג"כ גם הא דחלב ובשר הם אינו מינו בטעמא אינו דבר ברור וכו' וצ"ע וכפי הנראה דיש להתיר בקליפה עכ"ל:

ועיין בשו"ת שערי דעה חלק ב' סי' פ"ו שנשאל בשומן מאווז טריפה שלא נמלח כלל מפני שהי' בחזקת טריפה שנתערב והותך ביחד עם רוב שומן כשר ונשפך ואינו ידוע אם יש ששים וכ' דלכאורה לא דמי לדין דמין במינו ונשפך כיון דהטריפה לא נמלח אפשר שהדם שבה אוסר השומן הכשר דהו"ל מין בשאינו מינו עד שיודע שיש ששים נגד כל השומן הטריפה דהא לא ידעינן כמה דם נפק מיני' לשער בתערובות הדם לבד. והשיב להקל בפשיטות כיון דקיי"ל דם שבשלו אינו אלא מדרבנן לרוב הפוסקים הדר הו"ל ספיקא דרבנן אך הרב השואל פקפק ע"ז דעכ"פ לא גרע הדם של השומן מציר טריפה שאסור דקיי"ל הטמאין לאסור צירן ורוטבן. וכתב דלכאורה יפה העיר וכעין מ"ש הח"ס דדם מן החי אסור משום ציר מן החי אבל לדינא ז"א מכמה טעמים חדא דלדעת הפוסקים שהביא הפר"ח בסי' ע' ציר טריפה אינו אסור אלא מדרבנן אלא דבלא"ה מסתבר דמצד איסור ציר טריפה לא עדיף מדבר שהוא בא מכחו והוא השומן דמן התורה בטל ברוב כשאר מין במינו וכו' ואף לדעת החולקים דלא אמרינן סלק מודים שאין להחמיר בזה במקום ספיקא ובפרט בשומן שאינו מוחזק כל כך בדם. וכתב שם עוד דלכאורה אף שהוא רק מדרבנן יש להחמיר בספיקו כיון דאיכא בזה ספיקא דשני איסורין דרבנן איסור דם ואיסור ציר טריפה וכבר כתב במ"א דבשני איסורים דרבנן יש להחמיר בספק כדמוכח בש"ס נזיר דף כ"ט ע"ב משום דמתחזי כתרין איסורין דרבנן מ"מ בנ"ד יש לצדד משום דאין איסור ציר טריפה חל על איסור דם דאין איסור חל על איסור שהרי קודם שנתבשל השומן כל צרכו והתחיל הדם להיות פורש ממקומו הי' עליו איסור דם מה"ת ואף שנפקע אח"כ ע"י הבישול מ"מ האיסור דרבנן לא פקע ונשאר

מהאיסור תורה הקדום ולא אתי איסור ציר טריפה דרבנן וחייל עלה ומ"מ לדינא סיים שאין להחמיר בצירוף צדדי ההיתר הנ"ל עיי"ש באריכות:

לז ונודע שהי' רובו היתר. דוקא אם בבירור יש רוב ממינו אבל אם גם זה ספק אע"פ שיש ס"ס אפ"ה אסור מדאורייתא כיון שא"א לסלק את שאינו מינו כאילו אינו. יד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"ב עיי"ש: (לח) רואין את שאינו מינו וכו'. עי' בתשו' הרב מו"ה יהודא ליבש מפאלטשען סי' י"א שעמד על המחקר לפי מה דקיי"ל בכ"מ דלא אמרינן תרי רואין מה יהי' הדין אם נפל בשר ורוטב טריפה בבשר ורוטב כשירה ונשפך באופן שצריכין לומר ב' פעמים רואין והביא בשם הגאון חסד לאברהם ז"ל שהביא מדברי התוס' חולין דף ק' בד"ה הוי דמשמע דאמרינן בכה"ג ב' פעמים רואין וכתב דמשם אין ראי' דשם מיירי בב' איסורין שאנו מסופקים אם נפלו בזה אחר זה דבזה בודאי אמרינן ב' פעמים רואין כי בשעה שנפל האיסור הראשון שהיינו אומרים רואין לא הי' צריכין לומר עוד הפעם רואין וכן כשנפל השני כבר הי' נתבטל הראשון משא"כ אם נפלו שניהם בב"א וכתב דמלשון הט"ז סק"ה נראה דאפי' על ב' איסורין בבת אחת אמרינן רואין עיי"ש:

לט את שאינו מינו. עפת"ש ועי' במ"ז שם שכתב שאלה דשיל"מ כגון ביצה שנולדה ביו"ט שראוי לאכילה למחר דקיי"ל להלן סי' ק"ב דאם נתערבה במינה אפי' באלף לא בטלה אפי' כולן טריפות ואם נתערבה בשאינה מינה בטל בס' מהו הדין היכא שנתערב במינה תחלה ואח"כ באינה מינה אי אמרינן רואין וכו' אי לאו וכתב דכיון דהא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל הוי מדרבנן ואם נתערב דשיל"מ במינו באופן שיש ס' לא נ"נ מצד עצמו ואינו אסור רק מדרבנן ע"כ אם נפל אח"כ לאינה מינה ויש ס' באינו מיט לחוד נגד הדשיל"מ אמרינן רואין והכל שרי וכ' דכל זה הוא רק ביו"ט דעלמא אבל ביו"ט אחר שבת דהוי דאורייתא כמבואר באו"ח סי' תקי"ג במ"א סק"א יש לאסור בנפל אח"כ לאינו מינו דבכה"ג אין אומרים רואין וכו' עיי"ש אמנם יעוין בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שם שהשיג עליו בזה וכתב דלטעם הפוסקים דס"ל דשיל"מ לא בטל דעד שתאכלנה באיסור תאכלנה בהיתר א"כ גם בזה שאני דשלי"מ משאר איסורין דבשיל"מ לא אמרינן רואין וכו' עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) שהשיג ג"כ על הפרמ"ג בזה וכתב דלא מיבעיא בעובדא דהפרמ"ג שנתערב דשיל"מ במינו ויש ששים ואח"כ נפל לאינו מינו ויש ס' באינו מינו לחוד נגד הדשיל"מ דלא אמרינן סלק אלא אפי' כשנפל דשיל"מ במינו ובאינו מינו בב"א ג"כ לא אמרינן רואין ולא מהני מה שיש ס' באינו מינו לחוד נגד הדשיל"מ עיי"ש באריכות וכ"כ בשו"ת אבני קודש סי' א' באמצע

התשו' עיי"ש ועי' שם עוד במ"ז שנסתפק אם נתערבו הרבה מיני עופות יחד שחלוקין בשמן ויש בהם אפרוח אחד שנולד ביו"ט. (דקיי"ל באו"ת סי' תקי"ג סעי' ח' שהוא אסור) מי אמרינן סלק את מינו כמו שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו. ולפ"ז ממילא אם אירע שהי' ממין א' דעוף ב' או ג' וכן ממין השני הי' ג"כ ב' או ג' ואחד מהם נולד ביו"ט ואינו יודע איזה מהמינים הוא מותר כיון דכולן בגדר הספק נינהו א"כ אי אמרינן רואין וכו' ממ"נ הוא מותר דדבר שיל"מ באינו מינו בטל הוא ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ולפי דברי האחרונים הנ"ל בלא"ה אין להקל דבכל גווני לא אמרינן בדשיל"מ רואין וכו' וכאמור (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ב ס"ק כ"ו וס"ק כ"ד):

מ רבה עליו ומבטלו. עבאה"ט ופת"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"א סעי' ט"ו שסיים דרק בהפ"מ וצורך מצוה יש לסמוך על המקילין להתיר השאינו מינו עיי"ש אבל דעת הפרי תואר סק"ח שאין להחמיר בזה כלל עיי"ש וכן כתב הכו"פ סק"י והחוו"ד דהעיקר לדינא כהט"ז עיי"ש ומבואר מדבריהם דאפי' שלא בהפ"מ יש להקל ועיי"ש עוד בפרי תואר שכ' דבזה כ"ע מודים היכא דנפל תחלה למינו והי' רוב לא איכפת לן במה דנפל אח"כ לאינו מינו דאע"פ שיש בהשאינו מינו חצי חלק מהמין שנתערב בו אפ"ה גם הישו"ש והש"ך יודו דשרי דמה בכך אם נרגש הטעם הא אפי' בעינו שרי ומכ"ש הרגשתו עיי"ש וכ"כ במ"ז סק"ה (בד"ה והנה) עיי"ש ובחוו"ד בביאורים סק"ד עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהט"ז דכל זה וכו' אבל אם נתערב תחלה עם אינו מינו ואח"כ ניתוסף שם מינו ודאי כבר נ"נ וכו' עי' במ"ז שם שמפקפק בדין זה דמה בכך שנפל לאינו מינו תחלה ונ"נ מ"מ כיון דעתה נפל לשם מיני דהיתר ונעשה רובא דהיתרא סוף כל סוף ליכא איסור תורה עכשיו דחנ"נ בשאר איסורין אינו אסור אלא מדרבנן וספיקו לקולא ומצדד בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת בית יעקב סי' ס"ב שכ' ג"כ לדחות דברי הט"ז בזה ועי' בדבריו להלן סוף סי' קע"ב שהביא עוד ראי' דאפי' בזה אחר זה אמרינן סלק עיי"ש ועי' בכנפי יונה מ"ש בזה ומה שפלפל בדברי הבית יעקב בזה ולדינא העלה בהחלט להקל כיון דכל דין דחנ"נ דרבנן יש להקל לכל הפחות בכה"ג כשיש ספק אם הי' בהאינו מינו ששים עיי"ש איברא כי בחוו"ד בביאורים סק"ד נתן פנים מסבירות לדין זה של הט"ז דאף דחנ"נ בשאר איסורין לא הוי אלא מדרבנן וכאן מיירי בנשפך דאיכא ספק דרבנן אפ"ה נכונים דברי הט"ז דאסור דכיון דנפל חתיכת נבילה לרוטב בפחות מששים נאסר הרוטב ואפילו נפל אחר כך לתוכו עוד חתיכות כשרות שהן מינו אפילו הכי הרוטב שנאסר מחמת שקיבלה טעם מהנבילה א"א לסוחטו ואסור לעולם דאפשר לסוחטו מדאו' אפי' בשאר איסורין. אך כ' דכ"ז הוא רק אם לא ניתוסף שם אלא מינו

ברוב וכאמור אבל אם ניתוסף עוד רוטב עד דאיכא ס' נגד האיסור אחר שנשפך בזה יש להקל בספק אם הי' ס' גם קודם שנשפך דאז אפי' לא הי' ס' מקודם אינו אסור רק מטעם חנ"נ דאינו אלא מדרבנן ומותר מספק עיי"ש:

ועיין בשו"ת טוטו"ד קמא ריש סי' קכ"ה שכתב דאם נפל תחלה למינו ואח"כ לאינו מינו רק שלא נודע התערובות רק לאחר שכבר נפל גם להאינו מינו אע"פ שלדעת הש"ך לכאורה יש להחמיר גם בזה כיון שלא נודע התערובות עד אחר שבא גם לאינו מינו א"כ לא נתבטל מה"ת בתחלה רק עתה כשנודע ועתה הרי כבר יש שם גם האינו מינו ואסור לדעת הש"ך מ"מ בזה אין להחמיר דהוי ס"ס שמא הלכה כהסוברים דגם בזה אמרינן סלק ואת"ל כהש"ך דלמא הלכה כדעת החולקים שאין לחלק לענין ביטול בין נודע או לא נודע עיי"ש לדרכו:

מא ומבטלו. עי' בס' חידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקיר ז"ל) בהלכות יי"נ סי' קל"ד בש"ך ס"ק כ"א שמבואר מדבריו היכא דנפל איסור לקדירה ולולא דבר היתר א' שיש שם ג"כ הי' האיסור פגום בהתבשיל שבקדירה רק שע"י דבר ההיתר שיש ג"כ בקדירה ההוא המשביחו מרגישין טעם האיסור לשבח אמרינן סלק דבר ההיתר הלזה כמו שאינו ואמרינן דהתבשיל שבקדירה פוגם הטעם איסור והו"ל נטל"פ עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' סוף פרק ד' (בד"ה שוב ראיתי) שנתעורר ג"כ בזה וכ' דלכאורה י"ל דאם נפל איסור לאינו מינו ויש שם מלח הפוגם את האיסור ההוא ועי"כ נותן טעם פגום בתבשיל אלא שיש שם היתר מינו של האיסור שעי"כ אין המלח פועל פעולתו להפגום שמעט הוא בערך שניהם וכיוצא בזה דלכאורה נראה שהוא מותר כיון דלולא ההיתר הי' האיסור נטל"פ ועיי"ש מ"ש בזה ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א סוף ס"ק ס"ג ובסי' זה סוף ס"ק י"א שהביא דברי הרב הרז"ה הנזכר ועיי"ש במ"ש בזה והעלה לדינא שיש חילוק בזה בין אם היתר המשביחו הוא מין במינו עם האיסור או לאו דהיכא דההיתר הוא ממין האיסור בזה יתכן דברי הרז"ה הנזכר דאמרינן סלק וחשבינן לי' לנטל"פ אבל היכא דההיתר המשביחו הוא אינו מינו של האיסור רק שטעם ההיתר משביחו ועל ידי זה נרגש טעם האיסור בזה לא אמרינן סלק כל שעכשיו נרגש טעם האיסור עיין שם:

סעיף ג:

מב וא"א לעמוד על שיעורו. עפת"ש מ"ש מתשו' אמונת שמואל ועי' בגליון מהרש"א לעיל סי' פ"א בש"ך סק"ח שכתב ראי' לדברי האמונת שמואל ועי' בפרי תואר סק"ט שכתב דהיכא דהוי ספיקו בגוף של איסור דלא ידוע כגון שנפל איסור לתוך היתר

ונצטמק ולא ידוע כמה הוי כשנפל לא משערינן האיסור אלא כמות שהוא כעת לפנינו ואפי' יודע שהי' האיסור גדול ממה שהוא לפנינו רק שנצטמק ע"י הבישול דאמרינן דכמו שנפחת מהאיסור ע"י הבישול נפחת גם מההיתר כנגדו לפי ערך שיעור ס' ואצ"ל אם אינו יודע בבירור שהי' האיסור גדול ממה שבא עכשיו לפנינו ואין חילוק בזה בין מין במינו או במין בשאינו מינו עיי"ש וכתב שם עוד וז"ל ואיכא לספוקי בהיכא דנאבד האיסור וידענו ודאי דאיכא רובא דהיתרא אלא דלא ידענו אי איסורא הוא חלק מס' דהיתרא דקמן או טפי מחלק אחד מס' ואיכא פנים לומר דהיינו נשפך ההיתר דמה לי נשפך ההיתר ומה לי נשפך האיסור ואסור במין בשא"מ. ואיכא פנים לומר דלא דמי לנשפך ההיתר דהתם ליכא ס' בהיתר נגד האיסור דקמן ואתחזק איסורא ואנו באין להתירו בחלק שנשפך שאין ידוע משא"כ בנאבד האיסור לא אתחזק קמן איסור שהוא טפי מההיתר וכשאתה בא להביא צד האיסור אינך מתחיל אלא בספק ובנשפך ההיתר אתה מתחיל לדין בהיתר בספק והבן. ומסתבר דלא מטינן להקל בספק דאורייתא ואסיר בכל גווני עכ"ל:

מג שהוא מאיסורים של דבריהם. עפת"ש מ"ש מתשו' אמונת שמואל לענין ספק באיסור דרבנן ועי' בשו"ת פרי צדיק הספרדי סי' כ"ו מ"ש בזה באריכות ועי' במ"ז סק"ג מ"ש לענין אם הוא איסור דאורייתא ונתגלגל לדרבנן וכתב דאם נתערב איסור דאורייתא בשאינו מינו ונשפך ואח"כ נתרבה בשוגג ויש יותר מששים יש לעיין כיון דחנ"נ בשאר איסורים לא הוי רק מדרבנן י"ל דתו הוי ספיקו להקל אבל לדינא כתב דכיון דמתחלה טרם שהוסיף הי' ספיקא דאורייתא אע"פ שנתגלגל אח"כ לדרבנן אין הולכין בספיקו להקל וכמו דקיי"ל בספק טריפה שנתבשל בכלי דאף לאחר המעל"ע הכלי אסורה, עיי"ש:

מד מאיסורים של דבריהם. עפת"ש מ"ש מתשו' אמונת שמואל ומ"ש מהפרמ"ג דאפי' היכא דאיכא קפילא א"צ למטעמי' עיי"ש במ"ז סק"ג ושפ"ד סק"ז והנה בחכמת אדם כלל נ"א סעי' י"ד כתב מהכו"פ דבכ"מ שאמרו להקל באיסור דרבנן ספק נפל או לא נפל או בנשפך וספק אם הי' ששים או לאו הוא דוקא אם הוא באופן שא"א לברר על טעמו אבל כשאפשר לברר ע"י טעימה אף באיסור דרבנן צריך ליתנו לעכו"ם למטעמי' דאע"ג דאין סומכין על טעימת עכו"ם ה"מ לחומרא אבל לא להקל וסיים שדבריו נכונים לדינא עיי"ש אמנם המנהג הוא כמ"ש הפרמ"ג ומעולם לא שמענו משום בעל הוראה שיורה ליתן לעכו"ם למטעמי' יהי' באיזה אופן שיהי' דגם לחומרא אין נותנין לעכו"ם לטעום (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ט ס"ק מ"א מ"ש עוד כיוצא בזה מהפרמ"ג):

מה של דבריהם. עפת"ש מ"ש מתשו' אמונת שמואל ועי' בחמודי דניאל הלכות בשר בחלב אות כ"ב בעובדא שהי' עומד חלב חמוץ בקדירה ולמעלה ממנה הי' עומד קדירה עם בשר מלוח והקדירה של בשר הי' שבור ונטף מהציר של בשר לתוך החלב ואין ידוע אם הי' ששים וכ' דיש להתיר דבלא בישול אינו אסור רק מדרבנן וספיקא דרבנן לקולא וכו' ודוקא דרך בישול שהוא דאורייתא גזרינן בנשפך אפי' בבשר עוף דבקל יטעו בין בשר לבשר משא"כ בכבוש לא גזרינן מיהו אסור לבשל את החלב דיחזור לאיסור דאורייתא וכו' והקדירה פשיטא דמותרת דמוקמינן לה אחזקת כשרות וכו' מיהו ביומו אסור לבשל בה דיחזור לספק דאורייתא אלא ישהנה עד שתהי' אינה ב"י דאז אפי' אם יבשל בה מ"מ הוא רק ספק דרבנן עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' ק"י בדיני ס"ס ס"ק שט"ו ושט"ז):

מו אסור. עבאה"ט ועי' בפרי תואר שם מ"ש בזה וסיים נמצאת אומר לפי מה שכתבתי דאע"פ שיש ד' צדדים לקולא דהיינו כגון שומן הגיד שנפל לקדירה של בשר ואינו יודע לשער דאית בי' ד' צדדים לקולא חדא דלא ידעינן כמה נפק מיני' ב' דאיסורא דרבנן ג' דהוי מין במינו ד' דאיכא ספיקא במבטל דלמא איכא ס' אי הוי חכם דידע לשער הבלוע בקדירה וכדומה אפ"ה אסרינן דג' קולות הראשונים מחמרינן בהו מדין כחל שכתב הר"ן והקולא הד' מחמרינן מדין דעת שוטים לא שמי' דעת עכ"ד:

סעיף ד:

מז איסור. אפי' דרבנן. ש"ך ופר"ח סק"י ועי' בדברי הפרי תואר שהבאתי (בס"ק שלפ"ז):

מח שנתבשל. עי' פרי תואר סוף סק"ט שכתב דלאו דוקא שנתבשל ממש דה"ה אם נפל חתיכה לקדירה רותחת ונטלה תיכף ומיד דדינה שוה ופשוט עכ"ד ועי' בפת"ש להלן סי' ק"ה סק"ח ובדברינו שם (ס"ק ס"ה) מ"ש בזה לדינא: (מט) וזרקו צריך שישים. עי' בס' שערי דעה בסי' שאח"ז סק"א שכתב דנראה דמ"ש בזה דצריך ס' היינו עם גוף האיסור וסגי בנ"ט מן ההיתר דכל שסלקו גוף האיסור די בנ"ט זיתים חוץ האיסור כיון דהאיסור עצמו נמי בולע ממנו והוא עצמו מצטרף לבטל כמו עצמות האיסור שמצטרף עם ההיתר אמנם לדינא סיים בצ"ע כיון שלא נזכר זה בפוסקים עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה בהשמטות שנדפס בסוף חלק ב' מיו"ד ריש סי' צ"ט שהביאו ודחה דבריו וכתב דשפיר עשו הפוסקים דלא כתבו כן דזה לא דמי כלל לדין דעצמות האיסור שמצטרפים עם ההיתר דלדידן דקיי"ל חנ"נ אין שום סברה לצרף גוף האיסור עם ההיתר עיי"ש:

נ לפיכך המבשל וכו'. פי' לא מיבעיא היכא שתערובות הוא עצמו איסור אלא אפי' אין גופו איסור אלא בלוע מהאיסור צריך לשער בכולו. פרי תואר שם:

נא המבשל בקדירת איסור. וה"ה אם חזר ובישל בה פעם ב' בקדירה עצמה דאוסרת עד ס' כנגד כולו. פרי תואר שם:

נב בקדירת איסור. עמ"ז לעיל סי' צ"ד סק"א דאפי' אם נאסרה הקדירה רק מספק איסור בעינן ס' כנגד כל הכלי דטעם כעיקר מה"ת עיי"ש: (נג) איסור. עמ"א סוף סי' תפ"ט שכ' מתשו' הרמ"א לענין איסור חדש דכיון דהוי רק איסור בעלמא א"צ לחוש לפליטת הכלים עיי"ש ומבואר מדבריו דכל מ"ש כאן שצריך בתבשיל ס' נגד כל הקדירה מחמת פליטת הקדירה הוא רק באיסור שאסור מדינא אבל באיסור שאינו אסור רק מחמת חומרא בעלמא אין הפליטה של הקדירה אוסרת אח"כ כלל ואפי' לכתחלה מותר לבשל אח"כ היתר בקדירה זו ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' ע"ג בעובדא שנמצא לאחר אכילה שנשבר עצם הקיליות והעור ובשר הי' שלימים באופן שאין אסור רק משום חומרא ומנהג ונשאל על הכלים והביא דברי המ"א הנזכר וכתב דבפרט שכבר עבר מעל"ע על הכלים בודאי אין לאסור אותם דכיון דאין האיסור רק משום חומרא ומנהג אין לחוש לפליטת הכלים והשיג על תשו' באר עשק ותשו' נו"ב שמבואר מדבריהם שגם בכה"ג צריך להגעיל הכלים של נחושת עיי"ש ועי' בדע"ת בפתיחה לה"ט אות מ"ו מ"ש בענין זה והביא מכמה מקומות והעלה דבמלתא שהמנהג לאסור אפי' בהפ"מ אין הדבר פשוט דכלים שאפשר בהגעלה להתירם בלא הגעלה ומ"מ הסומך עצמו על המקילין במקום הפ"מ להתירן בלא הגעלה אין מזניחין אותו עיי"ש. (נד) תחב כף של איסור בהיתר. עי' בשו"ת אבן שתי' חיו"ד סי' מ"ב שכתב דאף שכתב החמודי דניאל באיסור חם שנגע בהיתר חם דלא נאסר אא"כ שהה קצת (והביאו בפת"ש להלן סי' ק"ה סק"ח) ומבואר מתוך דבריו דאפי' באיסור דאורייתא ג"כ הדין כן מ"מ בתחב כף של היתר בקדירה של איסור רותח או כף של בשר לחלב וכן להיפך ואין ששים נאסר תיכף ומיד דבבישול ממש נאסר מיד אפי' לא שהה כלל עיי"ש באריכות ועי' בדברינו לעיל וס"ק מ"ח) ולהלן סי' ק"ה (ס"ק ס"ה):

נה כנגד כל הקדירה. פי' וא"כ אסור התבשול שבקדירה דאין במה שבתוך הכלי ס' כנגד הכלי. ש"ך. אא"כ בכלי שדופני' דק ביותר. פר"ח ס"ק י"א. א"נ אם ידוע כמה בלעה הקדירה. שפ"ד ס"ק י"א. ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ג (ס"ק י"א) וסי' ס"ט (ס"ק רע"ו) וסי' צ"ה (ס"ק י"ט):

נו או עץ או מתכת. עי' בשו"ת מהר"י אסאד חלק ב' סי' עה"ר שרצה השואל לומר דהא דפסק המחבר שגם בכף של עץ ומתכות דאפשר להפריד האיסור מתוכו ע"י הגעלה צריך ס' כנגדו ולא סגי בס' כנגד הבלוע באומד יפה אע"פ שיש להכלי חזקת היתר משום

דס"ל להמחבר דכל ספק הוי מה"ת להחמיר ע"כ בין להחמיר בזה רק באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן דקיי"ל ספיקו להקל שפיר מודה המחבר דכל שיש ששים באומד יפה תו מעמידין הקדירה בחזקת היתר וא"צ לשער כנגד כולו והוא ז"ל מדחה דבריו והעלה דאפי' להמ"ד דספיקא דאורייתא מדרבנן להחמיר ואפי' באיסור דרבנן צריך לשער להמחבר בכולו ולא מהני לשער באימוד יפה עיי"ש: (גז) ע"י רתיחת מליחה. כתב בש"ך ס"ק י"ג בשם הת"ח דה"ה אם נאסר הכלי ע"י עירוי א"צ לשער רק כדי קליפה ועשפ"ד ס"ק י"ג שכ' שיש לעיין אם נאסר כלי ע"י מליחה או עירוי ואח"כ עמד ריקן על האש והכלי ישן ב"י אי אמרינן דהבליע נ"נ ומבליע לכל הכלי וצריך אח"כ לשער נגד כולו ונהי דאם בישלו בו לא אמרינן דחנ"נ כולו וכל שיש ס' נגד הקליפה לא נ"נ הבלוע דלא הוי מיפרד וכו' מ"מ כשעמדה הכלי ריקן חמה על האש י"ל דמפליט ומבליע בכל הכלי ויהי' צריך אח"כ ס' כנגד כולו וכו' וסיים בצ"ע בכל זה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג מ"ש בזה והעלה דלדינא אין להחמיר בספיקותיו של הפרמ"ג בזה דכמו דקיי"ל דאין בלוע יוצא מכלי אל כלי בלי רוטב כמו כן גם בפני עצמה אין הבלוע יוצא עוד להלן בלא רוטב לכן אף אם נתחמם הכלי אח"כ יבש על האש אין הבלוע מתפשט יותר ואין להחמיר עיי"ש:

נח אינו נבלע בכלי אלא כדי קליפה עשפ"ד שם שכתב דלכאורה הי' נראה דדוקא בכחוש אינו נבלע בכלי יותר מכ"ק אבל לא בשמן ואף דאין בקיאין מ"מ הלא לענין כמה דברים קיי"ל דגם אנו בקיאין כגון לענין בלוע בלא רוטב דלהלן סי' ק"ה אבל מסתימת לשון הרמ"א משמע דאין לחלק ואף שהי' דבר שמן אין מבליע ע"י מליחה בכלי יותר מכדי קליפה וסיים בצ"ע עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם לדינא עיי"ש: (גט) נבלע בכלי וכו'. עי' מנח"י כלל פ"ה ס"ק י"ז ושפ"ד ס"ק י"ג דאף בכלי חרס שאינו מנוקב אינו מבליע במליחה יותר מכדי קליפה עיי"ש: (ס) בכלי. עשפ"ד ס"ק י"ג מ"ש לענין אם שהה ציר בהכלי כשיעור שיתן על האור וירתיח דתלוי בפלוגתת הפרישה עם הט"ז והש"ך דלעיל סי' ס"ט ועתוו"ד בחידושים סק"י שכ' כן בהחלט להקל אף כששהה במליחתו כשיעור כבישה דציר (דהיינו שיתנו על האור וירתיח) עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם לדינא עיי"ש:

סא רק כ"ק. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דוקא כלי אבל מאכל נאסר כולו ר"ל אפי' במאכל כחוש אוסר עד ס' להרמ"א. חוו"ד בחידושים ס"ק י"א. ומ"ש הבאה"ט דכלי הנאסר ע"י כבישה צריך לשער כנגד כלו עט"ז להלן ריש סי' ק"ה שהשיג על האו"ה בזה והעלה דכלי לא נאסר ע"י כבישה וע' בדברינו שם (ס"ק י"א) מ"ש בזה לדינא:

סב ואין צריך לשער רק ב"ק. כתב בשפ"ד ס"ק י"ז אם נאסר כלי ע"י עירוי או מליחה ובישל במקצת הכלי דבר היתר באופן שאם נשער נגד מום הבישול יש ס' כנגד הקליפה אכן אם נשער נגד הכל אין ס' נגד קליפת כל הכלי מבואר בש"ך לעיל סי' ס"ט סעיף קטן ס"ד דאם הקדירה כולה חמה צריך ששים מד כל הקליפה אף במה דלא נגע בתבשיל עכ"ד:

סג וע"ל סי' ס"ט. סעי' כ' בהגה ב' ובבאה"ט שבס"ק ע"א:

סד ונוהגין כסברא ראשונה. ע"ל סי' צ"ד סעי' א' ובדברינו שם. ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ט שמבואר מדבריו דדוקא בכלי לא אמרינן חם מקצתו חם כולו אבל באוכל אמרינן חם מקצתו חם כולו מש"ה בעינן בחתיכה ששים גם נגד מה שחוץ לקדירה משא"כ בכף דלא בעינן ס' רק כנגד מה שנתחב עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ד אות ב' ג' וד' שהתפלא ע"ד החוו"ד בזה דלדבריו יהי' הדין דאם נגע נר דולק של חלב בצד הב' שאינו דולק בקדירה נאסר כיון דאמרינן במאכל חם מקצתו חם כולו הרי נתחמם הצד הב' מהצד שדולק אע"פ שאנו רואין שהצד הב' הוא קר ומעול' לא עלה על דעת שום אדם לפסוק כן ועיי"ש במ"ש בזה והביא ראי' מדברי הש"ס דבאוכל לכ"ע לא אמרינן חם מקצתו חם כולו עיי"ש:

סה אם מכירו. עי' בשו"ת מלחמות ארי סי' כ"א בשומן שנרתח בקדירה של איסור או של חלב ונתנו השומן על לביבות בשר חמות והסכים לדעת השואל דבזה לא מהני גם אם יש ששים בהלביבות נגד השומן דכיון דכשומן ניכר פ"ג הלביבות הוי כניכר האיסור ואין לו ביטול מה"ת ומה שרצה השואל לומר שזה דמי לדין דסעי' זה דאם יתקלקל המאכל ט"י צינון א"צ להסיר השומן ועכ"פ רצה לצרף זה לסניף להתיר להוסיף שומן היתר ודחה דבריו דהא דסעי' זה מירי שלע"ע אינו ניכר האיסור רק דאפשר להפרישו ע"י צוננים משא"כ בנ"ד דנראה לעין כל שהלביבות משוחים בשומן איסור אלא שאינו יכול לבררו ומדאורייתא לא בטל וכיון דאנו דנין באיסור דאורייתא אין לגבב קולות ועיי"ש עוד שכתב ע"ד השואל דמ"ש דאם עירבו הלביבות בכף שנעשה נבילה ב"י צריך ס' כנגד הכף דלדעתו צ"ע אם סגי בס' כיון דליכא רוטב וכמ"ש במ"ז סי' צ"ד ס"ק ז' בשאלה שם עיי"ש: (סו) מכירו. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ג בעובדא שלשו עיסה ומצאו בה פירור קטן של בשר והי' יודע שפיררו בשר מבושל שם מקודם ונשאל אם מותר לבשלו עם חלב דשמא יש עוד פרורין וחצי שיעור אסור מה"ת ואפשר דבדוחק יוכל לברור והפירור בעיסה הוא יבש בלח דאינו בטל וכתב דכל דלא נמצא לפנינו בהעיסה יותר מפירור א' אינו מחויב לחפש שמא יש שם עוד פרורין אא"כ נמצא ג' פרורין אז

יש להחמיר ולחפש בכל דאפשר וכתב דמ"מ גם בזה אם לא נמצא רק פירור א' אם אין צורך לבשלו בקדירה של חלב דוקא יש לזהר לכתחלה לבשלו בקדירה של בשר עיי"ש:
(סז) צריך להסירו. וה"ה אם אין מכירו ואין בקדירה אלא ב' חתיכות א' של איסור וח' של היתר צריך להשליך שניהם ואינו מותר אלא הרוטב וה"ה אם הי' הרבה חתיכות היתר בקדירה וחתיכה א' של איסור והי' חהר"ל צריך ג"כ להשליך כולם ואינו מותר אלא הרוטב כמש"ל סי' צ"ב סעי' ג' ובש"ך שם ס"ק ט'. חידושי הרז"ה:

סח להסירו משם. אף במקום דאיכא טורח גדול. תוספות ירושלים מהתוספתא פ"ו דתרומות:

סט אם נפל חלב לתוך התבשיל. וה"ה אם נפל איסור יבש לתוך רוטב וכדומה שצריך להסירו ע"י מסננת אע"פ שיש ס' ואינו מכירו ואם אינו יכול לבררו כגון שנתפרר ונחתך באופן שלא יכול לבררו מותר. כנה"ג בהגהות הטור אות כ' וה"פ:

ע צריך ליתן שם מים צוננים. עי' בס' מזמור לדוד (מהרב מהרד"פ ז"ל) שכתב ע"ז וז"ל אין זה אלא חומרא בעלמא ואי ליכא מים צוננים פשיטא דשרי אמנם צ"ע אי לית לי' מים אבל מצפה שיהי' לו למחר אם צריך להמתין ונראה ודאי דאם הוא בענין שאם ימתין יפסיד המאכל א"צ להמתין דבמקום פסידא לא קאמר המרדכי וכו' ואם אין לו פסידא אלא שאין לו מה לאכול כעת רק אותו התבשיל אפשר שמחויב לעבור אכילה אחת וכו' עכ"ד ומבואר מדבריו דאם יתקלקל המאכל ע"י המתנה או ע"י נתינת מים א"צ להחמיר כלל ועי' בפלתי סק"ו שכתב ג"כ דאם ע"י נתינת המים צוננים יתקלקל המאכל א"צ לצנו ולהסירו והביא ראי' לדברו עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ז שמדחה ראיות הכו"פ עיי"ש ועיין בחכמת אדם כלל נ"א סעי' ב' שכתב דאם כי גם מלשון האו"ה משמע כדעת הכו"פ מ"מ עכ"פ יניח להצטנן בלא נתינת מים דלא שייך לומר שהמאכל יתקלקל עי"ז דהא יכול לחזור ולחממו אח"כ עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ט שכתב בהחלט לדינא להחמיר בזה דאפי' אם ידוע בודאי שיתקלל המאכל ע"י הצינון אין משגיחין על זה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תר"פ מ"ש בזה והעלה לדינא דבתבשיל שאין בה רוטב צריך לשפוך צוננים להקיפו אבל בתבשיל שיש בה רוטב א"צ לשפוך מים דוקא וסגי שימתין עד שיצטנן ויקפיא השומן מעצמו עיי"ש:

עא ליתן שם מים צוננים. עי' פרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל סדר שני סעי' כ"ז שכ' דאם נפל חמאה לתבשיל שנתבשל בקדירה של בשר ב"י ויש ס' צריך צינון להפריד דגם חמאה צף למעלה אבל אם נפל חלב (בקמ"ץ) לקדירה של בשר אע"פ שיש בחלב שמנונית של חמאה כמ"ש הש"ך לעיל סי' צ"ב סק"ג אפ"ה א"צ צינון דמעט חלב

שנתערב אין שמנונית צף למעלה גם ע"י צינון עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סו' צ"ב אות י"ב מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה ועי' בס' ישועות חיים בהתשו' שבסוף סי' אות ו' וז' :

עב להקפיא ולצוף למעלה. עי' בחמודי דניאל הלכ' מליחה אות י"ב שעמד על המחקר בשומן שלא נמלח שבשלו אותו ואח"כ נתנו אותה למאכל ויש ששים נגד השומן אם צריך התבשיל צינון ולהסיר השומן וכ' דלכאורה נראה דכיון דנעשה השומן נבילה מתחלה א"כ בודאי אם יכול להסירו צריך להסירו אמנם הנה י"ל ג"כ דא"צ להסירו דכיון דבודאי ע"י הבישול נתפרד הדם מן השומן וכיון שנתערב השומן בכל התבשיל ממילא אע"פ שיצננו התבשיל לא יקפיא אלא השומן אבל הדם לא יקפיא דאין דרך להקפות אלא שומן א"כ ממילא דכל הדם ישאר בהתבשיל ומה מהני צינון אך יש לומר דמ"מ נשאר בהשומן עירוב מהדם וכבמצנו ויקפיא השומן יקפיא גם תערובות הדם שבו וסיים בצ"ע עיי"ש. וע' בקונט' וצד חכמים שכ' סוף סי' פ"ח בעובדא שנתנו חתיכה שומן שלא נמלחה בדיוסא (שקורין קוגי"ל) של שבת והי' ששים נגד השומן בקוגי"ל ואסר הגאון מבערזאן נ"י את הקוגי"ל כיון שהשומן נעשה מתחלה נבילה ע"י העירוי והחליטה שעירו עליו רותחין כנהוג א"כ ממילא דלא מהני מה שיש ס' בהקוגי"ל נגד השומן כיון שניכר השומן בהלאקשע"ן וגם נרגש טעם השומן עיי"ש ולפמש"ל מהחמודי דניאל הנך רואה שמצדד להקל דמהני ס' ואולי י"ל דזה חמור טפי מנידון של החמד"נ דאיהו מיירי שנתנו אותו לתבשיל צלול שאין השומן ניכר להעין כ"כ כמו על הלאקשי"ן של הדייסא וכמש"ל (ס"ק ס"ה) לענין לביבות בשם שו"ת מלחמות ארי' וצ"ע:

עג ולצוף למעלה. עי' בס' תוספות ירושלים שעמד על המחקר אם דין זה הוא דוקא בנפל מאכל שיש בו שמנונית בעין לקדירה וכאמור או דה"ה אם עירו לקדירה שהיה מלוכלך קצת משמנונית איסור אם צריך ליתן מים צוננים להקפיא ולהסיר השמנונית שהי' דבוק בהקדירה עיי"ש:

עד למעלה. עי' בס' תוספות ירושלים שם שכתב דנראה דאם הי' דבר חריף כגון ציר וכיוצא צריך ליטול גם מעט מההיתר עיי"ש:

עה ויסירנו עבמ"ז שם שכתב שיש לעיין בנפל חלב (בציר"י) לרוטב שמן דאם יצנן יהי' עכ"פ בשומן היתר רוב נגד החלב אם יש להקל כיון דמה"ת במינו ברוב עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו ובפיה"ק שם שהעלה להחמיר בזה דאע"פ שיש מסתמא בכל רוטב שומן ג"כ ואם יתן מים צוננים יצוף גם השומן ויהי' השומן רוב נגד החלב אפ"ה צריך להסירו דהו"ל כאלו לא נתערב מתחלה אלא ובהשומן לבד דלא מהני רוב וצריך

ס' עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' אות כ"ז שכ' דאם נפל חלב (בציר"י) לרוטב ונשפך וא"י אם יש ששים לכאורה יש לצדד להקל ע"י צינון כיון דע"י הצונון יצוף למעלה גם השומן כשר והשומן הוא רוב ובטל מן התורה דהוי מין במינו ושוב הוי רק ספק איסור דרבנן וכשר בנשפך וכן בנפל חמאה לרוטב של בשר עוף דיש להקל ע"י צינון כנ"ל אמנם מדברי הפוסקים שהשמיטו עצה זו נראה דלא ס"ל כן דעצה של צינון הוא רק לחומרא ולא להקל ואפי' לסניף אין לצרף הצינון עיי"ש:

עו משם. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך דפליגו על הב"ח ועי' במ"ז שם שכ' דמ"מ משכחי פתרי גם לדברי הב"ח דאף כשאין ס' נגד החלב שרי ע"י צינון כגון שנפל חלב (בציר"י) רותח מהותך למשקה צונן ונפסק הקילוח (דבלא נפסק הקילוח נתבאר להלן סי' ק"ד שנשתנה דינו) דקיי"ל לאסור רק כ"ק דאדמיקר לי' בלע כ"ק סגי בס' נגד הקליפה עכ"פ אם מפרידו אח"כ ע"י צינון ולא אמרינן דבזה אוסר העירוי יותר מכ"ק כיון דנתערב תחלה גוף החלב בהמשקה ואין במשקה ס' נגד החלב חתיכה נ"נ ונאסר כל המשקה דז"א דכיון דאפשר להפרידו ע"י צינון שצף למעלה לא שייך חנ"נ וסגי בס' נגד הכ"ק עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א שם מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה והביא מדברי התוס' בשבת דאם המשקה התחתון מרובה גם כדי קליפה אינו בולע עיי"ש:

ודע דכל מ"ש לדחות דברי הב"ח הנזכר הוא רק בשאר דברים אבל בשמן של איסור שנפל ע"ג יין עי' בפר"ח ס"ק ט"ו דאף שגם הוא חולק על הב"ח מ"מ בשמן של איסור שנפל לתוך יין מביא מלשון התוספתא דתרומות ופסקי הרמב"ם ז"ל דאם נפל שמן של א סיר ע"ג יין וקפה אותו היין מותר לפי שכן דרך השמן לצוף ע"פ היין ואינו נבלל ומתערב עמו כלל. ואם נפל השמן ע"ג ציר וקפה אותו יטיל מן הציר כדי קליפה עיי"ש והביאו במ"ז שם לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה שם דה"ה בשאר שני דברים לחים וא' מהם שמן אין להחמיר וכל שאפשר להפריד א' מחבירו מותר וגם כתב דמ"ש הפר"ח דבנפל השמן ע"ג ציר צריך קליפה מן הציר דוקא בציר אמרו כיון שהוא עב קצת ואפשר לקלוף למעלה לכן מחמרינן דחיישינן דכיון שהוא עב קצת נבלע בו למעלה כ"ק וגם נשאר מעט ע"ג כ"ק אבל ע"ג שאר משקה חריף שאינו עב גם קליפה א"צ עיי"ש. ועי' במ"ז שם שכתב דכ"ז דוקא אם לא שהה השמן ע"ג היין מעל"ע אבל בשהה מעל"ע אין להקל עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שהעלה דגם בשהה מעל"ע אין להחמיר דבב' דברים לחים לא שייך דין כבוש אא"כ נתבשלו יחד אז יש להחמיר עיי"ש:

עז וצריך להסירו משם. כתב בגליון מהרש"א נ"ל דמדאורייתא הוא עיי"ש:

עח אם נפל לקדירה הראשונה ב"פ א"צ רק ששים [פעם] אחת כנגדו. כ' בישועות יעקב סק"ח ונראה לי באמת שדבר זה אינו מובן כיון דקיי"ל חתיכה עצמה נ"נ למה לא יצטרך ב' פעמים ששים נגד האיסור שנפל דבפעם ראשון פלט האיסור לתוך הקדירה ובלע מן ההיתר ונעשה הכל נבילה וכשנפל פעם שני לתוך הקדירה נאסר הקדירה וכו' גלל כן אי בא מעשה לידי הייתי מחמיר להצריך ב' פעמים ס' זולת במקום הפ"מ כנ"ל לדינא עכ"ל ועי' בכרתי סק"ז ובפלתי ס"ק י"ד שכבר קדמו בזה והניח דין זה בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין בחכמת אדם כלל נ"א סעי' ז' במוסגר שהרגיש ג"כ בזה ומ"מ לדינא כ' דאין לחוש להצריך ב' פעמים ששים דאל"כ קשה בקדירה הראשונה נמי נימא הכי בלע ופלט בלע ופלט אלא דבע"כ לא שייך חנ"נ אא"כ לא הי' ס' אבל כיון שהי' בפעם הא' ס' נגדו לא נ"נ מעולם עיי"ש ועי' בשפ"ד לעיל סי' צ"ד סק"ד שעמד ג"כ בזה וכתב שאין זה תלוי בפלוגתת המחבר והרמ"א שם סעי' ב' בתחב הכף ב' פעמים דלדעת המחבר דצריך ב' פעמים ס' גם כאן צריך ב"פ ס' אבל להרמ"א שם דס"ל דאין צריך אלא פעם א' ששים לשיטתו גם כאן א"צ ס' אלא פעם א' עיי"ש וע' בדבריו לעיל סי' צ"ב במ"ז סק"א (בד"ה ויש לחקור) ועי' ביד יהודה לעיל סי' צ"ב בפיה"א סק"ב מ"ש בביאור ענין זה באופן שהדין דין אמת כמ"ש הרמ"א מהאו"ה בזה דסגי בפעם א' ששים ואין להחמיר כלל עיי"ש ועי' בשו"ת נפש חיה חיו"ד סימן ל"ה ובשו"ת שארית הפלטה (הנספח לתשו' מעט מים) סי' כ"ג באמצע התשו' מ"ש בזה באריכות:

סעיף ה:

עט או שאינו ב"י. עשפ"ד ס"ק י"ז שכתב דאם בישל בקדירה ב' זיתי בשר ולאחר מעל"ע בלעה כזית חלב ובישל בה דברים חריפים יש לאסור כיון דבדבר חריף לא שייך נ"ט בר נ"ט ולא אב"י וא"כ במאכל זה יש טעם בשר בחלב אכן אם יש בהמאכל ס' נגד הזית חלב תו אין צריך דליכא תערובות בשר בחלב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"א שכ' כן לדינא דקדירה שבלעה כזית בשר ולאחר מעל"ע בלעה כזית חלב ואח"כ תחבה לתבשיל בשר אף שהתבשיל בשר הוא חריף אפ"ה סגי בס' נגד הכזית חלב לחוד דאע"פ דחריף מחליא הבלוע לשבח מ"מ הא יש ס' נגד החלב והבלוע בשר שבפנים לא נעשה לשבח בתוך הקדירה שהעשה נבילה מהבלוע חלב זולת מה שפלט לתוך הקדירה וכשהוא בא לתוך הקדירה תו לא נאסר עיי"ש:

פ אלא ס' לבטל הכזית שבלעה. עשפ"ד לעיל סי' צ"ג סק"א ולעיל סי' צ"ב במ"ז סק"א (בד"ה עוד יש לחקור) ועי' בשו"ת בית שלמה חלק ב' מיו"ד סי' נ"ד בעובדא שהיו עומדות שתי קדירות על הכירה בכל א' הי' בשר בהמה עם רוטב ונתחב בא' מהם כף

חלב ב"י ולא הי' ס' נגד הכף ונאסרה ואח"כ נתחב בשתי קדירות בזה אחר זה כף של בשר ולא הי' בשום קדירה ששים כנגדו והי' ספק באיזה מהן נתחב תחלה הכף של בשר והורה רב גדול א' ומפורסים להתיר הקדירה של בשר השני' כיון שעכ"פ יש ששים לפי ערך נגד החלב שנבלע בהבשר והרוטב שתחב ראשונה ע"כ אף ם אם תחב הכף של בשר תחלה להקדירה שתחב בו הכף של חלב ואח"כ לקדירה השני' אין לאסור ואף שבב"ח לכ"ע אמרינן חנ"נ מ"מ כאן כיון שיש עכ"פ ששים לפי ערך נגד החלב ונגד הבשר הנאסר די מן התורה ברוב דמה"ת מין במינו ברובא ורק מדרבנן צריכין ס' גם במין במינו בלח וכאן כיון שיש כאן ספק דשמא תחב הכף של בשר מקודם לקדירה השני' ולא נתחב האיסור כלל הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא והשואל פקפק על הוראת הרב בזה והוא ז"ל כתב דנכונים דברי הרב המקיל בזה ונכון טעמו ואף אם לא הי' הפ"מ אין לפקפק על הרב בהוראה זו עיי"ש:

פא גבי כלי חנ"נ. כתב בשפ"ד ס"ק י"ז וז"ל ודע כלי שנאסר כולו ע"י בישול ואח"כ היתה חמה ריקנית ונתנו צונן לח לתוכה במקצת הכלי א"צ ששים כ"א נגד מקום התבשיל שנוגע בכלי ועם כדי קליפה מה שנגד מקום הריקן ר"ל כל שיש במאכל ששים נגד מקום שנוגע בכלי אם נחשתו דק ויש במאכל ששים גם נגד קליפה במקום הריקן די דאין כלי חם מפליט בלא רוטב רק כדי קליפה וכו' אבל אם בישל במקצת תו הוה ספקא שמא בישול מפעפע בכל הכלי בין להבליע ובין להפליט וכו' וצריך ששים נגד כל הכלי בכולו עכ"ל ואח"כ כתב עוד דכל מ"ש דאם בישל במקצת הכלי צריך ס' Bגד כל הכלי הוא רק אם בישלו בה ודאי איסור כאמור אבל אם בישל ספק איסור בכלי ואח"כ בישל במקצת היתר ויש ששים נגד הקליפה במקום הריקן (אם הכלי כולו חם) יש לצדד ולומר דהוי ס"ס שמא לא הי' כאן איסור ושמא אין בישול במקצת הכלי מפעפע להבליע ולהפליט וכו' עכ"ד:

פב ישנה. ר"ל שהיתה בלועה מארבעה וחמשה ימים רק שלא עבר עלי' שיעור הפוגם בין בליעה לבליעה. פרי תואר ס"ק י"ג ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ג (ס"ק י"ג):

פג נעשית איסור. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאף בשאר איסורין חנ"נ בכלי במקום שאין הפסד ר"ל דהבלועה נ"נ דהיינו אם בישלו בהכלי ההוא באותו מעל"ע הרבה היתר ואח"כ בישלו בה או ניערו בו כזית איסור נעשה כל הבלוע שבכלי נבילה באין הפסד. ואם בישלו בה או ניער בו אח"כ קדירה צריך ס' כנגד כולו. שפ"ד ס"ק י"ח וס"ק כ"א ושאר אחרונים. ומ"ש הבאה"ט אבל בהפסד שרי ר"ל אפי' בהפסד קצת דאלו במקום הפסד מרובה תיפוק לי' דבלא"ה אין להחמיר דהוי לח בלח. בית מאיר. וע' בשפ"ד ס"ק

י"ת וביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט ובפיה"ק ס"ק כ"ד ולעיל סי' צ"ב בפיה"א ס"ק כ"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ו:

פד לבטל הכזית. עבאה"ט ומ"ש דלגבי דבר הבלוע לא אמרינן חנ"נ ר"ל אפי' בבב"ח ומכ"ש בשאר איסורין לדידן שפ"ד ס"ק י"ט:

פה דבכלי חרס. עבאה"ט מ"ש שהמהרש"ל והב"ח חולקים וכתבו דכלי חרס לא אמרינן שגוף החרס נעשה נבילה ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' י"ח שהתפלא על דבריהם דמה נ"מ בזה דהלא אף אם נימא שגוף החרס נעשה נבילה מ"מ הלא גוף אחרת אינו נותן שום טעם במאכל ואיך נימא דצריך ס' נגד החרס ג"כ דהא לכ"ע בין מה"ת ובין מדרבנן אינו תולה רק בטעם וכיון דליכא טעמא איך יכול לאסור ומה נ"מ בזה אם גוף החרס נ"ל או לאו וכתב דאפשר יש לומר נ"מ להא דלעיל סי' צ"ד דהכלי שנתבשל בה בב"ח דהכלי נאסר ומותר להשתמש בצונן בהכלי ואם נימא דגוף הכלי נ"נ אזי בבלוע בכלי איסור בב"ח אסור להשתמש בה אפי' בצונן ואם שימש בה צריך להשליך דמי הנאה לים המלח עיי"ש:

פו חרם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבהפ"מ יש להקל דאף בכלי עץ ומתכות לא אמרינן חנ"נ ועשפ"ד ס"ק כ"א שכ' דממשמעות דעת הש"ך נראה דבכלי מתכות וכלי עץ ישן בעינן הפ"מ בבב"ח דוקא ובשאר איסורין הפסד קצת סגי ובכלי חרס ישן אף בהפ"מ נ"נ בבב"ח ובשאר איסורין יש להתיר גם בהפסד קצת אבל דעת המנח"י לא נראה כן וסיים בצ"ע עיי"ש ור"ל כי במנח"י כתב דדוקא בכלי עץ ומתכות יש להקל בשאר איסורין במקום הפסד ולא בכלי חרס ומשמע דבב"ח אפי' בהפ"מ אין להקל ועי' בהגהות אמרי ברוך שכתב שגוף הדבר שכתבו לחלק בענין חנ"נ בין כלי עץ ומתכות ובין כלי חרס צ"ע דמה טעם יש בדבר לחלק גבי בלועה שבכלי בין שהוא נבלע בכלי עץ ומתכות או שנבלע בכ"ח עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ד שכתב דהעיקר לדינא להקל בשאר איסורין בהפ"מ אף בכלי חרס כיון שכן הוא דעת כמה פוסקים עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ד סעי' י"ח שפסק בדרך הכרעה דבשאר איסורין במקום הפ"מ יש להקל דגם בכלי חרס לא אמרינן חנ"נ אבל בבב"ח אפשר שיש להחמיר בכלי חרס אפי' בהפ"מ עיי"ש ועי' בגליון מהרש"א שכ' דנראה דכלי עצם דינו לענין זה ככלי עץ ומתכות עיי"ש:

סעיף ו:

פז כחצי זית. עבאה"ג מ"ש וכר' יוחנן דאמר חצי שיעור אסור מה"ת ועי' בס' צרור החיים על הרמב"ם דף צ"ט ובס' יד דוד להלן סי' צ"ט בהגהות הטור אות מ' ועי' בפרמ"ג בפתיחה לבב"ח שנסתפק אם גם בב"ח אסור חצי שיעור בבישול ובהנאה עיי"ש ועי'

בספר למודי ה' בהשמטות ללמוד כ"ה שנסתפק ג"כ בזה ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בשו"ת יד אלי' סי' כ"ב (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ז סק"ו) ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס כללי תורה סי' ד' כלל א' מ"ש בזה באריכות והעיר מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

פח של איסור. עבאה"ט מ"ש פי' אפי' איסור דרבנן ור"ל אפי' חצי זית מאיסור דרבנן שנתערב בהיתר צריך ס' ועי' בפרישה ומ"ז סק"ט ויד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א והנה ראיתי בשו"ת עמק הלכה (להה"ג מזיטל ז"ל) חיו"ד סי' כ"ד שהעלה דדם שבישלו או שאר איסור דרבנן שנפל כחצי זית ממנו לקדירה יש להקל בהפ"מ דאינו אוסר וא"צ ס' רק שלא בהפ"מ הוא שיש להחמיר להצריך ששים והביא מדברי הכו"פ שכתב כן להלכה להקל באיסור דרבנן וחצי שיעור עי"ש באריכות והנה מה שציין להכו"פ בסי' ט"ז לא נמצא שם שום דיבור מזה רק בסוף סי' ס"ח מדבר מענין זה ושם לא דיבר רק לענין דם שבשלו ויש ספק אם הי' ששים והוא חצי שיעור בזה כ' דבכה"ג יש להקל כדין נשפך כאשר יראה המעיין שם אבל אם בודאי ליכא ס' לא נמצא בכו"פ וגם תמהני שלא הביא דברי הפרישה והט"ז והפר"ח והפרי תואר והפרמ"ג כאן שכתבו בהחלט דאפי' באיסור דרבנן וחצי שיעור אמרינן טעם כעיקר ואוסר עד ס' ע"כ חלילה לסמוך ע"ד כלל אפי' לסניף ועפר"ח סק"ב ופרי תואר ס"ק י"ד ושפ"ד ס"ק כ"ג וס"ק כ"ו שכ' דאפי' במין במינו בלח ואיסור דרבנן וחצי שיעור צריך ס' ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ל"א ובשערי דעה ס"ק ד' וע' מזה בדברינו לעיל (ס"ק ל"ב) באורך קצת:

סעיף ז:

פט שיש בה אפרוח. היינו אם אינה סרוחה אבל אח היא סרוחה אינה אוסרת פליטתה ככל דבר שטעמו פגום, שיורי ברכה להלן סי' ק' אות ג' בשם הרב מהר"ש עמאר ז"ל:

צ שנתבשלה. עי' בס' זר זהב על האו"ה כלל מ"ב סק"ד שנסתפק בביצה שיש בה דם שנמלחה עם אחרת אם נאסרה הביצה הב' ממנה לפמ"ש הפרמ"ג באו"ח בא"א סוף סי' תס"ה דלפי מה דקיי"ל דדוקא מאוכל יש כח במליחה להפליט אבל מכלי כח במליחה להפליט רק להבליע ע"כ אם מלח ע"ג השיבולת של חיטין והחיטין בתוכן אם הקש והשיבולת מכסה את גרעיני חיטין לגמרי מכל צד לא נאסרו מהגרעיני חיטין דקש דמי לכלי דכל שאינו אוכל אין טבע המליחה להפליט טעם מהם ע"כ כיון שהקש מפסיק בין החיטין ובין המלח אין כח במלח להפליט הטעם חמץ שבתוך החטין עכ"ד הפרמ"ג א"כ י"ל גם בקליפת ביצה כך דאין כח בהמלח להפליט טעם מהביצה כיון שהקליפה קשה מפסיק ואין להחמיר אך כתב דכ"ז בביצה שיש בה דם אבל בביצה שיש אפרוח שנמלח עם ביצים אחרים מסתבר להחמיר כיון שכתב הרמב"ן בחולין דף צ"ז דכשנקרם

אפרוח בהביצה נעשה קליפתה רכה ויוצא ממנה הטעם ונבלע באחרת כן יש לומר דגם לענין מליחה אמרינן דלאחר שנתהוה בה אפרוח נעשה קליפתה רכה והמלח מפליט ממנה הטעם גם דרך הקליפה עיי"ש: (צא) צריך ששים ואחת. עיין בשאלות ותשובות טוטו"ד קמא סי' קנ"ז בעובדא שנתערב רגל אווזא טריפה בין כמה רגלי אווזות כשרות וכתב דלדעתו ברור הדין דגם ברגלי עופות בעינן ס"א רגלים כמו בביצים דבעינן ס"א כיון שיש גדולים וקטנים כן נמי ברגלים כיון שאנו רואין דגם רגלי אווזות אין כולן שוין הרי צריכין לשער אם יש בין כולן ס' וכיון שכולן לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורן ע"כ צריך שיהי' ס"א ובזה יצא הספק מלבבינו עיי"ש (ועי' בדברינו להלן בס"ק שאח"ז): (צב) ששים ואחת. עי' בפרי תואר להלן סי' ק"ט שכ' דה"ה היכא שנתערב איסור בין חתיכות יבש ולח ובצירוף כולן יש ס' אין לסמוך להתיר אא"כ יש ס"א ולא סגי בששים משום דא"א לצמצם והוי דומיא דביצים דבעינן ס"א עיי"ש אמנם יעוין בס' מזמור לדוד (להרב מהרד"פ ז"ל) בריש הסי' שם שהשיג עליו בזה דמעולם לא שמענו זאת דלפ"ד קשה מדוע לא נימא בכל תערובות כשנתערב איסור בהיתר אינו מינו דלבעי ס"א בהיתר כנגד האיסור משום דא"א לצמצם אלא דבע"כ צריך לומר שחז"ל לא אמרו זאת רק גבי ביצים משום דמסתמא לא השגיח יפה כיון שכל הביצים שבעולם הם שוים חיישינן שגם כאן ידמה בעיניו שכולם שוים אבל בשאר איסורין לא גזרו חז"ל כיון שהכל יודעין שאין כל החתיכות שוים אמרינן דמן הסתם בודאי השגיח קודם שהחליט לומר שיש ס' דמהיכא תיתי שלא ישגיח לעמוד ולשער יפה במדידה ובודאי יהי' קולע אל השערה לשער היטב עיי"ש (ומזה צ"ע גם ע"ד הגאון מהרש"ק ז"ל שהבאתי בס"ק שלפ"ז שכתב גם ברגלי עופות משערין בס"א דלפי האמור גם בזה שייך לומר כיון שאין כל העופות שוין ויש גדולות וקטנות אם השואל אמר שהי' כולן שוין אמרינן מן הסתם דקדק יפה וראה שכולן שוין דאל"כ לא הי' אומר כן וכאמור וצ"ע):

צג לבטל פליטתה. עבאה"ט מ"ש דאז חשובה ברי' כשיש בה אפרוח ור"ל דוקא כשיש בה אפרוח אבל אם אין בה אפרוח רק דם לא חשיבה ברי' ובטלה כדלקמן סי' ק' שפ"ד ס"ק כ"ד ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ו (ס"ק ל"ב): סעיף ח:

צד כחל. דוקא כחל סגי לי' בנ"ט כמו שנתבאר הטעם לעיל סי' צ' אבל כל שאר איסור דרבנן צריך ס' לבד האיסור. ב"י כאן וש"ך ס"ק כ"ו ושפ"ד ס"ק כ"ה:

צה מלבד חמץ בפסח וכו'. ותני ושייר דיש נמי טבל דאוסר במינו במשהו וכן יש נמי ערלה דאוסר גם בח"ל במינו במאתים וכן יש תרומה בארץ. וכן כלאי הכרם דאסור בארץ בהנאה ואוסר במינו במאתים (אבל בח"ל דמותר בהנאה פשוט דבטל בס') וכן יש

נמי חלה ויש בה מחלוקת הפוסקים להלן סי' שכ"ד. ועש"ך ס"ק כ"ז ויד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ד:

צו ויין נסך היינו יי"נ גמור אבל סתם יינם קיי"ל להלן סי' קכ"ג דבטל בס':

צז ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם וכו'. ר"ל דמסתמא אמרינן בכל דבר איסור שנפל להיתר דביש ששים אינו נותן טעם אבל אם מרגישין שיש בו טעם אפי' הוא הרבה לא בטיל. ט"ז ס"ק י"א וש"ך ס"ק כ"ח. ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ה ועי' בחוו"ד בביאורים סוף סי' ק"א דפשוט הוא דחתיכה הבלוע מאיסור שנתערבה באחרות בס' א"צ להטעים כל א' לקפילא ומותר לאכול כולם ואותו חתיכה שירגיש בו טעמא דאיסורא יזרקנו והשאר מותר עיי"ש ועי' ביד אפרים ריש סי' ק"א מ"ש ע"ד החוו"ד בזה באורך (ועי' מזה בדברינו לעיל ס"ק י"ג):

צח אכל אם נותן טעם וכו'. עבאה"ט מ"ש מהט"ז לענין שומן אי הוי עבידא לטעמא ועי' בכנפי יונה מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בחידושי הגרשוני בהגהות הט"ז שהשיג על הט"ז בזה ופסק להחמיר דשומן מקרי עבידא לטעמא ואינו בטל עיי"ש ועי' בבל"י ס"ק כ"ב שהביאו והשיג עליו ומקיל עיי"ש והביא דבריהם הפרמ"ג במ"ז ס"ק י"א עיי"ש ועי' בפר"ח ס"ק כ"ד שהביא מלשון הרמב"ם בפי' המשניות למס' ערלה דחשיב גם שמן בכלל דברים העשוים לתבל הקדירה והדבר תלוי בכוונת הניתן דאם נתנו בקדירה כדי לתבל אינו בטל עיי"ש ועי' במנח"י כלל פ"ה ס"ק ס"א שהסכים עם הט"ז להקל דשומן לא הוי עבידא לטעמא עיי"ש וכ"כ במ"ז ס"ק י"א לדינא דשומן לא הוי עבידא לטעמא עיי"ש ועי' בש"ע דבעל התניא באו"ח סי' תקי"ג בקו"א סק"ד שכתב לדינא להחמיר דשומן הוי בכלל מלתא דעבידא לטעמא וכתב ונ"ל ואפי' שמן הוי בכלל זה אם מתבל בו קדירתו כמ"ש הרמב"ם וכו' והסכים עמו לפסק הלכה הפר"ח סי' צ"ח ואף הט"ז שם דמיקל אם נפל שומן לתוך התבשיל לבטלו בס' והסכים עמו המנח"י היינו אם נפל מאליו אבל אם נתנו כדי לבשם התבשיל פשיטא דאינו בטל כמ"ש הרמב"ם והפר"ח עכ"ל וכן משמע דעת החמודי דניאל בהלכ' מליחה אות י"ב עיי"ש אמנם יעוין בחכמת אדם כלל נ"ג שכתב דשומן וחמאה וכיוצא בהם אע"פ שנתנו אותו לקדירה להטעים התבשיל אפ"ה לא מקרי מלתא דעבידא לטעמא עיי"ש ועי' בס' ישועות חיים בהתשובה שבסוף סי' צ"ג שהרחיב הדיבור בזה והתפלא על בעל התניא ז"ל במ"ש לחלק בזה בין אם נתנו בידיו לתבשיל או שנפל מאליו לתבשיל דהרי מה שדבר דעביד לטעמא לא בטל אינו מחמת חשיבות רק מחמת שמרגישין הטעם וא"כ אם אין מרגישין בו הטעם מה נ"מ יש בזה שנתנו להטעים הרי סוף כל סוף אין מרגישין הטעם ומדברי הרמב"ם בפיהמ"ש

שם אין ראי' שמיירי שאירע שמרגיש הטעם וכו' עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ב ובפיה"ק ס"ק ל"ט מ"ש בזה והעלה דבשומן וכיוצא שאינו חריף שנותנין בקדירה לתקן המאכל אם אין טעמן נרגש להדיא רק שמטעים קצת המאכל וממתקו הכל תלוי לפי הענין אם אין דרך העולם ליתנו להטעים בפחות מס' אע"פ שאדם א' נתן פחות מס' וחשב כדי שיתן טעם מ"מ כיון שאין טעם זה טעם חשוב כ"כ בטלה דעתו אצל כל אדם ובטל שפיר בששים אבל דברים אשר דרכן ליתן בקדירה להטעים אע"פ שאינו חריף אינו בטל עיי"ש ועי' בשו"ת מהר"ם שי"ק חאו"ח סי' ט' שנשאל בדבר הציקארי"ע שאומרים שהאומנים נותנים לתוכן שומן כדי לפטמו אם רשאין ליתנו לתוך קאפ"ע כיון שידוע שהאומן נותן בו רק מעט שומן ובטל בס' והביא מדברי המ"א ריש ס' תמ"ב סק"א שכ' מהרשב"א דכל שעיקרו נעשה כך אפי' יש בו ס' לא בטל וה"נ כיון שבא לתקן הטעם של הציקארי"ע ותחלת עשייתו ותיקונו כך הוא אינו בטל עיי"ש ועי' מזה בס' שבילי דוד בהתשו' שבסוף חיו"ד ועי' בס' דברי יוסף בסוף סי' תל"ט בהשמטות ששייך לסי' תל"ז מ"ש בזה והעלה דהוי ספיקא דאורייתא ועיי"ש בסו' תקע"ז מ"ש עוד בזה:

צט אם נותן מעם וכו'. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דלא מקרי דבר דעביד לטעמא אלא תבלין או מלח ועי' במנח"י כלל פ"ה ס"ק ס"א שכ' מהרמב"ם בפי' המשניות פ"ב דערלה דה"ה בצלים ושום וחומץ ויין כולם נקראים תבלין כשאדם מכוין לתבל בהם קדירתו ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' בגדי שש הספרדי במ"ש ע"ד המנח"י בזה ומתרץ קושיות המנח"י והעלה שכן עיקר לדינא דפלפל ומלח ותבלין גם בסתמן אמרינן דלטעמא עבידא ולא בטל משא"כ בצלים ושום תלוי בכוונה אם נתנו אותו בקדירה כדי נתבל ולמתק לא בטל אפי' באלף אבל בסתמא בטל כי כן הוא גם מהדרך ב"א לאכול אותם בתוך הסעודה וגם לבשלם לאכול עיי"ש (אבל לפמש"ל מהס' ישועות היום והיד יהודה צ"ע גם בזה והמעיין ישפוט בזה):

ק נותן טעם באותה קדירה. כתב בת"ח כלל פ"ה דין כ' בשם האו"ה דהא דמלתא דעביד לטעמא אינו בטל דוקא כשנותן טעם באותה קדירה שנפל לתוכו אבל אם נפל לקדירה ואינו נותן בו טעם אע"פ שאם נפל למקום אחר נותן בו טעם בטל בס' עיי"ש וע' בפר"ח ס"ק כ"ו מ"ש בזה:

קא טעם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך מהת"ח דאם נפל לדבר ששוה בטעמו בטל בס' ועפר"ח שם ובמנח"י שם ס"ק ס"ב שחלקו עליו בזה והעלו להחמיר דהכל תלוי באם יש בו כדי לתבל בשאינו מינו ורואין כאלו נפל לקדירה שאינו מינו והי' בהם כדי לתבל הקדירה נאסרו כל התבלין עיי"ש והביאם בחידושי הגרעק"א עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק

כ"ה ובפיה"ק ס"ק ל"ח שהעלה דהעיקר לדינא כהת"ח דאם נפל לדבר ששוה לו בטעמו בטל בס' ולא גזרינן בזה מינו אטו אינו מינו עיי"ש:

קב והוא אסור מצד עצמו. עשפ"ד ס"ק ל"ב שנסתפק בבשמים של היתר הבלועים מבשמים של איסור ע"ז או של ערלה אי אמרינן דוקא מלח הבלועה מדם לא חשיב עבידה לטעמא כיון שדם לא עבידא לטעמא משא"כ בשמים הבלועים מבשמים של ע"ז דהאיסור בעצמו עבידא לטעמא א"כ נעשה הבשמים של היתר נבילה או דלמא כל שאין התבלין דהיתרא איסור מחמת עצמן אף שנ"נ מ"מ בטילין בס' וסיים בצ"ע עיי"ש אכן להלן סי' ק"ב סק"ג פשט לי' מדברי הישי"ש להחמיר בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק סק"מ מ"ש בזה והעלה דתבלין של היתר שבלעו תבלין של איסור אע"פ שהתבלין של איסור מועטים המה ואין בהם כדי נתינת טעם לבדן ביורה גדולה אפ"ה נאסרה היורה מחמת התבלין של היתר שנעשו נבילה דלא שייך בהו אין הנאסר וכו' עיי"ש:

קג אסור מצד עצמו. עי' ביך יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ו שכ' בביאור לשון הרמ"א בזה דר"ל לאפוקי אם בלוע בו איסור אשר אין טעמו כטעם הדבר שנאסר ממנו כל שיש ס' אע"פ שמרגישין עדיין טעם ההיתר הנעשה נבילה מ"מ כיון שיש ס' אמרינן דמסתמא אף אם הי' האיסור גדול כמו הנאסר לא הי' טעמו נרגש ואף שטעם הנאסר נרגש תו אמרינן אין הנאסר וכו' עכ"ל: (קד) אפי' באלף לא בטיל. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהא דמלתא דלטעמא עבידא לא בטל בס' הוא רק מדרבנן וע' בפר"ח ס"ק כ"ז שהשיג על זה דכל דעביד לטעמא מה"ת לא בטל עיי"ש ועי' בכו"פ ס"ק י"א שמפקפק ג"כ בדברי האו"ה בזה עיי"ש ועי' במנחת כהן פרק ג' ופרק ה' שכתב שהוא מחלוקת הר"ן עם הר"ת עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א שהביא ג"כ דברי הר"ן שכ' שהוא דאורייתא ובסוף ציין לדברי האבן העוזר או"ח סי' תמ"ז ור"ל דהאבן העוזר העלה בראיות דבשאר איסורין חוץ מחמץ בפסח כל שיש ס' אע"פ שעדיין נרגש הטעם אינו אסור כ"א מדרבנן עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' ריש פרק א' מ"ש בזה וע' בכנפי יונה שכתב לחלק בזה דשאור ותבלין ומלח קרוב הדבר דהוי מדאורייתא אבל דבר אחר שנותן טעם בקדירה אינו אלא מדרבנן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ג ובפיה"ק ס"ק ל"ז מ"ש בזה והעלה בראיות מכמה פוסקים דס"ל כדעת הר"ן דהוי דאורייתא זולת אם אין גוף טעם הדבר נרגש רק שעי"ז נתקן המאכל שבקדירה זה אינו אלא מדרבנן עיי"ש ועי' מזה בס' דברי יוסף סי' תל"ט בהשמטות לסי' תל"ז:

קה לא בטיל עפרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת להלכ' פסח חלק ג' פרק ב' אות ד' שכתב דמ"מ בשמים של ע"ז אף שהם איסור מחמת עצמן ולטעמא עבידא אם נותנין טעם פגום בתבשיל פשוט הוא דאין אוסרין דבכ"מ לא אמרינן דמלתא דעבידא לטעמא אוסרין אפי' באלף הוא רק היכא דהטעם נרגש משא"כ כשנטל"פ עיי"ש:

קו שמרגישין טעמו. וה"ה אם ניכר עדיין המראה דכיון שניתן בו מראה הוי כאלו ניתן בו טעם וחשוב כאלו האיסור הוא בעין ואינו בטל. ומזה הטעם אם לבנו תבשיל בביצה של איסור כל התבשיל אסור (הינו אפי' יש ס' בתבשיל נגד הביצה ולא נרגש טעמו כלל) מנחת כהן בספר התערובות פרק ג' חלק ג' ובש"ך להלן סי' ק"ב סק"ה ועי' בדברינו להלן שם (ס"ק ל') שהבאתי כמה חלוקי דעות בדין זה אי חזותא מלתא הוא או לאו ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

קז מלח ותבלין. עי' בספר שנות אליהו (להגר"א) פרק י' דתרומות וביאור הגר"א כאן ס"ק ל"ד דציר לא הוי כל החריפות שלו רק מחמת המלח ותבלין שיש בו והם אינם אסורים מחמת עצמם ע"כ לא שייך בציר לומר דעביד לטעמא עיי"ש ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל כ"ג סק"א מ"ש בזה: (קח) מדברים. עפר"ח סק"ז באמצע הס"ק ובס"ק כ"ו מה שהאריך בענין מתביל ומחמיץ והעלה דמחמיץ אוסר בכל שהוא לפי שפעולת החומץ אף שהוא דבר מועט ניכרת פעולתו אפי' באלף ויותר והו"ל כאיתא לאיסור בעינא עיי"ש ועי' בס' ערוגות הבושם אות ז' מה שהאריך בענין זה והקשה דאם נימא שכל דבר המחמץ אינו בטל לפ"ז מכ"ש דהמים שנותנין בעיסה ומחמיצים העיסה חמץ גמור בודאי דאינו בטל ומקרי מחמץ ובש"ס ביצה דף ל"ח פריך הגמ' ולבטל מים ומלח לגבי עיסה ומה פריך הא מים דבר המחמיץ הוא ולא בטל ותירץ דמים לא הוי בכלל דבר המחמיץ אע"ג דע"י המים הוי חמץ גמור מ"מ לא אסרינן משום מחמץ רק דבר שיש בו בעצמו כח החימוץ כמו שאור ותפוח וכיוצא שהכח המחמץ הזה פועל ומחמץ העיסה כיון שהוא חמץ בעצמותו אבל במים שאין בהם בעצמם שום כח חימוץ ומה שמחמץ העיסה בא אח"כ ממילא להעיסה מעצמה ומתוכו מתחמצת ע"י תערובות הקמח עם המים ע"כ לא נקרא המים בשם מחמץ כמו שאין לומר על הקמת שם מחמץ שמתחמץ במים כן אין לומר על המים שם מחמץ דהחימוץ בא ממילא ע"י הקמח והמים עיי"ש באריכות :

קט דעבידי לטעמא. עפרמ"ג או"ח סי' תנ"א במ"ז ס"ק כ"ז שנסתפק במלתא דעבידא לטעמא דלא בטל שנתערב במינו אם גזרינן גם בזה מינו אטו אינו מינו וכתב דהדבר תלוי אי הא דמלתא דעבידי לטעמא לא בטל הוי מה"ת או רק מדרבנן דלמ"ד דס"ל דהוי מה"ת בודאי דאמרינן הכי שיש לגזור מינו אטו אינו מינו אבל למ"ד דלא הוי אלא

מדרבנן יש לומר דכולי האי לא גזרינן עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ק"א) מ"ש עוד בזה ובמ"ש בזה לדינא:

קי מחמת עצמן. עבאה"ט מ"ש אינם אסורים אלא מדרבנן וכתב ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"א וכן אף אם נפלו בעודן היתר אינם בטלים עכ"ד: (קיא) אינם בטלים בששים. עבאה"ט מ"ש דאם נפל איסור דעבידא לטעמא לקדירה ואינו יודע אם מרגישין הטעם מותר להאכילו לעכו"ם ולסמוך עליו במסלפ"ת ועי' בגליון מהרש"א שכ' דה"ה דיכולין לסמוך בזה אקפילא בלא מסלפ"ת וכמ"ש הש"ך לעיל ריש סי' זה ועשפ"ד ס"ק כ"ט ובשער התערובות ח"ג פ"א (סוף ד"ה ודע) דכל זה ביש ס' רק שיש חשש שמא עדיין נרגש הטעם כנזכר אבל באין ס' אפי' באיסור דרבנן לא סמכינן אקפילא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ב שהניח גוף הדין בצ"ע אם מהני טעימה במלתא דעבידי לטעמא כנזכר דהא הרבה פוסקים ס"ל דלא לסמוך אטעימת שום אדם זולת אטעימת קפילא ואומן לזה וכמעט רוב הפוסקים ס"ל כן והרמ"א לא הגיה לעיל בריש הסי' כן משום דכתב דאין לסמוך כעת אעכו"ם אבל בנ"ד אם באים לסמוך אטעימה תו צריכין אומן וממילא לדידן דקיי"ל דבדבר שצריך בקיאות לא סמכינן כעת בזמה"ז ממילא דכ"ש על בקיאות עכו"ם אין לסמוך אף בזה וסיים בצ"ע עיי"ש:

סעיף ט:

קיב קדירה שיש בה וכו' עפת"ש מ"ש מהחוו"ד דביבש ביבש אין איסורין מבטלין זה את זה ועפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ה' (בד"ה אמנה) שהביא מהב"ח דהא דביבש ביבש אין איסורין מבטלין זה את זה הוא רק מדרבנן ומתמה עליו דבודאי משמע דמן התורה הוא כן וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' עוד בדבריו בשפ"ד לעיל סי' כ"ז ס"ק ב' (בד"ה כתב) מ"ש בדברי הכו"פ והחוו"ד בזה ובמה שכתב בזה לדינא עי"ש באורך ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ' שעמד על המחקר אם נתערב ב' חתיכות של היתר וב' חתיכות של איסור יבש ביבש כל א' משם אחר א' נבילה וא' טריפה או טמאה אי מצטרפו איסור לאיסור ואין כאן רוב או דלמא לא מצטרפו ואדרבה מצטרפו כל אחד מהחתיכות של איסור עם ההיתר לבטל איסור חבירו ועיי"ש במה שהאריך בזה והביא מכמה מקומות ובמ"ש בזה לדינא והנה לפי דברי הב"ח הנ"ל יש נ"מ מפלפולו עכ"פ לענין אי הוי דאורייתא או רק מדרבנן אבל לפי דברי הפרמ"ג הנ"ל אין נ"מ בכל דבריו דבלא"ה אין שום א' מהאסורים יכול לבטל חבירו ביבש וכנזכר:

קיג ונפלו בה שני זיתים וכו'. ע' בד"מ שהביא מהאו"ה דמבואר מדבריו דגם בכלים אמרינן איסורים מבטלים זה את זה כגון אם תחב ב' כפות של שני מיני איסורים

בקדירה של היתר ואין בתבשיל לבטל שום א' מהם בלתי צירוף חבירו אמרינן דאיסורין מבטלין זה את זה והתבשיל מותר והשיג עליו דלא שייך לומר בזה איסורין מבטלין זא"ז דחיישינן שמא א' פלט וא' לא פלט עיי"ש והבאתי דבריהם לעיל סי' צ"ד (ס"ק ל"ט) עיי"ש: (קיד) אחד של דם ואחד של חלב. עבאה"ט מ"ש שטעם דם וחלב אינו שוה וכו' ועי' ביד יהודה לעיל סי' ע"ה בפיה"א סק"ד וכאן סק"ב ובפיה"ק ס"ק מ"ד שהעלה דבע"כ מיירי בנמלח החלב מתחלה דאל"כ הא גם בו איכא איסור דם ואף שטעם דם שבחלב אינו שוה עם טעם דם בעין מ"מ עכ"פ הו"ל איסור א' ומצטרף לאסור עיי"ש:

קטו כל אחד מצטרף וכו'. עי' בשו"ת שערי דעה חלק ב' סי' פ"ז בתשו' מבהמ"ח שהקשה השואל שהרי עכ"פ משניהם נולד טעם איסור חדש בהמאכל כידוע מדברי החוקרים דתערובות ב' טעמים נולד טעם חדש א"כ ליצטרך ס' נגד טעם המורכב שנעשה מהב' זיתי איסור ואין לדחות דהטעם המורכב א"צ לבטל דא"כ נצטרך לפ"ז להתיר כל טעם איסור המורכב מב' טעמים ועיי"ש במ"ש להסביר הענין דזה לא דמי לטעם מורכב דעלמא כשהם לבדם דזה בודאי אסור דכל שנתהוה איזה טעם מחמת האיסור ה"ז אסור הטעם האיסור בעצמו אך כל זה היכא שכבר נתהוה הטעם המורכב כאשר נתערבו הב' איסורים ב"פ כאמור משא"כ בנפלו שניהם להיתר שיערו חז"ל דכל שאין בכל א' מהאיסור כדי ליתן טעם בההיתר אין כאן טעם כעיקר כלל ואין בכחם גם להוליד טעם מורכב בהמאכל של היתר וחלילה לנו לחדש נגד כל הפוסקים ז"ל שכל דבריהם דברי אלקים חיים הם דבידאי בכה"ג אין בהמאכל שום טעם מורכב ג"כ עיי"ש באורך:

קטז כל אחד מצטרף עם הנ"ט של היתר וכו'. עפת"ש מ"ש מהחוו"ד דה"ה כזית בשר שנ"נ מחמת חלב וכזית בשר שנ"נ מחמת דם ג"כ כל א' מצטרף לבטל טעם חבירו ועי' בס' דברי יוסף סי' תרפ"ו מה שהאריך בדברי החוו"ד בזה והשיג עליו והעלה להחמיר בזה עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) בסוף סעי' ב' בחידושיו לסי' זה שכתב דכזית בשר נבילה או טריפה וכזית בשר שכבר נתבשל בחלב שנפלו שניהם לתבשיל צריך ס' נגד השני זיתים כי אין שני האיסורים ששוים בטעמם מבטלים זה את זה ואף שהבשר שנאסר מהחלב טעם החלב שבו אינו שוה לטעם הבשר טריפה מ"מ הלא גם גוף הבשר נ"נ וטעם גוף הבשר דומה לטעם הבשר טריפה וכתב שם דאפי' אם נפלו שני זיתים הללו למינם בשר שחוטה כשר ויש רוב לא מהני וצריך ס' נגד הב' זיתים מדרבנן מגזירה דמינו אטו אינו מינו עיין שם:

ומ"ש הפת"ש מהחוו"ד אבל שני זיתים שאין טעמם שוה שנ"נ מדברים שטעמם שוה אין מבטלים זא"ז וכו' עי' בדברי יוסף שם בסי' שאח"ז שהשיג גם בזה על החוו"ד עיי"ש

ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו (סוף ד"ה ומיהו) ובפיה"ק סוף ס"ק מ"ג שהשיב ג"כ ע"ד החוו"ד בזה והניח דין זה בצ"ע כי לכאורה נראה דזה אם הוא שוה עכ"פ בהמין אבל אם אינו שוה בהמין כלל כגון שנ"נ מבשר לא שייך לומר כן עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש מהחוו"ד וכן שני איסורין דאסורים משם א' אף דאין טעמם שוה אין מבטלין זה את הנה בתב"ש לעיל סי' ל"ג סק"ה העמיס כן בדעת הב"ח דכבד ובשר נבילה שנפלו לתבשיל כיון ששניהם משם אחד דאיסור נבילה נינהו אין מבטלין זה את זה אך סיים שם שמדברי האו"ה לא משמע כן עיי"ש אמנם יעוין בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ה' שמתמה ע"ד התב"ש בזה כי גם האו"ה ס"ל כן דכל ששני האיסורים הם משם א' אע"פ שחלוקין בטעמם אע"פ דמה"ת גם בכה"ג מבטלין זה את זה מ"מ מדרבנן עכ"פ אין מבטלין זא"ז ואסור עיי"ש ועי' עוד בדבריו בשפ"ד לעיל סי' צ"ד סק"ד ועי' בחוו"ד לעיל סי' צ"ב ס"ק ט"ו וביד אברהם בגליון היו"ד כאן מ"ש בזה ועי' בס' דברי יוסף סי' תרפ"ו ובשו"ת ריב"א סי' קט"ו מ"ש בענין זה באריכות ועי' ביד יהודה שם מ"ש בזה ולדינא העלה דאם אין טעמם שוה אפי' הוא איסור א' ממש מבטלין זא"ז אם אינם שוין בהמין שהם שני מינים כגון עוף ובהמה וכיוצא שפיר מבטלין זה את זה אא"כ הוא איסור א' ומין א' אז אע"פ שאין טעמם שוה אין מבטלין זה את זה ואסיר עכ"פ מדרבנן ובשר בחלב הוי איסור א' ומין א' וע"כ לעולם אין מבטלין זא"ז אע"פ שאין טעמם שוין ואם נפלו שניהם לקדירה צריך ס' נגד שניהם עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה (מהה"ג מסטרעליסק ז"ל) בערך אין איסור חל על איסור שנסתפק בהא דכתב התב"ש דאם הב' איסורים שוים בשמן אף שחלוקים בטעמם אין מבטלים זא"ז איך הדין ביש ב' איסורים שנפלו לתערובות ועל איסור אחד יש עוד איסור באופן הלא אמרינן ביה איסור חל על איסור למלקות והאיסור נוסף ההוא שוה להאיסור האחר של החתיכה האחרת בשמו אי מבטלין זה את זה לדעת הפרמ"ג דס"ל לעיל סי' ס"ב ועוד בכמה דוכתי דהא דאין איסור חל על איסור הוא רק למלקות אבל איסור יש מי אמרינן כיון דא' חלוק למלקות מבטלין או דאזלינן בתר האיסור כיון דלענין איסור חד שמא נינהו דהא חל האיסור לדברי הפרמ"ג וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש:

קיז מצטרף. עפת"ש ומ"ש דאע"ג שדעת הרבה פוסקים דשמנונית בולעת עי' בדברי שאול ויוסף דעת לעיל סי' ע"ג סעי' ד' (בד"ה והנה בשנת): (קיח) עם הנ"ט. עבאה"ט מ"ש משום שטעם דם וחלב אינו שוה ועי' בפר"ח לעיל סי' ל"ג סק"ה שכתב דפשוט הוא דכל שטעם שניהם שוה אע"פ שהם ב' איסורים אין מבטלין זא"ז ודלא כהב"ח דלא ס"ל כן עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ה' דבטעמן שוה בודאי דמן התורה

אין מבטלין זה את זה עיי"ש ועי' בתב"ש בסי' ל"ג שם סק"ה מ"ש בזה וכתב דדברי הפר"ח לא יצדקו אלא דוקא בנפלו לאינם מינם אבל אם נפלו למינם דלא בעי ס' אלא מדרבנן בזה שפיר אמרינן דמבטלין זא"ז עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שכ' דאיסורין חלוקין וטעמן שוה מדאורייתא מצטרפין זא"ז ואין מבטלין זא"ז וכתב שם שיש לעיין באיסורין חלוקין וטעמם שוה דקיי"ל דאין מבטלין זה את זה אי דוקא בנפלו ביחד אבל היכא דנפל א' ונתבטל ואח"כ נפל איסור הב' אי אמרינן בזה חוזר וניעור או לא ועיי"ש במ"ש בזה לדינא: (קיט) הנ"ט של היתר. עי' בס' מחנה ישראל סוף סי' זה שנסתפק דלפי מה שכתב הרמ"א להלן סי' ק"ט דמין במינו יבש ביבש אפי' מדרבנן סגי ברוב ובאינו מינו ביבש בעינן ס' מה הדין אם נפלו שני מיני איסורים יבשים לתוך היתר יבש א' מינו וא' שאינו מינו באופן שא' מן האיסורים בטל ברוב בזה התערובות והב' בששים אם סגי לבטל באותן הששים גם האיסור שבטל ברוב או בעינן לבטל המינו ברוב באנפי' נפשי' לבד מהששים ועיי"ש במ"ש בזה אמנם לפמש"ל (ס"ק קי"ב) דביבש ביבש לא שייך כלל דין דאיסורין מבטלין זה את זה אין בזה מקום להסתפק כלל:

קכ לבטל חבירו. עבאה"ט ועי' בדגול מרבבה שכתב שגוף דין זה דאיסורין מבטלין זה את זה אף שכן פסקו הרא"ש והטור והמחבר הביאו בהחלט בלי חולק וכל האחרונים מ"מ אינו נכון כיון שדעת הרמב"ם בפרק י"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה כ' ובפרק ט"ז מהלכות מ"א סוף הלכה י"ט דדוקא בנפלו בזה אחר זה ונגד הכזית איסור הראשון היה בההיתר לבדו כדי לבטל ונעשה היתר ואח"כ נפל עוד איסור באופן שאין בההיתר לבדו לבטל זולת בצירוף האיסור הראשון שבקדירה זו בזה אמרינן כיון שכבר נתהפך באיסור מתחלה להיתר ה"ז מצטרף להיתר לבטל האיסור הב' אבל בנפלו שניהם בב"א אין איסורין מבטלין זה את זה והראב"ד לא השיגו עיי"ש וכדברים אלו כתב גם בבית הילל סק"ד ובמנח"י כלל פ"ה ס"ק מ"א ובחק יעקב סי' תע"ה סק"י עיי"ש ועי' ביד אברהם בגליון היו"ד כאן ועי' בשו"ת שער אפרים סי' נ"א וסי' נ"ג ונ"ד מ"ש בענין זה ועי' בכו"פ סוף סי' זה מ"ש ע"ד השער אפרים בזה ומתרץ דברי הטוהמ"ח שהשמיטו בזה דעת הרמב"ם עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ח מ"ש ע"ד הכו"פ בזה אכן יעוין בשו"ת עבודת הגרשוני סוף סי' ל' ובכנה"ג בהגהות ב"י אות ס"ח ובפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ה' (בד"ה באופן) שמתרצים דעת הטוהמ"ח בזה שאין סתירה לדבריהם מדברי הרמב"ם והדין דין אמת עיי"ש ועי' ביד יהודה שם מ"ש בזה ולדינא העלה דבכ"מ אין להקל לומר דאיסורין מבטלין זא"ז אלא ביש עכ"פ בהקדירה כדי לבטל איסור אחד אבל כל שאין בהקדירה לבדה לבטל אף איסור אחד אין איסור הב'

מצטרף לבטלו ולאסרה הקדירה אף כשהוא ב' איסורין וב' מינים וגם אין טעמם שוה כלל עיי"ש באריכות:

קכא ונפל לתוכו כזית של דם. עבאה"ט מ"ש דהרמ"א אזיל לשיטתו דאם ניתוסף על האיסור בשוגג קודם שנודע התערובות וכו' ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף סי' זה ובפיה"ק ס"ק מ"ו שכתב כן לדינא דהיכא דנפל זית דם לקדירה שיש בה ס' ואח"כ נפל כזית ועוד של חלב ובצירוף הדם יש ס' אז אם נודע התערובות מקודם שנפל הכזית ועוד של חלב מותר אבל אם לא נודע התערובות אין הדם מצטרף לבטל עיי"ש:

קכב ונתערבו בשוגג. עבאה"ט מ"ש א"נ נ"מ אם נפל כזית דם לתוך ס' זיתים של היתר ואח"כ נפל כזית ועוד של חלב וכו' וכ' בפר"ח ס"ק ל"ב דדוקא אם לא הוציאו שום איסור מהקדירה אבל אם מכיר איסור א' והוציאו אע"פ שנתבטלו שניהם נאסרה הקדירה כיון דמ"מ השתא מיהו קיהיב טעמא דאיסורא ואוסר הכל עיי"ש ועיין במ"ז סוף סי' זה ובשער התערובות חלק ג' פרק ה' שנותן פנים מסבירות לדין זה וכתב ומיהו אם היה בקדירה ב' זיתי איסור א' של נבילה וא' של חלב והי' בהקדירה נ"ט זיתי בשר עם רוטב וסילקו להחלב ונשאר רק הנבילה ואינו ניכר בין החתיכות ואינו ראויה להתכבד אף דקודם שסילקו להחלב היה ס' ועכשיו שסילקו ליכא ס' נגד הנבילה אפ"ה אין לאסור כיון דעכ"פ יש רוב נגד הנבילה הרי נתבטל מה"ת כדין יבש ביבש דקיי"ל דבנודע התערובות בטל ברוב ע"כ בהפ"מ יש להקל בזה עיי"ש:

קכג בשוגג. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך בביאור דברי הרמ"א שלא הגי' דלדידן דקיי"ל חנ"נ בשאר איסורים אין נ"מ בזה ועי' בחידושי הגרעק"א שכתב בשם שארו הגאון ז"ל שיש עוד נ"מ לדינא בקדירה א' חסרה מלח וקדירה ב' יתירה מלח דכל א' מותר מטעם נטל"פ כדלקמן סי' ק"ג ולא נ"נ וכשנתערבו השבוח ומה שחסר כאן יתיר כאן עיי"ש ועי' בתפארת למשה שכ' דיש לומר עוד נ"מ כגון שהיה ב' קדירות ונפל לא' כזית חלב ולאחד מהן כזית דם ואינו יודע לאיזה נפל הדם ולאיזה החלב דלא נ"נ בכה"ג וכיון שנכנסו שניהם בספק איסור שתיהן מצטרפין לבטלו וכ' דמ"מ בעינן שנתערבו בשוגג אבל בלא"ה כיון דבכל א' יש בודאי איסור או דם או חלב ואין בו לבטלו אסור לערבן משום אין מבטלין איסור לכתחלה אכן אם נתערב בשוגג י"ל דמהני לענין דלא נ"נ ולדינא סיים בצ"ע עיי"ש: (קכד) מותר. עבה"ט מה שמסיים דכל זה דוקא בשני מיני איסורים שאין טעמן שוה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק מ"ג שהעלה דכמה מיני בשר נחשב טעמן שוה כגון כבד ובשר וכן בשר עוף ובשר בהמה דאע"פ שכשאובין כל א' בפ"ע מרגישין בכל א' חילוק קצת בהטעם מ"מ לענין זה מצטרפין

כולן ביחד לתת טעם בשר בהתבשיל ואין טעם א' מבטל טעם חבירו וכן חלב (בציר"י) ובשר נבילה או טריפה נחשב לטעמן שוה לענין זה דאין מבטלין זה את זה אע"פ שהם מב' איסורים עיי"ש:

קכה אחר של גבינה ואחר של בשר עי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) שכתב דאף אם נפלו שני זיתי בשר וזית א' גבינה או איפכא לנ"ט זיתי ירקות אף שאין ס' בירקות וגבינה נגד הב' זיתי בשר אפ"ה מותר דהא הבשר והירקות מבטלים טעם הגבינה ולא נשאר בהקדירה רק טעם בשר והיתרא הוא וכל זה כשלא הסיר הבשר אבל אם הסיר הבשר אח"כ אע"פ שנפלו הבשר והגבינה ממ"א אסור דהא קודם שהסיר הבשר לא נתבטל טעם הבשר רק שלא היה אוסר וכו' והרי יש בהירקות טעם בשר וחלב ואסור עכ"ד:

קכו מבטל חבירו. עבאה"ט ועפר"ח ס"ק ל"ב שכתב דבדין זה דכזית א' של בשר וא' של חלב אפי' כשמכיר א' והוציאו והשני נשאר כולו בתוכו ואין ששים נגדו מותר דאף דהשתא יהיב טעמא מ"מ כיון שכבר נתבטל אמרינן דטעמא דהיתרא קיהיב ושרי התבשיל עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ה' ובמ"ז סוף סי' זה מ"ש בדין זה וכתב במ"ז שם דגם בב"ח אין להקל בזה אלא אם לא נאסרו מקודם הבשר או הגבינה אבל אם נאסרו הגבינה או הבשר מקודם נפילתו אין להקל ועיי"ש עוד שכתב דכ"ז מיירי בנפלו הב' זיתים בבת אחת ואח"כ הסיר מין א' הבשר או הגבינה כנ"ל אבל אה נפלו בזה אחר זה והסיר הא' קודם שנפל הב' כגון אם נפל כזית גבינה לנ"ט זיתי ירקות והסירו משם ואח"כ נפל כזית בשר לשם בודאי אוסר הקדירה דהא הירקות קבלו מקודם טעם גבינה ועתה קבלו טעם בשר עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) שכתב לדחות דברי הפרמ"ג בזה וכתב דאף דקודם שנפל לשם הכזית בשר הי' נרגש טעם גבינה בהירקות מ"מ הא לא נעשו הירקות נבילה דהא היתר הוא ואח"כ כשנפל בהם הכזית בשר מצטרפים הירקות עם הבשר לבטל טעם הבשר ואז מתבטל ממילא טעם הגבינה דהירקות והבשר מבטלין טעם הגבינה ומ"ש הפרמ"ג שכן כתב באו"ה הנה באו"ה לא כתב כן וגם האו"ה מודה בדין זה דמותר ואח"כ כתב דנראה לפרש דברי הפרמ"ג ולתרץ דבריו דכוונתו כך הוא דבאמת אין חילוק בין אם נפלו בבת אחת או בזה אחר זה רק דמיירי שמסיר א' מהם מהב' זיתים ולזה כתב שיש חילוק בין אם נפלו בבת אחת או בזה אחר זה דבנפלו בבת אחת ואח"כ הסיר אחד אף שאין ס' נגד השני שנשאר מותר משום שכבר נעשה גם השני היתר כיון שנתבטל אבל בנפלו בזה אחר זה אם מסיר א' קודם שנפל הב' אסור דהא כשנפל הא' לא הי' ס' ויש בו טעם בשר או גבינה

נמצא דאח"כ כשמשיר הא' ונפל הב' ג"כ אין ס נגד השני דהא כבר הסיר הראשון ואין כאן כי אם נ"ט זיתי היתר הירקות ויש בהם טעם בשר בחלב אבל אם נפלו בזה אחר זה ואח"כ הסיר אחת באמת מותר כמו בבת אחת וזה פשוט עכ"ד וע' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ס"ז שכתב דבהסירן בזה אחר זה דהייני שהגבינה הוסר החלה ואח"כ הבשר אף אם הוסר הגבינה לאחר שכבר נפל בה הבשר אפ"ה לא שרי אא"כ יש בהקדירה לבדה ס' נגד כזית א' אבל בלא"ה כיון דהגבינה נתנה תחלה טעם בהקדירה שלא היה ס' נגדה וכעת גם הבשר נותן בה טעם אסור עיי"ש:

סימן צט

סעיף א':

א חתיכת נבילה וכו'. עבאה"ט מ"ש מהט"ז לפי שאינם בני אכילה ועי' בתשו' שבסוף הס' שבילי דוד שכ' לענין הציקארי"ע שנודע שהאומן מערב בה שומן חזיר כדי לפטמו וכתב שם דאף דגוף הציקארי"ע בלא השומן הוא יבש ואין לה טעם מ"מ אין לה דין עפר וקצת ראויה לאכול מקרי ולא מקרי נבילה שאינה ראויה לגר אלא בשאינו ראויה לשום אדם לאכול משא"כ הציקארי"ע אף בלא השומן אוכלין ממנה התינוקות וא"כ נ"נ ובעי ס' כנגד כולו עיי"ש:

ב שנפלה לקדירת היתר. עבאה"ט ועי' בשו"ת בשמים ראש סי' שס"ח מ"ש בענין קולא זו דהעצמות מצטרפין להיתר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה שהעלה דבכ"מ אין להקל לצרף העצמות אלא באיסור גוש שנפל לקדירה כיון דבאמת אנו רואין שלא נתערב כל האיסור בתוך הקדירה רק דחז"ל החמירו לשער נגד כולו משום דלא ידעינן כמה פלט ע"כ שפיר מקילין דעכ"פ גם העצמות מצטרפין לבטל הפליטה מהאיסור אבל באיסור לח שנפל לקדירה אין להקל לצרף העצמות בין של איסור ובין של היתר עיי"ש:

ג עצמות האיסור מצטרפין. עבאה"ט ופת"ש מ"ש לענין עצמות הרכין ועי' חוו"ד בחידושים סק"א ובחכמת אדם כלל נ"ב סעי' א' שכתב לדינא כהש"ך דעצמות הרכות של איסור מצטרפין לאיסור עיי"ש ועשפ"ד סק"א שפסק דבנפל עצם רך מנבילה לאינו מינו יש לאסור באין הפ"מ אבל בהפ"מ המקיל לא הפסיד ובנפל למינו המקיל אף בהפסד קצת אין גוערין בו ואפשר לצדד להקל אפי' לצרפו להיתר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ב מ"ש בזה ופסק דאין לסמוך על המקילין בזה אלא דהעיקר כהש"ך שהם מצטרפים לאיסור ובפרט בראשי הכנפים ושאר עצמות הסחוסים שהם

לבנים ונוח ללעסו אף שאנו רואין שאין בהם שום טעם אפ"ה הנה מבואר להדיא בר"ש והרא"ש לאסור עיי"ש:

ד האיסור. עפת"ש מ"ש מתשו' מהר"י הלוי אי גם במליחה אמרינן כן דהעצמות מצטרפין להיתר ועי' בדברנו לעיל סי' ס"ד סק"ו מ"ש שם מהחמודי דניאל סי' ו' ועי' עוד בחמודי דניאל שם אות י"א וביד יהודה לעיל סוף סי' ע"א וכאן בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ה ובשו"ת עמודי אש בקונטרס דיני או"ה סי' י"ג אות ט"ז מ"ש בזה ופסקו דלדינא יש להקל דגם במליחה מצטרפין העצמות להיתר לבטל האיסור בשיעור ס' אפי' בשומן [ועי' בדברינו להלן (סק"ח) שהבאתי מהחמודי דניאל והחכמת אדם דכ"ז הוא כל זמן שהעצמות הם בתוך הבשר ויש בהם עוד לחלוחית והם רכים משאר כלי עצם אבל אם הסירו הבשר ונתייבש העצם לא מהני המליחה כלל להעצם וא נו בולע כלל ע"י המליחה כדין כלי עצם ואינו מצטרף] (ועי' מזה עוד בדברינו לעיל סי' ע"א ס"ק כ"ד ובסי' זה להלן וס"ק י"א) ועי' מזה בשו"ת טוטו"ד תניינא סוף סי' ס"ט:

ה מצטרפים עם ההיתר. עפת"ש מ"ש מפרמ"ג בספרו תיבת גומא דאף אבמה"ח שנפל להיתר עצמות שבו מצטרפין להיתר ועי' בשפ"ד לעיל סי' ס"ב סק"ד מ"ש בזה לענין אם נפל אבמה"ח להיתר אם צריך ס' גם נגד העצמות ונוטה שם דא"צ ס' רק נגד הבשר ולא נגד העצמות עיי"ש אכן לא נזכר שם דבר זה דהעצמות מצטרפין גם להיתר וכנראה מזה שלא החליט לדינא דבריו שבס' תיבת גומא שם דאל"כ הו"ל לאשמעינן רבותא טפי שהם מצטרפין גם להיתר ועי' ביד אברהם בגליון כאן שכתב בהחלט לדינא דדוקא בנבילה וכיוצא דאין עצמות שלהם אסיר ואין לוקין עליהם ע"כ מצטרפין להיתר משא"כ אבמה"ח שעצמות שלו מצטרפין לכזית בשר ללקות עליו בודאי שאין עצמית שבו מצטרפין להיתר כיון שהן עצמן איסור עיי"ש ועי' בדלתי תשובה סק"ב:

ו עם ההיתר לבטל. עי' ביד יהודה, בפיה"א לעיל סוף סי' ע"א וכאן סק"ג ובפיה"ק סק"ד שהעלה דכל זה דוקא לגבי ביטול טעם אבל ביבש ביבש אין עצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר ואדרבה נראה דגם עצמות ההיתר אין מצטרפין כלל ע"כ אם הי' לפנינו תערובות דשלשה חתיכות א' נבילה וב' כשרות ובחתיכה א' יש הרבה בשר ומיעוט עצמות ובהשנים יש הרבה עצמות ומיעוט בשר ולא ידעינן איזהו האיסור צריך שיהא בהבשר לבד רוב נגד החתיכה שיש בה הרבה בשר דשמא הוא האיסור עיי"ש:

ז ההיתר. עפר"ח סק"ח שהעלה דבע"כ אין העצמית מצטרפין לס' אלא במין במינו ואיכא רובא או במין בשאינו מינו וטעמו קפילא כיון דמה"ת ברובא בטל ושיעור ששים אינו אלא מדרבנן וכן הקילו הם גם לענין זה שהעצמות מצטרפין אבל במין בשאינו מינו

וליכא קפילא לטעמי' אפי' עצמות ההיתר אין מצטרפין עיי"ש ועי' בפרי תואר שהעלה דאפי' במין בשאינו מינו ולא טעמו קפילא דהוי דאורייתא אפ"ה מצטרפין העצמות לבטל האיסור ומ"מ לדינא סיים וכל זה הוא אומר להלכה אבל למעשה יש להחמיר במין בשאינו מינו וכו' ומאן דתקיף לבו יורה וידין בכה"ג עיי"ש ועיי' בפלתי סק"א ועי' בהגהות הח"ס ריש סי' זה שהסכים עם הפר"ח וכתב שכן ראוי להורות כהפר"ח עיי"ש:

ח לבטל האיסור. עט"ז שכתב הטעם משום דהאיסור מתפשט גם לתוכן ויש בהם ג"כ לחלוחית ועי' בכנפי יונה ובמ"ז מ"ש בזה ועי' ביד יהודה ריש סימן זה מה שכתב על דברי הפרי מגדים בזה והעלה דבע"כ אמרינן דגם הם בלעו מהאיסור כפי המגיע לחלקם ולא נשאר בשאר ההיתר חלק גדול מהאיסור יותר מבהם וחלק ס' מהאיסור שנבלע בהם נתבטל בתוכם ע"י הלחלוחית שבהם ונעשה היתר ונ"מ דכל שסילק האיסור מהקדירה יכול לקבל התבשיל מהקדירה מעט מעט ולא חיישינן שמה שנבלע חוזר ויוצא עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' מליחה אות י"א שמבואר מדבריו דכ"ז דוקא כל זמן שהעצמות הם בתוך הבשר ויש בהם עוד לחלוחית והם רכים משאר כלי עצם אבל אם הסירו מהם הבשר ונתייבשו דינם כשאר כלי עצם עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם כלל נ"ב סעי' א' דעצמות היבשות יש להם דין כלי עצם וכלי מתכות ועץ עיי"ש ולדברי החמודי דניאל הנ"ל היינו לאחר שהסירן מהבשר ונתייבשו ואין בהם עוד לחלוחית עצמי וכנזכר (וע"ל סק"ד ולהלן ס"ק י"א ולעיל סי' ע' ס"ק כ"ד):

ט אבל המוח שבעצמות האיסור. עי' בחכמת אדם שם דאפי' המוח שבעצמות היבשות נחשבים כדין בשר וצריך ס' כנגדן עיי"ש ועי' בשלחן גבוה סק"ג דאפי' אם העצם סתום מכל צד מפני שהעצה ספוגי ומוציא טעם המוח שבתוכו עיי"ש:

י וגוף הקדירה. עבאה"ט ועי' בפרי תואר סק"א שכ' בסיף דבריו שם וז"ל ולפ"ז קיימנו דברי הפוסקים וקאימנא כוותייהו דכל דבר הצף עליו הרוטב והוא בתוכו לאפוקי קדירה שהרוטב בתוכה וכו' ואפי' חרסי הקדירה אם הי' בתוך הקדירה הכל מצטרף לבטל האיסור וכו' וכל זה להלכה אבל למעשה יש להחמיר וכו' עכ"ל ועי' במ"ז סק"א מ"ש בדין זה וכתב דחרסי קדירה בין חדשים ובין ישנים המונחים בתוך הקדירה לדעת הפרי תואר שכתב הטעם דאין הקדירה מצטרף להיתר לבטל האיסור הוא משום דהיא מגולה מבחוץ ואין בה רוטב רק מבפנים אין הטעם מחלק בה בשוה ממילא דחרסי האדמה המונחים בתוך הקדירה שהרוטב מסבב אותם מבפנים מבחוץ שפיר מצטרף להיתרא אבל לדעת הסוברים דעיקר הטעם שהעצמות מצטרפין הוא משום שיש בהם לחלוחית ועי"ז מבלבל הטעם בתוכן משא"כ הקדירה ממילא דה"ה דחרסי הקדירה

בין חדשים בין ישנים המונחים בתוך הקדירה אין מצטרפין וכן קליפי ביצים המונחים בקדירה אין מצטרפין כיון אין בהם מוהל ולחלוחית ועיי"ש במ"ש בזה באריכות ועי' בחוו"ד בביאורים סוף סק"ב ובחידושים סק"ג שכ' כן בהחלט לדינא דחרסים המונחים בקדירה כיון לית בהו לחלוחית אין מצטרפין לא לאיסור ולא להיתר עיי"ש ועי' ביד והודה יש סי' זה מ"ש בזה ולדינא העלה ג"כ דהעיקר להחמיר שלא לצרף כלל קליפות הביצים או חרסית של כ"ח המונחים בתוך הקדירה ודי להקל לצרף הביצה כמו הוא עם קליפתה עיי"ש ועי' בס' יד אלימלך סי' ט"ו בעובדא שעשו פשטיד"א נקרא קיגע"ל בתוך כלי מיוחדת ותחב הכלי עם הפשטיד"א לתוך קדירה עם וטב בטשאלינ"ט כדרך העולם להכין על שבת והעמידו בתוך התנור ונשפך חלב בתוך התנור לתחת הקדירה של רוטב וברוטב שבקדירה אין ששים נגד חלב רק בצירוף הפשטיד"א עם חרסית הכלי שלה וכתב שם דלפי דעת הפרי תואר דחרסית האדמה שהם בתוך הרוטב מצטרף לבטל פשוט הוא בנ"ד כיון הכלי של הפשטיד"א עומד בתוך הרוטב הרי זה מצטרף לבטל החלב אמנם יש לעיין עוד בעובדא זו כי הלא מן הסתם הכלי של הפשטיד"א הוא גבוה קצת מן הרוטב והלא מבואר במ"ז שם דהטעם שהכלי שבתוך המאכל מצטרף שום שהמים מכסים אותם ונראה מלשונו דדוקא כשהמים מכסין את הכלי אז נצטרף הכלי אבל לא כשהוא מגולה קצת חוץ להמים אמנם באמת לדינא הוא פליאה דלמה יגרע זה מחתיכה שהיא תחובה מקצתה ברוטב והשאר הוא חוץ רוטב וכי נימא דמה שבתוך הרוטב אין מצטרף לששים וכו' אמנם בלא"ה א"א צרף הכלי כי החוו"ד פסק דחרסית הכלי אפי' היא בתוך הרוטב אין מצטרף ע"כ אין להקל עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קכ"ה בעובדא שעשו פשטיד"א משומן שהי' מעורב בו שומן טריפה וכיסו הכלי עם כיסוי כנהוג העמידו הכלי מכוסה כמו שהוא בתוך כלי של בשר עם מים והמים היו צפים ע"פ הכיסוי של הפשטיד"א ודעת השואל דגם הבשר והמים שבקדירה החיצוניות מצטרפים לבטל השומן טריפה של הדייסא והוא ז"ל השיג עליו דכיון דהכלי פסיק אע"פ שהוא כלי חרס אפ"ה אמרינן בי' איסור דבוק דצריך שבהדייסא עצמה יהי' ס' כנגד השומן טריפה ואם לאו צריך שיהי' בהבשר והמים ס' נגד כל הכלי עם הדייסא דחנ"נ וכדין מילוי עוף דסי' ע"ב וסי' ע"ד עיי"ש:

יא) ויש מחמירים. עבאה"ט ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ז ובפיה"ק סק"ט כ' דלכאורה נראה דעצמות שבלעו איסור לא מהני להו הגעלה דדוקא לכלי צם מהני להו הגעלה משום דכבר נתייבש וכלה כל הלחלוחית שבהן ע"כ מהני הו הגעלה לפלוט מה שקבלו טעם מדבר אחר משא"כ בעצמות שיש בהם בלוע ונתערב בהלחלוחית י"ל דלא מהני

הגעלה וכמו דקיי"ל בעלמא דלא הני הגעלה לאוכלין אבל לדינא כ' דאין להחמיר כיון דבאמת גם באוכלין: "ל להרבה פוסקים דמהני הגעלה רק דלא קיי"ל כוותייהו מטעמא דאין בטלין איסור לכתחלה וזה לא שייך בעצם דאינו ראוי בעצמו לאכילה לכן יש הקל בעצמות שבלעו איסור דהגם שלא נתייבשו עדיין מלחלוחית שלהם אפ"ה אינם ככלי עצם ומותרין בהגעלה. אך כתב דמ"מ עכ"פ בזה יש להחמיר בהו יותר מבכלי עצם דבכלי עצם שנבלע בו איסור קיי"ל דנפגם לאחר מעל"ע ואינו אסור התבשיל שמבשלין בו לאחר מעל"ע משא"כ בעצם כל זמן שלא נתייבש הבלוע נפגם בו במל"ע. ועיי"ש עוד במה שנסתפק בהא דקיי"ל להלן סי' ל"ה סעי' ז' ברמ"א דהא דאמרינן דאין בליעה יוצא בלא רוטב זה דוקא באוכל כל כלי שבלע איסור אוסר ההיתר שנוגע בו אפי' בלא רוטב אם גם עצם שבלע איסור הדין כן וכתב דכיון דכל הטעם דבאוכל אין הבלוע יוצא לא רוטב הוא משום דיש לו פליטה א"כ גם בעצם קודם שנתייבש יש לומר כן כיון שיש לו לחלוחית הרי יש לו מה לפלוט ובכן אין להחמיר אלא בנוגע באוכל כנ"ל משא"כ בנוגע לכלי ולא מבעיא בנבלע בו בליעה כחוש דבודאי אינו אוסר הכלי אלא אף אם נבלע בו הוא איסור שמן אין להחמיר דאין כח בחם בלא רוטב להפליט ולהבליע בשני דברים יבשים עיי"ש (וע"ל ס"ק ד' וס"ק ח') ולעיל סי' ע' (ס"ק כ"ד): (יב) עצמות האיסור. עי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קנ"ז בעובדא שנתערב רגל מאווז טריפה בין בשלשים רגלים מאווזות כשרות ונתבשלו ורצה השואל להכשיר כיון שיש בהרגל עצמות ונהי שאין מצטרפין להיתר אבל עכ"פ גם לאיסור אין מצטרפין וכיון שיש בהרגל עכ"פ מחצה עצמות א"כ סגי בשלשים והשיב שאין לסמוך שהעצמות הם חלק מחצה מהרגל ולא סגי בל' נגד הרגל כיון שהבשר של הרגל מחזיק יותר הרבה מהעצמות שבו ובפרט שעל האצבעיים שברגל בודאי יש יותר בשר וגם יש בשר רחב בין אצבע לאצבע ויש לשער שהעצמות הם פחות הרבה מהבשר ומעורר ע"ד הלב"ש בחידושי דינים הלכ' אבמה"ח שהאריך בעובדא כזו להצריך ס' נגד הרגל ולא זכר כלל שעצמות האיסור א"צ לבטל עיי"ש:

סעיף ב':

יג אבל אם נתבשלה תחלה. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ז' שכ' דאין חילוק בזה בין נתבשלה לנמלחה דה"ה אם נמלח העצם עם הבשר תחלה הרי זה בלע מן הבשר ונאסר ומצטרף עם האיסור ולא עם ההיתר עיי"ש ועי' ביד אברהם וז"ל כתבו האחרונים דה"ה אם נמלחה הנבילה כבר ע"י המלח בלעו העצמות מהאיסור ולפענ"ד דדוקא בעצמות שיש בהם מוח מבפנים שהם רכים ונבלע בהם מעבר לעבר וכדמוכח להדיא ברשב"א

וכו' דמליחת העצם מועיל למוח שבקרבו וכו' אבל בעצמות שאין בהם מוח הרי הם ככלי עצם וכו' וכבר נתבאר בסי' צ"ח סעי' ד' בהגה דכלי אינו נאסר ע"י מליחה רק כדי קליפה ואם נתבשל א"צ לשער רק נגד הקליפה וכו' עכ"ל:

יד עצמות שבה מצטרפים. כתב בפר"ח סק"ד מיהו מסתברא לן דגוף העצמות מצטרפין נמי לבטל האיסור דומיא דכחל דהכחל עצמו מן המנין עיי"ש וכ"כ ביד אברהם וביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"א לדינא עיי"ש אמנם יעוין בכנפי יונה שהביא דברי הפר"ח הנזכר והתפלא עליו דזה לא דמי לכחל שהעצמות האיסור בודאי אינם מן המנין לבטל עיי"ש ועי' במ"ז סוף סק"א שכתב ג"כ דלדידן דקיי"ל חנ"נ בשאר איסורין אין העצמות של איסור מצטרפין אלא לאיסור שהרי בלעו מרוטב וממים וחנ"נ וצריך ס' נגד הכל עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בפשיטות דלדידן דקיי"ל חנ"נ בכל האיסורין צריכין ס' אף נגד העצמות האיסור דהא הרוטב נ"נ ונכנס בהעצמות עיי"ש ועי' במטה יהונתן שבגליון היו"ד ובהגהות הגאון מהר"ש כהן ז"ל ועי' בדלתי תשובה ס"ק ד' מ"ש ע"ד הגאון מהר"ש כהן הנ"ל בזה (וע"ל בס"ק שאח"ז) :

טו לפי שבלעו. עבאה"ט מ"ש מהטור ועי' בפרי תואר סק"ג שכתב דדוקא כשאין ידוע כמה בלעו העצמות מבשר הנבילה אבל אם ידוע שיעור בשר הנבילה כמה הוא א"צ ס' רק כנגד הבשר לחוד עיי"ש וכ"כ בפר"ח עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד בביאורים סק"ג שכתב דאם כי כן נראה דעת הטור מ"מ אין להקל בזה כי הטור לשיטתו בזה דלא ס"ל חנ"נ אבל לדידן דס"ל חנ"נ צריך ס' אף נגד העצם כיון שהעצם נ"נ כשקיבל טעם מהבשר נבילה עיי"ש וכ"כ במ"ז סק"א וביד יהודה שם לדינא דאף שיודעין כמות האיסור שהי' קודם הבישול לא סגי בס' נגד כמות שהי' קודם הבישול לחוד אלא שצריך ס' לבטל כמות האיסור שהיה מתחלה וגם נגד העצמות דאף דגוף העצמות לא נ"נ מ"מ יש להחמיר דאמרינן שיצא הפליטה מהנבילה ונכנס בהעצמות ונכנס בהנבילה מים ושאר דברים במקומו וגם הם נ"נ לכן צריך לבטל הבשר וגם העצמות עיי"ש:

סעיף ג':

טז הבלועה מאיסור. עבאה"ט ועי' בפרי תואר סק"ג שכתב דכ"ז דוקא כשיודעין כמה הוי טעם האיסור שבלעה אבל אם לא ידעינן כמה הי' שיעור האיסור הבלוע בה גם לדעת המחבר אמרינן כילה נבילה הוא ומשערין בכולה אלא דא"צ אלא נ"ט והוא שהוא גופה היתר ולדעת הרמב"ם לא סגי בנ"ט דהיא אינה מצטרפת וצריך ס' דוקא עיי"ש וכ"כ בשפ"ד סק"ה פ"ד משל חתיכה שיש בה עשרה זיתים שבלעה זית א' איסור ונפלה אח"כ לקדירה שיש בה עוד חמשים זיתים ובין הכל יש ס' מהני להמחבר אבל אם

חתיכה שגדולה עשרה זיתים נתבשלה עם חתיכה טריפה שיש בה ג"כ עשרה זיתים ואח"כ נפלה זו החתיכה שבלעה מהטריפה לקדירה צריך לשער נגד כולה דלא ידעינן כמה בלעה ורואין כמה בלעה עשרה זיתי איסור וצריך בקדירה חמשים ותשעה פעמים עשרה זיתים והחתיכה שבלעה מצטרפת ג"כ שיהי' בין הכל ס' פעמים עשרה זיתים (היינו לדעת המחבר דבשאר איסורין לא אמרינן חנ"נ) עיי"ש לדרכו:

ומ"ש הבאה"ט ומיהו החתיכה אסורה כתב בשפ"ד שם היינו אפי' טעמי' קפילא ולית בה טעמא אפ"ה נשארת באיסורה דעכ"פ משהו נשאר ואפשר לסחטו אסיר להמחבר עיי"ש:

יז ואין נוהגין כן. ומ"מ יש נ"מ גם לדידן בהיתר כגון בצלים שחתכן בסכין חולבת ובשלם עם בשר דמצטרפין הבצלים עם הבשר לבטל הסכין. שפ"ד שם:

יח קיי"ל בכל איסורים חנ"נ. מיהו גם לדידן בשאר איסורין לא הוי חנ"נ רק מדרבנן ונ"מ לענין נשפך דאם יש ס' עם החתיכה נגד האיסור אפי' באינו מינו וספק אם יש ס' גם נגד החתיכה אזלינן בנשפך לקולא כיון דהוי רק מדרבנן. שפ"ד סק"ד ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק מ') מ"ש בזה:

יט בדלעיל סי' צ"ב. ועי' בבאה"ט שם סק"י שכ' מהש"ך דאפי' באיסור דרבנן הדין כן דאמרינן חנ"נ ועיי"ש בדברינו (ס"ק מ"א):

סעיף ד:

כ ברוטב ובקיפה ובחתיכות. ואין חילוק בין איסור גוש לאיסור לח בכ"מ הכל מצטרף ומ"מ יש חילוק לפעמים בין איסור גוש לאיסור לח דבאיסור גוש יצוייר לפעמים שהרוטב מותר והחתיכות אסורות כגון שיש ס' בין הכל אבל אין בהחתיכות לבדן רוב או חהר"ל ואולי באיסור צלול בכ"מ גם הגוש מצטרף וגם הרוטב מותר אף כשאין בהרוטב לבדו ס'. מ"ז סק"ג: (כא) ומשערין ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו. ע' בשו"ת עמק הלכה (מהה"ג מזיטל) חיו"ד סי' מ"ג עמד על המחקר בבשר עגל שנפל לקדירה של חלב וראינו שבשעה שנפל הי' בו פחות מכזית ואח"כ נתפח ועמד על כזית איך משערין אם כמו שהוא עכשיו אם כמו שהי' בשעה שנפל והביא מדברי הש"ס מנחות דף נ"ד דמשמע דמשערין עכ"פ מדרבנן כמו שהוא עכשיו ועיי"ש במה שפלפול בזה ולדינא העלה שבמין במינו יבש ביבש דסגי ברובא יש להקל אך כיון דבעינן באמת רוב גמור ע"כ בעינן שיהי' רוב גם נגד מה שנתפח אבל שלא במינו שצריך ס' א"צ לשער נגד מה שנתפח וסגי לשער נגד מה שהי' בשעה שנפל עיי"ש ועי' בהגהת יד אברהם שכ' וז"ל נראה דאם האיסור הוא בשר שור זקן שדרך להתמעט ע"י בישול וההיתר הוא בשר עגל

הרך שדרכו להתפוח ע"י בישול כדאיתא בעוקצין פרק ב' משנה ח' וכו' אין משערין האיסור כמו שבא לפנינו לפי שבודאי נתמעט מכמות שהי' והטעם נשאר בקדירה וכו' ואם ההיתר הוא ג"כ בשר שור אמרינן שנתמעט לפי חשבון אבל אם האיסור היא בשר עגל אף שיש לתלות שנתפח על ידי בישול אפילו הכי צריך לשער נגדו כמו שהוא עכשיו אך אם נשפך הרוטב ונודע שהי' ששים נגדו כמו שהיה בשעה שנפל אלא שאין ידוע שהיה ששים נגדו לאחר שנתפח אזלינן לקולא שהרי מה שצריך לשער לפי מה שנתפח עכשיו הוא רק. מדרבנן עכ"ד ועי' בס' ערך שי שנשאל ג"כ בענין זה והביא דברי היד אברהם בזה ודחה דבריו דאין להחזיק ריעותא דמצד בשר עגל שדרכו להיות נתפח בבישול אין חשש דמה שנתפח איני גוף הבשר אלא מיא בעלמא וא"כ טרם שנתפח הי' המים בתבשיל ורק החשש הוא מצד בשר שור שהי' מתחלה יותר ונצטמק וגם בזה אין להחמיר דבשר זקנה לפעמים ג"כ מצטמק וחוזר ינתפח כמ"ש בש"ס מנחות דף ל"ד וא"ל הא איכא לברורי שנבשל בשר של שיר וועגל כעין שאירע בתערובות איסור הזה ונראה אם נצטמק בשר השור דז"א כי הוא דבר שא"א להתברר דזמנין דמצטמק יותר וחוזר ונתפח וזמנין שנתפח יותר וחוזר ומצטמק ואין אתנו יודע עד מה וא"א לצמצם הבישול בשום מקום ועוד דבכה"ג בלא"ה א"צ להחזיק ריעותא וא"צ לברר כלל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א ובפיה"ק ס"ק י"ג שכ' דאם האיסור דרכו להיות נתמעט אב לא ההיתר אז אם יכולין לומר דהגם שנתמעט מ"מ חזר ונתפח מההיתר אז יש כעת ששים מותר אבל אם אין דרכו להיות נתפח כלל רק להתמעט כגון שום אז צריכין לשער מה שדרכו להיות נימוח בהתבשיל ואם א"א לידע בבירור שום דינו כדין נשפך ובזה יש חלוק בין מינו לאינו מינו עיי"ש וע' בדלתי תשוב ס"ק ז' מ"ש בענין זה: (כב) ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו. עי בשו"ת הרדב"ז חלק א' סי' קנ"ב שנשאל כשבא לפני המורה שאלה בתבשיל שנפל בו איסור ויש בו ס' כדי לבטל את האיסור אם יש לחוש לאסור שמא בשעה שנפל האיסור לא הוי ס' רק אח"כ נתן א' מים לתבשיל שלא בכוונה ועי"ז נתרבה ועמד עד שיש בו ששים ואם יש לסמוך על השואל במ"ש שלא יד ולא ראה מי ששפך מים לתבשיל בינתיים והשיב דאין כאן שום בית מיחוש דל יהא שדבר ספק אם נתנו המים בתבשיל שלא בכוונה אין לאסור ואם יאסר בזה הוי בכלל מאבד ממונם של ישראל אלא היכא שהדבר ידוע שבשעה שנכנס לא היה ס' רק אח"כ נתרבה והי' ששים אז יש לאסור וכשאירע מעשה ליד המורה צריך לחקור אחר זה עד שיתברר איך הי' המעשה עיי"ש והביאו ביד דוד בהגהות הטור אות י"א עיי"ש:

כג כמו שבא לפנינו. היינו באינו יודע שהי' האיסור יותר מההיתר בשעה שנפל אבל אם ידוע שהי' האיסור מרובה מההיתר בשעה שנפל לית דין צריך עיונא דבודאי אסור דאף שהאיסור נצטמק עתה מחמת האור מ"מ הא תחלה נתן טעם ואסור מדאורייתא מ' סק"ד. ועי' בשו"ת פאת נגב חיו"ד סי' י"ב:

כד שבא לפנינו. עי' בס' ברכות מים הספרדי (להרב מו"ה מרדכי יוסף מיוחס ז"ל) חלק או"ח סי' תרע"א שנשאל אם שרתה ברכה במותר השמן של נר חנוכה כמעשה הצרפית והשונמית וכמעשה הנס דחנוכה מי נימא שהמעט שמן של נותר דנר חנוכה בטל ברוב ככל איסורים שבתורה או דלמא לא אמרינן דבטל ברוב אלא ברובא דאת מעלמא אבל בנ"ד הואיל ומני' קא רבי ולא אתא רובא ומבטל לאיסורא והכי אסור וכן יש לצייר שאלה לענין איסור דאורייתא בשמן של תרומה דמונח בכדא ושיערו בלוג א' ושרתה בו ברכה ועלה לא' ומאה מהו מי אמרינן דאיסור קא רבי הו"ל כדין שאור של תרומה שהחמיץ העיסה ונתרבה האיסור דאסיר וה"ז דומה לאלו הי' מונח כאן כזית חלב מהותך שנתברך וניתוסף לשיעור ס' דבזה בודאי אמרינן דבאיסורא קאי דהא חלב קמן או דלמא שמן זה דומה לגדולים של תרומה לא הוא האיסור והשאר הוא תוספות היתר ואף את"י להחמיר בזה שזה דומה לחלב ודייניגן ליה כאלו הוא כולו שמן של תרומה כיון שנתרבה הכל משמן של תרומה מה יהיה אם נפל כד א' של תרומה בתו הרבה חולין רק שהי' פחות מעט מק"א ואח"כ שרתה בו ברכה מי אמרינן דהיתרא קא רבי והאיסור כדקאי קאי או דלמא שניהם רבו כא' ואסור וכן יש להסתפק אם צריכין בכה"ג ק"א כלל דהוי מלתא דלא שכיחא וחזר הדין להיתרא דאורייתא דחד בתרי בטל והרי עכ"פ רוב איכא ובטל והאריך בזה והעיר מכמה מקומות ובסוף העלה דאף דמשמע מדברי הזהר דהיכא דשרתה ברכה בדבר א' מיניה קא רבי אמנם מדברי הש"ס משמע מכמה מקומות דהברכה מעלמא אתא ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וגם יש עוד ספק שמא התערובת השני הוא דנתברך דכדי שיהנה מהברכה עשו באופן שיהי' מותר והו"ל ס"ס המתהפך דגם בדאורייתא שרינן לכ"ע עיי"ש: (כה) לפנינו עבאה"ט ומה שסיים מהט"ז שמשערין באומד יפה עי' בכנפי יונה להלן סי' ק"ו ועי' בדברינו להלן (ס"ק ל"ג) מ"ש בזה:

כו שהי' בהיתר יותר מתחילה כתב הרמב"ם, פרק י"ד מהלכה מאכלות אסורות הלכה ד' כזית חלב או נבילה וכיוצא שהניחו בחמה ונתמעט וחזר והניחו בגשמים ונתפח חייבים עליו עיי"ש ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) לעיל סי' פ"ה סעי' י"ז שכתב וז"ל ונראה לי אע"ג דכזית שנתמעט ע"י צימוק וחזר ונתפח ע"י משקה חייב מ"מ בעינן שלא יהי' בו שום חלל אפי' קטן שבקטנים ובכל שיעור כזית כן הוא אף

שכן דרך דבר זה להיות בו ריקות מעט כגון לחם חטה שנתפח להיות בו חללים קטנים וכן כל כיוצא בזה דההתפחה אינו מועיל רק שמפשיט הכיווץ ועושה רפיון בחלקי המאכל אבל אם עושה חללים אינו מועיל וראי' לדבר וכו' הרי להדיא דהרפיון מצטרף אפי' רפיון של ריר שהוא ליחה וכן רכה כספוג שהוא רפה הרבה מצטרף והחלל אינו מצטרף וכו' עכ"ל (ועי' בדברינו לעיל ס"ק כ"א):

כז בבישולו. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל ועפר"ח סק"ז שדעתו דבשעת הדחק יש להקל ונפסוק כדעת המחבר עיי"ש ועי' עוד בדבריו לעיל סי' צ' סק"ו מ"ש בענין זה באריכות וסיים שם וז"ל ולענין דינא איסור שנפל לתוך היתר אלא שלא נודע שיעורו בשעת הנפילה או שנודע שיעורו אלא שלא נודע אם הי' בהיתר ששים כדי לבטלו אסור הכל אף שיש לפנינו ששים בהיתר נגד האיסור המצומק משום דלא ידעינן כמה היה האיסור וכמה נמחה מגופו אם מעט ואם הרבה ולא מיבעיא בחלב (בציר"י) שדרכו להיות נימוח אלא אף בשאר איסורין כגון בשר נבילה ודג טמא וכיוצא אמרינן שהי' גדול ונצטמק הרבה מכמו שהי' ולפיכך אסור אם לא שבאומדנא יש ס' לפי מה שהי' יכול להיות גדול וכן כל כיוצא בזה עכ"ל ועי' בפרי תואר שם סק"ח ובכנפי יונה כאן שהשיגו עליו וכתב שזה דומה לנשפך ובמין במינו יש להקל ולדעת הט"ז אפי' באינו מינו יש להקל עיי"ש (ועי' מזה בדברינו לעיל ס"ק כ"א):

וכתב שם עוד בפר"ח וז"ל ואם בשעה שנפל האיסור הי' נודע שהי' בההיתר ס' כדי לבטלו לא מבעיא אם יש עכשיו ס' בהיתר נגד האיסור מצומק הבא לפנינו דפשיטא דהכל מותר אלא אף כשאין האיסור בעין דליכא למיקם עלה דמלתא מעמידין הדבר על חזקתו ומסתמא אמרינן דכי היכא שנתמעט מן ההיתר כן נתמעט גם מן האיסור לפי חשבון. אבל אם בשעת נפילת האיסור לא היה בההיתר ס' כדי לבטלו אע"פ שנצטמק האיסור ביותר ויש עכשיו ס' בהיתר כדי לבטלו הדבר פשוט שאסור הכל עכ"ל והסכים עמו הפרי תואר שם: ועיי"ש עוד בפר"ח שכתב וז"ל וכן כשהי' ס' בההיתר בשעת נפילת האיסור ואח"כ נצטמק מן ההיתר הרבה יותר לערך מה שנצטמק מן האיסור או שלא נצטמק האיסור באופן שאין בההיתר עכשיו ס' נגד האיסור אזלינן בתר השתא וחזר האיסור לאסור הכל ולית לן למימר שנתמעט האיסור לפי חשבון אלא דלא מצינן לברורי אבל כי חזינן שלא נתמעט לפי חשבון לית לן לאקולי ולמימר שנפחת מן ההיתר דלהחמיר אמרינן הכי ולא להקל והכל אסור ומיהו אף בידעינן דבשעת נפילת האיסור הי' ס' בהיתר נגדו או איסורא איתא בעינא לא סמכינן אחזקה ולומר שנתמעט לפי חשבון וכו' ואי ליכא השתא ששים לא מבעיא שנאסר כל זה שבתוך הקדירה אלא אף

הקדירה עצמה נאסרת וכו' עכ"ל ועי' בכנפי יונה כאן שהשיג על הפר"ח וכ' דגם בזה הי' נראה להקל במין במינו לכ"ע, ואפי' במין בשאינו מינו יש להקל וכו' וסיים וז"ל ומפני שהדבר נסתפק בין הפוסקים הראשונים ז"ל נ"ל להחמיר וכו' ומיהו באיסור לח בלח פשיטא כיון שנודע שהי' בתחלה ס' בהיתר שרי אע"פ שנתמעט אח"כ דאמרינן כערך שנתמעט מן ההיתר ה"נ נתמעט מן האיסור ואפי' במין בשאינו מינו יש להקל וכו' אלא בדבר שאינו ידוע אם נחסר מאחר שנפל האיסור קשה הדבר לשער מאומד בזמן הזה וכו' ויש להקל בשעת הדחק עכ"ל ועי' בפרי תואר סק"ד מ"ש בדין זה וכתב דהיכא דחזינן שנתמעט ההיתר יש להקל עכ"פ לשער בבלועה שבלעה הקדירה מן ההיתר ויצטרף עם המאכל הנשאר לבטל האיסור ואף שכתב המהרש"ל דהאידנא אין אנו בקיאין לשער בבליעה שבלעה הקדירה היינו שאם ירצה לשער כשיעור מצומצם בזה שפיר כנים דברי המהרש"ל אבל אם משערין בשיעור מרווח כגון אם משערין שבלעה הקדירה עשרה זיתים משערין בד' או ה' כפי ראות עיני הדיין בזה גם המהרש"ל מודה דיש לסמוך גם בזמן הזה וכתב וזה לשונו וכגון דא צריך לאודיעו דכשמשערין בבלוע צריך לדקדק שלא לשער אלא במה שבלוע באותו חלק שכנגד הרוטב אבל בחלק שאין בתוכו רוטב הגם שהיה בתוכו רוטב בתחלה בשנפל האיסור ולאחר מכאן כשנתמעט הרוטב ונתרוקן חלק מהקדירה אין לשער במה שהוא בלע באותו חלק וכתב שם דכל זה בסתם אבל היכא שהי' ההיתר רך ביותר והאיסור קשה דאז קרוב הוא שההיתר יהי' כלה ואבד יותר מן האיסור בזה אין לשער אלא כמה שיש לפנינו ההיתר והאיסור וכו'. וכל זה כשידענו האיסור כמה הי' וכנזכר אכן אם לא ידענו האיסור כמה הי' אין לצרף הבלוע אפי' במין במינו כי כשם שבלע מההיתר בלע מהאיסור ואם יש ס' כנגדו בהמצוי מותר כי אמדינן לפי ערך הנבלע והנאבד וכשם שעתה יש ששים כן גם בשעה שנפלה הי' ס' בהיתר זולת היכא דהי' האיסור רך או דבר שהוא ניתך בנקל כגון שומן נבילה ונתערבה בקדירה שהדבר ידוע כי לא הספיקה הקדירה לבלוע קצת ממנה עד שיצא מגוף האיסור לתוך התבשיל עשרה חלקים לשיעור שבלעה הקדירה בזה כל שלא ידענו שיעור האיסור בשעת נפילה אסור אע"פ שיש לפנינו שיעור ששים בהיתר המצוי כעת לפנינו ועיי"ש עוד כמה חילוקי דינים בזה באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ג שכתב דלדינא העיקר כדעת הט"ז והש"ך שפסקו כהמהרש"ל ואפי' בהפ"מ אין להקל רק משערין תמיד כמו שהוא לפנינו עיי"ש ועשפ"ד סק"ו שהראה מקום לדברי הפר"ח הנזכר וכתב ע"ז ומיהו בראינו האיסור וההיתר ובמקום הפסד יראה לצדד וכו' עכ"ל אכן במ"ז סק"ו כתב בהחלט דלעת הצורך יש להקל גם לדידן לשער במין במינו במה

שבלעה הקדירה באומד יפה ועיי"ש לעיל סק"ד מ"ש עוד מענין זה ותמצית דבריו לדינא הוא דאם ראינו מתחלה קודם הבישול שהי' ההיתר יותר ואח"כ נצטמק והאיסור לא נצטמק ובאומד יפה כמה שבלעה הקדירה יש ס' גם עתה לאחר הצימוק אזי באינו מינו יש להחמיר אף בהפ"מ וצורך שבת ושלא בהפ"מ יש להחמיר בזה גם במינו. אך בהפ"מ וצורך גדול יראה לכאורה להקל במין במינו באופן הנ"ל לשער באומד יפה כמה שבלעה הקדירה ולא מה שכלה האש היכא דידוע שהי' ס' בההיתר נגד האיסור כנ"ל אבל לדינא סיים בצ"ע אם יש להקל אפי' בכה"ג עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות כ"ו ובהלכ' תערובות הב' אות ל' בעובדא שנמצא מעט שומן חי בתבשיל של חלב וניכר שבודאי הי' יותר אלא שנימוח בתוך התבשיל דדרך שומן חי כשנתבשל נחסר הרבה ועכשיו יש ספק שמא מתחלה לא הי' ששים והשומן שנימוח נשאר בתוך התבשיל ולא שייך כאן לומר אטו דאיסורא נצטמק דהיתרא לא נצטמק דהשומן נשאר בעין בקדירה ולא שייך כאן לומר דלא מחזקינן איסורא לומר שהי' איסור יותר דהא כאן בודאי הי' איסיר יותר ולכאורה נראה דיש תקנה שיניח התבשיל להצטנן וליקח מלמעלה השומן ואז יוכל לשער אם יש בו ששים וכו' אמנם באמת לדינא קשה לסמוך על זה דאפי' יהי' ששים לאחר שנלקט השומן מן התבשיל צונן צ"ע אם יש להקל דיש לחוש שמא הי' עוד שומן יותר ונתערב בתבשיל דאינו מוכרח שיקרוש כל השומן ויצוף למעלה וסיים בצ"ע עיי"ש:

כח וה"מ במין בשאינו מינו. עבאה"ט מ"ש בשם המהרש"ל דאפי' אם ראינו בשעה שנפל האיסור וראינו שלא נתמעט כשיעור א' עם ההיתר אפ"ה אין לשער במה שבלעה הקדירה ועבמ"ז שם שכתב דהא ודאי דאם הי' מתחלה ההיתר מרובה וסילקו להאיסור אח"כ קודם שנצטמק ההיתר או שהאיסור לח דבהא בודאי יש להתיר אף באינו מינו עיי"ש:

כט במין בשאינו מיגו עט"ז סק"ה ועי' מ"ז דר"ל דאפי' באינו מינו ולא ראינו בעת שנפל האיסור וההיתר ועכשיו יש ס' דלא מיבעיא בשניהם אוכלין דבודאי מותר דלמה נחזיק ריעותא אלא אמרינן דמתחלה ג"כ כך הי' אלא אפי' הי' ההיתר עצמות דאין מצטמקין והאיסור הי' בשר שדרכו להצטמק אפילו הכי בלא ראינו האיסור בשעה שנפל מ"מ כל שעכשיו יש ס' לדברי הש"ע יש להתיר ולא אמרינן דמסתמא נצטמק הבשר ומתחלה לא הי' ס' דלא מחזקינן ריעותא בענין זה אפי' באינו מינו עיי"ש:

ל אבל. עי' בפת"ש לעיל סי' פ"ז ס"ק ט"ו (ובדברינו שם ס"ק צ"ט) בדין עצם שנמצא בתבשיל של חלב ובעת שבא לפנינו עכשיו הוא ריקן בלא מוח אם יש לחוש שמא

כשנפל לקדירה הי' בו מוח ונמס ועי' בשו"ת בית שלמה חלק ב' מיו"ד סי' רכ"ג בעובדא כזו שבשלו בקדירה א' קרעפלי"ך מקמח שיפון ממולאים בגבינה ובקדירה השניה בשלו קרעפלי"ך מקמח חטים ממולאים בבשר ואח"כ נמצא בהקדירה חולבת בין הקרעפלי"ך של חלב קרעפי"ל א' ריק והי' בה רושם מהבשר שהי' בה ונראה שנמס ונפל הבשר ממנו ואינו יודע באיזה קדירה נפל ויש ס' בהתבשיל של חלב נגד הקרעפי"ל כמו שהוא עכשיו אכן אם נחשוב שהי' מלא בשר כשנפל לכאן ונפל הבשר לקדירה של חלב אין ששים נגד הכל ועיי"ש במה שמצדד בזה ובסוף דבריו סיים להחמיר דאין לגבב קולות כולי האי להתיר דבר שיש בו חשש דאורייתא עיי"ש:

לא מין במינו. עמ"ז סק"ד דזה פשוט הוא דכל זה בנודע כמות האיסור וההיתר בשעה שנפל אבל בלא נודע כמות האיסור וההיתר בשעה שנפל פשוט הוא דאזלינן בתר השתא דאם עכשיו האיסור יותר אף שמתחלה לא נודע ויש ספק שמא הי' מתחלה ההיתר יותר אפ"ה בודאי אף במינו אין להקל דאוקמינן אחזקה דהשתא ואסור ואם רואין עכשיו שההיתר הוא יותר רק שלא נודע אם גם מתחלה הי' יותר אף באינו מינו לא מחזקינן איסורא ואמרינן דגם מתחלה הי' ההיתר יותר עיי"ש ופשוט הוא דכל זה בשני מינים שוים שאין דרכו של א' להצטמק או להתפיח יותר מחבירו אבל בהי' מין א' דרכו להצטמק או להתפיח יותר מחבירו נשתנה דינו וכמש"ל (ס"ק כ"א וס"ק כ"ו):

לב במה שבלעה הקדירה. כתב במ"ז סק"ו הא דמצטרפין במינו מה שבלעה הקדירה באומד יפה היינו ר"ל נגד התבשיל אבל מה שנצטמק אין הריקן מצטרף ונ"מ גם לדידן דקיי"ל להקל לעת הצורך (ע"ל ס"ק כ"ז) ופשוט הוא עכ"ד:

לג באומד יפה. עיין פרמ"ג או"ח בהנהגת הנשאל באו"ה סדר ג' אות כ' דגם באיסור דרבנן משערין באומד יפה והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ח (ס"ק י"ח). ועי' בס' כנפי יונה להלן סי' ק"ו בענין שיעור ששים שמשערין בתערובות איסור ואנו סומכין על אומד הדעת של המורה בענין השיעור אע"ג דבכ"מ קיי"ל דאין לסמוך על אומדן דעת בלי בירור גמור דהוא משום דמסתמא דרך המורה להחמיר באימוד מתוך שירא לצמצם שלא יבא להכשיל את הבעה"ב באכילת איסור ע"כ הוא משער בדרך מרווח באופן דהוי בירור גמור שאין שום טעם איסיר. וכתב שם הטעם דלא חיישינן להפסיד ממונם של ישראל ואין מצמצמים דהוא משום דכיון דכ"ע יודעים בכך שכן דרך כל המורים בישראל הוי כאלו ידוע שמחלו הבעלים על זה וכאלו נתקבלו להורות אדעתא דהכי עיי"ש ועי' בס' דרכי היראה חלק ב' סוף פרק ל"ו דעמד ג"כ בזה והביא דברי הרב כנפי יונה הנזכר

והוסיף טעם לזה משום שכל מורה נעשה בעלים של החפץ והוא שלו ע"כ הרשות בידו להחמיר בזה גם לאחרים עיי"ש:

לד אבל מה שכלה ואבד וכו'. היינו בידוע שעכשיו ליכא ס' נגד האיסור אבל אם א"א לידע כעת כגון שנימוח האיסור אבל זאת ידעינן בודאי דבשעה שנפל הי' ס' כגון שראו שהי' האיסור כזית וההיתר ס' זיתים רק שעכשיו אין מוצאין בהקדירה כשיעור ס"א זיתים מותר שת פירולין דמסתמא כלה משניהם יחד. יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ד וע' בפרי תואר סק"ד ובכנפי יונה (וע' בדברינו לעיל ס"ק כ"ז):

סעיף ה:

לה אין מבטלין איסור לכתחלה. עבאה"ט ופת"ש מ"ש מהש"ך אי הוי דאורייתא וגם מ"ש בפת"ש מהנו"ב וע' בקרית ספר (להמבי"ט) פרק ט"ו מהלכות מאכלות אסורות שכתב דאפשר שהוי דאורייתא עיי"ש וע' בס' תמים דעים (להראב"ד) סי' רל"ט ועפר"ח סק"ח שהביא סייעתא לדעת התוס' דלא הוי רק מדרבנן עיי"ש אך בספרו מים חיים על האו"ח בליקוטים ליו"ד שבסוף הספר חזר בו והעלה דהוי דאורייתא עיי"ש וע' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת ה"א סי' י"א שכתב שהמעיין בפר"ח להלן סי' קכ"ב סק"ג (בד"ה גם) יראה שלא הי' דעתו בסי' צ"ט להכריח ע"פ ראייתו דהוי רק מדרבנן ולדחות סברת הראב"ד שכתב כל דבריו שם רק בדרך פלפול עיי"ש וע' בפרי תואר סק"ח שהעלה בראיות דהוי מה"ת עיי"ש וכ"כ בתשובה מהרלב"ח סי' פ"ח ובמשל"מ פרק ז' מהלכות מעילה הלכה ו' ובשער המלך פרין ט"ו מהלכ' מאכלות אסורות הלכה כ"ה וע' בזה בס' בעי ח"ו בהשמטות שבסוף הס' השייכים ליו"ד סי' צ"ד ובשו"ת קול אלי' חלק א' חיו"ד סי' ט"ז ובשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קי"ז באמצע התשו' וע' בחוו"ד בביאורים סק"ז ובשפ"ד סק"ז ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' נ"ה ובשו"ת אמר שמואל חיו"ד סי' א' באמצע התשובה ובישועות יעקב סק"ג ובערך השלחן אות ד' ובדברי יוסף סי' תרפ"ט ובס' פי שנים בחידושי הטור חלק או"ח דף ל"ח ובס' פרי הארץ חלק ב' סי' י"ג ובס' אדמת קודש חלק א' ביו"ד סי' ד' דף כ"ג ריש ע"ג ובס' מזמור לדוד (דהרב מהרד"פ ז"ל) ובשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ר"ה ובשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' ס"ב ובכנפי יונה מ"ש בזה באריכות:

ועיין בס' יד דוד הספרדי בהגהות הטור אית כ' שהביא מהמשל"מ בפרשת דרכים דאפי' להמ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי דאורייתא פשיטא דלא הוי אלא איסורא בעלמא ואפי' לאו ליכא עיי"ש ועי' בפרי תואר שם שהעלה דהוי הלמ"מ עיי"ש וע' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף סוף סי' ז' מה שהביא מחכם אחד במה

שכתב על דבר הפרי תואר בזה: ומ"ש הפת"ש מהנו"ב דדוקא לבטל הטעם של איסור הוא מדרבנן אבל לבטל יבש ביבש לכ"ע הוא מדאורייתא עי' בשו"ת חתם סופר חאו"ח סי' כ"ט ובחלק יו"ד סי' שי"ט ובחלק חו"מ סי' כ"ב (בד"ה בהני סלקינהו) שכתב ג"כ כדברים האלה וכסברת הנו"ב הנזכר ועי' בשו"ת כתב סיפר חלק או"ח סי' קי"ג ובסי' פ' מ"ש בדברי הנו"ב והח"ס בזה ועיי"ש עוד בחיו"ד בסי' ס' מ"ש עוד בזה וכתב דלפ"ז בביטול איסור במזיד וכ"ש אם ביטל איסור יבש ביבש ומת בודאי קנסינן בנו אחריו עיי"ש ועי' מזה בדלתי תשובה ס"ק י"ד אמנם בעיקר הדין עי' עוד בס' חתם סופר על מס' חולין דף צ"ח (בד"ה לא למעוטי) שהוסיף עוד לכתוב בזה לדעת התוס' וסייעתם דס"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן זה דוקא בלח בלח ובביטול בס' אבל ביבש ביבש שהאיסור נשאר בפ"ע והפוגע בו אוכל האיסור להדיא אלא שנעשה היתר ע"י שנתבטל ברוב מחמת התערובות זה אסור מה"ת עיי"ש וע' בס' גזע ישי הספרדי מערכת האלף סי' קל"ה מ"ש בזה והביא דברי הנו"ב הנזכר והוכיח מדברי הרשב"א והרא"ה דלהמ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי רק מדרבנן הוא גם ביבש ביבש דמן התורה מותר לערב לכתחלה חתיכת נבילה בב' חתיכות כשרה ואין בזה רק איסור דרבנן עיי"ש באורך וע' בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סי' פ"ד אות ג' שהביא דברי הח"ס הנ"ל והתפלא עליו והשיב על כל דבריו והעלה ג"כ שאין לחלק בזה בין לח בלח ליבש ביבש ולהמ"ד דהוי רק מדרבנן אפי' ביבש ביבש הדין כן עיי"ש וע' מזה בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הא' סי' ח' שהביא דבריהם והביא כן עוד מכמה מחברים דלא ס"ל לחלק בין יבש ביבש ובין לח בלח עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב דבין להמ"ד דהוי דאורייתא ובין להמ"ד דהוי דרבנן אין חילוק בין יבש ביבש ובין לח בלח עיי"ש:

ועיין עוד בשו"ת רמ"ץ שם סי' מ"א אות ח' שכ' דבכ"מ לא אמרו הרשב"א והראב"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי מן התורה אלא דוקא במין במינו כיון דאין טעם האיסור כלה ונשרף דהא שוין בטעמא אבל במין בשאינו מינו שהששים טעמים של היתר מהפכין טעם האיסור לטעם של היתר ע"י התנגדות הטעמים ונהפך טעם האיסור לטעם היתר והוי כאלו כלה טעם האיסור לגמרי מותר מן התורה ואין אסור אלא מדרבנן עיי"ש ועי' בס' שדי חמד שם סי' ה' (אות ק' סל"ד) שהביא דברי הרמ"ץ הנזכר וסיים שדעת ערך השלחן לא נראה כן עיי"ש ועי' מזה בשו"ת עמודי אש סי' י"ג אות ג' ובס' כלילת המנורה מערכת האלף אות ז' ואות י"ג (בד"ה ובת"ה) ובשדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף אות ט' באריכות:

ועיין בס' המקנה על קדושין (דף ל"ט ע"ד) שכתב דאפי' להמ"ד דסובר דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן היינו אם הוא בענין שאחר שבטלו לא יכיר המבטל עצמו את האיסור אבל אם המבטל יכול להכיר את האיסור פשיטא דאסור מן התורה לגרום איסור לחבירו שאינו מכיר כיון שהוא מכירו הוא עובר על לפני עור לא תתן מכשול עיי"ש לדרכו: ועיין בס' שערי שמחה שער ב' סי' ט' שמצדד דאפי' לשיטת הראב"ד דס"ל דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מה"ת י"ל דבבשר בחלב גם הוא מודה דאין איסור מן התורה דדוקא בשאר איסורין כיון שהוא איסור מן התורה וגם אח"כ לא יהי' מותר רק מטעם ביטול אמרינן דאסור לבטל משא"כ בב"ח דכל א' היא היתר בפ"ע והתורה לא אסרה אלא דרך בישול וכיון דליכא טעם האיסור הוי כמאן דליתא לאיסורא כלל עיי"ש באריכות:

וכתב הר"ן בע"ז פרק אין מעמידין דאפי' למ"ד דמדאורייתא אין מבטלין ה"מ כי מתכוין לבטל האיסור כדי להנות ממנו אבל אם אינו מתכוין לבטל האיסור כי הא דגיעולי כלי נכרים דאין כוונתו אלא להכשיר הכלי מותר מה"ת עיי"ש וכיוצא בזה כתב בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ"ב בשם הרשב"א במשה"ב דאף למ"ד אין מבטלין איסור לכתחלה הוא מדאורייתא מ"מ בבלועה שבקדירה לכ"ע לא הוי רק מדרבנן כיון דאין מתכוין לבטל הבלועה רק לבשל בהקדירה עיי"ש ועי' בס' מלא הרועים אות ב' ערך ביטול איסור אות ג' שכתב שכן הסכים הפלתי עיי"ש ועי' בערך השלחן אות ד' מה שהאריך בדברי הרשב"א בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בשפ"ד שם מ"ש בזה ומה שיש נ"מ אי הוי דאורייתא או דרבנן וסיים וז"ל ואולי נ"מ לחשוד לאיסור דרבנן אינו חשוד לאיסור תורה. עכ"ל ועי' בחידושי הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל שכ' שיש נ"מ לענין אם ביטל בשוגג דלהראב"ד קנסינן שוגג אטו מזיד ואינו מותר אא"כ כבר נתבטל ברוב עיי"ש ועי' בדבר נו להלן (ס"ק ל"ו) מ"ש מהשפ"ד ושאר אחרונים לענין אם עבר ובישל במזיד היתר בקדירת איסור ועי' בס' גזע ישי מערכת אות א' סי' קל"ז שהאריך בדברי הר"ן הנ"ל ועמד על המחקר בסברת הר"ן אם דוקא כדומיא דגעולי מדין דמעשיו מוכיחים על כוונתו דלא חפץ באיסורא שהרי אדרבה הוא מטריח להגעיל את הכלי כדי שיפלוט האיסור הנבלע בו ולהכי אף כי ממילא הוא מבטל האיסור הבלוע בו לל"ב אבל היכא דאין מעשיו מוכיחין דלא ניחא לי' באיסורא אף שאין כוונתו לבטל האיסור אלא עיקר כוונתו לתקן המאכל אפ"ה אסור כיון דאין מעשיו מוכיחין על כוונתו דלא חפץ באיסורא לא אזלינן בתר מחשבתו אלא בתר מעשיו שהוא מבטל איסור לכתחלה ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה דאם כי

מדברי הר"ן נראה להחמיר מ"מ דעת הריב"ש נראה דכל שאינו מתכוין לבטל האיסור אע"פ שאין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שרי וכן נראה דעת הרמ"א להקל עיי"ש:

ועיין בס' ערך השלחן אות ז' שהביא מהרדב"ז דאפי' להמ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מה"ת זה דוקא כשמערב היתר באיסור אבל איסור שכבר נתערב ומוסיף עליו כדי לבטלו לכ"ע אינו אלא מדרבנן עיי"ש וכ"כ בס' כסף נבחר על סוגיות כלל י"ב אות ו' ובס' מזמור לדוד (למהרד"ף ז"ל) דף ע"ג וע"ד עיי"ש ועבשפ"ד סק"ז ועי' בס' גזע ישי מערכת האלף סי' קל"ו שהביא דברי הרב מהרד"ף בעל מזמור לדוד הנ"ל ודחה דבריו והוכיח מכמה פוסקים דגם להוסיף עד ס' לאיסור שכבר נתערב הוי מדאורייתא עיי"ש ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת ה"א סי' י"ט שהביא ג"כ מהס' נהר שלום וס' כוכבי דשביט דמוכח מדברי הראב"ד דגם בכה"ג הוי מה"ת עיי"ש ועי' בס' יד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב ובפיה"ק סק"ט שכתב דאם מכוין עצמו לבטל כדי להנות מן האיסור אף אם נתערב האיסור בהיתר מעצמו ואין בהיתר שיעור כדי לבטלו אם מוסיף עליו בכוונה כדי לבטלו ולהנות מן האיסור יש לחוש לאיסור דאורייתא בביטולו אבל אם אין כוונתו להנות מן האיסור אין בו רק איסור דרבנן ואין חילוק בזה בין יבש ביבש או לח בלח עיי"ש ועי' בס' ארעא דרבנן מערכת ה"א סי' ט"ז ובעפרא דארעא שם:

ועיין בהתשו' שבסוף הס' אבני מלואים סי' י"ח שכתב מהפרשת דרכים שעמד על המחקר בחולה שצריך לאכול דבר איסור אם נכון יותר לבטלו בהיתר וכי תימא שהמבטל עובר באיסור דמבטל איסור לכתחלה דלא מיבעיא למ"ד דמבטל איסור לכתחלה הוא דרבנן אלא אפי' למ"ד דהוי דאורייתא פשיטא דאינו אלא איסורא בעלמא ואפי' לאו ליכא וא"כ מוטב שנעבור איסור זה דאין מבטלין איסור לכתחלה ממה שיעבור החולה איסור חמור שהרי אם שוחטין לכתחלה בשבת כדי שלא יאכל נבילה וכו' וכתב ולפענ"ד נראה דבאיסור דרבנן פשיטא דאע"ג דאין בו צורך לחולה מוטב שנעבור איסור דרבנן ולא יעביר החולה איסור תורה דבכה"ג אמרינן לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך ע"כ למ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה מדאורייתא בודאי אין אומרים לאדם חטא לבעל איסור לכתחלה כדי שיזכה חבירך כיון שאין בתערובות הזה צורך אכילה לחולה אלא שלא יעבור איסור חמור ואין אנו מצוים לעבור בשבילו וכו' עיי"ש ועי' בס' וידבר משה סוף פ' בהר שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה:

ועיין עוד בשו"ת שבסוף הס' אבני מילואים שם שכתב דאפי' להמ"ד דס"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה היא רק מדרבנן היינו דוקא בשאר איסורים אבל בתרומה שאסור לאבדה דהתורה אמרה את משמרת תרומותי ואם מערבה ברוב חולין הוא מוציאה לחולין והוי

כמאבדה לכ"ע אסור מה"ת עיי"ש אכן המגיה שם של אבני מילואים פקפק בדבר זה ולא נהירין לי דבריו בזה עיי"ש וכן ראיתי בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ב' סי' קע"ד שכתב בפשיטות להיפך דאפי' להמ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא דאורייתא זה דוקא בשאר איסורין שהוא איסור בעצם כגון נבילה משא"כ תרומה שהוא עשאו תרומה ויכול לשאול עליו א"כ גם הביטול לא גרע מנשאל עליו ועכ"פ לא מקרי איסור בעצם ועיי"ש עוד בסי' קע"ו מזה איברא כי בשו"ת כתב סיפר חיו"ד סי' ס' ובחלק או"ח סי' פ' הביא דברי האבני המילואים כהווייתן וכנראה שהסכים עמו בפשיטות דתרומה חמור משאר איסורין לענין זה ולכ"ע בתרומה הוי דאורייתא עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש סי' י"ח אות א' שהשיג ע"ד האבני מילואים הנזכר וכתב דבפר"ח מבואר שלא כדבריו ועיי"ש עוד בהשמטות שבסוף הס' מ"ש בזה מהס' בכורי יוסף ועי' בס' כלילת המנורה מערכת האלף אות ז' מ"ש מזה ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת ה"א סי' ו' מ"ש בזה וכתב דמדברי הפר"ח והמשל"מ והח"צ ושאלית יעב"ץ משמע דלא ס"ל לתלק בין תרומה לשאר איסורים ועיי"ש עוד בחלק פאת השדה חלק הכללים מערכת האלף סי' ו' מ"ש עוד מזה באריכות: ועיין בשפ"ד ס"ק י"א (בד"ה תשובה) שכ' משמעות כל הפוסקים דבדין זה דאין מבטלין איסור לכתחלה אין חילוק בין איסורי אכילה לאיסורי הנאה עיי"ש והבאתי דבריו להלן (ס"ק מ"ט) ועי' בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סי' מ"ב שעמד על המחקר בזה אם יש לומר דאפי' להמ"ד דס"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן מ"מ בדבר האסור בהנאה גם הוא מודה דהוי מדאורייתא איסור לבטל לכתחלה דהא נהנה ממנו ע"י ביטולו ואוכל האיסור עצמו ע"י תערובות שעשה או דלמא דדוקא היכא שנהנה מן האיסור בפ"ע הוא דאסור אבל בנהנה ממנו ע"י תערובות באופן שאינו מרגיש טעם האיסור כלל אף דסוף כל סוף הוא אכלו מ"מ עכ"פ הוא מיחשב כמו שלא כדרך הנאתן ואף דלפעמים אדם מבשל כמה חתיכות מ"מ לערב במתכוין באופן שלא יהי' נרגש הטעם מחתיכה זו זה מיחשב שלא כדרך הנאתן ואין בזה איסור רק מדרבנן ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ח ועי' בס' מקור מים חיים בחידושים לסי' זה וביושועות יעקב באו"ח סי' תרע"ז סק"א שכתב בפשיטות כן לדינא דכל זה הוא רק באיסורי אכילה אבל באיסורי הנאה אף להמ"ד דה"ל בעלמא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן מ"מ באיסורי הנאה גם הם מודים דאסור מן התורה דהא במה שמבטלו הוא נהנה במה שמרבה ומגדיל מידתו שיהי' יכול לאכול הכל עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב ובפיה"ק סק"ט לדינא דבאיסורי הנאה כל

שעושה לאיזה צורך הנאה בודאי איסור מדאורייתא עיי"ש ועי' מזה בדלתי תשובה ס"ק י' וי"א י"ב באורך:

לו מבטלין. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט מהט"ז דאם אין כוונתו רק לדבר אזר וכו' מיתר וציין למש"ל סי' קנ"ז (סק"ד) דהיינו היכא דלא אפשר בלא"ה אבל היכא דאפשר בענין אחר מקרי מבטל איסור לכתחלה ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג אות ו' שכתב עפ"ד הט"ז הנזכר דלהכי לא נמצא בהפוסקים דמי שיש לו בשר שלא נמלח ואין לו מלח למלחו והוא צריך כעת לבשר מבושל או שאי אפשר לצלותו שיש תקנה שיבשלו במים שיש בו ס' נגד הבשר על מנת שישפוך המים דלכאורה אין בזה משום מבטל איסור לכתחלה כיון שאין מתכוין לבטל הדם רק לבשל הבשר והדם ממילא נתבטל דהוא פשוט כיון שיש אפשרות להוציא הדם ע"י מליחה או צלייה בזה לא מהני מה שאין כוונתו לבטל הדם וכמ"ש הט"ז עיי"ש:

ובענין עיקר החילוק שכתבו בזה אם מהני במה שאינו מתכוין לבטל האיסור רק לדבר אחר עפר"ח לעיל סי' ס"ד ס"ק כ"ו במה שהביא מהריב"ש דנראה ג"כ פשיטא לי' כן דמהני מה שאין כוונתו לבטל האיסור וע' מזה בכנפי יונה כחן ובכנה"ג בהגהות הטור אות י"ד ועי' בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' כ"ו ובתניינא חיו"ד סי' כ"ו (בד"ה ומעתה) שכתב דלא מהני בזה במה שאינו מתכוין לבטל אלא אם כבר נתערב שלא לאסרו בדיעבד אבל להתירו לערב לכתחלה ולסמוך על זה במה שאין כוונתו לבטל האיסור אסור עיי"ש אמנם בשו"ת מהרי"ט צהלין סי' פ"א מבואר דגם לכתחלה שרינן לערב איסור בהיתר אם אין כוונתו לבטל האיסור עיי"ש ועי' ביד אפרים בסוף הלכ' תערובות ובשער המלך פרק ס"ו מהלכ' מאכלות אסורות הלכה כ"ה ובמחצית השקל או"ח סי' תנ"ג סק"ח ובשו"ת זקיני פני יהושע חנק ב' ביו"ד סי' כ"א ובס' שבילי דוד בסוף הס' (אתר ההשמטות) ובהשו"ת בדבר הציקארי"ע שם (בד"ה וגם) ובתשו' מבמה"ח שם ועי' בשו"ת הגרעק"א קמא סי' ע"ז שכ' דלא שרינן לבטל איסור מטעם זה דאין כוונתו לבטל האיסור אלא לדבר אחר אלא בכגון האי דדבש שנפלו בו נמלים דשרי לחממו להתיכו כיון דמנכרי מלתא טפי שההיתוך הוא להפריד הדבש מהנמלים ולהשליך את האיסור אלא דממילא נפלט הטעם בזה שפיר אמרינן כיון דאין כוונתו לבטל האיסור דהא הוא מראה בהיפך שמפריד האיסור ומשליכו אבל בטחינה שאדרבה ע"י מעשיו נתערב האיסור יותר עם ההיתר בזה יש לומר דמקרי קצת כוונתו לבטל עיי"ש ובזה יתכן ממילא מה שמתמה הגאון ביד יהודה שם בהא שלא נזכר ההיתר לבשל בשר שלא נמלח במים שיש ס' כנגד הבשר כנ"ל דלפי דברי הגרעק"א הנ"ל לא קשה מעיקרא מידי כיון

שע"י הבישול לא ניכר מחשבתו שרוצה להפריד האיסור לא מהני במה שאין מתכוין במחשבתו לבטל אמנם הנה מדברי כל האחרונים שהבאתי לעיל משמע דלא ס"ל לחלק בכך ועי' בשדי חמד שם סוף סי' ד' שהביא ג"כ דברי הגרעק"א הנזכר ועי' עוד בדבריו מזה בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף סי' ע"ט באריכות מזה וסיים בצ"ע ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ב' סי' מ"ב ומ"ג מ"ש בזה באריכות ועי' בס' גזע ישי מערכת אות א' סי' קל"ח מה שהאריך בענין זה הביא דברי הנו"ב הנזכר ודברי החולקים עליו ומפלפל בדבריהם ולדינא העלה דהעיקר לדינא דכל מה שהקילו הפוסקים באין מתכוין לבטל האיסור כדי להנות ממנו דשרי לא הקילו לערב לכתחלה אפי' בדבר שאין כוונתו לבטל רק אם כבר נתערב אלא שעדיין לא נתבטל והוא עושה איזה דבר ועי"ז נתבטל בזה אזלינן בתר הכוונה שאם הכוונה לדבר אחר שרי כמו בחיטין שיש בהם חטין מבוקעין שמותר לטחון לעשות קמח וממילא יתבטלו אבל בודאי אסור לערב חיטין מבוקעין בידים אף שעתיד לטוחנן אח"כ וכן כל כיוצא בזה עיי"ש באריכות:

ומ"ש הבא"ט ופת"ש דוקא אם אי אפשר באופן אחר והפת"ש כ' מהפרמ"ג דאף אם אפשר רק שהיא טירחא נמי שרי ומ"ש הבאה"ט מהט"ז להלן סי' קל"ז סק"ד דהיכא דאפשר להפריד האיסור אפי' אם אין כוונתו לבטל אסור עיי"ש עי' ובכנה"ג בהגהות הטור אות יו"ד שהביא דברי הט"ז הנזכר ועי' במ"ז סק"ז שהגביל בזה היכא מקרי אפשר בענין אחר הוא היכא שמפסיד מן ההיתר עי"ז כגון ברגלי הדבורים דלעיל סי' פ"ד שא"א לברר הרגלי דבורים אם לא שיפסיד גם מהדבש להכי שרי לחממו גם לכתחלה אבל היכא שאפשר בלא הפסד להפרידו מההיתר אע"פ שצריך טירחא מקרי אפשר בענין אחר ואסור עיי"ש ועי' בס' כסף נבחר כלל י"ב אות ח' שהביא דברי הט"ז הנזכר וכתב דמדברי הב"ח והש"ך נראה דפליגו ע"ז וס"ל דאפי' אם אפשר בלא"ה מותר כל שאין כוונתו לבטל עיי"ש ועי' בערך השלחן או"ת סי' תס"ז אות י"ג ובשו"ת אהל יוסף חיו"ד סי' י"ז ובשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ב' סי' ס"ד ובתליתאי חלק ג' סוף קס"ו וע' בשו"ת רמ"ץ חלק או"ח סי' ל"ה אות ג' ובשו"ת שם אריה חלק או"ח סי' יו"ד (דף י"ג ע"ד) שכתבו דלא אמר הט"ז אלא היכא דאפשר לעשות בנקל באופן היתר לגמרי אבל היכא דאיכא טירחא גדולה כמו לברר חטין מותר גם לכתחלה לערב ואין בו משום מבטל איסור לכתחלה וכ' שכן כ' בשו"ת ברית אברהם חאו"ח סי' ל"ד עיי"ש באריכות וכ"כ בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' פ"ח ופ"ט ועי' בשו"ת תפארת אדם הספרדי חלק או"ח סי' י"ד ובשו"ת יד יוסף סי' כ"ה: ועיין עוד בשו"ת רמ"ץ שם סי' ל"ו אות ג' שעמד בזה דאיך שרינן לבטל איסור לכתחלה אם אין כוונתו לבטלו הא כיון דבע"כ גם בלא כוונתו

יתבטל האיסור הא הוי פסיק רישא ובפס"ר קיי"ל דאסור גם בלא מתכוין ותירץ כיון דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן ובדרבנן קיי"ל דשרי כשאינו מתכוין גם בפס"ר אבל למ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי דאורייתא באמת לא מהני מה שאין כוונתו לבטל האיסור עיי"ש אמנם הנה בבית מאיר עמד ג"כ בזה וסיים מדברי הריב"ש המובא בפר"ח לעיל סוף סי' ס"ד מוכח דגם אם אין מבטלין איסור לכתחלה הוי דאורייתא שרי אם אין כוונתו לבטלו עיי"ש ועי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' ס"ח שעמד ג"כ בסברה זו ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' שדי חמד שם סי' ד' שהביא דברי האחרונים הנ"ל וכ' דגם מדברי הב"ח משמע כדברי הבית מאיר להקל בזה אפי' להמ"ד דס"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי דאורייתא עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת דברי מלכיאל שם סי' מ"ג איתי ל"ד שכ' לענין אם מותר לכתחלה לנער קדירה של בשר בכף של חלב ויש בקדירה ס' נגד הכף דלכאורה אפשר להתיר דהא אינו מתכוין לבטל רק לנער הקדירה אבל זה אינו דאף שאינו מתכוין הא הוי פסיק רישא דניחא ליה דהא אם לא יפליט הכף החלב לתוך הקדירה ולא יתבטל בס' א"כ כשיבלע הבשר בכן בשעה שמנער הקדירה יתבשל החלב שבלוע בכף ביחד עם הבשר הבלוע בכף והו"ל מבשל בב"ח ממש וע"כ צ"ל שתיכף פולט הכף לתוך הקדירה ומתבטל בס' וכעין שכ' המרדכי דהבלוע שבקדירה מקושר עם המאכל שבקדירה וא"כ הרי ניחא ליה שיפליט הכף את החלב כדי שיתבטל ולא יעבור על איסור בישול בב"ח ועיי"ש במה שמצדד עוד בענין זה:

לז איסור. עש"ך לעיל סי' פ"ד סק"מ ולהלן סי' קי"ד ס"ק כ"א וסי' קט"ו ס"ק כ"ח שכ' דאין מבטלין איסור לכתחלה אמרו רק באיסור ודאי אבל לא בספק והיכא שיש ספק אם יש כאן איסור כלל שרי לבטלו אף לכתחלה וכ"כ בכנה"ג בהגהות הטור אות ט"ז ובשלחן גבוה ס"ק י"ג מחודש ח' לדינא וע' בשו"ת אמר שמואל חיו"ד סי' א' (דף טו"ב ע"ב בד"ה והנה) שכתב בפשיטות דגם בספק איסור דאורייתא מותר לבטל לכתחלה והביא מדברי כנה"ג הנזכר עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד סק"ז שהביא דברי הכנה"ג הנזכר וכתב אל תטעה לומר דגם בספק איסור תורה אמרו דשרי לבטל לכתחלה דזה אינו שלא אמרו כן רק בספק איסור דרבנן עיי"ש ועי' בחוו"ד לעיל סי' צ"ב בביאורים סק"ו שכ' לחלק בזה בין אם נקרא על הדבר שם איסור או לא דבלא נקרא עדיין על הדבר שם איסור שרי לבטל לכתחלה אבל אם כבר נקרא על הדבר שם איסור אע"פ שהוא באמת רק ספק איסור אסור לבטל לכתחלה עיי"ש משמע מדבריו דבלא נקרא על הדבר שם איסור עדיין אע"פ שהוא ספק איסור דאורייתא שרי לבטל לכתחלה כאשר יראה המעיין שם ועי' במחזיק ברכה לעיל סי' פ"ד אות ח' ובס' טהרת המים בחלק שיורי טהרה מערכת

הא' אות נ' מ"ש בדברי הכנה"ג הנזכר ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' פ"ה בספק איסור שנתערב בין היתר הרבה אף שהוא מהדברים שאינם בטלים אפ"ה יש תקנה להשליך א' מהם למים והשאר מותר ואף דאינו מותר רק בנפלה מעצמה לים ולא בהפילה משום דהטעם דאסור בהפילה במזיד הוא משום דהוי מבטל איסור לכתחלה ובספק איסור מותר לבטל אף לכתחלה לכן שרי גם בהפילה במזיד עיי"ש ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סוף סי' ס"ב שהסכים גם כן לדעת השואל שדבר שהוא רק ספק איסור מותר לבטל לכתחלה עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קי"ז באמצע התשו' שהשיג על הח"ס בזה ודחה ראייתו דדוקא בדבר שהוא רק חשש בעלמא הוא דשרי לבטל לכתחלה אבל ספק איסור מעליא בודאי דאסור לבטלו לכתחלה אפי' לדעת הפוסקים דס"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה אינו רק מדרבנן ועיי"ש בהגה מבנו של המחבר ועי' מזה בשו"ת אוהל יוסף חיו"ד סי' י"ז וי"ח ובקהלת יעקב מערכת המ' אות ט"ז איברא כי בפרי תואר סק"ה כ' דאף דמה"ת אסור לבטל איסור לכתחלה מ"מ בספק איסור שרי ואפי' רבנן לא גזרו עיי"ש ועי' מזה בערך השלחן אות ו' ולהלן סי' קי"ד אות י"א ובשדי חמד שם סי' ה' ובחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף סי' פ' באריכות:

לח איסור. עי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג אות י"א וכאן ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ט"ז דה"ה בדבר שאסור משום סכנה והוא דבר שאם נתבטל אין סכנה ג"כ אסור לבטלו עיי"ש ועי' מזה בדברינו להלן סי' קט"ז (ס"ק כ'):

לט איסור. עי' בשו"ת עדות ביעקב בהליקוטים שבסוף הס' סי' קי"א שמתמה אהא דאמרינן במשנה ג' פרק ז' דמקואות הי' בה מ' סאה ממלא בכתף ונותן לתוכה עד שיחזרו מראיהן למראה מים דמ"ש זה משאר איסורין דעלמא דקיי"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה ותירץ דשאני בשאר איסורין שהרי אם נפל לרוב או לס' באמת בכל מקום הוא לעולם קאי ועומד שם ואפי' בתר הביטול וההיתר הוא רק משום שבטל ברוב או בס' הלכך אמרינן דוקא אם נפל מעצמו לרוב או לששים הוא דמהני אבל אסור להפילו להתיר או להרבות עליו היתר בידים דאין מבטלין איסור לכתחלה משא"כ במקוה שנשתנה מראיתה שאין הפסול שבמים שנשתנו מראיתן בכלל פסול בגופו אלא משום שנשתנה מראיהו ע"כ אם ממלא בכתף עד שיחזרו המים למראיתן כבראשונה שפיר יכול אף לכתחלה ליתן לתוכו מים הרבה כ"כ עד שיחזרו מראיהן למראה מים ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה דהא אין כאן ביטול איסור כלל עיי"ש אבל לפמש"ל (ס"ק מ"ב) מהב"ח בלא"ה לא קשה מידי כיון דלא שייך הא דאין מבטלין איסור לכתחלה רק במידי דאכילה והנאה ומקוה אינה בכלל אכילה והנאת הגוף ע"כ לא שייך הא דאין

מבטלין איסור לכתחלה וה"פ (מ) לכתחלה. עפת"ש מ"ש מהנו"ב ע"ד הקרו"ק שהוא שלפוחית של דג טמא שנותנין ביין לצחצחו ועי' מזה בדעת קדושים הנדפס בסוף חלק א' מיו"ד (דפוס לבוב) סי' ס"ו סק"ב ועי' בשו"ת שערי דעה חלק ב' סוף סי' רל"ו מ"ש בדבר הי"ש שנתנו בהליעמבי"ק בשר נבילה כדי לצחצחו (שיהיה גו"ט דיסטיליהר"ט) וכתב דאין לזוז מפסק הנו"ב הנזכר דבדיעבד אם יש ששים כשר אף לקנות לכתחלה יי"ש כזה ואף לדעת הרדב"ז בתשו' דס"ל דהקנייה הוי כלכתחלה ועי' בדברינו להלן סי' ק"ח ס"ק כ') מ"מ בזה כיון דגם בישראל גופא העושה זאת אין מכוין לבטל האיסור אין לחוש כ"כ עיי"ש ועי' בש"ע התניא סי' תמ"ב בקו"א סק"ג ובערך השלחן שם סי' תמ"ז אות ז' ובבית מאיר או"ח סי' תמ"ז סעיף ד' (בד"ה ומה שהמג"א) ובמנח"י כלל ס' סק"א וביד דוד לעיל סי' ס"ד בהגהות ב"י אות י"ח ובשו"ת רמ"ץ חיו"ד סוף סי' ל"א ובשדי חמד שם אות ד' בד"ה ודע ועי' בדברינו להלן (ס"ק ס"ז) ובסי' צ"ז (ס"ק א'):

מא לכתחלה. עי' להלן סי' קכ"ב סוף סעיף ה' שכתב המחבר בלשונו שאין מבטלין איסור לכתחלה אפי' איסור מועט ואפי' איסור הבלוע עכ"ל ועי' במקור חיים סי' תמ"ז שכתב אגב אורחיה בפשיטות דאפילו איסור הנבלע רק במשהו אסור לבטלו לכתחלה עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול כאן שהביא דברי המקור חיים הנ"ל והתפלא עליו כי מתשו' הרשב"א חלק א' סי' רכ"ב מבואר שזה תלוי אי הא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא דאורייתא או מדרבנן דלמ"ד דהוא רק מדרבנן מותר לבטל איסור הבלוע במשהו עיי"ש ותמהני במה שהוא מתמה על המקור חיים בזה ולא זכר במתכה"ס שכן הוא מבואר בש"ע כנזכר ועשפ"ד להלן סוף סי' זה שכ' להדיא דאף איסור מועט ונטל"פ אין לבטל לכתחלה עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה ז"ל בענין זה וסיים בצע"ק עיי"ש :

מב לכתחלה. עי' בב"ח או"ח סי' תק"ז סעיף ה' שכ' וז"ל ודע דממ"ש הרשב"ם בהגהות להרי"ף ומביאו המרדכי יראה דדוקא במידי דאכילה אין מבטלין כגון תרומה שנפלה לפחות ממאה שעל דבר זה נשנה אין מבטלין איסור לכתחלה וכן איסור שנפל לקדירה בפחות מששים אין מום פין עליו וכן בעצים. דאיסור אסור להוסיף ולבטל מפני שהגוף נהנה מחימום דהוי כמו אוכל נפש אם לא מטעם דמקלי קלי אבל בסכך פסול דסוכה מבטלין לכתחלה ברוב סכך של היתר וכו' עכ"ל והביאו בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ג ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת ה"א סי' ו' מ"ש בדברי הב"ח בזה וכתב דמשמע מדבריו דלאו דוקא בדבר מצוה אמרינן כן משום דמצות לאו להנות ניתנו ועי' בדברינו להלן ס"ק נ"ב) אלא גם לצורך חול כגון במסכך בקיץ בעצים האסורים עם עצי היתר דיכול לבטלם ולישב תחתם דאף שנהנה מן הכל מ"מ כיון שאינו הנאת הגוף ממש

יכול לבטלם ולהנות מהם הנאת הצל ועיי"ש במ"ש בזה והביא מדברי האחרונים בזה עיי"ש באריכות ועי' מזה עוד בדבריו בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף אות י"ב ועי' בדברינו לעיל (ס"ק מ'):

מג ואפי' נפל לתוך היתר. עשפ"ד ס"ק י"א שכ' דלאו דוקא לענין איסור אכילה אמרינן אין מבטלין אלא גם לענין צורך הדלקת נר חנוכה ומבואר מדבריו שאסור לבטל לכתחלה אף לענין איסור בישול בב"ח עיי"ש ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ב' סי' מ"א שהשואל הביא מדברי המרדכי דהיכא דלא שייך אכילה והנאה רק איסור בישול בב"ח לבד מותר לבטל לכתחלה והשיב שאין לסמוך על זה להקל דמפשטות כל הפוסקים מבואר דלא ס"ל לחלק בזה ולא הביא כלל בש"ע ובמפרשים דעה זו עיי"ש באריכות:

מד נפל לתוך היתר. עי' בשו"ת גברי סי' ח' שעמד על המחקר בדין המבואר בסוף סי' צ"ח דכ"ט זיתים שנפל בהם כזית חלב והקדירה הב' הי' שלשים זיתי היתר ונפל בהם כזית דם ונתערבו בשוגג דמותר משום דאיסורין מבטלין זא"ז ויש לעיין דלפי המבואר שם לעיל בהגה סעי' ד' דחלב שנפל לתבשיל ונתבטל טעמו צריך ליתן שם מים צוננים להקיפו ולהציף למעלה א"כ יש לעיין בדין זה דהא אם יתן מים להציף החלב ולהסירו נמצא שיחסור מהשיעור לבטל את הדם ואי שיתן כ"כ מים כשיעור החלב שהסיר ויכניס זה תחת זה יש לעיין באם יכול להקפיא החלב ע"י חצי שיעור של החלב לבטל למשל כשהחלב הוא כזית ויכול להקפות בחצי זית מים קרים נמצא שאם ישפוך לשם מים כשיעור זית שלם כשיעור החלב כדי לבטל את הדם נמצא הוא מבטל איסור לכתחלה דהא החלב יוכל להקפות בחצי זית מים או דלמא כיון דבאמת האיסור כבר מבוטל ועומד אך שמוסיף ושופך מים כדי לתקנו ביותר יבא קלקול ומסתבר דבזה לא הוי מבטל איסור לכתחילה וכתב דרשאי לבטל בה מים כשיעור החלב קודם שיטיל החלב דאז הוי היתר גמור דעדיין יש ס' גם בלא המים ואח"כ ממילא דלאחר שיצטנן יכול ליקח החלב מאחר שיש באמת ס' דהא גמר המעשה שעושה שהמים יצטרפו לבטל אינו עושה בידים רק שנוטל החלב לאחר שהקפיא וזה רשאי שאינו לוקחו כדי שיבנו הדם רק כדי להסיר האיסור עיי"ש:

מה לתוך היתר. עי' בתשו' הרשב"א חלק א' סי' תצ"ה שכ' שאין אומרים אין מבטלין איסור לכתחלה אלא כשמבטל את האיסור ואכלו אבל לסחוט את האיסור ולהוציאו מתוך ההיתר אין זה בכלל מבטל איסור לכתחלה אלא מכשיר את ההיתר ומפריד ממנו את האיסור עיי"ש והביאו בכנה"ג בהגהות הטור אות י"א והביא כן גם מהר"ן ושלטי הגבורים והסמ"ג עיי"ש ועי' בשו"ת זקיני פני יהושע חלק ב' סי' כ"א שהביא דעת

הרא"ה החולק עליו וס"ל דגם זה הוא בכלל מבטל איסור ומה"ט פסק בפירות שמתהוה בהם המילבי"ן באופן שכבר נקרא שם איסור עליהם ואפשר להסירן ע"י רחיצה אסיר להסירן משום דהעיקר כדעת הרא"ה דגם להסיר האיסור הוא בכלל אין מבטלין איסור לכתחלה עיי"ש באריכות אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ג אות ו' שהרבה להשיב ע"ד והעלה דהעיקר כדעת הרשב"א דבאינו עושה מעשה ביטול בעצמו רק שמסיר ממנו האיסור לא מיבעיא אם יכול להסיר האיסור מכל וכל פשוט וברור הוא דמותר אלא אף אם אינו יכול להסירו כל האיסור ויהא נשאר מקצת ויתבטל ממילא לל"ב וכדקיי"ל באו"ח סי' תנ"ג גבי דגן שצמח שמותר להסיר עד שיהי' ס' ולטחנו כיון שאינו טוחן כדי לבטלו עיי"ש באריכות:

מו היתר עי' בכנה"ג בהגהות הפור אות י"ד שכתב דהא דאין מבטלן איסור לכתחלה הוא רק כשכבר נאסר אבל היתר בהיתר כגון לערב חלב במים ולאכלו אח"כ עם בשר מותר ולא הוי בכלל מבטל איסור לכתחלה עיי"ש וכ"כ בבל"י סק"ט לדינא עיי"ש ועי' בפני יהושע בחידושיו לפסחים דף ל' ע"א שכתב ג"כ דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק כשאיסורא בלע אבל היכא דהיתרא בלע כגון חמץ לפני פסח מותר לבטל לכתחלה עי"ש ועי' בס' ראש יוסף חולין דף צ"ז ע"א שהביאו והשיג עליו דא"כ יהא מותר לבשל בשר בקדירה שבישל בה כזית חלב (בקמ"ץ) לאחר מעל"ע באופן שיהי' ס' שיהי' תרתי לטיבותא נטל"פ ומשהו ולא שמענו מעולם מי שיאמר כן עיי"ש איברא כי בט"ז או"ח סי' תרכ"ו סק"ב גבי הא שצריך להשפיל הענפים של אילן ויערבם עם הסכך וכו' והקשו הא אין מבטלין איסור לכתחלה ותירץ הב"ח בשם המרדכי והאגודה דקודם יו"ט שאין האיסור עדיין לתקן שרי וכתב הט"ז מזה למדנו בתערובות חמץ קודם הפסח בלח בלח ואין שם ס' שיכול להרבות ולבטלו אפי' לכתחלה כיון שהוא קידם האיסור עיי"ש וכ"כ שם לעיל סי' תמ"ז סק"ה דאם נתערב חמץ לח בלח בפחות מס' קודם הפסח דיכול להרבות עליו קודם הפסח עד שיהא ס' ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה עיי"ש ועי' בפרמ"ג במ"ז שם שכתב דדוקא בדיעבד שנתערב הוא דשרי להוסיף כדי להתיר התערובות אבל לערב בידים לכתחלה אסור אפי' בזמן ההיתר עיי"ש ועי' בשו"ת הגרעק"א ז"ל קמא סי' ל"ח ובכתבים סי' ר"ז שהוכיח כן גם מדברי הש"ך בסי' זה ס"ק כ"ב שכתב מהת"ח דאפי' לכתחלה מותר ליתן המים לבשר כיון דכבר נתבטל החלב בס' ומשמע דלכתחלה אסור לערב החלב במים לבטל כדי ליתנו לתוך בשר עיי"ש (ועי' בט"ז באו"ח שם סי' תמ"ב סק"א) וכ"כ בשו"ת מהרי"ט חיו"ד סי' י"ח דכשנתערב היתר בהיתר מותר להוסיף ואין זה בכלל אין מבטלין איסור לכתחלה ומבואר שם דדוקא

להוסיף אבל ליתן לכתחלה אסור עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג אות י"א ואות י"ג ובס' שדי חמד חלק הכללים מערכת האלף אות א' ובחלק פאת השדה שם אות י"ג מ"ש בענין זה באריכות ועי' בשו"ת צמח צדק סי' פ' ובמנח"י כלל ס' סק"א ובחק יעקב שם סעיף קטן ל"ד (ועי' פת"ש לעיל ריש סי' צ"ז ובדברינו שם סעיף קטן ב'):

ועיין בשו"ת מהר"מ יפה סי' צ"ח באמצע התשו' שנסתפק להסוברים דבעודו היתר יכולין לבטל לכתחלה כיון דעכשיו אין תועלת בהביטול מה הדין אם רשאי לבטל לכתחלה איסור באיסור דהא גם במבטל איסור באיסור אין תועלת כעת כיון דסוף כל סוף גם עכשיו אסור או דלמא דכל איסור אסור לבטל גם אם אין עכשיו תועלת בהביטול רק אם עכשיו היתר היא אז אמרינן שיכול לעשות בו לכתחלה כל מה שירצה ומבטלו ואח"כ ממילא כשיגיע זמן האיסור יהי' בטל ועיי"ש במ"ש בזה וכ' אבל העיקר נראה דבכה"ג אסור לבטל עיי"ש באריכות:

איברא כי המ"א סי' תמ"ז ס"ק מ"ה כתב דחטי חמץ שנתערבו ברוב חטי מצה קודם פסח אסור להוסיף עליהם עד ס' כדי לבטלם לאכלם בפסח דהוי כמבטל איסור במזיד עיי"ש וכ"כ הפר"ח באו"ח שם סי' תנ"ג ועיי"ש בדבריו עוד בסי' תמ"ז סעי' ד' (בד"ה ומ"ש צוקע"ר) ועי' בצל"ח בחידושיו לביצה דף י' ע"ב ובדגול מרבבה באו"ח סי' תמ"ז שם שכתב דלא דמי חמץ לשאר איסורין דמותר לערב קודם זמן איסורן אבל חמץ אסור אפי' קודם פסח דחמץ גם קודם פסח שמו עליו עיי"ש ומבואר מדבריו דהיכא דנקרא עליו שם האיסור אפי' לא חל עליו האיסור עדיין אסור לבטלו לכתחלה ועי' בשו"ת הגרעק"א מהד"ק סי' ל"ח שנשאל בשומן אווזא שנשתהה ג' ימים בלא מליחה דקיי"ל דאסור בבישול והתקנה דצלי אי אפשר כיון דנימוח וכלה באש אם יש היתר לערב השומן בשומן אחר שנמלח כדינו כיון דעכשיו עדיין היתר הוא דהא דם אברים כל זמן שלא פירש היתר הוא וא"כ יש לומר דאין זה בכלל מבטל איסור לכתחלה וכתב ששמע היתר זה מדודו שאמר שכן הורה א' מהגדולים למעשה והוא ז"ל השיב לאסור דגם עתה חל על השומן הזה איסור הדם שבו דאסור לאכול הדם שבו כשיהי' פרוש וכיון שעושה מעשה כדי לאכול הדם פרוש הזה ע"י ביטול מקרי מבטל איסור לכתחלה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד וט"ו ובפיה"ק ס"ק י"ח מ"ש בענין זה וכ' דאם נפל חלב (בקמ"ץ) למים בפחות מס' והיא הוסיף עליו כדי ליתנו לבשר הו"ל עכ"פ מדרבנן בכלל מבטל איסור לכתחלה אבל אם לא הוסיף עליו אדעתא דהכי לל"ב עיי"ש ועי' בשו"ת נודע ביהודה תנייא חיו"ד סי' נ"ו שנשאל בעושי פערסק"י וריזאל"י וכדומה ונותן לתוכו בשר נבילה או שלא נמלח ובאותו פעם ליכא ס' בשעת רתיחה רק אח"כ מוסיפין עליו

יי"ש ופעולת הבשר הוא לעבורי קטרא ולהפיק חריפות היי"ש והשיב דישראל אסור לכתחלה לעשות כזאת על ידי בשר נבילה או שלא נמלח ואף שאומרים שאין כוונתם לבטל האיסור מכל מקום לכתחלה לערב בידים אסור ולכן צריך הישראל למלוח הבשר תחלה ולהדיחו ואז אף אם אין ס' בתחלתו שרי אך יזהר שיהי' ס' עם מה שמוסיף אח"כ דאף דאין דרך לשתות יי"ש עם חלב מ"מ דרך לשרות מעשה אופה מחמאה וחלב ומ"מ כיון שעתה יש ס' שרי אף שלא היה ס' בתחלה דהיתר בהיתר לא נ"נ גם מבטל איסור לכתחלה ליכא כיון שאין דעתו לשרות בו מאכלי חלב כלל ויי"ש של עכו"ם אם ידוע שיש בו ס' לבסוף עכ"פ שרי דהוי דיעבד ואם אין ס' אם רוב או מחצה מערבין אסור היי"ש שם במקומות שרגילין בהם אבל אם הרוב אין מערבין אז אסור לקנות מהם בבתיהם דהוי קבוע אבל מה שחנוני קונה מהם ומוליכין למכור במקומות קבועות מותר מטעם כל דפריש מרובא פריש עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק י"ג ובפיה"ק ס"ק י"ז:

ועיין בישועות יעקב להלן סוף סי' ק"ה מ"ש בדבר שנתוודע שהצוקע"ר שנעשה בהפראנאר"י בעת הרתיחה מערבין בתוך הצוקע"ר דם הרבה והשיב כיון שאין הדם רק ללבן הצוקער ולהצלילו אין בזה שום בית מיחוש ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה דלעולם לא בא כדי שיתן טעם רק כדי ללבן הצוקע"ר ובפרט כפי מה שהעידו אי אפשר שיבא בשום אופן לידי נתינת טעם וסיים שם דבמה שנתהוה כעת בצוקע"ר ריפאנאר"י שבכל פעם בעת הרתיחה כשעולה הרתיחה ועומד להתקלקל הוא נותן לתוך היורה בשר נבילה ובשר חזיר זה הדבר צריך חקירה אם אפשר לבא לידי נתינת טעם כי טעם בשר ליכא בהצוקע"ר ולדעתי גם זה א"א בשום פעם לבא לידי נתינת טעם וצריך להתבונן על ענין פעולתו עכ"ד:

מז שאין בו שיעור לבטלו. עי' בשו"ת חכם צבי סי' ק"א שכ' באמצע התשו' אגב אורחי' דשרי לבטל טעם איסור ע"י דבר הפוגם ואין זה מקרי מבטל איסור כי אין ספק דמדאורייתא שרי לפגמו שהרי אינו נהנה לא מטעמיה ולא מכמותו עיי"ש אמנם בנו הגאון בתשובת שאילת יעב"ץ חלק א' סי' קכ"ו פסק שאם רוצה לעשות איסור משובח פגום כדי שיוכל לערבו בהיתר הרי זה בכלל מבטל איסור לכתחלה ואסור עיי"ש ועי' ביד אפרים שהתפלא עליו איך כתב כן מאחר שכבר הורה זקן אביו הגאון ז"ל להיפך וגם השיג על גוף סברתו של היעב"ץ וכתב וזה לשונו ואמנם גוף הדין שכתב שזה בכלל לאין מבטלין צ"ע לענ"ד דאפילו להראב"ד ודעימיה דאין מבטלין הוא דאורייתא וכו' נראה דהיינו דוקא לענין ביטול שטעם האיסור בעצמותו הוא עדיין בשבחו ולא פקע האיסור

ממנו אלא שאכלו על ידי תערובות אין טעמו נרגש להאוכל ובזה אמרינן דלכתחלה אסור מה שאין כן כשעושהו פגום שפקע איסוריה מיניה בעצמותו וכשבא לתוך התערובות כבר טעמו פגום הוא מותר ולא שייך בזה אין מבטלין איסור מה שגורם להאיסור עצמו להיתר וכן נראה מהפוסקים עכ"ל ותמהני שלא הביא דברי הכנה"ג בהגהות הטור אות י"ז שכתב כן להדיא דפשוט הוא דמותר אף לכתחלה להפסיד גופה של נבילה עד שתהא פגומה ואח"כ תהיה מותרת לו עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס או"ה סי' י"ג שהביא מדברי הרא"ה בבדק הבית שמבואר להדיא בדבריו דאין זה בכלל מבטל איסור לכתחלה עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' מ"ה ובס' מגדים חדשים אות ג' ובס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף אות י"א באריכות (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ח ס"ק קצ"ה):

מח אין מוסיפין עליו. עי' בס' תוספות ירושלים שכ' דמלשון זה משמע לכאורה דלא הוי איסור רק להוסיף עוד היתר עד שיהיה בצירוף כל התערובות כדי לבטלו כגון שנפל לתוך שלשים אין להוסיף עוד שלשים אבל להוסיף עוד כנגד כל האיסור ולבטלו מחדש אין איסור אמנם מדברי הש"ס בבלי וירושלמי מבואר דאין להוסיף אפי' בכה"ג עיי"ש:

מט מוסיפין. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ז שכתב בלשונו דלא אמרינן אין מבטלין איסור לכתחלה אלא במידי דבר אכילה עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק י"א (בד"ה תשובה) שכ' דזה ודאי דלאו דוקא באיסורי אכילה הדין כן דה"ה באיסורי הנאה כגון שנפל חלב בחלב דאסור בהנאה אסור להוסיף חלב כדי להתירו בהנאה עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ל"ה) מ"ש בזה באורך:

נ עליו. עי' בשו"ת ש אל ומשיב קמא חלק א' סי' ע"ז באחד שכתב שטר מכירת חמץ כדין רק ששכח פרט א' ממיני החמץ שיש לו מלכתבו בהשטר מכירה ונודע לו לאחר הפסח וכתב דשרי לערבו אף לכתחלה ולבטלו דלא אמרו אין מבטלין איסור לכתחלה אלא באיסורין שאין להם תקנה זולת הביטול אבל באיסור שמלבד הביטול יש לו תקנה באופן אחר והבעלים חזרו על התקנה ההוא וסברו שתקנו אותו כדין ושוב נודע שלא תקנו כדין בזה לא אמרו אין מבטלין איסור לכתחלה ועיי"ש בסי' פ"ד וסי' צ"ה שנמשך אחר סברה זו וכיוצא בזה כתב ג"כ בסי' רי"ד שם ובמהד"ת חלק ב' סי' ע"ז ובתליתאי חלק א' סי' ס"ג עיי"ש ועי' בשו"ת מנחת משה בהלכות פסח סי' כ"ח שהביא דברי השו"מ בזה וכתב שדבריו תמוהין דמה בכך שהיה יכול לעשות מקודם בהיתר הא סוף כל סוף יש על החמץ איסור דרבנן מחמת חמץ שעבר עליו הפסח ושוב אין לו אופן לעשות בהיתר רק ע"י שיבטלנו ואיך יכול לבטל לכתחלה איסור חמץ שעבר עליו הפסח שאסור עכ"פ

מדרבנן עיי"ש ועי' בס' שדי חמד שם סי' שכ"ב שהביא מדברי השו"מ וגם דברי המנחת משה בזה והמליץ בעד הגאון השו"מ דבכה"ג לא אסרו חז"ל לבטל איסור לכתחלה כיון שאין מקום לחוש שא"כ יבטלו כל האיסורים וכו' עיי"ש: (נא) היתר. עי' בתוס' יו"ט פרק ד' דתרומות משנה ט' שכתב דכל מה שאמרו דאסור לבטל איסור לכתחלה היינו להרבות בהיתר כדי לבטל האיסור אבל אם אינו מרבה עליו רק משנה האיסור מכמות שהיה שפיר דמי עיי"ש וכ"כ בכנה"ג בהגהות הטור אות ט"ז לדינא עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ח שהתפלא ע"ד בזה דהא קיי"ל בנפלו ונתפצעו דבמזיד אסור אף שאינו מוסיף עיי"ש וכ"כ בפר"ח סק"י דפשוט הוא דלאו דוקא כשהוסיף עליו כדי לבטלו דה"ה בדבר שלא בטל מחמת חשיבתו כגון בריה או חהר"ל ג"כ הדין כן שאסור לפצעו ולרסקו כדי שיתבטל חשיבתו ויתבטל ואם עבר ופצעו או רסקו הדין כן דבמזיד אסיר ובשוגג מותר עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ו ועי' במנח"י כלל מ"ו סק"ט מ"ש בדין דשרץ שרוף מותר לאכלו משום דעפרא בעלמא הוא הנזכר בש"ע לעיל סוף סי' פ"ד דהיינו כשכבר שרוף אבל לשרוף לכתחלה לעשותו עפרא אסור דאין מבטלין איסור לכתחלה עיי"ש והביאו במ"ז לעיל סוף סי' פ"ד שם עיי"ש ועי' בשמ"ח סי' ל"ט סעיף א' ותב"ש סק"ב דאם האבוד הריאה כדי לאכול בלי בדיקה דין הבשר כדין מבטל איסור במזיד דאסיר למבטל עצמו עיי"ש ובשפ"ד שם סק"ו ועי' בס' דברי יוסף סי' תרצ"א אות ד' מ"ש בענין זה באריכות ועי' בשו"ת יד יוסף סי' קכ"ד שכתב ג"כ להחמיר בזה לדינא שאין לסמוך על התוי"ט המקיל בזה עיי"ש והנה בס' תפארת ישראל על המשניות תרומות שם ובהגהות הפרמ"ג להגאון מהרש"ק שם הביאו ראיה לדברי התוס' יו"ט להקל אמנם יעוין בס' שדי חמד שם סי' קנ"ד מה שמתמה על דבריהם בזה עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק מ"ז) ובסי' פ"ד (ס"ק מ"ה) וס"ק קס"ג מ"ש עוד מזה:

נב כדי לבטלו. עט"ז או"ח סי' תרכ"ו סק"ב ובמ"א שם סק"ג שהקשו על מ"ש שם במחבר שיכול להשפיל הענפים ולערבם דהא הוי מבטל איסור לכתחלה ותירצו בפשיטות דאין מבטלין איסור לכתחלה לא שייך אלא היכא שנהנה אבל במקום מצוה לא שייך זה דהא מצות לאו להנות ניתנו עיי"ש ועי' בכנה"ג כאן בהגהות הטור אות י"ג שכ' כן דרך כלל דדוקא בדבר איסור דמידי דאכילה אבל כל איסור של דבר מצוה שרי לבטל לכתחלה עיי"ש ועי' מזה בפרמ"ג או"ח שם במ"ז ובא"א שכ' דלדינא אין להעמיד יסוד על זה כי הט"ז והמ"א כתבו כן רק משום דס"ל דאין מבטלין איסור הוא רק מדרבנן אבל לפי דעת הפוסקים דהוי דאורייתא ממילא דגם במצוה אין מבטלין לכתחלה עיי"ש ועי' בדבריו כאן בשפ"ד ס"ק י"א (בד"ה שאלה) שהאריך קצת בחקירה אם גם לצורך מצוה

אין מבטלין איסור לכתחלה כגון מי שיש לו שמן איסור אי שרי להוסיף עליו לצורך נר חנוכה וכן מי שיש לו אתרוג של ע"ז שאסור בהנאה אי שרי להוסיף עליו לבטלו כדי לצאת בו ידי חובתו וכתב דלכאורה נראה דאפי' בנר חנוכה דהוי רק מצוה דרבנן דקיי"ל דמצות דרבנן להנות ניתנו מ"מ כיון דסוף כל סוף כיון שהוא אינו מבטל לצורך הנאת הגוף רק לצורך מצוה שרינן ליה וכן באתרוג אפי' ביו"ט ב' אבל לדינא זה אינו דלא מיבעיא באתרוג דשייך האי גזירה דאי שרית ליה למצוה איכא בי' גם היתר אכילה ממילא דאיכא למגזר דאתי למימר דשרי לבטולי לכתחלה לצורך אכילה אלא אפי' בנר חנוכה דלית ביה צורך הגוף כלל אף לאחר הביטול דהנר אסור להשתמש לאורה והשמן אסור להסתפק ממנו דהוקצה למצותו אפ"ה אסור עיי"ש ועי' בס' תיבת גומא פ' מקץ אות ג' שנסתפק בדין זה וכתב די"ל דדוקא סכך כיון דלאו בר אכילה הוא הלכך לא שייך בי' דין אין מבטלין איסור לכתחלה עיי"ש ועי', במ"ז באו"ח סי' תרכ"ו סק"ב שכ' כן בהחלט דבאתרוג יש לאסור ואף אם האתרוג אינו אסיר רק מדרבנן עיי"ש ועי' בשו"ת חכמת שלמה (להג' מהר"ש קוועטש ז"ל) שבסוף הס' הר המור סוף סי' ט' שהעמיד יסוד על דברי המ"א הנ"ל להקל גבי ס"ת בדין זה מה"ט דבדבר מצוה לא שייך דין דאין מבטלין איסור לכתחלה עיי"ש אבל לא ראה במח"כ דברי הפרמ"ג בשפ"ד שם שדעתו שאין לעמוד יסוד על זה לדינא ודעתו להחמיר בזה וכאמור ועי' מזה בפתח הדיבור חלק ג' סי' ש"ב ובס' נהר שלום על או"ח סי' תמ"ז אות ז' ועיי' בשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק ג' סי' קס"ו מ"ש בזה ובמ"ש לתרץ הקושיא של הרב שו"ת בן יהודה בזה ועי' בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת ה"א סי' ר' מה שהאריך בענין זה ובמ"ש ע"ד הרב פתח הדיבור הנ"ל וע"ד הגאון השו"מ הנזכר במ"ש לתרץ קושיות הס' בן יהודה בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש:

נג לבטלו. עי' במ"ז סקי"ב שכ' דאף היכא דמקלי קלי לאיסורא אפ"ה אסור להוסיף ומה"ט כתב שם דאם נפל חלב (בקמ"ץ) לשומן בהמה ונאסר ואח"כ נפל לשומן אחר ואין ס' נגד שומן האסור וכו' אין להוסיף עליו ולבטלו ולהדליק ממנו דבאיסור תורה אף דמקלי קלי אין להוסיף ועוד דנהנה מאורו עיי"ש (וע"ל ס"ק נ"א):

נד עבר וביטלו. עי' בשו"ת מהר"י אסחד ז"ל חיו"ד סי' קנ"ו שנשאל באיסור שאסור גם שלא כדרך אכילתן אם ביטלו במזיד דקיי"ל דלדידיה אסור אם גם שלא כדרך אכילתן אסיר לאותו המבטלו כמו קודם הביטול שהיה האיסור בעין או לא ועיי"ש במ"ש בזה והעלה דכל שנתערב באופן שנתבטל טעמו מותר לאכלו שלא כדרך אכילתן דחז"ל אסרו על המבטלו במזיד רק איסור בעלמא משום קנס ככל איסורין דוקא כדרך

אכילתן אבל שלא כדרך אכילתן לא אסרו וזה קנסו שאסור לאכלו רק כדרך אכילתן עיי"ש: (נה) וביטלו. עי' בפרי תואר סק"ח שעמד על המחקר אי שרי לבטל איסור כדי להאכילו לעכו"ם כגון שהיה לו חתיכה נבילה וגם ב' חתיכות של היתר ורצה להניח לפני עכו"ם לאכול או לשלוח לו ג' חתיכות אם מותר לערב החתיכה של איסור עמהם כיון דעכו"ם בלא"ה אכל נבילה ואין בו משום ולפני עור ולדינא כתב דמסתבר להחמיר ולאסור גם כדי לשדורי לעכו"ם כיון דסוף כל סוף קא שרי איסור בידים והא מלתא עצמה אסר רחמנא וכו' עיי"ש ועי' בס' מזמור לדוד (להרב מהרד"פ ז"ל) שהביאו וכ' דלדידיה הא מילתא צריכה רבה כיון דאין כונתו לבטל האיסור רק להרבות הדורון להעכו"ם ולגבי העכו"ם ליכא איסור כלל א"כ אע"פ דממילא כשמערב שני החתיכות דהיתר עם החתיכה דאיסור מתבטל האיסור מ"מ הא אין כוונתו לבטלו ולמה יאסר עיי"ש ועי' ביד דוד בהגהות הטור אות ל"ב שהביא הפרי תואר ומהרד"ף בזה ולא הכריע לדינא עיי"ש ועי' בס' ערוגות הבושם סוף סי' זה שעמד על חקירה כזו במי שנזדמן לו שנתנבלה בהמתו בשחיטה שכ' האחרונים לעיל סי' כ"ז שאסור למכור הבני מעיים לב"נ משום איסור אבמה"ח אם מותר לו לערב הבני מעיים בשאר בני מעיים משחיטה כשרה ולבטלה ברוב ולמכור לב"נ מי נימא כיון דלישראל יש איסור להושיט לו בעין ממילא דג"כ אינו רשאי לבטל דהא הוא מבטל בזה האיסור דהושטה לכתחלה או דלמא כיון דכל עיקר האיסור להושיט לב"נ הוא משום ולפני עור א"כ כשמבטל ברוב דליכא שום איסור לב"נ ממילא מותר להושיט לו א"כ ממילא דלא עבד איסור כשמבטלו אף לכתחלה והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בס' דלתי תשובה ס"ק כ"ג שהביאו והתפלא עליו שלא הביא דברי הפרי תואר הנ"ל שמבואר מדבריו דשייך האיסור דאין מבטלין וכו' גם בכה"ג עיי"ש ולפי האמור הנך רואה שהרב לא ס"ל כו ועכ"פ אין הדבר פשוט כ"כ לאיסור ועדיין צ"ע אמנם לענין עיקר הדין אם מהני ביטול ברוב לגבי ב"נ עמ"ז לעיל ריש סי' ס"ב ובדברינו שם (ס"ק ה') ואכ"מ:

נו או שריבה עליו. עשפ"ד ס"ק י"ב שכ' דה"ה להמבשל במזיד בקדירת איסור שאינו ב"י דאסור התבשיל כדין מבטל איסור דרבנן במזיד עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק י"ב שהביא מדברי הב"י להלן סי' קכ"ב שכ' מהרשב"א דלאו דוקא אם בישל בה בעצמו במזיד אלא אף אם אמר לעכו"ם לבשל לו בקדירה זו אסור לו ולמי שבישל בשבילו וכתב שכן עיקר לדינא דכל דבר שאסרו חז"ל לעשות לכתחלה והוא עבר במזיד ועשה דינו כדין מבטל איסור לכתחלה עיי"ש ועפרמ"ג או"ח סי' תנ"א בא"א ס"ק מ"א ובשו"ת בית שלמה חיו"ד סוף סי' עה"ר ובשו"ת שם ארי' חיו"ד סי' כ"ג ועיי"ע במ"ז לעיל סי' צ"ה

סק"ד שכ' דמדברי הש"ך והפר"ח שם נראה דבבישל מתחלה מים בכלי חלב או בשר אף דהוי נ"ט בר נ"ט אפ"ה אסור לכתחלה ליתן לבשר או לחלב ומשמע דבדיעבד שרי אף שנתן במזיד ואפי' בבישל מתחלה בשביל כך וכתב שהוא צ"ע דאם נימא דנ"ט בר נ"ט הוי עכ"פ טעם משהו א"כ הו"ל כמבטל איסור לכתחלה דאסור עיי"ש ועי' בספר ערוגות הבושם אות ד' מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש: (נז) אם בשוגג מותר. כתב בפר"ח ס"ק י"א ומסתברא דאף בשוגג קרוב למזיד וכגון שידע תחלה בתערובות ושכח אח"כ באופן שבשעה שעירב הי' שוגג דלא קנסינן לי' וכו' עכ"ל ועי' בדבריו עוד לעיל סי' צ"ה ס"ק כ"ג ועי' בבית מאיר שהעמיס בדעת הפר"ח דאם הניח בשוגג איסור בין רוב חתיכות היתר הוי כאלו בטלו במזיד כיון שההנחה הי' בכוונה ולא מותר אלא אם נפלה מעצמה אבל כל שהוא בעצמו הניח אף בשוגג אסור לו והבית מאיר התפלא עליו שהוא נגד כל הפוסקים דמשמע מדבריהם דאין חילוק בין נפל מעצמו או הניח בשוגג כל שלא הניח במזיד מותר כאלו נפלה מעצמה עיין שם באריכות:

ועיין בנתיבות המשפט סי' רל"ד בביאורים סק"ב שעמד על המחקר בגורם לבטל אי הוי כמבטל איסור במזיד וכ' דמסתבר לאסור עיי"ש איברא כי בשו"ת הרדב"ז חלק ג' סי' תתקע"ח (ובדפוס ישן סי' תקמ"ז) כתב דמותר להעריס להניח הקדירה שנפל בה איסור למקום שיש היתר כדי שיפול מעצמו ויתבטל עיי"ש ועי' בערך השלחן אות ה' שהביאו והביא ראי' לדבריו מדברי הר"ן שהביא הב"י להלן סי' קמ"ב דמבואר מדבריו דמותר ליתן לכתחלה היתר אצל איסור אפי' ודאי יפול האיסור לתוך ההיתר ויתבטל עיי"ש ועי' בס' ערך שי שהביא דברי הרדב"ז הנזכר והעיר מכמה מקומות והביא מדברי הב"ח להלן סי' ק"י סעי' יו"ד דגם בכה"ג הוי בכלל מזיד ולא שוגג עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סוף סי' כ"ג שכתב דלא הוי מבטל איסור לכתחלה אלא אם עושה מעשה שעי"ז ניתר תיכף משא"כ אם נעשה ממילא אח"כ לא הוי בכלל מבטל איסור לכתתלה עיי"ש ודברים אלו יתייחדו עם דברי הפוסקים הנ"ל דגם אם הניח במזיד תחלה החתיכה של איסור אצל החתיכות של היתר מ"מ כיון שהנפילה הי' ממילא אח"כ לא הוי בכלל מבטל איסור לכתחלה:

נח בשוגג סותר. עפר"ח שם שכתב דאם אנסוהו לערב פשוט הוא דמותר דשוגג מקרי ולא שייך למקנסיה עיי"ש ועי' במנח"י כלל מ"ו סק"ט ובמ"ז לעיל סוף סי' פ"ד ומבואר מדבריהם דבביטול שרץ בס' לרפואה הו"ל בכלל מבטל איסור לכתחלה ודוקא מבטלו עכו"ם הוא דשרי עיי"ש ומבואר שם דבביטול לצורך רפואה לא מקרי אונס רק מזיד ופשוט הוא דהיינו באפשר בלא"ה אבל כשא"א בלא"ה בודאי אין לך אונס גדול מזה:

נט בשוגג סותר. עי' ביאור אוזן מערכת הד' אות ל"ב ובשדי חמד שם סי' ק"ס שכ' דכל מה שאמרו בזה בשוגג מותר היינו דוקא כשאינו רגיל בכך אבל אם הוא רגיל בכך לא מקרי דיעבד וכמ"ש בטוש"ע או"ח סי' תקכ"ז עיי"ש:

ס מותר. עפר"ח ס"ק י"ב שהעלה דדוקא באיסור דרבנן הוא דמותר בדיעבד בביטל בשוגג אבל באיסור דאורייתא אף בביטל בשוגג אסור דבדאורייתא קיי"ל דקנסינן שוגג אטו מזיד ורק במבטל באונס היא דמותר התערובות ולא קנסינן לי' אטו מזיד דבהא לא שייך למקנסיה דאנוס הוא עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ד שהביא ג"כ ראי' לאסור בביטול איסור דאורייתא אף בשוגג עיי"ש אמנם יעוין בכנפי יונה שהשיג על הפר"ח עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ח שהאריך ג"כ להשיב ע"ד הפר"ח בזה והעלה דלא מיבעיא למ"ד דס"ל דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן דבודאי אין לחלק בזה בין איסור דאורייתא לדרבנן ואפי' באיסור דאורייתא לא קנסינן שוגג אטו מזיד אלא אפי' למאי דאסיקנא דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוי מדאורייתא מהלכה למשה מסיני אפ"ה אין לחוש לאסור בביטול בשוגג עיי"ש ועי' בבל"י סוף סק"י ובמ"ז סק"ז שכתב שכן הוא דעת הט"ז והש"ך ושכן עיקר לדינא דאפי' אם ביטל בידים בשוגג איסור תורה בעין שלא ידע שהוא אסור או ששכח אם נתערב והוסיף עליו מותר דלא קנסו בזה שוגג אטו מזיד עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ז ובפיה"ק ס"ק י"ט ובדלתי תשובה ס"ק כ"ב ובשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' ס"ב מ"ש בזה באריכות:

סא מותר עי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ב' סי' נ' שנסתפק השואל במבטל איסור לכתחלה אם כיון לבטל איזה איסור ובטעות ביטל איסור אחר אם זה מקרי מבטל איסור לכתחלה בשוגג שיהא מותר בדיעבד ועיי"ש במה שמצדד בזה והעיר מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות: (סב) ואם במזיד. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דטועה בדין מקרי שוגג ועי' פר"ח שם שהשיג על הט"ז ומדחה ראיותיו והעלה דטועה בדין גריע טפי משוגג דעלמא עיי"ש ועי' בפלתי אות ו' ובמשנה למלך פרק ט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ"ה מ"ש בזה ועי' בפרמ"ג או"ח סי' ק"ח סק"ו מ"ש בזה וכתב לחלק בין אנשים לנשים דאנשים כיון שמחויבים ללמוד הוי שגגת תלמוד זדון משא"כ נשים וסיים בצ"ע ועי' בדבריו כאן במ"ז סק"ט ובשפ"ד ס"ק י"ב (בד"ה ואם ביטל) מ"ש בזה ולדינא העלה דטעה בדין מקרי שוגג ולא קנסי' וכמ"ש במ"א או"ח סי' שי"ח סק"ג דבעשה ע"פ הוראת חכם מקרי שוכח וה"ה הטועה עצמו בדין עיי"ש ועי' בברכי יוסף חלק חו"מ סי' ל"ד באריכות מזה ועי' ביד אברהם שהחליט לדינא דטועה בדין מקרי שוגג ולאו דוקא בעה"ב שלא ידע שיש איסור מקרי שוגג אלא אף בת"ח שטעה בדין בדבר שראוי

להסתפק בו מקרי שוגג עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"ק סק"כ מ"ש בזה והעלה שדין זה שהחליט הט"ז דטעה בדין מקרי שוגג לענין אין מבטלין איסור לכתחלה הוא צ"ע לדינא אא"כ עשה ע"פ הוראות חכם דזה ודאי מקרי שוגג משא"כ בטעה מעצמו עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף מ"ש בענין זה והעלה דגם טעה בדין בסברא חיצונה מקרי מזיד דהו"ל לאסוקי אדעתא אבל אם נחית לדינא והי' מעין בההלכה אלא שטעה בדין שפיר מקרי שוגג עיי"ש ובמ"ש האחרונים דבעשה ע"פ הוראת חכם מקרי שוגג ועי' בס' בית האוצר שכ' דלאו דוקא בעשה ע"פ הוראת חכם דגם בעשה ע"פ דברי חבירו שחבירו אמר לו לבטל האיסור וסבר שחבירו יודע ואח"כ נודע לו שחבירו לא ידע ג"כ שוגג מקרי ועי' בשו"ת מנחת משה חיו"ד סי' כ"א ועיי"ש במ"ז ובס' ערך השלחן אות י' דה"ה אם למד ושכח דינו כשוגג עיי"ש ועי' מזה בחוו"ד בביאורים סק"ו ועי' בדעת תורה סי' ל"ט סק"ד כמה חילוקי דינים בענין הטועה בדין אם נקרא שוגג:

סג במזיד אסור. עי' בחידושי הגרעק"א שציין בזה לדברי התב"ש סי' ל"ט סק"ב דבביטול איסור במזיד נקרא גם ההיתר שם איסור וממילא דגם הכלים שבישלו בהם אסורים עיי"ש ובלב"ש שם ס"ק ז' אמנם יעוין ביד יהודה כאן בפיה"א ס"ק י"ח ובפיה"ק סק"כ מ"ש בזה והעלה דהקדירה מותרת כיון דאין כאן איסור חפצא רק איסור גברא שלא יהנה ממעשיו ומהבליעה שבקדירה אינו נהנה כלל וכדקיי"ל להתיר קדירה שבישלו בה חמץ בפסח עיי"ש ועי' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בהכללים מערכת האלף סי' קל"ה אות ד' (בד"ה ובעיקר הדין):

סד אסור. עי' בפר"ח לעיל סי' ס"ד ס"ק כ"ו ובפרי תואר כאן סק"ה דאפי' למ"ד דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא דאורייתא מ"מ מה דקיי"ל שאם עבר וביטלו במזיד אסור הוא רק מדרבנן מטעם קנס שעבר על דברי תורה עיי"ש וכ"כ בתשו' הרדב"ז חלק ג' סי' תקמ"ז עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שהעלה כיון דלכ"ע לא אסור רק מטעם קנס בודאי לא גרע מחמץ שעבר עליו הפסח דאם נתערב אח"כ בטל ברוב בעלמא אף במין בשאינו מינו שזה כ"ש הוא מחמץ שעבר עליו הפסח דזה קיל יותר עיי"ש:

סה למבטל עצמו אם הוא שלו. עי' במשבצות זהב להלן סי' ק"ב ס"ק י"ב שעמד על המחקר דאם זימן א' שיאכל אצלו ונתערב דבר שנדר האורח באינו מינו בפחות מששים יש לעיין אי שרי הבעה"ב להוסיף עד ששים דלדידיה שריא וסיים ונראה לי דאסור עיי"ש ועי' בס' ערך שי להלן סי' ק"ב (בד"ה מי שנדר) מה שפלפל בדין זה וכמ"ש בזה לדינא ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ב שכתב דמי שנדר מדבר אחד ואוכל אצל חבירו

ונתערב אותו דבר בשאינו מינו והוסיף חבירו עליו עד ס' אסור להנודר דהא לדידיה א"צ ביטול ובודאי נתכוין לבטל רק בשביל חבירו עיי"ש (וע"ל בס"ק שאח"ז):

סו אם הוא שלו. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם לא הי' שלו וגם לא נתכוין בשביל עצמו שרי לדידי' ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ב שכ' דכיון דהרמב"ם וש"ע לא הביאו דין זה משמע דס"ל דגם בכה"ג אסור לדידיה משום דסוף סוף על אותו שעשה זאת ראוי לקנוס ע"כ דין זה צ"ע עיי"ש: (סז) למי שנתבטל בשבילו. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל דאם זה שנתבטל בשבילו לא ידע ממנו שרי לי' ועי' בפר"ח ס"ק י"ג שהשיג עליו וכתב דכיון דאהני מעשיו הרעים שאוכל התערובות זה שנתבטל בשבילו מה בכך אם ניחא לי' או לא ניחא לי' סוף סוף איכא למיחש שיבטלנו פעם אחרת להאכילו לאחד מאוהביו עיי"ש והנה בפרי תואר סק"ט מדחה דברי הפר"ח וכאב להלכה ולמעשה שאין לחוש דכל דלא ידע ולא ניחא לי' זה שבטלו בשבילו לא קנסינן לי' לאסרו עליו עיי"ש ועי' בספר מזמור לדוד (להמהרד"פ ז"ל) שמצדיק דברי הפר"ח ומדחה דברי הפרי תואר עיי"ש ודעת הפרמ"ג במ"ז סק"י נראה שהסכים עם הפרי תואר הנזכר עיי"ש אמנם בחידושי הגרעק"א ז"ל הביא ראי' לדעת הפר"ח מתשו' הריב"ש סי' תצ"ח שכ' דאם ביטל על סתם למי שירצה לקנות הרי הוא כמו שנעשה בשבילם ביחוד דאסור לכולם ונשמע מזה דאף אם מי שנתבטל עבורו לא ידע מזה אפ"ה אסור לו עיי"ש ועי' בדלתי אשובה ס"ק ל"ו שמדחה ראיות הגרעק"א מדברי הריב"ש שמשם אין ראיה עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ג שעשה ג"כ סמוכין לדעת הפר"ח להצילו מהשגת הפרי תואר וכתב שכן עיקר לדינא שאין להקל עיי"ש ועי' בערך השלחן אות י"ב שכתב כן בהחלט וז"ל ואפי' לא נעשה בשביל אדם מיוחד אלא על הסתם בשביל מי שירצה לקנות ואפי' לא ידע זה שנתבטל בשבילו אסור עכ"ל ועי' מזה בס' שדי חמד בחלק פאת השדה מערכת האלף סי' קל"ד אות ד' (בד"ה ובמאי) מ"ש בשם חכם א' באורך וכה ראיתי בשו"ת הרדב"ז חלק ג' סי' תתקע"ח (ובדפוס ישן סי' תקמ"ז) שנשאל במי שנפל לו חתיכה בשר לתוך קדירה של חלב ובא עכו"ם והוסיף בה חלב עד שנתבטל אם נקרא דיעבד כיון שהעכו"ם עשה מעצמו או דלמא כיון שהעכו"ם מכיר את הישראל ע"י כך בודאי עשה בשביל שיאכל אותה הישראל ע"י כך והשיב דנהי דאם אמר לעכו"ם לבטל דבודאי קנסינן לי' ואסור לו אבל בנ"ד כיון שלא אמר לו לעשות זאת וגם איהו לא עביד מיד לא קנסינן לי' אך אם נראה לב"ד שיש ערמה בדבר יש לב"ד להורות הכל לפי מה שהוא אדם אם רגיל בערמות כאלו ומקיל באיסורין יש כח ביד הב"ד של אותו זמן לקנוס אותו ולאסור עליו אע"פ שאינו מן הדין וכו' והכל לפי צורך שעה עיי"ש ועי' בס' מים רבים על היו"ד

בסוף הכללים באו"ה שבריש הס' שהביא דברי הרדב"ז הנזכר וכ' דלפי טעם הב' שכתב הב"י דאסור למי שנתבטל בשבילו הוא משום דאי שרית למי שנתבטל בשבילו חיישינן דלמא אתי למימר לעכו"ם א' או לעבד שיבטלנו וכו' מטעם זה נראה דגם בכה"ג אסור להישראל דגזרינן שמא יאמר לעכו"ם לבטלו ולזה כיון הש"ך ס"ק י"א שהביא טעם הב' של הב"י בכדי להוציא מזה שיש להחמיר מה"ט בדינו של הרדב"ז הנזכר עיי"ש:

ועיין שם עוד בתשו' הרדב"ז מ"ש לענין אם עכו"ם ביטל איסור ברוב היתר במזיד אם מותר לישראל לקנות ממנו אם הקניה הוי לכתחלה אי דיעבד והבאתי דבריו להלן סי' ק"ח (ס"ק כ') ועיי"ש במ"ש שם מהרבה מחברים בענין זה באריכות:

ומ"ש הבאה"ט דבמקום שאסור לו אסור גם לבני ביתו עי' ביד יהודה שם שהביא מהאשכול דדוקא דסתמא אבל אם ידוע שלא נתכוין לבטל בשבילם אין לאסור להם עיי"ש אמנם מהראי' שהביא הפר"ח שם לדעת המהרש"ל בזה מדברי הש"ס פרק השוכר את הפועלים דב"ב כדידי' דמי ואסורים לאכול משמע דגם בלא נתכוין להם רק לדידי' אפ"ה אסור להם וצ"ע :

סח ואסורים למכרו.

עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדוקא כשהישראל לוקח ביוקר מהעכו"ם ועי' בפר"ח ס"ק י"ד שחולק על הש"ך ופסק שמותר למכרו לישראל אחר אף ביוקר יותר מהעכו"ם דכיון שאין כוונתו בביטול איסור כדי למכרו לאחר דלהאי ודאי לא טרח אלא שכל כוונתו בזה הי' כדי לאכלו וכיון דלא נתקיים מחשבתו דהא לא שרינן לי' לאכלו ממילא דמותר למכרו לישראל אחר אף ביוקר והביא ראי' לזה עיי"ש אמנם יעוין בכו"פ ובכנפי יונה ובשפ"ד ס"ק י"ב (בד"ה ואכתי) ובערך השלחן אות י"ג שמדחו ראיות הפר"ח ופסקו כהש"ך דלא שרי למכרו לישראל רק בזול דוקא והיינו כמו שהי' מקודם הביטול ע"ש:

ועיין מ"ז סוף ס"ק י"ב שכתב דאם נפל חלב (בקמ"ן) לשומן בהמה ונאסר דקיי"ל דאסור להוסיף עליו כדי להדליק ממנו מ"מ אם מכרו לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו שרי אבל לעצמו לא מהני הולכת הנאה לים המלח עיי"ש: (סט) נעשית נבילה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שחולק על הרמ"א וס"ל דבבב"ח אמרינן חנ"נ גם בלח בלח ועי' בשפ"ד סקי"ד דבבב"ח חנ"נ בלח בלח מן התורה ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ע') מ"ש בזה:

ע אם נודע התערובות. עפת"ש מ"ש מהש"ך והפרמ"ג ותשו' רעק"א ז"ל ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל בגליון הש"ע כאן בש"ך סק"ו ועי' בכו"פ שכ' לחלק בזה בין בב"ח לשאר איסורין בנודע דמסתברין דברי האו"ה בשאר איסורין עיי"ש (ועי' במ"ז לעיל סי' צ"ב סק"י שכתב דנ"מ בלא נודע עד שנתרבה היתר וקמ"ל דאפי' בהפ"מ שיש לצדד אפ"ה

אותה חתיכה אסורה עכ"ל) ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ז שמפקפק בדברי הש"ך בזה אמנם בחידושים ס"ק י"ג העתיק לדינא דברי הש"ך שחולק על האו"ה בזה וע' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רכ"ב שנשאל בקדירה של תנור בית החורף ששאבו בו מים חמין ושאבו ממנו מים ומצאו בו צפרדע וכעת נטילת המים הי' ששים נגד הצפרדע רק שיש חשש כיון ששואבין ממנו מים כמה פעמים ומוסיפים מים אחרים אולי הי' שם הצפרדע מאתמול ואז הי' רק מעט מים ונאסרו המים דחנ"נ והביא מדברי הרמ"א והש"ך כאן אי אמרינן חנ"נ בלא נודע וכ' דאף שהש"ך חולק וס"ל דגם שלא נודע אמרינן חנ"נ מ"מ עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא וקיי"ל בכ"מ דבדרבנן הלכה כדברי המקיל ובנ"ד בודאי מותר דהוי ס"ס שמא לא הי' שם הצפרדע כשהי' בו רק מעט מים ואת"ל שהי' מעט מים דלמא הלכה כדברי האיסור והיתר הארוך והרמ"א דהיכא דלא נודע לא אמרינן חתיכה נעשה נבלה עיי"ש באריכות. ועי' בדלתי תשובה ס"ק ל"ט מה שכתב בזה והעלה דכיון שדברי האו"ה ברורין כמו שכתב הכו"פ והגאון רבי עקיבא איגר ע"כ אם סילקו להאיסור מהקדירה קודם שנודע או שנצטנן הקדירה קודם שנודע יש להקל בהפ"מ או לצורך שבת עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ד סעי' י' שכ' ג"כ להקל בהפ"מ וסעודת מצוה ביחד בשאר איסורין בזה אפי' במקום דאמרינן חנ"נ אם קודם שנודע לו מהתערובות הוסיף עליו היתר עד ששים נגד האיסור יש לסמוך על המתירין (ומ"מ אותה חתיכה אסורה) וכ"ש באיסור דרבנן דיש להקל ועיי"ש ובבינת אדם שער או"ה סי' ע"א בעובדא שאשה לקחה רבע ליטרא שומן לעשות מולייתא לשבת (שקורין קוגי"ל) ומלחה השומן כדינא ואח"כ ע"י שכחה הוסיפה עוד רבע שומן שלא נמלח ועשתה המולייתא משניהם ואפתה אותה מערב שבת בכלי כנהוג ואח"כ הטמינה אותו לשבת בקדירה והניחה בתוכה בשר ורוטב בענין שכנגד הרבע שומן שלא נמלח יש ס' בין הכל אבל יש לחוש בזה כיון שהמולייתא נ"נ כשאפתה בע"ש שלא הי' בה לבדה ס' נגד השומן האסור ובש"ק קודם אכילה נזכרת וכתב דכיון שהוא לכבוד שבת יש לסמוך על הכו"פ שהשיג על הש"ך ופסק כהאו"ה דקודם שנודע התערובות לא אמרינן חנ"נ וכל התערובות מותר רק שהמולייתא לבדה אסורה עיי"ש ועי' בשו"ת זרע יצחק (מהה"צ מאוליינאב ז"ל) סי' כ"ב שנשאל ג"כ בשאלה כזו ממש שהביא הבינת אדם ומסיק שם לאסור התבשיל דלא מהני מה שיש ששים בכל התבשיל נגד השומן לחוד כיון שלא הי' ס' נגד כל המולייתא ואף שגם שם הי' לכבוד שבת אפ"ה לא מלאו לבו להקל נגד דעת המחמירים בזה לומר. חנ"נ גם בלא נודע התערובות עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק' ובשו"ת מחנה יהודה סי' ל"ג ועי' בס' דברי יוסף סי' תר"ז מ"ש בזה ומ"ש ע"ד הרב בינת אדם

הנזכר עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת נפש חיה חיו"ד סי' ט"ו שמצדד במקום הפ"מ וצורך גדול לצרף דעת האו"ה להקל בלא נודע בצירוף עוד סניפים עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א ובפיה"ק ס"ק כ"ו מ"ש בזה ולדינא העלה דהעיקר כדעת החולקים על האו"ה וס"ל דגם בלא נודע אמרינן חנ"נ ואם הוא במקום דלא אמרינן חנ"נ כגון יבש ביבש או לח בלח תמיד מצטרף גם ההיתר דמקודם לבטל ואף אם נתערב היתר מועט ברוב איסור ונוסף אח"כ מצטרף גם ההיתר הראשון לשיעור ביטול זולת במחמץ ומטבל ויש גם היתר מחמץ כל שיש שיעור לחמץ ולטבל באיסור לבד אע"ג דאם נצטרף גם ההיתר המחמץ והמטבל יגרע כחו מהאיסור ולא יהא נשאר בהאיסור תו כדי לחמץ ולטבל לא אמרינן כן אלא אמרינן דאפ"ה אינו מגרע בגוף החימוץ והטיבול דהא סוף כל סוף נתחמץ כעת ואסור עיי"ש ועי' בפתיחה הכוללת שבריש הס' ישועות חיים אות י"ד וט"ו שכתב די"ל דגם האו"ה לא הקיל בלא נודע אלא באופן דאם ניקל לומר דמהני מה שניתוסף היתר אח"כ כ"ז שלא נודע גם לענין החתיכה עצמה שגם היא תשאר בהיתרה אבל אם הוא באופן דאפי' אם נסמוך להתיר התערובות ולא נימא חנ"נ כל זמן שלא נודע כנ"ל אבל עכ"פ אותה חתיכה תשאר באיסורה בכה"ג גם האו"ה מודה דלא מהני מה שניתוסף היתר אח"כ דכל שאותה החתיכה תשאר באיסורה ממילא דגם התערובות אסור. אמנם בהגהות שבגליון הספר שם נדפס מרב א' שחולק על זה וכ' דאין לחלק בכך כלל דנראה דבכ"מ מתיר האו"ה דכל זמן שלא נודע לא אמרינן חנ"נ ובכ"מ מהני מה שניתוסף אח"כ אף בגווני שהחתיכה נשאר באיסורה אבל עכ"פ התערובות שרי עיי"ש באריכות ואף דלדברי היד יהודה אין נ"מ בדבריהם בזה אמנם לפמש"ל דלדינא נכון דעת המכריעים להקל עכ"פ במקום הפ"מ בצירוף סניפין ממילא שיש נ"מ בדבריהם לדינא:

עא לא מהני מה שניתוסף אח"כ. היינו למי שביטלו או למי שנתבטל בשבילו. מנח"י כלל פ"ה ס"ק ל"א ובהגהות הגאון החתם סופר ז"ל כאן עיי"ש:

עב שנתוסף אח"כ. ר"ל כשנתוסף בידים אבל כשניתוסף ממילא אף בנודע מותר היכא דלא שייך חנ"נ. הגהות אמרי ברוך ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' נ"א:

עג ולא נהגו כן. עבאה"ט וע' פר"ח ס"ק ט"ו ושפ"ד ס"ק ט"ז ועי' בתורת יקותיאל סק"ה שהתפלא ע"ד הרמ"א דלא מיבעיא בבב"ח אלא אפי' בשאר איסורין כיון דקיי"ל דחנ"נ מ"מ צריך לחקור ומ"ש הש"ך דאחזוקי איסורא לא מחזקינן הוא תמוה דהא קיי"ל בכ"מ דהיכא דאפשר למבדק לא סמכינן אחזקה וא"כ ה"ה הכא וכו' ומה גם כי מן הסתם דרך להרבות ולמעט בכל פעם וסיים בצע"ג למעשה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ז מ"ש בזה והעלה דהיכא דנודע מיד מהאיסור בודאי אין לחוש דמהיכי תיתי לחוש

שיעבור וירבה במזיד וכן שמא נעשה בשוגג ג"כ אין לחוש אבל אם לא נודע האיסור מיד רק שלאחר זמן נתוודע שהי' איסור מקודם בקדירה זו או שהי' השאלה בכף שהשתמשו בכף של איסור כמה פעמים או בשל חלב לבשר בזה ודאי יש לחוש ולשאול כיון דכן הדרך להיות נחסר מהמים ולמלאותו בודאי נכון לחקור אחר זה אמנם בסוף סיים וז"ל ואולי י"ל גבי כף לא מחזקינן איסורא דהשתמש כלל בהכף בעת שנחסר המים וגם יכול להיות בעת שנחסר קצת היו ג"כ ס' כיון דאנו משערין שיעור ס' בריוח הרבה וכן כה"ג אם נמצא איסור בקדירה לכך אין המנהג לשאול תמיד עכ"ד:

עד איסור של דבריהם. עי' בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סוף סי' ל"ב שכ' מהחוו"ד דאף לדעת המחבר שמותר להוסיף באיסור דרבנן מ"מ באיסור הנאה אע"פ שהוא רק מדרבנן אסור משום שנהנה מהביטול במה שנתרבה ההיתר בכמותו עיי"ש ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הא' סי' מ"ח שהביאו וכתב דמתשו' הבית שלמה חלק או"ח סי' פ"ו ומדברי הרב התניא בש"ע שלו באו"ח סי' תמ"ז סעי' ס"ו נראה דלא ס"ל לחלק בכך איברא כי מדברי התשב"ץ נראה דס"ל כן דבאיסור הנאה אסור גם בדרבנן לערב לכתחלה ואין להקל נגד התשב"ץ עיי"ש ועי' בדבריו עוד בחלק פאת השרה בכללים מערכת האלף אות י"ד באריכות בענין זה:

עה של דבריהם עי' בהתשו' שבסוף הס' שבילי דוד בענין שמערבין בה שומן חזיר כדי לפטמה שרצה השואל לומר כיון דאין דרך לאכול הציקארי"ע רק בקאפ"ע ובקאפ"ע יש בודאי תמיד נגד השומן ששים ואין בזה רק משום דאין מבטלין איסור לכתחלה בכה"ג בודאי מבטלין כמו כלי שדרכו לשמש בשפע ובלע איסור מועט שפסק המחבר בסוף סי' זה דאין בה משום מבטל איסור לכתחלה וה"נ בזה יש להקל כיון דכל מה דאמרינן דהציקאריע נ"נ וצריך ס' כנגד כל הציקארי"ע הוא רק מדרבנן ע"כ יש לגבב קולות וכמ"ש הנו"ב במהד"ק חיו"ד סי' כ"ז לענין הויזי"ן בלאזי"ן והוא ז"ל השיב שאין לסמוך על זה דהנו"ב שסמך על סברה זו בהויזי"ן בלאזי"ן הוא משום שהי' לו עוד סברות וצדדים להתיר בלא"ה משא"כ כאן שאין צדדים אחרים להקל רק זה אין להקל דחוץ ממה שמבואר שם בסוף סי' צ"ט דלא קיי"ל כהרשב"א בזה אבל הנה בלא"ה גם הרשב"א לא כתב סברה זו רק בבליעה בכלי משא"כ במאכל עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תקע"ז שהרבה ג"כ להשיב ע"ד השואל הנ"ל והעלה ג"כ דשייך גם בכה"ג דין דאין מבטלין איסור לכתחלה ואין שום צד היתר במה שמערבו עם הקאפ"ע לכתחלה עיי"ש: (עו) דבריהם. עשפ"ד ס"ק י"ז שכ' ודע כי לדעת המחבר אף איסור של דבריהם שיש לו עיקר מן התורה אם לא הי' ס' והוסיף עד ס' שרי עיי"ש ועי' מזה בשו"ת הרדב"ז חלק ב' סי'

תשכ"ה ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ל"ט שכתב דלענין הלכה יש להחמיר דאפי' איסור של דבריהם שאין לו עיקר מן התורה אסור לערבו בידים אכן בנפל מעצמו אם מותר להוסיף עליו בידים ולבטלו בזה יש חילוק דאם יש לו עיקר מן התורה אסור אבל אם אין לו עיקר מן התורה מותר להוסיף עליו עיי"ש אמנם בפר"ח ס"ק י"ז ובפרי תואר ס"ק י"א העלו כדעת המחבר שכלל כל מיני איסורים של דבריהם בין אותו שיש לו עיקר מן התורה ובין אותו שאין לו עיקר מן התורה כלל בכולן דינם שוה דאסור לערב אותו בידים ואם נפל מעצמו מותר להרבות עליו עיי"ש וכ"כ במ"א סי' תק"ז סק"ב ועי' בשו"ת בית שמואל אחרון חיו"ד סי' ו' מ"ש ע"ד המ"א בזה ועי' בס' שדי חמד שם באמצע הדיבור מ"ש ע"ד הרב בית שמואל אחרון בזה עיי"ש ועי' בשלחן גבוה ס"ק י"ט מה שהאריך בזה והעלה כמש"ל מהכנה"ג דלבטל במזיד אסור אפי' אם אין לו עיקר מן התורה אבל בנפל מעצמו אז יש לחלק דאם אין לו עיקר מן התורה מותר להוסיף עליו ולבטל אבל אם יש לו עיקר מה"ת אסור להוסיף עליו ועיי"ש עוד במחודש י"ג שכתב דחלב או שומן טריפה שנמלחה עם בשר כשרה ושהה שיעור מליחה והודח ונאסר הבשר הכשר משום שלא הי' בה ס' כנגד האיסור ונפל אותה בשר שנאסר לקדירה שאין בה ס' כנגדה אין להוסיף היתר בקדירה לבטלה דאין לומר דמליחה אין אוסרת כ"א מדרבנן ואין לזה עיקר מה"ת דז"א דכיון דבלעה ע"י המליחה חלב או שומן טריפה איסור של דבריהם שיש לו עיקר מן התורה קרינן בי' עיי"ש ועי' במ"ז ס"ק י"ב ושפ"ד ס"ק י"ז ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ה שהענין שאמרו שאין לו עיקר בדאורייתא היינו שלא נמצא במין זה מה דאסור מדאורייתא וגזרו זה אטו זה וחלב וגבינה של עכו"ם אע"ג דגזרו אטו חשש איסור דאורייתא אפ"ה נחשב שאין להם עיקר בדאורייתא ומכ"ש פת של עכו"ם ובישולי עכו"ם וחלת חוץ לארץ וי"נ בזמן הזה דנחשבו דאין להם עיקר בדאורייתא ועיי"ש שכתב דחמץ שעבר עליו הפסח אף דאין לו עיקר בדאורייתא מ"מ כיון דאסור בהנאה צ"ע אם מותר ג"כ להוסיף עליו לדעת אלו הפוסקים עיי"ש והנה אף שסיים שם דלדידן אין נ"מ בכל זה כיון דקיי"ל כהרמ"א דבכ"מ אסור להוסיף מ"מ העתקתי דבריו כי לפי מה שכתבתי לעיל (ס"ק ע') יש נפקא מינה גם לדידן בהפ"מ ושעת הדחק בצירוף סניפין:

וכל זה דוקא באיסור דרבנן אבל בשיעורי דרבנן באיסור דאורייתא כהא דמין במינו שהוסיפו חז"ל דצריך ס' ודבר חשוב בנתפצעו דבמזיד אסיר להמחבר אסור להוסיף. פרי תואר סק"א ומ"ז ס"ק י"ב עיי"ש:

עז אסור. ואף באיסור הקל כגון דמאי דקיי"ל דבטל ברוב מ"מ אם עבר וביטל במזיד אסור גם בדיעבד. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ט:

עח אבל אם נפל מעצמו עי' בס' אליה רבה באו"ח סי' תרע"ז סק"ז שכתב דמדכתב המחבר בלשון אם נפל מעצמו משמע דדוקא אם נפל מעצמו התירו הפוסקים להוסיף אבל אם הפילו הוא בידו אפילו הוא הפילו בשוגג לכ"ע אסיר להוסיף ולבטלו עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א כאן:

עט מרבה עליו. עי' ביד אברהם שהוכיח מלשון הרמב"ם ז"ל דכשמרבה באיסור של דבריהם צריך שירבה מדבר שגם הוא אינו אסור דאורייתא עם האיסור המעורב כגון אם נתערב בשר עוף בחלב מותר להרבות עליו רק בשר עוף דוקא אבל בשר בהמה שאסור מדאורייתא אסור להרבות בה לבטל טעם החלב דהו"ל מבטל איסור דאורייתא אף שלא בא לידי איסור דאורייתא עדיין מ"מ לכתחלה אסור וכל זה כשאפשר לבטל בבשר עוף וכאמור אבל היכא שאי אפשר בענין אחר ואם לא יבטל בבשר בהמה יאסר התבשיל שרי לכתחלה לבטל אף בבשר בהמה ולא הוי בכלל מבטל איסור דאורייתא לכתחלה שהרי עדיין אין כאן איסור דאורייתא וכל זה הוא רק לענין לכתחלה אבל בדיעבד אף אם הי' אפשר לבטל בבשר עוף וביטלן בבשר בהמה מותר ולא הוי בכלל מבטל איסור לכתחלה כיון שעדיין לא בא לידי איסור כלל עיי"ש ועי' בס' ערך שי מ"ש בדברי היד אברהם בזה ומצדד לכל צד ובסוף מסיים שהוא נבוך אם יכולין להקל אפי' בדיעבד אם הוסיף בשר בהמה על הבשר עוף אפי' בדליכא כזית בשר בהמה בכדי אכילת פרס כיון דסוף סוף הוא מכוין לבטל החלב אף דתכלית כוונתו הוא רק כדי להנות מהבשר עוף מ"מ כיון דטעם כעיקר מה"ת הרי הוא מבטל איסור תורה בידים עיי"ש: (פ) ומבטלו. דע דבשר עוף בחלב דנ"נ ולדידן דגם בשאר איסורין קיי"ל חנ"נ לא משכחת שמותר להוסיף בידים ולבטל איסור דרבנן אלא בלח בלח בהפ"מ דמבואר לעיל סי' צ"ב דבלח בלח בשאר איסורין מקילין בהפ"מ דלא נ"ל או ביבש ביבש ואין רוב כגון שנתערב שוה בשוה או אפי' בפחות ואיכא רובא דאיסורא בזה ס"ל להמחבר דמותר להרבות עליו אבל באופן אחר א"א דהוי כולה איסור ואין לבטל איסור דרבנן בזה אף להמחבר מ"ז ס"ק י"ג (בד"ה סוף דבר) ושפ"ד ס"ק י"ז. ועי' בס' ערוגות הבושם אות ח' שהתפלא על הפרמ"ג בזה במ"ש דאפי' ברוב איסור ביבש מותר להוסיף שהדבר תמוה דברוב איסור גם ביבש נעשה כולו איסור וההיתר נהפך לאיסור כיון דהי' רוב איסור וקיי"ל דמה"ת אחרי רבים להטות ואפי' להמ"ד דלא ס"ל חנ"נ מודה דנעשה כל התערובות איסור ובודאי לא מהני להוסיף היתר אלא בענין לבטל הכל עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' ק"ט (ס"ק ט"ו): (פא)

ויש אומרים דאין לבטל. ע"ל סי' שכ"ג בש"ך סק"י ובדגול מרבבה שם ובביאור הגר"א כאן ס"ק י"ג וביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ט:

פב איסור דרבנן. היינו אפי' אין לו עיקר מן התורה. ש"ך ס"ק י"ז (וע"ל בס"ק שאח"ז) ועי' ביד יהודה בפיה"א לעיל ס"ק ט"ו ובפיה"ק שם ס"ק י"ח שכ' דמ"מ בדבר שאינו אסור אלא משוה מראית עין מותר להוסיף עליו לכתחלה כדי שיתבטל ולא יהא מראית עין עיי"ש:

פג וכן נוהגין ואין לשנות. עבאה"ט מ"ש מהט"ז ועי' בט"ז או"ח סי' תרע"ז סק"ד שכ' דהעיקר לדינא כדעת המחבר דשרי להוסיף עיי"ש וכ"כ בפר"ח ס"ק י"ז ובפרי תואר ס"ק שם ובשו"ת באר מים חיים חלק א' ביו"ד סי' ו' ובחלק ב' סי' ב' לדינא עיי"ש אמנם באלי' רבה שם סק"ז השיג על הט"ז ופסק דהעיקר כדעת הרמ"א להחמיר עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק י"ט שכ' שאם אירע עובדא כזה כגון אם נפל מימי חלב לאחר הנסיובי דהוי דרבנן לשומן בפחות מששים ולא נעשה נבילה דהוי לח בלח יש לצדד בהפסד מרובה להוסיף עיין שם וממה שכתב רק בלשונו יש לצדד בהפסד מרובה נראה דוקא בצירוף סניף הוא שיש לסמוך על הט"ז בהפסד מרובה וכן מבואר בדבריו בסעיף קטן שלפני זה שכתב וזה לשונו מעשה אירע בקהלה אחת שאחד לקח ממומר אתר הפסח כמה חביות י"ש סך גדול ובודאי נעשה תוך הפסח. והורה מורה אחד כיון שיש לומר דחביות אחת נעשה לאחר הפסח אותו חביות מותר דספק חמץ (כצ"ל) שעבר עליו הפסח שרי כמבואר ותו יש לסמוך על המחבר וטורי זהב ויש"ש דמותר להוסיף עליו ולבטלו ונראה דיפה הורה בהפ"מ ושעת הדחק עכ"ל הרי שגם שם לא סמך ע"ז להקל אפי' בהפסד מרובה ושהד"ח רק משום שהי' רק ספק חמץ:

ועיי"ש בדבריו במ"ז שכתב דלכאורה נראה מהט"ז שפסק לגמרי כהמחבר דאפי' יש לו שורש מן התורה מותר להוסיף במזיד אמנם מדברי היש"ש משמע דדוקא באין לו שורש מן התורה פסק להתיר כגון מוקצה אבל בשר עוף בחלב וכדומה שיש לו שורש מן התורה גם הוא מודה להחמיר כדעת הרמ"א עיי"ש: (פד) נוהגין. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דהיכא דמקלי קלי לאיסור שרי ועמ"ז שם דהיכי דמקלי קלי לאיסורא לכ"ע שרי להוסיף אפי' איסור שיש לו שורש מה"ת אבל לבטל בידים גם בכה"ג אסור וכ' דמ"מ אם נתערב שומן אווז בחלב בפחות מס' אי שרי להוסיף עליו ולבטלו כדי להדליק ממנו תלוי בדין אי בשר עוף בחלב שרי בהנאה דלהיש"ש דס"ל דאסור בהנאה אסור להוסיף גם בזה דאף דמקלי קלי מ"מ הא מה שנהנה הוי כמו בעין אבל לדידן דקיי"ל דבשר עוף בחלב מותר בהנאה אין לחוש עיי"ש:

פה ואין לשנות. עי' בהגהות חכמת שלמה להלן סי' ק"ט סעי' א' בהגה שכ' חידוש דיי דביבש ביבש במין באינו מינו דאינו בטל ברוב מ"מ מותר לבטלו בששים ולא שייך בי' משום לתא דאין מבטלין איסור לכתחלה כיון דבאמת השתא הוא יבש ביבש ומן התורה בטל ברוב רק דחז"ל הצריכוהו ס' מגזירה שמא יבשלם ויתן טעם עכ"פ איסור ממש לא הוי כל זמן שלא בישלו ומותר לבטלו לכתחלה כן נראה לי נכון לדינא עיי"ש ולפענ"ד לא נהירא להקל בזה דגם קודם הבישול לא גרע משאר איסור דרבנן דהרי כל איסורים דרבנן הוא ע"פ רוב רק מגזירה ובכל זה החליט הרמ"א דמנהגינו לאסור לבטל איסור לכתחלה בכל איסור דרבנן דמסתימת לשון הרמ"א משמע דכל איסור דרבנן המנהג לאסור א"כ מאן ספן לחלק בדבר בין איסור דרבנן זה ובין איסור דאורייתא ושעורא דרבנן וחלילה להקל לפענ"ד:

פו איסור שנתבטל וכו' ונתוסף וכו'. ולענין חהר"ל שנתבטל מחשיבתו אם נעשה אח"כ חהר"ל אי אמרינן חוזר וניעור עש"ך להלן סי' ק"א סק"ח ועי' בפרי תואר שם סק"ה במה שהשיג על הש"ך שם עיי"ש ובשפ"ד שם סק"ח: (פז) שנתבטל וכו' חוזר וניעור וכו'. עי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ל"ד קרוב לסוף התשובה שעמד על המחקר באיסור שנתבטל בהיתר בס' כדינא ואח"כ ניתוסף באופן דנותן טעם דחוזר וניעור ואוסר כיון דהטעם נרגש ואח"כ חזר ונתוסף היתר באופן שלא נרגש הטעם עוד אם נימא כיון דכבר נעשה נבילה בעת שנרגש שנית הטעם אינו חוזר וניעור להיתרו או אם נימא דאם באנו לדון עליו כבתחלה הרי נעשה כולו היתר בתחלת התערובות כשנתבטל בס' ואין כאן איסור רק אח"כ כשניתוסף איסור עד שחזר ונרגש הטעם איסור אבל לאחר שמוסיפין עד שאין נרגש עוד הטעם שוב חזר להתירו הראשון שמתחלה כבר הי' טעם גמור ועיי"ש במה שצידד בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

פח כגון שהיה ס' כנגדו. עי' בפר"ח ס"ק כ"א ובפרי תואר סוף סי' זה שהאריכו בדין ערלה וכלאי הכרס ותרומה אם אמרינן בהו חוזר וניעור ומתי אמרינן בהו כן עיי"ש באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק ס"ק ל"ב שהעלה דרך כלל היכא דהחמירו חז"ל לאסור למעלה מס' כגון ערלה וכה"ג במינו אז אינו חוזר וניעור אלא אם אירע בהם התערובות בלח בפחות מס' וביבש בפחות מרוב אכן בתרומה שצריך להרים אזי אם לאחר שהרים נפל עוד איסור תו אינו חוזר וניעור גם בלח אף בפחות מס' כל זמן שיש רוב היתר אבל בדליכא רוב היתר אמרינן חוזר וניעור ולכן אם לאחר שהגביה חזר ונפל והגביה וחזר ונפל והגביה באופן שנפל רוב תרומה אע"פ שהגביה בכל פעם ומסתמא מן התרומה שנפל הגביה ג"כ לפי ערך א"כ עדיין יש רוב חולין מ"מ

כיון שבנפילה נפל רוב תרומה תו אמרינן חוזר וניעור וכל זה אם הרים וכאמור אבל קודם שהרים אחד אמרינן חוזר וניעור גם לשיעור מאה וכל זה דוקא תלוי בהגבהה אבל בכל שאר איסורין אין חילוק כלל בין אם מגביה או לא וכן בתערובות יבש בלח אע"פ שמגביה גוף האיסור ולא נשאר אלא הטעם נמי אמרינן חוזר וניעור עיי"ש:

פט ונתוסף בו אח"כ מן האיסור הראשון. עבאה"ט מ"ש דכל זה מיירי ביש להם טעם אחד ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק א' (ד"ה נסתפקתי) ובמ"ז ס"ק י"ג ולעיל סי' י"ג בשפ"ד ס"ק. י"ז שעמד על המחקר אם נפל היתר מאותו מין ומאותו טעם של האיסור אם אוסר כיון שההיתר מחזיק הטעם של איסור ועיי"ש עוד בשער התערובות בפרק ד' (בד"ה שוב ראיתי) וכאן במ"ז ס"ק י"ג שכ' דלדינא משמע דאין ההיתר מחזיק את האיסור ואף אם ההיתר והאיסור ששוים בטעמם נפלו לאינו מינם כל שיש ס' נגד האיסור לחוד בטל האיסור עיי"ש ועי' בדבריו לעיל סי' צ"ב במ"ז ריש ס"ק ט"ז שכתב בפשיטות להתיר בזה עיי"ש וכ"כ בפרמ"ג באו"ח סי' תנ"ב בא"א סק"ו וז"ל הגע עצמך זית בשר כשר ושני זיתי בשר נבילה שנפלו לירקות ויש ק"כ זיתי ירקות דשרי אע"פ שטעם הבשר נרגש בירקות ויש במינו רוב איסור וכו' דזית היתר מצטרף לירקות ולא לעורר האיסור עכ"ל ועיי"ש עוד בסי' שי"ח במ"ז ריש ס"ק ט"ו ובשו"ת שאילת שלום חיו"ד סי' ס"ג ובס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) לעיל סי' צ"ח ובס' שבילי דוד בפתיחה להלכות תערובות ובהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל ובהגהות הגאון מהרי"ש ז"ל על הפרמ"ג בשער התערובות שם ובשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' קכ"ה מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה ועי' במשמרת שלום בסי' צ"ב על המ"ז ס"ק ס"ז (באד"א) מ"ש בזה והעתיק שם תשובת הגאון מבערזאן נ"י בזה באורך ועי' בקונט' תורה מציון שנה ראשונה חוברות ד' סי' י"ג מ"ש שם רב גדול א' בענין זה וכתב דזה פשוט הוא דלא מיבעיא דבנפל כזית בשר טריפה לקדירה ירקות והי' ס' דבטל ואח"כ נפל עוד כזית בשר כשר לשם שאף שמרגיש עי"ז גם טעם הטריפה אפ"ה מותר דהוי זה וזה גורם אלא אפי' אם נפל אח"כ רק חצי זית בשר כשר דטועם רובא דאיסורא ג"כ אין להסתפק כלל שהוא מותר אמנם במה שיש להסתפק בזה הוא היכא דגם אינו מינו דהיתר מסייע לבטל מינו דאיסור כגון אם נתערב כזית וחצי בשר עז טריפה בכזית בשר עז כשרה ועם כזית בשר שור כשרה בענין שא"א להכיר האיסור ולהפרידו והוי יבש ביבש דבזה קיי"ל להתיר התערובות שהא' וחצי זית בשר עז טריפה בטל בשני זיתי בשר כשר ואע"פ שהבשר הוא אינו מינו ובאינו מינו אף ביבש בעינן ששים מ"מ הלא זהו רק מדרבנן משום שמא יבשלם ויתן טעם אבל מדאורייתא סגי ברוב ביבש ביבש גם באינו מינו וממילא דבדבר דלא

שייך שמא יבשלם ויתן טעם גם באינו מינו בטל יבש ביבש ברוב אפי' מדרבנן וממילא דבנ"ד ודאי דמצטרפי הב' זיתי היתר של עז ושל שור לבטל הא' וחצי זית של עז וא"כ יש להסתפק בזה אם להתיר התערובות די"ל דזה לא דמי לתערובות דעלמא דמכשירין בכיוצא בזה משום דאף דהוי מין באינו מינו מ"מ הא עכ"פ נגד שעם האיסור יש רוב היתר משא"כ כאן דליכא אף רוב היתר בשר עז כשרה דהוי רק כזית נגד הטעם של בשר עז טריפה דהטעם בא מכזית וחצי של טריפה ואם ניזל בטעמא בתר רובא הרי טועם טעם טריפה והכזית בשר שור כשרה בטל בשני זיתים וחצי של בשר עז בכלל ונמצא דטועם טעם של בשר עז ובהטעם יש רוב של טריפה ואף ביבש שייך טעם כעיקר ואי אזלינן בתר רובא לקולא כ"ש דניזל בתר רובא לחומרא או אם נימא דאין לחוש להחמיר בזה דהא קיי"ל דנותן טעם ברוב דאורייתא הוא רק היכא דהאיסור לחודא הוא הנותן טעם משא"כ בנ"ד דהא דמרגיש טעם העז לא של איסור לחודא הוא דהא יש עמה גם בשר עז כשרה רק דהטריפה הוא מרובה ובטעמא לא אזלינן בתר רובא לומר דהטעם של היתר בטל ברוב איסור ומרגיש רק טעם הבשר עז טריפה דאיך אפשר לומר דבר דסתרי אהדדי דבענין הגוש גופא של איסור לא אזלינן בתר רובא אף דבכלל יש רוב היתר נגד האיסור ובטעמא ניזל בתר רובא שזה של איסור וכו' עיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע ועי' בדלתי תשובה לעיל סי' צ"ח ס"ק כ"ו שהביא דברי התורה מציון בזה ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תרצ"ט אות ט' ובשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' שס"ח:

צ מן האיסור הראשון. עבאה"ט ועי' ביד אברהם שכתב דבע"כ בעינן שניתוסף מין איסור שהוא משם א' עם האיסור הקודם אבל אם ניתוסף בו מאיסור של שם אחר כגון טריפה וטמאה לא אמרינן דחוזר וניעור עיי"ש אמנם ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק ס"ק ל"א העלה דבכל איסורים לא בעינן בזה שיהי' שניהם משם א' דכל שטעמם שוה אע"פ שאינם משם א' שהם שני איסורים חלוקים לגמרי אפ"ה אמרינן חוזר וניעור בין בשיעור ס' ובין ביבש בשיעור רוב זולת בשיעור שהוא למעלה מס' כגון בערלה וכה"כ שנפל ערלה ואח"כ כה"כ אע"פ שמצטרפין יחד לאסור מ"מ היכא שכבר נתבטל א' אם נפל אח"כ הב' אינו חוזר וניעור וה"ה גם איסור ערלה עצמו או כה"כ עצמו ולא עוד אלא דגם לאחר שנתבטל מצטרף נמי עם ההיתר לבטל השני וכל זה בנודע מנפילת האיסור האחד אבל כל זמן שלא נודע התערובות הו"ל כמו שנפלו ביחד ומצטרפין לאסור אפי' בנפלו בזה אחר זה עיי"ש:

צא חוזר וניעור. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק ס"ק ל"ב דהיכא דחזר לשיעור דאורייתא גבי מדאורייתא חוזר וניעור עיי"ש: (צב) ונאסר. עבפר"ח ס"ק כ"א שהעלה דכל מידי דלא מיתסר אלא מדרבנן ולא אתי למיגע באיסור דאורייתא לעולם לא אמרינן חוזר וניעור ואדרבה האיסור הראשון מבטל האיסור השני שנפל אח"כ ומה"ט פסק דבכ"מ בין בלח ובין ביבש לא אמרינן חוזר וניעור במין במינו אלא כשנתרבה כ"כ עד דליכא רובא דהיתרא ובמין בשאינו מינו באיכא טעמא אבל כל דאיכא רוב במין במינו וליכא טעמא בשאינו מינו לעולם לא אמרינן חוזר וניעור עיי"ש באריכות אכן יעוין בפרי תואר בסוף הסי' שהרבה להשיב ע"ד והביא ראיות דגם בדרבנן אמרינן חוזר וניעור עיי"ש וכ"כ בשפ"ד ס"ק כ"א דבמין בשאינו מינו אף באיסור דרבנן כל שטעמו נרגש לא מהני ידיעה אלא אמרינן חוזר וניעור עיי"ש:

צג לא שנא סין במינו. ולענין אי אמרינן בדבר שיל"מ חוזר וניעור עי' בדברינו להלן סי' ק"ב (ס"ק כ"ה) ומשם בארה:

צד מין בשאינו מינו. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאיסור הנוסף הוא מינו עם האיסור הראשון דאם הוא אינו מינו בטעמו אדרבא אחד מהני לבטל חבירו ועי' ביד אברהם דדוקא אם האיסור הנוסף הוא אינו מינו עם האיסור הראשון לא בטעמא ולא בשמא אבל אם הוא שוה בשמא אע"פ שהוא אינו שוה בטעמו אמרינן חוזר וניעור עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם לדינא ע"ש: (צה) ל"ש יבש. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבהפ"מ יש להקל ביבש ביבש במינו ונודע בינתיים דלא אמרינן חוזר וניעור ועי' במ"ז להלן סי' ק"ט סק"א שכתב דאם הי' החתיכות איסור של אדם אחר אל תטעה לומר דגם הש"ך עודה דאמרינן חוזר וניעור גם בנודע ואח"כ ניתוסף דהא כל מה שדחה הש"ך דלא דמי לתרומה דאמרינן חוזר וניעור משום דשאני תרומה דצריך להרים סאה נגד הסאה שנפלה משא"כ בשאר איסורין וא"כ לפ"ז י"ל דגם בשאר איסורין אם חתיכות האיסור הוא של אדם אחר דצריך ג"כ להרים ולחזור לחבירו חתיכה אחרת נגד האיסור שנפל ג"כ אסור אפי' בהפ"מ דזה שבוש דבשלמא בתרומה אותה סאה להרים שם תרומה עלה לכן היא מצטרפת עם הנוסף משא"כ בשאר איסורין דמצי לסלוקי לחבירו בזוזי ואינו מוכרח להרים כלל א"כ שפיר אמרינן דקמא קמא בטל לי' כשנודע בינתיים ואף אם האיסור הוא של אדם אחר יש להקל בהפ"מ להש"ך עיי"ש. אמנם בעיקר דיני של הש"ך עפר"ח ס"ק כ"א ובפרי תואר ס"ק י"ב שהאריכו טובא להשיג על הש"ך ז"ל בזה דהא לדעת הש"ך משמע דאפי' נתרבה האיסור ג"כ מותר ביבש ביבש כגון אם נפל מקודם חתיכת נבילה בין ב' כשרות ונתבטלה ואח"כ נפלה עוד חתיכה א' נבילה ג"כ הכל מותר וחשבינן דאיכא ד' כשרות

וממילא דאם נפלה אח"כ עוד ג' חתיכות נבילה לתוכן ג"כ הכל מותר אע"ג שיש כאן ה' חתיכות נבילה ורק ב' כשרות וזה לא עלה ע"ד שום אדם לומר כן עיי"ש ועי' כו"פ שהשיג ג"כ על הש"ך בזה ופסק דאפי' לא נתרבה האיסור אסור ובע"כ בעינן שיהי' רוב היתר עיי"ש והביאו החוו"ד סוף סי' זה לדינא עיי"ש ובשפ"ד ס"ק כ"א ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק ס"ק ל"ב שהעלה דאף דקיי"ל לעיקר כמ"ש הרמ"א דגם ביבש ביבש אם הי' רוב מקודם ואח"כ נתערב עוד איסור שכעת אין עוד רוב היתר חוזר וניעור כיון שחזר לאיסור דאורייתא וכמו שביאר הרא"ש הטעם משום דהוי כאלו ניכר האיסור מ"מ הנה לא דמי לגמרי לניכר האיסור דבניכר האיסור קיי"ל שחזר לאסור למפרע אבל בזה אינו אסור למפרע רק מכאן ולהבא עיי"ש: (צו) ל"ש לח. עי' בס' מטה יהודה (למהר"י עייאש ז"ל) באו"ת סי' תנ"ב (בד"ה וכתב הפר"ח) שכ' דכל דברי הרמ"א כאן לא מיירי אלא בנתערב גוף האיסור ונתבטל אבל בטעם הבלוע קיי"ל להקל דאינו חוזר וניעור עיי"ש ועי' בערך השלחן אות ט"ו שהביאו וכתב שדבר זה מבואר באו"ה כלל כ"ד דין י' דאם לא נתערב בו אלא טעם כגון איסור יבש שנפל לקדירה ונודע לו והוציאו ונתבטל טעמו ואח"כ נפל פעם ב' לא אמרינן חוזר וניעור אמנם בת"ח כלל פ"ה ובמהרש"ל פרק גה"נ מבואר דאין חילוק דגם בטעמו ולא ממשו אמרינן חוזר וניעור עיי"ש באורך:

צז גורע בינתיים. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבהפ"מ יש להקל במין במינו ביבש בנודע בינתיים (וע"ל בס"ק הקודם) ועי' בחידושי הגרעק"א וביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ג ובפיה"א ס"ק כ"ה (בד"ה הר"ש) שהביאו מדברי הירושלמי (פ"ב דערלה) דמבעיא להו אי ידיעת חבירו חשוב ידיעה בינתיים אי דוקא ידיעת בעלים בעינן וכן ידיעת ספק כגון שנפל איסור ואינו יודע אם נפל כאן או שיודע שנפל ואינו יודע אם יש שיעור לבטל ואח"כ נפל עור איסור בודאי לכאן ומדד ומצא שיש שיעור לבטל שניהם אם חשוב ידיעה או לא וביד יהודה העלה דכיון דבגמרא לא נמצא רמז מענין הידיעה כלל והרבה גדולי הפוסקים לא ס"ל כלל דביטול איסור תלוי בידיעה וכל ענין זה הוא רק מדרבנן דהא ממילא נתבטלה ברוב (עי' בדברינו להלן סי' ק"ט ס"ק ס"ג) ע"כ די להחמיר במה דפשיט לי' להירושלמי אבל במה דמספקא לי' להירושלמי בב' ספיקות הנ"ל אין להחמיר ויש להקל בכל זה עיי"ש ועי' בהגהות ח"ס שהביא ג"כ האיבעיא שבירושלמי הנזכר וסיים דלדעתו יש לדון בזה כדין נשפך דלעיל סי' צ"ח סעי' ב' דהיינו להקל במינו כל שהוא יותר מרוב ולהחמיר באינו מינו וסיים בצ"ע עיי"ש:

צח שנפל למים וכו' ואח"כ נפל וכו'. עי' בס' שערי שמחה שער ב' סוף סי' ו' שהוכיח מלשון זה דכל זה הוא דוקא בדיעבד אבל לכתחלה גם אם כבר נתבטל החלב בהמים אסור ליתנו לקדירה של בשר ועיי"ש בסי' שאח"ז מה שהאריך בענין זה אמנם יעוין בשו"ת הגרעק"א קמא בפסקים ס"ק ל"ח ובכתבים סי' ר"ז שהוכיח מלשון הת"ח דאפי' לכתחלה מותר ליתן המים לבשר כיון שכבר נתבטל עיי"ש:

צט אע"פ שאין בבשר ס'. עבאה"ט מ"ש דקיי"ל בסי' רצ"ט דגבי היתר בהיתר לא שייך ביטול ועי' בחידושי הגרעק"א שהתפלא על הש"ך בזה דהרי אדרבה מבואר משם דצמר רחלים וצמר גמלים שעירבן זה בזה אם הרוב גמלים בטל הצמר רחלים ומותר לתפרו בפשתן וכו' והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת באר יצחק (מהגאון מקאוונא ז"ל) חיו"ד סי' י' מ"ש לתרץ קושייתו בזה באריכות ועי' בדלתי תשובה ס"ק נ"א מ"ש ע"ד בזה ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג מאות י"ז עד אות כ' וכאן בפיה"ק ס"ק ל"ה מ"ש בזה באורך ועי' בשו"ת נו"ב תניינא חיו"ד סי' נ"ד וסי' פ"ו ובמ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ה (בד"ה והנה) מ"ש לענין תערובות היתר בהיתר ועי' בס' שערי תורה חלק ג' כלל ב' פרט א' מ"ש בדברי הנו"ב בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה בס' נחלת יעקב (מהגאון מליסא ז"ל) בחידושיו לב"מ דף י' ע"ב בסוגיא דקפץ אחד מן המנוין ובהגה שם מ"ש בענין זה ועי' בשו"ת שפת הים סי' כ"ז ובס' יוסף אומץ (מהה"ג מו"ה יוסף יהודה ז"ל מברעסלא) בסוף הס' השייך לאו"ח סי' תמ"ז מ"ש שם פלפול ארוך בענין זה עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק ק"ג):

ק שאין בבשר ס'. עבאה"ט מ"ש מהת"ח דאפי' לכתחלה מותר ליתן המים בקדירה של בשר היינו ר"ל אם כבר נתערב החלב אבל אסור לערב לכתחלה החלב במים כדי ליתן בבשר שפ"ד ס"ק כ"ב וכ"כ בבית מאיר דאין להקל לכתחלה עיי"ש ועי' מזה בדברינו לעיל (ס"ק צ"ח) אמנם בעיקר דברי הת"ח בזה עי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תפ"ה שמתמה על הש"ך שהעתיק דברי הת"ח הנזכר להלכה דמ"ש זה מהא דלקמן סי' ק"ח בפת שנאפה בתנור א' עם פשטיד"א דאסור לכתחלה לאכול הפת בחלב דכיון דאפשר לאכלו בלא חלב הו"ל כדבר שיש לו מתירין ואפי' ריח דאינו אלא משהו אוסר וא"כ ה"ה הכא בטפה שנפלה למים אף שנתבטלה בששים מ"מ עכ"פ משהו גמור מיהו איכא והיכא דאפשר אסור ליתנו לבשר והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת צל הכסף הספרדי חלק ב' ביו"ד סי' ג' דאתשיל בזה בבית מדרשא בא' שבישל ירקות בקדירה של חלב שאינה ב"י ונפל שם חתיכה של בשר והי' בתבשיל ששים כנגד הבשר דמותר משורת הדין לאכול תבשיל בין עם בשר ובין עם חלב ורצו לומר ששייך בזה דין דשיל"מ כנ"ל אך

זאת נסתפקו אם נכון יותר לאכלו עם חלב כיון שהקדירה הוא של חלב או בבשר ועמד על המחקר לידע מי הוא החמור ומי הוא הקל והביא מהא דלהלן סי' ק"ח הנזכר והעלה דאין שום ראי' מהא דסי' ק"ח בפת שאפאו עם הצלי ע"כ אין שום נ"מ בכל החקירה בזה כי מותר גם לכתחלה לאכלם בכל מה שירצה ואין מהצורך לדרוש ולחקור איזה מהן עדיף כיון שמותר לאכלו באיזה מין מהב' צדדים וכדקיי"ל בדגים שעלו בקערה באופן דהוי נ"ט בר נ"ט דמותר לאכלן בכותח אף על. פי שאפשר לאכלן כך אפילו הכי לא החמירו בזה כלל אפילו לכתחלה עיי"ש באריכות:

קא שהרי נתבטל בסים. עיין שפתי דעת שם שהתפלא על זה דמה צורך לזה שכבר נתבטל דהא ממילא בטל הוא כיון דיש בילה א"כ הרי בצירוף כל התבשיל שבקדירה יש ס' והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' סוף אות כ"ח ובחכמת אדם כלל מ"ד סעי' ט' במוסגר שכתבו ג"כ דלשון הרמ"א בזה הוא שלא בדקדוק דמלשון זה שכתב ונתבטל במים משמע דוקא כשהי' ס' ובאמת אפי' לא הי' בהמים ס' נגד החלב ונפל מן המים לבשר א"צ לשער רק לפי ערך החלב שנפל רביעית חלב לב' רביעית מים ונפל מזה רביעית לבשר א"צ ששים רק לחלק כ' מרביעית שהרי אין ברביעית זה שנפל אלא לפי שיעור כמש"ל וכו' עכ"ד ועי' בשו"ת נ"ב תניינא חיו"ד סי' קפ"ו שעמד ג"כ ע"ד הרמ"א בזה ועיי"ש במ"ש לתרץ דברי הרמ"א בזה ועיי"ש עוד שכתב דיש נפקא מיניה בדברי הרמ"א בזה לענין לתא דאין מבטלין איסור לכתחלה דאם לא הי' החלב בטל כבר בהמים לא הי' היתר לערבו אחר כך עם בשר לכתחלה דאין מבטלין איסור לכתחלה רק מטעם שגם היתר בהיתר בטל וכבר נתבטל החלב במים מותר לערבו אף לכתחלה בבשר אח"כ עיי"ש לדרכו ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ט:

קב נתבטל במים. ומבואר באו"ה דבזה גם בלא נודע מהני הביטול כיון דהוא היתר עדיין. ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ד ולעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ג אות ז':

קג וכל כיוצא בזה. עבאה"ט מ"ש דהיתר בהיתר לא שייך ביטול ועי' במקומות שציינתי לעיל (ס"ק צ"ט) ועי' בפרמ"ג בשעה"ת חלק ב' פרק א' (בד"ה ויש) שעמד על המחקר בחלב שחוטה שנתערב בחלב חי' ושניהם של היתר לדעת הר"ן דס"ל דהיתר בהיתר בטל הוא רק באינו מינו אבל במינו לא בטל ואם נפל אח"כ בשר לחלב זה יש לעיין אם נאסר באכילה ובהנאה מה"ת כיון דלא נתבטל החלב חי' בחלב שחוטה ברוב מה"ת וכ"ת דנימא סליק שאינו מינו ומינו רבה עליו ומבטלו זה אינו דכיון שהמינו בעצמו אינו אוסר למינו חלב חי' ואינו מבטלו הרי נאסר החלב חי' בבשר ואילו נימא שנתבטל החלב חיה בחלב שחיטה ברובא מן התורה ואח"כ כשנפל הבשר לא הוי רק איסור דרבנן ושרי

בהנאה והולכין בספיק להקל עיי"ש וע' בתשו' הגרעק"א סי' ל"ח וסי' קפ"ט מ"ש בזה וכתב דמ"ש הפרמ"ג מהר"ן לחלק בזה בין מין במינו ובין מין בשאינו מינו שגגה יצאה מלפניו כי הר"ן לא ס"ל כן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ד מ"ש בזה וכתב דאם נתערב חלב חיה בחלב שחוטה ואח"כ נפל שם בשר בכ"מ אסור בהנאה דאע"ג דקיי"ל דבב"ח שאינו אסור מן התורה מותר בהנאה מ"מ בענין זה כיון דהוי עיקרו מדאורייתא א"כ אע"ג דהחלב חיה בטל ברוב בהחלב שחוטה מדאורייתא כיון שהוא מין במינו מ"מ כיון שחז"ל גזרו שתמיד צריכין בלח בלח ששים וגזירה זו אינה בבב"ח לבד רק עשוהו תמיד כמין בשאינו מינו שפיר יש לומר דכל שאין ס' לא נתבטל מקודם כלל ואסיר גם בהנאה מדרבנן אכן אם הי' ס' בהחלב שחוטה נגד החלב חיה ולא עוד אלא אף שלא הי' מקודם ס' אך כעת בהצטרף הבשר עם החלב חיה יש ששים בודאי מותר בהנאה עיי"ש ועי' מזה בס' ערוגות הבושם לעיל סוף סי' פ"ז: (קד) כיוצא בזה. עי' באו"ה כלל כ"ד שמבואר מדבריו דגם ביבש ביבש שנתבטל ברוב הדין כן שמותר לערב בו הפוכו אפי' לכתחלה עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ט באמצע התשו' עיי"ש ועי' בס' יוסף אומץ (מהגאון מו"ה יוסף יהודה ז"ל מברעסלא) בהפלפולים שבסוף הס' השייך לאו"ח סי' תמ"ז מה שמפלפל בענין זה אם יש לחלק בזה בין לח בלח ובין יבש ביבש והאריך שם בעובדא שבא לפניו באשה שהי' לה הרבה שומן שנמלח והודח כדינא וגם הי' לה שומן ששהה ג' ימים בלא מליחה ונתערבו יחד ובטרם שבאו לשאול התיכו השומן והי' הפ"מ וכתב דלכאורה הי' נראה לי להתיר בפשיטות דכיון שכבר נתבטל ברוב נהפך האיסור להיות היתר ושוב אינו אוסר גם אם בשלו אח"כ אמנם אח"כ הביא ראיות לסתור דלא נתהפך האיסור להיתר עי"ש בפלפולו באריכות אמנם לא הביא שם מדברי האו"ה הנ"ל שכ' להדיא להקל בזה שוב ראיתי בחמודי דניאל הלכ' תערובות הנכפל אות כ"ד שהאריך בענין זה והביא מדברי האו"ה הנ"ל וכתב דאם כי מדברי האו"ה אין ראי' דיש לומר דהאו"ה לשיטתו בזה דס"ל כהרא"ש דיבש ביבש שנתערב ברוב נעשה היתר ומותר לאדם א' לאכלו שנהפך האיסור להיתר כמש"ל סי' ק"ט אבל לדעת הרשב"א דס"ל שם דלא נהפך האיסור להיתר ואסיר לאדם א' לאכלו גם כאן אסור לבשלו עם הפוכו מ"מ לדינא כתב דבנ"ד יש להקל כמ"ש האו"ה דגם ביבש ביבש במינו מותר לערבו עם הפוכו וכתב שם בעובדא שגרדו תמכא (שקורין קרי"ן) על מורג חרוץ של חלב שגרדו עליו גבינה מקודם ולא הי' נקי באופן שבודאי נתערבו פרורי הגבינה עם התמכא וכ' שם דאם נגרד עד אשר הי' דק כמו קמח פשיטא דמותר דהא הוי כלח בלח ובטל בס' אמנם גם אם לא נגרד דק דק כ"כ ויש לחוש לפרורי גבינה דהוי יבש ביבש לפי

דברי האו"ה הנ"ל ג"כ מותר לאכלו עם בשר כיון דגם ביבש ביבש שנתבטל ברוב נהפך האיסור להיות היתר ועיי"ש במ"ש בזה וכתב דנראה דאפי' הרשב"א דס"ל להלן סי' ק"ט דיבש ביבש שנתערב ברוב לא נעשה היתר גמור ואסיר לבשלן יחד ולאכלו אדם אחד ביחד מ"מ מודה הוא לדינו של האו"ה דמותר לערבו עם הפכו עיי"ש באריכות אמנם להלן שם אות כ"ח מצדד להחמיר בזה לדינא דיש לחלק בין לח בלח שנתבטל בששים דאמרינן דהאיסור כמו שאינו דמי ונהפך להיתר משא"כ ביבש הרי הוא בעינן שאסיר לערבו בחלב וכמ"ש המ"א סי' תמ"ז ס"ק י"א דיבש ביבש עכ"פ החמץ בביתו וכתב שם בעובדא שחתכו עיסה לעשות עגולים (שקורין פרפי"ל) בסכין (שקורין האקמעסטע"ר) שאינו נקי מבשר ואפשר שהי' מעט בשר על הסכין ונכנס להעיסה ובישלו העגולים בחלב וכתב דכיון דכבר בשלו יש להתיר בדיעבד כיון דהעגולים שנתלכלכו בבשר בטלו ברוב במינו בין העגולים אחרים שלא נתלכלכו דבודאי יש בכל העגולים ששים נגד הבשר שבתוך העגולים רק שיש להשליך מעט מן העגולים לחוץ כמו בכל מין במינו שנתערב ברוב שצריך להשליך א' מהם אמנם אם לא בישלו עדיין אם מותר לבשלו בחלב בזה מפקפק דלדעת הרשב"א דלא נהפך האיסור להיתר אסור לבשלו בחלב ולסמוך על מה שישליך ג' או ד' עגולים ג"כ קשה לסמוך על זה דאותה ההשלכה אינה מועלת יפה דאם נכנס הבשר בג' או בד' עגולים אין סברה לומר שכשהשליך מעט נזדמנו לו דוקא אותן שנכנס בהן הבשר ואדרבה מסתבר לומר דמן הסתם לא השליך כולם עיי"ש:

קה בזה. עבאה"ט מ"ש מהת"ח דאפי' לכתחלה מותר ליתן המים בקדירה של בשר וכו' ועי' בערך השלחן לעיל סי' צ"ה אות ח שהביא תשו' הרדב"ז סי' רל"ד בדגים שנתבשלו עם בשר ובהדגים הי' שיעור גדול הבשר מעט שלא נתן הבשר טעם בהדגים וכתב דמותר לאכלם עם חלב התפלא עליו דהוי כלכתחלה ואין להתיר רק בדעבד אם בשלן אח"כ בחלב אבל התיר לכתחלה לאכלן בחלב אסור אפי' הי' טעם הבשר בהם רק משהו משום הוי דשיל"מ דיכול לאכלן בלא חלב עיי"ש אבל לפי דעת הת"ח הנזכר דברי הרדב"ז שרירין וקיימים: עוף ז :

קו מותר להשתמש בו. עבאה"ט מ"ש מהט"ז שחולק על דין זה ועש"ך להלן סי' קכ"ב סק"ג שהביא מהב"ח שפסק ג"כ כהט"ז חמיר בזה עיי"ש ועי' בס' לחם יהודה (להרב מהר"י עייאש ז"ל) בפרק י"ז הלכות מאכלות אסורות שכתב הרב השואל שכן הוא משמעות הרמב"ם דאפי' פחות מכדי נתינת טעם אסיר לבשל בקדירה זו עיי"ש באריכות אמנם בפר"ח לן סימן קכ"ב החזיק כדעת המחבר להקל עיין שם ועי' בכנפי יונה כתב שדברי הפר"ח נכונים בזה כי בדרבנן שומעין להקל ובנ"ד כיון דבין עם דאין מבטלין

איסור לכתחלה או דנגזור אטו מיעוט היתר אינו אלא לתא בנן לכן שומעין להקל עיי"ש ועי' בבית מאיר שכתב להכריע בענין זה קדירה של חרס כיון דלית להו תקנתא בהגעלה והוי כדיעבד יש לסמוך ורות כמ"ש המחבר להקל בזה עיי"ש ועי' ביד אברהם שכתב דכיון דבהי' איסור פגום גם הט"ז מודה להקל ע"כ אם הי' הבלועה שבקדירה רק משהו ב"י לבשל בה לאחר מעל"ע אפי' לכתחלה דהוי תרתי לטיבותא משהו ונטל"פ עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד סוף סי' זה שפסק דאפי' בקדירה שאינה ב"י ואיסור מועט אסור להשתמש בה לכתחלה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח פיה"ק סעיף קטן ל"ו שכתב שכן עיקר להחמיר אפי' באיסור מועט ואינו עיי"ש ועי' מזה בשו"ת אבני קודש סי' ה' באריכות ועי' בשו"ת מהר"ן יפה (להרב מהאראדעיקא) חיו"ד סי' ז' מה שהאריך בענין זה וסיים היוצא מזה היכא דבלע טפת איסור סמוך לשולי הקדירה באופן דאם ישתמש בקדירה זו מעט אפשר דלא יהיה ששים כנגד הטפה נראה שיש לאסור דבזה שוים הטור והר"ן וסייעתו לאסור והיכא דנפל טפת איסור סמוך לשפת הקדירה הוי ספיקא נא דלהר"ן והרמב"ן והרא"ה אסור ולהרשב"א והר"י והראב"ד מותר אבל היכא דבלע היתרא דבזה שוים כל הפוסקים הנ"ל להתיר וכו' ובזה נראה דאפי' נפלה הטפה סמוך לשולי הקדירה מותר ואף דלהטור בכה"ג אסור מ"מ ד הוא בדבר נגד הרשב"א וסייעתו עכ"ל ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק פ"ט) מ"ש עוד מזה:

יין בבינת אדם שער או"ה סי' מ"א בטפת מרק של בשר שנפל על כלי שמבשלין בו קאפפ"ע וכ' דדוקא בנבלע בה מעט חלב ובא לבשל בה בשר ממש וכן להיפך מחמרינן לאסור הכלי אמנם בנ"ד בטפת מרק שנפל על כלי שמבשלין בו קאפפ"ע בזה יש לסמוך להתיר לבשל בה קאפפ"ע לשתות עם חלב אותו הכלים שמבשלים בהם קאפפ"ע לעולם אין מבשלין בהם שום דבר אחר קאפפ"ע ותמיד הוי נ"ט בר נ"ט ואף דקיי"ל דנ"ט בר נ"ט ע"י בישול אסור לכתחלה עם בשר מ"מ בכה"ג יש לצרף דעת הרשב"א דבכלים שא"א לבא לידי נתן טעם שמשתמשין בהם בשפע מותר ואף שהש"ך חולק מ"מ בכה"ג יש להקל וגם יש לצרף עוד היתר להמתין עד שיהי' אינו ב"י עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ו שהביאו והשיג עליו דכלי שדרכו לבשל בו קאוו"ע לא מקרי כלי שדרכו להשתמש בו בשפע כי מלשון המחבר להלן סי' קכ"ב משמע דדוקא גדולה מקרי כלי שדרכו להשתמש בו בשפע וא"כ כלי כזו שמבשלין בו קאוו"ע כיון שאינו כלי גדולה לא נקרא דרכו להשתמש בו בשפע ולדינא סיים שם בשם הישועות יעקב לחלק בזה בין כלי מתכות לכלי חרס דאם הי' הקדירה של מתכות יש להקל כיון דאפשר להפריד האיסור

לא אמרינן דהבלוע נ"נ משא"כ בכלי חרס אין להתיר לבשל בה קאוו"ע לשתות עם חלב עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ז (ס"ק ג') מ"ש עוד בענין זה מהס' משמרת שלום :

קז כיון שהאיסור מועט. עפר"ח מ"ש מהריב"ש בדבר הקנקנים שמשימין חלב (בציר"י) בין נסר לנסר דמותר להשתמש בהן כיון שדרכן להשתמש בהן בשפע ואין כוונתו לבטל החלב ולהנות ממנו רק לתקן הכלי ולהדביק סדקיו עיי"ש וע"ל סי' קכ"א סעי' א' ובדברינו שם:

קח שהאיסור מועט. עי' בפרי תואר להלן סי' קכ"ב סק"ה שכ' דכל זה בבליעת איסור שבכלי אבל איסור בעין אפי' איסור משהו ומופגם אין מבטלין אותו לכתחלה עכ"ל ועי' בשו"ת מים חיים חיו"ד סוף סי' כ"ה:

קט בקערה. כן צריך לומר בכ"ף. שלחן גבוה ס"ק כ"ה:

סימן ק

סעיף א':

א בריה. עי' בס' ראש יוסף חולין דף צ"ו שנסתפק בדבר שהוא ברי' ונולד באיסורו ואינו אסור אלא מדרבנן אי הוי ברי' לענין ביטול או לאו מי אמרינן כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון וכו' ונ"מ טובא בגיד החיצון דאינו אסור אלא מדרבנן אם נתערב בגידין אחרים דאינו בטל דהוי ברי' וכתב דהדבר תלוי בטעם הדבר דברי' לא בטל אם נאמר דטעם דברי' לא בטל דאחשבי' רחמנא דלקי עלי' בכ"ש באיסור דרבנן לא שייך זה משא"כ לטעם השני דברי' יש לה חשיבות בפ"ע ומש"ה אינה בטילה א"כ ה"ה איסור דרבנן וכו' ועיי"ש במה שהאריך בזה ולדינא פסק שיש להקל דבדרבנן לא שייך ברי' עיי"ש אמנם יעוין בדבריו בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה הנה טעם הדבר) מ"ש בזה וסיים דמדברי הש"ך לעיל סי' פ"ו סק"י יש ללמוד דאפי' איסור דרבנן חשוב ברי' עיי"ש וכ"כ המנח"י בתורת השלמים בדיני ס"ס ס"ק ל"ה עיי"ש לדרכו וכן מבואר בכו"פ סק"א דגם בדרבנן שייך דין דברי' לא בטלה עיי"ש והביאו הפרמ"ג בעצמו כאן במ"ז סוף סק"א והביא סמוכין לדבריו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה מ"ש והעלה דהעיקר לדינא כמ"ש הפרמ"ג בראש יוסף שם דבאיסור דרבנן לא שייך דין ברי' עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס דיני או"ה סי' י"ג אות י' מ"ש בזה והעיר מכמה מקומות עיי"ש: ועיי"ש עוד ביד יהודה שכתב דבספק איסור דאורייתא כגון תולעת שיש ספק אם פירש וכן אם הספק הוא אם זה הוא גוף הטמא או לא כל שמצד ספק איסור תורה מחמרינן לומר שכבר פירש או שזה הוא גוף הטמא יש להחמיר ולדין בו תורת

ברי' שלא להתבטל אכן אם ידעינן בודאי שהוא גוף הטמא רק שהספק הוא בהברי' עצמה אם הוא בכלל ברי' להיות לוקין עליה בפחות מכזית מטעם ברי' אע"ג דגם זה הוי ספק דאורייתא מ"מ לענין ביטול יש להקל דהוי כמו כל ספק דרבנן לקולא עיי"ש:

ב דהיינו כגון נמלה. עי' בשו"ת משאות משה חלק ג' ביו"ד סי' ג' שכתב שבהיותו יושב בחבורת ת"ח נסתפקו לפי מה דקיי"ל דברי' לא בטלה כשהיא שלימה ואם נתרסקה ה"ז בטלה ואינו לוקה על אכילתה מה הדין במי שאכל פרי שיש בה תולעת ולעסה יפה יפה עם שנתרסק התולע בפיו ואח"כ בלעו מי מפטר ממלקות כיון שקודם שבלעו כבר נתרסק בפיו ויצא מכלל ברי' וה"ז בטל בהפרי או דלמא דכל שבא לתוך פיו כשהיא שלימה ה"ז לוקה על אכילתו דהא קא מתהני ובא לפיו דבר טמא וכתב שם דלענין אם מותר לכתחלה ללעוס פרי שיש בה תולע לא קא מיבעיא לי' דאסור דאין מבטלין איסור לכתחלה וכו' כי קא מיבעיא לי' לענין מלקות ועיי"ש במה שמצדד בזה אי עיקר האכילה הוא הלעיסה או הבליעה ובסוף דבריו הביא מדברי התוס' במכות גבי ריסק ט' נמלים אף באכל דרך לעיסה וריסקו בפיו קודם שבלעו חייב עיי"ש באריכות ועי' בס' פרי האדמה חלק א' פרק ב' מהלכות מאכלות אסורות סי' י"ט מ"ש בדין זה ומה שהאריך בדברי הרב משאות משה הנזכר וכתב דלכאורה בזמה"ז אין נ"מ בזה אך באמת יש נ"מ גם לדידן בזמה"ז לדין דברי' לא בטלה דהא כל הטעם שאמרו חז"ל דברי' לא בטלה הוא רק משום דמן התורה יש לה חשיבות דלוקין ע"י אכילתה אפי' בפחות מכזית וכו' וא"כ אם נתרסקה דשוב לא לקי עלה ממילא דלא החמירו חז"ל לענין ביטול וכל שנתרסק בתוך פיו ע"י הלעיסה מועיל ג"כ לענין ביטול כיון דיצא מכלל ברי' אמנם לדינא מצדד לדעת המשאות משה הנזכר דע"י הלעיסה שבפיו לא נתבטלה מתורת ברי' כיון דבתחלת הלעיסה כשבא לתוך פיו הי' עלי' דין ברי' ע"כ גם אח"כ כשנתרסק בפיו קודם שבלעו לא בטל מתורת ברי' ואינו בטל ואם אינו דבר מאוס איסורא דרבנן איכא עכ"פ עיי"ש אמנם בס' אגורה באהלך דף ל"ו ע"ב העלה כיון דלעס התולע עם הפרי קודם שבלעו בטלה מדין ברי' ונתבטל ברוב וממילא כיון דברי' מאוס הוא ליכא איסורא כלל אפי' מדרבנן עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' מ"ג שהרחיב הדיבור בדברי הרב משאות משה הנזכר והביא גם מדברי הרב פרי האדמה הנ"ל והביא מדברי הירושלמי שהוא פלוגתת ר"י ור"ל ועיי"ש במ"ש בזה באריכות ועי' בס' ערך השלחן הספרדי לעיל סי' פ"ד אות ד' שהוכיח מדברי הראב"ד והר"ן דס"ל לדינא דכל שנכנסה כשהיא שלמה לתוך פיו אפי' לעסו בפיו קודם שבלעו שם ברי' עלי' לכל דבריו עיי"ש ועי' בס' פתח הדבור חלק ב' סי' ר"י אות ג' פלפול גדול בענין זה באריכות (נ) כגון נמלה או עוף טמא

וגיד הגשה. אלו חשיבו ברי' ולא בטלה אף אם אין בהם כזית עש"ך ופרי תואר ושפ"ד ריש סי' זה (וע"ל סוף ס"ק א') (ד) נמלה עפת"ש מ"ש מהכו"פ לענין המילבי"ן דלא הוי ברי' כיון דאינה אסורין מתחלת ברייתן דקודם שפירשו מותרין ועי' בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' כ"ב שנסתפק בזה בתולעת הגדל בתלוש אי חשוב ברי' דלא בטל כיון שאינו אסור מתחלת ברייתו והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בס' שלחן גבוה לעיל סי' פ"ד ס"ק ט"ו ובס' ערך השלחן הספרדי אות א' ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ס"ג ובס' בן אברהם על דיני ספיקות סי' נ' אות ז' ובס' יד דוד לעיל סי' פ"ד בהגהות הטור אות ט"ו ובהגהות בית יוסף אות כ"ט ובסי' זה בהגהות הטור אות י"א שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה ועי' בשו"ת אהל יצחק הספרדי חיו"ד סוף סי' ה' ובס' ויקרא יצחק הספרדי חיו"ד הלכות תולעים סי' א' מ"ש בדברי הרב בית דוד והמחברים הנ"ל באריכות ולדינא עיין בשפ"ד לעיל סי' פ"ד ס"ק ל"א ובחוו"ד כאן בביאורים סק"ה ובשו"ת טור האבן סי' כ"ו שהשיגו על הכו"פ והעלו דהמילבי"ן הוי ברי' עיי"ש ועי' בדגול מרבבה תניינא שכ' ששמע בשם הגאון הכו"פ שחידש סברה זו וכתב דאף שסברה נכונה הוא מ"מ למעשה צ"ע אם יש לסמוך ע"ז אמנם בהגהות אמרי ברוך המליץ בעד הכו"פ עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) לעיל סי' פ"ד שפקפק על דברי הכו"פ משום דיש ס"ס לאיסורא דלמא קיי"ל כהרא"ש דלא בעינן ברי' נוצר ודלמא מעלמא אתי עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים אות א' שהביאו ודחה דבריו דהא קיי"ל שדעה שלא נזכר בש"ע אין מצרפין לספק ודעת הרא"ש כיון שלא נזכר בש"ע אין לעשות ממנו ספק לצרפו לס"ס עיי"ש אמנם בגוף הדבר שעמד הכו"פ דהמילבי"ן לא הוי אסורין מתחלת ברייתן עי' בשיורי ברכה אות ד' שעמד ע"ז מדעת עצמו ודחה סברה זו דבע"כ גם המה אסורים מתחלת ברייתן שהם אסורין מחמת עצמן והא דפירשו לא חשוב דבר אחר שגרם לאוסרן חדא דהוי רביתייהו בהכי דפירשו ותו שאין מעשה בגופם אלא בשינוי מקומן ולא מקרי שדבר אחר גרם להם ליאסר ודו"ק עכ"ל ועי' בדבריו במחזיק ברכה אות ד' וביד דוד הספרדי ועי' בדלתי תשובה סק"ד שכתב שכן עיקר לדינא ואין לסמוך להקל בזה דלו יהי' שיש סברה לנטות דאין למילבי"ן דין ברי' כמ"ש האחרונים מ"מ ת"ו לסמוך ע"ד להקל בשום צד משום ואל תטוש תורת אמך עיי"ש ועי' מזה בס' מקנה אברהם אות ע"א ובשו"ת תפארת אדם חיו"ד סי' י"ב (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ד ס"ק א' בד"ה ועיין במהר"ם שיק): ועיין ביד יהודה לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ג אות ו' מ"ש ללמד זכות ולהמליץ בענין במה שא"א לזהר בימי הקיץ שאינם נכשלים ח"ו באיסור תורה כיון דאינם נתפסים ביד להיות אפשר לאכול אותם בפ"ע בלי תערובות והוא נולד כן

בתערובות בכה"ג אין לו דין ברי' ושפיר בטל אך זה דוקא בקמח ובגראפי"ן כיון שא"א להפרידן אבל בפירות שנתהוה בהם המילבי"ן כיון שאפשר להפרידן שירחץ הפרי הדר הדין שיש להם שם דין ברי' ואם בישל הפרי כך בלא רחיצה שפיר לא בטל מטעם ברי' עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' ס"ג שהאריך טובא בענין זה וכתב שם סנגוריא וללמד זכות להציל נפשות ישראל מדינה של גיהנם בענין המילבי"ן והוסיף עוד קמחא לדברי הפלתי כיון שרחשים הללו פגומים הם ולרוב השיטות א"צ ביטול כלל א"כ עכ"פ יכולין לסמוך ע"ד הפלתי שהם בטלין בתתק"ס עיי"ש באריכות וע' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הב' סי' כ"ו מ"ש בענין זה באריכות:

ועיי"ש עוד בזכרון אברהם שיצא לחדש דאם נמצא בהקמח מילבי"ן והשאר א"א לבדוק דכבר נתבשל או נאפה יש לצדד להקל לפמ"ש הט"ז לעיל סי' פ"ד סק"ז והמ"א באו"ח סי' תס"ז ס"ק י"ב דבדבר דאתי מעלמא לא אמרינן דבג' הוי חזקא א"כ כאן ממ"נ מותר אי מינייהו קא רבי הרי ליכא איסורא ואם מעלמא אתי א"כ ליכא חזקה וא"כ ממ"נ מותר מה שנתבשל א נאפה ומ"מ לדינא אינו מחליט וסיים על בינתי לא אשען עיי"ש:

ה נמלה וה"ה זבוב ופרעוש ואף שנפשו של אדם קצה בהם וטעמן פגומים שאינם ראוי למאכל אדם כלל אפ"ה לוקה עליהן משום בל תשקצו וגזירת הכתוב הוא וברי' הוי ואינה בטילה. תשו' חוות יאיר סי' ק"ב ושפ"ד סק"א. ועפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ו' (בד"ה והנה ראוי ובד"ה ודע דסבור) מ"ש בענין זה וכתב דבלית בה כזית לא חייב בברי' שנסרחה אפי' בנולדה כך בסרחון רק אם אכלה כולה דאז אסורה משום בל תשקצו אבל אם חסר ממנה אפי' נסרחה מעיקרא אינו לוקה אא"כ אבל ממנה כזית עיי"ש ועי' בס' שבילי דוד להלן סי' ק"ג אות ב' ובמנחת חינוך מצוה קס"ג מ"ש בזה באריכות ועיין בפר"ח להלן סי' ק"א ס"ק י"ט שכתב דלאו דוקא אם הוא פגום מעיקרא דגם אם נסרחה הבריה אח"כ ונשתנת צורתה ג"כ לא בטיל דשם בריה עלה גם כשנסרחה עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשער התערובות שם (בד"ה ודע) ובשפ"ד שם סק"א שכתב דלדינא יש להקל ואין להחמיר אלא בברי' שטעמה פגום מעצמה וסרחון מעיקרא אבל אם נסרחה הברי' אח"כ אפי' אכל ממנה כזית כל שלא אכלה כולה פטור ובטל חשובתה ובטילה דשני לן בין סרחון דידהו לסרחון דאתי מעלמא עיי"ש וכ"כ בערך השלחן אות י"ג לדינא וכתב שנעלם מהפר"ת דברי האו"ה עיי"ש ועי' בשבילי דוד ובס' בן אברהם סי' נ' אות ל"ח ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"א מ"ש בזה באריכות ועי' בדברינו להלן בסי' שאח"ז (ס"ק ע"ג) מ"ש עוד מזה: וכתב הרא"ה בס' החינוך סי' קס"ג ברי' טמאה אפי' היא קטנה אם היא שלמה לגמרי בין חיה בין מתה אפי' פחותה מחהר"ל ואפי'

היתה ברוחה ובין שהיתה ע"י זכר ונקיבה או מכל העפושים שבעולם ושרצה בארץ מיד שאכלה כולה לוקה עליה עיי"ש וכ"כ בפר"ח לעיל סוף סי' פ"ד ועשפ"ד סוף סק"א דגם כינה הבא מזיעת האדם וברי' הנולד מאשפתות ועיפושי הארץ נמי לוקה ואינה בטילה עיי"ש והנה בכו"פ כתב שאין הדבר בהחלט אי כינה אינה בטילה דלהמ"ד דס"ל דמותר להרגו בשבת א"כ לאו בכלל בריית נשמה היא ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) מ"ש בזה והעלה דבפרעוש שהיא שחורה הקופצת יש להחמיר אבל בכינה יש להקל עיי"ש אולם יעוין ביד יהודה בפיה"ק סק"ב שהעלה דהעיקר כהפרמ"ג להחמיר גם בכינה דאף להמ"ד דס"ל דמותר להורגו בשבת ע"מ בכלל בריית נשמה הוא ואינה בטילה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תש"ב שהעלה ג"כ להחמיר בכינה מטעם אחר עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים שכתב דכל צדדי ההיתר שכ' הכו"פ לענין המילבי"ן יש לומר גם בכינה שבראש אדם דהוא ג"כ אינה אסורה עד שתרחיש דמ"ש משאר תולעים הנולדים מעיפוש וראשו של אדם לא הוי כמו מחובר לקרקע עיי"ש בשו"ת חוות יאיר סי' ק"ב:

ו או עוף טמא אבל אבר מעוף טמא אע"פ שאם יחלק אין שמו עליו לא מקרי ברי' ובטל דדוקא אבר מן החי כיון דחזינן שהזהירה התורה על אבר מיוחד אמרינן כשהוא שלם מקרי ברי' דאם יחלק אין שמו עליו משא"כ באבר מעוף טמא דלא בא אזהרה על אבר מיוחד כלל ע"כ לא מקרי ברי' דכמו שמקצת אבר חתיכת עוף טמא מקרי כן גם כשהאבר הוא שלם חתיכת עוף טמא מקרי דהא לאו משום איסור אבר קא אתינן עלה משא"כ באבר מה"ח דמשום איסור אבר קא אתינן עלי' וכשיחלק שוב לא נקרא אבר. פר"ח לעיל סי' ס"ב סק"ג ועי' ראש יוסף חולין דף צ"ו מ"ש בביאור ענין זה ועיי"ש עוד (בד"ה זאת) מ"ש עוד בזה באריכות:

ז עוף טמא. או דג טמא. או"ה כלל כ"ב דין ב':

ח וגיד הנשה. משום דהוי בהו חיותא ואף דהשתא לית בהו חיותא. ש"ך ושפ"ד סק"א מהרשב"א והאו"ה:

ט ואבר מן החי. עפת"ש ועי' בתפארת למשה שהוכיח מהש"ס דאפי' אבר שאין בה עצם כגון כוליא ולשון לא בטל אף דאין לו דין אבמה"ח לענין טומאה כמ"ש הרמב"ם פרק ב' מהלכ' מאכלות אסורות הלכה ד' ומ"מ כיון דלמנין אכילה אסור הוא יש לו דין ברי' ואינה בטילה עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש לענין אבר מן החי שהוא פחות מכזית עי' בפרי תואר סק"א שפסק בהחלט דכל אבמה"ח דלית ביה כזית מתבטל במינו ברוב ושלא במינו בששים עיי"ש אמנם

בכו"פ סק"ג כתב דאף כשאין בו כזית חשוב בריה ולא בטלה עיי"ש והסכים עמו בשפ"ד סק"ג ובמ"ז סוף סק"א והביא ראיה לדבריו מלשון האו"ה עיי"ש אמנם בשפ"ד לעיל סי' ס"ב סק"ג כתב הפרמ"ג בעצמו ודע דאבמה"ח דלהוי בריה בעינן שיהא שלם ויהיה כזית הא אין כזית בין הכל לא הוי בריה ובטל הוא וכו' עכ"ל ועי' בדבריו בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (סוף ד"ה ואגב גררא) שהניח דין זה בצ"ע עיי"ש ועי' מזה בשו"ת לב חלק א' מיו"ד סי' ס"ב באריכות:

ומ"ש הפת"ש מהלב"ש בעובדא בשוחט שלקח רגלי העופות בטבת ושבט וכו' עי' בשו"ת טוטו"ד תניינא סי' ר"ה שהשואל רצה. לחלוק על הלב"ש ולאסור הכלים בכל גווני והוא ז"ל השיב לו לקיים דברי הלב"ש בזה דכשכבר נאכל יש להתיר הכלים להשתמש בהו לאחר מעל"ע מבישול התערובות דהוי כמו מלתא דרבנן עיי"ש באריכות (ועי' בדברינו להלן סי' ק"א סוף ס"ק נ"ה) ועי' בשו"ת בית ישראל סי' מ' בעובדא כזו והאריך שם אם רשאי השוחט למכור כל הרגלים לעכו"ם ועיי"ש במה שהאריך בדברי האחרונים דס"ל דלב"נ לא שייך דין ביטול ומ"מ לדינא העלה שאין להחמיר והביא גם ממה שמצא תשובת הגאון בעל חוו"ד שהשיב שאין לחוש לדברי המחמירים בזה אלא שהדין אמת וברור דגם בב"נ שייך בהו אחרי רבים להטות עיי"ש באריכות: (י) החי עש"ך לעיל סי' ס"ב סק"ב ובפר"ח שם בריש הסי' שכתב דהא דאבר מן החי הוי בריה דוקא בטהורים אבל בבהמה ועוף הטמאים אבר מהם לא הוי בריה דאבמה"ח אינו נוהג בטמאים עיי"ש ובשפ"ד כאן סוף סק"א. ואף משרצים המובדלים לא הוי בריה ואף דלענין מלקות לוקין על אברים אפי' בכ"ש מ"מ לא חשיב בריה וכמ"ש הרשב"א בתה"ב והאו"ה ועחוו"ד ויד יהודה בפיה"א סק"ב ופיה"ק סק"ג ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' נ"ג ובמקומות שציינתי לעיל סי' ס"ב (ס"ק ב' וס"ק ט'):

יא וביצה שיש בה אפרוח. עכו"פ שהקשה איך יש מציאות לדין זה דממ"נ אם מיירי שיש בו אפרוח ובאינך לא א"כ ניכר ויקחנו ואם אינו ניכר מנא יודע ואם מיירי שיש בכולן אפרוח בלא"ה כולן חסירות ולא יצוייר בתערובות שידע שנתערב ולא יהא ניכר הביצה שיש בה האפרוח בשום אופן ובע"כ דמ"ש ביצה שיש בה אפרוח ר"ל בהיפוך וכאלו אמר אפרוח שהיה בביצה והוציאו מביצה ונתנבלה ונתערב עם אפרוחים אחרים שחוטים ואינו ניכר וקמ"ל דזה האפרוח שהיה בביצה אסורה מתחלת ברייתה ונקרא בריה ואינו בטל עיי"ש וע' בס' מור וקציעה (מהגאון יעב"ץ ז"ל) בקונטרס שלל של ביצים שבריש חלק ב' שהאריך טובא להשיג על הכו"פ בזה שפירושו הוא תמוה מדברי הש"ס והפוסקים וגם הוא דחוק דבודאי יצוייר התערובות כפשוטו ומשמעו דהיינו שנתערבה

ביצת אפרוח טמא בביצי אפרוחים טהורים שהיא אסירה מן התורה ולוקין עליה והן אין אסורין כ"א מדבריהם ויש נ"מ לענין ספיקא דאורייתא ודרבנן ואם נתערבה ביצת אפרוח טהור בשאר ביצים כשרות בטלה להו ברובא ובנתבשלה בס"א מיהת בטלה אבל אם נתערבה ביצת אפרוח טמא בביצים של אפרוחים טהורים כולן אסורים אפי' הן אלף ואם נפל מהתערובות לאחרות נאסרו גם הם וכו' ובאמת שאין מהצורך לומר דמיירי שנתערבה ביצת אפרוח בכיוצא בה שהרי גם בביצים שאין בהם אפרוח אפשר שתתערב וכל עוד שהקליפה קיימת אין ניכר בין זו לזו וכי תימא מנא ידעינן דאית בה אפרוח הא נמי לא קשה מידי דמיירי שישבה תרנגולת (דאיכא זכר בהדה) על הביצים שלשה ימים וכו' עיי"ש וראיתי בבאה"ט של מהרי"ט שהביא מה ששמע קושיות הכו"פ הנ"ל וכתב וז"ל והשבתי לשואל דבר דאה"נ קאמר דאפי' באלף לא בטל עד שיעשה כנ"ל דהיינו שצריך לשבר הקליפות חיצונים ויראה באיזה מהם הוא אפרוח ובלא"ה אפי' באלף לא בטל עכ"ל וע' בחוו"ד בביאורים סק"ג שכ' לתרץ בזה משום דהרי הא דביצה שיש בה אפרוח לא בטל מטעם ברי' אינו רק מטעם שלימות הביצה ואפי' אם נתרסק האפרוח בתוכה חשוב בריה משום שלימות הביצה וא"כ שפיר יש מציאות לדין זה כגון שבשעה שהיה ריקום אפרוח בשלימות בתוכה היה ניכר כשהעמידה לפני השמש ואח"כ נתרסק האפרוח בתוכה ע"י נענוע וכיוצא ונתערבו עד שא"א להכיר א"נ שמחמת הבישול נתקלקל הריקום ואינו ניכר ונתערב בין ביצים המוזרות שא"א להכירן עכ"ד וכ"כ הגאון הח"ס בהגהותיו עיי"ש איברא כי בפר"ח סק"ב ובפרי תואר סק"ב מבואר דהא בביצה שיש בה אפרוח לא בטל אינה מטעם שלימות הביצה רק מחמת האפרוח כאשר יראה המעיין בדבריהם והיינו כדברי הכו"פ הנזכר ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ד שהעלה שכן עיקר לדינא דאם נתרסק האפרוח שבתוך הביצה לא נקרא הביצה בריה אף שהיא שלימה עיי"ש ממילא אזדא לתירוצו של החוו"ד הנזכר ובע"כ לדחוק ולתרץ כמ"ש הכו"פ או כמש"ל מהריעב"ץ ז"ל ועי' בס' דברי יוסף סי' תקנ"ט ובס' משה ידבר הלכות מאכלות אסורות סו' ז' :

יב שיש בה אפרוח. עבאה"ט ומ"ש דביצה שאין בה אפרוח אלא דם לא מקרי בריה עי' בפר"ח סק"ב ובפרי תואר סק"ב ובמנח"י כלל מ"א סק"ב וע' ביד יהודה בפיה"א סק"ג מ"ש בזה:

יג אפרוח. וכן אפרוח עצמו שמת בביצתו ונטלוה משם ואח"כ נתערב באפרוחים שחוטים ואינו ניכר אינו בטל שהרי איסורו מתחלת יצירתו שכל זמן שלא יצא לאויר העולם אסור ולוקין עליו משום שרץ. כו"פ וצמח צדק החדש סעיף ב' וספר מור וקציעה

בקונטרס שלל של ביצים שם עיי"ש: ועיין בשיורי ברכה אות ג' שהביא בשם הרב מהר"ש עמאר ז"ל דכל זה אם אין האפרוח סרוחה אבל אם הוא סרוחה אינה אוסרת תערובתה ככל דבר שטעמו פגום עיי"ש וה"פ:

יד וכיוצא בהם. ודע דכעדשה משרץ אפי' אבר שלם לא הוי בריה. פרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה ודע) ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ט') (טו) אפי' באלף לא בטילה. עבאה"ט סק"א שכ' מהט"ז דדין כל הדברים החשובים דאינם בטלים הוא רק מדרבנן ועי' בס' טהרת המים מערכת הב' אות נ"ב שכתב בשם הס' עוגת אלי' סי' כ"ח דברי' לא בטל הוא מדאורייתא וכתב שכן משמע מש"ס ועיי"ש במה שהתפלא עליו בזה ועי' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת הכו"מ סי' כ' שהעתיק דברי הרב עוגת אלי' הנזכר והשיג ג"כ עליו דהעיקר כדעת הראשונים דבריה אינה בטילה הוא רק מדרבנן עיי"ש:

טז באלף לא בטילה. עי' בישועות יעקב סק"ג שנסתפק אם גם לקולא נאמרו הדברים שגזרו חז"ל שדברים אלו אינם בטלים ונ"מ אם נפל חתיכת היתר בין ב' חתיכות איסור דאם נימא שיתבטל הרי זה ודאי אסור אבל אם נימא דאינו בטל הרי הוא כתערובות חד בחד וכתב דאם נתערב חתיכות היתר בשתי חתיכות איסור הנאה אף דבעלמא אמרינן דתערובות חד בחד דרבנן מותר מ"מ כאן כיון דנתבטל ברוב איסור והוי כודאי איסור דבכה"ג לא שייך גזירת חז"ל שלא לבטל מחמת החשיבות דכיון דאסור בהנאה בטל ממנו החשיבות עיי"ש מלתא בטעמא ועי' בערך השלחן אות א' (בד"ה ודע): (יז) לא בטילה. עבאה"ט סוף סק"א מ"ש ונ"מ לספק אי הוי דבר חשוב או לאו הוי ספק דרבנן ועי' בשיורי כנה"ג או"ח סי' ק"ס בהגהות ב"י אות י"ב שהוכיח מדברי האו"ה כלל כ"ה דס"ל דאפי' בודאי בריה וספק איסור בטל עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן הספרדי לעיל סי' פ"ד אות ד' מ"ש לענין אם נפל לתבשיל וספק אם נימוח דכיון דאתחזק איסורא דהא ודאי נפלה בריה להתבשיל וספק אם נימוח הא קיי"ל אין ספק מוציא מידי ודאי אף באיסור דרבנן עיי"ש ועי' בס' בן אברהם בדיני הספיקות סי' נ' אות י"א שהביאו והשיג עליו דהא רוב מנין ורוב בנין ס"ל דבדרבנן ספק מוציא מידי ודאי ועיי"ש במה שהאריך עוד בדין זה והביא מכמה תשובת אחרונים שמדברים מזה ועיי"ש במ"ש לדינא בזה ועי' במנח"י כלל מ' ס"ק י"ט שמבואר מדבריו דבכ"מ אין להקל בספק בריה בגווני שמסופק המורה אם הוא בריה או לאו דהו"ל ספק חסרון ידיעה ולא מקרי ספק ואפי' בדרבנן צריכין להחמיר אלא דמיירי שנסתפק לנו מה היה בשעת התערובות כגון שהיה בתחלת בריות שלימות בין החתיכות ולא ידענא אם האיסור היה א' מן השלימות ולא בטלה או

שהאיסור היה אחד מן החתיכות והבריות השלימות היה כולן היתר עיי"ש. ועי' מזה בדברינו להלן סי' ק"א (ס"ק י"ג וס"ק ט"ו):

יח בטילה. ואין חילוק בין נתערבו במינם או שלא במינם. רמ"א להלן סי' ק"א סעיף ו' ועיין במנחת כהן חלק ג' מספר התערובות פרק א': (יט) לאפוקי חטה אחת. ר"ל אע"פ שהיא אסורה מתחלת ברייתה כגון של כלאים וכיוצא. ש"ך סק"ג:

כ דבר שאסור מתחלת ברייתו. במ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ה ולהלן בסי' שאח"ז שכ' דה"ה דבעינן שיהא תחלת ביאתו לעולם בפ"ע בלי תערובות כמש"ל בסי' ק"ב בדין דשיל"מ דלאו דוקא בדשיל"מ הדין כן דה"ה בכל הדברים החשובים כשתחלת ביאתם הוא ע"י תערובות בטל עיי"ש:

כא שאסור מתחלת ברייתו עש"ך סק"ד שמבואר מדבריו עוד תנאי דבעינן שיהיה אסיר מחמת עצמו ולא שדבר אחר גרם לו לאסרו עיי"ש ובשפ"ד שם ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה ודע) שכ' דלפ"ז ממילא נשמע בבהמה שנולדה מבן פקועה ודעלמא ר"ל שאמה בן פקועה ואביה בהמה דעלמא דקיי"ל לעיל סי' י"ג סעיף ד' שהיא אסורה ואין לה תקנה בשחיטה ואפ"ה לא הוי בריה כמו טריפה דלא מקרי איסור מחמת עצמו כיון שדבר אחר גרם לה דהיינו הצד בן פקועה שבה הוא שגרם לה שלא יהיה לה תקנה בשחיטה אך זה בלא"ה לא הוי בריה שאלו יחלקו שמה עליו דהוי הטעם דאסור משום דהוי נבילה ונבילה גם אם יחלוק נבילה מקרי ועיי"ש מ"ש לענין אם חתך מבהמה זו אבר שלם בחייה אם הוי בריה משום אבמה"ח וכתב דכיון דהוי רק ספק איסור דאבמה"ח דהוי ספק אי חוששין לזרע האב ואי אין חוששין אין בה משום אבמה"ח ע"כ אין להחמיר דקיי"ל דספק בריא להקל אך כתב שיש לעיין אם היה להיפך ר"ל שנולדה מאמו בהמה דעלמא ואביו הוא בן פקועה אי חשוב בריה משום אבמה"ח דבזה שוב לא הוי ספק כנ"ל דלזרע האם בודאי חוששין או דלמא י"ל כיון דמקצת כשחוט דמי אמרינן דחוששין לזרע האב ובמקצת אבר זה שמצד האב ליכא ביה משום אבמה"ח דנהי דכל הזית אסור באכילה כיון שלא נשחט כראוי ואין בו אף מקצת היתר אבל מ"מ לענין אבמה"ח במקצת אבר שמצד האב ליכא בי' משום אבמה"ח א"כ תו לא הוי בריה כיון דלא הוי שלם דהוי כאלו נחתך מקצתו וסיים בצ"ע עיי"ש:

כב מתחלת ברייתו. עי' בספר בית דוד חיו"ד סי' כ"ג שעמד על המחקר בדין האמור לעיל סי' פ"ד תולעים הגדלים בפירות בתלוש מותרין בד"א שלא פירשו מן הפרי אבל אם פירשו אסורין אם נאמר בתולע זה שפירש שיש לו דין ברי' דלא בטל אפי' באלף או נאמר כיון דמתחלה היה מותר כשהיה בפירי וע"י שפירש נאסר לא חשיב בריה לומר

שאינו בטל אפי' באלף דלא חשיב ברי' אלא כשהוא אסור מתחלת ברייתו וכו' וה"נ תולעים הגדלים בתלוש שמתחלה מותרין היו עכ"ד ועי' בס' יד דוד הספרדי לעיל סי' פ"ד בהגהות הטור אות ט"ז שהביאו והביא מדברי הכו"פ שכתב ע"ד המילבי"ן שאינן נקראין בריה כיון דלא אסורין מתחלת ברייתן דקודם שפ רשו מותרין ובסוף ציין שם לדברי הרב חיד"א ז"ל בשיורי ברכה אות ד' עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ד') שהעתקתי דעת איזה גדולי המחברים וגם דברי השיורי ברכה הנ"ל דלא שמיע להו כלומר לא ס"ל כסברת הכו"פ בזה ומעתה ממילא הדר דינא דגם באותן תולעים שייך דין ברי' ולא בטילה באלף (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ד סק"א בד"ה ועי' במהר"ם שיף): (כג) לאפוקי עוף טהור שנתנבל עש"ך סק"ד ועפר"ח סק"ה דר"ל אפי' טריפה שנולדה מן הבטן והוא טריפה שלא היה לה שעת הכושר אפ"ה לא מקרי בריה כיון שאין איסורו מחמת עצמו אלא דבר אחר גרם לה לאסרה עיי"ש ובשפ"ד סק"ד ובשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה דין הברי'):

כד עיף טהור שנתנבל. ר"ל היכא דלא הוי חהר"ל דאל"כ תיפוק ליה דבלא"ה אינה בטילה. חגורת שמואל ס"ק י"א וה"פ:

כה שנתנבל. עש"ך מ"ש אפי' נתנבלה בשעת שחיטה, וכתב בשפ"ד שם מיהו נתנבלה בשחיטה וחתך ממנה אבר בעודה מפרכסת יראה דדין אבמה"ח יש לו לישראל ג"כ דלא הועילה השחיטה מידי וכו' ובריה הוא ודוקא חתך לאחר שמתה לא הוי בריה וכו' עכ"ל. ועי' בחגורת שמואל שם שכתב דכ"ש דאם נטרפה דלא הוי בריה עיי"ש:

כו ושור הנסקל. ר"ל שנתנבל דאי בע"ח בלא"ה חשיבי ולא בטלה ובע"כ ר"ל כשהוא בעירו דאל"כ בלא"ה לא בטלה דהוי חהר"ל. יד אברהם: (כז) שאם יחלק אין שמו עליו. עבאה"ג ועי' בשו"ת פני אריה סי' צ"ב שהשיג על הבאה"ג בזה והעלה כי תנאי זה שאם יחלק אין שמו עליו הוא תנאי השלישי שכשיחלק יאבד שם העצם שלו כגון הנמלה לאחר שנחתך קורין אותה חתיכת נמלה משא"כ חלב שכשהוא שלם נקרא חלב וכשנחלק נקרא ג"כ חלב עיי"ש באריכות:

כח וכן צריך שיהיה דבר שלם:

עשפ"ד סוף סק"ו דדג טמא אף אם ניטל סנפיריו מקרי בריה עיי"ש ועיין בס' כסא אליהו אות א' שכתב מהרשב"א דגם אם נטלו קשקשיו מקרי ברי' עיי"ש:

כט צריך שיהיה דבר שלם. עבאה"ג מ"ש לאפוקי אם נתרסק ועפרמ"ג בשעה"ת חלק ג' פרק ב' (בד"ה ב"ח) שכתב דאם נתרסק צורתו אף שהוא שלם מ"מ כיון שנפסד צורתו לא הוי בריה עיי"ש וכ"כ בבינת אדם שער או"ה סי' ע"ב עיי"ש וע"ל סי' ק"ו סעיף ו' ועי'

מזה בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ס' באריכות ועשפ"ד סק"ו שכתב מהת"ח דוקא נחתך ונתרסק בה אבר אבל מה שהדרך ליחסר מהבריה בבישול דהיינו מה שהדרך להתפרר על ידי הבישול מקרי בריה והניח בצ"ע עיי"ש אך בשעה"ת שם (בד"ה דין בריה) כתב בפשיטות דדוקא נחתך חתיכה ממנה הוא דבטל ממנה דין בריה אבל במה שנפרך ממנה קצת דרך בישול לא בטל ממנה דין בריה ועיין שם עוד שכתב דכל זה בלא נשתנה צורתו אבל אם נתרסק ע"י הבישול כ"כ עד שנאבדה צורתה אע"פ שלא חסר ממנה כלום אינו ברי' עיי"ש ועי' בס' דברי נוסף סי' תש"ב אות ט' (ל) שיהיה דבר שלם. אבל אם נחסר אפי' רק רגל קטן מן הנמלה בטילה, מתורה ברי'. בינת אדם שער או"ה סי' נ"ב וחכמת אדם שם כלל נ"ג סעי' ג' עיי"ש, והנה בחו"ד בביאורים סק"א כתב דדוקא כשניטל ממנה אבר שעל ידי זה אינה יכולה לחיות אבל אם ניטל ממנה אבר שעדיין יכולה לחיות מחמת חסרון הוי ספיקא דדינא דש"ס נזיר דף נ"ב דהוי איבעיא דלא אפשיטא עיין שם אמנם יעוין בס' מקור מים חיים ריש סי' זה מה שהתפלא על החוו"ד בזה כי מבואר בכל הפוסקים דכל שחסר ממנה אבר א' אע"פ שיכולה לחיות עי"ז מ"מ בטל ממנה תורת ברי' והרי זה בטילה עיי"ש:

לא שלם. עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ס"א שעמד על המחקר בכל דין ברי' דקיי"ל דאין לו תורת ברי' בין למלקות ובין לענין ביטול אם חסר אבר א' מה הדין אם אבר א' מדולדל ממנו באופן שאינו מעלה ארוכה וסופו להיות שאותו אבר נופל ממנו אי חשיב כנפול והאוכל ברי' זו לא לקי עלי' אלא בכזית ומינה דלענין ביטול שהוא בטל בששים או דלמא כל שהברי' היא שלימה לפנינו בכל איברי' היא חשיבי' ברי' ולקי עליה בכ"ש ולא בטל ועיי"ש במ"ש בזה וסיים שדבר זה צריך עוד לימוד עיי"ש באריכות ועיי"ש עוד בסי' ס"ד שנסתפק באם נולד חסר אבר אי לא חשוב ברי' די"ל דדוקא בנחסר אח"כ הוא דלא חשוב שלם משא"כ בנולד כך חסר וכמ"ש הרמב"ם בפ"ח מהלכ' שחיטה דבכ"מ שאמרו ניטל טריפה אינה נאסרה אלא אם נחתך ממנה אבל נברא חסר מותר וכה"ג כתב הטור להלן סי' שע"ג הנ"מ שנחסר לו לאחר מיתתו אבל חסר ממנו אבר בחייו ומת מטמא לו וסיים ומ"מ אע"פ שנראה יותר דבנולד חסר חשוב ברי' אכתי הדבר צ"ע ועיי"ש עוד בסי' ס"ה שנסתפק עוד דאת"ל דגם אם נולד חסר אבר לא חשוב ברי' מה הדין בנולד יתיר אבר אי חשוב ברי' לפי מה דקיי"ל דכל יתר כנטול דמי ודעת הרמב"ם וש"פ שדינו כחסר אבר ועיי"ש במ"ש בזה ומצדד דכל יתר כנטול דמי ליתא כי אם לגבי טריפות עיי"ש:

לב אינו אלא על הכף. אבל שאר הגיד וכן כל הגיד החיצון אינו בכלל ברי' ואם נתערב נתבטל ואם הוא ספק אם הוא הגיד דאסור מדאורייתא, נמי לא בטיל. יד יהודה בפיה"א סק"ו ובפיה"ק סק"י מהאו"ה עיי"ש: (לג) כרוחב ד' אצבעות עבאה"ט מ"ש מהט"ז אכן במ"ז סק"ג כתב מהאו"ה שהוא ד' אצבעות בשור וב' אצבעות בכבש גדול ופחות מרוחב אגודל בגדי וטלה עיי"ש:

לד ואם הוא שלם. ר"ל כשהשיעור ד' אצבעות הנ"ל הוא שלם אף שנחתך השאר מקרי שלם. מ"ז שם:

סעיף ב:

לה אם אינו מכירו. עפת"ש ועי' במנהגי ק"ק ארגי"ל שבסוף תשו' בית יהודה (למהר"י עייא"ש ז"ל) ס"ו שכתב שרץ הנמצא בתבשיל הנקרא אגלא"ל אם נמצא השרץ בתוך קליפתו והקליפה הי' עדיין מלא אם יש ס' כשר דטעמא בטל בס' וצריך ס' שהוא נ"ט לשבח שהרבה. עכו"ם אוכלים אותם אבל אם נמצא הקליפה רקנית חזקה שיצא גוף השרץ לתוך התבשיל ואינו ניכר ודינו כדין ברי' שנפל לתבשיל ואינו ניכר דאפי' באלף לא בטל אם אי אפשר להסירו ע"י סינון עיי"ש ועי' במחזיק ברכה לעיל סי' פ"ד אות מ' שהביאו ועי' בס' ערך השלחן סי' פ"ד שם אות ה' שהביאו ג"כ וכתבו סמוכין לדבריו עיי"ש ועי' בס' בן אברהם בדיני ספיקות סי' ל"ד מה שמצדד בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת זרע יעקב הספרדי סי' כ"ח שנשאל ג"כ בענין זה והשיב דאפי' בנמצא זה הקליפה של התולע אגלא"ל בתבשיל שא"א לסננו מ"מ אם נשפך מעט מן התבשיל או שנאכל מקודם שנמצא זו הקליפה של התולע באופן שיש לתלות שהי' התולע בהחלק שנשפך או שנאכל מקודם יש להתיר מטעם ס"ס ספק שמא נימוח גוף התולע ובטל בס' וספק שמא הי' במה שנשפך או שנאכל ואינו כעת בהקדירה כלל עיי"ש באריכות ועי' בס' ערך השלחן שם ובס' בן אברהם שם מ"ש ע"ד בזה: (לו) אינו מכירו. עבאה"ט של מהרי"ט סק"ט שכתב וז"ל כתב בחיו"י סי' ק"ב פרעוש שקפץ לתוך המאכל אסור מצד הדין מאחר שנאבדה ברוטב וא"א לסננה וא"א לבדוק הבשר אולי דבקה בו וכשנפלה תוך הכף שהרוטב חם באופן שצריך ניפוח בגמיעה יש לאסור הרוטב שבכף מדינא וראוי להחמיר אף בהפ"מ כשהחזיר הכף לתוך הרוטב שבקערה וצריך ס' נגד הכף עיי"ש עכ"ל וכדברים אלו כתב ג"כ בלחם הפנים סק"ט עיי"ש ועי' בשו"ת גברי סי' ט"ז שהתפלא על הבאה"ט והלחה"פ בזה במה שכ' מהחוו"י דהכף נ"נ ואם החזיר הכף לתוך הרוטב שבקערה צריך ס' נגד הכף דהא החוו"י בעצמו כתב שם וכן הפנים מאירות חלק א' סי' ס"ז שמדבר ג"כ מענין זה דפרעוש שנפל לתבשיל כ' שם דלא דמי להא דלהלן

סי' ק"ד בדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם אינם אוסרים דשם מיירי שנמחה גופן משא"כ כאן דהפרעוש היא שלמה דכשהברי' היא שלימה אע"פ שהיא מאוסה ופגומה אוסרת תערובתה וא"כ מבואר דכשאין הפרעוש שלימה חשוב כדבר הפגום בעצמו שהם בטלים ברוב בעלמא אם הם נימוחים א"כ מכ"ש הטעם דנפיק מהפרעוש דבודאי בטל ברוב ומדוע כתב דהכף נ"נ ואוסר התבשיל דהא טעם הפרעוש בטל ברוב ברוטב שבכף שבודאי הי' רוב תבשיל נגדו עיי"ש וע"ל (בס"ק שאח"ז) שהבאתי פלוגתת החוו"ד והגאון רעק"א ז"ל אם הפליטה יש לה דין דבר חשוב:

לז הכל אסור והרוטב בנ"ט. כתב בחוו"ד בביאורים סק"ו ואם לקח ברי' אחת או חהר"ל א' מהתערובות ובישלה בפחות מס' נראה דאסור דדברים החשובים שנתערבו יש להם דין קבוע כדמוכח בסי' ק"י א"כ כל ברי' או חהר"ל אמרינן דזהו של האיסור וא"ל דהטעם הוי כנתרסק והרי אם נתרסקה ברי' אחת הותרה אותה ברי' ואותה חתיכה כמבואר בסי' ק"א סעי' ו' ז"א דזהו דוקא כשכל הברי' או כל החתיכה נתרסקה אבל כשמקצת ממנה נתרסק ומקצתה עדיין ראוי להתכבד אף המקצת שאינה ר"ל אסור וכו' כיון דלא שייך לומר בדבר אחד שתהא מקצתה אסור ומקצתה מותר וא"כ ה"נ כיון דהבריא עדיין קיים והיא אסורה מחמת קבוע גם הטעם שלה אסור וכו' עכ"ל אמנם בחידושי הגרעק"א בסי' שאח"ז סעיף ז' כתב להקל בזה דכיון דהפליטה אינה ראויה להתכבד י"ל דבכ"מ הפליטה מותרת עיי"ש ועי' בדברינו (בס"ק שלפ"ז) ולהלן בסי' שאח"ז (ס"ק פ"ז):

לח והרוטב בנותן טעם. עש"ך שכתב דמ"מ לא שרי אלא ע"י סינון ועי' פרי תואר סק"ד שכתב דבהי' בריה קטנה ביותר צריך לבחור מסננת דקה שלא תעבור ממנה הברי' ואם הוא באופן שא"א לסננה כגון שהיה מרק עבה שאין לה מציאות לסננה פשיטא דאסור דלא בטלה ועיי"ש עוד שכתב דמ"מ אין להתיר הרוטב אף ע"י סינון אלא אם נמצא הברי' ע"י הסינון אבל אם לא נמצא הבריה ע"י הסינון אין להתיר אלא בברי' גדולה ביותר דבהכרח לומר שנימוחה אז יכולין להקל אבל בבריה קטנה ביותר אין לסמוך על הסינון בשום אופן דכל עוד שלא נמצאת חיישינן דלמא עברה דרך המסננת עיי"ש והביאו בשפ"ד סק"ז והסכים עמו שכן ראוי לזהר בבריה קטנה שא"א ליקח כ"כ מסננת דק עיי"ש:

לט בנותן טעם. ודע דגם החתיכות מצטרפות לס' דיבש ביבש לא נ"נ. שפ"ד שם:

מ טעם. הא דצריך ס' לבטל פליטת הברי' היינו דוקא בעוף טמא וכיוצא אבל לא בנמלה וכיוצא בה מדברים מאוסים וכדלקמן סוף סי' ק"ד וק"ז. ש"ך ופר"ח:

מא כל החתיבות אסורות. כתב בס' צמח צדק החדש סעיף ח' וזה לשונו לכאורה נראה דעכ"פ יש תקנה ליטול, כל הגידין מכל החתיכות כשיש ס' באותה חתיכה עצמה נגד השומן לדברי הכל או כשיש ס' בכל הקדירה לדעת המנח"י שהרי גיד בבשר לא מיחלף ואם נתרסקה ער שאינו ניכר הרי בטל מתורת בריה וצ"ע בלשון הטוש"ע דלכאורה משמעות לשונם דכל החתיכות אסורות לגמרי עכ"ל:

מב בנגד השומן. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך דבהי' השומן דבוק צריך שיהיה באותה חתיכה ס' כנגד השומן ועי' מנח"י כלל מ"א סק"ז שמצדד בזה כיון דשומן הגיד הוא קיל משאר איסור דרבנן דהא הוא רק מחמת ישראל קדושים וגם יש כמה דעות דשומן הגיד אינו אוסר כלל לכן יש להקל שלא לחוש בו עכ"פ לחומרא דאיסור דבוק עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ח ובס' צמח צדק החדש סעיף ח' שהביאו והניח בצ"ע, לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח ובפיה"ק ס"ק י"ד שכתב כיון דבלא"ה יש בו איסור לדידן דהא מסתמא נמלחה תחלה קודם הבישול א"כ הרי כבר נ"נ ע"י המליחה ע"כ אין לסמוך ע"ד המנח"י להקל בזה עיי"ש:

מג ואם נמוח הגיד. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דעכ"פ בנשפך יש להקל בספק בזה ועי' במנח"י כלל מ"ח סק"ח שהסכים לדברי הט"ז בזה עיי"ש ועפר"ח ס"ק י"ב שכתב שיש להקל בשעת הדחק גם בלא נשפך וידוע שאין ס' עיי"ש והסכים עמו בכו"פ עיי"ש אמנם בפרי תואר סק"ד כתב שאין לסמוך על הפ"ח להקל בזה אפי' בשעת הדחק אלא בנשפך וכמ"ש הט"ז ולא זולת ע"ש והסכים עמו במ"ז סק"ה עיי"ש וביד יהודה בפיה"א סק"ט:

מד ואינו ניכר כתב בגליון מהרש"א ואם נחתך הגיד לחתיכות דקות עד שא"א לסנן תלוי בפלוגתת הרמ"א והט"ז להלן סי' ק"ד סעיף א' להרמ"א שם בטל ולדעת הט"ז אינו בטל עיי"ש:

מה צריך גם כן ס' כנגדו. עפר"ח ס"ק י"ב שמתמה על הטוהמ"ח בזה אמאי הוצרכו ס' כנגדו דכיון שאין כאן נתינת טעם למה לא יתבטל ברוב היתר כמו במין במינו דקיי"ל דבטל ברוב לפי שאינו נרגש טעם האיסור וסיים להלכה ולמעשה דבשעת הדחק יש להקל באמת בענין זה בגה"נ טפי מבשאר איסורים גם ביש רק רוב אף שאין ס' כנגדו עיי"ש וע' בשלחן גבוה ס"ק י"ז שהביא דבריו לדינא עיי"ש אמנם יעוין בפרי תואר סק"ד שכתב שאין לסמוך ע"ד הפר"ח בזה כלל דבגה"נ החמירו להצריך ס' אפי' במין במינו וזה מוסכם מכל הפוסקים עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"י ובפיה"ק ס"ק ט"ז לדינא וכתב שם דאם אין שם ס' אמרינן לדידן ג"כ חנ"נ ואם נפל לתבשיל אחר צריכין ס' כנגד

כל התערובות הנאסר ממנו אך זה דוקא אם נתערב גופו אבל בטעמא אינו אוסר אחרים וכו' עיי"ש:

מו ס' כנגדו. עי' בשו"ת משפטים ישרים (להרב מו"ה רפאל בורדינו הספרדי ז"ל) סי' צ"ח בעובדא שבישלו גיד טריפה בקדירה והתיר הקדירה כיון דקיי"ל דאין בגידין בנ"ט ואף שממשו אוסר בתערובות אבל טעמו ולא ממשו אינו אוסר עיי"ש:

סעיף ג:

מז קדירה וכו' אסור הכל. עבאה"ט וכתב בלחם הפנים ס"ק י"ב אבל הקדירה עצמה מותרת דהא ידוע שלא בלעה הברי' כמות שהיא ולא נפלטה כמות שהיה וכו' ומינה באם נתבשל בקדירה מיני הריפות שהיתה מלאים תולעים קטנים שקורין מילבי"ן פשיטא דהקדירה מותרת מה"ט ודלא כמורה א' שלא הגיע להוראה שהורה לאסור כל הקדירות והכלים ומה"ט הוריתי בנכרי שלקח אצל ישראל קדירה של בשר ובישל בה קטניות שאינם נלקטים מן התולעים שבתוכה וכו' ונשאלתי על הקדירה והוריתי להתיר וכו' ואף את"ל שהיו מתולעים וניכרים אף לאחר שנתבשלו מ"מ הקדירה נשאר בהיתר וכו' עכ"ל וכ"כ במחזיק ברכה לעיל סי' פ"ד אות י"ג בשם זקינו הגאון מהר"א אזולאי ז"ל להתיר הקדירה בזה עיי"ש (והבאתי דבריו לעיל סי' פ"ד סוף ס"ק קי"א) ועי' בס' דלתי תשובה סק"ח שכתב מתשובת בית אברהם דכל זה הוא רק לענין בדיעבד אבל לבשל לכתחלה בכלי היתר פירות מתולעים ע"ד שיבשל בקדירה זו דבר כשר בודאי יש לאסור עיי"ש:

מח אסור הכל עבאה"ט ומ"ש היינו כשא"א להתיר ע"י סינון עי' בפרי תואר סק"ה שאין הכוונה שאין מציאות לסננו כגון שהוא עב שא"א לסננו דזה פשיטא דאסור ולא בטלה ותו אמאי נקיט קדירה של מרק ליתני קדירה שנאבדה בה בריה כל הקדירה אסורה אלא שהכוונה הוא כאן אם הבריה קטנה ביותר ונפלה במרק וסננו המרק במסננת ולא מצאו הבריה דסד"א כיון דסננו המרק ולא מצאו איגלאי מלתא שאין שם בריה דודאי נימחה לזה קמ"ל דכל עוד שלא נמצאת הברי' הגם שסיננו המרק אין לסמוך על אותו סינון כיון שהוחזקה שנפלה שם ואסור עד שתמצא הבריה כי כל עוד שלא עברה חיישינן דלמא עברה דרך המסננת וכתב שם עוד דמ"מ נראה דאם ידע בודאי שהברי' היתה גדולה ביותר דבהכרח לומר שנימוחה שרי ע"י סינון ואפי' סיננו ולא מצאו שם הבריה שרי ואם שפכו מהמרק מעט ובדקו שאין בו כלום אותו המיעוט שרי דתלינן דנשארת במה שנשאר בקדירה וכו' עכ"ד (ועי' מזה בדברינו לעיל ס"ק ל"ה):

סעיף ד':

מט ירקות מבושלות. עי' בדברי זקיני הלבוש דדוקא בירקות אסרינן כשנמצא בהם ג' תולעים לאחר הבישול אבל בפירות וכמיהין אף לאחר הבישול יש להם בדיקה עיי"ש והביאו בשלחן גבוה סק"כ ובשפ"ד ס"ק י"א לדינא ועיי"ש בשלחן גבוה שסיים דפשוט הוא דה"ה כל דבר שלא נימוח בבישולו ויכול לבודקו בודק ואוכל עכ"ד ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ד (ס"ק צ"ז) מ"ש מזה:

נ ג' תולעים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דדוקא ג' בעינן אבל בתרי זמני לא הוי חזקה ועי' במנח"י כלל מ"ו ס"ק כ"ט שהשיג על הט"ז בזה והעלה דגם בב' הוי חזקה עיי"ש ועי' בשו"ת אורי וישעי מהד"ק סו' מ' מ"ש בדברי הט"ז והמנח"י בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

נא תולעים. כתב בפרי תואר סק"ו כבר כתבתי דדוקא אם נמצאו התולעים בגוף הירקות אבל אם מעלמא אתי אין לחוש, דאמרינן מה שנמצא הוא מה שנפל וכ"ז בתולעים אבל בנמלים שפיר יש לחש אף אם מעלמא אתי עכ"ד: (נב) מסנן ומותרים. עי' בדברינו לעיל (ס"ק ל"ח):

נג ומותרים עי' בשלחן גבוה סוף סי' זה שהוכיח מדברי זקיני הלבוש דאפי' אין בהרוטב ס' כנגד התולעים מותר וכתב בשם הרשב"א הטעם דא"צ ס' כנגד טעם התולעים דכיון דמאיס הוא ובדילי אינשי מיני' והוי בכלל דברים שהם נטל"פ שאינו אוסר תערובתו אלא בטל ברוב עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ד (ס"ק ע' וס"ק פ"ז וס"ק קכ"ו) ולהלן סימן ק"ד (ס"ק ל"ד):

סימן קא

סעיף א':

א חתיכה הראויה להתבכד. עבכנה"ג בהגהות הטור אית א' ובמ"ז סק"א שכתבו מהמהרש"ל דמ"ש בפוסקים חהר"ל היינו לפני אורחים יקרים וחשובים עיי"ש ועי' בשלחן גבוה סק"א שכ' דר"ל דבעל אותה חתיכה מתכבד בה לפני אורחים עיי"ש:

ועיין עוד בכנה"ג שם שכ' דהשיעור שיהא נקרא ראויה להתכבד היינו אין רגילין אינשי יקירי למיכלינא עיי"ש ועי' בשלחן גבוה שם שמפקפק בדברי הכנה"ג בזה דא"כ נתת תורה ביד כל אדם לומר חתיכה זו אינם רגילין אינשי יקירי למיכלינא ויש לה ביטול בס' (כי הלא עדיין לא נודע עד היכן שיעור החשיבות של האיש החשוב לומר עליו כי הוא זה אם אינו ראוי לפנינו אע"כ שהוא ראוי לכל שאר אנשים שחשובים קצת לא מקרי חהר"ל) אלא דהפי' הוא דכל חתיכה דלא מתביישי אינשי להוציאה לפני האורח

בפני עצמה יהיה האורח מי שיהיה קרינן שפיר חהר"ל עיי"ש (ועיין מזה עוד בדברינו להלן ס"ק ס"ד):

ב הראויה להתכבד. עפת"ש מ"ש לעיין בתשובת שאילת יעב"ץ אי הא דחהר"ל לא בטלה הוי דאורייתא ועיין בארעא דרבנן אות רל"א שכתב מדברי הרמב"ם פרק ט"ז מהלכ' מאכלות אסורות הלכה ט' דהוי רק מדרבנן עיי"ש וכ"כ בעקרי הד"ט חיו"ד סי' י"א אות ו' מהפחד יצחק ועי' במנחת כהן חלק ב' משער התערובות פרק א' ובמ"ז לעיל ריש סי' ק' (ובדברינו שם ס"ק י"ד):

ג לא בטלה. אבל הרוטב שבקדירה אם יש ס' כנגד החתיכה האסורה בטלה. כדלעיל סי' ק' סעיף ב' שלחן גבוה סוף ס"ק כ"ב ועי' מזה בדברינו לעיל בסי' הקודם (ס"ק ל"ז) ולהלן בסי' זה (ס"ק פ"ז):

ד ואפילו אם היא אסורה בהנאה, עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמותר למכרן לנכרי חוץ מדמי איסור שבהם ועש"ך להלן סי' ק"י סק"ב שכתב דמ"מ לא שרי אלא אם הוא באופן שאין לחוש שהעכו"ם ימכרנה אח"כ לישראל אחר ועי' מזה בדברינו להלן סי' ק"י שם (סק"ז בד"ה אמנם):

ה אם היא אסורה בהנאה עבאה"ט ועי' בפרי תואר סק"ב שכ' דאם נתערב איסור הנאה באיסור אכילה כגון חתיכת בב"ח שנתערב בב' חתיכות של נבילה שמותרים בהנאה אף שהוא חהר"ל בטלה דלא גזרו חז"ל דחהר"ל לא בטלה רק לגבי איסור אכילה ולא לגבי איסור הנאה בלא אכילה דכל שאין בה לישראל היתר אכילה לא מקרי חהר"ל עיי"ש ועי' בכו"פ ריש סי' זה שהביאו והשיג עליו והביא ראיות דגם לענין איסור הנאה לבד גזרו חז"ל דחהר"ל לא בטל וסיים שיש להחמיר בזה עיי"ש אמנם בחוו"ד בביאורים ריש סי' זה נותן פנים מסבירות לדעת הפרי תואר להקל בזה עיי"ש ועי' בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' ט"ז (בד"ה והנה) שהסכים מתחלה לדברי בנו הרב דלא בעינן שתהיה מותר באכילה וראוי להתכבד לפני ישראל דגם אם הוא אסור באכילה ור"ל לפני עכו"ם מקרי חהר"ל ואח"כ חזר בו והביא ראיה דבעינן שתהיה מותר באכילה ור"ל לפני אורחים ישראל דוקא עיי"ש ועי' בס' ערוגות הבושם ריש סי' זה שהביא דברי הנו"ב הנזכר והביא מדברי הד"מ ריש סי' זה שמשמע דגם אם הוא ר"ל לפני אורחים עכו"ם מקרי חהר"ל ועיי"ש עוד במה שהשיב ע"ד הנו"ב הנ"ל וכ"כ בשפ"ד סוף סק"א דצריך להיות ר"ל לפני אורחים ישראלים אך בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה ומה שיש מהחקירה) נסתפק בדין זה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בישועות יעקב ריש סי' זה שכתב בפשיטות להחמיר בזה דגם מה שראוי לאורח עכו"ם מקרי חהר"ל אע"פ שאינו ראוי לישראל ואינו בטל עיי"ש (וע"ל

ס"ק ח') וכ"כ בנמוקי הגרי"ב עיי"ש ועי' בס' מחנה ישראל בחידושיו ליו"ד ריש סי' זה מ"ש בזה אמנם יעוין בס' שבילי דוד בפתיחה להלכות תערובות אות ו' שהוכיח והביא ראיות לדעת הפרי תואר דכל שאין בה היתר אכילה לישראל אע"פ שמותר בהנאה ויכולין למכרה לעכו"ם ולפני העכו"ם הוי חהר"ל לא מקרי חהר"ל ושפיר בטל עיי"ש ועי' בבית מאיר ריש סי' זה ועי' בשו"ת ארץ צבי חיו"ד סי' ב' בעובדא ששחט קצב א' במקולין הרבה בהמות ואחר בדיקת הריאה נמצא שהיה ביניהם כמה טריפות וכמה כשרות ואח"כ נודע שהיה א' מהבהמות אסור בהנאה מחמת שהוא בכור ונפל ספק על כולם גם על הטרפות אם מותר למכרן לעכו"ם והאריך בדברי הפרי תואר והכו"פ הנ"ל ולדינא העלה דהוי ספיקא דדינא ובעלמא יש להקל כיון דדין חהר"ל אינו אלא מדרבנן וספיקא דרבנן לקולא ומ"מ היכא שיש עוד ספק אחר להחמיר יש לאסור דהא קיי"ל דהיכא דאיכא ס"ס להחמיר אף בדרבנן אזלינן להחמיר ע"כ בנ"ד יש לאסור הכשרות גם בהנאה אבל הטריפות מותרין בהנאה דהא על הכשרות יש ס"ס לחומרא שמא הלכה כדעת הפוסקים דלעולם הוי חהר"ל אף לגבי איסור הנאה גם כשנתערב בין האסורים באכילה כנ"ל וא"כ הרי הו"ל חהר"ל אפי' כשהבכור הוא בין הטריפות ואת"ל דהיכא דהוא בין הטריפות לא חשיב חהר"ל מ"מ אכתי יש ספק שמא הבכור הוא בין הכשרות ולכ"ע הוי חהר"ל כ"כ הכשרות אסורות בהנאה אבל הטריפות מותרין בה אם דליכא בהם רק ספק א' להחמיר שמא כדעת הפוסקים דהוי חהר"ל וכיון דלא הוי רק ספיקא דרבנן אזלינן לקולא עיי"ש באריכות אמנם יעיון בשו"ת חסד לאברהם קמא חיו"ד סי' כ"ח בעובדא כזו והסכים בפשיטות לדברי הרב שהורה להקל להתיר הכשרות באכילה והטריפות בהנאה אף דהוי חהר"ל כיון דתולין הקלקלה שהוא תערובות הבכור במקולקל שהוא בין הטריפות וממילא דלא הוי חהר"ל כיון דגם לאחר שנתבטל אסור באכילה והוא ז"ל הוסיף דאף אם לא היה שם רק שלשה בהמות ובתוכן הבכור שנתערב בהן ונטרפו שנים מהם ואחת מהם כשרה ואח"כ נודע שאחד מהם הוא בכור דהטריפות מותרות בהנאה והכשרה מותרת באכילה וטעמא דמלתא דהטריפות מותרות בהנאה משום דהבכור בטל ברוב בהמות שהם שנים אלו אחת כשרה ואחת טרפה דגם שניהם מותרין בהנאה דהא זו הטריפה לא הוי חהר"ל והכשרה מותרת באכילה שאני אומר שהבכור הוא מן הטרפות הואיל ומן התורה בטל הבכור ברוב אף דשנים הנותרים אסורות משום טריפה מ"מ כיון דקיי"ל דאיסורין מבטלין זה את זה א"כ גם אם נחוש שבכור זה היא הכשרה ג"כ בטל ברוב טריפות מה"ת ואזיל מיניה איסור בכור מן התורה ואין כאן רק איסור דרבנן ע"כ שפיר אמרינן שאני אומר שהבכור הוא מן הטריפות ועיי"ש במה שפלפל

עוד בזה באריכות ועיין בשו"ת אבני צדק חיו"ד סי' ל"ו שנשאל ג"כ בעובדא כזו והביא מדברי הפרי תואר הנ"ל ונותן פנים מסבירות לדעתו שבדבר האסור בהנאה שנתערב בדבר האסור באכילה ומותר בהנאה לא הוי בכלל תהר"ל ודעתו ג"כ להקל בזה לגמרי ועיי"ש במ"ש בביאור דברי הפרי תואר הנ"ל שדבריו עיקר לדינא עיי"ש באריכות:

ו שאם תתבטל היתה מותרת. עי' במ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ד וכאן בשפ"ד סק"ה שהביא מדברי האו"ה כלל ז' דין ג' דחתיכה שלא נמלחה ונתבשלה בין אחרות בטלה אפי' היא ר"ל הואיל והי' תחלת ביאתו לעולם ע"י תערובות וכשנולד האיסור בתערובות חהר"ל בטל ועיי"ש במ"ז שכ' שהוא דין חדש עיי"ש ועי' עוד בדבריו לעיל סי' צ"ב בשפ"ד סק"ח מ"ש עוד בדברי האו"ה בזה והביא מתשובת משאות בנימין סי' ל"ז ול"ח בעובדא די"ד כבשים שנשחטו ונמצא אח"כ מים בראש כבש א' שכתב דאין להתיר רק מטעם ס"ס אבל בלא"ה הי' אסורים כל הי"ד כבשים כיון דהוי חהר"ל וגם הביא מדברי הב"י להלן סי' ק"י מתשובת הרא"ש בריאה שנתערבה בין הריאות ונמצאת א' ספק טריפה דלא שרי רק מטעם ס"ס אבל בלא"ה היה אסור משום דלא בטל דהוי חהר"ל הרי דאע"ג דלא הוברר מקודם הביטול אפ"ה שייך דין חהר"ל וכתב דבע"כ לא קאמר האו"ה רק בעובדא דידיה שנתערבו בשר שלא נמלח עם בשר שנמלח ונתבשל דאין האיסור מתחיל אלא לאחר שנתערבו דהאיסור מתחיל רק בשעת בישול ובאותה רגע הו לא מינכר החתיכה משא"כ היכא שהיה האיסור מקודם אלא שלא נודע עד לאח"כ שפיר הוי חהר"ל עיי"ש לדרכו. איברא כי במ"ז ריש כי' שאח"ז מתמה על דברי האו"ה הנזכר מדברי הש"ס מעילה דף כ"א דמשמע להדיא דאף בלא הוכר האיסור מעולם אפ"ה ההר"ל לא בטל ולא מצא מענה עיי"ש וכה ראיתי ביד יהודה לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ג אות ב' ג' וד' שהאריך להביא ראיות מדברי הפוסקים הראשונים דלא ס"ל באמת כדעת האו"ה הנזכר וגם הנה חזינן להרמ"א וכל גדולי האחרונים שלא הביאו דברי האו"ה לדינא לכן העלה שיש להחמיר לדינא דאף אם נולד האיסור בתערובות אם הוא חהר"ל לא בטל עיי"ש וכ"כ בסי' זה בפיה"א סק"ח לדינא ועיי"ש עוד בדבריו לעיל סי' צ"ב בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק סק"כ ועי' בס' דברי יוסף סי' תש"ה אות ה' מ"ש בזה באריכות ועי' במה שהאריך בזה בס' גנזי יוסף על הפתיחה כוללת להפרמ"ג בהנהגות הנשאל סדר ב' אות ל"ד ס"ק י"ז:

ז מותרות. עי' בשו"ת חות יאיר סי' קל"ג שמבואר מדבריו דבכ"מ לא אמרינן דדבר חשוב לא בטל אלא אם נתערב איסור בהיתר אבל אם נתערב בעודו היתר בהיתר ה"ז בטל אף שהוא דבר חשוב ור"ל עיי"ש (וכיוצא בזה כתב ג"כ בשפ"ד בסי' שאח"ז ס"ק י"א לענין דשיל"מ עיי"ש) אמנם יעוין ביד יהודה בסי' ס"ט שם אות ד' ואות ו' ובריש סי' זה

שהאריך והביא ראיות דאין חילוק בזה בין איסור להיתר דאף בהיתר אין חהר"ל בטלה כיון דחז"ל לא תלו טעם דחהר"ל לא בטל מחמת חומרת איסורו רק מחמת חשיבות הדבר עצמו א"כ מה לי היתר או איסור עיי"ש:

ח וראויה להתכבד. עי' בביאור הגר"א סק"ד דבע"כ בעינן שיהא ראוי להתכבד לאחר הביטול משא"כ חתיכות איסור שנתערבה בחתיכות קדשים דאף אם תתבטל עדיין אסורה לזרים ואינה מותרת רק לכהנים זה לא מקרי ראויה להתכבד עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ה'):

ט אינה אסורה רק מדרבנן. עי' בפרי תואר להלן סי' ק"י סק"ג ובערך השלחן שם אות ה' ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ב דכל זה דוקא בחד דרבנן אבל דבר שהוא תרי דרבנן בטל עיי"ש וכ"כ בהגהות הגאון הח"ס וכן נראה דעת הכו"פ ריש סק"ב עיי"ש לדרכו אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ו שמדחה ראייתו של החוו"ד בזה והעלה דאין חילוק בין חד דרבנן לתרי דרבנן ואפי' תרי דרבנן אינה בטלה עיי"ש:

י אסורה רק מדרבנן. עי' בכו"פ שהעלה דמ"מ אין להחמיר להדיא רק באיסור דרבנן שהוא אסור באכילה וגם בהנאה אבל באיסור דרבנן שאינו אסור רק באכילה ומותר בהנאה יש לצדד ולהקל בצירוף עוד סניף עיי"ש אמנם יעוין בבית מאיר מה שכתב לדחות דברי הכו"פ בזה עיי"ש: (יא) רק מדרבנן. עש"ך להלן סוף סי' ק"י בכללי הס"ס אות י"ז שכתב דמ"מ אין להחמיר רק באיסור דרבנן שאסור מדינא כגון ביצת נבילה וכיוצא אבל בשר שנתעלם מן העין דאינו רק חומרא בעלמא אם נתערב ברוב שרי אע"פ שהוא חהר"ל עיי"ש ועי' בס' גילוי דעת בסוף הספר בעובדא שנתערב חתיכת בשר שנתעלם מן העין ביו"ט ברוב בשר בשוגג והורה דאף דגם חהר"ל בטל ברוב באיסור דבשר שנתעלם מן העין מ"מ בנ"ד כיון שנתערב ביו"ט הרי הוא אסיר משום מוקצה כמ"ש בשפ"ד לעיל סי' צ"ט ס"ק י"א ודשיל"מ לא בטל ע"כ אין להורות היתר עד מוצאי יו"ט עכ"ד: (יב) ואם הוא ספק. עש"ך סק"ב שכתב דדוקא ספק אם הוא חהר"ל אבל אם הוא ודאי חהר"ל וספק אם הוא אסור לא בטל כדלקמן סי' ק"י סעיף ט' ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ד שכתב דחלב (בקמ"ץ) שנפל על חתיכת בשר רותחת והיא כחושה באופן דמדינא לא נאסרה רק כ"נ כמש"ל סי' ק"ה סעי' ד' וה' רק דלדידן דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן מחמירים לאסור עד ס' ונאסרה כולה מספק שמא הוא שמן אם הוא חהר"ל לכאורה לפי דברי הש"ך דספק איסור דהוי חהר"ל לא בטל ה"נ בזה לא בטל אמנם לדינא יש להקל בזה כיון דמדינא סגי בכ"נ וששים הוי רק חומרא בעלמא שפיר אמרינן גבי ספק איסור בזה חהר"ל בטילה וכתב שדין זה לא יצוייר

רק להמ"ד דחלב (בקמ"ץ) כחוש הוא דלהמ"ד שמן אף אם החתיכה כחושה נאסרה כולה מדינא וגם בעינן שהכ"נ לא יהיה חהר"ל עיי"ש ובמקומות שציין בזה במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה סוף אות ט"ו:

יג הוא ספק. עי' בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סוף סי' נ"ד דכל זה בספק חהר"ל לפני אורחים וכאמור אבל בחשיבת בריה אם אינו בקי להכיר אם הבריה שלם או נחסר ממנה מעט ראוי להחמיר בזה ככל ספק חסרון ידיעה דגם בדרבנן לא מחשב לספק עיי"ש (וע"ל בס"ק שאח"ז):

יד אם היא ראויה להתכבד. עש"ך ס"ק י"ג דהדבר תלוי בראות עיני המורה אם הוא חשיב להתכבד באותו מקום לא בטל ואם לאו בטל ואם יש ספק אזלינן לקולא עכ"ל ועי' מנח"י כלל מ' ס"ק י"ט שכתב דמשמעות לשון הש"ך בזה משמע דאף אם מסתפק המורה אם הוא חהר"ל מקרי ספק דרבנן והשיג עליו והעלה דבע"כ לא מיירי כאן שנסתפק המורה אם הוא חהר"ל דא"כ הו"ל ספק חסרון ידיעה ולא מקרי ספק כלל אלא דבע"כ מיירי שנסתפק מה שהיה בשעת התערובות כגון שיש לפניו כמה חתיכות הר"ל וביניהם יש חתיכות קטנים שאינם ר"ל ולא ידענא אם האיסור הוא מהחתיכות הקטנים או מהגדולים הר"ל בכה"ג הוא שיש להקל לחשבו לספק עיי"ש אמנם יעוין בפרי תואר סק"ד שכתב שיש לצייר ספק חהר"ל שכ' הרמ"א בזה בתרי אנפי א' במה שתלוי הספק בפלוגתא הפוסקים כגון כל חתיכת בשר נבילה דהוי לדעתם חהר"ל כל זמן שלא נימוח משא"כ לדעת שאר הפוסקים א"נ יצוייר בחתיכה שיש פנים לומר שהיא חהר"ל ואנשי אותו המקום אינם יודעים לומר בה דבר ברור ודבר זה לא הוי ספק הבא מחמת חסרון ידיעה דכל דלגבי אותן אנשים הדנים עליה לא הוי בעיניהו זה הדבר חהר"ל לא גזרינן דלא ליבטל אע"פ שיכול להיות דלגבי אחרינא במקום אחר הוי ר"ל כי בדין זה דחהר"ל אין דנין אלא העת והמקום ולכן אם אנש אותו המקום מסתפק בו אם הוא חהר"ל הו"ל כספק חסרון ידיעה לכל העולם עיי"ש וכן הסכים במ"ז סק"ב ובשפ"ד ס"ק י"ג לדינא דזה לא הוי ספק חסרו ידיעה וכמ"ש הפרי תואר ודלא כהמנח"י עיי"ש ועיין ביד יהודה בפיה"ק סק"א ועי' בשו"ת רמ"ץ חיו"ד סי' נ"ד מה שהאריך בענין זה וסיים דאם כי בספק חהר"ל יש להקל מ"מ עכ"פ צריך המורה להשכיל ולדרוש אם יש באמת ספק אם היא חהר"ל ולא יהיה כבודה עלילות להקל עיי"ש:

טו אזליגן לקולא עבאה"ט מ"ש דחומרא זו דחהר"ל אינה אלא מדרבנן עפת"ש סק"א ובדברינו לעיל (ס"ק ב') ולהלן סי' ק"י (ס"ק ה'): (טז) לקולא. עי' בשו"ת ביד שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"ה באמצע התשובה שהוכיח מדברי רש"י בעירובי דף ל"ה דהיכא שיש

שני איסורי דרבנן יחד גזרו חז"ל להחמיר גם בספיקא ומה"נ כתב בחתיכה ספק טריפה שנמלחה עם רוב חתיכות אחרות מין במינו ואינו מכיר החתיכה גם קודם שנתערבה אם היא חהר"ל וכתב שיש להחמיר דכיון שיש שני איסורי דרבנן חדא מצד המליחה דהוי לח בלח ומדרבנן בעינן ס' וגם מצד גוף החתיכה שנתערבה והוי חהר"ל ולא בטיל מדרבנן ובכה"ג גזרו גם בספיקו עיי"ש ובהגה מבהמ"ח אות א' שציין בזה לכמה מקומות דאשכח בכה"ג להחמיר עיי"ש: סעיף ב':

יז אלא א"כ איסורה מחמת עצמה, עפרמ"ג או"ח במ"ש סי' שי"ח סוף סק"ג שעמד על המחקר באם בישל במזיד בשבר חתיכה והיא חהר"ל ונתערבה עם שאר חתיכות אם לא בטילה משום דהו חהר"ל או דלמא הואיל ואין אסורה מחמת עצמה ממש בטילה אמנם נראו דהוי חהר"ל גם בכה"ג כמו חטאת ואשם והמודר הנאה דגוף החתיכה אסורה ור"ל דרק בקבלה החתיכה טעם איסור הוא דלא הוי חהר"ל עיי"ש:

יח כגון נבילה. עפת"ש מ"ש מתשובת מהר"י הלוי דאפי' היא כחושה מאד ועי' בט"ז לעיל סי' מ"ח ס"ק י"ח איברא כי בט"ז להלן סי' ק"י סק"ב נראה להדיא דכל שכחוש טובא לא מקרי ר"ל אפי' הוא שלם ועי' בס' מנחת פתים מ"ש בזה והוכיח מדברי הש"ס ב"ב דף כ' שיש חילוק בזה בין עוף לבהמה דבבשר בהמה אם היא כחושה ביותר אינו ר"ל אף שהוא ראוי עדיין לאיזה אדם לאכילה אבי בעוף בעינן שלא יהא ראוי לשום אדם מחמת כחישתו ועיי"ש במ"ש לענין דגים שהם כחושים וכתב דנראה דדגים אף שהם כחושים מקרי ר"ל וסיים בצ"ע בכי זה עיי"ש:

יט ובשר בחלב. עפת"ש מ"ש מתשובת נו"ב במעשה שאפ קרעפלי"ך וכו' ועיין בחוו"ד בביאורים סיף סי' זה מ"ש ע"ד הנו"ב בזה ועי מזה ביד אפרים ועי' בהגהות אמרי ברוך על החוו"ד מ"ש ע"ד החוו"ד בזה וכתב דבע"כ לא התיר הנו"ב הקרעפלי"ך רק בעובדא דידיה שלא היה גבינה בהקרעפלי"ך רק חמאה הבלועה והמילוי היה דבר אחר לא גבינה דביש גבינה הנאסרת בעצמותה מדין בב"ח אפשר שדנין בה דין חהר"ל אף שהגבינה בעצמי כשהיתה נפרדת מהקרעפלי"ך לא היה ראוי להתכבד עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) בחידושיו לסי' זה מ"ש בדברי זקינו הנו"ב ז"ל בזה וכתב דבע"כ צריכין לומר דהנו"ב מיירי שנתערבו הקרעפלי"ך לאחר שנאפה הקרעפלי"ך וקודם האפייה היה ניכר הבעקטלי"ך שהיה משוחים בחמאה והיו ידועים בפ"ע רק אח"כ לאחר האפייה נתערבו אבל אם נתערבו הבעקעלי"ן קודם האפיי' ולא היה ידועים לא שייך לומר חהר"ל דהא ידוע מדברי האו"ה היכא דתחלת ביאתו לעולם היה ע"י תערובות לא שייך דין חהר"ל וה"נ דהרי נאסרו הקרעפלי"ך רק אחר האפייה

ואז לא היה ניכר והוי בתחלת ביאתו לעולם ע"י תערובות אלא דבע"כ מיירי דכשנאפה ועדיין היה הקרעפלי"ך בעקעלי"ך והיו ניכרים רק אח"כ לאחר האפיי' נתערבו עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ו') מ"ש בזה. ועי' להלן סי' ק"ט (ס"ק מ"א בד"ה ועיין בפת"ש) עוד בדברי הנו"ב בזה:

כ ובשר בחלב. היינו כגון שנבלע בשר בחלב ל אם שמו חלב בעיסה ואפו בכלי הבלוע מבשר או משומן מקרי שפיר ור בלוע ולא הוי ר"ל ולא דבר שבמנין. נימוקי הגרי"ב בשם הת"ש. ועיין ערך שי שכתב דעיסה שנילושה בחמאה ושומן של בהמה ואפאה ועשה לחמים כיון שיש בה משום לא תאכל כל תועבה הוי העיסה איסור מחמת זה ויש לה דין חהר"ל אך כשנתערבה קודם האפיי' בעודה עיסה י"ל דהוי שמא הלכה כהפוסקים דחתיכה חיה שאינה מבושלת מתבטל ושמא טיגון לית משום בישול בב"ח ובסוף סיים דאפשר י"ל גם בנתערבה אחר האפיי' יש ביטול דשמא גם בבישול לית ביה משום לא תאכל תועבה כמ"ש בפלתי סי' סק"א עיי"ש:

כא בחלב. עבאה"ט מ"ש ששניהם גוף א' איסור במנח"י כלל מ' סק"י שכתב דדוקא בנאסר ע"י ביכול הוא דהוי איסור פו אבל בנאסר ע"י כבוש ומליחה דינו רק כאלו קבלה טעם האיסור מדבר אך במוסגר שם הניח בעצמו בצ"ע מדברי האו"ה כלל כ"ה דין ה' שפסק בב"ח שנאסר ע"י כבישה מקרי איסור מגופו עיי"ש ועי' בחוו"ד לעיל סי' בחידושים סק"ג בסיפו שכתב לדינא דבב"ח הנאסר רק מדרבנן לא שייך דין "ל אמנם יעוין בחידושי הגרעק"א שהביא מדברי הט"ז סק"ד דמבואר מדבריו ח דרבנן יש בו דין חהר"ל עיי"ש אמנם בענין זה כבר הרחיב הדיבור ה"ג בהגהות ב"י אות ה' והעלה לדינא בראיות דגם בב"ח דרבנן כגון עיף בחלב או בשר בחלב שחוטה או ע"י מליחה וכבוש שייך דין חהר"ל ש ועי' בפרי תואר סק"ג שהביא דברי הכנה"ג הנזכר והשיג עליו כי אף רו חז"ל על בשר עוף בחלב ושאר בשר בחלב דרבנן מ"מ לא גזרו שיהא ר מחמת עצמי והעלה דלא שייך בב"ח דרבנן דין חהר"ל עיי"ש אמנם סק"ג ובשפ"ד סק"ג העלה דהעיקר כדעת הכנה"ג הנזכר דגם בב"ח נן שייך דין חהר"ל דגם בב"ח דרבנן הוי גוף א' של איסור עיי"ש וכדברים כתב ג"כ בפתיחתו להלכות בשר בחלב (בד"ה חתיכה נ"נ) עיי"ש ועי' עוד ריו בשפ"ד ריש סק"ו ועי' בקונטרס אוהל מועד ש"ב סי' מ"א אות ב' חכם א' שם בענין זה ועיי"ש עוד בסי' ס' אות ה' מזה. והנה החוו"ד אורים לעיל סוף סי' פ"ז ובסי' צ"ה בביאורים סק"ה הביא ראיות דבב"ח נן לא הוי איסור מחמת עצמו רק כאיסור בלוע עיי"ש לדרכו אמנם כאן זה בביאורים סק"ג כתב דמ"ש הט"ז דמעמיד בעור קיבת נבלה הוי ר"ל ם איסיר בב"ח מיירי בע"כ שיש טעם בשר בחלב עיי"ש הנה מבואר

מדבריו שיש טעם בשר בחלב אע"פ דלא הוי דרך בישול ואינו אסור כ"א מדרבנן ה שייך בו דין תהר"ל ולא זכר כלל ממ"ש בעצמו לעיל סוף ס' פ"ז ובסי' שם שוב ראיתי בהגהות הגאון רעק"א ז"ל על החוו"ד בסוף סי' פ"ז שם ב' שעמד ע"ד החוו"ד בזה וכתב דהעיקר לדינא כדבריו בסי' זה להחמיר ש ועי' במקור מים חיים ובמטה יהונתן בחידושיו לסעיף א' (סוף ד"ה אינה אסורה רק מדרבנן) וביד יהודה בפיה"א סק"ד מ"ש בזה ועיין בשו"ת אבן הראשה סי' ו':

ין בפרמ"ג או"ת בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ל"ד שכתב דאם חתיכה נכבשה מעל"ע בחלב והיא חהר"ל ונתערבה באחרות ונתבשלה מיבעיא למ"ד דלא אמרינן חהר"ל בב"ח רק כשנאסר מה"ת דוקא אבל לא ר עוף וכבוש (כנ"ל) נתבטלה החתיכה אף דעכשיו לאחר שנתבשלה הוא מה"ת והוא חהר"ל אפ"ה בטלה כיון דלא ניכר שעה א' קודם תערובות האיסור דאורייתא וכשנעשה איסור דאורייתא כבר היה נתערב ע"כ בטלה אלא אפי' להמ"ד דס"ל דבבשר עוף בחלב וכבוש שייך דין חהר"ל דלכאורה דכיון דהוי חהר"ל לא בטילה ואסורים כולם בהנאה אבל לפמ"ש אתיין לדינא דכולן מותרין בהנאה כיון דלא היה ניכר מעולם אצל החתיכה בפ"ע איסור ההנאה וקודם התערובות היתה מותרת בהנאה ולא נאסרה בהנאה רק לאחר התערובות ויצוייר עוד דברים אלו בחתיכת צלי שאצל אש או שהעבירו רותח מן האש ונשעך עליה חלב קר וכדומה דקיי"ל דאסיר בצלי כדי נטילה בכחוש ונתערבה באחרות דבטלה דקיי"ל דכדי נטילה אינה ר"ל ואח"כ נתבשלה החתיכה עם שאר החתיכות אע"פ שנאסרה כל החתיכה ע"י הבישול דאין הגעלה באוכלין אפ"ה בטלה היא כיון דלא ניכר בה האיסור שנאסרה כולה קודם שנתערבה עיי"ש ועי' בגנזי יוסף שם ס"ק י"ז מה שהרבה לתמוה ע"ד הפרמ"ג בזה והעיר מכמה מקומות דלענין חהר"ל לא בעינן שיהא ניכר האיסור קודם שנתערב עיי"ש באריכות אמנם יעוין במנחת שי שם שהשיב על כל דברי הגנזי יוסף בזה והעלה דהעיקר כדעת הפרמ"ג ושב הדין של הפרמ"ג על מקומו בשלום עיי"ש ועיין מזה בדברינו לעיל (ס"ק ו') מ"ש בזה באריכות:

כב שקבלה טעם מאיסור. עבאה"ט מ"ש מהט"ז לענין גבינה של עכו"ם ועי' בט"ז שכתב דאם החשש הוא רק מה שעירבו בו חלב טמא ודאי דלא הוי חהר"ל דהא חלב טמא אינו מעמיד אלא מצד מה שנשאר מעט בין הנקבים שזה וזה ודאי לא הוי חהר"ל עכ"ד ועי' בנקה"כ שהשיג עליו ודעתו דגם באין בה רק חשש תערובות חלב טמא נקרא איסור מגופו ושייך בו דין חהר"ל ועי' במנח"י כלל מ' סק"ב מ"ש בדברי הט"ז והנקה"כ בזה ולדינא העלה דבמקום הפ"מ יש לסמוך להקל בזה כיון דבלא"ה יש מסתפקים אי גבינה

מקרי חהר"ל עיי"ש אמנם יעוין בכנפי יונה שהשיג עליו והעלה דהעיקר לדינא דגבינות של עכו"ם הוי כמו שאר איסור מגופו כיון דחז"ל גזרו איסור עליהם נחשבו כמו גוף האיסור ודלא כהמנח"י עיי"ש ועי' בפר"ח סק"ד שהסכים ג"כ דהוי איסור מחמת עצמו דהא אפי' אם העכו"ם מעמידין אותן בעשבים ופרחים דליכא חשש איסור כלל אפ"ה גזרו חז"ל על גבינות העכו"ם והוי איסור מחמת עצמו ויש לו דין חהר"ל עיי"ש ובמחצית השקל סק"ה ועי' בכו"פ שכתב כן בהחלט לדינא דגזירת חז"ל היה לאסור הגבינות ועשאו כגופו של איסור עיי"ש ועי' במ"ז סק"ד מ"ש בזה ולדינא העלה דאם הוא גבינה שלימה באופן שאין מקוה לצרף לסניף דעת האומרים דגבינה לא הוי חהר"ל (כמש"ל מהמנח"י) יש להחמיר ולהורות כמ"ש הנקה"כ והפר"ח וכן בגבינה שקורין האלענדר"ש בודאי יש להחמיר ושאר גבינות הכל לפי המקום ולפי הזמן אם הוא ר"ל אין להקל אכן אם לקח ישראל חלב מעכו"ם ועשה ממנה גבינה זה ודאי לא מקרי איסור מגופו דלא נולד באיסירו דעירב תלב טמא שבז אינו ר"ל וזה ודאי בטל ואין בו דין חהר"ל עיי"ש:

ועיין עוד בט"ז שמבואר מדבריו דגבינה שיש בה חשש שנתערב בה חלב מבהמה טריפה יש להחמיר דהוי חהר"ל ועי' במ"ז שם שכתב דמ"מ אין להחמיר אלא אם עירבו חלב מטריפה כשיעור שיהא בחלק הגבינה מהטריפה כדי שיהא ר"ל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"י שהעלה להחמיר בזה אף אם אין בה חלב טריפה רק כדי לעשות איזה חתיכה גבינה אפילו קטנה מכשיעור הר"ל עיי"ש מלתא בטעמא:

ועיי"ש עוד ביד יהודה שנסתפק באם העמיד גבינה באיסורי הנאה דכל הגבינה אסורה בהנאה אי הוי איסור מחמת עצמו לענין חהר"ל כיון שנגמר ע"י איסורי הנאה כדקיי"ל בפ"ג דמס' ערלה גבי בגד שצבעו בקליפי ערלה וכיוצא דפליגו ר"מ ורבנן אם הוא אסור בכל שהוא הרי חזינן משם דכיון שנגמר באיסור ע"י דבר הנאסר בהנאה נחשב כגופו של איסור וה"נ במעמיד באיסור הנאה יש לומר כן אבל לדינא כתב שאין להחמיר כיון שכל הענין דחהר"ל אינו אלא מדרבנן אין להוסיף עליו עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"א ס"ק נ'):

כג טעם. עבאה"ט מ"ש לתמוה על סוף דברי הט"ז וע' בכו"פ ובחידושי הגרע"ק הגרע"ק שהתפלאו ג"כ על הט"ז בזה ועי' בחוו"ד סק"ג שעמד ג"כ ע"ד הט"ז בזה ונחית לבאר דבריו אבל אין תירוצו עילה רק לתרץ קושיות הכו"פ אבל לקושיות הבאה"ט (והקושיא הב' של הגרע"א) לא הועיל כלל בתירוצו ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י ולעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ג אות י"א מ"ש בדברי הט"ז בזה:

כד אין לה דין חהר"ל. עבאה"ט מ"ש מהש"ך כיון דאין האיסור הנבלע בה ר"ל ועשפ"ד סק"ד שכתב דאפי' אם הבלוע בא מבב"ח ע"ד משל אם היה בב"ח ושאר דברים בקדירה אין על השאר דין חהר"ל וה"ה טפת חלב שנפלה על חתיכה ואין בהחתיכה ס' כנגד הטפה ואח"כ נפלה החתיכה לקדירה בשר ואין בהקדירה ס' נגד אותה החתיכה אף דקיי"ל דנאסרו שאר התערובות שבקדירה מ"מ אין עליהם דין חהר"ל כיון שכנגד הטפה יש בהם ס' תו הוי שאר הבשר שנאסר מחמת אותה החתיכה כשאר איסורים עיי"ש:

כה דין חהר"ל. ואפי' למ"ד דטעם כעיקר מן התורה ולוקה על כל כזית מהיתר אפ"ה לא מקרי חהר"ל ולא דמי לב"ח והחילוק קל להבין. פרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה חהר"ל):

כו שלא נמלחה. ונתבשלה בלא מליחה ולא היה ס' ונאסרה מדם של עצמה לא מקרי איסור מחמת עצמה יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ב:

כז בטלה. ע"ל סי' ס"ט סעיף י"ד:

כח חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה וכו'. כתב במ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ה וז"ל שאלה חתיכה בשר שנפלה על גבינה חמה להמחבר דאין אוסר בלא רוטב בכחוש כ"א כ"נ או לדידן חם לצוק דתתאה גבר ואוסר כ"ק ואח"כ נתערבה זאת החתיכה עם שאר בבישול מה הדין. תשובה לפי מ"ש מהר"ם מלובלין ז"ל וכו' דאמרינן איסור דבוק כה"ג וכו' וחהר"ל הוא א"כ לכאורה בב"ח יש לאסור הכל ואמנם יראה להתיר כפי הטעם הב' של או"ה דכל שתחלת ביאתו לעולם ע"י תערובות לא אמרינן חהר"ל וכאן קודם הבישול הקליפה לא היתה ר"ל ולאח"כ לא ניכר בטילה שפיר חד בתרי כל שיש ס' בין הכל נגד החתיכה האסורה אף בחהר"ל וכדאמרן עכ"ל אמנם לפמש"ל (ס"ק ז') שיש הרבה חולקים על האי כללא של האו"ה דגם בחתיכה הראוי להתכבד אם בא האיסור לעולם ע"י תערובות לא הוי חהר"ל וכ' שם דלדינא יש להחמיר דגם בבא לעולם ע"י תערובות הוי חהר"ל דלא בטל א"כ הדר דינא דגם בחתיכה בשר הנאסרה ע"י חלב רק כ"נ או כדי קליפה שייך דין חהר"ל דלא בטל:

כט רק כדי קליפה. עי' בחכמת אדם כלל נ"ג סוף דין ז' דה"ה בנאסרה כדי נטילה לא הוי חהר"ל ובטלה שהרי גם הנטילה אינו ר"ל עיי"ש: (ל) כדי קליפה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלא משכחת רק בב"ח ועי' ביד אברהם שכתב שיש מציאות לזה גם חוץ מבב"ח כגון בעובר שהוציא את ידו וחתך האבר דלעיל סי' י"ד סעיף ב' דמקום החתך אסור וכן באבר המדולדל דלעיל סי' נ"ה סעיף ה' דמקום החתך אסור דבזה הוי דהקליפה דמקום

החתך הנזכר איסור מחמת עצמו ועוד משכחת לה במבשל בשבת ע"י עירוי שנאסרה כ"ק מצד עצמה עיי"ש:

לא בטלה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דיש פוסקים ס"ל דאם יקלפוהו יהיה חהר"ל לא בטיל ועי' בפר"ח סק"ז שכתב כן בהחלט לדינא דאם הקליפה הוא ר"ל לא בטלה עיי"ש והנה בכרתי סק"ד ובפלתי סק"ו פסק להקל דאפי' הקליפה ראויה להתכבד בטלה עיי"ש אמנם בשפ"ד סק"ו העלה דבב"ח דהוי הקליפה גו איסור אם הוא חהר"ל לא בטלה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תש"ו: סעיף ג':

לב תרנגולת. עשפ"ד סק"ז שהביא מדברי התוס' דעופות קטנים לא מקרי חהר"ל ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בדברינו להלן סי' ק"י (ס"ק ט"ו) שהבאתי מהשפ"ד והגהות יד שאול דכל זה הוא כשנתערב לאחר שחיטה והחשיבות הוא רק מצד חהר"ל אבל בנתערב קודם שחיטה שיש עליו בעה"ח אף שהוא קטן וכחוש אינו בטל:

לג בנוצתה. עפת"ש מ"ש בחתיכה שאינה מנוקרת דמה שראוי לעכו"ם לא מקרי חהר"ל ועי' בדברינו לעיל (סי' ה' וס"ק ח') ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י ובפיה"ק ס"ק כ"ג שכתב דכל בלא ניקר מחלב אבל בלא ניקור מגידי דם כיון דמדינא אין צריך להסירן או לחתכן כמבואר לעיל סי' ס"ה וחתיכה בעלמא לא הוי מעשה אכן בגידין של ספק אם הם מחמת חלב או דם יש להקל כיון דהוי ספק חהר"ל עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ר"ג ועי' בדברינו להלן (ס"ק ס"ט) ולהלן סי' ק' (ס"ק ט"ו):

לד בטלה שהרי אינה ראויה להתכבד. עי' פלתי לה סי' ק"י סק"ו שכתב דגם תרנגולת בנוצתה אם היא שלם באברים הפנימיים שי עכ"פ האברים הפנימיים שלהם לא בטלין דהוי חהר"ל ויש להניח התרנגול בנוצתה והכבש בעורו שהוא כשר אבל האברים הפנימיים צריך להוציא מתוך דהוי חהר"ל ולא בטלין עיי"ש לדרכו ועי' בשפ"ד להלן סי' ק"י שם ס"ק. י שפקפק בזה דיש לצדד ולומר דכיון דכל בשר העוף והכבש בטל ומותרין דלא הוי חהר"ל ה"ה אברים הפנימיים שדי בתר כל הגוף ובטלין א"נ יש לומר להיפך דכיון דאברים הפנימיים אסורים ה"ה כל הכבש והעוף עיי"ש ועי' ביד יהודה בסי' ק"י בפיה"א סק"י שהעלה דהעיקר לדינא כדעת הכו"פ דהאבר הפנימיים אין להם שייכות עם הגוף בענין זה והאי לחודא קאי והאי לחודא ק עי"ש: (לה) ראויה להתכבד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דגם דבר שבמנין הוי ועיין בכו"פ שהשיג על הש"ך והעלה דהוי דבר שבמנין דאין הנוצה והעוף מבטל מהכבש והאווז דין דבר שבמנין עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד סק"ז שכתב דהעיקר לדינא כהש"ך והכין הלכתא עיי"ש והנה בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) מדחה דברי הפרמ"ג והביא ראיות לדעת הכו"פ

וד כהש"ך אמנם יעוין בערוגות הבושם שדחה דברי הכו"פ והעלה דהעיקר לדין כהש"ך עיי"ש:

ועיין עוד במ"ז סק"ו שכתב דאווזא פטומה ושמנה מאוד עד שא"א לאכול כך עד שיפשוט השומן מעליה אף דכל זמן שלא הפשיט עורה לא נחשב חהר"ל מ"מ עכ"פ דבר שבמנין מקרי וזה לא דמי לנוצה דגם דבר שבמנין שייך ביה דבזה לא מחוסר מעשה גדול כמו בנוצה עיי"ש ולהלן סי' ק"י בס' סק"ב ושפ"ד שם ס"ק י"ג ועי' מזה בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' כ"ד באריכות (לו) ואע"פ. עפת"ש מ"ש מתשובת הרדב"ז ועי' מזה בשו"ת זרע אמת חלק ב' סי' ו' ועי' בס' עצי לבונה שכתב שיש לחלק בזה בין ודאי איסור לס' אסור דבספק טריפה שנתערב יש להתיר אף שלא נודע עד לאחר שנעשה חהר"ל דאף שזה מגרע דהא הידיעה גורמת הביטול והוי עתה ראויה להתכבד מ"מ כיון דלא נודע הספק טריפות עד לאחר התערובות יש להתיר בהפ"מ דהוי ס"ס וכו' וגם יש דעות כהמחבר להלן סי' ק"ט דבנתערבו קודם מותר ס"ס בלא נודע עד אח"כ עיי"ש והביאו ביד דוד בהגהות ב"י אות ו' לדינא עיי"ש:

לז) שאחר שנתערבה. עי' פת"ש מ"ש מהרדב"ז ועי' בפרי תואר סק"ה כתב דתרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרים ולא ידענא מטריפתה אלא לאחר שהסירו הנוצה אינה בטילה דבכל דבר שבטל ברוב העיקר הוא הידיעה דהידיעה גורמת לו שר בטל עיי"ש והסכים עמו בשפ"ד סק"ח וכתב דמ"מ בצירוף עוד סניף יש לצדד בהפ"מ ושעהד"ח להקל בזה אף שלא נודע רק לאחר הסרת הנוצה וי"ש מיהו להלן סי' ק"י ס"ק י"ג כ' בהחלט להחמיר בזה דבעינן דוקא שנודע התערובות בעודו בנוצה אבל אם נודע לאחר שהסירו הנוצה הוי חהר"ל וסיים דאף שדעת הכו"פ נראה דלא ס"ל כן מ"מ להלכה נראה ודאי כמ"ש עיי"ש וכ"כ בי"ד בשפ"ד סי' ק"ט סוף ס"ק י"ג ועי' בס' שערי דעה סק"ג שכתב דלכאורה קשה על דבריהם בזה במ"ש דאם לא ידעינן עד אחר שהסירו הנוצה נעשית חהר"ל דהא לדעת המחבר אף שידענו לאחר הסרת הנוצה מ"מ כל שלא ידענו זה קודם הבישול כבר נתבשלה דהא לדעה הראשונה לא חשיבה ר"ל אלא אם היא מבושלת ולדעה שנית הרי גם בנוצתה חשיבה ר"ל אלא דנ"מ לדעה הראשונה על המחבר אם לא נודע עד אחר הבישול אף שנתערבה בנוצתה וכו' ועיי"ש מ"ש בזה לדינא ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח ובפיה"ק ס"ק ט"ו מ"ש בענין זה והעלה דכיון שיש הרבה פוסקים דס"ל דביטול איסור אינו תלוי בידיעה כלל ע"כ היכא שיש עוד צד להתיר כגון בכבש שלם או אווזא שלמה וכיוצא שיש דעות דלא מקרי חהר"ל יש להקל עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קס"א ענין השכיח כמה פעמים במקולין שנמצא טריפות בבני

מעיים של בהמה אחת אח"כ נתערבו הבהמות ולא נודע מאיזה בהמה הוא והוא הפ"מ להטריף הכל קצת לומדים רצו לסמוך אהא דכבש בעירו בטל א"כ נתבטלה הטריפה בין כשרות בעודן בעורן ואף שלא נודע עדיין התערובות הנה נודע דעת הב"ח מובא בש"ך להלן סי' ק"ט דאף בלא נודע נתבטל וה"ה נמי בזה וכתב דז"א בזה גם לדעת הב"ח אין להקל דגם הב"ח דוקא אם היה מסירין הבני מעיים ודם הסרת העור דאז אם לא נודע לנו קודם לא היה אפשר להכיר מי הטריפה כן נעשה התערובות קודם שהסיר העור בזה ס"ל להב"ח דלא אזלינן בתר דיעותינו ואף קודם שנודע נתבטל אבל בלא לקחו הבני מעיים עד שהוסר העור א"כ כל זמן היותם בעור לא נחשב תערובות כלל דהא קיי"ל בכ"מ שאפשר הכיר האיסור אף שלא ניכר עדיין הוי כאלו כבר הוכר וה"ה הכא כל זמן והיה הבני מעיים בתוכו אם היינו בודקין היה ניכר א"כ לא היה אז בכלל תערובות ואימת נעשה התערובות לאחר שהוסר העור ולקחו ממנו הבני מעיים אז כבר הוא ר"ל ואינו בטל ע"כ אין לסמוך לצרף דעת הב"ח בזה להקל בענין זה כלל עיי"ש באריכות ועי' מזה עוד בדבריו במהדורא תליתאי סי' רל"ט אריכות ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות ד' שכתב שם אגב אורחיה ז"ל ומ"מ נראה אם נתערבה תרנגולת אחת טריפה בין הרבה כשרות ולא נודע התערובות עד שהסירו הנוצה מכמה תרנגולת ויש באותן שלא הסירו מהן הנוצה כדי לבטל האיסור הכל מותר אע"ג דהידיעה הוא אחר שהסירו הנוצה וקודם הידיעה לא נתבטלו ואם היה מסירין הנוצה מכל התרנגולת קודם הידיעה היה כולן אסורין כמ"ש מ"מ כאן תלינן שמהאיסור לא הסירו הנוצה ונתבטל דשעת הידיעה הוא כשעת הנפילה ובשעת הנפילה בודאי תלינן לקולא כמש"ל סי' קי"א סעיף ה' ועוד כיון דעכשיו בשעת ידיעה יש לנו ספק אם האיסור חהר"ל מותר וכו' וכיון דכאן בשעת נפילה היה בודאי אינה ר"ל אלא דאין אנו הולכין אחר שעת נפילה כיון דלא נודע ולא נתבטל אלא אחר שעת ידיעה ובשעת ידיעה היא ספק אם הוא ר"ל בודאי מותר הוא ועוד דהא כאן איכא למימר דאותן שנשתנו מן הרוב הוא כמו כל דפריש מרובא פריש והאיסור לא נשתנה ובטל כאן לא נקרא שם איסור על התערובות ודמי שפיר לשעת נפילה דתלינן דנפל באותן שיש בהם כדי לבטל וכו' ואם הסירו הרוב קודם הידיעה ולא נשאר אלא ב' שאין האיסור יכול לבטל בהן אותן שלא הסירו הנוצה מותרין ממ"נ כמו נתרסק אחד מהן ואותן שהסירו אסורין וכו' ואם היה כאן כמה תרנגולת שלא הסירו מהן הנוצה וכמה שהסירו מהן הנוצה ונתערבה תרנגולת אחת טריפה ואינו ידוע אם הטריפה היתה בנוצתה ונתערבה בין אותן שלא הסירו מהן הנוצה או שהיתה בלא נוצה ונתערבה בין אותן שהסירו מהן הנוצה בודאי מותר וכו' ובודאי תלינן שנפל

למקום שנתבטל וכו' ועוד דהוי ספק אם החתיכה ראויה להתכבד או לא דתלינן לקולא וכו' עכ"ל:

ועיין עוד בשפ"ד להלן סי' ק"ט שם שכתב ודע דבאווזות פטומות ששוחטין הרבה ביחד ולפעמים מוצאין בבני מעיים של אחת ספק טריפה כמו קוץ וכדומה יש עצה ע"פ שורת הדין שיהיה כולן כשרין שבעוד הנוצות עליהן יטול מהם הבני מעיים ולא יעיין בהם ואז יערב האווזות יחד קודם שרואה וממילא שאם ימצא בא' מהמעיים טריפות וכו' מיבטל בטל חד בתרי כיון שעדיין הנוצה עליהן ולא הוי חהר"ל ואף לאחר שהסיר הנוצה כיון שכבר נודע התערובות קודם מיבטל בטל אבל אם לא יעשה כן אם יהיה נודע התערובות לאחר הסרת הנוצה ודאי הוי עכשיו חהר"ל וכו' ולא הוי בזה מבטל איסור לכתחלה דהא אינו מחויב למיבדקיה דאי בעי משליך המעיים (ועי' בדברינו לעיל סי' מ"ו ס"ק צ"ו) וסיים וז"ל ומיהו אין לעשות כן וגם לאו חסידות הוא אבל באווזות שמפטמין בשבולת שועל וכדומה שיש תקנה לבדוק הוושט וכו' ודאי דאסור לעשות כן דהוי מבטל איסור לכתחלה וכו' עכת"ד:

לח הסירו הנוצה. עי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' סוף אות ה' מ"ש בזה:

לט אא"כ היא מבושלת. עי' בשו"ת מקום שמואל בחידושי דינים לסי' זה שהבית מדברי הדו"פ שמבואר מדבריו לחלק בין בשר בהמה לבשר כוף דבשר עוף כיון דרכיך וחזי למיכול באומצא כדאיתא בש"ס שבת פרק מפנין משא"כ בשר בהמה והשיג עליו מדברי הרמב"ם בהלכות שבת דמוכח שלא לחלק בכך עיי"ש ועי' בשו"ת שערי דעה חלק ב' סי' קמ"ח שהביאו והביא ראיה לדברי הדו"פ הנ"ל עיי"ש ויש בזה נ"מ גם לדידן לענין ספק כמש"ל (ס"ק מ"ז בד"ה ועיין במ"ז) ועי' בדע"ת סי' מ"ט ס"ק י"ט ובספרו שו"ת מהרש"ם בהוספות שבסוף חלק ב':

מ היא מבושלת. פי' שהיתה מבושלת כבר כתקונה בשעת התערובות. פר"ת סק"י (וע"ל ס"ק ל"ז):

מא כבש שלם. עבאה"ט מ"ש אפי' הפשיט עורו ועשפ"ד סק"ט שכתב דזה להמחבר אבל לדידן אם הפשיט העור הוי חהר"ל עיי"ש אמנם יעוין במנחת כהן חלק ג' מס' התערובות פרק ג' שהעלה דהעיקר לדינא דכבש שלם לא הוי חהר"ל אפי' אם הופשט העור עיי"ש ועי' בשו"ת שבות יעקב חלק ג' סי' ס"ח שכ' דבהפ"מ יש להקל בכבש שלם אף שהופשט מעורה עיי"ש ועי' בשו"ת שב יעקב סי' ל' שמיקל ג"כ בזה בצירוף סניף היכא דלא היה האווזא טריפה ודאי לכ"ע עיי"ש:

מב שלם. עבאה"ט ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ז' שכתב מהרשב"ש והרדב"ז דה"ה אווזא שלימה הוי חהר"ל עיי"ש ויותר מזה ראיתי בשו"ת נחלת יעקב סי' ו' (בתשובת הגאון מו"ה יצחק זעליקמאן חפץ מקרומנה) באמצע התשו' דבמקומו היה המנהג לכבד אורחים באווזא שלימה דוקא ע"כ אם נחתכה האווזא לשנים יש מקום לומר דבטל חשיבותייהו ולא הוי חהר"ל וסיים דהמקיל לא הפסיד והמחמיר תע"ב עיי"ש הנך רואה דלפ"ז אדרבה אם אינה שלימה אינה חהר"ל מעיקר הדין ועי' ביד יהודה שם מ"ש בענין זה והעלה דהכא הוא לפי המקום והזמן ובמקומות דאין דרך לכבד באווזא שלימה בודאי דלא הוי חהר"ל אבל בר אווזא או תרנגולת שלימה הוי חהר"ל לפ"ע ונ"מ מכל זר גם לדידן אם לעשות מזה איזה סניף כגון שנתערבו קודם שהוסר הנוצה ונודע אחר שהוסר הנוצה עיי"ש (וע"ל ס"ק ל"ז):

מג חתיכה גדולה. עשפ"ד סק"ב שכתב מהאו"ה דכלי גדול של חמאה טריפה שנתערבה בכמה כלים גדולים של חמאה הוי חהר"ל ואינה בטילה וכתב שאין הדבר בהחלט רק בכלי גדול דהוי ודאי חהר"ל אבל חתיכה גדולה של חמאה אין הדבר בהחלט אי הוי חהר"ל ויש לדין בזה הכל לפי המקום ולפי הזמן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפהי"א סוף סק"ב מ"ש בזה והעלה דבזמן הזה כיון שאין דרך לאכול חמאה בפ"ע אין מקום לתת על חמאה בפ"ע דין חהר"ל כלל ע"כ גם כלי גדול של חמאה יש להקל דלא הוי חהר"ל עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות ה' מ"ש בענין זה וכתב דחתיכות שומן נראה דבטל דלא עבידי אינשי דאכלו שומן בעיניה אבל כלי מלא שומן שנתערבה אפשר דחשוב ולא בטל וכן י"ל ג"כ לאידך גיסא דשפיר בטל ולא הוי חהר"ל כיון דמ"מ אין אוכלין השומן בפ"ע וגם אינו דבר שבמנין דאין דרך למכור כלים עם שומן במנין ואע"פ שמנין משקל הלטרות מ"מ אין כל ליטרא נפרד בפני עצמה ואין ניכר בחתיכה שומן אם יש בה ליטרא או לאו ע"כ לא דמי לשאר דבר שבמנין וסיים בצ"ע:

מד גדולה יותר מדאי. עי' בחמודי דניאל שם סוף אות הנ"ל שהעלה דלדעה זו (שהוא הרשב"א) בע"כ לומר שאנו דנין החתיכה רק כמו שהוא לפנינו ואף אם נשתנה אח"כ אין קפידא שכתב הטעם משום דאין דרך להניח לפני אורח א' אלא חתיכה ראויה ובינונית אבל לא חתיכה גדולה יותר מדאי וא"כ אכתי הו"ל להתנות שלא יחתוך אח"כ הבשר לחתיכות ראויות רק שיאכלנה כך גדילה או שיחתכנה לחתיכות קטנות יותר מדאי דאם יחתוך אותן לחתיכות ראויות יאסר ומדלא מפרש דצריך לזהר בזה בע"כ דאין קפידה בזה דכל שלפנינו עכשיו אינה ר"ל ובטל וגם אם תשתנה אח"כ שיתתכנה

לחתיכות ראויות להמחבר אינו חוזר ונאסר עיי"ש לדרכו ולדינא ע"ל (בס"ק שאח"ז ולהלן ס"ק ע"ז):

מה ויש חולקים בכל זה. והיינו כי הי"ח אלו ס"ל דא"צ שיהא ראוי לכבד בו עכשיו אלא כל שהיא גדולה כ"כ שיהא ראוי לכבד בו אחר תיקונו חשוב חהר"ל גם קודם תיקונו. עט"ז סק"ה. ועי' בדברינו להלן (ס"ק ע"ז) מ"ש בזה לדינא:

מו חולקים בכל זה. עי' במנחת כהן חלק ג' מספר התערובות פרק ג' שהעלה להקל בחתיכה גדולה יותר מדאי זולת בחתיכה בינונית אף שהיא חיה אז אין להקל עיי"ש אמנם אנו אין לנו אלא הכרעת הרמ"א שסיים וכן נוהגין כדעת היש חולקין ככל הנזכר במחבר והיינו דחתיכה גדולה יותר מדאי הוי חהר"ל ואין להקל ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' צ"א ובדע"ת סי' ל"א סק"י:

מז בכל זה. עשפ"ד סק"ח שנסתפק אם יכולין לצרף לסניף הדעה הראשונה דחתיכה חיה לא מקרי חהר"ל וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק ט"ז מ"ש בענין זה והעלה דכיון דהרא"ש דחה דעה זו בשתי ידים וכן המחבר בעצמו פסק להלן סי' ק"י דגם חתיכה חיה מקרי ר"ל ע"כ אין לעשות שום סניף מדעה זו עיי"ש וכ"כ בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קכ"ו ובהגהות חכמת שלמה בסעיף שאח"ז שלא לצרף לסניף הדעה דחתיכה חיה לא הוי חהר"ל עיי"ש ועי' בישועות יעקב סק"ז ובס' דלתי תשובה סק"א ובדעת תורה חי' מ"ט ס"ק י"ט ועיי"ש עוד בבית שלמה בתשובה שאח"ז שכ' דכל זה הוא רק בודאי איסור אבל בספק איסור שנתערב ולא נודע עד אחר שנתערב בזה יש להקל ולצרף לספק שמא העיקר כהרשב"א דס"ל דחתיכה חיה לא הוי חהר"ל להוי ס"ס עיי"ש באריכות:

ועיין במ"ז ס"ק י"א שכתב וז"ל אווזות פטומות ושמנות מאוד ודאי אין עור ר"ל כ"א ע"י התכה והם לא דברו אלא בראוי כך עכ"ל ועי' בחוו"ד בחידושים ס"ק י"ב שהביאו ונראה שהסכים עמו אמנם יעוין בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קכ"ו שכתב דאף שהחוו"ד העתיק דברי הפרמ"ג כאן להלכה מ"מ אנא לא ס"ל כן דמה חילוק יש בין כבש שלם וחי דמחוסר ניתוח וגם בישול ואעפ"כ מקרי חהר"ל וה"נ אף שמחוסר התכה הוי חהר"ל ובאמת שהפרמ"ג בעצמו חזר בו להלן בשפ"ד סוף סי' ק"ט שכתב שוב עיינתי בתשו' מהר"ם מלובלין דמשמע מדבריו דהוי חהר"ל אע"פ שמחוסר התכה עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ד"ר בעובדא שנתערב חתיכה חיה טריפה בין כמה חתיכות וכ' דלכאורה הא דמחמרינן דאפי' חתיכה חיה הוי חהר"ל הוא רק אם רוצה לבשלן כולן יחד אבל אם רוצה לאכול כל או"א בפ"ע אין להחמיר דהא על כל או"א איכא ס"ס

שמא מהכשרה הוא ושמא העיקר כהפוסקים דחתיכה חיה לא מקרי חהר"ל וא"כ כבר נתבטלה בשאר החתיכות מיהו מלשון הרמ"א משמע דלגמרי פסק דחתיכה חיה מקרי חהר"ל אך כתב דמ"מ נראה דאם נתערב ספק טריפה בכה"ג יש להקל ולהתיר לאכול כל או"א בפ"ע דאיכא ספיקא טובא דלמא אינה טריפה כלל ודלמא זו מהכשרה הוא ודלמא הלכה דחתיכה חיה לא הוי חהר"ל ומכל שכן בלא נודע הטריפות עד אחר שנתערב וכו' עיי"ש ועיי"ש עוד בטוטו"ד שמצדד באווזות חיות שמנות מאד עד שאי אפשר לאכל כך מבושלין עד שיסיר העור תחלה דיש להקל דלא הוי חהר"ל כיון דהעור אינו ראוי לאכול כ"א ע"י התכה א"כ הרי העור בטל דבע"כ לא ס"ל להפוסקים דחתיכה חיה הוי חהר"ל רק בדבר שראוי עכ"פ לאכול לאחר הבישול ויהיה חהר"ל משא"כ בשומן דממ"נ אם נידון כפי מה שהוא עכשיו אינו ראו כיון שהוא חי ואם לאחר שניתך שוב יהיה נמיס לגמרי ולא הוי חהר"ל וגם א לא יתיכנו רק יתייבש כ"כ עד שיהא ראוי לאכילה ג"כ לא יהיה חהר"ל שיהי' נצטמק מאד וכו' ולפ"ז י"ל דאפי' אווזא שלימה מפוטמת כשהיא חיה בטלה כיון דלאכול כך עם השומן א"א רק צריך להסיר העור תחלה א"כ ממילא דהוי כתרנגולת בנוצתה דמחוסר מעשה גדול ולכ"ע בטלה בכה"ג והש"ע והפוסקים שכתבו דאווזא חיה הוי חהר"ל מיירי רק באווזא שראויה לאכלה כך עם שמנה וכו' אך גם בזה יש לפקפק דהא גם באווזא שמינה כזו יש הכנפים והקוליות וכדומה דלא מסירין השומן מהם שראוים לאכילה כך והוי חהר"ל מצד הכנפיים והשוק וכתב דמ"מ י"ל דהוי נ"מ לענין הביילי"ג וכדומה דברים שדרכן להפשיר אם הם לבדן שנתערבו בעוד שומנם עליהם דיש לצרף זה לסניף להקל עיין באריכות אמנם לפמש"ל מתשובת מהר"ם מלובלין שהביא השפ"ד ומהיד יהודה והבית שלמה אין לסמוך ע"ד להקל בזה אפי' לסניף דמה שמחוסר התכה לא נקרא מחוסר מעשה כלל: (מח) תרנגולת בנוצתה. עבאה"ט מ"ש דה"ה כב בעורו ועמ"ז להלן סי' ק"ב שכתב שיש לעיין בדגים שלא נטלו הקשקשים איה חהר"ל וכתב דנראה להחמיר דחשוב חהר"ל דדמי לפתיחת המעיים לא דמי לכבש בעורו עיי"ש:

מט דמחוסרת מעשה גדול. עט"ז מ"ש דבלא נט המעיים אין זה חשוב מחוסר מעשה ועמ"ז סק"ו דר"ל דמשום דחסר רק מעשה כל דהו לא מקרי מחוסר מעשה עיי"ש ועשפ"ד סק"י דמה"ט גם בשר שלא נמלח מקרי חהר"ל ולא נקרא מחוסר מעשה כי המליחה הוא רק מעשה כל דהו עיי"ש:

נ מעשה גדול. ואע"ג דמחוסרת בישול הוי מחוסר מעשה גדול יותר ממחוסר הסרת הנוצה והעור ואפ"ה לא נחשב חסרון הבישול למחוסר מעשה גדול וחסרון הסרת הנוצה

נחשב למחוסר מעשה גדול משום דבהסרת הנוצה והעור נשתנה הגוף משא"כ במעשה הבישול דגוף הדבר לא נשתנה כלל מה שהבישול מכשירתו לאכילה וזה לא חשוב מחוסר מעשה גדול לענין זה. יד יהודה שם ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ד"ר:

נא או ראש. עבאה"ט סק" מ"ש מהט"ז דראש של בהמה אע"פ שנחרך לא הוי חהר"ל רק ראש של עגל ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"א שכתב דנראה דרק בימיהם היה ראש העגל חשוב אבל כעת במקומינו אינו חשוב כלל רק נחשב בכלל הבני מעיים עיי"ש ועי' בשלחן גבוה סק"י שכתב דבמקומות שלו המנהג לצלות ראשי הטל והעגלים הרכים בתנור בעורן וצמרן ועולים על שלחן מלכים לכאורה חשיב חהר"ל אבל לדינא אין להחמיר דכיון שכתב לקמן סעיף ו' דלא חשיבו חהר"ל אלא בעודן שלמים א"כ סתם ראש לא חשוב חהר"ל כיון שחותכין עצם הגולגולת ומוציאין המוח למליחה וכן לצלי ממילא בטל החשיבות שלו ומ"ש הרב דהוי חהר"ל הוא רק כשנצלה או נמלח שלם ע"י נקיבת הקרום של מוח בלבד אותבי' אבית השחיטה או נעץ קנה בנחיריו כמש"ל סי' ס"ח וע"א אבל עגל שנהגו אפי' לצלי לחתוך כל עצם הגולגולת ולהוציא המוח כמ"ש הרמ"א מקרי הראש חהר"ל ואין להחמיר עיי"ש אבל לפמ"ש הט"ז ס"ק י"א גבי ב וכן הש"ך ס"ק ט"ו בשם הת"ת וכן הוא הסכמת כל האחרונים רבני מדינות דמה שנחסר קצת מהחתיכה לא בטל ממנו דין חהר"ל גם בזה יש להחמיר נראה מדעת הרמ"א שכתב דהראש הוי חהר"ל והרי הוא בעצמו כ' לעיל שנהגו לחתוך הראש ולהוציא המוח כנ"ל ובע"כ דמ"ש כאן דהראש הוי חהר"ל היינו אפי' לאחר שהוציא המוח ע"י חתיכת העצם כנזכר:

נב אבל כבר נחרכו. אע"פ שלא נטלו טלפיהן מ"מ כיון דאפשר לקוצצן לא חשוב משום מעשה והו"ל חהר"ל. ט"ז סק"ז. ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י ובפיה"ק:

כ"ב שמפרש הטעם דקציצת הטלפים לא נחשב כמחוסר מעשה גדול כיון שאינו אלא על מעט רגל ואם יקוץ מעט רגל זה עדיין נשאר הרבה תו הוי חתיכה שבתוך הטלפים כחתיכה בעלמא דאינה מעכב עיי"ש ולפ"ז פשוט הוא במקום ששוחטים שורים גדולים ודרך למכור רק חתיכות הרגל היינו מה בתוך הטלפים עם משך אצבע או אצבעיים למעלה ולפי גדלותו גם זה הוא חהר"ל פשוט הוא דאם נודע האיסור קודם שקצצו הטלפים לא הוי חהר"ל דזה ק"ו מכבש בעורו כיון שהוא עבודה גדולה לקוצצן יותר ויותר מהפשטת העור ודאי דהו"ל בכלל מחוסר מעשה גדולה ואף שיש למעלה מהטלפים ג"כ מעט עור הרגל שאינו מחוסר מעשה מ"מ הנה הוא בטל לגבי החתיכה

שבתוך הטלפים כיון שאין דרך לבשל זה המעט שלמעלה מן הטלפים בפ"ע רק הכל אחד א"כ הרי חסר לכל החתיכה מעשה גדול וה"פ:

נג אפי' לא נמלחו עדיין. ע"ל (ס"ק מ"ט):

נד כבש שלם אינו בטל. ר"ל כשנפשטה מעורה אבל אם לא נפשטה מעורה גם לדידן לא הוי חהר"ל דהפשטת עור כבש גרע מהסרת נוצה של עוף דהפשטת העור הוי טרחא טפי מהסרת הנוצה. שפ"ד ס"ק ט' ומ"ז להלן סי' ק"י סק"ב:

כתב בשפ"ד להלן סי' ק"י, ס"ק י"ג וז"ל יראה לי בהמה שהופשטה עורה אלא שלא נבדקה אף לדידן דמעכב הבדיקה בדיעבד מ"מ הוי ר"ל כיון שאינן טורח כ"כ ולא הוי מגונה כמו נוצה ועור ורובן כשרות וכו' עכ"ל: נה) מלבד רגלי אווז. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ"א שכתב שיש להחמיר גלים של אווזא לפי שהאידנא חושבין רגלי אווזא למאכל חשוב ושכן שמע רופא מומחא שהוא טוב לבריאות יותר מכל האווזא עיי"ש אכן בשו"ת נחלת יעקב סי' י' (בתשובת הגאון מו"ה יצחק זעליקמאן חפץ ז"ל מקרומינה) כתב בפשיטות דרגלי אווז לא הוי חהר"ל עיי"ש וכ"כ הגאון מהר"י חאגיז ז"ל הלכות קטנות חלק א' סי' קע"ו עיי"ש ובשלחן גבוה סק"ח סוף מחודש א' אמנם במנח"י כלל מ' הביא דברי תשובת נחלת יעקב הנזכר והשיג עליו ופסק ר"י חהר"ל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ד שכ' דכיון דאין דרך לכבד אורח עם רגל א' של אווזא דדבר מועט הוא ע"כ הגם שמכבדין בו מ"מ כיון שאינן מכבדין בו רק בצירוף שאר בשר לא נקרא חהר"ל ואם כי י"ל כי בימי מ"א היה הדרך לכבד עם רגל א' מ"מ בזמה"ז כיון שאין הדרך לכבד ברגל וענין חהר"ל נשתנה מזמן לזמן וממקום למקום ע"כ בזמה"ז יש להקל דלא הוי חהר"ל עיי"ש אבל לפמש"ל (ס"ק ס"ד) מהמנח"י דמה שנזכר להדיא פוסקים דהוי חהר"ל לא נשתנה מזמן לזמן ממילא דגם בזה יש לחוש להחמיר וצ"ע ועי' עוד בדברינו לעיל (ס"ק א') ולהלן (ס"ק נ"ז וס"ק נ"ט):

כתב בשפ"ד ס"ק י"א ובטבת ושבט שנותנין רגלי האווזות להשוחט ונתערבו לאחר שהוסר עורן ואח"כ נמצא באחד מהם ספק טריפה מבואר להלן ק"י דבהפ"מ אם לא נודע הטריפות עד לאחד התערובות סמכינן להקל:

רט אם נתערבו קודם הסרת עורן עיי"ש ועי' בלב"ש בחידושי דינים ליו"ד כ"ו ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מירושלים) חיו"ד נ"ה מ"ש בדבר הרגלים שנוטלין השו"ב בב' חדשים הנ"ל ונמצא א' טריפה דאם נמצא ספק טריפה ונודע התערובות לאחר המליחה קודם הבישול מטא דיש להתיר וכמ"ש הפרמ"ג בסי' ק"ה מהשבו"י

בעגל ממי"ץ ואף דהתם מתיר אלא בהפ"מ מ"מ כאן בלא נודע עד אחר המליחה ונעשה מדרבנן מה"ת ברובא בטל דהוי מין במינו יש להתיר גם בלא הפ"מ והעור של:
העגלים הם במקום קליפה דהוי ס"ס בדרבנן וכו' ועוד כיון שהמנהג שמשליך:
"ב מקודם א' או ב' תולין שהאיסור נפל ואף אם נודע אחר שכבר נחרכו דאז חהר"ל מ"מ מותר בנפל אחד מהם קודם עיי"ש באורך ועי' בשו"ת כתב אחר חיו"ד סי' י"ב שנשאל בדבר המנהג שהנהיג אביו הגאון הח"ס ז"ל שוחטים דמתא באותן החדשים שנוטלין השוחטים רגלי האווזות שישליכו אחד כשרה (עי' בדברינו לעיל סי' י"א ס"ק נ"א) ויסמכו על ביטול ברוב הכשרות אלא תמוה כיון שכתב הלחם הפנים דרגלי אווזות מקרי חהר"ל ועיי"ש במ"ש וכתב דבזה מהני מה שמשליך איזה רגלים אפי' אם נימא דהוי חהר"ל דהא דצריכין לביטול חד בתרי הוא רק אם נודע שנמצא א' טריפה משא"כ בזה דלא נודע בבירור רק דאמרינן דמן הסתם יש איזה טריפות ובקהילה גדולה ששוחטים למאות אווזות בכל יום וכמעט שא"א שיברר השוחט וישאל אם נמצא טריפה וכי יחזור על הפתחים וישאל וגם א"א שישלחו להגיד לו אם נמצא טריפה כי א"א לעשות סימן בכל רגל ורגל בכה"ג בודאי הוי כדיעבד שנאבד אחד או הושלך דלהלן סי' ק"י ובכה"ג כ"ש הוא שיש לסמוך על הביטול אפי' נימא דהוא חהר"ל עיי"ש באריכות (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ט ס"ק ס"ד ובסי' ק"י ס"ק קנ"ב וס"ק קנ"ז וס"ק קנ"ט ובפת"ש לעיל בסי' הקודם סק"ב ובדברינו שם ס"ק ט'):

נו רגלי אווז וכן רגלי בהמה דקה. זה נמשך ביחד עם מש"ל שהם חשובים ולא בטלי. מאורי אור בחלק קן טהור בחידושיו ליו"ד כאן (בדף קי"א ע"א מהספר). ונתעוררתי מחכם אחד ע"ז שהרי בישש"ש פ' גה"נ סי' נ"ג ובאו"ה כלל כ"ה דין כ"ב כתבו בפירוש דרגלי בהמה דקה רק לפעמים מוכרין אותן במנין והרי הרמ"א פסק להלן סי' ק"י שדבר שדרכו למנות רק לפעמים בטל וכמ"ש כלל נ"ג סעיף ח' וצ"ע:

נז וכן רגלי בהמה דקה. עי' חכמת אדם כלל נ"ג סעיף ח' שכתב דרגלי בהמה גסה לא הוי חהר"ל עיי"ש ועי' בשלחן גבוה ס"ק י"ב שכתב דאפילו בימי החורף שאוכלין אותן בחומץ אנשים יקרים אפ"ה לא הוי חהר"ל מפני שחותכין אותן לחתיכות חתיכות עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"ק סק"כ לדינא כיון שאין דרך כלל ליתן חתיכת רגל לפני אורח וכן לא נמצא בו כלל חתיכות בשר שיהא גדול כ"כ לכבד בו אך מכבדין בהרבה חתיכות קטנים ממנו וא"כ הרי הוא דומה לעור שומן אווזא דאין מצרפין במה שמכבדין עם כמה חתיכות שבסעיף שאח"ז ואם כי י"ל דבימי הרמ"א היה הדרך לכבד בחתיכת רגל אחד מ"מ בזמה"ז אין דרך לכבד בו ודין חהר"ל משתנה לפי המקום והזמן עיי"ש אמנם

לפמש"ל (וס"ק ס"ד) מהמנח"י דהדין חהר"ל אין משתנה מזמן לזמן וממקום למקום וכל מ"ש הפוסקים דהוי חהר"ל אף שאנו רואין כעת שנשתנה הענין לפי המקום והזמן לא נשתנה הדין ויש לו דין חהר"ל ממילא דאין להקל ברגלי בהמה גסה וצ"ע (ועי' בדברינו לעיל ס"ק נ"ה):

נח ראש. עבאה"ט מ"ש בסוף הס"ק דראש של שור לא חשוב אבל הלשון של שור חשוב וכ' בכו"פ ס"ק י"א דאף אם הלשון הוא בתוך הראש חשיב דהראש לא מגרע חשיבות הלשון עיי"ש והביאו במ"ז סק"ח ועיי"ש במ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א דבהיה הלשון בתוך הראש גם אם לא הוסר העור מן הראש חשוב הלשון חהר"ל כיון דיכול לחתכו מן הראש וחתיכה לא הוי מחוסר מעשה עיי"ש:

ועי' עוד במ"ז שם שכתב דאם הלשון מחובר בתוך הראש כ"ע מודים דאף הראש אסור דזה א"א לומר דהראשון יהיו מותרין והלשונות אסורים דא"א להתיר חצי חתיכה ולאסור חצי השני דמחזי כחוכא כיון דהלשון מחובר בו אכן אם נחתך הלשון ומונח כך תלוי בפלוגתת הט"ז והש"ך וכו' עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה שם ולהלן סי' ט"ז שהרבה להשיב ע"ד הפרמ"ג בזה בטעמר וראיות והעלה לדינא דבכ"מ אם נתערבו כך הראשין מותרין והלשונות אסורים וכן כיוצא בזה בתרנגולת עם הבני מעיים שבתוך הגוף דהעופות שהם ר"ל אסורים והבני מעיים שאינם ר"ל מותרין עיי"ש: (נט) של עופות. מיהו ראש אווז במקומות שמכבדין בו הוי חהר"ל והכל לפי המקום והזמן. מ"ז הם. ועי' ביד יהודה שם ס"ק כ"ה שכ' דבמקומנו גם ראש אווז לא חשוב. ובטל עיי"ש (וע"ל ס"ק נ"ז וס"ק ס"ד) ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג בשפ"ד ס"ק י"א שכ' דראש העופות אפשר דבלא"ה גם לדידן לא בטל משום דהוי דבר שבמנין עיי"ש:

סעיף ד':

ס שומן הכנתא. פשוט לפענ"ד דלאו דוקא שומן הכנתא הוא הדין כל שומן בין של בהמה ובין של עוף אפי' מהותכת ונקרשה ונעשה חתיכה גדולה לא הוי חהר"ל כיון דאין דרך לאכול שומן בפ"ע. שוב ראיתי בפרמ"ג להלן סי' ק"י בדיני ס"ס בשפ"ד אות י' שכתב דחתיכת חלב שנתערב בין ב' חתיכות שומן יבש ביבש בטל ברוב וכי תימא דלא בטל מטעם חהר"ל הא בורכא דשומן וחלב לא מקרי ר"ל עיי"ש לדרכו וכ"כ בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ"ז ובשלחן גבוה ס"ק י"ד דאפי' עור ושומן של אווזא אם עומדת להתך לשומן אע"פ שהוא שלם לא הוי חהר"ל דאינה עומדת לאכילה אלא להתיך אותו לשומן ע"כ לא נקרא חהר"ל ועיי"ש עוד בשלחן גבוה ס"ק י"ו מחודש ג' דלא עבידא אינשי למיכל שומן בעיניה עיי"ש לדרכו ועיי"ש בס"ק י"ג שכתב דשומן הלב לא מקרי חתיכה

הראוי להתכבד בכל מקום משום דלא אכלי השומן בעיניה עיי"ש והיינו, כדאמרן (ועי' בדברינו לעיל ס"ק מ"ז עוד מזה):

סא הכנתא. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דהדרא דכנתא של עגל חשיב חתיכה הראוי להתכבד ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ"ו שכתב מהמהרש"ל והת"ח דזה דוקא כשהוא עם השומן דאף דקיי"ל דהדקין לא הוי חהר"ל מ"מ אגב השומן הוי חתיכה הראוי להתכבד כיון שרגילין לאכלן צלויה במחבת והוא דבר חשוב וראוי לכבד בו עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רנ"ג בעובדא דהדרא דכנתא מעגל טריפה שנתערבה באחרות והקיל המורה דלא הוי חהר"ל כיון שהיה עדיין עם הפירשא דבע"כ מ"ש הט"ז דהדרא דכנתא הוי חהר"ל הוא רק אם כבר הוציא הפירשא ונתקן כראוי ע"י מליחה אבל אם עדיין הוא עם הפירשא ולא נתקן זה הוי מחוסר מעשה גדול ועדיף יותר מראש ורגלים שלא נחרכו דבטל לכן הורה דבטל שפיר כדין יבש ביבש והוא ז"ל השיב וז"ל אני לא הייתי מורה כן להיתר כי זה לא דמי לראש ורגלים שלא נחרכו דהא חזינן דאנן קיי"ל כהרמ"א דאפי' בשר חי הוי חהר"ל ואנן סהדי דבשר חי מחוסר מעשה יותר ממליגת הראש וחריכות הרגלים ובע"כ דאין הדבר תלוי במעשה לבד רק בענין המעשה מה הוא ובראש ורגלים דהחסרון הוי בגופו ונראה החסרון על גביהם משא"כ בהדרא דכנתא דהפרש אינו מחובר בו וגם אינו נראה על גביו רק מובלע בתוכה ולמעלה על הדקין אינו נראה שום חסרון י"ל דהוי חהר"ל ומ"מ בסוף דבריו סיים דכיון דחתיכה הר"ל הוא רק מדרבנן יש להקל דגם משום חסרון מעשה כזה לא הוי חהר"ל עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת דברי מלכיאל חלק ב' סוף סי' מ"ט שכתב בפשיטות דכשהכנתא הוא עם הפרש לא הוי חהר"ל דלקיחת הפרש הוא טורח גדול וגם כי עם הפרש הוא מאוס ביותר ועיי"ש שכתב דכל זה הוא בשל עגל אבל הדרא דכנתא של כבש אין להחמיר ואפי' הוא נקי מפרש לא הוי חהר"ל עיי"ש וכ"כ בדלתי תשובה סק"ו בשם רב גדול א' בתשובה דדוקא בהדרא דכנתא של עגל כיון שרגילין הנשים לעשות ממנו מטעמים ע"כ כ' הט"ז דהוי חהר"ל אבל של כבשים אפי' אם רחצו אותם מן הצואה היטב לא חשיבי חהר"ל עיי"ש ועי' בשלחן גבוה ס"ק י"ג שכתב דכל זה הוא אם הדרך לאכול ההדרא דכנתא כשהם שלמים משא"כ בק"ק שאלוניק"י לעולם לא מקרי חהר"ל כיון שאין הדרך לאכלם אלא חתיכות חתיכו' עיי"ש: ועיין בט"ז להלן ריש סי' ק"י שמבואר מדבריו דכל זה הוא לענין ההדרא דכנתא אבל הכרכשתא לא הוי חהר"ל כיון שאין דרך לאכול אותו אלא ע"י מילוי עיי"ש וכ"כ במ"ז שם ובחכמת אדם כלל נ"ג סעיף י' לדינא עיי"ש ועי' בשפ"ד כאן ס"ק י"ב שעמד על המחקר בחלחולת שממלאין עם קמח וכדומה אי הוי חהר"ל וכ' וז"ל דכל זמן

שהיא ריקנית בטלה דמה שעתיד לתקנו ע"י תיקון אחר אינו ר"ל וצ"ע עכ"ל ועי' עוד בחכמת אדם שם שכתב דנראה לפ"ז דה"ה עור הצואר של עופות כיון שאין החשיבות שלהם מצד עצמן אלא מצד המילוי בטלה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א מ"ש בענין זה:

סב אבל עור שומן. עי' בשלחן גבוה סוף ס"ק י"ד שכתב דעור ושומן שעל זפק עוף הגדול הזכר (הנקרא אינדי"ק בלע"ז) שממלאים אותו במילוי בשר וביצים ותבלין אע"פ שעולה על שלחן מלכים אינו חהר"ל מתרי טעמי חדא דאין העור שלם אלא שעל הזפק לבד ועוד דאין אוכלין אותו אלא ע"י מילוי והמילוי בטל חשיבותיה עיי"ש (וע"ל ס"ק ס"א):

סג עור שומן. עבאה"ט מ"ש מהט"ז ושהנקה"כ חולק ועפר"ח ס"ק י"ז שמבואר דעתו דגם כשהטור הוא שלם ולא נחתך לא מקרי חהר"ל ועמ"ז סק"י שכתב דהעיקר לדינא כדעת הנקה"כ דאם נחתכה לחתיכות קטנות לא חהר"ל מקרי כיון שאין מכבדין בחתיכה א' אלא בב' או בג' אא"כ עשו ממנו חתיכות גדולות שכ"א ראוי להתכבד אז בודאי לא בטלה ואם היא שלמה אע"פ שהיא גדולה הרבה ואין דרך לכבד בה אא"כ חותכין אותה לחתיכות אעפ"כ חהר"ל מקרי שראוי לעשות ממנו חתיכות גדולות שכל א' ראוי לכבד בו והוי דומיא דכבש שלם שלא נפשט עורו דלא חסרו מעשה גדול עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בביאורים סק"ו וחידושים ס"ק י"ב לדינא עיי"ש ועי' בשבילי דוד אות ד' ובשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תמ"ח וביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב מ"ש בזה ועי' בהגהות חכמת שלמה שכתב שבא לפניו עובדא בעור שומן אווזות שאירע טריפות באחת מהן ולא נודע מאיזה הוא השומן והורה שהשומן בטל ברוב וצירף לסניף דעת המהרש"ל דחתיכה גדולה מקרי אינו ר"ל כיון שמחוסר מעשה לחתכה וגם היה קודם מליחה וחסר מעשה המליחה והבישול וגם לא היה האווזא ודאי טריפה רק ספק טריפה מכל הלין צירף כל הסניפין והתיר עיי"ש:

ועיין עוד ביד יהודה בפיה"א סק"ב שכ' דלפעמים נמצא עור אווזא כחושה מאד ועור כזה אין מחתכין אותו כלל רק מניחין אותו על האווזא ועור כזה אין מקום ומיחוש כלל לחשבו לחהר"ל עיי"ש:

סד שומן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שדינים אלו משתנים לפי המקום והזמן ועי' בשלחן גבוה סק"א מחודש ד' דמ"ש הש"ך לפי המקום ולפי הזמן ר"ל דבשני בצורת או במקום שאין בשר מצוי בשפע אז גם מעט הוא חשוב כמ"ש בש"ס חולין דף צ"ד ע"א מעשה באדם אחד בשנת בצורת שהיה לו ג' ביצים וזימן עליהם ג' אורחים ונמצא באותו מקום ובאותו זמן ג' ביצים מקרי חהר"ל לפני אורחים וזה בנה אב לכל מקום עכ"ד ועי' בכנה"ג

בהגהות ב"י אות ל"ו שסיים בזה דכיון דענין חהר"ל תלוי הכל לפי המקום והזמן ע"כ הקולר תלוי בעיני המורה לדעת בכל דין שבא לפניו אם הוא חהר"ל במקומו באותו זמן וצריך להיות מתון בזה דיש מקומות שדבר אחד הוא חהר"ל לזה ולא לזה ע"כ לאפוקי נפשיה מפלוגתא יחקור אם רגילים האנשים היקרים שבאותו מקום למיכלינהו שם באותו מקום אז הוי חהר"ל אע"פ שיש איזה אנשים דלא אכלי ליה ואם לאו לא הוי חהר"ל ואם בכל זה הוא מסופק אזלינן בספיקו להקל כיון דספיקא דרבנן הוא עיי"ש ועי' בשערי דעה סק"ג שכתב דפשוט הוא דאם הוא באותו מקום ראויה להתכבד אף שאצל מי שאירע השאלה אצלו אינו ראוי להתכבד יש לו דין חהר"ל עיי"ש: אמנם בעיקר הדין שהחליט הש"ך דהכל לפי המקום והזמן עי' במנח"י כלל ס' סק"ח שהתפלא ע"ז דלפ"ז קשה דלאיזה צורך הטריחו הפוסקים הראשונים והאחרונים לכתוב איזה דברים הם חהר"ל אי לאו או הכל תלוי בזמן ובמקום ותירץ ב' תירוצים א' דמ"ש דהכל תלוי לפי המקום והזמן הוא רק לחומרא והיינו דאף דבר שלא הוזכר בשום פוסק שהוא חהר"ל מ"מ אם הוא חשוב באיזה מקום מן המקומות לא בטלה שם אבל לא לקולא לומר דאם בזמן ההוא באיזה מקום אינו חשוב לא מקרי חהר"ל ועוד תירץ כל מה שזכרו הפוסקים לחשוב איזה הוא חהר"ל הוא מן הסתם ראוי להתכבד אם אירע שאלה במקום שאין יודעין אם דבר זה הוא חהר"ל עד שיבורר דבאותו זמן ואותו מקום אינו חהר"ל ושאר הדברים מן הסתם אין חהר"ל עד שיבורר שהם שם באותו מקום ובאותו זמן חהר"ל עיי"ש ועי' מ"ז סק"ט שהביאו וסיים דכיון שדין חהר"ל הוא מדרבנן יש לסמוך להקל לפסוק כתירץ הב' עכ"ד והיינו ר"ל דאם ידוע בבירור באיזה מקום שדבר זה אינו חהר"ל שפיר בטלה אף שנזכר בפוסקים שהוא חהר"ל מ"מ גם לקולא אמרינן דהכל תלוי לפי המקום ולפי הזמן:

סה מקרי ראוי להתכבד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דביש ספק על דבר אחד אם הוא ראוי להתכבד אזלינן לקולא וכ' בשפ"ד ס"ק י"ג דמשמע מדברי הש"ך דלא הוי ספק חסרון ידיעה עיי"ש אמנם יעוין במנח"י שם ס"ק י"ט מ"ש ע"ד הש"ך בזה וכתב דבע"כ א"א לפרש שנסתפק המורה אם הוא חהר"ל או לאו דא"כ הו"ל ספק חסרון ידיעה ולא מקרי ספק כלל אלא דבע"כ ר"ל שנסתפק לנו מה שהיה בשעת התערובות כגון שיש הרבה חתיכות וביניהם יש חתיכות קטנות וחתיכות גדולות שהם ראוים להתכבד ולא ידענא אם האיסור הוא החתיכה הראוי להתכבד או ההיתר עיי"ש (ועי' בדברינו לס"ק ס"ד מ"ש בשם המנח"י):

סעיף ה:

סו קורקבן. עבאה"ט מ"ש דקורקבן של אווזא הוי חתיכה ראויה להתכבד ועשפ"ד ס"ק י"ד דה"ה של ענגלישי"ן האי"ן (שקורין חינדי"ק) כדומה הוי חהר"ל ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ח שנסתפק היכא דלא נפתח קורקבן ולא הוסר המאכל שמבפנים עם העור הפנימי אם דומה לעוף שלא פתח ולא הוסר ממנו המעיים שבפנים דקיי"ל דהוי חהר"ל כיון דאין השינוי כר מבחוץ וכ' דנראה דשאני התם דהמעיים הם אברים בפ"ע ואינו מחוסר ק הסרה לכך אינו מעכב משא"כ כאן העור הפנימי דבוק בו והוא כמו הסרת הנוצה מתרנגולת או העור מכבש שמבחוץ דהוי מחוסר מעשה ולא וי חהר"ל עיי"ש:

סז וכן שאר ב"מ. עי' ביד שאול שהביא מדברי הש"ס ביצה דף ל"ג טווי לי בר אווזא ושדי ב"מ לשונרא דמבואר שם מדברי רש"י תוס' דביו"ט דיש להם בהמה רבה לא הוי הב"מ ראוי למאכל אדם משא"כ חול דליכא בהמה רבה הוי גם הב"מ ראוי למאכל אדם ויצא לנו משם דבר דש שאם אירע ביו"ט תערובות בב"מ כיון שיש אז בהמה רבה אין הב"מ אוי לאכילה כ"כ ולא חשיב חהר"ל משא"כ בחול עיי"ש ולפענ"ד אין משם שום איה די"ל דאפי' בחול דליכא בשר בהמה לא הוי הב"מ חהר"ל דלא נשמע משם רק דבחול דליכא בשר בהמה ראוי הב"מ למאכל אדם אבל עכ"פ לא שמע משם דהם ראוין להתכבד לפני אורחים מהוגנים וה"פ. שוב ראיתי בס' בגדים חדשים אות ז' שמדחה ג"כ דברי היד שאול בזה עיי"ש:

סח שאר בני מעיים. עבאה"ט ופת"ש מ"ש מהט"ז והפר"ח לענין ביל"ג שהופשט עורו ועי' מ"ז ס"ק י"א שהכריע כהפר"ח להקל בהפ"מ עכ"פ עיי"ש וכ"כ חכמת אדם כלל נ"ג סעיף ח' שיש להקל כהפר"ח בזה דבדרבנן אזלינן לקולא עיי"ש אמנם בחוו"ד בחידושים ס"ק י"ג פסק להחמיר כהט"ז עיי"ש וכ"כ בשו"ת וטו"ד תניינא סי' ר"י דביילי"ג של אווזא הוי חהר"ל וה"ה שוק שלם של אווז עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' קכ"ה (בד"ה ועתה) דלפי מנהגינו נראה דביילי"ג חשוב חהר"ל עיי"ש ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מנאוואהרדק) סעיף כ"א מ"ש בזה וסיים דכיון שכבר נתבאר דדין חהר"ל תלוי פי המקום ולפי הזמן גם בזה תלוי הכל לפי ראות עיני המורה עיי"ש אבל פמש"ל (ס"ק ס"ד) מהמנח"י צ"ע:

סט בני מעיים. עבאה"ט ועי' בס' יד אלימלך סי' א' באמצע התשו' מ"ש לענין טחול של עגל אי הוי חהר"ל וכתב כיון דלא נזכר בראשונים ולא באחרונים אי הוי חהר"ל והפרמ"ג כתב במ"ז ק"ט בדרך כלל דשאר כל הדברים מן הסתם אין ראוי להתכבד עד שיבורר ראוי להתכבד א"כ אפשר לומר גם בנ"ד כיון שאין מבורר אם טחול ראויה להתכבד ועכ"פ ספק הוא אם ראוי להתכבד וספיקא לקולא עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה שם

שכתב בפשיטות דטחול הוי חהר"ל ואפי' טחול של בהמה דקה כתב שם מיהו נראה דזה דוקא לאחר שניקרוה מהעור והגידין דאל"כ הא קור החלב מעכב עיי"ש אולם יעוין בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' רע"ג פסק דטחול הוי חהר"ל אף שלא ניקרו ולא הסיר הקרום מעליו דזה הוי רק מחוסר מעשה זוטא דלא גרע מרגלי בהמה דקה אע"פ שלא הוסרו הטלפים מחוסר מליחה דהוי חהר"ל משום דלא מקרי מחוסר מעשה עיי"ש (וע"ל ס"ק ל"ג) ולהלן סי' ק"י (ס"ק כ"א) ועי' בדברינו לעיל סי' צ' (ס"ק י"ח) שכ' הפרמ"ג דכחל הוי חהר"ל ועיי"ש במ"ש מהיד יהודה לענין אי כחל שנתבשל לא קריעה ונאסרה אי הוי חהר"ל:

ע מעיים. עכו"פ להלן סי' ק"י פלתי סק"ו שכתב דאברים הפנימיים של בע"ח קטנים לרוב קטנותם אינם הר"ל ונזרק עיי"ש לדרכו ועשפ"ד שם ס"ק י"ג שכתב דהכל לפי הענין עיי"ש:

עא מעיים. עשפ"ד בסי' ק"י שם דלב הואיל וקשה לשכחה בודאי לא הוי חהר"ל וכו' עיי"ש:

עב אינם ראוים להתכבד. עשפ"ד ס"ק י' שם שכתב דריאה אפשר דהוי חהר"ל כדאמרינן למה נקראת ריאה שמאירת עינים מיהו הכל לפי הזמן עכ"ד ועיי"ש עוד להלן ס"ק ל"ז (בסוף ד"ה מעשה) שכ' וז"ל והריאות נמי אף דאמרינן ריאה דידה בד' מ"מ היינו עם סימנים והכל לפי הזמן והמקום ועכשיו אינו ר"ל וצ"ע אי הוי דבר שבמנין עכ"ל ובסוף דבריו סיים דמ"מ בספק טריפה יש להקל בהפ"מ מטעם ס"ס ס' טריפה ס' כל שדרכו למנות עיי"ש ועיי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ב' סי' מ"ח מה שהאריך בזה: סעיף ו:

עג דבריה וחהר"ל כתב בפר"ח ס"ק י"ט ודע שאע"פ שהמחבר השוה דין בריה עם דין חהר"ל מ"מ אין דינן שוה שבדין חהר"ל אם נסרחה או נשתנית מצורתה באופן דלא חזיא תו להתכבד בפני אורחים בטלה אבל בדין בריה כיון שכתב הרמב"ם וכו' שאפי' נסרחה הבריה ונשתנית צורתה אם אכלה כולה לוקה כ"ה לענין ביטול ג"כ הדין נותן כל שלא נתרסקה אע"פ שנסרחה ונשתנית צורתה לא בטל דשם ברי' עליה עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק ט"ו מ"ש בדברי הפר"ח בזה לענין אם יש חילוק בין נסרחה לגמרי או לאו ולדינא העלה דבברי' אם נסרחה לגמרי עד שאינו ראוי למאכל אדם כלל ה"ז בטל אבל אם עדיין ראוי קצת למאכל אדם דהיינו שלא נסרחה לגמרי רק שסרחה קצת צ"ע לדינא אם היא בטילה ובחהר"ל פשיט הוא דאפי' לא נסרח רק מעט ועדיין ראוי קצת למאכל אדם אפ"ה עכ"פ תו לא ראוי להתכבד מקרי ובטלה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל בסי' הקודם ס"ק ה') ועי' בשו"ת קול אלי' חלק א' ביו"ד סי' י"ב:

עד דוקא בעודם שלמים אבל אם נחתכו וכו'. ופשוט הוא דלא בעינן שיהא שלם בתולדה דברור ומובן הוא שכן מה שדרך העולם לחתוך בשר דק דק ומדביקין אותו ונעשה גוש א' כעין עיגול או בתמונה אחרת דהוי חהר"ל. יד יהודה שם. אך כתב שם דמ"מ מה שעושין כיוצא בו בקרעפלי"ך שממלאים בבשר או בגבינה ונאסר א' משום בב"ח לא הוי חהר"ל כיון שאין המילוי שבהם עצמם כדי להתכבד הגם שמכבדין בו בהיותו עם הבצק ביחד הא הבצק אינו איסור מחמת עצמו ועיקר הכיבוד הוא גם מחמת הבצק והבשר לבד לא הוי ר"ל ע"כ לא נחשב לחהר"ל ובטל עיי"ש אמנם גם בזה אין לומר דרך כלל דלפעמים כשעושין קרעפלי"ך גדולים עד שהבשר או הגבינה שבתוכם היא גדולה כ"כ עד שהוא ראוי להתכבד גם לולא הבצק דבודאי לא בטל ומכ"ש במה שדרך למלאות עור צואר של אווזא ושל אינדי"ק דלפעמים גם חלק מהמולייתא שבפנים הוי חהר"ל וכמ"ש ביד יהודה שם בפיה"א ס"ק י"א דאם מילאו חלחולת בבשר טריפה שפיר הוי חהר"ל אף אם החלחולת בעצמה הוא כשרה דהחלחולת בעצמה אינה עיקר בה כלל ואינו אלא לצורך המילוי בשר שבתוכו שיחזיק עצמו ביחד והמילוי בשר בעצמו הוא דהוי חהר"ל ואין לומר כיון שיש בתוכה גם תבלין ושומן א"כ הרי התבלין והשומן מסייעין להיות מתכבד והן של היתר ז"א דהא מ"מ הבשר הוא העיקר וגם הא הם נמי נ"נ ואע"ג דבשאר בליעה קיי"ל דלא שייך דין חהר"ל זה רק התם הואיל והבליעה עצמה אינה ר"ל אמרינן אין הנאסר וכו' משא"כ כאן הא באמת מחמת הבשר איסור שהוא העיקר הוא ראויה להתכבד והם אינם אלא להטעים הבשר לא שייך אין הנאסר וכו' עיי"ש:

עה או נתרסקו עד שנאבדה צורתן. עבאה"ט מ"ש מהת"ח ועי' במנח"י כלל מ"א ס"ק י"א שפקפק בזה עיי"ש ועי' פרמ"ג בשעה"ת חלק ג' פרק ב' (בד"ה חהר"ל) ושפ"ד שם דבחהר"ל אפילו לא נתרסקה לגמרי ונאבדה צורתה לגמרי אלא כל שנתמעכה ונמחה קצת מחמת הבישול ועי"ז נשתנית צורתה אף שעדיין שלימה היא וגדולה לא הוי חהר"ל עיי"ש:

עו חשיבי. וחתיכה מבהמה שמתה מאליה אע"פ שכעת גם עכו"ם אין אוכלין אותה מחמת מיאוס מ"מ כיון שאם תתבטל ואינה ניכרת ראויה גם היא להתכבד אינה בטלה. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"א:

עז נתרסקו לאחר שנתערבו. עט"ז או"ח סי' תרע"ג סק"ו שהביא מהתה"ד אם קודם שנתבטל היה דבר חשוב ומהר"ל אף שעכשיו לאחר שנתבטל אינו דבר חשוב אפ"ה לא בטל כיון שבשעת נפילתו היה חהר"ל והשיג עליו והביא ראיה דהעיקר אזלינן בתר השתא לאחר שנתבטל בין להקל ובין להחמיר עיי"ש אמנם בשו"ת פנים מאירות חלק

א' סי' צ"ח ובכו"פ ריש סי' זה ובשו"ת שבות יעקב חלק ב' באו"ח סי' ל"ב הביאו ראיות לדעת התה"ד דהעיקר אזלינן בתר מעיקרא דכל שקודם הבישול היה דבר חשוב לא בטל עיי"ש וכ"כ בשפ"ד ריש סי' זה לדינא עיי"ש ועי' בשערי תשובה באו"ח סי' תרע"ג שם סק"ט מ"ש לפקפק ע"ד השבו"י בזה ועי' בס' מגדים חדשים כאן אות ט' מ"ש ע"ד בזה ועי' בקונט' אוהל מועד ש"ב סי' מ"א שנסתפק שם חכם א' בחתיכה של איסור הראויה להתכבד שנתבשלה בדברים המרים עד שאיננה ראויה לאכילה וכ"ש מלהתכבד ואח"כ נתערבה בין חתיכות אחרות ואיננה ניכרת ולא נודע התערובות ואח"כ בישלם יחד ועירב בהם דברים המתוקים ונתקנה עד שחזרה לאיסורה הראשון ונודע התערובות לאחר. שנתמתקה מי אמרינן כיון דמתחלה בעת התערובות היתה היתר ולא נאסרה רק לאחר התערובות א"כ הוי כתחלת ביאתו ע"י תערובות דבטלה או דלמא כיון דעכשיו לא נאסרה רק שהאיסור הראשון חזר וניעור לא הוי בגדר תחלת ביאתו ע"י איסור וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק מ"ד ומ"ה):

עח ואפי' לאחר שנודע התערובות. עי' בדברינו להלן סי' ק"י (ס"ק כ"ז):

עט אבל אם נתכוין לכך. עי' בתוספות ירושלים שהביא מהירושלמי פ"א דערלה דאיכא למ"ד דדוקא אם נתכוין להתיר כולם אבל אם נתכוין להתיר רק ב' או ג' מהם לא הוי בכלל מבטל איסור לכתחלה ומותר אבל מסתימת הפוסקים משמע דאין חילוק דאפי' לא נתכוין להתיר רק מקצתן מקרי מבטל איסור לכתחלה עיי"ש:

פ אם נתכוין לכך. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ד"ר באמצע התשו' שכתב דמה שכ' בש"ע דאם נתרסקו במכוון אסורין היינו דוקא אם רסקן בכוונה כדי להפקיע האיסור לבד ואין בו תועלת בריסוק זה לדבר אחר אבל אם בלא"ה יש לו צורך בהריסוק זה או שצריך בלא"ה לחתכו לחתיכות קטנות שיש להמאכל תועלת יותר אם יהיה מחותך אז רשאי לרסקו ולחתכו לחתיכות קטנות כדי לתקן הדבר וממילא נתבטל ג"כ וכמו דקיי"ל דמותר לבטל איסור לכתחלה אם אינו מתכוין לבטל רק לתקן הדבר ואף שכתב הט"ז להלן סי' קל"ד דלא שרי גם במתכוין לתקן הדבש אלא היכא דלא אפשר בענין אחר וממילא דבנ"ד כיון דאפשר לאכלו גם אם לא ירסקו ולא יחתוך אותו ז"א דהט"ז לא כתב זה רק בדין דאין מבטלין איסור לכתחלה דהוי לתא דאורייתא משא"כ בדין דחהר"ל כיון דמה"ת אפי' חהר"ל בטל ורק מדרבנן לא בטל ע"כ נהי דמחמרינן שאסור לרסקו בידים כדי לבטלו היינו באין מתכוין רק כדי לבטלו אבל אם יש לו צורך בלא"ה לעשות כן מותר אף לכתחלה וממילא הוא בטל עיי"ש באריכות:

פא אסור למרסק עי' בחידושי הגרע"ק בסעיף שאח"ז שכ' דכ"ז באיסור דאורייתא אבל איסור דרבנן שנתערב חתיכה בחתיכות הר"ל י"ל לדעת המחבר לעיל סי' צ"ט סעיף ו' דאף לכתחלה מותר לחותכם כדי שתתבטל כיון שכבר מעורב אלא דלא בטל מחמת שראוי להתכבד וזה לא חמור מתערובות חד בחד דשרי המחבר באיסור דרבנן להוסיף לבטלו וה"נ מה שמחתכם הוי כמוסיף ומבטל עיי"ש ולענין דינא לדידן עי' בדברינו לעיל סי' צ"ט (ס"ק פ"ג): (פב) למרסק וכו' וכן למי שנתרסק בשבילו. וה"ה דאסור למכור לישראל אחר אם הישראל נותן בעדו יותר מעכו"ם וכמש"ל סי' צ"ט. מנחת יהודה (מהרב מהרי"ל אופנהיים ז"ל) ותפארת למשה :

פג ואין חילוק. עי' מנחת כהן חלק ג' מספר התערובות פרק א' (בד"ה אמנם זהו):

פד שלא במינם. עבאה"ט ופשוט הוא דה"ה בריה ודבר שבמנין וכיוצא חוץ מדשיל"מ כולם אסורים אף שלא במינם שפ"ד ס"ק י"ח. ובריה משכחת לה שנתערבו כמה מינים ואח"כ נמצא שמין א' טריפה ולא ידעינן איזה. ש"ך להלן סי' ק"ט סק"ח וסי' ק"י סק"א ועי' במנחת כהן שם מזה:

סעיף ז:

פה אם נחתכה חתיכה אחת וכו'. עי' מנחת יעקב כלל מ' ס"ק ט"ו שכ' דאע"ג דבנפל א' מהן לים תלינן שהאיסור נפל כמש"ל סי' ק"י סעיף ז' שאני התם שנאבד מן העולם ואי אתה דן אלא על אלו שהם לפנינו אמרינן שהם מן הרוב משא"כ כאן ששניהם לפנינו א"כ מפני מה נאמר שזה שנחתך הוא מן האיסור אדרבה י"ל שמן הרוב נחתך והאיסור המיעוט לא נשתנה עכ"ל ועי' מזה בפרי תואר כאן סק"ז ועיי"ש עוד בפרי תואר בס"ק שאח"ז דגם בפירשה א' מהתערובות ג"כ הדין שגם אותה שפירשה אסורה ולא אמרינן בכה"ג כל דפריש מרובא פריש עיי"ש:

ועיין להלן סי' ק"י סעיף ז' דכל זה הוא כשהחתיכה שנחתכה או שפירשה הרוב היא עודנה לפנינו אבל אם נפלה לים או שנאכלה בשוגג הותרו כולן דאמרינן דהטריפה נאכלה או נפלה לים ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תנ"ב שמתמה בדין זה דכיון דקיי"ל להלן סי' ק"י דהיכא דנאכל א' מהם הותרו כולן א"כ ה"נ בנ"ד דמאחר שאנו מתירין הנחתכים הרי אוכלין אותם ונתבערים מן העולם א"כ היה לנו להתיר ממילא גם השלימות ודוחק לומר דכוונת המחבר הוא באמת דאחר שאכלו הנחתכים באמת גם השלימות מותרות ועיי"ש במ"ש עוד בזה וסיים בצ"ע עיי"ש:

פו נחתכו חתיכה אחת. עמ"ז ס"ק י"א שכ' וזה לשונו וראוי שתדע דאם נתערב פטומה באין פטומה וא"י מי הכשירה שאין פטומה ממ"נ שרי והפטומה אסור דומה לנחתך

ופשוט. עכ"ל ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סוף סי קכ"ו שהתפלא על הפרמ"ג בזה דאוסר הפטומה כמו בנחתך דאין דמיונו עולי יפה וגם סותר דברי עצמו במ"ז לעיל סק"ב ובשפ"ד סק"ב שכ' די"ל דהקטנים הם מהטריפה עיי"ש וכן הסכים בסי' ק"י בשפ"ד סק"י עכ"ד ועי' מזה בין יהודה בפיה"א ס"ק י"ג שכתב לדינא דאם נתערבו כמה כבדים שמנים ורזים ולא ידעינן באיזה מהם היה הטריפה כולן מותרין עיי"ש ועיי"ש עוד בבית שלמה בסיף התשו' שאח"ז שהשואל רצה לתרץ דברי הפרמ"ג דמיירי שהפטומות היה הרוב וע"כ י"ל דאיסורא ברובא איתא והוא ז"ל השיב לו שפשט הלשון ש הפרמ"ג שכתב שנתערבה פטומה באין פטומה משמע שהפטומה לא היה הרוב וגם לענין דינא אין נ"מ לחלק כלל בין אם הוה הפטומות רוב או לאו עיי"ש אמנם יעוין במשמרת שלום במ"ז שם בא"ד ב' שנותן פנים מסבירות לדבר השואל שבתשובת בית שלמה בזה עיי"ש ובחידושי דינים שלו שבסוף הסי' אות ח':

פז חתיכה אחת. עי' בכו"פ להלן סי' ק"י בפלתי ס"ק כ"א דעל מ"ז המחבר שם דאם נאכל אחד מן התערובות או נאבדה הותרו הכל כ' וז"ל נראה דאם בישל בכלי ונאכל והכלים עדיין קיימים אסור דהא אנו באין לדון מה טיב של הכלים אם בעו הגעלה וכו' א"כ הרי אנו דנין עליה וחזר הדבר לידי ספק והכל בכלל ספק וז"פ עכ"ל ומבואר מדבריו ממילא בנ"ד דאם בישלו החתיכה בקדירה קודם שנחתכה ואח"כ נחתכה אע"פ שהחתיכה מותרת מ"מ הקדירה אסורה כיון דלענין הקדירה אנו דנין עליה קודם שנחתכה והיתה חהר"ל אמנם יעוין בחידושי הגרעק"א ז"ל להלן סעיף ז' שכתב דבחהר"ל אין פליטת אוסרת כל שאין גוף החתיכה שם ומה"ט כ' דבפירשה א' מהחתיכות מהקדירה אף דאותה חתיכה נשאר באיסורה כ"ז שלא נחתכה וכאמור מ"מ אם נפל לקדירה אחרת וסלקוה אח"כ מן הקדירה כל הקדירה מותרת עיי"ש ועי' עוד בספרו דרוש וחידוש בהתשו' שבסוף הס' שכ' בלקח חתיכה הר"ל מבין החתיכות ובישלה בקדירה לענין הכלים בודאי יש להקל דלגבי הבלוע שבכלים הוי כלא נחתכה החתיכה עיי"ש לדרכו אמנם יעוין בחוו"ד לעיל סי' ק' בביאורים סק' שכתב דבחהר"ל וכיוצא היכא שהדין נותן שהחתיכה עצמה אסורה ונפלה לקדירה אחרת גם פליטתה אסורה דאל"כ אתה אומר דחתיכה א' מבהמה זו אסורה וחתיכה הב' מאותה בהמה מותרת ואנן קיי"ל שאין לומר בב' חתיכות מבהמה אחת שא' אסירה והב' מותרת וכמ"ש הט"ז להלן סי' ק"י סק"ה עיי"ש ועי' מזה בשו"ת דברי יעקב סי' ס"ו באריכות איברא כי גם דעת הפרמ"ג בדיני ס"ס דלהלן סי' ק"י הות י' נראה כדעת הגרעק"א דכיון דהפליטה אינו ר"ל נתבטלה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ז וסוף ס"ק ל"ה מ"ש בזה והביא כמה

ראיות שאין להחמיר בזה גם הביא מדברי האשכול שמבואר מדבריו דבאמת גם קודם שנחתכו נתבטלו מן התורה רק שחז"ל גזרו דכל זמן שהיא חשוב ור"ל אין לאכלו ע"י ביטול א"כ ממילא דלא שייך לומר דחתיכה א' מותרת וחתיכה ב' אסורה דבאמת אינה אסורה רק דחז"ל גזרו דכל זמן שהיא ר"ל לא יאכלו אותה וממילא דעל פליטתה לא שייך כלל גזירה כיון שאינו ר"ל ואינו דבר חשוב עיי"ש ועי' מזה עוד בסי' שלפ"ז (ס"ק ל"ז): (פח) אחת. דוקא בנתערב רק חתיכה אחת טריפה אבל אם נתערב ב' חתיכות טריפות בכמה חתיכות לא מהני מה שנחתכה חתיכה א' להתיר אותה חתיכה דהא ודאי נשאר חתיכה א' הר"ל מאיסור בתוך התערובות. ט"ז להלן סי' ק"י סק"ה עיי"ש ולענין אם נתתכו ב' עי' בדברינו להלן (ס"ק צ"א): (פט) מותרת. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה שדין זה מיירי ביש ס' בהיתר נגד האיסור ועי' מ"ז ס"ק י"ג דהאו"ה מיירי בקדירה שיש בה דבר לח משה"ה הצריך ס' דוקא כדין יבש בלח דהא יבש ביבש במיני פשוט הוא דסגי ברוב אפי' ליכא ס' וכל החתיכות אפי' הר"ל מצטרפות להרוב דלא נ"נ ביבש עיי"ש וכדברים האלה כתב גם החוו"ד בביאורים סק"ז וכ' שם עוד דבע"כ גם בהי' בהקדירה רוטב ואינו מינו לא נאסרה הקדירה בלא הי' ס' רק רוב לבד אא"כ הי' כל התערובות בתוך הקדירה אבל אם לא הי' כל התערובות של החהר"ל בקדירה אחת כגון שהי' בהקדירה רק חתיכה אחת שנתתכה וב' חתיכות של מינו שלא נחתכו הי' קוץ לקדירה פשוט הוא דגם הרוטב ואינו מינו שבתוך הקדירה מותרים דכיון דהחתיכה בעצמה מותרת לאכלה בעין מחמת שנתבטלה בהשנים שחוץ לקדירה איך יהי' טעמו אוסר שאר דברים שנתבשלו עמו בקדירה זו ולא הי' טעמו של החתיכה חמור מגוף החתיכה וע"כ מיירי האו"ה שכולן בתוך הקדירה ואז שפיר אמרינן דאף שאותה החתיכה שנחתכה מותרת מ"מ שאר התערובות שבתוך הקדירה אסור כדלהלן סי' ק"ט עיי"ש ועי' בס' יד אלימלך סי' כ"ו שכתב דבע"כ מ"ש החוו"ד דכאן מיירי שכל התערובות הוא בתוך הקדירה וכו' לאו דוקא כל התערובות דאפי' אם נשאר רק חתיכה א' מהתערובות בתוך הקדירה שלא נחתכה צריך ששים כנגדה וכמ"ש החוו"ד בעצמו לעיל סי' ק' בביאורים סק"ו דאם לקח חהר"ל אחת מהתערובות ובישל בפחות מששים נראה דאוסר הרי משמע מדבריו דפשוט הוא דאפי' נגד חתיכה אחת הר"ל שנשאר בהקדירה צריך ג"כ ששים עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכתב דאם הי' התערובות של החתיכות הר"ל חוץ לקדירה ואח"כ נפלה חתיכה א' מן התערובות לתוך הקדירה שיש בה אוכלין פחות מס' ונימוח דמותר כל התבשיל שבקדירה דכיון דנימוח אזדא לה חשיבתה והוי כמו נחתך עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ה מ"ש בזה והעלה דבנפלה חתיכה

א' מהתערובות לקדירה ונתרסקה שם צריכין ס' בהקדירה כנגדה ואז מותרת היא כ"כ אבל באין ס' נאסרה כל הקדירה עיי"ש:

צ ממה נפשך. עי' בפרי תואר סק"ט שכתב דאפי' בלא הטעם דאיכא ממ"נ מותרת אותה החתיכה משום דאמרינן כל דפריש מרובה פריש עיי"ש: (צא) ממה נפשך. ע' מ"ז ס"ק מ"ד שכ' דאם נתערבו ב' חתיכות טריפות בד' כשרות ונחתכו ב' אותן הב' מותרים אף דליכא ממ"נ דיש לחוש עדיין שמא נחתך א' מהטריפות וא' שהכשרות ונשאר עדיין חתיכה א' מאיסור הר"ל וא"א להתיר חתיכה א' ולאסור חתיכה הב' מבהמה אחת אפ"ה מותרים הב' הנחתכים עיי"ש וכדברים אלו כתב ג"כ להלן סי' ק"י במ"ז סק"ה ממשמעות לשון הט"ז עיי"ש (וע"ל ס"ק צ"ו):

צב אם היא של איסור וכו'. פי' אף אם תמצא לומר שהוא של איסור מ"מ כיון שאין אתה מכירה תו נתבטלה ונעשה היתר ע"י התערובות ומותר לאכלה ועי' ביד יהודה בפיה"א לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"א וכאן ס"ק י"ד וט"ו ובפיה"ק ס"ק ל"ו. ופשוט הוא דכל זה ביש עכ"פ ג' חתיכות ונחתך א' ונשאר ב' אבל אם אין שם רק ב' חתיכות הר"ל ונחתך א' אין שום צד היתר ואף אם יש בהקדירה ס' כנגדה כל הקדירה אסורה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ז וה"פ. ויותר מזה כתב בפרי תואר סק"י דאם הי' ג' חתיכות הר"ל ונחתך א' ונשאר שנים ואח"כ נחתכה עוד א' מהב' הנשארים דאסורה אותה שנחתכה באחרונה כיון שלא נשאר רוב אח"כ לומר מרובא פריש עיי"ש והסכים עמו במ"ז ס"ק י"ד וכתב דה"ה אם נתערבו ב' חתיכות טריפות בד' כשרות ונחתכו ב' מקודם ונשאר ד' ואח"כ נחתכו עוד ב' דהב' שנחתכו באחרונה אסורים מה"ט דליכא רוב לומר דמרובה פריש אך כתב דכ"ז הוא בנתתך לאחר שנודע התערובות אבל אם נחתך קודם שנודע ואח"כ נודע התערובות אז גם בנשארו שנים ונתתך א' יש להקל בהפ"מ עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ט שהאריך טובא בזה והעלה בכמה ראיות מש"ס ופוסקים דאף שלא נשאר רק ב' ונחתך א' מהם ולא נשאר עוד כדי ביטול ברוב אפ"ה כל הנחתכים כשרים ויותר מזה כתב דאפי' לא נשאר רק א' אם הוא נחתך אח"כ גם הוא מותר והביא גם מדברי האשכול הנ"ל דכל תערובות חהר"ל באמת גם קודם שנחתכו נתבטלו רק שחז"ל גזרו דכל זמן שהוא חשוב אין לאכלו וא"כ ממילא דיהי' איך שיהי' דאחר שנחתך ויצא מכלל דבר חשוב לא גזרו וממילא מותר עיי"ש:

צג נחתכו רובן. כתב במ"ז ס"ק י"ד ודע דחילוק יש בין נחתכו רובן לנחתך א' היכא שנתערבו ב' חתיכות טריפות בתוך הרבה חתיכות כשרות דבזה אם נחתך רק א' תלוי בפלוגתת הט"ז והש"ך דלהלן סי' ק"י דלדעת הט"ז שם גם אותה חתיכה שנחתכה

אסורה ואלו בנחתכו רובן לכ"ע מותרין אותן שנחתכו אפי' להט"ז עיי"ש ועי' בשו"ת פנים מאירות חלק א' סי' ק"ה ועיין בשו"ת עמודי אש בדיני או"ה סימן י"ג אות י"ד מה שכתב ע"ד הפנים מאירות בזה באריכות עיין שם ועיין ביד יהודה בפירוש הארוך ס"ק ט"ז:

צד לומר שהאיסור מהרוב. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ד' שעמד על המחקר בענין זה דלכאורה נראה דהא דמחמרינן לאסור אותן שלא נחתכו כל כך שיכול האיסור לבטל בהם דלכך לא מצינו למתלי דהאיסור נחתך דמה חזית לאסור אלו אסור אלו כמ"ש הש"ך להלן ס' קי"א ס"ק י"א משא"כ אם נחתכו כ"כ שיכול האיסור לבטל בהם מותר דתלינן דהאיסור נחתך כמש"ל סי' קי"א סעי' ה' דאם יש בקדירה א' כדי לבטל תלינן דהאיסור נפל לתוכה אמנם לדברי הט"ז שכ' בס"ק י"ד דכל שנשתנה מקדמותו מן הרוב היא אין להקל בנ"ד דהא יש לנו לומר דרק ההיתר נחתך אבל האיסור שהוא מן המיעוט לא נשתנה ולא נחתך וממילא דכל אותן שלא נחתכו אסורים כיון דהאיסור לא נחתך וסיים בצ"ע עיי"ש:

צה שהאיסור מהרוב. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דכל שנשתנה מקדמותו מן הרוב הוא ועי' בחמודי דניאל שם מ"ש בביאור ענין זה והעלה דבע"כ סברה זו לא מהני אלא לענין שיש לעשות מזה ספק דלא תימא דודאי איסורא ברובא איתא לזה אמרי' דבכה"ג יש עוד סברה להיפך לומר נמי דכל שנשתנה מן הרוב הוא דבע"כ אין לומר שיש לו דין ודאי ושכן הוא בהחלט דכל שנשתנה מן הרוב הוא דא"כ בנפל א' לים או נאכל א' דלהלן סי' ק"י סעי' ז' נמי נימא דבודאי הוא מן הרוב וגם כאן למה הוצרכו הפוסקים להתיר אותן שנחתכו מטעם ממ"נ ולא התירו בפשיטות דודאי מן הרוב נחתך וכו' אלא דבע"כ לא מהני האי סברה אלא לעשותו ספק וכו' עיי"ש לדרכו ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' ק"ט בעובדא ששחטו חמשה עופות ומרט הנוצות משלשה עופות ושנים נשארו עם הנוצות ואח"כ נודע לו שעוף א' מהחמשה נפסל בשחיטה ואינו יודע איזהו והורה רב א' שהשלשה מרוטות מותרות מטעם שכ' הט"ז דכל שנשתנה מקדמותו הוי כפרוש וכל דפריש מרובא פריש א"כ כיון שהרוב הי' כשרות אמרינן שכל הג' הנמרטות הי' מהכשרים וחכם א' חולק על הרב המתיר דאדרבה כאן שייך לומר דאיסורא ברובא איתא וכיון שהנמרטות הם רוב תלינן שהטריפה הוא בין הנמרטות והוא ז"ל השיב שלדעתו נכונים יותר דברי הרב המתיר דהא בפירשו רובן ממקום הקביעות כל שלא פירשו בבת אחת רק בזאח"ז אמרינן כל דפריש וכו' ולא אמרינן איסורן ברובא איתא דאחר שעת ההפרשה דנין דדוקא בפירשו רובן בב"א הוא דאסור משום דאמרינן איסורא

ברובא איתא וא"כ בכאן כיון דבודאי לא נמרטו כל הג' אווזות בב"א רק בזאח"ז שפיר אמרינן כל דפריש וכו' ולא עוד אלא די"ל דגם השנים מותרות דכיון דהאיסור ביניהם א"כ לא הוי האיסור חהר"ל ובטל ברובא ואף דבעלמא קיי"ל בפירש דאותן שבקבוע אסורין זה לא דמי לדעלמא דאלו השנים לא הוי אפי' קבוע דרבנן כיון שהם עם הנוצות ואף שאין בהם רובא דהיתרא לבטל מ"מ יש לומר דגם הנמרטות מצטרפות לבטל אף דלגבי דידהו אמרינן כל דפריש וכו' וכולם דהיתרא נינהו מ"מ לגבי הנשארים י"ל דלא אמרינן הכי ועיי"ש במה שמצדד עוד בענין זה לכאן ולכאן ובסוף דבריו סיים וז"ל ע"כ לע"ע איני מחליט למעשה ובפרט בנ"ד בלא"ה יש מקום להחמיר מטעם אחר כיון שהבני מעיים הי' אז בתוך העופות א"כ כיון שעוף א' נתנבל בשחיטה א"כ הבני מעיים אסורים משום אבמה"ח לרוב הפוסקים א"כ אינו בטל ברוב מטעם ברי' א"כ באנו למחלוקת הגדולים בתשו' גאונים בתראי והט"ז והפר"ח בסי' ק"י שהרבה מחמירים דהכל לא בטל משום שא"א מעוף א' לאסור מקצת ולהתיר מקצת ואף שכמה אחרונים המליצו כמה התירים על הא דנוהגין להתיר למכור הב"מ לנכרי מעוף שנתנבל וכו' מ"מ בנ"ד כיון דבלא"ה יש עקולי ופשורי לא מלאני לבי להקל עכ"ל ועי' בס' מגדים חדשים אות י"א שהביא דברי הרב בית שלמה הנזכר והתפלא מאד ע"ד במ"ש א"כ באנו למחלוקת בין הגדולים וכו' דא"א להתיר מעוף א' מקצת ולאסור מקצתו דזה לא דמי כלל למחלוקת הזה ע"כ העיקר לדינא דמי שמורה להקל להתיר הג' שנמרטו וכדעת הט"ז אין מוחין בידו כי יש לו על מה לסמוך אך על הב' שלא נמרטו צ"ע עיי"ש:

צו הנחתכות מותרות. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ז שהביא מדברי האשכול דגם אם נחתך חתיכה קטנה מחתיכה גדולה ונשאר עדיין בהגדולה כדי שתהא ר"ל אף שהגדולה אסורה אפ"ה הקטנה מותרת ואין לחוש בזה להא דחתיכה א' מבהמה אחת כשירה וחתיכה הב' ממנה אסורה עיי"ש ועי' בס' ערך שי שהביא ג"כ דברי האשכול הנ"ל וסיים שמדברי הט"ז להלן סי' ק"י סק"ה משמע להיפך דלא שרינן מקצת מן החתיכה היכא שחלק א' ממנה נשאר טריפה וסיים בצ"ע עיי"ש איברא כי בנקה"כ שם השיג על הט"ז בזה וכתב דבכה"ג אשכחן טובא וכיון דחתיכה הר"ל אינו אלא מדרבנן והם אמרו להתיר בנחתך גם בכה"ג אין להחמיר כלל עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק צ"א ולהלן סי' ק"י ס"ק ק'):

צז והשלימות אסורות. עי' בשו"ת נחלת אבות (מהגאון בעל שערי משפט ז"ל) סי' ח' באמצע התשו' שכתב לולא דמסתפינא הוי אמינא מלתא חדתא דמ"ש בש"ע אם נחתך א' מהן אותה חחיכה לבד מותרת והשאר אסורות היינו דוקא כשחתיכה אחת לבד נחתכה

אבל אם נתערב חתיכה א' הר"ל עם הרבה חתיכות ונתתכו מהם ס"א חתיכות אז אף השלימות מותרות מטעם ס"ס והאריך בזה ובסוף סיים בצ"ע אך בסוף התשו' נדפס שם תשובת זקינו הגאון ז"ל שכתב לו על דבריו הנ"ל אם כי דבר חכמה כתב בזה מ"מ לדינא אין להקל כי הוא נגד משמעות לשון הש"ע דמשמע דאפי' בכה"ג כל השלימות אסורות ובסוף נדפס שם מה שהוא ז"ל בעצמו הודה לדברי זקינו ז"ל וסיים יפה כיון והדרנא בי עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ל"ד שהעלה ג"כ בראיות דאפי' אם נחתכו כמה חתיכות מהתערובות עד שיש בהם כדי ביטול חתיכה האסורה אפ"ה אין מתירין השלימות הנותרים עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ר"מ שכ' דכל זה הוא רק כשהי' החתיכה אסורה בודאי וגם הי' בודאי חהר"ל אבל כשהיה החתיכה רק ספק טריפה וגם ספק אם הוא חהר"ל אם הי' הנחתכות רוב נגד החתיכה ספק טריפה שנתערבה יש להתיר גם השלימים מטעם ס"ס עיי"ש באריכות:

צח אסורות. מו' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק י"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ח שהעלה דכל זה אם הי' מתחלה כולם ר"ל ואח"כ נחתכו ונעשו אין ר"ל אז הוא דאמרינן דאותן שנשארו הם ר"ל אסורים אבל אם היו מתחלה כולן אין ר"ל וקודם שנודע התערובות נעשה מקצת מן התערובות ר"ל כגון שנתערבו כמה עופות בנוצתן ואח"כ הוסר ממקצת הנוצות ואח"כ נודע שאחת מהם טריפה אבל אם הוסר הנוצות מרוב העופות לא מחמרינן בזה לומר דהאיסור בין הרוב לאסור העופות הנמרטים אלא שפיר הוי ספק חהר"ל ומותרין כולם עיין שם:

סעיף ח:

צט נתערבה. עי' בשו"ת שמש צדקה חיו"ד סי' ל"ג שהקשה השואל על דין דסעי' זה וסעי' שאח"ז שאם דומים לגמרי וכו' דמכלל הן אתה שומע לאו דאם לא אקפו אסורים ובלאו הכי בע"כ מיירי קודם הבישול דלאחר בישול בודאי לא יכולין לכוון השומן שבקורקבן וכן הראש שבכבש אלא בבשר חי והרי המחבר כתב לעיל סעי' ג' דלא חשיבי חהר"ל אלא כשהיא מבושלת ואף שסיים ויש חולקין הלא קיי"ל דבכ"מ שכתב המחבר דעה א' סתם ואח"כ ויש חולקין דעת המחבר כדעה הראשונה וכמ"ש בש"ך להלן סי' רמ"ב ועיי"ש בתשו' הרב מו"ה אפרים כהן צדק ז"ל שמתרץ דאה"נ דאפילו אי לו אקפו מותרין המה דלא הוי חהר"ל רק שיש נ"מ לענין אם מותר לבשלם יחד דאם אקפו ואדמי הרי חתיכות האחרות מותרות לבשלן יחד משא"כ אם לי אקפו אע"פ שאינו חהר"ל אסור לבשלם או לאכלם יחד עיי"ש באריכות (ק) מדמין שומן שבקורקבן. עש"ך ס"ק י"ט שהראה מקום לדעיל סי' פ' ועי' בשפ"ד שכתב דכוונתו בזה דשם מבואר דבמכוונות יפה

בחיתוכן שרי וממילא דה"ה מ"ש כאן דמדמין וכו' אם דומין לגמרי וכו' היינו שמדמין החתוכים אם הם מכוונים זה לזה לגמרי אמנם העיר ע"ז כי מדברי הט' בסעי' שאח"ז ס"ק ט"ו מבואר דהבחנה דקורקבן שבסעי' זה הוא במרא השומן לחוד וכן מבואר בפרי תואר ס"ק י"א וס"ק י"ג וכ"כ בשו"ת חכם צבי סי' ל"ט (סוף ד"ה מעשה) דבע"כ ההיכר דשומן הקורקבן שבסעי' זה היינו לראות אם מראה שומן הקורקבן דומה למראה שומן מקום חיבורו דמתאימות החתוכים א"א למיקם לה לומר שהוא מתאים למקום שנחתך ממנה וסמכינן בזה רק אחר השומן לחוד עיי"ש לדרכו ועיין ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט ובפיה"א ס"ק מ' מ"ש בזה וסיים בצ"ע אם לסמוך על זה עכשיו בזמננו דאין אנו בקיאים בהקפה עיי"ש:

קא של מקום חיבור הקורקבן, היינו מקום חיבור שומן הקורקבן לשומן הבני מעיים. יד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"א ופשוט:

קב ואין דומים וכו'. כתב בפרי תואר ס"ק י"ב ואם נאבדה אחת מהתרנגולת או השומן באופן שאינו יכול לבדוק ודימו שומן הקורקבן הניקב לכולן ולא דמי כלל באופן שאין השומן של קורקבן זה דומה לשום אחת מהם נראה דמותר. וכן אם בדק את השומן ומצאו אותו שהי' דומה לאחד קצת אבל לא לגמרי ובדקו את כולו ומצאו שאינו דומה כלל אפי' קצת בזה יש מקום להקל וסיים וזה כתבתי רק להלכה אבל למעשה אין לסמוך על זה רק באיסור דרבנן אבל לא בטריפה דאורייתא עיי"ש ועי' ביד יהודה סוף סי' זה שהביא ראי' דבע"כ בעינן שיהיה כל הקורקבנים לפניו ויראה שזה השומן דומה לקורקבן זה וגם יראה ששאר הקורקבנים אין דומין לו ותרתי בעינן אבל בחדא לבד מה שרואה ששאר הקורקבנים אינם דומין לו לא מהני וסיים ומ"מ צ"ע אם לסמוך גם בכה"ג כעת על בקיאותינו כמו שאין אנו בקיאין בשאר הקפות ונראה דכל זה הוא לפי ראו עיני המורה ובלבד שיראה דבר ברור בלי ספק עיי"ש:

קג דומים לגמרי וכו'. ואם דומה לב' הגם שהוא דומה קצת לאחר יותר מחברתה נראה דאסור שניהם. פרי תואר שם:

קד מכשירים האחרות. כתב בבל"י סוף סי' כ"ד מ"ש הש"ע לסמוך על השומן אפשר דדעת האו"ה (שהביא הט"ז ס"ק ט' אין לסמוך גם על זה דהא סיים דצריך הפרש גדול וניכר ובשומן אין כ"כ הפרש גדול וניכר עכ"ד ועי' בחידושי הגרעק"א שמצדד אם יש לחלק בזה בין איסור דאורייתא לדרבנן עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק ק"ו):

קה ובן כל כיוצא בזה. ר"ל דה"ה אם נמצא דאידמי שומן המעיים לשומן התרנגולת מכשירין תרנגולת האחרות וכן אם נמצא הראש מכיון לגוף העוף או לגוף הכבש. ערך לחם (להמהריק"ש) ובכנה"ג בהגהות ב"י אות נ"ב א גבוה ס"ק כ"ה עיי"ש:

קו כיוצא בזה. עי' בהגהות הגאון הח"ס ז"ל שכתב וז"ל נלענ"ד דוקא בכה"ג שכבר בטל מדאורייתא חד בתרי רק משום דהוי חהר"ל סמכינן אהקפה אבל בלא"ה לא עכ"ל וכבר קדמו בזה בפרי תואר סוף סי' זה וכתב דבכל מקום אין לסמוך בזמה"ז על הדמיון ולהורות היתר רק היכא דליכא אלא איסור דרבנן כגון שנתבטלה התרנגולת או הכבש חד בתרי ואז הגם דהוי חהר"ל יש להקל אבל באיסור דאורייתא אין להקל וסיים בפרי תואר ומ"מ אין למחות ביד המורים להקל גם באיסור דאורייתא כי יש להם על מי לסמוך רק שכל שימר נפשו וכו' עיי"ש באריכות וכ"כ בכו"פ סוף סי' זה דאין להקל בזה אלא דוקא כשנתערב חד בתרי אבל חד בחד לא עיי"ש וכ"כ בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) לדינא עיי"ש ועי' שפ"ד לעיל סי' ל"א סק"ו ובדברינו שם (ס"ק ל"ח) ובסי' ל"ו (ס"ק קע"ב): (קז) כיוצא בזה. עי' בשו"ת חכם צבי סי' ל"ט שכתב דאם דומין בדבר הניכר במשמוש היד אף אנן בקיאין עיי"ש והביאו בהגהות הח"ס לדינא ועי' בבל"י שם ובמ"ז שם וביד יהודה שם שכ' מהרדב"ז דאם ניקב הקורקבן ע"י מחט יוצא חוץ לקורקבן ונמצא שם בהשומן רושם שחור וחלודה מהמחט יכולין לסמוך ע"ז להתיר השאר אף לדידן בזמה"ז שזה סימן מובהק עיי"ש: סעיף ט:

קח החתיכות דומות ומכוונות. עי' בשו"ת גוו"ר הספרדי חלק יו"ד כלל א' סי' כ"ז שכ' דלכאורה משמע מלשון המחבר בזה דא"צ להקיף הראש עם שאר הכבשים רק אם הקיפו לכבש א' ונמצא מכוון היטב סגי אבל באמת מבואר מדברי הש"ס והפוסקים דזה לא מהני אלא דצריך להקיף כל הכבשים ולראות דלא אקיף לכולן ואין החתיכות מתאימות רק לכבש זה אז מהני עיי"ש:

קט דומות ומכוונות יפה. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה דעתה שאין אנו בקיאין כ"כ אין לנו להתיר בכה"ג וכו' ועי' בפרי תואר ובכו"פ סוף סי' זה מ"ש בזה ועי' ביד יהודה סוף סי' זה שכתב דכל זה הוא רק כשאין לפנינו רק ראש זה עם כבש אחד שלם ושאר הראשים והכבשים אינם לפנינו עכשיו אבל אם גם שאר הראשים או הכבשים הם לפנינו ואנו מדמין השאר ואין דומה אלא זה דומה לגמרי זה בודאי עדיף מסימן מובהק ויש לסמוך על זה אפי' בדאורייתא דאיך אפשר דהראש מכבש זה שלא נתדמה לה החתך הוא מכבש זה והראש מזו הכבש שמקדמה החתך הוא מכבש אחר עיי"ש וע"ל (ס"ק ק"ו) ולעיל סי' פ"ג (ס"ק ל"ג) וסי' ל"א (ס"ק נ"ח) וסי' ל"ו (ס"ק קע"ב):

ומ"ש הבאה"ט מהב"ח דאם נמצא מים בראש כבש א' וכו' קבלה בידו לבדוק בחוט השדרה של הכבשים והט"ז חולק עליו ופסק שאין קבלה זו כדאי להתיר ספק טריפה עי' בפר"ח סוף סי' זה שהביא קבלה זו וכתב שצריך להתיישב בקבלה זו למעשה עכ"ל ועי' בשערי דעה סוף סי' זה שכ' דבאמת הקבלה זו שקיבל הב"ח מלתא דמסתברא הוא כיון דבהנשארים לא נמצא בהן מים בחוטי השדרות זולת בא' לבדו א"כ מסתמא הי' בזה מים גם בהראש אמנם לדינא כתב להכריע דהיכא דנתערב רק חד בחד כיון שיש כאן ספק איסור דאורייתא אין לסמוך להתיר בסימן זה אבל בנתערב חד בתרי דמדאוריי' בטל ברובא אלא מדרבנן לא בטל מחמת חשיבותי' יש לסמוך על סימן זה להתיר ובפרט שסימן זה לא שייך אלא בנודע קודם הבישול דאז אפשר להכיר משא"כ לאחר הבישול שא"א להכיר עוד והרי קודם הבישול לדעה הראשונה של המחבר לא מקרי חהר"ל עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק צ"ט):

קי יש לסמוך על זה. עי' בשו"ת עין יצחק חיו"ד סי' י"א בעובדא שקצב א' שחט שני שורים גדולים פטומים ומשקל כל אחד הוא יותר מששה עשר פו"ד ומחצה וקצב א' שחט שור א' קטן ופרה אחת קטנה אשר משקל כל א' הוא רק שנים עשר פו"ד ומכרו כל הד' המסיסין לאדם א' ולמחר לעת ערב הביאו כל ההמסיסין לפני הרב וראה ששנים מהם גדולים ועבים ושמנים ביותר ושנים הם קטנים דקים וכחושים והנה בהמסס א' גדולה ועבה ושמנה מצאו מחט וק"ד ונקב מפולש מעל"ע באופן שהיא טריפה והשו"ב המובהק אמר שהוא מכיר היטב מכח אומדן דעתו אשר זה ההמסס הנטרף הוא מא' מהשורים הגדולים וכן העידו שני קצבים בקיאים שמכירים לפי העובה וגדלותה ושמנינותה של ההמסס הנטרף שהוא מהשורים הגדולים והורה הרב שהבשר מהב' שורים הגדולים טריפה אבל הבכר מהשור הקטן והפרה כשרה ואח"ז קמו עוררים ורצו להתיר גם הבשר מהשורים גדולים כי אמרו שהוא דבר שאי אפשר להכיר והוי כל הבהמות בכלל ספק ודייניו על כל א' וא' כל דפריש מרובא פריש וכו' והשיב דהעיקר כדברי הרב המורה דאין זה ספק כלל אלא ודאי שהוא מהשורים הגדולים דאין סברה כלל לומר דההמסס העבה והגדולה והשמנה הוא מהשור והפרה הקטנים וההמסס הקטן והכחוש והדק יהי' מהשורים הגדולים דכן הוא ע"פ הטבע שהאברים הם לפי ערך מדת הגוף ודברי הרבנים המקילין לחשבו לספק בטלים המה עיי"ש:

סימן קב

סעיף א:

א כל דבר שיש לו מתירין וכו'. כתב בפרי תואר סק"א וז"ל וצריך לתת לב דהיכא דנתבטל איסור ויכול למכור התערובות בדרך שאין לו שום הפסד אם מצריכין אותו לעשות דהו"ל כדבר שיל"מ והגם דאיכא טירחא ובטירחא מועטת כזאת מקרי דשיל"מ וכו' או נאמר אין לנו אלא מה שאמרו חז"ל בדבריהם כיון שאין הדבר אלא גזירת חז"ל ונראה כי אוריי' למיעבד אכריחו לא מכרחינן עכ"ל ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה ודע) וז"ל והנה בודאי בכל ביטול האיסורים כיון שנתבטל אף שאפשר למוכרן לעכו"ם בלי הפסד כלל א"צ למכור ולא שמענו מעולם שיאמר אדם בהיפך זה עכ"ל והנה מה שסיים ולא שמענו מעולם שיאמר אדם בהיפך זה הוא תמי' שלא זכר לדברי הפרי תואר הנזכר ועי' בס' כסא אלי' חיו"ד סי' צ"ט שפסק דלא הוי דבשיל"מ במה שיכול למכרו לנכרי עיי"ש והיינו כדברי הפרמ"ג הנזכר ועי' בס' מזמור לדוד (מהרב מו"ה דוד פארדו ז"ל) דף פ"ד מ"ש בדברי הפרי תואר הנזכר וכתב וז"ל חומרא זו לא נמצאת ולפענ"ד אין לה על מה לסמוך דדבר ברור הוא דלא נקרא דשיל"מ אלא שיחזור אחר זמן או ע"י תיקון להיתרא הראשון להיות מותר באכילה לגמרי ומה ענין מכירה לזה הלא ע"י המכירה לא תחזור להיתר אכילה. ועוד דדבר שיל"מ הוא כגון דבר דהשתא אתסור אלא שאחר זמן יבוא ההיתר וכו' או שבידו לתקן וע"י התיקון יחזור להיתר ואין זה שייך לכאן דלא נאסר מעולם למכרו וכו' עכ"ל ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' נ"ד שכתב שם באמצע דבריו דאין לומר דימכרנה לנכרי והוי דשיל"מ דכיון דצריך טירחא והוצאה לא חשוב דשיל"מ עייי"ש והנה מדבריו מבואר דאם הוא בגווני שכתב הפרי תואר דאין לו שום הפסד והטירתא למכרה רק מועט הוא שהקונה עומד אצלו גם הוא מודה דהוי דשיל"מ אמנם לפ"ד הפרמ"ג והכסא אלי' והמ"ל הנ"ל גם בכה"ג לא הוי בכלל דשיל"מ וא"צ למכרו ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) בחידושיו ליו"ד בסי' זה מ"ש בזה ומבואר ג"כ מדבריו דאפי' לא יצטרך למכרו בזול ולהפסיד א"צ למכרו כאשר יראה המעיין שם ועי' בדברי אא"ז הגה"ק זצללה"ה בס' בני יששכר במאמרו חודש אדר (מאמר שקל קודש דרוש ז') מה שהאריך בענין ביטול איסורים ברוב או בס' שהוא כדי לברר הניצוץ הקדוש הטמון באותה חתיכה האסורה וסיים וז"ל ע"כ לדעתי הצעירה אין זה מדרך החסידות מה שכמה אנשים נוהגין סלסול בעצמם שלא לאכול משום מאכל שהי' עליו שאלת חכם הגם שהוא דבר פשוט ומבואר דינו להיתר כגון ע"י תערובות בששים וכיוצא כי לדעתי אדרבה מצוה הוא וכו' ומה שאמרו חז"ל לא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם היינו דוקא במלתא דתליא בסברא וכמ"ש הפוסקים

עכ"ל ומבואר מדבריו דמי שנתערב אצלו דבר איסור בס' אזי מדרך התורה הוא שלא למכרו אלא אדרבה מצוה יש לאכול ממנו בעצמו:

ב דבר שיש לו מתירין וכו' אינה בטלה עי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג אות ו' ובכאן בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ב שהעלה דלא החמירו חז"ל לאסור דשיל"מ אלא אם בא לעשות מעשה ע"י הביטול לאכלו אח"כ או כיוצא בזה מעשה אחרת בזה הוא שהחמירו חז"ל עליו שלא לעשות המעשה עכשיו כיון שיכול לעשותה למחר בהיתר גמור ויהי' בשב ואל תעשה אבל היכא דקודם הביטול הוצרך לעשות מעשה רק לאחר הביטול נפטר מלעשות המעשה ונשאר בשוא"ת אין מחייבין אותו לומר קום ועשה המעשה ולא תסמוך על הביטול זה לא אמרו דכל שהוא בשוא"ת שפיר יכול לסמוך על הביטול עיי"ש לדרכו:

נ שיש לו מתירין וכו' אינה בטלה. עי' בצל"ח פסחים דף י"ז סי' ק"ח שכתב לענין ספק משקה לטמא כלים שעמד שם בדבר טומאה בדברים שיש להם טהרה במקוה אם אמרו בה דין דשיל"מ וכ' דלדעת הסוברים דחומרת דשיל"מ לאו דוקא כשההיתר בא ממילא ע"י הזמן אלא גם כשההיתר בא ע"י מעשה חשוב דשיל"מ ממילא ה"ט נמי בטומאה בכלים שיש להם טהרה במקוה איתא לחומרת דשיל"מ להחמיר בספיקו עיי"ש אמנם בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' רכ"א כ' דלענין טומאה לא שייך חומרא דשיל"מ לענין ספק טומאה דרבנן דלא מיבעיא לדעת התה"ד שהביא הרמ"א דבדבר שאינו רק טעם ולא ממשו של איסור לא שייך דשיל"מ פשיטא דלא שייך בטומאה דשיל"מ דהא לא ניכר ממשו של איסור ולא עדיף מטעם אלא גם להש"ך שחולק על הרמ"א בזה מ"מ זה דוקא באיסור אבל בטומאה כיון דקיי"ל דבספק טומאת משקין לא גזרו חז"ל שוב הוא טהור גמור דעל זה לא גזרו וכל שלא גזרו אין כאן שים טומאה וכו' ועיי"ש (בד"ה והנה) מ"ש עוד בזה והביא דבריהם בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הד' סי' ל"ו: ועיין בשו"ת היכלי שן ס' נ"ג שנסתפק אי אמרינן נמי בספק שלא ע"י תערובות הך דינא דדבר שיל"מ וכתב דלכאורה הדבר תלוי בפלוגתת הר"ן ורש"י דלהר"ן שכתב הטעם דדשיל"מ לא בטל משום דהוי מין במינו דלא בטל זה לא שייך אלא בספק שע"י התערובות משא"כ בשאר ספק אבל לדעת רש"י דעד שתאכלנה באיסור תאכלנה בהיתר שייך גם בזה עיי"ש באריכות: איברא כי בט"ז סק"ח כתב דבדבר שיל"מ אין להשגיח על שום סברה לקולא מה"ט עד שתאכלנה באיסור תאכלנה בהיתר וכ' שם דמה"ט לא אמרינן בדבר שיל"מ אין הנאסר יכול לאסור טפי מן האיסור עיי"ש אכן בשו"ת פני ארי' סי' ג' באמצע התשו' כ' שדבר זה תלוי בפלוגתת הר"ן והתה"ד ולדעת הר"ן כן

הוא דאמרינן בדבר שיל"מ שיכול הנאסר לאסור אפי' במקום שאין האיסור עצמו יכול לאסור אבל לדעת התה"ד לא כן הוא והעלה שכן עיקר לדינא שלא יפה כח הנאסר מכח האוסר אפי' בדבר שיל"מ עיי"ש באריכות: (ד) שיש לו מתירין. עי' בס' העמיק שאלה על השאילתות פ' לך שאילתא ט' סק"ג שכ' דלא מצינו חומרא זו דישל"מ במקום מצוה עיי"ש לדרכו ולא ידעתי כוונתו אם ר"ל שכל החומרא דדשיל"מ לא מצינו במקום מצוה או דקאי אמאי דסליק מיני' בפלפולו שם בענין מילה שלא בזמנו שיש ס"ס וכתב שם די"ל דלא מהני ס"ס כיון דהוי דשיל"מ וע"ז סיים הדברים הנ"ל וא"כ י"ל דכוונתו רק לענין חומרא זו דלא מהני ס"ס בדשיל"מ במקום מצוה אבל שאר החומרות דקיי"ל להחמיר בדשיל"מ שייך גם בדבר מצוה אמנם לא מסתבר כלל לחלק בין שאר חומרות דמחמרינן בדשיל"מ ובין חומרא זו דס"ס לא מהני במקום שיל"מ וכנראה כוונתו דבכ"מ אין לדין דין דשיל"מ בדבר מצוה:

ה שיש לו מתירין. עי' בשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חאו"ח סי' ל"ח שכ' מהגאון רעק"א ז"ל לענין איסור מלאכה בפורים שאין להקל בט"ו מחמת ספיקא דרבנן ולקולא דזה הוי דשיל"מ דיכול לעשות מלאכה למחר ובדשיל"מ גם ספיקא דרבנן לחומרא והוא ז"ל השיג עליו דבכ"מ לא מצינו להחמיר אפי' בספק דרבנן בדשיל"מ רק בדבר פרטי אבל לא להחמיר בדבר גדול כזה שיהא כל היום אסור בעשיית מלאכה משום שיכול לעשות למחר עיי"ש ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הד' סי' צ"ו שהביאו וסיים ומובן מזה דכל ספק באיסור מלאכה בחוה"מ או באבילות לדעת הגרעק"א הוי דשיל"מ ולדעת הגאון תורת חסד לא חשיב דשיל"מ וצריך להתיישב ולחשב בפוסקים בענינים אלו עכ"ל:

ו לו עשפ"ד ס"ק י"א שכתב אגב אורחי' דזה לא קשה מהא דקיי"ל דגים שעלו בקערה של בשר דמותר לאכלן בחלב מטעם נ"ט בר נ"ט דאיך התירו לאכלו לכתחלה עם מין ההיפך הא הוי דשיל"מ די"ל דלא אסרה תורה טעם ב' כלל ואף בלא ביטול הוא מותר אך הקשה בהא מדוע שרינן לעיל סי' צ"ט בחלב שנפלה למים אם יש ס' מותר לבשל בו בשר והא הוי דשיל"מ וכתב די"ל דהתם כיון שכבר מבוטל היתר בהיתר קודם שבא לידו דשיל"מ ושוב אינו חוזר וניעור עיי"ש ועי' בס' ערוגות הבושם סוף סי' זה מ"ש בדין נ"ט בנ"ט בדבר שיל"מ:

ז מתירין. עי' ביד אברהם בגליון להלן סעי' ג' שהביא ראי' מדברי הש"ס ביצה דף ד' ע"ב גבי עצים שנשרו לתוך התנור ביו"ט דהיכא דמקלי קלי איסורא אפי' בדבר שיל"מ בטל ונ"מ לענין ריחא מלתא שדעת הרמ"א להלן סי' ק"ח להחמיר באיסור האוסר במשהו

כגון דשיל"מ ואלו בזה אחר זה אין להחמיר דהו"ל מקלי קלי איסורא וכל זה בשאר איסורי' אבל בהקדש יש להחמיר אף אי מקלי קלי איסורא עיי"ש:

ח כגון ביצה שנולדה ביו"ט. ואין חילוק בזה בין יו"ט אחר שבת ובין סתם יו"ט דאפי' בסתם יו"ט דלא אסור אלא מדרבנן אינו בטלה במינו וכן אפי' ביו"ט ב' דרבנן הדין כן ועי' בפרי תואר סק"א וביד יהודה בפיה"ק סק"ג ועי' בדברינו להלן (ס"ק י"ג וס"ק כ'):

ט ביצה שנולדה ביו"ט. עבאה"ט של מהרי"ט סק"א שכתב מהב"י דאם טחו חלות ביו"ט בביצה שנולדה ביו"ט יטול מכל חלה כדי נטילה שהוא כעובי אצבע ואז החלה מותרת לאכול ביו"ט ומה שחתך כדי נטילה יאכל למחר עכ"ד ועי' בשעה"ת להפרמ"ג חלק ב' סוף פרק ג' שכתב כן לדינא בפשיטות עיי"ש אמנם יעוין בהגהות מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שם שהתפלא עליו וכ' שלא ידע למה החמיר הפרמ"ג להצריך נטילה הלא קיי"ל דסיכה רק משהו בעלמא הוא לכן העלה דסגי בקליפה עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום ע הפרמ"ג בשער התערובות שם (בד"ה הכנה"ג) שכ' ג"כ שיש לסמוך להקל להתיר החלות ע"י קליפה עכ"פ עיי"ש אמנם יעיון בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) שכ' וז"ל ולי נראה דהחלות מותרות לגמרי דסיכת החלות אין בהם שום ממש ואין דמי לליבן מאכל וכו' דסיכה לאו כלום הוא ומשהו בעלמא קרי לה ואע"ג דבדבר שיל"מ גם משהו אסור זהו כשהעיקר האיסור הוי ממש אך שע"י התערובות נעשה משהו כגון שנתערבה באלף מ"מ לא בטל אבל לא כשעיקר האיסור הוא משהו וכו' ועוד שהרי נתבאר דבמקום שהמאכל מתקלקל אין דנין דין דשיל"מ וזה ידוע דהחלות כשיניחוהו למחר תאבד הטעם דפת חמה עדיף הרבה טפי וצ"ע עכ"ד ומ"מ גם לפי דבריו עכ"פ צריך לקלוף מעט במקום שניכר הסיכה של הביצה שכ' לעיל בדברינו סי' ס"ו (ס"ק מ"ו) דעכ"פ קליפה צריך לכ"ע:

י שראויה למחר. פשוט הוא מדברי כל הפוסקים דלאו דוקא למחר דה"ה אם יהי' מותר לאחר כמה ימים נקרא דשיל"מ דכל שהאיסור הלוי בהזמן ולאחר זמן יחזור להיתרו לא בטל וכדמשמע מדברי הרמב"ם פרק ט"ו מהלכ' מאכלות אסורות הלכה ט' המובא ברמ"א סוף סי' זה דמש"ה לא בטל חמץ בפסח בס' משום דהוי דשיל"מ דלאחר פסח מותר מדאוריי' עיי"ש ומבואר דאע"ג דלא יהי' שרי רק לאחר ז' ימי החג אפ"ה נקרא דשיל"מ וכיוצא מבואר מדברי הרמב"ם בפיהמ"ש בפרק ב' דבכורים משנה ב' דכשנתערב מעשר שני או בכורים לא בטל דהוי דשיל"מ כיון שיכול להעלותן לירושלים ולאכלן שם עיי"ש ומשמע דאפי' הוא כמה ימים לפני חג השבועות זמן הבאת בכורים והוא רחוק כדי הילוך כמה וכמה ימים אפ"ה נקרא דשיל"מ ויותר מזה מבואר במ"א

או"ח סי' תרע"ז ס"ק י"ב דהנותר משמן חנוכה הוי דשיל"מ כיון דיכול להשהותו לשנה הבאה עיי"ש ובמחצית השקל שם ומבואר דאפי' להשהות שנה שלימה הוי דשיל"מ וכן משמע להלן בסעי' שאח"ז דביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות לא הוי דשיל"מ כיון שאין המתיר בודאי וכו' וכ' הפר"ח סק"ז בשם הצמח צדק סי' ס"ט דר"ל דסד"א דהוי דשיל"מ כיון שיכול להשהות יב"ח עד שתצא התרנגולת מכלל ספק טריפה ויאכלנה בהיתר ברור לזה קמ"ל דלא מקרי דשיל"מ כיון שאין המתיר שדאי עיי"ש ומבואר דלולא זאת דאין המתיר בודאי הוי דשיל"מ אע"פ שצריך להמתין יב"ח וכאמור [אמנם לפמ"ש להלן (ס"ק ל"ה) בלא"ה לא שייך לומר משום דיכול להשהות התרנגולת יב"ח הוי דשיל"מ כיון שצריך להוציא הוצאות להאכילה כל יב"ח]:

יא אם נתערבה. עפת"ש מ"ש לענין אי אמרינן בדשיל"מ כל דפריש מרובא פריש והביא מדברי המ"א סי' תקי"ג ס"ק י"ג שכתב דלא אמרינן בדשיל"מ כל דפריש וכו' ועי' בס' בגדי שש להלן סי' ק"י אות ה' שעמד על המחקר בזה וכתב שדבר זה יהי' תלוי בפלוגתת הפוסקים אם אמרינן באיסור דרבנן דין חהר"ל דלדעת המחבר דס"ל דאפי' באיסור דרבנן אמרינן דחהר"ל לא בטל ואפ"ה פסק דבנמצא הלך אחר הרוב א"כ ה"ה בדשיל"מ אמרינן דבנמצא הלך אחר הרוב אף שגם דשיל"מ שייך גם באיסור מדרבנן אבל לדעת החולקין שם על המחבר וס"ל דחהר"ל באיסור דרבנן בטל א"כ אין ראי' ממה דקיי"ל בחהר"ל בנמצא הלך אחר הרוב דאם אמרו זה בחהר"ל הוא משום שכן באיסור דרבנן בטלה גם בחהר"ל ע"כ מקילין גם קולא זו דבנמצא הלך אחר הרוב משא"כ בדשיל"מ דקיי"ל דאפי' בדרבנן לא בטל לכך לא אמרינן ג"כ כל דפריש מרובא פריש עיי"ש ועי' ביד יהודה להלן סי' ק"י בפיה"ק ס"ק ס"ט שכ' בפשיטות דאף אם פירש קודם שנודע האיסור לא אמרינן בדבר שיל"מ כל דפריש מרובא פריש עיי"ש ועפרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת להלכ' יו"ט חלק ב' פרק א' אות כ"ח שהביא דברי המ"א הנ"ל וכ' בשם הישו"ש דס"ל דאין הולכין בדשיל"מ בתר רובא וכ' הוי יודע דאם נולדו ט' קופות ביצים בחול וקופה א' נולדה ביו"ט אחר שבת ופירש א' מהם בזה יש להקל דברובא דאיתא קומן י"ל דכ"ע מודים דהולכין בתר רובא אפי' בדבר שיל"מ דעדיף טפי מרובא דליתא עיי"ש:

אמנם בגוף דברי המ"א הנזכר עי' במחה"ש שם שהביא בשם השיטה מקובצת מהריטב"א בשם רבו דאמרינן גם בדשיל"מ כל דפריש וכו' עיי"ש וכ"כ בפרמ"ג או"ח סי' תל"ט בא"א סק"ב לדינא דאמרינן בדשיל"מ כל דפריש מרובא פריש ועיי"ש עוד בסיף סק"ה (ועי' מזה בשו"ת בן יהודה סי' צ"ו ועי' במשנה למלך פרק ז' מהלכ' מעילה הלכה ו') וכ"כ בש"ע התניא באו"ח סי' תקי"ג בקו"א סק"ב דהעיקר לדינא דאזלינן בדשיל"מ

בתר רובא ודלא כהמהרש"ל וכמ"ש הרמ"א ביו"ד סי' רצ"ג דאף בחדש שהוא דשיל"מ אזלינן בתר רובא עיי"ש אמנם בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ב' סי' ב' העלה דהעיקר לדינא להחמיר דלא אזלינן בדשיל"מ בתר רובא כל דלא אתחזק התירא כיון שנוכל לצאת מידי ספק אם נמתין למחר ועיי"ש במ"ש לדחות דברי הצל"ח המובא בפת"ש כאן ועיי"ש עוד בחלק א' סי' רל"ז ועי' בשו"ת שאילת שלום קמא סי' ג' באמצע התשו' שכתב דלצורך יש לסמוך להקל בזה עיי"ש ועי' בשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חלק או"ח סי' י"ח ובשו"ת מנחת משה חיו"ד סי' כ' וסי' כ"ג מ"ש בזה ג"כ לחלק דהיכא שהספק הוא בדשיל"מ גופא כגון ביצה שנולדה ספק היום ביו"ט ספק אתמול לא אזלינן בתר רובא אבל אם הספק הוא בבהמה אם היא כשרה או לאו או שהיא טריפה ולענין זה אנו מחזיקין אותה לנבילה מחמת הרוב אז מותר לשחוט אחריו בנה או אמה דבכה"ג לא מחמרינן בדשיל"מ ואמרינן דמהני רוב גם בדשיל"מ ועיי"ש עוד בתורת חסד שהביא מהיש"ש דבאיכא תרי רובא בודאי מהני בכ"מ גם בדשיל"מ ועיי"ש עוד שנסתפק אם אמרינן כן גם בדאיכא חזקה בהדי רוב א' אי חשיב לענין זה כתרי רובא להתיר בדשיל"מ עיי"ש:

יב בין שלימה. עמ"א סי' תקי"ג סק"ז שכ' דאם בישל ביצה שנולדה ביו"ט שלימה בקליפתה עם שאר ביצים אפי' ס' אין צריך ועי' במחה"ש שם שכ' דמשמע מדברי המ"א דאפי' שלא בהפ"מ שרי אמנם לפ"ד הרמ"א ביו"ד סי' פ"ו סעי' ו' מבואר דאין להתיר בלא ס' אלא בהפ"מ דוקא עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' ע' בפיה"א ס"ק י"ב. ועי' להלן (ס"ק כ"ח וס"ק נ"ד):

יג בין מרופה. עי' בקונט' וועד חכמים ש"א סי' פ"ב בעובדא שאירע שנולדה ביצה ביום א' דר"ה ועירבו וטרפו הביצה עם הרבה ביצים וכ' דלכאורה כיון שהיתה ביצה טרופה והי' העובדא ביום א' דר"ה י"ל דשפיר בטלה ולא הוי דשיל"מ לפי המבואר בש"ס נדה דף י"ז דביצה קלופה שעבר עלי' הלילה בלא קליפה רוח רעה שורה עלי' א"כ אם נמתין עד לאחר ר"ה יאסרו כולם משום רוח רעה ודוקא ביו"ט של גליות שיכול לאכלם בלילה שפיר הוי דשיל"מ משא"כ בנ"ד ביו"ט של ר"ה דקיי"ל נולדה בזה אסורה בזה אם ימתין עד לאחר ר"ה יאסרו כולם משום רוח רעה דמלשון הגמ' משמע דגם בדיעבד אסור ועיי"ש במה שכ' בזה אמנם לדינא הביא מדברי המרדכי דאין המנהג לחוש להך סכנה משום דהך רוח רעה לא שכיח בינינו ע"כ נראה דאף מאן דמחמיר על עצמו וקפיד בזה משום סכנה מ"מ עכ"פ לענין דשיל"מ יש להחמיר שלא יהי' חומרא קולא עיי"ש:

יד אינה בטלה אפי' באלף. עט"ז סק"א דלא הוי רק גזירה דרבנן אבל מדאורייתא חד בתרי בטל אפי' בדשיל"מ ועפר"ח סק"א ולעיל סי' ק' סק"ג ובמ"ז סק"א ועי' מזה בשדי חמד חלק הכללים מערכת הד' סי' מ' באריכות: (טו) בטלה. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ג' שכתב בשם הר"א מלוניל בס' תמים דעים דלא אמרו חז"ל דשיל"מ לא בטל אלא בדבר שאסור לכל העולם כעת אבל בדבר שגם כעת אינו אסור לכל העולם לא שייך דין דשיל"מ עיי"ש ועשפ"ד סק"ב שהביאו והתפלא עליו דהרי נדרים הוי דשיל"מ אף שמותר לכל העולם חוץ מזה שנדר ממנו עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת נודע ביהודה תניינא חיו"ד סי' נ"ג שהביא כדברים האלו בשם המהרש"ל ביש"ש ביבמות פרק ח' סי' ל"ד והתפלא מהא דנדרים הוי דשיל"מ ועיי"ש במה שמתרץ דברי המהרש"ל בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף סי' זה מה שהתפלא על הרב השואל ועל הנו"ב הנזכר ועיי"ש במ"ש לחלק בענין זה:

טז אפי' באלף. עי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תקנ"ו שכ' לולא דמסתפינא מחברייא הוי אמינא דהא דקיי"ל בכל דבר דלא בטל אפי' באלף הוא רק באופן שאפשר לבא לידי נתינת טעם באיזה אופן שיהי' אבל בדבר שא"א לבא לידי נתינת טעם בשום אופן לא גזרו דלא ליבטל ובזה מתרץ מה שקשה לי מעולם להאוסרין בפסח בצונן במשהו איך שותין האנשים היושבים על הנחלים כמו עיר דובנא וכדומא שכל מימיהם הם מנחל שוטף והלא על כל הנחלים עומדים ריחיים וטוחנין מאל"ץ בפסח שהוא חמץ גמור והאבק מהקמח נתפזרה במים ולדברי הפוסקים הרי נאסר כל הנחל ובע"כ לחלק כדאמרינן דהוא משום דכל שאי אפשר לעולם לבא לידי נתינת טעם לא גזרו חז"ל דלא בטל כלל עיי"ש ועי' ביד יהודה על הלכ' שחיטה בהשמטות להלכ' תערובות שבסוף הס' סי' ק"ה שהביאו וכ' שהוא סברה אמיתיית כי כן מבואר להדיא בריטב"א ע"ז בהא דמים במים במשהו הוא דוקא בתלושין אבל אם נפלו מים אסורין לנהר לא נאסר הנהר ושכן הורו רבו ז"ל הלכה למעשה בכומר שזרק מים של ע"ז לבאר דאינו נאסר במשהו עיי"ש באריכות ועי' בס' ערר שי לעיל סי' י"ג שהוכיח ג"כ דבנפל איסור משהו במים המחוברים לקרקע בטל דא"א להחמיר ולאסור דהוי גזירה שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה דאלת"ה אם חמץ או שאר איסור דשיל"מ נפל בסוף העולם לנהר יאסר כל הנהר ויאסרו כל המעיינות ג"כ דארעא חלחולי מחלחל ובע"כ דלא גזרו להחמיר במים המחוברים עיי"ש:

יז ואפי' ספק וכו' עש"ך סק"ב ולהלן סי' ק"י ס"ק נ"ו דאפי' ס"ס לא מהני בדשיל"מ ועשפ"ד סק"ג מ"ש בזה ואי"ה להלן סי' ק"י סעי' ח' יתבאר דין זה ועיי"ש בדברינו (ס"ק קצ"ד):

יח ספק. עי' בפר"ח או"ח סי' תצ"ז ס"ק ג' ובפמרמ"ל בפתיחה הכוללת להלכות יו"ט חלק ב' פרק א' אות כ"ז שכתב דהא דקיי"ל דבדשיל"מ אפי' בספיקא דרבנן לחומרא זהו דוקא בספק מעשה כמו ספק אם נולדה ביו"ט אבל בספק פלוגתא או בעיא דלא אפשיטא אף בדבר שיל"מ אזלינן לקולא בדרבנן עיי"ש וכ"כ השאגת ארי' סי' ס' ובשו"ת מהר"י לבית לוי סי' ל"א ובכנפי יונה ובתשו' הגרעק"א סי' ס"ה ועיין שם בהגה מבהמ"ח אות א' ובחידושיו ליו"ד סוף סי' ט"ו (בד"ה העיקר) וביד אברהם להלן סי' ק"י על הש"ך ס"ק נ"ט ועי' בשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' ג' מ"ש בזה באורך ועי' בדברינו להלן סי' ק"י (ס"ק קצ"ז) ובדיני ס"ס (ס"ק שכ"א ושכ"ב): (יט) אם נולדה ביו"ט. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"ה ובפיה"ק סק"ה שהעלה דכל מה דמחמרינן בדשיל"מ לאסור גם בספיקו זה דוקא באיסור חפצא דכיון דהאיסור תלוי בהחפץ אמרינן דאם הוא דשיל"מ שלאחר זמן יהא מותר לגמרי מחמרינן שלא יאכלנה עתה אף בספק איסור אבל באיסור גברא כיון שהחיוב או האיסור רביע עלי' בזה וכיוצא בזה ובכל עת יכול לבא לספיקות כאלו לא גזרו עליו חז"ל מחמת דשיל"מ עיי"ש לדרכו:

כ נולרה ביו"ט. עי' במ"א או"ח סי' תקי"ג סק"ד שמצדד להקל בזה בנולדה בסתם יו"ט דדוקא ביו"ט אחר שבת יש להחמיר דהוי ספק בדאורייתא עיי"ש ועמ"ז כאן סוף סק"ד שהביאו וכתב שדבריו דחוקים עיי"ש ועי' בב"ח שכתב דבמקום הפסד מרובה יש לסמוך אמקילין בביצה שספק אם נולדה ביו"ט (היינו בסתם יו"ט) שנתערבה באחרות עיי"ש אכן בש"ך סק"ב השיג עליו ועי' במנח"י כלל ע"ד סק"ב שכ' דאין דברי הש"ך שהשיג על הב"ח שהקיל בהפ"מ מוכרחים להמעיין בש"ס ופוסקים עיי"ש אכן בשפ"ד להלן סי' ק"י ס"ק נ"ט כתב בפשיטות להחמיר בכ"מ כדעת הש"ך עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"ק סק"ו דלאו דוקא ביו"ט אחר שבת אלא אפי' בספק אם נולד בסתם יו"ט יש להחמיר בכ"מ עיי"ש אמנם בחכמת אדם כלל נ"ג סעי' י"ש כ' דאין להחמיר בזה אלא ביו"ט אחר שבת וספק אם נולדה ביו"ט אבל ביו"ט דעלמא יש להתיר לצורך גדול והראה מקום לדברי המ"א הנ"ל עיי"ש ועי' בש"ע התניא באו"ח הלכ' יו"ט שם סעי' ד' שכ' דביו"ט א' (אפי' לא הוי ביו"ט אחר שבת) יש להחמיר אפי' לצורך גדול אכן ביו"ט ב' של גליות (דלא הוי אחר השבת) יש להתיר התערובות אם הוא צריך לביצים הללו לצורך שמחת יו"ט עיי"ש ובקו"א שם אות ב':

כא ונתערבה באחרות. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' בב' תערובות אסור בדשיל"מ ועי' בדברינו להלן סי' ק"י (ס"ק קצ"ג):

כב אסורות. עי' בפרי תואר סק"א שכתב דבכ"מ לא החמירו לאסור גם בספיקו בדשיל"מ אלא דוקא בדבר דאתחזק איסורא אבל אם לא אתחזק איסורא והספק הוא בעיקר הדבר אם הוא מותר או אסור כל דהוי ספיקא דרבנן ולא חל האיסור מעיקרו לא גזרו חז"ל עליו משום דשיל"מ דכל כי האי דשרי מעיקרא לא חדשו בו רבנן חומרא עיי"ש לדרכו אמנם בשפ"ד לעיל סוף סי' ק' (בד"ה הבדל) כ' דבדשיל"מ אין הבדל בין אם הספק הוא בגוף האיסור או לאו בכ"מ הולכין להחמיר כיון שאפשר לאכול בהיתר בלי ספק כלל עיי"ש ולא הביא דברי הפרי תואר הנזכר וצ"ע:

כג ואם נתערבה בשאינה מינה. עי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' סוף פרק ב' שכ' ממשמעות הש"ע בדוכתא טובא דאף דשיל"מ בלי שום מעשה רק הזמן ממילא קאתי אפ"ה שלא במינו בטל עיי"ש ועשפ"ד ס"ק י"א שכתב די"ל דדוקא בדבר שיל"מ ע"י שימתין למחר דהיינו שההיתר תלוי בזמן ועכשיו אין שום צד היתר בזה הוא דמחלקינן בין מינו לשאינו מינו אבל בדבר דאמרינן דהוי דשיל"מ הואיל ויש עצה לאכלו תיכף באופן ההיתר כגון בפת שאפאו עם הצלי לדעת הרי"ף דהוי דשיל"מ הואיל ויכול לאכלו עכשיו עם בשר בזה הוי דשיל"מ אפי' באינו מינו ואינו בטילה עיי"ש:

כד נתערבה בשאינה מינה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהכא אזלינן בתר שמא ועי' מ"ז סק"ב שכ' שאלה ביצה שנולדה ביו"ט שנתערבה בביצות עופות ממינים אחרים וכן דגים שניצודו ביו"ט ונתערבו במינים הרבה מדגים מהו דינם. תשובה נראה לי דהביצים כולם אסורים משום דשיל"מ דהוי מין במינו בשמא אבל בדגים בכה"ג דשני מינים אם הם שלמים הוי אינו מינו אם יש עכ"פ ששים בטל דלא שייך בו דין דבר שיל"מ עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ז ובפיה"ק סק"ט מ"ש בזה והעלה ג"כ דביצים מכמה מיני עופות הוי תמיד מין במינו בשמא אפי' שלימים ואם נתערב כמה מיני עופות ודגים תלוי אם הם שלימים אם לאו דכשהם שלימים נחשב מין באינו מינו ואם נחתכו הו"ל מין במינו ואם נתערבו כמה מיני עופות או דגים שלימים ונחתכו לאחר שנתערבו אם נודע מקודם שנחתכו כבר נתבטלו ואם לא נודע מקודם צ"ע ומ"מ לדינא יש להקל ועיי"ש עוד שהעלה דשאור של חטין ושאור של שעורים וכן חלא דחמרא וחלא דשכרא הוי מין במינו אבל עיסה או קמח או פת א' של חטין וא' של שעורים הוי שני נים ועיי"ש עוד שהעלה דאם קנה לו זה השם לאחר שנתערב הו"ל ג"כ מין במינו מיהו אם התערובות גרם לו שיקנה השם של זה הדבר שנתערב בו אז לא נחשב מין במינו אלא אם כן בא לו

זה השם בעוד שלא נתערב עיין שם באריכות: ודע דמ"ש כאן דבאינה מינה בטל בס' ר"ל שהיא אינו מינו בין בשמא ובין בטעמא אבל אם הוא אינו מינו רק בשמא אבל בטעמא הוא מינו בודאי דסגי ברוב וא"צ ס' וכמבואר לעיל סי' צ"ח סעיף ב' עיין שם:

כה בשאינה מינה בטל בס'. עפרמ"ג או"ח סי' של"ה בא"א סק"ד שהעלה מדברי המ"א שם דכל דשיל"מ באינו מינו דצריך ס' אם נתרבה אח"כ לא אמרינן חוזר וניעור דהואיל ואינו אסור אלא ליומי ולמחר יהי' מותר ובכה"ג לא אמרינן חוזר וניעור אמנם לדינא אינו מחליט הדבר עיי"ש ועי' בשפ"ד כאן ס"ק י"א שכ' בפשיטות דבשיל"מ לא אמרינן חוזר וניעור עיי"ש לדרכו אמנם במקור חיים סי' תמ"ז בביאורים ס"ק ח' כ' להיפוך דגם בדשיל"מ שייך דין חוזר וניעור עיי"ש וע' בס' מנחת פתים לעיל סי' צ"ט שהביא דברי הפרמ"ג באו"ח שם וכ' דמדברי המ"א שם אין ראי' די"ל דהמ"א מיירי רק לענין טלטול ובזה שפי' אפי' באינו מינו אינו חוזר וניער וכו' אבל בדשיל"מ במיני דאכילה שפיר חוזר וניער עיי"ש באורך קצת ועי' בשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי שפ"ד מ"ש בזה באריכות: (כו) מינה. עי' במ"ז לעיל סי' צ"ה סק"ה (בד"ה שאלה) דמבואר מדבריו דפשיטא לי' דאם נפל דשיל"מ למינו ואינו מינו דאמרי ס"ק את מינו כאלו אינו ויותר ראיתי בס' ערוגות הבושם אות ז' שמצדד דאם נתערב דשיל"מ במינו בששים דלא בטל שיהא מותר לערבו באינו מינו ולבטל דכשנתערב במינו ואינו מינו אמרינן סלק את מינו כאלו אינו ושאינו מינו רבי עליו ומבטלה ולא הוי' כמבטל איסור לכתחלה דהא אין כאן איסור כיון שנתבטל במינו בששים רק שהחמירו משום שיכול לאכלו בהיתר אבל בזה אין שום איסור דנימא דאסור לבטל לכתחלה עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה אות ד' ערך דשיל"מ שנסתפק בדשיל"מ שנתערב עם עוד איסור א' שהוא מינו כגון ביצה שנולדה ביו"ט וביצה טריפה שנפלו צנ"ט זיתי ירקות או בטל או לאו דזה לא דמי לשאר דשיל"מ שנתערב במינו ואינו מינו שכתב הפרמ"ג דסלק את מינו כאל אינו ואינו מינו רבה עליו ומבטלו דהכא אם נימא סלק את מינו כאלו אינו יאסר מטעם דליכא ס' ובע"כ צריך אתה לבא לאיסורים מבטלין זה את זו והם מין במינו ודשיל"מ וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם לפמש"ל סי' צ"ח (ס"ק ל"ט מכמה גדולי המחברים דבדבר שיל"מ לא אמרינן סלק ממילא דאין נ"מ בכל דברי המסברים הנ"ל בזה (וע"ל ס"ק נ"ד מ"ש עוד מזה) ועי' בשו"ב שואל ומשיב תליתאי חלק סי' שפ"ד:

כז בטלה בס'. ודע דאם בישלה באינה מינה דבטלה בששים להמחבר לעיל סי' צ"ח ביו"ט בעלמא אם נתערבה בפחות מס' מותר להוסיף בידים עד ששים. שפ"ד סק"ו:

כח בס'. היינו בביצה קלופה אבל באינה קלופה א"צ ס' אפי' משהו ליכא וכל זה בדיעבד אבל לכתחלה אסור לבשלה עם שאר ביצים אפי' באינה קלופה. שפ"ד שם. ועי' בדברינו לעיל (סק י"ב) ולהלן (ס"ק נ"ג): (כט) מיהו אם לבנו בה מאכל. עשפ"ד סק"ג שכתב מהיש"ש חולין פרק כ"ה סי' פ"ח דאם נתערבה ביצה זו שנולדה ביו"ט בכמה ביצים אחרים ולבנו איתם מאכל ויש מכולן טעמא וחזותא אע"פ שמביצה הא' לבד לא הי' בהתבשיל טעמא וחזותא אפ"ה אסור התבשיל דכיון דדשיל"מ אפי' באלף לא בטל נעשו כולן גוף האיסור והפרמ"ג המה על זה דמשמע מדבריו דגם בנתערבה הביצה ביותר מס' ביצים אוסרין אח"כ התבשיל אך ביותר מששים כיון דעביד לחזותא רהרי קיי"ל לעיל סי' צ"ב דדבר הנאסר במשהו לא נ"נ וסגי אח"כ בס' וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום בא"ד ג' מ"ש ע"ד השפ"ד בזה ועי' ביד אברהם להלן סעי' ג' באמצע הדיבור שכ' דאם נתערב איסור לח מדשיל"מ בהיתר לח ואח"כ נתערב מזה התערובות בהיתר אחר לח נאסר גם התערובות הב' במשהו עפ"ד הט"ז סי' צ"ב ס"ק ט' דבלח בלח אמרין תרי משהו שהרי יש משהו מהתערובות הראשון בהשני עיי"ש ובזה נראה לי דגם הפרמ"ג מודה לאסור וה"נ (ל) אם לבנו בה מאכל. עי' באה"ט מ"ש כיון דלחזותא עביד לא בטל ועי' בשו"ת הר"ן סי' ע' מ"ש לענין חזותא אי מלתא הוא או לאו ומסיק דהיא בעיא דלא איפשיטא בב"ק דף ק"א ונקטינן שאיסורא דרבנן לקולא עיי"ש ועי' במנחת כהן חלק ג' פרק ג' מ"ש בענין זה ולדינא העלה דכל דבר שנעשה לחזותא כל שנותן בו מראה הו"ל כאלו הוא נותן טעם וחשוב כאלו האיסור הוא בעין ואינו בטל אבל דבר שלא נעשה לחזותא כלל כגון יין אדום של איסור שנתערב ביין לבן או במים של היתר כל שאינו נותן בו טעם אע"פ שמראהו עדיין ניכר מ"מ כיון שלא נתנו היין לתת בהם מראה ה"ז בטל עיי"ש אכן בעיקר הדין הדבר שהחליט דכשנעשה לחזותא המראה פוסל בו אע"פ שאין הטעם נרגש עי' במנח"י כלל ע"ד סק"ה שהשיג על המ"כ בזה והעלה בראיות דאפי' באיסור דאורייתא אמרינן חזותא לאו מלתא הוא ואם נתבטל הטעם ואינו נרגש אף שנעשה לחזותא ועדיין ניכר החזותא לאו מלתא הוא ומותר זולת בבגד דקיימא לצביעה בזה שייך חזותא משא"כ במידי דאכילה דבטעמא תליא מלתא כל שאין הטעם נרגש אמרינן דחזותא לאו מלתא הוא אפי' מדרבנן עיי"ש וכ"כ בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) לדינא עיי"ש ועי' בפר"ח סק"ה מ"ש בענין זה וכתב לחלק בין איסור דאורייתא לדרבנן דבאיסורי דאורייתא אזלינן לחומרא ולחוש לחזותא אבל באיסור דרבנן חזותא לאו מלתא הוא עיי"ש ועי' בכ' חק לישראל בהשגותיו על הפר"ח שכ' לחלק בזה בין איסורי אכילה לאיסורי הנאה דבאיסורי הנאה שפיר יש

להחמיר בזה משא"כ באיסור אכילה עיי"ש ועי' בהגהות הגאון הח"ס ז"ל שכ' שאין לזוז מפסק הפר"ח בזה ודלא כהמנח"י עיי"ש ועי' בשו"ת שיבת ציון סי' ב' ובס' אמרי בינה בדיני בב"ח ותערובות סי' ז' ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ס"ז וס"ח וע' מזה בס' מי נדה (מהגאון מהרש"ק ז"ל) על מס' נדה דף ס"ב ע"ב ובספר פתח הדבור חלק ג' סי' רס"ד אות ד' (בד"ה והנה לפי רהיטא) ועי' בכנפי יונה שהאריך בענין זה והעלה ג"כ דבאיסור הנאה אמרינן חזותא מלתא הוא אפי' באיסור דרבנן אבל בדבר שאינו אסור בהנאה רק באכילה אמרינן דחזותא לאו מלתא עיי"ש באריכות ועי' בפרי תואר סק"ג שכתב ג"כ כעין זה וכתב דמ"מ אפילו באיסור הנאה לא אמרינן דחזותא מלתא אלא במקום דידעינן בנפשי' דאית לי' הנאה מצבע אבל היכא דלית לי' הנאה בהצבע אפי' באיסורי הנאה אמרינן חזותא לאו מלתא וכתב שם דמ"מ גם בדבר שהוא מותר בהנאה לפעמים אוסרין משום הצבע היכא דמרגישין הטעם מעט רק שאינו טעם גמור או אי אית בי' ג"כ חזותא בצירוף תרווייהו חזותא וקצת טעמא מחמרינן גם בדבר שאינו אסור בהנאה אבל גם זה הוא רק מחומרא בעלמא עיי"ש ועי' בביאור הגר"א סק"ו ובפלתי סק"ג שהשיגו ג"כ ע"ד הפר"ח הנזכר וכ' לדינא דחזותא אינו אלא כמשהו ואינו אוסר רק באיסורי משהו עיי"ש וכ"כ החוו"ד ריש סי' זה לדינא עיי"ש ועמ"ז לעיל ריש סי' ק' מ"ש בדברי המנח"כ והפר"ח והמני"י הנ"ל ומצדד להחמיר דגם באיסורי אכילה חזותא מלתא הוא ולא בטל אף בשאר איסורים ויש מקום לומר דהוי איסור דכיון דניכר המראה מה"ת לא בטל ומיהו אם יש ג"כ ביצים כשרים ובלא הכשרים לא הי' חזותא יראה להתיר אף באיסור תורה וגם כ' דאף שאין בידינו להכריע להקל בחזותא מ"מ עכ"פ זאת אומר דאם לבנו מאכל בביצת נבילה כמו שעושין ברוסיא במשקה שקורין בארש"ט שמלבנים יש להקל שיכול אף לכתחלה להרבה עד שיהא החזותא בטל וזה בביצת נבילה דהוי רק איסור דרבנן אבל בביצת טריפה דהוי איסור תורה לא מהני תקנה זו ואסור להוסיף בידים עיי"ש ועי' בשבילי דוד אות מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה ועי' בשו"ת שעד נפתלי סי' ק' ובשו"ת חקרי לב חלק א' חיו"ד סי' רי"ג (דף ט"ז ע"ב) ובשו"ת עמודי אש בדיני או"ה סי' י"ג אות י"ג מ"ש בענין זה באריכות ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש:

וכתב שם עוד בכנפי יונה ודע דגם בדבר שנאסר משום חזותא לא אמרו אלא מראה גמור אבל אם אין שם רק שינוי מראה מעט לכ"ע שרי דודאי שינוי מראה אינו מזיק דהא א"א שטפה א' לא ישנה מראיתה במקצת עד שאין נרגש לעין הרואה ועל כל זה אינו אוסר עד שיהא מראיתו ניכר עיי"ש: ועיין בנשמת אדם להלכ' פסח סי' כ"ה שכתב לאסור בפסח היין שמסננין אותו על נייר צבוע מחשש שמעורב בהצבע יי"ש וע"י הסינון נעשה

בו מראה ואסור בדבר האסור בהנאה ובמשהו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח שהביאו והשיג עליו כי אין בזה שום איסור וכן במה שרבים פורשים משתיית קאפפ"ע בפסח מחשש שצובעים אותם ויש חשש שמערבים יי"ש בהצבע גם בזה אין לחוש דזה עדיף מחרכו קודם זמנו דהצבע כבר נתייבש לגמרי ואין בה שים ממשות והתערובות חימוץ שבו הוא כעפרא ועיי"ש בפיה"ק סק"י מ"ש בגוף הדין דחזותא מלתא הוא או לאו עיי"ש:

ועיין בשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' ל"ע שנשאל ע"ד צביעת היי"ש רזאל"ע שהפאבריקי"ן צובעין אותן בצבע הנעשה מתולעים הנקראים קאצינעלי"ן אם מותרין כיון שיש ספק אם כבר עבר עליהם יב"ח וכ' דנראה לאסור עפ"ד הפרמ"ג דבדבר הניכר לא שייך ביטול במאכלות אסורות ובסוף דבריו דחה זה דיש לומר דכיון דלאחר יב"ח התולעים מותרים שוב אין האיסור ניכר דדלמא הוא אחר י"ב חודש ולדינא כ' שם דלצבוע היי"ש בזה לכתחלה בודאי אסור דהוי כעושה ס"ס בידים אכן אותן היי"ש הצבועים שכבר נצבעו בו יש להתיר עיי"ש:

ועיין בשו"ת שאילת שלום תניינא סי' ט"ו (בד"ה וגם) שכ' ע"ד הצ"צ והמנח"י בענין החלב חטה שנותנין בהיין כדי לצחצחו שאסור משום דחזותא מלתא הוא וכתב הוא ז"ל דלדעתו לא שייך בזה דין חזותא דדוקא בביצה שליבנה בה מאכל דניכר מראה הביצה במאכל אמרינן דחזותא מלתא הוא ולא בטל אבל בנדון דהצ"ל הנזכר כיון דלא ניכר מראה החלב חטה בהיין כלל דהא החלב חטה אין עושה פעולה כי אם להצליל היין מן השמרים המעורבים בו ויעמוד על מראיהו העצמי ואין שייך לדין הזה דין חזותא עיי"ש:

לא לבנו בה מאכל. עבאה"ט מ"ש דכל שנותנין זה בזה לתקן מקרי מין במינו ועי' במ"א או"ח סי' תקי"ג סק"ז שכ' דדוקא בשניכר המראה אז אמרינן דאם בא לתקן הקדירה נחשב למין במינו ולא בטל אבל אם אינו ניכר במראה אלא בטעם בטל אע"פ שבא לתקן הקדירה כגון מים ומלח בעיסה עיי"ש ובמחה"ש שם ועי' בשפ"ד סק"ו שכ' דנראה דעת הש"ך דגם אם אינו ניכר במראה כלל רק בטעמי לבד מקרי מין במיצו ולא בטל עיי"ש ועי' בש"ע התניא ז"ל בהלכות יו"ט שם סעי' ז' ובקו"א סק"ב שהעלה כן בראיות לדינא דכל שנותנין בקדירה כדי לתקן הקדירה מקרי מין במינו אפי' אינו ניכר במראה וכתב דהך בא לתקן אין פירושו שיש בו כדי לתקן דאם נתן הביצה בתבשיל לתקנו ויש בה כדי לתקן אינה בטילה אפי' בדבר שאין לו מתירין ועוד כיון שיש בה ס' כנגדה היאך אפשר שתתן טעם אלא דמיירי שבביצה זו בלבד. אין בה כדי לתקן אלא ע"י שמערב עמה דברים אחרים ומ"מ כיון שהיא באה בתבשיל לתקנו נחשבת מין אחד עם התבשיל

ודבר שיש לו מתירין במינו לא בטל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"א מה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא:

לב שמלאוה בתרנגולת אינה בטלה. עט"ז סק"ו שכ' דמ"ש הרמ"א שמלאוהו בתרנגולת הוא כי היכא דלהוי ממשו של איסור ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י ובפיה"ק ס"ק י"ב מה שהאריך בביאור ענין זה דגבי מילוי מה הוא ממשו של איסור דהא אם לקח המילוי לא נשאר בהתרנגולת רק הטעם לבד והגם דנאסרת מחמת שהביצה מבשמת נמי את גוף התרנגולת מ"מ הא ממשו אין כאן וגם גוף הדבר קשה שיתבשם התרנגולת ביותר מס' ואף דלפעמים נותנין מעט ביצה בבשר הרבה שחותכין דק דק אינו אלא לדבק בעלמא ואם יש ס' בהמילוי עצמה נגד הביצה בודאי מותר ואם אין ס' בהמילוי עצמה ממילא המילוי נ"נ דאע"ג דאינו דבוק בתולדה מ"מ כיון שדרך הביצה להיות בשם וכיון שמעורב בכל המילוי בודאי דכל המילוי נ"נ וצריכין ס' נגד כל המילוי אף בודאי דכל הקדירה מצטרף לס' ואין צריך בהעוף עצמה ס' וכתב דכ"ז הוא בביצה אסירה וכאמור אך במה ששכיח לפעמים שנותנן בהמילוי ביצה ואח"כ נמצא שיש בה קורט דם בזה אין להחמיר לומר בה דכל המילוי נ"נ כיון דחנ"נ אינו אלא מדרבנן לא מחמרינן בביצה שנמצא בה ק"ד כמבואר לעיל סי' ס"ו אלא אמרינן דסגי בס' נגד הביצה לבד וכל הקדירה מצטרף לבטל הביצה אך עכ"ז המילוי עצמה אסורה כיון שע"י הבישול נקרש הביצה במקומו עיי"ש:

לג אינה בטילה. עט"ז להלן סי' רי"ו סק"ז שכ' דבדבר שיל"מ לא שייך ההיתר דזה וזה גורם עיי"ש ועי' בס' עצי לבונה שם ובשו"ת שבסוף הס' אבני מלואים סי' ו' וביד מלאכי בכללי הדינים אות רי"ד ובשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' רכ"ג (בד"ה תו הקשה) ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת ז' כלל ה' מ"ש בזה באורך:

סעיף ב:

לד כשהמתיר עתיד לבא. עפת"ש מ"ש מהצמח צדק ושכן הסכימו עמו הפר"ח והמנח"י ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה אמנם ובד"ה וגם) מ"ש ע"ד הצמח צדק בזה. ועי' עוד במנח"י שם שכתב בשם מהר"י הלוי בתשו' סי' ל"א דלא מקרי דשיל"מ אא"כ היתר שיבא אח"כ הוא היתר ברור אבל אם לא יבא אח"כ ההיתר בבירור רק שיהי' עדיין בספק פלוגתא דרבבתא אע"פ שעתה הוי האיסור ברור לא אמרינן שימתין כדי שיהי' אח"כ עכ"פ רק ספק איסור ולא מקרי דשיל"מ והוא ז"ל השיג עליו דגם בכה"ג מקרי דשיל"מ דכל מה דאפשר לעשות בהיתר עדיף עיי"ש והביאו במ"ז סק"ז בקצרה עיי"ש ועי' מזה בס' בית מנחם סי' ד' וה' באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק

י"א ובפיה"ק ס"ק י"ג מ"ש בזה ולדינא העלה דיש חילוק בזה בין אם יהי' אח"כ ספיקא דאורייתא או רק מדרבנן דאם יהי' אח"כ איסור מחמת ספיקא דאורייתא נכונים דברי המהר"י הלוי הנ"ל דלא הוי דשיל"מ אכן אם אח"כ יהי' אסור רק מספיקא דרבנן אע"פ שכעת ג"כ אסור רק מדרבנן מ"מ כיון שאח"כ יהי' רק ספיקא דרבנן שפיר הוי דשיל"מ וכמ"ש המנח"י עיי"ש. ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג ותשו' הגרעק"א באמר קונם עלי וכו' ונתערבה דאיסור נדר לא חל כלל כיון דלא הוי בכולל וכו' עי' בחוו"ד בביאורים סוף סי' זה ובס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) ובשו"ת בית שלמה חאו"ח סי' קי"ג אות ט' ע"ש ע"ד הפרמ"ג בזה ועי' במ"ש עוד מזה הפרמ"ג בעצמו באו"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר א' אות כ"ה וסדר ג' אות ל"ג ובפתיחה, הכוללת להלכות פסח חלק ב' בדיני תערובות בשיטה הששית אות ט"ז:

לה של ספק טריפה. עבאה"ט ומה שהביא הקושיא מר' משה מלבוב עי' בשו"ת כנפי יונה סי' י' מה שהאריך בקושיות הבאה"ט בזה אמנם הנה קושיא זו כבר מפורסמת הוא מהגאון בעל עבודת הגרשוני ועי' בשו"ת צמח צדק סי' ס"ט ובכו"פ מ"ש בזה ועי' במ"ז סק"ז מ"ש ע"ד הצ"צ והכו"פ בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב מ"ש ע"ד בזה ועי' בס' מנחת יהודה (מהרב מהרי"ל אופינהיים) ותמצא שם תירץ אחר לקושיא זו דר"ל ולא אמרינן דאם נמתין אפשר שתטמין התרנגולת ויותרו כולם או שפחי' התרנגולת י"ב חודש דמשום הא אין לו דין דיש לו מתירין לפי שאין המתיר בודאי וגם אין בידו עכ"ד ועי' בדברינו להלן (ס"ק ס"ב) שכ' מהס' ערוגות הבושם דבבעה"ח בלא"ה לא שייך לומר דהוי דשיל"מ להמתין עד שיחי' ומותרין כיון דמזונתן עליו וצריך להוציא הוצאות לאכלם: אמנם בעיקר הדין שהמציא הבאה"ט דביצה ספק טריפה שנולדה ביו"ט לא הוי דשיל"מ עי' בצמח צדק שם שכ' דגם בביצה ספק טריפה שנולדה ביו"ט הוי דשיל"מ והסכימו עמו הפר"ח סק"ו והמנח"י ס"ק י"א עיי"ש ועי' בס' תפארת למשה שמתרץ ג"כ דברי המחבר כמ"ש הבאה"ט ומ"מ לדינא סיים בצ"ע עיי"ש בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה דשיל"מ) מ"ש בזה אכן כאן במ"ז שם העתיק דברי הצמח צדק הנ"ל וכ' שכן הסכימו עמו הפר"ח והמנחת יעקב עיי"ש:

ועיי"ש בתשו' צמח צדק שנסתפק אם נמצא ספק של ב' איסורים בדבר א' ואיסור א' הוא דבר שיל"מ ואיסור הב' הוא דבר לו מתירין אם האיסור שיל"מ גורר את האיסור שאין לו מתירין לאסרו או דלמא דהאיסור שאין לו מתירין גרור להאיסור שיל"מ להתירו ופסק להחמיר דסוף כל סוף שייך לומר עד שתאכלנה באיסור תאכלנה בהיתר ואמרינן שהאיסור שיל"מ גורר להאיסור שאין לו מתירין לאסור עיי"ש ועי' בשו"ת היכלי שן

סי' כ"א וכ"ב מה שפלפל בדברי הצ"צ בזה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא: (לו) שאין המתיר בודאי. כתב בנקה"כ וז"ל מצאתי בגליון או"ה בכת"י של אבי זקני על הא דכתב האו"ה חתיכה שנאסרה מחמת תיק"ו לא אמרינן שיל"מ כשיבא אלי' דזה לא מקרי דשיל"מ לפי שאז אנלאי מלתא שלא נאסרה מעולם ולא דמי לביצה שנאסרה ויש לה מתירין וכ' רמ"א עליו בגליון ולא אמרינן וכו' הטעם דאינו בודאי שיבא לידי היתר כדאמרינן גבי ביצה ספק טריפה דשאני התם דהוי האיסור ברור כל ימי הספק לכן שגם ההיתר יהי' אחריו דאי אבל כאן שהאיסור אינו ברור דהא אליהו יכול לבא בכל שעה מיד והתם לא נוכל לומר טעם דהכא דהא ע"כ הצרכנו לאסור שם פעם אחת מכח ספק כל י"ב חודש א"כ אפי' איגלאי מלתא למפרע דלא הוי טריפה מקרי שפיר דשיל"מ אי לאו טעמא דהתם וכן נראה לי עכ"ל ומבואר מזה דדוקא בספק טריפה כיון שבע"כ צריך להמתין י"ב חודש או עד שתתעבר ותלד אז צריכין לידע שהמתיר עתיד לבא בודאי אבל בשאר ספק איסור שעתיד להתברר ויכול להיות שיתברר באותה שעה בלי המתנת זמן מה אז אע"פ שאין המתיר עתיד לבא בבירור הו"ל בכלל דשיל"מ סעיף ג :

לז כלי. עפת"ש מ"ש מהצל"ח דדוקא גבי ענין אכילה שייך דשיל"מ משא"כ בענין טלטול לאיזה צורך כיון שיכול לטלטלו היום וגם מחר לא הוי דשיל"מ ועי' במלא הרועים ערך דשיל"מ אות ו' שהביא דברי הצל"ח בזה וסיים דכל זה הוא לטעם רש"י אבל לטעם הר"ן משום דהוי מין במינו אין לחלק בזה וראוי להיות אסור בהנאה ובטלטול היום וגם למחר עיי"ש אמנם הנה במ"ז לעיל סי' צ"ט ס"ק י"ב (בד"ה ומדי דברי) הקשה ע"ד הש"ס ביצה דף ד' ע"ב כי מהפך בהיתרא מהפך ופרש"י והרא"ש דהאיסור בטל ברוב והיכי בטל והא הוי דשיל"מ וסיים ע"ז וז"ל ואם היינו אומרים דדבר שיל"מ לא בטל היינו אכילה אבל טלטול בעלמא לא אמרו כנראה ממרוצת דברי הר"ן פ"ק דיו"ט הוי אתי שפיר עכ"ל ומבואר מדבריו דגם לטעם הר"ן לא שייך בטלטול דין דשיל"מ יעי' בשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חאו"ח סי' ל"ח אות ג' מ"ש בזה וכתב דמדברי הש"ך סק"ח לא משמע דס"ל כדברי הצל"ח מדהוצרך להשהות הכנים מעל"ע משום דשיל"מ שהרי גם בכלים שייך האי סברה שיכול להשתמש בהן היום וגם מחר עיי"ש ועי' מזה בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ב' סי' תק"נ ובחלק ג' סי' כ"ח (בד"ה והנה) ובסי' קנ"א איברא כי בנו"ב תניינא חלק או"ח סי' ע"ה השיג שם רב א' על דבריו בצל"ח שם מדברי תוס' בעירובין והודה לו הנו"ב שמדברי התוס' יש שתירה לחילוקו אבל דבריו אינם נסתרים בזה כי הוא כתב לחלק כן רק לדעת רש"י ואין אחריות דברי התוס' עליו ועי' עוד בדבריו בחלק אה"ע שם סי' ל"ח (בד"ה ואחר) שהעמיד יסוד על סברה זו לענין ספק

מעוברת חבירו דלא שייך לומר דהוי דשיל"מ אחר כ"ד חודש שהרי יכול להיות עמה תוך זמן ואחר זמן עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס דיני או"ה סי' ז' אות ה' ובשדי חמד חלק הכללים מערכת הד' סי' פ"ו מה שהאריכו בענין זה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בס' מגדים חדשים אות ד' מ"ש בדברי הצל"ח בזה והעלה דבע"כ גם לדברי הצל"ח היכא דאין צריך רק שהייה מועטת או רק הוצאה מועטת או טירחא קלה אף שיכול לעשות בשעה זו וגם לאחר זמן אפ"ה הוי דשיל"מ ועיי"ש במה שההפלא על הפת"ש בזה באורך ועי' מזה בס' דלתי תשובה לעיל סי' פ"ט סק"א :

לח שנאסר בבליעת איסור. כתב ביד אברהם כי זה מיירי שבלעה איסור שאין לו מתירין אבל אם בלעה איסור שיל"מ כגון חמץ בפסח תלוי בפלוגתת הפוסקים אי טעמא בטל בדשיל"מ דלדעת הרמ"א גם בכה"ג בטל אבל לדעת המחמירים דגם טעמא לא בטל בדשיל"מ בודאי אם בלע הכלי איסור שיל"מ אינה בטלה עיי"ש:

לט בבליעת איסור. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שצריך להסיר כלי א' לחומרא ועי' בשו"ת דברי מנחם סי' ס"ג בכלי חרס של בשר שנתבשל בו חלב בתוך מעל"ע שבשלו בו בשר וידעינן בודאי שהחלב שנתבשל כעת הי' בה ששים עד הבשר שנתבשל בו תוך מעל"ע לבישול החלב ואח"כ נתערב אותו הכלי בין שאר כלים של חלב ואינו ניכר ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים כיון דלדעת הבעה"ט אפי' הי' הכלי ניכר הי' מותר לבשל בה חלב כיון דהתירא בלע וגם הוא אחר מעל"ע כעת ואף דלא קיי"ל כהבעה"ט מ"מ בכה"ז שנתערב אפשר דכ"ע מודים דלאחר מעל"ע מותרים כל הכלים ומה שהש"ך כתב דלחומרא יש להסיר כלי אחד מ"מ הכא יש לומר דמודה דלענין זה עכ"פ יש לסמוך על הבעה"ט שלא ליצטרך להסיר אחד מהם ועוד דגם הש"ך לא כתב רק בכלי שנבלע בה איסור דלית לי' פסידא דבלא"ה כלי א' טריפה הי' משא"כ בנ"ד בנתערב כלי בשר בין כלי חלב או איפכא בודאי גם הש"ך מודה דאין צריך להסיר אך יען כי המהר"י בן לב מחמיר יותר בכלים של בשר וחלב וגם העולם נוהגין שלא להגעיל מבשר לחלב או איפכא וא"כ יהי' נראה בעיני המון כדבר תימא ע"כ יש להחמיר להסיר כלי א' מהם אע"פ שהוא שלא לצורך כלל עיי"ש באריכות:

מ ואינו ניכר בטל ברוב. ומטעם דבר שבמנין אין לאסרו דהא כלי הוא דבר שבמנין כיון שאין איסורו מחמת עצמו ובכל הדברים החשובים בעינן איסור מחמת עצמו. מ"ז סק"ח:

מא ניכר. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט מהב"ח שהשיג על המהר"י בן לב בענין קערה של חלב שנתערב בקערות של בשר דס"ל דלא בטל ברוב והב"ח תפס עליו וכו' עפר"ח סק"ח שכתב דכלי חלב שנתערב בכלים של בשר בלא"ה אינו בטל כיון דמצינו למיקם

אטעמא למטעם קפילא והו"ל כאיסור הניכר שאין לו ביטול עיי"ש וכ"כ עוד להלן סי' ק"ט סק"ד עיי"ש ועי' בשו"ת בשמים ראש סי' שנ"ב ועי' בכו"פ סוף סק"ה שהשיג על הפר"ח דזה לא הוי בכלל איסור הניכר עיי"ש איברא כי בשער התערובות חלק ג' פרק ג' נותן פנים מסבירות לדברי הפר"ח בזה (והבאתי דבריהם להלן סי' ק"ט ס"ק מ"א) (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ח ס"ק מ"ה) ועי' מזה בס' בן אברהם על דיני ספיקות סוף סי' מ"ט באריכות ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ב' מ"ש בדברי הפר"ח בזה ומדחה ג"כ ראיותיו עיי"ש ועי' בחידושי הגאון מהרא"ל צינץ על הלכ' בב"ח ותערובות דף כ"א וכ"ב מ"ש בדין זה וסיים לדינא דכלי של חלב שנתערב בכלי בשר אף שהפלתי יפה כתב בזה דא"א לנו לסמוך אטעימת קפילא אפי' לחומרא מ"מ יש לנו להחמיר ולחוש לדברי הפר"ח עכ"פ דכ"ז שהכלי הוא ב"י לא יבשלו בו דשמא אם יבשלו בו יהי' נטעם האיסור ונרגש ונהי דהוי ספיקא מ"מ הרי ספיקא דאורייתא לחומרא והיכא דאיכא לברורי צריך לברר אבל לאחר מעל"ע כיון דמה"ת שרי לא מטריחינן לברורי כלל עיי"ש באריכות:

מב בטל ברוב. עבאה"ט סוף סק"ו ומה שסיים גם הט"ז פסק שיש להכשיר כל הכלים ע' בט"ז סק"ח שכ' דאה שמתירין הכלים מ"מ אסור לערב התבשילין מכל הכלים כדין יבש ביבש דלהלן סי' ק"י דאסור לאכלן כולן ביחד ומה"ט צריכין לזהר להכשיר תיכף הכלים ולא ישהנו זמן מרובה דיש לחוש שמא בזמן מרובה ישתכח התערובות ויבא לערב התבשילין שמתבשל בכל הכלים של התערובות ויבא לידי איסור עיי"ש ועשפ"ד סק"ח (בד"ה ומה) שמתמה על הש"ך סק"ח שמביא מהב"ח בקערה חולבת בין קערות בשר דבטלה אמאי הא באינו מינו אפי' יבש צריך ששים מטעם שאם יבשלם יתן טעם ועכ"פ ליבעי ששים ותירץ דלא שכיח הוא לערב יחד ע"כ בטל ברוב עיי"ש ומשמע מדבריו דאם הוא בגוונו שיש לחוש שיתערב יחד בודאי צריך מדינא הגעלה אמנם יעוין בס' בית אברהם (מהגאה"ק מהר"א מטשעכאנאווע זצללה"ה) בחידושי פוסקים דף צ"א ע"ג שמתרץ קושיות הפרמ"ג בזה כיון דמדינא יבש ביבש בטל ברוב וכל תבשיל בפ"ע הוא מותר רק אח"כ שיערב כל התבשילין יחד יהי' אסור הנה אז הוי נ"ט בר נ"ט דהתירא כיון דעד שעת התערובות הי' מותר מן התורה כל א' ואחר בפ"ע מטעם ביטול ברוב וכתב דגם מ"ש הט"ז דאסור לערב התבשילין מכל הכלים אינו נראה דדוקא בסי' ק"ט דהוי גוף האיסור יש פוסקים דסוברים דאסור לבשל אחר הביטול דע"י הבישול נעשה לח בלח דצריך ששים משא"כ הכא דלא הוי אלא טעמא בעלמא וכיון דקודם התערובות מהתבשילים אין על הכלים שם איסור וגם לא על התבשיל א"כ גם אח"כ אי אפשר לחול

עליו שם איסור דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא אלא דבכלים שאפשר שידיחם יחד בזה יש להחמיר אפי' לאחר מעל"ע דהא מ"מ איכא איסורא דרבנן גם באינו ב"י עיי"ש:

מג ברוב. עבאה"ט ופת"ש מ"ש בדברי המהרי"ל שצריך להגעיל הכלים ועי' בפר"ח שם שמבואר מדבריו לדינא דבמין במינו צריך להשהותן מעל"ע ולאחר מעל"ע כולן מותרין בלי הגעלה ובמין בשאינו מינו בע"כ צריך להגעילן כולם עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ד מ"ש בזה ולדינא העלה דהיכא דהוי רק איסור דרבנן א"צ הגעלה ומ"מ גם במין במינו והאיסור אינו אלא מדרבנן אי מצי להגעיל כולם בלי הפסק רק מעט מן המעט יש להחמיר לחוש לדעת המהרי"ל בזה עיי"ש ועי' במנח"י כלל ל"ט סק"ז שכתב ג"כ שיש להצריך הגעלה אך כ' דכשמגעיל כלי א' סגי עיי"ש ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' ס"ו מ"ש בזה ומצדד לחלק בין אם נאסרה הכלי מאיסור דאורייתא או מאיסור דרבנן עיי"ש ועשפ"ד סק"ח מה שהאריך בזה וסיים סוף דבר הכל נשמע דיראה לומר לכאורה דכשנתערב כלי שבשלו בה בשר נבילה עם כלי שבישלו בה בשר שחוטה בטל ברוב כדין יבש ביבש מין במינו וכלי חרס דלא שייך בה תקנה דהגעלה די לחוש לחומרא להסיר כלי א' ושאר הכלים ישהנו מעל"ע דלענין זה נמי דשיל"מ הוא ובכלי דשייך בי' הגעלה יגעול כל הכלי ולא מהני במגעיל רק א' לבד ואם נתערב כלי בשר בין חולבות עכ"פ ס' בעינן שמא ידיחם יחד וכו' וצ"ע עכת"ד ומבואר מדבריו דבכלי בשר בשל חולבות או כלי איסור בהיתר במין בשאינו מינו בע"כ צריך ס' כלים והיכא דליכא ס' בע"כ צריך להגעיל כולם ובכלי חרס דא"א בהגעלה אסור כל התערובות אמנם בחוו"ד בביאורים סק"ג וחידושים סק"ז כי דאם כי לכאורה הי' נראה לחלק בין אם הבלועות הם ממינים שוים בין אם הם ממינים שאינם שוים דאם הבלועות שוים והאיסור שנבלע בכלי א' היא מין במינו בבלוע של שאר הכלים יש להחמיר לכתחלה להגעיל הכלים שאפשר בהגעלה ובכ"ח שא"א בהגעלה מותר אבל בבליעות ממינים שאינן שוין כגון כלי בשר שנתערבה בין כלים חולבות יש לאסור בכ"ח שא"א בהגעלה דהא שייך החשש דכשיבשל יורגש טעם האיסור ויהי' ניכר האיסור אבל מסתימת הפוסקים נראה דבכ"מ מהני שהויי מעל"ע ויש להקל גם כשהבליעות הם ממין בשאינו מינו כגון מבשר ומחלב אם הוא בכ"ח דא"א בהגעלה דכל שיש רוב מהני ואין לאסרן דכיון דמשהי אותן מעל"ע סגי עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שהשיג ג"כ על הפרמ"ג בזה והעלה דכל שיש רוב סגי ואין צריך ס' וישתמש בכולן כמין הכלים שהם רוב ואם אין הפסד יסיר אחד אבל ביש הפסד א"צ להסיר כלל וישתמש הכל כפי הרוב ולא כפי המיעוט עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ט"ז מה שהאריך

בזה והעלה ג"כ דאפי' כשהבליעות הם מין בשאינו מינו לעולם סגי ברוב וא"צ ס' אלא שצריך להשהותן מעל"ע וגם צריך להגעיל כלי א' ובכלי חרס דא"א בהגעלה יסיר כלי א' והמחמיר שלא להשתמש בהם כלל תע"ב. וכל זה אם נתערבו תוך מעל"ע אבל אם נתערבו אחר מעל"ע מותרין לגמרי וכן מותר לאחר המעל"ע לערב התבשילין זה בזה ועיי"ש עוד ולעיל סי' ס"ט ס"ק צ"א שכתב דאם נתערב כלי עץ א' שנבלע בו איסור ע"י אש שאין לו תקנה בהגעלה וללבנו א"א בין שאר כלי עץ שנאסרו ע"י שנבלע בהם איסור ע"י חמין שיש להם תקנה בהגעלה אע"פ שכעת כולם אסורים אפ"ה בטל הכלי דלא מהני לה הגעלה בין שאר הכלים דמהני להו הגעלה ויגעיל כולם א' א עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש מהכו"פ דגם אם הוא כעת איסור דאורייתא וכשימתין יהי' אסור רק מדרבנן הוי דשיל"מ וצריך להמתין כמו בחמץ בפסח אע"פ דלאחר הפסח עדיין אסור מדרבנן עשפ"ד סוף ס"ק הנ"ל מ"ש ע"ד הכו"פ בזה ועי' במ"ז סק"ז שכ' ג"כ דאם מרויחין במה שממתין מאיסור דאורייתא לדרבנן הוי דשיל"מ עיי"ש ועי' מזה עוד בדבריו בפרמ"ג או"ח סוף סי' תס"ז במ"ז בקיצור דינים אות ה' ואות ו' שכתב דאם אחד בישל דם דגים מכונס הרבה בכלי עם קשקשים דשרי כמ"ש ביו"ד סי' ס"ו ונפל מעט דם בהמה שיש ששים הנה אם הי' בכלי ראשון בודאי שרי אך אם הי' בכלי שני דאינו מבשל י"ל דהוי דשיל"מ שיבשל וירויח מדאורייתא לדרבנן דדם שבישלו אינו מדרבנן ואף שי"ל דלא הוי דשיל"מ כיון שצריך הוצאה מעט עצים מ"מ אם דרך המאכל לאכול חם ונתקרר ודרכו בלא"ה להתם ורוצה לאכול דאין רשאי לאכלו עד שיחמם עיי"ש ועי' בשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק ג' סי' כ"ו שהביא כן גם מדברי הר"ן ורש"י דמשמע מדבריהם דכל שיש לו מתירין לאחר זמן שלא יהי' אסור מה"ת אע"פ שנשאר גם אח"כ איסור דרבנן מקרי דשיל"מ עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב ובפיה"ק ס"ק י"ד שהעלה בראיות דלדינא אין להחמיר דכל שלא יהי' ניתר לגמרי אע"פ שלא יהי' אח"כ רק איסור דרבנן לא הוי דשיל"מ עיי"ש ועי' בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הד' סוף סי' פ"ד שהביאו וציין לדברי הפרמ"ג או"ח סי' תרע"ז בא"א ס"ק י"ב דבדבר שלאחר זמן יהי' מותר מן הדין ורק משום חומרת הפוסקים נשאר באיסורו נקרא דשיל"מ דלא החמירו הפוסקים באופן דאתי מיני' קילא לענין דשיל"מ וציין לתשו' ח"צ סי' פ"ו ומראה מקום לכמה מקומות בזה עיי"ש:

מד ואין דנין אותו בדשיל"מ. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמ"מ צריך להשהות הכלי עד שיהי' אינם ב"י דאז שרי מן התורה ועי' בשו"ת צל הכסף חלק ב' ביו"ד סי' ד' שכתב דמסתבר להקל שא"צ להמתין עד אחר מעל"ע עיי"ש ובמח"כ נעלם ממנו דברי הש"ך בזה כאשר

יראה הרואה שם ועי' בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק ב' סי' ע"ד (בד"ה גם מה שכתב) מ"ש בדברי הש"ך בזה ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות י"ג שכתב דלפ"ז ממילא דה"ה בכ"מ דמתירין כלי ע"י ס"ס צריך לשהות עד שלא יהי' ב"י ולא דמי לדין דנמצא קערה חולבת בין כלים של בשר דלעיל סי' צ"ה דמתירין הכלים מיד דהתם ה"ט משום דלא מחזקינן ריעותא ועיי"ש בדבריו בהלכ' תערובות הב' אות ז' מ"ש עוד מזה באריכות:

מה דנין אותו כדשיל"מ עבאה"ט מ"ש דמ"מ לענין שיצטרך להשהות הכלי מעל"ע שלא יהי' ב"י לזה הוי דשיל"מ ועי' בשו"ת חסד לאברהם תניינא חיו"ד סי' כ"ט בעובדא שתחבו כף חולבת ב"י בקדירה של בשר ולא הי' ס' לבטל והוא לא ידע ואכלו הבשר ונתערבה קדירה זו בב' קדירות אחרות של בשר ובלילה לקחו אחת מהקדירות ובישלו בה בשר שנית ואח"כ ראו כף חולבת מלוכלך ברוטב של בשר ונזכר שתחבו בבוקר בקדירה של רוטב ולזה רצה השואל לומר דכיון דכתב הש"ך דכלי של איסור שנתערבה ברוב לא בטילה וצריך להשהות כולן מעל"ע משום דהוי דשיל"מ א"כ ממילא כיון שנאסרה הקדירה לבשל בה היום משום דשיל"מ ממילא דגם התבשיל אסור והוא ז"ל מדחה דברי השואל בשתי ידים והעלה דאין לאסור התבשיל מכמה טעמים וגם נראה דלא שייך לדון בזה דשיל"מ רק לענין להתיר הבישול בכלי זו לכתחלה כיון שאינו רוצה להנות מטעם שבכלי רק מהכלי עצמה הוי דשיל"מ ע"י שהיי' מעל"ע אבל בתבשיל זה שנבלע בו טעם המאכל של איסור לא שייך בזה דשיל"מ דהרי טעם האיסור לא הי' לו מתירין אלא שישהה עד שיבטל טעמו וזה לא חשוב דשיל"מ עיי"ש באריכות:

מו לפי שצריך להוציא עליו הוצאות. חבל אם אין צריך להוציא עליו הוצאות אע"פ שהדבר עדיין מחוסר מעשה ואין ההיתר בא כ"א ע"י מעשה מ"מ כל דהוי בידו לעשות מעשה זו ולא הוי שום צד איסור בעשייתו הו"ל דשיל"מ כן הוא פשוט בפוסקים ועי' בט"ז להלן סי' שכ"ג סק"ב וביד יהודה כאן בפיה"א ס"ק י"ג ובפיה"ק ס"ק י"ז ועי' בחכמת אדם כלל נ"ג ריש סעי' כ"ג שמבואר מדבריו דמ"מ היכא דאיכא טורח גדול דמי לוין דאיכא הפסד גדול דלא הוי דשיל"מ:

מז הצריך להוציא עליו הוצאות. עי' בשערי דעה סוף סק"ג שהוכיח דדוקא כשצריך להוציא הוצאות עי"ז לאבוד הוא דלא הוי דשיל"מ אבל במה שצריך להוציא הוצאות לקנות דבר שלא יאבד ממנו עי"ז שפיר הו"ל דשיל"מ דהא לכאורה קשה בהא דש"ס ב"מ פ' הזהב דפריך וניתי דמאי דלכאורה קשה דהא בע"כ יהי' צריך לקנות הדמאי מע"ה ויוציא הוצאה ובע"כ צ"ל דזה לא חשיב הפסד במה שצריך לקנות כי לא יפסיד כלל ע"כ לא חשיב הוצאה עיי"ש:

מח הוצאות עי' בפרי תואר ס"ק ה' שכ' שיש להסתפק אם האיסור מתקרר וצריך להוציא הוצאות לחממו אי הוי בכלל דשיל"מ לדעת הרשב"א ולדינא כ' דבהפסד מועט כזה לא מקרי הפסד ויש להחמיר עיי"ש:

מט יש מי שאומר וכו'. עי' בחידושי הגרעק"א שהביא בזה דעת המהרש"ל ביש"ש (חולין פרק ח' סי' פ"ז) שחולק דגם היכא שהמאכל מתקלקל מקרי דשיל"מ עיי"ש אמנם יעוין בב"ח ובמנח"י כלל ע"ד ס"ק י"ח שהביאו דברי המהרש"ל הנזכר ודחו דבריו וכ' שאין לזוז מהכרעת המחבר דהיכא שמאכל יתקלקל לא חשוב דשיל"מ עיי"ש ועי' בשו"ת תשואות חן סוף סי' כ"ז שכ' דכיון דבגוף ההיתר שאם נתקלקל המאכל לא אמרינן דשיל"מ חולק המהרש"ל וס"ל דאף כשמתקלקל המאכל חשוב דשיל"מ ע"כ נכון לבעל נפש להחמיר לעצמו אם אין המאכל מתקלקל לגמרי עיי"ש וכיוצא בזה כתב ביד דוד בהגהות ב"י אות י"ד בשם הס' קהל יהודה דקלקול קצת לא נתבאר מה דינו ויש להחמיר כיון דגם בנתקלקל לגמרי איכא מאן דאסר עיי"ש ועי' בשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) על האו"ח סי' כ' סוף אות ג' שכ' בפשיטות בשם האחרונים דאפי' אם יתקלקל המאכל ונפגם במקצת שייך ג"כ חומרת דשיל"מ אם לא כשנתקלקל לגמרי עיי"ש וע' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קמ"ח שנשאל כמה יהי' שיעור של קלקול אם צריכין שיתקלקל לגמרי או דסגי במה שמתקלקל מעט והשואל הביא מהפרמ"ג דבעינן שיתקלקל לגמרי (ונראה שט"ס תי' פרמ"ג וצ"ל כו"פ כי בפרמ"ג לא נמצא זה רק בכו"פ ס"ק י"ב) והרב השואל רצה לדחות סברה זו והוא ז"ל האריך בראיות לחזק דין זה להחמיר דבמה שמתקלקל קצת כשימתין עד למחר חשוב שפיר דשיל"מ ולא בטל ממנו דין דשיל"מ אלא אם מתקלקל הרבה עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ה שמבואר מדבריו להדיא דלא בעינן שיהא נתקלקל לגמרי שאינו ראוי לשום אדם אלא דגם כשעדיין ראוי לגר אפ"ה בטל ממנו דין דשיל"מ עיי"ש ועי' במ"ז בסי' שאח"ז סק"ב ובשפ"ד שם סק"א ועי' מזה בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הד' סי' ל"ז באורך ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) שהביא מדברי הראשונים שכ' דלחם הוי דשיל"מ דאינו מתקלקל בהמתנה יום א' וכ' דנראה דזה דוקא בלחם מצה וגלוסקאות וכיוצא שאינם מתקלקלים אבל בלחם חטה חמץ הדבר ידוע שמתקלקל בהמתנה גם ביום א' שביום השני מאפייתו אין טעמו. כביום שנאפה ע"כ אין לדין בו דין דשיל"מ וכמו כן בפשטיד"א וכיוצא בזה ג"כ לא שייך דין דשיל"מ כיון שמתקלקל גם בהמתנת יום א' ע"כ אם עירבו ביצה שנולדה ביו"ט עם שני ביצים אחרים ועשו מהם פשטיד"א לא שייך דין דשיל"מ דבודאי יאבד טעמו כשימתין למחר דאין טעמו טוב רק כשהוא חם אך בסוף

דבריו סיים בצ"ע כיון שכתב הכו"פ דדוקא כשהמאכל מתקלקל הרבה עיי"ש אמנם הנה המעיין בכו"פ שם יראה ממה שהביא ראי' מהא דביצה שנולדה ביו"ט הוי דשיל"מ דיכול להמתין למחר והלא הדבר ידוע כי ביצה בת יומא הוא משובח יותר ובע"כ בעינן שיתקלקל הרבה אבל במה שמתקלקל מעט ויצא מכלל ביצת בת יומא בזה חשוב עדיין דשיל"מ אמנם הנה יען כי אנו רואין שלחם חטה וכן פשטיד"א מתקלקל הרבה יותר בהמתנת יום א' מביצה בת יומא כי על ביצה בת יומא לא שכיח כלל מי שיקפיד משא"כ על לחם ופשטיד"א שהכל מקפידים טובא והוא נ"מ גדולה בעיני העולם ע"כ נראה דגם להכו"פ יש להקל דלא הוי דשיל"מ וצ"ע:

נ אם האיסור בעין. כגון ביצה וכיוצא בה. ביאור הגר"א ס"ק י"א: (נא) האיסור בעין. עי' במשנה למלך פרק ה' מהלכ' מעילה שכ' בדעת הרא"ש דכל דלא אתחזק איסורא אע"ג דהוא דשיל"מ אזלינן בתר רוב עיי"ש ועי' בס' שמחת יהודה הספרדי סי' ט' שהביאו והוכיח שדעת הרשב"א דאפי' לא אתחזק איסורא לא אזלינן בדשיל"מ בתר רובא ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא:

נב או שיש עדיין ממשות וכו'. כמו מים ומלת ביאור הגר"א ס"ק י"ב: (נג) אבל טעמו בטל. עבאה"ט ופת"ש ועי' בשו"ת הרדב"ז בחדשות סי' תקס"ב ועי' ביד דוד בהגהות ב"י אות ב' מ"ש מהרדב"ז סי' תפ"ז עיי"ש ועי' בשלחן גבוה או"ח סי' תמ"ז ס"ק ל"ד מחודש י"ד ועי' במנחת כהן חלק ג' מס' התערובות פרק ב' ובפר"ח סק"ט שכ' שכן עיקר לדינא כדעת הב"ח והש"ך עיי"ש וכן נראה דעת הפרמ"ג בשפ"ד סק"ט להחמיר בזה עיי"ש וע' בס' לחם יהודה (להרב מהר"י עייאש ז"ל) בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות מ"ש בזה באריכות ועי' עוד בשפ"ד לעיל סי' צ"ב סוף סק"י ובשער התערובות חלק ג' סוף פרק ב' (בד"ה ודבר שיש לו מתירין) ובפרמ"ג או"ח סי' תקי"ג בא"א סוף סק"ו וסי' שי"ח במ"ז סוף ס"ק ט"ו וכ"כ הלב"ש בחידושי דינים ס"ק רנ"ט לדינא עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"ג סוף סעי' כ"א שכ' דבמקום שאין צורך גדול יש להחמיר בדשיל"מ גם בטעה לבד עיי"ש ועי' עוד במ"ז לעיל סי' פ"ו סק"ט (בר"ה ודע) שנסתפק אם נולדה ביצה ביו"ט ובישלה בקליפתה עם שאר ביצים שאינן קלופות מי נימא דהא דקיי"ל דביצה בקליפתה אין אוסרת דמיא בעלמא פולטת היינו דטעם קלוש הוא ואין בו כדי ליתן טעם א"כ בתורת ביטול קאתינן עלה ולפ"ז בדשיל"מ לא מהני ביטול ואסור או דלמא דמ"ש דמיא בעלמא הוא ר"ל שאינו טעה כלל רק מיא וזיעה בעלמא הוא ואין בו כח לצאת ואף משהו לא הוי ובדשיל"מ נמי שרי עיי"ש איברא כי כאן במ"ז סק"ו כתב הפרמ"ג בפשיטות דאפי' משהו לא הוי עיי"ש וכ"כ באו"ח בסי' תקי"ג שם בא"א סק"ז דבאין קלופין שרי דאפי'

משהו לא הוי עיי"ש ועי' מזה במשמרת שלום לעיל סי' פ"ו במ"ז סק"ט שם. ועי' במנח"י כלל ע"ד סק"ח מיקל הרבה בדין זה דהיכא דליכא רק טעמא לחוד כגון שגוף האיסור ניטל משם רק שפלט שם טעם אותו הטעם אינו חמור כ"כ לאסור בשביל דבר שיש לו מתירין אלא אם נימוח ונתערב גוף האיסור אף דליתא בעיני' בזה יש לו דין דשיל"מ עיי"ש וכ"כ החוו"ד לדינא (ותמהני שלא הביא דברי המנח"י שכבר קדמו בזה) והנה בכנפי יונה השיג ע"ד המנח"י וכ' דמעיקרא ליתא להאי חילוק כלל עיי"ש אולם יעוין בש"ע התניא באו"ח סי' תקי"ג סעיף ה' ובקו"א כם סק"ג שכ' שכן הוא נכון לפסק הלכה כמו שהכריע המנח"י עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו ובפיה"ק ס"ק י"ח מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת המחמירים לכן כל בעל נפש יחמיר לעצמו בכל ענין אך הרוצה לסמוך על הרמ"א בזה לא יקיל זולת ביבש שבולע מיבש אבל לא בלח הנבלע ביבש וכן לא ביבש הנבלע בלח כיון שהפליטה היוצאה מהיבש הוא בעין בהלח עיי"ש:

(נד) בטל. עי' בס' ערוגות הבושם אות ז' שעמד על המחקר אם אמרינן חנ"נ בדשיל"מ ונ"מ דאם נתערב דבר שיל"מ במינו בששים דלא בטל ואח"כ נתערב הכל באינו מינו דבאינו מינו בעל דאמרינן סלק את מיני' כאלו אינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו א"כ לא בעינן באינו מינו רק לבטל האיסור לבד וא"צ ששים נגד הכל וכ' דמדברי הנקה"כ נראה דס"ל דאמרינן בדבר שיש לו מתירין חנ"נ עיי"ש אמנם בגוף הדבר דפשיטא לי' דאמרינן סלק בדשיל"מ ע"ל (ס"ק כ"ו) ולעיל סי' צ"ח (ס"ק ל"ט) שהבאתי דעת כמה מחברים דלא אמרינן בדשיל"מ סלק וא"כ אין נ"מ בכל דבריו וצ"ע: (נה) אם אין איסורו מחמת עצמו. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש מתשובת פני ארי' עי' בנקודת הכסף שעמד בסברה זו וכ' ומ"מ מדברי מהרא"י ומהרש"ל נראה להדיא דאפי' (אם האיסור הנבלע הוא) אינו מינו של החתיכות כיון דהחתיכה שנבלע בה האיסור הוא מינו דהחתיכות לא בטל דמאחר שיהא מותר לאחר זמן אין חילוק עכ"ל (ובתשו' פני ארי' שם לא הביא כלל לדברי הנקה"כ בזה) ועי' בשפ"ד סק"י שנותן קצת פנים מסבירות לזה עיי"ש וכנראה שהוא פשוט בעיניו הדבר שכן הוא וכל שהחתיכה הוי מינו של שאר החתיכות שייך בו דין דשיל"מ אע"פ שגוף האיסור הנבלע בהחתיכה שאנו דנין עליהם הוא אינו מינו ועי' בפלתי סק"ז אמנם ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק י"ט העלה דהעיקר לדינא לחלק בכך דאם הבלוע שהחתיכה נאסרה ממנה הוא אינו מינו של החתיכות לא מחמרינן בזה לדין דין דשיל"מ ואף אם נאסרה החתיכה מהבלוע באופן דאמרינן בי' חנ"נ מחמת הבלוע מ"מ אמרינן אין הנאסר וכו' אבל אם הבלוע הוא מינו של התערבות

הב' בין ביבש ובין בלח שייך בי' דין דשיל"מ עיי"ש ועי' מזה בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' ס"ז באריכות:

נו אע"פ שי"א דמקרי דשיל"מ. עבאה"ט מ"ש והעיקר אינו כן דלא הוי דשיל"מ הואיל ולצלי לא נאסר ועי' בחוו"ד לעיל סי' ס"ש בביאורים ס"ק י"ט שכתב לחלק בזה בין הא דמעשר שני חשוב דשיל"מ לאכלו בירושלים אף דלירושלים לא נאסר מעולם וכתב דהוא משום דבעינן דוקא שיהא לו מתירין לדבר שהי' חשוב איסור מקודם ומעשר שני קודם שבא לירושלים הי' עליו שם איסור וכשבא לירושלים הותר משא"כ בחתיכה זו דלא הי' עלי' שם איסור דהא מותר לאכלה באומצא וכשנצלה לא הותר שם האיסור דלא הי' עלי' שם איסור מעיקרא רק לקדירה ועל זה לא יהי' לה היתר עיי"ש ועי' ביד יהודה שם בפיה"א סק"ס ובפיה"ק שם ס"ק צ"ב שכ' דמדברי החוו"ד הנזכר מבואר דהיכא שהי' מתחלה אסור לאכול באומצא והי' עלי' שם איסור כגרזן שהי' בו דם שפירש הוי דשיל"מ ולא בטל וז"א דאין חילוק בין אם חל עלי' שם איסור בתחלה או לאו ואפי' הי' בו דם שפירש שאסור באומצא רק בצלי ג"כ לא הוי דשיל"מ עיי"ש אמנם לפמש"ל סי' ס"ט (ס"ק צ"ו) דלדידן בלא"ה הוי הפסד גדול אם אין מתירין אותו רק לצלי כי אין אנו יודעין איך לתקן הצלי שיהא ראוי לאכילה בודאי אין לה היתר מטעם הי"א שכ' המחבר דכל היכא שהמאכל מתקלקל לא הוי דשיל"מ וכדברים אלו כתבתי ג"כ ע"ד הרב ערוגות הבושם לעיל סי' פ"ז סוף אות א' שכתב דאם נכבשה תתיכת בשר בחלב ונאסרה ונתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות אע"ג דיבש ביבש בטל ברוב או בס' מ"מ אסורים כל החתיכות בבישול דהוי דשיל"מ בצלי דצלי אינו אסור מה"ת ואע"ג דאכתי אסור עכ"פ מדרבנן שפיר מקרי דשיל"מ וכמ"ש הפוסקים דחמץ בפסח הוי דשיל"מ אחר הפסח אע"ג דגם לאחר הפסח אסור עכ"פ מדרבנן משום חמץ שעבר עליו הפסח עיי"ש ולפי האמור הנה מלבד מש"ל סי' פ"ז (ס"ק י"ג) דהעיקר כהסוברים דגם צלי הוי דרך בישול ואסור מה"ת אלא אפי' למ"ד דצלי לא הוי אלא מדרבנן מ"מ לפמש"ל לא הוי דשיל"מ כיון דלדידן נתקלקל החתיכה כשצולין אותה ואינה ראוי אצלינו עוד למאכל וכנזכר:

נז כל איסור שלא הי' ניכר וכו' עי' במשנה למלך פרק א' מהלכות מטמא משכב ומושב הלכה רד ובס' דורש לציון דרוש י"ג דף פ' ופ"א ובהגה מבהמ"ח שם ועי' בשיורי ברכה סוף סי' זה שהביא על דברי הרמ"א בזה במ"ש כל איסור שלא הי' ניכר וכו' שמצא כת"י לרבני המערב שכתבו דל י"א כגון שהי הרבה ביצים במקום א' ובאת תרנגולת וישבה עליהם ואין אנו מכירים אותה ביצה לא מקרי דשיל"מ עכ"ל ועי' בשו"ת יהודה

יעלה (להמהר"י קיב"ו) חי"ד סי' ו' שהאריך טובא בעובדא כזו בכמה דפין ועיי"ש במ"ש בזה לדינא אמנם יעוין בשפ"ד לעיל סי' צ"ב סוף סק"ח שמבואר מדבריו דהא דאמרינן דכשלא הי' ניכר האיסור מקודם אף שהוא דשיל"מ בטל זה דוקא כשלא הי' ניכר האיסור במציאות בפ"ע אלא שנולד מעורב אבל כשהי' האיסור ניכר במציאות בפ"ע אלא שלא נודע לנו עד אחר שנתערב שפיר אמרינן בכה"ג דשיל"מ עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' ק"א סק"ו):

ועיין בס' מקור חיים על הלכ' פסח סי' תמ"ז בביאורים סוף סק"ח דאם נתערב קמח חטים בקמח שעורים ואח"כ נדר אחד מקמח חטים דהוי בכלל דשיל"מ עיי"ש ועי' בגליון מהרש"א שנסתפק בזה ומצדד לכאן לכאן עיי"ש ותמהני שלא הביא מדברי המקור חיים הנ"ל ועי' בפרמ"ג או"ח בפתיחה למ"ש סי' תמ"ז (בד"ה שאלה) ועי' בחידושי הגרעק"א שהביא דברי המקור חיים הנזכר והשיג עליו בפשיטות דכיון דבתחלת חלות האיסור הי' מעורב בהיתר ולא הי' נקרא עליו שם איסור מעולם לא הוי דשיל"מ עיי"ש וכדברים אלו כתב ג"כ ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק מ"ג אות כ' וכאן ס"ק י"ט עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים מ"ש בזה אמנם יעוין בס' ערך שי שהביא דברי הגרעק"א הנזכר והעלה שדברי המקור חיים הם עיקר ונכונים לדינא ואין קושיות הגרעק"א כדאי לדחות דברי המקור חיים מדינא עיי"ש ועי' בשו"ת חוות יאיר סי' קל"ג שכתב בפשיטות דאם נתערבה האם ואח"כ שחט בתה מותר לשחוט ביום א' מן התערובות כיון שבשעה שנעשה איסור כבר הי' בתערובות ולא הי' האיסור ידוע מקודם בפ"ע אף רגע א' עיי"ש והביאו במ"ז ס"ק א' והסכים עמו עיי"ש ועי' בשו"ת נאות דשא סי' כ"ה ובס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הד' סי' ל"ז ועי' בשו"ת דבר משה מה"ת סי' נ"ח מה שהאריך בענין זה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בס' חקר הלכה אות ד' ערך דשיל"מ אות ח' שנסתפק בביצה שנולדה בשבת שלפני יו"ט דאסורה ביו"ט משום הכנה ונתערבה בשבת אי הוי דשיל"מ כי יש להסתפק מאימת חל איסור הכנה דאם מתחיל עוד בשבת ומשעה שנולד רביע עלי' האיסור לאכול ביו"ט אז שפיר הוי דשיל"מ אכן אם נימא דהאיסור מתחיל רק ביו"ט שאסור ביו"ט לאכול דבר שהוכן בשבת שלפניו ואז יש לומר דלא הוי דשיל"מ כיון דבשעת חלות האיסור דהיינו ביו"ט כבר הוא בתערובות ואף דגם בשבת הי' אסור משום מוקצה ונולדה בשבת גופי' מ"מ זה הוי איסור אחר ואותו האיסור של שבת חלף והלן לו ועתה שהאיסור שכעת משום הכנה שאסור ביו"ט הוא בא לעולם ע"י תערובות וסיים בצ"ע אמנם בגוף הדבר שהניחו האחרונים להנחה מוחלטת דכל שנולד האיסור בתערובות לא אמרינן דשיל"מ עי' בס' ערך שי שהתפלא

על גוף דברי האחרונים בזה מה שמדמין דיניהם לדינו של המרדכי שהביא הרמ"א כי הלא המחבר לא כתב דינו רק כלח ולא ביבש וגם בלא"ה לא דמי דיניהם לדינו של המרדכי עי"ש באורך ועי' בשו"ת בכורי שלמה חיו"ד סי' ב' וסי' י' מה שהאריך בענין זה שם תשו' הגאון מקוטנא ז"ל שהוכיח כן בפשיטות מדברי הרמ"א באו"ח סי' תמ"ז דהא דאמרינן דאיסור הנולד בתערובות לא הוי דשיל"מ הוא רק בלח בלח משא"כ ביבש ביבש אפי' נולד האיסור בתערובות אינו בטל ועיי"ש בסי' ה' וסי' ז' מה שהאריך בזה:

נח שלא היה ניכר קודם שנתערב עבאה"ט מ"ש מהש"ך וכן חביות מלאה ענבים שלמים וכו' ועי' בס' בית האוצר בש"ך ס"ק י"ב שהניח זה בצ"ע דזה הוי כמו מין בשאינו מינו ולא שייך דבר שיש לו מתירין דהא אפי' חמרא חדתא בענבי אי אזלינן בתר שמא הוי מין בשאינו מינו עיי"ש: (נט) ניכר קודם שנתערב. עבאה"ט מ"ש מהש"ך כגון גיגית מלאה ענבים וכו' ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג וכאן ס"ק י"ח ובפיה"ק ס"ק פ"א שהעלה דכיון דבסמ"ג ובמרדכי לא נזכר דין זה רק באיסור דרבנן בגיגית ענבים וכו' שהוא איסור מוקצה שאסור רק מדרבנן ושכן הוא דעת כמה פוסקים דבדאורייתא יש להחמיר גם בכה"ג ע"כ כל בעל נפש יש להחמיר על עצמו שלא לסמוך ע"ז רק באיסור דרבנן עיי"ש: (ס) קודם שנתערב. עי' פלתי סק"ח שהעלה דדוקא שההיתר הי' ניכר מקודם רק האיסור לא הי' ניכר אבל אם ההיתר ג"כ לא הי' ניכר ובאו לעולם מעורבין אפילו אם אין לו מתירין לא בטל עיי"ש ובמ"ז לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ה במוסגר ובשו"ת נו"ב תניינא חיו"ד סי' נ"ד ובחוו"ד כאן בביאורים סק"ז ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"ז שכ' שהדבר ברור כשמש שכן הוא עיקר לדינא עיי"ש ועי' מזה במשמרת שלום במ"ז סק"א (בא"ד ג') ובחידושי דינים שבסוף סי' הקודם אות י"ב ובמקומות שציין שם (ועי' בדברינו לעיל ס"ק נ"ז וסי' ק"א ס"ק ו'):

סא שנתערב. עבאה"ט מ"ש כגון גיגית מלאה ענבים וכו' ועי' ביד יהודה שם שהעלה דבע"כ אין להקל בזה רק בדומיא דגיגית ענבים וכו' אשר מתחלה לא הי' עלי' שם איסור כלל דמתחלה הי' כל הענבים היתר גמור והאיסור מוקצה רבוע על היין שנולד אח"כ ואיסור זה לאו איסור פרטי הוא על דבר מיוחד דהא בכל דבר שבעולם שייך איסור מוקצה בכל א' לפי ענינו. אבל בדבר שיש בו איסור פרטי על זה הדבר בעצמו כגון חלב לגבי בשר או בשר לגבי חלב מכ"ש חמץ קודם פסח וכל כיוצא בזה אע"פ שאיסורן בא בתערובות מ"מ לא הוי נולד האיסור בתערובות כיון שגם מעיקרא עמדה באיסור שאסרה התורה ועיי"ש מ"ש עוד בענינים אלו כמה חילוקי דינים:

סב בטל אע"פ שהוא דשיל"מ. עי' בדברינו לעיל (ס"ק נ"ז) שהבאתי מתשו' חוות יאיר סי' קל"ג דבהמה שנתערבה באחרות ושחט לברתה דמותר לשחוט מהתערובות דלא הוי דשיל"מ כיון שבא האיסור לעולם בתערובות עיי"ש ועי' בכו"פ אות ח' ועי' במ"ז סק"א מ"ש ע"ד החו"י והכו"פ הנ"ל ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קס"ד ובשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"ז ובמהרי"ט אלגזי להלכות בכורות להרמב"ן פרק ג' ועי' בס' משמרת שלם במ"ז סק"א ועי' בערוגות הבושם אות ג' שכ' דבלא"ה לא קשה מדוע לא אמרינן בספק או"ב דהוי דשיל"מ דבבעלי חיים בלא"ה לא שייך לומר שיל"מ להמתין עד שיהי' מותרין כיון דמזונותן עליו וצריך להוציא הוצאות לאכלם עיי"ש (ועי' מזה בדברינו לעיל ס"ק ל"ה):

סג מי שנדר מדבר אחד. עפת"ש מ"ש מהמהרי"ט רוקא בכה"ג וכו' אבל אם אסר דבר על חבירו בקונם וכו' ועי' בשו"ת מוצל מאש סי' ה' שמצדד בזה דלא כהמהרי"ט עיי"ש ועי' בס' בגדי שש הספרדי אות ו' מ"ש בדברי המהרי"ט ותשו' מוצל מאש הנזכר והביא ג"כ ראיות דכל שהבעלים בעיר אע"פ שנתערב לאדם אחר נקרא דשיל"מ כיון שהבעלים בעיר ויכולין להתיר ודלא כהמהרי"ט וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ג שפסק בהחלט כדעת המהרי"ט ולא מיבעיא לדעת הר"ן דהאוסר דבר על חבירו בקונם ועבר ונהנה ממנה דהנהנה לוקה דבודאי לא מקרי דשיל"מ אלא אפי' לדעת הרמב"ם דהמהנה לוקה מ"מ הא לדידי' אינו אסיר רק לחבירו וחבירו א"א לשאול עליו ולא הוי אצלו דשיל"מ עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ובגליון מהרש"א שכ' דאם אסר הדבר לעצמו וגם לאחרים י"ל דאף להמהרי"ט גם לאחרים אינו בטל עיי"ש:

סד שגדר מדבר א'. עפת"ש מ"ש מתשו' בית יעקב וחשובה מאהבה דוקא נדר אבל נשבע לא הוי דשיל"מ דלא הוי מצוה לאתשיל ומ"ש מהחוו"י במי שנדר מחבית יין ונשבע שלא יהיר נדרו וכו' וכתב דלדעת הבית יעקב הנ"ל גם זה לא הוי דשיל"מ מאחר שהי' כאן שבועה ועי' מזה בכנפי יונה ובשו"ת תשובה מאהבה חלק ג' סי' של"ו ושל"ז מ"ש עוד בזה ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' קכ"ג מ"ש בזה ועי' בשו"ת בית שלמה חאו"ח סי' קי"ג אות ט' שהסכים להבית יעקב דשבועה לא הוי דשיל"מ עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת חוות יאיר סי' ק"ל שכתב דאם נדר מאיזה דבר ונשבע שלא ישאל על נדרו הוי דבר שיל"מ לשאול מקודם על השבועה ואח"כ על הנדר כיון דמצוה לשאול על הנדר לצורך מצוה יכול ג"כ לשאול על השבועה עיי"ש ועי' בס' בגדי שש אות ח' מ"ש ע"ד החו"י בזה ועי' ביד יהודה שם ס"ק כ"ד שכתב לדינא כהחו"י עיי"ש:

סה מדבר אחד וכו'. היינו שנדר מיין זה ונתערב ממנו טפה בחבית אף באינו שוה בטעמא אבל הוא שוה בשמא הו"ל מין במינו כגון שנדר מחומץ יין ונתערב בחומץ שכר דהו"ל מין במינו ושייך דין דשיל"מ ולא בטל ודוקא אם אמר חומץ יין זה אבל אם אמר חומץ יין סתם ונתערב ברוב חומץ שכר מותר דתו לא מקרי חומץ יין. ואם אמר חומץ יין שאני טועם או חומץ יין זה שאני טועם ונתערב בחומץ שכר אם יש בהחומץ שכר ס' הגם דשוה בשמא מ"מ כיון שאין בו טעם חומץ יין עוד מותר. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ב ועיי"ש בפיה"א ס"ק י"ט:

סו אחד. עפת"ש לעיל ס"ק ד' שהביא מדברי המ"ז סק"ז שנסתפק במי שנדר שלא לאכול בשר זה והוא נבילה ונתערב אי חשיב דשיל"מ משום דמרויח איסור דנדר או דלמא כיון דקיי"ל דאין אחע"א שפיר בטל והעלה דאף דאאחע"א היינו למלקות אבל תרי איסורים איכא והוי דשיל"מ ועיי"ש עוד במ"ש ע"ז מדברי תשו' הגרעק"א סי' ס"ה ועי' בס' בגדי שש בסוף סי' זה שהביא דברי המ"ז הנזכר והשיג עליו דמה מצוה איכא בזה ליתשל עליו כיון דבלא"ה אסורים וגם הביא ראי' דלא כהפרמ"ג בזה עיי"ש ועי' בס' ערך שי שהביא דברי הרב בגדי שש הנזכר ומדחה ראייתו ומ"ש דלא הוי מצוה למתשל ז"א דהא אחר שנתערב ונתבטל האיסור דנבילה יש מצוה למתשל וכתב דלפ"ז לא הוי דשיל"מ בזה רק אם נדר מבשר זה ונתערב כולו אבל אם לא נתערב כולו ונשאר עדיין מבשר נבילה זה שלא נתערב והוא נדר גם ממנו לא הוי דשיל"מ כיון דאין מתירין נדר של דבר איסור כדלקמן סי' רכ"ח סעי' ט"ו עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה בערך איו איסור חל על איסור סוף אות א' שכתב דבלא"ה דברי הפרמ"ג צ"ע דהא באיסור שאוסר אדם על עצמו יש ב' דעות להלן סי' רט"ו סעי' ה' אם נדר חל על נבילה וטריפה וא"כ להי"א שם דס"ל דנדר חל על נבילה וטריפה פשיטא דהוי דשיל"מ ואין זה ענין לאין איסור חל על איסור וככל נדרים דהוי דשיל"מ משום דמרויח האיסור של בל יחל וגם כאן ירויח האיסור של בל יחל ולדעה הא' דאין נדר חל על נבילות וטריפות א"כ אף אם איסור חל על איסור מ"מ נדר אינו חל רק בדבר הרשות עיי"ש:

סז ונתערב. עי' בפרמ"ג או"ח בפתיחה להלכות יו"ט שכתב דהנודר הנאה דבר א' ונתערב י"ל דבטל דכי אמרינן דשיל"מ לא בטל ה"מ באכילה ולא בהנאה וכן לענין טלטול י"ל דבטל עיי"ש:

סח וחוזר ונאסר. היינו שאוסר הדבר בעצמו חוזר ונאסר משא"כ חדש אע"פ שהאיסור חוזר לשנה הבאה מ"מ גוף הדבר הזה אינו חוזר ונאסר כרתי ס"ק י"ח:

סט ויש חולקין. עבאה"ט ופת"ש ועי' בשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חלק או"ח סי' כ' שהאריך טובא וחשב שם כמה נ"מ שיש אם אמרינן דבחמץ שייך דין דשיל"מ וגם יש נ"מ לענין ס"ס עפ"ד הרמ"א להלן סי' ק"י סעי' ח' דשלא בהפ"מ יש להחמיר דדשיל"מ אין להתיר משום ס"ס ועיי"ש במ"ש בזה באריכות:

ע חולקין בזה. עבאה"ט ופת"ש ועי' במנח"י כלל ל"ט ס"ק ט"ז שהביא דברי המהרש"ל והש"ך הנזכר והעלה בראיות דבע"כ דסברה הראשונה עיקר לדינא דחמץ לא מקרי דשיל"מ עיי"ש וכ"כ בתשו' תורת חסד שם עיי"ש באריכות ועשפ"ד ס"ק י"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"כ ובפיה"ק ס"ק כ"ה מ"ש בזה לדינא ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) שכתב שבא מעשה לפניו בפסח שבישלו בשר טריפה בקדירה ב"י מחמץ גמור ולקחו הכף שבישלו בו ולאחר שעבר עליו מעל"ע תחבוהו למאכל בשר של פסח וכתב דלכאורה י"ל דלפמ"ש המ"א סי' תמ"ז דהיכא שיש צד להיתר יש לסמוך אמקילין באינו ב"י גם בפסח וכאן יש צד גדול להיתר לפמ"ש הרמב"ם דחמץ בפסח שאינו בטל משום דשיל"מ אתינן עלה וכבר נודע דעת הר"ן דהיכא שיש עליו עוד איסור שאין לו מתירין כגון ביצה שנולדה ביו"ט מן הטריפה בטל א"כ גם כאן שפיר בטל אף שהוא דשיל"מ כיון שיש עליו גם איסור אחר שאין לו מתירין ואח"כ דחה זה וכתב דלא רצה לסמוך להקל בזה ואסור וסיים שכן ראוי להורות להחמיר עיי"ש:

עא כגון המבשל בשבת. עבאה"ט ופת"ש שהראו מקום לאו"ח ריש סי' שי"ח ובמ"א שם סק"ב שהעלה דאין להקל בזה אלא כשנתערב במוצאי שבת דאז לא הוי דשיל"מ אע"פ שאפשר לאחרים לאכול התערובות הזה בהיתר גמור שלא מחמת ביטול אפ"ה לא נקרא דשיל"מ דלא הוי דשיל"מ אלא כשיש צד היתר למי שנאסר לו אבל הכא אין היתר בלא ביטול אלא לאחרים שלא נאסר להם כלל ממוצאי שבת ואילך אבל אם נתערב בשבת כיון שבו ביום חל עליו שם דבר שיל"מ לגבי אחרים שאינו בטל להם חל עליו גם דבר שיל"מ גם לגבי דידי' דהיינו להמבשל עצמו ונאסר לו התערובות עיי"ש ועבשפ"ד כאן ס"ק ט"ו שכתב דמשמע מדברי המ"א שם דאם נתערב בשבת אסור לו התערובות הזה לעולם אף למ"ש וסיים בצ"ע עיי"ש בפמ"ג או"ח שם סק"ב (בד"ה והנה) שעמד על המחקר דבחל מ"ש ביו"ט ואם ימתין עד מוצאי יו"ט יתקלקל המאכל דלכאורה י"ל דגם בנתערב בו ביום מותר בביטול דאי אפשר לומר דימתין עד מוצאי יו"ט דהא היכא שמתקלקל המאכל לא הוי דשיל"מ וגם אין לומר שימתין עכ"פ עד מוצאי שבת ויאכלנה ביו"ט ונרויח עי"ז כיון דבשבת יש ב' איסורים א' שנהנה ממלאכת שבת ב' קנסא ולמ"ש עכ"פ איסור הא' דנהנה ממלאכת שבת ואף שעדיין נשאר איסור הב' דקנסא אפ"ה אית

לן להחמיר דהוי דשיל"מ דחד איסורא וכעין מ"ש הצמח צדק בביצת טריפה ביו"ט (עפת"ש ס"ק ד' שהביאו) אבל לדינא ז"א דהא מ"מ אם ימתין עד יו"ט נתוסף עוד איסור דהכנה וסיים בצ"ע עיי"ש:

איברא כי בגוף הדין שהחליט המ"א דבנתערב בשבת כיון דלאחרים הוי דשיל"מ לדידי' אסור הנה בס' תוספות שבת שם סק"ב השיג על המ"א בזה והעלה דאף שנתערב בשבת לא הוי דשיל"מ עיי"ש אמנם במחצית השקל שם מדחה דברי התוספות שבת הנזכר והעלה דהעיקר לדינא להחמיר כהמ"א עיי"ש ועי' בש"ע התניא שם סעי' ד' שפסק ג"כ בפשיטות ובהחלט דבנתערב בשבת אסור לו כל התערובות עיי"ש והנה גם בחוו"ד כאן סוף סי' זה מקשה ע"ד המ"א הנזכר ומדחה ראייתו וכ' שאין להחמיר כלל אף בנתערב עיי"ש ועי' שפ"ד סוף סי' זה שמתמה ג"כ ע"ד המ"א ומצדד ג"כ לדחות דברי המ"א בזה אמנם ביד יהודה בפיה"א סוף סי' זה כתב דהעיקר כהמ"א להחמיר בזה ועיי"ש עוד כמה חלוקי דינים בזה:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג שצ"ע בנתערב בשבת אם נאסר לו זה התערובות לעולם הנה בש"ע התניא שם כתב בהחלט דנאסר לו התערובות לעולם עיי"ש אמנם ביד יהודה שם העלה אף דמחמרינן כהמ"א בנתערב בשבת כנ"ל מ"מ במוצאי שבת מותר גם לו עיי"ש ועי' בהגהות החתם סופר שכ' דבכ"מ לגבי אחרים לענין הדין שאסור להם למוצאי שבת בכדי שיעשה הוי לגבייהו דשיל"מ דאע"ג דנשאר באיסורא להמבשל והביא סמוכין לדבריו מדברי הצמח צדק עיי"ש:

עב המבשל בשבת. במזיד דאסור לו לעולם ולאחרים מותר למוצאי שבת. ש"ך ס"ק ט"ו. ועי' שפ"ד סוף סי' זה שכ' מהמ"א שם סק"א דאם בישל במזיד בשבת הקדירה אסורה עיי"ש ועי' בדבריו בפרמ"ג או"ח שם בא"א סק"א שכתב דמ"מ מהני בזה הגעלה אף לכלי חרס בעירוי ג' פעמים כמו בבישול עכו"ם דלהלן סי' קי"ג סעי' ט"ז עיי"ש וכ"כ בעצי לבונה כאן סוף סי' זה עיי"ש ואכ"מ:

סימן קג

סעיף א:

א כל דבר שטעמו פגום. עשפ"ד סק"ד שנסתפק בבב"ח וכלה"כ שלוקין אף שלא כדרך אכילה אם נסרח ונפסד מאכילת אדם ונפל להיתר באין רוב מה דינו וסיים בצ"ע (וע"ל סק"ו) אמנם יעוין בחוו"ד בביאורים סק"ג שכ' דבנסרח אפי' באיסורי הנאה פקע איסורו

עיי"ש וכ"כ בס' שבילי דוד בפתיחה להלכ' תערובות אות י"ג לדינא עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ז ס"ק ה'):

ב דבר שטעמו פגום. עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"ה שעמד על המחקר בהא דקיי"ל בכ"מ דכל איסורין אין לוקה עליהם שלא כדרך הנאתן אם דוקא במידי דאכילה או דגם באיסורי משקים לא לקי אלא כדרך שתייתן די"ל דדוקא באוכלין כיון דעיקר דין זה למדו חז"ל ממשמעות אכילה וע"כ אמרינן דבב"ח דלא כתיב בי' אכילה לקי גם שלא כדרך הנאתן ולפ"ז באיסורי משקים דלאו אוכל הוא לקי אף שלא כדרך הנאתן ועיי"ש במ"ש בזה והביא מכמה מקומות דבכל משקין בעינן שיהיה ראוי לשתי' וכשנסרח עד שלא חזיא לאדם אין שם משקין עליהם ולא חשוב שתי' ופטור וסיים דמ"מ אכתי צריך הדבר תלמוד עיי"ש באריכות:

ג שטעמו פגום. עי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ב שהביא מדברי הרמב"ם בפי' המשניות (בע"ז פרק השוכר) דמשמע מדבריו דאין חילוק בין אם הוא פגום בטעמו או בריחו דאף אם לא פגום בטעמו רק בריחו או שמעורב בו דבר שריחו רע ואדם קץ בו מחמת הריח הרע גם זה בכלל נטל"פ עיי"ש: (ד) פגום. עי' פר"ח סק"ח שכ' דדבר שהוא ספק אם הוא פוגם בתבשיל או משביח אם הוא איסור תורה אסור ואם הוא איסור דרבנן או אפי' איסור דאורייתא רק שהי' מין במינו ואיכא רוב היתר דחד בתרי בטל מן התורה וא"כ הדר הו"ל ספיקא דרבנן אין להחמיר בספיקו עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"ד סעי' י' שהביאו וכתב דכל זה דוקא אם נפל איסור ולא ידעינן מה הי' האיסור דאפשר שהי' לפגם בתבשיל זה אבל אם ידעינן מה שהי' האיסור רק שאין יודעין אם דבר זה פוגם או משביח אין להקל דהא הו"ל ספק חסרון ידיעה ולא נקרא ספק ואף בדרבנן אסור וכמ"ש הש"ך בסי' שאח"ז סק"ד דספק אי פגום הוי ספק חסרון ידיעה עיי"ש:

ה אינו אוסר תערובתו. פי' רק לענין התערובות הוא שיש להקל אבל לאכלו בעינו אסור בכ"מ עכ"פ מדרבנן. מנחת כהן חלק א' מספר התערובות פרק ט'. ועי' בשו"ת הרדב"ז חלק ג' סי' תרי"ז (בדפוס חדש סי' אלף מ"ג) שכ' דנטל"פ אע"פ שאינו אסור אלא מדרבנן מ"מ עכ"פ חשוב יש לו עיקר מן התורה עיי"ש והנ"מ ידוע לענין כמה דברים:

ועיין עוד במנחת כהן שם ובמשנה למלך פרק ח' מהלכ' מאכלות אסורות הלכה י"ח שכתבו דאף דקיי"ל לענין תערובות בנטל"פ דאין חילוק בין אם נפגם לגמרי ובין שלא נפגם אלא מעט מ"מ כשהאיסור בעין יש חילוק ביניהם דבנפגם לגמרי ונפסד מאכילת אדם הוא מותר מן התורה באכילה רק מדרבנן אסור אבל בנפגם רק מעט וראוין למאכל אדם ע"י הדחק אסור מה"ת לאכלו בעינו עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ד שעמד על המחקר

בנפגם רק קצת שאמרנו שאסור מה"ת אם לוקין על אכילתו והביא ראי' מלשון הרמב"ם דבראוי לאכילת אדם אף ע"י הדחק מלקי נמי לקי באכלו בעינו עיי"ש: אמנם בעיקר הדין שכ"ל דאף שנפגם לגמרי אסור לאכלו בעינו מדרבנן עי' במנחת כהן שם שעסק כן דנבילה שנסרחה לגמרי אף שהוא מותרת מן התורה מ"מ אסורה מדברי סופרים כל שהוא בעין אע"פ שאינה ראוי' למאכל אדם כלל עיי"ש ועי' הפר"ח סק"א שהשיג ע"ד המנחת כהן הנ"ל והעלה דכל שנפגם לגמרי אין כאן שום איסור אפי' מדרבנן אפי' לכתחלה אלא משום בל תשקצו הוא דאית בי' עיי"ש אמנם בפרי תואר סק"ב ובסק"ד מדחה ראיות הפר"ח ופסק דהעיקר כדעת הרב מ"כ הנ"ל לדינא עיי"ש וכ"כ בכנפי יונה לדינא עיי"ש ועי' במ"ז סק"א מ"ש בזה וכ' במוסגר די"ל נ"מ בין המ"כ ובין הפר"ח לענין אי שרי לערבו בידים דלטעם המ"כ אסור כמו שאסור בשאר איסור דרבנן לערבו בידים כדי לבטלן אבל לטעם הפר"ח אפשר דשרי לערב בידים שלא יהא מאוס ומ"מ סיים שאין זה מוכרח ועיי"ש עוד בדבריו בשער התערובות חלק ג' פרק ו' ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"ב שהאריך טובא בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בדברינו לעיל סי' ק' (ס"ק ה') מ"ש לענין בריה שהיא פגומה מתולדה ולענין ברי' שנפגמה אח"כ: ועיין בשו"ת זרע אברהם חיו"ד סי' כ"ו שנשאל בקצת חלאים שיש בנשים שאמרו הרופאים שרפואתן שישתו מרה מן הבהמה כשהוא חמה וסמוך ליציאתה מן גוף הבהמה ובפרט משל חזיר מעלה טפי ויש כמה נשים שצריכין לתרופה זו ובבית המטבחיים לא נמצא מרות מבהמות כשרות ככל הצורך לכל הנשים שצריכין לתרופה זו ונשאל אם מותר ליקח מבהמות טריפות ונבילות ומשל חזיר ועיי"ש במ"ש בזה והעלה דמרה זו כיון שאינה ראוי' למאכל אדם כלל פשיטא דמותר לשתות לרפואה גם מבהמה טמאה נבילה וטריפה ואין בזה שום בית מיחוש עיי"ש באריכות וכיוצא בזה כתב ג"כ בס' ערוגות הבושם לעיל סי' פ"א אות א' ב' י"ג בדבר מה שמצוים הרופאים כמה פעמים לחולים לשתות לרפואה מררת חי' טמאה שקורין ביבע"ר גא"ל וכן אותן שמצוים להם לשתות שומן דג טמא שקורין פישאיי"ל שנעשה מדגים טמאים והשומן הזה פגום מאד בריחו וטעמו ואינו ראוי לשתייי כלל בשום אופן כידוע והעולם נוהגים היתר אפי' לחולה שאב"ס וכתב שם כמה צדדי היתר להקל לקחת הרפואות הללו ע"פ רופא שאומר שצריך אפי' בחולה שאב"ס ואין לחוש עיי"ש באריכות וכ"כ בשו"ת מהרי"א הלוי חלק א' סי' נ"ב ובתשו' אדמו"ר דברי חיים חלק ב' ביו"ד סי' נ"ב עיי"ש:

ו תערובתו. היינו אפי' אם האיסור הוא רוב אע"פ שהוא בעין מ"מ כל שנמחה לא גזרו להפסיד היתר המועט. ט"ז ומ"כ ופר"ח ומ"ז שם. ומבואר מדבריהם דכל שלא נמחה

ואפשר ללקטו ולהסירו מתוך התערובות אפי' נפגם לגמרי אסור לאכלו עד שילקטנו ויסירנו מתוך הקדירה. (וכ"ז בנפגם לגמרי אבל בנפגם רק במקצת נשתנה דינו ויתבאר בסעי' שאחר זה]: (ז) אלא שפוגם תערובתו. עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"ד שנסתפק בתבשיל של איסור שעירב בה דבר המאוס כגון קיא צואה אי חשוב שלא כדה"נ דברמב"ם כ' בלשונו רק אם ערב דבר מר או הסריח והבאיש א"כ י"ל דוקא אלו אבל מידי דמאוס שנתערב באיסור לא חשוב שלכדה"נ והביא ראי' דדוקא בנתערב דבר מר והסריח אבל בנתערב בו דבר המאוס שאינו מר ולא הסריח לא חשוב שלא כדה"נ עיי"ש ועי' בס' בגדי שש הספרדי אות ג' שהביאו ומדחה ראייתו עיי"ש:

ח שפוגם תערובתו. עי' בשו"ת בית שלמה חלק ב' מחלק או"ח סי' צ"ו שנשאל ביי"ש חמץ שעבר עליו הפסח שנפל לתבשיל של בשר אם הוא אוסר כיון שהוא נטל"פ והביא מדברי הח"צ סי' כ' שכתב דיי"ש בתבשיל לא הוי נטל"פ וגם א"א לדון בענין נטל"פ מכח סברה מה שלא נזכר בפוסקים וכיון דלא נזכר בפוסקים להתיר ביי"ש שנפל לתבשיל ע"כ אין להקל בו לאחר הפסח עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים כאן מ"ש בזה והביא מדברי האשכול דמשמע מדבריו ג"כ דלא הוי נטל"פ אלא מה שאמרו חז"ל וסיים דמדברי שאר הפוסקים לא משמע כן עיי"ש:

ט תערובתו. עש"ך להלן סוף סי' קל"ד ועשפ"ד סק"ו מ"ש בדברי הש"ך בזה ועיי"ש בדין השלישי שכתב שמתבאר מדברי הש"ך שם דבנתערב איסור בתבשיל ונעשה התבשיל פגום עי"ז מותר התבשיל בין לאכלו בעצמו או ליתנו לדבר שהאיסור ג"כ פוגם בו אבל בדבר שהאיסור משביח בו אסור אם אין ס' במאכל השני בצירוף המאכל הראשון נגד האיסור וא"צ ס' גם נגד התבשיל הראשון כיון דהי' לפגם היתרא נינהו ולא נ"נ ולכתחלה אסור ליתנו לתבשיל שהאיסור משביח בו אפי' יש ס' כנ"ל דאין מבטלין איסור לכתחלה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ט"ז מ"ש בזה וכ' דמ"מ בדיעבד אם נתנו לתבשיל שהאיסור משביח בו אפי' במזיד ויש ס' כנ"ל יש להקל שלא לדונו כדין מבטל איסור לכתחלה אמנם אם הי' בתבשיל ראשון לשבח בודאי אסיר ליתנו לתבשיל שני דהוי בו לפגם ואם עבר ונתן במזיד בודאי דינו כדין מבטל איסור לכתחלה אך אם נתן בשוגג מותר ולא אמרינן דהא התבשיל הראשון ר"נ דאמרינן אין הנאסר וכו' עיי"ש (ועי' בפת"ש סק"ב):

י מותר. כתב בפרי תואר סוף סק"ו וכל דבר דאיכא פלוגתא בין הפוסקים אי הוי האיסור נטל"פ או לאו אזי במין בשאינו מינו אזלינן לחומרא ובמין במינו ויש רוב לקולא עכ"ד אמנם לפמ"ש הש"ך בסי' שאח"ז סק"ד גבי ספק פלוגתא דמשביח או פוגם די"ל דהוי

בכלל ספק חסרון ידיעה עיי"ש ממילא דגה בזה יש להחמיר אפי' במין במינו ויש רוב וצ"ע: (יא) החשובים. ודברים שאינם חשובים אך שיעור ביטולם הוא למעלה מס' כגון תרומה וערלה וכלאי הכרם דעת הב"י שמותר בהם הנטל"פ ולדינא יש להקל בתערובות לח בלח אבל ביבש ביבש או יבש בלח שממשו קיים בפ"ע אין להקל זולת ביש כדי ביטול כפי שיעורם יד יהודה סק"ג:

יב או כיוצא בה. עפת"ש מ"ש דדשיל"מ אפי' פגום בעצמו לא בטל ושכן כ' בתפל"מ בשם האו"ה ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל ל"ב סק"ב שהביאו וכתב דמדברי האו"ה שם דין ו' משמע להיפך עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש מהפרמ"ג ותשו' פנים מאירות דבריה שהיא סרוחה ופגומה בעצמה אינה בטלה (וענין זה הי' בהעלם עין מהרב בעל הגהות צבי לצדיק שהתפלא למה החמירו האחרונים בענין המילבי"ן ושאר תולעים דהא הם פגומים ומדוע לא יבטלו עיי"ש ולא ראה דברי גדולי האחרונים הנזכרים) וכ"כ בבית מאיר ובביאור הגר"א סק"ב דהרמ"א שכ' דבריה שנפגמה ה"ז בטלה היינו רק בברי' חשובה כגון עוף טמא או עכברא דדברא שהי' חשוב מתולדתה ונפגמה אח"כ אבל ברי' שהיא פגומה מתולדה כגון זבוב או תולעת וכיוצא אע"פ שאינה ראוי' לאכילת אדם כלל אינה בטלה דהא התורה אוסרתה גם כשהוא באופן זה עיי"ש (ובגליון מהרש"א כאן):

ועיין בפר"ח סק"א שכ' עוד יותר מזה דדברים המאוסים מצד עצמן כגון עכברא ויתושין וכיוצא אע"פ שהסריחו לאחר מותן ביותר אפ"ה אסורין מן התורה ופליטתן אוסרת אע"ג דהוי נטל"פ גמור דהא חזינן דהי' מעיקרא פגום וסרוחה והתורה אוסרתה א"כ מה לי סרחון דידהו או סרחון דאתי מעלמא ואפי' לא הי' מעיקרא נסרח לגמרי ואח"כ נסרחו לגמרי אפ"ה תו לא פקע שם איסורא מינייהו ובמלתייהו קיימא כדמעיקרא ומלקי נמי לקי עלייהו עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ב מ"ש ע"ד הפר"ח בזה ולדינא העלה בזה דאם נסרחו אח"כ עד שנפסלה מאכילת אדם אינו לוקה רק שאסורין באכילה עיי"ש ועי' במ"ז סק"ב שהתפלא ג"כ ע"ד הפר"ח בזה והביא מדברי האו"ה דמבואר מדבריו דעכברא דמתא אע"פ שהוא מאוס ופגום מעיקרו אפ"ה אם נסרח אח"כ בטל חשיבותייהו והניחו בצ"ע עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים וחידושים סק"ג שכ' כן בהחלט לדינא דנמלה ושרץ ושאר בריות המאוסים ופגומים מעצמם בתולדה אם נסרחו ונפגמו אח"כ מכמות שהי' אפי' רק פגם מועט מ"מ כיון שנתקלקלו מכמות שהי' מתולדתן בטל חשיבתן עיי"ש:

יג כיוצא בה. עבאה"ט ופת"ש ועשפ"ד ס"ק י"ד (בד"ה הנה מתשובה) שהוכיח מתשו' הרמ"א דה"ה דבר המעמיד אף שנטל"פ לא בטל כמו בריה עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך כגון חהר"ל עפר"ח סק"ב שמבואר מדבריו דגם לענין חהר"ל בעינן שיפגום לגמרי עד שאינו ראויה לגר עיי"ש ועי' במ"ז סק"ב שמתמה עליו בזה דהא לענין חהר"ל ודאי כל שנסרח רק קצת תו אינו ר"ל וא"כ כל שפוגמין התבשיל תו בטלין עיי"ש:

ומ"ש הפת"ש לענין דשיל"מ עמ"ז סק"ב (בד"ה ודע) שכ' לחלק בזה דאם נפגם כ"כ עד שנפסל מאוכל אדם בטל הוא דעפרא בעלמא הוא אבל אם לא נפסל לגמרי מאכילת אדם וראוי עדיין קצת ודאי כל דהוי דשיל"מ לא בטל וכן הדין בחמץ בפסח עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ החוו"ד בביאורים וחידושים סק"ב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ד שכתב שיש להקל בכל אלו להתיר בהם הנטל"פ רק בתערובות טעמן לבד אבל לא בתערובות ממשן עיי"ש:

יד אינן בטלים. עבאה"ט מ"ש אבל כשהן בעצמן פגומין וסרוחין בטל חשובותייהו ובטלים ועט"ז שכ' דהן בטלין ברוב ועמ"ז שם שכ' דר"ל דהיכא דלא נסרחו לגמרי רק במקצת אז צריך עכ"פ רוב אבל בנסרחו לגמרי אפי' רוב אין צריך עיי"ש (וע"ל סק"ו):

סעיף ב:

טו א"צ שיפגום לגמרי. עי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק קפ"ח) מ"ש לענין נר של חלב (בציר"י) אם הוא נטל"פ ועי' בד"ק לעיל סי' ס"ד ס"ק י"א שכתב שהי' עובדא לפניו בסכין שהי' מלוכלך בחלב (בציר"י) במה שחתכו בה חלב ולאחר שעבר עליו שנה חתכו בה מלח ומלחו בה בשר והי' תערובות בכל הכלים והפ"מ והורה להקל להתיר הכלים אחר מעל"ע ע"י ס"ס ספק שהחלב נפסל מאכילת כלב כי כן נוטה הדעת בחלב שאינו מהותך ששהה הרבה כ"כ וספק שהי' ס' בהבשר ובכל התבשיל נגד בעין חלב שהי' על הסכין עיי"ש:

ולענין עוף שבלעה או שאכלה חלב (בציר"י) ואח"כ הקיאו אם יש עליו דין חלב וכן מה הדין אם נתעכל החלב במעי' קצת ועדיין ניכר במראיתו ובמשמושו שהוא חלב אם יש עליו עוד תורת איסור חלב עי' בפר"ח ובשפ"ד ובכנפי יונה לעיל סוף סי' פ"ג ובבאר הגולה לעיל סוף סי' ס"ח ובדברינו לעיל סי' ס"ח שם (ס"ק):

טז אפי' פוגם קצת. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם אסור ועי' בפרי תואר סוף סק"ד שפסק כן לדינא אמנם במנחת כהן בס' התערובות חלק א' פרק י' ובפר"ח סק"ב השיגו על הש"ך בזה והביאו ראיות להקל ויותר מזה התפלא הפר"ח שם כי הש"ך בעצמו כתב להלן סוף סי' קי"ד על היתר הכרכום וז"ל בארצות האלו שהכרכום הוא יבש כעץ א"כ אפי' ימצא חוט בשר יבש לית לן בה וכמש"ל סי'

פ"ז סק"י בהגה גבי עור קיבה שנתייבש כעץ שרי עכ"ל הש"ך וזה היפך מ"ש כאן עיי"ש ועי' במנח"י כלל פ"ה סק"ע שהשיג ג"כ על הש"ך בזה אך כתב שיש לחלק בזה בין שיש לו טעם בעצמותו רק שאינו נותן טעם בקדירה ובין דבר שהוא ממש כעץ ואין לו בעצמותו שום טעם דדבר שהוא כעץ שאין לו שום טעם כגון קיבה שנתייבשה ונעשה כעץ בעלמא שאין לו שום טעם בפני עצמו אינו אוסר חוץ מגיד הנשה אע"פ שהוא כעץ ואין שום טעם הנה הוא גזירת הכתוב לאסרו אף בכה"ג משא"כ בשאר איסורין אכן בדבר שיש לו טעם בפני עצמו רק שאינו נותן טעם בתבשיל זה לא לשבח ולא לפגם זה אוסר עיי"ש ולפ"ז שפיר יתכן ג"כ הפסק של הש"ך דלהלן סי' קי"ד בכרכום דהבשר שבתוכו כיון שנתייבש עד שנעשה כעץ ואין לו בפ"ע ג"כ שום טעם שפיר אינו אוסר. ועשפ"ד סק"ב מ"ש לתרץ דברי הש"ך הנזכר להצילו מתמיהת האחרונים וכ' לחלק בזה בין אם נתערב ממשו של איסור או שאין בו אלא טעמא דבנתערב ממשו של איסור ונימוח ממשו בתבשיל אז אם אינו נותן טעם לא לפגם ולא לשבח אסור דלאכלו בפ"ע י"ל דאפי' איסור תורה אית בי' ע"כ בנתערב בתבשיל צריך ס' מדרבנן עכ"פ משא"כ אם אין בו ממשו של איסור אינו איסר אפי' מדרבנן גם בדליכא ס'. ועיי"ש עוד שכ' דגם בנתערב ממשו אפי' בנתערב באינו מינו אפ"ה כיון שאינו נותן טעם בהתבשיל א"צ ס' כ"א מדרבנן ע"כ אם יש ספק אם נתערב יש להקל אפי' אין ס' כדין כל ספיקא דרבנן עיי"ש: (יז) פוגם קצת. עי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ב שהביא מדברי הרמב"ם דבדברים שצריכין להיות מבושמים כגון יין ושמן ודבש אם מערב דבר אשר יתקלקל ריחו הוא בכלל נטל"פ ומה"ט קיי"ל דכשמערב שומן הבשר או הדגים ביין הוא נטל"פ עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק ע') :

יח איסור מועט.

עבאה"ט ועי' פרי תואר סק"ב שכתב מהאו"ה דה"ה דאין חילוק בין לח ליבש ובין במינו ובין שלא במינו עיי"ש ועי' מזה בדברינו להלן (ס"ק ל"ד): (יט) מועט. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאין חילוק בין נמחה ללא נמחה ועי' שפ"ד סק"ב ועי' בהגהות הגאון החתם סופר ז"ל מהד"ק דהטעם דמותר גם בלא נמחה דאע"ג דפוגע בגוף האיסור והוא לא נפגם לגמרי ולא נסרח עדיין כנבילה אפ"ה שרי כיון דבאמת קיי"ל דיבש ביבש בטל ונהפך האיסור להיתר גמור אי לאו דיתן טעם לכשיבשלם משא"כ שלא יתן אלא טעם פגום וכ' דלפ"ז ממילא נשמע לדינא דכשאינו נמחה ועתיד להשביח אסור אפי' בשעת הפגם משום שהוא פוגע בגוף האיסור והוא אינו בטל עדיין דעתיד ליתן טעם משובח עכ"ד:

כ אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט וכו'. עי' בס' מנחת כהן בספר התערובות חלק א' פרק ט' שכתב דאפילו האיסור הוא רוב נגד ההיתר ונמחה בעין בהתערובות אפ"ה לא גזרו חז"ל להפסיד היתר המועט עיי"ש והביאו במ"ז סק"ב ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ד שכ' דהא דמשמע דכשנפגם לגמרי אפי' איסור מרובה מותר קשה להבן הטעם דהא כשהאיסור הוא בעין אפי' נפגם לגמרי הוא אסור מדרבנן עכ"פ א"כ איך סברה דכשיפיל בתוכו טפה אחת של היתר שיהא מותר דבע"כ צריך לומר דמיירי שנופל האיסור לתוך ההיתר באופן ששייך לומר קמא קמא בטל ולפ"ז נשמע ממילא דכשנפל בבת אחת או היתרא לגו איסורא אסור כשהאיסור מרובה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י שהשיג על החוו"ד שדוחק לומר שהטוהמ"ח מיירי רק בנפל מעט מעט אלא גם בנפל בב"א או היתרא גו איסורא מיירי רק דבע"כ לא אמרו להתיר להדיא לאכילה כל שאין עכ"פ מחצה על מחצה אא"כ צריך לו לאיזה רפואה אפי' אין בו סכנה ועיי"ש במ"ש עוד כמה חילוקי דינים בזה ועי' בס' גן נעול כפתור א' פרח י"א אות ד' באמצע התשו' מ"ש בענין זה והעלה בביאור הענין דבע"כ דכל שאינו אוכל האיסור בעין רק בתערובות היתר אף שההיתר הוא מיעוט והאיסור הוא מרובה אפ"ה כל שנפגם לגמרי ואינו ראוי למאכל אדם מותר אפי' מדרבנן דאף דאכלה במתכוין אפ"ה אמרינן דדעתו רק על ההיתר שלא נפסל מאכילת אדם אבל על האיסור שנפסל לאכילת אדם אין דעתו לאכול רק מחמת שרוצה לאכול ההיתר הוכרח לאכול גם האיסור הואיל ואל אפשר בענין אחר אבל אם אוכל האיסור בעיני' בלי שום תערובות היתר כלי אף שנפסלה מאכילת אדם אפ"ה כיון שאכלה במתכוין אחשבי' בעיניו ע"כ אסור עכ"פ מדרבנן עיי"ש באריכות:

כא איסור מרובה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך וכן צירו של איסור ועט"ז סק"ג ושפ"ד סק"ב דצירו של איסור הוי כמו גופו וממשו של איסור עיי"ש (וע"ל ס"ק כ"ה):

כב אין אומרים נטל"פ מותר היינו אע"פ שמתקלקל ההיתר בטעמו יותר במה שמשביח עי"ז בגודל מידתו אפ"ה כל שעדיין ראוי הוא לגר אסור כל שאין רוב כנגד האיסור. יד יהודה בפיה"א סק"ז ובפיה"ק סק"ט: (כג) ער שיפגם לגמרי. עי' במנחת כהן חלק א' מספר התערובות פרק ט' (בד"ה והנה כששלשתי) שכ' דמלשון המחבר בזה דמשמע דכל שנפגם לגמרי מותר אפי' האיסור הוא רוב ראוי לידע דזה דוקא באיסור משובח או באיסור פגום שהי' משובח מעיקרו ונפגם שבב' דברים אלו הוא מיירי בסי' זה אבל באיסורין שהם פגומים מעיקרן כגון עכברים ושקצים שנפלו לתבשיל ודאי אסור הכל אם אין שם רוב היתר לבטל את גופם וכו' וכל שאין בהיתר רוב הרי הוא כאלו הם בעינם עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' ק' ס"ק ה'):

כד שיפגם לגמרי וכו' ואם אין שם ממשו של איסור אלא טעמו. עש"ך סק"ה ועי' פרי תואר סק"ג וד' מ"ש בזה וסיים לדינא דהיכא דאינו פגום לגמרי אם אין שם אלא טעם דהיינו שנפל בשר נבילה לקדירה של היתר והכירוהו וזרקיהו אפי' הי' החתיכה נבילה מרובה מההיתר ואפי' יש בהקדירה רוב טעם איסור אפ"ה היכא שאינו בעין רק בתערובות שרי אכן אם נתערב גופו של איסור בקדירה והוא בעינו בין שהוא נימוח בין לא נימוח בעינן רוב היתר ואי איכא רוב היתר שרי אפי' בשאינו מינו ואי ליכא רובא אסור מדאורייתא אפי' במין במינו דהוי כאלו אכלו בעינא והתורה לא התירה אלא אם אינו אכלה בעינא וכל זה בלא נפגם לגמרי אכן אם נפגם לגמרי עד שאינו ראוי לגר אפי' נתערב הגוף בין נימוח בין לא נימוח מותר גם מדרבנן עיי"ש וכ"כ במ"כ חלק א' מס' התערובות פרק ט' ובמ"ז סק"א עיי"ש ועי' בשלחן גבוה לעיל סי' פ"ג ס"ק י"ב מחודש ב' שכ' מתשו' עדות ביעקב בדבר דגים קטנים הנקראים סארדינא"ב בלע"ז ששכיח להיות תולעת בפיהם והמולחין אותם מנקרים תחלה התולעת שבפיהם ואח"כ מולחין הדגים מפני שהתולעת טמא ובדיעבד אם לא ינקר התולעת תחלה ונמלחו הדגים כן עם התולעת משליך אח"כ התולעת לעת האוכל והשאר מותר דהתולעת נטל"פ הוא ואין בליעתו אוסר הדג עיי"ש וע' בדברינו לעיל סי' פ"ד (ס"ק קפ"א) :

כה ואם אין שם ממשו של איסור אלא טעמו. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"א שכ' שצריך לתת קץ וגבול איזה נקרא ממשו של איסור ואיזה נקרא טעמו ולא ממשו דהא באמת זה דבר שא"א הוא שיהא טעמו בלא ממש כלל וכ' דבע"כ לומר ולחלק בזה דבדבר שידעינן בודאי שאין פליטתו אלא מעט כנגד הדבר המעורב בו וא"א לעולם להיות שיפלוט כ"כ עד שיהא הפליטה רוב אז אע"פ דבעלמא מחמרינן לשער נגד כולו מ"מ בנ"ד כשהוא נטל"פ אין מחמירין כיון שעכ"פ בודאי אנו בטוחים שיש רוב נגד האיסור אבל בדבר שיכול להיות שפליטתו הוא יותר מהדבר שנתערב בו כגון בשר שמן שהשומן בעצמו דרכו להיות נימוח ונמס ואם יהא מעט מים יכול להיות שהפליטה הוא יותר מהמים זה נידון כממשו ואסיר כיון שהוא כגופו של איסור עיי"ש:

כו ויש מי שחוכך. הנה מדעת המחבר שכ' דעה הא' בסתמא ודעה הב' בלשון ויש מי שחוכך נראה מבואר דס"ל כדעה הא' דאפי' אם נהנה במה שהגדיל האיסור מידתו של היתר אפ"ה כל שהוא פגום בטעמו קצת מותר אכן הת"ח סוף כלל פ"ה הביא דעה זו של הר"ן בתחלה ואח"כ הביא דעת הרשב"א שחולק ועי' בדברי זקיני הלבוש שפסק להדיא כדעת הר"ן בזה עיי"ש (וכן נראה דעת הט"ז באו"ח סי' תרי"ב סק"ז עיי"ש) ועי' ביד יהודה

בפיה"א סק"י ובפיה"ק ס"ק י"ב שכתב דכיון דהרמ"א בהגה בש"ע כאן סתם ולא כתב שיש להחמיר כדעת הר"ן נראה דהמקיל בזה כדעת הרשב"א לא הפסיד עיי"ש וצ"ע:

כז שאם הגדיל האיסור. ומ"מ אם אירע כן שנפל לתבשיל והשביח התבשיל תחלה בגודל מידתו יותר ממה שפגמו בטעמו והכירוהו וזרקו ולא נשאר בהתבשיל ממשו רק טעמו חזר הדין דאפי' פגום רק קצת יש לו דין נטל"פ. חגורת שמואל סק"ב וה"פ:

כח בגודל מדתו. עי' בשו"ת צמח צדק סי' פ' (בד"ה ועוד כיון דע"י) שכ' דלאו דוקא במשביחו עי"ז בגודל מידתו דה"ה אם משביחו עי"ז בדבר אחר כגון בנותן חלב בתוך היין אע"פ שהחלב פוגם את היין מ"מ כיון שמשביח ע"י צלילתו שמצליל את היין טפי ממה שמפסיד ע"י פגימת טעמו אסור עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק כ"ב שהתפלא על הצמח צדק בזה מדברי הרמ"א להלן סוף סי' קל"ד דחומץ או דם שנותנין במלח כדי ללבנו מותר מטעם נטל"פ עיי"ש :

כט השביח ולבסוף פוגם עשפ"ד ס"ק י"ד שהוכיח מדברי הרמ"א בתשו' סי' נ"ד דאם הי' משביח ולבסוף פוגם בידי עכו"ם מותר ועיי"ש בפרמ"ג במה שמפקפק בענין זה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח מ"ש ע"ד הרמ"א בזה:

ל או פוגם ולבסוף השביח. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א ובפיה"ק ס"ק ט"ו שכתב דנראה דאפי' פוגם מתחילה בתוך התבשיל לגמרי עד שאינו ראוי לגר אם משביח אח"כ אסור מדאורייתא דכיון דלא נפסל האיסור בעצמו זולת שהתערובות מפגימו מתחלה וכיון שדרכו להיות חוזר ומשביח אח"כ לא יצא כלל מה"ת מתורת נבילה כיון שעומד כן להשביח עיי"ש:

לא פוגם ולבסוף השביח. עי' ביד יהודה שכתב ממשמעות הפוסקים דבע"כ לא אסור אלא אם טעם האיסור בעצמו השביח ואינו פוגם עוד בטבעו. אבל אם ידעינן שהאיסור נשאר פגום בעצמו מחמת רוב ההיתר אינו נרגש פגם האיסור מותר דהא אינו אוסר אלא בטעמו וכאן אם הי' מרגישין טעמו הי' פגום עיי"ש וכעין סברה זו כתב ג"כ בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ס"ט במה שעמד שם על המחקר בפת משאור של איסור כגון תרומה וכלאי הכרם אי אסור מן התורה ולקי עלי' שהרי אמרי' בש"ס ביצה דף ו' דשאור אינו ראוי לאכילת אדם והסמ"ג כתב בהלכ' חמץ דאינו נקרא שאור עד שיפסול מאכילת אדם והוא כנבילה מסרחת וכ' שם דלכאורה אין ללמוד שאר איסורין מחמץ דהתם אסר הכתוב בפירוש החומץ גם בכה"ג משא"כ בשאר איסורין ואע"ג דקיי"ל בכ"מ דפוגם ולבסוף השביח אסור וה"נ כי דלבסוף כשמערבין אותו עם העיסה אינו פוגם אסור דז"א דפגם ולבסוף השביח דאסור אינו אלא כשמשביח מאליו כגון חומץ ע"ג גריסין רותחין

ונצטנע משא"כ כשהשביח ע"י תערובות שאין גוף השאור השביח בטעמו רק שפגימת הטעם של השאור אינו נרגש מחמת העיסה שרבה עליו כיון דהותר בעודו פגום שוב אינו חוזר וניער להיות איסור ע"י תערובות ועיי"ש במ"ש עוד בזה וסיים שעדיין צריך הדבר תלמוד:

לב ולבסוף השביח עבאה"ט מ"ש שהכנה"ג והפר"ח חלקו על הש"ך וכ' דאף קודם שישביח אסור ועי' בתפארת למשה שהשיג ג"כ על הש"ך בזה והעלה דאפי' עדיין פגום הוא ולא השביח עדיין מ"מ כיון שהפגם הוא ע"מ להשביח ועתיד להשביח כאילו כבר השביח דמי ואסיר עיי"ש ועי' שפ"ד סק"ז שכ' דלדינא יש לצדד כדעת הש"ך להקל כיון דליכא איסור תורה עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ה מה שהאריך בזה ולענין הלכה סיים דמין במינו ויש רוב יש לסמוך על המקילין להתיר בשעת שהוא פגום אבל במין בשאינו מינו יש להחמיר ולאסור גם קודם שמשבית וכל זה דוקא במשביח מעצמו אבל אם אינו משביח מעצמו רק ע"י שנתערב דבר מתוק כגון דבש וכיוצא בו שמחזיר הדבר שמתערב בו למתוק שהשבח לא ממנו הוא בכ"מ שרי בשעת הפגם אפי' במין ואינו מינו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א ובפיה"ק ס"ק ט"ו מ"ש בזה והעלה דאין חילוק בזה בין אם השביח אח"כ מעצמו או ע"י דבר אחר ואפי' אם השביח אח"כ מעצמו מותר בשעה שהוא פגום עיי"ש ועי' בדבריו בהשמטות להלכ' תערובות שבסוף הלכ' שחיטה בהשמטות לסי' זה מ"ש עוד בזה באריכות:

לג השביח. עבאה"ט סוף הס"ק מ"ש מהפר"ח ומ"מ נראה לי דמין במינו ואיכא ודאי רוב וכו' ועי' במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק ב' שעמד על המחקר באיסורין הפוגמים התבשיל בין הפגומים מעיקרן בין המשובחים מעיקרן רק שנפגמו במקצת באופן שעדיין יש שם איסור עליהם מן התורה אם נתערבו בהיתר יבש ביבש מין בשאינו מינו אם צריך ס' בהיתר לבטל כיון דקיי"ל בכ"מ דגם יבש ביבש צריך ס' במין בשאינו מינו או אם בטלים ברוב היתר אפי' מדברי סופרים כיון שלא שייך החשש שאם יבשלם יתן טעם וכתב דיש להחמיר להצריך ששים גם בזה כיון ששייך בזה הטעם של הרמב"ם ורבינו ברוך דמין באינו מינו גם ביבש ביבש צריך ס' כיון שאפשר להכיר האיסור ולבודקו הואיל ואינן דומין זה לזה וכו' וזה הטעם שייך גם בדברים הפגומים וכו' מאחר שאפשר להכירן קצת בתוך ההיתר עיי"ש באורך ועיין במ"ז סוף ס"ק ב' שהביאו והניחו בצ"ע עיי"ש: (לד) אסור. ובין במשביח ולבסוף פוגם ובין בפוגם ולבסוף משביח קודם שהשביח אין בו איסור תורה רק מדרבנן הואיל וחל שם איסור על התערובות בין בתחלה בין בסוף לא שייך להתירן. שפ"ד שם. ומה"ט כתב ביד אברהם דבכ"מ לא

אסור אלא אם ידעינן בודאי שסופו להשביח אבל בספיקו אין לאסור עיי"ש אמנם בגוף דברי הפרמ"ג שהחליט דהוי רק מדרבנן עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ד מ"ש בזה והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בערוגות הבושם אות ג' מה שהאריך בזה וכ' שדבר זה תלוי בפלוגתת הפוסקים הרשב"א והתוס' ועיי"ש במה שעמד על המחקר בבב"ח אם יש איסור כשהי' פוגם בשעת בישול ואח"כ השביח מי נימא דאסור כמו בכל איסורים או אפשר דגבי בב"ח העיקר הוי הבישול מה שמתבשלים יחד הבשר עם החלב א"כ כיון דבשעת בישול לא הי' איסור כיון שהי' אז פגום לכן גם עתה כשנשבח אח"כ שלא בשעת בישול לית לן בה ואינו נאסר מן התורה ובאות שאח"ז האריך עוד בזה והעלה דבשאר איסורין השביח ולבסוף פוגם אינו אסור רק מדרבנן אבל בבשר בחלב יש להחמיר דאסור מן התורה ואסורים גם בהנאה אף בעת שהוא פוגם ובפוגם ולבסוף השביח אינו אסיר רק מדרבנן כיון שנפגם והותר אינו חוזר וניעור לאסור מן התורה רק מדרבנן עיי"ש באריכות (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ז ס"ק ה'):

לה י"א אע"ג. עפת"ש מ"ש מתשו' כנסת יחזקאל ותשובת גבעת שאול ועי' בשו"ת רבינו חיים כהן ז"ל חיו"ד סי' כ"א שהאריך ג"כ לדחות דברי הכנסת יחזקאל בזה ודעתו ג"כ להתיר בזה בפשיטות עיי"ש:

לו מ"מ הקדירה אסורה. עי' ביד יהודה בפיה"א סי' י"ב ובפיה"ק ס"ק י"ז מ"ש מהאו"ה כלל ל"ב דאפי' לאחר מעל"ע אסור לבשל בה אך כתב דמ"מ נראה דאם הי' האיסור רק דבר מועט והי' קדירה גדולה עד שא"א שלא יהי' בהתבשיל השני ס' נגד האיסור יש להתיר הקדירה לאחר מעל"ע לכל דבר עיי"ש:

לז הקדרה אסורה. עפת"ש מ"ש מתשו' נו"ב ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ח' שכ' דאם בישלו בשר נבילה בכלי ראשון עם מים ותחבו בו כף ואח"כ תחבו הכף הזה לתבשיל דבש בכלי ראשון מותר הכל אע"ג דהמים נעשה נבילה לדידן מ"מ אין הנאסר יכול לאסור יותר מהאיסור עיי"ש ועשפ"ד כאן סוף סק"ו:

ומ"ש הפת"ש מהחוו"ד שהשיג על הנו"ב במה שאסר הכלים וצוה לעיין בס' בית יהודה ר"ל כי בס' בית יהודה כ' שם לדחות דברי החוו"ד במה שהשיג על הנו"ב בזה אמנם לדינא הסכים להחוו"ד להתיר הכלים וכדעת השואל של הנו"ב אבל לא מטעמי' רק מטעם נ"ט בר נ"ט עיי"ש באריכות שוב ראיתי בס' תוספות ירושלים לעיל סי' צ"ד סעי' ה' שהתפלא ג"כ על הנו"ב במה שדחה דעת הרב השואל שהתיר הכלים דהא כיון שפוגם ביין דמי להך דסי' צ"ג סעי' ה' שם דבאיכא ס' הכל שרי דכיון דהיין לא נאסר א"כ שני הטעמים בין של בשר ובין של חלב הוא נ"ט בר נ"ט דהתירא עיי"ש: (לח) הקדירה

אסורה עפת"ש ועי' במנח"י כלל פ"ה ס"ק ע"ג שכתב משמעות הת"ח שם והאו"ה דהשי' בתבשיל שפגום מעיקרא ג"כ הקדירה אסורה ואפי' לדבר שג"כ פוגם משום דגזרינן בכלים נטל"פ אטו נ"ט לשבח אך כתב דממשמעות הרשב"א וש"פ אינו כן וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' במ"ז סק"ו מ"ש ע"ד המנח"י בזה וכתב לחלק דהיכא שהאיסור בפ"ע הוא משובח רק בהוא נטל"פ בהתבשיל כיון שבישלו בהקדירה חלב טריפה ביין שהחלב פוגם ביין בזה שפיר כנים דברי הת"ח והאו"ה דראוי לגזור בזה נטל"פ אטו נ"ט לשבח ויש לאסור הקדירה אבל אם בישלו בהקדירה דבר איסור שהוא פגום בפ"ע והוא פגום לגמרי עד שאינו ראוי לגר כלל ודאי דהכלי שרי וכ' די"ל דאפי' לא הוי פגום לגמרי עד שאינו ראוי לגר אלא נפגם רק קצת עד ביתן טעם פגום בכל התבשילין כל שהוא פגום כן מעיקרא שרי הקדירה עיי"ש והנה ביד אברהם כ' דכשהוא פגום רק קצת אפי' פגום מעיקרא אסורה הקדירה עיי"ש אבל לא הביא דברי הפרמ"ג הנ"ל אמנם בשפ"ד סוף ס"ק י"א כתב הפרמ"ג בעצמו בשם הת"ח דאם בלע הכלי איסור שראוי קצת לאכילה אסור הכלי עיי"ש והיינו כדברי היד אברהם הנ"ל ועי' ביד יהודה שם מ"ש בזה לדינא:

לט אסורה. עפר"ח סק"ט דכתב הטעם שמא יבשלו אח"כ מאכל שהאיסור הוא נותן טעם לשבח בהתבשיל עיי"ש וכ"כ במ"ז שם בהאו"ה ועיי"ש עוד במ"ז שכתב בשם האו"ה עוד רבותא יותר דלא בעינן דוקא שיהא האיסור בעין בקדירה זו אלא אפי' לא הי' מעולם האיסור בעין בקדירה זו כגון שבישלו איסור בתבשיל הפוגם אותו בקדירה ואח"כ הסירו האיסור מתוך התבשיל ונתנו התבשיל בקדירה אחרת אפ"ה נאסרה גם הקדירה האחרת דחיישינן שמא יבשלו בה תבשיל שיהי' נ"ט לשבח דטעם האיסור הבלוע בה עומד בפ"ע ואף שבתבשיל הי' לפגם מ"מ טעם האיסור עצמו לא נפגם עיי"ש ועי' בשו"ת תפארת אדם הספרדי חיו"ד סי' י"ג מ"ש בחתיכת חלב (בציר"י) שנפלה לתוך כלי של קאוו"ע רותח וכתב שם דהקאוו"ע בודאי מותר כיון שהחלב פוגמו אכן לענין הכלי יש לעיין דלפי מ"ש הפר"ח דהטעם שהקדירה אסורה הוא מחשש שהאיסור יתן טעם לשבח בהתבשיל שמבשל אח"כ לכאורה לא שייך כאן דהא כלי זו דרכה להשתמש בה רק לקאוו"ע לבד ומעולם אין מבשלין בה תבשיל אחר אמנם לפי דברי האו"ה כלל ל"ב מבואר שאין להקל גם בכה"ג שכ' שם הטעם משום דדוקא התבשיל מתירין משום דהוי נטל"פ כיון דלגבי התבשיל הוי דיעבד ונטל"פ שרי בדיעבד אכן לגבי הכלי הוי לכתחלה ולפ"ד מבואר אפי' בידוע שמבשלים בה אח"כ רק אותו מין תבשיל שהאיסור הוא נטל"פ אפ"ה אסור לכתחלה אבל לדינא השיג על האו"ה והעלה מדברי הפוסקים דלכ"ע לא גזרינן לאסור מלבשל בכלי זו דבר שהוא נטל"פ באיסור זה וכל

שאין דרך להשתמש באותו כלי רק דבר שהוא נטל"פ באיסור זה אין אוסרין הקדירה ולא חיישינן שישתמש בו שאר תבשילין שנותן האיסור בהם טעם לשבח ואח"כ מביא דברי הט"ז לעיל סי' צ"ט ס"ק ט"ו שהעלה בדעת הרשב"א דכלי שהוא בלוע איסור מרובה אע"פ שהוא נטל"פ בפליטתו אסור להשתמש בו לכתחלה והשיג עליו וכתב שאין דבריו מוכרחין והעלה לדינא להכשיר הקדירה לבשל בה קאוו"ע ס"ק ג' ונלפענ"ד דכ"ז דוקא בכלי שכבר היתה מיוחדת מקודם לדבר שנותן בו טעם לפגם. אבל להורות לכלי שלא היתה מיוחדת מתחלה לכך ליחדה מכאן ולהבא ורק לדבר שנותן בו טעם לפגם חלילה להקל כי מפשטות דברי הש"ס נראה שלא עלתה על דעתם לומר דבר כזה להתיר קדירה רק לדבר א' שהאיסור הוא נטל"פ לגבה וכדמשמע בש"ס ע"ז דף ע"ה ע"ב דפריך למ"ד נטל"פ מותר געולי עכו"ם דאסר רחמנא במדין היכא משכחת לה אמר ר"ח ברי' דרב הונא לא אסרה תורה אלא קדירה ב"י דלא נטל"פ הוא ופריך מכאן ולהבא ישתרו ומשני גזירה שאינו ב"י אטו ב"י עיי"ש ולדבריו הדק"ל אמאי אסרה התורה לגמרי הו"ל לומר שיקבע הכלי שלא להשתמש בה רק שמן או דבש ואז גם אם נשתמש בה בשר נבילה באותו יום הוא נטל"פ כמבואר שם לעיל דף ל"ו ע"א גבי שמן של עכו"ם למאי ניחוש לה אי משום עריבו הבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן להדבש עיי"ש ועי' ש"ס חולין דף קי"א ע"ב בפינכא דרב אמי דמלח בי' בשרא ותברא לה עיי"ש ולפי האמור למ"ל להשחית ממון ישראל לשבר כלי בחנם הו"ל להחזיק ולהשתמש בה רק דבר אחד מדברים שהם נטל"פ בבשר כנזכר ובע"כ דזה אין סברה להתיר כלי רק לדבר א' כיון שמהדרך לשמש בכלי בכל מיני תבשילין ואין להקל בזה כלל:

מ נאסר התבשיל השני. כתב בשו"ת תפארת אדם חיו"ד סי' י"ד וז"ל נלפע"ד דהיינו בענין שהאיסור בפ"ע נותן טעם לשבח בהיתר הב' וא"כ אפי' שההיתר הא' נטל"פ בהיתר הב' מ"מ האיסור נ"ט לשבח בהיתר הב' אפי' בהיותו מעורב עם ההיתר הא' דהיינו שההיתר הא' פוגמו מצד עצמו והאיסור משביחו מצד עצמו ואפשר דאף בסתמא אמרינן הכי כל שאין אנו יודעין שנטל"פ בהיתר הב' אבל אם אנו רואין שאע"פ שהאיסור הי' נ"ט לשבח מצד עצמו בהיתר הב' מ"מ מחמת שנתערב בהיתר הא' נולד לו טבע אחר ההרכבה זו שהוא פוגמת ההיתר הב' אז גם ההיתר הב' מותר וה"פ לפענ"ד עכ"ל:

מא התבשיל השני. ואפי' אם הוסיף אח"כ היתר בתבשיל הראשון עד שהי' בו ס' נגד האיסור אפ"ה לא הותרה הקדירה ועדיין צריכין ס' בתבשיל הב' נגד האיסור יד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק י"ח:

מב ס' נגד האיסור הראשון. עי' בשו"ת כור הבחינה סי' ט' מ"ש בדבר הפלפול וספק שהי' בין חכמי עירו בדין נפל איסור פגום לקדירה דקיי"ל שהוא מותר מה הדין אם נפל מאותו מין איסור הטוב יותר מהראשון ומשביח גם להראשון רק שיש ששים נגד האיסור השני נפל אבל גם מד הראשון ליכא ששים אם אמרינן חוזר וניעור וכיון דנגד שני האיסורים ליכא ששים אסור או שנאמר שהאיסור השני לא יוכל לעשות שני פעולות להשביח הראשון ולחזור ולניער דהא האיסור השני צריך לעשות ב' פעולות להשביח ולנער ומצינו בש"ס ופוסקים רק חוזר וניער לבד או משביח לבד אבל שני ענינים ביחד לא מצינו ועוד דיש לומר דאף אם נימא דיכול לעשות ב' פעולות דלמא אין האיסור השני יכול לעשות פעולתו להשביח פגם הראשון רק כשיש שיעור גדול מאיסור המשביח משא"כ בשיש ששים נגדו נחלש כחו ולא יוכל להשביח טעם הראשון כלל ועיי"ש במ"ש בזה באריכות:

מג נגד האיסור הראשון. עפת"ש מ"ש מהלב"ש וכדברים אלו כתב ג"כ החוו"ד בביאורים סק"ו וחידושים סק"ט שיש לשער בזה לפי ערך עובי חרסית הקדירה מהאיסור כפי המדומה דהיינו שאם חרסית הקדירה מחזיק כשיעור התבשיל שבתוכה כגון שהתבשיל הי' נ' זיתים וגוף חרסית הקדירה ג"כ מחזיק נ' זיתים דאז הקדירה בולעת הטעם של כל הנ' זיתים ויש בה כל טעם האיסור אבל אם לא הי' גוף הקדירה רק כשיעור חצי מהתבשיל א"צ ס' רק נגד חצי האיסור דכיון דלא נ"נ א"צ לשער רק לפי ערך שיעור המדומע וכיון שלא בלעה מכל מה שבקדירה רק החצי לא בלעה מהאיסור ג"כ רק חצי עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' פ"ז בהגה שהביא דבריו בזה וקלסוה וכ"כ בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קי"ז עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ג ס"ק י"ב):

מד האיסור הראשון. עבאה"ט מ"ש מהש"ך כיון שהי' פגום לא נ"נ ועי' בהגהות אמרי ברוך שכתב דהיכא שנפל איסור הפגום לתבשיל ואח"כ נפל מקצתו לתבשיל אחר שהאיסור הוא לשבח צ"ע אם לא משערין לפי המדומע עכ"ל אמנם בהגהות להחוו"ד בחידושים ה"ק י"א כ' בפשיטות דא"צ לשער נגד כל האיסור רק לפי ערך המדומע עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים אות ד' מ"ש בזה:

מה אם נערו התבשיל וכו'. דוקא בכה"ג הוא דהוי נ"ט בר נ"ט אבל אם נפל איסור לתבשיל הפוגם ומן אותו תבשיל נפל לתבשיל אחר שג"כ האיסור פוגם הגם שאין גוף האיסור בתבשיל השני אין לחשבו לנ"ט בר נ"ט דפליטת אותו הדבר הוא ממש. יד יהודה בפיה"ק סק"ב:

מו לא נאסרה הקדרה עבאה"ט מ"ש מהט"ז דלאו דוקא וכו' דאפי' בחד נ"ט לפגם מחשב נ"ט בר נ"ט ושרי ועי' בנקה"כ שהשיג על הט"ז דבע"כ בעינן שיהי' הכף בלוע ג"כ מאיסור פגום אבל בלא"ה אסור דאנן קיי"ל לעיל סי' צ"ה דלא שרי נ"ט בר נ"ט אא"כ יש ג' נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' במנח"י כלל פ"ה ס"ק ע"ד שהביאו וכתב דמשום הא לא קשה על הט"ז דהא רק לכתחלה בעינן ג' נ"ט אבל בדיעבד קיי"ל דסגי בב' נ"ט והכא לענין הכלי מקרי דיעבד אך דבלא"ה נכונים דברי הרמ"א דבעינן ב' נ"ט לפגם דמשום נ"ט בר נ"ט אין להתירו דאם הי' הכף בלוע מאיסור שאינו פגום יש לחוש שמא הקדירה בלע איסור מהכף עצמו בלי אמצעי דתבשיל עיי"ש ועי' בפר"ח ס"ק י"א מ"ש בזה ולדינא הסכים להט"ז עיי"ש ועי' במ"ז סק"ו מ"ש בדברי הנקה"כ והמנח"י הנ"ל ולדינא כ' שיש לצדד להקל בזה כדעת הט"ז מיהו בקדירה של מתכות דאפשר בהגעלה יש לומר דהוי כלכתחלה יש לחוש לדעת הנקה"כ דבעינן ג' נ"ט ע"כ בעינן בע"כ שיהי' הכף בלוע ג"כ מאיסור פגום עיי"ש וכדברים אלו כתב ג"כ בשפ"ד סק"י דבכ"ח יש להורות כהט"ז דכל שיש ב' נ"ט בכלי שרי דהוי דיעבד אך בכלי מתכות צ"ע עיי"ש: (מז) בדבר שאין לו טעם. לאו דוקא דאין לו טעם כלל דכל הדברים המאוסים עד שאינם ראוים לאדם כלל מחמת מאוסן אע"פ שיש להם טעם אין אוסרין הקדירה. יד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז וה"פ:

מח שמתיכין בו הדבש. ע"ל סי' פ"א סעי' ח' ובדברינו שם (ס"ק צ"ג): (מט) אע"פ שיש שם רגלי הדבורים. לאו דוקא רגלי הדבורים דהם עצמות בעלמא דגם בנתבשל בה הדבורים בעצמם או שאר דברים המאוסים ופגומים לגמרי לא נאסרה היורה. שפ"ד ס"ק י"א ויד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"א (והגהות צבי לצדיק) ועי' בהגהות הח"ס במה"ק שכ' דמ"מ חילוק יש בין רגלי הדבורים להדבורים עצמן דכשאין שם אלא רגלי הדבורים שאין בהם טעם כלל מותר היורה לבשל בה אח"כ כל מה שירצה אבל כשנתערב גוף הדבורים בהדבש והתיכו ביורה אע"ג דהדבש שרי דהוי נטל"פ כדלעיל סי' פ"א סעי' ח' אבל היורה מיהא אסור לבשל בה שוב חלא ושיכרא עי"ש: (ב) וכל כיוצא בזה. מיהו לכתחלה בודאי אסור לבשל כקדירה דבר איסור הנטל"פ ואם בישל במזיד יש לדונו כדין מבטל איסור לכתחלה ולאסור הכלי רק אם הי' שוגג אין לאסור הכלי. יד יהודה בפיה"א סוף ס"ק ט"ז: סעיף ג:

נא אלא ע"י דבר אחר. עי' בס' זר זהב על האו"ה כלל ל"ב סק"א שכתב דמלשון הש"ע בזה משמע לכאורה דבעינן דוקא שגם האיסור יהי' פוגם קצת אך שאין בכחו לפגום הקדירה רק ע"י חסרון או יתרון מלח ותבלין נפגם האיסור יותר אבל אם האיסור הוא בעצמו מוטעם ומשובח רק שהקדירה הוא עתה פגומה מחמת חסרון או יתרון מלח

ותבלין לא מהני אמנם מלשון פסקי הרא"ש והאו"ה שם דין ה' מבואר דאפי' האיסור הוא מוטעם ומשובח בפ"ע רק שע"י חסרון או יתרון מלח ותבלין הוא לפגם ג"כ מותר ולדינא העלה שהוא מחלוקת הפוסקים כי דעת כמה פוסקים משמע דס"ל להחמיר בזה דבעינן דוקא שגם האיסור יהי' פגום קצת וע"י יתרון או חסרון תבלין נעשה פגום לגמרי ולא זולת עיי"ש:

גב לא הי' כח באיסור לפגום עבאה"ט מ"ש דה"ה איפכא וכו' ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכתב דבאופן כזה כשהוא פוגם בעוד שלא נתן בו תבלין ומלח יש לדון דמותר להוסיף לכתחלה עד ס' וליתן אח"כ מלח ותבלין שישביח ואין בזה משום ביטול איסור לכתחלה וכו' וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש:

נג כח באיסור לפגום. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ה"ה איפכא כשהוא פגום מפני שאין שם מלח ותבלין ועי' בס' מנחת פתים שכ' דמ"מ זה דוקא היכא שהתבשיל גופא ראוי לאכלו בלי מלח רק שהאיסור שנפל בו פוגם בלי מלח בזה הוא דשרי אבל היכא דהתבשיל גופא לא חזיא בלי מלח אף דגם האיסור פגום בלי מלח אסור דהא אין האיסור מפסיד דבר דגם מבלעדו פגום בלי מלח עיי"ש:

נד לפגום. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה ועשפ"ד סק"ו:

סעיף ד:

נה שמן ודבש. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלדידן בלא"ה מותר דסתם כלים של עכו"ם אינם ב"י ועי' בס' מנחת יהודה (מהרב מהרי"ל אופינהיים ז"ל) שכ' שע"ז סומכים בכל גלילותינו להתיר הדבש שקונין מהעכו"ם אע"פ שהעכו"ם מבשלין איתן בכליהן והרי ברמ"א סתם לאסור במקום שאין הפסד גדול דסימנין שהרמ"א לא החמיר רק לגבי בשר עצמו אבל לגבי בלוע שבכלי אין להחמיר כלל וע"כ בסתם כלי של עכו"ם דקיי"ל דהוא אינו ב"י אין להחמיר אפי' לכתחלה עיי"ש:

נו ודבש. וכיוצא בזה אשכחן גם להלן סו' קל"ד סעי' ט' דתאנים עם יין הוי נטל"פ ועי' במ"א או"ח סי' תמ"ז סק"ו דחטין ושעורים ועיסת חמץ בבאר מים הוי' נטל"פ עיי"ש:

נז של עכו"ם. עבכנה"ג לעיל סי' פ"ז בהגהות ב"י אות מ"ג שכתב שפעם אחת הביאו התוגרמים דבש בנודות של עיר ואסר הדבש כיון שהי' הנוד בצד הבשר לפנים שיש שם תלתלי בשר דאע"ג שנתייבש והוי כעץ בעלמא מ"מ כיון ששהה הדבש בהנוד מעל"ע חוזר ומתרכך ונותן טעם בהדבש ע"כ יש לאסור אכן אם הי' לצד השיער אין להחמיר עיי"ש ועי' בשפ"ד סי' פ"ז שם ס"ק כ"ב שנותן פנים מסבירות לפסק זה של הכנה"ג דלצד השיער אין לחוש דהעור לחוד אין בו טעם כ"כ ויש לסמוך בכה"ג אמ"ד דבשר

בדבש פוגם עיי"ש ועי' בשו"ת פרח מטה אהרן חלק ב' סי' ל"ג שהביא ג"כ מנהג זה לחלק בין אם הי' לצד השיער ובין אם הי' לצד הבשר עיי"ש אמנם יעוין בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' מ"ה שכ' דבשמן ודבש כיון דיש פוסקים דהוי נטל"פ בבשר ע"כ יש לסמוך להקל גם כשהי' לצד הבשר עיי"ש ועי' בשלחן גבוה בסי' פ"ז שם מה שהאריך בדברי הכנה"ג ותשו' פמ"א הנזכר והעלה דמצד הדין אין שום איסור גם בהושם הדבש בנוד מצד הבשר כי כבר נודע כי עור הנודות מתקנים אותם כעין עיבוד עד שנעשה כעין עורות המנעלים שאין בהם טעם בשר כלל ואפי' כששורין אותו הרבה ימים לא יוצא ממנו שים טעם ואותן שנוהגין להחמיר בזה הוא מנהג בטעות ונשאלין ומתירין להם ובדיעבד או לצורך חולה אע"פ שאין בו סכנה יש להתיר אפי' בלא התרה והביא שם מה שנתוכח עם הגאון מו"ה משה ארמילאוו ז"ל שדעת הגאון הנ"ל דלא הוי מנהג טעות אלא מנהג ותיקין הוא ע"כ אפי' בדיעבד ובהפ"מ אין להקל אכן לחולה אע"פ שאב"ס אם לא נמצא אחרת יש להקל ונדפס תשו' זו בספרו שו"ת דבר משה ח"א סי' י"א והוא ז"ל כתב לו להשיב ע"ד והרב דבר משה חזר וכתב לו לחזק דבריו בזה עיי"ש באריכות גדול:

נח מותרים עי' בס' דברי יוסף סי' תל"ז שהאריך בענין הציקארי"ע שנודע שהעכו"ם מערבין בה שומן חזיר בשעת בישול הווארצלי"ן ודעת השואל דהציקארי"ע לא נ"נ דהוי נטל"פ כיון שאינו ראוי אז למאכל אדם ואין ראוי למאכל אדם רק לאחר שמערבין אותה בקאפפ"ע ואז בטל השומן בס' והוא השיב דז"א דמנין לומר שהוא נטל"פ אלא שאין נאכל כעת כל זמן שהוא חי וצריך עדיין תיקון ובישול והלא נודע דעת הפוסקים שאין לנו לחדש מדעתינו לומר שהוא נטל"פ מה שלא נזכר בפוסקים ועיי"ש במ"ש בזה והעלה לאסרה בפשיטות וכתב דאפי' לדעת הרמ"א בתשו' דס"ל דשמן בשומן חזיר פוגם מ"מ בזה גם הרמ"א מודה דאסור עיי"ש ועי' בס' שבילי דוד בהתשו' שבסוף הס' שרצה השואל שם ג"כ לומר הכי והוא ז"ל השיב דכיון דגם קודם הבישול אין הציקארי"ע כעפר בעלמא וקצת ראוי הוא לאכילת תינוק לא יצא מכלל אוכל גם כשהוא חי וכיון שהשומן חזיר נותן בו טעם אמרינן בי' חנ"נ עיי"ש ועי' שם עוד בתשו' מבן המחבר שהאריך טובא בזה ובסוף סיים תבנא לדינא דהציקארי"ע שעושין מלפת שקורין ריבי"ן יש להתיר כי יבואר לעיל סי' צ"ו דלפת משנה טעם הבשר וא"כ כיון דבלא"ה אין כאן טעם גמור רק טעם קלוש וא"כ קודם הבישול לא נ"נ וממילא דשרי לבטל לכתחלה במו בבשמים ופלפלין דהוי נטל"פ דקיי"ל דשרי לבטל לכתחלה אולם הקאפפ"ע שעושין במאשי"ן ע"י מה שמערין על הציקארי"ע יש להחמיר כיון דנתבשל מעט בעירוי קצת ונ"נ ע"כ גם בציקארי"ע הנעשה מלפת יש להחמיר ועוד דכיון דנתבשל י"ל דע"י הבישול

אין הלפת משנה הטעם ומ"מ אין למחות ביד המקיל גם בכה"ג כי י"ל דמיד שעירבו השומן עם הציקארי"ע קודם שמערין עלי' לעשות קאפפ"ע דאז הוא עדיין חי ומשנה הלפת טעם השומן ושוב אינו נאסר דטעמו נפגם אמנם בציקארי"ע שעושין מווארצלי"ן בזה כשעושין הקאפפ"ע במאשי"ן הוא איסור ברור אבל כשמבשלין הקאפפ"ע בקדירה שנותנין הציקארי"ע לתוך קדירה של מים באופן שיש ס' שרי אף בציקארי"ע של ווארצי"ן אך בכל זה יש לכל בעל נפש לזהר אך בציקארי"ע שעושין מריבי"ן ומבשלין הקאפפ"ע בקדירה מים באופן שלא נ"נ אין כאן שום חשש וישתו ענוים וישבעו עיי"ש באריכות ועי' בס' דברי יוסף סוף סי' תקע"ז שהביאו והתפלא עליו במ"ש דהציקארי"ע של לפת שקורין ריבי"ן אף שנתערב בו שומן חזיר אין אסיר כיון שהלפת משנה טעם הבשר זה אינו כי מבואר ברש"י דדוקא טעם הנפלט מסכין הוא שיש כח בלפת לשנה את טעמו משא"כ שומן בעין שיש במאכל אין שום סברה לומר דהלפת משנה את טעמו או מקליש את טעמו ע"כ אין שום צד להתיר גם את הציקארי"ע שעושין מלפת שקורין ריבי"ן עיי"ש:

נט מפני שהבשר פוגם. עבאה"ט מ"ש דהמחבר בא לאשמעינן דבשר פוגם שמן ודבש ור"ל לאו דוקא בטעם הבלוע בכלי אלא גם אם נתערב בו בשר בעין מותר מטעם זה. שפ"ד ס"ק י"ג. ועי' בשו"ת הרמ"א סי' נ"ד שמתיר השמן זית שמושחין את החביות בשומן חזיר משום דשומן חזיר הוי נטל"פ בהשמן עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק י"ג לדינא עיי"ש ועי' במנח"י כלל ע"ה ס"ק ל"ד מ"ש בענין זה בדבר השמן זית שיש חשש שמערבין בו שומן חזיר והאריך בדברי הרמ"א בתשו' שם ודברי הש"ך כאן והעלה דהיכא שידעינן בודאי שנתערב בו שומן חזיר או שיש חשש פליטת כלים ב"י יש לחוש לדברי הש"ך לאסור השמן אבל מן הסתם אין לחוש וכן אין לחוש לחשש שמושחין החביות בשומן חזיר עיי"ש ועי' בס' באר יעקב בהתשו' שנדפס שם בסי' זה בדברי הרב השואל שם שמפקפק שם ע"ד המנח"י שדעתו להתיר השמן הזית המובא מאיטלי"א כל שלא ידעינן בודאי שמערבין בו שומן חזיר ודעת הרב השואל שם לאסור כל שמן זית שמביאין ממרחקים עד שיתברר שלא עירבו בו שומן חזיר אמנם הגאון בעל באר יעקב האריך בתשו' שם לדחות דברי השואל שם ומתרץ דברי המנח"י והעלה דהעיקר להקל ולהתיר כל שמן זית שמביאין ממרחקים בסתמא כל שלא ידעינן שעירבו בו שומן חזיר עיי"ש באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח וס"ק כ' ובפיה"ק ס"ק כ"ה דלדידן בזמה"ז אין לסמוך להקל לצרף לסניף דשומן חזיר בשמן פוגם דכל שיש חשש שמערבין בו שומן חזיר אין להתירו דיכול להיות שבקיאין כעת לטהר אותו שלא ירגיש בו שום טעם

וריח ויהי' כמו שמן ממש וגם אולי באמת נרגש בו טעם חזיר ואף אם אוכלין אותו כל ישראל ואומרים שאין מרגישין בו טעם חזיר קשה לסמוך על הטעימה די"ל דישראל אינו בקי בטעם חזיר ושומן חזיר ואף על עכו"ם אין סומכין כעת בטעימה אמנם מסתמא אין לחוש לתערובות דבר טמא ואוכלין אותו כמו שהי' אוכלין אותו בימי חכמי הש"ס והתירו להדיא השמן של עכו"ם ויהי' מאיזה טעם שיהי' עיי"ש ועי' בשו"ת אדמו"ר דברי חיים חלק א' ביו"ד סי' ב' שהאריך בפלפולו בדבר השמן המובא ממרחקים ויצא קול שמערבין בו שומן חזיר וכ' דמסתמא אין לחוש כיון דרובא דעלמא בכל המדינות השמן כשר בלא שום זיוף רק במדינה אחת יש רינון וקול ששם מזייפין כל זמן שלא ידעו במדינותינו שמביאים השמן משם דייקא כל השמנים כשרים בלי פקפוק מטעם רוב ומטעם קרוב ואין לחוש לזיוף אך במקום שידוע שהחנוונים מביאים ממדינה שאומרים שמזייפים שם י"ל דהוי קבוע ואסור עיי"ש באריכות:

אמנם בגוף דברי הרמ"א שם בתשו' ההוא שכ' א' מהטעמים שמתיר השומן שמערבין בו שומן חזיר הוא משום דפשוט הוא דכל שומן חזיר הוי בכ"מ נטל"פ גם בלא תערובות דדבר מאוס הוא ביותר מכל שרצים שבעולם עד שאמרו חז"ל שלא יאמר האדם אי אפשי בבשר חזיר וכו' ולא אמרו כן בשאר שרצים ש"מ שזה ידוע טפי שהוא פגום בעצמו עיי"ש עי' בשפ"ד שם שכ' שהוא צ"ע כי הוא דבר חדש ולא נמצא כן בשום ספר ומסתימת הפוסקים משמע דהוי נ"ט לשבח ואם נפל בשר חזיר או שומן חזיר לתבשיל אוסר עד ס' עיי"ש ועי' ביד יהודה שש מ"ש לחזק דברי הפרמ"ג בזה והעלה שכן עיקר לדינא דהא אנו רואין שהוא עולה על שלחן מלכים עיי"ש ועי' בהתשו' שבסוף הס' שבילי דוד חיו"ד מ"ש בדבר הציקארי"ע שנודע שמפטמין אותה בשומן חזיר והביא שם דעת חכם א' שרצה להמציא היתר עפ"ד הרמ"א להלן סי' קי"ד סעי' ד' מה שמושחין היורה של שכר בשומן חזיר הוי לפגם וכיון דאמרינן דחזיר נטל"פ בשכר מכ"ש בקאפפ"ע שצריך להיות מבושם ולא אמרינן דהציקארי"ע משוי אותו לשבח דלא אמרינן כן רק בדבר חריף והוא מדחה דבריו ומביא דברי השפ"ד הנ"ל והביא עוד ראיות לדבריו דאין שום צד להקל מכח דברי הרמ"א בתשו' הנ"ל אלא אף אם מאוס הוא מ"מ הנה התורה אסרה ואם נפל פחות מס' בודאי אסור מן התורה ומכ"ש כאן בציקארי"ע כיון שאנו רואין שהאומן נותן בו השומן כדי להשביחו ואף את"ל שאין הציקארי"ע מאכל מ"מ עכ"פ כיון שנותנין הציקארי"ע בקאפפ"ע נותן בו טעם טוב וטעם זה משביח גם טעם השומן אשר בציקארי"ע ועיי"ש בתשו' מבן המחבר שם שכתב ג"כ ראיות שאין לסמוך ע"ד הרמ"א הנ"ל להקל בענין זה כלל עיי"ש:

ועיין עוד בתשו' הרמ"א שם בסיף הסי' שכתב בדבר הדגים שקורין אותן לאקסי"ן אף שיש הרבה בני אדם שאומרים שמושחין אותן לפעמים בשומן חזיר אין לחוש דהוי נטל"פ והמחמיר בזה אינו אלא מן המחמירין עיי"ש ועי' שפ"ד שם שכ' דאף דבגוף הדבר שכתב הרמ"א דהוי נטל"פ אין לסמוך כמש"ל מ"מ לדינא אף דהוי נ"ט לשבח אין לאסור הלאקסי"ן דאין לחוש לדברי האומרים הנ"ל דאחזוקי איסורא לא מחזקינן עיי"ש ועי' בתשו' שאילת יעב"ץ חלק ב' סי' כ"ט מ"ש בדברי הרמ"א בזה וכ' דאף אם אמת הדבר שמושחין אותו בשומן אין אוסר רק כדי קליפה כיון דאין מושחין אותו אלא לאחר שנתייבש ואינו בולע אז רק כדי קליפה אמנם כיון שלא נודע בבירור אין לחוש ואפי' נודע שיש קצתן מושחין וידועין הן והשאר לא נודע אם מושחין א"צ לפרוש המסופקין כל שאין דרך כולם לעשות כן ומותר לקנות מכולן אפי' בבתיהן כדקיי"ל בעלמא דמתבואה אחת מצלת על כולן אכן אם נודע בודאי שקצתן ואפי' רק א' מושח בשומן חזיר ואפי' ידוע ג"כ שהשאר אין מושחין ואין מכירין מי הוא המושח ומי המה שאינם מושחין אסור לקנות ממקום קביעות לכתחלה ובדיעבד צריך ליטול ממנו כ"ק אבל מן הפורש ממקום קביעתו מותר לקנות אם הרוב בודאי אין מושחין אע"פ שמקצתן בודאי מושחין ובעל נפש יחוש לדבר בכ"מ ויטול ממנו כדי קליפה לעולם עיי"ש:

ס שהבשר פוגם. ופשוט מדברי כל הפוסקים דלאו דוקא בשר דה"ה שומן בשר הוא פוגם בשמן והדבש ועי' ברמב"ם בפיהמ"ש בע"ז פ' השוכר עיי"ש ועשפ"ד להלן סי' ק"ה סק"ב (בד"ה תשובה) דה"ה כבד שנכבש ביין י"ל דמותר היין משום דדם ביין הוי נטל"פ עיי"ש:

סא ומסריחו. ומשמע דגם אם מערב אותו אח"כ במאכל אחר אינו חוזר להשביח ולעולם הוא עומד בפגמו וסרחנו ומותר דהא שמן ודבש אינם דברים שעומדים לאכילה בעצמם רק עומדים לתת אותן בתבשילין אחרים וזה דוקא בשמן ודבש בבשר וכאמור משא"כ בחלב (בקמ"ץ או בציר"י) או בשר ביין שכ' הרמ"א בסוף סי' זה דג"כ הוי נטל"פ בזה הוי דוקא כשהיין הוא בעצמו אבל אם נתנו לתבשיל אחר יכול לחזור ולהשביח ואסיר. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ג מהאו"ה:

סב וכן לדבש. כתב בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) שאלה בשר שבלעה חלב (בקמ"ץ) ונפל לדבש רותח אם נאסר הדבש כיון דקיי"ל דבשר בדבש הוא נטל"פ או אם נימא דאף דלא נאסר מחמת הבשר מ"מ נאסר עכ"פ מחמת טעם החלב שבבשר שנעשה גוף איסור ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא סיים דכיון דטעם חלב שבבשר הוא נ"ט לשבח בהדבש נאסר הדבש עיי"ש: (סג) לדבש. עט"ז סק"ג שהביא קושית הב"י שהרי העולם

מבשלים בשר עם דבש והוא משבית והביא ב' תירוצים א' תירוץ הב"י דהשבח הוא רק ע"י התבלין והבצלים אבל אם הי' בשר ודבש לבדם הי' פוגמין והב' הוא תירץ של הב"ח דכשהעולם מבשלין בשר עם דבש הוא רק כפי מנהג העולם שהדבש הוא מועט והבשר הוא הרבה וכיון שהבשר הוא עיקר הדבש משבית אבל אם הי' הרבה דבש ומעט בשר דאז הדבש הוא עיקר בודאי שהבשר פוגם את הדבש ועפר"ח ס"ק ט"ו שדעתו כדעת הב"ח בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט ובפיה"ק ס"ק כ"ד שכ' שכן עיקר לדינא כהב"ח והפר"ח עיי"ש: (סד) לדבש. עי' בפרי תואר סק"ו שכ' דלשיטת המרדכי לאו דוקא בשר דה"ה כל דבר אישור כגון דם וחלב (בציר"י) ג"כ פוגם בדבש ועיי"ש במ"ש בזה ועי' במנחת פתים מ"ש בענין זה וסיים דמ"מ מסתימת הש"ע משמע דדוקא בשר פוגם בדבש ולא חלב (בציר"י) ושאר איסורין וסיים בצ"ע עיי"ש: (סה) דבשר אינו פוגם וכו'. עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ה דפשוט הוא דלדעה זו אין נ"מ בין בשר לשומן איסור דגם שומן חזיר אינו פוגם הדבש עצמו עיי"ש:

סו ובמקום שאין הפסד. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאפי' בהפסד גדול יש להחמיר היינו בידוע שיש בו בשר או עכ"פ שנתבשלו בכלי בשר ב"י אבל בסתמא גם הרמ"א מודה דמותר לקנות גם דבש עצמו של עכו"ם דהא סתם כלי של עכו"ם אינו ב"י וכמ"ש הבאה"ט בס"ק הקודם מהש"ך וה"פ:

סז שאין הפסד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבשמן גם הי"א מודים דפוגם ועי' בתשו' הרמ"א שם שמבואר מדבריו דלהי"א אלו גם בשמן יש חילוק בין שמן קרוש ובין שמן שלוק ונעשה משקה דבע"כ גם שמן בבשר או בשומן אינו פוגם אלא כשהוא שלוק ונעשה משקה אבל קודם שנשלק ונעשה כמשקה אפשר לומר דהוי נ"ט לשבח כמו בדבש דלא הוי נטל"פ אלא כשנעשה משקה עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק י"ד ועיי"ש במ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד מ"ש בזה והעלה דלדינא בע"כ אין לחלק בין אם הוא שלוק או לאו דכיון דכל שמן שלנו אף אם הוא שלוק דרכו להיות נקפה במעט קרירות וכשמחמים אותו מעט הוא נפשר תיכף ע"כ כל שמן נידון לעולם כמשקה ובכ"מ הוי נטל"פ בבשר או בשומן עיי"ש:

סח בשר. דוקא בשר עצמו ביין אבל תבשיל של בשר ביין או דג ביין הוא משביח מתחלה ועד סוף. קהל יהודה (להרב מהר"י אשכנזי) מהרמב"ם בפי' המשניות:

סט או חלב. עפת"ש מ"ש לענין אם ר"ל בציר"י או בקמ"ץ ועי' בישועות יעקב סק"ב שכ' בפשיטות דגרסינן חלב בציר"י עיי"ש אמנם בשו"ת צמח צדק סי' פ' שמבואר מדבריו שהבין דר"ל חלב בקמ"ץ עיי"ש אך בנו של הגאון הצ"צ הנ"ל בקו"א כתב ע"ז שאין זה

מדברי אביו ואין זה כת"י עיי"ש ועי' בשו"ת מאמר מרדכי (מהגאון מדיסלדארף ז"ל) סי' ל"ח ול"ט שכ' שכן עיקר כדעת בנו שחס על כבוד אביו ז"ל בזה ושכן עיקר לדינא שתיבת חלב הוא מנוקד בציר"י עיי"ש וכ"כ בהגהות אמרי ברוך ובהגהות הגה"ק בעל ישמח משה ז"ל ובהגהות יד שאול ובנימוקי רי"ב וביד אפרים ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ח שהביא ג"כ דברי הנו"ב הנזכר לדינא עיי"ש ועי' בס' תשובה מאהבה חלק ג' בגליון היו"ד כאן שהתפלא על הנו"ב ועל החוו"ד שנעלם מהם דברי הצ"צ שכתב דר"ל חלב בקמ"ץ עיי"ש ובמכת"ה לא ראה דברי בנו של הצ"צ הנ"ל ועי' בחכמת אדם כלל נ"ג סעי' י"ז שפסק דבין חלב בציר"י ובין חלב בקמ"ץ הוי ספיקא דדינא ויש לדין שניהם כדין ספק אם הוא נטל"פ או נ"ט לשבח עיי"ש וממילא לפמש"ל (ס"ק י') לחלק בדבר דאיכא פלוגתת הפוסקים בין מין במינו ובין מין בשאינו מינו ממילא דבנ"ד דבמין במינו ויש רוב יש להקל בין בחלב בציר"י ובין בחלב בקמ"ץ אבל במין בשאינו מינו אין להקל דעכ"פ מידי ספק לא נפקא אולם לפי מ"ש שם מהש"ך דהוי בכלל ספק חסרון ידיעה גם במין במינו ויש רוב אין להקל ועדיין הדבר צ"ע ועי' בס' דברי יוסף חלק ב' סוף סי' תל"ו וסי' תשכ"ג באריכות מזה:

ע הוי לפגם ומותר. ופשוט הוא דכל זה במערב חלב סתם ביין כמו שהוא מתולדתו וכמובן אמנם עכשיו בעוה"ר גדול המכשילה שנותנין ע"פ רוב לתוך היין אותו המשקה הנקרא גליצירי"ן בל"א והוא נעשה מחלב (בציר"י) ע"י תחבולות מלאכת הכעמ"י שמנקין אותו ע"י בישול ותחבולות עד שמפרידין ממנו כל הפסולות מכל טעם חלב שבו וגם ריחו של חלב אין מרגישין בו ונעשה מתוק לחיך עד שממתקין בו היין ונכשלים בו כמה בי"י ששותין היינות הללו בחזקת כשרות ונכשלין באיסור כרת ר"ל וכן ראיתי זה לפני עשרים שנה בערך שנדפס קונטרס אזהרה מהרב הגאון מו"ה שמעון סופר ז"ל אבד"ק קראקא על דבר היינות שמערבין בהם גליצירי"ן כדי למתקו שיזהרו מלשתותהו וכ' שם תוכחת מגולה על המקילין שנכשלים באיסור כרת והנה ראיתי בשו"ת יד מאיר סי' ד' שראה זה הקונטרס ומתמה על הגאון איך הפריז על המדה שמקלל את כל מי ששותה יין זה שיש בו איסור כרת והעלה בפלפול דהא דקיי"ל דלא מהני טעימה הוא רק בנודע בודאי שנפל איסור בתוך היתר אז אין לסמוך על טעימה אבל בסתם יין שקונין שיש ספק שמא לא נפל איסור לשם כלל והיינו שלא עירבו בו כלל בזה ודאי לכ"ע דסמכינן אטעימה ע"כ מהני בזה גם טעימת ישראל אם טועם ישראל ואמר שאין בו טעם חלב אין שום סברה לאסור היין עיי"ש באריכות ואני מתמה איך לא חש לקמחי' לכתוב דבר זר כזה דמהני טעימה לזה וכי יש לזה הגליצירי"ן עוד טעם חלב או ריחו הלא

כבר הקדמנו שאין לו עוד שום טעם וריח של חלב רק הוא מתוק עד שיוכל להשלים מתיקות היין וכטעם טוב ומתוק בתולדה הנהו וא"כ מה מהני הטעימה לזה ושמעתי ממה שאמרו לי סוחרים מפורסמים הבקיאים באומנות זה כי בחנו וניסו אותו שאם ממזגין היין אם הגליצירי"ן באומנות היטב אז גם חכמי הכעמיקי"ר אינם יכולין להבחין ביין טוב ומתוק אם המתיקות היא בתולדה או שהוא מתיקות זר של הגליצירי"ן וא"כ איך יטעום איש פשוט ויבחין בהיין אם נתנו בו גליצרי"ן הלא אם ירגיש איזה מתיקות יחשוב שהוא מתיקות הטבעי של היין ולכן חלילה לסמוך ע"ז להקל כלל באיסור כרת ובעוה"ר בפרצת הדור בודאי אסור לשתות שום יין שיש בו מתיקות עד שיודע ממי לקחו היין שהוא איש מהימן ובר סמכא שח"ו לא יצא מתח"י מכשול אבל בסתמא אסור לשתותו וכן שמעתי שיש כמה פאבריקען שעושין מיני יי"ש הנקרא ליקע"ר או רזאר"ע) עם צוקער מעורב בסימנים שונים ונותנין בהם זה הגליצירי"ן להטעים אותו ביותר וכן שמעתי שיש פאבריקי"ן שעושין השכר היקר וגם בו מעורב מן הגליצירי"ן הנזכר והנה אם כפי הנראה נותנין ממנו רק מעט ובודאי יש ששים בהיין או בהיי"ש נגד המעט גליצירי"ן שנותנין בו הא כיון דעבידא לטעמא לא בטל והנה הגם שהט"ז הביא בסי' צ"ח ס"ק י"א מהאו"ה דשומן לא הוי עבידא לטעמא אמנם יעוין בפר"ח שם ס"ק כ"ד שהביא מלשון הרמב"ם בפיהמ"ש למס' ערלה דחשיב גם שמן בכלל דברים העשוים לתבל הקדירה והדבר תלוי בכוונות הנותן דאם נתנו בקדירה כדי לתבל אותה אינו בטל עיי"ש ובמנחת יעקב כלל פ"ה ס"ק ס"א. וחוץ מזה הנה פשוט דברי האו"ה שכ' דשומן לא עבידא לטעמא ובטל בס' הוא בע"כ רק אם אין מרגישין טעמו אבל אם מרגישין טעמו בודאי דכ"ע מודים דלא בטל ועש"ך שם ס"ק כ"ח ובהיין והיי"ש הנ"ל בודאי נותנין גליצירי"ן עד שיהיה מרגישין הטעם של המתיקות וא"כ בודאי דלא בטל ועיי"ש בשפ"ד ובשער התערובות חלק ג' פרק א' דיש כמה רבוותא דס"ל דכל שמרגישין טעמו לא בטל מה"ת עיי"ש ע"כ בודאי דכל ירא שמים יירא ויחוש לנפשו שלא יכשל באיסור כרת חלילה ויזהר באזהרה יתירה שלא יתגעל נפשו ביין וביי"ש ובשכר שלא נודע לו בבירור שאין בו חשש תערובות הגליצירי"ן וידע כי בנפשו הוא ולהשומע ינעם:

עא לפגם ומותר. ודוקא אותו התערובות עצמו מותר אבל אם מערב אותו אח"כ לתבשיל אחר שמשביח בו אסור. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ג וס"ק כ"ז מהאו"ה עיי"ש (וע"ל ס"ק מ"ב):

עב ומותר. עי' רמב"ם בפיהמ"ש בע"ז פ' השוכר שכ' דדבש ביין הוי לפגם וכן יין בשמן ועש"ס בע"ז שם דף ל"ח ע"ב משחא שליקא דארמאי למאי ניחוש לה אי משום אערובי

מיסרי סרי ופירש"י משום אערובי שמא נתערב בו יין נטל"פ הוא וכ"כ שם הר"ן ומבואר מדבריהם כן דיין בשמן הוי נטל"פ ועי' בפרי תואר סק"ו מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט מ"ש ע"ד הפרי תואר בזה ובסוף דבריו סיים אך בלא זה לא ידענו איך שייך כלל עירוב יין בשמן דהא שמן אינו מתערב כלל עם שום משקה כמבואר ברמב"ם הלכ' תערובות מהתוספתא וסיים ואולי ע"י בישול הוא מתערב יפה וצ"ע עיי"ש:

סעיף ה:

עג קדרה שאינה ב"י. פרטי דינים של קדירה ב"י יתבאר להלן סי' קכ"ב סעיף ב' אי"ה כי שם מקומו:

עד אחר שנתבשל בה האיסור. וה"ה אם עמד בה מעל"ע אם הוא דבר לח כמבואר לעיל סי' צ"ג (ס"ק ל"ו):

עה שעבר עליה מעל"ע. כל זה הוא דוקא בכלי אבל אוכל שקיבל טעם הוי תמיד לשבח ואוסר לעולם:

עו שנתבשל בה האיסור. ואם עמד התבשיל בהקדירה לאחר הבישול כמה שעות עד שנצטנן מחשבין המעל"ע ליחשב אינו ב"י מעת שנצטנן האיסור שלא הי' היס"ב עוד ובא לגדר פושרין. פת"ש לעיל סי' צ"ג סק"ה בשם החות יאיר ויד יהודה כאן בפיה"ק ס"ק כ"ט:

עז האיסור. עי' בדברי שאול ויוסף דעת לעיל סי' צ"ד ס"א בעובדא שבא לפניו בכף שקיבל טעם חלב תרבא ונשאר איסור והי' אינו ב"י ותחבו לתוך קדירה של היתר ולא הי' ששים בתבשיל כנגד הכף והדיינים התירו הכל הקדירה והתבשיל והוא ז"ל התווכח עמהם והורה לאסור הקדירה דכיון דקיי"ל דנ"ט בר נ"ט אסור בבליעת איסור מכ"ש דנטל"פ דאינו ב"י אסור בבליעת איסור דדוקא בב"ח מותר אינו ב"י שאינו יכול לחול עליו שם בב"ח לאחר שאינו ב"י משא"כ בשאר איסורין שכבר נאסר אין להתיר רק התבשיל אבל הקדירה שקיבלה טעם פגום מכלי שאינו ב"י משאר, איסורין אסור להשתמש באותה כלי עוד לכתחלה דהא נטל"פ אסור לכתחלה עיי"ש באריכות אמנם הנה המעיין יראה שהוא דבר חדש שלא נמצא בשום מקום ומעולם לא שמענו חומרא זו ומלשון הטוהמ"ח בזה הנך רואה שכ' בלשונם וכיון שעבר עלי' מעל"ע אחר שנתבשל בה האיסור נקראת אינה ב"י ומתחלה אמר דכל קדירה שאינה ב"י חשיבה טעמה לפגם ואינה אוסרת מבואר דאפי' בבליעת איסור חשובה טעמה לפגם ואינה אוסר ומסתימת הלשון ואינה אוסרת משמע להדיא דאפי' כלי אינה אוסרת וה"פ לפענ"ד ואין להחמיר כלל : (עח) שאם לא הדיחה. עבאה"ט מ"ש דסתם כלים אמרינן שהי' נקיים ועי' בפרמ"ג

או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ט' שמבואר מדבריו דדוקא אם אי אפשר לשאול סמכינן אסתמא אבל אם אפשר צריך לשאול אם היתה הקדירה מודחת ועיי"ש במנחת שי שכתב הטעם דלא אפשר לידע ואינו שואל הוי כמעלים עין מן האיסור עיי"ש:

עט לא הדיחה. עבאה"ט מ"ש. דסתם כלים הם נקיים ועשפ"ד לעיל סי' צ"ה סק"א שכ' מהאו"ה והת"ח דלא ס"ל כן אלא דמסתמא אינה מודחת אך דבאו"ה כתב דמסתמא יש ס' נגד הטיח שעל הקדירה עיי"ש אמנם יעוין בתורת יקותיאל סק"ג שכ' שאין לתת כלל בזה לדינא דבכ"מ יש ס' בתבשיל נגד לכלוך מרק שעל דפנותיה דהכל הוא לפי הענין עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובדבריו כאן בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק סק"ל מ"ש בזה ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ה שם (ס"ק מ"ז):

פ לכ"ע שרי. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' איכא ממשית בעין אין הבלוע שבתוך הקדירה נ"ט לשבח ועשפ"ד ס"ק ט"ז דאין חילוק בכל זה בין כלי מתכות לחרס עיי"ש:

סעיף ו:

פא שאם שמו פלפלין וכו' הכל אסור. עי' בשו"ת שיבת ציון סי' ל"ב שרצה השואל לומר דאמרינן דחורפי' מחליא לי' לשבח הוא רק מדרבנן והוא ז"ל מדחה דבריו דכיון דחז"ל עמדו על הנסיון ויודעים שבדבר חריף גם נטל"פ הוי לשבח ממילא דהוי מדאורייתא עיי"ש ועפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק י' (בד"ה עוד יש לעיין) שעמד ג"כ על המחקר בזה בהא דנטל"פ בדבר חריף אוסר אם הוא מן התורה או רק מדרבנן ואת"ל שהוא מה"ת אי דוקא בקורט של חלתות או ה"ה בשאר דברים חריפים הוי ג"כ מן התורה ועיי"ש במ"ש בזה וסיים ומ"מ יראה דבודאי אף בשאר דברים חריפים לדידן מה"ת נטל"פ אסור עכ"ל ועיי"ש עוד שכ' דבספק אם נפל משאר דברים חריפים אף אם נחליט דהוי מה"ת אפ"ה מותר מטעם ס"ס שמא לא נפל ואת"ל נפל שמא הלכה כהמ"ד דלא הוי ד"ח אלא קירט של חלתית עכ"ד:

פב בקדרה של איסור. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דדוקא רובו דבר חריף בעינן ופשוט הוא דהכל הוא לפי הענין דיש דברים חריפים הרבה אשר גם אם הם מעט הכמות משוה לחריף גם לרוב הכמות וכן יש אשר הם חריפים הרבה וע"י הבישול נתבטל החריפות כבצלים וכיוצא. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ג ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ה (ס"ק מ"א):

פג שאינה בת יומא. עי' תורת יקותיאל סק"ב שכתב דפשוט הוא דה"ה אם תחב כף שאינו ב"י בקדירה ואח"כ שמו בו פלפלין נמי אסור מה"ת עיי"ש: (פד) הכל אסור וכו'. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו שהלשון הכל אסור צריך ביאור דהא הקדירה בלא"ה אסורה ולומר דהקדירה חוזר להיות נ"ט לשבח כאלו הי' ב"י גם זה אינו כמ"ש הש"ך

להלן סי' קכ"ב אלא דבע"כ צריך לומר דבא לאשמעינן דגם אם יש שאר דברים בקדירה שאינן חריפים אסורין ועיי"ש בפיה"ק ס"ק ל"ד שכתב דלפ"ז גם אם נפל תבשיל זה למאכל שאינו חריף אוסר כיון דכבר נעשה לשבח עיי"ש:

פה דחורפיה משויא ליה לשבח. עי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ו' (בד"ה עוד אבאר לך) שכ' וז"ל נטל"פ בדבר חריף דקיי"ל דאסור דחורפי' מחליא לי' לשבח לאו בכל נטל"פ הוא כן דמאכל הנפסד מאוכל אדם ונפל לדבר חריף אף שאין פוגמו יש להתיר דמ"מ מאוכל גופא פקע שם איסור מיניה וכו' עכ"ד:

סעיף ז:

פו הוחמו בה מים. היינו שהי' רותח שהיס"ב. תורת יקותיאל סק"ד עי"ש:

פז מים. עמ"ז ס"ק י"א ושפ"ד ס"ק י"ח שכתב דוקא מים אבל אם בישלו בשר ואחר לילה חלב ואחר מעל"ע מבשר בישלו בה שנית חלב בודאי אסיר לכ"ע ולא מהני כלל היתרה דלילה וחשבינן מעל"ע מבשר ועיי"ש עוד לעיל סי' צ"ד בשפ"ד סק"ב ובחידושי הגרעק"א כאן ועי' בעצי לבונה שכתב דאפי' בהפ"מ אין להקל בזה כלל עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להג' מהר"י לאנדא ז"ל) שמתמה ע"ד הפרמ"ג בזה דהא אף שהחלב שבישל בתוך מעל"ע מהבשר נ"נ מ"מ הא החלב שנתבשל בקדירה זו פעם שנית לאחר מעל"ע מהבשר אין בה טעם בשר דהא הוא לאחר מעל"ע וטעם הבשר פגום רק שקיבלה טעם חלב שנתבשל מתחלה בתוך המעל"ע לחלב זו ומשום זה לא הוי רק איסור דרבנן דאף דהחלב שנתבשל בראשונה נ"נ מדאורייתא מ"מ אינה אוסרת החלב שנתבשל פעם שנית כ"א מדרבנן דהוי מין במינו ובמינו א"צ כ"א מדרבנן וכיון דלא הוי רק לתא דרבנן הול"ל גם בזה דלינת לילה פוגמות וכ' לתרץ די"ל בזה דאף דהוי מין במינו אפ"ה לא סמכינן אהא דלינת לילה פוגמת דבע"כ לא אמרו להקל בזה אלא בבישול מים בתוך מעל"ע לבב"ח משום דהמים לא נ"נ אלא מדרבנן ע"כ שפיר אמרו דבאיסור דרבנן סמכינן על המ"ד דס"ל דלינת לילה פוגמת אבל בבישל חלב לאחר לינת הלילה מבשר כיון דהחלב נ"נ מדאורייתא לא סמכינן על הסוברים דלינת לילה פוגמת עיי"ש:

פח אם עברה לילה. עבאה"ט מ"ש דוקא לילה ועשפ"ד ס"ק י"ט שכ' דהיינו מתחלת הלילה עד עמוד השחר עכ"ד אמנם בחכמת אדם כלל נ"ה סעי' ד' כ' דהיינו מתחלת השקיעה עד שהאיר היום עכ"ל ועי' בשו"ת משכן בצלאל אות מ' סי' ר"ו אות קטן מ"א ועי' מזה עוד בדברינו להלן (סוף ס"ק פ"ט): (פט) אע"ג דאח"כ הוחמו המים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז מאחר דיש פוסקים דס"ל דלילה א' פוגם אע"ג דלא קיי"ל כן וכו' ועי' במנח"י כלל נ"ט סק"ט שכתב דבמקום הפ"מ יש לסמוך בכל ספק על דעת ר"ת הנזכר דכשעבר

לילה א' הוי נטל"פ ושרינן בהפ"מ מטעם ס"ס ומה"ט כתב בבישלו בשר בקדירה ועבר עליה לילה א' ובתוך מעל"ע בישלו חלב והי' ספק אם זה הוא הקדירה שבישלו בה בשר אתמול שיש להתיר מטעם ס"ס עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א ז"ל וכיוצא בזה כתב בסלת למנחה כלל ס"ו דין א' שיש לצרף ספק זה שמא הלכה כר"ת דלינת לילה א' פוגמת לספק אחר לס"ס עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' ס"ק י"ב שכתב לחלק בזה בין איסור דאורייתא לדרבנן דבאיסור דרבנן יש להקל לחשבו לספק שמא הלכה כר"ת אבל באיסור תורה אין להקל לחשבו לספק גמור לצרפו לס"ס דהא הלכתא גמירא לן דמעל"ע בעינן עיי"ש ומבואר שדעתו כן בהחלט דבאיסור תורה אפי' יש עוד ספק אין להקל דאין מצטרפין ספק זה לס"ס כיון דאינו ספק גמור אמנם לעיל סי' צ"ה במ"ז ס"ק י"ד כתב להיפך דבכ"מ אין להחמיר בזה אלא בדליכא עוד ספיקא אבל אם יש שם עוד ספק בין שיש ספק אם בישל בקדירה זו האסורה או שיש ספק אם הי' בדרך שנאסר כגון אם הי' היס"ב וכיוצא יש לסמוך על דעת ר"ת דלינת לילה פוגם עיי"ש והביאו בלב"ש בחידושי דינים סעי' מ"ט לדינא עיי"ש אכן בסי' זה במ"ז ס"ק י"א הוא כנסתפק ועמד על המחקר אם יש להקל בזה ומצדד להקל וכתב וז"ל נסתפקתי קדירה בלועה איסור זית ולאחר מעל"ע בישל בה בשר ולא הי' ס' בתבשיל הב' נגד הזית איסור שבישלו בה בראשונה ונפל הבשר לתבשיל ויש ס' בהתבשיל נגד האיסור הא' מהו מי אמרינן כיון דבדין דחנ"נ בשאר איסורין יש הרבה מקילין א"כ יש לסמוך על סברת ר"ת דלילה פוגם וכו' אי לא וכעת צ"ע אם להתיר בהפ"מ נסיים ויראה להחמיר עיי"ש ועי' בעצי לבונה סוף סי' זה מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בחכמת אדם כלל נ"ה סעי' ה' שפסק לדינא להלכה ולמעשה דאם בישלו חלב היום בשחרית ועבר עליה לילה ולמחר בשחרית בישלו בה בשר ואינו יודע אם כבר עבר מעל"ע או שמא הוא עדיין בתוך כ"ד שעות יש להתיר בהפ"מ מטעם ס"ס שמא כבר עבר מעל"ע ואת"ל לא עבר עדיין שמא הלכה כדעת הפוסקים דלינת לילה פוגם עכ"ל עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ד (ס"ק פ"ב) מ"ש עוד מזה מהמנח"י איברא כי בגוף הדבר שכ"ל מדברי האחרונים להתיר בספק אם שהה מעל"ע מטעם ס"ס ספק אם שהה מעל"ע וספק שמא הלכה כר"ת דלינת לילה פוגם עי' בס' יד אלימלך סי' כ"ז שהניח זה בתימא דהא הו"ל ס"ס משם א' עיי"ש וכבר קדמו בזה בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ד' סי' קפ"ט והאריך בענין זה עיי"ש אמנם יעוין בס' משמרת שלום לעיל סי' צ"ד במ"ז ס"ק י"ד (בא"ד ה') מ"ש ע"ד הגאון שואל ומשיב בזה וכתב שם עוד דהכא לאו משום ס"ס ממש קא אתינין עלה אלא משום דכל שיש עוד איזה ספק פסקינין כר"ת וכמ"ש

הת"ח דאע"ג דלא קיי"ל כר"ת בזה היינו בודאי איסור אבל בספק פשיטא דיש לסמוך עליו ועיי"ש עוד בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות ב' ובהגה שבגליון שם מה שהאריך בזה בפלפול:

וכתב שם עוד ודע דכל מ"ש להקל לצרף דעת ר"ת לספק דלינת לילה פוגם הוא רק ע"ד משל כשבישלו אתמול בצהרים וכעת שוב בזמן הזה ואין בירור אם יש מעל"ע שלם אבל אם בישלו אתמול בלילה והיום שוב בלילה בערך זמן אין להקל דאין כאן אלא ספק א' אם יש מעל"ע דאם אין מעל"ע גם הספק שמא לינת לילה פוגם ליכא כיון דלא עבר עלי' לילה שלמה וכמ"ש הכרתי בסי' זה ס"ק י"א דכל הלילה בעינן מתחלת שקיעה עד אור היום וגדילה מזו מבואר בפלתי להלן ריש סי' ק"ה דלשיטת ר"ת ששה שעות מלילה זו וששה שמות מלילה שני' אין מצטרף למשוי לי' לפגם דלר"ת בעינן שעבר עלי' לילה כסדר בשלימות עיי"ש:

צ דאח"כ הוחמו המים. עבאה"ט מ"ש מהש"ך לחלק בין אם הי' הלינת לילה בין האיסור למים וכו' ועי' בחידושי הגרעק"א ובחוו"ד בביאורים ס"ק י"א מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה ועי' בהגהות אמרי ברוך על החוו"ד שם מ"ש בזה:

צא ובמקום הפסד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דר"ל אפי' במקום הפסד קצת ועי' בדגול מרבבה מ"ש דהש"ך כ' זה רק להרמ"א לשיטתו עיי"ש ועי' בעצי לבונה שכ' ג"כ הכי לדינא דמ"ש הש"ך דסגי הפסד קצת היינו לדעת הרמ"א אבל לדעת הש"ך עצמו אינו כן אלא צריך לינת לילה או הפסד מרובה דוקא עיי"ש:

צב בשאר איסורים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דבשאר איסורין אפי' קודם לינת לילה וכו' וכ' במ"ז ס"ק י"א דר"ל דבשאר איסורין כיון דרבו הדיעות דלא נ"נ הלכך אף דקיי"ל דנ"נ מ"מ עכ"פ בהפסד קצת כל שיש מעל"ע מבישול האיסור אף שלא הי' כלל לילה בין איסור למים ובין מים לתבשיל ע"ד משל שבישלו האיסור בחצי היום ומים בחצי הלילה ואח"כ בישלו בה תבשיל לאחר חצי היום שרי עכ"ד:

צג רק שיהיה מעל"ע מזמן בישול האיסור. עי' בס' ערוגות הבושם אות ט' שכתב יש לי בזה מקום עיון בכ"מ שמוזכר מעל"ע לענין כלים שאינם ב"י דהיינו כ"ד שעות דלפי מה דאיתא בפסחים דף י"ב דלר"י אדם טועה ג' שעות ולר"מ ב' שעות א"כ למה סגי במעל"ע מצומצם דהיינו כ"ד שעות ניחוש דטועה ב' או ג' שעות ביום אתמול וגם היום טועה כן ויש מקום לטעות ד' שעות לר"מ ולר"י ששה שעות ולא מצינו בשום מקום שנצטרך להוסיף עוד שעות על המעל"ע משום דלמא טועה הוא וכמו כן כל בעלי הוראה אינם מדקדקים רק שיהי' מעל"ע ואם עבר מעל"ע לשעה מכשירין ולמה לא ניחוש דלמא

מטעה קטעי השואל וזה לא דמי להא דלעיל סי' ס"ט בפת"ש סק"ל שמדחה דברי הס' לוית חן לענין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה פחות חצי שעה דהתם לא הוי רק חומרת הגאונים משא"כ הכא דהוי חששא מדינא ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע ועי' מזה בדברינו להלן סי' ק"ה (ס"ק י"ח):

סימן קד

סעיף א:

א עכברא דדברא עבאה"ט מ"ש מהש"ך דגם דדברא הוי ספק אי נטל"פ בתערובות ועי' במנח"י כלל כ"ב ס"ק כ"ה מ"ש בזה וכ' דלא נחשב לספק רק בנפל לחלא ושיכרא אבל בשאר משקים יש להקל בהפ"מ דהוי ודאי נטל"פ עיי"ש ועשפ"ד סק"ד שהביאו וכ' ולי נראה שאין להקל עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"א מ"ש בזה והעלה דבכל דבר שבשר דעלמא הוי נ"ט לשבח גם עכברא דדברא הוי נ"ט לשבח ובדבר דהוי בשאר בשר דעלמא נטל"פ הוי גם עכברא דדברא נטל"פ דלא גרע משאר בשר עיי"ש: ועיין בפר"ח סק"א וסק"ד שכתב דבין בדין זה ובין בהא דסעי' שאח"ז בנפל לשאר משקים יש להחמיר שלא להכשיר אא"כ יטעמנה אבל בלא טעימה אין להכשיר עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"א שהאריך בזה והעלה דכיון דהוי ספיקא דאורייי' יש להחמיר בדדברא בכל דבר שיטעמנו קפילא ואם רואין שאינו פגום לגמרי אסיר כדין ספיקא דאורייתא ואין להתיר בדדברא בשום גווני אלא ע"י טעימת קפילא אם אומר ודאי שהוא פגום לגמרי שרי אבל אם אומר שהוא ספק יש לאסור עיי"ש ועי' בהגהות הח"ס במהד"ק מ"ש בזה והביא מדברי התוס' דבשכר לא מהני טעימת קפילא כיון שהוא מתחזק ומבואר מזה תבנא לדינא כך דבשיכרא וחלא לא מהני טעימה וביין שמן ודבש לא צריך, טעימה אך בשאר דברים מהני טעימה וצריך טעימה עיי"ש: (ב) מספקא לן אם משביח. ומ"מ אזלינן לחומרא גם בדרבנן בזה וכן לא מצטרף ספק זה לשאר ספק דלהוי ס"ס משום דהוי ספק חסרון ידיעה. ש"ך ושפ"ד סק"ד ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ב (ועי' בדברינו להלן סי' ק"י בדיני ס"ס ס"ק שע"ג):

ג בשכר. עי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק סוף סי' זה שהעלה דכל מה שנמצא בסי' זה דשכר משוי להעכבר לנ"ט לשבח הוא רק בשכר שהי' בימי חכמי הש"ס שהי' נעשה מתאנים והי' לו חמיצת טובא וכמו שאינו רואין שחז"ל כוללין אותו בגמ' עם חלא כיון שהוא דומה לחומץ וכן נמצא גם כעת במדינת רוסיא מין משקה שקורין חלעבנ"י קווא"ס שהוא כמו חומץ משא"כ בשכר שלנו שעושין אותו עכשיו משעורים וחמיצת

של השכר הוא מעט ורפה וגם עושין אותו מבושם וי"ל שהוא דומה ליין ומי דבש ועיי"ש עוד שכתב שיש לעיין ביי"ש אם הוא דומיא דשכר וחלא לענין זה דאע"ג דהוא חריף מאד ומעמיד הבשר שלא יסריח מ"מ י"ל דהוי נטל"פ כיון שמקפידים בו שיהא מבושם ובשר וכיוצא בו הוא מפסיד טעמו וריחו וסיים שכן מסתבר להקל ביי"ש עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"ד סעי' י"ד שכ' בהחלט דיין שרף דינו בזה כמו חלא ושיכרא ע"ש:

ד אם לא שהה בתוכו מעל"ע. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות ל"א שכ' בעובדא שהי' מים בכלי ערב שבת ובישלו ממנו לצורך שבת ועשו כל המאכלים לצורך שבת ולמחרת נמצא עכבר בהכלי ולא הי' ששים במים כנגדו וכ' שיש להתיר הכל מטעם ס"ס שמא עתה נפל ואת"ל קודם הבישול שמא לא נכבש מעל"ע עיי"ש וע"ל סי' ק"ה (ס"ק כ"ט ול'):

ה בין שנחתך וכו' בין שנימוח. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ד שכתב דמלשון המחבר משמע לכאורה דבין שנחתך לחתיכות דקות ובין שנימוח לתוכו לגמרי ונעשה משקה בעינן שהה מעל"ע דוקא וכו' אבל לדינא ז"א דכשנימוח בתוכו לגמרי ונעשה משקה בודאי א"צ מעל"ע ובאמת דלאו דיקא בנימוח לגמרי דכל שהתחיל להיות נימוח יש לאסור גם בפחות ממעל"ע וכן בכל דברים הרכים אשר דרכם להיות נימוח כמשקה עיי"ש (ועי' בדברינו להלן סי' ק"ה ס"ק כ'):

ו ויכול לסגנו היינו במסננת של בגד דוקא. ב"י בשם המרדכי והביאו בהגהות הח"ס ליו"ד במהד"ק:

ז שיהא ששים בהיתר כנגד העכבר. עי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הב' אות ל"א שכ' דא"צ לשער נגד עורו של עכבר דעכבר לא נחשב בש"ס חולין דף קכ"ב ע"א בין אלו שעורותיהן כבשרם וכ' דמ"מ אפשר לומר דעור הפרסות ושאר עורות שמנו חז"ל בש"ס שם שהם כבשר גם בעכבר הם כבשר וסיים בצ"ע עיי"ש:

ח הכל אסור ואין שם ביטול וכו'. כ' בכנה"ג בהגהות הטור אות ב' ונראה בעיני שלא אמרו כן אלא בחומץ ושכר שהוא צומתו ואינו מסריח אבל בשאר משקין שהוא מסריח בהם אפי' יבא מן השרץ לתוך פיו אין בו איסור תורה אלא מדברי סופרים ואין לגזור בד"ס שמא יבא לתוך פיו ומסננין עכ"ל ועיי"ש עוד בהגהות ב"י אות ט':

ט ודוקא בשרץ. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט מהט"ז דאפי' בשאר איסורין כל שא"א לבררו לא מהני ס' עי' בשו"ת שער אפרים סי' פ"ז ועמ"ז סק"א שכתב בכוונת הט"ז דגם יבש ביבש כל שניכר האיסור במראית עין אע"פ שא"א לבררו מחמת דקותו וקטנותו לא בטל מן התירה עיי"ש איברא כי בנקה"כ השיג על הט"ז בזה והעלה דכל שא"א לבררו

ולהסירו גם ע"י סינון מותר אפי' אם ניכר האיסור המעורב בו עיי"ש ועי' במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק ג' שהשיג על הנקה"כ והביא ראיות לדעת הט"ז להחמיר עיי"ש אמנם יעוין בת"ח כלל פ"ה דין י"ז שמבואר שם להדיא דאם א"א לבררו אע"פ שמכירו מותר עיי"ש ועי' במנח"י שם ס"ק נ"ז מ"ש בזה וסיים לדינא דהיכא דליכא הפ"מ נכון להחמיר דלא מהני ביטול כל שעדיין ניכר האיסור אע"פ שא"א לבררו עיי"ש ועי' בכנפי יונה מ"ש בענין זה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בפר"ח סק"ג שמסכים לדינא דדיקא כשאפשר לסננו אסיר בלא סינון משום דיבש דלא בטל בלח אבל כשאי אפשר לסננו דהיינו שנתערב במאכל עב כגון עדשים וגריסין נימוחים וכיוצא דהוי הרוטב עבה והעכבר נימוח ונחתך לחתיכות דקות מאד כמו המאכל מותר עיי"ש והסכים עמו הפרי תואר וכ' שאין לזוז מדברי הפר"ח בזה ימין ושמאל עיי"ש ועי' בהגהות הח"ס מהד"ק שהביאו לדינא וכתב דאין חילוק בכל זה בין שרץ לשאר איסורין ובין שיעור כעדשה או פחות או יותר עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"א מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא כל שיש שיעור למלקות כגון כעדשה משרץ או בכזית בכא"פ משאר איסורין וניכר האיסור אע"פ שא"א לבררו אסור אבל בדבר דלית בי' שיעור למלקות מותר כל שא"א לבררו אף שניכר האיסור עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד מה שהרבה להשיב ע"ד החוו"ד בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הב' אות ל"ב בעובדא שאכלה חתול נר של חלב ונפלו הפרורים לתוך שאור שעושין ממנו לחמניות שקורין בייגי"ל והשאור הי' כמה מידות (טעפ) ונתערבו הפרורין וא"א לבררם והכשיר כל הלחמניות משום דכשאופים נתבטלו הפרורים בס' בכל הבייגי"ל דחלב שמן הוא וניתח ונמחה ומפעפע בכולו ועוד אפי' יאסרו כמה בייגי"ל בטלים הם ברוב היתר שאופים מהם הרבה מאות ואין אדם א' אוכלן וגם מוכרים להרבה נכרים דהא אין שם פירורין כ"כ שיאסרו כולם ועיי"ש בהלכות בב"ח אות כ"ג מ"ש עוד מזה: ומ"ש הפת"ש מהתפאל"מ דוקא שרץ משמונה שרצים עי' בדברינו לעיל ריש סי' פ"ד:

י בשאר איסורין. עבאה"ט מ"ש מהד"מ דבשרץ חיישינן שמא נשאר כעדשה והט"ז חולק עליו ועי' בבאר הגולה אות ו' מ"ש ע"ד הט"ז בזה ועי' באורח מישור סק"א מ"ש ע"ד הבאה"ג בזה ודחה דבריו בשתי ידים עיי"ש ועי' בתשו' הרשב"א המיוחסת להרמב"ן סי' קנ"א שרצה השואל לומר כן דכעדשה משרץ חשיב בריה ולא בטל והוא ז"ל השיב שדבר פשוט הוא דאפי' יותר מכעדשה בטל ולא הוי בריה עיי"ש ועי' מזה במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק ג' מ"ש בזה באריכות:

סעיף ב:

יא אם נפל ליין ושמן. עש"ך סק"א וסק"ד דביין ושמן ודבש גם עכברא דדברא בודאי פוגם ועי' במ"ז סק"ב שכ' כן לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה:

יב ליין ושמן. ופשוט הוא מדברי כל הפוסקים שדבש דינו בכ"מ כיין ושמן לענין זה :

יג או לשאר משקין. כתב בדברי שאול ויוסף דעת הנה בש"ע לא מוזכר רק יין ושמן ושאר משקים אבל לא מבואר אם במים הוי עכבר נ"ט לשבח אמנם מטעם שכתב הרמב"ם דאלו דברים צריכין להיות מבושמים משמע דבמים אינו נטל"פ ואסור וכן משמע מלשון המהרש"ל ביש"ש פרק גה"נ עיי"ש וראה זה מצאתי בתשו' הרצב"ש ז"ל בשו"ת יכין ובועז חלק א' סי' ל"ב שכ' להדיא דמים דינו כמו יין לענין זה עיי"ש: (יד) לשאר משקין. עבאה"ט מ"ש מהמהרש"ל להחמיר בשאר משקים ועפר"ח סק"ה שהשיג על המהרש"ל וכ' דהעיקר לדינא להתיר בעכבר דמתא בשאר משקין עיי"ש ועי' באה"ט להלן סק"ז שכ' מהט"ז דבמקום הפסד גדול יש להקל בשאר משקין חוץ משכר וחומץ ועי' במ"ז סק"ה שכ' מהמנח"י דא"צ הפסד גדול דסגי הפסד קצת בשאר משקין והשיג עליו ופסק דבעינן הפ"מ דוקא עיי"ש אכן בחידושי הגרעק"א ז"ל כתב מדברי הרמ"א בת"ח דגם בלא הפ"מ יש להקל בשאר משקים עיי"ש וכ"כ בס' בית מאיר מדברי הרמ"א להלן סוף סי' ק"ז שהכריע להקל בשאר משקים או מאכלים ע"פ המנהג אפי' בלא הפ"מ עיי"ש:

טו פוגם בודאי. עי' בס' מנחת פתים שכ' שצ"ע בעכבר שנפל לקדירה יין אם הקדירה נאסרה כמו בכל דבר פגום דלעיל סי' ק"ג סעי' ב' ברמ"א דאע"ג דהאיסור נטל"פ והמאכל מותר מ"מ הקדירה אסורה ועיי"ש במ"ש בזה: (טז) ואין צריך ס' לבטל פליטתו. עי' במנחת כהן חלק א' מספר התערובות פרק ט' (בד"ה ונ"ל) שכ' דאם נמצא בתבשיל עכבר המנהג הפשוט להתיר אם זרק גוף העכבר אף שאין שם רוב היתר נגד כל גוף העכבר משום שהוא מדברים המאוסים דקיי"ל להלן סי' ק"ז שאין פליטת דברים אלו אוסרת אפי' כשאין שם רוב היתר כנגד פליטתן עיי"ש אמנם מדברי הרמ"א כאן מבואר דבעינן ס' לבטל פליטתו של העכבר אע"פ שזרק גוף העכבר וכ"כ בס' בית יהודה (להמהר"י עייא"ש ז"ל) במנהג ק"ק ארגי"ל דעכבר או חתול שנפל לתוך תבשיל רותח אע"פ שזרקו העכבר צריך בתבשיל ס' כנגדו כי דינו כדין שאר נבילה דצריך ס' לבטל פליטתן עיי"ש וכ"כ בשו"ת ויאמר יצחק חלק א' ביו"ד סי' נ' בעובדא שהעלו מן הבור חתול מת וידוע שהי' נכבש שם מעל"ע וכתב דכיון שיש בודאי במי הבור ס' נגד החתול מותר המים שבבור אבל אם אין ששים בודאי נאסרו המים ואין סברה להתיר המים גם באין ס' משום דהחתול הוא נטל"פ דזה לא ניתן לומר עיי"ש: (יז) לבטל פליטתו. לאו דוקא פליטתו דאפי' אם נתערב ממשו רק שנמחה לגמרי סגי ברוב כמש"ל סי' ק"ג ובסעי' שאח"ז.

יד אברהם והיינו לדעת המחבר אבל לדעת הרמ"א מבואר דבעינן ס' לבטל פליטתו וכמש"ל (בס"ק שאח"ז:) :

יח לשומן נמי דינא הכי. עי' מנח"י כלל כ"ב ס"ק כ"ו שכתב דהחמאה דין שומן יש לה לענין זה עיי"ש:

יט ויש מחמירין בשומן. עפר"ח סוף סק"ה שכ' דהעיקר לדינא כדעת המחבר להתיר בשומן עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ב שכ' דהעיקר להחמיר בשומן ודלא כהפר"ח עיי"ש ועי' בשו"ת דבר אלי' חיו"ד סי' ל"ה שנשאל בא' שהתיך שומן מעוף לערך רביעית או מעט יותר ועירה בכל פעם מעט מהנתבשל אל תוך כלי אחרת עד שלא נשאר בכלי ההתכה כ"א החתיכות קטנות של בשר גריווי"ן ומצא תולע גדול בין הגריווי"ן לאחר שעירו השומן באופן שבודאי לא הי' ששים בהגריווי"ן נגד התולע ואסר המורה כל השומן כיון שעירו לתוכה בכל פעם מהשומן שנ"ן ומורה א' מערער עליו להתיר את הכל כיון דקיי"ל שדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם כנמלים וזבובים וכו' שנתערבו בתבשיל סגי ברוב וכתב דהמורה המתיר טעה דמלבד שדעת הש"ך לעיל סי' פ"ד דתולעים לא מקרי דברים המאוסים הנה בלא"ה טעה דלו יהיבנא דהוי מדברים המאוסים הלא הוא מונח בשומן ובשומן קיי"ל שדינו כמו חלא ושיכרא דמשביח ואף שהט"ז מקיל בתולעים שבפירות לא הקיל רק בשאר תבשיל אבל לא בשומן דהא אפי' עכברא דמתא דבודאי נטל"פ אפ"ה בשומן קיי"ל דמשביח מכ"ש בתולע דעכ"פ מידי ספיקא לא נפקא בודאי דאין להקל כלל עיי"ש באריכות (כ) שומן בקדירה. עפת"ש מ"ש לענין פליטה מחיים ועי' בשו"ת גור ארי' יהודה חיו"ד סי' צ"ח מ"ש בענין זבוב חי שנפל לתבשיל אם אוסר וכתב דבודאי יש להתיר דאין פליטה מחיים עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס דיני או"ה סי' י"ג אות ט"ו ועי' בשו"ת פרי יצחק (מהה"ג מפעטערסבורג) סי' כ"א מ"ש בדברי הח"ס ותשו' גור ארי' יהודה הנזכר והשיג ומדחה דברי הרב גא"י הנזכר והעלה שיש להחמיר ולאסור דיש פליטה מחיים עיי"ש באריכות אמנם יעוין בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קנ"ה שהעלה בכמה ראיות דאין להחמיר כלל וכ' שכן שמע מהגאון מהר"י ז"ל מליסא בעל החוו"ד ששחק על האומרים שיש פליטה מחיים ורוצים לאסור בליעה מן החי והביא דברי הח"ס הנזכר ודחה ראיותיו והביא ראיות להתיר עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת עמודי אור סי' נ"ד שהתפלא על ספר מגדול א' שנשא ונתן בזה אם יש פליטה מדבר חי דאיך יעלה על הדעת להסתפק בזה דהא דבר ברור הוא דכל זמן שהוא תי אינו מפליט כלל דאטו אם יכבוש אבר מן בע"ח או אדם בתבשיל צונן מעל"ע או בציר כדי שיתנו על האש וירתיח יאסר התבשיל וזה לא ניתן להאמר

וה"ה אם נפל לרותח אין שום מקום לאסור עיי"ש ועי' בשו"ת ברכת יוסף חיו"ד סי' ל' שנשאל ביורה רותחת של חלב שעמדה אצל האש ובשעה שהעבירה מעל האש פרחה תרנגולת ממקום גבוה ונפלה ברגל א' לתוך יורה ונכוה רגלה עד שכמעט ממש נתבטל הרגל מחיותו ואין על רגל זה יכול עוד לדרוס ולהלוך בו ונגד זה הרגל שנכוה יש ס' רק עד שאר העוף אין ס' ויש חשש שנבלע בו פליטה מבע"ח של כל העוף והשיב דנגד המקום שלא נכוה בודאי א"צ ששים כי מהחי אין יוצא שום טעם אך נגד הרגל שנכוה בודאי צריך ס' כיון דהוי אבמה"ח וכיון שיש ס' נגדו הכל שרי עיי"ש וכ"כ בשו"ת אבני צדק חיו"ד סי' ל"ט מ' ומ"א דבנפל בע"ח לרותחין שרי וכמנהג העולם שאין אומרים בתוחב יד אדם ברוטב רותח או בלחם חם בעת הלקחו מן התנור שיאסר היד את הרוטב או את הלחם דהרי הרבה פוסקים ס"ל דבשר אדם חי אסור מדאורייתא אלא ודאי דבעל חי אינו מפליט וראי' זו שגורה בפי העולם עיי"ש באריכות ועי' מזה בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק או"ח סי' כ"ט אות ז' ובשו"ת ארץ צבי סי' ל"ב ובס' שדי חמד בחלק אסיפות דינים מערכת הדל"ת סי' ז' ועי' מזה עוד בס' ערוגות הבושם סי' יו"ד ובספרו שו"ת שם ארי' חלק אבה"ע סוף סי' נ"ז ועי' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים מערכת הבית סי' ד' אות י"ד מה שהאריך לדחות דברי הרב ערוגות הבושם הנזכר ועיי"ש עוד באותיות שאח"ז שהאריך טובא בדברי החתם סופר המכר ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה עוד בדברים לעיל סי' פ"ג (ס"ק ס') וסי' פ"ז (ס"ק ל"ח):

כא ויש לספק. עבאה"ט מ"ש דלא הוי ס"ס ועי' בחכמת אדם כלל נ"ח סעי' ו' במוסגר שהניח זה בצ"ע עיי"ש ועי' בדברינו להלן סי' ק"י בדיני ס"ס (ס"ק שס"ט) ועי' בעקרי הד"ט סי' ז' אות ל"ז שהביא מתשו' רב מובהק א' בכת"י בעובדא שעמד בכלי א' יין ולקחו מהיין ונתנו ממנו לתוך חומץ ואח"כ מצאו בהיין שנשאר בכלי עכבר ויש ספק אימת נפל העכבר אם קודם שלקחו מהיין לערבו בתוך החומץ או אח"כ וכ' דכיון דהוי ספק אימת נפל וגם את"ל שקודם שנתנו ממנו בחומץ נפל ג"כ יש סברה להתיר כיון דקיי"ל דדוקא בחומץ שבוחי משבח אבל ביין פוגם א"כ אף שלאחר שעירבו בחומץ שבוחי קא משבח מ"מ כיון שהיין שנפל בו מתחלה מותר גם החומץ מותר עיי"ש:

כב אפי' יש ס'. עבאה"ט ועי' בכנפי יונה ובשו"ת כח שור סי' ס' סמוך לסוף התשו' מה שהתפלאו ע"ד הרמ"א בזה והעלו דלדינא אין לחוש להחמיר בזה אלא כל שיש ס' נגד העכבר יש להקל עיי"ש באריכות אבל למעשה חלילה לסמוך ע"ד להקל נגד הרמ"א ושפ"ד אשר מימיהם אנו שותים ובגוף דברי הכנפי יונה והכח שור עי' בשו"ת חתם סופר

חיו"ד סי' פ' שהסביר הטעם שמחמירים בדין זה לאסור אפי' כשיש ס' עיי"ש (והביאו בפת"ש לעיל סי' צ"א סק"ה בקצרה):

כג יש ס' בשומן. עבאה"ט מ"ש משום דכל מה שמערה ונוגע בעכבר נאסר ועי' במ"ז להלן סי' ק"ה סק"ו (בד"ה אם) ושפ"ד כאן סק"י שכ' דבעכ"כ מיירי בעירוי שלא נפסק הקילוח שאז העמוד היורד למטה הוא נוגע תמיד להעכבר ונאסר כל משהו ממנו במקום נגיעתו אפי' יש ס' נגד העכבר ונ"נ אבל בנפסק הקילוח אינו נאסר רק כדי קליפי עיי"ש:

כד וכן נמצא העכבר עליו. ופשוט הוא דאם נמצא העכבר עליו וניכר למעלה מקום הליכת העכבר דבודאי מותר דהא ניכר שכשהי' קשה נפל ולא חיישינן שזה נפל כשהי' רך וההיכר מהליכת העכבר הוא מעכבר אחר שהלך שם אח"כ דמהיכי תיתי דנחזיק ריעותא לתלות בעכבר אחר שלא ראינהו מעולם וכן אם לא ניכר למעלה שום מקום היכר מהליכת העכבר דאז בודאי אסור דהוי סימן שכשהי' רך נפל אלא דהרמ"א מיירי בע"כ שלא דקדקו לראות למעלה ולא השגיחו ועי"ז יש ספיקות הללו אבל אם דקדקו להשגיח על כל הנ"ל בודאי דהכל לפי הענין וגם צריכין להבחין הכל לפי המקום והזמן אם יכול להיות כך ולא יתקשה בתוך מעל"ע. יד יהודה בפיה"א סק"ח ובפיה"ק ס"ק י"א ועי' עוד בדברינו להלן (ס"ק כ"ו) מ"ש מהבינת אדם בזה:

כה בנטילת מקום. עשפ"ד סק"ז שכ' דהא דצריך נטילת מקום הוא רק לחומרא בעלמא דמדינא סגי לי' בקליפה עיי"ש:

כו ולא מחזקינן איסור וכו'. עש"ך סק"ז שכתב מהת"ח דכ"ז כשבא לפנינו כשהוא קשה אבל אם בא לפנינו כשהוא רך אסור דחיישינן שמא נכבש יום שלם ועי' בבינת אדם שער רוב וחזקה סי' ל"ד שהקשה דאפי' בא לפנינו כשהוא רך מדוע לא נימא עכשיו נפל דהא קיי"ל דבמקום שיש חזקה ברורה לכ"ע אין מחזיקין מזמן לזמן (והבאתי דבריו בזה להלן סי' ק"ה ס"ק ל') והכא הרי הי' חזקה ברורה שלא הי' העכבר בהשומן בשעה שהתיך אותו ובשלמא כשבא לפנינו כשהוא קשה וידוע שהי' רך יום שלם וכן כשידעינן בודאי שנפל לתוכו כשהי' רך כגון שנמצא בשולי הקערה אתי שפיר דכיון דבע"כ לא נפל ברגע זו שעכשיו הוא קשה וע"כ נפל מקודם ויען שלא ידעינן אימתי מחזקינן איסור למפרע אבל בבא רך לפנינו די"ל עכשיו ברגע זו נפל קשה מדוע נחזיק ריעותא למפרע וכ' דצ"ל דבע"כ שאני הכא בנמצא עכבר דמסתבר דכיון דהני עכברי רשיעי תיכף כשמריחים מאכל קופצים ע"כ תולין דנפל כל מה דאפשר לתלות שנפל קודם דהו"ל כמו מקוה שמוחזק לן שדרכו להתחסר ע"כ א"א להעמיד השומן על חזקתו עיי"ש ומבואר מדבריו לדינא דבע"כ נקטו דין זה בנמצא עכבר וכאמור אבל אם נמצא שאר דבר איסור בהשומן

אפי' בבא לפנינו כשהוא רך אין להחזיק איסור למפרע ואי"ה להלן סי' ק"ה יתבאר עוד מזה ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ז (ס"ק צ"ט) ועי' במשמרת שלום להלן סוף סי' ק"ה בחידושי דינים אות ל"ג שכתב שהי' עובדא לפניו באשה שכבשה אתרוגים ולימיני"ס הרבה במים בתוך כלי זכוכית (שקורין סלאו"י) כנהוג לכבוש אותן על כמה ימים קודם שמרקחין אותן ואחר שעמדו כמה ימים בכלי הנ"ל עם המים בשאפ"י טלטלה הכלי והעמידוהו בחדר אחר על החלון ואחר שעמד שם כחצי מעל"ע לקחה אותן לעיין עליהם אם ראויים לרקחם ומצאה שמונח בתוכם עכבר מת גדול ואין בהמים והפירות ס' נגדו וכתב דבזה לכאורה פשוט לאסור בזה דיש הוכחה שבע"כ מונח כאן איזה שעה כי במעט רגע לא ימות העכבר בבואו למים א"כ כיון שכבר יצא מחזקה דמעיקרא זמן מה כיון דא"א לומר עכשיו נפל ומת ממילא צריכין לחוש ולהחזיק למפרע שהי' מונח שם שיעור כבישה אך יש לדין בזה דלמא העכבר פוגם בהן דחוץ מחלא ושיכרא וכו' ובנ"ד י"ל דהמים ע"י שנכבשו בו האתרוגים והלימיני"ס החריפים קצת נעשו המים חמוצים וחריפי קצת ויש לומר דיש להם דין חלא ושיכרא וכו' ועיי"ש בתשו' הגאון מבערזאן נ"י ע"ז ובמ"ש הוא נ"י על דברי הגאון הנ"ל ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

כז שיעור כבישה. עבאה"ט מ"ש אבל אם בודאי ידוע לנו שהשומן הי' תחלה רך רק שיש ספק שמא תוך שיעור כבישה נתקשה וכו' וכן אם ידוע שהי' רך יום שלם ולא ידעינן אם הי' העכבר וכו' ועי' בבינת אדם שער רוב וחזקה סי' ל"ד מ"ש בביאור ענין זה וכחב שזה תלוי במקום עמידתו אם הוא במקום קר או במקום חם כדקיי"ל דבכ"מ אזלינן אחר המצוי ולכן אם עומד במקום חם שראוי להסתפק בו שמא הי' רך כל מעל"ע ואז אמרינן כיון שהי' השומן חם ורך בתחלה מעמידין אותו על חזקתו הראשונה אע"פ שעכשיו הוא קשה ונקרש לפנינו כיון שחזקה זו שהי' רך הוא חזקה ברורה ובזה לכ"ע אמרינן דעכשיו נשתנה אבל אם השומן עומד במקום קר דיותר מצוי שנקרש קודם מעל"ע אזלינן אחר המצוי עיי"ש:

כח כבישה. עבאה"ט מ"ש אבל אם בודאי ידוע שהשומן הי' תחלה רך וכו' ועשפ"ד סק"ז שנסתפק אם טלטל את הכלי עם השומן ממקום למקום ונמצא עתה העכבר דבזה יש לומר דממקום למקום לא מחזקינן איסורא אף אם בא לפנינו השומן כשהוא רך ולא החליט לדינא עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם שכ' בפשיטות להקל בכה"ג וז"ל ונ"ל דאפי' לדידן דמחמרינן בין בזה ובין בזה מ"מ אם בתוך מעל"ע נשאו כלי זו עם השומן ממקום למקום ושם נמצא העכבר יש להתיר אפי' אם בא לפנינו רך ולא ידעינן אימתי נפל דלא מחזקינן איסורא ממקום למקום ואמרינן כאן נמצאת כאן היתה עכ"ד וכ"כ בשו"ת פרי

תבואה סי' נ"ז בשומן אווזות שעמד בקדירה בחדר כמה ימים וכל פעם שהתיכו שומן של אווזא עירו לתוך הקדירה זו בעודו רותח ולקחו מאותה הקדירה כמה פעמים ליתן לתוך מאכל וזה כמו ד' ימים שהכניסו קדירה זו עם השומן לתוך בית החם ונתרכך השומן וביום הרביעי כשבאו להסתפק מהשומן ותחבו הכף בעומק הרגישו שמונח דבר קשה בשולי הקדירה והוציאו משם והנה הוא עכבר שנפל לתוך השומן ובין הכל יש ששים בשומן נגד העכבר ונסתפק השואל אם להתיר כיון שיש לחוש שמא הי' בו העכבר קודם שנתרבה השומן עד ששים וכיון שעירו עליו רותח בכל פעם נמס הכל ונוגע תמיד העירוי בעכבר ונאסר הכל ואפי' כשיש תמיד ס' בשומן נגד העכבר לא מהני וכתב דלספק זה אין לחוש כלל דכיון דהעכבר לא נמצא עד שעמד הכלי בבית החם והוי ממקום למקום דלא מחזקינן ריעותא ע"כ אין להחמיר כלל אמנם לפמ"ש להלן סי' ק"ה (ס"ק ל') מהפרמ"ג והבינת אדם דהא דלא מחזקינן איסור ממקום למקום הוא רק היכא דהי' לו חזקה מבוררת אבל אם לא הי' לו חזקה מבוררת גם ממקום למקום מחזקינן איסור עיי"ש ממילא בנ"ד כיון שכבר הבאתי לעיל (ס"ק כ"ו) מהבינת אדם דבע"כ לא יתכן הדין דאסרינן כשבא לפנינו כשהוא רך רק אם נחליט דבעכבר איתרע החזקת היתר שמתחלה וחשבינן דלא הי' לו חזקה מבוררת כנ"ל ממילא דגם בזה יש להחמיר אפי' אם טלטלהו ממקום למקום דבלא הי' לו חזקה המבוררת מחזקינן איסור אפי' ממקום למקום וכאמור וצ"ע:

כט שהשומן מאוס לאכול. עט"ז סק"ד שכ' דר"ל באין ששים אבל כשיש ששים אפי' הוא מאוס מותר אך בש"ך סק"ח כתב דאם הוא מאוס לדידי' אפי' כשאינו מאוס לאחרים מ"מ כל שעכ"פ לדידי' הוא מאוס אסור להדליקו למצוה אפי' יש ששים או אפי' מאה כל שהוא מאוס עליו עדיין ועשפ"ד סק"ח ובמ"ז סק"ד שכתב להשוות דעת הט"ז עם הש"ך דבפחות מס' אע"פ שאינו מאוס אסור להדליקו למצוה וכשהוא מאוס אע"פ שיש ס' אסור עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום בשפ"ד שם מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"י מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה ועי' באו"ח סי' קנ"ד סעי' י"ב מדינים אלו (ל) שהשומן מאוס לאכול. עבאה"ט סוף סק"ז ועי' במש"ל (בס"ק) הקודם) וע' בס' אלי' זוטא על הלבוש סי' קנ"ד סק"ו שכ' דהעיקר תלוי אם הוא מאוס לאחרים דאם אין כאן מאוס לאחרים אע"פ שמאוס לדידי' מותר להדליקו בבית הכנסת עיי"ש אמנם בספרו אלי' רבא שם ס"ק י"ח כתב שבספרו א"ז העלה דהעיקר תלוי אם הוא מאוס לדידי' דאם אינו מאוס לדידי' אע"פ שמאוס לאחרים מותר להדליק עיי"ש וכפי הנראה יש ט"ס בא' מספריו או בא"ז או בא"ר ועמ"ז סק"ד שהביא דברי האלי' זוטא והא"ר הנ"ל והוא ז"ל מסתבר לי'

יותר דבריו שבא"ר הנ"ל דהעיקר תלוי בדידי' דאם הוא מאוס לדידי' אסיר אף כשאינו מאוס לאחרים ואם אינו מאוס לדידי' אע"פ שהוא מאוס לאחרים שרי להדליק בו עיי"ש אמנם בפרמ"ג או"ח סי' קנ"ד במ"ז סק"ו הניח הדבר בצ"ע דאפשר דלגבי בהכנ"ס כל שמאיס לאחרים שייך להא דהקריבהו נא לפחתך ודוקא לביתו לנר שבת וחנוכה ויא"צ וכדומה שרי כל שאין מאוס לדידי' ועיי"ש עוד בא"א ס"ק י"ט (ועי' במ"ז לעיל סי' פ"ד סק"ב) ועי' בס' שערי דעה סק"ד מ"ש בענין סתירת הא"ר מספרו הא"ז וכ' דנראה שהט"ס הוא בספרו א"ר כי הס' א"ז הדפיס בחייו ואם הי' הט"ס בא"ז הי' מזכיר בספרו א"ר שבא"ז נפל ט"ס וגם הוא מסתבר כן מצד הסברה אמנם לדינא סיים שיש להכריע בזה ע"פ שיקול הדעת בסברא דאם ידוע גם לאחרים מתערובות זה והוא מאיס להם אז יש להחמיר דאע"פ שאינו מאוס לדידי' אסיר להדליק אכן כשאין התערובות ידוע לאחרים אע"פ שאם הי' נודע להם הי' מאוס להם אפ"ה כיון דעכשיו אין ידוע להם ולדידי' אף שיודע אינו מאוס אצלו אזלינן בתר דידי' ומותר אכן בדבר הניכר והנראה לכל המיאוס אע"פ שאצלו אינו מאוס ודאי דלא אזלינן בתר דידי' ובטלה דעתו אצל כל אדם עכת"ד:

לא אסור להדליקו. לאו משום דאסור באכילה דא"כ נאסר ג"כ להדליק בביהכנ"ס בחלב (בציר"י) או בחמאה מטריפה וכיוצא אלא משום דמאוס הוא וכו' אסור נמי לגבוה. מ"ז שם:

לב להדליקו ג"כ בבהכ"נ. וה"ה לכל נר מצוה אסור אם הוא מאוס כגון לנר חנוכה ונר שבת. מ"ז שם בשם האחרונים. ועי' בסלת למנחה כלל כ"ב דין י' שכתב בשם הס' תורת האשם דה"ה נר של הבדלה ושל תלמוד תורה ונר של חולה וכתב הסלת למנחה דמ"ש התורת האשם דגם נר של חולה אסור לא נהירא דלא הוי לענין זה נר של מצוה דלא שייך לומר בזה הקריבהו נא לפחתיך דזה הוא רק לצורך חולה לתשמישו עכ"ד ועי' בערך השלחן אות ו' מ"ש בזה:

לג בבית הכנסת. עי' בס' מאורי אור בחלק באר שבע על ש"ס ברכות בחידושי הלכות שם דף ל"ח שכ' דמסתבר דדוקא נרות שמדליקין לכבוד בית הכנסת משא"כ נרות של מתים ואף שמדליקין אותו בביהכנ"ס שאינם רק לזכרון אין לחוש לזה אמנם אותן נרות של שעוה שמעמידין לתפלה לכבוד המתים וכן נרות של שמן שמעמידין סמוך לארון הקודש לכבוד התפלה באלו יש ג"כ לחוש משא"כ בשאר נרות של שמן שעושין לכבוד המתים אף שמדליקין אותן בבית הכנסת עיי"ש אמנם יעוין במ"ז שם שלא נחית לחלק בכך אלא דנר יא"צ הוא בכלל נר מצוה דאסור אם הוא מאוס עיי"ש:

סעיף ג:

לד דברים המאוסים. עבאה"ט מ"ש דתולעים לא מקרי דברים המאוסים ועי' בדרישה כאן שכתב לחלק דבפרי שגדל בו התולע או הזבוב דאינו מאיס לאכול עמו לא הוי' נטל"פ וכ"כ הש"ך לעיל סי' פ"ד סק"ל דתולע שבפרי הוי נ"ט לשבח עיי"ש ולפ"ז גם לדברי הב"ח שמתיר בהפ"מ וכן לפמ"ש הבאה"ט דהמנהג להקל מ"מ בתולעים או זבובים הגדלים בפירות בעצמם אם הוא באופן שנאסרו דהיינו שפירשו כמש"ל סי' פ"ד יש להחמיר בכ"מ אפי' בהפ"מ איברא כי בט"ז לעיל סי' פ"ד ס"ק ט"ו וס"ק ל"ב כתבו דגם תולע הגדל בפרי הוא מאוס והוי נטל"פ עיי"ש וכן הסכים המנח"י כלל מ"ו ס"ק כ"ח וכ"כ בפרי תואר שם ס"ק כ' ובשו"ת מהר"ם מלובלין סי' כ"ז ובשו"ת שב יעקב סי' כ"ט עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ד' ובתשו' בעי חיי חיו"ד סי' קל"ז שהאריך בענין זה וכ' לחלק בין תולע שנתגדל עם הפרי ובין תולע שבא מבחוץ דבתולע שבא מבחוץ אף שנמצא בתוך הפרי הוי נטל"פ אמנם גם תולע שנתגדל עם הפרי לא הוי נ"ט לשבח אלא אם אכלו עם אותו הפרי אבל אם נפל התולע בפ"ע לתבשיל הוי נטל"פ עיי"ש ועי' מזה בס' קול אלי' חיו"ד סי' י"ב ובשו"ת עדות ביעקב סוף סי' ג' וסי' ד' שכ' לדינא דהתולעים שבפירות הוא מהדברים המאוסים ואין אוסרים פליטתן עיי"ש אמנם בס' עושה שלום חיו"ד ערך תולעים כ' בשם רב גדול א' להלכה דהא דקיי"ל דתולעים הוי נטל"פ דוקא בתולעים הבאים מעלמא אבל בתולעים המתהוים מהאוכל עצמו יש בהם טעם האוכל עצמו והוי נ"ט לשבח עיי"ש ועי' מזה בס' ערך השלחן אות ח' ובס' בן אברהם סי' נ' אות ל"ח ועי' ביד יהודה סוף סי' זה שהניח בצ"ע בזה עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"ו ועי' בשו"ת זרע יעקב סי' כ"ח ובשו"ת סם חיים בליקוטים דף י"א שכ' לדינא דהתולעים שבפירות לא הוי בכלל דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם והוי נ"ט לשבח ואוסרין פליטתן עיי"ש וכ"כ בס' בית דוד חיו"ד סוף סי' כ"ח עיי"ש ועי' בשו"ת תפארת אדם סי' י"ט בדגים המטוגנים בשמי על המחבת ונמצא תולעת בפי א' מהם או על גביהם מאותן התולעים שדרך להמצא בפי איזה מיני דגים והביא דברי הרב עדות ביעקב הנ"ל ולדינא כ' דאין לסמוך עליו כיון דרובא דרבוותא חולקין עליו דכיון שאנו רואין שהעכו"ם אוכלין התולע ההוא בודאי לא הוי מדברים הפגומים והוי כמו שאר ברי' שאוסר פליטתו אמנם לדינא מצדד שם בלא"ה להקל מטעם ס"ס שמא לא הי' זו החתיכה שהתולע דבוק בה חוץ לרוטב בשום פעם ואף את"ל שהי' פעם א' חוץ לרוטב ונאסרה אותה חתיכה שמא הלכה כרש"י דאין אותה חתיכה אוסרת השאר עיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא :

לה שנפשו של אדם קצה בהם. עי' בס' מעין גנים (להרב מהר"א די אבילה) בחידושיו ליו"ד בסי' זה שכ' וז"ל נראה דדוקא כשכל אדם בדל מהם אבל אם אין כל אדם בדל מהם רק רוב בני אדם בדלים ומקצת אינם בדלים מהם לא בטלו ברובא וצריך ס' לבטלו דטעם כעיקר דאורייתא וכו' ולכן אלו התולעים שאוכלין הגוים הנמצאים בתוך חרסי האדמה והם נמצאים בין הירקות צריך לבטל טעמם בס' דאף שרוב בני אדם בדלים מהם ומאוסים עינינו הרואות שהישמעאלים אוכלין אותם וכו' עכ"ד אמנם יעוין בפר"ח להלן סוף סי' קט"ז שכתב לחלק שם בי הדברים שנחשבים שם ובין שאר דברים המאוסים דבכל הדברים הנחשבים שם אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם אבל בשאר דברים המאוסים דאיכא דמימאסי בהו ואיכא דלא מימאסי בהו למאן דלא מאוס לי' שרי עיי"ש והיינו דבעלמא לא אמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם וממילא דה"ה בהני תולעים אע"כ שהישמעאלים אוכלים אותם מ"מ למאן דמימאסי שרי כיון דלא בטלה דעתם אצל כל אדם ומכ"ש בנ"ד כיון דלרוב בני אדם ממאיסו בודאי דלא אמרינן בטלה דעתם אצל כל אדם וע' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הבי"ת אות ע"ט ובחלק פאת השדה בכללים מערכת הב' סי' ה' וצ"ע:

לו קצר בהם. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קנ"ד בדג שנמצא בתוכו צפרדע הנקרא זאב"ע והי' מעל"ע בתוך הדג לאחר מיתת הדג והטריף חכם א' את הדג וקמו עליו עוררין וכ' שם דיפה הורה המורה ועיי"ש באמצע התשו' שכ' דגם מה שאמרו המערערים דצפרדע הוי נטל"פ מי יודע זה הרי בש"ך סי' ק"ז כ' דרוב הפוסקים ס"ל דדברים המאוסים לא הוי נטל"פ וטעמם אוסר וע"כ מחמיר הש"ך באין הפ"מ וכו' ואולי מין השרץ הזה בהדג הוי נ"ט לשבח ועכ"פ בספר אם הוא נטל"פ או לשבח נמי אסור כדין ספק דאורייתא לחומרא ועיי"ש עוד בסו' רכ"ב בקדירה של תנור בית החורף ששואבין ממנו מים חמים תמיד ונמצא בו צפרדע ומצדד שם ג"כ לכל צד עיי"ש ולא הזכיר כלל לחשוב שהצפרדע הוא מהדברים שנפשו של אדם קצה בהם שוב ראיתי בס' מגדים חדשים סי' ק"ז אות ב' שהביא דברי הטוטו"ד הנזכר והתפלא עליו דהי' לו להתיר כיון דעכ"פ הוי ספק אם הצפרדע הוא נטל"פ ובעובדא דשם הוי רק חשש איסור, דרבנן דחנ"נ בשאר איסורין אינו אלא מדרבנן א"כ הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ב' (ס"ק מ"ה):

לז וזבובים. ע' בשו"ת הרדב"ז חלק א' סי' מ"ז בזבוב שנפל לתבשיל והצריך ס' כנגד הזבוב מפני שהוא מסופק אם זבוב משביח או פוגם התבשיל וכתב דאע"פ שהא בעצם

דבר המאוס אעפ"כ אפשר שטעמו משובח עיי"ש (וע"ל סי' ק' סק"מ ולהלן סי' ק"ז ס"ק כ"ד):

לח ויתושים. וה"ה פרעושים דפרעושים ויתושים שניהם שוים, מאורי אור בחלק קו טהור בחידושיו לסימן זה (דף קי"א ע"ב מהס') ועי' כדברינו לעיל סי' ק' סק"ה (וס"ק ל"ו):

לט נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוכו. ע"ל סי' פ"א סעי' ה' בענין דבש דבורים אע"פ שגופי הדבורים מעורבין בו ומרתיחין אותו עמהם מותר משום דהוי נטל"פ ועיי"ש בשפ"ד ס"ק כ"ז שהביא מדברי התוס' דאף שרגלי הדבורים נשארים שם אין איסור דרגלי הדבורים הוי כעצמות שאין בהם שום טעם עיי"ש ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל מ"א סק"א שכתב דמה"ט יש להמליץ במה שבקיץ נראה בחמאה כמה פעמים רגלי הזבובים מעורבים וא"א לזהר ולברור דיש להקל בזה מה"ט כמו ברגלי הדבורים המעורבים בדבש שאין איסור עיי"ש:

מ ונמחה גופן לתוכו. ובזה לא בעינן נמחה לגמרי כמש"ל ריש סי' זה גבי עכבר דשם הוי שרץ דשיעורו בכעדשה משא"כ בשרצים שבסעי' זה ששיעורם בכזית כשאינם שלימים ע"כ א"צ שיהא נמחה לגמרי. יד אברהם. (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ד ס"ק א'):

מא אם ההיתר רבה עליו. עבאה"ט מ"ש אפי' יש בו כזית בכא"פ ועשפ"ד סק"ט דבע"כ אין חילוק בזה בין אם הוא פגום מעיקרא או משביח ולבסוף פוגם כל שההיתר רבה עליו דהיינו חד בתרי או אפי' רק משהו יותר מחצי אפ"ה שרי גם בכזית בכדי אכילת פרס עיי"ש:

מב ההיתר רבה עליו. עבאה"ט מ"ש דהמהרש"ל וב"ח איסרים גם בזבובים ויתושים ועי' בחידושי הגרעק"א שכ' שדעת המהרש"ל להחמיר אף ביין ושמן ודבש אף דעכברא ודאי פוגם מ"מ אין לדמות זבובים ויתושים לעכבר ועיי"ש במ"ש בזה לדינא והניח בצ"ע:

מג מותרים. ודע דאף מי שחוכך לומר בסימן הקודם דכשהגדיל האיסור מידתו של היתר עד שהוא נהנה יותר בגודל המידה מפגימת הטעם אסור מ"מ כאן מודה דכיון שנפשו של אדם קצה בהם אף שנהנה במה שהגדיל מידת ההיתר אין, לאסור ש"ך ס"ק ט' מהב"י ועי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סוף סי' זה:

מד מיהו בחלא ושכרא יש לחוש. עי' ביד אברהם מ"ש לענין קדירה שבישל בה תבשיל שנימוחו בה זבובים אם מותר נבשל בה חלא ושיכרא לכאורה הי' נראה לאסור כיון שהטעם של הזבובים הבלוע בקדירה יתן טעם טוב בהחלא ושיכרא אבל לדינא אין להחמיר בזה לענין טעם הנפלט מן הכלי שהרי הרבה פוסקים ס"ל דזבוב אין בו טעם

כלל ואינו איסר אפי' בחלא ושיכרא וכמ"ש בב"י סי' ק"ז עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק מ"ה):

מה בחלא ושכרא. ולדעת הש"ך לעיל סק"ה יש החמיר גם בשאר משקים חוץ מיין ושמן ודבש. הגהות הח"ס מהד"ק :

מו יש לחוש. עמ"ז סק"ו שכ' דאף שכ' הרמ"א דנוהגין להקל מ"מ בחלא ושיכרא אסיר מספיקא וכדעת הרמ"א כאן והש"ך להלן סוף סי' ק"ז וכתב עוד ואינו יודע על מה סמכו העולם להתיר אף בחלא ושיכרא ובעל נפש צריך לזהר אף בלא בישול רק בקר כי לפעמים שוהין מעל"ע או כשיעור שיתן על האור וירתיח וצריכין לדקדק בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה סוף סי' זה שכ' דאף דמחמרינן בחלא ושיכרא כנ"ל מ"מ עכ"פ כיון שיש מקילין יש לחשבו לספק גמור וכשיש עוד ספק א' הו"ל ס"ס וכל זה בשכר שהי' בימי חכמי הש"ס וכו' אבל בשכר שלנו יש להקל (וכמש"ל ס"ק ג') עיי"ש:

סימן קה

סעיף א:

א איסור שנשרה עם היתר. עט"ז לעיל סוף סי' צ' שהעלה דבשר שנכבש בחלב שחוטה מותר ומבואר מדבריו דפשיטא לי' דבאיסור בב"ח דרבנן לא אמרינן כבוש עיי"ש ועי' בדגול מרבבה שהתפלא על הט"ז בזה עיי"ש אכן בחידושי הגרעק"א ז"ל וביד אברהם בסי' צ' שם תירצו תמיהת הדג"מ עיי"ש ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סוף סי' ע"ג וסי' פ"ו שמתרץ ג"כ דברי הט"ז בזה עיי"ש ועבמ"ז ריש סי' פ"ז מ"ש בזה ועי' בהגהות אמרי ברוך על הדגמ"ר שם איברא כי בפר"ח שם סק"ב חלק ג"כ על הט"ז כתב שדבריו לא נהירין אלא דהעיקר לדינא כדעת האו"ה שם דגם בנכבש בחלב שחוטה אסור עיי"ש וכ"כ בכרתי שם סק"ט לדינא ועי' במ"ז שם ס"ק י"ב שכ' שכן הלכה ואף בשר עוף בחלב שחוטה אסיר ע"י כבישה עיי"ש מבואר מדבריהם דגם באיסור בב"ח דרבנן אמרינן כבוש:

ב שנשרה עם היתר. הוא לרבותא דלא מיבעיא היתר יבש שנשרה באיסור לח או איסור יבש בהיתר לח דנאסר ההיתר אלא גם איסור והיתר יבשים ששרו מעל"ע בצונן לח נאסרו דהשרייה מפליט מן האיסור ומבליע בהיתר. יד יהודה בפיה"ק ריש סי' זה וה"פ: ועיין במנח"י כלל כ' ריש ס"ק י"ג שכ' דלאו דוקא בנכבשו האיסור וההיתר זה עם זה יחד אלא גם היכא שנכבשו זה אחר זה כגון שנכבש דג טמא במים מעל"ע ואח"כ נכבש באותן מים דג טהור נאסר עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות

ל' שכתב דלפי מה דקיי"ל לעיל סי' צ"ד סעי' ד' בהגה דבשאר איסורין בלח בלח לא אמרינן חנ"נ בהפ"מ א"כ בנ"ד אפי' לא נכבשו שניהם יחד רק בזה אחר זה ביש הפ"מ משערין לפי ערך המדומע ע"ד משל כשהדג טמא הוא לערך זית א' והמים הם כשיעור מ' זיתים והדג טהור יש בו כשיעור כ' זיתים יש להתיר הדג טהור כיון שבצירוף המים והדג טהור יש ס' נגד הדג טמא הנפלט למים ע"י הכבישה עיי"ש:

ג עם היתר. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ט' שכ' מהאו"ה דדוקא בדבר לח שייך כבוש אבל ביבש אין דין כבוש כלל ואם הניח ב' דברים יבשים זא"ז אפי' זמן מרובה סגי בהדחה עיי"ש ועי' בסלת למנחה כלל כ"ב דין י"א אות כ"ו לענין כביש בדבש שכ' דלא הוי כבוש רק בדבר לח ומהותך אבל בלא"ה לא הוי כבוש וכ' שכן משמע באו"ה של מהרש"ל עיי"ש ועי' בס' שורש מיעקב הראשון סי' ק"ד אות א' מ"ש בזה והביא מדברי הט"ז באו"ח סוף סי' תרמ"ח ס"ק י"ז שהשיג על הב"ח שמכשיר אתרוג הכביש בדבש ודעת הט"ז לאסור משום כבוש וכ' דבע"כ א"א לתת כלל לזה דבכל דבש לא הוי כבוש אלא דחילוק יש דבודאי יש דבש שהוא קשה ואינו מתנענע בזה לא הוי כבוש אבל אם אינו קשה ומתנענע הוי כבוש עיי"ש וע' במ"ז ריש סי' זה שכתב וז"ל כבישה לא שייך רק דבר גוש בדבר צלול דאז מפליט ומבליע מזה לזה אבל לא בשניהם לחים שבזה מיד כשנתערבו נאסרו וכן לא בשניהם גושים אף שהם לחים קצת אפי' יעמדו ימים רבים כן וכו' ואפי' בשומן כל שהוא קשה לא הוי כבוש אא"כ הוא רך כדאיתא בסי' ק"ד וכו' ושם מבואר דאם הוא רך שהאיסור המונח בתוכו מתנענע ממקום למקום מקרי כבוש עכ"ד וכ' שם עוד דיבש ביבש המונחים מעל"ע ביחד כל שאינו לח ממש ומתנענע אפי' הם לחים קצת אינו אוסר ואפי' נטילה א"צ בדיעבד וכו' ומ"מ לכתחלה יטול כעובי אצבע ועיי"ש עוד במ"ז לעיל סי' ק"ד סק"ג וכ' שם וחמאה שהוא קשה ואין מתנענע לא הוי כבישה ובשו"ת חוט השני סי' ס"ג יראה דחמאה הוי כבישה והמנח"י כלל כ"ב אות י"ט הביאו ואולי ברך ולא בקשה וכו' והכל לפי הזמן והמקום דודאי שומן של בשר בהמה ובזמן הקור אינו רך כל מעל"ע עכ"ל ועי' עוד בפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז בא"א סוף ס"ק כ"ג שכ' שם ג"כ לענין שומן אווז ששהה איזה זמן בכלי חמץ דבשומן קרוש לא שייך כבוש עיי"ש ועי' מזה במנח"י שם ס"ק י"ח שכתב דאולי משום דדרך שומן אווז שלא להיות קשה עיי"ש ועי' בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לטוטו"ד סוף סי' י"ב שנשאל ע"ד החמאה העומדת בכלי חרס של בשר בימי הקיץ או בחורף בבית אי הוי כבוש וכ' שם הנה בזה אני מסכים עם הפרמ"ג דבקרח לא הוי כבוש אבל חמאה שעומדת בקדירה של בשר בימי הקיץ או בחורף בבית שידוע שנמס החמאה מחמת החום כ"כ עד שנעשה

טופח ע"מ להטפיח דהוי כבוש עיי"ש אמנם לפמש"ל מהפרמ"ג דבעינן שיהי' החמאה מתנענע הנה זה לא שכיח גם בימי הקיץ וגם במדינות החמים שמצוי לפעמים שהחום בימי הקיץ מתגבר עד שנתרכך החמאה קצת מחמת החום מ"מ הלא אין החום שולט כ"כ עד שיהא נמס החמאה רק ביום אבל בלילה נתקרר האויר ואינו שולט כ"כ שיהא נמס החמאה וא"כ לא הוי כבוש מעל"ע כיון שהלילה מפסיק בינתיים שאז אינה לח כ"כ שיהי' טופח ע"מ להטפיח ועי' בפרמ"ג או"ח סוף סי' תמ"ז (בד"ה ודע עוד) שהביא מתשו' בית יעקב סי' צ"ט שכ' דכשיש טופח ע"מ להטפיח הוי כבוש וכ' שדבריו צ"ע עיי"ש וע' בס' דברי הוראה פרק מ"ד ובדלתי תשובה סק"א מ"ש בזה:

ועיין בשו"ת הרד"ם חיו"ד סי' כ' שנשאל בכלים שהעכו"ם מקבצין בהם דם בבית המטבחיים לאכלם והביא דברי הפרמ"ג הנ"ל דכבוש לא שייך אלא בנשרה תוך דבר צלול ע"כ בנ"ד כיון שטבע הדם להתקרש בעמדו בכלי איזה שעות ואין בו עוד צלילות דם אלא שנשאר מים צלולים שמתמצים מן הדם ע"כ אם שפכו אותן המים צלולים קודם שעמדו מעל"ע בהכלי בתוך הדם לא הוי כבוש כיון שלא נכבש הדם מעל"ע בהכלי בצלילות אכן אם עמדו המים צלולים עם הדם מעל"ע בהכלי נאסר הכלי דהרי נשרה הדם הקרוש מעל"ע בהכלי תוך המים צלולים והו"ל איסור שנכבש במים מעל"ע תוך כלי דאסור עיי"ש באריכות:

ולענין איסור או היתר הנכבש בחורף במים קרושים וכדומה עפרמ"ג לעיל סי' ס"ט בשפ"ד סק"ס ובסי' זה במ"ז שם שהביא מהמנח"י בתשו' סי' י"ד להתיר בזה משום דבקרח לא שייך כבוש ושכן מסתבר דאין מתנענע וכ"ש כשנקרש כ"כ עד שנעשה כאבן היבש דלא מפליט אלא שהבל"י הביא בשם הא"ז דהוי כבוש אמנם לדינא מדחה הפרמ"ג דברי הבל"י מהא"ז הנ"ל וכ' דלדינא כל שאינו צלול לא הוי כבוש אך בשפ"ד לעיל סי' ס"ט שם הוא חושש למעשה להחמיר ולחוש לדעת הא"ז שהביא הבל"י אמנם במ"ז כאן כתב בהחלט להלכה להקל בזה בהפ"מ עכ"פ ולא כתב דלמעשה יש להחמיר עיי"ש ועי' בס' דרכי הוראה שם שהביא מתוספתא ערוכה שמבואר כדברי המנח"י דבקרח לא שייך כבוש עיי"ש ועי' בחוו"ד שם ובתשו' קנאת סופרים בהשמטות לטוטו"ד סוף סי' י"ב וביד יהודה שם שכ' כן בהחלט לדינא דאין להחמיר בזה כלל עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ב בשאלה הג' שעמד בחורף בזמן הקור בחצר חבית שמחזקת שלשים הין והיה בה מים רק לערך שליש דהיינו עשר הין ונקרש ונגלד ונעשה כל המים קרח מראשו עד שולי החביות עד שלא הי' אפשר לשבור הקרח כלל ולקח את החבית לבית וצוה לשפוך מים על הקרח תמיד ובכן שפכו עליו מים עד שני שבועות ואחר שני שבועות נמלך

הבעה"ב להשליך את הקרח חוצה ואחר ששאבו כל המים מן החביות חצבו את הקרח בקרדום לחתיכות להשליך את הקרח חוצה וכאשר שברו את הקרח חוצה נמצא שונרא מתה בתוכה והיתה ג"כ קרושה שהקרח היה מקמץ את הנבילה שהיתה מונחת באמצע הקרח ונשאל על כל הכלים של הבעה"ב שהשתמשו במשך הימים במים שבחבית וכ' שם ג"כ דמחמת שהי' נכבש בתוך הגלד אין חשש דלא שייך דין כבוש רק בדבר לח ולא כשנקרש ונגלד ואין חשש בזה רק שמא הי' השונרא מתה קודם שנגלד ונשתמשו בהמים גם משום זה אין לאסור דהוי ספק כבוש וכיון שלא נודע רק לאחר מעל"ע שנשתמשו בהכלים הרי לא נודע הספק רק לאחר שנעשה מדרבנן וכו' וגם יש לצרף לזה עוד הספק הב' שם מתחלה כשנפלה החתול בכל זמן שהיא מונחת טרם שנקרשה הי' הרבה מים בחביות עד שהי' ס' כנגדה תמיד לכן כל הכלים מותרין בפשיטות עיי"ש. ועיי"ש עוד ביד יהודה שכ' דמ"מ כל זה הוא רק בהיה המים קרושים ועומדים כל המעל"ע בשלימות מחמת הקור והקרח אבל אם נפשר בתוך המעל"ע שפיר מצטרף גם הזמן שהי' בתוך הקרח והכפור למעל"ע ואמרינן שהוא מפליט ומבליע ואוסר עיי"ש:

ד היתר. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"ה בעובדא שהעמידו קדירה מלאה שומן בקערה ושפכו מעט חלב תחת הקערה עד שנשרה שולי הקערה ומעט דפנות בחלב ונשרה בו מעל"ע ואסר השומן שהוא נגד החלב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה שהשיג עליו והעלה דבע"כ לא הוי כבוש אא"כ אותו דבר שנכבש הוא מסובב מהמשקה שהמשקה מסבב החתיכה ואין הפסק ביניהם אבל אם יתן כלי מלא חלב בתוך בשר או שומן קרוש וישהה בו מעל"ע לא יעלה על דעת שום אדם לאסור וכן אם ישרה כלי עם שומן קרוש מעל"ע בתוך חלב ברור הוא דרק הכלי נאסר מהחלב אבל השומן שבו שרי כיון דהוא לא שרה בתוך החלב כלל דהכלי מפסיק בינו ובין החלב אכן אם הי' בהקדירה שומן צלול פשוט הוא דצריך שיהי' בהשומן ס' כנגד מקום הכלי שנאסר מהחלב עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז בא"א סק"ל שכ' דאם נדבק חמץ על נסר של חביות מבחוץ אסור מה שבתוך החביות דכבוש מפליט מכל דופן החביות וגם מהבצק הדבוק עליו ועיי"ש מזה עוד בא"א לעיל סק"ט הרי לפנינו שמדברי הפרמ"ג מבואר דלא כהיד יהודה רק כהחמודי דניאל דגם אם במקום החמץ שמבחוץ אין שם שום לחלוחית שהרי הנסר מפסיק בין החמץ ובין המשקה שבתוך החבית אפ"ה אוסר בכבוש מעל"ע וע' בהגהות חכמת שלמה דיש סי' זה שנסתפק בחבית של חרס או של עץ דק שנשרה בתוך בור של יי"נ או מים אסורים או של חמץ ונשארה החבית שם מעל"ע ובתוך החבית הי' פירות ומיני מאכל וכדומה או להיפך שעמד חבית של יי"נ

בתוך קופה של פירות מעל"ע אם נאסרו הפירות או לאו אם נימא כיון דהחבית עצמו בלע מן המשקה האיסור אז גם הפירות נאסרו שבלעו דרך דופני החביות או לאו גם יש להסתפק אם יש חילוק בזה בין משקה למשקה ובין חבית לחבית יעיי"ש במה שמצדד בכל זה אמנם לפמש"ל הנך רואה שכבר החליטו הפרמ"ג והחמודי דניאל דגם בכה"ג הוי כבוש. שוב ראיתי במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה שהביא מחכם א' שהביא ראי' ממתני' דמכשירין דכבוש מעל"ע מבליע גם דרך דופני הכלי מעבר לעבר בין מחוץ לפנים לתוך הכלי ובין מפנים לחוץ וכ' דלפ"ז יש לעיין לענין בשר המונח בכלי והכלי עמדה מעל"ע בתוך חלב אם מהני להבליע החלב בהבשר שבפנים או אולי אין להחמיר רק בחמץ וכיוצא בו דהוי איסור משהו משא"כ בשאר איסורין דלא הוי איסור משהו אין להחמיר בזה דאין לו כח להבליע בכדי נתינת טעם והעתיק שם תשו' הגאון מבערזאן נ"י שהביא מכמה דוכתא דבשאר איסורין אין להחמיר כלל לחוש שיפליט דרך דופני הכלי לתוך האוכל שבפנים ואין חשש לבשר שבתוכו כלל ובע"כ דמה שהחמיר הפרמ"ג בזה הוא משום חומר דאיסור חמץ שהוא במשהו ולא זולת עיי"ש:

ה מעל"ע בצונן. עבאה"ט ופת"ש סק"א שהראה מקום לתשו' מקום שמואל ולשערי תשובה בא"ח סי' תמ"ז ור"ל כי בתשו' מקום שמואל שם כתב דהיכא דהיתרא בלע לא אמרינן כבוש כמבושל אכן בשע"ת שם הביאו והשיג עליו וכתב דאין לסמוך על המקום שמואל בזה דאין לחלק בהא מלתא דכבוש כמבושל בין בליעת איסור לבליעת היתר עיי"ש איברא כי במ"א סי' תמ"ז ס"ק ט"ז ובסי' תנ"א סק"מ כתב כן בשם המרדכי והד"מ דלא אמרינן כבוש היכא דהיתרא בלח עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ב שהביאו ופסק כן בהחלט לדינא דאם עמד בכלי חלב מעל"ע ואח"כ בישלו בה בשר דיש להקל דהיכא דהיתרא בלע לא אמרינן כבוש כמבושל ועיי"ש עוד בדבריו לעיל סי' צ"ג בחידושים ס"ק ז ובביאורים ס"ק ג' והנה בס' מקור מים חיים השיג ע"ד החוו"ד במה שהסכים לדינא עם המ"א בזה והביא כמה ראיות להחמיר עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת בכורי שלמה חיו"ד סי' י"ג שהרבה להשיב ע"ד הגאון מקור מים חיים בז והעלה דהעיקר כמ"ש החוו"ד להקל בזה כדעת המ"א עיי"ש באריכות ועיין בהגהות הגאון ר' ברוך פרענקיל ז"ל על הנו"ב תניינא חיו"ד סי' ס"ז שצידד ג"כ להקל בזה עיי"ש ועי' בס' אמרי בינה (מהגאון מהר"ם איירבאך ז"ל בדיני בב"ח ותערובות סי' י"א שהתפלא עליו דבזה גם להט"ז אסור דכי שנכבש בהכלי חלב בעין והרי בדבר בעין לכ"ע לא שייך נטל"פ והניחו בצ"ע עיי"ש אמנם הנה בפרמ"ג או"ח סוף סי' תמ"ז במ"ז ס"ק י"ט (בד"ה מ' הט"ז) ובא"א שם ס"ק ט"ז ובהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אית ד' כתוב בפשיטות לדינא דגם בכבוש היתר

בכלי כגון חלב שכבש מעל"ע בקדירה של מתכות ועירו ממנו החלב ובישלו בקדירה זו בשר אסור הבשר באכילה ובהנאה עיי"ש לדרכו ועי' בדבריו עוד לעיל סי' פ"ז במ"ז סק"א בשאלה דשלש קדירות שכ' דקדירה שהי' כבוש בתוכה חלב מעל"ע ובישלו בה אח"כ בשר בהמה אסור בהנאה ואם בישלו בה בשר עוף ג"כ חלילה להקל דהא אף באיסור דרבנן כבו אוסר בכל הכלי וא"כ אסור באכילה עיי"ש ועי' בשו"ת אבני קודש סי' מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה וכתב דבבישל בה בשר עוף אין טעם לאסור וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש:

אמנם הנה בגוף ראית החוו"ד שהביא דהיכא דהיתרא בלע לא אמרינן כבוש כמבושל עי' בשו"ת טוטו"ד קמא סוף סי' ק"ז ובתליתאים סי' רכ"ה וביד יהודה בפיה"א שם ובפיה"ק סק"ד ובס' משמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות כ' ובס' שערי שמחה שער ב' סי' י"ב שהרבו להשיב ע"ד החוו"ד בזה והעלו דהעיקר לדינא שאין לחלק בדין כבוש בין היתרא בלח או איסורא בלע ואם שהה חלב בקדירה מעל"ע ואח"כ בישלו בה בשר נאסר הבשר והקדירה עיי"ש באריכות ובטוטו"ד שם סיים דהמורה להקל בזה הוא טועה בדבר משנה עיי"ש:

ו לעת. עי' בס' באר יעקב לעיל סי' ע"ג שהביא מהצמח צדק סי' קכ"א והמנח"י כלל כ"ד סק"ב ושכן דעת הרב באר עשק דכבוש כמבושל הוא רק במעל"ע אבל אם נכבש יותר ממעל"ע הוי כשלוק שהוא יותר ממבושל והוא ז"ל חולק עליהם דלעולם דינו רק כמבושל עיי"ש באורך:

ז בצונן. ואפי' אין שניהם צוננין רק שהתחתון צונן והעליון חם באופן דאמרינן תתאה גבר ואוסר כ"ק ג"כ אין אוסר בכבוש בכלו אלא במעל"ע ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות א' וה"פ:

ח מקרי כבוש. ולענין אי בעינן שיהי' כבוש מעל"ע רצופין בתוך המים וכן לענין אם נחלפו המים בתוך מעל"ע עי' בפת"ש לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ג ועי' בפרמ"ג בשעה"ת חלק ב' ריש פרק ג' שכ' וז"ל וכבוש מקרי ששהה דבר גוש בדבר צלול כ"ד שעות רצופין הא הפסיק בינתיים אף שע"י צירוף יהי' יותר מכ"ד שעות אפ"ה לא מקרי כבוש עכ"ל וכ"כ בפרמ"ג או"ח סי' תע"ג בא"א ס"ק י"ד עיי"ש ודבר זה מבואר בש"ך בנקה"כ להלן סי' קל"ה ס"ק ט"ז עיי"ש אמנם במ"ז ריש סי' זה הביא מדברי המנח"י כלל כ"ד אות ב' שכ' בשם ח"ז מהרא"ש ז"ל דאם תוך מעל"ע שפכו המים ונתנו מים אחרים אף שהי' בצירוף מעל"ע שלם יש להקל וכ' דבמקום הפ"מ יש לסמוך ע"ז להקל דבעינן מעל"ע רצופין עיי"ש יותר מזה כתב בתשו' מעיל צדקה סי' ל"ה וכמדומה שנוהגין להתיר אם נלקח

החתיכה תוך מעל"ע זמן מיעוט אפי' אם החזיר לאותן המים עצמן כל שלא נשרו מעל"ע בפעם א' בלי הפסק עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א לדינא ומבואר מדבריהם דר"ל אפי' שלא בהפ"מ וכ"כ בחוו"ד בחידושים סק"ב בפשיטות לדינא דדוקא מעל"ע בלא הפסק בעינן אבל ע"י צירוף לא הוי כבוש עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"ט מה שהאריך בזה והעלה דחשיב כבוש דלא בעינן דוקא שיהי' מעל"ע בלא הפסק כל שעכ"פ בצירוף הי' מעל"ע אסור עיי"ש וכ"כ בשו"ת שמן רוקח מהדורא תליתאי חיו"ד סי' י"ד עיי"ש אמנם בש"ע התניא באו"ח סי' תע"ג סעי' כ"ט פסק דלא הוי כביש כמבושל רק כששהה מעל"ע רצופין אבל לסירוגין לא מהני עיי"ש, וכ"כ בשו"ת חתם סופר חיו"ד סוף סי' פ"א בפשיטות עיי"ש ועי' ביד דוד בהגהות ב"י אות ה' ובשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' פ' ובשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' קכ"ב (בד"ה ובגוף הדין) מ"ש לענין כבושה בסירוגין ועי' בעקרי הד"ט חיו"ד סי' ד' אות י"ט מ"ש בזה והביא דברי הרב חקרי לב הנ"ל וכ' דחומרא יתירה הוא ואין להחמיר כלל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"ד וכאן ריש סי' זה מ"ש בזה והעלה דאם שהה בינתיים בין מים למים והי' בהפסק בלא מים כ"כ כזמן שהי' שרה במים מתחלה אז אין לחוש כלל דאז נתבטל כל הפעולה שעשה בו המים ברכיכו וחזר ונתייבש וצריך להתחיל מחדש לרככו משא"כ אם לא שהה כ"כ אז יש להחמיר שלא במקום הפ"מ וכל זה הוא אם שהה עכ"פ כרגע בין מים למים אז יש מקום להקל בהפ"מ וכאמור אבל אם לא שהה כלל בין מים למים דינו ככבוש לכל דבריו וגם כתב דלא בעינן דוקא שישהה באותן המים עצמן דגם במימות מחולפין הו"ל כבוש עיי"ש באריכות אמנם יעוין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רי"ד שנשאל במעיין שנפל לתוכו נבילה וכמה בני אדם שאבו מן המים הללו ובישלו ואפו ממנו ואח"כ נודע שהי' כבוש שם בהבאר כל משך זמן ויש שאלה על כל הכלים ששמשו בהמים מן המעיין הזה בכל משך הזמן ההוא והשיב להתיר דכיון שניתוסף בהבאר בכל פעם מים חדשים אין לו דין כבוש כלל ועיי"ש עוד להלן בסימן רכ"ו שכתב ג"כ להקל בכעין זה עיי"ש ועי' בס' דלתי תשובה לעיל סי' ס"ט ס"ק פ"ג שהביאו ונותן פנים מסבירות לדבריו להקל בזה ושכן הוא דעת השב יעקב והמנח"י והפרמ"ג וכ"כ בתשובת ח"ס חיו"ד סי' פ"א עיי"ש אמנם עיין בס' מגדים חדשים כאן אות ד' שהביא דברי הטוטו"ד הנזכר ומפקפק בדבריו ומצדד להחמיר בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ט (ס"ק רנ"ד) וסי' ע"ג (ס"ק ל"ג):

עיין בשו"ת זכרון צבי מנחם סי' י"ד שכ' שם רב א' דע"כ לא כתבו האחרונים דבסירוגין לא חשוב כבוש אלא כשהי' ס"ה בין כל הכבושות רק מעל"ע אבל כשהי' ס"ה הכבושה

כמה מעל"ע אז אף דלא הי' בכל הכבושין מעל"ע א' רצופין רק שהי' כמה מעל"ע בסירוגין כ"ע מודים דדינו ככבוש גמור דהא חוש הראות מעיד על זה עיי"ש ועי' בשדי חמד בחלק הכללים מערכת הב' סוף כלל מ"ד שהביאו וסיים דמדברי החתם סופר חיו"ד סי' פ"א מתבאר דגם בכה"ג לא חשוב כבוש והניח בצ"ע לדינא עיי"ש:

ט מקרי כבוש. עי' בעקרי הד"ט חלק או"ח סי' י"ח אות כ' שכתב וז"ל עוד חידש לנו הרב יכין ובועז חלק א' סי' קמ"ב דין מחודש בזה וכו' דלא אמרינן כבוש כמבושל רק בדברים חיים שנכבשו או אפי' בדברים מבושלים שנכבשו במשקים אחרים שלא נתבשלו בהם אמנם דבר מבושל שנכבשה בצונן במשקין עצמן שנתבשל עמה לא אמרינן כבוש כמבושל והביא ראי' על זה עכ"ל, והנה חפשתי בשו"ת יכין ובועז במקום שציין שם הרב עקרי הד"ט ועוד בכמה מקומות ולא מצאתי, שום דיביר מזה כלל ועי' בשו"ת תפארת צבי חאו"ח סי' כ"ד שכתב שם אגב אורחי' וז"ל והרי הדין זה שייך נמי בשאר איסורין דמשערין בס' אם נצטנן התבשיל ונתמעט ההיתר שעכשיו אין ס' ודאי יאסר מחדש אם נכבש שיעור כבישה ולא שמענו לחלק עבור שכבר נתבשל עם איסורו שלא יבלע עכשיו בכבישה עכ"ל הנך רואה דפשיטא לי' להגאון תפארת צבי הנזכר להיפך מדברי העקרי הד"ט בשם היכון ובועז שוב ראיתי בשו"ת יד יוסף סי' ס"ז שנשאל בעובדא שנפל חלב (ר"ל בציר"י) לתבשיל של בשר והי' בהתבשיל ס' כנגד החלב שנפל ונצטנן התבשיל ונשפך מתוכו קצת רוטב באופן ששוב לא הי' ששים כנגד החלב שנפל לתוכו ועמד כך מעל"ע והמורה התיר התבשיל ועמדו עליו עוררים והוא הביא דברי הרב תפארת צבי הנ"ל ודברי העקרי הד"ט הנ"ל וכתב שיש מקום לדברי המורה שיפה הורה להתיר עפ"ד העיקרי הד"ט הנ"ל דבכה"ג לא שייך כבישה כיון שכבר נתבשל הבשר בהרוטב ההוא מכבר אמנם בן המחבר כתב שם בדברי הפרמ"ג באו"ח סי' תמ"ז במ"ז ס"ק י"ח ומדברי הבאה"ט באו"ח שם ס"ק ל"ג דמבואר מדבריהם דגם כשכבר נתבשלה בהרוטב ההוא אם חזר ונשתהה באותו הרוטב מעל"ע שייך בו דין כבוש כמבושל עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה בסיף הס' שכ' שבא לפניו עובדא שבישלו דגים קטנים הרבה בכלי אחד בע"ש והוריקו מהם מעט לצורך ליל שבת ובמוצאי שבת לקחו את השאר לאכול ומצאו דג טמא קטן ונשאל על הדגים ועל הכלים הביא מדברי העקרי הד"ט הנזכר והביא על זה מתשו' תפארת צבי הנ"ל דלא שמענו לחלק שלא יבלע ע"י כבישה אחר שנתבשל עם האיסור וגם דברי הרב יד יוסף בתשו' שם והוא כ' דאם כי אין להעמיד יסוד ע"ד התפארת צבי כי לא שמענו אינו ראי' וגם כי כבר מקובל בידינו שלא שבקינן ודאי של פוסק אחד בשביל ספיקו של פוסק אחר על כל זה כיון שמדברי

הפרמ"ג נראה שהחמיר בזה וכמ"ש בן המחבר יד יוסף שם ע"כ עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא אך בנ"ד שהי' עוד ספק שמא לא נכבש מעל"ע התיר מטעם ס"ס שמא הלכה כהיכין ובועז ושמא לא נכבש מעל"ע עיי"ש אמנם לאחר החיפוש בספרים ראיתי שכבר עמדו על מבוכה זו גדולי המחברים דהנה בשו"ת פרי צדיק ולהרב מהרי"ש צרור ז"ל) סי' י"ט כתב לדינא דלא אמרינן כבוש בדבר מבושל וכמו דלא אמרינן אין צלי אחר בישול ולא בישול אחר בישול ולא בישול אחר צלי ה"נ אין כבוש אחר ביכול עיי"ש באריכות ומבואר מדבריו דלאו דוקא אם נכבש אח"כ בהרוטב שלו שכבר נתבשל בו אלא גם אם נכבש במים שלא נתבשל מעולם לא שייך בו דין כבוש כל שהבשר כבר נתבשל אמנם בס' ערך השלחן הספרדי בסי' זה אות ב' הביאו והשיג עליו והעלה דדוקא לענין שבת שייך דבר זה דאין בישול אחר בישול או אתר צלי עי' בדברינו לעיל סי' פ"ז (ס"ק ד') משא"כ באיסור התלוי בנתינת טעם פשיטא דאפי' לאחר הבישול חוזר ליתן טעם ע"י בישול אחר וממילא דבודאי גם כבוש שייך בבישול עיי"ש בדבריו הנאמרים בטוב טעם וגם בלא"ה כבר כתבתי לעיל כי לא מצאתי ביכין ובועז במקום הזה שום דבר מזה כלל לכן חלילה לסמוך על דברי הרב עקרי הד"ט והרב פרי צדיק הנ"ל להקל בזה כלל כיון שמסתבר יותר דברי המחמירים וכיון דקיי"ל דכבוש הוא מדאורייתא (כמש"ל ס"ק י"ג) ע"כ בודאי אין לסמוך להקל בכבוש על דבר שאין לו מקור בש"ס ופוסקים הראשונים:

י מקרי כבוש עי' בשו"ת יד יוסף שם מ"ש באיסור שנכבש בהיתר והי' ששים ואח"כ נתמעט ועי' בשו"ת חסד לאברהם תניינא חיו"ד סי' ל"א שנשאל בענין זה באיסור שנכבש בהיתר מעל"ע והי' ששים בהיתר נגד האיסור ואח"כ נתמעט מההיתר עד שאין ששים אי חוזר ואוסר ההיתר אף שלא שהה אח"כ שיעור כבישה כי כבר נתעורר הטעם במעל"ע הראשון שנכבש לצאת ולהבליע בהיתר בלי עכוב או דבעינן שיעור כבישה שנית אחרי שנתמעט ההיתר והעלה דלכל השיטות לאחר שכבר שהה מעל"ע אינו בולע שנית עד שישהה מחדש מעל"ע דבכבוש מעל"ע רצוף ממשיך הטעם מהאיסור ובכלות המעל"ע כלתה המשכת הטעם והוא יוצא ממנו וכיון שכלה יציאת הטעם ונתבטל כששוהה אח"כ צריך עוד מעל"ע לפליטה ולבלוע חדשה ועיי"ש עוד שכתב שיש לחקור בענין זה באיסור שנכבש בכלי יותר ממעל"ע ונטלו אח"כ האיסור מתוכה ואחר זמן בישלו בה היתר אי חשבינן מעל"ע משעה שנטלו האיסור מתוכה וכל שלא שהה מעל"ע מנטילת האיסור חשוב בן יומו או דלמא דכיון דקודם שנטלו האיסור ממנה כמה שעות כלה מעל"ע שנכבש האיסור בהכלי ואותה הבליעה שבלעה הכלי בכלות המעל"ע כבר נפגמה ע"י שהיית מעל"ע ואף ששהה האיסור בתוכה איזה שעות

אח"כ כיון שלא שהה מעל"ע מחדש אין כאן פליטה מחדש וא"כ ההיתר שבישל בתוכה אח"כ מותר שהרי הו"ל אינו ב"י מזמן הבליעה ועיי"ש במ"ש בזה וכתב דלשיטת הרא"ם שהפליטה והבליעה באים כאחד בסיף מעל"ע פשיטא דחשבינן מעל"ע משעה שכלה המעל"ע מהכיבוש וכששהה אח"כ צריך מעל"ע מחדש לבליעה חדשה אכן לשיטת החו"י והפלתי שהפליטה הוא מעט מעט בהמשך הכ"ד שעות וכו' שפיר י"ל כשהוציא האיסור מהכלי ע"ד משל בשעה עשירית אז יש בו בליעה חדשה שאינה פגומה מה שבלע בהמשך כ"ד שעות טרם שנלקח האיסור מהכלי אף שנבלע האיסור בהכלי קודם שעה עשירית מעל"ע מ"מ אינו נח מלבלוע מעט מעט בכל רגע ובהמשך הכ"ד שעות נבלע כדי נתינת טעם וכיון שלא שהה אחר שעה עשירית מעל"ע הוי הכלי בן יומא ואוסרת ההיתר שנתבשל בתוכה וסיים דלהלכה נראה להחמיר כשיטת החו"י כי דבריו מסתברין שהבליעה באה מעט מעט וחשבינן מעל"ע משעה שהוציא האיסור מתוכה עכ"ל ועי' בשו"ת מהרי"א הלוי חלק א' סי' י"ג שנשאל בענין זה כשנתמעט ההיתר לאחר מעל"ע ונשאר האיסור בפחות מששים ושהה כך זמן מועט אם יש לחוש דלאחר שנתמעט ההיתר בלע מהאיסור אף בזמן מועט ועיי"ש במה שמצדד בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש באריכות ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הנכפל אות ל"ו שכתב וז"ל איסור שנשרה בהיתר מעל"ע והי' ששים בהיתר נגד האיסור ואחר מעל"ע לקחו מן ההיתר עד שלא היה ששים נראה דנאסר תיכף אע"פ שלא שהה מעל"ע אחר שלקחו דהא הבליעה הוא אחר מעל"ע ובלאחר מעל"ע תמיד וכו' וה"ה יין נסך אם נכבש יין כשר בכלי כשר או עם דבר כשר ואחר מעל"ע נגע בו נכרי נאסר הכלי או ההיתר תיכף וה"ה לענין חמץ בפסח אם נכבש קודם פסת והגיע פסח אע"פ שלא שהה וכבוש בפסח נאסר תיכף עכ"ל: ועיין עוד בחמודי דניאל שם אות כ"א שעמד על המחקר אם שרו בשר במים מעל"ע ואח"כ נתנו חלב לתוך המים אם נאסר הבשר תיכף כיון שלא נשרה בחלב מעל"ע ומצדד להחמיר וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שהביאו והעלה לדינא בפשיטות דאם שהה מים בכלי מעל"ע ואח"כ נפל בו איסור לח מיד נבלע האיסור בהכלי כאלו היה האיסור בהכלי מעל"ע וה"ה בשר ששרה מעל"ע במים ואח"כ נפל בו חלב נמי נאסר מיד עיי"ש אמנם יעוין בס' ערוגות הבושם לעיל סי' ס"ט ובשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רכ"ו שדעתם להתיר בזה דאינו נאסר אא"כ חזר ושהה מעל"ע מעת שנפל האיסור עיי"ש באריכות ועי' בדלתי תשובה לעיל סי' ס"ט ס"ק פ"ג שנותן פנים מסבירות לדינא כדעת המקילין בזה ודלא כהיד יהודה עיי"ש וצ"ע:

יא כבוש. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה דכלי נאסר ע"י כבישה ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ז (ס"ק י"ב) ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ע"ז וע"ת שהאריך בזה בכמה דפין ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה בס' בית יהודה (להמהר"י עייא"ש ז"ל) דף קט"ו ע"א ובס' ערך השלחן באו"ח סי' תמ"ז אות י"ט ובס' שרי חמד חלק הכללים מערכת הב' כלל מ"ה. איברא כי במ"ז ריש סי' זה הביא בשם האורח מישור שמצא כתב מהט"ז דאם נכבש איסור בכלי של היתר אינו אוסר רק כדי קליפה דאין כבוש מבליע בכלי יותר מכ"ק לכן אם בישלו בה אח"כ תבשיל שרי דיש בתבשיל ס' נגד הקליפה אבל לדינא כ' הפרמ"ג שם שאין לסמוך על זה כי הט"ז בעצמו כ' לעיל סו' צ"ג סק"ב להחמיר וכן הלכה דבכולה משערין דכבוש מפליט ומבליע בכלי בכולו ואוסר עיי"ש וכ"כ בבינת אדם שער או"ה סי' ע"ז לדינא דאיסור שנכבש בכלי היתר מעל"ע ודאי נאסר הכלי כולו אך כ' דבע"כ ר"ל רק במקום שהציר נוגע אבל למעלה ממנו בודאי לא נאסר דלא חמיר כלי מאוכל שאינו נאסר אלא מה שבתוך הציר ולא למעלה ממנו אלא דכוונתו דאוסר כילו ר"ל מעבר לעבר לאפוקי דלא נימא דאינו אוסר אלא כ"ק עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות כ' בעובדא שלקחו קדירה של חלב ועמדו בה חלב מעל"ע ואח"כ עירו ממנה החלב וטעו וחממו בה גריווי"ן של שומן עיף ועירבו בכף בשר ואח"כ לקחו הגריווי"ן ונתנם לקדירה של בשר עם דוחן ולא הי' ס' נגד הגריווי"ן ואח"כ עירו ממנה התבשיל דוחן וחזרו ובישלו בה בשר תוך מעל"ע וגם בהבשר לא הי' ס' נגד הגריווי"ן והאריך בזה והעלה דכיון דקיי"ל דכבוש בכלי אוסר כל הכלי א"כ בנ"ד שהחמו הגרייוי"ן אצל האש תיכף אחר שהוריקו החלב פשיטא דנאסרו וכשנתנו אותם אח"כ לקדירת בשר עם דוחן ולא הי' ס' נגדם נאסרה הקדירה עם הדוחן וגם הבשר שבישלו בה אח"כ תוך מעל"ע נאסר מהקדירה כיון דלא הי' בו ס' אפי' נגד הגריווי"ן שנבלע בקדירה ואח"כ העתיק שם תשו' הגאון מבערזאן נ"י שצידד להקל ולהתיר הבשר שנתבשל בו אח"כ יען הי' הגריווי"ן של שומן עוף והי' טגון וגיבב שם כמה צדדי היתר וסיים אבל הדוחן והקדירה אין להתיר עיי"ש באריכות ועי' בס' שערי שמחה שער ב' סי' י"ג וי"ד בעובדא שבישלו בקדירה גדולה בשר ולאחר שהוריקו הבשר והרוטב מהקדירה טעו ושכחו ושמו בתוכה חלב והיה נכבש בתוך הכלי של בשר מעל"ע ונמכר החלב להרבה אנשים והם בישלו את החלב ויש שאלה על כל הכלים של הקונים ויש הפ"מ ודעת השואל להקל כיון דבלא"ה הט"ז והש"ך מקילין דלא שייך כבוש בכלי ואף שהאחרונים חולקים על זה מ"מ עכ"פ יש לצרף דבריהם לדעת האחרונים שצידדו לומר באיסור דרבנן שנבלע בכלי יש להתיר לאחר ששהה הכלי מעל"ע דלא שייך לגזור בזה

אינו ב"י אטו ב"י דהוי גזירה לגזירה אך השואל דחה היתר זה דכיון שבישלו החלב אח"כ ממילא נאסרה החלב לאחר הבישול מן התירה כמ"ש החוו"ד סק"ה דספק כבוש אף דמותר בבב"ח כיון שהוא מדרבנן מ"מ אסור לבשלו אח"כ וכו' והוא ז"ל האריך טובא והעלה להתיר הכלים דבאמת בנ"ד גם להחולקים על הט"ז והש"ך ואוסרים כביש בכלי זה רק בשאר איסורים אבל בב"ח לכ"ע מותר כבוש בכלי אפי' מדרבנן ובלא"ה נראה דהעיקר לדינא כהט"ז והש"ך והמ"א כמ"ש החוו"ד עיי"ש באריכות:

ולענין אם יש חילוק בין כלי לכלי בזה שכ' הבאה"ט מהאו"ה דדוקא כלי עץ וחרס נאסר ע"י כבוש עי' בשו"ת חוט השני סי' ס"ז שכתב. בפשיטות לדינא דדוקא כלי עץ וחרס בולעים בכבוש מעל"ע אבל כלי אבנים אינם בולעים ע"י כבוש כ"א ע"י רתיחת האור עיי"ש אמנם יעוין במנח"י כלל ג' סק"ה מ"ש בזה והעלה דלדינא אין לחלק בין כלי עץ וחרס ובין כלי ואבנים בכ"מ נאסר ע"י כבוש עיי"ש ודע שיש חילוק בין כלי חרס חדש לכלי חרס ישן דכל מ"ש כאן דבכלי חרס צריך מעל"ע הוא רק בכ"ח ישן אבל בכלי חרס חדש קיי"ל לעיל סי' צ"ג שהוא בולע גם בפחות ממעל"ע. ופרטי דין כלי חרס חדש או ישן וגם איזה נקרא כלי חרס חדש ואיזה נקרא כ"ח ישן נתבאר לעיל בסוף סי' צ"ג בבאה"ט ופת"ש (ובדברינו שם) וגם נתבאר שם שיש חילוק בין כ"ח פשוט ובין כלי חרס גלייזיר"ט עיי"ש ועי' בדברי יוסף סי' תרכ"ו וסי' תשל"ג:

ולענין כלי זכוכית עי' במ"ז שם שכ' דהמקיל בהפ"מ בכלי זכוכית שלא מהני בי' כבוש אפי' בשהה מעל"ע לא הפסיד עיי"ש ועי' ביד יהודה ריש סי' זה מ"ש בזה והעלה בהחלט לדינא דבכלי זכוכית אין שייך כבוש כלל אפילו בדברים חריפים הרבה עיין שם וכן נוהגין כל בעלי הוראה להקל להדיא בזה:

ולענין כלי מתכות עי' בשו"ת חוט השני שם שכ' דכלי מתכות לא דמי לכלי עץ וחרס דכלי מתכות אינם בולעים ע"י כבוש כ"א ע"י רתיכות האור עיי"ש וכ"כ בשו"ת מקום שמואל סי' ל"ז (הנכפל) דכלי מתכות אינו בולע בכבוש וכ' שכן הי' עובדא לפניו ביורה של נחושת שעמד בה איסור לח צונן מעל"ע ואחר שהוריקו האיסור מהיורה בישלו בה תבשיל ונשאל במעמד כל לומדי העיר והורה להתיר התבשיל ומברר טעמו ונמוקו והעלה בראיות דכלי מתכות אינו בולע בכבוש אליבא דכ"ע עיי"ש אמנם יעוין במ"ז ריש סי' זה שכתב שזה תלוי במחלוקת הפוסקים עיי"ש ובמ"ז לעיל סי' צ"ג סק"ב (בד"ה הט"ז) כ' להלכה דכבוש מעל"ע אוסר גם כלי מתכות עיי"ש אכן במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח (בד"ה ואכתי) כתב דמ"מ אם עמד איסור לח ביורה נחושת מעל"ע ואח"כ בישלו בה יש לצדד להתיר התבשיל כיון דבלא"ה יש דעות דכבוש בכלי אינו אוסר כ"א כדי קליפה

ואף דלא קיי"ל כן מ"מ בכה"ג יש לצרף לסניף עיי"ש אולם בחוו"ד בחידושים סק"ג כ' בהחלט דכלי מתכות אינו נאסר ע"י כבוש עיי"ש ועי' ביד יהודה ריש סי' זה מ"ש בזה והעלה לדינא דבכלי מתכות אין לאסור כבישה זולת בדבר שיש לו חריפות קצת כגון יין וחומץ וכדומה אבל לא במים וחלב ושמן וכיוצא ואם הוא מצופה בפנים היטב שקורין גלייזיר"ט יש להתיר אפי' בכבוש בדברים חריפים הרבה עיי"ש:

יב כבוש. עי' בשו"ת הרי בשמים תניינא סי' רי"ב שהוכיח דכל דבר שהוא סגור מכל צד ואינו מגולה לאויר לא שייך בו דין כבוש והביא ראי' מדברי הש"ך לעיל סי' צ"ט סק"א שכתב מהאו"ה וש"פ דקליפות ביצים של איסור מצטרף עם ההיתר לבטל פנימיות הביצה של איסור ומדוע לא נימא דכששהתה הביצה בקליפתה מעל"ע לאחר שנולדה נאסרה גם הקליפה מלחלוחית הביצה מכח כבוש ובע"כ דכיון שהוא מכוסה מכל צד ואינו מגולה לאויר לא שייך בו דין כבוש ומה"ט כ' בדבר שנשאל על אודות הקליפה הנקרא מושע"ל שגדל בתוכה שרץ המים הנקרא אויסטע"ר בל"א שמבשלין אותה עד שנעשה לטיט ומתקנין בטיט הזה כלים שבורים שמתחברים השברים ע"י הטיט הזה דכיון שנכבש השרץ בתוך הקליפה בעודו במים הרי בלעה הקליפה מהשרץ ע"י כבוש כמו כלי שנכבש מעל"ע באיסור ויאסר הטיט אח"כ את הכלים שמבשלין בהם ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה להתיר מכמה טעמים וא' מהטעמים הוא כיון שהשרץ סגור בתוך קליפתו אע"פ שמתמצה הלחלוחית מגופו של שרץ אין הקליפה בולע ממנו מכח כבוש כיון שאינו מגולה לאויר עיי"ש ודבריו תמוהין לפענ"ד דפשיטא לי' דכשהוא מסוגר ואינו מגולה לאויר לא אמרינן בי' כבוש כמבושל דמה יענה להא דלעיל סי' פ"ז סעי' ו' דחלב הקיבה שנשאר בהקיבה מעל"ע לאחר שחיטה חשוב כבוש והרי שם החלב שבקיבה סגור בהקיבה ואינו מגולה לאויר וכן בהא דכחל בסי' צ' שכתב הרמ"א בסוף סעי' ג' דאם הניחו כך שלם עם החלב מעל"ע לא הוי כבוש וכ' הט"ז ס"ק י"ב שם בשם האו"ה משום דחלב שחוטה מדרבנן ומשמע דאם הי' מדאורייתא היה אסור משום כבוש והרי שם החלב סגור וסתום בתוך הכחל ולא נראה לחוץ ואם רוצין להוציא החלב צריך לקרוע הכחל ולטוח בכותל עד שיפליט ובע"כ דלא קיי"ל לחלק בכך שוב ראיתי בשו"ת רב טובך חלק א' סי' מ"ט שהעתיק תשו' הגאון מהרש"ק ז"ל במה דשכיח שהנשים משהים. האווזות מעל"ע לאחר שחיטה ואינם חוששין לאסור הלב משום שנכבש בדם הכנוס בתוכו וכמו בחלב הקיבה ובכחל הנ"ל וכתב לחלק דבע"כ לא שייך כבוש רק אם נשרה היתר באיסור או איסור בהיתר שלא נולדו שניהם ביחד בטבעם משא"כ בדם הלב כיון שמעצמו בטבעו הוא ביחד עם הלב לא שייך כבוש ולא דמי לחלב שבתוך

הכחל שבא מדם שבאברים ונעשה חלב ובא לכחל אבל דם הלב שהוא נולד ונעשה כלב עצמו וכל מה דהוי ממנו בעצמו לא שייך כבוש עיי"ש ולפ"ז ממילא מובן הא דקליפת ביצת טריפה אע"פ ששהתה מעל"ע לאחר שנולדה לא נאסר מטעם כבוש משום לחלוחית הביצה שבתוכה משום דנולדה עמו והוא עמו תמיד בטבעו וממילא פתרון גם להשאלה בדבר הטיט שמתקנין בו הכלים הנ"ל דלא נאסר הקליפה מהשרץ כיון שנולד עמו וכאמור ועי' מזה בדברינו לעיל סי' מ"ח (ס"ק י"ב) ובסי' ס"ט (ס"ק רל"ג וס"ק רנ"ב):

יג והרי הוא כמבושל ולענין אי כבוש הוי דאורייתא עפרמ"ג בשער התערובות חלק ב' ריש פרק ג' ובמ"ז ריש סי' זה שכ' דכבישה מעל"ע בצונן האוסרת הוא מה"ת חוץ מבב"ח עיי"ש וכ"כ בש"ך לעיל סי' פ"ג ס"ק י"ד להדיא עיי"ש ועי' בפלתי סק"ז ובכרתי סק"ב ובחכמת אדם כלל נ"ח סעי' א' ובגינת וורדים חיו"ד כלל ו' סי' כ"ב ובשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' צ"ג (בד"ה והנה בצל"ח) והנה בשו"ת ברך משה הספרדי סי' ל' גבי כבישת דגים טהורים עם טמאים כ' דכבוש כמבושל הוא רק מדרבנן עיי"ש והביאו ביד דוד לעיל סי' פ"ז בהגהות ב"י אות כ"ו עיי"ש אמנם יעוין בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת כ' כלל מ"ג שהתפלא עליו שהוא נגד דעת כל הפוסקים דס"ל בפשיטות דהוי דאורייתא בשאר איסורים עיי"ש ועי' בט"ז סי' פ"ג סק"ו ובש"ך שם ס"ק ט"ו ובסי' ק"ז סוף סק"א גבי דגים טמאים שכ' דאע"ג דצירן הוא מדרבנן מ"מ טעמן היוצא ע"י כבישה הוי דאורייתא עיי"ש ועפת"ש סי' פ"ג שם סק"ה ובס' ק"ז שם סק"א מ"ש בזה מהמנח"י והנו"ב שהשיגו על הש"ך ועי' בחוו"ד כאן בביאורים סק"ב ועי' במקור חיים סי' תמ"ז בחידושים ס"ק ט"ז שכ' דהעיקר לדינא להחמיר דטעם היוצא ע"י כבוש הוי דאורייתא עיי"ש וכ"כ בגנזי יוסף על הפתיחה הכוללת חלק ג' אות י"ח ס"ק פ"ב לדינא עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ג ס"ק מ"ו):

יד הוא כמבושל. עבאה"ט מ"ש לענין אם נכבש היתר בכלי איסור שהט"ז מתיר כיון שבשעה שנעשה כבוש הוי נטל"פ ועי' בפר"ח סק"א שמתמה על הט"ז שסותר א"ע למ"ש לעיל סי' ס"ט ס"ק מ"א ולדינא כ' להחמיר בזה כיון שהכבישה נעשה בסיף המעל"ע ונטל"פ לא נעשה רק לאחר מעל"ע עיי"ש ועי' באורח מישור לעיל סי' ס"ט סק"א מ"ש לתרץ דברי הט"ז באופן שאין דבריו סותרין זא"ז עיי"ש ועי' בערך השלחן באו"ח סי' תמ"ז אות י"ט ובשפ"ד לעיל סק"י מ"ש בזה ועי' בספר עולת שבת באו"ח סי' תמ"ז סעי' ח' מ"ש בזה ודעתו להחמיר וכתב ג"כ במ"ש הפר"ח דבסוף מעל"ע נעשה כמבושל ואז הוא עדיין נ"ט לשבח דנטל"פ לא הוי רק לאחר מעל"ע ולאפוקי מדעת הש"ך שהבין דנעשה נטל"פ וכבוש ביחד עיי"ש ועי' במנח"י סוף כלל ג' שהביאו וכ' דהעיקר לדינא כדעת

הש"ך והט"ז כאן להקל בזה עיי"ש ועי' במ"א או"ח סי' תמ"ז ס"ק ט"ז מ"ש בזה ולדינא כתב דכשנכבש היתר בכלי איסור מעל"ע מותר דבשעה שנעשה כבוש הוי נטל"פ אם לא בדבר חריף או שנתן ההיתר בתוך הכלי תיכף כשהורק האיסור דאז הפגימה והבליעה באים כאחד אסור עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בחידושים סק"ג לדינא עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ו' מ"ש בזה ודעתו ג"כ להקל כדעת הט"ז והש"ך בזה עיי"ש ובחק יעקב סי' תמ"ז ס"ק י"ט וע' במטה יהונתן בגליון לעיל סי' ע"ט סעי' א' מ"ש בדברי המ"א בזה וכתב דלשיטת המ"א בע"כ לומר דכבוש נעשה כמבושל באותו רגע שבסוף המעל"ע וזה אינו אלא דבשעה חדא או שתים קודם המעל"ע מתחיל הבלוע ואינה נגמרת אלא בסוף כ"ד שעות עיי"ש ועי' בשו"ת חוות יאיר סי' ק"א (דף ק' פ"א) שכתב ג"כ דאין סברה לומר דבכ"ג שעות וג' רבע שעה לא בלע כלל וברביעית שעה אחרונה בלע אלא שבהמשך הזמן בולע אחת לאחת עד שיבלע הרבה הראוי לאסור עיי"ש ועי' השו"ת כתר כהונה סי' ל"ו מ"ש בזה והתפלא ע"ד החו"י הנזכר וכתב וז"ל הגע עצמך אם הי' נוטל הבשר מהמים קודם כ"ד שעות מעט ליכא מאן דאסר דכך שיערו חכמים דוקא בכ"ד שעות בולע ובחסר מעט לא וכמו אם חסר קורטב וכו' עכ"ד ועי' בסידור מגדל עוז (מהגאון יעב"ץ ז"ל) בדיני בב"ח אות ט"ז ובשו"ת אמרי אש חיו"ד סי' מ"ד ועי' בס' דברי יוסף סי' תשל"ג מ"ש ע"ד האמרי אש בזה באריכות ועי' בכנפי יונה מ"ש בזה ומה שהתפלא ע"ד הבה"י בזה וע' בס' שערי דעה סק"ב מ"ש לבאר דברי הבה"י הנזכר והביא דברי החו"י והכתר כהונה הנ"ל במקום הפ"מ המקיל וסומך עצמו על הט"ז והש"ך וכנה"ג שחולקים על האו"ה לא הפסיד אמנם שלא בהפ"מ קשה להקל בדבר שהחמיר האו"ה וכמה אחרונים חזקו את דבריו עיי"ש באריכות ועי' מזה בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הכ' כלל מ"ב באריכות (ועי' מזה לעיל סי' ס"ט ס"ק מ"ה):

ומ"ש הבאה"ט במוסגר בשם המ"א ששמע מהגאון מו"ה יעקב מלובלין דדוקא אם הכלי עומד ריקן נפגם הטעם אבל אם אינו ריקן לא נפגם הטעם הנה במ"א בסי' תמ"ז שם מבואר שהוא בעצמו לא ס"ל כן שהרי כתב דהבלוע והפגימה באים כאחד ולא כתב דלא הוי פגום כיון שלא הי' ריקן ועי' בדברי שאול ויוסף דעת ריש סי' זה מ"ש בזה ועי' בשו"ת מהר"מ שיק חיו"ד סי' קכ"ד בעובדא שחלבו פרה אחת ויצא החלב מעורב בדם ושהו אותה החלב בכלי מעל"ע ושוב הוריקו והדיחו הכלי ונתנו בהקדירה זו חלב לבנה וכשרה ושוב שהה בכלי זו מעל"ע ונסתפק השואל דנהי דהכלי ששהה בה החלב האדומה אסורה מ"מ על החלב הלבנה ששהה אח"כ בכלי זו י"ל דכיון שלא נתנו תיכף ומיד החלב בתוכה לאחר שהוריקו ממנה החלב האדומה א"כ י"ל כיון דבשעה שנכבש

החלב השני כבר עבר מעל"ע מכבישת החלב האדומה בראשונה א"כ יש להתיר לפי דברי המ"א דפגימה ובליעה באים כאחד ושרי ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא החליט כן וסיים להתיר כיון דבשעה שנעשה הב' כבוש כבר נפגם הראשון וכמ"ש הש"ך סק"ב עיי"ש. באריכות:

ועיין בבינת אדם שער או"ה סי' נ"ט אות ע"ז שכ' דכל מ"ש דלא שייך דין כבוש בכלים משום נטל"פ כ"ז הוא בכבוש מעל"ע במים או בשאר דבר שאינו חריף אבל בדבר מליח שפיר אפי' לאחר מעל"ע לא הוי נטל"פ וכתב שדברי הש"ך בסי' ס"ט ס"ק ס"ח שכ' דאף אחר מעל"ע מותר דהוי נטל"פ וצ"ע דהרי בדבר חריף לא אמרינן נטל"פ עיי"ש איברא כי בחוו"ד בסי' ס"ט שם בביאורים ס"ק כ"ד הביא בשם המנח"י דהש"ך מיירי במליחה מועטת דאז לא חשיב הציר דבר חריף עיי"ש ועי' בהגהות אמרי ברוך על הש"ך שם ס"ק ס"ח ועי' עוד בבינת אדם שער או"ה סי' ע"ח בעובדא שמלחו בשר בכלי עץ ועמד בו ימים הרבה ואח"ז לאחר שפינו הבשר כבשו בתוכו לפתן (שקורין בורקע"ס) ולאחר שנתחמץ לקחו הרוטב (שקורין ראסי"ל) ובישלו אותו בקדירה חולבת וכתב דיש לאסור בזה אפי' אם עמדה הקדירה קודם איזה ימים בלא בשר כלל דמ"מ נעשה הראסי"ל הזה כולו בלוע מבשר שהרי כלי זו בלעה ע"י כבישה ציר של בשר וכיון שהראסי"ל הוא חמוץ כחומץ בודאי מוציא מן הכלי ע"י כבוש ובזה לא שייך מ"ש הט"ז והש"ך דכיון דלא נעשה כבוש רק לאחר מעל"ע נעשה נטל"פ דבדבר חריף לא שייך נטל"פ דאגב חורפי' משוי' לשבח כמש"ל סי' צ"ו ע"כ אפי' אם הי' הקדירה החולבת אינה ב"י אסיר וכ"ז דוקא אם בישלו הראסי"ל כמו שהוא חריף וכאמור אבל אם קודם שבישלו אותו בקדירה החולבת נתנו בו מים להחליש כחו כדי שיהא ראוי לאכילה אז אם הי' הקדירה החולבת אינה ב"י יש להתיר הראסי"ל בהפ"מ אבל הקדירה אסירה עיי"ש והנה בסוף דבריו שם העתיק דברי החק יעקב בה"פ סי' תמ"ז ס"ק מ"ג שכ' לענין זיתים שכבשו במים דכיון דבשעת כבישתן נותנין בהם מים ונתבטל החריפות א"כ מה שמקבל הטעם מהכלי הוי לפגם אע"ג דלבסוף אחר שנתחמצו נעשה דבר חריף לא אמרינן תו דחורפי' מחליא לשבח כיון שבשעת עיקר קבלת טעמו לא הי' דבר חריף וא"כ ה"נ כיון שקודם שנתחמצו הבורקע"ס לא הי' חריף לא אמרינן מחליא לשבח וא"כ לא נבלע בהם בשר כלל עכ"ל. והנה לפי דבריו האחרונים בזה ממילא אפי' נתבשלו אח"כ בקדירה ב"י וגם הי' הראסי"ל חריף טובא לא נאסר לא הראסי"ל ולא הקדירה רק שצריך לאכול הראסי"ל בכלי חולבת וכדין שכתב הרמ"א לעיל סי' צ"ד סעי' ה' שצריך לאכול התבשיל במין הכלי שהוא ב"י אמנם לדינא נלפענ"ד שדבריו הראשונים עיקר ואין ללמוד מדברי

החק יעקב לנ"ד כי בפרמ"ג או"ח שם בא"א ס"ק ל"ט הביא ג"כ לדברי החק יעקב בזה וכתב דלדינא אין להקל אלא כשסילקו הזיתים מהקדירה קודם שנשתהו ונעשו חריפים עיי"ש וממילא דבנ"ד שהי' הבורקי"ס בהקדירה עד שנעשו חריפים הדרינן לקמייתא דהחריפות מחליא לשבח ובלעו הציר של בשר וכמ"ש לעיל ואין להקל אא"כ נתן בתוכו מים קודם שבישלו וכאמור:

טו כמבושל. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רי"ד שנשאל במעיין שנפל לתוכו בע"ח ונטבע שם בהמעיין ונשתהה שם יותר ממעל"ע ולא הי' ששים בהמים של המעיין נגד הנבילה והי' שאלה על כמה כלים של כמה בעלי בתים שהשתמשו מהמים שבבאר ההיא ודעת השואל להקל כיון שיש דעות המתירין לטבול במעיין מכח דארעא חלחולי מחלחל וא"כ אם מועיל הצירוף לטבול בו אדם מכ"ש דמהני לצרף לבטל בששים ואפי' להמחמירים שם היינו רק לטבול דבעינן שיהיה ארבעים סאה ביחד אבל לענין לבטל בששים לא בעינן שיהי' ביחד דוקא והוא ז"ל מדחה דבריו דודאי המים שבתוך הארץ אינו מצטרף דכיון שהדבר תלוי בביטול הטעם ובזה בעינן שיתפשט הטעם בכל המים שנכבש בהם הנבילה ויבלעו הטעם ויתחלק בשוה וזה אי אפשר אא"כ נכבש בתוכו הנבילה ונתחמם ע"י כח הכבישה ואז הטעם מתפשט ונתבטל משא"כ בזה דהמים שבתוך הארץ לא נכבש בתוכן הנבילה ולא נתחממו כלל מכח הכבישה ואף דיש להם חיבור מ"מ כיון דהארץ מפסיק ואיכא דפנות המקררות וגם הולך דרך הקרקע בודאי לא שלטה בהם כח הכבישה ע"כ גם להמתירין לטבול במעיין מ"מ לענין כבוש גם הם מודים דאין מצטרפין המים שבתוך הארץ לקבל טעם הנכבש בתוך המעיין עיי"ש באריכות אמנם יעוין בדברי שאול ויוסף דעת שנשאל ג"כ מהשואל הזה שאלי זו והסכים לדעת השואל להקל בזה והוסיף עוד סניף כיון שהמעיין הוא נובע תמיד ונתוסף מים מחדש ועכ"פ רוב מים נחלפו בתוך המעל"ע לא חשיב כבוש מעל"ע ועיי"ש מ"ש עוד סניף לזה:

טו כמבושל. עי' בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' ס' שכתב דמה שאמרו כבוש כמבושל ר"ל כבישול דכלי של דמבליע אבל אינו כבישול דכלי ראשון עיי"ש ובשו"ת פרי צדיק סי' י"ט ובס' שדי חמד בחלק אסיפות דינים מערכת חמץ ומצה סי' ג' אות ז' אמנם יעוין במ"ז שם שכתב דמ"ש שהוא כמבושל אינו מענין בישול כלל אלא דר"ל שהוי מפליט ומבליע כמו בישול עיי"ש ועי' בביאור ענין זה ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"ג ומזה יש תשובה לפענ"ד למ"ש הח"ס חיו"ד סי' פ"ו שיש לנהוג בלולב ומיניו בשבת שבתוך החג להסירו מן המים ע"י עכו"ם בסוף היום כדי שלא יהי' כבושים מעל"ע ויפסלו עיי"ש ועי' בפת"ש לעיל סי' פ' ס"ק י"ט במוסגר מה שהתפלא על זה

ועי' בשו"ת כתב סופר חלק או"ח סי קכ"ב מ"ש לחזק מנהג זה ומתרץ תמיהת הפת"ש עיי"ש באריכות (ועי' מזה בשו"ת שאילת שלום תניינא סי' רל"ב) אמנם במדינותינו לא ראיתי נוהגין בחומרא זו ומעולם לא שמעתי מהמדקדקין במצות שיזהרו בזה ולפי דברי המ' והיד יהודה הנזכר שפיר יתכן מנהגם של ישראל תורה היא כיון דענין כבו אינו באמת ענין א' עם בישול כלל רק שעושה פעולה לענין להפליט ולהבליע כמו בבישול א"כ ממילא מובן דדוקא באתרוג ומצה ומרור אמרו חז"ל דכשנכבש אינו ראוי עוד למצותו יען כי הוא דבר שיש בו טעם וע"י הכבישה כי שנפלט ממנו הטעם ונשתנה הדבר מקדמותו בזה שפיר אמרו חז"ל דאינו רא שוב למצותו משא"כ בלולב והדס וערבה שהוא עץ בעלמא ואין בו טעם ל שייך בו ענין כבישה כלל וכי מה יעשה ומה יפעל בהם הכבישה להכניס או להוציא איזה טעם שישתנה מקדמותו ואכ"מ להאריך ועי' בדברינו לעיל סי' פ' (ס"ק ד'):

יז ונאסר כולו. כ' בשפ"ד סק"ג וראוי שתדע דכבוש מעל"ע בצונן בטל בס' וכשיש ס' שוב א"צ עוד קליפה אפי' במקום שנגע עכ"ד עיין בכרתי לעיל סימן צ"ב ס"ק י"ח שמשוה דין כבישה למליחה דבאין הפסד גדול אמרינן בי' חנ"נ עיי"ש ועי' בישועות יעקב לעיל סי' ס"י ס"ק י"ד שהביא פלוגתת הפוסקים אי אמרינן בכבוש חנ"נ וכתב דהוא הכריע בתשובה דאין לדמות כבוש למליחה דכבוש בשאר איסורין דומה למבושל ממש ואמרינן בכבוש חנ"נ כמו במבושל ועיי"ש עוד בסי' ע"ג סק"א שכתב ג"כ דבכבוש לכ"ע אמרינן חנ"נ עיי"ש וכ"כ בס' עין המים הספרדי בחידושיו ליו' סי' ק"א דכיון דלא הוי דרך בישול לא אמרינן חנ"נ ועי' בפרמ"ג או"ח ס' תמ"ז בא"א ס"ק ל"ח שצירף שם לסניף דבהפ"מ לא אמרינן בכבוש חנ"נ עיין איברא כי במ"ז להלן סוף סי' ק"ו כתב בהחלט דבכבוש ודאי נ"נ אף בהפ"מ עיי"ש ועי' בשו"ת יהודה יעלה (למהר"י קובי ז"ל) חיו"ד סי' ד' מ"ש בזה באריכות ולענין אם אמרינן בכבוש מעל"ע בצונן איסור דבוק עי' במנח"י כלל ג' סק"ג ושפ"ד לעיל סי' ס"ט סק"ס (בד"ה ודע דמכאן) דמבואר מדבריהם דגם בכבוש מעל"ע אמרינן איסור דבוק [ועיי"ש במ"ז ס"ק י"ג במ"ש מ"מ כיון דנכבש וכו' ועיי"ש עוד בסי' צ"ג במ"ז סוף ס"ק ט"ו במ"ש משא"כ או נכבש אח"כ וכו' עיי"ש] ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סוף סי' קט"ז שכתב דה נראה לו דבכבוש לא שייך איסור דבוק אך מה כחו לחלוק על משמעות הפוסק דמשמע מדבריהם דגם בכבוש שייך דין דאיסור דבוק עיי"ש אמנם בשו"ת טורי האבן סי' ל"ד בתחלת התשו' כ' בפשיטות דבכבוש לא שייך איסור דבוק דהוי בכבוש לא שייך הטעם דשמא הי' פעם א' חוץ לרוטב ונ"נ דבכבוש אם היתה החתיכה חוץ לכבישה אינו בולעת כלל עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' ע

בפיה"א ס"ק י"א שנסתפק בזה ולדינא העלה ג"כ דאין להחמיר דבכבוש לא שייך הטעם דשמא הי' פעם א' חוץ למים וגם הטעם דממהר לבלוע ג"כ אין שייך לחוש בכבוש דזה לא שייך רק במליחה וצלי ובישול וכו' עיי"ש ועי' בדלתי תשובה לעיל סוף סי' ע"ב שהביאו ונותן פנים מסבירות לדברי היד יהודה לדינא עיי"ש אמנם במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות י"ג העלה דהעיקר כדעת המנח"י והפרמ"ג להחמיר דבע"כ גם בכבוש שייך החשש דממהר לבלוע כמו בבישול וצלייי' ודלא כהיד יהודה עיי"ש באריכות (ועי' בדברינו לעיל סי' ע"ב ס"ק ל"ב ובסי' צ"ב ס"ק נ' ובסי' זה להלן ס"ק כ"ז) ועי' במ"ז סק"י שכ' מהאו"ה כלל ל' דין ד' דאם נכבש מקצת החתיכה בחלב מעל"ע ואח כ בישלו החתיכה צריך שיהי' בהחתיכה עצמה ס' כנגד זה המקצת ואם לאו נעשה כל החתיכה נבילה מדרבנן וצריך בקדירה ס' כעד כל החתיכה אבל בהנאת מותרת אף שאין בקדירה ס' כנגד כל החתיכה וכ' במ"ז ע"ז דהאו"ה שכ' דמותר בהנאה אף שלא הי' ס' כנגד כל החתיכה מיירי כשידעינן כמה חלב נבלע במקצת זה החתיכה ע"י כבישה ונגד זה החלב הבלוע יש בכל החתיכה ס' ע"כ מותר בהנאה דאז לא שייך לומר איסור דבוק דהא לא שייך לומר דממהר לבלוע דבשעת כבוש לא נ"נ ועתה בשעת בישול הגה ע"י הבישול החלב מפעפע בכל החתיכה וכל דרך הילוכו אף בבב"ח לא נ"נ אמנם אם אין ס' בהחתיכה נגד החלב אזי עכ"פ אותה חתיכה אסורה בהנאה אבל שאר הקדירה מותר בהנאה עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) שהביאו ועיי"ש במ"ש בענין זה והעלה דאף אם אין ידוע כמה חלב בלעה מקצת החתיכה ע"י הכבוש ואין ס' בהחתיכה נגד זה המקצת שנבלע בה החלב אעפ"כ אף אותה חתיכה מותרת בהנאה וכל הקדירה מצטרף לבטל החלב כיון דמן התורה לא נאסרה מקודם ע"י כבישה רק עתה בשעת בישול והרי עתה בשעת הבישול מתפשט הטעם בכל הקדירה וכל הקדירה מצטרף לבטל החלב עיי"ש באריכות קצת:

יח אבל פחות מכאן. עי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קכ"ט ועי' בס' ערוגות הבושם לעיל סי' ק"ג אות ט' שיצא לדין בדרך חדש ומעורר דלפי האמור בש"ס פסחים דף י"ב דלר"י אדם טועה ג' שעות ולר"מ ב' שעות ה"נ הו"ל להחמיר בכבוש גם בפחות ממעל"ע בב' או בג' שעות והביא מדברי הפת"ש לעיל סי' ס"ט סק"ל מ"ש בשם הס' לוית חן שהעיר כן לענין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה וכ' דזה לא דמי להא דפסחים דבבשר ששהה ג"י אין להוסיף עליו שים חומרא כיון שבגוף האיסור לא נזכר בגמרא והוא רק חומרות הגאונים משא"כ בכבוש שיש בזה נ"מ לענין איסור מדינא דגמרא קשה מדוע משערין במעל"ע מצומצם והאריך בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים

אות ה' שהביאו ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' דרכי הוראה חלק ב' פרק מ"ט שהביא דברי הרב ערוגות הבושם הנ"ל וכתב דאין מקים לפקפק בזה שלא שייך אדם טועה שתי שעות רק ביום א' כשיעור מהלך החמה אבל לשער שהיום כלה באותו זמן שאתמול התחיל זה יכול בודאי כל אדם לשער ואף כשנשאל לו על השעה הי' טועה גם תמול גם היום ועיי"ש עוד בפרק ל"ח (ועי' בדברינו לעיל סי' ק"ג ס"ק צ"ג):

יט פחות מכאן בהדחה סגי. עי' במנח"י כלל כ"ב שכתב מהאו"ה דחתיכת בשר ששהה במקצתה בתוך חלב ולא נשתהה כשיעור כבישה שדינה שצריך להדיח אותו המקצת אם לא הדיחה ובישלה כך צריך שיהא בכל מה שבקדירה ס' נגד אותה המקצת לפי שא"א לעמוד על השיעור כמה בלע וכ' המנח"י ע"ז שהדברים נכונים וברורים דאף דקיי"ל דבשר שנפל לתוך חלב צונן סגי בהדחה מ"מ כל היכא דלא הדיח בעינן לבטל כל הבליעה ואף דקיי"ל בעלמא דכל מידי דבעי הדחה אם שכח מלהדיח מותר בדיעבד היינו דוקא יבש ביבש דא"צ רק הדחה בעלמא מחשש נגיעה וטיחה שעל גביו משא"כ בנפל לדבר לח וצלול שאם רואין שבליעתו מרובה אף ע"י הדחה היטב חוזר ויוצא ממנו לכן היכא דלא הדיח צריכין ס' לבטל החלב כיון שהדבר נראה לעין שיש הרבה חלב תוך הבשר עכ"ד אמנם יעוין במ"ז סק"ב שהשיג עליו דכיון דקיי"ל דבצונן אינו בולע א"כ בדיעבד א"צ ס' כלל עיי"ש ועי' בבית מאיר לעיל סי' צ"ד סעי' ד' שהביא ג"כ דברי המנח"י בזה וכ' דאם יש ס' נגד הקליפה עכ"פ סגי בדיעבד כשלא הדיחה עיי"ש ועי' בחידושי הגאון רעק"א ז"ל בסי' צ"א שם שהביא דברי המנח"י בזה וציין לדברי המ"ז כאן הנזכר ועי' בבינת אדם שער או"ה סי' פ' מ"ש בדברי המנח"י בזה והעלה דבודאי לא יכנס מהחלב לפנים לתוך הבשר כלל בצוק וסגי שיהא ס' נגד מה שמשער שהי' חלב בעין על הבשר עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' צ"א בפיהיא ס"ק פ"ו ובפיה"ק ס"ק י"ח וכאן ביה"ק סק"ה שפסק ג"כ לדינא דאם בישלו בלא הדחה אסור אף בדיעבד אא"כ יש ס' בהתבשיל עכ"פ נגד מה שאומדין באומד יפה שיש מהחלב או מהאיסור בעין על החתיכה עיי"ש: (כ) פחות מבאן בהדחה מני. עי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ד וכאן בפיה"ק סוף ס"ק ס"ב שהעלה דבדברים הרכים כגון פת וכיוצא שאנו רואין דהמים ממחום אותם ומתערב ממנו בתוך המים נאסר גם קודם מעל"ע עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ק"ד (ס"ק ה') ועי' ברמ"א לעיל סי' צ"א סעי' ז' די"א אפי' בצוננים ובש"ך שם ס"ק כ"ה ובדברינו להלן בסי' זה (ס"ק רז):

כא מכאן. עי' ביד יהודה שם שכתב דכל זה הוא כשנשרה היתר באיסור צלול או בשר בחלב שהוא דבר צלול אבל אם נשרה איסור יבש והיתר יבש בתוך מים אז יש חילוק דאם

נגעו אהדדי בתוך המים צריכין הדחה אבל אם לא מעו זה בזה בתוך המים א"צ הדחה כלל דהגם שהמים נוגע לשניהם מ"מ הא המים בעצמם מותרין דאין שייך בו הדחה ומסחמא יש ס' עד מה שדבוק עליו מן האיסור ומה צורך להדיח ההיתר ואיסור נלול ששרה בכלי היתר צריך להרא הכלי ואם השתמשו בו בלא הדחה צריך ס' בהתבשיל מד מה שמשערין בפה שדבוק על הכלי מהאיסור ועיי"ש עוד כמה דינים:

כג בהרחה סגי. עפת"ש מ"ש מתשו' שבות יעקב לענין שנק זית ועחח"ד בביאורים סוף סק"א ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"א (סוף דה עיין בט"ז) מ"ש ע"ד השבו"י והחוו"ד בזה ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ו (ס"ק ס"ה): (ב)(מני. עש"ך לעיל סי' צ"א סק"י שכתב בשם האו"ה דדוקא בבשר בחלב פני בהדחה אבל היתר גוש שנשרה באיסור צלול אפי' בפחות ממעל"ע צריך קליפה והש"ך כתב שדבריו צ"ע שהוא גד משמעות הפוסקים עיי"ש (והביאו הבאה"ט שם סק"ח) ועי' במנח"י כלל כ"ב סק"א שהסרים להש"ך בזה עיי"ש ועשפ"ו שה שכ' שכן משמע דפת הרב שם בסימנים דאפי' בשאר איסורים סני בהדחה בפחות ממעל"ע עיי"ש ועי' בפרי תואר שם סק"ז שהביא דברי האו"ה ץ הנזכר והביא שגם כנה"ג הסכים להש"ך להקל ומ"מ לדינא סיים ח"ל ולי ראה דהגם דמס" משמע דבשניהם צונן לא בעי אלא הדחה עכ"ז לענין איסור דאורייתא ואנן חזיק דנשאר האיסור לח הגם שמדיחין ההיתר עדיין נשאר קצת טעם כעיקר דאורייתא לכן נ"ל דבעי גרירה וזהו דעת האו"ה שם דבעי קליפה קצת פי' גרירה אבל בב"ח להיותו דרבס יש להקל בכל גווני וכו' עכ"ל:

וכד) וכל מקום דאמרין כבוש כמבושל. סיט בין כבושה מעל"ע בשק ובין כבוש בציר כשיעור שיתן על האור וירתית. יד יהודה בפנה"ק סק"ו: (כר) אפי' מר שתרץ לבבישה אסור, עשפ"ד סיף סק"א שכתב דלדעה ז יש צד קילא לענין אם נבלע איסור בחלק של חוץ לכבישה מצשרף מה שבתוך הכבישה לס' משא"כ לדעת האמירין מה שחוץ לכבישה יש חומרא שאין מצטרף לס' פה שבתוך הכבישה עיי"ש ועי' במ"ז סק"ב שכתב ח"ל ודע דאם יש ס' בכל התחרכה מד האיסור אז מה שחוץ לכבישה ממ"נ מותר ובתוך הכבישה אסור דאין מה שבחוץ לכבישה מצטרף וה"ה להיפך אם איסור נכבש בהיתר אם יש ס' בהיתר עד האיסור שבתוך הכבישה שרי להיש מקילין וכו' טכ"ל. ובו) וי"י סקילין. עבאה"ס מ"ש מהש"ך שן עיקר באיסור כחוש ועי' בשו"ת ויאמר יצחק חלק א' חיו"ד סי' נ' בתרנגולת מתה שנמצאת בחבית של לימינ"ס כבושים שכתב דאם לא היתה התרנגולת כולה בתוך הציר אלא שלשה למעלה ע"פ החבית והציר לא צפה עליה מלמעלה מן הלימיני"ס אף שאין ס' נגד גוף התרנגולת רק נגד החלק מן התרנגולת שהי'

בתוך הציר סגי אלא שהלימיני"ס העליונים שהתרנגולת היתה מונחת עליהם הי' צריכין קליפה מדינא וכיון דא"א לקלפם אסירים עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דבדבר שמן יש להחמיר עי' בפר"ח סק"ב ובכרתי סק"ב שכ' כן לדינא דאם חתיכת האיסור שמן אף מה שחוץ לציר אסור לכ"ע לפי שהשומן מפעפע עיי"ש אמנם במנח"י כלל כ"ב ס"ק ט"ז השיג על הש"ך בזה והעלה דבכביש גם דבר שמן אינו מפעפע למעלה מן הכבישה עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שמתמה ג"כ על הש"ך בזה דלענין כבישה מה שלמעלה מן המים מה בכך שהוא שמן עיי"ש וכ"כ החוו"ד בחידושים סק"ד ובביאורים סק"ג בפשיטות לדינא דמה שלמעלה מן המים דין חתיכה שלא נכבשה יש לו ואין החלק הכבוש בתוך המים יכול להבליע בתוכו עיי"ש ועי' בבית מאיר שמביא ג"כ לדברי המנח"י הנ"ל שיש חילוק בזה בין כבוש בציר לכבוש מעל"ע בצונן דבכבוש בצונן אפי' בשמן אינו מפעפע למעלה עיי"ש אכן בבינת אדם שער או"ה סי' ס"א (אות קטן ע"ט) השיג על המנח"י והעלה דהעיקר כהש"ך להחמיר בשמן עיי"ש ועש"ד סק"א מ"ש בזה ולדינא סיים דבהפ"מ יש לצדד להקל אכן שלא בהפ"מ יש לחוש לדעת הש"ך. אמנם מחתיכה לחתיכה שעליה שמונח על גבה יראה שגם הש"ך מודה דגם בשמן מי שחוץ לכבישה אינו מפליט מזה לזה וסיים בצ"ע בכ"ז עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"ה ובס' דברי יוסף סי' תשל"ד:

כז מקילין. עמנח"י כלל כ"ב ס"ק ט"ו שכתב מהאו"ה דאם נכבש חתיכה מקצתה מעל"ע ונתבשלה כך ולא חתכו מקודם מקצת חתיכה הנכבש ואין באותה חלק החתיכה שהי' חוץ להכבישה ששים נגד המקצת שנכבש צריך ס' בקדירה נגד כל החתיכה משום דהוי איסור דבוק ועיי"ש עוד בכלל ג' סק"ב ועי' במ"ז סק"ב שהביאו וכתב שהדין דין אמת ויציב והרמ"א השמיט זה לרוב פשיטותו ואפי' יש ששים בחלק שחוץ לכבישה אפ"ה המקצת שהי' בתוך הכבישה נשאר באיסורו דאפשר לסחטו אסור עיי"ש וכל זה בנתבשל אח"כ אבל אם לא שנתבשל אח"כ רק שנכבש כך אם אמרינן בכביש איסור דבוק עי' בדברינו לעיל (ס"ק י"ז) מ"ש בזה באריכות:

כח וספק כבוש. עבאה"ט ופת"ש ועי' מ"א סי' תס"ז ס"ק י"ט שכתב ג"כ דהעיקר לדינא כדעת הרמ"א דספק כבוש אסור עיי"ש אמנם בבינת אדם שער או"ה אית ד' החזיק דברי הכו"פ דלא שייך להחמיר בספק כבוש אלא כשיש כאן ב' חתיכות וכו' וכתב שכן הוא דעת רוב הפוסקים עיי"ש וכ"כ שם בבינת אדם שער רוב וחזקה סי' ל"ד ובחכמת אדם כלל נ"ח סעי' ד' לדינא כהכו"פ להקל עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת גבעת שאול סי' פ"ג שהעלה דהעיקר כדעת הסוברים דספק כבוש אסיר מדינא עיי"ש וכ"כ במ"ז לעיל סי'

ס"ד סק"א כתב שם דמעשים בכל יום דאוסרין לספק כבוש עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ד ובסי' ק"ד ס"ק ג' ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ג' ובפיה"ק סק"ח שפסק כן להלכה דהעיקר כדעת המחמירים לאסור בכ"מ ספק כבוש עיין שם:

ועיי"ש עוד בתשו' גבעת שאול וביד אברהם בגליון היו"ד כאן שכ' דכל זה הוא כשאנו רואין שנכבש רק שאין אנו יודעין אם נכבש כשיעור כבישה בספק כזה הוא שמחמירים אבל בספק אם נכבש כלל שרי דהוי ס"ס שמא לא נכבש כלל ואת"ל שנכבש שמא לא נכבש כשיעור עיי"ש ומבואר מדבריהם דאם אין שם רק ספק א' אם נכבש כגון א' מב' חתיכות נכבשו ואינו יודע אם זו או אחרת באופן שאם זו נכבשה הי' ודאי מעל"ע אסור ועי' בחמודי דניאל הלכ' מליחה אות י"ח בעובדא שנתנו בשר מלוח בכלי והי' שם בהכלי מעט ציר ומים למטה ונכבש שם כמה ימים וכשנטלו הבשר מהכלי נמצא חלב (בציר"י) בין חתיכות הבשר ולא נודע אם הי' החלב למטה במים ובציר וגם הי' ספק אם יש בבשר שבתוך הציר ששים נגד החלב וכתב שם דבאמת דעת הש"ך דבשמן מפעפע גם לחוץ לציר ומצטרף הכל לששים ועוד דהוי ספק כבוש ואף להמחמירים בספק כבוש היינו בספק נכבש מעל"ע משא"כ בנ"ד דהוי ספק אם נכבש כלל לכ"ע מותר ואף שעכ"פ כדי קליפה יש לאסור הבשר במקום שנגע להחלב מ"מ בנ"ד כיון שאינו ידוע באיזה מקום נגע הבשר בהחלב בטל ברוב עיי"ש ומשמע שדעתו דבספק אם נכבש כלל אפי' אם אין שם עוד שום ספק יש להקל ועי' בשו"ת אוריין תליתאי סי' קכ"ה ובשדי חמד חנק הכללים מערכת הב' כלל מ"ג:

כט כבוש. עפת"ש ועי' בשו"ת עמודי אור סי' נ"ד בעובדא שבא לפניו בכלי מלא כרוב שנמצא תרנגול מת ולא נודע אימת נפל שם והספק הוא אם כבר עבר מעל"ע ועיי"ש במה שמצדד דבכה"ג יש להקל דנוקמי' להתרנגול בחזקת חי עד עתה ומוקמינן לי' אחזקת חיים כל מה דאפשר ועיי"ש במ"ש בזה וסיים ועדיין לא מצאתי גילוי לדין זה וכו' עיי"ש:

ל אסור. עבאה"ט ופת"ש ועמ"ז סק"ג מ"ש בענין זה ומצדד לומר דאף דלמחמירים כדעת הרמ"א לאסור בספק כבוש מ"מ זה דוקא כשעמד כל הזמן בכלי א' אבל בהורק מכלי אל כלי וכן גם כשעמד בכלי א' רק שטלטלו הכלי באמצע הזמן ממקום למקום י"ל דלא מחזקינן ריעותא והאריך בזה והיוצא מדבריו לדינא דאם טלטלו הכלי ממקום למקום ומעת שהעמיד הכלי כאן אין עדיין מע"ל ונמצא בו איסור אם א"א לומר עתה ממש נפל כגון שיש הוכחה שנשתהה האיסור שם זמן מה בזה ודאי מחזקינן ריעותא גם למקום אחר וחיישינן שמא קודם מעל"ע נפלה למקום הראשון ואסור אף ביש מקום לתלות

שעתה ממש ברגע זו נפלה ויש חזקה מבוררת להההיתר כגון שבדקו אותו כשהי' במקום הראשון ולא ראו בו האיסור רק שיש מעל"ע מזמן שבדקו ויש ספק אם תיכף לאחר הבדיקה נפלה למקום הא' או אח"כ וכשהוא במקום הב' ידוע של שהה מעל"ע שם בהכבישה בכה"ג לא מחזקינן ריעותא למקום אחר ושרי דתלינן דבמקום הב' נפל ועי' בס' משמרת שלום) ואם אין חזקה מבוררת כגון שלא בדקו המקום הראשון מעולם אז גם ממקום למקום מחזקינן ריעותא ואסור וסיים שיש לעיין עוד בכל זה ולמעשה כל זה צ"ע עיי"ש ועי' עוד בדבריו באו"ח סי' תס"ז בא"א ס"ק י"ח וס"ק כ"א וס"ק כ"ה מ"ש בענין זה ועי' מזה בחיי אדם בהלכות פסח כלל כ"א סעי' ט' ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ג' ובפיה"ק סק"ח שהעלה דכיון דהעיקר כדעת המחמירים בספק כבוש ע"כ יש להחמיר בכ"מ בזה ולהחזיק איסור ממקום למקום או מרשות לרשות זולת היכא שיש לתלות סיבת הנפילה בתוך מעל"ע אז בודאי יש להקל כמו בכל ספק שיש במה לתלות דקיי"ל דאם יש במה לתלות דתולין עיי"ש (ועי' מזה בדברינו לעיל סי' פ"א ס"ק נ"ח):

ועיין בשו"ת שאילת שלום קמא סי' צ"ב שמבואר דעתו דלאו דוקא בספק שאירע בכבוש הדין כן אלא דגם אם אירע ספק בבישול בכה"ג או בחום דכלי ראשון שנמצא לפנינו איסור בכלי א' ויש ספק אולי כבר הי' בתערובות בכלי אחרת לא מחזקינן איסור ממקום למקום ואמרינן כאן נמצא וכאן היה ועיי"ש במה שנשאל בקדירה חולבת שנתבשל בה גראפי"ן עם חלב ואח"כ לקחה האשה ועירה ממנה התבשיל לקערה חולבת ונמצא אח"כ חתיכת בשר בהקערה ולא הי' ס' בהתבשיל שבקדירה נגד הבשר והורה מורה א' להתיר את התבשיל שנשאר בהקדירה וחילו מתשו' מהר"ם מלובלין שהביא המ"א סי' תס"ז לענין כרוב דאמרינן כאן נמצא כאן הי' והתעוררו על המורה משום דדוקא באיסור משהו דרבנן כתב המהר"ם מלובלין כל זה אבל לא באיסור דאורייתא וכמ"ש הפרמ"ג ועיי"ש במ"ש בזה והביא ראי' דגם באיסור דאוריי' יש לסמוך בכה"ג להקל אך בכל מקום בזה ובכיוצא בזה יש לתלות הכל במצוי ויש לדון לפי הענין דאם הוא דבר הנראה לעינים אשר קשה הדבר שהאשה לא תראהו בשעת עירוי שהוא מונח בקערה וגם לא עמדה הקערה במקום שנוכל לתלות שנפלה החתיכה לתוכה אח"כ א"כ יותר יש לתלות שהי' בקדירה בודאי יש להחמיר אבל כל שאפשר לתלות שהי' מתחלה בהקערה או שנפל אח"כ לתוכה אין להחמיר עיי"ש:

והנה בס' מקור חיים על ה"פ סי' תס"ז בביאורים ס"ק י"א ובחידושים סק"כ השיג על גוף הדין של המ"א שם והעלה דמחזקינן איסור גם ממקום למקום דגם בטלטל קדירה רותחת לאחר שנצטננה למקום אחר ונמצא שם חטה אסור דחיישינן שמא היתה החטה

בתוכה עוד במקום הראשון כשהיתה רותחת עיי"ש אמנם כאן בחוו"ד כ' בפשיטות דלא מחזקינן ממקום למקום ודוקא כשעמדה הקדירה במקום א' כל הזמן ההוא היא דחיישינן בספק כבוש אבל אם טלטלוהו להקדירה בתוך זה הזמן למקום אחר לא מחזקינן ריעותא אך כ' דזה דוקא בנפל מעצמו אבל ע"י אדם מחזקינן גם ממקום למקום וגם כ' דאם נבדק המאכל באותו מקום קודם מעל"ע ואח"כ נמצא האיסור באותו מקום וקודם שנמצא האיסור נטלו ממנו מקצת אותו המקצת שניטל משם מותר ושאר המאכל שנמצא שם באותו המקום אסור עיי"ש ועי' בבינת אדם בשער רוב וחזקה מסי' כ"ז עד סוף סי' מ"ב מה שהאריך בפלפול בדינים אלו אם יש להחזיק איסור ממקום למקום או מזמן לזמן ועמד על המחקר בזה אם נמצא איסור בקדירה שהיא צוננת עכשיו וחיישינן שמא נפל לתוכה כשהיתה רותחת וכתב שם דזה פשוט דקדירה שסילקה מהכירה והניחה במקום אחר ומצא בה איסור עכשיו כשהוא צונן דלא מחזקינן איסור לחוש שהי' בה האיסור במקום הראשון כשהיתה רותחת אלא אמרינן כאן נמצא כאן היתה ואין מחזקינן איסור ממקום למקום ועיי"ש בסיף סי' כ"ט שכ' דכל מ"ש להקל בנטל הקדירה מהכירה והעמידה במקום אחר דאין מחזיקינן איסור ממקום למקום כאמור לאו דוקא אם העמידה במקום אחר ממש אלא אפי' אם היא עומדת עדיין על הכירה רק שזזה ממקום זה למקום אחר אפי' היא עומדת עדיין באותה כירה אפ"ה נקרא מקום אחר לענין זה ואין מחזיקינן איסור במקום הזה עיי"ש:

ועיין בשו"ת טטו"ד תליתאי סי' קצ"ח שנשאל אם מותר לקנות אוגרקי"ס חמוצים שהעכו"ם מביאין בחביות אם אין מצוי לקנות אצל ישראל וכתב שיפה הורה המורה להתיר כי כן הוא מורה תמיד להתיר ואין לחוש שמא הי' האוגירקי"ס תחלה בקדירות של עכו"ם כיון שעכשיו לפנינו אנו רואים שהם בחביות אמרינן כאן נמצא כחן הי' כי בלא"ה אין חשש בזה כ"כ כיון דאפי' הי' כבושין תחלה בקדירה הנה תחלה לא הי' חריפים רק אח"כ נעשו חמוצים ובזה אם בדבר חריף אסור אפי' באינו ב"י אין הדין ברור ויש בזה פלוגתת הפוסקים עכ"פ בכה"ג שלא ראינו שהי' בהקדירה של עכו"ם אין להחזיק ריעותא מותר לקנותן משופרי שופרי עכ"ד:

ולענין אם יש להחזיק ריעותא בספק כבוש מזמן לזמן עי' בבינת אדם שם להלן מסי' ל' עד סי' ל"ח שהאריך בענין זה אם מחזקינן מזמן לזמן כגון אם נמצא איסור בקדירה שעכשיו היא צוננת והוא עדיין באותו מקום שהי' עומדת כשהיתה רותחת וכתב שדעת כמה פוסקים דמחזיקינן מזמן לזמן אפי' במקום דאיכא למימר השתא הוא דאיתרע אפ"ה חיישינן לאסור למפרע אך כ"ז הוא במקום דליכא חזקה ברורה למפרע אבל במקום

דאיכא חזקה ברורה למפרע לכ"ע לא חיישינן למפרע כלל ובמקום דליכא חזקה כלל לכ"ע מחזקינן למפרע אמנם במקום דאיכא חזקה למפרע רק שאינה חזקה מבוררת הוא פלוגתת הפוסקים ודעת הרשב"א והרמב"ם דלא מחזקינן כלל מזמן לזמן אפי' במקום דליכא חזקה ברורה ומה שהביא המ"א שם בשם הב"ח בהחלט דכיון דמחזקינן איסור מזמן לזמן והוא כודאי הוא צ"ע כי הוא נגד דעת הפוסקים הנ"ל ועיי"ש עוד בסי' מ' דכ"ז כשאין הוכחה שלא הי' בו האיסור מתחלה וכן להיפך אבל אם יש הוכחה שלא הי' בו מתחלה בכ"מ אין מחזקינן וכן להיפך אם יש הוכחה שהי' בו מתחלה מחזקינן בכ"מ בין ממקום למקום ובין מזמן לזמן עיי"ש באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א שם שפסק לדינא שיש להחמיר בכ"מ בספק כבוש ולהחזיק איסור מזמן לזמן זולת אם יש מקום לתלות סיבת הנפילה תוך מעל"ע אז בודאי יש התיר כמו בכל ספק שיש במה לתלות שנעשה אח"כ מחמת איזה סיבה עיי"ש:

וכתב בפרי תואר סק"ג וז"ל ונראה דאם יש לתלות דהוי תוך מעל"ע כגון שידענו שא' מבני הבית הניחו חלב בכלי א' בתוך מעל"ע וליתא קמן דנשאליה באיזה כלי הניח ומצאנו חלב בכלי בשר יש לתלות שאותו חלב הוא שהניח אותו האדם ההוא ואם הוא תוך מעל"ע שרי ולא נאמר דלמא איש אחר הוא זה שהניח החלב הזה מקודם לכן וכבר עבר מעל"ע וכמ"ש מרן בענין נקיבת הדקין אם יש במה לתלות תולין ושרי עכ"ד ועי' בשו"ת דברי מנחם סי' פ"ח בעובדא ששלחו ממקום רחוק ע"י הפאסט מאשה אל אחותה אווזא אחת סגורה בתיבה וכשהובאה האווז להאשה אשר נשתלחה לה ראתה כי האווז מלאה דם ושאלה את פי העגלון של הפאס"ט וואגא"ן מה זה מכת הדם ואמר באשר שהי' על העגלה חי' אחת מחית היער אשר דמה מטפטף והיתה מונחת על התיבה אשר האווז בתוכה ובאשר שהי' בהתיבה נקבים כי נשברה התיבה בדרך ע"כ הי' הדם מטפטף על האווז והוא הפ"מ כי הי' האווז שמנה וטובה אשר לא נמצא כהנה בכל המדינה ונשאל אם יש לחוש לכבוש דאולי נכבשה בדם הטריפה בזה מעל"ע והשיב כיון שאין זה ברור דנכבשה מעל"ע דהא י"ל דעתה מקרוב הונח עליה הטריפה ומטפטף עליה עכ"פ מידי ספק לא נפקא וגם נודע שמדרך הפאס"ט וואגא"ן להיות פורק וטוען בכל שטאציא"ן ובפרט מהגמוניא להגמוניא ע"כ גם אם הי' החי' מונחת על התיבה מעל"ע מ"מ אולי עתה מקרוב נשברה התיבה דאוקמינן התיבה אחזקה דעתה נשברה ועד עתה היתה שלימה ואף שנשברה לפנינו ואין אנו יודעין אימת נשברה והוי כמזמן לזמן דמחזקינן ריעותא מ"מ מאן אמר דהחי' היתה מונח עליה כל זמן שבירתה וא"כ הו"ל ס"ס שמא עתה הניח החיה הטריפה עליה ואת"ל שכבר היה מונח מעל"ע ספק שמא בתחלת

מעל"ע עדיין לא הי' התיבה נשברה רק עתה מקרוב מכח הפריקה והטעינה בכל עת וסיים הנה כתבתי כל הצדדים אשר נראה בעיני להקל בזה אבל באשר שיש כאן ב' חששים לאיסור משום בשר שנתעלם מן העין ומשום ספק כבוש לא מלאני לבי להקל וכו' עכ"ל [ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ג') שכ' מתשו' הרד"ם דבדם לא שייך כבוש כיון שנקרש בתוך המעל"ע א"כ הו"ל להקל בזה בלא"ה מטעם ספק כבוש] (ועי' בדברינו להלן סי' קי"ח מ"ש משמו עוד בענין שאלה זו לענין בשר שנתעלם מן העין):

לא מלבד בבשר עם חלב. עפת"ש מ"ש לענין אם מותר לבשלו אח"כ ועי' מזה בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ז ובסי' תס"ז בא"א ס"ק ל"ג (בד"ה מ"ש המ"א) ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רמ"ז אות ה' שכתב דמ"מ המורה להקל בזה אין מזחיחין אותו עיי"ש וכ"כ בשו"ת מנחת עני חיו"ד סי' ל"ה ובשו"ת שאילת שלום קמא סי' נ"ה עיי"ש באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ט מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא דאסיר לבשלו אחר כך דהא חזר לספק דאורייתא עיי"ש וכ"כ בלב"ש בחידושי דינים סעי' נ"ג לדינא וכ' שם דגם בבשר עוף הדין כן דאע"ג דאח"כ הוא ג"כ מדרבנן מ"מ עתה היה רק חד מדרבנן ולמה נוסיף עליו איסור מה שלא הי' מתחלה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק ע"ו):

וכתב עוד ביד יהודה שם דגם הקדירה שנכבש בה בב"ח מעל"ע יש לאסור לבשל בה חלב תוך מעל"ע ואף לאחר מעל"ע צ"ע כיון דכבר נאסרה תוך מעל"ע עיי"ש ועי' בס' חמודי דניאל הלכות תערובות הב' אות ט"ז שכתב וז"ל ונראה דאם ספק אם נכבש חלב בקדירה של בשר אסור לבשל בו בשר דכשיבשל בו יהי' דאורייתא ומ"מ נראה דמותר להשהות הקדירה שלא יהי' ב"י ואח"כ מותר לבשל בה בשר דהא כשאינו ב"י אינו אלא ספיקא דרבנן ואע"ג דכתב הפר"ח בכללי דיני ס"ס דאם בישלו ספק טריפה בקדירה לא מהני להשהות הקדירה מעל"ע כיון דמצד איסור עצמו הוא ספק דאורייתא ומצד אחר בא לו שהוא מדרבנן אבל כאן דמתחלה גמי לא הוי אלא מדרבנן מותר להשהותה מעל"ע ולבשל בה בשר דלעולם לא הוי כאן איסור דאורייתא וכו' עכ"ל ועי' בס' מגדים חדשים אות ח' שהביא דברי החמודי דניאל בזה וסיים בצ"ע אם יש להתיר לבשל לכתחלה בשר לאחר מעל"ע בקדירה זו דאף דהוי רק ספיקא דרבנן מ"מ אין לעשות ספק דרבנן לכתחלה וכמו שהוא פשוט הדין לענין אם מותר לבשל בשר חי' ועוף בקדירה שיש ספק שמא בישלו בה חלב דאסור משום דאסור לעשות בידים ספק דרבנן לכתחלה עיי"ש: ועיי"ש בחידושי הגרעק"א ז"ל שכתב שיש לעיין בספק כבוש בב"ח אם מותר להוסיף עד ס' ולבשלו כיון דעתה הוא היתר עדיין ומותר לאכלו י"ל דלא הוי בכלל

מבטל איסור לכתחלה וגם כיון דהוי רק ספק איסור עיי"ש ועי' מזה בתשובותיו במהד"ק סי' ל"ח שמבואר מדבריו דזה דוקא בבשר בחלב כיון שבאמת עדיין היתר הוא אבל בשאר איסורין יש להחמיר בכה"ג שכתב שם לענין שומן ששהה ג' ימים בלא מליחה שרצה השואל להתירו ע"י ביטול לערב השומן הזה בשומן אחר שנמלח כדינו ולא הוי בכלל מבטל איסור לכתחלה כיון שמערבו קודם בישול ועדיין היתר הוא דלא אסיר אלא כשפירש דהא דם אברים שלא פירש שרי ואינו פורש אלא אח"כ בבישול ואז כבר נתבטל והוא ז"ל השיב להחמיר שגם אם מערבו קודם הבישול הוי בכלל מבטל איסור לכתחלה כיון שגם עתה חל איסור דם על חתיכה שאסור לאכול דם שבחתיכה זו כשהוא פרוש עיי"ש ועי' בשדי חמד בחלק הכללים מערכת הא' סי' א' דף ג' ע"ג. ועי' ביד יהודה שם שכתב דאם לא נכבש רק חתיכת בשר קטנה באופן שאף שאין כעת בהחלב ס' כנגדו מ"מ עכ"פ כנגד מה שנבלע מהבשר זה בהקדירה יש בהחלב ל' כנגד הבשר שנכבש בה א"כ לא נבלע בהקדירה רק חלק חמישית מזה הבשר וא"כ ממילא יהי' ס' בהחלב שיבשל בה עכשיו אז מותר לבשל בה ואין זה בכלל מבטל איסור לכתחלה כיון שיש ספק אם יש כאן איסור כלל וכן אין לחוש שהבלוע שבכלי נעשית כעת נבילה ע"י הבישול כיון דבלא"ה הרבה פוסקים ס"ל דאין בלוע בכלי נעשה נבילה כלל אף בבשר בחלב וכאן שיש עוד הרבה צדדים להקל כיון שיש הרבה פוסקים דס"ל דאין כבישה בצונן כלל רק בחומץ וציר ע"כ יש להתיר וכן אם עבד ובישל בשר זה שנכבש בחלב ויש ס' בהקדירה עם התבשיל נגד החתיכה מותר עיי"ש :

לב בבשר עם חלב. עי' במשמרת שלום בחידושי דינים סוף סי' זה אות ל"ב שכ' דאם נמצא בחלב שכבוש בה חתיכה בשר ואינו יודע אם שרה כך מעל"ע או לאו וגם מינו יודע אם הבשר טריפה הוא או בשר כשר ואין בהחלב ס' נגד הבשר מ"מ מותר החלב דנגד הדאורייתא יש ס"ס שמא לא נשרה מעל"ע ואת"ל דנכבש מעל"ע שמא הוא בשר כשר ומותר החלב מה"ת ואע"ג דמדרבנן אסור בבב"ח גם ע"י כבישה מ"מ עכ"פ הדר הו"ל ספיקא דרבנן שמא לא נשרה מעל"ע וכו' עיי"ש:

לג דאזלינן לקולא. עי' בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' ס"א שכתב דהא דקיי"ל דספק כבוש בב"ח הוא לקולא לאו דוקא בספק אם נכבש או לאו דה"ה אפי' ודאי נכבש ויש ספק אם יש ששים דאזלינן לקולא עיי"ש והביאו בשדי חמד בחלק הכללים מערכת הב' כלל מ"ג:

לד לקולא. עפת"ש ועי' במנח"י כלל כ' ס"ק י"ד שכתב דבאיסור דרבנן לכ"ע יש להקל בספק כבוש עיי"ש ועי' בשערי תשובה באו"ח סי' תס"ז ס"ק ל"ד שהביא כן גם מתשו'

בית יעקב עיי"ש אך מ"ש שם בשערי תשובה בשם תשו' גבעת שאול סי' פ"ג ממ"ש שם באיסור משהו דחמץ דיש להחמיר בספק כבוש דמשמע מדבריו דס"ל דגם באיסור דרבנן יש להחמיר בספק כבוש עי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות ט"ז שמדחה דבריו דאין מדברי הגבעת שאול ראיה די"ל דדוקא משום חומרא דחמץ הוא שהחמיר הגבעת שאול אע"ג דלא הוי רק מדרבנן משא"כ בשאר איסורין י"ל דגם הוא מודה דיש להקל בספיקו עיי"ש:

ועיין בחוו"ד בחידושים ס"ק ה' שכתב דבדם ג"כ ספק כבוש מותר דלאחר שנכבש לא הוי רק מדרבנן עיי"ש אמנם הפרמ"ג במ"ז סק"א ובשפ"ד סק"ב כתב דדם היוצא ע"י כבישה הוי דאורייתא ע"כ אין להקל בספיקו רק בכבד כיון דמבואר בש"ע דכבד אוסרת ואינה נאסרת ע"כ יש להקל בכבד בספק כבוש בהפ"מ היכא דנתערב בתבשיל ועיי"ש עוד לעיל בפתיחה להלכות מליחה ובשעה"ת חלק ב' פרק ג' ובשפ"ד לעיל סי' ע' ס"ק כ"ט ובסי' ע"ג ס"ק י"ד ועי' בס' משמרת שלום על הפרמ"ג בשפ"ד כאן ובסי' ע"ג בשפ"ד שם ולעיל סי' ק"ד בשפ"ד סק"ב (ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ט ס"ק רס"א): ועיין בס' שיח יצחק (מהגאון בעל תשו' בנין עולם ז"ל) בשער הספיקות סי' ע"ב שעמד על המחקר אם הי' בשר ספק כבוש בחלב והבשר לא נמלח עדיין ונכבש בחלב ספק מעל"ע דמטעה בב"ח הוי ספקא דרבנן ולקולא אבל מטעם בשר שנכבש בלא מליחה הוי ספק דאורייתא דקיי"ל דם שנכבש אסור מה"ת וא"כ י"ל דכיון דמחמת דם אנו אוסרין אותו מטעם ספק דאורייתא וא"כ הרי אנו מחזיקין אותו לנכבש והאיך נתיר מצד בשר בחלב שהוא ספק דרבנן ונאמר שלא שהה בכבישתו מעל"ע והוי תרתי דסתרי אהדדי ואף דבלא"ה אסירה החתיכה מ"מ יש נ"מ אם נתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות והיתה חהר"ל דמשום בב"ח מקרי איסור מגופו ולא בטל ומשום בשר שנכבש דאינו אלא מטעם דם שבו דלא הוי איסור מחמת עצמו לא הוי חהר"ל ועיי"ש במה שפלפל בזה ובמ"ש בזה לדינא אמנם יעוין בדברינו להלן סי' ק"י בדיני ס"ס (ס"ק שי"ג) שדבר זה נפתח בגדולים אם יש בדבר א' ספקא דאורייתא וספקא דרבנן ביחד אם יכולין להקל לגבי דרבנן ולהחמיר לגבי דאורייתא משום דהוי זלזול לגבי דרבנן ומשם תלמדנו:

לה דמה"ת אינו אסור. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"ה בשומן אווזא שהי' מוכן לפסח שהי' ספק אם נכבש בחלב מעל"ע וכתב שם דכאן לא שייך ההיתר שכ' הרמ"א דספק כבוש בב"ח מותר דהא השומן לא יאכלו רק ע"י בישול וטיגון כנהוג בפסח וא"כ נפל התירא בבירא אמנם כאן יש היתר אחר עפ"ד הש"ך לעיל סי' צ"ח סק"ז דספק תערובות בשר עוף בחלב אזלינן לקולא והכא כיון שהי' שומן אווז יש להקל בספק

זה ואף שהט"ז שם סק"ה פסק כהת"ח להחמיר בכל בתערובות בבשר עוף בחלב כמו בבשר בהמה בחלב הלא להט"ז כל ספק כבוש מותר אפי' באיסור דאורייתא וא"כ ממ"נ הוא מותר גם בבישול לכ"ע וכתב דמ"מ לדינא אין לסמוך על זה כיון שיש שומן הרבה והוא מונח לזמן רחוק לפסח ובודאי ישכחו ויערבו השומן הזה עם שומן ובשר בהמה ע"י בישול וכדומה כי אי אפשר לזהר לאכלו לבדו עיי"ש: (לו) כבוש בתוך ציר. עי' פלתי סק"ב מ"ש דכבוש בחומץ וציר לא הוי מדאורייתא רק מדרבנן עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשעה"ת ריש פרק ג' ובמ"ז כאן סק"א (בד"ה וכבישה) שהביא גם כן מהספר בית ישראל דכבוש בחומץ וציר פחות מעל"ע הוי רק מדרבנן והשיג עליו וכ' דמסתימת הפוסקים משמע דכדי שירתיח בחומץ וציר הוי דאורייתא ואין להקל עיי"ש וכ"כ בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לשנות חיים סי' פ"ח דאין שום סברה לחלק בין כבוש מעל"ע במים ובין כבוש בחומץ וציר כדי שירתיח בענין זה דכמו ששיערו חז"ל דכבוש במים מעל"ע נבלע הטעם והוי טכ"ע דאורייתא כן שיערו דבכבוש וחומץ וציר נבלע הטעם בכדי שירתיח ואותה הפעולה שעושה המעל"ע במים עושה בדבר חריף בכדי שירתיח וממילא דגם בחומץ וציר בכדי שירתיח הוי דאורייתא עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ג ס"ק ס"ב) ועי' בדברי שאול ויוסף דעת בעכבר חי שנפל לתוך משקה וזישני"ק ונשתהה שם ולא יכלו ללקחו משם עד שעירו כל הווישני"ק משם ואח"כ לקחו העכבר וראו שמת והי' ספק אם נשתהה העכבר לאחר שמת כדי שיתנו על האור וירתיח והתיר הווישני"ק דאף דקיי"ל דספק כבוש אסור מ"מ בכבוש בחומץ וציר וכיוצא דאינו אלא מדרבנן יש להקל בספיקו עיי"ש אבל לפי דברי הפרמ"ג הנ"ל אין להתיר:

לז בתוך ציר. עבמ"ז שם (בד"ה וכבוש) שכתב דכבוש כשיעור שירתיח בדברים חריפים כמו ציר וחומץ בכלי אם הוא אוסר הכלי איכא לעיונא וכ' דתליא בפלוגתת הט"ז והש"ך דמהט"ז משמע דכבוש כדי שירתיח אינו מועיל בכלי אף להבליע ולהש"ך משמע דשפיר מבליע בכלי עיי"ש אמנם לעיל סי' ס"ט בשפ"ד ס"ק פ"ב בתשובה שם כתב בהחלט דאינו מבליע בכלי ועיי"ש בריש הס"ק שכ' מהמנח"י דאפי' בכלי חרס אינו פועל יותר מכדי קליפה עיי"ש ועי' בחוו"ד בחידושים סק"ז שכ' מהמ"א דמבליע בכלי כדי קליפה עיי"ש אמנם בש"ע התניא באו"ח סי' תס"ז סעי' כ"ט כתב לדינא שהוא מבליע בכל הכלי במקום שנכבש ולא סגי בקליפה עיי"ש ועי' בלב"ש בחידושי דינים סעי' ג"ה וביאורו שם ס"ק קמ"ט שפסק לדינא דלהפליט מכלי גם בחומץ חזק אינו מפליט כשיעור שיתנו על האור ובעינן מעל"ע דוקא אבל להבליע בכלי תלוי בפלוגתת הט"ז והש"ך דלהש"ך מבליע ולהט"ז אינו מבליע והוי ספיקא דדינא עכ"ד ועי' בשו"ת

מנחת יהודה חיו"ד סי' ד' בדג מלוח ששהה עם צירו שיעור כדי שיתנו על האור וירתיח בכלי של בשר ואח"כ שמוהו בכלי של חלב ושהה בה ג"ב כשיעור הנ"ל וכ' דהכל מותר הדג וגם הכלי של תלב דהדג לא נאסר דבבלי לא מהני שיעור זה בכדי שיתחיל להרתיח להפליט ממנה ולא קיבל הדג טעם משניהם כלל עיי"ש איברא כי' בס' תפארת למשה לעיל סי' ס"ט על הש"ך ס"ק פ"ז פסק כהמ"א דכבוש בציר כדי שיתן על האש וירתיח מפליט מכלי עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"ז סעי' ו' ובבינת אדם סי' נ"ט אות ע"ז שהעלה דבאין הפ"מ יש להחמיר כהמ"א אבל בהפ"מ יש לסמוך על הש"ך ועיי"ש עוד בבינת אדם סי' ע"ז מ"ש עוד מזה ועי' בשו"ת מלחמות ארי סי' ס"ג בעובדא שנטף ציר מבשר תוך שיעור מליחתו לקדירה של חרס ונשתהה שם כשיעור שיתן על האור וירתיח ואח"כ בישלו תבשיל בקדיר' זו ולא נודע כמה ציר הי' שם והי' ספק אם יש ס' בתבשיל נגד חלק מהקדירה שנאסרה מהציר וכתב דאם יש ספק גמור בדבר אם יש ששים או לאו באופן דלא הוי ספק חסרון חכמה יש לצדד אם בשלו בה לאחר מעל"ע אבל אם הי' ברור שאין ששים בהתבשיל נגד חלק מהקדירה שנאסר אף שבישלו בה לאחר מעל"ע מנטיפת הציר צ"ע אם יש להתיר התבשיל דהא קיי"ל בסי' ק"ג דבדבר חריף אפי' באינו ב"י אסור ואף דלאחר מעל"ע נראה מדברי הפוסקים דבטל החריפות מהכלי ואינו אוסר זה דוקא בשאר דבר חריף אבל בחריפות דמלח וציר כיון דטבע המלח לקיים כל דבר שלא יסריח ונפגם כדרך שמולחין להתקיים א"כ כח המלח שנבלע בכלי מעמיד הבליעה בתוכה שלא יפגום לעולם עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תניינא בקו"א סי' י"ב שכתב לענין חמאה מלוחה הרבה שנתנוהו בקדירה של בשר אם לא נאסרה אא"כ שהה מעל"ע או דלמא דאפי' לא שהה רק כשיעור שיתן על האור וירתיח ג"כ נאסרה וכתב שם שהוא תלוי בפלוגתת הט"ז והש"ך עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום לעיל סי' ק"ד במ"ז סק"ג (בא"ד ב') מ"ש בזה והעלה לדינא דבשהה רק כדי שיתן על האור וירתיח יש להקל בהפ"מ אבל שלא בהפ"מ יש לאסור אפי' בנמלחה רק מליחה מועטת ובסוף דבריו ציין לדברי הפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז בא"א ס"ק כ"ג עיי"ש ור"ל כי הפרמ"ג כ' שם בסוף הס"ק לענין שומן שהי' איזה זמן בכלי חמץ דבשומן נקרש לא שייך כבוש ואי משום שהשומן מלוח קצת ואין אנו בקיאין בין מליחה מועטת למרובה אין מליחה לכלים להפליט א"כ בדיעבד אין אוסר עיי"ש, ומבואר מדבריו דבמליחה מועטת אין להחמיר בדיעבד אפי' שלא בהפ"מ: (לח) ציר. עי' בשו"ת זכות אבות (להרב מהר"א קורייאט ז"ל) סי' כ"ד בעובדא שנמצא תרנגולת מתה בחבית מלאה זיתים כבושים ודרך לכבשם ממלח עם מים ולא נודע אם שהתה שם שיעור כבישה במים מעל"ע ולא שהה רק כשיעור שיתנו

על האור וירתיח כשיעור כבישה של דבר חריף וכתב שם דאין זה בכלל ד"ח שיהי' השיעור בכדי שיתנו על האור וירתיח דאע"פ שהם חריפים וגם מלוחים דכיון שנותנין בהזיתים מים המים מבטלין כח המלח וגם חורפות הזיתים וכמ"ש הרמ"א בסי' ס"ט סעי' ה' דאפי' הי' המים מועטים מבטלין כח המלח מכ"ש בנ"ד שהמים מרובים לערך ו' חלקים ואין לחוש לחריפות הזיתים שיצטרפו לחריפות המלח ויתגברו ב' יחד על טבע המים ומשוי להו חריף דז"א דכיון שאין הב' חריפות שוים בטעמם בכה"ג בודאי טבע המים שדרכו לבטל טעם החריפות בודאי מבטל החריפות דכל או"א ואין הב' חריפות מצטרפות יחד להתגבר על המים רק אדרבא המים מתגבר על שניהם עיי"ש באורך קצת:

לט בתוך חומץ. עבאה"ט ופת"ש ודע דכ"ז היא בנכבש בחומץ וציר כשהוא קר אז בעינן שישהה כשיעור שיתן על האור וירתיח אבל אם הי' החומץ וציר חם אפי' בכלי שני הנה מבואר ברמ"א לעיל סי' ס"ט סעי' ט' דמלח וציר אפי' בכלי שני מבשל ובש"ך שם ס"ק ל"ח דמלח וציר או חומץ ושאר דבר חריף בכלי שני הוא מבשל עיי"ש ופשוט הוא דהיינו ר"ל אפי' לא שהה כשיעור שיתן על האור דאל"כ מה אולמא דכ"ש הא אפי' כשהוא קר כששהה כדי שיתן על האור וכו' הוא מבשל וה"פ. ועי' בשפ"ד בסי' ס"ט שם ס"ק ל"ז שכ' וז"ל עובדא בא לידי בשר שנפל לקערה רותחת והי' בה בארש"ט מחומץ מאד עם חלב והיס"ב ואסרתי הבשר והבארש"ט מטעם דע"י ד"ת מפליט ומבליע מיהת בכלי שני ואף בשר שור חי י"ל נהי דאינו מבשל מ"מ מפליט ומבליע וכו' ואף להש"ך דחולק שם יראה דמודה כאן אפי' בהפ"מ מטעמא דכתיבנא ובהנאה יש להתיר הבשר דרק מפליט ומבליע ולא מבשל והקערה צ"ע לדינא עכ"ל:

מ חומץ. עבאר"ט ופת"ש מ"ש בדברי הש"ך דס"ל דחומץ שוה לשאר משקים דצריך מעל"ע ומה שסיים הבאה"ט בשם המ"א לחלק בין חומץ שכר לחומץ יין הנה לא העתיק יפה או שנפל איזה טעות בדפוס כי במ"א כ' להדיא שם דאין חילוק בין חומץ שכר לחומץ יין רק שכ' לחלק בין חומץ חזק לחומץ שאינו חזק כ"כ דאם אינו חזק כ"כ לא מקרי דבר חריף עיי"ש ולענין דינא עי' מנח"י כלל כ"ב ס"ק י"ד שפסק כהש"ך בזה להקל בכל חומץ שלא נעשה כבוש עד מעל"ע דוקא עיי"ש אמנם בכו"פ סק"ד העלה דחומץ שוה לציר בזה אפי' חומץ גרוע אוסר בכדי שירתיח עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"ח סעי' ג' שהביאו וכ' שדבריו נכונים לדינא להחמיר במאכל שנכבש בכל חומץ אפי' אינו חזק עיי"ש וכ"כ בבל"י סק"ד שיש להחמיר בכל חומץ כשיעור שירתיח כמו בציר עיי"ש וכ"כ בלב"ש בחידושי דינים סעי' ק"ה ובביאורו שם ס"ק ק"נ לדינא עיי"ש ועי' בעצי לבונה שכ' דבמאכל יש להחמיר בחומץ כמו בציר אף בפחות משיעור כבישה

אבל בכלי אין להחמיר בחומץ רק כששהה כשיעור כבישה אבל בפחות מכשיעור אפי' קליפה לא בעי משא"כ בציר גם בנפל על הכלי נאסר מיד עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ד מה שהאריך בדין זה הרבה והעלה בסיף דבריו וז"ל כללא דמלתא דהחומץ אין לו ענין לשיעור כדי שירתיח דלא מצינו זה בשום מקום זולת אם ראינו שעושה בו הכבישה איזה פעולה ובזה הוי כמבושל אף בפחות ממעל"ע אבל בלא"ה אף כדי קליפה לא מצינו לאסור רק אם שרה בחומץ של איסור יש להחמיר לקלוף כמ"ש הפרמ"ג וכו' עכ"ד איברא כי המ"א הוא מכריע לחלק בין חומץ חזק לחומץ שאינו חזק וכמ"ש הבאה"ט. והנה בחק יעקב בסי' תמ"ז שם ס"ק ל"ד השיג על המ"א ופסק שגם בחומץ חזק אין להחמיר עיי"ש אמנם בפרמ"ג או"ח בא"א שם סק"ז כתב דבמקום הפ"מ יש לצוד להקל בכל חומץ כדעת הש"ך והחק יעקב עיי"ש אכן כאן בשפ"ד סק"ב פסק בהחלט כהמ"א להחמיר בחומץ חזק שדינו כמו ציר עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בחידושים סק"ז ובביאורים סק"ו לדינא עיי"ש ולדינא נלפענ"ד דבמקום הפ"מ הסומך עצמו על המקילין בחומץ שאינו חזק שלא הוי כבוש בפחות ממעל"ע לא הפסיד כי יש לו על מי לסמוך ובפרט שהפרמ"ג בעצמו כתב באו"ח שם להקל בהפ"מ וכל זה הוא אם אינו ניכר שהחומץ עשה איזה פעולה בהמאכל אבל אם ניכר איזה השתנות בהמאכל ע"י הכבישה בהחומץ בודאי דאפי' בהפ"מ אין להקל וכמש"ל מהיד יהודה והוא מסתבר:
וכתב בס' זר זהב על האו"ה כלל ל' סק"ח דכ"ש הוא דכבוש בתוך יי"ש שחזק יותר מחומץ דלא בעינן מעל"ע עיי"ש:
ומא) אם שהה כדי שיתננו על האור וכו'. עי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאתו מנאתוארדק) סעי' י"ב שכ' דנראה דגם להמ"ד דס"ל דכבוש מעל"ע לסירוגין עד שע"י צירוף יש כ"ד שעות לא מחשיב כבוש (עי' בדברינו לעיל ס"ק ח') מ"מ בכבוש בציר וחומץ אף שלא שהה כשיעור זה שיתנו על האור וירתיח בפעם אחת והפסיק באמצע רק שבצירוף השהיות בתוך החומץ והציר הי' כשיעור זה אפשר כים להחמיר וסים בצ"ע לדינא עיי"ש: (מב) כדי שיתננו על האור וירתיח. עי' לעיל סי' ס"ט סעי' י"ח שכ' דהשיעור הוא כדי שיתנו מים על האור ויתחילו להרתיח ועי' בחידשי הגרעק"א שהתפלא שם דמלשון הש"ע כאן שכ' שיתנו על האור וכו' מתיבת שיתננו משמע דמשערין תמיד על הך חתיכה ששרה בציר אם הי' נותנין אותה על האור הי' מרתיח ובסי' ס"ט שם לא כתב רק שיתנו מים על האור דמשמע דמשערין אסתם חתיכה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל רמן ס"ט שם בפיה"א ס"ק פ"ד שהביאו וכתב שאין תמיהתו תמיה כלל דהא בע"כ כאן כדי שיתננו על האור וירתיח אין הכוונה שיתן הבשר

לבדו על האש בלא מים דהא זה צלי הוא ולא בישול ואנן ש שיעור בישול בעינן ובע"כ דהכוונה הוא שיתננו בקדירה מים ויתננו על האור וירתיח עם המים דע"י רתיחת המים ממילא ירתיח הבשר ואידי ואידי חד שיעורא הוא עיי"ש ועי' בס' דרכי הוראה חלק ב' פרק מ"ט שהרחיב הדיבור בזה והוכיח בראיות דשיעור צלייה הוי פחות משיעור בישול ומ"ש כשיתן על האור וירתיח ר"ל כשיעור בישול והיינו עד שתהי' החתיכה רותחת שהוא שיעור יותר גדול מצליי' עיי"ש ועי' בס' בית לחם יהודה בהקדמה שכ' דשיעור כדי שיתננו על האור וירתיח הוא י"ח מינוטי"ן כמו שיעור מליחה עיי"ש וכ"כ בתפארת ישראל על המשניות בפסחים פרק ב' ס"ק מ"ד ופרק י' דתרומות משנה יו"ד ס"ק מ"ב עיי"ש ועי' ועי' בס' עמודי אש דף ע"ח ע"ד מ"ש בזה והביא בשם הס' שלמי שמחה דף מ"ה דהשיעור הוא לא פחות משש מינוטי"ן אכן בס' ויכוח מים חיים כתב דא"א בקיאין בשיעור שיתחיל להרתיח וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ט (ס"ק רצ"ג):

מג הר הוא כמבושל. עשפ"ד סק"ג שם שכתב דבכבוש בציר וחומץ כשיעור שיתן על האור וירתיח בעינן ששים כמו בבישול וגם קליפה דמיד קודם ששהה כשיעור שירתיח נאסר כדי קליפה ושוב אח"כ א"א להתיר שוב הקליפה דאפשר לסחטו אסור ועיי"ש עוד שכתב דאפי' שהה מעל"ע בתוך החומץ והציר אפ"ה בעינן תרווייהו קליפה וס' עיי"ש אמנם במה שהשווה השפ"ד חומץ לציר בזה דגם בחומץ בעי קליפה עי' בדברינו לעיל (ס"ק מ') ולהלן (ס"ק מ"ו) מ"ש בזה:

מד ובפחות משיעור זה. עש"ך סק"ג דדוקא בדבר כחוש לגמרי הוא דאמרינן דפחות משיעור אינו אוסר רק כדי קליפה אבל בדבר שמן גם בפחות מכשיעור אוסר לגמרי ועי' חוו"ד שכתב דפשוט הוא דלדידן דלא בקיאין בין כחוש לשמן בע"כ שלא יצוייר לחלק בין שהה כשיעור או לאו רק בדבר שלא שייך בו דרכא דשמנונית כלל וכשהאיסור כחוש וההיתר שמן אז יש חילוק בין איסור דאורייתא לדרבנן דבאיסור דרבנן אף כשההיתר שמן לא אמרינן פיטום במליחה כדלקמן סעי' ט' עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ז ובפיה"ק ס"ק י"ג שכתב לחלק בזה בין אם נשרה בציר של איסור או של היתר דבנשרה איסור והיתר בציר של היתר גם בשומן גמור אין לאסור בפחות משיעור זה יותר מכדי קליפה זולת בנשרה היתר בציר של איסור אז נאסר מיד לדידן עיי"ש:

מה אלא כדי קליפה. עי' בס' ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) לעיל סי' צ"א סעי' ב' דדוקא בחומץ וציר בעי קליפה (ע"ל בס"ק שאח"ז) אבל בשאר דבר חריף אפי'

במי מלח עזין כל שלא בא לכלל ציר וחומץ אם לא שהה כשיעור שיתנו על האור וירתיח מותר בהדחה ואם ההיתר הוא צלול דא"א בהדחה מותר לגמרי בלא הדחה עיי"ש:

מו בדי קליפה. עפר"ח סק"ד שכתב דכ"ז בכבוש בציר אבל בחומץ כל ששהה פחות מכשיעור אפי' קליפה לא בעי עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בחידושים שם סק"ח לדינא עיי"ש אמנם בשפ"ד סק"ב וג' כ' להחמיר בחומץ כמו בציר להצריך קליפה גם בפחות מכשיעור עיי"ש ועי' בלב"ש בחידושי דינים שבסוף הס' ס"ק ק"נ ובהגהותיו ליו"ד שמצדד להקל בחומץ כהפר"ח וסיים דעכ"פ במקום הפסד או כשא"א לקלוף יש לסמוך על הפר"ח בזה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק מ' וס"ק מ"ג):

מז שנפל לציר. עבאה"ט ומ"ש מהש"ך דמליח כרותח הוי מיד לאסור כולו עי' בדברינו לעיל סי' ע' (ס"ק ע"ו) ומה שהבאתי בזה מתשו' אבן שתיה: סעיף ב:

מח חום של כלי ראשון. עי' בחמודי דניאל הלכות מליחה אות מ"א באמצע הדיבור שכ' דנראה דאם הי' בכלי ראשון משקה איסור ונתלחלח בה כלי כשר אפי' לא הי' בהמשקה טופח ע"מ להטפיח קשה הדבר להקל עיי"ש לדרכו: (מט) של כלי ראשון. עפת"ש מ"ש מהש"ך ותשובת ב"י לענין כ"ר שאין הידד סולדת בו ועי' בט"ז לעיל ריש סי' צ"ד שדעתו דכל שאין היס"ב מותר אפי' בלא קליפה עיי"ש ועי' פרי תואר סק"ה שכ' דהמחמיר בכ"ר אף שאין היס"ב תע"ב עיי"ש ועי' במנח"י כלל כ"ג סק"ד מ"ש לחלק בזה בין מאכל לכלי דבכלי אינו אוסר כלל אבל במאכל כיון שהוא רך יש להחמיר דעכ"פ קליפה בעי עיי"ש והביאו במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח בדין הא' (בד"ה אמנם) וכאן בשפ"ד סק"ה כ' דמשמע דאם אין היס"ב גם מאוכל לכלי בכ"ר אין להחמיר עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' שי"ח אות י"א ובסי' תשל"ו אות ה' ובסי' תשל"ז אות ז' מ"ש בזה באריכות:

ג כלי ראשון. במ"ז סוף סי' ס"ח בדין הב' שכ' מהירושלמי דמדאורייתא לא הוי כלי ראשון שמבשל רק כשהאור מהלך תחתיו דוקא עיי"ש ועי' בס' שורש מיעקב הראשון אות ח' בהגה שכ' דמדברי הירושלמי שם משמע לכאורה דאם אין האור מהלך תחתיו אע"פ שהקדירה עומדת אצל האש אינו מבשל רק מדרבנן ולדינא העלה דאין לחלק בזה בין אם האור מהלך תחתיו או שעומד אצל האש כיון דאנו רואין דגם בעומד אצל האש מתגבר החום עליו כ"כ עד שמעלה רתיחה עיי"ש אמנם לדינא אין נ"מ בדבריו שם דהפרמ"ג הביא בעצמו שם לדינא מהפוסקים שם דאפילו אם אינו עומד אצל האש והוסר מהאש כ"ז שהיס"ב חשוב כלי ראשון מה"ת עיין שם:

נא שהיס"ב. עפת"ש מ"ש מהבכור שור דבמידי דאורייתא ראוי להחמיר עד שיצא הספק מלבו ועי' בס' שורש מיעקב שם שכתב מהמהרש"ל והפרמ"ג או"ח דמבואר מדבריהם

דמ"מ אין להחמיר בשום גווני אלא אם הוא עכ"פ חם היטב רק שאין היס"ב אבל אם אינו חם היטב אין להחמיר כלל וכצונן יחשב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק ט"ז מ"ש בזה והעלה דהעיקר לדינא כמו שמבואר בפירש"י בשבת דף מ' ע"ב ד"ה יד סולדת. שנמשכת מאחוריה מדאגה שלא תכוה והיינו אע"פ שאינו נכוה מיד בהכנסת ידו רק אם הוא מחזיק ידו איזה זמן בהמים אבל אם הוא מושך ידו תיכף אינו נכוה אפ"ה נקרא יס"ב וכל זה אם עכ"פ אם מחזיק ידו שם איזה זמן הוא נכוה ואינו יכול להחזיק ידו שם וכאמור אבל כל שסתם אדם יכול להחזיק בו היד אין לו דין חם שהיס"ב עיי"ש וכ"כ בס' זרע יעקב על הש"ס בחידושיו למס' שבת דף מ' ע"ב וכתב שם לשער באצבע אדם בינוני עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ט' (סק"א) ועי' בס' דברי יוסף סי' תמ"ו שהעלה דבמידי דרבנן יש לסמוך להקל כל שברור לו שלא נכוה האצבע אע"ג שאפשר שכריסו של תינוק נכוה עיי"ש איברא כי מרן ב"י כאן כתב ושיעור יד סולדת בו נתבאר בפרק כירה שהוא שכריסו של תינוק נכוה בו עכ"ל וכ"כ בשלחנו הטהור באו"ח סי' שי"ח סעי' י"ד עיי"ש ומשמע דאפי' באיסור דרבנן דעתו להחמיר בזה ועי' בתורת יקותיאל לעיל סו' צ"ד סק"ב שהביא ג"כ מדברי הבכור שור הנזכר אמנם לדינא כתב דמנהג בעלי הוראה לשער אם יד של אדם בינוני נכוית בו וכתב דאין להרהר אחר המנהג בזה כי בזה ובכיוצא בזה יש לנו לומר מנהגן של ישראל תורה היא עיי"ש אמנם יעוין באלי' רבה באו"ח שם ס"ק ל"ג שהביא ג"כ המנהג של בעלי הוראה הנ"ל וכתב בשם הדרישה דמדברי המחבר שם יש תשובה למנהג מורי הוראות דשואלין אם היד סולדת בתבשיל ומשערין באצבע וז"א אלא דצריך לשער אם כריסו של תינוק נכוית עיי"ש והביאו במחצית השקל שם ס"ק ל"ז ועי' במ"ז שם בדין הא' דכלי ראשון שכ' דשיעור של כריסו של תינוק נכוה היינו תינוק ב"י עיי"ש וכ"כ בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות מ"ה לדינא עיי"ש. אמנם שיעור זה אכתי לא ידענא מה הוא ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ח סדר ב' אות ז' שכתב שהמורים נוהגים שאם יכולין לאכלו כך וא"צ לנפוח על המאכל שיתקרר זהו שיעור שאין כריסו של תינוק נכוה עיי"ש אמנם הנה גם שיעור זה לא ידענו כי לאו כל אחד שוה בזה יש שמורגל לאכול מאכל רותח כ"כ עד ששאר בני אדם אין ביכולתם בשום אופן לאכלו והם נכוים בו. שוב ראיתי בפת"ש לעיל סי' צ"ד סק"ב שהביא מתשו' חוות יאיר סי' ק"א דכל שהוא חם יותר מפושרין שהוא יותר מחמימות הרוק יש להחמיר מספק שמא הוי בכלל יס"ב אע"פ שהוסר מהאור ויש עליו שם כלי ראשון עיי"ש אמנם מלשון הבה"ג פרק גיד הנשה (המובא בפת"ש שם בס"ק שאח"ז ביו"ד הנדפס מחדש בווילנא) דחלב חלבא בי' כסא

שרי למיכל בי' בשרא דחלב אפי' בשעתא דחולבין לי' צונן הוא עיי"ש מבואר להדיא דאף שהוא יותר מכדי חמימות הרוק עד שיעור החלב שחולבין אותו מהפרה כמו שאנו רואין בחוש דחלב בשעת חליבה הוא חם יותר מחמימות הרוק ואפ"ה כתב הבה"ג שהוא בכלל צונן ע"כ בודאי אפי' באיסור דאורייתא אין לנו להחמיר יותר דכל שהוא רק כשיעור חלב בשעת החליבה אינו בכלל חם לאסור אפי' בכלי ראשון אכן במידי דרבנן יש לומר שיש לסמוך להקל כדעת רש"י ז"ל הנ"ל דהיינו שסתם אדם אינו יכול להחזיק בו האצבע איזה זמן וכמש"ל מיד יהודה ועי' בתשו' בית יעקב סי' כ' והביאו במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח שם (ועי' בדברינו לעיל סי' י' ס"ק א'): (נב) מבשל ואוסר. עמ"ז שם בדין השני מה שהאריך בדין כלי ראשון שהוסר מהאור ויס"ב דאמרינן דמבשל אם הוא מה"ת או רק מדרבנן דמדאורייתא מבשל רק כלי ראשון שעומד אצל האש והעלה דכלי ראשון אף שהוסר מהאש מבשל מן התורה ובב"ח אסור בהנאה ובשבת חייב ונ"מ לאסור וכיוצא ואם ספק אי נפל חלב לקדירה של בשר בכלי ראשון שהוסר מהאש הו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא עיי"ש:

נג ואוסר כולו. ור"ל דאף בדבר קשה שאינו מבשל (עי' או"ח סי' שי"ח) כגון בשר שור מ"מ כיון שיכול לבשל כל שאר דברים מבליע ומפליט בכולו כמו מבישול. יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ז:

נד אכל חום של כלי שני. עמ"א באו"ח סי' רנ"ז ס"ק י"ד שכתב דאם פינה התבשיל מכ"ר לכ"ש אף אם חזר והחזירו אח"כ לאותו הכלי ראשון אין לו דין כ"ר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב ובפיה"ק ס"ק י"ח מ"ש בביאור דברי המ"א בזה וכתב דמשמע דגם אם הכלי ראשון עדיין רותח שהיס"ב אך כתב דמ"מ נראה דזה דוקא אם הוא הרבה מים אשר אין בכח הכ"ר לחממו עוד אבל אם הוא מעט אשר בכח הכ"ר לחממו יש לדונו ככלי ראשון כל שהכ"ר עדיין רותח היטב עיי"ש:

נה חום של כלי שני אינו מבשל. עי' ביד יהודה בפיה"ק שם דגם בדבר חריף אין כלי שני מבשל עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד בחידושים סק"י שכ' דכל זה הוא לענין בישול אבל לענין להבליע ולהפליט אם יש בו דבר חריף כ"ע מודים דדבר חריף גם בכלי שני הוא מפליט ומבליע ואוסר כמבואר לעיל סי' ס"ט סעי' ט' עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות א' שהביא מדברי הט"ז באו"ח סי' שי"ח סק"ח וס"ק י"ד דמשמע דבצלים ותבלין מתבשלין אפי' בכלי שני וכ' דלפ"ז כ"ש הוא דמבליע ומפליט דהא יותר בקל הוא להבליע ולהפליט מלבשל ויש נ"מ בזה לענין אם חתכו בצל בסכין של בשר ונתנו

בתבשיל של חלב בכלי שני עיי"ש ועי' עוד בדברינו לעיל סי' ס"ט (ס"ק קנ"ג) שהבאתי בזה כמה דינים:

נו של כלי שני. עי' ב"י דאף שמעלה רתיחה בהכ"ש אינו מבשל עיי"ש: (נז) אינו מבשל. עי' בתשו' מהרי"ל סו' פ"ב שדעת השואל דזבוב כיון דהוא רכיך יכול לאסור גם בכ"ש וכדאשכחן באו"ח סי' שי"ח דאסור ליתן דברים רכים גם בכ"ש בשבת דדברים רכים מתבשלים גם בכ"ש והוא ז"ל השיב לו דזה אינו דדוקא לגבי שבת מחמרינן בזה אבל לגבי בליעה ופליטה גם בזבוב ושאר דברים רכים אין להחמיר בכלי שני עיי"ש ועי' בחמודי דניאל שם מ"ש בענין זה וכתב דלפמ"ש באו"ח שם משמע דה"ה כל דבר הנאפה או נצלה הדין כן דאם נפל איסור צלוי' או אפויה לכ"ש איסר אמנם מדברי הט"ז להלן סימן ק"ז סק"ד ובש"ך שם סק"א משמע דאפילו היה הדגים מבושלים אינם אוסרים ומשמע דאפילו דבר המבושל אינו אוסר בכלי שני דכתב דבע"כ צ"ל דמ"ש באו"ח להחמיר בדבר הנאפה או המבושל והנצלה דמבשל גם בכ"ש הוא רק לחומרא לכתחלה אבל בשאר איסורין דהוי דיעבד לא החמירו עיי"ש ועיין ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק שם מ"ש בזה וסיים דמ"מ בדברים הרכים הרבה כגון פת וכיוצא דגם בצונן גמור יש חשש בליעה ופליטה (ע"ל ס"ק כ') מכ"ש בכלי שני בודאי שיש להחמיר עיי"ש: (נח) כדי קליפה. עי' במהר"ם שיף ריש פרק כה"ב שמבואר מדבריו דאף להמ"ד דס"ל דכ"ש מפליט ומבליע ואוסר כדי קליפה הוא רק מדרבנן וא"כ ממילא דלכ"ע הקליפה מותר בהנאה עיי"ש:

נט וראוי לחוש ליזהר בדבר לכתחלה. עבאה"ט מ"ש בפלוגתת הט"ז והש"ך לענין כ"ש אי אוסר ועי' במ"ז סק"ד שכתב דכל זה הוא אם היס"ב אבל כלי שני שאין היס"ב לכ"ע אפי' קליפה א"צ אפילו באין הפ"מ וא"צ רק הדחה עיי"ש:

ס ליזהר בדבר לכתחלה. עבאה"ט ועי' מנח"י כלל ל"ג סק"ג דשאר כלים דאפשר בהגעלה הוי כלכתחלה וסיים וז"ל וראיתי קצת נוהגין להתיר לגמרי כלי חולבת שתחבו לכלי שני של בשר שלא בהגעלה רק ע"י שטיפת צונן ואין זה נכון אלא דכלי שאפשר בהגעלה עכ"פ בכלי שני צריך להגעילה בכלי שני כתשמישן כך הכשירן זולת כ"ח כיון דא"א בהגעלה מותר עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א ונראה שהסכים עמו לדינא ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגת הנשאל באו"ה סדר ב' אות ט"ו שהביא ג"כ דברי המנח"י בזה ועיי"ש במ"ש בזה (והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ד ס"ק נ"ט) ולא ראיתי נוהגין כן. ועי' עוד במנח"י שם שכתב דמ"מ המאכל שנתבשל בכלי זו שאפשר בהגעלה קודם שהגעילו אין לאסור בדיעבד אפי' באין הפ"מ עיי"ש והביאו במ"ז שם: (סא) לכתחלה. עבאה"ט ועי' במ"ז

שם שכ' דלדעת הט"ז הנזכר נראה דכ"ח הבלוע מאיסור ע"י חום כלי שני ובישל בה היתר אסור המאכל באין בהפ"מ דכ"ח דינו כאוכל עיי"ש ועי' בדברי יוסף סי' תשל"ח אות ה' מ"ש בדברי הפרמ"ג בזה:

סב אבל בדיעבד מוהר. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דבאין הפ"מ יש להחמיר בכ"ש כשהיד סולדת בו ועי' בנקה"כ שהשיג על המהרש"ל וט"ז וכ' שדברי המהרש"ל הם נגד כל הפוסקים והעלה לדינא שאין לחוש להחמיר בכ"ש כלל עיי"ש ועי' בפר"ח לעיל סוף סי' ס"ח שפסק לדינא כהב"ח דכשהיס"ב גם כ"ש אוסר בכולו אפי' בהפ"מ ואפי' כמה כלים כל שעדיין יס"ב אוסר בכולו עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ו מ"ש בזה ולדינא פסק דבכ"מ בין בהפ"מ בין שלא בהפ"מ אין לאסור רק כדי קליפה ולא יותר עיי"ש ועי' במ"ז סק"ד (בד"ה ולענין) שכ' דלדינא יש להחמיר שלא בהפ"מ כחומרת הש"ך להצריך קליפה אבל בהפ"מ אפי' קליפה א"צ ואף שבכדי קליפה לא שייך הפ"מ מ"מ יש מציאות שיהי' הפ"מ בדבר המתקלקל אם יקליפוהו ועיי"ש עוד בדבריו בשער התערובות חלק ב' סוף פרק א' שכ' דכ"ז הוא במין באינו מינו אבל במין במינו בלח יש להקל באיסור דרבנן אפי' שלא בהפ"מ דאף דקיי"ל דגם בלח במין במינו אוסר עד ס' אפי' באיסור דרבנן מ"מ בכלי שני אפי' היס"ב יש להקל לכ"ע אפי' שלא בהפ"מ כשיש רוב עכ"פ וסיים וז"ל ומ"מ להלכה איני אומר כלום עיי"ש (והבאתי דבריו להלן סי' ק"ט ס"ק נ') ועיין עוד בדבריו במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח בדין החמישי מ"ש בענין זה ועי' בחוו"ד לעיל סי' צ"א בביאורים סק"ה שנותן פנים מסבירות לדעת המהרש"ל להחמיר גם בכלי שני כשהיס"ב דכ"ש הוא מפליט או מבליע עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תשל"ז מ"ש בדברי החוו"ד בזה ועי' בבית מאיר שכ' להכריע דלענין בב"ח יש לסמוך על המקילין כיון דלכ"ע אינו מבשל רק מפליט או מבליע ואין כאן אלא איסור דרבנן דרק דרך בישול אסרה תורה ובדרבנן הולכין אחר המקיל אבל בשאר איסורין שהוא דאורייתא יש להחמיר עיי"ש ועי' בהגהות הח"ס מהד"ב לעיל סי' ס"ח סעי' י"א שכ' מהפר"ח לדינא דשלא בהפ"מ יש להחמיר אפי' עשרה כלים כל שהיס"ב יש לאסור אף בדיעבד והבאתי דבריו לעיל (שם ס"ק ס"ג) ועי' בדברינו לעיל (סי' צ"ד סק"ו):

ועיין בחוו"ד בחידושים ס"ק י' שכ' דכל זה באיסור צלול אבל באיסור והיתר גושים וא' מהם כלי שני אפי' באין הפ"מ אין להחמיר לכ"ע כיון שצריך להפליט מהגוש ולהבליע לתוך גוש הב' ולכ"ע אין כח בכ"ש לעשות שניהם להפליט וגם להבליע דגם להמחמירים אינו עושה רק פעולה א' או שמפליט או שמבליע עיי"ש ועי' בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ד' סי' קפ"ט בעובדא שא' עירה תבשיל של שומן בשר לקדירת חרס ובדופן הקדירה

של ארס מבחוץ הי' נדבק גבינה וכ' דהמאכל של שומן שבקדירה בודאי מותר כי כ"ש אינו מפליט ומבליע ואין בו כח להפליט מהגבינה ולהבליע בהתבשיל אמנם לענין הקדירה יש לעיין דאף דקיי"ל דכ"ש אינו מפליט ומבליע זה דוקא מכלי אל מאכל או ממאכל למאכל אבל להפליט ממאכל ולהבליע בקדירה שפיר מפליט מהגבינה ומבליע בהקדירה דכלי נוח לבלוע ומכ"ש כלי חרס וכיון שהכלי בולע יש לחוש דלאחר שיבשלו בו אח"כ יפליט להמאכל שיבשלו בו ואסור אכן אם יעמדו הקדירה שלא להשתמש בה מעל"ע בזה יש לצדד להתיר דאז יהי' לפגם ואף דבכלי קיי"ל דגם אינו ב"י אסור זה דוקא כשכבר נאסר משא"כ לענין בב"ח דלא נאסרה הקדירה מהבלוע עדיין כל זמן שלא נתבשל וסיים בצ"ע עיי"ש:

כג בדיעבד מותר. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דבאין הפ"מ יש להחמיר בכלי שני שהיס"ב ועי' במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח וכאן סק"ד שכ' דבספק אם נפל איסור לכלי שני או גם בודאי נפל לכ"ש וספק אם הי' היס"ב מתירין אף באין הפ"מ דהוי ס"ס שמא לא נפל או שמא אין היס"ב ושמא הלכה דאין כלי שני מפליט ומבליע דהא בהפ"מ מתירין עיי"ש:

סד ועירוי. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' עירוי שנפסק הקילוח מבליע כדי קליפה ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות כ"א שהביא מדברי המ"א סי' תס"ז ס"ק ל"ג דעירוי שנפסק הקילוח לא הוי רק חומרא בעלמא מדרבנן ע"כ בב"ח אסור באכילה כיון דבלע אבל בהנאה מותר עיי"ש וע' בס' דברי יוסף סי' ת"נ מ"ש בענין זה והעלה דכל זה הוא במערה על דבר קר אבל אם מערה רותח על דבר שהיא חם בחום כ"ש אפי' אם נפסק הקילוח אוסר כדי קליפה אפי' בהפ"מ עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט מהנקה"כ שהקשה מהא דלעיל סי' צ"ב סעי' ז' דבנפסק הקילוח אינו אוסר כלל עי' בס' הארוך מש"ך מ"ש בזה ועי' בס' באר יעקב שמתמה ג"כ בזה וכ' לחלק דבסי' צ"ב שם מיירי בכלי והש"ך כאן מיירי באוכל דבכלי אין סברה כלל להחמיר בנפסק הקילוח עיי"ש וכ"כ במנח"י כלל נ"ה ס"ק ט"ו דבמאכל איסר עירוי שנפסק הקילוח כדי קליפה משא"כ בכלי עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן הספרדי אות ד' שהביא דבריהם בזה והעלה דאפי' בכלי חרס אין אוסר עירוי שנפסק הקילוח ורק במאכל דוקא עיי"ש ועי' בשו"ת תשואות חן סי' ו' מ"ש בזה והעלה דבנפסק הקילוח אין להקל להכשיר הקדירה רק לאחר מעל"ע דוקא אבל תוך מעל"ע אין להקל ומש"ל סוף סי' צ"ב להקל בטפה שנפלה מנר שקורין קרויזי"ל על קערה דסגי בגרידה שאני התם דליכא אלא משהו וא"א לבא לידי נתינת טעם משא"כ בקילוח שנשפך הרבה בכדי נתינת טעם ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז באריכות ועי' בס' דברי יוסף שם סי' תמ"ט וסי' תנ"א וכ"כ בחמודי דניאל הלכות תערובות הא'

אות כ"ה ועיי"ש במ"ש בזה והביא ג"כ מהא דלעיל סי' צ"ב סעי' ט' דבנפל טפה אחת של חלב על כלי סגי בגרידה וכתב דצריכין לחלק בע"כ בין אם נשפך הרבה ובין אם נפל רק טפה אחת דנפל הרבה דרך שפיכה אע"פ שנפסק הקילוח יש לו דין עירוי ומבליע בכלי כדי קליפה וצריך הגעלה אבל אם נפל רק טפה אחת כיון שנפסק כח החמימות תיכף מחמת מיעוטו אין לו דין עירוי כלל וסגי בגרידה וכ' דכל זה בנפל הטפה מקדירה וכאמור אבל אם הי' הטפה מרותח ע"י האור ממש או אפי' לא נפל רק טפה אחת יש לו דין עירוי ואוסר כדי קליפה ועיי"ש עוד שכ' דכל מ"ש להחמיר בעירוי שנפסק הקילוח הוא בנפל דרך אויר ולא נגע בדרך הילוכו בדופן המקרר אבל בנזחל ע"ג דבר קר בדרך הילוכו כל שנפסק הקילוח ומותר לגמרי ואין צריך אפי' גרידה עיי"ש והבאתי דבריו לעיל סי' ס"ח (ס"ק נ"ח) ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק קצ"ו):

ולענין עירוי שלא נפסק הקילוח הנה דעת הכנפי יונה לעיל סי' ס"ח דעירוי מכלי ראשון שלא נפסק הקילוח אוסר בכולו והביא כמה ראיות לדבריו הך בסוף דבריו סיים דכיון שהסכימו הב"י והרמ"א דאינו אוסר רק כ"ק וכן פסק המנח"י יש לסמוך עליהם בהפ"מ אבל שלא בהפ"מ יש להחמיר לאסור בכולו עיי"ש אמנם לא מצאתי לו חבר שיהי' נמצא בשום אחרון להחמיר כדבריו וכבר נתפשטה ההוראה בכל מקום להקל לאסור רק כדי קליפה אפי' שלא בהפ"מ ועי' במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח בביאור דיני כלי ראשון ועירוי לכ"ש (בדין השלישי) שכ' דעירוי שלא נפסק הקילוח מכלי ראשון הוא פלוגתת הפוסקים ואפי' כדי קליפה אינו אוסר אליבא דכ"ע ואנן דקיי"ל שהוא מבשל כ"ק הוא רק מספק פלוגתא דרבוותא ומ"מ נראה דאין לחשבו לספק מעליא לצרפו לספק אחר לס"ס עיי"ש איברא כי בסי' צ"א סק"ה כתב להדיא דעירוי שלא נפסק הקילוח ספיקא הוי לא ודאי עיי"ש וכ"כ בשפ"ד כאן סק"ה דעירוי שלא נספק הקילוח הוא מבשל כ"ק מספק עיי"ש ומשמע דהוי ספיקא מעליא ומצרף לס"ס ועי' בס' דברי יוסף סי' תמ"ח שהרבה להשיב ע"ד הפרמ"ג בזה והעלה כיון דרוב הפוסקים ס"ל דעירוי מבשל כ"ק הוי ודאי ולא ספק עיי"ש ועי' במשמרת שלום במ"ז לעיל בסי' צ"א שם מ"ש בביאור דברי הפרמ"ג בזה וכתב שם דיש חילוק בין אם הלך הקילוח על דבר חם או שהלך ע"ד קר דבנזחל על דבר קר בודאי הוי ספק מעליא לצרפו לס"ס אבל בנזחל. על דבר חם אין לחשבו לספר מעליא ואין לצרפו לס"ס עיי"ש באריכות ועי' מזה בס' שורש מיעקב הראשון אות ז' ובחמודי דניאל שם:

וכתב בס' ערוגות הבושם אות ו' דאף שהסכימו הפוסקים דעירוי שלא נפסק הקילוח אוסר כדי קליפה מ"מ נראה דאם הי' מונח חתיכה של איסור בקערה ועירו מים רותחין

על החתיכה וקילוח העירוי נגע בחתיכה ומן החתיכה נשפך המים על הקערה אין הקערה נאסרת מזה וכמש"ל סי' צ"ב סעי' ז' בהגה בקילוח מקדירה רותחת וכו' דכיון דנזחל ע"ג הכירה צוננת תחלה וה"ה בזה ואף שהמים נאסרו מן החתיכה אין בהם כח לאסור הקערה ואפי' להמ"ד דאיסר עירוי שנפסק הקילוח מ"מ כאן שבא תחלה הקילוח על חתיכה צוננת אין להחמיר עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק קל"ח):
ועיין בשו"ת תשואות חן סי' ט' שהעלה דכל זה הוא בעירוי מכ"ר שאינו עומד אצל האש אבל אם עירו דבר איסור או חלב ע"ג בשר מן קדירה שעומד אצל האש יש לחוש לדברי הפוסקים דס"ל לאסור בכולו ואף שא"א להחמיר לומר שהוא מבשל בכולו מ"מ עכ"פ יש לחוש לדעת היש"ש דבכה"ג הוא בולע בכולו עיי"ש באריכות:
ועיין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קמ"ו באמצע התשו' שכ' דשלא בהפ"מ יש להחמיר בהא דקיי"ל דעירוי אינו מבשל רק כ"ק הוא רק בעירו רק מעט רותחין אבל אם עירו עליו הרבה חמין כשיעור עירות הרבה אסור בכולו כמו בבישול וכמ"ש הט"ז לעיל סי' צ"ה ס"ק י"ב גבי טעלע"ר דע"י עירות הרבה בולע בכולו א"כ ממילא דה"ה אם נזחל עליו הרבה חמין כשיעור עירות קילוחים הרבה בולע בכולו לכ"ע דמה לי אם נפסק הקילוח כמה פעמים בינתיים וחוזר ומקלח מה לי אם לא נפסק הקילוח בינתיים ואדרבה יותר מסתבר להקל כשנפסק הקילוח בינתיים ונפסק הרתיחות משא"כ אם לא נפסק בינתיים כיון שלא נתקרר בינתיים ראוי לומר יותר דמבליע בכולו וא"ל דדוקא בכלי כתב הט"ז מהאו"ה כן משא"כ באוכל דז"א דאוכל כ"ש הוא מכלי דהא קיי"ל דלענין להבליע בכולו גרע כלי טפי דהא אין לך כלי אוסר כלי ומאכל אוסר מאכל וא"כ אם כלי נאסר ע"י עירות הרבה בכולו מכ"ש מאכל וסיים דמ"מ במקום הפ"מ אפשר לצדד להקל דאפי' ע"י שפיכות מים חמין הרבה אין עירוי אוסר יותר מכדי קליפה דמסתימת לשון הפוסקים שכ' דעירוי אינו אוסר רק כ"ק משמע אפי' בהעירו הרבה חמין עיי"ש לדרכו ועי' בדבריו עוד שם סי' קפ"ז שנשאל ע"ד מורה א' שפסק דאם עירו על כלי ב' פעמים ביום א' צריך ששים נגד ב' קליפות והשואל כ' שהדבר מביא לידי גיחוך והשיב שאין לתפוס על המורה בזה כי מדברי האו"ה שהביא הט"ז בסי' צ"ב ס"ק י"ב נראה כן ואם כי לא שמענו מעולם לפסוק כן וכל כי האי לא הוי שתקו הפוסקים מלכתוב כן מ"מ אין לתפוס על שום מורה אם הורה כמשמעות האו"ה עיי"ש ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' שצ"ח ובשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' פ' ובשו"ת מלחמות אריה סי' נ"ח:
וכתב במ"ז לעיל סי' פ"ז סק"א שאלה קדירה שעירו לתוכה רוטב נבילה חם שהיס"ב מכלי ראשון ואח"כ בישלו בקדירה זו היתר וכ' דפשוט הוא דהתבשיל שרי דקיי"ל עירוי

אינו מבשל אלא כ"ק ולא יותר והרי קיי"ל שיש ששים בתבשיל נגד קליפת הכלי וכו' וא"כ הרי לא נאסר התבשיל כיון שיש ששים אך באין הפ"מ דגם כלי שני מפליט ומבלייע בכולו מכ"ש עירוי דחמיר מכלי שני אבל בהפ"מ אין להחמיר כלל וכ' דכל זה בתבשיל צלול ושפכנו אבל בתבשיל עב כגון טאטארק"י וכיוצא שמוציא בכף אם יוציא וישאר מעט בקדירה יש להחמיר שהקדירה כל זמן שהיס"ב פולטת אף בלא רוטב דדוקא גבי מאכל קיי"ל דאין בלוע יוצא בלא רוטב משא"כ מכלי שיוצא גם בלא רוטב וא"כ יש לחוש שלא יהי' בהמעט תבשיל שישאר ששים כנגד הקליפה שבקדירה דהא קיי"ל דבקליפה בכל הכלי אפי' במקום שאינו נוגע משערין על כן אין לו תקנה רק שיניחנה עד שיצטנן ואח"כ יקח בכף המאכל עכ"ד ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) לעיל סי' פ"ז שם שהשיג ע"ד הפרמ"ג בזה ודעתו דגם אם הוציא מעט מעט בכף ונשאר בסוף מעט עד שאין ס' נגד הקליפה שבקדירה אין לאסור והטעם כי הנה בט"ז כתב לעיל סי' צ"ד סק"ג בדין שכ' שם במחבר דאף שיש ס' לבטל הכף אסור הכף ולא אמרינן דהוי כהגעלה משום דהגעלה צריכין רותחין שמעלה רתיחה ולענין איסור אוסר גם אם רק היס"ב ועוד דאתי למטעי היכא שלא תחב כ"א מקצת וא"כ בדין זה כשהוציא המאכל בכף נשאר רק מעט אף שכעת אין ס' כנגד כל הקליפה מ"מ הא כבר נפלט הבלוע שבקליפת הקדירה ונתבטל בס' דהוי כהגעלה על כן גם אם כעת אין ס' אינה אוסרת דהא הכא לא שייך הב' תירוצים של הט"ז הנ"ל וכל זה הוא אם הכלי של נחושת אכן אם הכלי הוא של חרס בזה יש להחמיר דלא מהני גם שיניחנו עד שיצטנן ואח"כ יקח הטאטארק"י בכף דהא יש לחוש דלמא מתחלה כשהי' הטאטארק"י עם המים עדיין לא נפלט מה שבקליפות הקדירה של חרס רק אח"כ כאשר נצטמק ונעשה התבשיל עב א"כ לא מהני ס' וצריך נטילה כמ"ש הרמ"א בסעי' ה' וא"כ אף שיניחנה עד שיצטנן צריך נטילה אך אם נתבשל בכלי נחושת אין צריך נטילה כיון שכבר נפלט הבלוע שבקדירה בתחלת הבישול כשהי' צלול ונתבטל בס' שוב אינו אוסר אח"כ כשנצטמק ונעשה עב עיי"ש אמנם בסי' צ"ה סעי' ב' כתב שם ג"כ כסברה זו להכשיר בכעין זה בכלי מתכות שבישלו בה טאטארק"י ונצטמק משום דהוי הבישול שמקודם כמו הגעלה ואח"כ חזר בו כי בפר"ח מגמגם ע"ד הב"י שכ' דמים המעורבים באפר דינו כשאר משקים דמהני כמו הגעלה ודעת הפר"ח דלא מהני בהו הגעלה ולפ"ז ה"ה במים המעורבים בטאטארק"י לא מהני הגעלה ונסתר דבריו שכ' למעלה עיי"ש ולענין דינא עי' בדברינו לעיל סי' צ"ד (ס"ק מ') מ"ש מהפרמ"ג שאין להקל שום קולא בענין זה דגם באופן שלא שייך התירוץ של האו"ה שמביא הט"ז אין להקל משום דחז"ל גזרו בכ"מ משים לא פלוג שלא יהא

נחשב כהגעלה והכף נשאר באיסורו עיי"ש וא"כ ממילא גם כאן אף שלא שייך התירוצים הנ"ל לא נחשב כהגעלה ע"כ אם יאכל מעט בודאי יאסר כשישאר מעט עד שלא יהי' ס' כנגד הקליפה שבקדירה ואין לו תקנה רק שיניחנה עד שיצטנן כנ"ל. ומ"ש הבית יהודה שם דבכלי חרס לא מהני גם תקנה זו שיניחנו עד שיצטנן דחיישינן שמא לא פלט קודם רק אח"כ כשנעשה התבשיל עב יפליט ואז צריך נטילה דוקא הנה חששא זו שמא לא פלט קודם רק אח"כ הוא מהאו"ה שהביאו הרמ"א לעיל סי' צ"ב סעי' ו' שכתב שם ויערה מיד התבשיל ועיי"ש בש"ך ס"ק כ"ח וכבר הבאתי שם (ס"ק ק"ח) מהשפ"ד דפשוט הוא שהאו"ה לא חש לה להא רק לכתחלה אבל בדיעבד בודאי אינו מעכב לאסור ולכן פשוט הוא לפי עניות דעתי שדברי הפרמ"ג הנ"ל הם נכונים לדינא ומשנה לא זזה ממקומה: ועיין בפרמ"ג או"ח סי' תס"ב בא"א סק"ו שנסתפק בהא דקיי"ל דעירוי אינו אוסר רק כדי קליפה אם זה דוקא בדבר שהיא גוש א' ממש מתולדתו אבל דבר המחובר מחלקים כמו העגולים שעושין בפסח ממצה טחונה אפשר כח הרוטב שולט בכל העיגול עיי"ש: ודע שבענין קילוח ועירוי יש ענין אחד שצריך המורה לידע כי הנה החוו"ד בביאורים סוף ס"ק י"ב ולעיל סי' צ"א בביאורים סק"ו כתב שדבר לח לא מקרי חיבור ע"כ אם עירה דבר לח צונן על איסור רותח אינו נאסר כל הקילוח רק מה שנגע ממנו בהאיסור משום דדבר לח לא מקרי חיבור הן לענין תתאה והן לענין זה אצל זה ואינו נאסר אלא מקים הנגיעה ולא יותר ולא בעינן ס' רק נגד מקום הקילוח שמע בבשר עיי"ש ועי' בשו"ת משיב דבר (מהגאון בעל העמק שאלה ז"ל) חיו"ד סי' כ"ג שהודה לדברי השואל שדברי החוו"ד תמוהין בזה דהיכא מצינו לחלק בין חיבור דמאכל לחיבור דמשקה וכמו דקיי"ל דמאכל הוי חיבור בודאי דה"ה משקה אך במ"ש החוו"ד דאם עירה דבר לח על איסור רותח אינו נאסר כל הקילוח רק מה שנגע בהאיסור בזה צדקו דבריו היכא שהניצוק בא מלמעלה למטה דהיינו שאם עירה מכלי חלב על חתיכת בשר רותח לא נאסר החלב שבכלי משום שאין הניצוק בנ"ט כלל כיון שאין הנגיעה ממשקה שלמטה מפעפע למה שלמעלה ממנו שהחיבור הוא רק ברגע קלה וקודם שמתפשט הטעם למעלה הוא יורד למטה אבל אם נשפך הרבה חלב בתנור והגיע הקילוח בשוה עד חתיכת בשר נאסר כל החלב אם אין בחלב ששים דהבלוע מן הבשר מתפשט מן הצד בכל החלב המחובר ואין נ"מ בין לח ליבש עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק קכ"ז) מ"ש עוד בענין זה בדבר לח אי הוי חיבור באורך ועיי"ש עוד (בס"ק קכ"ח):

סעיף ג:

סה נפל איסור. עפת"ש מ"ש מהחמודי דניאל דאינו נאסר בסלקו מיד דשהה קצת בעינן ועי' עוד בחמודי דניאל בהלכות תערובות אות ו' ואות ל"ד שחזר וכתב כדברים אלו בפשיטות דאינו נאסר רק בשהה קצת אבל אם סלקו מיד אין לאסור עיו"ש ועי' בשו"ת עולת יצחק סימן קנ"ו מ"ש בדברי חמודי דניאל בזה והביא מדברי הרא"ש פרק כ"ה דמשמע מדבריו דנאסר מיד ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע ועי' בס' ישועות חיים סק"ט שמפקפק ג"כ בדברי החמודי דניאל בזה אם יש לסמוך ע"ד להקל בסילוק מיד עיי"ש ועי' בספר ערוך השלחן (להרב מהרי"מ מנאוואהרדק) סוף סעי' מ"ג שמצדד ג"כ בדברי החמודי דניאל הנזכר וסיים דאולי י"ל דהשיעור הוא שישהה עכ"פ בכדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח כמו בכבוש בציר וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש אמנם יעוין בס' זר זהב על האו"ה כלל ל' ס"ק י"ד שהביא דברי החמודי דניאל בזה ודחה דבריו מדברי האו"ה שם דין י"ד שכ' להדיא שא"צ בזה שהיי' כלל דכח הרתיחות מוציא טעמו מיד עיי"ש ועי' בט"ז או"ח סי' תנ"ב סק"ב שכתב מהטור לענין הגעלה דנוהגין להכניסם ולהוציאם מיד ומבואר מדבריו ג"כ דפשיטא לי' שהוא פולט מכח הרתיחות מיד והנה בט"ז שם כ' דמ"מ צריך לדקדק שלא למהר ולהוציאו כדי שיהא פנאי שיבליעו המים בתוך דופני הכלי ולהפליט הבלוע עיי"ש ומשמע לכאורה דעת הט"ז שאינו מפליט ומבליע כשסלקו מיד רק כששהה מעט אכן הנה בש"ע התניא שם סעיף ד' מבואר דמעיקר הדין אין חילוק בין אם שהה הרבה בתוך הרותחין או אם יוציאנו מיד כי גם אם יוציאנו תיכף אמרינן שנפשט ממנו הכל רק משום חומרא נכון לזהר להשהותו מעט עיי"ש ומבואר ממילא מדבריו דדוקא לחומרא לכתחלה הוא שכ' הט"ז שיש להחמיר להשהותו אבל להוציא מזה צד קולא דאם לא שהה לא בלע ולא פלט זה לא אמרינן כלל ואפי' סילקו מיד יש לאסור ועי' במ"ז לעיל סוף סי' ס"ח סק"ט בדין הא' שכ' להדיא וז"ל וכל שהיס"ב ונפל לתוכו איזה דבר אף אם סלקוהו מיד אין שיעור לדבר ואסור עכ"ל ועי' בס' מגדים חדשים שהביא עוד מכמה מקומות שמבואר דנאסר גם בסלקוהו מיד שוב ראיתי ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב שהוכיח כן בראיות דיש בליעה ופליטה תיכף ומיד דכח הרתיחות מוציא טעמו מיד בלי שים שהיי' כלל והא דאמרינן בדין דטפת חלב שנפלה על החתיכה אם ניער וכיסה מיד וכו' לא משים שאינו בולע מיד אלא דלא נ"נ מיד עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושים שלו שבסוף סי' ס"ט אות א' באמצע הדיבור מ"ש בזה ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ז שכתב שם באמצע התשו' לדחות דברי הרב השואל שרצה לומר דהא דאמרינן תתאה גבר הוא רק בשהה עד שנתחמם החתיכה קצת דז"א דמכל הפוסקים לא משמע כן אלא משמע דאין שיעור לדבר עיי"ש

ועי' בס' יד אלימלך סי' ז' באמצע הדיבור מ"ש בענין זה וכתב די"ל דדוקא כשנפל חתיכה לתוך קדירה רותחת שהוא לח וצלול שיש הבל הקדירה לכן פולט גם אם סלקוהו מיד אבל בשני דברים גושים י"ל דכ"ע מודים להחמודי דניאל דבלא שהה מעט אין לאסור וכמ"ש הפרמ"ג בסוף סי' צ"ב ובתשו' נפש חי' חיו"ד סי' מ' דבנפל נר של חלב דולק על הכלי לא אסר אא"כ שהה קצת אבל אם נכבה מיד מותר והיינו משום דשניהם יבשים עיי"ש אמנם לפי הראיות שהביא היד יהודה שם וגם ממ"ש הטוטו"ד מסתימת הפוסקים משמע דאפי' בדבר גוש נאסר מיד וצ"ע לדינא ועי' בדברינו לעיל סי' ע' (ס"ק ע"ו) וסי' צ"ח (ס"ק מ"ח וס"ק נ"ד):

סו צונן לתוך היתר עש"ך סק"ו שכתב דהיינו דבר של רוטב וכו' ולדידן אסור בכל ענין ועמ"ז לעיל סי' צ"א סק"ה שעמד על המחקר בדין תתאה ועלאה דמדברי המחבר שם משמע דוקא חלב לתוך בשר או להיפך שא' מהם הוא איסור צלול אבל אם שניהם דברים גושים יש לעיין או אוסר דאפשר דאינו מפליט ומבליע כא' ודי שנאמר דמפליט לחוד או מבליע לחוד וכ' שם לדינא דצונן לתוך חם של כלי ראשון שהוסר מהאור ועדיין יס"ב דין כלי ראשון לגמרי יש לו ומפליט ומבליע כא' אפי' בשניהם יבשים ולדידן אוסר הכל אף כשהם כחושים עיי"ש ועי' ביד יהודה כאן בפיה"א ס"ק י"ג וי"ד ובפיה"ק ס"ק כ"ד מ"ש בזה וכ' כן לדינא דאפי' בשניהם גושים אסור שהיא מפליט ומבליע כאחד עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תקצ"ה מ"ש בזה: (סז) לתוך היתר חם. ולענין אי בעינן שיהי' ההיתר והאיסור שוין שניהם בכמותן או אם גם אחד הוא הרבה יותר בכמותו על השני שייך דין זה דתתאה גבר ע"י בדברינו לעיל סי' צ"א (ס"ק י"ח וס"ק כ') ועי' בשו"ת קנאת סופרים (להגאון מוהרש"ק ז"ל) בהשמטות לטוטו"ד ויוס"ד סי' א' באמצע התשובה שכ' דכל מה דאמרינן תתאה גבר הוא רק בחתיכה השוה למעלה כמו למטה דאז החום מתפשט למעלה ואינו מתפשט רק למעלה כנגדו ולא בצדדין וכו' אבל אם הוא קצר למטה ורחב למעלה ודאי דבצדדים לא נתחמם וממילא שוב גם מה שכנגד החם למטה ודאי לא נתחמם דהרי יש לו דפנות המתקררים והוי כמו כ"ש ועדיף מיני' וכו' ובכה"ג בודאי לא הוי חם כולו וסיים שזה ברור עיי"ש ובמח"כ נעלם ממנו דברי האו"ה כלל כ"ט שכ' בהדיא דאפי' אם חתיכת איסור התחתון החמה הוא קצרה שאינה רחבה כ"כ כמו העליונה הצוננת אפ"ה מחסרה כולה ולא סגי אפי' בנטילת מקום עיי"ש והביאו בתורת יקותיאל לעיל ריש סי' צ"א לדינא שוב ראיתי בשו"ת ארץ צבי חיו"ד סי' כ"ג באמצע התשובה שהביא דברי הגאון מהרש"ק בקנאת סופרים הנ"ל והביא ראי' מדברי הגמ' שמבואר מדבריו דגם אם החתיכה שלמעלה הוא רחב הרבה מהחתיכה

שלמטה אמרינן תתאה גבר ואסור עיי"ש ותמהני שלא הביא מדברי האו"ה הנ"ל שכתב כן להדיא:

סח דתתאה גבר. עי' חוו"ד לעיל סי' צ"א בביאורים סק"ה שכתב דאם העליון קר והתחתון חם אין התחתון גובר רק להבליע ולהפליט מהתחתון אבל לא להיות נקרא רותח לענין שאם נפל על חתיכה הקרה העליונה איזה איסור קר דבודאי לא נאסרה כל זמן שהיא קרה ואין היס"ב ולא אמרינן שתחשוב רותח כיון שהתחתון גובר דהא אפי' מונח על האש אינה נאסרת מהאיסור עד שהיס"ב אכן אם נעשה רותח שהיס"ב אז מהני התתאה החם דנחשב חום זה ככלי ראשון ואמרינן תתאה גבר ועושה אותו ככלי ראשון עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ה אות ד' מ"ש בדברי החוו"ד בזה ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ה שכ' ג"כ כדברי החוו"ד דכל מ"ש דתתאה גבר על העליון ומחממו עד שמפליט בתחתון היינו שהחום מתגבר עליו לענין זה שיהא יכול חום התחתון להפליט ממנו אבל לא שיהא העליון פולט מעצמו בלא חום התחתון כגון אם נפל אח"כ היתר על העליון לא אמרינן שהעליון נקרא ג"כ חם ויהא נאסר גם זה ההיתר העליון שנפל עלי' דז"א דלענין ההיתר שנפל עלי' אמרינן שהוא קר ותתאה גבר ואף אם ההיתר שנפל עליו הוא חם אינו נאסר אא"כ רואין שהוא חם יען כי נתחמם מעצמו מחמת שנפל לכאן עד שהיס"ב אז דינו ככל חם דכלי ראשון עיי"ש:

סט גבר. עמ"ז לעיל סי' צ"א סק"ה שעמד על המחקר בדין תתאה ועלאה אם יש חילוק בין אם עדיין עומד אצל האש או הוסר מאש והביא מדברי הת"ח כלל פ"ג דין ד' שכ' שכל שעומד על האש לא שייך בי' דין דתתאה ועלאה והוי כשניהם חמין וכתב שם דמדברי הת"ח שם משמע דבעומד קדירה קרה אצל האש ונפל לתוכה חם מכ"ר כח האש שולטת בה ואין מניח להתקרר אמנם מדברי הב"י והרב לעיל סי' צ"ב סעי' זה מבואר דכל שהקדירה צוננת אף שעומדת אצל האש אפ"ה אמרינן תתאה גבר וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בחוו"ד לעיל סי' צ"א בביאורים סוף סק"ה וביד יהודה בסי' צ"א שם שכתבו בהחלט לדינא דבעומד אצל האש אפי' חם לתוך צונן כחם לתוך חם דמי ומפליט ומבליע עיי"ש:

ע ומחממו ער שמפליט. עי' בחוו"ד לעיל סי' צ"א בביאורים שם וחידושים סק"ז ועי' ביד אפרים לעיל סי' ע"ו (סמוך לתחלת הדיבור) שכ' וז"ל באמת הוא תמוה קצת שנאמר שחתיכה קטנה שבשולי הבשר תגרום חמימות למעלה בכל החתיכה שתבלע ממנה ואפי' היא גדילה כמה ועינינו הרואות שהיא קרה ממש ולא הגיע לשם מחום אשר בקצה מזה כלום עכ"ל ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ז שכ' שם באמצע התשו' להרב

השואל שרצה לומר דהא דאמרינן דתתאה גבר הוא רק כשרואין שנתחמם החתיכה קצת דז"א דמכל הפוסקים לא משמע כן עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים לעיל סי' צ"ב סעי' ד' באמצע התשו' שם שהעמיס ענין זה בפלוגתת המנח"י כלל ב' סק"ה והשפ"ד סי' ס"ט ס"ק מ"ד דלדעת המנח"י לא אמרינן תתאה גבר רק כשנתחמם העליון אבל כשאנו רואין שהעליון קר אין לחוש כלל אכן לדעת השפ"ד שם שהשיג על המנח"י הנ"ל ממילא דגם בלא נתחמם כלל אמרינן תתאה גבר וכ' דאם כי מסתימת כל האחרונים נראה שכן עיקר לדינא דגם כשהעליון קר לגמרי אמרינן תתאה גבר הנה זה דוקא לענין שהתתאה בולע מהעילאה ומפליט לעילאה אבל אם נפל דבר קר על העילאה שאנו רואין שלא נתחמם מכח התתאה בודאי פשיטא שהדבר שנפל עליו שרי דכיון שאנו רואין שהעילאה לא נעשה חם מכח התתאה לא אמרינן דהתתאה יש לו כח פליטה ובלוע מהעילאה עיין שם לדרכו והיינו כמש"ל (ס"ק ס"ח) מהחוו"ד:

עא שמפליט בתחתון. עמ"ז לעיל סי' צ"ד סוף סק"א ובחוו"ד כאן בביאורים סק"ט שעמדו בדין דתוחב כף לקדירה שבריש סי' צ"ד אמאי לא בעינן ס' רק נגד מה שתחב ולא אמרינן כיון שתחבו למאכל רותח תתאה גבר ונעשה גם העליון רותח ופולט ומבליע ועיי"ש במ"ש בזה וע' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ה אות ה' ו' מ"ש בזה והעלה בראיות דבע"כ לא שייך דין תתאה גבר רק בשני גופים א' חם והב' קר משא"כ בגוף א' אם צד א' הוא חם אע"פ שהוא למטה לא אמרינן תתאה גבר דכיון שאינה חם רק מקצתה אינה מחמם לחלק שלמעלה מצד תתאה גבר ועיי"ש עוד באות ח' מ"ש בזה ועיין מזה עוד בדברינו להלן (ס"ק צ"ב): (עב) אבל אם העליון חם וכו' אלא בדי קליפה. עש"ך להלן ס"ק כ"א שכ' דבבליעה מחתיכה לא אמרינן אדמקיר ליה בלע כ"ק ועי' מ"ז לעיל סי' צ"א סק"ה שהשיג על הש"ך בזה והביא מדברי האו"ה דמשמע מדבריו דגם באיסור בלוע אמרינן אדמקיר ליה בלע כדי קליפה עיי"ש ועי' בס' יד יוסף על הלכות פסח ברביד הזהב סוף סי' תנ"א שהעלה דהעיקר כהש"ך עיי"ש וכ"כ בספרו דברי יוסף על היו"ד סי' תקצ"ה לדינא עיי"ש:

עג אם העליון חם וכו'. עי' בס' יד דוד הספרדי בהגהות הטור אות י"ד שהביא מהראב"ן בפשיטות דהא דאמרינן תתאה גבר בחם לתוך צונן דוקא כשהוא רק חם ולא רותח אבל אם העליון רותח ממש לא אמרינן תתאה גבר ולא סגי בקליפה עיי"ש אמנם יעוין בערך השלחן הספרדי אות ט"ז שהביא דברי הראב"ן הנזכר והוכיח מדברי הגמ' דלאו דוקא בחם לתוך צונן דה"ה רותח לתוך צונן אמרינן תתאה גבר ואינו אוסר רק כדי קליפה עיי"ש: (עד) העליון חם והתחתון צונן וכו'. עי' חוו"ד בביאורים לעיל סי' צ"א סק"ה

שהוכיח דכל זה דאמרינן דכשהעליון רותח והתחתון צונן תתאה גבר זה דוקא לענין שאין העליון בולע מהתחתון ולא מפליט לתוכו אבל העליון נשאר רותח אף שמונח על דבר קר דהא אם העמידו כלי ראשון שהוסר מהאש על קרקע צונן דין כלי ראשון יש לה אלמא דאינו מתקרר מתתאה ואפ"ה אם העמידו קדירה חמה שהיס"ב על מאכל קר סגי בקליפה אלמא דאע"ג דאינו מתקרר מ"מ אינו בולע רק כדי קליפה עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ה אות ג' מ"ש בדברי החוו"ד בזה וכ' שאין דבריו מוכרחים וסיים בצ"ע עיי"ש:

עה חם. הנה מדברי כל הפוסקים משמע דבדין תתאה גבר אין חילוק בין אם שניהם גושים או א' גוש וא' לח ובין אם הוא למעלה והלח הוא למטה או להיפך ועי' תוו"ד בביאורים סק"ז וחידושים ס"ק י"א שכתב מהיש"ש דמ"מ חילוק יש בענין זה דהא דאמרינן דחם לתוך צונן אין צריך רק קליפה הוא רק בחתיכה ודבר גוש אבל אם עירו דבר צלול חם שהיס"ב על חתיכה ודבר גוש אם הדבר שעירו הוא דבר לח וצלול הרבה עד שנשפך ומסבב להדבר גוש מכל צד אסור לגמרי כדין צונן לתוך חם שבולע בכולו עיי"ש וע' במנח"י בסלת למנחה כלל כ"ג דין ה' שכתב מהס' תורת אשם וגם הוא ז"ל מסכים עמו דממשמעות שאר הפוסקים משמע דאין לחלק בכך עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א שם ובפיה"ק ס"ק כ"א מ"ש בזה והעלה שכן עיקר לדינא דגם אם נפל רותח לח הרבה על חתיכה צוננת כיון שהוא הוא התתאה בעת שבאה עלי' הקילוח אמרינן דתתאה גבר ואין בהחום כח להתגבר עלי' להבליע בכולו וסגי בקליפה עיי"ש:

כתב:

באו"ה כלל כ"ז אם היתה זבוב בקערה ומערה תבשיל חם מכלי ראשון עליה הכל מותר התבשיל והקערה אפי' ליכא ס' בהתבשיל נגד הזבוב אע"פ שמתה הזבוב ע"י הקילוח וקיי"ל דעירוי דינו ככלי ראשון מ"מ בנ"ד ראשון שמתחלה היתה הזבוב חיה וקודם שמתה ויצא ממנה הטעם כבר נתקרר נעשה כלי שני עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק י"ד ובפיה"ק סוף פרק כ"ו לדינא ועיי"ש במ"ש בביאור דברי האו"ה בזה באורך [ולענין גוף הדין זבוב בעובדא כזו אין נ"מ לדידן כמש"ל סוף סי' ק"ז דזבוב הוא מהדברים מאוסים ואין פליטתו אוסר רק שיש נ"מ בברי' אחרת כיוצא בה שנודע שאינה מחום]:

עו והתחתון צונן. עי' במנח"י כלל נ"ו ס"ק כ"א שכתב דכ"ז וקא בהי' תחתון צונן וכאמור אבל אם הי' העליון חם מחום כלי. ראשון התחתון הי' חם מחום כלי שני כל שהתחתון עכ"פ חם כ"כ עד שהיס"ב הרי זה אסור דבכה"ג אדרבה העליון מוסיף עוד כח להתחתון להתחמם ג"כ כמו כלי ראשון ואוסר הכל כאלו הי' שניהם חם מחום כלי ראשון עיי"ש

ועי' חכמת אדם כלל מ"ה סעי' י"ד שהביא דבריו לדינא עיי"ש אמנם יעוין בחוו"ד יל סי' צ"א בחידושים סק"ח במ"ש שם דאם הי' העליון חם והתחתון צונן תתאה גבר וכו' שכ' וז"ל לאו דוקא צונן ממש אלא אפי' חם והרי כלי שני נקרא צונן וכו' עכ"ל וכדבריו מבואר במ"ז לעיל סי' צ"א סוף סק"ה ובסי' צ"ב ס"ק סק"ה ובשפ"ד להלן סי' ק"ז סוף סק"ב שהביא דברי המנח"י הנזכר וכ' דמדברי הרמ"א שם סעי' ז' משמע להדיא דס"ל דלאו דוקא בהי' התחתון קר אלא בהי' חם כ"כ שהיס"ב אלא שהי' חם רק מחום דכלי שני אף שהעליון הוא שהיס"ב כחום כלי ראשון אמרינן דתתאה גבר ואינו אוסר אלא כ"ק עיי"ש כן לעיל סוף סי' ס"ח במ"ז סק"ט (בדין הרביעי בסופו) כתב דמ"מ באיסור רה יש להחמיר רק באיסור דרבנן או אפי' בשל תורה ויש הפ"מ המקיל לא הפסיד עיי"ש ועי' ביד אברהם בסי' צ"ב סעי' ז' בהגה ובסוף סי' צ"ד מ"ש זה. ועיי"ש עוד במ"ז ס"ק צ"א שם שכתב דאם הי' התחתון חם רק במקצת שאין היס"ב אפי' הי' מחום כלי ראשון מ"מ כל שאין היס"ב גם המנח"י הורה אע"פ שהעליון חם עד שהיס"ב אמרינן תתאה גבר ואינו אוסר רק כדי קליפה עיי"ש (ועי' מזה בדברינו לעיל סי' צ"ג ס"ק כ"ו וסי' צ"ב ס"ק כ"ט):

יין בס' משמרת שלום לעיל סי' צ"ב במ"ז ס"ק כ"ה (בא"ד ג') שנסתפק אם עמדה כלי ראשון עם תבשיל והוריקו התבשיל ממנה והכלי הי' ין חם שהיס"ב ועירו תבשיל עם בשר מכלי ראשון אחר לתוך הכלי ראשון ריקנית הזאת אם יש לה דין כ"ר כעת או לאו ונ"מ לענין אם תחבו בה אח"כ חולבת ב"י והביא בזה מדברי הפרמ"ג או"ח סי' רנ"ז במ"ז סק"ה שכתב לענין שבת דאם עירו מים מכ"ר לכלי ראשון ריקנית חמה שהיס"ב דין יש לה ועדיין המים מבשלים כה"ג עיי"ש שהביא דברי ח"א שהעיר דלפי טעם הט"ז דכ"ר שהורק ממנה התבשיל דין כ"ש יש לה שהוכיח שם מהרמ"א כהמנח"י הנ"ל אלא אף בתחתון חם דכ"ש שהיס"ב עילאה חם דכלי ראשון אמרינן תתאה גבר א"כ בנ"ד כיון דהכ"ר ריקנית הוי כ"ש ממילא אח"כ כשעירו לתוכה מכ"ר אמרינן תתאה גבר ודין כ"ש יש לה והעתיק תשו' הגאון מו"ה יצחק אהרן ז"ל מלבוב שכתב דאפי' לדעת הפרמ"ג דבעירוי לי ראשון לחום כ"ש יש להתיר מ"מ בזה יש לאסור דהוי ככ"ר ממש עיי"ש באריכות:

עז אינו אוסר אלא כ"ק. עי' בס' מעין גנים (להרב מהר"א די אבוליה הספרדי ז"ל) בחידושיו לסי' זה שנסתפק אם גם באיסור שמן קר קרינן תתאה גבר ואינו אוסר רק כ"ק או אם נימא שהאיסור מפעפע בכל חתיכה מחמת שומנו גם כשהוא קר ומונח למטה וכתב שהוא תלוי בפלוגתת והש"ך ולדעת הש"ך יש להקל אבל הוא הקשה ע"ד

הש"ך ודעתו להחמיר עיי"ש: (עח) אפי' אם העליון החם איסור. עחוו"ד שם דאפי' כלי ראשון ממש שהוסר מהאור והעמידו על איסור צונן אינו בולע מהתהאה אלא ואף אם הוא חם עדיין כ"כ שאם נפל אז איסור צונן לתוכו נאסר אפ"ה נאסר מהאיסור צונן שתחתיו עיי"ש:

עט כגון מיד שהסירו מן האש. דאם הוא עדיין אצל האש בין האיסור ובין ההיתר הוי כחם לתוך חם הנהות תוספות שבת. ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ס"ט) ולהלן (ס"ק פ"ח וס"ק ק"ד):

פ אבל אם כבר מונח בכלי שני. עי' בס' מנחת פתים שכתב שצ"ע בהונח על כלי צונן רק שהכלי קצרה מהחתיכה וקצתה מונח על הכלי וקצתה מחוץ לכלי באויר אם דין החתיכה ככלי שני עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ס"ז):

פא אם כבר מונח בב"ש. עבה"ט ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו דלאו דוקא אם מונח בכלי דה"ה אם מונח ע"ג קרקע או כיוצא בו דהעיקר הוא כל שאין לו דפנות המחממות וכל שמונח על צונן ה"ז נצטנן ונעשה כלי שני עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים שכ' שצ"ע בדבר גוש רותח שלקחו בידו והונח עליו היתר קר אם שרי דלכאורה נראה כיון שלקחו בידו הוי כמו הונח בכלי שני דמה לי יד ומה לי כלי אמנם י"ל כיון דבעל חי יש לו חמימות בטבע לא דמי לכלי צונן ואינו מקרר להחם שבידו אף שהיד תתאה עיי"ש: (פב) דכ"ש אינו אוסר. עי' באה"ט סק"ח ועי' בביאור הגר"א ס"ק י"ז ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ס"ב):

פג ואם הניחם זה אצל זה. עבאה"ט ק"ט ועי' בס' מעין גנים (להרב מהר"א די אבוליה הספרדי ז"ל) סוף סי' זה שכתב דאם האיסור שמן והוא חם וההיתר קר גם במונחים זה אצל זה אסור עיי"ש אמנם יעוין במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק ד' שעמד על המחקר בדין זה וכתב וז"ל ונראה שכל שהחתיכות הן זו אצל זו אינו אסור אלא כדי קליפה אפי' האיסור שמן כיון שהאחת צוננת ולא מיבעיא אם האיסור הוא צונן וההיתר חם אלא אפי' האיסור חם וההיתר צונן די בקליפה כיון שאין החם תחת הצונן עכ"ל: (פד) הניחם זא"ז. עי' בחוו"ד לעיל סי' צ"ב בביאורים ס"ק כ"ד שהביא מדברי הש"ך שם ס"ק ל"ו שכתב בתירוץ הב' כיון שהקדירה עומד במקומו הוי הקדירה תתאה וכו' והתפלא ע"ד דא"כ אם הי' מונח בשר כבר מקודם ואח"כ הניח גבינה אצלו הוי הבשר תתאה כיון שהבשר הי' מונח כבר במקומו ולפ"ז לא נקרא זה אצל זה רק כשנעקרו שניהם ממקומם והניחם זא"ז בפעם אחת וזה אינו אלא נראה לפרש שכל דבר הנסמך על חבירו כגון קילוח שנזחל על הכירה והולך לקדירה אע"פ שהוא נשפך רק בצד הקדירה

מ"מ כיון שהקילוח נסמך על הקדירה שעמד כבר במקום זה הוי הסומך תתאה והנסמך עילאה אבל בשני דברים שאין א' נסמך על חבירו רק מונחים זה בצד זה ונוגעים בהדדי מקרי זה אצל זה עיי"ש:

פה זה אצל זה. הנה ברמ"א לא נתבאר אם בעינן ששניהם יהי' מונחים על דבר חם או דגם אם מונחים שניהם זא"ז על דבר קר ואפ"ה אם אחד מהם חם מחום כלי ראשון הכל אסור ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו ובפיה"ק ס"ק כ"ז שעמד בזה על המחקר והעלה דבע"כ בין בדין דשניהם חמים ובין בדין דא' חם וא' קר א"א לומר דמיירי שמונחים על דבר קר דכל שהוא מונח על דבר צונן אפי' הוא חום כ"ר מ"מ כל שכבר הניחו על הקר נעשה כ"ש ואף שהוא דבר גוש אין לו עוד דין כלי ראשון לדעת הרמ"א אלא דבע"כ מיירי שמונחים שניהם בכלי ראשון ושפיר משכחת לה זה גם בא' חם וא' צונן דהגם דהצונן מונח בכלי ראשון חם מ"מ כיון דלא נתחמם בעצמו תו לגבי השני דין תתאה צונן יש לו עיי"ש:

פו מחום כלי ראשון עבאה"ט מ"ש לענין דבר גוש בכלי שני ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ז ובפיה"ק ס"ק כ"ו מ"ש בזה ולדינא העלה דשלא בהפ"מ יש להחמיר בדבר גוש כהמהרש"ל אבל בהפ"מ הסומך על הרמ"א ז"ל לא הפסיד וכל זה בנפל או הניח דבר גוש אבל חתך בסכין שיש ג"כ דוחקא דסכינא אין להקל כלל אפילו בהפ"מ וכל זה לגבי הדבר גוש בעצמו או למה שנפל עליו אבל לגבי תחתון הצונן אינו נאסר כלל ואף אם חתך בסכין לא נאסר הקערה ואף דאמרינן דאף דתתאה גבר מ"מ בלע כ"ק זה דוקא קודם דמיקר לי' אבל לא לאחר דמיקר וגם כתב דבכל מקים דמחמרינן בגוש בכ"ש שהיד סולדת בו (באין הפסד מרובה כנזכר לעיל) יש להחמיר גם אם לקחו מכ"ש זה ונתנו לכ"ש אחר דכל זמן שהיד סולדת בו חוזר ואוסר התחתון כדי קליפה ולא עוד אלא דיותר מזה נראה דלפעמים נתקרר הגוש מבחוץ עד שאין היד סולדת בו כלל ובפנים עדיין היד סולדת בו הגם שמבחוץ בודאי אינו נאסר ואוסר כלל מ"מ אם פתחו ויס"ב שם נאסר ואוסר עיי"ש: (פז) הכל אסור. עחוו"ד בחידושים ס"ק י"ב שכתב דבע"כ כ"ז מיירי בשניהם גושים אבל אם נוגע דבר צלול בבשר רותת אין צריך ששים רק נגד מה שנגע דדבר לח לא חשיב חיבור כמש"ל סי' צ"ב עיי"ש (ועי' בדברינו שם ס"ק קכ"ח ובסי' זה לעיל ס"ק ס"ד):

פח ואם האחד צונן וכו'. עי' בס' דברי יוסף סי' תש"מ אות י"ב שהעלה דאם א' מונח אצל האש אפי' במונחים זה אצל זה והב' קר הוי כמו הם בחם וכולו אסור ועיי"ש עוד לעיל סי' תקצ"ה אות ו' (וע"ל ס"ק ס"ט וס"ק ע"ט):

פט ההיתר צריך קליפה. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך במ"ש מדברי המהרש"ל ומ"ש מהט"י ונראה דכן יש לנהוג באין הפ"מ וכו' ועי' במנח"י כלל כ"ג סק"ב ועי' בלב"ש בחידושי דינים ס"ק קנ"א מ"ש בביאור דברי הט"ז בזה דלכאורה נראה דר"ל דבאיסור חם והיתר צונן אוסר כולו אפי' בהפ"מ אך זה אינו אלא דכוונת הט"ז הוא לדינא דבמקום הפ"מ יש להקל אפי' כשהאיסור חם וההיתר קר סגי בקליפה וכן אפי' בהיתר חם והאיסור קר בעי, עכ"פ קליפה אפי' בהפ"מ עיי"ש ועי' במ"ז לעיל סי' צ"א סק"ה מ"ש בדברי המהרש"ל והש"ך בזה ועי' בס' יד יוסף על הלכות פסח ברביד הזהב סי' תס"ז ס"ק כ"ו ובספרו דברי יוסף על היו"ד סי' תקצ"ה אות ה' מ"ש בדברי המהרש"ל בזה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

צ צריך קליפה. עי' בכנפי יונה שכתב בדין דהיתר חם והאיסור קר אף שקולף צריך שיהי' בהיתר ס' נגד הקליפה במקום. הנגיעה באיסור ואפי' בדאיכא ס' בעינן קליפה עיי"ש ולמעשה צ"ע כי הוא דבר חדש ולא נזכר בשום פוסק לא בראש נים ולא באחרונים:

צא קליפה. עבאה"ט ועבמ"ז לעיל סי' צ"א סק"ה מ"ש בזה והביא מדברי הרמ"א כאן דאם א' קר ואחד הם ומונחים זא"ז סגי בקליפה וכ' דשלא בהפ"מ יש להחמיר ולומר דזה דוקא בשניהם יבשים או בהיתר צלול ואיסור חם אבל באיסור צלול קר והיתר חם הוי כטהור מליח וטמא צלול ונפל דאוסר כולו בלא הפ"מ עיי"ש וכ"כ במ"ז כאן סוף סק"ה:

צב איסור שהניחו בכלי היתר. עבאה"ט סק"י מ"ש דהמהרש"ל חילק ע"ז ואין דבריו נראין וכו' ור"ל דהמהרש"ל פסק דלא שייך בכלי דין תתאה גבר או עילאה גבר והש"ך חולק והעלה דהעיקר כהרמ"א דגם בכלי שייך דין זה ועי' בפלתי סק"ז שהמליץ בעד היש"ש וכתב דרק לענין בליעה ופליטה הוא דס"ל דלא שייך בכלי תתאה גבר הואיל ולית לי' פליטה מגופיה לא שייך בו ת"ג דקל לפלוט ולבלוע אבל לענין בליעה שיהא גוף הכלי מקבל חום מהדבר שנפל לתוכו עד שיהי' חומו ככלי ראשון שיחזור ויצלה להדבר הנופל ברוטבו בזה אין חילוק בין כלי לאוכל עיי"ש ועשפ"ד סק"י שהביאו וכתב שיפה כתב בזה עיי"ש ועי' בש"ך לעיל סי' צ"ב ס"ק ל"ב שמבואר דעתו דאם העמידו כלי צוננת עם תבשיל על חתיכות איסור רותחות נאסר הכלי עם המאכל שבתוכה דתתאה גבר ועי' בחוו"ד שם בביאורים ס"ק כ"א שהשיג על הש"ך שם דאף דבחתיכה הדין כן דתתאה גבר ונאסר הכל מ"מ בכלי לא אמרינן תתאה גבר דהא קיי"ל דבכלי אמרינן חם מקצתו לא חם כולו עיי"ש וכ"כ כאן בביאורים סק"ט וחידושים ס"ק י"ג לדינא דאם הניחו כלי היתר על אוכל איסור או כלי חלב על בשר לא שייך דין תתאה גבר ואפי' אם האוכל שלמטה הוא חם מחום כ"ר אינו איסר אפי' כ"ק והביא ראי' מהא דלעיל סי'

צ"ד בתחב כף חולבת בקדירה של בשר דא"צ לשער רק כנגד מה שתחב ולא אמרינן דתתאה גבר ונעשה כל הכף חם של כ"ר ובע"כ דבכלי לא שייך דין דתתאה גבר עיי"ש וכ"כ בחידושי הגרעק"א דאם הניחו כלי חם על איסור קר לא אמרינן דהתאה גבר עיי"ש איברא כי במ"ז סי' צ"ד סק"א (בד"ה והנה) עמד בזה דאם נימא דאמרינן בכלים דין ת"ג א"כ בתחב כף רק במקצת מדוע לא נצטרך ס' נגד כל הכף ואנן קיי"ל דא"צ לשער רק נגד מה שתחב מהכף וכתב דבע"כ צריכין לחלק בין מאכל לכלי דאע"ג דקיי"ל דאמרינן גם גבי כלי תתאה גבר זהו רק אם הניח מאכל קר על כלי חמה דהכלי פולט אבל אם הניח כלי צוננת על איסור רותח או על היתר רותח הכלי אסורה אבל א"צ לשער נגד כל הכלי דבכלי לא אמרינן חם מקצתו חם כולו וא"כ אין הכלי מפליט מכולו אף כשהתחתון חם ובע"כ משמע דלא אמרינן תתאה גבר בכלי רק להקל דהיינו כשהכלי התחתון הוא קר אמרינן דת"ג ואינו אוסר רק כ"ק דאדמיקר לי' בלע הכלי התחתון כ"ק אבל להחמיר כגון שהתחתון הוא מאכל והוא חם ונפל עלי' כלי קר אין אומרים שירתיח הכלי שנפל ומפליט מכל הכלי עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה לעיל סי' צ"ד סעי' ד' מ"ש בדין זה ומצדד שם שגם דברי הפרמ"ג שבס' צ"ד שם יתאחדו עם דברי הכו"פ דסי' ק"ה הנזכר דלהכי בתחב כף של בשר בקדירה של חלב רותח לא שייך דין תתאה גבר כיון שאנו דנין רק על הבלוע היוצא מן הכף וכתב דלפ"ז יש לעיין מה יהי' אם תחב מקצת כף לקדירה רותחת של איסור אם נאסר העליון מהתחתון ע"י מה שההחתון חם ותתאה גבר וגם בתחב רק מקצת הכלי נעשה כאלו תחבו כולו דנבלע האיסור בעין בכולו. ולפ"ז אם תחב כל כף זה אח"כ לתבשיל היתר צריך ס' נגד כל הכף דגם צד השני אוסר המאכל די"ל דלהבליע נקל מלהפליט וכיון דהתחתון הוא איסור מצד עצמו שפיר מועיל להחם גם חלק העליון של הכף ולהבליע בו איסור מצד עצמו עיי"ש (עיין בדברינו לעיל ס"ק ע"א מ"ש בזה) ועי' בס' דברי יוסף סי' תשמ"ב מה שהאריך בזה וכתב כמה ראיות דגם בהניח כלי קר על אוכל רותח שייך דין תתאה גבר ונאסרה הכלי כולה עיי"ש וכ"כ בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ה אות ז' דהעיקר כדעת הש"ך דגם בכלי אמרינן תתאה גבר אך לענין המאכל שבכלי אם נאסר בזה יש חילוק בין מאכל צלול לגוש דאם הי' שם מאכל צלול כגון חלב נאסר דכיון שהכלי נתחמם ופולטת בכולה הרי נתערב הפליטה בהצלול אכן אם הי' דבר גוש אין לאסור דכיון שעדיין לא נתחמם הכלי באמת אף דלענין הכלי אמרינן דתתאה גבר וחשבינן לי' לחם מ"מ לגבי המאכל לא אמרינן שהוא הם דהא אנו רואין לפנינו שהמאכל גוש לא נתחמם ואם נרצה לומר שגם המאכל נתחמם הו"ל תרי תתאה גבר ואמרינן דלא בלעה מהפליטה רק כדי

קליפה וכן להיפך אם העמיד מחבת חלב רותח על בשר צונן אמרינן תתאה גבר והבשר נאסר רק כדי קליפה והחלב מותר וכן הכלי של חלב לא נאסרה רק כדי קליפה והחלב מותר וכן כשמניח הקערה עם בשר על לביבות רותחין שהם ממולאים בגבינה (שקורין קרעפלי"ך) אין להחמיר דאיסור בלוע אינו יוצא בלא רוטב לכלי רק כדי קליפה דהא הגבינה הוא רק איסור בלוע שהוא מובלע ומכוסה בעיסה סביב ולא נראה לחוץ ע"כ לא נאסר רק הקערה ולא המאכל אכן אם יש חמאה בעין בהלביבות יש חילוק בין אם יש צלול בהקערה או לאו דאם יש צלול בהקערה נאסר התבשיל שבקערה כיון שהקערה פולטת משא"כ אם אין שם צלול רק דבר גוש כגון בשר לא נאסר אלא כדי קליפה דתרי תתאה גבר לא אמרינן עיי"ש ועי' מזה בס' פרי הלולים על הלכ' בב"ח לעיל סוף סי' צ"א ובס' דלתי תשובה לעיל סי' צ"ד סק"ד: (צג) אמרינן בי' ג"כ דין תתאה גבר. עשפ"ד לעיל סי' צ"ד סק"ג שכתב וז"ל דע שנסתפקתי כלי מתכות שהוחם באור ממש וכו' אי שייך תתאה ואינו אוסר רק כ"ק או שאני הוחם ע"י אש ממש וכו' וצ"ע כעת עכ"ל ועי' בחכמת אדם כלל נ"ז סעי' ח' שכ' להקל בזה דאף כשהניח כלי חם ע"י אש על מאכל צונן אמרינן תתאה גבר ואינו אוסר אלא כ"ק וכ"כ בבינת אדם שער או"ה סי' ע"ו בכלי שמטגנין בו פאנקוכי"ן ותיכף שהעבירו מהאש והי' מלובן הרבה כפו אותה על חתיכת בשר צונן שייך דין תתאה גבר דודאי אין חילוק לענין תתאה גבר בין אם הכלי מלובן באש או בחמין עיי"ש ועי' בס' אמרי בינה (מהגאון מו"ה מאיר אוירבאך ז"ל) בדיני בב"ח ותערובות סי' י"ב מ"ש ע"ד החכמת אדם בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש אמנם בחוו"ד בביאורים סק"ט כ' דכל מה דאמרינן תתאה גבר הוא רק בסתם חום אבל אם הניח כלי איסור שהוחם ונתלבן באור על דבר קר אפי' אם התתאה צונן גמור אוסר בכולו שמתלבן באור אינו מתקרר מהתתאה הצונן ויכול לבשל אפי' אם התתאה צונן וכו' וכאשר יעיד החוש שאם יניחו אבן או ברזל או שאר דבר מלובן על חתיכת בשר שיצלה ולפעמים יהי' החום חזק כ"כ עד שישרף עכת"ד ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ה אות א' מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ט ולעיל סי' צ"ב ס"ק ס"א שכ' לחלק דכשנתחמם באור עד שנשרף עליו קש מבחוץ יש להחמיר דהו"ל כמו אש ולא שייך בו דין תתאה גבר אבל אם אינו חם כ"כ עד שקש נשרף עליו מבחוץ אע"פ שהיס"ב דינו כשאר חם ושייך בו תתאה גבר עיי"ש:

צד תתאה גבר. עי' בשו"ת בית ישראל סי' מ"ו בא' שהוציא פת רותח מהתנור ונתן בתוכו חמאה והניח הפת על קערת בשר ב"י צוננת וכ' דלכאורה לפמ"ש הש"ך ס"ק כ"א דבבלוע אף שהוא שמן לא אמרינן מקמי דעיקר לי' בלע כ"ק ולא בעי העליונה קליפה

כלל לפ"ז בהיתר חם שהניחו בכלי של איסור אם הכלי התחתונה צוננת אף שההיתר העליונה חמה לא נאסרת העליונה אף כדי קליפה כיון שבכלי של איסור לא הוי רק איסור בלוע ובבלוע לא אמרינן אדמיקר לי' בלע פורתא וכיון דתתאה גבר והתחתון הוא מצנן את העליון ולא בלע העליון כלל כמו בשתי חתיכות כה"ג היכא שהתחתון אינו אסור רק משום בליעת איסור דלא אמרינן אדמיקר לי' וכו' אולם מדברי הרמ"א שכ' דהיתר שהניחו בכלי איסור אמרינן בי' ג"כ דין תתאה גבר כמו בב' חתיכות משמע דגם כשהכלי צוננת וההיתר שעליה חם אמרינן בי' דין דתתאה גבר ואדמיקר לי' וכו' ואוסרת העליון החם כדי קליפה עכ"פ מדלא מחלק בין תחתונה חמה לתחתונה צוננת וכו' ולפ"ז בנ"ד נראה דהפת בודאי נאסר כדי קליפה אבל הכלי י"ל דשפיר מותרת מפני שמהמאכל אף בלוע שמן אינו יוצא מקמי דמיקר ועוד אף אם החתיכה והכלי שניהם חמין אם אין החתיכה אסורה מחמת עצמה רק מחמת בלוע אף שהבלוע הוא שמן מ"מ כבר כתב החוו"ד לעיל סי' צ"ט סק"ד ובסי' זה ס"ק ט"ו דאין מאכל בלוע מאיסור אוסר כלי אף בבלוע שמן ולפ"ז בנ"ד בודאי דהכלי לא נאסר כלל מן הפת אף שהבלוע שבתוך הפת הוא שמן ומ"מ לדינא סיים בצ"ע כי מלשון האו"ה משמע דאף בבלוע שייך לומר דאדמיקר לי' בלע כ"ק וגם משמע מדבריו דבלוע שמן יוצא מחתיכה ומבלוע אף לכלי שהוא קשה ואוסר ובנ"ד ג"כ אסורה וסיים בצ"ע עיי"ש:

צה אם חתך בשר בסכין חולבת. ר"ל דכשיש דוחקא דסכינא אף אם הסכין תתאה לא אמרינן תתאה גבר ואוסר כולו אכן אם אין היס"ב בהבשר אז סגי להבשר קליפה והסכין נעיצה. יד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח ובפיה"ק ס"ק ל' (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ו שם ס"ק פ"ח):

צו אסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר וכו' עבאה"ט מ"ש משום דמחברו בניצוק ועי' כו"פ אות ח' שכתב שזה שכ' הרמ"א דאסור לערות וכו' היינו דוקא בכה"ג שמערה שומן קר לנר דלוק שהוא חם דכשהתחתון חם והעליון צונן אז הוא מהטבע שההבל והזיעה עולה מהחם להצונן ומערבו אבל כששניהם חמין ואפי' כשהתתון הוא חם ביותר מותר עיי"ש והביאו בחכמת אדם כלל נ"ט סעי' ה' אמנם יעוין בכנפי יונה מ"ש בדין זה ובסוף סיים דאפי' בחם לחם קרוב הדבר להחמיר וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ו שכ' דמשמע מהפוסקים דדוקא בחם לתוך צונן אבל חם לתוך חם אין אוסר ההבל ושכן כ' הבה"י וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' שורש מיעקב הראשון אות ג' מ"ש לתרץ דעת הכו"פ בזה :

צז לערות. עבאה"ט מ"ש משום דמחברו בניצוק וכו' ודע דבגוף הדין אם אמרינן באיסורין ניצוק חיבור יש מבוכה גדולה בין האחרונים ועי' בחוו"ד לעיל סי' צ"א בביאורים סק"ו מדין זה דניצוק אינו חיבור ע"כ אם עירה דבר לח על איסור רותח לא נאסר כל הקילוח בדיעבד רק מה שנגע בהאיסור וכמ"ש הרמ"א כאן עיי"ש ועשפ"ד לעיל סי' נ"ה ס"ק י"ח שהניח דין זה בצ"ע כי מדברי הרמ"א בסי' צ"ב סעי' ז' בדין דקילוח מקדירה רותחת וכו' משמע דניצוק הוי חיבור וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' מנחת יצחק (מהרב מו"ה יצחק מאהליר מו"ץ מבראד) בהקדמה ובסוף הס' מה שהאריך בענין זה והביא מדברי הרמ"א בסי' צ"ה שם והביא מה ששמע מקשים דהא מעשים בכל יום דקילוח מן קדירה רותחת של חלב הולך לתוך קדירה של בשר רותחת ודייניו כל דייני ישראל וכל בעלי הוראה דסגי בס' רק נגד החלב הנשפך לתוך הקדירה של בשר אבל נגד החלב הנשאר מן הקילוח בהקדירה של חלב לא הוצרכו ס' ואם נימא ניצוק חיבור יצטרך ס' גם נגד כל החלב שנשאר בהקדירה ועיי"ש במ"ש בזה והביא מדברי הש"ס בע"ז דף ע"ב ע"ב דלא אמרינן ניצוק חיבור אלא בניצוק שסופו לירד למטה אבל בניצוק שאין סופו לירד למטה לא הוי חיבור עיי"ש באריכות [ובזה יתכן לפענ"ד מה שיש מקשים בהא דמבואר לעיל סי' צ"ב סעי' ו' בטפה שנפלה כנגד הרוטב שיערה התבשיל מיד בצד אחר עיי"ש ואם נימא דניצוק לא הוי חיבור הא יש לחוש דלאחר שיערה מקצת לא נשאר בקדירה שיעור ס' כנגד הטעם ונ"נ וחוזר ואוסר כל התבשיל (ועי' בדברינו בסי' צ"ב שם ס"ק קט"ו) אבל לפי האמור יתכן שפיר דכיון דקילוח הזה סופו לירד למטה אמרינן בי' שפיר ניצוק חיבור וע"כ אף שאין בהתבשיל שבקדירה ס' נגד הטפה מ"מ הוא עדיין מצטרף התבשיל שכבר מונח בקדירה הב' ע"י הניצוק שסופו לירד וכאמור] ועי' בס' מנחת סתים מה שהאריך בענין זה בעובדא שהתיכו שומן אווז לערך שתי ליטע"ר עם גריווע"ן וטעו ולקחו כף דק (של בלע"ך) ב"י מחלב ואחזו אותו ע"פ פי הקדירה שהי' בה שומן הניתוך כל שעת שפיכת וניצוק השומן לתוך הקדירה האחרת כדרך שאוחזין בשעת שפיכת השומן שלא יפלו הגריווע"ן להקדירה האחרת ומעתה הנה הכף בודאי אסור אך יש שאלה על השומן ועל הקדירות ועל הגריווע"ן והשואל מצדד דאף שיש ס' בשומן נגד הכף יש לאסור הכל יען כי בסוף השפיכה לא נשאר כ"א מעט שומן בהקדירה הראשונה ושוב כל השומן הנשפך אח"כ נ"נ ואף דמחובר לשומן שלמטה ע"י הניצוק ובצירוף השומן דלמטה יש ס' הא פסק החוו"ד דבדבר לח לא נחשב חיבור (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק קכ"ח) והאריך ג"כ בדין ניצוק חיבור והביא מכמה מקומות והעלה דאם שפיכת השומן הי' בבת אחת שלא נפסק הקילוח באמצע שפיר מצטרף כל

השומן לשיעור ס' ולא נעשה נבילה כלל ואף בספק יש להקל כיון דבשר עוף בחלב הוא דרבנן והוי ספיקא דרבנן אבל הגריווע"ן יש לאסור כיון שלאחר שעירו כבר כל השומן אז כבר נפסק הקילוח ונאסרו כל הגריווע"ן כי דרך הוא שכל הגריווע"ן נופלין למטה לפי הקדירה למקום הכף אף שלא נגעו כולן בכף רק איזה מהם מ"מ כיון דכולן נוגעים זה בזה בעינן ס' בכל הגריווע"ן נגד הכף וכו' ואף אם נימא דנאסרו רק מעט מהגריווע"ן והרוב לא נגעו לא בטלו ברובא וכו' דשמא יבשלם ויתן טעם אם לא כשיש ס' בהגריווע"ן נגד הכף אז יש להתיר גם הגריווע"ן עיי"ש:

צח שומן כשר. עבאה"ט מ"ש מהד"מ דאם עירו שומן איסור חם לתוך שומן היתר קר אוסר וכו' ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ב שכתב דפשוט הוא דאם יש ס' בשומן התחתון נגד השומן האיסור יקח מלמעלה לפי אומדן דעתו שיכול להיות מהשומן האיסור כי אולי לא נתערב בכל התחתון והשאר מותר עיי"ש:

צט ובדיעבד אין לחוש. עי' ביד יהודה שם שכ' דמ"מ בדבר שאוסר במשהו יש להחמיר גם בדיעבד עיי"ש:

ק אין לחוש. עי' ביד יהודה שם שכ' דר"ל שאף שאנו רואין שעולה הבל מהנר אין חוששין מסתמא להבל העולה כל זמן שאין רואין שמזיע אבל אם רואין שמזיע לודאי אסור עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם שכ' דבע"כ לא התירו בזה בדיעבד רק בכה"ג משום שכל האיסור הוא רק משום שההבל של הנר שעולה למעלה אוסר הכלי מש"ה כתבו שאין לחוש בדיעבד כי אין כ"כ איסור בההבל בזה כי הלהב של הנר מקלי קלי איסורא אבל במערה מקדירה של היתר לקדירה של איסור בסמוך כ"כ שהיס"ב בהזיע בודאי אף בדיעבד אסור שהזיע עולה ונבלע בהקדירה וכמ"ש הפר"ח להלן סי' קכ"ב דזיעה מתבשיל דינו כגוף התבשיל עכ"ד:

קא לחוש עי' בשו"ת מקור ברוך (להרב מו"ה בענדיט ז"ל מברעסלא) מ"ש בדבר שנעשה לכמה אנשים כהיתר לשפוך מים רותחין מכלי ראשון כשרה אל כלי טריפה שרוחצין בהם ידיהם ורגליהם דלכאורה נראה דאסור לעשות כן לכתחלה מטעם דניצוק חיבור או משום דההבל עולה מכלי הטריפה לכלי הכשרה ועיי"ש במ"ש בזה והביא מכמה מקומות ובסוף דבריו סיים שדין זה יהי' תלוי בפלוגתת הש"ך והאו"ה דלדעת האו"ה שכ' דהטעם שאסור לערות שומן כשר לנר דלוק משום דניצוק חיבור שרי בנ"ד אף לכתחלה וכו' אכן לדעת הש"ך כאן דהטעם דאסור לערות שומן כשר לנר דלוק משום דההבל עולה וכו' עדיין אין לנו הוכחה להתיר לכתחלה ע"כ נקיט מיהו פלגא בידך

שטוב להחמיר לכתחלה לשפוך מרחוק עד שאין הזיעה שהיס"ב יכול לעלות לשם ולא יכניסו עצמם בספק איסור לכתחלה עיי"ש:

סעיף ד:

קכ כפני שהרוטב מוליך פליטת האיסור. עי' בשו"ת בית יהודה (להרב מהר"י עייאש ז"ל) חלק ב' סי' ק"ו שכ' דדוקא רוטב ולח ממש בעינן אבל במה שיש מעט לחלוחית בעלמא על החתיכה לא מקרי רוטב עיי"ש ויותר מזה כ' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ג דדוקא בעינן רוטב שיהא מכסה החתיכה אבל בלא"ה אין חילוק בין איסור גוש או לא כל שאין שם רוטב לכסות החתיכה לא נחשב רוטב עכ"ד:

קכא שנפל על הצלי דוקא נפל בלא דוחקא אבל אם יש עמו דוחקא דסכינא יש לומר דאסור כולו ועש"ך סי' צ"ד ס"ק כ"ז. גליון מהרש"א:

קכב על הצלי. לאו דוקא בנפל על הצלי דה"ה אם' הצלי עילאה והקר תתאה דאצל האש לא שייך דין עילאה ותתאה דהאש מבליע הכל. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ד (וע"ל ס"ק פ"ח):

קכג כדי נטילה. עי' בחידושי הגרעק"א שכ' דזה דוקא בבשר או בחלב הוא דצריך נטילה אבל גבינה חמה שנפל על בשר סגי להבשר בקליפה שהגבינה אינה יכולה להבליע רק כ"ק כיון שהוא כחוש כמש"ל סוף סי' צ"ד אמנם יעוין בשפ"ד ס"ק י"ב שכ' דאפי' בדבר כחוש גמור צריך נטילה ועיי"ש שכ' דאפי' באיסור דרבנן והוא כחוש גמור צריך מדינא נטילה עיי"ש: (קו) שהוא כעובי רוחב אצבע. היינו אגודל. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ה ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ו (ס"ק ח') שציינתי לדברי הרב אפריון שלמה שהבאתי לעיל סי' נ"ג (ס"ק ל"ד) שנלמד משם שיש לשער באגודל דאדם בינוני ובלא דחיקה עיי"ש:

סעיף ה:

קכז גדי שמן. עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ט שהביא מדברי הש"ס פסחים דף ע"ו דכל שומן בשר וכן שמן הוי בכלל שמן להתפשט בכולו עיי"ש ועי' ברמ"א לעיל סי' ס"ד סעי' כ' דהקרומים שצריכין לנקר משום חלב אינם רק חלב כחוש ואין לו דין דבר שמן שמפעפע בכולו עיי"ש ועי' בדברינו שם (ס"ק קכ"ח וקכ"ט) ובסי' זה ברמ"א להלן סוף סעי' ט' ובדברינו שם (ס"ק קצ"א):

קכח ששים כנגד כל החלב. עי' בשי"ת בית שלמה חלק חו"מ ריש סי' נ"ג ועי' ביד יהודה שהביא מדברי הש"ס שם דבכ"מ אין השמן אוסר עד כדי ס' או עכ"פ כדי נטילה אלא אם הי' האיסור חתיכה ודבר שיש בה ממש אבל אם סכו חתיכת היתר עם שומן או שמן של איסור אינו מתפשט אלא כדי קליפה וכתב שצ"ע למה השמיטו הפוסקים דין

זה כאן אך י"ל משום דהכל הוא לפי ענין הסיכה ואין אנו בקיאין בזה ע"כ השמיטו זה דלעולם אוסר כדי נטילה ועד ס' עיי"ש:

קט שנצלית עמה. עשפ"ד ס"ק י"ד שעמד על המחקר אם מ"ש בטור ובמחבר בלשון זה שנצלה עמו הוא דוקא דבעינן שנצלו זה עם זה ושיהי' שניהם חמים אז הוא דמפטם השמן להכחוש או דה"ה אם התחאה לבד חם סגי דתחאה גבר והוי כאלו שניהם חמים ועיי"ש במ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"מ שכתב כן בפשיטות לדינא דלאו דוקא שנצלה עמה שהוא ג"כ חם דאפי' אם הוא קר כל כהתחאה הוא חם אפי' אינו אצל האש אם הוא שמן מתפשט האיסור בכולו עיי"ש:

קי שמינה. עבאה"ט מ"ש מהט"ז שמדחה דברי המתרצים שיש חילוק בין איסור מחמת עצמו ובין איסור בלוע ועי' בנקה"כ שהחזיק תירוץ זה שיש חילוק דבאיסור מגופו בעין אמרינן דההיתר מפטם להאיסור ועפר"ח ס"ק י"ט שהסכים להט"ז להקל דאפי' באיסור מחמת עצמו לא אמרינן פיטום עיי"ש אכן בפרי תואר סק"ט וס"ק ט"ו ובכו"פ סק"י הסכימו דשייך פטום באיסור מחמת עצמו משא"כ באיסור בלוע עיי"ש ועיין במ"ז סק"י שהביא דבריהם וכתב שכן ראוי לנהוג לאסור באיסור מחמת עצמו עיי"ש ובשפ"ד ס"ק י"ד ועי' בכו"פ שכ' דאפי' מחמת עצמו דאמרי' בי' פיטום הוא רק אם האיסור הוא דבר שאינו כחוש לגמרי אבל אם האיסור הוא כחוש לגמרי אפי' באיסור מחמת עצמו לא אמרינן פיטום עיי"ש ועי' חוו"ד בחידושים ס"ק ט"ז שכתב דאם האיסור הבלוע בחתיכה הוא שמן והחתיכה היא כחושה א"צ ס' רק נגד הבלוע ועיי"ש עוד ובביאורים ס"ק י"א שכ' אם נגע איסור זה שנתפטם כבר עוד אל חתיכה כחושה חם אינו אוסר רק כדי נטילה ולא אמרינן כיון שנתפטם כבר ונעשה כשמן יכול לאסור הכל דז"א דאין כח בהיתר השמן לפטם חתיכה אחרת רק להבלוע הנכנס לתוכו וכן אם חתיכה כחושה בלעה איסור שמן ונגעה חם בחתיכה אחרת ואיכא ס' בהאחרת נגד הבלוע אינה נאסרת האחרת רק כדי נטילה ולא אמרי' דנתפטם החתיכה מהבלוע ונעשה שמן ונ"מ בכ"ז לדידן באיסור דרבנן דלא שייך בו שמנונית דמותר אפי' לדידן כמבואר לקמן עכ"ד ועי' במק"ח על הלכ' פסח סי' תמ"ז בביאורים סק"ג ובגליון מהרש"א כאן וביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד: (קיא) צריך נטילת מקום עפת"ש מ"ש לענין אם בשלוהו בלי נטילה מתשו' שמן רקח והפרמ"ג במ"ז ועי' במ"ז שם שכ' עוד מהפר"ח דבאין ידוע מקים הנטילה אז היכא דהנטילה מדינא צריך ליטול כדי נטילה מכל החתיכה סביב אבל בשמן שיש ס' דלא הוי הנטילה מדינא א"צ ליטול מסביב וכתב שם דה"ה אם יש ספק אם נגע האיסור בשמן ויש ס' דהחתיכה ממ"נ מותר אף באינו מינו ונטילה א"צ (ר"ל אף

אם ידוע המקום שנסתפק בו אם נגע) דהשתא באינו יודע באיזה מקום נגע קיי"ל שא"צ ליטול מכ"ש באינו יודע אם נגע אבל בכחוש דהוי הנטילה מדינא וספק אם נגע בעי נטילה דהוי ספיקא דאורייתא דחלב (בציר"י) בבשר הוי מין בשאינו מינו עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכתב דאף בכחוש דהוי הנטילה מדינא אם ידוע שלא נגע אלא במקום א' ולא ידעינן במקום הנטילה בטל ברוב נטילות האחרות דלא שייך בו שמא יבשלם ויתן טעם דהא בבישול יהי' ס' בכל החתיכה נגד החלב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"א שכתב דעכ"פ בכ"מ אין להתיר באין ידוע מקום הנטילה אלא אם ידוע שעכ"פ יש רוב בהחתיכה נגד זה המקום שהי' צריך ליטול עיי"ש וה"פ:

וכתב במנחת כהן חלק ב' מס' התערובות סוף פרק ד' (שכתב) וז"ל והנה כל מה שאמרנו שצריך קליפה או נטילת מקום ואין ששים בהיתר ולא נודע המקום שנגע בו האיסור נראה לי שמן הספק צריך לקלוף כל ההיתר וכן ליטול ממנו כעובי אצבע סביב סביב כיון שאין שם בשים וכו' אבל צלי שמן שההיתר הנוגע בו חם בחם צריך ששים וגם נטילת מקום נ"ל שאם לא נודע מקומו איה שא"צ ליטול כלום מן ההיתר כיון שבטל בששים עכ"ל ועי' במ"ז שם שכ' ז"ל יראה לי אם נגע כחוש בהיתר והי' ידוע באיזה מקום ואח"כ שכח ואינו יודע אם יש רוב בקליפת היתר נגד מעט הקליפה שנאסר בטל ברוב ובתנאי שירבה בהיתר עד ס' עכ"ד:

קיב נטילת מקום. עבאה"ט מ"ש שדעת הפוסקים הקדמונים כהמחבר דאף שיש ס' צריך נטילה אף בשמן ועשפ"ד ס"ק ט"ו שכ' שכן הלכה עיי"ש: (קיג) וכל מבושל בלא רוטב וכו' דינו כצלי. עי' במשמרת שלום בחידושי דינים לעיל סוף סי' צ"ד אות ה' בעובדא שטיגנו תרנגולת במחבת של חלב אינה ב"י שטיגנו בה לפני איזה ימים מאכל עם חמאה ולא היתה נקייה כי לא מורק ולא שטף מהשמנונית חמאה הנקרש ע"פ וכו' והשיב דהמחבת אסירה אבל התרנגולת סגי לה בקליפה ואף שהחמאה הוא שמן ומפעפע מ"מ כיון דמבואר באו"ה הביאו בשפ"ד ריש סי' צ"ה דסתם כלי יש בתבשיל ס' נגד הלכלוך שעליה א"כ מכ"ש במחבת שאין לו דפנות רק השוליים דבודאי יש בהתרנגולת ס' נגד מעט שמנונית החמאה שנשאר נקרש ע"פ המחבת ואף דקיי"ל דבצלי צריך ס' וגם נטילה ומבואר ברמ"א דכל מבושל בלא רוטב דינו כצלי ואפי' איכא ס' צריך נטילה וכו' מ"מ בנ"ד דאיכא הפסד גדול דאם יקחו מהתרנגולת סביב כדי נטילת אצבע לא ישאר ממנו כלום יש לדון בזה דסגי בקליפה די"ל דדוקא באיסור מרובה הוא דבעינן נטילה אבל לא באיסור מועט כמו בנ"ד דמה שנשאר על המחבת הוא דבר מועט ואף שהוא שמן סגי בקליפה והביא ראי' מדברי המחבר לעיל סי' צ"ד סעי' ז' דבשר רותח

שחתכו בסכין חולבת באינו ב"י אינו איסר רק כדי קליפה והרי שם מיירי בע"כ שהי' הסכין אינו נקי דמסתמא שמנונית קרוש ע"פ ואפ"ה אמרינן דסגי בקליפה והטעם הוא כמ"ש הט"ז שם ס"ק י"ג דהשמנונית מעל הסכין הוא איסור מועט ואינו יכול להתפשט יותר מכ"ק ואף שהמ"ז כתב שם על הט"ז דקליפה לאו דוקא דצריך נטילה הנה נחלקו עליו המחברים וס"ל דהעיקר כמ"ש הט"ז דסגי בקליפה וכו' מכל הלין יש להקל נ"ד דסגי בקליפה וכתב שם שכן הסכים עמו הרב הגאון מלבוב ז"ל ואח"כ הציע הענין עוד לפני רב מורה הוראה אחד והשיב לו שחסר עוד פרט א' לשאלה זו דכ"ז דוקא בשלא נתנו מקודם שומן על המחבת קודם שהניחו עלי' התרנגולת אבל אם נתנו קצת שומן על המחבת אצל האש להתיך אותו על המחבת כדי לטגן בה אח"כ התרנגולת דבכה"ג כיון שלא הי' בהמעט שומן ס' נגד החמאה הנקרש ע"פ המחבת הרי הוא נ"נ וכו' וא"כ בעינן אח"כ בהתרנגולת ס' נגד השומן ונטילה ויפה אמר עכ"ל:

קיד או אפוי. עי' בשו"ת שם אריה בהוספות סי' י' שכתב דמ"ש הרמ"א דאפוי דינו כצלי היינו לאחר האפיי' אבל קודם גמר האפיי' כשמשימה לאפות בתנור טרם שנאפה לגמרי חשוב דבר לח ועיי"ש בעובדא שנשפך רוטב ומרק של בשר על לחמים בשעת אפיי' בתנור וליכא ס' וכתב דכיון דהי' קודם גמר האפייה לא מהני נטילה וצריך ס' דוקא עיי"ש באריכות: (קטו) דינו כצלי בכל דבר. ר"ל דאפי' הם יבשים בלא נטיפת ציר מ"מ צריך ס' וגם נטילה. יד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ב עיי"ש:

קטז ויש לאסור בכל ענין. עי' בפרי תואר סק"י שכתב דנראה דהא דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן הוא רק בחלב (תיבא) היינו שאין אנו בקיאין לומר כי חלב זה הוא כחוש ואינו מפעפע ויש לאסור בכל מין חלב ושומן אבל לגזור בכל מין איסור מחשש שמא יש בו פעפע אינו נראה לפענ"ד ואפילו שייך בו שמנונית אי קא חזינן דלית ביה שמנונית כלל אין לאסור ואין לנו לגזור גזירות מדעתינו עכ"ד ועי' בחכמת אדם כלל ס' סעי' ז' במוסגר שהוא מיראי הוראה להקל בזה וכ' דאפי' במקום הפ"מ צ"ע אם יש להקל במקום שהוא כחוש באמת וכו' ומצאתי במנח"י כלל ל"ח סק"ח (ט"ס וצ"ל סק"ה) שנסתפק ג"כ בזה והניח בצ"ע וכ' דאפשר בספק טריפה וכחוש בודאי ויש עוד צדדים להקל אפשר להצטרף להקל עיי"ש ועי' בש"ע התניא בהלכ' פסח סי' תס"ז סעי' נ"ט שכ' בהחלט דבמקום הפ"מ או במקום מניעת שמחת החג יש לסמוך על בקיאותינו שהוא כחוש דסגי בנטילה לבד בלא ס' להתירו אפי' באכילה עיי"ש אמנם יעוין בחידושי הגרעק"א להלן סעי' ט' בהגה (בד"ה אבל לא באיסור שמן) שכ' כן מתחלה דבהפ"מ יש לסמוך אפי' באיסור דאורייתא בדבר שיש סרך שמנונית לומר דבקיאין אנו שהוא כחוש וסגי

בצלי נטילה וא"צ ס' ובאיסור דרבנן סגי הפסד קצת אכן בסוף סיים דמדברי הרמ"א שם משמע דאפי' בהפ"מ אין אנו בקיאין ובכ"מ צריך ס' וגם נטילה וסיים בצ"ע עיי"ש:

קיז עד דאיכא ס' וכו' נטילת מקום. כתב בס' יד אלימלך סי' ט"ו ולפ"ז אם נפל טרפה של חלב על כלי עם פשטיד"א (שקורין קוגי"ל) נראה דצריך ששים וגם נטילה דזה הוי מבושל בלא רוטב והוי כצלי וכו' ועובי הכלי של הפשטיד"א ג"כ מצטרף לכדי נטילה עיי"ש:

קיח ואפי' איכא ס'. עשפ"ד ס"ק י"ח שכ' שיש לחקור באיסור דרבנן שהוא כחוש לגמרי וההיתר אינו כחוש לגמרי שלפי בקיאותינו אנו מכירין בו שהוא כחוש אם אמרינן גם בזה דאין אנו בקיאין בההיתר דדלמא הוא שמן ומפטם להאיסור או דלמא כיון דדין מפטם גופא במחלוקת שנויה לא מחמרינן כ"כ ולא הכריע לדינא עיי"ש והביאו בחידושי הגרע"א להלן סעי' ט' (בד"ה אבל לא באיסור שמן עיי"ש):

קיט צריך נטילת מקום. וכתב בשפ"ד ס"ק ט"ו ודע דבכחוש אלא שאין אנו בקיאין הוי הנטילה מדינא והששים חומרא ובשמן גמור הוי הששים מדינא והנטילה חומרא עיי"ש ועי' בדבריו באו"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות כ"ה ובס' מנחת שי שם שכ' שיש בזה נ"מ לדינא לענין ספק כגון אם נפל נטילה זו לתבשיל אחד ונשפך ואין יודע אם יש בו ששים וכדומה דהיכא שידוע שהבלוע הוא שמן דאז הוי הנטילה רק לחומרא יש להקל בספיקו כיון דהעיקר בזה מדינא הוא השיעור ששים אבל אם הי' הבלוע כחוש ממש דאז הוא להיפך דהשיעור ששים הוא רק לחומרא והנטילה הוא עיקר ע"פ דין ע"כ אם לא ידעינן בודאי שיש ששים נגד הנטילה אסור ועיי"ש שכתב דאם הי' השאלה בדבר שיש בו ספק אם שמן או כחוש ונשפך ואינו יודע אם יש ששים נגד הנטילה יש להקל מס"ס עיי"ש:

קכ והכי נהוג. עש"ך סוף ס"ק י"ז וי"ח ושפ"ד שם ובמ"ז ס"ק י"ג דזה דוקא באיסור מחמת עצמו אבל באיסור בלוע גם אנו בקיאין בין כחוש לשמן וכתב שם דגם בבב"ח דאף דבכ"מ דיינינן לי' כאיסור מחמת עצמו לכל דבריו אבל לענין זה דיינינן ליה כאיסור בלוע דבקיאין אנו שאינו שמן עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות כ"ה ומנחת שי שם שכ' דחתיכת בשר שבלעה חלב שנגעה בחתיכה אחרת חם בחם בלא רוטב יש ס"ס לחומרא שמא חלב שמן הוא (עי' בדברינו להלן ס"ק ק"ג) ושמא בב"ח הוי איסור מגופו ואוסר גם בלא רוטב עיי"ש:

ועיין בשפ"ד להלן ס"ק ל"ח בדין הב' (בד"ה ודע) שנסתפק לפי האמור דבאיסור בלוע אנו בקיאין להבחין בין כחוש לשמן מה יהי' הדין בבשר נבילה כחוש שאין בו שומן כלל

שנגע בחתיכה א' וכולן נגעו זה בזה אם נימא שכולן מותרין גם באין ס' רק הראשונה אסורה כיון שהיא בלעה מגוף האיסור אבל שאר החתיכות שלא בלעו רק מאיסור בלוע כיון דבקיאין אנו שהוא כחוש לא נאסרו וכתב שהדין נותן כן ומ"מ סיים בצ"ע עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ח שכתב לחלק בזה דאם האיסור עדיין בעין ונוגע בחתיכה הראשונה בשעת נגיעות שאר החתיכות זה בזה כיון דמשווינן האיסור לשמן נגד החתיכה הראשונה הנוגעת בה לאוסרה כולה עד ס' משוינין אותה לשמן ממילא גם נגד שאר החתיכות כיון דבשעה אחת הן בלועות זו מזו אבל אם נגעו שאר החתיכות זה בזה לאחר שכבר נסתלק האיסור ואינו נוגע שוב להחתיכה הראשונה אז שפיר דיינינן להחתיכה הראשונה רק לאיסור בלוע ואינה אוסרת האחרות כשהוא כחוש לפי בקיאותינו עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ג ומ"ו ובפיה"ק ס"ק מ"ט וס"ק נ"א שהאריך והעלה דאף אם חתיכות האיסור עדיין נוגעות להחתיכה הראשונה בשעה ששאר החתיכות נוגעות בה אפ"ה אין לאסור עד ס' דרק לגבי החתיכה הראשונה הנוגעת בגוף האיסור אין אנו בקיאין אבל לגבי שאר החתיכות שאינם נוגעים בגוף האיסור אין להחמיר אצלם לומר שאא"ב ויש להתירן בכחוש דכל שאינם נוגעים לגוף האיסור שייך לומר דבקיאין אנו שהוא כחוש וגם כתב שם דאם כולן נוגעין בחתיכת האיסור יש להקל דכולן מצטרפין לבטל בס' לאחר כדי נטילה מכל א' במקום שנוגעין להאיסור עיי"ש:

קכא איסור דשייך בו שמנונית. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדם לא שייך בו שמנונית ועי' בבאה"ט להלן ס"ק כ"ח שהעתיק דברי הט"ז דדם שייך בו שמנונית ועי' בדברינו להלן (ס"ק קל"ט):

קכב דשייך בו שמנונית. עשפ"ד סי' ק"ב סק"א מ"ש לענין ביצת נבילה שטחו בה הלחם אם הוא נקרא דבר כחוש לגמרי וסיים ובמקום אחר נסתפקתי אי ביצה לא שייך בו סרך שומן עכ"ל ועי' בדבריו בשעה"ת סוף חלק ב' שכ' וז"ל ודע דביצה מקרי דררא דשומן עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ד מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה וצ"ע:

קכג אינו אוסר רק כ"ג. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דזה דוקא באיסור דרבנן ועי' ביד יהודה שם שכתב דמפשטות לשין הרמ"א משמע דבכחוש לגמרי אין להחמיר כלל אפי' באיסור דאורייתא זולת בחמץ בפסח דהוי איסור משהו עיי"ש והנלפענ"ד נדינא דבהפ"מ או לצורך שבת ושמחת יו"ט עם צירוף איזה סניף יש לסמוך על דבריו להקל אפי' באיסור דאורייתא בדבר שאין בו דררא דשמנונית כלל דעכ"פ בדבר שאין בו סרח שמנונית כדאי המה דעת המקילין הנ"ל (ס"ק קט"ז) בהפ"מ גם בדבר שיש בו סרך שמנונית לומר דבקיאין אנו בין כחוש לשמן רק שהבאתי דעת הגרעק"א שהניח בצ"ע כיון שאין כן

משמעות לשון הרמ"א דמשמע מלשונו דאפי' בהפ"מ אין להקל וכנ"ל אבל בדבר שאין בו סרך שמנונית דאין מלשון הרמ"א משמעות דאפי' בהפ"מ אין להקל בודאי דעכ"פ בצירוף סניף יש לסמוך להקל:

סעיף ו:

קכד דבר שיש לו פעפוע. אבל בדבר כחוש לגמרי אף אם החם למטה אינו אוסר רק כדי נטילה וא"צ ס' ואם החם למעלה אינו אוסר רק כדי קליפה. ונ"מ גם לדידן באיסור דרבנן. שפ"ד ס"ק ט"ז:

קכה בהיתר ס'. ומ"מ אף שיש ס' צריך נטילה שפ"ד שם:

קכו ס' כנגד האיסור. וכל החתיכות מצטרפות לששים כדלקמן סעי' ט' במליחה חוו"ד בחידושים ס"ק י"ט:

סעיף ז:

קכז בשר בחלב. עבאה"ט ומ"ש והש"ך כ' דאין תירוץ זה עיקר ר"ל דהש"ך העלה דבשר הנאסר מחלב לדידן דקיי"ל חנ"נ לא הוי איסור בלוע רק איסור מגופו כשאר איסור מחמת עצמו והנה בכו"פ ובמנח"י כלל כ"ח סק"א הכריעו דהעיקר לדינא כהט"ז דבב"ח לא הוי רק איסור בלוע עיי"ש אמנם בפרי תואר ס"ק י"א ובשפ"ד ס"ק י"ז כתבו דהעיקר כהש"ך עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק י"ב וחידושים ס"ק כ' וביד יהודה בפיה"ת ס"ק כ"ח ובפיה"ק ס"ק מ"ו ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק י"א) מ"ש עוד מזה. ומ"ש הבאה"ט שאין אנו בקיאין בין בחוש לשמן וכו' אבל מ"מ מה שאינו גוף האיסור רק בלוע לא חמיר כ"כ עי' בדברינו לעיל (ס"ק ק"כ):

קכח מה שבלע ממקום אחר. היינו אף אם הי' הבלוע תחלה ע"י בישול אינו אוסרת אח"כ אחרת בנגיעה בלא רוטב. יד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ט ובפיה"ק ס"ק מ"ז:

קכט שבלע ממקום אחר וכו'. עט"ז וש"ך דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ועי' במ"א סי' תנ"א ס"ק ל"א שכתב לאסור במה שחותכין זנגביל בסכין של בשר ודכין במדוכה ואח"כ דכין במדוכה זו בשמים ואוכלין בחלב מטעם דבדבר חריף לא שייך נ"ט בר נ"ט עיי"ש ועי' בחוו"ד לעיל סי' צ"ו בביאורים סק"ו שתמה על המ"א דאיך יכול המדוכה לבלוע טעם הבלוע בבשמים הא אין הטעם יוצא בלא רוטב עיי"ש וכ"כ בחידושים ס"ק י"א לדינא דגם בחריף ודוחקא אין בלוע יוצא מאוכל בלא רוטב איברא כי דעת המ"א נראה דס"ל דבחריף ודוחקא יוצא גם בלא רוטב ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) לעיל סי' צ"ה סעי' ג' שכתב שכן עיקר כדעת המ"א דבדבר חריף יכול להוציא טעם הבלוע בחתיכה גם בלא רוטב ושכן ס"ל להרב

אבן העוזר שם עיי"ש ועי' בס' יד אלימלך סי' כ"ג מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז במ"ז ס"ק י"ג שכתב דחורפא ודוחקא מפליט רק מכלי כמו צנון שחתך בסכין של בשר אבל אינו מפליט מאוכל עיי"ש וכ"כ שם בא"א סי' תנ"א ס"ק ל"א אמנם בעיקר הקושיא על המ"א הנ"ל כתב שם בפרמ"ג בסי' תנ"א שם דאף את"ל דאף ע"י דוחקא אינו מפליט בלוע מאוכל בלא רוטב מ"מ בענין המדוכה לא שייך זה דכיון שידוך ונעשה כקמח לא שייך בלע עיי"ש וכיוצא בזה כתב שם עוד בסי' הנ"ל ס"ק ל"ה עיי"ש והיינו כדברי החוו"ד הנ"ל עיי"ש וכ"כ ביד יהודה לעיל סי' צ"ו בפיה"א ס"ק כ"ח ובפיה"ק סק"ח לדינא עיי"ש ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל כ"ט סק"מ בעובדא שלקחו דגים מלוחים שנצלו ע"ג גחלים ונטלו אותן מהאש רותחין מאד ונתנו אותם בפעלע"ר וחתכו אותן בסכין של איסור שנשתמש באותו יום איסור רותח ושפכו עליהם חומץ בערך צלוחית קטנה והשפיכה של החומץ הי' ששפכו על הדגים מלוחים מעט והמותר הרבה שפכו על הטעלע"ר במקום שלא הי' שם ההערינ"ג כי לא הי' שם רק ב' דגים מלוחים והטעלע"ר הי' גדול וכתב שם הנה על ההערינ"ג ועל החומץ אין שאלה דבודאי אסורים רק על הטעלי"ר יש שאלה והנה אם לא הי' שם חומץ רק מחמת שחתך ההערינ"ג על הטעלי"ר לא הי' נאסר הטעלע"ר דאין הבלוע יוצא בלא רוטב ואף שיש כאן חורפא ודוחקא דסכינא אינו יכול לצאת הבלוע מההעריר"ג שבלעו מהסכין ולהבליע להטעלי"ר וכמ"ש הפרמ"ג באו"ח דאפי' ע"י דוחקא וחריף אין בלוע יוצא מאוכל בלא רוטב אך כיון שהי' שם חומץ ממה ששפכו על ההערינ"ג ע"כ אם שהה החומץ שם כשיעור שירתיח בודאי נאסר הכל וגם הטעלע"ר נאסר אכן אם לא שהה כשיעור שירתיח אף דלכאורה י"ל דכיון ששפכו החומץ על ההערינ"ג אמרינן תתאה גבר ונעשה גם החומץ רותח והוי רוטב ומפליט גם הבלוע מההעריג"ג אמנם הנה זה לא שייך לומר רק אם היו שופכין החומץ רק על ההערינ"ג הרותח אז שפיר שייך לאסור הכל אבל בנ"ד כיון ששפכו רוב החומץ בדופני הטעלע"ר ובמקום ההוא נשאר החומץ צונן דהא ההערינ"ג לא הרתיחו את הטעלע"ר דהא גם בכלים אמרינן תתאה גבר וא"כ הרי הי' הרבה חומץ קר שלא נתחמם כלל וממילא דגם החומץ חם שעבר מעל הדגים מלוחים ונשפך לתוך הטעלע"ר נתערב בתוך החומץ הקר ואינו נבלע בכלי עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ו ס"ק ל"ז):

ועיין:

בס' מקור חיים על ה"פ סימן תמ"ז ס"ק י"א ובשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' ק"ס דפשיטא להו דגם אם נבלע איסור במלח אין יוצא מהמלח בלי רוטב עיי"ש וכיוצא בזה

כתב ג"כ הפרמ"ג באו"ח סימן תמ"ז בא"א ס"ק י"ט בחתך בפסח בסכין ב"י בחמץ מלח קשה ומלח בו בשר והודח דשרי דאף דמלח הוא חריף ואגב דוחקא בלעו אפ"ה אין אוסר דבלוע אין יוצא מאוכל בלא רוטב אף במליחה עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ב שרצה השואל לומר כן והוא ז"ל מדחה דבריו בשתי ידים דמלח שאני שעל מלח לא אמרו כלל זה דממלח יוכל באמת הבלוע לצאת גם בלא רוטב דכמו שיכול המלח להוציא הדם מן הבשר אף דהדם הוי בלוע בבשר ה"ה דיכול להבליע ממה שבתוכו להבשר גם בלא רוטב עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום על הפרמ"ג לעיל סי' ס"ט במ"ז ס"ק כ"א (בא"ד ב') שהביא דבריהם הנ"ל ומדחה דברי הטוטו"ד והעלה דהעיקר לדינא כדעת המקור חיים והבית שלמה הנ"ל דגם במלח אמרינן איסור בלוע יוצא בלא רוטב אך כל זה בידוע בודאי שלא נבלע בו אלא איסור כחוש אבל אם נבלע בו איסור שמן כגון אם חתכו מלח קשה בסכין שדרכו לחתוך בו דבר שמן לפעמים יש להחמיר וכתב שם דסכין שדרכו להשתמש בו לפעמים בשמן אף אם זה אומר שיודע שלא נשתמש בו בשמן לא מהימן דכל מלתא דלא רמיא וכו' עיי"ש:

קל ממקום אחר. עט"ז וש"ך הטעם דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ועי' בחוו"ד לעיל סי' ע"ב בביאורים סק"ב ובסי' זה ס"ק י"ח שמבואר מדבריו דהיכא דמונח על חתיכה אחת איסור בעין נאסרין אף שאר החתיכות ממנה גם בלא רוטב ולא שייך בזה אין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב כיון שהאיסור בעין מונח על החתיכה עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד כאן ס"ק י"ח שכתב בשם תשו' מ"ב דאפי' אם איסור בעין נוגע לחתיכה אחת אפ"ה בלא רוטב אין שאר החתיכות נאסרין דגם כשלא סילקו האיסור שייך לומר אין איסור בלוע הולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב עיי"ש וכדברים אלו כ' גם להלן ס"ק ל"ח בדין הב' עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' חיו"ד סימן ק"ס בהגה מבן המחבר ובשו"ת עמודי אש בדיני או"ה סי' י"ג אות ט"ו שכתבו דהעיקר לדינא כהפרמ"ג דגם בבעין הדין כן ודלא כהחוו"ד עיי"ש באריכות:

קלא אינו אוסרת. עט"ז וש"ך שכתב דאין בלועה יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ועי' במ"ז לעיל סי' צ"ב סק"ז שהעמיס בדברי הרשב"א דהטעם דהחתיכה שנאסרה כ"ק דאין הקליפה אוסרת הקליפה הסמוך לה ומקליפה לקליפה וכן לעולם עד שנאסר כל החתיכה משום דבליע אינו יוצא בלא רוטב עיי"ש ומבואר מדבריו דגם בחתיכה אחת שנבלע בה איסור בקצה א' אמרינן שאין נבלע בשאר החתיכה בלא רוטב אמנם יעוין בשו"ת מנחת משה חיו"ד סי' כ' שהרבה להשיב ע"ד הפרמ"ג בזה והוכיח בראיות דדוקא מחתיכה א' לחתיכה ב' הוא דאין הבלוע יוצא בלא רוטב אבל לא בחתיכה אחת עיי"ש:

(קלב) אוסרת אחרת. עט"ז וש"ך שכתב הטעם דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ועי' מ"א סי' תס"א ס"ק ל"ג שהביא מתשו' רמ"א וז"ל דלא אמרינן באיסור דרבנן איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב עיי"ש ועיין בחידושי הגרעק"א כאן שהביאו והתפלא עליו דמלשון זה משמע דרק בדרבנן אמרינן כן אבל בדאורייתא אמרינן דיוצא גם בלא רוטב וכאן מבואר דגם באיסור דאורייתא אמרינן כן והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשעה"ת חלק ב' סוף פרק ג' (בד"ה והנה) ובפרמ"ג או"ח בא"א סי' תס"ז מ"ש ג"כ ע"ד המ"א בזה:

קלג אחרת הנוגעת בה. עט"ז וש"ך הטעם דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ועי' מזה בשו"ת הגרעק"א מהד"ת סי' ק"ב וכ' בשפ"ד ס"ק י"ח וראוי שתדע דבלוע אינו יוצא אפי' משהו עיי"ש ובמ"ז סוף ס"ק י"ד ועי' במשמרת שלום דיש בזה נ"מ לענין חמץ בפסח ולענין דשיל"מ עיי"ש:

קלד הגונעת בה. עי' במ"ז לעיל סי' צ"א סק"ה שכתב דאם נפל רוטב קר על דבר גוש שבלוע בו איסור כיון דקיי"ל דתתאה גבר הו"ל בכלל רותח ומוציא הבלוע ונאסר הרוטב עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ בחידושי הגרעק"א כאן דאם לח רותח נפל על חתיכה יבישה שבלוע בה דבר איסור אוסר עכ"פ כ"ק דאדמיקר ליה מקרי רוטב להפליט הבלוע מתוך הקליפה עיי"ש: (קלה) בה. עט"ז וש"ך מ"ש דאין איסור בלוע יוצא בלא רוטב ועי' בפרמ"ג או"ח סי' קע"ג בא"א סק"א שמבואר מדבריו דגם ביש רוטב מעבר הב' של הקדירה הוא פולט ור"ל דאף שדופן הקדירה מפסיק בין הרוטב ובין המאכל אפ"ה מהני לפלוט מן הצד השני דמה דאמרינן דאין בלוע יוצא בלא רוטב הוא דוקא כשאין שם רוטב בשום צד אבל כל שיש רוטב מצד א' הוא שפיר פולט הבלוע גם מצד השני של הקדירה עיי"ש ועי' מזה ביד אלימלך סי' ט"ו באמצע התשו' ובמשמרת שלום לעיל סי' צ"ה בשפ"ד סק"ד (בא"ד ') (ועי' בדברינו לעיל סי' ע"ג ס"ק כ"ה):

קלו אפי' אם נצלו יחד. עבאה"ט מ"ש דאפי' קליפה א"צ וכתב במ"ז ס"ק י"ד דמלשון זה משמע דרק קליפה לא בעי אבל הדחה בעי ואפשר שהוא רק לחומרא בעלמא עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ל ובפיה"ק ס"ק מ"ח מ"ש בזה וכתב דצריך מדינא הדחה מהציר הנוטף והציר הנוטף אסור ואין לאכלו עיי"ש:

קלז אם נצלו יחד. עבאה"ט וע' שפ"ד להלן ס"ק ל"ח בדין הב' דכל זה בכחוש שאין בו שומן כלל אבל בשר נבילה שומן ממש שנגע בחתיכה א' וכולן נגעו זה בזה כולן אסירים עיי"ש:

קלח נצלו יחד. עבאה"ט ס"ק ט"ז שכתב מהט"ז שאין איסור הבלוע בהחתיכה יוצא ממנה לבלוע באחרת בלא רוטב ועי' במ"ז ס"ק י"ד שכתב אל תטעה לומר דאין כח בבלוע להפליט ולהבליע אלא אפי' באם ההיתר שאצלו צלול דא"צ להבליע רק להפליט לבד אפ"ה מותר דאין לו כח לבלוע לצאת כלל בלא רוטב עכ"ד וכדברים אלו כתב גם החוו"ד בביאורים ס"ק י"ג וחידושים ס"ק כ"א וז"ל ונראה דאפי' בדבר צלול שבלע מאיסור אינו יוצא הבלוע בלא רוטב עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סימן קי"ג שהביא דברי הפרמ"ג והחוו"ד הנזכר וכ' בביאור דבריהם דדוקא אם בשעה שנבלע הי' גוש ואח"ש נמס ע"ז אמרו הפרמ"ג והחוו"ד דכיון דבשעה שנבלע הי' גוש אע"פ שעכשיו הוא צלול אפ"ה נחשב לאיסור בלוע ואינו יוצא שוב אף לאחר שנמס אבל אם בשעה שנבלע הי' צלול בודאי דאסור דלא נקרא איסור בלוע כלל רק תערובות עיי"ש אמנם יעוין בס' ישועות חיים בהגה ס"ק כ"א שהביא מרב גדול א' שדברי החוו"ד צע"ג דהא בצלול הכל מתערב ואיך שייך בו ענין אין בלוע יוצא בלא רוטב ועוד דהדבר צלול עצמו הוא הרוטב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ל שהתפלא ג"כ ע"ד החוו"ד בזה והאריך לדחות דבריו ולדינא העלה דלאו דוקא בדבר צלול לפנינו אלא אפי' אם אינו צלול לפנינו אלא שהוא דבר שדרכו להיות נימוח כגון מלח וכיוצא שדרכו להיות נימוח בעצמו לגמרי שבלוע בו איסור אוסר אחרים בלא רוטב דלא אמרינן אלא שאינו יוצא מחתיכה בלא רוטב אבל לא מדבר הנימוח והוא עצמו רוטב עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום לעיל סי' ס"ט במ"ז ס"ק כ"א ובהערות הגאון מבערזאן נ"י שם מ"ש בזה:

קלט יחד עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדם מקרי כחוש ואינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ועי' בבית מאיר ובחוו"ד בביאורים ס"ק י"ג מה שהקשו על זה משמעתא דדגים ועופות שנמלחו יחד והניחו בצ"ע עיי"ש. ומה שסיים הבאה"ט מהש"ך אבל בשר שלא נמלח עדיין ויש בו דם של עצמו פשוט הוא שאוסר במליחה וצלוי' עי' בלב"ש בחידושי דינים סעי' נ"ז ובביאורו ס"ק קנ"ב שכתב דבע"כ אין כוונת הש"ך דהוי איסור מחמת עצמו דהא קיי"ל דבשר שלא נמלח שיש בו דם של עצמו דינו רק כדין איסור בלוע שאינו יוצא מחתיכה לחתיכה אחרת בלא רוטב אלא דר"ל דמש"ה פשוט הוא שאוסר במליחה וצלויי' משום דמליחה טבעה להוציא דם בעת מליחה וכן צלויי' טבעה להוציא דם בעודנו על האש ונוטף דם ממנו ולכן הוי אז גוף האיסור כיון שגוף הדם נוטף אז בין במליחה ובין בצלויי' משא"כ חם בחם אינו אוסר כיון שאין טבעו להיות נוטף עי"ז הדם א"כ הו"ל איסור בלוע ואינו יוצא בלא רוטב עיין שם אמנם יעוין בחוו"ד שם שכתב דאף חם בחם אוסר בזה דכשם שאש מוציא דם כך תולדות אש מוציא דם עיין שם:

ועיין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קפ"ב בעובדא שמלחו בשר במלח הבלוע מחלב ודעת השואל להתיר כיון דהבליעה שבמלח אינו שמן אינו אוסר בלא רוטב וכתב שהוא טעות דכיון שהבשר לח מהדחה ראשונה דקודם מליחה ויש עליו מים בטופח ע"מ להטפיח הוי כרוטב ועוד דגם המלח בעצמו נמס ונימוח על הבשר והוי כרוטב עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק קל"ח מ"ש עוד מדבריו בזה ומ"ש ע"ד בזה מדברי הרב משמרת שלום :

קמ מן הדברים המפעפעים עבאה"ט מ"ש דחלב אינו מפעפע ועי' ט"ז לעיל סי' צ"ב סק"ג ובמ"ז שם בסוף הס"ק ובאורח מישור שם אות ב' ועיי"ש עוד במ"ז סוף סק"ה ועי' בש"ך לעיל סי' צ"ב סק"ג בכתב בפשיטות דחלב הוי דבר שמן שהרי יש בו שמנונית של חמאה עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים שם סק"ה שכ' דהוי ספיקא דדינא עיי"ש לדרכו וכ"כ הפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סור ב' אות ב"ד דהוי ספיקא דדינא ובצירוף עוד ספק יש להקל מטעם ס"ס וכתב שם דזה דוקא בחלב ממש אבל בנסיובא דחלבא ודאי כחוש הוא עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק י"א) ועיי"ש עוד באות כ"ח שכתב דשומן הנקלט מע"ג החלב שקורין שמעטינ"י כחמאה יחשב ושומן הוא ומפעפע ויוצא מחתיכה לחתיכה ועיי"ש במנחת שי שכתב וז"ל נ"ל דוקא לחומרא ולא לקולא לענין נטילה וס' וכו' דמסתברא דלא דמי לגמרי לחמאה שיש בה כח לפעפע בכולה עכ"ל:

קמא בתחתונה חמה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם התחתונה צוננת אפי' קליפה לא בעי דמקמי דמיקר לי' אינו יוצא מחתיכה לחתיכה אפי' בשמן ועי' בפר"ח ס"ק כ"ו ובפרי תואר ס"ק י"ב שחולקים על הש"ך בזה וכ' דגם בזה אוסר כרי קליפה אדמיקר לי' עיי"ש ועי' בס' שלחנו של אברהם אות י' מ"ש בזה וכתב דבכלי גם הש"ך מודה דבעי קליפה עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק כ"א ובחוו"ד בביאורים ס"ק י"ד ובחידושים ס"ק כ"ג מ"ש בדברי הש"ך והפר"ח והפרי תואר בזה ולדינא הכריעו דבאין הפ"מ יש להחמיר כהפר"ח והפרי תואר עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח בא"א ריש סי' קע"ג שכתב דאם הי' על השלחן גבינה והעמידו עלי' קערה חמה שהקערה אסורה והתבשיל שבקערה מותר דאמרינן תתאה גבר ואדמיקר לי' בלע כדי קליפה ע"כ הקערה נאסרה והוא במקום קליפה אמנם לענין הגבינה אי נאסרה כדי קליפה כ' שיש לעיין דשמא אדמיקר בלא בעין לא בלע עכ"ד ועי' בס' משמרת שלום לעיל סי' צ"ה בשפ"ד סק"ה (בא"ד ד' בד"ה ואגב) שהביאו וכתב שהצ"ע של הפרמ"ג בזה הוא דהרי הגבינה אינו יכול לבלוע מהתבשיל שבקערה רק דרך דופני הקערה שנבלע בה מקודם והרי קיי"ל דאדמיקר לי' בלע כ"ק לא אמרינן אלא כשהעליון החם הוא גוף האיסור אבל משא"כ אם האיסור הוא בלוע אף קליפה

א"צ להתחתון עכ"ד וכתב שם עוד בפרמ"ג דכל זה אם הי' הגבינה שעל השלחן צונן וכאמור אבל אם הי' הגבינה ג"כ חמה התבשיל שבקערה נאסר והגבינה י"ל דאינה נאסרת רק כדי קליפה אמנם יש לומר ג"כ דכיון שיש רוטב עכ"פ מצד הב' של הקערה אוסר יותר מכדי קליפה עיי"ש: ועיין עוד במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' צ"ד אות ה' בעובדא שטיגנו עוף במחבת של חלב אינו ב"י רק שהי' עליו מעט שמנונית המאה הנקרש ע"פ מכבר יען לא מורק ולא שוטף להמחבת באופן שנאסר העוף עי"ז כדי קליפה ואחר הטיגון לקחו התרנגולת בעודו רותת והניחוהו בקערות של בשר יקרים קודם שקלפו אותה וכ' דלכאורה יש להתיר הקטרות דכיון דקיי"ל דגם בכלי אמרינן תתאה גבר וטעלע"ר שהוא תתאה הוא צונן וכו' והקליפה מתרנגולת הוא רק איסור בלוע וכמ"ש הט"ז ס"ק י"ג דלא חשיב בב"ח איסור מחמת עצמו רק בנגע בשר חם לגבינה משא"כ חתיכה שנאסר כבר מחלב שוב לא הוי רק איסור בלוע א"כ ממילא לפ"ז דגם בזה שייך דברי הש"ך כאן דאם התחתונה צוננת והעליונה חמה אפי' קליפה לא בעי דאינו יוצא מחתיכה לחתיכה מקמי דמיקר לי' אמנם לדינא כתב שאין להעמיד יסוד על זה כיון שהש"ך בס"ק י"ז כ' דגם חתיכת בשר הנאסרה מחלב חשיב איסור מחמת עצמו אף אם נאסר רק כדי נטילה או כדי קליפה א"כ לפ"ז בולעין שפיר הקערה מהפ"ק של התרנגולת מקמי דמיקר לי' להקליפה שהוא גוף האיסור הנוגע בהם אמנם לדינא כתב שוב דאין להחמיר בענין זה דכיון דכתב הש"ך בס"ק ט"ז בשם המהרא"י דכל היכא דבטל בס' א"צ לא נטילה ולא קליפה ואף לדידן דס"ל דאף בשמן ויש ס' בעינן נטילה הוא רק לחומרא וכמ"ש הפר"ח והביאו במ"ז ס"ק י"א ושפ"ד ס"ק ט"ו וא"כ בנ"ד כיון שיש ס' בהתרנגולת נגד מעט שמנונית החמאה הטוח ע"פ המחבת אף דצריך להחמיר לקלוף מ"מ עכ"פ יש לסמוך ע"ד הט"ז הנ"ל שלא לאסור הכלים כיון דהוי הפ"מ עיי"ש:

קמב אבל בלי שבלע איסור. עבאה"ט ופת"ש מ"ש באיסור שמן שנבלע בכלי ועי' פר"ח ס"ק כ"ב שפסק להתיר להדיא אף בנבלע שומן בכלי מ"מ כל שהוא יבש לגמרי בלא רוטב אינו אוסר רק כדי קליפה עיי"ש והביאו בשפ"ד ס"ק כ"ג והניח בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' בדבריו באו"ח בא"א סי' תנ"א ס"ק ל"ז ובסי' תצ"ד שם סק"ח ועי' עוד בדבריו שם בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות כ"ד שכתב דהוי ספיקא דדינא ובצירוף עוד ספק יש להקל ומה"ט כתב דאם בישלו בקדירה חולבת חלב ואח"כ הדיחוהו והי' נקי ובתוך מעל"ע שמו בו בשר רותח יבש ממש אינו אוסר יותר מכדי קליפה דהוי ס"ס שמא חלב כחוש הוא (עי' בדברינו לעיל ס"ק ק"מ) וקיי"ל דבכחוש אינו אוסר יותר מכדי קליפה אבל בבישלו בקדירה מקודם בשר שמן או חמאה צ"ע אם אוסר בכולו עי"ש אמנם

בחוו"ד בחידושים ס"ק כ"ה כתב בהחלט לדינא להקל בזה כדעת המ"א וכמ"ש הנו"ב (שהביא הפת"ש) עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קס"ח שהעמיד יסוד על פסק זה דגם בבלוע שמן שנבלע בכלי אינו אוסר בכולו עיי"ש לדרכו ועי' בשו"ת שם ארי' חיו"ד סי' כ"ד ובשו"ת באר יצחק מהגאון מקאוונא ז"ל) חיו"ד סי' י"א ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מירושלים) חיו"ד סי' ס' שנשאל מאיש א' שיש לו פאברי"ק מציקארי"א והציקארי"א נעשית מעיקרין ידועין שקולין אותן בכלי ברזל על האש ומערבין בשעת שקולין אותן שמן או שאר שומן שיהי' ניכר בהציקארי"א שמנונית ואח"כ טוחנין אותן העיקרין לקמח וממנו נעשה הציקארי"ע והאיש הנ"ל אין עושה הקמח בעצמו רק קונה הקמח אצל פאבריקאנ"ט שהוא איש חשוד. אך זה אין לו חשש שמא עירב שומן איסור בהקמח עצמו אחרי שכתב להמוכר שישלח לו קמח בלא שום תערובות שומן ולמ"ל להמוכר לערב בחנם שמנונית אם אין הלוקח רוצה בזה חוץ לזה מכיר את הקמת שאין בו שום שמנונית ועיקר החשש שלו שמא מערב ומן של איסור בהעיקרין שעושה לצורך עצמו וא"כ נאסר הכלי שקולין בו עיקרין ואח"כ קולין בכלי א' העיקרין שנעשה מהן הקמח ששולח לו אם מותר עשות מן הקמח הזה ציקארי"א והשיב דאף דמשום טעם דסתם כלי עכו"ם אינו ב"י לא שייך להתיר בכאן דזה ידוע שהפאברי"ק יומם ולילה לא ישבות מלאכה וכו' אך מטעם אחר נ"ל להתיר כיון שהאחרונים החליטו לפסק הלכה המ"א דכלי אינו אוסר רק כדי קליפה אפי' בבלוע שמן וזה ידוע שדבר נאסר כ"ק א"צ ס' נגד הקליפה וא"כ בנ"ד כיון דכבר נעשה קמח וא"א לקלוף יש להתיר ובפרט שיש ספק בנ"ד בכלי עצמה שמא אינו נותן בהעיקרין שומן של איסור אלא שמן היתר ומחמת שמנונית בעין שיש על הכלי ליכא למיחש מסתמא יש ששים נגד הממשות שהוא בעין ועוד י"ל דאם הכלי הוא של נחושת רק ורחבה יש ס' במה שבתוכה כנגד כל הכלי ומותר אף לדעת הש"ך שהניח בצ"ע בדבר שמן וסיים כן נ"ל להלכה דמותר לקנות הקמח אם ברור לו שאינו התערב בקמח הלז שמנונית ורק שיש חשש על הכלי עכ"ל:

קמג כלי שבלע איסור. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דכלי לא נאסר ממאכל שבלוע בו איסור שאינו מפעפע כגון כבד או בשר כחוש שנמלח בכלי שא"מ ועי' מ"ז ס"ק ט"ז שהרחיב הדיבור בביאור דברי הט"ז בזה הוא דאם נאסר הבשר במלחו בכשא"מ או בשר לא נמלח כלל או כבד שאין לו תקנה במליחה ונגע לכלי חם אין אוסרין וה"ה אם הבשר והכבד חמים אין אוסרין הכלי דבלוע אינו יוצא בלא רוטב בכחוש דם כחוש הוא ואף שאין אנו בקיאין מ"מ בבלוע אנו בקיאין. ודוקא ע"י חם אבל ע"י מליחה וצלייה אוסרים

כיון שפועלים להוציא דם של עצמו א"כ הוי איסור עצמו דיוצא בלא רוטב אף בכחוש דאין אנו בקיאין וכל זה בדם של עצמו אבל בדם שבלע ממקום אחר אף ע"י מליחה וצלייי' אין אוסרים דהוי אסור בלוע כיון דלא אמרינן בי' כבולעו כך פולטו ואינו יוצא במליחה וצלייי' אסיר אחרות וא"צ אפי' קליפה ונשמע מזה ממילא דחם ע"י אש לאחר שהוסר והאש או צלוי' לאחר שסילקו מהאש או שנגע כלי חם בחתיכה בלתי מליחה אין אוסרת אף בדם של עצמה דכיון דשלא ע"י מליחה וצלייי' הוא תו הו"ל בלוע חיש דאינו יוצא אלא ע"י רוטב וממילא נשמע דחתיכה בלוע מאיסור כחוש של איסור אחר אף ע"י מליחה וצלייי' אינו יוצא עכ"ד ומבואר מדבריו דדוקא בבלוע במאכל איסור כחוש הוא שאינו אוסר אבל אם בלוע בהמאכל איסור שמן שפיר אוסר ע"י חם אפי' בלא רוטב. והנה החוו"ד בביאורים ס"ק ט"ו וחידושים ס"ק כ"ד לעיל סי' צ"ה בביאורים סק"ה ובסי' צ"ז בביאורים סק"ד כתב דבר חדש אין כלי נאסר ממאכל שיש בו איסור בלוע ואפי' הבלוע שמן ומבואר מדבריו פי' המאכל יש בו רטיבות קצת מ"מ כל שאין שם רוטב אינו יוצא ממנו הבלוע להכלי עיי"ש אמנם מדברי הט"ז כאן משמע להיפך ועי' בערוגות הבושם ות י"ב ובשבילי דוד אות י"ב מה שהשיבו ע"ד החוו"ד בזה והוכיחו בראיות דוקא בכחוש הוא דאין הכלי בולע אבל בהי' בהמאכל איסור בלוע שמן שפיר צולע הכלי ונאסרה עיי"ש איברא כי בסי' צ"ו בביאורים סוף סק"ו כתב החוו"ד עצמו וז"ל ואפשר דמיירי בבלוע שמן דיוצא בלא רוטב עכ"ל מבואר מדבריו הוא בעצמו ס"ל שם דבלוע שמן יוצא לכלי אף בלא רוטב ועי' בשו"ת בית למה חלק א' מיו"ד סי' ק"מ שהתפלא על החוו"ד בזה מדברי הט"ז ובמה סותר א"ע כנ"ל ועיי"ש עוד בסי' קס"ח שכתב דח"ו לסמוך ע"ד החוו"ר להקל זה כלל עיי"ש באורך וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ו ובפיה"ק ס"ק נ"ה שבילי דוד אות י"ב ובחכמת אדם כלל נ"ז סעי' ו' לדינא דאם הבלוע שמן סר הכלי עיי"ש וידידי הרב הגדול מהר"ש שיחי' אבד"ק סוואליווע הסביר ברי החוו"ד הנזכר שאין סתירה בדבריו כלל דבאמה צריכין להבן בלא זה דברי החוו"ד דכיון דאמרת דאיסור שמן מפעפע לחוץ מהאוכל הנבלע בו א"כ הרי הו"ל כמו איסור בעין למה אין הכלי בולע ממנו אלא דבע"כ צ"ל דהוא גופא שיפליט החתיכה בליעת האיסור שנבלע בתוכה צריך ג"כ סיוע של הדבר ההיתר הנסמך עלי' שיפעול להפליט ממנה ע"כ בכלי שפיר כיון שהוא קשה אין בו כח לסייע להחתיכה שתפליט ומעצמו אינו יכול להפליט האיסור הבלוע בתוכו ואפי' אם הבלוע שמן לא נאסרה הכלי והא תינח חם בחם דהכא משח"כ לעיל סי' צ"ו דשם מיירי בענין דוחקא וחריפות דשם יוצא הבלוע מהבשמים מאליו ע"י הדחק של הסכין והוי הבלוע כמו בעין שפיר בולע

המדוכה אח"כ כמו משאר איסור בעין ושפיר והבן. ואין לדברים אלו סתירה מדברי האבן העוזר שם (עי' בדברינו שם ס"ק ג') דס"ל דהוי נ"ט בר נ"ט כיון דסוף כל סוף מה שיוצא הוא רק איסור קלוש ודו"ק עכת"ד ודבריו מסתברים (קמד) אוסרת היתר שנוגע בו. עי' בס' פנים יפות עה"ת פרשת צו שכתב דהא דקיי"ל דבלוע יוצא מכלי לאוכל בלא רוטב ואפי' בלוע כחוש היא רק חומרא מדבריהם ומה"ת אינו יוצא גם מכלי לאוכל רק בלוע שמן עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים מ"ש בזה:

קמה היתר שנוגע בו. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות ל"ד שכתב דאם בישלו בקדירה בשר הריאה או ירקות וכדומה שדרכו לצוף למעלה מן המים ולקחו כף טריפה ודחפו למים לא אמרינן דנאסר התבשיל תיכף מן הכף ואע"ג דקיי"ל דכלי אוסר מאכל אפי' בלא רוטב מ"מ כאן הוי כמו חתיכה שמקצתו ברוטב דלעיל סי' צ"ב והוי כמו ניער וכיסה כיון דבא תיכף לקדירה וכל הקדירה מצטרף עיי"ש:

קמו שנוגע בו. עבאה"ט ותמצית הדברים כי חילוק יש בין מאכל איסור או שהוא בלוע מאיסור שנוגע בהיתר ובין כלי שבלוע מאיסור שנגע למאכל דשני דברים יבשים לגמרי שנגעו זה בזה אוסר בצלי"י כדי נטילה אבל להפליט מכלי אל אוכל אם הוא יבש לגמרי אינו אוסר רק כדי קליפה אא"כ יש בו רטיבת קצת אז אוסר כדי נטילה אף מכלי אל אוכל ולדידן דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן ביש בו רטיבת קצת אוסר עד ס' וביבש לגמרי אף לדידן אינו אוסר רק כ"ק ואף אם ההיתר שמן אין אוסר כ"א כדי קליפה. שפ"ד ס"ק כ"ג עיי"ש:

קמז בו. עבאה"ט מ"ש אבל כלי אין אוסר כלי וכתב בשפ"ד ס"ק כ"ב ומ"מ לכתחלה אין לעשות כן ליגע ב' קדירות חמות אפי' אין בהם תבשיל אבל בדיעבד אין כלי אוסר כלי אפי' בלוע שמן עכ"ד (וע"ל סי' צ"ב ס"ק קע"ט וק"פ):

קמח אפילו. עבאה"ט ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות ל"ז בעובדא שאפו לחם במחבת ונשפך מאכל איסור על המחבת מבחוץ וכ' דלכאורה יש להכשיר הלחם כיון דהוא חם בהם בלא רוטב ומהכלי אינו נאסר רק כדי קליפה כמ"ש בש"ך אבל באמת ז"א דדוקא אם בלעה הכלי תחלה איסור ואח"כ נגעה בדבר חם ביבש בזה כתב הש"ך דאינו אוסר רק ר"ק משא"כ בזה שנפל האיסור על המחבת בעוד שהמאכל הי' בתוכה דזה הוי כמו אם נפל האיסור לתוך התבשיל כמ"ש הט"ז סי' צ"ב ס"ק י"ט והמנח"י כלל נ"ה סק"ב דזה הוי כנפלה לתוך התבשיל ממש עיי"ש:

קמט באיסור שאינו שמן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמ"מ אינו אוסר אלא כדי קליפה ועי' בחמודי דניאל שם אות כ"ב שכ' דאפי' בד"ח כגון מלח אינו נאסר ביבש מכלי רק כדי

קליפה ומה"ט כתב בעובדא שיבשו מלח בכלי חולבת במקום חם ואח"כ מלחו באותו מלח בשר שהבשר מותר דהא לא נאסר כל המלח רק אותו מלח שמע בכלי נאסר כדי קליפה ובטל ברוב בשאר המלח שלא נגע בהכלי וכן אפי' אם לא מלחו עדיין באותו מלח בשר אם לא טחנו את המלח בטל ברוב ואם טחנו בטל בששים וכן אם יבשו את המלח בכלי של איסור נמי המלח מותר מה"ט עיי"ב:

סעיף ח:

קנ כוליא. ע"ל סי' ס"ד סעי' י"ב:

קנא כדי קליפה. עי' פרי תואר ס"ק י"ג וי"ד שהתפלא על המחבר בזה ועמ"ז ס"ק י"ח ובשפ"ד ס"ק כ"ד (בד"ה ובענין הקרומים) ועי' בשלחן גבוה ס"ק כ"ט:

קנב :

וכן נוהגין. עט"ז וש"ך בשאר האיסורין ועשפ"ד סוף ס"ק כ"ז ועי' בביאור הגר"א ס"ק מ"ז שכתב דהטעם של הרמ"א שכתב וכן נוהגין הוא משום דאא"ב בין כחוש לשמן ומשערין בכלי חלב בס' עיי"ש:

קנג ואם נתבשל. עבאה"ט מ"ש מהש"ך אפי' לא נמלח ונצלה תחלה ועי' מנח"י כלל ל"ז סק"ט וכו"פ ס"ק י"ח שהתפלאו דאם לא נמלח תחלה הרי בלא"ה אסור משום דם ועיי"ש במ"ש בזה ועי' שפ"ד ס"ק כ"ה מ"ש ע"ד בזה והוא ז"ל כתב דיש נ"מ לענין אם בישלו עם הרבה חתיכות עד שיש ס' בקדירה נגד חתיכה זו דאז משום דם קיי"ל דבהפ"מ ביש ס' גם חתיכה זו מותרת משא"כ משום איסור חלב עיי"ש:

קנד נתבשל כך הכוליא נעשית נבילה. עי' במנח"י כלל ל"ז סק"ח שעמד על לשון הרמ"א בזה דמשמע דדוקא בנתבשל אמרינן חנ"נ אבל במליחה וצלייה לא אמרינן נ"נ והלא קיי"ל דשלא בהפ"מ גם במליחה אמרינן חנ"נ כמו בבישול ומצדד לומר דאפשר דבכוליא כיון דבלא"ה יש פוסקים דס"ל דאמרינן דהקרום מפסיק ע"כ לא מחמרינן כולי האי לענין חנ"נ ומ"מ הניח בצ"ע עיי"ש ועי' ביד אברהם מ"ש ע"ד המנח"י בזה וכתב שיש לחלק בין צלי ממש ובין צלי קדר עיי"ש:

קנה וצריך ס'. עבאה"ט סוף סק"כ מ"ש דלעיל סי' ס"ד כ' הרמ"א דכל הקרומים א"צ אלא קליפה וכו' ואיני יודע איך שייך זה לסעי' זה דמירי בצלי ובבישול ולא נזכר כלל מנמלחו וזה הו"ל לציין ברמ"א בסעי' שאח"ז במ"ש אם הקרומים או החוטים נמלחו עם בשר:

קנו וה"ה. עי' בס' חמודי דניאל הלכ' מליחה אות י"ז שהביא מנהג שנוהגין שאין מבשלין הכרס ושאר בני מעיים בלא בשר כי גם לאחר שמנקרים מעליהם החלב ולא נשאר בהם

שום שומן מדקדקין שלא לבשלם בלא שאר בשר דשמא יהי' נראה קצת שמנונית על התבשיל ויתלו שהשמנונית הוא מהבשר עיי"ש:

קנז בקרום. עי' מנח"י כלל מ"א סק"ז שכתב דבשומן הגיד כיון דאינו אסור מדינא רק מחמת שישראל קדושים נוהגין בו איסור לא אמרינן בי' איסור דבוק עיי"ש ועי' במ"ז לעיל סי' נ"ה סק"ז שכתב שאלה בחתיכת ירך שהי' דבוק בה שומן הגיד ולא הי' בחתיכה ס' נגד השומן אי אמרינן בי' איסור דבוק כיון שאינו אסור מדינא רק ממנהג ישראל קדושים ומצות פרישה ומצדד שם דלא אמרינן בשומן הגיד איסור דבוק וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדבריו בשפ"ד לעיל סי' ק' סק"ח שעמד ג"כ בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' בדעת תורה בפתיחה להלכ' טריפות אות מ"ז ועי' בכנפי יונה לעיל סוף סי' ק' מ"ש בזה והביא דברי המנח"י הנזכר וכתב דאם כי דעת הרמ"א לא נראה כן מ"מ בשעת הדחק והפ"מ נכון להקל בזה עיי"ש: (קנח) שעל היותרת. ע"ל סי' ס"ד סעי' י"ב ועי' בס' דברי שאול ויוסף דעת לעיל סי' ס"ד שם שהביא עובדא שאירע שבעש"ק נמלח יותרת הכבד ונתבשל בלא ניקור היינו שלא הסירו הקרומים וכתב שם דאף שהט"ז מביא בסי' ס"ד דאם אין בחתיכה עצמה ס' נגד הקרום צריך ששים נגד כל החתיכה דחנ"נ וכ"כ הרמ"א בסי' ק"ה שאם נתבשל כך נ"נ וצריך ס' נגד כילה מ"מ בהפ"מ וכבוד שבת יש להקל אף בבישול כיון שהוא חלב כחוש וכמ"ש הרמ"א לעיל סוף סי' ס"ד וכו' וגם יש בזה שיטת הרמב"ם והטור דקרמא מפסיק וכו' אמנם בעובדא זו הטרפתי מחמת שהאשה היתה מזידה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ד ס"ק קכ"ו):

סעיף ט:

קנט מחמת מלחי. עבאה"ט מ"ש לעיין לעיל סי' צ"א והנה שם מבואר דלדידן אפי' במליחה מועטת אסור במקום שאין הפ"מ דלא בקיאינן בין מליחה מרובה למועטת ובהפ"מ מותר במליחה מועטת עיי"ש ובחוו"ד כאן בחידושים ס"ק כ"ז ועי' בשפ"ד כאן ס"ק כ"ו דבהפ"מ שרי במליחה מועטת אפי' בשמן גמור אבל באין הפ"מ אפי' כחוש ומליחה מועטת אסור עיי"ש אמנם בחידושי הגרעק"א לעיל סי' צ"א שם סעי' ה' בהגה השיג על הפרמ"ג כאן וכ' שאין דבריו מוכרחים אלא בכחוש ומליחה מועטת סגי בקליפה דתרתי לא אמרינן דאא"ב בין כחוש לשמן ואא"ב בין מליחת צלי לקדירה עיי"ש:

קס ואם הוא וכו'. כן הוא גירסת הש"ך והמנחת כהן חלק ב' משער התערובות פרק ו' ואם הוא בוי"ו הפירוד עיי"ש אמנם יעוין במנח"י כלל ל"ח סק"ט שהביא נוסחא אם הוא בלא וי"ו] (ועי' בהגהות אמרי ברוך דהביאו וכתב דר"ל דדוקא בשומן הגיד וקנוקנות סגי בקליפה כיון שהוא רק איסור דרבנן משא"כ בקרומות עכ"ד) והוא עיקר ובספרים

שכ' ואם (בויו מחלקות) הוא ט"ס עייש באורך קצת וכ"כ בפר"ח ס"ק ל"ב עייש ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ז שהביא דבריהם ומתמה על המנח"י והפר"ח בזה דהב"י בשלחנו הטהור מחמיר דגם בשומן הגיד צריך נטילת מקום בע"כ העיקר הוא כגי' הש"ך והמנחת כהן ואם בויו עייש:

קסא ולהצריכם נטילת מקום. עבאה"ט ומ"ש אבל לחוש למנהג כתב הרב בסי' ס"ד סעי' כ' כו' עפר"ח ס"ק ל"ב ובכנה"ג בהגהות ב"י אות מ"ט ובמ"ז ס"ק י"ח ושפ"ד סוף ס"ק כ"ז ועי' בדברינו לעיל שם (ס"ק קכ"ה): (קסב) חלב ממש צריך ששים. מדאורייתא והיינו בחלב שמן אבל בחלב כחוש ליכא רק איסור דרבנן מחמת מנהג פרמ"ג בשער התערובות חלק ב' ריש פרק ג'. ועייש שכתב דבספק נמלח חלב שמן עם בשר הוי ספק איסור תורה משא"כ בכחוש בספק אם נמלח כלל י"ל דהוי ס"ס להקל עייש:

קסג ואם הבשר שנמלח עמו וכו'. עבאה"ג מ"ש היינו שדבוק בו והוא מהט"ז אמנם בש"ך ס"ק כ"א ובפר"ח ס"ק ל"ו כתבו דה"ה מונח אצלו ואינו דבוק עייש ועי' במ"ז סק"כ שכתב דבע"כ מ"ש הט"ז שדבוק לחלב אינו ר"ל דדוקא כשהוא דבוק אז הוא מפטם אבל אם אינו דבוק רק מונחים זא"ז אין היתר מפני זה לאיסור מחתיכה לחתיכה במליחה דזה אינו דהא מבואר לעיל סי' ע' סעי' ד' דגם מחתיכה לחתיכה ההיתר מפטם לאיסור אפי' במליחה אלא שהט"ז בא לשלול לאפוקי חתיכה שמינה היתר שנגעה בחתיכה שנאסרה מחמת חלב אע"פ שנאסרה כולה אפ"ה חתיכה אחרת שנוגע לחתיכה זו שרי דאין הבלוע מפעפע מחתיכה לחתיכה אפי' כשהבלוע שמינה עייש ויש נ"מ בזה לדידן בכחוש גמור בדרבנן או בהפ"מ וכמש"ל (ס"ק ק"כ):

קסד בשומן הגיד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאף הטוהמ"ח לא אמרו אלא בששניהם מלוחים אבל לא כשהי' האיסור מלוח וההיתר תפל ועשפ"ד ס"ק כ"ח שהתפלא ע"ד הש"ך בזה דמדברי המחבר להלן סעי' י"א משמע דגם כשהי' ההיתר תפל אמרינן פיטום והניח בצ"ע עייש ועי' עוד בדבריו לעיל ס"ק י"ד מזה אמנם הנה גם בנו של הש"ך ז"ל בנקה"כ ע"ד הט"ז ס"ק כ"ב ולעיל סי' ע' סעי' ד' מעורר שמדברי המחבר בסי' ע' שם מבואר דלא כמ"ש בש"ך כאן וגם הש"ך בעצמו שם ס"ק כ"ב כ' דאין חילוק בין האיסור מלוח או ההיתר מלוח עייש וכ"כ בחידושי הגרעק"א על הש"ך כאן שדבריו נסתרים מדברי המחבר בסי' ע' שם עייש ועי' במנח"י כלל כ"ג סק"ח שמעורר ג"כ בסתירת דברי הש"ך לדבריו דלעיל סי' ע' וכתב דמשום הא לא ארי' דהש"ך שכ' שם לעיל סי' ע' הוא רק לתרץ דברי הב"י לשיטתו אבל לדידי' לא סבירא כן לדינא רק כמ"ש כאן אך כתב שגוף דברי הש"ך כאן שכ' דבמליחה לא אמרינן פיטום הוא תמוה וסיים בצ"ע למעשה

עיי"ש ועי' בהגהות יד אברהם כאן ועי' בעצי לבונה מ"ש בדברי הש"ך בזה ובמ"ש בזה. לדינא (ועי' להלן ס"ק קפ"ט):

קסה :

ולפחות קליפה. דהיינו בדיעבד אם לא נטל כדי נטילה רק כדי קליפה ונתבשל כך מותר יד יהודה בפיה"ק ס"ק ס"ד:

קסו דבוק בה. או מונח אצלו. ש"ך ס"ק כ"ט (וע"ל ס"ק קס"ג) ועי' ביד אברהם שכ' דלא בעינן שיהא ממש נוגע ומונח אצלו ממש אלא ר"ל שמונחת סמוך לה בפליטתה ואפי' אינה נוגעת בחלב וכדלעיל סי' ע' סעי' ג' בש"ך ס"ק י"א עכ"ד: (קסז) ולענין שאר חתיכות. עי' מזה בשו"ת מהרי"ט צהלון סי' צ"ז באריכות:

קסח בפני עצמה. עבאה"ט ומ"ש לעיין בנקה"כ ר"ל כי בנקה"כ כ' דלק"מ דלחומרא שפיר חיישינן דמפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב במליחה משא"כ לקולא עיי"ש אמנם יעוין בדגול מרבבה לעיל סי' צ"ב בש"ך סק"ג שהביא מדברי הט"ז והנקה"כ כאן והביא מדברי הרשב"א דמשמע מדבריו דאפי' לקולא ג"כ אמרינן דשמן מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ולדינא העלה לחלק בזה בין בב"ח לשאר איסורין דבבב"ח אמרינן דבשמן מפעפע רק לחומרא אבל לא לקולא משא"כ בשאר איסורין לענין שאר החתיכות אמרינן דבשמן מפעפע אפי' לקולא שאפי' ניער בסוף א"צ ס' נגד כל החתיכה דהא דאמרינן חנ"נ בשאר איסורין הוא רק מדרבנן אבל לענין אותה החתיכה גם בשאר איסורין חיישינן לחומרא ואמרינן דאותה החתיכה עצמה אפי' במקום שצריך ששים ויש ששים אפ"ה אסורה גם כדי נטילה עיי"ש ועי' במ"ז ס"ק כ"ב ושפ"ד סק"ל מ"ש בדברי הט"ז והש"ך בנקה"כ והפר"ח בזה באורך ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ג מה שהאריך בזה ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק ט"ז מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה וכ' דבשמן לכ"ע מפעפע בלא רוטב רק שאינו מפעפע ומחלק הטעם בכל החתיכות בשוה עיי"ש ועי' בבינת אדם שעני או"ה סי' מ' (אות נ"ז) בעובדא שמלחו תרנגולת שמינה עם חתיכת בשר ומקצת חתיכה אחת נגעה בתרנגולת והשאר חתיכות נוגעות זו בזו והי' הפ"מ מה דינו וכתב דלכאורה אין היתר כיון דכתב הרמ"א דבשמן גם בהפ"מ אמרינן דמפעפע בכולו א"כ הוא מפעפע מחתיכה לחתיכה אבל לדינא ז"א דהעיקר לדינא דאין בלוע יוצא אפי' במליחה מחתיכה לחתיכה בלא רוטב גם בשמן ע"כ אותן החתיכות שלא נגעו בגוף העוף הטריפה יש להתיר וכתב שהציע הדבר לפי הגאון בעל בית מאיר ז"ל והסכים עמו להקל בזה בהפ"מ וסעודת מצוה עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק ב' מיו"ד סי' קצ"א מ"ש ע"ד הבינת אדם בזה וכתב שאין דבריו מכריעים אצלו כלל ובדבר

שיש בו סרך שמנונית אין מקום להקל כלל וכן נוהגין כל בעלי הוראה להחמיר וכ' דמ"ש הבינת אדם שהגאון בעל בית מאיר הסכים לדבריו להקל בהפ"מ אולי בנדון שנשאל עליו הבית מאיר הי' שאר צדדים עוד להקל אבל בלא"ה אין להקל עיי"ש באריכות וכ"כ בס' דברי יוסף סי' תקצ"ח שאין לסמוך ע"ד המקילין בזה כלל והעלה בראיות דהעיקר לדינא דשמן אמרינן דמפעפע מחתיכה לחתיכה במליחה אפי' בלא רוטב ויש לאסור כל החתיכות עד שיהי' בין כולן ס' כנגד העוף הטריפה עיי"ש באריכות:

קסט הראויות להתכבד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך הטעם דאין האיסור מחמת עצמו ועשפ"ד ס"ק ל"ב ובמ"ז ס"ק כ"ג שכ' דפשיט הוא דאפי' לדידן דקיי"ל דגם בשאר איסורים חנ"נ אפ"ה לא הוי חהר"ל משא"כ באיסור מחמת עצמו כגון בב"ח אפי' מליחה שייך דין חהר"ל לכן בבשר וגבינה בכה"ג שייך דין חהר"ל אפי' בבב"ח דרבנן כגון בבשר עוף עיי"ש:

קע דכל מליחה אינה אוסרת רק כ"ק. עשפ"ד ס"ק ל"ו דלדעת הי"א אלו שהוא הראבי"ה וסייעתו הקליפה מדין תורה נאסרת וממילא דכל ספיקות צריכין להחמיר דספיקא דאורייתא לחומרא אבל לדידן דקיי"ל דכל מליחה בס' והקליפה חומרא בעלמא הוא ממילא דכל ספק דהוי בהקליפה הוי לקולא עיי"ש ובסוף ס"ק ל"ה ועי' בס' ערך שי לעיל סעיף סוף א':

קעא ולפי שאין אנו בקיאין וכו'. היינו באיסור מחמת עצמו אבל באיסור שע"י בליעה גם בזמה"ז אנו בקיאין בין כחוש לשמן וכמ"ש הש"ך ס"ק י"ז וי"ח ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ק"כ):

קעב נוהגין לשער בכל מליחה בס' ר"ל גם בכחוש שפ"ד ס"ק ל"ז. ועי' בשלחן גבוה ס"ק ל"ג ועי' בשו"ת הגרעק"א מהד"ת סי' י"ט וכ' בחכמת אדם כלל מ"ג סעי' ט"ז דאע"ג דאנן קיי"ל לשער כל מליחה בס' אפי' אם האיסור כחוש משום דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן מ"מ בהפ"מ יש להקל אם רואין לפי ראות עינינו שהוא כחוש להתיר במליחה ע"י קליפה עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תע"ו שכתב דאם כי לא קיי"ל כהחכמת אדם בזה מ"מ אם הטמא מליח למעלה כיון דאיכא הרבה פוסקים דס"ל דאפי' בשמן אינו אוסר ע"כ יש לסמוך עליהם להקל עכ"פ בהפ"מ בבהמה כחושה שרואין שהבשר כחושה ע"י קליפה עיי"ש:

קעג לשער בכל מליחה בס'. היינו במאכל אבל כלי שבלע ע"י מליחה ובשלו בה אח"כ א"צ ס' כ"א נגד קליפת הכלי כמ"ש הש"ך לעיל סי' צ"ח ס"ק י"ד גליון מהרש"א ולענין

אם יש לחלק בזה בין אם נבלע בכלי בלוע כחוש ובין אם נבלע בה בלוע שמן ע"י מליחה עי' בדברינו לעיל שם ס"ק נ"ח):

קעד דאם איכא ס' בין הכל ביחד. עי' בדגול מרבבה שמתמה בזה דמלשון הרמ"א כאן משמע דאמרינן במליחה ג"כ חנ"נ ולעיל סי' צ"ב ס"ק ט"ז מביא הש"ך בשם הת"ח דלא אמרינן במליחה חנ"נ וכתב דצ"ל דכאן מיירי באין הפ"מ עיי"ש וכ"כ בחידושי הגרעק"א ז"ל ובהגהות אמרי ברוך עיי"ש ועי' מזה במנח"י כלל ל"ח סק"ה ועשפ"ד לעיל סי' צ"ב ס"ק ט"ז שכתב דאף בדבוק ונמלחו יחד יש להתיר בהפ"מ אף אותה החתיכה וכ"ש שאר החתיכות עיי"ש וכ"כ במ"ז כאן ס"ק כ"ה דבהפ"מ אפשר דגם אותה החתיכה מותרת עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד בקו"א סי' כ"ט שנשאל בעובדא שמלחו בשר עם קיבה שהסירו הקרום ולא החלב ואח"כ בשלו הבשר ולא הקיבה וכתב דאם הי' ששים נגד החלב רק שלא הי' ששים נגד הקיבה יש לסמוך בהפ"מ על הפוסקים דלא אמרינן חנ"נ באיסור דבוק במליחה עיי"ש באריכות ועי' בד"ק (הנדפס בסוף חלק א' מיו"ד דפוס לבוב) סי' ס"ד ס"ק י"א בעובדא שחתכו חלב (בציר"י) צונן בסכין ולא קנחו הסכין מהחלב והניחו כך בחלב בעין שעליו משך שנה תמימה ואחר שנה חתכו בה מלח ומלחו בו בשר והי' תערובות גדול והפ"מ והתיר הכלים לאחר מעל"ע משום דהוי ס"ס ספק שמא החלב בעין שהי' על הסכין כבר נפגם ונפסל מאכילת כלב כיון ששהה כ"כ בעוד שלא הי' מהותך וספק שמא הי' ס' בבשר ובכל התבשיל נגד החלב שהי' על הסכין והמלח לא נ"נ דבצונן אף במליחה יש להקל בהפ"מ דלא אמרינן חנ"נ עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ע"ו) מ"ש בדין זה אמרינן חנ"נ במליחה:

קעה בין הכל ביחד. עי' בהגהות חכמת שלמה שנשאל בבשר שהי' בו עצמות ונמלח עם איסור אם מצטרפין גם העצמות לששים או לאו וטעם הספק בזה הוא כיון שכ' הט"ז לעיל סי' צ"ט דעצמות דינם ככלי עצם וא"כ כיון דקיי"ל דכלי אינו בולע ע"י מליחה רק כדי קליפה האיך מצטרפין את העצמות לבטל האיסור דהרי העצמות אינם בולעין מן האיסור רק כדי קליפה והשיב דבודאי גם העצמות מצטרפין לבטל כי בודאי גם להעצמות מהני מליחה דאל"כ איך קיי"ל לעיל סי' ע"א דמהני מליחת עצמות למוח שבתוכן ובע"כ כיון שיש בהעצמות לחלוחית קצת ע"כ נכנס כח המלח לתוכו ומוציא הדם מתוך המוח מבפנים לחוץ וממילא דגם לענין צירוף לבטל איסור אמרינן הכי שע"י המלח נבלע לתוכן טעם האיסור כמו בהבשר עיי"ש (ועי' בפת"ש לעיל סי' צ"ט ס"ק א'):

קעו שהחלב דבוק בה. לאו דוקא חלב דה"ה שאר איסור כמו שמסיק וכל זה וכו'. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ע"ד:

קעז מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה. עי' בחידושי הגרעק"א שם בסוף הדיבור שכתב שיש לעיין דבהפ"מ דקיי"ל דסגי בס' נגד החלב לבד אם אותה החתיכה שהחלב דבוק בה נשאר באיסורה עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד ס"ק ל"ח (בדין הא') מ"ש בזה וכ' לדינא בודאי אותה חתיכה נ"נ ונשארה באיסורה עיי"ש והבאתי דבריו להלן (ס"ק קפ"ב) ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ז ובפיה"ק ס"ק ע"ג שכ' כן בפשיטות לדינא דאותה חתיכה עכ"פ נשאר באיסורה עיי"ש ועי' בשו"ת מלחמות ארי סי' נ"ו בעובדא שלקחו שומן שאינו מנוקר מחלב ועשו מולייתא (שקורין קוגי"ל) לכבוד שבת ואכלו רותח בכלים ועירו רותחין בשעת עשיה כנהוג והי' תערובות בין הכלים וכ' דכיון דבודאי בעינן ס' כנגד הקרום עכ"פ וכיון דהוי איסור דבוק בודאי דבבישול בעינן שיהי' בהשומן עצמו ששים נגד הקרומים שעליו ואי ליכא ששים בעינן בהמולייתא ס' כנגד כל השומן א"כ פשוט הוא דהמולייתא עם הכלי אסורים דבמולייתא בודאי אין ששים כנגד כל השומן וגם י"ל דאפי' הי' במולייתא ס' כנגד השומן אסור דכיון דהשומן עצמו אסור וכל השומן שבמולייתא ניכר אלא שאינו יכול לבררו וקיי"ל דהיכא שהאיסור ניכר ואינו יכול לבררו אסור כל התבשיל אפי' יש ששים והכלי שעירו עליו רותחין נראה לכאורה דנאסר כדי קליפה עכ"פ כדין עירוי עיי"ש:

קעח שהאיסור נגע בה. עי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"ה (בתחלת התשו') בעובדא שנמלחה חתיכה טריפה עם חתיכה כשרה ויש ספק שמא לא נגעו זה בזה אך הי' קרוב זה לזה ויש חשש שפליטת צירן נגעו זב"ז וכ' שם דבסלים שלנו שמולחין עליהן בשר כעת שעשוים בקליעת מערבות דקות והם מלאים נקבים גדולים ואין בין נקב לנקב אפי' כמלא נקב אין לחוש כלל לנגיעות הפליטות כל שאין מונחים זה אצל זה בקירוב ממש כי הציר זב תיכף לחוץ לכן כל שידעינן בודאי שלא נגעו זב"ז כנ"ל אין לחוש אבל בסתמא יש לחוש שמא נגעו זה בזה כמ"ש הפוסקים דמסתמא אמרינן דנגעו זה בזה ואין זה ספק כלל עיי"ש:

קעט צריך קליפה מעט. פי' במקום שנוגע בחלב לבד לא כל החחיכה פר"ח ס"ק מ"ה. וכ' בשפ"ד ס"ק ל"ז וז"ל ונראה לי לאו דוקא קליפה במקום שנגע בחלב ה"ה במקום שנגע באיסור ר"ל אם חלב דבוק בחתיכה וחתיכה נגעה לו במקום בשר צריך קליפה דנ"נ עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ע"ה מ"ש בזה לדינא עיי"ש:

קפ קליפת. עשפ"ד שם שכ' דצ"ע באם אינו יודע היכן נגע ואין רוב אי מחמרינן בכה"ג באיסור דבוק עיי"ש:

קפא ואם אינו יודע איזה נגע. עבכנה"ג בהגהות ב"י אות ס"ב שכ' שבא לפניו עובדא בחתיכת בשר שנמלחה בחלבה עם מ"ב תרנגולת ולא הי' בכל א' מהן ס' כנגד החלב ויש מי שהי' רוצה להתיר מפני שיש סברה שלא נגע בכולן רק באיזה מהן וא"כ הו"ל כדין אם אינו יודע באיזה נגע דלא מחזקינן איסורא וכולן מותרין והוא השיג על זה כיון שהדרך להפך החתיכות בשעת מליחה כדי למלחן מכל צד בודאי מן הסתם נגעו כולם זה בזה ואין זה ספק כלל ועיי"ש עוד באות שאח"ז שהי' לפניו עובדא בעוף שנשבר עצם הקוליות בענין שעושה אותה טריפה ונמלחה עם מ' תרנגולות אחרות והורה לאסור כל התרנגולות דאין לצרף זה לספק שמא לא נגעו התרנגולים זה בזה בשעת מליחה דזה דבר שאי אפשר הוא שלא יגעו במליחה זב"ז עיי"ש באורך ועי' בשלחן גבוה מחודש ד' שהביא דברי הכנה"ג בזה והרבה להשיב ע"ד במה דפשוט לי' כ"כ דלא הוי שום ספק אם לא נגע דזה ברור הוא דאם לא נמלחו רק ב' או ג' חתיכות פשוט הוא דשפיר הוא ספק השקול אם נגעו כיון שיש מציאות שלא יגעו זה בזה ודוקא במלח הרבה חתיכות על כלי א' אז אמרינן דמן הסתם לא סגי שלא יגעו זה בזה. אמנם באמת גם במלח הרבה חתיכות אין לחוש שמא נגעו כולם זב"ז שזה רחוק מן השכל שיגעו כולם זה בזה דלמ"ל ליגע בחתיכה שמונחת רחוק מזו החתיכה ואין לחוש רק לב' או לג' חתיכות ולכל היותר לד' חתיכות המונחים סביב וסמוך לה אבל לא לכולם וממילא בנ"ד שהי' מ' תרנגולים יש להתיר כולם דלכל א' וא' אמרינן שהוא מהרוב שלא נגעה עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"ה:

קפב איזה נגע. עש"ך ס"ק ל"ה שכ' דבע"כ מיירי דיודע עכ"פ שלא נגע ברובן ע"כ שרי משום דבטל ברוב ועי' בפרי תואר ס"ק י"ח שכ' דאע"פ שידוע שנגע במחצה מהחתיכות מ"מ כל שלא נגע ברוב מהחתיכות הכל שרי עיי"ש אמנם בגוף הדבר שהחליט הש"ך דביודע שנגע ברובן אסור עפר"ח ס"ק מ"ו ומנח"י כלל ל"ח סק"ח מה שתמהו על הש"ך בזה עיי"ש ועשפ"ד ס"ק ל"ה מ"ש בדבריהם בזה עיי"ש:

קפג הכל שרי. עי' בשו"ת צמח צדק סי' מ"ג באשה בעלת הבית שהביאה לביתה בשר ושומן וחלב (בציר"י) ובקשה להמשרתת מגרת ביתה שתעשה הבשר והשומן בהכשר בהדחה ומליחה והיא עשתה כן ואח"כ מצאת הבעה"ב בהכלי שמונח הבשר והשומן וגם החלב ושאלה להמשרתת אם נמלח החלב עם הבשר והשומן והשיבה שאינה יודעת ומסופקת אם נמלח כל מה שמונח בכלי או לאו והשיב לאסור דבשומן הוי מליחה בששים מה"ת וכאן נמצא כאן הי' לא שייך כאן דדוקא בנפל מעצמו אמרינן כן משא"כ בנ"ד דע"י אדם בא הכל ביחד אין תולין לקולא וחיישינן שמא לא ידעה המשרתת ומלחה

הכל ביחד וכתב דכל זה בהי' שם בשר ג"כ דהוי מין באינו מינו והוי ספיקא דאורייתא אבל אם לא הי' שם בשר רק שומן והספק הוא אם נמלח החלב עם השומן אז אף שאין שם בהשומן ששים נגד החלב יש להקל דחלב בשומן הוי מין במינו ובטל ברוב מן התורה ואין כאן אלא ספק דרבנן ואזלינן לקולא עיי"ש [וכל אותה השאלה והתשו' אות באות נמצא בשו"ת עבודת הגרשוני סי' י"ד ועי' בתשו' שבסוף הס' משנת דר' עקיבא סוף סי' ק"י שעמד בזה וכתב דבלי ספק חד מינייהו אמרה ונשתלחה התשו' מזה לזה ואח"כ נמצא התשו' בין הכתבים והדפיסו על שמו ובפרט דשו"ת צ"צ לא חתם את שמו על התשו' כדרכו מש"ה הי' קל לטעות כי שני הספרים אלו לא נדפסו בחיי המחברים ז"ל והאמת יורה דרכו שהמחבר מתשו' זו הוא העבודת הגרשוני כי בהעבודת הגרשוני נחתו שם בעל עבה"ג עליה וכ' שיש נ"מ בדברים אלו שאין לנו למנות הדברים שבתשו' זו לב' דעות רק לדעה אחת עיי"ש] ועי' בפר"ח לעיל סי' ס"ט ס"ק י"ד שהביאו והשיג עליו במה שהתיר כשלא הי' רק שומן לחוד כיון שיש ס"ס להחמיר שמא מלחה שתיהן השומן והחלב ולא הניחה שום חתיכה תפל בלא מליחה ואת"ל שהניחה חתיכה א' מלמלוח שמא השומן הניחה ולא של החלב וכיון שהי' מונחים יחד נאסר השומן מחמת טמא מלוח וטהור תפל ואין כאן ספק השקול עיי"ש אמנם יעוין בכו"פ לעיל סי' ס"ט סוף סק"י ובשפ"ד שם ס"ק מ"ג שתמהו על תמיהתו של הפר"ח דסוף כל סוף הוי ספק השקול אם נמלח החלב או לא נמלח דמותר עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל ל"ב סוף סעי' י"ג שפסק לדינא כהצמח צדק ודלא כהפר"ח עיי"ש ועי' בסידור הגאון יעב"ץ ז"ל במגדול עוז בדיני מליחה פרט ב' דין מ"ט שפסק להקל בזה בכל גווני אפי' הי' שם גם בשר ואינו מינו ומכ"ש שאין להחמיר בזה כהפר"ח עיי"ש ועי' בשו"ת תולדות יצחק (הנספח לס' עולת יצחק) סי' כ"א שהאריך בענין זה והעלה דהעיקר לדינא כדעת הפר"ח שהשיג על הצ"צ בזה ופסק להחמיר בזה אע"פ שלא הוי רק ספיקא דרבנן משום דכאן לא הוי ספק השקול כי יש לתלות באיסור יותר מבהיתר ואין זה בגדר ספק כלל עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת מאמר מרדכי (מהגאון מהרמ"ז ז"ל מלבוב) סי' נ"ז מה שהאריך בדברי הצ"צ והפר"ח בזה והעלה דהעיקר לדינא דאם לא הי' שם בשר רק שומן וחלב לבד דהוי מין במינו בודאי יש להקל אמנם באמת גם המורה להקל בזה אף בהי' שם אינו מינו דסגי בקליפה לא משתבש עיי"ש בארוכות ועי' בשו"ת בית יצחק חלק א' מיו"ד סי' ק"א ובשו"ת מלחמות ארי סי' נ"ג באריכות:

קפד ואם אין ס' הכל אסור. עבכנה"ג בהגהות ב"י אות ס"ב וס"ג שהביא מדברי המהרשד"ם בתשו' דמ"מ בספק טריפה יש להקל במליחה דשמא הלכה כדעת הראבי"ה

דסגי בקליפה והו"ל ס"ס והשיג עליו דאין לצרף דעת הראבי"ה לס"ס וע"כ פסק דחתיכה שמינה ספק טריפה שנמלחה עם חתיכות אחרות אין להתיר מטעם ס"ס ויש לאסור אפי' בהפ"מ עיי"ש אמנם בשו"ת שבו"י חלק ב' סי' ק"ט בעובדא דהעגל ממי"ץ שהי' קוץ בחלל הגוף ונמלח עם שאר בשר כ' להתיר בהפ"מ וסעודת מצוה אף באין ששים מטעם ס"ס שמא הלכה כראבי"ה ושמא לא הי' טריפה עיי"ש וכן הסכים עמו בשפ"ד ס"ק ל"ד לדינא עיי"ש ועי' בדבריו עוד לעיל במ"ז סי' מ"ח ס"ק י"ח ובשפ"ד לעיל סי' מ"ט סק"ה וכיוצא בזה כ' ג"כ בכו"פ לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ב בנמצא בשר וחלב (בציר"י) מונחים בכלי א' וספק אם נמלחו יחד יש להתיר הבשר ע"י קליפה מטעם ס"ס שמא לא נמלח החלב עם הבשר ושמא כהפוסקים דס"ל כהראבי"ה דמליחה אין אוסרת יותר מכדי קליפה עיי"ש והנה בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' כ' השיג על השבו"י והעלה שאין לעשות מזה ספק שמא הלכה כראבי"ה ע"כ אף בספק טריפה אין להתיר בלא ששים עיי"ש אמנם בתשו' שבסוף הראש אפרים סי' י"ד באמצע התשו' השיג על דברי הנו"ב בזה והעלה דשפיר יכולין לצרף דעת הראבי"ה לספק דתניא הלכתא כוותי' עיי"ש וכ"כ בבית מאיר דהעיקר כהשבו"י בזה לדינא עיי"ש וכ"כ בחכמת אדם כלל ל"ב דין י"ג ועיי"ש בבינת אדם שער או"ה סי' מ' באריכות ודע שהחיו"ד סותר א"ע בענין זה דבסי' זה בביאורים ס"ק י"ז העתיק דברי הנו"ב הנ"ל לדינא דאין לצרף דעת הראבי"ה לס"ס ולעיל סי' ס"ט בחידושים ס"ק ל"ו הביא דברי הכו"פ לדינא דבספק אם נמלח חלב ובשר מותר מטעם ס"ס שמא מליחה אין אוסרת רק כדי קליפה עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק חלק א' מיו"ד סי' ק"א וק"ב מ"ש בענין זה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת חסד לאברהם קמא חיו"ד סי' ל"ט שהסכים ג"כ לדברי השבו"י בספק טריפה שנמלח עם הכשרה להכשיר מטעם ס"ס אך כ' דזה דוקא בס"ס ממש אבל בנידון דהשבו"י שנמצא מחט בחלל הגוף בכה"ג חלילה להקל מדין ס"ס דזה הוי כמו ספק א' בגוף וספק הב' בתערובות דלא חשוב ס"ס ואף דקיי"ל בעלמא דבלא נודע הספק הראשון בתרנגולת עד אחר שנודע התערובות גם בספק א' בגוף והב' בתערובות שרי זה דוקא בשני ספיקות השקולין משא"כ במחט בחלל הגוף דלא הוי ספק השקול דחשש זה שמא ניקב א' מאברים הפנימיים הוי כודאי איסור שנוטה יותר לאיסור מלהיתר עיי"ש באריכות ועיין בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רמ"א שנשאל בבשר שנמלח עם ב' רגלי כבש ואח"כ נודע שכבש א' נטרפה מכח חסר ורדא ומורה א' התיר התערובות מטעם ס"ס כיון דחסר ורדא הוי רק ספק טריפה א"כ יש ספק שמא הכבש כשרה ואת"ל שהוא טריפה שמא הוי כחוש וכ' דשלא כדין הקיל המורה בזה דאין לצרף זה לספק כלל שמא אינו שמן

דרגלים בודאי הם שמן דיש בהם מוח והם שמן תמיד יותר משאר בשר אמנם בלא"ה אפי' לא הי' שמן יותר משאר בשר באופן דהוי ספק אם הוא שמן אין לצרפו לס"ס דספק כחוש ספק שמן הוי ספק חסרון ידיעה וחוץ לזה לא הוי ס"ס דהוי בב' גופים ושני ענינים דקיי"ל דלא הוי ס"ס עיי"ש:

קפה קצת קולא. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך בביאור דברי הרמ"א בזה ועמ"ז ס"ק כ"ה ושפ"ד ס"ק ל"ו מ"ש בביאור דברי הט"ז והש"ך בזה ועי' חוו"ד בביאורים ס"ק י"ט מ"ש מהט"ז בעצמו שתיקן בדף האחרון לשונו שבט"ז כאן וע' בית מאיר מה שמבואר לשון הש"ך בזה:

ומ"ש הבאה"ט דמוכח מהת"ח דאפי' אין החתיכות נוגעים בהחלב רק שנוגעים בחתיכה שנוגע בחלב הכל מצטרף אם אין האיסור דבוק עשפ"ד ס"ק ל"ח (בדין הא') שכתב בזה דאם הי' החלב דבוק בא' מהם אז הדבוקה נ"נ ולא מיבעיא נמלחה תחלה לבדה אלא אפי' נמלחו הכל ביחד צ"ע אם יש להקל אפי' בהפ"מ די"ל דגם בזה הדבוקה נ"נ משום דממהר לבלוע ע"כ צריך בשאר החתיכות ס' נגד כל החתיכה אכן הנה בהפ"מ כבר כתב הש"ך לעיל סי' צ"ב ס"ק מ"ו דלא אמרינן במליחה איסור דבוק וסגי בכל החתיכות ס' נגד החלב ומיהו אותה חתיכה שהחלב דבוק בה אסורה אף בהפ"מ וכל זה בנמלחה אותה החתיכה תחלה אבל בנמלחו כולם יחד או עכ"פ החלב באחרונה יש להתיר בהפ"מ גם אותה חתיכה שהחלב דבוק בה עיי"ש (וע"ל סי' צ"ב ס"ק ע"ו): (קפו) או ציר. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דגם דם הוא בכלל זה ומש"ה גם בדם קיי"ל דאוסר במליחה עד ס' ועי' בבאה"ט לעיל ס"ק ט"ו שכתב מהש"ך דבדם לא שייך שמנונית ועי' בדגול מרבבה ע"ד הש"ך ס"ק ל"ח שכתב לחלק בין אם הוא מבשר שמן דאע"פ שהדם כחוש הוא מ"מ אם הבשר שעמו שמן נחשב גם הדם לאיסור שמן עיי"ש לדרכו ועשפ"ד ס"ק ט"ז שכ' דאולי כוונת הש"ך על דם בעין כעין דם הקזה ודם הלב דהוי ודאי כחוש ולא שייך בו שמנונית משא"כ דם וציר היוצא ע"י מליחה חשיב הוא כדבר שיש בו סרך שמנונית עיי"ש ועי' מ"ז ס"ק כ"ו דציר המעורב בתולדה עם הדם שייך בי' פיטום עיי"ש וכ"כ בשפ"ד ס"ק ל"ח (בדין הב') דבע"כ צריכין לחלק בדם הואיל ומעורב בצור שמן אף הוא חשוב כשמן ולא מהני לי' הפ"מ וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק על הפרמ"ג שכתב דבמקום הפ"מ יש להקל לחשוב כל דם כדבר כחוש לגמרי עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ח ובפיה"ק ריש ס"ק מ"ד מ"ש בענין זה והעלה דבע"כ העיקר לדינא דגם דם בעין חשוב כדבר שיש סרך שמנונית וכדעת הט"ז עיי"ש:

קפד באיסור שאין בו שמנונית כלל. ע"ל סעי' ה' ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"פ דהיכא דהאיסור הוי דבר שאין שייך בו שמנונית כלל אז אף אם ההיתר הנמלח עמו יש בו משום שמנונית מ"מ כל שאינו שמן גמור רק שיש בו סרך שמנונית יש להקל דאין אומרים פיטום עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ק"י):

קפה כגון חמץ בפסח. כתב בביאור הגר"א סק"ע דר"ל אע"ג דהוא במשהו כמ"ש באו"ח סי' תס"ז סעי' א' אבל זה הוא רק מדינא אבל ממנהגא נוהגין להחמיר בתוך הפסח גם בזה ולאסור לגמרי ולזה כיון הרמ"א במה שצוה לעיין באו"ח שם כיצד נוהגין וע' בשפ"ד ס"ק ל"ז וביד יהודה בפיה"ק ס"ק פ"א:

קפו מליחה אינה אוסרת. עבאה"ט מ"ש בשם המהרש"ל דבמליחה לא אמרינן ההיתר מפטם לאיסור ועי' במנח"י כלל ל"ח ס"ק י"ג שכתב שכן הוא דעת הרמ"א ועי' במ"ז ס"ק כ"ו מה שהתפלא ע"ז וכתב אולי י"ל דבהפ"מ הוא דקאמר דלא אמרינן במליחה היתר מפטם לאיסור עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) סעי' ט' מ"ש בענין זה מזה (וע"ל ס"ק קס"ד): (קצ) וע"ל סי' ס"ד וכו'. ר"ל דשם מבואר דחוטין וקרומין הם כחושים לגמרי אף מבהמה שמינה ואף שהם בגדר סרך שמנונית דהא ודאי לא דמי לחטה אלא לבשר כחוש ואם הי' מדאורייתא הי' מהדין לאסור בס' אפ"ה מבואר שם להקל בהפסד קצת ואף הפ"מ לא בעינן הואיל והוא איסור דרבנן שפ"ד ס"ק ל"ז. והיינו כשנמלח עם הקרומים לבד בלא החלב אז סגי בהפסד קצת קליפה אבל אם נמלח הכוליא עם החלב בודאי דצריך ג"כ ששים וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ט וע' בשו"ת שיש צדקה חיו"ד סי' ל"ד ובכנה"ג בהגהות ב"י אות ס"ד מ"ש בביאור דברי הרמ"א בזה באריכות ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ד (ס"ק קכ"ז):

קצא י"א דבהפסד מרובה. עי' בבית הילל לעיל סי' ס"ד סק"ד שהתפלא על הרמ"א דשם כ' דסגי בחוטים וקרומים הללו הפסד קצת וכאן הביא דברי הי"א דבעינן הפ"מ עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק ל"ז שכתב דהבה"י לא הבין היטב דברי הרמ"א כאן דהוא הבין דהי"א דבהפ"מ וכו' קאי על החוטין וקרומים ואינו כן אלא כמ"ש הכנה"ג בהגהות ב"י אות ס"ד דהפירוש האמיתי בדברי הרמ"א בזה הוא דהי"א אלו הוא ענין בפני עצמו והיינו די"א דכל מליחה אפי' שמן ממש בהפסד מרובה יש לסמוך על הראבי"ה ועל זה סיים הרמ"א דבכחוש ויש בו סרך שמנונית דאין אנו בקיאין יש להתיר בהפסד מרובה אבל שמן ממש אין להתיר אף בהפסד מרובה עיי"ש:

קצב ויש לסמוך על זה באיסור כחוש וכו' עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ט שהתפלא על הרמ"א בזה דמלשונו משמע דגם בדבר שיש בו סרך שמנונית יש לסמוך להתיר בהפ"מ

וזה סותר למש"ל סי' ע' וסי' צ"א ואולי כוונתו רק בהפסד רב מאד לפי עת הצורך אבל לא בסתם הפ"מ ועיי"ש בפיה"ק ס"ק פ"ג שסיים וז"ל מיהו זה נראה דאם אין ישאר החתיכות נוגעין להאיסור זולת להחתיכה שנוגע להאיסור יש להקל בסתם הפ"מ עיי"ש והיינו באיסור דרבנן וכמש"ל (בס"ק שאח"ז):

קצג באיסור כחוש. וכ' הש"ך ס"ק ל"ח ומ"מ המנהג דאין לחלק דגם באיסור כחוש אוסר עד ס' אפי' בהפ"מ באיסור דאורייתא אכן באיסור דרבנן יש להקל אפי' במקום שאין הפסד כלל בכחוש לגמרי אא"כ הוא דבר ששייך בו שמנונית אז אע"פ שהוא רק איסור דרבנן כגון שומן הגיד וקנוקנות יש להחמיר במקום שאין הפסד קצת עכ"ד ועי' בשפ"ד ס"ק ל"ח בדין ב' ג' ד' ה' ו' שכ' בזה תבנא לדינא כך דאיסור דאורייתא שהוא כחוש לגמרי ויש בו סרך וגזירת דבר שמן כגון בשר כחוש לגמרי שאין בו שום שומן וציר נבילה בהפ"מ סגי בקליפה ובהפסד קצת אסור עד ס', אכן באיסור דרבנן שהוא כחוש ויש בו סרך שמנונית כגון קרומין וחוטין של חלב א"צ הפ"מ וסגי בהפסד קצת. וכחוש גמור שאין בו סרך שמנונית כלל כמו חטה גם באיסור תורה יש לצדד דבהפסד קצת סגי בקליפה אבל באיסור דרבנן אפי' בלא הפסד כלל סגי בקליפה אבל באיסור שמן גמור אפי' באיסור דרבנן בעינן ס' אפי' בהפ"מ עכת"ד:

קצד באיסור שמן. עפת"ש [הנדפס בווילנא ס"ק י"ד שכ' וז"ל.] ועי' בדברינו לעיל סי' ע' (וס"ק כ"ז):

סעיף י':

קצה אבל אם ההיתר מליח והאיסור תפל וכו' ר"ל דאז אע"פ שההיתר המליח היה למטה שרי ולא אמרינן במליחה תתאה גבר לחמם העליון ולהפליטו דאין כח זה אלא בחום האש. פרי תואר ס"ק י"ט וע"ל בסעי' שאח"ז ובדברינו להלן (ס"ק ר"ה) וסי' צ"א (ס"ק ע'):

קצו אין צריך אלא הדחה. היינו בנועין זה בזה דאי לאו הכי אפי' הדחה א"צ. יד אברהם:

קצז ויש אוסרין אם נוגעין זה בזה. עי' בשפ"ד ס"ק ל"ח (בדין הא') שכתב דאם הי' הרבה חתיכות ובתוכם חתיכת חלב והי' כולן תפילות רק שהחלב לבד נמלח וחתיכה הראשונה נגעה בהחלב וכולן בהראשונה הראשונה אסורה כדין טמא מליח וטהור תפל ואין שאר החתיכות מצטרפות לבטל החלב דאין מפעפע מחתיכה לחתיכה להצטרף לס' כיון שהראשונה התפילה בולעת ואינה פולטת עכ"ד:

קצח ויש להקל. עי' בחק יעקב סי' תמ"ז סק"ו שכתב להקל בזה אפי' בחמץ בפסח עיי"ש:

קצט להקל. ע"ל סי' ע' סעי' ו' בהגה דכל זה כשאין שם ציר אבל אם יש שם ציר נוהגין לאוסרו אפי' בדיעבד ועי' בשפ"ד שם סוף ס"ק כ"ט שכתב שיש לעיין בב' חתיכות א'

מליחה וא' תפילה וחלב (בציר"י) צונן נפל על התפילה אי יש לומר נהי דהטמא מליח מבליע צירו בטהור תפל אבל לא דברים אחרים וסיים ז"ל וכעת לא מצאתי גילוי לדין זה אי ציר מליח יש כח להבליע חלב צונן בחתיכה תפילה או אין לו כח אלא להתבלע הוא עצמו עכ"ל ועי' מזה בחוו"ד שם בביאורים סק"ה:

ו במקום הפסד. עשפ"ד ס"ק ט' שהראה מקום לדברי הש"ך לעיל סי' ע' סק"כ דהפסד שכ' הרב ר"ל הפ"מ וסיים דמ"מ לדינא העיקר כדעה הראשונה של המחבר עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל מ"ג סעי' ה' שפסק כהרמ"א דבמקום שאין הפ"מ יש להחמיר גם בהיתר מליח ואיסור תפל להצריך ס' אם נוגעים זה בזה ממש כמו באיסור מליח והיתר תפל ואז כשיש ס' אפי' הדחה לא צריך אמנם גם אם אין שם הפ"מ רק עכ"פ הפסד קצת סגי בקליפה כיון דרוב פוסקים מתירין לגמרי עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ע' (ס"ק כ"ז): (רא) הפסד. עי' בס' גילוי דעת בסוף הספר (לאחר לוח התיקון) שכתב דאם נפל נר חלב (בציר"י) על מעיים המונחים במליחתן יש לו דין טהור מליח וטמא תפל דבנוגעים זה בזה ממש פסק הרמ"א לאסור בלא הפ"מ אבל בהפ"מ מתיר ואף דבמעיים לא שייך הפ"מ כמ"ש בשפ"ד לעיל ע"ב סק"ב ובמ"ז סי' ע"ה סק"ו א"כ יש לאסור עד ס' אמנם כיון ובכו"פ סי' צ"ב כתב דחלב נרות הם נטל"פ לגמרי ואינם אוסרים ואף שבס' תוספות ירושלים החמיר וכתב דבנרות שבזהמ"ז אינו כן והכל לפי המקום והזמן (והבאתי דבריהם לעיל סי' צ"ב ס"ק קפ"ח) מ"מ בדין זה כיון דבלא"ה הת"ח והמהרש"ל מתירין בזה לגמרי אפי' נוגעים זה בזה ממש ובלא הפ"מ ע"כ יש לצרף עכ"פ דברי הכו"פ בזה עיי"ש:

סעיף יא:

רב אלא כדי קליפה. דלהא מלתא לאסור עד כדי קליפה אין חילוק בין כחוש לשמן דאפי' אם המלוח הוא כחוש אוסר כ"ק דלגבי איסור כ"ק אין חילוק בין עילאה לתתאה ובין כחוש לשמן. פרי תואר ס"ק כ"א. וביאור הגר"א ס"ק ע"ה וכמש"ל סי' צ"א סעי' ה' ועי' בדברינו שם (ס"ק מ"ז): (רנ) דבמליחה אין חילוק. עבאה"ט מ"ש אבל במליחה אינו כן והיינו דבכ"מ אמרינן שהמליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. שפ"ד סק"מ: (רד) אם היא למעלה או למטה. ומכ"ש מונחים זה אצל זה. שפ"ד ס"ק מ"א: (רה) והכי נהוג. עפר"ח לעיל סי' ע' סק"כ שכתב דבמקום הפ"מ יש להורות כהמחבר דאם הי' הטהור תפל למטה אינו אוסר אלא כ"ק עיי"ש ועי' בהגהות חכמת שלמה שכ' דאם לא הי' החתיכה היתר המונחת למטה שמנה אז אף דמחמירים בכ"מ לאסור כל מליחה בששים מ"מ אם העליון מליח והתחתון תפל יש להקל דסגי בקליפה דהוי ס"ס שמא העיקר

כהפוסקים דאפי' בשמן אין מליחה אוסרת רק כ"ק ואת"ל בששים דלמא כהסוברים דגם במליחה אמרינן תתאה גבר ואף שהש"ך כתב לעיל סי' ע' סק"ג דאנן מחמרינן ב' חומרות בזה לאסור כל מליחה בס' ושלא לחלק בין עילאה לתתאה זהו רק שלא בהפ"מ אבל במקום הפ"מ יש להקל שלא להחמיר ב' חומרות בזה ובפרט באיסור שאינו שמן ממנו וכל זה בלא הי' החתיכה היתר המונחת למטה שמנה וכאמור אבל אם הי' החתיכה היתר המונחת למטה שמנה יש להחמיר ולאסור הכל אפי' בהפ"מ עיי"ש אמנה יעוין בשפ"ד ס"ק מ"א שהביא דברי הפר"ח הנ"ל שמקיל בזה וסיים שאנו אין לנו אלא פסק הרמ"א דטהור תפל וטמא מליח אוסר עד ס' אפי' בהי' הטהור תפל למטה ואין חילוק בכ"ז בין כחוש לשמן דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן עיי"ש איברא כי הגאון מהרש"ק ז"ל יש לו חבר בהוראה זו כי בחכמת אדם כלל מ"ג סעי' ז' כתב וז"ל מ"מ נראה לי בספק טריפה ויש עוד צדדים להקל שנמלח עם טהור והי' טמא מליח וטהור תפל והטהור הי' למטה והטמא למעלה יש לסמוך בהפ"מ וסעודת מצוה ג"כ על הפוסקים דאף במליחה אמרינן תתאה גבר דאע"ג דהרמ"א כתב דנוהגין כהפוסקים דאין חילוק י"ל היינו דוקא בודאי טריפה אבל לא בספק טריפה ומותר עכ"פ ע"י קליפה אפי' לדידן עכ"ל:

סעיף יב:

רו גבינות שנעשו בדפוסי עכו"ם. היינו אפי' במקומות שמעמידים ע"י האש ומכניסין אותם בדפוס כשהוא חמה אפ"ה שרי דסתם כליהם אינם ב"י אלא שצריך לזהר שיהא נקיים ואע"ג דסתם כלים של עכו"ם מודחים הני דפוסים גרועים משאר כלים כיון דאין משתמשים בהם מידי לאכילה רק לדבר זה וחזינן דלאו אורחייהו בהדחה. ס' מזמור לדוד (להרב מהרד"פ ז"ל): (רז) מותרים. אבל עכ"פ הדחה מיהו בעי כדלעיל סי' י'. יד אברהם: (רח) וה"ה אם נמלח היתר בשאר כלי איסור. ר"ל דלא תימא דטעם ההיתר דאין כלי בולע במליחה ולא נאסר הדפוס ע"י מה שמולחין בה תמיד הגבינות אבל אם נמלח היתר בכלי שנבלע בה איסור ע"י בישול אסור ולזה קמ"ל דגם זה מותר דטעם ההיתר הוא משום דאין כח במליחה להפליט מכלי בשום גווני. ביאור הגר"א ס"ק ע"ח ושאר מחברים. אמנם בס' תפארת למשה לעיל סי' ס"ט כתב דזה צ"ע לדינא די"ל דדוקא בבלע שע"י מליחה הוא דאמרינן כן אבל בבלע שע"י בישול יוצא ע"י מליחה עיי"ש והביאו בחידושי הגרעק"א ז"ל בש"ך ס"ק מ"ד אמנם לדינא עי' ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ע"ד וכאן ס"ק נ"ד ובפיה"ק ס"ק פ"ח שהעלה דאפי' נבלע איסור שמן ע"י בישול אינו יוצא ע"י מליחה עיי"ש:

רט דאין מליח כרותח. עפת"ש ס"ק ט"ז שכתב דלפמ"ש הרמ"א לעיל סי' צ"א סעי' ה' דהא דטהור מליח וטמא תפל שרי דוקא היינו כשהטמא יבש אבל אם הטמא צלול אסור ולדעת הש"ך שם שפסק להחמיר אם הוא צלול ה"ה הכא אם הוא לח לא שייך דין דאין מליחה לכלים ואסור ועי' בס' לקוטי צבי (להרב מהרצ"ה מבראד ז"ל) סי' ל"ב שמדחה דברי הפת"ש בזה והביא ראי' מהא דלעיל סימן ס"ט ס"ק מ"א ובש"ך שם ס"ק ס"ח שמבואר להיפך שכתב שם דאם מלח בכלי שא"מ באופן שנאסר הכלי ואח"כ מלחו בה בשר לאחר שנמלח והודח אף שנתמלא מציר והי' בה שיעור כבישה כשיעור שיתן על האש וירתיח לא נאסר הבשר משום דאין כח במלח וציר להפליט מכלי דאין מליחה לכלים להפליט הרי מבואר דגם בצלול כה"ג לא נאסר מחמת בלוע שבכלי עיי"ש איברא כי במ"א סי' תמ"ז ס"ק ט"ז דעתו להחמיר דאם שהה כדי שירתיח בציר מפליט מן הכלי עיי"ש אמנם בחק יעקב שם השיג על המ"א וכתב דהעיקר לדינא דאף בציר אינו מפליט מכלי אף ששהה כשיעור שיתן על האור וירתיח עיי"ש ועי' בס' מחוקק יהודה על הלכ' פסח שם בחקת עולם סוף ס"ק ט"ז שהביא דבריהם ופסק לדינא להחמיר כדעת המ"א עיי"ש ועי' מזה בשו"ת בית ישראל סי' נ"א באריכות:

רי מליח כרותח. עש"ך שכ' דהוי כמו טהור מליח וטמא תפל ועפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז בא"א ס"ק. ט"ז שכ' דמ"ש הש"ך כאן דהוי כמו טהור מליח וטמא תפל אינו ר"ל שדינו שוה לדין טהור מליח וטמא תפל אלא לדוגמא קאמר דהא לא דמי לגמרי לטהור מליח וטמא תפל עיי"ש וכ"כ כאן בשפ"ד ס"ק מ"ב דעיקר כוונת הש"ך הוא רק דאין טבע המלח להפליט מכלי וכו' עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ה ממ"ש בביאור דברי הפרמ"ג בזה: (ריא) להפליט כן הכלי. אף שנמלח הכלי גופא הרבה. שפ"ד ס"ק מ"ב. ועי' ביד יהודה שם ולעיל סי' ס"ט סק"ו מ"ש בזה:

ריב מן הכלי. עי' בספר יד יוסף על בבא מציעא דף מ' ע"ב (בד"ה א"נ) שכ' שיש סברה להקל היכא דנמלח דבר איסור בכ"ח ישינים שכבר שבע לבלוע דלא נאסר הכלי כיון דקיי"ל אין מליחה לכלים להפליט מה שבלע בכלי שוב ממילא אין הכלי יכולה לבלוע מהאיסור אחר שכבר שבעה לבלוע וכו' כן נ"ל לצרף סברה זו להתיר היכא דאיכא הפ"מ עכ"ל אמנם יעוין במ"ז לעיל סוף סי' צ"ג שכ' ששמע כן בשם ת"ח א' דאם מלח בשר בכלי ישינה חולבת שרי הקדירה דשבע מלבלוע ואינו מבליע אא"כ מפליט שלו ואין מליחה לכלים להפליט א"כ א"א לבלוע ולפי דבריו ממילא דה"ה הבשר שרי אף שהקדירה ב"י כיון דאין מליחה להפליט אבל אין שמועתו מכוונת דא"כ צא ופרנס הא דקיי"ל יש מליחה לכלים להבליע איך משכחת לה וכ"ת דוקא בחדשים וכו' דמסתימת

כל הפוסקים לא משמע כן ומעולם לא שמענו שיאמר אדם זה וכו' וא"כ ראוי להחמיר ואין למצוא שום קולא מחמת זה עכ"ד והביאו בפת"ש לעיל סי' ס"ט ס"ק ל"ה ועי' בדברינו בסי' ס"ט שם (ס"ק שי"ט) ובסי' צ"ה (ס"ק ע"ג) מ"ש מזה:

ריג הכלי עי' בס' באר שבע חולין דף קי"א ע"ב ובס' תפארת למשה לעיל סי' ס"ט שכ' די"ל דדוקא בכלי עץ אמרינן אין מליחה לכלים להפליט אבל לא בכלי חרס עיי"ש אמנם יעוין בש"ך לעיל סי' ס"ט ס"ק ט"ו שכתב מהאו"ה דאפי' בכ"ח אמרינן הכי. חידושי הגרעק"א:

סעיף יג:

ריד שהם בקערה של בשר. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק א' סי' רל"ו דאין חילוק בזה בין קערה של עץ או חרס או מתכות ושאר כלים עיי"ש: (רטו) ליתנם בחלב. עבאה"ט ומ"ש דאין מליחה לכלים עי' בדברינו לעיל (ס"ק ריג) דאין חילוק בזה בין כלי עץ וכ"ח דאפי' בכ"ח אמרינן כן: (רטז) וה"ה אם היו בכלי איסור. ובע"כ דהיינו כשהוא בבית עכו"ם דאין לו כלי אחרת דאל"כ אסור להשתמש בכלי של איסור וכמ"ש הרמ"א להלן סי' קכ"א סעי' ה'. יד יהודה בפיה"ק ס"ק פ"ט ועיי' בדברינו סי' צ"ה וס"ק צ"ו):

ריז דמאחר שהם יבשים. ומשמע דגבינה יבישה ממש אף שנוגעת במלח אין אוסר אם נתנו אחר המלח בבשר ומ"מ לכתחלה נכון לזהר אף ביבשים באוכל עם מלח. שפ"ד ס"ק מ"ד:

ריח שהם יבשים. עפת"ש מ"ש מהש"ך דהוי כטהור מליח וטמא תפל וכו' ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ר"י):

ריט אינן בולעים מן הכלי. כתב בכנה"ג בהגהות ב"י אות ע"ט וז"ל ומיהו דוקא מלח הנתון בקערה אבל אם דכו מלח במדוכה של בשר אסירה כדמשמע באו"ח סי' תמ"ז במלח שדכו אותה במדוכה של חמץ עיי"ש והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ה (ס"ק צ"ה):

רכ שהכלי הוא נקי. ומן הסתם אמרינן שהי' נקי. ש"ך. ולענין סכין אם סתמא הוא נקי ע"ל סי' י' ובסי' צ"ה. שפ"ד ס"ק מ"ה. וע' בדברינו לעיל ריש סי' צ"ה (ס"ק א'):

רכא והמחמיר לכתחלה תע"ב. עיין לעיל בדברינו סי' צ"ה (ס"ק צ"ח) מ"ש בזה מהט"ז ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה מהנקה"כ והמנח"י:

סעיף יד:

רכב יש ס' כנגד המלח. עבאה"ט ומ"מ פשוט הוא דגם ביש ס' נגד המלח לא שרי אלא במאכל אדום או כהה במראיתו באופן שאין ניכר צבע הדם במאכל דכל שניכר צבע הדם

ואדמימות כל שהוא בודאי אסור וכמש"ל סי' ק"ב (ס"ק ל') ולעיל סי' צ"ח (ס"ק ק"ו). ומ"ש הבאה"ט מהפר"ח לענין מלח שמעמידין אותו בדם ע"ל סי' קל"ד ובדברינו שם:

רכג מותר. ולענין אם מותר למלוח בשר במלח שנבלע בו דם עפת"ש לעיל סי' ס"ט ס"ק ט"ז מ"ש מהשבו"י ועי' בדברינו שם (ס"ק ק"ס וס"ק קס"ד). ולענין אם מותר לתת בתבשיל מלח שנבלע בו איסור באופן שיש ששים בתבשיל נגד המלח אם מותר לכתחלה לעשות כן עי' בפר"ח ס"ק נ"ח שהעלה דמותר אף לכתחלה עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכות מליחה אות כ"ד מ"ש בזה והראה מקום לדברי השפ"ד לעיל סי' פ"ד ס"ק ל"ג ובמ"ז דמשמע מדבריו דגם בכה"ג שייך אין מבטלין איסור לכתחלה מיהו אם יש ספק אם נבלע שום איסור במלח אפשר שיש לצרף זה ג"כ לספק ומותר ליתנו לתבשיל אף לכתחלה וסיים בצ"ע עיי"ש:

רכד נותן טעם בקדרה. ע"ל סי' צ"ח סעי' ח' ובבאה"ט שם ס"ק י"ט ובדברינו שם (ס"ק ק"א וק"ב):

רכה אין הנאסר אוסר יותר מן האוסרו. ר"ל אפי' היכא דהוא בגוונא דהנאסר נעשה נבילה. שו"ת בן אברהם סי' נ"ו עיי"ש באריכות:

סימן קו

סעיף א:

א חתיכה שבלעה איסור. עפר"ח סק"א שכתב דה"ה חתיכה שצריכה קליפה או נטילת מקום שנפלה לקדירה שמלבד שצריך ששים נגד הקליפה שנאסרה צריך ג"כ ליטול ממנה כ"ק או נטילה לפי שאין איסור הבלוע נפלט ממנה לגמרי עכ"ד ועי' בהג"ה לעיל סי' צ"א סעי' ד' ובש"ך סק"ח ובהגהות יד אברהם כאן:

ב אלא לפי חשבון. עי' בקונטרס ועד חכמים ש"א סי' ו' אות ב' שעמד שם חכם א' על המחקר בעובדא שנתבשל חתיכת לחם או שנפל ברביעית חלב רותח ולא נחסר מהחלב כ"א ערך כף ואח"כ נפל הלחם לתבשיל של בשר אם צריך לשער רק נגד החלב שנחסר או נימא שקיבל הלחם טעם מן החלב בכולו וצריך לשער נגד כל החתיכת לחם ועיי"ש להלן בסי' קמ"ג שכ' שם המו"ל דפשוט הוא ואין כאן ספק כלל דלו יהא החתיכת לחם חתיכת איסור ולא נחסר כלום ממנו הכי איננו אוסר בכולו אף שרואין שלא נכנס כל החתיכה לתוך התבשיל ולקחו אותה שלא מהני ובע"כ דאמרינן דנכנס טעם וממשות מהחתיכה להתבשיל כן אמרינן גם בחתיכת הלחם הנכנס טעם וממשות של הלחם אל

התבשיל ואף שנראה ג"כ שלא נחסר כלום מהלחם וכן לא נחסר כלל מהתבשיל אמרינן דמזה נכנס לזה ומזה לזה וכו' ע"כ פשוט דצריך ס' נגד כל חתיכת הלחם עיי"ש וה"פ:

ג אבל החתיכה עצמה אסירה. עפת"ש מ"ש מהנו"ב דבבלע החתיכה איסור ע"י מליחה י"ל דאפשר לסוחטו מותר ואף אותה חתיכה מותרת ועי' במ"ז סק"ב שכ' דאף אם בלעה החתיכה האיסור ע"י כבוש או ע"י מליחה ואח"כ ניתוסף עוד חתיכות עד שיש ס' כנגד כל החתיכה אפ"ה אותה חתיכה אסורה אף בהפ"מ עיי"ש ועי' עוד בדבריו לעיל סי' ק"ה בשפ"ד ס"ק ל"ח (בדין הא') שכ' לחלק בזה דדוקא בנמלחה החתיכה עם החלב הדבוק בה תחלה אבל אם נמלחו כולם ביחד או החלב באחרונה ודאי דבהפ"מ יש להתיר גם אותה חתיכה עיי"ש (והבאתי דבריו לעיל סי' ק"ה ס"ק קצ"ז):

ד החתיכה עצמה אסורה. עי' בפרי תואר סק"א ובישועות יעקב סק"א שכ' לחלק בדין זה בין איסור תורה לדרבנן דבאיסור דרבנן או בשיעור דרבנן כגון מין במינו ויש רוב בחתיכה עצמה כנגד האיסור ואח"כ נתוסף עד ששים אף החתיכה עצמה חוזרת להתירה (היכא דלא אמרינן חנ"נ) אבל באיסור תורה ושיעור של תורה כגון מין בשאינו מינו אף שנתוסף עד ס' מ"מ החתיכה עצמה נשארה באיסורה עיי"ש:

ה עצמה. עבאה"ט לעיל סי' צ"ד ס"ק י"ז מה שהביא מתשו' מהר"מ מלובלין דבחתכו הבצלים בסכין של בשר ויש ס' נגד הבשר הבלוע בבצל אף הבצל מותר דאפל"ס דהתירא מותר ועי' בדברינו שם (ס"ק פ') מ"ש מהפלתי ושאר אחרונים החולקים על המהר"מ מלובלין דגם בהתירא אמרינן אפל"ס אסור ועי' במ"א ובפרמ"ג בא"א סי' תמ"ז ס"ק ל"ח ועי' בסדרי טהרה סוף סי' קפ"ח סוף סק"ד שכ' דבע"כ הטעם דאמרינן אפל"ס אסור הוא משום דנשאר עדיין כ"ש וכיון שהי' עליה שם איסור שוב לא פקע איסורו א"כ ממילא דבאפל"ס דהתירא דלא שייך זה פשוט הוא דמותר עיי"ש ועי' במשמרת שלום בחידושי דינים שבסוף סי' זה אות ב':

ו וכן עיקר. עשפ"ד סק"ב שהתפלא דלמאי נ"מ כתב הרמ"א זה כאן הלא ממילא קיי"ל חנ"נ ובלח בלח דלא נ"נ גם אפשר לסוחטו מותר וכתב שיש נ"מ בזה דהיכא דנאסרה משום חנ"נ אינו אלא מדרבנן אבל אם אמרינן היא אסורה משום אפשר לסחטה הוי איסור תורה ויש נ"מ לענין ספק דמטעם חנ"נ היינו מתירין דהו"ל ספיקא דרבנן אבל מטעם א"א לסוחטו אין להתירה וכן יש נ"מ לענין חתיכה הבלוע ממלח של איסור בעצמו דאוסר עד אלף דלא שייך בי' חנ"נ הואיל והוא למעלה מס' ואם נפלה אח"כ החתיכה ליורה גדולה דאלו לטעם חנ"נ אין לאסור החתיכה דודאי אינו נרגש תו בהחתיכה טעם המלח ואפ"ה אסורה משום דאפשר לסוחטו אסור עיי"ש ועי' בס'

דברי יוסף סי' תשנ"ג מ"ש בדברי השפ"ד בזה במ"ש דאי משום אפשר לסחטה אסורה החתיכה מדאורייתא דהא גם משום אפשר לסחטה לא הוי איסור תורה דכיון דליכא נתינת טעם לא הוי רק איסור דרבנן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב שכתב שיש נ"מ בפשיטות דלפעמים סומכים בשאר איסורים להקל דלא נ"נ ולזה כתב הרמ"א דעכ"פ אותה החתיכה אין לסמוך להתיר משום דאפשר לסוחטו אסיר עיי"ש ועי' במשמרת שלום בשפ"ד שם (בא"ד ב') שכ' שיש עוד נפקא מיניה בנתוסף קודם שנודע התערובות שמבואר ברמ"א לעיל סי' צ"ב סעי' ה' ובש"ך שם ס"ק ט"ו דלא אמרינן חנ"נ דמ"מ אותה החתיכה אסור מטעם דאפשר לסוחטו עיי"ש ועי' בשו"ת שארית הפליטה הנספח לתשו' מעט מים סי' כ"ג (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק מ'):

ז משא"כ בדבר הנבלל ונימוח. עכו"פ שכ' לחלק כדעת הרשב"א בין נבלע בלח ע"י בישול ובין נבלע לח בלח בצונן עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שכתב שדבריו נסתרים מדברי הרשב"א בעצמו בתוהבה"א דמשמע להדיא דס"ל דאין חילוק בזה בין צונן לבישול עיי"ש וכ"כ בשפ"ד סק"א דלהמחבר גם בנאסר לח בלח ע"י בישול אם יש אח"כ ס' הכל שרי וכן לדידן בהפ"מ עכ"פ עיי"ש:

ח בין דבר לח. פי' דגם בנתערב איסור לח בהיתר לח אמרינן חנ"נ בשאר איסורין במקום שאין הפסד גדול כמ"ש בהגה לעיל סי' צ"ב סעי' ד'. ש"ך סק"ג:

ט אלא לענין זה וכו'. ר"ל דלהמחבר יש חילוק גדול בענין ההוספה דביבש הגם דלגבי שאר הקדירה די אם נוסף קצת שיהי' ס' עם החתיכה נגד האיסור מ"מ להתיר נמי גוף החתיכה צריכין שיוסף כדי ביטול החתיכה כמו שאר חתיכת איסור כיון דמ"מ אסור הוא ואינו מותר אלא ברוב נגדה משא"כ בלח כל שנוסיף משהו שיהא ס' נגד האיסור הגם שאין שם אפי' רוב נגד הנאסר תחלה מותר. אבל לדידן דאמרינן בכ"מ חנ"נ א"כ גם בלח צריכין שיהי' ס' נגד כל מה שנאסר ואז מותר הכל. אך החילוק הוא בזה דביבש משכחת לפעמים דהחתיכה אסורה גם אם נוסף הרבה כגון אם מכירה וכן לפעמים אף אם אינו מכירה בבב"ח והוא חהר"ל דאז כל החתיכות אסורות זולת באינו מכירה ואינו חהר"ל אז מותר ביש רוב אבל בלח בלח לא משכחת זה רק בכ"מ כל שנוסיף כדי ביטול הכל היינו ס' נגד מה שנאסר תחלה בכ"מ הכל מותר אף אם ניכר מה שנאסר תחלה עדיין במראה אפ"ה הכל מותר כמש"ל סי' ק"ב. יד יהודה בפיה"א סק"ג:

י החתיכה הנאסרת תחלה נשארת באיסורה. עי' בב"י שכ' בשם תשו' הרמב"ן דגם טעימת קפילא לא מהני לחתיכה זו כיון דמ"מ נשאר מעט בתוכה אף שאינו נ"ט מ"מ כיון דכבר נאסרה החתיכה אינו ניתר עד שנפלט ממנה האיסור לגמרי מכל וכל עיי"ש ועי'

בחידושי הגרעק"א שהעלה דמ"מ אם בשלו אותה חתיכה שטעם קפילא ואמר דליכא בו טעמא עם אחרות אף דליכא ס' נגד הבלוע מותר ואף לדידן דקיי"ל חנ"נ אפשר להתיר בזה בהפ"מ ולסמוך על דברי הט"ז דמשהו אינו מתפשט מהחתיכה וכו' וכתב דאף דאנן לא סמכינן אקפילא עכו"ם כלל מ"מ יש נ"מ לענין נדרים וכיוצא בו דיכול ישראל למטעמיה אם נאסר החתיכה שלא הי' בו ס' ואח"כ בישלו עם אחרות והישראל טעם אותה חתיכה ואמר שאין בה טעם אם בישלה אח"כ עם אחרות מותרים בהפ"מ דאין משהו מתפשט לחוץ עיי"ש:

יא וצריך להסירה משם. עפר"ח סק"ז ומ"ז סק"ב דיש קצת איסור להמתין עד שיצטנן כיון שהוא פולט והוי כמבטל איסור אלא יסירנה בעודה רותח כדי שלא יפלוט יותר עיי"ש (וע"ל ס"ק כ"ה):

יב ואם אינו מכירה בטילה. כתב בחידושי הגרעק"א ונראה דבטל ברוב דלא שייך שמא יבשל ויתן טעם דהא טעם החתיכה עצמה שנאסר הוי עם החתיכות האחרות מין במינו וליכא טעם ואי דדלמא ליכא ס' נגד הטעם איסור שנבלע בהיתר הלא החשש הוא רק שנשאר דבר מועט וזה אינו יכול ליתן טעם בחתיכות אחרות עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד לעיל סי' צ"ט ס"ק י"ג (בד"ה נסתפקתי) שעמד על המחקר בזה ומצדד ג"כ כמ"ש הגרעק"א שם ובסוף דבריו העלה לדינא דבעינן ס' נגד חתיכה זו ולא סגי ברוב וסיים וכן נראה להלכה ודאי עיי"ש וכה ראיתי לחכם א' שכתב שאין דברי הפרמ"ג והגרע"א הנ"ל מתנגדים זה לזה דהשפ"ד מסופק שם אם אין החתיכה ניכרת ויש רוב בחתיכות היתר נגדה ובצירוף הרוטב יש ס' נגד האיסור הנבלע בזה כ' די"ל הואיל ואין החתיכה ניכרת ולא שייך בה אפל"ס לא אמרינן ג"כ חנ"נ לדעת הרשב"א ונגד האיסור יש ס' וע"ז מסיק שפיר דחיישינן לדעת המרדכי דהואיל שהחתיכה ניכר ומובדל נעשית נבילה וצריך ס' נגד כל החתיכה כמו שאר איסור אף מין במינו שנתבשל דצריך ס' מדרבנן עכ"פ אבל הגרעק"א מיירי שנתערב שלא ע"י בישול דאפי' אם נימא חנ"נ מ"מ מדאורייתא בטלה ברוב וליכא רק חששא דלמא יבשלם ע"ז שפיר קאמר כיון דכל עיקר טעם הוא שאם יבשלם יתן טעם והכא בודאי לא יתן טעם דטעם החתיכה בעצמה הוא מין במינו וטעם הנבלע בה כבר נסחט וליכא חשש שיבא לידי נתינה טעם ובזה גם השפ"ד מודה עכ"ד ודבריו נכונים:

יג חהר"ל. עבאה"ט מ"ש מיהו הא דבעינן ס' נגד כל מה שנאסר בתחלה בדבר לח וכו' ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ס"ח):

יד ואם הוא דבר לח. ואם בשעת שנבלע האיסור בחתיכת היתר הי' דבר גוש ואח"כ נימוחה החתיכה ונעשה הכל לח ודבר נשפך עשפ"ד לעיל סי' צ"ט ס"ק י"ג (בד"ה אי לאו) מ"ש בזה והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ס"א) ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

טו מאחר דאיכא ס'. כ' בישועות יעקב סק"ב נראה לפענ"ד ביאור הדבר דבאמת לא גרע לח בלח מן יבש ביבש שאינו ניכר האיסור דבטל חד בתרי במינו ובשאינו מינו בששים כשאינו ניכר האיסור ה"ה בלח בלח דבעצמה חוזרת להיות מותר והא דקיי"ל אפשר לסוחטו אסור היינו בחתיכה הניכרת דהחתיכה עצמה לא נתבטלה רק הבלוע שבתוכה נתבטלה ואמרינן דמ"מ החתיכה עצמה אסורה אבל בלח דמה שנאסר נתבטל ואינו ניכר לא שייך בזה אפשר לסחטו דהרי אינו עומד לעצמו ונתערב וכו' זהו תוכן טעם הדבר ולא הייתי צריך לכתבו אלא שגדול בדורו בספרו טעה בזה הצרכתי לכתבו ודו"ק עכ"ל:

סעיף ב:

טז חתיכה שיש בה חלב. לאו דוקא שיש בה חלב בעין דה"ה חתיכה שבלעה איסור ונפלה לקדירה שיש ס' נגד הכל לדידן צריך לזהר שלא יוציא שום דבר היתר מהקדירה וכו' שמא עכשיו תפליט. מ"ז סק"א מהבה"ג. ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ה):

יז שנתבשלה בקדירה וכו'. פשוט דכל זה הוא בדבר גוש אבל איסור לח שנפל לס' מותר להסיר אח"כ מהקדירה דכבר נתבטל כמש"ל סי' צ"ח מ"ז שם: (יח) לבטל החלב. עבאה"ט מ"ש ה"ה הכא וכו' והרמ"א שלא הגיה זאת משום שסמך אמ"ש בהרבה מקומות דבאיסור דבוק צריך ס' נגד הכל. שפ"ד סק"ה: (יט) שלא יסיר שום דבר וכו'. ואפי' לערות כולה בקערה אסור דשמא לא יערה כולה בפעם א' כמש"ל סי' צ"ב ואפי' בדיעבד אם כבר עירה ואינו יודע אם עירה בפעם א' או לאו אסור כדמשמע בטוש"ע להלן ריש סי' שאח"ז. יד אברהם:

כ דחיישינן שמא תשאר באחרונה. והיינו אפי' יש שם בהקדירה יותר מששים דחיישינן שמא תשאר בשעה שאין בקדירה ס' ולאו אדעתיה. פרי תואר סק"ב:

כא שהחלב שבה יאסור אותה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמיירי בחלב דרבנן או בחלב של בהמה כחושה ועי' בשפ"ד סק"ו דבע"כ ר"ל חלב דרבנן וגם הוא כחוש ואל תטעה לומר דר"ל חלב דרבנן אפי' שמן אין אוסר יותר מכ"ק דזה אינו דודאי אוסר עד ס' כמש"ל סי' ק"ה סעי' ט' אלא דבע"כ הכא נמי קאמר חלב דרבנן כחוש כגון שומן הגיד וקרומים עיי"ש ועיי"ש עוד שכתב עוד תירוץ מהכו"פ דמיירי בריש מעיא באמתא עם החלב דמשום מליחה לא נאסרה דאין מחזיקין דם בב"מ עיי"ש:

כב יניחנה עד שתצטנן. עפר"ח סק"ו שכ' דלכתחילה ראוי להמתין עד שיצטנן לגמרי דחיישינן לסברת האומרים דחום כל דהו אף שאין היס"ב אוסר עכ"פ כ"ק. אמנם אחר שנצטנן והוציא האיסור לחוץ יכול לחזור ולחמם התבשיל ואין בכך כלום עיי"ש:

כג מסיר החתיכה האסורה. עפר"ח שפי' שהוא דרך צווי שצריך למהר להסיר החתיכה כדי שלא תפליט יותר עיי"ש (והבאתי דבריו לעיל ס"ק י"א) והביאו במ"ז ס"ק ב' ושפ"ד סק"ז והביא דברי הלבוש שכשמוציא החתיכה יזהר שלא יוציאנה בכף שיאסר הכף כ"א בעץ וקיסם וכיוצא וגם יזהר שבשעת ההוצאה לא יגע החתיכה בהקדירה שאז יאסר הקדירה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק סוף סי' זה דגם אם הניחה עד שתצטנן לגמרי אסור להוציאה לכתחלה בכף אם אפשר בקיסם דהא אסור להניח איסור בכלי של היתר על סמך שידיחנה עיי"ש:

כד והשאר מותר. ביש ס' נגד החתיכה. ביאור הגר"א סק"י וה"פ: (כה) מותר. עי' ביד אברהם שהתפלא מדוע לא הזכיר כאן הרמ"א משל סי' צ"ח דאם נפל חלב לתוך תבשיל אף אם יש ס' צריך ליתן לשם מים צוננים וטבע החלב להקפיא ולהציף למעלה על המים ויסירנו משם מאחר דאפשר להסירו הוי כאלו מכירו וצריך להסירו משם א"כ גם כאן הרי צריך להמתין עד שיצטנן או יתן למים צוננים כדי להקפיא להחלב שנמס בהקדירה ויוכל להסירו והניח בצריך עיון עיי"ש:

סימן קז

סעיף א:

א המבשל ביצים. עט"ז סק"א שהביא מהת"ח שהוכיח מלשון המחבר דדוקא לכתחלה מזהיר אבל בדיעבד מותר גם להמחבר וכדעת היש מתירין שזכר הרמ"א ועי' במ"ז סק"א שכ' דלאו דוקא ביצים דכ"ש דגים קטנים שדרך לבשל הרבה ביחד ונמצא ביניהם לפעמים דג טמא והמחבר נקיט ביצים לרבותא דאע"פ שאין דרך לבשל ביצים כ"כ הרבה ביחד כמו דגים אפ"ה רק לכתחלה הוא דאסור אבל בדיעבד שרי עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"א: (ב) עד שיצטננו. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ח' שכתב מהאו"ה דהא דמועיל צינון דוקא כשמבשלים ס"ב ביצים או אפי' רק מ' ביצים או ל' והשאר הוא מים שיהי' ס"ה ס"ב ביצים בכל מה שבקדירה אבל בפחות מס"ב ביצים לא מהני שיניחו עד שיצטנן או לשפוך עליהם מים צוננין דהא נעשו כולם נבילה בשעת הבישול וה"פ עכ"ד ועי' בשלחן גבוה סק"ב שהביאו וכת דלהכי נקיט ס"ב ביצים משום דבביצים לא סגי בס' היתר וצריך ס"א ביצים של היתר דוקא ועם הביצה האיסור הרי יש כאן ס"ב עכ"ד

וגם זה פשוט: (ג) או יתן עליהם מים צוננים. עי' בס' קהל יהודה הספרדי ריש סי' זה שכתב שמעתי שנוהגין ליתן בהם אפר ואז פליטת ביצה האסורה הוי פגומה עכ"ד אבל לפמש"ל סי' צ"ה (ס"ק פ"ג) דהעיקר לדינא דהיכא דיש ממשו של איסור לא אמרינן דהאפר פוגם ממילא דה"ה הכא לא מהני ובע"כ אין עצה רק לצננם וכמ"ש המחבר:

ד יתן עליהם כים צוננים. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות ז' שכ' שצריך לשפוך המים צוננים עליהם קודם שעירה הרותחין מעליהם דאל"כ יש לחוש שאסרה הביצה האסורה מיד כל הביצים שסביבותי' דעד הנה שהי' המים מוליכות הטעם לכל הביצים הי' כולן מסייעות לבטל וכו' עיי"ש: (ה) באחת מהן אפרוח. פשוט הוא דמשורת הדין לאו דוקא אפרוח דה"ה אם נמצא בה דם והי' במקום האוסרו חשוב כיש בו אפרוח. אך לדידן אין חמור כ"כ בביצה שנמצא בה קורט דם כיון דלא ידעינן אם הוא במקום האסור כמבואר לעיל סי' ס"ו. יד יהודה בפיה"ק סק"ג (ועי' בדברינו לעיל סי' פ"ו ס"ק נ"ד):

ו שיש בה אפרוח. כל האיסור בנמצא באחת מהן אפרוח הוא רק כשאינה סרוחה אבל אם הוא סרוחה אינה אוסרת פליטה כלל ככל דבר שטעמו פגום וכמ"ש בשיורי ברכה סי' ק' אות ג' בשם הרב מהר"ש עמאד ז"ל ועי' בשו"ת עדות ביהוסף (להרב מהר"י סאמין ז"ל) סי' מ"ג שכתב לחלק בזה דבהחלת הריקום כאשר התחיל האפרוח להתרקם ולא נגמרה עדיין ברייתו אז הוא סרוחה ונטל"פ אבל אם רואין שהאפרוח כבר נגמרה ברייתו והוא שלם אז אסורה כשאר נבילה דאין שם סרחון עיי"ש והביאו הרב ויאמר יצחק בתשו' חלק א' בלקוטי דינים ליו"ד הלכות או"ה סי' ל' עיי"ש:

ז ששים לבטלה. לאו דוקא נקיט דהא ס"א בעינן כמש"ל סי' פ"ו וסי' צ"ח סעי' ז'. יד אברהם:

ח ואם לא עשה כן. עפת"ש מ"ש דציר דגים טמאים ע"י בישול הוי דאורייתא ועי' מנח"י כלל כ' סק"ד מה שהשיג על הש"ך בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"א ועי' מזה בדברינו לעיל סי' פ"ג (ס"ק מ"ה):

ט אלא עירה אותן לקערה. היינו ששפך הביצים עם הרוטב מעט לקערה שלא בפעם א'. מ"ז ס"ק ב' ויד יהודה בפיה"ק סק"ה:

י עירה אותן לקערה. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה שהביא הט"ז ועי' בט"ז מה שהשיג ע"ד האו"ה ועי' בנקה"כ שהשיב ע"ד הט"ז ומצדיק דברי האו"ה עיי"ש אמנם יעוין בתורת השלמים על דיני ס"ס במחודשים אות י"ז ובביאורו שם ס"ק י"ט שכ' דהעיקר כהט"ז בזה עיי"ש ועי' בחגורת שמואל סק"א ובמ"ז שם ממ"ש בביאור דברי האו"ה בזה וכתב דכ"ש אם סינן קצת מים ואח"כ העמיד הקדירה על השולים דממ"נ אסור דאם הי' הטמא

סמוך לאוגנו אוסר שם עד ס' ואח"כ הולכים המים אל השולים ויאסר שם עד ס' ואם הי' מונח בשולים נאסר אח"כ כשהעמיד הקדירה על השולים עיי"ש. ומה שכ' הבאה"ט לעיין בש"ך עי' במנח"י כלל נ"א סק"ב וסק"ו מ"ש ע"ד הש"ך בזה ועשפ"ד סק"א ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ו (ס"ק ל"ז וס"ק מ'): (יא) לקערה. וה"ה אם נשארו כל הביצים בקדירה ועירה הרותחין מהן דשמא היה הביצה האסורה בשולי הקדירה ונאסרו הביצים שאצלה דהביצים שחוץ לרוטב אין מצטרפין חגורת שמואל סק"א ומשבצות זהב סימן ק"ד וחוו"ד בחידושים סק"א:

יב שמא הטרפה נשאר לבסוף. פשוט הוא דכל זה הוא בסתמא אבל אם יכולין להכיר שלא נשארה בסוף בודאי אין לחוש כי לפעמים יכולין להכיר אם הוציאה בתחלה או בסוף אם נמצא הביצה האסורה בשולי הקערה או למעלה וכמ"ש ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק י"א:

יג הטרפה נשאר לבסוף. עי' בביאור הגר"א סק"ב שכתב דהרמ"א לשיטתו בזה דס"ל לעיל סי' ק"ה סעי' ג' דבדבר גוש ג"כ הוי כלי שני ע"כ כתב דחיישינן שמא נשאר בקדירה דאם סי' בקערה לא הי' אוסר כיון שהוא כלי שני עיי"ש (ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ג) וממילא דלפי דעת החולקים דס"ל דבדבר גוש לא שייך כלי שני (ועי' בדברינו שם ס"ק פ"ו) פשוט הוא דגם אם ידוע שלא נשאר הטריפה לבסוף שנתנוהו תחלה להקערה ג"כ נאסרו שאר הביצים שבקערה שנגעו בביצה זו בתוך הקערה (וע"ל בס"ק שאח"ז) (יד) וחוזר ואוסר כל מה שבקערה. עי' מנח"י כלל נ' שכתב בביאור דברי הרמ"א בזה דהא דקיי"ל דעירוי אינו אוסר רק כ"ק היינו דוקא בעירוי לתוך דבר צונן דתתאה גבר אבל היכא דעדיין חם בחום כלי שני אז ע"י עירוי אוסר כולו עיי"ש וע' בערך השלחן אות א' מה שהשיב ע"ד המנח"י בזה ועי' במ"ז סק"ב שעמד ג"כ בזה מדוע אוסר לגמרי הא להרמ"א דס"ל דגם בגוש שייך דין כ"ש א"כ איך יכול לאסור שאר הביצים שבקערה דהו"ל חום כלי שני ואף שיש חשש במה שמערה מעט מים מהקדירה עמהם הלא עירוי אינו אוסר רק כ"ק והא מיירי בביצים בקליפתן ומקלפן ודיו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ז מ"ש בזה וכתב דבע"כ דלדעת הרמ"א דס"ל דגם בגוש יש לו דין כ"ש הא דאוסר מה שבקערה הוא מחמת שנתערבו בהם האוסורים ואין בהם רוב לבטל אמנם להסוברים דבדבר גוש לא שייך כלי שני ולעולם הוא כלי ראשון לא צריכין לזה דנאסרו ג"כ בנגיעתן בהביצים שנאסרו ואע"פ שאין שם רוטב להפליט ולהבליע מ"מ יש איסור ע"י מה שמערה עליהם מעט מים האסורים מן הקדירה דעי"ז הו"ל כדין חם לתוך חם ונאסרו כולם אף אם יש רוב בהקערה נגד הביצים האסורים. וכל זה אם אין

שם הרבה מים בהקערה אבל אם הי' הרבה מים עד שהמים שבקערה מכסה כל הביצים אז אין נאסרין דכיון שהמיעוט מים שמערה מהקדירה מתערב עם רוב מים שבקערה אין זה עירוי עיי"ש ועי' בשו"ת בית יהודה (להרב מהר"י עייא"ש ז"ל) חלק ב' סי' ק"ה שנשאל בביצים שהניחו בקערה בלי שום רוטב ושמו הקערה על פי הקדירה הטמונה בתנור בשבת ונמצא בביצה א' אפרוח אם נאסר התבשיל שבקדירה אם אין שם ששים וכתב דפשוט הוא דכיון דליכא שם רוטב במקום הביצים אין שם מה שמוליך ומבלבל הטעם בכל הקדירה דזה עדיף מחתיכה שמקצתה חוץ לרוטב דבעינן ניעור וכיסה והכא ליכא לא ניעור ולא כיסה ע"כ אין להחמיר כלל עכ"ד:

טו שבקערה. כתב בכנה"ג לעיל סי' פ"ד בהגהות ב"י אות כ"ח וז"ל מהר"י סג"ל הנהיג בביתו לשפוך מן הקדירה כל הלפתן בבת אחת לתוך התמחוי ולחלק אח"כ לקערות קטנית דאם ימצא שום איסור זבוב או תולע יש להתיר התמחוי דכלי שני הוא ואם יחלק מהקדירה גופה הוי כלי א' ונקל לאסור וכו' עכ"ל:

סז ולא עירה כולם בפעם א'. אבל אם עירה כולן בפעם א' אע"פ שאין בהם ב' פעמים ששים אין לחוש שמא הי' הביצה האסורה באמצע וכו' דכל שיש עכ"פ פעם א' ששים מהני אם מערה כולן בפעם א'. יד יהודה בפיה"א סק"ח ובפיה"ק סק"ט עיי"ש:

יז בפעם א'. עט"ז שכתב דאם יש ספק בדבר אם עירה בפעם א' יש להחמיר וכ' במ"ז סק"ג דהיינו לדעת י"א אלו אבל לדברי הרמ"א הרי מותר אפי' אם בודאי עירה בב' פעמים עיי"ש:

יח דלא מחזקינן איסור עבאה"ט ומ"ש דהא דאמרינן דלא מחזקינן איסורא הוא משום דאמרינן איסורא ברובא איתא עי' בביאור הגר"א סק"ד מ"ש בזה וסיים וז"ל ומ"מ בעיקר דינא צ"ע דהא קיי"ל דלא אמרינן איסורא ברובא איתא כמש"ל סי' קי"א ס"ז וכו' וצ"ע עכ"ל ועמ"ז סק"ד ושפ"ד סק"א (בד"ה והמנח"י):

יט וכן עיקר. עבאה"ט ומ"ש שיש לחוש שמא הוציא האסורה בראשונה ונאסר הכף וכו' עכו"פ סק"א שהעלה דאף אם לקח בכף הביצים והדגים מן האילפס ונתנם בקערה מ"מ אם יש עכ"פ קי"ט דגים או ביצים אז אין לחוש לזה וכולם כשרים עיי"ש:

כ דמעמידין הכלי על חזקתו. עבאה"ט ועפת"ש להלן סי' ק"י בדיני ס"ס אות י"ט ובדברינו שם (ס"ק שי"א):

סעיף ב:

כא זבוב. עבאה"ט מ"ש מהא דלעיל סי' פ"ד בתולעים שבפרי וע' בדברינו שם (ס"ק קכ"ו) מ"ש בזה וע' בשו"ת מהרי"א ענזיל סי' צ"ו באמצע התשו' שכ' בדבר התולעים

מיטיליצי"ס הנמצאים בכבד ובריאה שרצה השואל להקל כיון דהני תולעים טעמם פגום ואין אוסרין בנ"ט וכתב דאין בדבריו ממש דמה שכ' הפוסקים דתולעים פגומים הם היינו אותן תולעים הנמצאים באשפתות ובנבילות הנוצרים מעיפוש אבל הנוצרים מן האוכלין אינן פגומים דהלא הרבה בני אדם אוכלין התולעים שבגבינה וכו' עיי"ש: (כב) שנפשו של אדם קצה בהם. עי' בשו"ת פרי תבואה סי' כ"ה בעובדא שנפל אדם לבאר מים ונכבש שם מעל"ע ובישלו באותן מים ויש שאלה על הכלים וכ' שם סמוך לסוף התשו' דלכאורה נראה דאין פליטתו אוסר כלל כיון שהוא פגום בעיניה וכשאר דברים המאוסים שנזכר בסי' ק"ד וק"ז כמו שכ' חכמי הפילוסופים והטבעים דאדם כיון שהוא יותר דק בטבעו לכן נבלתו מאוסה יותר ומוסרחת וכמו שעינינו רואות ומ"מ לדינא כ' שהוא ירא להתיר בסברה לבד מאחר שלא נזכרה בפוסקים עיי"ש:

כג שנמצא בתבשיל. עי' בעצי לבונה סוף סי' זה שכ' דאפשר דוקא כשנמצא בתבשיל אינו אוסר אבל כשנמצא זבוב בייי"ש ושהה כדי שירתיח ה"ז אוסר עד ששים אף שהסירו הזבוב משום דייי"ש הוי כמו חלא ושיכרא דלעיל סי' ק"ד דקיי"ל שהוא משביח דבר הפגום עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"ד דין י"ד שכתב ג"כ הכי וז"ל ולכן זבובים וכיוצא בהם שנפלו ליין שרף או לחמץ אם שהו כדי ליתנם על האור וירתיח אסור אם לא שיש במשקה ששים נגד האיסור וכו' עכ"ל ולפ"ז יש לעורר דלפעמים עומד מעט חומץ או ייי"ש בקערה ונופל שם הרבה זבובים ושהו איזה שעות ולפעמים גם מעל"ע ומעולם לא שמענו לאסור הכלים משום זה אמנם יעוין במנח"י כלל כ"ב ס"ק ב"ה שכתב מהאגודה דאע"ג דקיי"ל דעכברא בחלא ושיכרא אשבוחי משבח אבל זבוב לא משבח ואינו נותן טעם גם בחלא ושיכרא עיי"ש ועי' במ"ז לעיל סי' צ"ו ס"ק י"ג (בד"ה ודע) ועי' בס' גילוי דעת בסוף הספר (לאחר לוח התיקון) מ"ש בזה והביא ממה שמצא בדמש"א פרק א"ט סי' נ"ח שהעיד שהמנהג להקל בזה עי"ש (ועי' בדברינו בס"ק שאח"ז):

כד זורקן. עי' בשו"ת הרדב"ז החדשות סי' מ"ז שכתב ראיתי בני אדם טועים בשעה שיפול זבוב בתוך הקדירה מכניסין את הכף ומוציאין אותו ואינו ראוי לעשות כן שהרי כיון שהזבוב והכף בתוך כלי ראשון ובא להוציאה נאסר הכף שהרי אין ס' במעט התבשיל שבכף נגד הזבוב ואם חוזר להכניס הכף לתוך הקדירה צריך ס' בקדירה כנגד כל הכף שהכף נ"נ ואפי' אם ידוע שיש בתבשיל ס' כנגד כל הכף אין ראוי לסמוך על זה דאין מבטלין איסור לכתחלה אלא ידקדק להוציא הזבוב ע"י קיסם או ידקדק להוציא עם הזבוב שיעור מן המרק עד שיהי' בו ס' לבטל את הזבוב עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ בכנה"ג בהגהות הטור אות ט"ו וז"ל נקיי הדעת מסירין הזבוב בקיסם או בתבן ואח"כ

משליכין הקיסם באש כדי שלא יבא לידי תקלה הגהות ש"ד ואו"ה כלל כ"ז אות א' והיינו דוקא מהקדירה שהוא כלי ראשון אבל זבוב שבקערה שהיא כלי שני נהגו החסידים ואנשי מעשה להסירו מן הקערה עם הכף ואין נוטלין ממנו מן המרק ורוטב והטעם כתב בש"ד עצמו שכל זמן שהזבוב בקדירה בטל בס' ובנופל על הקערה הרי הוא ככלי שני וכו' עכ"ל ועי' בשלחן גבוה לעיל סוף סי' ק"ד שהאריך בדברי הגש"ד שהביא הכנה"ג והביא בשמו כמה חילוקי דינים בדין זבוב שנפל לתבשיל והוציא בכף דההגש"ד לשיטתו בזה דסובר דזבוב אוסר פליטתו עד ס' כשאר איסורין אבל לדידן דקיי"ל דזבוב דינו כשאר דברים המאוסים דאינשי בדילי מיני' מחמת מאוסן שאין אוסרין פליטתן אין נ"מ בכל דברי ההגש"ד בזה דלדידן בכל מקום שהוציא הזבוב מן הקדירה מותר הכף והתבשיל שבכף ג"כ מותר שאין פליטת הזבוב אוסר אפי' אין ששים בתבשיל כנגדה עיי"ש באריכות ועי' בס' כסא אלי' חלק א' ביו"ד סי' כ"ב שהביא דברי הרדב"ז הנזכר וכתב דלדינא אין לנו לחוש לדבריו כלל כי אנו אין לנו אלא דברי הטוהמ"ח דזבוב הוא נטל"פ ואין פליטתו אוסר כלל רק דלכתחלה נכון להוציאו עם רוטב הרבה בכף עד שיהי' בתבשיל שבכף ס' כנגדו כנ"ל אבל בדיעבד אף כשאין שם ס' כנגדו מותר הכל עיי"ש (ועי' בדברינו בס"ק שלפ"ז):

כה שאין פליטת וכו'. עי' בס' זכור לאברהם (להרב מהר"א אלקלעי ז"ל) בחלק ב' אות ד' ערך דברים המאוסים שכתב דאף שכ' הכנה"ג להלכה להצריך ס' כנגד פליטת בע"ח המאוסים ושכן עשה מעשה וכן פסק הרב חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' פ"ו מ"מ ביורה שמרתיחין בתוכה בגדים לכביסה חלוק ומכנסים אף שיש בהם כינים אין היורה נאסרת שהרי יש ששים כנגד הכינים ומה שהעולם נהגו לאסור בה איסור אולי הוא מחמת מיאוס ולא מן הדין עיי"ש ועי' מזה בס' שדי חמד חלק אסיפות דינים מערכת הד' סי' יו"ד: (כו) פליטת דברים אלו הפגומים אוסרת. ר"ל אפי' אין רוב היתר נגד כל גוף האיסור ואפי' אם לא זרק גוף האיסור מותר התבשיל. מנחת כהן חלק א' מספר התערובות פרק ט' (בד"ה ונ"ל):

כז וכן המנהג פשוט. עש"ך סק"ז שהחמיר שלא בהפ"מ ועי' בדבריו לעיל סי' ק"ד סק"ט אמנם בט"ז שם סק"ו הסכים להקל וכ"כ הפר"ח ועי' בשלחן גבוה לעיל סוף סי' ק"ד שעמד על דברי הרמ"א כאן במ"ש ואין לשנות המנהג הלא רשאי אדם בעצמו להחמיר על נפשו וכתב דהוא משום דכבר נתפשט המנהג להקל כמ"ד דלא בעינן ס' א"כ המחמיר בזה אינו אלא מן המתמיהין ויש בדבר משום לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות

עיי"ש לדרכו אמנם יעוין בשפ"ד סק"ז שכ' דאם שכן נוהגין העולם להקל ומ"מ המחמיר תע"ב עיי"ש:

כח ואם לקח עם הכף. עבכנה"ג לעיל סי' פ"ד בהגהות ב"י אות ע"ט שכ' מהמרדכי שאם הוציא בכף פירות מן המים רותחין והי' הפרי שהוציא תחלה אסור מחמת תולע ואח"כ הוציא שאר הפירות כל א' לבדו אזי נאסרו כל הפירות דהכף נאסר מחמת הפרי האסור שהוציאה לחוץ למים ואח"כ כשהוציא באותו כף שאר הפירות נאסרים עכ"ד:

כט אסור להחזיר הכף. עי' בתשו' קול אלי' ביו"ד סי' כ"ב מ"ש לענין זבוב שנפל לתבשיל דמותר להוציא הזבוב ע"י כך אך יזהר לכתחלה שיוצא רוטב הרבה עמו באופן שיהי' בהרוטב עכ"פ רוב כנגד הזבוב אמנם בדיעבד אף אם לא הוציא רוב ביחד עם הזבוב מותר לחזור ולתחוב הכף בקדירה ולא מקרי בזה מבטל איסור לכתחלה עיי"ש והביאו בשיורי ברכה אות ב' לדינא עיי"ש וע"ל ס"ק כ"ד:

ל להחזיר. עבאה"ט ועי' בכנה"ג שם באות שאח"ז שכ' וז"ל מעשה בא לפני רש"י שהי' מגיסין בכף קדירה של בשר והעלו בתוך הכף תולע גדול והתיר כל מה שבקדירה בס' ועל הכף נסתפק אי אמרינן כל זמן שהי' בקדירה מתפשט טעם התולע בס' וכשנסתלק מן הקדירה ונפסק ממנה הי' כלי שני ולא בלע או דלמא כיון שתחב הכף בקדירה והעלתה בכף הנ"ל אותו מרק ואותו תולע כאלו נתבשלו בתוך הכף על האש מידי דהוי אאלפס וקדירה שהעבירו מרותחין. הגהות ש"ד ובאו"ה כלל כ"א כתב דהכף אסור עיי"ש עכ"ל הכנה"ג ובגוף היתר שנסתפק האו"ה אם יש להכף דין כ"ר או כ"ש ע' בט"ז לעיל סוף סי' צ"ב ובדברינו שם (ס"ק קצ"ט) מ"ש בזה ומ"ש הבאה"ט דאין משערין בכלים עי' בדברינו לעיל סי' צ"ב (ס"ר פ"ט) וסי' צ"ט (ס"ק ק"ו):

לא גבי בלי. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דוקא כלי חדש אבל ישן נ"נ ועי' בשפ"ד סק"ה וחוו"ד בחידושים ס"ק ו' דבע"כ לא משכחת לה שהכף הוא חדש אלא אם גם עכשיו לא תחב הכף לתבשיל ליקרא האיסור רק שהאיסור מונח למעלה ולקח האיסור בכף מלמעלה ולא נגע ברוטב אבל אם תחבו לתבשיל הרי בפעם הזה נעשה ישן עיי"ש ועי' בשפ"ד שם שציין ע"ז לדברי המנח"י כלל נ"א ס"ק כ"א ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח מ"ש בזה לדינא:

לב נעשית נבילה. עבאה"ט מ"ש דהכף הוא ככ"ר כיון שהוציאו עתה מהקדירה רותח ועשפ"ד סק"ז שהביא מדברי הט"ז לעיל סי צ"ב סק"ל דספוקי מספקי להו אי דינו ככ"ר או ככלי שני ועי' בביאור הגר"א סק"ח דלחומרא אמרינן דהוי ככלי ראשון ועי' בדברינו שם (ס"ק קצ"ט). ומ"ז הבאה"ט במוסגר להקשות על הש"ך עי' בהגהות צבי לצדיק

מה שתירץ בזה : (לג) צריך ס'. עי' בב"י דכל זה בקדירה שהוא כלי ראשון אבל אם נמצא בתמחא שהוא כלי שני וחלקו ממנו בשאר קערות בכף הכל מותר עיי"ש ועיין בס' קהל יהודה הספרדי שהביאו וכתב דכל זה מיירי בנמצא הזבוב על פני התבשיל מלמעלה אבל אם נמצא בתוך התבשיל שיש רגלים לדבר שנפל לתוך האלפס בכ"ר אף אם עירו אותו לתוך התמחא והיא השתמש בהכף בתוך התמחא אין להקל דדבר גוש דינו ככלי ראשון כל זמן שהיס"ב עכ"ד ועי' בשו"ת ויאמר יצחק חלק א' חיו"ד סוף סי' נ"א וסי' צ"ה בעובדא שעירו תבשיל של ירק לקערה ומצאו בקערה תולעת גדול שידוע שזה התולעת אינו מן הירק שבקדירה וכתב דאם אין בתבשיל שבקערה ס' כנגד התולעת אסור דאמרינן שהי' התולע בקערה בשעה שעירו התבשיל וקיי"ל דעירוי הוי ככלי ראשון ואוסר עד ששים אבל התבשיל שנשאר בקדירה מותר בכל גווני דאמרינן שהתולע כאן נמצא כאן הי' ומעולם לא הי' התולע בקדירה כיון שאין דרך תולע זה להיות בירק עיי"ש ובעיקר הדין שכתב שנאסר ע"י עירוי עד ס' עי' בדברינו לעיל סי' ק"ה (ס"ק ס"ד) דאנן לא קיי"ל כן עיי"ש באריכות:

סימן קח

סעיף א:

א עם בשר נבילה. עשפ"ד ס"ק כ"ב שכתב דלענין ריח בתנור אין חילוק בין דבר איסור שהוא אסיר בהנאה או מות בהנאה עיי"ש:

ב בשר נבילה. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות שהביא מהאו"ה דכ"ז דוקא באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן לכ"ע א לכתחלה שרי דבדרבנן לא גזרו עיי"ש והביאו במ"ז סק"א והתפלא עליו מכמה דוכתא דמבואר דגם באיסור דרבנן אמרו דריחא מלתא ע"כ כ' דאם צלו בשר עוף עם פשטיד"א של חלב בתנור צר וסתום או דבר חריף או חלה בזמה"ז שאינו חק מדרבנן עם דבר שמן צ"ע ועיי"ש עוד שכתב שיש לחלק דבתנור סתום לגמרי לענין דיעבד אין לחלק בין דאורייתא לדרבנן אבל בתנור פתוח לענין לכתחלה לכאורה יש לחלק בין דאורייתא לדרבנן אכן מסתימת הרמ"א דלא מחלק בכך משמע דגם לענין לכתחלה בפתוח אין חילוק עיי"ש ועי' בבית איר: (ג) בתנור א'. עבאה"ט מ"ש שהט"ז והש"ך השיגו על הת"ח וכתבו הם כחושים אפי' לכתחלה ברי ועכו"פ שכ' דמ"מ לדינא יש להחמיר תחלה עיי"ש ועי' בבית מאיר מ"ש בזה ועשפ"ד סק"א שמצדד ג"כ לדחות דברי הש"ך בזה וכ' דבדבר ששייך בו שמנונית כיון דא"א בקיאין אף בשניהם כתושים אסור לכתחלה אם לא בפת הואיל ולא שייך בו ענין שמנונית עיי"ש ועי' ביד

יהודה בפיה"א ובפיה"ק סק"א ובקיצור דינים שבסוף הסי' אות א' שהעלה להחמיר לכתחלה לצלות איסור עם היתר או בשר עם חלב או פת עם אחד מהם בתנור א' אפי' בשניהם כחושים גמורים כמו פת ותנור גדול ופתוח לגמרי עיי"ש:

ד ה"ז מותר. עבאה"ט מ"ש משים דריחא לאו מלתא בדיעבד וע"ל סי' צ"ז סעי' א' בהגה ובש"ך שם דזה דוקא במקום שאין בו רק משום ריחא לבד אבל אם יש חשש שמא זב מזה לזה אסיר אפי' בדיעבד וכתב שם בש"ך דאם אפו פת עם פשטיד"א אף שלא ראינו שזב מן הפשטיד"א על הפת ממש רק שראינו שזב חיישינן שזב על הפת עיי"ש ומה"ט כתב בשפ"ד סק"א דהיכא שיש חשש שיעלה רתיחות בכ"מ אסור ולכן אסור להטמין בשבת קדירה של חלב אצל קדירה של בשר אפי' שניהם מכוסים ותנור גדול דחיישינן שמא יעלה רתיחות ויזוב לחוץ וכתב דכ"ז בתבשיל בשר עם רוטב וכיוצא דשייך בו חשש זה אבל בקדירה בשר בלא רוטב דאין לחוש שיזוב שרי אף לכתחילה ועיי"ש עוד בשפ"ד ס"ק י"ח (דין ח') שכ' דאם יש לחוש שיזוב מבשר לחלב אפי' בתנור גדול ופתוח לגמרי אסור וכן אם יש לחוש לחילוף או לנצוצות אסיר לכתחלה אבל בדיעבד מיתר עיי"ש:

ה ואם התנור גדול. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק ג' ס' תתקס"ב (ובדפוס ישו סי' תקכ"ד) ומבואר מדבריו דאם התנור מלא איסור אז לא מהני מה שהוא גדול ומחזיק י"ב עשרונים ואסור לאפות בו היתר עיי"ש ועי' בשו"ת דברי מלכיאל חלק ג' סי' נ"ז שהביאו ועיי"ש במ"ש בביאור דבריו בזה כי הרדב"ז לא ביאר שם כמה שיעור מלא לענין זה ולפמ"ש הפר"ח והפרמ"ג לעיל סי' צ"ז דתנור גדול היינו התנור מחזיק י"ב עשרונים א"כ י"ל כיון שאויר התנור גדול מתפשט הריח באויר ואין חשש בשביל הריח אפי' אם קרקע התנור מלא בפת של איסור אמנם לפ"ד היד אלי' שהביאו הפרמ"ג שם שמשערין הי"ב עשרונים בחלל התנור א"כ אם קרקע התנור מלא איסור נראה שיש לאסור אבל באמת מסתימת הפוסקים נראה שאין חילוק ואין שום איסור בתנור גדול אפי' אה הוא מלא בקרקעיתו בפת איסור והטעם נראה דכל שהתנור פתות וגדול ונכנס לתנור בכל עת אויר חדש מבחוץ והריח יוצא לחוץ אין חילוק בין הפת איסור רב או מעט ואף שהפת איסור או צלי ממלא כל התנור אין חשש כי בעת שמתחמם התנור הוא מוציא האויר שבתוכו והאויר החדש נכנס עיי"ש:

ו שמחזיק י"ב עשרונים. עפת"ש ועי' בספר בית האוצר שעמד על החשבון בזה והעלה דשיעור י"ב עשרונים הוא ל"ו קוואר"ט שהוא ת"ק ביצים וי"ט וחומש ביצה דכל עשרון הוא שיעור חלה שהוא ג' קוואר"ט דהיינו מ"ג ביצים וחומש ביצה עיי"ש (ועי' בדברינו

בסי' צ"ז שם ס"ק נ"ט) (ז) ופיו פתוח. עבאה"ט ומ"ש מהש"ך דדוקא פתיח ממש בעינן עי' בפר"ח סק"ד שחולק ע"ז ופסק דאף שפתוח רק במקום שהעשן יוצא סגי עיי"ש והסכים עמו בכו"פ עיי"ש ועי' במנח"י כלל ל"ה ובאורח מישור סק"ב מ"ש בזה ועי' מ"ז ס"ק ב' ושפ"ד ס"ק ג' מ"ש ע"ד בזה ולדינא עי' בדברינו להלן (ס"ק י"ז:) (ח) ובלבד שלא יגעו זה בזה. עכו"פ סק"ז שכ' דאם נוגעים זה בזה לא סגי לאסור כדי נטילה כדין איסור חם רק אסור כולו משום ריחא מלתא עיי"ש ועשפ"ד ס"ק י"ג מ"ש בזה והביא מדברי המנח"י כלל ל"ט ס"ק י"ב שפסק דסגי בכדי נטילה וסיים כן להלכה דסגי בכדי נטילה בכחוש ובשמן כבר נתבאר דינו לעיל סי' ק"ה עיי"ש:

ט מכוסה בקערה או בבצק. עש"ך סק"י ועי' בדברינו להלן (ס"ק ל"ט): (י) וכיוצא בו. עי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח אות ל"ו שכתב דפשוט הוא דאם הי' הבשר בתוך קדירה והי' הרבה רוטב והבשר לא הי' נראה חוץ לרוטב שהרוטב הי' מכסה את הבשר לא מהני דלא גרע ממ"ש הד"מ מהאו"ה דאם משח את הכיסוי של בצק בשומן או לשו את הבצק של הכיסוי בשומן לא מהני וה"נ הרי הרוטב נעשה שמן וכן משמע מסתימת כל הפוסקים שלא התנו דוקא כשהבשר הוא חוץ לרוטב עיי"ש:

יא וה"ה לבשר עם חלב. עבאה"ט ועשפ"ד סק"ד שכתב דר"ל דלא תימא דחילוק יש בין אפוי ובין בישול דרק באפוי דינא הכי דאינו מותר בתנור קטן רק בפתוח ממש אבל בבישול קדירה של בשר עם קדירה של חלב דהקדירה מפסיק הוא מותר אפי' לכתחלה בתנור קטן אפי' כשהוא פתוח קצת רק במקום שהעשן וצא ולזה קמ"ל דגם באפיי' בלי הפסק קדירה דינא הרי עיי"ש: (יב) ונוהגין להחמיר לכתחלה. היינו בשניהם מגולים אבל אם א' מכוסה היטב אפי' בתנור קטן וסתום מכל צד שם לכתחלה. מ"ז סק"ב ושפ"ד ס"ק י"ח (דין א') וכ' שם עוד בשפ"ד דכל זה הוא בדברים ששייך בהם שמנונית אבל בב' דברים כחושים ממש היינו פת וכיוצא (דבלא"ה א"א בקיאים) אפי' שניהם מגולים ותנור קטן שרי לכתחלה. מיהו בזה המחמיר תע"ב עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בקיצור דינים אות א':

יג להחמיר לכתחלה. עי' בשו"ת הרמ"ז סי' ס"ג מ"ש בזה:

יד אפי' בתנור גדול. ר"ל אם אינו פתוח לגמרי רק במקום שהעשן יוצא. שפ"ד סק"ג:

טו אפי' בתנור קטן. עבאה"ט מ"ש מהט"ז אפי' סתום היינו שלא נסתם לגמרי דבנסתם לגמרי הא כתב הרמ"א לקמן שלא להתיר אפי' בתנור גדול כ"א בהפ"מ דוקא. מ"ז סק"ג ושפ"ד שם. וכל זה לענין דיעבד אבל לכתחלה אסור בתנור קטן אפי' אם פתוח ממש. שפ"ד סק"ג (דין ב'):

טז ואם אפה פת עם בשר וכו'. היינו משום דגם בפת עם בשר בעינן פתוח ממש. עשפ"ד סק"ה. ועי' בחמודי דניאל הלכות בשר בחלב אות ל"ו שכתב דאם בישלו קדירה של בשר בתנור א' עם פת וסתמו התנור לערך ה' שעות אסור לאכול הפת עם חלב דמה שתנור גדול לא מהני בזה כיון שהוא סתום ומ"מ אין לאסור הפת לגמרי וכו'. ומ"ש המנח"י להחמיר בכה"ג מחשש שמא הרתיחה הקדירה וזב מהרוטב על הפת בתנור סתום אין לחוש לדבריו כיון שאין דרך שירתיח ויצא חוץ לקדירה כיון שהוא חם מכל הצדדים וחמין הטמונים לשבת יוכיחו דאם הי' מרתיח ויוצא לחוץ לא הי' נשאר לעולם מהמאכלים כלים ואפי' אם הוא רק ספק אם הרתיח וזב תחת הפת יש להקל בספק זה דהוי רק איסור דרבנן גזירה שמא יבא לאכלו עם חלב וספיקו לקולא ועוד דלו יהיבנא דזב הרי מ"מ לא נגע אלא בככרות העומדות אצל הקדירה וכו' ואם אינו יודע איזה ככר הי' אצל הקדירה וכו' חד בתרי בטל וכו' וסיים דמ"מ אם ידוע שהקדירה היתה עומדת אצל הככרות בענין שיזוב תחת הככרות יש להחמיר למכור הככרות הללו הסמוכים לקדירה לעכו"ם. אבל לאסור שאר הככרות לגמרי משום ריחא בודאי אין להחמיר כמ"ש המ"א סי' תמ"ז סק"ד דדוקא בטשאלינ"ט הטמונים שיש להם ריח חזק אמרינן ריחא מלתא ועוד דבודאי יש בכל הככרות ס' כנגד הבשר שבקדירה עיי"ש:

יז אסור לאכלו עם חלב. עבאה"ט ומ"ש אפי' תנור גדול ופיו פתוח למעלה ר"ל שהוא פתוח רק למעלה במקום שהעשן יוצא אבל אינו פתוח לגמרי דבתנור גדול ופיו פתוח לגמרי גם הרמ"א מודה דמותר אף לכתחלה. שפ"ד סק"ג. ועי' עוד בדבריו בס"ק י"ח (בחידושי דינים דין א') שכ' דאף בתנור גדול ופתוח לגמרי שרי לכתחלה ומ"ע המחמיר תע"ב עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"א ובקיצורי דינים שבסוף סי' זה אות ג' מ"ש בזה וסיים דבכל מקום אין להקל אלא אם אין הפת נוגע להבשר או להאיסור עיי"ש וה"פ:

יח אם יש לו פת אחר. עבמנח"י כלל ל"ה סק"ב שכ' הטעם שהחמירו בפת אפי' תנור גדול אם יש לו פת אחר יותר ממה שהחמירו בדברים שנתבשלו בקדירה של עכו"ם שקונין מן העכו"ם דסמכינן אהיתרא דסתם כלים של עכו"ם אינם ב"י והוי נטל"פ והרי זה אין לך טעם קלוש יותר מזה דהוא בע"כ משום דבפת החמירו טפי כיון דעל הלחם יחי' האדם יש לעשות הרחקה טפי משא"כ בשאר דברים עיי"ש ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות כ"ג שכתב דלפי דברי המנח"י אם נצלה איזה דבר עם הצלי אצל נכרי מותר לקנותו לכתחלה אם אין בו משים בישולי עכו"ם אבל לדינא הביא מדברי המ"ז סק"ד דאסיר לקנות דבר שנצלה בתנור של נכרי עם דבר איסור משום דאינה חששא

דריחא מלתא עיי"ש (יעי' בדברינו להלן ס"ק כ"א): (יט) אפה פת עם איסור. עי' בשו"ת ויאמר יצחק חלק א' ביו"ד סי' נ' שכ' שם לרב א' שאסר בעירו לקנות הפת שאופין העכו"ם בתנורים שלהם מפני שהעכו"ם אופין שם בתנור ההוא בשר נבילה במחבת שלהם וכתב שלא יפה עשה שגזר לגזירה על הציבור בדבר שאין יכולין לעמוד בה כי באמת מדינא אין חשש ואף אם נדבק בתנור בא זה מקום שמנונית הנה לא נאסר רק פת שנאפה במקום ההוא ואם אינו מכירו חד בתרי בטל וכן הוא המנהג להקל בזה בכל ערי המערב וכן בערי גיבאלטא"ר וסאגנ"ה הן עוד היום שאופין בתנורי עכו"ם כל הבעלי בתים והי' ידוע ומפורסם שהעכו"ם אופין בודאי בתנורים ההם בשר נבילה בכל יום ויום ומעולם לא נשמע פוצה פה ומצפצף עיי"ש באורך אמנם יעוין בשו"ת ויען אברהם חיו"ד סי' ה' שהביאו והשיג עליו דאיך מלאו לבו להורות היתר בדבר כזה דלזאת יקרא בדיעבד אחר שהוא דבר תמידי והעלה בכמה ראיות שאין להקל בזה ואין ליתן בתנור של עכו"ם שום תבשיל חל ישראל וכן אין לקנות פת שנאפה בתנור של עכו"ם דרצפת האבנים של התנור בודאי מלוכלכים מהגבינה והשומן והבשר של עכו"ם וכן הוא המנהג בק"ק אזמיר דלא מכשרי תנור של עכו"ם אלא עד שישלחו הב"ד של העיר ת"ח א' ושליח ב"ד עמו שיודעים בטוב להסיקו מכל צדדיו היטב ואז מתירין להתנור לקנות פת שנאפה בו עיי"ש באריכות: (כ) אסור לקנות. עבאה"ט מ"ש דהמנהג לקנות מן העכו"ם דבר שאסור לכתחלה ומותר בדיעבד ועי' בת"ח כלל ל"ה דין א' ועי' בש"ך לעיל סי' ס' סק"ה שכ' מהת"ח דלכתחלה אסיר לקנות בהמה מן העכו"ם שינקה חלב טמאה עיי"ש ומשמע דהקנייי' הוי לכתחלה ועי' בשו"ת הרשב"ש סי' תק"ס שכ' דאם העכו"ם מוסיפים בשביל ישראל שקונים מהם הו"ל כאומר בשל לי עיי"ש ומבואר מדבריו דדוקא כשהעכו"ם עושים בשביל ישראל אבל אם עושה העכו"ם מדעתי' דנפשי' מותר לישראל לקנות דהקנייי' לא חשיב לכתחלה וכ"כ בשו"ת מהר"ם מלובלין סי' ק"ד דאין איסור בהקנייי' לכתחלה וכתב דלא מיבעיא אם הישראל לא הי' בשעת העשיי' דמותר לישראל לקנות אח"כ ממנו אלא אפי' אם הי' הישראל אצל העכו"ם בשעת העשיי' מותר לקנות ממנו כיון שלא צוהו הישראל עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת הרדב"ז חלק ג' סי' תתקע"ח (ובדפוס ישן סי' תקמ"ז) שכ' שם ולענין אם מותר לקנות מן העכו"ם דבר שנתבטל בששים הדבר ידוע הוא שהוא אסור דהא בשעה שלקחו מן העכו"ם הוי כאלו מבטלו לכתחלה וכו' דלא הותרו בדיעבד אלא מפני הפסד ממונו אבל לקנותו מן העכו"ם לכתחלה הוא ואסור עיי"ש והיינו כדברי הרמ"א כאן ודלא כמ"ש בת"ח שם. איברא כי להלן סי' קכ"ב העי' ו' מבואר להדיא ברמ"א דהקנייי' מעכו"ם חשיב דיעבד עיי"ש ועי' במנח"י כלל נ"ה

סק"ב שהביא מכמה מקומות דמבואר דהקנייי' חשוב דיעבד וכל דבר דשרי דיעבד מותר לקנות מהעכו"ם וכ' שהוא צ"ע עיי"ש ועבשפ"ד סק"ו שכ' דמדברי הרמ"א להלן סו' קכ"ב משמע דאפי' יש לו בריוח מותר לקנות מעכו"ם דבכל גווני חשיב הקנייי דיעבד עיי"ש אכן במ"ז שם סק"ג כ'. דמסי' קכ"ב שם אין ראי' די"ל דשם מיירי דאין ממי לקנות עיי"ש וע' ביד אברהם לעיל סי' צ"ט שהביא מהס' יד המלך שהתפלא ג"כ על הרדב"ז בזה מכמה מקומות ואעפ"כ לא מלאו לבו לחלוק עליו למעשה וסיים בצ"ע וכתב דמכל המקומות שהקשו על הרדב"ז אין להקשות עליו כי גם הרדב"ז לא החמיר דחשוב הקנייי' לכתחלה רק גבי ביטול איסור לבד משא"כ בכל המקומות שהביאו להשיג עליו דשם לא מיירי דמבטל איסור גם הרדב"ז מודה דשרי לקנות מעכו"ם עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ בשפ"ד לעיל סי' נ"ז ס"ק כ"ח ובסי' ק"ג סוף ס"ק י"ד בשם המהר"ם מלובלין בתשו' סוף סי' ק"ד בישראל ששכר הגבינות והחמאה משר א' ויש אצל השר שם צאן א' טריפה שגם החלב ממנה הוא אסור אך יש שם בהדיר הרבה פרות וצאן באופן שהחלב של הטריפה בטל בששים דמותר לקנות החלב אף לכתחלה כיון וביד העכו"ם מבוטל הוא עיי"ש ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' פ"ב בעובדא דספק דרוסות וכ' שיש עצה למוכרם לעכו"ם ויחזיר הישראל ויקנה החלב מן העכו"ם הקונה והביא מדברי המהר"ם מלובלין הנ"ל שלאחר שכבר נתבטל ביד העכו"ם מותר לקנותו אף לכתחלה עיי"ש וכ"כ בשו"ת שם ארי' חלק או"ת סי' ת' עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק או"ח סי' צ"ז שכ' וז"ל דכל הנעשה ביד עכו"ם דיעבד הוא וכו' ואף שהישראל עומד בשעת עשיית הצוקע"ר לשמור שיהי' נעשה בהכשר למכרו לישראל כיון שאכתי הוא של עכו"ם לא שייך בזה אין מבטלין איסור לכתחלה וכמ"ש המהרמ"ל סוף סי' ק"ד עכ"ל ועי' בשו"ת כתב סופר חאו"ח ריש סי' פ"ז ובשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חאו"ח סי' כ"ה ועי' בשו"ת מים רבים חיו"ד סי' ט"ז שהביא כן מתשו' חומת ישרים סי' ל' דהקנייי' מהנכרי חשיב דיעבד ולא מקרי לכתחלה אלא כשאומרים לעכו"ם לבטל עיי"ש ועי' בשו"ת בית יהודה (להמהר"י עייאש) במנהגי ק"ק ארגיל דף קט"ו שכתב בפשיטות דמה שקונה מהעכו"ם חשוב לכתחלה ואסור עיי"ש אמנם יעוין בערך השלחן להלן סי' קט"ו אות ז' שהביאו והשיג עליו עיי"ש ועי' בדבריו מזה עוד כאן אות ה' ועיי"ש עוד לעיל סי' צ"ט אות ח' מ"ש בדברי הרדב"ז ומהר"ם מלובלין הנ"ל והביא כמה ראיות לדברי המהר"ם מלובלין הנ"ל ודלא כהרדב"ז שהחמיר בזה וכתב שם שמצא ברדב"ז עצמו בתשובה אחרת בחלק ב' סי' תק"פ שמסכים להקל דהקנייי' חשיב דיעבד וכ' שם דאף שבתשו' הב"ח סי' קכ"ג נראה דס"ל דהקנייי' חשוב לכתחלה אין הלכה כן אך אם נעשה בשביל ישראל אפי' לא

צוהו אסור ודלא כמהר"ם מלובלין בזה וכמ"ש בתשו' הרשב"ש (בן התשב"ץ ז"ל) סי' תק"ס דאם הנכרים מוסיפין בשביל ישראל אסיר לקנות מהם עיי"ש ועי' בשו"ת רמ"ץ חאו"ח סי' כ"ה שכ' וז"ל ואף דזוז"ג אסור לכתחלה מ"מ דבר הנעשה ביד עכו"ם וא"א למצוא אחר הוי כדיעבד עיי"ש ועי' בדלתי תשובה לעיל סי' נ' סק"ג באמצע הס"ק ובסי' צ"ט ס"ק כ"ז מ"ש בענין זה ועי' בס' אמרי בינה אות י"ד מה שהאריך בענין זה ומ"ש בזה לדינא וע' בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הא' סי' ש"מ באריכות מענין זה אי הקנייה מן העכו"ם חשוב לכתחלה ועיי"ש במ"ש לחלק בזה בין עכו"ם דעלמא לחנוני שאומנתו בכך ועיי"ש עוד בחלק פאת השדה בכללים מערכת האלף אות יו"ד:

כא לקנות איתו פת. עבאה"ט ור"ל דבפת הוא דבעינן דוקא אם אין לו פת אחר משום דיש בזה עכ"פ חשש דריחא מלתא וכאמור משא"כ באותן דברים שהביא הט"ז שמבשלין בכליהם כיון שאין בהם שום חשש לא משום בישולי עכו"ם ולא משום הכלים שלהם דהוי נטל"פ אפי' יש לו בריוח מותר לקנות מהם. מ"ז סק"ד (ועי' בדברינו לעיל ס"ק י"ח):

כב אם אין לו פת אחר. ר"ל והוא גברא דלא יכול לאכול פת לבדו בלא חמאה או חלב או שיש לו דבר מאכל בחלב שא"א לאכלו בלא פת ואם לא יאכל הפת יפסיד מאכל החלב. כרתי סק"ו:

כג מותר בשניהם היינו אפי' בב"ח. ור"ל דגם באפה פת עם בשר מותר לאכלו בחלב ואע"פ שהוא דבר שיל"מ אפ"ה מותר ועי' בביאור הגר"א סק"ט מ"ש בזה וכתב שדברי הרמ"א צ"ע בזה דכיון דאפשר לאכלו בלא חלב הרי הו"ל לכתחלה עיי"ש ועי' בפר"ח סק"ו ובבל"י סק"ו שכ' באמת לדינא כן שאסור לאכול אותו הפת בחלב דהוי כלכתחלה עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ב שהביא דבריהם וסיים דמ"מ הסומך על הרמ"א בזה לא הפסיד עיי"ש:

כד דזה מקרי לענין זה דיעבד. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הב' אות כ"ג שכ' שיש לעיין באם קנה פת שנאפה עם הצלי מן העכו"ם מפני שלא הי' לו פת אחר אם מותר לאכול אותו פת עם חלב מי נימא דדוקא איסור טריפות הותר לו מפני שלא הי' פת אחר אבל חשש איסור בשר בחלב למה נתיר לו כיון דאפשר לו לאכלו בלא חלב או נימא כיון דהתירו לו פת זה בע"כ לומר דאמרינן ריחא לאו מלתא ממילא דמותר לאכלו עם חלב דאם נימא דאסור לאכלו עם חלב הוי כתרתי דסתרי אהדדי והוי מלתא דרבנן כחוכא וטלולא או שי"ל כיון שאין האיסור רק משום חומרא בעלמא לא שייך לומר דסתרי אהדדי כיון דלא התירו אלא מפני הדחק ולאכלו עם חלב ליכא דחק אמנם מדברי

הרמ"א משמע דאם אין לו פת אחר התירו לו גם פת זה לקנות אפי' לאכלו בחלב דזה דוחק הוא לומר שהותר לו רק לאכול פת חריבה. וכ' שהוא צ"ע עיי"ש:

כה אי למעלה במקום שהעשן יוצא. וכתב בשפ"ד סק"ז וז"ל ויראה דאם סתום בדף ופתוח קצת דינו כמו במקום שהעשן יוצא דדוקא פתוח ממש הוי ככירה עכ"ל:

כו ובמקום הפסד. היינו הפסד, מרובה. ש"ך ושפ"ד סק"ח. ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א:

כז אפילו סתום לגמרי. ר"ל ואפי' בתנור קטן. אבל באין הפ"מ יש להחמיר בסתום לגמרי אפי' בתנור גדול. שפ"ד סק"ז וס"ק י"ח דין ב': (כח) ואם האיסור דבר חריף. עי' מנח"י כלל ל"ה סק"ח שהוכיח מלשון הת"ח דדוקא בנצלו הוא דאוסר בדבר חריף אבל בנתבשלו אף בדבר חריף אין ריחו איסר עיי"ש והביאו במ"ז סק"ח אך הביא דעת הבל"י שהחמיר בזה בס"ק י"ז בעובדא שהטמינו לצורך שבת בצלים עם חומץ ותנור גדול ואסר אף בהפ"מ וכבוד שבת דהוי חריף וכ' ע"ז הפרמ"ג דלפי המנח"י הנ"ל אין הדבר פשוט לאסור דהא לא הי' צלי רק בישול דאף צלי קדר חשוב כבישול לענין זה כיון דהקדירה מפסקת אמנם לדינא אינו מחליט להקל להדיא רק בצירוף סניפים עיי"ש (ועי' בדברינו בס"ק שאח"ז):

כט האיסור דבר חריף. עמ"ז שם שכתב דפשוט הוא דאף אם האיסור או ההיתר הוא דבר חריף אם יש שם מים רוב לא הוי חריף ועיי"ש ובשפ"ד סק"ט דבצלים שנתבשלו במים תיכף בתחלת הבישול נתבטל מיד הטריפות עיי"ש והנה לא נתבאר בדבריו אם גם בזה בעינן רוב מים אמנם כפי הנראה דאפי' במעט מים נתבטל מהם החריפות בבישול ועיי"ש עוד במ"ז דכ"ז בנתבשלו הבצלים במים אבל בנתבשלו בחומץ דכולו חריף איכא לעיונא עיי"ש ועי' בפת"ש לעיל סי' צ"ו סק"ד ובדברינו שם (ס"ק מ"ו): (ל) דבר חריף. כ' בשפ"ד סק"א ויראה שדבר חריף אפי' שניהם כחושים אוסר דיעבד עכ"ל ועי' בדבריו להלן ס"ק י"ח (דין ג') שכ' דאפי' שניהם כחושים ותנור גדול ופתוח לגמרי אסור אפי' בהפ"מ אף כ' דמ"מ אם לא היה ההיתר חריף רק האיסור (ומ"ש שם בלשונו איסור חריף וכו' ומיהו בהיתר חריף הוא טעות ספר וצריך להיות להיפך היתר חריף ומיהו באיסור חריף. משמרת שלום) כיון דבלא"ה צידד המנח"י להקל (עי' בדברינו להלן ס"ק ל"ב) אולי יש להקל בזה בהפ"מ והניח בצ"ע עיי"ש:

לא חריף. עבאה"ט מ"ש מהאו"ה שהביא הש"ך דכשנעשה לריח אפי' בתנור גדול ופיו פתוח אסור אפי' בדיעבד ועפר"ח סק"ח ובמנח"י שם סק"ט שהשיגו על זה ובפר"ת כתב שהאו"ה הפריז על המדה בזה והביאו כמה ראיות דלרבא דקיי"ל כוותיה אפי' בדבר

שנעשה לריח כגון כמון מותר בדיעבד אפי' בתנור קטן ופיו סתום עיי"ש והביאו המ"ז שם בקצרה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב מ"ש בזה:

לב וכ"ש אם ההיתר דבר חריף. פי' כי אם ההיתר דבר חריף גרע טפי מאלו הי' האיסור חריף דאם ההיתר אינו חריף אינו שואב אצלו הריח כלל דהוי כמו צוננת וחביות פתוחה. מנח"י שם:

לג דבר חריף. עשפ"ד סקי"ח (דין ג') שכתב שיש לעיין אם גוף האיסור אינו חריף רק שנתבשל בדבר חריף ע"ד משל בשר נבילה עם חומץ חזק מהו וכו' וסיים דמ"מ נראה לאסור עיי"ש:

לד חריף. עכו"פ שעמד על המחקר אי ריחא מלתא הוא מדאורייתא או דרבנן עיי"ש ועי' שפ"ד ס"ק י"ג שכ' דנראה דבדבר חריף וכדומה הוי ריחא מלתא מדאורייתא עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) שהשיג על הפרמ"ג בזה והעלה דבע"כ א"א לחלק בין ד"ח לאינו חריף ואם אמרינן דריחא לאו מלתא הוא אפי' בד"ח הוא כן עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול שכ' דכ"ז בשאר איסורים אבל בבב"ח דלא אסור רק דוקא דרך בישול בודאי דאינו אלא מדרבנן דבודאי לא עדיף מצלי וגרע מיני' עיי"ש אבל לדינא צ"ע לפענ"ד דהנה חוץ ממש"ל סי' פ"ז (ס"ק י"ג) מכמה גדולי המחברים דהעיקר לדינא דצלי אסור מה"ת גם בב"ח אמנם הנה לו יהי' שאינו רק כמו כבוש הלא כבר כתב הפרמ"ג במ"ז לעיל הי' ק"ה סק"ב דאע"ג דכבוש הוא רק מדרבנן ובבב"ח מותר בהנאה מ"מ אם הי' חתיכה כבושה מעל"ע בחלב ובשלה אח"כ נאסרה מה"ת ע"י הבישול גם בהנאה משום דגם מה"ת אמרינן שבלעה החתיכה מן החלב ע"י הכבישה עיי"ש וכיוצא בזה כתב גם לעיל סי' פ"ז סק"א דקדירה שהי' בה חלב מעל"ע ובישלו בה בשר אח"כ אסור בהנאה כיון דפלטה החלב לתוך הבשר אח"כ ע"י הבישול עיי"ש והבאתי דבריו לעיל (סי' צ"א) וא"כ ה"נ בנ"ד כיון ששניהם עומדים ומתבשלים בתנור ואם הולך הריח מזו לזו ונבלע מזו לזו ע"י הריח הרי נתבשל הבלוע מא' בתוך הב' ונאסר ע"י בישול מה"ת:

לה ואפי' בדיעבד אסור. עבאה"ט סק"ח מ"ש מהש"ך דאפי' בתנורים גדולים ופיו פתוח בצדו אמרינן ריחא מלתא הוא ועמ"ז סק"ח שכתב דמשמע מדברי הש"ך דכל זה דוקא אם אין התנור פתות לגמרי רק בצדו קצת או במקום שהעשן יוצא אבל בפתוח לגמרי מותר בתנור גדול אף בדבר חריף אך כתב דמסתימת לשון הרמ"א משמע דאפי' בפתוח לגמרי דהוי ככירה אפילו הכא אסור וסיים דמ"מ בכירה ממש בודאי אין להחמיר עיי"ש:

אמנם בעיקר הדין עפר"ח סק"ט שכתב דלא מיבעי בתנור גדול ופיו פתות שיש להתיר אפי' בדבר חריף כדעת המהרש"ל והב"ח אלא אפי' בתנור קטן ופיו סתום ג"כ יש להתיר דמה בכך שהוא חריף סוף כל סוף כיון דליכא טעמא אלא ריחא וריחא לאו מלתא הוא וסיים דאף בשמן וחריף יש להתיר עיי"ש וכן הסכים עמו בכו"פ להקל בדיעבד עיי"ש עי' במנח"י שם סק"ט שהביא ג"כ ראיות דריחא לאו מלתא היא אפי' בדבר חריף ומ"מ אינו מחליט לדינא והניח בצ"ע עיי"ש אכן בספרו חק יעקב על הלכ' פסח סי' תמ"ז סק"י הכריע דאם ההיתר דבר חריף אסור אבל אם האיסור הוא ד"ח אין לאסור עיי"ש ועי' במקור חיים על הל' פסח שם בחידושים סק"ו שכ' ג"כ בפשיטות דכשאיסור ד"ח ולא ההיתר אין לאסור עיי"ש אכן בחוו"ד בחידושים סק"ח ובקיצורי דינים אות ד' סתם לאסור בכ"מ עיי"ש ועי' במ"ז סק"ו שכ' בפשיטות דתנור גדול ופתוח ויש בתנור היתר חריף והיתר שאינו חריף דלגבי ההיתר שאינו חריף אמרינן ריחא לאו מלתא היא וכ"כ בשפ"ד ס"ק י"ג עיי"ש ועי' עוד בדבריו במ"ז סק"ה מ"ש בזה והכריע דאם הי' ההיתר חריף אין להקל כלל אכן אם הי' האיסור חריף יש מקום עיון אם יש להקל בהפ"מ וצורך גדול עכ"פ די"ל דהמצדד להקל בכה"ג אין גוערין בו ומ"מ גם זה צ"ע אך כתב דכ"ז בנצלו שניהם האיסור וההיתר בתנור בלא קדירה המפסיק בין א' לחבירו אבל אם הי' האיסור דבר חריף בקדירה יש לצדד להקל בהפ"מ אבל אם הי' ההיתר דבר חריף גם בקדירה אין לצדד להקל אלא אם לא הי' שם בתנור רק לערך שעה א' או ב' אבל בהטמין לצורך שבת שהתנור סתום כל הלילה אין להקל גם בקדירה עיי"ש: (לו) אסור. עי' בדברי שאול ויוסף דעת שנשאל אי בריחא שייך חנ"נ ופ' דמדברי הט"ז משמע דאמרינן בריח חנ"נ ואדרבא בריתא שייך יותר חנ"נ דהרי באמת חנ"נ בשאר איסורין אינו אלא מדרבנן משום דאין הנאסר יכול לאסור במקום שהאיסור עצמו אינו יכול לילך לשם והרי בריח אמרינן שאסור אף כשאין הנאסר יכול לילך לשם עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ע"ז בעובדא בשבת כשפתחו התנור להוציא הטשאלינ"ט נמצא בקדירה שהי' עם ביצים ביצה אחת שהי' בה טפת דם בחלמון והקדירות והביצים לא הי' מכוסים וכ' דאפי' הי' דבר חריף בההיתר יש להתיר הטשאלינ"ט כיון שהי' הקדירות שהי' טמונים בתנור בכולן ששים נגד הביצה האסורה שפיר מהני וא"ל דכל הביצים נ"נ כיון דהביצים הי' בקדירה אחת ונאסרו וא"כ הא נעשו כולם נבילה דז"א חדא די"ל דבריחא לא שייך דין חנ"נ כיון דהרבה פוסקים מקילין בריחא וא"כ אין שאר הביצים יכולין לאסור הטשאלינ"ט מחמת ריחא יעוד דגם בנמצא הק"ד על החלמון לא הוי רק ספק איסור והיכא שיש עוד ספק לא אמרינן בשאר איסורין חנ"נ ועוד שאף הביצה הוא כחוש אינו יכול לאסור שאר הקדירות

וא"ל דהיתר מפטם לאיסור דז"א דהא בבליעה לא אמרינן דמפטם כמ"ש בפוסקים וא"כ א"צ ס' רק נגד הביצה האסורה ושוב אמרינן כל מה שהי' טמון בהתנור מצטרף ע"כ הורה להתיר הטשאלינ"ט עיי"ש:

לז מכוסה אפי' בבצק. עבפר"ח סק"ט שכ' מהב"ח בשם האו"ה דאפי' שניהם מכוסים בבצק אם משח הכיסוי בשומן או שלשו העיסה עם שומן דינו כמגולה עכ"ד וכ"כ בכו"פ בשם האחרונים עיין שם ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג מ"ש ע"ד בזה וכתב דהמעיין בהאו"ה יראה שלא כתב זה רק אם משח הכיסוי בבצק של הפשטיד"א בשומן אווזא או הפלאדי"ן בחמאה כמו שרגילין לעשות או אם לש הכיסוי ברוטב או בחלב דזה לא מקרי מכוסה כיון שהשומן מגולה הוא אבל אם לא הי' השומן של העיסה מגולה שפיר מהני הכיסוי דלא נמצא באו"ה כלל שהשומן שבתוך העיסה מגרע כח הכיסוי אלא דר"ל דכיון דמעצמם משוחים בבשר או בחלב א"כ מה לי במה שהבשר או החלב שבפנים מכוסה הא בעצמם הם מגולים והשומן או החמאה שבו הוא בעין אבל לא נראה מלמעלה בעין על העיסה שיש חלב או שומן שפיר מהני העיסה שמכסה בקדירה דהא סוף כל סוף אין כאן חריפות עוד ליתן ריח או לשאוב לכן אף שהאיסור דבר חריף מ"מ אינו מגיע הריח להיתר שבפנים וכן אף בהיתר דבר חריף והאיסור מכוסה בבצק המשוח בשומן של היתר אינו מושך הדבר חריף מהאיסור כיון שהוא מכוסה עכ"ד ועיי"ש בקיצור דינים שבסוף הסי' אות ד':

לח אפי' בבצק בעלמא מותר. עי' בהגהות חכמת שלמה שמתמה למה מהני מה שמכוסה בבצק הרי עכ"פ הבצק בולע הריח והוא נותן טעם להשני כיון דנוגע בו וכתב דאפשר דמיירי דאינו נוגע באוכל וכו' וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בערוגות הבושם אות ג' שעמד ג"כ ע"ז ותירץ בדרך אפשר דבדבר שנאסר מכח ריחא אף בדבר חריף לא אמרי' חנ"נ שיהא יכול לאסור עוד בטעמו כיון דלא נבלע בו בלוע ממש רק ריחא ועיי"ש במ"ש עוד בזה וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש אבל לפמש"ל (ס"ק ל"ו) מהדברי שאול ויוסף דעת דבריח בודאי אמרינן חנ"נ ליכא לתרוצא כלל ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שהקשה ג"כ דאם האיסור חריף וההיתר מכוסה בבצק הא הבנק עצמו הוי מגולה ונאסר מחמת הריח וממילא אם יש תבשיל באותה קדירת היתר כיון דהבצק בלוע מריח איסור יאסר התבשיל ע"י רוטב שמוציא הבלע מהבצק והניח בתימא עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א סק"א שעמד בזה והעלה בכמה ראיות דבע"כ אף בד"ח לא אמרינן ריחא מלתא רק באיסור עצמו אבל באיסור בלוע אף בד"ח לאו מלתא הוא ע"כ בנ"ד אף שנאסר הבצק

מ"מ אין ריחו יכול לאסור התבשיל כיון שהבצק איני איסור מחמת עצמו ואין הריח מאיסור עצמו עיי"ש:

לט מותר. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמ"מ לכתחלה טוב להחמיר ועשפ"ד סק"א שכתב דזה הוא רק בכיסוי בצק אבל בכיסוי גמור אף לכתחלה שרי וגם בכיסוי בצק דוקא בד"ח יש להחמיר אבל בלא"ה גם בכיסוי בצק שרי לכתחלה עיי"ש וכ"כ בחידושי הגרעק"א ז"ל אמנם ביד יהודה בקיצורי דינים שבסוף הסי' אות ב' העלה כיון דבאו"ה אוסר לכתחלה הכיסוי נכון להחמיר כותי' לכתחלה כיון דדרך הבצק להתבקע ע"י האור אך בשניהם כחושים אין להחמיר כלל אפי' לכתחלה עיי"ש:

וכתב שם עוד בשפ"ד דבכ"מ אין להקל אף כשהוא מכוסה אלא אם הוא באופן שאין לחוש שמעלה רתיחות אבל להטמין בשבת קדירה חלב אצל קדירה בשר אפי' שניהם מכוסים ותנור גדול אסור לכתחלה שמא יזוב לחוץ אבל אם הוא באופן שאין לחוש לזה כגון קדירה בשר בלא רוטב (עם קדירה תבשיל של גבינה) אם הוא מכוסה שרי אף לכתחלה עיי"ש:

מ אסור אפי' בדיעבד וה"ה וכו'. עפר"ח ס"ק י"ג שכתב וז"ל ולשיטת האמיתית כל מין ריחא אפי' חריף ושמן תחת מחבת וכיוצא בכל גוונא ריחא לאו מלתא הוא בדיעבד עכ"ל ועי' במ"ז סק"ו שהביאו במוסגר וכתב דחלילה להקל כדעת הפר"ח בזה כי אנו אין לנו אלא דברי הרב עכ"ד ועי' מזה בדברינו לעיל (ס"ק ל"ה):

מא אסור לאכלו בחלב. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבפת מרובה ואין היכר אסור לאכלו אפי' לבדו וכו' ועי' בפר"ח סק"י שהשיג על הש"ך והעלה דאין לאסור לאכלו לבדו דאפי' למ"ד ריחא מלתא לא גזרו בדבר שנאסר מחמת ריח בשר אלא שלא לאכלו בחלב אבל לאכלו לבדו מיתר עיי"ש וכ"כ במנח"י שם סק"כ דהיכא דליכא חשש נגיעה רק משום ריחא לא גזרו חז"ל ומותר לאכלו לבדו עיי"ש אמנם בשפ"ד ס"ק י"א השיב על כל דברי המנח"י והפר"ח ונותן פנים מסבירות לדעת הש"ך להחמיר עיי"ש וכ"כ בבנ"י סוף סק"ט ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שכתב דהעיקר לדינא להקל כדעת המנח"י עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים אות ב' מה שהתפלא על דברי הגאון מהרש"ק בזה עיי"ש ועי' בחיו"ד בחידושים סק"ו ובחכמת אדם כלל ס"ב סעי' ו' שכ' ג"כ לדינא להחמיר כהש"ך עיי"ש ועי' ביד יהודה בקיצור דינים שבסוף הסי' אות ה' מ"ש בזה:

מב אבל בזה אחר זה אין לחוש. עבאה"ט ס"ק י"א ועשפ"ד ס"ק י"ב שכ' דמשמע דאף דבר חריף שרי בזה אח"ז וסיים בצ"ע עיי"ש:

מג בזה אח"ז אין לחוש. עפת"ש מ"ש מהחב"י דאם בפעם שני הוא ע"י נגיעה אסור ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רנ"ט שנשאל בעובדא שפתחו בש"ק בבוקר התנור והעמידו לתוכו קדירה עם מעט חלב וחזרו וסתמו עם הדף על התנור ואחר ערך חצי שעה הוציא משם הקדירה עם חלב והטשאלינ"ט טא"פ עם בשר הי' פתוח ובשעת הוצאות הקדירה עם החלב היתה עדיין קרה והתיר המורה הכל עפ"ד המ"א באו"ח סי' תס"ז שהטמנה לשעה ולשתים אין אוסר בו ריח וקם עליו מערער א' דעכ"פ לא הוי לו להתיר רק החלב כיון שהיתה צוננת שהקדירה של חלב הפסוק בינתיים והפסק הקדירה מועיל לגבי החלב שלא יאסר בריח ההטמנה לשעה אבל עכ"פ הו"ל לאסור הקדירה של חלב כיון שלא הי' לה הפסק והטשאלינ"ט הי' לו ריח חזק שהי' טמון מאתמול והשיב שגם הוא מורה להתיר הקדירה וכן מורים כל יודעי דת ודין דהא בכלי לא שייך ריח כמ"ש הרמ"א והש"ך ס"ק י"ב דלא שייך ריח בכלי שיחזור ויפליט לאוכל ומבואר מדבריו דכלי לא נאסר מחמת ריח עיי"ש באריכות אמנם לפי דברי החב"י הנך רואה שאין הדבר פשוט כ"כ להיתר דדוקא אם גם בפעם הב' לא הי' ע"י נגיעה אין הריח אוסר אבל אם בפעם הב' הוא ע"י נגיעה אוסר א"כ הרי אם יבשל אח"כ בהכלי חלב כ' ובלע הטעם שבלע ע"י הריח וצ"ע. וכן יש לעיין להיפך אם נבלע בהכלי תחלה חלב ע"י נגיעה בחם ואח"כ עמדו בריח של בשר מה דינו ועש"ך שהעתיק תשו' מיימוני ובלבד שלא יגע ומבואר דאם נגע בפעם ראשונה תו אסור לאפות פעם שני' אף בלי נגיעה ועי' במנחת פתים מה שכתב בזה לכאן ולכאן וכתב דמדברי הרמ"א משמע דלא אסור אא"כ נגע בשניהם אבל אם נגע בפעם ראשון ולא בשני' שרי ועיי"ש במ"ש בזה (ועי' מזה עוד בדברינו להלן ס"ק מ"ח):

מד אחר זה. עש"ך ס"ק י"ב מ"ש כי לא נמצא ריח לכלי שיחזור ויפליט לאוכל ועי' בהגהות הח"ס מהד"ב שכתב דמ"מ בריח יין שרף שבכלי צ"ע להתיר עכ"ד:

מה זה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי', בדבר שנעשה לריחא אין לחוש ועש"ך שכ' דאפי' עדיין הריח בתנור אין לחוש בזה אחר זה ועי' במנח"י כלל ל"ה ס"ק כ"ו שהביא מדברי התוס' דמשמע מדבריהם דבדבר שנעשה לריח ומפטם אפשר דאפי' בזה אחר זה יש לחוש וסיים בצ"ע עיי"ש:

מו אין לחוש. עפת"ש מ"ש מתשו' חב"י ועיי"ש בתשו' חב"י שכתב מה"ט דאם הי' בהכלי מאכל שנאסר מריח גם הכלי אסור ואם בישלו אח"כ מאכל אחר באותו כלי נאסר המאכל הב' שנתבשל בו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו ובקיצורי דינים שבסוף הס' אות ו' שהשיג ע"ד החב"י בזה והעלה דלא נאסר הכלי מריח ואף אם בשלו

בכלי דבר הנאסר מריח יש להתיר הכלי וכן אם נגע דבר מאכל שנאסר מריח במאכל אחר אינו אוסר כלל מחמת הנגיעה דאין אומרים בדבר שנאסר מריח חנ"נ דאין כח בהריח לאסור רק אותו המאכל עצמו אבל נא לאסור עוד דבר אחר עיי"ש ולפמש"ל (ס"ק ל"ו) מהס' דברי שאול ויוסף דעת דפשיטא לי' דגם בריח אמרינן חנ"נ פשיטא דגם אם נגע דבר מאכל שנאסר מריח במאכל אחר איסר (וע"ל ס"ק נ"א):

מז לחוש. עשפ"ד ס"ק י"ב שכתב דמ"מ לכתחלה אסור לאפות או לבשל תחת טריפ"ד (היינו מחבת) אף בזה אח"ז דלא שרי אלא בדיעבד עיי"ש ועי' ביד אברהם שכ' דנראה דאם כבר אפו פת עם בשר בזה אח"ז אף לכתחלה מותר לאכלו בחלב אף דהוי דבר שיש לו מתירין עיי"ש:

מח אלא אם כן הזיע המחבת משניהם. עי' בחידושי הגרעק"א שכתב דמהלשון שכ' הש"ך מתשו' מיימוני דהטעם דבזה אחר זה שרי משום דלא נמצא ריח ופיטום לכלי שיחזור ויפליט לאוכל משמע דיש ריח ופיטום לכלי רק דאין כח הריח והפיטום חזק כ"כ לחזור ולהפליט לאוכל א"כ קשה על מ"ש הרמ"א אא"כ הזיע המחבת משניהם דלמ"ל שיזיע משניהם דוקא הלא אף אם לא הזיע משניהם כגון שאפו תחלה האיסור תחת המחבת ולא הזיע המחבת ממנו מ"מ אם אח"כ אפו ההיתר תחת המחבת והזיע המחבת ג"כ ליתסר כיון דמתחלה נכנס הריח להמחבת כשאפה אח"כ ההיתר תחתי' ומדע הרי הזיעה מוציא הבלע איסור שבמחבת והניח בצ"ע עיי"ש:

מט הזיע המחבת. היינו שראינו שהזיע אז אסור אבל מסתמא אין חוששין לזיע בדבר יבש. יד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק כ"א עיי"ש: (נ) דהוי ככיסוי של קדרה. עמנח"י שם ס"ק כ"א שהקשה דאם הוא ככיסוי קדירה מדוע לא יאסר אף אם לא ראינו שהזיע כמ"ש באו"ח סי' תנ"א גבי כיסוי חררה דצריך ליבון אף אם לא ראינו שהזיע וכתב שם כמה תירוצים עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שכ' דהחילוק בזה הוא פשוט דהכיסוי של חררה הוי הכיסוי על הכלי עצמה שהחררה נאפת בו והוא סמוך להחררה ע"כ גם מעט זיע מגיע להכיסוי משא"כ מחבת שאופין תחתיו שהוא גבוה מהפשטיד"א דהמעט זיע שיוצא מהפשטיד"א אינו מגיע להמחבת עצמו ע"כ אינו נאסר עד שראינו שהזיע היינו שהי' הרבה זיע עד שעלה למעלה עד המחבת והתחילה להזיע עיי"ש ולפ"ז פשוט הוא דאם הי' סמוך ממש להמחבת ולא הי' מרווח בינו ובין המחבת גם מסתמא חיישינן שהזיע יאסור אפי' בזה אחר זה ופשוט:

נא דכל מקום דאמרינן ריחא מילתא. עי' בהגהות חכמת שלמה שנשאל אם שייך באיסור הבלוע דין ריחא מלתא ועיי"ש במה שמצדד בזה ולבסוף הביא ראי' דבאיסור בלוע לא

שייך ריח עיי"ש ותמהני שלא הביא דברי המ"ז ריש סי' זה שכ' כן להדיא דאיסור בלוע אינו יוצא בריחא עכ"ל ועי' בס' יד אלימלך סי' כ"ט באמצע הדיבור מ"ש בזה וכתב דהפרמ"ג שכתב דלא אמרינן ריחא מלתא באיסור בלוע בע"כ מיירי באיסור כחוש אבל בלוע שמן גם הוא מודה דבודאי יוצא בריחא עיי"ש לדרכו ועי' בעצי לבונה שנסתפק בזה היכא דהבלוע הוא שמן אי אמרינן ריחא מלתא עיי"ש אמנם יעוין בס' ערוגות הבושם שכ' בפשיטות דבלוע שמן אוסר בריתא עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים אות א' מ"ש בזה וכ' דמסתבר להקל אפי' בבלוע שמן כיון דבלא"ה יש מקילין בריתא וסיים בצ"ע עיי"ש:

גב ואוסר בדיעבד וכו'. עשפ"ד ס"ק י"ג שכתב דמ"ש הרמ"א דבאין הפ"מ אוסר דיעבד ובהפ"מ מצטרף הכל ע"כ בדבר חריף מיירי או באפו וצלו שניהם תחת המחבת ושניהם מגולים דאל"ה אף שאין ס' ותנור קטן. וסתום לגמרי שרי בהפ"מ עיי"ש ובמ"ז סק"ו:

גג היינו דוקא דליכא ס'. ולכ"ע דוקא ששים בעינן אבל לא מהני מה שיריח לראות אם יש לו ריח של איסור כי גם במין בשאינו מינו א"א להכיר ע"י ריח. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ב ועיי"ש בפיה"א ס"ק י"ז שהניח בצ"ע בזה עיי"ש:

נד דוקא דליכא ס'. עי' בשו"ת נפש חי' חיו"ד סי' ל"ג שעמד על המחקר בריחא דבטל בששים היכא דהוי ספק אם הי' כאן ששים באיסור דאורייתא באינו מינו אם אוסרין מספק ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה דלכ"ע יש להתיר בזה דמוקמינן על חזקת היתר עיי"ש:

נה בכל מה שבתנור. עשפ"ד שם שכ' דאף דלהלן סי' קי"א מבואר בדין דשתי קדירות דבאינו מינו דאורייתא אין מצטרפין הקדירות לבטל מ"מ כאן בריחא יש לצדד גם באינו מינו בהפ"מ לצרף הכל עיי"ש ועי' בשו"ת כח שור סי' ג' באמצע התשו' מ"ש בזה לחלק בין הך להא דלהלן סי' קי"א עיי"ש:

נו מה שבתנור. עמ"ז סק"ו שנסתפק בתנור גדול ופתוח ויש שם בתנור היתר חריף והיתר שאינו חריף אי ההיתר שאינו חריף מצטרף בהפ"מ לששים וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם בשפ"ד ס"ק י"ג כ' בפשיטות דאף בתנור קטן אמרינן דההיתר שאינו חריף אינו מצטרף לששים עיי"ש וכ"כ בחוו"ד בחידושים סק"ח ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) מ"ש ע"ד בזה ונותן פנים מסבירות די"ל דההיתר שאינו חריף שפיר מצטרף וסיים בצ"ע עיי"ש:

נז שבתנור. עי' בחכמת אדם כלל ס"ב סעי' ה' שכ' דנ"ל דדוקא הקדירות שהם מגולין הם מסייעים לבטל אבל המכוסים אינם נכנסים כלל בגדר הספק ואינם מצטרפים לבטל עיי"ש ובמשמרת שלום בשפ"ד ס"ק י"ג (בא"ד א') (נח) ולצורך הפסד יש לנהוג

כן. עי' בביאור הגר"א ס"ק י"ט שכתב הטעם דבאין הפ"מ אין הכל מצטרף וצריך בכל חתיכה ששים משים דלא ידעינן לאיזה צד הלך הריח עיין שם ולכאורה לפי זה אפילו יש בחתיכה א' ששים כנגד האיסור באין הפ"מ לא מהני וצריך דוקא בכל החתיכה וחתיכה בפ"ע ס' אבל בלא"ה חיישינן שמא הלך הריח לאותו צד שיש שם החתיכה שאין ס' אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט ובפיה"ק ס"ק כ"ג שעמד על המחקר בזה וכתב דלכאורה לפמ"ש להלן סי' קי"א דבמה שיש בהתיכה א' ס' לבטל לא מהני להתיר עי"ז שאר החתיכות שאין בהם ששים אכן לדינא כתב דאין לבקש חומרות בזה דכל שיש עכ"פ בחתיכה א' ששים כל שאר חתיכות הקטנים מותרין עיי"ש והיינו אפי' שלא בהפ"מ (ע"ל ס"ק ס"א):

נט הפסד. עבאה"ט ועש"ך ס"ק י"ג דאפי' בנוגעין זה בזה אין מצטרפין שלא בהפ"מ ועמ"ז שם דבאיסור שמן וכל חתיכות היתר נוגעין זב"ז אפשר דגם באין הפ"מ מצטרפין עיי"ש:

ס יש לנהוג כן. עבאה"ט דהפ"מ בעינן ועמ"ז שם שכ' דמשמע דאפי' במין במינו דמה"ת בטל ברוב אפ"ה בעינן דוקא הפ"מ עיי"ש:

סא לנהוג כן. היינו נצרף כל מה שבתנור לששים לזה בעינן מקום הפ"מ אבל לגבי שיעור ס' דהייני אם יש בחתיכה א' ס' נגד האיסור לזה א"צ הפסד מרובה יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ד (ע"ל ס"ק נ"ח):

סב כגון חמץ בפסח. עי' ביד יהודה שם בס"ק. שאח"ז שכ' דדוקא נקיט הרמ"א חמץ בפסח משא"כ דשיל"מ אע"ג דג"כ אוסר במשהו מ"מ לגבי ריחא לא מחמרינן עיי"ש ועי' פרמ"ג בשער התערובות חלק ב' פרק ג' מ"ש בדבר השאלה בביצה שנולדה ביו"ט ואפו לחם ומשחו הלחם בביצה זו והי' עוד לחם בתנור שנגע בזו הלחם מה הדין וכו' וגם אם יש לחלק בין תנור גדול לתנור קטן וכ' דשאר הלחם שנגעו בזה אינו נאסר כיון דלא הוי אלא בלוע וקיי"ל דבלוע אינו יוצא בלא רוטב ואע"ג דקיי"ל ריחא מלתא באיסור האוסר במשהו וא"כ ה"נ בדשיל"מ יש לאסור מ"מ הנה הרמ"א כתב לעיל סי' ק"ב להתיר טעמא בדבר שיש לו מתירין ואף שהט"ז והש"ך חולקין עליו ואוסרין אפי' בהפ"מ מ"מ בנ"ד דאיכא תרתי למעליותא יש להתיר שאר הלחם משום שמחת יו"ט עיי"ש ועי' מזה דברינו לעיל סי' ס"ו (ס"ק מ"ו) שהבאתי עוד מדבריו מ"ש לענין איתו הלחם גופא ועיי"ש במ"ש שם לדינא: (סג) חמץ בפסח. ר"ל חמץ עם מצה ודוקא בפסח עצמו דהוא במשהו. יד יהודה שם:

סד אם התנור קטן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלדידן דקיי"ל ריחא לאו מלתא הוא נראה דבתנורים גדולים אין לאסור כלל ועי' מזה במ"א או"ח סי' תמ"ז סק"ד דמשמע דעתו

להתיר בתנורים גדולים אפי' סתום לגמרי גם בחמץ בפסח בהפ"מ ובתנור קטן וסתום אסור אפי' בהפ"מ אך בסוף סיים דגם בתנור גבוה בעינן נקב פתות במקום גבוה עיי"ש וכתב בפרמ"ג בא"א שם דנראה כוונתו דלדינא יש להחמיר אף בתנור גדול אם הוא סתום מכל צד ולאסור אפי' בהפ"מ ועיי"ש במחה"ש ובשפ"ד כאן ס"ק י"ד מ"ש בזה ועי' בשפ"ד להלן ס"ק י"ח (דין ו') שכתב דמ"מ גם בחמץ בתנור קטן ופתוח קצת יש להקל בהפ"מ וכן בתנור גדול וסתום לגמרי יש להקל בהפ"מ בין בחמץ ובין בשאר איסורין ואם התנור פתוח קצת יש להקל בתנור גדול גם בלא בהפ"מ בין בחמץ ובין בשאר איסורין דכיון די"א דבשאר איסורין שרי בזה אף לכתחלה יש להקל בזה בחמץ עכ"פ בדיעבד ועיי"ש שכ' שכל זה בשניהם מגולים עיי"ש ומבואר מדבריו דאם הי' א' מכוסה אין להחמיר גם בחמץ אפי' בתנור קטן וסתום:

סה שאין לחלק. עבאה"ט מ"ש דלמ"ד ריחא לאו מלתא אין חילוק בין איסור האוסר במשהו לשאר איסורים ועי' במ"א ובא"א שם ובשפ"ד: (סו) ובמקום הפסד. היינו הפסד קצת. הגהות תוספות שבת מדברי המ"א בסי' תמ"ז שם (וע"ל בס"ק שאח"ז מ"ש בזה מהמחה"ש) :

סז יש לסמוך אדברי המקילין. עי' מ"א שם שכתב דבע"כ ר"ל בפתוח קצת במקום שהעשן יוצא דבסתום לגמרי הרי כבר כתב הרמ"א דאף בשאר איסורין אין להקל כ"א במקום הפסד ולכן בחמץ גם במקום הפסד אסור ובע"כ אין להתיר בחמץ אפי' במקום הפסד אלא בפחות עכ"פ במקום שהעשן יוצא עיי"ש והביאו הדגול מרבבה כאן עיי"ש ועי' במחה"ש שם בסוף דברי המ"א שם שהביא בשם העולם דהא דבעינן הפ"מ דוקא באינו פתוח רק במקום שהעשן יוצא שהוא מן הצד אבל אם הוא פתוח קצת במקום גובה התנור אפי' ליכא רק הפסד מועט יש להתיר עיי"ש וכל זה הוא בתנור קטן אבל בתנור גדול עי' בדברינו לעיל (ס"ק ס"ד):

סח לצלות איסור אצל היתר. כתב בפר"ח ס"ק י"ד וז"ל דע שבאלכסנדריא של מצרים יש מיני תנורים קטנים שצורת התנור כך. ארכו אמה ורחבו כחצי זרת ופי התנור למעלה ומשלשין את השפודין מלמעלה למטה ומביא הישראל השפוד שלו ומשלשו בתנור בידו כדי שלא יהי' בו בישול עכו"ם ונזהר שלא יגע השפוד שלו בשאר השפודין ויש לעיין אי מחינין בידיהו או לא. תשובה הדבר פשוט שיש לבטל המנהג דלכתחלה מיהא אסור משום ריחא כיון שהתנור קטן ותו איכא נמי חשש משום תערובות שפודין כדלקמן סי' קי"ח וכו' אלא שראיתי להרדב"ז בתשובה כת"י שהחמיר אפי' בדיעבד וכו' ותו כיון דאיכא כמה שפודין של נבילה וא' של היתר ודאי ריחא בכי האי מלתא הוא וכו' ואני

איני מסכים עמו לפי שאיני רואה בכל זה טעם לאסור בדיעבד לפי שאין חילוק בין ריח מועט לריח מרובה וסוף סוף ריחא הוי וריחא לאו מלתא הוא וכו' ולפיכך נ"ל ברור להתירו בדיעבד עכ"ל: סעיף ב:

סט זה לעצמו וזה לעצמו. והנה אם א' הוא צלי והב' הוא מבושל לא נזכר בש"ע ועי' בכנפי יונה מ"ש בזה וכתב דאם ההיתר הוא צלי והאיסור מבושל פשיטא דאין להחמיר דאין ריח המתבשלים אוסר אבל אם האיסור צלי וההיתר מבושל יש לאסור לכאורה דזה דומה לצלי עם פת אמנם לדינא גם בזה יש להתיר משום הפסק הקדירה עיי"ש:

ע מגולה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך משום דאין ריח המתבשלים אוסר ומאחר שהקדירה מפסקת ועי' בש"ך שהוא ב' טעמים דהטור בשם הרשב"א כתב הטעם משום שאין ריח המתבשלים אוסר והב"י כ' הטעם משום דהקדירה מפסקת ועי' בפרי תואר שם מ"ש בזה מבואר מדבריו דיש נ"מ בין הטעמים היכא דהי' הקדירות מלאות עד פיהם דלא שייך הטעם דהקדירה מפסקת ושייך הטעם דאין ריח המתבשלים אוסר וכן להיפך היכא דהוי צלי קדר והי' כולו בתוך הקדירה ואינו יוצא סמוך לפי הקדירה דאז לא שייך הטעם דריח המתבשלים רק הטעם דהקדירה מפסקת ולדינא כתב להקל בטעמי דתרווייהו דאם הי' תבשיל שרי בכל גווני אפי' אם הקדירות מלאות עד פיהם ואם הי' צלי קדר והי' נתון בתוך הקדירה ואינו יוצא סמוך לקדירה ג"כ שרי כיון שכל א' הוא בקדירה בפ"ע והקדירה מפסקת וה"ה אפי' יש בקדירה א' צלי והיא מלאה על כל גדותי' אם עכ"פ הקדירה הב' שיש בה תבשיל אינה מלאה וגוף הקדירה הב' מפסיק שרי אא"כ הי' צלי קדר בשני הקדירות והי' שניהם מלאים באופן שאין שום א' מהקדירות מפסיקין בין הצלי אסור משום ריח וסיים שם דכל זה דוקא בצלי קדר וכאמור דהוי כעין צלי אש ממש וכדרך שצולין בשר בקדירה לפעמים שמניחין הבשר בכלי העומד על האש ומרבין האש תחתיו ונצלה הבשר בזה אמרינן דהיכא דשניהם מלאים יש להחמיר אבל בצלי קדר שיש רוטב אפי' בכה"ג אין להחמיר דהרי זה דומה לתבשיל דקיי"ל בכ"מ דאין ריח המתבשלים אוסר עיי"ש ועי' בכנפי יונה שכתב עוד נ"מ בין הטעמים לענין התנורים שלנו שהם סתומים מלמעלה ופתוחים רק מן הצד דלטעם דהקדירה מפסקת י"ל דלא שייך רק בתנורים שלהם שהי' פתוחים מלמעלה דאז אמרינן כיון שאין הקיטור חוזר לירד ודרך צדדיו מפסיק הקדירה משא"כ בתנורים שלנו דבלא"ה יורד הקיטור למטה כיון שאין לו מעבר לעלות ביושר וכיון שנוטל דרכו לירד למטה יש לחוש שיתפשט הריח גם לתוך הקדירה אבל לטעם הב' שאין ריח להמתבשלים גם בתנורים שלנו אין סברה להחמיר עיי"ש:

עא ודוקא. עש"ך מ"ש ואז אפי' לכתחלה מותר ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) שכתב ודע דכל זה הוא בגווני שאין חשש שקדירה א' העלה רתיחות אבל אם הי' ב' קדירות מכוסים באופן שיש לחוש שיעלה רתיחות ויזוב על התנור יש לאסור אפי' בתנור גדול ופתוח ואפי' אם הוא באופן שאין לחוש שיזוב מא' תחת השני אלא שיזוב מכל או"א תחתיו אפ"ה אסור וכמ"ש הש"ך לעיל סי' צ"ז סק"ב דאם זב על התנור בולע כל התנור וה"נ הרי כשיזוב החלב נבלע בכל התנור מהחלב דע"י אש אמרינן חם מקצתו חם כולו ושוב כשיזוב מהקדירה של בשר גם אם לא יתפשט להלן עד תחת הקדירה של חלב נאסר התנור כיון שנבלע בו בב"ח וממילא כשזב מהקדירה הב' (ונעשה לחות תחתיו) הרי בולע הקדירה (ע"י הלחלוחית) מהבלוע שבתוך התנור וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם לפמש"ל סי' צ"ב (ס"ק קכ"ב) משו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ב דבלוע שנבלע בתוך קרקעית התנור הוי נטל"פ ע"י הטיט שנותן בו טעם לפגם עיי"ש אין להחמיר אמנם הנה הבאתי שם דברי החולקים עליו בזה ועי' בדברינו לעיל בסי' הנ"ל (ס"ק ק"נ) שכ' כיוצא בזה עוד מדבריו ז"ל בענין שתי קדירות העומדות על הכירה וזב משניהם אף שאין הזחילה הולכת מקדירה א' לב' ג"כ יש להחמיר ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה וצ"ע:

עב שהתנור פתוח קצת. עבאה"ט ס"ק ט"ו מ"ש מהש"ך דכשהתנור פתוח קצת אפי' לכתחלה מותר וזה הוא החילוק שבין בישול לצלי ר"ל דבצלי בתנור גדול ופתוח קצת או קטן ופתוח לגמרי לכתחלה אסיר ואלו בישול אף תנור קטן ופתוח קצת שרי לכתחלה. שפ"ד ס"ק י"ז:

עג אבל אם הוא סתום מכל הצדדים. ר"ל גם במקום שהעשן יוצא. שפ"ד שם:

עד שמטמינים החמין לצורך שבת. עמ"ז סק"ה שכתב דמשמע מדעת הרמ"א דהטמנה לשבת שהיא סתום בתנור כל הלילה חמור יותר מצלייה שהוא רק לפי שעה עיי"ש:

עה ובמקום הפסד מרובה יש להקל. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהב"ח פסק כהרב ועשפ"ד שם ובס"ק שאח"ז שכתב שכן הלכה דאפי' סתום לגמרי שרי בהפ"מ ואין חילוק בזה בין תנור גדול או קטן בכ"מ דיעבד שרי בהפ"מ ושלא בהפ"מ אסור אך זה דוקא בהטמנת שבת הוא דצריכין הפ"מ אבל אם הטמינו רק לפי שעה דעת המ"א דשרי בדיעבד אפי' שלא בהפ"מ ואפי' בתנור קטן וסתום לגמרי כל שהיא בבישול ועיי"ש עוד שכ' דכל זה בדבר ששייך בו שמנונית אבל בשניהם כחושים (ר"ל כחושים לגמרי) אף בתנור קטן וסתום לגמרי יש להקל בדיעבד אפי' שלא בהפ"מ עיי"ש וכ"כ בחוו"ד עכו"ם בקיצור דינים אות ז':

סעיף ג:

עו שמנונית של איסור וכו'. עט"ז בשם האו"ה באופה שאופה בתנורו פת עם פשטיד"א של איסור דאין חשש על המרדה שמוציא העכו"ם הפת באותה המרדה שמוציא הפשטיד"א של איסור ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק ס"ק ל"ג שכ' בביאור דין זה דלכאורה קשה דמה מהני הא דלא חיישינן להמרדה הא אכתי יש לחוש להתנור עצמו שנבלע בו מהפשטיד"א של איסור וכתב דבע"כ מיירי שהפשטיד"א היתה במחבת או שהי' שם בתנור שאר דבר המפסיק בין הפשטיד"א ובין התנור באופן שאין חשש מחמת התנור רק מחמת המרדה שהוציא הפשטיד"א בלא דבר המפסיק ובלא המחבת ואח"כ הוציא עמה רפת אבל בלא"ה הא יש חשש מחמת התנור עצמו דנבלע בה האיסור של הפשטיד"א ושוב מתפשט האיסור בכל התנור וגם מיירי בע"כ שהי' התנור גדול ופתוח באופן שאין חשש מחמת ריחא וגם כל זה הוא באין חשש שזב מהשמנונית של הפשטיד"א תחת הפת אבל ביש חשש שזב בודאי אסור עיי"ש (וע"ל ס"ק ע"א):

עז אסור ליתן עליה היתר כל היום. עבאה"ט מ"ש דאם נתן עלי' היתר כשהוא ב"י אסור אפי' דיעבד וכו' ומ"ש דהמהרש"ל דס"ל דצריך ס' בהיתר נגד האיסור אזיל לטעמי' וכו' ועי' בכנה"ג בהגהות ב"י לעיל סי' צ"ב אות פ"ט שכתב וז"ל מצאתי בליקוטים אם ראינו שנפל מרוטב של איסור על הרחת אסור להוציא לחם באותו רחת ואת שהוציאו כמדומה שיהא דינו כגדי כחוש שאם נצלה בחלבו קולף ואוכל ואינו אוסר רק כדי קליפה מן הלחם והכל לפי ראות עינינו אם כחוש אם שמן ואם נתערב הלחם ההוא ברוב הכל מותר אפי' אם לא נקלף וכו' ע"כ מפסקי הר"ר יוסף והנה מ"ש ואינו אוסר רק כ"ק הלחם נראה בעיני דאסור כולו אם אין ס' בפת נגד האיסור שברחת וכו' ומ"מ אין לומר שמשערין נגד כל הרחת ולומר שנעשית הרחת נבילה כמש"ל דבכלי וכו' לא אמרינן שנעשית נבילה וכו' וצ"ל דמ"ש דאם אין ס' בפת נגד האיסור אסיר כולו (דמשמע דאם יש ס' מותר) זה קאי אדיעבד היכא שכבר הוציא הלחם דלהוציא לכתחלה על סמך שיש ששים בפת נגד האיסור א"י לסמוך דאין. מבטלין איסור לכתחלה עכ"ד ועיי"ש עוד שהביא מהדמש"א שיש להסתפק במ"ש דאם אין ששים בפת נגד האיסור נאסר כולו אם נאמר דרק הפת הראשון שהוציא ברחת זו נאסר כולו אבל אחרים אפי' קליפה לא בעי א"נ דגם האחרים נאסרו כולם וכ' שדבר זה תלוי בדין כף שתחבו ב"פ בקדירה אי צריך ב' פעמים ס' או א"צ וסיים וז"ל וזה לפי סברתו שאוסר כל הפת אבל טפי נראה דעת הליקוטים דאינו אוסר אלא כ"ק ולא דמי לאפוי' בגוף האור וגוף האיסור משא"כ הפת דאינו אלא בלוע של רחת הנכנס ללחם עכ"ל ועי' במ"ז סק"ז שכתב דבשמן בודאי אוסר

עד ס' ובאין הפ"מ יש להחמיר גם בכחוש לדידן דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ד ובפיה"ק ס"ק ל"ד דכל זה כשלא הי' המרדה מקונח אבל אם הי' המרדה מקונח מהשמנונית קודם שהוציאו בה הפת אף שהי' הפשטיד"א שמן אינו נאסר אלא כדי קליפה עיי"ש:

עח ליתן עליה היתר. עבאה"ט מ"ש דאם הוציאו העכו"ם הפת עם הפשטיד"א של איסור על רדה א' לא אסור אלא הפת הראשון ועי' ביד יהודה שם שכתב דלדינא קשה לסמוך על זה דפעם ראשון נתקנח המרדה מכל השמנונית בעין שעלי' זולת אם הוציא כ"כ הרבה עד אשר יש אומדן דעת מצד הסברה שכבר נתקנח השמנונית שעלי' עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט דאם אינו מכירו חד בתרי בטל עי' במ"ז שם שהביא מהמ"א דעכ"פ כולן נאסרים כ"ק דהא קיי"ל דבלוע יוצא מכלי בלא רוטב ואוסר כל הפת כדי קליפה עיי"ש:

עט דאי אפשר בענין אחר. עבאה"ט מ"ש פי' שהעכו"ם לא ישמע לו לעשות מרדה חדשה וכ' בפר"ח ס"ק ט"ז ולפ"ז במרדה של ישראל אפי' שאינה ב"י אסורה עיי"ש וכ"כ בכו"פ ובמ"ז סק"ח ושפ"ד ס"ק י"ט לדינא עיי"ש: (פ) כל זמן שהיא ב"י. נקיט ב"י משום דקאי על המחבר דדוקא כשהוא ב"י אוסר בשל עכו"ם אבל במרדה של ישראל פשיט הוא דגם כשאינה ב"י לא מהני הגעלה. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ז (וע"ל בס"ק שלפ"ז):

פא לא מהני בה הגעלה. ואף מבשר לחלב לא מהני הגעלה. שפ"ד סק"כ: (פב) הגעלה. וגם אם יחממנו בתנור עד שיהא היס"ב לא מהני ולא אמרינן כבב"פ. שפ"ד שם:

פג ולא קליפה. עבאה"ט מ"ש דמרדה הוי ככלי שתשמישו ע"י אור ועי' מ"א או"ח סי' תנ"א ס"ק ל"ז בפרמ"ג בא"א שם:

סעיף ד:

פד יין נסך. עבאה"ט ועי' בפר"ח ס"ק י"ח שהשיג על המחבר והעלה להתיר גם ביי"נ אף בחבית פתוחה ופת חמה עיי"ש וע' במנח"י כלל ל"ה ס"ק ל"ו שהתפלא ג"כ ע"ד המחבר בזה והניחו בצ"ע ועיי"ש בסלת למנחה שם שהביא לדברי הפר"ח הנ"ל וכתב דמ"מ לדינא אין לסמוך להקל נגד המחבר כ"א בהפ"מ עיי"ש ועי' בכו"פ מ"ש עוד בזה והכריע דביין נסך ממש דאוסר במשהו יש להחמיר כהמחבר אבל בסתם יינם כיון דנהגו להתיר בששים ע"כ במקום הפ"מ יש לסמוך על הפר"ח להקל עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק ל"ז לדינא עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד ס"ק כ"א שהביא ג"כ דברי הפר"ח הנ"ל וסיים וז"ל ואנו אין לנו אלא דברי המחבר והרב עכ"ל משמע דעתו דאפי' בהפ"מ אין להקל כלל:

פה מונחת נגד המגופה. כאין מקום לריח היין לצאת אלא נגד הפת דאז הוא דומה לתנור סתום מכל צד. ביאור הגר"א סק"ל:

פו אבל אם הפת צוננת. עי' בס' תוספות ירושלים שהביא מדברי הירושלמי פרק י' דתרומות דדוקא בפת שלם אבל בפרוסה אפי' בצונן אסיר עיי"ש:

פז ואם היה פת שעורים וכו'. עי' בתוספות ירושלים שהביא מדברי הירושלמי פרק י' דתרומות חיטין מלמטה ושעורים מלמעלה כשם שאין החיטין שואבות כך אין השעורים שואבות שעורים מלמטן וחיטין מלמעלה כשם שהשעורים שואבות כך החיטין שואבות עכ"ד אמנם יעוין במראה הפנים בירושלמי שם (בד"ה שעורים) שכתב דמדברי הרמב"ם שלא הזכיר זה נראה דס"ל דהוי איבעיא דלא אפשיטא ולדינא אמרינן דכמו בחיטין מלמטה ושעורין מלמעלה מותר שכשם שאין החיטין שואבות כך אין השעורים שואבות דהא חיטין מפסקי להו ה"נ אם הי' השעורים מלמטן והחיטין מלמעלה כשם שאין החיטין שואבות כך אין השעורים שואבות משום דבלא"ה לא הוי אלא חומרא דרבנן בעלמא אזלינן בכ"מ לקולא ולא אסור אלא אם הי' שעורים בין מלמעלה ובין מלמטה עיי"ש:

פח הפת חמה. עבאה"ט מ"ש דה"ה בחבית פתוחה ופת צוננת ועי' בפר"ח סק"ב מ"ש בזה והעלה דלדידן דקיי"ל ריחא לאו מלתא אפי' בפת שעורים אין לאסור אלא בפת חמה אבל צוננת אפי' בחבית פתוחה אינו יכול לשאוב הלחלוחית וממשות היין ומותר עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ח לדינא עיי"ש אמנם יעוין בפרי תואר סק"ג שהשיב על כל דברי הפר"ח בזה ופסק דהעיקר לדינא כהש"ך להחמיר בשעורים גם בפת צוננת וחבית פתוחה עיי"ש:

סעיף ה:

פט מותר לשאוף. עפת"ש מ"ש לענין אם מותר לשאוף הטאבי"ק הנקח מעכו"ם שמזלפין עליו יי"נ ועי' בפר"ח ס"ק כ"ג שכתב וז"ל יש להזהיר לאלו השותים הטיטו"ן דהיינו פיפ"י של טאבאק"י שלא יבערוהו מנר של חלב לפי ששואב הלחלוחית של חלב שע"פ הנר ומסתברא דהיינו דוקא כשמקרב הדואיי"ה דהיינו הפיפ"ה אצל הפתילה הדולקת ומבעירה משם אבל להבעיר מראש השלהבת שהיא רחוקה מהפתילה דהתם מקלי קלי איסורא וליכא ממשא שפיר דמי. ובעל נפש יחוש גם לזה עכ"ל וע' בקונטרס דעת קדושים (שנדפס בסוף חלק א' מיו"ד דפוס לבוב) סי' ס"ד סעי' א' שמלמד זכות על השואפין טיטו"ן לעשן מנר חלב אך כתב דמ"מ מצד מידת חסידות יש למנוע עיי"ש באריכות קצת ועי' מזה בשו"ת קול אלי' חלק א' חיו"ד סי' כ"ג: (צ) לשאוף בפיו. עפר"ח

ס"ק כ"א ובכרתי סק"כ שכתבו דמ"ש המחבר לשאוף בפיו לרבותא נקטיה דאפי' בפיו מותר אע"פ שנראה כטועם בפיו את האיסור וכ"ש להריח באפו ודרך נחיריו דמותר עיי"ש ובשפ"ד ס"ק כ"ד:

צא דרך נקב שבחבית. הוא הנקרא בת תיהא משמע דוקא בת תיהא הוא דמותר אבל לא בענין אחר. שפ"ד שם:

צב לידע אם הוא. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח ובפיה"ק ס"ק ל"ט דבע"כ לא שרי לשאוף הריח בין דרך פיו ובין באפו דרך נחיריו רק בשאין כוונתו להנות מהריח רק לידע עי"ז אם הוא טוב או לאו אבל אם כוונתו להנות מהריח בכ"מ אסור עיי"ש:

צג אם הוא טוב. עי' בהגהות צבי לצדיק שהקשה דאיך יש מציאות לדין זה להתיר לשאוף יי"נ לידע אם הוא טוב הא אסור לעשות בו סחורה לקנות ולמכור ואין לומר שעושה בשביל עכו"ם הא גם בעושה בשביל עכו"ם אסור ליקח שכר או טובת הנאה ולא מצא מענה עיי"ש ולפענ"ד שפיר משכחת לה בנזדמנו לו כגון שנתנסך יינו וכיוצא דמבואר להלן סי' קכ"ג סעי' א' דמותר למכרו לעכו"ם וא"כ צריך לידע אם הוא טוב וכמה הוא שוה וה"פ: (צד) אכל אסור לטועמו. עי' בשו"ת שבסוף הס' שם משמעון (מהגאון מדאמבראווא ז"ל) סי' א' שנשאל על מה שנתפשט המנהג בסוחרי יין לטעום סתם יינם אם הוא טוב והלא מדברי הרמ"א שכתב אבל אסור לטעום משמע דגם סתם יינם אסור לטעום והביא מדברי הצ"צ שמתיר לטעום הבורית משום דהוי נטל"פ ואינו אלא מדרבנן וה"נ האי סתם יינם דג"כ אינו אלא מדרבנן מותר לטעום והרבה להשיב ע"ד (ע"ל ס"ק צ"ו) והעלה דאפי' באיסור דרבנן אסור לטעום אך בנ"ד יש ללמוד זכות על הנוהגין להקל אף דבשאר איסורי דרבנן אסור טעימה מ"מ בסתם יינם כיון דלגבי כמה דברים חזינן שלא החמירו הפוסקים כ"כ כמו בשאר איסורי דרבנן וכמו דחזינן להרמ"א שמתיר בתשו' סי' ק"כ גם לחולה שאין בו סכנה סתם יינם אף דשאר איסורי דרבנן אסורים לחולה שאב"ס אבל בסתם יינם כיון דעכו"ם בזמה"ז לא עובדי ע"ז הם והוי כתינוק דאינו עושה יי"נ וכדרב א"כ לענין טעימה כיון דמחייתם הוא בכך לידע אם הוא טוב סמכו ג"כ אדרב דעכ"פ טעימה שריא דבזה לא גזרו רבנן עיי"ש:

צה אסור לטועמו. היינו אע"פ שאינו בלעו. ובין לחיכה בלשון ובין טועם ופולט בכ"מ אסור. שפ"ד שם ועיי"ש ולעיל סי' צ"ח במ"ז סק"א דכל טעימה בין לחיכה בלשון ובין טועם ופולט לא הוי רק איסור דרבנן ולא איסור תורה עיי"ש:

צו לטועמו. עבאה"ט מ"ש דבכל איסורי אכילה אסור לטעום ועי' בטוש"ע או"ח סי' תקס"ז ובסי' ר"י במ"א סק"ו ובפרמ"ג בא"א שם ובמחצית השקל שם ובט"ז לעיל ריש סי'

צ"ח ובמ"ז שם ובדברינו לעיל סי' מ"ב (ס"ק נ"ז) ועי' בתשו' צמח צדק סי' מ"ו דמשמע דעתו דבאיסור דרבנן מותר לטעום ולפלוט עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סק"ט ולעיל סי' צ"ו בשפ"ד סק"י שהשיג עליו עיי"ש והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ח (סק"ו) ועיי"ש במ"ש עוד בזה לדינא (יעי' בדברינו לעיל סי' צ"ו סק"י וסי' צ"ז ס"ק י"ג): (צז) דמותר בהנאה. עבאה"ט ועי' בפר"ח ס"ק כ"ג שכ' דאע"ג דשם בסי' קכ"ג סיים הרמ"א שטוב להחמיר מ"מ הכא כיון דלא הוי הנאה ממש לגמרי ע"כ סתם ולא כתב שטוב להחמיר עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ח שהביאו וכתב שהוא דוחק עיי"ש:

צח מותר להריח בהם. עט"ז וש"ך מ"ש שהמריח אינו מכוין לריח היין אלא לריח התבלין ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ל ובפיה"ק ס"ק מ"ג דפשוט הוא דאם באמת כוונתו לריח היין לכ"ע אסור עיי"ש:

צט לבשמים דהבדלה. עבאה"ט ועי' בנקה"כ מ"ש ע"ד הט"ז ועי' בט"ז או"ח סי' רצ"ז סק"ה ובמ"א שם בריש הסי' מ"ש על דבריהם בזה (ק) אסור. עי' ט"ז באו"ח שם ובפרמ"ג במ"ז שם סק"ו ובא"א שם סק"א:

סעיף ז:

קא בשמים של ע"ז וכה"כ וערלה. עפר"ח ס"ק כ"ח וס"ק כ"ה שכתב שיש חילוק בין של ע"ז ושל ערלה וכה"כ דבשמים של ע"ז אפי' אינו עומד להריח רק עיקרן לאכילה אסור להריח בהן אבל של שאר איסורי הנאה כגון ערלה וכה"כ בעינן דוקא שיהא עיקרן להריח דאם עיקרן להריח אסור אבל אם עיקרן לאכילה מותר להריח בהן עיי"ש אמנם בפרי היאר סק"ד וסק"ו השיג עליו וכ' דאין חילוק בין של ע"ז לשל ערלה וכה"כ דגם בשל ערלה וכה"כ לא בעינן שיהא עיקרן להריח אלא גם אם עיקרן לאכילה כל שיש לו ריח מקרי בשמים ואסיר עיי"ש (ועי' מזה בס"ק שאח"ז):

קב אסור להריח. עפת"ש מ"ש בשם תשו' אמונת שמואל ועי' בפר"ח ס"ק כ"א מ"ש ע"ד האמונת שמואל בזה ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ז מ"ש בזה ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' ר"צ מ"ש בדברי תשו' אמונת שמואל והפר"ח בזה ולענין עיקר הדין עי' במנח"י כלל ל"ה ס"ק ל"ת שהביא סעד לדברי הש"ג מתשו' מהר"מ מרוטנבורג דגם במידי דמותר בהנאה אם עומד לריחא אם הוא דבר שאסור באכילה אסור להריח בו ושכן כתב הרוקח ועיי"ש במ"ש ע"ד האמונת שמואל בזה ומ"ש הפת"ש בשם האמונת שמואל שהשיג על הש"ך בכוונת המרדכי עי' במנח"י שה בס"ק שאח"ז מ"ש ע"ד האמונת שמואל בזה ועי' בפר"ח שם ובס"ק כ"ה מ"ש בזה ולדינא פסק דדברים המותרין בהנאה ואסורין באכילה אף שעיקרן לריח מותר להריח בהן ולברך עליהם עיי"ש וכ"כ

בבל"י סוף ס"ק כ"ב ובלחה"פ ס"ק כ"ג וחכמת אדם כלל ס"ב סעי' ו' לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק פ"ט ובפיה"ק ס"ק מ"ב שהעלה שכן עיקר דינא להקל עיי"ש:

קג להריח בהם. עבאה"ט מ"ש דוקא ביין מותר משים דחוזק היין נכנס בחוטמו עפר"ח שם מ"ש ע"ד הש"ך בזה ועי' בפרי תואר סק"ד שמדחה דברי הפר"ח בזה וכתב דהעיקר כהש"ך עיי"ש:

קד בהם. עי' בשו"ת זרע יעקב סי' ז' שנשאל במי שאוסר על עצמו פירות בקונם אם מותר להנות מריחם והעיר מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס דיני או"ה סי' י"ג אות י"ב שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

סימן קט

סעיף א:

א חתיכה. עי' במשנה למלך פרק ז' מהלכ' מעילה במה שנתווכח שם עם הרב מהר"ח אלפאנדרו ז"ל שכתב דביטול לא שייך אלא לבטל איסור ברוב היתר אבל לא היתר באיסור דאם הרוב הוא איסור לא בטל ההיתר שיהפך לאיסור דנהי דאיסורא איכא אבל לחייבו מלקות או כרת או קרבן לא שמענו דאף דאיכא מ"ד דהיתר מצטרף לאיסור לחייבו בעונשין היינו דוקא באיסור לח בלח ומין בשאינו מינו משום דטעם האיסור נתפשט בהיתר ונעשה כולו איסור משא"כ ביבש ביבש דאף שהאיסור הוא רוב לא שמענו מעולם שאם אכל א' מהתערובות שיתחייב שום עונש אף שאסור מה"ת עיי"ש לדרכו ועי' בשו"ת אהל יוסף סי' כ"ט מ"ש להשיג ע"ד המל"מ בזה עיי"ש באריכות ועי' במנחת כהן בחלק א' מספר התערובות פרק א' שכתב דאם נתערב איסור במיעוט היתר או אפי' מחצה על מחצה במין במינו אין חייבים עליו מלקות או כרת אלא בתנאי שיאכל בודאי מן האיסור כזית כגון אם נתערב בכל זית היתר זית איסור ואכל ב' זיתים וכן אם נתערב זית א' היתר בשני זיתים של איסור צריך שיאכל זית וחצי עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ"ו מה שהאריך בדברי המשל"מ והמנחת כהן הנ"ל ועיי"ש במ"ש בדבר החקירה שנסתפק בכזית של חלב שחסר ממנו מעט ונפל מעט שומן בתוכו ונתערב והשלימו לכזית ואכלו אי לקי עליהו ועיי"ש במה שהאריך בזה בפלוגתת מהר"ח אלפאנדרו והמשל"מ הנזכר ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בפרמ"ג בשער התערובות חלק א' פרק א' בחקירה הב' שנסתפק בזה בחתיכה של היתר שנתערבה בב' של איסור אם אמרינן דכמו דקיי"ל בחתיכה א' של איסור בין ב' חתיכות של היתר

דנהפך האיסור להיות היתר מכ"ש לחומרא דאמרינן דהוי ככולו איסור ולוקה על כל א' מהם מגזירת הכתוב אחרי רבים להטות וליבעי אח"כ רוב נגד כל התערובות או דאין היתר נהפך לאיסור והביא מדברי הגאון בעל מנחת כהן הנ"ל שכתב דאיני לוקה על כל א' מהם דלא נהפך ההיתר לאיסור לגמרי והשיג עליו והביא מדברי הרשב"א שמבואר מדבריו דנהפך ההיתר לגמרי לאיסור והוי כאלו הוא ודאי של איסור אמנם בסוף הפרק שם חזר והביא דברי המ"כ שם בפשיטות שאין היתר נהפך לאיסור וסיים בצ"ע ועיי"ש עוד להלן בחלק ג' פרק ה' (בד"ה באופן) שכתב שדבר זה תלוי במחלוקת רש"י ותוס' עיי"ש ועי' עוד בדבריו בפרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת חלק ב' פרק א' בשיטה הב' סוף אות ה' שהביא ראיה דרוב איסור מהפך ההיתר המיעוט להיות כגופו של איסור ודלא כהמנחת כהן ועיי"ש עוד בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות נ' ובסי' תל"ט במ"ז סק"ה שכתב דאפשר דלוקה אם אכל א' מהם עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ בשפ"ד להלן סי' ק"י ס"ק ט"ו וסוף ס"ק ל"ז (בד"ה אמנם) דמלקי נמי לקי עלי' עיי"ש אמנם באו"ח סי' תמ"ז בא"א סוף ס"ק י"ח כתב דאין לוקה באכל חד מהם עיי"ש ובסי' תצ"ז במ"ז סק"ד כתב דאפשר אף אם נאמר דלענין מלקות לא הוי בודאי איסור ואם אכל א' מהם אינו לוקה אבל לענין איסורא הוי כאלו אכל ודאי איסור ועיי"ש עוד בסי' תנ"ב בא"א סק"ו ועי' מזה עוד בדבריו בספרו שושנת עמקים כלל י"ד (בד"ה ודע) ועי' בס' תפארת ישראל על המשניות פרק ט' דבכורות משנה ז' ס"ק נ"ב מ"ש בזה ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) ריש סי' זה מה שהאריך בזה והעלה בראיות מדברי הש"ס והפוסקים הראשונים דהעיקר לדינא דההיתר נהפך לאסור עיי"ש ועי' בשו"ת רשמי שאלה חיו"ד סי' ל"א וסי' ל"ב מה שהאריך מאד בענין זה ועי' בס' מנחת חינוך מצוה ג' סק"א ובס' שערי תורה חלק ג' כלל ב' פרט י"א ובס' דרכי הוראה חלק ב' פרק ל"ז ובס' דברי יוסף סי' תרצ"ב אות ז' ובס' ערוגות הבושם לעיל סי' צ"ב אות ח' ועי' בס' שבילי דוד בפתיחה להלכ' תערובות אית ג' מ"ש בחקירה זו וכתב דמ"מ נ"ל ברור דאפי' לדעת הרב בעל מנחת כהן הנ"ל אם נתערב יבש ביבש מיעוט היתר ברוב איסור ואכל חתיכה א' שיש בו כזית לוקה דאף דלא נתהפך ההיתר לאיסור עכ"פ כיון דבטל שוב אזלינן בתר רוב ואמרינן דמאיסור אכל אבל בלח בלה שאכל כזית מן התערובות כיון דלא נתהפך ההיתר לאיסור הרי ליכא כזית מאיסור לחוד עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ב ס"ק ל"ו וס"ק נ"ט):

ועיין בדברי הרמ"א לעיל סי' צ"ב סעי' ד' במ"ש דביבש ביבש לא אמרינן בשום איסור חנ"נ מבואר מדבריו דאפי' להמחמירים בזה דנהפך ההיתר לאיסור מ"מ אם נפל

התערובות הזה בין שאר חתיכות היתר א"צ לבטל רק האיסור אבל חתיכות ההיתר א"צ ביטול כלל ומסתימת הרמ"א משמע דאפי' אם האיסור הוא רוב נגד ההיתר הדין כן דלא נהפך ההיתר להיות איסור ועי' בפרמ"ג. בשעה"ת שם שמעורר בזה ועיי"ש במ"ש בביאור ענין זה ובמ"ש לחלק בזה ועי' בשבילי דוד שם באות שאח"ז מ"ש בזה:

ב שאינה ראויה להתכבד. אבל אם הוא ר"ל בין במינה ובין שלא במינה לא בטלה אפי' באלף כדלעיל סי' ק"א ולהלן סי' ק"י. ש"ך סק"א. וכתב ביד אברהם וז"ל ונ"ל שאם נתערבה חתיכה א' הר"ל עם עוד ב' חתיכות היתר ואח"כ נחתכה א' מהם לב' דאסור ממ"נ אם הוא היתר הרי האיסור עדיין בשלימות והיא החתיכה הר"ל שאינה בטלה ואפי' את"ל שהאיסור נחתך אין להתיר שהרי אין כאן רוב חתיכות של היתר כדי לבטלה שהרי נתרבה א' של איסור דקיי"ל חוזר וניעור אף ביבש וכו' ואפי' נחתכה מתוכו כדמוכח בפרק ה' דתרומות גבי סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין טחנו והותירו וכו' ומ"ש בש"ע לעיל סי' ק"א דכל הנחתכות מותרות היינו שנשאר עדיין רוב חתיכות היתר נגד האיסור וכו' משא"כ כשאין רוב אין ממ"נ עכ"ד וראיתי לחכם א' שמעורר ע"ז דכל זה הוא רק אם אזלינן בתר רוב מספר החתיכות אבל לפמ"ש הפת"ש לעיל סק"א בשם תשו' חב"י וכן נראה דעת הפרמ"ג בשפ"ד סק"ו דלא אזלינן בתר מספר החתיכות רק בתר רוב כמות האיסור וההיתר (עי' בדברינו להלן ס"ק כ"ד) א"כ אין דברי היד אברהם עולין כהוגן דאף אם נחתך חתיכת האיסור לב' מ"מ עדיין איכא רוב היתר בכמות עכ"ד והוא פשוט:

ג ראויה להתכבד. ואם נתערבו ב' חתיכות מבהמה אחת שנטרפה א' הוא חהר"ל והב' אינו ר"ל אם אמרינן דעכ"פ אותה שאינה ר"ל בטלה ברוב עי' בט"ז להלן סי' ק"י סק"ה ובש"ך בנקה"כ שם ובדברינו שם (ס"ק ק'): (ד) שנתערבה באחרות. כתב במ"ז סק"א ודע דביבש ביבש דקיי"ל חד בתרי בטל לא בעינן סמוכין ומוקפין אלא כל שיש ג' חתיכות וא' מהם טריפה אזלינן בתר רוב אפי' א' בבית ושנים בעלי' עכ"ל וכדברים אלו כ' גם בשער התערובות חלק ג' פרק ג' (בד"ה ומדי) וכ' דאפי' נאבד או נאכל א' מהם דאע"ג דהשתא ליכא כ"א ב' והוי ספיקא דאורייתא דהא עכשיו ליכא רוב מ"מ כבר חזרו כולן להיות היתר דהא מן התורה מותר אף לאכלן יחד רק מדרבנן הוא דאוסר הרשב"א וכו' עכ"ד ועי' בחוו"ד להלן סי' ק"י בביאורים סק"ג והנה בבינת אדם בשער הקבוע סי' ד' השיג על הפרמ"ג בזה וכתב שהציע דבריו לפני הגאון בעל בית מאיר והסכים לדבריו וסיים שאין לסמוך ע"ד הפרמ"ג להקל בזה אפי' בהפ"מ עיי"ש ובסוף סי' ה' אמנם בס' בית יצחק (מהגאון מהרי"א ז"ל) שער הקבוע סי' ל"ה וביד יהודה לעיל סי' ע' בפיה"א ס"ק

י"א ובדע"ת סי' ל"א ס"ק י"ג ובס' ערך שי להלן סי' קי"א סעי' ז' העלו בראיות דהעיקר לדינא כהפרמ"ג בזה דלא בעינן סמוכין עיי"ש ועי' בתמידי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ה' דפשיטא לי' כ דלא בעינן שיהי' שלשתן ביחד אלא אפי' כל א' מונח במקום אחד אפ"ה מצטרפין ועיי"ש שכתב וז"ל דאם הי' כאן במקום א' ב' חתיכות ובמקום א' ג' חתיכות וידוע שנתערב כאן חתיכה אחת של איסור ואינו ידוע אם נתערב במקום שיש ב' חתיכות (ונמצא שאין שם רק א' של היתר וא' של איסור) או במקום שיש ג' (ויש שם ב' של היתר והג' הוא היתר ובטל חד בתרי) נראה דהג' חתיכות מותרות דהא נתבטל בהן והב' אסורות ולא תלינן שנתערב בהג' כיון שיש כאן ספק דאורייתא דהא לא נתבטל ואפשר דאדרבה אמרינן שהאיסור נתערב בכל הג' חתיכות (היינו שהתערובות שיש בה ב' חתיכות מצטרף עם התערובות שיש בה ג' חתיכות) דמה לי שמונח במקום א' או בשני מקומות וכולן מותרין (ר"ל גם התערובות של הב' חתיכות המותרין) ולא דמי לאיסור שנפל בקדירה ונתבשל דלא תלינן שנפל לאותה קדירה שיש בה כדי לבטל אלא באיסור דרבנן דשם אם נפל לאותה קדירה אין הקדירה האחרת מצטרפות לזה כלל אכן כאן כל הג' חתיכות חד הוא עכ"ל וע' בס' שבילי דוד בפתיחה להלכ' תערובות אות ז' וע' בשו"ת מנחת יהודה חיו"ד סי' כ' שכתב שיש לדבר הרבה בדבר זה שכ' הפוסקים דיבש ביבש בטל ברוב אפי' א' מונח בבית וב' מונחים על העלי' דכיון שכל א' מונח במקום מיוחד א"כ הרי הו"ל קבוע ועיי"ש במה שפלפל בזה באריכות:

ועיין בס' אבני שהם (להרב מו"ה אברהם הירץ הספרדי ז"ל) שכ' דפשוט הוא דאע"ג דקיי"ל דחד בתרי בטל אפי' כשאינם מעורבין זה דוקא אם נתבשלו הג' חתיכות בג' קדירות כל א' בקדירה בפ"ע אבל אם נתבשלו ב' חתיכות בקדירה א' והחתיכה הג' נתבשלה בפ"ע בקדירה אחרת לכ"ע לא בטל דהא ליכא כאן חד בתרי כלל דחד בחד הוא דאם נימא דא' מהב' חתיכות שנתבשלו ביחד היא אסירה ממילא שגם חברתה אסורה כיון שקבלה טעם מהאיסור ואף ספק השקול לא מקרי דאדרבה הוי רובא לאיסורא וסוף כל סוף שניהם דהיתר בודאי ליכא עיי"ש באריכות וה"פ:

ה באחרות. עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ"ה שעמד על המחקר אם הא דיבש ביבש בטל ברוב דוקא אם הב' חתיכות של היתר הם של אדם א' אבל אם הב' חתיכות של היתר כ"א הוא של אדם אחר י"ל דלא בטל דדוקא אם שניהם של היתר הם של אדם א' מסתבר דהתירה התורה שלא להפסיד רוב היתר של זה מפני המיעוט איסור משא"כ חד בחד דהאיסור וההיתר בספק שקול קיימו וא"כ אם הב' חתיכות של היתר הם כל או"א מאדם אחר י"ל דלא התירה התורה כיון דלגבי כל או"א בפ"ע אין כאן רוב היתר

נגד מיעוט האיסור ומנ"ל דגם בכה"ג התורה התירה ועיי"ש במ"ש בזה והעיר מכמה מקומות ועיי"ש במה שמסיים בזה לדינא ועי' במ"ז שם שעמד על המחקר בחתיכת איסור של ראובן שנתערבה בב' של שמעון מהו וכתב דפשוט הוא דיבש ביבש חד בתרי בטל אפי' של ב' בני אדם אך כתב שיש לעיין אי חייב שמעון לשלם לראובן דמים בעד החתיכה ההיא וכתב דלפי דברי המהרש"א בביצה דף ל"ח שכ' דכל איסורין לית להו בעלים דמפקרי להו משמע דא"צ לשלם לו אמנם דברי המהרש"א צ"ע דפשוט הוא דנבילה יש לה בעלים ובודאי דצריך לשלם לו דמי חתיכה מעליא אמנם א"צ להרים אותה חתיכה או ליתן לו חתיכה אחרת כנגדה כמו בתרומה דבזה מצי לסלוקי בזוזי מיהו אם נתערב יבש ביבש מאיסורי הנאה בזה י"ל דאינו מחויב לשלם לשמעון בעד החתיכה כיון דאיסור הנאה הוא לאו מידי חסרי' ואפקורי מפקיר לי' אכן אם התערובות (של חתיכת איסור של ראובן שנתערב בב' חתיכות של שמעון) הוא בבית שמעון א"צ שמעון לשלם לראובן כיון דזכתה לו חצירו לשמעון. עיי"ש וכעיין דברים אלו כתב ג"כ בשו"ת חקרי לב לעיל שם סי' צ"א עיי"ש ועי' בשו"ת אמרי אש חיו"ד סי' ל"ט ובס' אמרי בינה בדיני בב"ח ותערובות סוף סי' י' ועי' בס' ערך שי ריש סי' זה שמפקפק בדברי הפרמ"ג במ"ש דאם התערובות הוא בבית שמעון כולן של שמעון הם והעלה בראיות דאין חצרו של שמעון זוכה לו בחתיכה זו שלא מדעתו מכמה טעמים עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אור סי' נ"ה שנסתפק בחתיכת איסור של ראובן שנתערבה ברוב חתיכות היתר של שמעון כמה דמים יפרע שמעון לראובן אם דמי חתיכת נבילה כמו שהיתה שוה קודם שנתערבה שהי' דמי' מועטין או כפי שהוא שוה עכשיו אחר התערובות שדמיו נשאר חתיכות הכשרות שהן ביוקר והביא ראי' מירושלמי שישלם לו רק דמי חתיכת נבילה ומה ששוה עתה יותר יחלוקו עיי"ש באריכות:

ו מין במינו. ולענין אי אזלינן במין במינו בתר שמא או בתר טעמא ע"ל סי' צ"ח סעי' ב' ובדברינו שם ועי' במנחת כהן בחלק ב' מספר התערובות סוף פרק ב':

ז במינו. אבל שלא במינו צריך ס' כדבסמיך בהגה. ש"ך סק"ב. ועפרמ"ג בשעה"ת חלק א' פרק א' (סוף ד"ה והנה יבש ביבש) ובחלק ג' פרק ג' (בד"ה והנה) ובפרמ"ג או"ח סי' ש"י בא"א סק"ח ובסי' תצ"ח ס"ק כ"ח שכ' דכל מה דקיי"ל דבמין בשאינו מינו צריך ס' הוא רק במידי דאכילה ומלתא דתלוי בטעם אבל בדבר שאינו מידי דאכילה ואינו תלוי בטעם שפיר בטל ברוב אפי' במין בשאינו מינו עיי"ש וכ"כ לעיל סי' ק' במ"ז סק"א (ד"ה והנה) דכי אמרינן במין בשאינו מינו טעם כעיקר דאורייתא הוא רק במידי דאכילה דתלוי בטעמא אבל דבר דלאו בר אכילה הוא אף אינו מינו בטל ברובו עיי"ש ועי' מזה

בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תכ"ה ובס' יד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א סק"ס ובס' משמרת שלום בשעה"ת חלק א' אות ז':

ח יבש ביבש. עבאה"ט מ"ש דקמח בקמח מקרי לח בלח ועי' בפר"ח סק"ג ובמנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק א' ובמנח"י כלל ל"ט סק"ג ובמ"א או"ח סי' תצ"ח סק"ז שכתב ג"כ דקמח בקמח מקרי לח בלח עיי"ש ועי' במשנה למלך פרק א' מהלכ' מטמאי משכב ומושב הלכה י"ד אמנם בדגול מרבבה באו"ח סי' ת"ל שם הביא בשם מהרש"ל דקמח בקמח הוי יבש ביבש עיי"ש וכן נראה דעת זקיני הלבוש ז"ל המובא בפרמ"ג או"ח במ"ז סי' תנ"ג שם סק"ב עיי"ש ועי' בתורת יקותיאל סק"א מ"ש בענין זה באריכות וסיים בצע"ג לדינא כיון שהוא פלוגתת הפוסקים עיי"ש ועי' בכנפי יונה מ"ש בזה ובסוף סיים לענין דינא דלדידן דקיי"ל כהרשב"א שלא יאכל אדם אחד פשיטא שיש להחמיר דהוי כמו לח בלח ואסור אם אין ששים אא"כ ידוע שהקמח של איסור לא נבלל כלל באופן שהוא מונח במקום מיוחד ואין מקומו ידוע שבלי ספק דבכה"ג שרי לאכול חלקיו אחת אחת כיון שאין האיסור מבולבל אלא הוא במקום א' ובכל פעם שאוכל אפשר שאין בו מן האיסור כולם עיי"ש ועי' בפרמ"ג או"ח סי' תנ"ג במ"ז סק"ב (בד"ה שוב) שכ' דלחומרא יש להחמיר דקמח בקמת מקרי לח בלח לענין שצריך ששים ולא סגי ברוב אבל לא לקולא והיכא שיבא קולא עי"ז לא אמרינן דהוי כלח בלח אלא מחמרינן לומר דהוי כיבש ביבש עיי"ש לדרכו וכ"כ בס' יד יוסף על הלכ' פסח ברביד הזהב סי' תמ"ז ס"ק י"ט (בד"ה והתם) דהוי ספיקא דדינא אי הוי לח בלח הלכך צריכין לילך לחומרא לכל צד דצריך ששים וגם אמרינן חוזר וניעור כדין יבש ביבש עיי"ש באורך ועי' בספרו דברי יוסף סי' תר"ו מה שהתווכח שם בזה עם הגאון בעל שבילי דוד והביא ראיות לחזק דבריו בזה עיי"ש באריכות ועיי"ש עוד להלן בסי' תשס"ד בתשו' להגאון הנ"ל מ"ש בענין זה באריכות ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קנ"ט ועי' בשו"ת אורי וישעי סוף סי' ה' שכ' דאם כי העיקר לדינא דקמח בקמח הוי לח בלח מ"מ לסניף יש לצרף דעת הפוסקים דמקרי יבש ביבש היכא שיש עוד היתרים עיי"ש ועי' מזה בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' ר"ו ובתליתאי חלק א' סי' ס"ג ובשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד ריש סי' קכ"ד שכתב לענין מלח דאם הוא גס קצת הוי יבש ביבש אבל אם הוא נדוך היטב כקמח הוי לח בלח עיי"ש וע' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' שי"ט מ"ש לענין קמח בקמח ואפר באפר:

ועיין בס' דרכי הוראה במילואים שבסוף הס' סי' ז' שהעלה בראיות דכל מה דאמרינן דקמח בקמח הוי לח בלח הוא רק כשנתערב קמח עם משום שמתערבים ומתבוללים

יפה אבל אם נתערב קמח עם דבר לח מחשב הקמח ליבש לגבי לח אמיתי דקמח לגבי מים נחשב לגוש ושכן הסכים עמו רבו הגאון דהא עינינו רואות שאם נשפך מים לקמח נעשה במקום ההוא עיסה וניכר המקום בהעיסה עד כמה נתפשט המים ונעשה עיסה ובמקום שהקמח יבש ניכר שאינו נבלל כלל עם המים ואין מקום לספק בו כלל כמו שאר בלוע לח ביבש עיי"ש ועי' בחכמת אדם כלל נ"א סעי' כ"ד שכ' דעיסה הנילושה בקמח עם מי ביצים הוי ג"כ לח בלח והבאתי דבריו לעיל סי' צ"ב (ס"ק ס"ב) ועיי"ש במה שהבאתי מכמה גדולי המחברים שהשיגו עליו וכ' דהוי כדין יבש בלח עיי"ש:

ועיין בפרי תואר סק"א וכו"פ סק"ג שכ' דבמין במינו הואיל ואפי' הוי לח מה"ת סגי ברוב רק מדרבנן הוא דצריכין ס' בלח ע"כ בקמח בקמח יש לסמוך על המקילין דהוי יבש וסגי ברוב עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) שהעלה שכן עיקר לדינא להקל כי הפוסקים המקילין בזה הם רוב נגד המחמירים עיי"ש ועשפ"ד ס"ק י"ב מ"ש בזה וסיים דמ"מ קשה להקל נגד דעת הש"ך ורוב הפוסקים דס"ל דהוי כלח בלח ועיי"ש עוד בדבריו בשער התערובות חלק ג' פרק ג' וכ"כ בחכמת אדם כלל נ"א סעי' כ"ג לדינא עיי"ש איברא כי במ"א סי' תצ"ח ס"ק כ"ח כ' גבי אפר דבטל ברוב אע"ג דקיי"ל בכ"מ דקמח בקמח הוי לח בלח מ"מ בזה כיון דעיקר איסורו הוא רק מדרבנן שפיר בטל ברוב עיי"ש וכ"כ שם לעיל סי' ש"י סק"ח ועי' בערך השלחן או"ח סי' תצ"ח שם אות ז' שהוכיח מדברי המ"א הנזכר דה"ה בכל איסור דרבנן שעיקר איסורו הוא רק מדרבנן כגון מין במינו לח בלח בטל ברוב עיי"ש אכן במחצית השקל שם כתב בכוונת המ"א דדוקא לענין קמח בקמח סמכינן באיסור שעיקרו מדרבנן ע"ד הפוסקים דהוי יבש ביבש אבל בלח בלח ממש גם המ"א מודה דאף שעיקר איסורו הוא רק מדרבנן בעינן ששים עיי"ש והביאו בס' שדי חמד חלק הכללים סי' ת"א עיי"ש:

ועיין בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סוף סי' קל"ט שנשאל אי שאור בעיסה מקרי יבש ביבש או לח ביבש וכתב שם לחלק דאם נפלה קודם שנתחמצה העיסה מקרי לח ביבש דשאור לטעמא עבידא דהשאור יהיב טעמא בהעיסה להחמיצו והו"ל כלח אבל אם לאחר שכבר נתחמצה העיסה נפל לתוכה שאור מקרי יבש ביבש דממשו איכא ולא טעמא עיי"ש:

ועיין בפרמ"ג או"ח סי' תמ"ז במ"ז ס"ק י"ח שכ' דפשוט הוא והחוש יעיד על זה דכל מ"ש דקמח בקמח הוי כלח בלח היינו בסתם קמח אבל בקמח ממצה אפויה לא הוי כלח בלא אלא כיבש ביבש ועיי"ש עוד בס"ק שאח"ז וכיוצא בזה כתב גם במנחת כהן ריש חלק ב' מספר התערובות דבכ"מ דאמרינן דקמח בקמח הוי לח בלח הוא דוקא בקמח בקמח ממש אבל אם אינו בקמח ממש אפי' הם דקים מאד כגון חיטין ושעורים

ואורז ודוחן וכיוצא נקרא יבש ביבש בין לקולא ובין לחומרא וכו' עכ"ל והביאו במנח"י כלל ל"ט סק"ג ובפר"ח סק"ג ובשפ"ד שם סוף הס"ק ועיי"ש בשפ"ד שסיים בזה דה"ה חרדל ושומשמין וכדומה ג"כ מקרי יבש ביבש עיי"ש ועי' עוד בפרמ"ג בשעה"ת שם מ"ש לענין אפר באפר דהיינו אפר בב"ח (דהא קיי"ל דאפר בב"ח אסור) באפר כירה אי מקרי לח בלח ועיי"ש במ"ש בזה ועי' עוד בדבריו באו"ח סי' תס"ז במ"ז ס"ק י"ח (בד"ה שאלו) שכתב דקאפ"ע אף שנטחן עד אשר דק עכ"ז לא מקרי לח בלח דלא נטחן כ"כ דק מאד כמו קמח וכן בקמח אם לא ריקד הקמח והוא עם הסובין אינו נבלל יפה במו קמח הנרקד ולא מקרי לח בלח עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ ביד יהודה בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"ג דסובין אע"ג שהם דקין מאד מ"מ אי אפשר לחשבו ללח ממש דהא מ"מ הרי אפשר לקבל כל קורט וקורט בפ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קכ"ד לענין מלח שהוחמו על האש בקערה חולבת שאינו ב"י וכו' באופן שנאסר המלח רק כדי קליפה ורצה השואל לומר בפשיטות דהוי דינו כדין יבש ביבש בטל ברוב והוא ז"ל השיב דפשוט הוא דמלח שנדוך היטב הדק דינו כקמח בקמח דהוי כלח בלח אף במלח שמולחין בו בשר כיון דקיי"ל דאסיר למלוח במלח דק כקמח וצריך להיות גס קצת י"ל שדינו כיבש ביבש כמו שומשמין וחרדל דקיי"ל דהוי יבש ביבש עיי"ש. ועי' בבית מאיר שכ' דכל מ"ש דבדברים דקים וקטנים שנתערבו דהוי כיבש ביבש ואין בילה אין לסמוך ע"ז רק לחומרא אבל לא לקולא לכן אם נתערבו דברים קטנים כגון תבואה ואם נימא דיש בילה והוי חומרא צריכין להחמיר שדינו כלח בלח דיש בילה עיי"ש וכ"כ במקור חיים סי' תס"ז בביאורים סק"ז עיי"ש: ועיין בשלחן גבוה לעיל סי' ס"ט ס"ק מ"ה מחודש ה' ובסי' זה מחודש ב' שהביא מתשו' כרם שלמה סי' י"ב בשר שנחתך דק דק לפשטדי"ל ואח"כ נודע שהי' שם חתיכת בשר שלא נמלח ואין בשאר בשר ס' כנגד אותה חתיכה ופסק להתיר משום דהוי יבש ביבש דחד בתרי בטל ועיי"ש עוד בסי' ס"ט במ"ש בזה מהרב המובהק מו"ה יוסף חזן ז"ל שוב ראיתי בס' בית דוד הספרדי חיו"ד סי' מ"ז שנשאל בבשר שנחתך דק דק ונתערב בה חתיכה שלא נמלחה וכתב שם דאם לא נחתך דק דק כ"כ ואפשר להפריד כל חתיכה בפ"ע הוי יבש ביבש ובטל אבל אם נתרסק טובא עד שא"א להפריד החתיכות ולאכול כל חתיכה בפ"ע נחשב כלח בלח וצריך ס' עיי"ש באריכות ועי' בערך השלחן אות ג' שהביאו והביא מדברי הב"י בתשו' אבקת רוכל סי' רט"ו דאפי' נחתך דק דק דא"א להפריד כל חתיכה בפ"ע יש לו דין יבש ביבש אמנם הוא מצדד דלדידן דקיי"ל כרוב הפוסקים דקמח בקמח הוי כלח בלח גם בזה יש להחמיר ועיי"ש במ"ש בזה בספק אם אפשר להפריד החתיכות זו מזו כנ"ל אם

יש להקל בדין זה כיון שיש לו תקנה לצלותו הו"ל דשיל"מ עיי"ש: ועיי"ש עוד ביד יהודה שהעלה דבע"כ לא אמרו דקמח בקמח הוי כלח בלח אלא אם עירב הקמת זה עם זה אבל בסתמא בנפל א' לחבירו אינו מתערב זה בזה כלל והקמח שנפל הוא עומד למעלה על הקמח שמונח מכבר ואינו מתערב זה בזה כלל ודינו כיבש ביבש אך כתב דמ"מ לקולא לא יסמוך ע"ז לחשבו יבש ביבש אף שלא ערבו בידים כיון דטבע של קמח שמעלה אבק ודבר דק כזה שמעלה אבק יכול להתערב עם השאר עיי"ש:

ט ביבש. כ' במנחת כהן ריש חלק ב' מספר התערובות וז"ל וראוי שתדע שזה שאמרנו שיבש ביבש חד בהרי בטל ומותר אף מדברי סופרים אין צריך שיהי' דברים יבשים ממש בלא מים אלא אפי' נתבשלה חתיכת איסור בשתי חתיכות היתר עדיין יש להם דין יבש ביבש להבטל האיסור ברוב כיון שכל חתיכה עומדת בעצמה ובתנאי שיהי' ס' ברוטב ובחתיכות ההיתר נגד החתיכה האסורה כדי לבטל הטעם הנפלט ממנה עכ"ל ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"ה חלק א' מיו"ד סי' ק"י שעמד על המחקר אם נתערבה קדירה א' של תבשיל ורוטב של איסור בין ב' קדירות עם תבשיל ורוטב של היתר אם קדירה האסורה בטלה כדין יבש ביבש דבטל חד בתרי או דינם כלח בלח כיון שהתבשילין לח בלח הם וכתב שיש לפשוט דין זה מהא דמבואר להלן סי' קל"ד סעי' ב' ברמ"א דבנתערב חביות קטנות של יי"נ חד בתרי בטל הרי דאע"ג דיין ביין הוי לח בלח והרי בלח בלח גם במין במינו בעינן ששים ואמאי בטל חד בתרי ובע"כ דכיון שהם בחביתין דינו כדין יבש ביבש ובטל ברוב וכתב שם בעובדא דידי' שעמדו ג' קדירות של בשר ורוטב על הכירה ונשפך חלב תחת אחת מהקדירות ולא נודע תחת איזה קדירה נשפך החלב ואין בשום א' מהקדירות ס' כנגד החלב וכתב דלכאורה נראה ג"כ דהקדירה שנאסרה בטלה ברוב בב' קדירות של היתר אמנם לדינא ז"א דכיון שהחלב נתנה טעם בקדירה א' שלא הי' בה ס' כנגד החלב ויש טעם חלב והב' קדירות היתר אין בהם טעם חלב רק טעם בשר לבד א"כ הו"ל מין בשאינו מינו בטעמא ובעינן ס' אף ביבש ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים שכן עיקר לדינא דכל הג' קדירות אסורות באכילה אך רשאי למכור לעכו"ם ולקבל מעות עבור ב' קדירות ותבשילין כדין איסור הנאה שנתערב שמותר למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבה עיי"ש:

י דהיינו שאין נבלל. עט"ז לעיל ריש ס' ק"ד ובדברינו שם (ס"ק ט'): (יא) שאין נבלל האיסור עומד בעצמו. ביצים עם ביצים אם הם שלימים יבש ביבש ואם הם שבורים אזי החלבונים שהם מתערבים יפה יחד הי' לח בלח אבל החלמונים דכל חד וחד לחודא קאי מקרי יבש ביבש אא"כ הם טרופים יחד הוי לח בלח. פר"ח סק"ב ועי' בכנה"ג לעיל

סי' פ"ו בהגהות ב"י אות מ"ה ובס' בגדי שש הספרדי לעיל סי' פ"ו שם סוף אות ב' מ"ש בזה : (יב) נבלל פי' דתערובות לח בלח מקרי היכא דגוף האיסור או טעמו מתערב ונבלל יפה עם ההיתר לגמרי באופן שכל חלק מן התערובות יש שם איסור והיתר מעורבין יחד כגון שמן בשמן (עי' בס"ק שאח"ז) ויין ביין שנבללים וכן חתיכת איסור שנתבשלה עם חתיכת היתר והוסרו החתיכות ונשאר רק הרוטב שהמרק והרוטב מתפשט ונבלל זב"ז וכל כיוצא בזה. פר"ח שם. ועי' במנחת כהן ריש חלק א' מס' התערובות ועי' בשו"ת עמודי אור סי' נ"ב שכתב שם לענין אווזא ספק טריפה שנתערבה בין רוב כשרות והפשיט עורן והותך השומן וכתב שם דקודם ההותך נתבטל ברוב אע"פ שמדרך הנהוג לפרר השומן לחתיכות קטנות אפ"ה יש לו דין יבש ביבש דהא קיי"ל אין בילה כ"א ליין ושמן עיי"ש לדרכו:

יג והאיסור עומד בעצמו. כתב הב"י וז"ל ודע דהא דאמרינן יבש ביבש חד בתרי בטל היינו לאפוקי דבר לח או נימוח ומתפשט אבל כל דבר שעומד בעצמו אלא שהוא מעורב עם אחרים מקרי יבש ביבש עכ"ל (ועי' מזה במנחת כהן ריש חלק ב' מספר התערובות בד"ה וראוי) ועי' ביד יהודה שם שכתב דהא דקיי"ל דבדבר לח יש בילה זהו רק בסתמא אבל אין זה כלל בכל מקום דיש דברים שאינם מתערבין זה בזה כגון שמן וכל דבר שמן שדרכו לעמוד למעלה על כל משקה וכן יש כמה דברים שהם בטבען כבידין אשר דרכם ליפול למטה ואף אם יערב א' בחבירו יפה אם יעמוד זמן מה יצלול אחד מחבירו או יעלה למעלה או יפול למטה ויוכל להבחין לקבל מזה שלמעלה או יניחו להצליל למטה עיי"ש:

יד עומד בעצמו. עבאה"ט מ"ש אלא שהוא מעורב וכו'. וזה הכלל נקוט בידך לעולם אין היבש מתבטל בלח ואין הלח מתבטל ביבש כיון שאינם נבללים זה בזה וה"ז כאלו הוכר האיסור. חכמת אדם ריש כלל נ"א ועי' בשו"ת התניא שבסוף הש"ע שלו סי' י"ח:

ועיין במ"ז לעיל סי' צ"ב ס"ק ט"ז שעמד על המחקר בהא דקיי"ל דיבש בלח או לח ביבש אין לו ביטול כל שהאיסור מובדל וניכר ולפיכך קיי"ל דזית איסור וזית היתר שבישלו בס' זיתי רוטב היתר דהרוטב מותר אבל החתיכות אסורות כיון שהאיסור מובדל מן הרוטב ולא נתערב בהלח מה הדין אם נפל כשיעור זית א' של רוטב איסור לקדירה שיש בה שלשים זיתי רוטב היתר וגם ל' זיתים דבר גוש היתר אם נימא דהגוש שרי כיון שיש בין הכל ס' לבטל הזית רוטב איסור אבל הל' זיתי רוטב אסורים דהא אין יבש מבטל לח וכ"ת אה"נ א"כ נימא דגם הל' זיתי גוש יהי' אסור דהרוטב נ"נ ויאסר הרוטב לכל הגוש וכ"ת אה"נ דהא בדוכתא טובא משמע דאף באיסור צלול שנפל להיתר מצטרף הכל

לבטל וכו' ובסוף דבריו מסיים סוף דבר אני נבוך כעת בזה עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהרש"ק ז"ל על הפרמ"ג שם מ"ש בביאור דין זה ולדינא העלה דאין לחוש להחמיר בזה כלל ושפיר הדין דגם הל' זיתי היתר הגוש מצטרפין לבטל הזית רוטב של איסור עיי"ש ועי' במ"ז לעיל סי' צ"ט סק"ג שכתב הפרמ"ג בעצמו ואלו בצלול אף הגוש מצטרף ואף הרוטב מותר אף שאין ברוטב לבדו ס' וכו' עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קל"ד בשאלה הב' בעובדא שהיו ממלאים דגים בבצלין ותבלין ואח"כ לקחו לובן ביצה שנשפך מעט ממנו ואינו יודע כמה ועירבו בהמילוי וחתכו ביחד ומלאו הדגים ואח"כ מצאו על החלמון טפת דם ולא ראו אם הי' הדם על הקשר או לאו והדגים נתבשלו במים וקרוב לודאי הוא שבהדגים בצירוף המים הי' ס' כנגד הלובן ביצה אבל בהדגים לבדן קרוב יותר שלא הי' ששים נגד החלבון ועיי"ש במ"ש בזה והעתיק דברי המ"ז הנ"ל וגם דבריו שכ' בהגהות הפרמ"ג שם וכתב דבנידון דידן כיון שהי' להיפך דהדבר איסור הי' בגוש ודאי דאין הלח מצטרף להתיר גם את הגוש ובפרט דכאן יש לאסור את הגוש בלא"ה כיון דכבר נאסרו המולייתא בצונן כיון דהוי דבר חריף ודוחקא ע"כ אין להתיר רק הרוטב אבל הדגים יש לאסור עיי"ש באריכות:

טו בעצמו. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' יש ס' דין החתיכות כיבש וכו' ועפרמ"ג בשער התערובות חלק א' פרק ג' (בד"ה וע' בש"ך) שכ' דאף דמה"ת החתיכות אסורות אפ"ה סגי כשיש ברוטב ס' כנגד החתיכה האסורה לבד וא"צ ברוטב ס' נגד שתיהן דביבש לא אמרינן חנ"נ מיהו אם הי' ב' של איסור וא' של היתר י"ל דאמרינן אחרי רבים להטות ונהפך ההיתר לאיסור י"נ דצריך ברוטב ס' נגד שלשתן אמנם לענין הלכה יש לצדד להקל דלא נהפך ההיתר לאיסור ביבש וסגי בס' נגד האיסור לבד וסיים בצ"ע עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק א'):

ועיין במנחת כהן חלק ב' מס' התערובות פרק ג' שכ' וז"ל מדברי הש"ך אלו יש ללמוד דה"ה ביבש דאינו מינו כגון חתיכות איסור שנתבשלה עם עשרים או שנשים חתיכות היתר דאינו מינו אע"פ שיש בהן ובמרק שיעור ס' נגד החתיכה האסורה אינה בטלה כיון שאין בחתיכות עצמן ששים עכ"ל ועי' במנח"י כלל ל"ט סק"ד שהביאו וכתב שכל דבריו הם נגד משמעות הפוסקים דכיון דכל הטעם דמין באינו מינו ביבש דצריך ששים הוא משום שמא יבשלם ויתן טעם והכא כיון שיש ברוטב ובחתיכות ששים כנגד האיסור נתבטל האיסור אע"פ שהוא מין באינו מינו עיי"ש ובסלת למנחה וכן כתב בחוות דעת לדינא דבמין באינו מינו ביש ס' בצירוף הרוטב מהני וכמ"ש המנח"י עיי"ש אמנם יעוין בערך השלחן אות י"א שמדחה דברי המנח"י וכתב דהעיקר כהמנחת כהן דהא בזה יש

חשש שמא יבשלם ויתן טעם דהיינו לאחר בישול זה יחזור ויבשל אותם שנית בלא רוטב דהא חתיכות נבילה אוסרות כמה קדירות זו אחר זו עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ד שהביא דברי המנח"י בזה וסיים דמ"מ לדינא צ"ע בהפ"מ אם יש לצדד לסמוך על המנח"י להקל בזה עיי"ש ועי' בכנפי יונה שכתב בהחלט לדינא כדברי המנח"י בזה עיי"ש וכ"כ בס' בית יהודה (להרב הג' מהר"י לאנדא ז"ל) לעיל סי' ק"ד סעי' א' עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' שכ"ח אות ב' וסי' תשס"ה אות א' שהביא ראיות לזה שכן עיקר לדינא דא"צ שיהי' ס' בהחתיכות לבדן אלא דגם הרוטב מצטרף לס' עיי"ש אמנם יעוין בחכמת אדם כלל נ"א סעי' י' וביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק סק"ד שכ' שאין לסמוך כלל ע"ד המנח"י בזה דהעיקר כדברי המ"כ דבמין בשא"מ צריכין החתיכות עצמן ס' אפי' בהפ"מ עיי"ש וכן ראיתי בס' זר זהב מהגאון בעל אורח מישור ז"ל כת"י על היו"ד שהאריך בזה והעלה גם כן בסברות וראיות להחמיר שהאינו מינו אינו מצטרף לס' ובעינן שיהי' בהמינו בעצמו ס' וצ"ע:

ועיין בש"ך לעיל סי' ס"ט ס"ק נ"ז שמבואר מדבריו דחתיכת בשר שקבלה טעם מאיסור אינו מינו ונאסרה שנתערבה ברוב חתיכות כשרות דלא בטל ברוב וצריך ששים כיון שיש בחתיכה זו טעם איסור שייך הגזירה דשמא יבשלם ויתן טעם עיי"ש והנה בשערי תשובה סי' תמ"ז ס"ק ל"ח הביא תשו' זקינו הפני יהושע להקל בזה דסגי ברוב עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קכ"ד שכ' בפשיטות להחמיר בזה דצריך ס' ועיי"ש בהג"ה מבהמ"ח אות א' שהתפלא על השערי תשובה הנזכר שהעתיק בפשיטות דברי הפ"י ולא זכר דברי הש"ך הנ"ל ושכן הוא הסכמת כל האחרונים להחמיר כדעת הש"ך עיי"ש וכ"כ במ"ז סק"ב ובשער התערובות חלק ב' פרק ב' לדינא דאם נבלע כזית חלב או דם בחתיכה ונתערבה עם ב' חתיכות היתר אם יש ששים בין הכל נגד הכזית דם או חלב מתבטל החתיכה ברוב ואפי' בב"ח הדין כן אבל אי ליכא ששים נגד החלב אסור דגזרינן שמא יבשלם יתן טעם ואף דדם שבישלו אינו אלא מדרבנן מ"מ הואיל ועיקרו מדאורייתא לא מקלינן כו' עיי"ש ועי' מזה בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"י מאות א' עד אות ד' באורך:

טז בעצמו. עי' בשו"ת תפארת אדם הספרדי סי' כ"ד דף ל"ט ע"א שכתב וז"ל ומעין זה נראה דה"ה חתיכות איסור דאורייתא שנתערבה בב' חתיכות שאינן אסורות אלא מדרבנן ה"ז בטלה לענין שגם היא אינה אסורה אלא מדרבנן דאיסור דאורייתא שבה בטל ומותר מן התורה עכ"ד ועי' מזה בשו"ת יהודה יעלה (להמהר"י קוב"ו ז"ל) חיו"ד סוף סי' ה':

יז אלא שנתערב. עי' כנה"ג בהגהות הטור אות ג' שכ' דלא אמרינן יבש ביבש חד בתרי בטל אלא באיסור שנתערב עם ודאי היתר אבל איסור שנתערב עם ספק היתר לא אמרינן חד בתרי בטל וה"פ עכ"ד וע' בפרמ"ג בשער התערובות ריש חלק א' ובשפ"ד כאן סק"ו ולעיל סי' מ"א שעמד על המחקר בזה בג' בהמות שניטל מהם כזית מהכבד בא' ממקום מרה ומהב' ממקום הכליות ומהג' ממקום חיותא אם נימא דהא ממ"נ ב' של היתר הם ורק א' הוא של איסור דהא מדינא לא אסורה רק בהמה אחת דלא הוי הטריפות רק בכזית שבמקום א' וא"כ יהי' שלשתם כשרים מכח ביטול ברוב וכתב שם מדברי הכנה"ג הנ"ל דלא שייך ביטול בכה"ג דבעינן שיהי' הרוב היתר מבורר וכאן כיון שכל א' מעיקרא בספק איסור קאי והיא אסורה מספק הו"ל כודאי איסור תורה עיי"ש ועי' בס' שבילי דוד בפתיחה להלכ' תערובות אות ב' מ"ש להשיג ע"ד הפרמ"ג הנזכר עיי"ש ועי' עוד בשפ"ד לעיל סי' ק"ה סק"ל שהביא ג"כ דברי הכנה"ג הנ"ל שפסק דלא אמרינן חד בתרי בטל אלא היכא שהרוב הוא היתר בודאי עיי"ש ועי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' י"ב באמצע התשו' (בד"ה וע' בפרמ"ג) שהביא דברי הפרמ"ג בשער התערובות הנ"ל והשיג עליו מסברה דנפשי' וכתב דלדעתו נראה דגם אם אין היתר מבורר בטל ברוב עיי"ש אמנם יעוין בחידושי הגרעק"א לעיל סי' ק"ה סעי' ט' שהביא כן מתשו' הרשב"א סי' ער"ב שכתב להדיא דלא אמרינן חד בתרי בטל אלא היכא דהרוב הוא מותר בודאי עיי"ש ועי' בס' דלתי תשובה סק"ו שהביא בשם רב גדול א' שאם נתערב טריפה ודאית בין שני חתיכות ספק טריפה לא אמרינן שהודאי טריפה בטילה בב' ספק טריפה להוי כולן דין ספק איסור אלא שעל כל א' יש ס"ס לאיסורא שמא זו היא הודאי טריפה ואת"ל דהוא מהשנים הספיקות אכתי ספק שמא היא טריפה ודאי והיכא דהוי ס"ס לאיסורא הוי ודאי טריפה כמ"ש בשפ"ד להלן סי' ק"י ס"ק ל"ז עיי"ש. שוב ראיתי בס' שערי תורה חלק ג' כלל ג' פרט ד' שהרחיב הדיבור בזה והאריך טובא בענין זה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' משמרת שלום בפתיחה להלכ' תערובות שנסתפק בעובדא שבישלו בשר בלא מליחה שסברה שכבר נמלח כדת ואכלו הבשר על קערות וטעלע"ר כנהוג ושלש פעמים בישלו מבשר זה והשתמשו בהכלים והיה שם ב' קערות וג' טעלע"ר שהם בדמות ותואר א' וכשנודע שהבשר לא נמלח נסתפקו אם בכל פעם לקחו קערה וטעלע"ר אחר וא"כ השתמשו בכולן או שבכל הג' פעמים לא השתמשו רק בקערה וטעלער א' ובב' מהם לא השתמשו כלל בכל הג"פ ואינו יודע איזה הוא מה דין הכלים אם שייך לומר בזה חד בתרי בטל כי לפי דברי הכנה"ג והפרמ"ג הנ"ל לא שייך ביטול בכה"ג כיון שאין כאן

רוב היתר בבירור דהא אפשר שהשתמשו בכולן והביא שם תשו' גאוני זמנינו ועיי"ש במ"ש בענין זה ובמ"ש בזה לדינא:

יח שנתערב. עי' בחוו"ד לעיל סי' ק"א בביאורים סק"ה שכתב דלא שייך ענין ביטול ברוב רק במקום שהספק נולד מכח התערובות ואם לא הי' רק א' לא הי' ספק ורק שמכח התערובות נולד הספק אז שייך ביטול ברוב דומיא דסנהדרין שאמרה תורה אחרי רבים להטות שיש רוב מזכים ומיעוט מחייבים ואלו לא הי' רק המזכין או המחייבין לא הי' ספק רק מפני ששניהם לפנינו נולד הספק בזה שייך ביטול ברוב משא"כ בדבר שאפילו אם לא הי' רק א' ג"כ הי' ספק ויש כמה חתיכות כאלו שהן ספק איסור בזה לא שייך ביטול ברוב דהא כל חד וחד אסור מדאורייתא משום ספק שנולד עלי' עיי"ש לדרכו ועי' בשו"ת בית אפרים חיו"ד סי' ע' מ"ש להשיג על דברי החוו"ד הנ"ל עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה לעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג אות ב' וסי' ק"א בפיה"א סק"ט שמדחה דברי הבית אפרים בזה והעלה דהעיקר לדינא כמ"ש החוו"ד ועיי"ש עוד שכתב דלפעמים יש מציאות גם אם הספק בא מכח התערובות ואעפ"כ לא שייך ביטול ברוב דדוקא בעינן שיהא האיסור חל רק על גוף מיוחד והספק הוא מחמת התחלפות הגופים דלא ידענא איזה גוף הוא האיסור בזה הוא דשייך ביטול ברוב משא"כ אם הגופים לא נתערבו כלל זב"ז דידעינן כל א' מה הוא רק הספק נולד לנו על כל א' בפ"ע אם עלי' חל האיסור כגון שני אחים שחלקו בנחלת אביהם א' נטל י' טלאים והב' נטל ט' טלאים וכלב דלא ידעינן איזה הוא המחיר נגד הכלב או האומר פרוטה א' שבכיס זה הקדש ויש שם כמה פרוטות ולא ידעינן איזה נתפס בהקדש דכל א' הוא בספק ואיננו מחמת ההתחלפות הגופים בזה לא שייך ביטול ברוב עיי"ש ועי' בס' דלתי תשובה לעיל סי' ק"א סק"ד באריכות: (יט) ואינו מכירו. עי' בדברי זקיני הלבוש באו"ח סי' תרל"ב סוף סעי' א' שכ' לענין ביטול איסור ברוב דקיי"ל דלא בטל אא"כ לא ניכר האיסור בזה הוא רק מדרבנן דבאמת מה"ת גם אם האיסור ניכר בטל ברוב דהא מסנהדרין גמרינן דחד בתרי בטל ושם ידעינן מי הוא המזכה ומי הוא המחייב עיי"ש ועי' בט"ז שם סק"ג שמתמה עליו דבהדיא כתב התוס' בחולין פ' גה"נ דהיכא שהאיסור ניכר אע"פ שהוא מעורב לא בטל מה"ת עיי"ש וכ"כ הפרמ"ג במ"ז שם לדינא דכל שהאיסור ניכר גם מה"ת לא בטל עיי"ש ועי' מזה בשי"ת חתם סופר חלק או"ח סי' קע"ח ובס' חקר הלכה ערך ה' בכללי הוראה אות א':

כ מכירו. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ב' שכתב מתשובת הרשב"ץ על ראובן שהי' חבר העיר ומקבל פרס מן הקהל ונדר הנאה ממקצת יחידי הקהל אסור ליקח הפרס מן הקהל דאע"ג דהיחיד שנדר הנאה מהם אינם נותנין לו לידו כלל מ"מ כיון שנותנין

חלקם מס לקופת הקהל הרי המעות שלהם מעורב במעות הקהל והו"ל היתר מעורב באיסור דאע"ג דיבש ביבש חד בתרי בטל מ"מ הכא אסור מטעם דשיל"מ וכו' ומורו הרב כתב שביטול זה במעות לא ברירא לי' דבשלמא לענין איסור שייך ביטול שאלו היינו מכירין חתיכת האיסור היינו אוסרין אותה והשאר הי' מותר אבל הכא במעות לא שייך זה דבכל מטבע ומטבע יד כולם שוה ויש לכל א' חלק בה ואפי' היינו מכירין שאין מטבע של זה שנדר הנאה ממנו הלא הם כשותפים בכל המעות והא מטי לי' הנאה מיני' ובכה"ג לא שייך ביטול עיי"ש:

כא חד בתרי בטל כתב בפרי תואר סק"ב וז"ל ומחצה על מחצה אין לנו מדאורייתא ראי' לא לאיסור ולא להיתר וחז"ל הוא דאסרוהו מספק עכ"פ וכדברים אלו כתב ג"כ לעיל סי' צ"ט ס"ק י"ב דמחצה על מחצה הוא ספק וכבר גילו דעתם הרמב"ם והראב"ד דספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן אבל מדאורייתא לקולא עיי"ש באריכות ועי' במהרי"ט אלגאזי בחידושיו על הרמב"ן הלכ' חלה שהחזיק במעוז דברי הפרי תואר בזה והעמיד על יסוד זה בנין חומה עיי"ש אמנם יעוין בפרמ"ג בשעה"ת חלק א' פרק ג' שהביא דברי הפרי תואר הנזכר וכ' וז"ל ולי נראה ח"ו לומר כן דודאי מן התורה אסיר כל שאין רוב משהו עכ"פ דקיי"ל מחצה על מחצה אינו כרוב וכו' מיהו באיסור דרבנן חד בחד שנתערב ואי אפשר לצמצם או חתיכה גדולה וקטנה ואינו יודע איזהו איסור ואיזהו היתר צ"ע עכ"ל ועי' במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק א' (סוף ד"ה ודע שזה) שכ' דאם הם שתי חתיכות א' של איסור וא' של היתר ואין ניכר בין זו לזו אז אם הוא איסור של תורה ואכל ישראל חתיכה אחת מהם מביא אשם תלוי ואם הוא איסור של דבריהם אסורות שתיהן מספק ולא שרינן מכח ספיקא דרבנן ולקולא כיון דאתחזק איסורא עכ"ד ועי' בס' בן אברהם על דיני ספיקות סי' ל"ח מ"ש בענין זה באריכות:

כב חד בתרי. עפת"ש מ"ש לענין אי בעינן כפל ממש אי בכל דהו טפי ממחצה סגי ומ"ש בשם הפרמ"ג בפתיחה ועשפ"ד כאן סק"ו שסיים בזה בצ"ע לדינא עיי"ש ובפרמ"ג או"ח סי' ק"ס במ"ז סק"ה ועי' מזה בס' ערך השלחן הספרדי אות ד' ובחלק או"ח סי' תנ"ד אות ב' ועי' בשו"ת מהרלב"ח סי' פ"ח שנשאל בענין זה וכתב שיש לחלק דבדברים הנבללים בעינן כפל ממש דוקא חד בתרי ולא סגי במה שיש מעט יותר אבל בדברים שאינם נבללים כגון חתיכות אפי' יש רק חתיכה א' יותר שיש יותר בהיתר מבאיסור בדברים שאינם נבללים גם בד' של איסור וה' של היתר סגי עיי"ש ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ה' ובפר"ח סק"ד שהביאו והתפלא עליו במה שהחליט דבדברים שאינם נבללים לא בעינן כפל ממש ולדעתם בעינן בכל גווני כפל ממש אפי' בחתיכות שאינם נבללים

עיי"ש אמנם במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק א' פסק דבכל מקום לא בעינן כפל ממש אלא כל שחתיכה א' גדולה מחברתה סגי עיי"ש וכ"כ בחידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקר ז"ל) להלן סי' קי"א סעי' ג' עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ב שכ' ג"כ דהעיקר לדינא כהפר"ח דבכ"מ סגי במשהו טפי ממחצה על מחצה וכל החולק עליו בזה הוא כחולק על התורה ק"ו עיי"ש ועי' בפלתי סק"ב ובכרתי סק"ד ובמנח"י כלל ל"ט סק"ב שהכריעו דבאיסור תורה בעינן כפל ממש דוקא אבל באיסור דרבנן גם ב' חתיכות בג' בטל עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) בריש סי' זה שהעלה דהעיקר לדינא להחמיר דבעינן כפל וכתב שם שהי' עובדא לפניו בב' אווזים שנמצא טריפות בא' מהם וא' הי' גדולה וא' קטנה והי' הרבה צדדים ומצדד שם אם יש לצרף גם דעת המ"כ לסניף דא"צ כפל ולהכשיר הקטנה אמנם למעשה הי' ירא לצרף דעת המ"כ אפי' לסניף ואסר הכל וסיים שכן ראוי להורות ועיי"ש עוד בש"ך סק"ו שכ' דמ"מ ברור הוא דמדאורייתא לא בעינן כפל רק במעט יותר סגי רק מדרבנן בעינן כפל ממש בכל איסורים ואפי' באיסור דרבנן עיי"ש וע' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"כ מ"ש בזה באריכות וע' בשו"ת זקיני פני יהושע המובא בשו"ת בית אפרים חיו"ד סי' ס"ה מ"ש בזה ועי' בס' ידות נדרים (להגאון מלבוב ז"ל) ביד שאול סי' רצ"ג במהד"ב סוף סק"א מ"ש ע"ד הפנ"י בזה וכה ראיתי בס' זר זהב על היו"ד כת"י מהגאון בעל אורח מישור ז"ל שהאריך בזה והעלה דבאיסור דאורייתא בעינן כפל ממש אמנם יעוין בחוו"ד בחידושים סק"ג שכתב בפשיטות לדינא דכל שהוא טפי ממחצה סגי לי' עיי"ש ולא חילק בין איסור דאורייתא לדרבנן ומשמע דעתו דאפילו באיסור דאורייתא כדין כן וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ו לדינא עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ס ובשו"ת אור יצחק סי' י"ב ובשערי תורה חלק ג' כלל ב' פרט ט' ובשו"ת שערי רחמים חיו"ד סי' ט' מ"ש בזה באריכות ועי' מזה בס' שדי חמד חלק הכללים מערכת הח' כלל ע"ט באורך ועי' בס' בית יצחק (להגאון מהרי"א ז"ל בעל תשו' ב"ט) בשער התערובות סי' מ"ח ועיי"ש בסי' מ"ט שכתב דלפי שיטת הש"ך דא"צ כפל דכל שההיתר גדול יותר סגי נראה דאם הי' האיסור קטן וההיתר גדול דשניהם אין ר"ל ונאבד אחד מהם ועתה יש ספק אם האיסור נאבד וזה הוא החתיכה הגדולה לגבי החתיכה של איסור או שההיתר נאבד וזהו הקטנה לגבי החתיכה של היתר דבכה"ג בודאי דהנשאר מותר ממ"נ אם הוא היתר אין חשש ואם הוא איסור הרי כבר נתבטל ואפי' לדעת הרשב"א דס"ל דאין האיסור חוזר להיות היתר היינו דוקא לאכול כל התערובות ביחד משום דעכ"פ מתהני מאיסורא משא"כ בנאבד א' מהם ואין ידוע ואין ניכר עכשיו אם זה הוא האיסור וההיתר

גדול ממנו או זה הוא ההיתר והאיסור הי' קטן ממנו אבל לדינא העלה דאחת באחת אינו בטל אפי' קטנה בגדולה ועיי"ש במ"ש עוד בזה וכ' לחלק בזה כמה חילוקי דינים עיי"ש באריכות:

כג חד בתרי בטל. עי' בשו"ת חתם סיפר חלק או"ח סי' ק"מ שכתב בדרך כלל דלא שייך רובו כולו רק היכא דאיכא רובו מתוך כולו כגון בסנהדרין ומה"ט רוב ציבור שחטאו מביאין כולן פר וכן לענין טומאה הותרה בציבור וכן בשחיטה אבל באם צריך לאכול כזית מצה לא מהני אם אכל רובו וכן במקוה לא מהני אם יש רוב מ' סאה אבל מיעוט מים שאובין בטלין דהוא רובו מתוך כולו עיי"ש לדרכו ועי' בס' חתן סופר חלק א' בשיטת רוב וקבוע שעמד ע"ד הח"ס בזה מכמה מקומות דלא משמע לחלק בכך ועי' בס' שבילי דוד בפתיחה להלכ' תערובות אות ה' מה שפלפל בזה בדברי החתן סופר והעיר מכמה מקומות ובמה שיש נ"מ לדינא בזה בכמה ענינים עיי"ש באריכות:

ועבשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ"ב שעמד על המחקר לפי מה דקיי"ל בכ"מ דרובו מתוך כולו בעינן לפי מה דקיי"ל להלן דבתערובות יגש ביבש הידיעה גורם הביטול וכל זמן שלא נודע האיסור אינו בטל מה יהי' אם נתערב חתיכת איסור בב' חתיכות היתר ולא נודע התערובות, עד שבא עובד כוכבים או כלב ואכל אחת מן התערובות אם הב' חתיכות מותרות דהא בשעת הידיעה אין כאן רוב בפנינו ורובו מתוך כולו בעינן וסיים בצ"ע: (כד) בתרי. עבכנה"ג בהגהות הטור אות ה' מ"ש לענין אי בעינן רוב בכמות או במספר ועיי"ש במ"ש לענין אם יש ג' חתיכות וא' מהם היא גדולה יותר מהב' קטנות ולא נודע אם האיסור החתיכה הגדולה או שהוא א' מהב' קטנות וכתב שם דבע"כ בעינן רוב מנין ורוב בנין ואם א' היא גדולה מב' הקטנות כל שיש להסתפק שמא הגדולה היא הטריפה לא בטל דאין כאן רק רוב מנין ולא רוב בנין עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ"ח שעמד ג"כ בזה והעלה בראיות דלגבי ביטול איסור ברוב רוב בנין עיקר דהיינו כמות האיסור נגד כמות ההיתר והשיג על הכנה"ג שכתב דתרווייהו בעינן רוב מנין ורוב בנין דז"א דסגי ברוב בנין אפי' בלא רוב מנין ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז שכתב דאם הי' לא' שתי חתיכות א' של חלב וא' של שומן והאחת גדולה וא' קטנה ואינו יודע אם הקטנה היא של חלב או הגדולה היא של חלב דבכה"ג אמרינן דודאי הגדולה אסורה מספק אבל הקטנה מותרת ממ"נ דאם היא של היתר מותרת ואם היא של איסור גם כן מותרת דבטלה בגדולה של היתר דאיכא רוב בנין עיין שה ועיין בשפתי דעת סק"ו ובשער התערובות חלק א' פרק א' (בד"ה אשכחנא) מ"ש בזה ומצדד לכאן ולכאן ולא החליט לדינא עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ו שהעלה דכל

שיש ספק שמא הגדולה היא של איסור אע"פ שיש לתלות ג"כ דהקטנה היא של איסור לא מהני דאין כאן רוב דזה הוי רק כמחצה על מחצה עיי"ש וכיוצא בזה כ' ג"כ ביד אברהם דאם נתערב חד בחד ואח"כ נפרד א' לב' ואינו יודע איזהו אפי' אם נתוסף אח"כ חתיכה של היתר דאם הי' נפרד הי' שרי (כמ"ש הרמ"א לעיל סי' צ"ב סעי' ה' דלא אמרינן ביבש ביבש חנ"נ ואם ניתוסף אח"כ היתר שרי) מ"מ בנ"ד אסור כיון שיש ספק דלמא האיסור נפרד ואין כאן רוב היתר ברור עיי"ש (ועי' מזה בדברינו להלן ס"ק מ"ג):

כה בטיל. עי' בשו"ת מהרי"ט חלק א' סי' ו' שכתב שם אגב אורחי' דבאיסור הנאה לא שייך ביטול כל דמתהני עיי"ש לדרכו ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ"ג שהביאו ומבאר דבריו בטעמו ונמוקו במה דפשיטא לי' זאת אמנם לדינא הוא מתפלא עליו והעיר מכמה מקומות דמבואר בפשיטות דגם באיסורי הנאה אמרינן דיבש ביבש ברוב במינו ובאינו מינו בששים עיי"ש באריכות:

כו כל אחת בפני עצמה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דה"ה דמותר לאכול א' וב' או ב' ואחד וכ"כ הפר"ח סק"ה עיי"ש אמנם בפרי תואר סק"ג השיג ע"ד בזה והעלה בראיות דבע"כ לא שרי לאכול רק חדא דוקא אבל חד ותרי ותרי וחד אסור לאכול עיי"ש ועי' במנחת כהן ריש חלק ב' מספר התערובות מ"ש בזה וכתב דאם כי מדינא נראה דאין איסור לאכול שתים בבת אחת ומ"ש הש"ע כל א' בפ"ע הוא רק לאפוקי שלא יאכל שלשתן בבת אחת וכמו שסיים אבל לא יאכל שלשתן יחד אמנם כיון שמדברי הרשב"א נראה דס"ל שאסור לאכול שתים בב"א ע"כ נראה דלכתחלה אסיר לאדם א' לאכול שתי חתיכות ביחד אלא אוכלן אחת אחת עיי"ש איברא כי בשפ"ד סק"ז פסק כהש"ך שכן כתבו האחרונים עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו:

כז אבל לא יאכל שלשתם יחד. עבט"ז סק"א שכתב מהרשב"א וז"ל חד בתרי בטל דכתיב אחרי רבים להטות ולא החמירו רבנן להצריך ששים כיון שאינו ראוי להתכבד רק שהחמירו שלא יאכל שלשתן כאחד וכו' עכ"ל ומבואר מלשונו שזה רק מדרבנן הא מן התורה אף להרשב"א מותר לאכול כולן ביחד ועי' בשערי תורה חלק ג' כלל ב' פרט ב' אות ז' מה שהאריך בזה ועפרמ"ג בשער התערובות פרק ב' (בד"ה והנה) שכתב כן בהחלט דלא אסור לאכול כולן ביחד רק מדרבנן אך כתב דזה דוקא במינו אבל שלא במינו אף שנודע ונתבטל מן התורא ברובא מ"מ כשבישלן יחד הוי איסור תורה דטעמא לא בטל וטעם כעיקר מה"ת עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ח שכתב דלאו דוקא אם בישלן יחד אלא גם אם נתערב חתיכת איסור בין ב' חתיכות היתר יבש ביבש בצונן ואכל שלשתן יחד הוי איסורא דאורייתא עיי"ש אמנם יעוין בס' מקור מים חיים ובס'

בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) שהרבו להשיב ע"ד החיו"ד בזה ודחו ראיותיו והביאו ראיות דאפי' אוכל שלשתן יחד לאו איסורא דאורייתא הוא אלא מדרבנן עיי"ש והנה בהגהות יד שאול בסעי' שאח"ז הביא מדברי הגהות ש"ד שמבואר מדבריו דמ"ש הרשב"א שאסור לאדם א' לאכול שלשתן הוא מדאורייתא עיי"ש אמנם יעוין בדברי יוסף סוף סי' תשס"ז שמדחה דברי היד שאול שאין מדברי הגהות ש"ד ראיה כלל עיי"ש: (כח) לא יאכל שלשתם יחד. כתב במנחת כהן שם וז"ל והנה אם נתערבו חתיכות הרבה של איסור עם חתיכות של היתר וידוע שההיתר הוא רוב שבטל האיסור בתוכו אם בישל לצד א' כמנין חתיכות ההיתר שיש שם והשאר לצד אחר הכל מותר ואם בישל לצד א' יותר ממנין חתיכות ההיתר והשאר לצד אחר הרי אלו אסורות שהרי בודאי נתבשל שם חתיכה אסורה כגון שנתערבו ד' חתיכות של איסור עם ה' חתיכות של היתר אם בישל ה' חתיכות לצד א' וד' לצד הב' הכל מותר שהרי י"ל שהחמש שבישל יחד כולן של היתר הן אבל אם בישל ששה חתיכות לצד א' והשאר לצד אחר כל הששה חתיכות אסורות שהרי בודאי יש שם חתיכה אחת אסירה מצריך כנגד כולה לבטל פליטתה וכן כל כיוצא בזה עכ"ל ועפרמ"ג בשעה"ת שם שכ' וז"ל ואם נתערב ב' בג' אסיר לאכול ג' ביחד דודאי איכא א' דאיסור וכ"כ במ"כ והוא פשוט עכ"ל ומ"ש אסור לאכול ג' ביחד פשוט הוא דהוא ט"ס וצריך לומר אסור לאכול ד' ביחד דבג' אינו אוכל איסור בודאי וכמ"ש הפרמ"ג בעצמו בשפ"ד ס"ק ז' וז"ל אם נתערב ב' חתיכות בג' מותר לאכול ג' לאדם א' אבל לא' ד' אסור דאז א' דאיסורא עכ"ד:

כט יאכל עי' חוו"ד בביאורים סוף סי' זה שכ' דגם באיסור דרבנן במין בשאינו מינו אף שהש"ך מתיר מ"מ לאכלם יחד אסור דכל דמרגיש טעם האיסור בכדי אכילת פרס אפי' באיסור דרבנן אסור עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) שהביאו והשיג עליו והעלה דבאיסור דרבנן במין בשאינו מינו כאמור מותר לאדם א' לאכול שלשתן עיי"ש: (ל) שלשתם יחד. עי' בס' קהל יהודה הספרדי שעמד על המחקר בספק איסור שנתערב חד בתרי אם מותר לאכלם יחד ואפשר דגם בספק איסור אסור לאכול שלשתן יחד שהרי סוף סוף אוכל ספק איסור דאורייתא וכתב שלא מצא גילוי לדין זה עיי"ש ועי' ביד אברהם דנראה דפשיטא לי' להקל שכתב וז"ל ועוד נראה לי דיבש ביבש שנתערב חד בתרי ונפל מהתערובות א' לב' אחרים ותערובות הב' שרי לאדם א' לאכול כולן וא"צ להשליך אחד שהרי מ"מ יש כאן ספק שמא אותו שנפל היתר הוא ואין כאן איסור כלל דמה לי אם יש כאן ודאי איסור אלא שאינו יודע אם אוכל האיסור שנפל או אם אוכל ודאי מה שנפל אלא שאינו יודע אם הוא איסור עכ"ל והנה אף שדבריו אינם מובנים

כלל דבכה"ג גם החתיכה הנופלת בעינו מותר לאכול דאמרינן מסתמא פירש מרובא דהא אין כאן לא קבוע ניכר ולא קבוע שאינו ניכר כיון דהחתיכות אינן ראויין להתכבד מ"מ יהי' איך שיהי' עכ"פ זה נראה מדבריו דפשיטא לי' דגם בספק טריפה מותר לאדם א' לאכול שמם ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רל"ח דמבואר מדבריו דבספק איסור שנתערב חד בתרי אף שא"צ להחמיר להשליך א' מ"מ עכ"פ יש להחמיר שלא לבשלן יחד דאם בישלם ביחד הוי ודאי ספק איסור עיי"ש ועי' בס' מגדים חדשים אות ג' שהביאו וכתב שדבריו צ"ע דיש לצדד להתיר גם לבשלם יחד עיי"ש: (לא) להשליך אחד או ליתן לעכו"ם. ר"ל דבאיסורי הנאה ישליך א' ובאיסורי אכילה יתן לעכו"ם. ד יהודה בפיה"א סק"ח ובפיה"ק סק"ט: (לב) או ליתן לעכו"ם. עי' ביד יהודה שם שהביא מדברי האו"ה דאם נתערב חתיכת איסור אכילה של חבירו בב' חתיכות היתר שלו כיון דמחויב להחזיר לחבירו אחד שוב א"צ ליתן א' לעכו"ם דדוקא ליתן לכתחלה לישראל ויתלה בו האיסור אינו נכון אבל כאן כיון דבע"כ צריך ליתן לחצירו א' שוב יכול לתלות בזה האיסור אבל אם היא חתיכה שאסורה בהנאה דאז א"צ ליתן לו דבר תו צריך להשליך א' דייקא עיי"ש:

לג אלא חומרא בעלמא. עי' בשו"ת עמודי אור סי' נ"ב בעובדא ששחט בע"ב א' עשרה אווזות והפשיט עורן והותך השומן בד' קדירות ואח"כ כשאכלו הבשר מצאו שנשבר העצם במקום צוה"ג וחזר ונקשר באופן דהוי ספק טריפה והבשר נאכל ונשאל על הכלים ועל השומן וכתב דהכלים שבישלו בהם הבשר בודאי כשרים בפשיטות דהא לא נתבשלו הכל ביחד וחד בתרי בטל ולא שייך לאסור משום חהר"ל כיון שכבר נאכלו ונידון השומן יש ג"כ להקל דיש כאן ספק שמא לא נבללו החתיכות שומן ויש בקדירה א' כל השומן מזה הספק טריפה ויותר מסתבר כן דהא לא כיוונו לבלול החתיכות דקות של שומן קודם ההיתוך ויש ספק מעליא שמא נפל האיסור רק לקדירה אחת וא"כ הרי רק קדירה אחת לבדה אסורה וכיון שנתערבה בשלש קדירות של היתר זה מקרי תערובות יבש ביבש וחד בתרי בתל (ופשיטא דקדירה של שומן לא מקרי חהר"ל) ואי משום דהוי ספק שמא נבללו החתיכות ונפל האיסור לכל הד' קדירות ולאחר שניתך השומן שצריך ס' אין בכל אחת מהן ס' מ"מ הרי בספק בכה"ג במין במינו היכא דאיכא רוב היתר שרי וכ' דבזה נראה להתיר כל הד' קדירות וא"צ להשליך א' כיון דהא שצריכין להשליך א' הוא רק חומרא בעלמא כמ"ש הרמ"א ובנ"ד גם אותה קדירה שאנו דנין עליה שיש בתוכה כל השומן האסור עכ"פ איכא רוב נגדו שהרי עכ"פ יש בכל קדירה שומן מב' אווזות וחצי א"כ י"ל דבכה"ג אין להחמיר כלל כיון שאין כאן כלל חתיכה אסורה מן

התורה ובפרט דהוי רק ספק איסור ועיי"ש מ"ש עוד בזה: (לד) כשנתערב במינו. כתב במ"ז סק"ב וז"ל אם נבלע הזית חלב או דם בחתיכה ונתערבה עם ב' חתיכות היתר אם יש ששים בין הכל נגד הזית דם וחלב תו מתבטל החתיכה ברוב ואפי' בבב"ח הדין כן אם אינה ר"ל אבל אי ליכא ששים נגד החלב תו גזרינן אם יבשלם יתן טעם ואף דקיי"ל דם שבישלו וכו' הואיל ועיקרו דאורייתא לא מקילין בי' עכ"ל:

לה אבל שלא במינו עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמשכחת לה כגון שיש ב' או ג' מינים ונודע שא' מהם אסור וכו' ועי' בדגול מרבבה שכתב דלדעת הב"ח המובא בש"ך להלן סי' ק"י ס"ק י"ד מקרי זה קבוע שאינו ניכר דלא בטל עיי"ש וכדברים האלה כ' ג"כ בש"ע התניא בתשו' שבסוף הש"ע שלו סי' י"ח והניח להש"ך בצע"ג וכתב דאין להקל בזה גם ביבש בלח כיון דאינו מתערב יפה והתערובות ניכר אף שהאיסור אינו ניכר מ"מ האיסור אינו מתערב יפה שהאיסור מובדל ומופרש עיי"ש ועי' ביד יהודה לעיל סי' ע' בפיה"א ס"ק י"א מ"ש לתרץ דברי הש"ך בזה עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט דמשכחת לה בב' מינים שמחולקים בשמן וכו' עי' בשפ"ד סק"ח מ"ש ע"ד הש"ך בזה והניחו בצ"ע ועי' בדבריו בשעה"ת חלק א' פרק ב' מ"ש עוד מזה וגם שם סיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט ובפיה"ק ס"ק י"א מ"ש בזה באריכות ועי' במנחת כהן בחלק ב' מספר התערובות פרק ב' (בד"ה והנה ראוי) שכ' שיש עוד מציאות לזה כגון שהי' האיסור דבר קטן עד שנתערב בתבשיל ונאבד ואינו ניכר ועוד אפשר כגון שיש הרבה מינים חלוקים בשמם ובטעמם ועכ"ז הם דומים זה לזה ושוים במראיתם זל"ז ודבר זה נמצא הרבה בזרעים ובפירות שהם מינים חלוקים ועל כל זה הם דומים זל"ז וכיוצא בזה כתב הרשב"א שיש דגים טהורים דומים לטמאים בראשם וכן יש עכבר דומה בצורתו למינים טהורים עיי"ש:

לו שלא במינו. עמ"ז לעיל סי' ק"ג סק"ב שעמד על המחקר באם נתערב יבש ביבש באינו מינו וא' נטל"פ בחבירו אי בטל ברוב דהא לא שייך הטעם שמא יבשלם יתן טעם דא"נ יבשלם ליכא נ"ט וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בפ' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) לעיל סי' צ"ו (בד"ה כתב הפ"מ) מ"ש ע"ד המ"ז בזה וסיים ג"כ בצ"ע עיי"ש:

לז במינו. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ד' באמצע הדיבור שכ' דלכאורה נראה דאם נתערב יבש ביבש מין באינו מינו בפחות מששים (ואינה מהר"ל) ואח"כ נפל א' מן התערובות למינה ונתבטל שם ברוב מותר גם התערובות דשלא במינו דתלינן דהאיסור נפל למינו וכן אם נפל ונתערב בשאינו מינו אלא שבתערובות השני יש ששים מותר גם התערובות הראשון אמנם באמת זה אינו דהא קיי"ל דלא אמרינן חולין

שהאיסור נפל אלא בנפל שם ונאבד מן העולם אבל כל שישנו בעולם אמרינן אדרבה דמן הרוב נפל והאישור נשאר בתערובות הא' עיי"ש (וע"ל סי' ק"י סעי' ז' ובדברינו לעיל סי' ק"א ס"ק פ"ה):

לח ואינו מכירו. עי' בש"ך להלן סי' רצ"ט סק"א במה שהתווכח שם עם זקיני הלבוש ז"ל שכתב שם דלדעת העט"ז בב"ח שנתערב יבש ביבש לא בטל כיון שכל א' הוא מופרד מחבירו ואין הטעמים מתערבים והקשה עליו הש"ך והוכיח דגם בב"ח בטל יבש ביבש עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת אמרי נועם (מהגאון מו"ה יואב ז"ל) סי' י"ג שהתפלא על הש"ך בזה דהא לא משכחת כלל שיהי' ביטול לבב"ח ביבש ביבש דמ"ש הש"ך ראי' מסתימת הפוסקים דגם בב"ח ביבש בטל אינו ראי' כלל כי הפוסקים לא דברו אלא בגווני דנופל בו שם ביטול משא"כ בב"ח ביבש לא יצויר בו ביטול כלל דהא ביטול לא שייך אלא היכא שכל א' נכנס בספק משא"כ בבב"ח הרי יכול לאכול כל א' בפ"ע וכיון דכל חד באפי נפשי' לא נכנס לכלל איסור בודאי אסור לאכלם יחד ע"י ביטול וזה גרע טפי מדשיל"מ דאפי' בהנך גווני דדשיל"מ בטל הוא זה לא בטל כיון דנראה וניכר לעין וכל א' בפ"ע שריא וביחד אסור פשיטא דאסור לאכלם יחד ע"י ביטול ואפי' כשנפסק לחתיכות דקות שא"א לאכול כל או"א בפ"ע מ"מ בע"כ כל שאינו דק כקמח ויש באפשרי אפי' בקושי גדול להפרידו כמה פרורים כל א' לעצמו אפי' ע"י טרחא גדולה לא שייך בי' ביטול דלא אשכחן קילא בשביל טרחא רק לענין דשיל"מ וכו' משא"כ בנ"ד סברה גדולה דמדאורייתא לא שייך בי' ביטול כיון שכל פירור ופירור שהעין שולט בו וידעינן בי' שיש תקנה להפרידו איך נתיר איסור תורה בשביל טרחא עיי"ש באריכות (ע"ל בס"ק שאח"ז) :

לט ואינו מכירו.

עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' צ"ד מה שהאריך בדין יבש ביבש שנתערב ואינו מכירו אבל הבקי בדבר יכיר האיסור כגון שנתערב חתיכת חלב בב' חתיכות של שומן דאומן בקי יוכל להכיר איזהו של חלב אם אמרינן דאפ"ה בטל דהתורה לא הטריח אותו לחזור אחר בקי או דלמא כל שאפשר לברר האיסור אפי' באלף דהוי כניכר האיסור לא בטל לעולם וכן אם הי' אדם שהי' יודע בטב"ע או בסימן איזה הוא של חלב ואיזה הוא של שומן והלך למקום אחר ואין בידינו לברר אי שרי די"ל דכל שיש בעולם אדם א' שמכיר האיסור ולדידי' לא בטל בשום צד גם לדידן לא בטל או דלמא כל דלגבי דידן הוי תערובות גמור בטל ברוב ועיי"ש במ"ש בזה והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

מ ואינו מכירו. כתב בפר"ח סק"ז ודע דהא דיבש ביבש במין בשאינו מינו אית לי' ביטול בס' דוקא בדלא ידעינן ולא מינכר האיסור עכ"ל וכיוצא בזה כתב ג"כ הפרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ג' (בד"ה ומדי דברי) דבדבר הניכר לא שייך ביטול אפי' הי' ב' חתיכות של היתר ונפל ביניהם חתיכה א' של איסור ולא ניכר אך חתיכה א' מהג' ניכרת שהוא של היתר ואין ספק רק בין שנים מהם נמי אין ההיתר מצטרף כיון שהוא ידוע ומינכר ואין נכנס בגדר הספק כלל עיי"ש וכיוצא בזה כ' ג"כ שם בסוף חלק א' דאם נתערב חתיכה א' של איסור עם חתיכה א' וחצי של היתר כיון דהחצי החתיכה ניכרת שמשל היתר הוא אינה נכנסת בגדר הספק ואינה מצטרפת לבטל ברובא עיי"ש (וע"ל סי' ק"י ס"ק נ"א) ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' ק"ס באמצע התשו' מ"ש בענין זה באריכות ועי' בדברי שאול ויוסף דעת בעובדא שבא לפניו שבחשו מצות במכתשת בשומן בכף שאינו נקי מחמאה והי' עוד חמאה בעין עליו ורצו לבשלו לעשות חרעמזלי"ך ואסר דבעת שהי' צונן נתקנח על המצה מכותשת החמאה והשומן וכל א' הוא עומד בפ"ע ואינו מעורב א"כ לא שייך צירוף בעוד שהוא צונן ולבשלו אח"כ אסור דהו"ל מבטל איסור לכתחלה ואף להוסיף עליו ולבטל אסור עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת אמרי נועם (מהגאון מו"ה יואב ז"ל) סי' ג' בעובדא שפררו עוגה שנלושה בחמאה ועוגה שנילושה בשומן ופיררו אותם דק דק ונתערבו עד שא"א להכיר איזה פירור של חמאה ואיזה של שומן ויש בא' מהם ששים לבטל חבירו ונשאל אם מותר לבשלם או שצריך לאכלם כך וכתב דכיון דאיכא ס' שרי לבטלו דדמי להא דלעיל סי' פ"ד סעי' י"ג גבי דבש דאף דהדבש ראוי לאכילה בלא חימום מ"מ כמה שהוא חפץ במאכל מבושל מקרי אצלו לא אפשר בענין אחר וא"כ לא מקרי מבטל איסור לכתחלה עיי"ש: (מא) מכירו. עפר"ח שם דמ"מ לא מהני ביטול רק היכא דליכא למיקם אטעמא דאיסורא אבל אי איכא למיקם אטעמא כגון חתיכה בלועה מחלב שנאסרה ונתערבה עם חתיכות אחרות או כלי חולבת שנתערבה בכלים אחרים של בשר דבהני גווני איכא למיקם אטעמא דאיסורי' והו"ל כאיסור הניכר שאין לו ביטול ועוד דכשיאכל אותה חתיכה ירגיש טעם החלב בפיו וסיים ודברים אלו הם קלורין לעין ונכונים וברורים עכ"ל ועיי"ש עוד בדבריו לעיל סי' ק"ב סק"ח שכ' לאסור בכלי חלב שנתערב בכלי בשר משום דאפשר להכיר האיסור למטעמיה לקפילא ארמאה ולאיסור דאפשר להכיר לא מהני ביטול עיי"ש ועי' בפלתי לעיל סי' ק"ב סוף סק"ה שהשיג על הפר"ת דזה לא הוי איסור הניכר עיי"ש ועבשפ"ד סק"ט שהביא ג"כ לדברי הפר"ח הנזכר והתפלא עליו דלדידן דלא בקיאין ולא סמכינן אקפילא בין לקולא ובין לחומרא ממילא דגם לקולא אמרינן דלעולם לא יבא לידי נתינת

טעם כיון דאי אפשר למיקם אטעמא עיי"ש איברא כי לעיל בשער התערובות כתב הפרמ"ג בעצמו בחלק ג' פרק ג' (בד"ה ומדי דברי ובד"ה והנה) שדברי הפר"ח בזה המה אמת וצדק שכן הוא דאף לדידן דלא סמכינן אקפילא היינו להקל וכו' ועוד סוף סוף טועם איסורא דכל שירגיש הטעם וחיך אוכל יטעם הוי ניכר האיסור ועיי"ש עוד בחלק א' סוף פרק הב' והנה בחוו"ד לעיל סוף סי' ק"א החליט לדינא דמין באינו מינו ביבש אף שאפשר להתברר ע"י טעימת קפילא א"צ לברר ומותר לאכול כולם ואותה חתיכה שירגיש בו טעמא דאיסורא יזרקנו והשאר מותר לו ודלא כהפר"ח עיי"ש אמנם יעוין בס' בית יהודה (להה"ג מהר"י לאנדא ז"ל) בחידושיו ליו"ד לעיל סי' ק"א מה שהשיב ע"ד החוו"ד בזה וגם ע"ד הפרמ"ג בשפ"ד שם שכ' דאנן לא סמכינן אטעימת קפילא אפי' לחומרא והעלה דהא דאמרינן דאנן לא סמכינן אטעימת קפילא אפי' לחומרא היינו דהיכא שיש ששים אמרינן דמסתמא אין בו טעם וא"צ להטעימו לקפילא אולי יש בו טעם אבל היכא דודאי יש כאן חתיכה א' שמרגישין בה טעמא דאיסורא אין שייך בו ביטול כלל דהוי כניכר האיסור דהא יכול להכיר ע"י טעימת קפילא עיי"ש באריכות ועי' ביד יהודה בפיה"א לעיל סי' ס"ט ס"ק ס"א (בד"ה ועוד) שהתפלא ג"כ על החוו"ד בזה והעלה דהעיקר לדינא כהפר"ח וכמו שהסכים עמו הפרמ"ג בשער התערובות שם ומ"ש הפרמ"ג במקום אחר דלא כהפר"ח הוא רק לפלפולא בעלמא ועיי"ש שכתב דמ"מ אין צריכין לברר ע"י טעימה אלא היכא דאפשר לברר האיסור מתוך ההיתר שיהי' האיסור בפ"ע וההיתר בפ"ע כגון שנתערבו איזה חתיכות גדולות ואפשר להתברר ע"י שיטעום העכו"ם מקצת מכל חתיכה וחתיכה דאף שיפסיד ע"י אכילת העכו"ם מקצת מכל חתיכה מ"מ כיון שיציל השאר בודאי צריכין לברר אבל אם אי אפשר להתברר עד שיפסיד כל ההיתר כגון שנפרד לחתיכות דקות כגון שאי אפשר להטעים מקצת מכל חתיכה וחתיכה לעכו"ם וא"א לידע איזה פרור הוא של איסור אלא אם יאכל הקפילא כל התערובות ואז ירגיש איזה הוא של איסור בזה א"צ לברר וליתן לקפילא ומותר לישראל לאכול כל התערובות דתערובות מעליא הוא ובטל ואף שסוף סוף כשיאכל ירגיש טעם האיסור מ"מ קודם שמרגיש נחשב להיתר ומותר לאכול וכשיבא לפיו האיסור וירגישו אז צריך להסירו עיי"ש באריכות ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ב' מ"ש בדין זה באריכות וע' בדלתי תשובה לעיל סי' צ"ח סק"ו ועי' עוד ביד יהודה בסי' זה בפיה"א סק"ט באריכות ועי' בחידושי הגאון מהרא"ל צינץ על הלכ' בב"ח ותערובות לעיל סי' ק"ב דף כ"א וכ"ב ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ח (ס"ק מ"ה) וסי' ק"ב (ס"ק מ"א) מ"ש עוד בדין זה:

ועיין בפת"ש לעיל סי' ק"א סק"ג שהביא מהנו"ב קמא חלק יו"ד סי' ל' בעובדא שאפו קרעפלי"ך עם חמאה בתשעה אנגי נחושת ובתוכם הי' ב' בעקעלי"ך שנאפה בהם עם שומן והורה שבטלים ברוב ועי' בחכמת אדם כלל נ"א סעי' י"ב שהביאו ועי' בדברי שאול ויוסף דעת שהתפלא השואל ע"ד החכמת אדם שהעתיק דברי הנו"ב והפר"ח הנ"ל סמוכין דהא לדברי שניהם אין להם ישיבה אחת דלדברי הפר"ח אין להקרעפלי"ך ביטול זה בזה כיון שאפשר לבא לידי היכר שכשיאכל ירגיש טעם החמאה והשומן והנו"ב מתיר ע"י ביטול גם בלא טעימה והשיב שאין דברי הפר"ת מתנגדים לדעת הנו"ב דגם הנו"ב מודה לסברת הפר"ח דבעובדא דהנו"ב שהקרעפני"ך יש להם רק בלוע מחלב ושומן ולא הי' שם לא בשר ממש ולא גבינה ממש בזה גם הפר"ח מודה שאין להחמיר כיון שהשומן או החמאה הוא רק טיחה בעלמא אין מקים להרגיש אם הוא שומן או חמאה דאין הטעם נרגש כ"כ להבחין אם הוא של שומן או של חמאה עיי"ש:

מב אפי' יבש ביבש צריך ששים. עש"ך סק"ט דהוא משום שאם יבשלם יתן טעם ועי' בשו"ת אור יצחק סי' י"ג שעמד על המחקר בנתערב מין באינו מינו יבש ביבש לאחר הבישול אם צריך ס' כיון דלא שייך שאם יבשל יתן טעם דהא לא יבשלו עוד ועיי"ש במ"ש בזה וכתב דלדעת הש"ך משמע דס"ל דגם בכה"ג לא מהני רוב כמו דמצינו בכל עניני גזירות חז"ל לא פלוג וכו' ה"נ אמרינן לא פלוג ולא חלקו חכמים בתקנתם ואפי' היכא דכבר נתבשלו נמי אמרינן דצריך ששים ועי' בס' מגדים חדשים לעיל סי' ס"ט אות כ"ה וכאן אות ד' שכתב ג"כ מתחלה דמסתבר לומר דבבשר שכבר נתבשל ואח"כ נתערב י"ל דא"צ ששים וסגי במין בשאינו מינו ברוב דהא לא שייך לומר דכשיבשלם יתן טעם אמנם לדינא סיים כיון דלא נמצא בשום פוסק לחלק בזה בין חי למבושל משמע דגם בדבר שכבר נתבשל חיישינן שמא יבשלם עוד הפעם ויתן טעם עיי"ש אמנם הנה בלא"ה אין כאן מקום לנטות להקל דהא יש עוד טעם של הרמב"ם ורבינו ברוך דהטעם דמין באינו מינו לא מהני רוב כיון שניכר האיסור וגזרו חז"ל שיצטרך ס' כדי שיבדקו הרבה אחר האיסור ועי' במנחת כהן ספר התערובות בחלק ב' פרק ב' (בד"ה ומצאתי) שכתב שיש לחוש להב' טעמים לחומרא עיי"ש לדרכו ממילא גם בנ"ד מה לי אם כבר נתבשל הא עדיין שייך הטעם כיון שמכירו ע"כ אין להקל כלל וכמשמעות פשטות לשון הפוסקים והוא ברור ופשוט לדינא:

מג יבש ביבש. עי' בשפ"ד לעיל סי' ק"ב ס"ק י"ד שכתב דאם נתערב ג' חתיכות מין באינו מינו דהיינו חתיכה קטנה שאין בה רק כזית בב' חתיכות גדולות שכל א' יש בה כשיעור ל' זיתים ואח"כ נודע שהחתיכה א' אסורה ואינו יודע איזהו האסורה יש להקל דאע"פ

שיכול להיות שא' מהגדולות היא אסורה וא"כ אין בהתערובות ששים נגדה אפ"ה אין להחמיר כיון דא"נ א' מהגדולות הוא האיסור מ"מ הוי רוב וא"כ ממילא דליכא חששא רק שמא יבשלם ויתן טעם דהוא רק מדרבנן וזה לא הוי רק ספק דרבנן דשמא הקטן הוא האיסור וספק דרבנן להקל ומ"מ לבשל שלשתם יחד אסור עיי"ש והביאו בחידושי הגרע"א כאן לדינא ועי' בדבריו לעיל סוף סי' ק"ב מ"ש עוד בזה:

מד צריך ששים. עפת"ש מ"ש מתשו' הגרעק"א ז"ל ועי' במנח"י כלל מ"ג סוף ס"ק כ"א שכ' בפשיטות להקל בנפל א' לים עיי"ש אמנם בחוו"ד בביאורים סק"ד הביא מהרשב"א דלא מהני בזה בנפל א' לים עיי"ש והנה מדברי הגאון רעק"א בתשו' זו שהעתיק הפת"ש נראה לכאורה כמ"ש החוו"ד שמפלפל אם יש לדמותו לדין נשפך עיי"ש ותיפק לי' דבלא"ה יש להכשיר בעובדא דידי' כיון שנאבד מקצתו יש לתלות שהאיסור נאבד ובע"כ דבזה אין תולין אמנם יעוין בשו"ת אבן שתי' חיו"ד סי' מ"ח במוסגר שכ' דלשון הגרעק"א בתשו' שם צריך תיקון דבע"כ לא מיירי שם שנאבד בשוגג באופן שיכולין לתלות שהאיסור נאבד כי הוא לא נחית לדון בזה דבע"כ. מיירי שם שאיבד במזיד או כיוצא באופן אחר שא"א לתלות שהאיסור נאבד דאם מיירי שנאבד באופן דמהני ומועיל בלא"ה יש להתיר בזה בפשיטות מטעם ס"ס שמא הי' ששים ושמא האיסור נאבד אלא דבע"כ כל דברי הגרעק"א קאי בעובדא זו משום שעי"ז נולד הספק אם הי' מתחלה ששים בהתערובות או לא עיי"ש ועי' בקונט' אוהל מועד ש"ב סי' פ"ה שהביא שם תשו' מרב א' שעמד ג"כ ע"ד הגרעק"א ז"ל בזה בלא"ה יש להתיר בזה בפשיטות מטעם ס"ס שמא הי' ששים ושמא האיסור נאבד עיי"ש וסיים בצ"ע אמנם להלן שם סי' ק"ה הביא תשו' הגאון בעל גנזי יוסף ז"ל שמתרץ שהגרעק"א מיירי בגווני דלא שייך לומר דאיסורא נפל כגון שלא נפל לאיבוד אלא לתערובות אחרת שאין שם כדי לבטל דאם נימא דנפל שם אתה אוסר תערובות הב' ובכה"ג בע"כ שניהם אסורים משא"כ אם נימא שהי' ס' בתערובות הא' ממילא שניהם מותרין וא"כ לא שייך לצרף לס"ס שמא דאיסורא נפל לתערובות הב' דא"כ אתה אוסר תערובות הב' ועוד י"ל דנ"מ בדברי הגרעק"א שם דמשום שנפל א' לים אין מותר אלא שנים ולדברי הרמ"א בסי' ק"י אין מותר לאדם א' לאכול ואפי' לב' בני אדם ביחד ומשום ביטול בס' מותר גם לאדם א' לאכול ביחד או אחד אחד אמנם בגוף סברת הגאון רעק"א ז"ל הוא מפקפק שם במ"ש שההיתר אינו יוצא מחזקתו דהא ביבש ביבש אין ההיתר נאסר כיון שלא נבלע בו איסור ועיי"ש במ"ש להקל בזה עיי"ש: ועיין שפ"ד סק"ח שנסתפק בענין זה כשנתערב חד בתרי מין בשאינו מינו יבש ביבש ע"ד מש. ששחט כמה מינים ונתנבל א' מהם ואינו יודע איזהו ונפל א' מהם לים או

נאכל בשוגג אם מותר שוב לאדם א' לאכול שנים שנים לדידן דבעינן באינו מינו גם ביבש ביבש ס' אם נימא כיון דכל הטעם דבאינו מינו צריך ס' לדידן הוא משום שמא יבשלם ויתן טעם וא"כ בכה"ג דלא שייך שמא יבשלם ויתן טעם דהא תלינן דאיסורא נפל לים שרי או אם נימא דרק במינו תלינן דאיסור נפל לים כיון דרק משום חומרא בעלמא אסור לאכול שנים שנים ולעולם לא יבא לידי איסור דאורייתא ע"כ מקילין בנפל א' לים משא"כ במין באינו מינו דחיישינן שמא יבשלם ויתן טעם ויבא לידי איסור דאורייתא אכתי איכא למיחוש שמא האיסור לא נפל וכשיבשלם יבא לידי נתינת טעם ולדינא סיים שנראה לאסור אף בהפ"מ עיי"ש ועי' בס' ערך שי שהביא דברי הפרמ"ג בזה וכתב דדוקא בנפל רק א' לים הוא שיש להחמיר כמ"ש הפרמ"ג כיון דיש לומר איסורא ברובא אשתאר ולחומרא אבל אם נפל מחצה או נאכל מחצה מותרין השאר דיבש ביבש ברוב אפילו באינו מינו עיי"ש ועי' בשו"ת אבן שתי' שם בבשר של בהמה גסה שנתערב בה בשר של בהמה דקה יבש ביבש ונחתכה לחתיכות קטנות וקודם הבישול נודע שבהמה דקה נטרפה וא"א להכירה וגם כבר לקחו קצת מהחתיכות ואכלו אותם קודם שנודע התערובות וגם לאחר שנודע התערובות בישלה המשרתת כל החתיכות בקדירה אחת לצורך סעודת ברית מילה ויש ספק ג"כ אולי יש ששים בהיתר נגד האיסור ועיי"ש במ"ש בזה ומצדד להקל כיון שיש תרתי למעליותא שיש ספק שמא הי' ששים וגם כבר נפל א' מהתערובות עיי"ש באריכות:

מה ששים. כתב הב"ח סעי' ג' דבע"כ צריך ששים חתיכות בלא הוא ואע"ג דממילא דכשיבשלם לא צריך ששים חתיכות כיון דאיכא נמי צירוף מים אפ"ה כיון דעכשיו החתיכות הם בלא צירוף מים בעינן שיהי' עכשיו ביבש ס' חתיכות עיי"ש והביאו בשפ"ד עיי"ש:

מו ואין חילוק בכל זה. עש"ך סק"ה מ"ש לענין איסור הנאה אי חד בתרי בטל ביבש ביבש ועי' במנח"י כלל ל"ט סקט"ז ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ג ובפיה"ק סק"ג מ"ש בזה:

מז בין אם האיסור מדרבנן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאיסור דרבנן יבש ביבש אף שלא במינו א"צ ס' ובטל ברוב ועפר"ח סק"ז שהסכים עם הש"ך בזה ועי' בש"ך בכללי ס"ס אות כ"ב שכ' הש"ך בעצמו דהיכא שאין הפסד כ"כ יש להצריך גם באיסור דרבנן ששים באינו מינו עיי"ש ועי' בתורת השלמים בדיני ס"ס שם ס"ק ל"ח ובמנח"י כלל ל"ט סק"י שהביא דברי הרב מנחת כהן שהשיג על הש"ך והסכים עמו שכן עיקר כדעת הרב בהגה דאפי' בהפ"מ מין באינו מינו לא בטל חד בתרי וצריך ששים דוקא אפי' באיסור דרבנן עיי"ש והביאו הבית מאיר וכתב שראיות המנח"י נכונה ודלא כהש"ך עיי"ש ועי'

בישועות יעקב סק"א ועי' בביאור הגר"א סק"ח שהשיג ג"כ על הש"ך בזה עיי"ש ועי' בל"י סק"ה שכתב דבהפ"מ יש לסמוך על הש"ך עיי"ש אמנם בפרמ"ג בשער התערובות חלק ב' סוף פרק א' כ' דאין להקל בזה ונראה מדבריו דר"ל אפי' בהפ"מ ועי' בשפ"ד סק"ט שכתב מהמנחת כהן שם דאפי' באיסור הנטל"פ דעתו להחמיר וסיים בצ"ע לדינא בכל זה עיי"ש ועי' בכנפי יונה ובס' שערי דעה סק"ג מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א ובפיה"ק ס"ק י"ד מ"ש בזה והעלה דהעיקר כדעת המחמירים בזה ואין בענין זה אף קולא באיסור דרבנן אלא שאין לחלק כלל בזה בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן וכמ"ש הרמ"א עיי"ש (ועי' מזה בדברינו לעיל סי' צ"ח ס"ק כ"ב) ועי' עוד בפרמ"ג בשעה"ת פרק ב' (בד"ה ויצא לנו) שכתב דאם נבלע כזית תרבא בחתיכות בשר ונאסרה ונתערבה החתיכה בשאר חתיכות בשר הנה פשוט הוא דא"צ בתערובות ס' רק כנגד הכזית תרבא וא"צ ס' כנגד כל החתיכה דהא גוף הבשר הוי מינו עם שאר בשר ונגד התרבא שהוא אינו מינו הלא אם יש ס' אך נתערבה החתיכה באינה מינה הנה לדעת הש"ך כאן כיון דאיסור דרבנן גם באינו מינו ביבש ברובא ה"ה כאן דהא הא דחנ"נ בשאר איסורין הוא מדרבנן לדידן אבל לדעת החולקין על הש"ך וס"ל דאף באיסור דרבנן ביבש בעינן ס' באינו מינו ה"ה כאן בעינן ס' נגד כל החתיכה עיי"ש:

מח אם האיסור מדרבנן. עבאה"ט מ"ש דלענין דלא סגי חד בחד אין חילוק בין איסור דאורייתא לדרבנן ועי' בש"ך להלן בדיני ס"ס אות כ"א דאפי' נתערב איסור דרבנן חד בחד ונאבד א' מהם אין אומרים בזה ספק דרבנן להקל עיי"ש ועי' בס' צמח החדש באו"ח בחידושים שבריש סי' תמ"ח אות ד' וה' שהעלה דאפי' הם שו שני בני אדם ובאו לשאול בזה אחר זה אין להקל גם בנאבד אחד מהם עיי"ש באריכות:

ועיין בת"ח כלל ל"ט דין ב' דאפי' א' הוא של ישראל והב' של עכו"ם אין לסמוך להקל בחד בחד אפי' באיסור דרבנן עיי"ש ועי' בפלתי סק"ה מ"ש בזה ועי' בס' צמח צדק החדש שם אות ב' שכ' בענין זה וז"ל ואע"פ שמשמעות האחרונים להחמיר וכו' מ"מ נלפענ"ד דע"כ לא החמירו אלא כשהאיסור והיתר הוא של ישראל רק שרוצה להאכיל א' לעכו"ם בהא לא שרינן לי' והטעם משום דדמי לשני שבילין ובאו לשאול בבת אחת דשניהם טמאים אבל כשההיתר הוא של ישראל והאיסור הוא של עכו"ם ונתערבו ואח"כ חלקו והישראל לבד בא לשאול על שלו י"ל דכ"ע מודו דשרי דדוקא היכא דהב' הוא של ישראל ויבא לשאל למחר משא"כ העכו"ם לא יבא לשאול וכו' עכ"ד אמנם אח"כ באות ג' ד' ה' ו' מצדד בזה וכתב דהעיקר לדינא דאפי' בתערובות איסור דרבנן חד בחד יש להחמיר אפי' בב' בני אדם אפי' בשל עכו"ם עיי"ש:

מט האיסור מדרבנן, עבאה"ט מ"ש מהש"ך לענין מין בשאינו מינו באיסור דרבנן (וע"ל ס"ק מ"ז) ועש"ך לעיל סי' ס"ט ס"ק נ"ז שמצדד דבאיסור דבשר ששהה ג' ימים בלא מליחה כיון שאינו אסור מדינא והוא רק חומרת הגאונים יש להקל גם במין בשאינו מינו ברוב עיי"ש ועי' במנח"י כלל ב' ס"ק ו' ובשפ"ד בסי' ס"ט שם דהיכא דהוי רק משום חומרא יש להקל אפי' שלא בהפ"מ ועיי"ש במ"ש עוד בזה:

נ מדרבנן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ועי' בפרמ"ג בשער התערובות שם שכתב דכל זה ביבש באינו מינו אבל בלח בלח גם הש"ך מודה דצריך ס' גם במין במינו אפי' באיסור דרבנן ואפי' בהפ"מ אין להקל עיי"ש ועי' מזה בדבריו בראש יוסף חולין דף צ"ט ע"ב ועי' מזה עוד במ"ז לעיל סי' פ"א סק"ה שמבואר מדבריו דכל זה בודאי איסור דרבנן אבל בספק איסור דאורייתא שנעשה ספק מדרבנן ע"י גלגול ולא נודע בזה יש להקל בהפ"מ עכ"פ כאשר יראה המעיין שם שפסק לדינא כדעת המהריב"ל דבאיסור דרבנן אפי' לח בלח סגי במין במינו ברוב ומה"ט פסק שם לענין חלב מבהמה ספק טריפה. שנתערבה בתוך חלב היתר ולא נודע הספק עד לאחר התערובות שיש להתיר בהפ"מ מטעם דמה"ת מין במינו ברוב והוי ספיקא דרבנן ע"י גלגול בלא נודע עיי"ש ועי' בס' משמרת שלום בשער התערובות שם ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"א בעובדא שנתערב שומן מאווזא ספק טריפה בשומן מעשרה אווזות כשרות והתיכו השומן ושפכו כל השומן לכלי א' וכתב דכיון שהוא רוב ונתערב קודם שנודע התערובות יש להקל בהפ"מ אך אם לא הרתיחו השומן מאווזא זו ביחד עם השומן מהעשרה אווזות הכשרות רק שפכו למעלה השומן מאווזא זו על השומן הכשר שלמטה ונקרש צריך ליקח מלמעלה השומן כפי שישער שהי' מהאווזא הנ"ל וימכרנה לעכו"ם ושאר השומן אף שיש בו חשש שנתערב מהשומן הנ"ל בתוכו מותר עכ"ד ודע דלמעשה צריך המורה להתיישב כשבא לפניו עובדא כזו כי כל דברי הגאון בית שלמה בעובדא דידי' נכונים רק אם נחליק לפסק הלכה כדברי המהריב"ל שהביא הפרמ"ג שם ולהלן בדיני ס"ס אות י"ט אבל לפמש"ל בדברינו בדיני ס"ס (ס"ק שי"א) מהיד יהודה שהשיג על פסק זה והעלה דאיסור דאורייתא שנתגלגל לדרבנן אין להקל כלל לכאורה ממילא דבמין במינו צריך ס' מדינא כשהוא לח בלח אמנם י"ל דכיון דלא הי' מעיקר הדין ספק טריפה בעובדא דידי' רק מחומרא בעלמא החמיר ע"כ י"ל לכ"ע יש לסמוך ע"ד לסניף להקל אבל באמת היכא דהוי ספק איסור מעיקר הדין עפ"ד היד יהודה הנ"ל אין להקל וצ"ע:

ועיין עוד בפרמ"ג שם שכתב דבענין מ"ש להחמיר בלח בלח דגם במין במינו צריך ס' יש להחמיר גם בכלי ראשון שהוסר מהאור כל זמן שהיס"ב אכן בנתערב בכלי שני אף

לדעת הט"ו שהחמיר לעיל סי' ק"ה באין הפ"מ מ"מ בכה"ג יש להקל אפי' באין הפ"מ כל שיש עכ"פ רוב דבדרבנן שומעין להקל בכגון דא וסיים ומ"מ להלכה איני אומר כלום עיי"ש (והבאתי דבריו לעיל סי' ק"ה ס"ק ס"ב):

נא מדרבנן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבמידי דרבנן אפי' במין באינו מינו חד בתרי בטל ועי' בשו"ת יד יוסף סי' ע"ב בעובדא שהתיכו שומן משלשה כבשים ושומן של כבש א' לא הי' נמלח וכתב דלכאורה לפי דברי הש"ך יש להתיר כיון שקודם ההיתוך חתכו השומן ונתערב חד בתרי בטל אבל לדינא אין זה מעלה ארוכה דכוונת הש"ך דבטל חד בתרי ומותר לערבו אח"כ בששים כדי שלא יורגש האיסור בבישול דאל"כ מה בכך שנתבטל הא אח"כ בעת הבישול הוכר האיסור וכשנרגש הטעם לא מהני ביטול ועיי"ש עוד במה שמצדד בעובדא זו:

נב או מדאורייתא. עש"ך דביבש ביבש גם באינו מינו אין צריך ס' רק מדרבנן ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ה מ"ש בענין זה ועין בפר"ח סק"ח ובשפ"ד סק"י שכתב שכן עיקר וכתב בשפ"ד שם דמה"ט בספיקא אם נתערב שם או לאו ויש רוב הוי ספיקא דרבנן ולקולא עיי"ש:

נג מדאורייתא. ואפי' באיסורין של כרת אמרינן דחד בתרי בטל. מנחת כהן ריש חלק ג' מס' התערובות:

נד אם נתערבו כלים. עבאה"ט לעיל כי' ק"ב סק"ו ובדברינו שם (ס"ק מ"ח):

סעיף ב:

נה יבש ביבש. עי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות ג' שכתב שצ"ע ביבש ביבש שנתערב חד בתרי ונאכל א' מהם ואח"כ נודע התערובות אם מהני מה שנאכל א' מהם כדלקמן סי' ק"י סעי' ז' דתלינן שהאיסור נאכל דהכא י"ל כיון דעיקר הביטול הוא כשנודע וכאן כיון שלא נודע קודם האכילה אמרינן דשמא של איסור נשאר וההיתר נאכל וליכא רובא והוי ספיקא דאורייתא ולחומרא דקודם שנודע לא נתבטל כלל ועכשיו שנודע ליכא רוב עיי"ש. אמנם יעוין בדבריו להלן (ס"ק נ"ט) שהבאתי מהס' מנחת פתים דדוקא לענין ביטול תלוי באם נודע התערובות אבל לענין כל דפריש מרובא פריש אין הדבר תלוי בידיעה כלל ואפי' בלא נודע אמרינן כל דפריש מרובא פריש עיי"ש:

נו אם בישלן. עשפ"ד סק"י שכ' דאם נפל חתיכת נבילה ברוב חתיכות היתר במינו ויש ששים עם הרוטב ולא ניכר אסור ליקח שום דבר מהקדירה שיתמעט מששים הואיל והאיסור עדיין שם והוא גוש אלא יניחנו עד שיצטנן ואם לא עשה כן שלא המתין עד שיצטנן ולקח מרק מהקדירה אזי לדידן באין הפ"מ אסור אבל בהפ"מ שרי, וזה דוקא

בנטל מרק אכן אם לקח חתיכה א' ולא נשאר ששים צ"ע אם יש לאסור דהא י"ל דהוי רק ספק דרבנן שמא האיסור לקח וכל זה בהי' רוב חתיכות היתר וכאמור אבל בהי' רק חד בחד ולקח מרק ולא נשאר ששים אף בהפ"מ אסיר דהא החתיכה נשאר באיסורה ופולטת עכשיו אלא יסלק הב' חתיכות והשאר מותר עכ"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב מה שהתפלא ע"ד הפרמ"ג במ"ש דאם יש ששים ולקח חתיכה א' מהקדירה יש לעיין וכו' דמה הוא הצ"ע בזה דכיון דלקח חתיכה אחת תו לא הוי בקדירה אחת ובשני קדירות הא מותר לבשל לכתחלה וגם מה שאוסר ליקח שום דבר מהקדירה הוא תמוה דהא ודאי דהמרק אסור ליקח אבל חתיכה בודאי מותר ליקח דהא עי"ז הוי כמו שני קדירות דמותר לכתחלה וממילא דשוב מותר אח"כ למעט גם הרוטב עיי"ש:

נז לאכול כל אחר בפ"ע אסיר. עי' במנחת כהן ריש חלק ב' מספר התערובות שכ' וז"ל ונ"ל שכמו שאסור לבשל שלש החתיכות בקדירה אחת ה"ה שאם בישלן בג' קדירות שאסור להדיח הקדירות אח"כ ביחד בו ביום בחמין שהיס"ב וכן אסור להשתמש בו ביום באותן ג' קדירות ביחד ולערב התבשילין זה עם זה שהרי טעם החתיכה האסורה מתערב בתבשילין ובכלים ואוסרן והרי הוא כאלו בישל יחד שלשת החתיכות אבל להשתמש באותן הקדירות כל אחת בפ"ע מותר אפי' בו ביום וכו' וכן אם אינו בו ביום נראה דמותר להשתמש ביחד באותן קדירות ולהדיחן ולערב התבשילין שנתבשלו בהם כיון שהאיסור נטל"פ וכו' עכ"ל וכ"כ בפר"ח סק"י והוסיף שם עוד דה"ה דאסור להשתמש באותו יום באותן קדירות אפי' כל אחת בפ"ע משום דהוי דשיל"מ וכו' עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ט"ו שהתפלא על הפר"ח בזה וכתב שהוא חומרא יתירה אך להשתמש בהתבשילין בכף א' בודאי אסור עיי"ש:

נה אסור. עי' בפרי תואר סק"ה שכתב דכיון שיש כמה גדולי הפוסקים המקילין בזה הגם דאנו אין לנו לזוז מדין זה כיון דכלהו אחרונים קיימו כדעת הרשב"א בזה וכן פסק המחבר מ"מ ר"ל דכל ספיקות דהוי במציאות זה הגם דבשאר איסורין אזלינן בהו לחומרא ואפי' באיסור דרבנן כגון הנהו דלא חשבינן להו ספיקא מטעם דעת שוטים וכדומה לזה מ"מ בדין זה דשרי אפי' מדרבנן דכיון דנתבטלו ביבש הותרו לגמרי עכ"ד:

(נט) ואם רוצה לבשלן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ס"ק י"ב דאפי' בב' קדירות לא שרי אלא כשבישלן לאחר שנודע התערובות אבל לא קודם שנודע וכו' ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות א' שכתב דנראה דלהש"ך אפי' נתערב חתיכה אחת בהרבה חתיכות ונתבשלו מקצתן בקדירה א' ומקצתן בקדירה ב' ולא נודע עד אחר הבישול אסיר אע"פ שיש בכל קדירה רוב נגד האיסור מ"מ כיון דקודם שנודע לא נתבטל כלל כיון דהב'

קדירות של היתר שניהם אסורות אבל אם מקצת החתיכות נתבשלו ומקצתן לא נתבשלו שניהם מותרין כיין דאפי' מה שנתבשל אינו אסור כ"א מדרבנן דהא איכא רוב ממינו בהחתיכות שלא נתבשלו א"כ ממילא תלינן שהאיסור הוא במה שלא נתבשל ומה שלא נתבשל בודאי מותר דהא בטל חד בתרי וכן אם מקצתן נמלח ומקצתן לא נמלח שניהם מותרין דתלינן שהאיסור הוא בחלק שלא נמלח וכו' וכן אם נתערב חד בתרי ונתבשל מקצת בקדירה א' ומקצת בקדירה ב' ויש ששים ברוטב בכל הקדירה נגד האיסור אע"פ שאין רוב ממינו נגד האיסור הכל מיתר דהרוטב מיתר דיש ששים והחתיכות מותרות דהוי עלייהו דין יבש ביבש כמ"ש הש"ך סק"ד עיי"ש:

ועיין בס' מנחת פתים שנשאל בעובדא ששחטו ששה אווזות והפשיטו עורן הכשירו כנהוג והתיכו ג' עורות בקדירה ע"י חיתוך לחתיכות דקות שפכו השומן מהקדירה לכלי אחרת כנהוג. ושוב התיכו ג' הנותרות ג"כ ע"י חיתוך בקדירה זאת וטרם ששפכו השומן מהקדירה מצאו בקורקבן אווזא אחת מחט שהעל' חלודה וניקב מעבלע"ב באופן דהוי טריפה ודאית ולא נודע מאיזה אווז הוא והשואל כתב דלכאורה יש להתיר השומן של התכה הא' כיון דנחתך כל עיר ועור לחתיכות דקות ונשתנה אמרינן כל דפריש מרובא פריש וכו' ושוב דחה דכיון דלא נודע מהתערובות עד שנתבשל השומן א"כ כיון שלא נודע עדיין לא נתבטל האיסור ברוב שיהי' נהפך להיתר והוא האריך והעלה דדוקא בביטול ברוב בעינן נודע התערובות אבל בפריש באופן דאמרינן כל דפריש מרובא פריש בזה אין הבדל בין נודע או לא נודע והביא כמה ראיות לזה ובנ"ד כיון דנחתך לחתיכות דקות הו"ל כפריש וכו' ואפי' אם נימא דמה שנחתך לא חשיב פריש מ"מ עכ"פ מה שהניחו ג' עירות בתחלה בקדירה לבשלם זה ודאי הוי פריש דפירשו מאותן שמונחים בחוץ לקדירה וכו' וכתב דמ"מ כל זה הוא רק לענין השומן של ההתכה ראשונה אבל השומן של ההתכה שני' אסור דכיון דנתבשלו בקדירה שבישלו הראשונים וקבלו טעם מבישול הראשון א"כ ממ"נ שלשה האחרונים אסורים או מחמת עצמם או מחמת שקבלו טעם מבישול הראשון עיי"ש באריכות:

ס מותר להרבות עליהם. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שחולק על הב"ח ועי' מנח"י כלל ל"ט ס"ק י"ח שהשיג על הש"ך בזה וכתב דהעיקר לדינא כהב"ח דאפי' קודם שנודע שרי עיי"ש ועי' במ"א סי' תמ"ו ס"ק י"א ועי' בשו"ת שבסוף ש"ע התניא סי' י"ח ובחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות ג' ואות י"ח ובשו"ת מהר"מ זיסקינד ז"ל סי' ד' וה' ובשפ"ד ס"ק י"ב מ"ש בדבריהם וע' בס' מנחת פתים שם ועי' ביד יהודה לעיל סי' ע' בפיה"א ס"ק י"א כאן ס"ק י"ג שהעלה דהעיקר לדינא כהש"ך בזה ואין לצרף דעת

החולקים על הש"ך וס"ל כהב"ח אפי' לסניף ואפי' באיסור דרבנן אין להקל אפי' בדיעבד כשנתבשל עיי"ש ועי' בס' אבני שהם (להרב מו"ה אברהם פרץ ז"ל הספרדי) בחידושיו לסי' זה ובשו"ת טוטו"ד קמא סי' קס"א ובשו"ת בית ישראל סי' מ"ז מ"ש בזה באריכות ועי' בשו"ת מהר"י אשכנזי חיו"ד סי' י' שרצה השואל להוכיח מדברי הש"ך דגם אם בישל חתיכה א' קודם לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש להתיר קדירה זו דכן משמע מסתימת הש"ך דבכל גווני שניהם אסירים והוא ז"ל מדחה דבריו דבודאי אם בישל חתיכה א' בקדירה קודם דאותה קדירה מותרת והש"ך לא הי' צריך לפרש זאת דהש"ך לא קאמר רק אם בישל הכל בב' קדירות בזמן א' משא"כ אם בישל חתיכה א' קודם בקדירה דבודאי מותרת לכ"ע כיון דאינה כנסת בספק ועיי"ש במ"ש עוד מזה באריכות:

סא להרבות עליהם. עפת"ש מ"ש מהחב"י ומתשו' נודע ביהודה אם גם במליחה שרי להרבות עד ששים ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות י"ט שכ' להחמיר דאסור למלחן יחד אפי' יש ששים דהא מה דמשערין במליחה בס' הוא מחמת חומרא ומעיקר הדין הוא דמשערין במליחה כדי קליפה או כדי נטילה וא"כ כולן נאסרו כדי קליפה או כדי נטילה ואסור לאכלם דהא הוי כמו שאוכל כולם ביחד דליכא למימר בכל חדא שמא לא זו היא שאסורה אא"כ יש כ"כ חתיכות עד שבודאי אותן שנאסרו כדי קליפה או כדי נטילה בטלין ברוב באחרים אז מותר וצריך לאכול באופן שלא יאכל בודאי את הנאסרין עכ"ד ועיי"ש בדבריו עוד אות א' ועי' בלב"ש בחידושי דינים סעי' ל"ג ס"ק קכ"ד מ"ש בדברי הנו"ב הנזכר והתפלא עליו דהנו"ב בעצמו התיר לעיל סי' ל"ב בספק איסור שנמלח עם ב' חתיכות היתר ולא נודע עד אחר המליחה וכתב שם דאפי' היא חהר"ל אין להחמיר וגם גוף דברי הנו"ב בזה הוא תמוה במה שכתב שם דבלא נודע עד אחר המליחה לא שייך ביטול ועדיין האיסור באיסורו מן התורה ושוב במליחה אוסר הכל ובמה יתבטל עכ"ד הנו"ב וקשה עליו דהא בטוש"ע כאן אמרינן דכל שלא נודע אין האיסור נהפך להיתר ומש"ה אם נתבטל הו"ל כלח בלח דבעינן ס' מדרבנן אבל הבלוע שיצא לחתיכת היתר לא נאסר מה"ת ועיי"ש בפנים במ"ש עוד בזה כמה חילוקי דינים אמנם יעוין בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"ה מ"ש להמליץ בעד הנו"ב להצילו מתמיהת הלב"ש בזה ועיי"ש בדבריו לעיל סי' קכ"ז מ"ש עוד מזה:

סב משום מבטל איסור. עבאה"ט מ"ש מהמ"א או"ח סי' שכ"ג ועי' בס' תוספת שבת שם ס"ק ט"ו ובפרמ"ג שם בא"א ס"ק י"ד ובמחה"ש מ"ש בזה: (סג) וי"א דאם נודע התערובות. עש"ך ס"ק י"ג שמבואר מדבריו דהא דקיי"ל דקודם שנודע לא שייך ביטול הוא מדאורייתא ועי' בפר"ח סק"י שהסכים עמו וכתב שיפה כיון הש"ך בזה עיי"ש

אמנם במנח"י כלל ל"ט ס"ק י"ז השיג על הש"ך בזה והביא ראי' דהא דקיי"ל דבלא נודע לא שייך ביטול הוא רק מדרבנן עיי"ש ועשפ"ד סק"ט ובחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ג' שהביאו דבריו ועיי"ש במ"ש לתרץ דברי הש"ך באופן שאין ראיות המנח"י מוכרחת לדחות דברי הש"ך בזה עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ה' מ"ש בדברי הש"ך והמנח"י בזה וכתב שם ובחכמת אדם כלל נ"א סעי' י"ח דהעיקר לדינא כמ"ש הש"ך דהוא מדאורייתא עיי"ש ועי' עוד בחמודי דניאל שם אות י"ח ובכנפי יונה ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רנ"ג:

סד דאם נודע התערובות. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רמ"ב שהעלה דלא בעינן שנודע שיש טריפות בברור רק שנודע שיש כאן שאלה מיחשב ג"כ כנודע עיי"ש וכ"כ בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קכ"ח אמנם בסוף דבריו סיים שאינו מחליט הדבר לדינא עיי"ש ועי' עוד בתשו' טוטו"ד הנ"ל סי' רל"ו שנשאל אודות השו"ב שלוקחים בטבת ושבט הרגלים מהאוזות ומנהגם שמשליכין אחת ומבשלין הנותרים וכאשר נתוודע להם אח"כ שנטרפה א' אין עושין שאלה על הכלים דקשה דכיון דקיי"ל דקודם שנודע התערובות אין לו ביטול מה"ת א"כ מה מהני זה להתיר הכלים כיון שנתבשלו קודם שנודע התערובות ונאסרו הכלים והשיב דמ"ש הש"ך דקודם שנודע התערובות אין לו ביטול היינו אם קודם שנודע לא עלה על דעת אדם אולי יש בזה איזה טריפה ולא עלה על דעתו הביטול ולא עשה שום מעשה לרמז על הביטול משא"כ בזה דגם קודם ידיעת הטריפה עלה על דעתו שמא הי' בהם טריפה ומכוון שיתבטל ברוב ולכך משליך א' הוי זה כידיעה בודאי ובפרט בנ"ד כיון דשכיח ומצוי להיות טריפה בין כמה אווזות ומכוון לזה נחשב כודאי ידיעה ובטל עיי"ש וכ"כ בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' י"ב עיי"ש ועי' בדעת תורה סי' י"א ס"ק י"ז מ"ש בזה באריכות:

סה גורע התערובות. ולענין אי בעינן בזה ידיעת בעלים דוקא עי' בלב"ש בחידושי דינים סעי' ל"ד ובביאורו ס"ק קכ"ה שהעלה דבע"כ בעינן בזה ידיעת בעלים וכל שלא נודע לבעלים אף אם נודע לאיש אחר לא מקרי ידיעה עיי"ש ועי' בשו"ת נפש חיה חיו"ד סי' מ"ב ובס' בית יצחק (מהגאון בעל תשו' ב"ע ז"ל) בסוף פתח השער שבריש הס' (בד"ה ונ"ל) ועי' בדברינו להלן סי' ק"י בדיני ס"ס (ס"ק רל"ז) מ"ש בענין זה באריכות. ועי' בשו"ת נטע שורק חיו"ד סי' ל"ו בעובדא שהי' בוושט של אווזא צלקת באופן שהי' טריפה והמשרתת הכחישה ואמרה שהיא כשירה ונתערב השומן והי' תערובות גדול וכתב די"ל דבע"כ לא אמרינן דבידע איש א' בעולם מקרי נודע לחומרא אף שלא נודע לבעלים אלא דוקא כשנודע לישראל חבריה השומר תורת ה' ומצותיו דאז שפיר אמרינן

כיון שיש נ"מ גם לדידי' בענין זה בין התירו לאיסורו אם רשאי לאכול ממנו אבל פשיטא בידע לעכו"ם אף אם העכו"ם מהימן אצלו לא מקרי נודע דכיון שלהעכו"ם אין נפקותא באו"ה הו"ל כלא נודע וממילא ה"ה להאי משרתת אף שהיא מצוה על או"ה מ"מ כיון שאנו רואין שהיא מרשעת ולא אכפת לה באו"ה והיא מומרת לאותה דבר בזה לא מקרי נודע לכ"ע ואף שי"ל דהשתא הוא דפקדה מ"מ מכלל ספק לא נפקא והוכיח סופה על תחלתה וכו' עיי"ש באריכות ועי' בס' יד אלימלך סי' ה' שמצדד במקום שהידיעה גורמת הביטול כגון בדין שנזכר בסי' זה וכן אם נתערב תרנגולת בנוצתה עם שאר עופות ואח"כ הסירו הנוצות דאז תלוי ג"כ אם נודע האיסור קודם הסרת הנוצות דאם שיש להחמיר דדוקא ידיעת בעלים בעינן ולא מהני ידיעת חבירו מ"מ באיסור דרבנן אפשר לצדד דאפי' נודע לאיש אחר הוי ג"כ נודע וסיים בצ"ע עיי"ש:

כו התערובות. עי' בשו"ת הרי בשמים מה"ת סי' קכ"ד שרצה השואל לומר דהא דאמרינן דקודם הידיעה לא נתבטל הוא דוקא היכא דהביטול הוא ברוב אבל ביש ששים כנגד האיסור י"ל דשפיר אפי' קודם ידיעה והוא מדחה דבריו דכיון דכל הטעם דתליא בנודע או לא נודע הוא משום דהידיעה גורמת הביטול וא"כ מה לי ביטול ברוב או ביטול בס' עיי"ש: (סז) ובמקום הפסד. היינו אפי' רק הפסד קצת דהא בת"ח והד"מ מתיר אפי' בלא הפסד כלל. חמודי דניאל הלכ' תערובות הא' סוף אות י"ט:

סח יש לסמוך וכו'. עמ"ז סק"ד שעמד על המחקר ביבש ברובא במינו ונודע התערובות ונתבשל כך והי' הפ"מ ואח"כ הוכר האיסור בקדירה מהי והביא מתשו' הח"צ סו' כ"א באיסור שנתבטל ברוב ונתבשל ואח"כ באו עדים והכירו את האיסור ורצה חכם א' לומר דאינו אוסר למפרע והח"צ כתב דפשוט הדבר דאוסר למפרע והפרמ"ג כתב דבלא נצטנן מקודם בודאי דאוסר למפרע אך בנצטנן מקודם בהפ"מ צ"ע לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף סק"ט מ"ש ע"ד הפרמ"ג וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) שהבין מדברי הפרמ"ג שדעתו להכריע להקל וכתב שיפה הכריע (ועי' בס' מגדים חדשים סוף סי' זה שהביאו וכתב דאם כי מדברי הפרמ"ג נראה שלא הכריע להקל והניח בצ"ע מ"מ מרמיזות דבריו של הפרמ"ג משמע שדעתו להקל בזה בהפ"מ) ועיי"ש שכ' ע"ז וז"ל ודע דכל זה בנודע התערובות קודם הבישול כיון דכבר הותר אינו אוסר בפליטתו כיון דהם עצמם מותרין וכו' אבל בלא נודע עד שנתבשל מבואר ברא"ש דבעינן ששים וכו' עכ"ל:

סט ולהתיר. עי' בחכמת אדם כלל נ"ח סעי' כ' שכתב דבמקום הפסד יש לסמוך להתיר לבשלן אפי' לכתחלה כיון שכבר נודע התערובות וחזר האיסור להיות היתר עיי"ש אמנם

ביד יהודה לעיל סי' ע' בפיה"א סק"י וכאן בפיה"א ס"ק י"ג כתב דהעיקר לדינא דלא אמרינן בשום גווני שנהפך האיסור להיות היתר אפי' כשנודע התערובות עיי"ש:

סימן קי

סעיף א:

א דבר חשוב. עי' פרי תואר סק"ג שהעלה דהא דקיי"ל דדבר חשוב לא בטל הוא רק בדבר שאסור בהנאה אבל במידי דאסור רק באכילה ולא בהנאה אפי' דבר חשוב בטל עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד סק"ב ובמטה יהונתן ובערך השלחן אות ה' שהשיגו על הפרי תואר בזה והעלו בראיות דדבר חשוב לא בטל אפי' בדבר שמותר בהנאה עיי"ש:

ב חשוב. עבמ"ז לעיל סי' ק"ב סק"ב שכ' מהפרישה דאפשר שלא אמרו דבר שדרכו למנות לא בטל רק כשהי' שם איסור קבוע עליו אבל לא בדבר שלמחר יהי' מותר ועיי"ש במ"ז שסיים דסברתו של הפרישה טובה ולפ"ז נראה דה"ה כל הדברים החשובים כמו בע"ח וחהר"ל וכו' עיי"ש ועי' בדלתי תשובה לעיל סי' ק"א ס"ק ט"ו שהתפלא על הפרמ"ג במה שכייל חהר"ל בהדי הנך דבתוס' ביצה דף י' משמע דבמה שאמרו דבע"ח לא בטלו אין חילוק בזה ואפי' איסורו רק מחמת איסור מוקצה ג"כ בע"ח לא בטלו והניח בצ"ע עיי"ש וכבר קדמו בזה בס' זכרון אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) לעיל סי' ק"א שם והביא ראי' הנ"ל ועוד כמה ראיות דבע"כ אפי' אם האיסור יש לו היתר לאחר זמן אפ"ה כל שדרכו למנות לא בטל והעלה כן לדינא להלכה למעשה ובפרט שגם הדרישה שממנו הוציא הפרמ"ג קולא זו לא כתב זאת להלכה רק בדרך אפשר ע"כ אין לסמוך להקל בזה כלל עיי"ש: (נ) אוסר. עי' פרי תואר שם שהעלה דדוקא באיסור דאורייתא הוא דלא בטל דבר חשוב אבל באיסור דרבנן ובפרט בדבר שעיקרו מדרבנן בטל עיי"ש ועי' בשפ"ד שם שהשיג עליו והעלה דגם באיסור דרבנן לא בטל עיי"ש ועי' בהגהות הח"ס לעיל סי' ק"א שהביא ראי' מהתוס' לחלק בזה בין חד דרבנן לתרי דרבנן דבחד דרבנן שייך דין דדבר שבמנין לא בטל אבל בתרי דרבנן בטל (ועי' בדברינו לעיל סי' ק' ס"ק י"ד וסי' ק"א סק"ב):

ד במינו בכל שהוא. עי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק ריש סי' זה ולעיל סי' ס"ט בפיה"א ס"ק ס"ג אות ד' דבדין דדבר חשוב אין חילוק בין איסור להיתר ור"ל דגם בנתערב בעודו היתר ונעשה איסור אח"כ לא בטל ועיי"ש עוד שעמד על המחקר בנתערב חתיכה ד"ח של איסור הנאה בתוך איסור אכילה אי שייך בי' ג"כ דין דדבר חשוב אם נימא

דכיון דאינו ראוי לישראל לאכלו לא מקרי דבר חשיב ולדינא העלה להחמיר דאוסר כל התערובות בהנאה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' ק"א ס"ק ה' ומשם תלמדנו):

ה בכל שהוא. עי' בס' שנות אליהו (מהגר"א) על משניות סדר זרעים בפרק ג' דערלה שם דלמאי דמשני בציפורתא אינה בטילה מדאורייתא עיי"ש ומבואר מדבריו דהא דדבר חשוב אינו בטל הוא מדאורייתא וכיוצא בזה כתב ג"כ במשנה למלך פרק א' מהלכ' משכב ומושב הלכה י"ד שכ' ואולי דשאני דבר חשוב שאין לו ביטול מה"ת וכמ"ש התוס' בסוף מעילה דמטבע חשוב ולא בטל מה"ת עיי"ש וע' בשערי דעה סק"ג שהתפלא על דבריהם בזה דמבואר ברמב"ם בפרק ט"ז מהלכ' מאכלות אסורות וכן הוא פשוט בכל הפוסקים דהא דדבר חשוב לא בטל אינו אלא מדרבנן ומ"ש המל"מ מהתוס' בסוף מעילה כבר תירץ הפלתי לעיל סי' ק' לנכון עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ח ק"ט ק"י שהאריך טובא בענין זה והביא ג"כ כמה ראיות דהא דדבר חשוב לא בטל אינו אלא מדרבנן עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ק' (ס"ק י"ד) וסי' ק"א (סק"ב):

ו בכל שהוא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שצ"ע על הרמ"א למה לא הגיה גם כאן דדבר חשוב אוסר אפי' שלא במינו ועי' בס' מנחת כהן בשער התערובות חלק ג' שהשיג על הש"ך בזה והעלה דבכיון לא הגיה הרמ"א כאן משום דדוקא בדין דבריה וחהר"ל הוא שיש להחמיר גם באינו מינו משא"כ בדבר תשוב גם הרמ"א ס"ל דדוקא במינו אוסר עיי"ש אמנם יעוין בפר"ח סק"א שכ' דהעיקר לדינא כהש"ך דגם באינו מינו דבר חשוב לא בטל וכתב דמשכחת לה דין זה באינו מינו כגון שהי' כאן אגוזי פרך ורימוני בדן וכיוצא וא' מהם הוא של ערלה וכדומה ואח"כ שכח איזה מהן דכולן אסורות. וכל זה אם התערובות הוא דבר חשוב וכאמור אבל אם אירע כה"ג שנתערב אגוזי פרך בדברים שאינם חשובים לא נאסר כל התערובות דלא אסור רק הדבר חשוב אבל הדברים שאינם חשובים שרי דומיא דנחתך מהתערובות של חהר"ל הנ"ל בסי' ק"א עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ב ובפיה"ק ס"ק שהתפלא על הפרמ"ג במ"ש דבנתערב דבר חשוב בדברים שאינם חשובים ושכח איזהו האיסור דאז רק הדברים שאינם חשובים מותרין אבל הדבר חשוב אסור דהא הו"ל ספק אם האיסור דבר חשוב כלל וממילא דכולן מותרין אפי' הדבר חשוב דהא קיי"ל דספיקא דרבנן לקולא וכמ"ש הרמ"א להלן עיי"ש:

ז שהוא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלא מהני הולכת הנאה לים המלח בשאר איסורין ועי' במנח"י כלל מ' סק"א מ"ש בדברי הש"ך בזה וסיים בצ"ע עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך שדברים האסורים בהנאה אפי' נתערבו באלף כולן אסורות בהנאה עשפ"ד סק"ב שכ' ודע דאם דבר האסור בהנאה נתן טעם בתבשיל פשיטא דמותר

התבשיל בהנאה ואם נתערב חלב (בקמ"ץ) האסור בהנאה שיש בו טעם בשר וכדומה בשאר חלב או באינו מינו ואין ס' נגד האיסור יש לעיין אם אין ס' אי שרי בהנאה או דבעינן חוץ מדמי איסור שבו מי נימא טעם כעיקר לא שייך באיסור הנאה דדוקא באכילה אמרינן טעם כעיקר דחיך אוכל יטעם משא"כ בהנאה וכו' ואפשר דאפי' חוץ מדמי איסור שבו נמי לא מהני הואיל ויש בו ממשות איסור אם הוא איסור תורה וכו' וסיים ויראה בהפ"מ לצדד ולהקל עכ"פ חוץ מדמי איסור שבו וצ"ע עכ"ל ועי' במשמרת שלום (בא"ד ג') שכ' דכל זה מיירי בע"כ שאין בהחלב הב' ששים נגד החלב הא' אבל נגד טעם בשר שנבלע בהחלב הא' יש בהחלב הב' ששים דאל"כ פשיטא דהכל אסור בהנאה וכמ"ש במ"ז לעיל סי' פ"ז סק"ב עיי"ש ועי' במ"ז לעיל סי' פ"ז שם בד"ה יראה לי ובפתיחה להלכ' בב"ח בד"ה שוב ראיתי] אמנם יעוין בחוו"ד ריש סי' זה בבאורים סק"ב וחידושים סק"ב שכתב בפשיטות דמותר למכור הכל לנכרי חוץ מדמי איסור שבו אפי' בלח בלח דבאיסור הנאה לא אמרינן טעם כעיקר עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול להלן סי' קל"ד סעי' ד' מ"ש בשם הרז"ה ומ"ש ע"ד בזה ועי' בס' יוסף אומץ (מהה"ג מו"ה יוסף יהודה מברעסלא ז"ל) תלמיד הגרעק"א בסיף הס' השייך לאו"ח סי' תמ"ז שהעתיק שם תשו' הגאון מקעמפנא ז"ל מסי' קצ"ט עד סי' ר"ג שהאריך בדין זה אי אמרינן טעם כעיקר לאסור בהנאה וכתב שם שפעם א' בא עובדא לפני הגאון מהר"ז ז"ל שנזחל חלב תחת קדירה של בשר ולא הי' בבשר ששים נגד החלב ובתוך הקדירה הי' בשר בהמה עם בשר עוף והורה דהכל אסור בהנאה והוא ז"ל אמר לו כי יש להתיר הבשר עוף בהנאה יען כי על בשר העוף ליכא איסור הנאה משום בב"ח רק כיון שקיבל טעם מבשר בהמה הנאסר בהנאה ולענין זה לא אמרינן טעם כעיקר ע"כ רשאי למכור הבשר עוף לעכו"ם והשיב לו שהוא נתגדל אצל אביו הגאון בעל פתח הבית ותמיד כשבא לפניו שאלה כזו הי' אוסר כולו בהנאה גם הבשר עוף והוא ז"ל פלפל דמדינא אין לאסור הבשר עוף בהנאה עיי"ש באריכות: אמנם בעיקר הדין שכ' הבאה"ט דמותר למכור לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבו היכא דליכא למיחש שמא יחזור וימכרנה לישראל אתר עי' במנח"י כלל מ"ו ס"ק ל"ד שהעלה דלא שרי למכור לעכו"ם דבר איסור אלא במקום הפ"מ דוקא או היכא דאיכא עוד צדדים בלא"ה להקל אבל שלא בהפ"מ אין להקל בלא צדדים היכא שיש חשש שמא יחזור וימכרנה לישראל דהוי בכלל מבטל איסור לכתחלה עיי"ש וכ"כ במקור חיים על הלכ' פסח ריש סי' תס"ז עיי"ש ועי' בשו"ת נו"ב תנייא חיו"ד סי' קפ"ו שכתב דגם באיסור דרבנן חיישינן שמא יחזור וימכרנה לישראל עיי"ש ובשו"ת מהר"ם

שיק חיו"ד סי' ס"ו ועי' עוד בשו"ת נו"ב שם סי' קצ"ג שכתב דכל זה בחד דרבנן אבל בתרי דרבנן יש לצדד להקל עיי"ש:

ועבשפ"ד סק"ב שכתב וז"ל עוד אבאר לך דבר חשוב האסור בהנאה דמוכר חוץ מדמי איסור שבו ודאי דבעינן למכור הכל ביחד ואסור למכור חדא חדא ולהשליך האחרונה או הראשונה ואף שהעכו"ם יודע שמוזיל גבי' שרי כיון דמה"ת חד בתרי בטל ומדרבנן הוא מיהו אי לא בטל חד בתרי דהוי איסור תורה יש לעיין בי' דשמא דוקא עכו"ם שאינו מכירו מותר ועי' בכו"פ סק"א שכתב דבעינן שהעכו"ם לא ידע כמה יש בתוכו דאל"כ יחזיק לו טובה וצ"ע וכל זה בשאר איסורין אבל חמץ בפסח אפי' חטה בתרנגולת שורפין הכל מפני חומרת חמץ עכ"ל ועיין בספר דברי יוסף סי' תשס"ח מה שפלפל בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

ומ"ש הבאה"ט ברישׁ הס"ק ואפי' בכמה אלפים לא בטל עי' בדברינו לעיל סי' ק"ב (ס"ק ט"ז):

ח אגוזי פרך. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ב' פירושים מהו אגוזי פרך וכתב בשפ"ד סק"ג דאע"ג דדין דדבר חשוב לא הוי רק מדרבנן ובכ"מ ספיקו לקולא מ"מ בזה יש להחמיר כב' הפירושים דכיון שאין אנו יודעין איזה מהפירושים עיקר ע"כ יש להחמיר בשתיהן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ד שכתב דפשוט הוא שאין בספק זה אלא אגוזים הגדולים אבל הקטנים אף החשובים שקליפתן רכה לא הוי בכלל דבר חשוב כיון שאין הדרך למכרן כלל רק במדה או במשקל ולא הוי דבר חשוב ובלא זה אינם בכלל זה כיון שאינם נקראים כלל אגוזים בלשון הקודש רק לוזים עיי"ש:

ט וחביות סתומות. עי' בס' הוספות ירושלים שהביא מדברי הירושלמי פרק ג' דערלה דחבית של בעה"ב אף על פי שאינה מגופה יפה נקראת סתומה אבל חבית של חנוני אינה נקראת סתומה עד שתהא מגופה יפה ומשמע שם דאם נתערב אצל חנוני חבית שאינה מגופה יפה ולקחה הבעה"ב ממנו בטלה בכשיעור אף דאצל הבעה"ב נקראת סתומה מ"מ אזלינן בתר שעה שנתערבה עכ"ד:

י סתומות. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דוקא גדולות וכו' ועפר"ח סק"ד שהשיג על הש"ך ופסק דאף חבית קטנה ופתוחה של יי"נ לא בטל עיי"ש ועי' בכו"פ ובחוו"ד בביאורים סק"ב מ"ש בדברי הפר"ח בזה עיי"ש ועשפ"ד סק"ד שמדחה כל דברי הפר"ח והעלה דהעיקר כהש"ך עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"ה מ"ש בזה ולדינא העלה דלדידן דקיי"ל דהעיקר תלוי בדרכן למנות הנה ביין כיון שאנו רואין דהיינות החשובים דרכן ליתנם בכלי זכוכית חתומים כדי שיעמדו ימים רבים וכן נמכרים תמיד

במנין ע"כ אם נתערב כלי יין כזו של איסור בשל היתר לא בטל וכ"ז כשהם סתומות אבל אם הן פתוחות בטילין. וכ"ז בשל יי"נ אבל כלי עם חמאה לא הוי דבר חשוב אף כשהוא בכלי גדולה וסתומה דאין לחמאה ענין כלל להכלי כמו שאר דבר גוש דלא שייך בו ענין כלי ולא ענין פתוחות וסתומות עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ק"א (ס"ק מ"ג) מ"ש עוד מזה:

ועכו"פ סק"ה שכ' דאם יש חביות פתוחות וסתומות ולא נודע אם של יי"נ הוא הסתום או לאו אסיר כיון דאתחזק איסורא עיי"ש ועשפ"ד סק"י שהשיג עליו והעלה דבכה"ג אזלינן לקולא בדרבנן עיי"ש:

יא וככרות עמ"א סי' תמ"ז סק"מ דמצה שלימה לא בטילה דהוי דבר שבמנין ועיי"ש עוד בסי' תנ"א ס"ק ל"ז:

יב של בעה"ב. עי' בס' בית דוד הספרדי חלק או"ח סי' קצ"ו שכ' דמה שאמרו דככרות של בעה"ב לא בטל היינו ככר אפוי אבל אם נתערב בעודו עיסה לא חשיב ובטל וכדקיי"ל לענין חהר"ל בסי' ק"א דחתיכה חי' לא תשיב חהר"ל עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן אות ד' שהביאו וכתב דלדידן דקיי"ל לעיל סי' ק"א כדעת רוב הפוסקים דס"ל דחתיכה חיה הר"ל נמי לא בטילה ממילא דה"ה ככר של בעה"ב אפי' נתערב בעודו עיסה לא בטל עיי"ש: (יג) בעל הבית. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דכעת גם של נחתום חשובים ולא בטילין ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ה ובפיה"ק סק"ו דאפי' הם קטנים כיון שכעת גם הקטנים אינם נמכרים אלא במנין לא בטל ודוקא בשלמה אבל פרוסה בטל ועיי"ש בפיה"א שכתב דכל זה הוא בסתם פת הנילוש במים אבל בפת הנילוש בשומן או בחמאה גם בפרוסה הו"ל ראוי' להתכבד והכל הוא לפי הענין עיי"ש:

יד וכן בעלי חיים. כ' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ו' ובפיה"ק סק"ז דחילוק יש בין חשיבות דבע"ח לחשיבות דחהר"ל דכשנתערבו כמה עופות שחוטין הגם דאינם בטילים מחמת חהר"ל מ"מ כל האברים שבפנים כיון שאינם ראוים להתכבד וכן הביצים שבפנים ובפרט הביצים שלא נגמרו בודאי בטלין אבל בנתערבו העופות בעודן חיים שהכל נגרר אחר החיות של הבע"ח גם הבע"ח גם האברים הפנימיות והביצים שבפנים אינם בטילין ועיי"ש שכתב דאם נתערבו בעודן חיין ונשחטו במזיד אז כל שנמצא בפנים הו"ל בכלל מבטל איסור לכתחלה אבל הביצים שהטילה מחיים מותר מטעם פירש עיי"ש:

טו בעלי חיים ואף בעלי חיים קטנים וכחושים בע"ח חשיבו שפ"ד סק"ז. ועי' בט"ז סק"ב שכתב דלפעמים אם הבע"ח הוא כחוש ואינו ראוי לאכילה אין לו חשיבות מצד חהר"ל אפי' הוא שלם עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול שהביא ראי' דכל זה הוא רק לענין חהר"ל

אבל מצד בע"ח ואף שהוא כחוש אינו בטל מצר בע"ח עיי"ש ועי' בדברינו להלן (ס"ק ל') ולעיל סי' ק"א ס"ק ל"ב):

טז חיים. עי' בצל"ח ביצה דף ג' שכ' דבע"א שהוא נבילה מחיים אע"פ שהוא חי מ"מ כיון שהוא נבילה מחיים בטל חשובות דבע"ח ממנו ובטל עיי"ש והביאו ביד יהודה בפיה"א סק"ו וכתב דזה דוקא בנבילה שהיא מטמאה מחיים אבל באינה מטמאה מחיים אע"פ שאין השחיטה מועלת לו מ"מ לא עדיף מטריפה דחשיב בע"ז ולא בטל ועיי"ש בפיה"ק סק"ז שכתב כן להלכה דכל שהוא חי עדיין אע"פ שהוא טריפה או אפי' נעשה נבילה ע"י פסיקת הגרגרת או נקיבת הוושט שאין השחיטה מוטלת לו להוציא מידי נבילה וכן אפי' נפל מ"מ כל זמן שאינו מטמאה מחיים בכלל בע"ח הוא ואינו בטל עיי"ש:

יז אע"פ שדרכן למנות. עבאה"ט ועי' פרמ"ג בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה ודע דהר"מ) שכתב דאף לדעת המחבר דס"ל דחוץ מאותן ז' דברים אף דבר שבמנין ודרכו תמיד למנותו נמי בטל מ"מ מודה המחבר דאם אפשר למוכרו בהפסד מועט צריך למכרן לעכו"ם עיי"ש:

יח באותו מקים ובאותו זמן:

עש"ך לעיל סי' ק"א ס"א י"ג ובדברינו שם (ס"ק ס"ד):

יט דכל דבר שבמנין. עשס"ד לעיל סי' ק"א סק"ז שכתב דבע"כ ענין דבר שבמנין לא שייך אלא בדבר בינוני לא מאוס ולא חהר"ל משא"כ בדבר המאוס אע"פ שהוא דבר שבמנין הוא בטל ואם הוא חהר"ל הלא בלא"ה לא בטל משום שהוא חהר"ל אפי' אינו דבר שבמנין עיי"ש ועי' בס' זכרון. אברהם (מהגאון מו"ה אבלי הכהן ז"ל) לעיל סי' ק"א שם שהתפלא על הפרמ"ג בזה במ"ש בפשיטות שבדבר המאוס לא שייך דין דבר שבמנין דמה ענין המאוס לבטל החשיבות דמנין דאטו אם נתלכלכו הבע"ח עד שהוא טורח להדיח לכלכותו יתבטל זה דבר שלא ניתן להאמר עיי"ש אמנם יעיין בס' מגדים חדשים לעיל סי' ק"א אות ה' שהביאו ומדחה דבריו דמה שהתפלא כל הפרמ"ג דלפי דבריו בע"ח שנתלכלך יתבטל אינו דחיי' כלל דשאני בע"ח דיש בו חשיבות מצד שהוא בע"ח ע"כ שפיר אינו מועיל מה שנתלכלך לבטל ממנו חשיבות דבע"ח משא"כ בדבר שבמנין דהעיקר דאינה בטילה אינו רק משום שמצדד חשיבותה מונין אותה אינה בטילה וא"כ ממילא היכא שהוא מאוס עד שאינה חשובה בעיני בני אדם דבע"כ דמה שמונין אותה אינה מצד חשיבות רק משום טעם אחר ולכן שפיר בטל ממנה החשיבות דדבר שבמנין ושפיר בטל והביא שם גם מתשו' טוטו"ד תליתאי סי' ר"ג שדעתו ג"כ הכי לדינא דדבר המאוס לא שייך בי' דין דבר שבמנין עיי"ש:

כ דבר שבמנין עי' בס' יד אלימלך סי' א' באמצע הדיבור שכתב דפשוט הוא דטחול של עגל הוי דבר שבמנין כיון שהשוחטים מוכרים אותם במנין עיי"ש לדרכו:

כא דהיינו שדרכו למנותו. עי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' ר"ג שנשאל בשני כליות של בהמה טריפה שנתערבו בששה עשר זוגות כליות כשרים וכתב דלכאורה הי' נראה לאסור דהא הוי דבר שבמנין דדרכו למכור הכליות תמיד רק במנין אמנם לדינא כתב שיש לצדד להקל בזה כיון שכתב הש"ך בסק"ט דמה דלא הוי חהר"ל לא הוי נמי דבר שבמנין והרי לענין חהר"ל קיי"ל דמה שחסר לו תיקון גדול לא הוי חהר"ל ממילא דכליות לא נחשב דבר חשוב אף שנמכרים במנין כיון שהם מחוסרים ניקור החלב וזה נחשב מחוסר תיקון גדול אף שראוי לפני עכו"ם בלא תיקון הניקור זה לא מהני דמה שראוי לאורח עכו"ם לא הוי חהר"ל כמ"ש הפרמ"ג (עי' בדברינו לעיל סי' ק"א ס"ק ל"ג וס"ק ס"ט) אך כתב דלא מלאו לבו להתיר להדיא כיון דמדברי הפרמ"ג בשפ"ד ס"ק י"א גבי בהמה שהופשטה אע"פ שלא נבדקה מוכח מדבריו דמה שמחוסר מעשה הניקור משים הא לא נחשב מחוסר מעשה גדול וכיון שלא הי' הפסד גדול ע"כ אסר כל הכליות אבל אם הי' הפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך על היתר זה להקל וסיים שכן הסכימו עמו חכמי העיר עיי"ש באריכות:

כב שדרכו לכנותו תמיד. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הפת"ש מהמנח"י עי' במ"ז סק"א ובשפ"ד לעיל סי' פ"ו סק"י ובדברינו שם (ס"ק ל"ב) ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ד' שכתב וז"ל י"א דרגל של נבילה שנתערבה ברגל כשרה אפי' אם לא נטלו טלפיה כולן אסורין ולא בטלין משים דהוי דבר שבמנין ואפי' באלף אלפים לא בטל שדרך העולם למנות שנים או ג' רגלים ואנו נוהגין לבטלם כדפי' לעיל דבטל והכי הוי המסקנא וכו' עכ"ל והכנה"ג לשיטתו דגריר תמיד בתר הוראות הב"י אבל לדידן דקיי"ל כדעת הרמ"א שכל דבר שדרכו למנותו תמיד לא בטל פשוט הוא דבודאי גם רגל לא בטל כיון שדרכו למנותו תמיד ואינו נמכר במשקל רק במנין וכן ראיתי ביד יהודה בהשמטות שבסוף הס' סי' ק"א סוף סק"ט שכתב דברור הוא דכעת הוי רגל בהמה גסה דבר שדרכו למנותו תמיד כיון דמוכרין אותו תמיד במנין עיי"ש (כג) למנותו תמיד. עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ח שעמד על המחקר בענין המטבע אי הוי בכלל דברים החשובים דלא בטלה אפי' באלף והביא ראי' דהוי דבר חשוב עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת יהודה יעלה (למהר"י קובו) חיו"ד סי' ח' מ"ש בדברי הרב חק"ל בזה ומדחה ראיותיו ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

כד תמיד. עבאה"ט ופת"ש ומ"ש הבאה"ט סוף סק"ו דכרכשתא בטלה כיון דאין אוכלין אותה אלא ע"י מילוי עי' במ"ז שם שכתב דאף שנתמלא אפ"ה בטלה כיון דהכרכשתא שהוא טריפה אינה ר"ל בלא המילוי עיי"ש ובשפ"ד לעיל סי' ק"א ס"ק י"ב (ועי' בדברינו לעיל סי' ק"א ס"ק ע"ד) ומ"ש הפת"ש משו"ת תשו' מאהבה עי' בדלתי תשובה סק"ה מ"ש בזה:

כה ואזלינן בספיקו לקולא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך כלומר אם יש בו ספק אם היא דבר חשוב או לאו ועשפ"ד לעיל סי' ק"א וכאן סק"י דר"ל דאפי' יש בו ספק אם הוא דבר חשוב או לא הוי ספק חסרון ידיעה וכ"ש אם הוא ספק אם הי' האיסור דבר חשוב או לאו ונתערב וה"ה אם יש ספק אם נפל כלל האיסור דאזלינן לקולא אם יש רוב עיי"ש: ועיין בכו"פ שכתב זה היכא דלא אתחזק איסורא אבל באתחזק איסורא כגון שנתערב חבית יי"נ בין הרבה חביות כשרות וא' מהחביתין הוא גדול וסתום ולא נודע אם זה הוא של יי"נ ולא בטל כיון שהוא דבר חשוב עיי"ש ועי' בשפ"ד שם שהשיג עליו וכתב דכולן מותרין דגם בכה"ג אזלינן בספיקו לקולא עיי"ש וראיתי דאתי לידי הכו"פ של הגאון בעל בית מאיר ז"ל וראיתי שכתב בכת"י על הגליון של הכו"פ שם וז"ל ולפענ"ד כולן מותרין חוץ מן הגדול ומטעם ממ"נ כמו בסי' ק"א סעי' ז' וזה ברור עכ"ל ואח"כ כתב שם דאם נתערב כמה חביות גדולות וקטנות ונתערב חבית א' של יי"נ ואינו יודע אם הוא מהגדולים או מן הקטנים אז כולן מותרין עכ"ד וכ"כ בחוו"ד בחידושים סק"ז דכשנתערב דבר איסור בין דברים חשובים ואינם חשובים וספק אם הדבר חשוב הוא האיסור או הדבר שאינו חשוב הוא האיסור מותר כיון שנולד הספק מצד התערובות עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ח. ומ"ש הבאה"ט אבל בשאר ספיקות אזלינן לחומרא עי' בחוו"ד שם וביד יהודה בפיה"ק ס"ק ט' דר"ל דאם הוא ודאי דבר חשוב אך יש ספק אם הוא אסור אינו בטל עיי"ש:

סעיף ב:

כו בעלי חיים שנתערבו וכו'. היינו כשלא נאסרו מתחלת ברייתן דאל"כ אפי' נשחטו לא בטלו משום ברי' אפי' כשהם קטנים. מזמור לדוד (להרב מהרד"פ ז"ל) וה"פ וע"ל סי' ק' סעי' א':

כז שנשחטו בשוגג. עבאה"ט ומ"ש מהש"ך אבל נשחטו קודם שנתערבו אפי' במזיד בטלין עי' בחגורת שמואל ס"ק ל"ב שהתפלא על הש"ך בזה דמה ענין שוגג או מזיד קודם שנתערבו והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק י"א וי"ב ממ"ש בביאור דברי הש"ך בזה דר"ל אם נשחטו לאחר שנתערבו רק קודם שידע מהתערובות ואז שפיר שייך לומר אפי'

אם נשחטו במזיד בטלין דקודם שידע לא שייך דין מזיד דכיון שלא ידע מהתערובות הוי כשוגג עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה דר"ל ששחט אותם קודם התערובות ע"מ כן שאם יתערב בהם איסור לא יהי' דבר חשוב ויתבטל ואשמעינן דגם בכה"ג שפיר בטל דכל שעושה קודם שנתערב לא חשוב מבטל איסור במזיד עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק כ"ט): (כח) בשוגג. עבאה"ט ועי' בשו"ת נפש חיה חיו"ד שנשאל בעובדא דבעה"ב א' שדר בכפר ונולד לו בכל שנה בכורים בעדרו ולא הי' יודע למכרם קודם לעכו"ם ולא כל דיני בכור ואח"כ למד בנו אצל מלמד פרשת כל הבכור ושאל הבן לאביו מה נשתנה מדוע הוא לא נהג כן ובכן בא לשאול כי כעת נמצא בעדרו שני ספק בכורים ובעדרו יש ששה כבשים שנולדו בשנה זו וביניהם יש הב' ספק בכורים הנ"ל ואינו ניכר והנה קודם שנודע לו מאיסור בכורים מכר כל הכבשים לעכו"ם לסרסם כמשפטן בכל שנה וכבר נעשו בעלי מומין מחמת הסירוס והוי השאלה אם יש להתירן עי"ז כיון שצוה להנכרי לסרסם הו"ל כמטיל מום במזיד וכתב שם דזה פשוט דזה מקרי הטלת מום בשוגג לפי שלא ידע כלל שיש כאן איסור בכורים ועדיף מאומר מותר וכו' אך הדבר שצריך לדון בזה הוא מה נעשה אם לאחר השחיטה ימצא א' מהתערובות טריפה אם יהי' מותר בהנאה לפי הדין דקיי"ל בסי' ש"ז דבכור בעל מום שנשחט ונמצא טריפה אסור בהנאה וצריך קבורה וא"כ הכא יהי' בכל התערובות הזה הדין כן דהא בע"ח אינם בטלים ואף דהוי רק ספר בכור והו"ל ס"ס וכו' הלא קיי"ל דספק א' בגוף וספק א' בתערובות ג"כ אסור וכתב דלכאורה נראה להתיר בפשיטות לפי המבואר בסי' ק"א סעי' ג' דאם נתערבה חהר"ל בשאר חתיכות ונחתכה חתיכה א' דלא הוי חהר"ל אותה החתיכה מותרת והיינו היכא ונחתכה בשוגג וכן בסי' ק"י סעי' ב' מבואר דאף דבע"ח חשיבו ולא בטלו מ"מ נשחטו בשוגג בטל חשיבותייהו וא"כ ה"נ לענין הכבשים אם ישחוט א' מהם ותמצא טריפה תהי' מותרת בהנאה דכיון שנשחטה בטל חשיבותה דבע"ח ממנה וראוי להתכבד ג"כ לא הוי למ"ד דכבש בעורה או כבש שלם לא הוי חהר"ל ואף דלא מהני זה אם שחט בשוגג ולא במזיד הכא מותר לשחוט גם לכתחלה דהוי כשוגג דהא אם היא כשרה מותר לאכלה א"כ השחיטה מותר לכתחלה ואח"כ אם אירע שתמצא טריפה כבר הי' נתבטלה מחשיבותה ואינה ר"ל ולא בע"ח והוי כנתבטלה מחשיבותה בעודה בהיתר וכו' אך לפי היתר זה עכ"ת ב' האחרונים יהי' אסורים כמ"ש במ"ז לעיל סי' ק"א ס"ק י"ד דאם ישארו שנים שוב לא יהא שייך מרובא פריש ועיי"ש במ"ש עוד בזה וצדד דבזה יש להתיר משום ס"ס וסיים ולדינא מכל

הני היתירים דלעיל הוריתי אפי' אם ימצא א' מהם טריפה למכור לעכו"ם והנלענ"ד כתבתי עכ"ל:

כט בשוגג. עבאה"ט ועי' ביד יהודה שם ובפיה"ק סק"י שכתב דלפעמים גם בנשחטו במזיד מותרין כגון שנתערב ודאי טריפה או ספק טריפה בין הכשרות ואינו מכירו ויכול להיות שע"י השחיטה יתברר אח"כ איזה הוא הטריפה כגון שיודע שבהמה אחת ניקב מבחוץ לתוך המעיים ונתרפא העור מבחוץ עד שאינו ניכר איזה הוא דיכול להיות דלאחר השחיטה ימצא הנקב בפנים דאז בודאי מותר אף לכתחלה לשחוט אותם כדי שאולי יוכל להתברר עי"ז מי הוא הטריפה ואז ממילא אף אם אירע שלא נתברר ולא ניכר מי הוא הטריפה מ"מ שפיר בטל כיון דסוף כל סוף כבר נשחט בהיתר דהא לא עשה זאת כדי לבטל האיסור עי"ש:

ל ודוקא בע"ח קטנים וכו'. עי' בס' ויעש אברהם (מהשו"ב מלונדן ז"ל) סי' י' שהעתיק תשובה מרב גדול קדמון אחד (מכתב יד שנמצא בבית עקד הספרים באקספארד) בעובדא שנתערב כבש טריפה בין כשרות וכו' שהטריפה בטילה ברוב כשרות וכתב שם ואם יבא בעל דין לחלוק ויאמר הרי הכבש אסור הוא חשוב והוא מאת שדרכו למנות וכו' דז"א דלא שייך לומר דהכבש הוא מאת שדרכו למנות אלא מכבש מופלג במינו כעין הכבשים הבאים מספרד שדרכו למנות לעשירים אבל בסתם כבש לא הוי דרכו למנות לעשירים עיי"ש אמנם הנה הרואה יראה שהרב המשיב הנ"ל אע"פ שהאריך בזה לא כתב זאת אלא לסניף ולא סמך עצמו על היתר זה רק משום שכבר נאכל כבש אחד לעכו"ם ותולין שהטריפה נאכל וכן אנו רואין מדברי הפוסקים הראשונים והאחרונים דבהמה שלימה או עוף שלם בודאי הוי דבר שבמנין אף שהוא רק כשאר סתם בהמות ועופות אף שלא הי' ראוי להתכבד מחמת גדלו או מחמת שמנו וה"פ וברור ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ט"ו) דבע"ח אפי' כחושים לא בטלים ועי' עוד בדברינו לעיל סי' ק"א (ס"ק ל"ב):

לא תשע חנויות. עי' בס' בית יצחק (להגאון בעל תשו' בנ"ע ז"ל) בשער הקבוע סי' ט' (בד"ה וקרוב) דלאו דוקא בט' חניות דה"ה אם עומדים בשוק י' מוכרי בשר כל א' מוכר על שלחן מיוחד הדין כן עיי"ש לדרכו ועי' בס' מקור מים חיים וביד יהודה בפיה"ק ס"ג י"ג דה"ה בחנות א' שיש בה ט' בהמות שחוטות וא' נבילה וניכרים הבהמות השחוטות והנבילה כל א' במקומו הו"ל קבוע ואם לקח ואינו יודע מאיזה לקח אסור עיי"ש : (לב) חנויות עי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ח' שכתב דמבואר מדברי הש"ס דענין קבוע שייך בין במידי דלא נייד ובין במידי דנייד והיינו במידי דלא נייד כגון ט' חניות שמונח בהם

בשר או ט' צבורים חמץ שמונחים זה אצל זה בציבור א' או שכל א' מונח במקום מיוחד בענין שכן דרכם שיהי' מונחים כך ובמידי דנייד היינו אנשים או בע"ח וכתב דפשוט הוא דבמידי דנייד אין חילוק בין עומדים כולם במקום א' בין אם מהלכים דכל שהם בכנופיא א' בעדר א' בין בשדה ובין ברה"ר ואף שפרשו מקצתן מזוית זו לזוית אחרת מ"מ כיון שדרך הבע"ח בכך לא מקרי פירש דכל זמן שהם בכנופיא חדא אפי' אם יוצאין מן הדיר או מן החצר דרך הפתח בזה אחר זה מ"מ כיון שיצאו כולם בכ"מ שילכו יש להם דין קבוע אם לא שיפרש מקצת מן הכנופיא בפירש גמור עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א שאין דעתו כן וכתב דבע"ח שהם ניידים והולכים לא הוי קבוע אא"כ הם ברפת אחת או בחצר א' אבל אם הם בשוק או בבקעה רק כ"ז שהם עומדים במקום א' או מונחים במקום א' הוי קבוע אבל כשהם מהלכין לא הוי קבוע עיי"ש ועי' בשו"ת בית אפרים חלק אה"ע סי' י"א ובשב שמעתתא שמעתא ד' פרק א' משמע דעתם כדעת הבינת אדם שם ששניהם לדבר אחד נתכוונו בענין אשה שהדרישה שיצא ממנה דם אלא שאינה יודעת אם יצא מן המקור או מן העליה וכתב דאע"ג דרוב דמים באים מן המקור אין לילך בזה בתר רובא כיון דהמקור והעלי' המה קבועים בהאשה הו"ל קבוע ולא שייך לומר דניזל בזה בתר רובא עיי"ש באריכות ולפי דבריהם היינו ג"כ משום דהמקיר והעליה שניהם קבועים במקומם בתוך מעי האשה דהוי כעין רפת וחצר ע"כ אע"ג דכל האשה היא ניידת תמיד ממקום למקום אפ"ה ס"ל דשייך לדן בה דין קבוע. אמנם בחידושי עוררתי בזה דמדברי הש"ס תמורה דף ל"ד ע"א משמע לכאורה דבכה"ג לא הוי קבוע דקאמר שם האורג מלא סיט מצמר בכור בבגד ידלק הבגד משיער הנזיר ופטר המור בשק ידלק השק וכו' ופריך וליבטל ברובא אמר רב פפא בצפורתא פירש"י שעשה מן האיסור צורת ציפור בשק דמיפה לכולו שק ולא מיבטל עיי"ש ואם נימא דגם בדבר הנייד שייך די, קבוע קשה מה פריך ולמ"ל לאוקמי' כשעביד בה צפורתא תיפוק לי' כיון שהחוט הזה של צמר ושיער הארוג בבגד או בשק הוא קבוע ועומד במקום מיוחד בהבגד או בהשק וא"א לנתקו למקום אחר ממקום אריגתו שם א"כ הו"ל קבוע וכמחצה על מחצה דמי ובודאי דהבגד הוי כענין מחיצה כמו האשה דהוי מחיצה לגבי המקור והעליה וכאמור הן אמת דלדעת הריטב"א שהביא האס"ז בכתובות דף ט"ו לא קשה מידי שכתב וז"ל ודע דלא אמרינן קבוע אלא כשניכר האיסור לעצמו כהאי ט' חניות אבל בדבר המעורב שאינו ניכר ליכא למימר הכי שא"כ אין לך איסור בטל בהיתר ואנן קיי"ל חד בתרי בטל עכ"ל א"כ אין ראי' כלל לנ"ד דכיון דהחוט הוא מעורב בין שאר החוטין ואינו ניכר לא שייך בי' דין קבוע ושפיר פריך דליבטל ברובא אמנם לדעת

הט"ז באו"ח סי' תרע"ג סק"ו בנר חנוכה שנתערב בין ב' שמשים דלא בטל הואיל והוי קבוע מבואר דגם בדבר המעורב ואינו ניכר הוי קבוע ואף דבאמת כתבתי להלן (ס"ק פ"ח) דלא קיי"ל כהט"ז בזה מ"מ עכ"פ זאת נשמע דבע"כ לדעת הט"ז וסייעתו בכה"ג שכל הצבור הוא נייד אע"פ שהם במחיצה אחת לא הוי קבוע ובתשו' הארכתי בזה וצ"ע לדינא (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"א ס"ק ס"ז):

לג מוכרות בשר שחוטה. עשפ"ד ס"ק י"ד בחקירה הב' מה שמצדד אם נימא כיון דגלי קרא דלא ניזל בתר רובא בקבוע כ"ש דלא ניזל בתר חזקה דרובא וחזקה רובא עדיף או דלמא היכא דגלי גלי וכו' והביא מכמה מקומות וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בחוו"ד בחידושים ס"ק י"ב שכתב בפשיטות דלא אזלינן בקבוע בתר חזקה עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רי"ג מזה ועי' בס' בית יצחק (להגאון בעל תשו' בנ"ע ז"ל) בשער הקבוע סי' י"ד שהביא ראי' דבמקום שיש חזקה להתיר לא מהני דין קבוע לאסור כלל עיי"ש:

לד ואחת מוכרת בשר נבילה כתב בכרתי ס"ק י"א נראה דמיירי דההחנות דהמוכר טריפות הוא בגלוי ויודעים הכל שבזה החנות מוכר טריפות באופן שכל הבא לקנות שם בשר א"צ לומר לו שהוא טריפה כיון שהכל יודעין שבחנות זה מוכרים תמיד רק בשר טריפה דאל"כ איך יתכן שאין ידוע ממי לקח הלא המוכר לא מכר לו סתם דאטו ברשיעי עסקינן וכיון דא"ל שהוא טריפה איך יתכן שאינו יודע ממי לקח וע"כ צ"ל דמיירי בחנות כה"ג שאותו המוכר א"צ לומר לכל קונה שהוא טריפה והוא שכח אח"כ אם לקח בהך חנות כלל וכו' ואפשר דמיירי דאותו החנות הוא של עכו"ם עיי"ש ועי' בס' בית יצחק (מהגאון הנ"ל) בפתח השער אות ב' (בד"ה וראיתי) שכתב דכל שהוא באופן שיוכל להכיר ביניהם איזהו המוכר כשרה ואיזה הוא המוכר טריפה אף שהוא אינו יודע ולא נתן דעתו להתבונן להבחין ביניהם מ"מ מקרי ניכר האיסור והוי קבוע עיי"ש:

לה מוכרת בשר נבילה. ואם הי' ספק איסור הנה מדברי הרמ"א להלן סעי' ד' מבואר דגם בספק טריפה יש לאסור בכה"ג אמנם יעוין בט"ז או"ח סי' תר"ה סק"ד שכתב דאין אומרים איסור קבוע אלא אם יש איסור ודאי משא"כ היכא דליכא איסור ברור עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ה שעמד על המחקר בזה ועיי"ש במ"ש בזה והעיר מכמה מקומות עיי"ש ועבשפ"ד ס"ק י"ד בחקירה הא' שעמד ג"כ בזה על המחקר וכתב דהדבר תלוי אם מהני ס"ס בקבוע או לא ואם לא מהני ס"ס בקבוע גם במוכרת ספק טריפה אסור וכתב די"ל דכיון דלא מהני רובא בקבוע כ"ש דס"ס לא מהני עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ג' מה שהתפלא על הפרמ"ג בזה דממ"נ אם נאמר

דקבוע כמחצה על מחצה דמי א"כ עכ"פ הוי כתערובות חד בחד וא"כ לאותן הסוברים דספק א' בגופו וספק א' בתערובות הוי ס"ס אין מקום להסתפק בדין זה דבע"כ מיירי דוקא במוכרת ודאי טריפה אבל במוכרת ספק טריפה מותר מטעם ס"ס אלא אפי' להמ"ד דספק א' בגוף וספק הב' בתערובות אסור מ"מ בזה יש להתיר וכו' עיי"ש באריכות ועי' בס' פתח הדביר חלק א' סי' ל"ב אות י"ג מ"ש בזה והביא ג"כ ראיות מכמה מקומות דאפי' היכא דחנות א' מוכרת ספק איסור ולא אתחזק איסורא איתא לדין קבוע וכו' וכתב שם לחלק בזה בין ספק איסור דליכא רגלים לדבר להחמיר ובין ספק איסור דאיכא רגלים לדבר עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת שאילת שלום תניינא סי' צ"ב ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הב' כלל צ"ז מ"ש ע"ד הרב שאילת שלום בזה שנעלם ממנו דברי השפ"ד הנ"ל (ועי' מזה בדברינו להלן ס"ק פ"ד):

לו בשר נבילה. עשפ"ד ס"ק ל"ז שעמד על המחקר אי בעינן דוקא שבשעת הקביעות הי' חל האיסור והביא מדין דט' צבורין מצה וא' חמץ קודם פסת ובא עכבר ושקל קודם זמן איסורו אם נימא דקודם זמן איסורו שרי א"כ דין זה מיירי רק באירע כן בפסח אבל קודם פסח כיון דבשעה שלקחו לא הי' נ"מ דכולו היתר הוא לא שייך דין קבוע והביא ראיות לכאן ולכאן וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בדברינו להלן (פ"ק ע"ה) מ"ש עוד מזה: (לז) נבילה. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ו' שנסתפק באם לא הי' ידוע שהי' בשר נבילה אז בהחנות הטריפה ובשר כשר בהחניות הכשירות בעת שלקח מן הקבוע כגון שידענו שיש ט' חניות מוכרות בשר כשירה וא' מוכרת בשר טרפה וראינו א' יוצא מן המקילין ושכח אח"כ מאיזה מקולין לקח ואינו יודע אם הי' אז בשר טריפה במקולין של איסור ואם הי' אז בשר כשר במקולין של היתר בעת שלקח מן הקבוע אם לאו ועיי"ש במ"ש בזה וצדד די"ל דלא אמרינן קבוע אא"כ היה ודאי איסור קבוע בחנות בעת שלקח ובודאי היתר קבוע בחניות של היתר משא"כ באינו יודע כלל א"כ אין זה מיעוט ורוב במציאות דהא עיקר הטעם דקבוע כמחצה על מחצה דמי משום דהאיסור ניכר במקומו ודבר שאין לו ביטול הוי כמחצה על מחצה משא"כ כאן שנולד לנו הספק אם הבשר הזה הי' מהחנות האסורה א"כ אם הי' ספק אם הי' שם בהחנות ההוא בשר טריפה ואם הי' בשר כשר בהחניות המותרות או לא י"ל כיון דבלא הי' כלל איסור ידוע והי' ספק בדבר בזה שפיר י"ל כיון דהמותרות הם תמיד רוב בודאי יותר נוטה לומר דחתיכה זו הוא כשרה ומסתמא הי' בשר ברוב החניות ולא במיעוט או אפשר לצדד כיון דעכ"פ קבוע חנות א' המוכרת טריפה ביניהם אף דלא ידעינן אם הי' שם בשר כלל ג"כ אמרינן כל קבוע כמחנה על מחצה דמי ועיי"ש במ"ש בזה וסיים וז"ל ולכן נלענ"ד דאין זה קבוע וכיון

שלא מצאתי דבר זה מפורש בפוסקים מסתפינא להקל ומ"מ באם הי' להיפך ט' חניות מוכרת בשר נבילה ואחת כשרה דבזה ג"כ אמרינן קבוע כמש"ל ודאי דאין לחושבו ספק להקל עכ"ל: (לח) לקח מאחת מהן. עי' בס' לשון למודים חלק או"ח סי' רמ"ב שהביא מהס' מקראי קודש שמתמה על דברי הר"ן המובא בב"י או"ח סי הרפ"ח לענין עיירות שמסופקים אם הם מוקפות חומה וכו' שהורו הגאונים שהולכין אחר רוב עיירות ותמה דאיך הולכין בזה בתר רובא דהא כל קבוע כמחצה על מחצה דמי ותירץ הרב לשון למודים דלא אמרינן דין קבוע אלא היכא דשקל או שפירש לפנינו מהקבוע אבל היכא שהדבר שאנו דנין עליה לא יצא מתוך הקבוע כגון עיירות דכל עיר ועיר באפי נפשה קיימא אזלינן בתר רובא עיי"ש ועי' בשער המלך פרק א' מהלכות מגילה שהביאו וכתב דמדברי הר"ש מקינון בס' כריתות מוכח דלא כוותי' שהקשה שיאסר כל העולם בחרישה ובזריעה דלמא נחל איתן הוא ותירץ דכיון דלא ידעינן היכן הוא הנחל אותן ערפו שם העגלה לא שייך דין קבוע הרי דאע"ג דכל שדה ושדה קאי באפי נפשי' ולא יצא מתוך הקבוע אפ"ה אם לאו שאין האיסור ניכר הי' שייך בה דין קבוע עיי"ש וכן נלענ"ד מדברי הט"ז או"ח סי' תרע"ג סק"ו שכתב דנר חנוכה שנתערב בב' שמשים הוי קבוע ולא בטל עיי"ש משמע דפשיטא לי' דאף דלא שקיל ולא פירש מהקבוע שייך בו דין קבוע וצ"ע: (לט) מאחת מהן. עשפ"ד ס"ק י"ד (בסוף חקירה הא') שכתב דדוקא בלקח רק מאחת מהן אבל בלקח בג' חנויות אם אין החתיכות ר"ל מותר דממ"נ ב' כשרות הן וחד בתרי בטל ומה בכך שהי' קבועין מ"מ עכשיו בטלין כדין יבש ביבש עיי"ש וכדברים אלו נמצא גם בפרי תואר סוף ס"ק י"א עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג ובפיה"ק ס"ק י"ד שהביא מדברי הר"ת בספר הישר שמבואר שם דאין להקל בזה רק באיסור דרבנן אבל באיסור דאורייתא בכה"ג אע"ג דלכאורה מה לי במה שהי' קודם קבוע הרי השתא בטל מ"מ כיון דכל אחת נאסרה בפ"ע בעת הלקיחה ולא מחמת התערובות דהשאר לא אמרינן דהשתא בטל ברוב שיחזור להתיר מחמת התערובות ומי יבא להקל אחר הר"ת עיי"ש וצ"ע:

מ מהן. אפי' לקח חתיכה שאינה ר"ל שפ"ד ס"ק י"ד וה"פ:

מא ואינו יודע מאיזה מהן לקח. עכו"פ סק"ז שעמד על המחקר אם גם בתר קורבא לא אזלינן בקבוע דלכאורה נראה כיון דחזינן דקבוע דוחה רובא והרי רובא עדיף מקורבא כ"ש היא דגם קורבא דוחה הקבוע אמנם לדינא לא החליט וכתב דמידי ספיקא לא נפקא עיי"ש וע' בשפ"ד ס"ק י"ד בחקירה השלישית שעמד על המחקר ג"כ בזה ולא החליט לדינא עיי"ש ועי' בחוו"ד בחידושים ס"ק י"ב בב' בפשיטות דלא אזלינן בתר

קורבא בקבוע עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ה' מ"ש בזה ועי' בשב שמעתתא (מהגאון בעל קצה"ח ז"ל) שמעתא ד' פרק ב' ובשו"ת בית אפרים חלק אה"ע סי' י"א מ"ש בזה וכתב שיש סברה לומר להיפך כיון דדין קבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו ודוקא רוב הוא דלא מהני במקום קבוע אבל קורבא מהני וכתבו שם פנים לכאן ולכאן עיי"ש ועי' בס' שערי דעה סק"ה שהאריך בענין זה והביא מדברי התוס' בבבא בתרא דף כ"ג ע"ב בד"ה רוב דמבואר מדבריהם דבקבוע גם בתר קורבא לא אזלינן ובסוף דבריו כתב וז"ל אך באמת בעיקר הסברה כמדומה אני אומר דלא מהני קבוע לענין קורבא דבשלמא לענין רוב יש עכ"פ קצת סברה לומר כיון דקבוע במקומו עומד חשיב ולא בטל וזה שייך אם באנו לדין מכח ביטול ברוב אבל כשנדון מצד קורבא אין שום סברה לומר בה דין קבוע וצ"ע עכ"ל ולענין דינא נלפענ"ד שדבר זה תלוי בפלוגתת רבנן ור"ש דש"ס סנהדרין דף ע"ט ובכתובות שם בנתכוין להרוג את זה והרג את זה דר"ש ס"ל נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור משום דאמר קרא וארב לו וקם עליו עד שיתכוין לו ורבנן דס"ל דנתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב ילפי מהאי קרא דוארב לו פרט לזורק אבן לט' ישראל וחד מצרי ביניהם דהוי קבוע ולא אזלינן בתר רובא והקשו בתוס' (בכתובות שם בד"ה וכל קבוע) לר"ש דס"ל נתכוין להרוג את זה והרג א"ז פטור אפי' בכולן ישראלים עד שיאמר לפלוני אני מתכוין מנ"ל דין קבוע כמחצה על מחצה דמי ותירצו דלר"ש מיירי בט' ישראלים וחד מצרי ואמר לאותו שעומד שם אני מתכוין דפטור מטעם קבוע עיי"ש ועי' בהפלאה שם (בד"ה פרט לזורק אבן) דהכוונה הוא שאינו מכיר איזה הוא הישראל ואיזהו המצרי ועיי"ש במ"ש בביאור דברי התוס' בזה עיי"ש הרי מבואר דלרבנן דס"ל נתכוין להרוג א"ז והרג את זה חייב מיירי הקרא שהי' ניכר הישראלים לעצמם והמצרי לעצמו רק שזרק אבן לתוך החבורה סתם ונפל האבן על א' מהם דלולא הקרא הוי אזלינן בתר רובא וכיון שרוב החבורה ישראל נינהו הוי כנתכוין להרוג ישראל זה והרג ישראל אחר דחייב ואתי קרא דוארב לו דבכה"ג פטור משום דהוי ספק אם נתכוין להרוג את ישראל דאין כאן רוב ישראלים כיון שיש שם גם מצרי א' קבוע במקומו הוי כאלו הי' מחצה ישראל ומחצה מצריים והנה אם נימא דבתר קורבא אזלינן גם בקבוע א"כ קשה מדוע דייניגן לי' כספק אם נתכוין להרוג את ישראל הלא בכל כנופיא לא ימלט שלא יהי' אחד מהכנופיא קרוב אליו יותר מחבירו וא"כ אם הי' המצרי עומד מצד השני של הכנופיא ובצד של הכנופיא הפונה לצד של הזורק הי' עומד ישראל ניזל בתר קורבא ונימא דלישראל העומד קרוב אליו יותר נתכוין ויהא חייב בכה"ג אף בקבוע וא"כ הו"ל לחלק באופן עמידת החבורה של האנשים בזה

ומדלא מפלגינן בזה בע"כ משמע דאין חילוק בעמידת מקום הישראלים והמצרי ואפי' הי' עומדים הישראלים בהצד הפונה להזורק והמצרי עומד בהצד השני אפ"ה דייניגן לי' כמחצה על מחצה וכאמור. אולם לר"ש דלדירי' איירי הקרא באינו מכיר איזה הוא המצרי כמש"ל מהתוס' וההפלאה הנה לא שייך לומר דניזל בתר קורבא דכיון שלא נודע איזה הוא המצרי איך נודע באיזה מקום הי' עומד בקרוב או ברחוק ממנו ואין ראי' דלא אזלינן בתר קורבא במקום קבוע וי"ל דבהי' מכיר ויודע איזה הוא המצרי וידעינן שהי' עומד ברחוק יותר אצלו משאר הישראלים אזלינן בתר קורבא וחייב אפי' בעמדו בקביעות ומעתה ממילא רווחא שמעתא אליבי' דהלכתא דלפמ"ש הרמב"ם בפרק ד' מהלכות רוצח הלכה א' דנתכוין להרוג את זה והרג א"ז פטור וכר' שמעון ממילא דאין לנו ראיה מהקרא דמהני קבוע גם לענין קורבא וכיון דאין לנו ראי' מהקרא מהיכי תיתי לא ניזל בתר קורבא אפי' במקום קביעות כיון דכל ענין קביעות הוא חידוש ואין לך בו אלא חידושו אמנם לדעת הר"ן בחידושיו לסנהדרין שם (בד"ה ורבנן אמרו) שחולק על הרמב"ם בזה והעלה דהעיקר. כרבנן לדינא דנתכוין להרוג א"ז והרג את זה חייב עיי"ש ממילא שיש לפסוק גם בזה כוותייהו דבמקום קבוע גם בתר קורבא לא אזלינן אמנם הנה לדברי הש"מ בכתובות שם מבואר דגם לרבנן מיירי באינו מכיר איזה הוא המצרי ולפמש"ל מבואר דלכ"ע יש להורות דלא מהני קבוע רק לענין רוב אבל בתר קורבא אזלינן אפי' במקום קבוע שפירש שם דברי הגמ' (דלא כפירש"י) וז"ל פרט לזורק אבן לתוך חבורת אנשים והכה אחד מהם ומת דאין ידוע אם מצרי הרג אם ישראל הרג שפטור מטעם כל קבוע וכו' עכ"ל הרי מבואר דגם לרבנן מיירי בלא ניכר מקום קביעות הישראלים (דאם היו ניכרים במקום קבועים הרי יכול לידע מי הוא הנהרג וכמובן) וממילא דלכ"ע יש לנו לומר דלא מהני קבוע לענין קורבא דאין לך בו אלא חידושו כנ"ל. ומעתה ממילא מובן דלענין דינא לפמ"ש הט"ז סק"ה והש"ך ס"ק י"ח דהעיקר כדעת הב"ח דאף בלא נודע מקום הקביעות במקומו הוי קבוע כמחצה על מחצה ועי' בפלתי ס"ק י"ב שכתב שכן משמע דעת הרמ"א להלן סי' קי"ד סעי' י' עיי"ש ולפי האמור בע"כ צ"ל א' משתי אלה או משום דקיי"ל כר"ש הנ"ל שכ' התוס' דלדידי' מתוקמא הכי קרא דוארב לו שאינו מכיר מי הוא המצרי וכמש"ל מההפלאה או אף אם קיי"ל כרבנן רק דהפי' בגמרא הוא כמ"ש השיטה מקובצת דגם לרבנן מיירי באינו מכיר מי הוא המצרי וכנ"ל וממילא דלדינא העיקר כדעת הסוברים דלא מהני קבוע רק לענין רובא אבל בתר קורבא אזלינן אפי' בקבוע ודו"ק (ועי' בדברינו להלן ס"ק מ"ב):

מב מאיזה מהן לקח. עי' בפר"ח ס"ק י"ג שהביא בשם המרדכי והר"ש מקינון שהקשו דהא הסנהדרין קבועין הן בלשכת הגזית ואזלינן בתר רובא ותירצו דלא שייך כל קבוע אלא היכא דאיכא ספיקא לברר הדבר כגון גבי ט' חנויות שלקח ואינו יודע מאיזה לקח וכן בזרק אבן לט' ישראלים ומצרי א' ביניהם שאינו יודע על מי זרק אבל אם נתכוין ואומר לאותו ישראל אני מתכוין חייב אע"פ שהמצרי עומד ביניהם וה"נ בסנהדרין כיון דיודעין ורואין מי הם המזכים ומי הם המחייבים דין הוא שנלך אחריהם בתר רובא ועיי"ש שהביא עוד תירץ על זה בשם המהרי"ק והמרדכי דלא הוי קבוע כיון דדיבורא דנפיק מפומייהו נייד הו"ל ככולהו נייד ואין כאן קבוע מש"ה אזלינן בתר רובא עיי"ש: ובחידושי אמרתי לתרץ עפ"ד הט"ז לעיל סי' ק"א ס"ק י"ד ע"ד הר"ן בסוף פרק גה"נ שכתב לענין חתיכת נבילה הראוי להתכבד שנתערבה בין שאר חתיכות כשרות הר"ל דאפי' נחתכו רובן אין תולין לומר שהאיסור הוא מהרוב שנחתך ויהא הכל מותר אלא אמרינן דכל הנחתכות מותרות והשלמות אסורות והביא הט"ז על זה שם בשם מהרא"י בהגהות ש"ד ומפרש דבריו דאע"ג דבכל דוכתא תולין ברוב מ"מ הכא איכא למימר אדרבה כל שנשתנה מקדמותו מן הרוב הוא והוי כמו כל דפריש מרובא פריש ונמצא שהאיסור שהוא המיעוט לא נשתנה והופרש מקדמותו וכתב על זה הט"ז דאין לומר הטעם משום דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי דהרי יש כאן שני קביעות לפניך הא' הוא בחלק שנחתך והשני שנשאר שלא נחתך וא"כ טפי הי' לומר שהאיסור הוא בחלק שנחתך כי חלק זה הרוב נגד הקבוע השני עכ"ל ומתמה עליו בס' זרע על המשניות בפ"א דערלה (והביאו הגאון מלבוב ז"ל בהגהות יד שאול על הט"ז שם) על מ"ש דתולין שהאיסור הוא בחלק שנחתך כיון שהוא הרוב דהרי קיי"ל דדין קבוע מדחה דין רוב לגמרי והיכא דקבוע לא אזלינן בתר רובא א"כ אכתי דברי מהרא"י בתירוצו מיותרין והו"ל לתרץ בפשיטות כיון דהוי קבוע לא אזלינן בתר רוב הנחתך עיי"ש (ועי' בס' טהרות הקודש על זבחים דף ע"ב בד"ה אמר ר' אושיעא שהאריך ג"כ בדברי הט"ז בזה עיי"ש) ולפענ"ד נראה בביאור הענין עפמ"ש בענין פלוגתת רש"י עם השיטה מקובצת בש"ס כתובות בשמעתין (בד"ה פרט לזורק אבן) ומפרש שם השיטה מקובצת דרש"י ס"ל דמ"ש בש"ס פרט לזורק אבן וכו' מיירי דהזורק הי' מכיר את המצרי הא' ואת הט' ישראלים וגם מכירין את הנהרג שהוא ישראל ואינו מצרי רק שאנו מסתפקים בכוונת זה הרוצח אם הי' כוונתו על איזה ישראל או על המצרי נתכוין ונפל האבן על ישראל אבל השיטה מקובצת הביא פי' אחר דהיינו שזרק אבן לתוך החבורה והרג א' מהם ואין אנו מכירין את הנהרג אם הוא ישראל או מצרי עיי"ש ואמרתי בחידושי שיש נ"מ לדינא

בין פירש"י לפירוש השיטה מקובצת אי דיינינן דין קבוע היכא שאותה הדבר בעצמה שאנו מסופקים בה הוא בעצמה אינה קבוע רק שמדבר אחר שהוא קבוע באנו לדון על אותה הדבר שאנו מסופקים בו אם גם בכה"ג אמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי דלדעת רש"י דהקרא דוארב לו וקם עליו מיירי שמכירין את הנהרג ויודעין שהוא ישראל רק שאנו מסתפקים אם נתכוין לישראל או למצרי וע"ז אתא הקרא דוארב לו דלא ניזל בתר רובא מטעה קבוע הרי מזה שלאותה המחשבה של הרוצח שאנו מסתפקים בה אם נתכוין כך או כך הנה בזו המחשבה אין דנין ענין הקביעות רק על החבורה ועי"ז אנו שופטים את מחשבתו ואפ"ה אמרינן שהוא פטיר מטעם קבוע הנה מבואר מזה שיש ראי' מה"ת דלא בעינן שבאותה הדבר בעצמה שאנו מסופקים בה יהי' שייך ענין הקביעות כנ"ל מש"ה גם לענין שאר דברים כן הוא אבל לדעת השטה מקובצת דהקרא דוארב לו בא היכא דזרק אבן לחבורת אנשים והרג א' מהם ואין ידוע אם ישראל הוא או מצרי ועל זה אתי הקרא דלא אזלינן בתר רובא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והנה כיון שכבר נודע מ"ש הר"ן דדין קבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו וא"א ללמוד ממנו רק דומיא דקרא ממילא נשמע דלית לן גילוי לדין קבוע רק בכה"ג שאותה דבר בעצמה שאנו מסופקים הוא בעצמה הוא קבוע (כמו שאמרנו שאותו הנהרג שאנו דנין עליו אם ישראל או מצרי הוא בעצמו קבוע) ממילא דאין לנו ראי' לדון דין קבוע מדבר אחד לשפוט בו דבר אשר הוא בעצמו שאנו מסופקים בו אינו קבוע כנ"ל ודברים אלו יתייחדו עם דעת הרשב"א שהביא הטור בפי' דברי הש"ס היינו תשע חנויות וכו' ובנמצא הלך אחר הרוב דר"ל דכשפירש לפנינו הרי נולד הספק בקביעות וה"ל כאילו הוא עדיין במקום הקביעות בעודו בתוך המקולין דהוי קביע שם אבל אם לא פירש לפנינו שלא נולד הספק במקום הקביעות בטל ברוב עיי"ש והיינו כדאמרן לדעת השטה מקובצת דלא שייך בכה"ג קבוע כיון שצריכין לדין ממה שהחנויות הם קבועות לאסור עי"ז הבשר שאינו בתוך הקביעות וכדאמרן ולפי ההצעה הלזו שפיר נכונים דברי הגהות ש"ד הנ"ל כי לדברי הר"ן (בפרק גה"נ שם) לשיטתו בע"כ צריך לומר שהוא ס"ל דהפי' בגמ' פרט לזורק אבן לגו כדעת השיטה מקובצת שזרק אבן לתוך חבורת אנשים והרג, א' מהם ואינו יודע אם ישראל או מצרי דהנה כבר כתבתי לעיל (ס"ק מ"א) בענין אי אזלינן בקבוע בתר קורבא או לאו שהוא תלוי בפלוגתת רש"י והשיטה מקובצת הנ"ל דמאן דס"ל כדעת רש"י בפי' דברי הגמ' שם ס"ל שדין קבוע דוחה גם דין קורבא אבל מאן דס"ל כדעת השיטה מקובצת בפי' דברי הגמ' הנ"ל ס"ל דלא שייך ענין קבוע בקורבא וכנ"ל והנה כיון דחזינן להר"ן ז"ל בקדושין דף ל"ז לענין ספק ערלה בארץ דס"ל דבתר

קורבא אזלינן אפי' במקום קביעות וכמ"ש הגאון בעל בית אפרים ז"ל בתשו' חלק אה"ע סמוך לסוף סי' י"א דבע"כ כן הוא דעת הר"ן עיי"ש באריכות לדרכו וממילא להמש"ל בע"כ דס"ל הפי' בגמ' דפרט לזורק אבן לגו כמ"ש השיטה מקובצת וממילא דס"ל כדעת הרשב"א דכל שאותו הדבר בעצמו שאנו מסופקים בה אינה קבוע לא אמרינן בה כמעמ"ד כנ"ל וא"כ ממילא בנידון החתיכות הר"ל שנחתכו רוב מהן שאנו מסופקים בהם אם הם מהכשרות או מהטריפות הרי הן בעצמם שוב אינם קבועים רק שאנו דנין מאותן שנשארו בקביעתם והם שלמים על אותן שנחתכו בזה ס"ל לשיטתו הנ"ל דאין דנין דין קבוע וכנזכר ומעתה שפיר נכונים דברי הט"ז הנ"ל ודברי המהרא"י מוכרחים ודו"ק ומעתה מתורץ קושיות הקדמונים הנ"ל מהא דאזלינן בסנהדרין בתר רוב דעות אע"פ שהם קבועים ויושבין כחצי גורן עגולה דבזה לא שייך דין קבוע כיון שאותו הרוצח שאנו מסופקים בו אם הוא חייב או פטור הוא אינו קבוע ורק הסנהדרין הם ולא שייך לדון בזה דין קבוע כמחצה על מחצה וכאמור אבל תירוץ זה לא יתכן רק לשיטת השיטה מקובצת בפי' דברי הגמ' פרט לזורק אבן לגו וכנ"ל ובע"כ תירוצם של הקדמונים מוכרח לשיטת הסוברים כדעת רש"י בפי' דברי הגמ' פרט לזורק אבן לגו וכנ"ל ודו"ק העתקתי זה מחידושי כי יש בו נ"מ לדינא:

מג הרי זה אסור. עי' בס' בית יצחק (מהגאון מהרי"א ז"ל) בשער הקבוע סי' ט"ו שעמד על המחקר אם א' לקח מן המקולין ואינו יודע מאיזה מקולין לקח דלדידי' אסור מדאורייתא כיון שלקח מן הקבוע אם מותר אותה חתיכה לישראל אחר שלא ראה הפרישה דלדידי' מקרי פירש ממילא שלא בפנינו ושריא לי' או דלמא כיון שלהישראל שלקח מהקביעות אסורות אין סברה שיהי' חתיכה אחת אסורה לזה ומותרת לאחרינא ועיי"ש במ"ש בזה ובסוף דבריו הביא לשון השפ"ד ס"ק י"ח שמבואר מדבריו דאם לקח ישראל מהמקולין ונאבד מידו ומצא אחר דמותר משום דאזלינן בתר רובא ומוכח לכאורה מדבריו דאף דאסור לאותו ישראל שלקח מן המקולין מ"מ לאחרינא מותר אבל מדבריו אין ראי' לנ"ד די"ל דהפרמ"ג מיירי באופן שכל חנות ידועה וניכרת במקומה וא"כ יכול להיות שמי שלקח מן הקבוע יודע מאיזה חנות כשרה הוא ונמצא שלא חל שם איסור על החתיכה זו כיון דאזלינן בתר רובא הוי כודאי שהוא מהחנות הכשרה ואמרינן דמן הסתם הישראל שלקח מן הקבוע יודע שלקח מא' מהחנויות הכשרות משא"כ בנ"ד שידוע לנו שאותו ישראל שלקח שכח מאיזה חנות לקחו אצלו מחזקינן לספק טריפה א"כ שוב אין סברה להתיר לאחר ולומר שאצלו הוא ודאי כשרה עיי"ש:

מד זה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דכל קבוע כמחצה על מחצה בין לקולא ובין לחומרא וט' חניות מוכרות נבילות וא' כשרות נמי לא הוי אלא ספק ועשפ"ד ס"ק ט"ו דנ"מ למ"ש הרמ"א להלן סעי' ח' דבספק איסור מותר התערובות הב' אבל לענין התערובות הא' ודאי דאין נ"מ ועיי"ש עוד שכתב דבפירש לפנינו צ"ע אם אמרינן דלקולא נמי אמרינן דכמחצה על מחצה דמי ולא הוי אלא ספק איסור כיון שי"א דלא הוי אלא קבוע דרבנן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ט"ז שכ' דכיון דכל שאר הפוסקים חולקים על הר"ן וס"ל דהוי קבוע גמור כמו בלקח מן הקבוע ע"כ יש להקל דגם בפירש לפנינו מהקבוע לא הוי רק ספק איסור עיי"ש:

וכתב שם עוד בשפ"ד ודע דט' נבילה וא' כשרה נהפוך הוא בלקח מקבוע הוי ספק ופירש הוי ודאי איסור ומלקי עלי' ולענין לקח קודם שנודע הטריפות וכן בפירש לפנינו תלוי בפלוגתת הפוסקים וצ"ע כי יש אומרים דלא הוי קבוע אלא מדרבנן עכ"ד:

מה אסור שכל קבוע כמע"מ. זהו הנקרא קבוע מה"ת ואסיר מספיקא מן התורה ואפי' להסוברים בכ"מ דספיקא דאורייתא מדרבנן הוא לחומרא מ"מ הכא כ"ע מודים דאסור מה"ת משום דאיקבע איסורא. שפ"ד ס"ק י"ד ועי' בס' מכתב לחזקיה דף נ"ז ע"ב מ"ש מזה ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בפתח השער אות ב':

מו שכל קבוע. עבאה"ט מ"ש מהש"ך שיש חילוק בין אם תולדת הספק הוא מצד עצמו או מצד ברירת החנויות ועי' במנח"י כלל מ"ג ס"ק מ"ג שהשיג על הש"ך בזה כי מלשון הרשב"א שם מבואר שאין דעתו לחלק בכך אלא כל שלא נולד הטריפות עד אחר שלקח אף שהספק הוא שאינו יודע מאיזה חנות לקח הו"ל כפירש ממילא ומותר אא"כ נולד הטריפות ונודע קודם שלקח רק שאותו איש שלקח לא ידע שיש בחנות נבילה אז אסור דמ"מ הרי מן הקבוע לקח ואסור עיי"ש:

מז קבוע. עבאה"מ מ"ש מהש"ך בפלוגתת הפוסקים אי אמרינן קבוע למפרע ועי' בפרי חדש ס"ק י"ג שהעלה שכן עיקר לדינא כדעת הר"ן וסייעתו דלא אמרינן קבוע למפרע עיי"ש ועשפ"ד ס"ק י"ד מ"ש בדברי הש"ך והפר"ח בזה וסיים דאם כי בקבוע הניכר צריך עיון אם יש לסמוך להקל גם בלקח קודם מ"מ אין לגעור במי שפוסק להקל בהפ"מ אף בקבוע הניכר מה שלקח עיי"ש. ולענין אי אמרינן קבוע היכא דאין האיסור ניכר עי' בדברינו להלן (ס"ק פ"ח) מ"ש בזה באורך:

מח במחצה על מחצה. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ל"א מ"ש לענין ירקות שמביאים העכו"ם מהגנות והפרדסים וידוע שיש ירקות נזרעים תחת הגפנים והם כלאי הכרם אם יש לחוש לקבוע (והבאתי דבריו להלן ס"ק ס"ז) ועי' בס' מים חיים (להפר"ח) בחידושיו

לגטין שהביא מדברי הרמב"ם שמבואר מדבריו דמחובר לקרקע לא חשוב קבוע ובטל אבל דעת רש"י בגטין דף נ"ד הוא דמחובר חשובה ולא בטלה עיי"ש ועי' בשו"ת פרי הארץ חלק ב' סי' י"ג שהביא כדברים אלו בשם הרב מהר"י מלכו דבמחובר אי הוי דבר חשוב ולא בטלה תלוי בפלוגתא ועיי"ש בפרי הארץ מ"ש ע"ד בזה באריכות ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ז שהביא דברי הפר"ח בס' מים חיים ושו"ת פרי הארץ הנזכר וגם הביא מתשו' אדמת קודש חלק ב' סי' י"ד שהרבה להשיב ע"ד הרב הפר"ח הנזכר דאין זה פלוגתא דבזה כ"ע מודים לדעת רש"י דמחובר חשוב הוא ולא בטל והוא ז"ל האריך בזה בפלפול והעיר מכמה מקומות ועיי"ש בזה לדינא:

מט על מחצה. עי' בס' בית יצחק (מהגאון בעל ב"ע) בפתחי השער אות ב' שנסתפק בהא דעשתה תורה כל קבוע כמחצה על מחצה אי הוי כמחצה ממש לכל מילי היינו גם לענין אשם תלוי אם הי' ט' חתיכות של שומן וא' של חלב וכל א' ידוע וניכר במקומו ואכל חתיכה א' ואינו יודע איזה מהם אם חייב אשם תלוי ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע:

נ דמי. עי' בס' בית יצחק שם סי' ז' שעמד על המחקר אם שייך דין קבוע באיסור דרבנן וכתב דלכאורה כיון דקיי"ל דקבוע כמחצה על מחצה דמי א"כ דמי לאיסור דרבנן שנתערב חד בחד והרי קיי"ל דבהי' ספק בתערובות אסור וכמ"ש הש"ך בדיני ס"ס אות כ"א דבאיסור דרבנן שאתחזק איסורא אסור בתערובות חד בחד אבל אם הי' האיסור ניכר במקומו ולא הי' כאן תערובות א"כ הרי הו"ל ספיקא דרבנן ממש דקיי"ל ספיקא דרבנן להקל אבל פשוט הוא דז"א דמבואר מכמה מקומות דגם באיסור דרבנן יש להחמיר בספק בקבוע ועיי"ש במ"ש עוד בזה באריכות:

נא אבל בשר הנמצא בשוק. עפת"ש מ"ש מתשו' בית אפרים וחיו"ד וכנסת יחזקאל ונו"ב לענין אם יש בחנות א' יותר משאר הט' חנויות אי אזלינן בתר רוב חנויות או אחר רוב בשר ועי' בישועות יעקב בארוך סק"ג שכתב כדעת החוו"ד דאפי' איכא בחנות הנבילה הרבה בשר נבילה יותר ממה שיש בשר כשר בכל הט' חנויות אפ"ה כשר דאזלינן בתר רוב המוכרים עיי"ש אמנם יעוין בבינת אדם בשער הקבוע סי' ט"ז שהביא ראי' דאזלינן בתר רוב בשר ולא בתר רוב חנויות וכתב שהתראה פא"פ עם הגאון בעל חוו"ד והתווכח עמו בענין זה והראה לו להחוו"ד ראייתו והחוו"ד לא הי' לו מה להשיב ע"ד בזה עיי"ש וכ"כ בבית מאיר לדינא דאזלינן בתר רוב בשר עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק כ"א שסיים בצ"ע בזה עיי"ש ועי' בהפלאה כתובות דף ט"ו ע"א (בד"ה בגמ' מנ"ל לר' זירא) מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ב ובפיה"ק ס"ק י"ג מ"ש בדבריהם בזה ולדינא סיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל סי' ח' שהאריך להשיג על דברי הרב בינת אדם הנזכר

והעלה דהעיקר כדעת החוו"ד הנזכר לדינא דאזלינן בתר רוב חנויות עיי"ש אך כתב לחלק בזה דכל זה בסתם תנויות המוכרים בשר לבני העיר והם מספיקים בשר לכל בני העיר ואז שפיר אמרינן דאף שבחנות האחת יש יותר בשר ממה שיש בהט' חנויות מ"מ כיון שבני העיר הלוקחים באים לקנות אצל בעלי החנויות אמרינן שהוא מהרוב הבאים לקנות אצל בעלי החנויות וחשבינן שהמוכרים שמכרו לקונים שבעיר הם רוב אבל אם ידוע שרוב החנויות לא יספיקו לרוב קוני הבשר שבעירו והחנות האחת מספקת לכולם בזה בודאי צדקו דברי הרב בינת אדם דאזלינן בתר רוב בשר ולא בתר רוב חנויות אך נסתפק שם בדין זה אם מספר החנויות הם שוים רק שבכמות הבשר יש בא' רוב מחבירו ונמצא חתיכות אי אזלינן בתר רוב בשר והוי כודאי בין לקולא ובין לחומרא או דהוי רק ספק כיון דמספר החנויות הם שוים והביא ראי' דאף שהבשר שבחנות א' הוא יותר מחבירו מ"מ כיון שהבשר שבא' מספיק לבני העיר והלוקחים הולכין בשוה לזו כמו לזו הו"ל ספק השקול עיי"ש:

ועיין בהגהות הרש"ש בכתובות דף. י"ד ע"ב במשנה אם רוב אנשי העיר וכו' שכתב דדוקא לענין ביטול לא מהני אותן שאינן בכלל ספק אבל לענין כל דפריש מרובא פריש מהני אפי' אותן שאינן בכלל הספק והביא ראי' לזה ומה"ט כתב דאם בחנות המוכרת בשר שחוטה הי' ארבעים חתיכות מרובעות ועשרה משולשות ובחנות המוכרת בשר נבילה לא הי' אלא עשרים חתיכות וכולם משולשים ונמצאת חתיכה משולשת כשרה דאף אותן שלא נכנסו בספק מצטרפין לרוב וסיים שהדבר צריך עדיין תלמוד עיי"ש ועי' בס' מנחת פתים שהביאו וכתב דלפ"ד הכנסת יחזקאל והנו"ב המובא בפת"ש הנזכר דאין נ"מ ברוב החתיכות רק ברוב החנויות אם כן אפילו היה בחנות אחת ארבעים משולשים ג"כ לא אמרינן כל דפריש אמנם בלא"ה דינו של המהרש"ש תמוה וראייתו אינה מוכרחת וגם בשפ"ד ס"ק כ"א מבואר ג"כ דאותן שאינן בכלל הספק לא מהני גם לענין כל דפריש וכו' ודלא כהרש"ש עיי"ש (ועי' במקומות שציינתי לעיל סי' ק"ט ס"ק מ'):

נב בשר הנמצא בשוק. עפת"ש ועי' בס' מנחת פתים שכ' ונראה פשוט דכל דפריש היינו גם אם ידוע שלקח מכל חנויות גם מחנות המוכרת טריפה והוא לקח קודם שנודע הספק בשר מכל החנויות וע"ד משל לקח מכל חנות חתיכה אחת ומחנות אחת לקח עשרה חתיכות ואח"כ נודע שהי' טרפה בחנות א' ג"כ אמרינן כל דפריש מרובא פריש דהיינו שאותן י' חתיכות שלקח הם בודאי מהרוב כשרות ולא מהחנות הטריפה אף שודאי

לקח גם מהטריפה מ"מ אמרינן שלקח המיעוט מהטריפה והרוב דהיינו עשר חתיכות מרובא לקח ונ"מ לענין ביטול ברוב כגון אם נתערבו כל החתיכות עכ"ל:

נג הנמצא בשוק. עבאה"ט במוסגר מ"ש מהפר"ח דאפי' נמצא קרוב לנבילה וכו' ופשוט הוא דזה דוקא לגבי רוב אבל אם אין שם אלא שני חנויות אחת מוכרת בשר נבילה ואחת מוכרת בשר שחוטה בודאי אזלינן בתר קורבא כמבואר בשאלתות פ' ויקרא. יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ז ועי' בשו"ת אדמו"ר דברי חיים חלק ב' חיו"ד סי' נ' באמצע התשובה שכתב דבר חדש דלא אזלינן בתר קורבא רק בדבר העומד במקומו אבל בדבר הנייד והולך לא שייך לומר דנלך בתר קורבא דלא שייך קורבא רק אם מספקינן אם בא זה החפץ ממקום פלוני או ממקום זה אז אמרינן כיון שזה המקום הוא סמוך הסברה נותנת שבא מן הקרוב אבל אם אינו דבר קבוע ועומד במקום א' בעצמו רק שידוע שהנושא הדבר ההוא היא סמוך לכאן לא שייך קורבא והביא ראי' לדבריו עיי"ש (וע"ל ס"ק מ"א):

נד בשוק. ר"ל ואינו יודע ממי נפל אכן אם ראינו שנפל מיד ישראל שקנה הבשר במקולין רק שזה הישראל שנפל הבשר מידו אינו יודע מאיזה מקולין לקח בודאי אסור דכיון שנאסר לזה ממילא אסור לכל העולם. יד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו ובפיה"ק ס"ק י"ט ועי' בדברינו לעיל (ס"ק מ"ג) מ"ש בזה (וע"ל ס"ק ע"ו):

נה או ביד עכו"ם. עבאה"ט מ"ש דלקחו קטן דינו כלקחו עכו"ם ועשפ"ד ס"ק י"ת שכתב שענין זה צריך ביאור דהא ממ"נ אם ראינו יוצא ממקולין אף עכו"ם אסור ואם לא ראינו יוצא ממקולין ונמצא בידו לאחר שפירש אף בגדול ישראל לישתרי כיון שלא נפל הספק בקביעות וכתב דבע"כ ברורן של הדברים כן הוא דאם נמצא ביד עכו"ם או ביד קטן אין אנו מחוייבים לשאול לו כל זמן שלא ראינו יוצא ממקולין אבל בנמצא ביד ישראל גדול וה"ה בקטן חריף ולא ראינו פירש ממקולין כל זמן שהוא לפנינו מחוייבים לשאול לו דכל דאיכא לברורי צריכין לברר עיי"ש (ועי' מזה בפרי תואר סק"ח) ועיי"ש בשפ"ד בסוף הס"ק שכתב דבעיקר הדין דאם שאל לעכו"ם ואומר שהוא מטריפה צ"ע אם צריך להאמינו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק י"ט שכתב דאם אומר שלקח מטריפה בודאי נאמן לאסור כל זמן שלא יצא מתח"י והוא ודאי טריפה עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט בשם הפר"ח דוקא קטן שאינו חריף אבל קטן חריף וכו' עי' ביד יהודה בפיה"א שם שצריך לעיין בהא דאמרינן דקטן דינו כגדול אי דוקא היכא ששולחין לו לקנות מפורש מחנות הכשרה אז נאמן אבל אם מעצמו לקח הקטן בשבילו אולי יש לחוש שמא לא דקדק בעת קנייתו וכתב דנראה דגם בלקח בשבילו לא חיישינן אם

הוא חריף שיודע ומכיר היטב אמרינן דמסתמא דקדק בעת שקנה לקנות מההיתר כיון שהחנויו' המוכרות בשר כשר ידועה הוא עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט בסוף הס"ק דהוי כנמצא ביד ישראל גדול עי' בכנפי יונה שכתב מהרוקח דבנמצא ביד בור אע"פ שהוא גדול דינא כנמצא ביד עכו"ם וקטן וכ' ע"ז דוקא בור אבל ביד ישראל מבין אע"פ שאינו יודע ממי לקחו לא אמרינן כיון שאנו מוציאין את הבשר מידו הו"ל פירש ממקום קביעתו ושרי לאחרינא ודוקא לדידי' אסור כיון שהוא לקחו ממקום קביעתו אבל לאחרינא שרי דזה אינו דכל דאסור לאחד מישראל הוא אסור לכולם ולא מצינו האסור לזה ומותר לזה אלא בקנסות כגון המבטל איסור או המבשל בשבת וכו' עיי"ש ועי' מזה בדברינו לעיל (ס"ק מ"ג):

נו ביד עכו"ם. עי' בבית מאיר שכתב דמסתימת לשון המחבר משמע אפי' נמצא ביד עכו"ם בביתו אבל מדברי התוס' סוף פרק קמא דכתובות משמע לכאורה דדוקא בשוק שרי דאז חשיב כפירש משא"כ אם הי' נמצא בביתו של העכו"ם דאז הדר לנחותא וחשוב קבוע ועיי"ש במה שצדד בזה:

נז עכו"ם. כתב בגליון מהרש"א יש להסתפק אם הדבר אסור גם לעכו"ם כגון ט' חניות מוכרות אבמה"ח וכתב לעיין בקצה"ח סי' רצ"ב סק"ב עיי"ש וז"ל הקצה"ח שם ולענ"ד נראה דע"כ לא אמרו לחלק בין לקח עכו"ם ללקח ישראל אלא בלקח מתשע חניות מוכרות בשר שחוטה וא' בשר נבילה דכיון דאיסור נבילה ליכא בעכו"ם ומש"ה לא הוי בי' קבוע כיון דאין הספק נוגע אליו כלל אבל באיסור גזל דעכו"ם מצווה כמו ישראל וחמיר בי' איסור גזל דאזהרתן הוא מיתתן א"כ מה לי לקח ישראל ומה לי לקח עכו"ם וא"כ אפי' לקח שלא בפניו אמרי' בי' דין קבוע כמחצה על מחצה וכו' עכ"ל ועי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' י"ז באמצע התשובה שהשיג מ"ד הקצה"ח מזה וכ' שם בעובדא שגנב העכו"ם מן הקבוע דאין לומר שיש לדון מיד מי גנב כיון דגם לב"נ אסור לגנוב דז"א דנהי דאסור לו לגנוב מ"מ לאחר שכבר עביד איסורא וגנב אין כאן נ"מ לענין איסור מש מי גנב מזה או משל זה כי הכל חד איסור ואין הספק רק בין הבעלים משל מי גנב ולא נפל הספק משל מי ביד העכו"ם וכו' ואי משום מצות השבה יש להסתפק אם לגבי ב"נ יש חיוב להשיב ועוד הרי יוכל להטיל הנגינה ביניהם ועשה את שלו והם יקחו ביניהם ע"פ הדין וכתב דלאו דוקא לעכו"ם כן הוא דגם בישראל שגנב הוי כפירש שלא בפנינו כיון שאין לגנב נ"מ של מי הוא דהא יכול להניח הגניבה והם יקחו ע"פ הדין אמנם עמד שם על המחקר מה יהי' הדין בהי' בא' מהחנויות נבילה שנתנבלה בשחיטה ונמצא ביד עכו"ם בני מעיים די"ל דאסור לישראל דבזה שפיר הוי כפירש לפנינו דהא בב"מ נפל

הספק בעודו ביד העכו"ם או אפשר יש לומר כיון דלגבי ב"נ לא אמרינן קבוע כמחצה על מחצה דמי א"כ אין לדון במה שהוא ביד העכו"ם כפירש לפנינו כיון דלהעכו"ם אין נ"מ בענין הקביעות ולדידי' אזלינן בתר רובא וכיון שלא נודע לנו הספק רק לאחר שכבר פירש מן הקביעות מותר וסיים דמסתבר יותר לאסור וכמ"ש הקצות החושן כן בעיקר הסברה דכל שיש נפקותא להעכו"ם ולקח מן הקבוע הוי כפירש לפנינו עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק ע"א):

נח מותר. עבאה"ט מ"ש אפי' היא חהר"ל ועשפ"ד ס"ק י"ד (סוף חקירה הא') שכתב וז"ל ודע דאם לקח מג' חנויות ג' חתיכות וא"י מאיזה מהם לקח אם הן ראוין להתכבד אין בטלות ואם אינן ר"ל מותר דב' כשרות הן וחד בתרי בטל ומה בכך דקבועין הן מ"מ עכשיו בטלין כדין יבש ביבש וכו' עכ"ל אמנם להלן ס"ק ט"ז סיים בזה בצ"ע עיין שם (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ל"ט מ"ש עוד מהפרמ"ג בזה):

נט כיון. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דוקא כשהחנות הא' ניכרת בפ"ע אבל וכו' חיישינן שמא יקח מן הקבוע ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק י"ח וי"ט שכתב שצ"ע אם אירע בזה בקבוע שאינו ניכר ונמצא בשר בשוק ויוכל להיות שנפל מיד ישראל רק שאין אנו יודעין באיזה מקולין קנה הבשר אם י"ל ממ"נ אם לא נודע מתחלה בשעה שקנה הבשר שיש טריפות בחנות א' הרי הו"ל פירש קודם שנודע הטריפות וכשר ואם נודע כבר שיש חנות א' טריפה מסתמא ישראל אינו לוקח איסור וכתב דכל זה באינו יודע ממי נפל אכן אם ראינו שנפל מיד ישראל פשוט הוא דאין לחוש כלל דמסתמא מכשרה לקח וסיים דכל זה הוא רק באין בשר כשר ביוקר מבשר נבילה אבל בלא"ה יש לחוש בכ"מ עיי"ש:

ס שרוב החנויות מוכרות בשר שחוטה. עי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ד שעמד על המחקר בהא דקיי"ל בט' חנויות מוכרות בשר שחוטה וא' מוכרת בשר נבילה דבנמצא הלך אחר הרוב מה הדין בט' חניות מוכרות של חולין וא' תרומה או ערלה וכלאי הכרם אי שרי די"ל דדוקא ביבש ביבש דעלמא דחד בתרי בטל שרי בזה משא"כ בתרומה דלא בטל רק במאה וא' בעינן מאה חנויות של היתר ובשל ערלה וכלאי הכרם בעינן ר' חנויות של היתר אבל בפחות מזה אסור כיון דלא מהני בהו רוב דעלמא או דלמא היתר דפריש מן הקבוע אלים טפי מרוב דעלמא כדקיי"ל בש"ס זבחים דף ע"ג דכל הדברים החשובים שנתערבו אפילו באלף לא בטל ואפילו הכי, אי פירש אמרינן דמרובא פריש ושרי ועיין שם במה שכתב בזה והביא מתשובת מהרשד"מ חלק יורה דעה סימן רצ"ג ותשובת המבי"ט חלק ג' סי' קכ"ז דלענין זה לומר כל דפריש מרובא

פריש גם בערלה וכלאי הכרם ותרומה ברוב דחד בתרי סגי להו ולא הוצרכו לענין זה שיהיה ק' או מאתים של היתר עיי"ש: (סא) מוכרות בשר שחוטה. אבל אם רוב החנויות מוכרות בשר נבילה הוי ודאי איסור ומלקי עליה כמש"ל (סוף ס"ק מ"ד) מהשפ"ד:

סב דכל דפריש מרובא פריש והיינו כיון דנייד הלך אחר הרוב דהשתא לאו קבוע הוא ולא נולד הספק אלא כשפירש ש"ך ס"ק י"ט. ור"ל דהגם דהשתא לא נייד הוא מ"מ כיון דא"א לבא לכאן אלא ע"י דנייד ממקום הראשון אמרינן כיון שבעת שהתחיל להיות נייד כבר הותר דמסתמא מהרוב פריש ממילא אע"פ דהשתא לא נייד אינו יוצא מהיתרו הראשון. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"א עיי"ש:

סג דפריש עי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ט' שעמד על המחקר מה נקרא פריש וכתב דבקבוע במידי דנייד כגון בכנופיא של ט' ישראלים וא' מצרי או בקביעות דעדר של כבשים דהוי קבוע אע"ג דנייד ועי' בדברינו לעיל ס"ק ל"ב) אז ברור שנקרא פירש היכא שהוא בענין שנראה שאינו עוד בכנופיא חדא עם האחרים עיי"ש ועי' מזה בס' בית יצחק הנ"ל שער הקבוע שי' י"ב:

סר דפריש עיין בבינת אדם שם שכתב דאם היה ט' צבורין וכו' וא' וכו' ופירש א' מן הציבורין לזוית אחרת בסמוך לו צ"ע אם זה מקרי פירש ועיי"ש עוד שכתב לחלק דבמקולין כיון שהדרך לטלטל הבשר שם ממקום למקום לראות השמינה הו הוא אם רזה ומחזירין אותו להטבח א"כ הרי דרכו בכך לטלטלו בכל המקולין כל זמן שהוא עדיין בתוך המקולין לא הוי פירש עד שיצא לגמרי מהמקולין אכן במקום שמוכרין אווזות שחוטות על השלחן וע"פ מקרה הניחו אווזא א' בפ"ע על השלחן שהניחה לבדה א' מן הלוקחין או המוכר או הלוקח זה לא מקרי פירש דכל זמן שהיא מונחת על השלחן אע"פ שנפרדה מהכנופיא לא מקרי פירש אכן אם נפלה א' מהם על הקרקע זה מקרי פירש עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א לדינא דבקביעות דחנויות לא מקרי פירש עד שיצא לגמרי מהחנות וכל זמן שלא יצא לגמרי מהחנות רק שפירש ממקום למקום באותו חנות לא מקרי פירש אכן אם דנין על כמה חתיכות שהם קבועות בחנות א' שכל א' יש לו מקום קביעות בחנות ההוא או בבית זה אז כל שפירש בדרך פרישות הוי בכלל פי'. וכל זה הוא בדברים שאינם בעלי חיים אבל בבע"ח אם כולם הקביעו ברפת א' או בחצר א' כל זמן שלא יצא מהרפת או מהחצר לא הוי פירש עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל סי' ט' מה שהאריך בבשר שהיה קבוע במקולין ונפרש שם בחנות ההוא למקום אחר שאין דרכו להיות מונח שם וכתב דלא מיבעיא דאם פירש ע"י המוכרים שמטלטלין אותו ממקום למקום במקרה לא על דעת שיהיה במקום שיתפרש דבודאי לא מקרי פירש

כלל וזה דומיא דאמרינן בש"ס אשה הדרה לניחותא אלא אפי' אם פירש למקום אחר שרוצה שיהיה שם באותו מקום עד שיהיה נמכר ג"כ לא מקרי פירש דכל זמן שהוא בחנות גם כשפירש באיזה מקום שיהיה שם בהחנות ההוא לא מקרי פירש כלל ועי"ש עוד שכתב דקרוב עוד לומר דאפי' אין המוכרים קבועים בחנות אלא עומדים בשוק כל א' מוכר על שלחן מיוחד ונמצא בשר על הארץ סמוך לשלחן א' מהם במקום שקונה לו ד' אמותיו לא מקרי פירש כל שלא יצא עדיין מרשותו ונפרש בפירש גמור שנעקר ממקום זה למקום אחר שלא ע"ד לחזור דכל שנמצא בסמוך לו אמרינן שעדיין דעתו עליו ושכוח שיחזור ויזכור עליו ויטלנו מן הארץ ויחזירנה לשלחן ודומה להא דאמרינן בש"ס אשה הדרא לניחותא והוי עדיין קביע גמור אמנם בסוף דבריו סיים דנראה דעת הרשב"א דזה נקרא פירש דדוקא בטלטלו במקולין עצמו ממקום למקום ס"ל דלא הוי פירש אע"ג דס"ל דעיקר הפרישה הוא שיפרוש ממקום שרגיל להיות מתחלה מ"מ במקולין אמרינן דכל שהם עדיין במקולין נקרא בכ"מ שהה במקום הקביעות כיון שכל המקולין הוא מיוחד וקבוע לבשר משא"כ כשמוכרין בשר בשוק שכל א' יושב על שלחן מיוחד כיון שבשוק אין דרך לטלטל ממקום השלחן למקום אחר כל שפירש משם או נפל לארץ מקרי פירש עיי"ש (ועי' בדברינו להלן ס"ק צ"ו):

סה מרובא פריש. עי' בס' בית יצחק שם שכ' לענין אם פירש חתיכה א' מאחת מהחנויות ונמצאת סמוך לחנות א' באופן שנראה ודאי שמחנות זה פירשה ואח"כ נשכח מאיזה חנות הוא וכתב וז"ל ועוד נראה דלא מקרו פירש אלא אם במקום שנמצא שם היה ספק מאיזה מקום הוא נפרש מן האיסור או מן ההיתר אבל כל שבמקום שהוא נמצא ופירש שם אין כאן ספק שבודאי בא מן החנות שנמצא אצלו א"כ בעת שנולד הספק היה במקום הקביעות ולכך בנמצא בחנות עצמה אף שהיה מונח בארץ כיון שידוע שהוא באותו חנות ואין כאן ספק האיך יהיה נקרא פירש אף שאח"כ נשכח מאיזה חנות היה וכו' הוי קבוע ודאי דלא שייך לומר דהוי פירש כלל וזה ברור לדעתי עכ"ל: ועייי"ש עוד שכתב דאם נמצא במקולין שמוכרת בשר טריפה בשר על הארץ מוצנע שלא במקום ששאר הבשר טריפה מונח ואינו יודע אם הוא מהבשר טריפה שבמקולין זה או שגנב א' גנבו במקולין כשרה והצניעו שם והביא מדברי הש"ס בב"ב דף כ"ד ע"א האי חצבא דחמרא דאשכח בפרדיסא דערלה וכו' והביא שיטת הפוסקים בהאי דינא דש"ס שם וסיים אמנה בדין חנויות נראה דהכל מודים בזה שיש לאסור דדוקא התם גבי עינבי דניכר שגנבו. הענבים ויש קצת סברה לומר שלא היה מצניע שם כיון שגנב משם רק דבעינבי אין זה ברור שלא יצניעו שם וכיון דאיכא למימר דלפעמים דרך להטמין שם ע"כ יש מחלוקת

הפוסקים אם תולין דהוא ודאי מאותו הכרם או לאו משא"כ בנמצא בשר מושלך בחנות האסורה ואין ידוע אם היה בדרך גניבה או שנפל מעצמו ע"ג קרקע ודאי דניכר הדבר שהוא משל אותו החנות ואין שייך לומר כאן דניזל בתר רובא. אמנם אם היה הבשר מוצנע וניכר הדבר שהוא בדרך גניבה בהא דמיא ממש להאי דעינבי בפרדיסא ותליא במחלוקת הפוסקים ולפי מה שהכריע בש"ע להחמיר משום דקרוב יותר לומר דהוא מן אותו הכרם א"כ בנמצא בחנות הטריפה יש להחמיר אכן אם היה רוב החנויות מוכרות בשר טריפה ואחת מוכרת בשר כשר ונמצא בחנות הכשרה נלענ"ד דאין להקל כיון דבאשר"י מפורש דגם בזה אזלינן בתר רובא וגם בהגהות אשר"י התיר מטעם ספק ערלה א"כ ס"ל דהוי ספק ממש ודאי דיש להחמיר דנראה דגם הטור והמחבר כתבו כן רק לחומרא ולא לקולא עכ"ל: (סו) פריש. עש"ך מ"ש כיון דנייד לא קבוע הוא וכו' ועי' בבינת אדם שער הקבוע סימן י' שהעלה דהא דאמרינן בכ"מ כל דפריש מרובא פריש לאו דוקא פריש ממש אלא כל שנשתנה הדבר מכמות שהי' מתחלה הו"ל כפריש אך דוקא שינוי גמור בעינן שאינו חוזר כגון אם נשחט א' מהבהמות וכיוצא אבל אם הלכו בהמות ברחוב בכנופיא א' ובהמה א' מהם עמדה מעט או ששכבה זה לא מקרי פירש כיון שדרכן בכך וכן כל כיוצא בזה וכתב דלפ"ז ממילא נשמע לדינא דאם היה במקולין איזה בהמות שלימות וחתך הקצב המיעוט מהם לחתיכות כדרך הקצבים והרוב נשאר שלם ולאו דוקא שלימות ממש דאפילו נחתכו לשנים או לרביעים ורק שהמיעוט נחתך לחתיכות קטנות אמרינן דכל מה שנחתך לחתיכות קטנות הוי כפירש אך בסוף הקשה על זה מאיזה מקומות והניח בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין בס' בית יצחק הנ"ל סי' י"א ובסי' ל"ד וביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א שהשיגו על הבינת אדם והעלו דדוקא פירש ממש בעינן דע"י דנייד הוי פירש אבל דבר שנשתנה מקדמותו במקומו אפי' מחיים למיתה לא הוי פירש עיי"ש:

סז זהו דין תורה. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ל"א שכתב דעיר שיש בה גנות ופרדסים רבים ובאחת מהם יש ירקות נזרעות תחת הגפנים והם כלאי הכרם והביא עכו"ם באותו העיר ירקות למכור מותר ליקח ממנו ולא חיישינן שמא מאותה גינה שהוא כלאי הכרם הם דכל דפריש מרובא פריש ולא הוי קבוע אלא כשהביאו העכו"ם הירקות בחנויות וכמו בשר שנמצא ביד עכו"פ שאם רוב מוכרי בשר הם ישראל דמותר ואע"ג דבבשר קיי"ל באמת להחמיר גם ברוב טבחי ישראל הנה רוב הפוסקים חולקים על הרמב"ם ומתירין גם בבשר ואע"ג דקיי"ל להחמיר מ"מ עכ"פ הבו דלא להוסיף עלה ואין להחמיר רק בבשר ולא בשאר איסורין עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק מ"ח) מ"ש עוד מזה:

סח דין תורה. עי' כו"פ ס"ק י"ג שהביא מהשיטה מקובצת מהרא"ש דבכ"מ דקיי"ל להתיר משום כל דפריש מרובא פריש לא הוי היתר ודאי מן התורה אלא מספק דהתורה התירה ספק זה ומה"ט העלה דאם יש עוד ספק להחמיר יש לאסור דהוי ס"ס לאסורא עיי"ש ועשפ"ד ס"ק ל"ז (בד"ה שאלה) שעמד בענין זה בט' חנויות מוכרות בשר כשרה והא' מוכרת בשר נבילה ופירש א' ואח"כ נתערבה איתה חתיכה חד בחד עם טריפה ודאית אם כל א' מהחתיכות יש עליהן דין טריפה ודאית או רק ספק טריפה ויש בזה כמה נ"מ והביא דברי הכו"פ המכר והשיג ע"ד והעלה בראיות דכל דפריש מרובא פריש דאמרינן בכ"מ הוי מה"ת דין ודאי בין לקולא ובין לחומרא עיי"ש ועי' בשו"ת טומו"ד תליתאי סי' ר"י מ"ש בדברי הכו"פ והפרמ"ג בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ' מ"ש ג"כ ע"ד הכו"פ והפרמ"ג הנ"ל וכ' דאדרבה מסתבר בנ"ד כיון שהתורה אמרה אחרי רבים להטות וכל דפריש מרובא פריש מה בכך דלא נפקא מידי ספיקא מ"מ עכ"פ כיון שהתורה התירה אותו לגמרי וגם מדרבנן אין בו איסור הרי הו"ל ודאי היתר האיך נצטרף ספק זה לספק אחר לחשבו לב' ספיקות לאיסורא ועיי"ש במ"ש עוד בזה באריכות:

סט אבל חכמים אסרוהו. ומ"מ אם נתערב אח"כ ברוב בטל אפי' הוא חהר"ל כיון שאינו אסור אלא משום חומרא. ט"ז סק"ג וש"ך בכללי ס"ס אות י"ז וכתב בחידושי בית מאיר דהיינו במקום שכל השוחטים וכל המוכרים הם ישראל עיי"ש ועי' בדברנו לעיל סי' ס"ג באריכות מענין זה (ע) כל דפריש מרובא פריש. עי' בתשו' מהרי"ל סי' קס"ט על שאלת התה"ד בסי' קס"ח אם נשחטו צאן הרבה לא' כ' צאן ולא' ט"ו צאן ולא' ה' וכל א' מכיר את שלו ואח"כ הותזו ראשיהן ולקח כל א' צאן שלו ולא ידעינן הי' מינייהו קדים ונמצא טריפות בראם א' מהם אם יש לדמותה ולומר דבאותן של כ' הי' הטריפות דלדידיה אית לי' רובא וכהאי מעשה דהא"ז (המובא בחו"מ סי' רצ"ב) דלא' הי' כ' אתרוגין ולא' י' ולא' ה' ובא אנס וגזל איזה אתרוגים והסיר הסימנים ופסק הא"ז דאמרינן כל דפריש מרובא פריש ואלו שגזל הי' של זה שהי' לו כ' והשיב המהרי"ל דזה לא דמי לדינו של הא"ז בהך דאתרוגים דבשלמא אם הי' נפרש כבש א' הי' אמרינן עליה כל דפריש מרובא פריש כיון שהוא פרוש מהנשארים משא"כ כאן שכל הכבשים עדיין בקביעתן רק הראש נפרש ואין זה אלא שנתגלה עי"ז שכבש א' מהכבשים הוא טריפה ואין כאן פירש כלל ואין לומר דיש לתלות דבשל כ' הי' הטריפה משום דתולין בכ"מ דאיסורא ברובא איתא גם ז"א דודאי אם הי' כולן מעורבין ופירש המיעוט למקום אחר הי' שייך לומר איסורא ברובא איתא משא"כ בנ"ד דכל חד וחד הי' שלו מבורר מהיכא תיתי מעבד הני מיעוט

והני רוב הלא הללו קבועים הם כמו הללו וכל קביע כמחצה על מחצה דמי אך מה שיש לדין בזה ולמצא היתר יש לדין על תחלת המעשה כשהי' הצאן בחיים קידם השחיטה ואגלאי מלתא למפרע דחד שחיטה טריפה הוי בינייהו ונימא כל הני דשחטיה המיעוט פריש מרוב דהרוב כשרות הי' הואיל ופירשו קודם שנולד הספק לא גזרינן שמא יקח מן הקבוע אמנם גם על זה יש לגמגם דלא ידעינן מאן קדים עכת"ד ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' י"ד וט"ו שהעתיק תשו' מהרי"ל בזה ועיי"ש במ"ש בביאור דבריו בזה וכתב דמדברי המהרי"ל הנזכר יצא לנו דב' קצבים ששחטו א' שחט ב' בהמות וא' שחט א' ולאחר ששחטו והפשיטו בהמה א' למקולין וקודם שנודע שיש שום טריפה נתערבו הבני מעיים של כל הג' הבהמות ואח"כ נודע שיש טריפה בא' דבזה לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש לתלות שהטריפות הוא בשל ב' דכיון שכל א' מבורר בשלו נעשה קבוע וכמחצה על מחצה דמי וכתב שם דלפ"ז נשמע ממילא דלאו דוקא בשל ב' קצבים אלא אפי' הי' הג' בהמות של אדם א' רק שהי' בעין שבהמה אחת הי' בפ"ע ומבורר לו שאינו נכנס בגדר התערובות עם הב' ומונחת בפ"ע דג"כ לא אמרינן דהטריפה הוא בהב' אמנם לדינא צ"ע כי מדברי הב"ח משמע דלא ס"ל כהמהרי"ל אלא גם אם כל א' מבורר בשלו ולא הי' בתערובות כלל מ"מ אמרינן כל דפריש מרובא פריש וכו' ועוד דבלא"ה אין ללמוד מדברי המהרי"ל אלו למעשה שהרי השואל כתב להמהרי"ל שם שאינו שואל הלכה למעשה רק בדרך לימוד וא"כ גם התשו' אינה למעשה רק בדרך פלפול עיי"ש:

עא דפריש מרובא פריש. עי' במנחת חינוך מצוה ע"ח מ"ש לענין ב"נ אם שייך לומר גבי איסורין דידי' כל דפריש מרובא פריש ועיי"ש במ"ש בזה ועי' במהר"ם שיק על המצות מצוה ע"ח אות ג' שהביאו וכתב דלשיטת האומרים דבב"ל לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש אם הי' ט' חניות מוכרות בשר נבילה ואחת מוכרת בשר אבר מן החי ונמצא דפריש בשר מחד מינייהו דאסור הבשר לב"נ דנהי דנבילה מותר לב"נ מ"מ הא אצל ב"נ לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש אבל לדינא כתב וכבר כתבתי דנראה לי דגם בכה"ג בב"נ אמרינן כל דפריש מרובא פריש אמנם לדינא אפי' אם נימא דגבי ב"נ לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש אפ"ה שרי הבשר לב"נ דהא כבר כתב הפרמ"ג בפתיחה הכוללת לאו"ח אות מ"ג ובשו"ת ח"ס חלק ששי סי' כ"ה דבב"נ הוי כל ספק לקולא א"כ ממילא דלב"נ דוקא בודאי אבמה"ח מוזהר משא"כ בספק עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק נ"ז):

עב אבל אם פירש לפנינו וכו'. עי' בשו"ת מרן דברי חיים חלק ב' ביו"ד סי' נ"ג שכתב בדבר הציקארי"ע שידוע שיש כמה פאבריקי"ן שמערבין שומן חזיר או שמון של נבילה וכ' דאפי' אם ידוע כי רוב הפאבריקו"ן אין מערבין מ"מ אסור ליקח בביתם דהא המוכר

אינו מביא הציקארי"ע לבית הקונה רק כשהקונה כותב ומבקש ממנו שישלח לו כך וכך ציקארי"ע שולח לו מביתו ובכה"ג הו"ל כלקח מן הקבוע ממש דמה לי אם לקח ביד או שמצוה ליתן לו מן הקבוע וכו' רק במדינות רחוקות שהמה לוקחים מהסוחרים דמדינותינו י"ל שלהם מקרי פירש אך גם בזה י"ל כיון שכבר שם איסור עליהם בעד המוכר ישראל שלקח מן הקבוע אסור ליקח ממנו עיי"ש באריכות: (עג) אם פירש לפנינו. עש"ך ס"ק כ"ב שכתב מהב"ח דפירש לפנינו אינו אסור אלא מדרבנן ועפר"ח ס"ק י"ט שהביא דעת כמה פוסקים החולקים וס"ל דבפירש לפנינו אסור מן התורה כאלו לקחו משם בידים וסיים שכן עיקר כי כן מוכח לשון הגמ' עיי"ש ועי' בכו"פ מה שמתמה ע"ד הפר"ח בזה ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' כ' מה שמתמה ע"ד הש"ך הנזכר והביא ראי' לדעת הפר"ח מדברי הש"ס דפירש לפנינו הוי דאורייתא אך כתב דלדינא כיון דבר"ן ס' גה"נ מבואר להדיא כמ"ש הב"ח דלא הוי רק מדרבנן ע"כ דין זה צ"ע עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ו' וסי' ט"ז שנותן פנים מסבירות לדברי הפר"ח וסיים שכן עיקר לדינא דפירש לפנינו אסור מדאורייתא עיין שם:

עד פירש לפנינו. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ובפירש אפי' שלא במינו מרובא פריש ועי' בהגהות מלואים שהתפלא על הש"ך בזה דבמין באינו מינו דתליא בטעמא ולא ברוב ומחצה כלל פשוט הוא דענין קבוע אינו מעלה ומוריד כלל כי ענין קבוע הוא רק בדבר התלוי במספר אבל בדבר שתלוי בטעם וחיך אוכל יטעם ואין נ"מ במספר בודאי לא שייך עניין קבוע עיי"ש אמנם יעוין בהגהות לבושי שרד שכתב בביאור דברי הש"ך בזה דר"ל כגון ט' חנויות מוכרות בשר שור כשר וא' מוכרת בשר טלה טריפה ואח"כ נמצא קרום א' של מוח מנוקב וכדומה ואינו יודע אם שור אם טלה נמצא איכא למיחש דלמא הטלה טריפה והוי אינו מינו אפ"ה שרי בפירש וכו' מיהו לשיטת הרא"ש שהביא בס"ק י"ז ליכא לאשכוחי להך מלתא דהא בכה"ג הרי האיסור אינו ניכר במקומו אלא נתערבו החנויות דאינו יודע באיזה כשר ובאיזה טריפה וכו' עכ"ל:

עה לפנינו עשפ"ד ס"ק ל"ז שעמד על המחקר באם הי' הקביעות קודם זמן איסורו ופירש משם ג"כ קודם זמן האיסור בפירש לפנינו מה דינו כגון בט' ציבורין של מצה וא' של חמץ ובא עכבר ונטל קודם זמן איסורו אם נימא דכיון דקודם זמן איסורו אין נ"מ כלל א"כ דמיא לפירש שלא בפנינו קודם שנדע האיסור עיי"ש וע' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' כ"א מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה וכתב כי לענין חמץ אין נ"מ בחקירה זו דחמץ גם קודם זמן איסורו דינו כמו בתוך זמן איסורו כיון דשמו עליו כמ"ש האחרונים בכמה מקומות לענין נ"ט בר נ"ט בחמץ וכיוצא אך נ"מ לדידן לענין נדרים וכיוצא שאסר על

עצמו איזה דבר וקבע לו זמן אימת יתחיל זמן איסורו ועדיין לא חל ונתערב באחרים ופירש א' מהם לפנינו קודם שהגיע זמן איסורו ועיי"ש במ"ש בזה והביא כמה ראיות דכל שבעת פרישתו עדיין לא נקרא איסור אזי אע"פ שפירש לפנינו דינו כפירש שלא בפנינו ואמרינן כל דפריש מרובא פריש עיי"ש באורך (ועי' מזה בדברינו לעיל ס"ק ל"ו):

עו שרואה כשהעכו"ם לקחו ר"ל דכל שישראל אחד רואה יוצא מהקבוע נאסר לו תו ממילא אסור לכל העולם. יד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ב (ועי' בדברינו לעיל ס"ק מ"ג וס"ק נ"ד):

סעיף ב:

עז רוב חנויות מוכרות בשר שחיטה וכו'. עט"ז סק"ג ובב"ח שהתפלאו על המחבר הא מקור דין זה הוא מהרשב"א והרשב"א לא כתב דין זה דכשנתערבה באחרות בטלה ברוב רק בקבוע דרבנן משא"כ בלקח מא' מתשע חנויות דהוי קבוע דאורייתא לא מהני ס"ס כזה אלא כשפירש שלא בפנינו דאז הוי רק מדרבנן והש"ך ס"ק כ"ב תירץ דעת המחבר כיון דקבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו ע"כ גם בקבוע דאורייתא די להטריף בחד ספק אבל לא בתרי ספיקות עיי"ש ועי' בפר"ח סק"כ מה שהאריך בדברי הש"ך ומדחה תירוצו ומחזיק התמיה על המחבר עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"י מה שהאריך הרבה בדברי הש"ך והפר"ח בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בפלתי ס"ק ט"ז שכתב שדברי הש"ך הם עיקר לדינא אך לפי זה אם הי' להיפך שט' חנויות מוכרות בשר נבילה וחנות א' מוכרות בשר שחוטה והוי קבוע כמחצה על מחצה ונתערבה באחרים אף המחבר מודה דלא מהני ס"ס דהא אדרבה זולת החידוש הוי ודאי איסור עכ"ל ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' י"ז מ"ש בביאור דברי המחבר בזה באורך ועיי"ש במ"ש בזה לדינא. וע' בס' תפארת למשה שכתב בביאור דברי המחבר בזה דמיירי בט' חנויות מוכרות בשר שחוטה ובחנות א' מוכרים בשר שחוטה וגם בשר נבילה וכל א' ניכר בפ"ע ולכן מקיל המחבר כיון שיש כאן ב' ספיקות בגופא שמא לקח מהחנות של שחוטה ואת"ל שמא לקח מהחנות שיש בו נבילה שמא כשרה לקח ולכן צריך ג"כ לתערובות כדי שיהיה ג' ספיקות והרמ"א שהחמיר הוא משום דכיון דעכ"פ בשעת שלקחו קודם שנתערב הי' אסור מדאורייתא וכו' ולא הוי ס"ס גמור משום שאינו מתהפך עיי"ש וע' בס' בית יצחק הנ"ל שם סעי' כ"ד מה שהרבה להשיב על דברי התפארת למשה והוכיח דא"א להעמיס דבריו בדברי המחבר שהם הרשב"א דהרשב"א לא ס"ל כן עיי"ש באריכות:

עח לקח מאחת מהן. עי' בס' בית יצחק שם שעמד על המחקר באם נתערב חתיכה שלקח מן הקבוע בחתיכה שפי' מן הקבועה כגון שהי' ט' חנויות מוכרות בשר כשר וא'

מוכרת בשר נביל' ופירשו ב' חתיכות משתי חנויות שלא בפנינו דהם מותרים מדינא דכל דפריש מרובא פריש ואח"כ לקח ג"כ חתיכה א' ושכח מאיזה חנות לקח ונתערבה אותה חתיכה שלקח מן הקבוע באותם הב' חתיכות שפירש שלא בפנינו מה דינם אם הי' כולם חתיכות שאינם ראוים להתכבד או חהר"ל ועיי"ש במה שהאריך בזה וכתב שם כמה חילוקי דינים בזה ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז שנסתפק עוד באם הי' כאן ב' חתיכות שאינם ר"ל ואחת שראוי להתכבד ואינו יודע איזה הוא כגון שהי' ב' חנויות של היתר וא' של איסור ופירשו שנים מהם שלא בפנינו מב' חנויות וא' לקח מן הקבוע ושכח אח"כ אם החתיכה הר"ל היתה מב' החנויות שפירשו שלא בפנינו או מה שלקח מן הקבוע ועיי"ש במה שפלפל בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

עט ונתערבה באחרות. עי' בס' בית יצחק סי' י"ט שנסתפק באם לקח א' בשר במקולין ואינו יודע מאיזה מקולין לקח והלך עם הבשר למקום אחר לעיר אחרת ששם ג"כ הי' ט' חנויות מוכרות בשר כשר והוא נתן הבשר שלקח מן המקולין בחנות עשירי וכל א' ניכר במקומו ושוב לקח שם בשר במקולין ואינו יודע מאיזה מקילין לקח ונמצא שנעשה ספק השני קבוע דחנויות מה דינו להרשב"א דלכאורה י"ל שגם הרשב"א לא הקיל בדין זה כאן רק כשנתערב אח"כ בחתיכות אחרות ברוב כיון דמה"ת אפילו איסור ודאי בטל ברוב וכאן בקבוע דחידוש הוא לא מחמרינן בי' או משום דהוי ס"ס ספק א' בגוף והב' בתערובות דמותר להרשב"א משא"כ בנ"ד דגם בתערובות השניה יש כאן איסור תורה לא מקילינן ודמי לאיסור שנתערב בהיתר חד בחד ואחר כך לקח אחד מהשנים ונתערב עוד עם אחר חד בחד דקיימא לן דכגופו של איסור הוא או דלמא כיון דקבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו י"ל דדמיא לב' תערובות שכתב הש"ך להתיר בהפ"מ מטעם ס"ס ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע:

פ באחרות. פי' שלא בפנינו ומיירי הכא שלא נתערבה באחרות דעלמא דאל"כ למ"ל ס"ס תיפוק לי' דודאי איסור ג"כ בטל ברוב אם אינו ר"ל וכו' אלא מיירי כגון שקנה מג' חנויות מכל א' חתיכה א' וכל א' הוא ספק אם מכשרה הוא או. מנבילה מכת קבוע ואפ"ה כשנתערבו מותר לדעת המחבר כיון דאין כאן אלא חנות א' שיש שם בשר נבילה וט' חנויות הם רק מבשר כשר לבד והוא קנה מג' חנויות הרי ב' מהם ודאי היתר וא' ספק איסור והוי ס"ס וכו' ומור"ם ס"ל כיון דאותו שלקח הוי כמחצה וכו' הוי כודאי איסור שנתערב ולא הוי ס"ס וכו' תפארת למשה:

פא בטילה ברוב. אפי' הוא חהר"ל. עשפ"ד ס"ק ל"ג:

פב משום ס"ס. אף דבאמת אין זה דומה כלל לשאר ס"ס דהא בכאן אתה בא להתיר כולן וא"כ הס"ס סותר זא"ז דע"כ יש כאן א' דאין בו אלא ספק א' ובכה"ג היכא דסתרי אהדדי אין אומרים ס"ס כלל מ"מ העיקר בזה בדעת המחבר כיון שנתערב החתיכה אח"כ ברוב הרי מה"ת נתבטלה רק שחז"ל גזרו על דבר חשוב שלא יתבטל ברוב אמנה היכא שיכולין לעשות בכל א' ס"ס גזה לא גזרו חז"ל אע"פ שאינו ס"ס גמור ולזה מכיון הלשון שכתב בטלה ברוב משום ס"ס. יד יהודה בפיה"א ס"ק "ח ובפיה"ק ס"ק כ"ד (ועי' בדברינו להלן בדיני ס"ס ס"ק שפ"ו):

פג ויש אוסרן בכה"ג. ר"ל אם הוא חהר"ל אבל בלא"ה בודאי דלכ"ע בטל ברוב שפ"ד ס"ק כ"ג:

פד אוסרין בכה"ג עבאה"ט מ"ש מהש"ך ועיי"ש בש"ך דמבואר מדבריו דהעיקר כהרמ"א דלא מהני ס"ס בקבוע ועשפ"ד ס"ק י"ד (בחקירה הא') שעמד על המחקר בזה כיון דקבוע חידוש הוא דלא אזלינן בקבוע אפי' בתר רובא דאיתא קמן א"כ כ"ש דלא מהני ס"ס בקבוע דלא עדיף מרובא וכו' והביא מדברי הש"ך בזה עיי"ש ועי' בס' נפש אדם על החכמת אדם כלל ג' אות מ' (דף ל"ט ע"ד) מה שפלפל בדברי הפרמ"ג בזה ובמ"ש לחלק בזה לדינא עיי"ש באריכות ועי' בס' פתח הדבור חלק א' סי' ל"ב אות י"ג ובשו"ת שאילת שלום תניינא סי' י' ובספר שדי חמד בחלק הכללים מערכת הב' כלל צ"ז ובס' בית יצחק שם סי' ג' באריכות ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ו' שהאריך בחקירה זו דלפי מה דקיי"ל דקבוע כמחצה על מחצה דמי גם לקולא כגון תשע חנויות מוכרות בשר טריפה וא' בשר כשרה דאמרינן כמחצה על מחצה דמי מה יהי' אם הי' כאן ס"ס בכה"ג כגון ט' חניות מוכרות בשר ספק טריפה והספק טריפה שוה בכולן כגון ספיקא דדינא וא' מוכרת בשר כשר ולקח מאי מהן וכו' ועיי"ש במ"ש בזה בפלפול באורך ובמ"ש בזה לדינא (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ל"ה):

ועיין עוד מזה בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ג שכתב וז"ל נלענ"ד דאם הי' כאן ס"ס בקבוע ונעשה הס"ס בבת אחת וספק ראשון אינו אסור מדאורייתא כגון ט' חנויות מוכרות בשר כשר ובאחת הי' רוב בשר כשר ומיעוט טריפות וכל חנות ניכרת במקומה ולקח מאחת מהם ואינו יודע מאיזה לקח דמותר מטעם ס"ס אפי' למאן דס"ל ספק א' בגופו וספק ב' ע"י תערובות לא מהני היינו משום דגם ספק הראשון הי' אסור מדאורייתא משא"כ כאן דאפי' בחנות שיש בה איסור שם הוי הרוב של היתר ועוד דכאן באו ב' הספיקות ביחד משא"כ בספק ראשון בגופו שכבר נאסר קודם שנולד ספק הב' וכו' ולפמ"ש גם אם הי' להיפך רוב חנויות הי' בהם רוב של היתר ומיעוט של איסור ובחנות

א' הי' הכל היתר ולקח מאחד מהם ואינו יודע מאיזה לקח ג"כ מותר לפי מה דקיי"ל דקבוע הוא ג"כ לקולא וכו' ואפשר לומר דאפי' לדידן דס"ל ספק א' בגופו וספק ב' ע"י תערובות אסור מ"מ כאן בנ"ד מותר דהא קיי"ל בלא נודע ספק ראשון עד אחר שנתערב מותר כיון שבאו הב' ספיקות ביחד וגם ספק הראשון אין בו איסור תורה דהא הרוב הם של היתר אכן באם פירש משם לפנינו נראה דאין להקל כיון דכמה פוסקים ס"ל דפירש לפנינו לא הוי כמחצה על מחצה א"כ אין כאן ס"ס גמור ואף דרוב הפוסקים ס"ל דהוי כלוקח מן הקבוע מ"מ אין להקל כאן בס"ס דדמיא קצת לס"ס דאיסורא אכן אם בחנות הטריפה הי' איסור והיתר שוה בשוה ממש בזה יש לחלק לפענ"ד שבאם הי' האיסור וההיתר מעורב בחנות האסורה אף שאין החנויות מעורבין וכל חנות ניכרת בפ"ע ולקח מאחד מהם ואינו יודע מאיזה מהם לקח תליא במחלוקת הפר"ח והש"ך בכללי ס"ס דלדעת הש"ך באם נתערבו הטריפות והכשירות ביחד בחנות וכל חנות הי' ניכרת בפ"ע הרי ב' הספיקות באו ביחד משא"כ לדעת הפר"ח כל שהי' שוה בשוה ונתערבו בחנות הוי כתערובות חד בחד וכגופו של איסור הוי ולא מקרי ספק כלל. אבל בלא נתערבו בחנות א"כ לגבי בשר הפורש מן החנויות שלקח בא' מהם באו ב' הספיקות ביחד ומותר בכה"ג אפי' לדעת הש"ך שם דפסק בדין התרנגולת שאם לא נתערבו התרנגולת אסורה הביצה אף בספק טריפה היינו משום דשם הוי הספק א' בגופו והשני בתערובות משא"כ כאן ב' הספיקות אינם בגופם וב' הספיקות באים כאחת ומשם א' ובכה"ג דבחנות הטריפה הי' האיסור בפ"ע וההיתר בפ"ע אם הי' להיפך רוב חנויות מוכרות בשר טריפה ובכל א' מחצה איסור ומחצה היתר לפמש"ל דקבוע הוי כמחצה אפי' לקולא א"כ הוי כאן ס"ס גמיר אך בזה י"ל דקבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידושו ולא מהני בי' ס"ס וכו' עכ"ל וע' מזה עוד בדברינו לעיל (ס"ק ל"ה) ועיי"ש:

עוד בסוף סי' כ"ט שכתב וז"ל ומתוך מה שכתבתי יתבאר לך ג"כ דין א' דאם הי' כאן שתי חתיכות שפירשו בפנינו או שלקח מן הקבוע מתערובות חנויות למאן דסבירא ליה דהוי קבוע דאורייתא או מקבוע גמור דהוי דאורייתא לכולי עלמא ושוב נתערב בהם גם כן חתיכה אחת שפירש מן הקבוע שלא בפנינו או קבוע דחתיכות דהוי כאן רוב לאיסור ואין להתיר חתיכה אחת מהם מס"ס שמא הוא של אותה שפירש שלא בפנינו ואת"ל מב' הראשונים שמא של היתר וא"כ הוי בכל א' ס"ס באופן שהוא מה"ת מותר וספק א' בדרבנן וכמ"ש הש"ך בכללי ס"ס סי' ט"ז דז"א דכרי הם הרוב וכל א' שפירש מהם אמרינן מרובא פריש מאותם הב' חתיכות שפירשו בפנינו או שנלקחו בידים והרי יש כאן איסור ספק מה"ת ולכך אף שנתערב אותה חתיכה שפירשה מאלו השלשה

בחתיכות אחרות אינה בטלה אם הוא ראוי להתכבד דהוי ספק ראשון מה"ת ספק ב' בתערובות וכו' עכ"ל:

פה בכהאי גוני. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבמקום הפ"מ יש להתיר ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' י"ז מ"ש בזה. ומ"ש הבאה"ט הייני דוקא כשאינו אוכלן כאחד וכו' עי' בס' בית יצחק שם בסי' שאח"ז מ"ש בזה:

פו גוני. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבהפ"מ יש לסמוך על הפוסקים דפירש לפנינו אינו אלא מדרבנן עי' מנח"י כלל מ"ג ס"ק מ"א שכתב דאין לסמוך על זה להקל אפי' בהפ"מ דהעיקר כדעת רוב הפוסקים דפירש לפנינו אסור מה"ת בקבוע ממש עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט כיון דקבוע חידוש הוא קמ"ל כיון דספק הראשון אסור מה"ת לא אמרינן הכי וכו' עשפ"ד ס"ק י"ד (בחקירה הא') שעמד על המחקר דלפ"ז בט' חנויות מוכרות ספק נבילה או ספק טריפה ולקח מא' מהם ואינו יודע מאיזה מהם לקח אע"ג דהוי ס"ס אפ"ה אסיר כיון דהספק הא' מן התורה הוא עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק פ"ד): סעיף ה:

פז שלקח בשר ממקולין. כתב בפרי תואר ס"ק י"א נראה דאפי' לקח משש או משבע חנויות ואינו יודע אם לקח מחנות שיש בה איסור אם אינם חהר"ל מותרים דלו יהא שנאמר שלקח גם מן האיסור הרי הוא בטל ברוב כדין יבש ביבש. אכן אם הם חהר"ל אסיר עכ"ד ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ה שעמד על המחקר דאם הי' ב' חתיכות שאינם ר"ל וחתיכה אחת הוא ר"ל ואינו יודע איזה הוא כגון שהי' ב' חנויות של היתר וא' של איסור ופירשו שנים מהם שלא בפנינו מב' החנויות וא' לקח מן הקבוע ושכח אח"כ אם החהר"ל היתה מב' החנויות שפירשו שלא בפנינו או מה שלקח מן הקבוע ועיי"ש במ"ש בזה והעלה להקל כיון דהוי ספיקא דרבנן דהא מה"ת גם חהר"ל בטל ברובא ואף שכתב הש"ך בסי' ק"א סק"ב דדוקא אם הוא ספק אם הוא חהר"ל הוא דמקילינן בספיקו אבל בודאי חהר"ל רק שהאיסור הוא ספק מחמירין מ"מ כאן יש להקל וכו' וכאן ספק הראשון אינו אסור מה"ת דהא יש כאן ס"ס שמא הוא מאותם שלא פירשו בפנינו וכו' ואה"ל אותה שלקח מן הקבוע מ"מ שמא מותרת הוא וכו' וסיים וגדולה מזו נראה דאפי' אין ידוע לו שהג' חתיכות אלו הם מג' חנויות מיוחדות רק שב' מהם פירשו שלא בפנינו וא' לקח מן הקבוע ואינו יודע אם הם כולם מחנות א' או מב' חנויות או מג' וא' מהם היא חהר"ל ושנים אינם ר"ל נראה ג"כ להתיר כיון דעכ"פ יש כאן ב' חתיכות המותרים מדינא דתלינן דמרובא פירשו והג' הוא ספק אם הוא חהר"ל וכו' וסיים כל זה נראה לי להלכה אבל למעשה צ"ע עיי"ש:

פח ולא נודעו חתיכות הטריפה. עבאה"ט מ"ש אבל אם החתיכות עומדים בפ"ע ואיכא ספיקא בחנויות נתבאר דינו לעיל סעי' ג' והיינו בש"ך שם ס"ק י"ד נראה שדעתו כדעת הב"ח דאמרינן דין קבוע אפי' היכא דאין האיסור ניכר וידוע במקומו. אמנם הנה הפר"ח ס"ק כ"ב השיג על הב"ח והעלה דהיכא דאין האיסור ניכר במקומו לא הוי קבוע עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ג' מ"ש ע"ד הפר"ח בזה אמנם באמת דבר זה הוא פלוגתת הראשונים. ולענין דינא עי' בט"ז או"ח סי' תרע"ג סק"ו כנר א' של חנוכה שנתערב בין ב' שמשים דלא בטיל הואיל והוי קבוע עיי"ש ומבואר מדבריו דגם במקום שאינו ניכר האיסור אמרינן כל קבוע וכו' ועי' בהגהות לבושי שרד שם על הט"ז שכ' שהניחו בצ"ע עי' בפרמ"ג או"ח במ"ז שם וע' בשו"ת פנים מאירות חלק א' סי' צ"ח שהשיג להדיא על הט"ז בזה והעלה דזה לא הוי קבוע עיי"ש ועי' בשו"ת שבו"י חלק ב' סי' ל"ב שהשיב על כל דברי הפמ"א בזה והעלה דהעיקר כהט"ז להחמיר דגם באינו ניכר מקרי קבוע ועי' בשפ"ד ס"ק י"ד שהביא דברי הפמ"א והשבו"י בזה וכ' בזה תבנא לדינא כך שאם הי' י' חנויות ובכל א' מהם שור א' ונמצא בא' מן הראשים טריפות דנתערבו גוף החנויות והיינו קבוע שאינו ניכר כנ"ל יש ג' מחלוקת שמדברי הב"ח והש"ך נראה דס"ל דהוי קבוע דאורייתא אף שאין נודע באיזה חנות הי' הטריפות וכן צידד הפרי תואר סק"ו ודעת הפרישה נראה דעכ"פ הוי קבוע דרבנן ומדברי הפר"ח משמע דאפי' קבוע דרבנן לא הוי אם אינו חהר"ל ולדינא צ"ע ומ"מ בהפ"מ יש לצדד ולומר דתערובות חנויות (אפי' בחתיכה שאינה ר"ל) הוי רק קבוע מדרבנן ולא קבוע דאורייתא ונ"מ בתערובות הב' אח"כ דלא הוי הא' מה"ת וכו' אבל לומר דלא הוי אפי' קבוע דרבנן כמ"ש הפר"ח ז"א עיי"ש ועי' בשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' ק"ג מה שפלפל בזה באריכות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

פט נודעו חתיכות הטריפה. עבאה"ט מ"ש דאם יש ספיקא בחנויות וכו' ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ט שעמד על המחקר בדבר מחלוקת הפוסקים בתערובות חנויות אי הוי קבוע מה"ת או רק מדרבנן או דלא הוי קבוע כלל ולדעת הסוברים דהוי קבוע דרבנן מה יהי' אם הי' ט' חנויות מוכרים בשר כשר וא' מהם בשר נבילה ופירש א' בפנינו לדעת הסוברים דפירש בפנינו לא הוי קבוע רק מדרבנן גזירה שמא יקח מן הקבוע וכו' וא"כ י"ל דלמ"ד דתערובות חניות הוי דרבנן לא גזרו שמא יקח מן הקבוע דהוי גזירה לגזירה. ועוד חקר שם באם פירשו מהם ב' חתיכות לפנינו למ"ד דתערובות חנויות הוי קבוע דאורייתא ונאמר ג"כ דפירש בפנינו הוי כלקח מן הקבוע בידים וא"כ יש בהם ספק גמור מדאורייתא א"כ אם לקח אח"כ חתיכה שלישית מן הקבוע ונתערבה בב'

חתיכות הראשונות חוזר ונאסרו כל הג' חתיכות דעל כל הג' חתיכות יש עליהם שם ספק איסור כיון שאינו יודע בכל השלשה חתיכות מאיזה חנות נלקחו ולא לקח כל חתיכה מחנות מיוחדת משא"כ אם נאמר דתערובות חניות הוא רק מדרבנן אין כאן שום ספק איסור הורה כלל וכל הג' חתיכות מותרים מן התורה ובאם נאמר דתערובות חנויות הוי קבוע מה"ת רק פירש לפנינו הוי דרבנן ואינו דומה ללוקח בידים א"כ ב' חתיכות מותרים מדאורייתא ואז אמרינן דחתיכה השלישית שלקחו בידים בטלה בהם ברוב ואין כאן איסור תורה כלל וא"כ י"ל דיש כאן ס"ס בב' חתיכות הראשונים חדא שמא קיי"ל דתערובות חניות הוי מדרבנן ואת"ל דהוי דאורייתא שמא פירש בפנינו הוי דרבנן וא"כ כבר יצאו מידי איסור תורה ושוב בטל בהם החתיכה השלישית מדין תורה ג"כ ואפי' נודע הספק קודם שפירש החתיכה מן התערובות ג"כ דינא הכי דאם לא נודע מן הספק הרי כולם אין בהם איסור תורה בודאי דפירש קודם שנודע האיסור מקרי פירש שלא בפנינו עיי"ש:

צ חתיכות. עבאה"ט מ"ש דאם יש ספיקא בחניות וכו' ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ו שכתב דאם הי' כאן ג' חניות א' טריפה וב' כשרות ונתערבו החנויות זו בזו ותחלה פרשו ב' חתיכות מב' חנויות שלא בפנינו ואח"כ לקח חתיכה א' מחנות השלישית יש לחקור די"ל כיון דבעת שלקח השנים אז לא הי' ספק על כל הג' חנויות והספק הי' כ"א על ב' חנויות לבד אם נלקחה מזו או מזו וי"ל דמקרי ספק השקול ולא שייך לומר דמרובא פריש ואף שאם הי' איש א' לוקח משם הוי אמרינן דאותה החנות הוא מהרוב החנויות הכשרות מ"מ לאותו אדם כיון שהחזקנו אצלו כעת שלקח הב' אנו אומרים שמא הראשונות היתה מהאיסור והב' מרוב הכשרות וכן בחתיכה הג' שלקח מן הקבוע לולא דאמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה הוי אמינא ג"כ דהוא מהרוב ורק עתה כעת שיש כאן כל הג' ויש בהם א' דאסורה בודאי אמרינן דשפיר בטלה בב' דהיתר כיון שאינן ר"ל וכו' אך אם לא נתערבו כאן מכל החנויות כי אם מר וב מהם בודאי דמותר אפי' בחתיכה הראויה להתכבד דעל כל א' שפירש שלא בפנינו אמרינן מרובא פריש ואף שעכשיו יש כאן מרוב חנויות לא אמרינן אסורא ברובא איתא וכו' עיי"ש. וכתב שם עוד בסי' שאח"ז וז"ל ועוד נראה לי דגם לקולא דינא הכי דאם חוזרים ומתערבים דינם כפי מה שהם עתה כגון שהי' כאן שלשה חנויות ב' כשרות וא' אסורה ולקח מכל חנות חתיכה בידים ואינו יודע מאיזה מהם לקח דאם לא הי' ראוים להתכבד מותרים אף שבעת שלקח כל אחת היתה אסורה מדאורייתא מספק דכמחצה על מחצה דמי מ"מ עכשיו כיון שנתערבו כל השלשה חתיכות והם מג' חנויות והרי יש כאן ב' שמותרים

ודאי וא' אסורה ודאי ובטלה ברוב כיון שאינם ר"ל ואפי' היתה ידוע בין כל או"א מן הספק נא אמרינן כבר חל עליהם שם איסור וכו' וסיים ולפ"ז נראה דכ"ש בלא נתערבו כלל מכל החנויות כגון שהי' ט' חנויות כשרות וא' טריפה ולקח מט' חנויות א' א' בזה אחר זה ג"כ מותרים דהרי עכ"פ נתרבו כאן רובא להתירא. וכל זה הוא כשלא הי' חהר"ל אבל אם הי' חהר"ל ולקח ג"כ מכל חנויות א' א' בזה אחר זה עד שנתרבו לרובא בזה נראה דאסורים אף שיש כאן רוב כשרות מ"מ כיון דאמרינן כל קבוע כמחצה על מחצה דמי אין לנו לתלות דכל הרוב הם כשרות אלא הוי ספק השקול רק דבחתיכות יש כאן רובא להתירא ומ"מ ספק השקול הוא אם יש כאן חהר"ל וכו'. ועיי"ש עוד בסי' כ"ח שכ' ועוד נלענ"ד דאם הי' כאן ג' חנויות ב' מהם מוכרות איסור וא' מהם של היתר ולקח תחלה מן הקבוע מב' חנויות דמה"ת הם רק ספק איסור דקבוע כמחצה על מחצה דמי הוי מה"ת גם לקולא ואח"כ פירש עוד חתיכה מן השלישית שלא בפנינו ולא נודע מאיזה חנות היתה הנפרשת שלא בפנינו ומאיזה הי' הב' שלקח בידים וזה יודע שהי' שלש חנויות דאין לומר דמקרי רק ספק איסור כיון דב' מהם הם רק ספק והג' בטלה בהם דלא מיבעיא אם לא נודע הספק שלהם עד שנתערבו כל הג' ביחד דבכה"ג ודאי לכ"ע לא אמרינן חוזר וניער כיון שבשעת הידיעה יש כאן ב' חתיכות של איסור בודאי ונמצא הרוב של איסור אלא אפי' אם נודע הספק הראשון בתחלה דכבר נקרא עליהם שם ספק איסור לבד מ"מ אח"כ אמרינן חוזר וניער וכו' ולפי זה נראה דאפי' ספק אצלו שמא נלקחו כל הג' חתיכות מחנות א' או מב' שהם בספק אפ"ה אין לדונם הספק איסור לבד דמ"מ יש בהם ס"ס לאסורא שמא הוא טריפה ושמא גם הספק הוא טריפה וכו' וכו' אכן אם הי' ב' חנויות בכל א' ספק איסור ובחנות השלישית היתר ודאי ולקח תחלה מכל חנות ב' חתיכות ואח"כ לקח ג"כ חתיכה שלישית ונתערבו כולם ביחד בזה יש לדין ולהכשיר יכו' אמנם לפ"ד הש"ך בכללי ס"ס שכתב דהיכא דספק א' נוטה יותר לאיסור מלהיתר לא מיחשב לס"ס ולא מהני מה שספק א' לבד הוא שקול דבעינן שיהי' שניהם שקולין דוקא ובנ"ד כיון דהשתא שנתערבו כל הג' חתיכות ביחד יש בהם רובא שאין בהם ספק וא' שיש בו ספק השקול א"כ נוטה לאיסור יותר מלהיתר ואין להתיר וכ"ש אם פירשו כל החתיכות שלא בפנינו דמתחלה הי' כל א' רק ספק לבד וכיון דאמרינן מרובא פריש א"כ עדיין לא חל עליהם שם היתר וא"כ ממילא אף דעכשיו יש ג' חתיכות ורובא נוטה להתירא ג"כ אין להתיר מטעמא דכתיבנא עיי"ש באריכות:

צא הטריפה. עבאה"ט ועי' פלתי סוף ס"ק י"ב שכתבו דכל שעכ"פ ישראל א' רואה ומכיר אע"פ שהלך לו ואינו לפנינו לשאול אותו אפ"ה לא שייך ביטול והוי קבוע עיי"ש

וכ"כ בשפ"ד ס"ק ל"ג אגב אורחי' בפשיטות עיי"ש וכ"כ שם בס"ק י"ד בחלק הב' עיי"ש אמנם החו"ד בביאורים סק"י השיג על הכו"פ בזה מדברי הש"ס נזיר דף י"ב דמשמע להיפך ועוד דא"כ אם נאמר אדם שנודע ומכיר איזה בהמה טריפה בעולם ואם יבא לידו ויכירנה שוב יהי' אסור לכל העולם לשחוט בהמות או אם ידוע שיש ממזרת בעולם יהי' אסור לכל העולם לישא אשה דהא ידועה הממזרת אלא ודאי כל הדין שאין אצלו בשעת לידת הספק או אח"כ איסור והיתר ידועים במקומם לא הוי קבוע עכ"ל ועי' בס' בית יצחק הנ"ל סי' א' שכתב לתרץ קושיות החוו"ד מעל הכו"פ וכתב דבר חדש דבודאי דלא שייך קבוע כי אם כשידוע שבמקום שרוצה ליקח א' מן התערובות יש שם בודאי איסור ויכול לבא לידי איסור כמו שיכול ליקח ההיתר כגון בעיר א' שבמקום א' שקונים שם בני אדם בשר יש חנות אחת בקביעות שיש שם נבילות וא"כ הרי יש כאן במקום שהוא יכול ליקח כעת ודאי איסור והרי יש כאן ספק אם יקח באיסור או ההיתר ורק דעל הרוב יקח היתר בזה אמרינן כל קבוע וכו' משא"כ כשיש איסור בעולם ואינו יודע באיזה עיר הוא האיסור באופן שבעיר שדרכו ליקח שם בשר אין שם ודאי איסור הרי לא אקבע שם איסורא ומהיכא תיתי נחזיק שם איסור ואף שאין דלתות העיר נעולות מ"מ אין זה ודאי שיבא האיסור לעיר הזה ושמא האיסור הוא בעיר אחרת ואין זה מקרי איקבע איסור וכו' וסיים וא"כ לפענ"ד אין לדחות דברי הכו"פ והוא ספיקא דדינא עכ"ל ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ב' מ"ש בזה וכתב דבע"כ צריכין לחלק בענין זה דדוקא בזורק אבן וכיוצא בו דהאיסור וגם המכירו הי' בפנינו ואינו חסר רק גילוי מלתא שיאמר לנו שהוא ישראל ושהוא הנסקל והי' ראוי להתגלות הדבר אלו היינו שם בשעה שהלכו להם ואינו אלא גילוי מלתא בעלמא וכו' משא"כ באשה שאין האיסור לפנינו וגם לא המכירין ויכול להיות שלא יתגלה לעולם בודאי נקרא לא ניכר האיסור וה"ה בממזרת אם יש באמת השש הממזרת בעיר ההוא שאפשר לבא לידי גילוי מלתא לעולם בודאי יאסור לישא שים אשה עד שירצה זה העד את האשה ויאמר שאינה הממזרת וכן בבהמה אכן אם אין העד המכיר כאן הוי כלא ניכר האיסור כיון שאינו בפנינו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"א ובפיה"ק ס"ק כ"ט שמדחה לגמרי דברי החוו"ד הנ"ל והעלה דהעיקר כהכו"פ והפרמ"ג לדינא אך כתב דמ"מ י"ל דהיכא שידענו שלא יבא לעולם לידי הכרה ה"ז בטל וסיים בצ"ע עיי"ש: (צב) הטריפה. עבאה"ט ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בסוף פתח השער (בד"ה ונ"ל) שהעלה דאפי' אם נימא דבתערובות חנויות אם יש א' בסוף העולם המכיר בחנות האסורה מקרי קבוע דאורייתא מ"מ בתערובות חתיכות אפי' יודע שיש א' בעולם היודע ומכיר החתיכה האסורה רק שא"א לו לידע ולחקור אותו האיש

לא מקרי קבוע דאורייתא והסברה לחלק ביניהם פשוט הוא דדוקא בחניות שאין שייך בהם ביטול רק דהתורה אמרה אחרי רבים להטות אמרינן כל דפריש מרובא פריש אבל האיסור נשאר במקומו ולא נקרא שם היתר עליו לכך כל שיש א' בעולם המכירו בודאי אסור הוא לכך גם לאחרינא אסור דאין שייך לומר שדבר א' יהי' מותר מה"ת וג"כ אסיר מה"ת משא"כ בתערובות חתיכות דשייך בו ביטול ונהפך האיסור להיתר כיון שהכל שלו והתורה התירה לו לאכול כולם בבת אחת א"כ מה בכך שא' יודע האיסור והלא זה הדבר אינו של אותו האיש היודע מן האיסור ואצלו לא שייך ביטול וכו' עיי"ש ועי' בס' יד אלימלך סי' א' שנשאל בשו"ב דמתא שלקח הטחולים מהעגלים כנהוג ונתערבו כל הטחולים ואח"כ נודע שישראל א' שמכר עגל א' לא ידע אם עבר עליו שמונה ימים והשו"ב מכר הטחולים לכמה בני אדם ואחר שכבר נתבשלו כל הטחולים נודע וכ' שם דאף דהטחול הוי דבר שבמנין וגם אפשר דהוי חהר"ל ובפרט לאחר שכבר נתבשל אפ"ה יש להתיר הכל כדקיי"ל בסעי' זה דאם לקחו קודם שנודע התערובות מותר מטעם כל דפריש מרובא פריש ואין חוששין שמא יקח מן הקבוע קודם שנודע התערובות והגם דבנ"ד ידע המוכר שלא ראה את העגל ואינו יודע אם עברו עליו שמונה ימים מ"מ הנה במ"ז סק"ח מביא בשם הפנים מאירות שלענין מפיל א' לים כל שלא נודע לבעלים קודם שנפל אף שאחרים ידעו לא קנסינן הגם שהפרמ"ג חלק עליו וגם כ' שלענין פירש קודם שנודע התערובות מודה הפנים מאירות שצריך שלא ידע שום אדם אפשר כוונתו שלא ידע שום אדם מהתערובות ספק טריפה בחתיכות אבל באם לא ידע מהתערובות רק ידע שמונח במקולין באיזה מקום חתיכה ספק טריפה ולא ידע שנתערב עם עוד חתיכות אפשר בכה"ג לא מקרי נודע וכן משמע לשון המחבר והש"ך ס"ק כ"ח וא"כ בנ"ד הגם שהמוכר העגל ידע שלא ראה הישראל את העגל מ"מ הרי לא ידע אם נתערב להשו"ב הטחולים בין שאר הטחולים א"כ זה ג"כ מקרי קודם שנודע התערובות גם יש לצרף לזה דעת הב"ח המובא בש"ך סי' ק"ט ס"ק י"ט שמתיר אפי' קודם שנודע התערובות אם בישל בשני קדירות א"כ כאן שמכר הטחולים לכמה בני אדם אפי' נודע אחר שנתבשלו הוי כמו בישל בשני קדירות והגם שהש"ך חולק שם על הב"ח אך בכאן בדבר שהוא אסור רק מדרבנן אפשר דמודה ע"כ יש להקל אמנם אם השו"ב בישל בביתו כל הטחולים ביחד בקדירה אחת ונודע אחר הבישול הגם שהתערובות קשה להתיר אבל הכלים כמדומה לי שיש להקל אחר מעל"ע והגם שהלב"ש אינו מתיר הכלים שבישלו בתוכן בשר עגל שלא ידע אם עבר עליו ח' ימים רק באם נודע אחר מעל"ע מ"מ בנ"ד שהי' ע"י תערובות כמדומה לי שיש להקל אחר מעל"ע וכל זה הוא בעובדא כנ"ל אכן אם נודע

אח"כ שעגל א' נטרפה ע"י איזה ספק טריפה הנה אע"פ שהש"ך להלן בכללי ס"ס אות א' מתיר בהפ"מ וסעודת מצוה בלא נודע והמנח"י מתיר גם בהפסד קצת מ"מ זה לא שייך רק ביבש ביבש אבל לא בבישול דבבישול לא שייך ס"ס וכו' ולכן בנ"ד הנה אם נתבשל עם עוד בשר שאינו מינו אז הבשר והרוטב והקדירה אסורים אבל אם נתבשלו רק הטחולים בלא בשר אחר הטחולים מותרים והרוטב והקדירה אסורים. ואם נמלחו עם עוד טחולים ושאר. בשר ונודע מהטריפות אחר המליחה אז המין במינו יש להתיר חד בתרי רק קליפה צריך ובדיעבד אם נתבשל גם בלא קליפה שרי אבל זה שאינו מינו אסור אפי' בהפ"מ עכת"ד ועי' בדברינו לעיל סי' ק"ט (ס"ק ס"ה) ולהלן בריש דיני ס"ס (ס"ק רל"ז):

צג הטריפה. עבאה"ט ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע שה סי' ב' שעמד על המחקר לפמש"ל דכל שיש א' שיודע בקביעת האיסור יש להחמיר מה הדין באם בעל החנויות המוכר הבשר ידע מקום קביעות הבשר האסור ומת המוכר ועכשיו אין בעולם מי שיודע מקביעות האיסור אם נאמר כיון דבשעה שהי' המוכר חי הי' כאן איסור תורה על כל החנויות וא"כ אחר שכבר נאסרו לכל אדם שוב אין חוזרין להתירן אחר שמת או דלמא כיון דבשעה שבא א' ליקח כבר מת המוכר ובכל הבישולים אזלינן בתר שעת הידיעה כעת וכיון שעכשיו אין נודע לשום אדם הקביעת היתר לכל ואת"ל דבכה"ג מותר יש להסתפק עוד אם בא א' ליקח מן הבשר מן הקביעות בשעה שבעל החנות שבו הטריפה הי' חי וא"כ אז נאסר לו ליקח רק שלא הי' האיש בביתו לשאול ממנו ולא הספיק ליקח הבשר עד שמת בעל החנות אם חוזר אצלו להיתר או לאו ועיי"ש במ"ש בזה וכתב דהוא רחוק מן הדעת שמה שהי' אסור מתחלה וחזר מאיליו להיתר בלי שום סיבה וטעם כלל רק במיתת הבעלים אמנם אח"כ מביא מדברי הפרי תואר סק"ו שכתב דלדעת הסוברים דבעינן נודע האיסור אפי' נודע פעם א' ושוב נשתכח שוב לא מקרי קבוע וא"כ ממילא דה"ה באם מת היודע דבטל דין קבוע עיי"ש:

ועיי"ש עוד בסוף הסי' שהוכיח מדברי הפרי תואר סק"ו דבכ"מ בעינן עכ"פ שיוכל האיסור להוודע לפנינו רק שהלוקח לא ידע השתא בזה אמרינן דכל שים א' שיודע הו"ל קבוע אבל אם הוא בגוונו שא"א לברר פה לפנינו אז אף שיש א' בסוף העולם מי שיודע מן הקביעות לא מקרי זה קבוע וכתב שהוא מלתא דמסתברא ובזה עולים כל הסוגיות כהוגן והוא מלתא מציעתא בין דעת אחרונים וכן נכון עיי"ש:

צד ואינו יודע מאיזו לקח. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"כ ובפיה"ק ס"ק כ"ח וסק"ל דהמחבר מיירי בע"כ שנמצא כמה חנו ות מוכרות בשר ואח"כ נמצא טריפות במקילין

(שהוא בית מטבחיים שמשם לוקח כל בעל חנות בשר לחנותו) ולא ידעינן מאיזה בהמה הוא ולהכי נקט המחבר לשון זה ואינו יודע (ר"ל שהבעל החנות אינו יודע) מאיזה לקח אע"ג דכל שלא נודע עדיין מהבהמה הטריפה שנתהוה בהמקולין ממילא א"א לידע. ואע"פ שיודע מאיזה לקח אפ"ה אינו יודע אם מהטריפה לקח או מהכשרה וגם מסתמא יודע המוכר מאיזה בהמה מכר לו. מ"מ נקיט כן משום דצריכין שבעת הלקיחה לא הי' עוד אפשר לידע אבל אם בשעת הלקיחה הי' אפשר לידע רק אח"כ נתערבו המעיים ועי"ז א"א לידע שוב איזה הוא הטריפה דין אחר להם עיי"ש: (צה) כל מה שלקחו. עשפ"ד ס"ק ל"ז (בחקירה הא') שעמד על המחקר בהא דמתירין כאן כל מה שלקחו קודם משים דהוי כפירש שלא בפניני ונולד הספק במקום הקביעות מה הדין אם לקח א' מהם רוב מהבשר שבמקולין וכ' וז"ל ואשיב בקצרה בחקירה הא' נראה לי אם נטל א' מהם רוב ע"ד משל ג' בהמות וא' לקח ב' ודאי אף קודם שנודע התערובות אסור דלא עדיף מפורש שלא בפנינו לאחר שנודע ובפירשו ארבעים וששים הארבעים מותרים והששים אסורים דאיסורא ברובא אשתאר כדבעינן למימר לקמן סעי' ח' וה"ה כאן ואף דהב' האחרונים קודם שנודע שרי מ"מ בלקח רוב בב"א אמרינן איסורא ברובא איתא לחומרא עכ"ל ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ל"ב שכ' בפשיטות דאפי' לקח רוב בב"א ואפי' קודם שנודע הספק אמרינן ג"כ דהאיסור נשאר אצל המוכר עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ל"ו מה שהרבה להשיב ע"ד הבינת אדם בזה והעלה דלא מיבעיא אם פירש הרוב קודם שנודע התערובות דבידאי אמרינן דאסורא ברובא איתא והרוב איסורים אלא אפי' אם פירש הרוב לאחר שנודע הטריפות אם פירש בבת אחת או בזה אחר זה קודם שנעשה מעשה ג"כ אמרינן איסורא ברובא איתא וגם המיעוט שנשאר ג"כ באיסורו עומד עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סי' נ"ז שנשאל בעובדא ששחטו עשרה בהמות כשרים במטבחיים ולקחו מהן ז' בהמות למקולין ובבית המטבחיים נשאר ג' והבני מעיים מכל העשרה בהמות נשארו במקום א' ואח"כ נמצא בטחול אחד מחט באופן דהוי ודאי טריפה וכתב שם דלכאורה הדין מפורש בסי' ק"י דמה שפי' קודם שנודע התערובות מותר דאין אומרים קבוע למפרע אבל מכאן ולהבא אסור ליקח מן התערובות אפי' חתיכה שאינה ר"ל אבל כד דייקינין שפיר אשכחן שאין זה דומה לדין הנ"ל דנידון דידן שאני שאין כאן קבוע כל עיקר דהכא ליתא לקבוע כלל דהא בשלש בהמות שנשארו בבית המטבחיים ליכא קבוע מאחר שפירש רובן של הבהמות ולא אתחזק איסור בקבוע כלל אפי' בהז' בהמות שלקחו להמקולין ואע"ג דאיכא למימר איסור ברובא איכא מ"מ אין כאן דין קבוע כיון דלא ניכר

האיסור במקום קביעתו והשתא לא אתחזק איסור בקבוע במקולין כלל ולא יהא אלא ספק קבוע מ"מ הלא קיי"ל דהיכא דלא ניכר האיסור במקום קביעתו אפי' אם הי' כאן ודאי איסור אינו אלא מדרבנן והשתא דהוי ספק הו"ל ספיקא בקבוע דרבנן והדרן לכללא דחד בתרי בטל ביבש ביבש אפי' בחהר"ל כל שאין האיסור קבוע ועיי"ש עוד בסי' נ"ח ונ"ט וס' שכתב עוד לחזק דבריו בזה דכיון דלא אתחזק איסור כלל בבית המטבחיים עד שפירש רוב התערובות אין לנו להחזיק איסור במיעוטו בכה"ג דלא הוי רק קבוע דרבנן עיי"ש באריכות:

צו מה שלקחו. עפת"ש סק"ד מ"ש מתשו' ח"ס דכ"ש אשה אחרת שהגביהה לשם קנין ונשתנה מרשות לרשות דודאי מקרי פירש ועי' בחכמת אדם שער רוב וקבוע דין ק' ובבינת אדם שם סי' ט' שכ' דבמקום שמוכרין אווזות בשוק על השלחן ונמצא אחת מהן טרפה אע"פ שאווזא אחת מונחת לבד על השלחן ע"פ מקרה שהניחה לבדה לא מקרי פירש אבל אם נפלה אחת מהם על הקרקע זה מקרי פירש לכ"ע עיי"ש ולפי דברי הת"ס הנזכר ממילא דבנידון של הח"א אפי' נפלה לגמרי על הארץ כל שלא נפרשה ע"מ שלא להחזירה עוד למקום קביעתה לעולם לא מקרי פירש ואסור ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ל"ד מ"ש בנדון של הח"ס וכ' דאפי' נגמר המקח והעכו"ם שילם הדמים מ"מ כיון שבשעה שלקח לידו עדיין לא נגמר המקח לא מקרי פירש במה בשילם אח"כ המעות אף שע"י התשלומי המעות נגמר המקח מ"מ הרי לא נשתנה החתיכה ממקומה ודבר זה שנכנסה החתיכה לרשות העכו"ם הלוקח נעשה ממילא ע"כ לא נקרא פירש דהא זה ודאי דאם הי' המוכר מוכר חתיכה א' ע"י קנין סודר וכדומה ועדיין היא מעורבת עם שאר הבשר רק שהקונה מכיר החתיכה שקנה אותה בודאי דזה לא מקרי פירש כלל א"כ ה"ה הכא שבעת שלקח לידו הבשר לא הי' מקרי פירש ובמה יהי' נקרא אח"כ פירש אכן אם לא לקח העכו"ם החתיכה לידו עד שנגמר המקח ופרע המעות להמוכר ואח"כ לקחו לידו אז לכאורה נראה דלכ"ע אף שעדיין לא יצא העכו"ם מן המקולין מקרי פירש דהא עתה נשתנה ע"י שלקחו ממקומו של המוכר לידו ונמצא דהוי פירש גמור אבל לדינא ז"א אלא נראה דאפילו בכה"ג לא מקרי פירש דכל שהוא עדיין בהחנות שדרכו להיות שם וזה הוא מקומו מתחלה ודרכו להיות שם מטלטל אנה ואנה אף שנשתנה מרשות לרשות לא מקרי פירש דאין הדבר תלוי בחילוק רשות מוכר או קונה דהעיקר דין פירש הוא רק כשנפרש למקום שלא הי' מתחלה דרכו להיות עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק ס"ד) מ"ש עוד מזה ועי' בשו"ת נפש חיה חיו"ד סי' מ"ט שהרחיב הדיבור בזה בעובדא שבא לפניו באשה אחת שהיה לה שמונה אווזות שחוטות ונתערבו הב"מ ונמצא קורקבן

א' ניקב וקודם שנמצא הטריפות בקורקבן לקחה האשה אווזא אחת ובשלה ואכלו ממנה והאווזות כולם הם בחדר א' והבישול הוא בחדר אחר והאריך טובא בענין זה אם זה שלקחה האווזא לבית הבישול ובשלוהו הוי בכלל פירש והביא דברי הח"ס הנזכר במה דפשיטא לי' דלכ"ע לא בעינן שיצא מתיך הבית וגם במה שכתב דבעינן שיפרוש ע"מ שלא יחזור לעולם למקום הזה והעיר מכמה מקומות דמשמע להיפך מדבריו והביא גם דברי החכמת אדם הנזכר דגם בנפלה לארץ מן השלחן הוי פירש ולדינא סיים דלכתחלה בעינן ג"כ שיפרוש למקום שאין דרכו לנוח שם ולהיות שם בקביעות ואם יש תרתי למעליותא שהפריש' אותה ע"מ שלא להחזיר' עוד וגם למקטם שאין דרכו לנוח שם אז אע"פ שלא יצא מן הבית מותר לכ"ע אכן אם לא הי' רק חדא למעליותא שהפרישה אותה ע"מ שלא להחזירה עוד רק למקום שדרכו לנוח שם במקום הזה וכן להיפך אם הפרישה למקום שאין דרכו לנוח שם ולא על דעת שלא להחזירו עוד אין להתיר רק בהפ"מ ובעובדא דהחכמת אדם שנפל על הארץ מעל השלחן אין להקל רק לצורך גדול ולצורך שבת או בצירוף היתר אחר עיי"ש באריכות:

צז שלקחו עפת"ש סק"ד ועשפ"ד שם שהביא מעשה שאירע בקהלה אחת שג' קצבים שחטו ה' בהמות א' שחט ג' בביתו וב' קצבים שחטו אחד אחד בביתם ומשם נשאו. הבשר למקולין ולקחו הקונים בשר לכבוד שבת וא' לקח כל הבני מעיים מהה' קצבים וא' קנה כל הה' ריאות ואח"כ נודע שא' מהדקין נמצא בו נקב מפולש וקרום מחמת מכה עליו כעין כובע ומסופקים שמא הי' השומן סותם שם וכ' שאותן שלקחו מקצב שיש לו שלש בהמות בחנות שלו מותר ממ"נ אי הטריפה בשל ב' קצבים הרי שלו מותר ואי הטריפה בשלו הרי בטל מדין תורה חד בתרי בחנות שלו וכו' והדין מבואר בסעי' ה' כל מה שלקחו קודם שרי אמנם אותן שלקחו מהב' קצבים לכאורה תלוי בפלוגתת הפוסקים שהביא הש"ך ס"ק י"ד אי תערובות חנויות הוי קבוע דאורייתא ולהרא"ה וסייעתו דס"ל דתערובות חנויות הוי קבוע דאורייתא לא אמרינן כל מה שלקחו מקודם שרי ולאידך פוסקים דס"ל דתערובות חניות אינו אלא מדרבנן שרי אמנם נראה דכאן לכ"ע מותר חדא כיון שאין ברור שיש חנות א' טריפה דשמא בהקצב של שלש בהמות הי' הטריפה וא"כ תו לא הוי קבוע דאורייתא גם להרא"ה וסייעתו ועוד דהוי ס"ס שמא משל ג' בהמות הי' ואת"ל משל ב' שמא לקח מחנות הכשרה מאותן ב' קצבים ולא הוי ס"ס משם א' דספק הב' מחמיר יותר מספק הא' דכשאתה אומר דמשל שלש לקח הותרו כולן (עי' בדברינו להלן בדיני ס"ס ס"ק רפ"ב) וכל זה הוא בהי' בהמה א' ודאי טריפה אכן בנ"ד שהי' רק ספק טריפה דשמא הי' השומן סותם אפי' שחטו כל א' רק

חדא בהמה יש להתיר בהפ"מ או לכבוד שבת מטעם ס"ס שמא הלכה כאותן הסוברים דתערובות חנויות לא הוי קבוע ואת"ל דהלכה כהרא"ה אכתי שמא האינו ר"ל טריפה וכל זה לענין הבשר אבל לענין המעיים שלקחן אדם א' מותר מטעם ביטול ברוב דב"מ אינן חהר"ל עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ל' מה שהאריך בדברי הפרמ"ג הנזכר במה שנראה מדבריו שהבהמות של הקצב הא' בעל השלש בהמות הם אסורים מדינא אפי' חתיכות שאינם ראוים להתכבד מגזרה שמא יקח אותם הר"ל שאין הכל בקיאים בדין הנזכר בסעי' ה' והעלה דלדינא נראה דמותר אפי' אותן שהם ר"ל שהרי יש כאן ס"ס שמא הוא אצל ב' הקצבים של א' א' ואת"ל בשל ג' בכל א' אמרינן שמא היא הכשירה וכולם מותרין וכו' ועוד נראה דאפי' למ"ש דמקרי תערובות חנויות וס"ל דתערובות חניות הוי קבוע דאורייתא מ"מ כאן לא הי' איסור תורה מעולם דתיכף שנולד הספק יש כאן ס"ס וא"כ אותם של זה ששחט ג' בהמות מותר הכל בין קודם שנודע הספק בין לאח"כ ואפי' הם חהר"ל ואותם של שני הקצבים האחרים יש לעיין וכו' וכו' אכן אם לקח אדם שלשה חתימת א' משל בעל השלש בהמות וב' משל שנים האחרונים אם לקח מהם קודם שנודע הספק לפמש"ל דאם לקח רק מא' מהם מותר י"ל דכאן כולן מותרים דבכל חתיכה יש כאן ס"ס וכו' אמנם זה דוקא אם ב' החתיכות שלקח בתחלה משל ב' חנויות לא הוי חהר"ל וא"כ יש כאן ספק איסור בב' תערובות וכו' וכיון שיש כאן ספק אם הי' בשל ג' הוי כמו ספק חהר"ל דמתחלה בא הספק ולכן מותר וכו' אבל אם הי' כל השלשה חהר"ל דאז ממ"נ יש כאן איסור למאן דמחמיר בב' תערובית וכו' ונראה דאפי' למאן דמיקל בב' תערובות יש להחמיר כאן דדוקא אם בודאי הי' ב' תערובות אז מקילין משא"כ כאן דיש ספק לומר שמא האיסור הוא בשל ב' בהמות ואין כאן אלא תערובות אחת אין להקל וכ' שם עוד בזה וז"ל ונ"ל לחלק בזה אם לקח החלה משל אותו בעל ג' בהמות וא"כ חתיכה הזאת שלקח יצאה מידי איסור תורה בודאי אף את"ל שהי' שם האיסור כבר נתבטל חד בתרי ושוב אח"כ לקח משל ב' בהמות מכל א' חתיכה אחת בזה אחר זה ותחלה עירב השניה עם הראשונה ואח"כ עירב גם השלישית עמהם והב' הי' חתיכות שאינם ד"ל מותר דאין כאן ספק איסור תורה מעולם ויש כאן ספק דרבנן וכו' אבל אם לקח תחלה משל ב' שיש לכל א' רק בהמה א' וכו' כיון דעדיין לא חל על שום א' מהם שם היתר ואדרבה על כל א' הי' חל שם ספק איסור תורה וכו' וא"כ הרי נתערב איסור דאורייתא חד בחד ונעשה ספק דאורייתא ואף שאה"כ שוב עירב עמהם חתיכה שלישית ממה שלקח מבכל ג' בהמות ונעשה דרבנן אינו מועיל כל שנודע הספק תחלה אמנם למאן דס"ל דתערובות חנויות הוי רק מדרבנן ומדאורייתא

אמרינן כל דפריש מרובא פריש הרי בעת שלקח הב' חתיכות הי' מותרין מה"ת ואסורים רק מדרבנן ואח"כ כשעירב שם חתיכה הג' הרי יש כאן רוב היתר וכו' ולכן יש להקל עיי"ש באורך:

צח קודם שנמצאת הטריפה מותר. ומ"מ אין להתיר בזה אלא אם עכ"פ רוב בהמות בהמקולין הי' כשרות אבל אם נמצא שרוב בהמות מהמקולין הי' טריפות באופן שרוב החנויות הי' מוכרות בשר נבילה למפרע בזה פשוט דאף מה שלקח קודם שנודע הטריפות אסור דאע"ג דקיי"ל דדין קבוע הוא בין לקולא ובין לחומרא מ"מ כין דהכא ליכא למימר כל דפריש הו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא וזה פשוט. פר"ח ס"ק כ"א:

צט מותר. עבאה"ג מ"ש פי' והוי כדין תערובות יבש ביבש דחד בתרי בטל ועי' בשו"ת גנת ורדים הספרדי חיו"ד כלל א' סוף סי' י' שהרב מהרד"ג ז"ל העמיד יסוד על דברי הבאה"ג בזה לדחות דברי שני חכמים שהתוכחו בענין זה עיי"ש. אמנם יעוין בשלחן גבוה ס"ק כ' שהתפלא ע"ד הרב מהרד"ג הנ"ל כי אין להעמיד שום יסוד ע"ד הבאה"ג בזה שדבריו תמוהין דאיך מדמה זה לדין תערובות יבש ביבש דחד בתרי בטל דשם מיירי בחתיכה שאין ר"ל משא"כ כאן דמיירי בחהר"ל עיי"ש:

ק מותר. עפת"ש מ"ש בעובדא דק' ווילנא והביא פלוגתת החלקת מחוקק והבית הילל והפר"ח ושאר אחרונים אם יש להורות על חצי בהמה שהיא במקולין שהיא מותרת והחצי השני שבבית טריפה ודברים אלו נדפס בשו"ת גאוני בתראי ונמצא שם שתי חשובות בדבר הזה בסי' ה' וסי' ו' תשו' הגאון בעל חלקת מחוקק ז"ל והגאון מו"ה יהושע העשיל ז"ל הנזכר ככתבם וכלשונם עיי"ש ולענין דינא עי' בבל"י ס"ק כ"ג שהחמיר ג"כ כדעת הבה"י דהחצי שבחוץ נמשך לפנים אמנם במנח"י בסלת למנחה כלל מ"ג והכו"פ אות י"ט כתבו לדינא כהפר"ח ושורש פלוגתתם תלוי בפלוגתת הט"ז סק"ה עם הנקה"כ באם נחתך מקצת מן הכבש שדעת הט"ז שא"א להתיר מקצת כבש א' שנחתך ואינו חהר"ל ולאסור הנשאר ממנה שלא נחתך והוא חהר"ל והנקה"כ חולק עליו וע"ל במ"ז סק"ה מ"ש בפלוגתת האחרונים בזה והעלה דלדינא יש לחלק דבנידון של הט"ז בחהר"ל שנחתך מקצתו יש להחמיר באין הפ"מ כהט"ז ולאסור אף ליחיד בביתו אמנם במעשה דק' ווילנא דמטעם פירש קא אתינן עלה יש להקל כדעת הפר"ח וסייעתו עיי"ש ועי' בס' מי נדה (מהגאון מהרש"ק ז"ל) בריש פ"ק דנדה שהביא ראי' לדעת האוסרין אבל בהשמטות שבסוף הס' שם ובחיבורו עבודת עבודה על מס' ע"ז דף ל"ב ע"ב הביא ראי' לדעת המכריעין דמה שפירש קודם הספק מותר ומה שפירש אח"כ אסור עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' נ"ה ונ"ו שהרבה ג"כ להשיב ע"ד הט"ז הנזכר

והעלה דהעיקר לדינא כדעת הפר"ח דחתיכות שפירשו ושאינן ר"ל מותרין אף שנשאר עוד מאותה הבהמה בקביעות עיי"ש באריכות. ועי' עוד במ"ז שכתב דמ"מ גם בנידון של הט"ז אין להחמיר גם באין הפ"מ אלא אם בודאי נשאר מקצת מן הטריפה שלא נחתך אבל בספק כגון שנתערבו ב' חתיכות טריפה בין ששה כשרות ונחתכו ב' לא חיישינן שמא נחתכו א' מהכשירות וא' מן הטריפות ונשאר חתיכה טריפה דמספיקא אין לאסור עיי"ש:

ועיין עוד במ"ז סק"ה שכ' שיש לחקור אם הי' ג' בהמות וביניהם הי' א' טריפה ונפל מחציתה והמשל כזה שחלקו כל בהמה לחצאין חלק האחוריים לבד וחלק הפנים לבד ונפל לים חלק הפנים ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' בית יצחק שם סי' ס"ט מ"ש בדברי הט"ז בזה וכתב דאם הי' ע"ד משל עשרה בהמות בכה"ג חלקי הפנים לבד וחלקי האחוריים לבד ונפלו ששה חלקי הפנים בבת אחת לים אף דלדעת הט"ז אין להתיר חציו של בהמה וכו' אבל לדינא כיון שכמה מחברים חולקים על הט"ז ומקילין בזה יש להקל אם נפל הרוב מחלקי הפנים לים אף שכל חלקי האחוריים נשארו אבל כל זה בנפל הרוב בב"א או בזא"ז קודם שנודע מן הנפילה אבל אם נפלו בזה אחר זה ונודע בין נפילה לנפילה כל שנפל א' מהם ונאסר אותו חלק האחוריים שניכר שהוא מאותו הבהמה שהפנים נפל ממנה שוב אין סברה להתיר אותם כיון שכבר החזקנו אותו באיסור א"כ שפיר שייך לומר מה חזית וסיים וז"ל ונ"ל אם נמכרו חלקי הפנים הנשארים לאדם אחר ונשארו חלקי האחוריים במקולין דבזה ודאי אף דנפל א' וניכר א' ג"כ תולין להקל דכאן לא שייך לומר מה חזית וכמ"ש הש"ך סי' קי"א ס"ק י"ח וכו' דבב' בני אדם תולין להקל דתולה כל א' בחבירו באיסור דרבנן ולא אמרינן מה חזית וא"כ ה"ה בנ"ד נמי דינא הכי וזה דוקא בנמכר חלקי הפנים תחלה לאדם אחר קודם שנפל או שלא נודע מן הנפילה עד אחר שנמכרו לאדם אחר אבל אם תחלה נודע מן הנפילה כיון שכבר נאסרו לפ"ד הרמ"א שוב אין חוזרין להתירם כמ"ש עכ"ל:

קא שלא נפל הספק בקבוע אלא לאחר שפירש. עחוו"ד בביאורים סק"ה וחידושים ס"ק י"ט שהעלה דהמחבר מיירי שפירש ממקום שנולד התערובות קודם שנודע הספק כגון שנשחטו ג' בהמות ונתערבו הריאות ולא נודע ספק טריפה עדיין ואח"כ פירשו מאותו מקום למקום אחר ואח"כ נמצא ריאה טריפה אז אמרינן דבמקום התערובות של הריאות נחשב מקום הקביעות ובפירש ממקום זה נקרא פירש ממקום הקביעות דהא אף אם הי' מוצא הטריפות בעודו במקום שהם ביחד לא הי' נודע ממי לקח ע"כ בהבית שנולד התערובות אף שלא נודע הספק באותו פעם נקרא מקום הקביעות אבל אם נולד

הספק אחר שנחלקו לשלש בתים כגון שנשחטו שלש בהמות בבית אחד ופירש א' מהם ואח"כ נתערבו הריאות ונמצא א' מהם טריפה אף מה שפירש אסור דלא חשוב פירש מה שנפרש קודם שנולד התערובות דבשלמא אחר לידת הספק שהמקום שנולד בהן הספק הוא מקום קביעותי' וכפירש מאותו מקום הוי פירש ממקום קביעתן אבל מה שנפרש ממקום שהי' ביחד קודם לידת הספק ואח"כ נתחלקו למקומות אחרים ונמצא ריאה טריפה ואינו יודע מאיזה בהמה אין לדון אותן כפירש דכי מפני שהי' פעם אחת ביחד ואח"כ נתחלקו ואחר שנתחלקו נולד בהם ספקות תערובות נידון אותם כפירש דא"כ גם אם הי' בחיים במקום א' ונחלק לשלשה מקומות ונשחט כל בהמה במקום אחר ונתערבו הריאות ונמצא ריאה א' טריפה נידון אותן ג"כ כפירש מחמת שקבעו קודם השחיטה ביחד וזה תימא וישתקע הדבר עכת"ד ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ג ובפיה"ק ס"ק ל"ב מה שהאריך בביאור ענין זה ומ"ש בדברי החוו"ד בזה והעלה דהא דקיי"ל כל דפריש תו אינו חוזר לאיסור דוקא אם הי' בכלל בתערובות והתירו אבל אם לא הי' בכלל התערובות עדיין כגון ששחט א' ולקחו וכן השני וכן השלישי לא מהני מה שהתיר מקודם כיון דבעת ההוא עדיין לא נתערבו כלל דהא הי' כל אחד בפ"ע עם הבני מעיים שלו ואם ימצא אז איזה טריפה ידעינן מאן הוא רק אח"כ כשנתערבו אי אפשר לידע א"כ השתא הם קבוע והוי דינו כמו כל תערובות דדבר חשוב עיי"ש ועי' בדעת תורה סי' ל"א ס"ק י"ב מ"ש בענין זה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש:

קב וכיון שהרוב כשר מותר. עי' בשו"ת שערי דעה קמא סי' כ"ט שנשאל בעובדא שנמצא ספק טריפה בבני מעיים של בהמה אצל א' שדרכו לקנות הב"מ מאת הקצבים וקנה ביום א' מקצב ששחט ד' בהמות וביום ב' קנה מקצב ששחט ב' בהמות ואינו יודע מאיזה יום הוא הספק ונסתפק השואל אם יש לילך בכה"ג בתר בתרא כהאי דפ"ק דפסחים דף ז' ולפ"ז אסור כל הבשר של הקצב שקנה ממנו ביום ב' דהוי תערובות חד בחד או אם ניזל בהר רובא שהוא ביום א' וכבר נתבטל ברוב וכתב שאין לדין זה דמיון להא דאמרינן שם דאזלינן בתר בתרא אלא שיש להתיר בזה מכח ס"ס דלא דמי לספק א' בגוף וספק הב' בתערובות דהכא שניהם הם בגוף א' ספק שמא הבהמה כשרה הוא ואין כאן טריפות כלל ואת"ל שהי' כאן טריפה דלמא נתבטלה ברוב דהא כשנתבטלה ברוב גם היא עצמה נהפכה להיות היתר כמש"ל סי' ק"ט וגם הרשב"א מודה דעכ"פ מן התורה נהפך האיסור להיות היתר אלא שחומרא מדרבנן הוא וא"כ השני הספיקות הם בגוף הדבר. ועיי"ש עוד שכתב שיש להסתפק בעובדא כזו היכא שהי' שם תערובות מהרבה ימים וברוב הימים כל א' בפ"ע לא הי' שם רוב היתר אלא שביום א' הי' שם רוב היתר

אי אזלינן בתר רוב הימים או בתר רוב בשר היתר וכתב שיש לדמות זה להאי דש"ס ב"ב דף צ"ג מר אזיל בתר רובא דזריעה ומר אזיל בתר רובא דאינשי וכתב דכל זה הוא בכה"ג שלא הי' רק ספק טריפה והבשר כבר נאכל והשאלה הוא רק לענין הכלים ע"כ יש להקל אבל אם הי' ודאי טריפה צ"ע אם יש להתיר כי לדינא צ"ע אם יש לסמוך על הסברה שכ"ל שמצד האיסור נהפך להיתר חשוב כספק בגוף עיי"ש:

קג שהרוב כשר מותר. עי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ל"ה שכתב דמתשו' גאוני בתראי סי' י"ז מבואר דאפי' אם נמכר כל הבשר מותר כל שלקחו קודם שנודע הטריפות ומשמע אפי' אם נמכר הרוב לאדם א' ג"כ מותר הבשר שלו ואמרינן דנשאר האיסור בהמיעוט אצל המוכר ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז שעמד על המחקר דאם אדם אחד לקח קודם שנודע הטריפות חתיכה א' ואח"כ עוד הרבה חתיכות בזה אחר זה עד שהי' הרוב אצלו מן החתיכות דלכאורה י"ל דכיון שכל חתיכה וחתיכה שלקח הי' מותר מטעם דכל דפרישׁ מרובא פרישׁ א"כ כל א' שם היתר עליו שוב אינו חוזר לאיסורו ואמרינן על כל א' דהאיסור נשאר באחרונה אצל המוכר ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה דאם פירשׁ הרוב קודם שנודע האיסור אמרינן דאיסורא ברובא איתא ועיי"ש בסי' שאח"ז מה שהאריך עוד אם יש להתיר המיעוט הנשאר אצל המוכר בכה"ג ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

קד כשר. עי' בפלתי סק"א שכתב מתשו' דרכי נועם דמ"מ לא שרי אלא אם נמכרו כולם בפעם א' אבל אם מכרו הבשר לאחדים אחת לאחת עד שנמכר הכל ואח"כ נתוודע הטריפה ב' האחרונים שלקחו הבשר אסור דכיון דמה שאנו מתירין הראשונים שלקחו הוא משום שהכל מרובא לקחו ופירשו ואמרינן שנשאר הטריפה עד לבסוף וכיון שנשאר הטריפה עד לבסוף ממילא שהב' האחרונים אסורים וכמ"ש הרמ"א להלן סעי' ו' והכו"פ השיג עליו והעלה דגם ב' האחרונים שרי דזה לא דמי להא דרמ"א בסעיף ו' דהכא שאני דהוי כנעקרו כולם ומותר לגמרי עיי"ש והסכים עמו בשפ"ד סק"ל וסיים שכן הלכה כהכו"פ עיי"ש ועי' בשו"ת תפארת צבי חיו"ד סוף סי' י"ז מ"ש בדברי הדרכי נועם בזה והקשה ג"כ עליו ומ"מ לדינא סיים שיש להחמיר כדעת הדרכי נועם עיי"ש ועי' בתשובת נו"ב קמא חיו"ד סימן ט"ז שמבואר דעתו ג"כ להחמיר בזה כדעת הדרכי נועם עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהר"ר ברוך פרענקיל זצ"ל על הנו"ב שם שהעיר מדברי הכו"פ והפרמ"ג בזה ונראה דעתו שאינו מחליט להחמיר כדעת הדרכי נועם בזה עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק ק"ה שהפנים ג"כ להכו"פ להקל בזה עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ו' וז' מה שכתב בזה והעיר מכמה מקומות ולדינא העלה דאם לא נודע

התערובות קודם שנמכר הכל אז בודאי דהב' שלקחו באחרונה אסורים רק אם נודע התערובות קודם שלקחו הב' האחרונים ואח"כ נמכרו גם הב' האחרונים ולא ידעינן מי הם זה תלוי בפלוגתת הפוסקים אי הא דביטול איסור תלוי בידיעה הוא דאורייתא או דרבנן ובסי' ז' שם הביא שם תשובת הגאון בעל הבית מאיר ז"ל שדעתו להתיר גם הב' האחרונים כי האחרון יכול לומר שלי הוא מן הרוב והוא ז"ל השיג עליו ומצדד להחמיר ובסוף הביא גם מדברי הנו"ב הנ"ל שאוסר הב' האחרונים עיי"ש ועי' בשו"ת נודע בשערים תניינא סי' ט"ז מ"ש בזה ועי' בדע"ת סי' ל"א ס"ק י"א מ"ש ע"ד הנודע בשערים בזה באורך ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף נ"י מקאסיב) חיו"ד סימן מ"ו בעובדא ששחטו ז' בהמות במקום א' ואח"כ חלקו כל א' לשנים ולקחו א' א' על עגלה להוליכה ליאטקע"ס והוליכו ביחד כל הז' בהמות על העגלה וחלקו אח"כ לב' יאטקע"ס ונתנו באחת ז' חצאי בהמות ובאחת נתנו עשרה חצאי בהמות ומכרו הבשר לכל בני העיר ואח"כ נמצא בא' מהדקין מכה באופן שהיה ספק טריפה ולא נודע מאיזה בהמה הוא ונשאר ביאטק"ע אחת חצי בהמה וד' חתיכות בשר וביאטק"ע הב' נשאר רק איזה חתיכה בשר וכ' דהבשר שנמכר בודאי מותר כיון שפירש קודם שנודע התערובות ואפילו לדעת הש"ך דס"ל דאם נמצא ריאה אחת טריפה נקרא תערובות חנויות והוי קבוע דאורייתא מכל מקום בזה גם הש"ך מודה דלא הוי תערובות חנויות דדוקא אם בכל חנות הוה שור אחד שלם ונתערבו אח"כ הבני מעיים ונמצא בא' מהב"מ טריפה זה נקרא תערובות חנויות לדעת הש"ך דהא חנות א' נקרא ודאי טריפה ולא נודע איזה משא"כ בנ"ד דליכא חנות א' שיהיה בה ספק טריפה דאסיר מה"ת דהא בכל חנות איכא למימר דליכא בה אלא חצי בהמה מהטריפה וחצי בחנות הב' ובטל מדאורייתא ברובא וא"כ לא הוה אלא תערובות החתיכות ומותר מה שנפרש קודם שנודע התערובות גם לדעת הש"ך אמנם אותן שנמכרו בסוף וקנו באחרונה בעת שלא נשאר רוב אין בידו להכריע ואם ידוע מי לקח באחרונה יש לבעל נפש להחמיר על עצמו אבל הבשר הנשאר עדיין ביאטקע"ס אחר שנודע הספק בודאי אסור וא"ל כיון שלקחו כולם על העגלה אחד אחד להוליכן להיאטקע"ס הוי פירש קודם שנודע התערובות ומותרין כולם אף שנים האחרונים וכמ"ש הכו"פ והפרמ"ג והחוו"ד דז"א דכאן הדרו לקביעותא ביאטקע"ס וכו' וסיים ומ"מ נ"ל דאותן חתיכות שנשארו ביאטק"ע שלקחו מקודם לשם קודם שנודע התערובות שוב אמרינן כל דפריש מרובא פריש ובזו לא שייך למימר הדרו לקביעותא ורק מה שנשאר בהיאטק"י הב' יש לאסור עיי"ש באורך: (קה) מותר. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ל"ו שעמד על המחקר אם לקח קודם שנודע הטריפות מן התערובות חתיכה

אחת ואח"כ עוד הרבה בזה אחר זה עד שהיה רוב אצלו מן החתיכות דלכאורה י"ל כיון שכל או"א בפ"ע שלקח היה מותר מטעם דמרובא פריש א"כ כל א' שם היתר עליו ושוב אינו חוזר לאיסורו ואמרינן על כל א' דהאיסור נשאר באחרונה אצל המוכר אמנם לפ"ד הפוסקים דס"ל דעיקר הוא דאזלינן בתר שעת ידיעה אין להקל כיון דבשעת הידיעה נתקבצו אצלו לרוב א"כ א"א לומר דמרובא פריש והן אמת כי בבינת אדם שער הקבוע סי' ל"ב כתב בפשיטות דאפי' לקח רוב בב"א אמרינן ג"כ דהאיסור נשאר אצל המוכר אבל דבריו תמוהין ועיי"ש במה שהאריך לסתור כל דבריו וסיים ולפמ"ש יוצא לנו לדינא דלא מיבעיא בפירש הרוב קודם שנודע התערובות דודאי אמרינן איסורא ברובא איתא והרוב איסורא אלא אפי' פירש הרוב לאחר שנודע האיסור אם פירשו בב"א או בזה אחר זה קודם שנעשה מעשה להיתר ג"כ אמרינן איסורא ברובא איתא וגם המיעוט שנשאר ג"כ באיסורו עומד וכו' עכ"ל ועיי"ש במ"ש עוד בזה לענין אם פירשו הרוב בפ"ע והמיעוט בפ"ע עיי"ש באריכות:

וכתב שם עוד בסי' שאח"ז דכל זה הוא לענין הרוב אבל לענין המיעוט הנשאר תלוי במחלוקת הפוסקים אי אזלינן בתר ידיעה או לאו דלדעת הרא"ש דמדאורייתא אזלינן בתר ידיעה בין לקולא ובין לחומרא א"כ עכשיו לאחר הידיעה יש לנו לומר דהאיסור הוא ברובא אפי' לקולא דהא קודם הידיעה לא נעשה קבוע ולא היה שייך לומר ביה כל דפריש מרובא פריש ולא שייך לומר דהמיעוט הנשאר נשאר באיסורו וקביעתו כמקדם אבל לדעת הפוסקים דלא ס"ל כהרא"ש בזה יש להחמיר ולאסור המיעוט הנשאר עיי"ש באורך ועי' בדבריו עוד בסי' ל"ח ול"ט מ"ש עוד כמה חלוקי דינים בענין זה באורך: (קו) ליקח מכאן ואילך אסור. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ועי' פר"ח ס"ק כ"ב מ"ש בזה והעלה כיון דכל עיקר הדין דאסור ליקח מכאן ואילך אינו אלא חומרא בעלמא ע"כ אם עבר ולקח חתיכה שאינה ר"ל שרי אפילו אם לקח במזיד ולא מיבעיא בתערובות חתיכות אלא אפי' בספיקא דחנויות כגון שנמצא ריאה טריפה ולא נודע באיזה חנות ועבר ולקח אפי' במזיד חתיכה שאינה ר"ל דשריא עיי"ש ועשפ"ד סק"ל שהביאו והשיג עליו וכתב דבתערובות חתיכות יש לצדד בלקח בשוגג דוקא אבל לא בלקח במזיד אמנם בתערובות חנויות יש להחמיר גם בלקח בשוגג עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ו ובפיה"ק ס"ק ל"ו מ"ש בדבריהם בזה והעלה דגם בתערובות חתיכות יש להחמיר גם בלקח בשוגג עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' נ"ד שכתב אפילו אם נחמיר לאסור גם בדיעבד אם לקח במזיד מ"מ הוא מותר לאדם אחר ולא חמור ממבטל איסור במזיד שנתבאר לעיל סי' צ"ט דאין אסור כ"א למבטל עצמן ולא לאחרים דכיון שגוף דין זה הוא חומרא שלא

נמצא בש"ס ע"כ אין להחמיר טובא בזה וכתב עוד וז"ל עוד נראה דאפי' אם נחמיר למי שלקח בשוגג מ"מ אם כבר לקח ושוב בא להחזיר הבשר למוכר אין מחייבין להמוכר להחזיר הדמים ואף שנתבאר להלן סי' קי"ט סעיף י"ג דהמוכר דבר שאיסורו מדברי סופרים אם הוא קיים מחזיר הדבר ונוטל דמיו נראה דבנ"ד אין צריך להחזיר כיון דאין זה ברור ויכול המוכר לומר קים לי כמאן דמתיר אכן אם עדיין לא נתן דמיו נלפענ"ד דיכול הלוקח לומר קים לי כמאן דאוסר וכל המוציא מחבירו עליו הראיה עכ"ל:

קז מכאן ואילך. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סימן כ"ב שנסתפק לפי מה דקיי"ל שדין קבוע הוא בין לקולא ובין לחומרא מה יהיה אם ט' חנויות מוכרות בשר איסור דרבנן וחנות א' מוכרת בשר כשר והיה תערובות חנויות שלא נודע באיזה חנות הוא האיסור ואיזה הוא ההיתר מי נימא כיון דתערובות חנויות לא הוי רק איסור דרבנן ובאיסור דרבנן לא גזרו דין קבוע וממילא דגם לקולא לא אמרינן קבוע וא"כ הו"ל רוב מקולין של איסור ואסור או דלמא דגם באיסור דרבנן השוו חז"ל דבריהם הם אמרו והם אמרו שיש לדין בו דין קבוע וא"כ הו"ל רק ספיקא דרבנן בספק השקול ונ"מ לדינא כהך דלעיל סעיף ד' שלקח מן הקבוע ונתערב אחר כך באחרים דמותר מטעם ס"ס ואף לדעת הרמ"א שחולק שם ואוסר מטעם דספק הראשון אסור מה"ת והוי ספק אחד בגוף והב' בתערובות ובנ"ד י"ל דגם להרב אין כאן חשש דהא ספק הראשון אינו אסור מה"ת כלל ועיין שם במ"ש בזה ולדינא העלה להקל דגם בזה אמרו חז"ל דין קבוע גם להקל ואם כן אינו אלא ספק באיסור דרבנן ומותר עיי"ש וכתב שם וז"ל ומ"מ נראה דאם היה כאן איסור דאורייתא בט' חנויות וא' כשרה ופירש א' מהם לפנינו ונתערבה אחר כך באחרים ברובא למאן דס"ל דפירש א' בפנינו הוי רק קבוע דרבנן ואף לדעת הרשב"א והמחבר לעיל סעיף ד' דלקח מן הקבוע ונתערב באחרים מותר מטעם ס"ס וכו' אף על פי כן בנידון זה יודה הרשב"א דאסור כיון דהרוב הם של איסור. ולפי אותם הסוברים דפירש לפנינו הוי גם כן קבוע רק מדרבנן ואף דעתה נעשה איסור דרבנן בתערובות רוב היתר דמדאורייתא בטל ברוב מ"מ כיון שקודם שנתערב היה כאן איסור תורה ודאי ואין סברא לומר הם אמרו והם אמרו אלא אם היה איסור דרבנן בעת שפירש מן הקבוע משא"כ בנ"ד דנעשה דרבנן אחר כך ואף דהרשב"א מתיר בספק דאורייתא שנעשה אחר כך ספק דרבנן ע"י תערובות מ"מ היינו דוקא בספק דאורייתא ולא בודאי דאורייתא כנ"ל עכ"ד:

קח אסור. עי' בס' בית יצחק שם סי' מ' שעמד על המחקר באם נפרשו לאחר שנודע האיסור הרבה חתיכות לכמה חנויות ואין ידוע לאיזה חנות בא האיסור דלכאורה לפמ"ש דאמרינן דאיסורא ברובא איתא לחומרא א"כ יש לנו לומר דאזלינן בתר רוב בשר

ויש בזה חלוקי דינים דרך משל אם היה כאן ג' בהמות טריפות ועשר כשרות ופירשו ששה בהמות מן הקבוע דאמרינן דהג' טריפות הוא ברובא באותם הששה שפירשו וא"כ אם שוב באו הששה בהמות לשלשה חנויות ב' לכל חנות הרי יש כאן בכל חנות ס"ס לאיסורא שמא באותו חנות באו ב' טריפות ואת"ל שלא באו שם שתים שמא בא עכ"פ אחד לשם והוי תערובות חד בחד ושניהם אסורים דשמא כל מה שאוכל הוא האיסור ואף שיש כאן גם כן ספק ספיקא להיתרא שמא באו לאותו חנות ב' הכשרות ואת"ל שבא לשם איסור שמא רק בהמה א' אסורה ושמא זה שאוכל הוא היתר ונמצא דהס"ס לאיסורא שוה עם הס"ס דלהיתרא וכיון דשקולין הם יש לאסור אפי' אם נאמר דתערובות חנויות לא מקרי קבוע כלל אפי' מדרבנן מ"מ כיון דאמרינן דאיסורא ברובא איתא והרי יש כאן שלש כשרות ושלש טריפות ולא שייך כאן ביטול ברוב חנויות ואסורים כולם וכו' עיי"ש באורך: (קט) ואפי' חתיכה שאינה ראויה להתכבר. עשפ"ד ס"ק ל"א שכתב דנראה לדעת הש"ך דדוקא ביש במקולין חתיכות הר"ל וגם אין ר"ל בזה הוא דגזרו שאין ר"ל אטו ר"ל אבל אם לא נשאר במקולין רק שאין ר"ל לא גזרינן אטו פעם אחרת שיהי' כן בחהר"ל ויקילו גם בחהר"ל ושכן נראה דעת המנח"י כלל מ"ג ס"ק מ"ד עיי"ש אכן במ"ז ס"ק ה' כ' להחמיר באין הפ"מ כדעת הט"ז גם באין ר"ל עיי"ש. (ועי' בדברינו להלן ס"ק קי"ב מזה) ועי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות ו' שכתב ג"כ דזה יהי' תלוי בהב' טעמים שבין הט"ז והש"ך דלטעם הש"ך שפיר אמרינן אם לקחו כל החתיכות שהם אר"ל מכל הבהמות למקום אחר קודם שנודע התערובות בבית שאין שם רבים ואין שם חהר"ל לא גזרינן אבל לטעם הט"ז בסק"ה משום דכיון דיש חתיכות מאותו בהמה הראוי' להתכבד ע"כ אסורין גם אותן שאינם ר"ל ממילא דגם בזה אסור ולא מהני שלקחו אותן למקום אחר דכל שישנם בעולם גזרינן עיי"ש:

קי חתיכה שאינה ראויה להתכבד. עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ג ובפה"א ס"ק ל"ו שכתב דהא דאמרינן דאם יש שם במקולין חהר"ל וגם אין ר"ל דגם שאין ר"ל אסור כמ"ש המחבר זה דוקא בחתיכות דצריך הבחנה לראות איזה הוא כשיעור הר"ל ואיזה אינה ר"ל ע"כ החמירו לאסור תמיד אבל הבני מעיים מהבהמות מותרין כיון שלעולם אין ר"ל והגם שנמצא ביניהם הכבד דהא חהר"ל מ"מ מחמת זה אין לאסור כל הבני מעיים עיי"ש: (קיא) שאינה ראויה להתכבד. עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ל"ה שהעלה דכיון דכל האיסור זה של החתיכה שאינה ר"ל אינו אלא מחמת חומרא שהרשב"א כתב בתוה"ב הקצר שיש לחוש להמנהג להחמיר ע"כ אם נתערבה אותה חתיכה שאינה ר"ל אח"כ ברוב אפי' בלח אין להחמיר עיי"ש:

קיב שאין הכל בקיאין. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דליחיד בביתו אין להחמיר ועשפ"ד ס"ק ל"א שכתב דלדעת הש"ך מבואר דאף שיש שם ר"ל ואין ר"ל אין להחמיר ליחיד בביתו ודלא כהפ"מ חלק א' סי' ק"ה דביש שם ר"ל ואין ר"ל אף ליחיד בביתו אסור דז"א עיי"ש אמנם במ"ז סק"ה כ' דבאין הפ"מ יש להחמיר ולאסור גם ליחיד בביתו וכדעת הט"ז עיי"ש ועי' מזה בדברינו לעיל (ס"ק ק"ט):

קיג ויטעו עבאה"ט מ"ש מהט"ז ומהנקה"כ לענין אי ברבים יש לחוש לטעות הואיל ומדכרי אהדדי ועי' מזה בתשובת עבודת הגרשוני סי' ב' ובמנח"י כלל מ"ג ס"ק מ"ד ועי' בהגהות יד אברהם שהביא סעד לדברי הט"ז מדברי הש"ס עירובין דף ג' דבכל גווני אמרינן רבים מדכרי אהדדי עיי"ש ועי' בנקה"כ בתחלת דבריו שכתב לחלק עוד דלא שייך הכא דרבים מדכרי אהדדי כיון דאין הכל בקיאין בדין חהר"ל וקרוב הדבר שיטעו וכו' עיי"ש ומבואר מדבריו דבדבר שאין הכל בקיאין בדבר וקרוב לטעות לא שייך לומר דרבים מדכרי אהדדי אפי' היו כולם במעמד אחד עיי"ש: (קיד) בין ראויה להתכבד. עשפ"ד לעיל סי' ק"א סוף סק"ז ובחידושי הגרעק"א ז"ל כאן שתמהו הא קיי"ל דחתיכה חיה לא הוו חהר"ל עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' ק"א ס"ק ל"ט וס"ק מ"ז):

סעיף ו:

קטו בעלי חיים. עפת"ש מ"ש מהרדב"ז בספק דרוסה שנתערבה ועי' מזה בדברינו לעיל סי' נ"ז (ס"ק רכ"ה ורכ"ו):

קטז ושאר דברים החשובים. כגון חהר"ל ודבר שבמנין בריה וכה"ג ש"ך ס"ק ל"ב. ועשפ"ד שם מ"ש לענין דשיל"מ והביא מדברי המנח"י כלל מ"ג סק"א דגם בדשיל"מ אם פירש א' מהם אחר שנודע התערובות אסור דגזרינן שמא יקח מן הקבוע והפרמ"ג כ' די"ל דאדרבה בדשיל"מ חמור טפי דבשיל"מ אפי' אם פירש הכל לפנינו אסור וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ז ובפיה"ק ס"ק ל"ו דלאו דוקא דברים אלו דה"ה בכל דברים שאין להם ביטול וכן תרומה בפחות ממאה וערלה וכה"כ בפחות ממאתים יש לו דין קבוע ושייך דינים אלו אך מחמת שהמחבר לא מיירי בהלכה זו זולת מדברים החשובים לכן נקיט כן עיי"ש:

קיז שנתערבו בהיתר. עי' במנחת ההן חלק ב' מספר התערובות פרק ט' ובמנח"י כלל מ"ג ס"ק כ"א שכתבו דגם ביבש ביבש מין בשאינו מינו שייך דין זה דפירש שלא בפנינו עיי"ש ועי' בשפ"ד ס"ק נ"ז שהביא דבריהם וכתב ושכן מבואר להדיא באו"ה עיין שם:

קיח אחר שנודע התערובות. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דקודם שנודע התערובות לכ"ע מותר דלא שייך למגזר וכתב בשפ"ד ס"ק ל"ג וז"ל ועדיין יש לשאול אם ידעו מהתערובות רק

שזה האיש שלקח לא ידע מהתערובות אם יש לגזור להרא"ש או לאו דקבוע ד"ת כל שנודע לא' תו לא מהני מה שלא נודע למי שלקח וכו' וסיים בצ"ע עיי"ש אמנם במ"ז להלן ס"ק מ"ד כתב בהחליט להחמיר דכל שנודע אף מי שלא ידע אסור לו עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שער הקבוע סי' ל"ג וביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ח שהעלו שכן עיקר לדינא דאף שזה האיש לא ידע אסור דבע"כ בעינן קודם שנודע התערובות לשום אדם ולא אתחזק איסורא כלל עיי"ש ועי' בדברינו לעיל (ס"ק צ"ב) מ"ש בזה:

קיט אסור. ואפי' באיסור דרבנן יש לאסור בכה"ג כל שנודע התערובות, שפ"ד ס"ק ל"ג. ועי' בס' בית יצחק שם מ"ש בזה באריכות:

קכ אבל אם פירש ממילא שרי. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם פירשו מחציתן בבת אחת אסורין ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' ל"א מ"ש בזה והביא ראי' לדעת הפרישה דמתיר בפירש מחציתן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ב ובפיה"ק סק"מ מ"ש בזה והעלה דעכ"פ אם פירש מחצה ונפל לתערובות אחר יש להקל גם בפירש לפנינו אכן אם פירשו מחצה לתערובות זה ומחצה לתערובות אחר צ"ע אם דינו כשני תערובות או כיון דע"כ האיסור באחד משניהם הו"ל כולם כמו תערובות אחד ומה לי במה שהם בשני מקומות עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' מ"ב שהביא ג"כ ראיות לדעת הפרישה להקל בזה וסיים דכל זה בפירש לאחר שנודע האיסור אכן בפירש קודם שנודע האיסור הנה לפי מ"ש הפוסקים דכל שלא נודע האיסור עדיין לא חל עליהם שם ביטול ולא שייך לומר מרובא פירשו דזה לא גרע מפירשו מחציתן לכאן ומחציתן לכאן בדרך חלוקה דמבואר בדברי הרשב"א בתוה"ב הקצר דאסור וכו' והרי זה דומה להא דלהלן סי' קי"א באיסור דרבנן וב' קדירות של היתר דשניהם אסורים דמה חזית וכו' שבע"כ אתה צריך לאסור שניהם דאם תתיר שניהם הרי אתה מתיר ודאי איסור דרבנן אכן בפירש המחצית לאחר שנודע התערובות לא שייך לומר מה חזית דהא המחצה הנשאר אין אתה מוסיף עליו איסור וכבר נאסר מתחלה ולא נעשה בו שינוי שעל ידו יצא מאיסורו ובודאי דנשאר באיסורו הראשון משא"כ המחצה שפירש ונעשה בו מעשה שפיר מותר עכ"פ מטעם ספיקא דרבנן עיי"ש באורך: ומ"ש הבאה"ט אם פירשו מחציתן בבת אחת ר"ל דוקא בבת אחת אבל בזה אחר זה אפי' פירשו כולן הכל שרי לבד ב' האחרונים. שפ"ד ס"ק ל"א וה"פ (וכמ"ש בסעי' ז') ועי' עוד בשפ"ד ס"ק ל"ז (בסוף ד"ה החקירה הב') שכתב דאם כולן הם של אדם א' ולקח א' רוב בבת אחת פשיטא דאסיר דאמרי' איסורא ברובא איתא לחומרא אכן אם יש שם יו"ד בהמות של יו"ד בני אדם ולקחו ששה בני אדם ששה בהמות בב"א והשאר שנשאר לקחו בזה אחר זה יש לעיין בי' עיי"ש:

קכא (קכב):

אם פירש ממילא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם פירשו ממקום הקביעות אע"פ שחזרו ובאו יחד במקום א' מ"מ כל שנתפזרו כולם ונעקר הקביעות הראשון שוב לא חשוב קבוע ועי' בפר"ח ס"ק כ"ח מ"ש בזה ועי' בדגול מרבבה על הש"ך ס"ק ל"ז שהתפלא על הש"ך בזה והביא ראי' דהיכא דהדרא לניחותא דהיינו שחזר למקום א' שייך דין קבוע וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ל"ד מה שהאריך בזה ובמ"ש לחלק בזה לדינא עיי"ש באורך ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז שכתב לחלק בזה בין איסור דאורייתא לרבנן דבאיסור דאורייתא מחמרינן דגם אם בטל הקביעות אם חזר למקום א' הדרא לקביעתא אבל באיסור דרבנן לא אמרי' דהדרא לקביעתא והביא סמוכין לדבריו מאיזה מקומות אך בסוף דבריו סיים כיון שלא נמצא דבר זה מפורש בפוסקים צ"ע למעשה עיי"ש ועי' בשו"ת תפארת צבי חיו"ד ריש סי' י"ז מ"ש במה שהוא דבר השכיח שנזדמן לפעמים בבית המטבחיים טריפה במעיים של בהמה אחת ולא נודע מאיזה בהמה ויש לדון כיון שמביאין הבשר מבית המטבחיים למקולין הרי הוי פירש קודם שנודע התערובות א"כ הכל מותר אך יש לעיין כיון שאח"כ חזר ובא הכל לתוך המקולין הרי חזר הקביעות כמו שהי' והביא מדברי הש"ך בזה דכיון שנתפזר קביעות הראשון לא חזר הקביעות למקומו והביא מדברי הש"ס דלא משמע כדברי הש"ך בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועשפ"ד ס"ק ל"ז (בחקירה הב') שעמד על המחקר בענין זה במקום שהקצבים שוחטים בביתם ונוטלין הבהמות משם לחנויות שקורין יאטקי"ס אי הוי פירש כיון שחזרו והוקבעו פעם אחרת בחנויות או לאו וכתב דפשוט הוא דהוי קבוע ואין זה פירש ואם נטלו כולן והניחו בחנויות המשל בזה יו"ד קצבים שחטו כל א' בהמה בביתו ולקחו לעשר חניות וכו' ונמצא א' טריפה ודאי יש כאן חנות א' בשר טריפה הוקבע בחנויות וכו' עיי"ש ועי' בבינת אדם בשער הקבוע סי' י"ח שעמד על המחקר בזה וכתב דאם שחטו כמה קצבים בבית השחיטה והוליכו משם כל הבהמות בזה אחר זה למקולין ואח"כ נודע טריפות אם הובאו כל הבהמות במקולין חוזר להיות קבוע ואם לא הביאו כולן רק חלק מהם אם הביאו רוב בב"א למקולין תלוי בדין המבואר בפוסקים אי אמרינן איסורא ברובא איתא ואם הביאו מחצית יבואר לקמן וכו' ואם לא הביאו כולן למקולין בבת אחת רק אחד אחד ונשאר בבית השחיטה ה"ז נחשב שכולן פירשו ומותרין אכן אם לא הביאו רק המיעוט למקולין והרוב נשאר בבית השחיטה מלתא דפשיטא הוא שהמיעוט שהוליכו למקולין למכור הוי פירש ולא אמרינן שיחזור הקביעות הכא במקולין כיון שהרוב הוא קבוע בבית השחיטה וכעובדא דק' ווילנא שכתבו הגאונים דכל שנשאר הקביעות במקום

הראשון אע"פ שחזר חלק ממנו לקבוע במקום אחר שייך שפיר כל דפריש מרובא פריש אכן גם אם לא נשאר כלום בבית השחיטה אלא הוליכו הכל למקולין אלא שלא הספיקו להביא הכל למקולין עד שמכרו אפי' רק בהמה כולה ולא נשאר ממנה כלום במקולין גם בזה הוי פירש ואמרינן דלא חזר הקביעות למקומו אע"ג דאתחזק איסורא כאן שהרי הי' כולן כאן דלא איכפת לן בזה במה דאתחזק איסורא אלא בפקוח נפש משא"כ בשאר איסורים ואזלינן בתר רוב ואמרינן על כל א' כל דפריש וכ"ש אם יש ספק כלל אם נתערב כאן טריפה כגון שידוע שהי' להם בהמה א' טריפה אבל אינו יודע אם זו הוא שנתערבה או לאו דלא נקרא קבוע אפי' כולם ביחד אכן אם הביאו כולן למקולין ולא נמכר בהמה א' לגמרי ונשאר חתיכה מכל בהמה באופן שיש כאן ודאי טריפה א' בזה הנה דעת הפר"ח ס"ק כ"ח שחזר הקביעות למקומו ובזה בע"כ לחלק בין אם נודע התערובות קודם שחזר לקבוע במקום הב' ובין אם לא נודע התערובות רק לאחר שחזר ונקבע במקום הב' דאם לא נודע התערובות קודם שפירשו וקודם שנודע לנו חזרו לקבוע במקום הב' ודאי חוזר הקביעות למקומו אכן אם נודע בינתיים התערובות אז אם פירש ממילא כיון שכבר הי' בחזקת היתר אף כשחזר ונקבע במקום אחר לא הוי קבוע. וכ' בביאור דין זה כך דהחילוק בין קביעות מקום הא' להב' הוא דבמקום הא' אע"פ שכבר פירשו מקצתן ואח"כ נודע הטריפות הוי קבוע אף דאפשר דאין כאן טריפות אבל בקביעות דמקום הב' דוקא אם יש כאן כולן ביחד כיון דודאי יש כאן האיסור ע"כ חזר להיות קבוע משא"כ כשכבר פריש קצתן די"ל דאין כאן איסור כלל לא חזר להיות קבוע עיי"ש:

קכג ממילא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' מ"א שכ' דגם להמחמירים לאסור פריש ממילא זה דוקא אם יש כאן ודאי איסור אבל אם יש לומר דאין כאן איסור כלל אז לכ"ע שרי בפריש ממילא ועיי"ש במ"ש בזה באריכות:

קכד שרי. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך דיש להחמיר כדעת הסוברים דפריש ממילא אסור ועשפ"ד ס"ק ל"ג שכ' דאפי' נתערב איסור דרבנן ופירש א' מהם שלא בפנינו ג"כ אסור מטעם גזירה שמא יקח מן הקבוע אף דהוי גזירה לגזירה עיי"ש ועי' מזה בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ל"ג אמנם בעיקר הדין עי' במנח"י כלל מ"ג סק"ד שפסק דבהפ"מ יש לסמוך על דעת המתירין בפירש ממילא עיי"ש והיינו אפי' באיסור דאורייתא והביאו במ"ז סק"ו ובשפ"ד ס"ק ל"ו:

קכה והא דאסור. עמ"ז סק"י מ"ש לענין אם פירש רוב למקום א' והמיעוט למקום אחר והביא מדברי הרא"ה דדוקא בפירש א' א' אז אמרינן שפירש מן הרוב אבל אם פירשו הרבה בבת אחת דרך משל שפירשו ארבעים למקום א' וס' למקום אחר דהוי דרך חלוקה

אסיר וכמ"ש במנח"י כלל מ"ג ס"ק י"ז עיי"ש באורך ועי' בבינת אדם שער הקבוע מסי' כ"ג עד סי' כ"ח מה שהאריך בזה והעלה דגם אם נתפרשו בדרך חלוקה רוב למקום א' ומיעוט הרבה בבת אחת למקום א' נתבטל מהם שם קבוע והמיעוט מותר לגמרי אך הרוב אסורים משום דאמרינן איסורא ברובא איתא ונ"מ לענין אם שום פירש מהרוב הזה מיעוט מותר אפי' אם פירש לפנינו ואפי' בידים מותר ליטול מהם כיון שנתבטל מהם דין קבוע עיי"ש באורך ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ל"ב מ"ש בזה ועי' עוד בדבריו בסי' מ"ו מה שהאריך בענין זה והרבה להשיב ע"ד הבינת אדם הנזכר והעלה דכל דהוי בדרך חלוקה המיעוט אסור וכן מן הרוב לא נתבטל שם קבוע וים לו דין קבוע לכל דבר אך המיעוט שנחלק אף שנתבאר דגם הוא אסור כיון שהי' בדרך חלוקה מ"מ אין לו דין קבוע ונ"מ דאם פירש מהם לאחר שהונח במקום אחר אפי' אם פירש בפנינו מותר דאף דלא נקרא עליו שם היתר מ"מ שם קבוע ג"כ אין לו עיי"ש באריכות: (קכו) אם הפרישו במתכוין. עט"ז סק"ז ועש"ך ס"ק ל"ה דנתפזרו כולן אפי' בפנינו מותר דהוי כפירש שלא בפנינו ועש"ך ס"ק ל"ז ועי' בתב"ש לעיל סי' ט"ז ס"ק מ"ז שהעלה דלענין דינא יש להחמיר דעכו"ם יפזרם שלא יראה הישראל ועבמ"ז סק"ז ובשפ"ד ס"ק ל"ז מ"ש בזה לדינא (ועי' בדברינו לעיל סי' ט"ז ס"ק ע"ה) ועי' בביאור הגר"א ס"ק י"ז שדעת אחרת אתו בדין זה ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ל שהעתיק לשונו ותמצית העולה מדבריו ז"ל הוא דבע"כ הרמ"א לא על הפרישה הראשונה קאי דהיינו דנימא דאם פירשו כולן גם במתכוין מותר דזה א"א דלרוב הפוסקים אסור בזה אלא דבע"כ דברי הרמ"א אלו קאי על המיעוט דפריש עוד מהם שכתב אח"כ דכיון דפירשו כולן ואין כאן קבוע אך דמ"מ עדיין אסירים הם כיון שהאיסור היא מעורב בהם בזה הוא דמתיר הרמ"א לפרוש מהם קצת קצת גם במתכוין והכל מותר חוץ מב' האחרונים ועיי"ש ביד יהודה שהביא ראיות שכן עיקר וכתב כן גם בפיה"ק ס"ק מ"ב לדינא עיי"ש:

קכז אבל אם נתפרשו כולן ביחד. ר"ל דלא מיבעיא אם נפרש א' א' שלא בפנינו דבודאי מותר ליקח כל או"א דהא פריש מרובא וכן אם נתפזרו כולן זה בכה וזה בכה נמי מותר ליקח כל א' ולומר כל דפריש מרובא פריש אף גם אם נפרשו כולן ביחד מ"מ כל זמן שהם מהלכין לאו קבוע הוא ואעפ"י שהאיסור עדיין בתוכם אפ"ה מותר לפרוש מהם קצת עד ב' אחרונים יד יהודה בפיה"א ס"ק ל"א ובפיה"ק ס"ק מ"ג (ועי' בדברינו לעיל ס"ק קכ"ו):

קכח נתפרשו כולן וכו' ובשעת עקירתן פירשו קצתן. עש"ך ס"ק ל"ז מ"ש בדין זה ועי' בשו"ת גאוני בתראי סי' ו' וסי' ז' מה שפלפלו הגאון בעל חלקת מחוקק ז"ל עם זקיני

הגאון מו"ה העשיל ז"ל לענין אם פירש הרוב ממקולין בבת אחת והמיעוט נשאר בקביעות אם אמרינן איסורא ברובא איתא עיי"ש ועי' בבינת אדם בשער הקבוע מסי' כ"ג עד סי' ל"ג מה שפלפל בזה הרבה והעיר מכמה מקומות והעלה שהוא פלוגתת הפוסקים והעלה לדינא בסי' ל"ב דאם פירש הרוב בב"א והמיעוט נשאר בקביעות. המיעוט בודאי אסור שהרי נשאר בקביעתו אבל הרוב שפירש צ"ע להתיר ואפשר דבהפ"מ וסעודת מצוה יש לצדד ולצרף דעת הפוסקים דחתיכה גדולה וחיה לא הוי חהר"ל עיי"ש באריכות:

קכט כולן. עבאה"ט ועי' בבינת אדם שם סי' ח"ב שהעלה דאם הי' ט' בהמות בחצר ונתערב טריפה א' ביניהם ופירשו בזה אחר זה מן החצר הזה למקום אחר והלכו דרך חצר ב' ונשאר בהמה אחת בחצר הב' ולא ידעינן אם הכשרה או הטריפה אע"ג דאתחזק שהי' שם בחצר הב' גם הטריפה שהרי כולן עברו דרך החצר הב' שם מ"מ כיון שלא הי' כולן ביחד בחצר הב' שם אמרינן על כל א' וא' שפירש מן החצר הראשון כל דפריש מרובא פריש, ואמרינן על בהמה זו שהיא בחצר הב' שהוא מן הרוב וא"ל דאדרבה נימא מחצר הב' כל דפריש והרי בחצר הב' לא הי' שם אז רוב כשרים דז"א דכל דפריש לא שייך רק ממקום קביעות משא"כ בחצר הב' שלא הי' שם שום קביעות עיי"ש:

קל ולא נשארו במקומן. עי' בבינת אדם שם סי' כ' מה שכתב בדין זה דנתפרשו כולן אי בעינן שיתפזרו כולן כל א' וא' בפ"ע דוקא או דר"ל דגם בנתפזרו עד שלא נשאר רוב במקום א' ג"כ מקרי פיזור והעתיק לשון משמרת הבית שמבואר מדבריו להדיא דכל שלא נשאר רוב במקום א' מקרי פיזור עיי"ש:

קלא ובשעת עקירתן פירשו קצתן. היינו כל זמן שהם מהלכין דאם עמדו הא חזרו ונקבעו ומה לי קבוע ראשון או השני. יד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ד:

קלב אותן שפירשו או מותרים. ואף אם השאר חזרו ונקבעו והם הרוב ואסורים אפ"ה אותן, שכבר פירשו מותרין ואינן חוזרין לאיסור. יד יהודה שם בס"ק שאח"ז:

קלג מותרים. כל זה הוא להסוברים דפירש ממילא מותר אבל להאוסרים פירש ממילא אין שום היתר בכל פרישה שבעולם. יד יהודה שם ועי' בדברינו לעיל (ס"ק קכ"ד):

קלד רק שנים האחרונים אסורים. עי' בבינת אדם שער הקבוע סי' י"ג שהעלה דאם מכרו כל הבשר קודם שנודע התערובות ולא נשאר שום דבר במקולין הכל שרי וגם הב' האחרונים דלא נאסרו הב' האחרונים רק ליקח אותם לכתחלה לאחר שנודע חבל אם פירשו גם הב' האחרונים קודם שנודע גם הם מותרין דשפיר יכולין לומר לאותן שלקחו קודם שלי הוא מן הרוב הכשרים ושלך אסור עיי"ש ועי' בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי'

ט"ז וס' בית יצחק הנ"ל שם סי' נ' וסי' נ"א מ"ש בזה באורך וכתב שם כמה חלוקי דינים בענין זה עיי"ש:

קלה שנים דאחרונים אסורים. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' מ"ח שכתב דלכאורה י"ל דהיינו דוקא אם שניהם שוים אבל אם אחד גדול ואחד קטן הקטן מותר וכדקיי"ל לעיל סי' ק"ט דא' גדול וא' קטן ואינו יודע איזה אסורה דהקטנה מותר שהגדולה מקרי רוב לגבי הקטן דלא בעינן דוקא כפל ממש וא"כ ה"ה כאן י"ל דאם פירש הקטן אח"כ ונשאר הגדול אמרינן דמרובא פריש ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה דבנ"ד דבשנים אחרונים אפי' א' גדול וא' קטן שניהם אסורים ולכן לא חלקו הפוסקים בזה עיי"ש: (ק"ו) אסורים. ע' פלתי ס"ק י"ז שכתב הטעם משום דהוי מבטל איסור לכתחלה דאם יהי' כל התערובות מותר וזהו ע"י מעשה שלו הרי מבטל איסור לכתחלה דעכ"פ שנים אסורים עכ"ד ועי' בבינת אדם שם סי' ו' מ"ש ע"ד הכו"פ בזה ושדבריו הם נגד דעת כל האחרונים ועיי"ש בסי' שאח"ז מ"ש עוד בענין זה ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' מ"ז מה שהאריך בזה ועיי"ש עוד שעמד על המחקר מה יהי' אם שוב נתערבו אותם השנים האחרונים באחרים אחר שנחתכו ונתבטל מהם שם חשיבות ואינם ראוים להתכבד אם צריך רוב נגד הב' או כנגד א' לבד דאפשר לומר כיון דכבר נאסרו הב' הוי כאלו נאסרו שניהם מדינא ודמיא לאיסור דרבנן שנתערב דצריך רוב כנגדו וכמו דקיי"ל בספק איסור שנתערב דאין מצטרף לס"ס כיון שכבר נקרא עליו שם איסור קודם התערובות הו"ל כודאי איסור או אפשר לומר דמ"מ כיון דאין אסורים רק מדרבנן דמה"ת כולם מותרין אפי' קודם שנחתכו לא גרע מספק דרבנן וכיון שיש בהם אחד שמותר בודאי א"צ רוב רק נגד אחד ולא דמיא לאיסור דרבנן שנתערב חד בחד דקיי"ל דאם נאבד אח"כ אחד מהם אסור הב' אף דהוי ספיקא דרבנן שאני התם דעכ"פ יש שם אחד שאסור בודאי והוי חזקת איסור משא"כ כאן די"ל ששניהם מותרין ואדרבה יותר מסתברא שהם מן הרוב רק דא"א להתיר אותם כיון שלא נעקרו מהם שם קבוע שהי' עליהם מתחלה וסיים וז"ל אבל לפמ"ש הש"ך לעיל סי' צ"ט ס"ק כ"א דאיסור דאורייתא מין במינו יבש ביבש חד בחד אף בנודע כל שנתוסף עליו עוד היתר עד שמתבטל ברוב חוזר וניעור לקולא וכו' א"כ כ"ש בנ"ד דא"צ רוב רק נגד א' מהם וגדולה מזה נראה אף אם עדיין ראוים להתכבד ונתערבו באחרים היתר מותר כל שיש רוב נגדם דדמיא לב' תערובות דמותר לדעת הרשב"א (בסעי' ח') אם אוכל אחד אחד כמו שיתבאר שם דהאחרונים שנשארו אף דהם אסורים מ"מ לא גריעי מלוקח מקבוע ונתערבו באחרים דמותר משום ס"ס עכ"ל:

קלז ואם נתערבה. עשפ"ד ס"ק ל"ח ובביאור הגר"א סוף סק"כ שכתבו דלרבותא נקיט נתערבה דלא מיבעיא אם לא נתערבה שהתרנגולת טריפה ניכרת דמותר דהוי פירש כמש"ל סעי' ג' אלא אפי' נתערבה ואין התרנגולת הטריפה ניכרת אפ"ה מותרת הביצה דהוי פירש שלא בפנינו עיי"ש אמנם הנה לפמ"ש בס' קהל יהודה (להרב מהרי"א ז"ל מאיזמיר) לעיל סוף סי' צ"ט בשם הרב מהר"א לפפא ז"ל דאם נתערבה תרנגולת ספק טריפה בין כמה תרנגולות כשירות והטילו ביצים יש לפקפק אם יש להתיר הביצים כיון שידע שיש לו תרנגולות כשרות מטילות ביצים ולא חשש להפריד התרנגולת הטריפה מהאחרות כדי שלא יתערבו הביצים הרי גרם הוא הביטול בידים ואסור משום מבטל איסור לכתחלה והוא הביא ראי' לדבריו מדברי הר"ן עיי"ש ולפ"ז י"ל דבכוונה נקיט הרמ"א נתערבה דאל"כ אסור משום מבטל איסור לכתחלה מדלא חש להפריד התרנגולת הטריפה מבין הכשרות כדי שלא יתערבו הביצים וכאמור אבל לפמש"ל סי' צ"ט שם (ס"ק נ"ז) מכמה גדולי המחברים דגורם לבטל איסור לא מקרי מבטל איסור לכתחלה אין להחמיר: (קלח) בכשרות. ר"ל בב' כשרות. אבל אם הי' רק ב' תרנגולות א' כשרה וא' טריפה ונמצא ביצה ביניהם יבואר להלן בקונטרס הספיקות. שפ"ד שם. ועי' מזה בדברינו שם (ס"ק רס"ב):

קלט ונמצא ביצה ביניהם. היינו שלא נולד בפנינו שלא ראה בעת שהטילה דהוי פירש שלא בפנינו אבל אם ראה ההולדה פשוט הוא דאסור דהוי פירש לפנינו. כרתי ס"ק כ"ה. ועיי"ש עוד בכרתי שכתב דבמקום שאין הביצה חשובה אפי' הטילה בפנינו מותר עיי"ש ועי' בשפ"ד שם שכתב שלא הבין דברי הכו"פ בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ג מ"ש בביאור דברי הכו"פ בזה וסיים דאף דאנן קיי"ל דביצה הוי דבר חשוב מ"מ יש נ"מ בזה בהטילה ביצה שלא נתקשה הקליפה עדיין דזה ודאי אינו חשוב גם לדיון עיי"ש אכן בחוו"ד בחידושים ס"ק כ"ג כתב דאה הטילה התרנגולת הביצה לפנינו אפי' למאן דס"ל דביצה לא הוי דבר שבמנין מ"מ אסור מטעם שכתב הט"ז בסק"ה עכ"ל וצ"ע:

קמ הביצה מותרת. אכן אם נמצא ג' ביצים דלדידן דקיי"ל דביצה הוי דבר חשוב ולא בטל אסור. שפ"ד שם (ועי' בפת"ש ס"ק א' מ"ש מהמנח"י ובדברינו לעיל סי' פ"ו ס"ק ליב) ועי' בס' פרי האדמה חלק ג' פרק ט"ז מהלכ' מאכלות אסורות דין ג' שהביא עובדא שהי' לפניו בא' שהי' לו ד' תרנגולות ואחת מהן הי' ספק טריפה ומטלת ביצים ומשום ספק איזה ביצה הי' מהטריפה הי' משליך כולם ובפעם אחת אירע שביום ו' עש"ק שכח ולקח ביצה אחת מהם והשתמשו בה לצורך מאכלי שבת והי' ספק אם נתנה אותה בתבשיל כשהיא טרופה ומעורב עם ביצים טרופות אחרים או ששמו אותה כשהיא שלימה עם

שאר ביצים לצלות לצורך מחר כנהוג ואז ביום ועש"ק לא הטילו הד' תרנגולות הנ"ל רק ג' ביצים והביא מדברי הרמ"א כאן שכ' דהביצה מותרת דאמרינן כל דפריש מרובא פריש וסיים דאין מדברי הרמ"א ראי' לנ"ד דאפשר דווקא במצא ביצה א' מתערובות ג' תרנגולת משא"כ שנמצא ג' ביצים מד' תרנגולת דכי יהבינן השנים לב' הכשרות נשאר הא' בין הטריפה והכשרה ולא הוי רובא עי"ש באריכות אמנם מלשון השפ"ד שה שכ' אכן אם נמצא ג' ביצים וש' מבואר דדוקא אם נמצא ג' ביצים מג' תרנגולות אבל בנמצא ב' ביצים יש להכשיר וא"כ בנידון של פרי האדמה הנזכר בנמצא ג' מד' תרנגולת בודאי שיש להכשיר דאמרינן כל דפריש מרובא פריש דהא אנן קיי"ל בכל תערובות ובדין כל דפריש מרובא פריש דלאו דוקא כשנפרש א' מב' ממש וג' מו' אלא גם ג' מד' אמרינן כל דפריש מרובא פריש אמנם בענין זה בלא"ה אפי' הי' ד' ביצים הי' יכולין להכשיר מטעם ס"ס כיון שתרנגולת האחת לא הי' רק ספק טריפה וכמ"ש הש"ך בדיני ס"ס אות ה' ואולי סובר הרב פרי האדמה כדעת הפר"ח בדיני ס"ס אות י' שהשיג על הש"ך שם ופסק דתערובות חד בחד אין להתיר הביצה אפי' בספק טריפה ע"כ הוצרך שיהי' רוב ולדון כל דפריש מרובא פריש אבל לפמש"ל בדיני ס"ס (ס"ק רס"ב) דהעיקר כהש"ך בזה ממילא דבעובדא כזו אפי' היכא דלא שייך לומר על הביצה כל דפריש מרובא פריש כגון שהי' ביצים כמספר התרנגולים אפ"ה יש להתיר לפענ"ד:

קמא לגבי ביצה אזלינן בתר רובא. עשפ"ד שם שעמד על המחקר בט' חנויות מוכרות ביצים מכשירות וא' מוכרת ביצים מנבילות וכדומה דהוי איסור דרבנן והחנות ידוע אם אמרינן כל קבוע כמחצה עמ"ד או דלמא קבוע חידוש הוא ובדרבנן לא החמירו וכתב, שהדבר צריך תלמוד ועיי"ש במ"ש אח"כ עוד לחלק בזה דאם ידוע איזה הוא החנות המוכרת איסור דרבנן יש להקל כיון דידוע איזה הוא האיסור והוא לקח ואינו יודע מאיזה לקח כיון דלא נאסרו הביצים או הגבינות מקודם רק עכשיו נולד לו הספק אם לקח מכשרה או מטריפה הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא אבל באין ניכר החנות ואין ידוע איזה הוא המוכרת איסור דרבנן דאז כל א' נאסרה בפ"ע אז כל מה שלקח אסור כמו כל תערובות חד בחד באיסור דרבנן עיי"ש וכ"כ ביד יהודה לעיל בפיה"ק ס"ק י"ד לדינא אכן בגוף הדבר שנסתפק הפרמ"ג אם אמרינן בביצים דאסורין רק מדרבנן דין קבוע עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק מ"ז שכתב דלדינא פשוט דגם בתשע חנויות מוכרות ביצה נבילה וכו' שייך דין קבוע ככל איסור דאורייתא דגם באיסור דרבנן שייך כל דין קבוע עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק נ'):

קמב דבר שאינו בטל. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ד ובפיה"ק ס"ק מ"ט שהעיר דהגם דהמחבר לא כתב דין זה רק גבי דברים שאוסרים בכל שהוא דמשמע לכאורה אבל בתרומה כשלא הי' א' ומאה ובערלה וכה"כ כשלא הי' מאתים לא מהני נפל א' לים אמנם לדינא מבואר מדברי הפוסקים דכל דליכא נ"ט מהני נפל א' לים לכן גם בתרומה וערלה וכה"כ מהני והא דנקיט המחבר רק דברים האוסרים בכל שהוא משום דנא מיירי בכל סי' זה כי אם מדברים האסורים בכ"ש עיי"ש:

קמג שאינו בטל. עי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' ס"ה שעמד על המחקר אם הי' כאן בתערובות דבר חשוב שאינו מתבטל שדינו כדין קבוע ופירש המקצת למקום א' בפ"ע והרוב למקום אחר בפ"ע ואח"כ נפל א' מהם לים ואינו יודע מאיזה נפל אם מהמיעוט או מהרוב וכ' דלכאורה דין זה דמי להא דלהלן סי' קי"א בחתיכות איסור דרבנן וב' קדירות של היתר דשניהם אסורים דאמרינן מה חזית וכו' וה"כ ה"ה להיפך אמרינן מה חזית דנפל מכאן כדי לאסור הב' אני אומר שמא מכאן נפל וכיון שאין סברה לתלות בא' יותר מבחבירו י"ל דשניהם אסורים אבל באמת ז"א דזה לא דמי לשם דהתם אם אתה בא להתיר שניהם אתה מתיר ודאי איסור דרבנן וחכמים לא התירו רק ספק איסור דרבנן ולא ודאי משא"כ כאן די"ל דאף אם תתיר ב' הציבורין לא תתיר ודאי איסור דרבנן דהא עכ"פ יש ספק שמא נפל האיסור לים ואין בשניהם שום איסור ומה בכך במה שיש ספק מאיזה מהם נפל ועיי"ש במה שהאריך בזה ומצדד הרבה בזה ובסוף דבריו סיים להקל עיי"ש ועי' בדבריו עוד בסי' שאח"ז שנסתפק עוד ע"פ האמור אם הי' ב' תערובות ובכל א' איסור ונפל חתיכה מהב' תערובות לים ואינו יודע מאיזה מהם נפל מה דינו וכתב דלכאורה יש לחלק בזה בין אם הי' הב' ציבורין של אדם א' או של שני בני אדם דבב' בני אדם דומה להא דב' שבילין א' טמא וא' טהור וכו' דבבאו לשאול בזה אחר זה שניהם טהורים משום דכל א' תולה בחבירו וא"כ ה"ה בנ"ד י"ל דכל אחד תולה האיסור בחבירו ואומר דשלי נפל לים ושלך נשאר עיי"ש במ"ש בזה וכתב דאין להקל בזה דיש כאן ס"ס לאיסורא ועיי"ש עוד במה שהאריך בדין זה וכתב חלוקי דינים בענין זה עיי"ש:

קמד בטל. עש"ך להלן בדיני ס"ס אות כ"ב שכתב דאיסור דרבנן שנתערב במין בשאינו מינו חד בתרי ונפל א' מהם לים מהני דכיון שהוא רק איסור דרבנן אין להחמיר כ"כ עיי"ש ומשמע מדבריו דבאיסור דאורייתא כה"ג יש להחמיר דלא מהני נפל א' לים ועשפ"ד סוף ס"ק מ"ח ובדיני ס"ס שם שהביא מהמנחת כהן והמנח"י כלל מ"ג ס"ק כ"א שכתב בפשיטות דמהני נפל לים גם במין בשאינו מינו יבש ביבש עיי"ש אמנם בחוו"ד

בביאורים ס"ק י"ג מפקפק להחמיר בזה דמ"מ שייך לחוש שמא יבשלם ויתן טעם ויבא לידי איסור דאורייתא עיי"ש וכ"כ ביד יהודה שם לדינא דכיון דלא נמצא להדיא דגם באינו מינו יבש ביבש ברוב מהני נפל ליה אין להקל כלל עיי"ש ועי' מזה בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מירושלים) חיו"ד סי' כ"ה באמצע התשו':

קמה בטל. עי' בדברינו (בס"ק שלפ"ז) שהבאתי מהש"ך דבאיסור דרבנן שנתערב חד בתרי מין בשאינו מינו מהני נפל א' לים ועשפ"ד שם אות כ"ב שכתב שיש לעיין א שרי בזה לאכול הנשאר בב"א עיי"ש והבאתי דבריו להלן (ס"ק של"ו):

קמו ודבר שיש לו מתירין. עש"ך ס"ק ל"ט שהראה מקום לדבריו להלן ס"ק נ"ו ונ"ז ועשפ"ד שכתב דר"ל ששם העלה דלהרמ"א לא מהני בדשיל"מ נפל א' לים רק בהפ"מ דוקא ועי' מזה במנח"י כלל מ"ג סק"ח ועי' בדברינו להלן (ס"ק קצ"א):

קמז באחרים. ר"ל ברוב אבל אם נתערב חד בחד ונפל א' מהם לים או לאור אין להתיר הרב בסימני ת"ח כלל מ"ג סעי' ז' ובמנח"י שם ס"ק כ"ב עיי"ש. ועי' בש"ך בדיני ס"ס אות ט' דגם חתיכת ספק טריפה שנתערבה בכשרה חד בחד לא מהני נפל א' מהם לים דדוקא בדבר חשוב שנתערב ברוב כיון דמה"ת כבר נתבטל ברוב ורבנן הוא דגזרו שלא יתבטל הם אמרו והם אמרו שאם נאבד א' מהם מן העולם תולין להקל משא"כ בתערובות חד בחד דלא מהני גם בספק טריפה עיי"ש ומשמע ממילא דחתיכה ספק טריפה דרבנן שנתערבה בכשרה חד בחד מהני אם נאבד א' מהם מן העולם להתיר הב':

(קמח) ונאכל אחר מהם עפת"ש מ"ש מהתפארת למשה והפנים מאירות דה"ה אם נפלה א' מהם לתערובות איסור פחות מס' באופן דאין צריך לדון שוב על החתיכה זו הוי כנפל לים ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ל אות ב' מ"ש בזה והעלה דבע"כ לא שרינן בזה אלא היכא דליתא בעולם כלל או שנאכל ואין עוד מציאות לדון עלי' אבל היכא שיש עוד מציאות לדון עליה לא תלינן ובעובדא דהתפארת למשה והפנים מאירות מירי שנפלה חתיכה א' בתערובות יבש בלח דאמרינן חנ"נ ומש"ה אין מציאות עוד לדון עלי' דהא אף אם היתה חתיכת היתר נאסרה בתערובות ונעשית נבילה ואם תפול אח"כ לקדירה אחרת צריך ס' גם כנגד ההיתר ומש"ה התיר הפנים מאירות אבל ביבש ביבש דלכ"ע לא אמרינן חנ"נ א"כ נצטרך לדון עלי' אם היתה היתר או איסור בזה בודאי לא תלינן עיי"ש: (קמט) אחד. נפת"ש במוסגר מ"ש וצל"ע אם הוא בענין שאינו בטל מדרבנן מה דינו ועי' בשו"ת בית יצחק שם אות ג' מ"ש בדברי הפת"ש בזה ובמ"ש בזה לדינא. ומ"ש הפת"ש מהפנים מאירות לענין אם מת א' מהם עי' בס' פתח הבית וחוקר לדעת שכ' דכ"ז הוא רק באיסורי אכילה אבל באיסורי הנאה לא מהני

מת א' כיון דסוף סוף אתה צריך לדון על הנבילה אם מותרת בהנאה דבאיסורי הנאה צריך להיות דוקא נאבד מן העולם עיי"ש: (קג) אחד מהם. עפת"ש ומ"ש בסוף הס"ק מהפמ"א דהיכא שלא נודע לאדם זה אף שנודע לאדם אחר דמי לנפלה מעצמה עמ"ז סק"ח שהביא דברי הפמ"א בזה והביא מהמנח"י כלל מ"ג ס"ק י"א דלא ס"ל כהפמ"א בזה אלא כל שנודע התערובות לאדם א' אף למי שלא ידע קנסינן שוגג עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ט שהעלה שכן עיקר לדינא כהמנח"י ודלא כהפמ"א עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שער הקבוע סוף סי' ס"ב מ"ש בזה (ועי' בדברינו לעיל סי' ק"ט ס"ק ס"ה ולהלן בדיני ס"ס ס"ק רל"ז):

קנא מהם. עפת"ש מ"ש מתשו' פנים מאירות ועי' בחמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות ו' שכתב שיש לעיין אם נתבשל אחד עם הטריפה אם תלינן בי' דהא לא מקלקלינן לי' ולא דמי למש"ל סי' קי"א סעי' ו' דאם נפל איסור לתוך אחת מהן ואינו ידוע לאיזה נפל ואח"כ נפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזה נפל לא תלינן דהתם היינו טעמא משום דלא תלינן למפרע משא"כ כאן דלא הוי התליי' למפרע דהא אמרינן שאותה שהיתה טריפה נטרפה כמו אם נאבדה אמנם י"ל לאידך גיסא הלא גם שם בסי' קי"א היינו יכולין לומר שהאסורה נאסרה ואפ"ה לא אמרינן וא"כ ה"ה כאן והניח בצ"ע עיי"ש: (קנב) בשוגג. עבאה"ט ועי' בלב"ש בחידושי דינים סעי' כ"ו ובביאורו שם ס"ק פ"ד בשו"ב שלקח רגלי עופות בטבת ושבט ולמיהרתו חתך ג"כ כלל א' מאווזא חיה שהי' מונחים בין השחוטות ונתערב רגל זה בין יותר מששים רגלי אווזות שחוטים והשוחט לחסרון ידיעתו השליך א' מהרגלים והשאר אכלם כולם וסמך שנתבטל רגל זה וכתב דלכאורה יש היתר אפי' אם ידוע שלא הי' ששים בשום תבשיל נגד הרגל דהא קיי"ל בכל דברים החשובים אם נפל א' מהם לים בשוגג קודם שנודע התערובות הותרו כולם וה"נ הרי השו"ב זרק א' מהן יען שהי' סבר שכבר נתבטל ונעשה כלו היתר והו"ל כמו שוגג וקודם שנודע התערובות דז"א דטעות בדין לא מקרי לא נודע התערובות עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ס"ב שכ' וז"ל נלפענ"ד אם הפילו בידים לים בשוגג דאומר מותר שטעה ולא ידע הדין שהי' סבר שמותר להפיל לים בידים שיש להתיר ג"כ לא מיבעיא לפמ"ש הט"ז סי' צ"ט וכו' דטועה בדין עדיף משוגג דודאי יש להתיר כאן כיון דבלא"ה להרשב"א שוגג מותר אין לעשות מחלוקת בין הפוסקים במה שלא מצינו ויש לנו לומר דבטועה בדין מודה אלא אפי' לפמ"ש הפר"ח שם דדמיא לשוגג אפשר דגרע מינה וכו' נראה דאם טעה בדין ע"י הוראות חכם ודאי דמודה דעדיף משוגג וכו' עכ"ל ועי' בשלחן גבוה לעיל סי' ק"א סק"ח מחודש א' שנשאל בתערובות שאירע במקולין

שנתערב כבשה אחת טריפה בין שבעים כשירות ונתערב המוליגא"ש של הטריפה בין הכשרות והורה שיטיל הקצב מוליגא"ש א' לאבדון והשאר הם כשרות ואח"כ ממחרת נזכר שטעה בהוראה זו דהמוליגא"ש הוי חהר"ל וא"כ הי' שאלה על התערובות ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא כתב שאין להחמיר בדיעבד דלו יהי' שהוא חהר"ל יש להקל בדיעבד כיון שכבר הופרש א' מהם לאבדון הותרו האחרות ודמי לנאכל א' בשוגג ואע"ג דהקצב השליך א' בכוונה כדי להתיר האחרות מ"מ כיון שעשה כן ע"פ הוראתו שעלה כן בדעתו להשליך א' וא"כ כיון שטעה בדין הוי כשוגג וכמ"ש הט"ז לעיל סי' צ"ט והסכימו עמו כמה רבנים עיי"ש:

ועיין בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מירושלים) חי"ד סי' נ"ה שכ' בדבר הרגלים שנוטלין השו"ב ונמצא אח"כ אי טריפה אם נודע לאחר המליחה וקודם הבישול כיון שנוהגין להשליך א' מהני כיון שהושלך קודם שנודע הספק אף בהשליך במזיד מותר כמ"ש הש"ך ס"ק מ' ואף דבשפ"ד סי' ק"ט סק"ח הניח בצ"ע ביבש ביבש בשאינו מינו דצריך ס' שמא יבשלם ויתן טעם אי מהני נפל א' מהם לים דדוקא בדבר חשוב דאוסר יותר מס' אז מהני נפל א' לים וא"כ ה"ה הכא דבמליחה בעינן ששים אף במינו אטו אינו מינו י"ל דלא מהני נפל א' מהם לים מ"מ הלא בדיני ס"ס סוף ס"ק י"ד ובשפ"ד ס"ק נ"ו מסכים להמ"כ והמנח"י שמקילין דבדרבנן מהני נפל א' מהם לים ואפי' ביבש באינו מינו וכן פסק החוו"ד ומה"ט נראה לי שאפי' אם נמצא אווזא אחת ודאי טריפה יש להתיר אם נודע הטריפות אחר המליחה כיון דליכא אלא איסור דרבנן דהא הוה מין במינו אמרינן שנפל האיסור ועוד דהוי ס"ס שמא נפל האיסור לים וליכא כאן איסור כלל ושמא הלכה כראבי"ה ואף דאין לסמוך על האי ס"ס רק במקום הפ"מ מ"מ הא לדעת המ"ב והמנח"י בלא"ה מותר דאמרינן האיסור נפל א"כ יש להתיר אף שלא בהפ"מ גם י"ל דע"כ לא בעי הפ"מ אלא בשמן וכו' משא"כ בדבר כחוש דדעת רוב הפוסקים דסגי בקליפה ואף דאנן מחמרינן דבעי ששים מ"מ אם יש עוד ספק יש להקל גם שלא בהפ"מ והני רגלים הם כחושים בטבעם ואף אם נודע אחר שכבר נחתכו דאז הוי חהר"ל מ"מ מותר בנפל א' מהם קודם אך אם נתבשלו קודם שנודע עם אינו מינו דהוי דאורייתא אז לא מהני מה שתפול א' מהם לים דבדאורייתא לכ"ע לא מהני נפל א' מהם לים וכו' וסיים שם אכן זה נראה לי אם הי' הרבה רגלים ביחד ובכל פעם בישל מהם המיעוט לא מיבעיא היכא דבשעה שנודע התערובות נשאר עוד רגלים שלא נתבשלו אז אמרינן כל דפריש מרובא פריש וכמ"ש בתשו' ח"ס חיו"ד סי' צ"ט שזה שלוקח לבשל לא להחזיר למקומן שייך ג"כ לומר כל דפריש מרובא פריש אלא אפי' אם בשעה שנודע הספק

נתבשלו כולם מ"מ הנה הכנה"ג והפרמ"ג אות ל' ס"ל דאף שנים האחרונים מותרים וכן הלכה אם לא בפירש רובן בפעם א' דאז אסור אכן זה נראה לי דאף בבישל בכל פעם המיעוט אם נתבשלו בכלי אחד בתוך מעל"ע הנה כאלו נתבשלו כולם ביחד גם אם נתבשלו רובן בכלי א' בתוך מעל"ע הוי כאילו פירשו רובן בב"א ושוב לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש דטעם כעיקר דאורייתא עכת"ד עיי"ש באריכות:

קנג בין.

עש"ך ס"ק מ"א שכ' מהרמב"ם דבדבר דלא מינכר נפילתו כגון תאנה וטבעת אין להתיר אא"כ נאכלו או נפלו שתים רק בחביות דמינכר נפילתו הוא דסגי באחד ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק י"א וביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ז מה שכתב לדחות דברי הש"ך דאין ראי' מהרמב"ם דבכ"מ דלא מינכר נפילתו צריך שיפלו שתים דרק בתרומה הוא דס"ל כן ועיי"ש ביד יהודה מ"ש עוד בזה איברא כי להלן סי' ק"מ בע"ז הביא המחבר ב' דעות בזה ותחלה כתב בסתם דסגי בא' וי"א דצריך שיפלו ב' דוקא עיי"ש ועשפ"ד ס"ק מ"א שכתב דכיון דהמחבר סתם שם כדעה הא' ע"כ במידי דרבנן בהפ"מ יש להקל דסגי בנפל א' עיי"ש:

קנד או נפל. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ו שכתב דפשוט הוא מדברי הש"ס דאפי' אם נפלו הרוב מן התערובות אפ"ה צריך לאכול שתים דוקא אך כ' שם שיש לעיין אם יש חילוק בין אם נפלו הרוב בב"א אם נפלו מעט מעט בזה אחר זה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

קנה נפל מעצמו עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך שחולקים על המחבר בנאכל א' מהם בשוגג וס"ל דגם בזה קנסו שוגג אטו מזיד וכו' ועי' בפר"ח ס"ק ל"א ובמנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק ז' שהשיג על הט"ז וש"ך בזה ופסקו כהש"ע דאכלו שוגג לישראל שרי ועי' במנח"י כלל מ"ג ס"ק י"ג ובשפ"ד סק"מ שהביא דבריהם ועי' בכנפי יונה ובחוו"ד בביאורים סק"ט ובחידושים ס"ק כ"ה שכ' שכן עיקר לדינא כהמחבר ודלא כהט"ז וש"ך עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ח ובפיה"ק ס"ק נ"ג שהעלה דהעיקר כהט"ז והש"ך בזה להחמיר עיי"ש וכ"כ בדברי יוסף סי' תשע"ב לדינא עיי"ש:

קנו מעצמו עבאה"ט וע' בס' בית יצחק הנ"ל שם סוף סי' ס"ב שנסתפק באם לא נודע לאיש אחר מן התערובות וזרקו האחר לים וכדומה אם הותר למי שידע האיסור והתערובות הוא שלו לפמ"ש השפ"ד ס"ק מ"ב מתשו' פנים מאירות דאם לא ידעינן מן האיסור מותר אף דנודע לאחרים ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע:

קנז מעצמו. עבאה"ט מ"ש מהש"ך או הפילה שוגג קודם שנודע התערובות ועי' בדברי זקיני הלבוש סעי' י"ח שכ' וז"ל ואם הפיל א' מהם לים אפי' בידים ואפי' במזיד ונאבד מן העולם קודם שנודע שנתערב שם איסור האחרים מותרין עכ"ל ועי' בחגורת שמואל ס"ק ל"ב שתמה דאיך שייך מזיד קודם שנודע והניח בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"מ שכתב דכוונת הלבוש הוא גם אם הושלך א' במזיד קודם שנודע בכוונה דאולי ימצא אח"כ איזה טריפה יתלה בו כמו שנהגו השוחטים בטבת ושבט כשמקבלים הרגלים להשליך א' דאף שעושה בכיון כדי להתיר מ"מ כיון דלא נודע עדיין שיש כאן איסור מותר השאר עיי"ש ועי' בס' נפש אדם על החכמת אדם סוף כלל ג' מה שהאריך בענין מנהג השוחטים בזה והביא מכמה מקומות דבזה שמשליך רגל א' קודם שנודע הטריפות כנזכר לא מחזי כמבטל איסור לכתחלה אלא אדרבה הוא מדת חסידות לעשות כן אך כתב דזה דוקא בשחט הרבה אווזות אצל כמה בעלי בתים שא"א לזהר שלא יתערבו אבל בשחט הרבה אווזות אצל בעל הבית אחד אינו נכון לעשות כן דמחזי כמתכוין לבטל את האיסור דהא יכול לבדוק כל אווזא בפ"ע וידקדק שלא יתערבו האיוזות עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' י"ב בשם אביו הגאון בעל הח"ס ז"ל שכן מנהג השו"ב להשליך א' מעשרה רגלים וסומכים ע"ז גם כשנודע להם אח"כ מאיזה אווזות שנטרפו כי רחוק הוא שיהי' יותר מזה ומ"מ אם נודע להם שהי' יותר צריך להשליך כ"כ רגלים שהי' טריפות וכ"ז הוא במקומינו שאין רגלי אווזות חהר"ל אבל במקומות דהוי חהר"ל וכמ"ש הרמ"א בסי' ק"א ונודע לו לאחר שנחרכו הרגלים אזי כל מה שנאכל ונמכר קודם שנודע התערובות הכל מותר ומה שנשאר בבית השוחט אסור עיי"ש והנה הכתב סיפר לא ביאר שם דברי אביו ז"ל רק במה שכתב להתיר מה שכבר נאכל ונמכר אבל הטעם מדוע אוסר כל הרגלים שנשארים בבית השו"ב לא ביאר דלכאורה הו"ל להתיר הכל כיון שהשליך לפי ערך הנטרפים א"כ יש לתלות דאסורא נפל ואולי י"ל כוונתו עפמ"ש להלן (ס"ק קנ"ט) מהדעת תורה דמה שמשליך איזה רגלים לא מהני דלא הוי כמו הפילו לים כיון שישנם עדיין בעולם אמנם יעוין בדברינו שם מ"ש מהיד יהודה בזה:

קנח מעצמו לים. עי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' פ"ה בעובדא שנתערב כבש א' שנמצא מים במוח וא"י אם הי' המוח מקיפו מכל הצד ונתערב בין הכבשים וכו' וכתב וז"ל כבר כתבתי דלפענ"ד יוכל להשליך א' למים ויהי' השאר מותרין ואף דקיי"ל ביו"ד סי' ק"י דדוקא נפל א' מהם לים אבל הפילה אסור היינו דוקא בודאי איסור משא"כ בספק איסור דקיי"ל כהתה"ד דנוכל לבטל לכתחלה כמבואר בש"ך וכו' ואף

דשם השגתי עליו וכו' מ"מ לענין הדין שאנו עסקינן נראה להקל בהפסד מרובה עכ"ל ועי' בשו"ת בית ישראל סי' נ' שהביאו וכתב וז"ל אחר מח"כ הגאון אין הוראה זו מחוור בעיני ואין לסמוך בהוראה זו מטעם זה אף בהפ"מ דודאי אף ספק איסור דאורייתא אסור לבטל לכתחלה דלא גרע מודאי איסור דרבנן דקיי"ל דאין מבטלין לכתחלה וכו' עכ"ל והדברים פשוטים וברורים:

קנט לים עבאה"ט מ"ש מהש"ך דוקא אם נפל א' קודם שפירש מהם אבל אם פירש א' מהם ואח"כ נפל לים התערובות נשאר באיסור ועי' במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק ז' שפסק ג"כ כהש"ך בזה עיי"ש אמנם במנח"י כלל מ"ג ס"ק י"ב השיג על הש"ך והביא ראי' מלשון הת"ח דמשמע מדבריו להקל בנפל א' לים אפי' אם פירש קודם וסיים ואין ספק שאלו ראה הש"ך דברי הרב כאן לא הי' חוכך בזה להחמיר עכ"ל ועי' בשפ"ד ס"ק מ"ב שהביאו וכתב דבפירש שלא בפנינו אין לסמוך על המנח"י בזה ואין להתיר ובפירש בפנינו צ"ע להתיר עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שער הקבוע סי' ס' מה שהאריך בזה ומצדד ג"כ להקל בזה בפירש לפנינו בהפ"מ עיי"ש באריכות ועי' בכנפי יונה מ"ש בדברי הש"ך והמנח"י בזה וכתב דרך הכרעה לחלק בזה כך דכשהוא פירש באופן שהי' מותר לאוכלו כגון למאן דמתיר פירש ממילא הא ודאי אחרי שנקרא שם היתר עליו ושם איסור להרוב הנשאר שוב אינו חוזר להפוכו אחר שנשרף או נפל לים אבל כל שהוא פירש באופן שגם לאחר בפירש אסור לאכלו ועל שניהם עדיין שם איסור ושניהם נשארו באיסור אז אם שוב נפל אח"כ לים חוזר עיקר התערובות להיתר ע"י מה שנפל הא' לים שהרי גם בשעה שפירש הי' עדיין כאלו עומד עם האחרים בתערובות אחד שהרי הי' שם איסור על כל א' מן התערובות וע"כ אם נפל א' מהם לים חוזר הכל להיות היתר ותלינן שהאיסור הוא שנפל עכ"ד ועי' מזה בס' שערי תורה חלק ג' כלל ו' פרט ב' באורך:

ועיין עוד במנחת כהן בם ובפר"ת ס"ק ל"ב שכ' דמ"מ אם פירש א' קידם שנודע התערובות ואח"כ נפל לים ונאבד מן העולם ואח"כ נודע התערובות בזה הותרו כולם עיי"ש ועי' שפ"ד שם שהביא דבריהם וכתב שהוא אמת ויציב עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דגם בפירש לפנינו או בפירש ממילא למאן דאוסר פירש ממילא לא מהני אם נפל אח"כ עי' בתשו' פמ"א חלק א' סי' ק"ה שמתמה על הש"ך בזה עיי"ש ועשפ"ד שם מ"ש בדברי הש"ך והפמ"א בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"א מ"ש בדבריהם בזה וצ"ע:

ועיין בדעת תורה סי' י"א ס"ק י"ז שקורא תגר על מנהג השוחטים בטבת ושבט שלוקחין רגלי אווזות ומחשש תערובות טריפות נהגו להשליך כמה רגלים לחוץ שיאכלנו כלבים המצויים בשוק וסומכים ע"ז להתיר השאר דכיון דבעינן דוקא נפל מן התערובות לתוך הים ממש אבל בפירש קודם מן התערובות והי' עדיין בעולם קודם שנפל לים לא מהני מה שנפל לים ה"נ בזה אף שמשליכו לחוץ הרי קודם שאכלו הכלב כשהי' מונח בחוץ הי' עדיין בעולם ולא מהני מה שאכלו אח"כ להתיר התערובות עיי"ש אכן לפמש"ל (בס"ק שאח"ז) מהיד יהודה דההשלכה לחוץ בעצמו כדי שיאכלנו כלב או חזיר הוי שאובד לגמרי שפיר יתכן מנהג השו"ב בזה (וע"ל ס"ק קנ"ב ולעיל סי' ק' ס"ק ט' וסי' ק"א ס"ק נ"ה וסי' ק"ט ס"ק ס"ד):

ועיין בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' נ"ח שעמד על המחקר מה יהי' הדין אם נפל א' לים קודם שחל שם איסור עליהם הדמיון בזה במי שאסר על עצמו דבר א' בנדר וקבע זמן לתחלת האיסור ועדיין לא חל הזמן ונתערב אותו דבר שאסר עליו באחרים מין במינו יבש ביבש אם נאמר דהיתר בהיתר לא שייך בי' ביטול א"כ לא מהני נפל לים או דלמא אף דקודם שחל זמן איסורו לא הי' בהם דין ביטול מדאורייתא מ"מ אמרינן כיון דאחר שחל עליהם האיסור כבר חל עליהם שם היתר מדאורייתא שפיר תלינן למפרע דאיסורא נפל כיון דעכשיו הוא איסור דרבנן ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא:

ועיי"ש עוד בסי' ס"ז שכ' דלפמ"ש הש"ך הטעם דאי פירש אחד ואח"כ נפל לים לא מהני משום דכיון שפירש מן התערובות ונאסר לבדו שוב כשנפל לים לא מן התערובות הוא אלא בפ"ע יש להוכיח דאם נחלק התערובות לב' חלקים שהמיעוט פירש לצד א' והרוב לצד א' ושוב נפל כל המיעוט לים בודאי דהרוב אסור כיון דהרוב נאסר בתחלה כאשר נפרד המיעוט מן הרוב כיון דהוי דרך חלוקה וכל דרך חלוקה לא מקרי פירש כמו שכתבו הפוסקים א"כ ממילא כיון שהרוב נאסר תחלה משום דאמרינן איסורא ברובא איתא איך יחזור אח"כ מאליו להכשיר במה שנאבד המיעוט אח"כ או שנפל לים. אמנם אם נפל הרוב לים ונשאר המיעוט בזה יש לעיין וכו' עיי"ש באורך קצת וכתב שם בסוף הסי' דאם פירש מן התערובות א' א' שלא בפנינו עד שנתקבצו לרוב במקום א' ונשאר המיעוט במקום א' ושוב נפל א' מהם לים ואינו יודע מהיכן נפל אז אותם שפירשו בודאי מותרים כו' עיי"ש: וכתב שם עוד בסי' ע' דלפמ"ש הש"ך הטעם דבפירש א' מן התערובות ואח"כ נפל לים אסור כיון דמתחלה לא הי' שייך לומר דאיסורא פירש דמה חזית וכו' יש לנו ללמוד לכאורה דין חדש אם נפל א' מן התערובות למקום שיש שם תערובות חתיכות של איסור הרבה דלא שייך לומר מה חזית דהא אף אם תאמר

דהיתר נפלה ג"כ אסורה בתערובות של איסור וא"כ שפיר י"ל דתלינן דהאסורה נפלה ודמיא לב' קדירות וכו' ועיי"ש במה שפלפל בזה ובמ"ש בזה לדינא באורך אמנם בסי' שאח"ז כתב שזה תלוי בפלוגתת הפר"ח והפרי תואר בסי' שאח"ז סק"ג ולדעת הפרי תואר שם שכתב דהיכא שהוחזקו ב' חתיכות באיסור לא נפקע האיסור שהי' עליהם בתחלה ע"י זה דאמרינן שאני אומר שהאיסור נפל להאיסור ואח"כ חזר מדבריו ומצדד די"ל שדין זה הוא אליבי' דכ"ע ובנ"ד גם הפרי תואר מודה דדוקא בב' חתיכות שנתערבו חד בחד דכגופו של איסור מקרי בזה הוא דקאמר כיון דהוחזקו שניהם באיסור וכודאי איסור דמיין לא אמרינן תולין וכו' משא"כ כאן דהוי רובא דהיתרא ועיי"ש במה שפלפל עוד בזה באורך ולפ"ז נראה ג"כ היכא דלקח עכו"ם חתיכה אחת מן התערובות ובישלה בקדירתו ואח"כ נודע מן התערובות קידם שאכל העכו"ם את החתיכה דג"כ תולין דאסורה הוא ושאר התערובות מותר וכו' ואף דסתם כלים של עכו"ם אינם ב"י מ"מ כיון שהם אסורים עכ"פ מדרבנן מטעם בישולי עכו"ם ובודאי דגם באיסור דרבנן תולין וכו' עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת יד יוסף (מהרב מו"ה יוסף יהודה נ"י מירושלים) חיו"ד סי' נ"ו שנשאל בעיר שיש שני שו"ב שהביאו לפני הרב המורה אווזא אחת בטבת ושבט שלוקחין השו"ב הרגלים והיתה ודאי טריפה ושכח אח"כ מאיזה בעה"ב היתה האווזא והודיע המורה להשו"ב דמתא שנטרף אווזא אחת ואינו יודע מאיזה בעה"ב ואצל שו"ב א' נמלח כמה רגלים ביחד ועוד נשאר כמה רגלים אצלו שלא נמלחו עדיין ולא השליך מקודם רגל א' כנהוג וגם אצל השו"ב הב' יש כמה רגלים שנמלחו יחדיו והשיב. שיש להתיר כל הרגלים אף אותן שנמלחו יחד וכו' ועוד יש להתיר דכיון דלא ידעינן איזה השו"ב שחט האווזא טריפה כל א' תולה בחבירו דהא כאן לא הוה אלא מדרבנן דהא הוא מין במינו א"כ כל שלא באו הב' שו"ב לשאול בב"א כל א' תולה בחבירו דומיא דב' שבילין דלהלן סי' קי"א ולפ"ז אף אותן הרגלים שכבר נמלחו יש להתיר ועוד יש טעם להתיר דאף אם ידעינן דנשחטה אצל השו"ב שמלח מקצתן דתולין שהרגל הטריפה הוא בין אותן שלא נמלחו כיון דאין כאן אלא איסור דרבנן ואף דמבואר להלן סי' קי"א דהיכא דשניהם היתר אין תולין היינו משום מה חזית דאסרה להאי יותר מהאי אבל כאן אי תולין דהטריפה היא בין הרגלים שלא נמלחו עדיין ליכא כאן איסור כלל ודומה לב' קדירות של היתר דבא' יש ששים ובהב' ליכא ששים דתולין דהאיסור נפל להקדירה שיש ששים וכו' ולפי טעם זה יש להתיר גם הרגלים של השו"ב הב' שכולן נמלחו אצלו דהא הכל נכנס בספק ותולין שהאיסור הוא בין הרגלים שלא נמלחו אצל השו"ב הא'

ועוד יש לצרף דעת הראבי"ה דמליחה אינה אוסרת רק כ"ק והא קולפין הרגלים בשעת חריכה וכו' עיי"ש באורך:

קמ בענין שנאבד. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם נפל למקום שאפשר להמצא לא הותרו השאר ועי' בפר"ח ס"ק ל"ד שהשיג על הש"ך בזה דכל שנאבדה ואין אנו דנין עלי' מה בכך שאפשר להמצא הרי עכשיו אין לנו עסק עמה לדון עלי' עיי"ש ועשפ"ד ס"ק מ"ג שהביאו וסיים דמ"מ לדינא יש להחמיר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ב מ"ש בדברי הש"ך והפר"ח בזה והעלה דבע"כ הכל הוא לפי הענין דבטבעת שפיר אמרי' דאם נאבדה בשוק לא מהני דבודאי ימצא שם לאדם וכן בחביות סתומות בעינן נפל לים המלח שאין הספינות הולכות שם ולא יהי' נמצא כלל משא"כ בדבר אכילה כגון תאנה וחתיכות בשר וכו' בזה גם אם נאבד ברחוב מהני כיון שקרוב הדבר שיאכל אותו כלב או חזיר או עכו"ם שימצא אותו יאכלוהו תיכף ושפיר הוי כנאבד לגמרי מן העולם עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל בס"ק הקודם):

קסא שנאבד מן העולם. כתב בפלתי ס"ק כ"א וז"ל נראה דאם בישל (זו החתיכה שנאכל ונאבדה מן העולם) בכלים ונאכל והכלים עדיין קיימים אסיר דאם באנו לדון מה טיבן של הכלים אם צריכין הגעלה בכלי שטף וחרס שבירה משום שבישול בו האיסור א"כ הרי אנו דנין עלי' וחזר הדבר לידי ספק והכל בכלל הספק וזה פשוט עכ"ל והביאו בחוו"ד בביאורים סק"י ובחידושים ס"ק כ"ה לדינא עיי"ש אמנם יעוין במ"ז סוף סק"ח שכתב דבכלי שטף יש לעיין דהא מותרין בהגעלה בלי הוצאה וגם בכ"ח לאחר מעל"ע יש לעיין אם יש להחמיר כיון דספק חתיכה זו הוי רק מדרבנן וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בספר בית יצחק הנ"ל שם סי' ס"ח מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש אמנם בעיקר דברי הכו"פ עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ט שהרבה להשיב ע"ד הכו"פ הנ"ל בכמה טענות וראיות דאין לאסור כל החתיכות משום שדנין על הכלים וכתב שם עוד דבאמת גם על הכלים א"צ לדון כלל דבלא"ה הם מותרין דהא הבלוע בכלי לא גרע מחהר"ל שנחתך שבטל ממנה דין חהר"ל וא"כ הרי ממ"נ הוא מותר עיי"ש ועי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' ס"ו אות ח' שהביא ג"כ ראי' מהרא"ש בתשו' כלל כ' סי' י"ז דנראה להקל אף שצריכין לדון עוד על הכלים מ"מ סיים דלמעשה אין להקל נגד הכו"פ והחוו"ד עיי"ש:

קסב מן העולם. אבל יחתך או נתרסק נתבאר דינו לעיל סי' ק"א סעי' ז'. ש"ך ס"ק מ"ה. ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ו שעמד על המחקר בנחתך ואח"כ נפל לים אי תלינן בו האיסור וכתב דמסתבר דבודאי לא תלינן בי' האיסור דכיון דנחתך הא הוא עצמו מותר

ושאר הנשאר הוא אסור ולא תלינן דהאיסור נחתך וא"כ גם כשנאכל אח"כ או נפל לים אין לומר עליו שהוא האיסור ועיי"ש במ"ש בזה:

קסג העולם. כתב בבית יצחק הנ"ל שם סוף סי' ע' וז"ל והי' נלפענ"ד דלאו דוקא נפל לים או למקום אבוד אלא גם אם חתיכה אחת נפסלה מאכילת אדם ונתקלקלה שאינה ראוי' לאכילה כלל ג"כ י"ל ולתלות דאסורה הוא דבלא"ה אין אתה מקלקלה יותר דאינה ראוי' לאכילה כלל וכאלו נשרפה או שנפלה למקום אבוד וכו' ועוד דהא הפר"ח והרבה מן האחרונים הקילו דאפילו לא נפל לים או שלא נאבד לגמרי מן העולם רק שנאבד מעינינו אף שאפשר להמצא ג"כ תולין דאיסורא הוא כיון שאין אתה צריך לדון עלי' כעת אמרינן שאני אומר א"כ כ"ש בכה"ג דנתקלקל מאכילת כל אדם אין לך איבוד גדול יותר מזה כן נראה לי וכו' ומ"מ כיון שלא מצאתי זה מפורש בפוסקים מסתפינא להקל וצ"ע למעשה עכ"ל:

קסד היתרו כל האחרים. עפת"ש מ"ש מהפמ"א דוקא כשנאבד חתיכה א' לגמרי אבל אם נשאר קצת אי אפשר להתיר הנשאר ועמ"ז סק"ה (בד"ה ויש לחקור) מ"ש בדין זה וסיים בצ"ע והביא אח"כ דברי הפמ"א הנ"ל וסיים דמה שהחליט הפמ"א לאסור בנידון דידיה שהי' ניכר כל לשון מאיזה בהמה הוא צ"ע אכן אם אין מכירין כל לשון מאיזה בהמה הוא כגון שמונחים כל הלשונות לבדן ושאר אברים לבדן ונאכל לשון א' ואינו יודע מאיזה בהמה הוא בזה ודאי יש להקל אפי' באין הפ"מ עיי"ש (ובמשמרת שלום במ"ז סוף סי' זה) ועי' בחוו"ד בביאורים סק"י שהעלה דהיכא דנאבד אבר אחד ולא ניכר מאיזה בהמה מותרים האברים מכל הבהמות שהוא כעין אותו האבר שנאבד ושאר כל האברים אסורים וכתב דמתשו' גאוני בתראי מבואר דאפי' היכא דניכר הראש מאיזה בהמה הוא דמותר הראש והבהמה אסורה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ט ובפיה"ק ס"ק נ"ב שהעלה להקל בזה להדיא אפי' אם ידעינן מאיזה בהמה הוא הלשין שנאכלה או נפלה לים אפ"ה שאר הלשונות מותרות ושאר אברים אסורים עיי"ש ולמעשה צ"ע כיון שגם הפרמ"ג הוקשה לו דברי הפמ"א בזה ואפ"ה לא החליט להקל והי' מיראי הוראה בזה והניח בצ"ע ועי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד שי' ס"ו אות ז' מ"ש בזה:

קסה על האחרים. עי' בשו"ת נחלת אבות (מהגאון בעל שער המשפט ז"ל) חיו"ד סי' ח' שנשאל בחהר"ל שנתערבה בין הרבה חתיכות ונאכל אחד מהם בשוגג דקיי"ל דהשאר מותר דתלינן דהך דנאכל דאיסורא הוא מה דין הקדירה שבישלה בה החתיכה שנאכל אם הוא טריפה כיון דאנן תלינן דהך דנאכל דאיסורא הוית א"כ ממילא דהקדירה אסורה ואביו הרב ז"ל כתב דנראה לו פשוט להתיר הקדירה מהא דמבואר לעיל סי' ק"א דאם

נחתך א' מהן דהחתיכה שנחתכה מותרת ממ"נ וה"נ הך טעם דנבלע בקדירה הוי כאלו נחתך מהחתיכה ואינה ראוי' להתכבד ובטל בשאר החתיכות אף אם החתיכה שנתבשל הוא האיסור והוא ז"ל השיב על דברי אביו ז"ל דאיך שייך לומר דהקדירה מותרת משום דפליטתה אינה ר"ל ובטלה בשאר חתיכות הא כיון דמין במינו לח בלח בעינן ס' לבטל הטעם א"כ הכא כיון שגוף החתיכה לא היתה בטלה משום שהוא ר"ל ועכשיו שנתבשלה לבדה אם הוא דאיסורא איך נתבטל טעם פליטתה כיון שהחתיכות נתפרדו זו מזו במה יתבטל בס' כשהוא לבדה הוא עיי"ש באריכות:

קסו תולין לומר האיסור הלך לו. הטעם לכל אלו מפני שכבר נתבטל מה"ת ברוב. ש"ך ס"ק מ"ו מהרשב"א:

קסז ודוקא כשאוכל הנשארות שתים שתים. ולא דמי לחתיכה שאינה ר"ל דחד בתרי בטל ביבש ביבש ומותר לאדם א' לאכלן כל א' בפ"ע כדלעיל סי' ק"ט דשאני התם שהוא גזירת הכתיב דחד בתרי בטל דאחרי רבים להטות ונהפך האיסור להיות היתר א"כ אין כאן איסור כלל משא"כ הכא שהאיסור הוא מעורב עם ההיתר ואין ביטול להאיסור רק שאנו מתירין הכא מטעם ספק שמא אותו שנפל לים הוא האיסור הלכך בעינן שיאכלם עכ"פ שתים שתים דממ"נ איכא חדא דהיתרא. ב"י לעיל ריש סי' ק"ט מהרא"ש:

קסח כשאוכל הנשארות שתים שתים עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ל"ז ובפיה"ק סק"ס שהעלה דהא דצריך לאכלו שתים שתים הוא רק כשאוכלין אותו כמו שהוא ולא נשתנה בשעת אכילה מחשיבתו אבל אם נשתנה מחשיבתו בשעת אכילה כגון שנתערבו חביות סתומות דא"א לשתות ממנו זולת אם נפתח החבית מקודם וממילא נפק מהחשיבות ובטל וכן בחתיכה גדולה הר"ל שא"א לאכול ממנה זולת אם יחתכנה א"צ לאכול שתים ביחד דהא כיון שאנו מתירין לו לפתוח החבית ולחתוך החתיכה ממילא שלאחר שנפתח החבית או שנחתך החתיכה בטל חשיבותה שפיר בטלה ברוב ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה דהא עשה בהיתר ולא כדי לבטל איסור א"כ למ"ל עוד לצרף אחר עמו עיי"ש:

קסט הנשארות. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ג ובפיה"ק סק"ס שעמד על המחקר אם נאבד א' מהם קודם שנודע התערובות ואם הי' נודע התערובות אז הי' בטל אך יען כי לא נודע התערובות אז לא נתבטל ועכשיו נודע התערובות אמנם נולד בו חדשות שנעשה בתוך כך דבר חשוב או שהי' מקודם יבש ועכשיו נעשה לח אם צריך לאכלו שתים שתים וגם אין לאדם א' לאכול כולם ועיי"ש עוד שנסתפק אם נפלו לים כמה מהתערובות קודם שנודע הטריפות אם הותרו הנשארים לאכלם לאדם א' ביחד אם נימא דכיון דקודם

שנודע לא שייך ביטול לא אמרינן דהותרו כבר ועיי"ש במ"ש בזה באורך: (קע) ביחד. איני ר"ל בב"א דהא אי אפשר לאכול שני בעלי. חיים בבת אחת אלא ר"ל באכילה אחת זה אחר זה. שלחן גבוה ס"ק כ"א:

קעא דממ"נ איכא חדא דהיתרא. עי' במ"א או"ח סי' תס"ז סק"ד דמשמע דעתו דבמקום שצריך לאכול שתים שתים אסור לאכלן ע"י בישול ביחד מטעם דאם יבשל השתים ביחד שוב א"א לומר דממ"נ איכא חדא דהיתרא דהא נאסרה חדא מחברתה ע"י ביכול עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק י"ג וחידושים ס"ק י"ח שהביאו והשיג עליו והעלה להתיר לאכול השתים ביחד גם ע"י בישול עיי"ש ועי' בהגהות אמרי ברוך על החוו"ד מ"ש קצת ליישב דעת המ"א הנ"ל עיי"ש:

קעב איכא חדא דהיתרא. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאם נתערבו ב' צריך לאכול ארבע וכו' ועי' במנח"י כלל מ"ג ס"ק ט"ו שמפקפק בזה וכתב דאפשר כשנתערב ב' סגי אם אוכל ג' ג' וכן בנתערב ג' סגי אם אוכל ד' ד' כיון דעכ"פ חדא דהיתרא הוא וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בכרתי ס"ק כ"ט שכתב כן בפשיטות דאם נתערב ב' בג' מותר לאכול ג דהא איכא ודאי היתר בתוך אכילתו דהא אין באיסור יותר מב' עיי"ש אמנם יעוין בפר"ח ס"ק ל"ו שכתב דאם כי לדעת הרא"ש שכתב הטעם משום דממ"נ איכא בהאי אכילה חדא דהיתרא משמע דסגי אם אוכל א' יותר מו האיסור ואם נתערב ב' צריך לאכול ג' ואם נתערבו ד' צריך לאכול ה' מ"מ יש לחוש לדעת רש"י שכ' הטעם דאוכל שתים שתים דאמרינן מדחבריה לאו דאיסורא איהו נמי לאו דאיסורא דלפ"ז משמע דאם נתערב ב' צריך לאכול ד' דוקא ואם נתערבו ג' צריך לאכול ששה דאל"כ אימא דחברי' דהוי מיעוט לאו דאיסורא והכא דאיכא דהוי רובא מחברי' איכא איסורא עיין שם והביאו בשפ"ד ס"ק מ"ז עיין שם:

קעג חדא דהיתרא. עבאה"ט מ"ש דאמרינן מדחבריה לאו דאיסורא וכו' וכ' באו"ה כלל כ"ו סוף דין י"א דכל זה הוא בנתערב מין במינו ביבש ברוב או אף בשאינו מינו בפחות מס' שלא בבישול אבל אם נתערב מין בשאינו מינו בפחות מס' ונתבשלו יחד אז לא מהני מה שנפל אחד מהם לאור או אם נאכל אחד אח"כ אפילו קודם שנודע התערובות דהא אפי' אם הנאכל או זה שנפל לאור הוא ודאי חתיכת איסור הי' כל הנשארים אסורים דהא כבר קבלו ממנו טעם שנ"ט בבישול עיי"ש וה"פ (ועי' בדברינו לעיל ס"ק קס"א שהבאתי מדברי המ"א דאפי' לא נתבשלו כולן קודם שנאבד א' או נאכל א' אלא גם אם נתבשלו לאחר שכבר נאכל א' או נפל א' לאור ג"כ לא מהני): (קעד) אבי לאוכלם אחת אחת אסור. עי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הקבוע סי' נ"ט שעמד על המחקר בקבוע דתערובות

חנויות למאן דס"ל דהוא רק מדרבנן אם נפל כל הבשר שבחנות א' לים וכדומה מה דינו אי תלינן דאיסורא נפל או דלמא דלא התירו כי אם בקבוע דחתיכות לבד משום שיכול לאכול תרתי משום דהם מעורבין משא"כ משל כמה חנויות דאין דרך לאכול מג' חנויות ביחד ובנקל לבא לידי טעות ומכשול לא התירו ועיי"ש במה שהאריך בזה ומצדד לכל צד וסיים אך לפענ"ד דהא ודאי בדיעבד אם נתערבו בשר מב' חנויות אחר שנפל כל הבשר מחנות א' לים נראה דמותר דעכשיו דומה לתערובות חתיכות דמותר בכה"ג עיי"ש:

קעה לאוכלם אחת אחת אסור. וכתב ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ס' דפשוט הוא דאם נפל לשנים ונאבד א' נשארו הב' באיסור ואין להם תקנה כיון דאסור לאכלם ביחד וגם צריך דוקא שנים א"כ אין להב' אלו הנשארים תקנה ואינו מועיל לצרף באכילה היתר מן השוק. יעיי"ש שכ' דאפי' אם נפל א' לב' ונפלו שנים אין תקנה לזה הא' שנשאר אפי' לצרפו עם א' מן השוק משום דדוקא אם מצרפו עם א' מהתערובות אז תלינן א' בחבירו ואמרינן מדחבריה לאו דאיסורא איהו נמי לאו דאיסורא אבל לא אם הביא אחר מן השוק ועיי"ש עוד שכ' דפשוט הוא מדברי התוס' דאם נתערב א' בג' ונאבד א' ונשאר ג' דאם רוצה לאכלן שלימים או למוכרן שלימים אין תקנה רק לב' ויאכל או ימכור שנים והג' נשאר באיסור ועיי"ש עוד במ"ש איך יש תקנה גם וחתיכה הג' ע"י שיחתכנה לשנים ויצטרפה לכל א' מהחתיכות השלימות ועיי"ש עוד בפיה"א ס"ק מ"ו שכ' דאם נתערב חתיכה א' בין ג' חתיכות והי' כאן ד' חתיכות ונפלו ב' אסור לאכול הב' הנשארים אפי' ביחד דאף דלכאורה י"ל דכיון דאם לא הי' נפל אלא א' הי' הב' מותרין לאכול שנים ביחד והג' נשאר באיסורו א"כ תו גם אם נפלו מעיקרא ב' ראוי להתיר השנים הנשארים לאכלן ביחד דמה לי אם הוא כאן או אם נפל אבל לדינא ז"א דדוקא אם נפל מתחלה רק א' א"כ כל השאר ניתרו ע"י ס"ס משא"כ אם נפלו ב' ונשארו רק ב' דליכא ס"ס בהב' הנשארים עיי"ש:

קעו אסור לאדם אחד לאכול. עי' בפר"ח ס"ק נ"ז שהשיג על הרמ"א בזה והביא ראיות דשתים שתים מותר אפי' לאדם א' לאכול את כולם עיי"ש ועי' בביאור הגר"א ס"ק כ"ח שכ' שכל האחרונים הקשו על הרמ"א בזה וגם הוא ז"ל הביא ראי' לדחות דברי הרמ"א עיי"ש ועי' בהגהות הגאון מהרש"ש ז"ל בזבחים דף ע"ד ע"ב מ"ש על דברי הגר"א בזה עיי"ש ועי' בכנפי יונה ובס' בית יצחק שם סי' ע"ב מ"ש בזה ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק י"ד שכתב דאם נפל רוב מהתערובות לים לכ"ע מותר אפי' לאדם א' לאכול כל השאר

שתים שתים עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א שם בסוף הס"ק מ"ש ע"ד בזה עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק קנ"ד):

קעז לאדם אחר לאכול את כולם. כתב בחוו"ד בחידושים ס"ק כ"ט היינו כשהם שלימים אבל אם מיחה הנשאר בשוגג עד שנעשה לח באופן שנתבטל חשיבתו של הדבר חשוב מותר לאדם אחד לאכלן אכן אם מיחה במזיד אין היתר עיין שם:

קעח ב' בני אדם אין לאכלם. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך ועחוו"ד בביאורים ס"ק ט"ו וחידושים ס"ק ל"א שכ' בביאור דברי הרמ"א בזה דר"ל כשאירע כן לשני בני אדם צריך להורות לכל א' שיאכל התערובות שלו בזה אחר זה דוקא ולא שיאכל כל א' בב"א דאז ליכא ס"ס משום שהספק השני אם האיסור הוא אצל זה הוי כבאו לשאול בב"א כיון דממ"נ איכא איסור אצל א' עיי"ש:

סעיף ח:

קעט דבר שאינו בטל וכו'. עי' במנחת כהן חלק ב' מספר התערובות פרק ט' שהעלה דגם ביבש ביבש במין בשאינו מינו שייך דין זה עיי"ש ועי' במנח"י כלל מ"ג ס"ק כ"א שהביאו והסכים עמו עיי"ש ועשפ"ד ס"ק נ"ז מ"ש בזה ועי' בדברינו לעיל (ס"ק קמ"ד):

קפ ונפל מהתערובות. עבאה"ט מ"ש מהש"ך ועי' ביד יוסף על הלכ' יו"ט ברביד הזהב סי' תקי"ג סוף סק"ז ובספרו דברי יוסף סי' תשע"ד אות ב'. ומ"ש הבאה"ט מהש"ך היינו שפירש לפנינו עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ס"ב שכתב דפשוט הוא דבזה אף אם הפיל הוא בשוגג מותר כמו כל מבטל איסור בשוגג עיין שם:

ומ"ש הבאה"ט שפירשו מחציתן היינו לאפוקי אם פירש הרוב ונפל למקום א' דהוי כנפל כולו. שפ"ד ס"ק נ"א. ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שער הקבוע סי' ע"ז מה שהאריך בענין זה ועיי"ש עוד בסי' פ"ב שעמד על המחקר בזה באם פירש אחד אחד עד שנתרבו ונשאר המיעוט במקומו ואח"כ נפל הרוב לתערובות אחר מה דינו וכתב דהא ודאי כיון דע"פ דין אמרינן בכל א' כל דפריש מרובא פריש רק שנים האחרונים אסורים א"כ אף דגזרינן בהו שמא יקח מן הקבוע מ"מ אם נתערבו באחרים דין ב' תערובות יש להם והא ודאי דאם כל א' וא' תיכף כשפירש נתערב באחרים ונתבטל בו אף שאח"כ נצטרפו ויש רוב בתוך התערובות אפ"ה בודאי פשוט הוא דמותר ולא שייך לומר ברובא איתא לאיסורא דכל א' נתבטל ומותר ולא שייך לומר חוזר וניער כיון. שעכ"פ יש רוב בתערובות שני נגד כל המתערבים ומדאורייתא ברובא בטלי וכו' ויתר ע"כ נראה שאפי' אם הי' באותם שנפלו בתערובות הראשון יותר מתערובות השני דרך משל שהי' עשרים בתערובות הראשון ופירשו חמש עשרה אחד אחד בתערובות ב' ונתבטל שם קמא קמא

עד שנתערבו כולם והתערובות השני הי' רק עשרה דג"כ מותר והטעם דכיון שכל א' נתבטל בתערובות הב' שוב אינו חוזר וניער כ"ז שאין כאן ריבוי עד כדי שיעור איסור דאורייתא וכו' ולפ"ז אפי' אם פירש אחד אחד למקום עד שנתערבו לרוב במקום א' ואח"כ נתערב אותו הרוב למקום אחר שהי' רוב נגד כל התערובות בזה יש לחלק בין אם פירש קודם שנודע התערובות דחל על כל א' שם היתר דקודם שנודע לא שייך לגזור אטו שמא יקח מן הקבוע אחר שנודע וכו' ואם פירש א' א' עד שנתקבלו לרוב ואח"כ נפל המיעוט הנשאר למקום אחר בתערובות שני בזה ג"כ יש לעיין די"ל כיון דע"פ הדין אמרינן כל דפריש מרובא פריש הוי כאלו יש בודאי האיסור תוך המיעוט הנשאר וא"כ אם נתערבו למקום א' מקרי תערובות ראשון ולא דמיא לפירש ארבעים למקום א' וס' למקום אחר דהארבעים שפירשו אין אוסרין דשם הי' בדרך חלוקה ושפיר י"ל איסורא ברובא איתא ואפי' הי' מחצית לכאן ונפלו למקום א' ג"כ אמרינן הכי וכו' אבל פירש א' א' כיון דע"פ הדין הרוב מותרים א"כ מחזקינן כאלו האיסור בודאי הוא במיעוט הנשאר כמ"ש א"כ אף דאנן אסרינן מטעם גזירה שמא יקח מן הקבוע מ"מ להקל בודאי לא אמרינן הכי להתיר אם המיעוט הנשאר נתערב אח"כ בתערובות של וכו' ומכ"ש בפירש א' א' לפנינו עד שנשאר המיעוט וחזר המיעוט ונתערב אח"כ בתערובות שניה דודאי אין כאן חשש כלל דעדיף יותר מנחלקו בדרך חלוקה ופירש המיעוט למקום א' דאין אוסר וסיים דמ"מ כיון שלא מצא דין זה מפורש בפוסקים מסתפינא להקל וצ"ע למעשה עיי"ש באריכות:

קפא מהתערובות הזאת. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' פ' שעמד על המחקר אם נתערב דבר חשוב בתערובות יבש ביבש בדברים חשובים ופירש אחד מהם בפ"ע ושוב נתערב אח"כ כל התערובות הזה בתערובות אחר דלכאורה נראה מוכח מן הש"ס דאסור דהוי כתערובות הראשון ממש דאמרינן איסורא ברובא איתא וכו' אבל מדברי הרשב"א לא משמע כן ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים וז"ל יוצא לנו דין חדש דבכה"ג מותר להנות מן התערובות הב' כולו כא' וגם י"ל דבכה"ג אף להרמב"ם דמצריך ג' תערובות מותר בב' תערובות לבד דדוקא אם יש האיסור בודאי תוך התערובות נעשה כולו קבוע וכודאי איסור דמי משא"כ בהוסר ממנו אחד תחלה די"ל שמא לא הי' שם איסור כלל וכו' עכ"ל:

קפב אחד. עי' בפרי תואר סק"י (באמצע הס"ק) שנסתפק אם נפל מחצית לתערובות אם המחצית הנשאר מותר או לאו דכיון שנתערב מחצית הא' למקום א' ונתבטל ברוב יש סברה להתיר גם מחצית הנשאר דאיכא למתלי שהאיסור הוא באותן החמשים שנתערבו

באחרים ונתבטלו ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ע"ח מ"ש בדברי הפרי תואר בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

קפג האחרים מותרים ופשוט הוא דכאן אין צריכין להחמיר להשליך א' כמו בכל יבש ביבש דלעיל סי' ק"ט דשם בודאי יש כאן איסור משא"כ כאן שיש ספק שמא אינו האיסור וגם שנים הראשונים אסורים וזה יותר מהשלכת א'. יד יהודה בפיה"ק ס"ק ס"ו:

קפד כולם אסורים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך שחולקים על המחבר בהא וס"ל דסגי בב' תערובות ועי' במנחת כהן חלק ב' פרק ח' ופר"ח ס"ק ל"ח שפסקו ג"כ דכשאין אוכלין כולן כא' מותר גם התערובות הב' ובתערובות הג' מותר גם כשאוכלין כולן כא' עיי"ש והנה במנח"י כלל מ"ג סק"כ השיג על הש"ך ופסק דבע"כ ג' תערובות בעינן ובב' תערובות אין להתיר עיי"ש ועשפ"ד ס"ק נ' וס"ק נ"ג שהביאו והשיג עליו והעלה דהעיקר להקל בזה כהש"ך עיי"ש ועי' חוו"ד בחידושים ס"ק ל"ב שפסק להתיר התערובות הב' כשאינו אוכל כולו כאחד רק בהפ"מ דוקא עיי"ש ועי' מזה בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ע"ג וע"ד מה שהאריך בענין זה ומ"ש ע"ד החוו"ד הזה ובמ"ש בזה לדינא וע' במנח"י שם בס"ק שאח"ז שאף שהוא מכת המחמירים שצריך ג' תערובות דוקא מ"מ כתב דיבש ביבש מין בשאינו מינו כיון דמדאורייתא בטל ברוב יש להתיר בב' תערובות עיי"ש ועשפ"ד ס"ק נ"ז שמצדד די"ל דבזה גם המחבר מודה דסגי בב' תערובות עיי"ש:

קפה בטל ברוב וכו'. עי' בב"י דבע"כ בין בתערובות הא' ובין בתערובות הב' וכן להרמב"ם דמצריך ג' תערובות לא מהני אא"כ נתערב ברוב חד בתרי ועי' בשפ"ד ס"ק נ"ה מ"ש בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק מ"ט ובפיה"ק ס"ק ס"ד דמ"מ אף דאנן קיי"ל דלהתיר לאכול כולם ביחד צריך ג' תערובות מ"מ כל שיש בתערובות ראשון ובהשני רוב אם נתערב אח"כ עוד פעם שלישית חד בחד או גם בפחות ממחצה מותר לאכלם ביחד עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ע"ד מה שהאריך בענין זה ועמד על המחקר לדעת הסוברים דבעינן ג' תערובות מה הדין אם הי' תחלה תערובות חד בחד ואח"כ נתערב א' מהם בב' ושוב אח"כ נתערב עוד הפעם א' בב' ועיי"ש מה שפלפל בזה והעלה להקל דכל שעכ"פ נתערב אח"כ בה' ברוב מהני וכתב דה"ה אם התערובות הא' הי' רוב והב' הי' חד בחד והג' הי' רוב ג"כ מהני ומכ"ש אם הי' ב' תערובות בתחלה ברוב ואח"כ שוב פירש א' מהתערובות הב' ונתערב חד בחד בהיתר דמותר ואם אינו אוכל בב"א יש להקל בכל זה אפילו שלא בהפ"מ אבל בב"א אסור לאכול התערובות הג' לכ"ע ואפי' הש"ך מודה לזה עיי"ש באורך עוד בסי' שאח"ז באריכות:

קפו אין לאדם אחר לאכול את כולן. עש"ך ס"ק נ"ג ופר"ח אות מ' ושפ"ד ס"ק נ"ד דמ"ש הרב אין לאדם א' לאכול את כולם היינו בב"א אבל בזה אחר זה ודאי שרי גם לאדם א' כל שאין אוכלן כאחד עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק ס"ז מרש"י ותוס' דכל שאין אוכל כולן ביחד אפי' אם אדם א' אוכל את הרוב ביחד מותר בתערובות הב' לדידן ולא אמרי' איסורא ברובא איתא עיי"ש:

קפז לאכול את כולן. עי' בס' בית יצחק שם סי' ע"ט שכ' דכל זה בפירש לפנינו אבל בפירש שלא בפנינו ונתערבה באחרות מותר לאכול התערובות השני כולו בב"א כיון דבאמת מדינא הי' מותר אותו הראשון שפירש לגמרי דאמרינן ודאי דהיתרא הוא דכל דפריש מרובא פריש ורק משום גזירה אתינן עלה בכה"ג בנתערבה באחרים דאית לה היכר דאכלו ע"י תערובות לא שייך לגזור שמא יקח מן הקבוע כיון שאין שמו נקרא עליו רק על כל התערובות וכ' דאף דמסתימת המחבר דהזכיר ב' תערובות ולא חילק בין פירש לפנינו ובין אם פירש שלא בפנינו משמע דשוה הוא בכל דיניו כאילו פירש בפנינו מ"מ הואיל ובלא"ה בהפ"מ סמכינן על הרשב"א דס"ל דפירש שלא בפנינו מותר א"כ בכה"ג דאיכא עוד תערובות שני י"ל דמותר אפי' שלא בהפ"מ אפי' לאכלם בבת אחת וכן נראה עיקר עיי"ש:

קפח את כולן. עשפ"ד ס"ק נ"ה שהביא מדברי הישׁ"ש חולין שפסק דצריך לאכול שנים שנים דוקא וכתב שכן משמע מדברי רש"י בפרק ג"ה עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' פ"א שכתב דלכאורה נראה מסתימת דברי המחבר בש"ע והאחרונים בתערובות הב' לדעת הרשב"א ותערובות הג' לדעת הרמב"ם אינו צריך לאכול שנים שנים מדסתמו ולא חילקו כמש"ל סעי' ז' וכתב די"ל דטעם המחבר וש"פ דסתמו בזה הוא משום דבש"ס איכא ב' דיעות בזה ע"כ כיון דהוא פסק דבעינן ג' תערובות לכך לא רצה להחמיר כ"כ ולחוש גם להדעה דס"ל דבעינן שיאכל תרתי תרתי דוקא כיון דבלא"ה דעת הרשב"א דדי בב' תערובות אבל לפי דעת המקילין כיון דסגי בב' תערובות אפשר דלא מקילינן כ"כ ועיי"ש במ"ש בזה והוכיח מדברי הרשב"א דס"ל דאף דסגי בב' תערובות אעפ"כ א"צ לאכול שנים שנים דוקא וסיים דבהפ"מ דסמכינן בזה אדברי הרשב"א דסגי בב' תערובות בודאי דיש להקל ג"כ כוותי' בהא דא"צ לאכול שנים שנים עיי"ש באורך: (קפט) ודאי איסור עבאה"ט מ"ש מהש"ך דהתערובות הב' מותר כשאינו אכלו כולו כא' אפילו בודאי איסור תורה ותערובות הג' מותר לאכלו אפי' כולו כא' ועי' בס' יד יוסף על הלכ' יו"ט סי' תקי"ג ברביד הזהב סק"ב (בד"ה ואולם) ובספרו דברי יוסף סי' תשע"ד אות ד' מ"ש בזה באריכות ועי' בדברינו לעיל (ס"ק קפ"ד) מ"ש בזה:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דודאי איסור דרבנן הוא כספק איסור דאורייתא עשפ"ד ס"ק נ"ד שכ' מהאו"ה דבודאי איסור דרבנן מותר לאדם א' לאכול התערובות הב' אפי' כולן ביחד ומתמה ע"ד ועיי"ש במה שתירץ בזה ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ג ובפיה"ק ס"ק ס"ח מ"ש בדין זה וסיים דלדינא יש להחמיר גם באיסור דרבנן בתערובות הב' לאכול כל א' בפ"ע דוקא עיי"ש: (קצ) אבל ספק איסור שנתערב וכו'. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ע"ו שנסתפק שם לפמ"ש האחרונים דבספק איסור די בב' תערובות אפי' לדעת הרמב"ם מה הדין אם הי' ספק במקום חזקת איסור כגון ספק שאינה זבוחה וכדומה אם סגי בב' תערובות ועיי"ש במ"ש בזה וסיים וז"ל וא"כ לפמ"ש דבהפ"מ הקילו האחרונים בב' תערובות נראה דבכה"ג יש לצדד להקל אף בלא הפ"מ אך צריך לאכול תערובות הב' אחד אחד לא כולו כאחת דאל"כ גם למאן דמתיר בב' תערובות אסור כאן וכו' עכ"ל:

קצא דדבר שיש לו מתירין. עבאה"ט מ"ש שאין להתיר בדשיל"מ נפל א' לים וע' במנח"י כלל מ"ג סק"ח מ"ש בזה ועי' בדברינו לעיל (ס"ק קמ"ו) ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ס"ג שנסתפק לענין בדיעבד אם הפילו בידים או בשוגג למאן דקניס שוגג אטו מזיד אם הי' האיסור דשיל"מ אם ג"כ קנסינן שוגג אטו מזיד דאפשר לומר דבדשיל"מ לא גזרינן כלל ולא קנסו בזה וכעין מ"ש הפרמ"ג לעיל סי' ט"ז בשפ"ד סק"ג דלהכי ס"ל להרמב"ם שהוא דעה הא' בש"ע שם סעי' ג' דאם שחט האחרון בו ביום מותר משום דלא שייך לגזור משום יום א' כיון שלמחר יהי' מותר לא יעשה כן תמיד ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא:

קצב שיש לו מתירין. עי' בש"ך ס"ק נ"ו ובמנח"י שם סק"א שכ' דביצה שנולדה ביו"ט שנתערבה בביצים אחרים דקיי"ל דלא בטלה משום דהוי דשיל"מ יש להחמיר גם בפירש ביצה א' מן התערובות ונתערב עוד בתערובות שני' או אפי' לתערובות ג' לא בטל אע"פ דבשאר דברים החשובים קיי"ל שהם בטלים בכה"ג עיי"ש:

קצג מתירין. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דדוקא ס"ס דאתי מכח תערובות הוא דלא אמרינן בדשיל"מ אבל בס"ס דאתי מעלמא אפי' בדשיל"מ מותר ועשפ"ד ס"ק נ"ו שהכוונה בזה דס"ס שע"י תערובות כיון דאתחזק איסורא לא מקילינן ע"י ס"ס לומר שמא אינו זאת אבל היכא שהב' ספיקות הם מגוף המעשה אם הי' כלל איסור מקילינן גם בדשיל"מ ועיי"ש בס"ק נ"ח שכתב דס"ס דמעשה יש להקל גם בדשיל"מ אפי' באין הפ"מ עיי"ש אמנם בס' יד דוד לעיל סי' ק"ב בהגהות הטור אות י' כתב בשם הרדב"ז בתשו' סי' תרי"ז דלא מסתבר לי' לחלק בין אם הספק הוא בגוף או בתערובות אלא דבכל ענין אמרינן דלא מהני ס"ס בדשיל"מ אך כתב דמתשו' אחרת נראה דעת הרדב"ז בהיפך ועיי"ש

במ"ש בזה ועי' בשדי חמד חלק הכללים מע' ד' שהביא משם שער המלך פרק ח' מהלכ' מאכלות אסורות הי"א שכתב שזה תלוי בפלוגתת הפוסקים בס"ס אם ספק א' בגוף והב' בתערובות אי חשוב ס"ס דלדעת הסוברים דלא חשוב ס"ס אלמא דס"ס שבתערובות עדיף א"כ אם אמרינן דס"ס שע"י תערובות לא מהני בדשיל"מ מכ"ש ס"ס שבגופו אמנם לדעת הסוברים בעלמא דספק א' בגוף והב' ע"י תערובות חשיב שפיר ס"ס וסברו דספק א' שבגופו עדיף מס"ס שע"י תערובות י"ל דס"ל בדשיל"מ לחלק בין ס"ס שבגוף לס"ס שבתערובות כנזכר וסיים בצ"ע עיי"ש. ולדינא עיי"ש בשפ"ד להלן ס"ק נ"ט שכ' דבין אם הב' ספיקות באים ע"י תערובות ובין בספק א' בגופו והב' ע"י תערובות חמור בדשיל"מ ועיי"ש במ"ז ס"ק י"א שכתב דספק א' בגופו והב' ע"י תערובות צ"ע אם יש להתיר אף בהפ"מ ואף באיסור דרבנן עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק נ"ה ובפיה"ק ס"ק ע"ב שכתב כן בהחלט לדינא דספק א' בגוף והב' ע"י תערובות בדשיל"מ אין להתיר אף באיסור דרבנן אפי' בהפ"מ עיי"ש:

קצד אין להתיר מכח ס"ס. עפר"ח לעיל סי' ק"ב ס"ק מ"ג שפסק דמהני ס"ס גם בדשיל"מ אפי' באיסור דאורייתא עיי"ש ועי' מזה בשו"ת נו"ב קמא חלק או"ח סי' ל' ובשו"ת שביתת יו"ט חלק או"ח סי' ט' ובצל"ח ביצה דף ד' ועי' בשו"ת עמק הלכה (מהה"ג מזיטיל ז"ל) חיו"ד סי' מ"ד שהוכיח דעכ"פ בדרבנן מהני ס"ס בדשיל"מ עיי"ש ועי' מזה בס' תהלה לדוד על האו"ח בקונטרס שהם וישפה שבסוף חלק א' בהלכות מעשר שני באריכות אמנם יעוין בשו"ת, רמ"ץ חלק או"ח ריש סי' ל"ז ובשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' כ"ו דלא מהני ס"ס בדשיל"מ ועיי"ש עוד בשו"מ במהדורא תניינא חלק ג' סי' ה' ועי' בשער המלך פרק ד' מהלכ' יו"ט הלכה כ"ד:

קצה להתיר מכח ס"ס. עי' בשו"ת הרדב"ז חלק ב' סי' תרי"ז שכתב דאפי' יש אלף ספיקות אין להתיר בדשיל"מ דכיון דלמחר יהי' מותר למה נתיר לו דבר שיש בו פקפוק איסור עיי"ש ובשדי חמד חלק הכללים מערכת הד' סי' ל"ט (בד"ה והנה):

קצו אם לא לצורך. עבאה"ט ומ"ש דאפי' בג' תערובות אין להתיר בדשיל"מ עי' בדברינו לעיל (ס"ק קצ"ג):

קצז לצורך. עפת"ש מ"ש מהצל"ח דבדבר שיש לו חזקת היתר ונולד בו ספק איסור דרבנן גם בדשיל"מ ספיקו מותר ועי' בדבריו בתשו' נו"ב תניינא חלק אה"ע סי' ל"ח (בד"ה ואחר שעלה בידינו) שהעמיד יסוד על סברה זו וקבע מסמורת לזה עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' רכ"א שמפקפק בדברי הצל"ח הנזכר דכיון דכל הטעם דדשיל"מ הוא משום עד שתאכלנה באיסור אכול בהיתר ומועיל לנגד רוב ומכ"ש

כאן דליכא אלא חזקה דהא רוב עדיף מחזקה ובסוף דבריו כ' שגוף דברי הצל"ח הוא דברי הב"ח בסי' ק"ז והפר"ח באו"ח סי' תצ"ז חולק על הב"ח וציין להס' שלום ירושלים ריש ביצה שפלפל בזה עיי"ש ועי' בשו"ת עין יצחק (מהגאון מקאוונא ז"ל) חלק או"ח סי' י"ז אות ז' ובשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חלק או"ח סי' כ' אות ג' שנמשכו אחר סברת הצל"ח והנו"ב הנזכר ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הד' סי' ל"ח מ"ש בזה באריכות:

ומ"ש הפת"ש לענין ס"ס בדרבנן בדשיל"מ עמ"ז ס"ק י"א מ"ש בזה וגם במ"ש לענין ס"ס בדרבנן בדשיל"מ היכא דספק א' הוא בגוף והב' בתערובות והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בשו"ת שער אפרים סי' צ"ו ובפר"ח או"ח סי' תצ"ו סק"ג:

ומ"ש הבאה"ט והפת"ש בספק דרבנן בדשיל"מ עי' בשו"ת שאגת ארי' סי' צ' (סוף ד"ה מיהו) ובפר"ח או"ח סי' תצ"ז ובפרמ"ג בפתיחה הכוללת להלכות יו"ט חלק השני פרק א' אות כ"ז שכ' דכ"מ שכ' הפוסקים דלא מהני ספק גם בדרבנן בדשיל"מ היינו דוקא בספק מעשה כמו ספק נולד ביו"ט וספק מוכן אבל ספק דפלוגתא דרבוותא וספיקא דדינא אזלינן לקולא בדרבנן אף בדשיל"מ עיי"ש ועי' בערך השלחן לעיל סי' ק"ב אות ג' וביד אברהם כאן ובשו"ת צפיחית בדבש בתשו' הרב פתח הדביר סי' כ"ח ובשו"ת הגרעק"א קמא סי' ס"ה (בד"ה ואף למ"ש) ובשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חלק או"ח סי' ל"ח אות ג' ובשו"ת עין יצחק חלק או"ח סי' ט"ז אות ח' ובשדי חמד שם (בד"ה ובספק פלוגתא) מ"ש בזה באורך ועי' בשו"ת מגן האלף סי' י"ט (בד"ה אכן) מ"ש בדברי הפר"ח בזה והביא דברי הגאון רעק"א ז"ל בשני מקומות בחידושיו שסותרין זה את זה עיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' שדי חמד בחלק פאת השדה בכללים כלל ט' אות ג' מ"ש בזה באריכות ועי' בס' בן אברהם סוף סי' ל"ג שכ' דפשוט הוא דכל מ"ש להקל בספיקא דדינא בדשיל"מ זה דוקא בספיקא דפלוגתא דרבוותא אבל בספיקא דדינא אי מסתפק לו מה אמרו קמאי זה לא נחשב לספק דהוי ספק חסרון ידיעה עיי"ש (ועי' מזה לעיל סי' ק"ב ס"ק י"ח ולהלן בדיני ס"ס ס"ק שכ"א ושכ"ב) ועי' בס' יד יהודה סוף הלכ' שחיטה בהשמטות להלכ' תערובות סי' ק"ב שעמד על המחקר בזה ומצדד אם דוקא כשהספק פלוגתא הוא בגוף הדבר אם הוא אסור או לא אבל אם הוא פלוגתא אם חז"ל גזרו גם בזה בדשיל"מ דאז י"ל דהוי כמו ספק במציאות ואזלינן להחמיר וכתב דמסתבר דגם בזה אזלינן לקולא והיכא שיש פלוגתא אם גם בזה שייך דין דשיל"מ ה"ז בטיל ואינו דומה לספק במציאות כגון ביצה שנולדה ביו"ט וכו' משא"כ בזה דיש ספק אם החמירו חז"ל גם בזה דלא ליבטל מחמת דשיל"מ שפיר הוי ספיקא דרבנן ולקולא עיי"ש:

ועיין עוד בס' שדי חמד שם שעמד על המחקר בהא דקיי"ל דבדבר שיש לו מתירין לא מהני ס"ס אם הוא דוקא בדבר הרשות אבל בקיום המצוה שיש באופן עשייתה בשעתה ספק איסור אלא שנלוה עוד ספק אחר ויש בהנידון ס"ס ולאחר זמן יוכל לקיים המצוה בלי שום צד איסור לא נאמר בזה דלא מהני ס"ס משום דהוי דשיל"מ כי במקום מצוה לא גזרו רבנן או דלמא לא פלוג רבנן ל"ש רשות ול"ש מצוה כל שיל"מ לא מהני ס"ס והביא מדברי הנו"ב קמא חלק או"ח סי' ל' ותשו' חתם סיפר חיו"ד סי' רנ"ב דנראה מדבריהם דפשיטא להו דגם בדבר מצוה אחמרו רבנן בדשיל"מ דלא מהני ס"ס אמנם בסוף דבריו הביא מהס' העמק שאלה פרשת לך שאילתא ט' סק"ג שכתב דלא מצינו כלל שאמרו חומרא זו דדשיל"מ במקום מצוה וסיים שהדבר צריך לימוד עיי"ש:

סעיף ט:

קצח ספק טריפה שנתערב. עט"ז לעיל סי' ק"ה סק"ג מ"ש לענין ספק כבוש דהיכא שיש להדבר שאנו דנין עליו חזקת היתר אפי' בספיקא דאורייתא אזלינן לקולא ע"כ גם בספק כבוש היכא שיש לו חזקת היתר אמרינן ספיקו להקל ועי' בנקה"כ שם שהשיג עליו דכיון דנכבש לפנינו איתרע חזקת כשרות דידי' עיי"ש ועי' בפני יהושע בכתובות דף ט' ע"א שכתב דדעת הפר"ח כדעת קמאי ז"ל דחכמים החמירו שלא לסמוך להקל על חזקת היתר בספק השקול עיי"ש ועי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל א' פרט ג' סי' ט"ז וי"ז שהביא דברי הפר"ח והפני יהושע הנזכר והביא מדברי פוסקים החולקים וסוברים דאפי' בספק השקול סמכינן אחזקת היתר להקל והעיר מכמה מקומות עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת שאילת שמואל חיו"ד סוף סי' ס"ג שכ' דבאיסור שנפל להיתר ויש ספק אם יש ששים בהיתר כנגדו לכ"ע לא שייך להקל מטעם חזקת היתר דאם נימא דיש בה ששים והמאכל איסור נהפך להיתר מוציאין את האיסור מחזקתי ומה חזית דניזל לאחר חזקה דהיתר ניזל בתר חזקה דאיסור עיי"ש לדרכו:

קצט שנתערב. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' פ"ו שעמד על המחקר אם נתערבה ספק טריפה כגון ביצה מתרנגולת ספק טריפה וכדומה בתערובות הותר הרבה ושוב נחלק לב' חלקים מיעוט לכאן והרוב לכאן דלכאורה הי' נראה דאסור כיון דלא מהני מטעם ס"ס א"כ כבר נקרא עליהם שם קבוע מדרבנן וכל שנחלקו בדרך חלוקה לא מקרי פירש וכו' אמנם מדברי הרשב"א בתוהבה"א מבואר להדיא דמתיר בכה"ג והטעם הוא דאף דגזרו חז"ל על תערובות שם קבוע היינו דוקא באם נתערב איסור ודאי בתערובות אבל בספק איסור שנתערב אינו אסור אלא כל זמן שהספק הוא בתערובות דאז אין כאן ס"ס כיון שהוא מב' ענינים וכו' משא"כ כשאינו ודאי בתערובות אני אומר שמא אין כאן

איסור כלל רק הוא ברוב ואף אם תאמר שהוא במיעוט אני אומר שמא הוא מותר וכמ"ש בש"ך בכלל י"ט אות ד' דלומר שמא אין כאן איסור כלל אמרינן שפיר ס"ס אפי' בב' ענינים עיי"ש באורך:

ו שיהא בהיתר כדי לבטל האיסור. עשפ"ד סק"ס שכתב דלשון המחבר קשה להבין דהא פשיטא דבדבר המתבטל בעי רוב אפי' בספק טריפה אך יש לומר שרמז בזה להשמיענו דדוקא במינו סגי ברוב אבל באינו מינו בעי ששים ביבש גם בספק טריפה דלא תימא דוקא בדבר חשוב הוא דבעינן ב' ספיקות בעינן א' אבל בדבר שאינו חשיב מהני ס"ס אפי' בספק א' בגוף והב' בתערובות לזה קמ"ל דבכ"מ בעינן שהב' ספיקות יהי' בענין א' עיי"ש (רא) אם הוא מהדברים המתבטלים אבל אם הוא מהדברים החשובים אפי' ספק טריפה אינם מתבטלים אפי' באלף. ש"ך ושפ"ד שם:

רב בגופו. עבאה"ט מ"ש לתרץ דברי המחבר ועשפ"ד ס"ק ס"א ומ"ז ס"ק י"ב:

רג הטעם דאסור עש"ך לעיל סי' פ"ג ס"ק י"א שכתב דבכ"מ דחיישינן לאסור בדאורייתא בחד ספק הוא רק כשיש לפנינו איזה ריעותא המוליד לנו הספק אבל כשאין ריעותא לפנינו אמרינן מהיכי תיתי דנחזיק איסור עיי"ש:

רד הואיל והספק הוא איסור מדאורייתא עי' ביד אהרן אה"ע סי' ס"ח בהגהות הטור אות י"ז שכתב מתשו' דברי ריבות סי' י"ד דהיכא דמספקא לי' אם הוא מדאורייתא או מדרבנן נוכל לעשות ס"ס ספק אם זה מדאורייתא או מדרבנן ואת"ל דאורייתא ספק אם הלכה כהפוסק דפליג שזה אסור ושכן כתוב בתשו' דבר משה (להר"מ ארמילאו ז"ל) חלק ב' סי' קי"ג ועי' ביעיר אוזן מערכת הס' סי' כ"ו שהוכיח מדברי הב"י להלן סי' רכ"ח שדבר שהוא ספק אם איסורו הוא מדאורייתא או מדרבנן מקרי ספיקא דאורייתא ואזלינן לחומרא עיי"ש וכ"כ בשו"ת מוצל מאש סי' י"ב ובשו"ת בני שמואל סי' מ"ב ובס' חוקת הפסח סי' תל"ג ס"ק י"א ובשו"ת מכתם לדוד (להרב מהרד"ף ז"ל) חלק או"ח סי' ג' ועי' בס' פתח הדביר חלק א' בקונטרס כסא דחיי על סי' ק"ב דף רי"א ע"ג מ"ש בזה והביא חלוקי דעות אחרונים בזה עיי"ש ועי' בס' שדי חמד חלק דברי חכמים סי' ס"ו מ"ש בזה לדינא:

רה והספק הוא איסור מראורייתא. הנה מלשון רמ"א בזה מבואר שדעתו בהחלט דכל ספיקא דאורייתא הוי מה"ת לחומרא וכ"כ הש"ך בדיני ס"ס אות כ"ה דספיקא דאורייתא הוא מה"ת לחומרא עיי"ש אמנם דע שדבר זה הוא מחלוקת ישינה בין הקדמונים שדעת הרמב"ם והראב"ד הוא דכל ספק דאתיילד בכל דבר תורה יש ליילך להקל מדאורייתא דלא אסרה תורה רק איסור ברור אבל דעת הרשב"א והר"ן והרא"ה בב"ה הוא שהוא

מה"ת לאסור כל ספק ועי' בס' באר יעקב בחידושיו לסי' זה ובשו"ת קול אלי' חלק או"ח סימן י"ב ובשו"ת בית שמואל סימן מ"א ובשו"ת דבר משה (למהר"מ ארמילאו ז"ל) חלק א' חיו"ד סוף סי' ס"ג ובבכור שור בחידושים ליומא דף ע"ד ובשו"ת מהריב"ל חלק ג' סימן ק' ובשאלות ותשובות בתי כהונה חלק א' בבית וועד סימן א' ובדברי הרב מהר"מ ן' חביב ז"ל בסוף הספר שמות בארץ באריכות: ועיין בשו"ת מהרי"ט חיו"ד סי' א' שהרחיב הדבור בזה והעלה דהיכא דאתחזק איסורא לכ"ע אמרינן דספיקא דאורייתא מה"ת להחמיר וכל פלוגתתם הוא רק היכא דלא אתחזק לא לאיסורא ולא להיתרא עיי"ש ועי' בפר"ח בריש קונטרס כללי הס"ס שהאריך טובא בענין זה והביא דברי הרב מהרי"ט הנזכר והרבה להשיב ע"ד ובסוף דבריו סיים וז"ל כללא דמלתא מכל הני שמעתתא ומילי תרוצי דכתבינן דכל מיני ספק בין ספיקא דדינא דהיינו בעיא דלא אפשיטא בגמ' ובין ספק דמציאות כגון קדושין או גרושין וכו' וכו לא מיבעיא כת אחת וכו' דהיינו עד מכחיש עד אלא אפי' תרי ותרי ספיקא דרבנן הוא דמדאורייתא אוקי מלתא אחזקה בין לקולא ובין לחומרא ע"כ במלתא דרבנן אזלינן לקולא אבל בדאורייתא מחמרינן מיהו מדרבנן וכן במידי דלית לי' חזקה דקיי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא אינו אלא מדבריהם עכ"ד ועיי"ש עוד בדבריו להלן אות ו' שכתב שכבר העלה בסי' כ"ט דהא דקיי"ל שיש להחמיר בכל ספק דאורייתא אפי' כשיש לו חזקת היתר הוא רק מדרבנן עיי"ש וכ"כ בפני יהושע בפ"ק דכתובות דף ט' בתוס' ד"ה לא צריכי עיי"ש ועי' מזה בס' בן אברהם סי' י"ח באריכות אמנם יעוין במנח"י בקונטרס הספיקות בדינים המחודשים אות ט"ז ובתורת השלמים ס"ק י"ח שכתב דהעיקר לדינא דמדאורייי' הוי כל ספק להחמיר היון שכל האחרונים תופסין לעיקר כהרשב"א עיי"ש וכ"כ שם בריש הקונטרס סק"ד וכ"כ בפרמ"ג בריש שער התערובות ובדיני ס"ס אות כ"ה לדינא עיי"ש ועי' בפרי תואר בכללי הס"ס סק"א מ"ש בזה והעלה לחלק דבספק במציאות הוי רק מדרבנן אבל בספיקא דדינא הוי כל ספק מה"ת לחומרא עיי"ש וכן כתב במגילת ספר חלק הלאוין דף נ"ט ע"ב עיין שם והביאם בספר יד אהרן באה"ע בהגהות הטור סימן ס"ח אות י"ט לדינא עיין שם:

ועיין בס' שב שמעתתא (מהגאון בעל קצות החושן ז"ל) שמעתא א' פרק ד' שהביא מדברי הרשב"א בפ"ק דחולין שמבואר מדבריו דגם להרשב"א דס"ל כל ספק מה"ת לחומרא הוא דוקא בספק הבא מאליו כגון חתיכה ספק חלב ספק שומן אבל ספק הבא ע"י מקרה כגון שאנו מסופקים אם נתחדש שם המקרה ההוא גם להרשב"א הוי מה"ת לקולא ואינו אלא מדרבנן ועיי"ש במ"ש ע"ד הרשב"א בזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת

אמרי אש חיו"ד סי' ל"ג שהביא דברי השב שמעתתא בזה והעלה שאין דבריו מוכרחין בדעת הרשב"א דלדעת הרשב"א אין חילוק בין ספק הבא מאיליו וממילא ובין ספק הבא ע"י מקרה דגם בספק הבא ע"י מקרה הוי מה"ת לחומרא עיי"ש ועי' בקונטרס כללי החזקה הנדפס בריש התשו' שבראש אפרים חלק יו"ד סי' ג' ובשו"ת חקרי לב חלק א' מיו"ד סי' קי"ז וקי"ח שהאריכו טובא בזה בכמה דפין ועי' מענין זה בס' צרור החיים בביאורו להרמב"ם פרק ט' מהלכות טמאות מת ובארעא דרבנן אות תל"ו ובמהד"ב שם אות קס"ו:

ועיין בכסף משנה פרק ט' מהלכות טומאת מת שכתב שם לחד נוסחא דבספק כרת גם הרמב"ם מודה דספיקא להחמיר מה"ת עיי"ש אמנם יעוין בבית מאיר אה"ע סי' ד' ובשו"ת נודע בשערים תניינא חיו"ד סי' י"ד ובס' נצח ישראל על יבמות דף קי"ט ע"א שתמהו על זה דהא אמרינן בש"ס שם דכל בדאורייתא מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת עיי"ש ועי' בס' הזכרון (להרב מו"ה יצחק טייב ז"ל) מערכת אות ס' סי' י"ח מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש איברא כי בשער המלך הלכ' מקואות כלל ג' כתב כן גם בשם השיטה מקובצת ליבמות לחלק בזה בין איסור לאו לאיסור כרת עיי"ש ועי' מזה בשו"ת עמודי אש סי' י"ז בקונטרס הספיקות מ"ש בזה והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש לחלק בזה עיי"ש באריכות:

ועיין במלא הרועים ערך ספק שכ' דהא דכתב הרמב"ם דכל ספק מה"ת להקל הוא רק בספק במקרה ר"ל שקרה בפעם זה באותו ענין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דהספק ההוא אינו קבוע כ"א שקרה פעם אחת בחתיכה שנפל ספק בה אם הוא חלב או שמן וזה הקילה התורה אבל בספק שקבוע תמיד וקיים והוא כולל לכל העולם ואינו על ענין פרטי ואין הספק נצמח על ידי מעשיו כ"א מעצמו הספק קבוע וקיים מקדמת דנא כגון בספק ביהשמ"ש לכ"ע א"א לילך לקולא משים דהוא דבר הנוגע לכל העולם שא"א לחשבו לזה לקולא יום ולאחר לקולא לילה ובזה גם הרמב"ם מודה דספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה ערך ספיקות אות י"ג שהביאו וכתב די"ל דה"ה לענין ס"ס אין ספק ביהשמ"ש מצטרף עיי"ש:

ועיי"ש עוד באות שאח"ז שכתב עוד וז"ל שוב נראה לפענ"ד לדעת הרמב"ם דספק מה"ת לקולא דוקא היכא שהב' הצדדים שקולין או דשניהם תלויים במעשה או דשניהם אין תלויים במעשה אבל אם צד המתיר תלוי במעשה כגון שבא על נדה ספק טבלה ספק לא טבלה דספק היתר תלוי במעשה הטבילה גם להרמב"ם הוי ספק זה מה"ת לחומרא דלא עדיף מרובא דתלוי במעשה דלא אמרינן עכ"ל (ועי' מזה בדברינו להלן ס"ק ר"ט):

ועיין במשנה למלך פרק י"ט מהלכות איסורי ביאה הלכה א' שכתב דאפילו לדעת הסוברים דספיקא דאורייתא הוי רק מדרבנן לחומרא מ"מ יש להחמיר בה יותר משאר איסורים דרבנן כי יש בה חומרא יותר כיון דמחמת ספק איסור דאורייתא אתית עלה עיי"ש. ועי' בשו"ת מהראנ"ח חלק א' סימן א' ובס' עץ חיים ובלשונות הרמב"ם דף ח' ע"ב שכתבו דאפי' לדעת הסוברים דספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא מ"מ הוי איסור קלוש ולא דמי לאיסור ודאי דאורייתא ממש עיי"ש ועי' בערך השלחן להלן סי' קט"ו אות ב' וסי' קי"ח אות ב' ובס' בן אברהם סי' א' ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל האו"ה סדר ג' אות כ"ח ובסי' שכ"ח במ"ז סק"ו שכתב דאפי' להרמב"ם דס"ל דכל ספיקא הוי רק מדרבנן לחומרא מ"מ לענין חולה שצריכין להאכילו הקל הקל תחלה מאכילין אותו תחלה ודאי דרבנן יותר מספק תורה עיי"ש: ועיין בחוו"ד בבית הספק מ"ש בזה וכתב דלא כתב הרמב"ם דכל ספק הוי מה"ת לקולא אלא היכא דכ' רחמנא בשב ואל תעשה כגון בכל הלאוין דכתב רחמנא את זה לא תאכל כגון חזיר וחלב וכיוצא בו אמרי' חזיר ודאי וחלב ודאי לא תאכל אבל ספק חזיר וספק חלב לא אסרה התורה אבל במקום שמזהיר הקרא בקום ועשה כגון כי אם בתולה יקח אשה וכן לקיחת אתרוג ואכילת מצה אמרינן דמחויב מה"ת שיהי' ודאי ולא ספק עיי"ש וכעין זה כתב ג"כ במהרי"ט אלגאזי בחידושיו להלכ' בכורות פרק:

ג' אות נ"ט (בד"ה גרסינן) דהרמב"ם לא כתב דספיקא דאורייתא מה"ת לקולא רק בעניני ל"ת אבל במ"ע דהיינו שנסתפק אם קיים איזה מ"ע הוא מחויב מה"ת לקיים להוציא א"א מחזקת חיוב עיי"ש ועי' בישועות יעקב או"ח סי' ד' סק"ד וסי' י"א סק"ד ובריש סי' ס"ז ובסוף סי' קס"א ובסי' תרפ"ח סק"ג ובצל"ח ברכות דף כ"ח מענין זה אמנם הנה בפרמ"ג או"ח סי' שד"מ במ"ז סק"א כתב להיפך דאפי' לאותו דעה דס"ל ספיקא דאורייתא מה"ת להחמיר זה דוקא בענין ל"ת אבל בספק עשה כ"ע מודים דהוי מדאורייתא להקל רק דרבנן החמירו גם בספק מ"ע עיי"ש ועי' בס' תיבת גמא פרשת וירא סוף אות ג' שמזכיר ג"כ הקדמה זו עיי"ש לדרכו ועי' בצוהר התיבה על התיבת גמא מה שהתפלא על דברי הפרמ"ג בזה והביא ראיות לדברי החוו"ד ומהרי"ט אלגאזי עיי"ש איברא כי בפתיחה הכוללת באו"ח חלק א' אות ג' כתב הפרמ"ג בפשיטות דלהמ"ד כל ספק מה"ת לחומרא אין חילוק בין לאוין לעשין ועיי"ש בגנזי יוסף אות י"ז מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה (ועי' בדברינו להלן בדיני ס"ס ס"ק שכ"ז):

ועיין בשפ"ד ס"ק כ"ז שעמד על המחקר לדעת הרמב"ם דספיקא דאורייתא מותר מן התורה בפלוגתא דרבותא או בתרי ותרי אפשר דמודה הרמב"ם דספיקא לחומרא מה"ת

עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל בשער הספיקות סי' ה' שכ' דמסתימת הפוסקים משמע דלדעת הרמב"ם אין חילוק בזה ועיי"ש במה שפלפל בזה:
ועיין עוד בתיבת גמא פרשת מסעי אות ג' שכ' דאפי' להרמב"ם וסייעתו דס"ל דכל ספק הוי מדאורייתא לקולא הוא רק היכא דא"א לברר אבל היכא דאיכא לברורי אפי' ע"י טורח גדול כ"ע מודים דאסור מן התורה עד שיגרר עיין שם לדרכו (ועי' בדברינו להלן ס"ק רכ"ב ולהלן בדיני ס"ס ס"ק שפ"א):
ועיין בפני יהושע בפ"ק דכתובות בסוגיא דפ"פ שכתב בפשיטות דלשיטת הרמב"ם דפסק דכל ספק מה"ת לקולא גם בס"ס לחומרא מותר מה"ת ואינו אסור כ"א מדרבנן עיי"ש וכ"כ במ"ז לעיל סי' כ"ד סק"ד עיי"ש אמנם בשו"ת נו"ב תניינא חיו"ד סי' ל"ח כ' דבס"ס לחומרא מודה הרמב"ם דהוי מה"ת לחומרא עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה אות ס' ערך ספיקות סי' א' שכתב דנראה עיקר כדעת הנו"ב בזה עיי"ש:
ועיין במגילת ספר חלק הלאוין דף ע"ג ע"ב שכתב דלא כתב הרמב"ם דכל אבל כשאין הספק שקול ויש צד נוטה לאיסור יותר גם הרמב"ם מודה דהוי מה"ת לחומרא עיי"ש והביאו היד אהרן באה"ע סי' ס"ח בהגהות הטור אות כ' ועי' בספר אזן אהרן מערכת ס' אות י"ח ובספרו כפי אהרן חלק ב' חיו"ד סי' י"ב מ"ש בזה בשם הרב מכתם לדוד:

רה הוא. ולענין ספיקא דתרי ותרי או בהכחשה דחד וחד אי אוקמינן אחזקה מה"ת עי' בשו"ת מהראנ"ח שבס' מים עמוקים חלק ב' סי' מ' מ"ש בזה והביא מכמה פוסקים דתרי ותרי הוי ספיקא דרבנן עיי"ש ועי' מזה בשו"ת לחם רב סי' ג' ובשו"ת משפטי שמואל סי' קי"ד ועי' בפר"ח בכללי הס"ס כלל א' (בד"ה הנה לכ"ע) שכתב דאפי' בהכחשה דחד וחד הוי ספיקא דרבנן ובאיסור דרבנן מקילינן אבל באיסור דאורייתא מחמרינן עכ"פ מדרבנן עיי"ש ועי' מזה בשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' ל"ח ובסי' ע"ז ובשפ"ד לעיל סי' מ"ד סק"ח ובפתיחה להלכ' טריפות ועי' בס' בן אברהם סי' י"ח מ"ש בזה והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות ט' וע"ל סי' ל"ט סעי' ט"ז ובדברינו שם כמה חלוקי דינים בענין זה:

רו איסור מדאורייתא עי' פר"ח שם (בסוף ד"ה כללא דמלתא) שכתב וז"ל ודע דאף בדברים הנלמדים בי"ג מידות שהתורה נדרשת בהן וכן דברים שהם מהלל"מ כולם דינם כדברים המפורשים בתורה וספיקא דידהו לחומרא וכו' ואף הרמב"ם דקרי להו דברי סופרים היינו לענין מנין המצות אבל לא לחלק מדינם לדין דברים המפורשים בתורה עכ"ל אמנם הנה בפרמ"ג או"ח בפתיחה הכוללת חלק א' אות י"ב כתב דכל שאינו מפורש בתורה רק מהלמ"מ או מי"ג מידות ומדרש חז"ל הוא פלוגתת הפוסקים

אי אמרינן ספיקא להחמיר עיי"ש אכן להלן בחלק ד' שם אות י"ב ובהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אות ג' כתב בפשיטות שדינן כדין תורה ממש להחמיר בספיקן כמו באיסור המפורש בתורה עיי"ש וכ"כ במ"ז ספק איסור אינו אלא מדרבנן לחומרא אלא דוקא כשהספק הוא שקול להלן בדיני ס"ס המחודשים שבסוף סי' זה אות ה' ועיי"ש שכתב דאפי' דבר הלמד מק"ו אע"פ שאין עונשין מן הדין הרי שאינו כמו שמפורש להדיא אפ"ה הרי עכ"פ איסור תורה הוא וספיקו להחמיר מן התורה עיי"ש וכ"כ במ"ז או"ח סי' ל"ב ס"ק כ"ז ועי' בס' גנזי יוסף על הפתיחה הכוללת חלק ד' שם מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' מזה בשו"ת זרע אברהם חיו"ד סי' י"ז ובס' בן אברהם סימן ב' ובספר בית יצחק מהגאון בעל תשו' ב"ע) שער הספיקות סימן ס"ו: אמנם בגוף הדבר שכתבתי לעיל בענין ספק הללמ"מ הנה יעוין בספר המצות בהשגת הרמב"ן בעיקר השני שכ' שדעת הרמב"ם דספק הללמ"מ להקל והוא ז"ל השיג עליו ופסק דגם ספק הללמ"מ לחומרא עיי"ש והביאו הרב יד אהרן באה"ע סי' ס"ח בהגהות הטור אות ה' עיי"ש איברא כי בפירוש המשניות פרק ו' דמקואות משנה ז' כתב הרמב"ם ז"ל לחלק בזה דבדבר שאין לו עיקר מה"ת שכל עיקרו הוא מהלכה למשה מסיני בזה אזלינן בספיקו לקולא רק בדבר שעיקרו מפורש בתורה ושיעורו הללמ"מ ספיקו להחמיר עיי"ש וכ"כ שם הרא"ש בפיהמ"ש עיי"ש ועי' בב"י להלן סי' רצ"ד שכ' בדין דספק ערלה בח"ל מותר כי אמרינן בש"ס כך נאמרה הלכה ודאה אסור ספיקה מותר עיי"ש ומשמע דס"ל דבעלמא הללמ"מ לחומרא וכ"כ שם הט"ז ס"ק י"ג עיי"ש וכ"כ בתשו' חות יאיר סי' קצ"ב והביאו בס' באר יעקב דף נ' ע"ב עיי"ש ועי' בשו"ת נו"ב תניינא חלק יו"ד סי' קמ"ו (בד"ה ואמנם) ועי' בתשו' שיבת ציון סי' מ"ח מ"ש ע"ד אביו הגאון בנו"ב שם בזה וע' בס' צרור החיים על הרמב"ם פרק ח' מהלכות מקואות הלכה ו' מ"ש בזה והביא סתירות בענין זה ברמב"ם ובש"ס והביא דברי הפר"ח הנ"ל ועיי"ש במ"ש בזה ע"ד תשו' מהרשד"ם חיו"ד סי' קל"א ובמ"ש בזה לדינא ועי' מזה בארעא דרבנן מערכת הב' סי' שי"ח ובמערכת הס' סימן ת"מ ותמ"א ובעפרא דארעא שם ועי' בכנה"ג אבה"ע סימן ס"ח בהגהות הטור אות ח' ובשלחן גבוה חאו"ח בכללים אות פ"ג מ"ש בזה לדינא ועי' בקונטרס הספיקות להמנח"י בתורת השלמים בחידושים שבסוף סי' זה אות ט"ו שהביא מהרשב"א וסייעתו דכל ספק הללמ"מ הוי להקל אבל יש פוסקים חולקים על זה וס"ל להחמיר בספק הללמ"מ כדין שאר ספיקא דאורייתא חוץ מערלה דלכ"ע הוי ספיקו להקל ועיי"ש בביאורו ס"ק י"ז שסיים דלדינא העיקר כדעת הרשב"א וסייעתו דכל ספק הללמ"מ הוי לקולא כדין ספיקא דרבנן כיון שכן תופסין כל האחרונים לדינא עיי"ש וע' בשו"ת חתם סופר חיו"ד

סי' שמ"א (בד"ה אך לקברו) שכתב בפשיטות דבהללמ"מ הולכין בספיקו להחמיר כמו בכל איסורי תורה עיי"ש ומשמע דאפי' בדבר שעיקרו הללמ"מ ספיקו לחומרא אמנם בחלק א' מאה"ע סי' ב' (בד"ה ועדיין) האריך קצת בזה כי זה תלוי בפלוגתת הרמב"ם והרשב"א אי כל ספק מה"ת להחמיר או רק מדרבנן דלמ"ד דכל ספק מה"ת הוא רק מדרבנן אז שפיר י"ל דכשהחמירו חז"ל על כל דבר שהוא מה"ת להחמיר בספיקו החמירו בין אם הוא מפורש בתורה ובין אם הוא מהללמ"מ אבל להמ"ד דס"ל דכל ספק מה"ת הוי מה"ת לחומרא היינו בדבר המפורש בתורה אבל דבר שהוא מהללמ"מ לא אסרה תורה בספיקו וגם חז"ל לא נטפלו לאסור זה ונשאר הדבר בספיקו להקל עיי"ש אמנם דעת הפר"ח לעיל ריש סי' כ"ט משמע דס"ל להיפך דלהמ"ד דס"ל דחומר הספיקות הוא רק מדרבנן י"ל דבספק הללמ"מ לא החמירו אבל להמ"ד דחומר הספיקות הוא מה"ת אין חילוק בין ספק בדבר הכתוב ומפורש לדבר שהוא מהללמ"מ ובכלהו לחומרא עיי"ש ועי' בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הה"א סי' כ"ד מה שהאריך בזה בדברי הראשונים ואחרונים ועי' בפרמ"ג או"ח סי' ל"ב במ"ז ס"ק כ"ז שכתב וז"ל בפריי ליו"ד סי' ק"י צידדנו בהללמ"מ אי ספק מותר מה"ת או לא וכו' ומיהו אנן קיי"ל הללמ"מ ספיקו אסור וכו' עיי"ש ועי' במ"ז כאן שהביא דברי התוה"ש המכר וסיים ג"כ דלהלכה נראה דהוי לחומרא עיי"ש ועי' בס' גנזי יוסף על הפתיחה הכוללת בחלק א' שם ס"ק נ"א מ"ש בזה ועי' עוד בדבריו בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אות ג' שהביא דין זה בפלוגתת הפוסקים וכ' דכל פלוגתת הפוסקים בזה הוא היכא שההללמ"מ הוא בפ"ע ולא באה לפרש הקרא אבל כשההלומ"מ באה לפרש איזה קרא דין תורה שבכתב יש לו וכתב דאם כי אין להקל בספק הללמ"מ גם כשהללמ"מ הוא בפ"ע (והיינו שיש לנו לחוש לדעת הפוסקים דס"ל דגם בכה"ג יש לו דין תורה להחמיר בספיקו) מ"מ עכ"פ לסניף יש לעשות מדעת הפוסקים המקילין בזה עיי"ש ועיין:

עוד בדבריו בפתיחה הכוללת שם בחלק א' אות ג' שכתב שבאיסור עשה שאין בו כ"א איסור תורה לחוד ולא מלקות כגון חצי שיעור וכדומה יש לעיין בספיקו אי אמרינן דהוי דינו כשאר ספיקות דאורייתא וכתב דתלוי בפלוגתת הפוסקים בדין ספק הללמ"מ דלהמ"ד דס"ל ספק הללמ"מ לחומרא גם זה לחומרא ולהמ"ד דכל ספק הללמ"מ לקולא ה"ה זה עיי"ש. ועי' בלחם חמודות פ"ק דברכות אות ל"ה שכתב שדעת ה"ר יונה דתקנות נביאים הוי כשל תורה להחמיר עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת נו"ב תניינא חיו"ד סי' קמ"ו שהאריך בזה והביא ראי' דספק בדברי קבלה ונביאים אזלינן לקולא עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ב וסי' ע' מ"ש בזה וכתב לחלק בין מה שתקנו הנביאים לשם

מצוה ותקנה ובין מה שתקנו לשם גדר וסייג לדברי תורה דכל שלא תקנו אלא להרחקה בעלמא מקילינן בספיקן ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא סיים דכיון דהגאון בעל נו"ב כתב להקל בכ"מ בטלה דעתו נגדו וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות ו' מה שפלפל בזה והביא מכמה מקומות דמבואר דתקנות נביאים אינו אלא מדרבנן ויש להקל בספיקן עיי"ש באריכות ועי' מזה בס' בן אברהם סוף סי' ב' איברא כי במשל"מ פרק א' מהלכות חנוכה ומגילה הלכה י"א הביא מהר"ן דמקרא מגילה אע"פ שהוא מדברי קבלה מ"מ לענין ספיקא לא חמיר הוא משאר ספיקא דרבנן עיי"ש וכ"כ הרא"ם בביאורו לסמ"ג בהלכ' מגילה דף רע"ד ע"ג דמקרא מגילה הוי רק מדרבנן אע"ג דהוא מדברי קבלה ובדיעבד הוי ספיקא לקולא ורק לכתחלה יש להחמיר בספיקו וכ"כ בתשו' המיוחסת להרמב"ן סי' רס"ג דדברי קבלה היא כדרבנן לענין ספיקא אמנם יעוין בתשו' התשב"ץ חלק ג' סי' רח"צ שכ' דפורים חמור יותר מיו"ט שני של גליות משום דדברי קבלה נינהו וחמור מדברי סופרים עיי"ש (והביא היד אפרים באו"ח סי' תרצ"ו סעי' ד' בקצרה) ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שער הספיקות סי' כ"ב. ועי' בפרי תואר להלן סי' קי"ז סק"ב לענין סחורה בדברים האסורים שכתב וז"ל דהוי דאורייתא א"נ דברי קבלה דהוי כדברי תורה לענין ספיקא איסור עכ"ל ומבואר מדבריו דפשיטא לי' דגם בספק דברי קבלה אזלינן להחמיר ועי' בס' טורי אבן במגילה דף ד' ע"א (בד"ה שאף הן היו) שכתב בתוך דבריו וז"ל דבר שחיובו ברוח הקודש לא דמי לשל תורה לגמרי ולא לשל דבריהם אלא הוא מלתא מציעא בין של תורה לשל סופרים וכו' תדע דהא איכא מ"ד דספק במגילה לקולא אזלינן וכו' ואלו בדאוריירא ספיקא לחומרא ש"מ שדבר שחיובו ברוח הקודש אין דינו לגמרי כשל תורה וכו' עכ"ל אמנם להלן דף ה' ע"ב (בד"ה חזקי') האריך בדברי הר"ן הנ"ל והשיב על כל דבריו ולענין דינא סיים וז"ל מ"מ מסתבר דדברי קבלה כשל תורה דמי וספיקא להחמיר כיון שאל אחד אמרן מפי אדון כל המעשים ב"ה אין לחלק ביניהם וכו' עכ"ל ועי' מזה בשו"ת נו"ב תניינא חיו"ד סי' קמ"ו ובשו"ת בנין שלמה (מהגאון מהר"ש הכהן ז"ל מווילנא) חלק או"ח סי' נ"ח ובס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הה"א סי' כ"ד באריכות ועי' בס' ישועות ישראל (מהגאון מקוטנא ז"ל) על החו"מ סי' ט"ז שהביא ג"כ ראי' דגם בספק בדברי קבלה תפיקו להחמיר עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) בסוף חלק ב' מחאה"ע בהגהות ומפתחות סי' ק"ב שהביאו ועיי"ש במה שמפלפל בענין זה ועי' בס' יד דוד על סדר מועד פ"ק דמגילה דף ג' ע"א שדעתו דבספק בדברי קבלה מקילין כמו בשאר ספק דרבנן עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' מ"ש בדברי הרב יד דוד הנזכר ובמ"ש בזה לדינא

עיי"ש באריכות ועי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל א' ריש פרט ד' סי' ח' שהביא מדברי הבית שמואל באה"ע סי' ו' סק"כ שנראה מדבריו שהבין דכל תקנות נביאים יש להם דין דרבנן ומתפלא ע"ד הטורי אבן שהחמיר בזה עיי"ש באריכות (ותמהני לא זכר שגם הפרי תואר כתב כן):

רז ס"ס. עבאה"ט מ"ש מהט"ז והש"ך ולענין דינא עי' בש"ך להלן בדיני ס"ס אות ב' ובדברינו שם:

רח אבל אם היו ב' ספיקות. עי' בס' שיורי טהרה הספרדי מערכת הס' אות י"ד שהוכיח מהתוס' נדה דף ט"ו סוף ע"ב במ"ש שם דאע"ג דקיי"ל דברה"י כל ספיקות שאתה יכול להרבות טמא מ"מ בדאיכא ספק הרגיל קרוב לודאי טהור ומוכח משם דספק הרגיל וקרוב לודאי עדיף מס"ס ומותר בכ"מ עיי"ש:

רט אם היו ב' ספיקות. עי' בס' ארעא דישראל מערכת הס' סו' י"ג שעמד על המחקר דלפי מה דקיי"ל דלא אזלינן בתר רובא רק ברובא דאתי ממילא אבל ברובא דתלוי במעשה לא אזלינן אם גם לענין ס"ס מחלקינן בזה ולא עבדינן ס"ס בספק התלוי במעשה והביא ראי' מש"ס דגם בספק הבא ע"י מעשה ולא אתי ממילא חשוב ס"ס עיי"ש ועי' בס' הזכרון (להרב מהר"י טייב ז"ל) מערכת הס' אות י"ז שהביאו והשיג עליו ודחה ראייתו ודעתו דספק התלוי במעשה אינו מצטרף לס"ס עיי"ש והנה לכאורה אין דבריהם בכל פלפולם נכון רק אם נחליט דהטעם דמתירין כל ס"ס הוא מטעם רוב דס"ס הוי כרוב ולזה נכונים דבריהם דהיכא שהספק תלוי במעשה לא מהני הס"ס כמו דקיי"ל בכ"מ דאין הולכין בתר רוב התלוי במעשה אבל לטעם של הפני יהושע שהבאתי להלן (ס"ק רי"ד) דלהכי מתירין כל ס"ס משום דע"י הספק הראשון נעשה איסור דרבנן דהא דעת הרמב"ם דכל ספיקא דאורייתא הוי רק מדרבנן להחמיר ואם בא עוד ספק שוב הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא ממילא שאין סברה לחלק בין דבר שתלוי במעשה או לאו אמנם הנה כבר כתבתי לעיל (ס"ק ר"ב) מהמלא הרועים דלא כתב הרמב"ם להקל בספיקא דאורייתא לחשבו רק לאיסור דרבנן אלא אם הב' הצדדים שניהם תלויים במעשה או שניהם אינם תלוים במעשה אבל אם צד האיסור אינו תלוי במעשה רק צד ההכשר תלוי במעשה כגון שבא על הנדה ספק טבלה דהאיסור אינו תלוי במעשה וההכשר תלוי במעשה גם הרמב"ם מודה דהוי ספיקו מדאורייתא להחמיר ממילא דגם לדעת הפני יהושע יש להחמיר עכ"פ בס"ס כה"ג היכא דצד ההיתר תלוי במעשה וצד האיסור לא תלוי במעשה הוי גם בספק הא' איסור תורה ואם בא עוד ספק הו"ל עכ"פ ספיקא דאורייתא לחומרא וה"פ:

די אם הי' כאן איסור כלל. עי' בדברינו לעיל סי' נ"ז סעי' י"ג ובמקומות שציינתי שם שהאריכו האחרונים בביאור דין זה וע' בש"ך להלן בדיני ס"ס אות ה' ובדברינו שם:

ריא ונודע ב' הספיקות ביחד. עבאה"ט ועי' בפר"ח ס"ק מ"ח ועי' במנח"י כלל מ"ג ס"ק כ"ה ובתוה"ש ס"ק י"ג שהוכיח להקל אפי' אם אין הספיקות בענין א' ובגוף א' כל שנודעו הב' ספיקות ביחד עיי"ש ועי' בס' דברי יוסף סי' תשע"ה מ"ש בדברי המנח"י בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' בית יצחק (מהגאון בעי תשו' ב"ע ז"ל) שער הספיקות סי' ד' מ"ש בענין זה ולענין דינא עי' בש"ך להלן בדיני ס"ס אות ב' ובדברינו שם:

ריב מתירים ס"ס בכל מקום. עי' בשו"ת צמח צדק החדשות חיו"ד סי' ע"ג בריאה שנמצא בא תרלר"ע ונתערבה הבהמה בין ב' בהמות כשרות אם זה מקרי ס"ס דלכאורה נראה דאין זה ס"ס סי' תרלר"ע כודאי איסור משוי ני' כמ"ש הב"י והב"ח בסי' ל"ז אמנם המעיין ברמב"ם פרק ה' מהלכ' תרומות נראה דס"ל דתרלר"ע אסור רק מספק ולא ודאי ועיי"ש במה שפלפל בזה ובסוף דבריו סיים דבהפ"מ יש להקל בלא נודע התרלר"ע עד לאחר שנודע התערובות עיי"ש באריכות:

ריג בכל מקום. עי' בס' יעיר אוזן מערכת הס' אות ט"ו ובשיורי ברכה לעיל סוף סי' פ"ד שכתב דאע"ג דס"ס מותר וא יש מידת חסידות לפרוש מס"ס עיי"ש:

ריד אפי' באיסור דאורייתא. עי' בפני יהושע בכתובות דף פ' ע"א שכתב הטעם דמתירין כל ס"ס אפי' בדאורייתא עפ"ד הרמב"ם דספיקא דאורייתא הוי רק מדרבנן לחומרא א"כ ספק הב' הו"ל ספק דרבנן לקולא עיי"ש ועי' בפר"ח ס"ק מ"ט ולהלן בדיני ס"ס אות ט"ז שכתב הטעם דמתירין ס"ס משום דספק א' משוי פלגא ופלגא ואידך מיסיף עוד וגורם שיהי' רוב עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהרי"ט חלק ב' חיו"ד סי' ב' ועי' בס' כסף נבחר כלל קכ"ד אות ז' שכתב כן מדברי הרשב"א בתשו' סי' ת"א דס"ס הוא מטעם רובא עיי"ש וכ"כ בשו"ת משאות משה חלק אה"ע סי' ב' (דף ק"ד ע"א) ובחלק מיו"ד סי' ה' ובשו"ת זרע אברהם באה"ע סי' ו' ובשו"ת מהריב"ל חלק ג' סי' מ"ב ועי' בס' ראשון לציון (מהפרי תואר) בדיני ס"ס סוף אות ט"ז שחולק על הפר"ח וכתב דס"ס לא הוי מטעם רוב עיי"ש ועי' בשו"ת שבות יעקב חלק א' סי' מ"ח שדעתו ג"כ דס"ס לא הוי כרוב עיי"ש ועי' בשיורי ברכה אות ט' מ"ש ע"ד הפר"ח הנזכר ועי' בס' בן אברהם סי' כ"ב מה שהתפלא ע"ד החולקים על הפר"ח שנעלם מהם דברי התה"ד וסמ"ג ומהריב"ל שכתבו כדברי הפר"ח הנזכר עיי"ש (והו"ל להביא גם מדברי הרשב"א הנ"ל שהביא הכסף נבחר כנזכר) וכן ראיתי במשל"מ פרק ד' מהלכ' בכורות סוף הלכ' א' שכתב דהטעם דאזלינן בס"ס לקולא משום דכיון דאיכא ס"ס חשוב מיעוטא דמיעוטא עיי"ש ועי' בס' בן אברהם שם שהביא

דברי המשל"מ הנזכר ועיי"ש במ"ש על דבריו בזה ועי' בס' שערי תורה חלק א' כלל א' סי' ג' ובפרט ד' שם סי' י"ח מ"ש הנ"מ בין הטעמים בזה:

רטו באיסור דאורייתא. עפרמ"ג בפתיחה להלכ' טריפות (בד"ה וראיתי למשנה למלך) ולעיל סי' ס"ד במ"ז סק"א שהביא מדברי המשל"מ פרק י"ב מהלכ' בכורים הלכה י"ט דמשמע מדבריו דבאיסור כרת לא אמרינן ס"ס והוא ז"ל הביא מכמה מקומות דמשמע דגם באיסור כרת דנין דין ס"ס להקל וסיים שדברי המשל"מ צ"ע עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה ערך ספיקות אות י"א מ"ש בזה וכתב שדברי הפרמ"ג צ"ע עיי"ש:

רטז היה לו חזקת איסור עט"ז לעיל סי' א' סק"ו שכתב דכלים שנתבשל בהם בשר ספק נבילה אין מעמידין אותם בחזקת הכשר עיי"ש ועי' עוד בט"ז להלן סי' קכ"ב סק"ד ועי' בחידושי הגרעק"א לעיל סי' א' שכתב מצד הסברה שאין לדון כלל על הכלים להקל מטעם חזקת היתר שלהם דהא אנו דנין על הבליעה דהא גוף החרסות מהכלי לא נאסר כלל והבליעה לא הי' לה מעולם חזקת היתר עיי"ש וכ"כ בשב שמעתתא (מהגאון בעל קצה"ח ז"ל) שמעתא ג' פרק ז' עיי"ש ועי' בס' זר זהב על האו"ה כלל מ"ט סק"א מ"ש בזה והביא מכמה תשובות האחרונים והביא מדברי הריטב"א בעירובין שכתב דבכ"מ אין לנו לדון דין חזקה אלא מדבר שהספק בא ממנו אבל אין אנו משגיחין על חזקת הדבר שנסתעף ממנו ועיי"ש במ"ש בענין זה באריכות ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' ג' סוף אות כ"ג שכתב דכשיש ספק מה הי' הקדירה אם, של בשר או של חלב אתרע חזקת התבשיל עיי"ש והיינו ג"כ כדברי הריטב"א הנ"ל ועי' בס' גנזי יוסף על הפרמ"ג שם ס"ק ט"ז ובסדר ב' סק"ה ובפתיחה הכוללת חלק ה' ס"ק י"ב ובס' שערי תורה חלק ב' כלל י' פרט ד' באריכות מזה:

ריז חזקת איסור. כתב בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אות י"ג ראיתי לעורר המעיין בהא דקיי"ל רובא וחזקה רובא עדיף היינו לחומרא ולא לקולא דלחומרא אמרינן סמוך וכו' ועיי"ש עוד באות שאח"ז שכתב מהכנה"ג דהא דרובא עדיף מחזקה דוקא מחזקה שאינה באה מכח סברה אבל חזקה שבאה מכח סברה עדיף מרובא ועיי"ש עוד באות שאח"ז שכתב מהכנה"ג דהיכא דאיכא תרי רובא נגד חזקה מקילין דהיכא שיש תרי רובא נגד החזקה הוי החזקה מיעוטא דמיעוטא ובתרי מיעוטא לא אמרינן סמוך וכו' עיי"ש:

ריח איסור. עי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל שם אות י"ז שכ' מהכנה"ג דהיכא דאיכא בדבר א' תרי חזקה ומכל א' נמשך קולא וחומרא יש לילך אחר החזקה שנמשך ממנה

מיד החומרא אע"פ שאח"כ נמשך ממנה קולא מלילך בתר החזקה שנמשך ממנה מיד קולא אע"פ שנמשך ממנה מיד קולא אע"פ שנמשך ממנה אח"כ חומרא עיי"ש:

ריט עוף שבחזקת איסור עומד. עט"ז וש"ך ועי' בשו"ת מהראנ"ח חלק ב' סי' מ' שהביא מדברי התוס' כתובות דף כ"ב בד"ה הכא בשם ר"ת דכל ספק איסור שיש בו חזקת איסור וחזקת היתר הוי כשאר איסורין של תורה שיש בהן ספק דלא אסרינן מכח חזקת איסור שבו שהרי יש ג"כ חזקת היתר ולא שרינן מכח חזקת היתר שהרי ג"כ יש חזקת איסור עיי"ש ועי' מזה בשו"ת מהריב"ל חלק א' סי' י"ז ועי' בשו"ת לחם רב סי' י"ח מ"ש ע"ד המהריב"ל בזה ועי' בס' בן אברהם סי' י"ט מה שהאריך בדברי הרב מהריב"ל והלחם רב שם והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת נו"ב קמא חלק אה"ע סי' נ"ו שכתב דבכל ספק בשחיטה יש ב' חזקות המתנגדות זו לזו דלהבהמה יש חזקת שאינה זבוחה ונגד זה יש לה חזקת טהרה שהרי טהורה היתה עיי"ש לדרכו ועי' בס' צלעות הבית שבסוף הס' בית מאיר על הא"ע תשו' ארוכה מה שהשיב בזה להגאון בעל נו"ב בזה ועי' בשו"ת אמרי אש חיו"ד סי' י"ח מ"ש בדברי הנו"ב בזה ועי' מזה בשו"ת שבסוף הס' ראש אפרים בקונטרס פתח הבית בכללי החזקה סי' י"ב וסי' כ"א ובשו"ת נפש חיה חיו"ד סי' ס"ד באריכות ועי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל ב' פרט ב' מה שפלפל בענין זה וסיים באות ט' וז"ל ולפ"ז יצא לן דבר חדש בכוונת הרמב"ם ז"ל דבע"כ סובר היכא דאיכא חזקת היתר נגד חזקת איסור אמרינן סלוקי חזקות כמאן דליתנהו דמי ונשאר ספק השקול ומן התורה לקולא וכו' עכ"ל ועיי"ש עוד באותיות הבאים מה שהאריך בפלפול בענין זה ובכלל ב' פרט ב' אות ט':

רכ ספק מחיים. עי' בדברינו לעיל סי' נ"ג (ס"ק ס' וס"ק ס"ה) וסי' נ"ה (ס"ק קע"ה):

רכא יש להתיר מכח ס"ס. עפרמ"ג או"ח במ"ז סוף סי' קע"ג שעמד על המחקר אי מהני ס"ס בסכנה כמו באיסור או לאו כיון דקיי"ל דחמירא סכנתא מאיסורא והניח בצ"ע עיי"ש ואי"ה להלן סי' קט"ז יבואר עוד מזה: (רכב) שיש לברר. עי' במנח"י כלל נ"ט סק"ח שכתב בהא דקיי"ל דאף דאזלינן בתר רובא בכ"מ מ"מ היכא דאיכא לברורי מבררינן זה דוקא היכא דליכא טירחא אבל היכא דאיכא טירחא א"צ לברר עיי"ש ועי' בתב"ש סי' א' סק"ג ועי' בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' נ"ז ובפרמ"ג בשער התערובות חלק א' סוף פרק ה' שכתב דבע"כ הא דאמרינן דהיכא דאיכא לברורי בלא טירחא מבררינן הוא רק מדרבנן דמדאורייתא אין לחלק בין איכא טירחא או לאו עיי"ש ועי' מזה בשו"ת ארי' דבי עילאה חלק או"ח סי' ו' ובדעת תורה בפתיחה לסי' ל"ט אות א' מ"ש בזה והביאו מכמה

מקומות עיי"ש באריכות (ועי' בדברינו לעיל ס"ק ר"ב בד"ה ועיי' עוד בתיבת גומא ולהלן בדיני ס"ס ס"ק שפ"א):

רכג לברר. עי' בשו"ת צמח צדק סי' ס"ט שכתב דמי שאכל ביצה מתרנגולת ספק טריפה אע"פ שנתברר אח"כ שלא היתה טריפה כגון ששהתה י"ב חודש מ"מ האי דאכל ביצתה בעוד שהיתה בספק איסור קודם שנודע התירא עביד איסורא ולא פקע האי איסורא אפי' כשנמצא אח"כ שלא היתה טריפה מעיקרא דאיהו מיהו איסורא עביד ואלו עביד בכה"ג היכא דקבע איסורא בי' חייב באשם תלוי ולא אמרינן דלמא של שומן אכל ומייתי חולין לעזרה וכו' עכ"ד ומבואר מדבריו שמי שמכניס עצמו לספק איסור עביד איסורא דאורייתא אע"פ שנתברר אח"כ שלא היתה איסור ועי' בשו"ת חוות יאיר בהשמטות שבסוף הס' לדף י"ח ע"ב מ"ש ע"ד הצ"צ בזה ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות י"ד ע"ד החוות יאיר בזה והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה באריכות:

רכד אין לחוש. ע"ל סי' נ"ז סעי' י"ג דבכל ספק תולין במצוי בין להקל ובין להחמיר ועיי"ש בט"ז סק"כ ועי' במ"א סי' ע"ו סק"י דאם יש בדבר א' ב' מצוין הסותרין זה את זה אזלינן בתר המצוי יותר בין להקל ובין להחמיר עיי"ש:

רכה ועיין לעיל. עבאה"ט ולענין אם מעמידין בחזקת היתר במקום שיכולין לברר ערמ"א לעיל רישׁ סי' א' דבמקום שיכולין לברר לא סמכינן אחזקה ועי' להלן סי' ר"א סעי' ס"ה ובש"ך שם ס"ק קל"ז ובמ"א סי' ח' ס"ק י"א ובמחצית השקל שם ועי' מזה בשו"ת משפטים ישרים סוף סי' נ"ד ובשו"ת מהרד"ך בית ר"א חדר י"ג בשו"ת מהרלב"ח סי' קכ"א ובשו"ת מהרי"ט חלק א' סי' מ"א:

רכו לעיל ודע שדעת הר"ן והתוס' דהא דאמרינן בכ"מ בספיקא דמוקמינן אחזקת היתר זה דוקא בחזקה אלימתא שהי' להדבר הזה זמן מבורר שבאותו זמן הי' בודאי מותר וכמ"ש הר"ן בפ"ק דחולין והתוס' שם דף י"א סד"ה אתיא דמה"ט מוקמינן אחזקת פנויה או בחזקת, נשואה כי בשעה שנולדה היתה בודאי פנויה וכן בשעה שנשאה היתה בודאי נשואה אבל חזקת פרה אינה כן שא"א לאוקמיהו בחזקת היתר כיון שלא הי' שום זמן שהיינו יודעים בודאי שאינה טריפה ואף שאם עברו יב"ח ידענו שקודם יב"ח לא היתה טריפה זה לא מהני כיון שבשעת החזקה לא היינו יודעין רק אח"כ נתברר למפרע ואנן בעינן שבשעת ההיתר נודע שהיא מותרת בודאי ועי' מזה בשו"ת מהרי"ט חלק א' סי' ל"ז וסי' פ"ב ועי' בתב"ש לעיל סי' כ"ט מה שפלפל בזה ועי' בס' בית אברהם סי' כ"א:

רכז סי' נ"ג. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דאם החזקה הוא מחמת דבר אחר וכו' ולענין אי מחזקינן מאיסור לאיסור עי' בט"ז לעיל סי' נ"ו ס"ק י"ט שכתב טעם האוסרין בלא ידעינן

אי שתק ואי צווח ואי מקרקרין אינהו ואי שתקו כיון שבהמה בחיה בחזקת איסור עומדת אין להקל ואין כאן ס"ס כיון שעומדת בחזקת איסור אבמה"ח עיי"ש הרי מבואר מדבריו דס"ל להאוסרין דמחזקינן מאיסור אבמה"ח לאיסור טריפה אמנם לפי מ"ש הש"ך שם ס"ק ל"א דלדינא קיי"ל בהפ"מ כהמתירין מבואר דבהפ"מ אמרינן דאין מחזיקינן מאיסור לאיסור איברא כי במ"ז בסי' נ"ז שם כתב דהפי' בדברי הט"ז הוא דלא משום מחזקינן מאיסור לאיסור לחוד החמירו האוסרין רק מטעם דדרוסה שכיח עיי"ש ועי' בשב שמעתתא (מהגאון בעל קצה"ח ז"ל) שמעתא ד' פרק ו' מ"ש בזה וכתב לחלק דמאיסור שאינו זבוח לאיסור טריפה לא מחזקינן אפי' נולד הספק מחיים שהיתה אסורה משום אבמה"ח מ"מ מוקי לה בחזקת היתר כמו שהיתה מותרת בשחיטה קודם שנולד דהא לשחיטה בחזקת היתר קיימא לכשישחטנה משא"כ כשנולד הספק בשחיטה שאינו נודע במה נשחטה וחם נשחטה כראוי שפיר מחזקינן מאיסור אבמה"ח לאיסור נבילה דבזה לא שייך לומר אוקי בחזקתה כמו שהיתה מותרת קודם לכן דהא היתה באיסור אבמה"ח וחזקת היתר זה שלכשישחטנה תהי' מותרת לא שייך בזה כיון דהספק הוא בשחיטה עצמה אם נשחטה כראוי וא"כ אם לא שחטה כראוי שחיטה כזו מעולם לא היתה מתירה ולא היתה עומדת בחזקת היתר שתהי' מותרת בשחיטה שאינה ראויי' עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת נהרי אפרסמון חיו"ד סי' ח' מה שהאריך בזה בדברי הישׁ"ש בזה והעיר מכמה דוכתא עיי"ש ועי' מזה בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' חיו"ד סי' ע"ז. אמנם לענין גוף הדין האריכו גדולי האחרונים בזה ועי' בשו"ת נו"ב תניינא חלק אה"ע סי' קמ"ה ובשו"ת מהרי"ט חלק א' סי' פ"ב ובס' טורי אבן בחגיגה באבני מילואים ועי' בס' שערי תורה תלק א' כלל י"א פרט א' אות ד' שמצדד דיש לומר דכל פלוגתת הפוסקים אי מחזקינן מאיסור לאיסור הוא רק היכא שבזמן שנולד הריעותא הב' עוד הי' האיסור הראשון עליו באופן שלא הי' הדבר אף רגע בחזקת היתר גמור אז מחזקינן מאיסור א' לב' משא"כ היכא שנפסק בינתיים חזקת האיסור בזה לכ"ע אין מחזיקין מאיסור לאיסור עיי"ש באריכות) (ועי' בדברינו להלן דיני ס"ס ס"ק):

ועיי"ש בסוף כלל הנזכר שהביא מדברי השער המלך פרק ט' מהלכות טומאת מת הלכה י"ב דלהסוברים דמחזקינן מאיסור לאיסור ה"ה דמחזקינן מהיתר להיתר אף שאין המתירין שוין עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט כלל העולה וכו' דבספק בשחיטה דאם מועיל בה הס"ס תסתיר החזקה שהי' לה בחזקת שאינה שחוטה אלא אבמה"ח בזה אמרינן דלא מועיל הס"ס עי' בס' שב שמעתתא הנ"ל שמעתא א' פרק כ"ב שנסתפק בזה היכא דאיכא ספק שהייה במיעוט

בתרא או שאר דברים הפוסלים את השחיטה אף במיעוט בתרא אם י"ל דכיון דכבר שחט רובא הרי נשחטה הותרה ואזיל לי' חזקת איסור או דלמא כיון דאם נפסלה השחיטה ע"י שהייה במיעוט בתרא איגלאי מלתא למפרע דבאיסורו עומד והוי כלא נשחטה כלל ושוב בספק שהייה במיעוט בתרא הוא בחזקת שאינה שחוטה ולא מועיל הס"ס עיי"ש ועי' בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק א' סי' מ"ה ובשו"ת ארץ צבי חיו"ד סי' כ"ו באמצע התשו' מ"ש בזה באורך אות א:

רכח דבר שאינו בטל. פי' כגון חתיכה הראויה להתכבד ובריה ודבר שבמנין. תורת השלמים סק"א:

רכט אסורין. עשפ"ד בדיני ס"ס אות א' שהעלה דהא דקיי"ל דספק א' בגוף והב' ע"י תערובות לא הוי ס"ס אינו אלא מדרבנן דמן התורה בכל ענין הוי ס"ס עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש בדיני ס"ס סי' א' אות ו' מ"ש בזה:

רל שאינו דומה לאיסור שנתערב וחזר ונתערב. עשפ"ד לעיל סעיף קטן נ"ה:

רלא שהתערובות הב' מותר. הש"ך אזיל לשיטתו לעיל ס"ק מ"ט דסגי בב' תערובות וא"צ ג' תערובות. תורת השלמים סק"ב ועי' בדברינו לעיל (ס"ק קפ"ד) מ"ש בזה לדינא:

רלב שהספק הראשון אינו אסור מה"ת. לפי שחהר"ל וכל אינך מדאורייתא בטל ברובא רק מדרבנן לא בטלו. תוה"ש סק"ג:

רלג אינו אסור מה"ת. עי' בקונט' עץ הדעת (למהר"מ ן' חביב ז"ל) שבסוף הס' אור צדיקים שורש ג' מה שהאריך בזה ועי' בס' צמח צדק החדש שם אות ד' שהעלה דכשהספק השני אינו ספק דתערובות אלא שהוא ג"כ ספק בגוף ממש יש להקל גם אם הספק הראשון הוא אסור מה"ת משום דאתי ספק ומוציא מידי ודאי ועיי"ש עוד בסי' ד' אות א' מזה:

רלד מענין אחר בגוף אחר. עי' בשו"ת משאות משה בראשונים חיו"ד סי' א' (דף כ"א ע"א) שהביא מדברי המהרי"ט חלק א' סי' קי"ו שנראה מדבריו דלא ס"ל כדעת האו"ה להצריך שיהי' הס"ס בגוף א' ובענין א' והתפלא עליו כי לא נמצא שום פוסק שיחלוק ע"ד האו"ה בזה וכתב לתרץ דבריו דעד כאן לא כתב המהרי"ט דלא בעינן שיהי' הס"ס בגוף ובענין א' אלא בנידון דידי' שמפלפל בו שספק א' הוא ספיקא דיש ברירה וכיון דמדאורייתא יש ברירה הרי אנו דנין שאותה שיש בודאי דהיתרא הוא דאף את"ל שהוא דאיסורא מ"מ מכח האי לתא דמדאורייתא יש ברירה חזר האיסור ונעשה היתר א"כ הו"ל הספיקות מענין א' וגוף א' שאנו דנין אם חתיכה זו דהיתרא הוא או מכת שאינה טריפה או מכח שחזר להיות דהיתרא בכח ברירה בכה"ג שפיר הו"ל ס"ס מעליא משא"כ בספק א' בגוף והב' בתערובות עיי"ש באריכות:

רלה ובגוף אחד. עמ"ז לעיל סי' נ"ז סוף ס"ק י"ב שמסופק בהא דאמרינן בספק א' בגוף וספק א' בתערובות ונודע ספק א' קודם לא הוי ס"ס די"ל דזה הוא רק בספק מעשה אבל בספק פלוגתא י"ל דגם בכה"ג הוי ס"ס משום דהא כל הטעם דספק א' בגוף ואחד בתערובות לא הוי ספק הוא כיון שאתה עושה הספק הא' כודאי משום דחד ספק לחומרא איך תחזיר לצרפו עוד לספק זה יתכן בספק במעשה כנזכר משא"כ בספק פלוגתא דרבוותא הרי קיימי דרי דגברי ואמרו כשר הוא עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סוף אות ה' שכ' דנראה דגם ספק כאיבעיא דלא איפשטא שוה בזה לספיקא דפלוגתא עיי"ש אמנם יעוין בס' חקר הלכה ערך ספיקות אות י"ג שהבין כן בפשיטות מדברי המ"ז הנ"ל והתפלא עליו שנעלם ממנו דברי הב"ש סי' קנ"ח ס"ק ל"ב שכתב להדיא דספק בעיא דלא אפשיטא עם ספק אחר הוי ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות עיין שם:

רלו משא"כ באן. ר"ל דהספק הראשון אסור מן התורה והיינו לדעת הרשב"א וסייעתו דכל ספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא. תוה"ש סק"ד. ועי' בדברינו לעיל (ר"ה):

רלז אם לא נודע הספק איסור קודם שנתערב עי' בלב"ש בחידושי דינים סעי' ל"ד ובביאורו ס"ק קנ"ה שכתב דבכ"מ שמתירין מחמת שלא נודע הספק איסור עד אחר התערובות היינו שלא נודע לבעלים אף אם נודע לאיש אחר קודם התערובות לא מקרי נודע דידיעת אחר אינו מעלה ומוריד אפי' אם הוא מהימן מבואר ברמ"א להלן סי' קכ"ז שמלמדין אותו לכתחלה שיאמר איני מאמינך וא"כ ג"כ כאן אף כי בעת שהודיעו מהימן לי' מ"מ כיון שבידו שלא להאמינו לא עשה ידיעתו שהודיעו שום פעולה וכן אפי' אם בעת שהודיעו הוא מברר באופן שא"א להכחישו מ"מ לא מקרי נודע אלא משעת בירורו אבל ידיעתו לא פעל כלום ושפיר מקרי לא נודע עיין שם וכתב שם עוד בביאורו בס"ק שאח"ז בשם הנו"ב קמא חיו"ד סי' ל"ב אבל אם נודע לאיש שהוא ג"כ בעליו כגון ב' שותפין בבהמה שחלקוה ונטל א' הראש ומצא מים בראש באופן שהוא ספק איסור וכן אפי' לא הי' שותפין כלל אלא הטבח מכר הראש לא' ושאר הבשר לשאר אנשים כל שנודע לבעל הראש מיחשב נודע וכן אם נודע לא' מבני הבית מיחשב נודע. אך במ"ש שאם מכר לא' הראש דכל שנודע לבעל הראש מיחשב נודע זה דוקא אם בעלי שאר הבשר מאמינים לו או שמברר דבריו אבל בלא"ה תלוי בדינים המבוארים להלן סי' קכ"ז דלפעמים אינו נאמן כלל. ועיי"ש עוד ובביאורו ס"ק קכ"ח שכתב דאם נודע לשני אנשים אחרים צריך להתיישב אם מקרי נודע די"ל כיון דב' עדים נאמנים באיסורין לכן מיד שנודע להם נאסר כיון דא"א לבעלי שאר הבשר מבלי להאמינם וכן י"ל ג"כ לאידך גיסא

כיון דאין להם שום שייכות בהבשר אין הודעתם נחשב למאומה ער שיודיעוהו וסיים בצ"ע עיי"ש. ועי' בשו"ת נטע שורק חיו"ד סי' ל"ו בעובדא שמשרתת א' הביאה לרב מורה א' וושט שהי' בו צלקת והורה הרב שהיא טריפה מס' ספק ניקב לחוץ והמשרתת אמרה בביתה שהוא כשר ונעשה תערובות בשומן והפ"מ והקול המורה כיון שלא נודע עד לאחר מעל"ע ועפ"ד הלב"ש דלא נקרא נודע כל שלא נודע לבעלים וכתב הרב השואל שהמורה לא הורה יפה בזה דעד כאן לא הקיל הלב"ש אלא בנודע לא' בעולם שאין הבעלים מחוייבים להאמינו משא"כ ברב דמתא שקבלו נאמנותו עליהם שפיר הוי נודע עיי"ש ודבריו מסתברים: אמנם הנה בגוף הדבר שהחליט הלב"ש דאף אם נודע לאיש אחר אם לא נודע לבעליו לא מקרי נודע הנה בשו"ת הרי בשמים קמא חיו"ד סי' ו' הביאו ראי' לדברי הלב"ש בזה ועי' בשו"ת טוטו"ד תניינא סי' קנ"ח שהסכים ג"כ לדעת הלב"ש בזה עיי"ש אמנם במהד"ק שלו סי' קנ"ו כתב דכל שנודע לא' בסוף העולם ספק זה נחשב נודע עיי"ש והוא היפך מדבריו שבמהד"ת שם ועי' בשו"ת בית שלמה חיו"ד סי' קכ"ח שהתפלא על הלב"ש במה שהחליט כן לדינא דמה שנודע לאיש אחר לא מקרי נודע דאשתמיט לי' שדבר זה הוא איבעיא בירושלמי ולא אפשיטא ועיי"ש עוד בסי' ס"ג ועי' בשו"ת דבר משה חלק א' סי' נ"א ונ"ב שהשיג ג"כ על הלב"ש בזה והעלה לדינא דידיעת אחרים הוי ידיעה וכתב שדברי הלב"ש לאו דסמכא הוא בזה עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל סי' צ"ט על הש"ך ס"ק כ"א וז"ל בירושלמי מיבעיא אי ידיעת חבירו חשיב ידיעה או דוקא ידיעת בעלים ולא איפשטא ועי' בס' הארוך מש"ך סי' צ"ד עכ"ל ור"ל כי בש"ך שם מבואר דיש לילך בזה לחומרא רק בנידון דידי' בתחב הכף ב' פעמים כיון דבלא"ה יש הרבה פוסקים דאף בלא נודע בינתיים א"צ אלא פעם א' ששים בזה יש לסמוך דסגי גם ידיעת חברו משא"כ בעלמא צריכין לילך לחומרא דמקרי נודע מקודם עיי"ש ועי' במשמרת שלום לעיל סי' פ"א במ"ז סק"ה שהאריך בזה והעלה שכן עיקר לדינא דיש להחמיר בזה לכל צד כיון דהוי איבעיא דלא אפשיטא ע"כ לענין חוזר וניעור צריכין אין לה להחמיר דבעינן דוקא ידיעת בעלים אבל ידיעת חבירו לא הוי ידיעה וכן להיפך לענין מה דקיי"ל דבנודע הספק מקודם שנתגלגל לדרבנן לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא צריכין להחמיר דכל שנודע מקודם אפי' לאיש אחר מקרי נודע מקודם עיי"ש [ועי' בדברינו לעיל סי' ק"ט (ס"ק ס"ה) מ"ש עוד מזה באריכות] ועי' בס' יד אלימלך סי' ד' בעובדא שאשה אחת שלחה לחברתה חתיכת בשר וסברה חברתה שודאי נמלחה ובישלה עם עוד שני חתיכות ואח"כ שאלה אם כששלחה נמלחה חברתה שהיא מסופקת כעת אם היתה מלוחה אבל בשעה שהשיבה היתה זכרה איך הי' וכתב

דזה פשוט דכאן לכ"ע הבשר אסור דאף שהט"ז מקיל לעיל סי' ס"ט ס"ק כ"ד בשכחה אם מלחה מ"מ כאן מודה שהבשר אסור דדוקא באשה שעשתה לעצמה אמרינן דחזקה שעשתה כהוגן משא"כ בנ"ד שחברתה שלחה לה בשר דלא שייך חזקה זו (ועי' בדברינו לעיל סי' ס"ט ס"ק קמ"ט) ולכן אם בשל הבשר זה בפ"ע בודאי אסור אך אם בישלה עם עוד שני חתיכות וגם לא נודע עד לאחר התערובות שנתבשלה הגם שדעת הלב"ש דכל שנודע להטבח המוכר הוי ג"כ נודע וא"כ כאן שהאשה המשלחה היתה יודעת בשעה ששלחה לה א"כ מקרי נודע אמנם בנ"ד י"ל סברה חדשה להתיר דדוקא בנידון של הלב"ש שהי' ספק טריפה שאין שום תקנה לספק זה לכן ע"י הידיעה תיכף חל עליה האיסור אבל כאן דתיכף בשעה ששלחה לה הבשר שאז היתה המשלחת זוכרת אז הי' תקנה דספק זה למלוח הבשר שנית ולא חלה עדיין על הבשר האיסור ע"י ידיעת המשלחת שלא הי' נמלח עדיין רק אח"כ לאחר שבישלו הבשר שנעשה הבשר איסור ואין לו תקנה הרי אז כבר שכחה האשה המשלחת והו"ל לא נודע התערובות והגם שהלב"ש אוסר הקדירה והרוטב עם הקדירה דהוי אינו מינו והוי ספיקא דאורייתא אעפ"כ בנ"ד אפשר להקל ולהתיר גם הקדירה עם הרוטב משום דלאחר שנודע כבר נתבשל הבשר והו"ל דם שבשנו דהוא רק מדרבנן וסיים בצ"ע לדינא עיי"ש:

רלח לא גורע. ע' בתשו' בית יצחק (מהגאון בעל תשו' ב"ע ז"ל) שער הספיקות סי' ג' שעמד על המחקר אם נודע הספק איסור בתחלה רק שלא ידע שדבר זה אסור ואח"כ נתערב ונודע לו אח"כ שהדין הוא שזה אסור כגון שנשבר גפו ולא ידע שיש בו חשש איסור ונתערב באחרים ואח"כ נודע לו האיסור אם מקרי נודעו ב' הספיקות ביחד דלכאורה י"ל כיון שנודע החשש קודם שנתערב כבר חל עליה שם איסור ושוב א"א לומר שמא כשר הוא אף דלא ידע שיש בו חשש איסור מה בכך הלא חסרון ידיעה אינו מועיל והביא מדברי הש"ס נדרים דף פ"ז בפלוגתת ר"מ ורבנן גבי יודע אני שיש מפירין אבל איני יודע שזה נדר דר"מ אומר לא יפר וחכמים אומרים יפר ופירש"י והר"ן דפלוגתייהו אם מקצת ידיעה הוי ככל ידיעה וממילא דלרבנן דס"ל יפר מקצת ידיעה לא הוי ככל ידיעה וא"כ מקרי לא נודע האיסור עד אחר שנתערב וב' ספיקות באים כאחד ועיי"ש במה שמצדד בזה ומסיים דעכ"פ יש לסמוך ע"ז להקל אפי' שלא בהפ"מ כיון דבלא"ה בהפ"מ סמכינן על רוב הפוסקים להקל אפי' בנודע ספק הראשון קודם עיין שם:

רלט נודע הספק. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ט"ז שעמד על המחקר אם הי' כאן ספק א' בגופו ונודע הספק רק שלא חל עדיין האיסור ונתערב החתיכה בהיתר די"ל דכיון שלא חל עדיין האיסור הוי כלא נודע הטריפות כלל דהא עיקר טעמא דלא מהני ספק

א' בגוף והב' בתערובות הוא כיון שכבר אסרת אותו קודם שנתערב שוב אי אתה יכול לומר את"ל זו שמא כשרה הוא דהא הוא בעת שגם את"ל שזה הוא לא אסרת אותו עדיין וא"כ כאלו לא נודע דמי ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

רמ ויש לסמוך עליהם במקום הפ"מ. כל זה דוקא בספק טריפה שנתערב וכאמור אבל ודאי איסור דאורייתא שנתערב מקודם חד בחד ואח"כ נתערב במינו בפחות מרוב או באינו מינו בפחות מששים אפי' לא נודע התערובות אין להתיר בשום ענין אפי' בהפ"מ וסעודת מצוה. יד יהודה בפיה"א אות ל"ב:

רמא לסמוך עליהם במקום הפ"מ. עי' בשו"ת בנין עולם חיו"ד סי' ל"ג אות ט' (בד"ה עוד נלענ"ד) שכתב דאף לפמ"ש הש"ך דבהפ"מ מותר אם לא נודע הספק עד לאחר שנתערב מ"מ אם הי' חתיכה א' ספק איסור תורה ונתחלקה לב' וחציו נתערב וחצי הב' נשאר בעין בזה כיון שאתה צריך לדון על חתיכה הנשארת וצריך אתה לאסרה מספק תורה לחומרא א"כ אתה מחזקו לאיסור ואיך תאמר אחר כך בחלק החתיכה שנתערבה שמא הוא היתר וזה לא דמי לפלוגתתם בעובדא דק' ווילנא דיש כמה גדולים ואפשר לומר חצי של בהמה אסור מטעם קבוע וחלק ב' שאינו קבוע מותר דהתם שאני וכו' וכן צ"ע עוד אם חצי' השני' הוא אצל אדם אחד דבשני בני אדם יש לומר שדומה לשני שבילין וכו' וכן יש להסתפק בספק א' בגופו והב' בתערובות שנתבטל ונשארו כלים אחר מעל"ע שהיו משתמשים בהם ונודע הספק לאחר מעל"ע ונשאר ג"כ חתיכה א' בעין מספק איסור אם יש להתיר הכלים עיי"ש באורך:

רמב במקום הפסד מרובה. עי' בתוה"ש סק"ה שהעלה דהסומך על דעת המתירין בלא נודע אף בלא הפ"מ לא הפסיד עיי"ש ועי' בבל"י בקונט' הספיקות סק"ה ובשפ"ד כאן מ"ש ע"ד בזה ולדינא כתבו דהעיקר כהש"ך דבלא הפ"מ אין להתיר עיי"ש ועי' מזה בס' צמח צדק החדש בדיני ס"ס סי' א' אות ה' ועי' בדברי יוסף סי' תשע"ו אות א' שכ' דהסומך עצמו על גדולי המחברים המתירין ספק א' בגוף והב' בתערובות בנודעו הב' ספיקות ביחד דלא הפסיד עיי"ש ועי' בס' בית יצחק מהגאון הנ"ל בשער הספיקות סי' ב' מ"ש בזה ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' י"ז שכתב די"ל דאף שהש"ך החמיר בלא הפ"מ לא החמיר אלא בתערובות בעלי חיים אבל בתערובות דחהר"ל יש לצרף דעת המ"ד דס"ל דחתיכה גדולה לא מקרי חהר"ל ומכ"ש ג"כ חי ע"כ בנודעו הב' ספיקות יחד יש להתיר אפי' בהפסד קצת וכן בלא נודעו הב' ולא נודעו הב' ספיקות יחד אין להתיר אפי' בהפ"מ אך בנודעו הב' ספיקות יחד יש להתיר ג"כ בהפ"מ עכ"פ ואף בלא סעודת מצוה עיי"ש: (רמג) שלא יאכלנו כולו כאחד עי' בתורת השלמים סק"ו שהשיג

על הש"ך בזה ופסק דבס"ס גמור מותר לאכול אפי' אחד אחד עיי"ש ועי' בבל"י בקונט' הספיקות סק"ז שהשיג עליו והעלה דהעיקר כהש"ך דצריך לאכול ב' ב' דוקא עיין שם ועשפ"ד מ"ש ע"ד בזה וסיים וז"ל ויראה דודאי היכא דאפשר לאכול ב' ב' ולא א' א' יש להחמיר עכ"ל ועי' בספר בית יצחק הנ"ל בשער הספיקות סי' ז' שהוכיח ג"כ בראיות כדעת המנח"י דא"צ לאכול שנים שנים ומדחה טענות הבל"י במה שהשיג על המנח"י בזה וסיים אך כיון שהש"ך החמיר בכה"ג אין לנו להכריע נגדו אמנם בשעת הדחק היכא דא"א לאכול שנים שנים נראה דיש להקל בזה עכ"ל ועי' בס' צמח צדק החדש שם שכתב דדוקא במקום הפסד גדול הוא שיש לסמוך על המנח"י להתיר לאכול אחד אחד עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' מ"ח מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה ועיי"ש עוד בסי' מ"ט ונ' מזה ועי' בס' היד החזקה (להרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' י' סעי' י"ג דמדרבנן בודאי גם בספק א' בגוף והב' בתערובות מהני בזה וא"צ לאכול שנים שנים עיין שם לדרכו: אות ב:

רמד ספק טריפות עי' בתורת השלמי' סק"ז ובבל"י בקונטרס הספיקות אות ז' שהגיהו למחוק תיבת ספק עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד שהשיג עליהם ומפרש דברי הש"ך באופן דא"צ להגיה ולמחוק כלל עיי"ש ועיין בעצי לבונה:

רמה כולן אסורות. היינו כשלא נודעו הב' ספיקות ביחד אבל אם נודעו הב' ספיקות, יחד כגון שלא ידעו מהספק טריפות רק לאחר שנמצאת הביצה אין לאסור אלא שלא במקום הפ"מ אבל בהפ"מ הרי כבר כתב הש"ך לעיל באות הקדום דבנודעו הב' ספיקות יחד יש להתיר בהפ"מ גם בספק א' בגוף והב' בתערובות. תורת השלמים ס"ק י"ג (וע"ל ס"ק רמ"ב):

רמו הואיל והספק הראשון אסור מה"ת. ע"ל אות ד' ובדברינו שם (ס"ק רנ"ה):

רמז ואין הספיקות מענין אחד ובגוף אחד. עי' במקור חיים על ה"פ ריש סי' תל"ט שכתב דהא דספק א' בגוף וספק א' בתערובות לא הוי ס"ס הוא רק בספק השקול אבל אם שכיח להיתר יותר מלאיסור אף שאינו יכול להוציא מידי ודאי חזקה בכה"ג מ"מ עכ"פ לא בעינן שיהיו ב' הספיקות בגוף א' עיי"ש:

רמח מענין אחד ובגוף אחר. עי' בס' ערך השלחן הספרדי לעיל סי' ס"ו אות ז' שכתב דכל מה דאמרינן דספק א' בגוף והב' בתערובות לא מקרי ס"ס זה דוקא אם להתיר עי"ז גוף האיסור עצמו אבל להתיר הקדירה ושאר התבשיל שפיר גם אם ספק א' בגוף והב' בתערובות חשוב ס"ס עיי"ש ועי' בטהרת המים מערכת הס' אות נ"ג ובשו"ת משאות

משה חלק א' ביו"ד סי' ספיקות יחד יש להתיר עכ"פ בהפ"מ אמנם בתערובות בע"ח א' ובס' בן אברהם סי' י"ט:

רמט ואפי' בתרנגולת וכו'. עכו"פ בבית הספק (בד"ה כתב הש"ך בשם או"ה) שהשיג על הש"ך בזה ומקיל בדין זה עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש שם אות ג' וד' מ"ש ע"ד הכו"פ והתוה"ש בזה ועיי"ש בסי' ד' אות ב' שכ' דנראה דעת הכו"פ דאפי' בנודע הספק טריפות בתרנגולת קודם שנולדה הביצה מותר אמנם לדינא האריך בסי' א' שם והעלה דהעיקר כהש"ך להחמיר בזה עיי"ש ועי' בס' בית מאיר באה"ע סי' ב' ובשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ק"ב אות ב' ועי' בס' היד החזקה (מהרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' י"א שכתב להכריע בזה דאם הוא ספק טריפות באופן דהוי ספק השקול לאיסור כמו להיתר בזה יש לסמוך על הכו"פ להקל כיון דלשיטת כמה פוסקים אף בספק א' מותר מכח חזקת היתר דהיינו נשחטה הותרה לכך בזה יש לסמוך להתיר גם בלא הפ"מ כיון דלר"ת בודאי מהני ס"ס גם בתרי גופי ואף שיש חולקין על הר"ת מ"מ בצירוף עוד צדדי היתר יש להקל אבל אם הספק טריפה שאירע לה הוא כמו ספק דרוסה וכדומה דשכיח יותר לאיסור בזה יש להחמיר כהאו"ה עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ח' מה שהאריך בזה והעלה דאם לא נודע הספק הראשון עד אחר שנתערבה יש לצדד ולהקל אפי' בלא הפ"מ ועיי"ש במ"ש עוד לענין אם לא נודע הספק טריפה עד שהטילה הביצה ולא נתערבה כלל עיי"ש:

רנ אין זה ס"ס. עפר"ח בקונטרס הספיקות אות י"ב ועי' בכו"פ שם שהוכיח דאמרינן ס"ס גם בתרי גופי עיי"ש וכ"כ בתורת השלמים שם לדינא עיי"ש ועי' בערך השלחן או"ח סי' תרפ"ט אות ב' מ"ש בזה ועי' בס' צ"צ שם אות ד' מ"ש בזה ולדינא העלה שכן עיקר דאין להחמיר גם אם הס"ס בא' מב' גופים עיי"ש ועי' מזה בדברי יוסף סי' תשע"ו אות ד' ובס' בן אברהם סי' י' באריכות ועי' בס' היד החזקה שם סוף סעי' י"ג דבדרבנן בודאי מהני ס"ס בשני גופים וגם ספק א' בגוף והב' בתערובות מהני בדרבנן ע"ש אות ג:

רנא כולן אסורות. עי' בתורת השלמים סק"י ובשפ"ד סוף אות ד' שכ' דכל זה הוא לפמ"ש דס"ל דביצה לא בטלה אבל להמ"ד דס"ל דביצה בטילה בכל ענין מותר עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' פ' (ס"ק ל"ב) מ"ש בזה לדינא ועי' בס' היד החזקה שם סעי' י"ב שפסק לדינא דאם נתערב ברוב אח"כ שפיר יש להקל עיי"ש:

רנב אסורות. היינו כשלא נודעו הב' ספיקות ביחד הרי כבר כתב הש"ך לעיל אות א' דבהפ"מ יש להתיר תורת השלמים ס"ק י"ג (וע"ל ס"ק רמ"ב) ועי' בשו"ת זכרון יוסף

חיו"ד סי' ד' דבצירוף סניף יש להקל בזה בנודעו הב' ספיקות יחד אפי' שלא בהפ"מ עיי"ש לדרכו:

רנג דמאחר שלא חשיב קודם לכן ס"ס. עבשפ"ד מה שמתמה על דין זה ועיי"ש במ"ש לתרץ בזה ועי' בס' צמח צדק החדש שם מ"ש לדחות דברי הפרמ"ג בתירוצו בזה ובסוף סיים וז"ל ומ"מ לדינא נלענ"ד שאפשר להקל בזה כיון שבלא"ה לדעת ר"ת ספק א' בגופו והשני ע"י תערובות שרי אפי' כשהספק א' אסור מדאורייתא א"כ נהי דהתם לא קיי"ל כוותי' מ"מ היכא שיש ב' ספיקות על הביצה עצמה דמדינא היתה מותרת וכו' א"כ עכ"פ כשנתערבה אח"כ יש להקל בהפ"מ עכ"פ אפי' נודע הספיקות על הביצה קודם שנתערבה דבכה"ג יש לסמוך ע"ד הר"ת כיון דאין בזה איסור מדינא ממש גם לדעת ר"י כנ"ל ומיהו אם נולדה הביצה ביותר ממעל"ע אחר שנולד הספק טריפות על התרנגולת יש להחמיר דבכה"ג ליכא למימר שמא נגמרה קודם וכו' עכ"ל:

רנד שוי כספק איסור שנתערב. עשפ"ד שכ' דמ"מ לא הוי עכ"פ רק איסור דרבנן דכל שיש ב' ספיקות אף שספק א' בגופו והב' בתערובות מ"מ עכ"פ מידי איסור תורה נפיק עיי"ש: אות ד:

רנה ודוקא שהביצה היתה בודאי מספק טריפה וכו', כוונת הש"ך בכלל זה הוא דביצה שנמצאת ואינו יודע אם מתרנגולת כשירה או מספק טריפה הוי ס"ס גמור ולא דמי לספק טריפה שנתערבה באחרים דלא הוי ס"ס משום דהוי ספק א' בגוף וספק הב' בתערובות דשם א להתחיל ולומר שמא אין כאן איסור כלל דהא בודאי יש איסור ספק אלא שצריך אתה להתחיל ולומר דשמא אינו טריפה א"כ ההתחלה בספק איסור תורה הוא וכן אח"כ כשתאמר את"ל טריפה דלמא לא זו היא הטריפה א"כ אתה מקיל ע"י שני גופים זה לא אמרינן משא"כ בנידון זה שיש להתחיל ולומר דאין כאן איסור כלל דהיינו דהביצה נולדה מתרנגולת הכשרה רק דאם אתה רוצה לחוש להחמיר שמא מהספק טריפה נולדה א"כ אתה רוצה להחמיר בשני גופים בזה אני אומר לך דלמא גם זה הגוף הב' לאו טריפה הוא. ס' מקור מים חיים עיי"ש:

רנו ואינו ידוע אם נגמרה קודם וכו'. עכו"פ בבית הספק שמתמה על דין זה שכ' האו"ה דגם באינו ידוע אם נגמרה קודם לכן אסור דהא הו"ל ס"ס מעליא כמ"ש רש"י בכתובות דף י"ד ע"א בד"ה תרי שיש ס"ס שמא לא נתגרשה אמו ושמא בן ט' לראשון עיי"ש ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל שמתמה ג"כ על הש"ך בזה במה דמשמע מדבריו דאם לא נתערבו התרנגולים אסור וכ' דספק זה אימת נגמרה הביצה הוי ספיקא מעליא ע"כ אם יש עוד ספק שמא מתרנגולת כשרה הוי ס"ס מעליא שמא נגמרה קודם ושמא מכשרה היא

עיי"ש ועשפ"ד מ"ש בזה והטעים הדברים גם כדעת הש"ך דאי לא נתערבו התרנגולים ויש ספק אם נגמרה הקליפה קודם שנולד הטריפה מותר דהוי ס"ס מעליא עיי"ש:

רנז שתי תרנגולות. אבל אם יש ב' תרנגולין כשרין וא' ודאי טריפה כבר נתבאר לעיל סעי' ו' בהגה דכל דפריש מרובא פריש שפ"ד סוף אות ד': (רנח) אסור מה"ת. עשפ"ד שכתב דלשון הש"ך שכ' שהספק הראשון אסור מה"ת קשה להולמו דכיון שיש כאן עוד ספק עכ"פ יצא מכלל ספק תורה עיי"ש (וע"ל ס"ק רי"ד):

רנט הביצה אסורה. ולפמ"ש הש"ך לעיל אות א' דכשנודעו הב' ספיקות יחד גם בספק א' בגוף והב' בתערובות מותר בהפ"מ ה"ה כאן אם לא נודע שהתרנגולת היא ודאי טריפה רק לאחר שנולדה הביצה יש להתיר בהפ"מ. תורת השלמים ס"ק י"ג (ועי' בדברינו לעיל ס"ק רמ"ב) ועי' מזה עוד בדבריו בסלת למנחה כלל ס"ו בכלי שבישלו בה עוף ספק טמא והודח עם כלים אחרים דהוי ס"ס שמא אין העוף טמא ואת"ל שהוא טמא שמא אין הכלי ב"י דבזה הוי ב' הספיקות בענין א' ובגוף א' כיון שאני באים לדון רק על הכלים שהודחו עיי"ש ועי' בס' ערך השלחן הספרדי לעיל סי' פ"ג אות ד' שהביאו לדינא וכתב לדחות בזה דברי הרב חיד"א ז"ל בתשו' חיים שאל חלק א' סי' ע"ד אות מ"א בעובדא שנמלח ספק דג טמא עם דגים טהורים וכתב דאין להתיר מטעם ס"ס שמא הדג הוא טהור ואת"ל ע שהוא טמא שמא לא הי' המליח אינו נאכל מחמת מלחו משום דהוי ספק א' ב גוף והב' בתערובות דזה לא מקרי ס"ס והוא ז"ל מדחה אותו דלפי הנ"ל ליתא לדבריו דהכא אנו באים לדון רק על הדגים הטהורים שנמלחו עמו ולגבי הדגים הטהורים הוי הב' ספיקות בענין א' ועיי"ש עוד בסי' ס"ו אות ז' שהתפלא בכעין זה על תשו' בית יהודה באו"ח סי' נ' בביצה שמצאו בה דם אחר הבישול ונאכל התבשיל ולא ידע אם יש ששים בתבשיל נגד הביצה ואח"כ בישלו תבשיל אחר באותה קדירה וכתב דאין להתיר מטעם ס"ס שמא לא הי' הדם במקום האוסר ואת"ל שהי' במקום האוסר שמא הי' בתבשיל ס' דאין זה ס"ס דהוי ספק א' בגוף והב' בתערובות והיא ז"ל מדחה דבריו בשתי ידים דהא הכא לא באנו להתיר גוף הביצה אלא שאנו דנין על הקדירה והתבשיל שנתבשל בה אח"כ ובזה חשיב שפיר ס"ס בגוף א' עיי"ש ועי' מזה בס' בן אברהם דף ז' ע"א אולם לפמ"ש להלן (ס"ק רס"ו) מהפמ"ג שהעלה דאפי' במקום הפ"מ אין לפסוק כהשבו"י ממילא דגם בנידון של הרב חיד"א ובנידון תשובת בית יהודה הנ"ל נכונים דבריהם לאסור אפי' במקום הפ"מ ואין ממש בהשגות הרב ערך השלחן בזה וק"ל:

אות ה :

רס שנתערבו זה בזה. עש"ך בארוך דין זה מהאו"ה ומבואר מדבריו דמ"מ גם בא' ספק טריפה לא שרי הביצה אלא בנתערבו התרנגולת ולא ניכר הטריפה ועיי' בפר"ח אות י' שהשיג על דין זה שכ' האו"ה והש"ך דכשניכרים התרנגולים הביצה אסורה דז"א דכשניכרים התרנגולים יש להתיר הביצה מטעם ס"ס כיון שא"א להביצה לבוא לפניך אלא בב' ספיקות וכ"כ בבל"י בקונט' הספיקות ס"ק י"א והחוו"ד בבית הספק אות ד' עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד (אות ד' בד"ה) שהשיג ע"ד הפר"ח בזה וכ' דהעיקר כדברי האו"ה והש"ך להחמיר בניכרים התרנגולים עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' מ"ד ומ"ה וביד יהודה בפיה"א אות י"ב מ"ש ע"ד הפר"ח בזה וכמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בס' בן אברהם סי' ט' (דף ו' ע"ב ודף ז' ע"א) מ"ש בזה באריכות:

רסא מותרת הביצה. אבל התרנגולת אסורה אע"פ שנתערבה תרנגולת ספק טריפה בתרנגולת כשרה דהתרנגולת אין להתיר מטעם ס"ס כיון דהוי ספק א' בגוף והב' בתערובות דרק לענין הביצה הוי שני הספיקות בה ביחד אם נולדה מכשרה או מספק טריפה משא"כ לענין התרנגולת. שו"ת נפש חיה חיו"ד סי' נ"ב:

רסב אחד באחר. עפר"ח אות י' שהשיג על דין זה והעלה דכשנתערבו התרנגולים חד בחד אין להתיר משום ס"ס משום דהוי שניהם גם גוף איסור ואין כאן ספק שמא מכשרה עיי"ש וכ"כ במנחת כהן חלק ג' פרק י' אמנם יעוין בפרי תואר סק"י שהוכיח מדברי הרשב"א דתערובות חד בחד ואח"כ נתערב ברוב חשיב ס"ס עיי"ש ועי' מזה בבית מאיר שהרבה להשיב ע"ד הפר"ח בזה והעלה ג"כ דהעיקר כדעת הש"ך להקל בזה עיי"ש וכ"כ בשפ"ד שם דהעיקר כדעת האו"ה והש"ך בזה ודלא כהפר"ח דנהי בתערובות חד בחד נחשב כגופו של איסור מ"מ עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות י"א מ"ש ע"ד הפר"ח בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' מ"ו ובחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' אות י"ב ועי' בס' צמח צדק החדש דיני ס"ס סי' ד' אות א' מ"ש בזה באריכות ועי' מענין זה בשי"ת משאות משה חלק א' מיו"ד סי' א' ועי' בס' בן אברהם סי' ט' דף ה' ע"ב מ"ש בזה:

רסג שמא אין כאן איסור כלל. כתב בחוו"ד בבית הספק נראה דמיירי דוקא שלא ראינו בשעה שהטילה הביצה ואינו יודע מי הטילה אבל כשראינו התרנגולת בשעה שהטילה אפי' כספק טריפה שנתערבה אסורה דכיון שאנו אוסרין התרנגולת האיך שייך להתיר הביצה הפורשת ממנה בפנינו וכמ"ש הט"ז סק"ה עכ"ד ועי' ביד יהודה שם שהשיג על החוו"ד בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

רסד ובאין כאחד. עי' במנח"י כלל מ"ג ס"ק כ"ז ובשו"ת ספר יהושע בפסקים ובכתבים סי' רל"ד:

אות ו:

רסח שניהם אסורים. כתב בתורת השלמים ס"ק י"ד היינו כשלא נודעו הב' ספיקות יחד שידעו מקודם שתרנגולת אחת יש בה ספק טריפה אבל אם לא נודע מהספק טריפות שבתרנגולת האחת עד לאחר שכבר נולדו הב' ביצים ונולדו הב' ספיקות ביחד בודאי דלדעת הש"ך לעיל אות א' יש להקל בהפ"מ עכ"פ עכ"ד (ועי' בדברינו לעיל ס"ק רמ"ב וס"ק רנ"ט) ועי' בשו"ת ברכת יעקב חיו"ד סי' י' שכתב בעובדא שנשחטו ב' בהמות ונתערבו במקולין ולקחו הבשר כל בני העיר ואח"כ נתוודע שבהמה אחת היתה ודאי טריפה מחמת נקיבת חלחולת ונאסרו עי"ז הב' בהמות מחמת תערובות חד בחד ולמחרתו בבוקר הכריזו שהבשר שלקחו מאתמול הוא טריפה וגם הכלים שבישלו בהם הבשר הזאת הוא טריפה ואח"כ באו הרבה אנשים לשאול איך שבקדירות בשלו בהם אתמול מבשר הטריפה בישלו גם היום בשר כשר בתוך מעל"ע לאחר לינת לילה ושאלו מה משפט הבשר שבישלו היום והורה שהבשר שבישלו היום מותר כיון שמשמע מדברי הש"ך באות ו' בשם האו"ה דאף שנודע מתחלה הספק טריפות בתרנגולת מותרת הביצה כיון שאין אנו דנין על התרנגולת רק על הביצה ובביצה לא נולד הספק טריפות מעולם רק שאח"כ נולד הספק הא' עם הספק הב' יחד ואם כן בנ"ד כיון שיש ספק אם לינת לילה פוגם וכ' החוו"ד לעיל סי' ק"ג דאם הלינת לילה הי' קודם בישול המים נולד על המים ב' ספיקות ביחד דלמא הלכה כהמ"ד דלינת לילה פוגם ודלמא הלכה כאותן הפוסקים דאין חנ"נ וה"נ בנ"ד כיון דכשאנו באים לדון על הטעם שיוצא מהקדירות שבשלו בהם אתמול מהבשר טריפה הלא באים הב' ספיקות ביחד דלמא הבשר שבישלו בה אתמול הי' מהכשרה ואת"ל מהטריפה דלמא הלכה כהמ"ד דלינת לילה פוגמת והוי טעם פגום ואינו אוסר כלל וא"כ הרי זה דומה למ"ש האו"ה והש"ך בספק ביצה טריפה ע"כ אין הטעם היוצא מהקדירה יכול לאסור הבשר שבישלו בה היום משום ס"ם והבשר כשר וכתב ששמע רב גאון א' הפסק והוטב בעיניו הדברים וקלסהו עייי"ש אמנם לפענ"ד נראה דאם הי' עובדא זו בטריפות דאורייתא אין לסמוך ע"ד להקל בכה"ג דלפמש"ל סי' ק"ג (ס"ק פ"ט) שדעת הפרמ"ג בהנהגות הנשאל באו"ה דבאיסור דאורייתא אין לסמוך ע"ד המקילין לחשוב זה לספק שמא לינת לילה פוגם לצרפו לס"ס ממילא דאין להקל בזה ואפי' לפמ"ש שם מהפרמ"ג בסי' ק"ג שם לסמוך בהפ"מ לצרפו לס"ס מ"מ בנ"ד אין

להקל כיון דגם אם נולדו הב' ספיקות ביחד לגבי הביצה לא מקילינן רק בהפ"מ כמש"ל מהש"ך והתוה"ש א"כ הרי הו"ל תרי הפ"מ דקיי"ל שאין מקילין בענין א' וכנודע:
אות ז:

רסו וכן כל כיוצא בזה. עשפ"ד אות א' (בחקירה הג') שעמד על המחקר בספק איסור תורה שנפל לאינו מינו וסלקוהו מן הקדירה וספק אם הי' ששים אם נתיר מטעם ס"ס ופשוט לי' מדברי השבו"י חלק ב' סי' ק"ט בעובדא דעגל ממי"ץ שהי' ספק טריפה ונמלח עם בשר דמתיר מטעם ס"ס וה"ה כאן דהוי ג"כ ב' ספיקות בגוף א' כיון שאנו דנין ב' הספיקות על התערובות וסיים דבהפ"מ יש לסמוך על זה להקל עיי"ש אכן להלן באות ד' חזר בו ואוסר גם בהפ"מ כיון דכבר אתחזק באסור זולת אם לא נודע האיסור עד לאחר שנתערב בזה יש להקל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות ז' ובדברי יוסף סי' תשע"ו אות ג' מ"ש בזה לדינא עיי"ש:

רסז כגון שיש באן חתיכה וכו'. ר"ל דאם יש כאן חתיכה א' ויש בה ספק אם היא של כשרה או אם היא של ספק טריפה כגון שיש ב' חנויות בא' יש בשר כשר וא' יש בה בשר ספק טריפה ונתערבו החנויות שאין ידוע באיזה מן החנות יש בה ספק טריפה אע"פ שנודע מתחלה הספק טריפות מ"מ הרי אנחנו באים לדון על החתיכה אם היא כשרה ואין כאן איסור כלל ואת"ל מהחנות הב' שמא גם היא משם אינה טריפה וא"כ הו"ל ס"ס גמור בגוף א' ובענין א' שהרי לא נולד הספק בא' רק עם הספק השני. ס' מקור מים חיים:

רסח ונתערבו החנויות. אבל לשיטת הפר"ח נהפוך הוא דכשנתערבו החנויות אסור. שפ"ד ועי' בדברינו לעיל (ס"ק פ"ח):

רסט החתיכה מותרת. עחוו"ד שהתפלא מאוד על דין זה דאיך יכולין להתיר בנתערבו החנויות חד בחד דאיך יעלה על הדעת שחתיכה הפורשת מתערובות חד בחד שתהי' מותרת שהרי מבואר לעיל סעי' ח' בהג"ה דספק טריפה שנתערב לא שרי אלא בשתי תערובות דוקא אבל בפירשה א' מתערובות ראשון ולא נתערב שוב בתערובות שני אסור ועוד דכאן דאפי' אם הי' מן הרוב הו"ל לאסור מגזירה שמא יקח מהקבוע וכ"ש כשפירש מתערובות חד בחד וסיים וז"ל סוף דבר דברים אלו מרפסין איגרי וכו' ואין להורות כן אלא מי ששכלו שלם ליישב בזה עכ"ל ועי' בחידושי הגרעק"א ז"ל ובס' מקור מים חיים שהניחו ג"כ דין זה בצ"ע עיי"ש אמנם יעוין בס' צמח צדק החדש בדיני ס"ס שנותן פנים מסבירות לדעת הש"ך בזה ומתרץ כל תמיהת החוו"ד בזה עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל

בשער הספיקות סי' י"א שכתב ג"כ לתרץ קושיות החוו"ד בזה וסיים דאף שהטרחנו ליישב דעת הש"ך בזה מ"מ למעשה צ"ע עיי"ש באורך:

אות ח :

ער שתיהן אסורות. עי' בשו"ת משאות משה חלק א' חיו"ד סי' א' דף כ' ע"ב ובס' בן אברהם סי' ט' דף ז' ע"ד ועי' בס' היד החזקה (להרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' י' סעי' ו':

אות ט:

רעא ונאבדה אח"כ. עי' בדברינו לעיל סי' ק"ט (ס"ק קמ"ז):

ערב לא הותרו האחרת. עי' בתורת השלמים ס"ק ט"ז שהשיג הש"ך בזה והעלה להתיר האחרות דהוי ס"ס גמור כיון שאין דנין כלל על מה שנאבד רק על מה שלפנינו עיי"ש ועשפ"ד שהביאו וסיים שאין דבריו מוכרחים כ"כ עיי"ש ועי' בבל"י ס"ק ט"ו שהשיג ג"כ על התוה"ש והעלה דהעיקר לדינא כהש"ך להחמיר בזה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות ט"ז מ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בס' היד החזקה שם בסעי' שאח"ז שהכריע לדינא דאם הספק טריפה הי' ספק השקול לגמרי והי' נוטה לאיסור בשוה כמו להיתר כגון מים במוח או ספק בסירכא לפמ"ש הש"ך לעיל סימן נ' דבהפ"מ סמכינן על דעת הפוסקים דמהני חזקה להכשיר א"כ כאן יש להתיר אפי' בלא הפ"מ כיון שיש עכ"פ ב' ספיקות אבל אם הספק טריפה הוא כמו ספק דרוסה דשכיח לאיסור יותר מלהיתר בזה צ"ע להקל עיי"ש באורך:

אות י:

רעג ספק איסור שנתערב. דין זה הוציא הש"ך מהאגור שכתב דכזית ספק שומן ספק חלב שנתערב בין שני זיתי שומן כשר חד בתרי ואח"כ נפל זית א' לקדירה של בשר אף שאין שיעור לבטלה מותר מכח ס"ס עיי"ש ועי' בפר"ח אות י"א שמתמה ע"ד האגור והש"ך בזה דלמה הוצרך ס"ס בענין זה ומה אריא כזית ספק חלב הלא אפי' הוא ודאי חלב שנתערב בב' זיתי שומן אף מדרבנן שרי משום דיבש ביבש חד בתרי בטל במין במינו וחלב בשומן לכ"ע מקרי מין במינו עיי"ש ועי' בכו"פ ובשפ"ד מ"ש בזה ומצדדים די"ל דמיירי בחהר"ל ודבר שבמנין אמנם בשפ"ד מפקפק דהא מיירי שסלקהו מן הקדירה או שנימוח וכמ"ש הש"ך א"כ ליכא רק פליטה והדק"ל אמאי לא מותר מטעם חד בתרי דהא קיי"ל לעיל סי' ק"א דחהר"ל שנתרסקה בטלה וכתב די"ל דהי' כאן שלש חתיכות א' ספק חלב וב' חתיכות היה של היתר והי' שלשתן דבר שבמנין ואח"כ נאכל א' מהם בשגגה דהשתא אם נתרסק א' מהב' הנשארים לא הותרו דהא ליכא עכשיו רוב ומש"ה בע"כ מטעם ס"ס קא אתינן לה והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בחידושי הרז"ה שמתמה עוד

בזה דאיך אפשר לומר דמיירי בחהר"ל דהא האגור כתב בלשונו כזית חלב והא חתיכת חלב שאינו גדול רק כזית בודאי אינו חהר"ל וכתב די"ל דמיירי בכזית חלב המטוגן בין ב' זיתים שומן המטוגנים דהוי חהר"ל וכמ"ש הט"ז בסי' ק"א סק"י שמכבדין בכ"מ בחתיכות של שומן אווז המטוגנות עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות י"ז ובס' בן אברהם סי' י"א באריכות:

רעד ונתערב באחרת אחד באחד. עי' בחידושי הרז"ה שכתב דבע"כ גם זה מיירי רק בדברים החשובים אבל בדברים המתבטלין אפי' חד בחד מותר עיי"ש והוא לשיטתו שהעלה לעיל סעי' ט' דאפי' בודאי איסור דאורייתא בטל חד בחד בב' תערובות מטעם ס"ס עיי"ש אבל לפמ"ש (ס"ק רס"ב) דתערובות חד בחד לא מהני אפי' בב' תערובות ממילא גם בזה אפי' בדברים שאינם חשובים לא מהני כשנתערב חד בחד לצרף לס"ס:

הער הקדרה מותרת משום ס"ס. עפר"ח שם ובתוה"ש אות י"ט שהשיגו על הש"ך בזה והחמירו גם כשנפל לקדירה ועיי"ש בתוה"ש שכ' דאדרבה איפכא מסתברא דבנפל לתבשיל דהוי תערובות לח בלח חמור טפי בנתערב חד בחד יותר מביבש ביבש עיי"ש ועי' בבל"י בקוה"ס ס"ק ט"ז שמסכים לדבריהם להחמיר בזה עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד שהשיב על דבריהם בזה וכתב דבכה"ג שכבר נתבטל בתערובות הראשון ברוב שפיר דברי הש"ך בפשיטות כיון שחלקוהו לחתיכת חלב מן הקדירה ואין אנו דנין רק על הפליטה מקילין שפיר אף שהי' בתערובות השני פחות מרוב עיי"ש ועי' בחוו"ד בבית הספק שכ' ג"כ דבע"כ מיירי שהסירו החתיכה מן הקדירה עיי"ש:

אות יא:

רעו אם השני ספיקות הם משם אחד. עי' במשמרת שלום לעיל בחידושי דינים סוף סי' ק"ג (בסוף ההג"ה) שהביא דברי המ"ז סוף סי' נ"ג סק"י (בד"ה עובדא) ועוד בכמה דוכתא דמבואר מדבריו דהיכא דספק א' הוא ספיקא דפלוגתא והב' הוא ספק במקרה נא שייך לחשבו לס"ס משם א' ועיי"ש במ"ש בביאור ענין זה שהוא מסתבר בטעמא:

רעז השני ספיקות הם משם אחד. עי' בתורת השלמים סק"כ ובכו"פ בקונטרס בית הספק שכתב דבע"כ צריך לומר דמ"ש התוס' דשם אונס חד הוא ואינו נקרא ס"ס אין הדברים כפשוטן דהא אם נרצה לעיין בכל ספיקא דעלמא על רוב יחול בי הך שם אונס חד הוא דרך משל סתם כלים של עכו"ם אינם ב"י ונותנין הטעם משום דהוי ס"ס ספק אינו ב"י ואת"ל ב"י דלמא נשתמשו בו בדבר הפוגם הרי הוי הב' ספיקות רק שמא הקדירה פוגם התבשיל א"כ שם פוגם חד הוא וכן גבי ספק מחט בחלל הגוף ושמא לא ניקבו האברים הפנימיים הלא עיקר הספק הוא אם ניקבו האברים הפנימיים וכן בדרוסה ספק

לא על וספק לא דרס דהוי גם כן שם אחד דהא ספק לא על הוי גם כן מטעם לא דרס וכן נשבר הגף עיקר הספק הוא אם ניקבה הריאה ובע"כ מזה דלאו כללא הוא דצ"ל הב' ספיקות מב' שמות דגם משם א' הוי ס"ס מעליא אלא דבע"כ צריך לומר שדברי התוס' אלו מתאחדים עם הכלל הי"ג דס"ס שאינו מתהפך אינו ס"ס ולכן בספק באונס וספק ברצון ואת"ל ברצון שמא כשהיא קטנה נבעלה אתה סותר את דבריך ואומר דבר שאי אפשר דהא אי אפשר לומר שהי' ברצון וכשהיא קטנה נבעלה דהא קטנה אין לה רצון וכל כיוצא בזה עיי"ש אמנם בפר"ח אות י"ב כתב כהש"ך וכתב דלא מיבעיא היכא כשספק הראשון מוסיף על חבירו בהיתר דמקרי ס"ס ולא הוי שם א' אלא אפי' יש רק שינוי בתוספות מציאות בספק הב' יותר מבחבירו הוי ס"ס אך סיים דמ"מ למעשה יש להתיישב בכלל זה עיי"ש ועי' בבל"י בקוה"ס ס"ק י"ז מ"ש בזה והביא סמוכין לדבר זה דכל שיש לספק א' רק תוספות מציאות מספק הב' שפיר הוי ס"ס מעליא עיי"ש ועשפ"ד אות י"א מ"ש בזה וכתב דלדינא נראה כהש"ך שצ"ע אם יש לסמוך על דעת המקילין עכ"פ בהפ"מ עיי"ש ועי' בחוו"ד שכתב ג"כ שדברי הש"ך הם עיקר לדינא וקושייתם לא קשה מידי דהיכא דאין לפנינו ריעותא ברורה ואיכא ספק בהריעותא עצמה כגון בספק לא על בדרוסה שיש ספק בהדריסה עצמה וכן מחט בחלל הגוף דאין ריעותא לפנינו כלל כיון שאין אנו רואין כלל שניקב א' מאברים הפנימיים רק שיש ספק שמא ניקבו והוי ספק בהריעותא גופה אז גם היכא דהב' ספיקות הם משם אחד הוי ס"ס גמור דמהיכא ניחוש לנקיבת האברים רק מחמת הריעותא וכיון דבהריעותא עצמה איכא ספק לא חיישינן וכן בסירכא הסמוכה לדופן דליכא למימר כלל שמא ניקבה הריאה רק כשמזכיר מקודם הסירכא וכיון שבהסירכא גופה שהוא הריעותא איכא הספק מותר וכן בשבירת הגף וכיוצא אבל במקום דאיכא ריעותא ברורה לפנינו בפתח פתות שהריעותא ברורה שלא נמצא לה בתולים רק שיש שני עניני מתירין וכו' בעינן שיהא שני המתירין משני שמות וכן בנמצא פגימה בסכין דאיכא ריעותא ברורה בעינן שלא יהא משם אחד וכן בנשבר הרגל וכיוצא עיי"ש ועי' בס' צמח צדק החדש בחידושיו לס"ס באות זה ובשו"ת מהר"מ מרוטנבורג האחרונים חיו"ד סי' י' באמצע התשוב' מ"ש בענין זה ועי' בשו"ת שואל ומשיב תליתאי חלק א' סי' תס"ב ובספר בן אברהם סי' י"ב ובס' היד החזקה (להרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' י"ז וסימן י' סעי' כ' וכ"א באורך: ועיי"ש עוד בחוו"ד שכתב עוד לחלק בזה בין דבר ההוה ורגיל בכך ואינו בדרך מקרה והזדמן ובין דבר שהוא רק במקרה והזדמן דבדבר ההוה ורגיל דאז מתירין מטעם רוב ממילא דלא שייך לחלק בין אם הוא משם א' או לאו משא"כ בדבר שהוא בדרך מקרה והזדמן דלא

שייך להתירו מטעם רוב רק מטעם ס"ס בע"כ בעי ס"ס שלא תהי' משם א' עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה בדיני ס"ס בפיה"א אות ס"ו שהשיג על החוו"ד בזה והעלה דא"א לחלק בזה בין אם הוא בדרך מקרה והזדמן ובין אם הוא דבר הרגיל וההוה עיי"ש:

ועיין בבינת אדם שער הקבוע סי' נ"ג שהאריך ג"כ בביאור ענין זה דשם אונס חד הוא וכ' דבע"כ כוונת הש"ך בזה דבכל ספק שבעולם בעינן שיהי' ספק א' קרוב יותר להיתר מחבירו הדמיון ספק מן האיש ספק מן האשה שאנו אומרים ספק מן האיש ואין כאן חשש כלל ואת"ל שמא מן האשה ויש כאן מיחוש לאיסור אף אנו אומרים שמא מן המכה ואינו מן המקור משא"כ אם הב' ספיקות הם במשקל א' ואין א' קרוב יותר להיתר מהשני לא הוי ס"ס עיי"ש באורך ועי' בס' דברי יוסף סי' תשע"ז מ"ש בדברי הבינת אדם בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

רעח משם אחד אינו ס"ס. עשפ"ד שעמד על המחקר אי ס"ס משם א' מה"ת לא הוי ס"ס או רק מדרבנן וכתב דאפשר דס"ס משם א' ממש כמו האי דפתח פתוח מן התורה לא הוי ס"ס עיי"ש ועי' מזה באור חדש בקידושין דף ע"ג ע"ב ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות אות ב' מ"ש בזה באורך ועי' בשערי תורה חלק ב' כלל מ' פרט ג' באמצע אות י"ב שדעתו דס"ס משם א' דלא מהני הוא חומרא מדרבנן שהחמירו דלא מהני להקל רק ביש ב' צדדים להתיר אבל מדאורייתא גם משם א' מהני ס"ס כיון דעכ"פ נוטה יותר להתיר והוי כמו רובא עיי"ש (ותמהני שלא הביא מדברי הפרמ"ג הנזכר) ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' י"ז י"ח י"ט שהוכיח ג"כ דהא דס"ס משם א' שאינו מועיל הוא רק מדרבנן אבל מדאורייתא שפיר הוי ס"ס ועיי"ש בסי' י"ט במה שעמד על המחקר אם הי' איסור דרבנן באופן שא"א להתירו כי אם בס"ס כגון דשיל"מ וכיוצא אם בעינן בכה"ג שיהא הס"ס משני שמות די"ל כיון דבלא"ה מדאורייתא הוי ס"ס לא החמירו שוב באיסור דרבנן ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים לדינא כיון דבלא"ה כמה אחרונים שדו בי' נרגא בדין זה דס"ס משם א' לא מהני ע"כ שפיר יש לסמוך עליהם עכ"פ בהפ"מ באיסור דרבנן עיי"ש ועי' בספרו שו"ת בנין עולם חיו"ד סי' ל"ג אות א' מ"ש עוד בזה:

רעט אינו ס"ס. עי' בס' חקר הלכה אות ס' ערך ספיקות אות י"ח שנסתפק בס"ס משם א' דלא מהני אם יש ג' ספיקות איך הדין ועיי"ש במ"ש בזה לדינא (ועי' בדברינו להלן ס"ק רפ"ה):

רפ וכיוצא בזה. עי' בשערי תורה שם שרצה מתחלה לומר דה"ה היכא שיש ס"ס להחמיר אין לאסור היכא שהב' ספיקות הם משם א' דהא קיי"ל דס"ס משם א' לא נחשב רק לספק א' ואח"כ דחה דהרי הא דקיי"ל דס"ס משם א' לא מהני הוא רק חומרא מדרבנן

אבל מדאוריי' הוי ס"ס וא"כ היכא דאיכא ס"ס להחמיר שפיר יש להחמיר גם אם שניהם הם משם א' דבכה"ג בודאי הניחו חכמים על דין תורה עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' י"ח שעמד על המחקר בזה אם הי' בדבר א' ס"ס לקולא והוי ס"ס גמורה שלא הי' הב' ספיקות משם א' ונגדו יש ס"ס לחומרא רק שהב' ספיקות הם משם א' מה דינו די"ל דהא דקיי"ל בכ"מ דכשיש ס"ס לחומרא נגד ס"ס לקולא לא מהני משום דהוי כספק השקול הוא רק היכא ששני הצדדים שקולים הם אבל כאן דהס"ס לחומרא הוא משם אחד לא מקרי רק ספק אחד ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא:

אות יב:

רפא כל שהספק הראשון מתיר יותר. עבשו"ת נו"ב קמא חלק אה"ע סי' מ"ג שרצה השואל לומר בספק בעגונה שנטבע וכדומה דהוי ספק ספיקא שמא זהו שנמצא ושמא מת במים לא הוי ספק ספיקא משם אחד כיון שספק אחד מתיר יותר כיון שיש נ"מ לענין ממון היורשים והוא ז"ל דחה דבריו בשתי ידים דגם זה הוי בגדר שם אונס חד הוא כיון דלגבי האשה שאנו דנין עליה עכשיו אין שום נ"מ ומה שיש נ"מ לענין ממון לגבי היורשים או לענין טומאה משום זה לא יצא מכלל שם אונס חד הוא עיי"ש איברא כי הנו"ב בעצמו בדגמ"ר לעיל סוף סי' ט"ו ע"ד הט"ז שם שכ' דס"ס שמא הוא בן ח' ושמא כלו לו חדשיו לא הוי ס"ס משום דהוא משם א' ומתמה בדגמ"ר דהא שפיר יש נ"מ לקרבן והיכא שספק א' מתיר יותר מחבירו הוי ס"ס אע"פ שהוא משם א' עיי"ש הרי אע"ג דזה השואל שבא לשאול על העגל אין נ"מ לו כעת בעוה"ר לענין קרבן ואפ"ה חשיב לי' הדגמ"ר שספק א' מתיר יותר ואולי י"ל כאן שיש נ"מ לאדם זה עכ"פ בזמן מן הזמנים בזמן שבהמ"ק קיים משא"כ לענין ירושה שבשום זמן אין נ"מ להאשה רק להיורשים וצ"ע. אמנם לענין גוף תמיהת הדגמ"ר על הט"ז הנזכר עי' בס' חקר הלכה שם אות י"ז מ"ש בביאור דעת הט"ז בזה להצילו מתמיהת הדגמ"ר הנזכר דאף דקיי"ל דהיכא שספק א' מתיר יותר מחבירו גם אם הוא משם אחד הוי ס"ס מ"מ זה דוקא היכא שהס"ס כמו שאנו דנין בה עתה יש לנו כעת אופן א' שהוא מתיר יותר משא"כ היכא כשלפי הענין שאנו דנין בו אין שום נ"מ בהס"ס בשים ספק לעלמא שאינו מתיר א' מחבירו יותר רק שנוכל להוסיף לדין ס"ס בזה אשר ספק א' מתיר יותר לעלמא ס"ס בזה אין דנין ע"כ גם בנ"ד כיון דהנך ז' ימים בעגל לחולין לא בעינן מעל"ע כמבואר בהאחרונים (ועי' בדברינו שם ס"ק כ"ו) ולקדשים בעינן שעות א"כ הס"ס שאנו דנין לנדון הזה אם כבר יש יום השביעי משעה שנולד ושמא כלו לו חדשיו אינו מתיר גם לקרבן עדיין רק שיש בידינו לדין הס"ס על זה האופן שמא עברו כל הז' ימים מעל"ע וכשר גם לקרבן

זה לא אמרינן כיון דבנידון שלנו אין לנו עסק בזה אם עברו ז' ימים מעל"ע דהא סגי גם בלא עברו מעל"ע א"כ הס"ס שאנו צריכין להענין אינו מתיר ספק א' יותר מחבירו עיי"ש ועי' מזה בדעת קדושים לעיל סי' ט"ו סק"ד שהביא ראי' מדברי הש"ס בסוגיא דפ"פ דכל שעתה אין ספק א' מתיר יותר אע"פ שכפי מה שאנו דנין הס"ס מקודם בשעה שחל הספק הראשון הי' נ"מ וספק א' הוא מתיר יותר מן הב' מ"מ כיון דעתה משנשאה אין נ"מ בזה לא מהני מה שמקודם הי' נ"מ עיין שם לדרכו: (רפב) שהספק הראשון מתיר יותר מן האחרון. עש"ך להלן סי' קפ"ז ס"ק כ"ב במה שהשיג שם על הרמ"א דלא הוי ס"ס כיון שהוא משם א' עיי"ש ועי' מזה בתורת השלמים שם ריש סי' ק"ץ סק"א אמנם יעוין בסדרי טהרה סו' קפ"ז סק"ט שמתרץ דברי הרמ"א מתמיהת הש"ך הנ"ל דזה לא הוי משם אחד משום דספק א' מתיר יותר מחבירו דנ"מ לענין מקור מקומו טמא דלספק שהוא מן הצדדים מתירין גם הדם כיון דלא הוי במקור כלל עיי"ש וכ"כ בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' מ"א אות ד' שבחנם השיג הש"ך שם על הרמ"א דהרי יש נ"מ לענין הדם עצמו דאם הדם מן הצדדים אז האשה וגם הדם טהור ואם מהמת מכה שבמקור עכ"פ הדם טמא וכתב דאף דאין לנו עכשיו טומאה וטהרה מ"מ הדין דין אמת דבאיזה סברה כל דהו שאנו מייפים הספק הא' יותר מן האחרון אידחי זה דשם א' ושוב נקרא ב' שמות עיי"ש וכ"כ שם עוד בסי' מ"ז ובסי' נ"ז (בד"ה אמנם מה שרמז הש"ך ועיי"ש עוד בד"ה אלא שאומר אני) ועיי"ש עוד מזה בדבריו בשו"ת נו"ב תניינא חיו"ד סי' ק"ז ועי' מזה ביד אברהם בגליון היו"ד סי' קפ"ז שכתב ג"כ כדברים אלו עיי"ש באורך אמנם יעוין בישועות יעקב ביו"ד סי' קפ"ז שם ס"ק י"ט (בד"ה והנה) שכתב דגם הוא בילדותו קיים לסברת האחרונים מסברה דנפשי' דמש"ה לא הוי משם א' דיש נ"מ לענין הדם עצמו אמנם כעת נתיישב בדעתו דלא נכון הדבר דמ"מ חשיב ס"ס משם א' דבע"כ בעינן שיהא ספק א' מתיר יותר מחבירו בגוף הדבר שאנו דנין עליו משא"כ בנ"ד שאנו דנין על האשה אם אסורה לבעלה וכיון שמצד טומאת הדם אינה אסורה לבעלה לא חשיב מתיר יותר מחבירו דמה מועיל ספק השני דמה שמתיר יותר לענין דבר אחר פרטי שאין אנו דנין עליה כי לא מהני לנו לענין זה שאנו דנין עליה עיי"ש: (רפג) הראשון מתיר יותר מן האחרון. וה"ה אם האחרון מתיר יותר מן הראשון תוה"ש ס"ק כ"א:

רפד מתיר יותר מן האחרון. כתב בחכמת אדם כלל ס"ג סעי' י"ז וז"ל ונ"ל דאין הכוונה שיהא נ"מ באמת להיתר אלא ר"ל שיהי' הספק הראשון מותר לגמרי ואין בו שום צד לאיסור ואת"ל שיש בדבר זה צד לאיסור מ"מ אפשר שאפ"ה מותר ונמצא שהספק השני יותר מן הראשון שאע"פ שיש בו צד לאיסור נגד זה יש ג"כ צד להיתר הדמיון עכבר

שנטל חתיכת לחם ונכנס לבית בדוק ואין ידוע אם הי' הלחם חמץ או מצה שיש כאן ס"ס שמא מצה נטל ואין כאן צד איסור כלל ואת"ל חמץ נטל ונמצא שיש בו צד איסור מ"מ י"ל אכלתו אבל אם נטל ככר חמץ אע"פ שי"ל ג"כ שמא אכלתו ואת"ל לא אכלתו שמא גררתה זה לא הוי ס"ס שאין אחד מתיר יותר מחבירו וא"כ שני הספיקות הם משם א' וכו' עכ"ל ועי' בס' היד החזקה (להרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' י' סעי' כ"ב מ"ש עוד לחלק בזה:

אות יג:

רפה שאינו מההפך אינו ס"ס. עי' בשו"ת מהרי"ט חיו"ד סי' ב' ובפר"ח אות י"ג שהאריכו מאוד לסתור כלל זה והעלו דבכ"מ מהני ב' ספיקות אפי' אם אינם מתהפכות עיי"ש וכ"כ בכנפי יונה ובשלחן גבוה בכלל ספיקא דרבנן שבריש חלק או"ח מאות פ"ה עד אוה פ"ח לדינא ובשו"ת שתי הלחם סי' מ"ב ובשו"ת מכתם לדוד חיו"ד סי' י"א (דף נ"ח ע"ב) ועי' בבל"י בקוה"ס ס"ק י"ח שכ' דבמקום הפ"מ יש לסמוך על המקילין דהוי ס"ס אפי' כשאינה מתהפכת עיי"ש וכן הוכיח הפני יהושע בכתובות דף ט' מדברי התוס' שם עיי"ש וכ"כ בשו"ת משפט צדק חלק ב' סי' ס"ה ובשו"ת מהרשד"ם סי' מ"ה מחלק יו"ד ובחלק אה"ע סי' י"ח דאפי' כשאינו מתהפך דיינינן ס"ס לקולא עיי"ש ועי' בשו"ת משפטים ישרים (להמהר"ש חסין ז"ל) סי' כ"ז שהרחיב הדיבור בזה והעלה ג"כ דלא בעינן מתהפך עיי"ש אמנם יעוין בתורת השלמים ס"ק כ"ב ובשפ"ד אות י"ד וט"ו שכ' דהעיקר לדינא כהרמ"ע מפאנו והש"ך בזה דכל שאינו מתהפך אינו ס"ס עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהריב"ל חלק א' כלל ג' סי' י"ז ובתשו' הרדב"ז חלק א' סי' קס"ה ובפנים מאירות חלק א' סי' ל"ב ובשו"ת שער אפרים סי' ע"ט ובחינוך בית יהודה סי' פ"ז ובשו"ת דברי ריבות סי' י"ד וט"ו ועוד בכמה מקומות ועי' בדגמ"ר שכ' שזה תלוי אי כל ספק מה"ת הוא לחומרא או רק מדרבנן ולשיטת הרמב"ם דכל ספק אינו אסור מה"ת רק מדרבנן יש להקל בס"ס אע"פ שאינו מתהפך עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול שהשיב ע"ד הדגמ"ר בזה וכתב דלדעת הרמב"ם עכ"פ מדרבנן יש להחמיר עיי"ש ועי' בכו"פ בבית הספק מ"ש בזה וסיים אבל כך אני מורה ובא במקום שיש עוד סניפים להתיר כגון במקום דנראה מענינו להורות כדברי הרמב"ם דספק מה"ת לקולא דהיינו כשהוא במקום דלא אתחזק איסורא בזה סמכינן אס"ס אע"פ שאינו מתהפך דהא עכ"פ בחד ספק נדחה איסור של תורה ולא נשאר רק איסור דרבנן והרי יש כאן עוד ספק א' לדחות החשש איסור דרבנן ומה לי התהפך אי לא התהפך אבל אם הוא במקום דאתחזק איסורא דגם להרמב"ם הוי ספיקא אסור מה"ת אז בעינן בע"כ שיתהפך דיש ב' ספיקות מכל צד אבל

במקום דלא מתהפך א"כ מצד א' אין כאן ספק א' ואיך נתיר מספק א' איסור של תורה וסיים כך נ"ל למעשה עכ"ל ועי' בדברי יוסף סימן תשע"ח ובשו"ת מהר"מ מרוטונבורג האחרונים חיו"ד סי' י' באמצע התשו' ובשו"ת חיים שאל חלק א' סי' מ"ח ובשו"ת חקרי לב במהד"ב חלק י' סי' ב' י"ג ובשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סי' נ"ח ובשו"ת זרע אברהם חלק אה"ע סי' ד' (דף י"ט) ובשלחן גבוה חלק או"ח בכללים שבראש הס' אות פ"ח ובס' ראשון לציון בדיני ס"ס אות י"ג ועי' בס' בן אברהם סי' י"ג באריכות ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שער הספיקות סי' י"ט שכתב דאם הי' איסור דרבנן שא"א להתירו אלא מס"ס כגון דשיל"מ וכיוצא שאינו מותר בספק א' ובעינן ס"ס אם בעינן ס"ס המתהפך ג"כ כיון דאפי' להמחמירים אין זה אלא מדרבנן אבל מדאורייתא בודאי הוי ס"ס אע"פ שאינו מתהפך וגם בגוף הדין יש הרבה חולקים וס"ל להקל לעולם דמהני ס"ס אע"פ שאינו מתהפך א"כ באיסור דרבנן אין להחמיר ויש לסמוך על המקילין דלא בעינן מתהפך כלל עיי"ש באורך [וכ"כ בשפ"ד אות ט"ו ועיי"ש שהניח בצ"ע):

רפו אינו ס"ס. עשפ"ד שם שהניח בצ"ע אם גם לקולא אמרינן דס"ס המתהפך בעינן כגון בס"ס לאיסורא דקיי"ל להחמיר (ע"ל ס"ק רצ"ד) אם נימא דכל שאינו מתהפך לא הוי ס"ס ואין לחוש או דלמא לחומרא אמרינן כן אבל לא לקולא מאחר דיש חולקין בדבר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף אות כ"א שכ' דלחומרא יש להחמיר דאפי' כשאינו מתהפך הוי ס"ס ואסור עיי"ש וכ"כ בס' בית יצחק הנ"ל שם סוף סי' כ' עיי"ש:

רפז ס"ס. עי' בס' חקר הלכה אות ס' ערך ספיקות אות י"ח שנסתפק בס"ס שאינו מתהפך אם יש ג' ספיקות איך הדין ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' מכתם לדוד חיו"ד סי' ח' (דף נ"ח ע"ג) ובס' מקנה אברהם דף מ"ו ע"ב ובס' רי האדמה חלק א' בפרק ה' מהלכ' איסורי ביאה (דף ק"ה ע"ב) שהסכימו כולם בסגנון אחד דבדאיכא ג' או ד' ספיקות לא בעינן ס"ס המתהפך עיי"ש וכ"כ בשו"ת משאות משה חלק חו"מ סי' א' (דף ו') דגם להמ"ד דבעינן מתהפך בב' ספיקות מ"מ בתלתא ספיקי גם הוא מודה דכשר אפי' אינו מתהפך עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל ס"ק רע"ז):

רפח הדמיון מצא הסכין פגום וכו'. הש"ך לא כתב זה רק לדמיון דבאמת אף אם הי' אפשר להפך זה הס"ס לא היינו מתירין בזה כיון דאיכא חזקה דסותר הספק דבהמה בחזקת איסור עומדת וכו' וכמ"ש הש"ך להלן אות כ"ט. תוה"ש ס"ק כ"ג ושפ"ד:

אות יד:

רפט שלאחר שחיטה לא שייך לחלק בין יצא לחוץ או לא. ר"ל דכיון שאומרים ספק יצא לחוץ ממילא מובן שהוא מחיים וא"צ להזכיר מחיים דלאחר שחיטה לא שייך לספק

בזה משא"כ ספק נגע ספק שרץ דאף שאומרים ספק נגע יש לספק ספק נגע בתערובות עד שיאמר גם הספק השני דהיינו ספק שרץ. חוו"ד בבית הספק:

אות טו :

רצ ששני הספיקות הם בשוה וכו'. כלל העולה מזה דכל שיש ב' צדדים ותוכל להתחיל באיזה צד שתרצה בענין מתהפך אמנם צריכין לזה ב' תנאים. הא' שיהא ב' צדדים בגוף א' לאפוקי ב' גופים כמו נשבר הגף ונקיבת הריאה דשני גופים הם צריך אתה לדון תחלה על הגף ולא בעינן מתהפך וכן בב' מקומות ספק נכנס ואת"ל נכנס שמא לא דרס א"צ להתהפך אבל מזמן לזמן כגון בנשבר הארכובה ספק לאחר שחיטה נשבר ושמא לא יצא לחוץ אז אמרינן עד שאתה מתחיל כך מתחיל להיפך וליכא ס"ס. שפ"ד באות הקודם. ועי' בס' חידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקר ז"ל) בהגהותיו לעיל סי' מ"ט בט"ז סק"ג מ"ש בענין זה:

רצא וכן גבינה למשל בעלמא נקיט זה דהא בגבינה אפי' איכא ס' אסור דמעמיד אפי' באלף לא בטל כמש"ל סי' פ"ז סעי' י"א. שפ"ד ועי' בתוה"ש ס"ק כ"ד שמתמה על לשון הש"ך בזה:

רצב שאין הב' ספיקות שווין וכו'. כוונתו דבכל מקום שא"א לומר הספק השני קודם הראשין והשני תלוי בהראשון לא בעינן מתהפך. חוו"ד: אות טז:

רצג אם יש כאן ס"ס וכו'. עפת"ש מ"ש מהשער המלך ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ה שמתמה על הש"ך שהחליט בפשיטות להקל בזה ועיי"ש במ"ש בזה ובסוף דבריו סיים שצ"ע להקל בזה במקום שאין הפ"מ עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות ג' שהביאו ומתרץ קושייתו ועיי"ש באריכות איברא כי בשו"ת דברי ריבות סי' י"ד פסק להדיא דבכה"ג חשיב שפיר ס"ס וכ' שכן הוא דעת המהריב"ל עיי"ש ועי' בקונט' עץ הדעת (למהר"ם ן' חביב ז"ל) שבסוף הס' אור צדיקים שורש א' (דף כ"ז ע"ב) ושורש ג' (דף ל"ח ע"א) שהביאו וכ' שכן עיקר לדינא וכמ"ש הש"ך והכי נקטינן עיי"ש:

רצד ספק ספיקא. עפת"ש מ"ש מהמשל"מ ולענין ס"ס בדאורייתא כשיש ס"ס להקל ויש ג"כ ס"ס להחמיר ועי' בשו"ת מוצל מאש (להרב מהר"י אלפאנדארי ז"ל) סי' י"ג שכתב וז"ל וכיון שכן די"ל לקולא ולחומרא לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן עכ"ל ועי' בפר"ח בדיני ס"ס אות א' שמבואר מדבריו דאפי' להמ"ד דס"ל דספיקא דאורייתא מדרבנן לחומרא מ"מ כשיש תרתי ס"ס א' להקל וא' להחמיר הוי כספק השקול בדאורייתא דאזלינן לחומרא עיי"ש אמנם הנה השער המלך בהלכ' טומאת מת דף ס"ח ע"ד הרבה

להשיב ע"ד הפר"ח עיי"ש ועי' בס' בן אברהם סי' ל' מ"ש ע"ד הפר"ח והשער המלך בזה ועי' בשפ"ד לעיל ס"ק ל"ז (בד"ה תשובה) שכ' דס"ס לאיסורא הוי כודאי איסור ואפשר דאפי' להרמב"ם דס"ל כל ספיקא מן התורה מותר מ"מ מודה בס"ס לאיסורא דהוי מה"ת לחומרא משום דהוי כמו רובא עיי"ש ועי' מזה בדבריו בפרמ"ג או"ח בפתיחה להלכ' ברכות אות ד' ובא"א סי' תפ"ט ס"ק י"ג ובפתיחה הכוללת חלק ד' אות י"ב ובגנזי יוסף שם ס"ק מ"ג ומ"ד ובשו"ת תפארת צבי חיו"ד סי' ס"ה ובהתשו' שבסוף הס' משנת דר' עקיבא בחידושיו לסי' זה באריכות וע' במ"ז לעיל סוף סי' צ"ב ס"ק י"ב שכתב דהטעם דס"ל להט"ז דלא מקילינן ב' קולות בהפ"מ משום דהוי ס"ס לאיסורא עיי"ש ועי' בשו"ת משפט צדק חלק ב' סי' ע"ד (דף קע"ט ע"א) שעשה ס"ס להחמיר גם בב' ספיקות דפלוגתא דרבוותא עיי"ש ועי' בס' בן אברהם שם שהביא ע"ז מתשו' מהריב"ל חלק ב' סוף סי' י"ג דמ"מ אין לעשות ס"ס להחמיר מפלוגתת הפוסקים אלא אם השני צדדים שקולים אבל מיעוט לגבי רוב אפי' להחמיר לא חשיב ספק כלל עיי"ש:

ועיי"ש עוד בס' בן אברהם שעמד על המחקר אי אמרינן ס"ס להחמיר בדבר שיש לו חזקת היתר מי אמרינן כיון שיש בו חזקת היתר לא משגחינן אס"ס להחמיר ושרי או דלמא דהא דקיי"ל דאזלינן בכל ספק בתר חזקה להקל היינו דוקא בחד ספק אבל בתרי ספיקי יש להחמיר ועיי"ש במה שמצדד בזה והביא מכמה מקומות ולא העלה דבר ברור לדינא עיי"ש באריכות: ועיין בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ס"ט שכתב דכל זה ביש ב' ספיקות לקולא וב' לחומרא דהוי ספק השקול דאסור בדאורייתא אבל אם יש שלשה ספיקות לקולא ושתי ספיקות לחומרא יש להקל כיון דרובא לקולא עיי"ש: ועיין בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ה' שכתב דאפי' לדעת הש"ך דס"ל באות א' דהיכא דאין הב' ספיקות מענין א' לא חשיב ס"ס מ"מ היכא שיש ב' ספיקות לאסור יש להחמיר אפי' אינם מענין א' מטעם רובא עיי"ש ובגנזי יוסף שם עיי"ש ועי' בשפ"ד להלן אות כ"ד ובחידושים אות ו' ובהנהגות הנשאל אות ד' ובמנחת שי שם:

ומ"ש הפת"ש מהמשל"מ דגם באיסור דרבנן אם יש ס"ס להחמיר אזלינן לחומרא עי' בשו"ת גנת וורדים חיו"ד כלל א' סי' יו"ד ועי' בס' בני חיי באו"ח סי' ד"ר (דף ט"ו) שכתב בשם אביו מהרח"א ז"ל דכל ספק דרבנן אזלינן לקולא אפי' יש ס"ס להחמיר עיי"ש אמנם שם לעיל (דף י"ג ע"ד) הביא בשם מהרח"א ז"ל דכל שיש ס"ס להחמיר אזלינן לחומרא אפי' בדרבנן עיי"ש ועי' מזה בפני יהושע כתובות (דף ט') בתוס' ד"ה לא צריכין שכתב דזה תלוי בפלוגתת הפוסקים אי ספיקא דאורייתא הוא מה"ת לחומרא דלשיטת הרמב"ם וסייעתו דספיקא דאורייתא הוי רק מדרבנן לחומרא י"ל דבאיסור דרבנן אף בדאיכא ס"ס

להחמיר יש להקל עיי"ש ועי' מזה בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קי"ז באמצע התשו' ובהגה מבהמ"ח שם אות ב' ובשו"ת אנשי שם (מהגאין מהרש"ק ז"ל) סי' ק"ו איברא כי בפר"ח לעיל סי' ס"ט סק"י וכאן בדיני ס"ס אות י"ג כתב בהחלט לדינא דאפי' באיסור דרבנן יש לאסור כשיש ס"ס להחמיר עיי"ש ועי' בשו"ת בעי חיי (מהכנה"ג ז"ל) חיו"ד סי' ק"ז (קרוב לסוף הסי') שכתב מתשו' מקור ברוך סי' י"ד דאפי' באיסור דרבנן דאיכא ס"ס לקולא מ"מ איכא ג"כ ס"ס לחומרא מחמרינן עיי"ש ועי' מזה בשו"ת אוהל יצחק הספרדי חלק חו"מ סוף סי' פ"ט ובשו"ת זרע אמת חלק ב' ביו"ד סי' מ"ז ובס' ערך השלחן הספרדי חלק או"ח סי' רנ"ד אות ג' ועיי"ש עוד בבית יצחק סי' מ' שכתב דאפי' בספק א' בגוף והב' בתערובות יש לאסור בס"ס להחמיר באיסור דרבנן ועיי"ש שכ' דגם אם הי' אפשר להפריד הספיקות ונולד ספק הראשון תחלה ואח"כ נולד הספק השני אזלינן בי' לחומרא עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קס"ה שכתב דאף דקיי"ל דבס"ס לאיסור יש להחמיר גם באיסור דרבנן מ"מ בספק א' בחסרון חכמה ואפשר שיתברר לקולא כיון דבלא"ה כי ספיקא דרבנן לקולא ע"כ דייניני לי' כאלו כבר נתברר ואינו נכנס בגדר הספק ואינו מצטרף עם הספק הב' להחמיר עיי"ש. ומ"ש הפת"ש מהשער המלך שדעתו להקל בדרבנן אפי' כשיש ס"ס לאיסור עי' בס' קובץ על יד על הרמב"ם פרק כ"ז מהלכ' שבת הלכה ג' מה שהאריך לדחות כל ראיות השער המלך בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת המחמירים עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול שהביא ג"כ ראי' לדחות דברי השער המלך בזה עיי"ש וע' בקונט' נועם מגדים (מהפרמ"ג) על מנהגי התפלה אות ז' (בד"ה דין חדש) מ"ש בזה וסיים א"כ צ"ע בדין זה עכ"ל אמנם כאן בחידושיו אות ו' כ' בהחלט דס"ס להחמיר גם בדרבנן אסיר עיי"ש ועי' בדבריו בפרמ"ג אי"ח סי' ק"ס בא"א סוף ס"ק ט"ז שכ' דאף מאן דמתיר ס"ס לחומרא בדרבנן זה דוקא בספק במעשה אבל בס"ס דפלוגתא דרבוותא לכ"ע אסיר משום דהוי רובא לאיסורא עיי"ש:

ועיי"ש עוד בס' בית יצחק שכתב דכל מה דמחמרינן בס"ס לאיסורא וגם בדרבנן דוקא אם אין שם ג"כ ס"ס לקולא אבל אם יש באיסור דרבנן ס"ס לחומרא ויש ג"כ ס"ס לקולא כנגדו יש להתיר דמה לי אם יש ספק א' הקל וספק א' להחמיר דקיי"ל להתיר באיסור דרבנן משום דבספק השקול בדרבנן ספיקו לקולא כן גם בשני ספיקות להקל וב' להחמיר דהוי ספק השקול ומותר בדרבנן עיי"ש:

ועיין בס' חקר הלכה ערך ספיקות אות כ"א שהביא מדברי הפרמ"ג או"ח סי' תנ"ב דאף אם נימא להחמיר בס"ס לחומרא גם בדרבנן מ"מ זה דיקא היכא שהס"ס הוא בחד מעשה אבל שני מעשים לא מצטרפין כגון ספק אם נתבשל הבשר בלא מליחה דמקילין מטעם

דם שבישלו דרבנן ואח"כ מסופק אם תחב שם כף של איסור אע"פ שהכף הוא בלוע מדם דהוי שם א' עם הספק הקודם אפ"ה כיון שהספיקות באים משני מעשים לא מצטרפין להחמיר וכתב שם הרב חקר הלכה דלפ"ז י"ל דה"ה בעיא דלא אפשיטא עם ספק מעשה לא מצטרפין להחמיר בדרבנן וסיים בצ"ע עיי"ש לדינא:

רצה מ"מ הרי יש ספק וכו'. ר"ל דממ"נ מה"ת הא יש ס"ס ובדרבנן די בספק א' כל דלא מספק איסורא. שפ"ד:

רצו כיוצא בזה. עי' בכנה"ג או"ח סי' ק"ס בהגהות ב"י שהביא מתשו' דברי ריבות סי' י"ד שאם יש ספק אם הוא ספיקא דאורייתא או דרבנן נוכל לעשות ס"ס ספק דאורייתא או דרבנן ואת"ל דאורייתא ספק אם הלכה כפלוני ובלבד שיהא מתהפך עיי"ש:

אות יז:

רצז כגון ביצת נבילה וכיוצא בו. שאסרו משום סייג וגדר אטו ביצת טריפה. ור"ל שחז"ל גזרו ואסרו דבר זה אטו דבר אחר ואין בדבר זה חשש איסור בגופו. ש"ך באות שאח"ז: וחצר) ביצת נבילה. וה"ה ציר. דגים טמאים ובישולי עכו"ם. ש"ך באית שאח"ז:

רצט אם הוא דבר חשוב. עי' בדברינו לעיל סי' ק"א (ס"ק ט' וי'): (ש) חוץ מבשר שנתעלם מן העין. עי' בתורת השלמים סק"ז שכתב דכל זה הוא רק לדעה הראשונה במחבר לעיל סי' ס"ג סעי' ב' אבל לדעה האחרונה שם ושכן פסק הרמ"א דמתירין לגמרי בשר שנתעלם מן העין ולא אסור רק בנמצא שלא במקום שהניחו הנה זה אסור מדינא ולא מכח חומרא בעלמא וממילא דהו"ל כשאר איסור דרבנן שיש בו השש איסור דאורייתא דאינו בטל ברוב אם הוא דבר חשוב וצריך שיהי' בו ס"ס מלבד הספק הראשון שאסרוהו חז"ל בשביל זה עיי"ש ועי' מזה בדברינו לעיל סי' ק"א (ס"ק י"א) : (שא) שבטל ברוב. ר"ל אע"פ שהוא חהר"ל מטעם ס"ס שמא לא נתחלף ושמא אינה זאת דמדרבנן לא בעינן שני הספיקות מענין א'. שפ"ד (ועי' בס"ק שלפ"ז):

שב שמותרת. היינו לאכול א' א' אבל הכל ביחד אסור לאכול. שפ"ד (ועי' בדברינו לעיל ס"ק רמ"ג):

שג שספק דרבנן לקולא. כתב בפר"ח בכללי ס"ס אות ד' וז"ל כתב הרא"ם בביאורו לסמ"ג הלכות מגילה דכי אמרינן ספיקא דרבנן לקולא או ס"ס דאורייתא לקולא ה"מ בדיעבד אבל לכתחלה בין חד ספק בין ס"ם לחומרא ע"כ ולא נהירא דהא בכל דוכתא מקילינן בחד ספיקא דרבנן או בתרי ספיקא דאורייתא ואף לכתחלה וכן מבואר בתשו' הרשב"א וכו' עכ"ל ועי' בשו"ת מוצל מאש (להמהר"י אלפאנדארי ז"ל) סי' י"ג שהביא ג"כ דברי הרא"ם הנזכר וכתב וז"ל וכבר תמהו עליו רבים שהרי כל איסורין מתירין בס"ס אפי'

לכתחלה איסור ערוה ואיסור מאכל ובדרבנן אפי' בספק א' לכתחלה וכו' עכ"ל ועי' בשו"ת הגיד מרדכי הספרדי סי' כ' מה שהאריך בזה והעלה דרוב בנין ורוב מנין ס"ל דמותר לעשות ס"ס לכתחלה עיי"ש איברא כי במ"א סי' י' ס"ק י"א כתב דאין עושין ספק דרבנן לכתחלה עיי"ש וכ"כ הט"ז באו"ח סי' ע"א סק"ג ועי' בפרמ"ג או"ח סוף סי' ש"נ שכ' דספק דרבנן בבעיא דלא אפשיטא עושין לכתחלה עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה אות ס' ערך ספק אות ז' שהתפלא על הפרמ"ג בזה דלפמ"ש הפרמ"ג בעצמו בא"א סי' תל"ז סק"ג בשם הישי"ש דספק איבעיא דלא אפשיטא הוי ספק חסרון חכמה א"כ הו"ל להחמיר יותר בזה ואפי' אי כוונתו על ספק איבעיא דסלקו בש"ס בתיקו מ"מ אין מקום לומר דעדיף מכל דרבנן ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' מעט מים סי' כ"ה אות כ' ובספרו טהרת המים אות ס' סי' מ"א שכ' דכשיש עוד צדדים להתיר בודאי עבדינן ס"ס אפי' בידים עיי"ש: ועיין בשו"ת גנת וורדים בגן המלך סי' כ"ב שהוכיח מלשון הב"י דבמידי דאית בי' סרך קדושה לא אמרינן בי' ספיקא דרבנן לקולא רק לענין דיעבד אבל לכתחלה אין להקל לעשות מעשה דלכתחלה צריך לחוש גם לספיקא דרבנן עיי"ש:

ועיין בתוה"ש במחודשים מחודש י"ג שהביא מהכנה"ג ותשו' מהרלב"ח דאע"ג דקיי"ל דספיקא דרבנן לקולא מ"מ היכא דליכא טירחא אמרינן גם בספיקא דרבנן לחומרא עיי"ש ובזה יש להבן במה שהתפלא הרב חקר הלכה שם ע"ד הט"ז או"ח סי' שט"ז סק"ג דנתן טעם דמותר להסגיר התיבה בספק אם יש זבובים משום ספק פסיק רישא דלכאורה הא בלא"ה לא הוי רק ספק דרבנן הרי משמע דס"ל דבשאר ספק דרבנן אסיר להעלים עין ולעשות בידים ספק דרבנן ורק בספק פסיק רישא הוא דשרי להקל לכתחלה ועיי"ש בזה ולפי דברי התוה"ש הנזכר יתכן שפיר דשם לא הוי טירחא שלא להסגיר התיבה שהזבובים בו ולא לסתום הכלים שהזבובים בו ע"כ לא שרי רק מטעם ספק ספק בפסיק רישא ולק"מ וה"פ:

דש בכל איסור דרבנן. עי' במשנה למלך פרק ד' מהלכ' בכורות שכתב דגם באיסור דרבנן שיש לו עיקר מן התורה אזלינן בספיקו להקל עיי"ש ועי' בס' ארעא דרבנן בהקדמה שהביאו והוכיח מדברי הרמב"ם דס"ל דבאיסור דרבנן שיש לו עיקר מה"ת אמרינן ספיקו להחמיר עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות ז' שהביאו ועיי"ש במ"ש לדחות דבריו בזה והעלה בראיות דהעיקר כדעת המשל"מ הנזכר דאפילו יש לו עיקר מה"ת אזלינן בספיקו להקל עיי"ש באריכות ועי' בספר עושה שלום הספרדי סוף אות ס' דף ע"ב ע"א:

שה ספק אם היא ביצת כשרה וכו'. ומ"מ אם נתערבה ביצה נבילה אפי' באלף (למ"ד כל שדרכו למנות) אסורה ולא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא דחהר"ל גם באיסור דרבנן לא בטל דאתחזק איסורא וגם דין קבוע עליו והוי כחד בחד. שפ"ד:

אות יח :

שו שיש בה ספק אם היא גבינה של ישראל. ר"ל דלא מיבעיא אם נתערבו גבינות שהם ודאי של עכו"ם בגבינות אחרים דלא בטל אפי' באלף אלא אפי' יש ספק על גבינה א' אם הוא של ישראל או של עכו"ם דבכה"ג בביצה שרי אבל בגבינה אסור. שפ"ד אות י"ז:

שז חשש איסור. דאורייתא. ש"ך ותורת השלמים סעיף קטן כ"ט: (שח) עשאוהו כאיסור של תורה. עפר"ח סוף אות י"ד שהשיג על הש"ך בזה וכתב דלא הוי רק כודאי איסור דרבנן ובספק א' בגופו די להתיר כשאר ספק איסור דרבנן עיי"ש ועשפ"ד מ"ש ע"ד הפר"ח בזה ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"א מה שהאריך בזה ועיי"ש עוד בסי' כ"ד מ"ש בזה והעלה דאף דמחמרינן בזה כדעת הש"ך שלא להתירו בספק א' וצריכין ב' ספיקות דוקא מ"מ היכא שיש ס"ס רק דהס"ס אינה גמורה באופן שבאיסור דאורייתא לא מהני ס"ס כזו כגון ספק א' בגוף והב' תערובות כגון ספק אם הוחלפה בכל עכו"ם או לא ואח"כ נתערבה עם אחרים אפי' חד בחד יש להתיר כיון עכ"פ לא חמיר כ"כ כודאי איסור תורה ממש ואף שדעת הפר"ח דתערובות חד בחד הוי כגופו של איסור מ"מ לדינא אין זה ברור לכמה פוסקים לכן יש לסמוך להקל בכה"ג עכ"פ כיון שלדעת כמה פוסקים מותר כאן אפי' בחד ספק וכו' עיי"ש ואי"ה להלן סי' קט"ו סעי' ב' יבואר עוד מזה:

שט כל כיוצא בזה. עי' בשו"ת נאות דשא סי' ט"ו באמצע התשו' מרב גדול א' מ"ש בביאור דברי האו"ה בזה דס"ל דכל שצוו חז"ל לחשוש לאיסור תורה כודאי איסור חשבינן לי' דלפ"ז לא מצאנו ידינו בהמה מקומות דשרינן ספיקות כאלו כגון אלמנת עיסה דכשרה לכהונה וכ' הפוסקים דה"ה ספק ממזר שנתערב מותר מטעם ס"ס כמבואר בטוש"ע אה"ע סי' ב' והרי אף דמה"ת ספק ממזר מותר וחז"ל הוא דגזרו לחשוש לספק ממזר א"כ מדוע לא נימא כדברי האו"ה דכיון שאסרוהו חז"ל מפני חשש איסור הורה כאיסור יחשב ולא מצטרף לס"ס וכן וענין בכורה קיי"ל דחלב איני פוטר ובצירוף עוד ספק דהוי ס"ס גמור כ' מפוסקים בסי' שמ"ו דמותר דיקשה ג"כ דלא ליצטרף ספק זה לס"ס כיון דהו"ל לאוסרוהו מפני שצוו לחשוש לחשש איסור תורה שבו אלא דבע"כ צריכין לחלק דבמקום שתקנות חז"ל הוא רק שנחזיק הדבר בספק אינו עולה על הדעת דחמור טפי משאר ספק שלא לצרפו לס"ס ע"כ בספק ממזר דתקנתא דרבנן היא שנחזיק אותו

רק לספק ע"כ בודאי בהצטרף אליו עוד ספק שפיר הוי ס"ס מעליא וכן בהא דחלב אינו פוטר ג"כ לא עשאוהו חז"ל כודאי איסור רק כספק איסור משא"כ בגבינות ע"כ שחז"ל אסרוהו בהחלט ועשאום כודאי איסור ועיי"ש בתשו' שאח"ז שהגאון המחבר ז"ל האריך ג"כ בביאור ענין זה ועיי"ש במ"ש עוד לחלק בזה בענין זה באריכות (יעי' בשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' מ"ה) ועי' בס' בן אברהם סי' ז' שהביא מהריטב"א יבמות דף כ"ג ע"ב דאם רבנן גזרו דבר משים איסורא דאורייתא לא אמרינן בה ספיקא דרבנן לקולא אם אות בי' פרסים ואפי' בדיעבד שכבר נעשה מעשה אלמוה רבנן לגזירתם להוציא אפי' על הספק אפי' בדיעבד כל היכא דאיכא ספק גזירה אבל גזירה דרבנן דלית בי' פרסום אמרינן בה ספיקא דרבנן לקולא כדאמרינן ברישׁ ביצה דף ג' ע"ב ועיי"ש במ"ש בזה:

שי בטלה ברוב. עפר"ח ס"ק מ"ו שהוכיח מדברי הש"ס פ"ק דביצה דגם באיסור דרבנן צריך שיהי' שני הספיקות בגוף א' עיי"ש ועי' בבל"י כאן ס"ק כ"ג שהביאו והעלה דהעיקר כהש"ך להקל באיסור דרבנן אפי' כשאין הב' ספיקות בגוף א' עיי"ש:

אות יט:

שיא ומצד אחר בא שהוא מדרבנן. עפת"ש מ"ש מתשו' מהריב"ל דספק תורה שנתגלגל לדרבנן אף שלא נודע הספק עד אחר מעל"ע אין להתיר הכלים ועי' בשו"ת בית ישראל סי' מ"ב מה שהאריך בענין זה והעלה דהיכא דא"א להיות נודע הספק כי אם לאחר שנתערב וכבר נעשה דרבנן בכה"ג לכ"ע אמרינן ספק דרבנן לקולא אף שמצד אחר בא לו שהיא מדרבנן עיי"ש באריכות ועי' בזה בשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' ל"ז ובשו"ת זרע אמת חיו"ד סי' י"ז ועי' בס' בני חיי בהגהות ב"י אות ג' בעובדא שאירע אצלו אשר סיעה של בני אדם נתוועדו יחד לאכול בבית אבל ביום ש"ק וכל א' הביא תרנגולת מבושלת מביתו ובאמצע הסעודה נמצאת תרנגולת אחת טריפה דהיינו שנשבר עצם הקוליות ונקשר שבר על שבר והכלים שבישלו התרנגולת מכל א' וא' נשארו בבית הבעלי בתים ולא נודע של מי הוא התרנגולת הטריפה ויש שאלה על הכלים של כל הבעלי בתים שיש ספק על כל א' מהכלים מכל בעה"ב שמא בשלהם בישלו הטריפה ורצה מתחלה לומר שיש לדון בזה דין קבוע כמחצה על מחצה ולאסור כל הכלים אמנם בסוף דבריו העלה כיון שהי' התרנגולת ספק טריפה יש להתיר כל הכלים מכח ס"ס שמא לא הי' התרנגולת טריפה ולא נבלע בהכלים שום איסור כלל עיי"ש והביאו בשלחן גבוה ס"ק י"ד מחודש ב' לדינא עיי"ש ועי' מזה בס' בן אברהם סי' ט"ז באריכות: ועיין בשו"ת בית ישראל שם באמצע התשו' שהביא מדברי האחרונים דע"כ לא אמרינן דספק מה"ת ומצד אחר בא לו שהוא מדרבנן הוא להחמיר רק היכא שהספק הוא בהענין מצד עצמו אבל

כל היכא דהספק הוא פלוגתא דרבוותא ולא איפסקא הלכתא כמאן בכה"ג בודאי אמרינן ספק דרבנן לקולא אע"פ שעיקרו מה"ת רק מצד אחר בא לו שהוא מדרבנן ועיי"ש עוד במ"ש בזה ובסוף דבריו סיים אך מדברי הגאון בעל משנה למלך פרק ד' מהלכ' בכורות משמע דאף בספק פלוגתא לא אמרינן בי' ספק דרבנן לקולא היכא שעיקרו מה"ת ורק מצד גלגול נעשה מדרבנן עיי"ש (וע"ל ס"ק שאח"ז):

אמנם בעיקר דברי המהריב"ל והפרמ"ג הנזכר עי' בד"ק לעיל סי' נ"ז סק"ג שהחזיק כדעת הפרמ"ג להקל בזה עיי"ש אמנם בשו"ת בית אפרים חיו"ד סי' כ"ז נטה קו להחמיר בזה ולחוש לדעת המהריב"ל רק שסיים דהמורה להקל בזה בהפ"מ לא מהדרינן עובדא עיי"ש ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קל"ה מה שאריך בזה והעלה דאפי' בהפ"מ אין לסמוך להקל בזה רק היכא שיש עוד סניפין להקל בלא"ה או שהוא הפסד רב מאוד עי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות ו' ובפיה"ק אות ל"ח ול"ט מה שהרבה להשיב ע"ד הפרמ"ג בזה והעלה דהעיקר כמהריב"ל ואפי' בהפ"מ אין להקל בספק דרבנן ע"י גלגול דבזה אין שום צד להקל כיון שכבר נאסר כשהי' דאורייתא שוב אי אפשר להתיר דמה לי במה שע"י גלגול נעשה דרבנן סוף כל סוף כבר נאסר מה"ת שוב אי לו היתר לעולם והביא ראיות לזה ועיי"ש עוד בפיה"א אות ח' ובפיה"ק אור מ' שכתב דמ"מ אם נולד הספק איסור בתערובות ונתגלגל אח"כ ונעשה דרבנן יש להקל כיון שלא נאסר מקודם רק עכשיו מתחיל להיות אסור וכיון שא"כ להיות אסור מדאורייתא אלא מדרבנן שפיר הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא וסיים אב קשה דבר זה להיות במציאות עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת מחנה יהודה סי' ל"ד בעובדא שהפשיטו עורות שומן מעל חמשה אווזות ומלחו אותן ביחד ואח"כ חתכו ל החמשה עורות לרצועות דקות ובישלו אותם ביחד והתיכו מהם שומן כנהוג ואח"כ מצאו מכה על הריאה באווזא א' מהחמשה אווזות הנ"ל ומורה א הטריף את האווזא והכשיר את השומן לפי שבעיניו לא הי' המכה רק ספק טריפה ע"כ סמך עצמו ע"ד הפרמ"ג שאם לא נודע הספק איסור עד אר שנעשה דרבנן יש להתיר בהפ"מ ומורה א' השיג עליו ואמר שהי' המכה ודא טריפה ואוסר גם השומן והשיב דאף לפ"ד הדיין שהי' רק ספק טריפה ג' השומן אסור חדא כי גוף דינו של הפרמ"ג שמקיל נגד דברי המהריב"ל אינו אליבי' דכ"ע שהפרמ"ג בעצמו הביא בשם תשו' מהר"ם מרוטונבורג להחמיר אף בהפ"מ ובסוף סי' ס"ט בשפ"ד לא סמך בעצמו להקל בזה רק בהפ"מ וגם סעודת מצוה ומביא כן בשם השבו"י וגם בנו"ב קמא חיו"ד סי' ל"ב מבואר שלא רצה לסמוך להקל בזה רק בדרך אפשר ובצירוף עוד קולות וגם בהפ"מ וגם צורך סעודת מצוה ובנ"ד לא הי' סעודת מצוה אך גם לדעת המקילין בזה

לגמרי בהפ"מ י"ל דדוקא כשנתערב כל הבשר מספק טריפה ואנו דנין רק על התערובות אבל אם עדיין יש מהבשר לפנינו כיון שאנו דנין על הבשר לחומרא משום ספיקא דאורייתא ממילא דגם התערובות אסור ואף שבשו"ת הגרעק"א סי' ע"ט רוצה להתיר גם בכה"ג בהפ"מ מ"מ הנה לא סמך עצמו להתיר למעשה בזה רק בצירוף עוד סניפים וכו' עיי"ש באריכות ועי' מזה בס' חקר הלכה אות ס' ערך ספיקות אות י' ועי' בחמודי דניאל הלכ' בב"ח סוף אות כ"ב בעובדא שנולד ספק על קדירה אם נבלע בה בב"ח ע"י כבוש וכתב שאסור לבשל בקדירה זו תוך מעל"ע שאם יבשל בה בתוך מעל"ע יהי' ספק איסור דאורייתא אבל לאחר מעל"ע שפיר יכול לבשל בה דהוי אז ספק איסור דרבנן ואפי' להסוברים דספק איסור תורה שנתבשל בכלי לא מהני שישהנה מעל"ע להיות ספיקא דרבנן כיון שהאיסור מצד עצמו דאורייתא אלא שמצד אחר בא לו שהוא מדרבנן וכו' דכאן לא הי' מעולם אסור מדאורייתא כיון שלא נתבשל בקדירה זו בעודה ב"י והיתה הקדירה ראוי' לכבוש בה מאכלים ומשקים קרים דמותר מן התורה ועיי"ש עוד באות ל"ה מזה:

שיב בא שהוא מדרבנן. עי' בס' היד החזקה (להרב מהרי"ל קאלישער ז"ל מליסא) סי' י' סעי' ב' שכתב לענין ספיקא דפלוגתא דרבוותא בין בש"ס ובין בפוסקים היכא שאין הכרע הלכה כמאן מהם אף שמצד אחר בא לו שהוא מדרבנן סמכינן על האי דמקיל עיי"ש באורך והבאתי גם כן (בס"ק שפ"ז) בשם שו"ת בית ישראל ועיי"ש במ"ש בשם המשנה למלך וצ"ע: (שיג) שהוא מדרבנן. עפת"ש ועי' במ"א או"ח סי' קפ"ד סק"ז ובפרמ"ג שם בא"א סק"א שכ' בשם מהר"ש חיון ז"ל דהיכא שיש דבר שיש בו איסור דאורייתא ודרבנן יחד ונפל ספק לא אמרינן לגבי הדרבנן ספיקא דרבנן לקולא מחמת שהספק הוא גם בדאורייתא וכיון דמחמירים לגבי הדאורייתא מחמרינן גם לגבי הדרבנן כדי שלא יהי' זלזול לדרבנן עיי"ש וכיוצא בזה כתב ג"כ בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' ל"ב בספק שיש במין במינו ואינו מינו ביחד א"א להתיר המינו ולאסור האינו מינו דהוי תרתי דסתרי אהדדי דאיך נימא לגבי הדאורייתא שהוא טריפה ולגבי הדרבנן שהוא כשרה עיי"ש באורך אמנם יעוין בשער המלך ה' מקואות כלל ו' מ"ש בזה והביא כמה ראיות דאם יש ספק דאורייתא עם ספק דרבנן ביחד מקילין לגבי הדרבנן גם אם יש עמו דאורייתא עיי"ש אמנם ראיתי להישועות יעקב לעיל סי' פ"ז סק"ג ובסי' צ"ט סק"ב ולעיל סי' כ"א סק"א ובאו"ח סי' ס' סק"א וסק"ג (בד"ה אשר) ובסי' תל"ח ועוד בכמה דוכתא שהביא בפשיטות בשם הרדב"ז דהיכא דמלתא דאורייתא ודרבנן יחדיו באים לפנינו לדין ויש ספק הנוגע לדאורייתא ולדרבנן אי אפשר להתיר הדרבנן ולאסור דאורייתא

משום שיהי' זלזול להדרבנן ועיי"ש עוד בסוף חיו"ד בתשו' מנכד המחבר בענין אבילות (בד"ה ובעברי) ונראה מדברי הגאון הישועות יעקב שהדבר פשוט כן באינו חולק ועי' בס' חקר הלכה אות ס' ערך ספיקות אות י' שהתפלא ע"ד הישועות יעקב שבכמה דוכתא בספרו דרך בסברה זו ואחריו כמה אחרוני זמנינו בנו יסוד על סברה זו דבאמת ע"כ לא כתב הרדב"ז שם רק היכא שמתקן בידים הדאורייתא ומניח הדרבנן דעושה שינוי מההרגל בכל יום שמברך כל הברכות ועתה כשמוסיפן בברהמ"ז אם אינו מברך רק את הדאורייתא הו"ל זלזול להדרבנן משא"כ היכא שאין עושה שום דבר להדאורייתא רק שנולד ספק בדאורייתא והוא אסור ונולד גם ספק דרבנן והוא מותר שפיר רשאי להקל בדרבנן וכדאשכחן לעיל שי' צ"ח בנתערב במינו ואינו מינו דאמרינן סלק את שאינו מינו כאילו אינו וכתב הש"ך דהאינו מינו אסור והמינו מותר הרי דלא חיישינן לזלזול בכה"ג עיי"ש ועי' בשו"ת רמ"ץ חלק או"ח סי' ל"ד אות כ' מ"ש בדברי הרדב"ז הנ"ל והביא גם דברי הישועות יעקב הנ"ל וכתב דאף מי שיחלוק על סברת הרדב"ז ויסבור דאין זה זלזול לדרבנן מ"מ זה דוקא כשיש ספק בדבר א' וממנו נמשך ספק לדבר תורה ולדרבנן אז נוכל להתיר הדבר שאין בו רק ספיקא דרבנן ולאסור מה שנוגע לספק איסור דאורייתא אבל בהני בעיא דלא אפשיטא לענין בדיקת חמץ דכשאינו מבטל גם הבדיקה דאורייתא ואם מבטל כדי שיהי' אח"כ לענין הבדיקה ספיקא דרבנן הנה הוא עושה ס"ס בידים וכו' ועיי"ש עוד בסי' י"א ובחיו"ד סי' מ"ה אות ה' ואות ז' ובסי' ע"ד אות ד' ועי' במ"ז לעיל סי' צ"ה ס"ק י"ב שכ' ע"ד הט"ז שכ' שהחתיכה שנמצא בה הקרעפס טריפה משום דחשוב כאיסור דבוק וחיישינן שמא הוציאה פעם א' חוץ לרוטב וספק דאורייתא לחומרא אבל שאר החתיכות יש להתיר משום דחנ"נ בשאר איסורין הוא רק מדרבנן א"כ הו"ל לענין שאר החתיכות ספק דרבנן ולקולא ומפקפק הפרמ"ג ע"ז אם יש להתיר שאר החתיכות מאחר דאותה החתיכה עכ"פ אסור מה"ת תו לא אמרינן לענין שאר החתיכות דהוי ספק דרבנן לקולא עיי"ש ועי' בשו"ת בית ישראל סי' מ"א באמצע התשו' שכתב בדעת הט"ז דס"ל כהשער המלך שיש לחלק בזה בין אם הב' ספיקות באים ביחד או בזה אחר זה דהיכא שאין הב' ספיקות מב' הענינים באים ביחד הדאורייתא והדרבנן רק בזה אחר זה אז כל שאזלינן להחמיר בהספק שבא תחלה גבי הדאורייתא צריכין להחמיר ג"כ בהספק שנתגלגל אח"כ בדרבנן אבל היכא שב' הענינים הדאורייתא והדרבנן באים בב"א שפיר מקילין לגבי הספק דרבנן עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קכ"ז וסי' קי"ז ובתניינא בקי"א סוף סי' ס' ובשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ג' סי' ק"א ובמהדורא חמישאה סי' מ"ה ובשו"ת תורת חסד (מהגאון מלובלין ז"ל) חלק או"ח סי'

ו' אית א' ובשו"ת תפארת יוסף חיו"ד סוף סי' ל"ד ובס' שדי חמד חלק דברי חכמים סי' ס"ט מה שהאריכו בזה והביאו מכמה מקומות ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות ו' ובהשמטות שבסוף ספרו על הלכ' שחיטה השייך לסי' זה שהעלה בכמה ראיות שיש להקל לגבי הדרבנן אע"פ שמחמירים לגבי הדאורייתא והביא מדברי הש"ך בסי' פ"ג וסי' פ"ו שדעתו להקל בכה"ג שאין מחמירים לגבי הדרבנן אטו הדאורייתא ולא חיישינן לזלזולא דרבנן בזה ובע"כ דגם המהר"ש חיון לא אמר דהוי זלזול רק לענין הברכה רביעית דברהמ"ז אבל להפסיד ממון ישראל ולאסור דבר המותר מחמת זלזול לא אמר כלל דאין לזה שום יסוד עיי"ש באריכות ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ע"ב שעמד על המחקר בבשר שנכבש בחלב ספק מעל"ע והבשר לא הי' נמלח דמטעם ספק כבוש בב"ח לא הוי רק ספיקא דרבנן ומטעם ספק כבוש דבשר שלא נמלח הוי ספיקא דאורייתא אם צריכין להחמיר גם לגבי איסור בכ"ח כיון דבלא"ה מוכרחין להחמיר לגבי ספק איסור דם ועיי"ש במה שכ' בזה ובמה שיש נ"מ בזה והבאתי דבריו לעיל סי' ק"ה (ס"ק ל"ד) ועיי"ש במ"ש ע"ד שענין זה נפתח בגדולים גדולי המחברים הנ"ל:

שיד שהרי ספק איסור שנתערב באחרים אינו בטל. עפת"ש וכתב בלב"ש בחידושי דינים סעי' ל"ב דחתיכת בשר שנמלחה עם עוד שתי חתיכות ואח"כ נודע שחתיכה א' יש בה ספק טריפות יש להתיר הבשר שנמלח עמה ע"י קליפה אם הוא מין במינו מאחר שלא נודע הספק עד אחר שנמלח והודח ועיי"ש בביאורו ס"ק קי"ט שטעם ההיתר הוא משום דהוי ספיקא דרבנן ע"י גלגול וכתב שם דאין חילוק בזה בין אם ידעינן בבירור שחתיכת האיסור נגע בשתי חתיכות ההיתר בשעת מליחה והו"ל חד בתרי ובין אם יש לספק שמא לא נגע רק בא' מהם דאע"ג דגם בלא נגע רק בא' הו"ל תערובות חד בחד ואינו בטל מה"ת אפ"ה שרי משום דנגד האיסור תורה יש ס"ס ספק א' בגופו שהוא ספק טריפה וספק הב' מצד התערובות דשמא נגע בשתיהן ובלא נודע מיחשב גם ספק א' בגוף והב' בתערובות לס"ס מעליא ונגד האיסור דרבנן דאסור בפחות משששים מועיל הספק הראשון לבדו דנעשה ספק דרבנן ע"י גלגול ובכה"ג שרי עיי"ש ועי' בשו"ת מחנה יהודה סי' ל"ד מ"ש בדברי הלב"ש בזה:

שטו ספק איסור שנתערב. עפת"ש מ"ש מתשו' מהריב"ל ותשו' הגרעק"א ועי' מזה בשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' ל"ז ובשו"ת זרע אמת חיו"ד סי' י"ז ועי' בס' בן אברהם סי' ט"ז מ"ש בדברי הרב זרע אמת בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות:

ועיין בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' מ"א שעמד על המחקר אם הי' איסור דרבנן בספק ואח"כ ע"י גלגול נעשה ספק בדאורייתא מה דינו כגון שעה חמישית בע"פ שאסור לאכול

חמץ מדרבנן והי' כאן חתיכה שנסתפקנו אם הוא חמץ או לאו דלכאורה י"ל כיון שאמרנו דאם הי' תחלה ספק בדאורייתא ואח"כ ע"י גלגול נעשה מדרבנן אינו מועיל להתיר כיון שכבר נאסר מספק נעשה כודאי איסור א"כ ה"ה להיפך אם הי' ספק בדרבנן כיון שכבר בשעה חמישית נקרא עליו שם היתר א"כ שוב אי אתה יכול לאוסרה גם אחר שעה ששית וכתב דנראה דאפי' להרמב"ם דס"ל דכל ספק מותר מה"ת אין להקל בזה כיון דלענין איסור דאורייתא כל זמן שלא הגיע שעת איסור הנה מה"ת הו"ל כאלו לא הי' נולד בו שום ספק דהא מדאורייתא בשעה חמישית אין בו נ"מ בהך ספק א"כ כשהגיע שעה חמישית דאסור מה"ת נולד בו ספק וא"כ צריכין לדין אז כאלו נולד מחדש ספיקא דאורייתא ואזלינן לחומרא אך כתב שצריכין לדון בזה אם עכ"פ בשעה חמישית בעודו מדרבנן מותר מספק דאז הוי רק מדרבנן או דלמא כיון דאותה חתיכה עצמה עתידה להיות אסורה לאחר שש מספק וכ"ש למאן דס"ל ספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא דהא א"א להתירה עתה ולומר שאינה חמץ ובשעה ששית נחזור ונאמר שהוא חמץ והוי תרתי דסתרי אהדדי ועיי"ש במה שהעיר מאיזה מקומן ומצדד לכל צד והניח בצ"ע עיי"ש:

שטז איסור. עפת"ש בדבר ספק טריפה שנתבשל בכלים ונודע לאחר מעל"ע וכו' ועי' בתשו' קנאת סופרים (מהגאון מהרש"ק ז"ל) בהשמטות לשיורי טהרה סי' מ"ט (בד"ה ולענין מה ששאל) שנשאל דכמו שכ' המחברים להקל בספק טריפה שנתבשל בכלים ונודע הספק לאחר מעל"ע מכח ספק דרבנן למה לא ניקל גם קודם מעל"ע אחר לינת לילה מכח ס"ס שמא כשרה היא ושמא הלכה כר"ת דלינת לילה פוגם וא"ל דהוי דשיל"מ להמתין לאחר מעל"ע דמ"מ קשה מדוע לא נתיר להשהותו מעל"ע ואח"כ יהי' מותר וכתב שם כמה תירוצים על זה עיי"ש באריכות:

שיז שנתערב. עפת"ש מ"ש מתשו' הגאון רעק"א דאם עדיין יש בשר לפנינו כיון שאנו דנין על הבשר לחומרא משום ספיקא דאורייתא וכו' ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רנ"ג מ"ש בענין זה באריכות:

שיח אם יש ספק אם יש כאן איסור כלל עי' בתורת השלמים ס"ק ל"ג שכתב עוד חילוק דבהאי דב' קדירות הוי הספק בתערובות אם נתערב איסור בקדירה זו או לאו על כן אזלינן בדרבנן לקולא וכן בנתערב מין במינו ונשפך ואין ידוע אם הי' ששים ג"כ נקרא ספיקא דרבנן כיון שמצד הספק בעצמו שהוא בתערובות מאותו צד הוא מדרבנן וכן כל כיוצא בזה משא"כ אם הספק הוא מצד האיסור עצמו והוא דאורייתא ואח"כ ע"י תערובות או ענין אחר בא שהוא מדרבנן בכה"ג לא אמרינן ספק דרבנן לקולא עיי"ש: ועיין בפר"ח אות ח' והביאו בשפ"ד שהקשה דמ"ש מביצה מתרנגולת ספק נבילה

דהביצה מותרת והא רק ע"י גלגול נעשה דרבנן אפ"ה מקילין בספיקו ותירץ ב' תירוצים א' דבשלמא בביצה מתרנגולת ספק נבילה דב' גופים הם הביצה והתרנגולת ע"כ שפיר אמרינן כיון דבביצה עצמה ליכא איסור תורה ע"כ שפיר אף שנעשה דרבנן רק ע"י גלגול מקילינן בספיקו משא"כ בנידון דמהריב"ל בכלים שבישלו בהם ספק טריפות אף דלאחר מעל"ע נתגלגל ונעשה רק מדרבנן מ"מ כיון דאותה הבלוע עצמה שבקדירה מתחלה הי' מדאורייתא שנתגלגל אח"כ ונעשה דרבנן אפ"ה כיון דהוי גוף א' לא מקילינן ע"י גלגול. ותירץ ב' הוא כיון דכבר נאסרו הכלים הללו קודם המעל"ע שיב אין אתה יכול לחזור ולהתירן משא"כ בביצה שלא נאסרה מעולם עיי"ש בפר"ח ועי' בשפ"ד שסיים שיש נ"מ בין הב' תירוצים לענין אם בישלו ספק טריפה ברוב היתר במינו בלח בכלים ור"ל דלתירוץ הא' יש להחמיר כיון דמתחלה נאסרה עכ"פ הקדירה קודם המעל"ע שוב אין אתה יכול לחזור ולהתירה אבל לתירוץ הב' יש להקל כיון דבלוע זו שבכלים מעולם לא הי' אסור מן התורה דהא משעה שנבלע בלוע בכלי הי' היתר ממונו וסיים דלדינא יש לחוש להחמיר עיי"ש ועי' עוד בפת"ש להלן ריש סי' קכ"ב ובדברינו שם אי"ה:

שיט בענין שהוא מותר מה"ת. פי' מין במינו לאפוקי מין בשאינו מינו דאסור מן התורה. תורת השלמים ס"ק ל"ד:

שכ דבר שיש לו מתירין. עבאה"ט לעיל סי' ק"ב סק"א מ"ש בפלוגתת הט"ז והש"ך ועי' בדברינו לעיל (ס"ק קצ"ג):

שכא דשיל"מ אין אומרים בו וכו'. עי' בשיורי כנה"ג או"ת סי' ק"ט בדיני ס"ס שם שהביא דברי הש"ך דכאן וסיים וז"ל ונ"ל כל דבר שאפי' באלף לא בטל כגון חהר"ל וכיוצא בו דאפי' בספיקא דרבנן הולכין להחמיר וכו' עכ"ל ועי' בתורת השלמים ס"ק ל"ה שהביאו ומדחה דבריו והעלה דהעיקר כהש"ך והט"ז לעיל סי' ק"ב דרק בדשיל"מ הוא דמחמרינן גם בספיקא דרבנן אבל בשאר דברים שאינם מתבטלים בכל ספק דרבנן אזלינן לקולא עיי"ש:

שכב ספק דרבנן לקולא. עי' בשו"ת פרי תבואה סי' י"א שחולק על דין זה והעלה דגם בדשיל"מ אמרינן ספק דרבנן לקולא עיי"ש ועי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות ד' שהביאו והרבה להשיב ע"ד והעלה דהעיקר לדינא כמ"ש הש"ך וכל הפוסקים להחמיר בזה ודלא כהפרי תבואה עיי"ש באריכות (ועי' מזה בדברינו לעיל ס"ק קצ"ז ולעיל סי' ק"ב ס"ק י"ח):

אות כ:

שכג ובל זה. עפת"ש מה שציין להנו"ב קמא חיו"ד סי' ס"ה והיינו כי העלה שם לחלק בענין זה דאף דקיי"ל כספיקא דרבנן במקום דאתחזק איסורא לא מהני מ"מ יש בזה חילוק והיא דאם אנו צריכין לדון על הדבר שהוא בחזקה כגון טמא טומאה דרבנן שטבל במקוה שיש בה ספק דאורייתא כיון דא"א לתלות הספק כ"א במקוה ובה הוא ספק תורה והאדם יש לו חזקת טומאה שפיר אמרינן לחומרא והיינו טעמא שהרי מצד הספק שיש במקוה אי אתה יכול להכשיר שהרי הוא ספק דאורייתא ולחומרא וע"כ צריך אתה להניח הספק מן המקוה ולאחוז הספק באדם הטובל בה שהוא טומאה דרבנן ולכך שפיר אמרינן דבו יש חזקת טומאה ואזלינן ג"כ לחומרא אבל אם הי' ספק דרבנן במקוה כגון בהך דינא דב' מקואות וא' יש בה ג' לוגין מים שאובים ובא וטבל באחת מהם ואינו יודע באיזה מהם טבל אף שהוא טמא טומאה דאורייתא ויש לו ג"כ חזקה דטומאה שפיר דמי והוא טהור שהרי אין אנו צריכין לדון על האדם כלל שהרי הוא ודאי טמא רק עיקר הספק הוא במקוה שהרי אף אם לא טבל שם צריכין אנו לדון על המקוה איזה מהם כשרה ובה ליכא חזקת איסור ולכך נטהר האדם ג"כ אם כבר טבל בו דאז הוי כמו איכא למתלי שאנו אומרים שהמים שאובים נפלו למקוה שני' דלא שייך לומר מה חזית מאחר שכבר טבל באחת מהן ואנו אומרים שמקוה זו כשרה משא"כ קודם שטבל באחת מהן אמרינן מה חזית עיי"ש באורך וע' בס' בית יצחק הנ"ל שער הספיקות סי' כ"ו שהביאו וסיים דלפ"ז אם הי' המקואות כל א' ידוע במקומה איזה כשרה ואיזה פסולה רק שהוא אינו יודע באיזה מהן טבל וא"כ אין אנו דנין על המקואות רק על האדם והוא בחזקת טומאה לכן הוא טמא בטומאתו ועיי"ש במה שפלפל עוד בזה:

שכד איסור דרבנן. עי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל י"ג פרט ב' שעמד על המחקר בספק דרבנן שהוא כנגד הרוב וכתב דלכאורה יש להוכיח מדברי הש"ס דאמרינן ספיקא דרבנן לקולא אפי' אם הספק סותר להרוב ועיי"ש במה שהאריך בזה בפלפול ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

שכה אבל יש לו חזקת איסור. עי' בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות י"ג שעמד על המחקר בהא דקיי"ל בספק דרבנן דאתחזק איסורא אזלינן להחמיר אם שייך זה גם בספק דפלוגתא והביא מדברי הפרמ"ג בשפ"ד לעיל סי' י"ח ס"ק א' שכתב מהכנה"ג דבספק פלוגתא לא שייך לאוקים אחזקה דבשביל החזקה לא ישתנה הדין ועיי"ש במ"ש עוד בזה והביא מכמה מקומות עיי"ש באריכות ועי' מזה בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק א' סי' מ"ה באריכות:

שכו יש לו. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' מ"ב שנסתפק לפי דעת הפוסקים דס"ל דספיקא דרבנן במקום דאתחזק איסורא הולכין לחומרא אם מחזיקין בכה"ג מאיסור לאיסור דאפשר יש לומר דדוקא אם הספק הוא באותו חזקה עצמה שהי' מוחזק בה בתחלה בודאי איסור ואינו יודע אם יצא ממנה אז אמרינן דאפי' בדרבנן לחומרא דכל חזקה כודאי הוא אבל כל שאפי' אם נחמיר עליו עכ"פ יצא מחזקתו הראשונה ונכנס לחזקה אחרת י"ל כיון דתחלת כניסתו לחזקה שני' הוא בספק שוב אמרינן בי' ספיקא דרבנן לקולא ועיי"ש במה שפלפל בזה ובמ"ש בזה לדינא:

שכז לו. על בשו"ת מוצל מאש (למהר"י אלפאנדארי ז"ל) סי' י"ג שכתב דבכ"מ דמקילינן בין בספיקא דרבנן ובין בס"ס בדאורייתא הוא רק בדבר איסור וכיוצא משום דחזינן דממזר ודאי אסרה תורה וספק ממזר אינו בכלל לא יבא בקהל וכן בכל איסורין ספיקן לא אסרה תורה אבל לענין קיום מצות עשה דאורייתא או דרבנן אין לפטרו משים ס"ס או משום ספיקא דרבנן שהרי אפי' יש אלף ספיקות כל שיש עדיין ספק א' מני אלף שהוא חייב א"כ הרי לא קיים העשה והרי החיוב מוטל עליו וכו' עכ"ד וכ"כ בכו"פ לעיל סוף סי' ט"ז שלענין מצוה לא מהני ס"ס דלמנוע ממצוה לא אמרינן ס"ס עיי"ש וכ"כ בס' בני חיי באו"ח סי' תרפ"ט סע' ב' וע' מזה בס' נחפה בכסף חלק א' חיו"ד סי' ד' ובערך השלחן הספרדי חלק או"ח סוף סי' פ"ט ובס' חקת הפסח סי' תמ"ח סק"ג וסק"ט ובסי' תל"ד סק"ב ובסי' תס"ז סק"ד ובס' אזן אהרן מערכת הס' אות ט"ז ועי' בשערי תורה חלק ב' כלל א' פרט ד' אות י"ח שהאריך בענין זה והביא דברי הרב מוצל מאש הנ"ל וכ' דנראה מדברי הרב הנ"ל דאין חילוק בזה בין אם הספק הוא אם קיים המצוה או אפי' ידוע שעשה המצוה רק שהספק הוא אם נעשה המצוה כתקונה בכ"מ אלים חזקת החיוב ואזלינן בכל הספיקות להחמיר אמנם לדינא האריך בזה ומפלפל דלפי דברי הפוסקים משמע דהיכא שידוע שעשה המצוה רק שהספק הוא אם עשה כתקונה מהני ס"ס ועכ"פ ג' ספיקות בודאי מהני לדעת הש"ך ועיי"ש במה שהאריך בזה והעיר מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה באריכות ועי' במפתחות והערו' שבסוף הספר מוצל מאש הנדפס ע"י הגאון בעל ילקוט אליעזר ז"ל ובשו"ת שער נפתלי סי' כ' מ"ש ע"ד השערי תורה הנ"ל באורך ועי' בשו"ת היכלי שן תניינא סי' י"א מה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת ברית עילם תאו"ח סי' ג' אות ח' שהאריך בענין זה ופלפל ג"כ בדברי הרב היכלי שן הנזכר ועיי"ש בסי' ד' שהאריך עוד בזה ועיי"ש מ"ש בזה לדינא ועי' בשו"ת דברי שמואל הספרדי בליקוטים שבסוף הס' סי' ט"ז ובס' מטה אהרן חלק ב' מערכת הס' סי' צ"ח ובס' לימודי ה' לימוד קפ"ד ובס' פתח הדביר על האו"ח חלק

א' סי' קפ"ו ובפרמ"ג או"ח בא"א סי' תרפ"ט סק"ט: (שכח) חזקת איסור. עפת"ש מ"ש מהפר"ח דאפי' יש לו עיקר מה"ת ואתחזק איסורא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא ועי' בראשון לציון בכללי הס"ס אות ט"ו שהסכים להפר"ח להקל רק באין לו עיקר מה"ת אבל ביש לו עיקר מן התורה ואתחזק איסורא יש להחמיר כהש"ך עיי"ש וכ"כ התורת השלמים ס"ק ל"ו והכו"פ בבית הספק עיי"ש אמנם בשו"ת פנים מאירות חלק א' סי' ט"ו הסכים לגמרי להורות כדעת הפר"ח דבכל איסור דרבנן אפי' יש לו עיקר מה"ת אזלינן לקולא עיי"ש וכ"כ הבית מאיר וזקיני המגיני שלמה בחידושיו לשבת דף ל"ד עיי"ש ועי' בשו"ת שמן למנחה סי' י"ג מ"ש ע"ד המגיני שלמה הנזכר ועיי"ש במה שהאריך בזה ובמ"ש בזה לדינא וע' בחוו"ד מה שכתב בזה והעלה דהעיקר לדינא כדעת הש"ך דאפי' בדרבנן שאין לו עיקר מה"ת כל שאתחזק איסורא אזלינן בספיקו להחמיר ומדחה כל דברי החולקים על הש"ך עיי"ש ועי' בשו"ת מהר"ן יפה (להרב מהראדנא) חיו"ד סי' ח' מ"ש בדברי החוו"ד בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות ועי' בס' בן אברהם סי' ד' מה שהאריך בזה והביא מכמה מקומות ועי' בשפ"ד מ"ש בזה וסיים העולה מזה כפי הנראה דספק דרבנן היכא דאתחזק איסורא משמע להקל אם לא בספיקא דגוף המעשה המתיר אם נעשה דאז אזלינן גם בדרבנן להחמיר עיי"ש:

שכט חזקת איסור. עי' בהנהגות הנשאל באו"ה (להפרמ"ג) סדר ג' אות ד' שכתב דבספק דרבנן ואיכא רובא לאיסורא וחזקה להתירא צ"ע אם אמרינן מדרבנן סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא ופלגא ולקולא עיי"ש ועי' מזה בס' פני יהושע בכתובות בקו"א ועי' בשו"ת שב יעקב חלק א' סי' מ"ח מ"ש בזה באריכות ועי' בשו"ת תפארת צבי חיו"ד ריש סי' ס"ה מ"ש ע"ד הפני יהושע והשב יעקב הנזכר באורך:

של איסור. עפת"ש מ"ש מהמשל"מ והט"ז בספיקא דרבנן אם נעשה דבר המתירו ועי' בס' בן אברהם סי' ח' מה שהאריך בזה והביא מכמה מקומות דמוכרח כדעת הט"ז להקל בספק דרבנן גם בספק אם נעשה דבר המתירו ושכן הסכימו האחרונים עיי"ש:

שלא אסור. עי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ט ובשערי תורה חלק ב' כלל מ"א פרט ג' אות י"ב שהעלו דאפי' לדעת הסוברים דהיכא דאתחזק איסורא גם ספיקא דרבנן לחומרא מ"מ אם יש ב' ספיקות באיסור דרבנן שפיר מהני ומקילין אפי' היכא דאתחזק איסורא דספק א' מגרע החזקה ונשאר ספק מעליא דרבנן וע"י הספק הב' מתירין ככל ספיקא דרבנן עיי"ש ועי' מזה בשו"ת שב יעקב חלק א' סי' מ"ח באריכות:

אות כא:

שלב אין אומרים בזה ספיקא דרבנן לקולא. עפת"ש מ"ש מהפר"ח והשער המלך ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' נ"א ובס' דברי חיים (מהגאון מהר"י אויערבאך ז"ל) חיו"ד סי' י"ח וביד יהודה בפיה"א אות כ"ו מ"ש בדברי הפר"ח והשעה"מ הנזכר ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בתורת השלמים ס"ק ל"ז שהשיג ג"כ ע"ד הש"ך בזה והעלה ג"כ להקל דאם נאבד א' לא מקרי אתחזק איסורא כלל דכמו שהי' לזה חזקת איסור יש ג"כ לזה חזקת היתר עיי"ש והביאו בחכמת אדם כלל ס"ד סוף סעי' ג' ועי' במנח"י כלל ל"ט סק"ו אמנם יעוין בערך השלחן סי' ק"ט אות ה' ובס' עצי אלמוגים סי' שצ"ג סק"ח (דף רכ"ז ע"א) שהשיגו על הפר"ח בזה והביאו ראיות לדעת הש"ך להחמיר עיי"ש באריכות ועי' בס' צמח צדק החדש בחידושיו לאו"ח ריש סי' תמ"ח אות ד' מ"ש בענין זה באריכות ועיי"ש עוד בחידושיו ליו"ד בדיני ס"ס כאן שכתב ג"כ דהעיקר לדינא כהש"ך להחמיר ודלא כהפר"ח והשער המלך עיי"ש ועי' בשו"ת תפארת צבי חיו"ד סי' ס"ה ובס' בן אברהם סי' ו' ועי' בשפ"ד מ"ש בזה:

ועיין עוד בפרמ"ג בשער התערובות חלק א' פרק ג' שכ' דכל מ"ש להקל בזה הוא רק בנאבד א' מהם אבל כששניהם לפנינו לכ"ע אין להקל ואפי' להשליך א' אסור כל שאין רוב ועיי"ש עוד שכ' דאם הי' חתיכה א' גדולה וא' קטנה ואינו יודע איזה מהם איסור ואיזה היתר צ"ע אם נאמר דזה לא מקרי אתחזק איסורא דשמא הגדולה של היתר וליכא איסור כלל דרובא ככולו היתר וכו' וא"כ לא מיבעיא אם אירע בדיעבד שנפל א' לים שיש להתיר אף להש"ך אלא אפי' להשליך א' לכתחלה או ליתן לעכו"ם א' ולאכול הב' י"ל דשרי מטעם ספק דרבנן דלא מקרי אתחזק איסורא בכה"ג או דלמא י"ל דמ"מ אתחזק איסורא מקרי וכו' עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' כ"ח מ"ש והאריך בענין זה וסיים וז"ל ועוד נלע"ד דאפילו לדעת הש"ך אם נאבד אחד מהם ונפל לים ולא נודע האיסור דרבנן עד אחר שנאבד אחד מהם אחר שנתערב חד בחד דבכה"ג מותר לכ"ע לפמש"ל כמה פעמים דעיקר ביטול איסורים והיתרים תלוי בתר שעת הידיעה א"כ בעת שנודע האיסור אז כבר נאבד א' מהם ולא הוי אתחזק איסורא כלל דמה שאנו דנין עתה הוא רק על האחד הנשאר והיא ספק איסור דרבנן ולא שייך בו לומר כגופו של איסור דמיא ומותר לכ"ע כנלענ"ד עכ"ל:

שלג ספיקא דרבנן. עפת"ש מ"ש מהמשל"מ אם אמרינן בדרבנן אין ספק מוציא מידי ודאי ועכו"פ לעיל סי' ס"ט סק"י שהוכיח שדעת הט"ז דבדרבנן אתי ספק ומוציא מידי ודאי עיי"ש ועי' בברכי יוסף או"ח סי' קפ"ו שכ' לדחות ראיות המשל"מ די"ל דבעלמא גם הטור ס"ל דאתי ספק ומוציא מידי ודאי בדרבנן ומה שהחמיר בחמץ הוא משום

דבדיקת חמץ תחלתה נתקנה על ספק ע"כ החמירו בספיקה עיי"ש ועי' בערך השלחן הספרדי לעיל סי' פ"ד אות ד' שהוכיח דבכ"מ אין ספק מוציא מידי ודאי גם באיסור דרבנן עיי"ש ועי' בס' בן אברהם סי' ה' מה שהאריך בזה והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' ל' מה שפלפל בענין זה באורך:

אות כב:

שלד היכא שאין הפסד כ"ב. עי' בדברינו לעיל סי' ק"ט (ס"ק מ"ז) שהבאתי דעת החולקין על הש"ך בזה וס"ל דהעיקר כדעת הרמ"א דגם באיסור דרבנן צריך ששים שלא במינו אפי' בהפ"מ ועי' בתורת השלמים ס"ק ל"א וס"ק ל"ח דאפי' להחולקים בזה על הש"ך וס"ל להחמיר כדעת הרמ"א וכאמור מ"מ בדין דנאבד א' מהם שנזכר בש"ך באות זה נכונים דברי הש"ך שאין להחמיר כלל עיי"ש (ועי' מזה בבל"י בקונטרס הספיקות ס"ק כ"ט) אמנם יעוין ביד יהודה בפיה"א אות כ"ח שכתב דלפמש"ל סי' ק"ט דמין בשאינו מינו מדינא אינו בטל בפחות מס' ע"כ גם כאן אין שום צד קולא מחמת שנאבד א' מהם עיי"ש:

שלה שישנו בעולם. עשפ"ד שכ' דבאינו בעולם אפשר דאפילו איסור תורה שרי עיי"ש ועי' ביד יהודה שם שהעלה דבאיסור דאורייתא גם בנאבד א' לגמרי מן העולם אין להקל כלל עיי"ש:

שלו מותר יש לעיין אי שרי באיסור דרבנן לאכול בב"א שפ"ד והבאתי דבריו לעיל (ס"ק קמ"ה): (שלז) כיון דהוא איסור דרבנן. עי' בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' ס"ה שהעלה דאם אירע ספק באיסור דרבנן והענין תלוי באיסור דאורייתא לא אמדינן ספיקא דרבנן לקולא הדמיון עירב בתרומה ספק טמאה ספק טהורה אף דהספק נוגע לעירוב שהוא רק מדרבנן דעירובין מדרבנן מ"מ כיון דהוא תלוי באיסור תורה דהספק תלוי בתרומה ועליה אנו דנין וכיון שעיקר הספק בו בהכרח שאנו אוסרין מספיקא דאורייתא לחומרא א"כ אף שעכשיו הספק בדרבנן אפ"ה ספיקו לחומרא אבל עירב בתרומה טהורה ונטמאה ספק מבעוד יום נטמאת ספק משחשיכה נטמאת כיון שבאמת אין הספק בתרומה דאין אנו דנין עליה כיון שעכשיו טמאה היא ואין נ"מ כלל לענין גוף התרומה אם נטמאת מעיקרא או לאו לכך ספיקו לקולא עיי"ש באריכות לדרכו ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שער הספיקות סי' כ"ג מ"ש בזה באריכות ועי' בדברינו לעיל (ס"ק שי"א):

אות כג:

שלח ודינו ממש באיסור תורה. ר"ל דאם נפל א' מהם לים ש"ך. ועי' ביד יהודה בפיה"א אות כ"ט שכ' דר"ל דלזה דינו ממש כדאורייתא דצריך לאכול שנים שנים ולא כולם

ביחד דאע"פ שהוא רק איסור דרבנן מ"מ כיון דכבר נאסר מתחלה יש להחמיר כמו באיסור דאורייתא עיי"ש: (שלט) כאיסור תורה. ומ"מ חילוק יש דאלו איסור תורה צריך ג' תערובות באין הפ"מ ואלו איסור דרבנן אפי' באין הפ"מ סגי בב' תערובות שפ"ד: אות כד :

שמ איסור דרבנן שנתערב. עט"ז לעיל סי' ק"ז סק"ה שהביא מהאו"ה דאם בישלו ביצים ונמצא בתוכם ביצה שיש בה דם אע"פ דדם ביצים אינו אלא מדרבנן ויש ששים נגד האיסור ואח"כ לקח כל או"א מן הקדירה עם הכף כל הביצים אסורים דחיישינן שמא לקח האיסור דרבנן תחלה ונאסר הכף ושוב חוזר ואוסר כל הביצים אחרים ולא תלינן להקל מטעם ספק דרבנן ולומר שהאיסור יצא באחרונה דכיון שכבר נודע ודאי איסור פעם א' אין לחלק בין הספיקות בין ספק זה לספק איסור דאורייתא דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון אבל הט"ז חולק עליו שם בזה והעלה דבכ"מ אמרינן ספק דרבנן לקולא ועי' בנקה"כ שם שהשיב ע"ד הט"ז ומצדיק את דברי האו"ה עיי"ש אמנם יעוין בתורת השלמים במחודשים אות י"ז ובביאורו ס"ק י"ט שכ' דהעיקר כהט"ז להקל בזה עיי"ש (והבאתי דבריהם לעיל סי' ק"ז סק"י):

שמא ואח"כ נתערב אחד מהן ברוב. עי' במנחת כהן חלק ג' פרק י' שכתב דלפ"ז נראה דה"ה אם נתערב איסור של תורה ברוב היתר ואח"כ נתערב חד בחד אינו ספק כלל ולכן נשאר כל אחת ואחת מן התערובות הראשונה באיסור דרבנן וכו' עיי"ש עוד במ"ש בזה:

שמב כל אחד ואחר הרי הוא כגופו של איסור. עי' תורת השלמים סק"מ שחילק על הש"ך והעלה דדוקא עם נתערב חד בחד ושניהם לפנינו אז אין להתיר אפי' אחד מהן כיון דאי אפשר לתלות האיסור בא' יותר מחבירו ולהתיר שניהם פשיטא דאסור כיון שא' מהם ודאי אסור אבל אם נתערב א' בתערובות אחר או שנאבד א' מהם יש להתיר עיי"ש ועי' בבל"י בקונטרס הספיקות ס"ק ל"א שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה ולדינא כתב וז"ל שכן נלענ"ד אם נתערב א' מהם ברוב דכיון דאיתא לפנינו וצריך לדון עלי' ועל חברתה יש להחמיר אבל בנאבד מן העולם או נפלה לים דאין צריך לדון. רק עלי' להקל אין להחמיר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות ל' שנותן ג"כ פנים מסבירות לדברי התורת השלמים להקל בזה עיי"ש ועי' בשפ"ד מ"ש בזה וכתב דכל זה הוא אם הי' החתיכה דבר חשוב אבל אם לא היה דבר חשוב גם להש"ך שרי דכיון שנתערב תחלה חד בחד ואח"כ נתערב שנית חד בחד הרי יש בין הכל רוב עיי"ש וה"פ:

אות כה:

שמג ואם נתערב אח"כ ברוב וכו'. עי' ביד יהודה בפיה"א אות א' ב' ג' ואות ל"א שהאריך בענין זה והעלה שדין זה הוא תלוי בפלוגתת הפוסקים וכיון דלרוב פוסקים ס"ל דספק איסור תורה שנתערב חד בחד שוב לא הוי רק איסור דרבנן ממילא אם נתערב אח"כ ברוב היתר הרי יכולין לעשות בכל א' ס"ס ע"כ במקום הפ"מ יכולין לסמוך על הפוסקים להקל בזה אך שלא בהפ"מ ראוי לחוש לדעת המחמירים עיי"ש ולמעשה צ"ע:

דשמ אינו בטל. אמנם אם מהתערובות הראשונה חד בחד נחתך חתיכה מאחד מהן ואינו יודע מאיזה נחתך כשר אפי' בלא תערובות שני' דזה הוי ס"ס גמור בגוף א' ובענין אחד ובאין כאחד כמ"ש בש"ך לעיל אות ז' גבי ב' חנויות שנתערבו וכו' אבל אם נחתך משניהם שניהם אסורים כמ"ש הש"ך לעיל אות ח'. חידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקר ז"ל): אות כו:

שמה בספק איסור תורה וכו'. עי' ביד יהודה בפיה"א אות ב' ג' ד' וה' ובפיה"ק שם אות ד' דה"ה ודאי איסור דרבנן שנתערב חד בחד דינא הכי שאסור לאכלו אפי' אחד אחד ואף שנאבד אחד אסור לאכול הב' עיי"ש: (שמו) ואפי' אינו רוצה לאכלו כולו כאחד. עי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק שם שכ' דמ"מ אינו אסור בכה"ג אלא מדרבנן דאם אינו אוכל רק אחד מותר מה"ת כיון דמה"ת יש בו ס"ס שמא לא היתה טריפה כלל ואת"ל שהי' טריפה שמא אינו טריפה רק מדרבנן אלא דמדרבנן לא נחשוב לס"ס בכה"ג כיון דכל א' יש לו חזקת איסור דאורייתא אבל אם אינו אוכל רק אחד לבדו אינו עושה רק איסור דרבנן עיי"ש:

אות כז:

שמז דבר שיש לו חזקת איסור. עי' במ"ז לעיל סי' א' סק"י שנסתפק אם נאסר איזה דבר מחמת חזקה אם נגרר מזה עוד איסור ושם יש חזקה להיפך מהו ועיי"ש במ"ש לחלק בזה בין אם החזקה הוא ע"ד המקרי וההזדמן עיי"ש ועי' בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' י"ט מה שפלפל בזה והביא מדברי המהריב"ל שמבואר מדבריו דס"ס במקום חזקה לא מהני גם כשיש חזקת היתר כנגדו ועיי"ש במה שהאריך בזה וסיים דכל זה הוא כשהב' חזקות שוות אבל אם אחת גרוע מחברתה אזלינן בתר החזקה הטובה ממנה אפי' במקום דאיכא ס"ס עיי"ש:

שמח שיש לו חזקת איסור. עי' ברא"ש פ"ק דחולין שמבואר מדבריו דכל דבר שיש לו חזקת איסור אע"פ שיש רוב להיתר כנגדו אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל ספיקא ועי' בשו"ת פרי תבואה סי' כ' מה שהאריך בענין זה ומצדד דסמוך מיעוטא לחזקה הוי דאורייתא עיי"ש ועי' מזה בשו"ת עמק הלכה (מהרב מזיטל ז"ל) חיו"ד סימן כ"א ועי'

בשו"ת עמודי אש בקונטרס הספיקות סי' ז' אות ט"ז מ"ש ע"ד תשו' פרי תבואה ועמק הלכה הנזכר ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

שמט חזקת איסור. עכו"פ בבית הספק שעמד על המחקר בס"ס במקום רוב מה דינו ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' סדרי טהרה סי' קפ"ז ס"ק ט"ז (בד"ה אמנם) מ"ש בזה אגב אורחי' ועי' בבינת אדם שער הקבוע סימן נ"ה מ"ש ע"ד הרב סדרי טהרה בזה ועי' בפרמ"ג או"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות ט"ו שכתב מהכנה"ג דס"ס עדיף מרוב וע"כ אף אם הס"ס מתנגד להרוב אזלינן בתר הס"ס בין לקולא ובין לחומרא עיי"ש אכן כאן בשפ"ד באות שאח"ז (בחקירה הד') כתב לחלק בענין זה היכא דהוי רוב מדאורייתא לא מהני ס"ס דרוב דאורייתא עדיף מס"ס אכן אם ליכא רק רוב מדרבנן כהאי דפתח פתוח דפ"ק דכתובות מהני דס"ס עדיף מרוב דרבנן עיי"ש וכ"כ באו"ח בפתיחה הכוללת חלק ה' אות י"ב ועי' בס' גנזי יוסף על הפתיחה הכוללת שם ס"ק נ' מ"ש ע"ד הפרמ"ג שם בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בחוו"ד בבית הספק באמצע אות כ"ז שכתב בפשיטות דבכ"מ מהני ס"ס נגד רוב אך כתב דזה דוקא היכא שהב' ספיקות עומדין נגד הרוב אבל במקום אשר רק ספק א' בלבד הוא נגד הרוב אז אמרינן שהספק הא' שהוא נגד הרוב הוא כמאן דליתא דמי ואינו מצטרף להספק השני לס"ס עיי"ש לדרכו ועי' מזה בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' נ"ז ובס' שערי תורה חלק ג' כלל י"ד פרט ג' ועיי"ש בשערי תורה עוד בפרט ה' אות ט"ז שנסתפק לשיטת הפוסקים הנ"ל דלא אמרינן ס"ס נגד רוב אי מהני ג' ספיקות נגד רוב וכעין מ"ש הש"ך לענין ס"ס נגד חזקת איסור דג' ספיקות מהני אפי' נגד חזקת איסור ה"נ י"ל דמהני ג' ספיקות נגד רוב ודחה די"ל דנגד רוב חמור טפי ואפי' להש"ך י"ל דלא מהני אפי' ג' ספיקות נגד רוב ועיי"ש במה שמצדר בזה וסיים דלדינא צ"ע עיי"ש:

ועיי"ש עוד בפרט ו' אות י"ז שעמד על המחקר לדעת הפוסקים דס"ס לא מהני נגד רוב אי ס"ס וחזקה להיתר מהני להקל נגד רוב המותר ועיי"ש במה שפלפל בזה וסיים שדבר זה תלוי במחלוקת הפוסקים ולדינא צ"ע עיי"ש:

ועיין עוד בפרמ"ג אי"ח בפתיחה הכוללת שם, שכתב בפשיטות דכל זה הוא רק כשאין שם רק רוב א' כנגד הש"ס אבל כשיש ב' רובא דכנגד כל ספק יש רוב א' בזה בודאי לא אזלינן בתר ס"ס עיי"ש ועי' בגנזי יוסף שם ס"ק נ"א מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש:

ועיין בס' היד החזקה (להרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' י' אות י"ד שכתב דכל זה הוא בהיה רוב גמור נגד הס"ס אבל אם לא היה רוב גמור רק שנוטה לאיסור יותר מלהיתר כמו ספק דרוסה וישב לו קיץ בוושט דשכיח דניקב דאיני רוב גמור רק דאינו שכיח

להיתר ועוד דהוי תלוי במעשה הידרוס הארי וינקוב הקוץ אין הולכין אחריו ומתירין מכח הס"ס עיי"ש: (שנ) הרי זה אסור. עשפ"ד שעמד על המחקר אי מה"ת הוא זה דלא מהני ס"ס נגד חזקה או שהוא רק מדרבנן וכתב דנראה שהוא רק מדרבנן ומה"ת מהני ס"ס אפי' נגד חזקה דהוי כרוב ורק מדרבנן אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל פלגא הלכך בדאורייתא יש להחמיר אבל בדרבנן יש לצדד עיי"ש ועי' בדבריו עוד בפתיחה להלכ' שחיטה (בשורש הד') לענין שוחט בסכין ונמצאת פגומה שכתב בפשיטות דלא הוי אלא מדרבנן ומדאורייתא מהני ס"ס נגד חזקת איסור עיי"ש ועי' מזה בס' פני משה על האה"ע סי' י"ז במראה פנים ס"ק נ"ג באריכות:

שנא אסור. עפר"ח אות ט"ז ובכו"פ בבית הספק שהשיגו על הש"ך בזה והעלו דשפיר מהני ס"ס אפי' נגד חזקת איסור עיי"ש וכן הוא דעת המהרי"ט חלק א' סי' קל"ח ועי' מזה בשו"ת מהריב"ל חלק ב' סי' ט' ובשו"ת מהרשד"ם חלק אה"ע סי' מ"ה ובשו"ת משפט צדק חלק א' סי' י' ובשו"ת עדות ביעקב סי' א' ובשו"ת מהראנ"ח סי' כ"ז ובשו"ת זרע אברהם חלק אה"ע סי' ד' (דף כ') ובשו"ת פני משה חלק ב' סי' נ"א (דף צ"ד) ובשו"ת משאות משה חלק ג' סי' ד' וה' ועי' בשפ"ד בדיני ס"ס המחודשין שבסוף סי' זה אות כ' שכ' דלדעת המתירין ס"ס נגד חזקה יש לעיין מה הדין בס"ס נגד ב' חזקות והביא מדברי הפני יהושע פ"ק דכתובות דף ט' שכ' בפשיטות דב' חזקות נגד ס"ס לכ"ע הוי כאיסור תורה ועיי"ש במה שפלפל בזה וסיים שהדבר צריך תלמוד דאף שיש ב' ספיקות הלא לכל ספק יש נגדו חזקה והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע סי' נ"ב ובס' בן אברהם סי' י"ז ובשערי תורה חלק ב' כלל מ"א פרט ד' סי' ט"ו (דף קנ"ב ריש ע"א) מ"ש בענין זה:

אמנם לענין עיקר הדין אם מהני ס"ס נגד חזקת איסור עי' בפני יהושע בקו"א לכתובות סי' מ"ו שהשיג על חכמי הספרדים בתשובותיהם שדעתם להתיר עגונה וגירושין אף היכא דאתחזק איסורא דא"א מכח ס"ס ודעתו שאין להקל לסמוך אס"ס נגד חזקת איסור עיי"ש וכ"כ בשפ"ד באות שאח"ז דהעיקר לדינא להחמיר כיון שכן פסקו הט"ז והש"ך והמנחת כהן ותשו' משאת בנימין עיי"ש אמנם בס' עמודי כסף בכללי ס"ס סי' י"א העלה דהעיקר כדעת החכמים הספרדים בתשו' דמהני ס"ס גם נגד חזקת איסור עיי"ש באריכות ועי' בס' צמח צדק החדש בדיני ס"ס באות זה ובאות כ"ט מ"ש בדברי הפני יהושע הנזכר ולדינא העלה שיש להחמיר כדבריו בזה עיי"ש ועי' במה שהאריך בזה בשו"ת תפארת צבי חיו"ד ריש סי' ס"ה ובס' היד החזקה (להרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' ט"ו ובסי' י' סעי' מ"ד ומ"ה ועי' בחוו"ד בבית הספק מ"ש בזה והעלה לדינא לחלק בין

אם הי' הספק במעשה המכשיר או שהספק הוא מצד אחר דהיכא שהי' הספק במעשה המכשיר כגון בספק בשחיטה לא מהני ס"ס אבל בשאר ספיקות אפי' כשיש לו חזקת איסור כגון בספק נקב בוושט אף דאם הי' נקב בוושט הוי נבילה והוי בחזקת איסור שאינה זבוחה אפ"ה כיון שאיך הספק במעשה המכשיר מהני ס"ס עיי"ש (וע"ל בס"ק שאח"ז) ועי' בס' בית יצחק הנ"ל סי' נ':

ועיין בס' דברי חיים (מהגאון מהר"ח אויערבאך ז"ל) חיו"ד סי' י"ז שכ' דאף להפוסקים דסוברים דס"ס נגד חזקה לא מהני נראה דזה דוקא אם השני ספיקות אינם מענין א' ושני טעמי הס"ס אינם מורין על דבר א' אבל היכא ששני הספיקות הם מענין א' ומזמן א' ושניהם מורין על דבר א' בזה לכ"ע מהני נגד חזקת איסור דבזה לא שרינן מטעם ס"ס רק מטעם רוב עיי"ש באריכות:

שנב אין כאן אלא ספק אחד. עשפ"ד שם שכ' דהיכא שהב' ספיקות הם נגד החזקה לא אסור רק מדרבנן אבל בספק שהוא מסופק מה הדין אם רק ספק אחד סותר החזקה וכ' די"ל דהיכא דרק ספק א' סותר החזקה י"ל דאפי' מדאורייתא לא מהני ועיי"ש במ"ש בזה וסיים בצ"ע ועיי"ש בדבריו להלן אות ל"ג מה שמסופק עוד בס"ס נגד רוב מדרבנן מהו עיי"ש ועי' בחוו"ד שכתב לדינא דהיכא דרק ספק א' הוא נגד החזקה הוא גרע טפי מהיכא שהב' ספיקות הם נגדה דאם רק ספק א' הוא כנגד החזקה הרי בטל הספק הזה ולא נשאר רק הספק הב' לבד ואז אפי' כשאין הס' במעשה המכשיר רק מצד אחר לא מהני ואסור עיי"ש אמנם יעוין בשו"ת הגרעק"א סוף סי' כ"ה שכתב דגם להסוברים דס"ס נגד חזקת איסור לא מהני היינו היכא שהב' ספיקות הם נגד החזקה אבל אם רק ספק א' הוא נגדה לכ"ע הוי ס"ס ומהני עיי"ש אכן להלן בסי' ל"ז שם צידד להיפך דהיכא דרק ספק א' נגד החזקה גרע מאלו ב' הספיקות הם נגדה עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות ל"ו ובקיצור דיני ס"ס שלו אות מ"ט מ"ש בזה והעלה דאם שני הספיקות הם בגופו ורק א' הוא נגד החזקה בודאי עדיף יותר מאם שניהם הם נגד החזקה דאם שניהם הם נגד החזקה הוי כרוב ומגרע החזקה משא"כ אם רק ספק או הוא נגדה עיי"ש ועי' מזה בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' מ"ז באורך:

שנג ספק אחד. עשפ"ד במחודשים שבסוף סי' זה אות ד' שכתב דאם ספק א' הוא ספק פלוגתא דרבוותא יש להקל דהוי ס"ס אפי' כנגד חזקת איסור דלא שייך לומר אוקמוהו אחזקה דא"א בשביל החזקה ישתנה הדין עיי"ש וכ"כ בשפ"ד לעיל סי' כ"ג סק"ח לענין ספק חתך גמי דמותר מטעם ס"ס אף דהוי נגד חזקת איסור משום דספק א' ספק פלוגתא דרבוותא ועיי"ש עוד לעיל סי' י"ח שכתב כן כמה פעמים אמנם בסוף סי' י"ח שם כתב

לחלק בזה דדוקא היכא שצריך להתחיל תחלה בזה הספק שהוא פלוגתא דרבוותא הוא דמהני נגד חזקת איסור אבל לא היכא שצריך להתחיל בהספק השני שאין בו פלוגתא עיי"ש ועי' בשו"ת הגרעק"א שם מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה ועי' בס' דעת תורה בפתיחה להלכ' שחיטה סי' ל"ד מה שכ' בענין זה באריכות ועי' בכללים של הרב גדולי הקדש שבסוף הלכ' שחיטה כלל ו' אות א' ועי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל ד' באריכות גדול בכמה דפין מענין זה ועי' בס' נפש אדם על החכמת אדם כלל ג' ס"ק מ"ו מה שהאריך בזה והעלה דכל זה הוא באין כאן אלא ב' ספיקות אבל בג' ספיקות אף דאנן קיי"ל להחמיר גם בג' ספיקות (ע"ל בס"ק שאח"ז) מ"מ עכ"פ יש להקל בזה אפי' אם צריכין להתחיל בהספק השני עיי"ש מלתא בטעמא ועי' במה שפלפל בזה באריכות:

אות כח:

שנד שלש ספיקות מותר. עי' במנחת כהן חלק ג' פרק י"א ובתורת השלמים ס"ק מ"ב שחולקים עם הש"ך בזה והעלו דאין נ"מ בין ב' ספיקות או יותר דאפי' איכא כמה ספיקות מוקמינן אחזקת היתר והביאו שגם בתשו' משאת בנימן סי' צ"ת כתב כן להדיא דהיכא דאתחזק איסורא לא מהני אפי' כמה ספיקות להוציאו מחזקתו עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות מ' ומ"א ובקיצור דיני ס"ס שלו אות נ"א שהעלה ג"כ להחמיר אפי' בג' ספיקות זולת אם צד האיסור שבו הוא דבר שלא שכיח כלל ומכ"ש אם החזקה אינה מתנגדת אלא נגד ספק א' ויש עוד ס"ס דאין החזקה מתנגדת להם דבכה"ג פשוט דמהני עיי"ש ועי' מזה בס' בית יצחק הנ"ל שם סי' מ"ב באריכות ועי' בס' נפש אדם על החכמת אדם כלל ג' אות מ' באמצע הדיבור שהעלה דאף דאנן לא קיי"ל כהש"ך בזה אלא אפי' אלף ספיקות לא מהני נגד חזקת איסור מ"מ ברור הוא דזה דוקא היכא שכל הספיקות הם בגוף אחד אבל היכא שיש ס"ס בגוף וספק הג' בתערובות ויש בתערובות הב' רוב נגד האיסור שפיר מהני גם נגד חזקת איסור דהא עיקר הטעם דלא מהני ס"ס נגד חזקת איסור הוא מטעם דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה וא"כ היכא שיש עוד ספק ג' דתערובות רוב נגד האיסור דהשתא איכא תרי רובא להיתרא נגד חזקת האיסור לומר שאין כאן איסור כלל ולא הוי מיעוט אלא מיעוטא דמיעוטא ובכה"ג לא אמרינן סמוך וכמ"ש בשפ"ד לעיל סי' א' סק"ד בשם התוס' עיי"ש באריכות לדרכו:

אות כט:

שנה ספק בשחיטה הוי חזקת איסור. עי' בהנהגות הנשאל להפרמ"ג סדר ג' אות י"ב ועי' בשפ"ד לעיל סי' י"ח סק"א מ"ש לענין אם לקי כשאכל מספק בשחיטה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בקונט' פתח הבית שבסוף הס' ראש אפרים סי' ה' ובשו"ת נו"ב קמא

חיו"ד סי' ח' ובשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' י"ט וסי' כ"ה ובגנזי יוסף על הפתיחה כוללת חלק ה' ס"ק צ"א:

שנו הוי חזקת איסור. עי' בישועות יעקב ריש הלכ' טריפות ובשב שמעתתא (מהגאון בעל קצה"ח) שמעתא א' פרק כ"ב שעמדו על המחקר בספק בשחיטה שהוא רק מדרבנן אי שריא עיי"ש ועי' בדעת תורה בפתיחה להלכ' שחיטה אות ל"ב מ"ש בזה באורך:

אות ל:

שנז וכמו שנתבאר בדין ז'. בנתערבו החנויות ויש בחנות א חתיכה ספק טריפה דמותר ועי' בדברינו שם (ס"ק רס"ח) מ"ש מהשפ"ד וציינתי לדלעיל (ס"ק פ"ח):

אות לא:

שנח שאינו נחשב ס"ס וכו' ר"ל כיון שיש כאן ודאי ספק איסור. שפ"ד:

אות לב:

שנט שלש ספיקות. עט"ז לעיל ס"ק ט"ו שדעתו דאפי' ג' ספיקות ויותר לא מהני ועי' בס' פני יהושע בקו"א בפ"ק דכתובות שהחזיק בדברי הט"ז בזה עיי"ש אמנם בשו"ת נו"ב קמא חלק אה"ע סי' מ"ג החזיק בדברי הש"ך ודעתו דאפי' בא"א מהני ג' ספיקות עיי"ש ועי' בהגהות יד שאול מ"ש בזה:

שם שנמצא אחר השחיטה וכו'. עי' בס' היד החזקה (להרב מהרי"ל מליסא ז"ל) סי' ו' וסי' י' סעי' מ"ב שהתפלא ע"ד הש"ך ועיי"ש במ"ש לחלק בזה לדינא עיי"ש באריכות:

שסא ספק פגימה ונאבד הסכין דאם הוא לפנינו הרי הו"ל ספק חסרון חבמה. שפ"ד:

אות לג:

שסב לא מקרי ספק. עי' בשערי תורה חלק ג' כלל ב' פרט יו"ד שעמד על המחקר היכא דהוי ספק הרגיל דהיינו שהוא שכיח להיתר יותר מאיסור אי מהני להקל באיסור דאורייתא די"ל כיון דנוטה להיתר יותר מלאיסור הוא בגדר רובא והא דספיקא דאורייתא לחומרא הוא רק בספק השקול וכתב דמסברה נראה דאם צד א' נוטה להיתר יותר מלאיסור מותר אבל מדברי כמה פוסקים משמע דאפי' אם נוטה יותר להיתר מלאיסור הו"ל בכלל ספק ואסור ועיי"ש במה שפלפל בזה ובמ"ש בזה לדינא:

שסג כשהאיסור וההיתר שוים. עי' בשו"ת משאת בנימן סי' ס"ט שכתב ע"ד הב"י בשם המרדכי בנמצא חטה בקערה אצל תרנגולת דשרי מטעם ס"ס וכ' דבע"כ צריכין לטעם ס"ס ולא שרינן משום דכאן נמצא כאן היה משום שהוא שכיח למצוא חטים בתרנגולים שאוכלין חטים וחיישינן שמא הי' בתרנגולת שתולין במצוי לכך לא שרינין אלא מטעם ס"ס עיי"ש ועי' במ"א סי' תר"ז ס"ק י"ת שהביאו והתפלא עליו דא"כ אפי' ס"ס לא הוי

דדבר המצוי לא הוי ספק כלל דהא אפי' לקולא תולין בו וכתב לחלק בין דבר המצוי ושכיח טובא זה לא נחשב לספק אבל דבר המצוי רק קצת נחשב לספק עיי"ש ובמחצית השקל שם וע' בס' בן אברהם סי' כ"ד מ"ש בדברי המ"א בזה והתפלא עליו מדבר הטוהמ"ח להלן סי' קכ"ט סעי' י"א בגנבים שנכנסו למרתף וכו' אפי' אם רוב גנבי עכו"ם שרי מטעם ס"ס הרי דאע"ג דרוב גנבי עכו"ם ומצויין עכו"ם יותר מישראל אפ"ה שרינן מטעם ס"ס ובע"כ דאף שהוא דבר המצוי טובא להתמיר אפ"ה לא נחשב רק ספק ואם נצטרף עליו עוד ספק נחשוב שפיר לס"ס ושרי עיי"ש באורך:

שסד שוים. עי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל יו"ד פרט ד' שעמד על המחקר אם גם בהא דקיי"ל ספיקא דרבנן לקולא בעינן ג"כ שיהי' הספק שקול לגמרי אבל היכא שהרוב נוטה לאיסור אזלינן בתר רוב כיון דקיי"ל בכ"מ דרובא הוי כודאי א"כ הו"ל כודאי איסור או דלמא אפי' היכא שהרוב נוטה לאיסור ג"כ מותר כיון דעכ"פ איכא מיעוטא להתיר לא החמירו חז"ל ואוקי אדאורייתא דהא באמת הא דקיי"ל דרוב הוא בודאי ג"כ אינו מה"ת רק שחז"ל החמירו שיהי' רוב נידון כודאי א"כ י"ל שלא החמירו אלא באיסור דאורייתא אבל בספק בדרבנן י"ל שלא החמירו ואוקמוהו אדינא והוי רק ספיקא דרבנן ועיי"ש במה שהאריך בזה וכתב שדבר זה הוא פלוגתת האחרונים הצמח צדק והפר"ח והפלתי והביא ראי' דבע"כ העיקר כדעת הסוברים דגם בספיקא דרבנן בעינן שיהי' הספק שקול לגמרי אבל אם יש רובא להחמיר לא אמרי' להקל ועיי"ש עוד בדבריו בחלק ג' כלל י"ד פרט א' שהאריך עוד בזה בפלפול וצדד ג"כ להחמיר עיי"ש:

שסה אם יש לתלות באיסור יותר מבהיתר. עי' בפני יהושע במס' כתובות דף ח' ע"א בתוס' ד"ה איבעיא שמתמה ע"ד הש"ך דכיון דס"ס הוא מטעם רוב דספק א' הוי פלגא ופלגא אף דאידך ספק אינו שקול והוא נגד הרוב אפ"ה עכ"פ הוא מצרפינן לפלגא והו"ל רוב להיתר והתפלא על הפוסקים האחרונים שכ' להחמיר בזה והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בשי"ת קול אלי' חלק ב' ביו"ד סי' ג' שמתמה ג"כ ע"ד הש"ך בזה והביא ראי' דלא בעינן שיהי' הספיקות שקולים עיי"ש ועי' בס' בן אברהם סי' כ"ב שהביאו ועיי"ש במ"ש ע"ד בזה וע' בס' סדרי טהרה סי' קפ"ב וסי' קפ"ז ס"ק ט"ו שכתב לחלק בזה דהא דכתב הש"ך דהיכא דאיכא למתלי באיסור טפי מבהיתר לא הוי ס"ס היינו דוקא היכא שכל הב' ספיקות איכא למתלי לאיסור טפי מלהיתר אבל היכא שעכ"פ ספק א' הוא שקול אף שספק הב' אינו שקול שפיר אמרינן סמוך מיעוטא לפלגא והוי רובא להיתרא עיי"ש ועי' בשערי תורה חלק ב' כלל מ' סי' י"ח שהביאו והעמיד יסוד על דבריו עיי"ש לדרכו וכ"כ בש"ע הרב מהרש"ז זצ"ל ביו"ד סי' ל"א ס"ק ט"ו לדינא עיי"ש אמנם הנה בשפ"ד

כאן הוכיח דבע"כ בעינן שיהי' ב' הספיקות שקולים מהא דפ"ק דכתובות דמוכת עץ לא שכיח דמשמע דאף אם רק ספק א' אינו שקול לא הוי ס"ס עיי"ש אולם בתורת יקותיאל לעיל סי' נ"ג סק"ב (בדף ק"ח ריש ע"ב) כתב לדינא דאפי' אם כל הב' ספיקות שכיחי לאיסור טפי מלהיתר חשוב ס"ס ואזלינן לקולא עיי"ש אמנם יעוין בס' צמח צדק החדש בפסקי דינים בדיני ס"ס כאן שהביאו וכחב שהיא קילא יתירא ועיי"ש עוד להלן סי' קפ"ז בקו"א סק"א (בד"ה ועש"ך) שהעתיק דברי הש"ך דכאן להלכה דאפי' אם רק ספק א' אינו שקול לא הוי ס"ם עיי"ש וזה דלא כזקינו הרב התניא זצ"ל הנ"ל ועיי"ש עוד בקו"א סק"ה (בד"ה ומ"ש החי"צ) ובביאורו ס"ק כ"ד מזה ועי' ביד יהודה בפיה"א אות מ"ד ובפיה"ק בקיצור דיני ס"ס אות נ"ט וס' מ"ש בזה והעלה בראיות כדעת הסדרי טהרה דגם אם ספק א' אינו שקול כ"כ דהיינו שהוא שכיח קצת יותר לאיסור מלהיתר אם עכ"פ הספק הב' שקול הוי שפיר ס"ס אך כתב דזה דוקא אם הספק הזה שאינו שקול הוא עכ"פ שכיח קצת וכאמור אבל אם אינו שכיח כלל אז אע"פ שהספק הב' הוא שקול לגמרי לא מהני עיי"ש ועי' בבינת אדם שער הקבוע ס' נ"ה ועי' בס' שיורי טהרה הספרדי מערכת הס' אות מ"ב שהעלה דאפי' אם נחליט לדינא כדעת הסוברים דספק שאינו מצוי ורגיל אין לצרפו לס"ס מ"מ כשיש ג' ספיקות אשר א' הוא ספק השקול לגמרי ורגיל ושכיח להיתר כמו לאיסור ושנים מהם אינם מצויים ורגילים חשוב השנים לספק א' גמור ובצירוף הספק השקול נשלם הס"ס והביא סמוכין לדבריו מדברי השיטה מקובצת כתובות דף ט' עיי"ש באריכות:

או לד:

שסו ספק בחסרון חכמה. עי' בשו"ת מהר"מ אלשקר סי' כ"ח ובתשו' מהרח"ש חלק ג' סי' י"ז שכתבו בפשיטות דגם ספק דמחלוקת הפוסקים חשוב ספק ואם יש בדבר א' ב' ספיקות בפלוגתא דרבוותא נחשב לס"ס מעליא ומקילין עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהרי"ט חלק א' סי' קי"ו ובחלק אה"ע סי' מ"ג ובחלק חו"מ סי' מ"ז עיי"ש וכ"כ הרב משפט צדק בכל הג' חלקים בכמה תשובות בפשיטות ועיי"ש בחלק ג' סי' כ"ג ובחלק א' סי' ב' בתשו' הרב מהרח"ש ז"ל שכתב כן בפשיטות עיי"ש וכ"כ בשו"ת לחם רב סי' כ"ו וסי' קל"ד עיי"ש וכ"כ בשו"ת מהרש"ך חלק א' סי' ס' עיי"ש אמנם בהוספות סי' י"ז כתב הרב מהרש"ך ז"ל דס"ס דפלוגתא דרבוותא חשוב רק חדא ספיקא עיי"ש וכ"כ בתשו' מהריב"ל חלק ג' סי' מ"א וסי' נ"ה ובחלק ב' סי' כ' דב' ספיקות דפלוגתא דרביותא חשוב רק ספק א' דשם פלוגתא דרבוותא חד הוא עיי"ש ועי' בכנה"ג חלק אה"ע סי' ס"ת ועי' בשו"ת חקרי לב מהד"ב חיו"ד סי' א' שהאריך בזה בכמה דפין והביא תשו' הראשונים

והאחרונים רבני קשישאי שמדברים בענין זה והעלה דהעיקר לדינא להקל ולהתיר גם כשכל הב' ספיקות הם בפלוגתא דרבוותא ואין לחוש לדעת המחמירים בזה עיי"ש ועי' בס' בן אברהם סי' ל"ב מ"ש בענין זה ובמ"ש בזה לדינא ועי' בס' מקנה אברהם דף מ"ה ע"א וע"ב שכתב דאפי' להמ"ד דס"ל דב' ספיקות בפלוגתא דרבוותא חשוב רק ספק אחד מ"מ בדאיכא ג' ספיקות בפלוגתא דרבוותא לב"ע עבדינן עובדא להקל עיי"ש:

שסז בחסרון חכמה. עי' בס' בית יצחק הנ"ל סי' ו' שנסתפק אם הי' כאן ב' ספיקות בבעיא דלא אפשיטא ונודע תחלה ספק א' ואח"כ נודע הספק הב' ובגוף הדבר הוא ספק אחד וביוצא ממנו הוא ב' ספיקות מה דינו ועיי"ש במה שצייר המציאות לזה ועיי"ש במה שמצדד בזה וסיים בצ"ע למעשה עיי"ש:

שסח בחסרון חכמה. עי' בתורת השלמים במחודשים מחודש ח' שכתב דאע"ג דקיי"ל דספק פלוגתא דרבוותא הוי ספק מ"מ אי אסתפק לן מה אמרו קמאי או שהראשונים עצמם נסתפקו לא מקרי ספק ומכ"ש אם המורה עצמו מסתפק בדבר דכל זה מקרי ספק חסרון חכמה ואין להקל לא בספק א' בדרבנן ולא בס"ס בדאורייתא ועיי"ש עוד בדבריו במנח"י כלל א' סק"ו:

ועיין במשנה למלך פרק ד' מהלכ' סוטה הלכה ט' שכתב בפשיטות דכל בעיא דלא אפשיטא במידי דרבנן נקטינן לקולא עיי"ש וכן נראה דעת הב"י באו"ח סי' י"ב (סוף ד"ה מ"ש רבינו גבי) דהרי"ף והרמב"ם ס"ל לקולא מדהשמיטו האיבעי גבי עניבה עיי"ש אמנם יעוין ביד מלאכי מערכת הת' סי' תרל"ד שהאריך בזה והביא מדברי כמה פוסקים דס"ל דבכל מילי דרבנן נקטו בתיקו דאיסורא לחומרא עיי"ש וכ"כ בכנה"ג לעיל סי' פ"ד בהגהות ב"י אות מ"ח בשם הסמ"ג דכל תיקו גם בדרבנן לחומרא עיי"ש ועי' ביעיר אוזן מערכת הת' אות ל"ב ועי' בתורת השלמים שם מחודש ח' שהביא ג"כ דעת הפוסקים המחמירים דגם בתיקו דאיסור דרבנן יש להחמיר אך כתב דיש חולקים כיון שאין שום חכם שיודע לפשוט התיק"ו עד שיבא אליהו עיי"ש ועי' בפר"ח בדיני ס"ס אות ה' שכתב בהחלט דמה דמבעיא בגמ' ולא אפשיט אינו נכנס תחת סוג ספק וספיקו כוודאי עיי"ש וכ"כ בבית שמואל אה"ע סי' קנ"ה ס"ק ל"ב בפשיטות דספק בעיא אינו מצטרף לס"ס עיי"ש אמנם יעוין בפרי תואר סי' ל' סק"א שהעלה דגם איבעיא דלא אפשיטא נכנס בגדר ספק להצטרף לספק אחר לס"ס ודוקא אם הב' ספיקות הם איבעיא דלא אפשיטא לא הוי ס"ס עיי"ש ועי' בדגול מרבבה באה"ע שם שציין לדברי פרי תואר הנזכר ועי' במחזיק ברכה באו"ח סי' תקל"א אות ג' ובשו"ת ירך אברהם חלק חו"מ סימן ט' ובשלחן גבוה או"ח סי' תל"ח סק"ו ובמלא הרועים חלק ב' בערך תיקו שבש"ס אות ב' ובקהלת יעקב

בתוס' דרבנן מערכת הת' אות ש"ה ובשו"ת בנין ציון החדשות סי' קל"ב ובס' שערי תורה חלק ב' כלל ד' פרט ג' ועי' בשפ"ד במחודשים שבסוף סימן זה אות ד' מ"ש בזה והעלה שיש לצרף ספק דאיבעיא דלא אפשיטא לס"ס וכתב דיותר מזה נראה דאפי' במקום חזקה יש להקל דהוי ס"ס דלא שייך לומר אוקמוהו אחזקה דאטו בשביל החזקה ישתנה הדין ולא נפשט האיבעיא עיי"ש ועי' מזה עוד בדבריו בשפ"ד אות כ"ח ועי' עוד בדבריו בפרמ"ג או"ח סי' קס"ב במ"ז סק"ב שהביא בזה בשם הישו"ש לחלק דדוקא היכא שסיים הגמ' במלת תיק"ו דאז לא הוי חסרון חכמה דכיון שבימי חכמי הש"ס לא נפשטה הו"ל ספק מעליא משא"כ אם לא כתב בגמרא בפירוש תיבת תיק"ו אז הוי ספק חסרון חכמה דאפשר שהחכם יודע לפשוט ע"כ גם מדרבנן לא אמרינן ספיקו לקולא דאינו נכנס בגדר הספק עיי"ש וכ"כ שם בהכללים שבסוף הפתיחה הכוללת שבריש האו"ח אות י' ובסוף סי' תל"ז במ"ז סק"ג ובא"א שם סק"ג ובסי' רמ"ה במ"ז סק"א וסי' שכ"ה בא"א ס"ק ט"ו עיי"ש ובספרו שושנת העמקים כלל י"א עיי"ש ועי' בדעת תורה סי' ל' סק"ד ועי' בספר פתח הדביר חלק ג' סימן ש"א דף ק"ע ע"ג ודף קע"ד ע"ג ודף קפ"ח ע"ב ובהשמטות לסי' קפ"ו ובס' מכתב לחזקיהו בחידושיו ש"ס מ"ק סוף דף י"ד ובשו"ת נו"ב תנייא חיו"ד סי' ס"ד ובס' הוספת שבת סי' ש"ג ס"ק מ"ח ועי' בשו"ת עמודי אש סי' ז' בקונטרס הספיקות אות ג' שהאריך בענין זה והעיר מכמה מקומות בפלפול גדול בזה ועי' בס' חקר הלכה אות ס' ערך ספיקות אות ז' ובשו"ת כתב סופר חלק או"ח סי' קכ"א (בד"ה והנה לפי) ועי' במה שהאריך בזה בס' שדי חמד בחלק הכללים מערכת הב' סי' י"ט והביא מכמה דוכתא ומאסף הרבה דברי הראשונים והאחרונים בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

שסט חכמה. עי' ברמ"א חו"מ סי' כ"ה סעי' ב' שכתב דהיכא דפליגי תרי תנאי או תרי אמוראי או תרי גאונים ופוסקים בתראי ולא אתמר הלכתא כחד מיניהו ושניהם שוות בחכמה ובמנין הוי ספק איסור ובאיסור דרבנן אזלינן להקל ובאיסור דאורייתא אזלינן להחמיר ככל שאר ספיקא דאורייתא עיי"ש וכ"כ בתוה"ש במחודשים מחודש א' וב' ועי' בשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' צ' שכתב דהא דאמרינן דבשל סופרים הלך אחר המקיל היינו במחלוקת בקול אבל כשהרוב מחמירים אין להקל אפי' באיסור דרבנן ועיי"ש עוד בחלק אה"ע סי' קנ"ח שכתב כן גם בשם הרשב"א בתשו' חלק א' סי' רנ"ג והביאו בכנה"ג או"ח סי' ק"ס בהגהות ב"י וכ"כ בספר גט פשיט (למהר"מ ן' חביב ז"ל) בכללי הוראה כלל ו' ובשו"ת גנת וורדים חיו"ד כלל כ' סי' ט' ויו"ד ובשו"ת חקרי לב חלק ב' מיו"ד סי' כ"א וחלק ג' סי' כ"ה וסי' קכ"ו עיי"ש ועי' בבל"י בקונטרס הספיקות במחודשים אות א' מ"ש בענין זה והביא מדברי הרדב"ז בתשו' סי' ר"ה דפלוגתא דרבוותא לא נחשב לספק

דספיקא דדינא כי האי הוי ספק חסרון ידיעה וכ' דבע"כ לא קאמר הרדב"ז כן אלא היכא שרוב הפוסקים חולקים על המיעוט ואין הדבר שקיל דבמקום שרוב הפוסקים חולקים על המיעוט הולכין אחר הרוב והמיעוט בטל ברוב בזה הוא דאמר הרדב"ז דלא נחשב לספק אבל היכא שהדבר שקול ששני הדיעות הם שוים ואין דעה א' מכרעת ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד גם הרדב"ז מודה דנחשב לספק מעליא עיי"ש אמנם בשו"ת קול אלי' חלק א' סי' ו' הביא ראי' מתשו' התה"ד סי' ל"ב דגם במחלוקת שאינו שקיל חשוב ספק פלוגתא דרבוותא עיי"ש ועי' בשו"ת הגיד מרדכי חלק אה"ע סי' י"א שהעלה ג"כ להקל בזה והביא מאיזה מקומן מתשו' המהרשד"ם דעכ"פ לס"ס יש לצרף ספק פלוגתא דרבוותא במיעוט נגד רבים ועיי"ש עוד בסימן שאח"ז ועי' מזה בשו"ת צפיחית בדבש סי' נ"ח באריכות ועי' בשו"ת יהודה יעלה (למהר"י קובי) חיו"ד סי' י"א שהאריך טובא בזה והביא מדברי כמה אחרונים מה שפלפל בזה ומפלפל גם בדברי הרב הגיד מרדכי בזה בכמה דפין ועיי"ש במ"ש בזה ולדינא העלה דהעיקר להחמיר דבעינן שיהי' ב' הצדדים שקולין במספר השוה זה לעומת זה עיי"ש וכ"כ בס' באר המים הספרדי סי' כ"ג (דף י"ב) ועי' מזה בס' טהרת המים מערכת הס' אות נ' ובס' שערי תורה חלק ב' כלל ד' פרט ג' באורך:

ועיין בשפ"ד במחודשים שבסוף סי' זה אות ה' שכ' דבספק פלוגתא דרבוותא יש להקל אף במקום חזקה דלא שייך לומר אוקמוה אחזקה דאטו בשביל החזקה ישתנה הדין ועיי"ש עוד בשפ"ד אות כ"ח:

ועיין בדברינו לעיל (ס"ק ר"ב) שהבאתי מדברי השפ"ד דבספק פלוגתא רבוותא י"ל דגם הרמב"ם מודה דספיקא מה"ת לחומרא ועיי"ש במ"ש בזה מהס' בית יצחק:

ועיין בשו"ת מהרי"ק שורש קמ"ט ובשו"ת מהר"א ששון סי' קל"ט שכתב בפשיטות דבדבר איסור אינו יכול לומר קים לי כדברי המקיל אפי' בדבר שיש בו דררא דממונא שבין אדם לחבירו עיי"ש ועי' בס' תקפו כהן להש"ך סי' קכ"ז שהשיג על מהר"א ששון בזה דמה בכך שהוא דבר איסור מ"מ כל שהוא בדבר שבין אדם לחבירו ויכול לסלקו בזוזי ולא יהי' איסור שפיר אמרינן שיכול לומר קים לדוכתא דקיי"ל בספק בכור דהממע"ה אע"ג דגם בספק בכור איכא מלתא דאיסורא והביא שם עוד מכמה דוכתא עיי"ש ועי' באורים ותומים בקיצור ת"כ שם מ"ש ע"ד הש"ך בזה ומצדיק את דברי מהר"א ששון בזה עיי"ש ועי' בנתיבות המשפט בכללי דיני תפיסה שבסוף סי' כ"ה בביאורים סק"ב מ"ש לחלק בענין זה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש ועי' בס' אהבת דוד ויונתן על האו"ת סי' קכ"ז שם אות א' שכתב לדינא דכ"ז הוא אם הבעל דבר הוא עומד לפנינו וטוען

קים לי אבל במת ואנו דנין דרך משל על החפץ אם הוא הקדש או לאו אף שיש איסור אזלינן להקל ואמרינן העמד החפץ אחזקתו דמקודם והי' חולין וכמו כן מי שיש לו מעות ומסופק בו אם הוא נשאר מן המעשר שהי' חייב להפריש מן הריוח שלו או הוא חולין הרי זה חייב להחמיר הואיל והי' חזקת חיוב עליו להפריש מעשר אבל בסתם ספק שמסופק אי הפריש זה לצדקה או לא המעות בחזקת חולין עיי"ש:

ועיין בש"ך לעיל סי' ת"ו סק"י שמבואר מדבריו דספק א' פלוגתא דרבוותא וספק ב' בתערובות הוי ס"ס ומהני עיי"ש וכ"כ בתורת השלמים במחודשים אות ב' דאם יש בדבר א' ספק פלוגתא דרבוותא ונתוסף בו עוד ספק בלא ספק פלוגתא מתירין מטעם ס"ס ספק אם הלכה כמאן דאוסר ואת"ל הלכה כמאן דאוסר הרי יש כאן עוד ספק עיי"ש ועי' בשכ"ד כאן בדיני ס"ס אות א' מ"ש בזה ועי' בשו"ת פרת מטה אהרן חלק ב' סי' כ"ג שכ' דאפי' להמ"ד דס"ל דספיקא דדינא לא ידעינן הלכה כמאן לא חשוב ספק אבל בדאיכא ס"ס מתרי פלוגתא דרבוותא גם הוא מודה דאזלינן לקולא דבס"ס לא שאני לן בין ספק מעשה לספק היראה והביא שכן הוא ג"כ דעת הרב משאות בנימין ועוד גדולי המחברים עיי"ש אמנם יעיין בס' חן טוב על האה"ע סי' י"ז סעי' כ"ז ס"ק כ"א (כמוך לסוף חקירה ב') שהרבה להשיב ע"ד פרח מטה אהרן בזה והעלה דדוקא פלוגתא חדא מהני לגבי ס"ס לצרפו לספק ב' דמעשה אבל תרי ספיקות דב' פלוגתות דרבוותא לא מהני ליחשב ס"ס להקל באיסור תורה עיי"ש וכ"כ בבל"י בקונטרס הספיקות במחודשים סק"ב ובשפ"ד במחודשים שבסוף סי' זה אות ג' עיי"ש:

שע אינו ספק כלל. עשפ"ד לעיל סי' נ"ג ס"ק ט"ו שכ' וז"ל ויש לחקור חקירה אחת וגדולה היא אלי והוא בספק חסרון חכמה דלא מיחשב לספק אי נאבד הדבר ההוא ואינו לפנינו י"ל דהוי ס"ס גמור או נימא כיון דאלו הי' לפנינו לא הוי מיחשב לס"ס עכשיו שנאבד לא עדיף מאיתא לפנינו ויש לאסור וכו' עכ"ל ועי' בהגהות הגאון רעק"א על הפרמ"ג שם שהביא מהתפארת למשה להלן סי' ק"ץ שכתב בפירוש להחמיר בזה עיי"ש וכדבריו כתב הגרעק"א בחידושיו ליו"ד שם סי' ק"צ אמנם יעוין בלב"ש בפתיחה להלכ' טריפות עצמות אות מ"ד ומ"ה מ"ש בזה וכ' דיש לאסור בזה בפשיטות עיי"ש אמנם הנה הפרמ"ג בעצמו בסי' ע"ד במ"ז ס"ק א' (בד"ה כתב הב"ח) כתב בפשיטות להקל בספק חסרון ידיעה היכא דליתא לפנינו שא"א לשער עיי"ש וכ"כ בתב"ש סי' כ"ט (בד"ה והנה ספר התרומה וכו') וכ"כ בשו"ת תפארת צבי חיו"ד סוף סי' ס"ה דבלא נודע עד שנאבד יש להקל עיי"ש ועי' בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' תל"ה מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה ועי' בד"ק סי' ל' סק"ד לענין עובדא דידי' שכתב שם בפשיטות כיון

שאין העוף לפנינו לא שייך לומר שהוא ספק חסרון ידיעה ועיי"ש עוד בסי' ל"ט ס"ק נ"ב דמבואר ג"כ שדעתו להקל בזה עיי"ש ועי' בס' שבילי דוד לעיל סי' נ"ג אות ב' ובשו"ת מים חיים חלק או"ח סימן ד' (בד"ה והנה) מ"ש בזה: (שעא) כלל. עי' בכנה"ג לעיל סי' ק"ה בהגהות בית יוסף אות כ"ב שכתב דאף על גב דקיימא לן דספק פלוגתא דרבוותא מצטרף לס"ס מ"מ אם הרמ"א הכריע לצד א' לא הוי שוב בכלל ספק פלוגתא דרבוותא כיון שכבר קבלנו עלינו לפסוק כהרמ"א נגד דעת המחבר ואין לעשות ספק שמא דלא כהרמ"א עי"ש וכ"כ הפרמ"ג בהקדמתו ליו"ד כלל ו' ועי' בדבריו בדיני ס"ס במחודשים אות ג' ובאו"ח סי' קע"ח במ"ז סוף ס"ק י"ב ובפתיחה הכוללת לאו"ח בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אות ו' שכתב דכל זה הוא כשהרב סיים וכן עיקר אז אין לעשות ספק שמא כהמחבר אבל כשהרב כותב וכן המנהג או והכי נוהגין ראוי לצרף דברי המחבר לס"ס אמנם כשכותב הרמ"א והכי נהוג בזה יש להסתפק אם לעשות מסברת המחבר ספק או לאו ועיי"ש עוד בסי' תנ"א בא"א ס"ק י"א ובסימן תס"ו במ"ז ס"ק י"ז ועי' בלב"ש בחידושי דינים ס"ק ל"א שכתב דרק כשמכריע הרמ"א דהעיקר כהאוסרין או דהלכה כמותם אבל כל שאפשר לפרש הלשון שאוסר הרמ"א מחמת ספק פלוגתא לא נפיק מידי ספיקא ועי"ש בפרמ"ג בהנהגות הנשאל שסיים דכשהמחבר פוסק לחומרא והרב הוא מיקל יש לעיין בזה ועי' בגנזי יוסף סק"ה שנסתפק בכוונת הפרמ"ג בזה אם ר"ל דהיכא דהרמא התיר רק מחמת המנהג אם יש עוד ספק לאיסור יש לצרף דעת המחבר או דר"ל היכא דהרמ"א מתיר מספק נגד דעת המחבר באיסור דרבנן מכח ספק איסור דרבנן וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' מזה בשו"ת חקרי לב חלק ב' מיו"ד בשיורי חאו"ח סי' א' ובשו"ת באר מים חיים חיו"ד סי' ב' ובס' טהרת המים מערכת הס' אות כ"ו ובשיורי טהרה מערכת הס' אות ז':

שעב לא לענין ספק אחד. עט"ז לעיל סי' צ"ח סק"ו שכתב דספק חסרון חכמה לכל העולם הוי ספק מעליא ואזלינן בדרבנן להקל עיי"ש אמנם הבית שמואל באה"ע סימן קנ"ח ס"ק ל"ד כתב להחמיר בספק חסרון חכמה אפי' אם הוא חסרון ידיעה לכל העולם אפי' כשאין תקנה עיי"ש ועי' בסדרי טהרה סוף סי' ק"צ בהשו"ת לענין קרטין שהביא דבריו ודחה ראייתו עיי"ש ועי' בש"ך לעיל סי' ק"ד סק"ד שנראה מדבריו להחמיר בספק חסרון ידיעה אע"פ שהיא חסרון ידיעה לכל העולם עיי"ש ועי' בס' חקר הלכה ערך ספיקות אות ז' ועי' בס' ארעא דרבנן מערכת הס' סי' תמ"ח שהביא בשם המהרשד"ם בתשו' חלק אה"ע סי' קס"ה דאפי' בספק חסרון ידיעה לכל העולם לא חשוב להקל בספיקא דרבנן והתפלא עליו מדברי הש"ס עירובין דף מ"ה ע"ב דמשמע דספק חסרון ידיעה לכל

העולם חשוב ספק עיי"ש וע' בספרו קהלת יעקב בתוספות דרבנן אות רכ"ב מ"ש בזה ועי' בספר שדי חמד חלק דברי חכמים סימן ס"ח מה שהאריך בזה:
ועיין בתורת השלמים ס"ק מ"ג מ"ש לענין אם אינו חסרין חכמה לכל העולם, שיש בעולם אחד שהוא יודע ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

שעג ולא לענין ס"ס. עי' בשו"ת משאות בנימין סי' נ' שכתב דגם אם ספק א' הוא מכח חסרון חכמה כל שעכ"פ יש עוד ספק שהוא חסרון ידיעה לכל העולם הוי ס"ס דמכת הספק הא' אף שהוא רק מחסרון חכמה מ"מ עכ"פ לא חשוב רק איסור דרבנן וא"כ שוב מהני הספק הב' להתיר לגמרי כמו בכל איסור דרבנן דמהני ספק א' עיי"ש אמנם יעוין בש"ך לעיל סי' נ"ה סק"ז שהשיג עליו ופסק דבע"כ בעינן שהב' ספיקות לא יהי' מחסרון חכמה וגם אם רק ספק א' הוא מחסרון ידיעה לא הוי ס"ס עיי"ש וכ"כ בשו"ת צמח צדק סי' ק"ז ובתורת השלמים ס"ק מ"ד ובפר"ח בקיצור דיני ס"ס אות מ"ד ומ"ה לדינא עיי"ש ועשפ"ד שהביא דבריהם בזה וסיים דיש חילוק בזה דבספק שחכם אחד אינו יודע לשער או ספק הוראה לא מקרי ספק כלל לא לענין ספיקא דרבנן להקל ולא לצרפו לספק אחר וכן בספק דכחל וקדירה דמחמרינן מטעם דלא ידעינן כמה בלע או כמה נפיק מיני' לכ"ע לא הוי ספק לצרפו לס"ס וכן לא אמרינן ספק דרבנן להקל משום דכל א' יבא לשער לפי אימוד דעתו אכן בשאר ספק שעכשיו לא נמצא שום חכם שיוכל לברר בזה יש להקל בהפ"מ לחשבו לספק עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א אות מ"ו מ"ש בזה ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ח ס"ק):
ועיין בשפ"ד לעיל סי' נ"ג ס"ק ט"ו שעמד בזה כיון דקיי"ל דכל שיש ס"ס א"צ לברר א"כ מה איכפת לן במה שהספק הב' הוא ספק חסרון חכמה הא בלא"ה א"צ לברר כלל ותירץ דכיון דכשהוא לפנינו בודאי צריך לברר ממילא דלא נחשב לספק כלל דאם הי' חכם הי' יכול להתיר וליכא אלא חדא ספיקא עד כאן תוכן דבריו:
אות לה:

שרע במקום שיש ס"ס גמור א"צ לבדוק כלל. עי' בס' תיבת גמא (מהפרמ"ג) פ' מסעי אות ב' שעמד על המחקר בספק דרבנן דקיי"ל להקל היכא דאיכא לברורי ע"י טורח אם צריך לברר וכתב דהדבר תלוי בפלוגתת הפוסקים בכל ספיקא דאורייתא אי הוי מה"ת לחומרא או רק מדרבנן דלהמ"ד דכל ספק תורה הוי מה"ת לקולא ורק מדרבנן לחומרא אבל היכא דאיכא לברורי אפי' ע"י טורח גדול אסור מה"ת עד שיברר ועי' בדברינו לעיל ס"ק) ממילא דה"ה בספק איסור דרבנן יש להחמיר דזה לא הוי כמו סייג לסייג דהא חזינן דבכה"ג הוי ספיקו כודאי משא"כ להמ"ד כל ספק מה"ת לחומרא ואין חילוק אי

איכא לברורי או לאו ואפ"ה הקילו חז"ל בכל ספק דרבנן דלא רצו להחמיר בדבריהם כ"כ להשוות דבריהם לדין תורה והתנו דבספק לא חל גזירותם ממילא דה"ה אף כשיש לברר ע"י טורח א"צ לברר כיון דלא רצו להחמיר כ"כ עיי"ש אמנם בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ג' אית כ' כתב בהחלט דבספק דרבנן אם א"א לברר רק ע"י טורח א"צ לברר עיי"ש: (שעה) אין צריך לבדוק כלל. עי' בנחלת צבי מ"ש אם יש לחלק בזה בין אם יש טורח רב או לאו ועי' בס' תיבת גמא שם שכתב דכל דברי הש"ך כאן מיירי היכא שיש טורח אבל היכא דאיכא לברורי בקל פשיטא דצריך לברר בין בס"ס ובין בספק דרבנן דספק דרבנן וס"ס בשל תורה שווין המה לענין זה עיי"ש ועי' בפר"ח בדיני ס"ס אות ב' ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק או"ח סי' ס' אות ה' ובשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' כ"ז ובשו"ת שיבת ציון סי' ל' ועי' בתוה"ש ס"ק מ"ה שכ' דהיכא שיש לברר הדבר ע"י שאלה כ"ע מודים דאין להקל אפי' ע"י ס"ס עיי"ש ועשפ"ד שהביאו והביא מהא דלקמן סי' קפ"ה דמבואר דחזקה עם ס"ס א"צ שאלה וכתב די"ל דשאני התם כיון שדרכה לטבול והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בתורת השלמים בהלכ' נדה סי' קפ"ה סק"ח ועי' בס' מנחת שי על קיצור כללי הוראה בהנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' סק"א שעמד שם ע"ד הפרמ"ג שכ' דבשאלה בענין תחיבת כף חולבת לקדירה של בשר או להיפך וחקר הרב להשואל אם הי' הכף ב"י ובמה שמשו בו וכן בכף טריפה לקדירה של תבשיל בשר והקשה לפי מה דקיי"ל דהיכא שיש חזקת היתר עם ס"ס א"צ לשאלה וה"נ הרי יש להמאכל חזקת היתר ולא הוי אלא ספיקא דרבנן וס"ס בדאורייתא וספק א' בדרבנן שווין וא"כ אמאי צריך לשאול ותירץ כיון שבא השואל לשאל אם לא ישאל המורה על זה הוי כמעלים עין מן האיסור דכיון דבא לפני המורה לשאול מוכרחין לשאלו על הכל עיי"ש איברא כי בהנהגות הנשאל שם סדר ג' אות כ"ד מבואר דעת הפרמ"ג דמהא דלקמן סי' קפ"ה אין ראי' ודוקא היכא שהוא קרוב לודאי א"צ לשאול וכמ"ש בסי' קכ"ב סעי' ז' ובט"ז שם סק"ד דאע"ג דסתם כלי ישראל אינו ב"י מ"מ צריך לשאול אותו כשהוא לפנינו עיי"ש עוד בדבריו אות כ' שכתב דהיכא דאפשר לברר בקל אפי' איכא ס"ס צריך לברר עיי"ש ועי' בשו"ת שואל ומשיב שתיתאה סי' מ"ח:

שעו אע"פ שיש לברר האיסור. עי' בשער המלך פרק ז' מהלכ' אישות הלכה י"ב (בד"ה ואולם עדיין) שעמד על המחקר דאפשר י"ל דלא אמרינן דכשיש ס"ס א"צ לברר אלא במקום דלעולם נשאר הדבר כך בס"ס ואם לא יברר הדבר נשאר הדבר לעולם בס"ס משא"כ בדבר שעתיד להתברר אח"כ ממילא בזה מסתבר לומר דאם יכולין לברר מקודם לכ"ע צריכין לברר ולא מהני ס"ס עיי"ש וכ"כ בבינת אדם שער הקבוע סי' נ"ד עיי"ש:

שעז שיש לברר האיסור. עפת"ש מ"ש מתשו' נו"ב והחוו"ד דדוקא היכא דאפשר לברר כל השני ספיקות אבל אם גם לאחר הבירור א"א לברר רק ספק א' וישאר עוד ספק א' שא"א לברר א"צ לברר גם הספק הזה ועי' בישועות יעקב חיו"ד ריש סי' א' בפיה"א סק"ג ובאו"ח סי' ח' סק"ה שכתב ג"כ הכי עיי"ש ועי' בס' מנחת שי על הנהגות הנשאל באו"ה סדר ב' אות י"ז במוסגר מ"ש ע"ד הישועות יעקב בזה ועי' בשו"ת טוטו"ד קמא סי' קי"ז מ"ש בענין זה והעלה דגם אם רק ספק א' עומד להתברר יש להחמיר עיי"ש באריכות ועי' מזה בשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק א' סי' כ' באריכות: (שעח) לברר האיסור עי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סוף סי' כ"ז שהעלה דהא דאמרינן דכשיש ס"ס א"צ לברר הוא רק היכא שהב' ספיקות הם שקולים לגמרי אבל כשאין הב' ספיקות שקולים לגמרי כ"כ דשכיח ומצוי קצת לאיסור אע"פ שלענין ס"ס חשבינן לי' לספק השקול ומתירין מ"מ בשאפשר לברר צריכין לברר עיי"ש:

שעט ויש להחמיר. עי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל ל"ו פרט י"ח אות ס"א שעמד על המחקר היכא דאיכא תרתי למעליותא דהיינו ב' רובות או רובא וס"ס או רובא וחזקה ואפשר לברר בקל אם החמירו ג"כ שלא לסמוך וצריך בירור היכא דאפשר או דכולי האי לא החמירו ועיי"ש במה שהאריך בזה והביא ראי' דהיכא שיש תרתי למעליותא ס"ס ורובא וליכא דבר המתנגד א"צ בירור ובזה התפלא על הש"ך ז"ל כאן שהביא ראי' מדבר הסה"ת והסמ"ג שכ' גבי רואה דם. מחמת תשמיש דמותר בלא בדיקת שפופרת מטעם ס"ס ומה ראי' הוא דהא י"ל דשאני רואה דם מ"ת דאיכא ס"ס ורובא דרוב נשים אין רואים דם מחמת תשמיש משא"כ בעלמא היכא שיש ס"ס לבד או רוב לבד י"ל דכ"ע מודים דצריך לברר אפי' כשיש טירחא וסיים בצ"ע עיי"ש:

שפ להחמיר היכא דאפשר. עי' נחלת צבי ופת"ש מ"ש דוקא אם יש לברר ב' הצדדים אבל אם א"א לברר ב' הצדדים רק צד א' אם הוא אסור בודאי אבל צד הב' אם הוא מותר בודאי א"א לברר אז א"צ לברר כלל וכו' ותמהני שלא הביא דברי התוה"ש ס"ק מ"ה שכתב כן להדיא וכתב דאין להקשות אהא דמתירין בנתבשל בסתם כלים של עכו"ם ולא מצריכין לברר משום דא"צ לברר אלא היכא שיתברר בודאי משא"כ בזה דא"א למיקם עלה דמלתא דאף אם יתברר ע"י טעימה שאינו מרגיש שום שינוי טעם בהמאכל שמבשלין בה עכשיו עדיין הדבר בספק שמא בישל העכו"ם בקדירה זו אותו המין שמבשל בה הישראל עכשיו ומין במינו א"א למיקם עלה ע"י טעימה והוי כמו היכא דלא אפשר לברר כלל עיי"ש:

שפא היכא דאפשר. עי' ביד יהודה אות ס"ג ובספרו על הלכ' שחיטה בהשמטות להלכ' תערובות בדיני ס"ס אות הנ"ל מה שהאריך בזה ועיי"ש בריש הלכ' שחיטה שמבואר מדבריו דבע"כ לא אמרינן שצריך לברר במקום שאפשר לברר אא"כ הוא באופן שאם נמצא שיש בדבר הזה זו הריעותא שאנו דנין עלי' נאסור אותו אף בדיעבד אז שפיר אמרינן שצריך לבדוק כדי שיאכל המאכל בהיתר בודאי אבל בדבר שאינו אוסר בדיעבד רק לכתחלה ואף אם נמצא לאחר הבירור שיש בדבר זה אותו הריעותא לא נאסר אותו בדיעבד א"צ לבדוק כלל עיי"ש:

אות לו:

שפב ע"כ אין לנו עכשיו לבדות שום ס"ס וכו'. כתב בכו"פ בבית הספק וז"ל הנה הרב נעל בפנינו שערי ס"ס ונפל ס"ס בבירא ולא ראיתי לרבותינו שמשכו ידם לדון דיני ס"ס לכן האמת כי הש"ך הוציא דין זה מהמרדכי והמרדכי גרר אחר דעת הרשב"א והר"ן דספק תורה הוא מה"ת להחמיר ע"כ שפיר דבריו ברור מללו אשר מי יאמר זך לקחו לדין בדין ס"ס להקל בשל תורה אבל לפי מה שהעליתי לעיל דעיקר כהרמב"ם דספק דאורייתא אין אסור רק מדרבנן א"כ כל הענין הס"ס להתיר של דרבנן ובזה אין מחמירין כולי האי וסמכינן על דעתינו דעת של תורה ובלבד שיהא הכוונה לשם שמים עכ"ד ועי' בפר"ח אות י"ח שהביא מדברי המהרי"ט שהמרדכי לא בא לנעול לפנינו מלדון בדיני ס"ס כלל ולדחות הכללים המסורים בידינו מאבותינו דס"ס בדאורייתא לקולא ובדרבנן סגי גם בספק אחד אלא שבא להעיר לב המעיינים שידעו שלא כל הדברים שוים ובמקצת מקומות החמירו בהם וצריכין לדקדק בכיוצא בהם דכל שאינו דומה ממש וכו' משום דבנקל יכול האדם לטעות בענין הספיקות וכו' ולפיכך יזהר כל מורה הוראה בהני מילי דספיקא כי היכא דלא ליגע באיסור דאורייתא וכו' עכ"ד ועי' בס' בית יצחק (מהגאון בעל תשו' ב"ע ז"ל) שער הספיקות סוף סי' כ"א שסיים דהכל לפי הענין ולפי שעת הדחק עיי"ש:

שפג שום ס"ס. עי' בנקה"כ לעיל סי' ס"ט בהט"ז ס"ק כ"ד שכתב דגר אין לבדות ספק דרבנן להקל דאשכחן טובא ספיקא דרבנן להחמיר עיי"ש לדרכו וכ"כ בבל"י סוף קונטרס הספיקות שכ' וז"ל ונראה לי דה"ה בספיקות דרבנן דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון וכו' בדבר קל יוכל אדם לטעות ענין הספיקות לכן צריך עיון עכ"ל (ותמהני שכתב בלשון ונ"ל ולא זכר שהש"ך בעצמו כתב כן בנקה"כ שם) ועי' בס' בית יצחק שם שסיים גם בזה שהכל הוא לפי הענין ולפי שעת הדחק עיי"ש:

שפד או שיש בלא זה צדדים להתיר. עחוו"ד בבית הספק אות י' שכתב דבמקום שאי אפשר לספק רק מחמת שנמצא ריעותא ויש ספק אם הוא ריעותא לכ"ע יש לדון דין ס"ס דבספק בריעותא גם הש"ך מתיר דמותר להורות עיי"ש:

שפה להתיר. עפת"ש מ"ש לענין אם רשאי לעשות ס"ס בידים ועי' בשו"ת תפארת צבי חיו"ד סוף סי' ס"ה שעמד בדין זה אי רשאי לעשות ס"ס בידים והביא מדברי הרא"ם בהלכות מגילה והפר"ח שנחלקו בזה וכתב דפלוגתתן הוא אם שרי לקנות לכתחלה דבר שהתירו הוא משום ס"ס כשיש אחר לקנות אבל מי שנתערב לו דבר שהתירו הוא משום ס"ס לכ"ע מותר לאכלו עיי"ש ועי' בס' חקת הפסח סי' תס"ז סק"ד וערפע"ג או"ח בסיף הנהגות הנשאל באו"ה בכללים אות כ"ב שכ' שדין זה אם מותר לעשות ס"ס בדאורייתא או ספק א' בדרבנן לכתחלה הוא מחלוקת הפוסקים ולא הכריעו לדינא כלל ועיי"ש בגנזי יוסף ס"ק י"ח שהעיר בזה מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש לחלק בזה לדינא ועי' בפר"ח בדיני ס"ס אות ד' שהביא דברי הרא"ם בביאורו לסמ"ג דכי אמרינן ספיקא דרבנן לקולא או ס"ס בדאורייתא לקולא ה"מ בדיעבד אבל לכתחלה בין חד ספק בדרבנן ובין ס"ס בדאורייתא הוי לחומרא והוא ז"ל השיג עליו דהא בכל דוכתא מקילינן בין בחד ספק בדרבנן ובין בדאורייתא בס"ס אף לכתחלה עיי"ש אמנם יעוין בבית מאיר להלן סי' קכ"ב שהשיג על הפר"ח בזה דלא מצינו בשום מקום בש"ס דס"ס או ספק דרבנן דשרי לכתחלה אלא במקום הדחק דחשיב כדיעבד עיי"ש ועי' בס' ערך שי לעיל ריש סי' ט"ז ועי' בשו"ת מלחמות ארי' (הנדפס אצל תוספות משאנץ על עדיות) מדף ז' ולהלן מ"ש בענין זה והעתיק תשובות מאיזה גאוני זמנו שהאריכו בענין זה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' מזה בשו"ת קול אלי' חיו"ד סי' כ"א ובשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' קי"ג ועי' בתורת השלמים במחודשים אות ג' ד' וה' ובביאורו ס"ק ג' ד' ה' שכ' דהיכא שיש עוד צדדים להקל רשאי לעשות ס"ס בידים כגון בהא דמתירין לעיל סי' נ"ז למכור לעכו"ם ספק טריפה דפלוגתא דרבוותא מטעם ס"ס ספק דאם הלכה כהמ"ד שאין זה טריפה ואת"ל שהוא טריפה שמא לא יחזור וימכרנה לישראל ובכל זה כתב שם הש"ך ס"ק נ"א דגם בזה אין רשאי לעשות ס"ס בידים רק באופן שמבואר שם שיש בלא"ה עוד צדדים להתיר וגם האוסרין לא הזכירו בדבריהם שאסור למכרן משא"כ היכא דליכא בלא"ה צדדים להקל או שהאוסרין הזכירו בפירוש בדבריהם שאסור למכרם אין להקל ובכל זה גם ביש צדדים בלא"ה כנזכר אין להקל אלא בספיקא דפלוגתא דרבוותא וכאמור שהוא ספק גדול שיש לנו לתלות באילן גדול כמאן דמתיר לכן מתירין למכור לעכו"ם אף שעושין ס"ס בידים משא"כ בספיקא דגוף המעשה באיסור דאורייתא דאסור לכ"ע אין להתיר

למכור לעכו"ם ולעשות ס"ס בידים דהוי כמבטל איסור לכתחלה ומטעם זה יש להחמיר גם באיסור דרבנן לאסור למכור לעכו"ם לכתחלה כיון שאסור לעשות גם ספק דרבנן בידים לכתחלה עיי"ש ועי' בראש פ"ק דבכורות שכתב וז"ל ואע"ג דלגבי הפרשת טלה אחר הו"ל תרי ספיקות וכו' אפ"ה כיון שאפשר לתקינו בתקנתא דהפרשת טלה אחר ולא קא מפסיד מידי שהרי הוא חולין והוא לעצמו אין לו לסמוך אהיתרא דתרי ספיקא וכו' עכ"ל ומבואר מדבריו דכל שאפשר לתקוני שלא יצטרך להיתרא דס"ס מתקנין ולא מקילין בי' משום ס"ס ועי' מזה בס' שמחת יהודה הספרדי סו' ט"ו ועי' במשנה למלך ריש פרק ד' מהלכ' בכורות שהוכיח דגם ספק א' בדרבנן אסור לעשות לכתחלה בידים ולסמוך על שיהי' ספיקא דרבנן לקולא ועי' בס' בן אברהם סי' כ"ט מ"ש בזה באריכות:

שפו וגם זה. עפת"ש מ"ש לענין ב' ספיקות דסתרי אהדדי ועי' בתורת השלמים ס"ק י"ד שהקשה דאמאי מתירין ס"ס דשני תערובות דהרי הב' ספיקות סותרין אהדדי דאכל חד וחד אמרינן שאין זה האיסור רק האחר הוא וכולן מותרין ועיי"ש במ"ש בזה ועי' בס' שערי תורה חלק ב' כלל ל"ט פרט ג' אות י"ב מ"ש לתרץ בזה אמנם יעוין בשו"ת הגרעק"א ז"ל קמא סי' מ"ט שכתב לחלק בזה בפשיטות דהיכא דהב' ספיקות סותרין זה את זה בפירוש כגון בטומטם שיש לו ב' נשים ומת דמתחלה תלינן דזכר הוא ואחר כך תלינן דנקיבה היא משא"כ בתערובות חתיכה נהי שאמרנו דחתיכה זו של היתר מ"מ לא אמרינן להדיא בפירוש דחתיכה השני' הוא של איסור אף דממילא כן הוא מ"מ לא מקרי ס"ס דסתרי אהדדי עיי"ש לדרכו ועי' בדעת תורה סי' ל"א סק"ח מ"ש בזה והביא מכמה מקומות עיי"ש ועי' בצל"ח פסחים דף ט' ע"ב ובשו"ת נו"ב תנייא חיו"ד סימן ק"ב ובשו"ת מהרי"ט חיו"ד סימן ב' ועי' בתורת השלמים שם במחודשים אות י"א וי"ב ובביאורו ס"ק י"ג שכתב היכא דאיכא שני ספיקות להקל וא' סותר את חבירו הולכין בשניהם להחמיר ויש מי שאומר דה"ה בב' גופין נמי אמרינן הכי הדמיון טומטם שיש לו שתי נשים ומת הנשים חולצות ולא מתייבמות דשמא ימצא סריס ואם נשאת אחת מהן לשוק קודם שתתייבם צרתה לא אמרינן דניזל הכא לקולא והכא לקולא מטעם ס"ס דמתחלה ני אומר שמא נקיבה היא ואת"ל זכר שמא סריס הוא ושפיר תנשא לשוק והשני' תתייבם ג"כ מטעם ס"ס ספק נקיבה ואת"ל זכר שמא לא נמצא סריס ואזלינן בתרווייהו להחמיר כיון דסתרין אהדדי אפי' בשני גופין עכ"ל ועי' מזה בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד סי' ע"ד אות י"ד וסי' נ"ב אות א' מ"ש בזה והעלה דדוקא היכא דאיכא הסתירה לפנינו או שהוא שכיח לבא לפנינו אבל היכא דליתא הסתירה לפנינו ולא שכיח שיבאו ב' ספיקות הסותרים לפנינו לא מקרי ס"ס

דסתרי אהדדי דאל"כ בטלו כל דיני ס"ס עיי"ש ועי' בשו"ת בנין ציון חלק א' סימן ס' ובספר בן אברהם סימן כ"ח מ"ש בזה באריכות: ועיין בשו"ת נו"ב קמא חיו"ד סי' ס"ב שכתב דהיכא דאיכא ג' ספיקות י"ל דגם אם ב' ספיקות מהג' סתרי אהדדי יש להקל עיי"ש לדרכו:

ועיין בשערי תורה שם שסיים וגם יצא לנו דבר חדש מתוך דברינו דמן התורה אמרינן דמהני ס"ס אפי' אם הב' ספיקות סתרי אהדדי ורק חומרא מדרבנן הוא וסיים בצ"ע עיי"ש:

ועיין בפר"ח בדיני ס"ס אות ג' שכתב דאף דקיי"ל דהיכא דאיכא ס"ס דסתרי אהדדי אזלינן בתרוייהו לחומרא דלא מקרי ס"ס מ"מ במידי דרבנן דקיי"ל בכ"מ דספיקא דרבנן לקולא יש להקל גם בס"ס דסתרי אהדדי אם אינם באדם אחר רק בתרי גברא וה"מ היכא דלא מנכרא מלתא כגון ספק יממא ספק ליליא אבל במידי דאיתא קמן אם נפסק להקל בתרתי ס' דסתרי אהדדי מיחזי מלתא דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולא שרינן עיי"ש אמנם יעוין בשפ"ד בדיני ס"ס לעיל אית י' (בד"ה והוי יודע) שרצה מתחלה לומר כן דמדרבנן גם ס"ס דסתרי אהדדי מהני ואח"כ מדחה זה מדברי הד"מ באו"ת סי' תל"ט אות ב' דמשמע מדבריו דגם מדרבנן אם הב' ספיקות כל א' סותר חבירו אינו ס"ס עיי"ש ובמחודשים אות א':

ועיי"ש עוד בשפ"ד שהביא מספרו גוו"ר שנסתפק בכ"מ דקיי"ל דס"ס דסתרי אהדדי לא מהני אם דוקא כשהב' ספיקות סותרין זה את זה או אף כשהספק א' סותר וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' היד החזקה (מהרב מהרי"ל קאלישער ז"ל מליסא) סי' י' סעי' ד' וה' שהוכיח דגם אם רק ספק א' סותר לספק הב' לא הוי ס"ס אך כתב דכל זה הוא אם הב' ספיקות הם אצל אדם א' וסותרין אהדדי בספק א' כגון בהא שמבואר בטור או"ח סי' תל"ט היכא שיש ב' בתים בדוקים והכניס חמץ לא' מהן בלא ביטל שיט בכל א' מהבתים ס"ס שמא לא נכנס ושמא נאכל החמץ ושני הבתים של שני בני אדם אזי אם נשאלין בב"א בודאי אינו ס"ס כיון דסותרין זה את זה בספק א' ואף דבספק הב' שמא נאכל החמץ אינו סותר אפ"ה לא נחשב לס"ס אכן אם נשאלין בזה אחר זה הוא תלוי בפלוגתת הפוסקים להלן סי' קי"א ולדעת הב"י שם שפיר מהני ס"ס גם בכה"ג כמו בב' שבילין אבל לדעת הד"מ שחולק על הב"י שם לא מהני ס"ס והעיקר נראה לדינא כדעת הב"י להקל בס"ס בב' בני אדם כשבאו בזה אחר זה אף בדאורייתא ועיי"ש בסעי' שאח"ז וכתב שיש נ"מ בזה לדינא כגון באחד שקנה חתיכה בשר בחנות א' והי' שם שתי חנויות ובאחת מהן הי' ספק טריפה ולא נודע לו אם קנה מהחנות הכשירה או מספק

טריפה דבזה יש ס"ס ספק מן הכשרה ואת"ל מספק טריפה שמא אינה טריפה דזה הוי שפיר ס"ס מגוף א' והשתא אם יש שני בני אדם שקנו בשר מהב' חנויות הנזכרים א' קנה בחנות זו וא' קנה בחנות השני' ולא נודע איזה מהחנות הכשירה ואיזה מחנות הספק טריפה והשתא בבאו לשאול זה אחר זה לדעת הב"י הוי כמו ב' שבילין דשניהם כשרים ולדעת הד"מ כיון שאין אנו יכולין להתיר שניהם לא מקרי ס"ס וסיים באות ז' דאף דלדינא נראה עיקר כהב"י מ"מ צ"ע להקל נגד הד"מ עיי"ש באריכות:

סעיף י:

שפז שנמצאת בין ריאות כשרות. עי' במקור הדין בתשובת הרא"ש כלל כ' סי' י"ז ומבואר השאלה יותר באריכות דר"ל דעי"ז נולד ספק בכל הכבשים מחמת ב' חששות א' שמא לא הרגיש הבודק באותה סירכא והכשירה שלא כדין ונמצאת טריפה מעורבת עם הכשירות. ב' דאף אם הבודק הרגיש בה והטריף הכבש שמא אח"כ בשגגת הקצבים נתערבה הטריפה בין הכשירות אמנם הי' עוד מקום לתלות דלא נתערבו הכבשים כלל רק ריאה טריפה הוא שנתערבה בין הכשירות אבל בין הכבשים ליכא ריעותא כלל עכ"ד:

שפח ואמר הבודק וכו'. עיי"ש בתשו' הרא"ש שמבואר בלשון השאלה שגם להקצבים שאלו ואמרו שמעולם לא נתערבו הכבשים הכשרים עם הטריפה. והנה השו' הקצבים יש לפרשו בב' דרכים האחד שאמרו הקצבים ח"ו לא יצאה זו מתחת ידינו לערב טריפה בין הכשרות אלא הבודק שגג ונתנה לנו בחזקת כשרה. אמנם יש לפרש דבריהם להקל דר"ל שלא שגגו לא הם ולא הבודק אלא שבשגגה נתערבה ריאה טריפה בין הכשירות עכ"ד:

שפט שהי' יודע וכו' ובשגגה נתערבה וכו'. עיי"ש בתשו' הרא"ש שכתב דר"ל דאע"פ שיש תרי צדדים לתלות להחמיר דשמא נתערבה בשגגת הבודק ושמא בשגגת הקצבים כנ"ל מ"מ כיון שיש צד הג' לתלות דרק הריאה טריפה לבד היא שנתערבה וליכא ריעותא בין הכבשים תלינן לקולא דמוקמינן הבהמות בחזקת כשרות ומעמידין הבודק בחזקת צדיק שלא יצאה תקלה מתחת ידו ומוקמינן הקצבים בחזקת כשרות עיי"ש ועי' בס' עורה שחר אות צ' ערך צדיק סי' י"א שכתב דבע"כ מ"ש הרא"ש שמעמידים הבודק בחזקת צדיק שלא יצתה תקלה מתח"י אין זה ענין למ"ש בש"ס חולין דף ה' שאין הקב"ה מביא תקלה וכו' דמ"ש שמעמידים אותו בחזקת צדיק אינו ר"ל חזקת צדיק גמור רק כמו חזקת חבר שאינו מוציא מתח"י דבר שאינו מתוקן עיי"ש לדרכו:

שצ הכבשים מותרים. עיי"ש עוד בתשו' הרא"ש שמבואר מדבריו דלולא נאמנות השו"ב והקצבים הי' כל הכבשים אסורים מטעם חהר"ל עיי"ש ועי' ביד יהודה בסוף סי' זה

שמדקדק על זה דלפי מ"ש המחבר לעיל סי' ק"א דכבש שלם לא הוי חהר"ל לכאורה לא הי' לו להעתיק לשון הרא"ש במ"ש ולא הי' בכבשים ערבוביא דהא לדידי' אפי' היה ערבוביא כשר דבטל ברוב אלא דהמחבר העתיק לשון הרא"ש בזה דיש נ"מ למקום אחר היכא דהוא חהר"ל עיי"ש:

שצא מותרים. עי' בס' רות חיים (להרב מהר"ח פאלאגו ז"ל) אות ב' בעובדא שהיה לפניו ששחטו השוחטים במקולין נ"ה בהמות כשרות והמנהג הוא דכשיוציא כשרה חותך מעט בשר מן הצואר וגם הראש ולקח המוכר הראשים הכשרות וגם הזנבות כולן הוא במנין נ"ה וכשבאו ליקח הבשר מן המקולין להביאן לחנויות למכור הבשר אחרי שהביאו ל"ה בהמות ונשארו במקולין במקום שנשחטו כ' בהמות כשירות ומצאו אחת יתירה כ"א בהמות כי בודאי האחת הוא מן הטריפות וטעה הסופר הכותב תיבת כשר וכתב כשר ע"ג בהמה אחת טריפה ונשאל מה לעשות כי מאחר שבמקולין הוא מקום קבוע וכו' ופסק שיבדקו בכ"א בהמות שנשארו במקולין עתה כשנתודע הטריפות אם הם שחיטות כשרות שיש להם סימן מובהק שהם שחיטות כשרות וכן עשו ובדקו הדק היטב ונמצאו כל הכ"א בהמות הללו שחיטות כשרות ועכשיו ממילא נשאר התערובות טריפה בין הל"ה בהמות שהביאו מתחלה ואותן כבר נמכרו קודם שנודע התערובות להבעלי בתים והרי קיי"ל כל מה שלקחו מהמקילין קודם שנמצאת הטריפה שלא נפל הספק בקבוע וכו' כיון שהרוב כשר מותר אבל מכאן ואילך אסור וכ' ע"כ בנ"ד כיון שבעת שנולד הספק כבר נמכר כל הבשר של הל"ה בהמות ומה שנשארו הכ"א בהמות נתברר היטב שלא יש בתוכן תערובות מהטריפה ע"כ הכל כשר וכו' עיי"ש:

סימן קיא

סעיף א:

א שתי קרירות וכו'. עבאה"ט של מהרי"ט שהביא מהבה"י דה"ה אם היה ב' קדירות אחת של היתר ואחת של אישור ולפניהם ב' כפות א' של איסור ב"י וא' של היתר ג"כ דינא הכי דבלוע ב"י הוא כמו גוף האיסור לכל דינו בזה עכ"ד ולפמש"ל (סק"ד) מהכנה"ג דה"ה בשיעורא דרבנן אמרינן שאני אומר צריך המורה לידע דאם נבלע בא' מהכפות חצי שיעור מאיסור דאורייתא והוא ב"י אם אמרינן שאני אומר יש לעיין דלפמ"ש בשפ"ד לעיל סי' צ"ח ס"ק כ"ג דגם טעם הבא מחצי שיעור הוי כבא משיעור שלם והוי דאורייתא ממילא דגם בזה אף שבלע הכף רק חצי שיעור חלב לא אמרינן שאני אומר אמנם לדברי הכנפ"י והחוו"ד שהבאתי שם (ס"ק ל"ב) דס"ל דטעם הבא מחצי שיעור לא הוי טעכ"ע

מה"ת ממילא דגם בזה אין להחמיר ועי' במקומות שציינתי שם ומשם תדרשנו אמנם הנה בטעם הנבלע בכף בלא"ה י"ל דלא הוי רק מדרבנן דנ"ט בר נ"ט דאיסורא כ' בפרמ"ג בפתיחה להלכ' בב"ח (בד"ה טעם כעיקר) דאפשר דלא הוי רק מדרבנן אמנם בשפ"ד לעיל סי' צ"ד ס"ק כ"ב כ' דלמעשה יש להחמיר גם בזה ועי' בדבריו במ"ז בסי' צ"ה סק"א שכ' דמתשו' הרשב"א סי' תק"א משמע קצת דהוי ד"ת עיי"ש ועי' בדבריו עוד בגוו"ר כלל ס"ה ובפרמ"ג או"ח סי' תנ"ב בא"א סוף ס"ק י"א וצ"ע: (ב) אחת של היתר ואחת של איסור. הג' דינים אלו שכתב המחבר בסעי' זה הוא ע"ד זו ואצ"ל זו שדין הא' בב' חתיכות וב' קדירות הוא חמור מכולן שהרי בודאי נפל איסור אלא שאינו יודע להיכן נפל ועוד שבהיתר בודאי נפל חתיכה אחת אלא שאינו יודע איזה הוא ודין הב' בקדירה א' וב' חתיכות הוא קיל ממנו בחד דרגא דאע"ג דאיכא ודאי נפילה מ"מ ליכא בודאי נפילת איסור ודין הג' בחתיכה א' וב' קדירות הוא קיל מכולן דלא איתרע חזקת היתר כלל דליכא ודאי דנפל איזה דבר לקדירה של היתר. מ"ז סק"א לדעת הט"ז אבל דעת הש"ך סק"ו היא שדין האמצעי קיל מדין הג' וכן הוא דעת הפר"ח סק"ד עיי"ש:

ג ואחת של איסור. עי' בס' בית יצחק (מהגאון בעל השו' ב"ע ז"ל) בשער הקבוע סי' ז' (בד"ה אך) שעמד על המחקר באם הי' ט' חתיכות איסור דרבנן במקום א' וחתיכה א' של היתר באופן שהעשרה חתיכות הי' קבועים במקומם ונפלה א' מהחתיכות לקדירה של היתר דלכאורה כיון דקיי"ל דקביע כמחצה על מחצה דמי א"כ הוי דמי כאלו הי' החתיכות מחצה על מחצה דקיי"ל דבאיסור דרבנן אמרינן שאני אומר וכו' או דלמא כיון דדין קבוע חידוש הוא לא הקילו בו חכמים כ"כ לומר שאני אומר גם אם באמת האיסור הוא יותר מן ההיתר ולהתיר מטעם ספיקא דרבנן ועיי"ש במ"ש בזה לדינא: (ד) אם החתיכה היא מאיסור דרבנן. עי' בכנה"ג בהגהות הטור אות ד' דה"ה באיסור דאורייתא ושיעורא דרבנן ג"כ אמרינן שאני אומר ועיי"ש עוד באות ז' ובע"כ דר"ל בנתערב בלח בלח באופן דהוי חצי שיעור בתערובות אבל אם נתערבה חתיכה בעינה בין שאר חתיכות אע"פ שאין רק חצי שיעור גם להרמב"ם הוי איסור תורה וכמ"ש במנחת כהן חלק א' פרק ד' אמנם לדינא הדבר צריך תלמוד כי בפרמ"ג בשער התערובות פרק ב' (בד"ה אמנם) פסק לדינא דאפי' ע"י תערובות אסור חצי שיעור מה"ת ואפי' במין במינו עיי"ש וצ"ע:

ה החתיכה היא מאיסור דרבנן. ומשמע דכל שהאיסור הוא מדרבנן תולין להקל בין במינו ובין באינו מינו בין בלח ובין ביבש. תפארת למשה בסעי' שאח"ז (וע"ל סק"י):

ו היא מאיסור דרבנן. כתב בשפ"ד סוף סק"ג ודע דאם הי' ב' קדירות מלאות חלב א' היתר וא' איסור ונפל בשר צונן לקדירה א' ושהה מעל"ע וסלקוהו ואינו יודע באיזה הי' אם בחלב של היתר או של איסור מותר החלב דכבוש מדרבנן ותולין דבחלב של איסור הי' ומ"מ אסיר להרתיח החלב אח"כ ורק לאכול החלב צונן הוא דמשתרי דאם ירתיחנה נעשה איסור תורה ובאיסור תורה לא אמרינן שאני אומר דמה בכך שהי' מתחלה דרבנן עכ"ד: (ז) מאיסור דרבנן. עבאה"ט ופת"ש מ"ש מהש"ך דהיכא דאתחזק איסורא אסור ומ"ש הפת"ש מהשער המלך ועי' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' צ"א בעובדא שלקחה אשה בשר שחוטה ומלתה כדינא וחתיכה א' לא מלחה אלא מעט ולא שהה שיעור מליחה שהיתה צריכה לשפחתה ובהיסח הדעת נתנה הבשר שסברה שנמלח כדינא לקדירה כשרה והאידך לקדירה טריפה ולאחר שהשפחה אכלה הבשר מהקדירה טריפה שלה הובא הקדירה עם הבשר שבישלו לצורך הבעה"ב על השלחן וכאשר ראתה הבעלת הבית הבשר נפל ספק אצלה וכנראה בעיניה שטעתה והחליפה בהבשר של השפחה הנ"ל ושפחתה העכו"ם אמרה שיש לה טב"ע שזה הוא הבשר שנמלח כהוגן ועיי"ש במה שהאריך בזה ומצדד לכל צד ולדינא העלה דכאן לכ"ע מקרי אתחזק איסורא דהרי גם הבשר שנמלח מ"מ קודם מליחה דעט דאתחזק בי' דם ועכשיו איקבע חד דלא נמלח א"כ על כל חתיכה שאנו מסופקים אם נמלח אוקי אחזקתו והוי אתחזק איסורא וממילא דלפי הסכמת האחרונים השעה"מ והחוו"ד דספיקא דרבנן באתחזק איסורא להחמיר גם כאן הוא אסיר וכו' וא"כ לא מהני מה שנאכל א' דמ"מ הוי ספיקא דרבנן דאתחזק איסורא וכו' ועוד דאפי' נימא ספיקא דרבנן להקל אפי' באתחזק איסורא היינו אם אין כאן תרתי דסתרי אבל אם יש כאן תרתי דסתרי וצריכין אנו לדין על השני כבר כתב השעה"מ והחוו"ד דאסיר א"כ גם בנ"ד נהי דהכא עדיף דנאכל א' קודם שנודע הספק מ"מ הא יש לנו לדון על הכלים ואע"ג דהכלי הי' טריפה מ"מ הא סתם כלי אינו ב"י ועכשיו נעשית ב"י והחוו"ד כתב דאפי' אם מאיסור דרבנן ונעשה דאורייתא מקרי דבר שצריכין לדון עליו וא"כ ה"נ באינו ב"י לבן יומו איכא למימר דמקרי דבר שצריכין לדון עלי' ועל אמירת השפחה שיש לה טב"ע אין לסמוך כלל דאפי' בע"ה חששו חז"ל שלא לסמוך על טב"ע דאומר בדדמי וכו' עיי"ש באריכות:

ח כגון. עבאה"ט מ"ש וה"ה גבינה של עכו"ם ועי' מזה להלן סי' קט"ו סעי' ב' ובדברינו שם אי"ה:

ט שומנו של גיד. עי' בס' עין המים ולהרב מו"ה רפאל יעקב מנשה ז"ל) בחידושיו לסי' זה אות ב' שכתב דבע"כ ר"ל דהב' חתיכות הי' של שומן א' היתר וא' איסור ונפל שומנו

של גיד לקדירה א' ע"כ שפיר תולין כיון דאי אפשר להתברר ע"י טעימה דשומן הגיד ושומן היתר שתיהן שוות בטעמן אבל אם הי' בהב' קדירות בשר בא' בשר כשר ובהב' בשר טריפה ונפל שומן של גיד בא' מהקדירות אין תולין להקל כלל דהא אפשר להתברר ע"י טעימה ואין זה ספק כלל לתלות ולהקל אף בדרבנן עיי"ש (ועי' בדברינו לעיל סי' צ"ח ס"ק י"ז):

י ונפלו אלו לתוך אלו. ר"ל אפי' הי' החתיכות יבשים והתבשיל שבקדירות לחות וניכרים החתיכות בתוך הקדירות רק שא"א להכיר כעת איזה הוא של איסור ואיזה הוא של היתר אפ"ה הקדירה עם החתיכה מותרין. יד יהודה בפיה"א סק"ד ובפיה"ק סק"א עיי"ש (וע"ל ס"ק ה'):

יא מותרים. עש"ך ס"ק י"ט ופר"ח ס"ק י"ח דבזה אין חילוק בין אם שני הקדירות הם של אדם א' או של שני בני אדם וכן בשני בני אדם אין חילוק בזה בין אם באו בבא"א לשאול או בזה אחר זה עיי"ש (וע"ל ס"ק נ"ד): (יב) אינה רבה. עבאה"ט מ"ש מהנמ"י דבאיסורי משהו לא אמרינן שאני אומר ושהפר"ח חולק ועי' בפרי תואר סק"א שהשיב ע"ד הפר"ח ומדחה ראיותיו והעלה דהעיקר כדברי הנ"י דבאיסור משהו אין אומרים שאני אומר וכו' עיי"ש ועי' בכו"פ סק"א מ"ש בזה וכתב דאם באנו לדייק מה איסורי משהו יש באיסורי דרבנן כמעט לא תמצא רק בחמץ נוקשה שהוא מדרבנן ומ"מ יש הרבה פוסקים דס"ל דאסור במשהו וכן בטבל דרבנן בעיסה שלא ניטלה ממנה חלתה בזמה"ז ובאלו בלא"ה יש להחמיר דטבל וחמץ הו"ל דשיל"מ ובדשיל"מ אפשר דלא אמרינן תולין והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ג מ"ש ע"ד הכו"פ בזה עיי"ש ועי' בהנהגות הנשאל באו"ה (להפרמ"ג) סדר א' אות י"ב ועיי"ש עוד בשפ"ד בסק"א שהוכיח ג"כ דבדשיל"מ לא אמרינן תולין כיון דלא אמרינן בדשיל"מ ספיקא דרבנן לקולא עיי"ש אמנם בסק"ב הניח זה בצ"ע עיי"ש ועי' בס' תוספות ירושלים שהביא מדברי התוספתא פרק ו' דתרומות שמבואר כן דבדשיל"מ לא אמרינן תולין עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א סק"ב לדינא עיי"ש ועי' בשו"ת דברי יעקב סי' ס"ז מה שפלפל בענין זה והביא מכמה מקומות ועיי"ש במ"ש בזה לדינא ועי' בס' דרכי הוראה חלק ב' פרק כ"ט מ"ש בזה ועיי"ש בסוף הפרק שנסתפק אם הי' איסור משהו ונטל"פ יחד אי אמרינן בי' שאני אומר שהרי המ"א כתב בסי' תמ"ז דריחא ונטל"פ ומשהו מקילין ובע"כ דלא מחמרינן רק תרי חומרות ולא תלתא ואפשר דגם בזה שייך לומר סברה זו דשלא לומר שאני אומר בדשיל"מ הוי חומרא שלישית והדעת מכרעת שלא להחמיר יותר מדאי עיי"ש: (יג) על

שלפניה. עבאה"ט של מהרי"ט שכ' מהבה"י שתיבת שלפני"ה הוא ט"ס וצ"ל על האיסור שנפל ור"ל ההיתר שבקדירה אינה רבה על האיסור שנפל לתוך הקדירה עכ"ד:

יד שתי החתיכות. עבאה"ט ופת"ש לענין אם נתערבו החתיכות ועי' פרי תואר סק"ב שהסכים להפר"ת להשיג על הש"ך דאפי' אם נתערבו החתיכות אמרינן תולין עיי"ש ועי' בכו"פ שהביא ג"כ ראי' לדעת הפר"ת בזה עיי"ש ועשפ"ד סק"ד מ"ש בזה ועי' בשו"ת הולדות יצחק סי' כ' מה שהאריך בדברי הש"ך והכו"פ בזה ומתרץ דברי הש"ך על נכון עיי"ש ועי' בס' יד יוסף הלכ' פסח ברביד הזהב סי' תל"ז סק"ד מ"ש ליישב דברי ש"ך בזה ומתרץ קושיות הפר"ח והכו"פ עיי"ש ועי' מזה בספרו דברי יוסף סוף סי' תשס"ט באריכות ועי' בס' תפארת למשה שכ' ג"כ להשיג ע"ד הש"ך בזה עיי"ש ועי' בס' בית יהודה (להרב מהר"י לאנדא ז"ל) מה שהשיב ע"ד התפארת למשה ומתרץ דברי הש"ך בזה ומ"ש הפת"ש שהשער המלך חולק על הש"ך עי' בס' דברי חיים (מהגאון מהר"י אויערבאך ז"ל) חיו"ד סי' י"ט שהשיב על כל דברי השער המלך הנזכר והעלה דהעיקר כדברי הש"ך בזה עיי"ש באריכות ולענין דינא עי' בחוו"ד בביאורים סק"א מה שהרבה ג"כ להשיב ע"ד הפר"ח והכו"פ בזה והעלה דהעיקר כהש"ך דבע"כ מיירי שלא נתערבו החתיכות והיו ניכרים כל א' בפ"ע אבל אם נתערבו מקודם חד בחד לא אמרינן תולין אך כתב דמ"מ נראה דאם נתערבו הב' חתיכות ונפל א' מהב' חתיכות ונתערב בחתיכה אחרת וחתיכה אחת נשארת במקומה דאותה חתיכה הנשארת אסורה והשנים שנתערבו כשרים והטעם לזה דהחתיכה שנתערבה בחתיכה אחרת יש לספק בכל אחת שמא היא הכשירה מהתערובות הראשון ושמא היא הכשירה מהתערובות השני והוי ממש כאלו נתערב תחלה חד בחד ואח"כ ניתוסף עוד חתיכה אחת דמותר כל התערובות דהא ביבש ביבש לא אמרינן חנ"נ וכו' אבל החתיכה הנשארת אין עליה הספק שמא היא השלישית הכשירה ואין עלי' רק הספק הראשון דחד בחד מש"ה אסורה עכ"ד ועי' בדבריו עוד לעיל סי' ק"י בביאורים ס"ק ד' ועי' בחידושי הגרעק"א לעיל סי' צ"ב בש"ך ס"ק ט"ז שהביאו והסכים עמו עיי"ש ועי' בס' מקור מים חיים מ"ש בזה ועי' בשפ"ד לעיל בסי' הקודם בדיני ס"ס אות כ"ד ועיי"ש עוד בשפ"ד לעיל סי' פ"ו סק"י (בד"ה ודע) ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף סק"ג שכתב שדברי הפרמ"ג מסתברים יותר לדינא כיון דסוף כל סוף הספק השתא בין שלשתן שלא ידענו מי האיסור מא' מג' חתיכות אלו ובע"כ ב' מהם מותרין ורק א' אסור ממילא שייך לומר אחרי רבים להטות דלדברי החוו"ד ראוי להיות גם הב' אסורים דהא אין כאן רוב היתר להתבטל בו עיי"ש ועי' מזה בס' משמרת שלום בחידושי דינים לעיל סוף סי' צ"ב אות ג':

ומ"ש הפת"ש מהשער המלך שחולק על הש"ך בדין נפל א' מהם לתוך קדירה של היתר כיון דאיכא חזקת היתר כנגדה דהעמד קדירה בחזקת היתר תלינן לקולא עי' בשו"ת מלבושי יו"ט חלק ב' בדיני חזקות סי' ה' מה שהרבה להשיב ע"ד השעה"מ בזה ועיי"ש במ"ש בזה לדינא:

טו ואין ידוע איזו היא עבאה"ט מ"ש מהש"ך דמיירי שהשני חתיכות היו ניכרות בפ"ע קודם נפילתן וכו' ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ד שכתב דלפמ"ש הש"ך דמיירי כשהחתיכות נוכרים צריכין להבין מ"ש כאן ואין ידוע וכו' הא אפשר לידע מי הנופלת וכתב דצ"ל דמיירי שנאבדה השני' וע"כ א"א תו לידע או י"ל דמיירי דמתחלה היו ניכרים ע"י מקום הנחתן כגון שידע שהאיסור מונח לימין או לשמאל ועכשיו אינו יודע מאיזה צד נפל ועיי"ש במ"ש בזה באורך ולדעתי י"ל בפשיטות עוד דמיירי שהסי' הי' שהכשרה הוא עב מעט או ארוך מעט מהטריפות או להיפך והיכא דנפל א' ונתבשל א"א תו להעריך א' כנגד הב' וא"א תו להכיר וה"פ:

טז אנו תולין. עפר"ח סוף סק"ד שכתב דבדין זה דקדירה א' וב' חתיכות דתלינן להקל דשל היתר נפלה יש להקל גם אם החתיכה הנשארת נפלה ג"כ למקום אחר של היתר ותלינן בתרווייהו לקולא ומיהו מסתברא דמ"מ אין להקל בזה אלא דוקא שכשנפלה לקדירה הב' כבר נאכל הראשונה א"נ בשני בני אדם ובזה אחר זה אבל אי אתנייהו להתערובות בעינא והם של אדם א' א"נ בב' בני אדם ובאין כאחת לשאול שתיהן אסורות עיי"ש והביאו בשפ"ד סק"ה ועי' בחוו"ד בביאורים ס"ק ג' שהביא ג"כ דברי הפר"ח בזה והוכיח מדברי הרמב"ם דבעינן דוקא שכבר נאכל הראשונה קודם שנולד הספק בשתיהן אבל אם קודם שנאכל הראשונה נולד הספק בשתיהן אף שעדין לא שאל ובשעת שאלה כבר נאכל הראשונה מ"מ כיון שנולד ספק על שניהם קודם האכילה ואילו הי' שואל באותו פעם היינו איסרין שניהם אף עכשיו אסור עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ובפיה"ק סק"ד מ"ש ע"ד הפר"ח בזה ולדינא העלה דהחתיכה השני' אוסרת הקדירה שנפלה אח"כ אפי' אם כבר נאכלה הראשונה אפי' בב' בני אדם עיי"ש ועי' בס' אמרי בינה (מהגאון מו"ה מאיר אויערבאך ז"ל) בדיני בב"ח ותערובות סי' כ"ו מ"ש בדברי הפר"ח בזה ומה שפלפל בזה ומצדד ג"כ להחמיר וכ' דמ"מ אם נשאל על הקדירה הראשונה טרם שנפלה כחתיכה השני' י"ל דבכה"ג לא אסרינן בשני בני אדם אח"כ כשנפלה השניה לקדירה ב' כיון שכבר יצא בהיתר והחזקנו הקדירה הראשונה בחזקת היתר הוי שוב כחוכא לחזור ולהורות אח"כ לאסור ולבטל ההוראה הראשונה דהא כל הטעם בשני שבילין כשבאו לשאול בב"א דאסרינן לתרווייהו הוא משום דהוי כחוכא וכו' וזה דוקא כשלא

שאל מקודם על הראשונה אבל אם שאל מקודם על א' ויצאה בהיתר אדרבה הוי כחוכא להוציאה מהיתר הראשון ולאסור שתיהן וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' מזה עוד בדברינו להלן (ס"ק מ"ג):

יז תולין דשל היתר נפלה. עי' חוו"ד בביאורים סק"ג שנסתפק אם הוא אפי' כשהחתיכה עדיין ניכרת או דלמא דאינו מותר רק כשאינו ניכר דאז מותר כל התערובות אבל כשהחתיכה ניכרת ועומדת באיסורה איך שייך לומר דהחתיכה תהי' אסורה ופליטתה וטעמה מותרת והוא תרתי דסתרי וכו' עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג ובפיה"ק ס"ק י"ד שהביאו וכתב שאינו יודע מקום הספק בזה דלא מיבעיא אם השני' נאבדה דאז אע"פ שהיא ניכרת גם החתיכה מותרת דהא תלינן שהוא ההיתר אלא אפי' אם השני' קיימת ואינה ניכרת כעת אם היא האסורה או ההיתרא אפ"ה כל שהראשונה שנפלה לקדירה ג"כ אינה ניכרת אם היא האסורה או דהיתרא אע"פ שהיא ניכרת בין שאר החתיכות שבקדירה שהיא החתיכה שנפלה מ"מ כיון שלא ידעינן מה הוא מותרת גם החתיכה מטעם ספיקא דרבנן לקולא אך כתב דכל זה באיסור דרבנן וכאמור אבל באיסור דאורייתא רק שהשיעור הוא דרבנן אז אע"פ שנאבדה השניה אפ"ה יש להחמיר בזה דהו"ל ספיקא דאורייתא עיי"ש:

יח דשל היתר נפלה. כתב בפר"ח סק"ה וז"ל מסתברא לי שה"ה אם יש לפנינו שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור והי' כאן קדירה אחת של איסור ונפלה א' משתי חתיכות לתוכה ואין ידוע איזה הוא דתלינן לקולא שחתיכת האיסור נפלה לתוכה והחתיכה הנשארת מותרת באכילה וכו' עכ"ל ועי' בפרי תואר סק"ג ובישועות יעקב סק"א וחוו"ד בביאורים סוף סק"א שהביאו וכ' שאין לסמוך ע"ד להקל בזה שדבריו תמוהין דבחד בחד אפי' נפל א' לים לא תלינן לומר שהאיסור נפל ועיי"ש ועשפ"ד סק"ז מ"ש בזה וכ' דבנתערבו החתיכות מקודם בזה שפיר צדקו דברי הפרי תואר במה שהשיג על הפר"ח אבל בלא נתערבו החתיכות כגון שהי' ניכרים קודם רק עכשיו א"א להבחין הנשארה בזה צ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף סק"ג מ"ש בזה והעלה דאם קודם הנפילה הי' החתיכות ניכרין כל א' בפ"ע אך השתא אחר שנפלה אחת לאיסור שוב א"א לידע מי הוא בזה שפיר יתכן דברי הפר"ח דתולין דהאיסור נפל והשניה מותרת מטעם ספיקא דרבנן ובע"כ שכן היתה כוונת הפר"ח עיי"ש ועי' בהתשובה שבסוף הס' משנת דר' עקיבא בחידושיו לסי' זה שהביא פלוגתת הפר"ח והפרי תואר בזה וסיים שדברי הפרי תואר נכונים ואין להקל בזה אך בהא נראה לי דינו אמת בג' חתיכות וא' מהם של איסור ולא נודע איזהו דמדאורייתא בטל ברוב רק דמדרבנן לא נתבטל מטעם חשיבותם

או מחמת דבר אחר ונפל א' מהם לתוך קדירה של איסור בהא אמרינן שהאיסור הלך לו דכיון שנפל לקדירה של איסור א"כ א"צ לדון עליו אלא על השאר והוי כנפל לים דלעיל סי' ק"י וכו' רק דמטעם זה אינו מותר רק לאכול שנים כמש"ל סי' ק"י עכ"ל:

יט אלא חתיכה אחת. וה"ה אם רק קדירה א' של היתר ולפניה איסור ואינו יודע אם נפל לתוכה או לאו דמותר מטעם ספיקא דרבנן לקולא. מ"ז סק"א (כ) חתיכה אחת. עבאה"ט סק"ג מ"ש אפי' אם החתיכה ר"ל ועי' בש"ך סק"ה ובפר"ח סק"ה שכן הוא הדין בכל הג' בבית אפי' כשהחתיכות הן חהר"ל מותר ועי' ביד יהודה בפיה"ק סק"ו דה"ה באיסור דאורייתא ויש רוב דאמרינן תולין אפי' בחהר"ל כיון דגם זה בטל מן התורה. (ומ"ש הש"ך בלשונו אפי' אין חד בחד עבשפ"ד מה שנדחק בפירושו ועי' בהגהות צבי לצדיק שהביא מש"ך דפוס ישן שתיבת אין חד בחד הוא ט"ס וצ"ל אפי' הוא חתיכה הר"ל וכ"כ ביד יהודה בפיה"ק שם וכ' שכן הוא העיקר כי פירושו של הפרמ"ג קשה להעמיס בלשון הש"ך עיי"ש):

כא מאיסור דרבנן. עפר"ח סק"ד שכתב דה"ה אם הי' ב' חתיכות אסורות מדרבנן ונפלה א' מהחתיכות לקדירה של היתר ואינו יודע אם הגדולה נפלה או הקטנה א"צ לשער אלא כנגד הקטנה שבשניהם עיי"ש:

כב תולין להקל. עפת"ש מ"ש מתשו' שמן רקח באם הי' א' מהקדירות ספק טריפה ועי' בספרו שערי דעה בסיף סי' זה שהביא דבריו מספרו שמן רקח שם לדינא אמנם הנה הגאון מו"ה אליעזר הכהן ז"ל מווידיסלוב התווכח עם הגאון בעל שמן רקח שם ודעתו דאין תולין בספק איסור ועי' בשו"ת אבני קודש סי' ו' מה שהאריך בענין הויכוח הזה שבין השמן הרקח ובין הגאון מהר"א הכהן הנ"ל והביא כמה ראיות לדעת הגאון מהר"א הכהן ז"ל להחמיר בזה וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' מזה ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג ועי' בשו"ת טיטו"ד תליתאי סי' רמ"ח שנשאל בעובדא ששחטו ד' בהמות ונמצאו ב' כשירות וב' טריפות וחתכו הכליות מכל הד' בהמות ועירבו אותם יחד ולאחר זמן חתכו כוליא א' לשנים ומצאו בה מים עכורים והגיע עד חריץ הלובן ולא עד הלובן ודעת השואל להקל דתולין הקלקלה במקולקל כיון שהי' רק ספק טריפה כי יש מקילין אם לא שלט בלובן עצמו לספק טריפה שנתערב חד בחד כתב הש"ך דהוי רק איסור דרבנן א"כ אמרינן שאני אימר והוא ז"ל כ' כיון דגם הב' בהמות שנטרפו בודאי לא הי' רק ספק טריפה דודאי טריפה לא שכיח כלל בזמננו וע"פ הרוב הוא רק חומרא או ספק א"כ שוב לא שייך לומר שאני אומר ומי לנו קל מכתמים דמפורש בש"ס דאין תולין כתם בכתם כמבואר בש"ע סי' ק"ץ סעי' מ"ג ומפרש שם הטעם משום דהכתם גופא לא ידענו אם הוי מגיפה

או לא וה"נ אע"פ שטריפות זו של הכליות הוא רק ספק טריפה ומדרבנן אפ"ה אין תולין בהבהמות שנטרפו בספק טריפה עיי"ש:
ומ"ש הפת"ש דאם לא נודע הספק מא' מהקדירות עד שנודע השני עי' בדברינו להלן (ס"ק ס"ו) ועי' עוד בדברינו להלן (ס"ק מ"ט) מ"ש לענין אם יש ספק בקדיר' א' אם יש בה כדי לבטל האיסור שבה:

כג להקל. עי' בשו"ת חסד לאברהם תניינא חיו"ד סוף סי' כ"ח שהעלה דכמו דקיי"ל דתולין הקלקלה במקולקל משום שזה שמקולקל כבר לא יתקלקל עוד כן תלינן בדבר היתר שלא יתקלקל עי"ז וכדאמרינן בש"ס נדה דף נ"ט ושוין שתולין ביושבת על דם טוהר ובבתולה שדמי' טהורין ומה"ט כתב דאם נתערב בכור בעל מום בין שני בהמות שנשחטו ונמצאו שנים טריפות וא' כשרה אף אם הוי הבהמות דבר שבמנין כגון במקום שמוכרין שם הבהמות שלימים וכן לשיטת התוס' דגם בחהר"ל לעכו"ם הוי חהר"ל מ"מ בזה הטריפות מותרות בהנאה כיון דמה"ת ברובא בטל ואין כאן רק איסור דרבנן ע"כ שפיר אמרינן שאני אומר שהכשירה הוא הבכור ומותר בהנאה ובאכילה כדין בכור בעל מום שהוא כשר עיי"ש באריכות:

סעיף ב:

כד שאין האיסור ג"כ רבה על ההיתר. עי' מ"ז סק"ב ומבואר מדבריו דאם הי' הספק בב' חתיכות בעינן שיהא החתיכה השניה בהקדירה של היתר גדולה כזו התתיכה שנפל לתוכה ואם נפל יותר מחתיכה א' צריך שיהי' מתחלה בהקדירה כ"כ תתיכות כמספר החתיכות שנפלו והרוטב אין מצטרף להחתיכות ובע"כ בעינן שיהי' החתיכות של היתר שוה כמו החתיכות של איסור עיי"ש ועי' בדברינו לעיל סי' ק"ט (ס"ק י"ד) :

כה אבל אם האיסור רבה.
עבאה"ט ועי' בפר"ח סק"ה שהעלה דהעיקר לדינא כדעת הרא"ה דגם בב' קדירות תלינן לקולא אפי' אם האיסור רבה על ההיתר עיי"ש ועי' בפרי תואר סק"ג מ"ש ע"ד הפר"ח בזה והעלה דהעיקר לדינא דבב' קדירות אין להקל בזה עיי"ש ועי' בפלתי סק"ג ובכרתי סק"ו וז' מ"ש בזה לדינא. (כו) אם האיסור דבה. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דבב' חתיכות וקדירה א' אפי' החתיכה של איסור רבה על הקדירה מותר ועי' בס' תפארת, למשה שכתב דכל מ"ש הש"ך להקל בב' חתיכות וקדירה אחת הוא רק היכא שגם החתיכה הב' נפלה לאיזה מקום ונאבדה ואינה לפנינו עוד וע"כ מתירין משום שהרי האיסור בודאי אינו לפנינו רק שאינו יודע אם נפל לקדירה או לעלמא אבל אם החתיכה הב' נשאר כאן ורק שהוא ספק אם ההיתר נפל לקדירה או האיסור אין להקל דהא בנתערבו

החתיכות תחלה חד בחד הוי כל אחד כגופו של איסור. א"נ י"ל דמיירי שקודם הנפילה הי' ניכרים החתיכות כל א' לעצמו כשהי' שניהם לפנינו רק עכשיו שאחת אינה לפנינו א"א להכיר בזה יש להקל דכשאני אומר היתר נפל אנו אוסרים חתיכה זו עכשיו ואפשר דקודם הנפילה היתה מותרת כי הי' מכירה והוא ההיתר והאיסור נפל וכו' ולא הי' קודם הנפילה תערובות חד בחד כלל עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ו ובפיה"ק סק"ח מ"ש בזה והעלה דבשני חתיכות וקדירה אחת או בחתיכה אחת של איסור ושתי קדירות יש להקל אפי' שלא בהפ"מ אבל בשני חתיכות ושני קדירות יש להחמיר שלא בהפ"מ עכ"פ אבל בהפ"מ יש להקל גם בזה עיי"ש :

כז האיסור רבה על ההיתר. עבאה"ט מ"ש היאך משכחת לה שיהא האיסור מרובה וכו' ועט"ז סק"ב שכתב די"ל דמיירי שזה יודע בבירור שהי' באיסור יותר כגון ששמע מאחר דבר זה אבל הוא אינו יודע כמה הוא שיעור ההיתר בעצמו אם הי' כ"כ הרבה כמו שיעור ההיתר עכשיו או אם הוא פחות מזה עד שעם האיסור שנפל שם נעשה כ"כ הרבה ובדרישה מפרש לה על ב' חתיכות ביבש דהיינו שיודע שיעור האיסור ולא שיעור ההיתר ועכשיו מצא ב' חתיכות אחת גדולה ואחת קטנה וידוע לו שעכ"פ אין הקטנה של איסור ואין ידוע אם הגדולה היא של איסור ממילא יש בה רוב על היתר או גם הגדולה היא של היתר והאיסור נפל לקדירת איסור עכ"ל ועי' בחידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה זאב אלעסקיר ז"ל) שכתב ע"ד הט"ז דאין מוכרח לומר דמיירי דוקא ששמע מאחר דמשכחת לה גם כשראה וידע האיסור שהי' מעט יותר מחצי מדה וההיתר לא ראה ולא ידע וכשנפל לאחת מהקדירות אח"כ מדד ההיתר שבקדירה והי' מדה שלימה ואינו יודע אם מתחלה הי' שם מדה שלימה היתר והאיסור נפל לקדירת איסור או אם הי' שם פחות מחצי מדה היתר ונפל שם האיסור להשלים למדה שלימה בזה אסור כיון שהאיסור רבה על ההיתר אבל אם ידע שהאיסור הי' מחצה מדה מכוונת וכשמדד אח"כ ההיתר שבקדירה ונמצא מדה שלימה מכוונת כשירה כיון שבודאי לא הי' האיסור רבה על ההיתר עכ"ל ועפר"ח סק"ו שכתב די"ל ג"כ כגון שנצטמק הקדירה הרבה ואינו יודע אם נצטמק האיסור או שמה שנצטמק הי' מן ההיתר עכ"ד ועי' בפלתי סק"ח שכ' די"ל ג"כ דמיירי דנשפך מקדירה אחת ואינו יודע מאיזה נשפך עכ"ד ועי' בתפארת למשה שכתב דמשכחת לה כשראינו שהי' כאן ב' חתיכות שוות של איסור כל אחת מלא אגרוף וראינו שנפלו שתיהן למקום א' אלא דלא ידעינן לאיזה קדירה נפלו ועכשיו אנו רואין בקדירת היתר ג' חתיכות שוות כמלא אגרוף ולא ידענו אם כולן היתר והי' מתחלה בתוך הקדירה והב' חתיכות איסור נפלו לקדירת איסור או שב' מאלו החתיכות הוא איסור

שנפלו וא' הוא היתר ועכ"פ לא ידעינן איזה הי' כבר ואיזה נפל עכשיו וכן בהיתר רבה על האיסור מיירי ג"כ בכה"ג שנפל חתיכה א' ונמצא בקדירת היתר ג' חתיכות שוות וכן בב' חתיכות וכו' צ"ל שהי' ב' חתיכות של איסור וב' של היתר שיות וראינו שנפלו ב' של איסור במקום א' וב' של היתר במקום א' כנ"ל. ואף שכתבו הפוסקים בלשונם חתיכה א' של איסור וא' של היתר הוא שגרותא דלישנא כי כל האיסור נקרא בשם חתיכה א' וכן ההיתר כיון שידענו שנפל למקום א' עכ"ד:

כח אין תולין להקל. עי' בשו"ת בית ישראל סי' ל"א (בהיתר הג') בעובדא ששחטו ד' בהמות ונמצא ב' טריפות בבדיקת הריאה וב' כשרות ואח"כ מצאו שוב ספק טריפות בכוליא א' ולא ידעו מאיזה בהמה היא וכתב דאפי' הי' רק א' טריפה וג' כשרות אמרינן ג"כ תולין שהוא מהטריפות ולא מהכשירות כיון שיש להכשירה חזקת כשרות אמרינן שהכוליא הטריפה הוא מהבהמות הטריפות ועיי"ש בסוף סי' שאח"ז שהתווכח בזה עם הגאון מהרש"ק ז"ל והוסיף עוד תבלין לזה דהיכא שיש לו חזקת היתר אפי' בכה"ג אמרינן תולין עיי"ש באריכות:

סעיף ג:

כט היה האיסור של תורה. עשפ"ד ס"ק י"א שנסתפק בב' קדירות של היתר ונפל איסור דרבנן לאחד מהם ובאחד מהקדירות אם אתה אומר שנפל האיסור בתוכה והי' איסור תורה מהו. דרך משל שבא' מהקדירות הי' בשר בהמה ובהשני הי' בשר עוף ונפל חלב לא' מהם מהו מי אמרינן דדוקא ב' קדירות של היתר ונפל איסור דרבנן לאחד מהם הוא דלא אמרינן שאני אומר וכו' משום דאמרינן מה חזית דאסרת להא וכו' משא"כ אם בא' יהי' איסור תורה א"כ אותה קדירה בהכרח יהי' אסור מספיקא דאורייתא לחומרא מן התורה כדעת הרשב"א (עי' בדברינו לעיל סי' ק"י ס"ק ר"ה) א"כ פו תולין להתיר הקדירה השני' בדרבנן או דלמא כל שאתה מוציא אחד מהחזקה אין תולין וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בס' בית יצחק (מהגאון בעל תשו' ב"ע ז"ל) בשער הקבוע סי' מ' שכתב דלפי דברי הפרמ"ג בזה יש לחקור עוד מה הדין בתערובות חנויות באופן כזה שהי' כאן ב' חנויות בא' לא הי' בשר כלל ובא' הי' בשר כשר הרבה ונפל חתיכה א' מתערובות ג' חתיכות שהי' קבוע בתוכם חתיכה א' של איסור ונפרש קודם שנודע התערובות באופן דמדאורייתא לא אמרינן כל דפריש מרובא פריש (כמש"ל סי' ק"י סעי' ה') ולקחו בשר מחנות א' ואינו יודע מאיזה מהן אם מהחנות שלא הי' שם בשר מתחלה רק שנפל שם מהתערובות הנ"ל או שלא נפל כלל להחנות הזה שום חתיכה ונפל להחנות שיש שם הרבה בשר ומשם לקח וכתב דלפי דברי הפרמ"ג יש להסתפק בזה כיון שאם נתלה

שנפל החתיכה להתנות שלא הי' בשר כלל הוי איסורא מספיקא דאורייתא א"כ יותר יש לתלות שנפלה להחנות שיש בה הרבה חתיכות ששם יהי' רק איסור דרבנן דבטלו ברובא ואפי' נפלו כל הג' חתיכות ג"כ מותר מדאורייתא דבטלו ברובא וכו' ועיי"ש במ"ש בזה באורך ויצא לחלק בזה בכמה גווני בין אם החתיכות הם ראויות להתכבד או שאינם חהר"ל וכתב שם כמה חלוקי דינים בזה באריכות ועיי"ש עוד בסי' שאח"ז שעמד על המחקר אם הי' כאן ששה חנויות שנים מהם מוחזקות בכשרות ודאי שאין בהם תערובות איסור כלל וד' חנויות מהם הם בספק כגון ששחטו ד' בהמות ונמצא מהם ב' טריפות ובכל חנות יש בהמה א' ואינו יודע איזה מהם הם הטריפות באופן שכל הד' חנויות הם מספק טריפה ואח"כ נפרש חתיכה א' של איסור שהוא חהר"ל והי' במקום א' עם רוב חתיכות כשרות ואינה אסורה אלא מדרבנן כגון שנפרש לפנינו וכדומה אם תולין לומר שנפלה לתוך א' מהד' חנויות האסורות מספק כיון שיש לנו עתה ספק להיכא נפלה על כל הששה החנויות וכיון שהד' חנויות אסורות מספק מכבר אפשר לומר דתולין דלתוך איסור נפלה או אפשר כיון באין איסורא אלא מספק אין תולין וכו' ועיי"ש במה שמצדד בזה ובמ"ש עוד דין חדש בענין זה עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת בית שלמה חלק א' מיו"ד סי' קפ"ב שנשאל בשתי קדירות שפותות על הכירה בא' הי' תבשיל עם בשר עוף ובהב' הי' בה ירקות והי' ספק אם בשלו בה בשר בהמה תוך מעל"ע דהיינו שזה ודאי שבישלו בה בשר בהמה מקודם אך הספק הוא אם עבר מעל"ע מעת הבישול או לא ותחבו לאחת מהם כף של חלב ב"י ואינו יודע לאיזה מהם ולא הי' בהם כדי לבטל והשואל כתב אף דלכאורה יש לאסור שניהם דבכה"ג אמרינן מה חזית אמנם לדינא יש להתיר הקדירה שעם ירקות מטעם שאם נאמר שתחב לתוכה הכף היתה אסורה בהנאה לזאת תלינן שתחב לתוך הקדירה שעם בשר עוף והוא ז"ל השיב דזה ליתא דכיון דעכ"פ שניהם הי' של היתר מתחלה ואנו צריכין לאסור עכ"פ א' מהם אף דאם יהי' מקום חומרא באם נאמר שנתחב לתוך זה יותר מזה לא מהני מידי להתיר משום זה אמנם בלא"ה אין ממש בדבר השואל הלא גם אם הי' בודאי נתחב הכף בהתבשיל של ירקות שבלועים מבשר בהמה מותרין בהנאה דהא אין בהם רק בלועה מבב"ח וכו' ועיי"ש במה שמצדד עוד בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש באריכות: (ל) האיסור של תודה עשפ"ד לעיל סי' ט"ו סק"א שמבואר מדבריו דהא דבדאורייתא, לא אמרינן שאני אומר דוקא בודאי איסור תורה אבל בספק איסור תורה אמרינן שאני אומר דהוי כעין ס"ס עיי"ש והביאו הגאון מהרש"ק ז"ל כאן בהגהותיו סק"ו עיי"ש ועי' במ"ז כאן סק"א שכתב דאם הי' ב' קדירות א' של איסור וא' של היתר וב' חתיכות א' של איסור וא' של היתר ונפלה א' מן החתיכות

לקדירה א' ואינו יודע לאיזה קדירה וגם איזה חתיכה בזה י"ל דאמרינן תולין גם אם החתיכה של איסור הוא אסור מן התורה מטעם ס"ס שמא לאיסור נפלה ואת"ל להיתר נפלה שמא החתיכה שנפלה היתה של היתר וסיים בצ"ע עיי"ש :

לא של תורה. עי' בשו"ת יד יוסף סי' ס"ד שהביא מדברי הט"ז לעיל סי' ק"ז שכתב בשם הגש"ד להקשות במין בשאינו מינו ונשפך אמאי אסור נוקמיה הקדירה אחזקתה ותירץ דזה הוי רגל"ד וכתב דמזה מוכח דהיכא דהוי הספק שקול לגמרי וליכא רגלים לדבר להחמיר שפיר גם בדאורייתא תולין להקל משום דמוקמינן הקדירה אחזקתה ועיי"ש במה שפלפל בדברי ההגש"ד בזה ועיי"ש בסוף התשו' שלא רצה להעמיד יסוד על זה להקל בזה אמנם בתשו' שאח"ז העמיד יסוד ע"ד הגש"ד הנ"ל להקל בספק השקול לגמרי היכא שיש חזקה להתיר וכתב הן אמת שדעת הפר"ח בסי' כ"ט דמדרבנן מיהו אסור גם בספק השקול לגמרי ויש לו חזקת היתר אולם כבר השיגו עליו התב"ש והפרמ"ג בנוו"ר כלל ס"ב דהיכא דלא איתרע החזקה כלל אזלינן בתרה להקל ואף מדרבנן לא חיישינן להחמיר עיי"ש אמנם דע דלאו כללא לסמוך בכ"מ על דברי הגש"ד הנזכר לומר תולין בדאורייתא היכא דיש לו חזקת היתר דהא באמת נודע קושיות הר"ש בפרק ד' דתרומות והתוס' ביבמות דף פ"ב דאמאי לא אמרינן בדין דשתי קדירות שאני אומר איסור לתוך איסור נפל גם באיסור דאורייתא כיון דהוא ספק אם נפל לתוך האיסור או לאו ניקום הקדירה הכשירה אחזקתה ונימא דבודאי לתוך איסור נפל כיון שיש להקדירה הכשירה חזקת היתר וחזקה הוא מדאורייתא ותירצו כיון שאנו מסופקין על האיסור שמא נפל לתוך ההיתר וכשיאכל ההיתר יאכל גם האיסור והאיסור אין לו חזקת היתר עיי"ש ולפ"ז ממילא צריך המורה לידע דכל שיש חשש שנפל איסור ונתערב בהיתר לא מהני חזקת ההיתר לומר תולין בדאורייתא אבל היכא דאין חשש תערובות איסור לתוך ההיתר וההיתר עומד בפ"ע והאיסור בפ"ע בודאי גם מדאורייתא אמרינן תולין וכן ראיתי בשו"ת בית ישראל סי' ל"א בעובדא ששחטו ד' בהמות ונמצא שנים כשרים בבדיקת הריאה וב' מהם טריפה וחתכו מכל הד' בהמות הכליות ועירבו אותם ביחד ולאחר זמן חתכו במקרה כוליא אחת ומצאו בה מים עכורים והגיע עד החריץ ולא על הלובן באופן דהוי ספק טריפה דאורייתא וכתב שם (בהיתר הב') דבכה"ג שפיר אמרינן תולין גם אם הי' הכוליא טריפה בודאי טריפות דאורייתא כיון דכל בהמה ובהמה עומדת בפ"ע בלתי האיסור מעורב בו שפיר מוקמינן הכשרות בחזקת היתר וגם באיסור דאורייתא תולין הקלקלה במקולקל ואמרינן שהכוליא הטריפה הוא מהבהמות הטריפות ועיי"ש (בהיתר הא') שכתב דבזה בלא"ה אמרינן תולין כיון דהוי רק ספק טריפה א"כ הו"ל

ס"ס ספק א' בגוף והב' בתערובות והיכא שיש לו חזקת היתר מהני ס"ס גם אם ספק א' בגוף והב' בתערובות ע"כ שפיר אמרינן דתולין ועיי"ש בסי' שאח"ז במה שהתווכח בזה עם הגאון מהרש"ק ז"ל באית ז' ח' ט' באריכות ועי' מענין זה בבינת אדם שער הקבוע סי' י"ז שכתב דאם קצב א' שחט בהמות רבות ונמצא מים בראש אחת מהם ושוב נתערבו המעיים כולם ונמצא נקב במעי אחת מהן דתולין הטריפות שהוא מאותה הבהמה הטריפה שנמצא שם מים בראש ולא מאחרות אך זה דוקא אם נמצא הטריפות תחלה ואח"כ נולד הספק הזה אבל אם תחלה נמצא הנקב במעיים ונתערבו ואח"כ נמצא באחת מהבהמות מים בראש אין תולין עיי"ש ועי' בס' בית יצחק (להגאון מהרי"א ז"ל בעל תשו' ב"ע) שער הקבוע סי' נ"ו שהביאו והשיג עליו דאין ראי' מהא דסי' זה דתולין שנפל למקום שנפל הראשון כיון דהוי ספק השקול שיש כאן ב' קדירות וא' של איסור והב' של הותר והספק אם האיסור דרבנן נפל למקום שנפל האיסור הראשון או שנפל לקדירה הב' וכיון דהוי ספק שפיר יש להתיר באיסור דרבנן משא"כ בנמצא נקב במעי של א' מהבהמות שרוב בהמות הם כשרות ואם נמצא מעי א' שיש בה נקב ודאי די"ל דהוא מן הרוב אחרות שלא נמצא בהם מים בראש והיאך נתלה שהוא מן המיעוט דלא שכיח שיהא נמצא נקב במעי אותו שנמצא בו מים בראש דוקא ולהתיר האחרות במלתא דלא שכיחא ודין זה דומה להא דקיי"ל בסי' ק"י סעי' ז' בדין חהר"ל שנתערב ברוב ונפל א' מהם לים דאמרינן שהאיסור נפל לים ולא אמרינן כל דפריש מרובא פריש וכו' ומ"מ נ"ל דגם לזה לא דמי דלא גרע מספק איסור בתערובות דקיי"ל דאסור ולמה לא אמרינן דשמא אינו אסור אע"כ כיון דאין ב' הספיקות מענין א' לא מהני כמ"ש הפוסקים ועיי"ש במה שהאריך בזה והעלה דגוף הבהמות יש להתיר אפי' נמצא הספק בהבני מעיים קודם שנמצא מים בראש ולא דמי לדין דשתי קדירות וחתיכה של איסור דאין תולין בקדירה קודם שנפל בה האיסור אף שאח"כ נפל שם דשאני התם דבעת שנפל האיסור הראשון ונולד בו ספק הי' שניהם מותרין בודאי ושייך שפיר לומר מה חזית דאין להתיר ספיקא דרבנן כ"א כשהי' ספק אבל לא כשתבא להתיר עי"ז ודאי איסור דרבנן וכיון שבע"כ צריך אתה להתיר שניהם אם תתיר ודאי איסור דרבנן וכו' משא"כ בנ"ד אף דנמצא המים בראש אחר שנולד הספק הב' מ"מ הא המים בראש הי' בו תחלה ואין זה אלא גילוי מלתא בעלמא שהי' בו האיסור בתחלה וא"כ דמיא ממש לנפל איסור בקדירה בתחלה ואח"כ נולד הספק בחתיכה אחרת להיכן נפלה ובתחלה לא ידעתי להיכן נפל החתיכה הראשונה ואח"כ נודע לנו על החתיכה להיכן נפלה דבודאי תולין החתיכה השני' באותה קדירה דבזה לא שייך לומר מה חזית כיון דבאמת בעת נפילת

האיסור היתה אחת אסורה ודאי אין אנו מתירין שניהם ולפ"ז אפי' הי' רק ד' בהמות ובאחת נמצא מים בראש ואח"כ נתערבו הבני מעיים כיון שעכ"פ הבהמה הראשונה ניכרת במקומה א"כ אפי' אם נאמר דא' מהג' הבהמות הנשארים הוא טריפה מ"מ יש כאן ביטול ברוב ושפיר י"ל שאני אימר וכו' כיון שי"ל שאין כאן איסור כלל אכן הבני מעיים כולן אסורים ואין לומר דהיאך יהי' חצי' אסורה וחצי' מותרת וכו' ודלא כמ"ש הט"ז עכ"ד (ועי' בדברינו לעיל סי' ק"י ס"ק ק'):

לב אין תולין להקל. עי' בשו"ת תולדות יצחק (הנספח להספר עולת יצחק) סי' י"ז מ"ש בביאור ענין זה לחלק בין דין זה לדלעיל סי' צ"ו סעי' א' גבי ספק אם חתך צנון בסכין של איסור דמעמידין הצנון אחזקתו וכמו שהאריך בזה הכו"פ דלפ"ז גם בב' קדירות אפי' באיסור תורה נמי נימא ספיקא להקל כי יש להעמיד הקדירה של בשר שחיטה בחזקת היתר שלא נפל בה האיסור רק ההיתר וכתב שם דבע"כ דאי אפשר לומר בכל דבר ספק של תורה להעמיד הדבר על חזקתו אלא היכא דאתיילד ריעותא דספק איסור אח"כ מצד עצמו של אותו דבר שהי' בו חזקת היתר כגון ספק באונס ספק ברצין דהעמיד האשה בחזקת היתר לבעלה שהי' לה חזקה דכשרות וכן לענין דם נדה דאמרינן דיו שעתה דהעמיד האשה בחזקתה או לענין היכא דאתיילד ריעותא ספק איסור בבהמה לאחר שחיטה דאמרינן כיון שנשחטה הותרה ובחזקת היתר עומדת אבל היכא דאתיילד ריעותא דספק איסור באותו דבר שהי' בו חזקת היתר מחמת דבר אחר של ספק תערובות איסור שנתערב בו אז לא אמרינן בי' בספק איסור של תורה להעמיד אותו דבר בחזקתי עיי"ש באריכות לדרכו: (לג) עד שיהא ההיתר רבה על האיסור. עכו"פ שהתפלא דמה מהני מה שההיתר הוא רוב הא כזית בכא"פ דאורייתא והניח בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סק"ט:

לד ההיתר רבה על האיסור, עי' בחידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקר ז"ל) שהעלה דאפי' רק רוב מצומצם מהני בזה דגם באיסור דאורייתא מהני רוב מצומצם עיי"ש ועי' בפרמ"ג בשעה"ת חלק א' פרק א' (בד"ה והנה):

לה שיתבטל בתוכו מדברי תורה. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג ובפיה"ק סק"ט דפשוט הוא דכאן מיירי בע"כ כשאינו מכיר החתיכה שנפלה אבל אם מכיר החתיכה שנפלה רק שאינו יודע מה הוא אין להקל כיון שזה החתיכה אסורה מספיקא דאורייתא תו גם התבשיל אסור דהוי ספיקא דרבנן ע"י גלגול עיי"ש:

לו כדברי תורה. עי' בחידושי הרז"ה (מהגאון מו"ה זאב אלעסקיר ז"ל) שהתפלא על גוף דין זה דהא לפ"ז אין חלוק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן אלא משהו דהא

ברוב איסור אפי' בדרבנן אסור וברוב היתר אפי' בדאורייתא שרי נמצא דאין חילוק בין דאורייתא לדרבנן אלא במחצה על מחצה דבדאורייתא אסור ובדרבנן שרי והרי קיי"ל בכ"מ דאי אפשר לצמצם שהי' המחצה מכוון אפי' בידי אדם א"כ בע"כ צריך שיהי' ההיתר יותר קצת אפי' בדרבנן והרי ברוב היתר אפי' בדאורייתא בטל ואין נ"מ ביניהם כלל וסיים בצ"ע גדול עיי"ש וראיתי לחכם א' שכ' לתרץ קושייתו דבאיסור דרבנן סגי בזה במחצה על מחצה מצומצם וגם בזה אמרינן שאני אומר כיון דלשיטת הרא"ה באמת אפי' ברוב איסור תולין ולמה לא נימא דעכ"פ גם לשיטת הרשב"א סגי במחצה על מחצה מצומצם אף דבעלמא קיי"ל דא"א לצמצם כיון דבכל איסור תורה דבעינן רוב דוקא וכעין מש"ל (ס"ק נ') מהיד יהודה דבספק יש להקל וכו' עכת"ד:

סעיף ד:

לז ונפלה חתיכת נבילה. עבכנה"ג בהגהות הטור אות י' שכתב דאפי' הי' החתיכה ראוי' להתכבד מותר דמן. התורה גם חהר"ל בטלה אולם שחז"ל אמרו דחהר"ל לא בטל ובספק כזה לא גזרו עיי"ש ועש"ך סק"ה:

לח מין במינו. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דה"ה מינו ושאינו מינו דאמרינן סלק וכו' ועמ"ז סק"ד שציין על זה לדברי הש"ך לעיל סי' צ"ח שחילק על דין זה דסלק ועי' בדבריו שם (ס"ק מ') ועי' בשו"ת בית ישראל סי' מ"ח דשתי קדירות אחת של איסור ואחת של היתר והקדירה של היתר הי' עם רוטב ונפל חתיכה של איסור לא' מהקדירות ואינו יודע לאיזה נפל רק שהאיסור הי' עם חתיכת ההיתר שבקדירה מין במינו והי' רוב עד האיסור אך עם הרוטב הוי האיסור מין בשאינו מינו אם יש להתיר הקדירה של היתר ולתלות דהאיסור לתוך איסור נפל וכתב דלכאורה הדבר תלוי בפלוגתת הט"ז והש"ך בסי' צ"ח בדין מינו ואינו מינו דאמרינן סלק דלדעת הש"ך דס"ל שם דהאינו מינו אסור משום דהוי ספק תורה ממילא בנ"ד אף שהבשר שבקדירה מותר דהוי מין במינו ואיכא רוב וליכא איסור מן התורה רק מדרבנן והוי ספק דרבנן ותולין לומר שבאיסור נפל אבל לענין הרוטב דהוי ספק דאורייתא ודאי לא אמרינן דתולין והוי הרוטב אסיר אבל לדעת הט"ז בכה"ג גם הרוטב אינו אסיר רק מדרבנן שוב אמרינן תולין שבאיסור נפל והכל שרי הבשר והרוטב דהוי ספק דרבנן לקולא אמנם לדעת הפרמ"ג בשפ"ד סק"ט דגם להש"ך דאוסר את שאינו מינו היא רק מדרבנן והטעם דאסור הוא מפני דהאינו מינו הוי ספק דאורייתא ומצד גלגול נעשה דרבנן מש"ה לא אמרינן לענין אינו מינו ספק דרבנן לקולא לפ"ז בנ"ד בנפל איסור דלא שייך לאסור מטעם ספק דאורייתא ומצד גלגול נעשה דרבנן מאחר דאיכא ספק אם יש כאן איסור כלל וכו' וגם בלא"ה רוב הפוסקים

האחרונים מסכימים לדעת הט"ז גם בנשפך להקל ולהתיר אף שאינו מיני א"כ בנ"ד יש להקל במקום הפ"מ וסיים בצ"ע עיי"ש באריכות:

לט שתי הקדירות. עש"ך סק"י שכתב דה"ה בקדירה א' וב' חתיכות וחתיכת האיסור הוא אינו מינו של הקדירה דאין תולין להקל משום דהוי ספיקא דאורייתא ולחומרא עיי"ש ועשפ"ד ויד יהודה דה"ה בבבא הא' בב' קדירות וב' חתיכות דכל שקדירות ההיתר הוא אינו מינו של האיסור אין תולין עיי"ש וה"פ:

מ שירבה ההיתר ששים. עבאה"ט מ"ש מהט"ז דמיירי בחהר"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"א שמתמה ע"ד הט"ז בזה וכתב די"ל דמיירי באיסור שאוסר יותר מס' כגון תבלין או חמץ בפסח עיי"ש ועי' בכו"פ שכתב שיש עוד נ"מ בהי' כאן קדירה של היתר שכבר נפל בה איסור והי' ששים ועתה נפל בה שנית חתיכה א' מב' חתיכות ואינו יודע אם של היתר או של איסור ואם של איסור הוא אף שיש בקדירה ששים לא מהני כיון שאח"כ נפל עוד איסור חוזר וניעור ושוב אין כאן ששים ולולא שאנו אומרים תולין היינו אוסרין הקדירה אבל מחמת שאומרים תולין אנו מקילין דאין כאן חשש איסור דאורייתא דהא איכא ששים ואי משום דחוזר וניעור זה ג"כ רק חומרא דרבנן עיי"ש:

סעיף ה:

מא היה כאן שתי קדרות של היתר. עש"ך ס"ק י"ט ופר"ח ס"ק י"ח מ"ש בזה:

מב שתי קדרות של היתר. עפר"ח סק"ד דמבואר מדבריו דאף שנפלו הב' חתיכות בזה אחר זה וכשנפלה החתיכה הראשונה הותרה הקדירה הראשונה דתולין דההיתר נפל אפ"ה אם חזר ונפלה החתיכה הב' לקדירה הב' אוסר אח"כ גם הקדירה הראשונה אם לא. שכבר נאכל הראשונה כשנפל החתיכה הב' דאז מתירין גם הקדירה הב' עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ג שהביאו והביא מדברי הרמב"ם דמבואר מדבריו דבע"כ בעינן דוקא שכבר נאכל הראשונה קודם שנולד הספק בשתיהן אבל אם קודם שנאכל הראשונה נולד הספק בשתיהן אף שעדיין לא שאל ובשעת שאלה כבר נאכל אחת מ"מ כיון שנולד ספק על שניהם קודם האכילה ואלו הי' שואל באותו פעם היינו אוסרין שניהם סוף סוף עכשיו אסיר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג ובפיה"ק ס"ק י"ד שכתב דבכ"מ אין להקל כשכבר נאכל הראשונה כנזכר אלא אם גם הקדירה הראשונה אינה קיימת עוד וא"צ לדון עלי' אבל אם עדיין הקדירה קיימת ועדיין צריכין לדון עלי' הוי כלא נאכל א"כ תו שייך מה חזית ואסורים שניהם. אך כתב דכל זה הוא רק באם הי' אפשר להכיר החתיכה השני' מה הוא רק שלא השגיח עלי' להבחין מה הוא עד שנפלה לקדירה הב' וכאמור אבל אם לא הי' אפשר להכיר החתיכה השני' מה הוא שהשגיח

בה ולא הכירה עד שנפלה לקדירה שני' אז אין הקדירה שני' מוכחת על הראשונה דכיון שהשגיח עלי' ולא הכירה לא שייך מה חזית דהרי עכשיו לפנינו הוא בחזקת איסור ואם נפלה לקדירה הב' שפיר אוסרת הקדירה וממילא הראשונה בהיתרא קאי דבכה"ג אין הקדירה השני' מוכחת על הראשונה דזה לא דמי לשני שבילין עיי"ש:

מג שתי חתיכות. וה"ה אם לא הי' לפניהם רק חתיכה של איסור וב' קדירות ולא ידעינן לאיזה קדירה נפלה יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ג: (מד) אחת של היתר ואחת של איסור. היינו אע"פ שהי' ניכרים איזה הוא של איסור. יד יהודה שם:

מה אסורות שתיהן. עש"ך ס"ק י"א דלא אמרינן שאני אומר אלא אם אין אוסרין את האיסור יותר ממה שהי' כבר ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ה שנסתפק באם תחב כף חמץ בפסח לקדירה והי' קדירה א' של היתר וא' של איסור דאם נתלה באיסור הר אתה אוסר הכף אם תולין. וכ' דלכאורה נראה כיון שיש להכף תקנה בהגעלה תולין גם בכה"ג אבל לדינא גם זה אינו כי מדברי הש"ע ממה שמטמאין את האדם ואת הטהרות משמע דאף שיש להאדם תקנה בטבילה לא מהני עיי"ש ועי' במ"ז סוף סק"ז שנסתפק כעין זה בב' קדירות א' בלוע מאיסור וא' היתר בתוך פסח ותחב כף חמץ ויש ס' או שהכף אינו ב"י והקדירות הם של מתכות מהו. וכתב דלדעת הנ"י שהביא הש"ך סק"ג דבאיסור משהו לא אמרינן שאני אומר לא מיבעיא לן דבודאי גם כאן אין תולין אלא כי קא מיבעי לן אליבי' דמ"ד דגם באיסור משהו אמרינן שאני אומר אם תולין בזה שתחב להקדירה של איסור כיון שמקלקל הקדירה יותר דקודם לזה הי' די בהגעלה וכשאתה אומר שתחב בה כף חמץ לא מהני לה הגעלה תוך הפסח וכתב שזה דמי להא דלקמן סי' ק"ץ סעיף מ"ב דתולין בסופרת ז' אפי' בערב ז' דכל זמן שלא טבלה מקולקלת היא וה"נ תולין שתחב לקדירה של איסור כיון שהיא מקולקלת עיי"ש ועי' עוד בדבריו בשפ"ד ס"ק י"א שנסתפק בב' קדירות א' של היתר וא' של איסור ונפל איסור לאחד מהם ואם אתה תולה שנפל לקדירות איסור אתה אוסרו בהנאה ע"ד משל שהי' ב' קדירות א' עם בשר נבילה וא' עם בשר עוף ונפל חלב לא' מהם ואם אתה תולה שנפל לקדירה של בשר נבילה אתה אוסרו בהנאה אם גם בכה"ג תולין ואוסרין אותה בהנאה והביא מהרשב"א שכתב בלשונו כל שאתה תולה באיסור אין אתה אוסרו יותר ממה שהי' כבר ומשמע מדבריו דאם אתה אוסרו יותר בהנאה אין אומרים שאני אומר והניח בצ"ע ועיי"ש בסוף סק"כ מ"ש עוד מזה ועי' בישועות יעקב סק"ה שעמד ג"כ בזה והעלה דגם בכה"ג תולין להקל כיון דבלא"ה קיי"ל בכ"מ דספיקא דרבנן לקולא ובכל ספק ראוי להקל רק דאמרינן מה חזית א"כ בנ"ד כיון שיש בזה עכ"פ צד לתלות הקלקלה במקולקל תולין עיי"ש ועי'

בס' אמרי בינה בדיני בב"ח ותערובות סי' כ"ו מ"ש בענין זה ועי' בשו"ת נחלת אבות (מהגאון בעל שער המשפט ז"ל) סי' ז' בעובדא שהיו שתי קדירות א' של היתר גמור וא' של איסור שינ"מ כגון ביצה שנולדה ביו"ט וכיוצא ונפל איסור דרבנן לא' מהם וא"י לאיזה מהן נפל אי אמרינן בכה"ג שאני אומר דאיסור לתוך איסור נפל כיון שאם אתה אומר כן אתה אוסר אותה קדירה לגמרי ושוב שייך לומר מה חדת ועיי"ש במ"ש בזה באריכות ועי' בשו"ת תפארת יוסף היו"ד סי' י"ב שעמד ג"כ על המחקר בזה והביא דברי הנחלת אבות הנזכר והאריך בזה ובסוף דבריו סיים דמ"מ עכ"פ כיון דבשעת נפילה הי' איסור תולין בה ואין משגיחין על מה שנעשה היתר לאחר הנפילה כ"ז נלפענ"ד להלכה ולא למעשה עכ"ל אמנם בן הגאון המחבר שם בהגהות כליל תפארת מפקפק בדברי אביו ז"ל בזה ומצדד לאסור שני הקדירות דבכה"ג לא אמרינן שאני אומר ואין תולין שנפל האיסור לדשיל"מ עיי"ש וע' בס' מנחת שי על קיצור כלל הוראה מהפרמ"ג באו"ה סדר א' ס"ק י"ב שהשיג ג"כ ע"ד התשו' תפארת יוסף הנ"ל והעלה בראיות דכיון דאנו אוסרין אותה הקדירה עי"ז יותר ממה שהיתה אסורה עתה לא אמרינן שאני אומר ואין תולין שנפל האיסור לתוך קדירה זו עיי"ש ועי' בס' בית יצחק (מהגאון בעל תשו' ב"ע ז"ל) בשער הקבוע סי' מ' שכתב ג"כ כעין זה במה שנסתפק דאם הי' ג' חתיכות של איסור חהר"ל ולפניהם ג' חניות בחנות א' הי' חתיכה א' של איסור וב' חתיכות של היתר כולן ראויות להתכבד ובב' חנויות האחרים הי' הכל היתר ונפלו הג' חתיכות לא' מהג' חנויות וא"י להיכן נפלו וכתב דלפי דברי הפרמ"ג לכאורה ג"כ א"א לתלות שנפלו להחנות שנתערב שם חתיכה א' של איסור בין ב' של היתר אע"פ שאסורות כל הג' מ"מ כיון דהאיסור שלהם אינו אלא מדרבנן ועכ"פ אם יתפרש מהם חתיכה א' שלא בפנינו יהי' מותר דנאמר כל דפריש מרובא פריש (כמש"ל סי' ק"י סעי' ה') אבל עכשיו אם נתלה שהג' חתיכות איסור נפלו לשם א"כ האיסור הוא מרובה מההיתר ואם נתפרש חתיכה א' שלא בפנינו תהי' אסורה א"כ אתה מקלקל יותר א"כ צריכין לומר דאין תולין אבל לדינא מצדד להקל כיון דעכ"פ עכשיו החנות א' האסורה הוא באיסור ואין אתה מוסיף בה איסור חדש גם כשתאמר שנפל בה האיסור ואף שאתה מקלקל אותה לענין אם נתפרש חתיכה א' אח"כ אין בכך כלום כיון דאין זה דבר ברור שיתפרש שם חתיכה שלא בפנינו והביא ראי' לדבריו עיי"ש באריכות ועי' בשו"ת שערי דעה חלק ב' סי' ק"ד שנשאל דלפי דברי האחרונים דגם במוסיף איסור אמרינן תולין מה יהי' בשתי קדירות של שני בני אדם א' של היתר וא' של איסור אכילה ולפניהם שני חתיכות א' של היתר וא' של איסור הנאה ונפנו להקדירות אם אומרים בזה איסור לתוך איסור נפל דתולין

הקלקלה במקולקל או כיון שניתוסף עי"ז איסור הנאה יכול בעל קדירת האיסור לומר לאו כל כמינך לאסור שלי בהנאה וכתב דלכאורה הי' נראה לו דאף שכ' האחרונים דגם במוסיף איסור אמרינן דתולין הקלקלה במקולקל מ"מ באיסור הנאה כיון דאיסור הנאה אין לו בעלים א"כ הו"ל כמפקיע מרשותו הו"ל כעין דרא דממונא ובכה"ג לא אשכחן לומר שאני אומר אך באמת זה אינו שהרי אין כאן נ"מ לענין ממון כלל שהרי גם אם יתלו בו האיסור לא יאסר בהנאה רק מספיקא ומספיקא בודאי לא נפיק מרשותי' ולפ"ז ממילא מסולק סברת השואל הנ"ל שהרי גם אם לא יתלו בו הי' אסור בהנאה מספק הרי אין בזה שום חידוש דבר כלל עיי"ש:

אמנם בעיקר הדין היכא שמקלקל יותר אם אמרינן שאני אומר הנה כבר הבאתי דברי החוו"ד בזה ועיי"ש עוד בדבריו בביאורים סק"ג שכתב וז"ל עוד יש לברר באם קדירה אחת אסירה ואם התלה בה תאסור אותה יותר מאיסור הקדום כגון שאין אסורה רק באכילה מדרבנן ואם תתלה האיסור בה תאסרנה בהנאה וכו' ג"כ אין תולין וכו' ואין ראי' מהא דנדה דתולין בסופרת ז' שלא טבלה אף שאתה מקלקלה יותר אפ"ה תולין דשאני התם דשם עיקר הטעם משום דמעיינה פתוח אבל בלא טעם זה אפי' באיסור גמור אינה תולה וכו' ואין לדמות שום דבר לשם רק העיקר דכל שהקדירה האחרת בלא"ה אסור וכו' תולין האיסור בה ומתירין האחרת וצ"ע עכ"ל ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז מ"ש בדברי החוו"ד בזה וכתב דהעיקר לדינא כמ"ש הפרמ"ג דכל שע"י שתולין בה האיסור מוסיפין עלי' איזה איסור כגון איסור הנאה פשוט הוא דלא אמרינן שאני אומר דאמרינן מה חזית ועיי"ש בריש הס"ק שנסתפק אם להאיסור הראשין יש תקנה כגון באיסור שאין לו עיקר בדאורייתא אשר לכמה פוסקים מותר להוסיף עלי' ולאיסור זה שנפל שוב אין תקנה עוד וכתב דפשוט דגם בכה"ג אין תולין עיי"ש:

מו שתיהן. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דאפי' א' גדולה וא' קטנה לא אמרינן דלהקטנה נפל ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד ובפיה"ק ס"ק ט"ו דאפי' יש צירוף עוד ספק בזה כגון שנפל חלב על א' מב' חתיכות בשר רותחות אחת גדולה ואחת קטנה שהיו מונחים זה אצל זה ונוגעין זה בזה ואין בכל א' ששים נגד החלב ובצירוף שניהם יש ששים לא אמרינן דעל הקטנה נפל להתיר הגדולה מטעם ס"ס שמא לא על זה נפל ושמא החלב מפעפע מחתיכה לחתיכה ותצטרפת הקטנה להגדולה לבטל החלב אלא דשניהם אסורין מטעם מה חזית עיי"ש:

מז אפילו. עי' בחוו"ד בביאורים ס"ק ג' שכתב דאם חזר ונפלה אח"כ מאחד מהב' קדירות לקדירה שלישית אסורה אף הקדירה הג' דכיון דכבר נאסרו שניהם דמי לנתערבו קודם

הנפילה דלא אמרינן שאני אומר עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ד שכתב דמ"מ א"צ ס' בקדירה הג' נגד כל התבשיל שבקדירה וסגי בס' נגד הא סור גרידה וכמ"ש הש"ך לעיל סי' צ"ב סק"מ דכל דלא הוברר האיסור לא אמרינן חנ"נ אכן אם יש ספק אם נפל חלב לא' משתי קדירות של בשר אף בבשר עוף דרבנן דקיי"ל דאמרינן חנ"נ גם מספק צריך ס' נגד כל התבשיל שנפל לקדירה הג' עיי"ש:

מח באיסור דרבנן. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ג שכתב דאם נפלה קודם חתיכה א' מהב' חתיכות לקדירה א' ואח"כ שוב אינו מכיר התתיכה הנשארת מה הוא יש להתיר הקדירה הראשונה אפי' הי' א' מהחתיכות איסור דאורייתא אם הי' עכ"פ רוב בהקדירה נגדה דכיון דאינו מכיר התתיכה הנשארת עכשיו מה הוא ממילא אסורה מכח ספיקא דאורייתא ולא מטעם מה חזית א"כ ממילא דהקדירה הראשונה מותרת מטעם ספיקא דרבנן שמא ההיתר נפל וכתב דזה דוקא באינו מכיר החתיכה שנפלה ונתבטלה אבל אם מכירה אע"פ שאינו יודע מה הוא אסורה הקדירה דכיון דהחתיכה אסורה מטעם ספיקא דאורייתא תו הוי התבשיל אסור דהוי ספיקא דרבנן ע"י גלגול עיי"ש:

מט אם אין בשום אחת כדי לבטל האיסור. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו ועי' בדברינו להלן (ס"ק נ"ג):

נ אבל אם יש באחת מהן לבטל. עי' בספר תוספות ירושלים שהביא מדברי הירושלמי פרק ד' דתרומות דדוקא כשבשעת נפילה הי' בה כדי לבטל אבל אם אחר הנפילה ריבה על אחת מהם בשוגג וביטלה היא מותרת והשני' נשארה באיסורה עכ"ד:

נא אם יש באחת מהן לבטל האיסור. עבאה"ט מ"ש בקושית הב"ח דאמאי לא אמרינן דהב' קדירות מצטרפין לבטל וכו' ועי' בפלתי שכתב די"ל ג"כ דמיירי בב' קדירות א' של בשר וא' של חלב והאיסור הוא מין ג' כגון תפוחי ערלה וכיוצא בי וא"כ לא ולכך צריך שייך שהב' קדירות יצטרפו דהא לא יתערבו דזה בשר וזה חלב בכל א' ס' נגד התפוח ופשוט עכ"ל: (נב) יש באחת מהן לבטל האיסור. ואם לא נפלה אלא חתיכה אחת ולא ידעינן לאיזה קדירה ויש בקדירה אחת לבטל האיסור וחתיכה השני' הוא לפנינו ואין מכירין מה הוא יש להתיר הכל בין הב' הקדירות ובין החתיכה השני' שנשארה וכל זה כשהי' ניכרים החתיכות קודם שנפל א' מהם לקדירה וכאמור אבל אם קידם הנפילה לא הי' ניכרין אז הקדירות מותרות דתלינן דלקדירה שיש בה ס' נפלה אבל החתיכה הב' שנשארה אסורה. יד יהודה בפיה"ק ס"ק י"ח:

נג לבטל האיסור. עי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ו ובפיה"ק ס"ק י"ט שכתב דנראה דגם ביש ספק אם יש בה כדי לבטל נמי שניהם מותרין דהא קדירה זו מותרת אף אם נפל

בודאי מטעם ספיקא דרבנן שוב תלינן בהשני' דלקדירה זו נפל. וכ"ז באיסור דרבנן אבל אם הוא איסור דאורייתא ובקדירה אחת יש ספק אם יש ס' אזי קדירה זו מותרת והשני' אסורה מספיקא דאורייתא ואם גם בקדירה אחרת יש ספק אם יש ששים והיא מדאורייתא שניהם אסורים כיון דע"כ לא' מהם נפל א"א להתיר שניהם דאמרינן מה חזית ע"כ שניהם אסורים עיי"ש:

נד שתיהן מותרות. עבאה"ט מ"ש מהש"ך דלא מיירי הכא מדין צירוף ועי' בתפארת למשה שכתב די"ל נ"מ לענין אם נתוסף אח"כ האיסור בקדירה א' בענין שאין בהם לבטל אף ע"י צירוף דאי משום צירוף הי' שני הקדירות אסורות אף אותו שלא נתוסף איסור בו וכו' אבל אם הי' בא' לבטל דמותר מכח שאני אומר וכו' אף שניתוסף עליו איסור אח"כ השני נשאר בהתירו גם נ"מ דא"צ להשליך א' אף להיש מחמירים דלעיל סי' ק"ט סעי' א' בהג"ה כיון שאמרינן שאני אומר וכו' צריך להשליך מאותו שיש בו כדי לבטל ולא מהאחר כי א"צ לערב ב' הקדירות קודם האכילה משום שאני אומר וכו' משא"כ אם משים צירוף צריך לערבם וכו' וגם י"ל דמיירי שהאיסור שנפל הוא אינו מינו של הב' הקדירות דבכה"ג פסק הש"ך לעיל סי' צ"ב סק"ח וסי' ק"ה ס"ק כ"ט דאין מצטרפין לבטל עיי"ש:

ומ"ש הבאה"ט מהש"ך דאין חילוק אם הב' קדירות הם של אדם אחד או של שני בני אדם עי' בט"ז סק"ו שהקשה דמ"ש משני שבילין א' טמא וא' טהור והלכו שניהם א' בזה וא' בזה דקיי"ל דאם באו לשאול בזה אחר זה שניהם טהורים ותלינן כל א' שבטהור הלך וא"כ ה"נ בנ"ד בב' קדירות של היתר של שני בני אדם אם באו לשאול בזה אחר זה נתיר שניהם ולומר לכל או"א דבשלך של היתר נפל ועי' בפלתי סק"ח שהביא קושיא זו בשם האחרונים ותירץ דזה לא דמי לשני שבילין דהתם בא כל א' לשאול לחכם הלכתי בדרך א' ולא ידעתי באיזה ואין מהצורך להזכיר בשאלתו שגם חברו הלך בא' משתי דרכים אלו וע"כ שפיר יתכן כיון ששואל רק עליו החכם מתיר לו וכן לשני אבל הכא הנה ממ"נ אם בא לשאול לחכם חתיכה של איסור נפלה לקדירה שלו ודאי דהחכם אוסר קדירתו ואם מזכיר גם של חבירו דהיינו שאומר שנפל האיסור לתוך א', מב' קדירות או לתוך קדירה שלו או לשל חבירו ואינו יודע לאיזה כיון שהוא מזכיר גם שחבירו הוי כנשאל עליו ועל חבירו ושניהם אסורים עיי"ש ועי' בשפ"ד סק"ד מ"ש בזה וכתב דכ"ז כשנפלו ב' חתיכות א' של היתר וא' של, איסור לב' קדירות של היתר וכאמור אבל אם נפלה חתיכה א' של איסור לא' מב' קדירות של היתר אזי בב' בני אדם שבאו בזה אחר זה לא שייך תירוץ זה דכל א' א"צ להזכיר חבירו בשאלתו דכל א' יאמר שיש ספק אם נפלה

חתיכת איסור לקדירה שלו ובאמת מדעת הטור נראה דרק בב' חתיכות א' של היתר וא' של איסור הוא דאין חילוק בין אדם אחד לשני בני אדם אבל בחתיכה א' של איסור יש להקל בב' בני אדם שבאו לשאול בזה אחר זה וכאמור מיהו מדברי הרשב"א בתוה"ב הארוך מבואר דאף בחתיכה א' של איסור אסור גם בב' בני אדם שבאו בזא"ז עיי"ש ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ט שהעלה דהעיקר כהרשב"א בזה דבכ"מ הוי כבאו שניהם לשאול בב"א כיון שהספק נולד מבין שניהם דאי לא הי' השני לא הי' הספק עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז וס"ק כ"א מ"ש בדבריהם בזה ומ"מ לדינא פסק בפיה"ק סק"ל להחמיר כדעת הרשב"א עיי"ש:

אמנם דע דכל זה באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן עש"ך ושפ"ד להלן ס"ק י"ט דהעיקר להלכה להקל בב' בני אדם שבאו בזה אחר זה עיי"ש: ועיין עוד בשפ"ד בסוף סי' זה שהביא מדברי המל"מ דהיכא דבאו בזה אחר זה בעינן דוקא שא' לא יזכיר את חבירו בשאלתו אבל אם אחד בא לשאול עליו ועל חבירו אף ששאל על חבירו שלא בידיעת חבירו נקרא באו בבת אחת וכן צריכין שלא יעמדו שניהם לפני המורה בשעה שכל א' שואל על עצמו אבל אם שניהם עומדים לפני המורה אפי' שהה הב' בשאלתו יותר מכדי דיבור אפ"ה הוי כמו באו בבת אחת עיי"ש ועי' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' קע"ח שנשאל במחל חלב רותח מכלי ראשון מן הכירה על כלים של בשר שעומדים תחת הכירה והבעה"ב בדקה תיכף הב' טעלער"ס שעומדים שם וראתה על טעלע"ר א' טפה של חלב וכעת נתערבו וא"י על איזה הי' ודעת השואל הוא דאם הב' טעלער"ס הם של ב' בני אדם דינו כמו ב' שבילין דבבא לשאול עליה לבדו מטהרין וה"נ אם שואל כל א' על טעלע"ר שלו מתירין והוא ז"ל השיב דזה לא דמי לב' שבילין דהתם בספק טומאה ברה"ר קיי"ל דטהור אפי' היכא דאתחזק איסורא ואין חשש רק משום דסתרו אהדדי מש"ה כשבאו לשאול בזה אחר זה כל א' בפ"ע מטהרין לי' אבל היכא שיש א' טריפה בודאי ואתחזק איסורא בודאי אף בבא לשאול רק עליו לבד אסור לו להכחיש העובדא לפני המורה וצריך להגיד שהשאלה הוא גם על הטעלע"ר הב' ואף שלא ישאל עליו מ"מ טריפה כיון דאתחזק איסורא ונודע דעת הש"ך דגם בספק דרבנן היכא דאתחזק איסורא אסור ואפי' להחולקים על הש"ך בהא בעיקרו מדאורייתא כ"ע מודים דהוי לחומרא עיי"ש:

ועיין בס' מגדים חדשים אות ד' שנסתפק באם הי' שני קדירות א' של ישראל וא' של עכו"ם וקדירה של עכו"ם ידוע בבירור דהיתר גמור הוא שלא נשתמש בה שום איסור ונפל איסור דרבנן לתוך אחת מהן וא"י לאיזה מהן איך הדין אם יש לתלות דנפל האיסור לקדירה של עכו"ם ולא שייך בזה לומר מה חזית בודאי תולין הקלקלה במקולקל דהיינו

בעכו"ם או אפשר כיון דגם הקדירה של עכו"ם היתר הוא שייך בזה לומר ג"כ מה חזית דמה בכך שבטלי' עכו"ם והביא מדברי הגאון מהרש"ק ז"ל בתשו' טוטו"ד תניינא סי' ר"ל דלא אזלינן בשתי קדירות בתר בטלים ואף אם הקדירה א' היא של עכו"ם לא תלינן בתר הבעלים וסיים בצ"ע עיי"ש איברא כי בתשו' טוטו"ד תליתאי סי' רל"ה מבואר דפשיטא לי' בדין דב' קדירות דאם שניהם הם של ב' בני אדם אפי' שניהם ישראל יכול כל א' לומר דבשלך הי' האיסור אם הוא איסור דרבנן ועיי"ש שנשאל בעובדא שעמדו על הכירה ד' קדירות של בשר והקדירות היו של ב' בני אדם ועל הכירה הי' מונחים ה' כיסוים וכיסה הד' קדירות בד' כיסוים מהה' והחמישי נשאר על הכירה שלא השתמשו בו ואח"כ לקח בע"ב א' הב' קדירות שלו לביתו ואכל התבשיל מקדירה א' והב' נשארה ואח"כ נודע שא' מהה' כיסוים הוא של חלב ב"י ויש ספק שמא הכיסוי של חלב הוא אחד מהד' כיסוים שכיסה בהם הד' קדירות ומצדד להתיר כיון שהם של ב' ב' בני אדם ולא באו לשאול בב"א אמנם בעובדא זו כתב דבלא"ה לא צריכין לבא להיתר זה דבלא"ה שרי כיון דקיי"ל לעיל סי' ק"ב דכלי של איסור בטל ברוב כלים של היתר ובכן בנ"ד כיון שלא ניכר איזה הכיסוי של חלב בטלה ברוב עיין שם:

ועיין בשו"ת המלוקטים שבסוף הס' תפארת שלמה עה"ת בתשו' מזקינו הגאון מוואדיסלאיו ז"ל אשר כתב להגאון בעל שערי דעה ז"ל שנשאל בעובדא שהי' עומדים ב' קדירות של היתר וא' של איסור דרבנן ונפלו הב' חתיכות לב' קדירות ולא נודע להיכן נפל האיסור ובקדירה השלישית עדיין לא הי' שום ספק ואחר זה נפל איסור דרבנן לאחד מן הקדירות ונולד ספק על הקדירה השלישית ועל א' מהב' קדירות הראשונות ואין בהקדירות כדי לבטל האיסור וכתב דלכאורה כיון שעל הב' קדירות הראשונות אין כאן שום ספק דודאי אסורים ממילא דהקדירה הג' מותרת בפשיטות דתולין הקלקלה במקולקל וכתב הגאון בעל שערי דעה דלאחר העיון נראה לאסור גם הקדירה הג' כיון דקיי"ל דהיכא דמקלקל המאכל יותר לא אמרינן שאני אומר ה"נ כיון דמתחלה לא הי' הקלקול בכל א' מהב' קדירות רק מספק לא אמרינן בי' שאני אומר ואין תולין הקלקול במקולקל מספק עכת"ד הגאון בעל שערי דעה ז"ל והגאון מהר"א ז"ל מוואדיסלאב ז"ל השיב על כל דבריו והוכיח דגם בספק איסור תולין ג"כ וסיים וז"ל ובר מן דין יש עוד צד להתיר בנ"ד באופן אחר את הקדירה השלישית שלא נכנס בספק בין שתי הקדירות הראשונות בנפילה הראשונה ע"פ מה דמסיק הש"ך והפר"ח להלכה וכן מטין דברי הט"ז כוותי' בב' קדירות של היתר ולפניהם ב' חתיכות א' של איסור וא' של היתר שנפלו לב' קדירות הנ"ל דמותרין בשני בני אדם שבאו לשאול בזה אחר זה מהא דשני

שבילין והמעיין שם בש"ס בסוגיא הנ"ל מבואר דאף באדם א' השואל עליו ולא על חבירו דמותר דדוקא בשני בני אדם השואלין כאחד או אף באדם אחד השואל עליו ועל חבירו כאחד הוא דמטמאין שניהם והטעם מבואר ברש"י שם משום דבע"כ צריך אתה להורות הוראה לשניהם או טמאים אתם או טהורין אתם והרי אין יכול לומר טהורים אתם משא"כ בנשאל על אחד מהם דמותר ולפ"ז בנ"ד כשבא לשאול על נפילה שני' ע"כ אין שאלתו כ"א על הקדירה שלישית שלא נכנס בספק הראשון דאלו על הקדירה השני' מהב' קדירות הראשונים ליתא בשאלה אם היא מותרת דכבר נאסרה מנפילה הראשונה והלכך כיון דאין שאלתו כ"א על הקדירה השלישית יש להתירו כדין נשאל רק על עצמו ולא על חבירו עכ"ד אמנם הנה הגאון בעל שערי דעה בעצמו בספרו כאן ס"ק ג' העתיק תשובתו שבשו"ת שמן רוקח חלק א' סי' ל"ז שכ' להתיר הקדירה השלישית ואם נודע הספק הראשון קודם שנולד הספק השני היא מותרת בלי פקפוק אכן אם לא נודע הספק עד שנולד גם הספק השני אין להקל אלא בהפ"מ וכה"ג עכ"ד וצ"ע:

נה מותרות עבאה"ט מ"ש מהש"ך דכל זה באיסור דרבנן וכתב ביד יהודה דפשוט הוא דה"ה באיסור דאורייתא ושיעורא דרבנן כיון שיש שני רוב ועיי"ש בדבריו בפיה"א ס"ק י"ג שכתב דכל מ"ש להקל בב' קדירות וב' חתיכות ביש ביטול דאורייתא הוא כשאינו מכיר החתיכה אבל אם הוא מכירה אף שאינו יודע מה הוא אסור כיון דהתתיכה אסור מטעם ספיקא דאורייתא תו הוי התבשיל ספיקא דרבנן ע"י גלגול דאסור עיי"ש:

סעיף ו:

נו שתי קדירות של היתר ונפל איסור. עחיו"ד בביאורים סוף סק"ג שכתב דאפי' לא נאסרה הקדירה רק מחומרא בעלמא תולין האיסור בה ומתירין האחרות עיי"ש וכ"כ במ"ז סק"ז דאם הי' כאן ב' קדירות של חלב אחד בן יומו ואחד אינו ב"י ותחב כף של בשר עוף ב"י לתוך קדירות אב"י ונאסר ממנהגא ואח"כ תחב לא' מהב' קדירות ואינו יודע לאיזה תחב תלינן באינו ב"י אף שלא נאסרה אלא ממנהגא אך כתב דיש להסתפק בזה מה יהי' אם תחב תחלה הכף לקדירה א' מהב' קדירות הנ"ל ואינו יודע לאיזה תחב דלכאורה נראה דהכף שרי דתולין דבאינו ב"י תחב והקדירה ב"י נמי שרי דתולין באינו ב"י כיון דמדינא אינו ב"י שרי אלא מחמת חומרא בעלמא א"כ לגבי הקדירה הב"י מוקמינן הקדירה שאינה ב"י אדינא ותולין באינו ב"י משום דהאינו ב"י מקולקלת מחמת מנהגא דלכאורה יש לדמות זה להא דלקמן סי' ק"צ סעי' מ"ב ביושבת על דם טוהר תולין בה אף דאסור לדידן ממנהגא אבל לדינא סיים בצ"ע כי יש לומר דלא דמי להדדי ועיי"ש בעצי לבונה וביד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז וע' בשו"ת טוטו"ד תליתאי סי' רמ"ח

מה שהאריך בענין זה והביא דברי החוו"ד הנזכר וכתב דגם החוו"ד לא החמיר בנאסר רק מחמת חומרא רק היכא דהחומרא הוא מכח ודאי דאז הוי בכלל ודאי איסור דרבנן אז אמרינן תולין אבל אם נאסר רק מחמת ספק וחשש לא אמרינן תולין עיי"ש באריכות ועי' בקונטרס תורה מציון ש"ו ח"א סי' ה' אות ח' שהוכיח דגם אם קדירה אסורה משום סכנה אמרינן שאני אומר עיי"ש:

נז ונפל איסור וכו'. פי' לא מיבעיא אם לאחר שנפל האיסור הראשון שיערנו הקדירה וראינו שאין בה כדי לבטל דהשני' מותרת אלא אפי' אם אנו דנין על ב' הנפילות כאחת וכגון שראינו שנפל איסור הראשון לקדירה זו וקודם ששיערנו אותה לדעת אם יש בה כשיעור לבטל האיסור נפל האיסור הב' לא' מהב' קדרות ולא נודע לאיזה נפל ושיערנו הקדירה שנפל בה האיסור בראשונה ומצאנו שאין בה כשיעור לבטל האיסור הראשון דהקדירה שני' מותרת פרי תואר סק"ה:

נח וידוע לאיזו נפל. עי' בס' מקור מים חיים שכתב דבדיוק כתב המחבר וידוע לאיזה נפל והיינו כי פשוט הוא דבהך דינא דרישא הוא דוקא אם נודע נפילת האיסור טרם נפילת השני ור"ל דמתחלה נפל האיסור לקדירה ונודע שיש איסור בקדירה ואח"כ נפל איסור לא' מב' הקדירות תלינן דלמקום שנפל איסור הראשון נפל גם השני אבל אם בעת נפילת השני עדיין לא נודע הנפילה הראשונה כגון שהי' לפנינו ב' קדירות ונפל איסור לתוך א' מהם ולא נודע עדיין ואח"כ נפל איסור לתוך א' מהב' קדירות ואינו יודע באיזה נפל ואח"כ נודע לנו דאיסור הראשון נפל לא' מהקדירות רק על איסור השני הדבר בספק לאיזה נפל בזה לא תלינן דלמקום שנפל האיסור הראשון נפל השני כיון דבעת נפילת השני עדיין לא נודע לנו אם הקדירה היתה אסורה מכבר עכ"ל:

נט אני אוסר וכו'. ואע"פ דקיי"ל דאם אנו אומרים שאני אומר אנו אוסרים את הקדירה הראשונה שנפל בה האיסור בראשונה יותר ממה שהי' עד עתה אין תולין כמ"ש הש"ך ס"ק י"א וא"כ לכאורה גם כאן אי אפשר לומר שאני אומר דהא גם כאן יש על הקדירה זו חומר במה שאנו אומרים תולין שאם יפול בקדירה זו עוד היתר ויתרבה אח"כ לא מהני מה שיש ששים נגד האיסור הראשון וצריך ששים גם נגד השני דז"א דכיון דעכ"פ הוא מקולקל כעת והשתא היא אסירה ומה שניתוסף עוד האיסור מחמת שאנו אומרים תולין לא נאסרה יותר ממה שהי' עד עתה תולין בו. יד יהודה בפיה"א ס"ק ט"ז ובפיה"ק ס"ק כ"א עיי"ש (ועי' מזה בדברינו לעיל ס"ק) והנה נשאלתי בבעל אכסניא א' המבשל כשרות לישראל וטריפות לא"י ולקח בשר כשר חציו הודח ונמלח כדינו וחציו לא נמלח ואח"כ צוה להמשרתת להוסיף בשר כשר הנמלח על הקדירה הכשרה והבשר

שלא נמלח לקדירה האסורה והמשרתת עשתה מצותו רק שאח"כ אמרה מיד שאינה יודעת באיזה קדירה נתנה הבשר כשר ובאיזה קדירה נתנה הבשר שלא נמלח והקדירות הי' שניהם שוים במדתם ודעת השואל לומר תולין שהבשר שלא נמלח נתנה לקדירה הטריפה כיון דדם שבשלו הוא מדרבנן ואמרתי שאם הי' בכל א' מהקדירות בצירוף הרוטב והחתיכות ס' כנגד החתיכה שניתוסף כעת רק שאין בכל קדירה רוב מהחתיכות כנגדה באופן שהחתיכה נשארה באיסורה כדקיי"ל לעיל סי' ק"ט בזה בודאי לא אמרינן שאני אומר שהחתיכה שלא נמלחה נתנה לתוך הקדירה הטריפה דכיון דקיי"ל דלא תלינן דאיסור לתוך איסור נפל אלא היכא שאין אוסרין את האיסור יותר ממה שהי' כבר כנ"ל והרי קיי"ל דאפי' לדידן דס"ל דחנ"נ בשאר איסורים מ"מ בבשר שנתבשל בלא מליחה במקום הפ"מ אם יש ס' בקדירה נגד החתיכה סומכין על המקילין דלא אמרינן חנ"נ כמ"ש הרמ"א לעיל סי' ס"ט סעי' י"א ועיי"ש בחוו"ד בביאורים ס"ק ט"ז וחידושים ס"ק מ"א והרי הכא אם אמרת תולין שהבשר שלא נמלח נתן בקדירת איסור אתה אומר שנעשית נבילה אמנם לפי דברי היד יהודה הנ"ל לכאורה גם בזה שייך לומר שאני אומר דהא סוף כל סוף לפנינו החתיכה היא אסורה שפיר תולין הקלקלה במקולקל ואף שיש נ"מ לענין תערובות דאם אנו אומרים שאני אומר אנו מחמירים עלי' שנ"נ אין מונעים עי"ז מלומר תולין אמנם לאחר העיון קצת נראה שאין להקל בזה לא דמי להא דסעי' זה דהכא הנה כל זמן שלא הוסיף עלי' עוד היתר הקדירה היא באיסורה כמו שהיתה בתחלה רק שיש נ"מ לענין אם ירצה לבטל אח"כ האיסור אבל בנ"ד הנה ניתוסף חומרא לגוף האיסור שאם נימא שנתן הבשר שלא נמלח לתוך הקדירה של בשר טריפה הנה נעשה החתיכה גוף איסור לדידן דקיי"ל חנ"נ בשאר איסורין משא"כ אם נימא שנתנה לקדירה של בשר כשר שלא נעשה גוף הבשר נבילה רק שנאסרה מחמת שהדם נבלע בתוכה בכה"ג אמרינן מה חזית ולא אמרינן תולין כן נלפענ"ד:

ס למקום איסור הראשון. וא"ת ובלאו הכי תיפוק לי' דאותה שלא נפל בה איסור בודאי לישתרי ע"י צירוף וי"ל דלא שייך הכא צירוף שהרי אינן עתידות להתערב כיון שאחת היא של איסור פר"ח ס"ק י"ג:

סא נפל גם השני. עי' בהגהות מראה כהן שכ' דכאן צ"ל ההג"ה ודוקא שאין ס' וכו' הוי כאלו לא נפל שם איסור כלל (ר"ל ומש"ה לא אמרינן בכה"ג תולין שלמקום הראשון נפל וכו' ולהכי שתיהן אסורות) ואח"ז צ"ל דברי המחבר אבל אם נפל איסור וכו' עכ"ל אבל לפי דברי הפר"ח ס"ק י"ד א"צ להגיה כלל ודברי הרמ"א על מקומו יבוא בשלום עיי"ש ודו"ק: (סב) גם השני. עי' בס' ערך שי מ"ש בענין זה וסיים ויצא לנו מזה אם נפל איסור

לקדירה ואין בה שיעור לבטל ואח"כ נפל עוד איסור אחר וא"י אם לזאת הקדירה או לאחרת דבאיסור דרבנן או שיעור דרבנן תולין הקלקלה במקולקל ואח"כ ריבה בשוגג על הקדירה הראשונה עד שיעור לבטל איסור הראשון מותר לכתחלה להרבות עוד עד שיעור שיתבטל גם איסור השני א. להפיל אחד לים ואז יהי' מותרין השתי קדירות אף דגם ע"י צירוף לא יהי' בתחלה לבטל שתיהן או שהם של שני בני אדם ובאו לשאול בבת אחת עכ"ל:

סג השני. עבאה"ט ועבשפ"ד ס"ק י"ד ומ"ז סק"ז:

סד אבל וכו' שתיהן אסורות. דין זה מיתוקם בכל גווני ור"ל לא מיבעיא כשאין בשתי הקדירות לבטל האיסור הבלתי ידוע שכבר נאסרו בודאי פשיטא ששתיהן אסורות אלא אף שיש בין שני הקדירות ע"י צירוף לבטל האיסור והותרו שתיהן כבר אעפ"כ כשנפל איסור פעם שנית וידוע לאיזה קדירה נפל הרי שתיהן אסורות האחת בשביל האיסור הידוע והאחרת ג"כ אסורה לפי שהקדירה האסורה תו לא מצטרפת עם האחרת לבטל האיסור שהרי אינן עתידות להתערב בכה"ג לכ"ע אמרינן חוזר וניעור. פר"ח שם (בד"ה ומ"מ):

סה נפל איסור לתוך אחת מהן. עשפ"ד ס"ק ט"ו שכתב שיש לעיין בב' קדירות בע"פ קודם זמן איסורו ונפל חמץ נוקשה לאחת מהן ואינו יודע לאיזה (למ"ד נוקשה דרבנן) ואח"כ נפל חמץ גמור וכדומה וידוע להיכן נפל אם י"ל דלאחר זמן איסורו תולין דלא שייך לומר הכא מה חזית אמנם הנה גם הוחזק לא שייך דקודם זמנו עדיין כולו היתר וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א סוף ס"ק י"ז ובפיה"ק ס"ק פ"ב שכ' דלדינא פשוט הוא דכיון דכבר נאסרו שניהם על פסח קודם שנפל הב' אינו חוזר להיתר במה שנאסרה אח"כ עיי"ש:

סו ואין ידוע. עשפ"ד שם שנסתפק בלא נודע הנפילה הראשונה עד לאחר נפילה שני' והניח בצ"ע עיי"ש ועי' בס' אמרי בינה בדיני בב"ח ותערובות סי' כ"ז שהביאו והביא מדברי הרשב"א בתוה"ב דמשמע מדבריו דגם בנודע הנפילה הראשונה אח"כ אין תולין הקלקלה במקולקל עיי"ש ועי' ביד יהודה שם מ"ש ע"ד הפרמ"ג בזה והעלה ג"כ דאין חילוק בין נודע בינתיים או לאו דחלות האיסור אינו תלוי בידוע כלל ואף שלא נודע עד שנפלה האחרת תולין עיי"ש:

סז שתיהן אסורות. עי' בחמודי דניאל הלכ' תערובות הא' סוף אות ו' שכתב שהוא צ"ע מה הדין בזה אם נאבדה קדירה אחת אם אמרינן שהאסורה נאבדה וכתב דמדברי הב"י משמע לכאורה דלא מהני מה שנאבדה קדירה א' עיי"ש אמנם יעוין ביד יהודה

שם שכ' בהחלט לדינא דאפי' אם נאבדה קדירה אחת או נאכל לא מהני דמ"מ השני' אסורה עיי"ש:

סח ודוקא שאין ס'. עי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ג שעמד על המחקר דאם נפל תחלה איסור לקדירה א' ויש ספק אם יש ס' ואח"כ נפל איסור לא' מב' קדירות ולא ידעינן למי נפל אם נימא דאף שכתב לעיל סוף סעי' ה' דאם נפל איסור לא' מב' קדירות של היתר ויש ספק בקדירה א' אולי יש בה ס' כנגד האיסור דשניהם מותרות (כמש"ל ס"ק מ"ט) מ"מ בנ"ד יש לאסור אותה קדירה כיון שניתוסף עוד ספק שמא נפל גם איסור הב' לתוכה והו"ל ס"ס לאיסורא שמא לא הי' מתחלה ס' ואת"ל הי' ס' שמא גם האיסור זה נפל לשם אבל הקדירה השני' מותרת דאין עלי' רק ספק א' דרבנן או אם נימא דגם הקדירה הא' מותרת דלא אמרינן ס"ס להחמיר בדרבנן אלא אם נולדו הב' ספיקות ביחד משא"כ כאן שכבר הותרה הקדירה הראשונה מחמת הספק הא' שוב אינו נאסר מחמת הספק השני שנולד אח"כ וא"כ עדיין שייך מה חזית וסיים בצ"ע עיי"ש:

סט שאין ס' לבטל. זה קאי גם אירישא בדין הראשון דאם האיסור הראשון הי' ס' כנגדו ונגד האיסור השני לא הי' ס' שניהם אסורים וכ"ש בדין הב' אם האיסור הב' הי' ס' כנגדו ונגד האיסור הראשון לא הי' ס' דשניהם אסורים. חידושי רז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקיר ז"ל) אבל לפי דברי הפר"ח ס"ק י"ד א"צ לכל דבריו של הרז"ה בזה עיי"ש ודו"ק: (ע) ששים לבטל האיסור. עי' ביד יהודה בפיה"ק שם שכתב דזה פשוט הוא שאם לא הי' ס' נגד האיסור הראשון דתולין בהשני אף אם נתרבה אח"כ נגד האיסור הראשון מ"מ אינו מעורר הקדירה שני' לאסרה אלא היא אסורה והשני' מותרת עיי"ש:

עא לבטל האיסור שנפל. עי' בחידושי רז"ה שם שכתב בזה וז"ל אמנם אם ב' האיסורים יש ס' נגד כל א' אבל נגד שניהם אין ס' וב' האסורים הם ממין א' דאלו ב' מינים קיי"ל שכל א' מבטל חבירו וכו' אבל כשהם ממין א' קיי"ל דחוזר וניעור וכו' נראה דבזה תלינן ג"כ להקל ואמרינן דב' האיסורים נפלו לב' הקדירות ונתבטלו בס' ולא אמרינן בזה במקום שנפל הא' נפל הב' ולא במקום שנפל הב' נפל הראשון עכ"ל ועי' בפרמ"ג בפתיחה להלכות טריפות (בד"ה יראה) שעמד על המחקר באם הי' ב' קדירות א' של איסור וא' של היתר ונפל כזית איסור דרבנן לתוך א' מהם ואינו יוד לאיזה נפל (כנ"ל סעי' א') ואח"כ נפל עוד כזית איסור דרבנן שאינו ממין הראשון לתוך הקדירה של היתר ומתחלה הי' בקדירה של היתר נ"ט זיתים וא"כ כשנפל האיסור הב' לתוך ההיתר אין בו ששים אמנם אם נאמר דאיסור הא' ג"כ נפל לתוך היתר תו יש כאן ס"א זיתים נ"ט של היתר וב' של איסור וכיון שהוא מין באינו מינו א' מבטל חבירו ולא הספיק לבדוק

הקדירה אם יש בה הסך ס"א זיתים כנזכר עד שנשפך וכתב דזה לא דמי לדין (דסעי' זה) דנפל איסור לב' קדירות היתר וא"י וכו' ואח"כ נפל איסור לא' מהם דאין אומרים למפרע שהאיסור לכאן נפל הכא הטעם משום שאנו מחזקינן שניהן לאיסור משא"כ בזה עיי"ש אמנם כאן בשפ"ד ס"ק י"ח חזר בו וכתב להחמיר דב' קולות לא מקילינן וכיון שמתחלה אתה דן דבקדירה של איסור נפל שוב אי אתה רשאי לתלות שבהיתר נפל וסיים בצ"ע עיי"ש ועי' בהגהות מהרש"ק על הפרמ"ג בפתיחה להלכות טריפות שם ובתשו' טוטו"ד תניינא סי' א' שהעלה ג"כ לאסור בזה הקדירה עיי"ש וכ"כ ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח ובפיה"ק ס"ק כ"ג וכתב אך מה שיש להסתפק בזה הוא אם יש שני קדירות היתר ונפל זית איסור לאחד מהם בידוע ואסרנו אותה יען שאין בהקדירה רק נ"ט זיתים נגדו ואח"כ חזר ונפל כזית איסור אחר שאינו מיט של האיסור הראשון ולא ידעינן להיכן נפל ואם נימא שאני אומר שנפל לקדירה זו שאסרנו אותה תו יהא ס' מחמת דאיסורין מבטלין זה את זה אם נימא כן כמו באם יש בא' כדי לבטל או דלמא כיון שכבר אתחזק קדירה זו באיסור לא תלינן שוב שנפל בה האיסור הב' כדי להתירה כיון דאם נתלה שלזה נפל אנו מוציאין אותה מחזקתה והו"ל ספיקא דרבנן נגד חזקת איסור עיי"ש:

עב אבל אם הי' ס'. כתב ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ג לאו דוקא שכבר הי' ס' דה"ה אם נתרבה אח"כ אם הוא מותרת באופן דלא נ"נ מתחלה אף אם ריבאה במזיד שהוא אסור לו ולמי שנתבטל בשבילו מ"מ כיון שמותר לאחרים שוב אין תולין כעת עכ"ד:

עב אם הי' ס'. עי' פר"ח ס"ק י"ג ובפרי תואר ובשפ"ד ס"ק ט"ו מה שהאריכו בביאור לשון הירושלמי בדין אם ריבה על אחת מהם ועיי"ש במ"ש בזה כמה חילוקי דינים וע' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ח מ"ש על דבריהם בזה ובמ"ש בזה לדינא עיי"ש:

סעיף ז:

עג היה כאן שתי קדירות. עי' בכנה"ג בהגהות ב"י אות כ"א שכתב דאין לו דין שתי קדירות אלא דוקא כשבשעת נפילת האיסור הי' השתי קדירות עומדות ומזומנות לפניו משא"כ כשהי' כעין העובדא שאירע לפניו שנתערב תרנגולת טריפה א' בין כמה תרנגולת וכל התרנגולת נתבשלו בב' קדירות רק שלא נתבשלו כל התרנגולת בפעם א' רק שעשו כמנהג המקום ההוא שבישלו קצת מהם בקדירה אחת ואתר שמבשלים הראשונות מסלקין אותם ומניחין לקדירה זו עופות אחרים ומבשלים אותם עד תום כל התרנגולים אין אין כאן דין ב' קדירות כיון שהקדירה השני' אינה מזומנת לפניו בשעת נפילת האיסור אלא עתידה שתבא אחר בישול של קדירה הראשונה זה לא מהני דאנן בעינן שיהי' בהיתר ששים מזומן בשעת נפילת האיסור ולא במה שיבא אח"כ עיי"ש ועי'

בשלחן גבוה ס"ק י"ט מחודש ג' שהביאו וסיים שמדעת עצמו כתב הכנה"ג והכריע כן ואני מסתפק בזה דמלשון הרשב"א משמע דאין חילוק בזה דאפילו אם יבשלו הקדירות בזו אחר זו כל שהם של אדם א' מותר דהכל תלוי אם עתיד להתערב א"כ ל"ש אם הם מזומנים כעת יחד או שבישלם בזה אחר זה עיי"ש:

עד קדרות של היתר. פי' בין שהיתה חתיכה א' של איסור ונפלה לא' מב' קדירות כשירות ולא נודע להיכן נפלה בין שהי' ב' חתיכות א' היתר וא' איסור ונפלו א' לזו וא' לזו בכל גווני מהני הצירוף גם בהיכא שב' הקדירות הי' של ב' בני אדם וכו'. פרי תואר סק"ז. ועי' בכנה"ג שם אות י"ט שכתב דאם נפלו ב' חתיכות לב' קדירות של היתר חתיכה א' הוא ודאי איסור והב' הוא ספק איסור אם אין בקדירה א' לבדה לבטל הודאי איסור אין הב' קדירות מצטרפות ושתיהן אסורות והסברה מכרעת כן דאיך יצטרף להתיר הקדירה שיש ספק איסור עכ"ד וה"פ:

עה של היתר. עי' בכנה"ג שם אות כ"ב שכ' דלא אמרינן דהקדירות מצטרפות אלא כשהי' הקדירות מוחזקות קודם בשל היתר ואח"כ נפל איסור לתוך א' מהן אז אמרינן כיון שהי' להקדירות שעת הכושר ואח"כ נפל האיסור מצטרפין לבטל האיסור אבל אם נתערב עוף טריפה בין עופות כשירים ונתבשלו בב' קדירות דבאופן זה לא הי' לשום א' מהקדירות אף שעה א' חזקת היתר דבשעת בישול נכנסו כל קדירות בחזקת ספק איסור שמא בישלו בה העוף הטריפה בהא ודאי לא שייך דין דב' קדירות עיי"ש: (עו) ונפל איסור. עש"ך ס"ק י"ט מ"ש י"ל דמירי באיסור דאורייתא וכו' דמשמע מדבריו שדין זה מיירי גם בנפל איסור דאורייתא אמנם יעוין בפר"ח ס"ק ט"ו וס"ק י"ט שכתב דמלתא דפשיטא הוא דלא מהני צירוף רק באיסור דרבנן או באיסור דאורייתא ושיעורן דרבן אבל באיסור דאורייתא ושיעורן דאורייתא לא אמרינן צירוף עיי"ש ובפרי תואר סק"ח ועשפ"ד ס"ק ט"ז מ"ש בזה וסיים בצ"ע עיי"ש:

עז אחת מהן. עי' בדברי שאול ויוסף דעת לעיל סי' צ"ח (בד"ה ונשפך) בעובדא שעמדו שתי קדירות של בשר באחת הי' רק בשר עוף ובאחת הי' בשר בהמה ונשפך קדירה של חלב תחת שתי הקדירות ולא נודע אם הי' ששים והורה המורה ששניהם מותרין דהא הקדירה שלא הי' בה רק בשר עוף הו"ל ספק דרבנן ולהקל וממילא דגם הקדירה שהי' בה בשר בהמה ג"כ מותר דהא שניהם עומדים בספק ומצטרפין לבטל והוא ז"ל השיב דלא מיבעיא דהקדירה של בשר בהמה ודאי אסור דבמין בשאינו מינו לא אמרינן דהכל עומד בספק דהא נוכל להרגיש האיסור בטעם ואיך יצטרף כיון דהוי בשני קדירות ובכל אחת ספק אם הי' ששים אלא אף אותה קדירה שהי' בה בשר עוף אין להתיר כיון

שיוכל להתברר אח"כ ע"י טעימה ויהי' מורגש הטעם שוב אין כאן מקום להתיר דכל ספק דרבנן שיוכל להתברר אח"כ שהוא אסיר לא שייך ביטול וכו' עיי"ש:

עח שתיהן מצטרפות עבאה"ט מ"ש מהש"ך דוקא כשאין בא' מהם כדי לבטלו וכו' דאותו שיש בו כדי לבטל לא נכנס בגדר הספק ועי' בש"ך ס"ק ט"ז שיש בזה נ"מ היכא דליכא למימר שאני אומר כגון שהוא איסור דאורייתא דאז בעינן צירוף וכיון שיש בא' לבדו כדי לבטלו גם צירוף לא אמרינן ועי' בפר"ח ס"ק ט"ו שמתמה ע"ד בזה דהא לא אמרינן צירוף באיסור דאורייתא כלל ועי' בחוו"ד בביאורים סק"ו מ"ש בביאור דברי הש"ך בזה ועיי"ש עוד בס"ק שאח"ז שכתב דביבש ביבש היכא דהספק הוא בין החתיכות אין נ"מ בכל זה דכיון דהספק הוא על כל החתיכות איזה אסורא ואיזה מותרת מותר כל א' מטעם אחרי רבים להטות וכו' ובכהאי גוונא אפי' אפי' יש באחד מהם כדי לבטל ואין בשני כדי לבטל אמרינן צירוף כיון דהספק הוא בין כולם איזה חתיכה אסורא אמרינן דחד בתרי בטל אפי' א' בבית וא' בעלי' אך יש נ"מ בדברי הש"ך הנזכר היכא שנולד הספק בין המקומות שאין כל החתיכות מונחים במקום אחד רק זה בכה וזה בכה ונפל איסור ולא ידעינן לאיזה מקום ובמקום א' יש רוב ובשני ליכא רוב דאז כשהוא איסור דאורייתא לא אמרינן שאני אומר אבל צירוף אמרינן ובזה שייכים דברי הש"ך דאם יש במקום א' כדי לבטל גם צירוף לא אמרינן כיון דהמקום שיש בו כדי לבטל לא נכנס בכלל הספק מחמת האיסור ממילא דאינו מצטרף ג"כ והמקום שאין בו רוב אסור עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק י"ט ובפיה"ק ס"ק כ"ד מ"ש ע"ד החוו"ד בזה וכתב דלאו דוקא ביבש ביבש דה"ה בלח בלח יש נ"מ בכה"ג אם במקום א' אין שם אפי' רוב ובמקום א' יש נ"ט זיתים נגד הזית איסור דאז כיון דגם זה שיש בה נ"ט נגד האיסור נכנס בגדר הספק וכיון שכבר יצא מכלל איסור דאורייתא כיון שהספק בין שניהם אז אמרינן דגם אם נפל לאותו מקום שאין שם רוב ג"כ מותר דהמקום הב' יש בה נ"ט מצטרפת עמה אבל אם במקום א' יש ששים אז אינה מצטרפת להמקום שאין בה רוב כיון דלא נכנס בספק ונשאר ספק דאורייתא שמא במקום שאין רוב נפל ושוב לא אמרינן שאני אימר וגם נ"מ בדשיל"מ והוא מינו בטעמו ואינו מינו בשמא דבטל בס' דאז צירוף אמרינן אבל שאני אומר לא אמרינן דכיון שהוא דבר שיש לו מתירין ספיקא דרבנן לחומרא עיי"ש:

וכתב בשפ"ד ס"ק י"ח ודע שיש נ"מ בין שאני אומר למקום שיש ס' נפל ובין מצטרף המשל בזה כגון שהי' קדירה א' גדולה שיש בה ס' זיתים וא' קטנה שאין בה רק ל' זיתים ונפל זית א' ואינו יודע לאיזה קדירה דאז אמרינן דבשל ס' נפל בבירור כיון דצירוף ליכא דאין שניהם נכנסים בגדר הספק ואם נפל אח"כ עוד חצי זית ממין איסור הראשון

לקדירה הגדולה נאסרה דחוזר וניער משא"כ אם היינו אומרים ע"י צירוף הרי יש בצ' זיתים להעלות זית וחצי. אכן אם הי' הב' קדירות כל א' מנ' נ' ונפל תחלה זית וא"י לאיזה ואח"כ נפל חצי זית אע"פ שיודע לאיזה נפל שתיהן מותרות דמתחלה הותרו שניהם ע"י צירוף ועכשיו אע"פ שראינו לאיזה קדירה נפל הרי יש בנ' זיתים לבטל חצי זית עכ"ד:

עט לבטלו. עש"ך לעיל סי' צ"ב סק"ח ובסי' ק"ה סק"ל שכתב דלא אמרינן כל הנכנס בספק מסייע לבטל רק במין במינו משא"כ במין באינו מינו דהוי דאורייתא ועיי"ש בשפ"ד באריכות ועי' בפר"ח כאן ס"ק י"ט דבמין באינו מינו אפי' באיסור דרבנן לא מצטרף כל הנכנס בספק לבטל דכיון שעדיין טעם האיסור נרגש בקדירה א' א"א שיצטרף הקדירה הב' לבטל דהא אף כשנידונין כמעורבין יחד ואיכא ששים נגד האיסור סוף כל סוף כל שהטעם נרגש לא בטל עיי"ש ועי' בשו"ת בית יצחק (מהגאון מלבוב נ"י) חלק א' מיו"ד ריש סי' ק"י בעובדא שעמדו ג' קדירות של בשר ורוטב על הכירה ונשפך חלב תחת אחת מהקדירות ואין בשום א' מהקדירות ס' נגד החלב רק בצירוף כולם יש ס' וכתב דלכאורה אם השלשה קדירות הם של אדם א' כולן מותרות דכולן נכנסים בספק וכל הנכנס בספק מסייע לבטל אמנם באמת זה אינו דכיון דטעם החלב הוא אינו מינו עם הקדירות אינן מצטרפות לבטל עיי"ש:

פ אפי' אחת בבית ואחת בעליה. כתב בפר"ח ס"ק ט"ז פי' אבל בשתי עיירות אינן מצטרפין וכו' ותדע דאפי' ב' מגורות איתא בירושלמי דאין מעלות זו את זו אלא בבית א' לפי שאין דרכן להתפנות ולהתערב וא"כ ב"ש שתי קופות בשתי עיירות וכו' וזה ברור עכ"ל:

פא וה"ה אפי' למאה. עי' ביד יהודה בפיה"א סק"כ ובפיה"ק ס"ק כ"ו שכתב דבע"כ ר"ל בדבר שצריך מאה כגון תרומה וכן ערלה וכה"כ במאתים אבל סתם איסורין מה צורך להצטרפות דממילא אם יש כאן שלש קדירות ונפל איסור לתוך אחת מן הקדירות הרי יש רוב היתר דהא הקדירות נחשבים כדין יבש ביבש והקדירה שנפל בה האיסור בטל ברוב כמו כל יבש ביבש עיי"ש וכ"כ בשו"ת עמודי אור סוף סי' נ"ב עיי"ש וע' בחידושי רז"ה (מהגאון מו"ה וואלף אלעסקר ז"ל) שעמד ג"כ בזה וכתב די"ל דמיירי אפי' בשאר איסורים ויש נ"מ בזה במה שמצטרפין הקדירות לבטל האיסור לענין שמותר לאדם א' לאכלן אפי' בבת אחת משא"כ אי חד בתרי בטל כדלעיל סי' ק"ט סעיף א' עיי"ש:

פב למאה. כתב בחידושי רז"ה שם וז"ל יש לעיין בההוא דמאה מצטרף היכא משכחת לה דבמאה איכא ס' ובצ"ט ליכא ס' דע"כ אין בכל קדירה וקדירה כשיעור האיסור דאם יש בכל אחת כשיעור האיסור למה לי מאה ליבטל בששים אלא ע"כ אותן הקדירות

היתרים על נ"ט אין בכל אחת אלא פחות משיעור האיסור וא"כ אין להסתפק בהן שמא נפל האיסור בתוכן כיון שאין בכל אחת מהן כשיעור האיסור וכיון שאין להסתפק בהן היאך מצטרפין לבטל ויש לומר דמשכחת לה כגון שראה איסור שנפל לקדירה אחת ממאה קדירות ואינו יודע באיזה קדירה ולא ראה שיעור האיסור או שאמרו לו שנפל איסור לקדירה אחת ואינו יודע שיעור האיסור ועתה רואה בקדירה אחת הרבה ובשאר הקדירות בכל אחת מעט. ומסתפק שמא הקדירה שיש בה הרבה הוא כולו איסור או שמא מעט הוא האיסור בשאר הקדירות דהשתא מספיקא צריך לבטל הקדירה שיש בה הרבה אז מצטרפין כל הקדירות לבטל אותה קדירה בס'. ולפ"ז לא משכחת לה אלא באיסור דרבנן אבל באיסור דאורייתא כיון שאין בכל הקדירה אפי' שיעור דרבנן וכו' אמנם לפמ"ש דחד בתרי בטל וכו' אלא הנ"מ הוא לאכול בבת אחת מהני הצירוף (והבאתי, דבריו בס"ק הקודם) משכחת לה שפיר אף באיסור דאורייתא עכ"ל:

פג ישל אדם אחד. עי' בד"מ שכתב דמשמע בתה"ב דדוקא בשתי עליות אין מצטרפין של ב' בני אדם אבל בעלי' אחת גם של ב' בני אדם מצטרפין עיי"ש ועי' ביד יהודה בפיה"ק ס"ק כ"ח מ"ש הטעם שלא הגי' הרמ"א כאן כן עיי"ש ועי' בשו"ת גנת וורדים חלק א' ביו"ד כלל א' סי' כ"ח שרב אחד רצה לומר כן לדינא אמנם יעוין שם בתשו' שאח"ז בסוף התשו' שדעתו אינו כן לדינא עיי"ש :

פד עתיד להתערב. עבאה"ט מ"ש אם ידוע בבירור שאינם עתידין להתערב כגון שזה בשר וזה חלב ועי' פלתי ס"ק י"ז דה"ה כשא' דג וא' בשר עיי"ש. ומ"ש הבאה"ט שיש בא' מתיקות ובשני דבר קיוהא עי' בפרי תואר סק"ט דלאו דוקא קאמר אלא כל דאנן סהדי שאין דרכו להתערב זה עם זה כגון קדירה א' של אורז והב' הוא תבשיל של פולין או ירקות וכדומה אין מצטרפין כיון שאין דרך הב' תבשילין אלו להתערב זה עם זה עיי"ש וכ"כ השפ"ד ס"ק י"ג ב' תבשילין אין מצטרפין עכ"ל ובודאי דר"ל ב' מיני תבשילין שאין דרכן להתערב וכמש"ל מהפרי תואר ועי' בכנה"ג בהגהות הטור אית י"ג שכתב וז"ל כתבתי בתשובה דבסעודת ברית מילה או חתונה שדרכן לבשל כמה תבשילין מעופות יש עופות שמבשלין עם פירות חמוצים ויש מהם שמבשלים בשמן וביצים וכו' ויש מהן מבשלין במים ויש מהם מטגנים אותן בשמן ומרק לכולי עלמא אין שני הקדירות מצטרפות כיון שאין דרך לערב תבשילין הללו יחד עכ"ד:

פה אם הם של שני בני אדם. כתב בפרי תואר סק"ט וז"ל וממה שלא חלק בין באו לשאול כאחת בין בזה אחר זה משמע דפסק להחמיר בכל גווני וכו' עכ"ל:

פו של שני בני אדם. עש"ך ושפ"ד ס"ק י"ט דהעיקר לדינא דאף דלא אמרינן צירוף בב' בני אדם מ"מ שאני אומר אמרינן באיסור דרבנן גם בב' בני אדם בזה אחר זה ועי' בדברינו לעיל (ס"ק נ"ד) והנ"מ בין אם אמרינן צירוף או אם אמרינן שאני אומר עי' בדברינו לעיל (ס"ק ע"ח): (פז) ולצורך הפסד. היינו הפ"מ דוקא. ש"ך סק"כ:

פח יש להתיר. כל זה במינו אבל באינו מינו אין מצטרפין שפ"ד ס"ק ט"ז וסק"כ ועי' ביד יהודה בפיה"א ס"ק כ"ב ובפיה"ק ס"ק ל"ב מה שהאריך בדין זה והעלה דבכ"מ אין להקל בזה אלא בלח בלח בצונן אבל בבישול אף בלח בלח אסור דהא מ"מ הקדירה שנפל בה האיסור נאסרה ולא יחזור להיתר עיי"ש:

פט להתיר. עבאה"ט מ"ש מהט"ז ועי' בש"ך לעיל סי' ק"ה שם סק"ל מ"ש בזה ועי' בתפארת למשה שכתב דקושיות הט"ז לא קשה מידי דלא אמרינן שתיהן מצטרפין אלא בשלא נפל רק לקדירה א' ואינו יודע לאיזה נפל אבל אם נפל לשניהם בזה אחר זה ואין בכל א' לבטלו דקיי"ל שניהם אסורים כמש"ל סי' צ"ח סעי' ה' בהג"ה לא אמרינן ששניהם מצטרפין אף שלא ידעינן לאיזה נפל ראשון ולאיזה אחרון מ"מ הכל אסור ואין כאן היתר עכ"ד ועי' החמודי דניאל הלכות תערובות הא' אות י"ח מ"ש בזה: (צ) אלא לאחר שיערבנו. עבאה"ט מ"ש מהט"ז ועי' מזה בשו"ת גנת וורדים חיו"ד כלל א' סי' כ"ח וסי' ל"ב באריכות מזה ועי' בט"ז בסוף הס"ק ובש"ך ס"ק י"ז שהביאו מהב"ח שכתב דלדידן דקיי"ל חנ"נ בכל האיסורין אין מועיל צירוף דמה שנפל לתוך קדירה א' של היתר הרי נעשה נבילה והט"ז והש"ך השיגו עליו דכיון דאמרינן צירוף הרי הוא עתיד להתערב והו"ל כאלו הוא כבר מעורב ולא נעשה נבילה עיי"ש ועי' בתורת יקותיאל סוף סי' זה שהתפלא ע"ז והביא ראי' דלא מהני מה שהוא עתיד להתערב ואע"פ שהי' מדעתו מתחלה לערב הכל אמרינן חנ"נ וסיים שדין זה צ"ע גדול עיי"ש ועי' במ"ז סוף סי' זה שכתב דכל זה באדם אחד אבל בשל שני בני אדם אף שעירבו שניהם בשוגג אסור דנ"נ כיון שאינן עתידין להתערב עיי"ש:

צא לאחר שיערבנו יחד. עבכנה"ג בהגהות הטור אות כ' שכתב דאין מועיל שיערבנו יחד אלא בעוד שיש רוטב דאז מועיל העירוב דהוי כאלו נתבשלו בקדירה א' אבל אם נתערבו החתיכות אח"כ יבש ביבש בלא הרוטב לא מהני העירוב עיי"ש והביאו בשלחן גבוה סק"כ לדינא עיי"ש:

דרכי תשובה על יו"ד תקונים והשמטות דף 104 סוף ס"ק ע' צ"ל רשאין במקום ראשון דף 108 טעכ"פ צ"ל עכ"פ. דף צ"ו ע"ב סוף ס"ק נ"ו וכמ"ש [בחכמת אדם] כלל נ"נ. (שם) ס"ק נ"ז עי' בחכמת אדם שם כצ"ל והשאר נמחק. דף קכ"ג שורה ה' מלמעלה (תיבא)

צ"ל תרבא. ד 254 ע"א סוף ס"ק קצ"ד עפת"ש ס"ק י"ד ועי' בדברינו כו' כצ"ל והשאר נמחק דף 262 ע"א סוף ס"ק י"ח אם אין משום בשולי נכרי אבל הוא ז"ל לא כן דעתו לדינא כי לדעתו למ"ד דס"ל ריחא מלתא היא חמור מנטל"פ עיי"ש אמנם עיין להלן (ס"ק כ"א) שהבאתי מדברי המ"ז כמ"ש המנח"י וצ"ע. כצ"ל והשאר נמחק. דף קל"ג ע"א ס"ק מ"ו ובקצורי דינים שבסוף הסימן אות ו' כצ"ל דף קמ"א ע"א ס"ק ז' ובפיה"ק ס"ק ב' כצ"ל דף קנ"ה ע"ב ד"ה ועיין במלוא הרועים ערך ספק אות כ' שכ' כצ"ל. שם סוף ד"ה ועי"ש עוד באות שאח"ז דתלוי במעשה דלא אמרינן רובא ככולא עכ"ל כצ"ל דף 312 ע"ב סוף ס"ק רכ"ב, ועי' בדברינו לעיל ס"ק ר"ה כצ"ל. דף קנ"ז סוף ע"א ועיין בדברינו להלן דיני ס"ס ס"ק שכ"ג כצ"ל. דף 314 ע"ב שורה ז' כששלחה נמלחה והשיבה חברתה שהיא מסופקת כעת אם היתה מלוחה כו' וכתב דזה פשוט כצ"ל והשאר נמחק. שם סוף ס"ק רל"ט אי אתה יכול את"ל זו הוא שמא כשרה הוא דהא הוא טריפה משא"כ בנ"ד שנתערב בעת כו' כצ"ל. דף 316 ע"ב שורה ד' אות ד' בד"ה אמנם כצ"ל. שם ס"ק רס"א לענין הביצה דהוי שני הספיקות כצ"ל. מדף 314 עד סוף דיני ספק ספיקא בכל העמודים צריך להיות דיני ספק ספיקא להש"ך: